

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI

OPERA.

PARISIIS. — EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI
OPERA.

GRÆCE ET LATINE.

RECOGNOVIT

GUILELMUS DINDORFIUS.

ACCEDUNT INDICES NOMINUM ET RERUM LOCUPLETISSIMI.

VOLUMEN PRIMUM.

PARISIIS,
EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,
INSTITUTI IMPERIALIS FRANCÆ TYPOGRAPHO,
VIA JACOB, 56.

M DCCC LXV.

KG 332

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
DR. JOHN RATHBONE OLIVER
AUGUST 4, 1941

PRÆFATIO.

Flavius Josephus ex iis scriptoribus erat quos nostrorum temporum ars critica nondum sibi sumpserat tractandos. Ea quum alio apparatu instructior est quam quæ olim exercebatur, velut subtiliorum grammaticæ legum cognitione; tum hoc potissimum præstat, ut uniuscujusque testis indolem et naturam exploret priusquam ejus admittat testimonium. Plurima enim jam olim in scriptis codicibus de industria mutata sunt et ad earum aliquam quæ multis seculis post ipsos scriptores vigeant loquendi aut sentiendi consuetudinem aptata. Quare detegendæ scripturæ genuinæ nulla potest spes esse, nisi prius in codices ipsos et testes alios inquisitio diligentissima fuerit instituta, ut sciamus quinam sint et quibus modis interpolati, quinam infucatæ veritati propiores. Hoc ipsum in Josepho faciendum restabat, cujus codicum sat ampla copia superest. Ii et inter se multum dissentiunt, et sæpe discedunt a vetustissima translatione latina (quæ maximi pretii est critico, male edita, verum integrior in manuscriptis); denique chronographi et alii scriptores, multa ex Josepho prope ipsis ejus verbis repetentes, diversa referunt nonnunquam. Quorum omnium dijudicatio quum multum temporis et otii postulare videretur, feliciter accidit ut GUILIELMUS DINDORF per litteras nobis significaret se permulta de Josepho parata habere et eum scriptorem aliquot millibus locorum emendatiorem ad nos missurum. Id exemplum, multis et egregiis emendationibus vulgatæ inde ab Hudsono scripturæ conspicuum, nos excudendum curavimus; ipse autem vir celeberrimus in alterius voluminis præfatione pluribus de crisi Flaviana exponet.

Interpretatio latina, quam ab nescio quo (non enim ab ipso) confectam Hudsonus editioni suæ adjecit, sæpissime, in prioribus præsertim libris, a græci scriptoris sententia aberrat. Quare laborem haud hercle gratum subivimus græcâ cum latinis conferendi: atque ita effectum esse speramus ut, ubi integra est scriptura græcorum, quid dicat Josephus ex latinis intelligi possit.

Denique indices operum Josephi qui feruntur quum nemini posse satisfacere viderentur, impensæ non parsimus, quo ne ab hac parte editio nostra claudicet. Dudum enim ad condendum indicem plenissimum et ordine luculentum scripta Josephi assidue versat doctissimus *Theodorus Müller*, qui olim in Historicorum veterum fragmentis edendis fratrem adjuvit, nunc in Academia Gottingensi humaniores litteras docet. Est autem nova hæc opera quæ alterum volumen, typis jam excusum, nunc moratur, sed cum bono, ut speramus, emptorum emolumento.

Parisiis, kal. sextil. MDCCCXLV

ΙΟΥΔΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΣ ΠΡΩΤΗ.

Τάδε ἐνεστὶν ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ.

- α'. Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
- β'. Ἡ τοῦ κόσμου σύστασις καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.
- γ'. Περὶ τοῦ γένους Ἀδὰμ καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.
- δ'. Ὃς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὅν τρόπον Νώεος σωθεὶς ἐν λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατώκησεν ἐν τῷ Σενναάρ πεδίῳ.
- ε'. Ὃς πύργος, ὃν καὶ παῖδες αὐτοῦ ἐρ' ὑβρί τοῦ Θεοῦ ὠκοδόμουν, κατέπεσεν· καὶ ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· καὶ ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.
- ς'. Ὃς οἱ Νωεῖου ἐκγονοὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέκησαν.
- ζ'. Ὅτε τῶν ἐθνῶν ἑκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.
- η'. Πῶς Ἀβραμ, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίας γῆς κατέσχε τὴν τότε μὲν Χαναanaίαν, νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην.
- θ'. Ὅτε, λιμοῦ τὴν Χαναanaίων καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπέβη, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑπέστρεψεν ὁπίσω.
- ι'. Ἦττα Σοδομῶν, Ἀσσυρίων ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖς.
- ια'. Ὃς Ἀβραμ, ἐπὶ τοῖς Ἀσσυρίοις ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομῶν ἐσωσε καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀπέλειπε.
- ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέφω, χολωθείς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.
- ιγ'. Περὶ Ἰσμαῆλου τοῦ Ἀβράμου καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.
- ιδ'. Περὶ Ἰσακ, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς.
- ιε'. Περὶ Σάρρας τῆς τοῦ Ἀβράμου γυναῖκος, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.
- ισ'. Ὃς ἐκ Χετῶνος, Ἀβράμῳ γαμηθείσης, τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγενήθη.
- ις'. Περὶ τῆς Ἀβράμου τελευτῆς.
- ιγ'. Περὶ τῶν Ἰσακ τοῦ υἱοῦ, Ἠσαίου καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.
- ιδ'. Ἰακώβου φυγῆς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν φόβον· καὶ ὡς γῆμας ἐκεῖ καὶ δώδεκα γεννήσας παῖδας πάλιν εἰς τὴν Χαναanaίαν ἐπανήλθεν.
- ιε'. Ὃς Ἰσακὸς τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρωνί.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ,γωλγ'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τοῖς τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις οὐ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλεῖστον ἀλλήλων διαφερούσας. Τινὲς μὲν γὰρ, ἐπιδοικνύμενοι λόγων δεινότητα καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὀρμῶσιν· ἄλλοι δὲ, χάριν ἐκείνης φέροντες περὶ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ

ANTIQUITATUM JUDAICARUM

LIBER PRIMUS.

Hæc insunt libro primo.

1. Proœmium operis universal rationem reddens.
2. Mundi constitutio et elementorum dispositio.
3. De posteritate Adami et decem ab eo natalibus usque ad diluvium.
4. De diluvio; et quomodo Noe in arca cum familia servatus habitavit in campo Sennaar.
5. Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hæc evenit, Babylon appellatus est.
6. Quomodo Noe posterius per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.
7. Quod gentes singulæ a suis auctoribus nomina traxerint.
8. Quomodo Abrahamus, generis nostri auctor, e Chaldeorum terra profectus habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.
9. Quod, fame Chananæam premente, in Egyptum est profectus: et ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.
10. Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.
11. Quomodo Abrahamus Assyrius aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.
12. Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.
13. De Ismaele Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.
14. De Isaco Abrahami filio legitimo.
15. De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.
16. Quomodo e Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.
17. De obitu Abrahami.
18. De Isaci filiorum, Esau et Jacobi, et nativitate et educatione.
19. De Jacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo; et ut uxorem illuc duxit, et duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.
20. Mors Isaci atque sepultura ejus in Chebrone.

Continet liber tempus annorum MMMDCCCXXXIII.

PROOEMIUM.

Ad scribendas historias qui se conferunt, eos non unam nec eandem studii sui causam rationemque habere video, sed plures, easque plurimum inter se differentes. Quidam enim, ut eloquentiam ostendant, gloriamque ex ea capient, ad hoc disciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus scriptionem institutam esse contigit, plus

καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἐξῆλθε λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδωκεν οἱ πεμψθέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Μυρία δὲ ἔστι τὰ δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχισχιῶν ἑτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς περιελημμένης· καὶ παντοῖαι μὲν εἰσι παράλογοι περιπέτειαί, πολλὰ δὲ τύχαι πολέμων καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. Τὸ σύνολον δὲ μάλιστα τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας, ἐβελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν Θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσι καὶ τὰ καλῶς νομοθετήντα μὴ τοῖς μὲν τολμῶσι παραδιδόναι πάντα κατορθοῦνται πέρα πίστεως καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρόκειται παρὰ Θεοῦ, καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τῆς τούτων ἀκριβοῦς εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους· ὅτι ποτ' ἂν ὅς ἀγαθὸν ὄραν σπουδάζωσιν. Ἡδὴ τοίνυν τοὺς ἐντευζόμενους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην Θεοῦ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡμέτερον νομοθέτην, εἰ τὴν τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως κατενόησε καὶ τῇ δυνάμει πρεπούσας αἰετὰς πράξεις ἀνέθηκε, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀσκήμονος μυθολογίας, καίτοι γε, ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι, πολλὴν ἔχων ἄδειαν ψευδῶν πλάσμάτων. Γέγονεν γὰρ πρὸ ἑτῶν διαχιλίων, ἔφ' ὅσον πλήθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτι γε τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. Τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προῶν ὁ λόγος κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν σημαίνει· τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσιν τῆς πραγματείας ἐπηγγελιάμην, οὐδὲν προσθεῖς, οὐδ' αὖ παραλιπών.

δ'. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνιήρηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχεία περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μὴ τινες τῶν ἀναγνωσκόντων διαπορῶσιν πῶθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσούτων φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. Ἰστέον οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἔγχεσθε τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν πρῶτον Θεοῦ φύσιν κατανοήσαι, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, οὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἀρίστον μιμεῖσθαι, καθ' ὅσον οἶόν τε, καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν· οὕτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γενέσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θείας, ὥστε τῶν γραφῆσομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποβήσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδάχθαιεν ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεός· ὃν καὶ πάντα ἐπιβλέπων τοῖς μὲν ἐπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαιμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαινόντας ἀρετῆς μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. Τοῦτο δὲ παιδεύσαι Μωϋσῆς βουλευθεὶς τὸ παιδεύμα τοὺς ἑαυτοῦ πολῖτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώ-

illius similes esse existimarem. Neque enim totam scripturam accipere illi contigit, sed legem solam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam missi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera sacris literis prodita, ut quæ quinque milium annorum historiam in se complectantur; et diversi quidem in his inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorum præclara facinora, multæque rerum publicarum mutationes. In universum autem ex hac potissimum historia legentibus licet cognoscere, quod his qui dei voluntati obsequuntur, et leges bene latas transgredi veniunt, omnia prospere succedunt supra quam credi possit, eosque felicitatis manet a Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti observatione discedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; et quicquid unquam, quamvis bonum, agere instituerunt, in insanabiles desinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor ut Deo mentem adhibeant, et legislatorem nostrum explorent, an naturam ejus, ut par est, consideraverit et virtuti ejus convenientes semper operationes assignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservans, tametsi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus est enim ante annos bis mille, quum ad tot retro sæcula etiam poetæ ne deorum quidem suorum natales, nedum mortalium res gestas aut leges referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos esse polliciti sumus, neque subtrahendo quicquam, neque adjucciendo.

4. Ceterum quoniam ferme omnia pendent a Moysis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio subeat, qui factum sit ut, quum operis inscriptio leges latas et res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem spectantia ei inseuerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium duxerit vel vitam suam recte instituturo vel aliis leges positure ut inprimis Dei naturam consideraret, atque ita, postquam opera ejus animo contemplatus sit, exemplar omnium optimum imitari, quantum fieri posset et sectari conaretur. Nam sine hac speculatione nec legislator ipse erit bona unquam mente præditus, neque scripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt, nisi ante omnia edocti sint, quod Deus, quum sit parens omnium ac dominus, et universa intueatur, sibi met obedientem vitam donat beatam, a virtute autem digredientes maximis circumdat calamitatibus. Moyses itaque, hac doctrina cives suos volens instituere, non a pactis aut conventis et mutuo circa hæc jure leges auspicatus est similiter atque alii, sed mentes eorum ad Deum mundique fabricam contemplandam attollens, fidemque faciens quod

μας αὐτῶν ἀναγαγόν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔσχεν ὑπακούοντας, βράδιος ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐξα-
6 κολουθήσαντες τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ πολλὴν ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν· ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν Θεὸν ἀπορήνας ὥρῃθι δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμ-
10 βάειν, καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονούντας μὴδὲ πιστεύον-τας ἀπαραιτήτως ἐκόλασε. Πρὸς ταύτην οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιῆσαι τὴν ἐξέτασιν τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. Φανεῖται γὰρ σκοποῦμενοις οὕτως οὐδὲν οὐτ' ἄλογον αὐτοῖς οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ
15 Θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. Πάντα γὰρ τῇ τῶν ὄλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν, τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγοροῦν-τος μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέ-φωρε, ταῦτα βρῆτῳς ἐμφανίζοντος. Τοῖς μὲντοι βουλο-
20 μένοις καὶ τὰς αἰτίας ἐκάστων σκοπεῖν πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος, ἣν ἐγὼ νῦν μὲν ὑπερβαλοῦμαι, Θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταύτην γράψαι τὴν πραγματείαν. Τρέφομαι δὲ ἐπὶ τὴν ἀρήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεῖς
25 πρῶτον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. Ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἡῦρον ἀναγεγραμμένα· ἔχει δὲ οὕτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐν ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ταύτης δ' ὕπ' ὅψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυ-
30 πομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἀνωθεν ἐπιθέον-τος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ Θεός. Καὶ γενομένου τούτου, κατανόησας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρισε τὸ τε φῶς καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν τοῦ
35 φωτός καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ δ' ὑπέσχεμαι τὴν αἰτιολογίαν ἀπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος παραδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐ-
40 τῆς ἐρμηνείαν ἀναβαλοῦμαι. Μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὀλοῖς ἐπιτίθησιν, ὅτι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας καθ' αὐτὸν ἡξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλον τε περιπέξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ βορρῆν, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὀρόσων ὠφέλειαν,
45 ἀρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. Τῇ δὲ τρίτῃ ἴσθισι τὴν γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν· κατ' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν εὐθὺς φυτὰ τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. Τῇ δὲ τετάρτῃ διακοσμοῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀστροῖς, κινήσεις αὐ-
50 τοῖς ἐπιστείλας καὶ δρόμους, οἷς ἂν αἱ τῶν ὥρων περιφορᾷ φανεραὶ σημαίνοντο. Πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ ζῳά

in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, quum jam ad pietatem haberet obsequentes, de ceteris omnibus eis facile persuasit. Alii namque leges fabulas sequuti pudenda hominum peccata ad deos verbis transtulerunt, multumque dederunt improbis semet excusandi materiam : at noster legislator, ostenso Deum virtutem habere puram, homines summa ope niti oportere censuit ut de ea partici-
pent, in eosque, qui neque sapiunt hæc neque credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum lectores obsecro ut hæc nostra examinare velint. Sic enim considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei majestati ejusque erga homines amoris parum congruum esse videbitur. Nam omnia summa concinnitate juxta universi natu-
ram sunt disposita, nonnulla scite quidem innuente legisla-
tore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate ; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane et dis-
sertim explicante. Horum causas si cui in animo est sigillatim perpendere, ei multa suborietur contemplatio et valde philosophica : quam in aliud tempus differre mecum statuo. Quodsi deus longiorem ætatem concesserit, opere hoc ab-
soluto ad illa quoque perscribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi pauca de mundi fabrica ex verbis Moysaïcis prælibavero. Hæc au-
tem in sacris literis scripta reperiebam : atque ita se habent.

CAPUT. I. (II.)

Principio creavit Deus cælum et terram. Hæc quum sub conspectum non veniret, alta quippe caligine occultata, spiritu autem eam superne permeante, lucem Deus fieri jussit. Quæ quum effluisset, tota mole considerata, lucem a tenebris secrevit, et tenebras quidem noctem, lucem vero diem appellavit, et exordium lucis et quietis initium vespem et mane nominavit. Atque hæc quidem prima dies exstitit : Moyses autem unam eam dixit. Cujus rei causam possem equidem et nunc reddere : sed quoniam pollicitus sum me omnium causas proprio volumine con-
scriptas editurum, in illud tempus et hujusce explicatio-
nem differam. Post hæc secunda die cælum universitatē rerum superimposuit, quod ipsum a ceteris discretum in
sublimi per se collocatum esse voluerit ; crystallumque ei circumdans, terræque convenienter humidum ipsum faciens et pluvium, ut imbres essent ad soli fecunditatem. Tertia vero die terram statuit, mari undique circumfusam ; eademque die continuo plantæ simul et semina e terra sunt exorta. Quarta vero die cælum sole ac luna aliisque si-
deribus collustravit, omnia eo motu cieri cursuque ferri jubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines plane indicarentur. Quinta vero die animantia, cum natalitia

τε κατ' αὐτὴν νηχτά καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βουθῶ, τὰ δὲ δι' αἶρος ἀνήκε, συνδυσάμενος αὐτὰ κοινωνία καὶ μίξει, γονῆς ἕνεκα καὶ τοῦ συναυξέσθαι καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. Τῇ δὲ ἑκτῇ ἡμέρᾳ δημιουργοῦ γει τὸ τῶν τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπλασε. Καὶ τὸν κόσμον ἐν εἰ ταῖς πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι, τῇ δὲ ἐβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐκεχειρίαν· ὅθεν καὶ ἡμέρις σχολῇ ἀπὸ τῶν πόνων κατὰ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα· δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα.

β'. Καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἐβδόμην ἤρξατο, περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων οὕτως. Ἐπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χροὺ ἀπὸ τῆς γῆς λαβὼν, καὶ πνεῦμα ἐνέκην αὐτῷ καὶ ψυχὴν. Ὁ δ' ἄνθρωπος οὗτος Ἀδάμους ἐκλήθη· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ γλωτταν τὴν Ἑβραίων πυρρός, ἐπειδὴ περ ἀπὸ τῆς πυρρᾶς γῆς φυραθείσης ἐγενόνη. Γιαυτή γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. Παρίσται δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμῳ κατὰ γένη τὰ ζῶα, θηλέα τε καὶ ἄρρενα ἀποδείξάμενος· καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. Βλέπων δὲ τὸν Ἀδάμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν (οὐδὲ γὰρ ἦν), ξενιζόμενον δ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσι, μίαν αὐτοῦ κοιμημένον πλευρὰν ἐξελών, ἐξ αὐτῆς ἐπλασε τὴν γυναῖκα· καὶ ὁ Ἀδάμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ ἐαυτοῦ γενομένην. Ἰσαὶ δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. Τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα τῆς γυναῖκος Εὐέα ἦν· σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ δὲ τὸν Θεὸν καὶ παραδείσον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι, παντοίῳ τεθελότα φυτῶ· ἐν τούτοις δ' εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ὃ διεγίνωσκετο τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τί τὸ κακόν· εἰς τοῦτόν τε τὸν κήπον εἰσαγαγόντα τὸν Ἀδάμον καὶ τὴν γυναῖκα κελεῦσαι τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. Ἀρδεταί δ' οὗτος ὁ κήπος ὑπὸ ἐνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιρρέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. Καὶ Φεισὼν μὲν (σημαίνει δὲ πληθὺν τούνομα) ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος· ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὧς Ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος· Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρις ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά, σημαίνει δὲ ἥτοι σχεδασμὸν ἢ ἄνθος. Τίγρις δὲ Διγλάθ, ἐξ οὗ φράζεται τὸ μετὰ στενότητος ὀξύ· Γηὼν δὲ, διὰ τῆς Αἰγύπτου ῥέων, δηλοῖ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

δ'. Ὁ δὴ τοίνυν Θεὸς τὸν Ἀδάμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἄψαμένους ἐξ αὐτοῦ διέθρον γενεσόμενον. Ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκείνο καιροῦ τῶν ζώων ἀπάντων, ὁ ὅρις, συνδιαίτῳ μενος τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικί, φθονερώς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς

tum volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aerem dimisit, ea inter se communione jungens et commixtione, procreandi causa, et ut genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus creavit, masculum faciens et femineum : in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo sunt, Moyses conditum esse dicit : septima autem quievisse Deum et ab operibus cessavisse. Unde et nos per illam diem vacamus a laboribus, appellantes eam sabbatum : quæ vox requiem Hebræorum lingua denotat.

2. Quin etiam naturam Interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum disserens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo, immisitque in eum spiritum et animam. Et hic homo vocatus est Adamus : significat autem hoc lingua Hebræorum rufus, quoniam e terra rufa macerata est factus. Talis enim est virgo terra et vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem et feminam ei ostendens : et his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate et convictu feminæ (nondum enim erat), aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione percussus, illi consopito costarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem, ipsamque adductam ex se formatam agnovit Adamus. Issa autem Hebræorum dialecto vocatur mulier. Nomen autem istius mulieris erat Evea : hoc enim significat matrem omnium viventium.

3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis ; et in his fuisse arborem vitæ et aliam scientiæ, cujus ope dignoscetur quid esset bonum et quid malum : inque hunc hortum introduxisse Adamum cum uxore, præcipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab uno fluvio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quattuor partes diffunditur. Atque Phison quidem (significat autem ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur, Græcis Ganges appellatus : Euphrates autem et Tigris in mare Rubrum exeunt : et vocatur Euphrates quidem Phora, quod significat dispersionem aut florem ; Tigris autem Diglatth, quod exponitur cum angustia velox. Geon autem, per Ægyptum fluens, significat ab oriente nobis exorientem : quem Græci Nilum appellant.

4. Deus igitur Adamum et mulierem de ceteris quidem plantis gustare jussit, arbore autem scientiæ abstinere, prædicens, quando attigissent, ex ea venturum exitium. Quom autem linguæ ejusdem commercio per id tempus cuncta uterentur animalia, serpens, familiariter cum Adamo et muliere degeus, invadebat eis felicitatem, qua fructuos

αὐτοὺς εὐδαιμονήσῃν ὥστε πεπεισμένους τοῖς τοῦ Θεοῦ παραγγέλμασιν, οἶόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθους τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἥς γενομένης αὐτοῖς μακάριον καὶ μὴδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάζειν βίον. Καὶ παρακρούεται μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καταφρονήσῃ, γευσάμενη δὲ τοῦ φυτοῦ καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι καὶ τὸν Ἀδάμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρῆσασθαι. Καὶ συνιέσάν τε ἑαυτῶν ἡδὴ γεγυμνωμένων καὶ τὴν αἰσχρὴν ὑπαίθρον ἔχοντες σκέπην ἑαυτοῖς ἐπένοον· τὸ γὰρ φυτὸν οὕτως καὶ διανοίας ὑπῆρχε. Φύλλοις οὖν ἑαυτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν, καὶ ταῦτα πρὸ τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι μᾶλλον ἐδόλουν εὐδαιμονεῖν ὥσων πρότερον ἐσπᾶνίζον εὐρόντες. Τοῦ Θεοῦ δ' εἰς τὸν κήπον ἔλθοντος ὁ μὲν Ἀδάμος, πρότερον εἰς διελίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν ὑπεχρεῖν· τὸν δὲ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πραττόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν διελίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ περιίσταται. Τοῦ δὲ μὴδὲν φεγγαγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν ἑαυτῷ παραβάντι τὴν τοῦ Θεοῦ πρόσταξιν, ἀλλ' ἔμοι μὲν, εἶπεν ὁ Θεός, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς ἀπαθῆ βιώσῃτε, μὴδεμιᾶ ζαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπολαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας, ὧν παρόντων γῆρας τε θάττον ἂν ἐπέλθοι καὶ τὸ ζῆν οὐ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. Νῦν δ' εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας, παρακούσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ἐπὶ συνειδότι πονηρῷ. Ἀδάμος δὲ παρητεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τοῦ γεγονότος αἰτιώμενος καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτεῖν· ἡ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφως. Ὁ δὲ Θεὸς ἤττονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γεγόμενον ὑπετίθει τιμωρίαν, τὴν γῆν οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τῶν ἑαυτῆς ἀναδούσειν αὐτομάτως εἰπόν, πονοῦσι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τριβομένοις τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δὲ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐάν δὲ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠρίνων ἀληθόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν Ἀδάμον, οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις παρακρουσάμενη συμφοραῖς περιέβαλεν. Ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ κακοσθεῖᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἀδάμον, καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας ἀνθρώποις, καὶ υποθέμενος κατὰ τῆς κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς, ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦ τε κακοῦ τοῦ πρὸς ἀνθρώπους κειμένου καὶ τῆς τελευταῖας βράστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης, ποδῶν τε αὐτὸν ἀπαστερήσας, σύρεσθαι κατὰ τῆς γῆς ἱλυσπώμενον ἐποίησε. Καὶ ὁ μὲν Θεός, ταῦτα προστὰς αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τὸν Ἀδάμον καὶ τὴν Εὐάν ἐκ τοῦ κήπου εἰς ἕτερον χωρίον.

existimabat Dei praeceptis obedientes. Ratus autem in calamitatem casuros, si ab obsequio discederent, malitiose persuadet mulieri ut gustaret de arbore scientiae, dictitans in illa esse boni et mali discretionem, quam si nacti fuerint, beatam adeoque divinam vitam acturos esse. Atque hoc pacto subvertit mulierem, ut praeceptum Dei negligeret. Quae quum gustasset de arbore, ciboque delectata esset, etiam Adamo persuasit ut eo uteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc essent nudi, atque pudenda luci exposita habentes prospexerunt sibi de tegumento : arbor enim ista causa erat acuminis et intellectus. Folii igitur ficus convellarunt sese, eaque pudendis praetextentes feliciores sibi jam videbantur, qui invenissent quo prius carebant. Quum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius conversari cum eo suetus, peccati sibi conscius, secedebat. Deo autem admirationem movit factum, causamque sciscitabatur, ob quam consuetudine sua antea gavisus nunc eam refugeret et metueret. Illo autem nihil respondente. eo quod sibi conscius esset violati divini praecepti, Deus inquit : Mihi decretum de vobis erat ut vitam felicem omnisque mali expertem viveretis, nulla animi sollicitudine vexati, omnibus, quae ad usum ac voluptatem suppeditant, mea unius cura vobis provenientibus, sine ullo vestro labore ac miseria, ex quibus citius adveniet senectus et vita in longum vobis non produceretur. Nunc autem tu meis spretis praeceptis hanc voluntatem meam illusisti, neque virtutis est quod siles, sed malae conscientiae. Adamus autem excusabat peccatum, rogabatque Deum ne succenseret sibi, mulierem facti auctorem accusans dicensque ab ipsa se deceptum peccavisse. Mulier rursus serpentem accusabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri consilio cecidisset, poenae subiecit, dicens terram non amplius ipsis suos fructus sponte daturam, sed laborantibus et opere attritis alia quidem exhibituram esse, alia vero non largituram. Evam autem parturitionibus et qui eas comitarentur doloribus punivit, quod Adamum iis ipsis, quibus serpens eam decepit, seducens calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre et malitiose se gesserat, venenumque linguae ejus indidit, hominum generi hostem declarans, eosque admonens plagis caput ipsius impetere, quippe in quo et vis homini noxia resideret, et facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus posset : pedibus insuper ipsum privans, effecit ut humi voluntatus per terram corpus traheret. Et deus quidem, ista ipsis in poenam constituens, transfert Adamum et Evam in alium locum.

ΚΕΦ. Β.

CAP. II. (III.)

Γίνονται δὲ αὐτοῖς παῖδες ἄρρενες δύο. Προσηγορεύετο ὁ αὐτῶν ὁ μὲν πρῶτος Κάϊς (κτῆσιν δὲ σημαίνει τοῦτο μεθερμηνεύμενον τὸ ὄνομα), Ἄβελος δὲ ὁ δεύτερος (σημαίνει δὲ πένθος τοῦτο). Γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες. Οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπιμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρῆναι τὸν Θεὸν νομίζων ἀρετῆς προϋνοεῖτο· ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. Κάϊς δὲ τὰ τε ἄλλα πονηρῶτατος ἦν καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ὑποβλέπων, γῆν τε ἀρούρην ἐπενόησεν πρῶτος, καὶ κτείνει τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Θῦσαι τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Κάϊς τοὺς ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὸς ἐπένεγκεν, Ἄβελος δὲ γάλα καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. Ὁ δὲ Θεὸς ταύτην μᾶλλον ἤσεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσι τιμώμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονέκτου καὶ βία περυσίν. Ἐνθεν ὁ Κάϊς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμηθῆναι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ λήσειν ὑπέλαβεν. Ὁ δὲ Θεός, συνεὶς τὸ ἔργον, ἔμε πρὸς τὸν Κάϊν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος ποῖ ποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἰδεῖν ἡμερῶν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρέψαι φέρον. Ὁ δὲ Κάϊς ἀπορούμενος καὶ οὐκ ἔχων ὃ τι λέγοι πρὸς τὸν Θεόν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔπρασεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ μὴ βλέπομένῳ, παροξυνθεὶς δὲ, τοῦ Θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονούντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων εἶπεν. Ὁ δὲ Θεὸς τοῦντεῦθεν ἔλεγεν ἡδὴ τὸν Κάϊν, φονεὰ τῷ ἀδελφῷ γεγόμενον· καὶ θαυμάζω, φησὶν ὁ Θεός, εἰ περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. Τῆς μὲν οὖν ἐπὶ τῷ χρόνῳ τιμωρίας αὐτὸν ἡφαίει, θυσίαν τε ἐπιτελέσαντα καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὀργὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν, ἐπάρατον δὲ αὐτὸν ἐτίθει καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ τιμωρήσεσθαι κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡπείλησε γενεάν, καὶ τῆς γῆς αὐτὸν ἐκεῖνης ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναίκί. Τοῦ δὲ μὴ θηρίοις αλώμενος περιπέσῃ δεδιότος καὶ οὕτως ἀπόληται τὸν τρόπον, ἐκέλευε μὴδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ μὴδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ γενέσθαι δεινόν, διὰ πάσης ἀδεῶς γωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἐπιβαλὼν, ὥς γνώριμος ἂν εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

β'. Πολλὰν δ' ἐπελθὼν γῆν ἰδρύεται μετὰ τῆς γυναίκος Κάϊς Νάϊδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτοῖσι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἐνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες γέγονον. Οὐκ ἐπὶ νοθεσίᾳ δὲ τὴν κόλασιν ἐλάβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἥδονην μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, καὶ μετ' ὕβρεως τῶν συνόντων δέη ταύτην ἔχειν, αὖθις δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἀρπαγῆς καὶ βίαις, πρὸς ἡδονὴν τε καὶ ληστείαν τοὺς

Nati sunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus est Cais, quod vocabulum, si interpreteris, notat possessionem: Abelus autem secundus; quæ vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filia. Et fratres quidem diversis gauderant studiis. Nam Abelus quidem natu junior justitiam colebat, et omnibus quæcunque gerebat Deum præsentem ratus, virtuti prospiciebat. Pastoralis autem ejus erat vita: Cais vero, quum alioquin valde improbus esset, et lucrum solum spectaret, terram etiam arare primus excogitavit, fratremque interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Cais quidem ex agriculturæ et arborum fructibus obtulit, Abelus vero lac et primogenita pecorum. Deus autem hoc sacrificio magis delectabatur, utpote sponte et secundum naturam provenientibus honoratus, non iis quæ ex inventione hominis avari per vim producta erant. Quapropter Cais, indignatus Abelum a Deo sibi prælatum esse, fratrem interficit, atque abdit ejus cadavere rem clam fore putabat. Deus autem cognito facinore venit ad Cain, de fratre perquirens, ubinam esset: multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Cais autem dubius animi nec habens quod responderet Deo, se quidem in angustiis versari et ipsum primum ait, quod frater nusquam compareat; Deo autem majorem in modum instante et accurate inquirente, indignatus ille, non se pædagogum, neque custodem ejus nec rerum ejus observatorem esse dixit. Tum vero Deus Cain illico redarguit, quod fratris necis auctor esset: et Miror, inquit Deus, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem ipse peremisti. Attamen illi sacrificium facienti et per hoc exposcenti ne vehementius ei irasceretur, cædis supplicium remisit, execrabilem autem fecit, posterisque ipsius, in septima progenie penam subeundam esse denunciavit; et ex ista regione eum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit eum nihil triste tali ex causa suscipi, sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrarè: ac signo ei indito ut nosci posset abire præcepit.

2. Cais autem multum terræ una cum uxore emensus tandem Naida condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Ceterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis et violentia amplificans, et ad luxuriam

ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν
 ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν, ἥ
 5 πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοία καὶ στα-
 θμῶν μετεστῆσατο, ἀέριον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ
 6 τῆς τούτων ἀμαθίας καὶ τὸ μεγαλόφρον ἐκ πανουργίαν
 περιγαγών. Ὅρους τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν
 ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠρύρυσεν, εἰς ταῦτό συνελθεῖν
 τοὺς οἰκίους καταναγκάσας. Καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην
 ἀπὸ Ἀνώρου, τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, Ἀνώραν ἐκί-
 10 λισεν. Ἀνώρου δὲ Ἰαρέδης υἱὸς ἦν· ἐκ δὲ τούτου
 Μαρούηλος, οὗ γίνεται παῖς Μαθουσάλας· τοῦ δὲ Λά-
 μεχος, ὃ παῖδες ὑπῆρξαν ἐπὶ καὶ ἐβδομήκοντα, ἐκ
 δύο γυναικῶν αὐτῷ φύντες, Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. Τού-
 των Ἰούβηλος μὲν, ἐξ Ἀδᾶς γεγονός, σκηνάς ἐπέζητο
 15 καὶ προβατεῖαν ἡγάπησεν, Ἰούβαλος δὲ, ὁμομήτριος
 ὦν αὐτῷ, μουσικὴν ἥσκησε καὶ ψαλτήρια καὶ κιθάρας
 ἐπενόησε. Θόβελος δὲ τῶν ἐκ τῆς ἐτέρας γεγονότων,
 ἰσχυὶ πάντας ὑπερβαλὼν, τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς με-
 τήλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος
 20 ἐκπορίζων γαλκεῖαν πρῶτος ἐπενόησε. Πατὴρ δὲ Ου-
 γατρός γενομένος Λάμεχος Νοεμᾶς ὄνομα, ἐπεὶ τὰ θεῖα
 σαφῶς ἐξεπιστάμενος ἑώρα, δέκην ἑαυτὸν ὑφίζοντα τῆς
 Καίως ἀδελφοκτονίας, τοῦτο ταῖς ἑαυτοῦ γυναῖξιν ἐποίησε
 φανερόν. Ἐτι δὲ ζῶντας Ἀδάμου καὶ Καίως τοὺς ἐκ-
 25 γόνους πονηροτάτους συνέβη γενέσθαι, κατὰ διαδοχὴν
 καὶ μιμησιν ἄλλων ἄλλου χεῖρονα τελευτῶντα, πρὸς τε
 πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστεῖαν ὠρμήκε-
 σαν. Ὅλοις δ' εἴ τις ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεῦναι,
 ἀλλ' οὐκ ἀπονοία ἦν θρασὺς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.
 30 γ'. Ἀδάμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος (ἀπαιτεῖ
 γὰρ ἡ δι' ἡγίας τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον), Ἀβέλου μὲν
 ἀσφαγμένου, Καίως δὲ διὰ τὸν ἐκείνου φόνον πεφευγό-
 τος, παιδοποιῶς ἐφρόντιζε. Καὶ δεινὸς εἶπεν αὐτὸν
 γενέσεως ἔρως, ἔτη τριάκοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἡνυκότα
 35 τοῦ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. Γί-
 νονται μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ ἄλλοι τε πλείους καὶ Σῆθος.
 Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μακρὴν ἂν εἴη λέγειν, πει-
 ράσσομαι δὲ μόνον τὰ τῶν ἀπὸ Σῆθου διελθεῖν. Τραφεὶς
 γὰρ οὗτος καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρί-
 40 νειν δυναμένην, ἀρετὴν ἐπετήδευσε, καὶ γενόμενος αὐ-
 τὸς ἄριστος μιμητὰς τῶν αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλι-
 πεν. Οὗτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες γῆν τε τὴν αὐτὴν
 ἀστασίαστοι κατώκησαν εὐδαιμονήσαντες, μηδενὸς αὐ-
 τοῖς ἄγριαι τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος, σοφίαν τε
 45 τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπε-
 νόσαν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους
 τὰ ἡρμημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γῶσιν ἐλθεῖν φθορῆναι,
 προειρηκότος ἀφανισμόν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν
 μὲν κατ' ἰσχυρὸν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πλη-
 50 θύν ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίν-
 θου, τὴν δ' ἐτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ
 ἡρμημένα, ἵν' εἰ καὶ συμβαίῃ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῇ-
 ναι ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λίθινη μέναισα παράσχη μα-
 θεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ

ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit
 ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem,
 qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris et pon-
 deribus immutavit, vitæ innocentiam ex harum rerum igno-
 ratione, animique magnitudinem in vafritiem et callidita-
 tem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque
 ædificavit et muris communivit, in unum convenire cogens
 domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anochi, libe-
 rorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero
 filius fuit Iaredes. Ex illo autem Maruehus, cujus filius
 fuit Mathnsalas : hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt
 septuaginta et septem, ex duabus suscepti uxoris, Sella
 et Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit ta-
 bernacula, et rem pecnariam coluit. Jubalus vero, frater
 ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriaque et citharas
 invenit. Thobelus autem, unus ex altera uxore progna-
 torum, qui viribus omnes superabat, rem militarem egre-
 gie traxit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt
 sibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit.
 Lamechus autem filie factus pater, cui nomen Noemas,
 quoniam rerum divinarum scientia pollens viderat se pue-
 næ subjacere ob fratricidium a Cai perpetratum, uxoris
 suis hoc indicavit. Ceterum adhuc vivente Adamo, pro-
 geniem Cais sceleratissimam fieri contigit, quum per suc-
 cessionem et imitationem alius alio in dies deterior evade-
 ret : ad hellum etiam supra modum proclives erant, et
 ad latrocinia præcipientes ferebantur. Summatim vero, si
 quis segnis esset ad cædem faciendam, saltem perditæ erat
 et profligatæ dementia, contumeliosus et injuriosus.

3. Adamus autem, primus e terra factus (nam de eo
 narratio a nobis dici exigit), posteaquam Abel fuerat occi-
 sus, et Cais propter cædem ejus solum verterat, de liberi
 procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis desiderio
 tegebatur, annos jam agens triginta et ducentos; quibus quum
 accessissent alteri septingenti, vita defunctus est. Et qui-
 dem illi nati sunt filii complures, et inter hos Sethus. Sed
 de aliis quidem longum foret narrare : conabor autem ea
 sola, quæ ad Sethi posteros spectant, memorare. Is nam-
 que educatus et eo ætatis veniens, ut jam quæ recta essent
 discernere valeret, virtutis studiis semet addixit, et, quum
 ipse vir optimus exstisset, eorundem imitatores filios reli-
 quit. Illi autem omnes bona indole præditi tum eandem
 terram sine seditione incolebant beati, nulla re molesta
 illis, quoad viverent, accidente, tum sapientiam circa cœle-
 stia et eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa in-
 venta homines effugerent, et antequam venirent in notitiam
 interciderent, quum rerum omnium interitum fore, alterum
 quidem ignis vi, alterum vero per violentiam et multitudi-
 nem aquarum, prædixisset Adamus, columnis duabus
 exstructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapide,
 inventa sua utrique inscripserunt, ut si forte lateritia versa
 esset per imbrum vim, lapidea superstes ostenderet homi-

πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. Μένει δ' ἄχρι τοῦ
δεῦρο κατὰ γῆν τὴν Σιρίδα.

ΚΕΦ. Γ'.

Καὶ οὗτοι μὲν ἑπτὰ γενεὰς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμε-
νοι δεσπότην εἶναι τῶν ὄλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν
3 βλέποντες. Ἔτ' αὖτε προϊόντος τοῦ χρόνου μεταβάλλονται
πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νε-
κμισμένας τιμὰς ἐτι τῷ Θεῷ παρέχοντες μήτε τοῦ
πρὸς ἀνθρώπους δικαίου ποιοῦμενοι λόγον, ἀλλ' ἦν πρό-
τερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας
10 τὸτ' ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἐπραττον· ἐνθεν ἑαυτοὺς τὸν
Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. Πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι Θεοῦ γυ-
ναῖζι συμμιγνέσας ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ παν-
τὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποθήσιν·
ομοία γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις
15 ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ οὗτοι δρᾶσαι παραδίδονται. Νώεος
δὲ, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν δυσχεραίνων καὶ τοῖς
βουλευμασιν ἀηδῶς ἔχων, ἐπειθεν ἐπὶ τὸ χρεῖτον αὐ-
τοῦς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. Ὅρων
δ' οὐκ ἐνδοιόοντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν
20 κακῶν κεκρατημένους, δέισας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐ-
τὸν, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τούτοις συνοι-
κουσῶν ἐξέχώρησε τῆς γῆς.

Β'. Ὁ δὲ Θεὸς τούτων μὲν τῆς δικαιοσύνης ἡγά-
πησε, κατεδίκαζε δ' οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ
25 καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότε δοῦσαν αὐτῷ διαφθεῖ-
ραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρόν, ἐπιτε-
μόμενός τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν οὐχ ὅσα
πρότερον ἔξων, ἀλλ' ἑκατὸν εἰκόσιν, εἰς θάλασσαν τὴν
ἤπειρον μετέβαλε. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀφανίζονται πάντες·
30 Νώεος δὲ σώζεται μόνος, ὑποθεμένου μηχανῆν αὐτῷ
καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ Θεοῦ τοιαύτην. Λά-
ρακα τετράστεγον κατασκευάσας, πηγῶν τὸ μῆκος τρια-
κοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος καὶ τριάκοντα τὸ βά-
θος, εἰς ταύτην σὺν τε μητέρι τῶν παίδων καὶ ταῖς
35 τούτων γυναιξίν ἐνέβη, τὰ τε ἅλλα δὲσα πρὸς τὰς χρεῖας
αὐτοῖς ἐπικουρήσειν ἐμελλεν ἐνθέμενος, ζῳά τε παντοῖα
πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρενά τε καὶ θήλεα,
συνεισβαλόμενος, ἅλλα τε τούτων ἑπταπλασίονα τὸν
ἀριθμόν. Ἦν δ' ἡ Λάραξ τούς τε τοίχους καρτερὰ
40 καὶ τοῖς ἄρμοις ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τὸν ὄροφον, ὥς
μηδ' αὐθὲν ἐπικλύσασθαι, μηδ' ἡτᾶσθαι τῆς τοῦ ὕδα-
τος βίας. Καὶ ὁ Νώεος μὲν οὕτω μετὰ τῶν οἰκείων
δισώζεται· ἦν δ' αὐτοῦ μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος.
Ἀβελὲς γάρ ἐστιν υἱός, οὗ πατὴρ ἦν Μαθουσάλας·
45 οὗτος δὲ ἦν τοῦ Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου· Μαλουήλου
δὲ Ἰαρέδης ἐγγόνει, ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνοῦται τοῦ Ἐνώ-
σου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν· Ἐνωσος δὲ Σήθου υἱός ἦν
τοῦ Ἀδάμου.

Γ'. Συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἐξακοσιοστὸν
50 ἔτος ἤδη Νωέου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ, Δίῳ μὲν
ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων·
αὗτοι γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταγότες.

nibus inscripta, simulque indicaret et lateritiam ab illis
positam fuisse. Manet autem hodieque in terra Siride.

CAP. III. (IV.)

Et isti quidem per septem ætates eo status perstiterunt,
Deum pro rerum omnium domino agnoscentes, virtutem-
que in omnibus respicientes. Procedente dein tempore
patriis ab institutis in pejus mutati sunt, neque juris erga
homines rationem habentes, sed tum, eo quo virtutem
antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam studio
se ferri ostendebant: quo factum est ut Deum sibi in-
fensum reddiderint. Nam multi angeli Dei, cum mulieri-
bus consuescentes, filios genuerunt injuriosos et omnis ho-
nesti contemptores, propter potentie fiduciam: hisce enim,
quæ Gigantes ausos esse tradunt Græci, similia et isti per-
petrasse dicuntur. Noeus autem, quæ ab iis acta erant
indignatus, eorumque consilia gravatim ferens, suadebat
ut in melius mentem actusque mutarent. Verum, quum vi-
deret illos sibi non parere, totosque vitiorum illecebris
irreliri, veritus ne et se cum uxore et filiis eorumque con-
jugibus interimerent, ab ea terra discessit.

2. Deus autem illum quidem justitiæ ergo valde dilexit,
istos vero non solum malitiæ damnavit, sed, quum visum es-
set ei universum genus humanum perdere, aliudque novum
sceleris purum instaurare, resectoque vitæ spatio et non
totidem annorum ac prius, sed centum et viginti constituto,
continentem terram in pelagi faciem immutavit: et sic isti
quidem universi absumpti sunt. Noeus autem solus est ser-
vatus, Deo ipsi hujusmodi fabricam et viam ad salutem sug-
gerente. Arcam quattuor contignationum construens, ut
longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta,
et altitudo triginta, in eam cum matre filiorum et eorum
conjugibus conscendit, aliisque, quæ ad usus necessarios
sibi suppetitura essent, impositis, omnigenisque animalibus,
iisque mare et femina, ad genus illorum reparandum
secum introductis, et ex aliis eorum septem numero. Erat
autem arca quum parietibus valida, tum commissuris tecto-
que firma, ut nulla ex parte submergeretur, aut aquarum
violentie cederet. Atque ita quidem Noeus cum suis ser-
vatus est. Erat autem ipse quidem ab Adamo decimus.
Nam Lamecho est genitus, cui pater erat Mathusalas; hic
autem Anochi fuit, filii Jaredi; ex Maluelo vero genitus
est Jaredes, qui cum sororibus plurimis ex Caina prognatus
est, Enosi filio; at Enosus Sethi filius erat, qui ex Adamo
natus est.

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noei sexcen-
tesimo, mense secundo qui a Macedonibus Dios appellatur,
ab Hebræis autem Marsuane: ita enim in Ægypto annum
constituerunt. Moyses autem Nisan, qui est Xanthicus,

Μωϋσῆς δὲ τὸν Νισάν, ὃς ἐστὶ Ξανθικός, μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὥρισε, κατὰ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἰβραίους προσαγαγόν. Οὗτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἤρχεν· ἐπὶ μέντοι γε πρῶ-
 5 σεις καὶ ὠνάς καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν τὸν πρῶτον μῆνα διεφύλαξε. Τῇ δ' ἐπομβρίαν ἀρξασθαι φησιν τῇ ἐβδόμῃ τοῦ προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. Χρόνος δὲ οὗτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε διςχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. Ἀναγέγραπται δ'
 10 ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειουμένων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

δ'. Ἀδάμῳ μὲν οὖν τριακοσῶν ἤδη καὶ διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι παῖς Σῆθος γίνεται, ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ
 15 τριακόνα ἐβίωσεν ἔτη. Σῆθος δὲ κατὰ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἐγέννησεν Ἐνωσον, ὃς δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια Καϊνᾷ τῷ παιδί τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνῶσας αὐτὸν περὶ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. Οὗτος ἐβίωσεν ἔτη πέντε
 20 πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. Καϊνᾶς δὲ βίου δέκα καὶ ἐνακόσια Μαλάηλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτει γενομένου ἑκατοστῷ ἐβδόμηκοστῷ. Οὗτος δὲ Μαλάηλος ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν, Ἰαρέδην καταλιπὼν υἱόν, ὃν ἔτος ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον
 25 γενομένου ἐγέννησε. Τοῦτον εἰς δύο καὶ ἐξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βίωσαντα Ἄνωχος υἱὸς διαδέχεται, γεννηθεὶς περὶ ἔτη δύο καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τυγχάνοντος. Οὗτος ζήσας πέντε καὶ ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὅθεν οὐδὲ
 30 τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασιν. Μαθουσάλας δὲ Ἀνώχου παῖς κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονῶς πέμπτον καὶ ἐξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, περὶ ἔτη γεγονῶς ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ὃ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς αὐτὴν καταστῶν ἔτη ἐννέα καὶ ἐξή-
 35 κοντα πρὸς ἐνακοσίοις. Λάμεχος δὲ ἄρξας ἑπτὰ καὶ ἐβδομήκοντα ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι Νώεον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυσιν προστάτην τὸν υἱόν· ὃς Λαμέχῳ γενομένου δευτέρου καὶ ὀγδοήκοστου καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἡνυκάτι πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξε τῶν
 40 πραγμάτων. Ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τὸν προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. Ἐξετάζτω δὲ μηδεὶς τὰς τελευτάς τῶν ἀνδρῶν (τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνους συμπάρεξεταῖνον τὸν βίον), ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον δράτω.

ε'. Ἐπιστημῆαντος δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ ὕειν ἀρξαμένου τὸ ὕδωρ ἡμέραις τεσσαράκοντα θλαῖς κατερέρετο, ὥς ἐπὶ πῆχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν ὑπερσχεῖν. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διασωθῆναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. Πausαμένου δὲ τοῦ ὕετος
 50 μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐρ' ἡμέραις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὥς μηνὶ ἐβδόμῳ, ἵσταμένου δ' ἦν ἐβδόμη, κατ' ὀλίγον ὑπνῶσταιν ἀπολήγοντος. Ἐπειτα τῆς λάρνακος περὶ ἄκραν τινὰ ὄρους σταθείσης κατὰ τὴν Ἀρμενίαν συνείδῃ Νώεος ἀνοίγει ταύτην. Καὶ δεκά-

in festis *observandis* mensem primum esse voluit quod in eo Hebraeos ex Aegypto eduxisset. Ab eo in omnibus, quae ad honores divinos spectant, exordium fecit, in venditionibus tamen et emptionibus et rerum ceterarum administratione primum mensem servavit. Vim autem imbrum cepisse ait vigesima septima die praedicti mensis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille sexcentorum quinquaginta sex. In libros autem sacros relatum est tempus, istius aetatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illustrium natales et obitus.

4. Adamo quidem, quum esset triginta et ducentorum annorum, Sethus filius natus est; qui *Adamus* nongentos et triginta vixit annos. Sethus autem ducentesimo et quinto anno genuit Enosum, qui, quum duodecim et nongentos vixisset annos, Cainae filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *aetatis suae* centesimo et nonagesimo. Iste vixit quinque et nongentos annos. Cainas vero, vivens decem et nongentos annos, Malaelum filium habuit, quem genuit annum agens centesimum septuagesimum. Iste Malaelus, quum vixisset quinque et nonaginta et octingentos annos, defunctus est, Jareden filium relinquens, quem genuit, cum sexaginta quinque et centum esset annorum. Huic duo et sexaginta et nongentos annos viventi Anochus filius successit, natus quum sexaginta duorum et centum annorum esset pater ejus. Ille exactis trecentis sexaginta quinque annis discessit ad Deum: quo factum est ut obitum ejus in fastos non retulerint. Mathusalas autem Anochi filius, sexagesimo quinto et centesimo ei natus anno, Lamechum filium habuit, quum esset annorum octoginta septem et centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta et novem. Lamechus autem, quum imperium tenuisset annis septingentis septuaginta et septem, Noeum filium suum rerum praefecturae admovit; qui Lamecho natus est, anno *aetatis suae* secundo et octogesimo supra centesimum expleto, et quinquaginta et nongentis annis rebus praefuit. Hi anni in unam summam collecti tempus superscriptum complent. Nemo autem inquirat in obitus istorum virorum (cum filiis enim suis vitam agebant, eamque usque ad ipsorum nepotes extendebant), sed tantum natales eorum in *annorum supputatione* respiciat.

5. Quum autem, postquam Deus signum dederat, plucere inceperet, aqua quadraginta continuis diebus *caelo* descendebat, adeo ut usque ad quindecim cubitos super terram exstaret. Atque id causae erat, cur plurimis salus omnis adimeretur, non habentibus quo se reciperent. Cessante autem pluvia, vix spatio centum et quinquaginta dierum aqua decrescebat, utpole mense septimo ejusque die septima ea sensim recedere desinente. Deinde, quum arca ad summitatem quandam montis in Armenia substitisset, sentiens hoc Noeus aperuit eam; et videns circa ipsam aliquan-

μενος τῇν βαρβαρίαν περὶ αὐτὴν, ἐπὶ χρηστοτέρως ἤδη
γεγονὼς ἐλπίδος ἡρέμει. Ὀλίγαις δ' ὑστερον ἡμέραις
μᾶλλον ὑποχωροῦντος τοῦ ὕδατος μεθίησι κόρακα, βου-
λόμενος μαθεῖν εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς ἐκλελειμμένον
ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀσφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἑκβασιν. Ὁ
δὲ πᾶσιν εὐρὼν ἐτι λιμναζομένην, πρὸς Νώεον ἐπα-
νῆθε. Μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ περιστερὰν ἐπὶ τὸ γινώσκειν
τὰ περὶ τὴν γῆν προῦπεμψεν ἥς ἐπανελθούσης πρὸς
αὐτὸν πεπληρωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης,
καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀππληγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ,
μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας τὰ ζῷα τῆς λάρνακος ἐξαφίη-
σιν, αὐτὸς τε μετὰ τῆς γενεᾶς προσελθὼν καὶ θύσας τῷ
Θεῷ συνευχεῖτο τοῖς οἰκείοις. Ἀποβατήριον μέντοι
τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ ἀναστω-
νθεὶς τῆς λάρνακος ἐτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα
ἐπιδοικνύουσι.

ζ'. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος
μύηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικῆς ἱστορίας ἀναγε-
γραπότες· ὧν ἐστὶ καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. Διη-
γόμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν οὗτω που δι-
ξείησι· «λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς
«τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἐτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομί-
«ζειν τινὰς τῆς ἀσφαλτοῦ ἀφαιροῦντας. Χρῶνται δὲ
«μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς
«ἀποτροπισμούς.» Μύηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυ-
μος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικίαν
συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ καὶ ἄλλοι πλείους.
καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηχοστῇ καὶ
ἐκτῇ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· «ἐστὶν
«ὑπὲρ τὴν Μιλυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν,
«Βῆρας λεγόμενον· εἰς δὲ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ
«κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περιωθῆναι, καὶ τινα ἐπὶ
«λάρνακος ὀφρύνον ἐπὶ τὴν ἀκρωρείαν ὀκείλαι, καὶ
«τὰ λείψανα τῶν ζώων ἐπὶ πολλὰ σωθῆναι. Γένοιτο δ'
«ἐν οὗτῳ, ὅντινα καὶ Μωυσῆς ἀνέγραψεν ὁ Ἰουδαίων
«νομιστῆς.»

ζ'. Νώεος δὲ, φοβούμενος μὴ καθ' ἑκάστον ἔτος
ἐπικλύσῃ τὴν γῆν ὁ Θεός, εὐχαρὰν ἀνθρώπων καταψη-
ρτάμενος, ἱερεῖα καύσας ἐδείτο τοῦ λοιποῦ τὸν Θεὸν
ἐκ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἐτι τοσοῦ-
τον ἐπιπεγεῖν πάθος, ὅς οὐ κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι
τὸ τῶν ζώων γένος, ἀλλὰ τετιμωρημένους τοὺς πονη-
ρὰς πειρᾶσαι ποιεῖσθαι τῶν διὰ χρηστότητα περιλειφθέν-
των καὶ τὸ δεῖνόν διαφυγεῖν κεκρίμενων. Κακοδαίμο-
νες γὰρ τοὺς ἐσεσθαι ἐκείνων, καὶ χεῖρω
καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντὲς εἶεν
εὐνοημένοι, πηρηθεῖεν δ' ἐτέρῳ κατακλυσμῷ, τοῦ μὲν
πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἱστορίαν μαθόντας, τοῦ δευ-
τέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. Εὐμενέως τε οὖν αὐτὸν προσ-
έχεσθαι τὴν θυσίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν
ἐπὶ τὴν γῆν ὀμοίαν λαβεῖν, ὅπως ἔργοις τε τοῖς ταύτης
προσληπρόντες καὶ πόλεις ἀναστήσαντες εὐδαιμονίας
ἔχουσιν, καὶ μηδενός, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας

tulum terræ, in meliori spe jam constitutus quiescebat.

Post paucos vero dies magis recedente aqua corvum emi-
sit, cupiens cognoscere, si qua alia terræ pars ab aqua
derelicta egressui jam esset idonea. At ille, comperto to-
tam adhuc stagnare, ad Noem reversus est. Post septem
vero dies columbam ad explorandum terræ statum præmi-
sit. Quæ quum lutulenta et frondem olivæ ferens ad ipsum
rediisset, intellecto terram diluvio liberatam esse, postquam
alios septem dies exspectarat, animalia ex arca dimisit, et
ipse quoque cum liberis egressus Deoque sacrificans una
cum suis epulabatur. Hunc autem locum Armenii Apoba-
terion *vel Egressorium* vocant: illic enim arcæ servatæ
reliquias etiam nunc ostendunt indigenæ.

6. Hujus autem diluvii et arcæ meminerunt omnes qui
barbaricas scripsere historias, quorum unus est Berosus
Chaldaeus. Nam de diluvio referens in hunc ferme mo-
dum loquutus est: «dicitur autem etiamnum in Armenia
«in Cordyæorum monte pars esse aliqua ejus navigii, et
«quosdam bitumen ex ea avellentes circumferre. Eo au-
«tem ablato utuntur homines maxime pro amuleto ad
«mala avertenda.» Sed et Hieronymus Ægyptius horum
meminit, qui Antiquitates Phœnicum scripsit, et Mnaseas,
et multi alii. Quin et Nicolaus Damascenus libro nonagesi-
mo sexto de his rebus narrat in hæc verba: «est super
«Milyada in Armenia mons ingens, Baris dictus, in quem
«multos diluvii tempore confugientes fama est servatos
«esse, et quendam in arca vectum ad summum ejus jugum
«appulisse, lignorumque reliquias diu conservatas esse.
«Iste fortasse idem ille est de quo etiam scripsit Moyses
«Judæorum legislator.»

7. Noeus autem veritus ne Deus, damnatis ad interitum
hominibus, per singulos annos terram aquis obrueret, Deo
supplicabat ut pristinum rerum ordinem in posterum ser-
varet, et nullam amplius tantam induceret calamitatem,
per quam universum animalium genus salutis discrimen
adiret, sed, quum de malis penam sumpsisset, parceret iis
quos ob bonitatem superstites esse voluerit et clade mise-
randa liberare decreverit: alioqui illis fore ipsos infelicio-
res et gravius damnatos, si non omnino salvi essent et
incolumes, sed alteri diluvio reservarentur, quum et terro-
rem, quem primum incutiebat, experirentur, et interitum,
quem posterius afferret. Deum igitur orabat, sacrificium
animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram
subjiceret, ut in ea excolenda assidui urbesque exstruentes
vitam beatam agerent, nec bona ulla, quibus ante diluvium
fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam usque sene-

ἀπελαυνον, ὑστερήσειαν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μήκος ὅμοιον τοῖς παλαί ἐπερχόμενοι.

7. Νώεος δὲ ταύτας παιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνη τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν ἐπένευσεν αὐτῇ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἀζειν, οὔτε τοὺς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, κακία δὲ τῇ οἰκείᾳ ταύτην αὐτοὺς ὑποσχέιν τὴν δίκην, οὐτ' ἂν εἰ γενομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, παρπαγεῖν ἂν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον· σῶφρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μὴδὲ χάρισα·
10 σθαὶ τὸ ζῆν ἢ δόντα τούτους διαφθεῖρειν. Ἄλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιτείνειν τὴν δίκην. Παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μετὰ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενος, καὶ
15 πολὺ μᾶλλον σοῦ παρακαλοῦντος. Εἰ δ' ἐπὶ πλεόν ποτὲ χεῖμάσαιμι, μὴ δέιστε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ ἐστὶ τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. Παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι καὶ καθαρεύειν φόνου, τοὺς δρᾶσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας, χρῆσθαι δὲ
20 τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. Δεσπότας γὰρ ἁπάντων ὕμᾱς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν καὶ ὅσα τὴν μετάρσιον ῥώραν ἔχει καὶ φερόν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γὰρ ἔστιν ἡ ψυχὴ. Σημανῶ δὲ ὑμῖν παῦλαν ἐσομένην
25 τοξεῖα τῇ ἐμῇ· τὴν ἱρὴν ἀποσημαίνω, τοξὸν γὰρ εἶναι τοῦ Θεοῦ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νενομίσται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς ταῦτ' εἶπὼν καὶ ὑποσχόμενος ἀπαλλάσσεται.

8. Νώεος δὲ, θίους μετὰ τὴν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον εὐδαι-
30 μόνως διαγαγὼν, τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἑνακοσίων καὶ πεντήκοντα. Μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον καὶ τὴν βραχυτέταν τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τὸν τῶν παλαιῶν ψευδῇ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μὴδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ παρατείνειν χρόνον
35 τεκμαιρόμενος μὴδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μήκος τῆς ζωῆς ἀφίχθαι. Οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ γενόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειότερας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πληθὺς τοσοῦτον ἐτῶν. Ἐπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ
40 τὴν εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόουν, ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, πλεόν ζῆν τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρασχέιν· ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προειπεῖν μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἑνιαυτούς· διὰ τοσοῦτων γὰρ ὁ μέγας ἑνιαυτὸς πληροῦται. Μαρτυροῦσι δὲ μου τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ'
45 Ἑλλῆσι καὶ παρὰ βαρβάρους συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. Καὶ γὰρ καὶ Μανέθων, ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, καὶ Μωῶς τε καὶ Ἑστιάσις, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, οἱ τὰ Φοινικικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομέ-
50 νοις· Ἡσιόδός τε καὶ Ἑκαταῖος καὶ Ἑλλάνικος καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἑφῶρος καὶ Νικόλαος, Ἰστροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. Περὶ

clutem, longo vitae spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noeus hasce preces effuderat, Deus, virum ob justitiam ejus diligens, annuit ut ei omnia ex votis evenirent, dicens non se perdidisse absumptos *diluvio*, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam omnino non dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. « Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violaverunt et virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. In posterum autem cessabo iracunde adeo malefactorum vindictam ab eis exigere, multoque magis, si tu pro illis intercesseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavere, non est cur imbrum vim pertimescas: orbem enim terrarum aqua non amplius inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet ipsos servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afflicti: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem et libitum vestrum permissio. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatiliū et eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne cum sanguine *carnem comedatis*: nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit » (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur). Et Deus quidem hæc effatus atque promittens abiit.

9. Verum Noeus, quum vixisset post diluvium trecentos et quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, e vivis excessit, annos agens numero nongentos et quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur, inde, quod jam vita hominum eo usque non producat, conjiciens neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane quum Dei essent amantes et ab ipso Deo facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem astrologiæ et geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum Deus illis prolixiorum largitus est vitam: quippe qui nisi ad sexcentos annos (totidem enim magnus annus absolvitur) vivendo attigissent, nihil certi prædicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Græcos inter barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam et Manetho, rerum Ægyptiacarum scriptor, et Berosus, Chaldaicarum auctor, et Mochus et Hestius, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequeuti sunt, uno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus et Hecateus et Hellanicus et Acusilaus, Ephorus item et Nicolaus, veteres mille annos vixisse tra-

μὲν ὧν τούτων, ὡς ἂν ἐκάστοις ἦ φίλον, οὕτω σκοπεύσαν.

ΚΕΦ. Δ'.

Οἱ δὲ Νωέου παῖδες τρεῖς ὄντες, Σήμας καὶ Ἰαφέθας καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὄρων εἰς τὰ πεδία, τὴν ἐν τούτοις οἰκήσιν ἐποιήσαντο, καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων κατέβαιναι, ἔπεισαν θρασυήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς δὲ πρῶτον αὐτοὺς κατέκτισαν, καλεῖται Σενναάρ. Τοῦ δὲ Θεοῦ κελεύσαντος αὐτοῖς, εἰ πολυανθρωπήσειαν, στέλλειν ἀποικίας, ἵνα μὴ στασιάζουσιν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργούντες ἀφθονίας ἀπολκύουσιν τῶν καρπῶν, ὑπὸ ἀμαθίας περήμευσαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο συμφοραῖς περιπεσόντες ἤσθοντο τῆς ἀμαρτίας. Ἐπεὶ γὰρ ἤθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευσε ποιέσθαι τὴν ἀποικίαν. Οἱ δὲ οὐ κατὰ τὴν ἐμμένειαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες ἔχριν τὰ ἀγαθὰ, τὴν δὲ ἰσχυρὴν αὐτοῖς τὴν οἰκίαν αἰτίαν τῆς εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπέθοντο. Προσέτιθεσαν δὲ τῷ παρακούειν τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμαῖν, ἵνα δικαιθέντες εὐπεγχειρητότεροι γένοιντο.

β'. Ἐξήρξε δ' αὐτοὺς πρὸς τὴν ὕβριν τοῦ Θεοῦ καὶ καταρρόνησιν Νεβρώδης, υἱὸς μὲν ὧν Χάμου τοῦ Νωέου, τολμηρὸς δὲ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος, ὃς ἐπειθεν αὐτοὺς μὴ τῷ Θεῷ διδόναι τὸ δι' ἐκείνου εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Καὶ περιστάς δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως οὕτω νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ φόβου τοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν· ἀμυνεῖσθαι τε τὸν Θεὸν ἡπειλεῖ, πάλιν τὴν γῆν ἐπικλύσαι θελήσαντα. Πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι βυνηθείη, μετελεύσθαι δὲ καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδου δόγμασιν ἐπεσθαι, δουλείαν ἡγούμενον τὸ εἶχεν τῷ Θεῷ· καὶ τὸν πύργον οἰκοδομοῦν, οὐδὲν ἀπολείποντες σπουδῆς, αὐτὸς πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. Ἐλάμβανε δὲ ἕξτερον ὕψος ἢ προσεδόκησεν ἂν τις ὑπὸ πολυχειρίας. Τὸ μόνον πάχος ἦν τοσοῦτον ὥσθ' ὑπ' αὐτοῦ μειοῦσθαι τοὺς ὄρωσι τὸ μήκος. Οἰκοδομητο δ' ἐκ πλίνθου ὁπτῆς ἀσφαλτῷ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ περιρρέοι. Οὕτω δὲ μεμηγνότες ὄρων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν, ὅτι μηδ' ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλῶτων συμφρονισθεῖεν, εἰς στάσιν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλοτρίως αὐτοὺς ἀπεργασάμενος, καὶ οὐ πολυφωνίας πηκτάς ἐκ τῶν ἀτυνέτους εἶναι. Ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ τὸν πύργον οἰκοδομοῦσαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τοῦ περὶ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργόους·

dunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

CAP. IV.

Noei autem filii tres erant, Semas, Japhethas, et Chamas, centum annis ante diluvium nati : qui primi de montibus in camporum planitiem descendentes illic habitare constituerunt, et aliis, qui propter diluvii memoriam campestribus metuebant et segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt ut fidenti animo ipsorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Ceterum Deo jubente eos, si accresceret hominum numerus, coloniis alias regiones occupare, ut nulla invicem paterentur dissidia, sed ampliori terrarum spatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur : illi rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. Quapropter in calamitates incidentes sibi met erroris conscii esse coeperunt. Postquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, ut colonias ducerent. Illi vero, rati se non ipsius benignitate vitæ commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus debere existimantes, non paruerunt : quin et huic, quod Dei voluntati morem non gererent, adjecerunt, suspicionem esse Deum ad colonias deducendas illos per insidias impellere, ut dispersi facilius possent opprimi.

2. Ut eo contumeliæ in Deum et despicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noei, vir audax et manuum viribus præclarus, qui persuasit eis ne Deo concederent felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam ipsis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat, ratus hoc uno modo homines a Dei timore abduci posse, si ipsius potentiæ fideré perseverarent : Deumque se ulturum esse minitabatur, terram nova aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim se exedificaturum esse, celsiorem quam ut aqua eo usque posset ascendere, majorumque suorum interitum vindicta persequenturum.

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quæ faciendi visa sunt Nebrodi, servitutem esse reputantes Deo cedere : turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segner occupati. Surgebat enim in altitudinem citius quam speraverant ob numerosam operantium manum. Sed adeo crassa erat, ut spectantibus ab ea videretur imminui molis sublimitas. Edificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solveretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem universos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint : sed linguas eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens ut ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim edificaverunt, propter confusionem linguæ, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc

Ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν βαβέλ καλοῦσι. Περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· « πάντων ὁμο-
 « φώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ὠκοδόμησάν τινες
 5 « ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναθιγόμενοι δι' αὐ-
 « τοῦ. Οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμπαντες ἀνέτρεψαν τὸν
 « πύργον, καὶ ἰδίαν ἐκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. Καὶ διὰ τοῦτο
 « Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. » Περὶ δὲ τοῦ
 πεδίου τοῦ λεγομένου Σενναὰρ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ γῶρᾳ
 10 μνημονεύει Ἑστιάσις, λέγων οὕτως· τῶν δὲ ἱερέων τοὺς
 « διασπένοντας, τὰ τοῦ Ἐνυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόν-
 « τας, εἰς Σενναὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἔλθειν. »

ΚΕΦ. Ε'.

Σχιδόνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντέθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλο-
 γλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γῆν
 15 ἕκαστοι κατελάμβανον ἐντυγχάνουσιν, καὶ εἰς ἣν αὐ-
 τοὺς ἤγεν ὁ Θεός, ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἡπειρον,
 μεσόγειον τε καὶ παράλιον. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιω-
 σάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατοίκησαν· καὶ τῶν ἐθνῶν
 ἓνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας
 20 προσηγορίας, ἓνια δὲ καὶ μετέβαλον, τὰ δὲ καὶ, πρὸς
 τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν
 ἔλαβον. Ἑλληνες δ' εἰσὶν οἱ τοῦτου καταστάντες
 αἰτίοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποίη-
 σαντο καὶ τὴν πάλαι δοξάν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη
 25 τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον ὀ-
 μενοι πολιτείας ὡς ἄρ' αὐτῶν γεγονόσιν.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἦσαν δὲ τῶν Νωεῖοι παῖδων υἱοί, ὧν ἐπὶ τιμῇ τοῖς
 ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα καταλαμβά-
 νοντες. Ἰαφέθου μὲν οὖν τοῦ Νωεῖοι παιδὸς ἦσαν ἑπτὰ
 30 υἱοί. Κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ Ταύρου καὶ Ἀμάνου
 τῶν ὁρῶν ἀρξάμενοι, καὶ προῆλθον ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσίας
 ἄχρι ποταμοῦ Τανάιδος, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρώπης ἕως Γα-
 δεΐρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς
 προκατοικήσαντος τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐκάλουν ὀνόμασι.
 35 Τούς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους,
 Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γομάρης ἔκτισε, Μαγώγης
 δὲ τοὺς ἄπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομασθέντας ὥκισε,
 Σκυθίας δὲ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. Τῶν δὲ
 Ἰαφέθου παῖδων, Ἰουάνου καὶ Μάδου, ἀπὸ μὲν τοῦ
 40 Μάδου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ἑλλήνων Μη-
 δοὶ κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ἰουάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἑλ-
 ληνες γεγόνασι. Κατοικίζει δὲ καὶ Θόβηλος Θοβή-
 λους, οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ἰβηρας καλοῦνται· καὶ Μοσο-
 χηνοὶ δὲ ὑπὸ Μοσόχου κτισθέντες, Καππαδόχαί μὲν
 45 ἄρτι κέκληνται, τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας ση-
 μεῖον δείκνυνται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἐτι καὶ
 νῦν Μάζαχα, δηλοῦσα τοῖς συνείναι δυνάμενοις οὕτω
 ποτὲ προσαγορευθῆναι πᾶν τὸ ἔθνος. Θείρας δὲ Θειρᾶς
 μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν, Ἑλληνες δὲ Θρᾶκας αὐτοὺς
 50 μετωνόμασαν. Καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶν Ἰαφέ-

Babylon appellatur : nam Hebraei confusionem nominant
 babel. De turri autem hac deque linguis hominum mutatis
 meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens : « quum
 « omnes homines una lingua uterentur, altissimam turrim
 « ædificare quidam coeperunt, velut per eam in cælum
 « scansuri. At dii ventis emissis turrim hanc evertère, et
 « suam cuique linguam attribuère. Unde urbi Babylon
 « factum est nomen. » Ejus vero campi, qui Sennaar ap-
 pellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit He-
 stiasus, ita dicens : « qui vero de sacerdotibus servati erant,
 « ablatis Jovis Enyalii sacris, in Sennaar Babyloniæ vene-
 « runt. »

CAP. V. (VI.)

De cetero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem
 linguarum coloniis passim deductis; et singuli terram oc-
 cuparunt in quam inciderunt, eosque duxit Deus ita ut
 omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima,
 eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes
 insulas habitarunt; et gentium quædam nomina quidem a
 conditoribus imposita servant, at quædam etiam mutave-
 runt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommo-
 darentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem
 hujus rei auctores exstiterunt : qui posterioribus sæculis
 rerum potientes veterum gloriam sibi propriam effecerunt,
 dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt illisque ut
 a se oriundis reipublicæ formam constituunt.

CAP. VI. (VII.)

Filiis Noei nati sunt filii, quorum in honorem gentibus
 nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam
 occupaverat. Siquidem Japhetha filio Noei nati sunt se-
 ptem filii. Isti vero terram possederunt, a Tauro et Aman-
 montibus incipientes, et processerunt in Asia quidem usque
 ad fluvium Tanaim, in Europa vero usque ad Gadira;
 terram in sedem capientes sibi forte oblatam, quamque
 nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina.
 Qui enim nunc a Græcis Galatæ appellantur, olim vero
 Gomarenses dicti, Gomares condidit; Magoges autem Ma-
 gogorum a se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis
 vocantur Scythæ. Ex Japhethæ autem filiis, Jovano et Ma-
 de, ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui a Græ-
 cis Medi nominantur; ex Jovano vero Ionia et Græci omnes
 oriuntur. Quin et Thobelus Thobelis sedem dedit, qui
 nostra ætate Iberi vocantur : et Mosocheni a Mosochie con-
 diti, nunc quidem Cappadoces dicti sunt, sed antiquæ ap-
 pellationis indicium habetur : urbs enim etiam hodie apud
 eos est Mazaca, ostendens harum rerum peritis universam
 gentem olim ita fuisse appellatam. Thiras autem Thiras
 vocavit quorum fuit princeps, Græci vero nominis muta-
 tione Thraces fecerunt. Et tot quidem gentes a Japhethæ

θου παίδων κατοικεῖται. Γομάρου δὲ τριῶν υἱῶν γενομένων, Ἀσχανάζος μὲν Ἀσχανάζους ὥκισεν, οἱ νῦν Ῥηγίνες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται, Ῥιφάθης δὲ Ῥιφθαθαῖους, τοὺς Παφλαγῶνας λεγόμενους· Θοργάμης δὲ Θοργαμαῖους, οἱ δόξαν Ἑλλήσι Φρύγες ὠνομάσθησαν. Ἰουάνου δὲ τοῦ Ἰαφέθου τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων γενομένων, Ἐλισᾶς μὲν Ἐλισαῖους ἐκάλεσεν ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσὶ· Θαρσός δὲ Θαρσεῖς, οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία· σημεῖον δὲ·
 10 Ταρσός γάρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητροπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν ἀντὶ τοῦ θῆτα μεταβαλλόντων. Χέθιμος δὲ Χέθιμα τὴν νῆσον ἔσχεν (Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται), καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι καὶ τὰ πλείω τῶν παρὰ θάλασσαν,
 15 σαν, Χέθιμα ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται. Μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξει· Κίτιον γὰρ ὑπὸ τῶν ἑλληνησάντων αὐτὴν καλεῖται, μηδ' οὕτω διαφυγοῦσα τοῦ Χέθιμου τὸ ὄνομα. Ἰαφέθου μὲν δὴ παῖδες τε καὶ
 20 υἱάνοι τσαῦτα ἔσχον ἔθνη. Ὁ δ' ἴσως ὅρ' Ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν τρέφομαι πρὸς τὴν ἀρήγησιν ὅν κατέλιπον. Τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπεπέσι ἡλλήνισται πρὸς ἥδονην τῶν ἐντευζομένων· οὐ γὰρ ἐπιγνώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος, ἀλλ' ἐν τε
 25 αὐτῶν σχῆμα καὶ τελευτὴ μία· Νούος γέ τοι Νῶς καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐπὶ παντὸς τηρεῖ σχήματος.

β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὀρέων γῆν κατέσχον, ὅσα πρὸς
 30 θάλασσαν αὐτῆς ἐπέτραπτο καταλαβόντες, καὶ τὰ μέγρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιώσασμενοι. Αἱ μέντοι προσηγορίαι τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξιτηλοὶ γεγονόασιν, ἐνίων δὲ μεταβαλοῦσαι καὶ μεταρρυθμισθεῖσαι πρὸς ἐτέρας
 35 ὁμοιωσται τυγχάνουσιν, ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας υπάρχουσιν. Τεσσαρὶν γὰρ Χάμου παῖδων γενομένων, Χούσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρχεν, ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ ἐκείνων
 40 τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων Χουσαῖοι καλοῦνται. Ἐπὶ τῇ δὲ καὶ Μεστραῖοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν
 45 μνήμη· τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μίστρην καὶ Μεστραῖους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. Ἐκτίσε δὲ καὶ Φούτης τὴν Αἰθίαν, Φούτους ἄρ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιγνώριους. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ
 50 Μαύρῳ χώρᾳ τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα· ὅθεν καὶ τοὺς
 55 πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας Φούτης λεγομένης· μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστὶν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν Μεστραῖμου υἱῶν ἐνός, Αἰθίους λεγόμενου. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐρούμεν τὴν αἰτίαν, δι'
 60 ἣν αὐτὴν καὶ Ἀφρικὴν προσηγορεύεσθαι συμβέβηκεν. Χανάνου δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς, τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ Χαναναῖαν προσηγορεύσε. Γίνονται δὲ παῖδες ἐξ αὐτῶν, Χούσου μὲν ἑξ ὧν Σάβας μὲν Σαβαῖους, Εὐίλας δὲ Εὐιλαῖους

filiis conditæ sunt. Trium autem Gomari filiorum unus quidem Aschanazus Aschanazos condidit, qui nunc Rhēgines nominantur a Græcis; Rhiplathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagonēs, et Thorgames Thorgamæos, qui, ut visum est Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japhethæ filio, et ipso tres filios habente, ortus Elisæ Elisæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharsus autem Tharsensibus; sic enim olim appellabatur Cilicia: indicio autem est, quod urbs apud eos celeberrima eademque metropolis dicta sit Tarsus, theta ad nomen variandum ab eis converso in tau. Chethimus autem Chethimam insulam occupavit (ipsa vero nunc Cyprus vocatur), et ab ea insulæ omnes, et pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, testis mihi una urbiū in Cyp̄o, cui accidit ut nomen suum adhuc servaret: Citium enim appellatur ab his qui eam in formam Græcam immutarunt, ne sic quidem a Chethimi nomine multum discrepans. Japhethæ itaque filii et nepotes tot gentes condiderunt. Ceterum hoc unum, quod Græcis forsā parum exploratum, præmittam, deinde ad ea quæ supersunt narranda me convertam. Nomina propter scripturæ decorem Græci ad delectationem legentium mutaverunt. Nostrates enim hujusmodi eorum forma non utuntur, sed idem apud nos perpetuo schema obtinent et unam terminationem: Noeus etenim apud nos vocatur Noe, et in omni schemate eandem hanc formam servat.

2. Chamæ vero filii terram, quæ a Syria et Amāno Libanoque montibus incipit, obtinuerunt, quicquid ejus ad mare vergit occupantes et regiones usque ad oceanum sibi vindicantes. Horum sane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatae atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoscantur, pauci autem sunt quorum nomina integra servantur. Ex quattuor enim Chamæ filiis, Chuso nihil detrimenti tempus attulit: nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam a se ipsis quam ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mestrai etiam adhuc in memoria sunt ex appellatione: Ægyptum enim Mestren et Mestraiōs Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. In Libyam colonos deduxit Phutes, incolas suo nomine Phutos vocans. Est autem fluvius quoque in Maurorum regione, qui ita appellatur: quare plurimos ex historicis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, et regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis: traxit autem nomen, quod ei nunc est, ab uno Mestrai filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero post causam adjiciemus, cur eam et Africam nominari contigit. Chanaan vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam a se Chanaanem appellavit. Istitis autem nati sunt liberi, Chuso quidem sex: quorum Sabas Sabæos condidit, Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur.

ἔκτισεν, οἱ νῦν Γαιτούλοι λέγονται· Σαθάθας δὲ Σα-
 βαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ Ἀσάθαροι παρ' Ἑλλήσιν.
 Οἰκίζει δὲ καὶ Σαθακάθας Σαθακαθηνοὺς· Ῥέγμος δὲ
 Ῥεγμαίους ὥκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσγεν, ὧν Ἰουδάδας
 6 μὲν Ἰουδαδαίους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων, οἰ-
 κίσας ἐπὶ νῦν μόνον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαίους δὲ Σάβας·
 Νεβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς ὑπομείνας παρὰ Βαβυλωνίους
 ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. Τῶν δὲ
 Μεστράϊμου παίδων ὅκτῳ γενομένων, οἱ πάντες τὴν
 10 ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον, μόνου δὲ Φυ-
 λιστίου τὴν ἐπὶ νῦν Συρίαν ἢ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίν-
 νην γὰρ οἱ Ἕλληνες αὐτοῦ τὴν μοῖραν καλοῦσι. Τῶν
 δὲ ἄλλων, Λουδιέϊμου καὶ Ἑνεμετιέϊμου καὶ Λαθιέϊμου,
 τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ καὶ τὴν χώραν ἀφ'
 15 αὐτοῦ καλέσαντος, Νεδέϊμου τε καὶ Φεθρῶσιμου καὶ Χε-
 σλοῖμου καὶ Χεφθορίμου, πέρα τῶν ὀνομάτων οὐδὲν
 ἴσμεν. Ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, περὶ οὗ δηλώσομεν
 ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. Ἐγέ-
 νοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες, Σιδῶν, δὲ καὶ πόλιν
 20 ἐπὶ νῦν καλεῖται. Ἀμάθιος δὲ Ἀμάθην κατήχι-
 σεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Ἀμάθη
 καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Ἐπιφάνειαν ἀφ' ἐνὸς
 τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· Ἀράδιος δὲ Ἀραδὸν τὴν
 25 νῆσον ἔσγεν, Ἀρουκαῖος δὲ Ἀρκην τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ.
 Τῶν δ' ἄλλων ἐπὶ τὰς Χετταίου, Ἰεβουσαίου, Ἀμορραίου,
 Γεργεσαίου, Εὐαίου, Ἀσενναίου, Σαμαραίου, πλὴν τῶν
 ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχρμεν· Ἑβραῖοι
 γὰρ αὐτῶν ἀνέστησαν τὰς πόλεις, ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν
 30 συμφορᾷ γενομένης.

γ'. Νώεος, μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταστα-
 θεῖσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα ἐχώρει· καὶ κατα-
 φυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλους, ἡνίκα τοῦ καρποῦ τελεσφο-
 ρηθέντος καθ' ὥραν ἐτρώγησε, καὶ παρὴν εἰς χρῆσιν ὁ
 35 αἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἦν. Μεθυθεὶς δὲ εἰς ὕπνον
 καταφέρεται, καὶ γεγυμνωμένος παραδόσμιος ἔκειτο.
 Θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων τοῖς
 ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν, οἱ δὲ περιτέλλουσι
 τὸν πατέρα. Καὶ Νώεος αἰσθόμενος τοῖς μὲν ἄλλοις
 40 παισὶν εὐδαιμονίαν εὖχεται, τῷ δὲ Χάμα διὰ τὴν συγ-
 γένειαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηράσατο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐ-
 τοῦ. Καὶ τῶν ἄλλων διαπεφευγόντων τὴν ἀρὰν, τοὺς
 Χαναάνου παῖδας μέτεισιν ὁ Θεός. Καὶ περὶ μὲν τού-
 των ἐν τοῖς ἐξῆς ἐροῦμεν.

45 δ'. Σῆμα δὲ, τῷ τρίτῳ Νώου υἱῶν, πέντε γίνονται
 παῖδες, οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' Ἰνδὴν ὠκεανοῦ κατοί-
 κοῦσιν Ἀσίαν, ἀπ' Εὐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι.
 Ἑλαμος μὲν γὰρ Ἑλαμαίους, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέ-
 τας, κατέλιπε· Ἀσσοῦρας δὲ Νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ
 50 τοὺς ὑπηκόους Ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα ἡν-
 δαιμόνησαν. Ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν Χαλδαίους κα-
 λουμένους Ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρξας αὐτῶν. Ἀ-
 ραμαίους δὲ Ἀραμῶν ἔσγεν, οὓς Ἕλληνες Σύρους προσ-
 ἀγορεύουσιν· οὓς δὲ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, Λυδοὺς δὲ

tur, Sabathas vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Asta-
 bari : Sabacathas autem Sabacathenos condidit, Regmus
 vero Regmæis ortum dedit, et duos filios habuit, quorum
 Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes
 occidentales, condens, sibimet cognominem reliquit, Sabas
 vero Sabæos : Nebrodes autem Chusi filius manens apud Ba-
 bylonios dominatum exercuit, sicut a me etiam ante narra-
 tum est. Porro Mestramio quum octo essent filii, illi a
 Gaza usque ad Ægyptum terram possederunt, solius autem
 Phylistini cognomen regio retinuit : Palestinam enim Græci
 partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludiimi et
 Enemetiimi et Labiimi (qui solus colonis in Libyam ductis
 regionem a se denominavit), Nedemi etiam et Phethrosimi et
 Cheslæmi et Chephthlorimi præter nomina nihil plane novi-
 mus. Bello enim Æthiopico, de quo postea narrabimus,
 urbes eorum eversæ sunt. Chanaani autem filii fuerunt,
 Sidon, qui et sui nominis urbem in Phœnice exstruxit,
 Sidon etiam nunc a Græcis vocatur : Amathius autem Ama-
 then habitavit, quæ etiam adhuc superest et ab incolis
 Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab
 uno e successorum *Alexandri* filiis denominaverunt : Aradius
 autem Aradum insulam habuit : Arucæus vero Arcen urbem
 in Libano sitam. Reliquorum septem, Cheltæi, Jebusæi,
 Amorrhæi, Gergesæi, Euzæi, Asennæi, Samaræi, præter
 nomina nihil in sacris codicibus exstat : nam Hebræi urbes
 eorum exciderunt, quas ex hujusmodi causa afflixit cala-
 mitas.

3. Noeus, terra post diluvium in primævam restituta na-
 turam, ad *agriculturæ* opus aggreditur : et quum vitibus
 cam consevisset, fructuque maturescente suo tempore eam
 vindemiasset, atque vinum usui esset idoneum, sacris prius
 operatus epulabatur. Inebriatus autem in somnum delabi-
 tur, nudatusque parum decore jacebat. Eum conspicatus
 filiorum natu minimus per ludibrium fratribus indicavit, illi
 vero patrem operuerunt. Ubi factum rescivit Noeus, aliis
 quidem filiis felicitatem precatus est : Chamam vero pro-
 pter cognationem sui exsecrationibus ipsum quidem non in-
 sectatus est, sed posteros ejus. Quas quum ceteri evasis-
 sent, Chanaani liberos ultio divina est consequuta. Ac de
 his quidem in sequentibus dicemus.

4. Semæ vero, tertio Noei filio, nati sunt quinque filii,
 qui Asiam usque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab En-
 phrate incipientes. Elamus quidem *posteros* reliquit Ela-
 mæos, a quibus Persæ originem duxerunt; Assuras autem
 urbem Ninum condidit, et subjectos sibi Assyrios nomina-
 vit, qui maxime floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc
 quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, quum prin-
 ceptus eorum esset. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos
 Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim

τότε, Λουδάς ἐκτίσε. Τῶν δὲ Ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, Οὐσος μὲν κτίζει τὴν Τραχωνίτιν καὶ Δαμασκὸν· μέση δ' ἐστὶ τῇ· Παλαιστίνης καὶ Κόιλης Συρίας· Ἀρμενίαν δὲ Οὐλος, καὶ Γάθρος Βακτριανούς, 5 Μησᾶς δὲ Μησαναίους· Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν κλεῖται· Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται Σάλας, τοῦ δὲ Ἑβερὸς, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους Ἑβραίους ἀρχῇθεν ἐκάλουν. Ἑβερὸς δὲ Ἰούκταν καὶ Φάλεκον ἐγέννησεν. Ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀποδασμὸν τῶν 10 αἰχρίων τίκεται· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰούκτα δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν υἱοί, Ἑλμωδάδος, Σάλεφος, Ἀζερωμῶθης, Εἰραῆς, Ἐδώραμος, Αἰζήλος, Δέκλας, Ἠθάλος, Ἀδιμάθης, Σαβεὺς, Ὀφείρης, Εὐλάτης, Ἰώθαβος. Οὗτοι ἀπὸ Κωζῆνος 15 ποταμοῦ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῷ Ἀρίας τινὰ κατοικοῦσι. Ταῦτα μὲν περὶ τῶν Σήμου παίδων ἱστορήσθω.

ε'. Ποιῆσθαι δὲ περὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. Φαλέκου γὰρ τοῦ Ἑβέρου γίνεται παῖς Ῥάγαυος· τούτου 20 δὲ Σερούγος, ὃ Ναχωρῆς υἱὸς τίκεται, τούτου δὲ Θάρρος. Πατὴρ δ' οὗτος Ἀβράμου γίνεται, ὃς δέκατος μὲν ἐστὶν ἀπὸ Νωέου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίους μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Θάρρος μὲν γὰρ ἔτει ἐβδόμηκοστῷ ποιεῖται τὸν Ἀβραμον, 25 χάρης δὲ Θάρρον, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἐκατοστὸν ἔτος ἡδὴ γεγονώς, ἐγέννησε. Σερούγῳ δὲ Ναχωρῆς τίκεται, περὶ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἐκατοστὸν. Ῥάγαυος δὲ Σερούγον ἔσγεν, ἔτη τριάκοντα γεγονώς πρὸς τοὺς ἐκατόν. Ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥά- 30 γαυον Φάλεκος ἔσγεν· Ἑβερὸς δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοὺς ἐκατόν γεννᾷ Φάλεκον, γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντας καὶ ἐκατοστὸν ὃν Ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος πρὸς τοὺς ἐκατόν. Σήμου 35 δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ἀβραμος δὲ ἔλγε ἀδελφοὺς Ναχωρῆν καὶ Ἀράνῃν. Τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶ- τον καὶ Σάρραν καὶ Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίῳις ἀπέθανεν, ἐν πόλει Οὐρῇ λεγομένη τῶν Χαλδαίων. 40 Καὶ τάρρος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. Γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφίδας, Μελχὰν μὲν Ναχωρῆς, Σάρραν δὲ Ἀβραμος. Θάρρου δὲ μισήσαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· ὅπου καὶ Θάρρον τελευτήσαντα θά- 45 πουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. Συνετέμνετο γὰρ ἡδὴ τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὅλην τὴν ζῆν καὶ βραχύτερον ἐγένετο, μέχρι τῆς Μωϋσείως γενέσεως· μετ' ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἐκατόν ἔτη πρὸς τινὲς εἰκοσι, τοσαῦθ' ὁρίσταντο τοῦ Θεοῦ· ὅσα καὶ Μωϋσῆν συνέβη 50 βῶναι. Ναχωρῆς μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο· Οὐζος, Βάουζος, Καμουήλος, Ἰαζαδος, Ἀζακος, Φελδᾶς, Ἰελδᾶρας, Βαθούηλος. Οὗτοι μὲν Ναχωρῶν παῖδες γνήσιοι· Ταβᾶιος γὰρ καὶ Ἰάαμος καὶ Ταύκος καὶ Μάχας ἐκ Ρουμᾶς παλλεῖκῃς αὐτῷ γεγό-

JOSEPH. I.

Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem quum quattuor essent filii, ex iis Usus Trachonitidem quidem condidit et Damascus, quæ inter Palæstinam et Cœle-Syriam media est; Armeniam vero Uls; et Gathelus Bactrianos, Mesasque Mesanæos; apud quos Spasini Charax, et nunc appellatur. Ex Arphaxade autem prognatus est Salas, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan et Phalecum genuit. Vocatus est autem Phalecus, quod sub habitationum divisionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem sonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant Elmodadus, Salephus, Azermothus, Iraes, Edoranus, Aezelus, Decias, Ebalus, Adimæus, Sabens, Ophirex, Evilates, Jobabus. Isti a Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipsum sitæ loca quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta sunt.

5. Faciam vero de Hebræis sermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus est Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus est; hujus vero filius Tharrus. Hic autem Abrami fit pater, qui decimus quidem a Noeo fuit; secundo vero anno et nonagesimo supra ducentimum post diluvium natus est. Nam Tharrus quidem septuagesimo anno genuit Abramum, Nachores autem, quum esset centum et viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores nascitur, circa annum centesimum et tricesimum secundum; Ragavus vero Serugum habuit, quum esset annorum centum et triginta. Iisdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto et tricesimo supra centesimum genuit Phalecum, ipse de Sala prognatus annum nato tricesimum et centesimum, quem Arphaxades genuit quinto et tricesimo ætatis anno supra centesimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus post annos duodecim a diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren et Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra et Melcha, inter Chaldæos est mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. Et usque nunc sepulchrum ejus ostenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores, Melcham quidam Nachores, Sarram vero Abramus. Ceterum quum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter luctum Aramæ, omnes simul migraverunt Charram Mesopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum sepeliunt, quum annos ducentos et quinque vixisset. Jam enim paulatim recidebatur vita hominum breviorque fiebat usque ad ortum Moyas: post quem vitæ terminus annorum erat centum et viginti, tot statuente Deo; quot et Moysen vixisse contigit. Itaque Nachores et Melcha octo filios suscepit, Uxum, Baixum, Camuelum, Chazadum, Azavum, Pheldam, Ieldapham, Bathuelum. Isti quidem legitimi Nachoræ filii fuere: nam Tabæus et Gaamus et Tavaus et Machas ipsi ex Ruma concubina nati sunt. Ra-

8

νασι. Βαθούληρ δὲ τῶν Ναχώρου γησίῳν παῖδων
γίνεται Ῥεβέκκα θυγάτηρ καὶ Λάβανος υἱός.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἀβραμὸς δὲ Ἀῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱόν,
τῆς δὲ γυναῖκος αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφόν, εἰσποιήσατο,
5 γνησίῳ παιδὸς ἀπορῶν· καὶ καταλείπει τὴν Χαλδαίαν,
ἐβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονώς ἔτη, τοῦ Θεοῦ κελεύ-
σαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μετελθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατώκησε
καὶ τοῖς ἀπογόνις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ
πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκρωμένοις, περὶ τε ὧν εἰ-
10 κάσειεν οὐ διαμαρτάνουν. Διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ'
ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἡργμένος, καὶ τὴν περὶ τοῦ
Θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καίνισαι καὶ
μεταβαλεῖν ἔγνω. Πρῶτος οὖν τομᾶξ Θεὸν ἀπορῆνα-
σθαι ὁμιοιουργὸν τῶν θλων ἔνα· τῶν δὲ λοιπῶν εἰ καὶ τι
15 πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, κατὰ προσταγὴν τὴν τούτου
παρέχειν ἕκαστον, καὶ οὐ κατ' οἰκίαν ἰσχύ. Εἶκαζε
δὲ ταῦτα τοῖς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε
περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ'
οὐρανὸν συμβαίνουσι. Δυνάμει γὰρ αὐτοῖς παρού-
20 σης, καὶ προνοῆσαι τῆς καθ' αὐτοὺς εὐταξίας ταύτης
δ' αὖ ὑστεροῦντας φανεροὺς γίνεσθαι, μὴδ' ὅσα πρὸς τὸ
χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν ἐξου-
σίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ κελεύοντος ἰσχύ· ὑπουργεῖν
ᾧ καλῶς ἔρει μόνω τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν
25 ἀπονέμειν. Δι' ἅπερ Χαλδαῖον τε καὶ τῶν ἄλλων Με-
σοποταμιτῶν στασιζάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δο-
κιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν
Χαναναίαν ἔσχε γῆν. Ἰδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ὥκο-
δόμησε καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ Θεῷ.

30 β'. Μνημονεῦει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βη-
ρωσός, οὐκ ὀνομάζων, λέγων δ' οὕτως· « μετὰ τὸν κα-
« τακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δι-
« κσιος ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ τὰ οὐράνια ἐμπειρος ». Ἰκαταῖος δὲ καὶ τοῦ μνησθῆναι πλέον τι πεποιήκει· βι-
35 βλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλιπε. Νικόλαος
δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕ-
τως· « Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἐπὶ ἑλὺς σὺν
« στρατῷ ἀφικόμενος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνος
« Χαλδαίων λεγομένης. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον
40 « ἐξαναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ
« λαῷ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ
« Ἰουδαίαν, μετώκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες,
« περὶ ὧν ἐν ἐτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα ». Τῷ δὲ Ἀβράμῳ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα
45 ὀρεάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται Ἀβράμου
οἰκησις λεγομένη.

ΚΕΦ. Η'.

Λιμοῦ δὲ χρόνους ὑστερον τὴν Χαναναίαν καταλα-
βόντος, Ἀβραμὸς, Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος,
διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς
40 ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀχροατῆς ἐσόμενος,

thuelo autem, uni e Nachoræ filii legitimis, nascitur Re-
becca filia et Labanus filius.

CAP. VII. (VIII.)

Abramus autem Lotum fratris sui Aranæ filium, Sarrae
vero conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet
spem liberorum legitimorum : quumque jam esset annorum
septuaginta et quinque, e Chaldaea discessit, Deo jubente ut
in Chananæam concederet, quam etiam ipse incoluit et
posteris reliquit, vir rerum omnium intelligentia et audien-
tes persuadendi vi pollens, et de quibus conjecturam faceret
a vero raro aberrans. Propterea, quum ob virtutem præ
ceteris sapiens haberi cœpisset, vulgo receptam de Deo
opinionem innovare et mutare secum statuit. Primus ita-
que ausus est declarare unum esse Deum rerum omnium
opificem : de ceteris vero si quid ad felicitatem conferat,
illud ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi
sibi propria. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra ma-
rique contingunt, quæque sol aut luna patitur, et ex omni-
bus quæ cælo accidunt *mutationibus*. « Nam si, *inquit*,
vis illis insita esset, certe curam ordinis sui conservandi
haberet : ea vero *res istas* destitutas esse manifestum
est. Neque enim ad nostram utilitatem suapte virtute
fretæ operam conferunt, sed imperantis potestati obsequium
præstant : cui soli honorem et gratias tribui par est. » Pro-
pter ista quum Chaldæi et alii Mesopotamiæ incolæ contra
ipsum seditionem agitent, inde migrare factu optimum
existimans, Deo volente et adjuvante terram Chananæam
possedit. Illicque constitutus aram exstruxit et hostiam
Deo immolavit.

2. Berosus autem Abrami parentis nostri, suppresso
lumen nomine, his verbis meminit : « Decima post diluvium
« ætate apud Chaldæos vir exstitit justus et eximius, re-
« rumque celestium peritus ». Hecateus vero non ejus
tantum obiter meminit, sed justum de eo volumen scriptum
reliquit. Nicolaus autem Damascenus quarto historiarum
libro hunc in modum loquitur : « in Damasco regnavit
« Abramus, qui advena cum exercitu illuc venerat ex re-
« gione quæ supra Babylonem sita Chaldaeorum dicitur.
« At non multo post tempore, cum suo populo etiam hinc
« emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, nunc vero Ju-
« dæa nominatur, sedem transtulit, una cum iis qui ab
« eo orti sunt plurimi, quorum historiam in alio libro perse-
« quar ». Abrami vero nomen etiam nunc in Damascena
regione celebre est ; monstraturque vicus, qui ab eo dicitur
Abrami habitaculum.

CAP. VIII. (IX.)

Quum autem fames postea in terram Chananæam incu-
buisset, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter
sese ad eos contulit, ut et ipsorum abundantia frueretur, et
sacerdotum de diis opinionem acciperet ; si meliora trade-

ὧν λέγοιεν περὶ θεῶν· ἡ γὰρ κρίσις αὐτοῖς εὐρεθεῖσι κα-
τακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον,
αὐτοὺς ἀμεινον φρονῶν. Ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν Σάρ-
ραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν Αἰγυ-
πτιῶν ἐπιμανεῖς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναίκος δ
βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλη, τέχνην ἐπεινόησε τοιαύτην.
Ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο, καὶ αὐτὴν τοῦτο
ὑποκρίνασθαι (συμπέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐδίδαξεν. Ὡς δ'
ἔχον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς
10 ὑπένοησε. Τὸ γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τῆς γυναίκος αὐ-
τοῦ διὸ καὶ Φαραώθης δ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων, οὗ
τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἀρκεσθεῖς, ἀλλὰ καὶ θεάσα-
σθαι σπουδάσας, οἷός τε ἦν ἀψαθαι τῆς Σάρρας. Ἐμ-
ποδίζει δὲ ὁ Θεὸς τὴν ἀδικον αὐτοῦ ἐπιθυμίαν νόσῳ τε
15 καὶ σάσει τῶν πραγμάτων. Καὶ πυθόμενῳ περὶ ἀ-
παλλαγῆς κατὰ μῆνιν Θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρῆναι
ἀπιστοῦμαιν οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνυδρίσαι τοῦ
ξένου τὴν γυναῖκα. Ὁ δὲ φοβηθεὶς ἡρώτα τὴν Σάρραν
τίς τε εἴη καὶ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενος δὲ τὴν
20 εἰληθεῖαν, τὸν Ἀβραμὸν παρηγεῖτο νομιζὼν γὰρ ἀδελ-
φὸν, ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτοῦ, σπουδάσαι περὶ αὐτὴν,
συνγένειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ
ὑδρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὠρμημένος. Δωρεῖται τε αὐ-
τὸν πολλοῖς χρήμασι καὶ συνείναι Αἰγυπτίων τοῖς λο-
25 γιστάτοις τὴν τε ἀρετὴν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δοῦσαν
ἐπευθεν ἐπιφανεστέραν συνέθη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων
ἔβαι καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαλιζόντων νόμιμα, καὶ
διὰ τοῦτο δυσμενεῶς ἐρόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν
30 αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαπύσσων τοὺς λόγους, οὐς ἐποιού-
ντων περὶ τῶν ἰδίων, κενούσας καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθῆς
ἐπαίρειν. Θυμασθεῖς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνου-
σίαις ὡς συνετώτατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ οὐ νοῆσαι μόνον,
ἀλλὰ καὶ πείσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειε διδά-
35 σαι, τὴν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται καὶ τὰ
περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. Πρὸ γὰρ τῆς Ἀβρά-
μου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον Αἰγύπτιοι τούτων ἔχον
ἱμαθῶς ἐκ Χαλδαίων, γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυ-
πτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας.

γ'. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται
πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, τῶν ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόν-
των περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέντοι
καὶ τὴν ἀρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λῶτῳ. Λαβὼν δ' αὐτὸς
τὴν ὑπ' ἐκείνου καταλειμμένην ὑπόρειαν, ὥκησεν ἐν
40 τῇ Χεβρών πόλει· παλαιότερα δ' ἐστὶν ἔτεσις ἐπτά
πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πε-
δίον κειμένην καὶ ποταμὸν Ἰορδάνην εἶχεν, οὐκ ἀπω-
θεν τῆς Σοδομιτικῆς πόλεως, ἥ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν
δὲ ἡτάνισται κατὰ βούλησιν καὶ μῆνιν Θεοῦ· τὴν δὲ
45 αἰτίαν κατὰ γῶραν σημαῖν.

ΚΕΦ. Θ'.

Κατ' ἐκείνους δὲ τὸν καιρὸν Ἀσσυρίων κρατούντων
τῆς Ἀσίας, Σοδομιταῖς ἦναι τὰ πράγματα, εἰς τε

rent, eos sectaturus; sin verius ipse sentiret, eos ad me-
liora traducturus. Ceterum quum et Sarram secum ducere-
ret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne rex
ob venustatem conjugis se perimeret, hujusmodi artem
excogitavit. Fratrem ejus assimilavit, atque illam (quod
eorum intererat) hoc ipsum respondere monuit. Ut autem
ventum est in Ægyptum, accidit Abramo haud secus ac
suspiciatus est. Nam ex omnium sermone perccebut uxoris
ejus pulchritudo: unde et Pharaohes Ægyptiorum rex, iis
quæ fama acceperat non contentus, sed et ipsam videndi
flagrans desiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. In-
justæ autem illius libidini Deus obstitit, pestilentiam et re-
rum perturbationem immittens. Ipsique sciscitanti, quid
facto opus esset ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum
esse pronunciarunt sacerdotes, quod in animo habuisset
peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra
quæsiuit et ipsa quæ esset et quinam ille quem secum ad-
duxerit. Quum autem veritatem audisset, semet Abrahamo
excusabat, dicens quod sororem esse existimans, non
vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum
eo volens contrahere, nulla autem ad eum injuria afficien-
dum libidine incitatus. Quin et ei multum pecuniæ dedit,
et ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo
factum ut virtus ei gloriaque ex ipsa illustrior exstiterit.

2. Nam quum Ægyptii variis moribus essent delectati, et
alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea
odio tenerentur, ille cum singulis eorum confersens, sermo-
nesque quibus sua tuerentur placita examinans, inanes et
veritalis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis
in congressibus summa in admiratione habitus tanquam vir
sapientissimus, et qui non solum acri esset ingenio ad res
perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere suscepisset per-
suadendi vi polleret, eos et in arithmetica instituit, et quæ
ad astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami
in Ægyptum adventum in iis plane hospites erant Ægyptii:
a Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos perua-
narunt.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum
Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis:
Loto tamen conditionem proposuit optionemque permisit.
Ipse autem loca montibus adjacentia ab eo relicta occupans
in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est
antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero plantiæ ad
fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habi-
tavit, quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate
et ira disparuit: cujus rei causam loco suo ostendam.

CAP. IX. (X.)

Illo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res
Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pa-

πλούτον ἐπιδεδιωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. Βασιλείς τε αὐτοῖς πέντε διεῖπον τὴν γῆραν, Βάλλας, Βάρσας, Σαναβάρης, καὶ Συμόβορος, ὃ τε Βαληνῶν βασιλεὺς· μοίρας δ' ἔργον ἑκάστος ἰδίας. Ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσσύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατείας, ἐπολιόρχουν αὐτούς· στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἰς ἐπιτεταγμένος. Γενομένης δὲ μάχης νικήσαντες οἱ Ἀσσύριοι φόρον ἐπιτάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. Δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ἐπιταγθέντας αὐτοῖς φόρους τελούντες ὑπέμειναν, τῷ δὲ τριακιδεκάτῳ ἀπέστησαν. Καὶ διαβαίνει στρατὸς Ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς, στρατηγοῦντων Ἀμαραψίδου, Ἀριούχου, Χοδολλαμόρου, Θαδάλου. Οὗτοι τὴν τε Συρίαν ἄπασαν διηρπάσαντο καὶ τῶν τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. Γενομένοι δὲ κατὰ Σόδομα στρατοπεδεύουσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην Φρέατα ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ· νῦν μέντοι τῆς Σοδομιτῶν πόλεως ἀρρανισθείσης ἡ κοιλάς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ Ἀσφαλτιτίς λεγομένη. Περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν· τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ἀσσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Ἀῴτος ἦγετο, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

ΚΕΦ. I'.

Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Ἀῴτου συγγενοῦς ὄντος ἐσθλῆς καὶ οἰκτος περὶ τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. Καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας οὐκ ἀνέμεινεν, ἀλλ' ἐπειρεῖς καὶ κατὰ πέμπτην ἐπιτεσὼν νύκτα τοῖς Ἀσσυρίοις περὶ Δάνον (οὕτω γὰρ ἡ ἑτέρα τοῦ Ἰορδάνου προσαγορεύεται πηγή) καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὄπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μὴδ' ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ὑπὸ μῆθης ἀδύνατοι, ἐφυγον. Ἀβραμὸς δὲ διώκων εἶπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους γινομένους συνήλασεν αὐτοὺς εἰς Σωβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς, ἐπιδείξας ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κείσθαι συμβέβηκεν, ἀλλ' ἡ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακιστίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκείταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτου στρατοῦ περιγεγόμενος. Ὅποσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν.

β'. Ἀβραμὸς δὲ τοὺς τῶν Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἱ ληθέντες ἔτυχον ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενὴ Ἀῴτον, ἀνέξευε μετὰ εἰρήνης. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινα, ὃν καλοῦσι Πεδίον βασιλικόν· ἔνθα ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέχης. Σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ ἦν δὲ τοιοῦτος δημολογουμένως, ὥς διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερὰ γενέσθαι τοῦ Θεοῦ. Ἐν μὲντοι Σόλυμα ὑπερτον

riter atque abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur, Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, et Balenorum rex, suae quisque ditioni praepositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obsidebant: singulis vero unus praeficiebatur dux. Commisso autem praelio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque quum duodecim annos servivissent et tributa illis imperata solvissent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio, ducibus Amarapside; Ariucho, Chodollamoro, Thadalo. Isti etenim Syriam universam diripuerunt, et gigantum sobolem subverterunt. Quumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat: nunc vero, ex quo disparuit Sodomorum urbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captivitatem abducti, et in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. X. (XI.)

Abramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, simul et metu de Loto cognato suo commotus est et misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et quum ei in mentem venisset illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, et quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) et ex improvise et inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes, alii vero nondum in somnum delapsi, tamen praetemulentia pugnae inutiles, in fugam se conjiciunt. Abramus autem eos persequutus est, et sequenti die coegit semet recipere in Sobam, quae Damascenorum ditionis est, ostendens victoriam non sitam esse in multitudine et militum numero, sed pugnantium alacritatem et virtutem copias quantascunque superare, utpote qui cum trecentis et duo deviginti e familia sua et tribus amicis tantum exercitum profligaverat. At quotquot hostium e manibus effugerunt, ignominiose reversi sunt.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos, qui capti fuerant ab Assyriis, ubi incolumes receperat Lotumque cognatum suum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomitarum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur a Solyma urbis rege Melchisedece. Id vero nomen idem valet ac rex justus: et erat utique talis omnium consensu, ita ut propter hanc causam etiam Dei sacerdos constitueretur. Solyma tamen Hierosolyma postea vo-

ἐκάλεσαν Ἱερουσόλυμα. Ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ Μελ-
χισεδέκης τῷ Ἀβράμῳ στρατῶν ξένια καὶ πολλὴν ἀφθο-
νίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε, καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν
αὐτὸν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ὑπο-
χειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. Ἀβράμῳ δὲ
εἰδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ, προσδέγεται
τὴν δόσιν. Ὁ δὲ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν
λείαν ἔχειν Ἀβραμὸν παρεκάλει, τοὺς δ' ἀνθρώπους
ἀπολαβεῖν ἡξίου, οὓς παρὰ τῶν Ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰ-
κείους ὄντας. Ἀβραμὸς δὲ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσιν,
ὡς ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν
ἔξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο-
μῶραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ παρασχεῖν τοῖς
συστρατευσαμένοις. Ἐσχώλης δ' ὁ πρῶτος, ἐκαλεῖτο
καὶ Ἐννηρος καὶ Μαμβρῆς.

γ'. Ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ Θεὸς, Ἄλλ'
οὐκ ἀπολεῖς, φησί, μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν σὲ ἐπὶ
τοιούταις εὐπραγίαις κομιζέσθαι. Τοῦ δ' ὑπολαβόν-
τος, Καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄν-
των οἱ διαδέχονται μετ' αὐτόν; (ἐτι γὰρ ἦν ἀπαις) ὁ
Θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει καὶ
πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεάν, ὡς παραπλησίαν αὐτὴν τοῖς
ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμὸν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἀκούσας
θυσιαν προσφέρει τῷ Θεῷ, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Ἦν
δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιούτος· δάμαλιν τριετίζουσιν
καὶ αἶγα τριετίζουσιν καὶ κριὸν ὁμοίως τριετὴ καὶ τρυ-
γῶνα καὶ περιστερὰν κελεύσαντος διετίλει, τῶν ὀρνέων
οὐδὲν διελύν. Ἔπειτα πρὶν στήναι τὸν βωμὸν, οἰωνοὺς
ἐπιπταμένους ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν,
ἀποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς γείτονας
ἐπὶ ἑτὴ τετρακόσια γενησομένους κατὰ τὴν Αἴγυπτον·
ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ
κρατήσαντας πολέμῳ Χαναναίων ἐξείν αὐτῶν τὴν γῆν
καὶ τὰς πόλεις.

δ'. Ἀβραμὸς δὲ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ὠγύγην κα-
λωμένην ὄρν· ἐστὶ δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον, οὐ
πορρω τῆς Ἑβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ἐπὶ γυναίκῃ
μὴ κούσῃ ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρ-
μενος παρασχεῖν. Τοῦ Θεοῦ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν παρα-
κελευομένου, τοῖς τε ἄλλοις ἀπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἡγμένον καὶ παίδων ἔσομέ-
νων, Σάρρα, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, ἐπικλίνει μίαν τῶν
θεραπευμένων Ἀγάρην ὄνομα, γένους οὖσαν Αἰγυπτίαν,
ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησόμενῃ. Καὶ γενομένη ἐγκύμων
ἡ θεραπαινὶς ἐκυβρίζει εἰς τὴν Σάρραν ἐτόλμησε βασι-
λίσσουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περισησομένης εἰς τὸν ὑπ'
αὐτῆς τεχνησόμενον. Ἀβράμῳ δὲ αὐτὴν πρὸς αἰκίαν
περαδόντος τῇ Σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπεδούλευσεν οὐχ ὑπο-
μένουσα τὰς ταλαιπωρίας, καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἰκτον-
εῖν αὐτῆς λαβεῖν. Ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου προοί-
σαν αὐτὴν ἄγγελος θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας
ἐκπνέειν, βίου γὰρ μείζονος τεύεσθαι σωφρονούσαν·
καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη
γενομένην ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. Παρακούσα-

carunt. Iste autem Melchisedecus millibus Abrami iusta-
dedit hospitalia, iisque omnia ad usus vitae necessarios
abunde suppeditavit : simulque ipsum in epulis coepit lau-
dare, Deoque gratias agere, qui hostes sibi in manus com-
pegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei do-
nante, munus accepit. Sodomitaram autem rex ab Abra-
mo petiit ut praedam ipse sibi retineret ; homines tamen suae
ditionis, quos salvos eripuerat ab Assyriis, reposcebat.
Abramus vero dixit se nolle hanc conditionem accipere,
neque quidquam velle emolumentum ex praeda ad se reditu-
rum, nisi quantum domesticis suis ad victum sufficeret :
portionem tamen aliquam amicis suis commilitonibus dari
aequum esse. Primus horum Escholes vocabatur, et se-
cundus Ennerus, et tertius Mambres.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, Non carebis, in-
quit, mercede, qua te ob res praecclare gestas donari par
est. Cui ille, Quorsum futura est mercedis retributio, quum
desint qui successores essent ? (adhuc enim erat sine prole.)
Tum Deus et filium illi nasciturum esse pollicitus est, et
multam adeo ex eo fore sobolem, ut caeli stellas numero
esset aequatura. Et ille quidem his auditis Deo, ut ipsa
praeceperat, sacrificium obtulit. Erat autem sacrifi-
cium hujusmodi : juvencam trimulam et capram trimulam
et arietem similiter trimulum, turturem quoque et colum-
bam, ut jussus fuerat, dissecuit media, sed aves non disse-
cuit. Deinde priusquam erigeretur ara, avibus cruoris de-
siderio devolantibus, adfuit vox divina, denunciens, poste-
ris ejus malignos fore vicinos annis quadringentis in Aegypto :
quo tempore gravia perpersos hostibus superiores evasuros,
devictisque Chananæis regionem eorum et urbes occupa-
turos.

4. Abramus vero tum quidem habitabat circa illicem quas
vocabatur Ogyges (est autem locus in terra Chananæa,
non longe ab Hebroniorum urbe), et aegre ferens quod
uxor ei nihil pepererat, a Deo supplex petiit ut prolem sibi
masculam daret. Deo autem ipsum ut bene speraret ad-
hortante, quoad cetera omnia suo commodo e Mesopotamia
eductum, nec liberis cariturum ; Sarra, Deo præci-
piente, unam ancillarum nomine Agaren, genere Aegy-
ptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos
suscepturo. Et ancilla, quum gravida facta esset, ausa est
Sarram imperium affectando contemptui habere, quasi ad
suam prolem perventura esset dominatio. Abramo autem
ipsam Sarrae in poenam submitte, fugam meditata est
afflictionum impatiens, Deumque implorabat ut sui mise-
reretur. Illi vero per desertum abeunti obviam sit angelus
Dei, jubens ut ad dominos reverteretur ; fore enim meliorem
conditione, modo se modeste gerat : nunc vero in his ver-
sari malis, quod in dominam ingrata fuerit et arrogans. At

σαν μὲν οὖν τοῦ Θεοῦ καὶ προσωτέρω χωροῦσαν ἐ-
γεν ἀπολεισθαι, νοστήσαντες δὲ αὐτὴν ὅπως γενήσεσθαι
μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύουστος. Τού-
τοις πείθεται, καὶ ἐπανελοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας,
5 συγγνώμης ἔτυχε. Ἰίκετι δὲ μετ' οὐ πολὺ Ἰσμαῆλον·
θεοκλυτον ἂν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν Θεὸν τῆς
ἰκεσίας.

ε'. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος
γεγονότι δ' προειρημένους ἐγεννήθη· εἰς ἕνατον δ' αὐτῷ
10 καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεῖς ὁ Θεὸς ἀπήγγει-
λεν ὡς παῖς αὐτῷ καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. Κελεύει δὲ
αὐτὸν καλέσαι Ἰσακον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα
ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες κατέ-
ξουσιν τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιῶννος μέχρις Αἰ-
15 γύπτου. Προσέταξε δὲ, βουλούμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος
μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμεναι τὰ
αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννη-
θῆναι. Τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις
δηλώσω. Πυθόμενῳ δὲ Ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ Ἰσμαῆ-
20 λου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιον τε ἀπεσήμενεν ὁ Θεὸς
καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. Καὶ Ἀβραμὸς μὲν ἐπὶ
τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ περιτέμενεται παρὰ
τίκτα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς Ἰσμαῆλος
οὐ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαίδέκατον ἔτος ἔχοντος
25 αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἐννέα διήγεν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἰπὸ δὲ τούτων τὸν καιρὸν οἱ Σοδομίται, πλούτῳ καὶ
μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονούντες, εἰς τε ἀνθρώπους
ἦσαν ὕβρισται καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι
μεινῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γανομένων ὠφελειῶν, εἶναι
30 τε μισοῦντο, καὶ τὰς πρὸς ἄλλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι.
Χαλεπήνας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς ἔγνω τιμωρήσασθαι
τῆς υπερηφανίας αὐτοῦς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν κα-
ταστρέφασθαι, καὶ τὴν γῶραν οὕτως ἀφανίσει, ὥς μήτε
φυτὸν εἶναι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.
35 β'. Ταῦτα τοῦ Θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν Σοδομιτῶν,
Ἀβραμὸς θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους (ἐκαθέζετο δὲ πρὸς
τῇ ὀρυῇ τῇ Μαμβρῇ παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς)
καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἡσπασάτο τε ἀναστὰς καὶ παρ'
αὐτῷ καταγθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. Ἐπι-
40 νευσάντων δὲ, ἄρτους τε προσέταξεν εὐθὺς ἐκ σεμι-
δάλευς γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτῆσας ἐκόμι-
σεν αὐτοῖς ὑπὸ τῇ ὀρυῇ κατακειμένοις. Οἱ δὲ δόξαν
αὐτῷ παρέσχον ἐσθιόντων, εἶτε καὶ περὶ τῆς γυναικὸς
ἐπυνθάνοντο ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. Τοῦ
45 δὲ εἰπόντος ἔκδοιν εἶναι, ἤξεν ἔρπασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ
εὐρήσεν αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγεννημένην. Τῆς δὲ γυ-
ναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασθαι καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν
τεκνοποιεῖν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνεμήκοντα ἐτη ἑξού-
σης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, οὐκέτι κατέσχοι λαμβάνον-
50 τες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ,
καὶ ὅτι πεμφθεῖν μὲν ὁ εἰς σημάτων περὶ τοῦ παιδός,
ὅς οὐδ' ὀδοῖται καταστρεφόμενοι.

enim si Deo nollet obsequi et ulterius pergeret, perituram
esse dicebat : sin retro redeat, matrem futuram pueri in
illa terra postea dominaturi. Illis paruit, et reversa ad
dominos veniam consequuta est. Ac non multo post pe-
perit Ismaelum; quasi quis dicat, a Deo exauditum, eo
quod Deus preces ejus exaudierat.

5. Jam vero Abramo sextum et octogesimum annum
agenti natus est ille de quo diximus. Quum autem nonage-
simum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens fi-
lium illi de Sarra nasciturum esse. Jussit autem eum
vocari Isacum, prænuncians ex eo prodituras gentes magnas
et reges, qui bellum gesturi omnem Chanaanem a Sidone
usque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet
genus ipsius cum aliis commisceri, ut pudenda circumci-
derent, idque octavo die a natiuitate. Causam vero nostræ
circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo
etiam de Ismaelo, an victurus esset, indicavit Deus longæ-
vum fore atque magnarum gentium parentem. Et Abra-
mus quidem, posteaquam ob hæc Deo gratias egisset, statim
circumcisis est, et omnes qui cum eo erant, similiter et
puer Ismaelus : quo die, illo ad decimum tertium ætatis
annum perveniente, ipse nonum agebat supra nonagesi-
mum.

CAP. XI. (XII.)

Per idem igitur tempus Sodomitæ, opibus et magna pec-
cuniarum vi elati, et in homines contumeliosi exstiterunt
et religione in numen vacui, adeo ut beneficiorum ab ipso
acceptorum plane immemores essent, hospites odio habe-
rent et consuetudinem cum aliis detrectarent. His igitur
rebus offensus Deus decrevit insolentiæ pœnas ab illis re-
petere, et non solum urbem eorum evertere, sed et eam
regioni vastitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fru-
ctum alium ullum ederet.

2. Quumque hæc Deus de Sodomitæ decrevisset, Abramus
conspicatus tres angelos (sedebat enim ad ilicem Mambre
pro foribus domicilii sui) ratusque esse hospites, assurgens
salutavit eos, et ad se adductos rogabat ut cum ipso hospi-
tium facerent. Illis vero annuentibus, jussit panes statim
fieri ex farina siliginea, vitulumque mactatum et assatum
sub ilice discumbentibus apposuit. At illi præ se tulerunt
quasi comederent; et de uxore etiam inquirebant, ubinam
esset Sarra. Illo referente intus eam esse, aiunt se aliquanto
post reversuros, eamque inventuros jam matrem factam.
In hoc vero subridente muliere, et dicente fieri non posse
ut liberos gigneret, quum ipsa nonagenaria esset, maritus
vero centesimum annum ageret, non sustinuerunt amplius
simulare, sed fassi sunt se Dei esse angelos, et quod missus
esset unus quidem nuntiatus de filio, duo vero ad Sodo-
mitas evertendos.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Ἀβραμὸς ἤλγησεν ἐπὶ τοῖς Σοδομίταις, καὶ τὸν Θεὸν ἀναστάς ἰκέτευσε παρακαλῶν μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. Τοῦ δὲ Θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομίτων ἀγαθόν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἴεν, συγχωρεῖν ἅπασιν τὴν ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Ἀβραμὸς ἠσύχαζεν, οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομίτων πόλιν, καὶ ὁ Λώτος αὐτοὺς ἐπὶ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλόφρωνος καὶ μνηστῆς τῆς Ἀβράμου χρηστότητος. Οἱ δὲ Σοδομίταις, θεοσάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπεῖα τῆς ὀφείας διαφέροντας, καὶ παρὰ Λώτῳ καταχθέντας, ἐπὶ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτράπησαν. Τοῦ δὲ Λώτου παραινούντος σωφρονεῖν καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δὲ ἔχουσιν ἀκρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρῆξιν, οὐδ' οὕτως ἡδέσθησαν.

δ'. Ὁ δὲ Θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὥς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἰσόδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὐρεῖν, Σοδομίτων δὲ κατέκρινε πάντομον ὄλεθρον. Λώτος δὲ, τοῦ Θεοῦ τὴν μέλλουσαν τῶν Σοδομίτων ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσεται, τὴν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας (δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι) ἀναλαβὼν· οἱ γὰρ μνηστῆρες ὑπερεπρόνησαν τῆς ἐξόδου, εὐχέθαιαν ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. Καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλους εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτοσι κατεπίμπρα, τὴν γῆν ὁμοῖα πυρώσει ἀρavnίζον, ὥς μοι καὶ πρότερον λέκεται τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. Ἡ δὲ Λώτῳ γυνή, παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφόμενη καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορευκός τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετέβαλεν (ἰστόρησα δ' αὐτὴν ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει), διαρρῦει δὲ αὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων εἰς βορρὴν τι χωρίον κατασχὼν περιγραφέν ὑπὸ τοῦ πυρὸς. Ζωάρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ οὕτως Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. Ἐνταῦθα ὑπὸ τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροπῆς ἀπορίας ταλαιπῶρως διήγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἡφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπολαβοῦσαι τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, προνοήσασαι λαθεῖν. Ἐποιοῦν δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ γένος ἐλαττεῖν. Γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος (εἶποι δ' ἂν τις ἀπὸ πατρός)· Ἀμμανὸν δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένους υἱὸν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. Καὶ κτίζει δ' αὐτὸν ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος, Ἀμμανίτας δὲ ὁ ἕτερος· Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφοτέρω. Καὶ Λώτῳ μὲν ταύτην συνέβη τὴν ἐκ Σοδομίτων ἀναχώρησιν γενέσθαι.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἀβραμὸς δὲ μετόκησεν εἰς Γέραρα τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν Σάρραν, ὁμοία

3. Hæc audiens Abramus indoluit super Sodomitas : et exsurgens supplex Deum precabatur, ne justos et bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum esse bonum ; si enim vel decem inter eos essent, omnibus se remittere velle peccatorum supplicia : conticuit quidem Abrahamus, at angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt, et eos rogabat Lotus ut ad se divertèrent : summa enim humanitate peregrinos excipiebat, Abrahamique benignitatis æmulus erat et imitator. Sodomitæ autem, quum vidissent adolescentes egregie venustos ad Lotum divertisse, ad vim et contumeliam formæ eorum inferendam se pararunt. Loto vero hortante ut continerent sese, neve in peregrinorum probrum ruerent, sed hospitii sui jura revererentur ; dicente etiam, si temperare sibi nequiverent, filias se pro illis eorum libidini subjicere : neque sic quleverunt.

4. Deus autem illorum audacia flagitiosa ad iram commotus ipsos quidem excæcavit, ut introitum in ardes invenire frustra conarentur : Sodomitas vero universos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde discessit, et uxore et filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) assumptis : nam sponsi despiciatui habuere egressum, Loti monita stultitiæ signimenta esse dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combussit, terram circa omnem pari incendio devastans, quemadmodum mihi jam dictum est in historia Belli Judaici. Ceterum Loti uxor, quum inter abeundum subinde ad urbem respiceret, clademque ejus paulo curiosius spectaret, Deo istæc facere prohibente, in statum salis conversa est (vidi autem eam : nam et hodie usque manet), Lotus autem cum filiabus evasis ad locum parvulum quendam appulsus ab igne in arcum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur : eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus desertus et victus penuria laborans, vitam miseram aliquantisper egit.

5. Virgines autem universum genus humanum exstinctum ratæ cum patre rem habent, curantes ut hoc clam patre fieret. Id eo agebant animo, ne genus hominum penitus interiret. Nascuntur autem liberi, ex seniore quidem Moabus, ac si quis dicat Ex patre. Ammanum vero peperit junior ; quod nomen significat filium generis. Atque unus illorum condidit Moabitas, adhuc etiam gentem magnam, alter vero Ammanitas. Utrique Cæle-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

CAP. XII. (XIII.)

Abramus autem migravit in Gerara urbem Palæstinæ, Sarram pro sorore secum ducens, eadem quæ antea præ

τοῖς πρὶν ὑποκρινάμενος διὰ τὸν φόβον. Ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν ἐπιχωρίων, δε καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς Σάρρας φθεῖρειν οἷός τε ἦν. Εἰργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου γαλεπῆς αὐτῷ προσπεσούσης ἐκ Θεοῦ. Καὶ τῶν Ιατρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας ὄναρ ὄρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. Καὶ ῥᾶον διαθεθεὶς φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τοῦ ξένου, φυλάσσωσαν ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελ-
 10 φὴν οὔσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν· ἐπαγ- γέλλεται τε παρέξειν ἑαυτὸν εὐμενῇ τὸ λοιπὸν, ἀδελφὸς ἐκείνου περὶ τὴν γυναῖκα γενομένου. Ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἀβραμὸν, συμβουλευσάντων τῶν φί- λων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναίκος αὐτὸν ὡς πεισο-
 15 μένης τι τῶν αἰσγρῶν ἐκέλευσε διεδίνα· Θεὸν γὰρ αὐ- τοῦ κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνου μεμενηκυῖαν ἀνύβριστον κομίζεισθαι. Τοῦ δὲ Θεοῦ μάρ- τυρος ὄντος καὶ τοῦ τῆς γυναίκος συνειδότος, ἔλεγε μὴδ' ἂν ὀρεγθῆναι τὴν ἀρχὴν, εἰ γαμετὴν οὔσαν ἡπί-
 20 στατο· ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενος σὴν οὐκ ἡόικουν. Πα- ρακαλεῖ τε πρῶτος ἔχειν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Θεὸν εὐ- μενῇ ποιεῖν παρ' αὐτῷ τε μένειν βουλομένῳ πᾶσαν ἀρθονίαν ὑπάρχειν, ἀπέναι τε προαιρούμενον τεύξεσθαι πομπῆς καὶ πάντων θῶαν καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφι-
 25 κοιτο. Ταῦτ' εἰπόντος, Ἀβραμὸς οὕτε τὴν συγγένειαν τῆς γυναίκος ἐφεῦσθαι ἔλεγεν (ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὴν εἶναι πῖδρα) καὶ δίχα τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἐπιθυμίαν ὑπολαβεῖν. Ὅσα τε ἐπὶ τὸ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγενῆσθαι, προθυμηθῆναι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν σω-
 30 τηρίαν, ἐτοίμως ἔρασκεν ἔχειν παρ' αὐτῷ μένειν. Καὶ Ἀβιμέλεχος τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ συντίθενται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπὲρ τίνος φρέατος ποιοῦμενοι τὸν ὄρκον, δὲ Βηρσουβαὶ κα- λοῦσιν· ὄρκιον δὲ φρέαρ λέγοιτο ἄν· οὕτω δ' ἔτι καὶ
 35 νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

β'. Γίνεται δὲ Ἀβράμῳ μετ' οὐ πολλὸν καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προεῖρητο· ὃν Ἰσακὸν ὠνόμασε. Τοῦτο γέλωτα σημαίνει· διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιάσαι, τέξεσθαι φήσαντος αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετοῦ πρεσβυτέραν οὔσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. Αὕτη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἴχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Ἀβραμὸς. Τίκεται δὲ παῖς ἐκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν εὐθὺς μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτί-
 40 μνουσι. Καὶ ἐκείνου μετὰ τοσαύτας ἡμέρας ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομὰς· Ἀραβες δὲ μετὰ ἔτος τρισκαίδεκατον· Ἰσμάηλος γὰρ ὁ χριστὴς αὐτῶν τοῦ ἔθνους, Ἀβράμῳ γενόμενος ἐν τῇ παλλακῇ, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ. Περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γεννηθέντα τὸν Ἰσμάηλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, οὐδὲν ἀπολεί-
 50 πουςα τῆς ὡς πρὸς ἰδίον υἱὸν εὐνοίας· ἐτρέφετο γὰρ ἐπὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας διαδοχῇ. Γεκοῦσα δ' αὕτη τὸν Ἰσα- κὸν οὐκ ἤξιον παρτρέφεισθαι τούτῳ τὸν Ἰσμάηλον, ὅντα

timore simulans. Metuebat enim Abimelechum, istius loci incolarum regem, qui et ipse Sarram deperiens eam corrumpendi cupidine flagrabat. Ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis a Deo immissus. Et quum medici salutem ejus desperarent, in somno per visum aliquod admonitus est ne injuriam inferat hospitii uxori. Mox quum meliuscule se habere cepisset, indicat amicis hunc sibi morbum im-
 misisse Deum ad vindicandum jus hospitii, ut qui uxorem illi inviolatam servare voverit (non enim sororem secum ducere, sed conjugem legitimam); pollicitumque esse, sibi-
 met posthac benignum fore, modo ille omni de uxore solli-
 citudine liberaretur. Hac loquutus Abramum suadentibus amicis accersit, jussitque ipsum jam conjugi non metuere ne quid turpe sit passura: ipsius enim curam habere Deum, uxoremque sub praesidio illius manentem sine injuria re-
 portaturum esse. Sibi autem attestante Deo et mulieris conscientia, dicebat ne ab initio quidem eam expetiturum fuisse, si nuptam esse scivisset; sed cum pro sorore tua habuerim, nihil injusti commisi. Ad hac rogabat ut aequo animo in se esset, Deumque propitium redderet; et sive apud se manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam, sive abire mallet, deductum iri et omnia fore ut sub-
 ministraretur quorum indigens ad ipsum se contulerit. Hac loquuto aiebat Abrahamus se de cognatione mulieris nequaquam mentitum esse (ipsam enim fratris filiam esse) et absque hac simulatione peregrinationem parum totam existimasse. Et in quantum agnitionis ejus causa minime exstiterit, sed suae ipsius saluti studuerit, man-
 surum cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei concessit, mutuoque pa-
 cisuntur sine fraude vivere, juramento super puteo quo-
 dam facto, qui Bersubae appellatur: Forderis puteum interpretari possumus; atque ita hodieque a loci istius in-
 colis nominatur.

2. Ceterum non multo post Abramo etiam filius nascitur ex Sarra, sicut ei praedixerat Deus: quem Isaacum nomi-
 navit. Hoc risus significatur. Nam quod Sarra subriserit, Deo ipsam parituram esse dicente, quum grandis natu pro-
 lem non exspectaret, ita filium appellabat. Nam ipsa qui-
 dem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Is-
 tius autem aetatis utriusque anno ultimo nascitur puer, quem die statim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judaei in circumcidendis liberis observant. At Arabes aetatis anno tertio et decimo: nam Ismaelus, princeps eorum gentis, Abramo e concubina natus, ea aetate est circumcisis. De quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

3. Sarra Ismaelum, ex famula ejus Agara natum, pri-
 mum diligebat, pari cum benevolentia, ac si ex se fuisset genitus, prosequens: alebatur enim in spem successionis. Verum postquam ipsa Isaacum peperit, haud aequum cense-
 bat Ismaelum cum hoc puero educari, utpote qui natu ma-

πρεσβύτερον καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον, τοῦ πα-
 τρός αὐτοῖς ἀποθανόντος. Ἐπειθεν οὖν τὸν Ἀβραμὸν
 εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρὸς. Ὁ δὲ
 κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τὴν αὐτοῦ γνώμην οἷς
 5 ἡ Σάρρα ἐσπουδάκει, πάντων ὁμότατον ἡγούμενος εἶναι
 καὶ τὰ νήπιον καὶ γυναῖκα ἀπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκ-
 πέμπειν. Ὑστερον δὲ (καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἠρέσκειτο τοῖς
 ὑπὸ τῆς Σάρρας προσταττομένοις) πεισθεὶς παρεδίδου
 10 τὸν Ἰσμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτοῦ χωρεῖν δυνά-
 μενον, ὥσπερ τε ἐν ἀσκή καὶ ἄρτον φερομένην ἐκέλευσεν
 ἀπιέναι ὁδηγῶν τῇ ἀνάγκῃ χρωμένην. Ὡς δ' ἀπιοῦσαν
 ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. Ὑδάτος δὲ
 σπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θείᾳ τὸ παιδίον ψυχόρρα-
 γοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀρῇ, προῆει πορρω-
 15 τέρω. Συντυχὼν δ' αὐτῇ θεὸς ἄγγελος, πηγὴν τε
 ρράζει παρακειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατρο-
 φῆς τοῦ παιδίου· μεγάλη γὰρ αὐτὴν ἀγαθὴν περιμένειν
 ἐκ τῆς Ἰσμετῆς σωτηρίας. Ἡ δ' ἐθέρσασε τοῖς προ-
 κατηγγεμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιήσῃ, διὰ τὴν
 20 ἐξ αὐτὸν ἐπιμελείαν διαφεύγει τὰς ταλαιπωρίας.
 δ'. Ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδί γύναιον ἀγεται, τὸ γέ-
 νος Αἰγύπτιον· ἐνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον· ἐξ οὗ
 παῖδες Ἰσμετῆς γίνονται δώδεκα πάντες· Ναβαϊώθης,
 Κήζαρος, Ἀβδέηλος, Μασσάμας, Ἰδούμας, Μάσμας,
 25 Μασσῆς, Χόδαδος, Θέμανος, Ἰέτουρος, Νάφισκος,
 Κέδμας. Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καθήκουσαν
 πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, Ναβατηνὴν
 τὴν γῶραν ὀνομάσαντες. Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ τὸν Ἀρά-
 βων ἔθνος καὶ τὰς φυλάς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι διὰ τὴν
 30 ἀρετὴν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

ΚΕΦ. ΙΙ'.

Ἰσακὸν δὲ ὁ πατὴρ Ἀβραμὸς ὑπερηγάπα μονογενῆ
 ὄντα καὶ ἐπὶ γήρως οὐδὲν κατὰ δωρεάν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ
 γενόμενον. Προῦκαλεῖτο δὲ εἰς εὐνοίαν καὶ τὸ φιλεῖ-
 σθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἐπιτη-
 25 ζεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας
 ἐχόμενος καὶ περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδακώς.
 Ἀβραμὸς δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τῷ τὸν υἱὸν
 ἀπαθῆ καταλιπὼν ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτίθετο· τούτου μέν-
 τος κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν ἐτυχεν· δε, διάπειραν
 30 αὐτοῦ βουλόμενος λαθεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας,
 ἐμψυχνθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσχημένους κα-
 ταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσῃ,
 καὶ [τὴν παρούσαν εὐδαιμονίαν] ἐκ τῆς αὐτοῦ σπου-
 δῆς ἔχοι τὸν υἱὸν Ἰσακὸν, ἥτοι τούτον αὐτῷ ὄμμα καὶ
 35 ἱερεῖον παρασχέιν. Ἐκέλευε τε τούτον εἰς τὸ Μώριον
 ὄρος ἀναγαγόντα ὀλοκαυτῶσαι βωμὸν ἰδρυσάμενον·
 αὐτῷ γὰρ ἐμψυχνεῖν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ
 καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσῃ τὸ τῷ Θεῷ
 40 κτ/αρισμένον.
 ε'. Ἀβραμὸς δὲ, ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ
 Θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑποურγεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου
 προνοίας ἁπάντων ζώντων οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, ἐπικρυψά-

jor, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto.
 Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo
 deducendum esse curaret. Ille vero primum non advertebat
 mentem ad ea quibus valde studebat Sarra, rem omnium
 atrocissimam esse ratus puerum nondum adultum et mulie-
 rem cunctis quæ usui erant egentem ablegare. Postea vero
 (nam et Deus quæ instituerat Sarra comprobavit) persuasus
 Ismaelum matri tradidit, utpote qui solus iter facere adhuc
 non potuit, jussitque aquæ lagenam et panem ferentem dis-
 cedere quo eos necessitas duceret. Quum primum vero
 abeuntem deficere cœpisset commeatus, sollicita erat et
 anxia. At quum nihil fere aquæ superesset, puerum vix ani-
 mam trahentem sub abiete deponens, ne se præsentem ex-
 spiraret, ulterius proficiscitur. Ipsi autem obviam veniens
 Dei angelus et fontem in propinquo indicavit et curam pueri
 educandi habere jussit: ipsam enim magnam felicitatem mi-
 nere ex Ismaeli salute. Illa vero prænuntiatis fidem habens,
 et cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura et bo-
 uignitate miseriam evasit.

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungit mulie-
 rem, oriundam ex Ægypto (unde et ipsa olim originem du-
 xerat); ex qua Ismaelo nati sunt filii duodecim universi:
 Nabaiiothes, Cedarus, Abdeclus, Massamas, Idumas, Mas-
 mas, Masses, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæsus,
 Cedmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum
 pertingentem habitant, regionem Nabatenum appellant. Sunt
 autem illi qui Arabum genti et tribubus nomina sua
 dederunt, quum propter ipsorum virtutem, tum propter
 Abrami dignitatem.

CAP. XIII. (XIV.)

Isacum autem pater Abramus supra modum diligebat ut
 unigenitum et in senectutis limine dono Dei sibi natum. Hanc
 vero benevolentiam et amorem parentum puer ipse magis ac
 magis accendebat eo quod omni virtuti studeret, parentibus
 obsequium præstaret, Deumque summa pietate coleret.
 Abramus autem suam felicitatem in eo posuit ut filium se-
 curum a malis relinquens e vita excederet: id quod ipsi
 quidem ex Dei voluntate contigit. Qui volens ejus erga se
 ipsum observantiæ experimentum facere, apparuit ei, enu-
 meratisque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis,
 ut et hostibus superiorem eum fecerit, et [præsentem feli-
 citatem] sua ei benignitas dederit filium Isacum, eundem
 poposcit ut sacrificium et victimam sibi offerret; jussitque
 ut ipsum in montem Morium subducens, holocaustum sibi
 faceret, postquam aram *ibidem* collocaverit: sic enim ma-
 nifestaturum esse suam in ipsum pietatem, si etiam filii
 saluti anteponeret quod Deo gratum esset et acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo mo-
 rem non gerere, quin per omnia ei parere, quod ejus provi-
 dentia vivant omnes quibus sit ipse propitius, clam uxorem

μενος πρὸς τὴν γυναικα τὴν τε τοῦ Θεοῦ πρόρρησιν, καὶ
 ἦν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς,
 ἀλλὰ μὴδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν
 ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαθὼν τὸν Ἰσακὸν μετὰ οὗο οἰκε-
 5 τῶν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἱερουργίαν ἐπιστάζας ὄνῳ, ἀπῆγε
 πρὸς τὸ ὄρος· καὶ οὗο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ
 οἰκέται, τῇ τρίτῃ δὲ, ὡς κάτοπτον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος,
 καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μετὰ μόνου
 τοῦ παιδὸς παραγίνεται εἰς τὸ ὄρος, ἐπ' οὗ τὸ ἱερὸν Δα-
 10 υδὸς ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἰδρύεται. Ἐφερον δὲ σὺν
 αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου μό-
 νου. Τοῦ δὲ Ἰσακὸς πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχον-
 τος, τὸν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου
 τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος, ὁ δὲ τὸν Θεὸν
 15 αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὅντα ἱκανὸν καὶ τῶν οὐκ ὄντων
 εἰς εὐπορίαν ἀνθρώπους παραγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τῶν
 ἐπ' αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελῆσθαι· δώσειν οὖν κακείνῳ
 ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλει τῇ θυσίᾳ παρατυγχάνειν
 αὐτοῦ.

20 γ. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκευάστο, καὶ τὰς σχίζας
 ἐπενηνόει, καὶ ἦν πάντα εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν
 υἱόν· «ὦ παῖ, μυρίαὶ εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι
 «μοι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ
 «ἔστιν ὅτι μὴ περὶ τὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐξυλοτιμη-
 25 «σάμην, οὐδ' ἐπ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσεις ὥμην ἢ
 «ὡς σὲ ἰδοίμι ἡνδρωμένον, καὶ τελευτῶν διάδοχον τῆς
 «ἀρχῆς τῆς ἐμαυτοῦ καταλίποιμι. Ἄλλ' ἐπεὶ Θεοῦ
 «τε βουλομένου σὸς πατὴρ ἐγενόμην καὶ πάλιν τούτῳ
 «δοκοῦν ἀποτίθεμαι σε, φέρε γενναῖος τὴν καλιέρωσιν·
 30 «τῷ Θεῷ γὰρ σὲ παραχωρῶ, ταύτης ἀξιώσαντι παρ'
 «ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀντ' ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι παραστά-
 «της καὶ σύμμαχος, νῦν ἐπιτυχεῖν. Ἐπεὶ δ' ἐγεννήθης,
 «ἀπὸ θι νῦν οὐ τὸν κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ
 «πατρὸς ἰδίου Θεοῦ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προ-
 35 «πεμπόμενος, ἄξιον οἶμαι σε κρίναντος αὐτοῦ μήτε
 «νόσῳ μήτε πολέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἀ
 «συμπίπτειν πέρυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ
 «βίου, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ ἱερουργίας ἐκείνου τὴν ψυ-
 «χὴν τὴν σὴν προσδεξομένου καὶ παρ' αὐτῷ καθεζόντος
 40 «ἔση τέ μοι εἰς κηδεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ
 «μάλιστα ἀντρεφόμεν, τὸν Θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρε-
 σχημένον.»

δ'. Ἰσακὸς δὲ (πατρὸς γὰρ ἦν οἴου τετυχηκότα
 γενναῖον εἶδει τὸ φρόνημα εἶναι) δέχεται πρὸς ἡδονὴν
 45 τοὺς λόγους, καὶ φήσας ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν
 ἦν δίκαιος, εἰ Θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει χρίσιν ἀπωθεῖ-
 σθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων βουλευ-
 μασιν ἐτοιμῶς, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς ταῦτα προσι-
 ρουμένου μὴ ὑπακούειν ἀδικον ἦν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν
 50 βωμὸν καὶ τὴν σφαγὴν. Κἂν ἐπράχῃ τὸ ἔργον, μὴ
 στάντος ἐμπόδων τοῦ Θεοῦ. Βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν
 Ἀβραμὸν, εἰργὼν τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. Οὐ γὰρ
 ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ
 προστάζει τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὐ πατέρα ἐποίησεν

habens Dei mandatum, et quod ipsi in animo erat de pueri
 mactatione, ne famulorum quidem cuiquam rem indicans,
 ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum
 duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium ne-
 cessariis, ad montem contendit. Et biduum quidem comi-
 tati sunt eum servi, tertio vero die, quum jam in conspectu
 esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo
 puero advenit ad montem, ubi postea rex Davides templum
 extruit. Ferebant autem secum omnia quae ad sacrificium
 usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum
 quintum annum agente, aramque apparante, et simul per-
 contante quidnam mactaturus sit, quum nulla praesto sit
 victima, tum quidem ille Deum ipsis praebiturum esse
 aiebat, qui et hominibus quae desint affatim suppeditare,
 et quae habeant, si in illis fiduciam ponant, adimere pos-
 sit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sa-
 crificio suo adfuerit sit.

3. Postquam autem structa erat ara, et ligni frustula
 imposuerat, atque omnia parata erant, filium alloquitur:
 «O fili, te, mille votis a Deo expellitur mihi nasci, ex
 «quo in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitudine
 «educavi, nihilque erat in quo me beatiorum fore putavi
 «quam ut te virum factum conspicerem, moriensque do-
 «minatus mei successorem reliquerem. Sed quoniam
 «et Dei voluntate pater tuus exstiterim, iterumque te ut
 «illi placitum est abdicem, forti animo fer hanc consecra-
 «tionem. Deo enim te cedo, qui hoc a nobis honore
 «jam affici vult, eo quod benignus mei defensor fuerit
 «et adjutor. Natus ergo decede nunc non communi
 «omnium more e vita, sed a patre proprio rerum omnium
 «parenti Deo sacrificii ritu oblatus, ipso, ut reor, te di-
 «gnum censente qui nec morbo nec bello nec alia quapiam
 «calamitate, quae hominibus solet accidere, ex vita dece-
 «das, sed cujus animam ille cum precibus et solenni sa-
 «crificio exciperet et apud se retineret: teque mihi curato-
 «rem et senectutis moderatorem praestabis, quem in finem
 «te potissimum educavi, Deum mihi loco tui praebens.»

4. Isacus autem (eo enim patre erat, quem si quis
 nactus fuerit, generoso oportet esse animo) libentissimo
 sermonem ejus accipit: atque haec effatus, quod neque
 initio dignus fuisset qui nasceretur, si Dei patrisque iudicium
 rejecturus esset, seque non alacriter utriusque placitis ob-
 sequentem praerberet, quandoquidem, si vel pater solus
 ita vellet, nefas esset non parere, protinus ad aram et
 mactationem accessit. Certaque peractum fuisset opus,
 si Deus ei non obstitisset. Nam Abramum nomine incla-
 mavit, prohibens eum a filii nece. Non enim cupidine
 sanguinis humani pueri eadem se ei imperasse dicebat,
 neque illum, cui patrem ipsum fecerat, cum tanta inipio-

αὐτὸν ἀρελέσθαι τοῦτου βουλόμενος μετὰ τοιαύτης
 ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν εἰ
 καὶ τοιαῦτα προστάσσόμενος ὑπακούοι. Μαδὼν δὲ αὐτοῦ
 τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀρησκειᾶς, ᾗδεσθαι
 5 μὲν οὐς αὐτῷ παρέσχεον, οὐχ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸν αἰ
 πύτης ἐπιμελείας καὶ γένος ἀξιοῦντα, ἔσεσθαι τε τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα εὐδαιμόνως
 πᾶσιν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις παραδώσειν μεγάλην ἡγε-
 μονίαν. Προεδήλου τε τὸ γένος αὐτὸν εἰς ἔθνη πολλὰ
 10 καὶ πλοῦτον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμην αἰώνιον αὐτῶν
 ἔσεσθαι τοῖς γενάρχοις, τὴν τε Χαναναίαν ὀπλοῖς κα-
 τακτησάμενους ἡλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις.
 Ταῦτα δ' ὁ Θεὸς εἰπὼν κρὶν ἐκ τᾶρανούς παραγγαγεν αὐ-
 τοῖς εἰς τὴν ἱερουρλίαν. (Οἱ δὲ παρ' ἐλπίδος αὐτοῦς
 15 κεκοιμισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας τετυγη-
 κότες, ἡσπάζοντο ἀλλήλους, καὶ θύσαντες ἀπενόστησαν
 πρὸς τὴν Σάρραν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐρ' ἅπαντι
 οἷς ἐθελήσειαν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Καὶ Σάρρα μὲν οὐ πολλὸ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώ-
 20 σασα ἑτὴ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. Θάπτουσι
 δὲ αὐτὴν ἐν Χεβρωνί, συγχωροῦντων μὲν τῶν Χανα-
 ναίων καὶ δημοσίᾳ γούν αὐτῆς τὸν τάφον, Ἀβράμου
 δὲ ὠνησάμενου τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων παρ'
 Ἐρριζαίου τινὸς ἐκ τῆς Χεβρωνος. Καὶ τὰ μνημεῖα
 25 Ἀβραμὸς τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκευά-
 σαντο.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Γαμεῖ δ' αὐτοὺς Χετούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖ-
 30 δεῖς γίνονται, πρὸς τε πόρους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ συνέ-
 ναι Ζαμβράνης, Ἰαζάρης, Μαδάνης, Μαδιάνης, Ἰουσού-
 35 εκος, Σούος. Φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες· καὶ Σούου
 μὲν Σαβθαθήνης γίνεται καὶ Δαδάνης. Τούτου δὲ Λα-
 τούσιμος, Ἀσσουρίς, Λουσίμης· Μαδιάνου δὲ Ἐφᾶς,
 Ὠρρήν, Ἀνωρος, Ἐβιδᾶς, Ἐλδᾶς. Τούτοις ἅπασι
 τοῖς παῖσι καὶ τοῖς υἱωνοῖς Ἀβραμὸς ἀποικίῳν σιλοῦς
 40 μηχανᾶται, καὶ τὴν τε Τρωιγλοδίτιν καταλαμβάνουσι,
 καὶ τὴν τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας, ὅσον ἐπὶ τὴν
 Ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. Λέγεται δὲ ὡς οὗτος ὁ
 Ὠρρήν στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχευεν αὐτὴν
 καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν
 45 ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος Ἀφρικὴν προσηγόρευσαν.
 Μαρτυρεῖ δὲ μου τῷ λόγῳ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυίστωρ,
 λέγων οὕτως· «Κλεόδημος δὲ φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ
 Μάλαχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Ἰουδαίων, καθὼς καὶ
 50 «Μωυσῆς ἱστορήσεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, οἱ ἐκ τῆς
 «Χετούρας Ἀβράμου ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.» Λέγει δὲ
 αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, Ἀφέραν,
 Σουρεῖμ, Ἰάφραν. Ἀπὸ Σουρεῖμ μὲν τὴν Ἀσσυρίαν
 κελῆσθαι, ἀπὸ δὲ τῶν δύο, Ἀφέρα τε καὶ Ἰάφρα,
 55 πόλιν τε Ἀφραν καὶ τὴν χώραν Ἀφρικὴν ὀνομα-
 σθῆναι. Τούτους γὰρ Ἠρρακλῆϊ συστρατεύσας ἐπὶ
 Λιβύην καὶ Ἀνταῖον, γήμαντά τε τὴν Ἀφρα θυγατέρα

tate se velle auferre, sed eo ut animum ejus exploraret
 an etiam talia facere jussus ei morem gereret. Cognita
 autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, se quidem
 istis delectari quæ ei dederit; illum autem non desertu-
 rum esse, quem semper ipsum ejusque progeniem omni
 cura sit dignaturus; futurumque filium ei maxime longæ-
 vum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimisque
 principatum magnum relicturus esset. Prædixit etiam fore
 ut genus ipsorum in multas gentes cresceret et divitiis flore-
 ret, ejusque principes et auctores in sempiterna memoria ha-
 berentur: utque posterī, terram Chananæam arnis pos-
 sessuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc quum
 dixisset Deus, arietem ex improvviso eis adduxit ad sacrifici-
 um. Atque illi, præter spem sibi redditī, nactique tantæ
 felicitatis promissionem, mutuo se complectebantur, vic-
 timaque mactata reversi sunt ad Sarrani et beate vixerunt,
 Deo illos in omnibus quibus studebant benigne adjuvante.

CAP. XIV.

Et Sarra quidem non multo post tempore moritur, quum
 vixisset annos viginti septem supra centum. Sepeliunt
 autem ipsam in Chebrone, Chananæis quidem e publico
 etiam fundum eis concedentibus in sepulcrum, Abramo
 vero agrum quadringentis siclis redimente ab Ephraïmo
 quodam Chebronensi. Ibiq̃ue monumenta sibi Abramus
 posterique ejus exædificarunt.

CAP. XV.

Post hæc autem duxit ille Cheturam, ex qua nati sunt
 ei sex filii, viribus ad labores et acri ingenio præditi;
 Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Josubacus,
 Suus. Ipsis vero etiam liberi nascuntur: et Suo quidem
 Sabathanes atque Dadanes. Huic autem Latusimus, As-
 suris, Luomes; Madianæ vero Ephas, Ophren, Anochus,
 Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus
 deducendi colonias auctor fuit, terramque occupaverunt
 Troglodyticam et regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad
 Rubrum mare protenditur. Dicitur autem Ophrenem
 expeditione in Libyam suscepta ipsam occupasse, ejusque
 nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine
 Africam nuncupasse. Hujus autem sermonis testem habeo
 etiam Alexandrum Polyhistorum, qui sic loquitur: «Cleo-
 60 «demus vates, qui et Malchus vocatur, rerum Judaicarum
 «historiam contexens, sicut Moyses Judæorum legisla-
 «tor narravit, Abramo natos esse dicit plures ex Chetura
 «liberos». Refert autem illorum etiam nomina, tres
 recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem
 Assyriam appellatam: a duobus vero, Apha et Japhra,
 urbem Aphram et regionem Africam nomen accepisse.
 Hos porro Herculi contra Libyam et Antarum militanti
 auxilium tulisse ait: Herculem etiam, quum Aphræ filiam

Ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς Δίδωρον, τούτου δὲ γενέσθαι Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους Σόφακας λέγεσθαι.

ΚΕΦ. ΙΓ΄.

Ἰσακὺ δὲ, περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι, γυναικα γνούς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Ἀβραμὸς Ῥεβέκκαν, Ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, ἐνδυσάμενος μεγάλας πίστεσι. Γίνονται δὲ αὗται τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ τοὺς μηρούς ἀλλήλοισι τὰς χεῖρας ἐπα-
 10 γάγοντες, ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσόμενων. Ἐπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ διὰ τὸ σπάνιον ἢ μὴδ' ὅπως ἐπιχωριάζειν ἐκτετιμημένα. Οὗτος ἀπεργόμενος χρόνῳ, διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν δδευέσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πλῶν βάνους, θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λησστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἀ διαφεύγειν οὐκ ἔνῃν μὴ προνοῶσι τού-
 15 του τοῖς δδευούσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται Χάρραν. Καὶ γενόμενος ἐν τοῖς προαστείοις παρθένους ἐντυγχάνει πλείους ἐφ' ὧν βαδίζουσας. Εὐχεται οὖν τῇ Θεῷ
 20 Ῥεβέκκαν, ἣν τῷ παιδί Ἀβραμὸς μνηστευσόμενον αὐτὸν ἐξαπέσταλκεν, εἰ κατὰ νῦν τὸν αὐτοῦ μέλλει ὁ γάμος οὗτος συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὐρεθῆναι, γνωρισθῆναι τε αὐτὴν τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνουμένων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ παρασχούσης.
 25 β'. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ ταύτης ὦν τῆς διανοίας ἐπὶ τὸ φρέαρ παραγίνεται, καὶ παρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ παρασχεῖν. Τῶν δ' ἐκτρεπομένων, ὡς χρηζουσῶν οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ παρασχεῖν (καὶ γὰρ οὐδ' εὐληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ), μία ἐξ ἀπασῶν ἐκείναις
 30 τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἐπιπλήττει δυσκολίας, τίνος ἄλλου κοινωνήσιν πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἱ μὴδὲ ὕδατος μετέδωσαν, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. Ὁ δ' ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὧν γενόμενος, βουλό-
 35 μένος δὲ τὴν ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπῆναι τε τῆς εὐγενείας αὐτῇ καὶ τὴν χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείου πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἔφυγεν, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτοῖς ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ νυμφεύσειαν, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ
 40 τεζομένην γησίου. Ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένη μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμαινε. Καὶ Ῥεβέκκα μὲν, φησὶν, ἰγὼ καλοῦμαι, πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθούηλος ἦν· ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δὲ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦ τε οἴκου παν-
 45 τὸς σὺν τῇ μητέρῃ προνοούμενος καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελόμενος. Τούτων ἀχροσάμενος ἔχειρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν οὕτως ὀρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. Καὶ προκομίσας ὁρμίσκον τε καὶ τινὰς κόσμους, οὓς εὐπρεπὲς φο-
 50 ρεῖν παρθένους, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, τῆς ἐπὶ τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας, δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν παρὰ τὰς τοσαύτας παρθέ-

uxorem duxisset, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem proptum, a quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

CAP. XVI.

Abramus autem pater, quum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebecam, fratris sui Nachoris neptem, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligatur: manus invicem femoribus supponunt, dein futurorum testem Deum invocant. Misit autem et munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod omnino istius non essent regionis, magni aestimarentur. Is aliquod tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hieme quidem propter cuncti spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quin etiam latronibus loca istic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, ad urbem Charram pervenit. Quumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aequatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca, ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam, si ex voluntate ejus hæc nuptiæ essent perticiendæ, inter illas inveniretur, et hoc signo dignosceretur, aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuntibus, quasi egerent potum domum deferant, atque illi non concessuras esse dicentibus (nam haustu non facilis erat aqua), una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent? eique præbuit humaniter. At ille, quum de omnibus quidem bene sperat, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo et benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egenibus subministrare non recusavit; sciscitabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; et Despondeant, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri prohi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed et genus indicat. Et, Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater vero meus Bathuelus erat, sed ille quidem jam defunctus est, verum Labanus frater noster est, qui domui universæ cum matre prospicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gavisus est ob facta et dicta, quod perspectum haberit Deum manifesto sibi in itinere adiutorem exstitisse. Quumque protulisset monile et alia quædam ornamenta, quæ gestare virginibus decorum est, obtulit puellæ, ut ei essent in remunerationem pro potu et in honorem, æquum esse dicens ut illa hujusmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bo-

νοὺς γενομένην. Ἡΐου τε παρ' αὐτοῖς καταβῆναι, τοῦ
 προσωτέρω χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀπαιρουμένης·
 κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν
 αὐκ ἀσφαλτεστέροις ἔρασκεν ἢ τοιοῦτοις οἷς αὐτῆς ἐπει-
 5 ράθη. Τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τᾶ-
 δελφῶ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλεγεν ὡς οὐ δυσχερανοῦσιν
 ἐκ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς· οὐδὲ γὰρ ἐσεσθαι βαρὺς,
 μισθὸν τε τῆς ξενίας τελέσας καὶ δαπάναις ἰδίαις χρησά-
 10 μενος. Ἡ δὲ περὶ μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας
 αὐτῆς ὁρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο δὲ ὡς μι-
 κρολόγους ὑπειληφότε· πάντων γὰρ ἀμειβῆναι μεθέξειν.
 Διηλώσασα μὲντοι Λαβάνῳ πρότερον τὰ δελφῶ, συγχω-
 ρούντος ἄξιεν αὐτὸν ἔλεγεν.

γ'. Ὡς οὖν τούτου γενομένου παρῆγε τὸν ξένον, τὰς
 15 μὲν καμῆλους αὐτοῦ παραλαβόντες οἱ Λαβάνου θερά-
 ποντες ἐτήμελουν, αὐτὸς δὲ δειπνήσων εἰσῆγετο παρ'
 αὐτῶ. Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον φησὶ πρὸς τε αὐτὸν καὶ
 τὴν μητέρα τῆς κόρης, « Ἀβραμὸς Θάρρου μὲν ἐστίν
 « υἱός, συγγενὴς δ' ὑμέτερος· Ναχώρης γὰρ ὁ τούτων,
 20 « ὃ γύναι, τῶν παιδῶν ἀπάππος, ἀδελφὸς ἦν Ἀβράμου
 « ἐμοπάτριός τε καὶ ὁμομήτριος. Πέμπει τοίνυν οὗτος
 « πρὸς ὑμᾶς, ἀξίων τὴν κόρην ταύτην παιδί τῷ ἑαυτοῦ
 « λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ καὶ μόνος
 « ἐστὶ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος, ὃ τῶν μὲν ἐκεῖ γυναι-
 25 « κῶν δυνατὸν αὐτῷ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ
 « ἡξίωσεν ἀγαθῆσαι, τιμῶν δὲ τὸ γένος τὸν γάμον αἰ-
 « τεῖ πολιτεύειν τοῦτον· οὐ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν προαι-
 « ρεσιν μὴ ὑβρίσῃτε· κατὰ γὰρ Θεοῦ βούλησιν τὰ τε
 « ἄλλα μοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπηγγένησεν καὶ τὴν παιδᾶ καὶ
 30 « τὸν ὑμέτερον οἶκον ἡῶρον. Ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς
 « πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ἐπὶ τὸ
 « ὄρεον παραγινόμενας, ἠΰξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν·
 « ὃ δὲ καὶ γέγονε. Γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνηστευόμενον
 « ἐπιτρανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Ἀβραμὸν, τὸν
 35 « μετὰ τοσαύτης ἀπεσταλκότης σπουδῆς, τῷ κατανεῦσαι
 « τὴν κόρην τιμήσατε ». Οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς
 καὶ κεχαρισμένα, τὴν τε γνώμην τοῦ Θεοῦ συνῆκαν, καὶ
 πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἡξίουσαν τὴν θυγατέρα· γαμεῖ τε αὐτὴν
 ὁ Ἰσακός, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων· οἱ
 40 γὰρ ἐκ τῆς Χετοῦρας εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθεισαν.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Τελευτᾷ δὲ καὶ Ἀβραμὸς μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν
 ἀρετὴν ἀκρὸς καὶ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ
 τοῦ Θεοῦ τιμημένος. Ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον
 ἐπὶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν, καὶ θά-
 45 πτεται ἐν Χεβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας ὑπὸ τῶν
 παίδων Ἰσάκου καὶ Ἰσμαήλου.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἰσάκῳ δὲ [μετὰ τὴν Ἀβράμου τελευτὴν] ἐκύει τὸ
 γύναιον καὶ τῆς γαστρὸς ἐπὶ μείζον ὀγκουμένης ἀγωνιά-
 σης ἀνῆκετο τὸν Θεόν. Φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέ-
 50 ἐσεσθαι τὴν Πρεβέκκην, καὶ φερύνυμα ἐσεσθαι τοῖς παι-

nitate praestaret. Simul petit ut ad eos divertere liceret,
 a nocte ulterius ire prohibitus : quumque mundum mulie-
 brem magni pretii secum ferret, nusquam eum tutius de-
 ponere posse dicebat, quam apud tales qualem eam exper-
 tus esset. Conjecturam enim se facere dicebat de matris fra-
 trisque ipsius humanitate, quam parum difficiles essent, ex
 ea, quae in ipsa elucebat, virtute : neque ipsis gravem fore,
 qui mercedem pro hospitio solveret suisque sumptibus
 viveret. Illa vero bene ipsum de parentum humanitate
 conjectare respondit; increpabat tamen quod illiberales
 esse suspicaretur : omnia enim gratis habiturum. Fratri
 tamen Labano re prius indicata, si ille annuerit, eum de-
 ducturam esse aiebat.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hospitem, camelos ejus
 servi Labani accipiunt curantque, ipse vero caenaturus a
 Labano introducitur : Ac caena peracta ipsum matremque
 virginis sic alloquitur. « Abramus filius quidem est Tharri,
 « vester autem cognatus : Nachores enim, tuorum, o ma-
 « trona, liberorum avus, Abrami erat frater, eodem patre
 « et eadem matre prognatus. Is igitur ad vos mittit, postu-
 « lans hanc virginem filio suo accipere in matrimonium,
 « quem legitimum habet solumque in bonorum omnium
 « haereditatem eduxit. Qui quum poluisset illi ex istius re-
 « gionis feminis vel opulentissimam capere, noluit eam
 « filio connubio jungi, sed genus suum habens summo in
 « honore hasce nuptias conciliare cupit. Cujus studium et
 « propositum nolite contemnere : nam Dei benignitate et alia
 « mihi in hoc itinere feliciter successerunt et puellam hanc
 « et vestras ades inveni. Quum enim prope ad urbem acces-
 « sissem, virgines complures videns ad puteum advenientes
 « Deum oravi ut in hanc inciderem : quod et factum est.
 « Has igitur nuptias Dei praesentia conciliatas vos quoque
 « vestra auctoritate ratas habetote, et Abramum, qui me
 « tanto studio huc misit, puellam concedendo honorate ». Illi
 vero, nam honesta visa sunt ipsis et grata quae dicebat,
 et Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus
 petebant conditionibus : duxitque illam Isacus, factus rerum
 omnium dominus : nam qui fuerant ex Chetura nati in co-
 lonias iverant.

CAP. XVII.

Non multo autem post moritur etiam Abramus, vir in
 omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni
 pietate egregie carus. Vixit autem annos centum et se-
 ptuaginta quinque : et sepultus est in Chebrone, juxta uxo-
 rem Sarram, a filiis suis Isaco et Ismaelo.

CAP. XVIII.

Ab Isaco autem [post Abrami mortem] gravida facta est
 uxor : ventrequae ejus in majus intumescente, anxius Deum
 consuluit. Respondet autem gemellos ei parituram Rebec-
 cam, gentesque fore liberis cognominēs, et Quae minor vir-

σιν ἔθνη, τοῦ δὲ μείζονος προτερήσῃν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. Τίττεται δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Θεοῦ δίδυμα παῖδία, ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ τοὺς πόδας δασύ περισσῶς ἦν, τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτοῦ κατὰ πτέρναν. Ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, Ἡσαυον τὸν καὶ Σήμερον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριγλώσσης· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ σήμερον τρίγλωσσαν λέγουσιν· Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητέρι προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ἰσακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ἐπὶ Γεράρων ἀπῆει τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέγεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμελέχος κατὰ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀδράμου. Καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχάς, ἐπὶ ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναι πρὸς τὸ πᾶν ἐκωλύθη. Ὅρων γὰρ τὸν Θεὸν τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα καὶ τοσαύτη περὶ αὐτὸν σπουδῇ γράμμενον, ἀπόσωτο αὐτόν. Ὁ δὲ τοιοῦτου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βασιλέως πειραθείς Ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα, χωρίον οὐ μακρὰν Γεράρων· ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βουλθθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατημέναι. Ὑποχωρήσας δὲ ὥρυσεν ἕτερον, καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν ἀνεχώρησεν, εὐγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἀδειαν. Εἶτα αὐτομάτου παρασχόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ῥουβὶνι τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. Τῶν δὲ προτέρων τὸ μὲν Ἑσχον καλεῖται, μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσῃ, τὸ δὲ ἕτερον Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα.

γ'. Ἰσάκῳ μὲν οὖν ἀμάρξαι συνεβάνη τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων· Ἀβιμελέχος δὲ, καθ' αὐτοῦ φύεσθαι νομίζων τὸν Ἰσακον, ὑπόπτου μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γενομένης, ἐπ' οὐ φανερῶς δὲ ἔχθρα τοῦ Ἰσάκου ὑπεκστάντος, δείσας μὴ τῆς προτέρας αὐτῷ φιλίας μηδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἀμυναν ὧν ἔπαθεν Ἰσάκου τραπέντος, φιλίαν ἀνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτόν, ἓνα τῶν στρατηγῶν Φίκολον ἐπαγόμενος. Πάντων δὲ τετυχηκῶς ὧν ἡξίου διὰ τὴν Ἰσάκου χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέρων χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα γεγεννημένην προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ.

δ'. Τῶν δὲ Ἰσάκου παίδων Ἡσαυος, περὶ δὲν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐσπουδάκει, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Ἀδαν τὴν Ἥλωνος καὶ Ἀλιθάμην τὴν Ἑσεβέωνος, δυναστευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲ τῷ πατρὶ συμβουλευσάμενος. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ἰσακος, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γενομένης· οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ δι' ἡδονῆς συνάψασθαι συγγένειαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. Οὐ βουλούμενος δὲ ἀπεχθῆς εἶναι τῷ παιδί, κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, σιγᾶν ἔκρινε.

debitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini : quorum senior quidem a capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi vel Seiri ex pilositate cognomen habentem : nam Hebraei pilos vocant seiron. Jacobus vero minor matri carus erat.

2. Verum fame per terram grassante, Isacus, quum decrevisset ire in Ægyptum, dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelech excipit eum propter hospitium et amicitiam Abrami. Quumque eum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo affectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, et tantopere illi favere, expulit eum. At ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem recessit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe a Geraris. Sed dum puteum foderet, pastores irruentes pugnam cient, ut opus impedirent : et quum ille contendere noluerit, visi sunt prævaluisse. Pedem autem referens alterum cavavit puteum, aliisque Abimelechi pastoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abscessit, prudenti consilio sibimet comparans securitatem. Dein rege hoc illi sponte præstante, ut absque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit, nomine spatium amplum significante. E prioribus autem unus quidem Escon vocatur, ac si quis diceret pugnae puteum : alter vero Sitenna, quod nomen inimicitias denotat.

3. Porro ita contigit ut Isaco cresceret potentia ex operum magnitudine. Itaque Abimelech, ratus contra se auctas fore opes Isaci, quum et non sine mutuis suspicionibus simul vixerint, et ex occulta inimicitia secesserit Isacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodesset, Isaco ad injuriam acceptam ulciscendam converso, rursus cum illo amicitiam renovat, uno e suis ducibus Phicolo secum adducto. Ac quum omnia, quæ poposcerat, nactus fuisset ex Isaci bonitate, qui veteri in se patremque gratiæ recentem donavit iram, domum est reversus.

4. Isaci autem filiorum alter Esavus, cui impense faverat pater, quadraginta annos natus uxores ducit Adam Helonis filiam, et Alibamam Esebeonis, virorum in Chananæis potentissimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam consilii cum patre communicans. Nam id sane non permisisset Isacus, si sententiæ ipsius stetisset : non enim illi volupe erat affinitates jungere cum istius regionis incolis. Nolens autem filio esse molestus, jubendo ut a mulieribus abscederet, secum statuit silere.

ε'. Γηραιός δὲ ὢν καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἡφρανισμένος, προσκαλεσάμενός τὸν Ἡσαυον, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ διχα τῆς πρῶσεως καὶ τοῦ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν Θεόν, 5 ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατόν γένηται παρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μετὰ τοῦτο ἵκετεύσῃ τὸν Θεόν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον, ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων ὅποτε καὶ τελευτήσῃ, πρὸ δὲ τούτου παρα- 10 σχεῖν αὐτῷ βούλεσθαι τὸν Θεὸν ταῖς εὐχαῖς ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ παρακκλημένον.

ζ'. Καὶ Ἡσαυος μὲν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν· ἡ δὲ Ῥεδέκκα, τὸν Θεὸν εἰς τὴν εὐνοίαν ἀξιούσα τὴν Ἰακώβου παρακαλεῖν, καὶ παρὰ τὴν Ἰσάκου γνώμην, 15 ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάζαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. Ὁ δὲ Ἰακώβος ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς πεπυσμένος. Ἐπεὶ δ' εὐτρεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλὼν, ἵνα πιστεύοιτο παρὰ τῷ πατρὶ διὰ τὴν δασύτητα Ἡσαυος 20 εἶναι (τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὡν ὅμοιος διὰ τὸ εἶναι διδυμός, τούτῳ μόνῳ διέφερε), καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γενέσθαι τὰς εὐχάς, εὐρεθεὶς κακουργῶν εἰς τούναντιον παροξύνει τὸν πατέρα ποιήσασθαι ταῦτα, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ Ἰσακος ἐπισθόμενος τῷ 25 κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ προσκαλεῖται τὸν υἱόν. Τοῦ δὲ τὸν βραχίονα προτεινάντος, ὃ τὴν αἰγέαν περιεβέβλητο, ταύτης ἐπαρώμενος, Φωνεῖς μὲν, εἶπεν, Ἰακώβου παραπλήσιον, κατὰ μέντοι τὸ τῆς τριγῶς βάθος Ἡσαυος εἶναι μοι δοκεῖς. (7) Καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακουργῶν, 30 ἀειπνήσας τρέπεται πρὸς εὐχάς καὶ παρακλήσιν τοῦ θεοῦ, « Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος καὶ δημιουργεῖ « τῆς ὅλης οὐσίας, σὺ γὰρ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλην « ἰσχυρὸν προϋθηκας ἀγαθῶν, καὶ μετ' αὐτῶν παρόντων ἡζήω- « σας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ὑπέσχου βοηθὸς εὐ- 35 « μενῆς καὶ δοτὴρ αἰ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι. Ταῦτ' « ὦν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ περιόχῃς με διὰ τὴν πα- « ρύσσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενος « τυγχάνω. Καὶ μοι παῖδα τοῦτον εὐμενῆς σῶζε καὶ « παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δούς αὐτῷ βίον 40 « εὐδαίμονα καὶ κτήσιν ἀγαθῶν ὧν σοι δύναμις πα- « ρατεῖν ποιήσεις· δ' αὐτὸν φοβερόν μὲν ἐχθροῖς, φί- « λους δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον. »

η'. Καὶ ὁ μὲν νομίζων εἰς Ἡσαυον ποιῆσθαι τὰς εὐχὰς παρεκάλει τὸν Θεόν· ἄρτι δ' ἐπέπαυτο τούτων, 45 καὶ παρῆν Ἡσαυος ἀπὸ τῆς θήρας· καὶ τῆς διαμαρτίας δ' Ἰσακος αἰσθανόμενος ἡσυχίαν ἄγει. Ἡσαυος δὲ ἡζίω τῶν ὁμοίων τᾶδελεφῶ παρὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν. Τοῦ δὲ πατρὸς ἀρνούμενου, διὰ τὸ πάσας εἰς Ἰακώβον τὰς εὐχὰς ἀντηλωκέναι, πένθος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. 50 Καὶ αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν ἀρρόμενος ὁ πατὴρ τὰ μὲν περὶ τὸ κυνηγέσιον καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅλοις καὶ πᾶσιν ἐργοῖς εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἐφασκε, καὶ καρπώ- σισθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος καὶ τὸ ἀπ' αὐ- τῷ γένος, δουλεύσειν δὲ τᾶδελεφῶ.

5. Sed quum esset senex et visu prorsus orbatus, Esavum ad se vocat, querensque de senectute, ut vel sine defectu visus et cæcitatis calamitate ipsum impedierit, quominus Deo posset ministrare, jussit eum venatum exire, et quantumcunque posset captantem cœnam parare; ut ea sumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adiutorem: incertum quidem esse dicens quando etiam moreretur, velle tamen, antequam e vita discederet, Deum illi suis pro eo precibus propitium reddere.

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit ludis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle ludina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cetera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) sollicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem peculiari vocis sono intelligens filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem ludinam circumdederat, hispidum tractans Isacus exclamavit, Voce quidem Jacobo similis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. (7) Nihilque mali suspicatus, quum cœnasset ad preces et invocationem Dei convertitur, dicens, « Domine omnium sæculorum et re- 10 « rum universitatis conditor, tu etenim patri meo ingentem « bonorum vim proposuisti, et me præsentī felicitate di- « gnatus es, posterisque meis pollicitus es te benignum « fore adiutorem et meliorem in dies largitorem: hæcigitur « faustis sancito auspiciis, neque me propter hanc debili- 15 « tatem despicias, quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. « Serva mihi puerum hunc propitius, et ab omni malo in- « tactum custodi, illi vitam felicem concedens, et bono- 20 « rum quæ potes impertire possessionem. Fac autem eum « inimicis quidem formidabilem, inter amicos vero hono- 25 « ratum et gratiosum. »

8. Ac ille quidem putans se Esavo bene precari Deum invocabat. Vix autem conticuerat, quum a venatione adfuit Esavus: et Isacus frustrationem sentiens quiescit. At Esavus postulabat ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, frustrationem lugebat Esavus. Ejusque lacrimis commotus pater futurum aiebat ut venandi quidem exercitatione et corporis viribus in armorum usu aliisque ope- 30 ribus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram, sed fratri servitutum esse.

θ'. Ἰακώβον δὲ φοβούμενον τὸν ἀδελφόν, τιμωρίαν
βουλούμενον ἀπολαβεῖν τῆς ἐπὶ ταῖς ἀραῖς διαμαρτίας,
ἢ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα Μεσοποταμίτιν
ἀγαγέσθαι τῷ Ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῇ. Ἦδη γὰρ
καὶ τὴν Ἰσμελίου θυγατέρα, τοῦ πατρὸς ἄκοντος,
Ἡσαυος παρελήφει πρὸς γάμον Βασεμαμάθην. Οὐ
γὰρ εὐνόουν τοῖς Χαναναίοις οἱ περὶ τὸν Ἰσακον, ὥστ'
ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων
εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τὴν Βασεμαμάθην ὁ Ἡσα-
υος παρέλαβε, μάλιστα περὶ αὐτὴν σπουδάσας.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ἰακώβος δὲ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ
τῆς μητρὸς, κατὰ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς τοῦ
ἐκείνης ἀδελφοῦ, ἐπιτρέψαντος Ἰσακ τοῦ γάμον διὰ
τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναίκος, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο, καὶ διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους
μισὸς παρ' οὐδενὶ μὲν ἤξιον κατὰγεσθαι, ὑπαιθρος δὲ
ἠύλιζετο, τὴν κεφαλὴν λίθους ὑπ' αὐτοῦ συμφορουμένοις
ἐπιτιθεῖς· καὶ τοιαύτην κατὰ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ
παρυστάσαν αὐτῷ. Κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνου-
μένην τοῦ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις κατιού-
σας σεμνότερον ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ
τελευταίον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν Θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινό-
μενον, ὀνομαστί τε καλεῖσθαι καὶ ποιήσασθαι τοιοῦτους
λόγους· « Ἰάκωβε, πατὴρ δὲνα σε ἀγαθοῦ καὶ πάν-
του δόξαν ἀρετῆς μεγάλης εὐραμένου, κάμνειν ἐπὶ
τοῖς παρούσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείτ-
τονα. Καὶ γὰρ ἀφθονος ἐκδέξεται σε μεγάλων ἀγα-
θῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπικουρίαν.
Ἀβραμὸν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ'
ἤγαγον, ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα
τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα. Ὡν οὐχ ἦττω μοῖραν
εἰς σὲ καταθήσομαι. Ἐσθρῶν οὖν καὶ ταύτην πο-
ρεύου τὴν δόδον, ἐμοὶ πομπῇ χρώμενος. Ἀνυσθήσε-
ται γὰρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπούδακας, καὶ γενήσονται
σοι παῖδες ἀγαθοί. Τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμοῦ
κρείττον ἔσται, μείζονσι· υἱοῖς αὐτῶν καταλιμπάνον-
τες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ
παῖσι τοῖς αὐτῶν, οἱ πληρώσουσι πᾶσαν ἔσσην ἥλιος
ὁρᾷ καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. Ἀλλὰ μήτε κίνδυνον
ὑφορῶ μηδένα μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πόνων,
ἐμοῦ ποιουμένου τῶν σοι πραχθησομένων πρόνοιαν,
ἐν τε τοῖς νῦν καὶ πολὺ πλέον ἐν τοῖς ὕστερον. »

Γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ἰακώβῳ προαγορεύει· ὁ
δὲ περιχαρὴς γενόμενος ἐπὶ τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγ-
γέλμένοις φαιδρύνει τε τοὺς λίθους, ὡς τηλικούτων
ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρησίως γεγεννημένης, καὶ εὐχὴν
ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆς
ἐπανοίει, καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τῶν πεπορισμένων ποιή-
σεσθαι, οὕτως αὐτὸς ἀφικόμενος. Τίμιόν τε κρίνει τὸ
χωρίον, ὄνομα αὐτῷ Βηθλὴλ θέμενος· σημαίνει δὲ τοῦτο
θεῖαν ἐστὶν κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.

Δ'. Προῖον δὲ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας χρόνῳ παρῇν

9. Ceterum Jacobo fratrem metuente, ne pœnas a se
exigeret, quod precibus esset frustratus, mater eum huic
eximit periculo : nam marito persuasit ut Mesopotamica
Jacobò duceretur mulier cognata. Jam eum et Ismaeli
filiam Basemmatham, invito patre, in matrimonium acceperat
Esavus. Nam quum animo in Chananæos handquaquam
benevolò esset Isacus, ut qui primas illius nuptias aggre
admodum tulerit, Esavus gratiam ab eo initurus Basem-
matham sibi adjunxerat, summo amore illam prosequutus.

CAP. XIX.

Jacobus autem in Mesopotamiam missus a matre, ut
duceret avunculi sui Labani filiam, nuptias fieri permit-
tente Isaco, quod uxoris consiliis obsequeretur, per Chana-
næam iter faciebat, et, pro odio quod habuit in indigenas,
noibat quidem ad eorum quenquam divertere, sed sub
dio pernoctavit, capite lapidibus a se congestis imposito :
et per quietem juxta se vidit visionem. Scalam se videre
imaginatus est a terra ad cælum pertingentem, et per eam
species descendere et supra humanam naturam augustas,
tandem super eam Deum manifesto sibi apparentem, nomi-
nalimque se vocasse, et hujusmodi verba fecisse : « Jacobe,
quum sis patre bono et avo ob suam virtutem celeberrimo
prognatus, de præsentibus laborare non decet, sed me-
liora sperare : namque immensa te bonorum manet abundan-
tia et copia, meo sub præsidio. Ego etenim Abramum
Mesopotamia huc adduxi, pulsus a cognatis, fecique ut
patrem tuum omnes suspicerent beatum, nec tua sors
deterior est futura. Quare et bono animo perge hanc
viam ire, me deductore fretus. Prospere enim tibi cea-
suræ sunt nuptiæ, quas animo agitasti, bonique tibi na-
scentur liberi. Multitudo autem eorum, erit innumerabilis,
et inde majora sobolis incrementa : quibus ego terræ hu-
jus imperium dabo et eorum posteris, qui repleturi
sunt terram omnem et mare quam late sol aspicit. Tu
neque metuas ullum periculum, neque labores quantocun-
que numero defugas, me quæ tibi gerenda erunt pro-
vidente et curante, et nunc et multo magis in po-
sterum. »

3. Et hæc quidem Deus Jacobo prædicit. Ille vero, ob
ea quæ visa sibi promissaque lætitia gestiens, et lapides
oleo perfundit, quod super eos tantæ felicitatis sibi facta
fuerit promissio, votumque nuncupat sacrificaturum se
illic, si victum comparaverit et salvus redierit, Deoque
omnium quæ acquisiverit decimam oblaturum, modo ita
revertatur. Atque locum honore dignum censet, eum
Bethel nominans : hoc vero Græcis θεῖαν ἐστὶν (Dei so-
cum sive domum) sonat.

4. Illinc recta contendens per Mesopotamiam tandem per-

εἰς τὴν Χαρράν. Καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις καταλαβὼν καὶ παῖδας ἐφήβους καὶ παρθένους, ὑπὲρ τίνος ἰδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρῆσθαι ποτῶ. Εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος ἀνέκρινεν αὐτοὺς εἰ τυγχάνουσι Λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἐπὶ περιόντα. Οἱ δὲ πάντες ἐπίστασθαι τε ἔφασαν (οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὥστε ἀγνοεῖσθαι)· καὶ συμπομψίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἣν θαυμάζειν ὅτι μήπω παρεῖη. Παρὰ γὰρ ταύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖς. Ταῦτα δ' αὐτῶν ἐπὶ λεγόντων παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπικατιοῦσι τὸν ποιμένων καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ, λέγοντες ὡς ξένος οὗτος ἦκοι τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθινόμενος. Ἡ δὲ ἡσθεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν τίς τε ὢν καὶ πόθεν ἦκει πρὸς αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τίνος χρείας ἡγμένος· ἤγχετο δὲ εἶναι δυνατόν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος.

Ἐ. Ἰάκωβος δὲ οὐχ ὑπὸ τῆς συγγενείας, οὐδὲ τῆς διὰ ταύτων εὐνοίας, ἀλλ' ἐρωτῇ τῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐκπέληχτό τε τοῦ κάλλους ὁρῶν οὕτως ἔχουσιν ὡς αἰγῶν τῶν τότε γυναικῶν ἦνθουν, καὶ φησίν, Ἄλλ' ἐμοὶ πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν σὺν, εἴπερ Λαβάνου παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως· ἐκ Θάρρου γὰρ Ἀβραμὸς καὶ Ἀρράνης καὶ Ναχώρης ἦσαν υἱοί, ὧν Βαθούλως δὲ σὸς πάππος Ναχώρου γίνεται παῖς, Ἀβράμου δὲ καὶ τῆς Ἀρράνης Σάρρας Ἰσακὸς ἐμὸς πατήρ. Ἐγγιον δὲ καὶ νεώτερον τοῦ ἡμεῖς τῆς συγγενείας δηήρευμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν· Ῥεβέκκα γὰρ μητὴρ ἐμὴ, Λαβάνου πατὴρ τοῦ σου ἀδελφῆ, πατὴρ τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός· ἀνέμωι δ' ἐσμέν ἡμεῖς ἐγὼ τε καὶ σύ. Καὶ νῦν δεῦρ' ἦκω ἀσπασόμενος τε ὑμῶς καὶ τὴν προῦπουσαν ἡμῖν συγγενεῖαν ἀνανεωσόμενος. Ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης, ποῖα οὐλοῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, προπετυσμένη παρὰ τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς Ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς ἐλθὼν ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα εὐνοίας ἐνδακρυσ γενομένη περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον, καὶ κατασπασαμένη τὴν εὐκταισιότην καὶ μέγιστον ἡδονὴν αὐτὸν κομίσει τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι· φανεῖσθαι δ' ἐν τοῦ παντὸς ἀντάξιον ἀγαθοῦ. Χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἥδη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἔχουμένην, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλεον αὐτὸν βραδύνοντα.

ς. Ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. Καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μήτρως, αὐτὸς τε ἀδελφῆς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος κάκεινους πολλὰν ἡδονὴν παρέχεν ἀδοκῆτως ἐπιφανεῖς. Μετὰ δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζύνως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν ἔλεγε· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφίκεται, μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπόν καὶ θεραπείας τῆς παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀναπνύ-

venit Charram. At quum pastores offendisset in suburbio, et adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, iis se immiscuit, potum desiderans. Et cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nossent Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc supersit. Illi vero omnes et se novisse dixerunt (non enim talem esse ut ignotus esse possit), ejusque filiam una pascere, seque demirari, quod nondum adsit : Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quæ scire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum pastoribus qui una descenderant, eique Jacobum ostendunt, dicentes, Peregrinus iste venit, ut de patre tuo sciscitaretur. Illa vero, puel-lariter gavisæ Jacobi adventu, ipsum interrogabat, quisnam et unde ad eos veniret, et qua necessitate adductus : optavitque ut penes ipsos esset suppeditare quorum gratia venerit.

5. Jacobus autem, non cognatione, ejusve benevolentia, sed amore puellæ captus, et obstupuit, tali eam videns formæ venustate præditam, quali paucæ tunc seminae florebant ; et dicit : « Mihi tecum et cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua atlas vel mea : Thiarro enim Abramus et Arranes et Nachores filii fuere, ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero et Sarrae Arranis filia pater meus Isacus. Quin et propinquius est et recentius cognationis pignus, quo sumus mutuo devincti : Rebecca enim mater mea Labani patris tui soror est, eodem patre ac matre genita ; itaque consobrini sumus ego et tu. Nunc autem hic venio vos salutaturus et veterem affinitatem renovaturus ». At illa in memoriam revocans quæ prius (ut adolescentulis solet evenire) a patre audiverat de Rebecca, probeque sciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lacrimabunda complectitur Jacobum, et postquam eum salutaverat, « Optatissimam, inquit, et maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviscitur, crebram illius mentionem faciens : eique videberis cum quovis bono conferendus. » Atque ad patrem e vestigio ire jussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate.

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnitusque ab avunculo, et ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexpectato adventu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem ejus præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat, sed quam ob rem venisset relictis patre matreque gratiævis, et qui ipsius obsequiis agere carerent, ah eo requirebat :

ὁ ἀνετο· παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅσας ἐπαμύνειν
χρεῖαν. Ἰακώβος δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν αἰτίαν διηγείτο,
λέγων Ἰσακὺ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτὸν τε καὶ
Ἡσαυον, δι, ἐπεὶ τῶν τοῦ πατρὸς εὐχῶν διήμαρτε,
5 σοφία τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γενομένην, ἀποκτεῖναι ζη-
τεῖν αὐτὸν ὡς ἀφρημένον τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βασιλείας
καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἠύξατο· ταύτην τε εἶναι τὴν
αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς
ἐντολήν· Πᾶσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι καὶ
10 πλέον τοῦ κατ' ἐκείνων συγγενούς ἢ μήτηρ προσλαμ-
βάνει. Ἐρῦμα δὲ τῆς ἐμῆς, φησὶν, ἀποδημίας σέ
τε καὶ τὸν Θεὸν ποιούμενος θαρρῶ τοῖς παροῦσι.

ζ'. Λάβανος δὲ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ὑπισχεῖται
πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν
15 μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὐνοίαν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν
σπουδῆς ἐνδεῖσθαι καὶ μὴ παρούσης. Ποιμνίων τε
γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ προνο-
μίας ἀντὶ τούτων ἀξιώσειν, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλ-
λάσσεσθαι γονεῖς βουλούμενον μετὰ δώρων ἐπανήξειν,
20 καὶ τιμῆς ὅσης εἰκὸς ἐστὶ τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῇ.
Ἰακώβος δὲ ἀμείνων ταῦτα ἀκούσαντος καὶ φήσαντος
ἡδέως πάντα μὲν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομενεῖν
τὴν ἐκείνου, μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιούντος
τὸν Ῥαχὴλ ἡγάμον, διὰ τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ'
25 αὐτῷ τυγχάνουσας καὶ διὰ τὸν διάκονον αὐτῷ τῆς πρὸς αὐ-
τὸν ἀφίξεως γένοιτο (ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρις αὐτὸν
ἠγάχαζε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους)· Ἀβθα-
νος δὲ ἡσθεὶς τούτοις, ἐπινεύει τὸν γάμον αὐτῷ τῆς
παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνων γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν.
30 Εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιή-
σειν· εἰς γὰρ Χαναναίους οὐκ ἂν πέμψῃ τὴν θυγατέρα,
μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ
συναφθέντος. Τοῦ δ' Ἰακώβου τούτοις συγχωροῦντος,
ἐπὶ τῶν χρόνων συντίθεται. Τοσάδε γὰρ αὐτῷ
35 κέχριται θετεῖσθαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πείραν
διδούς ἐπιγνωσθῇ μάλλον τίς εἴη. Καὶ προσδεξαμένου
τὸν λόγον, Λάβανος τοῦ χρόνου διελθόντος προὔτιθει
τὴν εὐωχίαν τῶν γάμων. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης,
οὐδὲν προσησθαι τῷ Ἰακώβῳ παρακατακλίνει τὴν
40 ἑτέραν τῶν θυγατέρων, πρεσβυτέραν τε τῆς Ῥαχὴλ
καὶ τὴν ὅψιν οὐκ εὐπρεπῆ. Συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ
μέθης καὶ σκότους, εἴτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν
ἐπεκάλει Λαβάνου· Ὁ δὲ συγγνώμην ἡτεῖτο τῆς
ἀνάγκης, ὅφ' ἥς ταῦτα πράξειεν· οὐ γὰρ κατὰ κακουργί-
45 ᾱν αὐτῷ τὴν Λείαν παρασχέιν, ἀλλ' ὅφ' ἑτέρου μεί-
ζονος νενικημένον. Τούτῳ μέντοι γ' οὐδὲν ἐμποδίζειν
πρὸς τὸν Ῥαχὴλ ἡγάμον, ἀλλ' ἐρῶντι δώσειν ταύτην
μετ' ἄλλων ἐπταετίαν. Πείθεται δὲ ὁ Ἰακώβος· οὐδὲν
γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρις ἐπέτρεπε.
60 Καὶ διελθούσης ἄλλης ἐπταετίας τὴν Ῥαχὴλ ἡγάμον
λαβὼν.

η'. Ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, τοῦ πατρὸς
δόντος, Ζελφὰ μὲν Λείας, Ῥαχὴλ δὲ Βάλλα, δοῦλαι
μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δέ. Καὶ τῆς Λείας

se enim ipsi in omnibus quibus egeret adjumento fore et
auxilio. Jacobus autem rem omnem ei exposuit, dicens
Isaco esse filios geminos, se et Esavum; eum, quia fru-
stratus fuerit patris precibus, matris arte ad se derivatis,
velle se interimere, ut qui principatum a Deo destinatum
ipsi praepruerit una cum felicitate quam a Deo pater ei
precari voluit. Atque hanc esse causam sui adventus, ac-
cedente matris jussu: Nam et omnes sumus inter nos con-
sanguinei et propiore adhuc gradu mater. Te vero proxime
post Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione praesidium
constituens, rebus, ut nunc sunt, non diffido.

7. Labanus autem quum propter parentes omnem illi hu-
manitatem tribuere pollicetur, tum et matris gratia, cui
licet absenti ex suo in illum studio affectum suum testatum
esse velit. Nam et gregum curam se illi demandare velle
aiebat, summamque hac in re auctoritatem dare: et quan-
docunque ad suos reverti libuerit, cum muneribus reditu-
rum esse, iisque honoribus, qui tam arcta cognatione jun-
ctum deceant. At quum haec laeto animo acciperet Jacobus,
diceretque se apud eum quemlibet laborem, prout illi pla-
cuerit, libenter sustenturum esse, sed mercedis loco Rache-
lam in matrimonium accipere postulet, quam quum ob alia
summo honore prosequeretur, tum quod ipsius beneficio ad
illum patuerit aditus (nam amor puellae extorsit ut harum
mentionem faceret); Labanus quidem his delectatus annuit
ei puellar nuptias, ut qui generum eo meliorem sibi accidere
non optaret: sed id se facturum, si modo aliquamdiu se-
cum maneat, in Chananæam enim non missurum esse fi-
liam; quin et sororis affinitatis illic contractae se poenitere.
His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum.
Totidem enim socero servire statuit, ut facto virtutis suae
experimento qui vir esset melius cognosceretur. Labanus
autem conditiones accipiens, quum elapsum esset tempus
praestitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appe-
tente, Jacobo nihil praesentienti alteram filiam accubare
facit, Rachelam natu majorem et facie parum liberali. Ille
vero vino et tenebris fallentibus cum ea congressus est; luce
dein fraude animadversa, Labani perfidiam incusat. At
ille veniam petebat necessitati, qua coactus hoc fecerat:
non enim ex malitia illi Liam supposuisse, sed alia causa
graviori impulsus: neque tamen vel minimo impedimento
esse Rachelae conjugio, sed amanti illam collocaturum esse
post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud
enim faciendi potestatem ipsi non concessit amor puellae.
Atque altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium
accepit.

8. Erant autem ambabus ancillae, quas attribuerat pater;
Liae quidem Zelpha, Rachelae vero Balla, nequaquam qui-
dem servae, subditae tamen. Ac graviter tulit Lia amorem

ἤπειτο δεινὸς δὲ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔως τάνδρως, προσ-
 εῴα τε παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμὰ, ἱκέτευσέ τε
 τὸν Θεὸν διηνεκῶς. Καὶ γενομένου παιδὸς ἄρρενος,
 καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπιστραμμένου τοῦ ἀνδρὸς,
 5 Ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῇ
 τοῦ Θεοῦ γένοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. Τε-
 κνῶνται δὲ αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον, Συμεὼν
 ἀποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν Θεὸν
 10 γεινέσθαι· εἴτα Λευὶς, κοινωνίας οἷον βεβαιωτής· μεθ'
 10 δὲ Ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ῥαχὴλα δὲ,
 φθουμένη μὴ διὰ τὴν εὐτεχνίαν τῆς ἀδελφῆς ἤττονος
 παρὰ τάνδρως μοίρας τυγχάνη, παρακατακλίνει τῷ
 Ἰακώβῳ τὴν αὐτῆς θεραπαινίδα Βάλλαν. Γίνεται
 δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς Δάν, θεόκριτον ἂν τινες εἴποιεν
 15 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν· καὶ μετὰ τοῦτον Νεφθα-
 λείμ, ἀμνηστὸς οἷον, διὰ τὸ ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς
 τὴν εὐτεχνίαν τῆς ἀδελφῆς. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία
 ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνάσασθαι·
 παρακατακλίνει γὰρ τὴν αὐτῆς θεραπαινίδα. Γίνεται
 20 δὲ καὶ ἐκ τῆς Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχεῖον ἂν τις κα-
 λέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ἀσήρ, μακαριστὴς
 λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-
 βανε. Ῥουβήλου δὲ, τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν Λείας
 25 μινδραγόρου μήλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, Ῥαχὴλα θεα-
 σμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τοῦ
 βρώματος γενομένη. Τῆς δ' οὐ πειθουμένης, ἀρκεῖ-
 σθαι δ' αὐτὴν ἀξίουσης, οἷον τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο
 τῆς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, Ῥαχὴλα πεπαινύσασα τὸν θυμὸν
 τῆς ἀδελφῆς, παραχωρήσει αὐτῇ τάνδρως ἔλεγε κοι-
 30 μνησμένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν.
 Τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν, Ἰακώβος συγκαθεύδει
 τῇ Λείᾳ, Ῥαχὴλα χαριζόμενος. Πάλιν οὖν γίνονται
 παῖδες αὐτῇ· Ἰσάχαρις μὲν, σημαίνει τὸν ἐκ μισθοῦ
 γεγνημένον, Ζαβουλὼν δὲ, ἡ ἐχυρασμένον εὐνοίᾳ τῇ
 35 πρὸς αὐτὴν· θυγάτηρ δὲ Δείνα. Χρόνοις δ' ὕστερον
 καὶ Ῥαχὴλα γίνεται δ' Ἰώσηπος υἱὸς· προσθήκη γεν-
 σμένου τινὸς δηλοῖ.

θ'. Τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἑστὶν εἴκοσι,
 ἐποιεῖναι τῷ πενθερῷ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἡζίου τὰς
 40 γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. Τοῦ
 δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπε-
 νεί. Τῶν γυναικῶν οὖν ἀπεπειρῶτο πῶς ἔχουσιν πρὸς
 τὴν ἀποδημίαν. Τῶν δ' ἐχουσῶν ἡδέως, Ῥαχὴλα
 καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν, οὓς σέβειν πατρίους ὄντας
 45 νόμιμον ἦν, συνανελομένη, συναποδίδρασκε μετὰ τῆς
 ἀδελφῆς, οἱ τε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες
 σὺν τοῖς υἱοῖς, εἰ τε τίς ἦν κτήσις αὐταῖς. Ἐπήγετο
 δὲ Ἰακώβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, Λαβὰν
 50 μὴ προεγνωκός. Τούς δὲ τύπους τῶν θεῶν ἐπε-
 νείρητο ἡ Ῥαχὴλα, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τι-
 μῆς τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὴν Ἰακώβου, ἵνα δ', εἰ
 καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι
 τῶν τοιούτων προσφυγῶσα συγγνώμης τυγχάνειν.

ι'. Λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέραν τρίτην γνούς τήν τε Ἰα-

mariti erga Rachelam, exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore, idque assiduis precibus a Deo contende-
 5 bat. Quumque puer masculus natus esset, et maritus ob
 hoc propensor in eam factus, Rubelum nominavit filium,
 eo quod miseratione divina ei contigerit: hoc enim signifi-
 cat nomen istud. Postea ex ea tres alii suscepti sunt li-
 beri: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse
 Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc
 Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela
 autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud
 maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit
 10 accumbere. Ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen*
 Græci in sua lingua θεόκριτον (a Deo vindicatum) interpre-
 tarentur: et post hunc Nephthalim, quasi nullis dolis ex-
 pugnandus, quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis
 fecunditate. Idem autem et Lia facit, contra sororis arti-
 ficium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti ac-
 cubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque
 licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus
 dicatur, quod Liae celebritati cumulus accesserit. Verum
 cum Rubelus, filiorum Liae maximus, mandragoræ mala
 matri attulisset, Rachela visis iis partem sibi dari petiit,
 quod cibi istius desiderio teneretur. Illa vero non annu-
 ente, jubenteque contentam esse, quod ipsi honorem, quem
 apud maritum haberet, eripuerit, Rachela, emolliens ani-
 mum sororis, concessuram se ei dicebat, ut cum ea mari-
 tus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum
 Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rursum
 igitur ei filii nascuntur: Issacharis quidem, significans, ex
 mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratam benevo-
 lentia erga se: præterque hos filia Dina. Postea vero et
 Rachelæ natus est filius Josephus: id *nomen* accessionem
 rei futuræ indicat.

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, socii greges pascebat et curabat. Eo autem elapso, postulabat ut cum uxoribus ab illo liceret discedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat quomodo laturæ essent peregrinationem. Quibus quum grata res esset, Rachela, simulacris etiam deorum, quos pro patriis colere receptum erat, secum ablatis, una cum sorore fugiebat, simulque utriusque li-
 5 beri, et famulae cum suis filiis, asportatis etiam quaecunque possidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium peco-
 rum, non præsentiente Labano. Simulacra vero deorum secum ferebat Rachela, edocta quidem a Jacobo hujusmodi honorem deorum spernere, ut, si a patre ipsius persequente deprehensi essent, haberet quo confugeret veniam impetra-
 10 tura.

10. Labanus autem, tertio die post cognito Jacobi et filia-

κώδου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, δεινοπαθῶν
 ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἐπειγόμενος· καὶ
 καθ' ἐβδόμην ἡμέραν ἐπὶ τινος λόφου λαμβάνει προ-
 καθιδρυμένους. Καὶ τότε μὲν (ἐσπέρα γὰρ ἦν) ἡσύχα-
 5 ζεν· ὄναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπιστάς παρήνεσε λαβόντι
 τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς
 αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν, σπονδὰς δὲ ποιῆσθαι πρὸς
 Ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ κατα-
 φρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότῃτος χωρήσειεν αὐτῷ διὰ
 10 μάχης. Λάβανος δὲ, τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ
 προρρήσεως γεγεννημένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν
 Ἰάκωβον προκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ
 ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεισθείς, ἤρξατο κατηγορεῖν
 αὐτοῦ, προσφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς
 15 αὐτὸν καὶ πάντων ἀπορον ὑπεδέξατο καὶ παράσχοι
 πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. «Καὶ γὰρ θυ-
 «γατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξας, τὴν εὐνοίαν σου τὴν
 «πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξήθησέσθαι λογιζόμενος· σὺ δὲ,
 «οὔτε τῆς μητρὸς τῆς ἐαυτοῦ καὶ κοινοῦς ἧς εἶχες
 20 «πρὸς ἐμὲ συγγενείας, οὔτε γυναικῶν ἃς ἐγγήμας αἰῶ
 «ποιησάμενος, οὔτε τέκνων ὧν εἰμι πάππος, ἐχρήσω μοι
 «πολέμου νόμῳ, κτήσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας
 «δὲ ἀναπεισας ἀποδρᾶναι τὸν γεγεννηχότα, ἱερὰ τε
 «πάτρια βαστάσας οἶκοι [φερόμενος], ὑπὸ τε τῶν
 25 «ἐμῶν τιμηθέντα προγόνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ θρησκέας τῆς
 «αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιοθέντα. Καὶ ταῦτα ἂ μὴδὲ οἱ
 «πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἐδράσαν, ὁ συγγενὴς σὺ,
 «καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ
 «τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ καὶ ἐφάστιος τῆς ἐμῆς οἰ-
 30 «κίας γεγεννημένος ἐδράσας. » Ὅτ' αὖτ' εἰπόντος Λαβάνου,
 Ἰάκωβος ἀπελογεῖτο, μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα
 τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μετὰ τοσοῦτον
 χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταύτην. «Ὑπὲρ
 «δὲ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν
 35 «εὐρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ· ὑπὲρ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε
 «χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθεῖσθαι ὑπ' ἡμῶν καὶ
 «πλειόνος γεγεννημένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς οὐ διαμαρ-
 «τάνεις τῶν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοί, εἰ μοῖραν αὐ-
 «τῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν; Περὶ μέντοι γε τῶν θυ-
 40 «γατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὴν κακουργίαν ἀπαναστήσαν-
 «τος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὐνοίαν δικαίαν, ἣν γυναίξῃ
 «γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν. Ἔπον-
 «ται τοίνυν οὐχ ὥς ἐμοί τοσοῦτον ὅσον τοῖς παισίν
 «ἐαυτῶν. » Καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν
 45 αὐτὸς ἔλεγε· προσενεχάλεϊ δὲ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο,
 ὅτι μητρὸς ὧν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ
 τὰς θυγατέρας, ἐπιτάγμασιν ἐκτροχῶσειε χαλεποῖς,
 εἰκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς κατασχών. Καὶ τὰ
 μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καίπερ
 50 ὄντα χαλεπὰ, κουφότερα ἔφρασκε, χεῖρω δὲ τὰ μετὰ
 τοὺς γάμους, καὶ ἃ τις ἐχθρὸς ἐφυγεν ἄν. Καὶ γὰρ
 σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ.
 Ὅρων γὰρ αὐτῷ τὸν Θεὸν πρὸς ὃ τι θελήσειε συλλαμ-
 βανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχνησομένων αὐτῷ παρῆ-

rum discessu, indignatus insequabatur eum cum valida
 manu : et septima die assequutus est eos in colle quodam
 castrametatos. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni
 vi se continuit. Deus autem illi per quietem adstans
 monuit ut generum et filias animo placato acciperet, nec
 quid durius in eos prae ira consuleret, sed cum Jacobo fœ-
 dus feriret, dicens se illi propugnatorem futurum, si cum
 eo propter paucitatem contempto manus consereret. Tum
 Labanus, quum hæc ei prænunciasset Deus, sequenti die
 Jacobum ad colloquium evocans, eique somnium narrans,
 cui fidem habens ad ipsum venerat, cepit illum accusare,
 exprobrans quod pauperem illum ad se venientem et
 omnium egenum suscepit et de suis facultatibus abunde
 ipsi suppeditarit. « Nam filias meas, *inquit*, tibi conjunxi,
 « putans hoc pacto benevolentiam erga nos tuam fore fir-
 « miorem. Tu vero, neque tuam ipsius matrem, neque
 « cognationem qua mihi conjunctus es, neque uxores
 « quas duxisti, neque liberos quorum avus sum, reveritus,
 « non aliter quam hostem me tractasti, bona quidem mea
 « diripiens, filiabusque genitorem fugere persuadens, ac
 « sacra patria tecum domum asportans, quum apud majores
 « meos tum apud me summa in veneratione habita. Imo
 « et quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus et e sorore
 « quidem nepos, filiarum vero maritus, hospes insuper ac
 « domesticus convictor mihi fecisti. » Quum hæc dixisset
 Labanus, pro se respondit Jacobus, non sibi solum, sed
 omnibus, Deum indidisse patriæ amorem, æquumque esse
 ut post tantum temporis ad eam se reciperet. « Quod
 « vero prædæ, *inquit*, *abactæ* crimen objicis, ipse Inju-
 « stitiæ sub alio iudice damnareris. Quum enim gratiam mihi
 « pro facultatibus tuis conservatis et actis debeas, quo-
 « modo fieri potest ut super his non recedas a justitia, qui
 « ægre fers quod modicam earum partem abstulerimus?
 « Certe quod ad filias attinet, scito illas non ex malo mei
 « abeuntis consilio se mihi comites dare, sed ex justa be-
 « nevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, quibuscum
 « vivunt, habere contigit. Sequuntur igitur non tam me,
 « quam liberos suos. » Atque hæc quidem dixit Jacobus,
 ut ostenderet se injuriam illi non fecisse. Insuper autem
 querelis reum agebat : quod, matris suæ quum esset frater,
 filiasque connubio sibi junxisset, duris mandatis, quibus per
 viginti annos detentus fuerat, eum contriverit. Atque ille
 quidem, quæ ex causa et simulatione nuptiarum fecisset,
 quamvis gravia, leviora dicebat, nuptias vero insequuta
 multo graviora, quæ vel inimicus fugisset. Etenim
 Labanus valde inique Jacobum tractaverat. Nam videns
 eum in iis quæ voluit a Deo adjuvari, nunc pollicebatur se

ζειν ἐπὶ ὅτε μὲν οὐ τι καὶ γένοιτο λευκὸν, ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τῶν γεννωμένων. Πληθύνοντων δὲ τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰακώβου τικτομένων, τὴν μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέξεν ἐπαγγέλλετο τὸ ἐξῆς, διὰ τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, ἐπαγγελλόμενος μὲν διὰ τὸ δυσέπιστον γένεσθαι τσαῦτα, ψευδόμενος δὲ ἐπιγενομένοις.

ια'. Περὶ μέντοι τῶν ἱερωμάτων ἐκέλευεν ἔρυναν ποιῆσθαι. Δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὴν ἔρυναν, ῥα-
 10 χήλα πυθανομένη κατετίθησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν καθαρίσιν αὐτῇ ἐνοχλεῖν. Καὶ Λάβανος μὲν ἀφίσταται τῆς ἐπὶ πλείον ἔρευνας, οὐκ ἂν οἰσθίεις τὴν θυγατέρα μετὰ τοιοῦτου πάθους τοῖς τύποις
 15 προσελθεῖν. Ποιεῖται δὲ ὄρκους πρὸς Ἰακώβον, οὐδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων, ἀλλὰ κἀκείνος, ἀπατήσιν αὐτοῦ τὰς θυγατέρας. Καὶ τὰς πίστεις τὰς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς στήλην ἀνέθεσαν κατὰ βοιμοῦ σχῆμα· ὅθεν Γαλάδης λέγε-
 20 ται ὁ βουνός, ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαθηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. Ἐστειλέντων δ' ἐπὶ τοῖς ὄρκοις ὁ μὲν Λάβανος ἀνέειπεν.

ΚΕΦ. Κ'.

Ἰακώβος δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν προΐοντι φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν
 25 ἐς ὕστερον. Καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον προσαγορεύει Θεοῦ στρατόπεδον· βουλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσμένους ἕκαστα μετὰ ἀκριβοῦς προὔπεμψε, δεδιώκων αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ἰσχυρίαν. Ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπόμενοις λέγειν πρὸς
 30 τὸν Ἡσαυὸν ὅτι νομίσας Ἰακώβος ἀδικὸν συνδιατρεῖσθαι αὐτοῦ τὴν ὁργὴν, τῆς χώρας ἔκων ὑπεξέλθαι, καὶ νῦν τὸν χρόνον ἰκανὸν ἐχούμενος εἶναι διαλλακτὴν ἐπανήκοι, γυναικᾶς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ τοῦ πορισθέν-
 35 τος βίου, μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἐαυτὸν ἐκείνῳ παραδίδως, ὅτι κρίνει μέγιστον ἀγαθὸν τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμε-
 40 τλαιχεύειν τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένων. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν· Ἡσαυὸς δὲ περιχαρὴς γίνεται καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις, καὶ Ἰακώ-
 45 βος, πυθανόμενος ἤκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τσαύτων ὀπλιτῶν, ἦν περίφοβος. Τῷ μὲντοι Θεῷ τὴν ἐπιδοὶ τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε, καὶ πρόνοιαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐ-
 50 τῷ, κρατῆσας τῶν ἐχθρῶν, εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. Νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ, τοὺς μὲν προὔπεμψε, τοὺς δὲ
 55 λειπομένους ἄσπον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν, ὅπως εἰ βιασθῇεν ἢ προπεμφθέντες, ἐπιθεμένου τοῦ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔρκειν τοῖς ἐπομένοις. Καὶ τοῦτον διατάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τὰ δελφῶν ὑποχύρια· ὃ τὴν τὰ πεμπόμενα καὶ πλῆθος τετραπόδων
 60 ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψόμενοις ἐμελλεν ἔσεσθαι παρὰ τὸ σπανίζειν αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολ-

ei daturum *pecudum* quicquid album nasceretur, nunc autem rursus quicquid nigrum. Quum autem crevisset *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non servabat fidem in præsens, sed in proximum annum se daturum promittebat, quod invideret facultatum abundantiam, promittens quidem, quum non speraret tantum proventum, at mox, ubi provenerat, fallens.

11. Veruntamen de sacris *ablatis* jussit inquisitionem fieri. Quum autem hoc in se recepisset Labanus, Rachel, re audita, deponit simulacra in stratum cameli, in quo ipsa viebatur : superque sedebat, dicens menstruis se laborare. Ac Labanus quidem destitit amplius perscrutari, credens filiam sic affectam non accessuram esse ad simula-
 15 cra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, se nullam sibi factam injuriam in memoria habiturum : quin et ille *vici-
 20 sim*, se filias ejus amore prosequiturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum est super monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ specie. Unde Galades colli nomen factum, a quo terra nunc Galadena dicta est. Convivio post fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reversus est.

CAP. XX.

Jacobo autem in Chananæam iter pergenti visiones obve-
 25 niebant, de futuris ei spem summam afferentes : atque lo-
 cum quidem *inde* appellavit Dei castra. At volens perno-
 scere animum fratris erga se, præmisit accurate cuncta exploraturos, timens eum propter veterem suspicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit ut Esavo dicerent
 30 quod Jacobus ultro terram *patriam* reliquerit, ne cum fratre sibi perirato habitaret et nunc credens tantum temporis satis valere ad gratiam reconciliandam, rever-
 35 terit, uxoresque ac liberos adducens et facultates industria quæsitas, cum pretiosissimis quibusque semet illi tradi-
 40 turus : quia bonorum maximum existimat, quæ Deus largitus est, cum fratre communicare. Et illi quidem hæc nunciarunt. Esava vero lætatur fratrisque in occursum
 45 properat cum quadringentis armatis, Jacobusque, audiens eum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo spem omnem salutis reponebat, et ex præsentibus providebat, ut ipse illæsus suos servaret, hostibus superior
 50 si quid injusti intentarent. Iis igitur qui secum erant distributis, alios quidem præmittebat, alios vero post tergum proxime sequi jubebat : ut si præmissi *forte* vi opprime-
 55 rentur, Esavo eos aggrediente, ad sequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo instructis qui secum erant, quosdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea vero con-
 60 stabant jumentis ac multis variisque quadrupedibus, quæque accepturis ob raritatem eorum futura essent in pretio. Interjecto autem spatio ibant legati, ut continuo advenien-

λοι δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τῆς δργῆς, εἰ διαμένοι τεθυμωμένοι. Ἐτι μέντοι καὶ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἶρητο τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθείς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ. Καὶ χεῖμαρρὸν τινα Ἰάδαχον λεγόμενον διαβεβηκότων Ἰάκωβος ὑπολειψάμενος, φαντάσματος συντυγῶν διεπάλαιεν, ἐκείνου προκατάρχοντος τῆς μάχης· ἐκράτει τε τοῦ φαντάσματος, ὃ δὲ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε τοῖς γεγεννημένοις παραινούν καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῶν ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημειῶν ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ τοῦ μηδέποτε τῇ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινα τῆς ἰσχύος ἐσεσθαι τῆς ἐκείνου.

10 Ἐκείλευε τε καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσραήλον· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντιστάντα ἀγγέλω. Ταῦτα μέντοι προῤῥεγεν, Ἰακώβου δευθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι Θεοῦ, τίνα μοῖραν εἶε σημαίνειν παρεκάλει. Καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ'

20 εἰπὼν ἀφανὲς γίνεται· ἡσθεὶς δὲ τούτοις Ἰακώβος Φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον. Σημαίνει δὲ πρόσωπον Θεοῦ. Καὶ γενομένου διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτὸς τε ἀπέιχετο τῆς τούτου βρώσεως καὶ δι' ἐκείνον οὐδ' ἡμῖν ἐστὶν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυθανόμενος, κελεύει προῖεναι τῶν γυναικῶν ἑκάτεραν καθ' αὐτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτο θελήσειεν Ἥσχυος. Προσεκύνει δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γεγόμενον, οὐδὲν δὲν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονούντα. Καὶ ὁ Ἥσχυος ἀσπασάμενος αὐτὸν ἀνῆρτο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας, ἡξίου τε τότε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν καὶ αὐτὸς μὲν συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα, Ἰακώβου δὲ προφασισμένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων,

35 ὑπεχώρησεν εἰς Σάειραν· ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν δίκαιαν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τριχώσεως Δασείαν.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Ἰακώβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένης, ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν· Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις.

40 Τῶν δὲ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δεῖνα, ἡ θυγάτηρ ἦν Ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὁφισμένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. Θεασάμενος δ' αὐτὴν Συγέμας, Ἐμμόρου τοῦ βασιλέως υἱός, φερίει δι' ἀρπαγῆς, καὶ διατεθείς ἐρωτικῶς ἔκευε τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῇ πρὸς γάμον τὴν κόρην.

45 Ὁ δὲ πεισθεὶς ἔχε πρὸς τὸν Ἰακώβον, δεόμενος τῶν παιδῶν αὐτοῦ Συγέμας συζεῦξαι Δεῖναν κατὰ νόμον. Ἰακώβος δὲ, οὐτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀζώωμα τοῦ παρακαλοῦντος οὔτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συν-
60 οικίζειν τὴν θυγατέρα, ἡξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. Ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ἰακώβον παρεῖναι τὸν γάμον· Ἰακώ-

tes multi esse viderentur : nam donis placatum remissurum iram, si adhuc exandesceret. Quin et iis qui missi erant mandavit ut blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem dispositis, sub noctem suorum agmen movebat. Quumque torrentem quendam Iabacchum nomine transissent, Jacobus pone relictus in spectrum incidit, et cum eo luctatur, certamen primum ineunte, sitque superior spectro, quod voce simul et verbis ad ipsum utitur, iisque quae acciderent laetari submonens, neque ut adversus exigua se praevaluisse crederet, sed angelum divinum vicisse, atque hoc ipsum reputare magnae felicitatis esse praesagium, genusque ejus nunquam desitum esse, neque mortalium quencum ipso viribus validiorem fore. Quin et praecepit ut Israelum se vocaret : quod Hebraica lingua significat angelo reluctantem. Haec sane praedixit, poscente Jacobo : nam quum sensisset angelum esse Dei, rogabat ut ostenderet quid sibi in fatis esset. His dictis spectrum evanuit. Ista laeto animo accipiens Jacobus locum Phanuelum nominat : id significat faciem dei. Quumque ei inter luctandum exortus esset dolor in lato nervo, quum ipse illius esu abstinuit, tum nobis illo propter eum vesci non licet.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abesse, jubet uxores procedere seorsum, quamque cum pedissequis suis, ut e longinquo spectarent pugnam virorum, si hoc voluisset Esavus. Ipse vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Esavus eo salutato interrogabat de turba liberorum et mulierum, et, quum didicisset omnia, ipse ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero praetendente lassitudinem jumentorum, reversus est Esavus in Sairam : illic enim habitabat, loco isti nomine facto Villosa ab hirsutia sua.

CAP. XXI.

At Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum : unde Sicimium proficiscebatur ; Chananaeorum autem urbs est. Sicimitis vero solennem diem agentibus, Dina, quae Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad visendum cultum mulierum istius regionis. Eam vero quum conspexisset Sychemes, Emmori regis filius, raptae stuprum intulit, et amore correptus supplicat patri ut acciperet ipsi puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obsecrans ut filio suo Sychemae Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alicuius filiam collocare, petiit ut sibi daret potestatem deliberandi de quibus poscebat. Discessit itaque rex, sperans

βας δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ Ἑμμώρου τὴν δέσιν ἡξίου βουλευέσθαι τί ποιῇν. Οἱ μὲν οὖν πλείους ἡσύχαζον γνώμης ἀποροῦντες, Συμεὼν δὲ καὶ Λεὺϊς, ὁμομήτριαι τῆς κόρης ἀδελφοί, πρὸς ἀλλήλους συντίθενται τοιαύδε τινα πράξιν. Οὓς τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν Σικιμιτῶν εἰς ἀνέσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς ρύαξι κτείνουσι κοιμωμένους, καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, φεῖδονται δὲ τῶν γυναικῶν. Πράξαντες δὲ ταῦτα οἷχα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγρουσι τὴν ἀδελφὴν.

β'. Ἰακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς ὁ Θεὸς παραστάς ἐκλευσε θαρρεῖν, ἀγρίσαντι δὲ τὰς σκηνάς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἀπίων εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄφει τοῦ ὄνειρου ἠύξατο. Ἀγρίκων οὖν τοὺς ἐπομένους ἐντυγχάνει τοῖς Λαβάνου θεοῖς (οὐ γὰρ ἡπίστατο ὑπὸ τῆς Ῥαχὴλας κλαπένας)· καὶ αὐτοὺς ἐκρύψεν ἐν Σικίμοις εἰς γῆν ὑπὸ τὴν ὄρυν, ἀπάρας τε τοῦτεῦθεν ἐν Βηθήλοισι ἔβην, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο, ἡρώων πρότερον ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας.

γ'. Ἐντεῦθεν δὲ προΐων, ἐπεὶ κατὰ τὴν Ἐφραθάνην γίνεται, ἐνθάδε Ῥαχὴλ ἄν ἐκ τοκετοῦ θανούσαν θάπτει, μόντη τῶν συγγενῶν τῆς ἐν Χεβρώνι τιμῆς οὐ τοχοῦσαν. Πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον Βενιαμὴν ἐκάλεσε, διὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην ὀδύνην τῇ μητρὶ. Οὗτοι Ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες, ἄρρενες μὲν δώδεκα, θήλειαι δὲ μία. Τούτων ὁκτὼ γνήσιοι ἐκ Λείας μὲν ἑξ, δύο δὲ ἐκ Ῥαχὴλας, τέσσαρες δὲ ἐκ τῶν θεραπεινίδων, δύο ἐξ ἐκατέρας, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα πάντων προσέπον.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Παρθὴν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρώνα πόλιν ἐν Χαναanaίῳσι κειμένην. Ἐκεῖ δὲ Ἰσακὸς τὴν διαίταν εἶχε. Καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβουσι τὴν γὰρ Ῥεβέκκαν Ἰακώβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. Θνήσκει δὲ καὶ Ἰσακὸς οὐ μετὰ πολὺ τῆς ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ, καὶ ταφῆς ἐγένεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρώνι, μητρίου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντας αὐτοῖς. Ἐγένετο δὲ ὁ Ἰσακὸς ἀνὴρ θεοφίλης, καὶ προνοίας πολλῆς ἡξυωμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μετὰ Ἀβραμὸν τὸν πατέρα, πολυχρονιώτατος δὲ βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀσσεύοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετὰ ἀρετῆς οὕτως ἀπέθανε.

Jacobum has facit esse nuptias Jacobus autem, indicata filiis injuria sororis et Emmori petitione, postulabat eos consultare quid factu opus esset. Illorum quidem plurimi conticnerunt incerti quid agerent, Symeon vero et Levi, uterini puellae fratres, inter se consentiunt super tali facinore perpetrando. Quum festiva esset celebritas et Simitae sese darent animorum remissioni et epulis, invadunt noctu primos custodes et consopitos trucidant, urbemque ingressi mares omnes interimunt, ipsumque regem inter illos et filium ejus, feminis vero parcut. Istis autem citra consensum patris perpetratis sororem reducant.

2. Jacobo facinoris magnitudine perculso filiisque succensenti Deus adstans, bono esse animo jubebat, lustrisque tentoriis sacrificia celebrare, quae primum quum iret in Mesopotamiam, post visionem in somnio voverat. Itaque dum lustrat suos, incidit in Labani deos (nesciverat enim Rachelam eos surripuisse), eosque apud Sicima in terra occultavit sub quercu. Atque inde profectus sacrificavit apud Bethela, ubi somnium viderat, quum olim in Mesopotamiam iter faceret.

3. Ex eo autem loco progrediens, quum in agrum Ephraethanen venisset, Rachelam ibi ex partu mortuam sepelit, quae sola cognatorum sepulturae honorem in Chebrone non assequuta est. Eam vero quum valde luxisset Jacobus, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Isti sunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi, ex Lia quidem sex, duo vero ex Rachel; quattuor autem ex ancillis, ex utraque duo, quorum omnium nomina supra retuli.

CAP. XXII.

Inde autem venit Chebronem, urbem in Chanaanæa sitam: illic enim Isacus commoratur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero et Isacus non multo post filii adventum, et sepultus est a filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Isacus vir Deo carus, multa eum post Abramum patrem providentia dignatus est Deus. Valde autem longevus erat: nam quum vixisset annos centum et octoginta quinque cum virtute, defunctus est.

ΒΙΒΛΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Τάδε ἐνεστὶν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

- α'. Ὡς Ἡσαυος καὶ Ἰσάκωος, Ἰσάκου παῖδες ὄντες, διελόντο τὴν οἰκῆσιν· καὶ Ἡσαυος μὲν τὴν Ἰδουμαίαν κατέσχευεν, Ἰσάκωος δὲ τὴν Χαναναίαν.
- β'. Ὡς Ἰωσήπος, ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παιδῶν, ὄνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐβροντήθη.
- γ'. Ὡς αὐτὸς οὗτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γενόμενος ἐπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχευεν ὑποχειρίους.
- δ'. Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετὰβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμὸν.
- ε'. Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἴγυπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἐτὶ τετρακόσια.
- ς'. Ἡ Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή.
- ζ'. Ὡς Μωϋσέως ἡγουμένου τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Ἑβραῖοι· καὶ ἡ θύλασσα αὐτοῖς, ὠκυκλιμένη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀνακοπεῖσα φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

Περιέχει δὲ ἡ βίβλος ἐτὶ διακόσια εἴκοσι.

ΚΕΦ. Α'.

Μετὰ δὲ τὴν Ἰσάκου τελευτὴν οἱ παῖδες αὐτοῦ, μερισάμενοι τὴν οἰκῆσιν πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἦν ἔλαβον ταύτην καὶ κατέσχεον. Ἀλλ' Ἡσαυος μὲν, τῆς Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν Σαείρᾳ διή-
 5 τῆτο, καὶ τῆς Ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀφ' ἐαυτοῦ. Ἐδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, κατὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως· ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώτων ἐπα-
 10 νῆλθεν· ἐτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· ἐπιτυχὼν δὲ τῶν ἀδελφῶν φακῇν ἐσκεινακότες πρὸς ἄριστον αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χροάν, καὶ διὰ τοῦτο ἐτι μᾶλλον ὀρεχθείς, ἡξίου παρασχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν· ὁ δὲ ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συνεργῶ χρησάμενος τῇ
 15 πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκαζε· κακείνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προαχθεὶς παραχωρεῖ τῶν πρεσβείων αὐτῷ μετ' ὄρκων. Ἐνθεν διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν κατὰ παιδιὰν Ἐδωμος ἐπεκλήθη· ἔδωμα γὰρ Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι· καὶ τὴν χώραν οὕτως προσ-
 20 ἡγόρευσεν. Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

β'. Γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παιδῶν πέντε τὸν ἀριθμόν· ὧν Ἰάους μὲν καὶ Ἰέγλωμος καὶ Κόρεος ἐκ γυναικὸς μᾶς Ὀλιθάμης τοῦνομα, τῶν δὲ λοιπῶν Ἐλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, Παγούηλος δὲ ἐκ Βασεμάθης ὑπῆρξαν
 25 αὐτῷ γεγονότες. Καὶ Ἡσαυοῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. Ἐλιφάζης δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, Θέμανος, Ὁμανος, Σώφαρος, Γόθαμος καὶ Κένεζος. Ἀμάλη-

LIBER SECUNDUS.

Hæc in secundo libro continentur.

1. Quomodo Esavus et Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt : et Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.
2. Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natus minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis præunciis, fratribus invisus erat.
3. Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi a fratribus conflatum, et ibi factus clarus et illustris fratres habuit sibi subjectos.
4. Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.
5. De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.
6. Quomodo Moyses natus et nutritus erat.
7. Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt : atque mare scissum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.

Continet autem liber tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Post Isaci autem interitum filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinere. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saira, et in Idumæa regnabat, a se ipso regionem denominans. Edomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem : a venatu aliquando et labore venandi famelicus reversus est (adhuc autem in pueritia erat), fratremque inveniens parantem sibi in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat ut sibi daret comedendum : at ille fratrem, famis ejus ope usus, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit : atque is urgente inedia primogeniti jure cedit, interposito jurejurando : unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Edomus nominatus erat : Hebræi namque rubrum edoma vocant : atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipsam, honestiori vocabuli sono, Idumæam nominaverunt.

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem et Jeglomus et Coreus ex una muliere Olibama nomine : reliquorum vero Eliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basemathia ei sunt nati. Hos quidem filios habuit Esavus. Eliphazæ autem quinque legitimi filii fuere : Themanus, Omanus, Sopharus, Gothamus et Cenezus. Amalecus enim nothus erat, e Thamda concubina

κας γὰρ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονός Θε-
μνάτης ὄνομα. Οὗτοι κατέκλιον τῆς Ἰδομαίας τὴν
Γοβαλῖτιν λεγομένην καὶ τὴν ἀπὸ Ἀμαλήκου κλη-
θεῖσαν Ἀμαληκίτιν. Πολλὴ γὰρ γενομένη ποτὲ ἡ
Ἰδομαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσχεον ὄνομα, καὶ τοῖς
μέρεσι τῆς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

ΚΕΦ. Β'.

Ἰακώβου δὲ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγε-
θος, ὅσον οὐκ ἄλλω τινὶ βράδιος. Πλούτω τε γὰρ ὑπερ-
έβαλε τοὺς ἐπιγυριούς καὶ παῖδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς
καὶ περιβλεπτός ἦν· οὐδενὸς γὰρ δίκας ὑστέρουν, ἀλλὰ
καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὐ-
φυγοὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι. Τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον
αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν,
ὥς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν υπερβολὴν τῶν
ἡμετέρων παρασχέειν, καὶ ποιῆσαι τῆς ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν
ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἰτίαν αὐτὸν τε
καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. Ἰω-
σηφον ἐκ Ῥαχὴλας πεπαιδοποιημένους Ἰακώβος διὰ
τὴν τοῦ σώματος εὐγένειαν καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετὴν
ἐκτρέφει γὰρ διέφερε) τῶν ἄλλων πλέον υἱὸν ἡγάπα.
Τῷ πατρὶ τῶν ἀδελφῶν ἡ τε τοῦ πατρὸς στοργὴ
φρόνη ἐκίνησε καὶ μῖσος, ἡ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ
θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐκίνησεν, εὐδαι-
μονία καταγγελλομένη, ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀν-
δρῶν καὶ τὰς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. Αἱ δὲ
ὁρμαὶ, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ἰωσηφός, τοιαῖδε
ἦσαν.

β'. Ἐκπεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς
ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος ὁρᾷ πολὺ
τῶν κατὰ τὴν συνήθειαν ἐπιροϊκῶν κατὰ τοὺς ὕπνους
ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν, ἥνπερ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ὥς κρινούσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέ-
γων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς τὸ μὲν αὐτοῦ
ὄραγμα τῶν πυρῶν ἡρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ
δὲ ἐκείνων προστρέχοντα προσκυνεῖν αὐτὸ, καθάπερ οἱ
δοῦλοι τοὺς δεσπότας. Οἱ δὲ συνέντες ἰσχνὴν αὐτῷ καὶ
μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ'
αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήφῳ τούτων
ὡδὲν, ὥς οὐ γνώριμον αὐτοῖς ὃν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν,
καὶ ἄρᾳ δ' ἐποίησαντο μηδὲν εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὢν
ὑπνώοντι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες
διετέλουν.

γ'. Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ
θεῖον δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήφῳ πολὺ τῆς
πρωτέρας θαυμασιωτέραν. Τὸν γὰρ ἥλιον ἐδοξε, τὴν
σελήνην παραλαβόντα καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, ἐπὶ
τὴν γῆν κατελθεῖν καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. Ταύτην
τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν παρὰ τῶν ἀδελφῶν κακὴν
ἐρρωμένος καὶ τούτων παρατυγχάνοντι, διεσάφησε,
καὶ τί βούλεται σημαίνειν φράσαι παρακαλεῖ. Ὁ δὲ
ἡσθη τῷ ὀνειράτι· τὴν γὰρ πρόρρησιν αὐτοῦ τῇ δια-
κρίσει συλλαβῶν καὶ μετὰ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας,

ipsi genitus. Isti habitarunt Idumææ regionem quæ Go-
bolitis dicta est, eamque quæ ab Amaleci nomine Amaleci-
tis est appellata. Quum enim late olim pateret Idumæa,
universa idem nomen tunc obtinuit, partesque ejus appella-
tiones ab habitatoribus inditas postea conservarunt.

CAP. II.

Jacobo autem contigit tantam felicitatem assequi, quan-
tam vix alius quisquam. Nam et opibus excellebat inter
istius regionis incolas, et propter filiorum virtutes ad invi-
diam felix erat ac conspicuus: nihil enim eis deerat, sed et
ad opera manuum et laborum tolerantiam bene erant animati,
acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipsius felici-
tatis curam gerebat numen, ut etiam ex rebus, sicut tum
videbantur, adversis maximus ei accesserit bonorum cum-
mulus, et per ipsum ejusque liberos parentibus nostris
viam ad exitum ex Ægypto præmunierit, ex ejusmodi
occasione. Josephum ex Rachela sibi natum Jacobus quum
ob corporis venustatem tum ob animi virtutem (alios enim
prudencia antecellebat) præ ceteris liberis amabat. Jam et
is parentis affectus fratrum odium et invidiam in eum concita-
bat, et ex somniis, quæ sibi visa patri atque illis indica-
vit, felicitas sibi promissa, quum natura hominum pro-
clivis sit ad res prosperas vel conjunctissimorum æmulan-
das. Visiones autem, quas per quietem viderat Josephus,
hujusmodi erant.

2. Missus cum fratribus a patre ad fruges messis tempore
colligendas, visionem vidit ab his quæ dormientibus obser-
sari solent diversam: quam expergefactus fratribus interpre-
tandam narravit, dicens suum quidem sibi visum præterita
nocle tritici manipulum eo quo posuerat loco immolatum
stare, illorum vero accurrentes ipsum venerari, ut soleant
dominos servi. At illi quum intellexissent visionem ei po-
tentiam rerumque magnitudinem prænunciare, et fratres
quoque in ejus potestate futuros, Josepho quidem, ac si iis
non nosceretur somnium, nihil tale interpretati sunt, sed
precabantur ne quid horum, quæ suspicati sunt, ei eveni-
ret: eoque etiam majore in eum odio ardere perseve-
rarunt.

3. Deus autem, adversus eorum invidiam contendens,
alteram visionem Josepho immittit priore multo magis mi-
rabilem. Sol ipsi visus est arripere humum et reliquas
stellas, atque in terram descendere, ipsumque adorare.
Hanc visionem patri, etiam in præsentia fratrum, nihil ex
iis mali suspicans, exposuit obsecratque ut quid sibi vellet
interpretari dignaretur. Ille vero somnio lætatur: ejus
enim præsagium mente colligens, et eventum sapienter

ἔχειρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σηματομενομένοις. Εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδί κατήγγελλε, καὶ καιρὸν ἔχειν Θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον καὶ προσκυνητέως ἄξιον· τὴν μὲν
 5 σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρι καὶ πατρὶ, τῆς μὲν αὐξούσης ἅπαντα καὶ τρεφούσης, τοῦ δ' ἐκτυποῦντος καὶ τὴν ἄλλην ἰσχὺν ἐντιθέντος, εἰκάζων, τοὺς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ γὰρ τοὺτους ἔνδεκα εἶναι καθάπερ καὶ τοὺς ἀστέρας, ἀπὸ τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν
 10 λαμβάνοντα.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰακώβος τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως τῆς ὁψεως τὴν κρίσιν ἐποίησατο· τοὺς δ' ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. Καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἄλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σηματομενομένα
 15 διὰ τῶν ὄνειράτων ἀγαθὰ ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῶ, καὶ ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν, κοινωνοὺς ὡς τῆς γενέσεως οὕτω καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὠρμήκεσαν τὸ μειράχιον. Καὶ ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλήν, ἐπεὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν,
 20 ἐπὶ Σικίμων τραπένας (χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομάς ἐκτρέφειν), αὐτόθι τῶν ποιμνίων ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἀφίξιν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ μηδὲ ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀρικήσθαι τινὰ τῶν περὶ
 25 τῶν παίδων αὐτῷ τάληθές σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων καὶ περιδεὴς ὢν πέμπει τὸν Ἰωσήπον εἰς τὰ ποιμνία μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τί πράττειεν σηματούοντα.

ΚΕΦ. Γ.

30 Οἱ δὲ, τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἡσθήσαν μὲν, ἀλλ' οὐκ ὡς ἐπ' οἰκείου παρουσίᾳ καὶ πατρός ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ καὶ ταῖς χειρσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος, ἀναιρεῖν τε ἤδη, καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν ὠρμήκεσαν. Οὕτω δ' αὐτοὺς Ρούβηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ
 35 πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοηκώτας ἐπειρᾶτο κατέχειν, ὑποδεικνύς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μύσος· ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν καὶ τὸ μὴ συγγενοὺς ἀνθρώπου χειρουργῆσαι φόνον, πολὺ μὲντοι μιαι
 40 ρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ὅτι πατήρ τε ἀναιρουμένῳ συναδικεῖται καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παῖδός ἀποστέρησιν, οὐ κατ' ἀνθρώπινον γινόμενῃ νόμον, συγκατασπᾶται. Τούτων δ' οὖν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσονται
 45 τεθνηκώτας αὐτοῖς παῖδός ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου παραθιμίου, ἀποσχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν Θεὸν δείσαντας, ὅς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἦδη καὶ τῆς βουλῆς αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν γεγενημένης
 50 ἀποστάντας τῆς μὲν πράξεως ἀγαπήσειε, μετανοοῖα καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰσαντας, προελθόντας δ' ἐπὶ τοῦργον οὐκ ἔστιν ἢ οὐκ εἰσπράξαιτο ἀδελφοκτονίας δίκην, μιά-

coniciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo a parentibus ac fratribus in honore esset et veneratione dignus haberetur: solem quidem et lunam matri patrique comparans, quod altera quidem auget omnia et aleret, alter vero formam rebus et vim ceteram impertiret; stellas vero fratribus, quum et ipsi undecim essent sicut et stellæ, tum a sole et luna vim suam habent.

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Josephi valde contristavit tale præsagium. Ac incitati sunt adversus eum, veluti extraneum quempiam bona somniis istis prænunciata habiturum, ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis frutuosus esse verisimile erat, ut generis participes ita et felicitatis socios futuros: atque adolescentulum interimere in animum induxerunt. Quumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicina profecti (nam regio est pecoribus alendis optima et pascuis percommoda), illic greges curarunt, patrem non præmonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret et nemo ad eum a gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare posset, tristi et sollicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cogniturum de fratribus et quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Illi autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisii sunt, non ut ob adventum familiaris et a patre missi, sed tanquam inimici et in manus suas Dei voluntate traditi, ac confestim, ne hanc occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expeditunt. Rubelus vero, inter istos natu maximus, quum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat eorum impetum continere, ostendens facinus fore audacissimum simul ac scelestissimum; nam nefarium et Deo videri et hominibus flagitiosum etiam non consanguinei cædem perpetrare, multo autem scelestius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum et orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut hos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio tum optimo tum natu minimo eis erepto, incepto desisterent tam audaci, obsecrabat, etiam timore Dei, qui jam spectator ac testis consilii contra fratrem initi, si a facinore abstinerent, illos amaturus sit, ad poenitentiam sanamque mentem adductos, sed si pergerent ad opus, nullas non poenas ab eis ob fratris cædem sit repetiturus, ut qui providentiam ejus ubique

ναντας αὐτοῦ τὴν πανταχοῦ παρούσαν πρόνοιαν, καὶ
 μήτε τῶν ἐπ' ἐρημίαις πραττομένων ὑστεροῦσαν μήτε
 τῶν κατὰ τὰς πόλεις. Ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ,
 χρη δοκεῖν ἐνταῦθα παρῆναι καὶ τὸν Θεόν. Τό τε συν-
 εἰδὸς αὐτοῦς τὸ ἴδιον ἔχειν ἔχθρὸν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν
 ἔλεγεν, ὅτι μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον
 ὅποιον αὐτοῖς συνοικήσει τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἔστιν
 ἀπορᾶναι. Προσετίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημέ-
 νους, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν θσιον, καλὸν
 δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικαχεῖν τοῖς οὕτω φίλοις, ὑπὲρ ὧν
 ἀμαρτάνειν ἔδοξαν· Ἰωσήπον δὲ οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐ-
 τοὺς γεγεννημένον διαφθεροῦσιν, ὃ καὶ τὸ τῆς ἡλικίας
 ἀσθενὲς ἔλεον μάλλον καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐρανίζεται
 κηδεμονίαν. Ἡ τε αἰτία τῆς ἀναίρεσεως πολὺ χεῖρω
 τὴν πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων
 ἀγαθῶν αὐτῷ τοῦ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωνκώτων, ὧν τὸ
 ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ
 ἄλλοτριῶν ὄντων, ἀλλ' οἰκείων. Ἰδὲ γὰρ εἶναι αὐ-
 τῶν ὑπολαμβάνειν ὅσα Θεὸς Ἰωσήπῳ δώσει· προσή-
 κειν οὖν τὴν ὀργὴν καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς [χαλῶς ἔχειν]
 γαλεπωτέραν εἶσθαι νομίζειν, εἰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
 Θεοῦ κεκριμένον τῶν ἐλπίζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀπο-
 κτείναντες ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ὃ ταῦτα χαρίζεται.
 β'. Καὶ ὁ μὲν Ῥούβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς
 τοῦτοίς ἔτι πλείω, καὶ δεόμενος, ἐπειρᾶτο τῆς ἀδελ-
 φατονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν μετριο-
 τέρους ὑπὸ τῶν λόγων ἐώρα γεγεννημένους, ἀλλὰ σπεύ-
 ζοντας ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς
 ἐπιεικέστερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναίρεσεως. Καὶ
 γὰρ ἀμυνομένοις παρήγγεσε τὸ πρῶτον ** πεπεισθαι λέ-
 γων αὐτοὺς. Ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὥστ' ἀνελεῖν τὸν ἀδελ-
 φόν, οὐκ εἶσθαι σφοδρὰ κακοὺς οἷς νῦν παραινεῖται πει-
 σθέντας ἔλεγεν· ἐν γὰρ τοῦτοίς εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ'
 ὃ σπεύδουσιν, οὐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπώροις
 κουρότερον. Ἡξίου γὰρ αὐτοὺς αὐτόχειρας μὲν μὴ
 γενέσθαι τὰδελφοῦ, ρίψαντας δὲ εἰς τὸν παρακεείμενον
 λάκκον οὕτως ἀποθανεῖν εἶσαι, καὶ τό γε μὴ μισανθῆ-
 ναι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. Συναινέσαντων δὲ
 ταῖς τοῖς νεανίσκων, παραλαβὼν Ῥούβηλος τὸ μει-
 ράκιον καὶ καλωδίῳ ἐκδήσας, ἡρέμα καθήμενος εἰς
 τὸν λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἀνυδρὸς ἦν. Καὶ ὁ μὲν
 τοῦτο ποιήσας ἀπαλλάσσεται κατὰ ζήτησιν χωρίων πρὸς
 γυναῖκα ἐπιτηδεύων.
 γ'. Ἰούδας δὲ, καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων,
 ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβίας τοῦ Ἰσραηλιτῶν γένους ἀρώ-
 ματα καὶ Σύρας φορτία κομίζοντας Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς
 Γαλαζήνης, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν Ῥουβήλου τοῖς
 ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμῆσαι τὸν Ἰωσήπον ἀπεμ-
 πολῆσαι τοῖς Ἀραβῶν· ἐκείνῳ τε γὰρ οἷ πορρωτάτω
 γινόμενον, ἢν τεθνήξῃσιν παρὰ τοῖς ξένοις, αὐτοὺς τε
 τοῦ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγῆσθαι. Δόξαν οὖν
 τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοντα τὸν Ἰωσήπον ἀνελκύ-
 σαντας ἐκ τοῦ λάκκου μὲν εἰκοσιν, ἐπτακαίδεκα ἐτῶν
 γυνόντα. Ῥούβηλος δὲ, νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἔλ-

presentem violasset, quem nihil latere potest, sive in so-
 litudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicumque
 enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse.
 Quin et propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare au-
 derent, sibimet adversaturam esse aiebat : quam nemo
 potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem
 nactus fuerit, qualis ipsos sit insectatura, si fratrem in-
 terfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas
 esse cuique fratrem quamvis injustum interimere : satius
 vero esse ita amicos non ulcisci et persequi, si vel peccasse
 videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in
 ipsos exstiterit, esse occisuros : cujus ætas tenera misericor-
 diam potius commoveret, curamque ab his et tutelam expete-
 ret. Causam etiam cædis plurimum augere facti hujus indi-
 gnitatem quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis vitam ei
 adimere statuerint, qua ex æquo fruituri erant consortio-
 nem cum illo habentes sociabilem, utpote qui non alieni
 essent, sed cogitatione conjuncti. Debere enim existimare
 ipsorum esse quicquid Josepho largietur Deus : ac proinde
 par esse ut cogitarent iracundiam *cælestem* gravius illis
 incubituram, si eum perimendo, qui ab ipso Deo omni
 bona fortuna dignus esset habitus, hunc ipsum Deo aufer-
 rent, quem tanta cumulaturus esset felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens et plura præterea, at-
 que etiam obsecrans, conabatur eos a fratricidio absterrene.
 Postquam autem ipsos nihilo placatiores factos viderat, sed
 in eo esse ut ad cædem properarent, consilium dedit ut
 modo saltem necis malum paululum mitigarent. Ultionem
 etenim meditantes primum admonuit ** paruisse eos dicens.
 Quum vero prævaluissent ut fratrem tollerent, dicebat fore
 ut leviori peccato tenerentur, si in iis ad quæ jam hortatur
 sibimet pareant. Sic enim finem suum, ad quem festinant,
 consequuturos esse, sed alio modo et, ut in extremis, le-
 niori. Nam obtestatus est ipsos, ne suas ipsi manus fra-
 tri injicerent, sed in proximum puteum conjectum illic
 emori sinerent, atque ita manus non pollutas lucrifacerent.
 Quum autem hisce assensum dedissent juvenes, Rubelus,
 puerum abducens et fune religans, leniter eum in puteum
 demisit; erat enim satis siccus. Et ille quidem hoc facto
 abiit pascua commoda quæsiturus.

3. Judas autem, qui et ipse unus e Jacobi filiis, conspi-
 catus mercatores Arabas generis Ismaelitici, aromata et
 Syras merces deferentes ad Ægyptios e terra Galadena,
 post discessum Rubeli consilium dedit fratribus ut Josephum
puteo extractum venderent Arabibus : nam ita illum,
 quam longissime ablegatum, apud externos fortasse moritu-
 rum, ac fore ut hoc pacto semet sceleris putos conservarent.
 Hoc igitur quum placuisset consilium, Josephum ex puteo
 receptum viginti minis vendunt mercatoribus, annos septen-
 decim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens,

θών, σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώ-
κει· καὶ ὡς ἀνακαλουμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δέισας μὴ
ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατε-
μέμεφε τοὺς ἀδελφούς. Τῶν δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ
φρασάντων, παύεται τοῦ πένθους Ρούβηλος.

ε'. Ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς
ἐπέπρακτο, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας παρὰ
τῷ πατρὶ γεννηθεῖεν ἐζητούν. Καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον,
ὃν ἀφίκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος (πε-
ριηρήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθέσαν εἰς τὸν λάκκον), ἔδοξεν
αὐτοῖς διασπαράξασιν αἵματι τράγων μολῦναι καὶ τῷ
πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανεῖται
διεφθαρμένος. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες ἦγον πρὸς τὸν
πρεσβύτερον, ἡδὴ τῶν περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον.
16 Ἐλέγον δὲ τὸν μὲν Ἰώσηπον οὐτ' ἰδεῖν οὐθ' ἡ κέχρηται
συμφορᾷ μεμαθηκέναι, χιτῶνα δὲ τοῦτον εὐρεῖν ἡμα-
γμένον καὶ λελακισμένον· ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι
περιπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰ γε τοῦτον
ἐνδεδυμένος οἰκοθεν ἐστάλη. Ἰάκωβος δὲ ἐπὶ κουφο-
τέραις ὦν ἑλισσίν, ὡς ἡνδραποδισμένου δῆθεν αὐτῷ τοῦ
20 παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφήσιν τὸν λογισμὸν, πίστιν δ' αὐ-
τοῦ τῆς τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβὼν (καὶ
γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκείνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι
πρὸς τοὺς ἀδελφούς), ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτω
25 διέκειτο ἐπὶ τῷ μεираκίῳ πενθῶν. Καὶ ὡς ἐνὸς πα-
τὴρ ὦν καὶ τῆς ἐξ ἄλλων παραμυθίας ἐστερημένος,
οὕτως ἦν παρὰ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβα-
λεῖν, εἰκαζὼν ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι.
Ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς,
30 ὡς μήτε ὑπὸ παιδῶν παρηγορούντων αὐτῶν βρόνα γε-
νέσθαι μήτε κάμνοντα τοῖς πόνους ἀπαγορεύειν.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνη-
σάμενος Πεπεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἐπὶ τῶν Φαραῶ-
νου μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ·
35 παιδεῖαν δὲ τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτη χρή-
σασθαι κρείττονι τῆς ἐπὶ δούλῳ τύχῃς ἐπέτρεπεν· ἐγχει-
ρίζει τε τὴν τῶν κατὰ τὸν οἶκον αὐτῷ πρόνοιαν. Ὁ
δὲ τούτων τε ἀπέλαυε, καὶ τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἦν περὶ
αὐτόν, οὐδ' ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατελείπεν, ἀλλὰ διέ-
40 δειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυ-
νάμενον ὅς ἂν παρ' ἡ γνησίως καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπρα-
γίας τὰς κατὰ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. Τῆς γὰρ τοῦ δεσπότητος γυναικὸς, διὰ τε τὴν εὐμορ-
φίαν καὶ τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητά, ἐρω-
45 τικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ
τοῦτο φανερόν, ραδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν,
εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆ-
ναι, καὶ πρὸς τὸ σχῆμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' οὐ
πρὸς τὸν τρόπον ἀφορώσης τὸν καὶ παρὰ τὴν μεταβο-
50 λὴν παραμένοντα, τὴν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησά-
σης καταφανῆ καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως,
παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, οὐ κρίνας ὅτιον εἶναι τοιαύτην

insciis fratribus Josephum servare secum statuit. Ac dum
inclamanti non responderet, ille, suspicatus post discessum
suum interemptum esse, fratres inculpabat. Qui quum rem
gestam ei enarrasset, lugere desiit Rubelus.

4. Ut primum vero hæc in Josephum a fratribus perpe-
trata erant, consultare cœperunt quid demum agerent, ut
patris suspicionem evitare possent. Placuit igitur tuni-
cam, qua indutus Josephus ad eos venerat (nam ipsam ei
demittendo in puteum detraxerant), discerpiam sanguine
hircino fœdare, atque illa patri allatam ostendere, ut ei vi-
deretur a feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad
senem, quum jam aliquid de filio rescivisset. Aiebant autem
Josephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi
eveniret, tunicam tamen istam cruentatam et laceram inve-
nisse: suspicionem ipsis esse belluarum incursu mortem
illum oppetisse, siquidem hac indutus domo exiverit. Ja-
cobus autem quum exiguam spem habuisset, fuisse scilicet
aliquo captivum abductum puerum, ab hac quidem cogita-
tione discessit; sed manifestum necis indicium tunicam ratus
(agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres mise-
rat), postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi in-
terisset. Atque tam male erat illi, ac si unius pater existi-
tisset, et aliorum filiorum consolatione privatus, etiam,
priusquam cum fratribus colloqueretur, Josephum a feris dis-
cerptum periisse conjiciens. Sedebat autem sacco amictus
et dolore oppressus, ut neque filii consolando quicquam
proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

CAP. IV.

Josephum autem venditum a mercatoribus quum emisset
Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaonis regis coquis
præerat, eum summo in honore habuit. Nam et discipli-
nis liberalibus eum instituendum curavit, et victu meliore
quam pro servili conditione uti permisit, eumque suæ do-
mui præfecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtu-
tem, qua præditus erat, propter hanc mutationem deseruit,
sed ostendit prudentiam difficillima quæque in vita posse
superare, si quibus adsit pura et infucata, nec ad præsen-
tem tantum felicitatem accommodata.

2. Quum enim uxor herilis, tam ob formæ elegantiam
quam ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore ejus es-
set incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facile ad
amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quod hera
illum peteret (nam ad habitum servitutis præsentis, non
ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat),
adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium et
sermone sereret de concubitu; ille preces ejus repulit, ne-

αὐτῇ δοῦναι χάριν, ἐν ᾗ τοῦ πριαμένου καὶ τοσαύτης ἡδυνάστεως τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινε εἶναι καὶ ὕβριν, ἀλλὰ κρατεῖν τε τοῦ πάθους καὶ κινήναι παρεκάλει, τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ τεύεσθαι τῆς ἐπιθυμίας προκαλλόμενος·
 5 στείλῃσθαι γὰρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτὸς τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθῆς ἔσται. Καὶ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχῃ παραίτησιν.
 10 Τῆς δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα τὸ μὴ προσδοκῶσιν τὸν Ἰωσήπον ἀντισχεῖν. Καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέρᾳ πάλιν πείρᾳ προεθυμίτω κατεργάσασθαι.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπιστάσης, καθ' ἣν εἰς
 15 τὴν πανηγυριν καὶ γυναῖξί φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολῇν εἰς τὸ δεθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. Καὶ γενομένης αὐτῇ ταύτης, λιπαρεστέρους ἔτι τῶν πρώτων αὐτῷ προσηγέκατο λόγους, ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτῷ μετὰ τὴν ἐξ
 20 ἀρχῆς δέχσιν εἶσαι καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι κατὰ τε τὴν τῆς παρακαλοῦσης ἐντροπήν καὶ τὴν τοῦ πάθους ὑπεβολήν, ὑπ' οὗ βίασθείη δέσποινα οὕσα τοῦ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινότερα γενέσθαι, φρονήσῃ δὲ καὶ νῦν ἀμεινον ἐνδοῦς καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς παρελθούσιν ἄγνω-
 25 μων διορθώσεται. Εἴτε γὰρ δευτέραν δέχσιν ἐξεόχρητο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προρασίεσθαι καὶ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι· εἴτε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ
 30 μηδεμίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν. Προσδοχᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄντων, ὧν ἤδη μετέχῃν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπάρκον γενόμενον, ἀμυναν ἐπὶ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποστραφέντα τὴν ἀξίωσιν,
 35 καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὴν τῆς σωφροσύνης δόκην ἐπιπροσθεν θέμενον. Οὐ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσῃν, τραπέσις εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταφουσμένης πείραν ἐπὶ τὰνδρί· προσέειπεν δὲ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετρεφρῆν ἢ τοῖς ἐκείνου, ὅτι
 40 μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας φέρονται.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναίκος καὶ δακρυούσης, αὐτὴ ὄκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐπεισεν οὐτ' ἡνάγκασε φόβος, ἀλλὰ ταῖς δέχσεσιν ἀντέσχεν καὶ ταῖς ἀπειλαῖς οὐκ ἐνέδωκε, δέσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι
 45 τῶν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνῆδει δικαίως ἀπολαύμεν. Γάμου τε αὐτὴν ὑπεμίμησθε καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν ἢ τῇ προσκαίρῳ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει,
 50 τῆς μὲν καὶ μετάνοιαν ἐξουσίας αὐτῆς ἐπ' ὀδύνη γενησμένην, οὐκ ἐπὶ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων, καὶ εὖρος τοῦ κατάρωρον γενέσθαι, ἀλλὰ χάριν τοῦ λαθεῖν ἄγνωσμένου τοῦ κακοῦ, τῆς δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινω-
 νίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον. Καὶ προσέτι πολλὴν

fas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat et tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet et contumeliam. Quin et ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem illi injiciens optatis potiundi (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, quum omni de spe decideret), sibi quoque constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim heræ adversari servum non deceat, hujusmodi tamen mandatis non obedire multum habuerit excusationis. Illius autem amorem magis accendebat quod nihil tale exspectanti restitit Josephus. Et quum graviter illa a malo premertur, altero rursus tentamine eum expugnare statuit.

3. Quum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem et otium ad Josephum exorandum. Quod quum nacla esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur, ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse, et propter reverentiam compellantis et affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit, licere ipsi emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse et cum majori studio; se enim ægritudinem simulasse, atque festo et celebritati ipsius consuetudinem prætulisse: sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nullam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate perstaret. Quare et presentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps esset, si ejus desiderio annueret, et majora etiam consequitur, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem et odium ab illa, si petitionem repudiaret, et castitatis existimationem mallet illibatam servare quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, et se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephreu suis sermonibus fidem habiturum esse quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat.

4. Hæc loquente muliere et illacrimante, neque misericordia eum recedere a castitate suasit, neque metus coegit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret, malens acerbissima quæque sufferre quam presentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis et consuetudinis, obsecrans ut his plus daret quam momentaneæ libidini explendæ, quum hæc quidem paritura sit penitentiam, cessuram in dolorem, non in delictorum emendationem, ac præterea metum ne deprehendatur, beneficium vero solum si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo. Insuper et

ἔλεγε τὴν ἀπὸ τοῦ συνειδότης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτοῦ δεσπόσει μᾶλλον μείναισα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξουσία χροῖσται πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ.

8 Πολὺ δὲ χρεῖττον εἶναι θαρρεῖν ἐπὶ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.

9. Ταῦτα λέγων καὶ εἶτι πλείω τοῖς τοῖς ὁμοίᾳ, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειράτο καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν. Ἡ δὲ βιαστέρον ἐχρῆτο τῇ σπουδῇ, καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας ἀναγκάζειν ἀπογνοῦσα τοῦ πείθειν ἤθελεν. Ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς δ' Ἰωσήπος προσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατεχούσης (καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεῖς ἐξεπῆδησε τοῦ δοματίου), περιδεῆς γενομένη μὴ κατείτη πρὸς τὸν ἄνδρα

15 αὐτῆς, καὶ τῆς ὕβρεως περιαλγῶς ἔχουσα, φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετρεφρὴν ἔγνω τοῦ Ἰωσήπου, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτῇ δεινῶς ὑπερηφανημένην, προλαβεῖν δὲ τὴν διαβολὴν, σοφὸν ἔμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. Καὶ καθῆστο μὲν κατηγῆς

20 καὶ συγκεχυμένην, τὴν ἐπὶ τῷ διαμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπην ὡς ἐπὶ πείρᾳ διαφθορᾶς πλασασμένη μετ' ὀργῆς. Ἐλθόντι δὲ τάνδρῳ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραγθέντι καὶ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο καὶ « τειναιῆς, εἶπεν, ἄνερ, ἡ πονηρὸν

25 « δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐβελήσαντα κολασσον, « ὅς οὐθ' οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκαται μνη- « σθεὶς ἐσωφρόνησεν, οὐθ' ὅσον ἐκ τῆς σῆς χρηστότη- « τος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἂν εἰ μὴ πάντα παρῆ- « χεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσεν ὑδρίσαι

30 « γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν σὴν ἀπου- « σίαν παραφυλάξας ὅς ὅσα καὶ μέτριος ἐδόκει πρότε- « ρον, διὰ τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἡρέμει, καὶ οὐχὶ φύσει « χρηστός ἦν. Τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἐξίαν αὐτὸν « καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς

35 « δέον ᾧ τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκο- « νομίαν λαβεῖν ἐξεγένετο καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκε- « τῶν προτιμηθῆναι, τούτῳ καὶ τῆς σῆς ψαύειν γυναι- « κός. » Πausαμένη δὲ τῶν λόγων ἐπεδείκνυνεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς δὲ ἐπεχειρεῖ βιάσθαι καταλιπόντος αὐτό.

40 Πετρεφρῆς δὲ μήτε δακρυόσκη τῇ γυναικὶ μὴ) ὡς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῇ τε πρὸς αὐτὴν ἔρωτι πλέον νέμων, ἐπὶ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο, δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δὲ εἶναι κατακρίνας τὸν Ἰωσήπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῶν κα-

45 κούργων εἰρκτὴν ἐνέβαλεν, ἐπὶ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐπρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

ΚΕΦ. Ε'.

Ἰωσήπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ περὶ αὐτὸν, οὐτ' εἰς ἀπολογίαν οὐτ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν

50 γεγονότων δῆλωσιν ἐγράφη, τὰ δεσμὰ δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπέβλεπεν, ἀμείνονα ἔσσεσθαι τῶν δεδεκότων θαρρῶν τὸν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλή-

magnam dicebat habituram esse conscientiae fiduciam tam apud Deum quam homines, magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, et potiori herae jure in ipsum usuram quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe praestare manifestis lidere quae ex recta vivendi norma fiunt quam latentis delicto.

5. Haec atque plura hisce similia loquutus mulieris impetum cohibere tentabat eamque a prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, quum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugerat Josephus, veste etiam relicta quam ipsa prehenderat (nam et istam ei cedens e cubiculo prosiluit), verita ne marito suo rem renunciat, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret, atque hoc pacto ulcisci graviter contempta injuriam sibi factam, et praecupare accusationem, prudens esse atque mulierem decere rata est. Ac moesta quidem sedebat et confusa, dolorem ex tentata pudicitia animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso et ad hunc aspectum turbato causamque sciscitante, Josephum cepit accusare et « Vel moriaris, ma- « rite, inquit, vel servum nequam cubile tuum violare ni- « tentem merita poena castiga. Ille immemor et qualis in « ardes nostras venerit et quanta ex tua benignitate fuerit « assequutus, atque pro ingrato habendus nisi in omnibus « se nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut conjugium « tuum contumelia afficeret, idque festo die, tua observata « absentia: qui in quantum modestus antea videbatur, « propter tui metum se continuit, non quod probo esset in- « genio. Talis autem factus est, quod praeter meritum ac « spem ad honorem proventus fuerit, ac si aequum esset ut « ille, cujus fidei et dispensationi omnia tua bona commissa « esse contigit, servisque natu grandioribus praefici, uxorem « etiam tuam attrectaret. » Quum vero loquendi finem fecisset, vestem ei ostendit, quasi, quum tentasset ei vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, quum neque lacrimis uxoris, neque quibus illa dixerat et ipse viderat fidem derogare potuerit, suoque erga illam amoris plus aequo tribuerit, in rei veritatem inquirere destitit. Uxori autem pudicitiae laudem concedens, at Josephum nequam esse judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit, de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modestiae et castitatis testis exstiterit.

CAP. V.

Josephus itaque omnia ad se quidem spectantia Deo committens, neque ad se defendendum neque ad rem gestam accurate narrandam semet accinxit, sed vinculis et necessitati tacitus succubuit, Deum, qui calamitatis causam novit et veritatem, iis potentior esse confidens, qui se

θειαν εἰδὼτα Θεόν· ὃ πείραν τῆς προνοίας εὐθὺς ᾤαμ-
 βανεν. Ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τὴν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν
 πίστιν αὐτοῦ κατανοήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ
 ἀξίωμα τῆς μορφῆς, ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν
 ἑλαφρότερον αὐτοῦ καὶ κοῦφον ἐποίει, διαίτη δὲ χρῆ-
 σθαι κρείττονι δεσμοῦν ἐπέτρεπε. Τῶν δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς
 ὄντων, ὅποτε παύσαιτο τῆς περὶ τὰ ἔργα ταλαιπωρίας,
 εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ κατὰ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμ-
 φροῦ, τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐρ-
 αῖς κατακρίθειεν ἀναπνυθνομένων, οἰνοχόος τοῦ βασι-
 λέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδε-
 σμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πῆδας συνηθέ-
 στερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ (συνέσει γὰρ αὐτὸν
 ἐδόκει προύχειν) ὄναρ ἰδὼν ἐξέθετο, παρακαλῶν δηλοῦν
 εἰ τι σημαίνει, μεμρόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως
 κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων
 φροντίδας προστίθισιν.

β'. Ἐλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους τριῶν
 κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυας ἐξ ἐκάστου ἀπο-
 κρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγγιον ὥραιους,
 καὶ τούτους αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντας
 τοῦ βασιλέως, διηθήσας τε τὸ γλεύκος δοῦναι τῷ βασι-
 λεῖ πικρὴν κακείνῃ δέξασθαι κεχαρισμένους. Τὸ μὲν
 οὖν ἑωραμένον ἐδόχλου τοιούτου ὄν· ἡζίου δ', εἰ τι με-
 μοίραται συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν πρόρρησιν τῆς
 ὁφείας. Ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεκάλει καὶ προσδοκᾶν ἐν
 τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθῆσθαι τῶν δεσμῶν, τοῦ βασι-
 λέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν διακονίαν, καὶ πάλιν εἰς
 ταύτην αὐτὸν ἐπαναΐζοντος. Καρπὸν γὰρ ἐσήμεινεν
 ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τὸν Θεὸν ἀνθρώποις παρασχέιν, ὅς
 αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ
 φιλίαν ὁμηρεῦν, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ
 τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσπερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς
 ἡσυχίαν ὑποφέρων. «Τοῦτον οὖν φῆς ἐκ τριῶν ἀπολύ-
 βεῖντα βοτρυῶν χερσὶ ταῖς σαῖς προσέσθαι τὸν βασιλέα.
 Καλὴν τοίνυν ἴσθι σοὶ τὴν ὄψιν γεγεννημένην, καὶ προ-
 μηνύουσαν ἀρεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσαύταις
 ἡμέραις, ἐξ ὧν κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύγησας
 κατὰ τοὺς ὕπνους. Μέμνησο μέντοι τούτων πειραθεὶς
 ἐν ἐξουσίᾳ μὴ περιδῆς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ
 ἀδελφώκαμεν ἀπερχόμενος· οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτύντες ἐν
 ἡμετέροις γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης
 τὰ τῶν κακούργων ὑπομένειν κατεκρίθημεν, οὐδὲ μετ'
 αἰετίας ἡδονῆς τὸν ταῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι
 θελήσαντες. «Τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν κατὰ τὸ εὐ-
 χρικὸν ἀκούσαντι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνειράτος ἐξηγήσεως
 ἐπύχε, καὶ περιμένειν τῶν δεδολωμένων τὴν τελευ-
 τήν.

γ'. Δούλος δέ τις ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ
 βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησα-
 μένου τοῦ Ἰωσήπου περὶ τῆς ὁφείας ἐκείνου τὴν ἀπόφα-
 σιν, εὐέλπιδος ὢν (καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν θεταμένος)
 ἔκρινεν τὸν Ἰωσήπον φράσαι, τί κακείνῳ δηλοῦν βού-

in vincula conjecerant. Cujus providentiam confestim
 expertus est. Nam custos carceris, diligentiam ejus fide-
 mque in jussis exsequendis perspicuens atque formæ dignita-
 tem, vincula ei relaxavit, malumque levius reddidit seren-
 dumque : quin et cibo meliore quam reliquos vinctos uti
 permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, quum
 ab operum labore paululum respirarent, inter se collo-
 quentibus, ut solent miseriarum similitudine conjuncti, se-
 que invicem de causis condemnationis percunctantibus,
 pincerna regis, ei valde carus, ab irato tamen in custodiam
 detrusus, eademque cum Josepho ferendo vincula paulo illi
 familiarior factus est ; eique (nam ceteros anteire intelligen-
 tia existimabat) somnium visum exposuit, obsecrans ut
 præsagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis
 ex rege miseriis sollicitudinem etiam ex somniis numen ad-
 jecerit.

2. Aiebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites
 et ex iis uvarum racemos e singulis enatos pendere, gran-
 des jam et vindemiæ maturos, eosque se expressisse in po-
 culum quod regi erat in manu : et, quum mustum esset per-
 colatum, regi porrexisset ut biberet, illumque benigne ac-
 cepisse. Quod ergo viderat ejusmodi esse ostendebat : ro-
 gabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, ut
 ipsi narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono
 animo esse jussit, et intra triduum exspectare liberationem
 e vinculis, rege ministerium ejus desiderante, eumque ad
 illud revocaturum. Ostendit enim vitis fructum Dei munere
 hominum in utilitatem esse concessum : « qui et offertur illi,
 fidemque inter homines et amicitiam conciliat, inimicitias
 quidem diluens, perturbationes et mœrores eo utentibus
 discutens, et ad voluptatem plurimum conferens. Hunc
 ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expres-
 sum accepisse regem. Scito igitur bonam tibi visionem
 esse oblatam, quæ præmonstrat fore ut ex hac, quæ te
 jam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmi-
 tibus fructum vindemiasti per somnos. Sed fac, quum hæc
 vera esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felici-
 tatem prædicentis ; et in libertatem restitutus ne nos des-
 spexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænun-
 ciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fui-
 mus conjecti, sed ob virtutem et modestiam ad malefico-
 rum pœnas subeundas damnati sumus, nolentes illum, qui
 nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia affi-
 cere. » Itaque pincerna, ut par erat, ex hoc somni inter-
 pretamento gaudebat, et conjecturæ eventum exspectabat.

3. Servus autem quidam regis pistoribus præfectus in
 vincula una cum pincerna detrusus, quum lalem Joseplus
 dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam
 et ipse somnium viderat) rogat eum sibi quoque indicaret
 quidnam præteritæ noctis visio portenderet. Erat autem

λεται τὰ διὰ τῆς παρελθούσης νυκτός ὀρθέντα. Ἦν δὲ τοιαῦτα. Τρία, φησί, κανὼ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐδόξα, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψου τε καὶ ποικίλων βρωμάτων, ὅα βασιλεῦσι σκευάζεται· κατα-
 6 πταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, μηδὲνα λόγον αὐτοῦ ποιουμένους ἀποσοβούντος. Καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόξα, ὁ δὲ Ἰώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἐρμηνευ-
 10 τῆς ὧν αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ οὐχ οἶον τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει δύο τὰς πάσας ἐτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας (τὰ γὰρ κανὼ τοῦτο σημαίνει) τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀνασταυρωθέντα βορὰν ἔσεσθαι πετεινοῖς, οὐδὲν ἀμύνειν ἐκτῷ δυνάμενον. Καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὁμοιον
 15 οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν ἀμφοτέροις ἔλαβε. Τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ γενέθλιον τετελεχώς ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε, τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

20 δ'. Ἰώσηπον δὲ διετὴ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθούντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου κατὰ μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελοῦμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἰρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὄψε-
 25 ἔνυπνιον θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρωθεν ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἡμνημόνησε, τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. Ἀχθόμενος οὖν ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις, (καὶ γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτ' αὐτῷ,) συνεκάλει μετ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν
 30 τῶν ὀνειράτων τὴν κρίσιν. Ἀποροῦντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. Τὸν δὲ οἰνοχόον δρῶντα τοῦ Φαραώθου τὴν σύγχυσιν ὑπέρχεται μνήμη τοῦ Ἰωσήπου καὶ τῆς περὶ τῶν ὀνειράτων συνέσεως. Καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, τὴν τε
 35 ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἰρκτῇ, καὶ τὸ ἀποθὰν ἐκείνου φράσαντος, ὅτι τε σταυρωθεὶς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, κακείνῳ τοῦτο συμβαίη κατὰ ἐξήγησιν ὀνειράτος, Ἰωσήπου προειπόντος. Δεδέσθαι δὲ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφρῇ τοῦ ἐπὶ τῶν μαγε-
 40 ρων, ὡς δοῦλον· λέγει δὲ αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶναι γένους ἄμα καὶ τῆς τοῦ πατρὸς δόξης. Τοῦτον οὖν μεταπεμψάμενος, καὶ μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ καταγνοῦς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀρειράτων σοι δηλούμενα. Κελεύσαντος οὖν τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν
 45 αὐτοῦ τὸν Ἰώσηπον παραγαγεῖν, τὸν μὲν ἤκουσιν ἄγοντες οἱ κεκελευσμένοι, τημελήσαντες κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως.

ε'. Ὁ δὲ, τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος, « ὦ νεανία, φησὶν, (σὺ γὰρ μοι νῦν ἄριστος καὶ σύνεσιν ἱκανό-
 50 « τας ὑπὸ οἰκείῳ τοῦμοῦ μεμαρτύρησαι.) τῶν αὐτῶν « ἀγαθῶν, ὧν καὶ τούτῳ μεταδεδώκας, ἀξίωσον καὶ με, « φράσας ὅσα μοι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις « προήλοῦσι. Βούλομαι δὲ σε μηδὲν ὑποστελλόμενον « φόβῳ κολακεῦσαι λόγῳ ψευδεῖ καὶ τῷ πρὸς ἡδονήν,

hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio et variis eduliis refertum, qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem praesagium simile ejus, quod contigit pincernae, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, praefatusque quod mallet ei lactiorum esse interpretem quam quae somnium sibi praenunciaret, dicit, duos omnino vitae dies ipsi superesse, (hoc enim significant canistra;) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, et nequaquam sibi opitulari posse. Haec quidem utrique acciderunt similiter ac dixerat Josephus. Nam die praedicta, quum natalitium suum rex celebraret, praepositum pistoribus in crucem egit, pincernam autem e vinculis exemptum pristino ministerio restituit.

4. Josephum vero, quum duos annos in vinculis mala tolerasset, nihilque a pincerna ex praedictorum memoria juvaretur, Deus carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaotes rex, quum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem, hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quae conspexerat, (namque tristitia ei videbantur,) prima luce convocavit Aegyptiorum sapientissimos, scire desiderans quid sibi velint somnia. Haesitantibus autem illis, tanto magis rex turbabatur. At pincernam, quum animadvertisset regem somniis confusum, subito recordatio Josephi ejusque in somniis enarrandis intelligentiae. Regeque adito, indicavit ei de Josepho et de visione in carcere sibi oblata, ejusque eventu juxta illius interpretationem, quodque eadem die pistorum praepositus cruci suffixus fuerit, idque ei contigerit juxta somnii enarrationem, praedicente Josepho. Ipsum autem a Petephre quidem coquorum praefecto vinctum esse, ejus utpote servum; at dicit eum Hebraeum esse genere ex nobilioribus atque patre claro natum. « Hunc igitur si accersiveris, nec propter mala, quae jam patitur, despexeris, discere licet quae tibi praenunciant somnia. » Rege itaque jubente ut coram ipso sisteretur Josephus, veniunt quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum et ornatum, prout iis rex mandaverat.

5. Ille vero eum dextra prehensens inquit, « O juvenis, « (tibi enim servus meus optimi pariter ac rerum intelligen- « tissimi testimonium dedit,) fac etiam me eorundem bono- « rum participem, quibus et istum impertivisti, enarrando « praesagia somniorum quae mihi per quietem obtigerunt. « Hoc autem volo, ne timori cedens oratione ad gratiam aut « voluptatem ficta utaris adulando, si paulo horridior sit

• ἂν ἀλληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. Ἐδοξα γὰρ παρὰ
• ποταμὸν βαδίζον βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ μεγέ-
• θει διαφερούσας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ νόματος
• χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἔλος, ἄλλας δὲ ταύταις τὸν ἀριθμὸν
5 • παραπλησίαις ἐκ τοῦ ἔλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατισχνου-
• μένας καὶ δεινὰς δρασθῆναι, αἱ κατεσθίουσαι τὰς
• εὐτραφεῖς καὶ μεγάλας οὐδὲν ὠφελοῦντο, χαλεπῶς
• ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τετρυχωμέναι. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν
• ὄψιν διεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ τεταραγμένος, καὶ
10 • τί ποτ' εἶη τὸ φάντασμα παρ' ἑμαυτοῦ σκοπῶν, κατα-
• πέρωμαι πάλιν εἰς ὕπνον· καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ
• τοῦ προτέρου θαυμασιώτερον, ὃ με καὶ μᾶλλον ἐκφο-
• βεῖ καὶ ταράττει. Στάχυας ἑπτὰ ἑώρων ἀπὸ μιᾶς
• ῥίζης ἐκφυέντας, καρθιβαροῦντας ἥδη καὶ κεκλιμένους
15 • ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τῆς πρὸς ἀμητὸν ὥρας, καὶ τού-
• τοις ἐτέροις ἑπτὰ στάχυας πλησίον, λιφεροῦντας
• καὶ ἀθηνεῖς ὑπὸ ἀδρόςιας, οἱ δαπανᾶν καὶ κατεσθίειν
• τοὺς ὠραίους τραπέντες ἐκπληξίν μοι παρέσχον. »

ζ'. Ἰωσήπος δὲ ὑπολαβὼν, « ὁ δνείρος μὲν οὗτος,
20 • εἶπεν, ὃ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὁρθεῖς,
• μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἔσο-
• μένων. Τό τε γὰρ τὰς βόας ἰδεῖν, ζῆλον ἐπ' ἀρότρῳ
• πονεῖν γεγεννημένον, ὑπὸ τῶν χειρῶν κατεσθιομένης,
• καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων δαπανώμενοι,
25 • λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπλίαν ἐπὶ τοσαῦτα προκαταγ-
• γελουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον εὐδαιμονήσασιν,
• ὥς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς μετὰ
• τοσούτων ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ὑπαναλωθῆναι. Γε-
• νήσεται δ' ἡ σπάνις τῶν ἀναγκαίων σφόδρα δυσκα-
30 • τέρητος· σημείον δέ· αἱ γὰρ κατισχνωμέναι βόαι
• δαπανήσασαι τὰς κρείττους οὐκ ἴσχυσαν χορεσθῆναι.
• Ὁ μὲντοι Θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς
• ἀνθρώποις προδείκνυσιν, ἀλλ' ὅπως προσεγνώκότες
• κουφότερας συνείσει ποιοῦνται τὰς πείρας τῶν κατηγ-
35 • γελμένων. Σὺ τοίνυν ταμειυσάμενος τάγαθα τὰ
• κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιήσεις ἀνε-
• πείσθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελευσμένην συμφορὰν. »

ζ'. Θαυμάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ
τὴν σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρό-
40 • πῳ ἂν προσικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς
τὰ περὶ τῶν μετὰ ταύτην, ὥς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο
τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο καὶ συνεβούλευε φειδῶ ποιεῖ-
σθαι τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατὰ περισυρίαν αὐτοῖς
χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ὅσον ἂν κατὰ
45 • τρυφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν
τῆς ἐνδείας καιρὸν. Ἀποτίθεσθαι τε παρήξει λαμβά-
νεται τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὰ διαρκῆ μόνον εἰς
διατρυφὴν χορηγοῦντα. Φαραώθης δὲ ἀμφοτέρων
θυμίας· Ἰωσήπον, τῆς τε κρίσεως τοῦ δνείρατος καὶ
50 • τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν,
ὥστε πράττειν ἂ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ
τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τὸν ἐξευρόντα
τὴν τῷ πράγματι ὁδὸν καὶ προστάτην ἀρίστον αὐτῆς
ὑπολαβεῖν γενήσεσθαι. Ὁ δὲ, ταύτης αὐτῷ τῆς

« veritatis aspectus. Nam visus enim mihi secundum flu-
« men inambulanti videre boves bene saginatas et magni-
« tudine præstantes, septem numero, a fluento ad paludes
« gradientes, alias vero totidem numero e paludibus iis
« obviam factas, macie valde extenuatas ac visu fœdas,
« quæ quum devorassent septem illas bene pastas et magnas,
« nihil profecerunt, misere a fame attritæ. Post hanc
« visionem expergefactus e somno et turbatus, mecumque
« reputans quid sibi vellet hæc rerum imago, sopore oppres-
« sus rursum obdormivi, et secundum video somnium priori
« multo mirabilius, quod me magis etiam exterret pertur-
« batque. Spicas septem videre visus sum ab una radice
« enatas, capita jam graves frugis pondere ejusque maturi-
« tate inclinatæ, vicinas etiam alias pari numero spicas,
« pauperes et præ siccitate graciles et infirmas, quæ conver-
« sæ ad consumendas et comedendas spicas speciosas atto-
« nitum me reddiderunt. »

6. Ad hæc Josephus respondens ait, « somnium qui-
« dem istud, o rex, duplici licet specie visum, unum ta-
« men et eundem futurorum eventum significat. Nam
« quod boves conspexeris, animal aratri labori natum, ab
« exilioribus devoratas, et spicæ a deterioribus absumptæ,
« tot annorum famem et sterilitatem Ægypto prænunciant,
« quot felicitatis præeressent, horumque frugum uber-
« tatem a totidem sequentium sterilitate absumendam.
« Erit autem tanta rerum necessariorum inopia, ut ei diffi-
« culter subveniri possit. Id quod inde conjicio, quia ma-
« eræ boves, devoratis pinguibus, satiari non potuerint.
« Deus certe hominibus futura prædicit, non ut eos terreat
« et contristet, sed ut ea præscientes prudentia, quum adve-
« nerint prænunciata, leviora faciant. Tu ergo, si prioris
« temporis proventus seposueris et dispensaveris, insequen-
« tem penuriam Ægyptii non sentient. »

7. Rege autem admirante Josephi prudentiam et sapien-
tiam, atque percontante quonam modo esset in futurum
prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret
ventura sterilitas, subiecit suasitque frugum parsimoniam
adhibendam esse : neu ad affluentiam usque Ægyptios
iis uti permetteret, sed quantum ad luxuriam soleant ex
abundanti expendere, illud in necessitatis tempora reser-
varet. Quin et hortabatur ut frumentum ab agricolis
acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat
unicuique suppeditari quantum sat esset ad victum. Pha-
raothes autem, Josephum ob utrumque, tam somnii inter-
pretationem quam consilium, admiratus, ipsum huic dis-
pensationi præficit, ut ageret quæcunque et populo Ægy-
ptiorum et regi in rem esse existimaret : consilii auctorem
maxime idoneum esse ratus ad id ipsum exsequendum. Ille

ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφραγίδι τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν ἐνδύσασθαι, διὰ τῆς γῆς ἀπάσης ἐλκύνων ἐφ' ἄρματός, ἦγε τὸν σίτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρὸς τε σπόρον καὶ διατροφὴν 5 ἐκάστοις ἀπομετρῶν, μηδὲν σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὅφ' ἥς ταῦτα ἐπαρτε.

ΚΕΦ. Ζ'.

Τριακοστὸν δὲ ἔτος ᾗδ τῆς ἡλικίας αὐτῷ διαηλύθει, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ προσήγρευσεν αὐτὸν Ψοθομφάνηχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως· σημαίνει γὰρ 10 τοῦ ὄνομα κρυπτῶν εὐρετὴν. Γαμεῖ δὲ καὶ γάμον ἀξιολογώτατον· ἀγεται γὰρ Πετεφρῇ θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον, Ἀσενέθην ὀνόματι. Ἐκ ταύτης δὲ καὶ 15 παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας, Μανασσὴς μὲν ὁ πρεσβύτερος· σημαίνει δ' ἐπιλήθον, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα λήθην εὐρασθαι τῶν ἀτυχημάτων· ὁ δὲ νεώτερος Ἐφραΐμης· ἀποδίδους δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. Τῆς δ' 20 Αἰγύπτου κατὰ τὴν Ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαριστῶς ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, ὁ λιμὸς ἤπτετο τῷ ὀγδῶ ἔτει, καὶ διὰ τὸ μὴ προησθημένοις ἐπιπσεῖν τὸ κακὸν, πονοῦμενοι χαλεπῶς πάντες ὅφ' αὐτοῦ εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρρον. Ὁ δὲ Ἰωσήπου ἐκά- 25 λει, κακείνος τὸν σίτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγεννημένος σωτήρ ὁμολογουμένως τοῦ πληθους. Καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγγυρίοις προτίθει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῇ, πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν 30 εὐδαιμονία χρωμένων.

β'. Πέμπει δὲ καὶ Ἰακώβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκτετυχωμένης, (πάσης γὰρ ἤφατο τῆς ἡλείρου τὸ δεινόν), τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σίτον, πεπυσμένους ἐρεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. 35 Μόνον δὲ κατέσχε Βενιαμὴν ἐκ Ῥαχῆλας αὐτῷ γεγονότα, δημοτήριον δὲ τῷ Ἰωσήπῳ. Οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔλθοντες ἐνετύγγανον τῷ Ἰωσήπῳ, χρῆζοντες ἀγορᾶς· οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκεῖνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε 40 χρῆσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. Ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸ μεράκιον μὲν αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν χαρακτήρων ἐνλλαγμένων ἀγνωρίστος αὐτοῖς 45 εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ἐπίνουιν ἐλθεῖν αὐτοῦ δυναμένους, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὧων. Τὸν τε γὰρ σίτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἐλεγεν ἔχειν, καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς συνεληλυθέναι, 50 προσκαίεσθαι δὲ συγγένειαν· οὐ γὰρ εἶναι δυνατόν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας καὶ τὰς μορφὰς οὕτως ἐπιφανεῖς ἐκτραφεῖναι, δυσκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὕσης

vero, hac potestate a rege auctus, ut et ejus annulo signatorio uteretur et purpuram gestaret, curru per universam Egyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde singulis dimetiens quantum ad sementem atque alimentum sufficeret, neminal rationem reddens, cur ita faceret.

CAP. VI.

Ætatis annum trigesimum jam exegerat, omnique honore cumulatur a rege, qui et illum ob incredibilem prudentiam Psothomphanechum cognominavit: significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed et conjugium nactus est honoratissimum. Nam in matrimonium accepit Petephrae, unius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Aesetham, rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero et liberi ei nati sunt, ante agrorum sterilitatem. Natu quidem grandior erat Manasses: quod nomen idem valet ac oblitus, quia ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo significatur restitutor, quia redditus fuerit majorum suorum libertati. Quum autem Ægyptus, juxta Josephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset, anno octavo eam invasit fames, et, quod malum improvisum illis acciderat, universi eo graviter laborantes regis ad fores confluebant. Ille vero Josephum accersit, qui frumenta illis assignabat, factus ex confesso populi servator. Nec solum istius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: æquum esse existimante Josepho, ut omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subveniretur ab iis qui in abundantia vivunt.

2. Mittit igitur et Jacobus, Chananæa graviter vexata, (terram enim omnem continentem invaserat hæc calamitas,) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coemendum, quum cognovisset quod et exteris eo foro uti liceret; solum vero retinebat Benjaminem, quem ex Rachela susceperat, uterinum Josephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venère, Josephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes: nihil enim erat quod non ex ipsius voluntate gerebatur; et tum demum regem coluisse hominibus proderat, quum iis curæ esset Josepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam juvenie admodum ab eis abscesserat, et jam ad istam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnosceretur, præsertim quum de eo in tanta dignitate constituto neminimum quidem suspicari potuerint), tentandum existimavit quamam mente in omnibus uterentur. Nam et frumentum eis negavit, dixitque eos ad res regis explorandas venisse: ipsosque e diversis quidem regionibus convenisse, cognationem vero simulare: vix enim fieri posse ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregia educaret, quum vel regibus raro liceat esse tam beatis. Hæc

τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. Ὑπὲρ δὲ τοῦ γυναικὶ τὰ κατὰ τὸν πατέρα καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγὴν ταῦτ' ἐπραττε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὴν τὸν ἀδελφόν· ἰδοῦσι γὰρ μὴ κα-
 5 κείνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασ-
 μένοι τοῦ γένους.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν περὶ τῶν ἀδελφῶν κατὰ νοὺν λαμβάνοντες, καταστάνας τε
 10 πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ῥουβήλου προσηγοροῦν-
 τος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν. « Ἡμεῖς γάρ, εἶπεν, οὐ
 « κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἤλθομεν, οὐδὲ κακούργήσαντες τὰ
 « βασιλέως πράγματα, σωθῆναι δὲ χρῆζοντες, καὶ κα-
 « ταρτυρῆν τῶν ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν
 15 « ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες· οὐς οὐχὶ πολί-
 « ταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἠκούομεν τὴν
 « ἀγορὰν τοῦ σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σωθῆσθαι
 « τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. Ὅτι δ' ἐσμὲν
 « ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερόν μὲν καὶ τῆς
 20 « μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
 « Πατήρ δ' ἐστὶν ἡμῖν Ἰάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ὃ γι-
 « νομέθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάν-
 « των περιόντων ἡμεν εὐδαιμονες· ἀποθανόντος δὲ ἐνός
 « τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὰ πράγμαθ' ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον
 25 « μετέβαλεν. Ὅ τε γὰρ πατήρ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος
 « ἤρται καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῷ τεθνήκوتي συμφο-
 « ρᾶς καὶ τῆς τοῦ πρεσβύτου ταλαιπωρίας κακοπαθοῦ-
 « μεν· ἤκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τὴν τε τοῦ
 « πατρὸς ἐπιμελείαν καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν
 30 « Βενιαμὴν τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότας.
 « Δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν εἰ
 « τι ψευδὲς ἐστὶ τῶν λεγομένων. »

δ'. Καὶ Ῥουβήλος μὲν τοιούτοις ἐπειρήτο πείθειν τὸν Ἰωσήπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονῆσαι. Ὁ δὲ, τὸν
 35 Ἰάκωβον ζῶντα μαθεῖν καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλῶτα,
 τότε μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοῦς, ὥς ἐπὶ σχολῆς βα-
 σνίσων, ἐνέβαλεν· τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν
 αὐτοῦς, « ἐπεὶ, φησὶ, διςχυρίζεσθε μήτ' ἐπὶ κακούρ-
 « γῇ τῶν βασιλέως ἔχειν πραγμάτων εἶναι τε ἀδελ-
 40 « φοὶ καὶ πατρός οὐ λέγετε, πείσαιτ' ἄν με ταῦθ' οὐ-
 « τως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν ἐξ αὐτῶν ἓνα παρ' ἐμοί,
 « μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον, ἀποκομίσαντες δὲ τὸν
 « σίτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρὸς ἐμὲ, τὸν
 « ἀδελφόν, ὃν καταλιπεῖν ἐκεῖ πατὴρ, μεθ' ἑαυτῶν ἄγον-
 45 « τες· τοῦτο γὰρ ἐστὶ πίστωμα τῆς ἀληθείας ». Οἱ
 δ' ἐν μείζονσι κακοῖς ἦσαν, ἐκλαῖον τε καὶ συνεχῶς
 πρὸς ἀλλήλους ἀναλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφορὰν,
 ὡς διὰ τὰ κατ' ἐκείνου βουλευθέντα τιμωροῦντος αὐτοῦς
 τοῦ Θεοῦ τοῦτοις περιπέσαιεν. Ῥουβήλος δὲ πολὺς
 50 ἦν ἐπιπλήττων αὐτοῦς τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος
 οὐδὲν Ἰωσήπῳ γίνεται, φέρειν δ' αὐτοῦς πᾶν ὃ τι καὶ
 πάθουεν, κατ' ἐκδικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ τοῦ Θεοῦ,
 καρτερῶς ἤϊον. Ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ
 ἡγοῦμενοι τὸν Ἰωσήπον γλώττης τῆς αὐτῶν συνιέναι· κα-

autem sibi agenda esse voluit, ut de patris statu certius cognosceret, et quid illi acciderit, ex quo ipse disceasset; scire etiam volens quid de Beniamine sit factum: veritus enim erat ne ipsum etiam, paria atque in se audendo, de familia removerint.

3. Illi autem perturbati erant et timore perculsi, maxi- mum quidem periculum sibi imminere existimantes, nihilque de fratre secum in animo cogitantes: paululum vero compositi, ad singula, praeloquente Rubelo natu maximo, responderunt. « Nos quidem, inquit, neque ut injuria ali-
 « quem afficeremus, neque regi damnum aliquid illaturi,
 « huc venimus, sed ut a malis servaremur expetentes, rati-
 « que in vestra humanitate refugium habere a calamitatibus,
 « quae patriam nostram affligunt; quos non solum civibus
 « vestris, sed et exteris frumentum venale proposuisse au-
 « divimus, eo vobis constituto, ut omnes, quibus salute
 « opus est, salvos praestaretis. Fratres autem nos esse et
 « ex eodem sanguine, indicio quidem est quod forma cul-
 « que propria sit cum exigua ab invicem dissimilitudine.
 « Pater nobis est Jacobus, vir Hebraeus, cui duodecim nati
 « sumus liberi ex quatuor mulieribus; qui quum omnes
 « essent superstites, salis feliciter egimus: verum Josepho,
 « uno fratrum, extincto, res nostrae jam inde in pejus lapsae
 « sunt. Nam et patrem ex eo luctus cepit perpetuus, et
 « nos ex defuncti calamitate ac senis miseria affligimur. Et
 « nunc venimus ad emendum commeatum, Beniamini
 « fratrum natu minimo mandantes ut patrem diligenter
 « curaret ac res domesticas administraret. Potes autem,
 « nostram ad domum mittendo, pro certo scire an quid
 « falsi narraverimus. »

4. Et Rubelus quidem hujusmodi verbis tentabat persua- dere Josepho ut de eis melius sentiret. Ille vero, compe- riens Jacobum in vivis esse, fratremque Benjaminem non periisse, tunc quidem eos in custodiam conjiciebat, tan- quam per otium quaestioni admoturus. Tertio vero die eos educens, « quoniam, inquit, asseveratis vos non venisse ad
 « res regis laedendas, fratresque esse et ex patre cujus esse
 « dicitis, facietis mihi fidem haec ita se habere, si quidem
 « unum ex vobis apud me reliqueritis, nihil confumeliae
 « passurum, frumentumque ad patrem exportantes rur-
 « sum ad me revertamini, fratrem, quem illic relictum esse
 « dicitis, vobiscum adducentes: hoc enim veritati erit
 « argumento ». Illi vero eo magis in malis erant, atque la- crimabant, ac frequenter inter se deplorabant calamitatem Josephi, quasi ob ea quae in illum excogitaverant, poenas ab eis repente Deo, in has misérias inciderint. Multas autem erat Rubelus in increpando eorum poenitentiam, quae Josepho ad nullam rem utilis erat: illos vero obsecrabat ut mala quaecunque paterentur forti animo ferrent, quum illa immiserit Deus, ut injuriam fratri factam ulcisceretur. Haec autem inter se colloquebantur, linguam suam Josepho non intellectam credentes. Omnes vero incessit moeror ex Ru-

τῆφεια δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς Ῥουθήλου λόγους καὶ τῶν πραγμάτων μετὰ μὲλος, ὥσπερ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν Θεὸν κολαζόμενοι. Βλέπων δ' οὕτως ἀμυχανοῦντας αὐτοὺς ὁ Ἰωσήφας ὑπὸ τοῦ πάθους εἰς δάκρυα προϋπίπτε, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γενέσθαι καταφανῆς ὑπεχώρει, καὶ διὰ λυγρῶν πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. Καὶ Συμεὼνα κατασχὼν ὁμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γενησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορᾶς τοῦ σίτου 10 προσέταξεν ἀπίνειν, καλεύσας τὸν ὑπηρέτην τὰργύριον, ὃ πρὸς τὴν ὥνῃν εἶεν τοῦ σίτου κεκοιμηκότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα ἀπολύειν καὶ κείνῳ κομίζοντας. Καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραττεν.

ε'. Οἱ δὲ Ἰακώβου παῖδες ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν 15 ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον αὐτοῖς συμβάντα, καὶ ὅτι κατὰ σκοποὶ δοξείαν ἀφῆχθαι τοῦ βασιλέως, καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι καὶ τὸν ἐνδύκατον οἶκος καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπιστηθῆναι, ὡς καταλιποῖεν τε Συμεὼνα παρὰ τῷ στρατηγῷ, μέχρι 20 Βενιαμὴν αὐτὸς ἀπίων πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένοιτο· ἡξίουσιν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα πεμπεῖν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. Ἰακώβῳ δὲ οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων, καὶ πρὸς τὴν Συμεωνος δὲ κατοχὴν λυπηρῶς φέρων ἀνόητον ἡγεῖτο 25 προστιθέναι καὶ τὸν Βενιαμίν. Καὶ ὁ μὲν οὐδὲ Ῥουθήλου δεομένου καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀντιδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοι Βενιαμὴν κατὰ τὴν ἀποδημίαν, ἀποκτείνεσθαι αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. Οἱ δὲ ἡπόρουν ἐπὶ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὰργύριον ἐν τοῖς σακίοις τοῦ σίτου κατακεχυμένον εὐρεθῆναι. 30 Τὸ δὲ σίτου τοῦ κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐπιλείποντος καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπτομένου, βιαζομένης αὐτὸν τῆς ἀνάγκης, ὁ Ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμίν μετὰ τῶν ἀδελφῶν· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον 35 ἔλθειν μὴ μετὰ τῶν ἐπηγγελεμένων ἀπερχομένων. Καὶ τοῦ πάθους οὖν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, καὶ τῶν υἱῶν δεομένων, οὐκ εἶχεν εἰς χρῆσαι τοῖς παροῦσιν. Ἰούδα δὲ, τολμηροῦ τᾶλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένη πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ, ὡς οὐ προσ- 40 ἦκον μὲν αὐτὸν περὶ τᾶδελφου δεδιέναι, οὐδὲ τὰ δεινὰ δι' ὑποψίας λαμβάνειν, πραγθήσεται γὰρ οὐδὲν αὐτῶν περὶ τὸν ἀδελφόν, ὃ μὴ παρέσται ὁ Θεός, τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι, φανερὰν δ' οὕτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τὴν ἐκ 45 Φαραώου τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγῳ περὶ τοῦ παιδὸς ὀέει, φροντίζειν δὲ καὶ τῆς Συμεωνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῆς Βενιαμὴν ἀποδημίας ἐκείνους ἀπολήγεται· πιστεύεται δὲ περὶ αὐτοῦ τῷ Θεῷ παραινούντος, καὶ αὐτοῦ ὡς σῶον ἐπανέζοντος τὸν υἱόν 50 αὐτῷ, ἢ συγκαταστρέφοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον, πεισθεὶς Ἰακώβος παρείδου τὸν Βενιαμίν, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, τῶν τε παρὰ τοῖς Χαναναίοις γεννημένων τὸ τε τῆς βάλανου μύρον καὶ στακτὴν, τερεβινθόν τε καὶ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήφῳ κομίζειν. Πολλὰ

belli sermone et factorum penitentia, ut qui ipsi auctores essent facinoris cuius penas luentes Deum justum esse judicabant. Josephus autem eos in has angustias adductos cernens in lacrimas prorumperebat, nolensque ut a fratribus observaretur, semet subduxit, ac parvo tempore interjecto ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obses esset dum fratres redirent, jussit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *sibimet* compararent, servo mandans ut pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in sarcinas reposita eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt, et quod pro exploratoribus regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres se esse, et undecimum domi relictiū apud patrem, non persuaserint, atque Symeonem reliquerint apud præsidem, donec Benjamin illic profectus verbis eorum fidem adstrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero displicuit quicquid fecerant filii, atque agre ferens Symeonem illic detentum, insipientis esse putabat Benjaminem etiam adijcere. Et ille ne Rubeli quidem supplicantis suosque pro illo filios dederit, ut, si quid mali Benjamin acciderit in itinere, illos avus interficeret, verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio, magisque illos perturbabat argentum, quod in saccis occultatum invenerant. Ceterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus necessitate adactus secum statuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, si promissis abeuntes non steterint. Acquum in dies magis magisque *regionem* infestaret fames, et filii precibus instarent, nihil aliud quod in præsentī faceret restabat. Ac quum Judas, cetera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret quod eum haud deceret fratri metuere, aut suspitione mali de eo sollicitum esse, nihil enim ei præter voluntatem Dei posse accidere, quod et prorsus evenire necesse sit, etiamsi domi maneat; ne sic manifesto ipsos exitio adjudicet, nec, ob inanem de puero metum, ipsos prius rerum ad victum abundantia, quam illis suppediet Pharaotes; Symeonis autem salutē etiam prospicere par esse, ne, dum Benjaminem ire prohibeat, illum perire sinat: ipsoque insuper hortante ut filium Deo crederet, seque aut illum salvum reducturum esse aut una cum illo peritum, tandem Jacobus cedens tradidit eis Benjaminem, et duplex frumenti pretium, atque munera Josepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum et stacten, terebinthum et mel. Multæ vero a patre, filiis digredientibus, fusæ sunt lacrimæ et vicissim ab illis. Nam

ὁ ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ τῶν παιδῶν ἐξοδῷ δάκρυα κακίων αὐτῶν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς υἱοὺς εἰ κομίζειται σώους ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐρρόντιζεν, οἱ δὲ, εἰ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα, ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἡνύσθη τὸ πένθος. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς ὑπέμενε, οἱ δὲ ἐχώρουν τὴν ἐπ' Αἴγυπτον, μετὰ κρείττονος ἐλπίδος τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι λύπην ἴωμενοι.

ζ'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰγονται μὲν παρὰ τὸν Ἰωσήπον, φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυγῶν διατάττει μὴ περὶ τῆς τοῦ σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάθωσιν, ὥς αὐτοὶ τι κακακουργηκότες· καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιούντο, κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὐρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νῦν ἔχειν ἐπανάγοντες αὐτό. Τοῦ δὲ μηδ' ὅ τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντος, ἀνείσθησαν τοῦ θέους. Λύσας τε τὸν Συμεῶνα, ἐτημέλει συνεισόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐλθόντος δ' ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τὰ τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ καὶ πυθόμενῳ περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. Ὁ δὲ, μαθὼν περιόντα τὸν Βενιαμὴν, εἰ οὗτος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ γὰρ ἦν αὐτὸν ἑορακώς, ἀνέκρινε. Τῶν δὲ φησάντων αὐτὸν εἶναι, Θεὸν ἐπὶ πάνσιν εἶπεν εἶναι προστάτην. Ὑπὸ δὲ πάθους προτρέμενος εἰς δάκρυα μεθίστατο, μὴ βουλούμενος καταρανῆς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐπὶ δειπνῶν τε αὐτοὺς παραλαμβάνει, καὶ κατακλίνονται μὲν οὕτως ὥς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ, πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰωσήπος δεξιούμενος, διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ παρακειμένων τὸν Βενιαμὴν ἐτίμα.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σίτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τὴν τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σακίοις, εἰς δὲ τὸ Βενιαμὴν φορτίον καὶ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔλαϊρε, βαλόντα καταλιπεῖν. Ἐποίει δὲ ταῦτα, διὰ πειραν βουλούμενος τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθοῦσι τῷ Βενιαμὴν κλοπῇ ἐναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κοινυνεύειν, ἢ καταλιπόντες, ὥς οὐδὲν αὐτοὶ κακακουργηκότες, ἀπίσαι πρὸς τὸν πατέρα. Ποιήσαντος δὲ τοῦ οἰκέτου τὰ ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ Ἰακώβου παῖδες ἀπήεσαν, ἀπειληφότες τὴν Συμεῶνα, καὶ διπλὴν χαρὰν χαίροντες, ἐπὶ τε τούτῳ καὶ τῷ τὸν Βενιαμὴν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς ὑπέσχοντο. Περιελάνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ τοῦ Βενιαμὴν φορτίῳ τὸν σκύφον. Παραθέντας δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκῆτος τῶν ἱππέων ἐξοδῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐκλήυθασιν, οἱ μικρὸν ἐμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυγμένας αὐτῶν παρὰ τοῦ δεσπότη, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μὲν δ' αὐτὸ τοῦτο, τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ἰωσήπου, διὰ μνήμης λαθόντες οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδικοὶ γενέσθαι, σκύφον δὲ, ὃ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπινεν, ἀράμενοι φέροιεν, κέρδους ἀλλοῦ τὴν τε πρὸς Ἰωσήπον φιλίαν τὸν τε ἐαυτῶν, εἰ

ille quidem sollicitus erat an filios ex itinere incolumes recepturus sit, illi vero an patrem bene valentem inventuri, mororque ex eorum absentia non succumbentem. Atque in hac tristitia integrum diem exegerunt. Et senex quidem lassatus domi substitit, illi vero viæ in Ægyptum insistent, dolorem ex presentibus meliorum spe lenientes.

6. Quum vero in Ægyptum pervenissent, ad Josephum adducuntur. Timor autem eos non mediocri perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo illud secum abstulissent: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes domi se in suis saccis reperisse pecuniam, et jam venire illam secum reportantes. Eo vero negante se scire quid illi dicerent, metu liberati sunt. Tum vinculis Symeonem exemit, atque curavit eum, ut inter fratres versaretur. Interea autem Josepho a ministerio regis reverso, muneraque ad ipsum adduxerunt, et sciscitanti de patre dixerunt se illum bene valentem invenisse. At ille, cognito Benjaminem superesse, percontatus est an hic (etenim ipsum conspexerat) esset frater natus minimus. Illis vero aientibus hunc ipsum esse, dicebat Deum res omnes administrare. Ex animi autem commotione ad lacrimas adductus cecessit, ne a fratribus observaretur. Ipsosque ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, discumbunt. Josephus autem illos omnes liberaliter excipiens Benjaminem portione duplo majore quam reliquos secum discumbentes honorabat.

7. Verumtamen quum post cenam somnum caperent, dispensatori negotium dat ut et frumentum illis admittiretur, pretiumque iterum in saccis clam reponeret, in Benjaminis vero sarcinam etiam scyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare utrum fratri opem latari essent furti alligato et periclitari viso, an illo relicto, quandoquidem maleficio nihil ad ipsos attineret, ad patrem reverterentur. Servo, sicut jussus erat, ita faciente, mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari discesserunt, Symeone recepto, et duplici lætitia affecti, quum ob eum restitutum, tum quod Benjaminem asportarent, sicut patri polliciti erant. At illos circumagunt equites, famulum secum ducentes, qui scyphum in Benjaminis sarcinam indiderat. Turbato vero inopinato illorum incursu causamque sciscitantes cur irruerent in viros quos paulo ante honore et hospitio dignatus fuerat eorum dominus, nequissimos hi appellarunt, qui ne hoc ipsum quidem, se hospitio liberali et familiariter a Josepho exceptos esse, memoria tenentes, veriti non sint illi injuriam reponere, sed scyphum, quo ipsis benevolentia ergo propinavit, secum auferre sustinerent, Josephi amicitiam suumque, si deprehensi forent, pericu-

φωραθεῖεν, κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι. Τιμωρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑπέβλεπον, οὐ λαθόντας τὸν Θεόν, οὐδ' ἀποδράντας μετὰ τῆς κλοπῆς, εἰ καὶ τὸν διακονοῦμενον οἰκέτην διέλαθον· πυνθάνεσθαι τε νῦν τί παρόντες εἴημεν, ὥς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζομένους αὐτίκα. Καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. Οἱ δὲ ὑπὸ ἀγνοίας τῶν περὶ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κουφολογίας τὴν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μὴ δὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακίοις αὐτῶν εὐρεθεῖσαν κατέσχον, ἀλλ' ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότες τὸ πραχθέν· τοσοῦτον ἀποδεῖν τοῦ γνώμη κακουργῆσαι. Τῆς μέντοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον αὐτὴν χρῆσθαι· καὶ εὐρεθῆναι τις ὑψηλόμενος, ἀπαγτας κολάζειν. Οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες ἦγον παρρησίαν, ὥς ἐδόκουν, ἀκίνδυνον. Οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἡΐωσαν ποιήσασθαι, τὴν μέντοι τιμωρίαν ἐνὸς ἑρασκον εἶναι, τοῦ τὴν κλοπὴν εὐρεθέντος πεποιῆσθαι. Τὴν δὲ ζήτησιν ποιοῦμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεριελθόντες κατὰ τὴν ἔρευναν, ἐπὶ τὸν τελευταῖον Βενιαμὶν ἦγον, οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακίον τὸν σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριθεῖς τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποιῆσθαι δοκεῖν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τοῦ καθ' αὐτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ περὶ τὸν Βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. Ἐθάρρουν δ' ὅς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας εὐρεθισομένης, ἐκάκιστον τε τοὺς ἐπιδιώξαντας, ὥς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη προκεκορῆναι. Ὡς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους εὐθὺς ἐτρέπθησαν, καὶ τὰς στολὰς ἐπικαταρρήξαντες ἐκλαίοντες τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κολάσει περὶ τῆς κλοπῆς, ἑαυτοὺς τε διαψευσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς Βενιαμὶν σωτηρίας. Ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ δοξάντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διατρηνοῦσθαι. Τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους ἀκόντα αὐτοῖς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

ἡ'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς παραλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον πρὸς Ἰωσήπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπομένων. Ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἐν πενθήμοις σχήμασι, « τί δὴ, φησὶν, ὧ κακίστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ τῆς προνοίας, « τοιοῦτα πράττειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολήματε; » Τῶν δὲ παραδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ἐπὶ τῷ σωῆσθαι Βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἀναμνησκόμενων τῶν εἰς Ἰωσήπον αὐτοῖς τετολημένων, κακείνων ἀποκαλούντων μακαριώτερον αὐτῶν, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπῆλλακται σκυθρωπῶν, εἰ δὲ περὶ αὐτῶν ἐκδοικίας τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀλιτηρίους τοῦ πατρὸς, ὅτι τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ἐπὶ Βενιαμὶν προσθησοῦσι, πολὺς ἦν κἀνταῦθα Ρούβελος αὐτῶν καυαπτόμενος. Ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύον-

lum lucro injusto postponentes. Itaque poenas eos luituros minitabantur, ut qui Deum non latuerint, nec cum furto fugientes evaserint, servum licet ministrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorsum adsumus, quasi ignorasset: scituros tamen, quum mox puniantur. Haec et alia quamplurima dicens eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non suboluit, verba ejus ludibrio habebant, servumque ob sermonis levitatem mirabantur, actionem viris istis intentare ausum, qui ne pretium quidem frumenti in saccis inventum retinuerint, sed secum reportarint, nemine hac de re quicquam resciscente: tantum abesse ut data opera mali aliquid patrarent. Verumtamen, certiorum rati inquisitionem quam negationem, jubent eos periculum facere, atque omnes poenae subicere, si unus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis sibi met consocii fiduciam ceperunt, cum summa, ut putabant, securitate conjunctam. Atque illis quidem inquisitionem fieri placuit: eum tamen solum poenae daturum aiebant, quem furtum commisisset palam foret. Ad conquisitionem vero aggressi atque alias omnes sarcinas ordine perscrutati postremo ad Benjaminem pervenerunt, non nescientes quod in ejus sacco scyphum occuluerint, sed ut scrutinium accuratum facere videantur. Itaque ceteri, omni quidem de se metu liberati, de uno Beniamine adhuc nonnihil erant solliciti. Spei tamen pleni, ne ipsum quidem in maleficio deprehensum iri, liberius persequentibus conviciabantur, per quos steterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis sarcinam scrutati scyphum inveniunt, confestim ad lamenta et ploratus versi sunt, et dilaceratis vestibus quum fratrem dessebant mox furti supplicium luiturum, tum suam quisque vicem, qui fidem de Benjaminis salute parenti datam violare necesse habuerunt. Malum autem iis augebat, quod quum dira omnia evasisse viderentur, fortunae invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii quam futuri ex eo patris mœoris se auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una secum mittendum compulerant.

9. At enim equites Benjaminem comprehensum ad Josephum retrahunt, fratribus etiam sequentibus. Ille autem eum in custodia cernens, illos vero in lugubri habitu, « quid, « ait, o nequissimi, aut de mea humanitate aut de providentia Dei sensistis, ut talia in benefactorem et hospitem « perpetrare auderetis? » Illis vero semet in supplicium offerentibus pro salute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam scelerati fuerant in Josephum, eumque beatorem praedicantibus, si mortuus quidem esset, quod e vitae calamitatibus sit exemptus; si vero in vivis esset, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipsis factas persequatur Deus: semet vero patris pestem et perniciem vocantibus, quod de Josepho mœori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjaminis adjecturi sint. Multis etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Josepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipsi

τος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνῃ τῇ
 τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος· (οὔτε γὰρ τοῦτον ἀπο-
 λύειν διὰ τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν οὔτε
 συγκαλᾷειν ἐκείνους τῷ τὴν κλοπὴν ἐργασαμένῳ) βα-
 5 δίζουσι δὲ παρέχειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου, τοὺς
 μὲν ἄλλους ἐκπληξίς ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία,
 Ἰούδας δὲ, ὃ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μισ-
 ρακίον, καὶ τὰλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τά-
 ληρου σωτηρίας ἔκρινε παραβαλέσθαι. « Καὶ δεινὰ
 10 μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγέ, τετολμήκαμεν εἰς σέ, καὶ
 « τιμωρίας αἴτια καὶ τοῦ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς
 « δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ'
 « ἐνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν· ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν
 « τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπίς ὑπολέλειπται παρὰ τῆς
 15 « σῆς χρηστότητος, ἐγγνωμένης τὴν τοῦ κινδύνου δια-
 « φυγῇ. Καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀπορῶν, μηδὲ
 « τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν,
 « καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος ἀντὶ τῆς ὁρ-
 « γῆς, ἣν οἱ τὰλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσιν, οὐκ
 20 « ἐπὶ τοῖς μεγάλαις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχεύουσιν
 « αἰτῇ χρώμενοι, γενοῦ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων, καὶ μὴ
 « νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε ἀποκτείναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς
 « ὡς ἰδίας ἐστὶ τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ παρὰ
 « σοῦ λαθεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. Καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν πρῶτον
 25 « ἡμῖν παρέξεις αὐτήν· ἀλλὰ καὶ τάχιον ἐλθοῦσιν ἐπὶ
 « τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου καὶ τὴν εὐπορίαν τῆς τροφῆς
 « ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν τοῖς οἰκείοις, ὅσα κινδύ-
 « νεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆναι περιέσωσε.
 « Διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ περιδεῖν ἀπολλυμένους ὑπ'
 30 « ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρ-
 « τειν, καὶ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν
 « γενομένην φθονοῦντας. Ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλω μέντοι
 « τρόπῳ δεδομένη. Σώσεις γὰρ οὐς εἰς τοῦτο καὶ ἔτρα-
 « φες, καὶ φυγὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμῖν οὐκ εἴσας, τη-
 35 « ρήσεις ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς. Ὡς θαυμαστὸν ἄμα καὶ
 « μέγα δοῦναί τε φυγὰς ἡμῖν, καὶ παρασχεῖν δι' ὧν αἰ-
 « ται μένουσιν ἀπορουμένοις. Οἱμαί τε τὸν Θεὸν αἰτίαν
 « παρασκευάσαι, βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν
 « ἀρετὴν περιόντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο περιστῆσαι συμφο-
 40 « ρῆς, ἵνα καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγινώσκων
 « φανῆς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατ'
 « ἄλλην πρόφασιν δεομένους ἐπικουρίας φιλάνθρωπος
 « δοκῇ. Ὡς μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαι τινας εὐχα-
 « ραστάντας εἰς χρεῖαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς
 45 « ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας.
 « Εἰ γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφῆναι τοὺς πλημ-
 « μελήσαντας ἔπαινον ἔνεγκε τοῖς ὑπεριδοῦσι, τό γε
 « περὶ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ
 « κολάσει γίνεται τῶν ἡδικοχότων, Θεοῦ φύσει προσε-
 50 « τήθῃ. Καὶ ἐγώ γε, εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν πῶς ἐπὶ παίδων
 « ἀποβολῇ τάλαιπωρεὶ διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήφῳ λύπης ἐπι-
 « δευόμενος, οὐκ ἂν τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς
 « σωτηρίας λόγους ἐποιήσάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῶν χα-
 « ριζόμενος ᾔθει, σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχον καὶ τοὺς αἰ

nullam fecerint injuriam, pueri vero supplicio se contentum
 esse dicente, (neque enim huuc absolvere in gratiam inson-
 tium, sapientis esse dicebat, neque illos una cum furti mani-
 festo punire,) abeuntibus etiam securitatem se daturum
 promittente, ceteri quidem stupefacti sunt et prae dolore
 obmutuere, Judas vero, qui patri adolescentem mittere per-
 suaserat, et cetera strenuus vir erat et efficax, decrevit se pro
 fratris salute periculo objicere. « Et nefaria quidem, inquit,
 « in te, o praeses, perpetravimus, et supplicio digna, cui nos
 « omnes subjici debere aequum est, licet non omnium sit
 « culpa, sed unius natu minimi : nobis tamen, salutem pro-
 « pter ipsum desperantibus, spes aliqua effulsit ex tua bo-
 « nitate, promittente et spondente e periculo effugium. Ac
 « nunc ad nos non respiciens, neque facinus quod patravi-
 « mus intuens, sed ingenii tui adolem, et virtutem in con-
 « silium assumens potius quam iracundiam (a qua homines
 « cetera pusilli animos accipiunt, eam non in maximis so-
 « lum, sed in quacunque inciderint, adhibentes), hanc ipsam
 « contemne et despice, neque ab ea te vinci patere, ut eos
 « perimas, qui sibi met salutem adhuc vindicare non po-
 « terant, sed eam a te accipere enixe petunt. Etenim neque
 « nunc primum isto munere nos ornabis, sed et oculus nobis,
 « quum ad frumenti mercatum venissemus, commeatus
 « etiam copiam fecisti, tantum *alimenti* ad familiam defe-
 « rendum suppeditans, quantum eam, in salutis discrimen
 « a fame adductam, incolumem servavit. Equidem nihil in-
 « terest utrum non despicias pereuntes egestate rerum ne-
 « cessariorum, an illos ad supplicium non damnaveris, quos
 « deliquisse homines suspicantur, quibusque praeclearam
 « tuam invident beneficentiam. Eadem plane gratia est,
 « modo tamen diverso collata. Servabis enim quos in huuc
 « finem pavisti; et vitam, quam fame laborare noluisti, tua
 « gratia salvam retinebis. Quam magnum et mirabile est vita
 « nos donare, et liberalitate efficere ut inopia circumductis
 « maneat incolumis. Imo Deum arbitror viam ad haec muni-
 « visse, cui visum est ut nos, ad virtutem tuam illustrandam,
 « in has calamitates incideremus : ut gloriam adipiscaris
 « etiam ignoscendo peccantibus, quod tibi injuriam intule-
 « rint, et non solum eos perhumaniter sublevando, qui alia
 « de causa tuo egeant auxilio. Etenim permagnum quidem
 « est opem iis ferre, qui ad inopiam redacti sunt, multo ta-
 « men majus et principe dignius illos servare, qui ob scelus
 « in ipsum perpetratum poenas erant inituri. Nam si parva
 « supplicia delinquentibus remisisse magnam condonantibus
 « laudem attulerit, certe iracundiam tum cohibere, ubi vita
 « peccantium ei, quem laeserint, in poenam obnoxia est, ad
 « Dei naturam proxime accedit. Atque ego, nisi is nobis
 « exstisset pater, qui Josephi interitum lugendo ostendit,
 « quam graviter ferat liberorum amissionem, nequaquam pro
 « nostra salute verba fecissem, nisi forsitan tuis moribus hoc
 « donassem, qui praeclearum ducis etiam illis incolumitatem
 « dare, qui non habent a quibus mortui luceantur; sed aequo

« λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντας, παρείχομεν δ'
 « ἂν αὐτοὺς πεισμένους ὅ τι καὶ θελήσεις. Νῦν δέ,
 « οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἔλεοντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν
 « κατὰ τὸν βίον ἀπολεαυκότες τεθνηζόμεθα, τὸ δὲ τοῦ
 « πατρὸς λογιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ
 « ἐκείνου, ταύτας σοὶ τὰς δεήσεις προσφέρομεν, καὶ πα-
 « ραιτούμεθα ψυχὰς τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον
 « κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν· ὃς οὔτε πονη-
 « ρὸς αὐτὸς οὔτε τοιοῦτους ἐσομένους ἐγέννησεν, ἀλλὰ
 « χρηστὸς ὢν καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος,
 « καὶ νῦν μὲν ἀποδημούντων ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι
 « κακοπαθεῖ, πυθόμενος δὲ ἀπολιόλκτας, καὶ δι' ἣν αἰ-
 « τίαν, οὐχ ὑπομενεῖ, [διὰ ταύτην γὰρ πολὺ μᾶλλον τὸν
 « βίον καταλιπεῖν.] καὶ τὸ ἀδοξόν αὐτὸν τῆς ἡμετέρας
 « καταστροφῆς φθίσεται διαγρησάμενον, καὶ κακὴν
 « αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς
 « ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς, σπεύσαντος ἑαυτὸν εἰς
 « ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. Γενόμενος οὖν ἐν τούτῳ τὸν
 « λογισμὸν, εἰ καὶ ἡ κακία σὲ παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα,
 « καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρὶ, καὶ
 « δυνήθῃτω πλέον ὁ πρὸς ἐκείνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας
 « πονηρίας· καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωτόμενον καὶ τε-
 « θνηζόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων αἰδεσθαι, τῷ πατέρων
 « δνόματι ταύτην χαρίζομενος τὴν δωρεάν. Ἐν γὰρ
 « τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ στυγὴ δίδως,
 « ἀπολαύων μὲν ᾗδ' τῆς προσηγορίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ'
 « αὐτῇ φυλαχθόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ πάντων πα-
 « τρός, εἰς ὃν κατὰ κοινωσίαν καὶ αὐτὸν τοῦ δνόματος εὐ-
 « σεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ'
 « οἷς πείσεται τὸν παῖδων στερούμενος. Σὺν οὖν, ἃ πα-
 « ρέσχεν ἡμῖν ὁ Θεός, ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελῆσθαι,
 « δοῦναι, καὶ μὴδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι. Τῆς
 « γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων δυνάμειος τετυγχότα καλὸν ταύ-
 « τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδεικνυσθαι, καὶ πατρὸν καὶ
 « ἀπολλύειν, τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴδ' ὑπαρ-
 « γούσης ἐπιλαθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτετράφθαι τὸ
 « σώζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλεοῖσι τοῦτο πα-
 « ρέξει, μᾶλλον αὐτῷ φαίνεσθαι διδόντα. Σὺ δὲ πάντας
 « ἡμᾶς σώσεις, τὰδελφῶν συγγνούς ὑπὲρ ὧν ἡτύχῃκεν.
 « Οὐδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε
 « πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ'
 « ἐνθάδε δεῖ κοινωθῆναι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταστροφῆς
 « τοῦ βίου. Καὶ τοσούτου δεησόμεθα, στρατηγέ, κα-
 « ταχρὶναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι
 « καὶ ἡμᾶς ὡς κατὰ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. Οὐ γὰρ
 « ἀξιόσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότας τὰδελφῶν
 « ἑαυτοὺς ἀνελείν, ἀλλ' ὡς θυοίους αὐτῷ πονηροὶ γεγο-
 « νότες οὕτως ἀποθανεῖν. Καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν
 « ἤμαρτε καὶ μήπω τῷ φρονεῖν ἐρηρσιζόμενος, καὶ ὡς
 « ἀνθρώπινον τοῖς τοιοῦτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ κα-
 « ταλιπὼν παύσομαι περαιτέρω λέγειν, ἵν' εἰ μὲν κατα-
 « κρίνεις ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς
 « τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀπολύσεις, κακείνα τῇ
 « στυγερῇ χρηστότητι συνιδὼν ἀπεψηρίσθαι νομισθῆς,

« animo supplicium, quodcumque voluisses, pertulissemus.
 « Nunc autem, quando non nostri nos miseret, tametsi ju-
 « venes adhuc et vix ullo ex vitæ commodis fructu percepto
 « moriamur, sed de patre cogitantes ejus senectutem mise-
 « ricordia prosequimur, has tibi preces supplices offerimus;
 « vitamque nostram a te deprecamur, cujus in penis pro-
 « fundendæ potestatem tibi dedit nostrum hoc maleficio.
 « Ille neque malus est, neque nos tales futuros genuit, sed
 « probus et honestus, et qui talia experiretur non comme-
 « ritus, et qui nunc quidem, nobis peregre profectis, sollici-
 « tudine curisque discrucietur. Quum autem de nostro in-
 « teritu audierit simulque de causa ejus, non sustinebit, [eo
 « facilius in animum inducet ut vitam deserat,] mortemque
 « ipsius semet mærore conficientis accelerabit nostræ infa-
 « mia, facietque ut tristem de vita exitum habeat; ut qui,
 « priusquam rumor de nobis divulgetur, festinarit semet
 « sensibus orbare. His igitur perpensis, tametsi iram tibi
 « commoveat scelus hoc nostrum, patri tamen vindictæ
 « gratiam facito; et plus illius miseratio apud te valeat
 « quam nostra nequitia: atque ejus senectutem, cui, nobis
 « pereuntibus, in solitudine vivet morieturque, reverere,
 « patrum homini hunc muneris honorem deferens. Nam hoc
 « agendo parentem tuum honoras, et tibi met aliquid tri-
 « buis, quum jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi salva
 « conservabitur a Deo omnium patre; quem et ipsum pro-
 « pter commune nomen hac pietate honorare existimaberis,
 « si patris nostri misericordia movearis, ea tecum reputans
 « quæ passurus est filiis orbatus. Itaque tuum est, quæ
 « nobis dedit Deus, quum ea auferendi potestatem habeas,
 « iterum dare, adeoque ipsum in benignitate quammaxime
 « referre. Pulcrum enim est, si quis tantundem ad utrumli-
 « bet valeat, sese ad aliorum utilitatem comparare: et, quum
 « posset perdere, suum hac in re jus, tanquam si nullum
 « habuisset, plane negligere, sed tantum ad servandos
 « homines potentiam sibi datam existimare; et quo pluribus
 « salutem quis dederit, eo se illustriorem fore. Tu vero nos
 « omnes servare potes ignoscendo fratri, in quibus egit in-
 « feliciter: neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna sub-
 « lato, quibus ad patrem, nobismet solis salvis, redire
 « non licet: sed hic nobis ferendum est, quasi delicti ejus
 « essemus participes, quicquid frater tulerit. Atque in tan-
 « tum te, præses, obsecrabimus, ut, si fratrem nostrum
 « morte mulctaveris, nos non secus ac sceleris ejusdem so-
 « cios eodem afficias supplicio. Nobis enim satius videbi-
 « tur ut tanquam eodem crimine condemnati moriamur
 « quam ut nosmet fratre defuncto præ mærore conficere-
 « mus. Et quod juvenis admodum deliquit nondumque
 « prudentia roboratus, et quod humanum sit similibus non
 « gravatim veniam tribuere, tuo permittens judicio finem
 « dicendi faciam, ut, si nos quidem damnaveris, mihi vitio
 « vertatur quod non omnia dixerim quæ tuam in nos iram
 « lenirent: si vero absolveris, quod clementiæ et bonitatis
 « tibi conscius illud statuisse existimeris, non solum nos

• οὐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν διὰ τοῦτο δικαιο-
 • τεροὶ μᾶλλον φανοῦμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ
 • πλεόν ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτη-
 • ρίας. Εἴτ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρησά-
 • • μενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀποπέμψων, εἴτε
 • καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς χρείας σοι
 • • ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον
 • τῶν παθῶν ὑπάρχων. » Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο-
 • μένειν ὑπὲρ τῆς τᾶδελεφροῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει
 • • πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἰ πως ἐκμαλάξει
 • τὴν ὁργὴν αὐτοῦ καὶ καταπραῦνειεν ἀγωνιζόμενος.
 • Προῦπeson δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, δακρύοντες καὶ
 • παραδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς Βενιαμὶν ψυχῆς ἀπο-
 • λυμένους.

15 Ἰ. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ
 • μηκέτι δυνάμενος τὴν τῆς ὁργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κε-
 • λεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας, ἵνα μόνοις ἑαυτὸν
 • • τοῖς ἀδελφοῖς ποιῇ φανερόν. Ἀναχωρησάντων δὲ,
 • • ποιεῖ γνωρίμιον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησὶν· « τῆς
 • • μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ εὐνοίας τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν
 • • ἡμῶν ἐπαινῶ, καὶ κρεῖττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν
 • • περὶ ἐμὲ βεβουλευμένων εὐρίσκω, ταῦτα πάντα ποιή-
 • • σας ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἡμετέρας φιλαδελφίας. Οὐ φύσει
 • • δὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροῦς γεγονέναι, Θεοῦ δὲ βου-
 • • λῆσαι τὴν τε νῦν πραγματευομένου τῶν ἀγαθῶν ἀπό-
 • • λυσιν καὶ τὴν ἐς ὕστερον, ἂν εὐμενὴς ἡμῖν παρα-
 • • μένῃ. Πατρός τε οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς οὐκ ἔλπι-
 • • σθεῖσαν, καὶ τοιοῦτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφόν,
 • • οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνημονεύει.
 • • Πύσσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς
 • • συναιτίοις τῶν τῷ Θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὰ πα-
 • • ρόντα χάριν ἔχειν δομολογῶ, ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ
 • • αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς
 • • τότε ἀβουλίας εἰς τοιοῦτον ἔλθουσας τέλος, ἢ δυσφο-
 • • ρεῖν αἰσχυνομένους ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. Μὴ οὖν
 • • δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονη-
 • • ρὴν καὶ ἢ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια, τῷ γε μὴ προχωρῆσαι
 • • τὰ βεβουλευμένα. Χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ Θεοῦ
 • • γεγεννημένοις ἅπτε, ταῦτα δηλώνοντες τῷ πατρὶ, μὴ
 • • καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν φροντίσιν ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ μου
 • • τὸ καλλίστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὅψιν ἔλθεῖν
 • • τὴν ἐμὴν καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀπο-
 • • θνήσκων. Αὐτὸν δὲ τοῦτον καὶ γυναῖκα ἡμετέρας καὶ
 • • τέκνα καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες
 • • ἐνθάδε μετοικίξομε· οὐ γὰρ ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν
 • • ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλάτους, ἄλλως
 • • τε καὶ τοῦ λιμοῦ λοιπὴν ἔτι πενταετίαν ὑπομενοῦν-
 • • τος. Ταῦτ' εἰπόν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀδελ-
 • • φούς. Οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπη τῶν ἐπ' αὐτῷ
 • • βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπολείπει
 • • ἵνα καὶ τοῦ εὐγυνουμένου τᾶδελεφροῦ. Καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν
 • • ἐρηρίᾳ. Βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἤκοντας πρὸς Ἰώσηπον
 • • τὰς ἀδελφούς ἤσθη τε μεγάλως καὶ, ὡς ἐπ' οἰκείῳ δια-
 • • τήει ἀγαθῷ, παρεῖ/εν αὐτοῖς ἀμάξας σίτου πλήρεις

« servans, sed et istam nobis gratiam faciens qua multo
 « digniores esse videbimur, ut qui plus quam nosmetipsi
 « nostræ saluti prospexeris. Sive igitur hunc velis perimere,
 « me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito :
 « sive ad servitium malis addicere, ipse tuis ministeriis ma-
 « gis sum idoneus, et ad utrumvis, ut vides, subeundum
 « aptior atque paratior. » Judas itaque, qui lubenti animo
 quidvis pro fratris salute pati voluit, semet Josephi pedibus
 advolvit, iracundiam ejus si quo modo mitigare et placare
 posset, magnopere laborans. Similiter et fratres omnes sese
 prosternebant, lacrimantes, et semet, ut pro Benjamine
 mortem oppellerent, offerentes.

10. Josephus autem misericordia victus, simulatam irati
 personam ferre amplius non potuit, jussitque ut abirent qui
 præsentes aderant, ut summotis arbitris semet aperiret fra-
 tribus. Quum autem discessissent, facit ut a fratribus agno-
 sceretur, et inquit : « pietatem vestram et amorem erga fra-
 « trem nostrum laudo, et perspectum habeo vos in eum me-
 « liore esse animo quam exspectaram ex iis quæ in me olim
 « excogitastis, ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ
 « vestræ benevolentiae caperem experimentum. Non enim
 « natura vos in me malignos exstitisse reor, sed Dei vo-
 « luntate, qui præsentiis bonis frui concedit et futuris,
 « si nobis propitius esse perseverarit. Quando igitur et
 « patrem, contra quam speraveram, incolumem esse com-
 « peri, et vos conspexi tali affectu fratrem prosequen-
 « tes, non amplius eorum, quibus in me deliquisse
 « videamini, recordabor. Porro desinam ob ista ut mali-
 « gna odium intendere : ac vobis gratias me habere profi-
 « teor, qui mecum in causa fuistis ut Deus ita nobis in præ-
 « sens prospiceret. Vosque ipsos volo etiam hæc oblivioni
 « dare, et lætari magis, quod male tunc consulta bene ces-
 « serint, quam contristari ob ea quæ indigne facta esse
 « erubescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur quod
 « in me iniquum tuleritis suffragium, nec male vos habeat
 « rei gestæ poenitentia, quando consultis vestris non re-
 « spondit eventus. Sed, lætitia exsultantes ob ea quæ
 « Deus effecit, discedite, patri hæc renunciaturi; ne
 « forte sollicitudine de vobis male maceratus, summam mihi
 « eripiat felicitatem, si mori contigerit priusquam in con-
 « spectum meum veniat et horum honorum fiat particeps.
 « Hunc ipsum vero, et conjuges vestras et liberos, totam-
 « que cognationem assumentes huc commigratote : non
 « decet enim, ut mihi carissimi ab hac mea felicitate longe
 « absint, præsertim quum fames adhuc quinquennium
 « sit duratura ». Hæc quum dixisset Josephus, fratres
 complectitur. Illi vero in lacrimis erant ac mœrore pro-
 pter ea quæ in eum statuerant, nihilque a pœna distare iis
 videbatur fratris requitas. Mox convivium est sequutum.
 Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, vehementer
 gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset,
 animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque

καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀποκομίζεῖν τῷ πατρί. Λαβόν-
τες δὲ πλείω παρὰ τὰδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν,
τὰ δ' αὐτοῖς δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας, πλείονων ἤξιω-
μένου Βενιαμὶν παρ' αὐτοὺς, ἀπήρσαν.

ΚΕΦ. Ζ'.

6 Ὡς δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος τὰ περὶ
τὸν Ἰωσήπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἶη τὸν θάνατον
διαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διήγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ μετὰ
λαμπρᾶς εὐδαιμονίας, βασιλεὶ συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον
καὶ τὴν ἅπασαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῆς ἐπιμέ-
10 λειαν, ἀπιστοῦν μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῶν ἠγγελμένων, λογι-
ζόμενος τοῦ Θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τὸν εὐνοίαν, εἰ καὶ τῷ μετὰ χρόνῳ διέλειπεν ὥρμητο
δ' εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰωσήπον.

β'. Ὡς δὲ κατέσχευεν ἐπὶ τὸ ὄρχιον φρέαρ, θύσας αὐ-
15 τὸν τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενος μὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν
τὴν ἐν Αἴγυπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ
οἰκῇσιν τῇ ἐν αὐτῇ, μηκέτ' εἰς τὴν Χαναανίαν οἱ ἐκγο-
νοὶ μετελθόντες κατὰσχωσιν αὐτήν, ὡς ὁ θεὸς ἦν ὑπε-
σχημένος, ἅμα τε μὴ δίχα Θεοῦ βουλῆσεως γενομένης
20 τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀφόδου διαφθορῇ τὸ γένος αὐτοῦ,
πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς
ὄψιν Ἰωσήπου παραγενέσθαι, κατατρέπεται, στρέφων ἐν
ἐαυτῷ τούτον τὸν λογισμὸν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπιστάς δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δις ὀνομαστὶ κα-
25 λέσας, πυνθανομένου τίς ἐστίν, « ἀλλ' οὐ δίκαιον, εἶπεν,
« Ἰακώβῳ Θεὸν ἀγορεύσθαι, τὸν αἰεὶ παραστάτην καὶ
« βοηθὸν προγόνους τε τοῖς σοῖς καὶ μετ' αὐτοῦς σοὶ γε-
« νόμενον. Στερουμένην τε γὰρ σοὶ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ
« πατρὸς ταύτην ἐγὼ παρέσχον, καὶ κατ' ἐμὴν εὐνοίαν
30 « εἰς τὴν Μεσοποταμίαν μόνος σταλείς, γάμων τε ἀγα-
« θῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος καὶ χρη-
« μάτων ἐνόστησας. Παρέμεινέ τε σοὶ γενεὰ πᾶσα
« προνοία τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῶν υἱῶν ἐδόκεις
« Ἰωσήπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μαζώνων ἀγαθῶν ἤγα-
35 « γον, καὶ τῆς Αἰγύπτου κύριον, ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν
« τοῦ βασιλείως, ἐποίησα. Ἦκω τε νῦν δδοῦ τε ταύ-
« της ἡγεμὼν ἐσόμενος καὶ βίου σοὶ τελευτὴν ἐν ταῖς
« Ἰωσήπου χειρὶ γεννησομένην προδηλῶν, καὶ μακρὸν
« αἰῶνα τῶν σὼν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγ-
40 « γέλλων, καταστήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέ-
« σχημαι. »

δ'. Τούτῳ θαρσάσας τῷ ὄνειρατι, προθυμότερον εἰς
τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων
ἀπηλλάττετο. Ἦσαν δ' οἱ πάντες ἐβδομήκοντα. Τὰ
45 μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ
μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. Ἰνα μέντοι πα-
ραστήσω τοὺς οὐχ ὑπολαμβάνουσι ἡμᾶς ἐκ τῆς Μεσο-
ποταμίας, ἀλλ' Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην
μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβου μὲν οὖν παῖδες
50 ἦσαν δώδεκα· τούτων Ἰωσήπος ᾗδῃ προαφίκετο. Τοὺς
οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσο-
μεν. Ρουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώγης,

aurum et argentum ad patrem deferenda. Illi autem, plura
a fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero si-
bimet in singulos donata, maiorem in modum muneribus
cumulato Beniamine, abierunt.

CAP. VII.

Quum vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexis-
set quod non solum mortem effugerit, quam tam diu lux-
erat, sed etiam in splendida fortuna viveret, una cum rege
res Ægypti administrans, et pæne totam regni curam sibi
commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur
incredibile putabat, animo complectens quum Dei magni-
ficentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi ali-
quantisper intermissam: sed confestim iter aggressus est
ad Josephum properans.

2. Postquam autem venerat ad puteum fœderis, Deo
ibidem sacrificium faciens, metuensque ne propter uberta-
tem Ægypti, dum filii istius regionis habitandæ amore te-
nerentur, soboles eorum non rediret in Chananæam, occu-
patura eam juxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto
Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius cladē aliqua
multaretur; præterea autem veritus ne prius e vita exce-
deret quam in Josephi conspectum veniret, in somnium
delabitur hæc secum in animo revolvens.

3. At Deus ei in somnio superveniens, ipsumque bis
nomine appellans, interroganti quisnam esset, ait, « haud
« fas est ut Jacobus ignoret Deum, qui majoribus tuis et
« post hos etiam tibi perpetuo adjumento fui et auxilio.
« Quum enim patri in animo fuisset te principatu privare,
« hunc ego tibi conservavi, et quum, me tibi favente, solus
« in Mesopotamiam profectus esses, et bonas fecisti nu-
« ptias, et reversus es liberis multis et facultatibus auctus;
« meaque providentia tibi incolumis permansit tota tua
« progenies; et Josephum, quem ex filiis amisisse videba-
« ris, ad majorem felicitatem perduxī, et Ægypti dominum,
« ut paululum a rege differat, constituī. Nunc quoque
« venio, et viæ hujus dux tibi futurus, et tibi prænuncians
« inter manus Josephi te e vita exiturum, atque stirpem
« tuam per multa sæcula potentem fore simul et illustrem
« indicans, eamque in istam terram me deducturum esse,
« quam pollicitus sum. »

4. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum concessit,
cum filiis liberisque eorum. Erant autem in universum se-
ptuaginta. Et nomina quidem illorum, maximeque propter
eorum difficultatem, non mihi placebat recensere: ut
tamen eos redarguam, qui nos non ex Mesopotamia oriun-
dos existimant, sed ex Ægypto, mihi esse necessarium pu-
tavi nomina recensere. Jacobi igitur filii erant duodecim:
ex quibus Josephus antea abierat. Eos itaque qui illum
insequuti sunt, et horum progeniem memorabimus. Ru-
beli quidem filii erant quattuor: Anochis, Phallus, Assarum,

Φαλλῶς, Ἀσάρων, Χάρμις. Συμειῶνος δὲ ἕξ, Ἰα-
μοῦλος, Ἰάμεινος, Ἰάωδος, Ἰάχεινος, Σάρος, Σάου-
λος. Τρεῖς δὲ Λευὶ γεγόνασιν υἱοὶ, Γηροόμης, Κάα-
θος, Μαράριος. Ἰούδας δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς,
Φάρεσς, Ζάρας· υἱοὶ δὲ δύο γεγονότες ἐκ Φαρίσου,
Ἐρωνος καὶ Ἀμυρος. Ἰσαχάρου δὲ τέσσαρες, Θου-
λᾶς, Φουᾶς, Ἰάσουδος, Σαμάρωνος. Τρεῖς δὲ Ζα-
βουλὸν ἦγεν υἱούς, Σάραδον, Ἠλώνα, Ἰάληλον. Τοῦ-
το μὲν τὸ ἐκ Ἀσίας γένος· καὶ αὕτη συναντῇ καὶ θυγά-
τηρ αὐτῆς Δεῖνα. Τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα. Ῥαχί-
λᾶς παῖδες ἦσαν δύο. Τούτων Ἰωσήφῳ μὲν δύο γε-
γονασιν υἱοὶ, Μανασσῆς καὶ Ἐφραίμης. Βενιαμὴν δὲ
τοῖς ἑστέροις δέκα, Βολοσόρ, Βαχχάρης, Ἀσάβηλος, Γήρας,
Ναιεμάνης, Ἰης, Ῥῶς, Μόμψις, Ὀπταῖς, Ἀραδός.
Οὗτοι τεσσαρεσκαίδεκα πρὸς τοῖς πρότερον κατελιγμέ-
νους εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμὸν.
Καὶ τὸ μὲν γνῶσιν Ἰακώβῳ γένος τοῦτο ἦν. Ἐκ Βάλ-
λας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς Ῥαχίλᾶς θεραπαινίδος Δά-
νους καὶ Νεφθαλῆς, οἱ τέσσαρες εἰπόντο παῖδες, Ἰσῆ-
λῆς, Γούνης, Ἰσσάρης τε καὶ Σέλλιμος· Δάνῳ δὲ
μονογενὲς ἦν παιδίον Οὐσίς. Τούτων προσγινομένων
τῆς προειρημένους, πενήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦ-
σιν ἀριθμὸν. Γάδος δὲ καὶ Ἀσθὺρ ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν,
τῆς Ἀσίας δὲ αὕτη θεραπαινίς. Παῖδας δ' ἐπήγοντο
Ἰζῆλῳ μὲν ἑπτὰ, Σαφώνιαν, Αὐγίν, Σούνιν, Ἀζαβῶνα,
Ἀρρίνην, Ἐρωέδην, Ἀρηλᾶν· Ἀσῆρου δὲ ἦν θυγάτηρ
Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἕξ, οἷς ὀνόματα, Ἰόμνης,
Ἰσούς, Ἰσοῦις, Βάρις, Ἀδαρός τε καὶ Μελεχίηλος.
Τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ προστιθεμένων τοῖς πενή-
κοντα καὶ τεσσαρσιν, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦ-
ται, μὴ συγκαταλεγέντος αὐτοῖς Ἰακώβου.
ε'. Μαθὼν δὲ Ἰωσήπος παραγενόμενον τὸν Πατέρα,
(καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ
τὴν ἀφίξιν,) ὑπαντησάμενος ἔειπεν, καὶ καθ' Ἡρώων
καλὴν αὐτῷ συνίβαλεν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσ-
δοκῶν τε καὶ μεγάλῃς γενομένης μακροῦ δεῖν ἐξέλ-
κην ἀλλ' ἀνεζωπύρην αὐτὸν Ἰωσήπος, οὐδ' αὐτὸς
μὲν κρατῆσαι δυνήθεις ὡς μὴ ταῦτο παθεῖν ὑπ' ἡδονῆς,
ὡς μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἤττων
τοῦ πατρὸς. Ἐπειτα τὸν μὲν ἡρέμα καλεῦσας δδεύειν,
αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν ἠπάγετο πρὸς
τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ παραγενόμενον μετὰ τοῦ
γένους τὸν Ἰακώβον. Ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ
τὸν Ἰωσήπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίς βίῃ τερπόμενοι
διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τοῦτον ἐπιτρέψει διαγεῖν. Ὁ
δὲ ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλ-
λων ἢ ταύτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦ τε μὴ διαζευγνυ-
μένους, ἀλλ' ἐν ταύτῃ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τοῦ
πατρὸς προνοούμενος, τοῦ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσ-
φιλῆς, μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις· Αἰ-
γυπτίους γὰρ ἀπειρημένον ἦν περὶ νομᾶς ἀναστρέφε-
σθαι.

ς'. Τοῦ δὲ Ἰακώβου παραγενομένου πρὸς τὸν βασι-
λέα, καὶ ἀπαζομένου τε καὶ κατευχομένου περὶ τῆς

Charmis. Symeonis vero sex: Jamuelus, Jaminus, Jaodus,
Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati sunt filii:
Gersomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erant tres:
Salas, Pharesus, Zaras; duo autem ex Phareso nepotes,
Eronus et Amyrus. Isacharæ vero quattuor: Thulas,
Phuas, Jasubus, Samaronus. Tres autem Zabulon ducebat
filios: Saradum, Elona, Jalelum. Et hoc quidem genus e
Lia: et cum ipsa etiam ascendit filia ejus Dina. Isti omnes
triginta et tres. Rachelæ filii erant duo. Quorum Jose-
pho quidem duo nati sunt filii, Manasses et Ephraïmes;
alteri vero Benjamin decem, Bolosor, Baccharis, Asabe-
lus, Geraus, Næcmanes, Jes, Ros, Momphis, Optais, Ara-
dus. Isti quattuordecim una cum prius numeratis fiunt nu-
mero quadraginta septem. Et legitimum quidem Jacobo
genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipsi nascun-
tur Danus et Nephtalæ, quem sequebantur quattuor filii,
Jeselus, Gunis, Issares et Sellimus: Dano vero unicuique erat
filius, Uais. His ad jam dictos additis numerum complent
quingenta quattuor. Gades autem et Aserus ex Zelpha
erant, ipsa vero Lia famula. Liberos autem secum duce-
bant, Gades quidem septem: Saphoniam, Augin, Sunin,
Azabonem, Aerinen, Eroeden, Arielam. Asero autem filia
erat Sara, et mares numero sex, quorum nomina, Io-
mnes, Isus, Isuis, Baris, Abarus et Melchielus. Isti, quum
sint sedecim, si adjiciantur ad quingenta quattuor, præ-
dictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem, cognito patrem adventare (etiam
Judas frater præcurrens ipsi id significaverat), obviam iturus
egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero
ex inopinata magna lætitia parum abfuit quin exanimaretur:
sed Josephus eum excitavit recreavitque: quamvis et ipse
quidem præ voluptate vix potuit semet sustinere, non ta-
men similiter ac pater animo affectus. Deinde jussu qui-
dem eo lente procedere, ipse assumptis quinque fra-
tribus properavit ad regem, nunciaturus ei adesse cum
familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussit-
que Josephum sibi dicere quam via vivendi potissimum
delectarentur, ut illos eum vitæ cursum sequi permitteret.
Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque
aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita præcavens,
tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris salutem
prospicerent, quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gra-
tiam, quod non eadem cum illis studia institutaque seque-
rentur. Nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua ver-
sari.

6. Jacobo autem ad regem accedente, ipsumque salu-
tante ac regno ejus bene precaute, interrogavit eum Phä-

βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκώς εἴη χρόνον. Τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰάκωβον. Εἰπόντος δ' ὡς ἤττονα τῶν προγόνων εἴη
6 βεβιωκώς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιουπόλει. Ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομάς εἶχον.

Ζ'. Ὁ δὲ λιμός τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
11 τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντας, οὐ γὰρ ᾗδε, μήτε ὕψους τοῦ θεοῦ, πρόνοιάν τε μηδεμίαν ἑαυτῶν ὑπ' ἀγνοίας πεποιθημένων, καὶ τοῦ Ἰωσήπου τὸν σίτον ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. Ὡς δὲ ταῦτ' αὐτοῖς ἐπέλιπε, τῶν βοσκημάτων ἐκινούντων τὸν σίτον καὶ τῶν ἀν-
15 θραπόδων. Οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρέχωρον ἐπὶ τιμῇ τροφῆς. Οὕτω τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας κυρίου γεγενημένου, μετακίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας τούτων ἡ κτήσις, πλὴν τῶν ἱερέων.
21 τοῦτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. Ἐδουλοῦτό τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινόν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀσχέμονα τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς κατηγάγαζε. Λωφίσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιθάντος, καὶ ταύτης τοὺς καρ-
25 ποὺς ἀφθόνως ἐκπεροῦσης, ὁ Ἰωσήπος εἰς ἑκάστην παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τὴν γε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παρχωρούντων ὁ βασιλεὺς ἔγειν ἐδύνατο καὶ καρποῦσθαι μόνος, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ κτήμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρε-
30 κάλει, τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, ἣν δίδωσιν αὐτοῖς οὖσαν αὐτοῦ. Τούτῳ δὲ παρ' ἐλπίδας κυρίου τῆς γῆς καθισταμένους χαρὰς τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσταντο τὰ προστάγματα. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυ-
35 πτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰωσήπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω γε τὴν εὐνοίαν τῷ βασιλεῖ παρ' αὐτῶν. Ὅτε τοῦ τελείν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμενεν καὶ μέχρι τῶν ὑστέρων βασιλείων.

ΚΕΦ. Η'.

Ἰάκωβος δὲ, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ δι-
40 τρίς, καὶ νόσω χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτήσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς κατὰ προφητείαν πῶς μέλλει τῶν ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χανααίαν· τοῦτο δὲ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ἰωσήπου
45 δ' ἐγκόμιον διεξελθὼν, ὅτι μὴ μνησιχακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τούτου πλεον χρηστός εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς οὐδὲ εὐεργέτας τινὲς ἡμεῖς φαντο, προσέταξε τοῖς ἰδίοις πασίν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραΐμην καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐ-
50 τῶν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χανααίαν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἡζίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρόνι τυγχάνειν. Τελευτᾷ δὲ βίου ἐτι

raothes quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum et triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatē admiratus est. Quum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. Illic enim et regis pastores habebant pascua.

7. At fames Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescēbat, neque fluvio terram irrigante (non enim exundabat Nilus), neque pluvia cadente, neque populo ex inscientia vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis non nisi pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cōperunt, pecoribus et mancipiis comeatum emerunt. Porro et quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Quumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus regis devenissent, alius alio migrare jussi sunt, ut regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter sacerdotum; his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed et animos in servitutem redegit, et deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, et fluvio terram inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem terram, quam illis cedentibus rex sibimet vindicare solusque ea frui poterat, in integrum eis restituit; et hortatus est ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi pensantes pro terra, quam, jure suam, illis concedit. Qui quum insperato sese agrorum dominos factos vidissent, gaudium acceperunt, et ad mandata strenue exsequenda semet accinxerunt. Atque, his rebus gestis, cum Josephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum solvendi consuetudo ad seros insequentes quoque reges permansit.

CAP. VIII.

Jacobus autem, quum annui decimum septimum in Ægypto exegisset, et morbo laborasset, in conspectu filiorum e vita excessit, prius quidem illis felicitatis possessionem precatus, et more prophetico vaticinatus, quo modo singulorum posteri terram Chananaeam habitaturi essent (id quod longo post tempore factum est), Josephi vero laudibus percensitis, quod non solum fraternalium injuriarum obli-
visceretur, sed et eo majori illos prosequeretur benignitate, ista illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus suis rependerent, mandavit filiis suis, ut Josephi liberos Ephraïmen et Manassen in suum numerum referrent, cum eis divisuri Chananaeam (de quibus postea loquemur), popo-
scique simul ut in Chebroue sepeliretur. Mortuus est

τὰ πάντα τριῶν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ τοῦ Θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἥς δίκαιον ἦν τυχεῖν τοὺς οὕτως ἀγαθοῦς γεγονότας. Ἰωσήπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρώνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. Τῶν δὲ ἀδελφῶν οὐ βουλευμένων αὐτῷ συναποστρέφειν, (δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρῆσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς, οὐκ ἔτι ὄντος ὃ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετρίότητα,) πείθει μηδὲν φορᾶσθαι, μηδ' ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. Ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κτῆσιν πολλὰν ἔχαριςατο, καὶ πάσῃ περὶ αὐτοὺς σπουδῇ χρώμενος οὐκ ἐνέλιπε.

β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, βασιλεύσας τὴν ἀρετὴν γενόμενος, καὶ λογισμῷ πάντα ζωικῶν καὶ τὴν ἐξουσίαν ταμιευόμενος· ὃ δὲ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλὰ γὰρ ὅθεν ἤκοντι καὶ μετὰ τοιαύτης κακοπραγίας μεθ' ἥς προειρήκαμεν, ὑπῆρχεν. Τελευτῶσι δ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοί, ζήσαντες εὐδαιμόνως ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου. Καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν εἰς ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες ἐθαψάν ἐν Χεβρώνῃ· τὰ δὲ Ἰωσήπου ὅσα ὑστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναanaίαν ἐκόμισαν. Οὕτω γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰωσήπος ἐξώρχισε. Τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε καὶ τίσις πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναanaίης σημάτων, προδηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν Αἰγύπτου ἐξέλιπον.

ΚΕΦ. Θ'.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ βραθύμοις οὖσι πρὸς πόνοισι, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἡττοσι, καὶ ὃ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειν, συνέδη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, κατὰ βρόνον τῆς εὐδαιμονίας. Ὅρῶντες γὰρ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ πανεὶν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἥδη λαμπροῦς, καθ' αὐτὸν αὐξάνειν τούτους ὑπελάμβανον. Ὡς τε ἦσαν εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου πεπονθότες διὰ χρόνου ἡλικίας λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθλυθείας, δεινῶς ἐνύδριζόν τε τοῖς Ἰσραηλῖταις, καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. Τὸν γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυγας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τεῖχιν τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἰργοὶ τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκθαίνοντα. Πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐστρυφον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκειν καὶ τοῖς πόνοις γενέσθαι συνήθεις. Καὶ πεπρακσίων μὲν ἔτων χρόνον ἐπὶ ταύταις διήνυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις· ἀντεφιλονέικουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας θέλοντες, οἱ δὲ αἰεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων.

β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων αἰτία τῷ μᾶλλον σπουδᾶσαι περὶ τὸν ἀφανισμόν τοῦ γένους ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσεγένετο τοιαύτη. Ἰὼν

autem quum vixisset annos quinquaginta minus tribus et centum, nemine quidem majorum suorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis assequutus, quod tribui par est bonitate adeo præcellentibus. Josephus autem, rege permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic sepelivit. Ceterum fratribus recusantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in se vindicaret, quæ antea in ipsum malo animo designaverant, quum non amplius esset cui suam in eos benignitatem donaret,) suadet eis nihil extimescere, neque ipsum suspectum habere. Et quum illos secum reduxisset, magnas possessiones largitus est; nec unquam eos summa benevolentia prosequi destitit.

2. Moritur autem et ipse quum vixisset annos centum et decem, vir admirabili virtute præditus, et ratione omnia moderans et gubernans, suaque potestate bene et sapienter usus. Id quod ipsum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, et tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. Moriuntur vero et fratres ejus, quum feliciter in Ægypto vixissent. Et illorum quidem corpora posteri eorum et filii post tempus aliquod deportantes, in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, quum ex Ægypto egressi essent Hebræi. Ad hoc enim ipsos jramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, et quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerint, declarabo, ubi de causa narravero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

CAP. IX. (V.)

Accidit ut Ægyptii, quum essent delicatuli et ad laborem segnes, et maxime præter ceteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Quum enim Israelitas numero et multitudine crescere, atque ex virtute et ingenio ad labores facto divitiarum copia et abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et quum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longiquitas obliterasset, regnumque ad aliam familiam jam devenisset, inhumane tractabant Israelitas, variosque labores iis *atterendis* excogitabant. Nam et fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, et muros civitatibus circumdare, et aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterrebant, cogendo eos varias artes ediscere et laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miseria: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israelitas *nimio* labore perderent; illi vero, ut mandatis semper apparerent superiores.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam causa, cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi accidit. E sacrorum scribis quidam

ἱερογραμματέων τις (καὶ γὰρ εἰσι δεινοὶ περὶ τῶν μελόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν) ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, τεχθήσεσθαι τινα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐτὸς δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας τραφεῖς, ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κήσεται. Δεῖσας δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν βιπτοῦντας διαφθεῖρειν, παραφυλάσσειν τε τὰς ὥ-
 10 δινὰς τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς τοκετοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίαι· ὑπὸ γὰρ τούτων αὐτὰς ἐκέλευε μαινοῦσθαι, αἱ δὲ δια συγγένειαν ἐμελλον μὴ παραδῶσθαι τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν· τοὺς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος καὶ σώζειν λάθρα
 15 τολμήσαντας τὸ τεχνῆν αὐτοῖς, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γενεᾷ προσέταξε. Δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, οὐ καθὼ παιδῶν ἀπεστεροῦντο καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπουργοῦν τῶν γεννωμένων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίνοια τῆς τοῦ γένους αὐτῶν ἐπιλείψεως,
 20 φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δὲ διαλυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφορὰν. Καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. Κρατήσεις δ' ἂν οὐδεὶς τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης, οὐδὲ μυρίας τέχνας ἐπὶ τούτῳ μηχανησάμενος. Ὅ τε γὰρ
 25 παῖς, ἐν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακὴν, καὶ ἀληθὲς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις ὁ προειπὼν ἠρέθη. Γίνεται δὲ οὕτως.

γ'. Ἀμαρτίας τῶν εὖ γεγονότων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις,
 30 δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντός ἔθνους μὴ σπᾶνει τῆς ἐπιτρα-
 φησομένης νεότητος ἐπιλίπη, καὶ χαλεπῶς ἐπ' αὐτῷ φέρων, ἐκείνῳ γὰρ αὐτῷ τὸ γυναιον, ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν. Καὶ πρὸς ἱκεσίαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, παρακαλῶν οἰκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς
 35 αὐτὸν θρησκείας παραβεβηκότων, δοῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος. Ὁ δὲ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν ἱκεσίαν ἐπιπλασθεὶς ἐφίσταται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπογινώσκειν
 40 αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει, τὴν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν αὐτῷ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γενέσθαι τοσούτων πλῆθος αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων· καὶ Ἀβραμὸν μὲν μόνον ἐκ τῆς Μεσοποτα-
 45 μίας εἰς τὴν Χαναanaίαν παραγεγνημένον εὐδαιμονῆσαι τάς τε ἄλλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπους ἐχούσας πρότερον, ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀγαθῆς πρὸς τοῦτο γενομένης, τεκνώσαι παιδας, καὶ καταλιπεῖν μὲν Ἰσμαῆλ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀρά-
 50 βων χώραν, τοῖς δ' ἐκ Χετούρας τὴν Γρωγλοδύτιν, Ἰσάκω δὲ τὴν Χαναanaίαν. « Ὅσα τε πολεμῶν κατὰ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν ἠνδραγάθησε [κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε], καὶ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχετε. Ἰάκωβον δὲ καὶ τοῖς οὐχ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν

(illi enim peritil erant in conjectanda rerum futurarum vir-
 ritate) nunciat regi nasciturum illo circiter tempore He-
 braico sanguine puerum, qui nutritus Aegyptiorum quidem
 dominatum valde depressurus, Israelitas vero potentiores
 redditurus esset: virtute etiam fore præcellentissimum, et
 gloria per omnis ævi memoriam celebrem. Rex autem per-
 territus ex illius sententia mandavit ut quicquid virilis Israe-
 litarum stirpis deinceps nasceretur, in fluvium projicientes
 interimerent; atque ut obstetrices Aegyptiæ Hebræarum
 mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum ob-
 servarent; (nam illas Hebræis obstetricare jussit, quæ
 verisimiliter, quum ejusdem essent gentis, regis voluntati
 obsequerentur;) eos autem qui hoc mandatum contemne-
 rent, et clam servare fœtus auderent, cum tota familia
 perimendos esse edixit. Igitur gravis hæc perpetientibus
 visa est calamitas, non eo solum quia liberis orbarentur, et
 parentes ipsi natorum interitus ministri esse cogerentur; sed
 quia in ea erant cogitatione, fore ut genus suum funditus
 periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipsisque
 non multo post moriendum esset, malo premebantur difficili
 et inconsolabili. Atque illi quidem in hac miseria consti-
 tuti erant. Sed frustra quis Dei consilio obnitatur, mille
 licet artes ei obstruendo adhibeat. Nam et puer, de quo
 sacrorum scriba præmonuerat, elusis regiis insidiatoribus
 clam educatur; et qui prædixerat in istis, quæ ex illo nato
 eventura erant, verax fuisse comprobatus est. Atque hoc
 modo res accidit.

3. Amaram, vir nobilis inter Judæos, de gente uni-
 versa sollicitus, ne interiret defectu juventutis in spem suc-
 cessionis nutriendæ, et quod ad se attinebat valde anxius
 (nam uxor ejus uterum ferebat), in summas est angustias
 adductus. Et ad implorandum Dei auxilium conversus
 orabat ut tandem sortem eorum miseraretur, qui cultus ejus
 observatores usque exstiterant religiosi, ipsosque malis,
 quibus tunc obnebantur, liberaret, spemque Aegyptiis
 eriperet totius gentis periturae. Deus autem illius misertus,
 ejusque flexus precibus, adstitit ei per quietem, atque
 illum hortatus est, ut de futuris ne desperaret: dixitque se
 pietatem ipsorum in memoria habere, seque pro ea præ-
 mia digna semper repensurum, ut qui jam etiam majoribus
 illorum dederit ex paucis in tantam crescere multitudi-
 nem. Et Abramum quidem, solum e Mesopotamia in
 Chanaanem profectum, et cetera felicem exstitisse, et,
 quum uxor ejus, antea sterilis, postea, ut ipse voluit,
 fecunda evasisset, liberos suscepisse; atque Ismaelo quidem
 ejus posteris Arabum regionem reliquisse, Cheturæ autem
 filius Troglodytidem, Isaco vero Chanaanem. « Et quas
 res, inquit, præterea bello meis auspiciis fortiter gesserit,
 [nisi animo esse impio et ingrato videamini,] meministis.
 Contigit etiam ut Jacobus inter exterarum gentes inclare-

ἐπὶ τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐδίωκε καὶ παῖσι τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν· οὐ μετὰ ἐβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένου, ὑπὲρ ἐξήκοντά που μυριάδες ἤδη γεγονότα. Νῦν δέ με τοῦ κοινῆ συμφέροντος ὑμῶν ὅστε προνοούμενον καὶ τῆς σῆς εὐχλείας. Ὁ παῖς γὰρ οὗτος, οὗ τὴν γέννησιν Αἰγύπτῳ δεδιότες κατέκριναν ἀπολλύναι τὰ ἐξ Ἰσραηλιτῶν τικόμενα, σὺς ἔσται. Καὶ λήσεται μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ παραφυλάσσοντας, τραρεῖς δὲ παραδόξως τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τῆς παρ' Αἰγυπτίου ἀνάγκης ἀπολύσει, μνήμης δ' ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαντα, τεύχεται παρ' ἀνθρώπων, οὐχ Ἑβραίους μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐμοῦ τούτου χαριζομένου σοὶ τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γεννησόμενοις. Ἔσται δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἔξιν ἱερωσύνην αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου.

Ὁ. Ταῦτα τῆς δέμας αὐτῷ δηλωσάσης, περιεγερθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἰδὼν τὴν Ἰωαχεβέδην γυναῖκα τὴν αὐτοῦ. Καὶ τὸ δῖος ἐτι μᾶλλον διὰ τὴν τοῦ οὐνεῦρος πρόρρησιν αὐτοῖς συνίστατο· οὐ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον εὐλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέθει τοσαύτης εὐδαιμονίας ἐσομένης. Τοῖς μέντοι προκατηγγεμένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς τῆς γυναίκος παρήγαγε, λαθοῦσης τοὺς φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπικύειαν καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προσπεσεῖν τὰς ἀλγύνας. Καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες· ἔπειτα δὲ δεῖσας Ἀμαράμης μὴ κατάφυρος γένηται καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὄργην αὐτὸς τε ἀπόληται μετὰ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἐγνωμᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκῶς [τούτο δ' ἦν ἀδελφόν, ἐναποκινδυνεύειν οὐ τῷ παιδί μόνον κυρφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ] τὸν δὲ Θεὸν ἡγήτο πᾶσαν ἐκπορίσαι ἀσφάλειαν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψευδὲς γενέσθαι τῶν εἰρημένων. Ταῦτα κρίναντες μηχανοῦνται πλέγματι βύβλινον ἐμπερές τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῷ ποιήσαντες αὐταρχεῖς εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρίας ἐναπικεῖσθαι τὸ βρέφος. Ἐπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ (τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀπορράττειν εἰσοδὸν ἢ ἀσφαλτος πέφυκεν) ἐντιθέασιν τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴσαν ἐπὶ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς παραλαβὼν ἔφερε· Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κλειυσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντιπαρεξίχει, ὅσοι φερόμενον χωρήσει ὀφιομένη τὸ πλέγμα. Ἐνθα καὶ δέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπιάν ἰσχύουσιν συνέναι, πάν δ' ὅτι καὶ βουλευθεὶς πράττειν αὐτὸς τέλους ἀγαθοῦ τυγχάνον, καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὁδόν, καὶ πολλῇ περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, παρμένους δ' ἐκ παραδόξου καὶ σχεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν εὕρισκομένους τὴν εὐπραγίαν τοὺς κινδυνεύοντας

sceret ob magnam felicitatem in qua et ipse vixit, et quam liberis suis et nepotibus reliquit : quo sane cum septuaginta omnino in Aegyptum adveniente, jam ultra sexcentorum millium numerum crevisset. Nunc autem me et saluti vestrum communi prospexisse scito, et tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortus metu sanguinis Israelitici cætus perdere in animum induxerunt Aegyptii, tibi nascetur. Et illos quidem latebit qui ejus vitæ in exitum insidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Aegyptia servitute liberabit ; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed etiam alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Frit autem ipsi etiam frater tantæ præstantiæ, ut in eum habiturus sit sacerdotium et ipse et qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amaram exprefactus indicat Joachebedæ : ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non modo quod puerum mater editura esset, sed etiam magnitudine futuræ felicitatis angebantur. His tamen, quæ prænuntiata erant a Deo, fidem fecit mulieris partus, quæ, propter dolorum lenitatem, et quod violenti in eam non inciderunt cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses puerum domi secreto alunt : deinde vero veritus Amaram ne in ea re deprehenderetur, et in iram regis incurrens ipse etiam cum puero interiret et iram faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere : [nam hoc incertum erat, quum non solum puero occulte nutrito, sed et ipsi immineret periculum :] Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis ipsius constaret veritas. Hæc quum decrevisset, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structura similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita et munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen propicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem secundo vehebatur : Mariamme vero pueri soror jussu matris e regione per ripam ambula-bat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur a flumine. Et tunc demonstravit Deus, nihil quidem humanam valere sapientiam, sed quodcunque ipse velit agere, id ad bonum exitum perducere, nec voti compotes fieri qui propter securitatem suam aliis perniciem moliantur, quantalibet utantur diligentia, illos vero, qui ex Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, et ex mediis fere calamitatibus ad

τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. Τοιοῦτον γάρ τι καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενομένον ἐμφανίζει τὴν ἰσχυρὴν τοῦ Θεοῦ.

ε'. Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. Αὕτη παῖζουσα παρὰ τὰς ἡσυχίας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος θασσαμένη τὸ πλέγμα, καλυμμένη ἐπιπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς ἑαυτὴν ἐκκομίσαι. Παραγενομένων δὲ τῶν ἐπὶ τοῦτο σταλέντων, μετὰ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε μεγέθους ἕνεκά τε καὶ κάλλους. Τσαύτη γὰρ ὁ Θεὸς περὶ 10 Μωϋσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ὑπ' αὐτῶν τῶν τὰ ἔσχατα καταψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραίου γένους ἀπώλειαν, ποιῆσαι τροφῇ καὶ ἐπιμελείᾳς ἀξιοθῆναι. Κελεύει τε γυναίον ἢ Θέρμουθις ἀρθῆναι παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. Μὴ 15 προσεμένου δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλῶν ποιήσαντος γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη παρατυγχάνουσα τοῖς γενομένοις, οὐχ ὥστε ἐκ παρασκευῆς δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, Μάτην, εἶπεν, ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ τροφῇ τοῦ παιδὸς μετακαλῇ τὰς 20 γυναίκας, αἱ μὴ δὲν πρὸς αὐτὸν συγγενὲς ἔχουσιν· εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραίων γυναικῶν ἀρθῆναι ποιήσεις, τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοῦλου. Δόξαν δὲ λέγειν εὖ κελεύει τοῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι καὶ τῶν γαλουχουσῶν τινα μετελθεῖν. Ἡ δὲ, τοιαύτης ἐξουσίας λα- 25 βομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδὲν γινωσκομένην. Καὶ τὸ παιδίον ἀσμενίαν πως προφύεται τῇ θηλῇ, καὶ δεηθείσης τῆς βασιλίδος πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδίου πρὸς τὸ πᾶν.

ς'. Κἄτ' αὐτῇ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπέσοντι. Τὸ γὰρ ὕδωρ μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὕψος δὲ τοὺς [ἐξ ὕδατος] συνθέντας. Συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῇ ταύτην τίθενται. Καὶ ἦν ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόρρησιν φρονήματος τε μεγέ- 30 θει καὶ πόνων καταφρονήσαι Ἑβραῖον ἄριστος. [Ἀβραμὸς γὰρ αὐτῇ πατὴρ ἐβδόμου. Ἀμαρῆμου μὲν γὰρ αὐτὸς ἦν παῖς, ὁ δὲ Καάθου, οὗ πατὴρ Λευὶς ὁ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσαάκ γενομένος. Ἀβράμου δὲ οὗτος ἦν.] Σύνεσις δὲ οὐ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῇ· 40 τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν περιουσίαν ἐν ταῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς γεννησομένων ἐπαγγελίαν εἶγε τὰ τότε πραττόμενα. Καὶ τριετὴ μὲν αὐτῷ γεννημένῳ θαυμαστὸν ὁ Θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρ- 45 ἀνάστημα· πρὸς δὲ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλότιμος ἦν οὕτως ὡς Μωϋσῆν θασάμενος μὴ ἐκπαλῆναι τῆς εὐμορφίας. Πολλοὶς τε συνέβαινε καθ' ὅδον φερομένῳ συντυγχάνουσιν ἐπιστρέφειν αὐτῷ μὲν ὑπὸ τῆς ὀφθαλμοῦ τοῦ παιδός, ἀπείναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ προσευ- 50 σκολεῖν αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄχρατος περὶ αὐτὸν οὐρα κατέχει τοὺς ὀρώντας.

ζ'. Ὅντα δ' αὐτὸν τοιοῦτον ἢ Θέρμουθις παῖδα ποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. Καὶ ποτε κομίσασα

felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod et huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

5. Thermuthis regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectat, et fiscellam a flumine deferri animadvertenterat, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est quum ob ejus magnitudinem, tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysen prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutrirī et educari, qui propter ejus nativitatem et ut ceteros ex Hebræorum stirpe perderent, malorum extrema decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem adduci quæ puero ubera admoveret. Qui quum non admitteret mammam, sed aversaretur, idemque alia post aliam advocata faceret, Marianne quæ hisce interfuit, non quasi data opera, sed spectatum veniens, « Nihil agis, inquit, o regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Quæ quum recte monere videretur, jussit ipsam *regina* hoc negotium exsequi, et lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum dele- 60 rens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est : atque, rogante etiam regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

6. Deinde ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant *mo*, yses vero qui [ex aqua] servati sunt. Ex ambobus igitur nomen componentes hoc ei indiderunt. Ac sine dubio, prout Deus prædixerat, et magnitudine animi et laborum despicientia Hebræos omnes antecellebat. [Nam erat ab Abramo patre septimus. Ele- 65 nim is Amaramæ filius erat; ille vero Caathi; cujus pater Levis erat Jacobi filius, qui natus erat Isaco. Hic vero filius erat Abrami.] Puero autem non pro ætate accrevit ratio et intelligentia, sed ejus modum longe excedens, sapientiam et eruditionem qualis proveciori ætati conveniret ostendit, et quæ tum gerebat majorum, quum ad virilem ætatem pervenisset, gerendorum spem fecerunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus staturæ proceritatem : venustate autem tanta fuit, ut nemo ab omni ele- 70 gantia adeo alienus esset, quin Moyse conspecto ejus formæ præstantia percelleretur. Multisque accidebat ei dum circumferretur obviam factis ut sese ad conspectum pueri converterent, et relictis seriis negotiis ei curiose contem- plando vacarent. Nam et puerilis gratia, quæ in eo erat multa et cum simplicitate conjuncta, spectantes retinebat.

7. Hunc tanta forma et indole Thermuthis sibi filium adoptat, quod sobole legitima carebat. Et quum aliquando

τὸν Μωϋσῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς φρονίσειε διαδοχῆς, εἰ καὶ βουλῇσει Θεοῦ μὴ τύχοι παῖδος γνησίου· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν, « ἀναθρεψέμενη παῖδα μορφήν τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θυμασιώως δὲ αὐτὸν καὶ παρὰ τῆς τοῦ ποταμοῦ λαοῦ χάριτος, ἑμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιῆσαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας διάδοχον. » Ταῦτα λέγῃσα ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐντίθησι τὸ βρέφος. Ὁ δὲ λαβὼν καὶ προστερνισάμενος κατὰ φιλοφρόνησιν 10 χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. Κατατρέφει δ' ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, περιελούμενος αὐτὸ κατὰ νηπιότητά δῆθεν, ἐπέθαινε τε αὐτὸ τοῖς ποσὶ. Καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. Θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ 15 προειπὼν ἐπὶ τῇ ταπεινώσει τῆς Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτείνειν, καὶ δεινὸν ἀναχραγῶν, « οὗτος, εἶπε, βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶναι. Καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει διὰ τοῦ γεγονότος, ἐπιβεβηκώς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ πατῶν τὸ διάδημα. Τοῦτον οὖν ἀνελὼν Αἰγυπτίους μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἄνες, Ἑβραίους δὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θάρρους ἀρελοῦ. » Φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θέρμουσις ἐξαρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν ζῶνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ 20 Θεοῦ παρασκευάσαντος, ὃ πρόνοιᾳ τῆς Μωϋσεῶς σωτηρίας ἦν. Ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. Καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν εὐέλπιδος εἶναι περὶ τῶν ὧων, δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγύπτου τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ· μηδενὸς δὲ ὄντος φανεροῦ 25 βῶν καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγενῇ αἰετῆς εἰσπορήσεως, ἣ τῶν ἄλλων τις, ὃ πλεόν ὑπὲρ ὠσελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν), ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

ΚΕΦ. Ι'.

Μωϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γεννηθεὶς 30 καὶ τραφεὶς καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανεράν τοις Αἰγυπτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ἐπὶ ταπεινώσει μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες (πρόσκατοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις) ἐμβολόντες εἰς τὴν χώραν 35 τῶν Ἑβραίων ἐφέρον καὶ ἤγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. Οἱ δ' ὑπ' ἐργῆς στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς κατατροπῆσεως, καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχυρῶς εἰς τὴν οἰκίαν διεσώθησαν φυγόντες. Ἐπικλούθησαν δὲ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ 40 μιλιαῖας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπὶ πλείον ἥπτοντο, καὶ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτι αὐτῶν ἀπέχοντο. Ὡς δὲ τὰ γειτνιώντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, προὔδυσαν ἄχρι Μέμφεως καὶ 45 τῆς θαλάσσης, οὐδεμιὰς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. Τῷ δὲ κακῷ πιεζόμενοι πρὸς χρησμούς Αἰγύπτου καὶ μαντείας τρέπονται. Συμβουλευσάντος δ'

Moysen ad patrem adduceret, hunc illi ostendit, quo de successore cogitaret, si ita voluerit Deus ut ipsi filius non nasceretur: atque ad eum sic loquebatur: « nutriti puerum « forma divinum et animo generosum; et quum mirabiliter « ipsum ex fluvii benignitate acceperim, mecum quidem « statui ut filius meus esset, tui vero imperii successor ». Hæc dicens infantem deposuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens et pectori apprimens, filiae gratificaturus comiter diadema ei imposuit. Moyses autem in terram dejecit, pueriliter scilicet illud detrahens, suisque pedibus conculcavit. Idque visum est regno mali aliquid portendere. Quum vero hanc rem conspexisset sacrorum scriba, qui ex ejus nativitate Ægyptiorum imperium depressum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, et terribiliter exclamans, « Hic est, » inquit, ille puer, o rex, quem si « occiderimus, nos securos fore declaravit deus. Et vaticinio dat testimonium facto, insultando tuo regno et diadema calcando. Hunc igitur perimens, Ægyptios quidem « illius metu libera, Hebræis vero spem et fiduciam, quam « in eo posuerunt, adime ». Ipsum autem prævenit Thermuthis, quæ puerum abripuit: et ad eum tollendum segnior factus est rex, quod Deus, cui curæ erat Moysis salus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratissime. Et Hebræis quidem contigit ut ex eo magnam de summa rerum spem conciperent, Ægyptiis vero ut suspecta esset ejus institutio. At quum nihil manifestum esset (propter quod occidisset eum aut rex quamvis cognatum ex adoptione, aut alius quispiam, cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præsentia magis fidere daretur), ab ejus cæde abstinerunt.

CAP. X.

Et quidem Moyses, eo quo diximus modo natus et educatus, quum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque natum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam ulturi, prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero terri fuga ad suos se recuperunt. Æthiopes fugientibus instabant: et ignaviae sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin in dies novos impetus facerent. Quumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin et mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate pressi Ægyptii ad oracula et divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset deus ut in

αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Ἑβραίῳ, κелеύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα παρασχεῖν τὸν Μωϋσῆν στρατηγὸν αὐτῷ γενησόμενον. Ἡ δὲ ὄρκους ποιησάμενη, ὥστε μηδὲν διαβείναι κακὸν, παραδίδωσιν, ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας, οἱ κτείναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδούντο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας.

β. Μωϋσῆς δὲ ὑπὸ τε τῆς Θερμούθιδος παρακλη-
10 θείς καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. Ἐχαιρον δ' οἱ ἱερογαραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν, Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τοὺς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσαντες ἀρετῇ καὶ τὸν Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι, οἱ δὲ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς
40 ἐσομένου τοὺς Αἰγυπτίους, διὰ τὸ Μωϋσῆν αὐτὸν στρατηγεῖν. Ὁ δὲ, φάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔροδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγεν, οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. Ἐνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως
20 θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποίησατο. Τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὕσης δόδεχθαι διὰ πλῆθος ἐρπετῶν, (παμφοριώτατ' ἔστι τούτων, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνῃ τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ καὶ τῷ τῆς θύελλας ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἔστι καὶ πετεινὰ,
21 ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προῖδομένους ἀδικεῖν ὑπερπετῇ γινόμενα,) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῇ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. Πλέγματα γὰρ ἐμπερὶ κιδωτοῖς ἐκ βύβλου κατασκευάσας καὶ πληρώσας ἰβέων ἐκόμιζε.
30 πολεμιώτατον δ' ἔστι τοῖς ὄρεσι τοῦτο τὸ ζῷον· φύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένους καὶ ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἀρπαζόμενοι καταπίνονται. Χειροθήεις δ' εἰσὶν αἱ ἰβεὶς καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄρεων γένος ἄγριοι. Καὶ περὶ μὲν τούτων παρήμειον νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ἑλλήνων τῆς ἰβέως τὸ εἶδος. Ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταῦταις ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἐρπετῶν φύσιν ἐπαφείας αὐτοῖς καὶ προπολεμούσας χρω-
35 μένος. Τοῦτον οὖν δόδευσας τὸν τρόπον οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται, τὰς τε πόλεις αὐτῶν ἐπῆει καταστρεφόμενος καὶ φόνος πολλὸς τῶν Αἰθίοπων ἐπράττετο. Καὶ τῆς διὰ Μωϋσῆν εὐπραγίας γενομένης τὸ τῶν Αἰγυπτίων στρα-
40 τεῦμα πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν, ὡς περὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. Καὶ τέλος συνελαθόντες εἰς Σαβὰ πόλιν βασιλεῖον οὖσαν τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης Μερὸν μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. Ἦν δὲ δυσπολιορκητὸν σφόδρα τὸ
50 χωρίον, τοῦ τε Νείλου περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀσταπόου καὶ Ἀσταβόρα δυσμάχῃον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ βέρυμα ποιοῦντων. Ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείρους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς

auxilium advocarent Hebraeorum, filiae imperat rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis praeficeretur. Illa ipsum regi in manus tradidit, iurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus strueret, magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, et sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus open desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

2. Moyses autem, a Thermuthi pariter ac rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribae gentis utriusque gaudebant, Aegyptiorum quidem, quod hostibus ejus virtute devictis foret ut Moysen dolo tollerent, Hebraeorum vero quod sibi daretur Aegyptiorum servitutem effugere, Moyse duce et imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias eduxit, non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terrae. Qua ex re mirum in modum ostendit quantum sapientia polleret. Quum enim haec via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem, (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, et noxiis viribus et insolito aspectu plurimum differentes, et in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed et sublimes eximproviso malum inferant,) commentus est, ut securum et innoxium iter exercitui praestaret, strategema plane mirandum. Fiscellas enim e papyro in cistarum formam conficiendas curavit, et ibibus complens secum deportavit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum: nam et eos insectantes fugitant, et inter fugiendum sicut a cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt et mansuetae, inque serpentum genus solum immaniter saeviunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, quum non ignorent Graeci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram istis bestiis referant, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus usus serpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Aethiopibus inopinanti-
bus supervenit, et cum iis congressus victoriam reportavit, spemque Aegypti occupandae illis abstulit: urbes etiam eorum adortus evertit, et ubique magna caedes Aethiopum patrabatur. Porro Aegyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter gestas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Aethiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Saba regiam Aethiopiae compulsi, quam postea Cambyses, a sorore sua nomine imposito, Meroen appellavit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille pene inexpugnabilis, Nilo urbi circumfuso et circumdato, aliisque fluviiis, Astapo et Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora sita ut insula habitat, quod murus validus illi circumductus est, et hostibus quidem obiectos fluvios habet, atque ag-

πολεμίου πρόβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, γύματι
 τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥστε ἀνεπίτλυστον εἶ-
 ναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων· ἀπερ καὶ
 τοῖς περαιωσμένοις τοὺς ποταμοὺς ἀπορον ἐποίει τῆς
 πόλεως τὴν ἄλωσιν. Φέροντι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ
 τὴν τοῦ στρατεύματος ἀργίαν, (εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτολ-
 μων ἀπαντᾷ οἱ πολέμιοι,) συνέτυχέ τι τοιοῦτον· Θάρβις
 θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθίοπων βασιλέως· αὕτη τὸν Μωϋσῆν
 κλησίων τοῖς τείχεσι προσάγοντα τὴν στρατιάν καὶ μαχόμε-
 νον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἐγ-
 χειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τῷ Αἰγυπτίῳ αἰτιον,
 ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς εὐπραγίας ὑπο-
 λαμβάνουσα καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς κατ'
 αὐτῶν κατωρθωμένοις, τοῦ περὶ τῶν ὄλων κινδύνου,
 εἰς ἔρωτα δεινὸν ὥλισθεν αὐτοῦ. Καὶ περιόντος τοῦ
 πάθους πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτά-
 τους διαλεγομένη περὶ γάμου. Προσδεξαμένου δὲ τὸν
 λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου
 πίστεως ἐνόρκους ἢ μὴν ἄρξασθαι γυναῖκα, καὶ κρατή-
 σαι τῆς πόλεως μὴ παραδοῖσθαι τὰς συνθήκας,
 φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. Καὶ κατὰ τὴν ἀναίρε-
 σιν τῶν Αἰθίοπων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ συνετελεῖ τὸν
 γάμον ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς
 τὴν ἐαυτῶν γῆν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Οἱ δὲ ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως μῖσος ἐκ τούτων
 πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον καὶ θερμότερον ἀπτεσθαι τῶν
 κατ' αὐτοῦ βουλευμάτων ἤξλου, ὑπονοοῦντες μὲν μὴ
 διὰ τὴν εὐπραγίαν νεωτερίσειε κατὰ τὴν Αἴγυπτον,
 ὑδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τῆς σφαγῆς. Ὁ δὲ
 καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος ἐπίνοιαν,
 ὑπὸ τε φόβου τῆς Μωϋσέως στρατηγίας καὶ ὑπὸ
 φόβου ταπεινώσεως· ἐπειχθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἱερογραμμα-
 τῶν ὅς τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναίρεσει. Φθά-
 σας δὲ τὴν ἐπιβουλὴν καταμαθεὶν λαθὼν ὑπέξεισι,
 καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων ποιεῖται διὰ τῆς ἐρήμου
 τὸν ὁρασμὸν καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς
 ἑλθόντας, ἀπορὸς τε ὧν τροφῆς ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ
 κατατρονῶν. Εἷς τε πόλιν Μαδιανὴν ἀφικόμενος πρὸς
 τὴν μὲν Ἐρυθρὰν θαλάσσην, κειμένην, ἐπώνυμον δὲ ἐνὸς
 τῶν Ἀβραμῶν γενομένου ἐκ Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς
 ἐπὶ τινος φρέατος, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρίας
 ἰκνέει, μεσημβρίας οὔσης, οὐ πόρρω τῆς πόλεως.
 Ἐν αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι,
 συστήσασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον
 ἐφορμῇ παρασχούσα.

β'. Τῶν γὰρ χωρίων δυσὸδρων ὄντων προκατελάμ-
 βησαν οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ προεξανωλ-
 μένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, σπανίζοι ποτοῦ τὰ
 βρέμματα. Παραγίνονται οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἐπὶ τὰ παρό-
 ντα ἀέλαται, Ῥαγουήλου θυγατέρες, ἱερεῖς καὶ πολλῆς
 ἡγουμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις, αἱ τῶν τοῦ
 πατρὸς ποιμένων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτην ὑποου-

geres magnos post murum ad inundationes arcendas, quum
 fluvii intumescerent majorem cum impetu deferuntur; quae iis
 etiam, qui flumina trajecerunt, urbem expugnata difficilem
 reddebant. Quum ergo aegre ferret Moyses exercitum
 otiosum desiderare, (nam manus conserere non ausi sunt
 hostes,) tale quiddam accidit: Tharbis filia erat regis Ae-
 thiopum: haec Moysen exercitum moribus admoventem,
 et egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quae exco-
 gitaverat et aggressus erat mirata, ipsumque et Aegyptiis,
 libertatem desperantibus, felicitatis auctorem existisse
 existimans, et Aethiopes, gloriantes de rebus praecclare
 contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehe-
 menti ejus amore capta est. Atque crescente affectu, ser-
 vos sibi fidissimos ad ipsum mittit, conjugium suum offe-
 rens. Illo vero assentiente, ea conditione ut sibi tradere-
 tur urbs, fideque jurejurando firmata, se ducturum eam
 uxorem, atque urbe dedita pactis mansurum esse: dictum
 factum. Et postquam ob extinctos Aethiopes gratias
 Deo egerat, nuptias celebravit Moyses, atque Aegyptiorum
 exercitum domum reduxit.

CAP. XI.

Illi vero, quod salutem a Moyse acceperint, odium illi
 pro gratia reposuerunt, studioque majorem ei struxerunt in-
 sidias: suspicantes quidem ne rebus prospere gestis elatus
 aliquid novi in Aegyptiorum damnum moliretur, regem
 vero admonentes ut eum interficeret. Illi autem et ipsi
 hac de re insederat cogitatio, partim ex invidia ob Moysis
 expeditionem, partim ex metu depressionis; instigatus vero
 a sacrorum scribis vehementi flagrabat desiderio Moysen
 perimendi. Verum ut primum de insidiis audiverat Moyses,
 clam se subduxit, atque viis a custodibus obsessis, per soli-
 tudinem fugam instituit et qua evasurum inimici minime
 poterant suspicari: et quamvis ciborum laborarit inopia, eam
 tamen patienter et magnanime superat. Et quum ad urbem
 Madianam pervenisset, in Rubri quidem maris litore sitam,
 ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum dominatam, super
 puteum quendam sedens a lassitudine et miseria quiescebat,
 quum meridies esset, non procul ab urbe: ubi ei suboritur
 negotium ex consuetudine more illic viventium, quod vir-
 tutem ejus illustravit et ad meliora viam aperuit.

2. Quum enim istis regionibus aquarum sit penuria, ope-
 ram dabant pastores ut primi puteos occuparent, ne, aqua ab
 aliis exhausta, sua potu egerent pecora. Ad puteum igitur
 accedunt septem virgines sorores, Ragueli, sacerdotis et
 ab istius loci incolis magno in honore habiti, filiae, quae
 patris greges curantes (mulieribus etiam ad hoc ministerium

γλαν εἶναι καὶ γυναῖξιν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Ἑρωγλο-
 δύταις, φθάσαι τὸ αὐταρχεῖν ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέ-
 σπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις εἰς δεξαμενάς, αἱ πρὸς ἐκ-
 δοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. Ἐπιστάντων δὲ ποι-
 μένων καὶ ἀπελευθύνων τὰς παρθένους, ὥστ' αὐτοὺς
 τοῦ ὕδατος κρατεῖν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγισάμενος εἶναι
 περιδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν
 ἀνδρῶν εἶσαι κρεῖττονα γενέσθαι τοῦ τῶν παρθένων
 δικαίου, τοὺς μὲν εἴρξε πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ
 10 παρῆγε τὴν δέουσαν βοήθειαν. Αἱ δὲ εὐεργετηθεῖσαι
 παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τὴν τε ὕβριν τῶν ποιμένων
 αὐτῷ διηγούμεναι καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ξένου, παρε-
 κάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιάν μηδ'
 ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν. Ὁ δὲ τὰς τε παῖδας ἀπεδέξατο τῆς
 15 περὶ τὸν εὐεργετηχότα σπουδῆς, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς
 ὄψιν ἐκέλευεν ἄγειν αὐτῷ τευζόμενον χάριτος δικαίας.
 Ὡς δ' ἦκε, τὴν τῶν θυγατέρων ἀπεσήμεναι αὐτῷ
 μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοήθειᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυ-
 μάζων οὐκ εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν καταθέσθαι τὴν
 20 ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ
 μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς εὐ-
 ποίας. Ποιεῖται δ' αὐτὸν οὐδὲν καὶ μίαν τῶν θυγατέ-
 ρων πρὸς γάμον εἰδῶσιν, τῶν τε θρεμμάτων (ἐν τούτοις
 γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις)
 25 ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

ΚΕΦ. IB'.

Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιοῦτων τυχὼν παρὰ τοῦ Ἰοθόρου
 (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπικλήμα τῷ Ῥαγουήλῳ), διῆγεν αὐ-
 τόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. Χρόνῳ δ' ὕστερον νέ-
 μων ἐπὶ τὸ Σιναιὸν καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια·
 30 τοῦτο δ' ἐστὶν ἐξηλōτατον τῶν ταύτῃ ὄρων καὶ πρὸς
 νομάς ἀριστον, ἀγαθῆς φουμένης πόας, καὶ διὰ τὸ
 δοῦσαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεόν, οὐ κατανεμη-
 θεΐσης πρότερον, οὐ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν
 ποιμένων. Ἐνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ τυγχάνει θαυμα-
 35 σιον. Πῦρ γὰρ θάμνον βάτων νεμόμενον τὴν περὶ
 αὐτὸν γλῶττι τό τε ἄνθος αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ
 τῶν ἐγκαρπῶν κλάδων οὐδὲν ἤγναισε, καὶ ταῦτα τῆς
 φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. Ὁ δὲ καὶ
 αὐτὴν μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν παράδοξον γενομένην· κα-
 40 τεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον φωνὴν τοῦ πυρὸς ἀφιέντος καὶ
 ὀνομαστὶ καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς
 τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον,
 εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀνῆκτο διὰ τὸ εἶναι
 θεῖον, ἐσήμεινε, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς ὡς πορ-
 45 ρωτάτῳ χωρεῖν καὶ ἀρχεισθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν
 ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ
 μηδὲν ἐπὶ τούτοις περισσώτερον. Προηγόρευε τε τὴν
 ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ ἀνθρώποις, τοῦ
 Θεοῦ συμπαρόντος· καὶ θαρροῦντα ἐκέλευεν εἰς τὴν
 50 Αἴγυπτον ἀπέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων
 πληθύνος ἐσόμενον καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγε-
 νεῖς ἀπαλλάξοντα. « Καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησί,

patrio Troglodytarum more adhibitis) forte, antequam alii
 venerint, satis aquae pecoribus suis in alveos, ei usui pa-
 ratos, e puteo extraxerant. Pastoribus autem aliquanto
 post venientibus et virgines depellentibus, ut aquam sibi-
 met haberent, Moyses, rem indignam ratus virgines ne-
 gligere injuriam passas, sinereque vinum virorum plus
 valere quam jus feminarum, illis quidem obstitit inique
 agere volentibus, his vero, ut par erat, auxilium tulit. At
 illae, hoc beneficio accepto, patrem adjuvant, et pastorum
 injuriam et quomodo ab hospite adjunctae fuerint, ei retule-
 runt, rogabantque ne illi haec gratia periret, meritumve
 desideraretur praemium. Ille autem quum filiarum in be-
 nefactorem gratum collaudavit animum, tum jussit Moysen
 coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Post-
 quam vero aderat, et indicavit ei filiarum de ejus ope et
 auxilio testimonium, et virtutem ejus admiratus, non in
 ingratos hoc ab eo beneficium collocatum aiebat, sed in tales,
 qui non modo parem ei gratiam referrent, sed et paullo
 cumulatiorem. Atque ipsum adoptat filium, eique filia-
 rum unam matrimonio elocat: ad haec pecorum, in quibus
 universae olim barbarorum opes erant, curatorem eum ac
 dominum constituit.

CAP. XII.

Et Moyses quidem istis affectus beneficiis a Iothoro (id
 enim Raguelo cognomentum erat), illic commorabatur in
 gregibus pascendis occupatus. Postea vero quum pecus
 pasceret, in montem Sinæum qui appellabatur pastum
 egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus
 est et pascuis commodissimus, utpote optimis herbis abun-
 dans, et quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi
 habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus
 in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est
 prodigium. Ignis enim dum rubi fruticem corripere, vi-
 riditatem ejus et flores innoxia flamma praeteriit, nec ra-
 morum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet
 et vehementer emicuerit. Ille autem rei quidem novitate
 et miraculo percussus est; at multo magis obstupuit,
 quum vocem ignis emitteret, et nominatim ipsum com-
 pellaret ejusmodi verbis, quibus et temeritatem ejus re-
 prehendit, qui non sit veritus locum sacrum adeoque homi-
 nibus hactenus inaccessum calcare, et consulto ut quam
 longissime a flammis abscederet et contentus esset iis quae
 vidisset, propter virtutem suam et quod magnorum viro-
 rum soboles esset, ceterum ulterius nihil curiose inquire-
 ret. Quin et praedixit ei quantum honorem et gloriam, Dei
 auspiciis et auxilio, consequuturus esset apud homines;
 jussitque fidenter in Aegyptum proficisci, futurum illic du-
 cem ac ductorem populi Hebraici, cognatosque liberaturum
 ab iniqua Aegyptiorum dominatione. « Nam et terram, in-

ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἀβραμὸς ὥκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος, καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. » Ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους ἐκ τῆς Αἰγύπτου θυσίας ἐκέλευε χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκτελεῖσαι τὸν τόπον. Τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεο-
κλυτεῖται.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς τε εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, « δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, ὡ δέσποτα, ἣν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἷα φανεράν γενομένην, μανιδώτερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι· πλὴν ἀπορῶ πῶς ἂν ἰδιώ-
της ἀνὴρ καὶ μηδεμίαν ἰσχύν εὐπορῶν ἢ πείσω λό-
γους τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἣν ἀρτί κατοικοῦσι γῆν
10 ἐπισθαί μοι πρὸς ἣν αὐτοὺς ἡγοῦμαι, ἢ ἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσι, πῶς ἂν βιασαίμην Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν ολ-
κίαν αὐξοῦσιν εὐδαίμονιαν. »

γ'. Ὁ δὲ Θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβούλευε θαρ-
ρεῖν, ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσθαι, καὶ οὐδ' ἂν δέη μὲν λόγων, πειθῶ παρῆξει, οὐδ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. Ἐκέλευε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντα πιστὴν ὧν ὑπισχνεῖται λαμβάνειν. Καὶ ποιή-
σαντος δράκων ἐῖρπε, καὶ συνειλούμενος σπειρηδὸν ὡς
20 θώκουσιν ἐπ' ἀμύνη τὴν κεφαλὴν ἐπανένεινεν, εἴτα πάλιν βάκτρον ἦν. Μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιάν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. Ὑπακούσας δὲ λευκὴν καὶ πᾶν τὴν χροάν ὁμοίαν προεκόμισεν, εἴτ' εἰς τὸ σύν-
της κατέστη. Κελευσθεὶς δὲ καὶ τοῦ πλησίον ὕδα-
τος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐχέαι, ὅρᾳ τὴν χροάν αἱματῶ-
δι γενομένην. Θαυμάζοντα δ' ἐπὶ τούτοις θαρρεῖν παρ-
εκέλευτο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμε-
νον· καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεῦσθαι παρὰ πᾶσι χρῆ-
σθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμας ἐντο-
30 λὰς ποιεῖς· κελεύω δὲ μηδὲν εἶ μελλήσαντά τε σπεύδειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον πλεῖω ποιεῖν τούτων Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ
40 θεῖον, θεατῆς γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατῆς γενομένος, εὐδαίμενος αὐτῷ καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεσθεὶς, ἠντιβόλει μὴδὲ ὀνόμα-
τος αὐτοῦ γνώσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεσχηκότης καὶ ὀφείας ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν,
45 ἵνα θῶν ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρῆναι τοῖς ἱερείοις παρ-
ακλή. Καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσ-
τηρίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν·
περὶ ἧς οὐ μοι θεμιτὸν εἰπεῖν. Μωϋσῆς μὲν τοῖς
σημείοις τούτοις οὐ τότε μόνον, διὰ παντὸς δ' ὁπότε
50 ληθῆναι συνετύγχανεν· ἐξ ὧν ἀπάντων πλέον περὶ τῆς
ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῇ παρα-
στάτην ἔχειν πιστεύουσιν τοὺς τε οἰκείους σώζειν ἡλπίζει
καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοὺς περιβαλεῖν.

quit, istam beatam habitaturi sunt, quam Abramus gentis vestrae auctor olim tenuit, et bonis omnibus affluent, ad haec te eos tuaque sapientia deducente. « Verum postea-
quam Hebraeos ex Aegypto eduxerit, jussit ut illo in loco sacrificium gratiarum actionis ipsi offerret. Et haec quidem
verba ex igne Dei voce emissa audivit.

2. Moyses autem iis quae viderat attonitus, multoquema-
gis his quae audierat, infit, « potentiae quidem tuae diffidere,
domine, quam et ego veneror et majoribus meis praesentem
fuisse novi et propitiam, majoris esse dementiae reor quam
quae in me potest incidere : attamen non intelligo quo
modo homo privatus et nullis viribus munitus vel popula-
ribus meis persuadere potero ut relicta terra quam nunc
habitant me sequantur quo ipse eos deducturus sum, vel,
etiamsi persuasero, quo modo Pharaothem eo redigam ut
dimittat Hebraeos, quorum opera et labore Aegyptiorum
felicitas augetur. »

3. Deus autem ipsi de omnibus bene sperare consulit,
se adfuturum esse pollicitus, et ubi verbis futurum esset
opus, suadelam seipsi praebiturum, ubi vero operibus, vim
magna patrandi largiturum. Mox jussit ut virga in terram
projecta fidem promissorum acciperet. Quo facto, draco
repebat, et in spiras convolutus caput sursum attollit, quasi
persequentibus minaretur vindictam, ac mox denno in
virgam conversus est. Post hoc dextram in sinum abdere
praecipit. Cum vero paruisset, candidam protulit, et colore
calci similem : deinde pristinam ad formam reversa est.
Jussus porro aquam e propinquo haustam humi effundere,
vidit in colorem sanguineum mutatam. Haec autem dum
miratur, ut animum reciperet hortatus est et pro certo haberet
se maximum ei adiutorem affore ; utque apud omnes his pro-
digiiis uteretur ad fidem faciendam, te a me missum id so-
lum agere ut mandata mea exsequaris. Fac quod impero,
nec mora sit ulla, quin Aegyptum te conferas, nocte dieque
properans ; nec, dum tempus cunctando extrahis, id He-
braeis duram servientibus servitutem producas.

4. Moyses autem nihil amplius dubitans de iis quae pro-
minerat Deus, spectator utique tot signorum factus et au-
ditor, precatus ut eandem potentiam etiam in Aegypto
experiretur, supplex orabat ut sibi nominis sui notitiam
non invideret, sed de sui appellatione certiore faceret,
quem conspectu et colloquio suo dignatus fuerat ; ut illi
aliquando sacrificaturus nominatim ejus praesentiam invo-
caret. Tum Deus nomen suum ei enunciat, hominibus
non antea patefactum : quod effari mihi nefas est. Moysi
vero non tunc tantum, sed quotiescunque res postularet,
talium prodigiorum facultas aderat. Per omnia haec por-
tenta magis etiam de veritate persuasus ob rubum arden-
tem, credensque Deum auxiliatorem sibi fore propitium, et
populares suos se liberaturum esse sperabat et Aegyptii
cladem illaturum.

ΚΕΦ. ΙΓ.

CAP. XIII.

Καὶ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα
 Φαραώθην, ἐρ' οὐπερ αὐτὸς ἔφυγε, δέεται Ῥαγουήλου
 συγχωρῆσαι κατὰ ὠφελειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς
 Αἴγυπτον ἔλθειν· καὶ παραλαβὼν τὴν Σαπφώραν, ἣν
 5 γεγαμήκει, τοῦ Ῥαγουήλου θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐ-
 τῆς παῖδας, Γῆρσον καὶ Ἐλεάζαρον, ὁρμήσεν ἐπὶ τὴν
 Αἴγυπτον. Τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων Γῆρσος μὲν σημαί-
 νει κατὰ Ἑβραίων διάλεκτον ὅτι εἰς ξένην ἦν γῆν,
 Ἐλεάζαρος δὲ, συμμάχῳ τῷ πατρὶ καὶ θεῷ χρησάμενον
 10 αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. Γενομένων δ' αὐτῶν
 πλησίον τῶν ὄρων, ὁ ἀδελφὸς Ἀαρὼν ὑπήντησε τοῦ Θεοῦ
 κελεύσαντος· πρὸς θν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συν-
 τυχόντα καὶ τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντολάς. Προσιούσι δ' αὐ-
 τοῖς ὑπηντίαζον Ἑβραῖον οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν πα-
 15 ρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς Μωϋσῆς τὰ σημεῖα
 διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσγεν αὐτῶν
 τὴν ὄψιν. Οἱ δὲ ὑπ' ἐκπλήξεως τῶν παρὰ δόξαν αὐτοῖς
 ὁρωμένων ἀνεθάρσουν καὶ περὶ τῶν ὄρων ἦσαν εὐελπι-
 δες, ὡς Θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν.
 20 β'. Ἐπεὶ δὲ καταπειθεῖς ἔχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους
 ὁ Μωϋσῆς καὶ οἷς ἂν κελύσει τούτοις ἀκολουθήσειν
 ὁμολογούντας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται
 πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα,
 καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰθίοπων κα-
 25 ταπρονουμένους καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας
 ἐδήλου, στρατηγία καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰ-
 κείων, ὅτι τε κινδυνεύσειεν ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν
 ἀμοιβὰς οὐ δικαίαις κομιζόμενος ἀνεδίδασκεν, τὰ τε κατὰ
 τὸ Σιναιὸν ὄρος αὐτῷ συντυχόντα καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ φω-
 30 νὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ὁ αὐτῷ προστάζειεν
 ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο,
 παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδῶν ἵστα-
 σθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.
 γ'. Χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ
 35 παρέσγεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σιναιὸν
 ὄρος γενομένα. Ὁ δὲ ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν
 ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίους
 δουλείαν καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἀρίστην πεποιη-
 μένον, καὶ θεραπουργίας καὶ μαγείαις καταπλήζειν
 40 ἐπικειρηκότα. Καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων κλεύει τοὺς
 ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὀψεις αὐτῷ παρασχεῖν ὄραν, ὡς Αἴγυ-
 πτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν περὶ τούτων ἐπιστήμην,
 [καὶ ὅτι μὴ μόνος ἐμπειρος ὧν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται,
 τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ παραδοχὸν ἀναφέρειν πιθανὸς ὡς παρ'
 45 ἀπαιδεύτους ὑπάρχειν,] καὶ μεθεμένον ἐκείνῳ τὰς
 βακτηρίας ὀράκοντες ἦσαν. Μωϋσῆς δ' οὐ καταπλα-
 γείς, «οὐδ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς Αἰγυπτίων
 σοφίας καταπρονῶ· τοσῶδε μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ
 50 πραττόμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημι, ὅσω
 τὰ δεικτὰ τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. Δεῖξω δὲ οὐ κατὰ
 γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τάμα, κατὰ δὲ
 Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φαινόμενα. » Καὶ ταῦτ' εἰ-

Quumque fama accepisset Pharaöthen Ægyptiorum regem,
 sub quo ipse fugerat, esse defunctum, petiit a Raguelo, ut
 sibi non gravate concederet cognatorum suorum bono in
 Ægyptum proficisci : et assumpta Sapphora, quam uxorem
 duxerat, Ragueli filia, liberisque ex ea susceptis, Gerso
 et Eleazaro, properavit in Ægyptum ire. Istis autem ex no-
 minibus Gersus quidem juxta Hebræorum linguam signifi-
 cat quod in terram peregrinam venerit : Eleazarus vero,
 quod dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At quum nou
 longe a limitibus abessent, Dei jussu ei obviam fit Aaron
 frater : cui indicavit quæ in monte acciderant quæque sibi
 præceperat Deus. Illis autem ulterius progressis occurre-
 runt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudive-
 rant : quibus Moyses miracula, quod sibi ea narranti fidem
 non habuerint, ob oculos posuit. Illi vero in admirationem
 eorum, quæ necopinantes viderant, traducti, animos sum-
 pserunt, et de omnibus spem bonam conceperunt, tan-
 quam Deo securitati ipsorum provisuro.

2. Quum vero Hebræos jam sibi obsequentes haberet
 Moyses, eoque deductos ut in potestate ipsius se futuros
 pollicerentur et præ se ferrent libertatis desiderium, re-
 gem adiit regni gubernaculo nuper admotum, atque ei
 commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros
 eorum vastantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ
 labores, tanquam suorum rem egerit, perferens ; ipsumque
 edocuit, ut pro istis summum adierit discrimen, nec dignas
 pro meritis gratias ab illis acceperit : pariter etiam quæ
 sibi in monte Sinæo contigerant, quum voces a Deo prola-
 tas, tum et rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat
 faciendam, sibi visa sigillatim exposuit, eumque obtestatus
 est ne incredulus Dei voluntati esset impedimento.

3. Rege autem irridente, re ipsa ei specimen dedit Moyses
 prodigiorum quæ in monte Sinæo conspexerat. At ille
 indignabundus ipsum quidem sceleratam appellat, ut qui
 olim ex servitute Ægyptiaca evaserit, et nunc per fraudem
 et militiam redierit, id agens ut præstigiis et magicis artibus
 populum traheret in sui admirationem. Dumque hæc di-
 cit, jubet sacerdotes eadem ostenta sibi repræsentare,
 quod Ægyptii etiam istarum artium scientiam habeant,
 [et non solus ipse divina polleat virtute, eo scilicet miri
 aliquid in medium afferens, ut apud rudes et inductos fidem
 inveniat ;] ipsisque virgas suas projicientibus, in dracones
 versæ sunt. Moyses autem, his nihil percussus, dixit, « ne
 ipse quidem, o rex, sapientiam Ægyptiorum despicio :
 attamen quæ ego operor tanto præstantiora esse aio
 quam istorum magiam et artem, quanto divina ab huma-
 nis distant. Ostendamus vero quæ mea sunt non præstigiis et
 simulationem veritatis, sed Dei providentia et virtute in
 conspectum venire. » Quumque hæc dixisset, virgam in

κὼν μεθήσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. Ἡ δ' ἐπειθετο, καὶ τὰς τῶν Αἰγυπτίων βακτηρίας, αἱ δράκοντες ἐδόκουν, περιουῶσα καθήσθαι, μέχρι πάσας ἀνάλωσεν. Ἐῖτ' εἰς τὸ ἐκείνης σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται Μωϋσῆς.

5 Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραγθέντι καταπλήττεται, προσοργισθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κεύει τὸν ἐπὶ τῶν Ἑβραίων τεταγμένον
10 μηδεμίαν αὐτοῖς ἀνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τῶν πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκαίνει. Ὁ δὲ ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθίσαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρῆλθεν, ἀλλ' ἡμέρας μὲν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ταλαιπῶρῃν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνέγεινεν τὸ ἄχυρον. Καὶ τοῦ
15 δεινοῦ διπλάσιος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆσιν ἔχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἑμὶνον χαλεπωτέρας γεγεννημένης. Ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν οὔτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμφεις ἐνεδίδου, τὴν τε ψυχὴν παραστησά-
20 μενος πρὸς ἑκάτερον, ἐπὶ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείαις ἐκπύρριζεν τὴν ἐλευθερίαν ὑπήνεγκε. Καὶ παραγε-
νόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπειθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ·
25 τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευμένα· καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν ὡς ἐκεῖνος βούλεται, τὴν δ' εὐμένειαν αὐτοῦ περὶ παν-
τός ποιούμενον συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἐξοδόν, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτῆς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πᾶσιν, ὅσα παθεῖν εἰκόσ τὸν ἀντιπράττοντα Θεοῦ προσ-
30 τήμασι· τοῖς γὰρ ὅλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον· ἢ ἐπ' ἅπαντων φέρεσθαι τὰ δεινὰ· καὶ οὔτε γῇ τούτοις οὔτε ἄρ' φίλος οὔτε γοναὶ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια· πειραθῆσεσθαι τε τούτων Αἰγυ-
35 πτίους ἔρασκε, μετὰ καὶ τοῦ τὸν Ἑβραίων λαὸν ἀπελ-
θεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

4 Τῷ δὲ βασιλεὺς ἐκτραυλίζοντος τοὺς Μωϋσέως λό-
γους καὶ μηδεμίαν ἐπιστροφὴν ἔτι ποιουμένου, πάθῃ
5 ἐνὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σκει, διὰ τε τὸ μὴ πρότερόν τισι συμβάντα τοῖς Αἰ-
γυπτίοις εἰς πεῖραν ἔλθειν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋ-
6 σῆν μηδὲν ὧν προείπεν αὐτοῖς ψευδόμενον ἐπιδειῖναι,
καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθοῦσι φυλάττεσθαι
7 τὰ ποιεῖν ἐκεῖνοις, μὴ δυσαρστήσῃ τὸ θεῖον μηδ'
8 ἐς ὀργὴν περιτραπὲν ἀμύνηται τῆς ἀδικίας αὐτοῦς. Ὁ
9 γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἰματώδης Θεοῦ κελεύσαντος ἔρρη,
10 πίεσθαι τε μὴ δυνάμενος, καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων
11 οὐκ ἔχουσαν· οὐχὶ τὴν χρόαν δὲ μόνον ἦν τοιοῦτος,
ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις πίνειν ἀλγῆματα καὶ πι-
12 κρην οὖνην προσέφερεν. Ἦν δὲ τοιοῦτος μὲν Αἰγυ-
πτίους· Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος καὶ μηδὲν
13 αὐτῷ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος. Πρὸς οὖν τὸ παρά-
14 ὄξον ἀμνηχάνσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δέσας περὶ τῶν
15 Αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι, καὶ τοῦ

terram demittit, jussitque eam in colubrum sese explicare. Illa dicto paruit, et Ægyptiorum virgas, quæ draconum specie oculis obversabantur, unam post aliam aggressa edebat, donec omnes consumpserat. Deinde in suam formam reversam sustulit Moyses.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur, sed indignatus, nec quidquam eum profecturum esse dicens ex sua in Ægyptios sollertia et calliditate, præcipit præfecto Hebræorum, ut nullam eis a laboribus requiem concederet, sed graviore quam antea operandi necessitati parere cogeret. Ille vero, quum prius eis paleas suppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: sed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et quum ærumnæ illis duplicarentur, Moysi succensebant, quod ipse in causa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miseræ. Ille vero neque propter regis minas studium intermisit, neque Hebræorum querelis et increpationibus cessit; sed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recusavit ut suos in libertatem assereret. Itaque ad regem accedens, operam dedit ut ei suaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo sacrificaturos, (hoc enim ipsum præcepisse,) neque contra voluntatem ejus resistere et repugnare: sed, ipsius benevolentiam rebus omnibus antefereudo, illis exeundi potestatem facere, ne forte contra nitendo seniet aliquando incusaret, si quid ipse tale patiatur, quale eum passurum esse verisimile sit, qui Dei mandatis obstat. Iis enim, qui iram Dei in se concitarint, ex omni re oborituræ esse calamitates: quibus utique neque terra neque aer amicus, neque progenies sit ut fert natura; sed inimica omnia et infesta. Atque hæc mala persensuros esse Ægyptios edicebat, simul et populum Hebræicum ex eorum regione, illis invitis, egressurum esse.

CAP. XIV.

Rege vero despectui habente verba Moysis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala gravissima in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo, tum quod nulli genti antea admota Ægyptii sunt experti, tum quod ostendere volo Moysen in iis quæ prædixerat nihil omnino mentitum esse, et quia conducit hominibus illa cognoscentibus cavere sibi ne eadem atque illi committant, ne numen offendatur aut ira impellatur ad iniquitates eorum persequendas. Amnis enim ipsis Dei jussu sanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius est illis aquarum fons. Neque colore solum sanguinem referebat, sed etiam iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat solis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis et potabilis, et nihil a natura sua mutatus. Eo igitur prodigio rex in angustias adductus, metuensque Ægyptiis, permi-

κακοῦ λωφίσαντος, πάλιν τὴν γνώμην μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἀφροδὸν αὐτοῦ.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς οὐκέτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἀλ-
 5 λην τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγὴν. Βατράχων
 πλῆθος ἀπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεδόσκετο· μεστὸς δὲ
 τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὥς διαμοιμένους τὸ ποτὸν
 τῷ τῶν ζώων ἰγῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν ἐναπο-
 10 θησχόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. Ὁ ἦ τε
 χώρα αὐτῶν μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, γεννωμένων τε
 καὶ ἀποθησχόντων, τὰς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας
 ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς εὐρισκόμενοι καὶ ποτοῖς καὶ ταῖς
 εἰναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες, ὁδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ
 15 δυσώδης ἀποθησχόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ
 διεφθαρμένων. Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομέ-
 νων τῶν Αἰγυπτίων, τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασι-
 λεὺς οἰεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. Παραχρῆμα
 τοῦτ' εἰπόντος, ἠφάνιστο τῶν βατράχων τὸ πλῆθος καὶ
 ἦ τε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστη-
 20 σαν. Φαραώθης δὲ, ἅμα τοῦ τε πάθους ἀπήλλακτο
 ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελεληστο καὶ τοὺς Ἑβραίους
 κατέειχε· καὶ ὥσπερ πλείονων παθημάτων φύσεις βου-
 λόμενος μαθεῖν οὐκέτ' ἤρπει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν
 25 ἐξέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπι-
 τρέπων.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῇ μετῆει τὸ
 θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. Φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις
 ἐξήνθησεν ἀπειρὸν τι πλῆθος ἐνδοθεν ἀναδιδόμενον·
 30 ὅν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε
 κρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένος αὐτῶν δυνά-
 μενοι. Καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν Αἰγυπτίων
 βασιλεὺς παραχθείς, καὶ δέσας ὁμοῦ τὸν δλεθρον τοῦ
 λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος,
 35 ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν.
 Τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἀφροδὸν, καὶ
 πρὸς τοῦτο λωφίσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας δημῆρα
 τῆς ὑποτροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοῦς ἡξίου. Προ-
 εξαγριαίνει δὴ τὸν Θεὸν, νομίσας ἀπατήσιν αὐτοῦ τὴν
 40 πρόνοιαν, ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμω-
 ρούντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. Θηρίων
 γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὅψιν οὐδεὶς ἀπην-
 τήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν, ὅν αὐτοὶ
 τε ἀπώλλυντο καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπιμελείας τῆς παρὰ
 τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. Εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν
 45 ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων
 ὑπομενόντων, ἔδαπανᾷτο.

δ'. Τοῦ δὲ Φαραώθου μὴδ' οὕτως εἰκοντος τοῖς τοῦ
 Θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν
 τοῖς ἀνδράσιν ἀζιούντος, καταλιπέσθαι δὲ τοὺς παῖδας,
 50 οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς
 καὶ μείζουσιν τῶν προσεδεδημηκότων μετερχόμενον βα-
 σανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκούντο τὰ σώ-
 ματα, τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων. Καὶ τὸ πολὺ τῶν
 Αἰγυπτίων οὕτως ἀπώλλυτο. Μὴδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς

sit Hebræos abire : verum ubi malum cessaverat, rursum a sententia sua discessit, eosque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exstiterat rex et a calamitate liberatus sapere noluerat, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immensa terram eorum popu-
 labatur; atque fluvius etiam iis abundabat, ut nulla
 potum haurientibus aqua suppeteret, nisi istorum anima-
 lium cruore polluta et inquinata, multis in ea morientibus
 simul et putrescentibus. Quin et tota terra Ægyptiorum
 sedata erat turpi limo, enascentibus subinde ranis et inter-
 euntibus : domesticam etiam vitæ eorum consuetudinem
 perturbarunt, in eduliis et potu repertæ, et in lectis eorum
 oberrantes; denique et odor gravis erat et fœtidus ex ranis
 continuo exspirantibus et in limo putrescentibus. His
 autem malis dum exagitabantur Ægyptii, Moysen cum
 Hebræis discedere jubebat rex. Illico, quum hæc dixisset,
 evanuit ranarum multitudo, terraque simul et flumen ad
 pristinam naturam rediere. Pharaothis vero ut primum
 terra eo malo liberari cœperat, et causæ illius oblitus est et
 Hebræos detinuit : et, quasi plurium calamitatum vim ex-
 periri vellet, Moysen populumque ab egressu prohibuit,
 quem prius, timore potius compulsus quam prudentia ductus,
 illis concesserat.

3. Rursum igitur alterius mali infictione astutiam ejus
 persequitur numen. Pediculorum enim vis innumera e
 corporibus Ægyptiorum pullulabat : quibus mali male per-
 pierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum
 inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate rex
 perturbatus, simul etiam metuens ne populus intereat, se-
 cumque reputans grave interitus probum, dimidia ex parte
 a prava ad saniozem mentem reductus est. Nam Hebræis
 quidem ipsis abeundi veniam dat : quumque ad hoc a malo
 respiraret, liberos et uxores ut reditus obsides relinqui
 postulabat. Quo fiebat ut Deum magis irritaret, existimando
 se posse providentiam ejus fallere, quasi Moyses, non vero
 ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam
 bestiis variis et multiformibus, quales nemo antea vide-
 rat, regionem opplevit : quæ et hominibus ipsis exitio fue-
 runt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit et inculta.
 Si quod vero animal interitum ex illis effugerit, hoc ipsum
 morbo, cujus impetum homines sustinuerunt, conficietur.

4. At quum Pharaothis neque sic Dei voluntati cederet,
 sed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinqui vero
 liberos, non cunctatus est Deus variis malis et gravioribus
 iis, quæ prius populo insederant, malitiam ejus persequi
 et castigare : sed fecit ut corpora illorum fude pustulis exul-
 cerarentur, interioribus consumptis. Atque ita magna pars
 Ægyptiorum interiit. Rege vero neque post hanc plagam

πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον τοῦ κατ' Αἴγυπτον αἴρος τοῦτο πεπονθότος μήτε ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρα χειμῶνος κατιούσῃ, μείζων δὲ τῆς παρὰ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄκραν νε-
 5 μαινομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, κατενεχθεῖσα τοὺς καρ-
 πούς αὐτῶν κατέκλασεν. Ἐπειτα φύλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταδραβεῖσαν σποράν· ὥστε πρὸς ἀκριβεῖς πᾶσας τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἐπὶ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσσει.

10 ε'. Ἦρκει μὲν οὖν τὸν δίχα πονηρίαν ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν εἰς σύνεσιν καὶ τοῦ συμ-
 ζέροντος τὴν ἐπίνοιαν ὠρελῆσαι· Φαραώθης δὲ οὐ τοσούτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰσθόμενος τῆς αἰτίας, ὁμως ἀντεφιλονέικει τῷ Θεῷ καὶ τοῦ κρείτ-
 15 ττος ἐκὼν προδότης ἐγένετο. Καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν μετὰ τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους, τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐξηραμένους αὐτοῖς τῆς οἰκίας. Τοῦ δὲ Μωϋσεὺς οὐχ' οἰκία
 20 ρῆσαντος αὐτὸν αἰτοῦν, (δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὰς ἑστίας ἐκ τῆς λαΐας ἐπιτενεχθῆναι,) καὶ τριβομένου διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθύ καὶ φέγγως ἀμοιρον περιγίγεται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὅφ' οὗ τὰς
 25 τε ὄψεις ἀποκλεισμένοις καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττο-
 μένους ὑπὸ παχύτητος οὐκ τῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε
 30 καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. Ἐτα-
 τούτου δισκαμνομένου μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύ-
 τας νύκτας, ὡς οὐ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑ-
 βραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν δὲ Μωϋσῆς φησιν, « ἄκρι
 35 πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὗτος
 40 ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλα-
 γῆναι τῶν κακῶν ὅμᾳς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἠπέλιπεν αὐτοῦ
 45 τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν
 αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς δὲ οὐκέτι αὐτὸς ποιήσε-
 50 σθαι περὶ τούτων λόγους ἔρπεν, αὐτὸν δὲ ἐκείνον, σὺν
 καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, παρακαλέσειν τοὺς
 Ἑβραίους ἀπελθεῖν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλ-
 λίσσεται.

ς'. Ὁ δὲ Θεὸς, δηλώσας ἔτι μᾶλλον τὸν Αἰγυ-
 5 πτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέ-
 λευσε Μωϋσῆν παραγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἐτοιμὴν
 ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ δεκάτῃ τοῦ Ξανθικοῦ
 μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην, ὃς παρὰ μὲν Αἰ-
 10 γυπτίοις Φαρμουθὶ καλεῖται, Νισάν δὲ παρ' Ἑβραίοις,
 15 Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν ἀπάγειν
 τε τοὺς Ἑβραίους πάντα ἐπικοιμιζομένους. Καὶ ὁ μὲν
 ἐτόίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ
 20 διατάξας εἰς φρατρίδας ἐν ταύτῃ συνέειπεν. Ἐνστά-
 25 σθαι δὲ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης, πάντες πρὸς ἔφοδον
 30 ἔχοντες ἔθουν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἄγνιζον, ὡς-
 σάμπου κόμας ἀνταλαβόντες καὶ δειπνήσαντες τὰ λοιπὰ
 τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. Ὅθεν νῦν ἔτι
 35 κατὰ τὸ ἔθος οὕτω θύομεν, τὴν ἐορτὴν Πάσχα καλοῦν-
 τε· σημαίνει δὲ ὑπερβασις, οἷον κατ' ἐκείνην τὴν

resipiscente, grando, qualis neque prius de caelo Aegypto deciderat, nec similis ei quae alibi tempestate hiberna descendit, eaque major quae vere adulto ab incolis ad boream et septentrioni subjectis conspicitur, superne delata fructus eorum fregit et contrivit. Deinde locustarum gens germen omne depascit, quod illaesus a grandine reliquum factum est: adeo ut nulla prorsus fructuum ex terra colligendorum spes Aegyptiis resederit.

5. Cuilibet sane, qui non improbus a quo fuerit ac insipiens, suffecerint jam dictae clades, tum ut in sapientia proficeret, tum ut consideraret quid e re sua foret: at Pharaotes non adeo ex imprudentia quam ex malitia, quum causam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat et sponte sua meliora consilia proclidit. Moysen itaque Hebraeos cum uxoribus et liberis jussit abducere, facultates tamen suas Aegyptiis, quibus omnia tot calamitatibus assumpta erant, relinquere. Dum vero Moyses contenderet parum aequa ab eo postulari, (oportere enim ipsos ex rebus suis Deo sacrificium offerre,) et tempus multis verbis ultro citroque habitis teneretur, densae tenebrae omnique prorsus lumine vacuae circumfusae sunt Aegyptiis; adeo ut visu obsessio spirituque ab aeris crassitie intercluso miserabiliter emori contigerit, atque incesserit metus ne a caligine absorberentur. Deinde his post tres dies totidemque noctes discussis, quum nondum penitendo adductus esset Pharaotes ut liberum Hebraeis exitum permetteret, Moyses ad eum accedens ait, « quousque repugnabis Dei voluntati? ipse enim jubet Hebraeos dimitti: fieri aliter non potest ut a malis liberemini, nisi haec feceritis. » Rex autem, iis quae dixerat ira incensus, minatus est caput illi abscindere, si rursum accederet et hac de re molestiam ipsi exhiberet. Moyses vero dixit se non amplius de his verba facturum: sed illum ipsum, cum primoribus etiam Aegyptiorum, Hebraeos imploraturum esse ut discederent. Atque his dictis abiit.

6. Deus autem, ostendens adhuc una plaga percutiendos esse Aegyptios ut cogerentur Hebraeos dimittere, jussit Moysen edicere populo ut in promptu habeant sacrificium, praeparantes illud decima Xanthici mensis in quartadecimam (qui mensis apud Aegyptios quidem Pharmuthi vocatur, apud Hebraeos autem Nisan, Macedones vero Xanthicum eum appellant), dein ut et ipse Hebraeos ducat omnia sua secum portantes. Et ille quidem, quum Hebraeos ad egressum expeditos haberet et per tribus dispositos, in uno loco eos continebat. Quartadecima autem illucescente, omnes, quum jam in eo essent ut egrederentur, sacrificabant, atque sumptis hyssopi fasciculis, domos suas sanguine victimarum purificabant: quumque cornassent, tanquam exituri, reliquias carniū exusserunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificemus, festum illud Pascha nuncupantes: transitum autem id significat, quod illo ve-

ἔσπεραν δὲ θεὸς αὐτῶν ὑπερβάς Αἰγυπτίους ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. Ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισε τὴν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασιλεῖον διαιτωμένων τῷ Φα-
 5 ραῶθι συμβουλευεῖν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. Καὶ Μωϋσῆν καλέσας ἐκείνος ἀπείναί προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τὴν Αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. Δώροις τε τοὺς Ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ τάχιν ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνια-
 10 κήν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Καὶ οἱ μὲν ἐξήσαν, κλαιόντων καὶ μετανοούντων, δὲ γρήσαιντο γαλεπῶς αὐτοῖς, τῶν Αἰγυπτίων. Τὴν δὲ πορείαν ἐποιούντο κατὰ Λητοῦς πόλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται
 15 ἐκεῖ, Καμβύσου καταστροφόμενον τὴν Αἴγυπτον. Συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἀφόδον, εἰς Βελσεφόντα χωρίον τριταῖοι παραγίνονται τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς εὐπορούντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον
 20 ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. Καὶ τοῦτοις ἐπὶ τριάκονθ' ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρχετο χρόνον αὐτοῖς ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν ταμειουμένοις καὶ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ πρὸς κό-
 25 ρον αὐτῇ χρωμένοις. Ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἀγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. Τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισταμένων γυναιξίν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ εὐαρίστητον ἦν· οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν περὶ ἐξή-
 30 κοντα μυριάδες ἦσαν.

β'. Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ σελήνην, μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν Ἀβραμὸν εἰς τὴν Χαναναίαν ἔλθειν, τῆς δὲ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς
 35 τὴν Αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοὺς δεκάπεντε ἐνιαυτοὺς ὕστερον. Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηχοστὸν ἤδη, ὃ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀαρὼν τρισὶ πλείοισιν. Ἐπεκομίζοντο δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου ὁσπᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ἐπὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐξελοῦσι μετε-
 40 νόουν, καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τὴν Μωϋσεῶς τούτων γεγονότων, ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπείνα. Καὶ λαβόντες ὄπλα καὶ παρασκευὴν ἐδίωκον, ὡς ἐπανάζοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν· καὶ γὰρ
 45 οὐκέτ' αὐτοὺς ἐντεῦξασθαι τῷ Θεῷ· τὴν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. Κρατήσιν δὲ βραδίως αὐτῶν ὑπέλαβον ἀνόπλιον τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὀδοιπορίας κεκοπωμένους. Καὶ παρ' ἐκάστων ἀναπυνθανόμενοι ἢ χωρήσειαν, ἐπέπειυδον τὴν διώξιν, καίτοι χαλεπῆς
 50 οὐσῆς δευθῆναι τῆς γῆς, οὐ στρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἓνα. Μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν

sperere Hebraeos præteriens Deus pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia : adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque versabantur, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebraeos. Atque ille, accito Moyse, jussit eos abire, ratus fore ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebraeos etiam muneribus prosequuti sunt, alii quidem, ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis mutuae consuetudinem.

CAP. XV.

Et illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis et pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Latopolim, tunc desertam. Illic enim postea condita est Babylon, quum Cambyzes Ægyptum devastaret. Celerrime autem et per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Belsephontem, locum ad Rubrum mare situm. Quum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta et exiguo calore percocla facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi : nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant quæ secum ex Ægypto attulerant, idque victum parce ex necessitate dispensantibus, et non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et multitudo quidem migrantium una cum liberis et uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit ; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia.

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, quinta decima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chanaanem venit, et post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo. Moyses autem annum tunc agebat octogesimum ; Aaron vero frater ejus triennio erat major. Deportabant etiam secum ossa Josephi, prout ille filiis suis mandaverat.

3. Ægyptios autem Hebræorum egressus pœnituit ! regeque agre ferente, quasi ista Moysis imputanda essent præstigiis, contra eos proficisci constituerunt. Arreptisque armis et apparatu eos persequébantur, reducturi, si modo assequi daretur. Etenim non amplius eos Deo supplicaturos esse ; quippe quod illis exitus contigerit. Existimabant etiam facile se illos superare posse, utpote inermes et itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogantes qua tendissent Hebræi, cursu incitato eos insequébantur, tametsi illac difficile fuerit iter non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos abduxerat, ut si Ægyptii, pœnitentia impuls, cum infestis

ἰθαλεον, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ παραθάσεως τῶν ὠμολογημένων ὑπόστοιεν· καὶ διὰ Παλαιστίνου, δυσ-
μενῶς ἔχοντος κατὰ παλαιὰν ἀπέχθειαν οὖσαν, ὅποι-
σιν ἐδουλεύετο λανθάνειν ἀπεργόμενος· δημορὸς γάρ
ἴσκι τῇ τῶν Αἰγυπτίων γῶρᾳ. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν
ἔρυσαν εἰς τὴν Παλαιστίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν,
ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακο-
παθῆσας, ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χανααίναν, ἔτι δὲ
καὶ διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν
λαόν εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ ποιήσοντας τὰς θυσίας.
ἔκταλαβόντες δὲ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι εἰς μάχην
παρασκευάζοντο, καὶ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυ-
χειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. Ἐξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἄρ-
ματα εἶπετο σὺν ἱππέσιν πεντακισμυρίοις καὶ ὀπλιτῶν
15 μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τὰς τε ὁδοὺς ἀπερράγνυσαν αἷς
φρέσσεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρη-
μῶν αὐτοὺς ἀπροσβάτων καὶ τῆς θαλάττης ἀπολαμβά-
νντες· τελευταῖα γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος
ὄρων ἄπορον καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. Τοιγαροῦν
20 ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θαλάσσαν τοῦ ὄρους τοὺς
Ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, κατὰ στόμα
τοῦτο ἰδρυσάμενοι, ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδῖον ἔξοδον ὅσιν
ἐν τούτοις ἀφηρεημένοι.

δ'. Μῆτε' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ διὰ
τὴν ἐνδεῖαν τῶν ἐπιτηδεῶν δυνάμενοι μῆτε φυγῆς εὐ-
τορίαν δρῶντες, ὀπλῶν τε σπανίζοντες, εἰ καὶ μάχε-
σθαι δοξείεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντως ἀπολέσθαι
καθεστήχεσαν, εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς Αἰγυ-
πτίοις ἐθελουσίως. Καὶ τὸν Μωϋσῆν ἠτιῶντο, πάν-
των ἐπὶ πληθυσμίου τῶν ἐκ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν
ἐν τούτοις σημείων γεγονότων, ὥς καὶ τὸν προφήτην παρορ-
μῶντα καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον ὑπὸ
ἁπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδιδόναι τε σφᾶς
τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωσμένοι. Πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρ-
25 μὸς γυναικῶν καὶ παιδῶν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντων τὸν
ὠκεθρὸν, ὄρεσι καὶ θαλάσῃ περιεκεκλεισμένων καὶ πο-
λεμίοις καὶ φυγῇ οὐδαμῶθεν ἐκ τούτων ἐπισοσύντων.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, καίπερ ἀγριάζοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ
πλήθους, οὗτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ
καὶ τῷ Θεῷ κατεφρόνει, τὰ τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθε-
ρίαν αὐτοῖς ὅσα προείπε παρεσηκῶτι καὶ μὴδὲ τότε
ἐν τούτοις εἰσόντι ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενομένους ἢ δουλεύειν
ἢ ἀπολέσθαι. Καὶ στὰς ἐν μέσοις, « οὐδὲ ἀνθρώποις,
« εἶπε, καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοι πρὸς ἡμᾶς
« εἰς κίον ἦν ἀπιστεῖν, ὥς οὐχ ὑμῖνοις ἐσομένοις πρὸς
« τὰ μέλλοντα, τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ἡμᾶς
« προνοίας μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' οὗ πάνθ' ὑμῖν
« ἀπήντηκεν, ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν
« ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας οὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο.
30 « Μᾶλλον δ' ἔχρησεν ἐν ἀπορίᾳ, ὥς δοκεῖτε, γεγεννημέ-
« νους βοηθὸν ἐπέκεινεν τὸν Θεόν, οὗ καὶ τὸ νῦν εἰς ταύ-
« τὴν ἡμᾶς περιεκεκλεισθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν'
« εἴ ἀμνησάνων, ὅθεν οὐτ' αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν
« ἔξεν οὐθ' οἱ πολέμιοι, ἐκ τούτων βρυσάμενος τὴν τε

agminibus sequi se vellent, pœnas malitiæ pactique violati
persolverent: Palæstinis etiam, quos ob veterem similitudinem
sibi in infensos habuerunt *Hebræi*, quovis modo, dum
iter faceret, latere volebat: est enim illorum regio *Ægypto*
contermina. Proindeque populum ducens non recta con-
tendit Palæstinam, sed per desertum, multis confectis iti-
neribus, malisque pressus, Chananæam ingredi voluit. His
accessere Dei mandata, jubentis populum adduci ad mon-
tem Sinæum, illic ei sacrificaturum. *Ægyptii*, autem, quum
Hebræos assequuti fuissent, ad pugnam sese accinxerunt,
eosque multitudine circumfusa in arcum redigunt. Nam
currus sexcenti eos sequebantur, cum equitum quinquaginta
millibus, et ducentis millibus peditum: viasque obsedo-
rant, quibus Hebræos e manibus evasuros esse existima-
bant, inter præcipitia inaccessa et mare conclusos tenentes.
Nam in illud procurrit mons, præruptus et invius, fugam-
que prohibens. Hebræos itaque montem inter et mare obai-
dione premebant, castris ad hoc ostium positis, ut præ-
cluderetur illis exitus ad planitiem.

3. Itaque quum neque obsessorum more subsistere pro-
pter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi
viam perspexerint, neque arma haberent, etsi quam
maxime pugnare vellent; nihil iis præter interitus expecta-
tionem supererat, ni sese *Ægyptiis* voluntarios dederent.
Moysem etiam incusarunt, signorum obliiti quæ pro ipsorum
libertate ediderat Deus, eoque processerunt, ut prophetam
hortantem et salutem illis pollicentem præ incredulitate
lapidare voluerint, seque in *Ægyptiorum* potestatem tradere
decreverint. Atque luctus erat et lamentatio mulierum et
liberorum, mortem ante oculos habentium; quum essen-
t montibus et mari simul et hostibus circumquaque inclusi,
nec de ulâ ex hisce effugiendi via cogitarent.

5. Moyses autem, utut in eum efferata erat multitudo,
neque ipse quicquam de cura illorum remisit et Deo confi-
debat, qui et alia quæ prædixerit pro eorum libertate præ-
stitisset, et tunc eos inimicis non sit permissurus, vel in
servitutem retrahendos vel morti tradendos. Quumque me-
dius in concione constitisset, ait, « hominibus quidem, si
« in præsentî res vestras bene gesserint, laud æquum es-
« set diffidere, veluti ad easdem in posterum gerendas mi-
« nus idoneis: nunc vero de Dei providentia vos desperare,
« summæ fuerit dementia; qui omnia *ea* in vos contulit,
« quæ per me pro salute *vestra* ac liberatione a servitute
« ne sperantibus quidem promisit. Magis autem oportet
« vos, in angustiis ut putatis constitutos, Deum auxiliato-
« rem expectare; qui vos in arcum hunc locum nunc con-
« cludi voluit, ut, quum neque vosmetipsi existimaretis,
« neque inimici, ex his difficultatibus vos in tutum recipi

« ἰσχὺν ἐπιδείξεται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς πρό-
 « νοιαν. Οὐ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμ-
 « μαχίαν οἷς ἂν εὖνον ἢ οἰδῶσιν, ἀλλ' ἐπ' οἷς ἀνθρώ-
 « πινον ἐλπίδα μὴ βλάβῃ πρὸς τὸ κρεῖττον παροῦσαν.
 5 « Ὅθεν τοιούτῳ βοηθῶ πεπιστευκότες, ἢ δυνάμεις καὶ
 « τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα καὶ τῶν τηλικούτων ἀσθέ-
 « νειαν καταψήφισασθαι, μὴ καταπέπληχθε τὴν Αἴ-
 « γυπτίῳ παρασκευῇ, μηδ' ὅτι θάλασσα καὶ κατόπιν
 « ὑμῖν ὁρῇ φυγῆς δδὼν οὐ παρέχοντα, διὰ τοῦτ' ἀπογι-
 10 « νώσκετε τῆς σωτηρίας· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ταῦθ' ὑμῖν
 « πεδία τοῦ Θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέλαγος. »

ΚΕΦ. ΙΓ.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τῶν
 Αἰγυπτίων ὁρώντων. Ἐν ὧσιν τε γὰρ ἦσαν καὶ τῷ
 πόνῳ τεταλαιπωρημένοι τῆς διώξεως εἰς τὴν ὑστεραίαν
 15 τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχιν ὑπελάμβανον.
 Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν αἰγιαλὸν Μωϋσῆς ἐγγόνει, λαβὼν
 τὴν βακτηρίαν τὸν Θεὸν ἰκέτευε καὶ σύμμαχον καὶ
 βοηθὸν ἐκάλει λέγων οὕτως, « οὐδ' αὐτοὺς μὲν ἀγνοεῖς,
 « ὃ δέσποτα, οἱ φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων οὔτε
 20 « κατὰ βῶμην οὔτε κατ' ἐπίνοιάν ἐστιν ἀνθρωπίνην,
 « ἀλλ' ἡδὲ τι πάντως σωτήριον στρατῶ, τῷ κατὰ τὴν
 « σὴν βούλησιν ἀρέντι τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἐστὶν ἐκπο-
 « ρίζειν. Ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μη-
 « ρὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνου καταφεύγομεν, καὶ εἰ τι
 25 « παρὰ τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἴγυ-
 « πτίῳ ὁργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. Ἀφίκοιτο
 « δὲ τοῦτο ταχέως, τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν,
 « καὶ τὸν λαόν, ὑπὸ ἀνεπιστίας καταπεπτωκότα πρὸς
 « τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν καὶ τὸ περὶ τῆς
 30 « σωτηρίας ὁρσος. Ἐν οὐκ ἄλλοτρίοις δ' ἐσμέν τοῖς
 « ἀπὸροις, ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ περι-
 « κλείον ἡμᾶς ὄρος, ὡς ἀνοίγῃναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύ-
 « σαντος, ἡπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος, εἶναι δὲ ἡμῖν
 « ἀποδρᾶναι καὶ δι' ἄερος, δόξαν ἰσχυρῇ τῇ σῇ τοῦτον
 35 « ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. »

β'. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θά-
 λασσαν, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἐκτὴν
 ὑποχωρήσασα γυμνὴν ἀρήσει τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίους
 εἶναι καὶ φυγῇ. Μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ἐπιράνειαν τοῦ
 40 Θεοῦ καὶ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τῆς ἰδίας
 ἡπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ, καὶ τοὺς Ἑβραίους
 ἐκέλευεν ἐπεσθαι διὰ θείας δδῶν ποιοιμένους τὴν πο-
 ρείαν, καὶ τῷ κινδύνῳ τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομέ-
 νους καὶ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν παράλογον οὕτως ἐξ
 45 αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανείσαν.

γ'. Τῶν δὲ οὐκ ὀκνοῦντων, ἀλλ' ἰεμένων μετὰ σπου-
 δῆς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν
 αὐτοὺς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ἐπὶ πρόδηλον
 ὄλεθρον ὁρμωμένους· ἐπεὶ δ' ἐώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ
 50 πολὺ προκεκοφότες καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμποδῖον μηδὲ
 δυσχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὠρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς
 κἀκείνοις ἡρεμήσαντος τοῦ πελάγους, καὶ προτάξαντες

« posse, ex iis vos eripiendo et potentiam suam ostende-
 « ret et circa nos providentiam. Deus enim iis, quos bene-
 « volentia prosequitur, non parvis in rebus suam accom-
 « modat auxilium, sed tum demum, quum videt hominibus
 « nullam superesse spem meliorum. Unde vos tali adjutore
 « fretos, qui et parva in magna potest extollere, tantarum-
 « que copiarum vires imminuere et debilitare, ne terreat
 « Ægyptiorum apparatus : neque propter fugam mari et
 « montibus a tergo impeditam de salute desperate ; nam et
 « isti, Deo ita volente, vobis erunt in planitiem, et mare
 « vertetur in terram. »

CAP. XVI.

Hec quum dixisset, eos ad mare ducebat, spectantibus
 Ægyptiis. Nam in conspectu erant, et, persequendi labore
 fatigati, pugnam in crastinum diem differre e re sua esse
 existimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyses,
 arrepta virga, Deum, ut auxilio sibi foret et adjumento,
 invocat hisce verbis : « tu quidem, o domine, minime
 « ignoras, quod frustra viribus aut cogitatione humana ni-
 « timur ut mala præsentia vitemus atque effugiamus.
 « Sed jam tuum est aliquid plane salutare exercitui expe-
 « dire, qui tuæ obsequendo voluntati Ægyptum reliquit.
 « Nos enim, alia omni de spe dejecti et consilio destituti,
 « ad te solum confugimus, tuam opem implorantes ; et sus-
 « pensis animis exspectamus quid tua nobis constituat pro-
 « videntia, ut ex Ægyptiorum ira furentium manibus eri-
 « piamur. Quicquid autem hoc sit, quam ocissime veniat,
 « tuam nobis potentiam ostendens : atque populo, ex rerum
 « desperatione in pejus labenti, animos restitue, et in salu-
 « tis spem fiduciamque erige. Non in aliis sumus difficul-
 « tatibus, quam quas tua habes in potestate : nam tuum
 « quidem est mare, tuus vero et mons qui nos circumdat :
 « Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri possit ; mare ve-
 « ro in terram converti ; possumus etiam per aerem subli-
 « mes ferri et evadere, si eo modo nos servari vult tua po-
 « tentia. »

2. His Deum precatus mare virga percutit. Istud vero
 lectu retunditur ; et, se ipsum in se recipiens, nudam relin-
 quit terram, qua fugam capessere Hebræi. Moyses au-
 tem Dei præsentiam perspicuens, et mare illis de solo suo
 cessisse, primus vada ingreditur : jussitque Hebræos sequi,
 semita incedentes a Deo patefacta, tam de hostium eos in-
 sectantium periculo sibi gratulantes, quam Deo gratias
 agentes, qui illis adeo inexpectatam ex eo ad salutem aperuit
 viam.

3. At quum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent
 Dei præsentia freti, primum insanire visi sunt Ægyptiis,
 ut qui in manifestam sese conjicerent perniciem. Postquam
 vero eos satis salvos longius aliquanto processisse conspex-
 rant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate
 objecta, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi et ipsis
 in tranquillum cessurum esset mare : et premissis equi-

τὴν ἵππον κατέβαινον. Ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρίβοντας ἐφθασαν ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. Ὅθεν καὶ Ὁρα-
 5 σαλευτέροις συνέβαινε πρὸς τὴν διώξιν ὡς οὐδὲν οὐδ' αὐτῶν πεσομένων εἶναι· Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν δὸν Ἑβραίους γεγενημένην, ἀλλ' οὐχὶ κοινήν ἐμβαί-
 νοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πε-
 ποιημένην, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὠρμημένοις χρήσασθαι θέλουσιν. Ὡς οὖν ὁ τῶν Αἰ-
 10 γυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντός ἦν, ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ περικαταλαμβάνει βοώδης ὑπὸ πνευμά-
 των κατιούσα τοὺς Αἰγυπτίους. Ὁμοῖοι τ' ἀπ' οὐρα-
 νῶν κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ προσεξαπομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν. Ὅλος δ'
 15 οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ κατὰ μῆνιν Θεοῦ συμπι-
 πτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε· καὶ γὰρ νῦν αὐτοὺς ὁρωδὴς καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. Καὶ οἱ μὲν ὥτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μὴδ' ἄγγελον τῆς συμφο-
 ρᾶς τοῖς ὑπολειμμένοις ὑποστρέψαι.

20 δ'. Τοὺς δ' Ἑβραίους οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ἐπὶ τῇ γερᾷ τῆς παραδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομιζόντας ἡλευθερωθῆναι, τῶν ἀναγκάζοντων δουλεῦν διεσθαρμένων, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. Καὶ οἱ μὲν αὐ-
 25 τὰ τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες καὶ προσέτι τοὺς ἐθρῶς ἐπιδόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὀλην τὴν νύκτα, καὶ Μωϋσῆς ὥδην εἰς τὸν Θεὸν ἐγκωμίων τε καὶ τῆς εὐμενείας εὐχαριστίας
 30 περιέρουσαν ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συντίθουσιν.

ε'. Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς ἦδρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὥτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. Θαυμάσιον δὲ μνη-
 35 ζεῖς τοῦ λόγου τὸ παράδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ ποιηταῖς ἀπείροις ἡρέθη σωτηρίας δόδος καὶ διὰ θα-
 40 λάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν Θεοῦ εἴτε κατ' αὐτόματον, ὅπου καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας γῆς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος καὶ δὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι πα-
 45 ρίσσει τὴν δι' αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ Θεοῦ θελήσαντος. Καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν αἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραφεῖς. Περὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἕκαστω δοκεῖ διαλαμβάνεσθαι.

ς'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, προσε-
 50 κθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ροῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὃ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ γε-
 55 γέναι, ἔπος μὴδὲ ὀπλων ὥσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τοῖς σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος, θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ καὶ τὰ σῶστρα τῆς πληθύος
 60 ἐποδῶσιν, καθὼς αὐτῷ καὶ προείρητο.

tibus in vada descendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent et aliquantisper id agendo morarentur, in adversum litus incolumes evaserunt. Unde et Ægyptii ad eos persequendos facti sunt audaciores, ac si foret ut ipsi similiter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii quod viam tenuerint Hebræis solis constitutam, non aliis tritam, paratamque in periclitantium salutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque quum jam universus Ægyptiorum exercitus in vada intrasset, rursus se diffundit mare, et cum impetu a ventis propellen-
 5 tibz delatum Ægyptios fluctibus circumdatos obruit. Imbres etiam de cælo descenderunt, et aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: insuper et fulmina jactaban-
 10 tur. Ad summam concursus erat omnium quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam et nox eos opprimebat caliginosa et tenebrosa. Ac isti quidem universi adeo perierunt, ut nec nuncius cladis ad domi relictos reverteretur.

4. Hebræi autem vix se præ gaudio continuerunt ex tam insperata salute et hostium strage, existimantes semet in firmam stabilemque libertatem vindicari, nemine super-
 5 etite qui se in servitutem retraheret, præsertim quum Deum manifesto adeo sibi in subsidium venientem haberint. Et illi quidem ipsi, quod periculum ita effugerant, hostes-
 10 que præterea maximo post hominum memoriam supplicio viderant affectos, in hymnis et hilaritate totam noctem exegerunt: et Moyses canticum in Deum componit versibus senariis, quod et laudes ejus complectitur et gratiarum actiones ejus de benevolentia.

5. Et ego quidem prout sacris in libris scriptum reperi-
 5 bam, horum unumquodque memoriæ prodidi. Nemo vero narrationem ut incredibilem niretur, si antiqui homines et malitiæ expertes in maris scissura viam ad salutem inve-
 10 nerint, sive Dei voluntate sive sponte naturæ: quandoqui-
 15 dem heri et nudius tertius iis, qui sub ductu erant Ale-
 20 xandri Macedoniae regis, cessit Pamphylium mare, et aliam viam non habentibus illac iter aperuit, quum Deus Persarum imperium evertere decrevisset. Atque hoc omnes testantur, qui Alexandri res gestas scriptis manda-
 25 runt. At enim de his quisque, ut libuerit, sentiat.

6. Postera vero die quum æstus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in litus ejecisset, ubi tum Hebræi castra po-
 5 suerant, Moyses, hoc ipsum conjiciens Dei providentia factum esse, ne armis essent destituti, ea colligens, iis-
 10 que legens munisque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic sacrificaturus et munera pro salute populi oblaturus, prout ipsi antea imperaverat Deus.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

- α'. Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος, πολλὰ ταλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ.
 β'. Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραῖοις Ἀμαληκίταις καὶ οἱ περίε ἡτήθησαν, καὶ Ἰσραηλίταις τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθύν.
 γ'. Ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰοθὺρην Μωϋσῆς, παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναιὸν, ἀσμένως ὑπεδέξατο.
 δ'. Ὡς ὑπέθετο διατάζει τὸν λαὸν αὐτῷ κατὰ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἀτακτοῦντάς τὰ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κατὰ τὴν τοῦ πενθεροῦ παραινέσιν.
 ε'. Ὡς ἀναβάς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.
 ς'. Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.
 ζ'. Τίνες τοῖς ἱερουσίν εἰσιν αἱ στολαὶ καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τῆς τοῦ Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ τῶν ἀγγειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἐκάστη τῶν ἡμερῶν διατετάκται· ἄλλοι τε νόμοι.
 η'. Ὡς ἐκείθεν ἄρας Μωϋσῆς ἤγαγε τὸν λαὸν εἰς τοὺς ὄρους τῶν Χαναναίων, καὶ τοὺς κατασκευομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν καὶ τῶν πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν.
 θ'. Ὅτι τῶν πεμπεθέντων μετὰ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιωμαχοῦς αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπερβαίνοντων δυνάμιν, τὸ πλῆθος παραχθὲν καὶ πεσὺν εἰς ἀπόγνωσιν, ὤρμησεν ὡς καταλεῦσαι τὸν Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἰγύπτου ἀποστρέψαι δουλεύειν διεγνωσθέντες.
 ι'. Καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας, τὸν Θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἑτὶ τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τῇ ἐρημίας διατριβὴν, προείπεν ὠρίσθαι, καὶ μὴτ' εἰς Αἰγύπτου ὑποστρέψειν μῆτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν β'.

ΚΕΦ. Α'.

- Παραδόξου δὲ τοῖς Ἑβραίοις τῆς σωτηρίας οὕτω γενομένης, δεινὸς ἐλπίει πάλιν αὐτοὺς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος, ἡ χώρα τελείως οὖσα ἐρημος καὶ τῶν τε πρὸς τροφήν αὐτοῖς ἀπορος, σπανίζουσα δὲ καὶ ὕδατος
 5 εἰς τὸ ἔσχατον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι παρασχεῖν ἐνδεῆς, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφάρᾳ γάρ ἐστί, καὶ νοτερόν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν θ τι καὶ φυῶσαι καρπὸν δύναται. Τοιαύτην δὲ οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὠδευον, ἐτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες.
 10 Ἐπεφύροντο δ' ἐκ τῆς προωδοιπορημένης ὕδωρ, τοῦ στρατηγοῦ κεκελευκότος, καὶ τούτου δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρίαν ἐπιπόνωος διὰ σκληρότητα τῆς γῆς· καὶ τὸ εὐρίσκόμενον δὲ πικρὸν, ἀλλ' οὐ πότιμον ἦν, καὶ τοῦτο δὲ σπάνιον. Ἀφικνούνται
 15 δὲ τοῦτον δδεύοντες τὸν τρόπον περὶ δειλὴν ὀψίαν εἰς Μάρ τόπον, οὕτω δὲ τὴν τοῦ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες· μάρ γάρ ἡ πικρία λέγεται. Καὶ αὐτοὶ τεταλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ (καὶ γὰρ καὶ τότε αὐτοὺς τελείως ἐπιλε-

LIBER TERTIUS.

1. Quomodo Moyses populum ex Aegypto receptum deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum et alitum ex itinere.
2. Quomodo Amalecitis populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab his devicti sunt, et Israëlitis magnam exercitus sui partem amiserunt.
3. Quod Jothorem sacerem suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.
4. Quomodo suavit ei ut populum antea incompositum dividere, præfectosque designaret qui millenis et centenis præessent: et ut ex socii consilio singula hæc constituit Moyses.
5. Quomodo Moyses in montem Sinæum ascendit et accepiat a Deo leges Hebræis dedit.
6. De tabernaculo, quod Deo statuit et sacravit Moyses in solitudine ita ut templum specie referret.
7. Qualia fuerint vestimenta sacerdotum et pontificis: de Aaronis sacerdotio, varisque purificationum et sacrificiorum ritibus: atque de festis, et ut dies singuli dispositi erant: tum leges alias.
8. Quomodo Moyses castris molis populum duxit ad Chanæorum confinia: et quosdam dimisit ad explorandam regionem et urbium magnitudinem.
9. Qui missi fuerant, post quadraginta dies reversi, suorum depriment vires et Chanæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore percussa et in desperationem acta, ad Moysen lapidandum incitaretur et consilium iniret de reditu in Aegyptum ad serviendum.
10. Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succedere: et neque in Aegyptum reversuros esse, neque occupaturos Chanæanam.

Liber hic continet biennii historiam.

CAP. I.

Quum autem hoc modo insperata Hebræis salus contigisset, rursus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio plane deserta, tam necessariis ad victum destituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut non solum in hominum usum nihil suppeditaret, sed ne pecudum quidem alimento quidquam idoneum. Nam tota squalida est, et ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero huiusmodi regionem peragraré, quum aliam non potuissent, necessitate cogebantur. Aquam autem ducis jussu, secum deferreant ex locis quæ jam pertransierant: ea vero assumpta, aquationis causa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. Ac, quum inveniretur aqua, amara erat et nequaquam potabilis, nec ejus copia satis magna. In hunc modum iter facientes prima vespere ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitiosas ita appellarunt: amaritudo enim mar dicitur. Ibiq, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia misere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat comineatus), permanse-

λοιπέι) κατάγονται. Φρέαρ γὰρ ἦν, (διὸ καὶ μᾶλλον
 εἰμιναν.) οὐδ' αὐτὸ μὲν ἔξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτου
 στρατῷ, θραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίζον ἐν
 5 ἐκείνοις εὐρεθὲν τοῖς χωρίοις· καὶ γὰρ ἤκουον παρὰ
 τῶν ἑφερευνόντων μηδὲν ἐμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι·
 πικρὸν δὲ ἔκεινο τὸ ὕδωρ καὶ ἀποτον ἦν, οὐκ ἀνθρώποις
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀπόρητον.

β'. Ὁρῶν δ' ὁ Μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τοῦ
 10 πράγματος τὸ ἀναντιλεκτον, (οὐ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς,
 ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γενναῖον παίδων τε καὶ
 γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκα-
 λίας,) ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τὴν συμφορὰν τὴν τῶν
 ἀπάντων ἰδὼν αὐτοῦ ποιούμενος. Καὶ γὰρ οὐδ' ἐπ'
 15 ἄλλον τινὰ συνέτρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες,
 γυναικὰς μὲν ὑπὲρ νηπιῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ
 περιωρᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοὺς ἀπορμηγὴν τινα σωτη-
 ρίας. Ἰκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν Θεόν, μεταβαλεῖν τὸ
 ὕδωρ ἐκ τῆς παρουσίας κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρα-
 20 σκεῖν. Καὶ κατανεύσαντος τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν
 ἱστιαμῆδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ
 μέση, καὶ κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος, ἔπειτα
 μεθεὶς εἰς τὸ φρέαρ ἔπειθε τοὺς Ἑβραίους τὸν Θεὸν ἐπή-
 25 κουν αὐτοῦ τῶν εὐχῶν γεγονέναι, καὶ ὑπεσχέσθαι τὸ
 ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν ὅσον ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ'
 αὐτοῦ κελεύόμενα μὴ ὀκνηρῶς, ἀλλὰ προθυμῶς ὑπουρ-
 γῶσιν. Ἐρομένων δ' αὐτῶν τί καὶ ποιοῦντων ἂν μετα-
 βάλλαι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ περι-
 30 στάνας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι
 πότιμον αὐτοῖς προεσκενωθέντος τοῦ πλείονος. Καὶ οἱ
 μὲν ἐπόνουν, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν γεγυμνα-
 σμένοι καὶ κεκαθαρμένοι ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκείθεν εἰς Ἥλιν ἀφικνοῦνται, πόρ-
 35 ρωθεν μὲν ἀγαθὴν δραθῆναι (καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν),
 κλησιάζουσι δὲ ἀπηλέγματο πονηρά. Καὶ γὰρ οἱ φοί-
 νικες, ὄντες οὐ πλείους ἐβδομήκοντα, δυσσαυεῖς τε ἦσαν
 καὶ χαμαιζήλοι δι' ὕδατος ἀπορίαν, ψαφραῦ τοῦ παν-
 40 τὸς ὄντος χωρίου· οὐτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα οὐ-
 ὢν τὸν ἀριθμὸν, νοτερόν τι καὶ πρὸς ἀρδευσιν αὐτοῖς
 45 ὠφέλιμα χρήσιμον, ἀλλὰ μὴ δυνάμενον ἐκβλύσαι μηδ'
 ἡναγεῖν, ἰχυμάδες ἦσαν ὀλίγοι, καὶ διαμυμμένοι τὴν
 ἡμίσην οὐδὲν ἀπῆντα· κἂν εἴ τι δὲ στάζον ἔλαβον εἰς
 50 χεῖρας, ἄγρηστον ἠύρισκετο ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶναι. Καρ-
 πὸν τε φέρειν ἦν ἀσθενῆ τὰ δένδρα, διὰ σπᾶνιν τῆς ἐξ
 55 ὕδατος εἰς τοῦτο ἀπορμηγῆς καὶ παρακλήσεως. Εἴλον
 οὖν ἐν αἰτία τὸν στρατηγὸν καὶ κατεβῶν αὐτοῦ, τὴν
 ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πείραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πά-
 60 σκειν λέγοντες. Τριακοστὴν γὰρ ἐκείνην ὀδεύοντες
 ἡμέραν, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωκότες,
 65 ἀντὶ δὲ περιτυγχάνοντες δυσελπίδες ἦσαν περὶ τῶν
 ὧων. Πρὸς δὲ τοῖς παρόντι κακῶ τὴν διάνοιαν ὄντες,
 καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηρεγμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ
 Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ συνέσεως κοιλούμενοι,

runt. Nam puteus illic erat, (quamobrem eo magis mora-
 bantur,) qui quidem sufficere tanto exercitui non poterat,
 nonnihil tamen eos consolabatur, in iis utpote locis inven-
 tus : ab exploratoribus namque acceperant, nihil in pro-
 gressu reperturos : illa autem aqua amarulenta erat et nulli
 potabilis, non hominibus solum, sed et ne jumentis quidem
 ferenda.

2. Moyses autem quum vidisset populum animos despon-
 dere, et rem ejusmodi esse ut verba contra valere non pos-
 sent (non enim sincerus erat exercitus, qui necessitatis vio-
 lentiae opponeret fortitudinem; sed generosos animorum
 impetus retulerat puerorum et mulierum turba, imbecillior
 quam ut ratione persuaderi posset,) in summas adductus est
 angustias, omnium calamitatem perinde habens ac si sua
 esset. Etenim ad alium quenquam se non conferebant, sed
 ad ipsum, orantes atque obsecrantes, mulieres quidem
 pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne se negligere-
 ret, sed aliquam ipsis viam ad salutem aperiret. Itaque ad
 Deum precandum se convertit, ut aquae vitio praesenti me-
 deri, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque hanc
 gratiam annuente, baculi summitatem ad pedes jacentis
 arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in pu-
 teum mittens, persuasit Hebraeis, Deum preces ipsius
 exaudivisse, atque promississe se talem illis, qualem desi-
 derent, aquam esse suppeditaturum, modo ad jussa ipsius
 exsequenda non segni, sed alacri animo sese accingerent.
 Illis autem interrogantibus quid factu opus esset ut aqua
 in melius mutaretur, jubet circumstantium robustissimum
 quemque aquam exhaurire, dicens, majore ejus parte exi-
 nanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem labo-
 rem susceperunt : aqua vero, continuis ictibus exercita et
 expurgata, mox potabilis evasit.

3. Inde autem castris motis ad Elin pervenerunt, e
 longinquo quidem aspectu pulcram (namque palmis erat
 consita), aditu vero iniqua deprehensa est. Palmae enim
 illae, non plures quam septuaginta, difficulter crescebant ex
 humiles admodum erant ob aquae penuriam, quod omnis iste
 locus siccus esset et arenosus : neque ex fontibus, qui duo-
 decim numero, humidi quidquam prosiliebat et aquationi
 idoneum, sed quum in iis nulla esset scaturigo et aquae emer-
 sio, rari erant humoris effluxus, et quamvis in arenam de-
 foderent, nihil eis occurrebat : et si quid etiam stillans
 deprehenderent, adeo turbidum erat, ut inutile invenirent.
 Quin et arbores debiliores erant quam ut fructus ederent,
 propter inopiam aquae, qua elicerentur et refocillarentur.
 Ductorem itaque reprehendebant, eumque clamore increpa-
 bant, dicentes ipsum in causa fuisse quod tantum miseriam
 subirent et tot mala experirentur. Nam, quum ille dies
 tricesimus esset, ex quo iter ingressi sunt, commeatum
 omnem secum deportatum absumpserant, nihilque repe-
 rientes, paululum aberant ab omnium rerum desperatione.
 Delixi autem in tali praesentis cogitatione, nec in memo-
 riam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque
 Moysis virtus et sapientia, duci succensebant, et in eo erant

δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ βάλλειν αὐτὸν ὥρμηχεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶ συμφορᾶς.

- δ'. Ὁ δ', οὕτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινήμενου, τῷ Θεῷ θαρρῶν καὶ τῷ συνειδότει τῆς περὶ τοὺς δημοφύλους προνοίας, πάρεσιν εἰς μέσους καὶ καταβοῶντων καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἔχόντων. Ὁραθῆναι τε κεχαρισμένους ὦν καὶ πληθεσιν ὁμιλεῖν πῖθάνωτατος καταπαύειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς, μὴ τῶν παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένων λήθην ἔχειν τῶν ἐμπροσθεν εὐεργεσιῶν παρακαλῶν, μηδ' ἐπὶ νῦν πονοῦσι, τῆς διανοίας ἐκβάλλειν τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεάς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ παραδόξου ἔτυχον γενομένων, προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμνηχανίας ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν προὔπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γίνοντο διὰ τὰ ἐν ποσὶ κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἀρτί χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθὸς οὔτε περὶ τὴν ὑπομονὴν οὔτε περὶ τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, οὕτω μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης, καθ' ἣν ἐκλελοίπασιν τὴν Αἴγυπτον, καταφρονούντας, οὕτω δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διατεθέντας, καὶ ταῦτα μὴδὲν αὐτοὺς διαψεύσάμενον, περὶ ὧν εἶποι τε καὶ πράττειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσειε. Καταριθμεῖται οὖν πάντα, πῶς τε φθαρείεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι, καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοισι μὲν αἶμα ἦν καὶ ἀποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκὺς· πῶς τε διὰ τῆς θαλάσσης, ἀναφυγούσης αὐτοὺς πορρωτάτω, καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ ταύτῃ σωθῆσαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐπίδοιεν ἀπολωλότες, ὅτι τε σπανίζοντας ὅπλων εἰς εὐπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων καταστήσειεν, τὰ τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθορήσεσθαι δόξαντας γεγενῆσθαι καὶ σώσειεν ὁ Θεὸς ἐκ παραλόγου καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ * * ἀπογινώσκειν δὴ μηδὲ νῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ἐπικουρίαν μὴδὲ βραδεῖαν γενέσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, πρὶν τινος πειραθῆναι δυσκόλου, πάρεσιν, ἡγουμένους δὲ οὐ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ σπᾶνιν ὑδάτος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστὶ ἐνεγκεῖν γενναῖοι, ἡ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρτοῦσι καὶ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι εἰπὼν οὐχ οὕτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας (πέσειεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθνῶν), ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τοῦ Θεοῦ καταπρονεῖν νομισθῶσιν.
- ε'. Οὕτως οὖν ἐπράυνεν αὐτοὺς, καὶ τῆς μὲν τοῦ βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμελλον ὁρᾶν ἐπέτρεψε. Παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦτο νομίσας ἔργον δεῖν ἐρ' ἵκετείαν τοῦ Θεοῦ

ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebatur, auctorem præcipuum.

4. Ille vero, multitudine irritata et acriter in ipsum concitata, Dei auxilio fretus, sibi que conscius, quod summa fide contribulium saluti prospiciat, prodit in medium dum vociferarent et saxa manibus arriperent. Quumque esset aspectu gratissimus et populari facundia quammaxime polleter, ad iras eorum leniendas aggreditur, obsecrans ne, in præsens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum oblivionem caperent; nec, quia nunc inedia laborent, ex animo ejicerent Dei gratiam et munera, quibus permagnis et præter opinionem cumulati fuerant: sed sperarent etiam de præsentī anxietate se dei providentia liberatum iri, quem verisimile esset ad probandam eorum virtutem, et quantum tolerantiae haberent, utque memoria prius edita tenerent miracula, et annon ad illa respicerent in angustias nunc adducti, rebus hisce adversis illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte se gesserint, nec promeritorum bene meminerint, quum Deum ejusque voluntatem, quam sequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipsumque ejus ministrum tam iniquis odiis persequantur, quem in iis quæ dixerit, aut ex Dei jussu fieri præceperit, nihil quicquam mentitum esse compererint. Deinde singula enumerat: ut magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod ipsos contra Dei mandatum detinere contenderint; et quo modo idem flumen illis quidem cruentum et ad potum inutile, ipsis vero dulce fuerit ac potabile; atque ut per mare, longissime ab ipsis refugiens, novam euntes viam, hac ipsi re salutem quidem acceperint, inimicos vero internecione deletos spectaverint; quod etiam, quum arma non habuerint, ea ipsis abunde suppeditavit Deus; et ut sæpe alias, quum in extrema pericula conjecti viderentur, ipsos ex improvviso servavit Deus et ut penes eum sit * * * Itaque ne nunc quidem de ejus providentia desperarent, sed tranquille exspectarent, cogitantes quidem non sero venire auxilium, si non statim, priusquam duriusculi aliquid fuerint experti, adveniat: secum vero reputarent non ex negligentia cunctari Deum, sed ad fortitudinem illorum explorandam et libertatis amorem; ut sibi constaret utrum pro ea victus inopiam et aquæ penuriam aliquando fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis et qui in ipsorum usus et ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute sollicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur, quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum contemnere existimarentur.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, et a lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, et ad eorum quæ facere parati erant penitentiam adduxit. Quum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, se-

καὶ παράκλησιν ἔλθεῖν. Καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τινα σκοπὴν ὤψλην ἤτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγῆν. (ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ) συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαίτιου τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυγῇ γένους ὄντος. Ὁ δὲ Θεὸς προνοήσῃν τε ἐπαγγέλλεται καὶ παρέξειν ἀρομὴν ἣν ποθοῦσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. Οἱ δ' ὡς εὗρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγνηότα, μετέβαλον ἐκ τῆς κατηρέας ἐπὶ τὸ ἱλαρότερον· καὶ στάς ἐκείνος ἐν μέσσις ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν περὶ τῶν ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγὴν. Καὶ μετ' ὀλίγον ὀρύγυν πληθος (τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρεον ὡς οὐδὲν ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος) ἐρίπταται τὴν μετὰ θάλασσαν ὑπερλήθον, καὶ, ὑπὸ κόπου τε καὶ τῆς πτήσεως καὶ πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. Οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην μηχανησαμένου, τὴν ἐνδειαν ἰῶντο. Καὶ Μωϋσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπεται τοῦ Θεοῦ, ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένου τὴν ἐπικουρίαν.

ζ'. Εὐθύς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀρομὴν τῆς τροφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ Θεός. Ἀνέγοντος γὰρ τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς ὁρόσος κατηνέθη. Καὶ περιπηγνυμένης ταῖς χερσὶ Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἤκειν αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ, γέυεται, καὶ ἡσθεῖς, τοῦ πλῆθους ἀγνοοῦντος καὶ κμίζοντος νίεσθαι καὶ τῆς ὄρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ τὸ γινώμενον, ἀνεδίδασκεν οὐ κατὰ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' οὐρανοῦ καταφέρεσθαι τὴν ὁρόσον, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. Καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρέτερε πιστεύειν. Οἱ δὲ, μιμούμενοι τὸν στρατηγόν, ἤδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ ἦν τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν ἡμερῆς, ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωματῶν βδέλλῃ, τὸ δὲ μέγεθος τῷ κορινθίου σπέρματι. Καὶ περὶ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτοῦ ἐσπουδάζεσαν. Παρήγγελτο δ' ἐξ ἰσοῦ πᾶσιν ἀσσάρινα (τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον) εἰς ἐκάστην ἡμέραν συλλέγειν, ὡς οὐκ ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἀπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτοῦντων περὶ τὴν ἀνάρεσιν. Οἱ μὲντοι πλεόν τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι· ἀσσάρινας γὰρ οὐδὲν πλεόν ἤρρισκον. Τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιούσαν ὄνσης οὐ δὴ τις ἦν, διεφθαρμένου ὑπὸ τε σκυμνῶν καὶ πικρίας. Οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμύνει δὲ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν. Ἐτι δὲ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἐκείνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆς χαριζόμενος τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν διατροφὴν. Καλῶσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. Τὸ γὰρ μὲν ἐπερωτήσις κατὰ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνουσα. Καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἐπὶ τοῖς

cum statuit Deum precibus et supplicationibus appellare. Atque, loco quodam eminentiori consensu, a Deo deprecabatur et auxilii aliquid populo et liberationem a summa rerum inopia, (in ipso enim et alio nemine sitam esse ejus salutem,) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patrarit, quum ingenium hominum in infortuniis querulum esse soleat et difficile. Deus itaque et se provisorum esse promisit, et subsidium illis desideratum allaturum. Moyses autem, quum hæc a Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusus, merorem lætitiæ mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut presentibus incommodis remedium a Deo afferret. Et aliquanto post magna vis colurnicum (quod genus avium præ ceteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: et, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ volucres terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi a Deo paratum, suæ subveniunt et medentur inopie. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocissime et juxta promissum tulcrit.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum etiam alium illis demittebat Deus. Nam, dum Moyses ad orandum manus attolleret, ros delabatur. Et quum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus et illum in cibum eorum a Deo venisse, primoribus labris attingit, ac gavisus, dum rei ignara esset multitudo et pro nive haberet, atque ea tempestate contigisse putaret qua soleat pluiere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cælo descendere, sed cibum in eorum salutem et nutrimentum. Et quum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, duceim imitantes, cibo gaudebant: nam mel suavitæte et delectatione referebat, at simile erat bdellio inter aromata, magnitudine vero coriandri semini par. Ei quidem colligendo valde studebant. Jussi autem erant omnes assaronem (mensuræ id genus est) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere sitagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præscriptum modum processerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam assarone non amplius inveniebant. At quicquid in crastinum relinquebatur, nemini erat usui, a vermibus et amaritudine corruptum. Adeo divinus et incredibilis erat hic cibum: qui vero eo vescabantur, alio non egebant victu. Quin et hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum et tunc in Moysis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man secundum nostram loquutionem interrogationis particula est, quum quid sit rei percontamur. Et illi quidem istis, quæ ad eos cœlitus de-

ἀπ' οὐρανὸν καταπεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. Τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἐκείθεν ἄραντες εἰς Ῥαφιδὸν ἤκον, ταλαι-
 5 πωρηθέντες ὑπὸ τοῦ δίψους εἰς ἔσχατον, ἐν τε ταῖς
 πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ
 τότε παντάπασι ἄνδρῶν εὐρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς
 ἦσαν καὶ ἀλὶν δι' ὀργῆς τὸν Μωϋσῆν ἐποιοῦντο. Ὁ
 δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας ἐπὶ
 10 λίτας τρέπεται τοῦ Θεοῦ, παρακαλῶν ὡς τροφὴν αὐτοῖς
 ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν παρασχεῖν, δια-
 φθειρομένης καὶ τῆς ἐπὶ τροφῇ χάριτος ποτοῦ μὴ πα-
 ρόντος. Ὁ δ' οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο,
 τῷ δὲ Μωϋσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος
 15 ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδοκῆσιαν. Καὶ κελεύει τῷ βά-
 κτρῳ πληῆξαντα τὴν πέτραν, ἣν ἐώρων αὐτόθι παρακει-
 μένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν εὐπορίαν ὣν δέονται·
 φροντίζειν γάρ καὶ τοῦ μὴ σὺν πόνῳ μὴδ' ἐργασία τὸ
 ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. Καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν
 20 παρὰ τοῦ Θεοῦ, παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, περιμένοντα
 καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα· καὶ γὰρ ἡδὴ καὶ ἐθεώρουν
 αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. Ὡς δ' ἤκειν, ἀπο-
 λύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγεν τὸν Θεόν,
 καὶ κεχαρίσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς
 25 πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ρυῖσσεσθαι λέγων. Τῶν δὲ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλεγέντων, εἰ ὑπὸ τε τοῦ δίψους
 καὶ τῆς ὁδοπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη γένοιτο
 κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πληττεῖ τε τῇ βακτη-
 ρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολλὸν καὶ διαυγέστα-
 30 νον. Οἱ δὲ τῷ παραδόξῳ τοῦ γεγονότος καταπλάγησαν,
 καὶ πρὸς τὴν ὅψιν ἡδὴ τὸ οἶφος αὐτοῖς ἔληγεν· καὶ πί-
 νουσιν ἡδὺ καὶ γλυκὺ τὸ νῆμα, καὶ οἷον ἂν εἴη Θεοῦ τὸ
 δῶρον δόντος ἐφαίνετο. Τὸν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμα-
 ζον οὕτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἡμεί-
 35 ζοντο τὴν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτοῦς πρόνοιαν. Δηλοῖ δὲ
 ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφῇ τὸν Θεὸν Μωϋσῇ προειπεῖν
 οὕτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθῆσθαι ὕδωρ.

ΚΕΦ. Β'.

Τοῦ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος ἡδὴ πολλοῦ κατὰ
 πάντας διαδωμένου, καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶν-
 40 τος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν οὐ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους
 εἶναι· καὶ πρεσβεύμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεχάλου
 ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθεῖρειν. Ἐτύγ-
 χανον δὲ αἱ πρὸς τοῦτο ἐνάγοντες οἱ τε τὴν Γοβολίτιν
 καὶ οἱ τὴν Πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμα-
 45 ληκίται, μαχίμωτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον.
 Ὡν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περιόι-
 κους ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεχάλου,
 στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίου ἀποδράσαντα
 δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες· « ἐν οὐ καλῶς
 50 ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαθεῖν ἰσχύον καὶ παρελθεῖν
 εἰς εὐπορίαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μά-
 χης θαρρήσαντας τῷ μὴδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν,

lapsa sunt, continue gaudebant. Hoc autem victu per an-
 nos quadraginta usi sunt, quamdiu *scilicet* in solitudine
 permanserunt.

7. Quum vero inde migrantes Raphidin venissent, siti
 extrema laborantes, quod praecedentibus diebus in paucis-
 simos fontes inciderint, et tunc siccam omnino et aquarum
 expertem invenerint terram, in malis esse coeperunt :
 rursumque iram in Moysen convertebant. Ille autem,
 multitudinis impetu vix evitato, ad Deum precandum
 se contulit, obsecrans ut qui victum illis in egestate dede-
 rat, nunc et potum largiri dignaretur, quum periret *apud* eos
 etiam cibi gratia, si potus deficeret. Is vero non diu beni-
 gnitatem suam distulit : sed Moysi pollicetur fontem illis
 exoriturum esse et aquarum abundantiam, unde minimum
 sperarent. Tum jubet ut virga feriret petram in conspectu
 sitam, et inde copiam ejus sumeret quod desiderabant :
 seque etiam curaturum ut sine labore et exercitio illis
 afflueret. Moyses, quum haec a Deo accepisset, revertitur
 ad populum, expectatione suspensum et ad ipsum respicien-
 tem : jam enim eum conspexerant e specula gressu incitato
 descendentem. Ut venit, aiebat Deum ex hac etiam neces-
 sitate eos liberare, dignatumque esse salute plane inspera-
 ta; fluvium de petra illis prorupturum esse dicens. Qui
 quum his auditis obstupissent, si siti et itineribus misere
 attriti necesse habuerint etiam petram exscindere, Moyses
 et virga *eam* percutit, eaque dehiscente erupit aqua copio-
 sissima et limpidissima. Illi vero rei inopinatae novitate
 perculsi sunt, et ad aspectum jam ipsius sitim sibi
 sedatam esse sentiebant : ac bibentibus jucundum ac
 dulce, et quale Dei munus esse decebat, fluentum ap-
 paruit. Moysen itaque in admiratione habuerunt,
 nupte a Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantae illi
 curae fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarat autem
 sacra scriptura in templo reposita, Deum praedixisse Moysi,
 se hoc modo aquas e rupe eliciturem.

CAP. II.

Hebraeorum autem fama longe lateque pervulgata, et ser-
 mone de illis increbrescente, contigit ut non mediocri
 timor indigenas occuparet : et missis ultro citroque legatio-
 nibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent et
 ad viros illos perimendos delendosque aggredierentur.
 Ceteros vero ad hoc inceptum impulerunt Gobolitidis et
 Petrae incolae, qui vocantur quidem Amalecites, gentium
 autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges
 per legatos semet et omnes circumcirca populos ad bellum
 Hebraeis inferendum concitarunt, alienigenarum exercitum,
 et qui ex Aegyptiorum servitute evaserint, insidias sibi
 struere dictitantes : « quem *sane* contemptui habere non
 oportet, sed, priusquam viribus augeantur et opibus af-
 fluant, et fiducia ex nostra cessatione accepta priores bel-
 lum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissi-

καταλείν ἀσφαλές καὶ σῶφρον, οἶκην αὐτοὺς καὶ περὶ
 τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρχόντων ἀπαιτοῦντας,
 ἀλλ' οὐκ οὕτως θταν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς
 ἐπιβάλλωσι τὰς χεῖρας. Οἱ δ' ἀρχομένῃν δύναμιν
 5 ἐχθρῶν πειρῶμενοι καταλείν ἀγαθοὶ συνιέναι μάλλον
 ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κοιλούντες γενέσθαι. Οἱ μὲν
 γὰρ τοῦ περισσοῦ δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς
 ἀφρομὴν κατ' αὐτῶν ἑῶσι γενέσθαι. » Τοιαῦτα τοῖς τε
 πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύομενοι χωρεῖν
 10 τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον ἀπορίαν
 καὶ ταραχὴν ἐνεποιεῖται τὰ τῶν ἐπιχωρίων. Καὶ παρόν-
 τῶν ἐπὶ τὴν μάχην ἔδῃ καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει
 χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὅν
 15 ἀπάντων, μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ἄπα-
 σι καλῶς ἐξηρτισμένους. Παραμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς
 ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ
 πεπιστευκότας, ὅψ' ἥς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἡρμένους
 κατανικήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθι-
 20 στανμένους. Ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στρατευ-
 μα πολὺ καὶ πάντων ἀπροσδέας ὀπλων, χρημάτων, τρο-
 φῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεπειθήσεως πολεμοῦ-
 σιν ἄνθρωποι, κρίνοντας ἐν τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ συμμαχίᾳ
 ταῦτα αὐτοῖς παρῆναι· τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον,
 25 ἄνοπλον, ἀσθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἷος
 αὐτῆς συνοιδεν οὔσιν, νικᾶσθαι βουλομένου τοῦ Θεοῦ.
 Εἰδέναι δ' οἷος οὗτος ἐπίκουρος, ἐκ πολλῶν πεπειραμέ-
 νους καὶ δεινότερων τοῦ πολέμου. Τοῦτον μὲν γὰρ
 εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ
 30 ὄρεας ἄπορα καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι
 ρυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν εὐμένειαν τὴν παρὰ τοῦ
 Θεοῦ νενικήσθαι. Νῦν δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυ-
 μοτάτους, ὥς τῆς ἀπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῇ κρα-
 τήσει τῶν ἐχθρῶν χειμήνη.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆ-
 θος λόγοις, καὶ συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τῶν
 ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις, τοὺς μὲν
 νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς
 δὲ ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. Οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τὸν
 40 κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένους καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἐτοι-
 μως ἔχοντες, ἡλπίζον ἀπαλλαγῆσεσθαι ποτε τὴν κα-
 λῶν, καὶ τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους ἔδῃ καὶ μὴ μέλλειν, ὥς τῆς ἀναβολῆς ἐμπο-
 διζούσας τὴν προθυμίαν αὐτῶν. Τότε τῆς πλθύους
 45 ἀποκρίνας πᾶν τὸ μαχίμων Ἰησοῦν ἐρίστησιν αὐτῷ,
 Ναυήνῳ μὲν υἱὸν, φυλῆς τῆς Ἑφραϊμίτιδος, ἀνδρείοτα-
 τον δὲ καὶ πόνους ὑποστῆναι γεννικὸν καὶ νοῆσαι τε καὶ
 εἰπεῖν ἰκνηνώτατον καὶ θρησκαλέοντα τὸν Θεὸν ἐκπρεπῶς,
 καὶ Μωϋσῆν διδάσκαλον τῆς πρὸς Θεὸν εὐσεβείας πε-
 50 κτημένον, τιμωμένον τε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. Βραχὺ
 δὲ τι περὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τῶν ὀπλιτῶν ἐπὶ φυλακῇ
 παιδῶν καὶ γυναικῶν τοῦ τε πρόπαντος στρατοπέδου·
 καὶ νύκτε μὲν πᾶσαν ἐν παρασκευαίς ἦσαν, τῶν τε
 ὀπλων εἰ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες καὶ τοῖς

num est, penas ab illis et de solitudine et ob ea quae illic
 perpetrarunt exigentes, potius quam quum urbibus nostris
 et divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiae est
 summa ope nili, ut hostium potentia, quum primum cre-
 scere corperit, labefacietur; quam, ubi paululum adoleve-
 rit, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob
 vires nimium auctas succensere et irasci videntur; illi vero
 omnem contra se aliquid audendi occasionem praecidunt. »
 Hisce ad vicinos et ad invicem per legationes agitat, de-
 creverunt Hebraeos proelio adoriri.

2. Moysi autem nihil hostile expectanti non parum diffi-
 cultatis et molestiae attulerunt indigenarum apparatus. Et
 quum jam in eo essent ut congregarentur et belli fortunam
 tentare et periclitari oporteret, in magna perturbatione erat
 Hebraeorum multitudo, in summa rerum inopia constituta,
 et cum hominibus pugnatura bene instructis et praeparatis.
 Eos itaque Moyses consolari crepit, et bono animo esse hor-
 tatus est, Dei auctoritate fretos; a quo in libertatem vindi-
 cati eos debellare sperarent, cum quibus de caerant acie
 dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse
 satis magnum, et nulla re egere, neque armis, pecunia,
 commeatu, aliisque, quibus homines accincti praelium
 fidenter committunt, quod ea in Dei auxilio habituri sint:
 hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas,
 ut a talibus, quales eos esse cognovisset, ipsos vinci nolue-
 rit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor
 sit, quum ejus opem experti sint in multis et bello graviori-
 bus periculis. Hoc enim certamen cum hominibus esse
 inenndum: quando vero res fuisset difficillima cum fame et
 siti, cum montibus et mari omnem fugae viam claudentibus,
 haec ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque
 rogabat summa cum alacritate pugnam nunc consererent,
 ut qui rerum omnium affluentiam sibi met pollicerentur ex
 victoria de hostibus reportata.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos
 accendit, tribuum principes et optimates convocans, tam
 singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit
 ut senioribus dicto essent audientes; illos vero, ne ducis
 imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant
 animati et ad congregiendum parati, sperabant aliquando
 fore ut a malis liberarentur: Moysique instabant, ut se jam
 recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora
 ardor eorum deferveret. Tum ex tota multitudine mi-
 litiae idoneos deligens, iis praefecit Jesum, Naveni filium,
 tribu Ephraimitam, fortissimum et laborum patientissi-
 mum et ad excogitandum simul ac eloquendum promptis-
 simum, Deumque egregie colentem, Moyseque usum doctore
 pietatis in Deum, honoratumque inter Hebraeos. Parvam
 vero partem armorum circa aquam locavit ad praesidium
 puerorum et mulierum et in universum castrorum; et per
 totam quidem noctem sese praeparabant, vel armorum
 quicquid erat fractum reficientes, vel ad duces atten-

στρατηγούς προσέχοντες, ὡς δομήσοντες ἐπὶ τὴν μάχην ὁπότε κελεύσειεν αὐτοὺς Μωϋσῆς. Διηγρύνει δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἔκταξαι τὸ στρατόπεδον. Ἀρχομένης δὲ ὑποφαίνειν 5 τῆς ἡμέρας, αὐθις τὸν τε Ἰησοῦν παρεκάλει μηδὲν γείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς οὐσῆς περὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δοῖαν τε διὰ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις. Τῶν τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει καὶ 10 σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὠπλισμένον παρώρμα. Καὶ ὁ μὲν οὕτω παραστητάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ διὰ τῶν ἔργων παρασκευῇ ἀνεγώρει πρὸς τὸ δρας. Θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ παραδιδούς τὸ στράτευμα.

δ'. Προσέμιονον δὲ οἱ πολέμιοι, κἀν χειρὶν ἦν ἡ 15 μάχη, προθυμία τε καὶ διακελευσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένοι. Μέχρι μὲν οὖν Μωϋσῆς ὁρθὰς ἀνίσχει τὰς χεῖρας, τοὺς Ἀμαλχηίτας κατεπόνουν οἱ Ἑβραῖοι. Τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς οὐχ ὑπομένων, (δοῆσις γὰρ ἂν αὐτὰς καθίει, τοσαυτάκις 20 ἔλαττουσθαι τοὺς οἰκίους αὐτοῦ συνέβαινε,) κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν Ἀαρὼνα καὶ τῆς ἀδελφῆς Μαρίας τῆς τὸν ἄνδρα Ἄβρον, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διακρατεῖν τὰς χεῖρας καὶ μὴ ἐπιτρέπειν κάμνειν βοηθοῦντα. Καὶ 25 τούτου γενομένου κατὰ κράτος ἐνίκων τοὺς Ἀμαλχηίτας οἱ Ἑβραῖοι καὶ πάντες ἀποκόλωσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. Νίκτην δὲ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι καὶ γὰρ τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς 30 περιοίκους ἐφόβησαν, εὐπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. Ἐλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, οὐδὲ τῆς ἀναγκείας τροφῆς πρότερον εὐποροῦντες. Ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐθις 35 αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθείσα ἡ προεξημένη μάχη· οὗ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐδόλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περιοίκους ἅπασι μετὰ τὴν ἐκείνων ἤτταν ἐγέναντο φοβεροί. Αὐτοὶ τε πλούτου μεγάλου ὄντα μιν προσέ- 40 λαβον πολὺς μὲν γὰρ ἀργυρὸς τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾷ ὡς ἐργῶντο περὶ τὴν οἰαίταν, πολλὸ δὲ ἐπίσημον πλῆθος ἐκατέρων, ὅσα τε ὑφ' ἑνὸς καὶ κόσμῳ περὶ τὰς ὀπλίσαις, ἥ τε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παν- 45 τοῖα κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξωδευκόσιν εἶναι. Φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι, καὶ πολλὰ μεταποίησις ἀρετῆς ἦν αὐτοῖς πρὸς τὴν πονεῖν ἦσαν αἰεὶ, τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. Καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ 50 πέρας.

ε'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκροὺς τε ἐσκόλενε τῶν πολεμίων καὶ τὰς παντευχίας τῶν φευγόντων συνέλεγεν· ἀριστεῦσί τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰησοῦν ἐνεκωμίαζε, μαρτυρούμενον ἐφ' ὅς ἐπραξεν ὑπὸ παν-

dentēs, quasi ad pugnam essent egressuri, quum primum juberet Moyses. Quin et Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in praelio spei de se conceptus respondere studeat, et ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsum hortatus est, ac mox omnes armatos ad fortitudinem accendit. Et ille quidem, quum ita oratione animasset et rebus præparasset exercitum, discessit ad montem, Deo simul et Jesu exercitu commisso.

4. Congrediebantur itaque adversi exercitus, et ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate et plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quam diu Moyses manus extensas sustulit, Amalecitas affliverunt Hebræi. Moyses igitur, quum fatigatus manus protensas amplius elevare non potuisset, (quoties enim eos demitteret, toties Hebræis hostibus succumbere contigit,) Aaronem fratrem, et sororis Mariammines maritum Orum, suas, utrinque adstantes, manus jubet susinere neque permittere ut auxilium falscat. Quo facto Amalecitas magna strage fuderunt Hebræi, eosque internecione deleverant, nisi noctis interventu ab occisione manus abstinuissent. Victoriam autem pulcherrimam et maxime opportunam majores nostri reportarunt: nam et bellum inferentes profligarunt, et circumhabitantibus terrorem incusserunt; acquirentes sibi met, strenuos excipiendo labores, rerum magnarum et splendidarum abundantiam. Hostium etenim castris polita, tam in usum privatum quam in publicum ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam necessariis ad victum egebant. Nec in præsens tantum eis profuit hæc pugna prospere pugnata, sed etiam in posterum cessit iis in emolumentum: inde enim non corpora solum hostium in servitutem adduxerunt, sed et animos, atque omnibus circumquaque gentibus, post cladem istam Amalecitis illatam, formidolosi exstiterunt. Quin et ipsi divitiarum vim magnam consequuti sunt: nullum enim auri argentique in castris relictum erat, ut et vasa ærea quibus ad cibum coquendum utebatur, magus quoque cumulus signati auri argentique; tum textilia et armorum ornamenta, atque alia ad cultum illorum et apparatus spectantia, præda quoque varia jumentorum, et quæcumque exercitum in expeditione comitari solent. Unde et sese ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque sibi assumebant virtutis, et in laboribus hinc assidui semper erant, persuasum habentes laborando omnia superari posse. Atque hujus quidem pugnae hic finis erat.

5. Sequenti vero die Moyses hostium cadavera spoliavit, et arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, et strenne merentibus præmia distribuit: Jesumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ gesserat attestante. Ac nemo

τὸς τοῦ στρατοῦ. Ἀπέθανεν δὲ Ἑβραίων μὲν οὐδεὶς, τῶν δὲ πολεμίων δσους οὐδ' ἀριθμῷ γινώσκειν δυνατόν ἦν. Θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἰδρύεται, νικαῖον ὀνομάσας τὸν Θεόν, προσεφθέτευσεν τε πανωλεθρία τοὺς Ἀμαληκίτας ἀπολομένους, καὶ μηδὲνα αὐτῶν ὑπολειφθῆσθαι μὲν εἰς αὖθις, διὰ τὸ Ἑβραίους ἐπιστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ καὶ ταλαιπωρουμένοις, τὸν τε στρατὸν εὐωχίαις ἀνελάμβανεν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, οὕτως ἐπολέμησαν. Ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προσηύχοντες συντεταγμένους. Πολλὸν δ' ἦν ἤδη τὸ ὀπλιτικὸν αὐτοῖς. Καὶ πρῶτον κατ' ὀλίγον ἐν τριμῇ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος, ἐν ᾧ τὰ τε περὶ τὸν βῆμα αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προερχόμενα.

ΚΕΦ. Ι'.

Καὶ Ῥαγουήλος ὁ πενθερός τὴν αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐεργεσίαν ἀσμένως ἀπήντα, τὸν τε Μωϋσῆν καὶ τὴν Σαπφώραν δεγόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. Ἦδεσται δὲ Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει, καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον, ὃς διαπερεύγει τὸ πρὸς τὴν φλόγῳσιν. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετελάμβανον, Ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι Ῥαγουήλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ᾄδων εἰς τὸν Θεόν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἷτιον καὶ ποριστὴν γεγεννημένον καὶ τὸν στρατὸν εὐφρύνον ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηχότων. Καὶ Ῥαγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξίει, ἐθαύμαζε δὲ τὸν Μωϋσῆν τῆς ἐπὶ σωτηρίας τῶν φίλων ἀνδραγαθίας.

ΚΕΦ. Δ'.

Γῇ δὲ ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ Ῥαγουήλος τὸν Μωϋσῆν ἐν ὅλῳ πραγμάτων ὄντα, (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς ἐκείνους, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδίζόντων καὶ μόνως ἂν τοῦ δικαίου τυχεῖν ἡγομένων, εἰ δικιτητῆς αὐτοῖς ὅπως γένοιτο, καὶ παρὰ τοῖς ἡττωμένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην, οὐ κατὰ πλεονεξίαν ἀπὸ πάσκειν νομίζουσιν.) τότε μὲν ἡσυχίαν ἤγε, μὴ βυλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τοῦ στρατοῦ θέλουσιν· παυσάμενος δὲ τοῦ βορῦθου παραλαβὼν καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἂν γρῆ ποιεῖν καὶ συμβούλευε τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς ἡττοῖς ταλαιπωρίας ἐτέρας ἐκστῆναι, περὶ δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. Δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὐρεθῆναι, φροντίσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωϋσῆν γενόμενον. « Αἰσθανόμενος οὖν τῆς ἀρετῆς, φησί, σαυτοῦ, καὶ ὅλος γέγονας ἐπὶ τῷ

quidem ex Hebræis prælio cecidit : ex hostibus vero totidem, quot numerando consequi non potuerunt. Quum vero gratiarum actionis sacrificium offerret, aram posuit, Deum Victorem appellans : prædixitque internecione deletum iri Amalecitas, foreque ut nemo ex iis in posterum superesset, quod Hebræos ultro armis aggressi fuerint, idque in solitudine et inopia constitutos ; et exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam post exitum ex Ægypto contra hostes bello eos lacescentes commiserunt, ita pugnata est. Quum vero festum convivium ob partam victoriam Moyses egisset, et Hebræos per aliquot dies post prælium refecisset et recreasset, instructis agminibus eos ulterius eduxit. Ac multi jam erant gravis armaturæ milites. Et tardiuscule progrediens, tertio mense, postquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit, in quo miraculum de rubo aliasque visiones ei contigisse prius memoravimus.

CAP. III.

Raguelus autem socer, res ab eo feliciter gestas fama accipiens, gratulabundus obviam venit, Moysen et Sapphoram excipiens eorumque liberos. Moyses vero soceri adventu valde gaudebat, quumque rem divinam et sacrificium confecisset, populo convivium apparat non procul a rubo, qui conflagrationem ex igne evaserat. Atque multitudo quidem, per tribus suas disposita, sigillatim epulis accumbat. Aaron vero et Raguelus cum suis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui salutis et libertatis auctor ipsis exstiterit et largitor ; simulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi sententia ceciderint. Insuper et Raguelus, in sua ad Moysen gratiarum actione, multa populo præconia tribuit : Moysen vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum salute tantum fortitudinis in laboribus et periculis ostenderit.

CAP. IV.

Crastina vero die Raguelus, animadvertens, Moysen negotiorum multitudine obrutum, (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter ; et, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo, non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint ;) tunc quidem tacendum putavit, neminem velle impedire quominus præclaro ducis judicio arbitrioque frueretur. Turba autem summta Moysen sibi assumpsit, et quum soli essent, quid facto opus esse sibi videretur, eum edocuit : consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo interesset, et universorum saluti provideret. Nam Hebræorum alios etiam repertum iri ad jus dicendum satis idoneos ; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysen ipsum aut sui similem. « Itaque quum probe noveria

τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων δαίταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἄλλων· σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέγων σεαυτὸν διατέλει, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξῃς τῆς νῦν ἀπορίας. Ὑποθήκαις δὲ ταῖς ἐμαῖς περὶ τῶν ἀνθρωπίνων χρησάμενος τὸν στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυρίου τοῦτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις, εἴτα κατὰ χιλίους. Διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς 10 ἑκατὸν, εἴτ' εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντας τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἱ κατὰ τριάκοντα μερισθέντας διακοσμήσουσι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. Ἔστω δὲ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. Οἱ δὲ δοκιμασθέντες 15 ὑπὸ τοῦ πλῆθους παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, περὶ τε τῶν διαφορῶν αὐτοῖς κρινούσι, καὶ ἥ τι μείζον, ἐπὶ τοὺς ἐν ἀζιώματι τὴν περὶ τούτου διάγνωσιν ἐπανόσουσιν· ἂν δὲ κακείνους διαφύγῃ τὸ περὶ τοῦ πράγματος δύσκολον, ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. Ἔσται 20 γὰρ οὕτως ἀμφοτέρω, καὶ τῶν δικαίων Ἑβραῖοι τεύζονται καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων εὐμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσεις τῷ στρατῷ. »

β'. Ταῦτα Ῥαγουήλου παραινέσαντος, ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ 25 τὴν ὑποθήκην τὴν ἐκείνου, τοῦ τρόπου τὴν ἐπίνοιαν οὐκ ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερόν τὸν ἐξευρηκότα τῷ πλῆθει. Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ Ῥαγουήλου ἔγραψεν ὡς εὐρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προειρημένην, καλῶς ἔχειν ἠγούμενος 30 τάληθ' μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ ὁδῶν ἐμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὐρηκμένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶ τούτου καταμαθεῖν. Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης εὐκαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

ΚΕΦ. Ε'.

Μωϋσῆς δὲ συγκαλέσας τὴν πλῆθύν, αὐτὸς μὲν εἰς 35 τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναιὸν ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ Θεῷ, καὶ τινα λαθὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανάξειν πρὸς αὐτούς· ἐκείνους δ' ἐκέλευσε πλεονεξία μετασχυνῶσαι τῷ ὄρει, τὴν γεινιᾶσιν τοῦ Θεοῦ προτιμήσαντας. Ταῦτ' εἰπὼν ἀνέεισι πρὸς τὸ Σιναιὸν, ὑψηλό- 40 τaton τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς γωρίοις ὄρων τυγχάνων, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν χρημῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον οὐκ ὄν ἀναβάτον, ἀλλ' οὐδὲ δραβήναι δίχα πόνου τῆς ὀψέως δυνάμενον, ἀλλως τε καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι περὶ τοῦ τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ 45 διατρίβειν, φοβερὸν ἦν καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετεσχύνουν καὶ τὰς ὑπηρείας τοῦ ὄρους καταλαμβάνοντο, ἡρμμένοι ταῖς διανοαῖς, ὡς μετὰ τῆς ἐπαγγελίας τῶν ἀγαθῶν, ἣν προὔτεινεν αὐτοῖς, ἐπανάξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐορ- 50 τάζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν περιέμενον, ἀγνεύοντες τὴν τε ἄλλην ἀγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῶν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε, καὶ παρα-

(inquit) qua parte ceteris omnibus praestes, quantumque Deo ministrando contuleris ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, de populo in meliorem statum et dignitatem vindicando usque sollicitus. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, et per dena millia distributis duces ex iis delectos praefice: dein millenis pariter. Dividito autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: et principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, et per vicanos, ac denos connumeratos. Praesit autem his unus aliquis, qui a numero eorum quibus praest appellacionem accipiat. Qui vero a populo universo comprobati sint habitique pro viris virtute et iustitia praestantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si qua res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin et illis videatur ad judicandum nimium difficultis, ad te eam remittent. Sic enim fiet utrumque, ut et jus suum consequantur Hebraei, et tua in Deum assiduitate ipsum exercitui magis propitium reddas. »

2. Ad hac autem hortante Raguelo, consilium ejus libenter admisit Moyses, moxque omnia disposuit prout ille suggererat; rei hujusce inventionem non dissimulans, neque sibi eam arrogans, sed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin et in libris suis Raguelum memoriae prodidit, ut qui ordinationem praedictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis testimonium tribuere, quamvis et aliorum inventa utilia approbans et asciscens gloriam erat habiturus: adeo ut ex hoc etiam liceat intelligere, quam spectatae integritatis fuerit Moyses. Sed hac quidem de re in aliis instituta scriptiois locis opportune disseremus.

CAP. V.

Quum autem populum convocasset Moyses, ipse quidem ad montem Sinæum se abire dicebat, ut qui cum Deo versaturus, et oraculum aliquod ab ipso acceptum eis reportaturus esset. Illos vero prope montem Sinæum castra locare jubet, et Dei vicinitatem aliis locis praeferre. Hanc quum dixisset, in montem Sinæum ascendit, omnium regionis istius celsissimum, et ob nimiam altitudinem et abrupta praecipitia non solum hominibus invium, sed ne aspiendum quidem sine fatigatione oculorum; quum et alias, propter pervulgatum de eo sermonem, Deum illic habitare, tremendus esset et inaccessus. Hebraei autem juxta mandatum Moysis castris motis radices montis occupant, animis erectiores et alacres, quasi cum bonorum promissis, quorum spem illis dederat, a Deo reversurus esset Moyses. Convivia autem agentes ducem expectabant, castitatem servantes cum in ceteris, tum per triduum abstinendo a mulierum congressu, sicut eis ipse praeceperat; precibus etiam Deum appellantes, ut, placide benigneque Moysen evi-

καλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῇ συμβαλόντα Μωϋσῇ δοῦναι ζωρεάν, ὅς τ' ἦς εὐ βιώσονται. Ταῖς τ' οὖν διαίταις ἐγγόντο πολυτελεστέραις καὶ τῷ κόσμῳ γυναῖξιν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκπρεπῶς ἡσκητο.

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας εὐχομένου διῆγον· τῇ τρίτῃ δὲ, πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν, νεφέλῃ τε ὑπερῆκεν τοῦ παντός στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γενόμενον, καὶ τὸ χωρίον οὐ τὰς σκητὰς ἦσαν πεποιημένον περιέγραψε. Καὶ τοῦ λοιποῦ πάντος ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἀνεμοὶ τε σφοδροὶ λάβρον κινούντες ὑπὸν κατήγιζον, ἀστραπαὶ τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρώσιν, καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ὡς Μωϋσῆς ἤθελεν εὐμενὸς παρατυχόντος. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονεῖτω ἕκαστος τῶν ἐντευζομένων, ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγράφεται. Τούς γε μὴν Ἑβραίους τὰ τε δρώμενα καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προσβάλλων φόρος δεινῶς ἐτάραττον· ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν καὶ ὁ περὶ τοῦ ὅρου διαπεριτρεχὴς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττε. Κατεῖχον δὲ αὐτοὺς πρὸς ταῖς σκηταῖς ἀγρόμενοι, καὶ τὸν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοῖα προσδοκῶντες.

γ'. Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιπαινέται Μωϋσῆς, γαῦρος τε καὶ μέγα φρονῶν. Ὅρθεῖς τε οὖν αὐτοὺς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτοῦς καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίος τε καὶ καθάρως ὁ ἀπὸ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγεγονότος. Ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὡς ὁ Θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. Καὶ συναθροισθέντων, ὅτις ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὄθεν ἐμελλον ἀπαντες ἀκούσεσθαι, «ὁ μὲν Θεός, εἶπεν, «ὦ Ἑβραῖοι, καθάπερ καὶ πρότερον εὐμενὲς προσεδέξατο με, καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαρξομένης παρέσσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. Πρὸς γοῦν αὐτοῦ καὶ τῶν ἔργων, ἀ δ' ἐκείνους ὑμῖν ἡδὲ πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων· εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλώττα ταύτης ἀνθρωπίνῃ πρὸς ὑμᾶς λέγει. Τὴν γὰρ ἀρετὴν αὐτῶν κατανοήσαντες, ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νεκροῦ καὶ ἐπὶ συμφέροντι τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φρονήσαντος εἶπεν. Οὐ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαρὰ καὶ Ἰωαβὲδ υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡμαρτάνον ἀναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥῆναι, καὶ ποικίλως δαμάσας κακοῖς τὸ Αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ διὰ θαλάσσης δὸν ὑμῖν παρὰ σκῆψιν, ὁ καὶ τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μηχανηθεὶς ἔλθειν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας σπανίζουσιν· δι' ὃν Ἀδάμος τῶν πετρώδων καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν Νώεος ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν Ἀβραάμ ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τὴν Χαναanaίαν κατήγαγε, δι' ὃν Ἰσακὸς γηραιὸς ἐτέθθη γονεῦσι, δι' ὃν Ἰακώβος δωδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι'

piens, munera ei donaret, quæ vitam ipsis facerent beatitorem. Victi itaque sumptuosiore utebantur, et simul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum et splendidiorem induunt.

2. Et per duos quidem dies lautiorum in modum epulabantur. Tertia vero die, priusquam sol oriretur, nubes circumfusa totis Hebræorum castris incumbibat, qualem antehac nunquam conspexerant, et spatium omne, ubi posuerant tabernacula, complectebatur. Ac quum reliquum cæli in sereno esset, tum venti vehementes largum conditantes imbrem ruebant, tum fulgura micabant aspectu terribilia: tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demissis plane indicabant præsentiam Dei, qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyses. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero necesse est ea literis mandare, sicut in sacris libris conscripta habentur. Hebræi itaque, hisce visis et audito horribili clangore, valde tremefacti erant; iis enim non assueti erant et rumor vulgatus de monte, quod crebro cum Deus inviseret, mentes eorum insolito pavore defixit. Quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti; et Moysen ira Dei periisse rati, et semet similiter perituros esse expectantes.

3. Dum ita essent animis consternati, apparuit Moyses, gestiens lætitia et mirum in modum elatus. Itaque ut se in conspectu dedit, illos metu eximit, et ad spem meliorum in posterum erexit; protinusque redit serenitas, et Moyse adventante fugiunt quæ eorum paulo ante perturbarent. Post hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata a Deo referat. Quem ubi convenisse animadvertit, stans in excelsiore loco, unde ad omnes dinaretur vox, «Deus quidem, inquit, eadem qua antehac benevolentia me exceperit, o Hebræi: atque ut vitæ felicitæ agendæ pariter ac reipublicæ bene constituendæ viam ac rationem vobis suggerat, castris vestris jam præsens adest. Quare per ipsum perque ipsius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis ea quæ dicturus sum, ad me concionantem respicientes, nec quod lingua hominis hæc ad vos loquatur. Nam mandatorum præstantiam quum expenderitis, cognoscetis etiam majestatem illius qui ea excogitavit et nostrum in commodum memet alloqui non dedignatus est. Non enim Moyses Amaramæ et Joachabedæ filius, sed is qui Nilum pro vestra salute sanguinem fluere vi sua fecit, et Ægyptiorum contumaciam variis calamitatibus fregit; qui per mare viam vobis munit; qui fecit ut omnium egenis cibo cœlitus demitteretur cibus; qui potum desiderantibus uberrimos ex petra fontes elicit; a quo Adamus accipit quicquid terra marique provenit; per quem Noëus diluvium effugit; a quo Abramo huc illuc vaganti terra Chanaanæ iuncta est; per quem Isacus parentibus ætate provecitis natus est; per quem Jacobus duodecim filiorum virtutibus

« ὃν Ἰωσήπος ἐδεσπότευσε τῆς Αἰγυπτίων δυνάμεως·
 « οὗτος ὑμῖν τούτους χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἔρμη-
 « νέως ἑμοῦ. Σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν, καὶ τέ-
 « κνων περιμαχητότεροι καὶ γυναικῶν. Εὐδαίμονα γάρ
 5 « διάζετε βίον τούτοις ἐπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες
 « καρπίμου καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου καὶ τέκνων γονῆς
 « κατὰ φύσιν τιχτομένων, καὶ πολεμίοις ἐσεσθε φοβε-
 « ροί· τῷ Θεῷ γὰρ εἰς ὅψιν ἔλθων, ἀκροατὴς ἀφθάρτου
 « φωνῆς ἐγενόμην· οὕτως ἐκείνῳ τοῦ γένους ὑμῶν καὶ
 10 « τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. »

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν προάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ
 τέκνοις, ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐ-
 τοὺς περὶ τῶν πρακτικῶν, ἵνα μὴ βλαβεῖη τῶν λεγομέ-
 νων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλωττίας, ἀσθενὴς εἰς
 15 γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδόμενην. Πάντες τε ἤκουον φω-
 νῆς ὑψόθεν παραγενομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν
 μηδὲνα τῶν λόγων οὓς Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξίν
 γγραμμένους κατέλιπεν· οὓς οὗ θεμιτὸν ἐστὶν ἡμῖν
 λέγειν φανερώς πρὸς λέξιν, τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δη-
 20 λώσομεν.

ε'. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος ὅτι Θεός
 ἐστὶν εἰς καὶ τούτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεῦτερος
 κελεύει μηδενὸς εἰκόνα ζωῶν ποιήσαντας προσκυνεῖν· ὁ
 τρίτος δὲ ἐπὶ μηδενὶ φαῦλῳ τὸν Θεὸν ὀμνῦναι· ὁ δὲ τέ-
 25 τάρτος παρατρῖναι τὰς ἐβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ
 παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος γονεῖς τιμᾶν· ὁ δὲ ἕκτος
 ἀπέχεσθαι φόνου· ὁ δὲ ἑβδομος μὴ μοιχεύειν· ὁ δὲ ὄγδοος
 μὴ κλοπὴν ὁρᾶν· ὁ δὲ ἕνατος μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ
 δὲ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ
 Θεοῦ περὶ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς προ-
 30 ερμημένοις τοῦ συλλόγου διελύθη· ταῖς δ' ἐξῆς φοιτῶντες
 ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἤξiou αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ
 τοῦ Θεοῦ κομίζειν. Ὁ δὲ τούτους τε τίθεται καὶ περὶ
 35 τῶν ὄλων ὃν ἂν πράχῃ τὴν τρόπον ἐν τοῖς αὐθις ἀπεσῆ-
 μαινε χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκείον.
 Τούς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀνατίθεμαι γρα-
 φὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ'. Οὕτω δὲ τῶν πραγματικῶν αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ
 40 Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος ἀνῆει, προειπὼν
 τοῖς Ἑβραίοις. Βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν
 ἀνοδὸν. Καὶ χρόνου τριβομένου, (τεσσαράκοντα γὰρ
 ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῶν,) ὁὓς εἶχε τοὺς Ἑβραίους
 μὴ τι Μωϋσῆς πάθαι, καὶ τῶν συντυρόντων δεινῶν
 45 οὐκ ἐστὶν ὁ οὕτως ἐλύπησεν αὐτοὺς ὡς τὸ νομίζειν
 Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. Ἦν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις,
 τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίους περιπεσσόντα,
 καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθὺς ἦσαν διακείμε-
 νοι ταύτην τὴν ψῆφον ἔφερον· τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον
 50 ἀναχωρηκέναι. Τούς δὲ σώφρονας καὶ μηδέτερον
 τῶν λεγομένων εἰς ἥδονην λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ
 θηρίους περιπεσσόντα ἀποθνεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους,
 καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι διὰ τὴν
 προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρῶτος ἔχειν ὁ λο-

« est insignitus; per quem Josephus Ægyptiorum pote-
 « stati dominatus est: ille vobis, me interprete usus,
 « ista dat præcepta. Sint autem vobis sacrosancta, et con-
 « jugibus ac liberis cariora habeantur. Summa vobis
 « erit felicitas, dum ea custodiat; nec terra vobis sterilis
 « fiet, nec mare tempestatibus agitata, nec furus vestri
 « præter naturam edentur; atque hostibus maximo eritis
 « terrori: Dei enim in conspectum veniens, vocem ejus
 « immortalem audivi: adeo illi curæ est vestra progenies
 « ejusque conservatio. »

4. Quum hæc dixisset, populum coram adducit cum con-
 jugibus et liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem
 ipsis audirent: ne quid ex humana lingua detrimenti caperet
 dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promul-
 garentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures
 pervenit, ut nemo non clare exciperet singula præcepta,
 quæ Moyses duabus tabulis conscripta reliquit: quæ non
 fas est nobis totidem verbis evulgare; sententiam tamen
 eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum esse
 unum, eumque solum colendum: secundum, nullius ani-
 malis simulacrum adorandum: tertium, per Deum in re
 inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque se-
 ptimum sancte observandum, feriando ab omni opere:
 quintum, parentes honorandos: sextum, a carne abstinē-
 dum: septimum, non adulterandum: octavum, non fur-
 randum: nonum, falsum testimonium non dicendum:
 decimum, nihil alienum concupiscendum.

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quæ lo-
 quutus est Moyses, magnumque ex prædictis gaudium ac-
 cipiente, dimissa est concio. Proximiis vero diebus ad ten-
 torium ventitantes, postulabant ab eo ut etiam leges a Deo
 ad ipsos afferret. Ille vero et istas posuit; et de universis
 quo modo agenda essent deinceps præscripsit: quorum
 neminero tempore opportuno. Majorem autem legum par-
 tem in alium librum remitto, seorsum de illis commentatu-
 rus.

7. Quum eo loco res essent, Moyses iterum in montem
 Sinæum ascendit, postquam hoc ipsum prædixerat Hebræis.
 Illis autem spectantibus ascensionem fecit. Quumque diu-
 tius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat),
 timor incessit Hebræos ne quid illi gravius accidisset: et
 ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolo-
 bat, quam quod sibi persuaderent Moysen periisse. In
 magna homines erant contentione, dum alii quidem dice-
 rent eum ferarum incursu laniatum esse, et maxime qui
 illum odio habuerunt in ea erant sententia: alii vero, ad
 Deum concessisse. Prudentiores autem et qui ex neutra
 opinione aliquid sibi voluptatis caperent, ut in feras incidens
 discerperetur humanum arbitantes, utque a Deo ad se
 translatus esset ob virtutem ipsius verisimile credentes,

γισμὸς ἐποίει· προστάτου δὲ ἡρμῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἷου τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλου δύναιντο σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, καὶ οὔτε ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶα τὸ προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τάνδρως, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηρεῖν ἡδύναντο. Τὸ δὲ στρατόπεδον οὐκ ἐθάρρουν μεταγεῖν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προειρηκότας.

η'. Ἦδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθειῶν καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένως. Χαρᾶς δ' ἐνέπληξε τὴν στρατιὰν ἐπιφανείς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδῆλου, τὸν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδοκίμωνήσουσι πολитеύοντες λέγων αὐτῷ κατὰ ταύτας ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκηνὴν ὅτι βούλεται γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτσει πρὸς ἑοὺς παραγινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαυώμεθα, καὶ μηκέτι δευώμεθα τῆς ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιροῖται τῇ σκηνῇ παρυγγαγῆν ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς. Γενήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ ὅς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐργον πρὸς τὸ ἔργον. Ταῦτ' εἰπὼν οὗο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. Καὶ χεῖρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

ΚΕΦ. Γ'.

θ'. Οἱ δὲ χαίροντες ὅς τε ἐώρων καὶ ὅς ἤκουον τοῦ στρατηγού, τῆς κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς οὐκ ἀπελείποντο, ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρὸν τε καὶ χρυσὸν καὶ χαλκόν, ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης καὶ μηδὲν ὑπὸ στήβως παθεῖν δυνάμενα, αἰγείου τε τρίγας καὶ βορᾶς προσάφον, καὶ τὰς μὲν ὑπὸ κνήμῃ βεβαμμένας, τὰς δὲ ροίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἀνθος, ἕτεροι δὲ λευκὴν παρέρχον τὴν χρῶαν· ἐρίᾳ τε τοῖς προειρημένοις ἀνέσει μεμολυσμένα καὶ λίνου βύσσον, λίθους τε οὓς ἐνδεδεμένους χρυσῷ καθαιργνύντες ἀνθρώποι κόσμῳ χρώνται πολυτελεῖ, θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερον· ἐκ γὰρ τῆς αὐτῆς ὕλης κατασκευάζει τὴν σκηνήν. Ἦ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεριστοῦτος ναοῦ διέφερε. Ταύτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων, ἑκάστου καὶ παρὰ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐρίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν· Βεσελέηλος μὲν Οὐρί παῖς, τῆς Ἰούδα φυλῆς, υἱοῦ δὲ Μαριάμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγού· Ἑλίας δὲ Ἰσαάκου, Δανίδος φυλῆς. Τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγγεγραμμένοις ὑπῆλθεν, ὥστε Μωϋσῆς ἀνείρεν αὐτοὺς, ὑποκηρυξάμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας· τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρηκασαν. Ἐχώρουν οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν καὶ Μωϋσῆς αὐτοὺς ἕκαστα περὶ τῶν μέτρων, κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ μεγέθους, ὅσα τε δεῖ σκευὴ χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδακε πρὸς τὰς θυεῖς ὑπε-

ratio sortem ipsius lenius ferre jubebat : semet vero tali praeside et curatore orbatus existimantes, qualem alium sibi datum iri non sperarent, in magno et continuo erant luctu ; et neque *malum* suspicari sinebat eos bona de viro exspectatio, neque non lugere animoque demisso esse poterant. At inde castra movere non ausi sunt, quod Moyses eis praeceperit illic manere.

8. Quum vero quadraginta dies totidemque noctes jam praeterissent, advenit, nullo alimento, quali homines uti solent, degustato. Eo autem conspecto totus gaudio completur exercitus; moxque eis exposuit, quantam de eorum salute curam adhibuerit Deus : dicens, sibi per illos dies ostensum esse, quomodo bene beateque viverent rempublicam administrantes; postulareque Deum ut tabernaculum ei conficiant, in quo descenderet quoties illis adesset, ut etiam alio migrantes id nobiscum circumferamus, et non amplius opus sit in montem Sinaium ascendere, sed ipse ventilans in tabernaculum precibus nostris adsit. Fiet autem tabernaculum ea magnitudine et forma quas ipse praemonstravit, vobis ad illud fabricandum non segnem operam conferentibus. Quum haec dixisset, duas tabulas eis ostendit, inscripta habentes decem praecepta, quinque in utraque. Et scriptura erat a manu Dei.

CAP. VI.

Illi vero iis rebus laeti, quas viderant et a Moyse acceperant, nihil operæ studique, quantum in ipsis erat, desiderari vulerunt; sed afferebant argentum simul et aurum, et aes, lignaque optimae materiae, et quae haud facile cedunt putredini, vellera etiam caprina, et pelles ovinas, alias quidem hyacintho, alias vero cocco tinctas, alias purpureae flore collustratas, alias vero candore imbutas, lanasque praedictis coloribus fucatas, et linum byssinum, lapillosque quibus homines auro vinctis et inclusis ad ornatum sumptuosiorum utuntur, denique vim magnam odoramentorum conferebant : ex huiusmodi enim materia tabernaculum exstruxit. Illud vero nihil a templo portatili et ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis et ab omnibus majori etiam quam pro facultatibus suis munificentia, architectos operibus praeficit ex mandato Dei, quos ipse etiam populus, si illis liberum fuisset, electurus erat eisdem. Illorum autem nomina, nam et in sacris libris sunt perscripta, haec erant : Beseleelus, Uri filius, ex tribu Iudae, nepos autem Mariamiae sororis Moysis, Eliabus Isanachi filius, tribus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem inceptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo proclamari non opus esse pluribus : hoc enim iam dixerant artifices. Itaque ad tabernaculi structuram aggrediuntur, Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatus excipere oporteret,

ρετήσονται. Ἐπιλοτιμούντων δὲ καὶ γυναῖκες περὶ τε στολὰς ἱερατικὰς καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὧσιν ἔχρησε τὸ ἔργον κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ Θεοῦ.

β'. Πάντων δ' ἐν ἐτοιμῇ γεγεννημένων, χρυσοῦ τε 5 καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν ὑφαντῶν, προειπὼν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας κατὰ τὴν ἐκάστου δύναμιν, ἵστη τὴν σκηνήν. Πρῶτον μὲν αἶθριον διαμετρησάμενος τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πήγμων, ἑκατὸν δὲ τὸ μήκος, κάμακας ἔστησε χαλκείας πενταπῆγμους τὸ ὕψος, 10 καθ' ἑκατέραν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ἐπιμηκεστέρων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλατείᾳ κειμένων τῆς κατόπιν. Κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἐκάστη προσήσαν. Κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σαυρωτήρσιν ἐμπερεῖς, χαλκαὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρυσμένοι. Ἐξήπτετο δὲ τῶν 15 κρίκων καλωδία τὴν ἀρχὴν ἡλίων χαλκείων πηχυσίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρῆξειν. Σινδῶν δ' ἐκ βύσσου μαλακωτάτῃ διὰ πασῶν ἐπῆρει, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κα- 20 τοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὰ κεχυμένη, περιγράφουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον ὥς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. Καὶ οὕτω μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τοῦ περιβόλου τῆς δὲ τετάρτης πλευρᾶς (πεντήκοντα γὰρ οὕσα πήγμων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν) εἴκοσι μὲν 25 πήγμους ἀνεώγessαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεισαν κατὰ μίμησιν πυλώνων, δλαὶς δ' αὐταῖς ἀργυρὸς ἦν ἐπικεχαλκευμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. Ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐστῶσαι, αἱ τοῖς πυλούχοις ἐμβεβήκεισαν 30 ἐρηρυσμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕψος σινδόνης ἦν περιηγμένον. Τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας, μήκους μὲν ὄντος πήγμων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους, ὕψος ἦν πορφυράς καὶ φοινίκος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον, πολλῶν αὐτῷ συνανθοῦντων καὶ ποικίλων, ὅποσα μὴ 35 ζῶων ἐξετυπούτο μορφάς. Ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιρραντήριον ἦν χαλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεγόμενον, ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς γεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν παρῆν. Καὶ ὁ μὲν τοῦ αἶθριου περιβόλος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημέ- 40 νος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵστησιν αὐτοῦ κατὰ μέσον, τετραμμένην πρὸς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιῶν ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. Καὶ τὸ μὲν μήκος αὐτῆς ἐπὶ πήγμους ἐγγήγερτο τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα 45 διειστήκει· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίγων νότιος ἦν, ὁ δ' ἕτερος κατὰ βορρᾶν ἐτέτραπτο, κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. Ἀνίστασθαι δ' αὐτὴν ἐγρῆν ἐφ' ὅσον προσβᾶναι τὸ εὖρος. Κίονες δ' ἦσαν ζύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι, τετράγωνοι μὲν τὸ 50 σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς δὲ πλατὺς διεστῶτες πήγμους τε καὶ ἡμίους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεττάρων. Λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, διὰ τε τῶν ἐνδόθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν. Δύο δ' αὐτῶν ἐκάστῳ προσήσαν στροβίλλες, ἐλκυνόμεναι

sacrificiorum usui inservientium. Quia et æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales et alia quæ desiderabantur ad ornatum operis et Dei ministerium.

2. Quum autem omnia præsto essent et parata, et aurum et argentum, et ars, et textilia, Moyses, indicto festo et sacrificiis pro cuiusque facultatibus, tabernaculum erigit. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa a tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem vallorum argentea, bases vero deauratæ, et subacutæ tanquam ima hastarum, æræ autem qua in terram delixæ. Annulis innectebantur funes, ab altero capite clavis arcis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad tabernaculum contra ventorum vini firmandum rumbendumque. Linteum deinde byssinum mollissimum unumquodque trium laterum pervadebat, et e capitellis pendens ad basim ampliter defluebat, omnem per circuitum locum circummuniens, ut nihil a muro differre videretur. Atque hoc modo se habebant septi tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas, utrinque habentes geminatos vallos instar vestibulorum. Hi quoque ex argento facto et expolito toti conficiebantur, præter bases: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem vestibuli latere adstabant tres valli in ligna portas sustinentia intromissi et firmiter depacti: et ab illis quidem circumductum erat linteum e bysso contextum. Portis autem, viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque, oppansum erat velum ex purpura et cocco, hyacintho et bysso contextum, multis variisque ornatum picturis, quæ quidem non exprimerent animantium formas. Intra portas autem aspersorium erat æneum, cum crepidine ex eadem materia: in quo sacerdotes manus abluerent et pedes perfunderent. Atque septum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

3. Tabernaculum autem posuit in ejus medio, versum ad orientem, ut sol, ubi primum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat australis, alter vero ad aquilonem obversus, et a tergo erat occasus. Tantum etiam in altitudinem erigendum erat, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ lignæ ex utroque latere viginti, in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius et dimidii cubiti, et crassitudine quattuor digitorum. Laminæ aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas bases immixsi, (illæ

κατὰ δύο βάσεις· αὐταὶ δ' ἀργυραὶ μὲν ἦσαν· πῶλις δ' ἐκτέρᾳ τούτων προσῆν δεχομένη τὸν στρόφιγγα. Τοῦ δὲ κατὰ δύοσιν τοίχου κίονες μὲν ἐξ ἦσαν· συνήεσαν δ' ἀλλήλους ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότες τῶν ἄρμων ὡς ἓνα δοκεῖν εἶναι τοίχον αὐτῶν τὴν συνέλευσιν, γρύσσον τὰ τε ἐνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. Ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν κίωνων ἀριθμὸς· εἴκοσι γὰρ ἦσαν. Καὶ παρῆγε βάθος τρίτον σπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήγεις ὑπ' αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸν ὅπιν· σὺν τοίχον (ἐννέα γὰρ πήγεις οἱ ἐξ κίονες παρέχονταὶ συνεπλῆντες) δύο ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πήγεις τετραμήνους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν ἐπ' ἰσῆς τοῖς μετρίοις ἡσκημένους. Ἐκαστος δὲ τῶν κίωνων κρίκουσ ἐγχεύσας κατὰ τὸ ἕξω μείτωπον προσφύει, ὥστερ
 ■ ἡλίκαις σπίν ἐμπεπλεγμένους κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλους τετραμήνους τὴν περιζάνειαν· καὶ δι' αὐτῶν ἐπιχρῶσι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι, πέντε πήγειν ἑκάστη τὸ μέγεθος, σύνδεσμος ἦσαν τῶν κίωνων, ἐμβαλινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνη τῇ
 ■ στρόφιγγι κοιλίου τρόπον δεδημιουργημένῳ. Κατὰ δὲ τὸν ὅπιν σπίν τοίχον μία φάλαγξ ἦν διὰ πάντων ἰούσας τῶν κίωνων, εἰς τὴν ἐνέβαινον πλάγαι καὶ αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ἐπιμηχεστέροι, κρατεῖσθαι σὺν ἑαυταῖς γιγγλῦμοις τῇ θήλει τοῦ ἄρρενος
 ■ συνεπλῆντος. Τοῦτο μέντοι, πρὸς τὸ μήθ' ὑπ' ἀνέμων κρεαίνεσθαι μήτ' ἄλλης αἰτίας, τὴν σκητὴν συνεῖ-
 ■ ρεν, ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἡρεμίᾳ πολλὰ διαφυλάττειν ἐμελεν.

δ. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μήκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, ■ μετὰ δέκα πήγεις ἡρμοσμένους ἐκ τοῦ μυροῦ τέσσαρας ἰσῆς κίονας, ὁμοίους τοῖς ἄλλοις εἰργασμένοις καὶ βάσειν ὁμοίαις ἐπικειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. Το δ' ἐνδοτέρω αὐτῶν αὐτὸν ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνείτο. Τὴν μέντοι διαμέτρησιν
 ■ τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὀλων ῥυθμῶς συνέβαινεν εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσαρῶν κίωνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄθρον, ὡς οὐρανὸς ἀνείτο τῇ Θεῷ· οἱ δ' εἴκοσι πήγεις, ὥστερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις,
 ■ ὡπὼ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. Κατὰ μέ-
 ■ τωπον δὲ, ἐξ οὗ τὴν εἰσόδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονες ἔπασιν γρύσσοι χαλκείαις βάσεσιν ἐξεστῶτες, πέντε πη ἀριθμόν. Κατεπετάνυσαν δὲ τὴν σκηνὴν ὕφει
 ■ ῥισον καὶ πορφύρας καὶ βακίνθου καὶ φοινίκας βαφαῖς
 ■ συγκεκραμένους. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήγειν δέκα ἐνταγέειν, ἧ κατεπετάνυσαν τοὺς κίονας, οἱ δια-
 ■ ρύντες τὸν νεὺν τὸ αὐτὸν ἔδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδὲν χάτοπτον. Καὶ ὁ μὲν
 ■ πᾶς νεὺς ἴσων ἐκκαλεῖτο, τὸ δὲ ἄθρον τὸ ἐντὸς τῶν τεσ-
 ■ σάρων κίωνων τοῦ ἁγίου τὸ ἄθρον. Ὁρατὸν δὲ ἦν τὸ φάρ-
 ■ ος ἀνέσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέργεται, διαπετοιχιλ-
 ■ μέν, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυψασμένον ὅσα κόσμον
 ■ ἀσιν ἐμελλε, πλὴν ζώων μορφῆς. Ἔτερον δὲ τοῦτω καὶ
 ■ τῇ μετῇ καὶ τῇ ὕψει καὶ τῇ γρῶσ παραπλήσιον τοὺς

vero ex argento quidem factæ,) et utrique basi foramen ad cardines suscipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem sex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter se aptæ erant et connexæ, ut non perceptis commissuris in unum parietem coalescere viderentur, ab interiori et exteriori parte auro obductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ: erant enim numero viginti. Et unaquæque crassitie erat unius et dimidii cubiti, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos efficiebant sex tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine confixos, sibi invicem undique respondentes: et per eos repagula deaurata, quinque singula cubitorum, trajiciuntur ad tabulas conjungendas, capite uniuscujusque vectis in caput alterius immisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. Ad posticum autem parietem una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo et femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu ageretur, sed perquam securum staret et immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos a fundo statutæ sunt columnæ quatuor loco adaptatæ, eodem opere et ex eadem materia cum tabulis factæ, et basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem referret. Nam tertia pars ejus, quæ intra columnas quatuor, quo nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti curium Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra et mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, columnæ quinque stabant areis basibus innixæ. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byssi et purpuræ et hyacinthi et cocci coloribus contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaversum, columnis obductum, quæ, per transversum templi positæ, adytum intus conclusum tenebant. Et hoc erat quod ab eo omnem arcebat conspectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur; adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Speciosa autem erat hæc cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis universis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, textura et colore similis, quinque columnas ad

ἐν ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν
ἐκάστου κίονος κρίκον κατέχοντος αὐτὸ, ἀπὸ κορυφῆς
ἄγρι ἡμίπους τοῦ κίονος. Τὸ δὲ λοιπὸν εἰσόδος ἀνείτο
τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδοιμμένοις. Ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον
ἦν ἰσομέγεθες φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ἐπὶ θά-
τερα, τῶν κρίκων τῇ τε ὕψει καὶ τῇ κάλῳ διακονούν-
των πρὸς τὸ τὸ ἐκπαιτάνυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴστα-
σθαι κατὰ γωνίαν, ἐμποδὸν οὐκ ἐσόμενον πρὸς τὸ κατο-
πτεύσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπιστήμοις ἡμέρις·
κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλιστα ὅταν ἦ νιφετώδης,
προπεταννύμενον, στεγανὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων
ὕψος. Ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν οἰ-
κοδομησασμένον ἡμῶν, ὥστε τὴν σινδόνα τοιοῦτότροπον
περικεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. Δέκα δ' ἄλλα φάρσι, πη-
γῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μήκος ὁκτώ καὶ ἐκ-
κοσι, χρυσεὺς ἔχοντα γιγγλῶμους, ἐπὶ συναρτῇ θηλείας
τε καὶ ἀρρέους συνειλεκτο, ὥς ἐν εἶναι δοκεῖν· εἴθ'
ὑπερτεινόμενα τοῦ ναοῦ τό τ' ἐφύπερθεν ἐσχίαζε καὶ
τῶν τοίγων τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐστῶτας,
ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον πῆχυν ἀνέχοντα. Ἰσαὶ δὲ τῷ πλάτει
καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ πλείους τὸν ἀριθμὸν, τὸ δὲ μή-
κος υπερβάλλουσαι· τριάκοντα πῆχεις γὰρ ἦσαν. Ὑ-
φασμέναι δ' ἐκ τριγῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτοουργίαν ταῖς
ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς
κεχυμέναι, καὶ κατὰ θυρὰς ἀετώματι παραπλήσιον καὶ
παστάδι παρείχον, τῷ ἐνδεκάκωφ φάρσους εἰς τοῦτο
παραλειψμένου. Ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ διτθερῶν
κατασκευασμέναι υπερῆσαν, σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς
ὑφανταῖς ἐν τε τοῖς χύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγε-
νημέναι. Πολλὴ δ' ἐκπληξίς ἐλάβανε τοὺς πόρρωθεν
θεωμένους· τὴν γὰρ γῶραν τοῖς κατὰ τὸν οὐρανὸν συμ-
βαίνουσιν οὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. Αἱ δὲ ἐκ τῆς τρι-
χὸς καὶ τῶν διτθερῶν πεποιημέναι κατήσαν ὁμοίως
τῇ περὶ τὰς πύλας ὑφάσματι, τὸ τε καῦμα καὶ τὴν ἀπὸ
τῶν ὁβρῶν ὕβριν ἀπομαχόμεναι. Καὶ ἡ μὲν σκηνή
τούτων πῆγνυται τὸν τρόπον.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κιθωτὸς τῷ Θεῷ ξύλων ἱσχυρῶν
τὴν φύσιν καὶ σῆψιν παθεῖν οὐ δυναμένων. Ἡ δὲ
ἐρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν· ἡ δὲ
κατασκευὴ τοιαύτη τις ἦν. Μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε
σπιθαμῶν, τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν
εἰς ἑκάτερον. Χρυσῷ δὲ τὰ τ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περι-
μετρήλατο πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλῳσιν, στρό-
φιγίζι τε χρυσεῖος τὸ ἐπιμέμα προσθηγμένον εἶχεν
βαθυμαστός, δὲ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' οὐδέντερον μέ-
ρος ἐξοχαῖς τὴν εὐαρμυστίαν λυμαινόμενον. Καθ' ἑκά-
τερον δὲ τοῖχον τῶν ἐπιμηχεστέρων κρίκοι προσήεσαν
χρῦσει δύο, τοῦ παντός διήκοντες ξύλου, καὶ δι' αὐτῶν
μέντοι σκυταλίδες ἐπίχρυστοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς
ἂν ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινουμένη. Οὐ
γὰρ ἐπὶ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐζέρετο.
Τῶν δ' ἐπιθέματα αὐτῆς ἦσαν πρостυποι δύο· Χερουβεῖς
μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσι. Ζῷα δ' ἐστὶ πετεινὰ
μορφήν δ' οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἐωραγμένων παρα-

introtum obtegebat, a summitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujusque columnæ dependens. At reliquum *spatii* sacerdotibus subintranantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* liutea prætenta erat cortina pari magnitudine, finibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac finibus adaptatis, ut aut expanderetut aut contractum sisteretur ad angulum, quo liberior esset prospectus, et præcipue in festis diebus : nam in reliquis, ac præsertim quum nivosa erat tempestas, operimento erat velum variis coloribus distinctum. Unde et post templum a nobis exædificatum obtinuit ut hujusmodi liuteum aditibus esset oppansum. Præterea autem decem tegumenta quattuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo et viginti, aureas habentia commissuras, ita inter se masculo et femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum esse viderentur; dein expansa obtegebant templi et superiora et parietum partem utramque lateralem simul et posticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem et alia stragula ejusdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero magis porrecta : constabant enim ista triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem subtilitate qua priora e lana, ad terram usque prolixius aliquanto demissa erant et ad ostia fastigii et antiarum similitudinem referebant, stragulo undecimo in hunc usum assumpto. Alia rursus e pellibus facta his superinducta erant, quæ contra æstus et pluvias *coloribus variegata* protegerent. Aspectu ejus e longinquo quidem homines obstupescabant : adeo enim micabant colores, ut crelestia intueri viderentur. Operimenta autem e pilis et pellibus facta similiter prominebant ac velum ad portas oppansum, ut ardores et imbrium injuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum constructum est.

5. Facta est autem et arca Deo ex lignis natura validis et quæ cariem non sentiunt. Hæc vero eron quidem dicitur lingua nostra vernacula. Hujusmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat quinque spithamarum, latitudo vero et crassities trium utraque erat spithamarum. Intus autem et extra auro tota obducta erat, ut plane occultaretur materies : et aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad arumissim respondebat, nulla ex parte vel tantillo scitam ejus aptamque juncturam impediende asperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; et per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties occasio postularet, de loco in locum moveretur. Non enim super jumentis volvebatur, sed sacerdotes eam ferebant. Operculo autem ejus impositæ erant effigies duæ : quas quidem Cherubim appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conspexerat.

πλάσια. Μωϋσῆς δὲ ψῆσι τῷ ὀρόνῳ τοῦ Θεοῦ προσ-
τυκεῖς ἐορακέναι. Ταύτῃ τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς
τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβῆκει, ἀνὰ
πάντε μὲν εἰς ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δὲ καὶ ἡμῖσι κατὰ
μέτρον, ἐγκατέθετο. Καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κα-
τατίθεισιν.

ζ. Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἰδρύεται Δελφικαῖς
παραπλήσιον, τὸ μήκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος
ἑνὸς πήγος, καὶ σπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. Ἦσαν δ'
ἐν τῇ πόδι τὰ μὲν ἐξ ἡμίσεως ἕως τῶν κάτω τελείως
ἀπρσιμένοι, οἷς Δωριεῖς προστιθέσσι ταῖς κλιναῖς
ἐμπερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον τετραγώνῳ τῇ
ἐργασίᾳ. Κοιλαίνεται δὲ καθ' ἑκαστον πλευρὸν, κοι-
λαίνουσα πῶς κατὰ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἑλικος περι-
θεύσας τὸ τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος.
Καθ' ἑκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος,
οὐκ ἄποθεν τοῦ ἐπιθέματος, δι' ὧν ἦσαν στελεροὶ χρύ-
σει, ξύλου τὰ νῆσθον ὄντες, ἐξαιρετοί. Κοῖλον γὰρ
ἦν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κατὰ τοὺς κρίκους κοινωθέν· οὐδὲ
γὰρ εἰσι διηνεκεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον,
εἰς περονίδας τὴν ἀρχὴν τελευτῶντες, ὧν ἡ μὲν εἰς
τὸ προανέχον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα·
καὶ τοῖς κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. Ἐπὶ ταύτης
(ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ
πύρρον τοῦ μυχοῦ) διετίθεσαν ἄρων τε δωδεκά ἀζύμους
κατὰ ἐξ ἐπαλλήλους χειμένους, καθαροῦ πάνυ τοῦ ἀλεύ-
ρου ἐκ δύο ἀσπαρῶν, ὃ μέτρον Ἑβραίων ἐπὶ κοτύ-
λας Ἀττικῆς ἔχει. Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρων ἐτίθεντο δύο
πίλοι χρύσει, λιθανωτοῦ πλήρεις. Μετὰ δὲ ἡμέρας
ἐπτά πάλιν ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ
ὑπ' ἡμῶν σαββάτῳ· τὴν γὰρ ἐβδόμην ἡμέραν σάββατα
καλούμεν. Τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν
ἱερείῳ ἐροῦμεν.

ζ. Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῇ πρὸς με-
σεμβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵσταται λυγρία
ἐκ χρυσοῦ κεκρυμμένη διάκενος, σταθμὸν ἔχουσα μνάς
ἑκατὸν, ἧς Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες, εἰς δὲ τὴν
Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαν-
τον. Πεποιήται δὲ σφαίρια καὶ κρίνα σὺν ῥόισκοις καὶ
κρατερῖοις· ἐβδομήκοντα δ' ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν
ἀπὸ μῆδ' βάσεως συνετέθη πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐ-
τὴν συγχειμένην εἰς μοῖρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ
τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. Ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἐπτά
κεφαλὰς, καταλλήλας ἐν στοίχῳ διακειμένας. Λύχνοι
δ' ἐπιφέρονται αὐταῖς ἐπτά κατὰ μίαν, τῶν πλανητῶν
τὸν ἀριθμὸν μεμιμημένοι· ὁρῶσι δ' εἰς τε τὴν ἀνα-
τολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, λοξῶς αὐτῆς χειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς
προεῖπον, θυμιατήριον, ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πρό-
σωπα ἦν σκευή, μὴ σπόμενον, στερεὰ δὲ περιεληλῆτο
πυρὶ λεπίς. Πηχῶν μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ
πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. Ἐπὶ δὲ ἐσχάρα χρυσεῖα
ὑπερανιστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην στέφανον,
καὶ τοῦτον δ' ἐκπεριδεύοντα χρύσειον· ὃ καὶ κοῖκος

At hæc dixit Moyses se in Dei throno expressa conspexisse.

In hanc arcam reposuit duas tabulas, in quibus decem præ-
cepta conscripta esse contigit, quinque quidem in singulis,
duo vero cum dimidio in unaquaque pagina; ipsamque
arcam intra adytum recondit.

6. In sacerdotum sacrario mensam collocavit Delphicis
non absimilem, longitudine quidem duum cubitorum, lati-
tudine vero cubiti unius, et altitudine trium spithamarum.
Erant autem illi pedes, dimidia quidem sui parte deorsum
perfecte et accurate facti, similes iis quos spondis adhibent
Dores; sursum vero abacum versus quadrangulati opere
erant. At mensa excavatur per unumquodque latus, veluti
labro quattuor digitorum, limbo circumeunte superiorem
et inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus
pedibus affixi erant annuli, non separati ab operculo; in
quos immissi erant vectes lignei, aureis laminis obducti,
iique exemptiles. Nam qua parte cum mensa cohærebant
annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, sed prius-
quam in orbem coirent, desinebant extremitatibus suis in
acumina, quorum unum in prominentem mensæ partem
inscrebatur, alteram in pedem: atque his per viam aspor-
tabatur mensa. Super hanc (nam posita erat in sanctuario
versus septentrionem, non longe ab adyto) collocabantur
duodecim panes non fermentati, seni e regione sibi duobus
ordinibus oppositi, ex farina mundissima duorum assaro-
num: quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas
continet. Panibus autem impositæ erant duæ phialæ
aureæ thure plenæ. Post septem vero dies alii panes infe-
rehantur, festo quod nos sabbatum appellamus: diem enim
septimum sabbatum vocamus. At quodnam huic rei exco-
gitandæ ansam dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverso autem mensæ propius meridianum parie-
tem situm erat candelabrum ex auro fuso et subinani,
centum minarum pondo, quas Hebræi quidem cinchares
nominant: quod, si Grace interpreteris, talentum signi-
ficat. Distinctum autem erat sphaerulis, liliis, granatis, et
craterculis: illorum vero omnium summa erat septuaginta:
ex quibus ab una basi compositum in altum assurgebat,
in totidem calamos structura sua distributum, quot pla-
netas cum sole perhibent. Exhibat autem in septem capita,
una eademque serie æquis intervallis disposita. Porro in
illis lucernæ præfulgebant, in singulis septem, planetarum
numerus referentes: respectantesque ad orientem et me-
ridiem, candelabro oblique posito.

8. Inter candelabrum autem et mensam interius, ut jam
dixi, ara erat suffitus, e ligno quidem, unde et priora facta
sunt instrumenta, non putrescente, solida vero lamina in-
crustato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine
vero dupla. Superimposita autem erat craticula aurea,
habens ad unumquemque angulum coronam, eamque cir-
cumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vecti-

καὶ σκυταλίδες προσήσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερῶν ἐφέρετο. Ἰδρυτο δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χαλκεός, ὑπόζυλος καὶ αὐτὸς, ἐκάστην πλευρὰν πέντε πήγῃσι ἐκμετρούμενος, τὸ δὲ ὕψος τρίπηγυς, 6 ὁμοίως τῇ χρυσῇ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, δικτύῳ τὴν ἐσχάραν ἐμφορῆς ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐσχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως διὰ παντὸς οὐχ ὑποκειμένης. Ἀντικρὺ δ' ἐτίθεντο τοῦ βωμοῦ οἰνόχοαι τε καὶ φιάλαι σὺν θύσκαϊς 10 καὶ κρατῆρσιν ἐκ χρυσοῦ· ὅσα δὲ ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποιήτο, χαλκεὰ ἅπαντα ὑπῆρχον. Καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

ΚΕΦ. Ζ'.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαί, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, 15 ὃν ἀναραβήχην προσαγορεύουσι· σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. Τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν· ὅταν δὲ προσή ταις ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς, ἡ-γνευκὸς ἦν ὁ νόμος ἀγνείαν διαγορεύει, πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μενναχασὴν λεγόμενον· βούλεται δὲ 20 τὸ τοῦ συνακτῆρα μὲν ὁλοῦν, διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα βραπτὸν ἐκ βύσσου κλωστής εἰργνύμενον, ἐμβαίνοντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὡσπερὶ ἀναξυρίδας· ἀποτεμνεται δὲ ὑπὲρ ἡμισυ, καὶ τελευτήσαν ἄχρι τῆς λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγεται.

β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ λίνεον ἐνδύμα διπλῆς φορεῖ σινδό- 25 νος βυσσίνης. Χεθομένη μὲν καλεῖται, λίνεον δὲ τοῦτο σημαίνει· χεθὸν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἐνδύμα ποδῆρης χιτῶν περιγεγραμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χειρῖδας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ἐπιζώννυνται κατὰ στήθος, ὀλίγον τῆς μα- 30 σχάλης ὑπεράνω τὴν ζώνην περιάγοντες, πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους, διακένως δ' ὑφασμένην ὥστε λεσθηρίδα δοκεῖν ὀφείναι. Ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται, φοίνικι καὶ πορφυρᾷ μετὰ ὑακίνθου καὶ βύσσου 35 πεποικιλμένα· στήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. Καὶ λαβούσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δέϊται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως οὗ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· πρὸς γὰρ εὐπρέπειαν οὕτως ἔχει τοῖς δρώσι καλῶς. Ὅταν δὲ 40 σπουδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακονεῖν, ὅπως μὴ κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸν λαϊὸν ὤμων φορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν ἀθανάτῃ αὐτὴν ἐκάλεσεν, ἡμεῖς δὲ, παρὰ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν· οὕτω γὰρ 45 προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. Οὗτος δ' χιτῶν κολποῦται μὲν οὐδαμῶθεν, λαγαρόν δὲ παρέχον τὸν βρογχωτῆρα τοῦ αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῆς ὥας καὶ τῶν κατὰ στέρνον καὶ μετάρρηνον ἡρτημέναις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἐκατέραν κατακλείδα. Μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον, οὐ 50 δικνουμένον εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερ-Καλεῖται μὲν μασναεμφθής, τῇ δὲ

bus, quibus per viam a sacerdotibus deportari posset. Sed et pro foribus tabernaculi collocatum erat altare æreum, subligueum et ipsum, quinque cubitos longum et totidem latum, et trium cubitorum altitudine, similiter auro ornatum, laminis æreis adopertum, cum crate ad similitudinem reticuli : excipiebat enim terra quicquid ignis a focæ *superne* decidebat, basi subjecta non totam *aram* subeunte. Ceterum e regione aræ præsto *insuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, crateresque ex auro : quæcunque vero alia *aderant* instrumenta sacro ministerio designata, ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo se habuit tabernaculum, una cum apparatu suo.

CAP. VII.

Factæ sunt autem et sacerdotibus vestes, quum aliis omnibus quos *chanæas* vocant, tum etiam ipsi pontifici, quem *anarabechen* appellant : significat autem principem sacerdotem. Et aliorum quidem vestes huiusmodi esse contigit. Quando autem ad sacra ministeria accedit sacerdos, purus factus juxta præscriptam in lege puritatem, primo quidem induit *mennachasen*, uti vocatur : id enim denotat idem ac constrictorium : est autem subligaculum circa verenda subtile ex bysso retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in braccas : atque ab homine medio subscissum, ad ilia desinens ligaminibus *suis* stringitur.

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis *syndonis byssinæ*. *Chethomene* appellatur : hoc autem lineum significat : nos enim linum *chethion* nominamus. Est autem hoc indumentum tunica usque ad talos demissa, corpus arcte ambiens, et manicas circa brachia adstrictas habens : quam accinctam gerunt et constrictam paulo supra axillas zona lata digitos ferme quattuor, textu vero subinani, ut serpentis exuviae videatur. Flores autem intextos habet cocco et purpura, hyacintho atque bysso variegatos : at stamen ejus ex sola bysso. Et a pectore incipiens, atque semel ac iterum circumducta illic ligatur ; et multa quidem defluit usque ad talos, quam diu sacris non operatur sacerdos : sic enim spectantibus decora videtur. Quum vero sacrificare oportet et altaris ministerium peragere, ne ab ea nota in opere impediatur, super humerum laevum rejicit. Hanc quidem Moyses nominavit *abaneth* : nos autem, a *Babyloniis* edocti, ipsam *emian* appellamus : eo enim nomine ab illis insignitur. Hæc tunica sinum quidem nusquam habet, sed amplam circa collum aperturam, quæ certis quibusdam funiculis, ex ora et a pectore et a tergo dependentibus, super utramque scapulam astringitur. Vocatur autem *massabazanes*.

3. At super caput gestat pileum non fastigiatum, neque totum caput incingentem, sed paulo plus quam medio superimpositum. Nominatur quidem *masnaemphthes*, tali

κατασκευῇ τοιοῦτός ἐστιν ὡς στεφάνῃ δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λινέου ταινία πεποιημένη παγείᾳ· καὶ γὰρ πεπτυσσόμενον ῥάπτεται πολλάκις. Ἐπειτα σινδὼν ἀνωθεν αὐτὸν ἐκπεριέργεται διήκουσα μέχρι μετώπου, 5 τὴν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ διὰ τῆς κρανίῳ γιγνομένη ἐπιπέδον. Ἡμροσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ περιρρυτὴ πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. Καὶ ὅποια μὲν ἐστὶν ἡ τῶν πολλῶν ἱερῶν στολὴ δεδηλώκαμεν.

10 δ'. Ὁ δὲ ἀργιεὺς κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ, παραλιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων, ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα. Ποδῆρης δ' ἐστὶ καὶ οὗτος· μεῖζον καλεῖται κατὰ τὴν ἡμέτεραν γλῶσσαν. Ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἦνθει 15 διαπεποικίλμένη, χρυσοῦ συνυφασμένου. Κατὰ πέζαν δ' αὐτῇ προσεραμμένοι θύσανοι ῥοιῶν τρόπον ἐκ βραχέως μεμιμνημένοι ἀπέρτηντο, καὶ κωδῶνες χρύσειοι κατὰ πολλὴν ἐπιτήδειον τῆς εὐπρεπείας· ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδῶνιν ῥοίσκον καὶ ῥοιῶν 20 κωδῶνιν. Ἔστι δ' ὁ χιτῶν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν περιτυμμάτων, ὥστε ῥαπτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πῶρὰ πλευρῶν, φάσος δ' ἐν ἐπίμυχας ὑφασμένον σχιστὸν ἔχει βρογχωτῆρα οὐ πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἔρρωγόντα πρὸς τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. 25 Πέζα δ' αὐτῇ προσέρραπται, ὑπὲρ τοῦ μὴ διελέγγεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυσπρέπειαν. Ὁμοίως δὲ καὶ θύεν αἱ χεῖρες διείργονται σχιστός ἐστιν.

ε'. Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον μὲν ἐφρούδην, Ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι προσεικόςτα. Γί- 30 νεται γὰρ τούτον τὸν τρόπον. Ὑφανθεὶς ἐπὶ βάθος πηχυαῖον ἐκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμποικικίλμένου, ἀπερίπτукτον τοῦ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρὶσί τε ἡσυχμέος καὶ τῇ παντὶ σχήματι χιτῶν εἶναι πεποιημένος. Τῇ δὲ διακνήῃ 35 τούτου τοῦ ἐνδύματος σύνεστι περίτυγμα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῇ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφρούδῃ βάμμασι διηνησιμένον. Ἐσσήνης μὲν καλεῖται, σημαίνει δὲ τούτο κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. Πληροὶ δὲ ἀκριβῶς τοῦ ἐφρούδου ὅπερ ὑφαίνοντες κατὰ στῆθος ἐξέ- 40 λισπον. Ἐνοῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε κατὰ γυνάιν ἐκάστην κάκεινῃ τῶν ἴσων προσκεκοινωμένων, ῥίμματος ὑακίνθου παραληφθέντος εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. Πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσω τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥα- 45 φὴν αὐτοῦ νήμασιν ὑακινθίνους ἐπενόησαν. Πορπούσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρθόνηγες δύο κατὰ τῶν ὤμων, ἐκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ἐπιθέον χρύσειον ἔχοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν ἐπιτήδειον εἶναι. Ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν Ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν 50 ἐκτριβίοις γλώσση τῇ ἡμέτερᾳ, κατὰ ἐξ τῶν λίθων ἐκατέρωθεν· οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατὰ ὤμον τὸν δεξιόν. Ἐπ' αἰσί δὲ καὶ τὸν ἐσσήνην λίθον δώδεκα μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. Οὗτοι μέντοι

autem modo adornatur ut corona esse videatur, ex lineo texto instar fasciæ crassiæ concinnata : etenim in orbem sa-
pius replicatur atque consuitur. Deinde sindon desuper pi-
leum integit, usque ad frontem descendens, et fasciæ com-
missuras atque id quod in eis deforme erat occultans, et
toti cranio presse adhærens. Aptatur autem accurate, ne
sacrificanti forte delabatur. Et qualis quidem sit plerorum-
que sacerdotum amictus, declaravimus.

4. Summus pontifex hoc eodem modo ornatur, ex vesti-
bus memoratis nullam omittens, sed illis superinducens
tunicam hyacinthinam. Est autem et hæc talaris, secun-
dum linguam nostram mecir nominata. Zona circumcin-
gitur, coloribus ad instar prioris variegata, auro intexto.
At circa oram infimam ei adsutæ pendent fimbriæ, ita adorna-
tæ ut mala Punica colore referant, quibus tintinnabula
aurea non sine multo decore inserta erant; ita ut inter duo
tintinnabula malum Punicum et inter duo mala Punica tin-
tinnabulum medium penderet. Hæc autem tunica non
constat ex duabus plagulis, ut suturas habeat in humeris
ac lateribus, sed unicum est vestimentum in longum undi-
que circumtextum, qua collo induitur aperturam habens
non obliquam, sed in longitudinem discissam, a pectore
usque ad interscapilium medium. Ei vero adsutus est lim-
bus, ne scissuræ deformitas appareat. Similiter etiam
aperta est qua manus exseruntur.

5. Super has vestes tertiam etiam induit vocatam ephuden,
epomidi Græcanicæ similem. Fit enim hoc modo. Texta
est in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro in-
termixto, atque ita ut medium pectoris intectum relin-
quat, manicis quoque ornata est, atque plane in tunica
formam facta videtur. Lacinæ vero vestis inseritur fru-
stum amplitudine palmi, auro et iisdem quibus ephudes
coloribus eleganter intertextum. Essenes quidem vocatur :
hic vero in lingua Græca λόγιον, i. e. oraculum, significat.
Ad amussim autem complet illud ephudæ spatium quod
vacuum a textentibus ad pectus relictum est. Illi vero
committitur annulis aureis unicuique angulo apposis, si-
milibus ephudæ annexis qui istis respondeant, vitta hya-
cinthina adhibita ad annulos inter se connectendos. Cete-
rum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud
excogitarunt ut spatiola textilibus hyacinthinis complerent.
Epomidem vero in humeris connectunt sardoniches duo,
utrumque extremum in eos excurrans aureum habentes,
ut idoneum sit sibilis. His autem insculpta sunt filio-
rum Jacobi nomina, literis vernaculis nostræ linguæ, in
utroque lapide sena : ac nati majores dextrum humerum
obtinent. Quin et essenem ipsum duodecim lapides dis-
tinguunt, eximia magnitudine et pulcritudine, ornatus qui
ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari
potest. Et isti quidem terni in eadem serie per quattuor

κατὰ στοιχόν τρεῖς ἐπὶ τεσσαράν· διακείμενοι γραμμῶν ἐνήσκηνται τῷ ὕφει· χρυσὸς δ' αὐτοὺς ἐκπεριέρχεται τὰς ἐλικας ἐντιθεὶς τῷ ὕφει, πρὸς τὸ μὴ διαρρεῖν οὕτω πεποιημένους. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τριάς ἐστὶ 5 σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος· ἡ δευτέρα δὲ ἀνθρακxα παρέχεται καὶ ἱάσπιν καὶ σάπφειρον· τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἴτα δὲ ἀμέθυσος, ἀλάτης δὲ τρίτος, ἔνατος ὢν τοῖς πᾶσι· τετάρτου δὲ στοιχοῦ χρυσολίθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, 10 εἴτα βήρυλλος, τελευταῖος οὗτος. Γράμματα δὲ ἐπετέμματο πᾶσι τῶν Ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἐκάστου τῶν λίθων ὀνόματι τετιμημένον, κατὰ τὰς ἡν ἕκαστον αὐτῶν γεγενῆσθαι συμβέβηκε. Τῶν οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν 15 τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μερίζοντας τῇ πέτρῃ τοῦ ἐσσήνου, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τὸν τράχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι ποιῶσι, δεξιόθεν αὐτοῖς εἰργασμένας, αἱ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὁμῶν σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμέναις συνάπτουσιν· ὢν τὸ ἄκρον 20 ἀνεστραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ πρόχροντι τῆς νοτιᾶς πέτρης τοῦ ἐφώδου· καὶ τοῦτο ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐσσήνῃ πρὸς τὸ μὴ περιρρεῖν. Ζώνη δὲ τῷ ἐσσήνῃ προσέρραπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μετὰ χρυσοῦ προσφερέας, ἡ περιοδοῦσα δέεται πάλιν ἐπὶ τῇ βραχίῃ καὶ 25 κατακρήνεται. Τοὺς δὲ θυσάνους χρίσκει σύριγγας καθ' ἑκατέραν ἄκρον ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμπεριέχουσιν αὗται.

ς'. Πῖλος δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, παραπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερέουσιν, ὑπὲρ αὐτὸν 30 δὲ συνερραμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένος. Περιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ἐπὶ τριστοιχίαν κεχαλκευμένος· ὁ αἰετὶ δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος τῇ σακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένη ἀπομειμνημένος, ὅς δὲ κύμαον Ἑλλήνων οἱ περὶ τοιαύτης ῥίζης ἐμπεύρους 35 ἔχοντες προσαγορεύουσιν. Εἰ δέ τις ἡθεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλησὶν ἐπιστάμενος οὐκ ἂν ἰδὼν γνωρίσειε, τοῖς οὕτω δὴ ἔχουσι σημαῖν τὸν τρόπον τούτον. Βοτάνη μὲν ἐστὶν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλαῖς αὐξανόμενη τὸ 40 ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμπερὴς βουινάδι (ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἀμάρτοι τοῖς εἰκάδων αὐτῇ) τὰ δὲ φύλλα τοῖς εὐζώμων. Ἐκ μόντοι τῶν κλάδων ἀνίστηι κάλυκα προσεχῆ τῷ κλωνί· περίεσι δ' αὐτὴν ἑλυτρον, ὅπερ ἀποκρίνεται καθ' αὐτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβαλεῖν ἡργμένης. Ὁ 45 δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σκυταλίδος τοῦ μικροῦ δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμπερὴς τὴν περιγραφήν. Σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. Σφαίρας εἰς δύο μέρη τετιμημένης, περὶ τῷ πυθμένι τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φυόμενος ἀπὸ ῥίζης περιφερῆς· εἴτα συνιὼν κατ' 50 ὀλίγον, ὑποκοιλαιουσης εὐπρεπῶς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀνευρύνεται πάλιν ἡρέμα κατὰ γέλιος, ὁμοίως ὁμαλῶς ροιᾶς τετιμημένος. Ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον προσπέφυκε, καθριβῶς ἂν εἴποι τις τετορνευμένον, ὑπερνεστωσας ἔχον τὰς ἐντομάς, ἃς εἶπον τῇ ροιᾶ

versiculos dispositi sindoni inserti sunt : aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonys, topazus, smaragdus; secunda vero praefert carbunculum, iaspida, sapphirum; in tertia quidem praefulget lycurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui et nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolithus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In istis autem universis insculptae sunt literae nominum Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos nasci contigerit. Quum igitur annuli per se infirmiores essent quam ut pondus geminarum sustinerent, alios duos majores in extremitate essenae, qua pertingit ad collum, texturae consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quae coeunt ad summitatem humerorum et ligamentis aureis opere plexili junguntur : quarum catenarum extremitas ascendens reducitur post tergum, et annulo qui est a tergo in ephodae fimbria connectitur, id quod praecipue sustinet essenem, ne quo pacto defluere possit. Essenae autem assuta erat zona coloribus jam dictis et auro distincta : quae totum complexa, rursusque supra suturam nodo constricta, deorsum propendere sinitur. Fimbrias vero ab extremitatibus zonae dependentes excipiunt fistulae aureae, easque omnes ipsae includunt.

6. Est autem pileus ejus, qualis fuit ceterorum sacerdotum ante memoratus : super ipsum vero et alius consutis, ex hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* aurea corona, triplici ordine fabrefacta; e qua exsurgunt calyculi aurei, similitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis saccharo dicta, sed quam Graeci rei herbariae: pili hyoscyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel saepius visae laud certo tenuerint, sive nomine cognito ipsam nunquam viderint, iis, qui ita se habebunt, eam non piget describere. Planta quidem est quae saepe in altitudinem crescit ultra tres spithamas, huiusmodi similem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit), folia vero erucae. Porro e ramis emittit calyculum ipsis arcte adhaerentem, vestiturque tunica quadam quam sponte exiit quum fructum edere incipit. Calyculus autem ea est magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non absimilis : id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima sui parte alterum sphaerae divisae segmentum refert, ab ipsa radice rotundatus : dein paulatim coarctatus, intusque ut procedit pulcre excavatus, rursus sensim dilatatur cum incisuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnascitur, ut sphaerae dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) subtilitate tornatum, et intra eminentes inclusum incisuras,

παρπλησιῶς βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὧν παν-
 τελῶς ἀπολογούσας τὸ ἄκρον. Φυλάττει δὲ ἐπὶ τῷ
 ἐπιθήματι τὸν καρπὸν διὰ παντὸς τοῦ κάλυκος, ὅντα
 βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὁμοιον, ἀφίησιν δ'
 5 ἄνθος τῷ τῆς μήκωνος πλαταγυνίῳ ὀνύαμενον δοκεῖν
 ἐμπερές εἶναι. Ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλευ-
 ται, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτάφων·
 τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν ἐπιελίς οὐκ ἔπεισι (λεγέσθω γὰρ
 οὕτως ὁ κάλυξ), τελαμῶν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς
 10 χρῆμασι τοῦ Θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπιτεταμημένος
 ἐστί. Καὶ τοιοῦτος μὲν τοῦ ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

Ζ. Θαυμάσειε δ' ἂν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς
 ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἣν, ὡς ἐκπαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον
 ὅπερ αὐτοὶ σέβειν προήρηνται, διατετελέχασιν ἐσχηκό-
 15 τες. Εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσῃ τὴν πῆξιν καὶ
 τοῦ ἱερέως ἰδοὶ τὴν στολὴν, τὰ τε σκεύη οἷς περὶ τὴν
 ἱερουργίαν χρῶμεθα, τὸν τε νομοθέτην εὐρήσει θεῖον
 ἄνδρα καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφη-
 μίας ἀκούοντας. Ἐκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν
 20 καὶ διατύπωσιν τῶν ὁλῶν, εἰ τις ἀρβύνας ἐθέλοι καὶ
 μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, εὐρήσει γεγονότα. Τὴν τε γὰρ
 σκηνὴν, τριάκοντα πηγῶν οὖσαν, νείμας εἰς τρία καὶ
 δύο μέρη πᾶσιν ἀνείς τοῖς ἱερῶσιν ὥσπερ βέβηλόν τινα
 καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ἀποσημαί-
 25 νει· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ἐστὶν ἐπιδατὰ· τὴν δὲ τρίτην
 μοῖραν μόνῳ περιέγραψε τῷ Θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρα-
 νὸν ἀνεπίδατον εἶναι ἀνθρώποις. Ἐπὶ τε τῇ τραπέζῃ
 τῶς δώδεκα θεῖς ἄρτους ἀποσημαίνει τὸν ἑνιαυτὸν εἰς
 τοσούτους μῆνας διηρημένον. Τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ
 30 ἰδωμάτων μορίων ποιήσας συγχειμένην, τὰς τῶν
 πλανητῶν δεκαμορίας ἡνίκατο· καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς
 ἑπτὰ, τῶν πλανητῶν τὴν φορὰν, τοσούτοι γὰρ εἰσι τὸν
 ἀριθμὸν. Τὰ τε φάρση, ἐκ τεσσάρων ὑφανθέντα, τὴν
 τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἡ τε γὰρ βύσσος τὴν γῆν
 35 ἀποσημαίνει, ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνείσθαι τὸ λίον,
 ἡ τε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοίνεσθαι τῶν ἰχθύων
 τῷ αἵματι· τὸν δὲ ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος·
 καὶ ὁ φοινὴξ δ' ἂν εἴη τεκμήριον τοῦ πυρός. Ἀποση-
 μαίνει δὲ καὶ ὁ τοῦ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὢν,
 40 ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν κατὰ τοὺς
 ἱρίσκους ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ κατὰ τὸν τῶν κω-
 ῶπων φόρον· καὶ τὴν ἐφαπτιδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν
 ἐκ τεσσάρων γενέσθαι δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ συν-
 ρασμένην κατ' ἐπίνοιαν οἶμαι τῆς προσούσης ἅπασιν
 45 αὐτῆς καὶ τὸν ἐσθῆτην ἀνὰ μέσον ὅντα τῆς ἐφαπτιδος
 ἐν τῷ πᾶσι γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸν μεσαίτατον τό-
 πον ἔχει· ζώνη τε περιόδευσασα τὸν ὠκεανὸν ἀποση-
 μαίνει, καὶ γὰρ οὗτος ἐμπεριεῖληπε τὰ πάντα. Δηλοῖ
 50 δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τῶν σαβδονύχων
 ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρρωσε τὸν ἀρχιερέα· τὴν δὲ δωδε-
 κὰ τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθέλῃσι τις νοεῖν, εἴτε
 τὸν τοσούτον ἀριθμὸν τῶν ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον
 Ἑλλήνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκείνη γνώμης οὐκ ἂν ἀμάρ-
 τῃ. Καὶ ὁ πῖλος δὲ μοι δοκεῖ τὸν οὐρανὸν τεκμη-

quas dixi forma mali Punici assurgere, spinosae admodum
 et in acutos plane mucrones desinentes. Servatur autem
 sub hoc operculo totius calyculi fructus, plantae sideritidis
 semini perquam similis : florem vero fert, qui foliorum pa-
 paveris crepitantium similitudinem habere existimetur.
 Atque huic quidem similis facta est corona ab occipito ad
 utraque tempora. Frontem autem non ambebat ephielis
 (ita enim vocetur calyculus), sed lamina aurea, quae sacris
 characteribus Dei nomen incisum habet. Atque hujusmodi
 quidem erat pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium
 quo genus nostrum perpetuo prosequuntur, tanquam nu-
 men istud, quod illis venerari solenne est, minus honorifice
 tractemus. Si quis enim tabernaculi fabricam animo con-
 templetur et sacerdotis vestimenta respiciat, et vasa qui-
 bus in sacro ministerio utimur, legislatorem nostrum et vi-
 rum divinum exstillsse comperiet, falsoque nobis impietatis
 calumniam ab aliis impingi. Nam et horum unumquodque ad
 imaginem alicujus in rerum universitate et similitudinem fa-
 ctum inveniet quisquis procul habens invidiam et judicium
 adhibens singula expendat. Nam quum et tabernaculum,
 triginta cubitos longum, trifariam diviserit, et duas partes
 sacerdotibus reliquerit, quasi locum calcandum et commu-
 nem, iis terram et mare representat (illa enim omnibus per-
 via sunt), tertiam vero partem soli Deo seposuit, eo quod et
 caelum hominibus est inaccessum. Quin et duodecim pani-
 bus, quos mensae imposuit, denotat quot menses annus
 explicat. Candelabrum vero in partes septuaginta distri-
 buens, tot sedes decanorum innuit; ejusque septem lucernis
 planetarum cursum ostendit : totidem enim numero sunt.
 Vela quoque e quattuor speciebus texta elementorum na-
 turam referunt : nam byssus terram videtur designare,
 quod ex ea nascatur linum; purpura vero mare, quod
 piscium cruore sit fucata; aerem autem voluit significari per
 hyacinthum; coccus denique pro ignis symbolo haberi po-
 test. Praeterea et pontificis tunica, quum sit lintea, terram
 representat; hyacinthus vero caelum, fulgura quidem per
 mala Punica referens, tonitrus vero per tintinnabulorum
 sonitum : atque epomida e quattuor speciebus factam
 Deique oculis subjectam universi naturam indicare, auro-
 que contextam esse ex cogitatione, ut reor, splendoris quo
 res omnes collustrantur : essenem quoque in epomidis medio
 ad instar terrae collocavit; nam et ipsa medium mundi
 occupat : zona item, qua cingitur, oceanum significat; qui
 utique universa circumplexetur. Solem autem et lunam
 indicant duo sardoniches humerales, quibus pontificis
 pallium fibulavit : duodecim vero lapides sive quis ad men-
 ses referri velit, sive ad eundem astrorum numerum in
 circulo, quem Graeci zodiacum vocant, a genuino intellectu
 non aberraverit. Denique et pileus mihi videtur caeli praes-

ριοῦν ὑακίνθινος πεποτημένος (οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπερ-
 νετίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ) τῇ τε στεφάνῃ
 ἡγλαΐσμενος, καὶ ταύτῃ χρυσέα, διὰ τὴν αὐγὴν ᾗ μά-
 λιστα χαίρει τὸ θεῖον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτόν
 5 μοι δεδηλώσω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
 τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμά-
 των.

ΚΕΦ. Η'.

Ὡς δὲ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημά-
 των μὴπω καθιερωμένων, ἐπιστὰς ὁ Θεὸς Μωϋσῇ τὴν
 10 ἱερουσύνην Ἀαρῶνι τὰδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς
 ἀπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιοτέρῳ τυχεῖν. Καὶ
 συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τὴν τε ἀρετὴν
 αὐτοῦ καὶ τὴν εὐνοίαν διεξήκει καὶ τοὺς κινδύνους οὓς
 ὑπημέμειεν ὑπὲρ αὐτῶν. Μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅσιν
 15 αὐτῷ καὶ τὸ περὶ αὐτὸν πρόθυμον ἐνδείκνυμένων,
 « ἄνδρες, εἶπεν, Ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος
 « ἔχει, ὅσον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ᾗδιστον ἦν καὶ δυνατόν
 « ἡμῖν. Ἐπεὶ δὲ δεῖ τοῦτον τῇ σκηπῇ καταδέχεσθαι,
 « δεῖ πρῶτον ἡμῖν τοῦ ἱερατευσσαμένου καὶ ὑπηρετήσον-
 20 « τος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαίς. Καὶ
 « ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιτραπίσης, ἐμαυ-
 « τὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διὰ τε τὸ φύσει πάν-
 « τας εἶναι φιλαύτους καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ καμώντι
 « περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας σύνδοξα. Νῦν δ' αὐτὸς
 25 « ὁ Θεὸς Ἀαρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε καὶ
 « τοῦτον ἡρῆται ἱερέα, τὸν δικαιοτέρον μᾶλλον ὑμῶν
 « εἰδώς ὡς οὗτος ἐνδύσεται στολὴν τῷ Θεῷ καθωσιω-
 « μένην, καὶ βουμῶν ἐπιμελείαν ἔξει καὶ πρόνοιαν ἱε-
 « ρεῖων, καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν
 30 « Θεὸν ᾗδώς ἀκουσόμενον, ὅτι τε κήδεται γένους τοῦ
 « ὑμετέρου καὶ παρὰ ἄνδρος, ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο, γίνο-
 « μένας προσδέχεται ταύτας ». Ἑβραῖοι δὲ ἡρέσκοντο
 τοῖς λεγομένοις καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονίᾳ.
 Ἦν γὰρ Ἀαρὼν διὰ τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν
 35 καὶ τὴν ἀρετὴν τὰδελφοῦ πρὸς τὴν τιμὴν ἀπάντων ἀξιο-
 λογώτερος. Ἦσαν δ' αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκείνον τὸν
 χρόνον τέσσαρες, Νάδαος, Ἀβιοῦς, Ἐλεάζαρος, Ἰθά-
 μαρος.

β'. Ὅσα δὲ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν
 40 παρεσκευασμένων ἦν περιττά, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση
 σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ
 θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως
 κατὰ τὴν ὁδοπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν μήτ'
 ἐκ κοινοῦ τοῦ βλάπτῃται. Τό τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν,
 45 εἰσφορὰν αὐτῷ προσέταξεν εἰσφέρειν σίχλου τὸ ἡμισυ
 καὶ ἑκάστον· ὁ δὲ σίχλος, νόμισμα Ἑβραίων ὦν, Ἀττικὰς
 δέγεται δραχμὰς τέσσαρας. Οἱ δ' ἐτοίμως ὑπήκουον
 οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων
 ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντα-
 50 κόσιοι καὶ πεντήκοντα. Ἐφερόν δὲ τὸ ἀργύριον τῶν
 ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἰκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα

se ferre imaginem, quum sit ex hyacintho (aliter enim
 Dei nomen gestare non poterat) et corolla illustretur aurea,
 propter splendorem quo maxime delectatur Deus. Et hæc
 quidem ad hunc modum declarata in præsens sufficiant,
 quum sæpius et plurima, unde virtus legislatoris enitescet,
 res ipsæ nobis sint suppeditaturæ.

CAP. VIII.

Quum primum autem *tabernaculum* prædictum con-
 summatum erat, donariis nondum consecratis, Moysi appa-
 ruit Deus, jussitque ut sacerdotium Aaroni fratri suo
 conferret, ut qui ceteris ob virtutem suam illo dignior
 fuerit honore. Tum ille populo in concionem advocato
 virtutem suam et benevolentiam enarravit et pericula quæ
 pro illorum salute adire sustineret. Quumque hæc omnia
 verisaima esse testati, studium etiam erga illum non medio-
 cre significarint, « Viri, inquit, Israelitæ, jam quidem ad
 « finem perductum est opus, quale pro nostra virili effici
 « ipsi Deo placuit. Quandoquidem vero tabernaculo eum
 « excipere oportet, ante omnia prospiciendum est de sa-
 « cerdote futuro, qui sacris operabitur precesque pro vo-
 « bis concipiet. Atque ego, si res mei esset arbitrii, me
 « ipsum hoc honore non indignum judicarem, tum quod
 « omnes natura sui amantes sunt, tum quod mihi conscius
 « sum quantum pro vestra salute laboraverim. Nunc autem
 « Deus ipse Aaronem dignum hoc honore existimavit atque
 « hunc in pontificatum cooptavit, quo neminem e vobis
 « justiore noverit: scilicet hic stolam Deo sacram induet,
 « altarium curam suscipiet, de sacrificiis providebit, preces
 « pro vobis Deo fundet, prompte et libenter exauditor, tum
 « quod generis nostri curam gerit, tum quod illas per virum
 « quem ipse elegit, oblatas recipere non gravabitur ». He-
 braïs grata fuit hæc oratio, et suo assensu Dei compro-
 barunt electionem. Aaron enim et propter genus et pro-
 pter prophetiam simul ac virtutem fratris optime omnium
 hanc dignitatem commeruit. Erant autem ipsi illo tempore
 et filii quattuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

2. Quæcunque vero in tabernaculi fabricam parata su-
 pererant, jussit ea in vela tectoria ipsius tabernaculi, cande-
 labri et thuribuli aliorumque vasorum impendere, ut hæc,
 dum in itinere deportentur, neque pluvia vel minimum la-
 derentur neque pulvere. Atque populo iterum convocato
 imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum. Si-
 clus autem nummus est apud Hebræos, qui valet quatuor
 drachmas Atticas. Illi vero prompto obsequio jussa Moysis
 exsequuntur, ad numerum sexcentorum quinque millium et
 quingentorum et quinquaginta. Argentum autem confere-
 bant ingenui a vigesimo et deciceps ætatis anno usque ad

γεγονότες. Τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρεῖας ἀναλύτο.

γ'. Ἡγνίζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας, τρό-
 5 πῳ τοιούτῳ ποιοῦμενος αὐτῶν τὴν χάθαρσιν. Σμύρνης
 ἐπιλέκτου σίκλους πεντακσίους καὶ ἱρεὺς ἴσους, κίνα-
 μώμου δὲ καὶ καλάμου (ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυώ-
 ματος) ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὀλκήν, κεκομμένα
 10 δεύειν ἐκέλευσεν, ἐλαίου τε ἐλαίου εἶν, (μέτρον δ' ἐστὶ
 τοῦτο ἐπιχώριον δύο χόας Ἀττικοὺς δεχόμενον,) ἀνα-
 μίξαντας καὶ καθελήσαντας σκευάσαι τέλῃ μυρεψῶν
 χρίσμα εὐωδέστατον. Κάπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς
 15 τε τοὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων κεκαθά-
 ρισε, τὰ τε θυμιώμενα (πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα
 ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν) ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θυμιατη-
 ρίου μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο· ὧν παρα-
 λείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγείσθαι, μὴ δι' ὄγλου γένη-
 ται τοῖς ἐντυγχάνουσι. Δις δὲ τῆς ἡμέρας, πρὶν τε
 20 ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς, θυμιάν ἐκρῆν,
 ἐλαίον τε ἀγρίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους· ὧν
 τοὺς μὲν τρεῖς ἐπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ
 κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς περὶ τὴν ἐσπέραν
 ἵπτοντας.

δ'. Ἀπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι
 τῶν δημιουργῶν Βεσελέηλος καὶ Ἐλιάβας. Τῶν γὰρ
 25 ἐνεურτημένων ταῖς προτέροις αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμεί-
 νονα προσεργάσασθαι, λαθεῖν τε ἐπίνοιαν ὧν πρότερον
 ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. Τούτων μέντοι
 Βεσελέηλον συνέβη κριθῆναι τὸν κράτιστον. Ὁ δὲ
 30 πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτὰ, καὶ μετὰ
 τοῦτο ἀγ' οὐ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐν αὐτοῖς αὐτοῖς
 πρῶτος ἐτελειούτο. Ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους,
 μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας, Νισάν δὲ κατὰ Ἑ-
 βραίους, νομηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι καὶ πάνθ' ὅσα
 περὶ αὐτὴν σκευὴ μοι δελήλωται.

ε'. Ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῶν
 Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερ-
 35 φανεία τῆς γρηΐσεως, ἀλλ' ἐπέξενώθη καὶ κατεσχίνωσε
 τῷ ναῷ τοῦτῳ. Τὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. Ὁ μὲν
 οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἡγλυ-
 40 σεν, οὔτε βθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν,
 ὥστ' εἶναι ὁρᾶν χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως ὥστε
 τὴν θῆν ἰσχυραῖαι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι· ἡδεῖα δὲ ἀπ'
 αὐτοῦ δρόσος ἔρρει καὶ Θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς
 45 τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι.

ς'. Μωϋσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἷας εἶδος ἦν δωρεῆς
 τοὺς τοιαῦτα εἰργασμένους τιμῆσας ἔθυσεν ἐν τῷ τῆς
 σκηνῆς αἱθρίῳ, κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, ταῦρον καὶ
 50 κριὸν καὶ ἐρίφον ὑπὲρ ἁμαρτῶν· καὶ δὴ λέγειν γὰρ
 ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω τὰ πρᾶσσόμενα περὶ τὰς
 ἱερουργίας, ἐν κείνοις δηλώσω περὶ τοῦ ὧν δλοκαυτεῖν
 κελύει καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ
 νόμος· καὶ τοῦ αἵματος τῶν θεθυμένων τὴν τε στολὴν
 τοῦ Ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραιεν, ἀφα-
 55 γνίσκας πηγαίους τε ὕδασι καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ Θεοῦ

quingagesimum. Quicquid vero collatum erat, in usus
 tabernaculi insumptum est.

3. Præterea et tabernaculum et sacerdotes lustravit, pu-
 rificatione ad hunc modum facta. Myrrhae electie siclos
 quingentos totidemque ireos, ex cinamomo autem et calamo
 (nam et hic odoramenti species est) dimidium priorum pon-
 deris contusa subigi jussit, hisque cum olei olivarum hinc
 (hoc enim mensura est Hebraica quæ capit duos choas
 Atticos) permixtis et arte unguentariorum decoctis unguen-
 tum suavissimum confici. Ac deinde *Moses* illud acci-
 piens et ipsos sacerdotes et totum tabernaculum inungendo
 purificavit, simul etiam snfimenta (multa enim sunt ea-
 que varia in tabernaculo) super aureum thuribulum
adolenda valde pretiosa comportabantur. Quorum natu-
 ram enarrare supersedeo, ne lectoribus sim molestus.
 Oportebat autem bis quotidie suffitum facere, ante ortum
 et circa occasum solis, oleumque purificatum ad lucernas
 servare: quarum tres quidem super sacrum candelabrum
 Deo tota die lucebant, reliquæ sub vespertinam
 accendebantur.

4. Jam quum omnia accurata essent et perfecta, *sacrorum*
 opificum præstantissimi visi sunt Beseleelus et Eliabus.
 Nam ipsi priorum inventis meliora addere studuerunt, ad
 multa etiam aliis ignorata excogitanda et efficienda suo-
 pte ingenio idonei. Contigit tamen ut Beseleelus præcellere
 existimaretur. Tempus autem septimestre et non amplius
 in hoc opere absolvendo consumptum est, et post hoc pri-
 mus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero
 secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, He-
 bræorum vero Nisan, ipso novilunio tabernaculum conse-
 crarunt et omnia ejus vasa a me recensita.

5. Ostendit autem Deus sibi gratum acceptumque esse
 hoc Hebræorum opus, et non frustra eos laborasse con-
 temptu ejus usûs, sed accessit ad hanc ædem et in ea ha-
 bitare dignatus est. Præsentiam vero suam ita declaravit.
 Cælum quidem purum erat et serenum, soli vero taberna-
 culo incumbere caligo, non profunda admodum et densa
 nube illud circumdans, ut talis esse videretur quali hieme
 assuescebant, nec tamen rara adeo et subtili, ut visus eam
 penetraret: sed suavis ab ea ros distillabat in argumentum
 Dei præsentia: iis qui hoc et volebant et credebant.

6. *Moses* autem quum artifices, qui talia adornarant et
 confecerant, dignis cohonestasset præmiis, in atrio taber-
 naculi maclabat, prout ei Deus præceperat, taurum et
 arietem et hœdum pro peccatis; (nam de sacrorum mini-
 steriorum ritibus, cum de sacrificiis agam, dicturus sum,
 simul et de victimis quas solidas igni cremari jussit lex,
 quarumque partem in epulas cedere permiserit;) et dein ho-
 stiarum sanguine et vestimenta Aaronis et ipsum cum fi-
 liis conspersit, aqua fontana ac simul oleo eos purificans,
 ut jam Dei fierent sacri. Atque hoc modo per septem

οὗς δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνει
 τὸν, πᾶσιν εἰς γινώσκιν
 τότε ταῖς ἱερουργίαι
 τοῦ δεξιῶ τῶν ὁμι
 τοῖς πορρωτ'
 τῆς τῶ
 σοφ

ὥριμο.

αν. Ὁθ.

η, διὰ τὸ μηδὲν

σκήνην λόγιον καλοῦσιν.

σκήνης καὶ δ' σαρόδονυς τοῦ

πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συν-

θεοῦ δυσχερῶς ἀνάντος ἐπὶ τῇ πα-

μῶν· περὶ ὧν ἐροῦμεν εὐχαιρότερον.

νῦν ἐπὶ τὸν ἐξῆς λόγον.

ἀθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς καὶ διακεκο-
 μημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον
 ἐκ τῶν Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυ-
 σίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν
 ἀπεποιημένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόντων
 εὐθυμουῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινή, τὰς
 δὲ καὶ κατ' ἰδίαν, ἀνέτιθεσαν κατὰ φυλάς. Οἱ τε γὰρ
 φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες ἀμαζαν καὶ δύο βόας
 προσκομίζουσιν (ἐξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται) καὶ τὴν σκη-
 νήν ἐν ταῖς ὁδοπορίαις παρεκόμεζον. Πρὸς τούτοις
 ἕκαστος φιάλην τε κομίζει καὶ τρύβλιον καὶ θύισκην —
 τὴν μὲν Ἀρεικοὺς δέκα δυναμένην καὶ πλήρη θυμια-
 μάτων, τὸ δὲ τρύβλιον καὶ ἡ φιάλη (ἀργύρεα δὲ ἦν)
 σίχλους μὲν δὴ αἱ δύο διακοσίους εἶχον, εἰς δὲ τὴν φιά-
 λην ἐβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνητο, πλήρεις δὲ ἦσαν
 αὐτῶν ἐλαίῳ πεφυραμένον, οἷς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῶν-
 ται πρὸς τὰς ἱερουργίας — μόσχον τε καὶ κριὸν σὺν
 ἀρνίῳ τῶν ἐτησίων ὁλομελῆ καυθρόμενα, καὶ σὺν
 αὐτοῖς χίμαρον ἐπὶ παραιτήσῃ ἀμαρτημάτων. Προσ-
 ἤγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σω-
 τηρίου λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας
 καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἑταίσις καὶ ἐρίφοις. Οὗ-
 τοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, κατὰ πᾶσαν
 ἡμέραν εἰς. Μωϋσῆς δὲ οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ Σι-
 ναῖον ὄρος, ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσὼν, ἀνεμάνθανε
 παρὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων
 τῆς συντάξεως, οὓς χρεῖταινας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρώ-
 πινην ὄντας εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέθετο
 λαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δοξάντας τοῦ Θεοῦ, ὡς μήτ'
 ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
 Ἑβραίους παραβῆναι τινα τῶν νόμων. Ἀλλὰ περὶ
 μὲν τούτων παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἡζικιώνος
 συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

farina mundissima afferatur, cum agno quidem assaronis
 mensura, cum ariete vero duorum, et cum tauro trium.

anc consecrant super altare oleo subactam. Nam et oleum

'ur ab immolantibus, pro bove quidem hinis dimi-

pro ariete vero tertia hujus mensurae pars, et pro

quarta. Est autem hin mensura Hebraeorum

usque efficit choas Atticos. Eadem vero

qua oleum adducebant: nam vinum circa

uis autem hostiam non immolans ex voto

as primitias pugillum unum in aram

in alimentum sacerdotes accipiunt,

ubigitur) aut panibus confectis.

ortet sacerdos, necesse est ut

actari velat fortum eodem

quoque, nisi octava ei a

via sacrificia pro morbo

libamina cum victi-

aliquid relinqui

le sumpserunt.

saru.

haec conse.

nes legum: de qu.

autem ceptam narratione.

10. Tabernaculo jam dedica-

cerdotes spectant rite peractis, tunc popu-

in eodem tentorio habitare ratus est, et ad ipsius

ciis honorandum et laudibus prosequendum semet con-

tit, quasi jam ab omni mali expectatione liberatus esset,

et meliora in posterum sibi polliceretur: Deoque na-

nera tam privatim quam publice per singulas tribus offere-

bant. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum

et duos boves afferebant (illa itaque sex erant) et taberna-

culum in itineribus deportabant. Ad haec unusquisque

phialam adducit et lancem et acerram; (hanc quidem de-

eem Daricos valentem et suffimentis refertam; laux autem

et phiala, erant enim argentæ, simul quidem siclos du-

centos pendebant, in phialam vero duntaxat septuaginta

expensi sunt; plenæ autem erant simula oleo subacta,

quali ad altare in sacrificiis utuntur;) præterea vitulum et

arietem cum agno anniculo in holocaustum, simulque hir-

cum pro expiatione peccatorum. Præterea principum quisque

alia quoque offerebat sacrificia, quæ salutis appellantur, per

singulos dies boves duos et quinque arietes cum agnis an-

niculis et hœdis. Atque ita quidem isti per duodecim dies

sacrificant, singulis diebus unus. Moyses autem non am-

plius Sinæum jugum ascendens, sed in tabernaculum in-

grediens a Deo accepit omnia de rebus agendis et de legibus

ferendis. Quas meliores quam ut ab humana sapientia

excogitari possent in omne ævum religiose observari contig-

it, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in paca

ex luxuria, nec in bello ob necessitatem harum aliquam

violare sustinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere su-

persedeo, quod alio in libro de legibus scribere instituo-

rim.

γίγνοιτο. Ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτοὺς τε καὶ τὰς στολάς ἐθεράπευε, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκαυὴ ἐλαίῳ τε προθυμωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ χριῶν
 5 σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος· τῇ δὲ ὀγδόῃ κατήγγειλεν ἐορτὴν τῷ λαῷ καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. Οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκαστος ἐπιφέρει, τοῖς λεγομένοις ὑπήκουον. Ἐπικειμένων δὲ
 10 τῶν ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογί, πάντα δ' ἔδραπάνη τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Ζ'. Συνέβη δὲ καὶ Ἀαρὼν συμφορὰ τις ἐκ τούτου, λογιζομένη ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γενναίως δ'
 15 ἢ ἐπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα, ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ἦν, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ ἡγήτο τὸ πάθος γαγονέαι. Τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαδ καὶ Ἀβιούς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν οὐχ ὧν προεῖ-
 20 πεν Μωϋσῆς θυσιμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν, τοῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀσμὴν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρχαμένους, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. Καὶ οἱ μὲν ὁδῶς ἀπέθανον· Μωϋσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν
 25 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάσαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. Πανθεὶ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ παρὰ δόξαν οὕτω γεγενημένῳ διατεθέν· μόνους δὲ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φρον-
 30 τίξειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἡξίωσε, προκρίναντας τὴν εἰς τὸν Θεὸν τιμὴν τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ· ἥδη γὰρ Ἀαρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἡμφίεστο.

Ἡ'. Μωϋσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἦν ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἑτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ
 35 τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. Καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Σιναιὸν ἀνόδων ἀπέχετο, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἰδεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βωλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν
 40 δοκεῖν ἢ μόνῳ τῷ προνοούμενός αὐτῶν βλέπεσθαι. Ἐτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. Ταῦτα μέντοι κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ Θεοῦ συνετάττετο. Διέξιμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολι-
 45 τείας καὶ τῶν νόμων.

Θ'. Ὁ μέντοι περὶ τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέ-
 ληπον, διελθεῖν βουλομαι· οὐδαμῶθεν γὰρ προσητῶν κακουργίαις κατέλιπεν ἀφορμὴν. Εἰ δὲ τινες τοιοῦτοι γένοιτο, παρεγχεῖν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀξιώματι * * * αὐ-
 50 τοκράτορα δ' εἶναι τὸν Θεὸν παρατυγχάνειν τοῖς ἱερεῖς [κατέλιπεν], ὅποτε θελήσει, καὶ μὴ παρῆναι· καὶ τοῦτο δ' οὐχ' Ἑβραίοις ὀφθαλμοῖς μόνον ἠθελησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς παρατυγχάνουσι. Τῶν γὰρ λίθων οὓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερεὶα προεῖπον

adus tam ipsos quam vestitum eorum curabat : tabernaculum item et ejus vasa, oleo ante sufflato quemadmodum dixi, et sanguine taurorum et arietum et hœdorum unoquoque die e singulis unius occisorum. Octavo autem die festum indixit populo et pro facultatibus sacrificare præcepit. Illi vero inter sese certantes et alter alterum iis quæ offerebant superare contendentes, dictis paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammaque fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari posita absumpsit.

7. Statim autem ab hoc *miraculo* contigit Aaroni quædam calamitas, si ut homo et pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit, quod et animo erat ad omnia quæ acciderent bene confirmato, et existimabat hoc non sine Dei voluntate factum. Quum enim filii ei quattuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus et Abius, afferentes in aram suffimenta non quæ præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, flammis ambusti intereunt, igne in illos impetum faciente, qui quum pectora et facies eorum depascere cœpisset, a nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita e vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum et fratribus ut corpora portarent et extra castra deferentes magnifice sepelirent. Ceterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem agrefers : solos vero fratres eorum ac patrem Moyses voluit a mœrore abstinere et Dei honorem suæ ex illis triditæ præponere. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos in se populum collaturum esse viderat, soli Dei ministerio semet addixit. Et adscensum quidem in montem Sineum abstinebat, in tabernaculum vero ingrediens de iis responsa referebat quæ a Deo rogabat, et hominis privati habitu contentus et ceteris omnibus magis adhuc unum e populo referens, idque agens ut nihil ab aliis differre existimetur, nisi quod eorum saluti prospicere videretur. Præterea autem vivendi rationem descripsit et leges posuit, quibus observandis et Deo placere possent et vitam inculpatam agere. Ista autem Deo illi dictante ordinavit. Nunc igitur ad vitæ instituta legesque orationem converto.

9. Veruntamen quod de pontificis vestitu prætermisi, persequi volo : nam is omnem prophetis fraudum et præstigiæ ansam præcedebat. Verum si qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, * * Deo quidem liberum esse [reliquit] quando sacris interesse velit vel non adesse : id quod non Hebræis solum manifestum esse voluit, sed et alienigenis qui his forte intervenirent. Nam ex lapidibus, quos super humerum pontificem ferre prædixi, (erant autem sardonyches, atque eorum naturam osten-

(σαρδόνυχες δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι περισσόν, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον) συνέβαινε λάμπειν, ὅποτε ταῖς ἱεουργίαις ὁ Θεὸς παρείη, τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐτῆς ἀποπηδῶσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, οὐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. Θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκραυλισμῷ τῶν θεῶν ἡσκηκόσιν· ὁ δ' ἐστὶ τοῦτου θαυμασιώτερον ἔρω. Διὰ γὰρ τῶν δώδεκα λίθων, οὓς κατὰ στέρον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεργαζόμενος τῷ ἐσσήνῃ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνουν ὁ Θεός. Ὅσαυτὴ γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐτῇ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνωρίζον εἶναι τὸ παρῆναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν. Ὅθεν Ἑλ-
 15 ληνες, οἱ τὰς ἡμέτερας τιμώντες ἔθνη, διὰ τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐσσήνην λόγιον καλοῦσιν. Ἐπαύσατο μὲν οὖν ὁ τε ἐσσήνης καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔπειτα διακοσίους πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφὴν, τοῦ Θεοῦ δυσχερᾶντος ἐπὶ τῇ πα-
 20 ρθασίᾳ τῶν νόμων· περὶ ὧν ἐροῦμεν εὐκαιρότερον. Τρέφομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἐξῆς λόγον.

Ἱ. Καθιερωμένης γὰρ ἦδη τῆς σκηνῆς καὶ διακεο-
 σμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλήθος ὑμῶσκηνον
 25 ἑαυτῷ τὸν Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυ-
 σίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἦδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνον
 εὐθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς
 30 δὲ καὶ κατ' ἰδίαν, ἀνέτιθεσαν κατὰ φυλάς. Οἱ τε γὰρ
 φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες ἀμαζάν καὶ δύο βόας
 35 προσκομίζουσιν (ἐξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται) καὶ τὴν σκη-
 νὴν ἐν ταῖς ὁδοπορίαις παρεκόμεζον. Πρὸς τούτοις
 ἕκαστος φιάλην τε κομίζειν καὶ τρύβλιον καὶ θυίσκην —
 τὴν μὲν Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην καὶ πλήρη θυμια-
 μάτων, τὸ δὲ τρύβλιον καὶ ἡ φιάλη (ἀργύρεα δὲ ἦν)
 40 σίκλους μὲν δὴ αἱ δύο διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν φιά-
 λην ἐβδομήκοντα μόνον δαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν
 αἰεύρων ἐλαίου πεφυραμένων, οἷς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῶν-
 45 ται πρὸς τὰς ἱεουργίας — μόσχον τε καὶ κριὸν σὺν
 ἀρνίῳ τῶν ἐτησίων ὀλομελῇ καυθιζόμενα, καὶ σὺν
 50 αὐτοῖς χίμαρον ἐπὶ παραιτήσεϊ ἀμαρτημάτων. Προσ-
 ῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σω-
 τηρίου λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας
 καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἑτέροις καὶ ἐρίφοις. Οὗ-
 55 τοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, κατὰ πᾶσαν
 ἡμέραν εἰς. Μωϋσῆς δὲ οὐκ ἐτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ Σι-
 ναῖον ὄρος, ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε
 παρὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων
 τῆς συντάξεως, οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρω-
 60 πίνην ὄντας εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέθε
 λαβῆναι, δωρεὰν εἶναι δοξάντας τοῦ Θεοῦ, ὡς μήτ'
 ἐν ἐρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
 Ἑβραίους παραβῆναι τινα τῶν νόμων. Ἀλλὰ περὶ
 μὲν τούτων παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἡζυκῶς
 συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

dere supervacuum puto, quum a nemine ignorentur,) contigit ut micaret, quoties Deus sacrificiis adesset, alter qui in dextro humero fibulae vice portabatur, fulgore inde exsiliante, ut etiam procul positus illucesceret, quum prius lapis eo careret splendore. Et certe hoc ipsum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis sapientiae opinionem aucupantur. Sed quod hoc etiam mirabilius est jam dicturus sum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore pontifex essenae adsutos gestat, Deus victoriam pugnaturis praeunciabat. Tantus enim ex iis effulgebat splendor, quum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifestum fuerit ipsis auxilio adesse Deum. Unde et Graeci, qui nostras solennitates reverentur, quod contradicere his non potuerint, essenem appellant λόγιον ἢ. ε. oraculum. Cessavit autem essenae et sardonix fulgorem emittere annis ducentis ante quam ego haec conscriberem, quum Deus moleste ferret transgressionem legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem coeptam narrationem persequar.

10. Tabernaculo jam dedicato et omnibus quae ad sacerdotes spectant rite peractis, tunc populus Deum secum in eodem tentorio habitare ratus est, et ad ipsum sacrificiis honorandum et laudibus prosequendum semel convertit, quasi jam ab omni mali expectatione liberatus esset, et meliora in posterum sibi polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum et duos boves afferebant (illa itaque sex erant) et tabernaculum in itineribus deportabant. Ad haec unusquisque phialam adducit et lancem et acerram; (hanc quidem de eam Daricos valentem et suffimentis refertam; laux autem et phiala, erant enim argenteae, simul quidem siclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat septuaginta expensi sunt; plenus autem erant simula oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis utuntur;) praeterea vitulum et arietem cum agno anniculo in holocaustum, simulque hircum pro expiatione peccatorum. Praeterea principum quisque alia quoque offerebat sacrificia, quae salutis appellantur, per singulos dies boves duos et quinque arietes cum agnis anniculis et hoedis. Atque ita quidem isti per duodecim dies sacrificant, singulis diebus unus. Moyses autem non amplius Sinæ jugum ascendens, sed in tabernaculum ingrediens a Deo accepit omnia de rebus agendis et de legibus ferendis. Quas meliores quam ut ab humana sapientia excogitari possent in omne ævum religiose observari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob necessitatem harum aliquam violare sustinerent Hebraei. Sed de his quidem dicere supersedeo, quod alio in libro de legibus scribere instituerim.

Κ ΕΦ. Θ'.

CAP. IX.

Νυνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ἐπιμνησθήσομαι τῶν ἐφ' ἀγνεύσεως καὶ ἱερουργίας καίμενων· καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐνεστάναι συμβέβηκε. Δύο μὲν γὰρ εἰσὶν ἱερουργίαι· τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, 5 ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελούμεναι, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. Τῆς μὲν δλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν, ἥ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν θευκότων. Ἐρῶ δὲ περὶ τῆς προτέρας. Ἀνὴρ 10 ἰδιώτης δλοκαυτῶν θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· ταῦτα μὲν ἐπέετια, τοὺς δὲ βοὺς ἐρείται θύειν καὶ προήχοντας. Ἄρρενα δὲ δλοκαυτοῦται τὰ πάντα. Σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῇ αἵματι δεύουσι τοῦ βομοῦ οἱ ἱερεῖς, εἴτα καθαρά ποιήσαντες διαμελί- 15 ζουσι, καὶ πάσαντες ἀλσὶν ἐπὶ τὸν βομὸν ἀνατίθασιν, σχιζῶν ἡδὴ πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγόμενον. Τούς δὲ πόδας τῶν ἱερῶν καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβοῦς τοῖς ἄλλοις καθαγισθησόμενα προσεπιφέρουσι, τὰς δὲ δόρας τῶν ἱερῶν λαμβανόντων. Καὶ 20 δ μὲν τῆς δλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος.

β'. Τὰς δὲ χαριστήριους θυσίας ἐπιτελοῦντες τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, δλοκλήρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετειῶν πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. Θύσαντες δὲ ταῦτα φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βομὸν, 25 τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ἐπίπλου καὶ πάντα τὰ πιμελῇ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν οὐρὰν τοῦ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βομῷ· τὸ δὲ στήθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι παρασχόντες ἐπὶ δύο ἡμέρας εὐωχούνται τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· 30 δ δ' ἂν περισσεύῃ, κατακαίουσιν.

γ'. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἀμαρτάνων, καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας τρόπῳ γίνεται. Οἱ δ' ἀδύνατοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα περισσεύας ἢ τρυγόνας δύο, ὧν τὸ μὲν δλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρώσιν διδῶσιν. Ἀκριβέστερον δὲ 35 περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. Ὁ μὲν γὰρ κατὰ ἀγωνίαν εἰς τοῦτο προσπεσὼν ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοετῶν προσφέρει. Καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βομὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τοὺς τε νε- 40 φροὺς καὶ τὴν ἄλλην πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βομῷ. Οἱ δ' ἱερεῖς τὰς τε δόρας ἀποφέρονταί καὶ τὰ κρέα, ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ· ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον ἀπολιπεῖν οὐκ ἔσθ'. Ὁ δὲ ἀμαρτῶν μὲν, ἐαυτῷ δὲ συνειδῶς καὶ 45 μηδένα ἔχων τὸν ἐξελέγοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος· οὐ τὰ κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. Οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθύσομενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις, διαλλάσσουσιν δὲ τῷ προσάγειν θύματα ταῦρον καὶ 50 ἔριφον ἄρρενας.

δ'. Νόμος δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυ-

Nunc paucas quasdam *leges* commemorabo de purificatione et sacrificiis latas : etenim contigit ut mihi incideret sermo de sacrificiis. Sunt enim duo sacrificiorum genera. Horum quidem unum a privatis, alterum vero universi populi nomine factum : atque ea duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne consumitur, ac inde sortitum est holocausti appellationem : alterum vero pro gratiarum actione *institutum* est et in epulum sacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo quum holocaustum facit ; mactat quidem bovem, agnum et haedum, hos quidem anniculos, boves vero licet immolare etiam grandiores : sed mascula oportet esse omnia quae solida concremantur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt : deinde mundata niembratim dissecant et sale conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto et igne erumpente. Pedes autem victimarum et intestina diligenter purgata cum ceteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibi met habentibus. Et holocausta quidem ad huuc modum fiunt.

2. Quum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis, ista vero integra et anniculis majora, ac maria cum feminis. Haec autem quum immolantur, aram quidem sanguine intingunt, renes autem et omentum et omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt arae. At pectus et crus dextrum sacerdotibus concedentes per biduum de reliquis carnibus epulantur : quaecunque vero superfuerint, igni comburunt.

3. Mactant vero etiam hostias pro peccatis, sitque similiter ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione. Quibus vero facultas non est adipiscendi victimas majores, ii par columbarum aut turturum *immolant* : quarum altera quidem Deo adoletur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam quum de sacrificiis dicturus sum. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum et feminam ejusdem aetatis offert. Ac sacerdos quidem sanguine irrigat aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates : renesque et reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi et pelles et carnes, quas eadem die absument in fano : lex enim incrastinum non sinit relinqui. Qui vero peccat quidem, sibi que conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege praecipiente : cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem pro peccatis sacrificia facientes eadem offerunt quae privati, in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum et haedum masculos.

4. Porro lex praecipit ut in publicis et privatis sacrificiis

σίαις καὶ ἄλευρον ἐπιφέρεισθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ
μὲν ἀσσάρωνος μέτρον, κριῶ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν.
Τοῦτο καθαγίζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ.
Κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων· ἐπὶ
5 μὲν βοὶ εἰνὸς ἡμισυ, ἐπὶ δὲ κριῶ μέρος τοῦτου τρίτον
τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. Ὁ δὲ εἰν
μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων· δύναται δὲ δύο χόας Ἀττι-
κούς. Τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον.
Σπένδουσι δὲ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. Εἰ δέ τις
10 θυσίαν οὐκ ἐπιτελῶν ἐπενέγκῃ κατ' εὐχὴν σιμίδαλιν,
ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα· τὴν
δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφήν λαμβάνουσιν, ἣ ἐψη-
θεῖσαν (ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται) ἡ γενομένην ἀρτων.
Ἱερέως δὲ κομισαντος καὶ ὁποσονοῦν, ὀλοκαυτοῦν ἀναγ-
15 καίον. Κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν
μετὰ τοῦ γεγεννηκότος ἐπὶ ταῦτο, οὐδ' ἄλλως δέ, πρὶν
ὁρόσῃν ἡμέραν γεννηθέντι διελθεῖν. Γίνονται δὲ ἄλλαι
θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους διαφυγεῖν, ἣ κατ' ἄλλας
αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκονται· ὧν
20 εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἔστι νόμιμον, τῶν ἱε-
ρέων μέρος ἴδιον λαθόντων.

ΚΕΦ. Ι'

Ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα
καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάζεσθαι τῶν αὐτοεῶν ἀργο-
μῆνης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης· κατὰ δὲ ἐβδόμην ἡμέ-
25 ραν, ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάζουσι, τὸν αὐτὸν
τρόπον ἱερουργοῦντες. Τῇ δὲ νομικήναι τὰς τε καθη-
μερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν
ἐνισυσίαις ἑπτὰ καὶ κριὸν, ἔριφον δὲ ἐπὶ παραιτήσεσιν
ἁμαρτάνων, εἴ τι κατὰ λήθην γένοιτο.

30 β'. Τῷ δ' ἐβδόμῃ μηνί, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερε-
ταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταύρον καὶ
κοῖον καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρ-
τάνων.

γ'. Δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δια-
35 ηστέοντες ἕως ἑσπέρας θύουσιν ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
ταύρον τε καὶ κριοῦς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ὑπὲρ
ἁμαρτάνων ἔριφον. Προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις
ἔριφους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπε-
ται, ἀποτροπισμὸς καὶ παραιτήσις τοῦ πληθοῦς παν-
40 τὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος, τὸν δ' ἐν τοῖς προα-
στέοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον αὐτόθι σὺν
αὐτῇ καίουσιν τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθάραντες. Συγ-
κτακαίεται δὲ ταῦρος οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθεῖς,
ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως παρ-
45 χύοντος. Οὗ δὲ σφαιγέτος, εἰσκομίσας εἰς τὸν ναὸν
τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, βραίνει τῷ δακτύλῳ
τὴν ὄροσιν ἐπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ
ποσπατάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ περὶ τὸν χρύσειον βωμὸν,
καὶ τὸ λοιπὸν περὶ τῶ μείζονι, κομίσας εἰς τὸ αἶθριον.
50 Πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν πι-
μελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἡπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ.

farina mundissima afferatur, cum agno quidem assaronis
mensura, cum ariete vero duorum, et cum tauro trium.
Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam et oleum
effertur ab immolantibus, pro bove quidem binis dimi-
dium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, et pro
agno pars quarta. Est autem hin mensura Hebræorum
antiqua, duosque efficit choas Atticos. Eadem vero
mensura vinum qua oleum adducebant: nam vinum circa
altare libant. Si quis autem hostiam non immolans ex voto
similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram
conjicit, reliquum vero in alimentum sacerdotes accipiunt,
aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus confectis.
Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut
totum cremetur. Porro lex mactari velat fœtum eodem
die et loco cum parente, et alias quoque, nisi octava ei a
partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo
depellendo aut alia de causa, in quæ libamina cum victi-
mis expenduntur: quorum in crastinum aliquid relinqui
fas non est, ubi sacerdotes partem suam inde sumpserunt.

CAP. X.

Publicis autem impensis lex jubet quotidie agnum ejus-
dem anni mactari mane ac vespere: septima vero quaque
die, quæ sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo
sacrificantes. At novilunio præter quotidianas hostias
immolant duos boves cum agnis anuiculis septem et arie-
tem, hædum vero pro expiatione peccati, si quod obli-
viscentibus forte obreperit.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hy-
perberetæum, præter jam dicta taurum et arietem et septem
agnos mactant et hædum pro peccatis.

3. Decima vero ejusdem mensis die secundum lunam ad
vesperam usque jejulant, eodemque die immolant taurum
et arietem et septem agnos et pro peccatis hædum. Præterea
autem adducunt duos hædos, quorum alter quidem vivus
extra fines in solitudinem emittitur, in averruncationem et
expiationem peccatorum futurus pro populo universo, al-
terum vero in locum purissimum sub urbe educantes, illic
cum ipsa pelle totum comburant, nihil omnino purgantes.
Concrematur simul taurus non a populo adductus, sed
proprio pontificis sumptu paratus. Quo occiso, et sanguine
ejus simul et hædi in fanum *interius* illato, aspergit digito
septies tectum totiesque pavementum ipsius, rursusque
toties fanum *extertus* etiam circum altare aureum; reli-
quum deinde in atrium portans circum *altare* majus *spar-
gil*. Præterea extremitates tauri hircique et renes et

Παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς δλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, τρεπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πηγυνούσας κελεύει κατὰ οὐρανὸν ἑκαστον, τὸ κρύος ὑπορριζομένους ἐπὶ φυλακῇ τοῦ ἔτους, ὅταν τε πατρίδων ἐπιτύχοιεν, παραγινόμενους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἐξοῦσιν, ἐφ' ἡμέρας ὁκτώ ἐορτὴν ἄγοντας δλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν ταῖς χειρσὶν εἰρεσιώνῃν μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ φοίνικος πεποιομένην, τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας προσόντος. Εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν τῆς δλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν καὶ ἀρνῶν ἐνὶ πλειύνων καὶ κριῶν δύο, κατὰ 15 παραίτησιν ἀμπερτῶν ἐρίφου προστιθεμένου. Ταῖς δ' ἐξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τῷ ἐρίφῳ θύεται, ὑφαيروῦντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἓνα τῶν βοῶν εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. Ἀνιένται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὁγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ 20 Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἀρνὰς ἑπτὰ καὶ ὑπὲρ ἀμπερτημάτων παραιτήσεως ἔριφον. Καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραῖοις τὰς σκηνὰς πηγνύουσιν ἐπιτελεῖν ἐστὶ πάτριον.

ε'. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς Νισὰν παρ' ἡμῖν 25 καλεῖται καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, τεσσαρεσκαίδεκάτῃ κατὰ σελήνην, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεστῶτος (τούτῳ ἀρ τῷ μηνὶ τῆς ὑπ' Αἰγυπτίους δουλείας ἡλευθερώθημεν), καὶ τὴν θύσαν, ἣν τότε ἐξίοντας Αἰγύπτου θύσαι προεῖπον ἡμᾶς, Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου 30 θύειν ἐνόμισε. Καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτὴν κατὰ φρατρίδας, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ἐπιούσαν τηρουμένων. Πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ διαδέχεται τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἐορτή, ἑπτὰ ἡμέρας οὖσα, καθ' ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφά- 35 ζονται δύο καὶ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἀρνες. Καὶ ταῦτα μὲν δλοκαυτοῦνται, προστιθεμένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἀμπερτῶν, εἰς εὐωχίαν κατὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. Τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ (ἕκτῃ δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτῃ) τῶν καρπῶν οὓς ἐθήρισαν (οὗ 40 γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν) μεταλαμβάνουσι, καὶ τὸν Θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τῆς εὐπορίας τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τὸν τρόπον τοῦτον. Φρύξαντες τῶν σταχυῶν τὸ δράγμα καὶ πτίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς 45 ἀλεσμὸν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσάφρωνα προσάγουσι τῷ Θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκκα ἐπιθελόντες τῷ βωμῷ, τὸ λοιπὸν ἀφίστην εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι· καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἐξεστὶ πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. Θύουσι δ' ἐπὶ ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν καρπῶν 50 ἀρνίον εἰς δλοκάπτωσιν τῷ Θεῷ.

ς'. Ἑβδομῆς δ' ἑβδομάδος διαγεγεννημένης μετὰ ταύτην τὴν θυσίαν, (αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι τεσσαράκοντα καὶ ἑννέα,) τῇ πεντηχοστῇ, ἣν Ἑβραῖοι Ἀσάρθα καλοῦσι (σημαίνει δὲ τοῦτο πεντη-

adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Praebet autem: *de suo pontifex arietem quoque in holocaustum Deo.*

4. Die vero quintadecima ejusdem mensis, tempore ad hiemem jam vergente, tentoria figere et compingere jubet singulos per familias, prae metu frigoris sibi met cavendo ab anni tempestate: et quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes et holocausta facere et Deo gratiarum hostias tunc offerre *praecepti*, manibus ferentes fasciculum ex myrto et salice cum spadice palmae compositum, addito persae pomo. Prima autem dierum sacrificium jubet esse holocaustoma ex tredecim bobus et aguis uno adhuc pluribus et arietibus duobus, accedente hirci pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum et arielum una cum luedo maclatur, per singulos vero dies bovem unum subtrahentes, ad septem deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere, et Deo, ut ante diximus, vitulum immolant et arietem et agnos septem et pro peccatorum expiatione hircum. Atque haec quidem Hebraei tabernacula figentes more institutoque patrio celebrant.

5. Mense autem Xanthico, qui nobis Nisan vocatur et anni initium est, die decimaquarta secundum lunam, sole in ariete stante (hoc enim mense liberati a servitute sumus Aegyptiaca), id quoque sacrificium, quod tunc egredientes ex Aegypto nos fecisse jam dixi, Pascha nominatum, quotannis maclare lege sancivit. Et quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in crastinum servantes. Die autem quintadecima Paschalem excipit Azymorum festivitas septem dierum, per quas panibus non fermentatis vescuntur: ac singulis diebus tauri duo jugulantur et aries quidem unus, agni vero septem. Atque haec quidem holocausta fiunt, hirci etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda vero Azymorum die (illa autem decima sexta est) ex frugibus demessis (non enim ante eas attingunt) partem sumunt: ac aequum esse rati Deum primum honorare, a quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt: siccato spicarum manipulo et confuso, atque repurgatis ad molendum hordeis, ad altare assaronem Deo adducunt: ac pugillum unum ex eo in aram injicientes, reliquum ad usum sacerdotum relinquunt. Atque inde omnibus publice privatimque messis faciundae potestas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocaustum Deo.

6. Hebdomade vero septima post hoc sacrificium transacta, (istae autem hebdomadae dies sunt quadraginta novem), quinquagesima dies, quam Asartha vocant Hebraei (denotat autem hoc nomen Pentecosten), afferunt ad Deum

χοστήν), προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυ-
ρίνων ἀσσάρωνας δύο μετὰ ζύμης γεγονότων, θυμάτων
δὲ ἄρνας δύο. Ταῦτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ προσάγειν
μόνον εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται, καὶ καταλι-
πεῖν οὐδὲν ἔστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιούσαν συγκεχωρη-
μένον. Ὀλοκαυτωθησομένους δὲ μόσχους θύουσι τρεῖς
καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ
ὡς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. Ἔστι δ' οὐδεμία τῶν ἑορτῶν
καθ' ἣν οὐχ ὀλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς
ἔργois ἀνεσιν οὐ διδῶσιν, ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό-
τε τῆς θυσίας εἶδος καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀταλαίπωρον, καὶ
πρὸς εὐνοχίας εἰσι τεθυκότες.

7. Ἐκ μέντοι τοῦ κοινού σίτος ὁπτὸς ζύμης ἄμοι-
ρος ἀσσάρωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο
ἀναλῶνται. Ὅπτωνται δὲ ἀνὰ δύο διαιρεθέντες μὲν τῇ
πρὸ τοῦ σαββάτου· τῇ δὲ σαββάτῳ πρῶτῃ κομισθέντες,
ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται, κατὰ ἑξ εἰς ἀλλήλους
πετραμένοι. Δύο δὲ χρυσῶν ὑπερκειμένων πινα-
κων λιθωντω γειμόνων, διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου
σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζον-
ται, οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφήν δίδονται, καὶ τοῦ
λιθωντω θυμωμένου ἐπὶ τῷ ἱερῷ πυρί, ἐφ' ᾧ καὶ
ὀλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιθωντὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος
ὑπὲρ τῶν ἄρτων προστίθεται. Θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν
ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δις ἐκάστης ἡμέρας τοῦτο
ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαῖω μεμαγμένον καὶ πεπηγὸς ὅπτησει
βραχεία· καὶ εἰς ὑέν ἔστιν ἀσσάρων τοῦ ἀλεύρου.
Τούτου δὲ τὸ μὲν ἡμῖς πρῶτ', τὸ δ' ἕτερον δέλλης
ἐπιφέρει τῷ πυρί. Τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον
ἀκριβέστερον αὐθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ
νῦν περὶ αὐτῶν προειρηθῆναι.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Μωϋσῆς δὲ τὴν Λευῖτιν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν
κοινωνίας ὑπεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἤγειρε πη-
γαίους ὕδασι καὶ ἀνείους καὶ θυσίας ἃς ἐπὶ τοῖς τοιού-
τοις νομίμους παρέχονται τῷ Θεῷ· τὴν τε σκηνὴν αὐ-
τοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ καὶ ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην
τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑψηγουμένων
τῶν ἱερῶν ὑπηρετήσωσιν· ἥδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέ-
ρωτα.

8. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ᾧ τε
ταίρωντο καὶ οὗ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελοῖεν, περὶ
ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται δι-
ελευσόμεθα, τὰς αἰτίας προστιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεῖς
τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ
προσέταξεν ἀπέχεσθαι. Αἵματος μέντοι παντὸς εἰς
τροπὴν ἀπηγόρευσε τὴν χορῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα
νομίζων. Καὶ κρέας τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου
τὴν βρώσιν διεκώλυσε, ἐπίπλου τε καὶ στέατος αἰ-
γίου καὶ προβάτου καὶ τοῦ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι
προεῖπεν.

9. Ἀπῆλθε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώ-
ματα κκωλῆντας καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ρεομένους.

panem, e farinae quidem triticeae duobus assaronibus cum
fermento confectae, in sacrificium vero agnos duos. Et haec
quidem Deo oblata sacerdotibus solum ad cenam parantur,
et nihil ex iis in crastinum relinquere concessum est. Quin
et immolant in holocaustum vitulos tres et arietes duos et
agnos quattuordecim, duos vero pro peccato hircos. Festo-
rum autem nullum celebratur, in quo holocaustum non fa-
ciant, aut in quo ab operibus laborum vacatio non sit in-
dulta, sed in omnibus et lege praescriptum sacrificii genus,
et laborum expers otium, et post sacrificium epulae.

7. Ex publico quidem suppeditatur panis non fermen-
tatus; et autem faciundo insumuntur assarones viginti
quattuor. Bini coquantur divisi quidem pridie sabbati: mane
vero sabbati allati super mensam sacram collocantur, seni
senis e regione oppositi. Duabus autem lancibus aureis
thure plenis super eos positis, manent usque ad proximum
sabbatum: et tunc vice illorum alii apportantur. Isti vero sa-
cerdotibus in cibum dantur, atque thus adoletur igne sacro,
quo ad holocaustum uti solent: aliud vero thus loco illius
panibus superponitur. Sacerdos autem propriis sumptibus
et quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam et mo-
dica coctione duratam: estque mensura ejus farinae assa-
ron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane,
alteram vero vespere in ignem injicit. Atqui horum ratio-
nem posthac diligentius explicabimus, nunc vero de his in
antecessum satis mihi videor dixisse.

CAP. XI.

Moyses autem tribum Leviticam a populi communitate
ubi segregavit, sacram utique futuram, aqua e fonte perenni
ipsam purificavit et sacrificiis quae huiusmodi occasione
Deo solent offerri: atque tabernaculum et sacra vasa Levi-
tarum curae commisit, et alia quaecunque facta erant in
tegmentum tabernaculi: ut qui sacerdotibus, prout illi
praeciperent, ministraturi essent; jam enim Deo conse-
crati erant.

2. Et de animalibus discrevit singula quae comederent,
itemque a quibus penitus abstinerent. De quibus, si
quando nobis oblata fuerit scribendi occasio, edisseremus,
causas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum
nobis in cibum esse praeciperit, ab aliis vero jusserit ab-
horrere. Sanguinis certe cujusque vescendi usu interdixit,
quod animam ipsum et spiritum putaret. Quin et carnis
sponte mortui animalis esum prohibuit, atque a reticulo
et adipe caprino et ovillo et bubulo abstinendum esse
praemonuit.

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos et geni-
tura fluente laborantes. Porro et mulieres, quibus adesse!

Καὶ τὰς γυναῖκας δὲ, αἷς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἐπίοι, μετέστανε πρὸς ἡμέραν ἑβδομῆν· μεθ' ἣν ὡς ἡδὴ καθαρὰς ἐνδύμειν ἐφίησιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασιν νεκρὸν μετὰ τσσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδύμειν. Τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο, ὧν τὴν μὲν ἐτέραν καθαρῶν δύναιτο, τὴν δ' ἐτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. Ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τοῦ τὴν γονὴν βρομένου. Ὁς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὑπνοὺς ἀποκρίνη γονὴν, καθέως ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναῖκι πλησάξουσιν ἐξουσίαν ἔχει. Τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ νεκροῦ μηδὲν διατρέποντας. Ἄν δὲ τις ἐξικετεύσας τὸν Θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὃ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμείβεσθαι θυσίαις τὸν Θεόν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.

δ'. Ὁθεν καὶ καταγελάσειεν τις τῶν λεγόντων Μωϋσῆν λέπρα κεκακωμένον αὐτὸν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτοῦς. Εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀληθές, οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ Μωϋσῆς τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς εὐλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἐτέρων εἰσηγουμένων ἀντειρηχέναι, καὶ ταῦτα παρὰ πολλοῖς ἐθνεσιν ὄντων λεπτῶν καὶ τιμῆς ἀπολαύοντων, οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπὸ πηλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἔχοντων εἰσέναι. Ὡστ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιοῦτω τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἡλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδεμίαν τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. Ἀλλὰ ὁπλὸν ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασιλείας προαγόμενοι. Μωϋσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαρῶς τοῖς δημοφύλοις περὶ τῶν νενοσχητόων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπεῖτω.

ς'. Τὰς δὲ γυναῖκας, ἐπειδὴν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσέναι κεκώλυε, καὶ θυσίῶν ἀπτεσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸν τεχθὲν ἦ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ἐπὶ θηλυτοκίαις συμβέβηκεν. Εἰσιούσαι μέντοι μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἅς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν διανέμονται. ζ'. Ἄν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαι τις αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀληθελσμένης ἀσσάρωνα, καὶ μίαν αὐτῆς δράχα ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδοῦσιν εἰς τροφήν· τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τις τῶν ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, (αἱ δ' εἰς τετραμμένας πρὸς τὸν νεῶν,) καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελὼν, ἐπιγράφει μὲν τοῦ Θεοῦ τὴν προσηγορίαν διφθέρα, κελεύει δὲ ὁμνυεῖν μηδὲν ἡδικηχέναι τὸν ἄνδρα, παραβάσαν δὲ τὸ σῶφρον τοῦ δεξιῦ σκέλους ἑξαρθρὸν γενέσθαι καὶ τὴν γαστέρα προσηθίσαν οὕτως ἀποθανεῖν ἂν

secretio naturalis, seorsum habitare voluit usque ad septimam diem; post quam cum hominibus tanquam puras versari permisit. Similiter etiam iis qui funus curaverant, post totidem dies licebat cœtui interesse. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero sacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo sacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem passus sit seminis profluvium, si in aquam frigidam ingrediatur, æqua atque ii qui cum uxoribus legitime concubuerunt, conditione utitur. Leprosos autem a civitate abegit, cum nemine commercium habituros et nihil a mortuis differentes. Si quis vero precibus a Deo impleverit ut hoc morbo liberetur sanumque colorem receperit, is quidem variis Deum remunerat sacrificiis, de quibus posthac agemus.

4. Unde licuerit deridere eos qui dicunt Moysen lepra infectum et ipsum ex Ægypto profugisse, et ob eandem causam ejectis ducem factum illos in Chananæam perduxisse. Si enim hoc verum exstisset, nequaquam Moyes in sui dedecus et opprobrium ejusmodi legem tulisset: cui ipsum, si ab alio lata fuisset, reclamaturum fuisse probabile est, præsertim quum apud gentes quamplurimas leprosi sint et honorem assequantur, tantumque absit ut contumelia afficiantur et exsilio, ut et militiæ magna obeant munia, et domi rem publicam administrent, et in loca sacra et templa ingrediendi potestatem habeant. Adeo ut nihil impedierit Moysen, si tali aliquo coloris vitio aut ipse aut multitudo quæ cum eo erat delonestata fuisset, quominus meliora de istis sanciret, nec quid damni malive hujusmodi statueret. Sed manifestum est quod invidia moti hæc de nobis loquantur. Moyses autem labis hujus immunis inter populares suos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis posuit, Dei honori prospiciens atque consulens. Verum de his quisque sentiat prout libuerit.

5. Mulieres autem, postquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut sacri quid tangere usque ad quadragesimam diem, si mares fuerint enixe: si enim feminas ediderint, duplex constitutus est dierum numerus. Veruntamen, quum post tempus ut diximus præstitutum intraverint, victimas mactant, quas sacerdotes Deo offerunt.

6. At si quis uxorem suam adulteratam suspicetur, is farinæ hordeaceæ assaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero sacerdotum aliquis statuens ad portas, quæ ad templum obversæ sunt, et capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inscribit, jubetque conceptis verbis jurare quod nulla maritum injuria affecerit, et si pudicitiam violaverit, ut crus suum dextrum luxetur uteroque inflata moriatur: sin vero ni-

ὁ ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς διὰ τοῦτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκίνημένος, μὴν δεκάτῃ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. Τῶν δ' ὄρκων τελειωθέντων, τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοῦ νομα εἰς φιάλην ἐκπίεζει, προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἡς εἰ τι προστύχοι, καὶ καταπάσας ἐκπιεῖν δίδωσιν. Ἢ δ', εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ πλεσσορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα, ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ἐπὶ τοῖς γάμοις καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς ὄρκοις μετ' αἰσχύντης καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. Καὶ πρὶ μὲν τῶν θυσῶν καὶ τῆς ἀγνείας τῆς ἐπ' αὐταῖς πάντα Μωϋσῆς τοῖς δημοφύλοις προενόησε· νόμους δὲ αὐτοῖς τοιοῦτους ἔθετο.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Β. Μοιχεῖαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπέπει, νομίσας εὖ-
λαμον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας,
καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἰκοῖς συμπερίειν τὸ τοὺς
παῖδας εἶναι γνησίους. Καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητρά-
σιν ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπέπειν, δημοῖς δὲ καὶ
παιτρὸς συνεῖναι γαμετῇ καὶ τηθείῃ καὶ ἀδελφαῖς καὶ
παῖδων γυναῖξιν, ὡς ἐκφυλὸν ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμί-
σκειν. Ἐκώλυσεν δὲ καὶ γυναῖκα μεμισασμένη τοῖς
κατὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν
πατῆν, μηδὲ τὴν πρὸς τὰ ἄρρενα μῖξιν τιμᾶν διὰ τὴν
ἐπ' αὐτοῖς ὄραν ἡδονὴν θηρωμένους παρὰ νόμον. Κατὰ
δὲ τῶν εἰς ταῦτ' ἐξυθρισάντων θάνατον ὥρισε τὴν τι-
μωρίαν.

Γ'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διπλάσιον τὴν ἀγνείαν
ἐποίησε. Τούτων τε γὰρ αὐτοὺς δημοῖς τοῖς ἄλλοις
ἀφίγει καὶ προσεῖτε γαμεῖν τὰς ἡταιρηκυῖας ἐκώλυσεν
μητὲ δοῦλην, μήτ' αἰχμαλῶτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώ-
λυκε] καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ τοῦ πανδοκευεῖν πε-
πρωσμένας τὸν βίον, μηδὲ τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν
ἐπ' αἷς ὀνητοῦν αἰτίαις ἀπύλλαγμένας. Τὸν δ' ἄρ-
χερέας μέντοι οὐδὲ τεθνηκότος ἀνδρὸς ἡζῶντος γαμεῖν
γυναικα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. Μό-
νην δὲ αὐτῶν δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυ-
λάττειν. Ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ πρόσκειναι ὁ ἀρχιερεὺς,
τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ
πατρὶ τοῖς ἐκ αὐτῶν προσεῖναι μετασταῖσιν. Ἀφελεῖς
δὲ εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν. Τὸν δὲ μὴ ὀλόκληρον τῶν
ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρεα, ἀνα-
ζῆναι δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ εἰσεῖναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώ-
λυκε. Μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαρὸς εἶ-
ναι, σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν διαίταν, ὥστ'
εἰπὴν ἀμειψτον εἶναι. Καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες ἄμωμοι τέ εἰσι καὶ
περὶ πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ
τῇ στολῇ ἔχῃσι κεκωλυμένοι. Ἐτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα
θύουσιν ὀλόκληρα καὶ κατὰ μὴδὲν λελωδημένα.

Δ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἦδη καὶ κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρό-
νον τῆς αὐτοῦ γινόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε· τῶν δ'

mio amore et ex eo nata zelotypia maritus in temerariam
suspicionem devenit, ut decimo post mense masculum
pariat. Juramento autem peracto, *sacerdos nomen Dei*
a membrana delens in phialam exprimit, sumptoque templi
pulvere, in quem forte incidit, atque in *phialam* insperso,
mulieri dat ebibendum. Illa vero, si injuste accusata
fuerit, et gravida facta est, exactoque tempore suo filium
enititur: si autem fidem viro nuptiis datam sefellerit, Deo-
que juramento adstrictum frerit, mortem obit ignomi-
niosam, crure illi decedente et aqua intercute ventrem oc-
cupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus
suis de sacrificiis et purificatione eorum præscripsit: leges
autem eis tales posuit.

CAP. XII.

Adulterium quidem prorsus damnavit, felicitatis esse
reputans ut viri de nuptiis recte sentiant, atque rei-
publicæ simul ac familiis expedire ut legitimi sint liberi.
Item matribus misceri ut maximum malum vetuit lex:
atque etiam cum noverca, et materteris et sororibus
et filiorum uxoribus rem habere ut flagitium abominandum
detestatus est *Moses*. Prohibuit etiam ad mulierem
menstruis pollutam accedere, aut bestiarum concubitus
petere, aut coitus cum maribus amore ardere, improbam
ex eorum pulcritudine quærentes voluptatem. His vero
qui hæc præcepta insolenter ausi fuerint transgredi, pœ-
nam capitalem irrogavit.

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem præ-
scripsit. Nam et ab istis similiter eos abstinere voluit,
prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent
quæ prostitissent [imo et-servam aut captivam ducere pro-
hibuit] aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sus-
tentassent, aut quæ a prioribus viris quacunque de causa
repudiata fuissent. Summum vero pontificem ne mortui
quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet
hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem in-
iunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob ean-
dem rationem neque ad mortuum accedit pontifex, quum
tamen ceteris sacerdotibus licitum sit ad fratres et paren-
tes et liberos mortuos accedere. Item corpora integra ha-
bere *jubentur* et ab omni vitio pura. Si cui tamen sa-
cerdotum defectu aliquo laborare contigerit, jussit et suam
cum sacerdotibus partem accipere, verum ad altare ascen-
dere et fanum intrare prohibuit. Nec solum in sacris obeun-
dis puros esse voluit, sed et operam dare ut in quotidianis
vitæ consuetudine sese irreprehensibiles præstent. Ideo-
que qui sacram sibi vestem induunt, et ab omni culpa va-
cui sunt et præter cetera casti et abstemii, vini usu tan-
tisperm dum stolum gerunt interdicti. Præterea et victimas
mactant integras omnique vitio carentes.

3. Atque hæc Moyses etiam vitæ suæ tempore observata
tradidit: de quibusdam vero, quum in solitudine viveret,

αὔθις καίπερ ἐπὶ τῆς ἐρημίας διαιτῶμενος προενόησεν, ὅπως ἐπειδὴν τὴν Χαναναϊὰν λάβωσι τάδε ποιῶσι. Δι' ἐβδόμου ἔτους ἀνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπὸ τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἐβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. Καὶ τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε δημοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριωχῶρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. Ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μεθ' ἐβδόμην ἑτῶν ἐβδομάδα. Ταῦτα πεντήκοντα μὲν ἔστιν ἐτη τὰ πάντα. Καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ πεντηκостὸς ἐνιαυτὸς ἰώδης· ἐν ᾧ οἱ τε χρῶσται τῶν δανείων ἀπολύονται καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται, οὐς ὄντας δημοφύλους καὶ παραβάντας τι τῶν νομίμων τῇ σχήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε, θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. Ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῇθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τὸν τρόπον. Ὑστάντος τοῦ ἰωδῆλου, (ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοῦνομα,) συνέρχονται ὁ τε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὐρεθέντων προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος, τοῦ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τοῦ λείποντος καταλαμβάνει τὸ ἰκνούμενον ἐξίσταται τῆς κτήσεως. Ἰσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νευηθεῖσι. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμέναις· περὶ γὰρ τῶν ἐν πόλει πεπραμένων ἔγνωκεν ἑτέρως. Εἰ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι το ἀργύριον, ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι· εἰ δὲ πλήρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαίοι τὴν κτῆσιν τῷ πριάμενῳ. Ταύτην Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σιναῖον καθιδρύκει τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσιν.

[ΙΑ'.] δ'. Ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχριν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη κατὰ νόον ἔχων ἀπτεσθαι. Προστάσει δὲ τοῖς φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευιτιδὸς φυλῆς, ἀκριδῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυνάμενων. Ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται καὶ πάντων ἀτελεῖς. Γενομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὐρέθησαν μυριάδες ἐξήκοντα τῶν ὀπλιτεύειν δυνάμενων, τῶν ἀπὸ εἰκοσιν ἑτῶν ἕως πενήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίους καὶ πενήκοντα. Ἀντὶ δὲ Λευὶ κατέλεξε ἐν τοῖς φυλάρχοις Μανασσῆν τὸν Ἰωσήπου παῖδα καὶ Ἐφραΐμην ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου. Δέησις δὲ ἦν αὐτοῦ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον ποιητοῦς αὐτῷ παρασχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ προεῖπον.

ε'. Πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν μέσσην ἀπελάμβανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἐκάστην παρασκηνομένων, ὁδοὶ τε διὰ μέσων ἐτέμνηντο. Καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἀπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν, οὐδενὲν δὲ ἄλλω ἢ πόλει μετανισταμένη καὶ καθιδρυ-

in futurum prospexit, ut illa terram Chananacam adepti facerent. Septimo quoque anno agris dedit requiem et ab aratione et consitione, sicut iam ante populo septima quaque die remissionem a laboribus indixerat. Quæ sponte sua terra hoc anno ferret, publica esse jussit et promiscui usus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis servari. Idemque fieri voluit post septimam annorum hebdomadam. Atque hi quidem omnes sunt anni quinquaginta. Annus autem hic quinquagesimus iobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores ære alieno liberantur, servi liberi dimittuntur, quos, contribules quum essent et legem aliquam violaverint, servitutis pœna affecerat, utpote mortis supplicio exemptos. Porro et agros pristinis dominis restitui præcepit hunc in modum. Instante iobelo, quæ vox libertatem significat, conveniunt venditor agri et emptor, atque fructus æstimantes simul et expensas in agrum factas, si fructus majores exstiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit emptor. Quum autem pares fuerint fructus et expensæ, antiquis possessoribus agrum assignat. Ac quod ad domos spectat, idem jus obtinere voluit, quum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. Scilicet si intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, a Deo accepit, atque literis consignatam Hebræis tradidit.

[XI.] 4. Quum vero omnia circa leges ferendas ipsi recte se habere viderentur, deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerat res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio et ab omnibus immunes. Lustratio igitur exercitu inventi sunt sexcenties et ter mille sexcenti et quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, et loco Josephi Ephraïmen. Nam Josephum obsecraverat Jacobus ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus.

5. Castra autem figentes tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentorii singula ad latera positis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, resque venales suo quæque loco dispositæ erant, et omne genus opifices suas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem

μήν ἐρώκει. Τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον, ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται, πάντες ὄντες τὸ πλῆθος (ἐξητάσθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ τοῦ μὲν ἄρσενος ὅσον τριακοστὴν εἶχεν ἡμέραν γενόμενον) δισμύριοι καὶ τρισχίλιοι πρὸς τοὺς ὀκτακοσίοις ὀδοθήκοντα. Καὶ ἐφ' ἑσὸν μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἐστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ἐπιδημούντος ἰδῶκει τοῦ Θεοῦ, τρεπομένης δὲ ταύτης μετανίστασθαι.

ζ'. Ἡῦρε δὲ καὶ βυκάνης τρόπον, ἐξ ἀργυρίου ποιη-
10 σάμενος. Ἔστι δὲ τοιαύτη. Μήκος μὲν ἔχει πη-
χυαῖον ὀλίγον λεῖπον, στενὴ δ' ἐστὶ σῦριγξ αὐλοῦ βρα-
χὺ παρυτέρα, παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκούντα ἐπὶ τῷ
στόματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα ταῖς
ἐπὶ πικρὴν παραπλησίως τελοῦν· ἀσυσρά καλεῖται κατὰ
15 τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. Γίνονται δὲ δύο, καὶ τῇ μὲν
ἐτέρᾳ πρὸς παρακλίσεις καὶ συλλογὴν ἐγρῶντο τοῦ
πλήθους εἰς τὰς ἐκκλησίας. Καὶ μετὰ μὲν ἀποσημνήναν-
τος τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν σχεφομένης περὶ τῶν οἰκειῶν,
ἀμφοτέραις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. Ἦχος δὲ σκηνῆς με-
20 ταινουμένης ταῦτα ἐγένετο. Ἀποσημνήναντος γὰρ τὸ
πρῶτον, οἱ παρὰ ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνοκότες ἀνίσταντο,
καὶ πρὸς τὴν δευτέραν πρὸς τὸν νότον αὐτῆς καθεστῶ-
τες. Ἐθ' ἡ σκηνὴ λουμένη, μέση τῶν προΐουσῶν ἐξ
ἐσπερῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἐπομένων ἐξ. Λευῖται δὲ
25 περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. Τρίτον δὲ σημήναν-
τος, τὸ κατὰ λίβα τετραμμένον τῶν ἐσκηνοκῶτων μέ-
ρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. Ταῖς δὲ
βυκάναις ἐγρῶντο καὶ ἐπὶ ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς αἷς
προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ
30 ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. Θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν
ἐναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τὴν Πάσχα λεγομένην ἐπὶ
τῆς ἐρήμου.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Καὶ βραχὺ διαλιπὼν ἀπανίσταται τοῦ Σιναίου
ὄρους, καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, περὶ ὧν δηλώσομεν,
15 εἰς τι χωρίον Ἐσερμῶθ λεγόμενον παρῆν. Κάκει τὸ
πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται καὶ τὸν Μωϋσῆν αἰ-
τεῖσθαι τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπειραμέ-
νων, καὶ οἱ γὰρ αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστή-
ναι τὴν μὲν ἀπολέσειαν, ἀντὶ δὲ τῆς ὑπέσχετο παρῆ-
20 εἰναι εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶνται ταῖς ταλαιπωρίαις,
ὕδατος μὲν σπανίζοντες, εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ἐπιλι-
πεῖν συμβαίη, τέλειον ἀπολούμενοι. Πολλὰ δὲ εἰς τὸν
ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἰς δὴ τις αὐτοῖς παρη-
γήκει μήτε Μωϋσεὺς καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ
25 τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν
τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ βοήθειας. Τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο
μᾶλλον ἐκακίσθη, καὶ θυροῦσάν ἐτι μᾶλλον πρὸς τὸν
Μωϋσῆν ἐπετίεινετο. Μωϋσῆς δὲ, παραθροσύνων
αὐτοῦς οὕτως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχροῦς
30 ἡ ἰσὺς αὐτῶν οὕτω περιουρισμένος, πλῆθος αὐτοῖς πα-
ρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν, ἀλλ' εἰς πλείονας.
Ἀπιστούντων δ' ἐπὶ τούτῳ, καὶ τινος ἐρομένου πόθεν ἂν

circa tabernaculum sacerdotes quidem primi occupabant :
proximi erant Levitæ, omnes numero (nam et illi, quot-
quot masculi quidem erant triginta dies nati, recensaban-
tur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quam diu
contigit ut nubes incubaret tabernaculo, tantisper illis
veluti præsente Deo eodem loco manere visum est, illinc
vero migrare, quum sese alio moveret.

6. Primus autem et buccinæ formam excogitavit, ex
argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum se ha-
bet. Longitudine quidem est paulo minus cubitali, sed
fistula ejus angusta est, tibia crassior aliquid tantulum, ea
vero oris amplitudine quæ ad spiritum excipiendum ido-
nea sit, similiter ac tuba in campanulam desinens. He-
braica lingua vocatur asosra. Duæ autem factæ sunt, et
altera quidem ad populum excitandum et in concionem
congregandum utebantur. Etenim una signum dante sa-
cerdote principes convenire oportebat ad consultandum de
rebus suis, utraque vero populum universum convocabat.
Quoties autem tabernaculum moveretur, hæc fieri consue-
verunt. Quum primum signum dabatur, qui ad orientem
tentoria collocarant, excitabantur : iterumque sonante
buccina, qui ad meridionalem tabernaculi plagam telen-
derant. Deinde tabernaculum solutum medium porta-
batur inter sex tribus præcedentes et sex subsequentes :
Levitæ vero omnes circa tabernaculum erant. Ad tertium
autem sonitum pars castrorum occidentalis movebatur :
ad quartum vero, septentrionalis. His buccinis utebantur
etiam in sacris ministeriis, quandocunque victimas *ad aram*
adducebant, tam sabbatis quam ceteris diebus. Tunc
autem primum post discessum ex Ægypto sacrificium Pa-
schale dictum celebratur in deserto.

CAP. XIII. [XII.]

Non multo post a Sina monte castra moventur, et post
aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad
locum qui dicitur Esermoth. Atque illic rursum populus
seditionibus agitari cepit Moysique objicere mala quæ in
peregrinatione perpessi sunt, et quod ipso illis suadente
regionem fertilissimam relinquere, eam quidem amisissent,
atque pro felicitate, quam se daturum esse pollicitus erat,
in hisce miseriis errandi versentur, aquarum inopia labo-
rantes, et, si contingeret ut etiam manna deficeret, pro-
culdubio fame perirent. Quumque multa et gravia convicia
viro facerent, unus aliquis eos admonebat ut neque Moysis
et eorum quæ pro communi salute præstiterat immemores
essent, neque de Dei ope et auxilio desperarent. Verum hoc
ipsum multitudinem vehementius commovebat, atque tu-
multuans ferocius in Moysen inverta est. Moyses autem,
ut ipsos adeo spe dejectos confirmaret, promisit, licet ab
illis contumeliosissime habitus, eis parare satis magnam
carnium copiam, et non in unum tantum diem, sed in
plures. Illis vero ei diffidentibus, quosdam etiam rogante

τοσαύταις εὐπορήσειε μυριάσι τῶν προειρημένων· « ὁ
Θεός, εἶπε, καὶ γὰρ, καίτοι κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν,
οὐκ ἂν ἀποσταίημεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ'
οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. » Ἄμα ταῦτ' ἔλεγε καὶ πῖμπλα-
ται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἤθριοζον αὐτοὺς
5 περιστάντες. Ὁ μὲντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρ-
χεται τοὺς Ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασυτήτος καὶ
λοιδορίας· ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν.
Καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται
10 Καβρωθαβὰ, ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἀναγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν κα-
λουμένην Φάραγγα, πλησίον οὖσαν τοῖς Χαναναίων
ὄροις καὶ χαλεπὴν ἐνδαιιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροί-
ζει τὸ πλῆθος. Καὶ καταστάς, « δύο, φησί, κρίναν-
15 τος ἡμῖν τοῦ Θεοῦ παρασχεῖν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ
« γῆς κτήσιν εὐδαίμονος, τὴν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε,
« τὴν δὲ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὄροις
« καθήμεθα, καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἐπιόντας οὐ μόνον
« οὐ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἄθροι-
20 « σθὲν αὐτῶν ἔθνος. Παρασκευαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ
« ἔργον· οὐ γὰρ ἀμαχητὶ παραγωνήσουσιν ἡμῖν τῆς
« γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες.
« Πέμψωμεν δὲ κατασκόπους, οἱ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν
« κατανοήσουσι καὶ πόσῃ δυνάμει αὐτῆς. Πρὸ δὲ πάν-
25 « των ὁμονώμεν, καὶ τὸν Θεὸν, ὅς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν
« βοηθὸς καὶ σύμμαχος, διὰ τιμῆς ἔχοιμεν. »

β'. Μωϋσῆς δὲ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν
τιμαῖς ἀμείβεται καὶ κατασκόπους αἰρεῖται δώδεκα
τῶν γνωριμωτάτων, ἕξ ἑκάστης φυλῆς ἓνα· οἱ διεξελθόν-
30 τες ἀπὸ τῶν πρὸς Αἰγύπτου τὴν Χαναναίαν ἄπασαν ἐπὶ
τε Ἀμάθην πόλιν καὶ Αἰθανὸν ἀρικνοῦνται τὸ ὄρος,
καὶ τὴν τε τῆς φύσιν καὶ τὴν τῶν ἐνοικοῦντων
ἀνθρώπων ἐξιστορήσαντες παρήσαν, τεσσαράκοντα ἡμέ-
ραις εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον, ἔτι δὲ καὶ καρ-
35 πούς ὧν ἔφερον ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων εὐπρε-
πεῖα καὶ τῇ πληθείᾳ τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν ἔχειν διη-
γούντο, πολεμειν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες δὲ
πάλιν αὐτὸ τῇ τῆς κτήσεως ἀπόρῳ, ποταμούς τε δια-
βῆναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἄμα καὶ
40 βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις
καρτερὰς τείγεις καὶ περιβόλων ὀχυρότητι. Ἐν δὲ
Χεβρώνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους κα-
ταλαβεῖν. Καὶ οἱ μὲν κατασκόποι θεασάμενοι πάντων,
οἷς μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείω
45 τὰ κατὰ τὴν Χαναναίαν, αὐτοὶ τε κατεπλάγησαν καὶ τὸ
πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρώντο.

γ'. Οἱ δὲ ἀπορῶν ἕξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς
γῆς ὑπελάμβανον, καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας
σὺν γυναίξιν καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν
50 ἔργῳ τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνον ὑπισχνουμέ-
νου. Καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ᾗτιώντο καὶ κατεβόων αὐ-
τοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ πο-

unde posset tot hominum millibus carnes promissas mini-
strare « Deus, inquit, et, ego, quamvis male apud vos
audientes, nunquam desinemus vestri curam gerere : idque
non longe a vobis abest. » Simul ac hæc loquutus est, castra
undique coturnicibus complentur, atque eos circumstantes
colligebant. Veruntamen Deus non multo post in Hebræos
ob insolentiam eorum et maledicta animadvertit. Nam
magnus eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus
ille cognominatur Cabrothaba, id est, Busta cupiditatis.

CAP. XIV. [XIII.]

Moyses autem illinc eos subducens in locum qui dicitur
Fauces, prope Chananææ terræ fines situm atque habitatu
difficilem, in concionem populum congregat. Quumque in
medio constitisset, « Deus, inquit, nos duobus bonis imper-
« tire quum decrevisset, libertate et felicitis terræ posces-
« sione, alterum quidem ejus beneficio jam obtinelis, alte-
« rum vero mox assequuntur estis. Nuuc enim in Chananæo-
« rum finibus considemus, nec per regem unquam stabit aut
« civitatem ullam, aut confertas totius gentis copias, quo-
« minus in terram eorum invadamus. Ergo parati simus ad
« rem fortiter aggrediendam : non enim sine prælio regione
« sua nobis cessuri sunt, sed post magna cum illis certa-
« mina eam occupabimus. Mittamus autem speculatores,
« qui et terræ ubertatem et incolarum vires explorent. Ante
« omnia vero concordēs simus, et Deum, qui semper no-
« bis opem et auxillum tulit, in honore habeamus. »

2. Hæc quum dixisset Moyses, populus eum honore et
laudibus afficit, et exploratores eligit duodecim, dignitate
eminentissimos, ex unaquaque tribu unum. Qui, a finibus
Egypti omnem Chananæorum terram perlustrantes et ad
Amathen urbem et Libanon montem perveniunt, explora-
taque regionis simul et incolarum natura, post quadraginta
dies toti huic negotio insumptos, reversi sunt; insuper et
fructus illius terræ secum afferentes, pulcritudine eorum et
bonorum copia, qua regionem istam affluere narrabant,
populi animos ad bellum inferendum erexerunt : rursus au-
tem deteruerunt acquirendi difficultatem representando,
dicentes flumina illis objici ampla adeo et profunda, ut
pertransiri nequeant, montesque arduos et impervios iter
agentibus, atque urbes non solum mœnibus, sed et operibus
et munitionibus validas esse. In Chebrone autem gigantum
etiam progeniem se reperisse aiebant. Atque ita explorato-
res, quum observassent omnia apud Chananæos majora et
difficiliora iis in quæ post exitum ex Egypto inciderint, et
animis consternati erant, operamque dederunt ut parilem
ipsi multitudini terrorem incuterent.

3. Illi autem ex iis quæ audierant sibi difficile admodum
fore existimarunt sedes istas occupare, atque ex concione
dimissi, cum uxoribus et liberis sortem suam domi lugebant
et deplorabant, ac si Deus revera nihil auxilii dederit, sed
verbis tantum promiserit. Rursumque Moysen increpabant,
ipsamque et fratrem ejus Aaronem pontificem inclama-

νηρὰν μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἀνδρας βλασφημιῶν
διὰγουσι τὴν νύκτα, πρῶτ' δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συν-
τρέχουσι, δι' ἐννοίας ἔχοντες, καταλεύσαντες τὸν
Μωϋσῆσιν καὶ τὸν Ἀαρῶνα ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέ-
φειν.

δ'. Τῶν δὲ κατασκόπων Ἰησοῦς τε ὁ τοῦ Ναυήνου
καὶ, φυλῆς Ἑρραϊμίτιδος, καὶ Χάλεβος, τῆς Ἰούδα
φυλῆς, φοβηθέντες χωροῦσιν εἰς μέσους, καὶ τὸ πλῆθος
κατεῖχον, θαρσεῖν δεόμενοι καὶ μήτε ψευδολογίαν κα-
ταπράνιν τοῦ Θεοῦ μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ τὰ-
λόγητ περὶ τῶν Χαναναίων εἰρηκέναι καταπληζόμενοις,
ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τὴν εὐδαίμονιν καὶ τὴν κτήσιν αὐτοῦς
τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. Οὔτε γὰρ τῶν ὁρῶν τὸ μέ-
γεθος οὔτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετῇ ἡσυχό-
σιν ἐμποδῶν στήσασθαι πρὸς τὰ ἔργα, καὶ ταῦτα τοῦ
Θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ υπερμαχοῦντος αὐτῶν.
« Ἰωμεν οὖν, ἔρασαν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες
δὲ ὑπόφας, ἡγεμόνι τε τῷ Θεῷ πεπιστευούσας καὶ ὀη-
τοῦσιν ἡμῖν ἐπόμενοι. » Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπε-
χείρουν τὴν ὁργὴν καταπράνιν τοῦ πλῆθους. Μωϋ-
σῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, τὸν Θεὸν ἰκέ-
τευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τῆς
ἁμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος καὶ καταστῆσθαι τὴν διάνοιαν
αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἀμνηχανίας τοῦ παραστάντος αὐτοῖς
κἀούτος τεταρχυμένων. Παρῇ δ' ἡ νεφέλη καὶ σῆσα
ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσθμιαίνε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Θεοῦ.

ΚΕΦ. ΙΕ΄.

Μωϋσῆς δὲ θαρσύνσας πάρεσιν εἰς τὸ πλῆθος, καὶ
τὸν Θεὸν ἐδήλωσεν κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λή-
ψασθαι τιμωρίαν, οὐκ ἄξιαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων,
20 ὅταν δὲ οἱ πατέρες ἐπὶ νοθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσιν.
Παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ καὶ περὶ τῆς μελ-
λούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένων τὸν Θεὸν
ὑπομνήσας μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ καὶ πληλίκων
ἐνεργιστῶν μεταλαμβάνοντες ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γένοι-
26 ο, ὅτι τε νῦν τῇ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ
ταῖς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τῆς ὑποσχέσεως ἠγί-
σσαντο τῆς αὐτοῦ· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐκ ἀπο-
λεῖ μὲν ἀπαντας οὐδ' ἐξαφανίσει τὸ γένος αὐτῶν, δ
πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔσχε διὰ τιμῆς τὴν μέντοι
40 Ἰσραηλιτῶν οὐ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν
ἀπ' αὐτῆς εὐδαίμονιαν, ἀνεστίους δὲ ποιήσιν καὶ ἀπό-
λυσας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἑτὴ τεσσαράκοντα καταβιῶ-
ναι, τῆς περὶ αὐτοὺς ποιήναι ταύτην ἐκτίνοντας. Παισὶ
μέντοι τοῖς ἡμετέροις παραδόνειν τὴν γῆν ἐκείνην
15 ὑπέσχετο, καὶ ἐκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοὺς ὑπὸ ἀκρα-
σίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, ποιήσιν δεσπότας.

β'. Ταῦτα δὲ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διελθόντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τοῦ πληθοῦς ἐγένετο, καὶ τὸν Μωϋσῆν παρακαλεῖ καταλλακτὴν αὐτοῖν γενέ-
50 σθαι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἀλλης τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν ἀπελλέξαντα πόλεις αὐτοῖς παρασχῆναι. Ὁ δ' οὐκ ἐπα-
σχεν τὸν Θεὸν τοιαύτην πείραν προσήσσεσθαι· μὴ γὰρ

hant, atque inquieti et in utrumque convicia jactantes
noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt,
in animo habentes ut lapidatis Moysen ac Aarone in *Aegy-*
ptum reverterentur.

4. Ex speculatoribus autem Jesus Naveni filius tribus Ephraimitidis et Chalebus de tribu Judæ attoniti in medium procedunt, et multitudinem compescebant, obsecrantes ut aduciam sumerent et neque Deum mendacii insinularent, neque his fidem haberent, qui vanis sermonibus de Chananæorum rebus ipsos territarent, sed eos potius sequerentur, qui ad felicitatem et bonorum possessionem ipsos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem oblituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis, præsertim quum Deum adiutorem habitori sint et pro illis in acie præliaturum. « Prosciscemur igitur, inquit, contra hostes, abjecta omni suspitione, Deoque duce freti et innixi nos viam monstrantes sequimini. » Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyses autem et Aaron, in terram procidentes, suppliciter Deum orabant, non pro sua salute, sed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque sedaret animos, his rerum præsentium angustiis et asperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, et super tabernaculum suspensa Dei præsentiam indicabat.

CAP. XV.

Moyſes vero fidenter accedit ad populum, liſque indicavit Deum contumeliis eorum incenſum ſupplicium de illis ſumpturum eſſe, non tamen quantum peccata mererentur, ſed quale patres in admonitionem ſoleant liberis inferre. Sibi enim in tabernaculum ingreſſo et interneſionem populi futuram cum lacrimis deprecanti Deum quidem commemoraffe quot ab ipſo acceptis quantisque cumulati beneficiis ingrati eſſe perrexerint, et quod nunc ſpeculatorum timiditate et ignavia ſeducti illorum ſermonibus plus veritatis ineſſe exiſtimarint quam ſuis promiſſionibus; atque hanc ob cauſam non omnes quidem exitio daturum, neque genus eorum deleiturum, quod ceteris mortalibus omnibus prætulit, Chanaanæorum tamen terram ut illi occuparent non concedurum, aut ut ejus copia et abundantia fruèrentur, ſed facturum eſſe ut ſine lare et ſine urbe per quadraginta annos in deſerto vitam traducerent, hanc penam pro peccatis perſolventes. Liberis tamen noſtris hanc terram ſe traditurum eſſe pollicebatur, illoſque bonorum affluentia, cujus voſmet morum petulantia participes eſſe noluisti, dominos eſſe conſtituturum.

2. Quum autem hæc Moyses ex oraculo Dei renunciasset, magnopere calamitatem suam lugebat populus, Moysenque obsecrabant ut pro ipsis apud Deum intercederet, et a vita vasa in solitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat Deum hujusmodi tentationem admitturum non esse: non enim temere aut humanitas ad hanc indigna-

κατὰ κουφότητα προαχθῆναι τὸν Θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὄργην τὴν πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ γνώμη καταψηφισάμενον αὐτῶν. Οὐ δὲ δὲ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἰς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπράυνε καὶ μετή-
 5 γαγεν εἰς τὸ ἡμερώτερον· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπάρων ἡττᾶσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε, καὶ πολλάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπειθείαν ἐπέγνωσαν [ἀπὸ τοῦ συμφορᾶ περιπεσεῖν].

γ'. Θaumαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ καὶ τῆς ἰσχύος
 10 τῆς ἐκ τοῦ πιστεῦσθαι περὶ ὧν ἂν εἴπαιεν οὐ παρ' ἑν ἑξ ἡ χρόνον ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστίν· οὐδεὶς γούν 'Εβραίων, δεῖ οὐχί, καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσαντος ἐὰν ἀκοσμή, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, καὶ λαθεῖν δύνωνται. Καὶ πολλὰ μὲν καὶ
 15 ἄλλα τεκμήρια τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ δυνάμεως ἐστίν· ἥδη δὲ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μετὰ τὴν δδὸν τεσσαρῶν ἐλθόντες κατὰ τιμὴν τοῦ παρ' ἡμῖν ἱερ-
 20 ροῦ μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερέων μεταλαβεῖν, Μωϋ-
 20 σέως ἀπηγορευκός ἐπὶ τινι τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδ' ἐκ τῶν πατέρων ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. Καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόν-
 25 τες, πολλοὶ δ' οὐδ' ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνά-
 25 μέλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἐαυτῶν προτι-
 μῶντες, καὶ τὸν ἐλέγχοντα περὶ τούτων αὐτοὺς οὐ δε-
 διότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑπορώμενοι. Οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ Θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίχηκε τῆς
 30 αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
 30 τοῦδε τοῦ πολέμου μικρὸν ἐμπροσθεν, Κλαυδίου 'Ρω-
 μαίων ἀρχόντος, 'Ισμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος, ὡς
 35 τεσσαρῶν δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἄσσαρῶνα, κομι-
 σθέντος ἀλεύρου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν 'Αζύμων εἰς κό-
 35 ρους ἐβδομήκοντα, (μέδιμνοι δὲ οὗτοι Σικελοὶ μὲν εἰσιν
 εἰς καὶ τριάκοντα, Ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἰς,) οὐ-
 40 δεις ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρίνον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης
 ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδοὺς τὸν νόμον καὶ τὴν
 40 ὄργην, ἣν καὶ ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις αἰεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδι-
 40 κήμασιν ἔχει. "Ὅστ' οὐ δεῖ θαυμάζειν περὶ τῶν τότε
 πεπραγμένων, ὅποτε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα
 45 ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχύον ἔχει, ὥστε
 καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν
 45 ἡμῖν ὁ καταστησάμενός ἐστι Θεὸς, διὰ Μωϋσέως καὶ
 45 τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς
 αὐτῷ τινι δοκεῖ, διαλήψεται.

tionem adductum esse Deum, sed consilio in eos sententiam protulisse. Ne mirum autem videatur et incredibile quod Moyses, quum unus vir esset, tot hominum millia concitata sedaverit et ad mentem saniolem et mansuetiorem reduxit: Deus enim illi praesens adstitit fecitque ut sermonibus ejus victa cederet multitudo, praesertim quum non obtemperando saepiusculum experta esset quam parum sibi profuerit contumacia [eo quod calamitatum causa illis exstiterit].

3. Ceterum vir ille non solum ea, qua vixit, aetate in admiratione fuit ob virtutem et vim qua pollebat impetrandi dictis suis fidem, sed et nunc nemo est Hebraeorum, qui non, perinde ac si praesens esset ac moribus incompósitos puniturus, pareat legibus quas sancivit, etiamsi peccantes latere posse sperent. Quin et alia plurima auctoritatis ejus plus quam humanae argumenta sunt. Olim enim quum quidam trans Euphraten habitantium, in honorem nostri templi quattuor mensium iter magno cum periculo et sumptu emensi, Deo sacrificarint, de victimis participare non potuerunt, Moysae hoc illis interdicente qui moribus nostris non instituti sunt et ex patria consuetudine nobiscum non versantur. Atque alii quidem omnino non sacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant sacrificiis, plurimi autem omni prorsus aditu ad templum prohibiti disceserunt, quod multo maluerint Moysis legibus et institutis obtemperare quam convenienter suae ipsorum voluntati agere, neminem, qui illos argueret, metuentes, sed propriam duntaxat conscientiam reverentes. Ita legum constitutio, quae Deo accepta deberi visa est, fecit ut vir ille supra hominem esse existimaretur. Quin et paulo ante bellum cum Romanis gestum, Claudio apud illos principatum tenente, et Ismaele apud nos pontificatum, quum fames adeo regionem nostram urgeret, ut assaron frumenti quattuor drachmis veniret, et allati essent farinae in festivitatem Azymorum cori septuaginta (hoc est medimni Siculi triginta et unus, Attici vero quadraginta et unus), nemo tamen sacerdotum ausus est vel micam unam comedere, quum tanta terram premeret annonae egestas, praeter legum reverentia et metu irae, qua Dei numen peccata etiam occulta solet prosequi. Proinde non est mirandum quod res tantae tunc gestae sint, quandoquidem usque ad nostram aetatem scripta a Moysae relictas eam vim habeant et auctoritatem, ut etiam inimici nostri fateantur Deum ipsum Moysae ejusque virtute usum talem vivendi rationem instituisse. Sed haec quidem unusquisque, prout ei videbitur, accipiet.

BIBAION TETAPTON.

- α. Ἐβραίων, δόξα τῆς Μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἤττα.
- β. Στάσις Κορέου καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.
- γ. Ὅτι οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάρξαντες διεφθάρσαν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, τὴν δ' ἱερωσύνην Ἀαρὼν ὁ Μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.
- δ. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ ἡμέκοντα.
- ε. Ὅτι Σηχάνα καὶ Ὀγγὴν τοὺς Ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιάν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας κατακλίσας αὐτῶν τὴν χώραν δυοὶ φυλαῖς καὶ ἡμισίᾳ τῶν Ἑβραίων.
- ς. Περὶ Βαλάμου τοῦ μάντιος καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἶδει.
- ζ. Ὅτι ἐκὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐπράτησαν αὐτῶν.
- η. Ἡ Μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠρπασίσθη.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΕΦ. Α'.

Ἑβραῖοι, δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀθόδῃς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὢν, ἐπέβη καὶ καλύοντος τοῦ Θεοῦ τῶν Χαναναίων πείραν λαμβάνειν. Οὐ γὰρ ἤξιουν τοῖς Μωυσέως πειθορχοῦντες λόγους ἡρεμαίν, ἀλλὰ καὶ δόξα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσιν αὐτοὶ τῶν πολέμων νομιζόντες κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματωσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' αἰετῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δύνανται. Πολεμῶν δὲ τοῖς Χαναναίοις ὠρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν οὐχὶ Μωυσῆι χαρίζεσθαι ἐπικουρεῖν αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοῦ ἔθνους διὰ τοὺς προγόνους, ὃν ἐπετρόπυσε, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πρότερόν τινος παρασχεῖν τὴν θεωρίαν καὶ νῦν βουλομένοις ποιεῖν αἰετῆς παρεσθαι σύμμαχον. Εἶναι δὲ καὶ καθ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἔθνων ἔρασκον, καὶ ἀπαλλοτριῶν αὐτῶν Μωυσῆς ἐπαλῆσθαι τὸν Θεόν, ὅπως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορι εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῷ τῆς παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν Ἑβραεὺς Μωυσῆν τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ τὴν πρὸς τὴν τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνον τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, ὡς οὐχ ἀπάντων ἐκ τῆς Ἀδράμου γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἰτίον ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεσχετότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλματα παρ' αὐτοῦ μακρόντα· δόξειν τε συνετοὺς εἶναι, καὶ ἐκ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, κληρώσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καλύοντι προσχοίαν. Τὴν ἀπορίαν αὐτῶν λογιζόμενοι καὶ τὴν ἐρημίαν, ὅφ' ἥς ἐτι ταύτην αὐτοῖς γέρας συνέβαινε εἶναι δοκῶν, ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς Χαναναίους μάχην ἦσαν ὠρμημένοι, τὸν Θεὸν προστη-

LIBER QUARTUS.

1. Hebræorum, invito Moysæ, cum Chananæis pugna et clades.
2. Seditio Coræ et plebis contra Moysen et fratrem ejus de sacerdotio.
3. Quomodo seditiois concitatores Dei voluntate extincti sunt, atque Aaron Moysis frater et filii ejus sacerdotium tenuerunt.
4. Quæ Hebræis in solitudine per annos octo et triginta obvenierunt.
5. Quomodo Moyses, devictis Sechone et Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus et dimidiis in sortem dedit.
6. De Balamo vate et qualis vir fuit.
7. Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes illos profligarant.
8. Leges a Moysæ datæ, et quomodo ex hominibus est sublatæ.

Continet hic liber tempus annorum duodequadraginta.

CAP. I.

Hebræos autem vita in solitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, premebat ita ut Deo etiam prohibente rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim Moysis monitis obsequentes quiescere, sed etiam præter illius voluntatem se posse hostes superare existimantes, ipsum accusare cœperunt, et in suspicionem vocarunt quod modis omnibus ageret summa rerum inopia illos detinere, ut semper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggressi sunt, dicentes Deum non tam propter Moysen illis opem et auxilium ferre, quam quod genti suæ in communi prospiceret, proavorum gratia quos sua dignatus esset cura ac tutela, seque et prius ob illorum virtutem in libertatem asseruisse, et nunc quoque, si rem strenue gesserint, adiutorem futurum. Quia et aiebant ipsis per se satis virium esse ad gentes debellandas, etiamsi Moyses Deum ab ipsis alienare vellet, omninoque sibi expedire in sua esse potestate, et non sibiimet gratulantes de exitu ex Egyptiaca servitute Moysis dominatum ferre, ejusque ad arbitrium ex vana persuasionem vivere, quasi Dei numen, pro sua in ipsum benevolentia, eum solum de rebus nostris præmoneret, tanquam non omnes essemus ex stirpe Abrahæ, sed illum unum auctorem fecisset Deus, ut futura omnia posset prænosceret ab ipso edoctus: prudentesque visum iri, si Moysis vanam arrogantiam contemnentes Deoque fidem habentes terram, quam ipsis promiserat, possidere voluerint; et non amplius hanc ob causam ad eum respexerint, qui sub prætextu Dei illos prohiberet. Inopiam itaque præsentem cogitantes et loca deserta, ob quæ contigit ut gravius illâ urgeri viderentur, ad Chananæos armis adoriendos properarunt, Deum sibiimet ducem et auspiciem

σάμενοι στρατηγόν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν παρὰ τοῦ νομοθέτου συνεργίαν περιμένοντες.

β'. Ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξιν ἔκριναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. Οἱ μὲν, οὐ καταπλαγέντες αὐτῶν τὴν ἐφοδὸν οὐδὲ τὴν πληθύν, γενναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο, τῶν δὲ Ἑβραίων ἀποθνήσκουσιν τε πολλοὶ καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, τῆς φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενοι εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυστυγῆσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ μῆνιν Θεοῦ πάθοιεν, προσζορμησάντων ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίχα βουλῆσεως.

γ'. Μωϋσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ ὁαρσῆσαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι καὶ μειζόνων ὀρεγθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιάν ἀπαγαγεῖν πορωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον· καὶ τοῦ πληθους ἐπιτρέψαντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, (συνῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρῶσθαι τοῖς πράγμασιν,) ἀναστῆσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἔξειν, πρὶν ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάθωσιν.

ΚΕΦ. Β'.

25 Ὅπερ δὲ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις καὶ μάλιστα παρὰ τὰς κακοπραγίας, δυσάρκτοις εἶναι καὶ δυσπειθείς, τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν. Ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μὴδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγέντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξηγανάκτου καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. Στάσις οὖν αὐτοὺς, ὅταν οὐκ ἴσμεν οὔτε παρ' Ἑλλήσιν οὔτε παρὰ βαρβάρους γενομένην, κατέλαθεν, ὅφ' ἥς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, οὐ μνησικακῶν ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλευσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθάνειν. Οὐδ' ὁ Θεὸς δὲ ἡμέλεισε τοῦ μὴδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν δεινῶν, ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ διὰ Μωϋσεως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ τοῦ στασιάζειν αὐτοῖς ἂν γενομένων δεινῶν, εἰ μὴ προενόησε. 40 Τὴν τε οὖν στάσιν καὶ ὅσα μετὰ ταύτῃ Μωϋσῆς ἐπολιτεύσατο διηγῆσθαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

β'. Κορῆς, Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ 45 πλοῦτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δῆμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν υπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου, (καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγγανεν αὐτοῦ καὶ συγγενῆς,) ἀθρόοις, ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον ἂν [τῷ πλοτεῖν] 50 ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χειρῶν ὢν κατὰ γένος] αὐτὸς ἀέλαυε, παρὰ τε τοῖς Λευαῖταις (φυλέται δ' ἦσαν) καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς συγγενέσι κατεβόα, δεινὸν εἶναι

constituentes, neuliquam vero legislatoris assensum et adminiculum exspectantes.

2. Quum ergo hoc sibi melius fore statuissent, in hostes profecti sunt. Atque illi quidem, neque eorum impetu neque numero perterriti, fortiter eos excipiunt, et magna Hebræorum edita est strages, ac reliqui, dissipata eorum phalange, milites, insequente eos hoste, turpiter ad castra confugerunt: et, quod res præter spem tam male cecidissent, animo despondentes, nihil amplius boni exspectabant, hinc conjicientes calamitatem a Deo irato ipsis illatam esse, quod sine ejus consensu ad pugnam præpropere exissent.

3. Moyses autem suos quidem videns accepta clade consternatos, metuens vero ne hostis victoria elatus et majoris successus appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus est ut longius a Chanaanais in desertum cum copiis discederet: atque populo hanc potestatem ei cursus deferente, (jam enim intellexit nihil ipsi siue illius auspiciis et consilio prospere cessurum,) motis castris penitus in desertum ibat, existimans illic eos quieturos et non prius cum Chanaanais manus consorturos esse quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum accepissent.

CAP. II.

Quemadmodum autem magnis exercitibus usu venire solet, et præcipue quum ex Rebus adversis indomiti fiant et immorigeri, id ipsum etiam Judæis accidit. Quum enim essent sexcenta millia, et propter multitudinem, etiamsi prospere fluerent omnia, ægre forsitan intra officii limites continerentur, tanto magis, quum rerum inopia et calamitatibus premerentur, et sibimet invicem et duci valde succensebant. Quapropter tanta eos seditio adorta est, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros unquam fuisse accepimus: a qua omnes in extremum discrimen adductos liberavit Moyses, immemor injuriæ, quod laud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod gravius paterentur, sed licet adversus legislatorem suum et mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint, eos tamen e calamitate eripuit, quam illis importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata constituit Moyses, enarrabo, ubi primum causam, unde orta erat, exposuero.

2. Cores, maxime inter Hebræos genere opibusque polens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu eique cognatione conjunctus,) ægre ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicaret, [ut qui illo ditior esset et nascendi sorte non deterior,] atque inter Levitas (nam tribules erant) et præcipue inter cognatos clamabat, rem

λέγων Μωϋσῆν ὁδεῖν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ἐπὶ προφάσει τοῦ Θεοῦ περιορᾶν, παρὰ τοὺς νόμους μὲν τὰ δελφῶ τὴν ἱερουσύνην Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλῆθους, ἀλλ' αὐτοῦ ψηφισαμένου, τυράννου τε τρόπῳ καταπριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ. Χαλεπώτερον δὲ τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τὸ λεληθότως ἐξυβρίζειν, ὅτι μὴ μόνον ἀκοντας, ἀλλὰ καὶ μετὰ συνέντας τῆς ἐπιβουλῆς τὴν ἰσχυρὴν ἀραιρεῖται. Ὅστις γὰρ αὐτῷ συνοῖεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυνομένο· οἷς δὲ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλούμενοι δοκεῖν, οὐ προσφέρουσι, τέχνη δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί. Συμφέρειν δὲ τῷ πλῆθει τοὺς τοιοῦτους ἐτι λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύστην ἐξασπαστὰς φανεροῦς ἔχειν πολέμιους. Τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυναίμενος Μωϋσῆς Ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερουσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς λευϊτῆος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεὸς τινι παρασχέιν ἔκρινεν, ἐνὶ ταύτης δικαιοτέρος τυγχάνειν, γένει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν Μωϋσῆ, πλοῦτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. Εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ρουβήλου τὴν τιμὴν ἔργη, λαμβανόντων αὐτὴν Δαθάμνου καὶ Ἀβιράμου καὶ Φαλαῦς· πρεσβύτατοι γὰρ οὗτοι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεομένων καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσία.

γ'. Ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ Κορῆς τοῦ κοινῷ προνοεῖσθαι δοκεῖν, ἔργῳ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τὴν παρὰ τοῦ πλῆθους τιμὴν μεταστῆσαι. Καὶ εἰ μὲν ταῦτα κακοήθους, μετ' εὐπρεπείας δὲ πρὸς τοὺς κριτάς· ἔλεγε· προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τῶν ἀκρουωμένων προστιθεμένων ταῖς κατ' Ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. Ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῇ πενήτην καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἄνδρες, σπευδόντες ἀπελθεῖν τὴν ἱερουσύνην τὸν Μωϋσέως ἀδελφόν, καὶ πῦτον αὐτὸν ἀτιμοῦν. Ἀντιθέριστο δὲ καὶ τὸ πλῆθος· καὶ βάλλειν τὸν Μωϋσῆν ὀρμήκεσαν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. Καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Θεοῦ στάντες ἐβόων διώκειν τὸν τύραννον καὶ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπληγάσθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κειμένους. Τὸν γὰρ Θεόν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερασκεύον ἐλεγόμενος, τὸν ἀξίον ἂν εἰς τὴν τιμὴν παράγειν, οὐχὶ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτῃν φέροντα κρινόμεναι, κρίνοντάς τε παρασχέιν Ἀαρῶνι ταύτην, ἐπὶ τῷ πλῆθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τὰ δελφῶ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δὲ τὴν Κορέου διαβολὴν ἐκ πολλοῦ προὖσιν, καὶ τὸν λαὸν παρωξυμμένον ἰδὼν, οὐκ ἔδεισεν, ἀλλὰ θαρρῶν οἷς περὶ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τῆς ἱερουσύνης τυχεῖν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν αὐτοῦ γάρην, ἤκειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐδένα ἐποίησαντο λόγον· πρὸς δὲ τὸν Κορῆν βοῶν

indignam esse dictitans permittere ut Moyses sibi meliorem aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, nomen Dei prætendens, quum contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio et haud secus ac tyrannus honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse, quam violentia uti, injuriam latenter inferre, quod non solum invitos, sed et nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est se dignum esse qui honores accipiat, persuasionem nititur ut obtineat, idque non audens vi grassari: qui vero nequeunt eos juste assequi, a violentia quidem, boni videri gestientes, semet abstinere, sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagnum populi interesse ut hujusmodi quid molientes, dum se latere existiment, ad supplicium pertrahantur; neque sinere ut potentia incrementis angescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi patrem, opibus atque ætate majorem. Si vero antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribum eam dignitatem vindicare, ut acciperent Dathanes et Abiramus et Phalaüs: hi enim ex ista tribu natu maximi sunt et divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus volebat quidem videri reipublicæ prospicere, revera autem hoc tantum agebat ut populi consensu honorem ad se transferret. Et ille quidem hæc maligne speciosa oratione ad tribules suos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanente, et unoquoque audientium aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus istis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti et quinquaginta e viris primoribus, connitentes ut et Aaronem Moysis fratrem e sacerdotio deturbarent, ipsumque Moysen ignominia afficerent. Quin et multitudo seditione agitur, et ad Moysen lapidandum se contulit, et in concionem turba confusa magnoque cum tumultu congregata est. Atque ante tabernaculum Dei stantes vociferabantur summovendum esse tyrannum populumque ab ejus servitute liberandum, qui Dei obtentu dura et difficilia imperet. Deum enim, si ipse sacerdotem futurum elegisset, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuisse, neque istum, qui multis esset inferior, ejusmodi dignitate cohonestare voluisse, et si eam Aaroni dare decrevisset, populi suffragio potius datum fuisse quam fratris judicio permissurum.

4. Moyses autem, Coræ quanquam calumnias multo ante præsenserat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit, sed fretus fiducia ex rebus bene consultis et administratis, sciensque fratrem Dei consilio, non sua gratia ad sacerdotium pervenisse, prodiit in concionem. Ac populum ne alloquitur quidem, sed ad Coreum versus et vocem

ἐφ' ὅσον ἡδύνατο, δεξιὸς ὦν καὶ κατὰ ἄλλα καὶ πλήθει
 σιν ἡμιλείν εύρυς, « ἐμοί, φησίν, ὦ Κορῆ, καὶ σὺ
 « καὶ τούτων ἕκαστος (ἀπεδῆλου δὲ τοὺς πεντήκοντα
 « καὶ διακοσίας ἀνδρας) τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ τὸν
 5 « ἑμίλον δὲ πάντα τῆς ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς,
 « καὶ ὑστερῶσιν ὦν ὑμῖν ἐκ πλοῦτου καὶ τῆς ἄλλης
 « ἀξιώσεως ὑπάρχει. Καὶ νῦν Ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην,
 « οὐκ ἐπειδὴ πλοῦτῳ προεῖχε, (σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους
 « ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις,) οὐ μὴν οὐτ'
 10 « εὐγενείᾳ, (κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν
 « αὐτὸν δούς προπάτορα,) οὔτε διὰ φιλαδελφίαν, δ δι-
 « καίως ἂν ἕτερος εἶχε, τοῦτο φέρων ἔδωκα τὰδελφῷ.
 « Καὶ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων
 « τὴν τιμὴν ἐχαρίζομην, οὐκ ἂν ἑμαυτῷ παρείς δοῦναι
 15 « παρέσθην ἑτέρῳ, συγγενέστερος ὦν ἑμαυτῷ τὰδελφῷ,
 « καὶ πρὸς ἑμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκείνον διακει-
 « μενος. Καὶ γὰρ οὐδὲ συνετὸν ἐν τοῖς κινδύνοις ἑμαυ-
 « τὸν ὑποτιθέντα τοῖς ἐκ τοῦ παρανομεῖν ἄλλῳ τὴν διὰ
 « τούτου εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. Ἄλλ' ἐγὼ τε κρείτ-
 20 « των ἢ κακουργεῖν, δ τε Θεὸς οὐκ ἂν περιεῖδεν ἑαυτὸν
 « καταφρονούμενον, οὐδ' ἡμᾶς ἀγνοοῦντας δ τι καὶ
 « ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε, ἀλλ' αὐτὸς, ἐπιλεξάμενος
 « τὸν ἱερασόμενον αὐτῶν, τῆς κατὰ τοῦτ' αἰτίας ἡμᾶς
 « ἡλευθέρωσεν. Οὐ μὴν ἐξ ἡμῶν χάριτος λαβῶν, ἀλλὰ
 25 « κατὰ κρίσιν Θεοῦ, κατατίθησιν αὐτὴν εἰς μέσον ἐπι-
 « δικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐκ τούτου προκριθεὶς ἤδη
 « τυχεῖν αὐτῆς ἀξίῳ ἐπιτραπῆναι, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ
 « συγχωρηθῆναι περὶ αὐτῆς σπουδάσαι, προτιμῶν τοῦ
 « το γέρας ἔχειν τὸ μὴ στασιάζοντος ἡμᾶς ὀρεῖν, καί-
 30 « τὸ κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγχάνων. Ὁ
 « γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεός, οὐχ ἀμαρτάνομεν τοῦτο καὶ
 « βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. Ἦν δὲ καὶ
 « τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀσε-
 « βείας, καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔρειν εἰς ἅπαντα χρόνον
 35 « καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν
 « τοῦ Θεοῦ, παντάπασιν ἀλόγιστον. Κρινεῖ τοίνυν πᾶ-
 « λιν αὐτὸς τίνα βούλεται τὰς ἐπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας
 « ἐπιτελεῖν καὶ προσεσθάναι τῆς εὐσεβείας. Ἄτοπον
 « γὰρ Κορῆν, ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ
 40 « τίνι παράσχη ταύτην ἀφελέσθαι τὸν Θεόν. Τῆς
 « οὖν στάσεως καὶ τῆς διὰ τοῦτο ταραχῆς παύσασθε.
 « Πρῶτ' δὲ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, κομίζων
 « ἕκαστος θυμιατῆριον οἰκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πυρὶ
 « πάριτε. Καὶ σὺ δὲ, Κορῆ, παραχωρήσας τὴν κρί-
 45 « σιν τῷ Θεῷ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν,
 « ἀλλὰ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ Θεοῦ κρείττονα· παραγενοῦ
 « δὲ κριθήσόμενος οὕτω περὶ τοῦ γέρας. Ἀνεμίσθη-
 « τον δ' ὅμαι καὶ Ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκριθήσο-
 « μενον, γένους μὲν ἄντα τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν δὲ μεμφθῆ-
 50 « ναι τοῖς παρὰ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυνάμε-
 « νον. Καὶ θυμιάσατε συνεληθόντες ἐν φανερῷ παντὶ
 « τῷ λαῷ· καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, οὐπὲρ ἂν τὴν
 « θυσίαν ἡδῶι κρίνη ὁ Θεός, οὗτος ὑμῖν ἱερεὺς χει-

quantum potuit attollens (quum cetera quidem sollers es-
 set, ad populum vero tractandum natura factus), « Mihi,
 « inquit, Cores, vel tu, vel unus quivis ex istis (designa-
 « bat enim ducentos et quinquaginta viros) honore dign'
 « videamini, nec populum universum simili dignatione pro-
 « hibeo, etiamsi vobis divitiis et ceteris dotibus concedant.
 « Et nunc Aaroni sacerdotium detuli, non quod opibus præ-
 « cellat, (tibi enim ampliores sunt quam utrique nostrum
 « facultates,) neque propter generis nobilitatem, (hoc enim
 « Deus nobis commune esse voluit quibus eundem dedit
 « progenitorem,) neque amore fraterno inductus, quem si
 « militet et alter vindicaret, fratri indulgebam. Etenim si
 « honorem largiendo Dei legumque rationem non habui-
 « sem, nequaquam memet præteriens alteri benignus existi-
 « tissem, quando ipse milimet vicinior sum fratre et me-
 « ipsum arctiori quam illum necessitudine attingo. Neque
 « enim sapientis erat milimet inique agendo periculum
 « creare, ut alteri exinde felicitatem pararem. Sed neque
 « ego is sum qui injuria vos afficiam, neque Deus susti-
 « nuisset aut ee contemni, aut vos ignorare quidnam illi
 « gratissimum præstetis, sed quum is ipse suum elegerit
 « sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re culpa nos labo-
 « remus. Verumtamen licet non meo beneficio, sed Dei
 « judicio sacerdotium acceperit, in medio tamen illud de-
 « ponit ab his vindicandum qui de eo disceplare volunt,
 « postulans, ut ab hoc tempore munus illud tum demum
 « sibi mandetur, si prælatus fuerit, et ut sibi permittatur
 « pariter ac aliis ei assequenda operam dare, pluris æsti-
 « mans vos sine seditione conspiciere quam possidere digni-
 « tatem, tametsi vestris etiam calculis comprobatus eam
 « gesserit. Haud enim vitio nobis vertendum, si, quod Deus
 « dederit, vestro etiam consensu nos accepisse existime-
 « mus. Quin et honorem, quem ille ultro detulit, salva
 « pietate recusare non licuit: rursus a ratione prorsus alie-
 « num non accepisse, Deo istum in omne ævum largiri di-
 « gnante firmamque ejus possessionem nobis pollicente.
 « Quamobrem denno judicatum faciet quem velit pro vobis
 « hostias ipsi immolare rebusque divinis præesse. Incon-
 « gruum enim, ut Cores, honorem ambiens, Deo hunc
 « impertiendi cui voluerit auferat potestatem. Igitur sedi-
 « tionem motusque ciere, quod ad hanc causam attinet,
 « jam desistite. Mane vero, quotquot de sacerdotio con-
 « tenditis, adestote, et quisque secum domo afferat thu-
 « ribulum cum suffitibus et igne. Sed et tu, Core, cede
 « Deo judicium, et hac in re ejus opperire sententiam, et
 « temetipsum ne facias Deo superiorem, sed potius accede,
 « ut hoc modo exploretur an tibi honos decernendus sit.
 « Æquum autem esse arbitror ut Aaron etiam ad hoc judi-
 « cium admittatur, quum et ejusdem sit generis, et de re
 « nulla in pontificatu gesta reprehendi possit. Ubi vero
 « conveneritis, in conspectu populi thura adolete, suffitu-
 « que facto, cujus sacrificium Deo acceptius fuerit, is vobis

• ροτονήσεται, τῆς ἐπὶ τὰ δέλεφω διὰ βολῆς ὡς κεχαρι-
• σμένον τὴν τιμὴν αὐτῶ ῥυόμενος.

ΚΕΦ. Γ'.

Ταῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τῆς παρα-
• χῆς τὸ πλῆθος καὶ τῆς εἰς Μωϋσὴν ὑποψίας. Ἐπῆνε-
• σαν δὲ τοῖς εἰρημένοις· καὶ γὰρ ἦν καὶ ἐδόκει χρηστὰ
τῶ λαῷ. Τότε μὲν οὖν διαλύουσι τὸν σύλλογον. Τῇ
• δ' ἐπιούσῃ συνῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρατευζόμενοι
τῇ θυσίᾳ καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερω-
• σύνης ἀγωνιζομένων. Συνέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη
10 τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλῆθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι
τῶν ἰσχυμένων, καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ
Μωϋσῆς ἐλεγχθεὶς κακούργων, τῶν δὲ φρονίμων, εἰ
πραγμάτων ἀπαλλαγείσαν καὶ παραχῆς· ἐδεδίσαν
γὰρ μὴ τῆς στάσεως προοιούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς
15 ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. Ὁ δὲ πᾶς ὁμιλος φύσει
χαίρειν τῷ καταβοῇ τῶν ἐν τῇ, καὶ πρὸς δ' τις εἰποι
πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην τρέπων, ἐθορύβει. Πάμφας
δὲ καὶ Μωϋσῆς πρὸς Ἀβιράμον καὶ Δαθάμνην ὑπερή-
• ρατος, ἐκέλευσεν ἤκειν κατὰ τὰ συγκείμενα καὶ περιμέ-
• νειν τὴν ἱερουργίαν. Ὡς δ' οὕτε ὑπακούσεσθαι τοῖς
ἀγγέλοις ἔρασαν καὶ Μωϋσὴν οὐ περιόψεσθαι κατὰ τοῦ
λαοῦ παντός ἐκ κακούργιας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ
παρ' αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῶ τοὺς προβο-
• λους ἀΰσας ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ Δαθάμνην, οὐχ
20 ἡγούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανή-
• σαντας. Οἱ δ' οὐδὲν ἀντειπόντες ἠκολούθουν. Οἱ δὲ
περὶ Δαθάμνην, πυθόμενοι τὸν Μωϋσὴν μετὰ τῶν ἀξιο-
λόγων τῆς πληθύος πρὸς αὐτοὺς παραγεγόμενον, προ-
• ελθόντες φωναῖσιν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν,
25 ἐπέλεπον τί καὶ μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. Οἱ τε
θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς, ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέ-
• ροι Μωϋσῆς, ἀμυνόμενοι.

Β'. Ὁ δὲ πλῆστον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν ἀνασχών, γεγωνὸν ἐκβοήσας ὡς ἀκουστὸν πάτῃ
30 τῇ πληθὺ γενέσθαι, « Δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' οὐρα-
• νῷ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, (σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ'
• ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη
• τῇ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανῇ
• ἐξεπόρισας, οἶκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησά-
• μενος,;) ἔλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. Σὲ
40 « γὰρ οὐτε πραττόμενόν τι οὐτε νοητὸν λανθάνει· ὥστ'
• αὐδὲ φρονήσεις μοι τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρι-
• στίαν ἐπίπροσθεν θέμενος. Τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα
• τῆς ἐμῆς γενέσεως αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, οὐχ
45 « ἀκοῇ μαθὼν, εἴη δὲ τότε αὐτοῖς παρὼν γινομένοις·
• ἃ δὲ ἐπὶ τούτοις, καίπερ ἐπιστάμενοι σαφῶς, ἀδίκως
• ὑπνοοῦσι, τούτων μοι γενεὴ μάρτυς. Ἐγὼ βίον
• ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθῶ μὲν ἐμῇ,
• σὴ δὲ βουλῇ, καὶ τούτον Παρουήλου μοι τοῦ πενθε-
50 « ρῷ καταλιπόντος, ἀφαις τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν
• ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τούτων ταλαι-

« constituetur sacerdos, cui nihil de fratre possit obijci, quasi
• per gratiam ab ipso dignitatem acceperit. »

CAP. III.

Hæc quum dixisset Moyses, multitudo et tumultuari et
de Moyse male suspicari destitit. Dicta autem collauda-
runt itaque acquieverunt: simul enim erant et videbantur
populo e re sua esse. Et tunc quidem cætus dimittitur.
Ubi vero postera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut
sacrificio interessent iudicioque ex illo de iis qui super
sacerdotio contendebant. Contigit autem ut tumultuosa
esset concio, populo eventus expectatione suspensio, et aliis
quidem voluptati habentibus, si Moyses improbus esse
deprehenderetur; sapientioribus vero, si molestia et per-
turbatione liberarentur: metuebant enim ne glisciente in
dies seditione illis deperiret pulcer rerum suarum ordo.
Omne autem vulgus, quod a natura comparatum est ut ma-
gistratibus obloqui gaudeat, et a cujusvis concinacula cir-
cumlatum sententiam mutet, tumultuabatur. Moyses autem,
missis ad Abiram et Dathamnen viatoribus, jussit ut ad-
conductum venirent et rei sacræ faciundæ eventum expecta-
rent. Quum vero nuntii respondissent se neque obtemperare
velle, neque diutius passuros esse ut Moysi contra populum
cresceret potentia malis artibus quæsitâ, Moyses, his ab iis
acceptis, plebisque patronis se sequi jussis, Dathamnen
ejusque factionem adibat, nihil sibi metuendum esse ratus,
si ad superbos et contumaces recta contenderet. Illi vero
e vestigio eum subsequuntur. Dathamnes autem cum suis,
audito Moysen cum primoribus populi ad se venire, pro-
deuntes cum uxoribus et liberis ante tabernacula constite-
runt, expectantes quidnam rei a Moyse ageretur. Atque
eos circumstipabant famuli, si quam vim Moyses inferret,
auxilio futuri.

2. Ille vero quum prope accessisset, manibus in cælum
sublatis, magna voce exclamabat, ut a tota multitudine
exaudiri posset, inquit, « Domine cunctorum in cælo et
« terra ac mari, (nam tu mihi rerum gestarum testis fide
« dignissimus, quod omnia tua auctoritate fecerim, ut qui
« mihi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum in an-
« gustiis semper miseratus,) adsis orationis meæ audi-
« tor. Te enim nec facta ulla latent nec cogitata: ideo
« ne dedigneris veritatem mihi patefacere, neu prætuleris
« horum ingratum animum. Sane quæ antequam nascerer
« acciderint omnium optime nosti, quippe non auditu
« accepta, sed tui præsentis dum fierent oculis subjecta.
« Verum nunc rerum illarum, quas isti quum non ignorent,
« male suspicari tamen non verentur, te mihi testem con-
« stitue. Ego quum vitam agerem quietam, id quod mea
« virtute et tua voluntate atque Ragueli soceri mei benefi-
« cio consequutus eram, relicta tamen ea qua fruebar felici-
« tate, memetipsum totum dedidi miseriis pro hoc populo

« πωρίαις. Καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
 « αὐτῶν, νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην
 « πόνους, καὶ παντὶ δεινῷ τοῦμὸν ἀντιτάξας πρόθυμον.
 « Ἦν οὖν ἐπὶ κακουργεῖν ὑποπτέυσθαι παρ' ἀνδράσιν,
 8 « οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν χαμάτων ὑπάρχει τὸ περιεῖναι, εἰκό-
 « τως ἂν αὐτὸς, ὃ τὸ πῦρ ἐκείνῳ μοι φήνας κατὰ τὸ
 « Σιναῖον καὶ τῆς αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε στήσας,
 « καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσθεν ἰδεῖν ἐκείνος
 « ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐπ' Αἰγύπτου σταλῆναι
 10 « καὶ τὴν σὴν γνώμην τοῦτοίς ἐμφανίσαι, ὁ τὴν Αἰγυ-
 « πτίων εὐδαιμονίαν σείσας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας
 « ὁρασμὸν ἡμῖν παρασχών, καὶ μικροτέραν ἐμοῦ τὴν
 « Φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαυθὺς
 « ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πελαγός, καὶ τὴν ἀνα-
 15 « κεκοιμένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίῳν ἐπικυμάντας
 « ὀλέθροισι, ὁ γυμνοῖς οὔσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν
 « χαρισάμενος, ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένους πηγὰς
 « ῥέυσαι παρασκευάσας καὶ τελέως ἀπολοῦσιν ἐκ πε-
 « τρῶν ἔλθειν ἡμῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν
 20 « ἀπορουμένων εἰς τροφὴν διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσ-
 « σης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανοῦ τροφὴν καταπέμψας οὐ πρό-
 « τερον ἱστορηθεῖσαν, ὁ νόμων ἐπινόων ἡμῖν ὑποθέμενος
 « καὶ διάταξιν πολιτείας, ἔλθε, δέσποτα τῶν ὁλων,
 « δικαστὴς μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόχτος, ὡς οὔτε
 25 « ὠρεῶν ἐγὼ παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ τοῦ δικαίου
 « προσηκάμην, οὔτε πλούτου κατέκρινα πενίαν νικᾶν
 « δυναμένην, οὔτ' ἐπὶ βλάβῃ τοῦ κοινοῦ πολιτευσάμε-
 « νος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπι-
 « νοίας πάρεμι, ὡς οὐχὶ σοῦ κελεύσαντος Ἀρῶνι
 30 « δοῦς τὴν ἱερυσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. Παρά-
 « στησον δὴ καὶ νῦν ὅτι πάντα σὴ πρόνοια διοικεῖται
 « καὶ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βραβευό-
 « μενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔργεται· ὅτι δὲ φροντίζεις τῶν
 « Ἑβραίων ὀνησάντων, μέτελθε Ἀβίραμον καὶ Δαθά-
 35 « μνην, οἱ σοὺ καταδικάζουσιν ἀναισθησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς
 « τέχνης νικωμένου. Ποιήσεις δὲ φανεράν τὴν ἐπ'
 « αὐτοῖς οἶκην, οὕτω μεμνηνότες κατὰ τῆς σῆς ὁδοῦ,
 « μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας, μηδ' ὡς
 « ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελθλυθότας τοῦ βίου
 40 « φανέντας νόμον, ἀλλὰ χάνοι περὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ
 « γενεᾷ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἡν πατοῦσι γῆν. Τούτο
 « γὰρ σῆς ἐπίδειξις ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδα-
 « σκαλίᾳ σωπροσύνης εἰς τοὺς [ταῦτα πείσεσθαι] περὶ
 « σοῦ δοξάζοντας οὐχ ὅσα· εὐρεθείην γὰρ ἂν οὕτως
 45 « ἀγαθὸς ὑπηρετῆς ὢν σὺ προστασσεις. Εἰ δ' ἀληθεῖς
 « πεποιθέναι τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς
 « ἀπὸ παντὸς φυλάττειας κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρεασάμην ὀλεθρον
 « αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσεις ἐμόν· καὶ δίκην εἰσπραξάμε-
 « νος παρὰ τοῦ σὸν ἀδικῆσαι θελήσαντος λαόν, τοῦ λοι-
 50 « ποῦ βραβεύον ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, σῶζε τὴν πληθύν
 « ἐπομένην τοῖς σοῖς προσταγμάσιν, ἀπαθῇ τερῶν αὐ-
 « τὴν καὶ ἀκοινοῦντων τῆς τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως.
 « Σὺ γὰρ αὐτὸς οἶσθα ὡς οὐ δίκαιον ὑπὲρ τῆς ἐκείνων
 « κακίας κοινῇ πάντας Ἰσραηλῆτας τιμωρίαν ἐκτίνειν. »

« perferendis. At antea quidem pro libertate eorum, nunc
 « vero pro salute magnas arumnas pertuli, omnique peri-
 « culo memet cum alacritate objeci. Nunc igitur quoniam
 « in maleficioꝝ suspicionem venerim hominibus, qui
 « meo labori et sollicitudini suam acceptam debent vitam et
 « incolunitatem, plane tu, qui mihi ignem illum ostendisti
 « in monte Sinæ et vocem tuam tunc me audire voluisti,
 « meque prodigiorum illic loci editorum spectaculo digna-
 « tus es; qui me in Ægyptum properare jussisti, tuumque
 « consilium populo istic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem
 « labefactasti, nobisque ex illorum servitute fugam
 « parasti, et Pharaothæ dominatum meo imperio subjecisti;
 « qui nobis viæ ignaris pelagus in terram convertisti,
 « et mare repressum Ægyptiorum strage intumescere
 « fecisti, qui inermes armorum præsidio munivisti; qui
 « aquas inquinatas nobis potu jucundas scaturire fecisti,
 « laticesque nobis ad extremam perniciem redactis e
 « petra eduxisti; qui terrenis in cibum destitutos servasti
 « alimento e mari suppeditato; qui e cælo victum demi-
 « sisti antea non cognitum; qui legum cogitationem nobis
 « injectisti, et reipublicæ administrandæ rationem descri-
 « psisti: veni, omnium rerum domine, mihi iudex testis-
 « que integerrimus, quod neque præmium a quoquam
 « Hebræorum ad jus æquumve pervertendum acceperim,
 « neque pauperem meliorem causam habentem ab adver-
 « sario divite vinci siverim, neque ita memet in potestate
 « exhibuerim, ut detrimentum caperet respublica, in culpæ
 « tamen suspicionem incidi a studiis meis alienissimæ,
 « tanquam non jussu tuo, sed meo beneficio, in Aaronem
 « contulerim sacerdotium. Itaque et nunc ostende quod
 « omnia tua providentia gubernes ac modereris, et nihil
 « temere et sponte sua, sed tua voluntate motum ad finem
 « pervenit, et quod curam geris eorum, qui Hebræos au-
 « xilio adjuvarunt, vindicta persequitur Abiramum et
 « Dathannem, qui stupiditatis te accusant, quasi meis
 « artibus concesseris. Manifestum autem in eos dabis
 « iudicium, qui insanientes tuæ detrahunt gloriæ, si non
 « aliorum more e vita discesserint, ne quis morientes ni-
 « hil nisi quod humanitus accidit passos existimet, sed
 « terra, quam calcant, dehiscens cum familiis et facultati-
 « bus eos absorbeat. Hoc enim omnibus erit demonstra-
 « tio potentiae tuæ et admonitio sapiendi male de te cogi-
 « tantibus: sic et ego comperiar fidelis tui minister in iis
 « quæ fieri imperas. Sin vero commiserim flagitia quæ
 « in me conferunt, eos illas omnisque mali immunes
 « custodi, et quam illis imprecatus sum, in me recidal
 « perniciēs, pænæque ab eo exacta, cui in animo erat po-
 « pulum tuum injuria afficere, paceque et concordia in
 « posterum stabilitis, multitudinem serva tuis præceptis
 « obsequentem, eique concede ut vitam agat securam, et
 « suppliciorum, quæ luunt scelerati, expertem. Tu enim
 « nosti hand justum esse ut Israelitæ universi pœnas eorum
 « nequitie debitas persolvant. »

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ διακρύοντος, σείεται μὲν αἰσθητὸν ἡ γῆ, σάλου δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίαις σαλευομένου κύματος, πᾶς μὲν ἔδεισεν ὁ λαὸς, πατάγου δὲ καὶ σκληροῦ βράγντος ἤχου, κατὰ τὰς ἐκείνων σκηναὶς συνίζησεν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα φίλα τοῦτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς αὐτήν. Ἡβρανισμένων δ' οὕτως ὡς μηδὲ φθῆναί τινα γυνῶναι, συνήει τε πάλιν τῆς γῆς τὸ περὶ ἐκείνοις κεχρῆνός καὶ καθίστατο, ὡς μὲν εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων φανερόν εἶναι τοῖς ὄψεσσι. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, ἐπίδειξις τῆς ἰσχύος τοῦ Θεοῦ γενόμενοι. Ὀυδύραιτο δ' ἂν τις οὐ μόνον τῆς συμφορᾶς αὐτοῦς, καὶ καθ' αὐτὴν οὕσης αἰτίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα παθόντων ἐφήσθησαν οἱ συγγενεῖς. Τῶν γὰρ συντεταγμένων ἐκλαθόμενοι, πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν, καὶ νομίζοντες ὡς ἀλιτρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ Δαθάμνην οὐδ' ἔλυπούντο.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, διὰ τὴν τῶν ἱερῶν δοκιμασίαν, ἵν' οὗ προσ-
 20 ζήσεται τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς ἡδίων, ἐκείνος ἡ χειρο-
 τονημένος. Συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἱ καὶ διὰ πατέρων ἀρετῇ ἐτιμῶντο παρὰ τῶν λαῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἡ κάκείνους ὑπερεβάλλοντο, προτλήθον καὶ Ἀαρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς
 25 πάντες καθήγιζον ἐπὶ τοῖς θυμιατηρίοις ὅποσα κομίζον-
 τες ἔτυγον. Ἐξέλαμψε δὲ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὔτε χειρο-
 ποιήτων ἱστορήσῃ τις οὔτε γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρο-
 μὴν καύματος, οὔτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης πρὸς αὐτὸ παρατριβείσας αὐτομάτως ἐξεκρούσθη, ἀλλ' ὅποιον
 30 Θεοῦ κελεύσαντος ἀφθέρη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· ὡς οὗ πάντες, οἱ τε διακοσίοι καὶ οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, ἄξιντος ἐπ' αὐτοὺς ἐβάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώ-
 ματα αὐτῶν ἀρανῇ γεγενέσθαι. Περιώσεται δὲ μόνος Ἀαρὼν, μετὰ τὸν πυρὸς βλαβεῖς, τῷ τὸν Θεὸν εἶναι
 35 τὸν οὗς ἐδοὶ καίεν ἀπειταλκόμενα. Μωϋσῆς δὲ τούτων ἀπολομένων βουλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη παραδοθῆναι καὶ τοὺς αὐθις ἐσομένους αὐτὴν μαθεῖν, ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρον τὸν Ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν γάλκειον καταθέσθαι βωμὸν, ὡς ἂν
 40 ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὐθις ὦν ἔπαθον, ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ νομίσαιαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. Καὶ Ἀαρὼν μὲν οὐκ ἔτι τῇ Μωϋσεὶ χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ κρίσει φανερᾷ γενομένην, μετὰ τῶν υἱῶν ἡδὲ βεβαίως ἀπέλαυε τῆς τιμῆς.

ΚΕΦ. Δ'.

5 Τὴν μέντοι σάσιν οὐδ' οὕτως συνέβη παύσασθαι, πολλῶν δὲ μᾶλλον αὐξάνειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε δὲ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὅφ' ἥς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἶδος ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμενεῖν. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη
 10 μὴδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβού-
 λοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς Μωϋσῆν χάριτος τοῦ Θεοῦ

3. Hæc ubi lacrimans dixerat, repente quidem terra movetur, atque agitatione similiter ac in mari facta, quum a ventorum vi concientur fluctus, universi quidem attoniti sunt : sono autem et gravi strepitu excitato, juxta eorum tentoria solum subsidit, et illos et quicquid eis carum erat absorpsit. Istis autem citius deletis quam animadvertere quis posset, rursus terra, circa illos hiatus patefacta, arcte adeo coit et constitit, ut spectantibus ne minimum quidem ejus, quod illi acciderat, vestigium apparuerit. Et isti quidem hoc modo exitio dati sunt, in argumentum Dei potentiae. Est autem ut illos lugeret aliquis non solum propter calamitatem, vere miseratione dignam, sed et quod ex istis quæ perpassi sunt gaudium ceperint cognati. Nam necessitudinis obliti, ad aspectum eorum quæ evenerant, judicium Dei læti comprobant, ratique Dathanen cum suis ut reipublicæ pestem et perniciem periisse, minime dolebant.

4. Moyses autem eos evocat qui de sacerdotio contenderent, ad explorandum quanam futuri essent sacerdotes, ut cujus sacrificium Deo magis gratum et acceptum foret, is in sacerdotium cooptaretur. Quum vero convenissent ducenti et quinquaginta viri, qui quum propter patrum virtutem habiti sunt in honore a populo, tum propter suam qua majoribus suis prælucebant, prodierunt etiam Aaron et Cores, atque omnes ante tabernaculum adolebant odorama quæ secum attulerant. Tantus autem ignis effulsit, quantum neque manibus factum quisquam conspexerat neque ex ignibus subterraneis erumpentem, neque esilvis vi ventorum allisis et attritis sponte prosilientem, sed qualis Deo jubente accendi poterat, fulgentissimus simul ac flagrantissimus : cujus in illos impetu universi, tam docti et quinquaginta viri quam Cores, ita sunt absumpti, ut ne cadaverum quidem reliquæ comparuerint. Solus autem Aaron superfluit ab igne illæsus, quod Deus erat qui ab comburendum quos oportebat eum demiserit. Moyses autem, ubi illi perierant, hoc agens ut supplicii hujus indicium esset ad memoriam sempiternam, volensque ut seri nepotes factum agnoscerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut acceras illorum ad aram æneam deponeret, posteris in monumentum eorum quæ passi sunt, quod sibi persuaserint Dei potentiam circumveniri posse. Et Aaron quidem, quum non amplius Moysis munere, sed Dei judicio omnibus patefacto, sacerdotium obtinere visus fuerit, cum filiis suis eo honore jam firme perfruebatur.

CAP. IV.

Non ita tamen contigit ut deflagraret seditio, sed ut multo magis creaceret et acrius ingrueret. Subjiciebatur autem causa cur in pejus res in dies verterentur, ex qua malum nunquam cessaturum esse verisimile erat, sed longo tempore duraturum. Quum enim jam animos hominum occupasset persuasio nihil sine Dei voluntate geri, non arbitrabantur

πεπράχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ
γίνεσθαι τοσαύτην οὐχ ὅτι διὰ τὴν τῶν χολασθέντων
ἀδικίαν ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου· καὶ τοὺς μὲν
διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντας ἢ ὅτι περὶ τὴν τοῦ
5 Θεοῦ ὀρησκείαν ἐσπουδάκεισαν, τὸν δὲ τοιοῦτον ἀνδρῶν
ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐξημωκότα τὸν λαόν,
πρὸς τῇ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην, ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύ-
νην ἀναμφίλεκτον τάδελεφθῇ παρασχεῖν. Οὐδένα γὰρ
ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους
10 ὄρῳντα κακῶς ἀπολωλότας. Ἔτι γε μὴν καὶ παρὰ
τῶν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγένετο πολλή
τοῦ πλήθους, μειῶσαι τι τῆς Μωϋσέως μεγαλουργίας·
ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

β'. Μωϋσῆς δὲ (καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ συνιστάμενον
15 ἤκροστο τὸν ὄρουτον) δέσας μὴ τι νεωτερίσῃσι πάλιν
καὶ γένηται· τι μέγα καὶ γαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλήθος
εἰς ἐκκλησίαν, καὶ περιμένον ἤκροστο εἰς ἀπολογίαν οὐ
καθιστάμενον, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλήθος, αὐτὸ δὲ
μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν
20 ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ
ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, ὅπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπιστημὴν τῇ
βακτηρίᾳ. Δόξαν οὖν, κομίζουσιν οἱ τε ἄλλοι καὶ
Ἀαρὼν, ἐπιγράφας Λευίτιν ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύ-
τας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ κατατίθει. Τῇ
25 δὲ ἐπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ'
ἦσαν, κατασημνησμένων αὐτὰς τῶν τότε ἀνδρῶν, ὅπερ
ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἐφ'
οὐπερ αὐτὰς σχήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τού-
του μεμενηκυίας ἔδλεπον· ἐκ δὲ τῆς Ἀαρωνος βλα-
30 στοῦς τε καὶ κλάδους ἀναφύοντας ἐώρων καὶ καρπὸν
ώραιον· ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τοῦτε τοῦ ξύλου τῆς
βακτηρίας κατεσκευασμένης. Ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ
τῷ παραδόξῳ τῆς θέας, εἰ καὶ τισὶ διὰ μίσους ἦν ὁ
Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο
35 τὴν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν χρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν, ἐπευ-
φημοῦντες τοῖς δεδομένοις τῷ Θεῷ συνεχώρουν Ἀα-
ρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. Καὶ ὁ μὲν τρεῖς αὐ-
τὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος βεβαίως εἶχε τὴν τιμὴν· ἡ
δὲ τῶν Ἑβραίων στάσις πολλὴν ἀκμάσασα χρόνον τοῦ-
40 τον ἐπαύθη τὸν τρόπον.

γ'. Μωϋσῆς δὲ πολέμου καὶ στρατείας τὴν τῶν Λευι-
τῶν ἀφήσει φυλὴν, θεραπεύουσιν τὸν Θεόν, ἵνα μὴ δι'
ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων
ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν
45 Χαναanaίαν κτησαμένους τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευε κατα-
νεῖμαι τοῖς Λευίταις ὁκτώ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις
ἀγαθὰς καὶ καλὰς, τῆς τε πρὸ αὐτῶν γῆς περιγράψαν-
τας εἰς διασχίλους πῆχους ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀνεῖ-
ναι. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐξέταξε τῶν ἐπε-
50 τείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ
ἱερεῦσι τελεῖν. Καὶ ὁ μὲν ἡ φυλὴ παρὰ τοῦ πλήθους
λαμβάνει, ταῦτ' ἐστίν. Ἀναγκαῖον δ' ἡγήσαμην ἃ
τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια παρὰ πάντων γίνεται δηλώσαι.

δ'. Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὁκτώ πόλεων τρισ-

Deum nisi in gratiam Moysis ista facere, huic autem acce-
ptum referebant, quod Deus adeo illis succenseret et ira-
scereretur, non tam punitorum iniquitate commotus quam a
Moysae sollicitatus. Et illos quidem periisse dicebant non
ob aliud delictum quam quod Dei cultui et religioni studue-
rint, ipsum vero talium virorum et omnium optimorum
interitu populum multasse, ut nunquam reus fieri amplius
posset, insuper et fratri indubie confirmatum iret sacerdo-
tium. Posthac enim neminem illud affecturum esse, quum
aliis id in perniciem cessasse compererit. Ad haec etiam
cognati extinctorum multis agebant apud populum, ut
Moysis arrogantiam aliquantulum minuerent: id quod in
suam incolumitatem esset et salutem.

2. Moyses autem, qui et multo ante populum mota cieri
et perturbari resciverat, metuens ne qui rursus res novas
molirentur, et magnum aliquod malum accideret, in con-
cionem multitudinem congregavit, et patienter audivit
quae dicerent, nihil in sui excusationem conatus, ne
vulgus magis irritaretur: hoc solum principibus tribuum
praecipit, ut virgas afferrent tribuum nominibus in-
scriptas: illum enim accepturum esse sacerdotium, in
cujus virga signum Deus ediderit. Quod ubi placuit, si-
gnatas attulerunt quum alii, tum Aaron, inscriptum habens
in sua tribum Leviticam: atque eas Moyses in Dei taberna-
culum deposuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile
enim agnosci poterant, quod essent et a principibus qui eas
adduxerant et a cetero populo notatae. Et ceteras quidem
videbant eadem specie manere qua eas acceperat Moyses,
ex Aaronis autem virga ramos et germina exorta specta-
bant fructusque maturos. Amygdalae autem erant, quod ex
eo ligno facta esset virga. Mira vero spectaculi novitate
attoniti, omissis odiis quibus nonnulli tam Moysen quam
Aaronem prosequerantur, in admirationem ferebantur Dei
de ea re iudicis: et de cetero, quum non potuerint non iis
applaudere quae Deus decreverat, conceditur Aaronem rite
habere sacerdotium. Et illi quidem ter divinitus electo
stabilis mansit dignitas; Hebraeorum autem seditio, quae
longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

3. Moyses vero tribum Leviticam bellorum et expeditio-
num immunem esse sivit Dei ministerio dicatam, ne forte
rerum inops et in parandis ad vitam necessariis occupata sa-
crorum curam negligeret; ac mandavit Hebraeis ut, quum
Deo volente terram Chanaanensem possiderent, urbes duode-
quingaginta praeclearas et eximias Levitis distribuerent, et
agrum pro moenibus ad cubitos bis mille in circuitu iis as-
signarent. Adhaec autem et populo imperavit ut annui fructus
decimas ipsisque Levitis et sacerdotibus penderent. Atque
haec quidem sunt quae accipit haec tribus a populo. Necesse-
sarium autem duxi, quae ab omnibus collata sacerdotum
propria sint declarare.

4. Ex quadraginta quidem et octo civitatibus jussit ut

καίδεκα παραχωρήσαι τοὺς Λευίτας αὐτοῖς προσέ-
ταξε, καὶ τῆς δεκάτης ἥς παρὰ τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος
λαμβάνουσι δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. Ἐτι δὲ
ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δίκαιον τῷ Θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς
γῆς φυομένων καρπῶν ἐπιφέρειν καὶ τῶν τετραπόδων
δὲ τῶν εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ γεννηθὲν πρῶ-
τον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καταθῆναι παρασχεῖν τοῖς ἱερεῦσιν,
ὥστε αὐτοὺς πανοικίᾳ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἐρᾷ πόλει· τῶν δ'
οὐ νενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατέρας
νόμους τοὺς δεσπότας τῶν τικτομένων σίχλον καὶ
ἡμισυ αὐτοῖς ἀναφέρειν, ἀνθρώπου δὲ πρωτοτόκου
πέντε σίχλους. Εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῶν
προβάτων κουρᾶς, τούτους τε πέττοντας τὸν σίτον καὶ
ἀρτοποιουμένους τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν.
Ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερώσιν εὐχὴν πεποιτημένοι, (Να-
ζαράϊοι δ' οὗτοι καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσ-
φερόμενοι,) τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερώσιν ἐπὶ
κουρῇ τε δρώσῃ, τὰς κουρὰς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερέας.
Καὶ οἱ κορυβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ (δῶρον δὲ
τοῦτο σημαίνει κατὰ Ἑλλήνων γλῶτταν) βουλομένους
ἀφιεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν
ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίχλους, ἄνδρα δὲ
πεντήκοντα· ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῶν ὠρισμένων
ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι περὶ τούτων ὡς
βούλονται δοκιμάσαι. Εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον
θουοσιν, εὐωχίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ θρησκείας,
ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἡνυστρὸν τε καὶ χελύ-
νιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. Καὶ τοῖς
μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαύτην, πᾶρξ ἦν ὑπὲρ ἁμαρ-
τωμάτων θῶν ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ
ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, εὐπορίαν ἐπενόησε. Πάν-
των δὲ τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε
καὶ τοὺς οἰκέτας, καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἕξω
τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐπιφερομένων θυσιῶν· ταύ-
τας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν
ἱερέων αὐθημερόν.

Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέτα-
ξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοὺς τῆς Ἰδο-
μαίας ὄρους ἦλθε. Καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα
τῶν Ἰδομαίων πέμψας ἡξίου δίοδον αὐτῷ παρασχεῖν,
πίστεις, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικη-
θήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγοράν τε τῷ στρατῷ χο-
ρηγεῖν, εἰ καὶ τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοὺς κελεύσειε κα-
ταβαλεῖν. Ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς οὐκ ἀρε-
σκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἐνοπλον τὴν
στρατιὰν ἀγαγὼν προσηύχεν τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων
αὐτοῦς, εἰ τολμήσειαν βίαν περιποιῆσθαι. Καὶ Μωϋσῆς
(ἔργῳ γὰρ μάχης οὐ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρημένῳ)
τὴν δύναιεν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρῆμου ἐκπεριῶν.

Τότε δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Μαρίας μνην τε-
λειυτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, τσσαρακοστὸν ἔτος πε-
πληρωκυῖαν ἂν οὗ τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς δὲ
Ἐκθιχοῦ νομηνία κατὰ σελήνην. Θάπτουσι δὲ αὐ-
τὴν δημόσια πολυτελεῶς ὑπὲρ τίνος ὄρους, ὃ καλοῦσι

Levitæ concederent eis tredecim, et decimarum a populo
quotannis acceptarum decimas ipsis impertirent. Præterea
autem sancivit ut populus primitias frugum omnium e terra
nascentium Deo offerret, et ex quadrupedibus, quæ maci-
las est, primogenitum, si masculum fuerit, immolandum
sacerdotibus adducat, ut eo cum familiis vescantur in urbe
sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum
filius sesquisiclum dependere præcepit, pro homine vero
primogenito siclos quinque. Deberi eis etiam voluit pri-
mitias tonsuræ ovium; et ut triticum pinsentes panemque
conficientes de quavis massa libum eis præberent. Qui
vero voto concepto semetipsos Deo consecrant, (Nazaræi
quidem isti appellantur, comam nutriendes et vino absti-
nentes,) horum tonsuras, quum cæsariem sacrificio adhibito
dedicant, sacerdotibus dari placuit. Item qui semet cor-
ban Deo nuncuparunt (hoc autem, si ex Hebræo interpre-
teris, donum, significat) quum a ministerio, cui semet
devoverant, liberari gestiunt, sacerdotibus pecuniam
numerare mandavit, mulierem quidem siclos triginta,
virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum sup-
petit pecuniæ, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. Por-
ro si quis domi sacra faciat ad privatum epulum, non ob
cultum divinum, necesse habet sacerdotibus offerre oma-
sum, pectusculum arumque pecoris dextrum. Atque
hanc quidem Moyses rerum abundantiam sacerdotibus con-
stituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus
illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declara-
vimus. Ex iis autem omnibus, quæ sacerdotibus tribuere
solenne est, ut famuli, filiæ et uxores participarent,
edixit, iis hostiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur:
has enim soli e sacerdotum familia masculi eodem die in
templo absumunt.

5. Hæc autem quum Moyses post seditionem constituis-
set, castra movens cum omnibus copiis et exercitu ad
Idumææ limites pervenit: ac, missis ad regem Idumæo-
rum legatis, petebat ut per suos fines ipsum ire pateretur,
cautiones quascunque accipere libuerit daturum pollicens,
se ab omni injuria et maleficio temperaturos; præterea for-
um rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus
vel aquæ pretium, si rex ita iuberet. Ille vero, quum ea,
de quibus Moyses legationem miserat, sibi displicerent,
noluit iter concedere, sed cum armatis copiis Moysi obviam
curri, eos prohibebaturus si se invito transire conarentur.
Moyes itaque (nam ei oraculum sciscitanti auctor erat
Deus ne pugnam auspicaretur) exercitum subduxit, circuitum
per desertum iter facturus.

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus soror diem obiit
supremum, anno quadragesimo completo ex quo Ægyptum
reliquerat, mensis Xanthici neomenia secundum lunam.
Eam autem, magnifico funere elatam, sumptu publico se-

Σίν· καὶ πενήσαντα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τοῦτω τῷ τρόπῳ. Μόσγον ὀφλειαν, ἀράτρου μὲν καὶ γεωργίας ἀπειρον, δλόκληρον δὲ, ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἀπωθεν τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρῶτατον, ὃ ἀρχιερεὺς ἐθυσέ τε καὶ τοῦ αἵματος ἐπτάκις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ ἀντικρὺ τῆς σκηνῆς τοῦ Θεοῦ· ἐπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμάλευς σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ καὶ ὕσωπον καὶ φοινικτὸν ἔριον. Συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν θγνὸς ἀνὴρ κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρῶτατον. Τοὺς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεικασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντης καὶ ὕσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν, ἔρραινον τρίτῃ τε καὶ ἐβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. Τοῦτο δὲ καὶ κατελοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας προσέταξε ποιεῖν.

Ζ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην γενομένην ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. Ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἀραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν Ἀρχὴν λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην· ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβάς Ἀρῶν ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, (κάταντες γὰρ ἦν τὸ χωρίον,) ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ παραδούς αὐτὴν Ἐλεαζάρῳ τῷ παιδί, πρὸς ὃν διὰ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παραγίνεται, θνήσκει τοῦ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀροῶντος, τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βίους δὲ ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νομηνίαν, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν Ἀθηναίοις Ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, Λῶου δὲ παρὰ Μακεδόσιν, Ἀβδὰ δὲ παρ' Ἑβραίοις.

ΚΕΦ. Ε'.

Πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸν στρατὸν, παρῆν ἐπὶ ποταμὸν Ἀρνῶνα, δς, ἐκ τῶν τῆς Ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν Ἀσφαλτίτιν λίμνην ἐκδιδῶσιν, ὀρίζων τὴν τε Μωαβίτιν καὶ Ἀμωρίτιν. Ἦν δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. Πρὸς οὖν Σιχῶνα, τὸν βασιλεύοντα τῆς γῆς ταύτης, ἀπέστειλε Μωϋσῆς, τῷ στρατῷ δίοδον αἰτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσειε πιστεῖσιν, ὥστε μὴδὲν ἀδικηθῆναι μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν Σιχὼν ἐκράτει, τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐξείλῃν λυσαιτέλες, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ἀρνούμενος ὀπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς Ἑβραίους διαβάινει τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἐτοιμότητος ἦν.

peliverunt super quodam monte qui Sin appellatur; populumque, quum ipsam per triginta dies luxissent, Moyses hoc modo lustravit. Juvencam, arationis et agriculturæ laborum expertem, integro corpore, totam flavam, paululum extra castra educens pontifex, in loco purissimo eam immolavit ejusque sanguinem septies digito aspersit Dei versùs tabernaculum: deinde, solida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, simulque hyssopum et lanam coccineam. Hujus autem cinerem universum homo purus colligit et in locum mundissimum reponit. Paulum itaque hujus cineris aliquid tantulum in aquam immergentes, a mortuo pollutos die tertia et septima conspergebant, et sic pro mundis in posterum habebantur. Atque hoc ipsum, quum in terram sorte possidendam devenirent, servari præcepit.

7. Postquam vero exercitus, sororem ducis lugendo funestus, hoc modo lustratus erat, eum cum copiis omnibus duxit Moyses per solitudinem et Arabiam. Quumque venisset ad locum, quem Arabes metropolim suam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus est, nunc vero Petra appellatur,) illic, quum locus circumdaretur monte excelso, Aaron in verticem ascendens, præmonitus a Moyse quod moriturus esset, in conspectu totius exercitus (declivis enim locus erat) stolam pontificalem exiit, ipsamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativâ pertinebat sacerdotium, vita decedit, populo inspectante, moriens quidem eo ipso anno, quo sororem amisit, quumque annos centum complisset et viginti tres. Dies autem obitus incidit in mensis initium secundum lunam, mensis ejus qui Atheniensibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

CAP. V.

At quum finitus esset luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyses, inde cum exercitu proficiscens, castra admovet ad fluvium Arnonem, qui ex Arabiæ montibus ortum ducens et totam solitudinem evagatus in Asphaltitin paludem influit, terram Moabitin et Amoritin disternans. Tellus autem ista frugifera est, atque ex se satis fructuum suppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, misit legatos Moyses, oratum ut sibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus quascunque vellet adhibitis, ut sibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui sub ejus diftione sint incolæ: sequere rerum venalium foro in eorum commodum usuros, etiamsi vel aquam vendere ipsis voluerint. Sichon vero transitum negans copias suas armatas educit, et se quammaxime comparabat ut Hebræos ab Aruone trahendo prohiberet.

β. Μωϋσῆς δὲ, ὁρῶν πολεμῶς αὐτοῖς τὸν Ἀμορραίων διακείμενον, οὔτε περιφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγωγε, καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς αὐτῆν ἀπορίας, ὅφ' ἥς στασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διαγνώσκων, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Τοῦ δὲ Θεοῦ καὶ νίκην ἀποσπῆναι, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα, νῦν αὐτοὺς ἀξίων τῆς τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, οὐδ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρήσασθαι τὸ θεῖον. Οἱ δ' ἥς ἐπόθουν ἐξουσίας λαθόμενοι καὶ τὰς παντοπλίας ἀναλαθόντες εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. Ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἦν ἐπιόντων ὁμοῖος αὐτῷ, ἀλλ' αὐτὸς τε καταπληγὴ τοὺς Ἑβραίους καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα ἔπειθον αὐτὴν εὐψυχον εἶναι δοκεῖν, τότε ἀπληγῆ περιβημένη. Τὴν πρώτην οὖν σύνοδον οὐχ ὑπομείναντες ἀντιστῆναι καὶ δεῖξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται, τοῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαθόντες μάλλον ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξιν. Ἑβραῖον γὰρ ταῖς πολεμῶσι πύκτας ὁχυρίας, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς τύτας συνδιωγθεῖσιν. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτῶν εἶδον, εὐθέως ἐνέκειντο, καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὴν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. Καὶ οἱ μὲν ἀπορρήγντες ἐρευσον ἐπὶ τῶν πόλεων, οἱ δὲ πρὸς τὴν διώκοντα οὐκ ἔκκλινον, ἀλλ' οἷς προπεπονήκεσαν προσεπιτάλασσαν προσημένοι, καὶ σπενδόναν τε ἀριστοὶ πηγάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκβολοῖς δεξιῶι χρήσασθαι, διὰ τὴν ὀπισθιν οὖσαν εὐσταλῇ κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὅπως, μετέθεον τοὺς πολεμῶντας, καὶ τοὺς πορρωτάτω τῇ συλληφθῆναι γεγονότας ταῖς σπενδόναις καὶ τοῖς τῆμασι καταλάμβανον. Φόνος τε οὖν γίνεται πολλὸς καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφεύγοντες. Ἑκατοντὸν δὲ ἐπὶ διψοῖ μάλλον ἢ τινι τῶν πολεμικῶν, (καὶ γὰρ ὡς θέρους ἦν,) καὶ ἐπιθυμῶν τοῦ πλεῖν ἐπὶ ποταμὸν τὰς πλείους καταρχθέντας, καὶ ὅσον συνστραμμένον ἔργον, περιστάντες ἐβαλλον καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. Ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ Σιχὼν ὁ βασιλεὺς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐκύλευον καὶ λείαν ἐλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον, μεστῆς ἐτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. Καὶ διεξέει πᾶσιν ἀδελφῶς τὸ στρατεύμα προνομῇ χρωμένων, ἀλισκομένων καὶ τῶν πολεμικῶν· οὐδὲν γὰρ παρά τῶν ἦν ἐμπόδιον, τοῦ μεγάλου παντὸς ἀπολωλὸς. Ἀμορραῖους μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, οὔτε φρονεῖν οὔτε ἀγαθοῦς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκεῖνων γῆν παρελάμβανον. Ἔστι δὲ χωρίον ὁ τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον ὁμοῖον νήσω τὴν ῥύσιν ὑπάρχει, τοῦ μὲν Ἀρνῶνος ἀπὸ μεσημβρίας ἐρχόμενος αὐτὸ, Ἰαβάκχου δὲ τὴν ἀρκτῶν αὐτοῦ πλευρὴν περιγράφοντος, ὅς ἐστι τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλον ἐκεῖνον καὶ τοῦ ὀνόματος μεταδίδωσι· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῇ δύσει τοῦ χωρίου περιεστὶν αὐτὴν Ἰορδάνην.

γ. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐπιτίθεται

2. Moyses autem, quum animadvertisset Amorrhæum hostili in ipsos animo esse, haud ferendum contemptum ratus est, secumque statuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in seditionem inciderant, et quam tunc difficulter admodum ferebant, consulit Deum an ipsum armis dimicare pateretur. Deo vero annuente et victoriam adeo pollicente, magna cum fiducia ad certamen se accinxit, militibusque animos accendit, nunc eos monens pugnandi cupiditatem explere, quum Deus eam illis concesserit. Illi vero accepta quam desiderarant potestate armisque sumptis ad pugnam ineundam properabant. Amorrhæus autem, quum illi ingruerent, non erat amplius sui similis; sed et ipse timore percussus est ad conspectum Hebræorum, et exercitus ejus, qui ita se prius gerebat ut fortiter animatus esse videretur, tunc se perterritum ostendit. Primo itaque congressui non ausi resistere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt, hoc potius modo suae salutis consulturos esse existimantes, quam praelium committendo. Munitis enim urbibus plurimum fidebant, quæ illis, in eas vi compulsis, nihil profuturae erant. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, sine mora illis instabant, solutisque eorum ordinibus in formidinem conjiciebant. Et illi quidem, perfracta acie fuga sese in urbes recipiebant, Hebræi autem non segnes erant nec defessi in persequendo, verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perseverantiam adjicientes, quum essent funditores optimi et cujuscunque e longinquo jaculationis periti, ideoque propter armaturam leviorē ad insequendum agiles et expediti, cursu adæquabant hostes, et eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis et jaculis assequiebantur. Multa itaque cædes facta est et effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos sitis magis quam hostium aliquis, (erat enim æstatis tempus,) et quamplurimos, desiderio potus ad fluvium deturbatos, et quotquot densis agminibus fugerant, circumstantes telis petebant, eosque jaculis simul et sagittis ferientes omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum occidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant, ac terra illis rerum omnium copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris superesset; insuper et milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, quum qui arma ferre posset quisque occubuisse in prælio. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eorum acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulae plane similis, Arnone quidem, quæ meridiem spectat, eam claudente, Jabacchio vero latus ejus septentrionale ambiente, qui in Jordanem fluvium sese exonerans nomen suum amittit: at quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Quum res ita se haberent, Israelitis bellum movet

τοῖς Ἰσραηλίταις ὧγης, ὁ τῆς Γαλαδηνῆς καὶ Γαυλανίτιδος βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ σπεύδων μὲν ὡς ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχωνῶν φίλου τυγχάνοντος, εὐρών δὲ ἐκείνον ᾗδ' προαπολωλότα, καὶ οὕτως ἔγνω τοῖς
 5 Ἑβραίοις εἰς μάχην ἔλθειν, περιέσεσθαι τε νομίζων καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν. Διαμαρτῶν δὲ τῆς ἐλπίδος αὐτός τε ἀποθνήσκει κατὰ τὴν μάχην καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωϋσῆς δὲ τὸν ποταμὸν Ἰάδαχον περαιωσάμενος
 10 διεξῆκε τῆς ὧγου βασιλείας, τὰς τε πόλεις καταστρεφόμενος καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας, οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐκείνῃ ἡπειρωτῶν, δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὧγῃ δὲ μέγεθος τε καὶ κάλλος ἦν ὅσον ὀλίγοις σπόδρα· ἦν δὲ κατὰ χεῖρα
 15 γενναῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τοῖς τοῦ μεγέθους καὶ τῆς εὐπρεπείας πλεονεκτήμασι. Τὴν δ' ἰσχύα αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηρίωσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν Ῥαβαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέαν, τεσσάρων
 20 δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ τοῦ διπλασίου ἐνὶ πῆχει μείζονα. Τοῦτου τοίνυν παίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἰτίας ἀποθανὼν ὑπῆρξε. Καὶ γὰρ πόλεις ἐξήκοντα λαμπρῶς πάνυ
 25 τετελεχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον, καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες εὐπόρησαν.

ΚΕΦ. Γ.

Μωϋσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ὀρδάνην, κατὰ τὸ μέγα πεδῖον Ἰεριχοῦντος ἀντικρύ. Πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοινίκας τε
 30 φέρειν ἀγαθὴ καὶ βάλαμον νεμομένη. Ἦρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλίται καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. Καὶ Μωϋσῆς ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχῆσας, μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν ἐξέπεμψε,
 35 δηλώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. Τοῦ δ' ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτοὺς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. Βάλακος ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φίλιός αὐτῷ πατρῴως οὖσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ
 40 τοὺς Ἰσραηλίτας τοσοῦτο φουομένους ἑώρα καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν εὐλαδῆς ἦν, (καὶ γὰρ οὐδ' ἐπέπυστο γῆν ἄλλην οὐ πολυπραγμονεῖν τοὺς Ἑβραίους, ἀπηγορευκότος τοῦ Θεοῦ, κτησαμένων τὴν Χαναναίων,) καὶ θάττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις.
 45 Καὶ πολεμεῖν μὲν ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις θρασυτέροις γενημένους ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατεὐλημμένους οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ, εἰ δύναιτο, γενέσθαι μεγάλους, λογιζόμενος καὶ πρεσβεῦσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δὲ (ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτου Βάλαμος, μάντις ἀριστος τῶν τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων) πέμ-
 50 πουςι μετὰ τῶν Βαλάκου πρέσβων ἀνδράς τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, παρακαλέσοντας τὸν μάντιν ἔλθειν,

Oges, Galadenæ et Gaulanitis rex, exercitum ipse ducens, et festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo et socio : comperto autem quod is jam exstinctus occidisset, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare, non dubitanti quin vinceret illos, volentique virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decedens et ipse in prælio perit et exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, et urbes evertens et incolas omnes ferro perimens, qui cunctos istius terræ incolas divitiis superabant, quum ob soli fertilitatem, tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat magnitudo et pulcritudo qualis paucis admodum *contigit*; erat etiam vir ille manu adeo strenuus, ut præclara ejus facinora responderint staturæ proceritati et formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus et amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto, e ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quattuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici illa mensura majore. Eo itaque cadente, Hebræis non solum in præsens res feliciter cesserunt, sed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim sexaginta egregie munitas, ejus imperio subjectas, ceperunt, multamque prædam et seorsum singuli et communiter omnes adepti sunt.

CAP. VI.

Moyses itaque, exercitum ducens Jordanem versus, in magna planitie et regione Hierichuntis castra metatur. Illa autem urbs est opulenta, palmarum feracissima et balsami copia abundans. Jamque ceperunt Israelitæ animis efferi et insolito pugnandi desiderio flagrare. Ac Moyses, quum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolasset et populum epulis excepiasset, copiarum partem ad Madianitarum terram populandam vastandamque emisit, et ad patrias eorum urbes expugnandas. Bellum autem iis intulit ex hujusmodi causa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia et societate cum Madianitis junctus, ubi Israelitis tantopere invaluisse viderat, de regno etiam suo in magna erat sollicitudine, non enim audiverat Israelitas terram aliam non quæsituros esse, vetante hoc Deo, postquam Chananææ possessionem adepti essent, ideoque celerius quam prudentius statuit eos artibus et fallaciis aggredi. Et pugnare quidem contra eos prospero rerum successu elatos, et qui ex adversis animos majores sumpserant, laud sibi commodum judicavit, sed prohibere, quantum in se erat, ne potentiores evaderent, id sibi faciendum censens, ut legatos ad Madianitas de iis mitteret. Illi vero, quod esset Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præstantissimus et cum iis necessitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis viros honoratissimos, qui vatem accerserent,

ἄρας ἀν' ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσεται. Πραγενομένους δὲ τοὺς πρέσβεις δέχεται ἐπὶ ξενίᾳ φιλοφρόνως, καὶ δειπνίσας ἀνέκρινε τὴν τοῦ Θεοῦ διά-
 5 κησαν τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' ἧς Μαδιανῖται παρακαλοῦσι. Τοῦ δ' ἐμποδῶν σπάντος ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐ-
 10 τοῖς εἰς ἃ δέονται τυχεῖν, τὸν Θεὸν δ' ἀντιλέγειν αὐτοῦ ἢ προαιρέσει· δηλῶν, ὅς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλθειαν καὶ τὴν ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. Τὸν γὰρ
 15 στρατὸν, ᾧ καταραζόμενον αὐτὸν ἔλθειν παρακαλοῦσι, οἱ εὐνοίας εἶναι τῷ Θεῷ· συνεβούλευε τε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν τὴν ἔθρῳ τὴν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καταλυσάμενους. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν.

16 γ'. Μαδιανῖται δὲ, Βαλάκῳ σφόδρα ἐγκειμένου καὶ ἄρῃσι λιπαρῇ προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. Κάκεινος, βουλόμενος χαρίεσθαι τοῖς ἀν-
 20 δράσιν, ἀνῆρτο τὸν Θεόν. Ὁ δὲ, καὶ τῆς πείρας ὡςγεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. Ὁ δ' οὐκ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν Θεὸν κεκελευέ-
 25 ναι, συναπῆε τοῖς πρέσβεσι. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέ-
 30 λου θεοῦ προσβαλόντος αὐτῷ κατὰ τι στενὸν χωρίον περιηγμένον αἰμασιαῖς διπλαῖς, ἡ ὁσος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὤρειτο, συνεῖσα τοῦ θεοῦ πνεύματος ὑπᾶν-
 35 τῶτος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον πρὸς τὸν ἕτερον τῶν θηριῶν, ἀναισθητῶς ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλα-
 40 μος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθὼν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸν θηριῶν. Ὡς δ' ἐγκειμένου τοῦ ἀγγέλου ἡ ὁσος τυπτο-
 45 ἀνὴν ὠκλασας, κατὰ βούλησιν Θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην ἀκούσας κατεμέμερετο τὸν Βάλαμον, ὡς αἰδὼν ἐπὶ ταῖς
 50 πρίτερον διακονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ πλη-
 55 γῆς ἐπιφέρειν, μὴ συνιέντα ὅτι νῦν κατὰ Θεοῦ προαι-
 60 ρεῖν αἷς αὐτὸς ἔσπευσεν ὑπηρετεῖν εἰργαται. Παρατ-
 65 τόμενος δ' αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς ὁσος φωνὴν ἀνθρωπίνην ἦσαν, ἐπιφανείς καὶ ὁ ἀγγελος ἐναργῆς ἐνεκάλει τῶν
 70 πληγῶν, ὡς οὐκ ἐπὶ τοῦ κτήνους ὄντος αἰτίου, τὴν δὲ ὁδὸν αὐτοῦ διακοιλούντος παρὰ γνώμην τοῦ Θεοῦ γενομένην. Καταδείξας δ' ὁ Βάλαμος οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ
 75 ἦκε αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προσ-
 80 τῆς δ' ἐπεὶ ἂν αὐτὸς κατὰ νοῦν αὐτῷ κοιτῆσει, τῷτο σημαίνειν.

81 δ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος ἦκε πρὸς Βάλακον· δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐκπρεπῶς, ἡίου προαγθεῖς ἐπὶ τι τῶν ὁρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ
 86 τῶν Ἑβραίων ἔξει στρατοπέδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφί-
 91 κνεται τὸν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τὸν στρατοπέδου σταδίου ἀπέχον ἔδεικνοντα. Κατιδὼν
 96 δ' αὐτὸς ἐκεῖνος βωμούς τε ἐκέλευσεν ἐπτά δαίμασθαι
 101 τὴν βασιλείᾳ καὶ τοσοῦτους ταύρους καὶ κριοὺς παραστή-
 106 ναι. Ὑπουργήσαντος δὲ διὰ ταχέων τοῦ βασιλέως, ὠκλαντοὶ τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν σηματομένην. Ὁ δὲ ὡς γῆσιν, « οὗτος εὐδαίμων, ᾧ ὁ Θεὸς τε δίδωσι
 111 « μυρίων κτήσιν ἀγαθῶν καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ

ut Israelitas diris devoveret. Legatos quidem, postquam advenerant, benigno hospitio exceptit: quumque cœnæ adhibuisset, Dei sententiam, quæ foret de Madianitarum postulatis, perquisivit. Deo autem ei obstando, ad legatos revertitur, præ se ferens alacritatem et studium obsequendi illorum precibus votisque, illis vero subjiciens Deum voluntati ipsius resistere, qui se ad tantam celebritatem vera loquendo prædicandoque perduxerit. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipsum venire postulavit, Deo carissimum esse atebat, simulque suadebat ut hanc ob causam ad illos redirent solum quas cum Israelitis agant inimicitias. Quum hæc dixisset, legatos dimisit.

3. Madianitæ vero, instante adhuc magis Balaco et enixe rogante, alteram ad Balamum legationem mittunt. Atque ille, studens istorum voluntati morem gerere, Deum consuluit. Deus autem, indignatus quod tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero haud suspicatus Deum hoc non serio jussisse, cum legatis una profectus est. At dum iter faceret, in loco quodam angusto, maceria utrinque sepiente, ei occurrit Dei angelus, atque asina, qua vehebatur Balamus, sentiens Dei spiritum venientem, cum Balamo de via declinavit ad alterum septum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offensione pedis ad maceriam læsus. Quum autem instante angelo asina percussa succubisset, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injustum increpuit, quod quum prioribus ministeriis nihil habuerit de ipsa querendum, nunc vero plagas infligat, non intelligens se jam Dei consilio inhiberi quominus iis, ad quas properaret, inservire posset. Dum vero ille voce humana asinæ attonitus turbatusque constitit, manifesto ejus in conspectum se dedit angelus, ipsumque reprehendit ob asinam verberibus multatam, quod in culpa non esset jumentum, sed ipse obstaret ei contra Dei sententiam iter facienti. Balamus autem perterritus redire voluit, sed Deus eum ad pergendum, quo instituerat, impulit, præcipiens ut quicquid ei in mentem subjecerit, id Balaco significaret.

4. Et ille quidem; postquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum castra oculis perlustraret. Ipse etiam rex præsto erat, ut valem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminente, qui a castris Hebræorum stadiis sexaginta aberat. Ille autem, quum eos vidisset, regi mandavit ut septem aras exstrueret, et totidem tauros et arieles adduci curaret. Quumque rex e vestigio ista subministrasset, holocausta immolat, ut Israelitarum fugam significari perspicere. Quo facto ita loquutus est: « iste cui Deus et dedit immensa bonorum copia et abun-
 116 « dantia frui, et in omnibus suæ providentiæ auxilio ductu-

« ἡγεμόνα τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπένευσεν. Ὡς οὐδὲν
 « ἐστὶν ἀνθρώπειον γένος, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζή-
 « λωσιν ἐπιτηδεύματων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας
 « ὑμεῖς ἀμείνους κριθήσεσθε, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῶν
 5 « ταῦτα καταλείψετε, Θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους
 « ἐφορώντος καὶ ὄθεν ἂν γένοισθε πάντων εὐδαιμονέ-
 « στεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντος. Ἰὴν τε οὖν,
 « ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἐστείλε, καθέζεσθε, δουλεύουσιν
 « αἱ παισὶν ὑμετέροις, καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν κλέους ἐμ-
 10 « πλησθῆσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. Ἀρκέσετε δὲ
 « τῷ κόσμῳ παρασχεῖν ἐκάστη γῆ τῶν ἀφ' ὑμετέρου γέ-
 « νους οἰκήτορας. Θαυμάζετε τοίνυν, ὦ μακάριος
 « στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε.
 « Ἀλλὰ τῶν νῦν ὑμῶν ὀλίγων ἡ Χαναανά χωρήσει γῆ,
 15 « τὴν δ' οἰκουμένην οἰκητήριον δι' αἰῶνος ἵστε προκει-
 « μένην ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἐν τῇ νήσοις καὶ κατ'
 « ἡπειρον βιοτεύσετε ὅσον ἐστὶν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς
 « ἐν οὐρανῷ. Τοσοῦτοις δὲ οὖσιν οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ
 « θεῖον ἀφρονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χο-
 20 « ρηγῶν, νίκην δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ, εἰ παῖδας
 « ἐχθρῶν ἔρωσ τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι καὶ θρα-
 « συνθεῖεν ὥστε εἰς ὄπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλ-
 « θεῖν. Οὐ γὰρ ἂν ὑποστρέψειεν ἐτι ὁ νικηφόρος, οὐδ'
 « ὥστε παῖδας εὐφραῖναι καὶ γυναῖκας. Τοσοῦτον ὑμῖν
 25 « εὐανδρίας τὸ περιόν ἐκ Θεοῦ προνοίας ἀνήρτηται,
 « ὅ καὶ τὰ περιττὰ μειοῦν ἰσχύς καὶ τὰ λείποντα δι-
 « δόναι. »

ε'. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν, οὐκ ὦν ἐν ἑαυτῷ,
 τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. Τοῦ δὲ
 30 Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ παραβαίνειν αὐτῶν τὰς
 συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι διωρεῶν
 παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ
 κατάρβη τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μα-
 καριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· « ὦ Βάλακε, φησί,
 35 « περὶ τῶν ὄλων λογιζῇ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναι τι
 « περὶ τῶν τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν, ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ
 « Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἅς βούλεται τοῦτο
 « καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδόντων ἀφίησιν. Ἐγὼ δὲ
 « μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ Μαδιανῖται δεηθέντες
 40 « ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγάγατε καὶ δι' αὐτὴν ἀφίξιν
 « ἐποίησάμεν, ἣν τέ μοι δι' εὐχῆς μηδὲν ἀδικῆσαι σου
 « τὴν ἐπιθυμίαν· κρείττων δὲ ὁ Θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζε-
 « σθαι διεγνώκειν. Παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώ-
 « σκειν περὶ τῶν ἀνθρωπιῶν παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες,
 45 « ὥστε μὴ ταῦθ' ἀπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιά-
 « ζεσθαι δὲ τὴν ἐκείνου βούλησιν. Οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν
 « ἐτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. Ἐγὼ
 « γοῦν τὸν στρατὸν τοῦτον οὐτ' ἐπαινέσαι προὔθεμην
 « οὐτ' ἐφ' οἷς τὸ γένος αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς ἐμχαλῆ-
 50 « σατο διελθεῖν. Ἀλλ' εὐμενὴς αὐτοῖς οὗτος ὧν καὶ
 « σπεύδων αὐτοῖς εὐδαιμόνα βίον καὶ κλέος αἰώνιον
 « παρασχεῖν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο.
 « Νῦν δὲ (χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ διὰ σπουδῆς ἐστί
 « μοι καὶ Μαδιανῖταις, ὧν ἀπώσασθαι μοι τὴν ἀξίωσιν

que gaudere voluit. Certe nulla usquam terrarum gens
 « est, quæ vobis virtute et rerum optimarum honestarum-
 « que studio par similisve habebitur : atque ista liberis,
 « qui majoribus suis prælucebut, relinquetis, Deo vos
 « solos hominum respiciente, eaque vobis larga manu sup-
 « peditante, unde omnium quos sol aspicit felicissimi esse
 « possetis. Istam itaque regionem, ad quam vos misit, obti-
 « nebitis, posteris vestris in æternum servitutam, eorumque
 « nominis gloria replebitur terra universa simul et mare.
 « Satis quidem eritis mundo, ut unaquæque orbis pars suos
 « vestra ex progenie habeat incolas. Est ideo ut miremini,
 « o beate exercitus, quod ex uno parente in tantam crevistis
 « multitudinem. Quin vos jam non adeo multos terra
 « capiet Chanaanæ, orbem vero terrarum scitote vobis in-
 « perpetuum fore habitaculum ; pluresque numero, quam
 « sunt stellæ cælestes, per insulas pariter ac continentem
 « vitam agetis. Et quum tot tantique fueritis, non defati-
 « gabitur Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam
 « largiendo, bello vero victoriam et imperium, si vobiscum
 « dimicandi desiderio capiantur inimici atque ita efferantur,
 « ut ad arma manusque conserendas vos provocent. Non
 « amplius enim cum victoria revertentur, nec ut inde
 « lætitiā capiant liberi et uxores. In tantum eam, qua
 « polletis, fortitudinem providentia sua Deus exulit,
 « qui potest et quod superest minuire et quod deest sup-
 « plere. »

5. Et ille quidem talia vaticinatus est, extra se raptus,
 spiritusque Dei instinctu ad ea concitatus. Balaco autem
 hæc indigne fereute, ipsumque legem violare clamitante,
 qua eum magnis muneribus a sociis acceperit ; nam quum
 venisset diras hostibus imprecatum, eum laudasse illos
 et mortalium beatissimos prædicasse : « o Balace, inquit,
 « rebus omnibus rite perpensis num existimas in nobis si-
 « tum esse quid dicamus aut taceamus, quum nos Dei spi-
 « ritus occuparit? voces enim ille quascunque vult et sermo-
 « nes emittit, nobis non sentientibus. Equidem et ego
 « illorum bene memini, quorum cupientes vos et Madianitæ
 « magno studio me huc adductum voluistis, eaque causa
 « veni : atque id in votis habui ut in omnibus tuo desiderio
 « satisfacerem. Sed in iis Deo cedere necesse erat, quibus
 « gratificari vobis constitueram. Nam infirmi plane sunt
 « qui aliquid futuri de rebus humanis suo ex ingenio volunt
 « prænoscere, ut non ista, quæ menti suggerit Deus, elo-
 « quantur, sed contra illius voluntatem nitantur. Quum
 « primum enim pectus afflatu divino concitatur, nihil am-
 « plius nostrum inde promittitur. Mihi siquidem non erat
 « in animo aut exercitum hunc laudibus extollere, aut bona
 « ista recensere quibus Deus progeniem illorum impertire
 « cogitavit. Quum enim illis benignus sit et modis omnibus
 « agat ut eos vita beata et gloria donet immortalī, mihi ver-
 « borum istorum auctor fuit, fecitque ut ad illius volunta-
 « tem loquerer. Nunc vero (nam et huic maxime studeo
 « ut tibi atque Madianitis rem gratam faciam, quorum

« οὐκ εὐπρεπές) φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὐθις ἐγείρου-
 « μιν καὶ θυσίας ταῖς πρὶν παραπλησίας ἐπιτελέσωμεν,
 « εἰ πείσαι τὸν Θεὸν δυνήσθην ἐπιτρέψαι μοι τοὺς ἀν-
 « θρώπους ἀραῖς ἐνδῆσαι. » Συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βα-
 5 λάκου δις μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τὰς κατὰ
 τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀράς· θύσας δὲ καὶ τρίτον, ἄλλων πάλ-
 λην ἀνσταθέντων βωμῶν, οὐδὲ τότε μὲν κατηράσατο
 τὰς Ἰσραηλίταις, πεσὼν δ' ἐπὶ τὸ στόμα πάθη πρού-
 λεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀ-
 10 γιολογώταταις, ὧν ἐνίας οὐδ' οἰκίσθαι πῶς συνέβαινε
 τὴν ἀρχὴν, ἃ τε καὶ προὔπηρξεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρό-
 νως γινόμενα τοῖς ἀνθρώποις διὰ γῆς ἢ διὰ θαλάσσης
 εἰς μνημὴν τὴν ἐμὴν ἐξ ὧν ἀπάντων τέλος λαβόντων
 ὅποιον ἐκεῖνος προείπε τεκμαίροιτ' ἂν τις ὅτι καὶ ἔσταιτο
 15 πρὸς τὸ μέλλον.

ζ'. Βάλακος δ' ἀγανακτῆσας ἐπὶ τῷ μὴ κατηράτους
 γενέσθαι τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον
 μηδεμίαν τιμὴν ἀξιώσας. Ὁ δ' ἀπὼν ἤδη κάπνι τῷ πε-
 ριστῶν τὸν Εὐφράτην γενόμενος, τὸν τε Βάλακον μετα-
 20 πεμφόμενος καὶ τοὺς ἀρχοντας τῶν Μαδιανιτῶν, « Βά-
 « λακε, φησὶ, καὶ τῶν Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ γάρ
 « μιν καὶ παρὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ
 « μὲν Ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρὸς παντελὲς καταλά-
 « σοι, οὐτ' ἐν πολέμῳ, οὐτ' ἐν λοιμῷ καὶ σπάνει τῶν ἀπὸ
 25 « γῆς καρπῶν, οὐτ' ἄλλῃ τις αἰτία παράλογος διαφθείρει.
 « Πρόνοια γάρ ἐστιν αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντός
 « κακοῦ καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἔασι τοιούτον πάθος ἐλ-
 « θεῖν, ὅφ' οὐ καὶ ἀπὸλοιτο πάντες· συμπεσοὶ δ' ἂν αὐ-
 « τοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὅφ' ὧν ταπεινωθῇαι δο-
 30 « κῶντες εἴτ' ἀνθήσουσιν ἐπὶ φόβῳ τῶν ἐπαγαγόντων
 « αὐτοῖς τὰς βλάβας. Ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βρα-
 « χὺν καίρῳ κατ' αὐτῶν κερδᾶναι ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν
 « αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. Τῶν θυγατέρων τὰς
 « μάλιστα· εὐπρεπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὴν
 35 « τῶν ὁρώντων σωφροσύνην ἱκανὰς διὰ τὸ κάλλος, ἀ-
 « σκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ μέλλον εὐπρε-
 « πές, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ ἐκεῖνων στρατο-
 « πέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν
 « προστάζατε. Ἐπειδὴν δὲ χειρωμένους ὁρώσι ταῖς
 40 « ἐπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν, καὶ παρακαλούντων μέ-
 « νειν, μὴ πρότερον ἐπινευσάτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν
 « αὐτοὺς ἀρέντας τοὺς πατρώους νόμους καὶ τὸν τούτους
 « αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν Θεὸν τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωα-
 « βιτῶν σέβωσιν. Οὕτω γὰρ αὐτοῖς τὸν Θεὸν ὀργισθή-
 45 « σέσθαι. » Καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ὤχετο.

ζ'. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμφάντων τὰς θυγατέρας
 κατὰ τὴν ἐκεῖνον παραίνεσιν, οἱ τῶν Ἑβραίων ἀλίσκον-
 ται νέοι τῆς εὐπρεπείας αὐτῶν, καὶ παραγενόμενοι εἰς
 λόγους αὐταῖς παρακάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τῆς τοῦ
 50 κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως μηδ' ἐκ τῆς τοῦ πλησιάζειν
 συνηθείας. Αἱ δ' ἄσμενως δεξάμεναι τοὺς λόγους συν-
 ἔσαν αὐτοῖς. Ἐνδυσάμεναι δ' αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐ-
 τὰς ἔρωτι καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης περὶ ἀπαλ-

« preces laud fas est mihi repudiare) age, alias aras eriga-
 « mus, sacra, similiter ac ante, faciamus, si forte Deum
 « flectere possim, ut execrationibus hoc genus hominum
 « devovere liceat. » Cumque Balacus id fieri permisisset,
 his sacra facienti Deus non annuebat ut Israelitas diris
 prosequeretur, sacrisque tertium factis, aliis rursus aris
 erectis, ne tum quidem execrabatur Israelitas, sed in
 faciem primum se sternens prædixit quæ calamitates re-
 gibus et urbibus clarissimis, quarum quasdam tum ne
 habitari quidem contigit, essent eventuræ, et quæ supe-
 rioribus sæculis hominibus terra marique acciderint usque
 ad nostram ætatem. Et quum hæc omnia convenienter
 ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere quod in reli-
 quum tempus alia similiter eventura sint.

6. Balacus autem indignatus, quod sibi Israelitas diris
 non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille
 vero jam digrediens, quum in eo esset ut Euphratem trajice-
 ret, accito Balaco et principibus Madianitarum, « Balace, in-
 « quit, et vos qui adestis Madianite, (oportet enim me vel
 « præter Dei voluntatem a vobis gratiam inire,) Hebræorum
 « quidem genus nunquam funditus peribit, nec bello, nec
 « peste, nec inopia terræ fructuum, nec alio casu inopinato
 « delebitur. Dei enim providentiæ interest eos ab omni
 « malo servare, neque sinere ut ejusmodi clades eis
 « obveniat qua omnes interituri sunt. In mala autem non-
 « nulla et calamitates ad breve tempus incident, a quibus
 « licet deprimi humique affligi videantur, postea tamen re-
 « florescent, ad formidinem eorum qui damna illis intu-
 « lerant. Vos autem, si aliquantisper de illis victoriam re-
 « portare velitis, voti eritis compotes, modo de mea
 « sententia feceritis. Filiarum formosissimas, quæ pul-
 « critudine sua insipientium modestiam expugnare et vin-
 « cere possent, ad summam elegantiam cultas et ornatas
 « mittite, ut ante castra eorum obversentur, atque jubete
 « ut juvenibus complexus expetentibus faciles se præbeant.
 « Ubi vero cupidine captos et irretitos viderint, fugam si-
 « mulent, et obsecrantibus ut maneant non prius annuant
 « quam iis persuaserint ut, relictis patriis legibus et cultu
 « Dei a quo eas acceperint, Madianitarum et Moabitarum
 « deos colant. Sic enim succensebit iis Deus et irasce-
 « tur. » Et ille quidem, quum hæc suggessisset, abiit.

7. Madianitis vero, sicut ille monuerat, filias mittenti-
 bus, Hebræorum juvenes illarum forma et venustate ca-
 piuntur; et in colloquium venientes enixe petebant ne sibi
 ex earum pulcritudine et familiari cum illis consuetudine
 voluptatem invideant. Illæ quidem libenter hæc verba
 accipientes eis consenserunt. Quum autem amore illaqueatos
 vinctosque tenerent *puellæ* et cupidine vehementer flagran-
 tes *viderent*, decelere parabant. Tum juvenes, dum in

λαγὴν ἐγίνοντο. Τοὺς δ' ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαθε, καὶ λιπαροῦντες ἐνέκειντο μὴ σπᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἰσομένας αὐτοὶ μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδειχθῆσομέν-
 5 νας πάντων ὧν ἐπῆρχεν αὐτοῖς. Ταῦτα δὲ ὁμνῶντες ἔλεγον καὶ τὸν Θεὸν μεσίτην ὧν ὑπισχυοῦντο ποιού-
 μενοι, δακρύοντές τε καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλπεινούς
 ταῖς γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. Αἱ δ' ὥς δεδου-
 λωμένους αὐτοὺς κατενόησαν καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνη-
 10 θείας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν.

ἦ'. « Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι νεανιῶν, οἴκοι τε εἰσι πα-
 « τῶροι καὶ κτήσις ἀγαθὴν ἀφρονος καὶ ἡ παρὰ τῶν
 « γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὐνοία καὶ στοργή. Κατ'
 « οὐδενὸς τούτων πόρον ἐνθάδε διήκουσαι ἡμεῖς εἰς
 15 « ὁμιλίαν ἤκομεν, οὐδ' ἐμπορευσόμεναι τὴν ὄραν τοῦ
 « σώματος προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν, ἀλλ'
 « ἀνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι τοιούτοις
 « ἡμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεομένους ἐπέστημεν. Καὶ
 « νῦν, ἐπεὶ πατέρ πρὸς ἡμᾶς φιλοστόργως ἔχειν καὶ λυ-
 20 « πείσθε μελλουσῶν ἀναχωρεῖν, οὐδ' αὐταὶ τὴν δέησιν
 « ὑμῶν ἀποστρεφόμεθα, πίστιν δ' εὐνοίας λαβοῦσαι,
 « τὴν μόνην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν
 « τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὥς γαμεταὶ διανύσαι. Δέος γάρ
 « μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες ἐπειθ'
 25 « ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς.
 « Συγγινώσκειν τε ταῦτα φυλαττομέναις ἤξουσιν. » Τῶν
 δ' ἦν βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων καὶ πρὸς
 μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς πόθου, « ἐπεὶ
 « ταῦτα, ἔρρασαν, ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ
 30 « βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθε, ὥς καὶ τὰς
 « τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ
 « τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν καὶ
 « θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. Καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γέ-
 « νοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας πατέρ πρὸς
 35 « ἡμᾶς καὶ τῆς ἰσομένης ἡ τὸ τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν θεοὺς
 « προσκυνεῖν. Μέμψαιτο δ' ἂν οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς ἣν
 « ἀφῆχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προστρέποισθε, καὶ
 « ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-
 « τας, τοὺ δ' ὑμετέρου πρὸς μηδέναν τοιούτου τυγχάνον-
 40 « τος. » Δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἡ ταῦτα πᾶσιν ἡγεῖσθαι
 ἡ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι κατὰ
 τοὺς ἰδίους νόμους.

θ'. Οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέ-
 γεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς
 45 εἰς ἃ προεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε
 πλείονας εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον
 τὸν ἐπιγῶριον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθύμενοι, ξενι-
 κοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ πάντα εἰς ἡδονὴν τῶν
 γυναικῶν ἐπὶ τούναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευσε
 50 ποιοῦντες διετέλουν, ὥς διὰ παντὸς ἡδὴ τοῦ στρατοῦ
 τὴν παρανομίαν χωρεῖν τῶν νέων καὶ στάσιν αὐτοῖς
 πολλὴ χεῖρ τῆς προτέρας ἔμπεισιν, καὶ κίνδυνον παν-
 τελοῦς τῶν ἰδίων ἐπισμῶν ἀπωλείας. Ἀπαξ γάρ τὸ

eo erant mulieres ut abirent, gravis moeror occupabat,
 precibusque supplicibus instabant ne eos desererent, sed
 conjuges illis futuras et facultatum suarum omnium dominæ
 secum manebant. Insuper et hæc jurisjurandi religione fir-
 mabant, Deum promissorum testem sponsoremque invo-
 cando, lacrimisque et modis omnibus agendo ut eas ad mi-
 serationem flecterent. Illæ vero, ut eos suis libidini sub-
 jectos et consuetudine sua firmiter devinctos animadverte-
 runt, ad illos verba facere cœperunt.

8. « Nobis juvenum optimi, lares penatesque patrii sunt,
 « magnæque domi facultates, nec desunt nobis parentum
 « cognatorumque benevolentia et affectus. Imo nullius
 « istiusmodi rei inopia huc ad vobiscum colloquendum ve-
 « nimus, neque corporis formæ quæstum facturæ vobis
 « supplicibus aures adhibuimus, sed vos viros esse bonos
 « justosque reputantes, ut tali vos hospitalis amicitie gra-
 « tia donaremus, precibus vestris adductæ fuimus. Et
 « nunc, quoniam magno nostri amore vosmet teneri dicitis
 « et nobis digressuris tristitia afficimini, neque nos preces
 « vestras aversamur, sed quum eam benevolentie vestræ
 « fidem acceperimus, quæ sola nobis alicujus æstimari me-
 « reatur, libenter vobiscum ut legitimæ uxores vitam age-
 « mus. Jam enim periculum est ne, quum nostræ consue-
 « tudinis satiety vos ceperit, nos hinc cum injuria et
 « contumelia ad parentes nostros ablegentis. Atque ita nobis
 « ignoscere ista caventibus volebant. » Illis vero fidem
 quamcunque vellent se daturos pollicentibus, nihilque eis
 præ affectus magnitudine et amoris ardore contradicentibus,
 « quandoquidem, inquirunt, ita vobis visum est, et mori-
 « bus vitæque ab aliis diversissime utimini, ut et cibos vo-
 « bismet proprios, nec potum cum aliis communem habea-
 « tis, necesse est, si vultis nobiscum habitare, deos nostros
 « colatis. Nullum enim aliud signum erit præsentis vestræ
 « quam jactatis in nos benevolentie, aut futuræ pignus,
 « nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec vobis vitio
 « verti debeat, si deos terræ, in quam pervenistis, proprios
 « veneremini, præsertim quum nostri in honore sint omni
 « populo, vester vero apud neminem. » Oportere igitur
 illos dicebant aut eadem quæ omnibus aliis cultu perse-
 quenda existimare, aut alium terrarum orbem quærere,
 ubi soli ex legibus sibi propriis vitam instituant.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honestissima
 visa est hæc oratio : quo factum est ut illarum postulationi
 concedentes leges patrias violarent. Et quum plures deos
 esse existimarent, illisque gentium istarum ritu sacrificare
 decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur, atque omnia
 in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, dein-
 ceptis faciebant : ut jam per totum late exercitum serperet
 juvenum insolentia, et seditio priore pejor glisceret, peri-
 culumque esset ne patria instituta penitus in desuetudinem
 abirent. Juventus enim, degustatis semel peregrinis nuo-

νόν γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως αὐτὸν ἐπεφορεῖτο, καὶ εἰ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς ἐπιπραινέας ἦσαν, συνδιεφθείροντο.

ι'. Καὶ Ζαμβρίας ὁ τῆς Συμεωνίδος ἡγούμενος φυλάξης, Χοσβίξ συνὼν Μαδιανιτῶν, Σούρου θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστεύοντος ἀνδρός, κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν Μωϋσεὶ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γενησόμενον, ἐθεράπευεν αὐτὴν, οὐ θύων τὰ πάτριζ καὶ γάμον ἡγμένος ἀλλόφυλον. Ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, δέισας Μωϋσῆς μὴ γένηται τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαόν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν περιστῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους, ἔλεγε δὲ ὡς οὐκ ἔστιν ὁρῶν οὔτε αὐτῶν οὔτε πατέρων τὴν ἡδονὴν προσηύχσαντες τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κατὰ τοῦτον βιοῦν προσήκειν δὲ, ὡς ἐστὶ καὶ καλῶς αὐτοῖς ἂν ἔχειν, μεταβάλλεσθαι, τὴν ἀνδρείαν ὑπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἶκιναι ταῖς ἐπιθυμίαις εἶναι. Πρὸς τοῦτοις δὲ οὐδ' εὐλόγον ἔφρασκε σωφρονήσαντων αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παραινέειν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς ἐνδείας δι' εὐπορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν καὶ εἰς μετάνοιαν ἀπάγειν ὧν ἔπραττον.

ια'. Ἀναστὰς δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, « ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶι νόμοις οἷς αὐτὸς ἐσπούδακας, ἐκ τῆς τούτων συνηθείας τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχήμενος, ἐπεὶ, μὴ τοῦτον αὐτῶν ἔχοντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἦδη κεκολασμένος ἔγνων ἂν οὐκ ἐκπαρalogίστους Ἑβραίους. Ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλουθον ᾗς σὺ προστάτεις τυραννικῶς λάθοις. Οὐ γὰρ ἔλλο τι μέγχι νῦν ἢ προσχῆματι νόμων καὶ τοῦ Θεοῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν δὲ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατὰ τὸν βίον αὐτεξούσιον, ὁ τῶν ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσπότην οὐκ ἔχοντων. »

ιβ'. Χαλεπώτερος δ' ἂν οὗτος Αἰγυπτίων Ἑβραίους γέναιτο, τιμωρεῖν ἀξίων κατὰ τοὺς νόμους τὴν ἐκάστου πρὸς τὸ κεχρισμένον αὐτῷ βούλησιν. Πολλὸ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένους τὰ παρ' ἐκάστοις δημολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι προηρημένους, καὶ κατὰ τῆς ἀπάντων δόξης ἰσχυράν τὴν σεαυτοῦ κατεσκευακῶς ἀτοπίαν. Ἐγὼ δ' ἂν στεροίμην ἐκείνους ὧν πράττω νυνί, εἰ κρίνας ἀγαθὰ ταῦτα, ἐπειτα περὶ αὐτῶν δημολογεῖν ἐν τούτοις ὀκνήσαιμι. Γύναιον τε ξενικόν, ὡς φῆς, ἡγμαι, (παρ' ἐμαυτοῦ γὰρ ἐκώσθι τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προσέβην,) θῶ τε θεοῖς οἷς θεῖν μοι νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ἦν, τὴν διὰν ἐξ ἐνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς ἀνερρηχότα χαρεῖν τ' ἂν οὐδεὶς κυριώτερον αὐτὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τῆς ἐμῆς ἀποφαινόμενος. »

ιδ'. Τοῦ δὲ Ζαμβρίου ταῦτα περὶ ὧν αὐτὸς τε ἡδίσκει καὶ τῶν ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, ὁ δὲ τοῦ μέλλοντος καὶ τὸν νομοθέτην δὲ ὁρῶν μὴ

ribus, inexplabili desiderio in eos ferebatur : et si qui primorum populi ob majorum virtutem illustres exstiterunt, mali hujus contagione et ipsi afflabantur.

10. Quin et Zambrias, Symeonidis tribus princeps, qui consueverat Chosbiae Madianitidi, Suris filiae, gentis istius dynastae, jussus a muliere ut contemptis Moysis placitis sui ad arbitrium se componeret, illi obsequutus est, sacra more non patrio faciens, et uxore ducta alienigena. Quum vero res ita se haberent, Moyses, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim accusavit, nolens eos in desperationem adducere, qui, modolaterent, ad sanitatem redire poterant. Dicebat autem ut ea patrarent, quae et ipsis et majoribus in dedecus cedant et opprobrium, quod voluptati indulgere maluerint quam Deo servire vitamque ad ejus praescriptum agere : oportere tamen, ut et adhuc ipsis bene sit, poenitentiam agere, istud demum fortitudinem esse existimando, non ut legibus vim inferant, sed ut cupiditates pravas compescant. Praeterea autem absurdum esse aiebat, quod, quum in deserto modeste vixissent, nunc bonis circumfluentes supra modum insanirent, et quae per inopiam essent adepti per affluentiam perditum irent. Et ille quidem, haec iis subjiciendo, aetate minores in melius mutare conabatur, actorumque ad poenitentiam adducere.

11. Proxime autem quum surrexisset Zambrias, « sed tu quidem, inquit, o Moyses, utere legibus quibus ipse studium adhibuisti et plurimum firmitatis ac roboris ex consuetudine dedisti : nam hoc nisi ita se habuisset, saepe jam poenas luisses et haud tutum esse verba dare Hebraeis didicisses. Me certe his, quae tu tyranni more imperas, obsequentem non habebis. Non enim aliud quidquam hactenus quam, sub legum ac religionis praetextu, nobis quidem servitutem, libimet vero dominatum malis artibus adstruisti, voluptatem nobis et ad arbitrium vivendi libertatem adimens, quae liberorum sunt et nullius sub imperio degentium. Hebraeos sane gravius quam Aegyptii premet qui ad leges exigere et punire voluerit quicquid voluntati nostrae quique morem gerentes fecerimus. Multo autem tui justius poena afficiaris, quando quidem tibi in animo fuit abolere quae omnium consensu erant approbata, atque ita hoc comparavisti, ut, contra quam alii sentiunt universi, tua valeret absurditas. Ego vero merito privarer qua nunc utor sorte, si recta haec esse judicans postea de iis coram confiteri me pigeret. Et mulierem peregrinam, ut ais, uxorem duxi, (accipias enim a me ipso facta mea, ut ab homine libero ; neque enim in animum induxi ut laterem,) et sacra diis facio, quibus sacra facere mihi lex est, aequum esse existimans a multis et plurimorum consensu mihi veritatem comparere, et non sicuti sub tyrannide vivere, in uno vitae lotius spem omnem reponendo. Neque erit cur quis lateatur, qui meis in rebus me ipso plus arbitrii se habere ostenderit. »

12. Quum autem haec Zambrias de iis, quae ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod sollicitus quidem esset metu de futuris, legis-

πραιτέρω τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ προαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀν-
 τικρῦ διαμάχης θελήσαντα· περίστατο γὰρ μὴ πολλοὶ
 τῆς καὶ τῶν λόγων ἀσελγείας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι
 ταραῶσι τὸ πλῆθος· καὶ διαλύεται μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ
 5 σύλλογος. Προεληλύθει δ' ἂν ἐπὶ πλεῖον ἢ τοῦ κακοῦ
 πείρα, μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύ-
 τῆς αἰτίας. Φινεέσης, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα τῶν νεωτέρων
 κρείττων καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι πολλὸν τοὺς ἡλι-
 κιώτας ὑπερέχων, (Ἐλεαζάρου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς
 10 ἦν, Μωϋσέως δὲ ἀδελφοπαίδος υἱός,) περιαλγῆσας τοῖς
 πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέ-
 ραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τῆς ἀδείας, ἔργῳ τὴν δι-
 κην αὐτῶν εἰσπράξασθαι διαγνούς, καὶ κωλύσαι διαβῆ-
 ναι τὴν παρανομίαν εἰς πλείονας, τῶν ἀρξαμένων οὐ
 15 κολαρομένων, (τόλμῃ δὲ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία
 τοσοῦτον προὔγων, ὥς μὴ πρότερον, εἰ τινι συσταῖ
 τῶν δεινῶν, ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ
 νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν,) ἐπὶ τὴν τοῦ Ζαμβρίου
 σκηνὴν παραγενόμενος αὐτὸν τε καίον τῇ ῥομφαίᾳ καὶ
 20 τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. Οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρε-
 τῆς ἀντιποιήσις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενό-
 μενοι τῆς Φινεέσου τόλμης ἀνῆλθον τοὺς ἐπὶ τοῖς
 ὁμοίοις Ζαμβρίου τὴν αἰτίαν εἰληφότες. Ἀπολλύνται
 μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῆς τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν
 25 παρανομησάντων. Ἐφθάρσαν δὲ πάντες καὶ λοιμῶ,
 ταύτην ἐνοκλήσαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὴν νόσον· ὅσοι
 τε συγγενεῖς ὄντες, κωλύειν θέον, ἐξώτρυνον αὐτοὺς ἐπὶ
 ταῦτα, συναδικεῖν τῷ Θεῷ δοκοῦντες, ἀπέθνησκον.
 Ἀπόλλυντο μὲν οὖν ἐκ τῶν τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους
 30 τετρακισχιλίων καὶ δισμυρίων.
 ιγ'. Ὑπὸ δὲ ταύτης παροξυνθείς τῆς αἰτίας Μωϋσῆς
 ἐπὶ τὸν Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε·
 περὶ ὧν τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μετὰ μικρὸν ἀπαγγελοῦ-
 μεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον ὁ παρελπίμενος· δίκαιον
 35 γὰρ ἐπὶ τούτῳ τὴν τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελ-
 θεῖν ἀνεγκωμιαστον. Τὸν γὰρ Βάλαμον (παραλη-
 φθέντα ὑπὸ τῶν Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπαράσῃται τοῖς
 Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν οὐ δυνήθεντα θεία προνοία,
 γνώμην δ' ὑποθέμενον, ἥ χρησαμένον τῶν πολεμίων
 40 ὀλίγου τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ἐπιτη-
 δεύμασι, νοσησάντων δὲ τινων περὶ ταῦτα) μεγάλως
 ἐτίμησεν ἀναγράφας αὐτοῦ τὰς μαντείας. Καὶ παρὸν
 αὐτῷ σφετερίζασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδύσα-
 σθαι, μηδενὸς ἂν γενομένου μάρτυρος τοῦ διελέγοντος,
 45 ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνη-
 μῆς ἡξίωσε. Καὶ ταῦτα μὲν ὥς ἂν αὐτοῖς τισὶ δοκῇ,
 οὕτω σκοπεῖτωσαν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Μωϋσῆς δὲ ἐπεὶ ὧν καὶ προείπομεν ἐπὶ τὴν Μα-
 διανιτῶν γῆν ἐπέμπε στρατιάν, τοὺς πάντας εἰς δισχι-
 50 λίους καὶ μυρίους, ἐξ ἐκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν
 ἐπιλεξάμενος, στρατηγὸν δ' αὐτῶν ἀπέδειξε Φινεέσην,
 οὐ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, φυλάξαντος τοῖς

latorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle con-
 tendere, ne hominem insolentem magis irritaret: metuebat
 enim *Moses*, ne multi, ad verborum illius intemperantiam
 sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita
 quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali
 vis serpsisset, nisi sublatus fuisset *Zambrias* hujusmodi ex
 causa. *Phineeses*, vir cetera juventutis facile princeps, pa-
 trisque dignitate omnium ejusdem ætatis eminentissimus,
 (*Eleazari* enim pontificis erat filius et *Mosis* ex fratre
 nepos,) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrarat *Zam-*
brias, et, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus
 cresceret insolentia, supplicium manu sua ab eo volens
 exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum
 inulti essent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi ma-
 gnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non
 prius, quum periculum aliquod aggredi constitueret, ab eo
 desisteret, quam illud expugnasset et victoriam de eo re-
 portasset,) *Zambriam*, in tentorium ejus ingressus, pari-
 ter ac *Chosbiam* lanceæ ictu interemit. Juvenes autem
 omnes, qui virtutis aliquid sibi vindicarent et honestatis
 studio tenerentur, *Phineesis* fortitudinis exemplo accensi,
 ejusdem cum *Zambria* criminis reos interfecerunt. Multi
 itaque illorum, qui leges violarant, horum egregia virtute
 perempti sunt. Peste autem *reliqui* omnes perierunt, Deo
 hunc illis morbum innittente: et quotquot e cognatis, qui
 quum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, a Deo
 pro sceleris sociis habiti, pariter sublati erant. Mortui
 sunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti
 quattuor hominum millibus.

13. Hæc autem causa fuit cur *Moses*, ira incitatus, ad
Madianitas internecione delendos exercitum misit. De
 qua expeditione mox verba faciemus, quum prius istud, a
 quo digressi sumus, narrando ad finem perduxerimus: nam
 par esse arbitror ut legislatoris hac in re consilium non præ-
 tereamus sine laude. *Balamum* enim (qui a *Madianitis*
 accitus ad *Hebræos* execrandos, et Dei quidem providen-
 tia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo secius tamen tale
 consilium dedit, ut, hostibus eo usis, parum abfuerit quin
 populus universus suis de religione studiis depravaretur,
 quibusdam vana de iis opinione infectis) magno dignatus
 est honore, quod scriptis mandarit ejus vaticinia. Et quum
 ei licuisset omnem ex illis famam et gloriam sibi tribuere
 et privatim vindicare, præsertim quum nemo esset testis
 qui eum falsi arguere potuerit, illi testimonium perhibuit,
 ejusque memoriam literis consignavit. Sed hæc quisque,
 ut libuerit, ita consideret.

CAP. VII.

Moses autem, ob causas quas ante memoravi, in terram
Madianitarum misit exercitum, ad duodecim millia homi-
 num, pari ex unaquaque tribu numero delecto, ducemque
 ipsis præfecit *Phineesen*, cujus paulo ante meminimus.
 ut qui *Hebræis* leges suas conservaverit, et de *Zambria*

Ἑβραίοις τοὺς νόμους καὶ τὸν παρανομούντα τούτους
 Ζαμβορίαν τιμωρησάμενον. Μαδιανταὶ δὲ, προσηυ-
 μένοι τὸν στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὅσον οὐδέπω
 παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς ἐισβολὰς τῆς χώ-
 ρας, ἥ προσεδέγοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλίσάμενοι
 περιέμενον αὐτούς. Ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γε-
 νομένης, πίπτει τῶν Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον
 καὶ ἀριθμοῦ κρείττον, οἳ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες.
 Πέντε δὲ ἦσαν, Ὡεός τε καὶ Σούρης, ἔτι δὲ Ῥοβής
 10 τε καὶ Οὐρης, πέμπτος δὲ Ῥέκεμος, οὗ πόλις ἐπώνυμος
 τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς Ἀράβων ἐχουσα γῆς, καὶ μέχρι
 ὧν ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως
 τὸ ὄνομα Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἑλλήσι λε-
 γομένη. Τραπέντων δὲ τῶν πολεμιῶν, οἱ Ἑβραῖοι διήρ-
 15 πασαν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες
 καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖζιν ἅμα διαφθείραντες, μόνας
 τὰς παρθένους κτελίπον, τοῦτο Μωϋσέως Φινεΐση κε-
 λεύσαντος, ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν
 ἔφθονον· βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους,
 20 ἅς δὲ πεντακισχιλίους πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξή-
 κοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου
 ἱεπερόν τε πλῆθος κατασκευῆς ἥ κατ' οἶκον ἐχρῶντο·
 ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἀβροδίατοι σφόδρα ἐτύχα-
 νον. Ἠχθῆσαν δὲ καὶ παρθένοι περὶ δισχιλίας καὶ
 25 τρισμυρίας. Μωϋσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν τῆς μὲν
 ἑτέρας τὸ πεντηχοστὸν Ἐλεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱε-
 ρεῦσι, Λευίταις δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηχοστὸν μέρος,
 τὴν δὲ λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. Καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν
 εὐδαιμόνως, ἀφρονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γε-
 30 γνημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκυθρωποῦ ταύτης ἀπο-
 λαύειν ἐμποδιζόμενοι.

β'. Μωϋσῆς δὲ, γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον
 αὐτοῦ Ἰησοῦν καθίστησιν ἐπὶ τε ταῖς προφητείαις καὶ
 στρατηγῶν εἴ που δεήσει γενησόμενον, κελεύσαντος
 5 καὶ τοῦ Θεοῦ τούτω τὴν προστασίαν ἐπιτρέψαι τῶν
 πραγμάτων. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν
 περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, Μωϋσέως ἐκδι-
 δάσκωντος.

γ'. Κἀν τούτῳ δύο φυλαὶ Γάδου τε καὶ Ῥουβήλου
 10 καὶ τῆς Μανασσέτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων εὐ-
 δαιμονούντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, κοινολογησάμενοι
 παρεκάλουν τὸν Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς Ἀμοριτῶν
 παρασχεῖν, δορίκτετον οὖσαν· ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκή-
 ματα τρέφειν. Ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δέισαντας τὴν
 15 πρὸς Χαναναίους μάχην πρόφασιν εὐπρεπῆ τὴν τῶν
 βλαπμάτων ἐπιμέλειαν εὐρέσθαι, κακίστους τε ἀπε-
 κλίνει καὶ δειλίας εὐσχήμονα πρόφασιν ἐπινοήσαντας
 τούτους μὲν βούλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως διάγοντας, πάν-
 των τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αἰτου-
 20 μένην ὑπ' αὐτῶν γῆν, μὴ θέλειν δὲ, συναραμένους τῶν
 ἐπιυλίστων ἀγώνων, γῆν, ἣν διαβάσιν αὐτοῖς τὸν Ἰορ-
 δάνην ὁ Θεὸς παραδῶσιν ὑπέσχηται, ταύτην λαβεῖν,
 κατατρεφθέντους οὐς ἐκείνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους.
 (Ὁ δ' ὄρωντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεβί-

eas violante supplicium sumpserit. Madianitæ vero, præ-
 sentientes contra se movere exercitum et non longe abesse,
 copias suas colligunt; regionisque aditibus, ubi hostes ir-
 rupturos easce putabant, munitis, eos exspectabant. Quum
 autem venissent, et conserta esset pugna, tanta Madianita-
 rum cecidit multitudo quantam nec conjiciendo nec nume-
 rando consequi possumus, cunctique eorum reges. Quinque
 autem erant, Oeus et Sires, porro Robees et Ures,
 quintus vero Recemus, cui cognominis urbs in terra Ara-
 biæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine
 regis Arabici, qui eam condidit, Arceme vocatur, Græcis
 Petra dicta. Fusis fugatisque hostibus, regionem eorum
 diripuerunt Hebræi; multumque prædæ capientes, et incolas
 cum mulieribus interficientes, solis virginibus pepercerunt,
 quod hoc a Moyse in mandatis acceperat Phineeses. Qui
 cum exercitu incolumi rediit prædā opulentam agens,
 boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero sex-
 centa septuaginta quinque millia, asinorum autem sexa-
 ginta millia, vasorum denique aureorum et argenteorum
 vim ingentem, ad usum domesticum paratorum: nam ex
 opum magnitudine luxu disfluebant. Abductæ sunt etiam
 virginum circiter triginta duo millia. Moyses itaque præ-
 dā partitus, ejus quidem partem unam quinquagesimam
 Eleazaro dedit et sacerdotibus, Levitis autem alteram quin-
 quagesimam; quod vero reliquum fuit, populo distribuit.
 Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna
 esset honorum abundantia virtute parata, nulla tristitia mo-
 lestiæ eis inter fruendum oborta.

2. Moyses autem, jam ætate proventus, Jesum designa-
 vit, qui sibi in prophetæ et ducis, si opus foret, munis
 succederet, Deo ipso jubente ut summum rerum imperium
 ei deferret. Jesus etenim omnem juris divini pariter ac
 humani peritiam assequutus est, Moyse præceptore usus.

3. Per idem tempus duæ tribus, Gadis et Rubeli, et dimi-
 dia Manassitis, magno pecorum numero et aliis rebus abun-
 dantes, de communi consilio orant obsecrantque Moysen
 ut sibi extra sortem traderet terram Amoritidem, bello
 partam: gregibus enim alendis perquam accommodam
 esse. Ille vero auspiciatus eos prælia contra Chananæos
 metu detrectare, et pecorum curam ut honestum prætex-
 tum invenisse, ignavissimos eos appellat, et qui speciosum
 timiditati suæ prætextum excogitarint: velle quidem eos
 a labore vacuos luxu ætatem agere, quum *ceteri* omnes
 ærumnas pertulerint, ut terræ quas sitæ forent compotes: si-
 mul vero adire nolle reliquorum præliorum discrimina, ut
 terram a Deo Jordanem trajicientibus promissam caperent,
 devictis illis quos a nobis pro hostibus Deus haberi jusserat.
 Illi vero ducem gravius commotum videntes, justaque de

σθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογούντο, μὴ διὰ φόβον τῶν κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πο-
νεῖν μαλακίαν πεποισθῆναι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν
λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες εὐζῶνοι πρὸς τοὺς
6 ἀγῶνας καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιτο. Ἐτοίμους τε
ἔλεγον αὐτοὺς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων
καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτοῦ διδόντος, συναπιέναι
τῷ στρατῷ. Καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας
Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει
10 πάντας, συνεχώρει τὴν Ἀμωρίτιν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμ-
μαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ
πάντα. Λαβόντες οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν γῶραν, καὶ κτί-
σαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὰλλα
80 δὲ συμπεριάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς τὴν ἐμπόδιαν τοῦ πο-
νεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωϋσῆς τὰς δέκα πόλεις, τὰς
εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτῶ καὶ τεσσαράκοντα γενετσομένας,
ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόβῳ φευζομένοις,
καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιε-
20 ρεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε, μεθ' ὃν συνεχώ-
ρει τελευτήσαντα καθόδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν τοῦ
πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν
ὄρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε τὸν πεφονευχότα· ἐτέρῳ
δὲ οὐκ ἐπιτέτραπτο. Αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς
25 ἀποδοδειγμέναι ἦσαν αἶδε· Βόσorra μὲν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις
τῆς Ἀραβίας, Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ
Γαυλανθὲν ἐν τῇ Βατανειάδι. Κτησαμένους δ' αὐτῶν
καὶ τὴν Χαναναίων γῆν, τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἐμελλον
ἀνατεθῆσθαι τῶν Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς
30 κατοικισμὸν, Μωϋσέως ἐπιστειλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων
τῆς Μανασσιτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων μὲν ὡς τεθνή-
κοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ Ὀλοφάντης ὄνομα,
παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἀρσενας, θυγατέρας μὲντοι,
35 καὶ πυθομένων εἰ τούτων δ' κλῆρος ἔσοιτο, φησίν, εἰ
μὲν μέλλουσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τοῦ
κλήρου πρὸς αὐτοὺς ἀπιέναι, εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντό
τισι φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρὶα φυλῇ καταλι-
πεῖν. Καὶ τότε μένιν ἐκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ
40 διετάξατο.

ΚΕΦ. Η'.

Τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρὰ τριάκονθ' ἡμέρας
συμπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ
συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβιλῇ, φοινικόφυτον
δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ παντὸς λέγει
45 τοιάδε.

β'. « Ἄνδρες συστρατιῶται καὶ τῆς μακροῦς κοινωνοῖ
« ταλαιπωρίας, ἐπεὶ, τῷ Θεῷ δοκοῦν ἡδῇ, καὶ τῷ
« γῆρα χρόνον ἐτῶν εἰκοσι καὶ ἑκατὸν ἡνυσμένον δεῖ με
« τοῦ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου
60 « παραγῆτοισι οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν εἶσθαι καὶ
« σύμμαχος, κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δίκαιον ἡγῆ-
« σάμεν μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοῦμόν ὑπὲρ τῆς ὑμε-

causa petitione illorum irritatum existimantes, pro se re-
sponderunt, se neque periculorum metu, neque animi
mollitie, ut id sibi concederetur, postulasse, sed hoc tantum
egisse, ut, præda in locis tutis commodisque relicta, expe-
ditiones ad certamina et prælia ire possent. Se enim para-
tos esse aiebant, postquam oppida in præsidium liberorum
et conjugum ac facultatum suarum ipso annuente instaura-
rint, una cum exercitu proliferisci. Moyses autem, cui
placebat illorum sermo, ad se vocat Eleazarum pontificem
et Jesum ac ceteros magistratus, illisque concedit Amori-
tides ea lege ut cognatis tribubus auxiliarentur, donec
cum Chananæis esset debellatum. Regionem itaque ubi
hac conditione acceperant, urbesque validis operibus mu-
niverant, in illis deposuerunt liberos et conjuges et cetera
quæcumque secum asportata labori futura erant impedi-
mento.

4. Quin et Moyses decem urbes exstruit, inter illas qua-
draginta octo *sacras* recensendas, quarum tres in asyla
tribuit, quo percussores, qui hominem per imprudentiam
occiderint, confugerent: statuitque exsilii tempus vita pon-
tificis, sub quo profugisset homicidii reus, definiendum:
eius post obitum domum reverti permisit, cognatis inter-
empti potestatem habentibus homicidam occidendi, si eum
extra urbis in quam confugerat fines egressum deprehen-
derent, præterea vero nemini licebat. Urbes autem in
perflugium constitutæ hæc erant: Bosora quidem in Arabia
confiniis, Arimanum vero in terra Galadenorum, et Gaultan
in Bataneade. At, quum Chananæam adepti essent,
tres alias Levitarum civitates exsilium subeuntibus ad ha-
bitandum assignaturi erant, hoc Moysæ imperante.

5. Moyses autem, eum adeuntibus primoribus tribus
Manassitidis, eique indicantibus ut præcipuus quidam ex
sua tribu paterfamilias Holophantes nomine obierit, liberis
quidem masculis non relictis, sequioris tamen sexus ali-
quibus, alque eum interrogantibus an filiabus cessura es-
set hæreditas, respondit, si quidem alicui ex tribulibus
nupserint, ut ei cum sorte sua accedant; sin vero viris ex
alia semet elocarint, sortem in tribu paterna relinquendam
esse. Et tunc decreto sancivit unuscujusque hæreditatem
in sua tribu permansuram esse.

CAP. VIII.

Quum autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis,
peracti essent, Moyses, concione advocata apud Jordanem,
ubi nunc urbs est Abila, (est autem locus palmetis consi-
tus,) omnique populo congregato, hujusmodi sermonem
habet.

2. « Viri commilitones et longæ ærumnæ socii, quando-
« quidem ita jam videtur Deo et oportet me ad tempus vi-
« ginti et centum annorum senectute provectum e vita
« emigrare, alque rerum trans Jordanem gerendarum vo-
« bis non futurum sum adjutor et auxiliator, a Deo prohibi-
« tus, æquum existimavi ne nunc quidem meum pro vestra

« τέρας εὐδαιμονίας πρόθυμον, ἀλλ' αἰδίων τε ὑμῖν
 « πραγματεύσασθαι τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν καὶ
 « μνημὴν ἑμαυτῷ, γενομένων ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν
 « κρείττωνων. Φέρε οὖν ὑποθέμενος θν τρόπον ὑμεῖς τ'
 « ἂν εὐδαιμονήσατε καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλείποιτε
 « κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίων παραθέμενος, οὕτως ἀπέλθω
 « τοῦ βίου. Πιστεύεσθαι δὲ ἀξίος εἰμι διὰ τε τὰς πρό-
 « πον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας καὶ διὰ τὸ τὰς ψυχὰς
 « ἐπὶ τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης διαιεῖν.
 « Ὡ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν
 « κτῆσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. Μόνος γὰρ οὗτος
 « ζῶν καὶ ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἀμαρ-
 « τανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός, ὃ παρέχοντες ἑαυτοὺς,
 « ὅσους αὐτός τε βούλεται καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ
 « σαρὸς ἐξεπιστάμενος παραίνω, οὐκ ἂν ὄντες μακα-
 « ριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν [ἀτυχῆσαιτέ ποτ' ἦ] παύ-
 « σαισθε, ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἢ κτῆσις
 « βελτίαι μενεῖ, τῶν τε ἀπόντων ταχέαν ἐξετε τὴν πα-
 « ρουσίαν. Μόνον ὅς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βούλεται ἐπεσθαι,
 « τούτοις πειθαρχεῖτε, καὶ μήτε νομίμων τῶν παρόντων
 « ἑλπὴν προτιμήσθε διατάξιν, μήτ' εὐσεβείας, ἥς νῦν
 « περὶ τὸν Θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον με-
 « ταστήσθε τρόπον. Ταῦτα δὲ πράττοντες, ἀλκιμώ-
 « ττοι μάχας διενεγκεῖν ἀπάντων ἐσσεθε καὶ μηδενὶ
 « τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. Θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοη-
 « θου, πάντων περιφρονεῖν εὐλογον. Τῆς δ' ἀρετῆς
 « ἐπαθλα ὑμῖν μεγάλα κείται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον
 « κτησαμένοις· αὕτη γὰρ πρῶτον ἀγαθῶν καὶ πρέσβυστον
 « ἐστίν, ἔπειτα καὶ τὴν τῶν ἄλλων χαρίζεται περιου-
 « σίαν, ὥς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὕτη
 « μακάριστον ποιῆσαι τὸν βίον καὶ τῶν ἀλλοφύλων
 « πλεονόμοις, ἀδελφίτῳ τε παρὰ τοῖς αὐτοῖς τὴν
 « εὐλασίαν ὑμῖν ὑπάρχει. Τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι
 « συνθέητε, εἰ τῶν νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι
 « τοῦ Θεοῦ συνετάξαμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε
 « καὶ μελετῶντε τὴν συνέσιν αὐτῶν. Ἀπειμὶ δ' αὖ-
 « τὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, παρατιθέμενος
 « ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας,
 « καὶ ταῖς τῶν στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἱ πρόνοιαν ἔσου-
 « σιν ὑμῶν τοῦ συμφέροντος. Θεὸς τε δὲ μέχρι νῦν ἡγε-
 « μονεύσας ὑμῶν, καθ' οὗ βούλησιν καὶ γὰρ χρήσιμος
 « ὑμῖν ἐγενόμην, ὡς μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν στήσει τὴν
 « πρόνοιαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον
 « τούτου ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύ-
 « μεσι μένοντες, ἐπὶ τοσούτον αὐτοῦ χρήσεσθε τῇ προ-
 « μτησίᾳ. Γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται τὰς ἀρίστας,
 « αἷς ἐπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἐξετε, ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεά-
 « ζαρος καὶ Ἰησοῦς, ἣ τε γεουσία καὶ τὰ τέλη τῶν
 « ζῶντων ὧν ἀπορᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι
 « πάντες οἱ ἀρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν εἰσονται
 « παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ, τὴν τε ἐλευθερίαν
 « ἡγήσθε μὴ τὸ προσαγαγάναι ὅς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμό-
 « νες πράττειν ἀξιώσιν. Νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοῦ
 « εὐεργέτας ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ τὴν παρρησίαν τίθεσθε·

« felicitate studium omittere, sed et vobis æternam bonorum
 « fruitionem comparare et mihi ipsi memoriam, vobis
 « meliorum copiam adeptis. Agedum igitur, postquam
 « proposuero quomodo et vos felices esse possitis, natisque
 « vestris sempiternam bonorum possessionem relinquere,
 « sic ex vita discedam. Sum autem dignus cui credatur,
 « tum propter præteritas pro vobis contentiones, tum quia
 « animæ ad exitum perductæ cum omni virtute com-
 « cium habent. O filii Israelis, una omnibus felicitatis causa
 « est Deus propitius. Nam hic solus potest et dignis dare
 « et sinitibus auferre; cui si præstiteritis vos ipsos quales
 « et ipse vult et ego admoneo, mentem ejus aperte intelli-
 « gens, nunquam infelicitate ageris, neque unquam beati
 « esse desinetis atque omnibus conspicui, sed et possessio
 « bonorum, quæ nunc sunt vobis, firma manebit, et futu-
 « rorum celerem præsentiam habebitis. Tantum necesse
 « est iis obediat, quibus vos obsequi vult Deus: et neque
 « legibus præsentibus aliam præponatis institutionem.
 « neque contempta pietate, quam nunc erga Deum habetis,
 « ad alios mores deficiatis. His autem faciendis omnium
 « ad dimicandum præliis eritis fortissimi et nulli hostium
 « expugnabiles. Deo enim vobis auxilium ferente, consen-
 « taneum est ut omnes despiciatis. Virtutis autem præmia
 « vobis magna sunt proposita, si eam in omnem vitam pos-
 « sederitis. Ipsa nempe primum bonorum est et antiquissi-
 « mum, deinde ceterorum abundantiam conciliat, siqui-
 « dem, dum ea inter vos utamini, vitam vobis beatissimam
 « faciet, magisque laudari quam externos, et ut sitis in gloria
 « apud posteros certissima. Hæc autem assequi poteritis,
 « si obedientes fueritis et legum, quas Deo mihi dictante
 « condidi, custodes, earumque intelligentiam meditemini.
 « Discedo autem ipse vestris bonis lætus, commendatis
 « vobis et legi modestiæ et firmæ institutioni reipubli-
 « cæ, et virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ
 « curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus rexit,
 « cujus voluntate et ego vobis utilis fui, non tantum
 « hucusque a vobis providentiam suam non intermittet,
 « sed quam diu ipsi, in virtutis studiis manentes, eum præ-
 « sidem habere voletis, tam diu providentia ejus utemini.
 « Sententias etiam optimas, quas sequendo felices eritis,
 « vobis exponunt Eleazarus pontifex et Jesus, senatusque
 « et tribuum magistratus: quibus non gravate obtempe-
 « rate, intelligentes omnes qui pulcre sciant parere, etiam
 « imperare scituros, si ad ejus rei potestatem pervenerint, et
 « libertatem esse existimate non ægre ferre quæ duces
 « vos facere postularint. Nunc enim libertatem in eo po-
 « nit ut beneficos contumelia afficiatis: quod sane si

• ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἔμεινον ἔξει τὰ
• πρῶτα. Μηδὲ τὴν ἰσὴν ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ποτε
• λαμβάνετε, ἥ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε ἡρῶ-
• σθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πλεονάκις ἐκινδύνευσά ὑψ'
• ὑμῶν ἀποθανεῖν ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ταῦτα δ' οὐκ
• ὀνειδίζων ὑμᾶς προῦθέμην, (οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τοῦ
• ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἡζίου εἰς ἀνάμνησιν
• φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπασxon αὐτὰ καιρὸν ἐν ὀργῇ
• γενόμενος,) ἀλλ' ὥστε τοῦ σωπρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ
10 • μέλλον κατ' αὐτὸ γέ τοῦτ' ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν
• εἰς τοὺς προσετηκότας ἐξυθρίσαι διὰ πλοῦτον, ὅς ὑμῖν
• πολλὸς διαβάσι τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Χαναναίαν κτη-
• σάμενος περιστήσεται, ἐπεὶ προκλήντες εἰς κατατρό-
• νησιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγοῖαν, ἀπολείτε
15 • καὶ τὴν εὐνοίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ποιήσαντες δὲ
• τούτων ἐχθρὸν, τὴν τε γῆν, ἣν νῦν κτᾶσθε, κρατη-
• θέντες ὅπλοις ὑπ' αὐτῶν αἰθὺς ἀπαιρεθήσεσθε μετὰ
• μεγίστων ὀνειδῶν, καὶ σχεδασθέντες διὰ τῆς οἰκουμέ-
• νης πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐ-
20 • τῶν δουλείας. Ἔσται δὲ ὑμῖν τούτων πείρα λημ-
• θάνουσιν ἀνιψελῆς ἢ μετάνοια καὶ ἡ τῶν οὐ φυλα-
• γθέντων νόμων ἀνάμνησις· ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτους
• ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρα-
• τήσαντες αὐτῶν, ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι κρίνατε
25 • συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων παραγευσάμενοι τῆς ἐκείνων
• ἐπιτηδεύσεως, διαφθείριτε τὴν πατριὸν πολιτείαν.
• Ἐπὶ δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὑπόσους ἂν
• ἔχοιεν καταρρίπτειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ
• γένος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. Βεβία γὰρ ἂν οὕτως
30 • ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφα-
• λεια. Ἰνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις
• ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ
• νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν,
• ἥς τὸν κόσμον φυλάξαντες πάντων ἂν εὐδαίμονέστατοι
35 • κριθήτε. »

γ'. Ταῦτα εἰπὼν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό-
• μους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην.
Οἱ δὲ ἐδάκρυν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιούντο τοῦ
• στρατηγοῦ, μεμνημένοι τε ὅν κινδυνεύσειε καὶ προ-
40 • θυμηθεῖ τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπί-
• στούντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης
• ἀρχῆς τοιαύτης, ἥττον τε τοῦ Θεοῦ προνοησομένου διὰ
• τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν παρκαλοῦντα. Ὡς τε ἐπὶ τῆς
• ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλῆσαι αὐτῶ μετανοούντες,
45 • ἄλλων, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα
• κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν
• ποιῆσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγορεῖ, καὶ
• τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐ-
• τοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. Καὶ τότε μὲν
50 • οὕτω διελύθησαν.

δ'. Βούλομαι δὲ τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ
• τε Μωϋσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογουσαν, καὶ
• μαθεῖν παρῆξιν δι' αὐτῆς τοῖς ἐντευξομένοις ὅλα τὰ
• καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἦν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων τρα-

• deinceps cavebitis, vobis res melius se habebunt. Neque
• unquam tantam contra eos iram sumite quanta saepe ausi
• estis adversus me uti : probe enim vostis saepius de
• vita a vobis quam ab hostibus me periclitatum esse. Hæc
• autem vos monui, non ut exprobrem, (nolim enim in
• exitu vitæ hæc in memoriam revocando vos offensos re-
• linquere, quum ne eo quidem tempore, quo his afficiebar,
• fuerim iratus,) sed ut vos doceam tutum esse in poste-
• rum in hoc ipso moderate agere, ut nulla superiores
• injuria afficiatis opibus elati, quæ vobis trajecto Jordane
• et Chananeam adeptis multæ aderunt. Nam si ab iis ad
• fastidium et contemptum virtutis adducti fueritis, Dei
• etiam benevolentiam perdetis. Quando vero hunc vobis
• inimicum feceritis, rursum etiam terram, quam posside-
• bitis, maximis cum probris amittetis, armis victi ab
• hostibus, et per orbem dissipati totam terram et mare
• servitute vestra replebitis. Vobis autem horum periculum
• etiam inutiles erit pœnitentia et legum non servata.
• rum recordatio. Quare si vultis has vobis manere, quum
• hostes superaveritis, nullos ex iis relinquitte, sed omnes
• delere vobis expedire existimate, ne eis viventibus, mori-
• bus illorum degustatis, patriam corrumpatis institutionem.
• Præterea moneo ut et aras et lucos et templa, quotquot
• habebunt, dejiciatis, et genus et memoriam eorum igni
• aboleatis. Nam ita solum firma erit vobis bonorum pro-
• priorum securitas. Ut autem propter meliorum ignoran-
• tiam natura vestra in deterius non feratur, et leges vobis,
• dictante mihi Deo, composui, et reipublicæ institutio-
• nem, cujus si servaveritis ordinem, omnium felicissimi
• judicabimini. »

3. Hæc loquutus tradit eis leges et reipublicæ ordinatio-
• nem in libro descriptam. Illi vero plorabant, et multum
• jam tum desiderium imperatoris capiebant, memores pe-
• riculorum et studiorum quæ pro salute eorum suscepisset,
• et de futuris male sperantes, quod non essent similem prin-
• cipem habituri, Deumque minus illis provisurum existi-
• mantes, quoniam Moyses erat qui eum precibus exorabat.
• Et dolebant, eorum, quæ illi in deserto per iracundiam fec-
• erant, pœnitentes : ita ut universus populus in lacrimas
• prolapsus ex his rebus majore affectus sit dolore quam ut
• verba possent eum consolari. Moyses autem solatium iis
• adhibebat, eosque a cogitando se lacrimis dignum esse
• abducens, admonēbat ut reipublicæ institutione uterentur.
• Et tunc quidem ita digressi sunt.

4. Volo autem, ubi prius dixero de reipublicæ institu-
• tione, Moysis virtuti et dignitati consentanea, et lecturis
• ex ea discendum tradidero qualis olim fuerit rerum nostrarum
• status, ita transire ad rerum aliarum enarrationem.

πίσθαι διήγησιν. Γέγραπται δὲ πάνθ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὃ τι μὴ καταλείποιε Μωϋσῆς. Νεωτερίσται δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι· σποράδην γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ πύθοιτο. Τοῦτου χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμεν προδιαστείλασθαι, μὴ καὶ τις ἡμῖν παρὰ τῶν δημοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμφις ὡς διημαρτηκῶσι γένηται. Ἐχει δὲ οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. Οὓς δὲ κοινούς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμεν εἰς τὴν περὶ ἑθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν, ἣν συναντιλαμβινομένου τοῦ Θεοῦ μετὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάσασθαι πρόκειται.

ε'. Ἐπειδὴν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι καὶ σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες πόλεις τὸ λοιπὸν ἡδὴ κτίζειν προσιρῆσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ ῥῆμα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἔχετε. Ἰερὰ πόλεις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεί, ἣν ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας ἐκλέξηται. Καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογέτην συκκειμένων, οἱ κοινάματι χρισθέντες εὐπρεπεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν θέαν. Ἡ δ' ἐπὶ τοῦτον νεὼς πρόσθαις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γενομένης. Ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μῆτε βωμὸς μῆτε νεὼς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἓν.

ς'. Ὅ δὲ βλασφημῆσαι τολμήσας Θεὸν καταλευσθεῖς κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς βαπτέσθω.

ζ'. Συνεργέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀπορήνῃσι πόλιν τὸν νεὼν τρις τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅποις τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων εὐχαριστῶσι καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον παρακαλῶσι, καὶ συνόντες ἀλλήλοις καὶ συνευχαρούμενοι προσφιλεῖς ὦσι. Καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, δημοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδεύματων. Τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρχειν, τῇ τε ὅψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνημὴν αὐτῶν ἐνπνεύσας· ἀνεπιμύκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας ἀλλοτριωτάτους αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

η'. Ἐστω δὲ καὶ δεκάτῃ τῶν καρπῶν ἐξιέρους ἡμῖν, χωρὶς ἧς διάταξα τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευítaῖς δίδοσθαι, ἡ πεπρασκέσθω μὲν ἐπὶ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς εὐωχίας ὑπηρετεῖται καὶ τὰς θυσίας τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. Δίκαιον γὰρ εἶναι τὸν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, ἣν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, ἐπὶ τιμῇ τοῦ δωκότος ἀπολαύειν.

θ'. Ἐκ μισθοῦ γυναῖκες ἡταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν ἔδεισθαι γὰρ μηδὲν τῶν ἀπ' ὕβρεως τὸ θεῖον· χεῖρω δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνῃς. Ὁμοίως μὴδ' ἂν ἐπ' ὀργῆς κυνὸς, ἥτοι θηρευτικῷ ἢ

Omnia autem ut ille reliquit scripta sunt, nulla re a nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyses non reliquerit. Ceterum hoc novum factum est a nobis, quod singula ad certa genera redeimus: nam ab eo relicta erant sparsim scripta et ut quidque a Deo sciscitatus erat. Hujus rei gratia operæ pretium esse existimavi hoc præmittere, ne in aliquam a tribulibus, qui in hoc scriptum inciderint, reprehensionem incurramus, quasi aberraverimus. Ita quidem se nobis habet legum ordinatio ad rationem civitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus et causis edendum distuli, quem Deo adjuvante post hoc opus componere nobis propositum est.

5. Quum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad usum bonorum nacti, deinceps jam urbes ædificare statueritis, si hæc facietis, quod Deo gratum est præstabitis, et firmam stabilemque felicitatem habebitis. Una urbs sacra esto in pulcherrimo terræ Chananææ loco et ob præstantiam illustri, quem Deus sibi per vaticinium elegerit. Estoque unum in ea templum et ara una ex lapidibus non laboratis, sed collectim compositis, qui tectorio illi decentes sint et aspectu nitidi. Ascensus vero ad eam esto non per gradus, sed terra per acclive ad illam aggesta. In alia autem urbe neque ara neque templum esto; nam Deus est unus unumque Hebræorum genus.

6. Qui autem Deo maledicere ausus fuerit, per diem lapidatus pendeat, ac sine honore et obscure sepeliatur.

7. Conveniant autem in urbem, in qua templum constituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebræi tenuerint, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant et de futuris eum precibus demereantur, atque consuetudinem inter se habendo simulque epulando benevolentiam alant. Monestum enim esse ut qui sint ejusdem generis eorundemque institutorum participes, alii aliis non ignoti sint: id quod ex hujusmodi consociatione futurum est, dum aspectu et alloquio sui recordationem efficiunt: nam si absque communitate maneant et consortio, erit ut a se invicem alienissimi habeantur.

8. Frugum etiam decuma consecratur, præter eam quam sacerdotibus et Levitis dandam esse institui: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur et sacrificia eorum in urbe sacra. Æquum enim esse proventibus terræ, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

9. Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat a scelere profectum: non autem quidquam pejus esse potest corporum turpitudine. Similiter ne quis ex admissura canis, seu venatici seu cu-

ποιμνίων φύλακος, λάβη τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

ι'. Βλασφημεῖται δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὐς πόλεις ἄλλαι νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομα-
5 σμένον ᾧ τινι θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

ια'. Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωστήν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορεῖται· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδε-
δεῖσθαι.

ιβ'. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλῆθους εἰς τὴν ἱερὰν πό-
10 λιν ἐπὶ ταῖς θυαίαις δι' ἑτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἐορτῆς ἐνστάσης, ὁ ἀρχιερεὺς, ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς ἐφ' οὗ γένοντο ἐξακουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι· καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰργέσθω-
σαν τοῦ ἀκοῦειν, ἀλλὰ μηδὲ οἱ δοῦλοι. Καλὸν γὰρ
15 ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλα-
χθῆναι, ὥς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. Οὕ-
τω γὰρ οὐδὲ ἁμαρτήσονται, μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄ-
γνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἳ τε νόμοι
πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας ἀῴουσι παρησίαν, ὥς προ-
20 λεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγρα-
φάντων διὰ τῆς ἀκοῆς ἃ κελεύουσιν, ὥστε εἶναι διὰ
παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν, ἥς
ὀλιγορήσαντες ἠδίκησαν καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἵτιοι
γεγόνاسιν. Μανθάνέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρῶτους
25 τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον.

ιγ'. Δις δ' ἐκάστης ἡμέρας, ἀρχομένης τε αὐτῆς καὶ
δοπῆς πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ
τὰς δωρεάς, ἃς ἀπαλλαγείσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων
30 γῆς παρέσχε, δικαίας οὐσης φύσει τῆς εὐχαριστίας καὶ
γενομένης ἐπ' ἁμοιβῇ μὲν τῶν ἔδῃ γεγονότων, ἐπὶ δὲ
προτροπῇ τῶν ἐσομένων. Ἐπιγράφειν δὲ καὶ τοῖς
Θεωράμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν εὐηργέτησεν αὐτοὺς
ὁ θεός, ἐν τε βραχίονιν ἐκάστον διαφαίνειν ὅσα τε τὴν
35 ἰσχύϊ ἀποστημένοι δύνανται τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς εὐνοίαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ
τοῦ βραχίονος, ὥς περιόλεπτον εἶναι πανταχόθεν τὸ
περὶ αὐτοὺς πρόθυμον τοῦ Θεοῦ.

ιδ'. Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἐκάστην πόλιν ἄνδρες
10 ἑπτὰ, οἳ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὸ δίκαιον σπου-
δὴν προσησχηκότες· ἐκάστη δὲ ἀρχὴ δύο ἄνδρες ὑπηρέ-
ται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. Ἔστω-
σαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ
τιμῇ, ὥς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων μήτε
45 θρασύνεσθαι τισιν ἐξεῖναι, τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι
τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥστε τοῦ
Θεοῦ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ
ἀποφύνασθαι κύριοι περὶ τοῦ δοξάντος αὐτοὺς ἑστω-
σαν, πλὴν εἰ μή τι γρήματα λαβόντας τὴς αὐτοῦς ἐπὶ
50 διαφθορᾷ τοῦ δικαίου ἐνδείξατο, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν
προφέρει, καθ' ἣν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφνα-
μένους. Οὔτε γὰρ κέρει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι
προσῆκον πονηρὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δί-
καιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. Ὁ γὰρ Θεός ἂν οὐ-

stodis ovilium, premium accipiat, ut ex hoc Deo sacra
offerat.

10. Nemo autem diis, quos ceteræ civitates existimant,
contumeliam dicat. Ne liceat sacra extranea depeculari,
neque capere donarium deo cuiquam dicatum.

11. Nemo ex vobis indumentum gerat ex lana linoque
contextum : nam hoc sacerdotibus solis constitutum est.

12. Multitudine autem, ut celebret Umbraculorum
festum, in sacram urbem congregata ad sacrificia septen-
nalia, pontifex in edito suggestu stans, unde possit audiri,
leges omnibus recitet : neque mulier, neque pueri ab au-
diendo arceantur, imo ne servi quidem. Decet enim eas
animis inscriptas et memoriæ servari, ita ut nunquam de-
leri possint. Sic enim neque peccabunt, quum decretorum
in legibus ignorance caussari non possint : legum etiam
contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ
eis prædixerint quæ sint passuri, animisque per auditum
quæ jubent inscripserint, ut eis semper præsens sit earum
consilium ; quo spreto deliquerint et sibimet damni aucto-
res fuerint. Primas autem leges etiam pueri discant, ut
disciplinam pulcherrimam et felicitatis causam.

13. Bis quoque die, quum primum illucescit, et quum
hora somni appetit, commemorent beneficia, quæ Deus ex
terra Ægyptiorum liberatis præstitit, natura ipsa gra-
tiarum actionem postulante, ad præterita quidem re-
pendenda, ad futura vero provocanda. Ostiis autem suis
præcipua inscribant quæ eis benefecerit Deus, itidemque
in brachiis quisque ostendat : et quæcunque Dei potentiam
indicare possunt et erga ipsos benevolentiam, fronti et bra-
chio inscripta gerant, ut undique perspicuum sit Dei erga
eos studium.

14. Qualibet autem in urbe præsent septem viri, et in
virtute et in studio æquitatis exercitati : unicuique autem
magistratui tribuantur duo ministri e tribu Levitica. Quin
et ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in
honore habeantur, ut neque liceat ulli illis præsentibus ma-
ledicere, neque insolentius agere, verecunda eorum reve-
rentia erga homines in dignitate constitutos reddente timi-
diores, ut Deum contemnere non audeant. Iudices autem
potestatem habeant pronunciandi quicquid iis visum fuerit,
nisi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepisse
ostenderit, aut aliam aliquam causam adduxerit, quæ eos
non recte pronunciassse coarguat. Haud enim congruum
prava facere iudicia, aut ad lucrum aut ad dignitatem respi-
ciendo, sed jus et æquitatem rebus omnibus præferendo.

τω ὁξεῖ καταρροεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων
ὡς ἂν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τὴν ψῆφον
κεκρίσθαι. Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς ἐστὶ τὸ δίκαιον. Τοῖς
οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις ἐκεί-
νους τοῦ Θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἄν δ' οἱ δικάσται
μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς παρατεταγμένων ἀπο-
ζηνασθαι, (συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις,) ἀ-
κέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πό-
λιν, καὶ συνελθόντες ὅ τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης
καὶ ἡ γερουσία τὸ δοκοῦν ἀποφανείσθωσαν.

10 ιε'. Εἰς δὲ μὴ πιστευσθῶ μαρτυρίαν, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ
τὸ τελευταῖον δύο. Ὡν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιή-
σει τὰ προβεβημένα. Γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυ-
ρία, διὰ κουφότητα καὶ θράσος τοῦ γένους αὐτῶν.
15 Μαρτυρεῖτωσαν δὲ μὴδὲ δοῦλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς
ἀγένειαν, οὗς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ τὰ
ληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἄν δὲ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πι-
στευθῇ, πασχέτω ταῦτ' ἐλεγχθεῖς, ὅσα δὲ καταμαρτυ-
ρῆθαι πάσχειν ἐμελλεν.

20 ις'. Ἄν δὲ πραχθέντος φόνου ἐν τινὶ χώρᾳ μὴ εὐ-
ρίσκηται ὁ δράσας μὴδ' ὑπονοῇται τις ὡς διὰ μῖσος
ἀπεκτονηκώς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς
σπουδῆς, μὴνυτρα προθέμενοι μὴδενὸς δὲ μὴνυντος,
αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ δὲ
25 φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες μετρεῖτω-
σαν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν.
Ἦ δ' ἂν ἢ πλησιαστικῇ πόλιν, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι
πριαμένοι δάμαλιν καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ
ἀνεπιτίδειον ἀρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον τοὺς τένοντας
30 κοφάτωσαν τῆς βοῦς, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ὑπὲρ κε-
φαλῆς τῆς βοῦς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ ἡ γερουσία
τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖ-
ρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δράσαι μήτε δρω-
μένῳ παρατυχεῖν, ἐπιχαλεῖσθαι δὲ ἵλεω τὸν Θεὸν καὶ
35 μὴκέτι τοιοῦτο δεῖνόν συμβεῖναι τῇ γῇ πάθος.

ιζ'. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐ-
τὴν βίος, καὶ μὴ λάθαι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας,
ἀλλὰ ταύτην στέργοιτε, τοὺς νόμους ἔγοντες δεσπότας
καὶ κατὰ τούτους ἕκαστα πράττοντες. Ἀρκεῖ γὰρ ὁ
40 Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως
ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιο-
σύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς διὰ παντός ἔστω. Πα-
ραχωροίη δὲ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ
πλείονα τοῦ φρονεῖν, πρᾶσσετω δὲ μὴδὲν δίχα τοῦ ἀρ-
45 χιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης, γάμοις τε
μὴ πολλοῖς χρώμενος, μὴδὲ πλῆθος διώκων χρημάτων
μηδ' ἱππῶν, ὧν αὐτῷ παραγενομένων υπερήφανος ἂν
τῶν νόμων ἔσοιτο. Κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι διὰ
σπουδῆς ἔχει, γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώ-
50 τερος.

ιη'. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν μήτε οἰκείας μὴτ'
ἀλλοτρίας πρὸς οὓς ἐστὶν ὑμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ'
ὥσπερ Θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναρεῖν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ στάσεων γινομένων, ἐκ τοῦ

Nam si hoc non egerint, Deus contemni videretur, eisque
infirmior judicari quibus ob potentiae metum suum adjece-
runt suffragium : nam jus et æquum est potentia Dei. Qui
igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo po-
tentiores. Quodsi judices de relatis ad eos pronunciare
nesciant, (talía autem hominibus non raro accidunt,) ad
urbem sacram causam integram remittant, et convenientes
pontifex et propheta et senatus id quod sibi visum fuerit de-
cernant.

15. Unī autem testi ne credatur, sed tribus, aut ut mi-
nimum duobus : quorum testimonium ratum faciet vita
ante acta. At mulierum ne sit testimonium, propter levi-
tatem et sexus earum audaciam. Ac ne servi quidem testi-
monium dicant, propter animi ignobilitatem : quos aut
propter lucrum aut propter metum vera non testari con-
sentaneum est. Quodsi quis judicetur falsa testatus, con-
victus eadem patiatur quæ is passurus erat, contra quem
dictum est testimonium.

16. Si autem exde facta in agro aliquo auctor non inve-
niatur, neque ullus suspectus sit ex odio interfecisse, ma-
gna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis
propositis. Quum autem nemo ejusmodi quid indicaverit,
magistratus oppidorum agro ubi cædes facta est vicinorum
et senatus congregati spatium a loco ubi mortuus jacet cir-
cumquaque metiantur. Ac quod oppidum occiso proximum
fuerit, ejus magistratus juvencam, quam emerint, in val-
lem et locum non commodum aratro et stirpibus adducant,
bovisque nervos abscindant, sumentesque aquam super
caput bovis sacerdotes et Levitæ et senatus illius oppidi
proclament se manus puras a cæde habere, neque fecisse,
neque quum fieret adfuisse, Deum autem precari propitium
et ut nullum posthac tam atrox facinus terræ accidat.

17. Optimatum quidem dominatio et vita sub ea optima
est : neve vos capiat alterius institutionis reipublicæ deside-
rium, sed hac contenti estote, leges pro dominis habentes,
et ex illorum præscripto omnia agentes. Satis est enim
Deus qui præsit. Verum si regis cupiditas vos iaces-
serit, is sit consanguineus, semperque ei cura sit justi-
tiae reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat
Deoque summam prudentiæ, nihilque sine pontifice et se-
natorum sententia faciat, neque multis utens conjugis, ne-
que pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem se-
clans, quæ consequuntur leges insuper habere et fastidire
possit. Prohibeatur autem, si quid tale affectet, fieri po-
tentior, quam rebus vestris expedit.

18. Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ,
neque alienæ eorum quibuscum vobis est pax : sed caveatur
ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in sempiternum
positus, quippe quum bella inde nascantur et seditiones,

πλεονεκτούντας προσωτέρω χωρεῖν βούλεσθαι τῶν ὄρων. Μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὄρον μετακινούντας.

16 θ'. Γῆν δ' φυτεύσας, πρὸ ἐτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν
προβάλλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαργὰς ἐντεῦθεν ἀπο-
φερέτω μήτ' αὐτὸς χρήσθω· οὐ γὰρ κατὰ καιρὸν τοῦ-
τον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. Βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως
αὐρίως μήτε τῷ Θεῷ ἀρμόζειν μήτ' αὐτῷ τῇ δεσπότῃ
χρῆσθαι. Τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γενόμενον,
10 (τότε γὰρ ὥριον εἶναι,) καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πό-
λιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ
μετὰ τῶν φίλων εὐωχούμενος ἀναλίσκω, καὶ μετ'
ὄρφανῶν καὶ χηρεουσῶν γυναικῶν. Πέμπτου δὲ
ἔτους κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι.

15 κ'. Τὴν ἀμπέλοις κατὰφυτον γῆν μὴ σπείρειν. Ἄρ-
κει γὰρ αὕτῃ τρέφειν τοῦτο τὸ φυτὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρό-
τρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ
μηδὲν τῶν ἐτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλῃν ἄγον-
τας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κάκεινοις ποιείσθαι τὸν
20 ἄροτον. Εἶναι δὲ καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνετί-
μικτα, καὶ μὴ σύνδυο καὶ τρία σπείρειν. Οὐ γὰρ τῇ
τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν. Μηδὲ
κτῆνεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῇ. Δέος γὰρ ἐκ τοῦ-
του μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἢ πρὸς τὸ ὁμό-
25 φυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰ μικρὰ καὶ
τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦ-
τον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν παρατροπή
τις τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσται. Ἄλλως οὐδὲ περὶ
τῶν τυγχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις, εἰδόσι προνοεῖσθαι
30 τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου.

κα'. Ἀμῶντας δὲ καὶ συναιρούντας τὰ θέρη μὴ καλα-
μαῖσθαι, καταλιπεῖν δὲ τινα καὶ τῶν ὀρχαμάτων τοῖς
βίου σπανίζουσιν, ἔρμαιον εἶναι τούτοις πρὸς διατροφήν.
Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ἐπιφυλλίδας
35 τοῖς πένησι, καὶ τῶν ἐλαιῶν παρῆναι τι τοῦ καρποῦ
πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν.
Οὐ τοσαύτη γὰρ ἂν ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβείας αὐτῶν συλλο-
γῆς εὐπορία τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν
δεομένων ἔλθοι· τό τε θεῶν τὴν γῆν προθυμοτέραν εἰς
40 τὴν ἐκτροφήν τῶν καρπῶν ἀπεργάζεται, μὴ τοῦ κατ'
αὐτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν
ἄλλων διατροφῆς λόγον ἔχόντων. Μηδὲ βοῶν, ὅποτε
τρίβοιεν τοὺς στάβλους, ἀποδεῖν τὰ στόματα ἐπὶ τῆς
ἄλωος. Οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον εἰργεῖν τοὺς συνειργα-
45 σμένους τοῦ καρποῦ καὶ περὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ πονή-
σαντας. Μηδὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κοιλύειν ἀπτεσθαι
τοὺς ὁδοὺ βαδίζοντας, ἀλλ' ὥς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέ-
πειν ἐμπέπλασθαι, κἂν ἐγγώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι,
χαίροντας ἐπὶ τῷ παρασχεῖν αὐτοῖς τῶν ὁραίων μετα-
50 λαμβάνειν. Ἀποφέρεισθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. Μηδὲ
τρυγῶντες ὧν ἂν εἰς τὰς ληνοὺς κομίζωσιν εἰργέτωσαν
τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσβίειν. Ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν, ἃ
κατὰ βούλησιν Θεοῦ παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς
ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ

quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim a legibus transiliendis longe absunt qui limites de loco suo dimovent.

19. Qui terram conserverit, si stirpes ante quattuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipse utatur: non enim ex eis suo tempore proveniunt. Natura autem immature conata neque Deo convenit neque ipsi domino uti. At quarto anno vindemiam omnium, quæ proveniunt, agat, (tunc enim est tempestivum,) collectamque in urbem sacram ferat, et cum aliarum frugum decimis consumat epulans cum amicis et cum pupillis et mulieribus viduis. Quinto autem anno stirpium fruges percipiendi potestatem habeat.

20. Terra vitibus consita ne seminetur. Ei enim satis est hanc stirpem alere, et ab aratri laboribus esse liberam. Buius aretur terra, et aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum subeundum adigatur, sed et per illa fiat ratio suis convenienter generibus. Semina autem sint pura et incommista, neve bina et trina serantur. Natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur quæ non sint generis ejusdem: nam ex eo metus ne cognatorum delonestamentum etiam ad homines usque transeat, sumpto ante principio ab iis quæ levia habentur et parva. Oportet autem nihil ejusmodi esse concessum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio consequatur imitatione expressa. Quapropter et leges vulgaria non negligunt, scientes providendum esse ut nihil in ipsis possit reprehendi.

21. Metentes autem et demessa colligentes ne spicilegium faciant, sed et nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui insperato prosint et ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli, et olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de suis quæ percipiant non habent. Non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis quantum gratiæ ex egentibus veniet: et Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, si non suæ tantum utilitati prospexerint, sed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area trituranterum ora obligentur. Non enim æquum est eos a fructu arcere qui una laborarunt, ejusque in procreationem sese delassarunt. Neque viatores fructus maturos gustare prohibeantur, sed permittatur eis tanquam suis expleri, sive indigenæ sint sive peregrini, et gandeant domini quod illis concedere possint de fructibus maturis participare. Nihil autem eis liceat asportare. Neque vindemiantes cibus iis vesci prohibeant, quæ in torcularia deferunt: iniquum est enim bona, quæ ex voluntate Dei ad victum proveniunt, iis invidere, qui frui desiderant, eorum tem-

τε εὐσεβῆς καὶ σπουδαῖος ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρι-
 σμένον ἂν εἴη. Ἄν ὑπ' αἰσχύνῃς τινὰς ὀκνοῦντας
 ἀφίσθαι λαθεῖν παρκαλοῖεν, ὄντας μὲν Ἰσραηλίτας,
 ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν συγγένειαν, ἀφι-
 γμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίας τυγχάνειν
 αἰσούντας, ὧν ὁ Θεὸς καθ' ὅραν αὐτοῖς παρέσχεν.
 Ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγήτεον ὅσα τις κατὰ χρηστότητα
 παρήσιν ἀνθρώπων λαμβάνειν, τοῦ Θεοῦ τὴν ἀφθονίαν
 τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος οὐκ ἐπὶ τῷ καρποῦσθαι μόνοις,
 ἀλλὰ καὶ τῷ τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι φιλοτίμως, καὶ βου-
 λόμενον τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν περὶ τὸν Ἰσραηλι-
 τῶν λαὸν εὖνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος αὐ-
 τοῖς χάρινοις μεταδιδόντων. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιή-
 σας πληγὰς μιᾷ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ
 σκῦτε λαθὼν τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλευθέρος
 ὑπομένετω, ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα.
 Καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμ-
 φορῶν καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν πρόνοιαν τῶν ἐν τοῖς
 ὁμοῖς ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι, καὶ τυχόντας εὐπορίας
 ἐξ ἑλέου καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ
 ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

κβ'. Ταῖς δὲ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου προ-
 εῖπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευίταις, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς
 τὰς εὐωχίας, τρίτην πρὸς αὐταῖς κατὰ ἔτος τρίτον
 τυμφέρειν εἰς διανέμησιν τῶν σπανιζόντων, γυναικί τε
 γήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὥραιων ὅ τι καὶ
 πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέ-
 σσαν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεργημένης αὐτὸ γῆς,
 ἢν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, εὐλογήσαντες, θυσίας
 ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τού-
 των τὰ πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδόντων. Ἐπειδὴν
 δὲ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα
 ταῖς εἰς τοὺς Λευίτας καὶ τὰς εὐωχίας τὰς ἀπαρχὰς
 ἀπεντροχῶς ἀπέναι μετὰ πρὸς αὐτὸν οἶκαδε, στάς
 ἀπὸ τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστήσάτω μὲν τῷ Θεῷ,
 ὅτι τῆς ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτοῖς ὕβρεως ἀπαλλάξας γῆν
 αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι, μαρτυ-
 ρόμενος δὲ ὡς τὰς τε δεκάτας κατὰ τοὺς Μωϋσέως τε-
 λέσει νόμους, αἰτησάσθω τὸν Θεὸν εὐμενῇ καὶ ὤλεων
 αὐτῷ διὰ παντός εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις
 ἡγμένειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ,
 προσκίτσαντα δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι.

κγ'. Γαμεῖτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γενομένοι παρ-
 ὄνους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μελλὼν ἄγε-
 σθαι παρθένον μὴ ζευγυσθῶ συνοικοῦσαν ἄλλῳ νοθεύ-
 σας, μηδὲ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας
 δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἑρωτος
 πρὸς τοῦτο τινες ἐκδιάζωνται. Κρατεῖν δὲ τῆς ἐπι-
 θυμίας τὸ εὐπρεπὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐτι
 δὲ μηδ' ἡταιρημένης εἶναι γάμον, ἥς δι' ὕβριν τοῦ σώ-
 ματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ Θεὸς οὐκ ἂν πρόσσοιτο.
 Γένοιο γὰρ ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευ-
 θέρι καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρθῇ, εἰ μὴ τυχόντων ἐκ γάμων

pestivitate et vigente et abire properante, prout Deo gra-
 tum fuerit. Quin etiam si qui prae verecundia attingere
 dubitent, ut capiant hortentur, Israelitas quidem ut socios
 et propter cognationem rerum suarum dominos, homines
 vero, qui aliunde advenerint, invitantes ut iis munu-
 sculis uti velint hospitalibus, quae Deus ipsis tempestive
 praebuerit. Non enim sibi impendio esse putandum est
 quae quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bono-
 rum copiam suppeditante non solum ad fruendum, sed
 etiam ad liberaliter aliis dandum, volenteque hoc modo
 suam erga populum Israeliticum benevolentiam et felicitatis
 suppeditationem aliis quoque innotescere, dum etiam cum
 illis ea communicant quae ipsis abunde supersunt. Qui vero
 contra haec fecerit, plagis undequadrageis a publico fu-
 stuario acceptis poenam hanc foedissimam liber perpetiatur,
 quod lucro serviendo dignitatem laeserit. Vobis pulcrum
 erit calamitates in Aegypto et per solitudinem expertis,
 eorum curam gerere qui in similibus versantur, et opum
 abundantiam ex misericordia et providentia Dei adeptis,
 hanc eandem egentibus ex simili sensu impetiri.

22. Praeter duas decimas, quas quotannis solvere praecipi,
 alteram quidem Levitis, alteram vero ad epulationes, anno
 quoque tertio tertia conferatur, ad distribuenda quae desunt
 mulieribus viduis et pueris orbis. Fructuum autem matu-
 rorum quicquid primum cuique provenisse contigerit, in
 templum deferant, Deoque pro terra unde manarint, quam
 eis possidendam tradidit, laudato, ac sacrificiis, quae lex
 eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent sacer-
 dotibus. Postquam vero ea quis perfecerit, et adduxerit
 etiam decimas omnium, una cum primitiis quae aut Levitis
 solvendae erant aut in epulas insumendae, ad suam domum
 abiturus, contra delubrum stans Deo quidem gratias agat,
 quod ab Aegyptiorum injuria liberatis terram uberem et
 amplam fruendam dederit : testatus vero se decimas ex
 Moysis legibus peregrisse, Deum oret ut sibi semper beni-
 gnus sit et propitius, atque omnibus communiter Hebraeis
 praesens esse perseveret, servando quidem quae eis largitus
 est bona, quaecunque vero donare potest adjiciendo.

23. Quum vero ad aetatem nuptiis idoneam pervenerint,
 uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus na-
 tas : qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio de-
 gentem sibi copulet, vel corruptam ab ipso, vel alio modo
 priorem ejus virum contristans. Porro servas ne ducant
 liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. Nam ut quod
 decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad dignitatem con-
 ducit. Praeterea nec cum prostituta matrimonium ineun-
 dum, cujus propter corporis probum sacrificia nuptialia
 Deus non sit admissurus. Ita enim natorum ingenia sicut
 liberalia, et ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non

φύντες αἰσχροῦν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελ-
θόντων. Εἰ δέ τις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα
μὴ τοιαύτην εὖροι, δίκην λαγῶν αὐτὸς μὲν κατηγορεῖτω,
χρῶμενος εἰς ἀπόδειξιν ὅς ἂν ἔχη τεκμηρίοις. Ἀπο-
λογεῖσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφός, ἢ δὲ ἂν
μετὰ τούτους ἔγγυτέρι δοκῇ τοῦ γένους. Καὶ κρι-
θεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν συνοικεῖτω τῷ κατηγορή-
σαντι, μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπε-
σθαι αὐτήν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ παράσχοι
καὶ πρὸς ἃς οὐδ' ἀντεπείν δυνήσκη. Τοῦ δὲ τολμη-
ρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν
πρόστιμον ἔκτινέτω, πληγὰς τεσσαράκοντα μιᾷ λει-
πούσας λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινύτω
τῷ πατρί. Ἄν δ' ἐξελέγξῃ τὴν παιδίαν ἑφθαρμένην,
δημότις μὲν οὖσα, τοῦ μὴ σωφρόνως προστῆναι τῆς
παρθένας ἄγρι νομίμων γάμων, καταλευσέσθω· ἂν δ'
ἐξ ἱερῶν ἢ γεγενημένη, καίεσθω ζῶσα. Δύο γυναι-
κῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἐν τιμῇ σφόδρα καὶ
εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰ-
τίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλάττω μοίρᾳ τυγχανούσης, ἂν
ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γεγόμενος, νεώτερος ὢν
τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύτος, ἀξιοὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν μη-
τέρα τοῦ πατρὸς εὐνοίαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν,
ὥστε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν,
τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατεταμένον, μὴ συγχωρησέσθω.
Ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γενέσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς
μητρὸς αὐτῷ ἤττονα, παρὰ τῇ διαθέσει τοῦ πατρὸς
τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. Ὁ κόρην ἄλλω
κατηγγυημένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν
φορὰν συγκαταίνον λαβὼν, ἀπονησκέτω σὺν αὐτῇ.
Πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ ἀσχηστον πεί-
σας ἐκούσιν εἰσπορεύονται, καὶ προτιμῆσαι οὗτο τοῦ
ἐλευτέρου γάμου τὴν κόρην, ἡ δὲ παρασχεῖν αὐτὴν
πεισθεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ διὰ χέρδος πρὸς τὴν ἕβριν.
Ἐάν δέ που μόνῃ περιπεσὼν βιάσθαι μηδενὸς βοηθοῦ
παρόντος, μόνος ἀπονησκέτω. Ὁ φείρας παρθένον
μήπω κατηγγυημένην αὐτὸς γαμεῖτω. Ἦν δὲ τῷ
πατρί τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικεῖν αὐτῷ, πεντήκοντα
σίκλους τιμὴν τῆς ἕβρας καταβάλλέτω. Γυναὶκὸς
δὲ τῆς συνοικουσῆς βουλόμενος διαζευχθῆναι καθ' ἃς
δηποτοῦν αἰτίας, (πολλὰ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦτα
γίνοντο,) γράμμασι μὲν περὶ τοῦ μηδέποτε συνελθεῖν
ἰσχυρίζεσθω. Λάβοι γὰρ ἂν οὕτως ἐξουσίαν ἡ γυνὴ
συνοικεῖν ἑτέρῳ· πρότερον γὰρ οὐκ ἐφετέον. Εἰ δὲ καὶ
πρὸς ἐκείνον κακωθεῖ, ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελή-
σει γαμεῖν αὐτὴν ὁ πρότερος, μὴ ἔξεῖναι αὐτὴν ἐπα-
νέμειν. Τὴν ἀτεκνον, τάνδρος αὐτῇ τετελευτηχότος,
ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμεῖτω· καὶ τὸν παῖδα τὸν γινό-
μενον τῷ τοῦ τελευτήσαντος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τοῦ
κλήρου διάδοχον. Τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσι-
τελήσει γινόμενον, τῶν οἰκῶν οὐκ ἐλλειπόντων καὶ τῶν
χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων· καὶ ταῖς γυναῖδι
κουφισμὸν οἶσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τὸν προ-
τέρων ἀνδρῶν συνοικούσαις. Ἐάν δὲ μὴ βούληται

fuertint geniti, neque ex libidine eorum qui cum *femina*
non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine de-
sponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem
intendat et accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet
iudiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater,
aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur.
Et puella, si quidem iudicatum fuerit eam non deli-
quisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi
potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat et qui-
bus nihil contradici possit. Quod si crimen et calumniam
audacter et temere impegerit, penas ita luat, ut quadraginta
una minus plagis acceptis, patri siclos quinquaginta solvat.
Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popu-
laris sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non
prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdo-
tibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, et
alteram propter amorem aut pulcritudinem aut aliam ob
causam magno honore et benignitate prosequatur, alteram
autem minori observantia et affectu, si filius ex dilecta ge-
nuitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, pro-
pter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur,
ut rei paternæ duplicem partem accipiat, (hoc enim in
legibus statuitur,) ne permittatur. Est enim iniquum ut natu
major, quod in genere materno superetur, eis fraudetur
quæ in patris testatione ei debentur. Qui puellam alteri
desponsam vitaverit, si quidem ei persuaserit et ad cor-
ruptelam consentientem habuerit, cum ea moriatur. Nam
uterque juxta nequam est, ille quidem, qui puellam exora-
rit ultro rem turpissimam subire, eamque liberali conjugio
anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter
voluptatem aut propter lucrum sui copiam ad flagitium
faceret. Sin autem solam alicubi nactus illam per vim vio-
laverit, nemine qui defenderet præsentē, solus moriatur.
Qui virginem nondum desponsam compresserit, ipse eam
in matrimonium ducat. Quodsi non videatur patri puellæ
eam illi collocare, siclos quinquaginta injuriæ mulctam sol-
vat. Qui vero ab uxore secum habitante quasunque ob
causas disjungi velit, (nullæ autem tales hominibus acci-
dunt,) scripto confirmet se non amplius cum ea rem habi-
taturum esse. Sic enim facultatem accipiet mulier cum alio
habitandi: nam priusquam hoc fiat, *illud* non permitten-
dum. Quodsi male habeat etiam apud illum alterum, aut
eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei re-
venire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius
ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum,
in successionem hereditatis nutriet. Hoc si fiat, plurimum
etiam reipublicæ proderit, dum familiæ non deficiant et fa-
cultates cognatis maneant, et feminis, cum priorum virorum
proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet.

γαμειν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερούσιαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένην αὐτὴν ἐπὶ τοῦ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο, ὑβρίζων τὴν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. Ἐρομένης δὲ τῆς γερούσιαν διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτριῶς ἔχει πρὸς τὴν γάμον, ἂν τε μικρὰν ἂν τε μεῖζον λέγῃ, πρὸς ταῦτα βεπέτω. Ἰπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, τούτων αὐτὸν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβρίσαντα τὴν τοῦ κατοικουμένου μνήμην. Καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερούσιαν ἀπίτω, τοῦτ' ἔχων δνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον, ἡ δ' ὥπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. Ἄν δ' αἰχμαλωτὸν τις λάβῃ παρθένον, ἂν τε καὶ γεγαμημένην, βουλομένην συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω εὐνῆς ἄψαθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυραμένην αὐτὴν καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότες ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπειθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίας τράπηται καὶ γάμους. Καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιῶν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουλητόν, ἀλλὰ μὴ τὴν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὴν ἀμειβεῖν κεραισμένου. Τριάκοντα δ' ἡμερῶν τῷ πένθει διεληθουσὶν, (αὐτάρχεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐταὶ τῶν φιλάτων τοῖς φρονίμοις,) τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. Εἰ δ' ἐμπλησθεὶς τῆς ἐπιθυμίας ὑπερφηανῆσειεν αὐτὴν γαμῆταιν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτὴν, ἀλλ' ὅπῃ βούλεται χωρεῖν ἀπίτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. καὶ. Ὅσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων περιφρονῶσι τοὺς γονεῖς καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν, ἡ δὲ αἰσχύνῃ ἡ δὲ δὴ σύνεσιν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νοουθετείωσαν οἱ πατέρες, (αὐτάρχεις γὰρ ἐπ' υἱέσιν οὗτοι δικασταί,) συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐχ ἡζοντὲς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως, κοινῶν τῶν ἑκατέρους ὑπαρχόντων γενομένων, ἀλλ' ὅπως παῖδων τυχουσιν, οἱ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἔξουσιν. Γενόμενον δὲ γε μετὰ χαρᾶς καὶ τοῦ τῷ Θεῷ χάριν εἶδέναι τὴν μεγίστην ἀράμενοι διὰ σπουδῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδῶ ποιούμενοι τοῦ καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρησίμου. Νῦν δὲ (συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων) ἀπόχρη σοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας, καὶ μεταβαλοῦ πρὸς τὸ σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς πατὴρ τοῦ παντός ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ συνατιμωσθῆναι δοκεῖ τοῖς τὴν αὐτὴν αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν προσῆκεν αὐτοῖς παρὰ τῶν παίδων τυγχάνουσιν. Καὶ ὁ νόμος κολαστὴς γίνεταί τῶν τοιοῦτων ἀπαραίτητος, οὗ σὺ μὴ πειραθείης. Κἂν μὲν τούτοις θεραπεύεται τὸ τῶν νέων αὐθαδές, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ἐπὶ τοῖς ἡγρημένοις δνειδῶν. Οὕτω γὰρ ἂν ὁ τε νομοθέτης σθαθὸς εἴη καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, οὐκ ἐπιδόντες οὕτε

Quodsi frater nolit eam ducere, mulier convento senatu hoc ipsum testificetur, quod se, volentem in familia manere et ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante vero senatu quam ob causam a matrimonio abhorreat, sive parvam sive magnam afferat, eo inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conspuens, dignum esse dicat qui hæc a se habeat, quod mortui memoriam læserit. Atque ille quidem e senatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus, illa vero cuicumque voluerit poscenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, sive etiam nuptam, volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere et cum ea congredi quam ipsa tonsa, sumptoque lugubri habitu cognatos et amicos qui perierint in prælio deploraverit, ut quum dolorem, quem capit ex illia, satiaverit, ita demum ad epulas et nuptias se convertat. Nam pulcrum esse et æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos suscepturus est, sibi adsciscat, voluntati ejus indulgeat, nec suam solum persequens voluptatem negligat quod illi gratum sit. Triginta vero diebus in luctu præteritis, (hæ enim sapientibus ad carissimos deflentos satis sunt.) tunc matrimonium adeat. Quodsi libidine expletus eam conjugem habere fastidiverit, servam eam faciendi potestatem ne habeat, sed mulier, quo ire voluerit, discedat, concessa ei libertate.

24. Quicumque vero adolescentum parentes suos contemnent, eisque debitum honorem non tribuent, aut probro aliquo aut de industria in eos contumeliosi, eos primum verbis castigent parentes, (hi enim idonei de filiis judices,) dicentes sese inter se congressos esse, non voluptatis causa, neque ut rebus utriusque factis communibus facultates amplificarent, sed ut liberos adipiscerentur, qui ipsos in senectute nutrent, ipsisque ea, quibus indigerent, suppeditarent. Natum quidem, lætitia gestientes maximasque Deo gratias habentes, sublatum diligenter educavimus, nulli rei parentes, quæ ad tuam salutem et rerum optimarum disciplinam utilis esse videbatur. Nunc autem (oportet enim veniam dare juvenum peccatis) satis habentus honorem erga nos contempsisse, et redi ad sanitatem, tecum cogitans quod etiam Deus ea quæ adversum patres committuntur moleste ferat, quoniam et ipse est totius hominum generis parens, et in eis, cum quibus illi communis est appellatio, lædi videtur, quum quæ illis debebantur a liberis non obtineant. Atque lex talium vindex est inexorabilis, cujus absit ut tu facias periculum. Ac si quidem his adolescentum improbitas fuerit sanata, probis ob errata liberentur. Ita enim et bonus erit legislator et patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri

υἱὸν κολαζόμενον οὔτε θυγατέρα. Οὐ δ' ἂν οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τοῦ σωφρονεῖν τὸ μὴδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐλθροὺς δ' ἀσπόνδους ποιῇ αὐτῷ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι κατὰ τῶν γονέων τολμήμασι, 5 προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τοῦ πλήθους ἐπομένου καταλευέσθω, καὶ μείνας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θεάν τὴν ἀπάντων θαπτεσθῶ νυκτός. Οὕτω δὲ καὶ οἱ ὀπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναρεθῆναι κατὰ κριθέντες. Θαπτεσθῶσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ 10 νεκρὸς μὴδὲ εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω, περαιτέρω τοῦ δικαίου τιμωρίαν ἔκτινων.

κε'. Δανείζειν δὲ Ἑβραίων ἐπὶ τόκοις ἐξέστω μηδενὶ μήτε βρωτὸν μήτε ποτόν· οὐ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι τοῦ δημοφύλου τὰς τύχας· ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς 15 χρείαις αὐτοῦ κέρδος εἶναι νομίζειν τὴν τ' ἐκείνων εὐχарιστίαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενησομένην ἐπὶ τῇ χρηστότητι.

κς'. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε τινὰ τῶν καρπῶν, ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κατὰ νόον αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ 20 Θεοῦ χωρησάντων, κομίζοντες μεθ' ἡδονῆς ἀποδιδοῦσαν τοῖς δούσιν, ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν, εἰ δεηθεῖεν, ἔχοντες. Ἄν δ' ἀναισχυντῶσι περὶ τὴν ἀπόδοσιν, μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν βαδίσαντας ἐνεχυριάζειν πρὶν ἢ δίκην περὶ τούτου γένηται· τὸ δ' ἐνέχυρον 25 αἰτεῖν ἔξω, καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δι' αὐτοῦ, μὴδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μετὰ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἔχοντι. Κἂν μὲν εὐπορος ᾖ ὁ ἡνεχυρισμένος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δεδανεικός· ἂν δὲ πένης, ἀποδιδόντω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν 30 ἱμάτιον ᾗ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ Θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλην δὲ καὶ τὰ περὶ ταύτην σκευὴ μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον, ὅπως μὴ στέρωνται καὶ τῶν πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσι τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος ἔστω ἡ ζημία. Ὅ δὲ χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν ὑπελόμενος τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας δ' ἐπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις 35 τις ἀθῶος ἔστω, κἂν ᾗ πρὸς διαρύγματι τοίχου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας τετραπλὴν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλὴν δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλλέτω. 40 Ὅ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος διαλύσασθαι δούλος ἔστω τοῖς καταδικασαμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ δημοφύλῳ τις ἐξ ἑτῆ δουλεύετω, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἐλευθερὸς ἀφείσθω. Ἐὰν δὲ, τέκνων αὐτῷ 45 γενομένων ἐκ δούλης παρὰ τῷ πριαμένῳ, διὰ τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν πρὸς τὰ οἰκεία φιλοστοργίαν βούληται δουλεύειν, ἐνιαυτοῦ ἐνστάσαντος τοῦ ἱωβήλου (πεντηχστός δὲ ἐνιαυτός ἐστιν) ἐλευθεροῦσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἀπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δὲ τις χρυσὸν ἢ ἀργύριον εὕρῃ κατ' ὁδόν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ ᾤρεν, ἀποδόντω, τὴν ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. Ὁμοίως καὶ περὶ 50 βόσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχῃ τις κατ' ἐρημίαν πλανώμε-

viderint. Ubi autem verba eorum et resipiscendi disciplina nihil proficere videantur, sed continuis contra parentes facinoribus leges sibi hostes faciat implacabiles, ab iis ipsis extra urbem sequente multitudine productus lapidetur, et, quum per totum diem ad spectaculum omnium manserit, noctu sepeliatur. Sic etiam qui legibus quoque modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem hostes quoque, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, ultra æquum pœnas dans.

25. Ne liceat ulli Hebræorum ad usuram dare neque cibum neque potum : non enim justum est in reditu habere fortunas tribulis : sed subvenientem ejus necessitatibus in lucro ponere et gratiarum actionem illius et remunerationem a Deo consequuturam ob humanitatem.

26. Qui autem mutuati sunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum siccorumve, rebus ex sententia, Dei benignitate, succedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus, quasi apud se ipsos deponentes, et si egeant rursum habituri. Si vero circa redditionem improbe agant, ne liceat domum eorum ingressis pignora capere, petant priusquam de eo judicium factum sit; pignus autem foris petant et debitor ipse ferat, nihil ei contradicens, qui legis præsidio subnixus ad se venit. Ac si quidem locuples sit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec reddatur mutuum; si pauper, ante solis occasum referat, præsertim si pignus sit vestimentum, ut id habeat ad somnum capiendum, Deo natura pauperibus misericordiam adhibente. Molam autem et instrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

27. In furto quidem hominis pœna esto mors. Qui vero aurum aut argentum surripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res e domo furto eat ablatum occiderit, insons esto, etiamsi in pariete tantum suffodiendo 35 deprehendatur. Furatus autem, pecudem, quadruplo damnum rependat, nisi bos sit : nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero multæ solvendæ non erit, servus iis esto, quibus eam pendere damnas fuerit.

28. Venditus quis contribuli sex annos serviat, septimo manumittatur. Quodsi liberis ei ex serva natis apud employorem propter benevolentiam et caritatem erga sua servire velit, anno jubileo (est autem annus quinquagesimus) liberetur, et liberos et uxorem liberam abducens.

29. Si quis autem vel anrum vel argentum in via repererit, quasito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo reperit, restituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam esse reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deserto aliquis inciderit, domino

νοις, μὴ εὐρεθέντος τοῦ κυρίου παραχρῆμα παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν Θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παριέναι κτηνῶν τινι κακοπαθού-
των ἢ ὑπὸ χειμῶνος πεπτωκότων ἐν πληῶ, συνδιασώ-
ζειν δὲ καὶ τὸν πόνον οἰκείον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λα'. Μηνύειν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνη τὴν ἐτέρου γρείαν.

10 λβ'. Ὅμοίως μὴδὲ βλασφημεῖτω τις τὸν ἄσπον καὶ τὸν ἐνέον.

λγ'. Ἐν μάχῃ τις, ὅπου μὴ σίδηρος, πληγεὶς παρα-
χρῆμα μὲν ἀποθανὼν ἐκδικεῖσθω, ταυτὸν παθόντος
τοῦ πεπληγότος· ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοστή-
15 σας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. Σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πᾶν ὅσα παρὰ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀνέλωσε καὶ ὅσα τοῖς ἱατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμ-
20 βλώσῃ ἢ γυνή, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικασ-
τῶν, ὥς παρὰ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος· διδοσθῶ δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναίκος παρ' αὐτοῦ χρήματα. Θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκῃ, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δι-
25 καίουντος τοῦ νόμου.

λδ'. Φάρμακον μὴτε θανάσιμον μὴτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων Ἰσραηλιτῶν ἔχῃτω μὴδὲ εἷς. Ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τεθνήκω, τοῦτο πάσχων
30 δὲ δέθηκεν ἂν ἐκείνους, καθ' ὧν τὸ φάρμακον ᾗν πα-
ροεσκευασμένον.

λε'. Ὁ πηρώσας πασχέτω τὰ ὅμοια, στερόμενος ὅπερ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ τι χρήματα λαβεῖν ἐβελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιούντος τιμῆσασθαι τὸ συμβεβηκός αὐτῷ
35 πάθος, καὶ συγχωροῦντος, ᾗν μὴ βούληται γενέσθαι μικρότερος.

λς'. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀπο-
σφαττέτω. Εἰ δ' ἐφ' ἄλλως κτείνειε τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνήσκῃτω, μὴδ' εἰς τροφὴν
40 εὐχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπό-
της ἐλέγχῃται προειδώς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλα-
ξάμενος, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκῃτω ὡς αἷτιος τῷ ὑπὸ τοῦ βοῦς ἀνηρημένῳ γεγεννημένος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θερά-
παιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω·
45 τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοῦς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀνηρημένου. Βοῦς δ' ἐὰν οὕτω πληγεὶς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὺς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανέ-
μέσθωσαν.

50 λζ'. Οἱ δὲ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες ἐπιμελὲς ποιέ-
σθωσαν ὥστε σάνιδον ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως τινὲς εἰργοῖντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾗ. Οὐ δ' ἂν εἰς ὄρυγμα τοιούτων μὴ κλειστὸν ἐμπεσόν βύσσημά τις διαφθάρῃ, τὴν τιμὴν

non statim invento apud se servet, Deum testat'ur: s. nolle aliena avertere.

30. Ne liceat præterire, quum jumenta alicui afflicta jacuerint aut in luto propter tempestatem collapsa, sed succurrat et subveniat, laborem etiam proprium existimans.

31. Etiam vias ignorantibus ostendant, neve, risum sibi aucupantes, errore alterius commodum impedian.

32. Similiter neque maledicat quisquam muto neque surdo.

33. Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus continuo mortuus vindicetur, eo qui vulneraverit idem passo. Quodsi domum delatus dies complures ægrotaverit, et deinde mortuus fuerit, impunitus esto qui percussit. Si autem revaluerit et multa in ægrotationem insumpserit, solvat ille omnia quæcunque tempore decubitus impendit et quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulsaverit, si quidem abortum fecerit mulier, a judicibus pecunia multetur, ut qui ex foetu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quodsi illa ex ictu moriatur, et ipse mortem subeundo pœnas luat, lege æquum esse sentente, ut vita pro vita reponatur.

34. Nemo Israelitarum pharmacum habeat, neque letale, neque ad alias lesiones factum. Quodsi habuisse deprehensus fuerit, morte mulctetur, idem patiens quo illos affecisset, contra quos paratum erat pharmacum.

35. Qui mutilaverit aliquem, similia patiat, privatus quo privavit alium, nisi forte mutilatus pecuniam malit accipere, lege injuriam passo plenam dante potestatem æstimandi casum qui ei accidit, et concedente hoc facere, nisi acerbior esse velit.

36. Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod si aliquem in area percussum interfecerit, ipse quidem lapidatus moriatur, et ab esu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante scivisse convincatur, nec tamen custodivisse, ipse quoque morte plectatur, ut qui necato a bove mortis causa fuerit. Sin autem servum aut ancillam bos occiderit, ipse quidem lapidetur, dominus vero bovis triginta siclos interempti domino pendat. Quodsi bos ita a bove ictus mortuus fuerit, et mortuus et percussor vendantur, et domini eorum pretium utriusque inter se dividant.

37. Qui puteum aut lacum demiserint, diligenter curent ut tabulis impositis clausos habeant, non ut ulli aquatione arceantur, sed ut nullum in eos incidendi periculum sit. Cujus autem in talem scrobem non clausam pecus alicujus

αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. Περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς στέγῃσιν, ὥστε ὥς ἀντὶ τείχεος ὄντα οὐκ ἔξει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβαλέσθαι.

λη'. Παρακαταθήκην δὲ, ὥσπερ ἱερὸν τι καὶ θεῖον
5 χρήμα, ὃ παραλαβὼν φυλακῆς ἀξιοῦτω, καὶ μηδεὶς ἀποστερηῇται θρασυνθεὶς τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνή, μηδ' εἰ χυρσὸν ἀπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγξοντα. Καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ἐπιστάμενον τὸ αὐτοῦ προσή-
10 κεν ἕλαστον εὖ πράττειν, καὶ μάρτυρ' ἀρχοῦμενον αὐτῷ πάντα ποιεῖν ἢ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει, μάλιστα δὲ τὸν Θεὸν, ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὧν λανθάνει. Εἰ δὲ μηδὲν ἐπίδουλον ὄρων ὃ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀρικόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς ὁμνύτω τὸν Θεόν, ὅτι
15 μηδὲν παρὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀπολοῖτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινι μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνειπατίαςτος ἀπίτω. Χρησάμενος δὲ καὶ ἡλάχιστον μέρος τῶν πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντα ἢ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ὅμοιος δὲ τῷ περὶ
20 παρακαταθηκῶν, καὶ μισθὸν τις ἀποστερήσῃ τὸν ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένον, μεινῆσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθόν, εἰδότας ὥς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχικός· ἀλλὰ μηδὲν ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδο-
25 σιν, ἀλλ' αὐθυμερὸν ἐκτίνειν, ὥς μὴ βουλομένου τοῦ Θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασμέ-
νον.

λη'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν οἴκτου μᾶλλον
30 ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φύ-
τας ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν υἱὸν ἁμαρτίαν λογιστέον, τῶν νέων πολλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερηφανίαν τοῦ διδάσκει-
σθαι.

μα'. Γάλλους ἐκτρέπεσθαι καὶ σύνοδον φεύγειν τὴν
35 μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. Ἐλαύνειν δὲ οὕτως ὡς ἐπὶ τέκνων σφαγῇ καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων
40 αἷτιον· δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθλυσμένης μετεκοσμήσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὄρωσι. Μὴ ἐξεῖναι δὲ ποιεῖν ἐκτομίαν, μήτε ἀνθρώπους μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μα'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ
45 τὴν πολιτείαν διάταξις ἔστω, καὶ ὁ Θεὸς εὐμενὴς ἀστασίαςτον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· γένοιτο δὲ χρό-
νος μηδὲ εἰς, ὃς καίνισει τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβαλεῖ. Ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ
50 εἰς ἀβουλήτους ἢ κατὰ προαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύ-
νους ἐμπεσεῖν, ἔρεε καὶ περὶ τούτου βραχέα προσδια-
τάξωμεν, ὥς ἂν προεῖδοτες ἢ χρῆ ποιεῖν ἐν τῇ χρειᾷ τῶν σωτηρίων εὐπορήτε, καὶ μὴ τότε ἢ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητούντες ἀπαρσκέυαστοι τοῖς καιροῖς παραπέσῃτε.

delapsus intereat, pretium ejus domino solvat. Quin et tectis circumdantur, quæ, vicem muri implentia, non sinent ullos devolutos exstingui.

38. Depositum qui accepit, tanquam rem sacram et divi-
nam servet et custodiat, et nemo dolose aliquid componat
ad eum, qui deposuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamsi auri vim immensam lucraturus sit, fretus securitate quod nullus sit qui redarguat. Nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum suum sibi conscius esse credentem, et locupletem se ipsum testem habere ea se agere quæ ei ab aliis laudem pariant, et maxime Deum, quem nemo malus laetetur. Quodsi depositarius, nihil dolo malo agens, depositum perdidit, septem judices adeat, Deumque juret nihil sua voluntate et vitio perditum esse, neque se ulla parte ejus usum esse: atque ita innocens abeat. Quodsi vel minima parte creditorum usus forte perdidit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depositis, si quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus suis operantur, meminerit hominis pauperis mercedem non esse retinendam, hoc ipsum cogitando, quod eam: Deus illi præbuerit pro terris ac aliis possessionibus: quin et nihil differat solutionem, sed eodem die solvat, tanquam Deo nolente ut operarius careat laboris sui fructu.

39. Nati propter patrum culpam ne puniantur, sed propter suam ipsorum virtutem misericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitiosis sati. Neque vero filiorum peccatum patribus est imputandum, quum adolescentes discendi fastidio multa præter nostram doctrinam sibi permittant.

40. Spadones abhorreantur, et eorum fugiatur congressio, quibus erepta sit virilitas, et generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis nostri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, et antequam sint, id sustulerint quod causa eorum fuisset: perspicuum est enim, eos, quum effeminata sit ipsorum anima, in idem etiam corpore mutatos esse. Itidem etiam abigatur quicquid aspicientibus putatur monstrum. Neque homines castrare liceat, neque alia animalia.

41. Et hæc quidem vobis sit pacifica legum reipublicæ constitutio, et Deus propitius ordinem ejus a seditionibus imperturbatum conservabit: absit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet et in contrarium mutet. Sed quoniam necesse est hominum genus, vel invito vel sua sponte, in turbas etiam et pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda sint prævidentes, salutaria, quum opus erit, habeatis, neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati in

Ἰπν, ἣν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονουσί καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἡσυχήμενοις, ἀπολέμον μὲν νέμεσθαι παράσχοι τοῖς κεκτημένοις αὐτὴν, μήτε ἄλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακῶσι στρατευσάντων, μήτε
 5 στάσεως ἐμφυλίου κατασχούσης ὑμᾶς· ὅφ' ἥς τάναντία πατράσι τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολείτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα· χρώμενοι τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς παραδίδωσι, διατελοῖτε. Ἔργον δ' ὃ τὸ ἂν πολεμικὸν ἢ νῦν ὅφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἐπὶ παίδων ὑμετέρων γένηται, τοῦθ' ὑπερόριον πραχθεῖ. Μέλλοντας δὲ πολεμεῖν πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν παρὰ τοὺς ἐκουσίως πολεμίους. Πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρατιὰν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων
 15 εὐμενῇ τὸν Θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. Καὶ κειθόμενων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττειν· εἰ δὲ φρονούντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχυρὶ διαφέρουσιν ἀδικεῖν ἐθέλουν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ χειροτονήσαντες ἓνα τὸν ἀρετῇ προὔχοντα. Πολυαρχία γάρ, πρὸς τῷ τοῖς ὀξέως τι πράττειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε
 20 τοὺς χρωμένους. Στρατὸν δὲ ἄγειν καθαρὸν, ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ σωματίων καὶ ψυχῆς εὐτολμία διαφερόντων, τὸ δὲ δεῖλον ἀποκρίνοντας, μὴ τοὺς πολεμίους παρὰ τὸ ἔργον τραπὲν εἰς φυγὴν ὠφελήσῃ. Τοὺς τε νεωστὶ δειμαμένους οἰκίας, οἷς οὕτω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὕτω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἔαν κατὰ χώραν, καὶ τοὺς μνηστευσμένους δὲ καὶ νεωστὶ γεγαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων ρεϊδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ τηροῦντες αὐτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπολαυσιν ἐβελοκαχέσῃσι [περὶ τὰς γυναῖδας].
 35 μβ'. Στρατοπεδευσάμενοι δὲ προνοεῖσθε μὴ τι τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσασθε. Πολιορκουντας δὲ καὶ ζύλων ἀπορουμένους εἰς ποίησιν μηχανημάτων μὴ κείρειν τὴν γῆν ἡμέρα δένδρα κόπτοντας, ἀλλὰ φεῖδεσθαι, λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων
 40 γεγενῆσθαι, καὶ ρωνῆς ἂν εὐπρήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς οὐδὲν αἰτία τοῦ πολέμου γεγονότα πάσχει κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δυνάμεις αὐτοῖς ἦν καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. Κρητήσαντες δὲ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνετε,
 45 τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τοῦ Χαναναίων ἔθνους. Τούτους γὰρ πανοικί χρῆναι ἀρνήσασθαι.

μγ'. Φυλάσσετε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαῖς ὥστε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι μήτε ἄνδρα
 50 στολῇ γυναικεῖα.

μδ'. Πολιτεῖαν μὲν οὖν τοιάδε Μωϋσῆς κατέλιπε, νόμους δ' ἔπει πρότερον τεσσαρακοστῷ γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἐτέρᾳ γραφῇ λέγομεν. Ταῖς δ' ἐξῆς ἡμέραις (συνεχὲς γὰρ ἐξεκλήσισεν) εὐλογίας

tempora periculosa incurralis. Faxit Deus ut terram, quam vobis dedit labores contentmentibus, animosque ad virtutem exercitatos habentibus in pace ac tranquillitate colant possidentes, sine perniciosis externorum incursionibus, et absque civili vos exagitante seditione, (per quam si patribus vestris contraria faciatis, instituta illorum perdetis, utque legibus semper utamini, quas Deus ut bonas comprobatas tradit. Si vero res bellica quaecunque acciderit, aut nunc a vobis *gerenda* aut postea apud seros nepotes, tunc extra limites geratur. Ceterum bellum gesturi legationes mittere et praecones ad hostes voluntarios. Decet enim, antequam arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando vos, quamvis et exercitum magnum habeatis et equos et arma, et ante haec Deum propitium et auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum aufe-rentes lucrum ipsis invitis comparare. Ac si quidem obtemperaverint, decet vos pacem servare : sin vero sibimet fidentes, ac si viribus praepollerent, vos laedere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem summo imperatore utentes, uno vero praestanti virtute secundarum partium duce creato. Nam multorum imperium, praeterquam quod iis qui aliquid celeriter agere necesse habent *impedimento* sit, etiam utentibus odesse solet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia praecellentibus, timidis vero rejectis, ne, dum acie decernatur, in fugam versi hostibus prosint. Iique qui nuper domos aedificarint, quibus nondum per annum fructi sunt, et qui conserverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* sinantur, necnon sponsi et qui asper uxores duxerint, ne harum rerum desiderio vitae parcentes et se ipsos ad earum fruitionem servantes ultro se male gerant [propter uxores].

42. Castris autem positis provideate ne quid saevum et improbum faciatis. Quum vero urbem obsideatis et ligna ad machinas conficiendas desideretis, ne terram attondete arbores mites ac frugiferas succidendo, sed his parcite, eas in hominum utilitatem natas esse cogitantes, et si vocem haberent, vobiscum expostulaturas esse sese immerito malo affici, ut quae belli causa non exstiterint, atque inde migraturae fuerint et in aliam terram transiturae, si eis esset potestas. Quum autem praelio *hostes* superaveritis, eos qui in adversa acie steterint interficite, ceteros vero ad tributa vobis pendenda conservate, gente Chananæorum excepta : hos enim ad interneccionem delere oportet.

43. Cavete autem maxime in praелиis ne vel femina ornatu virili utatur, vel vir stola muliebri.

44. Moyses igitur huiusmodi reipublicae institutionem reliquit, leges vero quadragésimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (assidue enim concionabatur) faustas eis precesiones tradit, et im-

αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ἐπὶ τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζῆσσομένους, ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐν αὐτοῖς διωρισμένα. Ἐπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω ἦν καταλείπειν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, πρόρ-
 6 ρησιν περιέχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. Ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱε-
 ρεῦσι καὶ τὴν κιβωτὸν, εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλεῖστοις κατέθεντο, καὶ τὴν σκηνήν
 10 τῷ τε λαῷ παρήνθησε κρατήσαντε τῆς γῆς καὶ ἰδρυθέντι μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαλκιτιῶν ὕβρεως, ἀλλὰ στρα-
 τεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς· ἐξελόντας δὲ τὴν Χαναναίων γῆν καὶ πᾶσαν διαφείραντας τὴν ἐν
 15 αὐτῇ πληθύν καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀναστήσαι πρὸς ἧλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόρρω τῆς Σι-
 κίμων πόλεως μεταξύ δυοῖν ὄρειν, Γαριζαίου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐκ λαίων Γιβάλου προσαγο-
 20 ρευομένου· μερισθεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἑξ φυλάς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὄρειν ἀναστήναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. Καὶ πρῶτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ
 Γαριζίν γενομένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν σπουδάζουσιν ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παραχρυσάμε-
 25 νοις, εὐφημεῖν δὲ τὰς ἐτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχο-
 μένων, τὰς προηγμένους ἐπαινεῖν· ἔπειτα τοῖς ταῦτα παραβησομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλή-
 λαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. Ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτὸς, ὡς μηδέποτε ἐκλι-
 30 πεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὲ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἥ καὶ στάντα φησὶ τὸν λαὸν ὁρᾶν τε καὶ δλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκέτ' ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. Ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς
 35 διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκολουθα τοῖς ποιῶν διατελεῖ.

με'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸν λαὸν σὺν γυναῖξιν αἵμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρῆναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὥρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιή-
 40 σασθαι, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογιστὰς γενομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαρίζο-
 μένους μήτε εἰκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰ-
 τίαν κυριωτέρην τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνον-
 45 τας παραβῆναι τούτους· ἀλλ' ἂν τέ τις τῶν ἐξ αἵματος συγγεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐ-
 τοὺς πολιτείαν, ἂν τε πολὺς, ἀμύνειν αὐτοὺς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνασπᾶν
 50 θμελίω, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῶν ἀπονοθηθέντων εἰ δυ-
 νατὸν καταλιπεῖν· εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμω-
 ρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύει. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνουν.

με'. Ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς ὡς ἂν αἱ θυσαί τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμένοι γένοιτο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρα-
 τεύοντες ἐξίστιον τεκμηρίῳ χροῖσιν τοῖς λίθοις, ὡς

precationes in eos qui ex legibus non viverent, sed contra praescripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in sacro volumine scriptum reliquit, continens futurorum praedictionem, juxta quam omnia facta sunt atque fiunt, neque ille quicquam a veritate aberravit. Hos igitur libros sacerdotibus tradit, simul et arcam, in qua decem praecepta in duabus tabulis scripta recondiderunt, atque tabernaculum. Quin et populum admonuit, ut quum Chananæorum terram devicissent, et in ea consedis-
 45 sent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non obliviscerentur, sed facta in eos expeditione pœnas reposcerent maleficiorum, quibus illi ipsos affecerant quum essent in deserto. Occupata vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par est deleta, aram exstruere jussit ad solem orientem versam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram posito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: divisumque exercitum in senas tribus super duobus montibus statuere, et una cum illis Levitas et sacerdotes. Ac primum quidem illos in Garizæo faustissima eis apprecari, qui religionis Dei studiosi essent et custodiæ legis, neque ea quæ dixisset Moyses rejecissent, sex alias vero tribus bene illis ominari, et rursum his precantibus priores acclamare: deinde transgressoribus diras imprecari, alteris alteris ad dicta comprobanda et scienda succinentes. Faustas autem precatio-
 50 nes et execrationes scriptis consignavit ipse, ut earum disciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas sane moriens etiam aræ inscribi jussit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut stans sacrificet et holocausta offerat, et post illam diem nunquam aliam victimam imponeret: non enim esse licitum. Hæc igitur Moyses instituit, atque gens Hebræorum his consentanea facere nunquam intermittit.

45. Postridie autem populo una cum mulieribus et parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent, adjuravit eos ut legum curam haberent, utque diligentes mentis Dei aestimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorē esse existimantes: verum, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas quæpiam reipublicæ eorum institutionem confundere et dissolvere conaretur, eos et publice et privatim ulciscerentur; ac si quidem eos superassent, funditus excinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium vecordi insolentia elatorum relinquerent: sin pœnas sumere non valerent, hoc saltem ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit.

46. Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, et quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Jesus quoque vati-

καὶ τρότερον δεδήλωκα. Προεφίητουμε δὲ καὶ Ἰη-
σοῦς Μωϋσέως παρόντος ἔτι, καὶ πάνθ' ὅσα πονήσκειεν
ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας ἐν τε πολέμοις καὶ κατ'
εἰρήνην, νόμους συντιθεὶς καὶ τὸν τῆς πολιτείας κό-
6 σμον συμπορίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώ-
σειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβάντες τὴν πρὸς αὐτὸν
θρησκείαν πειραθῆσονται κακῶν, ὡς ὅπλων τε αὐτοῖς
πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι
πόλεις, καὶ τὸν νεὼν καταπρησθῆναι, καὶ πραθέντας
10 δουλεύειν ἀνδράσιν οὐδένα ληψομένους οἰκτον ἐπὶ ταῖς
συμφοραῖς αὐτῶν, μετανοήσιν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ
χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. Ὁ μέντοι Θεός, ὁ κτίσας
ἡμᾶς, πόλεις τε πόλιναις ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν
ναόν. Ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν οὐχ ἅπαξ,
15 ἀλλὰ πολλάκις.

μζ'. Παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς Χανα-
ναίους στρατιῶν ἐξαγαγεῖν, ὡς τοῦ Θεοῦ συνεργούντος
οἷς ἂν ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πλη-
θύν, « ἐπεὶ, φησὶ, πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπειμι προγόν-
20 « νους, καὶ Θεός τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκεί-
« νους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ
« παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶν προνοίας τε τῆς ὑπὲρ
« ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων
« ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ ὠρεῖας τῶν κρειττόνων.
25 « ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἐπὶ
« τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι
« συνηγωνίσαστο, καὶ παρῆσεν ἅπασιν αὐτὸν εὐμενῆ
« ἡμῖν· μᾶλλον δ' αὐτὸς ἦν ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν
« διδοὺς καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος, ὑποστρατήγῳ χρω-
30 « μένος ἐμοὶ καὶ ὑπηρέτῃ ὦν τὸν ὑμέτερον λαὸν εὐερ-
« γεῖν ἤβηλσεν. Ἀνθ' ὧν προσευλογῆσαι τὴν τοῦ
« Θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν,
« ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτὸς τε
« ταύτην ὀρελλομένην ἀμοιβὴν ἀποδίδου καὶ κατα-
35 « λείπων εἰς μνήμην ὑμῖν τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσ-
« ἔχειν τούτον ὑμῖν, καὶ τοὺς νόμους πάντων, ὧν τε
« παρῆσχε καὶ μένων εὐμενῆς ἔτι παρέξει, δώρημα
« κάλλιστον φυλάττειν. Ὡς δεινὸν μὲν ἐχθρὸς καὶ
« ἄνθρωπος νομοθέτης, ὑβρίζομένων αὐτῷ τῶν νόμων
40 « καὶ μάτην κειμένων· Θεοῦ δὲ μὴ πειραθεῖσθε χαλε-
« παίνοντος ὑπὲρ ἀμελομένου νόμων, οὓς αὐτὸς γεν-
« νήσας ὑμῖν ἔδωκε. »

μη'. Μωϋσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευταίην τοῦ βίου
φῆσαντος, καὶ μετ' εὐλογίας ἐκάστη τῶν φυλῶν προ-
45 φητεύσαντος τὰ γενησόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα
προὔτεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερονοτυμώμενας ἐμ-
φανίζεν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθηζομένῳ πάθος. Καὶ οἱ
παιδὲς δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρα-
τεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγα-
50 λουργίας παρ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν συνέσαν. Ἦν δὲ
κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προεδοχόσι ἀμιλλα
τῆς λύπης. Οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἶον στέροινο κηδε-
μόνος, περὶ τοῦ μελλόντος ἀπεθρύνουν, τοῖς δὲ καὶ περὶ
τούτου τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς

cinatus est, Moyse adhuc presente : atque omnia expe-
dens quaecunque pro salute populi faceret, tum in bellis
tum in pace, dum leges composeret et rectam suppeditaret
reipublicae institutionem, praedixit, prout numen sibi de-
clararet, eos religione in Deum violata mala experturos
esse, ita ut terra eorum armis hostilibus oppleretur, et ur-
bes funditus everterentur, et templum incenderetur, et
ipsi venditi hominibus servirent, nullam ex calamitatibus
eorum misericordiam capturis, ipsos autem, quum haec pa-
terentur, frustra poenitentiam acturos esse. Deus tamen,
qui vos creavit, civibus vestris et urbes et templum red-
det. Fore autem amissionem eorum non semel, sed
saepe.

47. Tum Jesum cohortatus ad exercitum in Chanaanæos
educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, et
universae multitudini bene ominatus, « quoniam, inquit,
« ad majores nostros discedo, et Deus hanc mihi diem dis-
« cessus ad illos praefinivit, gratias quidem illi vivus ad-
« huc et apud vos praesens me habere profiteor, quum pro
« vestri cura, quam non solum pro malorum nostrorum
« depulsione gessit, sed et bonorum donatione; tum quod
« mihi opitulatus est laboranti et in magna animi sollici-
« tudine versanti pro vestrum in melius mutatione, seque
« nobis in omnibus propitium praestitit : potius autem erat
« ipse qui et nobis ad ea aggredienda praevit, et exitus lar-
« giebatur felices, me duce vicario utens et ministro be-
« neficiorum, quibus populum vestrum afficere voluit. Pro
« quibus aequum esse existimavi, ut Dei potentiam, cui
« etiam in posterum vos curae eritis, decedens collaudem :
« et ipse utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobis
« que illud in memoria relinquens, quod vobis convenit
« eum venerari et honorare, et leges omnium, quae vobis
« dedit et propitius manens adhuc daturus est, munus pol-
« cherrimum, servare. Equidem nostis quam gravis ho-
« stis sit etiam homo legislator, dum leges ei laetuntur et
« temere spretae jacent. Nolite vero Deum vobis ob le-
« ges neglectas succensentem experiri, quas ipse conditor
« vobis dedit. »

48. Haec autem Moyse ad vitae exitum loquuto et futura
etiam unicuique tribui cum faustis ominibus vaticinato, in
lacrimas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres po-
ciora tundentes dolorem ob eum moriturum ostenderent.
Quin et pueri magis etiam plorantes, ut qui ad aegritudi-
nem comprimendam imbecilliores, declarabant se virtutem
ejus rerumque gestarum magnitudinem supra quam aetas
illa fert intelligere. Erat autem ex animi sensu juvenes
inter et grandiores doloris certamen. Hi enim scientes
quali duce et praefecto orbarentur, de futuro plorabant; illis
vero et de eodem luctus erat, et quod ab eo, virtute ejus

αὐτοῦ γεγευμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. Τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τεκμαίροιο ἂν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τῇ νομοθέτῃ. Καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μὴ δεῖν ἐπὶ 5 μελλοῦσιν τελευτῇ κατὰ τῆς βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας Θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις ἐνίκηθη δακρύσαι. Πορευομένου δ' ἔνθεν οὐ ἐμελλεν ἀφανισθῆσεσθαι, πάντες εἶποντο δεδακρυμένοι. Καὶ Μωϋσῆς τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ 10 κατασεύων μένειν ἡρεμοῦντας ἐκέλευε, τοὺς δ' ἐγγιον λόγους παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυτὴν τὴν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. Οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐρεῖναι, κατέργουσι ἐνίκηθη δακρύοντες. 15 Μόνῃ δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν καὶ δ' ἀρχιερεὺς Ἑλεάζαρος καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. Ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Ἀβαραὶ καλουμένῳ ἐγένετο, (τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱερικοῦτος καταντικρὺ καίται, γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ κατο- 20 πτεῦειν,) ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. Ἀσπασομένου δὲ καὶ τὸν Ἑλεάζαρον αὐτοῦ καὶ Ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἐπὶ, νέφους αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν στάντος ἀφανίζεται κατὰ τινος φάραγγος. Ἰέγραψε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις θενωτὰ, δέσας μὴ δι' 25 ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τοιμήσωσιν εἰπεῖν. μθ'. Ἐδῶκε δὲ τὸν πάντα χρόνον ἑτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. Ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστατῷ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν 30 Μακεδόνων Δύστρου καλουμένου, Ἀδάρι δὲ ὑφ' ἡμῶν, νομηνία, συνέσει τε τοὺς πόποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλὼν καὶ χρησάμενος ἀριστα τοῖς νοσηθεῖσιν, εἰπεῖν τε καὶ πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος· τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ, ὡς μὴδ' ἐνεῖναι τι τούτων τῇ 35 ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῶν τὴν προσηγορίαν, ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ· καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις, προφήτης δ' ὅλος οὐκ ἄλλος, ὥσθ' ὅτι ἂν φεγγάζεται δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. Πενθεὶ μὲν οὖν αὐτὸν δ 40 λαὸς ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. Λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. Ἐπόθουν δ' αὐτὸν οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ δεινὰ ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ πε- 45 ρὶν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. Καὶ τὸ μὲν κατὰ Μωϋσῆν τέλος τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον.

nondum bene gustata, destitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus et lamentationis magnitudinem ex eo con-
 cingere quod legislatori accidit. Quamvis enim per omnem
 vitam persuasissimum habuit non oportere mœrore deijci
 ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei et naturæ
 lege paterentur, ea tamen quæ a populo fiebant ei fletum
 extorserunt. Quum autem inde eo proficisceretur, ubi erat
 e conspectu evaniturus, cum lacrimis omnes sequebantur.
 Ac Moyses jubebat ut qui longius quidem aberant quieti
 manerent, manu id innuens; propiores autem verbis hor-
 tabatur, ne se prosequendo decessum sibi lacrimabilem
 facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum esse existi-
 mantes, ut eum arbitratu suo e vita discedere sinerent,
 cohibent se ipsos inter se collacrimantes. Solus autem se-
 natus eum deduxit, et Eleazarus pontifex, et Jesus impe-
 rator. Ut vero in monte Abari vocato constitit, (is autem
 excelsus e regione Hierichuntis situs est, ascendentibus
 eum Chananeorum terram optimam et amplissimam præ-
 bens despiciendam,) senatum dimisit. Interea vero, dum
 Eleazarum et Jesum amplecteretur, et adhuc cum eis ser-
 mones conferret, nube subito supra eum se demittente,
 videri desiit, in vallem quandam abreptus. In sacris au-
 tem libris scripsit se mortuum esse, veritus ne dicere au-
 derent ipsum propter virtutis suæ magnitudinem ad Deum
 discessisse.

49. Vixit autem omnino tempus viginti et centum an-
 norum, quorum per tertiam partem tenuit principatum,
 dempto uno mense. At decessit ultimo anni mense, qui
 vocatur a Macedonibus quidem Dystus, a nobis vero Ada-
 rus, novilunii tempore, et ingenio mortales omnes, qui
 unquam fuerunt, superans, et rebus excogitatis optime
 usus, miræque eloquentiæ et populo gratissimæ: ceterum
 ita affectionibus imperans, ut ne inesse quidem ulla earum
 animo ejus videretur, et nomina illarum magis eo quod illas
 in aliis hominibus conspiceret quam ex se ipso cognita ha-
 beret; et imperator quidem inter primos, vates autem qua-
 lis haud alius, ita ut quicquid eloqueretur, Deus ipse lo-
 quens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies plora-
 vit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam
 Hebræos tenuit, quantus tunc Moyse defuncto. Ipsum
 vero desiderabant non solum qui eum experti erant, sed et
 qui in leges ejus inciderint, vehementi ejus desiderio tene-
 bantur, ex illis quam excellenti esset virtute conjicientes.
 Atque talem in modum a nobis declaratus sit Moysis exitus.

BIBAION PEMITTON.

- α. Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, τούτους μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακλιρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.
- β. Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλίται τοὺς πατριῶς νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑκαοσίων.
- γ. Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεθῆσαντας αὐτοὺς ὁ Θεὸς Ἀσσυριοῖς ἐδούλωσεν.
- δ. Ἡ διὰ Κενέζου τοῦ Ἀθνηλοῦ παιδὸς αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἀρξάντος ἔτη τεσσαράκοντα, λεγομένου δὲ παρὰ θ' Ἑλλήσι καὶ Φοίνιζι κριτοῦ.
- ε. Ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτωκαίδεκα ἔτη, καὶ ὑπὸ τινος Ἡούδου τῆς δουλείας ἀπὸ πλῆθους ἀρχὴν ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.
- ς. Ὡς Χαναναίων αὐτοὺς καταδουλοσάμενων ἐπ' ἔτη εἰκοσιν ἡλευθέρωθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεδώρας, οἱ ἦσαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.
- ζ. Ὅτι πολεμήσαντες οἱ Ἀμαληκῖται τοῖς Ἰσραηλῖταις ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτὰ.
- η. Ὡς Γεδεὼν αὐτοὺς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ Ἀμαληκιτῶν καὶ ἦρε τοὺς πλῆθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.
- θ. Ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνον.
- ι. Περὶ τῆς Σαμφώνος ἀνδρείας, καὶ ὧν κακῶν αἰτίας Παλαιστῖνοι ἐγένετο.
- ια. Ὡς οἱ υἱοὶ Ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ.
- ιβ. Ὡς ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.
- ιγ. Ὡς νικῆσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι καὶ τὴν κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον παρέλαβον.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων ἑβδομηκοντα ἔξ.

ΚΕΦ. Α'.

Μωϋσεὺς δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ἰησοῦς, ἀπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων καὶ τοῦ πένθους λεωρηκότος, παρήγγειλεν ἐπὶ στρατεῖαν ἔτοιμον εἶναι τὸν κλητὸν. Πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς Ἱεριχοῦντα, τὴν τε δύναιμι αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. Αὐτὸς δὲ ἐξέταξε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην. Ἀνακαλεσάμενος δὲ τῶς τῆς Ῥουβηλίδος φυλῆς ἀρχοντας καὶ τοὺς τῆς Ἰακώβου καὶ Μανασσήτιδος προεστῶτας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῆδε τῇ φυλῇ τὴν Ἀμοραίαν κατοικεῖν ἐπέτέτραπτο [τῆς Χαναναίων γῆς ἑβδομον οὖσαν μέρος],) ἐπεμύνησκεν ἃ ὑπέσχητο Μωϋσῇ, καὶ παρεκάλει χαρίζομένου τῇ τε ἐκείνου προνοίᾳ, μηδ' ὅτι ἀπέθνησκε περὶ αὐτοῦς καμουση, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμους. Τῶν δ' ἐπομένων ὁκλίταις πεντακισμυριοῖς ἀπὸ τῆς Ἀβύλῃς ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ἐξῆλθε σταδίους ἐξήκοντα.

β. Καὶ στρατοπεδεύσαντος εὐθὺς οἱ κατὰσχοποι

LIBER QUINTUS.

1. Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato ilisque devictis, illos quidem interneccione delevit, terram vero eorum tribus sorte divisit.
2. Quomodo imperatore mortuo Israelitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates, ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros sexcentos, interempta est.
3. Quomodo post hanc afflictionem Deus eos imple agentes Assyriis in servitutem tradidit.
4. Libertas ipsis per Cenezum Athnelli filium reddita, qui et principatum per annos quadraginta tenuit, et apud Græcos et Phœnices judex dictus est.
5. Quomodo populus noster rursus Moabitis servit, et per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperium tenuit per annos octoginta.
6. Quomodo a Chananæis in servitutem redacti per annos viginti, a Baraco et Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos quadraginta.
7. Quod Amalecitis, bellum Israelitis inferentes, eos devicerunt, regionemque eorum per septem annos afflixerunt.
8. Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos quadraginta.
9. Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.
10. De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.
11. Quomodo filii Eli sacerdotis a Palæstinis in prælio cæsi sunt.
12. Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella deficiens mortem obiit.
13. Quomodo Palæstini in hoc bello, victoria ab Hebræis reportata, etiam arcam eorum captam abstulerunt.

Continet hic liber tempus annorum quadringentorum septuaginta sex.

CAP. I.

Quum autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Hierichunta mittit, ut vires eorum et quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. At ille exercitum per ordines explicuit et instruxit, ut tempestive Jordanem trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis tribus præerant, (nam et hujus tribus dimidiæ parti Amoræam habitare permissum erat [quæ terræ Chananæorum pars septima est],) eos illorum admonerat quæ Moysi polliciti erant, obsecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis prospiciendo defessus esset, et propter communem utilitatem alacriter semet ad promissorum fidem liberandam accingerent. Qui quum illum sequerentur, armatis quinquagies mille militibus, ab Abila ad Jordauem stadia sexaginta profectus est.

2. Quumque fuisset castra metatus, repente aderant spe-

παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς Χαναναίοις. Λαθόντες γάρ τὸ πρῶτον ἄπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν ὅσα καρτερὰ καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν
 5 πυλίδων αἱ πρὸς εἰσόδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθενείαν συνέφερον· ἡμεῶν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἱστορίαν ξένοις προσήκουσαν ἀκριδῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' αὐχὶ διανοίᾳ πολέμιων. Ὡς δὲ γενομένης ὀφίας ὑποχωροῦσιν
 10 εἰς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς δ' καὶ προήχθησαν δειπνοποιήσάμενοι, καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἢ φροντίς ἦν, μνησύνται τῷ βασιλεῖ περὶ δειπνῶν ὄντι κατασχεψόμενοι τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρῆναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ
 15 τῆς Ῥαχάβης καταγώγιῳ μετὰ πολλῆς τῆς τοῦ λανθάνειν προνοίας ὑπάρχειν. Ὁ δ' εὐθὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ βουλευόμενοι παρῆεν. Ὡς δ' ἔγνω τὴν ἐρῶν αὐτῶν ἡ Ῥαχάβη, (λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ
 20 τέγουσ ἐψυχε,) τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει, τοὺς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν ὡς εἶναι τινὲς ἀγνώστες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖν· οὐς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν, ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἤκον,
 25 ἀπόνους εἶναι λαβεῖν διωχθέντας. Οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς οὕτως αὐτοὺς ὑπελθούσης, οὐδένα ὑπονοήσαντες δόλον ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. Ἐπεὶ δ' ὀρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τὸν δόλον ἀπερχέσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν
 30 φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι περιετύγχανον, καὶ πορεύονται τῷ ποταμῷ. Τοῦ δὲ θυρῶντος σταλέντος, ἡ Ῥαχάβη καταγαγούσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον, ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπέλθοι σωτηρίας (ἀλοῦσαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς οὐκ ἂν διαφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως
 35 τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικί αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς) παρακαλέσασα διὰ μνήμης ἔχειν, ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς Χαναναίων γῆς καταστάντες ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δύναται τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευεν ἐπὶ τὰ αἰκεία, ὁμόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς, ὅταν τὴν
 40 πόλιν ἐλόντες φερίρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γεγόμενον· ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ διδαχθεῖσαν. Οἱ δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὁμολόγουν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων αὐθις ὁμνουν ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀπο-
 45 δώσειν· ἦνίκα δ' ἂν αἰσθηται μελλούσης ἀλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτῆσιν τε τὴν αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην ἐγκαθεῖραι, πρὸ τῶν θυρῶν ἀνατείνασαν φοινικίδας, ὅπως εἰδὼς τὴν οἰκίαν ὁ στρατηγὸς φυλάττεται κακῶς ποιεῖν.
 50 « Μνηύσομεν γὰρ αὐτῷ, ἔφασαν, διὰ τὸ σὸν [σώζεσθαι] πρόθυμον. Εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, σὺ τε οὐκ ἂν ἡμῖν ἐπενέγκῃς αἰτίαν, τὸν τε Θεόν, ὃν ὁμωμόχαμεν, παρατιμούμεθα μηδὲν ὡς ἐπὶ παραβαίνουσι τοὺς ὄρκους δυσχερᾶναι. » Καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι ἐχώ-

culatores, nihil eorum quæ apud Chananæos essent nescientes. Primo enim ignoti totam illorum urbem sine metu perlustrarunt, ac moenia, qua valida erant, et qua parum tuta illis munimenta, portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum: qui autem forte obvii erant, illos contemplantes neglexerunt, existimantes eos, cognoscendi visendique causa, ut decet peregrinos, curiosis oculis res urbis perspicere, sed nequaquam animo hostili. Ut vero sub vesperam hospitium subierunt prope moenia *civitatis*, quo perducti erant in cœnam, et jam tum de discessu solliciti esse cœperunt, regi cœnanti indicatum est venisse quosdam e castris Hebræorum ad urbem speculandam, et nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confestim *satellites* in eos mittens, comprehensos ad se adduci jussit, ut eos torquendo disceret quo consilio istuc se contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, (forte enim lini fasciculos super tectum siccat,) sub illis quidem speculatores occulit, missis autem a rege dicebat hospites quosdam ignotos paullo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse: quos, si metuendi viderentur civitati, aut ad periculum regi molendum venissent, sine multo labore ab insequentibus comprehendi posse. At illi, muliere eos ita fallente, nihil doli suspicati abierunt, ne explorato quidem hospitio. Quum vero per vias excurrissent, quibus verisimile erat eos discedere, et eas quæ ad flumen ducebant, nullo invento vestigio, a labore *eos persequendi* destiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, et discrimen quod pro eorum salute adiret (se enim in ipsis occultandis deprehensam non posse regis vindictam effugere, sed cum universa domo sua perituram esse) ut in memoria tenerent, obsecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos esset, gratiam pro salute præsentis rependere, eos domum se recipere jubebat, jurisjurandi religione data, ipsam ipsiusque omnia servaturos esse, quum urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipsis decretum esset: hæc enim se novisse editis a Deo signis edoclam. At illi et de præsentibus gratias ei se habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant se ei re ipsa gratiam relatuos esse. Suadebant autem ut, quum urbem captum iri intelliceret, et facultates suas et necessariis omnes in diversorio deponens concluderet, januis lemniscos puniceos appendens, ut imperator, quum domum noverit, ab illa lædenda caveat. « Ipsi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum [*nos servandi*] studium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas, Deumque, per quem juravimus, deprecamur ne nobis *in tali casu* ut iusjurandum violantibus succenseat. » Et illi qui-

ρον, διὰ τοῦ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ δια-
σωθέντες πρὸς τοὺς οἰκίους ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες
ἐπὶ τῆς πόλεως ἦκον. Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεὶ Ἐλε-
ζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς δημοσθέντα
πρὸς τὴν Ῥαχάβην· οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸν ὄρκον.

γ'. Δεδιότος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τὴν διάβασιν, (μέγας
γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τῷ βρέματι, καὶ οὔτε γεφύραις πο-
ρευτὸς, οὐ γὰρ ἔξευκτό πω πρότερον, βουλομένους τε
γεφυρῶν οὐχ ἔξειν σχολὴν παρὰ τῶν πολεμίων ὑπε-
λαμβάνον, πορθομένων τε μὴ τυγχάνοντων,) διαβατὸν
αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται ὁ Θεὸς ποιήσιν τὸν ποταμὸν, μει-
ώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. Καὶ δύο ἐπισχὼν ἡμέρας Ἰη-
σοῦς διεβίβαζε τὸν στρατὸν καὶ τὴν πλῆθύν ἅπασαν
τοιούτῳ τρόπῳ. Προήεσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν
φέροντες, ἔπειτα οἱ Λευῖται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς
ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκευὴ κομίζοντες· εἴποντο δὲ
τοῖς Λευῖταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὄμιλος, μέσους ἔχων
παιδας καὶ γυναῖκας, δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν
ὑπὸ τοῦ βρέματος. Ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν
πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπεσχημέ-
νους, τοῦ δὲ κάλῃος, τῷ μὴ πολλὴν εἶναι μὴδ' ὄν
τὸν ῥῶν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, ἀντ' ἐδάφους
κειμένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπεραιούντο τὸν πο-
ταμὸν, ὅσον αὐτὸν ὁ Θεὸς προεῖπε ποιήσιν, τοιοῦτον κα-
τασφύοντες. Ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως οὗ
διεβᾶν τὸ πλῆθος καὶ τὰ σφαλοῦς ἀψάμενον τύχοι.
Πάντων δὲ διαβάντων ἐξήεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον
ἀφέντες ἤδη τὸ βρέμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. Καὶ
ὁ μὲν ποταμὸς εὐθὺς ἐκβάτων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων
ῥύζετο καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

δ'. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια βάλλονται
στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς Ἱεριχοῦντος. Ἰη-
σοῦς δὲ βωμὸν ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν
φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος,
ἐξουσαμένους, τεκμήριον γενησόμενον τῆς ἀνακοπῆς τοῦ
βρέματος, ἔθεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα
ἑώρακον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρό-
τερον συνέβαινε σπανίζειν, τότε βραδίως εὐποροῦντες.
Τὸν τε γὰρ αἶτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέ-
ριζον καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ
τῆς μάχης ἐπελελοίπει τροφή, χρησαμένους ἐπὶ ἔτη
πενταράκοντα.

ε'. Ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῶν Ἰσραηλιτῶν οὐχ
ἐπῆρσαν οἱ Χαναναῖοι, τειχίρεις δ' ἡσύχαζον, πο-
λεμικῶν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἔγνω. Καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορ-
τῆς ἡμέρᾳ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες, (περὶ δ' αὐ-
τὴν ἐν κύλῳ μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν φυλάττων ἦν,) [οἱ]
καὶ [προήεσαν] ἐπὶ τὰ κέρασιν [αὐτῶν] σαλπίζοντες [καὶ]
περεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἄλκην, περιώδευσάν τε τὸ
τείχος ἐπομένης καὶ τῆς γερουσίας. (τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν πε-
ραιτέρω,) ἀνέκειντο εἰς τὸ στρατόπεδον. Καὶ τοῦτο
ἐπὶ ἡμέρας ἑξὶ ποιησάντων, τῇ ἐβδόμῃ τὸ ὀπλιτικὸν
Ἰησοῦς συναγαγὼν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλυσιν

dem hæc polliciti abibant, quum se fune de mœnibus demi-
sissent, atque incolumes ad suos reversi iis renunciaverunt
quæcunque in urbe gessissent. Tum Jesus Eleazaro pon-
tifici et senatui indicat quæ fuerant ab exploratoribus Ra-
chabæ jurata : atque illi jusjurandum confirmabant.

3. Imperatore autem de trajectu sollicito, (nam pleno tum
alveo ferebatur fluvius, et pontibus transiri nequibat, nam
nondum iis junctus erat, neque, si ponte jungere vellent,
id hostes passuros esse arbitrabantur, neque navium copia
erat,) Deus se facturum esse promisit ut fluvius illis traji-
ceretur, ejus abundantiam imminuendo. Atque Jesus,
duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudi-
nem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præi-
bant : deinde Levitæ ibant, tabernaculum gestantes et vasa
sacrificiorum ministerio destinata : Levitas autem tributim
sequebatur turba universa, infantibus et mulieribus in me-
dio constitutis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur.
Ut vero sacerdotibus primis ingressis vadari posse visus est
fluvius, profunditate quidem ejus inhibita, glareæ autem,
quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi
auferre posset, pavimenti instar jacente, omnes jam au-
dacter fluvium trajecere, qualem eum se facturum esse
prædixerat Deus, talem fieri animadvertentes. Steterunt
autem in medio sacerdotes, donec transiret multitudo et in
tuto consisteret. Ubi omnes transierant, egressi sunt sa-
cerdotes, liberum ac solitum cursum fluvio reddentes. Et
fluvius quidem statim ut exierant Hebræi auctus est suam-
que recuperavit magnitudinem.

4. Illi vero quinquaginta stadia progressi castra decem
stadiis ab Hierichunte locant. Jesus autem, aram a lapidi-
bus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta ju-
bente sustulerant, exstruens, posteris in monumentum
fluminis repressi, super eam Deo sacrificavit : Paschatis
etiam festum illic loci celebrant, rebus omnibus quibus prius
contigerat eos egere, tunc facile abundantes. Nam et se-
getes Chananæorum maturas tum demetebant et reliqua
prædam faciebant : tunc enim et mannæ cibus eos defecerat,
quo per annos quadraginta fuerant usi.

5. Quum vero, Israelitis omnia late vastantibus, nullum
in eos impetum facerent Chananæi, sed intra mœnia se con-
tinerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima
die festivitatis sacerdotes arcam gestantes, (cani vero in
præsidium armata militum manus cingebat,) et septem
cornubus clangentes [qui illos præcedebant], exercitum ad
fortitudinem hortabantur, et muros in ambitum circubant,
senatu etiam sequente. Et quum buccinis solummodo son-
nuissent sacerdotes, (nihil enim hoc amplius faciebant,) ad
castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies
idem fecissent, septima Jesus, exercitum congregans
omnemque populum, lætum illis de urbe capiendâ nun-

αὐτοῖς τῆς πόλεως εὐηγγελίσαστο, ὡς κατ' ἐκείνην τὴν
 ἡμέραν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομά-
 τως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατε-
 νεχθισμένον. Κτείνειν μέντοι γε πάνθ' ὅτινα οὖν
 5 λάβοιεν παρακελεύετο, καὶ μήτε κάμοντας ἀποστῆναι
 τοῦ φόνου τῶν πολεμίων μήτε ἐλέω παραχωρήσαντας
 φείσασθαι, μήτε περὶ ἀρπαγὴν γενομένους περιορᾶν
 φεύγοντας τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθεί-
 ρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας.
 10 Ὅσα δ' ἂν ἀργυροῦ ἢ καὶ χρυσοῦ, ταῦτα ἐκέλευε συγ-
 κομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξάρετον τῶν κατωρθωμένων τῷ
 Θεῷ τηρεῖν, ἐκ τῆς πρώτου ἀλίσκομένης πόλεως εἰληφό-
 τας· σῶζειν δὲ μόνην Ῥαχάβην καὶ τὴν γενεάν αὐτῆς,
 διὰ τοὺς γενομένους πρὸς αὐτὴν τοὺς κατασκόπους δροκούς.
 15 ζ'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν προσῆγεν
 ἐπὶ τὴν πόλιν. Περιήσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγου-
 μένης τῆς κιβωτοῦ καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξο-
 τρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. Καὶ περιελθόν-
 των ἐπτάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἡρεμησάντων, κατέπεσε
 20 τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσ-
 ενεργήσας ὑπὸ τῶν Ἑβραίων.
 ζ'. Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ἱεριχοῦντα πάντας ἐκτει-
 νον, τῶν ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν παράδοξον τοῦ τείχους ἀνα-
 τροπὴν καταπεπληγόντων καὶ τοῦ φρονήματος αὐτοῖς
 25 πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. Ἀνηροῦντο δ' οὖν ἐν
 ταῖς ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι, καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπικα-
 талаμβανόμενοι· παρητήτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ
 πάντας ἀπώλλυντο ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ
 νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλευς καὶ διέφυγεν οὐδέν. Ἦν
 30 δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. Καὶ τὴν
 Ῥαχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμ-
 φούσαν ἔωσαν οἱ κατασκόποι, καὶ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς
 ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὠμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν κα-
 τασκόπων, καὶ μηδὲν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν
 35 ταῖς ἀμοιβαῖς ἥτινα φανήσεσθαι. Δωρεῖται δ' αὐτὴν
 οὐδὲν ἀργίος καὶ διὰ τιμῆς εἶχε τῆς ἀπάσης.
 η'. Τῆς δὲ πόλεως εἰ καὶ τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέ-
 σχαπτε, καὶ κατὰ τῶν οἰκησάντων, εἴ τις πορθηθεῖσαν
 ἀνεγείρειν ἐβελήσειεν, ἀρὰς ἔθετο, ὅπως θεμελίους μὲν
 40 τειχῶν βαλλόμενος στερηθῇ τοῦ πρώτου παιδός, τε-
 λειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παιδῶν ἀποβάλλῃ. Τῆς
 δὲ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἡμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑστέροις
 ἀπαγγελοῦμεν τὸ περὶ αὐτὴν πάθος γεγόμενον.
 θ'. Ἀπειρον δὲ τι πλῆθος ἐκ τῆς ἀλώσεως συναθροί-
 45 ζεται ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ, μη-
 δενὸς παραδάντος τὰ δεδογμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέ-
 λειαν αὐτὰ διαρπασαμένων, ἀλλ' ἀποσχομένων ὡς
 ἦδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων. Καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς
 τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς παραδίδωσιν καταθέ-
 50 σθαι. Καὶ ἡ Ἱεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετο τὸν
 τρόπον.
 ι'. Ἀχαρὸς δὲ τις, Ζεβεδίου παῖς ὢν ἐκ τῆς Ἰουδα
 φυλῆς, εὐρὼν γλαμῦδα βασιλεῖον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν
 ὑφασμένην, μάζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἔλκουσαν σίχλυν

clum attulit : illa nempe die Deo hanc ipsis tradituro, et
 mœnibus sponte ac sine militum labore corruturis. Ve-
 rumtamen illis auctor erat *Jesus* ut omnes quotquot depre-
 henderent ferro perimerent, et neque lassitudine ab ho-
 stium cæde abstererent, neque misericordia ac lenitate
 ducti iis parcerent, neque circa prædam occupati hostes
 e manibus elabi sinerent : sed animantia quidem omnia
 occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero
 auri ac argenti *reperitum* fuerit, jussit ut istud comportantes
 in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent
 ut spolia primæ urbis obsidione captæ : solam autem Ra-
 chabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusu-
 randum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. Hæc quum dixisset et exercitum instruxisset, copias
 urbi admovebat. Urbem autem rursum circuibant, arca
 præcedente et sacerdotibus cornuum classico militem ad
 opus incitantibus. Quumque urbe septies circuita paulisper
 constitissent, mœnia concidere, nec machinis admotis nec
 ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. Illi vero urbem ingressi omnes in ea trucidabant, ut
 qui inopinata murorum eversione consternati essent ani-
 moque defecti ad viam propulsandam. Itaque occidebant
 in plateis jugulati et in domibus oppressi. Nihil autem eos
 a morte eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mu-
 lieres et infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque
 effugiebat, sed urbem totam incendio vastarunt simul et
 regionem. Rachabam vero cum suis in diversorium confu-
 gentem periculo eripuerunt exploratores, eique *Jesus* ad
 se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere pro-
 fessus est, certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui
 pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris
 donavit et omni in honore habuit.

8. Ceterum si quem urbis locum præteriret ignis, eum
 funditus diruebat, et contra habitatores, si quis vastatam
 instaurare vellet, diras imprecabatur, nimirum ut funda-
 menta quidem mœnium jaciens orbaretur filio primogenito,
 postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitte-
 ret. Diras autem non insuper habuit numen, sed in se-
 quentibus calamitatem memorabimus quæ propter ea
 venerit.

9. Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul et
 auri, necnon et æris, coacervata est, nemine edictum trans-
 gredi auso, aut in proprium emolumentum ea diripere,
 sed abstinentibus ab rebus omnibus ut jam Deo consecratis.
 Et has quidem manubias *Jesus* sacerdotibus in thesauros
 reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem eversione in
 hunc modum se habuit.

10. Acharus vero quidam, Zehedie filius ex tribu Judæ,
 quum invenisset chlamydem regiam, totam auro contextam,
 una cum massula auri pondo siclis ducentis, et durum ad-

διακοσίων, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, δ' κινδυνεύσας ἤρατο κέρως, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκηνῇ κατῳρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας, οὕτως καὶ τὸν Θεόν.

10 α'. Ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, Ἰ'αλγάλα· σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν ἐλευθέρους αὐτοὺς ἦδη ἀπὸ τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας

15 β'. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῆς Ἰεριχοῦντος συμφορᾶς πέμπει τρισχιλίους ὀπλίτας Ἰησοῦς εἰς Ἄνναν πόλιν ὑπὲρ τῆς Ἰεριχοῦντος κειμένην αἰρήσοντας· οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Ἀννιτῶν τραπέντες ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἕξ καὶ τριακόνα. Τοῦτ' ἀγγελην τοῖς Ἰσραηλίταις λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὴν ἐποίησεν αἰσθάνειν, οὐ κατὰ τὸ οἰκείον τῶν ἀπολωλότων, καὶ τοι γὰρ πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεσθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ἀπόγνωσιν. Πιστεύοντες γὰρ ἦδη 20 τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ σῶν ἔξιν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν, οὕτω τοῦ Θεοῦ προὔπεσχημένῳ, τεθαρρηκότας παραδόξως ἐώρων τοὺς πολεμίους. Καὶ σάκκους ἐπενδύνοντες ταῖς στολαῖς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν ὀκρυφαῖς ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδεμίαν ἐπιζητήσιν 25 ποιοῦμενοι, μερίζοντας δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀγρόμενοι.

γ'. Βλέπων δὲ οὕτως ὁ Ἰησοῦς τήν τε στρατιάν καταπεληγυῖαν καὶ περὶ τῶν θύων πονηράν ἦδη τὴν ἡμιδα λαμβάνουσαν, παρρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν Θεόν. « Ἡμεῖς γάρ, εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδίας προσή- 30 γημεν ὥστε ταύτην ὑπαγαγέσθαι τοῖς ὀπλοῖς τὴν γῆν, ἀλλὰ Μωϋσέως τοῦ σου δούλου πρὸς τοῦθ' ἡμᾶς ἐξεγείραντος, ᾧ διὰ πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλου κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τὴν γῆν, καὶ τὸν 35 στρατὸν ἡμῶν αἰετῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὀπλοῖς κρείττοντα. Τινὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπήντησε τὰς σὰς· νῦν δὲ παρὰ δόξαν ἐπταικότες καὶ τῆς δυνάμεως τινὰς ἀποβαλόντες ἐπὶ τε τοῦτοις ὡς 40 αὐ βεβαίῳ τῶν παρὰ σοῦ καὶ ὧν προεῖπε Μωϋσῆς ἀγρόμεθα, καὶ χειρὸν ἢ τῶν μελλόντων ἑλπίς ἡμᾶς ἀνιᾷ τῇ πρώτῃ πεῖρα τοιαύτη συντυγόντας. Ἀλλὰ 45 σὺ, δέσποτα, (δύναμις γάρ σοι τούτων ἴσθιν εὐρεῖν,) τό τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκην παρασχόμενος, καὶ τὸ περὶ τῶν αὐθις ὀυσελεῖ διακείμενον οὕτω τῆς δια- 50 νόας ἔξελε. »

δ'. Ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν τὸν Θεόν ἱκέτευε. Χρηματίσας δὲ ἀνίσταται τοῦ Θεοῦ καὶ κηλαίρει τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλυτῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολ- 55 μμένης, (οἷα γὰρ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἦτταν συμπε- σὶν, ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς αἰετῶν πορίζεσθαι τῶν πολεμίων,) φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ φυλὴν ἐκλήρου.

modum existimasset, quod periculo adito invenerit lucrum, istud in sui detrimentum Deo etiam non egenti offerre, foveam profundam intra tentorium suum deprimens, illic defodit, ratus fore ut Deum similiter ac commilitones lateret.

11. Locum autem ubi castra habuit Jesus, vocatus est Galgala : quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti jam semet a miseriis, quas sub Aegyptiis et in deserto pertulerant, liberatos esse senserunt.

12. At paucis diebus a calamitate Hierichunti mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Annam supra Hierichuntem sitam, ut eam oppugnarent : qui, Annitis cum illis manus conserentibus, in fugam versi viros triginta sex amiserunt. Quod quum nunciatum fuisset Israelitis, in magnum morem eos conjicit atque consternationem vehementem, non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierunt viri fortes fuerint et valde aestimandi, quam propter desperationem. Nam quum crederent se jam ea regione politos et salvum incolumemque in praellis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu et lacrimis, de cibo capiendo ne minimum quidem solliciti, ut qui aegerrime quod acciderat tulerunt.

13. Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, et de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. « Nos enim, inquit, « non temeritate et audacia adducti sumus, ut terram hanc « armis in nostram potestatem redigeremus, sed Moyse servo « tuo ad hoc nos incitante, cui multis signis promiseras te « nobis hanc terram possidendam traditurum, teque effe- « cturum ut noster exercitus semper armis hostes supera- « ret. Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis pol- « licitus es : nunc vero praeter opinionem clade accepta, « et parte copiarum caesa, quasi fides tuis parum constaret « promissis et iis quae Moyses praedixit, haud leviter af- « fligimur, atque eo magis anxia de futuris spe pendemus, « quod res tam male nobis primo experimento facto even- « iunt. Tu ergo, domine, (potes enim hisce malis medici- « nam adhibere,) et praesentem morem victoriam largiens « adime, et desperationem in posterum animo defectis ita « aufer. »

14. Ita quidem Jesus in faciem prolapsus Deum rogabat. Deo autem hoc ei responsum dante, ut surgeret et exercitum lustraret, qui flagitio semet polluerit, rerumque sibi dicatarum furtum facere sustinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidisse, inquisitione autem facta et poena a sacrilego exacta, victoriam de hostibus semper reportaturos esse,) haec populo declarat Jesus, et vocato Eleazaro pontifice et magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat.

Τούτου δὲ τὸ τετολημμένον ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς δη-
 λούντος, κατὰ φρατρίδας πάλιν προτιθῆσι τὸν κλῆρον
 ταύτης. Τὸ δὲ ἀληθές τοῦ κακουργήματος περὶ τὴν
 Ἀχάρου συγγένειαν ἠρύσκατο. Κατ' ἄνδρα δὲ τῆς
 5 ἐξετάσεως γιγνομένης λαμβάνουσι τὸν Ἀχαρον. Ὁ δ' οὐκ
 ἔχων ἔαρνος εἶναι, δεινῶς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ ἐκπεριελθόν-
 τος, ὡμολόγει τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ φωρία παρῆγεν
 εἰς μέσον. Καὶ οὗτος μὲν εὐθὺς ἀναιρεθεὶς ἐν νυκτὶ
 ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῃ προπούσης τυγχάνει.
 10 ιε'. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν στρατὸν ἐξῆγεν ἐπὶ τὴν
 Ἄνναν αὐτοῦ, καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις
 προλογίσας ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις.
 Τῶν δὲ μετὰ θάρσους αὐτοῖς διὰ τὴν προτέραν νίκην
 ἐπιόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἔλκει τῷ τρόπῳ
 15 τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους
 καὶ ὡς ἐπὶ νίκη καταφρονούντας· ἔπειτ' ἀναστρέ-
 φας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ σημεῖα
 τε δοῦς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο,
 χάκεινους ἐπὶ τὴν μάχην ἐξανίστησιν. Οἱ δ' εἰσεπτή-
 20 δων εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἐνδον περὶ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων
 δὲ καὶ πρὸς θῆαν τῶν ἐξω τὴν γνώμην περισπωμένων.
 Καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἤρουν καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχά-
 νοντας ἐκτείνουν, Ἰησοῦς δὲ τοὺς προσελθόντας εἰς τὰς
 χεῖρας βιασάμενος φεύγειν τρέπεται. Συνελανόμενοι
 25 δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ ταύτην ἐχομένην
 εὐρών, καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναικῶν καὶ τέκνων
 κατέλαβον, διὰ τῶν ἀγρῶν ἤσαν σχεδασθέντες, ἀμύ-
 νειν αὐτοῖς ὑπὸ μονύσεως οὐ δυνάμενοι. Τοιαύτης δὲ
 τῆς συμφορᾶς τοὺς Ἀννίτας καταλαβούσας, παίδων τε
 30 ὄχλος ἑάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας καὶ τῆς ἄλλης
 ἀποσκευῆς ἀπειρὸν τι πλῆθος. Ἀγέλας τε βοσκημά-
 των ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι καὶ χρήματα πολλὰ, (καὶ γὰρ
 πλούσιον ἦν τὸ γωρίον,) καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρα-
 τιώταις Ἰησοῦς διένειμε, γενόμενος ἐν Γαλιλαίᾳ.
 35 ις'. Γαβαωνίται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις, τὰ τε τοῖς Ἱερικουντίοις συμβεβηκότα πάθη
 καὶ τὰ τοῖς Ἀννίταις ὄρωντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταθή-
 σσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν παρακαλεῖν οὐ
 διέγνωσαν· οὐδὲ γὰρ τεύξεσθαι τινος τῶν μετρίων ὑπε-
 40 λάμβανον, ἐπ' ὁλέθρῳ τοῦ Χαναναίων ἔθνους παντὸς
 πολεμοῦντος αὐτούς· Κεφρηίτας δὲ καὶ Καριθιαιρι-
 μίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ἐπὶ συμμαχίαν παρεκά-
 λουν, οὐδ' αὐτοὺς διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες,
 εἰ φθάσειαν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, συν-
 45 ασπ(σαντες δὲ αὐτοῖς διέγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύνα-
 μιν αὐτῶν. Προσδεξαμένον δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν,
 πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν σπεισομένους,
 οὐς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ
 συμφέροντα τῷ πλῆθει. Οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χα-
 50 ναναίους ἐπισφαλῆς ἡγοῦμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τὸν διὰ
 τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἐαυτοὺς μὴ
 προσήκειν κατὰ μηδὲν Χαναναίους, ἀλλὰ πορρωτάτω
 τούτων κατοικεῖν, ἤκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ
 πολλὰν ἀνύσαντες ὁδὸν ἔφρασκον καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου

Hæc autem quoniam scelus in Judæ tribu commissum esse ostenderet, rursum per familias ejus sors mittebatur. Istud autem maleficium revera perpetratum esse deprehensum est in cognatione Achari. Quum vero viritum inquisitum esset, Acharum capiunt. At ille, quum infitias ire nequisset, Dei indicio graviter illum constringente, et furtum fatebatur et res surreptas in medium proferebat. Et ille quidem statim morte multatus noctu sepulchræ traditur ignominiosæ et qualis publico judicio damnatis tribui solet.

15. Jesus autem, exercitu lustrato, copias ad Annam ducit, et noctu dispositis circa urbem insidiis prima luce cum hostibus congreditur. Illi vero quum recenti victoria feroces audacter in Israelitas irruerent, ipse simulata fuga longius illos ab oppido abducit, *hostem* se persequi existimantes, et quasi victoria jam parta insolescentes : deinde conversis copiis obviam illis proficiscitur, et signa dans, de quibus convenerat, iis qui in insidiis erant, illos etiam ad pugnam excitavit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros versarentur, aliqui vero et in illis qui egressi fuerant observandis animo essent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, et obvium quemque occiderunt, Jesus vero manus consentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulsi autem in urbem quasi *adhuc* integram, quum et ipsam occupatam viderent et cum uxoribus et liberis incensam deprehenderent, per agros dispalati oberrabant, ad semetipsos, quod soli essent, defendendos viribus destituti. Postquam vero hujusmodi calamitas Annitis acciderat, multitudo puerorum et mulierum atque mancipiorum capta est, et aliorum vis ingens impedimentorum et sarcinarum. Quin et pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio,) et hæc omnia Jesus, quum esset in Galgalis, inter milites partitius est.

16. Ceterum Gabaonitæ, qui proxime Hierosolyma habitabant, calamitates, quæ Hierichuntinis evenerant atque Annitis, aspicientes, periculumque ad se transiturum esse suspicantes, Jesum quidem orare non statuerunt : neque enim quidquam æqui ab eo se impetraturos putabant, qui internercino bello totam Chananæorum gentem persequebatur. Cepheritas autem et Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in societatem invitarunt, dicentes nec ipsos posse periculum evadere, si eos occuparent Israelitæ : socia vero cum iis arma conjungentes, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant consentientibus, legatos ad Jesum mittunt cum eo amicitiae fœdus inituros, quos ad ea agenda quæ omnibus expedirent civium maxime idoneos judicabant. At illi se discrimen adire rati si semet Chananæos esse faterentur, hujusmodi autem periculum fugituros esse existimantes, modo dicerent se Chananæos nulla necessitudine attingere, sed sedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, aiebantque se fide virtutis ejus adductos venisse, multorum dierum itinere confecto, habitumque suum ejus sermonis veritatis indicium ostendebant :

τοῦτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυνον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καὶ νὰς
 ὅτε ἐξήσαν οὐσας ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοπορίας αὐτοῖς
 τετρίφθαι· τριγίνκας γὰρ εἰς τὰ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς
 αὐτοῦ ἐπίτηδες ἔλαβον. Στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον
 5 ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν Γαβωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων
 πόλεων, πλείστον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησό-
 μενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστὶ
 συνθήκαις. Μαθόντες γὰρ ἐκ Θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς
 τὴν Χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδούσθαι, τοῖς
 10 τε λῆαν ἔλεγον ἡδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γε-
 νέσθαι. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες
 τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοπορίας, παρεκάλουν ἐπὶ συνθήκαις
 καὶ φιλίαν τοὺς Ἑβραίους. Ἰησοὺς δὲ πιστεύσας ὡς
 ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τοῦ Χαναναίων ἔθνος, ποιῆται
 15 πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος δ' ἀρχιερεὺς μετὰ
 τῆς γερουσίας ὁμνυσιν ἔξιν τε φίλους καὶ συμμαγούς,
 καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῶν ἀδικον, τοῖς ὅρκοις
 ἐπισυναινέσαντος τοῦ πλήθους. Καὶ οἱ μὲν ὦν ἤθελον
 τυγόντες ἐξ ἀπάτης ἀπήσαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοὺς
 20 δὲ τῆς Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν ὑπόγειαν, καὶ
 μαθὼν οὐ πόρρω τῶν Ἱεροσολύμων τοὺς Γαβωνίτας
 κατοικημένους καὶ τοῦ γένους ὄντας τῶν Χαναναίων,
 μεταπεμφόμενος αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐ-
 τοῖς ἐνεκάλει. Τῶν δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν
 25 ἢ ταύτην προρασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπ' αὐτὴν ἐξ
 ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζα-
 ρον καὶ τὴν γερουσίαν· καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιοῦν-
 των ποιεῖν ἐπὶ τῷ μὴ παραδῆναι τὸν ὄρκον, ἀποδει-
 κνύουσιν εἶναι τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβού-
 30 σης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν
 ὑψραντο.

17. Τοῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς
 φέροντος ἐπὶ τῇ μετατάξασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς
 Γαβωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίων ἐθνῶν παρακλέ-
 35 σαντος βασιλέας στρατεύσασθαι τῷ κατ' αὐτὸν πολέμῳ,
 τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ (τέσσαρες δὲ ἦσαν) οἱ Γα-
 βωνίται ἰδόντες καὶ στρατοπεδευσμένους ἐπὶ τινὶ πηγῇ
 τῆς πόλεως οὐκ ἤπιον παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορ-
 κίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ἰησοῦν. Ἐν τούτοις
 40 γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων ἀπο-
 λείσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ Χανα-
 ναίων γένους στρατευσάντων σωθῆσθαι διὰ τὴν γενο-
 μένην φιλίαν ὑπολαμβάνειν. Καὶ Ἰησοὺς πανστρατιᾷ
 σπεύσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς
 45 ἀνύσας, ὄρθριος οὐ προσμένονσι πολεμίοις ἐμπίπτει,
 καὶ τραπέσιν εἶπετο διώκων διὰ χωρίων ἐπικλινῶν
 Βήθωρα καλεῖται. Ἐνθα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ συνεργίαν
 ἔμαθεν, ἐπιστημῆναι αὐτοῦ βρονταῖς τε καὶ κεραυνῶν
 ἀρεῖαι καὶ χαλᾶζης καταφορᾷ μελόνος τῆς συνήθους.
 50 Ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν
 μὴ καταλαβοῦσα νύξ ἐπισχῇ τὴν τῶν Ἑβραίων προ-
 θυμίαν, συνέπεσεν. Ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασι-
 λέας Ἰησοὺς ἐν τινὶ κρυπτομένῳ σπηλαίῳ κατὰ Μακ-
 κηδὰ, καὶ κολάζει πάντας. Ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς

nam vestes, quas domo exeuntes novas induissent, immensa
 viarum spatia peragrando detritas esse : cilicia enim data
 opera sumpserant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stan-
 tes ergo in medio dicebant se missos a Gabaonitis et vicinis
 civilatibus, ab ea terra longe dissitis, cum illis amicitias
 juncturos foederibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes
 quod Dei gratia et munere illis concessum sit Chananæorum
 terram possidere, se iis ea de re valde gratulari dicebant,
 enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et
 illi quidem ista loquentes, atque itineris indicia ostenden-
 tes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera sancirent et amicitiam.
 Jesus autem dictis eorum credens, ut qui non essent de
 gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit : et Eleazarus
 pontifex cum senatu juravit habituros se eos pro amicis et
 sociis, et nihil injusti contra eos molituros, in istud jusju-
 randum consentiente populo. Ac illi quidem dolo malo voti
 compotes ad suos reversi sunt. Jesus autem quum exerci-
 tum in submontanum Chananæorum tractum duxisset, et
 andisset Gabaonitas non longe ab Hierosolymis habitare et
 a Chananæis oriundos, magistratibus eorum accersitis,
 fraudis eos inculpabat. Quum autem sibi non aliam ad salu-
 tem viam patere prætenderent, ideoque necessitate adactos
 hoc sibi effugium quævisse, Eleazarum pontificem et se-
 natum convocat : eisque censentibus publicis ministeriis
 deputandos esse, ne fidem jurejurando datam violarent,
 operis hisce eos addixerunt. Et illi quidem, ab imminente
 calamitate hoc modo caverunt et tutos se præstiterunt.

17. Ceterum quum rex Hierosolymitarum indigne ferret
 Gabaonitas ad Jesum defecisse, et vicinarum gentium reges
 ad bellum simul contra eos gerendum accivisset, Gabaonitæ
 istos ei adessee videntes, (quattuor autem erant,) castrisque
 circa fontem quendam non longe ab urbe positus ad oppu-
 gnationem sese parare, Jesum in auxilium advocabant.
 Nam eo tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perni-
 ciam expectarent, ab illis vero, qui in Chananæorum gentis
 excidium bellum moverant, salvari se propter initas ami-
 citias existimarent. Tum Jesus cum toto exercitu ut illis
 succurreret properans, die noctuque itinere continuato,
 hostes summo mane non expectantes aggreditur; quinque
 terga vertissent, per regionis declivia fugientes est perse-
 quutus. Bethora is locus dicitur. Atque illic Deum sibi
 in auxilium venisse didicit, manifesto indicio, quod toni-
 trua et fulmina missa fuerint et grando deciderit solito ma-
 jor. Quin et illud præterea contigit, quod dies producta
 est, ne a nocte appetente reprimeretur Hebræorum im-
 petus. Quo factum est ut Jesus reges apud Maccæda de-
 prehenderit in spelunca quadam abditos, omnesque perna
 affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incremen-

ἡμέρας ἐπέδωκε τότε καὶ τοῦ συνήθους ἐπλεόνασε δη-
λουταὶ διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων.

17. Κατεστραμμένων δ' οὕτω τῶν περὶ τοὺς βασι-
λέας, οἱ τοὺς Γαβωνίτας πολεμήσαντες ἐστράτευσαν,
ἐπὶ ἀνὰ τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν Ἰησοῦς,
καὶ πολλὴν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος καὶ λείαν
λαβὼν παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. Τοῦ
δὲ περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος
εἰς τοὺς περιοίκους, κατὰ πλῆξιν εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ
10 τῶν ἀπολωλότων πλῆθος, καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς
οἱ περὶ Αἰθιόπων ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ
ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Χαναναίων, Παλαιστίνους προσλα-
βόντες, στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθην πόλιν τῆς Γα-
λιλαίας τῆς ἄνω, Κεδέσης οὐ πόρρω Γαλιλαίων δέ ἐστι
15 καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. Τοῦ δὲ στρατοῦ παντὸς ὀπλιτῶν
μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ' ἵππεῖς καὶ ἄρ-
ματα δισμύρια. Καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολε-
μίων αὐτὸν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ πρὸς
τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος εὐλαθεστέως εἶχον δι' ὑπερ-
20βολὴν τοῦ δέους. Τοῦ Θεοῦ δ' ἐξονεδίσαντος αὐτοῖς τὸν
φόβον καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν,
ὑποσχομένου τε νικῆσαι τοὺς ἐχθρούς καὶ κελεύσαντος
τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι καὶ τὰ ἄρματα πυ-
ρῶσαι, θαρσαλέως πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γεγόμε-
25 νος ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡ-
μέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν συνάπτει, καὶ κατὰ μάχην γί-
νεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως παρὰ τοῖς ἀχρωμένοις.
Διώκων δ' ἐπὶ πλείστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα
τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. Καὶ οἱ βασιλεῖς
30 πάντες ἔπεσον· ὥστε τῶν ἀνθρώπων ἐπιλειπομένων
πρὸς τὸ κτείνεσθαι τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνῆρει
καὶ τὰ ἄρματα ἐνεπίμπρα, τὴν τε χώραν ἐπ' ἀδείας
διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν,
ἀλλὰ πολιουκίᾳ τὰς πόλεις αἰρῶν καὶ πάλιν δ' τι λάβοι
35 φονεύων.

18. Ἔτος δὲ πέμπτον ἦδη παρεληλύθει, καὶ Χαν-
αναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπελείπτο, πλὴν εἰ μὴ τινες
ἐχυρότητι τειχῶν διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν Γαλγά-
λων ἀναστρατοπεδεύσας εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἰσθμὸν τὴν ἱερὰν
40 σκηνὴν κατὰ Σιλοῦν πόλιν (ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ
χωρίον διὰ κάλλος, ἕως ἂν οἰκοδομῇ ναὸν αὐτοῖς τὰ
πράγματα παρὰ σκηνῇ) καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικί-
μων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ βωμόν τε ἱσθησιν ὅπου προεῖπε
Μωϋσῆς καὶ νείμας τὴν στρατιὰν ἐπὶ μὲν τῷ Γαριζίν
45 ὄρει τὴν ἡμίσειαν ἱσθησιν μοῖραν, ἐπὶ δὲ τῷ Γιβάλῳ
τὴν ἡμίσειαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ἐστὶ, καὶ τὸ Λευϊτικὸν
καὶ τοὺς ἱερέας. Θύσαντες δὲ καὶ ἄρας ποιησάμενοι,
καὶ ταύτας ἐπὶ τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλιπόντες
εἰς τὴν Σιλοῦν ἀνέειξαν.

19. Ἰησοῦς δ' ἦδη γηραιὸς ὢν καὶ τὰς τῶν Χαν-
αναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ εὐαλότους ὑπὸ τε τῆς τῶν χωρίων
ἐν οἷς ἦσαν ἐχυρότητος καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ
τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξία προσπεριβαλλόμενοι
προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀρξέσθαι πολιουκίας δι'

tum cepit et ultra consuetum creverit, palam est ex
sacris literis in archivis templi repositis.

18. Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Ga-
baonitis armis invaserant, in Chananae montana reversus
est Jesus: ibique magna caede edita praedaeque abacta, ad
castra in Galgalis sese recepit. At quum fama de virtute
Hebraeorum in omnium ore atque sermone apud gentes
vicinas percrebresceret, audita caesorum multitudine attoni-
ti haeserunt, ac reges Libanum montem accolentes, et
ipsi Chananaei generis, expeditionem in eos susceperunt,
quique in campestribus habitaverunt Chananaei, Palaestinis
adscitis, castra metarunt ad Berotham, oppidum Galilae
superioris, non procul a Cedes: hic autem locus Galilaeo-
rum ditionis est. Totus autem exercitus constabat pedi-
tum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, et
curruum millibus viginti. Timore itaque perterruit hostium
multitudo et Jesum ipsum et Israelitas, et propter metus
magnitudinem vix ausi erant meliora sperare. Deo autem
eis formidinem exprobrante, et si quid majus ope et auxilio
desiderent ipsius, atque eis pollicente victoriam de hosti-
bus, jubenteque ut eorum equis poplites succiderent et
currus igne cremarent, concepta ex Dei promissis fiducia,
contra hostes profectus est, dieque quinta illis superve-
niens acie concurrat, et acriter pugnatum est, eaque strages
edita quae omnem audientium fidem superat. Effusos
autem longe persequitur, demptisque paucis totum hostium
exercitum interimit. Reges etiam ad unum omnes
cecidere: adeo ut hominibus ad caedem deficientibus,
equos eorum necaverit et currus igne absumpserit. Re-
gionem deinde universam, nemine ad pugnam exire au-
dente, secure peragrabat, urbes obsidione capiens, item
quicquid deprehenderet occidens.

19. Jam vero exactus erat annus quintus, nec quisquam
Chananaeorum amplius supererat, nisi si qui murorum fir-
mitate effugerant. Jesus autem, motis castris ex Galgalis,
in montanis collocavit sacrum tabernaculum ad urbem Si-
luntem; (opportunos enim atque idoneus videbatur locus,
propter amoenitatem, donec templum aedificari res Israelita-
rum paterentur;) atque inde cum omni populo Sicima
profectus et altare statuit ubi Moyses praeceperat, et dein
exercitu diviso, in monte quidem Garizin dimidium ejus
constituit, dimidium vero alterum in Gibalo, ubi et altare
est, et Levitas et sacerdotes. Quum autem sacra fecissent
et diras vibrassent, easque arae inscriptas reliquissent, in
Siluntem sunt reversi.

20. Ceterum Jesus jam etate provectus urbesque Cha-
nanaeorum expugnata difficiles esse videns, tum ob loco-
rum ubi sitae erant munimenta, tum ob valida murorum
praesidia, quibus ad urbes egregie natura munitas in circui-
tum adjectis exspectabant ut hostes ab obsidione abstine-

ἀπογνώσων τοῦ λαθεῖν, (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ἰσραηλίτας ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, πρὸς τῷ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκείνον ἄπαντ' ἦσαν τὸν χρόνον,) συναγαγόντων τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλοὺν ἐκκλησίαν παραγγέλλει. Καὶ σπουδῇ συνδραμόντων, τὰ τε ἤδη κατωρθωμένα καὶ τὰς γεγενημένας πράξεις, ὥς εἰσιν ἀρισταὶ καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ παρασχόντος αὐτὰς ἀξιαὶ καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οὕτως κατακολουθοῦσιν; ἔλεγε, βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἓνα, τομήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἔλθειν, κεκρατῆσθαι δηλῶν καὶ στρατιῶν, ὅση ποτὲ κατελείπασα τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὥς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελειφθαι. Τῶν δὲ πόλεων ἐπειδὴ περ αἱ μὲν ἐαλώμεσιν, πρὸς ἃς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλῃς πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ τῶν οἰκητόρων πεποιθήσιν, ἡξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοὺς καὶ τῶν κινδύνων συναρμένων, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεία, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἓνα τε κατὰ φυλὴν, ἀρετῇ προὔχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἱ τὴν γῆν ἐκμετρῆσόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσαντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἑδῶλος αὐτῆς τὸ μέγεθος.

κα'. Καὶ Ἰησοῦς μὲν, τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκάτεινον ἔσχε τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρας τοὺς ἐκμετρησόμενους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, παραδούς αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ἐπιστήμονας, οὓς τὰ ληθῆς οὐκ ἐμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην, ἐντολὰς δὸς ἀποτιμῆσασθαι τῆς τε εὐδαίμονος ἰδία τὸ μέτρον γῆς καὶ τῆς ἡσσον ἀγαθῆς. Ἡ γὰρ φύσις τῆς Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν ὥς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρπὸς φέρειν ἱκανώτατα καὶ συγκρινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ κινεουδαίμονα νομισθησόμενα, τοῖς δὲ Ἱερουσιταῖων χωρίοις παραβαλλόμενα καὶ τοῖς Ἱεροσολυμιτῶν τὸ μὲν ἂν φανησόμενα. Καίτοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινήν τὴν πολλήν, ἀλλ' ὑπερβολὴν εἰς καρπῶν ἐκτροφὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολείπειν ἑτέρας. Καὶ διὰ τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κληροῦς εἶναι δεῖν ὑπενόησαν. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, (δέκα δὲ ἦσαν,) περιόδυσαντες τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς Σιλοῦντα πόλιν, ἐνθα τὴν σκηνὴν ἐστάκεισαν.

αβ'. Καὶ Ἰησοῦς Ἐλεάζαρὸν τε καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυλάρχοις παραλαβὼν νέμει ταῖς ἑννέα φυλαῖς καὶ τῶν Μανασσητῶν τοῖς ἡμίσεισι, κατὰ μέγεθος ἐκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. Κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ἰουδα λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖται τὴν καθ' ὑπερθεὶν Ἰουδαίαν, παρατείνουσιν μὲν ἄχρι τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. Ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ἀσκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνίς δὲ (δευτέρα γὰρ ἦν) ἄραγε τῆς Ἰδουμαίας τὴν Αἰγύπτου τε καὶ τῇ Ἀραβία

rent, de his potiundis desperantes, (nam Chananaei, cognito Israelitas in excidium suum ex Aegypto egressos esse, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant,) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Quumque frequens concursus factus esset, eis recessit quae ad id temporis prospere evenerant, utque res quas gesserant pulcerrimae essent et quales par erat Dei auspiciis geri, legumque quas amplexi essent dignitati convenientes: praeterea commemorans reges triginta et unum, qui manns conserere ausi sint, praelio superatos, et exercitum, qui viribus suis aliquando fisus cum illis acie dimicaverit, totum interecone ita deletum, ut ne soboles quidem his superesset. Ceterum quoniam ex urbibus aliae quidem captae essent, aliae vero, ob murorum firmitudinem et incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem postularent, censebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant et propter cognationem periculum socios se adjuuxerant, jam domum remittendos, gratis pro ope ipsis et auxilio relatis: deinde ex singulis tribubus singulos, qui virtutis suae praecellentis testimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permensi, omnique procul habitata malitia, nobis sine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

21. Et Jesus quidem, quum haec verba fecisset, populum universum sibi assentientem habuit, moxque viros ad terram illorum dimittendam emisit, adjunctis ad eos quibusdam geometriae peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terrae felicitas eorum et minus bonae mensuram aestimarent. Telluris enim Chananaeorum natura ejusmodi est ut videre liceat campos magnos, eosque fructibus edendis aptissimos, qui alii quidem terrae collati fertilissimi haberi possint, at si cum Hierichuntiorum aut Hierosolymitanorum agris conferantur, nihil fere apparituri sunt. Ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terrae spatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate et pulcritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex aestimatione quam ex mensura sortitio fieri deberet, quum saepe unum jugerum millenis contra non carum sit. At viri qui missi fuerant, (decem autem erant,) terra perlustrata et aestimata, septimo mense ad cum in Siluntem urbem reversi sunt, ubi tabernaculum constituerant.

22. Tum Jesus assumpto Eleazaro cum senatu et tribuum principibus divisit regionem novem tribubus et Manassitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Quum tis sortitus esset, Judæ quidem sorte obtigit omnis superior Judæa Hierosolyma usque protensa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem sorte urbes erant Ascalou et Gaza. Symeonis vero tribui (nam secunda erat) obvenit Idumææ pars Æ-

πρόσορον οὖσαν. Βενιαμίται δὲ τὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος Ἰεροσολύμοις ὀριζομένην καὶ Βεθλήοις. Στενότατος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετὴν·
 6 Ἰεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ἰεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. Ἡ δ' Ἐφραΐμου φυλὴ τὴν ἄχρι Γαδάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μηχανομένην ἔλαχεν, εὐρείαν δὲ ὅσον ἀπὸ Βεθλῶν εἰς τὸ μέγα τελευτᾷ πεδῖον. Τῆς δὲ Μανασσήτιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων
 10 πόλεως, πλάτος δὲ ἐπὶ Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. Καὶ μετὰ τούτους Ἰσάχαρις, Κάρμηλον τὸ ὄρος καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρματα, τὸ δ' Ἰταβύριον ὄρος τοῦ πλάτους. Ζαβουλωνῖται δὲ τὴν μέχρι Γεννησαρίτιδος λίμνης, καθήκουσαν
 15 δὲ περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. Τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Καρμήλου κοιλιάδα προσαγορευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, Ἀσθηρίται φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος τετραμμένην. Ἀρχὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ καὶ Ἐκδίπους. Τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολάς τετραμμένα μέχρι Διαμασκοῦ πόλεως καὶ τῆς
 20 Γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλίται παρέλαβον, ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ τῶν τοῦ Ἰορδάνου πηγῶν, αἱ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσι τούτου, καθήκοντος τοῖς ὄροις κατὰ τὰ βόρεια πόλεως Ἀρχῆς παροικούσης.
 25 Δανῖται δὲ τῆς κοίτης ὅσα πρὸς δύομενον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν, Ἀζὼτῳ καὶ Δώροις ὀριζόμενοι, Ἰάμνειάν τε πᾶσαν καὶ Γέτταν, ἀπ' Ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους ἐξ οὗ ἡ Ἰούδα ἔρχτο φυλὴ.

κγ'. Καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθνη τῶν υἱῶν τοῦ Χαναναίου
 30 φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν διεῖλεν οὕτως Ἰησοῦς, καὶ τὴν γῆν ταῖς ἐννέα καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι· τὴν γὰρ Ἀμοριτίν, καὶ αὐτὴν οὕτως ἀφ' ἐνὸς τῶν Χαναναίων παίδων καλουμένην, Μωϋσῆς ἤδη προειληφὺς
 35 νενεμήκει ταῖς δυαὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμίσει φυλῇ τῆς Μανασσῆ· τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεοδιώκειν. Τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα καὶ Ἀρουκαίου καὶ Ἀμαθαίου καὶ Ἀριδεούς ἀδιακόσμητα ἦν.

κδ'. Ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρᾶτ-
 40 τειν ὅσα καὶ νοήσεις, τῶν τε μετ' αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντων ἀμελῶς προστάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἐκάστη, τοῦ γένους τῶν Χαναναίων μηδὲν ὑπολείπειν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ, (τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυλακὴν τῶν πα-
 45 τέρων ἔθων ἐν μόνῳ τούτῳ βλαπθῆναι καὶ Μωϋσῆν αὐτοῖς ἤδη προειπεῖν καὶ τοῦτ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι,) καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι· προειλήφθεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν Ἀμοραϊν τὰς δέκα. Τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς, (πολλὴ γὰρ ἦν πρόνοια τοῦ μηδὲν εἶναι Μωϋσῆς διέταξε
 50 παραλείπειν,) τῆς μὲν οὖν Ἰούδα φυλῆς Χεβρόνα, Σικιμα δὲ τῆς Ἐφραΐμου, Κεδέσση δὲ τῆς Νεφθαλίτιδος· ἔστι δὲ τῆς καθύπερθεν Γαλιλαίας τοῦτο τὸ χωρίον. Νέμει δὲ καὶ τῆς λεῖας ὅσα ἦν ἐτι λοιπά· πλεῖστη δ' ἔφεγονε. Καὶ μεγάλους πλούτους περιέβλεπντο, καὶ

gypto et Arabiae contermina. At Beniamitæ terram sorte habuere eam, quæ ab Jordane fluvio longitudine quidem usque ad mare pertingit, latitudine vero Hierosolymis et Bethella terminatur. Hæc autem sors angustissima erat propter soli bonitatem : nam Hierichuntem et Hierosolymitarum urbem acceperunt. Ephraimi autem tribus terram ab Jordane fluvio usque ad Gadara porrectam adeptæ est : latam vero in quantum patet a Bethelis ad Campum usque magnum. At tribus Manassitidis pars dimidia ab Jordane quidem usque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque post hos Isacharis Carmelum montem et fluvium longitudinis terminum nacta est, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Gennesaritidem usque lacum, Carmelo autem et mari contiguam, sunt sortiti. Quæ vero regio post Carmelum sita est, convallis cognominata ex ipsa re, tota ea ad Sidonem obversa Aseritis cessit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, quæ etiam Ecdipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem spectant usque ad Damascus urbem et Galilæam superiorem sibi assumpserunt Nephthalitæ, ad Libanum usque montem et Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, attingentes fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti soli objacent, adepti sunt, Azoto et Doris clausi ; omnemque Jamniam simul et Gettam ab Acarone ad montem usque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. Ad hunc quidem modum sex quas novimus gentes a filiis Chananæi denominatas Jesus divisit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit : Amoram enim, et ipsam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyses jam ante duabus tribubus cum dimidia tribu Manasse distribuerat : hoc autem et supra memoravi. Loca vero circa Sidonem, et quæ ad Arucæos et Amathæos et Arideos *pertinebant*, nondum distributa erant.

24. Ceterum Jesus, quum a senectute impediretur ea efficiere de quibus animo cogitaret, itque qui ei in imperio successerant paulo negligentius bono publico consulerent, unicuique tribui imperabat ut e terra, quæ sibi sorte obvenerat, totam Chananæorum gentem excinderet et deleteret, (securitatem enim suam legumque patriarum incoluitatem in hoc vertere Moysen etiam prædixisse, idemque ipsos persuasissimum habere,) dein vero ut Levitis urbes octo et triginta concederentur : jam enim decem in Amoram acceperant. Harum tres profugis assignat ut illas incolerent, (magnæ enim ei curæ erat ne quid eorum omitteret quæ Moyses ordinaverat) et quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraimitica, et Cedesam de Nephthalitide : est autem hic locus in Galilæa superiori. Quin et prædæ quicquid reliquum erat *Israelitis* partitur : copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes et privatum

κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος, χρυσοῦ τε καὶ ἐσθλήτων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἕνεκα, τετραπόδων δὲ πλῆθους, ὧσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, προσγενομένου.

15 καί. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραῖαν ἰδρυμένοις (συνεστράτευσεν δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι δπλίται) ἔλεξε τάδε· « ἐπεὶ ὁ Θεὸς, πατὴρ καὶ δεσπότης τοῦ Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην
20 « ἔδωκε, καὶ κτηθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάζειν « ἐπέσχηται, συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολήν « τὴν ἐκείνου δεομένοις αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους « ἔδωκατε, δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς εἶναι δυσκόλου περι-
25 « μένοντος, ἀναπαύσεως ἥδη τυχεῖν φειδοῦ τῆς προθυ-
30 « μίας ὑμῶν, ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἀο-
« κνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπιέζοντα καὶ μὴ τοῖς νῦν συγ-
« καμουσαν αὐθις βραδυτέραν. Χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν
« συνήρασθε κινδύνων, καὶ οὐχὶ νῦν μόνον, ἀλλὰ εἰς
« ἅπαν οὕτως ἔξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ μεμνησθαι τῶν
35 « φίλων καὶ παρὰ τῇ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν
« ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων
« ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀνεβάλλεσθε, καὶ συμπονήσαν-
« τες εἰς ὃ νῦν εὐνοία Θεοῦ κατέστημεν, ἐπειθ' οὕτως
« ἐκρίνατε αὐτῶν μεταλαμβάνειν. Γέγονε δὲ πρὸς τοῖς
40 « ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν οὖν ἡμῖν πόνων πλοῦτος
« ἀφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξιομένους καὶ χρυσὸν
« καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων εἶναι πλεόν, ἢ παρ' ἡμῶν εὐ-
« νοία, καὶ τὸ πρὸς ὃ τι βουλευθείητε κατ' ἀμοιβήν
« πρόθυμον. Οὐτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελεί-
45 « ψητε, καταρρησάντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, « οὐτ' ἔστιν οὐδὲν ἐφ' ὃ μὴ χάριν ὑμῖν οἶδαμεν. Χαί-
« ροντας οὖν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς κληρουχίας ἀπολούμεν, καὶ
« παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον
« ὑπολαμβάνειν, μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμοῦ οὗτός ἐστιν,
50 « ἐτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. Ἀβρά-
« μου γὰρ ἅπαντες ἐσμεν οἱ τ' ἐνθάδε κάκει κατοικοῦν-
« τες, Θεὸς τε εἷς ὁς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ
« τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον· οὗ τῆς θρη-
« σκείας ἐπιμελείσθε καὶ πολιτείας, ἣν αὐτὸς διὰ Μωϋ-
55 « σέως διέταξε, φυλακὴν ἔχετε τὴν πάσαν. Ὡς ἐμ-
« μερόντων μὲν τούτοις καὶ τοῦ Θεοῦ παρέξοντος εὖνουν
« αἰεὶ εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτὸν, ἐκτραπέντων δὲ εἰς
« ἐτέρων ἔθνων μίμησιν ἀποστραφησομένου τὸ γένος
« ὑμῶν ». Ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ' ἓνα τοὺς ἐν τέλει καὶ
60 κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέ-
« μενε, προῦπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτῇ, καὶ
« μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν.

καί. Διαβᾶσα δὲ τὸν ποταμὸν ἡ τε Ῥουβήλις φυλὴ καὶ Γαδίς, καὶ ὅσοι τῶν Μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο,
60 βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἰδρύονται τοῦ Ἰορδάνου, μνη-
« μείον τοῖς ἔπειτα γενησομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς
« ταῖς πέραν κατοικημένους οἰκειότητος. Ἀκούσαντες
« δὲ ὅτι πέραν βωμὸν ἰδρῦσθαι τοὺς ἀπολυθέντας οὐ μεθ'
« ἧς ἐκείνοι γνώμης ἀνέστησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ νεωτερι-

singuli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri et vestium ac reliquarum suppellectilis, tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta ne numero quidem comprehendi poterat.

25. Post hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amoræam sedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem susceperant) hunc in modum loquutus est : « Quum Deus, pater et dominus Hebræorum gentis, hanc « nobis terram possidendam dederit, possessamque sem-
« per se nobis conservaturum esse promiserit, ope autem « vestra et auxilio egentibus promptissime ad omnia, ut
« Deus præceperat, vosmet obtuleritis, æquum est, quum
« nihil præterea arduum supersit, ut vos jam requielem
« habeatis, dum vestræ alacritati parcimus, ut si ea rursum
« nobis opus fuerit, ad pericula imminencia depellenda
« paratam habeamus, et non, quasi præsentibus defatiga-
« tam, in posterum tardiores. Gratias itaque vobis pro
« discriminibus una nobiscum aditis habemus, et non nunc
« solum, sed in omne ævum pariter habituri sumus, ita a
« natura comparati ut amicos recordemur et in memoria
« retineamus quæcunque vestra ope nobis provenerunt,
« quodque bonorum vestrorum fruitionem propter nos dis-
« tuleritis, et laborantes circa ea quæ Dei benignitate asse-
« quuti sumus, post hæc vobis ita visum fuerit et ipsius
« eorum participes fieri. Magnæ autem ad vestras facul-
« tates ex communi nostrum labore accessere divitiæ, (et
« prædæ multum atque auri et argenti hinc abducturi
« estis, et, quod pluris est quam ista omnia, nostram bene-
« volentiam atque alacritatem ad beneficium quodcunque
« volueritis referendum. Iis enim, quæ præcepit Moyses,
« ne tantillum quidem excidistis contempta mortui aucto-
« ritate, nec quicquam est, pro quo vobis gratias non agi-
« mus. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimitti-
« mus, ac obsecramus ut vestram nobiscum cognationem
« nullis terminis definiri existimetis, neve, quod inter nos
« fluvius hic intermeet, alios nos esse cogitetis quam He-
« bræos. Omnes enim ab Abramo sumus, qui vel hanc
« vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam nostros
« quam vestros majores in vitam eduxit : cujus cultui vo-
« his cura adhibenda est eique reipublicæ formæ, quam ipse
« per Moysen instituit, omnia diligenter observando. Quo
« quidem fiet ut, dum in his permanetis, Deus vobis pro-
« pitius futurus sit et adjutor; si vero ad aliarum gentium
« mores imitandos desciveritis, ille genus vestrum aver-
« sabitur ». Hæc quum dixisset, et unumquemque magistra-
« tum singillatim, communiterque turbam universam salu-
« tasset, ipse quidem substitit, eos autem non sine lacrimis
« prosequebatur populus, atque ægre ab se invicem disces-
« serunt.

26. Itaque quum fluvium trajecisset tribus Rubeli et Gadis, et quotquot Manassitarum eos erant sequuti, altare super ripam Jordanis statuunt, in monumentum apud posteros et signum necessitudinis cum iis qui terram trans Jordanem incoherent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram a dimissis exstructam esse, non tamen qua voluntate eam erexerant, sed ad novum cultum

σμῶ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν θεῶν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἐνοποιοῦσαν, ὡς ἐπ' ἀμύνη τῶν τὸν βωμὸν ἰδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολά-
 5 σοντες αὐτοὺς τῆς παρατροπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. Οὐ γὰρ ἰδοὶκε τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν εἰληρότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ βουλητὸν καὶ ὃ τρόπον τιμώμενος χαίρει. Καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ἐπ' ὀργῆς, ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ἰησοῦς καὶ
 10 ὁ ἀρχιερεὺς Ἑλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ἀπόπειραν αὐτῶν τῆς γνώμης λαθεῖν πρῶτον, ἔπειτ' ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς δπλοῖς χωρεῖν ἐπ' αὐτοὺς. Πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσσην τὸν υἱὸν Ἑλεαζάρου, καὶ δέκα
 15 σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένων τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάστες ἔστησαν. Ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησία συνελέγη, στὰς Φινεέσσης μείζω μὲν αὐτοὺς ἀμαρτεῖν ἔλεγεν ἢ ὥστε
 20 λόγοις ἐπιτιμηθέντας νενουθετηθῆναι πρὸς τὰ μέλλοντα· πλὴν οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀπιδόντας εὐθὺς ἐφ' ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὀρμήσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονήσαι σκοπήσαντας, οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρεσβείαν,
 25 « ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες, ὅς ἔστι προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μὴ τι προπετεῖς δοκῶμεν δπλοῖς μετιόντες ὑμᾶς κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, εἰ δὲ ἀδίκον, δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. Οὐ γὰρ ἡξιοῦμεν ὑμᾶς πείρα
 30 τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης ἐντοῦ γεγενημένου καὶ νόμων ὧν αὐτοὶς ἡμῖν δέδωκεν ἀκρατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθησαν λαθεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν
 35 κιβωτὸν καταλιπόντας καὶ βωμὸν δὲ ὑμῖν πάτριος, ξενικούς θεοὺς ἐπιφέρειν τοῖς Χαναανίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. Ἄλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων δὲ πατρίων αἰδοῦ καὶ μνήμην λαβόντες. Ἄν δ' ἐπιμένετε τοῖς ἡμαρτη-
 40 μένοις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον, ἀλλὰ περαιωσάμενοι τὸν Ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναανίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. Μὴ γὰρ νομίσετε τῷ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν
 45 καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι· πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ· καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης δίκην ἀδύνατον. Εἰ δ' ὁλέσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι
 50 καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόδοτον. Ἄλλ' εὖ ποιήσετε σωφρονήσαντες καὶ ἐπὶ νεαροῖς μετατιθέμενοι τοῖς ἀμαρτήμασι. Καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παῖδων καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν ἡμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι. Ὡς οὖν τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας καὶ τῶν φιλά-

deosque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, sed religionis *mutatae* calumniam veri similem reputantes, arma corripuerunt ad eos, qui altare collocaverant, vindicta persequendos, fluvium transituri, et ob patrios ritus violatos poenas ab iis exacturi. Existimabant enim non tam cognationis et dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis et istius quo gaudet cultus rationem habendam esse. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem sese accinxerunt, Jesus autem et Eleazarus pontifex cum senatu ipsos cohíbebant, suadentes ut sermonibus prius qua mente id fecissent experiri velent, deinde si forte malo animo factum deprehensum esset, tum demum armis eos aggredierentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineesem Eleazari filium, et cum eo decem alios praecipuè apud Hebraeos dignitatis, ut ex iis resciscerent quid sibi voluerint altare super ripam fluvii post transitum statuantes. Ut vero illi fluvium trajecerant et ad eos venerant, advocata est concio, et Phineeses *in medio* stans, majus illos in se peccatum admisisse aiebat quam ut verbis reprehensi in posterum *cavere* admoneantur: sed ipsos non ad culpae magnitudinem respicientes protinus ad arma et ad ultionem manibus sumendam accurrisse, sed de cognatione cogitantes, atque spe fretos quod fortasse verhis ad sanam mentem reduci possint, hanc legationem suscepisse: « ut, causa cognita, qua moti altare exstruxistis, non temere vos armis persequi videamur, si pio animo aram posuistis; si vero injusto, jure vos ulciscamur, ubi accusationem veram esse constiterit. Vix enim credere potuimus vos, qui Dei voluntatem perspectam habuistis, et legum, quas ille vobis dedit, auditores exstitistis, disjunctos a nobis et in sortem propriam jam reversos, quam gratiae Dei ejusque vestrum curae et providentiae acceptam debetis, illius oblivisci posse, atque, tabernaculo et arca et altari patrio relictis, deos alienos introducere, moribus Chananæorum pravis obsequutos. Sed nihil mali commiserisse videbimini, ad poenitentiam adducti et non ad majorem insaniam prolapsi, contra vero leges patrias reveriti et memoria complexi. Quodsi in delictis persistatis, nullum pro legibus laborem detrectabimus, sed fluvio superato earum ipsiusque pariter Dei honorem tuebimur, inter vos et Chananæos nihil interesse existimantes, sed vos *quoque* similiter atque illos perimentes. Cavete enim putetis vosmet, quia fluvium transistis, extra Dei postestatem evasisse. Ubique autem vos ambit ejus imperium, nec quoquo modo licet ejus potentiam et ex ea vindictam effugere. Si vero arbitremini *vestrum* ad hæc loca accessum ob stare quominus recte sentiat, vobis integrum erit terram iterum dividere, et hanc ipsam pecoribus compascuam relinquere. Sed bene agetis si ad sanam mentem redeatis et, dum nova peccata sunt, sententiam mutetis. Vosque per liberum ac conjuges obsecramus, ne nobis necessitatem dimicandi imponatis. Quasi vero vestra omnium salus vobisque caris-

των ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, οὕτως βουλευ-
σθε λόγους ἡτητῆσθαι συμφέρειν ὑπολαμβάνοντες ἢ
καίρων ἔργων καὶ πολέμου περιμένειν.

κζ'. Τοσαῦτα τοῦ Φινεέσου διαλεγθέντος, οἱ προ-
στώτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο
περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι καὶ μήτε
συγγενείας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστήσασθαι μήτε κατὰ
νεωτερισμὸν ἀναστήσαι τὸν βωμὸν λέγειν, ἀλλὰ Θεὸν τε
ἓνα γινώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασιν κοινὸν καὶ τὸν πρὸ
10 τῆς σκηνῆς βωμὸν [χάλασον], ᾧ τὰς θυσίας ποιήσαιν.
Τὸν μέντοι γε νῦν ἀνασταθέντα, οἱ δὲ καὶ ὑποπο-
τεῖναι, οὐ κατὰ θρησκείαν ἰδρῦσθαι, σύμβολον δὲ
ὅπως εἴη καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς
οὐκείότητος, καὶ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις
15 ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παραβάσεως ἄρχῃ, ὥς ὑπονοεῖτε.
Μάρτυς δ' ὑμῖν τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ τὸν βωμὸν αἰτία κα-
τασκευάσαι γένοιτο ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. Ὅθεν ἀμείνονα
περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπολήψιν μηδὲν καταγινώσκατε
τούτων, ἐπ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι τοῦ
20 Ἀβραάμου γένους ὄντες νεωτέρους ἐπιχειροῦσιν ἔδει
καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις.

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης παρῆν
πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνῆγγειλε τῷ λαῷ.
Ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμιᾶ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς
25 μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ ἀνδρῶν
συγγενῶν, χαριστήριους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ θυσίας
ἐπέτελει. Καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς
ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς αὐτὸς ἐν Σικίμοις διῆγεν.
Ἐτεῖ δ' ὕστερον εἰκοστῷ (ὑπὲρ ἑξήκωτος γὰρ ἦν) μετα-
30 πειψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων,
καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ τοῦ πλῆθους ὅσον
ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγὼν, ἐπεὶ παρῆσαν, τὰς τε
ἐκκλησίας καὶ τοῦ Θεοῦ ἀπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτοὺς
(πολλὰ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ σχήματος εἰς τοῦτο
25 δόξης καὶ παρουσίας προελθοῦσι) φυλάττειν τε τὴν τοῦ
Θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσιν αὐτὰ πρὸς αὐτοὺς, παρεκά-
λει, τιμῇ πάσῃ χρωμένους καὶ εὐσεβείᾳ μόνῃ φίλον αὐ-
τοῖς διαμίνειν τὸ θεῖον. Αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπιέ-
ναι μέλλοντι τοῦ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην κατα-
30 λικεῖν, χάκεινους ἡξίου διὰ μνήμης ποιήσασθαι τὴν
παρακλῆσιν.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλε-
γθεὶς τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ ὀκτώ (ὧν Μωϋσεὶ
μὲν ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων συνδιέτριψε τεσσα-
40 ράκοντα, στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γί-
νεται πέντε καὶ εἴκοσι), ἀνὴρ μήτε συνέσεως ἐνδεὴς
μήτε τοῦ τὰ νοθήντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξεγε-
κῆν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμροτέρους ἄκρος, πρὸς τε τὰ
ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὐφυὴς καὶ μεγαλότολμος,
35 κρυτανεῦσαι τε τὰ κατὰ τὴν εἰρήνην δεξιότατος καὶ
πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. Θάπτει-
ται δὲ ἐν πόλει Θαμνῇ τῆς Ἑφραΐμου φυλῆς. Θνή-
σκει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἑλεάζαρος ὁ ἀρχι-
ρεὺς, Φινεΐσῃ τῇ παιδί τὴν ἀρχιεροσύνην καταλιπὼν,

simorum in hac concione sita sit, ita consilium inte,
mellius esse rati verbis persuaderi, quam factorum bellique
experimento stare. »

27. Quum hac disseruisset Phineases, qui praeerant con-
cioni populusque ipse universus coeperunt crimina sibi ob-
jecta diluere, dicebantque se neque a cognatione defeciasse,
neque innovandi studio aram erexisse, sed Deum unum
agnoscere, Hebraeis omnibus communem, atque illud
[anonymum] ante tabernaculum positum altare ad sacra faci-
enda. At quod nunc ereximus, quodque vestram sus-
picioni ansam praebuit, non religionis ergo exstructum
est, sed ut signum sit et indicium in omne aevum necessi-
tudinis quam nobis vobiscum intercedit, atque necessitatem
nobis imponat recte de Deo sentiendi ritibusque patriis adhae-
rendi et non, ut vos suspicamini, transgressionis princi-
pium. Deus autem nobis testis sit locuples, quod eo nomine
aram extruendam esse fecerimus. Unde vobismet meliora
de nobis persuadentes, nihil tale vobis impunitis, propter
quod morte digni censendi sunt quotquot ab Abramo oriundi
novis moribus studentes a receptis discedunt institutis.

28. Quum autem Phineases hanc orationem habentes col-
landasset, reversus est ad Jesum, et quae illi fecissent po-
pulo narrabat. Hic vero gaudens quod nulla exercitum
colligendi foret necessitas, nec ad cognatorum sanguinem
fundendum et bellum cum iis gerendum ducendi essent,
victimas pro gratiarum actione Deo offerebat. Ac post
haec, in multitudine ad sua patrimonia dimissa, Jesus ipse Si-
cimis agebat. Anno autem post vicesimo (tum enim senio
confectus erat) accitis oppidatim honoratoribus, et cum
senatu magistratibus, atque e plebe quotquot commode
congregare potuit, quum adessent, et illis cuncta Dei bene-
ficia in memoriam revocavit, (plurima autem iis contigerant
ex humili conditione ad tam gloriam et rerum abundan-
tiam proventis,) Deique voluntati, eis adeo benignae, obse-
quium praestare hortabatur, atque ipsum Deum omni ho-
nore afflicere, utpote quod sola pietate futura numinis erga
eos benevolentia iuteretur. Sibi enim jam opportunum esse
e vita discessuro huiusmodi eis admonitionem relinquere,
eosque rogabat ut adhortationem suam memoria tenerent.

29. Et ille quidem, quum ad eos qui aderant haec verba
fecisset, mortem obiit, postquam annos vix erat centum et
decem, (quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo utilia
disceret, commoratus est, illius vero post obitum Imperium
habuit quinque et viginti annos,) vir qui neque prudentia
careret neque eloquio quo cogitata populo clare enuncia-
ret, sed in utroque summus, tam in operibus et periculis
fortis et magnanimus, quam in pacis consiliis magnae soler-
tiae, virtutisque ad omne tempus accommodatae. Sepul-
tus est autem in oppido Thamne tribus Ephraimitidis. En-
dem vero tempore moritur et Eleazarus pontifex, sacerdos

καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγ-
χάνει.

ΚΕΦ. Β'.

- Μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευταίην Φινεΐσσης προφητεῖν
κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ τοῦ Χανα-
ναίων γένους τῇ Ἰούδα φυλῇ παρασχεῖν τὴν ἡγεμο-
νίαν, (καὶ γὰρ τῷ λαῷ διὰ σπουδῆς ἦν μαθεῖν τί καὶ
τῷ Θεῷ δοκεῖ,) προσλαβούσῃ τὴν Συμεωνίδα φυλὴν,
ἐπ' ᾧτε ἐξαيرهθέντων τῶν ἐκείνης υποτελούντων καὶ τοὺς ἐν
αὐτῆς τῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.
- 10 β'. Χαναναῖοι δ', ἀχμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκείνων
τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ Βε-
ζέκην αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκενῶν
Ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· (τὸ δὲ
ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκενῶν κύριος· ἀδωνὶ γὰρ τῇ
15 Ἑβραίων διαλέκτῳ κύριος λέγεται·) ἡλιπίζον τε κρα-
τήσκειν τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι Ἰησοῦν. Συμ-
μίζαντες δ' αὐτοῖς οἱ Ἰσραηλιταὶ ταῖς δυοῖς φυλαῖς αἷς
προεῖπον ἐμχέσαντο λαμπρῶς, καὶ κτείνουσι μὲν αὐ-
τῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώ-
κοντες αἰροῦσι τὸν Ἀδωνιβεζέκον, ὃς ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ'
20 αὐτῶν φησιν, « ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι Θεὸν
« ἐμέλλον, τὰδε πεπονθὼς, ἃ κατὰ δυοῖν καὶ ἐβδομή-
« κοντα βασιλείων πρᾶξι προτέρων οὐκ ἐνετράπην. »
Καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ἱερουσολύμων, τελευταί-
25 σταν δὲ γῇ θάπτουσι. Καὶ διεζήσαν αἰροῦντες τὰς
πόλεις, πλείστας τε λαβόντες, ἐπολιόρκουν Ἱερουσόλυμα.
Καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἐκτει-
ναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χυλὴν δ' ἦν ἡ καθύπερθε αὐ-
τοῖς αἰεθῆναι τειχῶν ἐγυρόμενη καὶ φύσει τοῦ χωρίου.
- 30 γ'. Ὄθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρων· καὶ
ταύτην ἐλόντες κτείνουσι πάντας. Ὑπελείπειτο δὲ
τῶν γιγάντων ἓτι γένος, οἱ δὲ σωματίων μεγέθη
καὶ μορφῆς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίως
παράδοξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα· δείκνυται
35 καὶ νῦν ἐτι τούτων ὅσα μὴδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχο-
μένοις εὐκότα. Καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρε-
τον γέρας ἔδωσαν μετὰ καὶ τῶν δισχιλίῳν πηγῶν· τὴν
δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδωσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολὰς·
οὗτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς ὃν ἐπεμψε Μωϋσῆς
40 εἰς τὴν Χαναναίαν. Διδόσκει δὲ καὶ τοῖς Ἰσθόρου τοῦ
Μαδιανίτου ἀπογόνοις (Μωϋσέως γὰρ ἦν γαμβρός)
γῆν ἵνα νέμονται. Τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες
ἠκολουθήκεσαν ἐκεῖνοι καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς
ἐρήμου.
- 45 δ'. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ Συμεωνίς τὰς μὲν κατὰ
τὴν ὀρεινὴν τῆς Χαναναίας πόλεις εἶλον, τῶν δ' ἐν τῷ
πέδιῳ καὶ πρὸς θαλάσσην Ἀσκαλὼν τε καὶ Ἀζωτον.
Διαφεύγει δ' αὐτοὺς Γάζα καὶ Ἀκκάρων· πεδῖον γὰρ
ὄντων καὶ πολλῆς ἀρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν
50 τοὺς ἐπελθόντας. Καὶ αἶδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλας ἐκ
τοῦ πολεμεῖν εὐχαιμονήσασαι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἐνω-
τῶν πόλεις καὶ κατατίθενται τὰ ὅπλα.

tio Phineesæ filio relicto, ejusque monumentum et sepul-
crum exstat in urbe Gabatha.

CAP. II.

Horum autem post obitum Phineesæ vaticinalus es-
juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis exci-
dium Judæ tribus principatum acciperet, (nam populo curæ
erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur,) assump-
pta Symeonide tribu, ea lege ut tributariis ex Judæ dititione
sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relictii
erant.

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus,
cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expecta-
bant, Imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem de-
lato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat;
nam adoni Hebræorum lingua dominus dicitur,) sperabant
que de Israelitis se victoriam reportaturos esse, quod mor-
tuis esset Jesus. Israelitarum vero duæ tribus prædictæ
cum his congressæ egregie pugnaverunt, et illorum quidem
plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam ven-
tentes insequentesque Adonibezecum capiunt, qui, ab
illis mutilatus, dixit, « non semper potui latere Deum, jam
« eadem passus, quibus antea duos et septuaginta reges
« afficere non erubui. » Et vivum quidem Hierosolyma
usque deportarunt, fato vero functum terræ mandaverunt.
Deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent, et, captis
quamplurimis, Hierosolyma adorti sunt. Ac parte qui-
dem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes
occiderunt; superiorem vero obsidione capere illis ardua
res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra moverunt ad Chebronem, atque
ea capta omnes interficiunt. Relictum autem erat gigantum
genus, qui ob corporis magnitudinem et formam multum
aliis hominum disparis stupendum erant spectaculum et
res auditu horrenda. Monstrantur etiamnum horum
ossa, in nullo iis quæ sub fidem veniunt similia. Et
hoc quidem oppidum Levitis exinio muneri dederunt
cum agro etiam duodm millium cubitorum: terram vero
reliquam Chalebo juxta mandatum Moysis donarunt:
hic autem erat unus e speculatoribus, quos Moyses in
Chananæam præmiserat. Quin et posteris Jothori Ma-
dianitæ (Moysis enim socer erat) terram, ut eam habita-
rent, tribuerunt. Patria enim relicta ipsos sequuti sunt,
et cum eis erant in deserto.

4. At tribus Judæ et Symeonis urbes quidem omnes in
montanis Chananææ ceperunt, in planitie vero et ora
maritima solas Ascalonem et Azotum. Illos autem erant
Gaza et Accaron: nam quum essent in campestribus et cur-
ribus abundarent, impetum in eos facientes damno semper
afficiebant. Ac istæ quidem tribus ex bello valde locuple-
tate, suas in urbes se receperunt et arma deposuerunt.

ε'. Βενιαμῖται δὲ (τούτων γὰρ ἦν Ἱεροσόλυμα) τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. Καὶ οὕτω πυστάμενοι πάντες οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἡσύχουσαν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ τὴν Βενιαμῖτιν μιμησάμεναι ἐποίησαν, καὶ τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμους εἶναι.

ς'. Ἡ δὲ Ἐφραΐμου πολιορκουσα Βέθληλ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων ἠύρισκε τῆς πολιορκίας. Οἱ δὲ καίπερ ἀχθόμενοι τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν· ἐπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ἐπὶ κοιτῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστει εἶδον αὐτῷ παραδόντι τὴν πόλιν σώσειν αὐτὸν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· κακίους ἐπὶ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρίειν. Καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοῦς σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων, οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ'. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν πόλιν πολεμίους μαλακῶς εἶχον οἱ Ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. Τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ἐπιιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου ὠλιγώρουν καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. Παραρῶν δ' ἐπὶ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶν Χαναναίων, ἐπειθ' ὡς ἐκείνοι γρησίνοντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαθόμενοι. Οἱ δὲ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δυσθύμως εἶχον καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς, πολλὰ τε παρὰ τῶν Χαναναίων λαβόντες καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. Καὶ συνέβαιεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν οὐδ' ἀρχὴν ἄλλην οὐδεμίαν τῶν πρότερον νενομισμένων· ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ καρδαίνειν προσεδεμένοι. Καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἀδειαν στάσις αὐτοῦς πάλιν καταλαμβάνει δεινὴ, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλους ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

η'. Λευίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς Ἐφραΐμου κληρουχίας ὦν καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν ἄγεται γυναῖον ἀπὸ Βηθλέμων· τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. Ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ καλλίου αὐτῆς ἡττημένος ἡτύχει τῶν παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. Ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκχασιόμενον τῷ πάθει, μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιπούσα τὸν ἄνδρα πρὸς τοὺς γονεῖς παραγίνεται μηνὶ τετάρτῳ. Χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι ἦκε πρὸς τοὺς πενθεροὺς, καὶ διαλυσάμενος τὰς μέμψεις καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. Καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας αὐτοῦθι διακίβηται φιλοφρονουμένῳ αὐτὸν τῶν γονέων, τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπίσαι πρὸς αὐτὸν, περὶ δέλιαν ἔξεισι· βράδιον γὰρ ἀπέλιον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα καὶ τῆς ἡμέρας τριβὴν ἐποιοῦντο. Θεράπων δ' αὐτοῖς εἰς εἶπετο, καὶ ὅνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὤχετο τὸ γυναῖον. Ἐνομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ

5. Beniamitæ vero (nam horum in sorte erant Hierosolyma) habitantibus urbem concessere, ut ipsorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem a cædibus, alii vero a periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquæ autem tribus et ipsæ Beniamitarum exemplo motæ idem fecerunt, ac tributorum solutione contenti permisere Chananæis a bello vacare.

6. Ephraimitica autem tribus quum copias Bethelis admovisset, tempore ac labore obsidioni impenso dignum nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis moram ægre ferebant urbi assidere perseverarunt. Postea uno et civibus comprehenso, qui accederet ad necessaria curanda et importunda, incolumitatem illi et cognatis ejus fide data permittunt, si urbem proderet: isque juravit se ea conditione urbem illis traditurum esse. Ac ille quidem hoc modo proditor factus cum suis særvat, illi vero, incolis omnibus occisis, urbem occupabant.

7. Ac post hæc Israelitæ bellum intermittebant aut mollioriter gerebant, terræ vero colendæ rebusque rusticis operam navabant. Hisce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diiffuentes et voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque et instituta reipublicæ non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejusmodi flagitiis irritatus, oraculo eos admonet primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint, deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis pro clementia sint reposituri. At Israelitæ non solum ægre ferebant hanc Dei admonitionem, sed et a bello abhorrebant, tum quod multa e Chananæis commoda percipiebant, tum quod e luxu ad laborem facti erant segiores. Ac corrumpti jam exeperat optimatum status, et neque senatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magistratus. Vitam autem in agris agebant, quæstus faciendi voluptati dediti. Atque in tanta licentia et securitate denuo gravis perturbatio incidit; ac eo usque processerunt ut bello se invicem lacerarent, tali de causa.

8. Vir quidam e Levitarum plebe, sortis Ephraimiticæ et in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit: hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Quum vero conjugem vehementer amaret, ejusque pulchritudine vinceretur, male se habuit quod pari amore illum non complexa esset. Porro quum illa alieniorem se generet, ac ille præterea eo magis amore exardesceret, quotidianæ inter eos ortæ sunt querelæ: tandemque mulier, his pressa et gravata, a viro digressa mense quarto ad parentes revertitur. At quum præ amore ægre id ferret maritus, ad soceros se contulit, ac querimoniis discussis cum uxore in gratiam redit. Et quattuor quidem dies eo loci commoratur, benigne lauteque a parentibus exceptus, quinta autem die, quum decrevisset domum repetere, circa meridiem egressus est; serius enim filium dimittebant parentes atque moram faciebant ad inclinationem diei. Unus autem eos famulus sequebatur, eisque aderat asina qua mulier vehabatur. Quum autem circa

Ἱεροσολυμα, (σταδίου· δ' ἑληλύθεισαν ἤδη τριάκοντα,) συνεβούλευεν ἡ θέρᾳπων καταβῆναι· που, μὴ καὶ τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβῃ δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πῶρρω πολεμίων ὄντας, τοῦ καιροῦ πολλὰς ἐπισφαλῆ καὶ ὑποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. Τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἄλλοζύλοις ἀνδράσι ξενουῖσθαι, (Χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις,) ἀλλὰ προελθόντες εἰκοσι στάδια εἰς οἰκίαν ἡζίου κατὰγεσθαι πόλιν. Καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ παρῆν εἰς Ἰαβάν φυλῆς τῆς Βενιαμίνιδος. Ἦδη δὲ ὀψίας οὔσης καὶ μηδενὸς ἐπὶ ξενίαν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν παρακαλοῦντος, πρεσβύτες ἐξ ἀγροῦ κατιῶν, τῆς μὲν Ἐφραιμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν δὲ τῇ Γαβᾷ διακίτουμενος, συντυγχάνων αὐτῷ τίς τε ὢν ἤρτο καὶ δι' αἰτίας στελλόμενος σόκτους ἦδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνει. Ὁ δὲ Λευίτης μὲν ἐφησεν εἶναι, γύναιον δὲ παρὰ τῶν γυναικῶν ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι· τὴν δ' οἰκῆσιν ἐδήλωσε τυγχάνειν ἐν τῇ Ἐφραιμίου κληρουσίᾳ. Ὁ δὲ πρεσβύτες, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴ διὰ τὴν συντυρίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἤγε. Νεανίαι δὲ τινες τῶν Γαβανίων, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ παρὰ τῷ πρεσβυτέρῳ κατηγμένην ἔμαθον, καταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ὀλιγογνότητος ἦσαν ἐπὶ τὰς θύρας. Τοῦ δὲ πρεσβυτέρου παρακαλοῦντος ἀπαλλάττεσθαι καὶ μὴ προσφέρειν βίαν· μηδὲ ὕβριν, ἡζίου αὐτὸν παρασρόντα τὴν ξένην πραγμάτων ἀππλάγχθαι. Ὡς δὲ συγγενῇ τε λέγοντος καὶ Λευίτην τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὕψ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὀλιγώρου τοῦ εὐκαίου καὶ κατεγέλων, ἡπειλὸν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν ἐμποδίζοντα ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην περιηγμένος καὶ μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους περιδεῖν ὑβρισθέντας, τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρέχόμενος, πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῖς λέγων νομιμώτερον, δῖχα τῆς εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτοὺς τε μηδὲν ἀδικήσειν οὐδὲ ὑπεδέχαιο τοῦτο τῷ τρόπῳ νομίζων. Ὡς δ' οὐδὲν τῆς σπουδῆς τῆν ἐπὶ τὴν ξένην ἐνεκίδουσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο τὰυτῃν παραλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν ἰκέτευε μηδὲν τοιμᾶν παράνομον, οἱ δ' ἀρπασάμενοι καὶ προσθίμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. Ἡ δὲ τεταλαιπωρημένη τοῖς συμπεθεγκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόνθει καὶ τοῦ μὴ τοιμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τάνδρῃ (τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγενημένοις ἔχειν ἀνιάτως ἐλογίζετο) καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀτίησιν. Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κατεσχῆσθαι τὴν γυναῖκα καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑπορπόμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, παραμυθίσασθαι διεργωκῶς, ὥς οὐκ ἔξ ἑκουσίου γυνικῆς αὐτῇν παράσχου τοῖς καθυδροῖσιν, ἀλλὰ ἀρπασαμένων ἐπὶ τὴν ξενίαν αὐτῶν. Ὡς δὲ τελευταίως ἐμαθεν, σωπρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν

Hierosolyma essent, (triginta enim stadia jam fuerant progressi,) famulus suadebat ut aliquo diverterent, ne nocte iter facientes in pericula et difficultates inciderent, praesertim quum non longe abessent ab hostibus, tempore saepe etiam amica loca parum tuta et suspecta reddente. Verum Levitae non placuit id consilii, ut alienigenarum uteretur hospitio, (nam Chananæorum urbs erat,) sed melius esse censebat ut viginti stadiis emensis ab Israelitarum urbem diverterent. Illique quum assensum esset, inde pervenerunt ad Gabam tribus Benjamitidis oppidum. Quum vero sol jam occubisset, ac nemo eorum, qui tum in foro versabantur, eos domum hospitio excepturus invitaret, senex rure rediens, qui de tribu quidem erat Ephraimitide, Gabæ vero tum commemorabatur, illi obviam factus, quaerit ab eo quisnam sit, et quam ob rem illuc veniens sub tenebras necessaria ad cenam sibi peteret. Cui ille se quidem Levitam esse fatetur, uxoremque a parentibus domum abducere, habitare vero se referebat in sorte Ephraimitide. Senex autem quum propter cognationem, tum quod ipse in eadem tribu domicilium habuerit, et porro quod fortuito in eum inciderit, voluit ut apud se in hospitium diverteret. Gabao nitæ autem quidam adolescentes, qui mulierculam in foro viderant et formæ venustatem admirati erant, postquam apud senem diversari cognoverant, contempta imbecillitate eorum simul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut discederent supplicante, atque ut vi abstinere et injuria, ipsum rogabant ut, facta peregrinae copia, se negotio expediret. Quum autem senex diceret cognatam esse et Levitin, illosque atrox flagitium commissuros, qui propter voluptatem leges violarent, illi jus fasque despectui habebant et deridebant: quin et illum interficere minabantur, si libidini suæ diutius obstaret. At senex in angustias reductus volensque ut hospites sineret contumelia affici, suam eis filiam cessit et produxit, dicensque minus esse peccati ut ea cupiditatem suam expleant quam ut hospites injuriæ exponeret, ratusque se hoc modo nihil injusti in eos, quos exceperat, commissurum. Quum vero illi nihil de eo quo in hospitium ferebantur desiderio remitterent, sed acrius instarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem supplex orabat ne quid iniqui perpetrare auderent. At illi, magna vi usi ac magis magisque libidine furentes, abreptam mulierem domum ad se abducunt: eamque per totam noctem constuprantes et ludibrio habentes sub ortum auroræ dimiserunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hospitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, et præ pudore non ausa in conspectum mariti venire, (illum enim ægritudine insanabili laboraturum esse existimabat,) humi collapsa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam somno profundo oppressam arbitrans, et nihil gravius suspicans, suscitare conabatur, quod eam consolari decreverit, utpote quæ se non sponte contumeliosis hominibus submisisset, sed illi eam in illud hospitium rapuerint. Ut vero defunctam esse intellexit, sætis prudenter pro calamitatis magnitudine,

ἐπιθέμενος τῷ κτήνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτὸν, καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντεταλόμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τελευτῆς γυναικὶ καὶ τὴν παροιμίαν ταύτην φυλαῖς.

θ'. Οἱ δὲ ὑπὸ τῆς ὀφείας καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβησμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πείραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν Σιλοὺν συλλεγόντες καὶ πρὸ τῆς σκητῆς ἀθροισθέντες εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὤρμητο καὶ γρήσασθαι τοὺς Γαβαηνοὺς ὡς πολεμίοις. Ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτω πρὸς τοὺς ἐκφυλοὺς ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τοῦ νόμου μὴδ' ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐπιέντος δίχα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας τοὺς δόξαντας ἀδικεῖν στρατιὰν ἀγαγεῖν. Καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς ἐξαιτούντας τοὺς αἰτίους, καὶ παρεχομένους μὲν ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταβροντησάντων δὲ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. Πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς κατηγοροῦντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, γενομένου δὲ δικαίους ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. Οἱ δὲ Γαβαηνοὶ οὐτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν καὶ δεινὸν ἀλλοτρίους ὑπακούειν προτάγμασιν ἡγούντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιούντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ πλῆθος μήτε δι' εὐψυχίαν. Ἦσαν δὲ ἐν παρασκευῇ μεγάλῃ μετὰ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν· συναβροντήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους.

ι'. Ὡς δὲ τοιαῦτα ἡγγέλθη τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ παρὰ τῶν Γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μὴδένα σφῶν ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ ὄψαι πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μάλλον αὐτοὺς δι' ὀργῆς ὄντας ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρεϊλήφαμεν γενομένους. Παραρρήμά τε ἐξήγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὀπλιτῶν, Βενιαμινῶν δ' ὀπλιτικῶν ἦν δισμυρίων καὶ πενταχιτρίων καὶ ἐξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαϊαῖς τῶν χειρῶν σφενδονῶν ἄριστοι· ὥστε καὶ μάχῃ πρὸς τῇ Γαβᾷ γενομένης τρέπουσιν οἱ Βενιαμίταις τοὺς Ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ διςχιλίους· ἐθάρτησαν δὲ ἰσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νύξ αὐτοὺς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. Καὶ οἱ μὲν Βενιαμίταις χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' Ἰσραηλίταις καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων οἱ Βενιαμίταις κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑκαταχιλίοι καὶ μυριοί, καὶ δέσαντες τὸν φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. Πραχθέντες δὲ εἰς Βέθηλα, πόλιν ἐγγίστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸν Θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα δοῦναι νίκην καὶ κράτος

mortuam mulierem jumento imposuit domumque reportavit, eamque membratim in duodecim partes dissecans ad tribum unamquamque dimisit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint eorumque petulantiam.

9. Illi autem et aspectu et auditu facinoris atrocitatis graviter commoti, qui antea nihil ejusmodi experti erant, iraquo sincera et justa perciti, ad Silentem convenerunt, et ante tabernaculum in concionem coacti, statim ut arma caperent magno studio decreverunt, et ut Gabaenos pro hostibus haberent. Eos autem reprimebat senatus, suadens non oportere ita subito bellum inferri popularibus, priusquam querelae verbis disceptatae sint, quum lex ne in externos quidem permittat producere exercitum, nisi legatione prius missa, tentatisque viis similibus qui injuriam fecisse videantur ad saniores mentem revocentur. Aequum igitur esse ut juxta legem ad Gabaenos legati mittantur, qui sceleris auctores ad supplicium deposcant, et illis quidem deditis, horum poena se contentos esse debere; si vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaenos juvenes accusatum de iis quae mulieri acciderant, et ad penam eos postulatam eos qui nefaria perpetrarent et digni erant qui ob hanc ipsa morte plectantur. Gabaeni vero juvenes non dederunt, et sibi contumeliae esse existimantur si alienis imperatis metu belli pererent, videri volentes nulli alii populo armis cedere aut per copiarum numerum aut virtutem. Magnus autem iis erat belli apparatus et ceteris etiam tribulibus: simul enim hi cum iis insolentia efferebantur tanquam ad eos qui vim afferrent ulciscendos.

10. Ut vero Israelitis rennunciata erant quae facere in animum induxerant Gabaeni, jurant neminem ipsorum viro Benjaminitae filiam nuptum daturum, seque eos bello prosecuturos, magis iis irascentes quam majores nostros Chanaanis succensuisse accepimus. Ac confestim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum, Benjamarum arma ferentium quum essent viginti quinque millia sexcenti, ex quibus erant quingenti qui sinistra manu optimi erant funditores. Itaque apud Gabam praelio commisso, Benjaminitae in fugam vertunt Israelitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: et fortasse plures perirent, nisi nox eos inhibuisset et praelium diremisset. Et Benjaminitae quidem gaudio exsultantes in urbem se recipiunt, Israelitae vero in castra ex clade animo consternati. At sequenti die iterum acie congressi sunt, et Benjaminitae altera victoria potiuntur: atque Israelitarum cadunt octodecim millia, et caedem metuentes castra deseruerunt. Quum autem accessissent ad Bethela urbem in proximo sitam, et postridie jejunium egissent, Deo per Phineesen pontificem supplicabant ut sibi succensere desineret, atque duabus clatibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur et vires

κατὰ τῶν πολέμιων. Ὁ δὲ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινέσου προφητεύσαντος.

15 α'. Ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν προελίξουσιν νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν, οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων καὶ ἐδίωκον οἱ Βενιαμίται, οἱ τῶν Ἑβραίων ὑποφευγόντων ἡρέμα καὶ ἐπιπολὺ θέλόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἶποντο, ὅς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσέ-
20 νειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πανσυδὶ βουλομένους χειρῶσασθαι τοὺς πολεμίους. Ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Ἑβραῖοι, ἐπιστραφέντες δ' ἴστανται πρὸς μάχην καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἵρουσιν ὃ συνέκειτο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς ἐπήσαν τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ ἅμα τε ἠπατημένοι αὐτοὺς ᾗσθητο καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνειστήκεσαν καὶ εἰς τι κοῖλον συνελαθόντες καὶ φα-
30 ραγγῶδες χωρίον περιστάντες κατηκοντίσθησαν, ὥστε πάντας διαφραρῆσαι πλὴν ἐξακοσίων. Οὗτοι δὲ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἐαυτοὺς καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολέμιων ἐφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ κατασχόντες ἰδρύθησαν, οἱ δ' ἄλλοι πάντες περὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχίλους ἀπέθανον. Οἱ δὲ Ἰσραηλῖται τὴν τε Γαβὰν ἐμπιπράσι καὶ τὰς τε γυ-
35 ναικὰς καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεφθάρσαντο, οὗς τε ἄλλας τῶν Βενιαμινίων πόλεις ταῦτά θρῶσιν. Ταύτας ἦσαν παρωρισμένοι ὥς καὶ Ἰάβισον, τῆς Γαλαδίδιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμινίων, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ
30 τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. Καὶ φρονέουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. Ἐπὶ τοσούτων ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ὀπλιτῶν.
40 16'. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμινίων συμφορᾶς καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καί-
τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιούντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. Καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἐξακοσίους διὰ πρεσβευτῶν ἐκάλουν, καθίδρυτο δὲ ἐπὶ πέτρας
45 τινὸς Ῥοᾶς καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. Οἱ δὲ πρέσβεις, ὥς οὐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνους γεγεννημέ-
νης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρῶτος ἐπειθον φέρειν καὶ συνελθεῖν εἰς ταῦτό, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμινίδος φυλῆς ὀλεθρον τόγε ἐπ'
50 αὐτοῖς καταφθίσασθαι. « Συγχωροῦμεν δὲ ὑμῖν, ἔλε-
« γον τὴν ἀπάσης τῆς φυλῆς γῆν καὶ λείαν ὅσιν ἀπά-
« γειν δυνηθείητε ». Οἱ δὲ, τῶν καθ' ἑαυτοὺς Θεοῦ
φθῆρη γεγονότων, καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσι-
μαχῆσαντες, κατήσαντες εἰς τὴν πατρίον φυλὴν πιθόμε-
60 νοι τοῖς προκαλουμένοις. Οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναίκας αὐτοῖς τὰς τετρακοσίας ἔδωσαν παρθένους τὰς Ἰαβιτι-
δας, περὶ δὲ τῶν διακοσίων ἐσκόπουον ὅπως κακείνοι γυναικῶν εὐπορήσαντες παιδοποιῶνται. Γεγεννημένων δ' αὐτοῖς ὄρκων, ὥστε μηδὲν Βενιαμιντὴ συνιστῆσαι

contra hostes. Deus vero hæc ipsa per Phineæsen vaticinanti pollicitus est.

11. Exercitu itaque in duas partes diviso, dimidiam quidem noctu in insidiis circa urbem collocant, reliqui vero pugnam conserebant cum Beniamitis, et sese subducebant quum illi instarent, eosque persequiebantur Beniamitæ, qui Hebræis pedelentim suffugientibus et quammaxime volentibus ut ad unum omnes urbe egredirentur, retro cedentes insequiebantur, ita ut senes pariter et juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relictis fuerant, una cum iis procurrebant, ut totus populus collectus hostem vinceret expelentes. Postquam autem longe ab urbe discessum est, fugere desierunt Hebræi, et conversi aciem instaurant, atque in insidiis collocatis signum istud tollunt, de quo convenerat. Hi vero coorti cum clamore hostes aggressi sunt. Illi vero, simul ac se deceptos senserunt, co redacti sunt, ut quid agerent plane nescirent, atque in vallem quandam compulsi et loco concavo circumdati telis sunt confossi, ita ut omnes interirent præter sexcentos. Illi vero conglobati et in densum agmen coacti per medios hostes erumpentes ad montes vicinos se fuga recipiebant, illisque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manserunt. At ceteri omnes, numero circiter viginti quinque millia, ferro ceciderunt. Israelitæ vero et Gabam incenderunt, et mulieres pariter ac masculos impuberes peremerunt: similiterque in reliquis Beniamitarum urbes sævitum est. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabisum Galaditidis urbem, eo quod ipsis auxilium non tulerit contra Beniamitas, duodecim millibus ex suis ordinibus missis jussissent evertere. Missique illi perimunt quotquot in urbe arma ferre poterant una cum liberis et uxoribus, servatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira processerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* passa est accedente *ingenti* militum caede.

12. Illos autem *postea* prenituit cladis Beniamitis illata, et ob ea jejunium indixerunt, quamvis eos supplicio merito plecti censuerint, ut qui in leges peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, missis legatis revocabant: nam super petram quandam in deserto, quæ Rhoa dicitur, sese collocarant. Legati vero non illorum tantum vicini ob calamitatem acceptam dolentes, sed et suam in tot consanguineorum interitu, suadebant eis ut aquo animo ferrent et ad suos aggregarentur, neve, quantum in se caset, universam tribum Beniamiticam perditum irent. « Quin » vobis, inquebant, concedimus totius tribus terram, et « præda: quantum abigere potestis ». Illi autem, quod tam male res suæ ex Dei judicio ceciderant, et pro sua iniquitate sibi *factum esse* mutata sententia agnoscentes, ad patriæ tribus lares descenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Israelitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: et de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo et illis uxores supplerent ad prolem suscipiendam. Nam quum ante initium belli jurejurando tantum esset ne quis filiam ulli Beniamitarum elocaret, nonnulli qui-

θυγατέρας, πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγοῦσιν συνεβού-
 λευσιν τῶν ὁμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὁμοσάντες, οὐ
 γνώμη καὶ κρίσει, τῷ δὲ Θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιή-
 σειν, εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι οὔσαι
 5 δυνήθειεν, τὰς τε ἐπιτοκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γέ-
 νωνται γαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν
 κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τῆς δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τῆς
 ἐπιτοκίας ὄνομα σχετικασίας, ἔφη τις τούτοις τε γυ-
 ναικῶν εὐπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον.
 10 Ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, « ἡμῖν, εἶπεν, τρίς τοῦ
 « ἔτους εἰς Σηλὸν συνιούσιν ἔπονται κατὰ πανήγυριν
 « αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἄρπαγην
 « ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνήθειεν, ἡμῶν
 « οὔτε προτρεπομένων οὔτε κωλύοντων. Πρὸς δὲ τοὺς
 15 « πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας καὶ τιμωρίαν λαμβά-
 « νειν ἀξιοῦντας φήσομεν αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμε-
 « λήσαντας τῶν θυγατέρων, οἳ τε δεῖ τῆς ὀργῆς ἐπὶ
 « Βενιαμίτας ἐφείναι, χρησαμένους αὐτῇ θάττον καὶ
 « ἀμέτρως ». Καὶ οἱ μὲν τούτοις πεισθέντες ψηφίζον-
 20 ται τὸν διὰ τῆς ἄρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. Ἐν-
 στάσης δὲ τῆς ἐορτῆς οἱ μὲν διακόσιοι, κατὰ δύο καὶ
 τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσσεύμενας τὰς παρ-
 θέους ἐν τε ἀμπελώσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἐμελ-
 λον. Αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορώμεναι τῶν μελ-
 25 λόντων ἀφυλάκτως ὤδευον, οἱ δὲ σχεδασθεῖσιν εἵχοντο
 ἐξαναστάντες. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτω γαμήσαντες ἐπ'
 ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν καὶ πρόνοιαν ἐποίησαντο πάλιν
 εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμι-
 τῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ, κινδυνεύσασα τελῶς ἐκφθαρῆναι,
 30 τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ἰσραηλιτῶν σοφίαν
 σώζεται, ἡνιοχέ τε παραχρῆμα καὶ ταχέαν εἰς τε τὸ
 πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποίησατο τὴν ἐπίδοσιν.
 Οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος οὕτω παύεται.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὅμοια δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν Δανίτιν συνέβη
 5 φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. Τῶν
 Ἰσραηλιτῶν ἐκλειστοπότων ἤδη τὴν ἐν ταῖς πόλεμοις
 ἀσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, Χανα-
 ναιοί, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποίησαντο δύνα-
 μιν, οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δὲ
 10 ἡβείαν τὴν τοῦ ποιήσειν κακῶς τοὺς Ἑβραίους ἐλπίδα
 λαβόντες, ἐπ' ἀδείας τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἤξιοον.
 Ἀρματὰ τε οὖν συμπηρεσκεύαζοντο καὶ τὸ δολιτικὸν
 συνεκρότουσαν, αἱ τε πόλεις αὐτῶν συνεπρόνουσαν, καὶ τῆς
 Ἰούδα φυλῆς τὴν Ἀσκάλωνα καὶ Ἀκκάρωνα παρεπτά-
 15 σαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ Δανίτας
 εἰς τὸ ὄρος ἡνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς
 ἐπιβιᾶτον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. Οἱ δ' οὐτε πολε-
 μεῖν ὄντες ἱκανοὶ γῆν τε οὐκ ἔχοντας ἀρχοῦσαν πέμπου-
 σιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοφο-
 20 μένους γῆν εἰς ἣν μετοικήσαιντο. Οἱ δ' οὐ πόρρω τοῦ
 Αἰθιάου ὄρους καὶ ἑλάσσονος Ἰορδάνου τῶν πηγῶν κατὰ
 τὸ μέγα πεδίων Σιδῶνος πόλεως δὸν ἡμέρας μίαις

dem negligendum esse id sacramentum suadebant, quasi
 ira adducti eo sese obstrinxissent, non opinionī suae et
 iudicio obsequentes; Deo vero rem non ingrātā facturōs
 esse, si tribum integrā, in extremum salutis discrimen
 adductā, ab interitu vindicarent; atque perjuriam non
 quando necessitate extorta sint noxia esse et periculosa,
 sed quum dolose et malitiose fiant: senatu vero se miseros
 exclamante ad perjurii mentionem, aiebat quidam se habere
 dicere quo modo et cum istis connubia jungant et jurisju-
 randi religio servari possit. Quum autem eum de re excu-
 gitata interrogarent, « ter, inqueiebat, in anno nos apud
 « Siluntē convenientes ad celebritatem sequuntur uxores
 « et filiae: has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit,
 « liceat Beniamitis in matrimonium ducere, nobis nec inci-
 « tantibus nec prohibentibus. Ad patres vero earum, si
 « rem aegre tulerint et vindictam postularint, dicemus ipsos
 « in culpa esse, qui filias negligenter custodiverint; et quod
 « non oporteat irae in Beniamitis indulgere, qui jam antea
 « eam in illos immodice prompserint ». Atque illi quidem,
 quum hisce assensum esset, decreverunt ut Beniamitis lice-
 ret uxores rapto quaerere. Instante autem festivitate, illi
 quidem ducenti, bini trivē, virginibus, dum ad solenni-
 tatem adventarent, ante urbem insidiabantur, in vineis aliis-
 que locis in, quibus commode erant latituri. At illae cum
 lusu, nihil futurorum suspicatae, sine custodia iter facie-
 bant: isti vero subito coorti dispersas corripiebant. Atque
 hi quidem, ita ductis uxoribus, agri culturae operam nava-
 runt, et providerunt ut ad pristinae felicitatem aliquando
 pervenirent. Beniamitarum itaque tribus, quae parum
 abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Israeli-
 tarum sapientia servata est, brevique admodum reffloruit,
 et quam ocissime hominum multitudine aliisque rebus
 magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum
 habuit.

CAP. III.

Contigit autem ut hisce similia pateretur etiam tribus
 Danitica, quae ex huiusmodi causa eo infelicitatis devene-
 rat. Quum jam Israelitae bellicae rei studium intermisissent,
 agrisque colendis essent unice dediti, Chananæi, quibus
 creperunt esse contemptui, copias collegerunt: non quod
 ab illis se aliquid passuros exspectarent, sed quod spe
 pleni existimarent se in posterum, modo Hebraeos afflige-
 rent, securius urbes suas habitaturos. Igitur et cirtus
 mutua opera parabant, et exercitum conlabant; urbesque
 ipsorum in idem consentiunt, atque Ascalonem et Accaronem
 in sorte Judae ad partes suas traxerunt, et alias quam
 plurimas in planitie sitas: cognovitque Danitas in montana
 confugere, ne minimum quidem iis in regione campestri,
 ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem quum impares
 essent qui bellum illis inferrent, nec terrae spatium satis
 amplum haberent, miserunt ex suis quinque viros in medi-
 terranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent.
 Illi vero, non procul a Libano monte et minoris Jordanis
 fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei

προελθόντες καὶ κατασχεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πά-
φορον σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν, οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῶ
κτίζουσιν αὐτοῖσι πόλιν Δάνα, ὀνομαζομένην τῷ Ἰακώβου
παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

6 β'. Τοῖς δ' Ἰσραηλῖταις προὔβαινον ὑπὸ τῆς ἀπειρίας
τοῦ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγω-
ρίας. Μετακινήσαντες γὰρ ἀπαξ τοῦ κόσμου τῆς πο-
λιτείας ἐπερέροντο πρὸς τὸ κατ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν
10 ἰδίαν βιοῦν, ὥς καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων παρὰ τοῖς
Χανααῖοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. Ὁργίζεται τοίνυν
αὐτοῖς ὁ Θεός, καὶ ἦν σὺν πόνους μυρίου εὐδαιμονίαν
ἐκτίσαντο, ταύτην ἀπέβαλον διὰ τρυφῆν. Στρατεύ-
σαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς Χουσάρθου τοῦ τῶν Ἀσσυρίων
βασιλέως, πολλοὺς τε τῶν παραταξαμένων ἀπόλεσαν
15 καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. Εἰσὶ δ'
οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῇ προσεχώρησαν, φόρους τε
τοῦ δυνατοῦ μείζονας ἐπιταγέντες ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις
παντοίας ὑπέμενον ἕως ἑτῶν ὀκτώ. Μεθ' αὐτῶν τῶν κακῶν
οὕτως ἡλευθερώθησαν.

20 [Δ']. γ'. Τῆς Ἰούδα φυλῆς τις Ὀθνήλος τοῦνομα,
Κενίζου υἱός, δραστήριος ἀνὴρ καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος,
χρησθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τοῖς Ἰσραηλῖταις
ἀνάγκῃ καίμενους, ἀλλ' εἰς ἑλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖ-
σθαι τολμᾷν, παρακχευσάμενος συλλαμβάνεσθαι τῶν
25 κινδύνων τινὰς αὐτῶν, (ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἳς αἰδῶς ἐπὶ τοῖς
τότε παρῶσιν ἐτύγχανε καὶ προθυμία μεταβολῆς,)
πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτοῖς οὖσαν φρουρὰν τοῦ Χου-
σάρθου διαφθεῖραι, προσγενομένων δὲ πλειόνων τῶν συν-
αγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα
30 τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχην τοῖς Ἀσσυρίοις συνάπτουσι,
καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτοὺς ἀπωσάμενοι, περαιούσθαι
τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. Ὀθνήλος δὲ, ὡς ἔργω
πεῖραν αὐτοῦ δεδωκώς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ
αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πληθους ἀρχὴν, ὥστε κρί-
35 νειν τὸν λαόν. Καὶ ἀρξας ἐπ' ἑτὶ τεσσαράκοντα, κατα-
στρέφει τὸν βίον.

ΚΕΦ. Δ'.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν
ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα, καὶ τῷ μὴ διὰ τιμῆς
ἀγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν ἔτι μάλλον
40 ἔκακουντο, ὥς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας
τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν Ἑγλῶν, τὸν τῶν Μωαβιτῶν
βασιλέα, πολεμοῖν πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκῖν, καὶ πολλαῖς
μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα καὶ τοὺς φρονήματι τῶν
ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐ-
45 τῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπι-
τάξει τελεῖν. Καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν Ἱεριγούντι βα-
σίλειον οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλειπε
εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, εἰς ὀκτωκαίδεκα ἔτη.
Λαβὼν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπ' οἷς ἐπα-
50 σχον, καὶ τῆς ἐκτελείας αὐτῶν ἐπικλασθεὶς, ἀπήλλαξε
τῆς ὑπὸ τοῖς Μωαβιταῖς ὕβρεως. Ἠλευθερώθησαν δὲ
τῷ τρόπῳ τούτῳ.

progressi, et speculati terram bonam et fertilem, suos de
ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti
Dana urbem condiderunt, cognominem uni ex Jacobi filiis,
et a sua tribu denominatam.

2. Israelitis autem res in pejus lapsae sunt, quod a labore
essent desuefacti cultumque Dei negligerent. Nam quum
semel ab honestae institutionis disciplina defecerant, eo fe-
rebantur ut pro libidine suoque arbitratu vitam agerent:
quo factum est ut patriis et familiaribus Chananaeorum vi-
tutibus ad satietatem usque indulgerent. Eis igitur irascitur
Deus, ac felicitate, quam infinitis pene laboribus adepti
erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis infe-
rente Chusarthe Assyriorum rege, et multos acie diuican-
tes amiserrunt, et obsidione valida capti sunt. Quidam
vero per timorem sese ei sponte addixerunt, et tributa,
quae vix solvendo erant, imperata solvere tenebantur, et
omne genus contumelias per octo annos sufferebant. Qui-
bus exactis hoc modo a calamitate sua liberati sunt.

[IV.] 3. Quidam e tribu Judae, nomine Hothnielus, Cenezi
filius, vir impiger magnique animi, oraculo monitus ne
despiceret Israelitas in hujusmodi necessitatem adductos,
sed in libertatem eos vindicare auderet, quum sibi aliquot
periculi socios adscivisset, (pauci autem erant quos praesentis
rerum status pudebat, quive eum in melius mu-
tari desiderabant,) primo quidem praesidium suis a Chu-
sarthe impositum interficit; numero vero commilitonum
illi crescente ex eo, quod in primis ad quae aggressus
est non lapsus fuerit, praedium committunt cum Assyriis,
et, quum eos universos in fugam conjecissent, Euphratem
trajicere coegerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera
egregium fortitudinis suae specimen dederit, in rei bene
gestae praemium principatum a populo accepit, ut eos judi-
caret. Et quum annis quadraginta imperasset, vitam cum
morte commutavit.

CAP. IV. (V.)

Hoc autem mortuo rursus res Israelitarum, quum nemo
populum imperio regeret, in pejus ruere coeperunt, et,
quod nec Deo tribuerint honorem, nec legibus obedientiam,
adhuc magis affligebantur, postquam Egion, Moabitarum
rex, qui propter reipublicae perturbationem eos despiceret,
bello adortus ipsos erat; et, quum multis praeliis eos vicis-
set, animoque ceteris elatior sibi subjecisset, potentiam
eorum prorsus deprecavit et tributa iis solvenda imperavit.
Sede autem regia in Hierichunte sibi constituta, modis
omnibus populum vexavit, fecitque ut in inopia per annos
octodecim degerent. At Deus, Israelitarum ob calamitates
quas perferebant misertus, atque precibus eorum suppli-
cibus flexus, eos a Moabitarum injuriis liberavit. Hoc
autem modo liberationem iis peperit.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίης, Ἡούδης μὲν τούνομα, Ἰηρὰ δὲ πατὴρ, τολμηθεὶς τε ἀνδρείοτάτος καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρήσασθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν ἀπασαν ἰσχυρὸν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ἰεριχούντι καὶ αὐτὸς, συνήθης δὲ γίνεται τῷ Ἐγλῶνι, δοριαιῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, ὥς διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προσφιλεῖ τυχάνει αὐτόν. Καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων ξιφί-
 10 διον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδυσάμενος εἰσφέρει πρὸς αὐτόν ὥρα δ' ἦν ἡέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης ἀνείντο αἱ φυλακαὶ, ὑπὸ τε τοῦ καύματος καὶ πρὸς ἀριστον τετραμμένῳ. Δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Ἐγλῶνι δ νεανίσκος (διέτριβε δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιῷ πρὸς θέρος
 15 ἔργον) πρὸς ὁμιλίαν ἐτρέπετο. Μόνοι δ' ἦσαν, τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπισιόντας τῶν θεραπεύοντων ἀπείναν καλεῦσαντος, διὰ τὸ πρὸς Ἡούδην ὁμιλεῖν. Καθῆστο δὲ ἐπὶ θρόνου, καὶ δέος εἰσφέρει τὸν Ἡούδην μὴ διαμάχῃ καὶ μὴ ὧς κειρίαν πληγῇ. Ἀνίστασιν οὖν αὐτόν, ὄνερ εἰπὼν
 20 ἔχειν ἐκ προσταγμάτων αὐτῷ δηλώσει τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τοῦ ὀνειράτος ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου. Πλήξας δ' αὐτόν ὁ Ἡούδης εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸ ξιφίδιον ἐγκαταλιπὼν ἔξεισι προσκλίνας τὴν θύραν. Οἱ τε θεράποντες ἡρέμουν, εἰς ὕπνον
 25 τετράπῃ νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ὁ δὲ Ἡούδης τοὺς Ἰεριχουντίους ἀποσταλαίνων χρυστοὺς παρακαλεῖ τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαχθάνεσθαι. Οἱ δὲ ἀσμένως τοῦτ' ἀκούσαντες αὐτοὶ τε εἰς τὰ ὄπλα ἦσαν καὶ διέπειμπον εἰς τὴν γῶραν τοὺς ἀποσταλαίνον-
 30 τας κέραισι δίων· τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος κέραιον ἦν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐγλῶνα πολλὸν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκός αὐτῷ πάθος· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦν, δέισαντες μὴ τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονός, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν
 35 εὐρόντες ἐν ἀμυγανίᾳ καθειστήκεσαν· καὶ πρὶν τὴν φρουρὰν συστραφῆναι, τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. Καὶ οἱ μὲν παραχρῆμα ἀναιρούνται, οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὥς ἐπὶ τὴν Μωαβίτιν σωθῆσόμενοι· ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. Καὶ Ἰσραη-
 40 λῖται, προκατεληγότες τοῦ Ἰορδάνου τὴν διάβαιον, ὠκύνοντες ἔκτεινον, καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν, διέφυγέ τε οὐδὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν· Ἡούδης δὲ,
 45 ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τοῦ πλῆθους παντὸς ἡγεμονία, τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κατασχών, ἀνὴρ καὶ δίχα τῆς προειρημένης πράξεως ἐπαί-
 50 οιο διὰ τοῦτο τυγχάνει. Καὶ μετὰ τούτων Σανάγαρος, ὁ Ἀνάθου παῖς, αἰρεθείς ἀρχεῖν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς
 55 εἴτε κατέστρεψε τὸν βίον.

2. Juvenis e tribu Beniamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exsequenda corpore validissimus, melior manuum sinistra et ab ea omne robur trahens, in Hierichonte quidem et ipse habitabat, familiarior vero factus est Egloni, muneribus ipsum *sibi* concilians et pleniori obsequio devinciens, ita ut eo nomine etiam ceteris, qui circa regem erant, carus admodum haberetur. Ac quum aliquando, duobus famulis comitatus, munera regi ferret, sica sub veste accinctus ad femur dextrum introiit ad regem. Erat autem aestatis tempus, et, quum jam meridies esset, remissius agebant custodes, tum propter aestum, tum quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblati Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam aestati bene accommodato,) confabulari cum eo coepit. Ac soli erant, rege famulos qui ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in solio, et timor incessit Ehuden ne falleret ictus et plagam minime letalem inferret. Ipsuni igitur suscitavit, dicens se habere somnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem praegaudio, quod somnium esset auditurus, e throno exiit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, et pugione in vulnere relicto, egreditur clausis post se foribus; ac famuli quiescebant, regem in somnum delapsum esse rati.

3. Ehudes vero, Hierichontinis re clam indicata, ipsos hortabatur ut sese in libertatem assererent. Illi vero libenter haec accipientes et ipsi ad arma accurrebant, et per totam regionem dimittebant qui id cornuum arietinorum sonitu significarent: hiis enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domestici diu ignorabant id quod ei acciderat: sed quum jam advesperasceret, veriti ne quid illi novi et insoliti contigisset, in cubiculum ingressi sunt; quumque mortuum invenissent, consilii inopes haerebant, et antequam praesidia in agmina cogi poterant, illis magno numero superveniunt Israelitae. Et alii quidem e vestigio perempti sunt, alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent: erant autem ultra decem millia. Et Israelitae, qui vada Jordanis praecoccupaverant qua transitus erat, persequentes eos interimunt: et in ipso trajectu plurimos ex iis conficiunt, nec quisquam e manibus ipsorum effugit. Et Hebraei quidem hoc modo e servitute Moabitica liberati sunt. Ehudes autem ob hanc causam totius populi principatu honoratus est; et vita decedit, quum imperium per annos octoginta tenuisset: vir, etiamsi facinus praeciarum jam memoratum non fecisset, laude dignus. Ac post hunc Sanagarus Anathi filius, electus ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

ΚΕΦ. Ε'.

CAP. V. (VI.)

Ἰσραηλῖται δὲ πάλιν, (οὐδὲν γὰρ ἐπὶ διδαχῇ τοῦ κρείττονος ἐλάμβανον τῶν πρότερον ἡττημένων, ὑπὸ τε τοῦ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις,) πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δου-
6 λείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ Ἰαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. Οὗτος γὰρ ἐξ Ἀσώρου πό-
λεως ὁρμώμενος, (αὕτη δ' ὑπέγκειται τῆς Σεμεχονίτιδος λίμνης,) στρατοῦ μὲν ὀπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριά-
10 δας, μυρίους δὲ ἱππέας, τρισχίλιον δὲ ἀρμάτων ἡπό-
ρει. Ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως ὁ Σισά-
ρης, τιμῆς τῆς πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ἰσραηλῖτας ἐκάκωσε δει-
νῶς, ὥστε αὐτοῖς ἐπιτάζει τελεῖν φόρους.

β'. Εἰκοσι μὲν οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε
15 αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυστυχίας ὄντες ἀγαθοὶ καὶ τοῦ Θεοῦ πλεῖον χρόνον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγνομοσύνην, ἵνα μεταθέμενοι τοῦ λοιποῦ, σωφρονῶσι διδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρχει, Δεδώραν τινὰ
20 προφῆτιν (μελίσσαν δὲ σημαίνει τοῦνομα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν) ἰκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λα-
βεῖν οἶκτον αὐτῶν καὶ μὴ περιδεῖν ἀπολλυμένους αὐ-
τοὺς ὑπὸ Χαναναίων. Ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἰρεῖται Βάρακκον τῆς Νεφθαλί-
25 τιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακκος δὲ ἐστὶν ἀστραπή κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.

γ'. Μεταπεμφαμένη δ' ἡ Δεδώρα τὸν Βάρακκον, ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευσε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἀπογρῆναι γὰρ τασούτους, τοῦ Θεοῦ προ-
30 εἰρηκότος καὶ νίκην ἐπιστήσαντος. Βαράκου δὲ φα-
μένου οὐ στρατηγήσειν μὴ κακένης αὐτῷ συστρατη-
γούσης, ἀγανακτήσασα, « σὺ μὲν, εἶπε, γυναῖκι παρα-
« χωρεῖς ἀξιώματος ὅσον δέδωκεν ὁ Θεός, ἐγὼ δὲ οὐ
« παραιτοῦμαι. » Καὶ συναθροίσαντες μυρίους ἑστρατο-
35 πεδεύσαντο πρὸς Ἰταβωρίω τῷ ὄρει. Ἀπῆντα δὲ αὐ-
τοῖς ὁ Σισάρης, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, καὶ στρα-
τοπεδεύονται τῶν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. Τοὺς δ'
Ἰσραηλῖτας καὶ τὸν Βάρακκον, καταπλαγόντας τὸ πλῆ-
θος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ Δε-
40 δώρα κατεῖχε, τὴν συμβολὴν ποιῆσθαι κατ' ἐκείνην κελεύουσα τὴν ἡμέραν νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλ-
λήψεσθαι τὸν Θεόν.

δ'. Συνήεσαν οὖν, καὶ προσμιγέντων αὐτῶν χειμῶν ἐπιγίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ καὶ χάλαζα, τὸν τε
45 ὑετὸν κατὰ πρόσκωπον ἤλαυνε τῶν Χαναναίων ἄνεμος,
ταῖς ὅσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὥς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας· οἳ τε ὀπλῖται διὰ τὸ κρύος γρῆσθαι τοῖς ἕρπessin οὐκ εἶχον. Τοὺς δ' Ἰσραη-
50 λῖτας ἥττόν τε ἔδραπε κατόπιν γινόμενος ὁ χειμῶν
καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον, ὥστε, εἰς μέσους ὡσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ἰσρα-

Rursus autem Israelitar, (meliora enim ex prioribus calamitatibus nequaquam didicerant, ut qui nec Deum co-
lerent nec legibus obtemperarent,) antequam ad breve
tempus a Moabitica servitute respirarent, ab Jabino Cha-
nanæorum rege subjiuntur. Is enim ex urbe Asoro
ortus, (hæc vero sita est super Semechonitidem lacum,) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equi-
tum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis præfectus Sisares, apud regem
dignitate primus, Israelitas cum ipso congressos graviter afflixit, adeo ut iis tributa imperarit.

2. Viginti quidem annos hæc pertulerunt, dum nec ipsi infortuniis ad bonitatem non proficiunt, et Deus illorum pro-
tervos et in ipsum ingratos animos diutius subigere voluit, ut tandem resipiscerent edocti calamitates e legum con-
temptu illis accidisse: *tunc autem* Deborah quandam vatem (apem significat nomen istud juxta linguam Hebraicam) obsecrant ut Deum precibus exoraret ut sortis illorum mi-
seraretur, nec se pateretur a Chananæis deleri. Ac Deus salutem illis annuit, et ducem eligit Baracum e tribu Nephthalitide. Baracus vero fulgur significat ex Hebræorum lingua.

3. Debora autem, Baraco accersito, ei præcepit ut juvenum ad decem millia delectu habito, contra hostes proficisceretur: tantum enim copiarum sufficere, quum Deus ita præmonuerit et victoriam prænunciavit. Baraco vero dicente se nolle exercitum ducere, nisi et ipsa sibi in imperio juncta esset, indignata, « tu quidem, siebat, mu-
« lieri de honore impertiris, quem Deus in te contulit, ego
« vero *illum* non recusio. » Ac quum decem millia collegissent, castra posuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Sisares, rege hoc ipsum imperante: et non longe ab hoste cum exercitu consedit. Israelitas autem et Baracum, hostium multitudine territos et de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, jussitque ut illa die prælio decertarent: victoriam enim penes ipsos fore, Deumque illis opem et auxilium laturum.

4. Pugnam itaque ineunt, et acie dimicantibus magna ingruit tempestas, cum largo imbre et grandine, ventusque in adversos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula et fundæ illis nulli fuerint usui: gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Israelitas vero tempestas, terga eorum diverberans, et minus offendeat, et inde majores animos sumebant, cogitantes Deum sibi in auxilium venisse, adeo ut in medios hostes irruentes ingentem eorum stragem ediderint. Ac alii quidem ab Israelitis, alii

γλιτών, οἱ δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταρχθέντες
ἔπετον, ὡς ὑπὸ τῶν ἀρμάτων πολλοὺς ἀποθάνειν.
Σισάρης δὲ καταπηδῆσας τοῦ ἄρματος, ὡς εἶδε τὴν
τροπὴν γινομένην, φυγῶν ἀφικνεῖται παρὰ τινα τῶν
Κενετίδων γυναῖκα, Ἰάλην ὄνομα, ἣ κρύψαι τε αἰζώ-
σαντα δέγεται καὶ ποτὸν αἰτήσαντι δίδωσι γάλα διεφθο-
ρὸς ἴδη. Ὁ δὲ πῶν τοῦ μέτρου θαφιλέστερον εἰς ὕπνον
τρέπεται· ἡ δὲ Ἰάλη κοιμωμένου σιδήρεον ἥλον ἐλάσασα
σφύρη διὰ τοῦ στόματος κατὰ τοῦ χελυνίου διέπειρε τὸ
10 ἔσθρα καὶ τοῖς περὶ τὸν Βάρακκον μικρὸν ὕστερον ἐλ-
θούσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. Καὶ οὕτω
μὲν ἡ νίκη αὕτη περιέστη, κατὰ τὰ ὑπὸ Δεθώρας εἰ-
ρημένα, εἰς γυναῖκα, Βάρακκος δὲ, στρατεύσας ἐπ'
Ἀσωρον, Ἰαβινὴν τε ὑπαντιάσαντα κτείνει καὶ, τοῦ
15 στρατηγοῦ παρόντος, καθελὼν εἰς ἑδάρας τὴν πόλιν,
στρατηγεῖ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

ΚΕΦ. Γ'.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράκκου καὶ Δεθώρας κατὰ τὸν
αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται παρακαλέσαν-
τες Ἀμαληκίτας τε καὶ Ἀραβας στρατεύουσιν ἐπὶ
20 τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ μάχῃ τε νικῶσι τοὺς συμβαλόν-
τας καὶ τὸν καρπὸν ὀρῶσαντες τὴν λείαν ὑπὶ γόντο.
Τοῦτο δὲ ποιοῦντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν
Ἰσραηλιτῶν ἀνεστάλη τὸ πλῆθος καὶ τῶν πεδίων ἐξε-
ύρην, ὑπονόμους τε καὶ σπηλαία ποιησάμενοι, πᾶν
25 ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγεν ἐν τούτοις εἶχον φυλάτ-
τοντες. Οἱ γὰρ Μαδιανῖται, κατὰ ὥραν ἔτους στρα-
τεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις
ἑπέτρεπον, ὅπως ἔλγῃσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἂ βλά-
πτωσι. Λιμὸς δὲ ἦν καὶ σπάνις τροφῆς καὶ τρέπον-
30 ται πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ, σώζειν αὐτοὺς παρακα-
λοῦντες.

(H.) β'. Καὶ Γεδεὼν ὁ Ἰωάσου παῖς, Μανασσίδος
ζυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυ-
πῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε· τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδε-
35 λαι φανερώς τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τῆς ἀλωος. Φαντάσματος
ἢ αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ καὶ φήσαντος
ἐκτείμενα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, ὑποτυχόν, « τοῦτο γοῦν,
ἔφη, τεκμήριον τῆς εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ
ληνῷ με νῦν ἀντὶ ἀλωος χρῆσασθαι. » Θαρρεῖν δὲ πα-
40 ρακλευσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀνα-
σῶζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς
ὑπῆρχε πλῆθος ὕστερεῖν καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τη-
λικούτων πραγμάτων ἑπινοίας ἀσθενέστερον. Ὁ δὲ
Θεὸς αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λείπον ἐπηγγέλλετο, καὶ
45 νίκην παρέξειν Ἰσραηλίταις, αὐτοῦ στρατηγοῦντος.

γ'. Τοῦτ' οὖν διηγουμένος ὁ Γεδεὼν τισὶ τῶν νέων
ἐπιστρεφόντων καὶ παραχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἔτοιμον
ἦν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. Ἐπιστὰς δὲ
κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεὼνι τὴν τε ἀνθρωπί-
50 νην φύσιν αὐτοῦ σιλαυτὸν οὖσαν ἐδήλου καὶ πρὸς τοὺς
ἀρετῇ διτρεπόντας ἀπειθνομένην, ὅπως τε μὴ τὴν

vero suo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi
illorum a curribus *protriti* mortem oppellerent. Sisares
autem, ut vidit suos terga vertere, e curru exsilens fuga
delatus est ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen
erat Jale, quæ et rogantem ut se celaret excepit, et po-
tum poscenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, quum
immodice bibisset, somno corripitur : at Jale dormienti
clavum ferreum malleo per os sub labio in solum ade-
git, ac militibus Baraci post paululum venientibus terræ
affixum ostendit. Atque sic quidem hæc victoria, prout
vaticinata fuerat Debora, cessit mulieri : Baracus vero,
cum exercitu Asorum contendens, et Jabinum, ei occu-
rentem, occidit; et, duce cæso et urbem funditus diruta,
Israelitarum imperium tenuit annis quadraginta.

CAP. VI. (VII.)

Defunctis autem Baraco et Debora eodem fere tem-
pore, post hæc Madianitæ, Amalecitis et Arabibus advoca-
tis, bellum intulerunt Israelitis, *eosque acie* congressos
prælio superarunt, et frugibus igne vastatis prædam abe-
gerunt. Quumque hæc per septem annos continuos face-
rent, Israelitarum universi in montes concesserunt, et loca
campestria reliquerunt : atque, cuniculos *sibimet* agentes et
speluncas, quicquid hostium et inanibus evaserat, in illis ut
servaretur deposuerunt. Nam Madianitæ, æstatis tempore
expeditionem facientes, hiemem Israelitis ad agros colendos
permittiebant, ut ex laboribus illorum haberent quod depopu-
larentur. Fames itaque ingruerat et victus penuria : unde
ad Deum precibus conversi sunt, ab ipso salutem imploran-
tes.

(VIII.) 2. Ac Gedeon Joasi filius, unus e paucis de tribu Ma-
nassitide, spicarum manipulos ferens clam in torcular eorum tri-
turbabat : metuebat enim propter hostes palam hoc in area fa-
cere. Spectro autem ei adstante adolescentis specie et beatum
Deoque carum prædicante, commode respondens dixit,
scilicet hoc esse benignitatis ejus maximum indicium, quod
jam torculari vice area uteretur. Illo vero jubente bono
esse animo, et conari ut libertatem recuperaret, subiciebat
fieri non posse : nam et tribui, ex qua esset, numerum
deficere, et seque juvenem esse, et qui de tantis aggrediendis
ne cogitare quidem posset. Deus autem quicquid deesset
sese suppeditalurum pollicebatur, et victoriam Israelitis
daturum, modo ipse exercitum duceret.

3. Hanc itaque rem quum Gedeon juvenibus quibusdam
enarraret, fidem inveniebat : et e vestigio ad acie dimican-
dum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus
autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse inge-
nio declarabat, ut sese nimium diligerent, et alios virtute
præcellentes odio haberent : ut, victoriam a Deo esse vi-

νίκην παρέντες τοῦ Θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολλὸς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ ὃν τὸ ἔργον, συνεβούλευε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ
 5 τοῦ καύματος ὄντος, ἀγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας καὶ οὕτω πίνοντας εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπευσμένως καὶ μετὰ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους δὲ νομίζειν ὑπὸ δειλίας τῷτο πάσχειν καταπεπληγότες τοὺς πολ-
 10 λεμικοὺς. Ποιήσαντος δὲ τοῦ Γεδεώνος κατὰ τὰς τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας, τριακόσιοι ἄνδρες ἠρέθησαν ταῖς χερσὶ μετὰ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως· ἔφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμικοῖς. Ἐστρατοπέδευον δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἰορδάνου,
 15 μέλλοντες εἰς τὴν ἐπιούσαν περαιοῦσθαι.

δ'. Γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος, (καὶ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ Θεὸς προειρήκει,) τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλούμενος κελυεῖ προσλαβόντα ἓνα τῶν στρατιωτῶν πλησίον χωρεῖν ταῖς Μadianιτῶν σκευαῖς·
 20 Πεισθεὶς δὲ ἦει, Φαράν τὸν ἐαυτοῦ θεράποντα παραλαβών. Καὶ πλησιάσας σκηπῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐργηγορότας καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τοῖς συσκηνοῦντι, ὥστε ἀκούειν τὸν Γεδεώνα.
 25 Τὸ δὲ τοιούτων ἦν. Μᾶζαν ἐδόκει κριθίνην, ὑπ' εὐτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιόμενην τὴν τοῦ βασιλείως σκηπὴν καταβαλεῖν καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. Ὁ δὲ σημαίνειν ὀλεθρὸν τοῦ στρατοῦ τὴν ὅψιν ἔκρινε, λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ
 30 συνιδεῖν ἐπῆλθε. Πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον εὐτελέστατον βυολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ' Ἀσιανοῦ παντός τὸ Ἰσραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν αἰμώτερον γεγεννημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κρίθην γένει· καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἰσραηλιταῖς νῦν μέγα φρουρὸν
 35 τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεὼν καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. Ἰπεῖ οὖν τὴν μᾶζαν φῆς ἰδεῖν τὰς σκηπὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδρα μὴ ὁ Θεὸς Γεδεὼνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ἐπινένευκε.

ε'. Γεδεὼνα δὲ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ ἐλπίς ἀγαθὴ καὶ
 40 θάρσος ἔλαβε, καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὄπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὅψιν. Οἱ δ' ἔτοιμοι πρὸς τὰ παραγγελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδογμένων ἦσαν, καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν προσῆγε τὴν αὐτοῦ στρατιὰν
 45 Γεδεὼν, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν· ἑκάτὸν δ' ἦσαν ἐν ἐκάστῳ. Ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμιμνάς, ὅπως μὴ κατάφορος τοῖς πολεμικοῖς ἡ ἐφοδὸς αὐτῶν γένηται, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κριοῦ κέρας· ἐκρῶντο δὲ τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. Χωρίον
 50 δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, (πλείστην γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον,) καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἐνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς, ὅποταν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος σάλπιγγί τε ἡγή-

deri aegre concedentes, eam sibi met tribuant, magno ut pote exercitui, dignoque qui cum hostibus congregiatur. Igitur ut opis divinae rem esse addiscerent, consilium dedit ut meridie, quando aestas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet; quotquot vero cum festinatione et tumultu biberent, id facere crederet praee metu et ob terrorem ab hoste. Quum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui praee metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanein fluvium posuerunt, die proxima trajecturi.

4. Gedeone autem timore perculso, (etenim nocte hostes ut aggrederetur Deus praeeperat,) volens eum omni metu eximere imperat Deus ut uno e militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse et fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Quumque ad quoddam tentorium propius accessisset, milites in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ita ut exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit somnium. Visus erat sibi videre mazam hordeaceam, praee vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, regis tentorium. et dein quae militum omnium essent, dejecisse. Alter vero visionem totius exercitus interitum portendere pronuntiabat, referens unde hoc ipsi conjecisse in mentem venerit. Semen omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse, Israelitas autem nunc videri Asiatici generis universi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: et id quod inter Israelitas jam magnanimitatem praee se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, veroor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit et fiducia, edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quae indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quartam fere vigiliam copias suas educabat Gedeon, in tres cohortes divisas: atque singulae centum hominum erant. Gestabant autem omnes ampliores vacuas et in eis faces ardentes, ne incursus illorum ab hostibus praesentiretur, et in dextra cornu arietinum: hoc enim vice tubae utebantur. Hostium autem castra multum spatii occupabant, (nam contigit ut magnus illis esset camelorum numerus,) et, per gentes distributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebraei praemoniti ut, quum non longe ab hoste abessent, signo dato, cornibus

σαντες και τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀλαλάξαντες, και νικῶν Θεοῦ Γεδεὼν βοηθήσοντας, τοῦτ' ἐποίησαν. Ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ ὑπνοῦντας και δαίματα· νύξ γὰρ ἦν και ὁ Θεὸς τοῦτο ᾔβηλεν. Ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ γλώσσει διαφωνεῖν. Ἀπαξ δὲ καταστάντες εἰς ταραχὴν πᾶν τὸ προστυγνὸν ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. Φόβος δὲ πολλὸς ἦν, και φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς Γεδεὼνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν, και διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῃ τινὶ παράδοις περιειλημένῃ, οὗ δυναμένους διαπερᾶναι, χωρίῳ, και περιστάντες κτείνουσιν ἅπαντας και δύο τῶν βασιλέων, Ὁρηθὸν τε και Ζήβον. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων τοὺς περιλειθθέντας τῶν στρατιωτῶν ἐνάγοντες ἦσαν δὲ ὡς μύριοι και ὀκτακισχίλιοι στρατοπεδεύονται πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δ' οὐκ ἀπηρρέυκει πονῶν, ἀλλὰ διώκας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ και συμβαλὼν ἅπαντας διόφθειρε τοὺς πολεμίους, και τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, Ζεβὴν και Σαλμανὰν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἀνήγαγεν. Ἀπέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ Μαδιανιτῶν τε και τῶν συστρατευσαμένων αὐτοῖς Ἀράβων περὶ μυριάδας δύοδεκα. Λεία τε πολλή, χρυσοὺς και ἄργυρος και ὑψὴ και κάμηλος και ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, παραγενομένος εἰς Ἑφράν, τὴν αὐτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλεῖας.

ζ'. Ἡ δ' Ἑφραίμιος φυλὴ τῇ Γεδεὼνος εὐπραγία ὡς γεραίνοῦσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκει, τὸ μὴ προσηγεῖσθαι τὴν ἐπιχειρήσιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν και πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτορι γηρασμένος λογισμῷ τοῖς ἔχθροις ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ καλεῖσθαι· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἔτιον αὐτῶν ἐφασκεν ἰδίαν ἢ τῶν ἐστρατευκότων εἶναι. Καὶ τοῦτους παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων εὐπραγίας· ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρειν μὲλλοντας ἐρρύσατο. Τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν, ἣν δηλώσομεν κατὰ καιρὸν ἰδεῖν.

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἑτῆς τεσσαράκοντα, βραβεύων αὐτοῖς τὰ δίκαια και περὶ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντων, κύρια τε πάντα ἦν τὰ ἐπ' αὐτοῦ λεγόμενα. Καὶ ὁ μὲν γηραιὸς τελευτήσας ἐν Ἑφράν τῇ πατρίδι θάπτεται.

ΚΕΦ. Ζ'.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ γνήσιοι μὲν ἐβδομήκοντα, (πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας·) νόθος δ' εἰς ἐκ παλλαχῆς Ἀβιμελεως τοῦνομα, ὅς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ Σίκιμα πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς (ἐνέτευθεν γὰρ ἦν) και λαβὼν ἀργύριον

sonantes, et amphoras confringentes, cum facibus irruerent in hostes clamore sublato, et vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipsum exsequuti sunt. Magna autem perturbatio et terriculamenta homines invaserunt vix somno suscitatos: nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hostibus interempti sunt, plures vero a sociis, quod magna esset inter eos sermonis diversitas. Ac quum semel in tumultu esse coeperunt, obvios omnes pro hostibus trucidabant. Multa autem caedes erat, et ubi Gedeonis victoriae rumor ad Israelitas pervaserat, arma corripiebant: et persequuti deprehendunt hostes in cava, torrentibus circumdata, quum trajicere nequirent, regione. Atque illos undique circumstantes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo et Zebo. Reliqui autem imperatores, quod supererat exercitus secum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia,) longius prorecti procul ab Israelitis castra posuerunt. Gedeon autem non erat laboribus defatigatus, sed cum toto exercitu eos insequutus, et congressus, hostes universos interemit, ceterosque duces, Zeben et Salmanan, captivos factos reduxit. In ipso autem praelio ceciderunt Madianitarum et Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum et viginti millia. Multa etiam praeda, aurum et argentum et textilia et cameli et jumenta, Hebraeis cessit. Gedeon vero, reversus in Ephran patriam suam, Moabitum reges morte afficit.

6. Ceterum tribus Ephraimitis, aegre ferens prosperos Gedeonis successus, bello eum petere decreverat, ipsi objiciens quod re prius serum non communicata cum hostibus conflixerit. Gedeon autem, quum vir esset modestus et omni virtute excellens, respondit se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum esse, sed jussu divino; et victoriam nihilo minus illorum esse aiebat, quam suam ipsorum qui militassent. Atque his verbis sedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebraeos quam rebus contra hostes praeclare gestis. Illos enim, quum futurum esset ut civilis oriretur seditio, ab ea liberavit. Verum huius contumeliae illa tribus supplicium luit, quod suo tempore declarabimus.

7. Gedeon autem, quum ei in animo esset imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, iudicii praesidens, singulis de litibus suis eum adeuntibus, rataque habebantur omnia quae ille pronunciaverat. Et is quidem, quum senex obiisset, apud Ephran in patria sepultus est.

CAP. VII. (IX.)

Erant autem ei filii e toro legitimo nati septuaginta, (nam multas duxerat uxores,) unus vero spurius e concubina Drima, cui nomen Abimelechus; qui patre mortuo ad cognatos suae matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit,) accipitque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant

παρ' αὐτῶν, οἱ δὲ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφούς, πλὴν Ἰωαθάμου· σὺζεται γὰρ οὗτος διαφυγεῖν εὐτυχίας. Ἀβιμελεχος δὲ
 5 εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν δὲ τι βούλεται ποιεῖν ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινός πρὸς τοῖς τοῦ δικαίου προΐσταμένους ἐκπικραινόμενος.

β'. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις οὔσης ἐορτῆς, 10 καὶ τὸ πλῆθος παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωαθάμος, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔραμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Γαριζίν, (ὑπέρκειται δὲ τῆς Σικίμων πόλεως,) ἐκδοήσας εἰς ἐπύκθον, τοῦ πλῆθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἤξιον μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. Γενομένης δὲ σιγῆς εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνῇ ἀνθρώπειον προΐεμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν, δεηθεὶς συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. Ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, 15 διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεισθαι φροντίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπελὸν τὴν τιμὴν παρασχεῖν καὶ ἡ ἀμπελος χειροτονουμένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρηγεῖτο τὴν ἀρχήν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐλαίων κοιτησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῆς ὥστε 20 παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, (πυρία δὲ ἀγαθὴ παρασχεῖν τῶν ὕλων ἐστίν,) ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ ἀόκως ἔχειν. Δεῖ μέντοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὀλεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ τοῦ ἐνόοντος πυρὸς διαφθαρεῖεν. Ταῦτα δ' οὐ γελῶντος ἔνεκα, φησί, λέγει, οἱ δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεώνος πεπειραμένοι περιορῶσιν Ἀβιμελεχον ἐπὶ τῶν ὄλων ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφούς ἀποκτείναντων, ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ διεγύμνωτο λαθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, 25 οὐδὲν ἐπ' ἔτι τρία τὸν Ἀβιμελεχον.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς ἐορτῆς οἱ Σικιμίται (μετενόησαν γὰρ ἐπὶ τοῖς Γεδεώνος υἱοῖς περνευμένοις) ἐξελαύνουσι τὸν Ἀβιμελεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. Οἱ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. Τῆς δ' ὥρας τῆς 40 τοῦ τρυγᾶν γενομένης, ἐδεόισαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προΐοντες, μὴ τι δράση κακὸν αὐτοὺς Ἀβιμελεχος. Ἐπιδημήσαντος δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς Γαάλου σὺν ὀπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ Σικιμίται δέονται παρασχεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν 45 τρυγήσωσι. Προσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, πρόησαν καὶ Γαάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὀπλιτικόν. Ὅ τε οὖν καρπὸς μετὰ ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες κατὰ συμμορίας φανερώς ἀπετολμῶν ἡδὲ βλασφημεῖν τὸν Ἀβιμελεχον, οἱ τε ἄρχοντες, ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. Ζέβουλος δὲ τις τῶν Σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν Ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνει Γαάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυνεν αὐτῷ καὶ πρᾶξιν λοχῶν

insignes, cum illis ad ardes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interemit: hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimeleclus autem omnia in tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit, id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

2. Ac quum aliquando festum diem agerent Sicimis, et illuc populus universus conveniret, frater ipsius Joathamus, quem fuga evasisse diximus, conscenso clivo montis Garizin, (nam urbi Sicimis imminet,) et sublata voce ut exaudiri posset, silentium ei populo præbente, obsecravit ut animos attenderent ad ea quæ dicturus esset. Facto autem silentio, narrabat ut arbores voce humana utentes, quum in concionem coivissent, rogaverint ficum ut regnum in ipsas capesseret. Illa autem recusante, quod honore ex fructibus sibi propriis frui vellet, non qui ab aliis extra se proveniret, arbores a cogitatione imperium alicui deferendi non destiterunt, sed visum est eis viti principatum offerre: ac vitis, quum eam elegissent, iisdem verbis quibus ficus usa regnum deprecata est. Quum vero olea similiter honorem detrectasset, rhamnus, nam ab ipsa postulabant arbores ut regnum in ipsas susciperet, (inter ligna vero commodum est *illud* ad ignem accendendum,) pollicetur se imperium accepturum esse et impigre in eo administrando se gesturum. Verum illas oportet sub umbra sua considerare: sin autem ipsi exitium struere pararent, igne ei insito absumptum iri. Hæc vero inquit *se* non risus movendi causa dicere, sed quod multis beneficiis a Gedeone affecti patienter sinant Abimeleclum rerum summæ præesse, cum eo fratrum suorum necis participes; cujus ingenium nihil ab igne differre *appariturum*. Atque ille hæc loquutus æneel subduxit, et latenter habitabat in montibus, timore Abimeleclum per triennium defugiens.

3. Haud multo post festum Sicimitæ (nam eos præintuebat cædis in Gedeonis filios patræ) Abimeleclum ex urbe pariter et tribu expulerunt. Is vero *et qui cum eo erant* malum aliquod civitati inferre cogitabant. Quumque vindemiandi tempus instaret, proficisci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipsos male mactaret Abimeleclus. Quam autem ad eos immigrasset Gaales, unus e viris principibus, cum armatorum manu et cognatis suis, eum exorabant ut ipsis præsidio esset, dum vindemialium irent. Postquam vero ille honorem acceperat, *ad opus* processerunt, unaque Gaales cum militum-suorum cohorte. Itaque et fruges domum secure advehuntur, et per sodalitia epulantes jam aperte ausi sunt Abimelecho maledicere, atque principes, loca circa urbem insidiis occupantes, multos ex Abimelechi satellitio comprehensos perimebant.

4. At Zehulus quidam e principibus Sicimitarum, hospes Abimelechi, nunchis missis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipsum irritarit, simul etiam hortabatur ut

πρὸς τῆς πόλεως πείσεις γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε ἀμύνασθαι. Γενομένου γὰρ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῷ μνηστειύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. Ὁ τε οὖν Ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων καὶ ὁ Γαάλης ἀρυκακτότερος διέτριβεν ἐπὶ τοῦ προστατείου καὶ Ζέβουλος σὺν αὐτῷ. Ἰδὼν δὲ ἐπλίτας ἐπιφερομένους Γαάλης πρὸς Ζέβουλον ἐλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπιέναι καθωπλισμένους. Τοῦ δὲ σκιάς εἶναι φαιμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γενομένων τὸ ἀκριβές κατανοῶν, οὐ σκιάς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόγον δ' ἀνδρῶν. Καὶ Ζέβουλος, « οὐ σὺ μέντοι, φησὶν, Ἀβιμέλεχ, κακίαν ἐπεκάλες; τί οὖν οὐκ ἐπιδείνουςαι τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλὼν; » Γαάλης δὲ θορυβοῦμενος συνάπτει τοῖς Ἀβιμελέχου, καὶ πίπτουσι μὲν τινες τῶν σὺν αὐτῷ, φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. Καὶ Ζέβουλος πολιτεύεται Γαάλην ἐκκληθῆναι τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς Ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Ἀβιμέλεχος δὲ, πυθόμενος ἐξελείσσομενος αὐθὺς κατὰ τρυγητὸν τοὺς Σικιμίτας, ἐνέδρακι προλογίζεται τὰ περὶ τὴν πόλιν, καὶ προσελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀραιρησμένη τὴν εἰσοδὸν τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι πανταχόῃ τε φόνος ἦν. Καὶ κατασκήψας εἰς ἑδραρὸς τὴν πόλιν, (οὐ γὰρ ἀντέσχε πρὸς πολιορκίαν,) ἄλλας κατὰ τὸν ἑρειπίων σπείρας προῖχε, καὶ Σικιμίται πάντες οὕτως ἀπώλοντο. Ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγόντες ἐπὶ τινὰ πέτραν ὄχυράν ἐπ' αὐτῆς ἰδρύοντο, τειχίσαι τε ταύτην παρεσκευάζοντο. Ἐβῆθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν Ἀβιμέλεχος μαθὼν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὴν μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων ταῦτο ποιεῖν τῇ στρατιᾷ παρεκελεύσατο. Καὶ ταχέως περιληρθείσης ἐν κύκλῳ τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβάλλουσιν ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστην αἶρουσι φλόγα. Καὶ διαφεύγει μὲν ἀπὸ τῆς πέτρας οὐδεὶς, ἀλλ' ἅμα γυναῖζι καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακισίους καὶ χίλιους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἰκανόν. Καὶ Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, μείζονος καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένης, πλὴν ὅτι κατὰ δίκην ἐπ' ἀνδρὸς εὐεργέτου συνθεῖσι κακὴν τηλικούτων.

Ἐ. Ἀβιμέλεχος δὲ, τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς Ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφίμενος ὄχλος ἦν, καὶ μετὰ μαυρὸν περιγράφων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. Ἦλαυνεν οὖν ἐπὶ Θήβας, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἶρετ' πυργῶν δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς δὲ πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν αὐτὸν παρεσκευάζετο. Καὶ αὐτὸν πλησίον δρυμῶντα τῶν πυλῶν γυνὴ θραύσματα μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. Περὶ δὲ Ἀβιμέλεχος τὸν ὑπαπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ βάντος αὐτοῦ ὀφείλειν ἔργον. Καὶ ὁ μὲν τὸ προσταλόν

insidias ante urbem collocaret: se enim Gaale persuasurum ut ipse contra eum egrediretur, atque ita in sua potestate fore ut de eo vindictam sumeret. Quo facto spondere se quod gratiam cum populo initurus sit. Abimelechus igitur in insidiis considebat, et Gaales in suburbis negligentius agebat, et cum eo Zebulus. Gaales autem, quum videret armatos ad se appropereantes, ad Zebulum clamabat, versus se tendere viros armis instructos. Illo vero dicente, cautium umbras esse, quum propius aliquanto accederent, re accurate perpensa, non umbras esse aiebat, sed virorum cohortem. Cui Zebulus, « nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non ostendis qui vir sis, pugnam cum eo ineundo? » Gaales autem, animo consternatus, manus consertit cum Abimelecho, ac nonnulli quidem e suis praelio cadunt, at ipse se in urbem recipit, alios secum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quasi molliiter et ignave cum Abimelechi militibus dimicasset. Ceterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindictam egressuri essent, in locis circa urbem insidias disponit: quumque prodissent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, ceteri vero dispersos cursu persequuntur; et ubique cædes facta est. Ac urbe diruta et solo æquala, (nam sine obsidione dedita est,) saleque in rudibus ejus seminato, agmæ composito processit, atque ita Sicimitæ omnes deleti sunt. Quotquot autem per regionem dissipati periculum evaserant, hi, sese in turram colligentes ad petram quandam bene munitam, super eam sedes figebant, et ad eam muro cingendam se comparabant. Sed Abimelechus, intellecto eorum consilio, prius ad eam cum suis omnibus copiis accessit: atque ipse ligni aridi fascēs ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. Ac brevi lignis petrae in ambitum circumpositis, ignes injiciunt et quicquid natura facilius accendit et urit, maximamque flammam excitant. Et nemo quidem ex ea petra effugit, sed una cum uxoribus et liberis igne absumpti sunt, viri quidem circiter mille et quingenti, cetera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea morror exstisset, nisi juste pœnas dederint ob tantum mali viro de se egregie merito conflati.

5. Abimelechus autem, quum Israelitis ex Sicimitarum miseriis terrorem incussisset, palam præ se ferebat quod majora appeteret, et non prius violentiæ suæ modum esset adhibiturus quam universos exitio dedisset. Thebas itaque contendit, et urbem quidem subita incursione capit, quum vero turris in ea valida esset, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. Atque, dum ipso cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejecit. Abimelechus autem, humi collapsus, armigerum rogabat ut se perimeret, ne a muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: illæ

αὐτῇ ἐποίει, ὁ δὲ τοιούτην ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
παρανομίας ποινὴν ἐξέτισε καὶ τῶν εἰς Σικιμίτας
αὐτῷ τετολμημένων. Τούτοις δὲ κατὰ τὴν Ἰωαθάμου
μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. Τὸ μέντοι σὺν Ἀβι-
μελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώ-
ρησεν ἐπὶ τὰ οἰκεία.

ζ'. Τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν τὸν ἡγεμονίαν Ἰαίρης ὁ
Γαλαθῆνός ἐκ τῆς Μανασσιτίδος φυλῆς παραλαμβάνει,
ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα εὐδαίμων καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πε-
ποιημένος, τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ
ἀρίστους, καὶ τῶν κατὰ τὴν Γαλαθὴν πόλεων ἀρχὰς
ἐγκειρισμαίνους. Οὗτος δύο καὶ εἰκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν
κατασχὼν τελευταῖα γηραιὸς καὶ ταχῆς ἐν Καμῶνι πόλει
τῆς Γαλαθηνῆς ἀΐουται.

ζ'. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ
ὑβρίν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο, καὶ καταφρο-
νισαντες αὐτῶν Ἀμμανίται καὶ Παλαιστῖνοι στρατῶ
μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν, καὶ τὴν Περαιὶν ἅπασαν
κατασχόντες καὶ ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἡδὴ κτῆσιν δια-
βαίνειν ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δὲ, σιφρονισθέντες ὑπὸ
τῶν κακῶν, εἰς ἱκετείας ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ καὶ θυσίας
ἐπέφερον, παρακαλοῦντες αὐτὸν μετριάσαντα καὶ πρὸς
τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. Ὁ
δὲ Θεὸς μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον ἐμελλεν
αὐτοῖς βοηθεῖν.

η'. Ἀμμανιτῶν δ' ἐστρατευκόντων ἐπὶ τὴν Γαλα-
θηνήν, ὑπὸ τῶν οἰκιστῶν πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι
τοῦ στρατηγήσαντος. Ἦν δὲ τις Ἰεφθῆς, ἀνὴρ διὰ
τὴν πατρῶαν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκίαν ἑαυτοῦ
στρατιάν, ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφόρον. Πρὸς τοῦτον
οὖν πέμψαντες ἤξιον αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλό-
μενοι παρασχέιν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν
ἡγεμονίαν. Ὁ δ' οὐ προσέειπε τὴν παράκλησιν αὐτῶν,
ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν
ἀδικουμένῳ περιφρονῶς. Οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον
αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον κατὰ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν
ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον,
καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. Καὶ ὁ μὲν
διέτριβεν ἐν τῇ Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας
τοὺς ὁποθενοῦν παραγινόμενους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ
δεγόμενος. Ἑκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμο-
σάτων εἰς αἰὶ παρῆξιν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν, ἐστρά-
τευε.

θ'. Καὶ ποιησάμενος ὁξείαν τὴν τῶν πραγμάτων
κρίνοιαν, ἐν πόλει Μασπαθῇ καθίσας τὸν στρατὸν,
πρεσβεῖαν πέμπει παρὰ τὸν Ἀμμανιτῆν, αἰτιώμενος
τῆς ἀλώσεως. Ὁ δὲ ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τῶν Ἰσραη-
λιτῶν τὴν ἐξοδὸν τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς Ἀμοραίας
αὐτοὺς ἤξιον παραχωρεῖν, ὡς πατρώας οὐσῆς ἀρχῆθεν.
Ἀποκρινάμενος δὲ ὁ Ἰεφθῆς ὡς οὔτε τῆς Ἀμοραίας
τοῖς προγόνοις αὐτῶν εὐλόγως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε
μᾶλλον τῆς Ἀμμανιτίδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρ-
θείσης, (δυνατὸν γὰρ Μωϋσεὶ καὶ ταύτην λαβεῖν,) πα-
ραχωρεῖν τε εἰπὼν γῆς, ἣν Θεοῦ κατακτησάμενον

vero huiusmodi supplicium dependit pro scelere in fratres
et facinore quod in Sicimitas patrare ausus erat. Atque hac
clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Ceterum
qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo dispersi, ad
domum quisque suam redierunt.

6. Israelitarum autem imperium accipit Jaires Galadenus
e tribu Manassitide, vir quum cetera felix, tum quod li-
beros fortes procreaverat, numero quidem triginta, equi-
tes vero egregios, et quibus urbium Galadenarum con-
missee erant praefecturae. Is, quum viginti et duos annos
rebus illorum praefuisset, ingravescente aetate obiit, et in
Camone, urbe Galadena, sepultus est.

7. Jam res Hebraeorum ad perturbationem ordinis et
Dei legumque contemptum ferebantur, Ammanitaeque, et
Palestini, eos despectui habentes, cum magno exercitu
regionem diripiebant, et, quum loca ultra Jordanem occu-
passent, ad reliqua possidenda ausi sunt trajicere. Hebraei
vero, quum ex calamitatibus resipuisent, ad Deum precibus
se convertebant, victimasque ei mactabant, ipsum implo-
rantes ut, severitate cohibita, precibusque eorum supplici-
bus flexus, ab ira desisteret. Jamque Deus mitior et placidior
factus, in animum induxit illis opitulari.

8. Quum vero Ammanitae in Galadenam fuissent ingressi,
istius regionis incolae illis ad montem occurrebant, ducem
desiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patris
virtutibus pollens, proprioque exercitu quem sumptibus
suis elebat. Ad hunc igitur missis nunciis, enixe petebant
ut ipsis in auxilium veniret, pollicentes se principatum suum
ei concessuros esse, quam diu viveret. Ille vero preces
eorum non admittit, ipsis exprobrans quod nullam ipsi open-
tulerint, dum a fratribus manifestam injuriam pateretur.
Quum enim illis non esset frater uterinus, sed ex ma-
tre, quam pater amore captus illis induxerat, peregrinus,
ipsum expulerant, contempta ejus imbecillitate. Et
ille quidem in regione Galaditide vocata degebat, omnes,
qui ad eum undecunque confluerunt, dato stipendio ex-
cipiens. Tandem vero precibus expugnatus et jurejurando
accepto in perpetuum ei daturus esse imperium, copias
duxit.

9. Et quum mature quicquid facto opus erat providisset,
exercitu in urbe Maspathae collocato, legatos mittit ad
regem Ammanitarum, per eos rerum injuria captivum
postulans. Ille vero legatis vicissim missis iucubabat
Israelitarum ex Aegypto egressum, et ab ipsis poscebat ut
e regione Amorrae excederent, quasi patrum ipsius a tem-
pore antiquo fuisset. Jephthes autem respondens quod non
cum ratione Israelitarum progenitores de Amorrae possessa
culpant, sed potius eis gratias agere deberent pro Am-
manitide relicta, (nam Moysen potuisse et ipsam occupare,) ac
quum rex jubeat ut de terra sua decederent Israelitae,

ὑπὲρ τριακόςια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

ι'. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταύτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν, αὐτὸς δὲ εὐχόμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἐν σῶος εἰς τὰ οἰκεία ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὃ τι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἱερουργήσιν, συμβαλὼν τε νικᾷ παρὰ πολὺ καὶ φονεύων ἰδίῳ καὶ μέχρι πόλεως Μαλιαθῆς· καὶ διαβάς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἤρξινε πολλὰς καὶ λεῖαν ἤλασε καὶ τοὺς οἰκίους ἐδουλείας ἀπῆλλαξεν, ὁκτωκαίδεκα ἔτη ταύτην ὑπομείναντας. Ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει κατ' οὐδὲν ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. Ὑπῆντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. Ὁ δὲ ἀνομιώσας ἐπὶ τῷ μεγέθει τοῦ πένθους κατεμέμνητο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν σπουδῆς τὴν θυγατέρα· καθιέρωσε γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ. Τῇ δὲ τὸ συμβεβηκέναι οὐκ ἀηδῶς προσέπεισεν ἐπὶ νίκῃ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν ἐσθνηζομένη· παρεκάλεσε δὲ, δύο μῆνας αὐτῇ παρασχόντα πρὸς τὸ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀποδρῆνῃσαι τὴν νεότητα, τότε ποιῆν τὰ κατ' εὐχὴν. Συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τούτων διαλθόντα θύσας τὴν παῖδα ὠλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον οὔτε τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μηδ' ἀνασπασίνας τῷ λογισμῷ τὸ γεννησόμενον, οἷον τὸ πρᾶχθῆν δοῖσι τοῖς ἀκούσασιν.

ια'. Τῆς δὲ Ἐφραΐμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσεως, ὅτι μὴ κοινοῖνῃσαιτο τὸν ἐπ' Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ τὴν λεῖαν ἔχοι καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δοῶν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν οὐ παρεγένοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπειθῆναι· ἔπειθ' ὡς ἀδίκᾳ τράπτειν ἐπιχειροῦσι τοῖς πολεμίοις οὐ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἔλθειν, ἐπὶ δὲ τοὺς συγγενεῖς ὀρμηκότες· ἵκεilai τε σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονώσιν. Ὡς δ' οὐκ ἐπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἔλθουσι μετὰ στρατιᾶς, ἥ μεταπέμπτως ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε πολλὸν αὐτῶν ἐργάσατο, καὶ διώκων τραπένας, προλαβὼν μέρει τινὶ προαπεσταλμένῳ τοῦ Ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει περὶ δισχιλίου καὶ τετρακισμυρίου γεγονότας.

ιβ'. Αὐτὸς δὲ ἀρξας ἐξ ἑτῆς τελευταῖας, καὶ θάπτεται ἐν τῇ ἐαυτοῦ πατρίδι Σεβεῖ· τῆς Γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος δὲ Ἰεφθῶ τὴν ἀρχὴν Ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς ὧν Ἰούδα, Βηθλεέμων δὲ πόλεως. Τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἐξήκοντα, τριακόντα μὲν ἀρρενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, οὓς καὶ πάντας ὥντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιμ ἐκδοὺς, τοῖς δὲ γυναῖκασι ἡγμένους. Πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταεταί γενοῦς χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὧν ἀπέθανε, καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. Ἀψάνους δ' οὕτως ἀποθανόντος, οὐδ' ἔμετ'

JOSEPH. I.

quam ultra trecentos jam annos, a Deo sibi acquisitam, tenuerint, dimicaturum cum illis se esse dicebat.

10. Et hæc quidem quum dixisset, dimisit legatos : ipse vero victoriam precatus, sacraque facturum sese pollicitus, si incolumis ad suos reverteretur, et quodcumque ei primum occurreret immolaturum, congressus cum hostibus et longo eos superat, et cum cæde persequutus est usque ad urbem Maliathen; ac quum trajecisset in Ammanitidem, urbes multas deleuit et prædas egit; suosque populares a servitute liberavit, quam servierant annis duodeviginti. At revertens in calamitatem incidit, rebus a se feliciter gestis prorsus dissimilem. Nam ei redeuntis occurrit filia, quæ unigenita ei erat et virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiscens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta festinatione ipsi obviam prodierit : nam Deo eam consecraverat. At illi non ingratus accidit quod evenitum erat, ut quæ pro victoria patriæ et civium libertate esset moritura : orabat autem ut duos sibi menses remitteret ad juventutem suam cum civibus deflendam, et tunc ei integrum esset votum solvere. Ille vero, quum liberam ipsi potestatem in tempus prædictum fecisset, eo elapso filiam mactatam in holocaustum obtulit, neque legitima neque Deo grata sacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum esset, quale iudicium de facinore laturi essent qui id fama acciperent.

11. Quum autem tribus Ephraimitis ei bellum intulisset, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, sed solus et prædam habuerit et rerum gestarum gloriam, primo quidem dicebat neque ignorasse eos quod consanguinei bello premerentur, neque auxilium rogatos advenisse, quum oporteret eos ante preces re cognita certatim festinasse; dein quod ad iniqua patranda aggredierentur, qui cum hostibus non ausi pugnam conserere in cognatos impetum fecerint : et minahatur se ab iis pœnas Deo volente, ni sapere velint, expetiturum esse. Quum vero nihil verbis proficeret, sed cum illis venientibus congressus esset, accito e Galadena exercitu, et magnam illorum stragem edidit, et in fugam versos persequens, præmissis quibusdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia occidit.

12. Is autem, quum sex annos Israelitis imperasset, moritur, atque sepultus est in patria sua Sebee : ea vero terræ Galadenæ urbs est.

13. At Jephthe mortuo principatum accipit Apsanes, e tribu Judæ et Bethleemis oppido. Huic liberi erant sexaginta, triginta quidem mares, et totidem filia : quos omnes superstites reliquit; et has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adsciverat. Quumque nihil dictu et memoratu dignum in imperio septenni gessisset, senex diem obiit, et in patria sua sepultus est.

14. Apsane autem ita defuncto, neque, qui post hunc

αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ἦλων, ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὧν τῆς Ζαβούλου, ἐπραξέ τι σπουδῆς ἄξιον.

ιε'. Ἀβδὼν δὲ Ἑλλήλου παῖς, φυλῆς μὲν τῆς Ἑ-
5 φραϊμίτιδος, πόλεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὸς,
αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' Ἦλωνα, μόντης
ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθεῖ, μηδὲν ἔργον διὰ τὴν
εἰρήνην καὶ τὴν ἀδεῖαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν
μηδ' αὐτὸς εἰργασμένος. Υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ τε-
10 σαράκοντα, καὶ τούτων γενεάς καταλιπόντων τριά-
κοντα, ἡλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἐβδομήκοντα, πᾶσιν
ἱππάζει ἀρίστοις γεγεννημένοις, καὶ πάντας ὑπὲρ γῆς
ἀπολιπὼν, ὀνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Φαραθῶνι
λαμπρᾶς τυγχάνει.

ΚΕΦ. Η'.

15 Μετὰ δὲ τοῦτον Παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ'
ἔτη τεσσαράκοντα. Ταύτης δ' ἐλευθεροῦνται τῆς ἀνάγ-
κης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

β'. Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ
20 τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γυναῖον ἐπ'
εὐμορφίᾳ περίβλεπτον καὶ τῶν καθ' αὐτὸ διαφέρον.
Παίδων δ' οὐ γινόμενων αὐτῷ, δυσφορῶν ἐπὶ τῇ ἀπαι-
δίᾳ, τὸν Θεὸν ἱκέτευεν, ἐπὶ τὸ προάστειον συνεχῶς
φοιτῶν μετὰ τῆς γυναίκος, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς
25 γνησίαν· μέγα δέ ἐστι τοῦτο τὸ πείδιον. Ἦν δὲ καὶ μανιώ-
δος ἐπ' ἔρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυ-
πος ἄκρατος. Μονωθεῖση δὲ τῇ γυναικὶ φάντασμα
ἐπιφαίνεται, ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, νεανία καλῶ παρα-
πλήσιον καὶ μεγάλῳ, εὐαγγελιζόμενον αὐτῇ παιδὸς
30 γονὴν κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν, καλοῦ τε καὶ βωμῆν ἐπι-
φανούς, ὑπ' ᾧ πονήσιν Παλαιστίνους ἀνδρουμένων·
παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἔσται δ'
αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφή, τοῦ Θεοῦ
τοῦτο προστάττοντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης.
35 Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ὤχετο, κατὰ βούλησιν ἔλθων
τοῦ Θεοῦ.

γ'. Ἦ δὲ τάνδρῳ παραγενομένῳ τὰ περὶ τοῦ ἀγγέλου
ἐκδηγήσατο, ἐκθαυμάζουσα τοῦ νεανίσκου τὸ κάλλος
καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκείνον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἐκπλήξιν
40 κατὰ ζηλοτυπίαν περιστῆναι καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ
τοιούτου πάθους κινουμένην. Ἦ δὲ, βουλομένη τὴν
ἄλογον τάνδρὸς λύπην σταλῆναι, τὸν Θεὸν ἱκέτευε
πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
δραθεῖν. Καὶ παραγίνεται πάλιν κατὰ χάριν τοῦ
45 Θεοῦ ὁ ἄγγελος, ὄντων ἐν τῷ προαστίῳ, καὶ τῇ γυναικὶ
φαίνεται τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένη. Ἦ δ' ἐπιμειναι
δεηθεῖσα, ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσαντας
μέτεσι τὸν Μανώχην. Ὁ δὲ θεασάμενος οὐδ' οὕτως
ἐπαύσατο τῆς ὑπονοίας, ἡζήσά τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν
50 ὅσα καὶ τῇ γυναικὶ μνηύσειεν. Ἀρξέειν δὲ φράσαντος
ταύτην μόνην εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ
παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῇ καὶ δωρεὰν παράσχουσιν.

principatum assumpsit, Eleon, e tribu Zabuli, ipsumque
per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit.

15. Abdon vero, Helleli filius, e tribu quidem Ephrai-
mitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui post Elonen
summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat
liberos memorari meruit : ut qui in pace et rerum securi-
tate vitam agens nihil praecari gesserit. Nam filios habuit
quadraginta, et ex his nepotes triginta procreatos : et cum
ipsis, qui septuaginta erant et omnes egregii equites, illi
equitare mos erat : atque cunctos superstites relinquens
senecta aetate moritur, et in Pharathone magnifice sepultus
est.

CAP. VIII. (X.)

Post hunc autem vita defunctum Palaestini praelio supe-
rant Israelitas, et tributa ab eis exigebant per annos qua-
draginta. Ceterum ab hac necessitate in hunc modum libe-
rati sunt.

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus
et patriae sine controversia princeps, mulierculam habuit
forma egregia suspiciendam et inter aequales suas praecel-
lentem. At quum ex ea liberos non suscepisset, agre
ferens quod iis careret, Deo supplicabat, saepiuscule cum
uxore in suburbium egrediens (hoc autem erat campus
magnus), ut ipsis liberos qui succederent legitimos daret.
Perdite autem uxorem prae amore deperibat, adeoque
zelotypia vehementi erat afflatus. Mulieri autem, quum
sola esset relicta, spectrum apparuit, angelus Dei, quasi
juvenis specie eminenti et pulcra, eique laetum nuncium
asserens, ipsam ex Dei providentia filium parituram esse,
pulcrum et insigne robore, a quo ad virilem aetatem adole-
scente futurum esse ut affligantur Palaestini : praemonitque
ne capilli puero recidantur, utque ab omni quidem alio potu,
Deo ita praecipiente, abstineat, aquam vero solam bibere
assuescat. Et is quidem, quum haec dixisset, discessit
ut qui voluntate Dei venerat.

3. Illa vero marito reverso narrat quae ab angelo acce-
perit, simul etiam praedicans juvenis pulcritudinem et pru-
ceritatem : adeo ut ille hiis laudibus ex zelotypia obstu-
pesceret, et suspicionem haberet ex huiusmodi affectione
ortam. At ipsa, volens absurdo merore virum levare,
Deum supplex orabat ut rursus angelum mittere dignaretur,
quo ille a conjuge etiam suo conspiceretur. Atque
iterum ex gratia Dei advenit angelus, quum in suburbano
versarentur, et mulieri apparuit a marito relictae. Illa
vero, precata ut paulisper maneret dum virum adducat,
permittente illo, Manochem accersit. Is autem, quum an-
gelum vidisset, ne tum quidem suspicari desiit, rogavitque
ut sibi etiam illa declararet, quae uxori indicaverit. Quum
vero ille respondisset, sufficere ut mulieri soli innotescerent,
Manoches jubebat quisnam esset dicere, ut nato filio gratias
ei referre et munera dare possent. Ille autem quum dixisset

Τοῦ δὲ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, (οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα εὐαγγελίσασθαι περὶ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς,) τοῦ δὲ μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μετασχεῖν, οὐκ ἐπένευσε· πεισθεὶς δ' ὁμιλος λιπαροῦντος ἐπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τοῦ Μανώχου, καὶ τοῦτον ὅπταν τῇ γυναικὶ καλεῖσθαι, ἐπεὶ πάντ' ἦν εὐτρεπῇ, προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τοὺς τε ἄρτους καὶ τὰ χρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. Καὶ ποιησάντων, ἄπτεται τῇ βράβδῳ ἣ
 10 εἶχε τῶν κρεῶν, τὰ δὲ, λάμψαντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχμήματος ἀνῶν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερός ἦν. Μανώχην δὲ, φοβούμενον μὴ τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὁφεικῆς τοῦ Θεοῦ γενήσοιτο, θαρρεῖν ἢ γυνὴ παρεκε-
 15 λεύετο· ἐπὶ γὰρ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν Θεὸν αὐτοῖς δρᾶσθαι.

δ'. Καὶ κύει τε ἐκείνη καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενόμενον τὸ παῖδ' ὡς Σαμψὼνα καλοῦσιν· ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. Ἡῤῥετο δ' ὁ παῖς
 20 βράβδῳ καὶ ὄχλῳ ἦν προφητεύων ὑπὸ τῆς περὶ τὴν ἄιανταν σωρροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως.

ε'. Ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς Ὑαμνὰ, πόλιν τῶν Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομῆνης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων, παρακαλεῖ τε τοὺς γονεῖς
 25 ἀγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. Τῶν δὲ ἀρνούμενων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ Ἑβραίοις συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. Συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς συντυγχάνει λέοντι, καὶ
 30 γυνὸς ὧν ἐκδεχόμενος αὐτὸν αἶχει ταῖς χερσὶν, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ς'. Πάλιν τε ἀπὼν πρὸς τὴν κόρην ἐπιτυγχάνει σμήνῃ μελιττῶν ἐν τῇ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νε-
 35 νοσευκότων. Καὶ ἀνελόμενος τρία μελιττος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις ὡς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. Τῶν δὲ Ὑαμνιτῶν παρὰ τὴν εὐλογίαν τὴν τῶν γάμων (εἰστία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας) διὰ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαϊοτάτους, λόγῳ
 40 μὲν ἐταίρους ἰσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μὴ τι παρακινεῖν ἐθέλῃσει, τοῦ πότου προβάαντος καὶ παιδιᾶς οὐσης, ὅσα φιλεῖ παρὰ τοὺς τοιοῦτους καιροὺς, ὁ Σαμψὼν εἶπεν, « ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἐπτά ποιοῦμενοι τὴν ζήτησιν, ὁθόνας τε καὶ
 45 στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε πρὸ ἐμοῦ. » Φιλοτιμουμένον δὲ ὁμοῦ τε συνετῶν ὄξαν καὶ κέρδος εὐρεσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν οἱ τὸ πάμπορον γεγενῆσθαι βορὰν ἡδεῖν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀγδοῦς ὄντος. Τῶν δὲ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις οὐ
 50 δυναμένον ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, παρακαλοῦντων δὲ τὴν κόρην μαθοῦσαν παρὰ τὸν ἄνδρα αὐτοῖς μνηῦσαι, (καὶ γὰρ ἡπίλουν αὐτὴν ἐμπρήσιον τοῦτο μὴ παρασχῶσαν,) ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντίχεν, ἐγκειμένης δ' αὐτῆς καὶ εἰς ἀ-

se nullius rei egere, (neque enim ob hanc causam laeta hæc de filio nunciasset,) licet vero obsecraret ut maneret et lautia acciperet, non annuit: at victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hospitale ei afferretur, quum Manoches hœdum mactasset, mandassetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, jussit *angelus* ut super petram panes et carnes apponerentur absque vasculis. Quo facto, virga quam gestabat carnes tetigit, illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo usus loco vehiculi, in conspectu illorum in cœlum ascende-
 bat. Manochen autem, quum laud mediocriter extimesceret ne quid periculi immineret ex viso numine, nxor bono esse animo jubet: nam e re fore ipsorum quod Deum aspexerint.

4. Atque illa et gravis facta est, et quæcunque ei præcepta erant observabat, natumque infantem Samsonem nominant. Fortem vero significat nomen *istud*. Puer autem valde crescebat: ac manifestum erat quod propheta evaderet, quum ex parsimonia ejus in victu, tum quod promissos aluerit capillos.

5. At cum parentibus Thamnam, urbem Palæstinorum, profectus, dum publica esset celebritas, virginis *cujusdam* indigenæ amore corripitur, rogatque parentes ut puellam sibi concilient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non ejusdem esset gentis, is, Deo in Hebræorum commodum et emolumentum has excogitante nuptias, pervincit ut virgo ei desponsaretur. Quum autem crebro parentes ejus inviseret, in leonis occursum incidit et quum inermis esset cum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viæ feram projicit.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis favos auferens eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnis autem, dum epulas faceret nuptiales, (illos enim omnes ad eas adhibuit), triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius perpetrare vellet, quum computatio increbresceret et ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat, « agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem dies explicatam dederitis, lintea et vestes in sapientiæ præmium singuli a me accipietis. » Quum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid capere, atque cum dicere juberent, infit, « quod cuncta vorat cibum ex se secundum procreavit, licet ipsum valde injucundum sit. » At illi quum per tridnum haud potuerint investigare quid sibi vellet, puellamque obsecrarint ut a viro suo *enigmatis* sententiam ediceret, quam ipsis indicaret, (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit,) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero quum acrius instaret, et ad lacrimas veniret, eique objice-

κρυὰ προσιπτούσης καὶ τεκμήριον τιθεμένης τῆς πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μὴνύει τὰ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, καὶ οἱ μελίττας ἐβρών ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ τρία βαστάσας μελίττας κηρία
 5 κομίσαιεν αὐτῇ. Καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑπορώμενος δολερὸν σημαίνει τὸ πᾶν, ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθείσι. Κατὰ οὖν τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δύναι τὸν ἥλιον
 10 ἐντυγγάνουσιν οὕτε ἥδιον μελίττας χρωμένους. » Καὶ ὁ Σαμφὼν εἶπεν οὐδὲ γυναικὸς εἶναι τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸ ἡμέτερον λόγον. Κάκεινοις μὲν δίδωσιν ἂ ἐπέσχετο, λεῖαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν συντυγγάνοντας, (Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι,) τὸν δὲ γάμον ἐκείνον παραιτεῖται, καὶ
 15 ἡ παῖς, ἐκπαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συντῆν τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

Ζ'. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμφὼν παροξυνθεὶς ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνῳ μετέρχεσθαι.
 20 Θέρους δ' ὄντος καὶ πρὸς ἀμνητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὸν τριακοσίας ἀλώπεκας καὶ τῶν οὐρῶν ἐξάσας λαμπάδας ἡμέρας ἐξαίτησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων. Καὶ φθείρεται μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπὸς. Παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμφῶνος
 25 εἶναι τὸ ἔργον καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς Θαμνὰ, τὴν γενομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπερσαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

Η'. Σαμφὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῇ ποδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀποκτείνας Αἰτὰν κατ' ὅκει· πέτρα δ' ἐστὶν
 30 ὀχυρὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλὴν. Τῶν δ' οὐ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι περὶ τῶν Σαμφῶνος ἀμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τελούντας, εἰ βούλονται μὴ
 35 ἔχειν αἰτίαν, ἔπρασαν αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμφῶνα δοῦναι. Οἱ δὲ ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγγάνειν παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὀπλίταις, καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς Παλαιστίνους αὐτῷ τετολημένων, ἀνδράς ἅπαντι τῷ γένει τῶν Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν
 40 δυναμένους, ἤκειν τε λέγοντες, ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσιν αὐτοῖς, ἤξουσιν ἐκοντὶ τοῦτο ὑπομένειν. Ὁ δὲ λαβὼν ὄρκους παρ' αὐτῶν μὴδὲν τοῦτον ποιήσειν περισσώτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐθροῖς ἐγχερεῖν μόνον, καταβάς ἐκ τῆς πέτρας ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ τῶν φυλε-
 45 τῶν τίθῃσιν ἔξουσίᾳ, κάκεινοι δὴσαντες αὐτὸν δυοὶ καλῶδίοις ἤγον παραδόναι τοῖς Παλαιστίνοις. Καὶ γενομένων κατὰ τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμφῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, πάλαι δ' ἦν ἀνώνυμον, οὐκ ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων
 50 τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ' ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ὡς ἐπὶ κατωρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαρρηξας τὰ δεσμὰ Σαμφῶν ἀρπασάμενος ὄνου σιαγὸνα παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολέμιους ὥσατο, καὶ παίων

ret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluerit, declarat ei ut leonem jugulaverit, et quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad ipsam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit, illa vero sermonem efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos propositam rem ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, dicunt, « neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. » Atque Samson subiebat, « neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt, (nam et isti Palæstini sunt;) ab hisce autem impius refugit, atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irritatus, secum statuit omnes cum ea Palæstinos vindicta persequi. Quum autem æstas esset et ad messem matura: jam essent fruges, captis trecentis vulpibus, et caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæstinorum eas immittit. Atque ita illis periiit fructuum proventus: verum Palæstini, quum conperissent Samsonem facinoris auctorem esse, nossentque quid esset quod eum ad hoc impulerit, principibus Thammam missis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipsiusque cognatos vivos igni combusserunt, ut qui malorum causæ exstiterant.

8. Ceterum Samson quum multos in campo Palæstinorum occidisset, Etam habitum ibat: est autem petra munita in tribu Juda. Hinc Palæstini contra tribum exercitum educunt. Quum vero dicerent tributes quod immerito a se pœnas exigereut propter Samsonis delicta, præsertim quum tributa omnia solvant, responsum est, si insones haberi velint, Samsonem ipsis in manus tradendum esse. Illi, a reprehensione abesse volentes, cum tribus millibus armatorum ad rupem accessere, conquestique de facinoribus quæ in Palæstinos ausus fuerat, viros qui toti Hebræorum genti possent cladem inferre, dicentesque in hoc se venisse ut comprehensum eis dederent, rogabant ut libentî animo hoc sustineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, se injuriæ nihil amplius ei facturum esse quam ut hostibus addiceretur, e petra descendens sese in tribulium potestatem permisit, atque illi revinctum duobus funibus Palæstinis tradendum ducebant. Quumque ad locum quendam appulissent, qui hodie Maxilla nuncupatur a præclaro Samsonis illic edito facinore, (olim enim nomine carebat,) Palæstinis non procul castra metantibus, sed in occursum ejus venientibus cum gaudio et vociferatione, ac si ea quæ expetiverant felicitate confecta essent, Samson, vinculis diruptis et arrepta asini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hostes irruit; et [maxilla illos] feriens ad

[αὐτοὺς τῇ σιχαγόνῃ] κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται παραχθέντας.

θ'. Σαμψὼν δὲ μεῖζον ἢ γρῆ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν, οὐ κατὰ Θεοῦ συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέγραψε τῷ γεγονότι, σιχαγόνῃ τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ δέους αὐχῶν. Δίψους δ' αὐτὸν ἰσχυροῦ κατασχόντος, κατανοῶν ὡς οὐδὲν ἐστὶν ἀνθρώπιος ἀρετῇ, τῷ Θεῷ πάντα προσεμαρτύρει, καὶ κα-
10 θιέτευσεν μηδὲν τῶν εἰρημίων πρὸς ὀργὴν λαβόντα τοῖς πολέμοις αὐτὸν ἐγχειρίσαι, παρασχεῖν δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. Πρὸς οὖν τὰς ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ Θεὸς πηγὴν κατὰ τινος πέτρας ἀνήλκυσεν καὶ πολλήν· θεὸν ὁ Σαμψὼν ἐκάλεσε τὸ
15 χωρίον Σιχαγὸν, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ι'. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν, καταφρο-
νῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀρικνεῖται, καὶ ἐν
τῇ τῶν καταγωγίων διέτριβε. Μαθόντες δὲ τῶν
Γαζιῶν οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ
20 πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδραις καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξῶν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δὲ (οὐ γὰρ λαμβάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι) περὶ μεσοῦσαν ἡδὴ τὴν νύκτα ἀναστὰς ἐνράσσει ταῖς πύλαις, αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ
25 μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐταῖς ἦν ζύλωσις, ἀρά-
μενος καταμαδὼν εἰς τὸ ὑπὲρ Χεβρώνος ὄρος φέρων κατατίθῃσι.

ια'. Παρέβαινε δ' ἡδὴ τὰ πάτρια καὶ τὴν οἰκίαν δίζιταν παρεχάρασσε ξενικῶν μιμήσει, ἠθισμῶν, καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτοῦ κακοῦ γίνεται. Ὑνακὸς γὰρ ἔται-
30 ριζομένης παρὰ τοῖς Παλαιστίνοις ἐρασθεὶς, Δαλιλῆς τούνομα, συνῆν αὐτῇ, καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προσετώτες ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν κείθουσιν ἐπαγ-
γελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτὸς ἐστὶ τοῖς ἐχθροῖς. Ἡ δὲ παρὰ
35 πότον καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐτεργίτευσεν μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προὔχει κατ' ἀρετὴν. Ὁ δὲ Σαμψὼν (ἐτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυ-
ρὸς ἦν) ἀντηπάτα τὴν Δαλιλῆν, φάμενος ὅτι, εἰ κλήμα-
σιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἀμπελῖνοις ἐτι καὶ περιειλεῖσθαι δύνα-
40 μένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. Ἡ δὲ τότε μὲν ἡσύχασεν, ἀποσημνήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι τῶν Παλαιστίνων ἐνῆδρευσε τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα κατέδρασε τοῖς κλήμασιν κατὰ
τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα ἐδήλου παρεῖναι τι-
45 νας ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ ῥῆξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένῳ αὐτῷ τινὲν ἐπειρᾶτο. Καὶ ἡ γυνή, συνε-
γὼς διαικούντος αὐτῇ τοῦ Σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατ' ἀπιστίαν εὐνόας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ
λέγει ταῦθ' ἄπερ δέχεται, ὡς οὐ σιγησομένης ὅσα μὴ
50 γινώσκασθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. Τοῦ δὲ πάλιν ἀπα-
τῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος ἐπὶ τὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχύν ἀπολέσειν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἤνυσεν, τρίτον ἐνυρῆναι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμήνυσεν. Ὡς δ'
ὡδὲ τοῦτου γενομένου ἀληθὲς ἠρώσκειτο, δεομένης

mille virorum occidit, ceteros vero metu turbatos in fugam vertit.

9. Samson autem, hanc ob rem plus justo elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidisse dicebat, sed suis viribus acceptum tulit quod factum fuerat, glorians alios quidem hostium a se prostratos esse, alios vero illius metu in fugam coniectos. Quum autem vehementi affligeretur smi, secum cogitans ut exiguae admodum essent vires humanae, Deo omnia adscribenda esse testatus est, eumque supplex orabat ne propter ea quae dixisset ira commotus ipsum hostibus traderet, sed ei in discrimen adducto auxilium prae-
staret et a malo eximeret. Deus itaque precibus flexus fontem a petra quadam dulcem emittit ac copiosum: unde Samson locum istum Maxillam nominavit, et ad hunc usque diem ita appellatur.

10. Post hanc autem pugnam Samson, Palaestinos despiciens, Gazam profectus est et in loco meritorio deversabatur. Quod ubi Gazaeorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Samson (non enim ignorabat quae parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque una cum postibus et repagulis et reliquo apparatu ligneo, humeris sublatas in jugum montis, qui Chebron inminet, vectas deposuit.

11. Descisciebat autem a patriis moribus, propriumque vitae institutum in pejus mutavit consuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Quum enim mulierem quandam meretricem adamasset, nomine Dalilam, cum ea consuescebat: quique Palaestino-
rum rei publicae praerant, ipsam adeuntes, pollicitationibus persuadent ut a Samsone disceret quae causa fuerit tanti roboris, ob quod invictus esset ab hostibus. Illa vero, inter pocula et ejusmodi consuetudinem res ejus gestas admirata, arte cognoscere conabatur qua ratione usque adeo virtute excellebat. Samson autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilae fraude eludebat, dicendo, si vinearum palmitibus, qui et adhuc contorqueri possint, revinctus fuerit, ceteris omnibus fore se viribus debilio-
rem. At illa, tunc quidem istis contenta erat, re vero cum principibus Palaestinatorum ab ea communicata, intus milites quosdam in insidiis collocavit, illumque sonno vinoque obrutum palmitibus quam arctissime potuit constringebat, deinde experrecto indicat quosdam adversus ipsum adesse. Is autem ruptis palmitum vinculis sese, ac si aliqui eum aggressuri essent, ad sui defensionem parabat. Ceterum mulier, Samsone usque cum ea consuetudine habente, aegre se ferre aiebat quod suae in ipsum benevolentiae diffusus noluerit ei dicere quod scire quammaxime desideret, ac si ipsa tacitura non esset quae novit ei non expedire ut aliis innotescerent. Samsone autem rursus feminam fal-
lente dicenteque sibi septem funibus alligato vires esse defe-
cturas, quum hoc etiam experta nihil profecisset, tertio is illi indicabat ut comas ejus licio intexeret. Quum autem hujusce rei experimento facto ne tum quidem verum inve-

τελευταῖον δ Σαμφών, (ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περι-
 πεσεῖν,) γαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ Δαλίλῃ, « ἐμοῦ,
 ζησὶν, ὁ Θεὸς κηδεταί, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν
 γεννηθεὶς κόμην ταύτην τρέφω, παρεγγυήσαντος μὴ
 ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ· τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναι μοι κατὰ
 τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ παραμονήν. » Ταῦτα μαθοῦσα
 καὶ στερήσασα τῆς κόμης αὐτὸν παραδίδωσι τοῖς πο-
 λεμίοις, οὐκέτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔροδον
 αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς δε-
 10 δειμένον ἄγειν παρέδωκαν.

16. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἤξητο ἡ κόμη τοῦ
 Σαμφώνι. Καὶ ἐφορτῆς οὖσης τοῖς Παλαιστίνιοις δη-
 μοτελοῦς καὶ τῶν ἀργόντων καὶ γνωριμωπιάτων ἐν
 ταύτῃ εὐωχομένων, (οἶκος δ' ἦν δύο κίωνων στεγόντων
 15 αὐτοῦ τὸν ὄροφον,) ἀγεται μεταπεμφαμένων δ Σαμφών
 εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυδρίσωσιν αὐτῷ παρὰ τὸν
 πότον. Ὅ δὲ δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ
 μὴ δύνασθαι ὑδριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγω-
 γοῦντα παῖδα πείθει, προσαναπαύσασθαι χρήζειν εἰ-
 20 πῶν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. Ὡς
 δ' ἤκειν, ἐνείσθη δὲ αὐτοῖς ἐπικαταβάλλει τὸν οἶκον,
 ἀνατραπέντων τῶν κίωνων, τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἱ
 πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμφών. Καὶ τὸν
 μὲν τοιοῦτο κατέσχε τέλος, ἀρξάντα τῶν Ἰσραηλιτῶν
 25 εἰκοσιν ἔτη. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς
 ἰσχύος καὶ τοῦ περὶ τὴν τελευταὴν μεγάλῳ φρονος τὸν ἄν-
 δρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευταῖν πρὸς τοὺς
 πολεμίους. Καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἄλῶναι δεῖ τῇ
 φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἤττονι ἁμαρτημά-
 30 των οὖσι, μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τὴν εἰς τὰ ἄλλα πάντα
 τῆς ἀρετῆς περιουσίαν. Οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ
 σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν Σαριασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ
 τῶν συγγενῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Ματὰ δὲ τὴν Σαμφώνος τελευταὴν προέστη τῶν Ἰσραη-
 35 λιτῶν Ἠλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς. Ἐπὶ τούτου λιμῷ τῆς
 χώρας κακοπαθοῦσης αὐτῶν, Ἐλιμελεχος ἐκ Βηθλεέ-
 μων, (ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς,) ἀντέ-
 χειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τὴν τε γυναῖκα Νααμὶν
 καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγεννημένους,
 40 Χελλίωνα καὶ Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν
 μετακίεζται, καὶ προχωροῦντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν
 πραγμάτων, ἀγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας,
 Χελλίῳ μὲν Ὀρφάν, Ρούθην δὲ Μάλλωνι. Διελ-
 θόντων δὲ δέκα ἐτῶν ὅτε Ἐλιμελεχος καὶ μετ' αὐτὸν
 45 οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι, καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς
 ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτά-
 των ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' οὗς καὶ τῆς πατρίδος
 ἐξελθλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο· καὶ γὰρ
 ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπυνθάνετο χωρεῖν. Οὐκ
 50 ἐκαρτεροῦν δὲ διατεγγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ
 παραιτουμένη βουλομένης συνεξορμῆν πείθειν ἐδύνατο,
 ἀλλ' ἐγκειμένων εὐξαμένη γάμον εὐτυχέστερον αὐταῖς

nerit, preces ea adhibente, tandem Samson, (nam necesse
 erat ut in calamitatem incideret,) cum Dalila gratiam redin-
 tegrare volens, « mei, inquit, Deus curam habet, et ejus
 providentia natus hanc cotham alo, Deo ne defondeatur
 præcipiente: vires enim mihi ita aucturas esse et perman-
 suras, ut illa augeretur et conservaretur. » Quum hæc intel-
 lexisset comamque ei abrasisset, hostibus eum prodidit,
 quum jam non valeret illorum incursum propulsare. Illi
 vero, oculis ei effossis, quibusdam ut vinctum ducerent
 ipsum tradiderunt.

12. Procedente autem tempore cæsaries illi renasceba-
 tur. Quumque diem festum Palestini publicum agerent,
 virique principes et notæ melioris eodem in loco epularen-
 tur, (domus enim erat, cujus tectum duæ sustinebant col-
 umnæ,) Samson ab illis accitus in convivium adducitur, ut
 ei inter compotandum illuderent. Ille vero malorum ex-
 tremum esse existimans, quod ludibrio habitus injuriam
 ulcisci non potuerit, puero a quo manu ducebatur persua-
 det, dicens quod præ lassitudine paululum requiescere
 desideret, ut se columnis admoveret. Ut vero eo vene-
 rat, in illas magna vi se impulit, et domum subversis
 columnis dejecit, una cum tribus hominum millibus, qui
 omnes ruina oppressi sunt, interque eos etiam ipse
 Samson. Et ille quidem hujusmodi exitum habuit, quum
 annos viginti Israelitis imperasset. Convenit autem ut
 virum admiremur virtutis ergo et fortitudinis, pariterque
 ob magnanimitatem qua mortem oppellit, et quod ad ex-
 tremum usque spiritum hostibus succensuerit. Ac quod
 a muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adscri-
 bendum, quod facile cedat peccatis; ipsi vero testimonium
 tribuendum, quod cetera egregius fuerit et virtute excel-
 lens. Ejus autem cognati sublatum sepelierunt cum ma-
 joribus suis in Sariaa urbe patria.

CAP. IX. (XI.)

Post Samsonis autem obitum Israelitis præfuit Eli ponti-
 fex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Eli-
 melechus oriundus Bethleemis, (est autem urbs illa tribus
 Judæ,) quum calamitatem tolerare non potuerit, assumpta
 uxore Naami filiisque ex ea ipsi natis Chellione et Mallone,
 in terram Moabiticam commigrat. Quumque res ei ex animi
 sententia procederent, feminas Moabiticas filiis suis matri-
 monio junxit, Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Ru-
 tham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filique
 ejus brevi post eum tempore moriuntur, atque Naamis quæ
 ei acciderant acerbe ferens, seque in orbitate vix sustinens,
 post amissos sibi carissimos, quorum gratia etiam patriam
 reliquerat, iterum in eam se recipiebat: audierat enim jam
 omnia in ea bene prospereque cedere. Nurus autem ejus non
 patiebantur ut ab ea disjunctæ essent; neque, quum depre-
 caretur ne cum ea proficisci velint, persuadere potuit, sed,
 quum urgerent, precata eis feliciter conjugium, quam id a

οὗ διημαρτήκεσαν παισὶ τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, οἷ τε τὰ πρὸς αὐτὴν οὕτως ἐστὶ, μένειν αὐτοῖσι παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βούλεσθαι πραγμάτων ἀδήλων τὴν πάτριον γῆν καταλιπούσας. Ἡ μὲν οὖν Ὀρφὰ μένει πεισθεῖσα, τὴν δὲ Ῥούθην μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε, κοινῶν παντός τοῦ προστυχόντος γεννηομένην.

β'. Ἐλθοῦσαν δὲ Ῥούθην μετὰ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν Βηθλεέμων Βόαζος, Ἐλιμελέχου συγγενῆς ὧν, δέχεται ξενίᾳ. Καὶ ἡ Νααμὶς, προσαγορευόντων αὐτὴν ὀνομασίᾳ, «δικαιοτέρον, εἶπε, Μάραν καλοῖντέ με.» σημαίνει δὲ καὶ ἡ «Ἐδραίων γλῶσσαν Νααμὶς μὲν εὐτυχίαν, Μάρα δὲ ὀδύνην. Ἀμνητοῦ δὲ ὄντος ἐξῆλει καλαμησομένη κατὰ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς ἡ Ῥούθη, ὅπως τροφῆς εὐποροῖεν, καὶ εἰς τὸ Βοάζου τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. Παραγενόμενος δὲ Βόαζος μετ' ὀλίγον καὶ θεασάμενος τὴν κόρην ἀνέκρινε τὸν ἀγορόχμον περὶ τῆς παιδός. Ὁ δὲ μικρὸν ἐμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἀπαντα προπτυσμένους ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. Ὁ δὲ, τῆς περὶ τὴν πενθερὰν εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης τοῦ παιδὸς αὐτῆς ὃ συνῆκεσεν ἀσπασάμενος τὴν κόρην, καὶ εὐξάμενος αὐτῇ πείραν ἀγαθῶν, καλαμαῖσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἤξιωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὃ τι καὶ δύναίτο καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει, προστάζας τῷ ἀγορόχμῳ μηδὲν αὐτὴν διακλύειν λαμβάνειν, ἀριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὅποτε σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ῥούθη δὲ ἅλπιτα ληθοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἐκυρᾷ, καὶ παρ' ἧν ὀφείλει κομίζουσα μετὰ τῶν σταχυῶν. (ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ Νααμὶς ἀπόμοιραν βρωμάτων τινῶν, οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουσι οἱ γειτονεύοντες.) διηγείται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Βοάζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. Δηλωσάσης δ' ἐκαίνης ὡς συγγενὴς ἐστὶ καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῆλει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ἐπὶ καλάμῃς συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ Βοάζου θεραπεινίσιν.

γ'. Ἐλθὼν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βόαζος, ἴδῃ τῆς κριθῆς λελιχημένης, ἐπὶ τῆς ἄλλως ἐκάθευδε. Τοῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς τεχνᾷται παρακατακλίνειν τὴν Ῥούθην αὐτοῦ. (καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρῆστον αὐτοῖς ὁμιλῆσαντα τῇ παιδί.) καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνωσομένην αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποσίν. Ἡ δὲ (πρὸς οὐδὲν γὰρ ἀντὶλέγειν τῶν ὑπὸ τῆς ἐκυρᾶς κελευομένων ὄσιν ἡγεῖτο) παραγίνεται, καὶ παρατυχία μὲν λανθάνει τὸν Βόαζον βαθείως καθυπνωκότα. Περιεγερεῖς δὲ περὶ μέσσην νύκτα καὶ αἰσθόμενος τῆς ἀνθρώπου παρακατακειμένης ἀνέκρινε τίς εἴη. Τῆς δ' εἰπούσης τοῦνομα, καὶ φάμην ὡς αὐτὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἀγει, ὁρθριος δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, περιεγεῖρας αὐτὴν κελεύει τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὃ τι καὶ δύναίτο πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐκυρὰν, πρὶν ὁρθῆναι τισιν αὐτοῖσι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τὴν ἐπὶ τοιούτοις διαβολὴν, καὶ μάλιστ' ἐπὶ μὴ γεγονόσι. «Περὶ μέντοι τοῦ παντός οὕτω φρονεῖ, ἔσται· ἐρωτᾷν τὸν ἐγγίστα ἐμοῦ τῷ γένει τυγχά-

quo exciderant filiis suis nuptæ, aliorumque bonorum possessionem, et, quod sua ita se haberent, illic manere obsecrabat, neve patria deserta se comitari vellent in rerum incertitudine. Et Orpha quidem, cui persuaserat, illic substitit; Rutham vero, cui non persuaserat, secum abduxit, cujusvis fortunæ sibi participem futuram.

2. Rutham autem cum socru in Bethleemorum urbem venientem hospitio excipit Boazus, Elimelech cognatus. Ac Naamis, quum suo nomine appellaretur, «justius, inquit, me vocaretis Maram»: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem significat, Mara vero dolorem. Messis autem tempore Rutha permissu socrus ad spicilegium facendum egressa est, ut victus illis suppleretur, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At quum Boazus paulo post adesset, et conspiceretur puellam, de ea agri curatorem percontatus est. Is vero, quum antea ab ipsa omnia accepisset, domino ea declarabat. At ille, puellam amore amplexus, quum ob benevolentiam erga socrum, tum quod in memoriam revereretur filii ipsius cui nupta erat, atque ut fausta experiretur precatus, noluit quidem eam spicis colligendis occupari, sed permisit ut sibi ipsi meteret quantum posset ac sumeret, mandavitque villico ne eam *quidquam* sibi capere prohiberet, et ut prandium ac potum ei præberet, quando cibum præberet messoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reservavit socru, eamque vespere una cum spicis ad illam apportabat; (quin et ei Naamis servaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipsam cura dignantes, ipsi contulerant;) atque socru narrat quæ ei Boazus dixerat. Quum vero Naamis ei indicasset quod cognatus esset, et propter pietatem forsitan curam earum habiturus, sequentibus etiam diebus ad spicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

3 Post aliquot autem dies, quum jam ventilatum esset hordeum, ipse etiam Boazus venit et in area dormiebat, Quo audito Naamis excogitavit ut Rutham propter eum discumbere faceret; (nam et ipsis emolumento fore si is cum Rutha colloqueretur;) mittitque puellam ad pedes ejus dormituram. Illa vero (nam sibi religioni esse ducebat ulla in re socrus jussis contradicere) *ad aream recta* contendit, et in præsens quidem Boazum latuit profunde dormientem. Media autem nocte expergefactus et sentiens mulierem sibi accubantem, quæ ea esset interrogabat. Illa vero nomen indicante, et dicente se ipsi, domino suo, in manum venire, tunc quidem quiescit, mane vero priusquam famuli ad opus expergiscerentur, excitatam jussit, quum quantum ferre posset hordei cepisset, socrum adire, antequam alicui rescisceretur ipsam illic discubuisse: prudentis enim esse calumniam ex ejusmodi rebus cavere, præsertim quum nihil commissum fuerit. «Verum, inquit, de re universa ita constituetur. Ipsum oportet interrogem

νοντα, εἰ σοῦ χρεῖα γαμετῆς ἔστιν αὐτῷ, καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ· παραιτούμενου δ' ἐν νόμῳ σε συνοικήσουσαν ἄξομαι. »

δ'. Ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης, εὐθυμία κατεῖχεν αὐτάς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πρόνοιαν ἔχειν αὐτῶν Βόαζον γενομένας. Κάκεινος ἤδη μεσοῦσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τὴν τε γερουσίαν συνῆγε καὶ μεταπεμφάμενος τὴν Ρούθην ἐκάλεσε καὶ τὸν συγγενῆ καὶ παρὰ γενομένου φησὶν, « Ἐλιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; » ὁμολογήσαντος δὲ, συγχωρούντων τῶν νόμων κατὰ ἀρχιστεῖαν, « οὐκ οὖν, φησὶν ὁ Βόαζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνησθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἔχει γύναιον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. » Ὁ δὲ Βόαζος καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῆς γυναικὸς παρεχόμενος, συγγενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τετελευτηκότων, εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ καὶ παῖδας ἤδη. Μαρτυράμενος οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ πολυῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον καὶ πτεῦν εἰς τὸ πρόσωπον. Γενομένου δὲ καὶ τούτου, Βόαζος γαμῖ τὴν Ρούθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν ἄρρεν. Τοῦτο ἡ Νααμὶς τιθηνομένη κατὰ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ὠδῆδην ἐκάλεσεν ἐπὶ γηροκομίᾳ τῇ αὐτῆς τραφησόμενον. Ὠδῆδης γὰρ κατὰ διαλεκτὸν τὴν Ἑβραίων ἀποσημαίνει δουλεύων. Ὠδῆδου δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυίδος ὁ βασιλεύσας καὶ παῖσι τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. Τὰ μὲν οὖν κατὰ Ρούθην ἀναγκαίως διηγησάμεν, ἐπιδείξαι 30 βουλόμενος τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παράγειν ἐρικτὸν ἔστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἐπιτυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ Δαυίδην ἐκ τοιούτων γενομένων.

ΚΕΦ. I'.

Ἑβραῖοι δὲ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, 35 πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνους, διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν. Ἥλει τῷ ἀρχιερεὶ δύο παῖδες ἦσαν, Ὅφνις τε καὶ Φινεέσης. Οὗτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὕβρισται γενομένοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς οὐδενὸς ἀπαίχοντο παρανομήματος. Καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν 40 κατὰ τιμὴν, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς ἀρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ ὀρησκειᾷ παραγινόμενάς ὕβριζον φορᾶς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. Τυραννίδος δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. Ὁ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς 45 εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἦσιν ἐκ Θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, τό τε πλῆθος ἐδυσφόρει, κατέπειθ' φράζει τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ Θεὸς τοῖς πᾶσιν αὐτοῦ τῷ τε Ἥλει καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, παιδὶ ἔτι ὄντι, τότε φανερόν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε. 50 β'. Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθὼν εἰπεῖν οὕτω τὰ περὶ τοὺς Ἥλει παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυστυχίαν τὴν τῷ παντὶ λαῷ Ἑβραίων

qui me tibi genere propinquior est, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipsum sequeris: sin vero recusarit, te conjugem legitimam habebō. »

4. Hæc ubi dicta socru renuntiaverat, bono animo esse cœperunt, spei plenæ fore ut Boazus illarum curam susci-peret. Atque ille jam media die descendens in urbem fecit ut senatus coiret, Ruthaque accita advocavit et propin-quum: qui, quum accessisset, dixit ei, nonne Elimelech et filiorum ejus bona possides? » Illo salente, legibus ob propinquitatem permittentibus, « nonigitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminisse oportet, sed omnia facere secun-dum leges. Muliercula enim huc venit a Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, si fundos retinere vis. » Ille autem Boazo et mulierem et fundos cedit, quandoquidem et ipse foret defunctorum cognatus, dicens esse jam sibi uxorem et liberos. Boazus ergo senatum testificatus mul-lieri præcipiebat ut accedens calceum ei solveret et in faciem spueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in ma-trimonium, annoque elapso natus est illis infans masculus. Hunc quum Naamis nutricarit, Obodem de consilio mulierum nominavit, ut qui ad curam senectutis ejus gerendam educaretur: nam Obed Hebræorum lingua idem est ac ærviens. Ex Obede autem prognatus est Jessæus, ex hoc David, qui regnavit et liberis suis principatum reliquit usque ad primam et vicesimam virorum stirpem. Hæc quidem necesse habui de Rutha narrare, volens Dei poten-tiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujusmodi majoribus ortum.

CAP. X. (XI.)

Hebræi autem, rebus eorum in deterius lapsis, rursus bellum movent Palæstinis, talem ob causam. Eli pontifici duo filii erant, Ophnis et Phineeses. Illi, et in homines injuriosi et in Deum impii, non ulla ab nequitia abstine-bant. Atque alia quidem munera ut honoraria aufere-bant, alia vero veluti rapto sibi vindicabant: mulieres etiam, religionis ergo sacra adeuntes, corruptelis dedecora-bant, aliis quidem vim inferentes, alias vero donis pelli-cientes. Atque ita a tyrannide nihil differebat vitæ eorum consuetudo. Itaque et pater illis ob hæc graviter irasce-batur, continuo exspectans ut Deus eos propter hæc faci-nora ulcisceretur, et populus ea ægerrime ferebat: ac post-quam Deus futuram filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuele prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo res prophetæ percensere, atque ita demum ea quæ spectant ad Eli filios, et infortunia uni-versum populum Hebræorum affligentia, enarrare. Alca-

γενομένην. Ἀλκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Ἐφραΐμου κληρουχίας, Ἀρμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, Ἄνναν τε καὶ Φενάνναν. Ἐκ δὲ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται· τὴν δ' ἑτέραν, ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διατέλει. Ἀρικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἀλκάνου εἰς Σιλῶ πόλιν ὄντα, (ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ ἐπεπήγει, καθὼς προειρήκαμεν, ¹) καὶ πάλιν κατὰ τὴν εὐχρίαν νέμοντος μοίρας κρεῖων ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἡ Ἄννα ¹⁰ δεασαμένη τοὺς τῆς ἑτέρας παιδας τῇ μητέρῃ περικαθισαμένους, εἰς δάκρυά τε προῦπεσε καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. Καὶ τῆς τάνδρος παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα εἰς τὴν σκηνὴν ὄρχητο τὸν Θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ¹⁵ ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γεννησόμενον καθιερώσιν ἐπὶ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, δάιταν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιήσόμενον. Διατριβούσας δ' ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, Ἥλει δ' ἀρχιερεὺς (ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς) ὡς παρονοῶσαν ἐκέλευσεν ἀπίεσθαι. Τῆς ²⁰ δὲ πιεῖν ὕδωρ φαρμένης, λυπούμενην δ' ἐπὶ παιδῶν ἀπορίᾳ τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαρρεῖν παρεκλεύετο, παρῆξεν αὐτῇ παῖδα τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραγενομένη δ' εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφὴν χαίρουσα προσηνέγκατο, καὶ ἀναστρέφοντων εἰς τὴν ²⁵ πατρίδα κύειν ἤρξατο. Καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμουήλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἂν τις εἴποι. Παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς γενέσεως θύσοντες δεκάτας τε ἔφερον. Ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἐπὶ τῷ παιδίῳ γεγεννημένης, παρεδίδου τῷ ³⁰ Ἥλει, ἀνατιθεῖσα τῷ Θεῷ προφῆτην γεννησόμενον. Κόμῃ τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο καὶ ποτόν ὕδωρ ἦν. Καὶ Σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος, Ἀλκάνῃ δ' ἐκ τῆς Ἄννης υἱεὶς τε ἄλλοι γίνονται καὶ τρεῖς θυγατέρες.

³⁵ δ'. Σαμουήλος δὲ, πεπληρωκὴς ἔτος ἡδὴ δωδέκατον, προεφῆτευσεν. Καὶ ποτε κοιμώμενον ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεός. Ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως περυνῆσθαι, παραγίνεται πρὸς αὐτόν. Οὐ φαρμένον δὲ καλέσαι τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς εἰς τρίς τοῦτο ποιεῖ. Καὶ Ἥλει ⁴⁰ διπνισθεὶς φησὶ πρὸς αὐτόν, « ἄλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμουήλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἤγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. Ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτόν οἱ παρατυγχάνω. » Καὶ τοῦ Θεοῦ φθεγγόμενον πάλιν ἀκούσας, ἡξίου λαλεῖν ἐπὶ τοῖς χρωμένοις· οὐ γὰρ ὑστερήσειν αὐτόν ἐφ' οἷς ἂν θε- ⁴⁵ λήσει διακονίας. Καὶ ὁ Θεός, « ἐπεὶ, φησὶ, παρα- τυγχάνεις, μάθανε συμφορὰν Ἰσραηλῖταις ἐσομένην· λόγῳ μείζονα καὶ πίστειος τοῖς παρατυγχάνουσι· καὶ τοὺς Ἥλει δὲ παιδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελυσσομένην εἰς τὴν Ἐλεαζάρου ⁵⁰ οἰκίαν. Ἥλει γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ παρὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἡγάπησε. » Ταῦτα βιασάμενος ὁρκοῖς εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφῆτην Ἥλει, (οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων,) ἔτι μᾶλλον βεβαιώ- τειραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας.

nes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraimitide, urbem Armatham habitans, duas uxores duxit, Annam et Phenannam. Ex hac quidem liberos suscepit : tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non destitit. Ceterum quum Alcames una cum uxoribus in Silentem urbem sacrificatum venisset, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, sicut ante memoravimus,) et in convivio portiones carniū uxoribus et liberis vicissim distribuisset, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique assidentes, et in lacrimas prorumpbat, et suam sterilitatem et orbitatem deplorabat. Quumque in tanta esset mœstitia ut eam consolari non potuerit maritus, tabernaculum adiit, Deum supplex orans ut sibi daret prolem matremque se faceret, promittens se primum filium sibi natum ministerio divino consecraturam esse, qui victu consueto aliisque familiari non esset usus. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante tabernaculum sedebat) tanquam parum sobriam discedere jubebat. Illa vero dicente se aquam potare, contristatamque quod liberos non haberet Deo supplicare, ipsam bono animo esse hortabatur, denunciāns Deum ipsi daturum esse filium.

3. Tum demum bona cum spe ad maritum reversa, cibum læta sumpsit, et postquam se in patriam receperant, uterum gerere cœpit, eisque natus est filius, quem Samuelum nominant, quasi dicas a Deo petiitum. Itaque aderant, pro puero nato sacra facturi, simulque decimas afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo prophetam futurum consecrans. Itaque et comam prolixiā nutrebat, et aquam tantum potabat. Ac Samuelus quidem apud tabernaculum commorabatur et educabatur. Alcames autem alii quoque filii ex Anna, tresque filiarum progenitæ sunt.

4. Samuelus vero, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus a pontifice se vocari, eum adit. Quum autem diceret pontifex a se non vocatum esse, Deus hoc fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur, « at ego, Samuele, nunc ut etiam ante silentium egi : Deus autem est, qui te vocal. Age, significa illi te præsto esse. » Rursus quum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur ; se enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, « quoniam, inquit, ades, disce « cladem Israelitis imminere, majorem quam ut forte a « quopiam narrari et credi possit : atque Eli filios una die « morituros, et pontificatum in Eleazari familiam trans- « iturum. Eli enim suum in filios amorem meo cultui « illorumque commodis et rationibus prætulit ». Illa ipsa quum a propheta iurejurando extorsisset Eli, (nam ea nar- rando Samuelus ipsi mœrorem asferre nolebat,) ex eo jam certiore interitus filiorum expectationem habuit. Samuel

Σαμουήλου δ' ἠΰζετο ἐπὶ πλέον ἡ δόξα, πάντων ὧν προεφύτευεν ἀληθινῶν βλεπομένων.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν
5 Ἀφεκάν. Δεξαμένῳ δ' ἐξ ὀλίγου τῶν Ἰσραηλιτῶν, συνήεσαν εἰς τὴν ἐχομένην καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· καὶ κτείνουσι μὲν τῶν Ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πληθὺς συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὄλων οἱ Ἑβραῖοι πέμ-
10 πουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα, τὴν κιβω-
τὸν τοῦ Θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς παρατασσόμενοι κρατῶσι τῶν πολεμίων· ἀγνοοῦντες δὲ μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ἣν καὶ ταύτην ἐν τιμῇ συνέβαινε ἐλ-
15 ναι. Παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἐπιστελλαντος, εἰ ληρωθεὶς τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐβελήσουσιν, εἰς ὅσιν αὐτῶν μὴ παραγενέσθαι. Φινεέσης δὲ ἡδὴ καὶ ἱεράτω, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παρακε-
χωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. Θάρσος οὖν ἐπιγίνεται πολὺ
20 τοῖς Ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἀφίξιν τῆς κιβωτοῦ περιε-
σομένους τῶν πολεμίων· κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι, δεδοίτες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς Ἰσραηλίταις. Ταῖς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις οὐχ ὅμοιον ἀπῆν-
τησε τὸ ἔργον, ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἥν μὲν ἡλ-
25 πιζον νίκην Ἑβραῖοι, τῶν Παλαιστίνων αὕτη γίνεταί, ἣν δ' ἐφοβοῦντο ἦτταν οὗτοι, ταύτην Ἑβραῖοι παθόν-
τες ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτῃ ἐπὶ τῇ κιβωτῷ τεθαρρηκό-
τας. Ἐτραπήσαν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον
30 καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, ἧς τε κιβωτὸς ἦγετο πρὸς τῶν πολεμίων.

(ΙΒ'). γ'. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἡττης εἰς τὴν Σιλόη καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, (Βενιαμίνης γάρ τις αὐτοῖς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας παρατετευχὸς τῷ γε-
35 γονότι,) πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. Καὶ Ἰλλεὶ δ' ἀρχιερεὺς (ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου) ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτε-
ρόν τι πεπραχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψά-
μενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥαίων
40 ἦν ἐπὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συνηγγεμένους περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ συμβησόμενον καὶ προαπηγγελκῶς· συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ παρὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινὰ· ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολε-
45 μίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπσεῖν περιαλγίσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου τελευτᾷ, ὁκτῶ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκει δὲ κατ' ἐξέστην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φι-
50 νέεσσος τοῦ παιδὸς γυνή, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τάνδρῳ δυστυχίᾳ. Κυούση μὲν αὐτῇ προσηγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος, τίκεται δ' ἐπταμηνιαῖον παῖδα,

autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo praedictum irritum esse conspiceretur.

CAP. XI.

Itaque per idem tempus Palaestini, bello Israelitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecā. Quum autem proxime illos exciperent Israelitae, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palaestini: et Hebraeorum quidem ad quattuor millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

2. Quamobrem Hebraei, de rerum summa solliciti, mittunt ad senatum atque pontificem qui arcam Dei asserri postulant, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent; ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto a patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineeses autem tunc sacerdotio fungebatur, patre id propter senectutem concedente. Hebraeis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores: contra autem hostes animis consternati sunt, metuentes ne arcae praesentia Israelitis praesidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectarant: sed quum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebraei, a Palaestinis stetit; atque cladem, quam isti timore defugiebant, quum palerentur Hebraei, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. Etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt et viros ad triginta millia desiderarunt, inter quos et pontificis filii occubuerunt: arca item in hostium potestatem redacta est.

(XII.) 3. Quum autem fama hujus cladis et arcae captivitatibus Siluntem percresceret, (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Beniamita qui rebus interfuerat,) tota civitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimis in sella sedebat) audito ejulatu suspiratus novi aliquid suis accidisse, accersitoque juvene, simul ac cognoverat eventum praelii, lenius ferebat filiorum eadem et quae una nunciata erant de exercitus strage, ut qui praesciverat a Deo quod futurum erat, et praedixerat. maxime enim afficiunt mala quae praeter expectationem cadunt: ubi vero etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatae nuncio quum valde indoluisset, e solio delapsus animam exhalavit, annos natus octo et nonaginta, atque per horum quadraginta imperio potius.

4. Eadem vero die et Phineesis filii conjux defuncta est, quod vivere non sustinuerit post mariti infortunium. Ipsi quidem, quum gravida esset, nunciata erat viri clades, et puerum septimestrem enititur, ipsumque, utpote vitale,

ἐν καὶ ζήσαντα Ἰογάδην προσηγόρευσαν (σημαίνει δὲ ἀδελφίαν τὸ ὄνομα) διὰ τὴν προσπεσούσαν δύσκειαν τότε τῷ στρατῷ.

ε'. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ἡλεὶ, Ἰθαμάρου τοῦ ἐτέρου τῶν Ἀαρώνος υἱῶν οἰκίας· (ἡ γὰρ Ἑλεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρός ἐπιδεχόμενοι τὴν τιμὴν) ἐκείνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδί αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν Ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν παῖδι αὐτοῦ Βουκὶ τοῦνομα αὐτὴν κατέλειπεν, παρ' οὗ διεδέξατο Ὁζὶς υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ἡλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, περὶ οὗ νῦν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῶν κατὰ τὴν Σολομῶντος βασιλείαν καιρῶν· τότε δὲ οἱ Ἑλεαζάρου πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

BIBAIION EKTON.

- α. Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κισθόν· καὶ τίνα τρόπον ἐπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.
 - β. Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νίκη Ἑβραίων, Σαμουὴλου στρατηγούτου αὐτῶν τοῦ προφήτου.
 - γ. Ὁ Σαμουὴλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενῆς ὢν τὰ πράγματα ἑαυτοῦ, τοὺς αὐτοῦ παῖσι ταῦτα ἐνεχείρισεν.
 - δ. Ὁ οὐ καλῶς προισταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.
 - ε. Σαμουὴλος πρὸς τοῦτο ἀγανάκτησις· καὶ βασιλεύς αὐτοῖς ἀπέδειξε, Σαούλου τοῦνομα, κλεψύσαντος τοῦ Θεοῦ.
 - ς. Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ καταρῆγ τῶν πολεμίων.
 - ζ. Ὁ στρατευσάμενος πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἠττήθησαν.
 - η. Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη.
 - θ. Ὅτι παραβαίνοντος Σαούλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμουὴλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.
 - ι. Ὁ καὶ πάλιν ἐπιστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ἐπὶ Σαούλου βασιλεύοντος.
 - ια. Μονομαχία Δαυίδου τότε πρὸς Γολιάθον, τὸν ἄριστον τῶν Παλαιστίνων, καὶ ἀναίρεσις τοῦ Γολιάθου, καὶ ἥττα τῶν Παλαιστίνων κρατερὰ.
 - ιβ. Ὁ θαυμάσιος τὸν Δαυίδην τῆς ἀνδρείας συνώκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Σάουλου.
 - ιγ. Ὅτι μετὰ ταῦτα ὑποπτον αὐτῷ τὸν Δαυίδην γενόμενον ὁ βασιλεὺς ἐσπούδασεν ἀποκτεῖναι.
 - ιδ. Ὁ πολλὰκις καὶ Δαυὶδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαούλου διέφυγε, καὶ Σάουλον, δις ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ὥστε ἀελεῖν, οὐ διεκρήσατο.
 - ιε. Ὁ στρατευσάμενος Παλαιστίνων ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους ἠττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σάουλος ἐπέθανε μετὰ τῶν παιδῶν μαχόμενος.
- Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λδ'.

ΚΕΦ. Α'.

Λαβόντες δὲ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κισθὸν αἰχμαλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἀζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν θεόν, ὡς περὶ τὸν ἄρμυρον, (Δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο,) τίθεσσι.

Jochaben nominarunt (nomen autem hoc infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus.

5. Primus autem Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit; nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate a patre ad filium transmissa; atque ille Phineesi filio suo tradidit, post quem Abiezeres filius ejus acceptum honorem filio suo, cui nomen erat Bucy, reliquit, a quo eum accepit Ozis filius ejus; post quem Eli, de quo nunc facta est narratio, sacerdotium habuit, ut et stirps ejus usque ad tempora regni Solomonis: tunc enim Eleazari posterii id recuperarunt.

LIBER SEXTUS.

1. Cides Palestinorum et terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: et quo modo eam remiserint ad Hebræos.
2. Expeditio Palestinorum in ipsos, et victoria Hebræorum ductu Samueli propheta.
3. Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commiserit.
4. Ut populus, quum illi in principatu male se gererent, ira incitatus regem petierit.
5. Samuelo ad hoc mota indignatio; isque regem eis designat, Saulum nomine, Deo ita jubente.
6. Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit, atque hostes profligat spoliisque.
7. Ut Palestini, rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellarent.
8. Saul cum Ammanitis bellum, deque iis victoria.
9. Quod, cum Saulus prophetæ mandata transgrederetur, Samuelus clam alium creat regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.
10. Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palestini susceperint.
11. Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palestinorum fortissimo, atque Goliathi peremptio, et Palestinorum strages.
12. Ut Saulus fortitudinem Davidis admiratus filiam ei in matrimonium collocavit.
13. Quod postea rex, quum Davidem suspectum haberet, ad eum perimendum se accinxit.
14. Ut aliquoties David, a Saulo in vitæ discrimen adductus, salvus effugit, his tamen Saulo, quem in potestate habebat ut perdere posset, pepercit.
15. Hebræi, quum Palestini in eos bellum moverent, prælio devicti sunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.

Continet liber tempus annorum duorum et triginta.

CAP. I.

Quum autem Palestini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt, et ut quiddam e manubiis, juxta deum suum collocant: is enim Dagon appellabatur. Postridie vero

Τῇ δ' ἐπιούσῃ πάντες, ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσ-
ιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ἐπι-
τυγχάνουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν· ἐκεῖτο
γὰρ ἀπ' αὐτῆς ἀποπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐστὼς
διετέλει. Καὶ βασιτάσαντες πάλιν ἐφίστασιν αὐτὸν ἐπὶ
ταύτης, δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ γεγεννημένῳ. Πολλάκις
δὲ φοιτῶντες παρὰ τὸν Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες
ὁμοίως ἐπὶ τοῦ προσκυνούντος τὴν κιβωτὸν σχήματος
καίμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσταντο.

10 Καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτιῶν πόλιν
καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. Ἀπέ-
θνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας, πάθους χαλεποῦ καὶ τὴν
ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος· πρὶν γὰρ ἢ τὴν ψυχὴν
αὐτοῖς εὐθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς
ἀναφέροντες ἐξήμουν διαβεβρωμένα καὶ παντοίως ὑπὸ
τῆς νόσου διεφθαρμένα. Τὰ δ' ἐπὶ τῆς χώρας μὲν
γλῶθες ἀνελθὼν τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν μήτε
καρπῶν ἀποσχόμενον. Ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς
οἱ Ἀζῳτιοὶ καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέτεινον οὐ δυνάμε-
νοι συνηκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτας αὐτοῖς ἀνασχεῖν,
καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν οὐκ ἐπ'
ἀγαθῷ γενομένην. Πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκα-
λωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοῦς παρὰ σφᾶς δέ-
ξασθαι. Τοῖς δὲ οὐκ ἀγῶνις ἢ τῶν Ἀζωτιῶν βέησις προσ-
έπεσαν, ἀλλ' ἐπινεύουσι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν, λαβόν-
τες δὲ τὴν κιβωτὸν ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν.
Συνεξέκομισε γὰρ αὕτῃ τὰ τῶν Ἀζωτιῶν ἢ κιβωτὸς
πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. Καὶ
πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν Ἀσκαλωνίται.

20 Μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν
ἐλαινούμενοι πρὸς τὰς ἔχρυνες ἀπολύουσι πόλεις. Καὶ
τοῦτον ἐκπεριέρχεται τὸν τρόπον τὰς πέντε τῶν Πα-
λαιστίνων πόλεις ἢ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα
παρ' ἐκάστης τοῦ πρὸς αὐτὰς εἶλθαι, ἀ δὲ αὐτὴν ἔπα-
35 σσον.

β'. Ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι καὶ
τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γενόμενοι τοῦ μὴ
προσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοιούτῳ
μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐξήτουν μηχανὴν καὶ πό-
40 ρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. Καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν
πέντε πόλεων ἄρχοντες, Γίττης καὶ Ἀκκάρωνος καὶ
Ἀσκαλωνος, εἴτι δὲ Γάζης καὶ Ἀζῳτου, ἐσκόπουν τί
δεῖ ποιεῖν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει τὴν κιβωτὸν
ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὥς ὑπερεκδικούντος αὐτὴν τοῦ
45 Θεοῦ καὶ συνεπιδημούντων αὐτῇ διὰ τοῦτο τῶν δεινῶν
καὶ συνισθαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν.
Ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπα-
τᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας·
οὐ γὰρ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν αὐτῇ καὶ τὴν ἰσχύ·
50 οὐ γὰρ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδομένου τοῦ Θεοῦ ὑποχείριον
ἀνθρώποις γενέσθαι. Ὑσυχάζειν δὲ καὶ πρᾶξας ἔχειν
ἐπὶ τῇ συμβεβηκόσῃ παρήνουν, αἰτίαν τούτων οὐκ
ἔλπην ἢ μόνην λογιζομένου τὴν φύσιν, ἢ καὶ σώμασι
καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι

cuncti in fanum prima luce ingredienti, ut deum suum
adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præ-
stantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo
institerat. Eum itaque sublatum in eandem restitunt,
ægerime ferentes id quod acciderat. Quumque sæpius ad
Dagonem accederent, pariterque eum ante arcam adorantis
specie projectum reperirent, in magna erant anxietate ani-
misque perturbati. Denique in Azotiorum urbem et regio-
nem diram immisit Deus vastationem et morbum. Mo-
riebantur enim intestinorum torminibus, gravi malo et ne-
cem acerbissimam inferente; nam priusquam anima ipsis per
mortem convenienter solveretur corpore, viscera egeren-
tes exesa et modis omnibus a morbo corrupta evomebant.
Quicquid autem in provincia erat, mures innumeri e terra
exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus par-
centes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec am-
plius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in
causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam ar-
cæque captivitatem sibi in damnum cecidisse. Miserunt igitur
ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis
autem non ingrata accidit hæc supplicatio: quomobrem iis
non ægre quidem concedunt quod petierunt. Quum vero ar-
cam sumpsissent, eadem ipsis mala ingruerant: Azotiorum
enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui
eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Asca-
lonitæ. Neque vero apud illos permansit: nam quum et ipsi
ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt ur-
bes. Atque in hunc modum quinque Palæstinorum urbes
pervagata est arca, a qualibet tanquam præsentis suæ tri-
butum vice exigens ea quæ propter eam passæ sunt.

2. Quum hisce autem suppliciis pæne conficerentur quot-
quot iis affecti erant, quique de istis audierant illorum
exemplo moniti essent, ne arcæ præsentiam emerent tanta
mercede et vectigali, tandem quæsierunt qua arte et via
ab ea semet expedirent. Et quum convenissent quinque
civitatum principes, Gittæ et Accaronis et Ascalonis,
itemque Gaze et Azoti, dispiciebant quid facto opus esset.
Ac primum quidem illis visum est ad suos remittendam
esse arcam, quasi palam esset Denm ejus suscepisse vin-
dictam, atque ideo calamitates cum ea in ipsos invasisse,
simulque in urbes eorum ingresses esse. Erant autem qui
dicerent hoc quidem nequaquam faciendum esse, fallique
qui malorum causam illi acceptam ferrent. Non enim tan-
tam ei potestatem esse et vim; neque si ejus curam habuis-
set. Deus, in hominum manus venturum fuisse. Ceterum
monebant ut quiescerent, et quicquid acciderat æquo animo
ferrent, cogitantes non aliam esse eorumdem causam quam
ipsam rerum naturam, quæ et corporibus et terræ et plu-
vis et omnibus mortali concreione satis, certis temporum

κατὰ χρόνων περιόδους τίκεται τοιαύτας μεταβολάς. Νικᾷ δὲ τὰς προειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἐν τε τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει διαφέρειν πεπιστευμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἐξαυθότως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἱ μὲν ἀποπέμπειν ἔρασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν μῆτε κατέχειν, ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἐκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαριστήριον, οἱ προενόησαν αὐτῶν τῆς σωτηρίας, καὶ κατέσχευεν ἐν τῷ βίῳ διωκομένους ἐξ αὐτοῦ παθήμασιν, οἷς οὐκέτι ἦν ἀντιβλέψαι, τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθεῖρας τὴν χώραν ἐμπερεῖς· ἐπειτα βαλόντας εἰς γλωσσοκόμον αὐτοὺς καὶ θέντας ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, ἄμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι, καὶ βόας

ἐποικίζοντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν πόρτεις ἐγκλείσαι καὶ κατασχέειν, μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδῶν ἐπόμηναι γένωνται, πόθω δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιῶνται τὴν πορείαν· ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ἐπὶ τριῶν καταλαίπειν, αὐταῖς ἐπιτρέψαντας ἢ βοῦ-

λονται τῶν ὁδῶν ἀπελθεῖν· καὶ μὲν τὴν Ἑβραίων ἐπίωσιν καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναδαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τούτων τῶν κακῶν· ἂν δὲ ἄλλην τράπωσιν, μεταδιώσκον αὐτήν, ἔρασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσλὺν τοιαύτην ἔχει.

(B.) γ'. Ἐφριναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρησθαι καὶ τοῖς ἔργοις εὐθὺς τὴν γνώμην ἐκύρωσαν. Καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προειρημένα προάγουσι τὴν ἄμαξαν ἐπὶ τὴν τριῶν καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὁρὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένου τινὸς αὐταῖς ἀπιουσῶν, ἠκολούθουν οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες τοῦ ποτε στήσονται καὶ πρὸς τίνας ἤξουσιν βουλόμενοι μαθεῖν. Κώμη δὲ τις ἐστὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς, Βηθσάμη ὄνομα. Εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες, καὶ πεδίου μεγάλου καὶ καλοῦ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδείκνυται, παύονται προσωτέρω

χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἄμαξαν αὐτοῖσι. Θέα δὲ ἦν τοῖς ἐν τῇ κώμῃ καὶ περιχαρεῖς ἐγένοντο. Θέρους γὰρ ὥρα πάντες ἐπὶ τὴν συγχομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὅψ' ἡδονῆς ἀρπαγνέτες καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες ἐδραμον εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἄμαξαν. Καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγκυρ δὲ τοὺς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μύας, τιθέντες ἐπὶ τινος πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ θύσαντες λεμπρῶς τῷ Θεῷ καὶ κατευωχθέντες τὴν τε ἄμαξαν καὶ τοὺς βόας ἐβόλκον αὐτοὺς. Καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ'. Ὁργὴ δὲ καὶ χόλος τοῦ Θεοῦ μέτεισιν, ὥστε ἐδωμήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς οὐκ ὄντας ἐξίους ἀψαθαι τῆς κιβωτοῦ (ιερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν) καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. Ἐκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμηῖται, καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν ὅλον εἶδος ἐπὶ θεοπέμπτῳ κακῷ, καὶ τὸν ἰὸν ἕκαστος ἀπερρήνει. Τοῦ τε μένειν τὴν κιβωτὸν κατ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφάνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὴν τῶν Ἑβραίων πέμψαντες ἐδήλουν ἀποδεδοσθαι

vicibus, huiusmodi mutationes asserat. Prædictas autem sententias vincifistorum virorum consilium, qui et antea crediti sunt intelligentia et prudentia præcellere, et tunc maxime visi sunt accommodare dicere ad præsens negotium; qui neque remittendam esse arcam censuerunt, neque retinendam: sed quinque simulacra aurea pro unaquaque civitatum quasi munus Deo consecranda, quod eorum salutis prospexerit, et vitam illis conservarit, quum ex ea malis depellerentur, quibus resistere non poterant, totidemque numero mures aureos iis similes qui regionem ipsorum populati sint atque vastarint. Deinde hisce in locum inclusis et super arcam collocatis, currum novum ei fabricari iusserunt, vaccisque fortis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi et custodiri, ne matribus eas sequendo impedimento forent, eorum autem desiderio quam celerrime redirent. Quum vero illas arcam vehentes in trivium abegissent, ibi relinquendas esse, facta eis potestate abeundi quo velint: et si quidem Hebræos versus pergerent et in illorum regionem ascenderent, esset ut existimarent arcam illorum malorum causam existitasse; sin vero alio deflecterent, illam persequendam esse dixerunt, facta inde conjectura, quod potestatem ejusmodi nullam haberet.

(II.) 3. Hæc autem bene ac sapienter dicta judicarunt, atque illico consilium factis comprobarunt. Et quum ea quæ jam diximus exsequenti essent, plaustrum in trivium deducunt, ibique relicto secesserunt. Vaccæ autem quum recta abirent et contenderent, non aliter ac si ab aliquo deducerentur, eas subsequebantur Palæstinorum principes, scire desiderantes ubi subsisterent et ad quosnam se conferrent. Est autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethsama. In fines ejus venerunt vaccæ, et quum eas, si processissent, campus magnus et pulcer excepturus esset, ulterius tamen non sunt progressæ, plaustrum illic sistentes. Erat autem omnibus in villa spectaculum, lætitiæ exultabant. Æstatis enim tempore quum cuncti in agris ad fruges comportandas versarentur, ubi arcam animadvertierunt, voluptate gestientes, et opus e manibus dimittentes, e vestigio ad plaustrum accurrebant. Atque arcam ex eo sublata, capsamque in qua erant simulacra et mures, saxo cuidam, quod in campo erat, imposuerunt: et quum Deo magnifice sacra secissent, seque epulis adhibuissent, plaustrum simul ac vaccas solido sacrificio incenderunt. Quo viso Palæstinorum principes retro ad suos reversi sunt.

4. Ceterum ira atque indignatio Dei eos persequitur, adeo ut septuaginta viros ex pago Bethsama, quippe indignos qui attingerent arcam (sacerdotes enim non erant), ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipsos autem hæc passos vici istius incolæ deplorarunt, eosque plangore prosequuti sunt qualem fas erat edere ob malum divinitus immissum, suumque mortuum unusquisque lugebat. Quamobrem sese indignos agnoscentes quibuscum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum con-

τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων. Κάκεινοι γνόντες
τοῦτο, ἀποκομίζουσιν αὐτὴν εἰς Καριαθαρίμαν, γείτονα
πόλιν τοῖς Βηθσαμίταις, ἔνθα τινὸς Λευίτου τὸ γένος,
Ἀμιναδάβου, δοξάν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνη καὶ θρη-
5 σκεῖα, καταβιβύοντος εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἡγαγον,
ὥσπερ εἰς πρέποντα τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατώκει δι-
καιος ἄνθρωπος. Ἐδεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τού-
του παῖδες, καὶ τῆς ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι
προέστησαν· τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθια-
10 ρίμᾳ, ποιήσασα παρὰ τοῖς Παλαιστίνοις μῆνας τέσ-
σαρας.

ΚΕΦ. Β'.

Τοῦ δὲ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἴ-
χεν ἡ τῶν Καριαθιαριμίων πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπ'
εὐχὰς καὶ θυσίας τραπέντος τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὴν
15 ἐμφανίζοντος τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν,
ὁ προφήτης Σαμουήλ ὁ δῶν αὐτῶν τὴν προθυμίαν,
ὡς εὐκαίρην πρὸς οὕτως ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθε-
ρίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς
ᾤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ
20 πείσειν· « ἄνδρες γὰρ, εἶπεν, οἷς ἐστὶ νῦν βαρεῖς μὲν
« πολέμιοι Παλαιστίνῳ, Θεὸς δ' εὐμενὴς ἀρχεται γί-
« νεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ἐπιθυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μόνον,
« ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ
« βούλεσθαι μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, ἐπιμένειν δὲ
25 « πράττοντας ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμενοῦσιν· ἀλλὰ γίνεσθε
« δίκαιοι καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν καὶ
« θεραπεύοντες αὐτὴν, θλαῖς ταῖς διανοαῖς προστρέ-
« πεσθε τὸ θεῖον καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. Ταῦτα γὰρ
« ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγῇ
30 « καὶ νίκη πολέμιων· ἃ λαθεῖν οὐθ' ὅπλοις οὔτε σι-
« μάτων ἀλλὰ οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ἐστίν.
« Οὐ γὰρ τοῦτοις ὁ Θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν αὐτὰ, τῷ
« δ' ἀγαθοῦ εἶναι καὶ δικαίου. Ἐγγυητὴς δ' αὐτοῦ τῶν
« ὑποσχέσεων ἐγὼ γίνομαι ». Ταῦτ' εἰπόντος ἐπευφή-
35 μησε τὸ πλῆθος ἡσθὲν τῇ παρανέσει καὶ κατένευσεν
αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. Συνάγει δ'
αὐτοὺς ὁ Σαμουήλ εἰς τινα πόλιν λεγομένην Μασφά-
την· κατοπτευόμενον τοῦτο σημαίνει κατὰ τὴν Ἑ-
βραίων γλῶτταν. Ἐντεῦθεν ὕδρευσάμενοι σπένδουσι
40 τῷ Θεῷ καὶ διανηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπ' εὐ-
χὰς τρέπονται.

β'. Οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς Παλαιστίνους ἐκεῖ συνελ-
θόντες, ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὴν ἀθροισιν αὐτῶν μεγά-
λην στρατιὰν καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδα-
45 κῶσι μηδὲ παρεσκευασμένοις ἐπιπεσεῖσθαι, τοῖς Ἑ-
βραίοις ἐπέρχονται. Καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο καὶ
εἰς παραχρῆν ἀγρί καὶ δέος, καὶ δραμόντες πρὸς Σα-
μουήλ ὁ ἀναπετωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου
καὶ τῆς προτέρας ἥττης ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτ' ἡρεμῆν,
50 ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολέμιων δύναμιν. Σοῦ
δ' ἀναγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ ὄρκους,
γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ἐπεστρατεύασιν οἱ πολέμιοι·

cilium missis, indicarunt redditam esse a Palæstinis arcam.
Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam,
urbem vicinam Bethsamitis : ubi Levita quodam
vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat existimationis
ob justitiam et religionem, in domum arcam intulerunt, ut
convenientem Deo locum, in quo vir justus habitabat.
Ejus autem filii arcæ ministerio operabantur, atque huic
rei curandæ per viginti annos præerant : tot enim in Ca-
riathiarima mansit, quum apud Palæstinos quattuor menses
fuisset.

CAP. II.

Quum autem populus universus illo tempore, quo arcam
possidebat Cariathiarimatarum urbs, votis et sacrificiis ope-
ram daret, multumque religionis in Deum et magnum ejus
studium præ se ferret, Samuelus propheta, animadverso
eorum obsequio, quasi jam opportunitatem fuerit ad illos,
quum ita se haberent, verba fecere de libertate et bonis quæ
in ea insunt, oratione utitur maxime accommodata ad
mentes eorum sibi conciliandas et persuadendas : « viros,
« dicebat, quibus etiamnum hostes quidem graves sunt Pa-
« læstini, Deus vero incipit esse propitius et amicus,
« non solum libertatem expetere oportet, sed etiam hæc
« facere, quibus ea vobis assequenda est, nec velle quidem
« a dominatu liberari, sed ea agere pergere quæ vos servi-
« tuti detinebunt : immo justitiam colite, atque nequitiam
« ex animis abolendo, curationem ejus adhibentes, tota
« mente Deo supplicate, ejusque in cultu perseverate. Hæc
« si feceritis, erit ut bonis affluatis, a servitute liberemini,
« et victoriam de hostibus reportetis : quæ neque armis,
« neque corporum viribus, neque copiarum multitudine con-
« sequi quisquam potest. Non enim hisce res ejusmodi se
« præbiturum esse pollicetur Deus, sed probitati et justitiæ.
« Ego vero hæc promissa vobis rata fore spondeo. » Hæc
quum dixisset, ei applaudebat populus, ex ista exhortati-
one lætitia elatus, consensitque ad id ipsum faciendum quod
Deo gratum esset. Ipsos autem congregat Samuelus in urbem
quandam Masphaten appellatam : quod nomen sermone
Hebraico conspicuum significat. Ibi hausta aqua Deo
libant, et quum tota die Jejunassent, ad preces se conver-
tunt.

2. Illic vero congregati non latent Palæstinos; sed hi,
conventu eorum ipsi nunciato, cum magno exercitu et
copiis, sperantes fore ut incautos et imparatos adorirentur,
Hebræis superveniunt. Ii autem, ex hoc valde consternati,
tumultuarii incipiunt et pavore occupari; atque ad
Samuelum accurrentes, animos sibi dicebant concidisse
præ metu et ex memoria recentis cladis, adeoque quieturos
se esse, « ne hostium potentiam in nos concitemus. Nam quum
in nos nudos et inermes, qui tuo ductu et auspiciis ad sup-
plicationes et victimas et juramenta convenimus, expedi-
tionem jam fecerint hostes, non alia jam nobis salutis

ἐλπίς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν ἢ μόνῃ ἢ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ ἰκετευθέντος ὑπὸ τοῦ παρασχέιν ἡμῖν διαφυγεῖν Παλαιστίνους. Ὁ δὲ θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἐπαγγέλλεται. Καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθινὸν ὑπὲρ τῶν ὄχλων θύει, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δειξάν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ καὶ μὴ περιδεῖν δεύτερον αὐτοὺς ἀτυχήσαντας. Ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ Θεός, καὶ προσδεξάμενος εὐμενεῖ καὶ ¹⁰ συμμάχῳ τῇ διανοῇ τὴν θυσίαν, ἐπιναύει νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. Ἐπὶ δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔγοντος τοῦ Θεοῦ καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληρότος, προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δυνάμεις καὶ παρατάσσεται πρὸς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπειλημένον ἐν ἀπορίᾳ τῶν ¹⁵ Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἔχοντων μήτε ὡς ἐπὶ μάχην ἔκεισε ἀπνικτότων. Περιπίπτουσι δὲ οἱ οὐδ' εἰ προῦλεγε τις βραδίως ἐπέισθησαν. Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαιρὴν κινήσας τίθησιν, ὡς σπλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι καὶ διασταμένης εἰς ἕνια τῶν ²⁰ χασμάτων κατατρέεσθαι. Ἐπειτα βρονταῖς περιφορήσας καὶ διαπύροις ἀστραπαῖς ὡς καταφλέξων αὐτὸν τὰς ὄφεις περιλάμβανας, καὶ τῶν χειρῶν ἐκκροτήσας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀνέστρεψεν. Ἐπεξέρχεται δὲ ²⁵ Σαμουήλος μετὰ τῆς πληθύος, καὶ πολλοὺς κατασπάξας καταχολοῦβει μέχρι Κορραΐν, τόπου τινὸς οὕτω λεγομένου. Καὶ καταπῆξας ἐκεῖ λίθον, ὥσπερ ὄρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν ³⁰ προσπαρρέυει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένης αὐτοῖς κατὰ τὸν ἐγθρόνον ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκείνην τὴν πληγὴν οὐκ ἐπιστράτευσαν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. Ὁ δ' ἦν πάλαι θάρσος τοῖς Παλαιστίνους ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τοῦτ' ἐκείνοις ²⁵ μετὰ τὴν νίκην ἐγένετο. Καὶ Σαμουήλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναίρει πολλοὺς καὶ τὰ φρονήματ' αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ, καὶ τὴν χώραν ἀφαιρείται, ἣν τῶν Ἰουδαίων ἀπετέμοντο πρότερον κρατήσαντες τῇ ³⁰ μάχῃ. Αὕτη δ' ἦν ἡ μέχρι πόλεως Ἀκκάρωνος ἀπὸ τῶν Ἰσραηλίων ἐκτεταμένη. Ἦν δὲ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν φίλας τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῶν Χαναναίων.

ΚΕΦ. Ι΄.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμουήλος διακοσμήσας τὸν λαὸν ¹⁰ καὶ πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταύτην ἐκέλευσε συνερχομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. Αὐτὰς δὲ οἱ τοῦ ἔτους ἐπαρχόμενος τὰς πόλεις εἰδικαζεν αὐτοῖς, καὶ παλλὴν ἐδράβευσεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολλόν.

²⁰ β'. Ἐπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ πληθους παραδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρε-

nostræ superest spes quam in te et Deo a te implorato ut nobis daret e Palæstinorum manibus effugere. » At ille eos securo animo esse hortatur, promittitque Deum ipsis auxilium laturum esse. Et quum agnum subrumum cepisset, eo pro populo sacrificium facit, Deumque supplex orat ut eos in prælio a vi Palæstinorum defenderet, neque sineret eos iterum infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, et quum animo benigno et propitio sacrificium accepisset, innuit se ipsis victoriam daturum esse et potentiam auclurum. Quum autem adhuc Dei in altari esset victima, necdum tota sacra flamma absumpta, hostium copię et castris egressę sunt, et aese ad pugnam instruunt, spe quidem victorię, ac si Judęi summis angustiiis conclusi essent, qui nec arma haberent, nec eo loci ad pugnandum convenirent. Talis autem erat rerum eventus, ut si quis eas prædixisset, haud facile fidem invenisset. Nam primum quidem eos concussione perturbat Deus, terramque quassatione illis subtremscere parumque tutam fecit, ita ut vel ea agitata incerta ponerent vestigia, vel discedente in hiatus aliquem prolaberentur. Deinde quum tonitribus circumsonasset atque igneis fulguribus quasi ad ora illis adurenda eos circumfulsisset, atque manibus arma excussisset, nudos in fugam coniecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multisque cęsis reliquos persequitur ad Corraę usque, locum quendam ita nominatum. Ac quum ibi saxum statuisset, veluti terminum victorię et hostium fugę, id Validum appellat, in signum virium quibus eos ad hostes debellandos impertivit Deus.

3. Palæstini vero ea clade accepta exercitum non eduxerunt contra Israelitas, sed præ metu et memoria eorum quę acciderant quiescebant. Fiducia autem, qua olim Palæstini animati erant in Israelitas, illorum esse cępit post hanc victoriam. Et Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit strages, atque elatos eorum animos prorsus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judęos multaverant, quum eos prælio superassent. Illa vero a finibus Gittę ad Accaronem usque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananeorum eo tempore pacem et amicitiam cum Israelitis colebant.

CAP. III.

Porro Samuelus propheta, populo commode distributo, et sua singulis civitate assignata, jussit ut in eam convenirent ad res controversas dijudicandas. Ipse autem, bis anno urbes obiens, jus illis dicebat, et multo tempore iudicia ex æquo exercebat.

2. Deinde, quum ætate gravis esset et invalidus, ut consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum et reipublicę curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus,

σβύτερος Ἰάηλος προσγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία
 ὄνομα ἦν. Προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθῆλ τοῖς πόλει
 καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβαί, με-
 5 ρίσας τὸν ὑπακουσόμενον ἑκατέρῳ λαόν. Ἐγένοντο δὲ
 σαφὲς οὗτοι παράδειγμα καὶ τεκμήριον τοῦ μὴ τὸν
 τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαις γίνεσθαι τινας, ἀλλὰ τάχα
 μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν· τότε μὲν γε
 φαύλους ἐξ ἀγαθῶν παρέσχον αὐτοὺς γενομένους. Τῶν
 γὰρ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων ἐκτρεπόμενοι καὶ τὴν
 10 ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν
 καθυψίετο τὸ δίκαιον, καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν
 ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιοῦμενοι καὶ πρὸς
 τρυφήν καὶ πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ἀπονευκότες
 πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἔπρασσον τῷ Θεῷ, δεύ-
 15 τερον δὲ τῷ προφήτῃ, πατρὶ δὲ αὐτῶν, ὃς πολλὴν καὶ
 τοῦ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον σπουδὴν εἰσέφερετο καὶ
 πρόνοιαν.

(Δ'). γ'. Ὁ δὲ λαὸς, ἐξυδριζόντων εἰς τὴν προτέραν
 κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων,
 20 χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε καὶ πρὸς αὐτὸν
 συντρέχουσι, (διέτριβε δ' ἐν Ἀρμαθᾷ πόλει,) καὶ τὰς
 τε τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς
 ὢν ἤδη καὶ παρεμμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου τῶν πραγμάτων
 οὐκέτι τὸν αὐτὸν προϊστάναί δύναται τρόπον· ἐδέοντό
 25 τε καὶ ἰκέτευον ἀποδεῖξαι τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς
 ἄρξειε τοῦ ἔθνους καὶ τιμωρήσαιο Παλαιστίνους,
 ὀφείλοντας ἐπ' αὐτοῖς δίκας τῶν προτέρων ἀδικημάτων.
 Ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν Σαμουήλον οἱ λόγοι, διὰ τὴν
 σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος·
 30 ἤτητο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατίας, ὥς θεῖους καὶ
 μακαρίους ποιούσης τοὺς βρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ·
 ὑπὸ δὲ φροντίδος καὶ βασάνου τῆς ἐπὶ τοῖς εἰρημίοις
 οὔτε τροφῆς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὕπνου, δι' ὅλης δὲ τῆς
 νυκτὸς στρέφων τὰς περὶ τῶν πραγμάτων ἐνοίας δι-
 35 καρτέρει.

δ'. Ἐχοντι δὲ οὕτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον καὶ παρα-
 μυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἡζήσας τὸ πλῆθος, ὥς
 οὐκ ἔκεινον ὑπερφηφάνσαντας, ἀλλ' ἑαυτὸν, ἵνα μὴ βα-
 σιλεὺς ᾗ μόνος· ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐ-
 40 τοὺς ἐξ Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. Αἰψέσθαι
 μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὰν μετόνοιν αὐτοὺς ἐπίπονον,
 ὅφ' ἧς οὐδὲν μὲν ἀγίνετον ἔσται τῶν ἐσομένων, ἐλεγ-
 χθήσονται δὲ καταφρονήσαντες καὶ βουλὰς οὐκ εὐχαρί-
 στος πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν σὴν προφητείαν λαθόντες. Κε-
 45 λεύς δὲ σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν ἐγώ σοι προείπω
 βασιλέα, προδηλώσαντα ποταπῶν τε οὗτοι πειραθῆσον-
 ται βασιλευόμενοι κακῶν καὶ διαμαρτυράμενοι ἐφ' οἷαν
 σπεύδουσι μεταβολῇν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας Σαμουήλος ἄμα ἔω συγκαλέσας
 50 τοὺς Ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν,
 ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ παρὰ
 τῶν βασιλέων ἐσόμενα καὶ ὅσοις συνενεχθήσονται κα-
 κοῖς. « Γινώσκετε γάρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποσπά-
 « σουσιν τὰ τέκνα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἀρματηλάτας εἶναι

minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit ut unus
 quidem in Bethelis, alter vero in Barsube sederet et judicia
 redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti au-
 tem exemplo erant et iudicio, non omnes moribus similes
 parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos et
 aequos : tunc vero sese ostendebant pravos ex bono progna-
 tos. Nam a parentis institutis et studiis deflexi, diversam-
 que ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri jus
 pervertebant, ac in iudiciis non ex veritate, sed ad emolu-
 mentum suum agentes, solutique in luxum et deliciis sum-
 ptuosos dediti, primum quidem hæc adversus Deum patra-
 bant, dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illo-
 rum, qui multum studii curæque impenderat ut multitudo
 justitiam coleret.

(IV.) 3. At populus, quam prophetæ filii priorem rerum
 statum et ordinem injuriis labefactarent, et commissa ægre
 ferebat, et ad Samuelum frequentes concurrunt, (tum enim
 in urbe Armatha habitabat,) atque non solum ei de filiorum
 iniquitatibus narrabant, sed etiam, quod præ senectute
 et ætatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea
 administrandis par esset, eum orabant simul et obsecre-
 bant ut aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem mo-
 derari et gubernare, et a Palæstinis pœnas sibi debitas
 exigere ob pristinas injurias. Hæc verba Samuelum valde
 sollicitum habuerunt et auxerunt, propter innatum justitiæ
 amorem et invisum sibi regium dominatum : nam vehe-
 menter captus erat optimatum regimine, ut quod ea reipu-
 blicæ forma utentes fere divinos faciat et beatos : verum ex
 jam dictis adeo curarum plenus erat et cruciatuum, ut nec
 cibi nec somni capiendi meminerit, sed per totam noctem vi-
 gilaret dum varias de rebus cogitationes in animo versaret.

4. Quum autem ita se haberet, ei apparuit Deus, eum-
 que consolatur, non oportere ea, quæ postularet populus,
 ægre ferre, quando non illum, sed ipsummet sprevisset,
 ne solus rex esset. Hæc autem ab eo die, quo ex Ægypto
 educti fuerint moliri eos cepisse. Verumtamen brevi illos
 pœnitentiam gravem molestamque acturos esse, per quam
 nihil quidem futuri erit infectum, sed contemptus redarguen-
 tur, et quod consilia tam in me quam tuam erga prophetiam
 ingrata ceperint. Juheo itaque te illum ipsum eis regem
 constituere quem præmonstravero, quum prius illis mala
 exposueris, quæ sub regibus passuri sint, et testificatus
 fueris in qualem se temere concijiant rerum mutationem.

5. Hæc Samuelus quum audisset, convocatis prima luce
 Judæis, fassus est se regem illis creaturum esse : dicebat
 autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quæ sub re-
 gibus futura essent, et quibus malis foret ut consisterentur.
 « Scitote enim, inquit, quod primum quidem liberos a
 « vobis abstrahent, et alios quidem illorum currus agitare

« κελεύουσιν, τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρο-
 « μείς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους·
 « ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας, ὀπλοποιούς καὶ ἄρματο-
 « ποιούς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν
 5 « ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων, καὶ
 « οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελευόμενοι ποιήσουσιν, ἀνδραπό-
 « δων ἀργυρωνήτων τρόπον. Καὶ τὰς θυγατέρας δὲ
 « ὑμῶν μυρεφούς ἀπορανοῦσι, καὶ ὄψοποιούς καὶ σιτο-
 10 « ποιούς, καὶ πᾶν ἔργον, ὃ θεραπευνίδες ἐξ ἀνάγκης
 « πληγὰς φοβούμεναι καὶ βασιάνους ὑπηρετοῦσι. Κτῆ-
 « σιν δὲ τὴν ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην εὐνού-
 « ρους καὶ σωματοφύλαξ διωρήσονται, καὶ βοσκημάτων
 « ἑλέας τοῖς αὐτῶν προσνεμοῦσιν. Συνελόντι δ' εἰ-
 « πειν, δουλεύετε μετὰ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βα-
 15 « σιλεῖ καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις· ὃς γενομένος μνήμην
 « ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γεννήσει καὶ τὸ πάσχειν αὐτὰ
 « καὶ μεταγινώσκοντας ἱκετεύσαι τὸν Θεὸν ἐλεῆσαι τε
 « ὑμᾶς καὶ διωρῆσασθαι ταχέϊαν ἀπαλλαγὴν τῶν βασι-
 « λέων. Ὁ δ' οὐ προσδέχεται τὰς δεήσεις ὑμῶν, ἀλλὰ
 20 « παραπέμφας ἑάσει δικαίαν ὑποσχεῖν ὑμῶς τιμωρίαν
 « τῆς ἐαυτῶν κακοβουλίας. »

ζ'. Ἦν δ' ἄρα καὶ πρὸς τὰς προρρήσεις τῶν συμβη-
 σμένων ἀνόητον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς
 διανοίας κρίσιν ἤδη παρὰ τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην.
 25 Οὐδὲ γὰρ ἐπεστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν
 Σαμουήλου λόγων, ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρώς, καὶ χει-
 ροτονεῖν ἤξιον ἦδον τὸν βασιλέα καὶ μὴ φροντίζεν τῶν
 ἐοικέντων. Ἐπὶ γὰρ τιμωρίᾳ τῶν ἐχθρῶν ἀνάγκη τὸν
 30 πολεμῆστον σὺν αὐτοῖς ἔχειν, καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι
 τὸν πλησιογύρων βασιλευσμένων τὴν αὐτὴν ἔχειν αὐ-
 τὸς πολιτεῖαν. Ὅρων δ' αὐτοὺς μὴδ' ὑπὸ τῶν προει-
 ρημένων ἀπεστραμμένους ὁ Σαμουήλος, ἀλλ' ἐπιμένον-
 τας, « νῦν μὲν, εἶπεν, ἅπτετε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος, με-
 « ταπέμφομαι δὲ ὑμᾶς εἰς θεόν, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ
 35 « Θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλεία. »

ΚΕΦ. Δ'.

Ἦν δὲ τις ἐκ τῆς Βενιαμείτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὖ γε-
 γωνός καὶ ἀγαθός τὸ ἦθος, Κεῖτος ὄνομα. Τούτω
 παῖς ὑπῆρχεν. Ἦν δὲ νεανίας τὴν μορφήν ἄριστος
 καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιν
 5 « ἀμείνων τῶν βλεπομένων. Σάουλον αὐτὸν ἐκάλουν.
 Οὗτος ὁ Κεῖτος, ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀπο-
 κληθεισῶν, (ἤδετο γὰρ αὐταῖς ὡς οὐκ ἄλλω τινι τῶν
 κτημάτων,) τὸν υἱὸν μεθ' ἐνὸς θεράποντος ἐπὶ ζήτησιν
 τῶν κτηνῶν ἐξέπεμψε. Ὁ δὲ ἐπεὶ τὴν πάτριον πε-
 10 « ρὴλθε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς θνούς, εἰς τὰς ἄλλας
 « ἄρκετο· οὐδ' ἐν ταύταις ἐπιτοχῶν ἀπέναι διεγνώκει,
 « μὴ ποιήσῃ περὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ τὸ λοιπὸν τὴν φρον-
 « τίδα. Τοῦ δ' ἐπομένου θεράποντος, ὡς ἐγένοντο κατὰ
 τὴν Ἀρμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος
 15 « Ἀληθὲς καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζεῖν συμβουλευόντος, (γνώ-
 « σθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν θνών τέλος,) οὐδὲν
 ἔχειν πορευθέντας εἶπεν ἀντὶ τῆς προφητείας, ὃ

JOSEPH. I.

« jubebunt, alios vero equites fieri et satellites, itemque
 « antecursores, et tribunos ac centuriones : rursusque alios
 « artifices facient, armorum et curruum et instrumentorum
 « fabricatores ; atque etiam aratores et agrorum suorum
 « curatores, et vinearum fossores. Nihilque omnino est
 « quod non agent, imperio illorum obsequentes, more
 « servorum pretio emptorum. Quin et filias vestras un-
 « guentarias, coquas et pistrices suas facient, et ad omne
 « opus eas adhibebunt ad quod præstandum ex necessitate
 « adiguntur ancillæ verberum metu et cruciatuum. Imo et
 « possessiones vestras auferent, et eas spadonibus suis asse-
 « clisque dabunt, pecorumque greges suorum aliquibus
 « distribuent. Ac ut breviter dicam, servi eritis cum ve-
 « stris omnibus regi ejusque famulis : qui creatus officiet ut
 « horum sermonum recordemini malaque illa passi respi-
 « scentes Deo supplicetis, ut vestri misereri dignetur, vos-
 « que quam celerrime a regni dominatione liberet. Ille
 « vero preces vestras non exaudiet, sed vosmet negligendo
 « sinet ut mali consilii vestri justam poenam luatis. »

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædicebat surda
 erat multitudo ac difficile ad opinionem præjudicatam ex
 animo evellendam, præsertim quum jam in mente firmata
 esset et stabilita. Nam neque a proposito dimoveri poterant,
 neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus, sed
 vehementer instabant, et postulabant ut jam regem crearet,
 nec de futuris semet sollicitum haberet. Nam ut hostes
 ulciscerentur necesse erat regem illis esse, qui in aciem
 secum prodiret, nihilque in eo absurdum esse, si, quum vicini
 regnarentur, ipsi simili in statu viverent. Quum vero vi-
 disset Samuelus nihil illos movisse ea quæ prædicta fuerant,
 sed in eadem sententia perseverare, « nunc quidem, aiebat,
 « ad suam quisque domum discedit ; quum autem oportebit,
 « vos accersam, quum primum a Deo accepero quem vobis
 « regem designet. »

CAP. IV. (V.)

Erat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus
 et honestis moribus, nomine Cisu. Huic filius erat. Juve-
 nis autem erat forma præstantissima et corpore procerο et
 amplo, quique animo et ingenio plus pollebat quam specie
 externa. Saulum ipsum appellarunt. Hic Cisu, quum forte
 asinæ ejus pulcritudine conspicuæ a grege in pascuis aber-
 rarent, (illis enim mirifice præ ceteris quæ possidebat cap-
 piebatur,) filium cum uno famulo ad jumenta perquirenda
 emisit. Ille vero, postquam tribum patriam asinas inda-
 gando circumniverat, profectus est ad alias : et quum in illis
 eas frustra quæsisset, abire decrevit, ne patri deinceps sol-
 licitudinem de se crearet. Ubi autem prope ad urbem Ar-
 matham ventum est, quum ipsius pedissequus eum submo-
 nuisset illic verum esse prophetam, consiliumque dedisset
 ut illum adiret, (ab eo enim resciturum quid de asinabus
 factum esset,) nihil ipsis superesse dicebat, si consultum
 irent, quo prophetam remunerarent, quod jam exhausti

13

καὶ παράσχουσιν αὐτῷ· κεκενωῦσθαι γὰρ ἤδη τῶν ἐφοδίων. Τοῦ δ' οἰκίετον τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος καὶ τοῦτο δοῦσιν, (ὅτι γὰρ ἀγνοίας τοῦ μὴ λαμβάνειν τὸν προφῆτην μισθὸν ἐπλανῶντο,) παραγίνονται. Καὶ πρὸς ταῖς πύλαις περιτυχόντες παρθένους ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας, ἐρωτῶσιν αὐτάς τοῦ προφῆτου τὴν οἰκίαν. Αἱ δὲ σημαίνουσι, καὶ σπεύδουσιν παρεκελεύσαντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι· πολλοὺς γὰρ ἐστῖαν καὶ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. Ὁ δὲ Σαμουὴλος διὰ τοῦτο πολλοὺς ἐπὶ τὴν ἐστίαν τότε συνήγαγε· δεομένῳ γὰρ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ προεῖπεν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ περελούσῃ τούτων μηνύσαντος, (πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς, κατὰ τήνδε τὴν ὥραν,) αὐτὸς μὲν ἐπὶ τοῦ δώματος καθεζόμενος ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν γενέσθαι, πληρωθέντος δ' αὐτοῦ καταβὰς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. Συναντᾷ δὲ τῷ Σαούλῳ καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τούτων εἶναι τὸν ἀρξῆιν μέλλοντα. Σάουλος δὲ πρόσεισι τῷ Σαμουήλῳ, καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τὴν οἰκίαν τοῦ προφῆτου· ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔρασκε. Τοῦ δὲ Σαμουήλου φράσαντος αὐτὸν εἶναι καὶ ἀγοντος ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄντων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένον, τὰ τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προστυλὼν,

25 « ἀλλ' ἤτις, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρως ἢ βασιλέας ποιεῖν καὶ πατριᾶς ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατριῶν. Σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι περὶ μεζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν διαλεγόμενος. » Ὁ δὲ προφῆτης ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐστίαν κατακλίνει καὶ τὸν ἀκολουθὸν ἐπάνω τῶν κεκλημένων· οὗτοι δ' ἦσαν ἐβδόμηκοντα τὸν ἀριθμὸν· προστάσσει δὲ τοὺς διακόνους παραθεῖναι τῷ Σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. Ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσήγεν, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀνέλυσαν πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι, ὁ δὲ Σάουλος παρὰ τῷ προφῆτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

β'. Ἀμα δὲ ἡμέρα Σαμουὴλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προέπεμψε. Καὶ γενόμενος ἕξω τῆς πόλεως ἐκέλευε τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεισθαι δὲ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι μηδενὸς ἄλλου παρόντος. Καὶ ὁ μὲν Σάουλος ἀποπέμπεται τὸν ἀκολουθόν. Λαβὼν δ' ὁ προφῆτης τὸ ἅγιον ἔλαιον καταχεῖ τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς καὶ κατασπασάμενος, « ἴσθι, φησί, βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χειροτονημένος, ἐπὶ Παλαιστίνους τε καὶ τὴν ὑπὲρ Ἑβραίων ἄμυναν. Τούτων δ' ἔσται σήμερον ὁ σε βούλομαι προγινώσκειν. Ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψει τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν παρευρμένους εἰς Βεθλα. Ὡν τὸν μὲν πρῶτον τρεῖς ἀρτους ὄψει κοιμίζοντα, τὸν δὲ δεῦτερον ἔριπον, ὁ τρίτος δὲ ἀκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. Ἀσπάζονται δὲ σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ δ' ἄλψῃ. Κάθειπεν ἤξεις εἰς τὸ Παράχ· λαὸς καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σε-

essent viaticis. At quum famulus subjecisset, sibi esse quadrantem sicii, eumque se daturum, (errabant enim quod nescirent prophetam mercedem non accipere), ad eum se conferunt. Atque ad portas obviam facti puellis, quæ aqualum exibant, quærunt ex eis ubi esset propheta domus. Illæ vero monstrant, jusseruntque properare, priusquam ille epulis accumberet: multos enim eum convivio excipere et ante invitatos discumbere. Tum autem Samuel hac ipsa de causa plurimos ad epulum convocaverat. Nam quum ei quotidie Deum oranti ut prædiceret quem constituturus sit regem, pridie hunc ipsum indicasset, (illa enim hora missurum se Beniamitam quendam juvenem,) ille quidem in conclavi sedens exspectabat dum tempus adesset, eo vero exacto descendebat ad cœnam iturus. Saulo autem obviam fit atque ei suggerit Deus, hunc esse qui populum imperio regeret. 'Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque salutatum rogabat ut sibi ostenderet ubi nam propheta habitaret: se enim utpote hospitem hoc ignorare dicebat. Quum autem ille respondisset se eum esse, et ad cœnam duceret; asinas ad quas vestigandas esset missus salvas esse, ipsumque omnium bona in sua potestate habere, quod in ipsum inciderit: « at supra spem, aiebat, « meam sunt ista, domine, et de tribu sum minori quam ut « reges faceret, et de familia ceteris familiis humiliori. Tu « vero me ludis et deridendum propinas, ut qui de rebus « majoribus quam mea fert conditio loquaris. » At propheta ipsum ad convivium deducens accumbere facit, ejusque famulum, supra alios invitatos, (illi autem erant septuaginta numero,) jubetque ministris Saulo apponere portionem regiam. Quum vero hora cubitus venisset, alii quidem domum quisque suam discedebant, at Saulus apud prophetam cum famulo somno se dedit.

2. Quum autem sub ortum auroræ Samuelus illum e lectulo suscitasset, abentem deduxit. Atque, simul ac urbem egressus erat, monebat ut famulum juberet ipsos pervertere, ipse autem paulisper restaret: esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem alegant. Propheta autem sumptum sacrum oleum in caput juvenis effudit, eumque deosculatus, « scias, inquit, « regem te a Deo constitutum, ad Palæstinos persequendos « et Hebreos vindicandos. Horum autem tibi signum erit « quod te volo præscire. Quum hinc digressus fueris, offe- « des in itinere tres homines Bethela euntes ad Deum ado- « randum. Quorum primum quidem tres panes portantem « videbis, secundum vero hœdum, tertius autem utrem « vini bajulans eos comitabitur. Isti te salutabunt cū- « terque appellabunt, et duos tibi panes dabunt, tu vero « eos accipies. Et inde venies ad locum Rachelæ sepul- « crum nominatum, ubi homini occurrēs, qui tibi nuntiabit

• σῶσθαί σοι τὰς ὄνους εὐαγγελισμένω. Ἐπειτ' ἐκείθεν ἐλθὼν εἰς Γαθαθὰ προφήταις ἐκκλησιάζουσιν ἐπιτεύξει, καὶ γενόμενος ἔνθεος προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνθ' ὄντιον ὄντονα ἐκπληττεσθαι τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο εὐδαιμονίας ὁ Κεῖσου παῖς παρῆλθεν; Ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν Θεὸν ἴσθι μετὰ σοῦ τυγχάνοντα, ἀσπασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. Ἥξεις δὲ μετάπεμπτos εἰς Γάλαλα ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χάρις στήρια τούτων θύσωμεν τῷ Θεῷ. Φράσας ταῦτα καὶ προεῖπὼν ἀποπέμπει τὸν νεανίσκον. Τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν Σαμουήλου ἀπήντησεν.

γ'. Ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀβιθάρου, (καὶ γὰρ ἐκείνων τῶν ἄλλων οἰκεῖν μάλλον ἔσπερον,) ἀνερωτῶντος περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύβητο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο παρὰ Σαμουήλου τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκείνος αὐτῷ σεσωσθαι τὰς ὄνους ἔφρασε. περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν, ἃ καὶ φθόνον ἀκούσιμα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὥστο, σιωπῇ πρὸς αὐτόν· καὶ οὐδὲ πρὸς εὐνοῦν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι καὶ περισσότερον τῶν ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ στεργόμενον ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μὴνῆσαι· λογισάμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅλα ταῖς ἀληθείαις ἐστίν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὐνοῦς οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄλλοι τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν διδύμεν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἵδῃ καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμουήλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς Μασφάθην πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν διατίθεται λόγους, οὓς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τοῦ Θεοῦ, ὅτι, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκείνου παρασχόντος καὶ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀννημονήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν Θεὸν ἀπογεροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τοῦ πάντων ἀρίστου προστατεῖσθαι, θεὸς δὲ πάντων ἀρίστος, αἰροῦνται δ' ἔχειν ἀνθρωπινὴν βασιλείαν, ὅς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις κατὰ βούλησιν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρῆσται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμπορούμενος, ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκευάσμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὕτω διατηρῆται σπουδάσει, ὁ Θεὸς δὲ κατὰ ταύτην τὴν αἰτίαν κήδοιτο. Ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὕbris, τάχθῃτε πάντες κατὰ φυλάς τε καὶ σκήπτρα, καὶ κλήρους βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τούτων τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμίνδος κληρὸς ἐξέπεσε. Ταύτης δὲ κληρουσίσης ἔρχεν ἡ Μᾶτρὶς καλουμένη πατριά, ἥς κατ' ἄνδρα κληρουσίσης λαγχάνει ὁ Κεῖσου βασιλεύειν παῖς Σαούλος. Γινὼς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος, φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βεβυλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. Ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὥστε τῶν πλείστων οὐδ' ἐπὶ

« salvas esse asinas. Dein illinc quum ad Gabathia perveris, incidēs in cœtum prophetarum, et divino correptus spiritu cum eis vaticinaberis, adeo ut omnibus, quicumque viderint, rei miraculo attonitis mirari subeat, dicentibus, Unde eo felicitatis devenit Cisi filius? Quum vero hæc tibi signa evenisse contigerit, scito tibi Deum adesse: patremque tuum et cognatos saluta. Venies autem Galgala, quum te accersivero, ut pro his Deo pacificas hostias immolemus ». Quum hæc dixisset et prænuñciasset, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reversus est Abenari cognati sui, (etenim ipsum præ ceteris sibi propinquis diligebat,) eo percontante quo ipsis iter fuerit, et quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipsum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is asinas sibi salvas esse dixerit: de regno autem rebusque eo spectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare posse putabat, illa apud ipsum silentio transit; et neque tutum aut prudentis esse visum est ea cum illo communicare, etiamsi sibi amicissimus esse videretur, et quem magis quam consanguineos suos amaret, quod secum, ut arbitror, reputarit tale revera esse hominum ingenium, ut nemo neque amicorum neque cognatorum solide benevolus sit, neque usque dum quis felicitate a Deo cumuletur, eundem serset affectum, sed eminentiores quosque malevolentia prosequatur et invidia.

4. Porro Samuelus populum convocat ad urbem Masphathen, eosque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei jussu se facere aiebat: quod, quum ipse illos in libertatem vindicaret et hostes iis subjecisset, beneficiorum parum memores fuerint, et ipsi quidem Deo regnum abjudicent, nescientes maxime e re sua ut omnium optimus ipsos moderaretur: Deus autem omnium præstantissimus. Verumtamen hominem sibi regem esse malunt; qui subditis tantum pecudibus pro arbitrio et libidine et ex affectuum aliorum impetu dominabitur, potestati suæ immodice indulgens: atqui non ut a se factum et conditum ita conservare studebit humanum genus, quum Deus hanc ipsam ob causam vestri curam agat. Sed quoniam hæc vobis placuerunt, et eo contumeliæ in Deum eventum est, curate ut omnes juxta tribus et scepra distributi sint, dein ut sortes jactantur.

5. Quum autem Hebræi hoc fecissent, Beniamitidi tribui sors obvenit. Illa vero ducta per cognationes, designata est cognatio Matris appellata; quæ quum viritum sortiretur, Saulo Cisi filio regnum obtigit. Ceterum ubi hæc res juveni innotuit, illico se abscondit, nolens, ut arbitror, ad regnum videri lubenti animo accedere. Sed eam præ se tulit moderationem et modestiam, ut, quum plerique ex parva felicitate vix sui præ lætitia sint compotes, sed sese

μικραῖς εὐπραγίαις τὴν χαρὰν κατασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γενέσθαι φανεροὺς προπιπτόντων, ὃ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ἐπὶ βασιλείᾳ καὶ τῶ τοσοῦτων καὶ τελικούτων ἐθνῶν ἀποδεῖγθαι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὀφείας αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ περὶ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. Ὡς ἀμνηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ Σάουλ, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν Θεὸν δεῖξαι ποῦ ποτ' εἴη, καὶ παρασχεῖν εἰς ἐμφανὲς τὸν νεανίσκον. Μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ Σάουλ, πέμπει τοὺς ἀζόντας αὐτὸν, καὶ παραγενόμενον ἴστησι μέσον τοῦ πλήθους. Ἐξεῖχε δ' αὐτῶν ἀπάντων καὶ τὸ ὕψος ἦν βασιλικώτατος.

ζ'. Λέγει δὲ ὁ προφήτης, « τούτον ὑμῖν ὁ Θεὸς « ἔδωκε βασιλεία. Ὅρατε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ « πάντων καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος ». Ὡς δ' ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβῆσθαι καταγράφας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένοι, καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκηνῇ, ταῖς μετέπειτα γενεαῖς εἰς μαρτύριον ὧν προεῖρηκε. Ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ Σαμουήλτος ἀπολύει τὴν πληθύν. Καὶ αὐτὸς δὲ εἰς Ἀρμαθὰν παραγίνεται πόλιν πατρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαούλῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς Γαθαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοί, τὴν προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες, πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ κατεφρόνουν τ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον οὔτ' ἐν σπουδῇ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν Σάουλ ἐτίθεντο.

ΚΕΦ. Ε'.

Μηνὶ δ' ὕστερον ἀρχεῖ τῆς παρὰ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς Ναάσῃν πόλεμος, τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλεῖα. Οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένους τῶν Ἰουδαίων διατίθησι, μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγειται, ἰσχύϊ μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ ἐπινοίᾳ πρὸς τὸ μηδ' αὐθὺς ἀποστάντας δυνηθῆναι τὴν ὑπ' αὐτῷ δουλείαν διαφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. Ἦν γὰρ ἡ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πόλεμου νόμῳ, τοὺς δεξιούς ὀφθαλμούς 40 ἐξέκοπτε. Ἐποίει δὲ τοῦθ', ὅπως, τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὀφείας ὑπὸ τῶν θυρεῶν καλυπτομένης, ἀχρηστοὶ παντελῶς εἴεν. Καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐπὶ τοὺς Ἰαλαδηνούς λεγομένους ἐπιστράτευσε. Καὶ στρατο- 45 πεδεύσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, (Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη,) πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς ἐπὶ τῷ τοὺς δεξιούς αὐτῶν ὀφθαλμοῦς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκῆσαι ἢ περιελαι καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀναστήσειν τὴν δ' αἵρεσιν 60 ἐπ' αὐτοὺς εἶναι, πότερόν ποτε βραχύ τι τοῦ σώματος ἀποτεμεῖν ἐθέλουσιν, ἢ πάντας ἀπολωλέναι. Οἱ δὲ Ἰαλαδῆνοι καταπλαγέντες πρὸς οὐδέτερον μὲν ἐτόλμη-

ostentantes omnium in oculis ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus constitutus, ab huiusmodi ostentatione ex regno sibi delato tam procul abfuit, ut sese e conspectu illorum quibus erat imperaturus clam subdu- xerit, feceritque ut ab illis non sine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nusquam comparuerit, ad angustias redactis et valde sollicitis, propheta Deum obsecrat, ut ostenderet ubi esset, et juvenem omnibus conspiciendum sisteret. Quum vero ex Deo rescivisset latebras in quas se abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac postquam venit, in medio populi eum collocat. Illos vero omnes supereminerebat, et ipsa statura prae ceteris forma esse regia videbatur.

6. Tum vero propheta, « Hunc, inquit, vobis regem « Deus tradidit. Videle ut excellit omnibus et imperio se « dignum prodit ». Quumque populus acclamasset, Vivat rex, propheta, qui illis perscripserat omnia quae eventura essent, recitavit ea coram rege, librumque in Dei tabernaculo reposuit, ut in omne aevum testimonio esset quod ea praedixerit. Haec ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit : atque ipse in urbem Armatham profectus est ; ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem praestantes, plures vero improbi, qui et ipsum contemptui habebant et ceteros etiam irridebant, et neque munera afferebant, neque data opera aut verbis testari volebant sibi Saulum placere.

CAP. V.

At post unum mensem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod gessit cum Naase rege Ammanitarum. Hic enim Judaeis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno et forti exercitu, multa infert mala, urbesque eorum in servitutem adducit, eos quidem, quos vi et violentia in praesens subegerat, astuto callidoque commento eo impotentiae redigens, ut si quando ab eo desciscere vellent, nulla eis superesset servitutis sub ipso effugiendae potestas. Nam illis, qui aut fide data sese dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat, eo consilio, ut, sinistro oculo illis sub scuto latente, prorsus essent inutiles. Et haec quidem rex Ammanitarum quum fecisset habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. Ac castra metatos apud primariam hostium urbem (illa autem Jabis est,) legatos ad eos mittit cum monitis minisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se ipsos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum : penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si

σαν οὐδὲν εἰπεῖν, οὐτ' εἰ παραδιδόασιν αὐτοὺς οὐτ' εἰ πολεμοῦσιν, ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἐπτά λαβεῖν ἤξιωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς δημοφύλους παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς, καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν, εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, παραδώσειν αὐτοὺς ἐφασκον, ἐπὶ τῷ παθεῖν δ τι ἂν αὐτῷ δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας τοῦ τῶν Γαλαθῶν πλῆθους καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι ¹⁰ συμμαχεῖν ἐπιτρέπει. Πέμψαντες οὖν εὐθὺς κατὰ πόλιν τοῖς Ἰσραηλίταις διηγγέλλον τὰ παρὰ τοῦ Ναάσου καὶ τὴν ἀμυχανίαν ἐν ᾗ καθεστῆκεσαν. Οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀκοῆς τῶν περὶ τοῦ Ἰαβισθηνοῦ προήχθησαν, καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ¹⁵ ἄλλο πράττειν συνεχώρει τὸ δέος. Γενομένων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ Σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ἰαβισθηνοὺς φρασάντων, ὁ μὲν λαὸς ταῦτά τοις πρώτοις ἐπασχεν, (ᾧδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν,) ὁ δὲ ²⁰ Σαούλος, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν παραγιγνόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν ἐπιτυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις, καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγγύσεως καὶ κατηρείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. Καὶ ἔνθεος γενόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ἰαβισθηνοὺς, ²⁵ ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἤξειν βοήθης τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν κρατήσιν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νεικηχότως ᾗδῃ καὶ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ἐπιτείλῃς ἴδῃ. Ὑπομείναι δ' ἐκέλευσε τινὰς αὐτῶν ἡγησομένους τῆς ἐδοῦ.

γ'. (γ') γ'. Βουλόμενος δὲ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν εἰς τὸν πρὸς Ἀμμανίτας ἐπιτρέψαι πόλεμον καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς δξύτερον, ὑποτεμῶν τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, ταῦτ' οὐ διαθήσειν ἠπειλήσας τοὺς οὐκ ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ὀπλισμένοι κατὰ τὴν ἐπιούσαν ²⁵ ἀπαντήσωσιν ἡμέραν καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφῆτῃ ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγῃσι. Τῶν δὲ δι' εὐλάβειαν τῆς κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὠρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλῇ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὐρίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα φυλῆς εἰς ἐξδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους· τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης ἦσαν ἐπτά μυριάδες. Διεβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην καὶ σχοίνων δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐνύσας δδὸν φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα, τριχῇ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν ἐπιπίπτει πανταχόθεν αἰφνι- ³⁰ δως αὐ προσδοκῶσι τοῖς ἔχθροις. Καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Ἀμμανιτῶν καὶ Ναάσῃ τὸν βασιλέα. Τοῦτο λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς Ἰεζριζοὺς διηγγεῖλεν ἐπαινούμενον καὶ δόξης ἀπολαύοντα ³⁵ θυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. Καὶ γὰρ εἰ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτοῦ καταφρονούν, τότε μετέστησαν ἐπὶ τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἀριστον νομίζειν. Οὐ γὰρ ἤρκεσεν αὐτῷ τοὺς Ἰαβισθηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώραν πᾶσαν αὐτὴν

semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis supplicas ab eis implorarent : et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere ; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit.

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit illorumque responsum, simul dat eis inducias, sinitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israelitarum urbes missis ea illis narrabant, quae minuitus erat Naases, et in quas redacti essent angustias. Illi vero, audita hac Jabisenorum calamitate, ad lacrimas magnumque in moerorem adducti sunt : timor autem eos omni facto et incepto prohibebat. Ac quum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, et in quibus contigisset Jabisenos esse periculis declarassent, populus quidem similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur ; (nam excitabant luctum ob cognatorum miseriam ;) Saulus autem, ex opere rustico in urbem se recipiens, cives suos offendit lacrimis perfusos, atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione et maestitia, ab iis accipit quae attulerunt legati. Atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, et ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores et timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum duces itineris secum manere jussit.

(VI.) 3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam celerrime convenirent, quum bobus suis nervos succidisset, comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi non afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem praesto adessent, sequuturi ipsum et Samuelum prophetam quocunque eos ducerent. Eorum vero, qui sibi caventes a supplicio denunciato ad praefinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio : numerumque invenit virorum absque tribu Judae ad septingenta millia confluisse : illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus dein Jordanem, et tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Quum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adortur, ac praelio commisso et alios quamplurimos peremit ipsumque regem Naasen. Res ista a Saulo praecclare gesta erat, famaue ejus ingenti cum laude ad omnes Israelitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. Nam et si qui erant qui prius ipsum contemptuerant, tum mutata sententia illum honore prosequiebantur et omnium optimum esse existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed et in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat et depopulatur, quumque multum praedae cepisset, gloria

καταστρέφεται, καὶ πολλὴν λαβὴν λείαν λαμπρὸς εἰς
τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ λαὸς ὑπ' ἡδονῆς τῶν
Σαούλ κατωρθωμένων ἐχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειρο-
τόνησε βασιλεία, πρὸς δὲ τοῦς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἐσε-
5 σθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, ποῦ νῦν εἰσὶν
οὗτοι; καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν
ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις ἡρμένους πρὸς τοὺς ἐξευτελίζοντας
ἐναγχοῦς τοὺς τούτων αἰτίους. Σάουλος δὲ τούτων μὲν
ἡσπάζετο τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν προθυμίαν,
10 ὥμως δὲ μὴ τίνα περιόψεσθαι τῶν δημοφύλων ἀναιρου-
μενον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας· ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φῦραι καὶ φόνῳ
τῶν ἐκ ταύτου γένους αὐτοῖς, πρέπειν δὲ μάλλον πρὸς
ἀλλήλους εὐμενῶς διακειμένους ἐορτάζειν.

16 δ'. Σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δευτέρᾳ δεῖν χει-
ροτονίᾳ Σαούλ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι
πάντες εἰς Γάλαγα πόλιν· ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐκέλευσεν
ἐλθεῖν. Καὶ πάλιν ὄρωντος τοῦ πλήθους ὁ προφῆτης
χρίει τὸν Σάουλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγο-
20 ρεῖε βασιλεῖα. Καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία
εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. Ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ
μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατού-
μενοι διετελουν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνων τελευτὴν, ἔτεσι
τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐ-
35 τῶν ἀναρχία κατέσχε. Μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέ-
ραν ἐπανήλθον πολιτείαν, τῶν κατὰ πόλεμον ἀρίστων
δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν περὶ τῶν θῶν
δικάζειν ἐπιτρέποντες· καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τούτον
τῆς πολιτείας Κριτῶν ἐκάλεσαν.

30 ε'. Ἐκκλησίαν δὲ Σαμουήλος ποιήσας ὁ προφῆτης
τῶν Ἑβραίων, « ἐπὶ μύμημι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγι-
« στον Θεόν, ὃς τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους,
« λέγω δὴ Μωϋσῆν καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν
« βίον καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίῳν
35 « καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῦ χαρι-
« ζομένους μήτ' ὑποστυλαμένους φόβῳ μήτε ἄλλῳ τινί
« πάθει παραχωρήσαντας εἰπεῖν εἰ τί μοι πέπρακται
« σκαῖον καὶ ἄδικον ἢ κέρδους ἐνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ
« χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους, ἐλέγξει δὲ εἰ καὶ τῶν τοιού-
40 « τῶν τι προσηκάμην, μόσχον ἢ πρόβατον ἢ πρὸς τρο-
« φῇν ἀνεμέσητον δοκεῖ λαμβάνειν, ἢ εἰ τινος ὑποζύγιον
« εἰς ἐμὴν ἀποσπάσας χρεῖαν ἐλύπησα, τούτων ἓν τι
« κατεπιεῖν παρόντος ὑμῶν τοῦ βασιλέως ». Οἱ δὲ ἀνέ-
κραγον μὴδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, προστῆναι
45 δὲ δόσις αὐτὸν καὶ δικαίως τοῦ ἔθνους.

ζ'. Σαμουήλος δὲ, ταύτης ἐξ ἀπάντων τῆς μαρτυ-
ρίας αὐτῷ γενομένης, « ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ
« μὴδὲν ἄτοπον ἐπ' ὑμᾶς περὶ ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν,
« φέρε νῦν μετὰ παρηρσίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος ὅτι
50 « μεγάλα ἡσεβήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασι-
« λέα. Διαμνημονεύειν δὲ ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σὺν
« ἐβδόμηκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ὁ πάππος
« Ἰάκωβος διὰ λιμὸν εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. Κάκει πολ-
« λῶν μυριάδων ἐπιτεκνωθισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ

splendens in suas sedes reversus est. Populus autem ex
voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo suc-
cessus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem,
contra eos vero, qui illum nec res suas lueri nec augere
posse dixerant, exclamabant, Ubi nunc sunt isti? poenas ex-
solvant; atque alia omnia quae solet populus felicitate sua
elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despe-
xerant. Saulus interea studium quidem eorum et benevo-
lentiam erga se collaudabat, verum jurejurando negavit se
quenkum a tribulibus eo die conspecturum esse supplicio
affectum: quippe absurdum fore ut victoria a Deo data
anguine et caede eorum foedaretur, qui ex eadem qua ipsi
stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore
epulisque diem celebrare.

4. Quum vero Samuelus pronunciasset altera etiam opus
esse inauguratione, ut Saulo confirmaretur regnum, omnes
sese in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum
convenirent jusserrat Samuelus. Ac rursus populo inspec-
tante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque
declarat regem. Atque hoc modo Hebraeorum respublica
in regni formam commutata est. Nam sub Moyse et disci-
pulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio praeerat, in
optimatum statu permanserunt. Eorum autem post obi-
tum, annos omnes decem et octo praeterea, populus non
habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam
regiminis formam redierunt, rerum omnium judicio ei,
qui bello optimus esse et fortitudine praecellere videretur,
permisso: quam ob rem hoc tempus, quo isto erant reipu-
blicae statu, Judicum appellarunt.

5. Samuelus autem propheta, quum Hebraeos in concio-
nem convocasset, ait, « adjuro vos per maximum Deum,
« qui fratres bonos, Moysen dicere volo et Aaronem, in
« hanc lucem misit, et patres vestros ex Aegyptiorum do-
« minatu et qua ipsos premebant servitute eripuit, ut neque
« pudori cedentes, neque ex metu aliquid imminuentes,
« neque ulli affectui obsequentes, dicatis ecquid pravi et
« injusti fecerim, aut quaestus ergo, aut plus justo habendi
« cupidine, aut ut gratiam cum aliis inirem; coarguite me
« si cujus vitulum aut ovem, aut simile quidpiam accepe-
« rim, (quum tamen culpa vacare videatur, si quid in victim
« cesserit,) aut si cujus jumentum meos in usus abripien-
« do eum contristaverim, horum unum aliquid dicite,
« rege vestro praesente ». Illi vero exclamarunt, horum
nihil ab eo factum, sed sancte et juste genti praefuisse.

6. Samuelus autem, quum de eo universi praeclarum adeo
dedissent testimonium, inquit, « quoniam id mihi conces-
« sistis, vos nihil mali mihi adhuc objicere posse, agite,
« nunc animum mihi advortite dum vobis paulo liberius
« dicam, vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse.
« Oportebat enim vos meminisse, quod cum septuaginta
« solummodo nostri generis hominibus avus Jacobus fame
« coactus in Aegyptum venerit. Quumque ibi in multas
« myriadas illorum excrevisset soboles, eaque ab Aegyptiis

• χαλεπὰς ὑβρεὶς ἤγαγον οἱ Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, εὐξα-
 • μένων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλείας παρέτεκεν αὐτοῖς
 • ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, Μωϋσῆν αὐτοῖς
 • καὶ Ἀαρὼνα ἀποπέμψας ἀδελφούς, οἱ ἤγαγον ὑμᾶς
 • εἰς τὴνδε τὴν γῆν, ἣν νῦν ἔχετε. Καὶ τούτων ἀπο-
 • λύσαντες ἐκ τοῦ Θεοῦ προδεδώκατε τὴν ὀρθοσείαν
 • καὶ τὴν εὐσέβειαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολεμίοις
 • ὑποχειρίους γεγεννημένους ἡλευθέρωσε, πρῶτον μὲν
 • Ἀσσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ὑπερέτους ἀπεργα-
 • σάμενος, ἔπειτα Ἀμμωνιτῶν κρατῆσαι παρασχὼν καὶ
 • Μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον Παλαιστίνων. Καὶ ταῦτα
 • ὡς βασιλείας ἡγουμένου διεπράξασθε, ἀλλ' Ἰεζροῦ καὶ
 • Γεδώνος στρατηγούντων. Τίς οὖν ἔσται ὑμᾶς ἄνοια,
 • φυγεῖν μὲν τὸν Θεόν, ὑπὸ βασιλείᾳ δὲ εἶναι θελῶν;
 • Ἄλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τούτον ὃν αὐτοὺς ἐπελέξατο.
 • Ἵνα μέντοι γε φανερὸν ὑμῖν ποιῶσι τὸν Θεὸν ὀργι-
 • ζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν
 • αἰρέσει, δηλώσαι τοῦθ' ὑμῖν τὸν Θεὸν παρασκευάσει
 • διὰ σημείων ἐναργῶς. Ὁ γὰρ οὐδέπω πρότερον εἶδεν
 • ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγεννημένον, θέρους ἀμυχῇ χει-
 • μῶνα, αἰτησάμενος τὸν Θεὸν παρεῖν τοῦτο νῦν ὑμῖν
 • ἐπιγνώσκει. Καὶ ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ
 • Σαμουήλου, βρονταῖς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπαῖς
 • καὶ χαλᾶς καταφορᾷ τὴν τοῦ προφήτου περὶ πάντων
 • ἡλθῆναι, ὡς τεθαμβηκότας αὐτοὺς καὶ περιδεῖς γε-
 • νομένους ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς
 • τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἰκετεύειν τὸν προφήτην ὡς πατέρα
 • αὐτοῖς χρηστὸν καὶ ἐπεικῆ τὸν Θεὸν εὐμενῇ καταστή-
 • σει, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν πρὸς οἷς
 • ἐῴυρσαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσεξεργάσαντο.
 • Ὁ δὲ ὑποσχεῖται καὶ παρακαλεῖται τὸν Θεὸν συγγνώ-
 • ναι περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. Συνεβούλευε
 • μέντοι δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν
 • αὐτῶν διὰ τὴν παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
 • συμπεσόντων καὶ τῶν σημειούντων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋ-
 • σέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ
 • βασιλέως εὐδαιμονίας ἔστιν ἐπιθυμία. Εἰ δὲ τούτων
 • ἀμελήσουσιν, ἔλεγεν ἤγειν αὐτοῖς τε καὶ τῇ βασιλεῖ
 • μεγάλην ἐκ Θεοῦ πληγὴν. Καὶ ὁ Σαμουήλ μὲν
 • ταῦτα τοῖς Ἑβραίοις προφητεύσας ἀπέλυσε αὐτοὺς
 • εἰς τὰ οἰκῆα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῇ Σαύλ τὴν
 • βασιλείαν.

ΚΕΦ. Γ'.

Οὗτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τοῦ πλῆθους ὡς περὶ τρισχι-
 • λίους, τοὺς μὲν δισχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν
 • λαβὼν αὐτοὺς διέτριβεν ἐν πόλει Βεθλὼις, Ἰωνάθῃ δὲ
 • τῷ πατρὶ τοὺς λοιποὺς δούς ὥστε σωματροφυλακεῖν αὐ-
 • τὸν εἰς Γαβᾶς ἐπέμψεν. Ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον
 • τῶν Παλαιστίνων οὐ πόρῳ Γαλγάλων. Οἱ γὰρ τῆς
 • Γαβᾶς Παλαιστίνων καταστρεφόμενοι τοὺς Ἰουδαίους
 • τὰ τε πλά αὐτοὺς ἀρηρῶντο καὶ τοὺς ὄχυρωτάτους τῆς
 • χώρας πότους φρουραῖς καταλαμβάνοντο, καὶ σιδηρο-
 • χορεῖν χορηγαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. Καὶ

« in gravem et contumeliosam adducta esset servitute[m],
 « Deus, a patribus vestris invocatus, absque rege eis
 « auctor erat ut multitudo ex ista liberaretur necessitate,
 « mittendo eis Moysen et Aaronem fratres, qui vos in hanc
 « terram eduxerunt, quam nunc possidetis. Et tamen
 « post ista a Deo accepta beneficia prodidistis pietatem ac
 « religionem. Nihilominus vos in hostium potestatem re-
 « dactos in libertatem asseruit, quum primum quidem effe-
 « cerit ut superiores essetis Assyriorum potentia, deinde
 « vobis dederit Ammanitas vincere et Moabitas, postremo
 « que Palæstinos. Atque hæc confiscistis, non regiis au-
 « spiciis, sed ductu Jephthæ et Gedeonis. Quæ igitur vos
 « cepit dementia, ut Dei quidem imperium detrectaretis,
 « vosmet vero regi subjiceretis? Sed ego quidem istum
 « creavi regem quem ille designavit. At vobis ut manife-
 « stum fiat Deum irasci et indignari, quod regum domina-
 « tum elegeritis, ita res comparabo ut Deus indicis cer-
 « tissimis hoc ipsum vobis ostendat. Quod enim nunquam
 « quisquam vidit in hac regione, æstate media tempestatem,
 « hoc ipsum quum Deum invocavero faciam ut vos conspi-
 « ciatis ». Ac statim ut hæc ad populum dixerat Samuelus,
 tanta vi tonitruum ac fulgurum et grandinis prophetæ in
 omnibus veritati fidem adstruit Deus, ut admiratione et ti-
 more percussi peccasse se cuncti profiterentur et per insci-
 tiam eo prolapsos esse, atque a propheta contenderent ut
 veluti pater benignus mitisque propitium sibi redderet
 Deum, ita ut istud remitteret peccatum, quo tot alias suas
 contumelias et delicta cumularant. Ille vero pollicitus
 est se Deum ut illa ipsis condonaret rogaturum, simulque
 exoraturum. Verumtamen eis consilium dedit ut justii
 esse studerent et boni, semperque in memoria tenerent
 calamitates, in quas a virtute disciscendo inciderant, ac
 præterea signa a Deo edita legesque a Moyse latas, si ipsis
 incolumitatis suæque juxta ac regis felicitatis cupido inces-
 serit. Sin vero ista neglexerint, fore aiebat ut ipsi una
 cum rege gravem a Deo plagam acciperent. Et quum Sa-
 muelus quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum
 quemque suam dimisit, regno iterum Saulo confirmato.

CAP. VI. (VII.)

Hic vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus,
 quum ex eis duo quidem millia sibi in satellitium sumpsisset,
 ipse in urbe Bethelis commorabatur, at reliquos cum filio
 suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent, eum
 Gabas mittebat. Ille autem in castro quodam Palæstino-
 rum expugnando occupatur, quod a Galgalis non procul
 aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæstini, debellatis
 Judæis, et arma ipsis auferebant, et munitissima regionis
 loca præsidiis tenebant, porro et a ferro gestando, ejusque
 usu in universum illos prohibebant. Atque ob hoc inter-

διὰ ταύτην τὴν ἀπόρρησιν οἱ γεωργοί, εἴ ποτε δεήσειε αὐτοὺς ἐπισκευάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕνιν ἢ μάκελλαν ἢ ἄλλο τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς Παλαιστίνους ταύτ' ἐπραττον. Ὡς δὲ ἡκούσθη τοῖς Παλαιστίνους ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτῆσαντές τε καὶ δεινὴν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἄρμασι δὲ τρισμυρίοις ἵππων δ' ἑξαχιλίδαν ἐπήγοντο, καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει Μαχμᾶ. Τοῦτο Σάουλος ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν εἰς Γάλγαλα καταβαίνει πόλιν, καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Παλαιστίνους, τὴν δύναμιν ἐκφραυλίζων αὐτῶν καὶ διασύρων ὥς οὐκ ἀξίολογον, οὐδ' ὥστε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. Κατανοήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ Σαούλου κατεπλάγησαν, καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς ὑπονόμους ἐκρυψαν ἑαυτοὺς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆν ἔφυγον· αὕτη δ' ἦν Γάδου καὶ Ρουβήλου.

β'. Πέμψας δὲ Σάουλος πρὸς τὸν προφῆτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ περιμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτοῖσι καὶ παρασκευάζειν θύματα· μετὰ γὰρ ἡμέρας ἑξ πρὸς αὐτὸν ἦλθον, ὅπως θύσωσι τῇ ἐβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' οὕτω συμβάλοισι τοῖς πολεμίοις. Καὶ περιμένει μὲν ὥς ὁ προφῆτης ἐπέστειλεν, οὐκέτι μέντοιγε διατρεῖ τὴν ἐντολήν, ἀλλ' ὥς ἑώρα βραδύνοντα μὲν τὸν προφῆτην, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγεν. Ἐπεὶ δὲ τὸν Σαμουήλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἔβηλθεν. Ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιτηκέναι παρακούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, ἣν κατὰ βούλησιν γινομένην τοῦ Οἰείου πρὸς τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλάβοι, κακῶς ἱεροργήσας καὶ προπετῆς γενόμενος. Ἀπολογούμενος δὲ τοῦ Σαούλου καὶ περιμείναι μὲν τὰς ἡμέρας ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δὲ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον, στρατοπεδείας δὲ τῶν ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾶ, καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, ἐπειγθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν, ὑπολαβὼν δὲ Σαμουήλος, « ἀλλὰ σὺ, φη-
« σὶν, εἰ δίκαιος ἦσθα καὶ μὴ παρήκουσας ἑμοῦ, μηδ'
« ὧν ὑπέθετό μοι περὶ τῶν παρόντων ὁ Θεὸς ὀλιγώρη-
« σας, ταχύτερος ἢ συνέφερε τοῖς πράγμασι γεγονώς,
« σοί τ' αὐτῷ πλείστον ἂν βασιλεύσαι γρόνον ἐξεγένετο
« καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις ». Καὶ Σαμουήλος μὲν ἀχθόμενος ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτὸν, Σάουλος δὲ εἰς Γαθαὴν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους μετ'
« αὐτοῦ μόνον, ἦκε σὺν Ἰωνάθῃ τῷ παιδί· τούτων δὲ οἱ πλείους οὐκ ἔχον ὄπλα, τῆς χώρας σπανιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὄπλα χαλκεύειν δυναμένων· οὐ γὰρ εἶον οἱ Παλαιστῖνοι ταῦτα εἶναι, καθὼς καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. Διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη

dictum agricolæ, si quando illis opus esset ut instrumenta sua inspicerent, puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæstinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de castro everso audiverunt Palæstini, indignati, et contemptum sui gravem esse injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero sex millia, atque castra metantur apud urbem Machmam. Hæc quum Saulus rex Hebræorum intellexisset, in urbem Galgala descendit, et dimissis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæstinos convocat, potentiam eorum verbis elevans, eique obtreclans tanquam esset spernenda, et quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conspectis Palæstinorum copiis, animis valde consternati erant, ac alii quidem in speluncas et cuniculos sese abdunt, plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapsi sunt: illa autem sortis erat Gadis et Rubeli.

2. Saulus vero, missis ad prophetam nunciis, eum ad se accersit una cum ipso de bello rebusque præsentibus consultaturum. Is vero jussit ut se illic opperiretur, atque pararet victimas: se enim post sex dies ad ipsum venturum esse, ut die septima sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et dum veniret, exspectat quidem, quemadmodum præceperat propheta, attamen non usquequaque mandato ejus obsequitur, sed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, seque a militibus deseri, sumptis hostiis ipse eas aræ admovebat. Quum vero Samuelum advenire audivisset, ei obviam progressus est. At ille non recte eum fecisse dicebat, iis quæ ipse imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præstolando, quem, quum sit ex Dei voluntatē constitutus ad preces et victimas pro populo offerendas, occupavit, inauspicato ausuque temerario sacris operatus. Saulo autem semet ei excusante, ac dicente se per tot dies quot præfiniverit moratum esse, ex necessitate vero et militum suorum discessu propter metum, hostium autem apud Machmam castrametatione, auditoque quod ad se in Galgala descenderent, ad sacra faciendi impulsus esse; tum Samuelus, « sed tu, inquit, « si justus fuisses et mihi paruisses, neque ea quæ de præsentibus mihi suggessit Deus contempsisses, plus quam « rebus expediret festinando, contigisset ut et tu longo « tempore regnares, tuique similiter posteri ». Et Samuelus quidem moleste ferens quæ facta fuerant domum discessit, Saulus vero, sexcentos tantum milites secum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit; atque illorum pluribus arma deerant, quod ea regio nec ferrum suppeditavit, nec qui arma fabricare poterant: nam quominus hæc essent Palæstini prohibebant, sicut et paulo ante declaravimus.

τὴν στρατιάν οἱ Παλαιστῖνοι καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπεργόμενοι τὴν τῶν Ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τε Σαούλου τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου, ἀμύναι τε τῇ γῇ (μεθ' ἑξακοσίων γὰρ μό-
 5 νον ἦσαν) οὐ δυνάμεναι. Καθεζόμενοι δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἀχίας, ἀπόγονος ὧν Ἡλεί τοῦ ἀρχιερέως, ἐπὶ βουνοῦ ὑψηλοῦ καὶ τὴν γῆν λεηλατούμενῃν ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεῖν καθεστῆκεσαν. Συντίθεται δὲ ὁ Σαούλου παῖς τῷ ὀπλοφόρῳ
 10 κρύφα πορευθέντων αὐτῶν εἰς τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολὴν ἐκδραμεῖν καὶ ταραχὴν ἐμποιοῦσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. Τοῦ δὲ ὀπλοφόρου προθύμως ἐρέψασθαι φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν εἴηται, καὶ ἀποθανεῖν θέῃ, προσλαβὼν τὴν τοῦ νεανίσκου συνέργιαν, καὶ καταβάς
 15 ἀπὸ τοῦ βουνοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. Ἦν δὲ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον ἐπὶ κρημνοῦ, τρισὶν ἀραις εἰς λεπτὸν ἀπικονημέναις μῆκος πέτρας ἐν κύλῳ στεφανούσης ὥσπερ προβόλους τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπομαρχόμενον· ἔθινον συνέβαινεν ἡμελῆσθαι τὰς φυλα-
 20 κὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει περιεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ παντὶ νομίζειν ἀμύχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. Ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολήν, ὁ Ἰωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὀπλοφόρον, καὶ « προσβάλλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε·
 25 καὶ μὲν ἀναβῆναι κελεύσασιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημείον τοῦτο νίκης ὑπολαμβάνειν· ἐάν δὲ φέγγωνται μηδὲν, ὡς οὐ καλοῦντες ὑμᾶς, ὑποστρέψωμεν. » Προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφανούσης ἥδη τῆς ἡμέρας, ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι
 30 πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον ἐκ τῶν ὑπονομένων καὶ τῶν σπιγλαίων προεῖναι τοὺς Ἑβραίους. Καὶ πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ὀπλοφόρον αὐτοῦ, « δεῦτ', ἔφασαν, ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα τῶν τετολμημένων ἀ-
 35 ζήϊας. » Ἀσπασάμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, ὡς νύκην αὐτῷ σημαίνουσιν, παραυτίκα μὲν ἀνεχώρησεν ἔξ ὧσπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· παραιψάμενος δὲ τοῦτον ἐπὶ τὴν πέτραν ἦκεν, ἐρημον ὡσαν τῶν φυλακτόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. Κάκειθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας ἐβιάσαντο τὴν
 40 τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐπιπρόσντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις ἀποκτείνουσι μὲν ὡς εἴκοσι, ταραχῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς ἐγέμισαν, ὥς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀπορρίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς, διὰ τὸ πολλῶν ἔθνων
 45 εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, (καὶ γὰρ οὐκ εἶχον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἑβραίων τοὺς δύο μόνους,) εἰς μάχην ἐτραπόντο. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι, τινὲς δὲ φεύγοντες κατὰ τῶν πετρῶν ὠθοῦμενοι κατεχρημνίζοντο.
 50 γ'. Τῶν δὲ τοῦ Σαούλου κατασκόπων τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων φρασάντων τῷ βασιλεῖ, Σάουλος ἤρῳτα μή τις εἴη τῶν αὐτοῦ κευορισμέ-
 νος. Ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὀπλοφόρον ἐπείναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατι-

Porro Palæstini quum exercitum in tria agmina divisissent et per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex et filius ejus Jonathas inspectarent, et terram (quod cum illis sexaginta solummodo essent) defendere non valerent. Dum autem Saulus et filius ejus et Achias pontifex, ex posteris Eli pontificis, super colle excelso sederent et terram devastatam conspicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli constituit cum armigero suo ut clam digressi in castra hostium excurrerent, atque ibi tumultum et trepidationem concitarent. Quumque armiger promississet se ipsum quocumque duxerit secuturum, etiamsi mortis periculum esset aditurus, *Jonathas*, assumpto sibi adjutore juvene, descensuque de colliculo facto, ad hostes contendebat. Erant autem castra eorum in loco prærupto sita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, scopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius custodirentur castra, quod locorum natura undique tuta essent, ipsique existimarent nullo modo fieri posse ut quis ad *prominentias* istas accederet, multoque minus ut eas ascenderet. Quum igitur ad castra venissent, armigerum bono animo esse hortabatur *Jonathas*, aiebatque, « *hostes adoriamur : et siquidem, quum nos viderint, ad ipsos nos ascendere jusserint, hoc ipsum victoriæ signum accipe, sin vero plane lacuerint, quasi nos non vocassent revertamur.* » Quum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente, tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis et speluncis se versus proropere Hebræos. Deinde *Jonatham* et armigerum alloquuti sunt, « *adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus.* » Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus : loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem suam nullis præsidiis custoditam. Atque inde quum sursum magno cum labore erepsissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes, eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt, adeo autem eos tumultu et consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent, plerique vero, suos non internoscens, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes, (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse,) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt, alii vero in fuga protrusi ex rupibus dejiciuntur.

3. Quum autem Sauli speculatores omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri renunciassent regi, percontatus est Saulus ecquis e suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sa-

κὴν στολὴν προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. Τοῦ δὲ νίκην ἐσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνιοις καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. Προσ-
 5 ρέουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τοὺς ὑπὸ νόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σάουλος. Γενομένων δὲ ὡς μυρίων ἡδὴ τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους κατὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. Εἴτε δὲ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ χαρᾷ οὕτω πα-
 10 ραλόγως γενομένη, (συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας,) εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει καὶ πολλὴν ἔρον κατὰ μωμὴν ἔργον. Βουλόμενος γὰρ ἑαυτῷ τε τιμωρῆσαι καὶ δίκην ἀπολα-
 15 βεῖν παρὰ τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾷ τοῖς Ἑβραίοις, ἵν' εἰ τις ἀποσχόμενος τοῦ φονεῦν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι καὶ μὴ μέχρις οὗ νύξ ἑπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοῦς ἀποπαύσει τῶν πολεμίων, οὗτος ἐπάρατος ἦ. Τοῦ δὲ Σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατὰ τινα δρυμὸν ἐγένοντο βαθὺν καὶ μελισσῶν γέμοντα,
 20 τῆς Ἑβραίου κληρουχίας, ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακχρῶς τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τι κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. Μεταξὺ δὲ γνοὺς ὅτι μετὰ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπέπειν γεύσασθαι τινα πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐσθίων μὲν
 25 ἐπαύσατο, ἔφη δὲ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κοιλῦσαι τὸν πατέρα· μετὰ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαθεῖν τῶν ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.

δ'. Πολλὰς δ' οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῶν Πα-
 30 λαιστίνων δειλὴς ὥφιας ἐπὶ διαρπαγὴν τοῦ στρατοπέδου τῶν Παλαιστίνων τρέπονται, καὶ λείαν πολλὰν καὶ βοσκήματα λαβόντες κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐναίμα κατήσθιον. Ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι το πλῆθος εἰς τὸν Θεὸν ἔξα-
 35 μαρτάνει θύσαν καὶ πρὶν ἢ τὸ αἶμα καλῶς ἀποπλῦναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαράς ἐσθίων. Καὶ ὁ Σάουλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον, καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα καὶ τὰ χρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθαι· τοῦτο γὰρ
 40 οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. Τοῦτο δὲ πάντων κατὰ τὴν πρόσταξιν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἴστησιν ἐκεῖ βομὸν ὁ Σάουλος καὶ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. Τοῦτον πρῶτον βομὸν κατεσκέυασεν.

ε'. Ἄγειν δ' εὐθὺς ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολε-
 45 μίων ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ βουλόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ὀκνούντων ἐπισθαι, πολλὴν δ' εἰς αὐτὸν προστάττει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς Ἀχιτὼβον τὸν ἀρχιερέα ἐκέλευσεν αὐτὸν γινῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς καὶ συγ-
 50 χωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγγάνοντας. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἱερέως μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν, « ἀλλ' οὐ δίχα αἰτίας τινὸς, εἴπειν ὁ Σάουλος, πυνθανομένοις ἡμῖν φωνῇ οὐ δίδωσιν ὁ Θεός, ὃς πρότερον αὐτὸς προεμή-

cerdotali sibi de futuris vaticinaretur. Acceptoque responso, ipsum victorem fore et hostes viribus superaturum. egreditur in Palaestinos, ac perturbatos et ferrum in se ipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt etiam ii, qui ante in cuniculos et speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audiverant. Quumque ad decem millia Hebraei jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata, (nam fieri solet ut vix rationis et consilii compotes sint quibus tanta obtigerit felicitas,) sive per inscitiam, in grave malum incidit et rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim et semet vindicare et meritas poenas a Palaestinis repetere, imprecatur Hebraeis ut si quis a caede hostium desistens cibum capiat, antequam uox superveniens eos ab hostibus occidendis et persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Quum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in silvam quandam sortis Ephraimiticae, densam et apibus abundantem, venerant, Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat ne quod populus in eam consensisset, de melle e favo quodam expresso edebat. Interea autem cognito patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit, at dicebat haud recte patrem istud vetasse: nam majore cum vi et alacritate insequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus capturos et ferro perempturos fuisset.

4. Itaque caesis Palaestinarum multis myriadibus, sub vesperam ad castra diripienda se convertunt, quumque multum praedae et pecora cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem a scribis nunciatur militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare, quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum iugens in medium advolvi, edicique turbae ut super illud victimas offerrent, et carnibus cum sanguine non vescerentur: hoc enim Deo nequaquam gratum esse. Quum autem id omnes ex edicto regis praestitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Haec prima erat ara a Saulo constructa.

5. Volens autem e vestigio suos in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, praesertim quum milites sequi non gravarentur, sed magnam ad iussa ejus exsequenda praesentem ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit eum rescire an permitteret illis Deus concederetque ad castra hostium profectis ut omnes in iis repertos occiderent. Quum vero dixisset pontifex nolle Deum responsum reddere: « at jam non sine causa, » inquit Saulus, sciscitantibus nobis oraculum non edit « Deus, qui antea ipse praenunciabat omnia, et ne interro-

« νυσε πάντα καὶ μηδ' ἐπερωτώσιν ἐξθανε λέγων,
 « ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἀμάρτημα πρὸς αὐτὸν
 « αἴτιον τῆς σιωπῆς. Καὶ ὁμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ
 « μὴν, κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς Ἰωνάθης ἢ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο
 « ἐργασάμενος, ἀποκτενεῖν αὐτὸν καὶ τὸν Θεὸν οὕτως
 « ἰάσασθαι, ὥς ἂν εἰ καὶ παρ' ἄλλοτρίου καὶ μηδὲν
 « ἐμοὶ προσήκοντος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον. »
 Τοῦ δὲ πλήθους τοῦτο ποιεῖν ἐπιθοήσαντος,
 παραχρῆμα πάντας ἴσθησιν εἰς ἓνα τόπον· ἵσταται
 δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρει
 τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζητεῖ. Καὶ λαγχάνει
 ὁ αὐτὸς εἶναι Ἰωνάθης. Ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ
 τοῦ πατρὸς τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε καὶ τί παρὰ
 τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως αὐτῷ διαπραξαμένων
 συνέγνωκε, πᾶτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ χθὲς
 ἀγωνίῃ τὴν ἀρὰν αὐτοῦ καὶ τὸν ὄρκον μεταξὺ διώκων
 τῶς πολεμίου ἐγεύσατο κηρίου. Σάουλός δ' ἀπο-
 κτείνει αὐτὸν ὁμνυσι καὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φύσεως
 τῶν φίλων προτιμῆσας τὸν ὄρκον. Ὁ δ' οὐ καταπλήτ-
 τεται τὴν ἀπειλὴν τοῦ θανάτου, παρασχησάμενος δὲ
 εὐγενῶς καὶ μεγαλοφρόνως, « οὐδ' ἐγὼ σε, φησὶν, ἔκε-
 « τεύσω φείσασθαι μου, πᾶτερ· ἥδιος δέ μοι ὁ θάνατος
 « ὑπὲρ τῆς σῆς εὐσεβείας γινόμενος καὶ ἐπὶ νίκη
 « λαμπρῇ μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν
 « Ἑβραίων Παλαιστίνων κεκρατηκότας. » Ἐπὶ τού-
 τος ὁ λαὸς πᾶς ἤλγισσε καὶ συνεπάθεν, ὥμοσέ τε μὴ
 περιφύεσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης Ἰωνάθην ἀποθανόντα.
 Καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαπαῶσιν τῆς τοῦ πατρὸς ἀρχῆς,
 αὐτοὶ δὲ εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ,
 ὥστ' αὐτὸν ἀπολῦσαι τοῦ ἀμαρτήματος.

Γ'. Καὶ ὁ Σάουλός εἰς τὴν ἐκείνου πόλιν ὑπέστρεψε,
 διαφείρας ὥσει μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. Βασι-
 λεὺς δὲ εὐτυχὴς, καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πο-
 λεμίας χειροῦται τὸ τε Ἀμμωνιτῶν καὶ Μωαβιτῶν
 καὶ Παλαιστίνους, Ἰδουμαίους, Ἀμαληκίτας τε καὶ
 τὸν βασιλέα τῆς Σωβῆς. Ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς
 μὲν ἄρρενες, Ἰωνάθης καὶ Ἰεσοὺς καὶ Μελχίσις, θυ-
 γατέρες δὲ Μερόβη καὶ Μιγάλα. Στρατηγὸν δὲ εἶχε
 τὸν τοῦ θεοῦ παῖδα Ἀβέννηρον· Νῆρος δ' ἐκεῖνος ἐκα-
 λεῖτο. Νῆρος δὲ καὶ Κείσις ὁ Σαούλου πατὴρ ἀδελφοὶ
 ἦσαν, υἱοὶ δὲ Ἀβιγλου. Ἦν δὲ καὶ πλήθος ἀρμάτων
 Σαούλ καὶ ἱππέων· οὓς δ' ἂν πολεμήσειε, νική-
 σας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς εὐπραγίας
 καὶ μέγας εὐδαιμονίας προηγάγετο καὶ τῶν ἄλλων
 ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. Τῶν δὲ νέων τοὺς δὴ
 μεγεῖαι καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος
 ἐποίητο.

ΚΕΦ. Ζ'.

Σαούλος δὲ παραγενόμενος πρὸς τὸν Σάουλόν
 παρῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφρασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐ-
 τὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλεὺς προκρίνας αὐτὸν ἀπάντων ὁ
 Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ κατήκουον
 αὐτῷ γίνεσθαι, ὥς αὐτοῦ μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν

« gantes quidem occupabat : sed occultum est aliquod in
 « eum delictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem
 « per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas filius
 « meus hujus peccati auctor fuerit, eum interfecturum,
 « atque hac ratione Deum placaturum, non secus ac si ab
 « alieno et nulla mecum necessitudine conjuncto hanc ob
 « rem supplicium sumerem. » Ac quum multitudo ut hoc
 faceret exclamasset, illico omnes in unum locum statuit,
 ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, et sortibus quis
 in culpa esset scire quærebat. Filique ut sors Jonatham
 sortem esse indicaret. Interrogatus autem a patre quid
 fecisset et qua re deliquisset, cujusve in vita agenda male-
 ficii aut impietatis sibi conscius esset, pater, inquebat,
 aliud quidem nihil, nisi quod hesternio die, dum hostes
 persequeretur, de favo degustaverit, execrationis ejus
 atque juramenti ignarus. Saulus vero jurat se, generis et
 nature illecebris jurjurandum præferre et illum occisurum.
 Ille vero mortis intantatione nihil terretur, sed quum se in
 medio constituisset generose et magnanime, « ne ego qui-
 « dem, inquit, obsecro te, pater, ut mihi parcas. Dul-
 « cissima mihi mors est, quam et pro tua pietate obiri con-
 « tingit et post victoriam splendidam : maxima enim con-
 « solatio est Hebræos relinquere Palæstinorum victores. »
 Hisce indoluit populus universus, ejusque vicem misera-
 tus est, ac juravit haud laturos se ut occidatur Jonathas,
 victoriæ auctor. Atque ita quidem hunc patris execra-
 tioni subduxerunt, ipsi vero vota Deo faciunt pro juvene
 ut ei peccatum remittere dignaretur.

6. Tum Saulus in urbem suam reversus est, cæsis circi-
 ter sexaginta millibus hostium. Feliciter deinde regnavit,
 ac gentes finitimas bello adortus, et Ammanitas et Moabitas
 et Palæstinos, Idumæos etiam et Amalecitas, Sobæque re-
 gem subigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem
 mares, Jonatham et Jesum et Melchisum, filias vero Mero-
 bam et Michalam. Et ei dux exercitus erat Abennerus pa-
 trui filius : is vero Nerus vocabatur. Nerus autem et Cisis,
 pater Sauli, fratres erant, et Abieli filii. Abundabat autem
 Saulus etiam curribus et equitatu, et cum quibuscunque
 bellum gesserit, victor discedebat : auctor etiam erat ut
 Hebræis prospere res succederent eosque ad magnam felici-
 tatem perducebat, aliisque gentibus potentia superiores
 reddidit. Ceterum juvenes, quosunque proceritate et
 magnitudine præcellere animadvertit, corporis custodes sibi
 adsciscibat.

CAP. VIII. (VIII.)

Samuelus autem ad Saulum venit et a Deo ad ipsum se
 missum esse dicebat, ut eum commoneret quod Deus
 eum omnibus prælatum crearit regem, atque adeo par
 esse ut obtemperet moremque ei gerat, quoniam ipse
 quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipsius esset

ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ Θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκείνου καὶ τῶν
 ὄλων πραγμάτων. Λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν Θεόν,
 « ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Ἀμαληχίται διέθη-
 « καν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξεληθόντες ἀπ' Αἰγύπτου
 « εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσιν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν,
 6 « καλεῶν πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς Ἀμαληχίτας
 « καὶ κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πάσης
 « διεξελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτεί-
 « νειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους
 « ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν· φείσασθαι δὲ
 10 « μὴθ' ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς
 « ὠφέλειαν καὶ κτήσιν ἰδίαν, ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ
 « Θεῷ καὶ τῷ Ἀμαλήχου ὄνομα ταῖς Μωϋσέως κατα-
 « κολουθήσαντα ἐντολαῖς ἐξαλεῖψαι. »

β'. Βιολόγει δὲ ποιήσιν Σάουλος τὰ προστασό-
 15 μενα, τὴν δὲ πειθαρχίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν οὐκ ἐν τῇ
 ποιήσασθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἀμαληχίτας στρατείαν λο-
 γιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὸ
 τάχος ἀναβολῆς οὐ προσοῦσης ἐτι μάλλον ἐμφανίζει.
 Ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμή-
 20 σας ἐν Γαλιλάϊς, εὐρίσκει τῶν Ἰσραηλιτῶν ἕξω τῆς
 Ἰούδα φυλῆς περὶ τεσσαράκοντα μυριάδας· ἦδε γὰρ ἡ
 φυλὴ κατ' αὐτὴν ἐστὶ στρατιῶται τρισμύριοι. Σάου-
 λος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Ἀμαληχιτῶν χώραν ἐνέ-
 25 δρας πολλὰς καὶ λόχους περὶ τὸν χεῖμαρρον τίθη-
 σιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς
 κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς
 ἐπιπίπτειν καὶ κυκλούμενους ἀναεῖν. Καὶ δὴ συμ-
 30 βαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην τρέπεται τοὺς πολεμίους, καὶ
 διαφθεῖρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. Ὡς δὲ
 ἐκείνῳ τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν
 ἐχωρήσας, ταῖς πόλεσι τῶν Ἀμαληχιτῶν προσέβαλε,
 καὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις
 καὶ τέλγεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῶν
 καὶ δίψης, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας καὶ
 35 λαβὼν κατὰ κράτος, ἐπὶ σπαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων
 ἐχώρησεν, οὐδὲν ὥμῶν οὐδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον
 διαπράσσειναι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολε-
 μίους ταῦτα ὀρῶν, ἔπειτα προσταγματοῦ Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ
 40 πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. Λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βα-
 σιλέα τῶν ἐχθρῶν Ἀγαγὸν αἰχμάλωτον· οὗ θαυμάσας
 τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος σωτηρίας ἀξίον
 ἔκρινεν, οὐκ ἐτι τοῦτο ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ,
 πάθει δὲ νικῶμενος ἰδίῳ καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ
 ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτω. Ὁ γὰρ Θεὸς
 45 οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληχιτῶν ἔθνος, ὥς μὴ δὲ
 νηπίων φείσασθαι ἐλεῦσαι, πρὸς δὲ μάλλον ἔλεος γί-
 νεσθαι πέφυκε, Σάουλος δὲ αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τὸν
 ἡγεμόνα τῶν εἰς Ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης
 ὧν ἐπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ἐπίπρο-
 50 σθεν ποιησάμενος. Συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πᾶν-
 θος· καὶ γὰρ ἐκείνῳ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημά-
 των ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ
 κελεύσαντος, τὰ τε ἄλλα γρῆματα καὶ τὸν πλοῦτον

et rerum omnium dominus. Aiebat igitur sic dixisse
 Deum, « quandoquidem Amalecitas Hebræos in deserto
 « multis affecerunt injuriis, quum ex Ægypto egressi in eam
 « quam nunc tenent regionem contenderent, jubeo ut
 « bello Amalecitas persequutus, et victoria politus, nemi-
 « nem eorum relinquat, sed in omnem grassandum ata-
 « tem, incipiendo a mulierum internecione et infantium,
 « atque hujusmodi pœnas ab iis pro malis majoribus no-
 « stris illatis exigendas esse; ac ne jumentis quidem aliis-
 « que pecudibus parcendum, emolumenti sui gratia et
 « possessionis, sed omnia Deo sacrandæ esse, atque Ama-
 « leci nomen, sicuti Moyses præceperat, penitus dele-
 « dum. »

2. Et Saulus quidem pollicitus est se jussa exsequuturum;
 ratus vero suam erga Deum obedientiam non in eo solum
 spectari, quod exercitum in Palæstinos educeret, sed præ-
 terea promptitudinem suam et celeritatem rem nihil disfe-
 rendo magis etiam ostendit. Imo copias suas omnes colli-
 git, iisque in Galgala recensitis, Israelitas absque tribu Judæ
 comperit esse circiter quadringenta millia : nam tribus
 ista separatim habuit triginta millia. Saulus autem facta
 irruptione in Amalecitarum regionem, multas insidias et
 cohortes apud fluvium collocat, ut non solum Marte aperto
 eos infestaret, sed ex improvise etiam per vias illos adori-
 retur et circumdatos opprimeret. Ac quum acie concurreret
 cum illis, hostes in fugam vertit, atque ad unum omnes
 perimit, dum fugientes insequitur. Posteaquam vero illo
 incepto prospere ex Dei prædictione successit, Amalecita-
 rum urbes invadebat, ac quum alias quidem stratagematis,
 alias vero suffossionibus cuniculosis et externis operibus
 e regione structis, alias autem fame et siti, alias denique
 modis aliis expugnasset ac vi in polestatem suam redegis-
 set, ad cædem feminarum etiam et puerorum accessit,
 nihil existimans se crudele, aut naturæ humanæ adversum
 in eo facere, primum quidem, quod hostes erant in quos
 id fiebat, dein Dei jussu id exsequeretur, cui non obtem-
 perare periculosum erat. Etiam Agagum hostium regem
 captivum ducit : cujus pulcritudinem et proceritatem cor-
 poris admiratus dignum qui servaretur judicabat, non jam
 hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu, et
 misericordiæ, ubi ei non integrum erat sine periculo, in-
 tempestive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum
 odio habuit ut jussit ne infantibus quidem parcere, ad
 quos miserandos sumus procliviores : at Saulus ipsum
 eorum regem et Hebræis malorum omnium auctorem
 servavit, eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum
 majoris faceret hostis pulcritudinem. Et similiter atque
 ipse peccavit etiam populus : nam et illi jumentis et pecoribus
 pepercerunt, eaque sibi diripuerunt, etiamsi jusserrat Deus
 ne quid eorum conservarent, imo et alias res et opes ex-

ἔξερήσαν· εἰ δέ τι μὴ σπουδῆς ἄξιον ἦν ὥστε
x ἦσασθαι, διέφθειραν.

γ'. Νυχθῆς δὲ Σάουλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ Πηλου-
σίου τῆς Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης, διέφθειρε τὰ τῶν πολεμίων, παραλιπὼν τὸ
τῶν Συκιμιτῶν ἔθνος· οὗτοι γὰρ ἐν τῇ Μαδιτηνῇ χώρᾳ
μέσσοι κατῴκηνται. Πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας πα-
ρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Ἀμαληκίταις
κοινωνήσωσι τῆς συμφορᾶς· συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς
10 ὄντας Ῥαγουήλου τοῦ Μωυσέως πενθεροῦ σώζειν αἰτίαν
ἔχειν.

δ'. Καὶ Σάουλος μὲν ὡς μηδενὸς παρακούσας ὧν ὁ
προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς Ἀμαληκίτας
ἐκέρπειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς
15 περὶ λαγμένους νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς
αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις. Ὁ
δὲ Θεὸς ἄρχεται ἐπὶ τε τῇ τοῦ βασιλείως τῶν Ἀμαλη-
κῶν σωτηρίᾳ καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων διαρπαγῇ τοῦ
πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη.
20 Δεινὸν γὰρ ἦγειτο νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν
ἐχθρῶν, ἐκείνου τὴν ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρο-
νέσθαι δὲ καὶ παρακούεσθαι μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασι-
λεῖα. Μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην Σα-
μουήλ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ βασιλέα τὸν Σάουλον,
25 μὴ δὲ ὧν αὐτὸς κελεύσειε πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βου-
λήν τι χρῶμενον. Σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ Σαμουήλ
ἐκ συνεχύης, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρ-
ξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαούλῳ καὶ μὴ χα-
λεπαίνειν. Ὁ δὲ τὴν συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν
30 Σάουλον αἰτουμένῳ τῷ προφῆτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶ-
ναι δίκαιον ἁμαρτήμασι χαρίζεσθαι παραίτησιν· οὐ
γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον ἢ τοῦ καταμαλακί-
ζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους· θηρωμένους γὰρ δόξαν
ἐπιεικείας καὶ χρηστότητος λαμβάνειν αὐτοὺς τάδε
35 γινώσκωντας. Ὡς οὖν ἀπέειπεν ὁ Θεὸς τῇ τοῦ προφή-
του τεύξει καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, αἵ μ' ἡμέρα
Σαμουήλ εἰς Γάλαλα παραγίνεται πρὸς Σάουλον.
Θιασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προστρέχει, καὶ κα-
τασπασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, εὐχαριστῶ, τῷ δόντι
40 μὴ τὴν νίκην· ἅπαντα μέντοι γε τὰ κεκελευσμένα παρ'
αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλ δὲ πρὸς τοῦτ' ὑπολα-
βὼν, « πότεν οὖν ἀκούει θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων
βῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ ; » Ὁ δὲ τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυ-
σίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι, τὸ μέντοι γε τῶν Ἀμα-
45 λεκῶν γένος ἅπαν ἐξηρανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν,
καὶ περιέπεσθαι ἄλλον μηδέν, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγα-
γεῖν τήρησαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. Περὶ οὗ τί
εἶναι ποιεῖν βουλευέσθαι πρὸς ἀλλήλους ἐφασκεν. Ὁ
δὲ προφήτης οὐχὶ θυσιᾶς ἔλεγεν ἡδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ
50 τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλή-
νῃ καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες καὶ μη-
δὲν ἄλλο πράττειν καλῶς ὑπ' ἑαυτῶν νομίζοντες
ἢ βίαιαν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκός. Καταφρο-
νέσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῷ καὶ ὁὐχί τις, ἀλλ' ὅταν

portarunt : si quid vero possidere vix operæ pretium es-
set, corruerunt.

3. Quum autem Saul subegisset universos quotquot a
Pelusio in Ægypto pertingunt usque ad mare Rubrum, ter-
ram hostilem devastavit, sola Sicimitarum gente intacta :
Hi enim in Madianiticæ regionis medietate habitant.
Eos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admo-
nuit ut secederent, ne calamitatem cum Amalecitis parti-
ciparent. Erat enim cur eos incolumes vellet, propter ne-
cessitudinem quæ illis cum Raguelo Moysis socero interce-
debat.

4. Et Saulus quidem, ac si nihil eorum neglexerit, quæ
ei bellum contra Amalecitas illaturo in mandatis dederat
propheta, sed quasi omnibus istis curatis præstitisque ex
hostibus victoriam esset adeptus, domum reversus est cum
gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Ama-
leitarum incolumitatem graviter fert et prædam pecudum a
populo abactarum, quod ipso non permittente hæc feci-
sent. Nam indignum esse existimabat, quod quum hostes
quidem, se vires largiente, vicissent et superassent, se ta-
men contemptui haberent et negligenter, et ne ut hominem
quidem regem tractarent. Samuele igitur prophetæ dicebat
se poenitere creati regis Sauli, qui non curet sua mandata
exsequi, sed malit agere quod lubeat. His auditis Samuel
vehementer conturbatus est, atque incepit tota nocte
Deum comprecari ut cum Saulo in gratiam rediret eique
non succenseret. At ille, quantumlibet a propheta roga-
tus, veniam Saulo nequaquam annuit, quod non justum
existimarit peccata precibus condonare : non enim aliunde
magis nascuntur quam ex nimia eorum in quos peccat-
ur indulgentia, qui dum lenitatis et benignitatis gloriam
aucupantur, non animadvertunt se peccandi anam dare.
Quum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, et cer-
tum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Sa-
muelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo
vero conspecto rex ad eum accurrit, et quum eum salu-
tasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit :
omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Sa-
muelus ad hæc subjiciens dicebat, « qui fit igitur ut vocem
pecudum et jumentorum in castris audiam ? » Ille vero re-
spondit populum ea in sacrificia reservasse, verumtamen
Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei
funditus excisam esse et deletam, et ne unum quidem su-
peresse, nisi quod regem, quem solum conservaverit, ad se
adduxerit captivum. De quo quid fieri oporteret, fore
aiebat ut mutuo deliberarent. Tum propheta, non victi-
mis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis et iustis :
hi vero sunt qui illius voluntati et jussis obsequuntur, et
qui nihil credunt recte a se fieri, nisi quod Dei jussu fece-
rint. Eum enim contemni, non quando ei non sacrificatur,

ἀπειθεῖν αὐτῷ δοκῇ. Παρὰ δὲ τῶν οὐχ ὑποτασσομένων οὐδ' ἀληθῆ καὶ μόνῃ τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θρησκουόντων αὐτὸν θρησκείαν, οὐτ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῇ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὐτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται αὐτ' εὐμενῶς, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν, ἡγείται. Τοῖς δ' ἐν καὶ μόνον τοῦθ' ὅτι περ ἂν φθέγγηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ παραβῆναι τι τούτων αἰρουμένοις ἐπιτέρεται, καὶ οὐδὲ θυσίαν ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν, καὶ παρὰ θυόντων δὲ, κἂν ᾗ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τὴν τιμὴν μᾶλλον ἢ παρὰ τὸν πλουσιωτάτων δεξιούται. Σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· κατεφρόνησας γὰρ καὶ κατημέλησας ὧν ἐπέστειλε. Πῶς οὖν οἶε τὴν θυσίαν ἂν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένην; πλὴν εἰ μὴ νομίζεις ὁμοίον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ Θεῷ. Προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀπαιρηθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ παρασχόντος σοι Θεοῦ ταύτην ἡμέλεισας. Σάουλος δὲ ἀδικεῖν ὠμολόγει καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο· παραβῆναι γὰρ τὰς ἐντολάς τοῦ προφήτου· κατὰ μέντοι γε δέος καὶ τὸν ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μὴδ' ἐπισχεῖν. Ἀλλὰ συγγίνωσκε καὶ πρῶτος ἴσθι· φυλάττεσθαι γὰρ εἰς τοῦπὶν ἁμαρτεῖν. Παρακαλεῖ δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίου ἐπιτελέσαι τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ (οὐ γὰρ ἑώρα τὸν Θεὸν διχλαττόμενον,) ἀπήει πρὸς ἑαυτὸν.

30 (Θ') ε'. Σάουλος δὲ κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμουήλον ἐλλαμβάνεται τῆς διπλοῖδος, καὶ βιαίας τῆς ὀλκῆς διὰ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπείναι τὸν Σαμουήλον γενομένης διασχίζει τὸ ἱμάτιον. Τοῦ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διασχισθῆναι φήσαντος καὶ λήψεσθαι ταύτης ἀγαθὸν καὶ δικαίον, (ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς τοῦ μεταβάλλεσθαι καὶ στρέφειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνου πάθους ὄντος, οὐχὶ θείας ἰσχύος,) ὁ Σάουλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγέννητα δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρακαλεῖ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος σὺν αὐτῷ παραγενόμενον τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. Δίδωσι δὲ τοῦτο Σαμουήλος αὐτῷ καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. Ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληγιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγὸς πρὸς αὐτόν. Καὶ πυνθανομένου πῶς εἴη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν, «ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ἐπὶ τέκνοις ὀδύρεσθαι καὶ πένθος ἔχειν ἐποίησας, οὕτως ὀδυνῆσαι ἐπὶ σαυτῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα.» Καὶ κελεύει παραχρῆμα αὐτὸν ἐν Γαλαάδι ἀποθανεῖν, καὶ αὐτὸς δὲ εἰς Ἀρμαθὴν πόλιν ἀπαλλάσσεται.

ΚΕΦ. Η'.

60 Σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν πειραθεῖη κακῶν ἐλθόντων αὐτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασιλεῖον ἀναβαίνει Γαβᾶ (σημαίνει δὲ βουνὸν ἐρμη-

sed quum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas et opimas victimas immolent, aut donaria exquisitissima ex auro et argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit, sed ab his se avertit, et nequitiae argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab iis requirit; verum ab his rem divinam facientibus, etiamsi vilia sint a paupertate data, honorem libentius accipit quam a quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter irasci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem qui potes existimare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui et exitio destinaverat? nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter expecta quod te vicissim regno privabit et potestate, qua subnixus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem fassus est se male agere, atque peccatum suum non negabat: se enim contra prophetæ mandatum fecisse; atamen ex metu et propter timorem sibi a militibus incussum illos non prohibuisse a prædæ direptione nec cohibuisse. Sed ignosce, *inquil*, et mitis esto: se enim cauturum esse ne deinceps peccet. Prophetam autem observabat ut reverteretur et pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affluerit, in eo erat ut domum abiret.

(IX.) 5. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium, ac vi paulo majori adhibita, quod properantius discederet, vestimentum discindit. Quumque propheta dixisset fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum et justum, (Deum enim suis de ipso stare decretis, quippe quod sententiam mutare et ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiae, Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse, rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agag rex Amaleitarum. Qui quum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit, «quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem et luctum excitasti, ita et tu matri tuæ dolorem afferes quum de morte tua inaudiverit.» Confestimque jubet ut Galgalis moreretur, ipse vero reversus est in urbem Armatham.

CAP. VIII. (IX.)

Saulus autem rex sentiens quæ mala expertus esset, qui fecerit ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gabæ quod nomen ex interpretatione collem significat), nec un-

νευόμενον τὸ ὄνομα), καὶ μετ' ἐκείνην οὐκέτι τὴν
 ἡμέραν εἰς ὅψιν ἔργεται τῷ προφῆτῃ. Σαμουὴλ γὰρ δὲ
 λυπούμενος περὶ αὐτοῦ παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος
 ἐκέλευσεν ὁ Θεός, λαβόντι δὲ τὸ ἅγιον ἔλαιον εἰς Βη-
 5 θλέεμν ἀπέλθειν πόλιν πρὸς Ἰεσσαίων παιδὰ Ὡβήδου,
 καὶ χρῖσαι τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς ἐπιδείξῃ βασιλεία
 γενησόμενον. Ὁ δὲ εὐλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μα-
 θῶν Σάουλος ἀνέλη λογχίσας αὐτὸν, ἧ καὶ φανερώς,
 ὑποβεμένου τοῦ Θεοῦ καὶ δόντος ἀσφαλείας δδὼν ἤκεν
 10 εἰς τὴν προειρημένην πόλιν. Καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπά-
 ζοντο τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀρξέως ἐπηρώτων. Ἐλεγε
 δὲ ἕκαστος ἵνα θύσῃ τῷ Θεῷ. Ποίτας οὖν τὴν θυσίαν,
 καλεῖ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερῆα.
 Καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν εὐ-
 15 μεγῆ καὶ καλὸν, εἰκασεν ἐκ τῆς εὐμορφίας τοῦτον
 εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. Διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ
 Θεοῦ προνοίας. Ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν εἰ χρῖσκει
 τῷ ἔλαιῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐτεθαυμάκει καὶ
 τῆς βασιλείας ἄξιον κρίνειεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλῆπεν
 20 ἀνθρώπους εἶπε καὶ Θεόν. Ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλ-
 λος ἀπιδὼν τοῦ νεανίσκου καὶ δὴ τοῦτον ἡγῆ ἄξιον τοῦ
 βασιλεύειν εἶναι, ἐγὼ δὲ οὐ σωματῶν εὐμορφίας ἐπα-
 θλον ποιῶμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ
 25 ἰσχύος οὗτος ταύτῃ ἐστὶ τελείως εὐπρεπής, εὐσεβεία
 καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ πειθοή, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς
 συνίσταται κάλλος, κατακεκοσμημένος. Ταῦτα φρά-
 σσας τοῦ Θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Ἰεσσαῖον
 τῶς υἱοῦς ἐπιδείξαι Σαμουήλ. Ὁ δὲ πέντε ἄλλους
 30 ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἐλίας, ὁ
 δεύτερος Ἀμινάδαβος, Σάμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος
 Ναθανάηλος, καὶ Ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκάλειτο, ὁ δὲ
 ἕκτος Ἀσαμος. Ἰδὼν δὲ καὶ τοὺς ὁ προφῆτης μη-
 35 ὄν χειρὸς τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπηρώτησε
 τὸν Θεὸν τίνα τούτων αἰρεῖται βασιλεῖα. Εἰπόντος δ'
 40 οὐδένα, πυνθάνεται τοῦ Ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ
 καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσὶ. Φήσαντος δὲ εἶναι Δαυίδην
 τὸν ὄνομα, ποιμαίνειν δὲ καὶ τῆς τῶν βοσκημάτων φυλα-
 κῆς ἐπιμελεῖσθαι, κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει κα-
 45 τακλῶναι γὰρ εἰς τὴν εὐωχίαν οὐκ εἶναι δυνατόν αὐ-
 50 τὸς ἐκείνου μὴ παρόντος. Ὡς δ' ἤκεν ὁ Δαυίδης μετα-
 πεμθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χροάν,
 γοργὸς δὲ τὰς δόξεις καὶ καλὸς ἄλλως, οὗτός ἐστιν, εἰπὼν
 ἰσχυρῇ πρὸς αὐτὸν Σαμουήλ, ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ
 Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτὸς, κατακλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν
 55 τὸν νεανίσκον, καὶ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ καὶ τῶν παιδῶν.
 Ἐπειτα λαβὼν ὀρεῖντος τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον ἀλεί-
 φει τε αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ οὖς ἡρέμα λαλεῖ, καὶ σημαι-
 νει τοῦ ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. Παρή-
 νει δ' εἶναι δίκαιον καὶ κατήκον αὐτοῦ τῶν προστα-
 60 γμάτων οὗτοι γὰρ αὐτῷ παραμενεῖν τὴν βασιλείαν ἐπὶ
 πᾶσιν χρόνον καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ περισσήτον
 γενέσθαι, καταστρέφειν δὲ καὶ Παλαιστίνους,
 καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολέμῳ νικῶντα καὶ περισόντα τῇ

quam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Quum
 vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem sollici-
 tudinem missam faceret jussit Deus, sacro vero oleo as-
 sumpto in urbem Bethleem concederet ad Jessæum Obe-
 dæ filium, et de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei
 regnatum esse significavit. Quumque diceret vereri se ne
 Saulus, si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi per-
 niciem ipsi strueret, promittente Deo facienteque ut salvus
 proficisceretur, ad urbem prædictam pervenit. Atque eum
 omnes salutabant, simulque de adventus causa percontan-
 bantur. Dicebat autem se eo venisse ut Deo sacrificaret.
 Quum itaque rem divinam fecisset, Jessæum una cum libe-
 ris vocat, ut sacris vescerentur. Atque filiorum ejus natu
 maximum intuitus bene magnum et pulcrum, ex forma con-
 jecit eximia hunc esse enim qui rex futurus esset. A Dei au-
 tem proposito aberravit. Nam quum ex eo quævisisset, an
 istum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, an
 istum regnoque dignum judicabat, non eadem respondebat spe-
 clare Deum ac homines. At tu quidem ad juvenis formam
 egregiam respiciens, hunc sane idoneum existimas qui im-
 peret, ego, vero regnum non pono corporis pulcritudinis
 præmium, sed animi virtutis, atque istum requiro qui eo
 nomine sit omnibus numeris absolutus, pietate et justitia et
 fortitudine et obsequio, ex quibus animi constat pulcritudo,
 exornatus. Hæc quum Deus dixisset, Jessæo præcepit Sa-
 muelus ut in conspectum suum filios adduceret. Atque ille
 fecit ut quinque alii se sisterent, quorum ætate major Elia-
 bus, secundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Na-
 thanaelus, et quintus vocabatur Raelus, sextus vero Asa-
 mus. Propheta autem, quum et hos videret forma nequa-
 quam cedere natu grandiori, Deum interrogavit quemnam
 horum regem deligeret. Datoque responso, neminem ex
 hisce, sciscitatur ex Jessæo, ecqui præterea ipsi essent
 libeꝝ. Quumque is dixisset unum restare nomine Davidem,
 at pastorem agere pecorumque custodiæ operam dare, jubet
 istum statim evocari: ipsis enim, nisi ille adiat, epulis ac-
 cumbere non licere. Ubi autem advenit Davides a patre ac-
 citus, adolescens colore flavus, vividis oculis, et ceterea
 pulcher, Ille est, quum facile secum dixisset Samuelus,
 quem regnare Deo visum est, ipse quidem discumbit, sibi
 vero proximum juvenem collocat, ac deinceps Jessæum
 et filios ejus. Tum sumpto in conspectu Davidis oleo, et
 ipsum eo perfundit, submissequae in aurem dicit, et hoc
 signo est quod Deus ipsum regem elegerit. Monebatque
 ut justitiam coleret præceptisque ejus obtemperaret, atque
 ita regnum ei longo tempore permansurum ac domum
 splendidam fore celebremque; porro Palestinos debellatu-
 rum esse, et cum quibuscunque gentibus bellum gesserit,

μάχη κλέος αόιδιμον ζῶντά τε ἔξιν καὶ τοῖς μεθ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

β'. Καὶ Σαμουήλως μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον κα-
6 ταλὶπὸν τὸν Σάουλον. Καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τοῦ θεοῦ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισαμένου, τὸν Σάουλον δὲ περιήρχετο πάθη τινὰ καὶ δαιμόνια, πνιγμούς αὐτῷ καὶ στραγγάλας ἐπιφέροντα, ὥς τοὺς
10 ἱατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν, εἰ δὲ τις ἐστὶν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κινύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας, ὅπότε αὐτῷ προσίοι τὰ δαιμόνια καὶ ταραῖτοι, ποιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς στάντα ψάλλειν καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. Ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. Φή-
5 σαντος δὲ τινος αὐτῷ τῶν παρόντων ἐν Βηθλεέμῃ πόλει τεθεῆσθαι Ἰεσσαίου μὲν υἱὸν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῇ δὲ καλὸν, τὰ τε ἄλλα σπουδῆς ἄξιον καὶ δὴ καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους καὶ πολεμιστὴν ἄκρον, πέμψας πρὸς τὸν Ἰεσσαῖον ἐκέ-
20 λευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην τὸν ποιμανῶν ἀποσπάσαντα· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν περὶ τῆς εὐμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. Ὁ δὲ Ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν καὶ ξένια δοὺς κομίσαι τῷ Σαούλῳ. Ἐλθόντι δ' ἤσθη, καὶ ποιήσας ὅπλοφό-
25 ρον διὰ πάσης ἤγε τιμῆς. Ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν, ὅπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἱατρός ἦν, λέγων τε τοὺς ὕμνους καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ καὶ ποιῶν ἑαυτοῦ γίνεσθαι τὸν Σάουλον. Πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ
30 παιδὸς Ἰεσσαῖον, ἔδασαι παρ' αὐτῷ τὸν Δαυίδην κελύων ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. Τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

ΚΕΦ. Θ.

Χρόνος δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ Παλαιστῖνοι πάλιν
35 συνελθόντες καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην ἔπασσι τοῖς Ἰσραηλίταις· καὶ μεταξὺ Σωγῶς καὶ Ἀζκηᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. Ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιάν καὶ Σάουλος, καὶ ἐπὶ τινος ὅρους στρατοπεδευσάμενος ἀναγκάζει τοὺς Παλαιστίνους τὸ
40 μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίῳ δὲ τινος ὅρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαούλου στρατοπεδεύεσθαι. Διέστησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὸν τῶν ὀρῶν ἐφ' ᾧ ἦν. Καταβάς οὖν
45 τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου, Γολιάθης ὀνομα, πόλεως δὲ Γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος, (ἦν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνημίδας χαλκείας, ὁποῖας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς
50 οὕτω παραδόξου τὸ μέγεθος σκεπάσαι τὰ μέλη, δόρυ δὲ ἦν οὐ κοῦρον βάσταγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων

victorem pugnaque superiorem, gloriam, dum viveret, illustrem habiturum, posterisque suis relicturum.

2. Et Samuel quidem, quum hæc eum monuisset, discedit, simulque numen relicto Saulo ad Davidem transit. Et hic quidem, postquam spiritus Dei ad ipsum migraverat, vaticinari coepit, Saulum vero perturbationes quædam invaserunt et spiritus malefici, qui suffocationes illi et strangulationes creabant, ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent, si quis vero esset excantandi peritus et cithara psallendi, jusserunt ut illo quæsito, quotiescunque ad eum mali accederent genii turbarentque, citharæ illi esset ut ad caput ejus adstans psalleret et hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed mandavit ut hujusmodi hominem sibi providerent. Quumque unus qui aderat diceret, in urbe Bethlehem se visisse Jessæi filium, adhuc quidem ætate admodum juvenem, sed speciosum et pulcrum cæteraque magni faciendum, psallere scientem et hymnos canere, studiisque bellicis exercitissimum; missis ad Jessæum nunciis jussit ut Davidem a gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia et pulcritudine fama acceperit. Jessæus autem filium mittit, datis etiam muneribus quæ ad Saulum apportaret. Quumque venisset, eo delectatus est Saulus, et armigero usus eum in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, et contra perturbationem a dæmonibus illatam, quum hujusmodi quid ei accideret, solus erat medicus, hymnos recitans et cithara psallens, faciensque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessæum patrem adolescentis, postulans ut Davidem apud se maneret: illius enim conspectu et præsentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

CAP. IX. (X.)

Ceterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israelitis inferunt; atque loco inter Sochum et Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit, et quum in monte quodam cum suis consedisset, facit ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, e regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque quum quidam e castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathes, et ex urbe Gitta, vir immanis stature, (erat enim sex cubitorum et unius spithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia siclorum pendebat, cuspidem vero et ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigiosæ membra tegi; hasta erat non leve gestamen dextræ, sed quam et ipse humeris sustinebat; quin et lanceam sexcentorum

αὐτὸ αἶρων ἔφερον, εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων αἰ-
 κλων, εἶποντο δὲ πολλοὶ βασιλεύοντες τὰ ὅπλα·) στὰς
 τοῖνον ὁ Γολιάθης οὗτος μεταξὺ τῶν παρατάξεων
 βρῆν τε ἀφ' ὧσι μεγάλην καὶ πρὸς τὸν Σάουλ καὶ
 τοὺς Ἑβραίους λέγει· « μάχην μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων
 ἀπαλλάττω. Τίς γὰρ ἀνάγκη τὴν στρατιάν ἡμῶν
 συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε δ' ὅστις ἐμοὶ μαχεῖται
 τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβευθήσεται τὸ τοῦ πολέμου τέ-
 λος ἐν τῇ νενικηκότῃ· δουλεύουσιν γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἐτί-
 10 ροις ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται. Πολλοὶ δὲ κρεῖττον εἶναι
 καὶ σωφρονέστερον ἐνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βούλεσθε
 ἢ πάντων. » Ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸν τῶν οἰ-
 κίων στρατόπεδον. Τῇ δ' ἐρχομένη πάλιν ἐλθὼν
 τοὺς αὐτοὺς ἐποίησάτο λόγους καὶ μέχρι τεσσαράκοντα
 15 ἡμερῶν οὐ διέλειπε προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημέ-
 νοις τοὺς πολεμίους, ὥς καταπλαγῆναι αὐτὸν τε τὸν
 Σάουλ καὶ τὴν στρατιάν. Καὶ παρτάσσοντο μὲν εἰς
 μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τοῦ δὲ πολέμου συνεστηκότος τοῖς Ἑβραίοις καὶ
 20 τοῖς Παλαιστίνιοις, ὁ Σάουλ ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην
 πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, ἀκούμενος αὐτοῦ τοῖς τρι-
 σὶν υἱοῖς, οὓς ἐπὶ συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἐπεμ-
 ψεν. Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὰ ποίμνια πάλιν καὶ
 τὰς νομάς τῶν βοσκημάτων παραγίνεται. Μετ' οὗ
 25 πολλὸν δὲ ἐρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων
 πεμπθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσαι τε τοῖς ἀδελφοῖς
 ἐρώδαι καὶ γινῶναι τί πράττουσι. Τοῦ δὲ Γολιάθου
 πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλούμένου καὶ οὐκ ἐκτρέφοντος ὅτι
 μεγάλης ἐστὶν ἀνδρείος ἐν αὐτοῖς, ὃς, εἰς μάχην αὐτῷ
 30 τολμᾷ καταβῆναι, μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν ὁ Δαυί-
 δης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατήρ, ἀκούσας βλασφημοῦν-
 τας τὴν στρατιάν καὶ κακίζοντας τοῦ Παλαιστίνου ἡγα-
 νήκηται καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ εἶπεν ἐτοιμῶς
 εἶναι μονομαχεῖσθαι τῷ πολεμίῳ. Πρὸς τοῦθ' ὁ πρε-
 35 σβύτατος τῶν ἀδελφῶν Ἐλιάβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολ-
 μηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τοῦ προσήκοντος
 εἶπεν, ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα
 βροῦν. Καταεισεθὲς δὲ τὸν ἀδελφὸν ὑπεχώρησεν,
 καὶ πρὸς τινὰς τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι
 40 μάχεσθαι τῷ προκαλούμένῳ. Δηλωσάντων δ' εὐθὺς
 τῷ Σαούλ τὴν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπε-
 ται αὐτὸν ὁ βασιλεὺς. Καὶ πυνθανομένου τί βούλεται
 καὶ λέγειν, « μὴ ταπεινὸν, εἶπεν, ἔστω φρόνημα, μηδ'
 « εὐλαβὲς, ὡς βασιλεῦς καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζο-
 45 « νειαν τοῦ πολεμίου, χωρήσας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ
 « τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ βαλὼν, γένοιτο
 « μὲν ἂν αὐτὸ οὕτως καταγέλαστος, ἐνδοξον δὲ τὸ σὸν
 « στρατεύμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ᾗδ' ὀνα-
 « μένῳ καὶ πιστευομένῳ παράταξιν καὶ μάχας, ἀλλ'
 50 « ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτην ἔχοντος τὴν
 « ἡλικίαν ἀποθάνοι. »

γ'. Τοῦ δὲ Σαούλου τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ
 τὴν εὐφυΐαν θαυμάζοντας, οὐ θαρροῦντος δὲ ἐπ' αὐτῷ
 διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην

siclorum habebat, multique eum sequebantur arma portan-
 tes,) hic igitur Goliathes quum inter utramque aciem
 constitisset, ingenti utitur vociferatione, et ad Saulum et
 Hebræos clamat: « vos quidem a pugnae discrimine et peri-
 « culis libero. Quæ nos adigit necessitas ut exercitus nostri
 « acie configendo mala patiantur? date e vobis aliquem,
 « qui mecum descendet in certamen, atque de bello finiendo
 « statuetur ex eo qui vicerit; servient enim illi his alte-
 « ris, quorum civis superior fuerit. Multo enim melius
 « esse et consultissimum unius periculo quæ vultis assequi
 « quam omnium. » Hæc loquutus in castra ad suos rever-
 titur. Die autem proximo iterum egressus eadem verba
 fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis ho-
 stes provocare non destitit, adeo ut non mediocri terrore
 perculsi fuerint Saulus et exercitus. Et instructi quidem
 prodibant in aciem, neutri vero ad manus conserendas
 veniebant.

2. At quum bellum inter Hebræos et Palestinos conflare-
 tur, Saulus Davidem ad Jessæum patrem remisera, tribus
 aliis ejus filiis contentus, quos in societatem belli et pericu-
 lorum miserat. Ille vero primum quidem se ad greges rursus
 et pecus pascendum recipit. At non multo post ad Hebræo-
 rum castra venit missus a patre, ut et fratribus commeatum
 afferret, sciretque quid agerent. Quum autem rursus egre-
 deretur Goliathes, et Hebræos provocaret, eisque exprobra-
 ret neminem illorum ea esse fortitudine, ut secum in cer-
 tamen descendere auderet, Davides, dum colloqueretur
 cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut
 Palestinus exercitum probro afficiat et contemptui habeat,
 valde indignatus est, et ad fratres suos aiebat se paratum
 esse ad hostem singulari certamine excipiendum. Ad hoc
 Eliabus fratrum natu maximus eum objurgavit, dicendo eum
 supra quam ætas ferat audacem esse, et quid sibi deceret
 plane nescire, jussitque ut ad greges suos et ad patrem se
 conferret. Is vero fratrem reveritus digressus est, et apud
 militum quosdam verbis præ se tulit, quod vellet cum
 provocante congredi. Juvenis autem proposito statim ab
 illis ad Saulum relato, rex ad se jubet accersi. Ac quum
 ab eo requireret quidnam dicere vellet, « ne, inquit, ani-
 « mum despondeas, nec quid extimescas, o rex: ego ela-
 « tos hostis spiritus comprimam, simul ac cum ipso pugnam
 « conseruero, magnumque et procerum mihi met subjecero.
 « Sic quidem iste ab omnibus irridebitur, tuus vero exer-
 « citus gloriam consequetur, si non a viro ad bellum idoneo
 « aut aciei instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui
 « puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occidi conti-
 « gerit. »

3. Quum autem Saulus illius quidem animum intrepidum
 alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confide-
 ret, sed ex ea imbecilliore esse diceret quam ut cum vi-

πρὸς εἰδὸτα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, « ταῦτ' εἶπε
« Δαυὶδης, ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν ὄντι μετ'
« ἐμοῦ· πεπειράμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. Λέοντα
« γὰρ ἐπειθόντα μου ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἀρπάσαντα
5 « ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ
« στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρὸς, αὐτὸν δὲ δρυήσαντα
« ἐπ' ἐμέ τῆς οὐρᾶς βασιτάσας καὶ προσρήξας τῇ γῇ
« διαφθείρω. Ταῦτό δὲ καὶ ἄρκον ἀμυνόμενος διατί-
« θημι. Νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἶναι
10 « τι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὴν στρατιὰν καὶ
« βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεόν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ
« ποιήσει. »

δ'. Τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παι-
δὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος παρὰ τοῦ Θεοῦ Σάουλος εὐ-
15 ξάμενος, ἀπιθί, φησί, πρὸς τὴν μάχην. Καὶ περιθείς
αὐτῷ τὸν αὐτοῦ θώρακα καὶ περιζώσας τὸ ζῆτος καὶ
περικεφαλαίαν ἀρμόσας ἐξέπεμψεν. Ὁ δὲ Δαυὶδης
βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, (οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ
οὐδ' ἐμεμαθῆκε φέρειν ὅπλα,) « ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὦ
20 « βασιλεῦ, σὸς ἐστὶν κόσμος τοῦ καὶ βασιτάζειν δύνα-
« μένου, συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου καὶ ὡς ἐγὼ
« βούλομαι μάχεσθαι. » Τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα, καὶ
τὴν βρακτηρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χει-
μάρρου βαλὼν εἰς τὴν πῆραν τὴν ποιμενικὴν καὶ σφεν-
25 δόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ἐπὶ τὸν Γολιάθην ἐπο-
ρεύετο. Καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος
ἐργόμενος, καὶ προσέσκηψεν ὡς οὐχ οἷα πρὸς ἀνθρώπον
ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχον μέγλοι μάχεσθαι, οἷς δὲ
κύνας ἀπελαύνομεν καὶ φυλάσσομεθα. Μὴ αὐτὸν ἀντὶ
30 ἀνθρώπου κύνα εἶναι δοκεῖ· Ὁ δ' οὐρὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ
καὶ χεῖρὶ κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. Κινεῖ δὲ
πρὸς ὀργὴν τὸν Γολιάθην, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς
προσηγορίας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώζειν ἡπειλήσας τὰς σάρκας
αὐτοῦ τοῖς ἐπιγείοις καὶ τοῖς μεταρσίοις διασπάσασθαι.
35 Ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυὶδης, « σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι ἐν
βομφαίᾳ καὶ ἐν ὀρατῇ καὶ ἐν θώρακι, ἐγὼ δὲ χωρῶν
ἐπὶ σε τὸν Θεὸν ὀπλισμαι, ὃς σε τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν
στρατιὰν χερεὶ ταῖς ἡμετέραις διολέσει. Καρποτήσω
μὲν γὰρ σε σήμερον καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς δημοῦλοις
40 κυσὶ παραβαλὼν, μαθήσονται δὲ πάντες ὅτι προσέστηκεν
Ἐθραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχύς τούτου
ἐστὶ τὸ κηδόμενον, ἢ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δύναμις
ἀνωρελῆς, Θεοῦ μὴ παρόντος. » Ὁ δὲ Παλαιστίνος
ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς οὐκύντητα καὶ ὀρόμον ἐμπο-
45 διζόμενος βάδην ἐπὶ τὸν Δαυὶδὴν παραγίνεται, καταφρο-
νῶν καὶ πεποθῶς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλι-
κίαν ἀπόνως ἀναίρησιν.

(ΙΑ'.) ε'. Ἀπαντᾷ δὲ ὁ νεανίσκος μετὰ συμμάχου μὴ
βλεπομένου τῷ πολέμῳ· Θεὸς δ' ἦν οὗτος. Καὶ ἀνελό-
50 νος ἐκ τῆς πῆρας ὢν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τοῦ χει-
μάρρου λίθον ἓνα καὶ ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ἐπὶ
τὸν Γολιάθην εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διήλθεν ἕως τοῦ
ἐγκεφάλου τὸ βληθὲν, ὡς εὐθὺς καρωθέντα πεσεῖν τὸν
Γολιάθην ἐπὶ τὴν ὄψιν. Δραμὸν δ' ἐρίσεται τῷ πο-

ro pugnae sciente congregaretur, « hæc, aiebat Davides,
« polliceor, Deo fidens quod mecum erit : ejus enim ex-
« tus sum auxilium. Nam leonem, quum greges meos ali-
« quando adortus esset et agnum abripiisset, persequutus
« apprehendi, et feræ quidem de faucibus agnum extorsi,
« ipsam vero, quum in me insurrexisset, cauda sublatam
« ac in humum adstrictam occidi. Quin et idem plane feci,
« dum ursum ulciscor. Itaque et hostis ille aliqua ex ea-
« rum ferarum numero esse existimetur, multa in exercitum
« probra jaciens, et in Deum nostrum convicia effundens,
« qui ipsum mihimet subijciat. »

4. Tum Saulus Deum precatus ut juveni omnia ex animi
ejus prompti strenuique sententia succederent, Abi, inquit,
ad pugnam. Et quum galeam illi suam imposuisset et ac-
cinxisset gladio loricaque induisset, dimittebat eum. Da-
vides autem armis gravatus (non enim erat exercitatus,
neque arma ferre didicerat) aiebat, « hæc quidem, o rex,
« tua sint ornamenta, qui et illa gestare potes, mihi vero
« ut sermo tuo concede pugnam prout et ipse volo capes-
« sere. » Arma itaque deponit, ac sublato baculo, et quin-
que e torrente lapidibus in peram pastoralem conjectis,
dextraque manu fundam portans, ibat Goliatham versus.
Quum autem hostis eum ita ad se accedentem vidisset, con-
temptui habet, et dictiteris eum incessit, quasi non armis,
quibus adversus hominem uti moris est, ista gerens secum
pugnaturus prodeat, sed quibus canes abigimus et ab illis
cavemus. Num ipsum canem, non hominem esse putaret?
Ille autem, non talem, sed cane etiam deteriore eum
existimare respondit. Hinc Goliatham ad iram com-
movet, et diras illi imprecatur ex Dei cognomine, atque
minatus est se carnes ejus bestiis terrestribus daturum
esse, et volucris aeris sparsurum. Illi vero subijcit
Davides, « tu quidem cum gladio et hasta et lorica me aggre-
deris, mihi vero contra te venienti Deus pro armatura est,
qui et te et totum vestrum exercitum manuum nostrarum
viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam,
et reliquum corporis canibus tui similibus tradam, et di-
scent omnes quod Deus prefectus fuerit Hebræis, ejusque
providentia arma nobis viresque suppeditet : at aliusmodi
parum valent apparatus et potentia, nisi Deus præsens
creptis adspiret. » Palæstinus autem, quominus festinaret
et cursu uteretur armorum pondere impeditus, lento gradu
Davidem versus proficiscitur, contemptum præ se ferens,
fiduciaque fretus se facillime inermem simul ac ætate pue-
rum perimere posse.

(XI.) 5. Verum occurrit juvenis cum adjutore quem hostis
non videbat : ille autem Deus erat. Et quum e lapidibus, quo
in peram ex torrente conjecerat, unum deprompsisset fun-
daque adaptasset, in adversam Goliathæ frontem jacit, qui
vi sua ad cerebrum usque penetrabat, ita ut statim veterno
correptus in faciem procideret Goliathes. Quum autem Da-
vides cursu ad eum contendisset, super hostem jacentem

λεῖμψοι χειμένω, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Περὶ δ' ὁ Γολιάθης ἦτα καὶ φυγὴ γίνεται Παλαιστίνιοις. Τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον καὶ περὶ τῶν ὤμων δέισαντες οὐκ ἔτι μένειν διεγνώκεσαν, ἀλλ' αἰσχυρῶς καὶ ἀκόσμως φυγῇ παραδόντες αὐτοὺς ἐξαρπάξουσιν τῶν κινδύνων ἐπειρῶντο. Σάουλος δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν Ἑβραίων στρατὸς ἀλαλάζαντες ἐκπηδῶσιν εἰς αὐτοὺς, καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν Γίττης ἑρῶν καὶ τῶν πυλῶν τῶν Ἀσκαλῶνος. Καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν Παλαιστίνων εἰς τρισμυρίους, δις δὲ τοσοῦτοι τραυματῖαι γίνονται. Σάουλος δὲ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατοπέδον αὐτῶν διαρπάξσει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρηξεν, τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαυὶδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισε καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

ΚΕΦ. Ι΄.

Φθόνον δὲ καὶ μῖσος τοῦ Σαούλου πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. Ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικητῶν μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρῆς ἦδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σάουλος ἀπώλεσε Παλαιστίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυὶδης ἀφανίσαι. Τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναθεῖναι τῇ νεανίσκῳ, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτω μετὰ λαμπρὰν εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεῖν ἤρξατο τὸν Δαυίδην. Καὶ τῆς μὲν πρώτης τάξεως ἀπὸ τῆς δέει πλῆσιον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὀπλοφόρον) μεταστῆσας ἀποδείκνυσιν ἡμιάρχον, δοὺς αὐτῷ γῶραν ἀμείνων μὲν, σφαλερὰν δὲ, ὡς ἐνόμιζεν, αὐτῷ ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμικοὺς αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις πένητόμενον.

β'. Δαυὶδης δὲ πανταχοῦ τὸν Θεὸν ἐπαγόμενος ὅποιον περὶ ἀφίκοιτο κατώρθου καὶ διευπραγῶν ἐβλέπετο, ὡς δὲ ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτοῦ καὶ τὴν Σαούλου θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὔσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ τοῦ πάθους ὑπερκρατοῦς ὄντος γενέσθαι φανεράν καὶ διαβληθῆναι πρὸς τὸν πατέρα. Ὁ δ' ὡς ἀφορμῇ χρησόμενος τῆς ἐπὶ Δαυίδην ἐπιβουλῆς ἡδέως ἤκουσε, καὶ ὥσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μηνύσαντας αὐτῆς ἔφη, γεννησόμενον ἀπωλείας καὶ κινδύνων αἰτίον αὐτῷ ληφόμενον. « Κατεγγυῶ γάρ, ἔπειν, αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μου γάμον, ἂν ἐξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ καὶ γένοιτο οὕτω λαμπρὸν προτεθέντος καὶ βουλούμενος ἐπ' ἔργῳ παραβολῶν καὶ ἀπίστῳ λαθεῖν κλέος, ὁρμήσει μὲν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, διαφθαρήσεται δ' ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν εὐπρεπῶς. » « Ἀπαλλαγῆσθαι γὰρ αὐτοῦ, δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' ὥχι δι' ἐμαυτοῦ κτείνας ». Διάπειραν δὲ τῆς τοῦ Δαυίδου διανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν πῶς

constitit, stricteque illius ense, quod ipse gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatha superantur fugamque capessunt Palæstini. Nam spectatissimum e suis prostratum videntes, et de rerum summa metuentes, non amplius consistere decreverunt, sed in turpem et ignominiosam fugam semet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem et universus Hebræorum exercitus sublato clamore in eos irruunt, multisque carsis, eos usque ad Gittæ fines et portas Ascalonis persequuntur. Et e Palæstinis quidem ceciderunt triginta circiter millia, et duplo plures vulnerati sunt. Porro Saulus, ad castra eorum reversus, munimenta diripit ac incendit, caput autem Goliathæ Davides in suum tentorium reportavit, et gladium Deo consecravit.

CAP. X. (XI.)

Sauli autem invidiam et odium in ipsum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis et tympanis et omne genus lætitiæ canebant, mulieres quidem, multas a Saulo occisas esse Palæstinorum chiliadas, virgines vero, myriadas a Davide deletas. Hæc autem quum audiret rex, sibi quidem minus amplum tribui testimonium, juveni vero multas myriadas adscribi; et secum reputaret, nihil adeo ei post gloriosam acclamationem deesse ac regnum, Davidem metuere et suspectum habere cepit. Ac cum a priori quidem ordine (quod ex formidine nimis propinquus ipsi et vicinus videretur, quippe qui armiger ipsi constitutus erat) eum amovisset, militum tribunum creat, locum ei dans concesso quidem meliorem, sed periculosum, ut putabat, illi. Secum enim statuebat eum in hostes et pugnas emittere, ut pericula obeundo periret.

2. Davides autem Deum sibi ubique in auxilium adsciscens quocumque se conferret, res prospere gerebat, eique omnia feliciter cedere conspiciebantur, adeo ut ex fortitudinis eminentia et populus et Sauli filia adhuc virgo amore ejus caperetur, affectuque prævalente manifesto se præderet et ad patrem deferretur. Ille vero, ut oblatam ad insidias Davidi struendum occasionem amplexurus, hoc libenter audivit, filiaque amorem ei renuanciantibus dicebat, se alacriter illi virginem daturum, quod hoc foret ipsi accepturo periculorum et exitii causa. « Spondeo enim, aiebat, me filiam meam ei collocaturum in matrimonium, si sexcenta hostium capita mihi adducat. Nam ille, et quod præmium adeo præclarum ipsi propositum esset, volens, que ex opere periculoso et incredibili gloriam adipisci, ad rem quidem aggrediendam properabit; erit autem ut a Palæstinis perimatur, et sic mihi pulcre procedent quæ in illum molior. Ab eo enim liberabor, quum ipsum per alios et non propria manu interfecero ». Jubet itaque domesticis ut Davidis mentem explorent, quomodo se

ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. Οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι στέργοι μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σάουλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας, βούλεται δ' αὐτῇ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. Ὁ δὲ, « μικρὸν ἄρ' ὑμῖν, εἶπε, δοκεῖ
8 « γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως; ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον « φαίνεται, καὶ μάλιστα ὄντι ταπεινῷ καὶ ὀξείας καὶ « τιμῆς ἀμοίρῳ ». Σάουλος οὐδ' ἀγγελιάντων αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ Δαυίδου ἀποκρίσεις, « οὐ χρημάτων, ἔφη, « δεῖσθαι με φράζετε αὐτῷ οὐδὲ ἔδνων, (ἀπεμπολῶν
10 « γὰρ ἐστὶ τοῦτο τὴν θυγατέρα μᾶλλον ἢ συνοικίζειν,) « γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν « ἅπασαν, ἣν ὄραν ὑπάρχουσαν αὐτῇ. Βούλεσθαι δὲ « μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀντί τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς « οὐ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν τοῦ
15 « πατρὸς οἰκίων κομίσῃ, Παλαιστίνων δὲ τιμωρίαν καὶ « κεφαλὰς αὐτῶν ἐξακοσίας. Αὐτῇ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν ἂν οὔτε προτιμώτερον οὔτε λαμπρότερον « ὄσιον γένοιτο, τῇ τε παιδί μου πολὺ τῶν νενομισμέων ἔδνων ζηλωτότερον τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ
20 « καὶ καρπορευομένῳ τὴν τῶν πολεμίων ἥτταν. »
γ'. Κομισθέντων δὲ τούτων πρὸς τὸν Δαυίδην τῶν λόγων, ἤσθεις ἐπὶ τῷ τὸν Σάουλον ἐπιδουαχέειν αὐτοῦ περὶ τὴν συγγένειαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι περιμείνας, οὐδ' εἰ δυνατόν ἢ δύσκολόν ἐστι τὸ προκείμενον ἔργον
25 τῷ λογισμῷ περινοήσας, ὥρμησεν εὐθὺς μετὰ τῆς ἑταιρίας ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου καταγγελημένην πράξιν, καὶ (ὁ Θεὸς γὰρ ἦν ὁ πάντα ποιῶν εὐμαρῇ καὶ δυνατόν τῷ Δαυίδῃ) κτείνας πολλοὺς καὶ κεφαλὰς ἐξακοσίαν ἀποτεμὼν ἤκε πρὸς τὸν βασι-
30 λέα, διὰ τῆς τούτων ἀποδείξεως τὸν ἀντί τούτων γάμον ἀπαιτῶν. Σάουλος δὲ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τῶν ὑπεσχημένων, (αἰσχροὺς γὰρ ὑπελάμβανεν ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ἐπιβουλῇ, ἢ ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν ὁ Δαυίδης ἐπαποθάνῃ, τὸν γάμον ἐπηγγέλθαι,) δίδωσιν
35 αὐτῇ τὴν θυγατέρα, Μιχάλαν ὀνόματι.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἐμελλε δὲ οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγεννημένοις ἐμμενεῖν Σάουλος ἄρα. Ὅρων γὰρ τὸν Δαυίδην παρὰ τῷ Θεῷ καὶ παρὰ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιοῦντα κατέδειξε, καὶ τὸν φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι περὶ μεγάλων ὄντα, βα-
40 σιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τὸν Δαυίδην διεγνώκει, καὶ προστάσσει τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ Ἰωνάθῃ τε τῷ παιδί καὶ τοῖς πιστοτάτοις τῶν οἰκετῶν. Ὁ δὲ τὸν πατέρα τῆς ἐπὶ τῷ Δαυίδῃ μεταβολῆς θυμιάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις
45 ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γενομένης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταιοῦμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ πατρὸς ἀπόρρητον καὶ τὴν προαίρεσιν, συμβουλεύει μέντοι φυλάσσεσθαι γεγόμενον ἐκποδὼν τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν. Αὐτὸς γὰρ
60 ἀσπάσσεσθαι τὸν πατέρα καὶ τοῦ καιροῦ παραφανέντος αὐτῷ διαλεχθῆσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μνη-

erga puellae conjugium habeat. Illi vero ad ipsum verba facere coeperunt, quod Saulus quidem rex cum populo universo eum amore prosequatur, velletque ei filiam suam connubio jungere. At ille respondebat, « num vos igitur « parvi ducitis regis fieri generum? mihi vero non ita « esse videtur, praesertim quum homo tenuis sim gloriaeque « et honoris expers ». Saulus autem, quum ei domestici retulissent Davidis responsa, dicebat, « illi nunciate me « non pecuniis egere neque dote, (hoc enim esset filiam « vendere potius quam elocare,) sed genero qui fortitudine « et aliis omnibus virtutibus praecellat, quas me in ipso « videre. Velle itaque me ab eo pro filiae nuptiis accipere, « non aurum aut argentum, neque ut haec e paternis adibus afferat, sed Palaestinatorum supplicium et sexcenta illorum capita. Nam et mihi ipsi nullum aliud munus « hisce splendidius aut praestabilius potest accidere, atque « filiae meae dote legitima et usitata multo optabilius est, « cum tali viro matrimonium inire, et qui victoriae de « hostibus reportatae afferat testimonium. »

4. Haec postquam verba Davidi nunciata sunt, eo delectatus, quod Saulus studuerit ipsum sibi cognatione conjungere, antequam se in consilium adhibuerit, aut secum animo reputaverit, an res proposita facile fieri possit necne, statim ad hostes cum sodalibus suis contendit, et ad opus sibi pro nuptiis denunciatum aggreditur, atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta facilia essent et possibilis) caesis plurimis, abscissisque sexcentorum capitibus, ad regem revertebatur, ob ea in conspectum ejus adducta nuptias pro illis postulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promissis non staret, (turpe enim ducebat ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex insidiis pollicitus, ut Davidem, factu difficillima adeundo, se morti objiceret,) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat.

CAP. XI. (XII.)

Attamen non erat ut Saulus diu his factis acquiesceret. Nam quum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, sibi ipsi metuit, et quum metum occultare et dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul et vita, quorum vel altero privari gravis est calamitas, Davidem interficere in animum induxit, Jonathaeque filio et domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, quum ipsi valde benevolus extitisset, leviter eum laesurus, sed morte affecturus esset, ex amore erga juvenem et virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum et propositum, et ei consulit sibi cavere, postridie semet e conspectu subducendo. Se enim patrem salutationis specie aditurum, et occasione oblata de ipso cum eo collocuturum, foreque ut causam indignationis

σεσθαι καὶ ταύτην ἐκφραλίσειν, ὡς οὐ δεῖν ἐπ' αὐτῇ
κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον,
εὐεργέτην δὲ αὐτοῦ γεγεννημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην
ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως ἦν ἔρατο.
5 Δαυὶδ δὲ σοὶ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαυὶδ δὲ
πεισθεὶς συμβουλίᾳ χρηστῇ ὑπέξίσταται τῆς τοῦ βασι-
λέως ὀφείας.

(IIΓ.) β'. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς τὸν Σάουλον Ἰωνάθης
ἐλθὼν ὡς ἱλαρὸν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λό-
10 γους αὐτῷ περὶ τοῦ Δαυίδου προσφέρειν. « Τί κατα-
• γνοὺς αὐτοῦ μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὃ πάτερ, προσ-
• έταξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτη-
• ρίαν ὄφελος γεγεννημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν Παλαι-
• στίνων τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάττοντα
15 • τῶν Ἑβραίων λαόν, ἣν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας
• ὑπέμεινε, μόνος τομῶν ὑποστῆναι τὴν τοῦ πολεμίου
• πρόκλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπε-
• τάχθῃ κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν, λαθόντα δ' ἐπὶ τούτῳ
• γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον ὡς ἂν ἀλγεινός-
20 • τερος αὐτοῦ γένοιτο ἡμῖν ὁ θάνατος οὐ διὰ τὴν ἀρετὴν
• αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγένειαν. Συναδι-
• καίται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χη-
• ρεῖαν πρὶν ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἔλθειν μελ-
• λουσα πειράζειν. Ταῦτα λογιζάμενος μεταβαλοῦ πρὸς
25 • τὸ ἡμερώτερον καὶ μηδὲν ποιήσης κακὸν ἄνδρα πρῶ-
• τον μὲν ἡμᾶς εὐεργεσίαν μεγάλην εὐεργετήσαντα τὴν
• σὴν σωτηρίαν, ὅτε σοὶ τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ
• τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομένων τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰ-
• ρήνην δὲ ἀπ' αὐτῶν τῇ ψυχῇ σου παρέσχε· δευτέραν δὲ
30 • τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐκδικίαν· αἰσχροὺ γὰρ τούτων
• ἐπιλελλῆσθαι. » Τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις
Σάουλος, καὶ μηδὲν ἀδίκησεν τὸν Δαυίδην ὁμνῶνσι τῷ
πατρὶ· κρείττων γὰρ ὄργης καὶ φόβου ὁ δίκαιος λογισμός.
Ἰωνάθης δὲ μεταπεμφάμενος τὸν Δαυίδην σημαίνει τε
35 αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀγεί δὲ
πρὸς αὐτόν, καὶ παρέμεινε τῷ βασιλεῖ Δαυίδος ὥσπερ
ἐμπροσθεν.

γ'. Κατὰ δὲ τούτων τὸν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων
στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει
40 μετὰ στρατιᾶς τὸν Δαυίδην πολεμήσοντα τοῖς Παλαι-
στίνους. Καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ
νικήσας ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. Προσδέχεται δ' αὐ-
τὸν ὁ Σάουλός, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος,
ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐπραγίας αὐτοῦ λυπηθεὶς, ὡς ἐπισφα-
45 λότερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου πράξεων γινόμενος.
Ἐπεὶ δὲ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβε-
ι πνεῦμα καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωματίον, ἐν
ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε τῷ ψαλμῷ
καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. Ἐκείνου δὲ τὰ κελευ-
50 θέντα ποιοῦντος, διατεινόμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. Καὶ
τὸ μὲν προεὶδόμενος ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε, φεύγει δὲ εἰς
τὸν ὄκον τὸν αὐτοῦ καὶ δι' ὅλης ἡμέρας αὐ-
τοῦ.

δ'. Νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτόν

cognoscat, eamque verbis extenuet, quod scilicet non
oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot bene-
ficiis populum quidem affecerit, de ipso vero præclare
meruerit, adeoque, si quammaxime peccasset, veniam jure
consequi debeat. At ego te de patris animo certiore
faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, a regis
ore oculisque concessit.

(XIII.) 2. Proxima autem die Jonathas ad Saulum profectus,
quum eum hilarem et gaudio perfusum offendisset, cœpit de
Davide apud ipsum orationem habere. « Ecquod peccatum,
« parvum magnumve, o pater, commissum esse arbitratus
« es, ut jusseris interfici virum, qui multum quidem tibi
« ipsi in salutem profuerit, magis vero contulerit ut rea
« Palæstinis in supplicium cederent; porroque Hebræorum
« populum contumeliis et derisione, quam per quadraginta
« dies pertulerunt, liberarit, quum solus hosti provo-
« canti semet opponere ausus fuerit, et qui post hæc retulerit
« tot hostium capita quot ei imperata erant, præmium vero
« sororem meam in matrimonium acceperit, adeo ut mors
« ejus nobis eo magis luctuosa futura sit, non solum ipsius
« ob virtutem, sed et propter necessitudinem quæ ei nobi-
« scum intercedit. Ejus quippe ex interitu injuriam una
« patitur filia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue-
« tudine fructus perceperit, viduitatem expertura est. Hæc
« tecum reputando sine te ad mitiora flecti, nihilque ei mali
« inferas, qui primum quidem nobis magnum beneficium
« præstitit tuæ salutis, quando, quum tibi mali spiritus et
« dæmones insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem
« animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit, deinde
« vero hostes vindicta fuerit persequutus: nam opprobrio
« tibi erit horum oblivisci. » Hisce sermonibus Saulus de-
linitur, juratque filio se nullam Davidi facturum injuriam.
Iram enim metumque vicit justa ratiocinatio. Jonathas
autem accersito ad se Davide indicat ei benigna et salutaria
a patre, ipsumque ad eum adducit, atque apud regem re-
mansit Davides, sicut antea.

3. Ceterum statim ab illo tempore, quum Palæstini ad-
versus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum
exercitu mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. Ac con-
gressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad
regem. At non ita eum excipit Saulus, ut speraverat post
rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu
mæstus, quasi ex rebus ab ipso gestis in regni discrimen
veniret. Quum autem dæmonis spiritu correptus iterum agi-
taretur et conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo de-
cumbat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu et
hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, ha-
stam protensam in eum jaculatur. Atque Davides eam
ictu præviso declinavit, et domum fuga se recipit, in eaquo
lota die permansit.

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum

ἔγρη τῆς ἐν φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφ' αὐτοῦ γενομένης, ἵνα παραγενομένης εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κρίσει παραδοῦς ἀποκτείνῃ. Μεγάλα δὲ ἡ γυνὴ Δαυίδου, Οὐγατῆρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὴν τοῦ πατρὸς μαθούσα διάνοιαν τῷ ἀνδρὶ παρίσταται δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιώσα· οὐδὲ γὰρ αὐτὴν ζῆν ὑπομενεῖν ἐκείνου στερηθεῖσαν. «Καὶ μὴ σε, φησὶν, ἥλιος ἐνταυθοὶ καταλάβοι· οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεται σε. Φεῦγε δὲ, ὡς τοῦτο σοι δύναται» 10 παρασχέιν ἢ παροῦσα νύξ, καὶ ποιήσεις δέ σοι ταύτην ὁ Θεὸς μακροτέραν. Ἰσθὶ γὰρ αὐτὸν, ἂν εὐρεθῇς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἀπολούμενον. » Καὶ καθιμήσασα διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. Ἐπειτα σκεπάσασα τὴν κλίνην ὡς ἐπὶ νοσοῦντι καὶ ὑποθεῖσα τοῖς περιβολαίοις ἤπρ' αἰγὸς, αἶμα 15 ἡμέρα τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ἐπὶ τὸν Δαυίδην, ὡχλήσθαι διὰ τῆς νυκτὸς εἶπε τοῖς παρούσιν, ἐπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην καὶ τῷ πηδήματι τοῦ ἥπατος σαλεύοντος τὴν ἐπιβολὴν πιστωσαμένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαυίδην ἀσθμαίνειν. Ἀπαγγειλάντων 20 δὲ τῶν πεμψέντων ὅτι γένοιτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα χοιμισθῆναι· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. Ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὐρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. Μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῆν 25 ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, κατασφίσειτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθάνην. Ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὴν ἀποκτείνειν ἔφησε τυγεῖν ἐκ τοῦ δέους τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι συνεργίας· ὑπὲρ ἧς συγγνώμην καλῶς ἔχειν αὐτῇ, κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν 30 γενομένης. Οὐ γὰρ οὕτως, ἔλεγεν, οἶμαι τὸν ἐχθρὸν ἐξήγεις ἀποκτείνειν ὡς ἐμὲ σοῦζεσθαι. Καὶ συγγινώσκει μὲν τῇ κόρῃ Σάουλος, ὁ δὲ Δαυίδης ἐκρυγὼν τὸν κίνδυνον ἤκε πρὸς τὸν προφῆτην Σαμουήλον εἰς Ἀρμαθάν, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως ἐδῆλωσε, 35 καὶ ὡς παρὰ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῷ ὄρατι βληθεὶς ἀποθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενομένος μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανόρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχίας. Τοῦτο δ' ἦν αἴτιον Σαούλῳ τῆς πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

40 ε'. Μαθὼν δ' ὁ προφῆτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν καταλείπει μὲν τὴν πόλιν Ἀρμαθάν, ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ἐπὶ τινὰ τόπον, Γαλθαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. Ὡς δ' ἀπηγγέλη τῷ Σαούλῳ παρὰ τῷ προφῆτῃ τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὀπλίτας πρὸς 45 αὐτὸν ἄγειν ἐκέλευσε συλλαβόντας. Οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμουήλον καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ μεταλαμβάνουσι πνεύματος καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σάουλος δ' ἀκούσας ἄλλους ἐπέμψεν ἐπὶ τὸν Δαυίδην, κακείνων ταῦτο τοῖς πρώτοις παθόντων, 50 πάλιν ἀπέστειλεν ἐτέρους· προφητεύοντων δὲ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμουήλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν Σάουλος ἐπὶ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἐκφρονεῖται, καὶ

usque ad mane observarent, ne lateret omnino elapsus, ut in forum adductus et iudicio traditus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, quum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, et de sua vita etiam admodum sollicita, ut quae nec ipsa vivere sustineret illo orbatā. «Cave, inquit, ne te sol hic loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiat. Fuge autem qua per noctis huius tenebras licet, easque tibi producat Deus. Scito enim te, si deprehensus fueris, patris manibus periturum esse.» Atque quum per fenestram eum demisisset, a periculo conservavit. Deinde quum lectum contexisset, quasi propter agrotantem, et stragulis caprae jecur subjecisset, prima luce quum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, se totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque commento suo facta, dum jecur moveretur, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero a nunciis missis relatum erat quod per noctem male se haberet, jussit ut eum utcumque laborantem sibi afferrent; se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, quum et lectum relexissent et fraudem a muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, ipsum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. Mortem enim ei comminatum dixit metu extorsisse, ut sua ad semet conservandum opera uteretur: quomobrem ei debere ignosci, quod necessitate adacta et non sponte opem tulerit, adjiciebatque, «non enim puto te adeo inimici neci studere ac meae salutis.» Et Saulus quidem puellae ignoscit. Davides vero, quum fuga evasisset, Armatham ad Samuelum prophetam se contulit, eique insidias sibi a rege factas exposuit, quodque parum abfuert quin mortem obiret ab ipso hasta trajectus, adeoque quum nec in eum mali quidquam patraasset, nec in pugnis cum hoste minus strenue se gessisset, sed in omnibus cum Dei auspiciis feliciterque egisset. Haec Saulo odii in Davidem causa erat.

5. Prophetia autem, quum intellexisset quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Armatham relinquit, secum vero ducto Davide in locum quendam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquamdiu morabatur. Ut vero Saulo nuntiatum est Davidem apud prophetam esse, nunciis missis in mandatis dedit ut eum comprehensum ad ipsum adducerent. Illi vero, quum ad Samuelum pervenissent et in prophetarum caetum incidissent, Dei spiritu afflantur et vaticinari coeperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios misit ad Davidem capiendum, ac quum illis idem quod prioribus accidisset, alios denuo summittebat. At tertiis similiter vaticinantibus, tandem irarum plenus ipse eo properavit. Postquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conspectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Quum vero Saulus ad ipsum pervenisset, vehementi spiritu agitalus non au-

τὴν ἐσθῆτα περιδύσας αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, Σαμουὴλ τε καὶ Δαυίδου βλέπόντων.

ζ'. Ἰωνάθης δὲ ὁ Σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀποδυρομένου ἐπιβουλῆς, καὶ λέγοντος ὡς οὐδὲν ἀδικήσας οὐδ' ἐξαμαρτῶν σπουδάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φρονεῖν, μήτε αὐτῷ τοῦθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει μήτε τοῖς διαβάλλουσιν, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέειπεν καὶ θαρρεῖν μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. Φράσαι γὰρ ἂν αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβουλον παραλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τάλλα πράττοντα. Ὁ δὲ ὤμνουν ἥ μὴν οὕτως ἔχειν, καὶ πιστεύοντ' ἡζίου προνεῖν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ καταφρονεῖν ἐπ' ἀληθείας τοῖς λόγοις· τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἡ θεᾷσῃται πεφρονεῖν αὐτὸν ἢ πύθῃται. Μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτου ἐφασκεν, εἰδὼτα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ διαθήσιν.

ζ'. Αὐπηθείς δ' ἐρ' οὕτω πιστωσαμένῳ τὴν τοῦ Σαούλου προαίρεσιν Ἰωνάθης ἐπηρώτα τίνας ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. Ὁ δὲ, « οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε »· χαρίζεσθαι μοι καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. Νουμηνία « μὲν εἰς τὴν ἐπιούσαν ἐστίν· ἔθος δ' ἔγωγε δεῖπνεῖν σὺν » τῷ βασιλεῖ καθήμενος. Εἰ δὲ σοι δοκεῖ, πορευθεῖς « ἐξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαμβάνων διαμνηθεῖς » δ' ἐπιζητήσαντος αὐτοῦ λέγε πορευθῆναι με εἰς τὴν « πατρίδα Βηθλεέμην, ἐορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης, » προστιθείς ὅτι σὺ μοι συγκεχώρηκας. Κἂν μὲν, οἷον « εἰκὸς καὶ σύνθηές ἐστι λέγειν ἐπὶ φίλοις ἀποδημοῦσιν, » ἐπ' ἀγαθῷ βεβαδίκειν, εἴπη, ἴσθι μηδὲν ὑποουλον παρ' « αὐτοῦ εἶναι μηδ' ἐλθρὸν· ἂν δ' ὡς ἄλλως ἀποκρίνηται, τοῦτ' ἐστὶ τεκμήριον τὸν κατ' ἐμὸν βεβουλε- « μένων. Μηνύσεις δέ μοι τὴν διάνοιαν τὴν τοῦ πα- » τρός, οἷον τε νέμων τοῦτο καὶ φιλία, δι' ἣν πί- « σteis τε παρ' ἐμοῦ λαθεῖν ἡζύωκας αὐτός τε ἐμοὶ « δοῦναι δεσπότης ὢν οἰκέτῃ σοι. Εἰ δ' εὐρίσκεις τι ἐν « ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἀνελε καὶ φύλασον τὸν πατέρα. » ἦ'. Πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον δυσχεράνας τῶν λόγων

10 Ἰωνάθης ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο, κἂν τι σκυθρω- πὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπέλθειν ἐμπανίζον ἀπο- κρίνηται, μηνύειν. Ἰνα δ' αὐτῷ θαρρῇ μᾶλλον, ἐξα- γαγὼν αὐτὸν εἰς ὑπαίθριον καὶ καθαρὸν ἄερα οὐδὲν πα- ρήσειν ὑπὲρ τῆς Δαυίδου σωτηρίας ὤμνυε. « Τὸν γὰρ » 15 « Θεὸν, εἶπε, τοῦτον, ὃν πολλὸν ὀρᾷς καὶ πανταχοῦ κε- « χυμένον, καὶ πρὶν ἐρμηνεύσαι με τοῖς λόγοις τὴν διά- « νοιαν ἥδ' μου ταύτην εἰδὼτα, μάρτυρα ποιούμαι τῶν « πρὸς σὲ συνθηκῶν, ὅς οὐκ ἀνήσω τὸν πατέρα πολλὰ- « κας αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως διὰ πείραν λαμβάνων πρὶν » 20 « ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀπορρήτοις » αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νόσος. Καταμαθὼν δ' οὐκ ἀπο- κρύβομαι, καταμαγνύσω δὲ πρὸς σὲ καὶ πρὸς ὅντα » καὶ δυσμενεῖς διακαίμενον. Οὐδὲν δὲ οὕτως ὁ Θεὸς » 25 « πῶς αὐτὸν εἶναι μετὰ σοῦ διὰ παντὸς εὐχόμεν· ἔπει-

plius suns esse videbatur, exutisque vestimentis toto die ac nocte tota humi stratus jacebat, inspectantibus Samuele et Davide.

6. Quum autem Davides, illinc ad Jonatham Saway filium profectus, de patris ejus insidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipsi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commisso, quammaxime studeat, ille eum obsecrabat ut neque suis de illo suspicionibus crederet, neque aliorum calumniis, si qui essent qui hujusmodi quid auderent, sed sibi animum adverteret et confideret: nihil enim tale in ipsum moliri patrem. Eum enim ipsi hoc fuisse indicaturum et in consilium adhibiturum, ut qui de communi sententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita esse, rogabatque ut persuasus ipsius potius prospiceret saluti quam sermonis veritatem despectui haberet, et tum demum vera esse omnia existimaret, posteaquam ipsum exstinctum vel viderit vel audierit; adjiciebatque, nolle patrem de hisce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipsum esset amicitia qualique affectu.

7. Jonathas autem tristis, quod ei adeo de Sauli proposito fidem fecerit, Davidem interrogabat num quid ab eo sibi fieri velit. Ille vero dicebat, « novi omnia te mihi con- » ferre meique in gratiam prestare velle. Equidem cras » novilunium agitur: soleo autem eo die cum rege accum- » bere ad epulas: quare, si ita tibi videtur, e civitate egres- » sus ruri latebo. At tu, si me requirit rex, dices me pe- » tiisse Bethleemen, patriam meam, quod tribus mea so- » lenne sacrum celebret, adjecto id permissu tuo factum. » Et si quidem, ut verisimile est et dici solet de amicis » peregre euntibus, dixerit, Fauste profectus est, scito » nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero aliter respon- » deat, hoc signo erit, quod aliquid in me animo agitarit: » mihi autem renunciabis voluntatem patris, idque ex mise- » ricordia et amicitia, propter quam fidem a me accipere et » ipse dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti. Sed » si quid mali me commisisset senseris, tu me interficias et » patrem praevenias. »

8. Ceterum Jonathas verbis extremis ad indignationem adductus se quæ postulaverat facturum promittebat, et si quid asperius retulerit pater, et quod præ se ferat odium, se indicare velle. Ut vero ipsi magis confideret, ei in aper- tum educto purumque aerem jurejurando confirmat, se nihil non tentaturum quod Davidi in salutem esset. Aiebat enim, « Deum hunc, quem magnum esse animadvertis et per » omnia diffusum, quique priusquam verbis eloquar men- » tem meam jam novit, testem appello fœderis quod tecum » facio, me non cessaturum esse patris voluntatem modis » omnibus explorare, donec conperiam ecquid vitii in ani- » mæ ipsius involueris lateat. Quum vero ut se habeat intel- » lexero, id te non celabo, sed tibi indicabo, sive benignus » fuerit sive malevolus. Novit enim hic Deus ut ipsum tibi » propitium adesce perpetuo precor. Nam et nunc quidem te-

« μὲν γὰρ νῦν, καὶ οὐκ ἀπολείψει σε· ποιήσει δὲ τῶν
 « ἐχθρῶν, ἵνα τε ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἴαν τε ἐγὼ, κρείττο-
 « να. Σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, καὶ ἀποθανεῖν μοι
 « γένηται, τὰ τέκνα μου σῶζε καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν πα-
 5 « ρόντων μοι ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνα κατάρθου. » ταῦτ' ἐπο-
 μύσας ἀπολύει τὸν Δαυίδην, εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν
 τοῦ πεδίου φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. Γνοὺς
 γὰρ τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς, ἤξειν πρὸς αὐτὸν ἐφῆσεν ἐκεῖ,
 μόνον ἐπαγόμενος παῖδα. « Κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ἐπὶ
 10 τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδί προστάσσω τὰ ἀκόντια,
 (κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ,) γίνωσκε μὴδὲν εἶναι
 φαῦλον παρὰ τοῦ πατρὸς· ἂν δὲ τὰναντία τούτων ἀκού-
 σης μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία παρὰ τοῦ βασιλέως
 προσδόκα. Τῆς μέντοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ παρ' ἐμοῦ,
 15 καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον, ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων
 παρὰ τὸν τῆς εὐπραγίας καιρὸν σκόπει καὶ τοῖς υἱοῖς
 μου γενοῦ χρήσιμος. » Δαυίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν
 παρὰ Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλ-
 λάγη χωρίον.
 20 θ'. Τῇ δ' ἐργουμένη (νουμηνία δ' ἦν) ἀγνεύσας ὡς
 ἔθος εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ πα-
 ρακαθεσθέντων αὐτῷ τοῦ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐκ δε-
 ξιῶν, Ἀθιεννήρου δὲ τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐκ τῶν ἐτέρων,
 ἰδὼν τὴν τοῦ Δαυίδου καθέδραν κενὴν ἡσύχασεν, ὑπο-
 25 νόησας οὐ καυχареύσαντα αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστε-
 ρεῖν. Ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας οὐ πα-
 ρῆν, ἐπυνθάνετο παρὰ τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου ὅ τι καὶ
 τῇ παρελθούτῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τῆς
 ἐστίασεως ὁ τοῦ Ἰεσσαίου παῖς ἀποδέλειπται. Ὁ δὲ
 30 πεπορευθεὶς κατὰ τὰς συνήκας ἐφῆσεν αὐτὸν εἰς τὴν
 ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑρπῆν ἀγούσης, ἐπιτρέ-
 ψαντος αὐτοῦ· παρακαλέσαι μέντοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν
 ἐπὶ τὴν θυσίαν. Κἂν συγχωρῆς, φησὶν, ἀπέργουμι·
 τὴν γὰρ εὐνοίαν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίστασαι. Τότε
 35 τὴν πρὸς Δαυίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθου ἐπέγνω· δυσ-
 μέναιεν καὶ τραυῆς τὴν διχὴν αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν.
 Οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς Σάουλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν
 ἐξ αὐτομόλου γεγεννημένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει,
 καὶ κοινοῖον τοῦ Δαυίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ
 40 μὴτ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μὴτε τὴν μητέρα αὐτοῦ ταῦτα
 φρονούντα, καὶ μὴ βουλόμενον πεισθῆναι τοῦθ', ὅτι μέ-
 χρις οὐ περίεστι Δαυίδης ἐπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς
 βασιλείας ἔχει. Μετάπεμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν, ἐφῆσεν,
 ἵνα ὀψὶ δίκῃν. Ὑποτυχόντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδι-
 45 κοῦντα κολάσασθαι θέλεις; οὐκέτ' εἰς λόγους καὶ βλα-
 σφημίας τὴν ὀργὴν ὁ Σάουλος ἐξήνεγκεν, ἀλλ' ἀρπά-
 σας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτείνειν θέλων.
 Καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ὄρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν
 φίλων, φανερός δ' ἐγένετο τῷ παιδί μισῶν τὸν Δαυίδην
 50 καὶ διαχρήσασθαι πύθων, ὡς παρὰ μικρὸν δι' ἐκεῖνον
 αὐτοχειρεῖ καὶ τοῦ παιδὸς γεγονέναι.

ι'. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας
 ἀπὸ τοῦ δείπνου καὶ μὴδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι
 δυνήθεις, χλαῖων ἑαυτὸν μὲν τοῦ παρὰ μικρὸν ἀπολίσ-

« cum est, et te non destituet, facietque, sive pater meus sive
 « ego tibi adverser, ut superior inimicis discedas. Tu horum
 « duntaxat memor esto, et, si me mori contigerit, liberos
 « meos serva, et gratiam mihi pro hisce debitam illis refer. »
 Quum in hæc jurasset, Davidem dimittit, jussum in certum
 agri locum secedere, in quo sese exercere solebat. Co-
 gnito enim patris animo, venturum se illuc dixit, puero so-
 lum secum adducto. « Et si, tribus jaculis ad scopum emis-
 sis, puero jussu ut illa petat, (fore enim ut ante ipsum ja-
 ceant,) pro certo nosce nihil triste a patre *metuendum* esse :
 quodsi contraria me dicere audieris, contraria similiter a
 rege exspecta. Verumtamen ego securitati tuæ prospiciam, et
 nihil mali patieris : tu vero, quum lætiora advenerint tem-
 pora, fac horum memineris, curaque ut liberis meis prosis. »
 Et Davides quidem, quum hanc fidem a Jonatha accepisset,
 in locum constitutum discessit.

9. Die vero sequenti (erat enim novilunium) rex, quum
 sese pro more purificasset, venit ad convivium. Quumque
 ei filius quidem Jonathas a dextris assideret, Abeurnerus
 vero legatus exercitus a sinistris, videns Davidis locum
 vacare tacuit, suspicatus ideo eum abesse quod a coitu non
 esset purus. Postquam autem postridie novilunii non
 adesset, quærebat ab Jonatha filio, qua de causa Jessai
 filius tam pridie quam eo die a convivio et cœna abfuerit.
 Ille vero respondit eum ipsius permissu in patriam, ut
 convenerat, concessisse, tribu sua festum solenne agente :
 quin etiam ipsum ad sacrificium invitasse. Et si mihi,
 inquit, veniam dederis, eo proficiscor : nosti enim meam
 erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas
 quam infesto pater ipsius in Davidem esset animo, et volun-
 tatem ejus plane perspectam habuit. Haud enim ab ira
 temperabat Saulus, sed convicia projiciens, a profugis na-
 tum hostemque appellabat, et socium Davidis adiutoremque
 esse dicebat ; et neque ipsum revereri neque matrem suam
 dum ista cogitaret : nolletque hoc sibi persuasum habere,
 regnum ipsis parum tutum esse, quam diu supersit Davides.
 Arcesse igitur eum, inquit, ut supplicium luat. Quum vero
 Jonathas subjiceret, « quid commisit, ut tanta illum puniendi
 iram exprompsit, sed arrepta hasta in ipsum insiluit, ne-
 cem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab
 amicis impeditus, verum jam filio haud dubium erat quin
 Davidem odio prosequeretur, eumque interficere desideraret,
 quum parum abfuerit a filio etiam propter illum manu
 sua perimendo.

10. Et tunc quidem regis filius e convivio se proripiens,
 ut qui præ morore cibum capere non potuerit, noctem fleu-
 egit insomnem, quod et ipse de vita sua periclitatus fuerit,

σθαι, τοῦ κατακεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυΐδην, διενυκτέρευσε. Ἄμα δὲ ἡμέρᾳ πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδῖον ὡς γυμνασόμενος μὲν, δηλώσωσαν δὲ τῷ φίλῳ τὴν τοῦ πατρὸς διαθέσιν, ὡς συνέθετο, πρόεισι. Πουήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγχεῖματά τὸν μὲν ἐπόμεινον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυΐδῃ παρέλθων εἰς ὅψιν αὐτῷ καὶ λόγους. Ἀναφανείς δ' οὗτος πίπτει πρὸ τῶν Ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. Ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις μακρὰ τε ἡσπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονυμένην ἐταιρίαν καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. Μόλις δ' ἐκ θρήνων ἀνανήψαντες καὶ μεμνησθαι τῶν ὅρκων ἀλλήλοις παρακελευσάμενοι διελύθησαν.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Δαυΐδης δὲ φεύγων τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ ἑνίκον εἰς Ναβῶν παραγίνεται πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεον τὸν ἱερέα, ὃς ἐπὶ τῷ μόνον ἔχοντα ἰδεῖν καὶ μήτε τι ὄντων σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἤθελεν. Ὁ δὲ πρᾶξιν ἀπόρρητον ἐπιταγῇναι πρὸς τοῦ βασιλέως ἔφησεν, εἰς ἣν συνοδίας αὐτῷ [βουλομένης καθεῖν] οὐκ ἔδει. Τούς μέντοι θεραπεύοντας εἰς τόνδε μοι εἰ τὸν τόπον ἀπαντᾶν προσέταξα. Ἡζίου δὲ λαβὲν ἐρόδια. Φίλου γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον παρασχόντα καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανομένου. Τυγίων δὲ τούτων ἔχει καὶ ὄπλον τι μετὰ χειρὸς, βομψαῖον ἢ ὀράτιον. Παρῆν δὲ καὶ Σαούλου δοῦλος γένος μὲν Σῦρος, Δωήκος δ' ὄνομα, τὰς τοῦ βασιλέως ἡμιόνας νέμων. Ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχιν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπέ τι τούτων, εἶναι δὲ τὴν Γολιάθου βομψαῖον, ἣν ἀποκτείνας τὸν Παλαιστίνον αὐτὸς ἀναθήσει τῷ Θεῷ.

Β'. Λαβὼν δὲ ταύτην ὁ Δαυΐδης ἔξω τῆς τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς Γίτταν διέφυγε τὴν Παλαιστίνον, ἥς Ἀγγρὺς ἐβασίλευεν. Ἐπιγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν καὶ φανερὸς αὐτῷ γενόμενος, μηνυόντων ἐκείνων ὅτι Δαυΐδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἶη, δέσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ καὶ τὸν κίνδυνον οὐ ἐξέφυγε παρὰ Σαούλου παρ' ἐκείνου πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα συνέστησι μανίας πίστιν παρὰ τῷ Γίττων βασιλεὶ γνησθῆναι τῆς νόσου. Καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχελεῖντας ὡς ἐκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγᾶρσιν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυΐδην ὡς τάρχος ἐκβαλεῖν.

Γ'. Διασωθεὶς δὲ οὗτος ἐκ τῆς Γίττης, εἰς τὴν Ἰουδα παραγίνεται φυλὴν. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀδουλλάμῃ πῦρι σπηλαίῳ διατρίβων πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἵνα ἔλθωσιν αὐτοῖς ἐνθάδε. Οἱ δὲ μετὰ πάσης συγγενείας ἵκοντο πρὸς αὐτὸν καὶ τῶν ὁλλων δὲ, ὅσους ἡ γῆρα ἦν ἡ γῆρα ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερεύσαντες πρὸς

et Davides morti esset destinatus. At prima luce ante urbem in agrum, specie quidem semet exercendi, re ipsa vero ut amico patris affectum indicaret, sicuti constitutum erat, processit. Quumque Jonathan omnia, in quæ conveniant, fecisset, puerum quidem pedisequum in urbem dimittit, ipse vero in solitudine Davidi in conspectum venit et colloquium. Quumque ille se ostendisset, Jonathan ad pedes accidit et adorans animæ suæ servatorem appellabat. Illum vero a terra attollit et sibi invicem impliciti, diu sese mutuo et cum lacrimis deosculati sunt, sortem suam deplorantes, et quod ea essent ætate et suæ invideretur amicitiae, porroque quod futurum esset ut locorum intervallo disjungerentur, id quod ipsis nihil a morte differre videbatur. Quum autem vix se ex luctu recollegissent, sese mutuo adhortati ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem discesserunt.

CAP. XII. (XIV.)

At Davides, regem fugiens necemque ab ipso *intendatam*, in urbem Nabam se confert ad Achimelechum sacerdotem, qui, quod solum venisse et sine amico famulove adesse viderit, miratus est, et scire desiderabat, quid causæ esset cur neminem secum adduxerit. Ille vero dicebat, regem sibi negotium secretum mandavisse, ad quod nullo comitatu ipsi [scire volente] opus esset: Verum hic loci me convenire famulos jussi. Porro supplicabat ut liceret viaticum accipere: nam eo supposito amici reique agendæ adjutoris officium sibi præstiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. Ataderat etiam Sauli servus, gente quidem Syrus, nomine vero Doecus, qui regis mulas pascebat. Ceterum pontifex aiebat se quidem ejusmodi quid non habere, esse vero apud se Goliathæ gladium, quem occiso Palestino ipse Deo consecraverit.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palestinatorum urbem, in qua regnavit Anchius. Ab regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus hunc esse Davidem qui multas Palestinatorum myriadas occiderit, sibi metuens ne ab eo interficeretur, et periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipsum experiretur, furorem et rabiem simulat, ita ut ore spumam emisit, et alia, quæ insanix fidem faciunt, morbi hujus apud Gittensium regem dederit indicia. Atque *ille*, domesticis suis periratus, ut qui hominem mente alienatum sibi adducerent, jussit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

3. Quum ita e Gitta evasisset, in Judæ tribum se recipit. Atque in spelunca prope urbem Adullam morans, ad fratres suos mittit qui nunciarent ubi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt, necnon et alii, quibus angustæ res erant aut metus a Saulo rege injectus, eodem confluerunt, seque ad omnia ejus arbitrio

αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ἐτοίμως ἔχειν ἔλεγον. Ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες ὥσπερ τετρακύνσιοι. Θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκείθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον, ὥς ἂν γνῶ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. Κατανεύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ πάσης τῶν γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος, * * *

10 δ'. Αὐτὸς δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κληρουχίαν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διαγεῖν πείθεται, καὶ παραγεγόμενος εἰς Σάρην πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σάουλος δ' ἀκούσας ὅτι μετὰ πλήθους ὀρθεῖν Δαυίδος, 15 οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν, ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν εὐτολίμian, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακούψειν ἔργον, ὅρ' οὗ κλυδίσσειναι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. Καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασιλεῖον εἶχε, καὶ καθίσας ἐπ' Ἀρούρης, (τόπος δ' ἦν τις οὕτω προσαγορευόμενος,) τιμῆς πολιτικῆς περὶ αὐτὸν οὐσης καὶ τῆς τάξεως τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς· « ἄνδρες 25 « ὁμόφθοι, μέμνησθε μὲν οὐδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργε-
25 « σῶν, ὅτι καὶ ἀγρῶν τινὰς ἐποίησα δεσπότας καὶ τι-
« μῶν τῶν ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἡξίωσα. Πυνθιά-
« νομαι τοιγαροῦν εἰ μείζονας τούτων διωρεάς καὶ
« πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε.
« Οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προστίθεσθε, τοῦμοῦ
30 « παιδὸς Ἰωνάθου αὐτοῦ τε οὕτω φρονήσαντος καὶ
« ἡμᾶς ταῦτα πείσαντος. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοὺς ὄρκους
« καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαυίδην αὐτῷ γεγενημέ-
« νας, οὐδὲ ὅτι σύμβουλος μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης
« ἐστὶ τῶν κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. Μέλει δὲ ὑμῶν
35 « οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποθνήσκον ἡσυχά-
« ζοντες σκοπεῖτε. » Σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως
ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων, Δώνηκος
δὲ ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνας αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν ὡς ἴδοι τὸν Δαυίδην εἰς Ναβῶν πόλιν πρὸς Ἀχιμελεχον
40 ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τὰ τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ
προφητεύσαντος μαθεῖν καὶ λαθόντα ἐφόδια καὶ τὴν
βομφαίαν τοῦ Γολιάθου πρὸς οὗς ἐβούλετο μετὰ ἀσφα-
λείας προπεμφθῆναι.

Εἰ. Μεταπεμφθήμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα καὶ πᾶσαν
45 αὐτοῦ τὴν συγγένειαν Σάουλος, « τί παθὼν, εἶπεν, ἐξ
« ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι τὸν Ἰεσσαίου παιδᾶ προσε-
« δέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μετέδοικας καὶ ὅπλων,
« ὄντι πᾶς ἡμῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ
« περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δὴ σε
60 « φεύγουσιν ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν. » Ὁ
δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων,
ἀλλὰ μετὰ παρρησίας ταῦτα παραστρεῖν ὁμολόγει, οὐχὶ
Δαυίδην χαρίζομενος, ἀλλ' αὐτῷ. « Πολέμιον γὰρ
σὸν οὐκ εἰδέναι ἔψασκε, πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μά-

exsequenda paratos esse dicebant. Erant autem universi circiter quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit et auxilium venerit, eo loco relicto ad Moabitarum regem proficiscitur, ipsumque orabat ut, parentibus suis in ejus ditionem receptis, illos, dum sciret quid sibi futurum esset, praesidio tueretur. Illo vero hanc gratiam annuente parentesque Davidis quam diu cum eo essent omni honore prosequuto, * * *

4. At ipse, quum propheta ei imperasset ut e solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Judae concedens illic habitaret, jussis obsequitur, et in Saram urbem se conferens ibidem commoratus est. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu esse conspectum, in non mediocrem conjectus est metum et perturbationem: nam viri animi elati fortisque non ignarus, magni aliquid ex ipso oriturum esse suspicatus est, quod certe luctum sibi crearet et molestiam. Atque ad se convocans amicos et duces, et tribum ex qua ipse erat, in collem ubi regiam habuit, sedensque in Arura, (locus quidam erat sic dictus,) magna urbanorum multitudine cum stipante totoque satellitio, eos affatur: « equidem novi, viri populares, quod
« beneficentiae meae meminertis, utque agrorum dominos
« constituerim, fecerimque ut honores apud populum con-
« sequamini et dignitatem. Vos igitur interrogo, num plura
« et his majora munera ab Jessai filio expectetis: nam
« compertum habeo vos universos ad eum inclinare, quum
« filius meus Jonathas et ipse rebus illius studuerit, vobis-
« que ei favere persuaserit. Non enim ignoro quae Davidi
« juraverit, quaque cum illo foedera inierit, neque quod
« Jonathas quidem consilio suo et auxilio ea promoverit,
« quae contra me fieri decretum est. Vestrum vero ne-
« mini curae sunt ista, sed quae sint consequutura patienter
« attenditis. » Quum autem rex tacuisset, alius quidem praesentium nemo quidquam respondit, Doecus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat se vidisse Davidem quum venerit in urbem Nabam ad Achimelechum pontificem, eumque quae eventura essent ex eo vaticinante didicisse, commeatuque accepto et Goliathae gladio incolumem ad quos volebat fuisse deductum.

5. Saulus igitur quum pontificem ejusque patriam omnem familiam accersi jussisset, « quid, inquit, mali aut ingrati
« a me passus es qui Jessai filium benigne exceperis, et
« cibaria ei dederis et arma, regno meo insidianti? et cur
« etiam de futuris ei ex oraculo pronuntiavisti? sane
« non tibi ignotum erat quod a me profugerit domumque
« meam odio habeat. » Pontifex autem non id agebat ut facta infitaretur, sed libere fatebatur se illa suppeditasse, non ut a Davide gratiam iniret, sed ab ipso. « Tibi enim
« hostem esse ne scivisse quidem se aiebat, ministrum vero

λιστα δούλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μῆζον, γαμβρόν τε ἦδη καὶ συγγενή. Ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρέμεινεν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς εὐνοία καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. Προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιθέναι· ρῆσαντι δὲ ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἐπὶ πρᾶξιν, τὸ μὴδὲν παρασχέιν ὧν ἐπέζητει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ ἐκεῖνῳ περὶ αὐτῶν ἐλογίζεσθαι. Διὸ μὴδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσας, μὴδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυὶδὴν ἐγγχεῖν, πρὸς ταῦτα τὴν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτέυσας. Φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, ὡς πολεμίων. »

5 γ. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς οὐκ ἔπεισε τὸν Σάουλ, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μὴδ' ἀληθεῖ πιστεῦειν ἀπολογία, κελεύει δὲ τοῖς ὀπλίταις περιστάσιν αὐτὸν μετὰ τῆς γενεᾶς ἀποκτείνειν. Μὴ θαρρούντων δ' ἐκείνων ἀφασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον ἢ τὸ παρακοῦσαι τοῦ βασιλέως, τῷ 10 Σαύλῳ Δωθήκω προστάσσει τὸν φόνον. Καὶ παραλαβὼν ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκείνους ἀποκτείνει τὸν Ἀχιμελὲχον καὶ τὴν γενεάν αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ πάντες ὡς πεντήκοντα καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. Πέμψας δὲ ὁ Σάουλ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν Ναβὼν πάντας 15 αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν, οὐ νηπίων, οὐδ' αἰῶς ἡλικίας φεισάμενος, αὐτὴν τε ἐνέπρησε. Διαισώμεται δὲ πᾶσι εἰς Ἀχιμελῆου Ἀθιάθαρος ὄνομα. Ταῦτα μνηστέον γε συνέβη, καθὼς προεφῆτευσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ Ἡλαί, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας 20 εἰπὼν διαρρηχέσεσθαι τοὺς ἐχθρόνους.

4. Σάουλός δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπραγμαμένος καὶ γενεάν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας 25 πᾶς καὶ μήτ' ἐπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον μήτ' ἐπὶ ἡρώσιν αἰδῶ, καταβλῶν δὲ καὶ τὴν πόλιν, ἣν παρὰ τὰς καὶ τροφὸν τῶν ἱερῶν καὶ προφῆτων αὐτοῦ τὸ θεῖον ἐπέλεξετο καὶ μόνον εἰς τὸ τοιούτους φέρειν ἀνδράς· ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασιν παρέσχε καὶ κατανοῆσαι τὸν 30 ἀνθρώπινον τρόπον, εἰ μὲν εἰσιν ἰδιωταὶ πᾶσι καὶ ταπεινοί, τῷ μὴ δύνασθαι γρηθῆαι τῇ φύσει, μὴδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπεικεῖς εἰσι καὶ μέτριοι καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν πᾶσαν ἐννοίαν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. Τότε δὲ καὶ περὶ 35 τῷ θεῷ πεπιστεύεασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γινόμενοις ἐν τῷ ὧμῳ παρέσσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ἐρᾷ τὰ πρακτόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἦδη σαφῶς αἶδεν, ἀρ' ὧν 40 μίλλοι ταῦτ' ἔσεσθαι. Ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθῃ καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετεκουσάμενοι καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς προσωπεῖα τὰ ἦθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τολμᾶν, ἀπό- 45 ναν, καταρρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θεῶν, καὶ οὕτως μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἔργιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγεννημένους καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐξ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι, τῷ ὡς οὐκέτι βλέποντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν

fidelissimum, et tribunum, et quod hisce majus, generum jam tuum et necessitudine conjunctum. Nam illis non inimicos impertire moris est hominibus, sed quos maxime benevolentia et honore prosequuntur. Pro eo autem non se nunc primum vaticinatum esse, sed et saepius et alio in loco hoc fecisse : quumque se diceret a te omni festinatione missum ad aliquid agendum, si nihil horum praevissem quae desiderabat, tibi magis quam illi me ista abnuere putabam. Quare non est quod de me male sentias, aut ob ea quae nunc Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est, humanitatem suspiceris. Nam amico et genero tuo et tribuno eam tribuebam, non hosti. »

6. Haec quum diceret pontifex, Saulo non persuasit, sed metus usque eo valebat, ut ne justae quidem excusationi haberetur fides. Jubet itaque militibus armatis ipsi circumdatis ut eum cum cognatione sua perimerent. Quumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, et magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doeco Syro eadem imperat. Atque ille, assumptis sibi facinorosis sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. Erant autem universi circumiter trecenti octoginta quinque. Porroque quum in urbem sacerdotum Nabam misisset, omnes illius incolae perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave aetate, et ipsam incendit. Verum unus ex Achimelechii filiis nomine Abiatharus servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici praedixerat Deus, illi propter duorum ipsius filiorum iniquitates suae minatus progeniei interitum.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo et omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram aetatem miseratus neque grandaevo reveritus, urbemque praeterea funditus evertit, quam in patriam et alumnas sacerdotum et prophetarum tum Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat,) fecit ut omnes intelligerent perspicereque hominum ingenium : quod tantisper dum privatam vitam agant humilisque sint fortunae, quia tum naturae obsequi nequeunt nec quod iustum est unice persequuntur, et in id toto animo omni studio incumbunt. Tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quae in vita agunt homines intersit, et non solum opera quum fiant, sed et cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Quum vero ad potentiam et insperium provecti sunt, tunc hisce omnibus exuti et institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam et rerum humanarum divinarumque contemptum, et quum maxime illic opus est pietate et justitia, ut qui invidiae proxime constituti sunt, et ob cogitata et facta omnium in conspectu collocati, tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut

ἐξουσίαν δεδιότος, οὕτως ἐμπαρονοῦσι τοῖς πράγμασιν. Ἄ δ' ἂν ἡ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἡ μισήσωσιν ἐθελήσαντες, ἡ στερήσωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ καὶ ἀνθρώποις ἀρεστά καὶ Θεῷ δοκοῦσι·
 5 τῶν δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἶς, ἀλλὰ τιμῶσι μὲν τοὺς πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμῆσαντες δὲ φθονοῦσι· καὶ παραγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν οὐ ταύτης ἀπαιροῦνται μόνον τοὺς τετυγχότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑπερ-
 10 βολὴν αὐτῶν ἀπιθάνους. Κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δικῆς ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀδασανίστοις, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτείνειν δύνανται. Τοῦτο Σάουλος ἡμῖν ὁ Κεῖσου παῖς, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ
 15 τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερόν πεποίηκε, τριακοσίου ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφῆτας ἐκ τῆς πρὸς Ἀχιμελὲχον ὑποφίας, ἐπικαταβαλὼν δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν ἐν τόπῳ τινὶ ναὸν σπουδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καταστήσαι, το-
 20 σούτους μὲν ἀνελὼν, μείναι δὲ ἑάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι.
 ἡ. Ὁ δ' Ἀβιάθαρος ὁ τοῦ Ἀχιμελῆχου παῖς, ὁ μόνος διασωθῆναι δυνήθεις ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπὸ Σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυΐδην τὴν τῶν
 25 οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνάρεσιν. Ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα περὶ αὐτοῦς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν Δῶηκον· ὑπονοῆσαι γὰρ διαβλήθησθαι πρὸς αὐτοὺς τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἡ-ῖττο. Τὸ μένειν δ' αὐτοῖς
 30 καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως, ἡξίου.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυΐδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβέβληκός τις εἰς τὴν Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν
 35 ἐπ' αὐτοὺς, εἰ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ προφήτου πυθόμενος ἐπιτρέψει νίκην. Τοῦ δὲ σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μετὰ τῶν ἐταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολλὸν ἐξέγεε καὶ λείαν ἔλασε, καὶ παραμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἁλῶνας καὶ τὸν
 40 καρπὸν συνείλον ἀέεως, Σαούλῳ τῷ βασιλεῖ μηνύεται παρ' αὐτοῖς ὢν. Τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο, φήμη δ' ἐπὶ πάντας τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς καὶ πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτὸ τε συνιστάνον καὶ τὸν πεποιηκότα. Χαίρει δὲ
 45 Σάουλος ἀκούσας ἐν Κόλλῃ τὸν Δαυΐδην, καὶ, Θεὸς ᾗ ᾗ χειρὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέβητο αὐτὸν, ἐπὶ τῶν, ἐπεὶ καὶ συνήναγκασεν ἔλθεῖν εἰς πόλιν τεύχη καὶ πύλας καὶ μογλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προσέταξεν ἐπὶ τὴν Κόλλαν ἐσορῆσαι καὶ πολιορκῆσαντι καὶ ἐλόντι τὸν Δαυΐδην
 50 ἀποκτείνειν. Ταῦτα δ' αἰσθόμενος ὁ Δαυΐδης καὶ μα-
 ῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι μέναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κόλλι-

ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata et firma et vera atque hominibus et Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent, sed illos, qui multos pro ipsis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia; ac quum ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed et propter eam ipsam de vita, idque ex criminationibus maligne confictis, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin et neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias et delationes absque ullo examine, neque in quos sævire oportet, sed quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisi filius, qui primus, postquam desiit optimatum status et regiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit, qui trecentos sacerdotes et prophetas propter suspectum Achimelech occidit, porroque urbem eorum funditus evertit et templum quodammodo sacerdotum et prophetarum inane reddere studuit; quum tot quidem interfecerit, et nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

8. Abiatharus autem Achimelechii filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum a Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem et patris interitum ei nuntiavit. Ille vero dicebat se viso Doeco non ignorasse quod foret ut hæc illis acciderent: nam istanc ipsi incidisse suspicionem, illum pontifici apud regem calumniaturum esse, et hunc tantorum illis infortuniarum causam esse dicebat. Illic vero ut maneret et secum moraretur postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

CAP. XIII. (XIV.)

Per idem tempus, quum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, se ipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus a propheta consultus victoriam annueret. Quum vero ille respondisset victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, et prædā abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur apud illos morari. Nam quod ausus fuerit et quod ei prospere cesserit, non apud quos res gesta erat conclusum tenebatur, sed fama ejus late emanavit, et ad omnium aures, regisque inter ceteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem certior factus Davidem in Cilla esse lætatur, atque, illum jam in suam venisse potestatem dicens a Deo, quoniam is in urbem eum compulisset muris et portis et repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum captumque interimerent. At Davides quum hæc intellexisset, et a Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos mane-

ται ἐκδύσουσι τῷ Σαούλῳ, παραλαβὼν τοὺς τετρακοσίους ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς Ἐγγεδαιν λεγομένης. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἀκούσας αὐτὸν περευότα παρὰ τῶν Κιλλιτῶν ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας εἰς τινὰ τόπον Καινὴν καλουμένην τῆς Ζιφῆνης παραγίνεται, εἰς δὲ Ἰωνάθης δὲ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ κατασπασάμενος θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς περὶ τῶν μελλόντων ἐλπιδας ἔχειν παρεκάλει καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παρούσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑβραίων δύναμιν ἔξειν ὑφ' αὐτῷ· φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα οὖν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. Πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὃν ἐπηράσατο αὐτῷ παραδάνει τὰ συγχείμενα καὶ μεταβαλλομένω πρὸς τάναντία, τὸν μὲν αὐτοῦ καταλείπει μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ τοῦ θεοῦ ἐπικουφίσας, αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανερχεται. Οἱ δὲ Ζιφῆνοι χαρίζομενοι τῷ Σαούλῳ μὴνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν Δαυίδην καὶ παραδώσειν ἔρσαν ἐπ' αὐτὸν ἔλθοντι· καταληφέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφῆνης στενῶν, οὐκ εἶναι ρυγὴν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτούς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐλθρὸν αὐτῷ μεμνηνοῦσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς εὐνοίας υποσχόμενος αὐτούς, ἐπειμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν Δαυίδην καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἐπεκρίνατο. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὴν θῆραν καὶ τὴν σὺλληψιν τοῦ Δαυίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μὴνύσαι τὸν ἐλθρὸν αὐτῷ τὴν εὐνοίαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν φανερωτέραν καταστήσαι. Διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μὴδὲν κινδυνεύσειν ἐμελλόν ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ, διὰ δὲ κολακεῖαν καὶ κέρδους ἐπιθυμίαν τε καὶ προσδοκίαν παρὰ τοῦ βασιλέως ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον διέβαλον καὶ παραδώσειν ὑπέσχοντο. Γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τῶν Ζιφῆνων κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ἐπὶ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὁρμησε δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν Σάουλος. Κατὰ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ἐπὶ τὸ ἔτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. Ἄντιπεριέσπασαν δὲ τὸν Σάουλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυίδου, μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἐστρατευκέναι χώραν ἀκούσθέντες. Ἐπὶ γὰρ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολέμιους ὄντας, αὐτοὺς ἀμύνασθαι κρίνας ἀναγκαιότερον ἢ τὸν ἴδιον σπουδάζοντα λαβεῖν ἐλθρὸν ὑπεριδεῖν τὴν γῆν κακώθεσαν.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν οὕτως ἐκ παραλόγου τὸν κινδυνὸν διαφυγὼν εἰς τὰ στενὰ τῆς Ἐγγεδηνῆς ἀφικνεῖται. Σαούλῳ δὲ ἐκβαλόντι τοὺς Παλαιστίνους ἤκον ἀπαγ-

ret, Saulo dedituros esse, assumptis viris suis quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain quæ appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem inde profectus in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam (*Novam*) vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, quum ipsum convenisset et salutasset, eum hortabatur bono animo esse et de futuris bene sperare, malisque nequamquam cedere presentibus: nam et regnatum esse et Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum; res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptas referri. Quum autem iterum jurasset, quoad viveret, fidem inter ipsos et benevolentiam conservaturum, Deumque testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fudera violaret et in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit metu nonnihil ac sollicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam a rege ini- rent, Saulo nunciant Davidem apud se morari, dixeruntque quod ipsi, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent: occupatis enim Ziphenes angustias, non posse eum ad alios effugere. Rex autem illos laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant, brevique se illos benevolentia ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent et solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso se secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagaret et prehenderet, regem impellebant, annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed et magis adhuc eum illius in potestatem plane redigendo. At iniquo et maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si illa non patefēcissent Saulo, ex adulandi tamen desiderio lucrique cupiditate et exspectatione a rege *consequendi*, virum Deo carum et præter jus ad mortem quæsitus et qui latere poterat insimulabant et regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, quum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maonis.

3. Eo autem Saulus properavit ad Davidem persequendum. Audito enim in itinere quod superatis angustias evaserit, inde movit ad alterum petrae latus. Saulum vero a persecutione Davidis, quum in eo jam esset ut illum caperet, alio avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem fecisse. In eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit, illorum injurias propulsare necessarium magis esse arbitratus quam, dum proprio inimico capiendū insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter spem liberatus, ad agri Engedeni angustias se recipit. Palæstini autem expulsis, ad Saulum venerunt quidam nuncan-

γέλλοντες τινες τὸν Δαυὶδ ἔν τοις Ἐνγεδνηῖς διατρί-
 βειν ὄροις. Λαβὼν δὲ τρισχίλιους ὀπλίτας ἐπιλέκτους
 ἐπ' αὐτὸν ἡπείγετο, καὶ γενόμενος πόρρω τῶν τόπων
 ὄρᾳ παρὰ τὴν ὁδὸν σπήλαιον βαθύ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ
 5 καὶ μήκος ἀνεγὼς καὶ πλάτος, ἐνθα συνέβαινε τὸν
 Δαυὶδ μετὰ τῶν τετρακοσίων κεχυφθαί. Ἐπειγό-
 μενος οὖν ὑπὸ τῶν κατὰ φύσιν εἰσεῖσιν εἰς αὐτὸ μόνος.
 Θεαθεὶς δ' ὑπὸ τινος τῶν μετὰ Δαυὶδ καὶ φράσαντος
 τοῦ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐλθρὸν αὐτοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ
 10 καὶρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβουλευόντος τοῦ Σαούλου
 ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν
 ἀπαλλάξαι καὶ ταιλαιπωρίας, ἀναστὰς ἀποτέμνει μὲν
 τὴν πτέρυγα τοῦ ἱματίου μόνον οὐδ' ὁ Σαούλος ἡμπεί-
 χετο, μετανοήσας δ' εὐθὺς οὐ δίκαιον εἶπε φρονεῖν τὸν
 15 αὐτὸν δεσπότην οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείας
 ἀξιοθῆναι. Καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ'
 οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαούλου
 τὸ σπήλαιον ἐκλιπόντος, προσελθὼν ὁ Δαυὶδ ἔκρα-
 ξεν, ἀκοῦσαι Σαούλου ἀξίων. Ἐπιστραφέντος δὲ τοῦ
 20 βασιλέως, προσκυνεῖ τε αὐτὸν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς
 ἔθος, καὶ φησιν, « οὐ πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδεῖς
 « πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ σε τὰς ἀκοὰς χα-
 « ρίξεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς δὲ φιλ-
 « τάτους δι' ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν
 25 « τὴν ἀπάντων διάθεσιν. Διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ,
 « σαφὲς δ' ἀποδείξις εὐνοίας τὰ πραττόμενα· καὶ
 « λόγος μὲν ἐπ' ἀμφοτέρα πέφυκεν ἀληθὲς τε καὶ
 « ψευδὲς, τὰ δ' ἔργα γυμνῇ ὑπ' ὅψει τὴν διάνοιαν τί-
 « θησι. Τοίνυν ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σέ καὶ
 30 « τὸν σὸν οἶκον ἔμοι πιστεύσαι δεῖ καὶ μὴ τοῖς κατη-
 « γορούσιν ἂ μὴ εἰς νοῦν ἐβαλόμην μήτε δύναται
 « γενέσθαι προσθήμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, καὶ
 « μηδὲν μὴτ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φροντίδος
 « ἢ τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν, ἣν ἀδίκως μεταπορεύῃ. Πῶς
 35 « γὰρ ψευδὴ περὶ ἐμοῦ δοῖαν εἰληφας ὡς ἀποκτεῖναι σε
 « θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ἄνθρωπον
 « σήμερον αὐτῷ τιμωρῆσαι δυνάμενον καὶ παρὰ σοῦ
 « λαβεῖν δίκην καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ τούτῳ
 « χρησάμενον, ὃν, εἰ σοι κατ' ἐμοῦ περιέπεσεν, οὐκ ἂν
 40 « αὐτὸς παρήκας, διαγρήσασθαι πολὺν καὶ νομίζων
 « πολέμιον; ὅτε γὰρ σου τὸν πτέρυγα τοῦ ἱματίου ἀπέ-
 « τεμον, τότε σου καὶ τὴν κεφαλὴν ἡδυνάμην ». Ἐπι-
 « δεῖξας δὲ τὸ βῆχος ἰδεῖν πιστεύειν παρεῖχεν. « Ἀλλ'
 « ἐγὼ μὲν ἀπεσχόμην δικαίας ἀμύνης, φησὶ, σὺ δὲ
 45 « μίσος ἀδικον οὐκ αἰδῶ κατ' ἐμοῦ φέρων. Θεὸς ταῦτα
 « δικάσει καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῶν ἐλέγξει ».
 Σαούλος δὲ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας
 καὶ τὴν τοῦ νεανίσκου μετρίστητα καὶ φύσιν ἐκπλα-
 γεις ἀνωμίωζε. Τὸ δ' αὐτὸ κάλεινον ποιήσαντος, αὐτὸν
 50 εἶναι δίκαιον στένειν ἀπεκρίνατο· « σὺ μὲν γὰρ, φησὶν,
 « ἀγαθὸν αἰτίός μοι γέγονας, ἐγὼ δὲ σοι συμφορῶν.
 « Ἐπεδείξω δὲ καὶ σήμερον τὴν ἐκείνου ἀρχαίαν ἔχοντα
 « αὐτὸν δικαιοσύνην, οἱ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόν-
 « τες αὐξάνειν περήγγελλον. Πέπεισμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ

tes Davidem intra fines Engedenæ morari. Ille vero, as-
 sumptis tribus armatorum millibus selectis, ad eum con-
 tendebat. Quumque non longe a locis illis abesset, prope
 viam conspexit speluncam, profundam et cavam, atque in
 multam longitudinem et latitudinem patentem, qua tum
 forte Davides cum viris quadringentis delitescebat. Itaque
 stimulatus ad requisita naturæ solus in eam intravit.
 Conspectus autem erat ab aliquo e Davidis comitibus, eoque
 qui viderat eum dicente, jam adesce tempus ulciscendi
 inimicum a Deo oblatum, suadenteque ut Saulo caput am-
 putaret, ad sese e vita erratica et arumnis expedien-
 dum, surgens absceidit laciniam solummodo vestis quam
 gerebat, et statim penitentia ductus injustum facinus
 esse dicebat dominum suum occidere, eumve qui ad regiam
 dignitatem a Deo proventus est. Nam si ille in nos mali-
 gnus, haud fas est ut par illi referam. Quum autem Saulus
 e spelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit,
 Saulum obsecrans ut ipsam audire vellet. Quum-
 que rex respexisset, adorat eum in faciem procidens, ut
 moris erat, dicitque, « non oportet, o rex, ut, improbis
 « vanasque calumnias contingentibus aurem admoveas,
 « illis quidem fidem habere digneris, tibi vero amicissimos
 « in suspicionem vocari patiaris, sed potius ex rebus ipsis
 « spectari debet ut quisque in te animo sit affectus. Nam
 « calumnie nos decipiunt, ex factis vero benevolentia clare
 « elucescit : et verba quidem comparata sunt ut utriusque,
 « et veri et falsi, speciem præ se ferant, facta vero nudum
 « animum conspiciendum sistunt. Ex his itaque mihi cre-
 « dere oportet me tibi tuæque familiæ bene velle, non illis
 « ea mihi vitio vertentibus, quæ neque in mentem vene-
 « runt, neque fieri potuerunt, assentiendo animam meam
 « persequi, et nihil die noctue aliud cogitare, quam ut
 « mihi vitam adimas : quod tu inique moliris. Qui fit ut
 « tanto in errore de me verseris, quasi occidere te volue-
 « rim? aut quomodo erit ut non sis in Deum impius, homi-
 « nis, tanquam tibi inimici, necem expetens, qui, quum
 « hodie semel vindicare potuerit et a te pœnas exigere,
 « tibi pepercit, neque illa usus est opportunitate, quam, si
 « tibi ad mei perniciem contigisset, e manibus elabi non si-
 « visse? quando enim vestis tuæ laciniam præcidebam,
 « potui tunc et caput amputasse ». Pannoque simul prolato
 verbis fidem adstruit. « Sed ego, inquit, ab justa quidem
 « vindicta abstinui, tu vero non erubescis odio me injusto
 « prosequi. Hanc causam Deus suscipiat, moresque no-
 « stros redarguat ». Saulus autem, modo incredibili se
 servatum esse demiratus, ejusque modestia et ingenio atto-
 nitus ingemuit. Atque idem quum fecisset Davides, rex
 justius esse se ingemiscere respondit, « nam tu, inquit,
 « tiam, qui inimicos in solitudine captos servandos esse
 « edixerunt. Itaque nunc persuasum habeo regnum tibi a

« τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάττει καὶ περιμένει σὲ τὸ
« πάντων τῶν Ἑβραίων κράτος. Δὲς δὴ μοι πίστεις
« ἐνόρκους μὴ μου τὸ γένος ἐξαφανίσαι μηδ' ἐμοὶ μνη-
« σιχακῶντα τοὺς ἐμοὺς ἐκγόρους ἐξαπολέσαι, τηρή-
«σαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. » Ὁμοῖας δέ, κα-
« θὼς ἤξιώκε, Δαυίδης Σάουλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέ-
« λυσε βασιλείαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς
« τὴν Μασθερῶν ἀνέβη στενήν.

ε'. Ἀποβήσκει δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Σα-
« μούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ οὗ τῆς τυγρούσης ἀπολαύσας
« παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. Ἄλλ' ἐνεράνισε γὰρ τὴν
« ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν
« τὸ πένθος, ὃ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ὁ λαὸς ἤγετο, καὶ ἡ περὶ
« τὴν ταρῆν αὐτοῦ καὶ τὴν τὸν νομιζόμενον ἀναπλήρω-
« σιν φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. Θάπτουσι δ' αὐτὸν ἐν τῇ
« πατρίδι Ἀρμαθᾶ, καὶ ἐπὶ πολλὰς πᾶν ἡμέρας ἔκλαυ-
« σαν, ὡς ὅταν τοῦτο πᾶσιν ὡς ἐπ' ἄλλοτρίῳ τελευ-
« τῇ, ὥσει οἰκτεῖον δ' ἔκαστος ἴδιον ποθῶν. Ἐγένετο δ'
« ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μά-
« λιστα φίλος τῷ Θεῷ. Ἦρξε δὲ καὶ προέστη τοῦ λαοῦ
« μετὰ τὴν Ἡλὶ τοῦ ἀρχιερέως τελευτὴν μόνος μὲν ἔτη
« ὡδέκα, μετὰ δὲ τοῦ Σαούλου τοῦ βασιλέως δεκά πρὸς
« τὰς ὀκτώ. Καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμούηλον τοῦτο τὸ πέρας
« ἔργον.

ς'. Ἦν δὲ τις τῶν Ζιφηνῶν ἐκ πόλεως Ἐμμαῖ πλού-
«σιος καὶ πολυτρέματος. Τρισχιλίῳ μὲν γὰρ αὐτῷ
« ποιμνὴ προβάτων ἐνέμετο, χιλίῳ δ' αἰγῶν. Ταῦτα
« Δαυίδης ἀσινῇ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῇ παρήγγελλε τοῖς
« σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας μήτε ὑπὸ ἐνδοίας,
« μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας καὶ τοῦ δύνασθαι λανθάνειν κα-
« ταβλάπτειν· τοῦτων δ' ἀπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ μη-
« δὲ ἀδικεῖν καὶ τὸ τῶν ἄλλοτρίων ἄπτεσθαι δεινὸν ἡγει-
« ρῆσαι καὶ πρόσαντες τῷ Θεῷ. Ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐ-
« τοὺς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι ἀγαθῷ καὶ ταύτης
« συγγράνει ἀξίῳ τῆς προνοίας. Ἦν δὲ Νάβαλος (τοῦτο
« γὰρ εἶχεν ὄνομα) σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύ-
« μασι, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεπονημένος τὸν βίον,
« τυναικὸς δ' ἀγαθὸς καὶ σώφρωνος καὶ τὸ εἶδος σπου-
« δαίως λελογχώς. Πρὸς οὖν τὸν Νάβαλον τοῦτον, καθ'
« ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἀνδρας
« δεκά τῶν σὺν αὐτῷ, διὰ τοῦτων αὐτὸν ἀσπάζεται καὶ
« συνεύχεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλὰ· παρασχεῖν δὲ
« ἑῷ δύνατός ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι παρὰ
« τῶν ποιμένων ὅτι μὴδὲν αὐτοὺς ἡδικήκαμεν, ἀλλὰ φύ-
« λακες αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόνκαμεν, πολλὸν
« ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἡδὴ χρόνον· μετανοήσεις δ'
« ὡδὲν Δαυὶδ παρασχόμενον. Ταῦτα δὲ τῶν πεμψθέν-
« των διακονησάντων πρὸς τὸν Νάβαλον, ἀπανθρώπως
« σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. Ἐρωτήσας γὰρ αὐ-
« τοὺς τίς ἐστι Δαυίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν Ἰεσσαίου,
« υἱὸν ἄρα, εἶπε, μέγα φρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοῖς οἱ δραπέται
« καὶ σεμνύνονται, τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. Ὁρ-
« γίζεται δ' αὐτῶν φρασάντων ὁ Δαυίδης, καὶ τετρακο-
« σίους μὲν ὠπλισμένους αὐτῷ κελύσας ἐπεσθαι, διακο-

« Deo adservari, tibi que cessurum esse Hebræorum omnium
« imperium. Quare jurejurando mihi fidem facias, te genus
« meum non esse deleturum, neque injuriarum memorem
« exitio daturum liberos meos, sed domum meam custo-
« diturum esse et servaturum ». Quum autem in hæc,
« prout rex postulaverat, jurrasset Davides, Saulum quidem
« in regnum suum dimisit, ipse vero cum suis ad angustias
« Mastheron ascendit.

5. Sub hoc tempus et Samuelus propheta vita decessit,
« vir non vulgarem inter Hebræos honorem assecutus. Illud
« etenim virtutis ipsius et populi erga ipsum benevolentie
« indicium erat, quod eum diu luxerint et lamentarint, at-
« que sepulturam ejus solennesque exsequias certatim et
« magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ar-
« mathia patria sua, multisque diebus eum delleverunt, non
« quasi in publico merore ex morte alieni, sed quasi suum
« quisque cognatum desideraret. A natura enim fictus for-
« matusque erat ad justitiam et bonitatem, proptereaque Deo
« eximie carus. Imperavit autem populoque præedit, solus
« quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum
« Saulo vero rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad
« Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, lo-
« cuples et multo pecore abundans. Nam in pascuis alebat
« ovium quidem tria millia, mille vero capras. Hæc Da-
« vides jussit suis curare ut integra atque salva forent, ne-
« que illa lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia,
« aut ex spe latendi in deserto; hisce vero omnibus antiquius
« habere nemini injuriam facere, atque nefas ducere Deoque
« adversum res alienas contrectare. Illos autem ita docebat,
« existimans se gratiam initutum esse a viro bono dignoque
« cui hæc cura adhiberetur. At Nabalus (hoc enim nomen
« habebat) duro erat ingenio et malis moribus, qui ex cynica
« consuetudine vitam instituerat, uxorem vero nactus bonam
« atque prudentem, formaque proba. Ad hunc igitur Na-
« balum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, quum Davi-
« des decem viros e suis misisset, per illos eum salutari,
« simulque precatur ut in multos annos idem facere illi da-
« retur : deinde vero obsecrabat ut sibi ex iis quibus pluri-
« mum pollebat aliquid impertiret, certior a pastoribus factus
« quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos inju-
« ria affecerimus, sed illorum gregumque custodes fuerimus :
« futurum autem non esse ut ipsum peniteat, si quid Davidi
« contulerit. At quum ii qui missi erant hæc peregissent ad
« Nabalum, ille inhumaniter admodum et aspere eos excipit.
« Nam ab iis percontatus quis esset Davides, ut audivit esse
« Jessai filium, « nunc igitur, inquit, magnifice de se sen-
« tiunt fugitivi, seque insolentius efferunt, relictis dominis. »
« Davides autem, quum hæc illi retulissent, gravius commo-
« vetur, et quadringentis quidem armatis ipsum sequi jussis,

σίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπὼν, (ἤδη γὰρ εἶχεν ἐξακοσίους,) ἐπὶ τὸν Νάβαλον ἐβάδιζεν, ὁμοσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. Οὐ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἄ-
 5 ριστος εἰς αὐτοὺς, μηδὲν ἐπιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσεβλάσφη-
 μησε καὶ κακῶς εἶπε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπη-
 μένος.

ζ'. Δούλου δὲ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ
 10 τοῦ Ναβάλου πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖ-
 κα δ' ἐκείνου, κατεπόντος ὅτι πέμψας ὁ Δαυίδης
 αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδὲνς τύχοι τῶν μετρίων,
 ἀλλὰ καὶ προσυβρισθεὶς βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ
 περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησά-
 15 μένος, γεγενῆσθαι δὲ τοῦτο ἐπὶ τῷ κακῷ τῷ τοῦ δεσπότου
 καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαντος, Ἀβιγαία (προσηγορεύετο
 γὰρ οὕτως) εὐθέως ἐπισάξασα τοὺς ὄνους καὶ πληρώ-
 σασα παντοίων ἐξίωνων καὶ μηδὲν ἐπιούσα τάνορ, (ὅτι
 γὰρ μέθης ἀνάσθητος ἦν,) ἐπορεύετο πρὸς Δαυίδην.
 20 Καταβαινούσῃ δὲ τὰ στενὰ τοῦ ὄρους ἀπήντησε Δαυίδης
 μετὰ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. Θεσσα-
 μένῃ δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ κατεπήδησεν καὶ πεσοῦσα ἐπὶ
 πρόσωπον προσεκύνει, καὶ τῶν μὲν Ναβάλου λόγων
 δεῖοι μὴ νημιμονεύειν, (οὐ γὰρ ἄγνωστον αὐτὸν ὅμοιον
 25 ὄντα τῷ ὀνόματι· Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων
 γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ,) αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο μὴ
 θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. « Διὸ συγγί-
 « νωσκέ μοι, φησί, καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί
 « σε μιανθῆναι ἀνθρωπίνῳ αἵματι. Μένοντα γὰρ σε
 30 « καθαρὸν ἐκείνος αὐτὸς ἐκδικήσει παρὰ τῶν πονηρῶν.
 « Ἄ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῶν
 « ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς συμπέσοι· γενοῦ δὲ εὐμενῆς
 « μοι, κρίνας ἀξίαν τοῦ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δεῖσθαι, καὶ
 « τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸν ἄνδρα μου καὶ
 35 « τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. Πρέπει
 « γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φιλανθρωπῶι τυγχάνειν, καὶ ταῦτα
 « μέλλοντι βασιλεύειν ». Ὁ δὲ τὰ ῥῶρα δεξάμενος,
 « ἀλλὰ σέ, φησὶν, ὦ γύναι, Θεὸς εὐμενῆς ἤγαγε πρὸς
 « ἡμᾶς τήμερον· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν
 40 « εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν Ναβάλου διὰ τῆςδε τῆς
 « νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσθαι καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολεί-
 « ψειν ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ ἀχρίστου πρὸς ἐμέ καὶ
 « τοὺς ἐμούς ἐταίρους γενομένου. Νῦν δὲ φθάσασα
 « προέλαβες καταμειλίξασθαι μου τὸν θυμὸν, κηδομέ-
 45 « νου σου τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ Νάβαλος μὲν, κἂν ἀφελῇ
 « νῦν διὰ σέ τῆς τιμωρίας, οὐ φεύζεται τὴν δίκην,
 « ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λαθὼν αἰτίαν ἄλλην. »
 ἡ'. Ταῦτ' εἰπὼν ἀπολαίει τὴν γυναῖκα· ἡ δὲ εἰς τὸν
 οἶκον ἐλθοῦσα καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μετὰ πολ-
 50 λῶν εὐωχοῦμενον καὶ κεχαρωμένον ἤδη, τότε μὲν
 οὐδὲν τῶν γεγεννημένων διεσάφει, τῇ δ' ἐπιούσῃ νήφοντι
 ἅπαντα δηλώσασα παρεθῆναι καὶ πᾶν ἐν αὐτῇ νεκρω-
 θῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης
 ἐποίησε. Καὶ δέκα οὐ πλείους ἐπιζήσας ἡμέρας τὸν

ducentis vero ad impedimenta custodienda relictis, (jam enim sexcentos coegerat,) ibat contra Nabalum, postquam juraverat se domum ejus et bona omnia ea nocte in nihilum redacturum. Se enim non id solum aegre ferre, quod animo fuerit in ipsos ingrato, nihil eis largitus, qui sese adversus ipsum multa cum humanitate gessissent, sed et quod conviciis et maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipsis affectus.

7. Quum vero servus quidam, ex iis qui Nabali greges custodiebant, heræ quidem suæ, Nabali vero uxori, enarraret quod Davides, missis aliquot de suis ad maritum ejus, ne quod equum quidem esset impetravit, sed e contra gravibus conviciis appetitus fuerit, quum tamen ipsis in gregum cura et custodia se quammaxime benignum præstiterit, hoc autem domino in damnum cecidisse, illo ista locuto, Abigrea (ita enim vocabatur) cum asinos statim clitelari jussisset, et variis muneribus eos onerasset, ne verbo quidem facto ad maritum, (nam ex ebrietate haud mentis compos erat,) Davidi obviam proficiscebatur. Illi autem per montis angustias descendenti occurrit Davides cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viso illo, confestim desiluit et in faciem procidens adorabat, supplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminisse: non enim ignorare eum nomini suo plane respondere: nam Hebræorum lingua Nabalus stultitiam denotat; ipsa autem sese excusabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipso missi fuerant. « Quare mihi, inquit, ignoscas » precor, Deoque gratias age, qui tibi obstitit quominus « humano sanguine manus polluas. Nam ille ipse, si in-
 « contaminatus permanseris, ab iis qui maligni sunt pœnas
 « exiget. Mala enim quæ Nabalum manent, illa in inimi-
 « corum tuorum capita recidunt. At mihi benignus sis, et
 « ista a me accipere digneris, atque iram et indignationem
 « qua in maritum ejusque domum commoveris, mei in ho-
 « norem remittas. Te enim decet mansuetum esse atque
 « humanum, præsertim quum sis regnaturus ». Ille vero muneribus acceptis ait, « Deus sare propitius te, o mu-
 « lier, ad nos adduxit: alioqui crastina tibi non illuxisset
 « dies, quum juraverim hac ipsa nocte eversum ire Nabali
 « domum, vestramque neminem superstitem relicturum ex
 « familia hominis maligni et in me meosque summe ingrati.
 « Jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi obviam
 « facta es, ut iram meam delinires. Sed Nabalus quidem,
 « per te licet supplicio nunc eximatur, pœnam tamen non
 « effugiet: sui enim sibi, ex alia occasione, exitio erunt
 « mores. »

8. Hæc locutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem et jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt expo-
 suit, die vero sequenti, quum sobrio omnia declarasset, ef-
 fecit ut vires ei solverentur, et totum corpus prope jam mortuum esset, propter ejus sermones et dolorem ex iis conceptum. Nec pluribus diebus, quam decem, vita pro-

βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. Ἀκούσας δ' αὐτοῦ τὴν
τελευτήν ὁ Δαυίδης ἐκδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
καλῶς ἔλεγεν· ἀποθανεῖν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας
πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν
5 δεξιάν. Ἔγνων δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἑλαυνομέ-
νους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις
ὑπερорώντα, διδόντα δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς
δὲ πονηροῖς ὀξεῖαν ἐπιφέροντα τὴν ποινήν. Πένμφας
δ' αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα συνοικήσουσαν καὶ γαμηθη-
10 σμένην καλεῖ πρὸς αὐτὸν· ἡ δὲ ἀναξία μὲν εἶναι καὶ
ποδῶν ἄψασθαι τοὺν ἔκτεινον πρὸς τοὺς παρόντας ἔλε-
γεν, ὅμως δὲ μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. Καὶ
συνώκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαβοῦσα τὴν τιμὴν, καὶ
διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον τυχοῦσα
15 ταύτης καὶ διὰ τὸ κάλλος. Ἦγε δὲ Δαυίδης γυναῖκα
πρότερον, ἣν ἐξ Ἀβισάρου πόλεως ἔγγμε· Μιχαλὰν δὲ
τὴν Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα τὴν γενομένην
τοῦ Δαυίδου γυναῖκα ὁ πατὴρ τῷ Φελεῖτᾳ υἱῷ Αἰσού
συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλαῖ.
20 Θ'. Μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλλόθοντες τῶν Ζιφηνῶν ἀπήγ-
γειλαν τῷ Σαούλῳ ὥς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ γῶρᾳ
αὐτῶν, καὶ δύνανται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συ-
εργῆσαι. Ὁ δὲ μετὰ τρισχίλιον δπλιτῶν ἐβάδιζεν
ἐπ' αὐτὸν, καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐστρατοπέδευσεν
25 ἐπὶ τινὶ τόπῳ Σεκελά λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας
τὸν Σάουλον ἐπ' αὐτὸν ἦκοντα, πέμψας κατασκόπους,
ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ποῦ τῆς γῶρας Σάουλος ἦδη
προσεληλύθει. Τῶν δ' ἐν Σεκελᾷ φρασάντων, διανοκτε-
ρεύει διαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαούλου
30 στρατοπέδον παράγινεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελ-
φῆς αὐτοῦ Σαρυίας Ἀβισαῖον, καὶ Ἀχιμελεχὸν τὸν
Χετταῖον. Τοῦ δὲ Σαούλου κοιμωμένου καὶ περὶ αὐ-
τὸν ἐν κύκλῳ τῶν δπλιτῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀδεν-
νήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατοπέδον
35 τὸ τοῦ βασιλέως, οὐτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σάουλον, ἐπι-
γινὼς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος, (τοῦτο γὰρ αὐτῷ
παρεπεπῆγαι,) οὕτε τὸν Ἀβισαῖον βουλόμενον φονεῦσαι
καὶ πρὸς τοῦτο ὠρμηχότα εἶπεν, ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ χειροτονημένον βασιλέα φῆσας εἶναι δεινὸν
40 ἀποκτείνει, καὶ ἡ πονηρὸς, (ἥξει γὰρ αὐτῷ παρὰ τοῦ
δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην,) ἐπέσχε τῆς ὀρ-
μῆς. Σύμβολον δὲ τοῦ κτείνειν ὀνηθείς ἀποσχέσθαι
λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, δς
κοιμημένῳ παρέχειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθημένου
45 τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων,
ἐξῆλθεν ἀδόως πάντ' ἐργασάμενος ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ
διδόντος αὐτῷ καὶ τῆς τολμῆς διέθηκε τοὺς τοῦ βασι-
λέως. Διαβὰς δὲ τὸν γείμαρρον καὶ ἐπὶ τὴν κορυφὴν
ἀνελθὼν τοῦ ὄρους, ἔβην ἑμελλεν ἐξακουστός εἶναι ἑμ-
50 βόησας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ
Ἀδεννήρῳ, διανίστησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν
τε ἐξώνει καὶ τὸν λαόν. Ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρα-
τηγῷ καὶ τίς ὁ καλῶς αὐτὸν ἐστὶν ἐρομένον, Δαυίδης
εἶπεν, « ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος.

ducta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides au-
tem, ut illum defunctum esse acceperat, a Deo quidem
eum merito vindicatum esse dicebat; suapte enim malitia
interisse Nabalum, sibique pœnas persolverisse dextram
habenti credis puram. Quia et tum didicit scelestos a Deo
exagitari, ipsamque omnium hominum neminem negli-
gere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero acrem
pœnam infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis,
ipsam, ut una secum esset sibi que connubio jungeretur, ad
se accersit. Illa vero ad eos, quum adessent, dicebat se
indignam esse quæ vel pedes ejus amplecteretur, cum omni
tamen observantia veniebat. Ac illi quidem nupsit, hunc
honorem consecuta et propter modestiam suam bonosque
mores, et propter formæ gratiam. Davides autem uxorem
antea habuerat, quam ex urbe Abisaro duxerat: Michalam
vero Saul regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius
Pheltia Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Saulo-
que nunciaverunt Davidem rursum in ipsorum regione esse,
seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse.
Tum ille cum tribus hominum milibus ad eum contende-
bat, et nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen
Secela. Davides autem ut audierat Saulum contra se ve-
nire, missis exploratoribus, jussit sibi met nunciari ad quem
regionis locum Saulus jam accessisset. Quum vero illi
Saulum apud Secelam esse narrassent, clam suis pernocla-
vit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisao, sororis
suar Saruie filio, et Achimelecho Chettæo. Dum autem
Saulus dormiret et circa eum milites in ambitu jacerent
una cum Abennero exercitus duce, Davides, in regis ten-
torium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex
hasta, (illa enim juxta eum defixa erat,) interficere sustinuit,
neque Abisæum permisit, qui cupiebat et impetu ad eum
occidendum ferebatur, sed quum grave esse dixisset regem
a Deo creatum interimere quantumvis pravum, (ei enim
ultionem tempore suo venturam ab eo qui imperium dede-
rit,) conatum ejus repressit. Attamen ut appareret, quod
quum potuisset eum occidere manus abstinuêrit, capta
ejus hasta et aquæ lenticula, quæ Saulo quiescenti erat
admota, quum in castris nemo animadverterit, omnibus
dormientibus, discessit, secure omnia exsecutus, quæ,
prout tempus ei concederet, auderetve, in regios agere
volebat. Torrentem vero transgressus, et consensu mon-
tis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad
Sauli milites et ad Abennerum exercitus ducem, e somno
eos excitavit, atque ad hunc clamabat et populum. Quum
autem hoc audierit exercitus dux, et rogaverit quisnam
esset qui ipsum appellavisset, Davides aiebat, « ego,
« Jessæi quidem filius, a vobis vero profugus. Sed qui

« Ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν καὶ τὴν πρώτην ἔχων
 « παρὰ τοῦ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ δε-
 « σπότης φυλάσσεις σῶμα, καὶ ὕπνος ἡδίων ἐστὶ σοι τῆς
 « τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θανάτου γὰρ ταῦτα
 5 « ἄζια καὶ τιμωρίας, οἱ γὰρ μικρὸν ἔμπροσθε εἰσελθόν-
 « τας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα
 « καὶ πάντα τοὺς ἄλλους οὐκ ἐνόησατε. Ζήτησον
 « οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος,
 « καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὕμῃς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμε-
 10 « νον ». Σάουλος δὲ γνωρίσας τὴν Δαυίδου φωνὴν καὶ
 μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτὸν ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς
 τῶν φυλακτόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφεί-
 σαστο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελών, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς
 σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαρρύνοντα καὶ μηδὲν ἔτι
 15 πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ
 οἰκία· πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μὴδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειεν
 ὥς ὑπ' ἐκείνου στέργεται, ὅς τὴν μὲν φυλάττειν αὐτὸν
 θυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημέ-
 νον ἔλαυνον, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς περὶ
 20 τὴν ψυχὴν ἀγωνίας ἠνάγκαζε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγε-
 νῶν ἔρπον, αὐτὸς δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ
 σωζόμενος, οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερίως ἀπολλυμένην λαμ-
 βάνει. Ὁ δὲ Δαυίδης πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ
 δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπειπὼν ὡς ὁ Θεὸς
 25 ἐκείνῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν πεπρα-
 γμέων ἐστὶ δικαστὴς, ὅς ὅτι καὶ κατὰ τὴν παρούσαν
 ἡμέραν ἀποκτείναι σε δυνήθεις ἀπεσχόμην οἶδα.

Καὶ Σάουλος μὲν δεύτερον διαφυγὼν τὰς Δαυίδου
 30 χειρὸς εἰς τὴν βασιλείαν καὶ τὴν οἰκίαν ἀπηλλάσσετο,
 φοβηθεὶς δὲ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ
 τοῦ Σαούλου, τοῦτο συμφέρειν ἔκρινεν, εἰς τὴν Πα-
 λαιστίνην ἀναβὰς διατρίβειν ἐν αὐτῇ. Καὶ μετὰ τῶν
 ἑξακοσίων, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, παραγίνεται πρὸς
 35 Ἀγγουὺν τὸν Γίττης βασιλέα· μία δ' ἦν αὕτη τῶν
 πέντε πόλεων. Δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν
 τοῖς ἀνδράσιν καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς
 δύο γυναῖκας, Ἀχιμὴν καὶ Ἀβιγαῖαν, διῆγεν ἐν τῇ
 Γίττᾳ. Σαούλως δὲ ταῦτα ἀκούσαντι λόγος οὐκέτ' ἦν
 40 πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν· οἷς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι
 παρὰ μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γινόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν
 σπουδάζαντα. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῶν
 Γίττων μένειν, ἀλλ' ἔδειξθαι τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν',
 ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρί-
 45 σται, τόπον τινα τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοί-
 κησιν· αἰδεῖσθαι γὰρ διατρίβειν ἐν τῇ πόλει βαρὺς
 αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. Δίδωσι δ' Ἀγγουὺς αὐτῷ
 κώμην τινα Σεκελὰν καλουμένην, ἣν βασιλεύσας ὁ
 Δαυίδης ἀγαπῶν ἰδίον κτήμα ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖ-
 50 δες αὐτοῦ. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσο-
 μεν. Ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατώκησεν Δαυίδης ἐν Σεκελᾷ
 τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς
 εἰκοσιν ἡμέραις. Ἐπερχόμενος δὲ λάθρα τοῖς πλησιο-
 χόροις τῶν Παλαιστίνων, Σερρίταις καὶ Ἀμαληκίταις,
 αἰήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ λαίαν πολλὰν κτηνῶν

« fit ut tu vir magnus et apud regem ceteris honore præ-
 « latus, negligentem adeo custodias domini corpus? num
 « tibi magis volupe est somnum capere quam ejus salutis
 « curam gerere? Hæc enim mortis supplicio digna sunt,
 « quippe qui modo quosdam e nostris in castra ad regem et
 « ceteros omnes ingressos non persensistis. Quære itaque
 « ubi sit hasta regis et aquæ lenticula, et discas quantum
 « mali in castris commissi vos latuit ». Saulus autem,
 agnita Davidis voce intellectoque quod, quum prehendi-
 set ipsum a somno et custodum negligentia proditum, non
 tamen occiderit, sed pepercerit, quum juste se perimere
 potuisset, gratias pro salute se illi habere dicebat, horta-
 baturque ut sumpta fiducia, et nihil amplius mali ab ipso
 metuens, domum suam reverteretur. Sibi enim persuasum
 esse quod non se ipsum ita amaret ut ab ipso diligeretur,
 quum eum quidem, qui ipsum custodire posset et multa
 benevolentiae indicia dederit, persequeretur, et ad vitam tam
 diu in exsilio summaque de anima sua sollicitudine agendam
 adigeret, absque amicorum et cognatorum consorcio, ipse
 vero adhuc ab eo conservari non cesset, animamque suam
 manifestum in discrimen adductam salvam reciperet. Da-
 vides autem jussit aliquem ab eo mitti, qui bastam recipe-
 ret et aquæ lenticulam, isto adjecto, fore ut Deus ipsos ex
 ingenio utrumque suo factisque inde prodeuntibus judicaret;
 qui norit quod, quum te hodie occidere potuissem, manus
 abstinerim.

10. Et Saulus quidem, quum iterum ex Davidis manibus
 evasisset, in regiam et patriam suam reversus est; at Da-
 vides, veritus ne quando a Saulo caperetur si illic maneret,
 sibi consultius esse putabat ut in Palestinam ascenderet,
 seque illius intra fines contineret. Itaque cum sexcentis,
 quos circa se habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem:
 illa autem erat una e quinque *Palæstinæ* civitatibus. Et
 quum rex eum virosque excepsisset, locumque ad habitan-
 dum dedisset, Gittæ debebat una cum duabus uxoribus
 Achima et Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto,
 non jam curæ erat aut contra eum proficisci, aut ut milites
 mitteret: jam enim bis adeo periclitatum fuisse, ut parum
 absuerit quum in ejus manus incideret, dum eum capere
 moliretur. Davidi autem non placuit in Gittensium urbe
 manere, sed regem eorum oravit ut, quum benigne eum ex-
 ceperit, hoc etiam concederet ut locum sibi aliquem in
 regione sua ad habitandum daret: vereri enim ne, si in
 urbe moraretur, ipsi molestiæ esset onerique. Tum An-
 chus vicum quendam, Secelam nomine, ei donavit, quem
 Davides regnum adeptus, quod cum dilexerit, pro pri-
 vata sua possessione habuit, ejusque similiter posteri.
 Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem spa-
 tium, quo Davides in Secela moratus est, conficiebat quat-
 tuor menses cum viginii diebus. Atque in vicinæ regionis
 Palæstinos, Serritas et Amalecitas, clam incursiones fac-
 ciens, terram eorum diripiebat, multaquo jumentorum et

καὶ καμῆλων λαμβάνων ὑπέστρεψεν· ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ κατατηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Ἀγχοῦν τὸν βασιλεῖα, τὸ μέντοι γὰρ τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπειπε. Τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου τίσιν ἐπιτιθε-
 5 μένος τὴν λείαν ἀπῆλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῶν Ἰουδαίων τετραμμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπόν, πείθει τὸν Ἀγχοῦν φρονῆσαι οὕτως· ἤλπισε γὰρ οὕτως ὅτι Δαυὶδ ἔμισε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦ-
 10 λον ἔξειν παρ' ὃν ζῇ χρόνον ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμέ-
 νοντα.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνώκων καὶ περιπεμ-
 φάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα συμπα-
 15 ρώσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς Ῥεγγᾶν, ὅθεν ἐμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, ὁ τῶν Ἰτιτῶν βασιλεὺς Ἀγχοῦς συμμαχήσαντα τὸν Δαυίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὀπλιτῶν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους *· ἤξιον. Τοῦ δὲ προθύμου ὑποσχομένου καὶ φήσαντος παραστῆ-
 ναι καιρὸν ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ
 20 τῆς ξενίας ἀποδώσειν αὐτόν, καὶ φύλακα τοῦ σώ-
 ματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ νοῦν χωρήσαντας αὐτοῖς ἐπηγγεῖλατο ποιῆσειν αὐτόν, τῇ τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὖξιν.

β'. Ἐτυχε δὲ Σάουλος, ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοὺς μὲν μάντις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκδεδηλωώς, ἔξω τῶν προφητῶν. Ἀκούσας δὲ τοὺς Παλαιστίνους ἤδη πρόντας καὶ ἐγγιστα Σόνης πόλεως ἐν τῇ πεδίῳ κει-
 25 μένης ἱστρατοπεδεκχότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. Καὶ παρατενόμενος πρὸς ὅρει τινὶ Γελβουὲ καλουμένῳ βάλλεται· στρατόπεδον ἀντικρὺ τῶν πολεμίων. Ταράττει δ' αὐτόν οὐχ ὥς ἔτυχεν ἰδόντα ἢ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας
 30 κρείττων ὑπονοουμένη· καὶ τὸν Θεὸν διὰ τῶν προφητῶν ἠρώτα περὶ τῆς μάχης καὶ τοῦ περὶ ταύτην ἐσομένου τέλους προειπεῖν. Οὐκ ἀποκρίναμένου δὲ τοῦ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σάουλος κατέδισε καὶ τὴν ψυχὴν κατέ-
 35 πεσε, τὸ κακὸν, ὅσον εἰκός, ὡς παρόντος αὐτῷ κατὰ χεῖρα τοῦ Θεοῦ προσρόμενος. Ζητηθῆναι δ' αὐτῷ κελεύει γυναιὸν τι τῶν ἐγγαστριμύθων καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἐκκαλομένον, ὥς οὕτω γνωστόμενος εἰ κατὰ νοῦν
 40 χωρεῖν αὐτῷ μέλλει τὰ πράγματα. Τὸ γὰρ τῶν ἐγ-
 γαστριμύθων γένος ἀνάγον τὰς τῶν νεκρῶν ψυχὰς δι'
 45 αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποθησόμενα. Μη-
 νθέντος δ' αὐτῷ παρὰ τινος τῶν οἰκετῶν εἶναι τι γυναιον τοιοῦτον ἐν πόλει Ἐνδώρῳ, λαλὸν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ μετεκδὸς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας, ὡς ᾔδει πιστοτάτους ὄντας, ἤκεν
 50 εἰς τὴν Ἐνδώρον πρὸς τὴν γυναικα, καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν οὐπὲρ ἂν αὐτὸς εἴποι. Τῆς δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης

camelorum præda auctus revertēbat : nam hominibus abstinēbat, præ metu ne se Anchō regi indicarent ; manu-
 bularum vero partem ei dono mittebat. Rege autem quæ-
 rente quoniam adortus prædam abegerit, quum dixisset Ju-
 dæos ad meridiem positos et planitiem incolentes, Anchō
 persuadet ut ita sentiret. In eam enim spem venerat, Da-
 videm gentem suam odisse sibi, dum viveret, servum
 futurum esse, suis in terris subsistentem.

CAP. XIV. (XV.)

Sub idem tempus, quum Palæstini in Israelitas exercitum educere decrevisset, et circumquaque ad auxiliares suos omnes misisset, ut ad bellum gerendum convenirent Ren-
 gam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittensium Davidem orabat ut cum copiis suis sese ei socium adjungeret contra Hebræos *· Illo vero prompte operam suam pollicente, dicenteque adesse tempus
 pro beneficiis gratiaque hospitali vicem rependendi, rex, ut honorem et fidem promittendo alacritatem ejus augetet, fore denunciavit ut corporis custodiæ illud admoveret post victoriam et si daretur cum hostibus ex animi sententia acie diicicare.

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem et ventriloquos, et quicumque hujusmodi artem exercerent, e regione sua expulerat, præter prophetas. Quum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, et non procul ab urbe Sana in planitie posita castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Quumque accessisset ad montem quendam Gelboe vocatum, e regione hostium con-
 sedit. Non leviter autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem et numero et viribus suo præstare secum reputavit, Deumque per prophetas orabat ut sibi de pugna ejusque eventu aliquid prædicere dignaretur. Quum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile erat, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis et mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipius sententia processuræ essent. Nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ
 sint eventura sciscitantibus prædicat. Cumque fuisset a quodam e suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, insciis omnibus in exercitu et mutato regio habitu, assumptis duobus e suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem, eamque obsecra-
 bat ut divinaret, sibi quæ excieret animam illius, quem ipse ei dixerat. Illa autem repugnante, dicenteque non

οὐ καταφρονήσιν τοῦ βασιλέως, ὃς τοῦτο τὸ γένος τῶν
μάντεων ἐξήλασεν, οὐδ' αὐτὸν δὲ ποιεῖν καλῶς ἀδικη-
θέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα δὲ εἰς τὰ κακωλυ-
μένα λαθεῖν αὐτὴν ἵνα δῶ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνώ-
σεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλον ἀγείν αὐτῆς τὴν μαντείαν,
ἔσεσθαι δ' ἀκίνδονον. Ὡς δὲ τοῖς ὄρκοις αὐτὴν ἐπείσε
αὐτῶ. Ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν Σαμουήλον ὅστις ἦν καλεῖ
τοῦτον ἐξ ἄδου. Φανέντος δ' αὐτοῦ, θεασάμενον τὸ
10 γύναιον ἄνδρα σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ τοράττεται, καὶ
πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγὲν, « οὐ σύ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς
Σάουλος; » ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ Σαμουήλος. Ἐπει-
σάντος δ' ἐκείνου καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρομένου
πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀναλόγῳ Θεῷ τινὰ τὴν
15 μορφήν ἔχον. Τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν εἰπόντος
καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεοθίντος καὶ τὴν ἡλικίαν, γέροντα
μὲν ἦδη καὶ ἐνδοξὸν ἐσχημαίνεν, ἱερτικὴν δὲ περιεί-
μενον διπλοῖδα. Ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τὸν
Σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἠσπάζετο καὶ
20 προσεκύνησε. Τῆς δὲ Σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης
διὰ τί κινήσειεν αὐτὴν καὶ ἀναγθῆναι ποιήσῃε, τὴν
ἀνάγκην ἀπωδύρετο· τοὺς πολεμίους γὰρ ἐπικεῖσθαι
βαρεῖς αὐτῶ, αὐτὸν δὲ ἀμυχανεῖν τοῖς παροῦσιν, ἐγκα-
ταλειμμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ μηδὲ προρρήσεως
25 τυγχάνοντα μήτε διὰ προφητῶν μήτε δι' ὀνειράτων·
καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ σὲ τὸν ἐμοῦ προνησούμενον κατέρυ-
γοντα. Σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς
μεταβολῆς ὄρων, περισσὸν μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ
βούλεσθαι μαθεῖν, τοῦ Θεοῦ καταλειποτός αὐτόν.
30 « Ἄκουε γε μὴν ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυὶδ καὶ κατορ-
θῶσαι τὸν πόλεμον, σὲ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν
ἀπολέσαι, τοῦ Θεοῦ παρακούσαντα ἐν τῷ πρὸς τοὺς
Ἀμαληκίτας πολέμῳ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλά-
ξαντα, καθὼς προσήτευσά σοι καὶ ζῶν. Ἰσθι τοίνυν
35 καὶ τὸν λαόν ὑποχείριον τοῖς ἔχθροῖς γενησόμενον, καὶ
σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὐρίου πεσόντα ἐπὶ τῆς μά-
χης καὶ μετ' ἐμοῦ γενησόμενον. »

γ'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σάουλος ἄρπυξ ὑπὸ τῆς
λύπης ἐγένετο καὶ κατενεχθεὶς εἰς τοῦδαφος, εἴτε διὰ
40 τὴν προσπεσοῦσαν ἐκ τῶν δεδηλωμένων ὁδὸν ἢ εἴτε διὰ
τὴν ἐνδοίαν, (οὐ γὰρ προσενηνέκτο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ
ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ,) βραδίως κατενήνεκτο. Μόλις δὲ
ἐαυτοῦ γενόμενον συνηγάχαsen ἡ γυνὴ γεύσασθαι,
ταύτην αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν ἀντὶ τῆς πα-
45 ραβόλου μαντείας, ἣν οὐκ ἔξδν αὐτὴ ποιήσασθαι διὰ
τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένου τίς ἦν, ὅμως ὑπέστη
καὶ παρέσχεν. Ἀνθ' ὧν παρεκάλει τράπεζάν τε αὐτῶ
παραθεῖναι καὶ τροφὴν, ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενος
εἰς τὸ τῶν οἰκειῶν ἀποσωθεῖν στρατόπεδον. Ἀντίχοντα
50 δὲ καὶ τελείως ἀπεσπαραγμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας ἐβιάσατο
καὶ συνέπεισεν. Ἐγούσα δὲ μόσχον ἕνα συνήθη καὶ
τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνήτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυο-
μένη τῷ κτήματι, κατασφάξασα τοῦτον καὶ τὰ χρέα

contempluram esse regem, qui hoc divinatorum genus exter-
minaverit, neque humanum esse factum, ut, qui ab ipsa
nulla lacessitus esset injuria, eam insidiis ad vultu eliceret,
quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur, jura-
vit rex neminem hoc rescitum esse, nec alteri *cuspian*
ejus divinationem proditurum, sed fore ipsam extra omne
periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excus-
serat, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem
ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocavit.
Quumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravei
et majestate Deo digna, perturbatur, et ad aspectum
perculsa, « nonne tu es, inquit, Saulus rex? » nam ei illum
indicavit Samuelus. Quum vero ille annuisset et rogaret unde
orta esset ejus perturbatio, aiebat se videre quendam ex
terra ascendentem specie divina. Quumque ille dicere jussis-
set qua is qui apparuit figura esset, quove habitu, et qua
aetate, eum jam senem quidem esse respondebat, tor-
maque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex
hisc rex Samuelum esse agnovit, et in terram procidens
salutabat et adorabat. Anima autem Samueli interrogante,
cur se sedibus emoveri elicique fecerit? de necessitate
querebatur *Saulus*: nam hostes sibi graves incumbere,
ipsamque magnis in praesentia angustiis premi, a Deo des-
sertum, ac neque per prophetas neque per somnia de futuris
aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi prospic-
turus sis, memet contuli. Samuelus autem, quum jam ei
extremum vitae diem adesse sentiret, supervacaneum qui-
dem esse aiebat, velle adhuc et a me discere, quum sis a
Deo derelictus. « Audi tamen oportere ut Davidis regni
admoveatur, bellumque felicitur conficiat, utque tu,
sicuti et ego quum in vivis essem tibi praedixi, et imperium
et vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato
Deo non obtemperaveris, et quae praeeperat non observave-
ris. Scito igitur fore ut populus hostibus addicatur, tuque
ipse cum filiis cras in praelio cadens una mecum sis ».

3. His auditis Saulus praemore obmutuit, et ad ter-
ram delatus, sive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit
sive propter inedia, (nam die praeterito nocteque cibum
non ceperat,) facile concidit. Quum vero agere ad se ipsum
redisset, mulier urgebat eum ut cibum sumeret, hanc gra-
tiam ab ipso reposcens pro temeraria et audaci divinatione,
quam, quum non liceret eam exercere ob metum ipsius,
dum quis esset ignoraretur, in se tamen receperit praestiterit-
que. Pro quibus rogabat ut mensam ei cum cibo apponere,
quo recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret.
Quum vero ei resisteret et praeanimi anxietate hac aversare-
tur, illa *majori* vi institit adeoque persuasit. Quumque uni-
cum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura
alere dignata erat, ut mulier manibus victum quaeritans et hac
sola possessione contenta vivens, illo maclato paratisque

παρασκευάσασα τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῇ παρατί-
θησι. Καὶ Σάουλός μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ
στρατόπεδον.

δ. Δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυ-
5 ναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρῆσθαι
ὑπὸ τοῦ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κατὰ τὸν οἶκον
ᾖν ἀμείνως καὶ διαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρό-
τερον θεασαμένη, οὐκ ἐμνησικακήσεν τῆς ἐπιστήμης
τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη τε ὡς
10 ζῆνον καὶ μηδέποτε ἐν συνηθείᾳ γεγεννημένον, ἀλλὰ
συνεπάθησέ τε καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ᾧ διέκειτο
λίαν ἀγῶος προετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς
ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἐκτενῶς καὶ φιλοφρόνως,
οὐδ' ὑπὲρ εὐεργεσίας ἀμειβομένη οὔτε χάριν μέλλουσιν
15 θηρωμένη (τελευτήσοντα γὰρ αὐτὸν ἡπίστατο) φύσει
τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθὸν τι παρῃσχημένους
φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἂν τι δύνωνται λαβεῖν
ὄφελος, τούτους προθεραπευόντων. Καλὸν οὖν ἐστὶ
μυεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν
20 χρείᾳ γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀμεινον
μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τῇ τῶν ἀνθρώπων γένει
τούτου, μηδ' ἐπ' ὃ τὸν Θεὸν εὐμενῇ καὶ χορηγῶν τῶν
ἀγαθῶν ἔσμεν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν
τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλώσθαι. Τὸν δὲ πόλεσι καὶ ὁμήροις
25 καὶ ἔθνεσι συμμέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τῷ ἀγα-
θῷ, ὑπ' οὗ προαχθῆσονται πάντες ἀρετὴν ζωῶμεν, καὶ
ἐπιδόοντα δόξαν καὶ μνήμην αἰώνιον παρᾷκειν δυνασά-
μενον ποιήσονται, πολλὴν καὶ βασιλεύσιν ἔθνων καὶ
ἀργυροῖς πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν τῶν καλῶν
30 ἐνθῆσκοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους καὶ τὸν ὑπὲρ
τῶν πατρίδων θάνατον προτραπόμενον, καὶ πάντων
καταφρονεῖν διδάζοντα τῶν δεινῶν. Ἐγὼ δ' αἰτίαν
τοῦ λόγου τούτου Σάουλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα.
Οὗτος γάρ, καίπερ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα καὶ τὸν
35 ἐπικείμενον θάνατον τοῦ προφήτου προειρηκότος, οὐκ
ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχῆσας προδοῦναι μὲν
τοὺς οἰκέτους τοῖς πολεμίοις, καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς
βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδούς αὐτὸν πανοικί μετὰ
τῶν τέκνων τοῖς κινδύνους καλὸν ἡγήσατο εἶναι πεσεῖν
40 μετὰ τούτων ὑπὲρ τῶν βασιλευμένων μαχόμενος, καὶ
τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοῦς ὄντας ἢ κατα-
λιπεῖν ἐπ' ἀδῆλῳ τὸ ποταποὶ γενήσονται τὸν τρόπον
διαδοχὴν γὰρ καὶ γένος τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγῆρω
μνήμην ἔξειν. Οὗτος οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρείος καὶ σώ-
45 ῥων ἔμοιγε δοκεῖ μόνος καὶ εἰ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ
γενήσεται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρποῦσθαι παρὰ
πάντων ἀξιος. Τοὺς γάρ μετ' ἐλπίδων ἐπὶ πολεμῶν
ἐξελθόντας καὶ σώους ἐπιστρέφοντας, ἐπειδὴν τι διαπρά-
ζωνται λαμπρὸν, οὐ μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους
50 ἀπακαλοῦντες ὅσοι περὶ τῶν τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις
καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραμμάσιν εἰρήκασιν. Ἄλλὰ δίκαιοι
μὲν εἰσι κακεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς, εὐψυχοὶ δὲ καὶ
μεγαλότομοι καὶ τῶν δεινῶν καταφρονῆται μόνοι δι-
ασκῶς ἂν λέγοντο πάντες οἱ Σάουλον μιμησάμενοι.

carnibus, eas famulis ejus ipsique apponit. Et Saulus
quidem dum nox adhuc esset in castra revertebat.

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalita-
tem, quæ licet a rege artem exercere velita, unde res suæ
domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam
antea viderit, injuriæ tamen ex scientia ab eo damnata
haud meminit, neque illum sprexit et rejectit ut peregrini-
um nulla ex consuetudine sibi notum, sed ipsius
vicem doluit, eique solatium adhibuit, et ad ea quæ valde
fastidierat adhortata est, et quod solum ipsi utpote pauperi
suppetebat, hoc largiter et benigne illi impertiebat, neque
pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam
futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse noverat)
pro natura hominum, aut illis qui in ipsos boni aliquid contu-
lerint modis omnibus studentium, eosve, a quibus vicissim
commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio deme-
rentium. Pulcrum est itaque illam imitari mulierem,
omnesque inopia laborantes sublevare, nihilque hac re præ-
stantius existimare, aut generi humano convenientius, ne-
que ex quo Deum adeo propitium et ad bona largiendam
promptum habituri simus. Atque hæc quidem de muliere
ista dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam civitatibus
et populis et gentibus utilem virisque bonis accommodum,
quo ad virtutem sectandam omnes alliciantur, quique glori-
am ostendet, et viam ad memoriam sempiternam mu-
niet, magnumque etiam gentium regibus et civitatum prin-
cipibus rerum præclararum desiderium studiumque injiciet,
atque ad pericula et mortem pro patria subeundam incita-
mento erit, simul ac documento ut mala quæque graviora
despiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex ut hunc
sermonem instituum. Ille enim, licet novisset quæ even-
tura essent, mortemque sibi imminere ex prophætæ prædi-
ctione, haud tamen særum statuit eam effugere, aut vitæ
amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam
majestatem dehonestare, sed, se ipsum cum tota sua domo
liberisque objiciens periculis, præclarum esse duxit una
cum illis pro populo sibi subjecto pugnando occumbere,
maluitque ut filii, qui strenui essent, mortem oppellerent,
quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri sint:
se enim successorum loco posterorumque laudem et per-
petuam memoriam habiturum. Hic igitur justus et fortis
et prudens mihi videtur solus, et si quis fuit talis aut fu-
turus est, ut testimonium ob virtutem ei ab omnibus tri-
buatur. Haud enim mihi recte facere videntur qui ad
bellum cum certa victoriæ reditusque incolumis spe profe-
ctos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt,
quoties illorum in historiis aliisque scriptis mentionem fece-
rint. Equidem et his sua laus debetur: verumtamen illi
soli strenui, et magna ausi, et periculorum contemtores
jure dici possunt, quicunque Saulum æmulati sunt. Nam

Τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότες τί μέλλει συμβῆσεσθαι κατὰ
τον πόλεμον αὐτοῖς μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ'
ἀδῆλῳ τῇ μελλόντι παραδόντας αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῦ σα-
λευεν, οὐχ οὕτω γενναῖον, κὰν ἔργα πολλὰ διαπραΐ-
5 μνοι τύχῳσι, τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν
προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότες ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ
τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἴτα δὲ μὴ φοβηθῆναι
μηδὲ κατακλαγῆναι τὸ δεινόν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι
προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθοῦς τακμήριον
10 ἔγωγε κρίνω. Σάουλος τοίνυν τοῦτο ἔποιήσεν, ἐπιδαί-
ζας ὅτι πάντας ἐν προσῆμῃ τῆς μετὰ τὸν θάνατον εὐ-
φημίας γλιγομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς
ταύτην καταλείποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλείας, ὡς οὐκ
ἔξον αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς
15 εἶναι περὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστοῖς.
Ἦτις τούτων πλείω περὶ Σαούλου καὶ τῆς εὐθυμίας
λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ὑμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέ-
σεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανώμεν ἀπειροκάλως αὐτοῦ χρώ-
μενοι τοῖς ἔπαινοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους
20 ἐξέβην.

ε'. Κατεστρατοπεδευκῶν γὰρ τῶν Παλαιστίνων,
ὡς προείπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατρα-
πείας ἐξαριθμοῦντων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς
παρῆλθεν Ἀγγοὺς μετὰ τῆς ἰδίᾳς στρατιᾶς καὶ μετὰ
25 τούτων δ' ὁ Δαυίδης μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὀπλιτῶν ἐφε-
το. Θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαι-
στίνων, πόθεν εἴησαν ἔχοντες οἱ Ἑβραῖοι καὶ τίνων
καλεσάντων ἡρώτων τὸν βασιλεῖα. Ὁ δὲ Δαυίδην
ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα Σάουλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπό-
30 τήν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νῦν τῆς
χάριτος ἀμοιβῇ ἐκτίσαι βουλομένον καὶ τιμωρήσασθαι
τὸν Σάουλον συμμαχεῖν αὐτοῖς. Ἐμέμφθη δὲ ὑπὸ
τῶν στρατηγῶν ἄνδρα παρειληφός ἐπὶ συμμαχίᾳ πο-
λέμιον, καὶ ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ
35 μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενος· καὶ
γὰρ οὕτως αὐτῷ παρέξειν τοῦ κατακλαγῆναι πρόφασιν
πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν·
ὃ δὲ καὶ προσορώμενοι εἰς τὸν τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ
κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις
40 ὀπλίταις· τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ
παρθένοι πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα.
Ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιττῶν βασιλεὺς καὶ καλῶς εἰρη-
σθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν Δαυίδην, « ἐγὼ μὲν,
« εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ πολλὴν πρὸς ἐμὲ σπουδὴν καὶ
45 « εὐνοίαν, καὶ διὰ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην· οὐ
« δοκεῖ δὲ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. Ἀλλ' ἀπιθὶ μεθ'
« ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοῶν ἀτο-
« πον, κάκει φύλασσε μοι τὴν χώραν, μὴ τινες εἰς
« αὐτὴν τῶν πολεμίων ἐμβάλωσιν· ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο
50 « συμμαχίας μέρος ». Καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς ἐκέλευ-
σεν ὁ τῶν Γιττῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σεκελάν. Καθ'
ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχίῃσιν τοῖς Παλαιστίνοις
ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαλχεϊτῶν ἔθνος ἐπελθὼν αἰρεῖ τὴν
Σεκελὴν κατὰ κράτος, καὶ ἐμπερήσαντες καὶ πολλὴν

ut aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello eventurum
sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se
committentes in eo jactentur, non adeo generosi est animi,
quamvis multa egregia praestiterint : verum ut, quum nihil
benigni cogitatione praeceperint, sed moriendum esse prae-
civerint, idque in acie dimicando, tum vero neque terre-
rentur, neque malum expavescerent, sed ei praecognito
obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo.
Hoc igitur Saul fecit, ut ostenderet debere quidem omnes,
qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus
sibimet haec ipsa accrescat, praecipue vero reges, illis non
licere putans ob imperii magnitudinem non modo non
malis esse erga subditos, sed ne mediocriter quidem bonis.
Hisce adhuc plura de Saulo ejusque praecellenti fortitudine
dicere potui, materia nobis ex argumento suppeditata : sed,
ne in ejus laudibus praeter decorum me jactare videar,
revertor unde in haec digressus sum.

5. Quum jam Palaestini, sicut antea dixi, castra metassent,
et copias suas per gentes et regna et satrapias recensuissent,
novissimus cum suo exercitu venit rex Anchus, ejusque
agmina clauderat Davides cum sua militum sexcentorum
cohorte. Illum autem ubi viderunt Palaestinorum duces,
regem percontabantur undenam illis adessent isti Hebraei, et
a quibus vocati. Ille vero Davidem esse dicebat, qui Saulum
dominum suum fugerit, quemque ad se venientem excepe-
rit : at nunc, ut gratiam vicissim referat, deque Saulo vin-
dictamumat, ipsis suppetias asferre. A ducibus autem
reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium
acciverit, suadebantque ut eum dimitteret, neve impruden-
ter per eum amicos magno afficiat damno : ipsum enim illi
praetextum daturum esse redeundi in gratiam cum domino
suo, vires nostras affligendo. Quod quum praevidisent,
Anchum jusserunt eum cum militibus sexcentis remittere
in locum, quem ipsi ad habitandum dederat : hunc enim esse
illum Davidem quem virgines decantent ob multas Palaesti-
norum myriadas occisas. Haec ubi audierat Gittensium rex,
illosque recte monuisse reputaverat, accito ad se Davidem,
dicebat, « ego quidem studium tuum et benevolentiam
« comprobo, proptereaue te socium adducebam : verum
« duces non ita de te existimant. Quare statim ab hac die
« in locum, quem tibi donavi, discede, nihil mali suspi-
« cans, et illic esto meae regioni in praesidium, ne qui
« hostes in eam impetum faciant : nam et sic in societatis
« partem venis ». Et Davides quidem, Gittensium regis
jussis obsequens, se in Secelam recipiebat. Sub idem
vero tempus quo ex ea egressus erat Palaestinis auxilium
laturus, Amalecitarum gens, incursione facta, vi Secelam
expugnant, et quum illam incendissent et multiplicem

λαίαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σεκελὰν καταλαβὼν ὁ Δαυὶδ καὶ διηρησμένα πάντα καὶ τὰς γυναῖκας τὰς 5 αὐτοῦ (ὁὗο γὰρ ἦσαν) καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἐταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἡχμαλωτισμένας, περιρρήγνυται εὐθὺς τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων ἐπὶ τοσοῦτον παρεῖθ' τοῖς καχοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐκλιπεῖν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. Ἐκινδύνευσεν δὲ καὶ βλη- 10 θεῖς ὑπὸ τῶν ἐταίρων, ἀλγούντων ἐπὶ ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, ἀποθανεῖν· αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἡτιώωντο. Ἀνασχὼν δ' ἐκ τῆς λύπης καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναστήσας παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρ ἐνδύσασθαι τὴν ἀρχιερα- 15 τικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν καὶ προφητεῦσαι εἰ διώσονται τοὺς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. Τοῦ δ' ἀρχιερέως διώκειν κελύσαντος, ἐκπρόσθας μετὰ τῶν ἐξακοσίων ὁπλιτῶν 20 εἶπετο τοῖς πολεμίοις. Παραγενομένου δ' ἐπὶ τινα χεῖμαρρον, Βάσelson λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ περιπεσὼν Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἐνδεῖας καὶ λιμοῦ παρεμμένῳ, (τριὰς γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος αἴτιος διεκατέρησε,) πρῶτον αὐτὸν πο- 25 τῷ καὶ τροφῇ παραστήσας καὶ ἀναλαβὼν, ἐπέθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. Ὁ δὲ γένος μὲν ἐσήμαινεν Αἰγυπτίος ὢν, καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου δι' ἄρρωστίαν ἐπεσθαι μὴ δυνάμενον, ἐδῆλου δ' αὐτὸν τῶν καταπερσάντων καὶ διηρησμένων ἄλλα τε τῆς 30 Ἰουδαίας καὶ τὴν Σεκελὰν εἶναι. Χρησάμενος οὖν ὁ Δαυὶδ τούτῳ ἐπὶ τοὺς Ἀμαληκίτας δὴγῶν καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀριστῶντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας ἀπο- 35 λαύοντας, ἐπέπεσόν αἰφνιδίως πολλὸν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. Τυμνοὶ γὰρ ὄντες καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πιεῖν καὶ εὐωγεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν εὐκατέρηστοι. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐτι τῶν τραπέζων παρακειμένων, ἐπικατα- 40 λαμβανόμενοι παρ' αὐταῖς ἀνηροῦντο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὴν τροφὴν τὸ αἶμα, τοὺς δὲ δεξιούμενους ἀλλήλους ταῖς προπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίοις δὲ καὶ πρὸς ὑπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενηγεμένους. Ὅποσοι δ' ἐφθον περιθέμενοι τὰς πα- 45 νοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ στήναι, τούτους οὐδὲν ἤττον εὐχερῶς τῶν γυνῶν κατακειμένων ἀπέσφαττε. Διέμειναν δὲ οἱ σὺν τῷ Δαυίδ καὶ αὐτοὶ ἀναιροῦντες ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἐσπέρας, ὡς μὴ περιλειφθῆναι τῶν Ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ οὗτοι δὲ 50 ὁρμάσι χαμηλοὶ ἐπιβάντες διέφυγον. Ἀνέσωσε δὲ τὰλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἐταίρων. Ὡς δὲ ἀναστραφέντες ἤκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔβθα διακοσίους μὴ θυναμένους αὐτοῖς ἐπεσθαι καταλειπίεσαν ἐπὶ τῶν

prædam aliam tam ex illa ipsa quam ex reliqua Palestino- rum regione cepissent, abierunt.

6. Davides autem quum Secelam vastatam deprehendis- set atque omnia direpta, uxoresque etiam suas (nam duæ erant) cum sodalium suorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, statim vestimenta sua lacerat, ac plorans et lamentans cum amicis in tantum malis indulsit, ut etiam lacrimæ eum deficerent. Quin et discrimen adiit, ne a comitibus, captivitatem uxorum et liberorum dolenti- bus, lapidatus interiret : quæ enim acciderant, ipsi vitio vertebant. Ubi autem se a mœrore recollegerat, mentem- que ad Deum sustulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut vestem pontificalem indueret, Deumque interrogaret et ex oraculo referret, an insecuto Amalecitas daret eos ad- sequi, uxoresque et liberos salvos quidem recipere, ab hostibus vero pœnas repetere. Pontifice autem iubente ut eos persequeretur, exsiliens cum sexcentis suis militibus secutus est hostes. Quumque ad torrentem quandam no- mine Baselum pervenisset, et in hominem errantem inci- disset, genere quidem Ægyptium, inopia et fame lan- guescentem, (nam per tres dies totidemque noctes in soli- tudine errans sine cibo permanserat,) postquam ei cibum et potum admoverat viresque ejus refecerat, quæsivit ex eo cujas et undenam esset. Atque ille se genere quidem Ægyptium esse indicabat, a domino vero relictum, quod propter invaletudinem sequi non potuerit. Quin et fate- batur se ex iis esse qui incenderant et diriperant quum loca alia Judææ tum Secelam. Davides itaque eo duce usus ad Amalecitas persequendos, nactusque eos humi temere stratos, et alios quidem prandentes, alios vero jamebrios et vino solutos, et spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso adortus magnam eorum stragem edidit. Nam quum nudi essent et inermes, et nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent et epularentur, fa- cile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum men- sis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, et sanguis frumentum eorum victumque secum abripuit, alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursus- que alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non majori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant, etiam hi ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuissent quam quadringenti : et hi dromadibus camelis insidentes effugerunt. Atque ita quum alia omnia, quæ hostes diriperant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Quum autem reversi venis- sent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant, illi quidem quadringenti et alia

σκευῶν, οἱ μὲν τετραχόσιοι τῆς μὲν ἄλλης ὠφέλειας
 τε καὶ λείας οὐκ ἤξιον αὐτοῖς ἀπομερίζειν, οὐ συνεκο-
 λουθήσαντες, ἀλλὰ μαλακισθέντας περὶ τὴν διωξί-
 νας ἔλεγον. Δαυίδος δὲ πονηρὰν καὶ ἀδικον αὐτῶν
 ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην· εἶναι γὰρ ἀξίους, τοῦ
 Θεοῦ παρασχόντος αὐτοῖς ἀμύνεσθαι μὲν τοὺς πολεμίους,
 κομίσασθαι δὲ πάντα τὰ αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ Ἰσοῦ τοῖς
 στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν, καὶ ταῦτ'
 10 ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. Καὶ ἐξ ἐκεί-
 νου νόμος οὗτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα ταῦτά τοις
 μαχημένοις λαμβάνουσιν οἱ τὰ σκεῦῃ φυλάττοντες.
 Ἰενομένοιο δὲ ἐν Σεκελῇ Δαυίδος διεπέμφατο πᾶσι
 τοῖς ἐν τῇ Ἰουδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις ἀπομοίρας
 15 τῶν λαφύρων. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν Σεκελῶν πόρ-
 θησιν καὶ Ἀμαληκίων ἀνείρεσιν οὕτως ἐγένετο.

Ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων καὶ καρτερῶς
 μάχης γενομένης νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι καὶ πολ-
 λούς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων, Σάουλός δὲ ὁ τῶν Ἰσραη-
 20 λιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζό-
 μενοι καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὥς ἐν μόνῳ
 τῷ καλῶς ἀποθανεῖν καὶ παραβόλως διακινδυνεύσαι
 τοῖς πολεμίσι τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης,
 (οὐδὲν γὰρ τούτου περισσώτερον εἶχον,) ἐπιστρέ-
 25 φουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα καὶ
 περικυκλωθέντες ἀπονήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαι-
 στίνων καταβαλόντες. Ἦσαν δὲ οἱ Σαούλου παῖδες,
 Ἰωνάθης καὶ Ἀμινάδαβος καὶ Μελχισός. Τούτων
 πεσόντων, τρέπεται τὰ τῶν Ἑβραίων πλῆθος, καὶ ἀκο-
 30 σμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόβος ἐπικειμένων τῶν
 πολεμίων. Σάουλός δὲ φεύγει τὸ καρτερόν στίφος
 ἔχων περὶ αὐτάν. Καὶ τῶν Παλαιστίνων ἐπιτεμφάν-
 τιν ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει
 πλὴν ὀλίγων, αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος καὶ
 35 πολλὰ τραύματα λαβὼν, ὥς μηκέτι διακατερεῖν μηδ'
 ἀντέχειν ταῖς πληγαῖς, ἀποκτείνεται μὲν αὐτὸν ἡσθένει,
 κελεύει δὲ τὸν ὄπλοφόρον, σπασάμενον τὴν βομφαίαν,
 ταύτην αὐτοῦ διαλάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν
 τοὺς πολεμίους. Τῷ τολμῶντος δὲ τοῦ ὄπλοφόρου
 40 κτείνεται τὸν δεσποτῆν, αὐτὸς τὴν ἰδίαν σπασάμενος
 μάχαιραν καὶ στήσας ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ῥίπτει κατ' αὐ-
 τῆς αὐτόν, καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας
 διαβιβλεῖν αὐτοῦ τὸν σίδηρον, περιστρέφεται. Καὶ
 νεανίσκου τινὸς ἐστῶτος πυθόμενος τίς εἴη καὶ μαθὼν
 45 ὡς Ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν
 βομφαίαν, διὰ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν ταῦτο δύνασθαι
 ποιῆσαι, παρασχεῖν αὐτῷ τελευτὴν ὁλοκλήρως βού-
 λεται. Ποίησας δὲ τούτο καὶ περιελόμενος τὸν περὶ
 τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσὸν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον
 50 ἐκποδὼν ἐγένετο. Θεασάμενος δ' ὁ ὄπλοφόρος τὸν
 Σαούλον ἀνιρημένον ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. Διεσώθη δ'
 οὐδὲ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως οὐδεὶς, ἀλλὰ
 πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον Γελβοὺς ὄρος.
 Ἀκούσαντες δὲ τῶν Ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν

emolumenta et prædam cum iis partiri recusabant, ut qui se
 non comitati fuerint, sed præ ignavia hostem persequi de-
 stiterint, aiebantque contentos esse debere receptis uxori-
 bus et liberis. Davides autem hanc eorum sententiam im-
 probam esse et iniquam pronunciavit: par enim esse, Deo
 illis concedente hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recu-
 perare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolu-
 menta, præsertim quom ad impedimentorum custodiam re-
 manserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas
 cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii
 qui impedimenta custodiunt. Quom autem Secelam per-
 venisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ
 familiaribus suis et amicis. Atque ita quidem facta sunt
 quæ ad Secelensium direptionem et Amalecitarum eadem
 spectant.

7 Quom autem Palæstini congregarentur et acriter utrin-
 que pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, pluri-
 musque ex adversa acie sternunt, Saulus autem Israelita-
 rum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum
 alacritate, quippe in eo solum, ut pulcre morentur et in-
 trepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis ipsorum
 gloria, (nihil enim pluris faciebant,) totam hostium phalan-
 gem in se convertunt, atque circumdati occumbunt, magna
 Palæstinoorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jona-
 thas et Aminadabus et Melchisus. Isti quom cecidissent,
 populus Hebræorum in fugam vertitur, atque magna fac-
 ta est perturbatio et confusio et cædes, hostibus a tergo in-
 stantibus. Saulus autem valida suorum caterva stipatus
 fugit, atque missis a Palæstinis jaculatoribus et sagittariis,
 maximam quidem eorum partem amittit, ipse vero quom
 pulcre dimicasset et multa vulnera accepisset, ut nec am-
 plius pugnare nec plagas sustinere potuerit, infirmior quidem
 erat quam ut se ipsum interimeret; armigero vero imperat ut
 se stricto ense transfigeret, ne vivus in hostium potestatem
 veniret. Armigero autem non audente dominum occidere,
 ipse suo gladio educto, sibi que ejus mucrone admoto, in
 eum se projicit, quumque ensen suum in se impellere non
 valeret neque eum sibi impingendo trajicere, sese circum-
 agit. Atque juvene quodam propter eum adstante, quom
 interrogasset quisnam esset, audissetque esse Amalecitam,
 orabat ut gladio sibi ab eo impacto, id quod suis manibus
 perficere non posset, mortem sibi afferret qualem ipse ex-
 peteret. Hoc autem ille exsecutus, detractisque brachio
 aureis armillis capitique regia corona, prope abiit. Tum
 armiger, conspecta Sauli nece, semetipsum interemit. At-
 que nemo ex satellitibus regis in tutum evasit, sed omnes
 in monte Gelboe dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem

τοῦ Ἰορδάνου κατοικοῦντες καὶ οἱ ἐν τῇ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες ὅτι Σάουλος πέπτωκε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἐκείνων πόλεις εἰς ὄχυρωτάτας κατέφυγον, οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τὰς καταλειμμένας ἐρήμους εὐρόντες κατόκησαν.

7. Τῇ δ' ἐπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι τοῖς τοῦ Σαούλου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, καὶ κατὰ πᾶσαν περιήγειραν τὴν χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. Καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ Ἀστάρτειον, τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὰ τεῖχη τῆς Βηθσάν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. 8. Ἐπει δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισσὶ πόλει τῆς Γαλαδιτίδος κατοικοῦντες ὅτι λελώθηναι τὸν Σαούλου νεκρὸν καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι περιδεῖν ἰκνηδεύτους, ἐξεληθόντες οἱ ἀνδρείοτατοι καὶ τόλμῃ διατρέοντες (ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκίμους καὶ 9. βίαις φέρει) καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες ἤλθον εἰς τὴν Βηθσάν, καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαούλου καὶ τὰ τῶν παίδων αὐτοῦ κομίζουσιν εἰς Ἰαβισσὸν, μὴδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς κοιλῦσαι δυνήθωντων ἢ τολμησάντων 10. καὶ τὴν ἀνδρείαν. Οἱ δὲ Ἰαβισσηνοὶ πανδήμει κλαύσαντες ὁπποῦσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας πῶν, Ἀρούρης λεγομένῳ· καὶ πένθος ἐπ' ἡμέραις ἐπὶ σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἤγαγον, κοπόμενοι καὶ ὀρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε ποτοῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

9. Τοῦτο Σάουλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ Θεοῦ τῶν ἐπ' Ἀμαλκίταις ἐντολῶν, καὶ διὰ τὴν Ἀχιμελέχου τοῦ Ἀργιεύου γενοῦν καὶ Ἀχιμελέχον αὐτὸν καὶ τὴν τῶν ἰσχυρέων πόλιν ἀνείλεν. Ἐβασίλευσε δὲ Σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοὺς δέκα· τελευτήσαντος δὲ οὗο [καὶ εἴκοσι]. Καὶ Σάουλος μὲν οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον.

BIBAIION EBΔOMON.

α'. Ὡς Δαυίδης μὲν τῆς μῆδος φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρωνί πόλει, τοῦ δ' ἄλλου πλῆθους ὁ Σαούλου παῖς.

β'. Ὅτι, τούτου ρουθεντός· ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἀπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

γ'. Ὡς πολιορκήσας Ἱεροσόλυμα Δαυίδης καὶ λαθὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναανίους, ἐνόκησε δ' εἰς αὐτὴν Ἰουδαίους.

δ'. Ὅτι Δαυίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

ε'. Ἡ γενομένη πρὸς Εἰραμον τῶν Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυίδην φιλία.

ς'. Ὡς τοῖς περίεθνεσι στρατεύσας Δαυίδης καὶ χειρωσάμενος φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν.

ζ'. Ἡ γενομένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυίδου μάχη, καὶ νίκη.

trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, quum audissent Saulum ejusque filios cecidisse, et universos qui cum eo erant periisse, relictis suis urbibus in munitissimas se receperunt. At Palaestini in relictis, quas desertas invenerant, ipsi sedem ceperunt.

8. Postridie, quum Palaestini hostes praelio occisos spoliarent, inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutisque capita illorum absciderunt: atque nunciis per totam suam regionem missis divulgaverunt, hostes acie cecidisse. Et armaturam quidem illorum in fano Astartes consecraverunt, corpora vero in cruces sustulerunt ad muros urbis Bethsanæ, quæ hodie Scythopolis appellatur. Postquam vero Jabissi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant truncata esse Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut insepulta esse paterentur, fortissimi quique et audacissimi egressi (viros enim corpore robustos et animis feroces alit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethsanam venerunt, atque ad hostium muros aggressi, ablatisque Sauli ejusque filiorum corporibus, ea Jabissum deportarunt, quum hostes eos prohibere vel non potuissent, vel ausi non essent propter ipsorum virtutem. Jabisseni autem universi cum ploratu corpora eorum sepehlerunt in pulcherrimo regionis loco, quem Arurau appellant; atque per septem dies cum uxoribus liberisque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejusque filios, ita ut neque potum degustarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis, et quod totam Achimelechi cognationem sustulerit, ipsumque Achimelechum et urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuele annis octodecim, post mortem vero ejus annis duobus [et viginti]. Et Saulus quidem hoc modo e vita excessit.

LIBER SEPTIMUS.

1. Ut Davides quidem uni tribui Imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.

2. Quod, illo amicum insidiis occiso, Davides in universum imperium obtinuit.

3. Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chanaanos quidem ex ea eiecit, Judæis vero eam habitandam dedit.

4. Quod Davides a Palaëstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.

5. Amicitia fœdus inter Hiramum Tyriorum regem et Davidem.

6. Ut Davides, quum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperavit.

7. Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.

η'. Πῶς ἐπὶ τοὺς Μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησε αὐτῶν.

θ'. Ὅτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

ι'. Ὡς στρατεύσας Ἀδυσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα Δαυὶδην ἀπόλωτο σὺν τῷ στρατῷ.

ια'. Πῶς εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε καὶ ἐξῆσεν εὐδαιμόνων.

ιβ'. Ὡς ἐπὶ περιῶν Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ιγ'. Τελευτῇ Δαυίδου, καταλιπόντος τῷ παιδί πολλὴν ὕλην ἀργυρίου τε καὶ χρυσοῦ καὶ λιθίας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

Περιόχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα.

ΚΕΦ. Α'.

Συνέβη δὲ ταύτην γενέσθαι τὴν μάχην καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Δαυίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας εἰς Σεκελὰν ὑπέστρεψεν. Ἦδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔργοντος ἐν τῇ Σεκελᾷ, τῇ τρίτῃ παραγίνεται διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σάουλον ἀνελών, τὴν τε ἐσθῆτα περιεργηγμένος καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρᾳ περιγεγμένον. Καὶ προσκυνήσας αὐτὸν πυνθανομένην πόθεν ἦκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν μάχης εἶλεγε· γενέσθαι δ' αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθεισῶν τοῖς Ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Σαούλου μετὰ τῶν τέκνων. Ταῦτα δὲ σημαίνειν ἐφάσκειν αὐτὸς παρατυχὼν τῇ τροπῇ τῶν Ἑβραίων καὶ τῷ βασιλεὶ πεφυγῶτι παρὼν ὃν κτείνειν μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι παρακληθεὶς αὐτὸς ὁμολόγει. Τῇ βομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ἐπιπεσόντα διὰ τὴν τῶν τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀσθενῆσαι κατεργάσασθαι. Καὶ σύμβολα δ' αὐτοῦ τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε τὸν τε περὶ τοῖς βραχίονσι χρυσὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιούσας τὸν Σαούλου νεκρὸν κομίσσειεν αὐτῷ. Δαυίδος δὲ μακρῇ ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῇ τεκμήρια τοῦ Σαούλου θανάτου βλέπων, καταρρηγνύει μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἐταίρων ὅλην διεκατέρτησε τὴν ἡμέραν. Ἐποίει δ' αὐτῷ τὴν λύπην χαλεπωτέραν καὶ ὁ Σαούλου παῖς Ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. Ἰοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σάουλον εὐνοίαν, ὡς μὴ μόνον ἐπὶ τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλὰς καὶ ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. Φῆσας γὰρ πρὸς αὐτὸν ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελών τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη πατὴρ Ἀμαληκίτου γένος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. Ἐγράψε δὲ καὶ θρήνους καὶ ἐπιταφίους ἐπαίνους Σαούλου καὶ Ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέγρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετιμῆτε τὸν βασιλέα, παυσάμενος τοῦ πένθους ἤρετο τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου εἶνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ἰούδα κα-

8. Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.

9. Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, a filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.

10. Ut Abesalomus, quum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo perit.

11. Quomodo Davidēs regnum recuperavit, et feliciter vixit.

12. Ut adhuc in vivis regem designat Solomonem filium.

13. Davidēs diem obit, argenti magna vi aurique et lapidum pretiosorum filio suo relicta ad templi constructionem.

Continet hic liber tempus annorum quadraginta.

CAPUT I.

Contigit autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davidēs de Amalecitis victor Secelam est reversus. Quum vero jam biduum fuisset Secelæ, die tertio adventit e pugna cum Palæstinis elapsus qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus et capite pulvere consperso. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus undenam ita veniret, ab Israelitarum pugna dicebat: ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis suis interemplo. Atque hæc se nunciare aiebat ut qui Hebræis fuis fugatisque, regique post fugam adfuisset, quem, quum foret ut ab hostibus caperetur, ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. Nam quum ille in gladium incubisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin et cædis ipsius signa ostendebat, armillas regis aureas et coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut illi afferret. At Davidēs, quum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta discidit, et cum amicis lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei acerbiorē fecit Jonathas Sauli filius, qui et amicus ei fidissimus et salutis ipsi auctor fuerat. Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum persecutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus, sed et occisorem illius supplicio affecerit. Nam quum ei dixisset quod ipse sui accusator exstiterit, se regem interfecisse, didicissetque oriundum esse patre genere Amalecita, eum interimi præcepit. Præterea autem nœnias composuit et laudationes funebres in gratiam Sauli et Jonathæ, quæ etiamnum exstant.

2. Postquam vero regi hæc justa persolverat, luctu finito, Deum per prophetam consuluit, quamnam ex urbis tribus quæ Judæ dicitur, ad habitandam sibi daret.

λουμένης φυλῆς. Φήσαντος δ' αὐτοῦ διδόναι Χεδρών, καταλιπὼν τὴν Σεκελάν, εἰς ἐκείνην παραγίνεται, τὰς τε γυναῖκας ἐπαγόμενος τὰς αὐτοῦ (δύο δὲ ἦσαν) καὶ τοὺς ὀπλίτας τοὺς σὺν αὐτῷ. Συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. Ἀκούσας δ' ὅτι τὸν Σαούλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν Ἰαβίσσῳ τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἐπέμψε πρὸς αὐτοὺς ἱππῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς θεσνηκότας σπουδῆς ὑπάρχοντος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν ὡς ἡ Ἰουδα φυλὴ χειροτόνησεν αὐτὸν βασιλέα.

γ. Ὁ δὲ τοῦ Σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος Ἀβέννηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τῇ φύσει, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἡγήσθη εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ τὸν περιλειπούμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, (Ἰέθσθος δ' ἐκκλείτο,) διεχιδάσκει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσιν αὐτῷ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ἰουδα φυλῆς, βασιλεὺς δ' ἐποίησεν αὐτῷ τὴν κατὰ μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν Μάναλιν, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. Ὁρμησε δ' ἐκείθεν Ἀβέννηρος μετὰ στρατὸς ἐπιλέκτου, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς προαφύμενος· ὥργιστο γὰρ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυΐδ, ὃν χειροτονήσασιν. Ἀπήντησε δ' αὐτῷ πεμθρῆς ὑπὸ Δαυΐδου Σαρούϊας μὲν παῖς, πατὴρ δὲ Σουρί, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυΐδου γεγονώς αὐτοῦ Ἰωάθους, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἀβισσαίου καὶ Ἀσαήλου καὶ πάντων τῶν Δαυΐδου ὀπλιτῶν. Καὶ περιτνύον ἐπὶ τινος κρηνίδος ἐν Γαβαὼ πόλει παρατάσσεται πρὸς μάχην. Τοῦ δ' Ἀβεννήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρείοτερος στρατιώτας ἔχει, συντίθεται παρ' ἀμφοτέρων ἀνακείμενα μαχησόμενος συμβαλεῖν. Προσελθόντες τῶν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑπ' ἐκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες σπῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι κατέγοντες αὐτοὺς ἱππῶν εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ὥς οὐ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. Πεσόντων δὲ τούτων συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερὰς μάχης γενομένης ἠττήθησαν οἱ τοῦ Ἀβεννήρου. Καὶ τραπέντας οὐκ ἀνέει διώκων Ἰωάθους, ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο παρακλεινόμενος τοὺς ὀπλίτας ἐκ ποδὸς ἐπισθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναίρουντας, οἱ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ἀσαήλος, ὃς ἐπὶ τε πύσσῃ ὠκύτητι κλέος εἶχεν, (οὐ γὰρ ἀνθρώπου ἐνίκη μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππων καταστάντα εἰς ἀμιλλαν λέγουσι παραδραμεῖν,) καὶ τὸν Ἀβέννηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τῆς ἐπ' ὀρὸν φορᾶς εἰς οὐδέτερον ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. Ἐπιστραπέντος δὲ τοῦ Ἀβεννήρου καὶ κατασοφίσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πειρουμένου, καὶ ποτὲ

Quumque respondisset, illi se dare Chebronem, relicta Secela in eam concedit, uxores suas secum adducens (duæ enim erant) suorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipsum regem creant. Quum vero audisset quod Jabisi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejusque filios sepelivissent. misit ad eos qui facinus eorum laudarent et approbarent, quique se illis gratias pro ipsorum in defunctos studio relaturum esse pollicerentur, prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem se constituisse.

3. Ceterum Abennerus, imperator exercitus Sauli, Neri filius, vir impiger naturaque bonæ indolis, quum primum novit cecidisse regem una cum Jonatha et duobus aliis ejus filiis, reditu in castra accelerato, filioque ejus superstiti abrepto, nomine Jeboatho, cum eo trajicit ad populum in altera Jordanis ripa habitantem, et in universos Israelitas, excepta tribu Judæ, regem eum constituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Castra. Ceterum Abennerus inde cum electissimis exercitus viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congregari, ex indignatione quod Davidem regem creavissent. Joabus autem, matre quidem Saruizæ filius, patre vero Suri, Davidis autem sorore natus exercitus ipsius dux, ei occurrit, comitantibus Abessaro et Asaele fratribus suis, et universo Davidis exercitu. Et quum circa quendam fonticulum apud urbem Gabaon in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Quum autem Abennerus ei dixisset velle se resciscere utri ipsorum præstantiores essent milites, convenit inter eos ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progressi igitur in medium inter acies qui in certamen ab utrorumque ducibus electi erant, quum hastas in se mutuo jecissent, stringunt gladios, prehensisque capitibus alteri alteros tenentes, latera et ilia sibi invicem gladiis confoderunt, usque dum omnes quasi ex pacto occumberent. Quum vero illi cecidissent, ceteri ex utroque exercitu conflixerunt, et postquam summis viribus dimicatum est, Abenueri milites succubuerunt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi, sed et ipse instabat, hortatus suos ut e vestigio insequerentur et nequaquam occidendo fatiscerent; fratres etiam ipsius acriter pugnarunt, præcipue nati minimus Asaelus præ reliquis maxime conspicuus, qui ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat, (nam non homines solum celeritate superabat, sed et equum cum eo contendente cursu prævertisse dicitur,) et tum Abennerum totis viribus rectaque insequabatur, in neutram partem deflexus. Quum autem Abennerus respexisset et impetum ejus eludere tentasset, et nunc quidem mo-

μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῶν ἐαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφένους
τῆς διώξεως ἀφελέσθαι τὴν πανοπλίαν, πάλιν δ', ὡς
οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ
διώκειν παραινούντος, μὴ κτείναν αὐτὸν ἀπολέσθαι τὴν
5 πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παρρησίαν· οὐ προσέμενον δὲ
τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐπιμέναντα τῇ διώξει, φεύγων ὡς
εἶχε τὸ δόρυ πληγὰς εἰς τοῦπίσω χαιρίως, παραγρῆμα
ἀπέκτεινεν. Οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβέννηρον
ὡς ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον οὐ κείσθαι συνέβαινε τὸν Ἀσά-
10 λον, περιστάντες τὸν νεκρὸν οὐκέτι τοὺς πολεμίους
ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰωάβος αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβε-
σαῖος, παραδραμόντες τὸ πτώμα καὶ τῆς πλείονος ἐπὶ
τὸν Ἀβέννηρον σπουδῆς αἰτίαν τὴν ὑπὲρ τοῦ τετε-
λευτηκότος ὄργην λαβόντες, ἀπίττω τάχει καὶ προθυ-
15 μίᾳ χρώμενοι, μέχρι τούτου τινός, ὃν Ἀμματὰν κα-
λοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβέννηρον, ἥδη περὶ δυσμᾶς ὄντος
ἡλίου. Ἀναβὰς δ' ἐπὶ τινα βουνὸν ὡς ἔσται ἐπ' ἐκείνῳ
τῷ τόπῳ μετὰ τῆς Βενιαμινίτιδος φυλῆς, αὐτοὺς τε κα-
τεσχέπητο καὶ τὸν Ἀβέννηρον. Τούτου δὲ ἀνακε-
20 κραγόντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄνδρας δημοφύλους εἰς
ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν, (ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσάλῳ, ὃς παραινούντος μὴ διώκειν
οὐκ ἔπεισθη καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε.) συμφο-
νήσας καὶ παράκλησιν ἡγησάμενος τούτους τοὺς λόγους
25 ὁ Ἰωάβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημήνας τοὺς στρα-
τιώτας καὶ τῆς ἐπὶ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. Καὶ οὕτως
μὲν ἐπ' ἐκείνῳ καταστρατοπεδεύεται τοῦ τόπου τὴν
νύκτα ταύτην, Ἀβέννηρος δὲ δι' ὁδὸς αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιοσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀρικνεῖται
30 πρὸς τὸν τοῦ Σαούλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰε-
βοσθον. Τῇ δ' ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰωάβος ἐξαρι-
θμήσας ἅπαντας ἐκήδευσεν. Ἐπεσον δὲ τῶν μὲν Ἀβεν-
νήρου στρατιωτῶν ὡς τριακόσιοι καὶ ἐξήκοντα, τῶν δὲ
Δαυιδῶν δέκα πρὸς τοὺς ἑννέα καὶ Ἀσάηλος· οὐ τὸ
35 σῶμα κομίσαντες ἐκείθεν Ἰωάβος καὶ Ἀβεσσαῖος εἰς
Βηθλεέμην καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρῷῳ μνήματι πρὸς
Δαυιδῶν εἰς Χεβρόννα παρεγένοντο. Ἡρξάτο μὲν οὖν
ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος
καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τῶν μὲν μετὰ Δαυίδου κρειτ-
40 τόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλείον ἐν τοῖς κινδύνοις φερο-
μένων, τῶν δὲ Σαούλου παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐ-
τῶν κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ἑλαττουμένων.
δ'. Ἐγένοντο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες
Δαυιδῆ τὸν ἀριθμὸν ἐξ ἑκ γυναικῶν τοσούτων ὧν ὁ
45 μὲν πρεσβύτατος ἐκ μητρὸς Ἀχινᾶς γενόμενος Ἀμων
ἐκλήθη, ὁ δὲ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας Δανιήλος,
τῶν τρίτῳ δ' ἐκ τῆς Θολομαίου θυγατρὸς Μαχάμης
φύτι τοῦ Γεσσιρῶν βασιλέως Ἀβεσαλώμους ὄνομα· τὸν
δὲ γὰρ τέταρτον Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίθης προσ-
50 γόρευσε, τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν τῆς Ἀβιταάλης
καὶ τὸν ἕκτον Γεθραάμην τῆς Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. Τοῦ
δ' ἐμφυλίου πολέμου συνεστώτος, καὶ συμπιπτόντων
εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς τῶν μεθ' ἑκατέρου τῶν
βασιλέων, Ἀβέννηρος ὁ τοῦ Σαούλου παῖδός ἀρχιστρά-

nuiisset ut ab ipso persequendo desistens alicui militum suo-
rum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non persuase-
rat, precibus obsecrasset, ut se reprimeret et persequi de-
sineret, ne occiso eo ipse fratris ejus in conspectum ve-
niendi libertatem amitteret, atque ille his verbis nihil mu-
veretur, sed insequi persisteret, *Abennerus* fugiens ut erat
hastam torquet, et a tergo opportune ictu illato statim eum
confecit. Qui vero cum eo *Abennerum* insectabantur, post-
quam in locum venerant, ubi forte *Asaelus* jacebat, mor-
tuum circumstantes non amplius hostes persequiebantur.
Joabus autem et frater ejus *Abessarus*, cadaver cursu præ-
tervecti, majorique studio ex ira ob fratrem occisum in
Abennerum incitati, mira cum pernicitate et alacritate usque
ad locum quendam, *Ammatam* nomine, *Abennerum* perse-
quuti sunt, quum jam sol occideret. At colle quodam
ascenso, in eo loco cum tribu *Beniamitide* constitit *Joabus*,
et illos conspiciebat et *Abennerum*. Hic vero quum vocem
sustulisset et dixisset non oportere inter populares con-
tentionem et pugnam conciere in culpa enim fuisse fratrem
ejus *Asaelum*, cui, ipso obsecrante, non persuasum esset
ut ab insequendo cessaret, proptereaque percussum occu-
buisse, *Joabus* ei assensus, seque hisce verbis admonitum
esse ratus, signo tuba dato suos revocat, et ne ulterius
persequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco castris
positis pernoctat, *Abennerus* vero tota nocte itinere conti-
nuato, *Jordanoque* fluvio trajecto in castra pervenit ad *Je-
bosthum* *Sauli* filium. Die autem sequenti *Joabus* recen-
sitis *cæсорum* cadaveribus omnes sepulturæ mandavit.
Ceciderunt autem ex *Abenneri* quidem exercitu circiter
trecenti et sexaginta, e *Davidicis* vero undeviginti, præ-
ter *Asaelum* : cuius corpus quum *Joalus* et *Abessæus* inde
Bethleemen deportassent et in sepulcro patrio sepelevissent,
ad *Davidem* in *Chebronem* reversi sunt. Ex illo itaque
tempore intestinum inter *Hebræos* gliscebat bellum et ali-
quamdiu perdurabat, ita ut *Davidicis* quidem vires semper
augerentur, et ipsi in præliis superarent, *Saul* vero filiis et
qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

4. Sub hoc autem tempus et filii *Davidi* nati erant nu-
mero sex, e totidem uxoris. Quorum natu quidem maxi-
mus, e matre *Achina* susceptus, *Ammon* vocabatur, secun-
dus vero ex uxore *Abigææ* *Danielus*, tertio autem ex *Machana*
Tholomæi regis *Gessirarum* filia prognato nomen erat
Abesalomus : at quartum ex uxore *Aggitha* vocavit *Ado-
niam* : quintum vero *Saphatiam* ex *Abitaala*, sextumque ex
Ægla natum *Gethraaman* cognominavit. Quum autem
bellum civile conflatum esset, et crebro ad manus venirent
configerentque utriusque regis exercitus, *Abennerus*, par-
tium *Sauli* filii imperator, qui et vir prudens erat, et mul-

τηρας, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα εὖνον ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμειναι τῷ Ἰεδοσθῷ παρεσκεύασεν, καὶ διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονούντες. Ὑστερον δ' ἐν ἐγγλήματι γενομένου ὁ Ἀβέννηρος καὶ λαδὼν εἰτίαν ὡς συνελθοὶ τῇ Σαούλου παλλακῇ, Ραισφῇ μὲν τὸν ὄνομα, Σιδάθου δὲ θυγατρὶ, καὶ καταμεμψθεὶς ὑπὸ Ἰεδοσθου, περιαλγῆσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δίκαιον τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει πάση προνοίᾳ περὶ αὐτὸν γρώμενος, ἠπειλῆσε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυίδην περι-
 10 πύσειν, ἐπιδείξειν δ' ὡς οὐ διὰ τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ συνέσειν ἄρχοι τῶν πέραν Ἰορδάνου, διὰ δὲ τὴν αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. Καὶ πέμψας εἰς Χεβρώνα παρὰ Δαυίδην λαβεῖν ὄρκους τε καὶ πίστει ἡξίου ἥ μὴν ἔξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπέσσαντα τὸν λαὸν τοῦ
 15 Σαούλου μὲν ἀποσπῆναι παιδός, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης τῆς γῶρας βασιλέα. Τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησάμενος τὰς ὁμολογίας, (ἥσθη γὰρ ἐφ' οἷς Ἀβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτόν,) καὶ πρῶτον τεκμήριον παρασχεῖν τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος ἀνασῶσαντα πρὸς αὐτόν
 20 Μιχάλην τὴν γυναῖκα, μεγάλους ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνους καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισαι τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῇ τὴν Μιχάλην, ἀποσπάσας Φελτίου τοῦ τότε συνοικούντος αὐτῇ, πρὸς τοῦτο καὶ Ἰεδοσθου συμπράξαν-
 25 τος ἐγεγράφει γὰρ αὐτῇ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἱπολαβεῖν. Συγκάλεσας δὲ καὶ τοὺς γεγηρακότας τοῦ πλῆθους καὶ ταξιδάρχους καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποίησατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἐτοιμῶς ἀποσπῆναι μὲν Ἰεδοσθου, Δαυίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψει
 30 τῆς ὁμῆς, νῦν μένοσι γε ἐπιτρέποσι χωρεῖν ἢ βούλονται· καὶ γὰρ εἰδέναι τὸν Θεὸν διὰ Σαμουήλου τοῦ προφήτου Δαυίδην χειροτονήσαντα πάντων Ἑβραίων βασιλέα, προειπεῖν δ' ὅτι Παλαιστίνους ἐκείνους αὐτὸς τιμωρήσειται καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. Ταῦτ' ἀκού-
 35 σαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ τὴν Ἀβεννίρου γνώμην, ἣν πρότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων, σύμφωνον παρελάβον, τὰ Δαυίδου φρονεῖν μετεβάλοντο. Πεισθέντων δὲ τούτων, Ἀβέννηρος συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτιν φυλὴν, (οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἄ-
 40 παντες Ἰεδοσθου σωματοφύλακες ἦσαν,) καὶ ταῦτά πρὸς αὐτούς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρούοντας ἑώρα, προστιθεμένων δ' οἷς ἐβούλετο, παραλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων ἦκε πρὸς Δαυίδην, τοὺς ὄρκους παρ' αὐτοῦ ληψάμενος αὐτός, (πιστότερα γὰρ τῶν δι' ἄλλου πραττο-
 45 μένων ὅσα δι' αὐτὸν ἕκαστοι ποιοῦμεν εἶναι δοκεῖ,) καὶ προσέειπε τοὺς γενομένους αὐτῷ λόγους πρὸς τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σηματοῦν. Ὑποδέξα-
 50 μένος δ' αὐτὸν φιλοφρόνως καὶ λαμπρῶς καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ζενίσαντος ἐπὶ συνῆς ἡμέρας, ἡξίωσεν ἀφελθεῖς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ παραδύῃ τὴν ἀρχήν.

Εἰ. Ἐκπέμψαντος δὲ τοῦ Δαυίδου τὸν Ἀβέννηρον, οὗδ' ὀλίγον διαλειπὸν εἰς Χεβρώνα ἦκεν Ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μεθ' ὧν εἰς εἰρήνην πρὸς αὐ-

titudinem habuit in ipsum valde propensam, effecit ut omnes ab Jebostho starent, et aliquamdiu in ejus fide permanserunt. Postea vero, quum accusaretur Abennerus, eique objiceretur quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræspba, Sibathi vero filia) rem habuisset, et ab Jebostho reprehenderetur, dolore percitus iraque incensus, quasi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus summa cum alacritate studuerit, minatus est quidem se regnum ad Davidem translaturum esse, palamque facturum quod non propria virtute et prudentia Transjordanianis imperaret, sed sua in exercitu gubernando peritia et fide; missisque in Chebronem ad Davidem legatis obsecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod ipsum habiturus esset socium et amicum, quando populo persuaserit ut a Sauli quidem filio delicerent, ipsum vero omnium Israelitarum regem constituerent. Postquam autem Davides fides cum eo percusserat, (nam grata ei erant ea quæ Abennerus apud ipsum per legatos egerat,) atque primum fidei sibi datæ indicium hæc postularat, ut ejus beneficio Michala uxor sibi restitueretur, quam magno sui periculo emerat, et sexcentis Palæstinorum capitibus pro illa ad Saulum patrem allatis, mittit ipsi Michalam *Abennerus*, a Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abstractam, adjuvante etiam Jebostho: scripserat enim illi Davides ut uxorem suam jure reciperet. Deinde *Abennerus*, convocatis senioribus populi et centurionibus et tribunis, apud ipsos hujusmodi verba fecit, quod illos, quum in eo essent ut ab Jebostho descerent et sese Davidi adjungerent, ab isto impetu averterit, nunc vero illis potestatem faciat eundi quo vellent: nam et sibi compertum esse Deum, quum per Samuelum prophetam Davidem omnium Hebræorum regem constitueret, etiam prædixisse, fore ut ille ipse pœnas a Palæstinis exigeret, illosque devictos ipsis subjiceret. Quum hæc audissent seniores et duces, quodque Abennerus haud aliter ac illi ipsi prius senserit, eo adducti sunt ut Davidis auspicia sequerentur. Quum autem his persuasum esset, tribum Benjamiticam convocat, (nam ejus tribules omnes erant Jebosthi satellites,) atque hæc apud eos locutus, postquam illos non reniti animadvertisset, sed in suam sententiam concedere, e sociis circiter viginti assumptis ad Davidem se contulit, ut ipsemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet, (his enim quæ per alios fiunt firmiora esse videntur quæ nosmetipsi gerimus,) simulque ut sermonem, quem cum ducibus habuit tribuque universa, ei referret. Quum autem *Davides* illum benigne excepisset, mensæque splendide et magnifice per aliquot dies adhibuisset, petiit *Abennerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præsentem videntique imperium traderet.

5. Ceterum ubi a Davide dimissus esset Abennerus, statim ut abiit Chebronem venit Joabus, copiarum Davidis imperator, cognitoque quod apud ipsum fuisset Abennerus,

τὸν Ἀβέννηρος καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπὸ πηλλαγμένους ἐπὶ συνθήκαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δέισας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιῆσθαι τάξει, συνεργῶν δὲ τῆς βασιλείας ἐσόμενον καὶ τὰλλα δεινὸν
 • ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἑλκτωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀραιρευθείη, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἀπεισι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάτ-
 10 τέσθαι παραινῶν καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβέννηρος συν-
 τίθεται· πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῷ βεβαιώσα-
 σθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονίαν· ἐπὶ δὲ ἀπάτῃ καὶ δολῷ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλ-
 πίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἀπελθεῖν. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν Δαυίδην τούτοις οὐδὲ παροξυνόμε-
 15 νον ἑώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κρίνας Ἀβέννηρον ἀποκτείνει· πέμπει τοὺς ἐπιδιώζοντας, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυί-
 δου δνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινα περὶ τῶν πραγμά-
 των πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος, εἰπεῖν.
 20 Ἀβέννηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, (κα-
 τέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρώνος σταδίους εἰκοσι,) μὴδὲν ὑπειδό-
 μενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. Ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πύλῃ δ' Ἰωάβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς
 25 μάλιστα· εὖνους καὶ φίλος, (ὑποκρίνονται γὰρ ἱκανοὺς πολλὰς εἰς τὸ ἀνυποπτόν τῆς ἐπιβουλῆς τὰ τῶν ἀλη-
 θῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγγειροῦντες ἀτόποις,) ἀποσπᾷ μὲν τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεζόμενος, παραγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐ-
 30 τὸς ὄν συν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ σπασάμενος τὴν μά-
 χιραν ὑπὸ τὴν λαγύνα παίει. Καὶ τελευτᾷ μὲν Ἀβέννηρος τοῦτον ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος Ἀσάηλ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα λαβὼν Ἀβέννηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς
 35 τῇ Χεβρώνι μάχῃ, ὡς δὲ τὰληθὲς εἶχε, δέισαντος περὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεὶ τιμῆς μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ παρὰ Δαυίδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβέννηρος. Ἐκ τούτων ἂν τις κατα-
 νοήσειεν ὅσα καὶ πηλικά τομῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας
 40 ἐνεκα καὶ ἀρχῆς καὶ τοῦ μὴδενὶ τούτων παραχωρῆσαι. Κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ ποθοῦντες διὰ μυρίων κακῶν λαμβάνουσι, καὶ δέισαντες ἀποβαλεῖν πολλῶν χειρὸς τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς παραμονῆς περιποιῶσιν, ὡς οὐχ ὁμοίου δεινοῦ τυγχάνοντος μὴ πορίσασθαι τηλικούτο
 45 μέγεθος ἐξουσίας καὶ συνήθη τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς γεγόμενον ἔτι ταύτην ἀπολέσθαι. Τούτου δὲ ὑπερβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς, διὰ τοῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχαν-
 ῶνται καὶ τομῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ τοῦ ἀποβαλεῖν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἀρκεῖ δεδηλώσθαι.
 50 ζ'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνηρημένον τὸν Ἀβέννηρον ἤλγχε μὲν τὴν ψυχὴν, ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀνα-
 τεινῶν εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν ὡς οὔτε κοι-
 νωνὸς εἶη τῆς Ἀβεννήρου σφαγῆς οὔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βουλήσιν ἰδίαν ἀποθάνοι, ἀρὰς δὲ κατὰ τοῦ πεφρονευκό-

et paulo ante, pactis constitutisque omnibus de principatu, discessisset, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus esset, et praelerea acri erat ingenuo ad res perspicandas et temporibus accommodandas, ipse vero immineretur et exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut sibi de illo caveret, et iis quæ polliceretur Abennerus fidem non haberet: omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio stabiendum, cum fraude vero doloque malo ad ipsum accessisse, eaque quam voluerit sper nunc fretum et omnibus pulcre paratis discessisse. Ubi vero hæc Davidi non persuaserat, ac ne tantillum quidem iis moveri senserat, ad audaciora aggreditur, statutoque secum Abennerum interimere, nuncios ad illum persequendum misit; quibus in mandatis dedit ut illum assequuti Davidis nomine revocarent, quasi ipse nonnulla de rebus suis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille adesset, ipsi e memoria exciderint. Abennerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipsum enim assequuti sunt in loco quodam, cui nomen Besira, viginti stadiis a Chebrone dissito,) nihil eorum quæ eventura erant suspicans reversus est. At Joabus, cum ei ad portam obviam venisset, et benigne excepisset, viri summe benevoli amicique speciem præ se ferens, (sit enim sæpiusculum ut, ne qua detur insidiarum suspicio, vere honorum mores simulent quibus in animo est flagitii aliquid patrare,) ipsum quidem a suis seducit, quasi in secreto cum eo collocuturus, deductum vero in portæ locum solitarium, uno fratre Abessæo præse, stricto gladio subter illa percussit. Et Abennerus quidem diem obit, hoc modo insidiis exceptus ab Joabo, qui, ut ipse quidem dicebat, ultus fuerit fratrem Asaelum, quem Abennerus insequentem occiderat in prælio ad Chebronem, re autem vera quod timeret de imperio exercitus deque honore apud regem, ne hisce quidem ipse privaretur, primum vero honoris locum a Davide Abennerus acciperet. Ex his licet alicui perspicere quanta et qualia soleant homines audere ut superiora omnia habeant et principatum obtineant, et nemini hisce cedant. Nam dum ista adipisci desiderant, per mala innumera ad ea grassantur, et veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutissime illis permaneant, etiam pejora facere non dubitant, existimantes laud adeo grave esse ad tantum potestatis fastigium non pervenire, ac commodis ejus jam assuetum iisdem excidere. Hoc autem quum rerum calamitosissimum sit, ideo omnes amittendi metu nihil utut arduum relinquunt quod non tentent audeantque perficere. Sed de his quidem satis est paucis admonuisse.

6. Davides autem, quum audisset Abennerum peremptum esse, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta et voce sublata testatus est omnes, neque se Abenneri cædis conscium fuisse, neque illum se jubente volenteque occubuisse: diras autem graves necis ejus auctori impreca-

τοὺς αὐτὸν δεινὰς ἐτίθετο, καὶ τὸν οἶκον δλον αὐτοῦ καὶ τοὺς συμπράξαντας ὑπευθύνους ἐποίητο ταῖς ὑπὲρ τοῦ τελευτηκῆτος ποιναῖς. Ἐμελε γὰρ αὐτῷ μὴ δοῦναι παρὰ τὰς πίστεϊς καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ἔδωκεν Ἀβεννήρῳ, τοῦτο εἰργάσθαι. Προσέταξε μέντοι γε παντὶ τῷ λαῷ κλαῖναι καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις πυᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, περιρρηξαμένων μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδυσσάμενων δὲ σάκκους ταῦτα δὲ ποιεῖν προάγοντας τὴν κλίνην. Αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γε-
 10 γρακῶτων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρυόις ἐνδοικνύμενος τὸ τε εὖνον τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τὴν ἐπὶ τεθνηκότι λύπην, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνήρηται. Θάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεδρώνι μεγαλοπρεπῶς, ἐπιταφίους τε συγγραψά-
 15 μενος θρήνους, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου στάς πρῶτος ἀνεκλάυσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. Οὕτω δ' αὐτὸν ὁ Ἀβεννήρῳ συνέχευε θάνατος, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγαζόντων αὐτὸν τῶν ἐταίρων λαθεῖν, ἀλλ' ὅμως γεύσασθαι μηδενὸς ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. Ταῦτ' εὖνοιαν
 20 αὐτῷ παρὰ τοῦ πληθους ἐγέννησεν. Οἱ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβεννήρῳ φιλοστόργως διακειμένοι σφόδρα αὐτοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀποθανόντα καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἡγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσειε τῶν κωλυομένων ὡς συγγενῇ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν
 25 γινώμενον ὑβρίσειεν ἀκόσμῳ ταφῇ καὶ ἡμελημένῃ, τὸ τε ἄλλο πᾶν ὡς ἐπὶ χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τὴν φύσιν ἔχαιρε, τὴν αὐτὴν ἐκάστου λογιζομένου πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποῖον τυγχάνοντα τὸν Ἀβεννήρῳ νεκρὸν εἶρα. Πρὸς τοῦτοις οὖν μάλιστα
 30 λαοῖον γλίσχρῃσι δόξας ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν ἢ εἰκὸς μὲν ἦν, ὡς οὐδεὶς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Ἀβεννήρῳ, ἔλεξε δὲ καὶ πρὸς τὸν πληθὺς ὡς αὐτῷ μὲν οὐχ ἡ τυγνύσα γένοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τελευτηκῆτος, οὐ μικρὰ δὲ τοῖς Ἑβραίοις πράγμασι
 35 ἔλαθε, στερηθέντων τοῦ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίσταϊς καὶ βίῳ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένων. Ἀλλὰ θεὸς μὲν, εἶπεν, ὃ μελεῖ πάντων, οὐκ ἑάσει τοὺς υἱὲς ἀνεκδοίκετον. Ἐπίστασθε δὲ ὡς οὐδὲν ἐγὼ
 40 ἰσχυρὸς εἰμι, πλεόν ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδύσει τὴν ὑπὲρ τῶν τετολυμένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. Καὶ Ἀβεννήρῳ μὲν εἰς τοιοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

ΚΕΦ. Β'.

Ἀκούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ Σαούλου παῖς
 5 Ἰεζοθὸς οὐ πρῶτος ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενῶς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρασχόντος, ἀλλ' ὑπερπαθῆσε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνειεν ὁ Ἀβεννήρῳ θάνατος. Οὐκ ἐπεβίωσε δ' οὐδ' αὐτὸς πολλὸν χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Ἱερέμμωνος υἱῶν, ὧν τῷ μὲν Βαναόθα,
 10 τῷ δὲ ἑτέρῳ Θάννος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. Οὗτοι γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, τοῦ δὲ πρώτου τμήματος, λογιζόμενοι δ' ὡς, ἂν ἀποκτείνωσι τὸν

tus est, atque totam ipsius familiam et facinoris socios ponis mortuo persolvendis debebat. Erat enim sollicitus ne videretur præter fidem et iurandum, quod Abennero dederat, facinus illud patratum esse; et populo quidem universo præcepit ut virum deferrent et lugerent, et corpus ejus solennibus honorarent exsequiis, laniatis vestimentis suis atque saccis amicti; idque facerent lectum antecessentes. Ipse autem sequebatur cum senioribus virisque principibus, planctu et lacrimis indicans benevolentiam quam vivum, et mororem quo mortuum prosequeretur, quodque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit. Ceterum quum ipsum in Chebrone magnifice sepelivisset, et lamentationes sinebres conscripisset, ipse super monumentum stans primus lamentatus est, dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abenneri interitus, ut ne alimentum quidem, amicis ipsum adigentibus, capere voluerit, sed juravit nulla re gustaturum esse usque ad solis occasum. Hæc ei gratiam apud populum conciliarunt. Nam et qui Abennerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præstitum ab eo honorem servatamque fidem probaverunt, quod ipsum ut cognatum et amicum, omnibus exsequiarum iustis dignatus fuerit, et non ut inimicum turpis et neglectæ sepultura ignominia affecerit: et alii omnes de eo ut natura benigno mitique gaudebant, singuli secum reputantes regem sibi in similibus pari modo prospecturum esse, ac Abennerum mortuum ab eo curatum esse videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potissimum studebat, curam omnem et diligentiam, quam par erat, adhibendo, ita ut nemo Abennerum ejus voluntate occisum esse suspicaretur. Quin et in hæc verba locutus ad populum, quod ipse non mediocre dolorem ceperit ex viri præstantis interitu, nec modicum res Hebræorum detrimentum, amisso viro, qui ipsos et optimo consilio et strenua manu, gliscente bello, tueri et servare potuisset. Verum Deus quidem, aiebat, cui res universæ curæ sunt, hunc vobis inultum esse non patietur. Sciatis autem velim me infirmiore esse quam ut in Joabum et Abessæum Saruizæ filios animadvertam, sed Deus illis scelerum digna rependet. Et Abennerus quidem in hunc modum vitam finivit.

CAP. II.

Quum autem mortem ejus accepisset Jebosthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus sibi cognato, et qui regnum ipsi conciliarat, sed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abenneri interitus. Ceterum et ipse non diu superstes erat, sed ex Hieremmonis filiorum (quorum alteri Banaothæ, alteri nomen erat Thannus) insidiis periit. Hi enim quum essent genere Beniamitæ et primi ordinis, ideoque existimarent, si Jebosthum prime-

Ἰεθόσθον, μεγάλων παρὰ Δαυίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσται, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὐρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν Ἰεθόσθον, καὶ μήτε τοὺς φύ-
 6 λακας παρόντας μήτε τὴν θυρωρὸν ἐργηγοῦσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπὸ τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἦν με-
 τεχειρίζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ συνέβαινε κατακε-
 κοιμῆσθαι τὸν Σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. Καὶ
 10 τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν, ὡς ἂν φεύγοντες ἐκ τῶν ἡδικοημένων πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν καὶ παρέχοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρώνα παρεγένοντο, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τὴν Ἰεθόσθου,
 15 συνίστων ἑαυτοὺς ὡς εὐνοὺς καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀννηρόκωτας. Ὁ δ' οὐχ ὡς ἤλπιζον οὕτως αὐτὸν προσεδέξατο τὸ ἔργον, ἀλλ' εἰπὼν, « ὦ καίσιμος καὶ παραχρῆμα δίκην ὑφείκωντες, « οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν Σαούλου φονέα καὶ τὸν κο-
 20 « μισαντὰ μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἡμιανάμην, « καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαρίζομενον τὴν ἀναιρέσιν, ἵνα μὴ « συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι; ἢ μεταβεβλήσθαι « με καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑπωπτεύσατε, ὡς « γαίρειν κακούργους ἀνδράσι καὶ χάριτας ἡγήσασθαι
 25 « τὰς κυριοκτόνους ὑμῶν πράξεις, ἀννηρόκωτων ἐπὶ τῆς « αὐτοῦ κώτης ἀνδρὰ δίκαιον καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν « ἐργασάμενον, ὅμως δὲ καὶ διὰ πολλῆς εὐνοίας καὶ τι- « μῆς ἐσχηκότα. Διὸ δώσατε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολα- « σθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τοῦ νομίσαντος ἡδέως ἔξω με
 30 « τῇ Ἰεθόσθου τελευταίῃ τοῦτον ἀναλεῖν· οὐ γὰρ ἐδύνασθε « μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν ἢ τοῦθ' ὑπολα- « βόντες. » Ταῦτ' εἰπόντες πᾶσαν αἰκίαν αὐτοῦς αἰκισά-
 μενος διεσχίσαστο, καὶ τὴν Ἰεθόσθου κεφαλὴν ἐν τῷ Ἀθενήρου τάφῳ πάντων ἀζώσας ἐκήδευσεν.
 35 β'. Τοῦτων δὲ τοιοῦτο λαθόντων τέλος, ἦχον ἅπαν-
 τες οἱ τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρώναν, οἳ τε χιλιάρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ
 παρεδίδωσαν αὐτοὺς, τὴν τε εὐνοίαν ἦν ἔτι καὶ Σαούλου
 ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν
 40 τιμὴν ἣν γενόμενον τότε χιλιάρχον τιμῶντες οὐ διέλι-
 πον, ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Σαμουήλου τοῦ
 προφήτου χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν
 Ἑβραίων χώραν αὐτῷ ὤσσαι καταγωνισαμένῳ Παλαι-
 στίνοὺς δέδωκεν ὁ Θεός, ἐμφανίζοντες. Ὁ δὲ ταύτης
 45 τε ἀποδέχεται τῆς προθυμίας αὐτοὺς καὶ παραχαλῆσας
 διαμένειν, (οὐ γὰρ ἐσεσθαι μετόνοιαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ τοιοῦ-
 τος εἶναι,) κατεωγῆσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπεμψε
 τὸν λαὸν παρ' αὐτὸν ἀζοντας ἅπαντα. Καὶ συνῆλθον
 ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς ὀπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
 50 ἑξαισιγίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρῶν καὶ σειρομάστην·
 οὗτοι δὲ τῷ Σαούλῳ παῖδι παρέμενον· (τοῦτων γὰρ γο-
 ρίς ἢ Ἰούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα·)
 ἐκ δὲ τῆς Συμεώνος φυλῆς ἑπτακισγίλιοι καὶ ἑκατόν·
 ἐκ δὲ τῆς Λευιτῆος τετρακισγίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχον-

rent, se magna esse a Davide dona consequuturos, sibi que munia aut imperatoria aut alia quardam honorifica cessura esse, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridianam et dormientem, quum nec custodes adessent nec janitrix vigila- ret, sed et ipsa præ labore et opere quod in manibus erat et aratu in somnum delapsa esset, ingressi in conclave, ubi Sauli filium dormivisse contigit, ipsum interficiunt. Dein præciso capite et per totam noctem et diem itinere facto, utpote ab iis quos læserant fugientes ad eum qui et gratiam accepturus esset et securitatem daturus, Chebronem per- venerunt, ostensoque Davidi Jebosthi capite, semetipsos ei commendabant, ut propensæ in eum voluntatis, et qui ini- micum ejus et regni æmulum de medio sustulissent. At ille non adeo ac sperabant illorum facinore delectatus est, sed cum dixisset, « o sceleratissimi et jamjam supplicium « luituri, num nesciebatis quomodo ultus simi Sauli inter- « sectorem, qui ad me coronam ejus auream apportaverat, « idque quum ipsius in gratiam illum interemerit, ne ab « hostibus caperetur? an me mutatum et non amplius eun- « dem esse credidistis, ut viris maleficis delectarer, et pro « beneficio haberem domini cædem a vobis patratam, qui « virum justum suo in cubili jugulastis, et qui neminem « ulla unquam injuria affecti, vos vero maxima etiam be- « nevolentia summiisque honoribus prosecutus est? Qua- « propter illi quidem pœnas persolvatis supplicio affecti, « Itidemque mihi, quod arbitrati me ex ejus interitu gaudio « exsultaturum hunc sustuleritis. Haud enim gravius « existimationem meam lædere potuistis quam lujusmodi de me suspicione. » Hæc quum dixisset, jussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci, caputque Jebosthi omni cum honore in sepulcro Abeneri sepelivit.

2. His itaque finitis, universi Hebræorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, quum tribunus ac duci- bus eorum, et semetipsos tradiderunt, cum suam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non desti- terunt, simul etiam testificantes quod a Deo per Samuelum prophetam rex una cum suis filiis declaratus fuerit, ipsique soli concesserit Deus ut debellatis Palæstinis terram Hebræorum conservaret. At ille, alacri hoc in se studio col- laudato, hortatusque ut in cœptis permanerent, (non enim fore ut eos unquam pœniteat quod tales se præstiterint,) convivio et omni comitate exceptos remisit, ut populum universum ad ipsum adducerent. Et convenerunt ex Jude quidem tribu armatorum circiter sex millia et octingenti, arma gestantes scutum et lanceam: hi vero Sauli filio adhaeserant; (nam seorsum ab illis Judæ tribus Davidem regem creaverat;) ex Symeonis autem tribu septem millia et centum; ex Levitica vero quattuor millia et septingenti,

τες ἀρχοντα Ἰούδαμον. Μετὰ τούτους ἦν ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, σὺν εἰκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. Ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίντιδος φυλῆς ὀπλίται τετρακισχίλιοι· ἡ γὰρ φυλὴ περιέμενεν ἔτι τῶν τοῦ γένους τοῦ Σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα· ἐκ δὲ τῆς Ἐφραΐμου φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι τῶν δυνατειτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων· ἐκ δὲ τῆς Μανασσήτιδος φυλῆς τοῦ ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι τῶν δυνατειτάτων· ἐκ δὲ τῆς Ἰσχαρίου φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὀπλίται δὲ δισμύριοι· ἐκ δὲ τῆς Ζαβουλῶνος φυλῆς ὀπλιτῶν ἐπιλέκτων πέντε μυριάδες· αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς Δαυίδην συνῆλθεν. Οὗτοι πάντες τὸν αὐτὸν ὀπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς Γ' αὐοῦ φυλῆς. Ἐκ δὲ τῆς Νεφθαλίτιδος φυλῆς ἐπίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὀπλοῖς χρώμενοι θυρεῶν καὶ δόρατι· ἡκολούθει δ' ἡ φυλὴ ἀναριθμητος ὄσσα. Ἐκ δὲ τῆς Δανιτίδος φυλῆς ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἐπτακισχίλιοι ἑξακόσιοι· ἐκ δὲ τῆς Ἀσείρου φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. Ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς Μανασσήτιδος φυλῆς ὀπλισμένοι θυρεὸν καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαιν καὶ ῥομφαίαν μυριάδες δώδεκα. Καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ ῥομφαίαις ἐγρόντο. Τοῦτο δὲ τὸ πλῆθος εἰς Χεβρώνα πρὸς Δαυίδην συνῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾶς γυναικὸς τὸν Δαυίδην βασιλεῦσιν ἐκύρωσαν. Ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἐορτάσας τοῦ λαοῦ καὶ κατευω/ηθέντος ἐν Χεβρόνι, ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας ἦκεν εἰς Ἱερουσόλυμα.

ΚΕΦ. Γ'.

Τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν Ἰεβουσαίων (γένος δ' εἰσὶν οὗτοι Χαναναίων) ἀποκλεισάντων αὐτῶ τὰς πύλας καὶ τοὺς πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωθέν ἐν τῇ πόλει ἐπὶ χελεῖ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, (ταῦτα δὲ ἔπραττον καταφρονῶντες τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιόρκειν ἤρξατο τὰ Ἱερουσόλυμα. Καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς διὰ τοῦ ταύτην ἐλεῖν εὐθὺς ἐμαρτύρων τὴν ἰσχύον, καὶ καταπληζόμενος εἰ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον δέκοντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κατὰ κράτος τὴν κάτω πόλιν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἄρας λειπομένης, ἔγνω τιμῇ ὑποσέσσει καὶ γερωῶν ὁ βασιλεὺς προθυμότερους ἐπὶ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσαι, καὶ τῷ διὰ τῶν ὑποκειμένων φαραγγῶν ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναβάντι καὶ ταύτην ἐλόντι στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγελματο. Πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι καὶ μηδένα πόνον ὀκνοῦντων ὑρίστασθαι δι' ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ Σαρουίας καὶ Ἰωάβος ἐφθῆ τοὺς ἄλλους καὶ ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

β'. Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄρας καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ἱερουσόλυμα πόλιν αὐτὴν

Jodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum duobus et viginti cognatis ducibus. Ex tribu autem Beniamitide quater mille ad militiam parati: hæc enim tribus adhuc suspensa erat expectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraimitide viginti millia et octingenti ex potentissimis et viribus præstantissimis; ex dimidia vero tribu Manassetide octodecim millia potentissimorum; ex tribu autem Isachari ducenti quidem futurorum præscii, armatorum vero viginti millia; ex tribu autem Zabulon militum lectissimorum quinquaginta millia: hæc enim tribus sola cum omnibus suis ad Davidem confluebat. Qui omnes eadem arma gerebant quæ tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri insignes et duces mille, armis utentes scuto et hasta: atque eos sequebatur tribus sua, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide selectorum viginti septem millia et sexcenti; ex tribu vero Aseri quadraginta millia; ex duobus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manassetidis centum viginti millia, quibus arma erant scutum et hasta galeaque ac gladius. Reliquæ etiam tribus gladiis utebantur. Hæc itaque multitudo ad Davidem Chebronem conveniebat cum multo apparatu frumenti et vini ceterorumque ad victum commodorum, et ad Davidem regem creandum concordarunt omnes. Quum vero tribus diebus festa celebrasset populus et epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus illinc movens Hierosolyma est profectus.

CAP. III.

Jebusæi vero qui urbem incolabant, (Chananæorum et ipsi generis sunt,) quum illi occlusissent portas atque homines cæcos et claudos et quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur, (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cepit oppugnare. Et quum multum studii et alacritatis adhibuisset, utpote ex ejus expugnatione statim vires suas ostensurus, metumque incussurus aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent, vi urbem inferiorem occupat. Quum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii et honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere, promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset eamque occupasset. Quum vero eo certatim omnes eniterentur, et cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiz filius ceteros prævenit, et arce conscensa ad regem clamavit, copiarum imperium postulans.

2. Quum autem rex Jebusæus ex arce ejecisset, et ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit,

Δαυίδου προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ
διέτριβε βασιλείῳ. Ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ἰούδα φυ-
λῆς ἦρξε μόνος ἐν Χεβρώνι ἐγένετο ἑπτὰ καὶ μῆνες
ἑξ. Ἀποδείξας δὲ βασιλεῖον τὰ Ἱερουσόλυμα λαμπρο-
5 τέρους αἱ καὶ πολλὸν ἔχρητο τοῖς πράγμασι, τοῦ Θεοῦ
προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπί-
δοσιν. Πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ Εἴραμος ὁ Τυρίων
βασιλεὺς φίλιαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. Ἐπεμψε
δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς ξύλα κέδρινα καὶ τεγνίτας ἄνδρας,
10 τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἱ κατασκευάσειαν βασιλεῖον
ἐν Ἱερουσόλυμοις. Δαυίδης δὲ τὴν τε κάτω πόλιν πε-
ριλαβὼν καὶ τὴν ἄκραν συνάψας αὐτῇ ἐποίησεν ἓν
σῶμα, καὶ περιτείχισας ἐπιμελήτην τῶν τειχῶν κα-
τέστησεν Ἰωάβον. [Πρῶτος οὖν Δαυίδης τοὺς Ἱερου-
15 σαίους ἐξ Ἱερουσόλυμων ἐκβαλὼν ἀπ' αὐτοῦ προση-
γόρευσε τὴν πόλιν· ἐπὶ γὰρ Ἀβράμου τοῦ προγόνου
ἡμῶν Σόλυμα ἐκαλεῖτο. Μετὰ ταῦτα δὲ αὐτὴν φασί-
ντινες ὅτι καὶ Ὁμηρος ταῦτα ὠνόμασεν Σόλυμα· τὸ
γὰρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα κατὰ τὴν Ἑβραίων ὠνόμασε
20 γλώσσαν, ὃ ἐστὶν ἀσφάλεια.] Ἦν δὲ πᾶς ὁ χρόνος
ἀπὸ τῆς Ἰησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρα-
τείας καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν χρητήσας αὐτῶν κατέ-
νειμε ταύτην τοῖς Ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς Χανα-
ναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ἱερουσόλυμων ἐδυνήθησαν οἱ Ἰσραη-
25 λῖται μέχρις οὗ Δαυίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρχησεν, ἑπ-
ταεκαχόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Ποιήσομαι δὲ καὶ μνήμην Ὁρόννα, πλουσίῳ μὲν
ἄνδρὸς τῶν Ἱεβουσαιῶν, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ἱε-
ροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς
30 Ἑβραίους εὖνοιαν αὐτοῦ καὶ τινα καὶ χάριν καὶ σπου-
δὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἣν μικρὸν
ὕστερον εὐχαιρότερον σημανῶ. Ἐγγημε δὲ καὶ ἄλλας
γυναικας πρὸς ταῖς οὐσαις αὐτῷ Δαυίδης καὶ παλλακὰς
ἔσχεν. Ἐποίησατο δὲ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν,
35 οὓς προσηγόρευσεν Ἀμνοὺς, Ἐμνοὺς, Ἐβαν, Νάθαν,
Σολομὼν, Ἰεβάρ, Ἐλιήν, Φάλνα, Ἡνναφὴν, Ἰενάε,
Ἐλιφλὰδ, ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. Τούτων
οἱ μὲν ἑννέα ἐξ εὐγενίδων ἦσαν γεγονότες, οὓς δὲ τε-
λευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων· Θα-
40 μάρᾳ δὲ ὁμομήτριος Ἀβσαλώμῳ ἦν.

ΚΕΦ. Δ'.

Γινόντες δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυίδην βασιλέα ὑπὸ
τῶν Ἑβραίων ἀποδεδειγμένον στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν
εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν
Τιτάνων καλουμένην, (τόπος δὲ ἐστὶν οὐ πόρρω τῆς πό-
45 λεως,) ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. Ὁ δὲ τῶν Ἰου-
δαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ προφητείας καὶ τοῦ κε-
λεῦσαι τὸν Θεόν, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἔγγρη-
τὴν ἔκεινον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐκέλευσε τὸν
ἀρχιερεῖα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ καὶ ποταπὸν ἔσται τὸ τῆς
50 μάχης τέλος, πολέγειν αὐτῷ. Προφητεύσαντος δὲ
νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Παλαι-

et quam diu imperium tenuit, in ea habitabat. Ceterum
tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit,
erat septem annorum et mensium sex. Postquam autem
Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei in dies ma-
gis magisque splendide esse cœperunt, Deo curante ut
meliore essent conditione et incrementa caperent. Quin
et Hiram Tyrriorum rex missa legatione amicitiam cum
eo et societatis fœdus iniit. Misit etiam ad eum et dona,
ligna cedrina atque artifices, et fabros lignarios et ædificato-
res, qui regiam Hierosolymis exstruerent. Davides autem,
et urbem inferiorem complexus et arce cum ea conjuncta,
unum corpus effecit, atque mœnibus circumpositis curato-
rem illorum Joabum constituit. [Primus itaque Davides,
pulsis ex Hierosolymis Jebuseis, de suo nomine civitatem
appellavit: nam sub Abramo progenitore nostro Solyma
vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Ho-
mero urbem hanc Solyma appellatam: templum enim ex
Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem
denotat.] Erat autem tempus omne, ex quo Jesus impera-
tor exercitum in Chananæos eduxit, eisque bello devictis
regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Cha-
nanæos ejicere nunquam potuerunt Israelitæ usque dum
Davides eos expugnaret, annorum quingentorum et quin-
decim.

3. Convénit autem hic Oronnam memorare, virum
quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum
in Hierosolymorum obsidione a Davide, propter ejus erga
Hebræos benevolentiam, et quoddam beneficium pariter
ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo
post loco magis opportuno declarabo. Davides etiam,
præter eas quas habuit, uxores alias duxit, et concubinas
sibi adsciscebat. Procreavit autem liberos etiam undecim,
quorum nomina erant, Amnus, Emnus, Eban, Nathan,
Solomon, Jebar, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenæ, Eliphale,
et præterea filiam Thamaram. Horum novem quidem ex
ingenuis nati erant, duo vero, quos proxime nominavi-
mus, ex concubinis; Thamara autem ex eadem matre
erat cum Abesalomo.

CAP. IV.

At Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis crea-
tum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma,
et occupata valle quæ Titanum appellatur, (locus autem est
non procul ab urbe,) in ea castra metantur. Judæorum
vero rex (nihil enim sine vaticinio aut Dei jussu, ejusve
de futuris sponsione non innixus, sibi facere permittebat)
præcepit pontifici ut quid Deo placeat, et qualis foret præ-
lii eventus, sibi prædiceret. Quum autem victoriam et im-
perium prænunciasset, copias in Palæstinos educit, pugna-

στίνους· καὶ γενομένης συμβολῆς, αὐτὸς κατόπιν αἰφνιδίως ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. Ὑπολάβῃ δὲ μῆδεις ὀλίγην τὴν τῶν Παλαιστίνων στρατιὰν ἔλθειν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους τῷ τάχει τῆς ἡττης καὶ τῷ μῆδεν ἔργον ἐπιδειξασθαι γενναῖον μὴδὲ μαρτυρίας ἄξιον στοχαζόμενος αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγένειαν, ἀλλὰ γινωσκέτω Σύριαν τε ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη πολλὰ καὶ μάχιμα συστρατεύουσαι αὐτοῖς καὶ τοῦ πολέμου κοινωῆσαι· ὃ καὶ μόνον ἦν αἴτιον τῶν αὐτοῖς νικημένων καὶ πολλὰς ἀποβάλλουσι μυριάδας μετὰ μείζονος ἐπίνειαι τοῖς Ἑβραίοις δυνάμεως. Ἀμέλει καὶ ταύταις πταίσαντες ταῖς μάχαις τριπλασίω στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδ· καὶ εἰς ταῦτόν χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. Ἠλίην δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐρομένου τὸν Θεὸν περὶ τῆς περὶ τὴν μάχην ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλούμενοις Κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, οὐκ ἀποθῆναι μὲν οὐσι τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου, κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μὴδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σπλεῦεσθαι μὴ πνέοντος ἀνέμου. Ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προείπεν ὁ Θεὸς παρῆν, οὐδὲν ἐπισχὼν ἐφ' ἐτοίμην ἤδη καὶ φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. Οὗ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κτείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως Γαζάρων, (ἥ δὲ ἐστὶν ὁρος αὐτῶν τῆς χώρας,) εἰτα διαρπάσας αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πολλὴν εὐρύαν ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιούτου δ' ἀποθάντος καὶ ταύτης τῆς μάχης τοῦ τέλους, ἔδοξε Δαυίδ, συμβουλευσαμένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἅπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἐν ἄκμῃ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας, καὶ πορευθέντας εἰς Καριαθιάριμα μετακομίσαι τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὴν θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. Εἰ γὰρ ἐτι Σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπραΰσαν, οὐκ ἂν δεῖνόν οὐδὲν ἔπαθον. Συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ παντός, καθὼς ἐβουλεύσαντο, παραγίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτόν· ἦν βαστάσαντες ἐκ τῆς Ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς καὶ ἐπιθέντες ἐφ' ἁμαζαν καινὴν ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ πασὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. Προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους ἐπιχρῶριον, σὺν τε ἡγῶν ποικίλῳ κρουμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἐτι δὲ καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατὰγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ὡς δ' ἄχρι τῆς Χειθῶνος ὁλω- νας, τόπου τινὸς οὗτου καλούμενου, προῆλθον, τελευτᾷ Ὡζας κατ' ὄργην τοῦ Θεοῦ. Τῶν βοῶν γὰρ ἐπινεύσαντων, ἐκτείναντα τὴν χεῖρα καὶ κατασχέειν τὴν κιβωτὸν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὦν ἱερεὺς ἤφατο ταύτης, ἀποθάνειν

que inita, ipse a tergo hostes ex improviso adortus, alios quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem suspicetur exiguum Palaestinarum exercitum contra Hebraeos venisse, ex celeritate cladis et quod nihil magni aut memoratu digni gesserint ignavos timidosque exstitisse conjiciens, sed sciat Syriam omnem et Phonicen, et praeterea alias gentes multas pugnacesque illis auxilium tulisse bellicae participes fuisse: quod solum etiam causa erat cur tam saepe victi ac multis myriadibus amissis denno bellum cum Hebraeis majoribus viribus redintegrarint. Verum ubi his quoque pugnis superati erant, copiis triplo majoribus in Davidem irruerunt, et eodem loco quo antea castra posuerunt. Rege autem Israelitarum iterum Deum interrogante quinam exitus pugnae futurus esset, praemonet pontifex ut in silva quae vocatur Planctus, non procul ab hostium castris, exercitum contineret, eum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quam silva nullo perflante vento agigaretur. At simulac silva concussa erat, tempusque aderat quod Deus ei praedixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam positam egrediebatur. Ejus enim impetum non sustinuerunt hostium phalanges, sed statim a primo congressu in fugam versis multa cum corde ingruit, et illos quidem persequitur usque ad urbem Gazara, (ea autem regionis illorum limes est extremus,) dein castris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, deus etiam illorum disperdebat.

2. Quum autem et hanc pugnam adeo feliciter confecisset, visum est Davidi de communi seniorum et ducum et tribunorum consilio, ex omni regione ad se accersi tribulium quotquot integra erant aetate, deinde sacerdotes ac Levitas, atque ita profectos ad oppidum Cariathiarima arcam Dei ex eo Hierosolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum sacrificiis ceterisque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret haec praestitissent, nihil mali eis accidisset. Omni igitur populo sicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit, quam sacerdotes ex adibus Aminadabi elatam, novumque in plaustrum impositam, praeter boves ei adjunctis, fratribus ejus et liberis agendam permiserunt. Praecedebat autem rex et cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantantesque patria omne genus carmina, magnam cientes sonorum varietatem ex instrumentorum pulsu et saltatione et cantionibus, una cum buccina clangore et cymbalorum tinnitu, dum arcam Hierosolyma deducerent. Postquam autem ad Chidonis aream, locum quendam ita appellatum, processerant, accidit ut Ozas ex ira Dei morbis supplicium lueret. Nam quum boves inclinassent, et is manu admota arcam retinere voluisset, fecit Deus, quod a sacerdotio alienus arcam tetigerit, ut animam efflaret. Et rex quidem

ἐποίησε. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ὁζᾶ· ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἐστὶ νῦν Ὁζᾶ διακοπὴ καλεῖται. Δεῖσας δὲ ὁ Δαυὶδης καὶ λογισάμενος μὴ ταῦτό πάθῃ τῷ Ὁζᾷ δεξάμενος τὴν κιθωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνου, διότι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτήν, οὕτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεται μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκνεύσας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου, Ὡδεδάμου ὄνομα, Λευίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν 10 κιθωτὸν τίθουσιν. Ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν Ὡδεδάμου ἡῤῃσέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν Ὡδεδάμῳ, ὥς ἐκ τῆς προτεράς πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ 15 ζηλωτὸς γέγονε παρὰ πᾶσι τοῖς ὁρώσι καὶ πυθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσύνσας, ὥς οὐδενὸς κακοῦ πειραθησάμενος, τὴν κιθωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει, τῶν μὲν ἱερῶν βασταζόντων αὐτήν, ἐπτά δὲ χορῶν οὐς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτοῦ δ' ἐν κινύρᾳ παραπαίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα Μιχάλαν, Σαούλου δὲ θυγατέρα τοῦ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιῶντα χλευάσαι. Εἰσακομισαντες δὲ τὴν κιθωτὸν τίθασιν ὑπὸ τὴν σκηνήν, ἣν Δαυὶδης ἐπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τὸν ὄχλον ἐστία 25 ἔσπαντα, καὶ γυναῖζι καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις διαδοὺς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐχαρίτην καὶ λάγανον τηγανιστὸν καὶ μερίδα θύματος. Καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω κατευωχῆσας ἐπέμψεν, αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ παρα- 30 γίναται.

γ'. Παραστᾶσα δ' αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαούλου δὲ θυγάτηρ, τὰ τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ γενέσθαι ἤτει πάνθ' ὅσα παρασχεῖν αὐτῷ δυνατόν, εὐμενεῖ τυγχάνοντι· καὶ δὴ κατεμέμψατο ὥς 35 ἀκοσμήσειεν ὀργιζόμενος ὁ τηλικούτος βασιλεὺς καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ ἐν θεραπαινίσιν. Ὁ δ' οὐκ αἰδέσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ χειραρισμένον ἔφασκεν, ὅς αὐτὸν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων προετίμησε, 40 παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα τοῦ δόξαι ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. Ἡ δὲ Μιχάλα αὕτη Δαυὶδὴ μὲν συνοικοῦσα παῖδας οὐκ ἐποίησατο, γαμηθεῖσα δὲ ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ Σάουλος, (τότε δὲ ἀποσπά- 45 σας αὐτὸς εἶχε,) πέντε παῖδας ἔτεκε. Καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ γῶραν δηλώσομεν.

δ'. Ὅρων δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ σχεδὸν ἡμέραν ἀμείνω γινόμενα ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων 50 αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε καὶ καλλίστην τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἔχουσι, περιορᾷ τὴν κιθωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην, ἐδούλετο δὲ τῷ Θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὥς Μωϋσῆς προεῖπεν. Καὶ περὶ τούτων Ναθάνᾳ τῷ προφῆτῃ διαλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν

populusque Ozæ mortem ægre tulerunt : locus autem, ubi exanimatus est, etiamnum Ozæ percussio vocatur. Tum veritus Davides, ratusque se forte idem quod Oza passurum si arcam in urbem domumque suam reciperet, quoniam ille manu tantum in eam protensa ita obierit, ipsam quidem ad se in urbem inveli noluit, sed quum divertisset in agrum quendam hominis justî, Obedami nomine, genere Levitæ, apud illum arcam deposuit. Isto autem per tres menses integros usa est hospitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipsumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, postquam Obedamo res feliciter cessisse audiverat, adeo ut ex egeno antea et humili continuo opibus afflueret, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletem viderint vel fama acceperint, sumpto animo, ut qui nihil mali experturus esset, arcam ad se transfert, sacerdotibus quidem eam portantibus, septemque choris antecedentibus a rege institutis, ipso vero citharam pulsante et plaudente, adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum istud agentem conspiciat ludibrio habuerit. Quum autem arcam intulissent et in tabernaculo collocassent quod ei Davides telenderat, sacra fecit magno cum sumptu, et victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit, tam mulieribus quam viris ac parvulis singulas panis collyridas partitus et assaturis et laganum frixum et frustum de victima. Ac populum quidem istiusmodi epulis adhibitum dimisit, ipse vero suam ad domum se recipit.

3. Illi autem quum adstitisset Michala uxor ejus, Sauli filia, quum alia ei bene precata est, tum orabat ut a Deo ea omnia consequeretur quæ propitius largiri potest, reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex saltasset, et in conspectu servorum suorum et ancillarum ioster saltandum se denudasset. At ille sibi non pudori esse dicebat ea fecisse quæ Deo gratissima, qui se et patri ipsius et ceteris omnibus prætulerit, foreque ut luderet sæpius et tripudicaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipsique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, utrum non gesserat, postea vero alteri nupta, cui eam tradidit Saulus pater, (tunc enim ille a viro abstractam tenebat,) quinque peperit liberos. Sed de his quidem suo loco dicemus.

4. Quum autem rex videret quotidie fere res suas Del auspiciis meliores fieri auctioresque, se flagitii reum esse existimabat, si, quum ipse in cedrina domo maneret, excelsa pariter ac summo artificio exornata, arcam in tabernaculo jacere sineret. Constituit itaque Deo exædificare templum, sicuti prædixerat Moyses. Nathanaque propheta in consilium adhibito, quum is auctor esset ut faceret quicquid in

δ τι περ ὥρμηται προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ Θεοῦ πρὸς
 ἔκταν' αὐτῷ συνεργῷ παρόντος, εἶπεν ἤδη περὶ τὴν τοῦ
 ναοῦ κατασκευὴν προθυμότερον. Τοῦ Θεοῦ δὲ κατ'
 ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ Ναθανὰ φανέντος καὶ φράσαι
 5 κελεύσαντος τῷ Δαυίδῃ ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ
 καὶ τὴν ἐπιθυμίαν λίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρό-
 τερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι,
 τούτου δὲ ταύτην τὴν διάνοιαν λαβόντος, οὐκ ἐπιτρέπειν
 δὲ πολλοὺς πολέμους ἡγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν
 10 μεμιασμένῳ ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μετὰ μέντοι γε τὸν
 θάνατον αὐτοῦ, γηράσαντος καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον,
 εἶσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν
 βασιλείαν παραληφόμενου, κληθεσομένου δὲ Σολομῶ-
 νος, οὗ προστήσεσθαι καὶ προνοήσιν ὡς πατὴρ υἱοῦ
 15 κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲν βασιλείαν τέκνων ἐχόνους
 φυλάξωιν καὶ παραδώσωιν, αὐτὸν δὲ τιμωρήσωιν, ἂν
 ἁμαρτῶν τύχη, νόσῳ καὶ γῆς ἀρορία. Μαθὼν ταῦτα
 παρὰ τοῦ προφήτου Δαυίδος καὶ περιχαρὲς γενόμενος
 ἐπὶ τῷ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν
 20 ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσά-
 μενον καὶ περιβόητον, πρὸς τὴν κιβωτὸν παραγίνεται,
 καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἤρξατο προσκυνεῖν καὶ περὶ
 πάντων εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ ὃν τε αὐτῷ παρέσχηκεν
 ἤδη ἐκ ταπεινοῦ καὶ ποιμένος εἰς τηλικούτου μέγεθος
 25 ἡγεμονίας τε καὶ δοξῆς ἀναγαγόν, ὃν τε τοῖς ἐκγόνοις
 αὐτοῦ καθυπέσχετο, καὶ τῆς προνοίας, ἣν Ἑβραίων καὶ
 τῆς τούτων ἐλευθερίας ἐποίησάτο. Ταῦτα εἰπὼν καὶ
 τὸν Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

ΚΕΦ. Ε΄.

Διαλιπὼν δὲ ὀλίγον χρόνον ἔγνω δεῖν ἐπὶ τοὺς Παλαι-
 30 στίνοὺς ἐκστρατεύειν, καὶ μηδὲν ἄργον μηδὲ ῥάθυμον ἐν
 τοῖς πράγμασιν ὄρᾱν γενόμενον, ἴν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ
 προεῖπε, καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους ἐν εἰρήνῃ τὸ
 λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι.
 Καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιάν, καὶ παραγγείλας
 35 αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἐτοίμην καὶ παρεσκευασμένην τυγ-
 χάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς,
 ἄρας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους ἦκε.
 Κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τῆς χώρας ἀπο-
 τεμόμενος καὶ προσορίσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἐπὶ τοὺς
 40 Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. Καὶ τὰ μὲν δύο μέρη
 τῆς στρατιᾶς αὐτῶν τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε, τὸ δὲ
 λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. Φόρους τε αὐτοῖς ἐπι-
 τάξας κατ' ἔτος τσεῖν, εἶτα ἐπὶ Ἀδράζαρον τὸν Ἀράου
 μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ τῆς Σωφηνῆς ἐστράτευσε καὶ
 45 συμμαχῶν αὐτῷ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τῶν μὲν
 πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δις μυρίους, τῶν δὲ ἵππο-
 τῶν ὡς ἑπτακισχιλίους. Ἐλάβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἄρματα
 χίλια, καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφράνισεν, ἑκατὸν δὲ
 μόνον προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.
 50 (Γ΄.) β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκού καὶ Σύρων βασι-
 λεὺς Ἀδαδὸς ὅτι πολεμεῖ Δαυίδος τὸν Ἀδράζαρον, φίλος
 ὢν αὐτῷ μετὰ δυνάμεις ἦκεν ἰσχυρὰς συμμαχίῃσιν·

animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio esset et adju-
 namento, majori adhuc templi extruendi desiderio tenebatur.
 Quum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuisset, Jus-
 sissetque ut Davidi nunciaret sibi quidem voluntatem ejus
 et desiderium probari, præsertim quum nemo antea de
 templo ei exædificando cogitaret; verum, ei licet hoc fa-
 cere in mentem venerit, non tamen se permittere ut qui
 nulla bella obierit et hostium sanguine manus polluerit sibi
 templum constitueret; ceterum, quum plena ætate atque
 longissima vita functus obierit, extruendum esse tem-
 plum a filio, qui post eum regnaturus est, et Solomonis
 nomine vocabitur, cujus non aliter quam filii se custodiam
 acturum curamque habiturum pollicebatur, ita ut regnum
 quidem posteris ejus servaturus sit et traditurus, in ipsum
 vero, si quid deliquerit, morbis et terræ sterilitate animad-
 versurus; Davides, hisce ex propheta acceptis magnaue
 ei lætitia oborta, quod jam norit propagini suæ imperium
 stabilitum iri, familiamque suam illustrem fore et celebrem,
 ad arcam se confert, procidensque in faciem cœpit adorare,
 Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam
 affecerat, *beneficiis*, ex statu humili vitæque pastoritæ ad
 tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam
 pro iis quæ stirpi suæ promiserat, eaque quam susceperat
 Hebræorum et libertatis illorum cura. Quum hæc dixisset,
 Deoque hymnum cœ inisset, digreditur.

CAP. V.

Aliquanto autem tempore post secum reputavit necesse
 esse Palæstinis bellum movere, nec res suas vel minimum
 otio et desidia marcescentes videre, ut, quemadmodum Deus
 ipsi prædixerat, hostibus debellatis pacatum in posterum
 ex stirpe sua regibus imperium relinqueret. Et convocato
 iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum se para-
 rent et accingerent, quum primum visa ei sunt omnia in
 exercitu pulcre se habere, relictis Hierosolymis ad Palasti-
 nos contendebat. Illis autem acie profligatis, et magna
 regionis parte mulctatis, eaque Hebræorum ditioni adjecta,
 in Moabitis bellum transferebat. Et duas quidem exercitus
 eorum partes victoria politus ferro perimebat, quod vero
 reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, quum illis
 annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai
 quidem filium, Sophenes autem regem, copias duxit,
 cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna cōserta, pe-
 ditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies
 mille occidit. Quin et currus ipsius mille cepit: ac majo-
 rem quidem illorum partem destruxit, centum vero so-
 lummodo jussit sibi adservari.

(VI.) 2. Adadus autem Damasci et Syrorum rex, audito
 quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu
 ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat: verum

ἀπέλλαξε δ' οὐχ ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τῷ
 Εὐφράτῃ ποταμῷ, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ καὶ πολλοὺς
 ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν. Ἔπεισον γὰρ ὑπὸ τῶν
 Ἑβραίων ἀναιρούμενοι τῆς Ἀδαδου δυνάμεως δισμύ-
 5 ριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐφυγον. Μένονται δὲ τοῦτου
 τοῦ βασιλέως καὶ Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ιστοριῶν
 λέγων οὕτως· « μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον
 « τῶν ἐγγυρίων τις, Ἀδαδος ὄνομα, πλείον ἰσχύσας
 « Δαμασκὸν τε καὶ τῆς ἄλλης Συρίας, ἔξω Φοινίκης,
 10 « ἰδασίλευσε. Πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς Δαυίδην
 « βασιλέα τῆς Ἰουδαίας καὶ πολλὰς μάχαις κριθεὶς,
 « ὑστάτῃ τῇ παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἥττητο, ἀρίστος
 « ἔδοξεν εἶναι βασιλεὺς ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ ». Πρὸς
 τοῦτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησιν ὡς μετὰ
 15 τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεδήγοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν
 βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· « τελευτήσαν-
 « τος δ' ἐκείνου οἱ ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἔβασίλευον,
 « ἐκάστου παρὰ τὸν πατρός ἕνα τῇ ἀρχῇ καὶ τούνομα
 « τοῦτο ἐκδοχομένου, ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύ-
 20 « πτῳ. Μέγιστον δὲ πάντων δυναστεὶς ὁ τρίτος, ἀνα-
 « μαχέσασθαι βουλομένος τὴν τοῦ προπάτορος ἦταν,
 « στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους ἐπόρησε τὴν νῦν Σαμα-
 « ρεΐτιν καλουμένην ». Οὗ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας.
 Οὗτος γάρ ἐστιν Ἀδαδος ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμα-
 25 ρίαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ οὗ
 κατὰ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ
 τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπῆκον ἐποίησato,
 καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας καὶ φόρους αὐτοῖς
 30 τελεῖν ὀρίσας ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσὰς φαρέτραις
 καὶ τὰς πανοπλίαις, ὥς οἱ τοῦ Ἀδαδου σωματοφύλακες
 ἐφόρουσαν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ ἐν Ἱερουσολύμῃ, ὃς ὕστερον
 δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σούσακος στρατεύσας ἐπὶ
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ροβοάμον ἔλαβε, καὶ πολλὴν ἄλλον
 35 ἐκ τῶν Ἱερουσολύμων ἐξέφόρησε πλοῦτον. Ταῦτα μὲν
 οὖν, ὅταν ἐλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώ-
 σομεν. Ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ
 συμπνέοντος αὐτῷ καὶ τοὺς πολέμους συγκατορθοῦντος,
 40 Βετταΐα καὶ Μάχωνι, καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος
 διήρπασε. Χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς ὑρέθη πάμπαν καὶ
 ἀργυρὸς, ἔτι δὲ καὶ γαλκός, ἐν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα
 ἔλεγον· ἐξ οὗ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος, θάλασ-
 σαν δὲ καλούμενον, ἐποίησε καὶ τοὺς καλλίστους ἐκεί-
 45 νους λουτήρας, ὅτε τῷ Θεῷ τὸν ναὸν κατασκεύασεν.

δ'. Ὡς δὲ ὁ τῆς Ἀδαδου θυγατὶς τὰ περὶ τὸν Ἀδρά-
 ζαρὸν ἐπύθετο καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην
 ἤκουσε, δέσας περὶ αὐτοῦ καὶ τὸν Δαυίδην πρὶν ἐπ'
 αὐτὸν ἔλθῃ φιλίαν καὶ πίστιν γνῶνς ἐνδύσασθαι, πέμπει
 50 πρὸς αὐτὸν Ἀδωράζαρὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ τὸν
 Ἀδράζαρὸν ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν
 δημολογῶν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιού-
 μενος. Ἐπεμψεν αὐτῷ καὶ ὄπλα, σκευὴ τῆς ἀρχαίας
 κατασκευῆς, χρύσεια καὶ ἀργύρεα καὶ γαλκεα. Δαυί-

eventus non ex sententia ei processit congresso ad Eu-
 phratem fluvium, sed in proelio lapsus magnam exercitus
 partem amisit. Nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia
 ab Hebraeis caesa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hu-
 jus autem regis meminit etiam Nicolaus historicorum libro
 quarto in haec verba: « multo post haec tempore indigenarum
 « quidam nomine Adadus, praepollens factus, et Damascus
 « et Syriae, praeter Phoenicem, cetera regno tenuit. Suscepto
 « autem in Davidem Judaeae regem bello, quum multis praeliis
 « decertasset, postremo ad Euphratem commisso, in quo
 « victus est, praestantissimus regum esse quum robore tum
 « fortitudine visus est. » Ad haec autem et de posteris ejus
 narrat quod post illius obitum alius ab alio regnum simul
 et nomen acceperunt, hisce verbis: « eo mortuo posteri
 « ejus in decem aetates regnarunt, unoquoque a patre
 « simul cum imperio hoc etiam nomen accipiente, ut Pto-
 « lemai in Aegypto. Horum vero tertius, quum multum
 « invaluisse, avi cladem bello instaurare volens, regionem,
 « quae nunc Samaritis dicitur, populatus est. » In hoc au-
 tem a veritate non aberravit. Hic enim est Adadus qui,
 Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit: de quo
 suo loco dicturi sumus.

3. Davides autem, expeditione facta in Damascus et
 cetera Syriae, ipsam totam in suam potestatem redegit,
 dispositisque per regionem praesidiis atque certo vectigali
 incolis imperato, est reversus, et aureas pharetras et arma-
 turas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosoly-
 mis dedicavit, quas postea Susacus Aegyptiorum rex, exer-
 citu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, et cum
 multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. At enim
 haec, quum in locum illis proprium ventum fuerit, declara-
 bimus. Hebraeorum autem rex, Deo creptis ejus adspi-
 rante, curanteque ut bella ei prospere cederent, exercitum
 admovit pulcerrimis Adrazari urbibus, Bettrae et Machoni,
 easque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis
 auri argentique reperta est, praetereaque aeris genus, quod
 auro pretiosius esse perhibebant, ex quo fecit Solomon ma-
 gnum illud vas quod mare appellatum erat, et pulcerrima
 illa polubra, quum templum Deo adornaret.

4. Postquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit,
 viresque ejus fractas esse audivit, sibi metuens, statuensque
 Davidem, priusquam ab eo invaderetur, sibi met amicitia et
 fide devincire, filium suum Adoramum ad eum mittit, qui ei
 nomine suo de Adrazaro, sibi etiam hoste, debellato gratu-
 laretur atque societatem cum eo et amicitiam iniret. Misit ei
 dona ei, antiqui operis vasa aurea et argentea et aenea. Da-

δὲ ποιησάμενος τὴν συμμάχίαν πρὸς τὸν Θαΐνον (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀμαθῆς) καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μετὰ τιμῆς τῆς πριπούσης ἑκατέρους. Τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὃν ἐκ τῶν πόλεων εἰλῆφει καὶ τῶν χειρωμένων ἔθνων, φέρων ἀνατίθῃσι τῷ Θεῷ. Οὐκ αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέσχεν ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδομαίαν Ἀβессαῖον, τὸν Ἰωάβου τοῦ ἀρχιστρατήγου ἀδελφόν, δι' ἐκείνου τὴν τῶν Ἰδομαίων νίκην ἔδωκε· μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Ἀβессαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. Καὶ τὴν Ἰδομαίαν ἄπασαν φρουραῖς διαλαβὼν ὁ βασιλεὺς φόρους ὑπὲρ τε τῆς γῆρας καὶ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. Ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπορῶν ἐποιεῖτο. Στρατηγὸν δ' ἀπάστας εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰωάβον, ἐπὶ δὲ τῶν ὑπομνημάτων Ἰωσάφατον υἱὸν Ἀγίλου κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς Φινεέσου οἰκίας τὸν Σάδωκον ἀρχιερέα μετ' Ἀθιαθάρου, (φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ) γραμματέα δὲ Σεισάν ἐποίησε· Βαναΐα δὲ τῷ Ἰωάβου τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν παραδίδωσιν. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι παῖδες αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν τούτου φυλακὴν ἦσαν.

ε'. Ἐμνήσθη δὲ καὶ τῶν πρὸς Ἰωνάθην τὸν Σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὀρκῶν καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ σπουδῆς. Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, εἰ καὶ μνημονικώτατος τῶν εἰς ποιησάντων παρὰ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε.

Προέταξε γοῦν ἀναζητεῖν εἰ τις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σῶνται, ὃς τὰς ἀμοιβὰς δὲ ὤφειλε τῷ Ἰωνάθῃ τῆς ἐταιρίας ἀποδώσει. Ἀγθέντος οὖν τινας, ἡλευθέρωμένου μὲν ὑπὸ Σαούλου, δυναμένου δὲ γινώσκειν τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ περιόντας, ἀνέκρινεν εἰ τίνα ἔχει λέγειν τῶν Ἰωνάθῃ προσκύνωντων ζῶντα καὶ κομισσάσθαι τὰς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὃν αὐτὸς ἔνυχε παρὰ Ἰωνάθου. Φήσαντος δ' υἱὸν αὐτοῦ περιλείπεσθαι, Μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις, (τῆς γὰρ τροφῆς, μετὰ τὸ προσαγγεῖσθαι τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἀρπασταμένης καὶ φευγούσης ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις,) μαθὼν ὅπου τε καὶ παρὰ τίνι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν Μάγειρον εἰς Λαθαθὰ πόλιν, (παρὰ τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο,) μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πσών ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτόν. Ὁ δὲ Δαυίδης θαρρεῖν τε προὔτρεπετο καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. Αἰῶσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῶιον οἶκον καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ Σάουλος ἐκτήσατο, σύσει- τόν τε καὶ δημοτρέπεζον ἐκέλευσεν εἶναι καὶ μηδέμιν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. Τοῦ δὲ παιδὸς προσκυνήσαντος ἐπὶ τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν Σιβάν, τὸν τε πατρῶιον οἶκον ἔλεγε

vides autem, initia societate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) accepisq[ue] muneribus, filium ejus pro utriusq[ue] dignitate honorifice tractatum dimisit. Quæ vero ab illo missa erant, et reliquum auri argenteq[ue] ex manubiis urbium gentiumq[ue] a se subactarum Deo consecravit. Non autem ipsi solummodo in acie dimicanti et exercitum ducenti vincere dedit Deus et prospere rem gerere, verum etiam misso cum copiis in Idumæam Abessæo, fratre Joabi exercituum ejus ducis, per ipsum de Idumæis victoriam reportare concessit. Illorum enim octodecim millia in prælio Abessæi ductu ceciderunt. Et quum Idumææ universæ præsidia imposuisset rex, tributa et pro agris et pro singulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem et natura justus et judicia ad veritatem respiciens exercebat. Totius vero exercitus ducem habuit Joahum : a commentariis autem fecit Josaphatum Achili filium : at Sadocum e domo Phineesæ pontificem creavit cum Abiatharo, (amicus enim ei erat :) scribam autem Sisam constituit ; Danææ vero Joadæ filio satellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus nati majores corporis custodes habebantur ipsiq[ue] præsidio crant.

5. Venit etiam ei in mentem fœderis cum Jonatha Sauli filio initi et fidei jurejurando datæ, illiusq[ue] erga se amicitia studiiq[ue]. Nam ceteris omnibus ejus virtutibus accedebat quod eorum qui ei unquam beneficia contulerant semper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent an quis ex ejus stirpe superaret, cui gratias quas debebit referre posset pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ consuetudine. Quumq[ue] ad eum vir adductus esset e Sauli quidem libertis, qui vero scire poterat si quis adhuc ex genere illius in vivis esset, interrogavit num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha sanguine conjunctum, quique a se posset beneficiis remunerari vice illorum quæ ipse a Jonatha acceperat. Quum autem ille respondisset filium ejus superesse nomine Memphibosthum, pedibus claudum, (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumq[ue] prælio cecidisse, eo festinanter arrepto fugeret, contigisse ut ille humeris excussus prolaberetur pedesq[ue] læderet,) postquam intellexit ubinam esset et apud quem educaretur, misit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad se accerseret. Ubi vero ad regem venit Memphibosthus, in faciem procidens illum adoravit : Davides autem ut bono esset animo hortatus est et meliora omnia exspectaret. Ei vero domum paternam donat, et quicquid Sauli avi sui antea fuisset, jussitq[ue] ut sibi convictor esset et secum epulis accumberet, et ne uno quidem die sibi ad mensam non accederet. Quumq[ue] puer verborum donorumq[ue] gratia eum adorasset, rex Siba vocato dicebat se puero donasse

δεδορῆσθαι τῷ παιδί καὶ πᾶσαν τὴν Σαούλου κτῆσιν, αὐτὸν τε ἐκέλευεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ προνοούμενον, ἀπάντων τὴν πρόσδοον εἰς Ἱεροσόλυμα κομίζειν. Ἀγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν, αὐτὸν τε τὸν Σιδᾶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ (ἦσαν δ' αὗτοι πεντεκαίδεκα) καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδί χαρίζεται Μεμφιβόσθω. Ταῦτα διαταξαμένου τοῦ βασιλέως, ὁ μὲν Σιδᾶς προσκυνήσας καὶ πάντα ποιήσιν εἰπὼν ἄνεχώρησεν, ὁ δὲ Ἰωνάθου παῖς ἐν Ἱεροσολύμοις κατοίκει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ καὶ πάσης ὥς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχάνων. Ἐγένετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν Μιχὰν προσηγόρευσε.

ΚΕΦ. Γ'.

Καὶ οἱ μὲν περιλειφθέντες ἐκ τοῦ Σαούλου γένους καὶ Ἰωνάθου τούτων ἔτυχον παρὰ Δαυίδου τῶν τιμῶν. Ἐτελευτήσαντος δὲ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τοῦ τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέως Ναάσου (φίλος δ' ἦν οὗτος αὐτῷ) καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, πέμψας Δαυίδης πρὸς αὐτὸν παρεμυθήσατο, πρῶτος τε φέρειν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς παραινῶν καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἢ πρὸς ἐκείνον ἦν τούτῳ πρόσδοκᾶν. Οἱ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν ἄρχοντες κακοήθως, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν τοῦ Δαυίδου τρόπον, ταῦτ' ἐδέξαντο, καὶ παρώτρυναν τὸν βασιλέα, λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς χώρας Δαυίδην καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐπὶ προζάσει φιλανθρωπίας· φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέγειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεῖς ἀπαρηγορήτῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. Ταῦτ' οὖν δοξας πιθανώτερα λέγειν τοὺς ἄρχοντας ἡ τᾶληθὲς εἶχεν, ὁ τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς Ναάσης τοὺς παρὰ τοῦ Δαυίδου πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς περιύβρισε. Ξυρῆσας γὰρ αὐτὸν τὰ ἥμισυ τῶν γενεῶν καὶ τὰ ἥμισυ τῶν ἱματίων περιτεμῶν ἔργους ἀπέλυσε κομίζοντας, οὐ λόγοις, τὰς ἀποκρίσεις. Ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἡγανάκτησε καὶ ὄχλος ἦν οὐ περιοφόμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν προπηλακισμόν, ἀλλὰ πολεμῆσιν τοῖς Ἀμμανιταῖς καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβευτὰς εἰσπραξόμενος τὸν βασιλέα. Συνέντες δὲ οἱ τε ἀναρχαῖοι καὶ ἡγεμόνες θῆτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων δρῆναι, προπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον· καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ Σουβάν. Ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. Προσεμισθύσαντο καὶ τὸν τῶν Ἀμαληκитῶν βασιλέα καὶ τέταρτον Ἰστωβὸν ὄνομα, καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δις χιλίους ὀπλίτας.

(Ζ'). β'. Οὐ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης· τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίῳ αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ἰώαβον τὸν ἀρχιστράτηγον, δούς αὐτῷ τῆς

domini paternam et quicquid Saulus habuerit, ipsique praecepit ut terram ejus colendam curaret, et omnium proventum Hierosolyma afferendum. Verum singulis diebus eum ad mensam suam adducit; ipsumque Sibam et filios ejus (erant autem isti quindecim) ejusque servos (numero viginti) puero dat Memphibostho. His ita a rege constitutis, Sibas quidem, quum eum adorasset, dixissetque se omnia facturum esse, discessit, Jonathae vero filius Hierosolymis habitabat, regis mensae adhibitus atque omni quasi filius ipsius observantia cultus. Natus est autem ipsi quoque filius, quem Micham appellavit.

CAP. VI.

Et Davides quidem relictos ex Sauli Jonathaeque familia hisce dignatus est honoribus. Quum vero per idem tempus mortem obiisset Naases Ammanitarum rex (qui David amicus erat) et filius ejus ei in regno successisset, Davides, missis ad eum legatis, ipsum de patre consolatus est, simul adhortans ut et mortem ejus patienter ferret, et eandem amicitiam, quae sibi cum illo intercesserat, mansuram exspectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, et non ex more et ingenio Davidis, haec acceperunt, regique stimulos admovent, dicentes Davidem sub humani officii praetextu misisse qui regionem specularentur ipsorumque vires; ac proinde ei consilium dederunt ut sibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incideret, cui nulla adhiberi posset consolatio. Rex itaque Ammanitarum Naases, quum hanc principum orationem fide digniorem esse quam re vera erat sibi persuasisset, legatos a Davide missos gravissima affecit injuria. Nam rasis ex altera parte barbis eorum et dimidio vestium praeciso responsa factis, non verbis, relaturus dimisit. Quum autem haec conspexisset Israelitarum rex, aegre rem tulit et prae se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, et poenas ob flagitium in legatos ab illis admissum a rege exacturum. Postquam vero regis necessarii et copiarum praefecti intellexerunt quod foedera violarent et supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant, missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecrarunt, praetereaue Subam. Habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin et Amalecitarum regem conduxerunt, et quartum nomine Istobum. Atque hi secum adducebant duodecim armatorum millia.

2. (VII.) At Davidem non perterruit haec armorum consociatio et Ammanitarum potentia: sed Deo confusus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum

στρατιᾶς τὸ ἀκμαϊότατον, ἐξ αὐτῆς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτούς. Ὁ δὲ, πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν Ἀμμανιτῶν Ῥαβὰθ κατεστρατοπεδεύσατο. Τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παραταξαμένων οὐχ ὁμοῦ, διγῆ δὲ, (τὸ μὲν γὰρ ἐπικουρικὸν ἐν τῇ πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐτάχθη, τὸ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν στράτευμα πρὸς ταῖς πύλαις ἀντικρὺ τῶν Ἑβραίων,) ἰδὼν τοῦτο Ἰώαβος ἀντιμνηχανᾷ, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαράσσεται τῷ Σύρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δ' ἄλλο παραδούς Ἀβессαίῳ τῷ ἀδελφῷ τοῖς Ἀμμανιταῖς ἐκέλευσεν ἀντιπαράταξασθαι, εἰπὼν, ἂν τοὺς Σύρους ἰδῇ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλεόν ὀνυαζόμενους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν Ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον θεάσῃται. Προπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν καὶ παρακαλέσας εὐψύχως καὶ μετὰ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνῃν φοβούμενους προτροπῆς ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Ἀμμανιταῖς μαχρσόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. Καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντισχόντων αὐτὸν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπήναι. Τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἀμμανιταῖ, καὶ δέισαντες τὸν Ἀβессαίον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ στρατὸν, οὐκ ἔμειναν, ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. Κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ἰώαβος εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ἐπέστρεψε.

γ'. Τοῦτο τὸ πταῖσμα τοὺς Ἀμμανιτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν, οὐδὲ μαθόντας τοὺς κρείττους ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς Χαλαμὰν τὸν τῶν πέραν Εὐφράτου Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ἐπὶ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀρμιστράτηγον Σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ καὶ ἰππέων μυρίους. Γινούσ δὲ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς πάλιν ἐπ' αὐτὸν τοὺς Ἀμμανιτας τοσαύτην δύναμιν συνθηροικότας οὐκέτι διὰ στρατῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν, ἀλλ' αὐτοὺς σὺν ἀπάσῃ τῇ δυνάμει διαβάς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. Καὶ ἀναίρει μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσαρας μυριάδας, ἰππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους, ἔτρωσε δὲ καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Χαλαμᾶς Σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν. Οἱ δὲ Μεσοποταμίται, τοιοῦτου γενομένου τοῦ τέλους τῆς μάχης, αὐτοὺς Δαυίδῃ παρέδωκαν, καὶ ὄψρα ἐπέμψαν αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεφεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος ἐπέμψε τὸν ἀρμιστράτηγον Ἰώαβον πολεμήσοντα τοῖς Ἀμμανιταῖς. Ὁ δὲ τὴν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας Ῥαβὰθ ἐπολιόρκει.

ΚΕΦ. Ζ'.

Συνέπεσε δὲ καὶ Δαυίδῃ πταῖσμα δεινόν, ὅντι φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ καὶ τοὺς πατέριους νόμους ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. Θεασάμενος γὰρ δέλης ὀφίας ἀπὸ τοῦ

totius exercitus robore ipsi mandato. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabathiam castra posuit. Quum autem hostes egressi essent et non simul, sed seorsum aciem instruxissent, (copiae quidem auxiliares solae in *patenti* campo constitutae erant, Ammanitarum vero exercitus ante portas e regione Hebraeorum,) Joab, hoc animadverso, stratagemata contraria facit, et fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit et reges qui cum eo erant, reliquos vero quum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, ut si Syros ipsum premere videret et praevalere, acie conversa sibi auxilium ferret; idem vero istud et se facturum, si illum conspiceret ab Ammanitis gravius urgeri. Itaque quum fratrem deduxisset, et obsecrasset ut fortiter et cum alacritate omnia ageret, quae ignominiam metuentibus soleat ad dimicandum animos addere, illum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ipse vero cum Syris congressus est. Et quum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joab perimebat, ceteros vero omnes eo impulit ut terga vertent. Quo viso Ammanitae, metn Abessæi et exercitus ejus, praelium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fuis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

3. Non tamen haec clades Ammanitis persuasit ut quiescerent, neque ut *Hebraeos* superiores experti pacem colebant, sed missis legatis ad Chalamam Syrorum Transeuphratensium regem, ipsum mercede in societatem pertrahunt, qui Sabecum exercitus ducem habebat, peditum vero octoginta millia, et equitum decem millia. Postquam autem Hebraeorum rex intellexit Ammanitas denuo contra se tam ingentem militum vim coegisse, non jam cum illis per duces suos bellare decrevit, sed ipse cum universo exercitu, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, praelique commisso victoriam reportavit. Et ex illis quidem occidit peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad septies mille. Quin et Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci, ex quo illum mori contigit. Mesopotamitae vero, quum hujusmodi exitum pugna habuerit, semet Davidi dederunt, eique dona miserunt. Et ille quidem hieme appetente Hierosolyma reversus est, at vero ineunte misit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incursione facta agros eorum omnes vastabat, ipsosque in Rabatham gentis metropolim compulsos obsidebat.

CAP. VII.

Verum Davides etiam in grave peccatum incidit, natura licet justus et pius, atque legum patriarum observator diligentissimus. Quum enim sub vesperam ex regiae domus tecto,

τέγους τῶν βασιλείων, ἐν ᾧ περιπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἦν ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυρρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν, (ὄνομα αὐτῇ ἦν Βεερσαβή,) ἡττηταί τε τοῦ κάλλους τῆς γυναικὸς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. Γενομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς καὶ πεμψάσας πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σφέληται τινα τοῦ λαθεῖν δδόν, (ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν κατὰ τοὺς πατέριους προ-
 10 ἵκει νόμους μεμοιχευμένην,) μετακαλεῖται τὸν Ἰωάβου μὲν ὀπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορχίας, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα· καὶ παραγεγόμενον περὶ τῆς στρατιᾶς καὶ περὶ τῆς πολιορχίας ἀνέκρινε. Λέγοντος δὲ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς κειωρηκέναι τὰ
 15 πράγματα, βαστάσας ἐκ τοῦ δειπνοῦ μέρη προσδίδουσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. Ὁ δὲ Οὐρίας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη δὲ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὀπλοφόροις. Ὡς δὲ γνούς τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινεν
 20 αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα διὰ τοσούτου χρόνου, πάντων τῶν ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν, ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας, οὐκ εἶναι δίκαιον εἶπε τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν τῇ
 25 παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων χώρα, μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ πρυθᾶν. Ταῦτα εἰπόντα μείναι τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ἐπιούσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον. Κληθεὶς δ' ἐπὶ δειπνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Οὐρίας καὶ
 30 μέχρι μέθης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, θεζομένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἐπιτήδες ταῖς προτάσεσιν, οὐδὲν ἤττον πάλιν πρὸ τῶν τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδεμίαν λαθὼν τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὁ συνασχετήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ, κολάσαι
 35 προστάσων τὸν Οὐρίαν, (ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδόχλου,) καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γίνηται φανερόν αὐτὸς τοῦτο βουλευθείς, ὑπέθετο. Κατὰ γὰρ τὸ δυσμαχίωτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων τάξαι καὶ καθ' ὃ κινδυνεύσειε μαχόμενος ἀπολειφθεὶς μόνος·
 40 τοὺς γὰρ συμπαραστάτας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γενομένης ἐκέλευσε. Ταῦτα γράψας καὶ σημενόμενος τῇ αὐτοῦ σφραγίδι, τὴν ἐπιστολὴν ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ἰωάβον. Δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα Ἰωάβος καὶ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνούς,
 45 καθ' ὃν ἦεν τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς γινόμενους, κατὰ τοῦτον ἔσθησε τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινὰς τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς· αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει προσεπιβουλήθειεν ἔρπαιεν, εἰ δυνήθειεν ἀνατρέψαντες τι τοῦ τείγους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. Ὄντα
 50 δ' αὐτὸν γενναῖον στρατιωτὴν καὶ δοῖαν ἔχοντα παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι τοῖς διοζύλοις ἐπ' ἀνδρεία, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαναγκάτειν ἡξίου. Τοῦ δὲ Οὐρία προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ παρτασσομένοις ἰδίᾳ καταλιπεῖν, ὅταν

ubi moris erat eo fere tempore deambulare, circumcirca prospiceret, mulierem se domi suae aqua frigida lavantem animadvertit, forma egregiam et aliis omnibus excellentem, (nomen ei Beersabe erat,) feminaeque pulcritudine captus est, et quum cupiditatem suam cohibere non posset, cum ea accersita rem habuit. Quum autem mulier facta esset gravida, regique misisset, ut de via delicti occultandi dispiceret (mori enim eam adulterio admissio ex patriis legibus oportebat,) *David* accersit ex obsidione *Joabi* armigerum, qui mulieris maritus erat, nomine *Uriam*. Ubi venit, ex eo sciscitatus est et de exercitu et de urbis oppugnatione. Quum autem diceret res omnes illis ex animo successisse, fercula ex convivio apportata ei dat, jubetque ut profectus ad uxorem cum ea requiesceret. At *Urias* hoc quidem non fecit, sed regi cum ceteris armigeris accubuit. Quum autem rex, ubi hoc rescivit, illum interrogaret cur se domum suam non receperit neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum quum peregre reversi sint, laud aequum esse respondebat ut, quum sui commilitones et imperator humi dormirent in castris soloque hostili, ipse cum uxore semet recrearet deliciisque agigaret. Haec locuto *David* praecepit ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie cum dimissurum esse ad imperatorem. *Urias* deinde a rege ad ornatum invitatus et usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente, nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc rem rex aegerrime ferens *Joabo* per litteras in mandatis dedit ut in *Uriam* perna animadverteret, (ipsum enim peccasse significabat,) et modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. Jussit enim ut hostibus, qua maxime urgerent, illum objiceret, et ubi certissimum pugnando discrimen adiret, solus a ceteris destitutus: nam praecepit ut socii loco cederent quum primum commissum esset praelium. His ita scriptis et proprio sigillo obsignatis, epistolam *Uriae* dedit ad *Joabum* perferendam. *Joabus* autem quum litteras accepisset regisque voluntatem intellexisset, in eo loco *Uriam* statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam e militibus fortissimis: atque se cum toto exercitu opem laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare possint. Ipsum vero, quum esset miles strenuus, magnaeque quum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, monebat ut magnis laboribus gauderet, nec aegre ferret *mandata*. *Uria* autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit ut,

ἐξορμήσοντας ἰδῶσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. Προσβαλόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δέσαντες οἱ ἡματιῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίαν συνέβαινε τετάρθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προστεσάμενοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν καὶ τὴν πύλιν ἀνοίξαντες αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης καὶ δρόμου πολλῷ τοῖς ἔθροισι ἐπεξῆλθον. Ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ πάντες ἀνεχώρησαν ὅπισω, καθὼς Ἰωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. Αἰσχυνομένης δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ τὴν τάξιν καταλιπεῖν ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεχάμενος ἀναίρει μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληρθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ· σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἐταίρων.

β'. Τούτων οὕτω γενομένων, ἐπεμψεν ἀγγέλους Ἰωάβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλαμένους αὐτοὺς ὡς σπουδάσαι μὲν ταχέως εἰλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τείχει καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθεῖη· προστεθῆναι δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν θάνατον. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσας ταῦτα παρὰ τῶν ἀγγέλων καὶ ὠτρυνόμενος φάσκοντος ἁμαρτεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, ὁσὸν ὑπόνομος καὶ μηχανήμασιν εἰλεῖν περιέσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παραδείγμα τὸν Γεδεώνος υἱὸν Ἀβιμελεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν Ὁζβιζις πύργον εἰλεῖν ἐβούλετο βία, βληθεὶς ὑπὸ πρεσβυτέρου πέτρῃ κατέπεσε, καὶ ἀνδρείοτάτος ὢν διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ἐπιβολῆς αἰσχυρῶς ἀπέθανεν· οὐ μνημονεύοντας εἰ μὴ προσέναι τῷ τείχει τῶν πολέμων. Ἀριστον γὰρ ἅπαντων τῶν ἐν πολέμῳ πραχθέντων καὶ καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνημὸν ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φυλάττεσθαι. Ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχοντα ἔγνω καὶ τὸν Οὐρίαν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὁργῆς, Ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσεν ἀπελθόντα λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκός, καὶ τὰ τοῦ πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις, τοῦ λοιποῦ μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιολκίας, ὅπως μὴδὲν ἐτι πταίσωσι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ ῥήμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ παραστήσαντας τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. Καὶ ὁ μὲν ἄγγελος τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταλμένα κομίζων πρὸς Ἰωάβον ἡπείγετο· ἡ δὲ τοῦ Οὐρίᾳ γυνὴ Βεεραβὴ τὸν θάνατον τάνδρως πηλομένη ἐπὶ συγνᾶς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· παυσανμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τῶν ἐπ' Οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἄγεται γυναῖκα, καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται.

γ'. Τούτων οὐχ ἡδέως ἐπέιδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὁργῆς ἔχων τὸν Δαυίδην, τῷ προφῆτῃ Ναθάνᾳ φανείας κατὰ τοὺς ὕπνους ἐμέγαρο τοὺς βασιλεῖα. Ὁ δὲ Ναθάνας, ἀστείος ὢν καὶ συνετός ἀνὴρ, λογιζάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὁργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμονται, τὰς μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἔκρινεν, ἄλλους δὲ

quum hostes erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque quum Hebraei urbem aggressi essent, veriti hemanite ne in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, propere ascenderent hostes, in prima acie fortissimis collocatis portaque subito reclusa, cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt Urias milites, omnes sese subdulerunt, prout illis ante dixerat Joab. At quum puderet Uriam tergum dare et aciem deserere, hostes sustinuit, et impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circumdatus et captus in medio mortem occumbit; cum eo autem et alii nonnulli e sociis cadebant.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem jussos ut dicerent quod operam quidem dederit ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione moria adortus, aliquamultis amissis recedere compulsus fuerit, istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Urias adjicerent. Hanc autem rex quum a nunciis accepisset et agre tulisset, dixissetque quod male fecerint moria cominus oppugnando, quum oportuerit cuniculis et machinis ad urbem capiendam aggredi, idque exemplum illis suppeditante Abimelecho Gedeonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere vellet, ab anicula saxo percussus cecidit, et, quum vir esset fortissimus, propter incepti difficultatem cum dedecore vitam amittebat : cujus rei memores non debuisset ad muros hostiles accedere. Optimum enim res omnes bello gestas, seu bene seu male, quum simile periculum inciderit, in memoriam revocare, unde quod imitetur, quodve vitet quisque sibi capiat. Postquam vero ita affectum esse regem cognoverat et hinc mortem Urias declaraverat nuncius, rex ab ira desistit et praecepit nuncio, ut abiret et Joabo diceret, humanum esse quod accidisset, eamque esse belli naturam, ut in eo quidem inimicis aliquando res prospere cedere contingat, aliquando vero alteris, debere tamen ipsum in posterum eam in obsidione curam adhibere, ut denuo dum res peritur nullatenus offendant, sed quum aggeribus et machinis urbem expugnarint et in potestatem suam redegerint, ipsam quidem funditus evertant, ejus vero incolas omnes conficiant perimantque. Et nuncius quidem cum hisce regis mandatis ad Joabum se propere recipiebat, uxor vero Urias Beersabe, postquam intellexit mortuum esse maritum, per aliquot dies enim deslevit et lamentata est. Quum autem a luctu et lacrimis pro Uria effusis desiisset, mox eam rex conjugem sibi ascrivit, et ex ea filium sustulit.

3. Has nuptias Deus haud libenter aspexit, sed Davidi offensus, et prophetæ Nathanæ in somnis oblatus, regem accusabat. Nathanas autem, quum vir esset comis ac prudens, secum reputans ut reges, si quando irascantur, iram prae justitia sequi soleant, Dei quidem comminationes silentio premere statuebat, alios vero utiles apud ipsum

λόγους ῥηστοὺς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε, καὶ δὴ τοιοῦτόν τινα τρόπον, περὶ οὗ καὶ τί φρονεῖ ποιῆσαι σαφές αὐτῷ παρεκάλει. « Δύο γάρ, ἔφρην, » ἄνδρες τὴν αὐτὴν κα-
 « τίκουσι πόλιν, ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν καὶ πολλὰς εἶχεν
 6 « ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν, τῷ
 « πένητι δ' ἀμνάς μία ὑπῆρχε. Ταύτην μετὰ τῶν
 « τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε, συνδιαιρούμενος αὐτῇ τὰ
 « σιτία, καὶ φιλοστοργία πρὸς αὐτὴν χρώμενος ἦ τις
 « ἂν χρῆσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. Ξένου δ' ἐπελ-
 10 « θόντος τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν ἰδίων οὐδὲν ἐκείνος βο-
 « σκεύατον ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον,
 « πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέσπασε, καὶ
 « ταύτην παρασκευάσας εἰσίσιασε τὸν ξένον. » Σφόδρα
 δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος οὗτος τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν
 15 πρὸς τὸν Ναθανάν τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον, ὃς γε τοῦτο
 τὸ ἔργον ἐτολμήσεν, ἀπεφῆνато, καὶ τετραπλὴν τε
 ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι καὶ πρὸς τούτῳ θανα-
 τὸν κολασθῆναι. Ναθανάς δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἐλε-
 γεν ἐκείνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὅτ' αὐτοῦ
 20 κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. Ἀνε-
 κάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνου τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ,
 ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνά-
 μεως καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἔθνων πολλῶν καὶ
 μεγάλων κύριον, βυσαμένον δ' ἔτι πρὸς τούτων ἐκ τῶν
 25 Σαούλου χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἄς δι-
 καίως καὶ νομίμως ἡγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ'
 αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἄλλοτρίαν τε γῆμας ἔχοι
 γυναῖκα καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν ἐκδοὺς τοῖς
 πολεμίοις. Δώσειν οὖν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ
 30 Θεῷ, καὶ βιασθῆσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὅτ'
 ἐνὸς τῶν παιδῶν, ἐπιβουλεύθῃσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ'
 ἐκείνου, καὶ τὸν ἀμάρτημα χρῆμα τοῦτο δράσαντα φα-
 νεράν τὴν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφῆξειν. Τελονῆσθαι δὲ
 καὶ τὸν παιδᾶ σοι παραχρῆμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγεννη-
 35 μένον. Ταραχθέντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ βασιλέως καὶ
 συγχυθέντος ἱκανῶς καὶ μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσε-
 θῆσαι λέγοντος, (ἦν γὰρ ὁμολογουμένως Θεοσεβὴς καὶ
 μηδὲν ἁμαρτῶν ὄλων περὶ τὸν βίον ἢ τὰ περὶ τὴν Οὐ-
 ρία γυναῖκα,) ὥκτειρεν ὁ Θεός, καὶ διαλλάττεται, φη-
 40 λάζειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγει-
 λάμενος· μετανοοῦντι γὰρ περὶ γεγεννημένον οὐκ ἔτι
 χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. Καὶ Ναθανάς μὲν ταῦτα τῷ
 βασιλεὶ προφητεύσας οἰκὰδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρίας γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ
 45 Δαυιδῇ νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον· ἐφ' ἣ δυσ-
 φορὴν ὁ βασιλεὺς τροφὴν μὲν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοι
 γε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, οὐ προσηνέγκατο, μέ-
 λαιναν δὲ περιθέμενος ἐσθῆτα πεσὼν ἐπὶ σάκκου κατὰ
 γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σω-
 τηρίας· σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. Ἰῆ
 50 δ' ἐβδομῇ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ
 ἐτόλμων τῷ βασιλεὶ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λο-
 γιζόμενοι μὴ γνῶσις ἔτι μᾶλλον ἀπόσχηται καὶ τροφῆς
 καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐπὶ πένθει τέκνου τε-

sermone habebat, idque tali quodam modo, de quo suam
 sententiam ut ipsi aperiret obsecrabat. « Duo, inquit,
 « viri eandem urbem incolabant, quorum alter quidem
 « opulentus erat et multos iumentorum greges oviumque
 « et boum possidebat, alter vero pauperculus unam
 « omnino habebat oviculam. Hanc simul cum liberis enu-
 « triebat suis, cibos cum ea partiens et eo ipsam affectu pro-
 « sequens quo quis etiam filiam prosequeretur. Quum autem
 « hospes diviti supervenisset, ille de suis pecoribus ne-
 « unum quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare vo-
 « luit, sed, missis qui pauperis oviculam abriperent, quum
 « eam parasset, hospitem convivio excepit. » Sermo autem
 iste vehementer regem contristavit, hominemque qui hoc
 facinus patravit coram Nathana scelestum pronuntiavit, ju-
 stumque esse ut oviculam quaduplo pensaret, præterea-
 que morte mulcetur. Tum Nathanas in hæc verba sub-
 jiciebat, ipsum esse illum hac animadversione dignum, sump-
 te judicio damnatum ut qui ausus fuerit magnum adeo
 et atrox flagitium committere. Porro ante oculos posuit
 et patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum He-
 braeorum regem constituerit, et omnium in circuitu gen-
 tium multarum magnarumque dominum, insuper autem e
 Sauli manibus olim liberaverit, dederitque ei conjuges
 quas juste et legitime duxerit, nihilominus tamen ab ipso
 spreus fuerit et male habitus, qui alienam uxorem matri-
 monio sibi junxerit, ejusque maritum hostibus proditum
 interimendum esse curaverit. Ipsum itaque pro istis Deo
 pœnas daturum, foreque ut suæ quidem uxores ab uno e
 filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis
 appetatur, et qui occulte hoc peccatum admiserit, pœnas
 pro eo luce palam subeat. Quin et erit ut puer tibi ex ea
 natus sine mora intereat. Quum autem hisce rex perturba-
 tus esset et valde confusus, et cum lacrimis et mœrore
 se in Deum peccasse fateretur, (erat enim proculdubio vir
 pius, vitæque plane integer et sceleris purus, nisi quod
 forte in re Uriæ uxoris deliquerit,) ejus misertus est Deus,
 et cum eo in gratiam rediit, et regnum et vitam ei se serva-
 turum est pollicitus. Quum enim ob ea quæ facta erant
 penitentiam agat, se non amplius ipsi succensere Deus dice-
 bat. Et Nathanas quidem, postquam ista regi futura
 aperuerat, domum revertebatur.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat,
 Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides aggre-
 rens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet in-
 starent domestici, non degustabat, sed atra veste indutus
 et in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro
 pueri salute: nam magno matris ejus amore flagrabat.
 Quum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei
 nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita
 multo magis a cibo reliquaque cura corporis abstinere, ut
 in luctu ob defunctum filium, quum eo aegrotante adeo sese

τελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦτος οὗτος ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκου. Ταρattoμένων δ' αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς καὶ ταῦτα πασχόντων ἃ μάλιστα συγκρίψει τι θέλουσι συμβαίνειν, συνείς ὅτι τέθηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν καὶ μαθὼν τὰ ληθὲς ἀνίσταται, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Θεοῦ παραγίνεται· καὶ κελεύσας δέπνον αὐτῷ παρατεθῆναι, πολλὴν ἐπὶ τῷ παρλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπληξιν παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ἐπὶ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἐπραττε. Τὴν τε αἰτίαν δεηθέντες ἐπιτρέψει πρώτον αὐτοῖς πυθῆσθαι περὶ κάλουν εἰπεῖν τῶν γεγεννημένων. Ὁ δὲ ἀμαθεὺς εἰπὼν αὐτοῖς, ἐδίδασκεν ὡς ἐτι μὲν ζώντος τοῦ παιδὸς ἔργον ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πέντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγούμενος τούτοις εὐμενῇ καταστήσειν· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρεῖαν εἶναι λύπης ματαίας. Ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. Συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεεραβῇ ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε, καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον Σολομῶνα προσηγόρευσε, οὕτω Ναθάν·α τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωάβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς ἐκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῆς τῶν ἄλλων εὐπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδείκνυτο καὶ τροφῆς. Ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἠρύοντο καὶ τούτου τεταπαινεμένοι, ὡς μὴ τελείως αὐτοὺς ἐπιλιπεῖν τὴν πηγὴν θαψιλέστερον χρωμένους. Γράφει δὲ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἰτίαν τῆς πείνης εἰσελθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς ἐπιγραφεῖ. Ταῦτ' Ἰωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν Ραβαθῶν πόρθησιν, καὶ κατὰ κράτος ἐλὼν διαρπάσαι τοὺς στρατιώτας ἐβόηκεν. Αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πολυτελεῖ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. Ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ παντός Δαυίδης. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολυτίμα ἤρπεν ἐν τῇ πόλει, τοὺς δ' ἄνδρας αἰκιστάμενος διέφθειρε. Ταῦτά δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Ἀμμανιτῶν πόλεις διέσχεκεν, ἐλὼν αὐτάς κατὰ κράτος.

ΚΕΦ. Η'.

Ἀνιστρέψαντος δ' εἰς Ἱερουσόλυμα τοῦ βασιλέως, παιδίον αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. Θυγάτηρ ἦν αὐτῷ παρθένος μὲν ἐτι, τὸ δὲ κάλλος εὐπρεπὲς, ὡς ἀπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφιάτας γυναικας, Θεαμάρ·α ὀνομα, τῆς δ' αὐτῆς Ἀβεσαλώμῃ μητρός κεκοινωνηκυῖα. Ταύτης ὁ πρεσβύτερος τῶν Δαυίδου παιδῶν Ἀμών ἐρασθεὶς, ὡς οὔτε διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς οὔτε διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο, καὶ τό τε σῶμα τῆς δούνης αὐτὸν κατεσθίουσης κατισγναί-

maerore afflictauerit. Tum rex domesticos suos perturbatū sentiens, similiterque affectos atque illi qui maximopere aliquid celare expelunt, intellecto puerum esse mortuum, quum unum e domesticis compellasset et veritatem comperisset, surrexit, lotusque et veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit : deinde præcipient ut cæna sibi apponeretur, ex novo et inopinato consilio magnam et cognatis et domesticis admirationem movebat, quod quum nihil horum ægrolante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. Ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, quum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat, se adhuc quidem vivente puero, dum spem salutis ejus haberet, omnia pro re nata præstitisse, existimans hisce forsan placari posse Deum : illo autem mortuo inani maerore non amplius opus esse. Hisce dictis, sapientiam regis et prudentiam prædicarunt. Cum uxore autem Beersabe congressus, ipsam gravidam fecit, infantemque masculum natum, Nathanae prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

5. Interea Joab obsidione Ammanitas valde affligebat, et aqua illis præcisa et ceterarum rerum copia, ita ut potus simul et victus inopia in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo hauriebant aquam eamque admensam, ne largius utentes fons plane deficeret. Hæc Joab per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, quo ipsi victoria adscriberetur. Rex quum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis quas ipsi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit, eamque mox vi captam militi diripiendam permisit. Ipse vero regis Ammanitarum coronam sibi vindicat, auri talentum pendentem, et sardonychem magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin et multa alia spolia splendida et pretiosa in urbe reperiebat, viros autem ex cruciatis occidebat. Nec mihi tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat.

CAP. VIII. (VII.)

Rege autem Hierosolyma reverso, calamitas in domum ejus invasit ex hujusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formæ venustate ut speciosissimas quasque mulieres pulcritudine vinceret, Thamaram nomine, et ex eadem qua Abesalomus matre editam. Hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu major, cum ea, tam quod virgo esset quam quod custodiretur, potiri non posset, male se habebat, ut et corpus dolore illum depaerente macresceret et colorem immutaret. Ac Jona-

νετο καὶ τὴν γρόαν μετέβαλλεν. Ἀλλος δὲ ταῦτα πά-
 σκων γίνεται Ἰωνάθην τινί, συγγενεῖ καὶ φίλῳ· συνετὸς
 δ' ἦν οὗτος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς.
 5 Ὅρῳν οὖν κατ' ἐκάστην προΐταν τὸν Ἀμνῶνα μὴ
 κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἥρώτα φρά-
 σαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. Εἰκάζειν μέντοι γε αὐτὸς ἔλεγεν
 ἐξ ἐρωτικῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. Τοῦ
 δὲ Ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς
 10 ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχα-
 νὴν εἰς τὸ περιγενέσθαι τῶν εὐκταίων ὑπέθετο. Νόσον
 γὰρ ὑποκρίνασθαι παρήνευσεν· ἐλθόντα δὲ πρὸς
 αὐτὸν τὸν πατέρα πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακο-
 νησομένην ἐκέλευσε παρακαλέσθαι· ῥᾶν γὰρ ἔσε-
 ναι καὶ ταχέως ἀπαλλαγῆσθαι τῆς νόσου, τούτου
 15 γινομένου. Καταπεσὼν οὖν ὁ Ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην
 νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ἰωνάθου ὑποθήκας.
 Παραγενομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ σκεπτομένου πῶς
 ἔροι, τὴν ἀδελφὴν ἔδειτο πέμψαι πρὸς αὐτόν· ὁ δ' εὐθύς
 ἐκέλευσεν ἀρῶντι. Ἠκούσῃ δὲ προσέταξεν ἄρτους
 20 αὐτῷ ποιῆσαι τηγνιστοὺς αὐτοურῶν γενομένη· προσ-
 οίσεσθαι γὰρ ἥδιον ἐκ τούτου ἔκείνης χειρῶν. Ἡ δ'
 ἐμβλέποντος τὰδελφῷ φυράσασα τὸ ἄλευρον καὶ πλά-
 σασα κολλυρίδας καὶ τηγανίσασα προσήνεγκεν αὐτῷ.
 Ὁ δὲ τότε μὲν οὐκ ἐγεύσατο, προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέ-
 25 ταις παραιτήσασθαι πάντας πρὸ τοῦ δωματίου· βού-
 λεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι θορόβου καὶ ταρχῆς ἀπηλ-
 λαγμένος. Ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν
 ἤξιωσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρῳ οἴκῳ τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρε-
 νεγκεῖν. Ποιήσας δὲ τούτο τῆς κόρης, λαβόμενος
 30 αὐτῆς συνελθεῖν αὐτῇ πείθειν ἐπειράτο. Ἀνακραγούσα
 δὲ ἡ παῖς, « ἀλλὰ μὴ σὺ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴδὲ ἀσε-
 θήσης, ἔπεν, ἀδελφε, τοὺς νόμους παραβάς καὶ δεινῇ
 περιβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ· παῦσαι δ' οὕτως ἀδίκου
 καὶ μιαιῶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὀνειδῇ καὶ κακοδοξίαν ὁ
 35 οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. » Συνεβούλευε τε περὶ τούτου
 διαλεχθῆναι τῷ πατρί· συγχωρήσειν γὰρ ἔκείνον. Ταῦτα
 δ' ἔλεγε βουλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τῆς ὀρέξεως πρὸς
 τὸ παρὸν διαφυγεῖν. Ὁ δ' οὐ πείθεται, τῷ δ' ἐρωτι
 καίόμενος καὶ τοῖς τοῦ πάθους κέντροις μυωπιζόμενος
 40 βιάζεται τὴν ἀδελφὴν. Μῖσος δ' εὐθέως μετὰ τὴν κο-
 ρεῖαν εἰσέρχεται τὸν Ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδωρσάμενος
 ἐκέλευσεν ἀναστᾶσαν ἀπείναι. Τῆς δὲ χεῖρι τὴν
 ὕβριν καὶ διὰ τοῦτο ἀποκαλούσης εἰ βιασάμενος αὐτὸς
 μὴδ' ἄχρι νυκτὸς ἐπιτρέποι μένειν, παρχαρχῶν δὲ
 45 ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρα καὶ νύκτι, ἵνα καὶ
 μάρτυσι τῆς αἰσχύνης περιπέσοι, προσέταξεν αὐτὴν ἐκ-
 βαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. Ἡ δὲ περιαλγὴς ἐπὶ τῇ ὕβρει καὶ
 τῇ βίᾳ γενομένη περιρρήξασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρου
 γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειριδιωτοὺς ἄχρι τῶν
 50 σφυρῶν πρὸς τὸ μὴ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν κα-
 ταχευμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆκε διὰ τῆς πόλεως μέσης
 βῶνσα καὶ ὀδυρομένη τὴν βίαν. Περιτυχὼν δ' αὐτῇ ὁ
 ἀδελφὸς Ἀβεσάλωμος, ἀνέκρινε τίνας αὐτῇ δεινοῦ συμ-
 βάντος οὕτως ἔχει. Κατεπύσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν

thas quidam, cognatus ejus et amicus, animadvertit quod
 hac pateretur : ille autem praeclaræ erat sapientiæ et acris
 ingenii. Quolibet itaque mane observans Ammonem non
 adeo ut natura fert corpore valere, accessit illum rogans ut
 causam sibi inlicaret. Se tamen conjicere dicebat hæc ei ac-
 cidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse Ammon
 declaraverat, quod sororem deamaret ex eodem secum
 patre, viam ipsi et commentum proposuit quo ad optata
 perveniret. Suasit enim ut agritudinem simularet : quum
 vero pater ad eum veniret, jussit obsecrare ut sororem ad
 se mitteret quæ sibi ministraret ; fore enim ut hoc facto
 melius se haberet et citius morbo liberaretur. Lecto igitur
 decubuit Ammon, morbo simulato, prout ei Jonathas sugges-
 serat. Patre autem illum invisente et de valetudine percon-
 tante, petit sororem ad se mitti. Isque e vestigio jussit
 adduci. Illa autem veniente præcepit ut ipsa operam præ-
 stans placentas faceret : libentius enim ex illius manibus
 comesurum. Quum vero in conspectu fratris farinam subgis-
 set et collyridas formasset et coxisset, ipsi obtulit. At ille
 tunc non degustavit, sed famulis mandavit ut quotquot es-
 sent pro foribus cubiculi summovent ; velle enim quiescere
 turba et tumultu liberatus. Et postquam imperata fe-
 cerant, petit a sorore ut sibi in conclave edulium afferret.
 Quum autem ei hac in re obsecuta esset puella, eam pre-
 hendens suadere laborabat ut sui copiam faceret. Puella
 vero, sublato clamore, dicebat, « at tu noli, frater, mihi
 vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges
 transgrediaris et magno temet pudore circumfundas. Omite
 iniquam adeo ferdanque cupiditatem exilere, ex qua op-
 probrium et infamia in familiam nostram redundabunt. » Ei-
 que consilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur :
 illum enim concessurum esse. Hæc autem dicebat volens
 impetum ejus cupiditatis in præsentia vitare. Ille vero voluit
 ei obsequi, sed amore ardens et æstro libidinis agitated so-
 rori vim intulit. At Ammoni, ut eam constupraverat, sta-
 tim odio esse cepit, atque conviciis aggressus jussit ut sur-
 geret et discederet. Quum vero injuriam etiam eo gravi-
 rem esse clamaret, si ipse, qui stuprum obtulerat, non us-
 que ad noctem manere permitteret, sed e vestigio inde die
 luceque facessere juberet, ut in turpitudinis suæ testes in-
 cideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero
 ob injuriam et vim gravi dolore percita, quum tuniculam
 lacerasset (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manu-
 lateas et ad talos usque demissas, ne facile conspiceren-
 tur) et caput pulvere conspersisset, per mediam urbem
 alibit, vociferans et vim sibi illatam deplorans. Frater
 autem Abesalomus ei forte obviam factus sciscitatus est
 quidnam mali acciderit ut ita se haberet. Quumque illa in-
 juriam quæ passa erat ei narrasset, solatus eam hortaba-

τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρηγόρει καὶ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρείσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. Ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς καὶ τοῦ πρὸς πολλοὺς τὴν βίαν ἐκφέρειν, καὶ πολλὸν χρόνον χηρεύουσα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε.

β'. Γινούσ' δὲ τοῦθ' ὁ πατὴρ Δαυΐδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο, φιλῶν δὲ τὸν Ἀμωῖνα σφόδρα, (πρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτοῦ,) μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἡναγκαζέτο· ὁ δὲ Ἀβεσαλώμος ἐμίσει τε χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων χερσὶν εἰς ἀμυναν αὐτοῦ τῆς ἀμαρτίας ἐπιτίθεται παρεφύλασεν. Ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ πταίσμασι διαηλούθει δεύτερον, καὶ μέλλον ἐπὶ τὴν τῶν ἰδίων κούραν ἐξίναει θρεμμάτων εἰς Βελεσεφὸν, (πολις δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Ἐφραιμίτιδος κληρουχίας,) παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἔλθειν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἐστίαισι. Παιρητταμένου δ', ὡς ἂν μὴ βλάβος αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστέλλει παρεκάλει. Πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν, ὅπως ἂν ἱσχοίοντο τὸν Ἀμωῖνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντες αὐτοῦ φονεῦσαι μηδένα βοηθόντας.

(Η'). γ'. Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ προσταχθὲν, ἐκπληγῆς καὶ ταραχῇ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει, καὶ δεισάντες περὶ ἐαυτῶν ἐμπηδῆσαντες τοῖς ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. Φθάσας δὲ τις αὐτοὺς ἀπαντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεύσθαι τῷ πατρὶ προσήγγειλεν. Ὁ δ' ὡς ἐπὶ παῖσιν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦθ' ὡς ἀδελφοῦ, τῆς λύπης κατὰ τῷ κτείνει δοκοῦντι γινώσκων πικρότερον, συναρπαγείς ὑπὸ τοῦ πάθους οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν οὔτ' ἄλλο τι μαθεῖν, ὅσον εἰκὸς τῇ λαχόντῳ προσήγγελλένον κακοῦ καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος, περιέμεινεν, ἀλλὰ καταρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα καὶ βίβλας αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἀπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὴν ἀνηρηκότα. Ὁ δὲ Σαμῶς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς Ἰωνάθης ἀνείναί τι τῆς λύπης παρεκάλει, καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνήσκουσιν, (οὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὐρίσκειν ὑπολαμβάνει,) περὶ δ' Ἀμωῖνος ἐπεταίνει ἔφη δεῖν· εἰκὸς γὰρ διὰ τὴν Θαμάρως ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν Ἀβεσαλώμον τὴν ἀναίρεσιν τὴν ἐκείνου. Μεταξὺ δὲ κτύπος ἵππων καὶ θόρυβος προσιώντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. Ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες οἱ διαδράντες ἀπὸ τῆς ἐστιάσεως. Ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος καὶ παρ' ἐλπίδας ἔρων οὐδ' ἡκυχόει μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπολωλότας. Ἦν δὲ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στόνος, τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ἐπὶ παιδὶ κατεσπαγμένῳ. Φεύγει δ' Ἀβεσαλώμος εἰς Γεθούραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρός, δυνάμενον τῆς ἐκεῖ χώρας· καὶ τρισὶν ἡμέραις παρ' αὐτοῦ καταμένει.

δ'. Τοῦ δὲ Δαυΐδου προαίρεσιν ἔχοντος ἐπὶ τὸν Ἀβεσαλώμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελευσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ, (καὶ γὰρ τὰ τῆς ὁργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφῆται,) πρὸς τοῦτο μάλλον αὐτὸν

tur ut quiesceret et moderate ferret, sibi que in contumeliam cessisse non crederet, quum a fratre fuerit vitata. Illa persuasa desit a clamore et ab injuria in populum divulganda, et aliquammulto tempore deserta apud fratrem Abesalomum permansit.

2. Postquam autem hoc pater Davides rescivit, rem quidem ægerrime tulit, verum quum Ammonem valde diligere, (erat enim filius ejus natus maximus,) necesse habuit illum dolore non afficere. At Abesalomus eum odio vehementi et occulto prosequens tempus ad peccatum ejus ulciscendum opportunum captabat. Quumque biennium jam præterisset ex quo ista de sorore sua acciderat, atque ad greges suos tondendos iturus esset in Belsephon, (ista autem urbs est in sorte tribus Ephraimiticæ,) rogavit patrem simul et fratres ut ad se venirent et secum convivium agerent. Quo semet excusante quod nollet ei oneri esse, observavit ut fratres ipsius jussu mitterentur. Quum autem missi essent, *famulis* suis imperavit ut quum primum Ammonem vino somnoque gravatum animadvertissent, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

(VIII.) 3. Ut vero perpetratum est quod mandaverat, terror gravis et perturbatio fratres occupat, et sibi metuentes equis subito consensu cursu ad patrem ferebantur. At quidam, quum illos prævenisset, omnes ab Abesalomo interfectos esse patri nuntiavit. Ille autem, ob filios ut qui tot simul perierint, idque fratris scelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor visus est exacerbato, nec causam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, sicuti par erat, malo nuncio adeo atroci et ob magnitudinem superante fidem, sed quum vestimenta lacerasset seque in terram prostravisset, procumberebat filios ad unum omnes luctu prosequens, et quos peremptos acceperat, et ipsum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipsius filius, orabat ut parcius lugeret et de aliis quidem ne sibi persuaderet eos mortem obiisse, (nihil enim causæ esse quod ita suspicaretur,) sed de Amnone inquisitionem faciendam esse dicebat: nam verisimile Abesalomum ob injuriam Thamarræ factam ipsum interficere ausum esse. Interea vero sonitus equorum et venientium turba illos advertit. Erant autem regis filii qui e convivio effugerant. Atque ipsis pater flentibus occurrit mœrens, etiam quum præter spem videret quos paulo ante extinctos esse audiverat. Omnes itaque lacrimas effundebant et gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abesalomus in Gethsuram ad avum maternum confugit, istius loci dynastam, et apud illum toto triennio commoratur.

4. Quum autem Davidi in mentem venisset ad filium Abesalomum mittere, non ut supplicium lueret venturum, sed ut una secum esset, (jam enim tempore sedata erat ira,) ipsum ad hoc loabum imperator acrius incitavit. Nam fecit ut

Ἰωάβος δ' ἀρχιστράτηγος παρώρμησε. Γύναιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ, ἥ παιδῶν ἐπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῇ διενεργούντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς τοῦ καταπαῦσαι δυνάμενου παραγνέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ἀποθανεῖν, ἡξίου τε, τῶν συγγενῶν ἐπὶ τὸν ἀνηρηκὸτα ὠρμηκότεον καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χάρισσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῇ τοῦ παιδὸς καὶ μὴ τὰς ἐπιλοιπούς τῆς γηροκομίας αὐτὴν ἐλπίδας προσσφαιρεθῆναι· τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτείνει τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξεν· οὐ γὰρ ἐφῆξεν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς σπουδῆς ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. Τοῦ δὲ συγκαταίνεσαντος οἷς τὸ γύναιον ἰκέτευσεν, ὑπολαβὼν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, «*ἡ χάριν μὲν, εἶπεν, οἰδᾷ σου τῇ χρηστότητι κατοικτεῖραν· τὸ μου τὸ γῆρας καὶ τὴν παρὰ μικρὸν ἀπαιδίαν, ἀλλ' ἵνα βέβηαι τὰ παρὰ τῆς σῆς μοι εἰς φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδίῳ πρῶτον καταλλάγημι καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. Πῶς γὰρ ἂν πεισθῇην ἐμοὶ σε ταύτην ἀληθῶς δεδωκέναι τὴν χάριν, αὐτοῦ σου μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίους ἀπεργασμένου τοῦ παιδὸς;*» τελείως δ' ἂν ἀνόητον εἶναι τὸ παρὰ γνώμην ἀποθανόντος τοῦ υἱοῦ ἄλλον προσθεῖναι ἔκουςίως. Συνήσκει δ' ὁ βασιλεὺς ὑπόβλητον οὖσαν τὴν σκῆψιν ἐξ Ἰωάβου καὶ τῆς τούτου σπουδῆς, καὶ ἐπειδὴ παρὰ τῆς πρεσβυτιδος πυθόμενος οὕτως ἔχον τάληθές ἔμαθε, προσκαλεσάμενος Ἰωάβον ἐπιτυχεῖν τε τοῦ προκειμένου κατὰ νοῦν ἔπραξε καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν· οὐ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφεικέναι. Ὁ δὲ προσκυνήσας τὸν βασιλέα καὶ τοὺς λόγους ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν Ἱερουσόραν παραυτίκα καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον παραλαβὼν ἦκεν εἰς Ἱερουσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἐμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἔκρουσε παραγενόμενον, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐκέλευσε χωρεῖν· οὕτω γὰρ οὕτως ἔχειν ὥστ' εὐθύς ἰδεῖν κατελθόντα. Καὶ ὁ μὲν, τοῦτο τοῦ πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ καὶ διετέλει τῆς παρὰ τὸν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων, οὐκ ἐπεβέβηατο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπὸ τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας υἱῷ βασιλέως, ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέπρεπε πάντας τῷ τε εἶδει καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τοὺς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιωμένους ὑπερέβαλλε. Τοιοῦτο μάντοι γε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ ὡς μόλις αὐτὴν ἡμέραις ἀποκτείνειν ὀκτῶ, σταθμὸν ἔλκουσαν σίκλους διακοσίους, οὗτοι δὲ εἰσι πέντε μυαῖ. Διέτριψε μέντοι γ' ἐν τοῖς Ἱερουσόλοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀρρένων πατὴρ γενόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφήν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολομῶνις υἱὸς Ῥοδόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα. Πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰωάβον ἐδεῖτο αὐτοῦ τελείως καταπαῦναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχώρησιν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαι τε καὶ προσειπεῖν. Καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῶν

muliercula quaedam, aetate jam provecta, sumpto lugubri vestitu regem adiret, quæ orto ruri inter filios suos dissidio, eoque in rixam erumpente, quum nemo esset qui litem dirimeret, aiebat alterum ab altero ictum occubuisse, atque obsecrabat, eo quod cognati in interfectorem impetum fecerint, ejusque cadem expetant, ut filii salutem sibi concederet, nec reliquam senectutis suæ curandæ spem sibi offerri pateretur, sed precibus suis indulgeret, eos reprimendo qui filium suum ad necem poscant: illos enim nulla re nisi ipsius metu a proposito averti posse. Quum autem ille mulierculæ postulatis annuisset, tum illa regem excipiens dicebat, «*tuae quidem benignitati gratias ago, qui meam senectutem et quæ prope a me aberat orbitatem miseratus es, sed ut rata habeantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus es, tuum ipsius filium prius in gratiam recipe et ab ira in illum desiste: alioqui quomodo possem mihi persuasum habere te vere hanc mihi gratiam fecisse, quum tibi ipsi ob similem injuriam filius tuus adhuc invisus sit:*» quin et plane insipientis esse, quum unus filius præter voluntatem ceciderit, velle ut alter etiam ad eum abeat. Tum regi suboluit hoc commentum esse ab Joabo ejusque in Abesalomum studio; ac postquam anicula interrogata rem ita se habere comperuit, et ad Joabum accitum dicebat se assecutum mente esse quod ipsi proposuisset, jussitque ut Abesalomum reduceret: non enim se amplius illi succensere, sed jam iram et indignationem missam fecisse. Ille vero, adorato rege, verbisque ejus lubenti animo acceptis, e vestigio Gethsuram properavit, et assumptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit.

5. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmisit ad eum jussitque domum suam concedere; nondum enim ita se affectum, ut reversum videre statim sustineat. Atque ille quidem, quum ita pater ei imperasset, illius conspectum non subiit, domique se continebat, istis officiis contentus quibus eum sui prosequabantur. Nec tamen aliquid ejus pulcritudini decessit, vel propter merorem, vel quod ejusmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit, sed adhuc eminebat omnesque præcallebat specie ac proceritate corporis, et vel eos superabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam densa ei erat caesaries, ut vix intra octo dies detonderetur, siclos ducentos appendens: isti autem quinque minas conficiunt. Hierosolymis quidem biennium commoratus est, trium quidem filiorum pater factus, unius vero filiae, forma præstantissimæ, quam Roboamus Solomonis filius uxorem accipit: et ex ea natus est puerulus nomine Abias. Deinde Abesalomus nunciis ad Joabum missis ipsum orabat ut patrem sibi prorsus placeret, et precibus contenderet ut ipsi daretur in conspectum ejus venire et cum eo colloqui. Quum autem Joabus hoc fa-

ἰδίῳν τινὰς ἀποστείλας τὴν ἑορτοῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. Ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθὼν ἤκε πρὸς τὸν Ἀβσαλὼμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυνθανόμενος. Ὁ δὲ, « στρατήγημα τοῦτ' », εἶπεν, ἡῶρον « ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἅς ἐνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμεην. Καὶ δὴ δέομαι σου παρόντος ἡμερῶσαι μοι τὸν γεγεννηκότα ὡς ἐγώ γε δεινότεραν τῆς φυγῆς κρίνω τὴν χάθοδον, ἔτι τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος ». Παισθεὶς δ' ὁ Ἰωάβος καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ κατοικτεῖρας ἐμσίτευσεν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διατίθησιν ὡς εὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. Τοῦ δὲ ῥίψαντος αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμερτημέων, ἀνίστησιν τε καὶ τῶν γεγονόντων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὁ δὲ Ἀβσαλὼμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἀποδάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἄρματα ἐκέκτητο, καὶ ὀπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα καὶ ἑκάστην ὁ ἡμέραν ὀρθριος πρὸς τὰ βασιλεία παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἤκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ τάχα αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπταικέτων περὶ τὴν κρίσιν, εὖνοιαν αὐτῷ παρὰ πάντων κατεσκέυαζε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐβράβευσεν εὖνομίαν. Τούτοις ὁμαγυνῶν τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἡδὴ τὴν παρὰ τῶν ὄντων εὖνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἡδὴ διεληλυθότων, ἔλθοντο προσελθὼν εἰς Χεβρώνα συγχωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ· φεύγοντα γὰρ αὐτὸν τοῦτο εὐχασθαι. Τοῦ δὲ Δαυίδου τὴν ἀξίωσιν ἀφέντος πορεύεται, καὶ πολλὰς ἐπισυνέρρουσεν ὄχλος, ἐπὶ πολλοὺς αὐτοῦ διατέμψαντος.

β'. Παρῇν δὲ καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ διακρίσιντινες ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδείκνυται, τοῦτο γενέσθαι στρατηγήσας. Ὡς δ' ἀπηγγέθη τὰῦτα Δαυίδῃ καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ παρὰ τῷ παιδὸς ἡκούσθη, δέισας ἅμα καὶ τῆς ἀσθελείας καὶ τῆς τολμῆς αὐτὸν θαυμάσας, ὅτι μὴδὲ τῆς ἐπὶ τοῖς ἡμερτημέοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολλὴ χεῖροσι καὶ παρανομωτέροις ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀραιώσει τοῦ γεγεννηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδευστάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ἐπιτρήσας κριτῇ τῷ Θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασιλεία φυλάσσειν δέκα παλαικίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλῆθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος καὶ τῶν ἐξα-

cere negligeret, quibusdam de suis inmissis, agrum ejus ano adsitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abesalomum veniebat, ipsum accusans et cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, « hoc strategema excogitavi, « quod te ad nos posset adducere, mandata quæ tibi de « patre mihi conciliando dedi minus curantem : ideoque te « præsentem oro obtestorque ut mihi placatum reddas genitorem : nam ego me existimo pejus haberi post reditum « quam in exsilio, quum pater in ira permaneat ». Tum Joabus persuasus et necessitatem illius miseratus, pro eo apud regem intercessit, et suis de filio *Abesalomo* sermonibus fecit ut ita animo afficeretur rex, ut confestim eum ad se vocaret. Quumque ille humi procidisset et peccatorum veniam implorasset, eum et manu tollit rex et anteactorum oblivionem ei pollicetur.

CAP. IX. (VIII.)

Abesalomus autem, ista a patre et rege ex animi sententia assequutus, brevi admodum tempore et magnum equitatum et multos currus sibi comparavit, et satellitium armatorum quinquaginta. Singulis vero diebus mane ad regiam adibat, et cum iis, qui ad jus petendum veniebant et causa cadebant, ad voluptatem sermonem confers, quasi quod patri non adessent boni consiliarii, forsan ipsi etiam contra jus causa cecidissent, ab omnibus sibi benevolentiam conciliabat, dicens ipsum, si ea sibi data esset potestas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* quum populum sibi conciliaret blandiendo, ubi multitudinis benevolentiam sibi jam firmam esse existimabat, quattuor annis, ex quo cum patre in gratiam redierat, præteritis, accedens orabat ut sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam : nam dum exsul esset, id se votum nuncupasse. Davide autem *ejus* petitioni concedente, proficiscitur, et quum ad multos hinc inde misisset, ad eum ingens hominum vis confluit.

2. Inter ceteros aderat Davidis consiliarius Achitophelus Gelmonæus, et ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti : atque rex ab omnibus declaratur, strategemate ut hoc fieret adhibito. Postquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quæ filius patraverat, metuens ipsum pariter ac miratus propter audaciam et impietatem, quod ne veniæ quidem peccatis datæ meminerit, sed ad alia illis multo pejora et iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum a Deo donatum affectaret, dein vero ut genitori hoc eriperet, in loca trans Jordanem fugere decrevit, convocatisque amicis sui studiosissimis, et consiliis cum iis de filii insolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commissis, ab Hierosolymis, regni domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo egressa, tum illa sexcentorum

κοσιων δπλιτών, οἱ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἔκοινώ-
 νουν, δε' ἔζη Σάουλος. Τὸν δ' Ἀβιάθαρ καὶ Σάδω-
 κον τοὺς ἀρχιερεάς, συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας,
 καὶ Λευίτας ἀπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ μένειν ἐπεισεν,
 5 ὡς τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς ῥυσομένου.
 Ἐνετείλατο δ' ἕκαστα τῶν γινόμενων λάθρα διαγγέ-
 λειν αὐτῷ. Πιστοὺς δ' ἔσχε πρὸς πάντα διακόνους
 παῖδας Ἀχιμὴν μὲν Σαδώκου, Ἰωνάθην δ' Ἀβιαθά-
 ρου. Ἐοὶ δ' ὁ Γιθιᾶος συνεζώρμησεν αὐτῷ, βιασά-
 10 μένος τὴν τοῦ Δαυίδου βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν
 ἀνέπειθεν· καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὐνοὺς αὐτῷ κατα-
 φάνη. Ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἐλαιῶνος ὄρους
 γυμνοῖς τοῖς ποσὶ καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρύντων,
 ἀγγέλλεται καὶ ὁ Ἀχιτόφελος συνὼν τῷ Ἀβεσαλώμῳ
 15 καὶ τὰ τούτου φρονῶν. Ἐπέτεινε δ' αὐτῷ τὸ λυπη-
 ρὸν τοῦτο ἀκουσθῆν, καὶ τὸν Θεὸν ἐπεκαλεῖτο δεόμενος
 ἀπαλλοτριῶσαι τὴν Ἀβεσαλώμου διάνοιαν πρὸς τὸν
 Ἀχιτόφελον· ἐδεδίδε γὰρ μὴ τάναντία συμβουλευὼν
 πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσι-
 20 τελεὲς οὐχ ὕτατος. Ἰενόμενος δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ
 ὄρους ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύνων,
 ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσῶν, ᾗχετο τῷ Θεῷ. Συνήν-
 τησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος Χουσί ὄνομα.
 Τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον καὶ τὴν κεφα-
 25 λὴν σποδοῦ πλήρη καὶ ὀρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν παρη-
 γόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκάλει, καὶ τέλος
 ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν Ἀβεσαλώμον, ὡς τὰ
 ἐκείνου φρονούντα, τὰ τε ἀπόρρητα τῆς διανοίας αὐτοῦ
 κατανοεῖν καὶ ταῖς Ἀχιτοφελου συμβουλαῖς ἀντιπράτ-
 30 τεῖν· οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτῷ συνεργόμενον
 ὅσον παρ' ἐκείνῳ γεγόμενον. Καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ
 Δαυίδῃ καταλιπὼν αὐτὸν ἦκεν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ἀφι-
 κνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ Ἀβεσαλώμος.

γ'. Ὀλίγον δὲ τῷ Δαυίδῃ προελθόντι Σιδᾶς ὁ τοῦ
 35 Μεμφιβόσθου δοῦλος συνήτησεν, ὃν προνοησόμενον
 ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, ἃς δεδωρήτο τῷ Ἰωνάθου τοῦ
 Σαούλου παιδὸς υἱῷ, μετὰ ζεύγους ὄνων καταπερρι-
 σμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν ὧν
 αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. Πυνθανομένου δὲ
 40 πῶς καταλέλοιπε τὸν Μεμφιβόσθον, ἐν Ἱερουσόλυμοις
 εἶπε, προσδοκῶντα χειροτονηθῆσεσθαι βασιλεῖα διὰ τὴν
 ὑπάρχουσαν παραχρῆν, εἰς μνήμην ὧν ὑπεργέτησεν
 αὐτοὺς Σάουλος. Ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ, πάνθ' ὅσα
 τῷ Μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε Σιδᾶ χαρίζεται· πολλὴ
 45 γὰρ δικαιοτέρον αὐτὸν ἐκείνου ταυτ' ἔχειν ἐπέγνωκε.
 Καὶ ὁ μὲν Σιδᾶς περιχαρὴς ἦν.

δ'. Δαυίδῃ δὲ γενομένῳ κατὰ Βαουρὶν, τόπον οὕτω
 καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαούλου συγγενὴς Σεμεὶ
 μὲν ὄνομα, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τὴν ἐθαλεν αὐτὸν
 50 καὶ ἐκακηγόρει. Περιστάντων δὲ τῶν φίλων καὶ
 σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον ὁ Σεμεὶ βλασφημιῶν διετέλει,
 μαιφρόνον καὶ πολλῶν ἀρχηγῶν κακῶν ἀποκαλῶν.
 Ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῇ καὶ ἐπάρατον ἐξίεναι,
 καὶ τῷ Θεῷ χάριν εἶχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας αὐτὸν

cohorte qui prioris ipsius Saulo vivente fugae comites fue-
 rant. Abiatharo vero et Sadoco pontificibus, quibus in
 animo erat eum comitari, et Levitis omnibus ut manerent
 cum sacra arca persuasit, quod Deus ea etiam non translata
 salutem allaturus esset. Mandavit autem ut de rebus ge-
 stis singulis ipsum clam certiores facerent. Ministrosque
 sibi in omnibus fideles habuit pontificum filios, Sadoci
 quidem Achimam, Jonathan vero Abiathari. Ethio quoque
 Githæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis vo-
 luntatem: nam ipsi ut domi maneret persuadere cona-
 batur: et ex hoc ipso conspiciatur erat ejus in ipsum
 benevolentia. Quum autem Davides per clivum Olivarum
 nudis pedibus ascenderet, et omnes qui cum eo erant lacri-
 mis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud
 Abesalomum et cum illo sentire. Quæ res audita luctum
 ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut
 Abesalomi animum ab Achitophelo alienaret. Nam verela-
 tur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inve-
 niret, quum vir prudens esset et in dispiendo quid facto
 opus esset acutissimus. Postquam autem in montis jugum
 pervenerat, urbem respiciebat, et multis cum lacrimis, ac
 si regno excidisset, Deo preces effundebat. Tum vero ei
 obviam factus est vir amicus et fidelis, Chusi nomine.
 Hunc conspiciatus veste lacerata et capite pulvere oppleto,
 resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, et obse-
 crabat ut a mœrore desisteret, postremoque supplex ab
 ipso petiit ut ad Abesalomum, simulato ejus partium studio,
 digressus, et arcana animi ejus exploraret, et Achitopheli
 consiliis adversaretur: nam si secum pergeret, tantum
 prodesse non posse, quantum si ad eum concesserit. Atque
 ita a Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contu-
 lit. Eodemque non multo post venit et Abesalomus.

3. Ceterum Davidi paululum progressu occurrit Sibas
 Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda mise-
 rat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se
 duos asinos necessario apparatu onustos, ex quibus petiit
 ut accipere dignaretur quicquid ipsi suisque opus esset.
 Quum autem Davides ex eo quæreret, ubinam Memphibo-
 sthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, et pei plenum fore
 ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam
 populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indi-
 gnatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largi-
 tur: multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis
 frueretur. Et Sibas quidem gaudio exultabat.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baurin appellatum,
 supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Semei, Geræ
 vero filius, et lapidibus eum impetebat et convicia jaciebat.
 Quum vero amici regem circumstarent et protegerent, eo
 magis maledicendo procedebat Semei, sanguinarium atque
 malorum auctorem vocitans. Quin et ex regione ut tanquam
 impurus et exsecrandus excederet jubebat, Deoque se gra-

ἀρελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τὴν ὑπὲρ ὧν ἤμαρτεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην δίκην αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. Πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἡρεθισμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Ἀβессαίου, διακρήσασθαι βουλομένου τὸν Σεμεί, Δαυὶδης αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε. « Μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐτέραν προσεξεργασώμεθα, φησί, καὶ καινότεραν ἀφορμήν. Οὐ γὰρ δὴ τοῦ προσλυσσύν- τός μοι τούτου κυνὸς αἰδώς τις ἢ φροντίς ὑπέρχεται, τῷ Θεῷ δὲ εἰκω, δι' ὃν οὗτος ἐφ' ἡμᾶς ἀπεινόηθη. » Θυμαστόν δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπειράμαι. Ἀλλὰ ἔσται τις ἰσως οἴκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ κρατή- σμεν τῶν ἐγθρῶν τούτου θελήσαντος. » Ἦνυν οὖν τῇ δόδῳ, οὐ φροντίζων τοῦ Σεμεὶ παρὰ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὅρου διατρέχοντος καὶ πολλὰ κακηγορῶν- τος. Παραγενόμενος δ' ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους.

Ἐ. Ἀβσαλώμου δὲ καὶ Ἀχιτοφελου τοῦ συμβούλου παραγενομένων εἰς Ἱερουσόλυμα σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνή- σας αὐτὸν συνήχετο τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα καὶ τὸν ἅπαντα μέναι χρόνον. Φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε, φίλος ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγενημένος καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δό- ξεις, οὐ σὺν αὐτῷ νῦν ἐστίν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκείνῳ μεταβαίνει πρὸς αὐτὸν, δεξιῶς ἀποκρίνεται καὶ σωφρό- νως. Εἶπε γὰρ ἐπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ καὶ τῷ παντὶ πλήθει. « Τούτῳ οὖν μετὰ σοῦ, δεσποτα, γεγε- νημένος, εἰκότως ἐπομαι κἀγώ· τὴν γὰρ βασιλείαν ἔλαβες παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τὴν αὐτὴν μέντοι γε πίστιν καὶ εὐνοίαν ἐνδείξομαι, πιστευόμενος εἶναι φίλος, ἣν αἰσθᾶ με τῷ πατρὶ σου παρεσχημένον. Ἀγανακτεῖν δὲ οὐδὲν προσῆκε τοῖς παροῦσιν· οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οὐσίαν ἢ βασιλεία μετατέθηκε, μεμένηκε δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς, υἱοῦ παραλαβόντος. Ταῦτα λέγων Ἀχιτοφέ- λου ὑποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. Καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτοφέ- λου συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ παρήνεσε ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν· ἐκ τού- του γὰρ εἰσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀνιδιαικτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἐστί, καὶ μετὰ πολλῆς σωστρατεύσεσθαι προθυμίας ἐπὶ τὸν πατέρα· μέχρι γὰρ ἑωρὸς φανερὰν ἐγθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδο- κῶντας ὑμᾶς ὁμονήσειν. Πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ κλεινὴ σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασι- λείου, τοῦ πλήθους ὀρῶντος· καὶ παρελθὼν συνέρχε- ται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. Ταῦτα δ' ἐγένετο κατὰ τὴν Ναθάνας προφητείαν, ἣν τῷ Δαυίδῳ σημαί- νων τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένην ἐπίθεσιν προσή- τευσε.

60 (Θ.) ς'. Ποιήσας δ' Ἀβσαλώμος τὰ παραινέοντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφελου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἡΐου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. Μυρίους δ' αὐτὸν ἐπιλέκτους αἰτήσαντος ἐκείνου καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀνάζειν ὑπο-

tias habere fatebatur, qui eum regno exuerit, et per pro- prium filium pœnas ab eo exegerit peccatorum quæ in do- minum suum commisisset. Quum autem omnes ira in ipsum concitarentur, et præcipue Abessæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides irascentis impetum cohibebat. « Absit, inquit, ut malis præsentibus aliam novorum oc- casionem adjiciamus. Nulla enim reverentia aut cura ducor « canis hujus rabie in me invadentis, sed Deo cedo, per « quem in nos insanus factus est. Nihil vero miri quod « hæc ab eo patiar, quando filium etiam impium expertus « fuerim. Sed fortasse Deus nobis misericordiam adhibe- « bit, et hostes nobis ipsius ex voluntate succumbent ». Viam itaque pergebat, nihil morans Semei per alterum montis latus discurrentem et fortiter conviciantem. Quum autem venisset ad Jordanem, tum suos defatigatos res- ciebat.

5. At ubi Abesalomus cum Achitophelo consiliario, omni populo comitante, Hierosolyma venerat, etiam Davidis amicus ipsos adibat, ac, adorato Abesalomo, precabatur ipsi imperium perpetuum et in omne ævum permansurum. Quum autem ille ad ipsum dixisset, curram, quum inter præcipuos patris ipsius amicos fuerit et in omnibus fidis- simus esse visus, non cum illo nunc sit, sed eo deserto ad ipsum transierit, scite prudenterque respondet. Nam dice- bat, se sequi oportere Deum et populum universum. « Hos itaque quum tibi, domine, adesse viderim, ego quoque eos merito sequor : a Deo enim regnum accepisti. Et eandem quidem fidem et benevolentiam tibi ostendam, in amicis habitus, quam nosti me patri tuo præstitisse. Ægre autem ferre me rerum præsentem statum haud conveniebat : nam in aliam regnum non transiit familiam, sed in eadem man- sit, filio succedente. » His verbis fidem fecit : nam in suspicione fuerat. Advocato deinde Achitophelo, Abesalo- mus eum consulebat quid facto opus esset. Is vero suavit ut cum patris pellicibus congrediretur : ex hoc enim popu- lum scilicet crediturumque dicebat fieri non posse ut unquam cum eo in gratiam redeas ; atque adeo multa cum alacritate contra patrem simul militaturum : nam hactenus veritos esse apertis suscipere inimicitias, conventurum inter vos exspectantes. Huic autem consilio obsequutus jussit famulis ut super domo regia tabernaculum sibi ten- derent, inspectante populo : eoque ingressus cum pellicibus patris concubuit. Atque ista acciderunt quemadmodum vaticinatus erat Nathanas, quum Davidi prædiceret fore ut filius ipsum adoriretur.

(IX.) 6. Abesalomus autem ea exsequutus quæ ipsum monuerat Achitophelus, iterum ab eo postulabat ut de bello cum patre gerendo consilium daret. Quum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiisset et patrem ipsius interimere pollicitus esset, et qui secum proficiscerentur salvos redu-

σχομένου, καὶ βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσσεσθαι
φῆσαντος, Δαυίδου μηκέτι ζῶντος, ἀρσεύεις τῇ γνώμῃ
μετακαλεῖται τὸν Χουσί, τὸν Δαυίδου φίλον, (οὕτω
γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει,) καὶ τὴν Ἀχιτοφέλου γνώμην
5 αὐτῷ δηλώσας τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπυνθάνε-
το. Ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι γενομένων ὧν Ἀχιτόφελος συν-
εβούλευσε κινδυνεύσει Δαυίδος συλληφθεὶς ἀποθα-
νεῖν, ἐναντίαν ἐπειρᾶτο γνώμην εἰσφέρειν. « Οὐ γὰρ
« ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν
10 « τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν, ὅτι καὶ πολλοὺς
« πεπολέμηκε καὶ πάντοτε κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλ-
« λατται. Νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδῳ μένειν·
« στρατηγῆσαι γὰρ ἱκανώτατος καὶ προῖδεῖν ἀπάτην
« ἐπερχομένων πολεμίων· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν
15 « ἀπολιπὼν τοὺς ἰδίους ἢ εἰς τινα τῶν αὐλῶνων αὐτόν.
« ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχῆσει. Συμβαλόντων
« δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου πρὸς μικρὸν ὑποχω-
« ρήσουσι, θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς
« ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται· καὶ μεταξύ τούτων μα-
20 « χόμενων ὁ πατὴρ ἐπιφανεῖς ἐξαίφνης τοῖς μὲν εὐψυ-
« χίαν πρὸς τοὺς κινδύνους παρασκευάσει, τοὺς δὲ
« σοὺς καταπλήξει. Παράθου δὴ τοῖνον καὶ τὴν
« ἐμὴν συμβουλίαν τῷ λογισμῷ, καὶ ταῦτ' ἐπιγινούς
« ἄριστα, τὴν μὲν Ἀχιτοφέλου γνώμην παρικήσαι,
25 « πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων
« παράγγειλον αὐτοῖς τὴν ἐπὶ τὸν πατέρα σου στρα-
« τεῖαν. Καὶ παραλαβὼν αὐτὸς τὴν δύναμιν τοῦ
« πολέμου γίνου στρατηγὸς καὶ μὴ πιστεύσης τούτου
« ἐτέρῳ. Νικήσειν γὰρ προσδόκα ῥαδίως αὐτόν, ἂν ἐν
30 « φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων, αὐτὸς πολλὰς
« ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν περὶ σὲ σπουδῇ
« ἐπιδείξασθαι καὶ προθυμίαν. Ἄν δ' ὁ πατὴρ αὐτόν
« εἰς πολιορκίαν περικλείσῃ, μηχανήμασι καὶ [ὀρύγμα-
« σιν] ὑπονόμοις καθιερῆσμεν ἐκείνην τὴν πόλιν ».
35 Ταῦτ' εἰπὼν ἠδοκίμησε μάλλον Ἀχιτοφέλου· τῆς
γὰρ ἐκείνου γνώμης ἢ τούτου προεκρίθη παρ' Ἀβε-
σαλώμῃ. Θεὸς μέντοι γέ ἦν δὲ τῇ τούτου διανοίᾳ τὴν
τοῦ Χουσί συμβουλίαν συστήσας ἀμείνονα εἶναι δο-
κεῖν.
40 ζ. Σπεύσας δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖας Σάδων καὶ
Ἀθιάθαρον, τὴν τε Ἀχιτοφέλου γνώμην ἐξείπων αὐτοῖς
καὶ τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραι-
νεθέντα πράττειν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψαντας Δαυίδῃ
καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβεβουλευμένα, καὶ προσπα-
45 ρακελεύσασθαι ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, μὴ
μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσει, καὶ πρὶν ἐν
ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
ἐξελπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους
εἶχον, ὅπως διακομίσωσι πρὸς τὸν Δαυίδην τὰ πραττό-
50 μενα. Πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐ-
τοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Ἀβεσαλώμου,
προσέταξαν μετὰ σπουδῆς ταῦτα Δαυίδῃ σημαίνειν.
Οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μελλήσιν ὑπερέθεοντο, λα-
βόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς εὐσεβεῖς ἅμα καὶ

etum, et tum demum imperium ipsi firmum fore stabi-
leque dixisset, Davide e vivis sublato, hac sententia delecta-
tus Chusi accersit, Davidis amicum, (ita enim ille eum
vocabat,) eique proposita Achitopheli sententia ab eo quasi-
vit quid ipsi hac de re videretur. At ille intellecto, si hac
fierent quæ suaserat Achitophelus, id discriminis aditum
esse Davidem ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut
contrariam afferret sententiam. « Non enim ignoras, aie-
« bat, o rex, virtutem patris tui et eorum qui eum nunc
« comitantur, quod et multa bella gesserit, et semper ho-
« stium victor evaserit. Nunc autem verisimile est ipsum
« in castris versari, quippe sollertissimum in strategematis
« excogitandis dolisque hostium aggredientium præsentien-
« dis : sed nocte snis relictis, aut in valle aliqua delitescet,
« aut ad rupem aliquam in insidiis erit. Quum autem nostri
« manus conserent, ipsius milites quidem paulatim pedem
« referent, mox vero audentiores facti, quasi illis in pro-
« pinquo sit rex, sese opponent : et diuin pugna res ge-
« ritur, pater ex improvviso conspectus illis quidem animos
« ad pericula subeunda adjiciet, tuis vero metum et con-
« sternationem afferet. Expende igitur meum quoque
« consilium, et si hæc optima esse agnoveris, Achitopheli
« quidem sententiam rejice, nunciis vero in omnem Hebræo-
« rum regionem missis impera illis ut expeditionem contra
« patrem tuum auscipiant. Deinde assumptis copiis tuo
« ductu tuisque auspiciis geratur bellum, neque alterius
« fidel committatur. Nihil enim magis exspectandum
« quam ut illum facile superaturus sis, modo in aperto
« campo assequaris paucis numis, quum ipse multas mi-
« litum myriadas habeas, qui maxime expetunt suum in te
« studium ostendere et alacritatem. Quodsi pater intra
« menia ad obsidionem tolerandam se concluderit, machi-
« nis et cuniculis [fossis] urbem istam expugnabimus ».
Hæc quum dixisset, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus : nam hujus consilio illius sententiam prætulit Abesalomus. Verum hoc ipsum effecit Deus, ut Chusi consilium illi res secum reputanti melius videretur.

7. At Chusi quum ad Sadocum et Abiatharum pontifices properasset, atque Achitocheli sententiam et suam eis exposuisset, quodque optimum visum esset ea agere quæ ipse suaserat, jussit ut mitterent qui Davidi indicatum irent et ista consilia palam facerent, adhortarenturque ut sine mora Jordanem trajiceret, ne forte filius mutata sententia ipsum persequi festinaret, et, priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem de industria curaverant ut extra urbem laterent filii, relaturi ad Davidem quid ageretur. Fideli igitur ad ipsos missa ancilla, secum ferente quæ Abesalomo decreta essent, præceperunt ut de istis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procrastinatione rem distulerunt, sed patris mandatis acceptis sese pios fidosque ministros ostendebant, et, quum

πιστοὶ γίνονται διάκονοι, καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν δέξυτῃα κρίναντες ἀριστον εἶναι ἡλείγοντο συμβαλεῖν Δαυΐδῃ. Γενομένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο θεώνται τινες ἱππεῖς καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν Ἀβесаλώμον. Ὁ δ' εὐθὺς ἐπεμψε τοὺς συλληφόμενους. Νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ παραχρῆμα εἰς κώμην τινὰ τῶν Ἱεροσολύμων οὐκ ἄπωθεν αὐτοὺς ἔδωκαν (Βαχουρὴς ἦν ὄνομα τῇ κώμῃ) γυναῖκός δ' ἔδεθησαν πινος κρύψαι καὶ παρασχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. Ἡ δὲ καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάκας ἀνωθεν ἐρίων ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦγον οἱ δώκοντες αὐτοὺς καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσασαιτο, ἰδεῖν μὲν οὐκ ἤρνησάτο, μείναντες γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν· εἰ μέντοι γε συντόμως διώξουσιν, καταλήψεσθαι προύλεγεν. Ὡς δ' ἐπὶ πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν εἰς τοῦπίσω. Θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναξέζοντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἀπ' αὐτῶν ἐτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν προκειμένην δὸν ἀνέειν παρεκλεύσατο, καὶ πολλῇ σπουδῇ κατὰ χεῖρα χρησάμενοι περὶ τὴν ὁδοπορίαν ἦγον πρὸς Δαυΐδην καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. Ὁ δὲ διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην τοὺς μεθ' αὐτοῦ προσέταξεν, ἥδη νυκτὸς οὕσης, καὶ μὴδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτήν.

Ἡ δ' Ἀχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παρευδοχηθεὶς, ἐπιβὰς τοῦ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς Γελμῶνα τὴν πατρίδα καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἀπαντας, ἀ συνεβούλευσεν Ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς οὐ πεισθεὶς φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος. Δαυΐδην δὲ κρατήσιν μέλειν ἔλεγε καὶ ἐκπῆξεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. Ἀμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τῷ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως· παρασχεῖν αὐτὸν εἰς κολάσιν Δαυΐδῃ καλ' οὐ πάντα συνεπράττεν Ἀβεσαλώμῳ. Ταῦτα διαλεχθεὶς καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαΐατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. Καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, τοιοῦτου θανάτου δικαστὴν αὐτῷ γενομένον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγγρόνης ἐκχέυσαν οἱ προσήκοντες· ὁ δὲ Δαυΐδης διαβάς τὸν Ἰορδάνην, καθὼς προειρήκαμεν, εἰς Παρεμβολὰς, καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν, παραγίνεται. Δέχονται δ' αὐτὸν ἀσμενέστατα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατὰ τὴν αἰδῶ τῆς πρώτης φυγῆς καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας ἀπραγίας. Ἦσαν δ' οὗτοι Βερζελαῖος ὁ Γαλαδίτης, καὶ Σιφάρ ὁ τῆς Ἀμμανιτίδος δυνάστης, καὶ Μάχειρος ὁ τῆς Γαλαδίτιδος χώρας πρῶτος. Οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκείνου τῶν ἐπιτηδείων εὐθηνίαν παρέσχον, ὡς μῆτε κλῖνας ἐπιλιπεῖν ἐστρωμένας μῆτε ἄρτους καὶ ὄνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαισιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἐπιπόριαν διαρκῆ παρασχεῖν.

in obsequio praestando celeritatem adhibere et velocitatem optimum esse existimarent, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, quum duobus stadiis ab urbe abessent, equites aliquot forte conspiciunt, atque indicant Abesalomo. Is vero statim ad capiendum eos misit. At quum hoc animadvertissent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quandam non longe ab Hierosolymis se contulerunt; (Bachures vico nomen erat;) mulierem autem quandam rogaverunt ut latebras daret ipsisque securitatem praestaret. Illa vero quum juvenes in puteum fune demisisset, lanamque coactam ori ejus obduxisset, ut ad eam venerunt qui illos persequerentur, et ex ea quaesiverunt num eos vidisset, sibi quidem conspectos esse non negavit, paululum enim secum moratos denuo discessisse: fore tamen praedicebat ut eos comprehendant, si modo e vestigio subsequerentur. At postquam longe illos insequuti non deprehenderunt, retrorsum se recepere. Mulier autem, quum eos revertisse vidisset et non amplius juvenibus metuendum esse ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos iter propositum conficere jussit; promptèque viam ire festinantes ad Davidem pervenerunt, et accurate ei omnia indicarunt quae decreverat Abesalomo. Ille vero suis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamsi nox esset, ac ob eam nihil cunctarentur.

8. At Achitophelus, quum suo non obtemperatum esset consilio, conscenso jumento Gelmonem in patriam suam contendit, suisque omnibus convocatis, exposuit eis quae Abesalomo consuluerat, quodque ipsi non auscultaverit, pro certo brevi perituum. Davidem enim victorem fore aiebat et in regnum restitutum iri. Praestare igitur dixit libere magnoque animo e vita exire quam Davidi, contra quem operam navarit Abesalomo, sese dare ad supplicium. Haec effatus et in intimam domum digressus, semetipsum suspendit. Et Achitophelum quidem, qui suopecte judicio hujusmodi mortem se addixerat, cognati ejus laqueo demptum sepulturae mandarunt. Verum Davides, Jordane, ut ante diximus, superato, Castra pervenit, urbem pulcerrimam ac munitissimam, omnesque regionis optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit primae ipsius fugae, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelæus Galadita, et Siphar Ammanitidis dynastes, et Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi et qui cum eo erant omnia ad vitam necessaria largiter suppeditabant, ut neque lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed et magnam pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter atque ad victum utilium copiam assiduam praebent.

ΚΕΦ. I.

CAP. X. (IX.)

Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν Ἀβесаλώμος δὲ ἀθροί-
 σας μεγάλην στρατιάν τῶν Ἑβραίων ἦγεν ἐπὶ τὸν πα-
 τέρα, καὶ διαβάς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν οὐ πόρρω κα-
 τέβευε τῶν Παρεμβολῶν ἐν τῇ Ἰαλαδιτῶν χώρᾳ, κα-
 5 ταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως Ἀμεσσάν εἰς
 τὴν Ἰωάβου τάξιν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ. Πατὴρ μὲν
 γὰρ ἦν Ἰεθάρσου, μητὴρ δὲ Ἀδιγαίας· αὕτη δὲ καὶ
 Σαρούα ἡ Ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυίδου. Ὡς
 10 δ' ἐξαριθμῆσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δαυίδος περὶ τετρακισχι-
 λίους ἤνουν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν πότε ἐπ' αὐτὸν ὁ
 Ἀβесаλώμος ἔλθῃ. Προσθεὶς δὲ τοῖς οὖσι χιλιάρχους
 καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρα-
 τιν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβω, τὸ δὲ τῷ
 15 ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβессαίῳ, τὴν δὲ τρίτην μοῖραν ἐνεχεί-
 ρισεν Ἰθθαίρ, συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς
 Γιττῶν πόλεως ὑπάρχοντι. Βουλόμενον δὲ συνεχεστρα-
 τεύειν αὐτὸν οὐκ εἴσαν οἱ φίλοι, γνώμη κατασχόντες
 σοφωτάτῃ. Νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀπο-
 βαλεῖν ἐλπίδα χρηστὴν ἔρασκον· ἂν δὲ ἡττηθέντες ἐνὶ
 20 μέρει τῆς δυνάμεως τῷ λοιπῷ πρὸς αὐτὸν φύγῳσιν,
 ἀμείνονα παρασκευάσειν αὐτὸν ἰσχύ. Ὑπονοήσιν δὲ
 καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ἔστιν ἄλλο μετ' αὐτοῦ στρα-
 τευμα εἶναι. Ἠθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ μένειν
 μὲν αὐτὸς ἐν ταῖς Παρεμβολαῖς ἔκρινεν, ἐκπέμπων δὲ
 25 τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγούς ἐπὶ τὸν πόλεμον πα-
 ρεκάλει προθυμίαν ἐναποδείξασθαι καὶ πίστιν καὶ μὴ-
 μεν, εἴ τινας τῶν μετρίους ἐρόντων παρ' αὐτοῦ ἔτυχον
 φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς Ἀβесаλώμου κρατήσαντας
 30 ἡντιβαλεῖ, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσασθαι τι τελευτήσαντος
 αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος ἐκπέμπει
 τὴν στρατιάν.

β'. Ἰωάβου δὲ παρατάξαντος τὴν δύναμιν ἀντικρὺ
 τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πε-
 35 ριδεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντεξάγει τὴν στρατιάν καὶ Ἀβε-
 σάλωμος, καὶ συμβολῆς γενομένης ἔργα μεγάλα χει-
 ρῶν τε καὶ τολμῆς παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυντο, τῶν
 μὲν ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαυίδην παρα-
 κινδυνεύοντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων, τῶν δ'
 40 ἵνα μὴ καὶ ταύτην Ἀβесаλώμος ἀφαιρεθῇ, καὶ ὅτῳ τῷ
 πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνούν-
 των οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν· ἔτι δὲ τῶν μὲν πλειόνων,
 ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν Ἰωάβω καὶ τοῖς σὺν
 αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων δλίγων, (αἰσχύνῃν γὰρ αὐτοῖς
 45 τοῦτ' εἶναι μεγίστην,) τῶν δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν, ἵνα
 τῶν τοσοῦτων μυριάδων κρατήσωσιν, φιλοτιμουμένων
 ἕως ἐγένετο καρτερὰ, καὶ νικῶσιν οἱ Δαυίδου, βῶμη
 τε προύχοντες καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμῃ. Φεύ-
 50 γοντας δὲ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων ἐπόμεινοι τοὺς μὲν
 ἐλάμβανον, πολλοὺς δὲ ἀνήρουν, ὥς φεύγοντας πεσεῖν
 αὐτῶν ἢ μαχομένων· ἔπεσον γὰρ ὥς δισμύριοι ἐπ'
 ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Οἱ δὲ τοῦ Δαυίδου πάντες ὥρμη-
 σαν ἐπὶ τὸν Ἀβесаλώμον· φανερός γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τε τοῦ

Atque illis quidem ita se res habebant. At Abesalomus,
 magno in patrem coacto Hebraeorum exercitu, trajectoque
 Jordane fluvio, constitit non longe a Castris in Galaditarum
 regione, Amessa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpo-
 sito. Nam is patre quidem Jetharsa *prognatus erat*, matre
 vero Abigra; hæc autem et Sarua mater Joabi sorores erant
 Davidis. At quum Davides copiis suis recensitis quattuor
 millia virorum invenisset, decrevit non exspectare dum Abe-
 salomus ipsum adoriretur, sed tribunis et centurionibus su-
 per eos constitutis, divisoque in tres partes exercitu, unam
 quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus
 Abessæo, tertiam autem tradidit Ethæo, suo quidem fa-
 miliari et amico, e Gittensium vero urbe oriundo. Ipsum
 autem, cum exercitu profecturum, retinuerunt amici, idque
 sapientissimo consilio. Nam si cum illo vincerentur, omni
 de spe bona se dejectum iri dicebat: quodsi una parte exer-
 citus victi, cum reliqua ad ipsum se recipiant, fore ut ipse
 in melius vires redintegret. Quin et verisimile est hostes su-
 spicatos, ipsi alium exercitum adesse. Quum hoc ei gra-
 tum esset consilium, ipse quidem apud Castra manere
 constituit. At dum amicos et duces ad bellum dimitteret,
 hortabatur ut se fortes et fideles ejusque memores prasta-
 rent, si quo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero et
 obsecrabat ut victoria potiti juveni parcerent Abesalomo,
 ne illo mortuo aliquid mali in se ipsum statueret. Atque
 victoriam illis precatus exercitum emittit.

2. Quum vero Joabus contra hostes aciem explicuisset in
 Magno campo, a tergo silva cincto, Abesalomus ex adverso
 suos eduxit, et congressi utrinque rem præclare gesserunt,
 tam magna audendo quam fortiter pugnando, his quidem,
 ut Davides amissum imperium recuperet, nulli non peri-
 culo semet objicientibus, summamque alacritatem adhi-
 bentibus, illis vero omnia facere et pati paratis, ne Abesa-
 lomus occupatum amittat, et patri supplicium solvat ausis
 debitum: insuper his quidem, quum plures essent, ne a
 paucis illis superentur, qui cum Joabo erant ejusque duci-
 bus, (nam hoc ipsum illis in maximum cessurum esse
 opprobrium,) Davidis vero militibus ut tot myriadas debel-
 larent magnopere laborantibus, summa contentione pugna-
 tum est, tandemque victoriam reportant Davidici, quod
 viribus præstarent artisque militaris peritia. Quum vero
 fugientes per saltus et abrupta sequerentur, nonnullos qui-
 dem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga
 quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia vi-
 rorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum im-
 petu ferebantur in Abesalomum: ipsis enim conspicuus

καλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγένετο. Δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιθὰς τῆς ἡμίονου τῆς βασιλικῆς ἔφρευε· φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν, ἐμπλακείσης αὐτῇ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, παραδόξως ἀνακρήνεται, καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ δξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἐπὶ φέρον ἐχώρει προσωτέρω, ὃ δ' ἐκ τῶν κλάδων αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις. Τοῦτόν τις ἰδὼν τῶν Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ, καὶ πεντήκοντα σύλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τοῦ στρατηγοῦ φήσαντας εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβесаλῶμον, « οὐδ' εἰ χιλίους, εἶπεν, ἐμελλές μοι παρῆεν, τοῦτ' ἂν διέθηκά μου τὸν τοῦ δεσπότη παιδᾶ, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν »

15 ἀκούοντων φείσασθαι τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. « Ὁ δὲ κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβесаλῶμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. Οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες θπλα, περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον καταπαύσι τὸν νεκρὸν, καὶ τὸν μὲν εἰς

20 γάσμα βαθύ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὥστ' ἀναπληρωθῆναι καὶ τὸ σχῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας δὲ ἀνακλητικὸν δ' Ἰωάβος ἀπάγει τοὺς δυνάμει τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

25 γ'. Ἔσθηκε δ' Ἀβесаλῶμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλῃν λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίου ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα, λέγων ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μνεῖ το ὄνομα. Τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα,

30 θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρ τοῦνομα, ὡς προειρηκαμέν. Συνοικισάσης δ' αὐτῆς τῷ Δαυίδου υἱῶν Ῥοδοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβίας. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. Μετὰ δὲ τὴν Ἀβεσαλῶμου τελευτὴν, ὁ μὲν

35 λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα δισπάρη.

(Ι'). δ'. Ἀχιμάς δὲ ὁ Σαδὴκού τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς Ἰωάβῳ προσελθὼν εἰδοὶ αὐτοῦ τὴν νίκην ἐπιτρέψαι πορευθέντι Δαυίδῳ μνηῦσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι, καὶ τὸν

40 μὲν, ὡς προσήκειν εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον αἰε γηγενήμενον νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τῷ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν ἡζίου, καλέσας δὲ τὸν Χουσί, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μνηύσει τῷ βασιλεῖ. Τοῦ δ' Ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος

45 αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀγγελίαν ἀφέναι, (περὶ μόνῃς γὰρ αὐτὸν ποιήσεσθαι τῆς νίκης, ἡσυχάσας δὲ περὶ τῆς Ἀβεσαλῶμου τελευτῆς,) ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαυίδον ἀρτίειν. Καὶ τὴν ἐπιτομωτέραν ἐκλαβὼν τῶν δδῶν (καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐγίνωσκε) τὸν Χουσί φθάνει.

50 Καθεζόμενῳ δὲ Δαυίδῳ μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ παραμένοντι πότε αὐτῷ τῆς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγγεῖλη τὰ κατ' αὐτὴν, τῶν σκοπῶν τῆς ἰδὼν τὸν Ἀχιμᾶν πρὸς τὸν καὶ μικρὸς τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος εἶπε πρὸς τὸν Δαυίδον βλέπειν τινὰ παραγινόμενον πρὸς αὐτόν. Τοῦ

eral tam ob pulcritudinem quam ob proceritatem. At is veritus ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Quumque rapide ferretur atque agitatione motuque levis esset, implicita ei caesarie asperae arbori, magnis ramis maxime patulae, miro modo suspenditur et jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet, ille vero in altum a ramis sublatus hostibus circumdatur. Quem quum unus e Davidis militibus conspiceret, Joabo nunciavit, ac quinquaginta siclos se illi daturum fuisse dicente imperatore, si confodisset Abesalomum, respondit, « nec si mille daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem, praesertim quum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parcere-tur. » Ille vero, quum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendente[m] viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt, et quum ipsum quidem in voraginem profundam et obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur et tumuli speciem et magnitudinem acciperet : Joabus vero, quum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis colibuit.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam, dicens quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsum esset mansurum. Nam tres liberos habebat, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem quum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam, qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo et narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Absalom, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt.

(X.) 4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius, adito Joabo petiit ab eo ut sibi liceret ire Davidi indicatum quod victoriam reportarit, laetumque nuncium allatum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint, hunc quidem, non decere dicens, qui semper ei laetorum nuncius exstiterit, nunc proficisci regi nunciaturum filium obisse, obsecrabat ut maneret, at Chusi vocato negotium mandavit, ut quod ipse vidisset id regi indicaret. Quum vero Achimas denuo eum rogaret ut nunciatum mitteretur, (ipsum enim de victoria solummodo mentionem facturum esse, de morte vero filii tacitum,) ei permisit Davidem adire. Atque per viarum compendia profectus (nam ea ipsi soli nota erant) praevertit Chusi. Sedente autem Davide inter portas atque exspectante dum aliquis e praelio veniens sibi res in eo gestas nunciaret, speculatorum unus, quum prospiceret Achimam currentem, et non adhuc quis esset dignoscere posset, aiebat ad Davidem videre se quempiam ad ipsum advenientem. Quum vero dixisset rex bonum

δ' ἄγγελον ἦκειν φήσαντος ἀγαθόν, μετ' ὀλίγον ἐπεσθαί
τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. Κἀκεῖνον δὲ ἄγγελον
[ἀγαθόν] εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμὰν ὁ σκοπὸς ἐγγὺς
ἤδη γεγεννημένον, τὸν Σαδούκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως
προστρέχειν ἐσήμαινεν. Ὁ δὲ Δαυίδης περιχαρὴς γε-
νομένος ἀγαθῶν ἄγγελον τούτων ἔφησεν εἶναι καὶ τι
τῶν εὐκαταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.

ε'. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως φανείς
δ' Ἀχιμὰς προσκυνεῖ τὸν βασιλέα, καὶ πυθόμενῳ περὶ
τῆς μάχης νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. Ἐρομένου
δ' εἴ τι καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχει λέγειν, αὐτὸς μὲν
ἔφασκεν εὐθὺς δρᾶσθαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πο-
λεμίων γενομένης, ἀκούσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων
τὸν Ἀβεσάλωμον, καὶ πλείον τούτου μὴ μαθεῖν δύνα-
σθαι διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλώσαι τὴν νίκην
ἐπείγεσθαι. Παραγενομένου δὲ τοῦ Χουσί καὶ προσκυ-
νήσαντος καὶ τὴν νίκην σημήναντος, περὶ τοῦ παιδὸς
αὐτὸν ἀνέκρινεν. Ὁ δ', « ἐχθροίς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα
συμβέβηκεν Ἀβεσάλωμῳ γένοιτο. » Οὗτος ὁ λόγος οὐδὲ
τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ χαρὰν εἶσεν οὐτ' αὐτῷ μέναι μεγί-
στην οὖσαν οὔτε τοῖς στρατιώταις. Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀνα-
θὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως ἀνεκαλεῖτο τὸν υἱόν,
τυπτόμενος τὰ στέρνα καὶ τὴν κεφαλὴν σπαρattoύμενος
καὶ παντοίως αὐτὸν αἰκίζόμενος, καὶ, « τέκνον, ἐχθροὶν,
εἶθε μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τε-
λευτῆσαι. » Φύσει γὰρ ὡν φιλόστοργος πρὸς ἐκείνους ἔτι
μᾶλλον συμπαθῶς ἔρχεν. Ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰωά-
βος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς,
ἡσυχύνησαν μετὰ τοῦ τῶν νενικηκότων σχήματος εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν, κατηφείς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάν-
τες ὡς ἀπ' ἥττης παρήλθον. Κατακαλυφθέντος δὲ τοῦ
βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱόν, εἰσεῖσι πρὸς αὐτὸν
Ἰωάβος καὶ παρηγορῶν, « ὦ δέσποτα, φησί, λανθάνεις
διαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγα-
πῶντάς σε καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας καὶ σαυτὸν
καὶ τὴν σὴν γενεὰν δοκεῖς μισεῖν, στέρχειν δὲ τοὺς
ἐχθροτάτους καὶ ποθεῖν οὐκέτ' ὄντας, οἱ δὲ σὴν τελευ-
τήσασιν. Εἰ γὰρ Ἀβεσάλωμος ἐκράτησε καὶ τὴν βα-
σιλείαν βεβαίως κατέσχευεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη
λείψανον, ἀλλὰ πάντες ἂν, ἀπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρ-
ξάμενοι τέκνον, ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαίοντων
ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων καὶ τοὺς ἐλεοῦν-
τας ἐπὶ τοῖς κακοῖς κολαζόντων. Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ
ταῦτα παῖδιν ἐπὶ μᾶλλον ἐχθροῖ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν
ἀσεβὴς οὕτως ἐγένετο. Πausάμενος οὖν τῆς ἀδίκου
λύπης προελθὼν ὀφθῆτι τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις καὶ
τῆς περὶ τοῦ ἀγῶνος προθυμίας εὐχαρίστησον ὡς
ἐγὼ τήμερον, ἂν ἐπιμένης τοῖς ἄρτι πραττομένοις,
ἀναπέσας ἀποστῆναι σοι τὸν λαὸν καὶ τὴν βασιλείαν
ἐτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθές
ποιήσω τὸ πένθος. » Ταῦτ' εἰπὼν Ἰωάβος ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς λύπης καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν πραγμάτων
λογισμὸν τὸν βασιλέα. Μετασχηματίσας δὲ αὐτὸν
Δαυίδης καὶ ποιήσας ἐπιτρίβειον εἰς τὴν τοῦ πληθους

venire nuncium, ille paulo post et alterum quendam sequi
regi indicavit. Ubi rex et illum nuncium bonum pronun-
ciarat speculator, ubi Achimam conspexerat jam propius
admotum, Sadoci pontificis filium accurrere significavit.
Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium
esse aiebat, et quod optatis respondeat sibi e pugna asferre.

5. Ac dum ista rex diceret, comparuit Achimas, regem-
que adorabat, scitantiq. de pugna victoriam nunciat et
imperium. Quum vero interrogaret quid de filio exploratum
haberet, ille quidem dicebat, se statim, ubi in fugam versi
fuerint hostes, magno cursu ad ipsum contendisse, ingen-
tem vero clamorem audivisse militum Abesalomum inse-
quentium, nec præterea quicquam comperti habere potuis-
se, quod missus ab Joabo ad victoriam nunciandam valde
festinavit. At quum Chusi advenisset, et adorasset, eum-
que victoriæ nuncio impertisset, ex eo etiam de filio quæsi-
vit. Ille vero, « inimicis, aiebat, eveniant tuis ea quæ
Abesalomo acciderunt. » Hæc verba in causa fuerunt ut nec
rex ipse neque milites ipsius in voluptate ex victoria licet
maxima diutius permanerent. Nam ille quidem, editissima
urbis parte conscensa, invocabat filium, sibi tundens pectora
capitisque capillos dilacerans, et modis omnibus sese affli-
ctans, ac vociferans, « o fili, utinam in me invasisset mors,
« et simul tecum obire contigisset. » Quum enim natura
esset affectu in suos propensissimo, etiam majorem ipsi
impertiebatur misericordiam. Exercitum autem et Joabum,
audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphanti-
more in urbem ingredi, sed dolore dejecti et lacrimis suf-
fusi, quasi clade accepta, intraverunt. Quumque rex vultu
velato consideret, filiumque gerneret, Joabus ad eum in-
troiit, et solatium adhibens, « domine, inquit, non intelligis
« ita te gerendo convicium te tibi ipsum facere, dum istos
« quidem qui te amant, proque te pericula subeunt, teque
« ipsum et familiam tuam odisse videris, tibi vero inimicis-
« simos diligere, extinctosque desiderare, qui morte me-
« ritissima affecti sunt. Si enim Abesalomus vicisset et
« regnum confirmasset, ne tantillum quidem ex nobis omni-
« bus reliquum fecisset, sed omnes, a te tuisque initio
« facto, miserandum in modum perissemus, ita ut nos nou
« plorarent inimici, sed gauderent, atque eos qui nostram
« vicem miserarentur pœnis castigarent. Te vero non pudet
« ista facere hominis gratia maxime inimici, qui quum esset
« tuus filius, tantopere in te fuit impius. Age itaque, missa
« hac iniqua tristitia, prodi in conspectum tuorum mili-
« tum, et gratias illis redde pro alacritate quam in decer-
« tando exhibuerunt. Nam ego hodie, si pergas ea facere
« quæ hactenus fecisti, persuadebo populo ut a te deficiat et
« regnum alii tradat, et tunc amariorem et verum faciam
« tibi luctum. » Hisce verbis Joabus regem avertit a tristitia,
eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi ha-
bitum mutaverat Davides, sequæ composuerat ut in populi

θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ κατασπᾶσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

Οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν Ἑβραίων τῶν Ἀβεσαλώμου, γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διεπίμποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν ὑπερέγρευσεν αὐτοὺς Δαυίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων θυσάμενων αὐτοὺς πολέμων παρέσχε, μεμψόμενοι δ' ἐτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλω ταύτην ἐνεχείρισαν, καὶ νῦν πενηκὸς τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος οὐ παρακαλοῦσι Δαυίδην παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, ἐνδοκῶς δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν, τῶν δὲ πραγμάτων, καθὼς ᾗδῃ καὶ πρότερον, ποιεῖσθαι πρόνοιαν, τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. Ταῦτα μὲν οὖν συνεχίστην ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ, ἀκχείνος οὐδὲν ἤττον ἐπεμψε πρὸς Σάδουκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερεάς, ἵνα τοῖς ἀρχουσι τοῖς τῆς Ἰουδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρὸν ἔστιν αὐτοῖς ἄλλας φυλάς πρὸ ἐκείνης Δαυίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὅμῳ συγγενῶν ὄντων καὶ κοινὸν αἷμα πρὸς αὐτὸν κεκληρωμένων. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμεσσᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ἐτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαυίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι· προσδοχᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ μὴ διαλλαγὴν μόνον, (τοῦτο γὰρ ᾗδῃ γιγνόμεναι,) ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν, ἣν αὐτῷ καὶ Ἀβεσαλώμος παρέσχε. Καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἀρχουσι διελέχθησαν, ἃ δὲ τὸν Ἀμεσσᾶν ἐπέειπεν, τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες, ἐγγχειρεῖν ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίσι. Καὶ πείθει γε τὴν φυλὴν παραχρῆμα πέμψαι πρὸς Δαυίδην πρέσβεις, παρακαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπανελεῖν βασιλείαν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ἰσραηλίται, προτρεψάμενοι τοῦ Ἀμεσσᾶ.

β'. Τῶν δὲ πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱερσόλυμα παρεγένετο. Πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔβασεν ἡ Ἰουδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γηρᾶ παῖς Σεμεὶ μετὰ γυλῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς ἐπήγετο καὶ Σιδᾶς δὲ ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκτιρῶν εἰκοσιν. Οὗτοι σὺν τῇ Ἰουδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐπεφύρυσαν, ἵνα ῥᾶστα διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεὺς. Ὡς δ' ἤκεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἡσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ἰουδα φυλὴ, προσέειπε δ' ἀναβάς ἐπὶ τὴν γέφυραν Σεμεὶ, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας εἰπετο συγγνώμην περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ γενέσθαι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτο πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενον, λογίσασθαι δ' ἐτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἔσπευσε. Ταῦτα δὲ ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Ἀβεσσαῖος δ' Ἰωάβου ἀδελφός, « διὰ

conspectum venire posset, ad portas semet collocavit, ita ut hoc audito universus populus ad eum salutandum concurrerit. Et ista quidem ita se habuerunt.

CAP. XI. (X.)

Hebraei autem, quotquot Abesalomum sequuti ex pugna evaserant, quum domum quisque suam se recepissent, per urbes *nuncios* dimittebant, admonentes incolas beneficiorum quæ a Davide acceperant, atque libertatis, in quam ipsos e multis magnisque bellis servatos vindicaverit, querentesque quod Davidem regno expulerint, alique summam imperii tradiderint, et nunc extincto quem ipsi sibi principem constituerint, Davidem supplices non obsecrent, ut iram deponeret et ipsos benevolentia prosequeretur, verum ut regno recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et de hisce quidem crebri nuncii ad Davidem veniebant, isque nihilominus Sadoc et Abiatharo pontificibus *significatum* misit, ut in hanc *sententiam* cum principibus tribus Judæ loquerentur, illis dedecori esse ut aliæ tribus prius quam ipsa Davidem regem crearent, præsertim quum vos cognati sitis et consanguinei. Præterea illis mandavit ut et eadem dicerent ad Amessam imperatorem, quod, quum esset ipsi ex sorore nepos, populo non persuaderet regnum Davidi restitutum ire: licere autem ei ab ipso exspectare, non solum ut in gratiam secum redeat, id quod jam factum esset, sed ut totius exercitus dux fieret, quemadmodum fuerit sub Abesalomo. Et pontifices quidem quum principes tribus alloqui sunt, tum Amessæ persuaserunt, ubi ei dixerant quæ a rege acceperant, ut de ipso *reducendo* consilia iuaret. Atque is tribum eo perduxit, ut e vestigio legatos ad Davidem mitterent, orantes ut in regnum suum reverteretur. Idem autem et omnes fecerunt Israelitæ, hortatu Amessæ.

2. Quum autem legati ad eum pervenissent, Hierosolyma se contulit. Ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit, cumque his Semei Geræ filius, mille viris eum comitantibus, quos e tribu Beniamitica secum adducebat; prætereaque Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum suis nullo negotio transire posset. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ salutavit, Semei vero ponte consensu procidit, regisque pedibus prehensis orabat ut suis in eum peccatis ignosceret, nolletque ipsum acerbe tractare, neque potestatem adeptus id primum existimaret ut supplicium adhibeat, sed reputaret secum quod errorum poenitentia ductus ei primus occurrere festinarit. At dum illa verbis supplicibus rogaret, suique miserationem excitaret, Abessarus Joabi frater subdicebat, « idcirco non jam mo-

« τοῦτο οὖν, εἶπεν, οὐ τεθνῆξῃ βλασφημήσας τὸν ὑπὸ
 « τοῦ Θεοῦ κατασταθέντα βασιλεύειν; » Δαυὶδ δ'
 ἐπιστραφεὶς εἰς αὐτὸν, « οὐ παύσεσθ', εἶπεν, ὦ Σαρου-
 5 « ἰας παῖδες; μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ἐπὶ ταῖς
 « ἡμέραις προσθῆναι ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας.
 « Διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν
 « ὁμνυμι καὶ μὴδένα τῶν ἀμαρτόνων ἐπεξελεῖν.
 « Σὺ τε, εἶπεν, ὦ Σεμεὶ, θάρρει, καὶ δείσης μὴδὲν
 10 « ὡς τεθνηζόμενος ». Ὁ δὲ προσκυνήσας αὐτὸν προ-
 γεν.

γ'. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλου υἱὸν δὲ Μεμ-
 φίβοσθος, ῥυπαρὰν τε τὴν ἐσθῆτα περικείμενος καὶ τὴν
 κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. Μετὰ γάρ
 15 τὴν Δαυίδου φυγὴν αὐτ' ἀπεχείρατο λυπούμενος οὐτ'
 ἐκάθαιρε τὴν ἐσθῆτα, κατακρίνας αὐτοῦ συμφορὰν ταύ-
 την ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. Διεδέβλητο δὲ καὶ
 ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβά πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. Ἀσπα-
 σαμένου δ' αὐτοῦ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυν-
 20 θάνεσθαι, τί δή ποτ' οὐ συνεζήληεν αὐτῷ, καὶ κοινῶν
 ἦν τῆς φυγῆς. Ὁ δ' ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶναι Σιβά·
 « κελευσθεὶς γὰρ παρασκευάσαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον
 « οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς οὕτω
 « παρήκουσεν. Εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἔρρω-
 25 « μένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυ-
 « γὴν ταύταις δυνάμενος. Οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἠδίκησέ
 « μου τὴν πρὸς σέ, δέσποτα, εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ
 « προσδιέβαλε καὶ κατεψεύσατο καχοργῶν. Ἀλλ'
 « οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἢ σὴ διάνοια προσίεται,
 30 « δικαία τε οὖσα καὶ τὴν ἀληθειαν, ἣν ἰσχύειν βούλε-
 « ται καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. Μείζονα γὰρ κινδυνεύ-
 « σας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦμοῦ, καὶ τῆς ὁλης
 « ἡμῶν γενεᾶς ὀφειλοῦσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέναι, σὺ
 « μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα πάντων
 35 « ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ
 « αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μήμη. Φίλον δὲ σὸν ἔκρι-
 « νας ἐμέ καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ
 « οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλιστα τιμωμέ-
 « νου. » Ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν Μεμφίβοσθον ἐγνώ-
 40 κολάζειν οὐθ' ὡς καταψευδόμενον τὸν Σιβά καταδι-
 κάζειν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβά πρὸς αὐ-
 τὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χάρισσθαι φήσας, αὐτῷ δὲ
 συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τὰ ἡμίση τῆς οὐσίας αὐτῷ κε-
 λεύσας ἀποδοῦναι. Ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, « πάντα
 45 « μὲν, εἶπεν, ἔχεται δὲ Σιβάς, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ σέ τὴν
 « βασιλείαν ἀπολαβεῖν. »

δ'. Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ
 καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν ταῖς Παρεμβολαῖς
 αὐτῷ, Δαυίδην τε προπέμψαντα μέχρι τοῦ Ἰορδάνου,
 50 παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ἱεροσολύμων γηροκομή-
 σαι γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατὴρ ἐπιμελη-
 θήσεσθαι, καὶ προνοήσιν ἐπηγγέλλετο. Ὁ δὲ πόθῳ
 τῶν οἰκῶν παρηγέτο τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβὴν, καὶ τὸ
 γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε ἀπο-

« rieris, qui ei maledicere ausus es quem Deus in regni
 « sede constituerat? » Davides autem ad illum conversus
 ait, « non quiescesis, Saruiz filii? ne redintegrate nobis
 « novas, prioribus vix sopitis, turbas et seditiones. Nam
 « vos ignorare haud fas erat quod hodie regnum in eo. Quam-
 « obrem juro omnibus qui in me impii fuerint supplicia
 « condonare, neque in quenquam qui peccaverit animad-
 « vertere. Tu vero, adjiciebat, o Semei, bono animo
 « esto, neu metuas, quasi jamjam oppetenda tibi mors es-
 « set. » Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

3. Etiam Sauli nepos Memphibosthus ei obviam venit,
 veste sordida amictus et promissum neglectumque capilli-
 tium gerens. Nam post fugam Davidis præ mœrore neque
 comam totonderat nec vestem abluerat, ut qui regis muta-
 tionem suam esse calamitatem reputaverit. Præterea falso
 a Siba procuratore suo apud ipsum insimulatus fuerat.
 Postquam autem ille *regem* salutaverat et adoraverat,
 cœpit eum rex interrogare qua de causa non simul secum
 exisset, fugæque particeps fuisset. Is vero respondit
 hanc sibi a Siba illatam esse injuriam : « nam jussus omnia
 « ad profectionem *necessaria* parare, nihil curavit, sed
 « verba mea, ac si mancipium essem, contempsit. Sane
 « si pedibus integris fuisset, fieri haud poterat ut a te
 « separarer, si quidem iis ad fugam uti licuisset. At ille
 « non contentus erat mœre erga te, domine, pietati obesse,
 « verum insuper me calumniis adortus est et mendaciis
 « improbe confictis. Sed novi omnem hisce in mentem
 « tuam præclusum esse aditum, quæ et justa est et amans
 « veritatis, quam Deus etiam ipse vult prævalere. Nam
 « quum ex avo meo majora adieris *discrimina*, propter
 « eaque tota nostra familia periisse meruerit, tu commo-
 « dum benignumque temet ostendisti, tunc præcipue illo-
 « rum omnium oblitus, quum oblivisci non potueris in tua
 « esse potestate ut illa vindices. Ad hæc tu me in amico-
 « rum tuorum numero esse voluisti, et quotidie mensa
 « adhibebas, nullaque in re a cognatorum tuorum honora-
 « tissimo quoque differebam. » Quum hæc dixisset, neque
 in Memphibosthum rex statuit supplicio uti, neque Sibam
 ut calumniatorem judicio perfundere : sed præfatus se qui-
 dem, quod cum Siba sibi non obviam venerit, huic omnia
 largitum esse, ei tamen, ubi imperaverat dimidium bo-
 norum ipsi restitui, veniam dare pollicebatur. Tum vero
 Memphibosthus subjicit, « imo totum habeat Siba, mihi
 « vero satis est te regnum recepisse. »

4. Berzelæum autem Galaditam, virum grandem ac bo-
 num, quique ipsi dum apud Castra esset multa suppedita-
 vit, ipsumque ad Jordanem usque deduxit, obsecrabat Da-
 vides ut secum iret Hierosolyma : ipsum enim eum in se-
 nectute omni cum honore tractaturum esse, eique tanquam
 patri curam adhibiturum et provisorum esse spondebat. At
 ille antiquæ sedis suorumque desiderio cum eo vivere recu-
 sabat, atque dicens, se non ibi esse senectutis ut voluptati-

λαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὥστε καταλύσεως ἦδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ἐπὶ ταύτην ἡξίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολύσαι. Οὕτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτοῦ
 5 συνίαναι διὰ τὸν χρόνον, ἀποκεκλείσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἦδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μελῆ τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα παρὰ βασιλεῦσι τέρπει τοὺς συνδιαιτω-
 μένους. Οὕτω δὲ λιπαρῶς δεομένου, « σὲ μὲν, εἶπεν, « ἀπολύω, τὸν δὲ υἱὸν Ἀχιμανὸν ἄφες μοι! πάντων
 10 « γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. » Καὶ Βερζε-
 λαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱόν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπευξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἶκαδε ὑπέστρεψεν. Παραγίνεται δ' εἰς Γάλαλα Δαυίδης, τοῦ λαοῦ παντὸς ἦδη τὸ ἥμισυ
 15 περὶ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ἰουδα φυλὴν.

Εἰ. Ἀφικνοῦνται δ' εἰς Γάλαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι μετὰ πολλῆς πληθύος καὶ τὴν Ἰούδα φυλὴν κατεμύοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν, ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντη-
 20 σιν. Οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰουδα φυλῆς μὴ δυσχεραί-
 νειν αὐτοὺς ἡξίουσαν προληφθέντας· καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ στέργοντες φθάσαι, οὐ μέντοι γε διὰ τὸ προελθεῖν ὥρᾳ λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ἐπὶ τούτῳ δυσφορεῖν,
 25 ὥστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. Ταῦτα τῶν τῆς Ἰου-
 δα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες ὡχ ἡσύχασαν, ἀλλ' « ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, οἱ ἀδελ-
 « φοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνων
 « συγγενῇ τὸν βασιλέα· ὁ γὰρ τὴν ἀπάντων ἐξουσίαν
 30 « παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενῆς
 « κρίνεται. Καὶ διὰ τοῦθ' ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἐνδεκα
 « μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς, καὶ πρεσβύτεροι ἐσμέν,
 « καὶ οὐκ ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλ-
 « θόντες πρὸς τὸν βασιλέα. »

Ζ'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλε-
 γθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς καὶ στάσει χαίρων, ὄνομα Σαβαῖος, υἱὸς τῆς Βενιαμίντιδος φυλῆς Βοχορίου, στάς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος μέγα βοήσας εἶπεν, « οὗτ' ἔχει
 « τις ἡμῶν παρὰ Δαυίδου μοίρας, οὔτε κληρὸν παρὰ
 40 « τῷ Ἰεσσαίου παιδί. » Καὶ μετὰ τοὺς λόγους σαλπί-
 σης κέρατι σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ Δαυίδην καταλιπόντες· μόνη δὲ αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ἰουδα φυλὴ, καὶ κατέστη-
 σεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ἱερουσαλμοῖς βασιλεῖον. Καὶ τὰς
 45 μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Ἀβεσάλω-
 μος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοὺς ἐπιμελούμενους, αὐ-
 τὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. Ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν Ἀμεσσάν στρατηγόν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ἧς
 50 Ἰωάβος ἦν, δίδωσιν ἐκέλευσέ τε στρατιᾶν ὅσῃν δύνα-
 ται συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς μεθ' ἡμέρας τρεῖς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα παραδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν Βοχορίου.
 Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Ἀμεσσά καὶ περὶ τὴν ἄθροισιν τῆς

bus frueretur, quum jam annum octogesimum attigerit, sed ut obitui et sepulturae prospiceret, ad haec ab ipso, si sibi quod gratum esset facere voluerit, dimitti petebat. Nam per aetatem se neque cibi neque potus jucunda intelligere posse, imo etiam aures sibi occludi ad tibiarum sonos et modulationem aliorum instrumentorum, quibus oblectari soleant qui cum regibus vivant. Ita instanter rogante, rex, « te quidem, aiebat, dimitto, filium vero Achimanum per-
 « mitte mihi: nam ei de bonis omnibus impertiam ». Et Berzelæus quidem, relicto filio et rege adorato, precatusque ut omnia ei prospere cederent quæ in animo agitare, domum est reversus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa se habens et Judæ tribum.

5. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis, magna eos comitante multitudo, conquestique sunt de tribu Judæ, quod ad eum clam se contulisset, quum simul omnes unanimes obviam processisse debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint: nam quum ejus cognati essent, idcirco majore se cura et amore prævertisse alios, non tamen munera, quia præcesserint, se accepisse, ita ut inde justas rem agere ferendi causas habeant qui serius ad eum venerint. Hac quum dixissent tribus Judæ duces, non acquieverunt ceterarum tribuum principes, sed, « nos quidem, responde-
 « runt, mirari subito, o fratres, quod regem vos vestrum
 « solum cognatum appelletis: nam qui in omnes potesta-
 « tem a Deo accepit, is nos omnes cognatione attingere
 « censendus est. Ideo quum totus quidem populus undecim
 « partes habeat, vos vero unam, et natu majores sumus,
 « et vos præter æquum fecistis, qui furtim et nobis insciis
 « vosmet ad regem recepistis. »

6. Dum in hunc modum inter se colloquebantur duces, vir quidam improbus et seditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, quum se in medium proripuisse, magna voce clamabat ad multitudinem, « nemo nostrum habet ab Davide partem, aut ab Jessæi
 « filio sortem. » Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bel-
 lum regi denunciat. Tum omnes illum sequuti sunt, Da-
 vide relicto. Sola autem ei permansit tribus Judæ, ipsumque in regia Hierosolymis collocavit. Et fecit quidem rex ut concubinæ, cum quibus congressus erat filius ejus Abesalomus, in alias ædes migrarent, jussis curatoribus omnia eis necessaria suppeditare, ipse vero ad eas non accedebat. Dein autem Amessam imperatorem constituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinuerat, præcepitque ut, collectis quantas posset e tribu Judæ copiis, post triduum ad se veniret, ut omni exercitu ei cum imperio tradito ipsum contra Bochoriæ filium emitteret. Quum autem egressus esset Amessa et in militum delectu instituendo procrastinasset,

στρατιᾷς βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰωάβον ἔλεγεν οὐκ εἶναι σύμφορον ἀνοχλῆν τῷ Σαβαίῳ διδόναι, μὴ, γενόμενος ἐν πλεονί παρασκευῇ, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἰτίας ἢ Ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη γέννηται. « Μὴ περίμενε τοῖνον ἐτι μὴδὲν, ἀλλὰ τὴν οὖσαν παραλαβὼν δύναμιν καὶ τοὺς ἑξακοσίους μετὰ Ἀβεσσαίου τοῦ ἀδελφοῦ σου δίωκε τὸν πολέμιον, καὶ θπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειράθῃτι συμβαλεῖν. Σπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὄχυράς καταλαβόμενος ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἰδρώτας παρασκευάσῃ. »

ζ'. Ἰωάβος δ' οὐκέτι μέλλειν ἐκρινεν, ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παραλαβὼν καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπείσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Σαβαίον. Ἦδὴ δὲ ἐν Γαβαὼν (κώμῃ δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν Ἱεροσολύμων) γεγεννημένος, πολλὴν Ἀμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. Περιζώσάμενος δὲ μάχαιραν καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος Ἰωάβος, προσιόντος ἀσπασάσθαι τοῦ Ἀμεσσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. Βαστάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῇ ἐτέρᾳ τὸν Ἀμεσσᾶν ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τοῦ γενεῖου λαβόμενος, οὐ προειδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἀσεβὲς ἔργον διαπραξάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν καὶ συγγενὴ καὶ μὴδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς αὐτὸν ἰστοιμίας. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβέννηρον ἐφρόνευσεν. Ἄλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτοῦ τὸ παρανόμημα πρόφασις εὐπρεπῆς συγγνωστὸν ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ἀσάηλος ἐκδεδικησθαι νομιζόμενος· τοῦ δ' Ἀμεσσᾶ φόνου οὐδὲν τοιοῦτον ἔσχε παρακάλυμμα. Ἀποκτείνας δὲ τὸν συστράτηγον ἐδίωκε τὸν Σαβαίον, καταλιπὼν ἓνα πρὸς τῷ νεκρῷ, βοᾶν ἐντειλάμενος πρὸς τὴν στρατιάν ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀμεσσᾶς δικαίως καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος, εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἔπεσθε αὐτοῦ τῷ στρατηγῷ Ἰωάβῳ καὶ Ἀβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. Κειμένους δὲ τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτῷ συρρέοντος, καὶ ὅλα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλεόν προσιστάμενοι, βαστάσας ἐκείθεν ὁ φύλαξ καὶ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. Τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ἰωάβῳ. Διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ πάσης τῆς Ἰσραηλιτῶν χώρας τὸν Σαβαίον, ὅλοι τις ἐν ὄχυρᾳ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν, Ἀβελμαχέα λεγομένην. Παραγενόμενος δ' ἐκεῖ καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν καὶ χαράκιωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τεῖχη καὶ καταβάλλειν αὐτά· μὴ δεξαμένη γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διετέθειτο.

η'. Γύναιον δὲ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐν ἐσχάτοις ἤδη τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναθὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος προσκαλεῖται διὰ τῶν ὀπλιτῶν τὸν Ἰωάβον.

comperito ipsum non maturare reditum, tertio die rex ad Joabum dicebat, haud sibi expedire in re Sabæi dilationem pati, ne forte copiis majoribus comparatis plus damni det plusque negotii facessat quam ab Abesalomo acceperit. « Itaque ne tantillum jam cunctare, sed assumptis qui ad manus sunt militibus et sexcentorum cohorte cum Abessaro fratre tuo hostem persequere, et ubicunque illum fueris assequutus, fac ei congrediari. Ocius vero te move ut illum prævenias, ne urbes munitas nactus in causa sit nobis dimicationum multique sudoris. »

7. Joabus autem secum statuebat nihil morari, sed fratre virisque sexcentis assumptis, reliquisque qui tum Hierosolymis aderant militibus ipsum comitari jussis, ad Sabæum persequendum profectus est. Quumque Gabaon pervenisset, (ille autem vicus est, quadraginta stadiis ab Hierosolymis distans,) Amessæ, qui magnum adduxerat exercitum, obviam factus est. At Joabus quum gladio accinctus esset et thorace indutus, accedente ad eum salutandum Amessa, id de industria egit ut ensis quasi sponte e vagina excideret, eoque mox a terra sublato, et altera manu, tantquam Amessam prope adstantem deosculari vellet, barba prehensa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit, facinus nefarium et omnino flagitiosum perpetrans, quod juveni bono et cognato et innocenti ab ipso invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipsius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de causa jam ante Abermerum interfecit. Sed illud quidem ipsius scelus honesti species excusare videbatur, quod fratrem Asaelum vindicasse existimaretur; Amessæ vero cædi nihil hujusmodi prætendi potuit. Cæso autem imperatore Sabæum persequeretur, uno relicto apud cadaver, cui jusserat clamare ad exercitum, Amessam juste peremptum esse, meritoque supplicio affectum; qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium datum esset, fratremque ejus Abessæum sequi debere. Quum autem corpus ad viam jaceret, totaque multitudo ad id conflueret, majorique, ut in vulgo fieri solet, admiratione tenerentur prope adstantes, custos quum inde tulisset et in agrum procul a via asportasset, illic depositum veste operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum sequi. Illi vero, dum per totam regionem Israeliticam Sabæum persequitur, indicat quidam eum se recepisse in urbem munitam quæ Abelmachea vocatur. Eo autem quum se contulisset et exercitu urbem obsedisset, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus suffoderent et everterent: nam quod urbis istius cives ipsum non receperant, valde eis irascebatur et succensebat.

8. Verum inuoluerula quædam, proba simul et sapiens, quum patriam in extremum periculum adductam cerneret, consensens mœnibus Joabum per milites ad colloquium evo-

Προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν ὡς ὁ Θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς Ἑβραίων ἐξάγῃσι καὶ παρέλθῃσιν αὐτοῖς εἰρήνην πάντων. Σὺ δὲ σπουδαίεις μητρόπολιν Ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν. Ὁ δ' Ἰάκωβ μὲν εὐχεται τὸν Θεὸν αὐτῷ διαμένειν, αὐτὸς δ' οὕτως ἔχειν εἶπεν ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, οὐχ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτην, λαθὼν μέντοι παρ' αὐτῶν τὸν ἀντάραντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν.

10 Σαβαῖον υἱὸν τοῦ Βοχορίου, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιάν ἀπάξειν. Ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ τὰ παρὰ τοῦ Ἰωάβου, μικρὸν ἐπισχεῖν δεηθεῖσα (τὴν γὰρ κεφαλὴν εὐθέως αὐτῷ ῥιπῆσεσθαι τὴν τοῦ πολεμίου) καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ « βούλεσθ' »

15 « εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μετὰ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ « γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τίς ἐστι « γυναικίου, καὶ τοῦτον ἔχειν ἀντὶ Δαυίδου τοῦ τοσαῦτα « εὐεργετήσαντος ἡμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν « τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἀνταῖρειν μίαν πόλιν; »

20 πείθει τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας τὸν Σαβαίου ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ἰωάβου στρατεύμα. Τοῦτο γενομένου σημῆνας ἀνακλητικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς ἔλυσεν τὴν πολιορκίαν. Καὶ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα πάντος ἀποδεικνύεται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. Κα-

25 θίστησι δὲ καὶ Βαναῖαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἐξακοσίων, Ἀδώραμον δ' ἐποίησεν ἐπὶ τῶν φόρων, καὶ Σαθάην καὶ Ἀχιλαὸν ἐπὶ τῶν ὑπομηματογράφων, Σουσάν δὲ γραμματεῖα, Σάδωκον δὲ καὶ Ἀβιάθαρον ἀπέτρεχεν ἱερεῖς.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

30 Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς χώρας λιμῷ φθειρομένης, ἔκτευσεν Δαυίδης τὸν Θεὸν ἐλεῆσαι τὸν λαόν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἰασιν φανεράν ποιῆσαι τῆς νόσου. Τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βούλεσθαι τὸν Θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς Γαβωνίτας, οὓς Σάουλος ὁ βασιλεὺς ἀπο-

35 κτείνας ἡσέβησεν ἐξαπατήσας, καὶ τοὺς ὄρκους αὐτοῖς, ὡς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία, μὴ φυλάξας ἔαν τοῖνον δίκην ᾗν αὐτοὶ θέλουσιν οἱ Γαβωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων, ταύτην αὐτοῖς παρέσχε, διαλλαγῆσεσθαι καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν

40 τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. Ὡς οὖν ταῦτα παρὰ τῶν προφητῶν ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τὸν Θεόν, μεταπέμπεται τοὺς Γαβωνίτας καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν ἐπὶ πρώτα. Τῶν δ' ἐκ τοῦ γένους τοῦ Σαούλου παραλαβεῖν ἑπτὰ παιδας ἀξιώσαντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζη-

45 τήσας παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθου φεισάμενος τοῦ Ἰωνάβου παιδός. Παραλαβόντες δ' οἱ Γαβωνῖται τοὺς ἀνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. Ἦρξατο δ' εἶν παρρηγῆμα ὁ Θεὸς καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν, ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. Καὶ πό-

50 λιν ᾤθησεν ἡ τῶν Ἑβραίων χώρα. Στρατεύεται δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους,

cat. Quumque accessisset, dicere exorsa est quod Deus reges et exercitus duces constituerit, ut Hebræorum hostes amoverent, facerentque ut pacem cum omnibus colerent. Tu vero conaris primariam Israelitarum urbem, quæ nihil deliquit, expugnare et depopulari. Atque ille quidem Deum propitium sibi permanere precatur, ipsum vero non ita se habere dicebat ut e populo quempiam perditum iret, nedum sibi in animo esset ut urbem adeo magnam excisam velit : sed, si ipsi ad supplicium dederetur Sabæus Bochoris filius, qui contra regem rebellaverit, ab obsidione discessurum et exercitum abducturum esse. Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipsum obtestata ut paulisper a vi desisteret, (fore enim ut caput perduellis de muro ipsi confestim projiceretur,) ad cives descendit, et quum dixisset, vultisne mali cum liberis et conjugibus male perire propter hominem improbum et plane ignotum, eumque pro Davide, cujus tanta in nos exstant beneficia, regem habere, unamque urbem tam magno validoque exercitui resistere? » perficit ut illi abscissum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obsidionem solvit, et Hierosolyma reversus denuo copiis universis præficitur. Præterea rex Banaïam præposuit satellitibus et sexcentorum cohorti, voluitque ut Adoram esset a tributis, et Sabathes et Achilaus a commentariis, atque Susam scribam constituit, et Sadocum et Abiatharum pontifices.

CAP. XII. (X.)

Post hæc autem fame regionem premente, Davides supplex a Deo petiit ut populi misereretur, et causam morbi ejusque remedium indicare vellet. Quumque prophetæ respondissent postulare Deum ut Gabaonitæ vindicaretur, quos Saulus rex deceptos præter jus et fas interemerit, non servato juramento quod illis olim Jesus imperator et senatus juraverit : verum, si Gabaonitis poenas pro cæsis civibus, quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, se cum ipsis in gratiam rediturum et populum a calamitate liberaturum promittebat. Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad se accersit, eosque interrogabat quid sibi fieri vellent. Quum vero illi septem Sauli sobolis homines ad supplicium deposcerent, rex perquisitos eis tradidit, ita ut Memphibostho Jonathæ filio parceretur. Postquam vero viros acceperant Gabaonitæ, pro arbitrio poenis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, et terram ad fructuum productionem revocare, liberatam ab ea quæ fuerat siccitate, rursusque rerum copia et abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem post bello Palæstinos rex adoritur, et commisso præ-

καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος ἐμονώθη διώκων. Καὶ γενόμενος ἐκλυτος ὤφθη ὑπὸ τινος τῶν πολεμίων, Ἀκμωνος μὲν τοῦνομα, Ἀράφου δὲ παιδός. Οὗτος ἦν μὲν καὶ ἀπόγονος τῶν γιγάντων· ἔχων δὲ καὶ ἑσπτόν, οὗ τὴν λαβὴν συνέλκειν σταθμὸν τριακοσίου σίκλους, καὶ θώρακα ἀλυσιδωτὸν καὶ βομφαίν, ὥρμησεν ἐπιστραφεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα· παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. Ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβессαῖος ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τὸν βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε περιβάς κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. Ἦνεγκε δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεύοντι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. Καὶ οἱ ἡγεμόνες ὥρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δὲ ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθῶν τι τῶν δεινῶν στέρησιν τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν αγαθῶν, ὅσα τε ἡδὴ παρέσχθηκε καὶ ὅσων ἔτι μεθέξουσιν πολὺν βίωσαντος χρόνον.

β'. Συνελθόντων δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς Γαζάρην πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. Ἡρίστευσε δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠυδοκίμησεν Σοδάκῃς ὁ Χετταῖος, εἰς τῶν περὶ Δαυὶδ ἄνδρειοτάτων. Ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων προγόνους τοὺς γίγαντας καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρεία φρονούντων, αἰτίος τε τῆς νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. Καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἦτταν πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. Καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυίδου πέμψαντος, Ἡρίστευσε Νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. Μονομαχῆσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν Παλαιστίνων ἀπέκτεινε αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε, πολλοὶ τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. Διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ Γίττα πόλει τῶν ὄρων τῆς Ἑβραίων χώρας οὐκ ἀπωθεν. Ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηγῶν, δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῃ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἐνὶ περισσοτέροις εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. Ἐκ τῆς οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδου στρατιᾶς τούτῳ μονομαχῆσας Ἰωνάθης ὁ Σαμῶ υἱὸς ἀνείλε τε αὐτὸν, καὶ τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος δόξαν ἀριστείας ἀπηνέγκατο· καὶ οὗτος γὰρ ὁ Παλαιστίνος ἡῦχε τῶν γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην οὐκ ἔτι τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμένος δ' ἡδὴ πολέμων ὁ Δαυὶδ καὶ κινδύνων καὶ βαθείας ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὥδας εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο μέτρου ποιήλου· τοὺς μὲν γὰρ τριμέτρους, τοὺς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. Ὅργανά τε κατασκευάσας ἐδίδασκε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευῖτας ὑμνεῖν τὸν Θεόν, κατὰ τε τὴν τῶν καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. Ἦ δὲ τὸν ὄργανον ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστὶ τὸν τρόπον. Ἦ μὲν κινύρα δέκα χορδαῖς ἐξημμένη τύπτεται πλήκτρῳ, ἥ δὲ νάβλα δώδεκα φθόγγους ἔχουσα τοῖς δακτύλοις κρούεται. Κύμβαλά τε ἦν πλατεία καὶ μεγάλη χάλκεα. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ

quum eos in fugam vertisset, in persequutione solus relictus est. Quumque defatigatus esset, forte ab uno ex hostibus conspectus est, nomine quidem Acmene, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum; lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos siclos pendebat, atque thoracem catenatum et gladium, e fuga conversus in eum irruit, certus occidere hostium regem: nam præ lassitudine parne fatiscebat. At Abessarus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hostem vero interfecit. Egere autem tulit populus quod rex parum absuerit quin discrimen adierit: eumque jurejurando obstrinxerunt principes non iterum egresurum esse secum in prælium, ne, si ex fortitudine pugnantique ardore mali aliquid gravioris passus fuerit, omnia ab ipso manantia populo perirent et interciderent beneficia, non solum quæ ab eo jam acceperant, sed et quæ vita ipsius longius producta porro accepturi essent.

2. Palæstinis autem ad urbem Gazaram congregatis, rex, quum primum hoc cognovit, exercitum in ipsos expedit. At tunc quidem strenuissime dimicavit et laudem præclaram adeptus est Sobacches Chettæus, unus ex iis quos fortissimos habuit Davides. Nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, et propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque ut Hebræi superiores discederent. Atque post cladem istam acceptam Palæstini bellum redintegrarunt; ac misso in eos a Davide exercitu strenue se gessit Nephanus, ipsius cognatus. Singularem enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, ipsum interemit, et reliquos terga dare coegit, et plurimi eorum in acie ceciderunt. Nec longo post intervallo castra metati sunt ad urbem Gittam, quæ non longe a finibus Hebræorum regionis distabat. Habebantque secum hominem sex cubitos altum, cui etiam in utroque pede et utraque manu digiti erant uno plures quam naturæ convenit. Illic itaque Jonathas Samæ filius ex exercitu contra illos a Davide misso singulari pugna congregitur, ipsumque peremit, et quum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit: nam et iste Palæstinus se a Gigantibus prognatum esse jactabat. Post hanc demum pugnam Israelitis bello lacerare desierunt.

3. Jam vero Davides bellis et periculis perfunctus pacemque deinceps profundam agitando, odas in Deum hymnosque composuit, vario carminum genere. Etenim tam versus trimetros adhibuit quam pentametros. Et quum instrumenta confecisset, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non solum Sabbatorum quæ appellantur die, sed et aliis festis solennibus. Ista autem instrumenta hujusmodi sunt specie. Cinyra quidem decem intenta chordis plectro percutitur; nabla vero duodecim sonos habens digitis pulsatur. Cymbala ad hæc area erant magna lataque. Atque de illis qui

τοσούτων ἡμῖν, ὥστε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴν τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λείλεκται.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεὶ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι· τούτων δ' οἱ διασημότεροι καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὄντες καὶ τριάκοντα. Ὡν πέντε μόνον διηγῆσομαι τὰ ἔργα· φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. Δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώρας ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. Πρῶτος μὲν οὖν, Ἰέσσαμος υἱὸς Ἀχεμαίου, δς πολλὰκις εἰς τὴν παρτάζειν ἐμπηδῶν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύσαστο μαχόμενος, πρὶν ἐννακασίους αὐτῶν κατέβαλε. Μετ' αὐτὸν ἦν Ἐλεάζαρος, υἱὸς Δωδαίου, δς ἦν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν Ἀρασάμῳ. Οὗτος ποτε, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπληγέντων τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων καὶ φευγόντων, μόνος ἔμεινε, καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινε αὐτῶν πολλοὺς, ὥς ὑπὸ τοῦ αἵματος προσκολληθῆναι τὴν βομφάαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας τετραμμένους ὑπ' αὐτοῦ τοὺς Παλαιστίνους καταβάντας ἀπὸ τῶν ὀρέων διώκειν, καὶ θαυμάστην καὶ διαβόητον τότε νίκην ἀρᾶσθαι, τοῦ μὲν Ἐλεάζαρου κτείνοντος, ἐπομένου δὲ τοῦ πλῆθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρουμένους. Τρίτος δὲ ἦν Ἰδοῦ μὲν υἱὸς, Κησαβαῖος δὲ ὄνομα. Καὶ οὗτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιχαγὸν λεγόμενον αὐτῶν παραταξαμένων, ὥς οἱ Ἑβραῖοι πάλιν τὴν ὀνυμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύματα καὶ τάξεις, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τοὺς δ' οὐ καρτερήσαντας αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας ἐδίωξε. Ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως ἐπῆλθεν ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμῆσαι, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὥς προειρηκάμεν, πεισόμενος τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ πολέμου· τῆς δὲ τῶν ἑθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι καίμενης, ἡ μέχρι Βηθλεέμων πόλεως διατείνει, σταδίους Ἱεροσολύμων ἀπεχούσης ἑικοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἐταίροις, « καλὸν ὕδωρ, εἴπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ ἐν τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, » θαυμάζων εἰ τις ἐξ αὐτοῦ πεινῇ αὐτῷ κομίσαι, μᾶλλον ἐβελήσεν ἡ εἰ πολλὰ χρήματα δοίη. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι παραχρῆμα ἐκδραμόντες καὶ διὰ μέσου τῶν πολεμίων δρυγάντες στρατοπέδου ἦκον εἰς Βηθλεέμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὥς τοὺς Παλαιστίνους, καταπληγέντας αὐτῶν τὸ θρόσος καὶ τὴν εὐφυλίαν, ἡρεμῆσαι καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. Κομισθέντες δὲ τοῦ ὕδατος οὐκ ἐπείν ὁ βασιλεὺς, κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κακομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πεινῇ· ἔσπειρε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν νύχαιρίστησεν αὐτοῖς. Μετὰ τούτους ἦν ὁ Ἰωάβος ἀδελφὸς Ἀβессαῖος· καὶ γὰρ οὗτος μὲν ἡμέρα τῶν πολεμίων ἐξακασίους ἀπέκτεινε. Πέμπτος

dem hæc a nobis eatenus dicta sufficiant, ne prorsus ignoretur instrumentorum istorum natura.

4. Porro omnes, quos circa se habuit rex, spectatæ erant fortitudinis : horum tamen maxime illustres magnæque ob res præclare gestas celebritatis octo præcipue et triginta erant, quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo : ex illis etenim abunde perspectæ erunt ceterorum virtutes. Nam isti adeo viribus pollebant ut et regiones subigere et gentes magnas debellare potuerint. Et primus quidem Jessæmus Achemæi filius, qui, non semel in hostium aciem se conjiciens, pugnandi finem prius non fecit quam nongentos ex illis occidisset. Secundum hunc fuit Eleazarus, filius Dodia, qui cum rege erat apud Arasamum. Hic, quum aliquando Israelitæ hostium multitudine consternati essent in fugam, unicus substitit, et cum hostibus congressus multos illorum occidit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæserit, et Israelitæ, ubi viderant Palæstinos ab ipso in fugam versos, descensu facto e montibus, eos persequerentur, et tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem stragem edente, multitudine vero sequente et cæsos spoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Cesabæus. Et hic in certaminibus quæ cum Palæstinis conseruerunt, quum in loco qui Maxilla dicitur, acies ex adverso constilissent, postquam Hebræi rursus copiis illorum perterriti fugere cæperant, solus instar exercitus et aciei substitit, et alios quidem illorum sternebat, alios vero ipsius vim et impetum non sustinentes, sed in fugam se conjicientes, insectatus est. Atque has quidem res manibus pugnaque tres isti præclare gesserunt. Quo vero tempore, quum rex esset Hierosolymis, ex inopinato venit Palæstinorum exercitus bellum illaturus, Davides quidem in arcem ascendit, ut ante diximus, Dei oraculum de bello consulturus, castris vero hostium in ea valle positisque usque ad Bethleem urbem pertingit, viginti stadiis ab Hierosolymis distantem, Davides sociis dicebat, « bonam aquam habemus in patria mee, maxime in puteo portæ vicino, » mirans si quisquam eam inde sibi bibendam asferret, quod sane se malle quam ut magnam opum vim sibi daret. Hisce auditis tres isti viri e vestigio excurrerunt, et quum per media hostium castra prorupissent, ad Bethleem venerunt, haustaque de puteo aqua rursus per castra ad regem reversi sunt, adeo ut Palæstini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipsos ausi fuerint, etiamsi eos præ paucitate contempserant. Quum autem allata esset aqua, bibere noluit rex, dicens ipsam ad se periculo et sanguine hominum advectam esse, ideoque haud fas esse ut eam biberet : Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Post hos fuit Abessæus Joabi frater : nam et hic una die sexcentos hostes interfecit. Quintus Banajas, genere sa-

Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῶ γένει. Προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διασήμεν ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρα, κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. Καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ γένος, θαυμαστοῦ τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὠπλισμένον δόρατί τε τῷ ἐκείνου βαλὼν ἀπέκτεινε· περιελόμενος γὰρ αὐτοῦ τὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἐτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. Προσαριθμῆσαι δ' ἂν τις αὐτοῦ καὶ τοῦτο ταῖς προειρημέναις πράξεσιν ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' εὐψυχίαν ἢ ὡς ὁμοιον. Νίφοντος γὰρ τοῦ Θεοῦ λέων ἐστὶν ἡ λαχὸν ὀλισθῶν ἐνέπεσε· στενοῦ δ' ὄντος τοῦ στομαίου δηλὸς ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγέτος αὐτοῦ τῇ χιόνι. Πόρον οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας ἐδρυχάτο. Τοῦ δὲ θηρὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας (ᾧ δέει γὰρ τότε) καὶ πρὸς τὴν βοήν ἔλθων καταβάς εἰς τὸ στόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μετὰ χεῖρας ξύλῳ, παραχρῆμα ἀπέκτεινε. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα τρεῖς τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυίδης βουλόμενος γινῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῶν Μωυσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἂν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἐκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ Θεῷ τελέσειν ἡμίσηλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. Τοῦ δ' οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπεισθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαριθμῆσιν τῶν Ἑβραίων. Ἰωάβος δὲ τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς ἐπιὼν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ μῆνας ἑνέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς Βενιαμίντιδος φυλῆς· ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλὴν· μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν ἀμαρτάνων. Ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων, ἢ δὲ Ἰούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων τῷ Δαυίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστὶν αὐτῷ ὁ Θεός, ἵκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν εὐμενῇ γίνεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. Γάδον δὲ τὸν προφήτην ἐπέμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἰρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἢν ἂν δοκιμάσῃ· πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι κατὰ τὴν χώραν ἐπὶ ἑτῇ ἐπτά, ἢ τρεῖς μῆνας πολεμήσας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ λοιμὸν ἐνσκηψαί καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. Ὁ δ' εἰς ἀμύχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν ἐλυπεῖτο καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. Τοῦ δὲ προφήτου τοῦτο δέειν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος καὶ κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ

cerdos. A duobus enim fratribus, inter Moahitas illustribus, provocatus, strenuitate sua illos superavit. Ac rursus quum vir genere Ægyptius, stupendæ magnitudinis, eum provocasset, inermis armatum et suo ipsius gladio percussus interemit: nam quum ipsi hastam extorsisset, et vivum adhuc et pugnantem spoliasset, suis ipsum armis confecit. Quin et hoc facinoribus ejus jam memoratis accenseri meruit, aut ut primum illorum, si magnanimitatis ratio habeatur, aut ut par. Deo enim nivem mittente, in puteum quandam lapsu cecidit leo; quumque os angustum esset, illo nive occluso, in manifesto erat vitæ periculo. Itaque de exitu et salute desperans rugire cepit. At Banajas fera audita (tunc enim iter faciebat) atque eo unde clamor profectus, quum in puteum descendisset, repugnantem ictu baculi, quem in manibus gestabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

CAP. XIII. (X.)

Ceterum quum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit ut regionem obiret et multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur, sed jussit ut sine ulla mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Iobus autem assumptis principibus tribuum et scribis, quum Israelitarum terram perlustrasset, et quanta esset multitudo computasset, post menses novem et dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum populi retulit, excepta tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, neque tribum Leviticam. Quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israelitarum numerus nongenta millia hominum qui arma ferre et militiæ nomen dare poterant, Judæ vero tribus seorsum quadringenta millia conficiebat.

2. Deinde quum Davidi declarassent vates Deum ipsi periratum esse, supplex orare cepit et obsecrare ut propitius fieret sibi que noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret, ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret, vel litne suis in finibus septem annos fame laborare, an post bellum per tres menses gestum ab hostibus vinci, an Hebræos pestilentia morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, discruciabatur atque valde confusus erat. At quum vates dixisset necesse esse ut hoc fieret, jussissetque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret, rex secum reputans quod, si famem optaret,

τῷ Θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσειεν ὄψει τοῦτο πεποιτημένοι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι πολλὸν αὐτὸς ἐγκεκλησμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερώς, ἂν δὲ γε ἔλθῃται τοὺς τρεῖς μῆνας νικημένους αὐτοὺς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φρουρία καὶ ὡς διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἰς τὸν πόλεμον, ἤτιστα πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἀπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολλὸν κρείττον ἐστὶν τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

γ. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης ἀπήγγειλε τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ τὸν λογιζόμενον καὶ τὴν φθορὰν ἐπέμψεν τοῖς Ἑβραίοις. Ἀπὸ θνήσκον δ' οὐ μονοτρόπως, οὐδ' ὥστε βράδιον κατανῆσαι γενέσθαι τὴν νόσον, ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἐν τῇ, μυριάς δ' αὐτοὺς αἰτίαι καὶ προφάσεις οὐδ' ἐπινοῖσαι δυνάμενοι ἀνήρπαζεν. Ἄλλος γὰρ ἐπ' αὐτῇ διεφθείρετο καὶ λαμβάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ἦεν τὴν τελευτην ἐπέφερε, τῶν μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀγῆμάτων σφοδρῶν καὶ πικρῆς ὁδῆς τὴν ψυχὴν ἐκέντων, ἐνίοις δὲ καὶ μακραινομένων τοῖς παθήμασι καὶ μὴ εἰς κηδεῖαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῷ καμμεῖν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. Οἱ δ' αἰφνιδίον σκότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόντας περιπνεύει ἀπώμωζον, ἐνίοι δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες ἐπαπέθνησκον ἀτελέσαι ταῖς ταφαῖς. Ἀπώλοντο δὲ, ἀρξάμενης ἑσθῆς τῆς λοιμικῆς νόσου φθεῖρην αὐτοῦς ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτὰ. Ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα τὸ δεινὸν καίσει πύμπον. Ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν Θεὸν καὶ δεόμενος ἵνα λυφῇσαι καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα πύμπον. Ἀναβλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς αἰ θαυμάσιος τὸν ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ μάχαιραν ἑαπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν Θεὸν ὡς αὐτὸς εἴη δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ ποίμνια σώζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα, καὶ ἡντιθέλει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ.

δ. Κατακούσας δὲ ὁ Θεὸς τῆς ἱκεσίας ἔπαυσε τὸν λιμὸν, καὶ πέμψας Γάδον τὸν προφήτην ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι παραγγῆμα εἰς τὴν ἀλω τοῦ Ἰερουσαλὴμ Ὀρόννα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυίδης δ' ἀκούσας οὐκ ἡμέλεισεν, ἀλλ' εὐθὺς ἐσπευδεν ἐπὶ τὸν παραγγελλόμενον αὐτῷ τόπον. Ὀρόννας δὲ τὸν σίτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλεῖα πραινόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας θέεσαστο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. Ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Ἰερουσαλὴμ, φίλος δ' ἐν τοῖς μέλυστα Δαυίδου καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσαστο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέψατο, ὡς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. Τοῦ δὲ Ὀρόννα πυνθανομένου τί παρῆι πρὸς τὸν δούλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἀλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ Θεῷ καὶ ποιῇ θυσίαν. Ὁ δὲ καὶ τὴν ἀλω εἶπε καὶ τὰ

contra alios *hoc facere videretur*, dum ipse quidem extra melum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod a viris fortissimis stiparetur, et loca ei essent praesidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, praefatus melius esse in Dei quam in hostium manus incidere.

3. Ista quum vates accepisset, Deo nunciatum ivit. Tum ille pestem et interitum inimisit Hebraeis. Uno autem modo non obierunt, neque ita ut facile fuerit morbum cognoscere, sed malum quidem unum erat, ipsos vero ex innumeris causis et occasionibus, quum nihil consilii capere possent, abripiebat. Alius enim super alium interibat, et agritudo clam ingruens mortem quam celerrime afferebat, aliis quidem repente cum gravissimis doloribus et acerbis cruciatu animam efflantibus, nonnullis vero his quæ passi sunt maceratis, et ne ad sepulturam quidem relictis, sed ipso morbo plane consumptis. Alii rursus subito tenebris ob oculos obortis praefocati ejulabant, nonnullique, domesticorum alicui justa solventes, sepultura nondum absoluta moriebantur. Peste autem mane exorsa et usque ad prandii tempus grassante, absumpta sunt septuaginta millia. Jamque angelus manum suam in Hierosolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex saccum indutus humi jacebat, Deum obsecrans oransque ut pestem sedaret et jam mortuis contentus de cetero quiesceret. Oculis autem in aerem sublati, conspectoque angelo qui Hierosolyma ferebatur gladio evaginato, ad Deum exclamabat, se utpote pastorem dignum esse supplicio, greges vero servari meruisse, ut qui nihil mali commiserint, supplexque poscebat ut ira in ipsum ipsiusque domum patriam universam saeviret, populoque parceret.

9. Tum Deus precibus exauditis luem compescuit ac misso ad eum Gado vate ei praecepit ut confestim ascenderet in aream Oronnae Jebusae, araque constructa illic Deo sacrificia perageret. Davides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, sed illico ad locum sibi indicatum properabat. At Oronnas, in frumento trititando occupatus, ut vidit regem cum filiis omnibus versus se tendentem, ad ipsum accurrit eumque adoravit. Erat autem genere ille Jebusæus, Davidis praecipuus amicus: quapropter nihil mali adversus illum admisit, ubi urbem istam evertibat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante cur ad servum dominus accederet, respondebat, ad emendam ab eo aream, ut in ea altare Deo exstrueret et sacra faceret. At ille et aream et atrata et boves in holocaustum se ei largiri di-

ἀροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς δολοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν Θεὸν ἡδέως εὐχέσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς μεγαλοφυχίας ἔλεγε καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν, τιμὴν δ' αὐτὸν ἡξίου λαμβάνειν πάντων· οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. Τοῦ δὲ Ὀρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅ τι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω, καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν ἱερουργεῖ καὶ ὠλοκαύτωσε καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. Καταπαύνεται δὲ τοῦτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὐμενὲς γίνεται. Συνέβη δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον Ἀβραμὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰσακὸν ὥστε δολοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυ-
 15 σεν ὁ Ἀβραμὸς ἀντὶ τοῦ παιδός, ὡς προειρήχαιεν. Ὀρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγεννημένον καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσγορεῦσαι τοῦ λαοῦ παντός καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. Ταύτην εὐστόχως ἀφῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν· ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφῆτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν υἱὸν τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

25 Μετὰ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξοριθμῆναι τοὺς παροίκους, καὶ ἡρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. Ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος παρῆρῃν τοὺς λίθους· τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακισίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. Ἠτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγεθέστατα, Τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ Σιδωνίων. Ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν, πρὸς τε τοὺς φίλους
 35 ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπη, καὶ μὴ τότε συμπαρίζῃ νέος ὢν καὶ τῶν τοιούτων ἀπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρακειμένην ἔχων ἐπιτελῇ τὸ ἔργον.
 40 β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν, λέγων ὡς αὐτὸν βουλόμενον κωλύσειεν ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον, προεῖποι δ' ὅτι Σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος καὶ
 45 τοῦτο κληθισόμενος τοῦνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο, τὴν δ' Ἑβραίων χώραν εὐδαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτοῦ τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ διὰ τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. Σὺ τοίνυν, ἐπεὶ καὶ πρὸ τῆς
 50 γενέσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ

cebat, Deumque precari lubenti animo ut sacrificium acciperet. Rex vero aiebat se ipsum simplicitatis ergo et magnanimitatis diligere, et accipere hanc ab eo gratiam, sed obsecrabat eum, ut certo pretio ista omnia sibi addiceret : haud enim fas esse gratuito hostias immolare. Quum vero Oronnas dixisset se facturum esse quicquid vellet, quinquaginta siclis aream ab illo emit rex, araque exstructa rem divinam fecit et solida cremavit sacrificia et victimas pacificas obtulit : quibus placatus est Deus, iterumque propitius factus. Contigit autem ut hic locus esset in quem Abram olim filium suum Isacum adduxerat, ut eo solidum faceret sacrificium, et, quum ad puerum jugulandum se accingeret, aries ex improvise apparuit altari adstans, quem Abram pro filio, quemadmodum supra diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem suam a Deo exauditam esse, suumque sacrificium ab eo benigne acceptum, censebat totum illum locum appellare aram populi universi, templumque Deo aedificare. Quod sane apposite ad id quod erat futurum pronuntiabat : nam Deus per vatem ad eum missum dicebat fore ut templum eo loci exstrueret ipsius filius, qui ei in regno ipse successurus esset.

CAP. XIV. (XI.)

Hoc autem vaticinio accepto jussit rex ut recenserentur inquilini, et inventa sunt eorum centum et octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia constituit lapidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit, atque ex istis ter mille et quingentos operariis praefecit. Etiam magnam vim ferri ac aeris in opera designata paravit, et materiam cedrinam multam et stupendae magnitudinis, Tyriis et Sidoniis hanc illi mittentibus. His enim per literas significaverat ut ligna ipsi suppeditarent, dicebatque suis amicis hac se jam apparare, ut filio ipsi successorum materiam ad manus congestam templo aedificando relinqueret, et ne tunc illam conquireret, quum juvenis esset et propter aetatem istiusmodi rerum imperitus, sed eam in promptu habens opus absolveret.

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit ut, ubi primum imperium adeptus esset, templum Deo construeret, dicens quod ipsum, quum id facere in animum induxisset, prohibuerit Deus, utpote sanguine et bellis pollutum, vtrumtamen praedixerit fore ut Solomon ex filiis natu minimus sibi templum aedificaret, qui scilicet hoc nomine vocaretur, cujus se quidem veluti patrem curam habiturum esse pollicebatur, terra vero Hebraeorum sub ipso felicitatem largiturum quum aliis bonis cumulatum, tum eo quod omnium maximum est, pace et quiete ab hostibus et discordiis civilibus. Tu itaque, quum a Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris designatus, da operam ut et cetera dignum te praebas ejus providentia, pietatem colens et

καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ Μωϋσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτραπε. Τὸν δὲ ναὸν, ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος ἐβλῆτο αὐτῷ γενέσθαι, σπουδάσον ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ, μὴ καταπλεγείς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσης πρὸς αὐτό· πάντα γὰρ σοὶ πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἔτοιμα ποιήσω. Γίνουσα δὴ χρυσοῦ δὲ μὲν ἤδη τάλαντα συνειλεγμένα μύρια, δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων· χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον ἀριθμοῦ πλείονα συνθέεικα, ὧλων δὲ καὶ λίθων ὕλην ἀφθονον. Ἐχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων· ἂν δέ τι τούτοις σοὶ προσδῇ, σὺ προσθήσεις. Γινόμενου τοίνυν τούτου ἀρεστὸς ἔσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. Προσπαρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ τῆς οἰκοδομίας συλλαμβάνεσθαι τῷ παιδί καὶ πάντων ἀδελφεῖς ὄντας τῶν κακῶν περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν εὐσχολεῖν. Καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ἀνθρώπους. Οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιθῶντὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προσέταξε καὶ τὰ ἅγια σκεῦη, πρὸ πολλοῦ ναὸν ἀφελόντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντεταλμένον μετὰ τὸ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. Ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυὶδὸς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δύσριγος ὑπῆρχεν, ὥς μὴδ' ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων γενομένης ἀναθερμαίνεσθαι. Συνελθόντων δὲ τῶν λατρῶν καὶ συμβουλευσάντων ὅπως ἐξ ἀπάσης τῆς χώρας εὐειδῆς ἐκλεγθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, (τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ρίγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλαπούσης αὐτὸν τῆς κόρης,) εὐρίσκειται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, Ἀθυσάκη τοῦνομα, ἥ συγκαμωμένη μόνον τῷ βασιλεῖ συνεθέριμκινεν αὐτόν· ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς Δαυίδου, νεανίας εὐειδῆς καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ Αἰγίθης γεγονὼς, Ἀδωνίας δὲ προσαγορευόμενος, ἐμπερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσειον ἐπῆρτο, καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. Κατεσκεύασε δὲ ἄρματα πολλὰ καὶ ἵππους καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. Ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ οὐκ ἐπέληττεν, οὐδ' ἐπέειχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττει προήχθη. Συνεργούς δ' εἶχεν Ἀδωνίας τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρ, μόνον δ' ἀντίπραττον ὁ ἀρμυρεύς Σάδοκος καὶ ὁ προφήτης Ναθάνας καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων καὶ Σεμεὶς ὁ Δαυίδου φίλος καὶ πάντες οἱ ἀνδρεότατοι. Τοῦ δὲ Ἀδωνία παρασκευασμένου δειπνον ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὴν κτηρὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ καὶ πάντας κ-

justitiam atque fortitudinem; et mandata ejus atque leges per Moysen traditas custodi, et ne patiari alios peccare. Templum autem, quod te regnante strui sibi voluit, modis omnibus age ut Deo perficiatur, nihil attolitus operis magnitudine, neque ejus difficultatem pertimescens: nam ut omnia tibi ante obitum meum parata sint efficiam. Scito sane collecta jam esse auri quidem decem millia talentorum, argenti vero centum millia. Quin et res et ferrum innumerabile congeSSI, et ad hæc lapidum et lignorum materiem vim immensam. Prætereaque habes fabrorum, lapidaiorum et lignariorum multas myriadas, et si quid hisce defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto gratus eris Deo, ejus gaudens patrocinio. At post hæc populi etiam principes adhortatus est ut in structura filium adjutarent et ab omni malo immunes Dei cultui curando vacarent. Fore enim ut pro his vicissim accipiant pacem pulcramque rerum administrationem, quibus homines pios justosque remunerare solet Deus. Quum autem templum fuerit exstructum, jussit arcam in eo reponi et vasa sacra, quæ multo ante templum habuisset debuerant, nisi patres nostri mandata Dei neglexissent, qui præceperat ut, quum primum nacti fuissent hanc terram, ipsi templum ædificarent. Atque ista quidem Davides ad principes filiumque suum locutus est.

3. Jam vero ætate ingravescente, ejusque corpore præsenio frigescente, asiosus factus est, ut ne multarum quidem vestium injectu calesceret. Quum autem medici convenissent suasissentque ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquisita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus anxilium fore, foveute eum puella,) inventa est in urbe una femina omnium feminarum pulcherrima, Abesace nomine, quæ solummodo cum rege somno se dando eum calefaciebat: nam præ senectute rebus veneris uti et cum feminis consuescere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis singulari pulcritudine et proceritate, ex uxore Ægitha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abesalomo similis, ipse regni spe elatus erat, et amicis dicebat oportere ipsum imperium suscipere. Atque currus multos et equos et præcursores viros quinquaginta sibi comparavit. Quæ quum pater videret, neque ipsum verbis castigabat, neque reprimebat quominus ejusmodi quid animo versaret, ac ne eo quidem procedebat ut quare ista ageret sciscitaretur. Adjutores autem Adonias habebat Joabum imperatorem et Abiatharum pontificem, soli vero resistebant Sadocus pontifex et Nathanas vates, et Banjas satellitum præfectus, et Semeis Davidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Quum autem Adonias convivium apparasset extra urbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes præter

λέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόν-
τος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον καὶ Ἀβιάθαρν καὶ
τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς· οὗτοι μὲν πάντες
παρῆσαν· τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον καὶ Να-
5 θάναν τὸν προφήτην καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων
Βαναΐαν καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἰρέσεως οὐκ
ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν ἐστίασιν. Τοῦτο πρὸς τὴν Σολομῶ-
νος κατεμήνυσε μητέρα Βεερσαβὴν Ναθάνας ὁ προφήτης,
ὡς Ἀδωνίας βασιλεὺς ἔστι καὶ τοῦτ' ἄγνοεὶ Δαυίδης,
10 συνεβούλευε τε σώζειν αὐτὴν καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα,
καὶ πρὸς Δαυίδην προσελθοῦσαν μόνην λέγειν ὡς αὐτὸς
μὲν ὁμῶσε μετ' αὐτὸν Σολομῶνα βασιλεῦειν, μετὰ δὲ
δ' Ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν ἤδη παραλάβοι. Ταῦτα δὲ τῷ
βασιλεῖ διαλεγομένης, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεσθαι
16 καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν.
Ἡ δὲ Βεερσαβὴ πεισθεῖσα τῷ Ναθάνᾳ πάρεισι πρὸς
τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα καὶ λόγον αἰτήσαμένη
πάντ' αὐτῷ καθὼς ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται,
τό τε δειπνὸν τὸ Ἀδωνία καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημέ-
20 νους, Ἀβιάθαρν τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰωάβον τὸν ἄρχον-
τα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν
ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων μηνύσασα. Ἐλεγέ τε πάντα
τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα, παρεκά-
λει τε κατὰ νοῦν ἔχειν ὡς μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ
25 βασιλεύσας αὐτὴν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς
ἀναίρησαι.

ε'. Διαλεγομένης δ' ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἡγγεῖλαν οἱ
τοῦ δωματίου προσετώτες ὅτι βούλεται Ναθάνας ἰδεῖν
αὐτόν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος, εἰς-
30 ἐλθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα
καὶ παραδοίῃ τὴν ἀρχὴν, ἐπυθάνετο. Λαμπρὸν γάρ
αὐτὸν ποιήσαντα δειπνὸν κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν
Ἰωάβον, οἱ μετὰ χρότου καὶ παιδιᾶς εὐωχοῦμενοι πολ-
35 λῆς αἰώνιον αὐτῷ συνεύχονται τὴν ἡγεμονίαν· ἐκάλεσέ
τε οὔτε ἐμὲ οὔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον οὔτε Βαναΐαν
τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. Δίκαιον δ' εἶναι ταῦτα
γινώσκειν ἅπαντας, εἰ κατὰ τὴν σὴν γνώμην ἐγένετο.
Ταῦτα τοῦ Ναθάνᾳ φήσαντος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε
40 καλέσαι τὴν Βεερσαβὴν πρὸς αὐτόν. Ἐκεχωρήκει
γάρ ἐκ τοῦ δωματίου, προφήτου παραγενομένου.
Τῆς δὲ γυναικὸς ἐλθοῦσης, « ὀμνυμί σοι, φησί, τὸν
« μέγιστον Θεόν, ἥ μὴν τὸν υἱὸν σου Σολομῶνα βασι-
« λεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὥμοσα, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῦ-
45 « μου καθεδεῖσθαι θρόνου, καὶ τοῦτ' ἔσται σήμερον. »
Προσκυνήσας δ' αὐτόν τῆς γυναικὸς καὶ μακρὸν
εὐχάμενης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρ-
χιερέα καὶ Βαναΐαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων.
Καὶ παραγενομένοις κελεύει παραλαβεῖν Ναθάναν τε
50 τὸν προφήτην καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ὀπλίτας ἅπαντας,
καὶ ἀναβιδάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ἐπὶ τὴν
βασιλικὴν ἡμίονον ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν
πηγὴν τὴν λεγομένην Ἰηὺν καὶ περιχρίσαντας τὸ ἄγιον
ἐλαῖον ἀποδείξει βασιλέα. Τοῦτο δὲ ποιῆσαι προσέ-

Solomonem vocasset, quin et secum assumpsisset Joabum
imperatorem et Abiatharum et principes tribus Judæ: hi
quidem omnes aderant, Sadocum vero pontificem et Na-
thanam vatem et Banajam satellitum præfectum, et quot-
quot ab altera parte steterunt, non invitaverat ad convi-
vium. Hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beersa-
ben detulit Nathanas vates, Adoniam scilicet pro rege se
gerere, idque inscio Davide, deditque ei consilium ut suæ
filique Solomonis saluti prospiceret, et sola ad Davidem
ingressa ei diceret quod ipse quidem juraverit sibi in regno
successurum esse Solomonem, interim vero Adonias impe-
rium jam suscepit. Dum autem hæc ad regem loqueretur,
se superventurum esse præterea dicebat vates, verbi-
que ipsius fidem facturum. Beersabe paruit Nathanæ et
regem adit, et quum eum adorasset veniamque dicendi pe-
tisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recenset, facto
indicio, ut convivium apparaverit Adonias, et Joabum
exercitus ducem vocaverit, et Abiatharum pontificem, et
filios ipsius, exceptis Solomone ejusque necessariis amicis.
Addebat etiam totum populum *suspensum* exspectare quem-
nam regem declararet, orabatque ipsum et obsecrabat ut
secum reputaret quod ille, si post ipsius discessum regnar-
rit, et ipsam et Solomonem filium suum esset perempturus.

5. Muliere autem adhuc cum rege loquente, cubiculi
præfecti ei nunciatum veniunt Nathanam velle ipsum videre.
Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus per-
contabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique
imperium tradiderit. Hunc enim splendido convivio
adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse et
Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epu-
lantes imperium illi æternum apprecantur: quum neque
me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum
præfectum vocaverit. Æquum vero esse ut omnibus in-
notescat num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam
hæc dixerat Nathanas, rex Beersaben acciri jussit: exce-
serat enim cubiculo ad vatis adventum. Quumque mulier
se stitisset, « juro, inquit, tibi per Deum maximum, filiam
« tuum Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante
« juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac ipsa
« die. » Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam
vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit
rex et Banajam satellitum præfectum, ipsisque comparenti-
bus jubet ut assumpto Nathana vate et militibus omnibus
qui circa aulam essent, impositoque fitio ipsius Solomone
in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem
qui vocatur Geon, sacroque oleo circumfuso innunctum
regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici

ταξε Σάδουκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε διὰ μέσης τῆς πόλεως τοὺς κέρασιν ἐπισαλπίζοντας βοῶν, εἰς αἰῶνα Σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου· ἵνα γῶν πᾶς ὁ λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δ' ἐντέταλται περὶ τῆς ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προστῇ τοῦ Ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Βαναία δὲ εὐχαμένου τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῇ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλιπόντες ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τὸν Σολομῶνα· καὶ προαγαγόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ τῷ ἑλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ γενέσθαι πολυχρόνιον εὐχόμενοι καὶ παραγαγόντες εἰς τὸν οἶκον τὸν βασιλικὸν καθίζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη καὶ εορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πληθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν περιχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα.

ζ'. Ὡς δ' ἤσθοντο τῆς βοῆς Ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ἐπὶ τοῦ δεῖπνου, ἐταράχθησαν, ὃ τε στρατηγὸς Ἰωάβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκειν τοῖς ἥχοις οὐδὲ τῇ σάλπιγγι. Παρακειμένου δὲ τοῦ δεῖπνου, καὶ μηδενὸς γενομένου, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰστρέχει πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιαθάρου παῖς Ἰωνάθης. Τοῦ δ' Ἀδωνία θασασμένου τὸν νεανίαν ἡδέως καὶ προσειπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυίδου τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίου ὃ τε Ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἐφρευγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων ἰκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων, ἃ δὴ προεῖχε, ἑλλαβόμενος. Δηλοῦται τοῦτο Σολομῶνι πεποιηκὸς, καὶ πίστει ἀξίων παρ' αὐτοῦ λαθεῖν, ὥστε μὴ νομισακῆσαι μηδ' ἐργάσασθαι δεῖνόν αὐτῷ μηδέν. Ὁ δὲ, ἡμέρας πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἀμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον, εἰπὼν δ' εἰ ληφθεῖ τι ἄλιν καινοποιῶν, ἑαυτοῦ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθαι. Καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίστησιν ἀπὸ τῆς ἰκεσίας. Ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑπορώμενον, καὶ τοῦ λοιποῦ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἤξιον.

ζ'. Βουλόμενος δὲ Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδείξει τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας. Ἐξαριθμήσας δὲ τούτους πρῶτον εὐρίσκει τῶν ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ἕως πενήκοντα τρισμυρίους ὀκτακισχιλίου, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς μὲν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ δισμυρίους τρισχιλίους, κριτὰς δὲ τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνωδοὺς τοῦ Θεοῦ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυίδης κατεσκεύασε, καθὼς προειρηκάμεν. Διμερίσας δ' αὐτοὺς κατὰ πατρίδας, καὶ χωρίας ἐκ τῆς φυλῆς τοὺς ἱερεῖς

et Nathanæ vati dari voluit, illique mandavit ut eum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis clamarent, « in omne ævum solo regio sedeat Solomon rex, » ut pro comperto habeat populus universus regem eum a patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit ut pie et juste præsit omni Hebræorum populo et Judæ tribui. Quumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem oleoque inunctum rursus in urbem cum faustis acclamationibus reducebant, vota facientes ut quam diutissime regnet : dein in domum regiam adductum in throno collocant. Moxque totus populus ad convivia diemque festum celebrandum convertebatur, choris tibisque sese oblectantes, ut ex ingenti instrumentorum numero terra simul omnis et aer undique circumsonaret.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejusque convivæ, animis consternati erant, et Joabus imperator dicebat, sibi non placere solum istum nec tubam. Dumque appositum esset convivium et nemo de eo degustaret, sed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Quum vero Adonias juvenem conspexisset libens, bonumque nuncium vocasset, illis rem totam de Solomone regisque Davidis voluntate exposuit. Tum omnes et Adonias et qui ab eo invitati fuerant, quum propera e convivio surrexissent, domum quisque suam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiserat, Deo sit supplex, cornibus etiam altaris, quæ scilicet prominebant, ab eo prehensis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit Adonias, quodque fidem jurejurando sibi dari obsecrat, ipsum nec injuriæ memorem fore, nec mali aliquid sibi illaturum. At ille clementer admodum prudenterque ob istud quidem peccatum ei veniam dedit et impunitatem, monito tamen, si posthac in novis rebus molientis fuerit deprehensus, sibi debere penam acceptam ferre. Deinde misit qui illum a supplicatione excitarent. Quumque ad eum venisset et adorasset, domum suam jussit discedere, nihil mali suspicantem, ac in posterum ut semet virum bonum præstet monuit, quod ipsi in emolumentum sit cessurum.

7. Quum autem Davidi in animo esset filium totius populi regem declarare, convocat principes Hierosolyma una cum sacerdotibus ac Levitis. Atque hisce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia a trigesimo ad quinquagesimum annum : ex quibus curatores quidem templi ædificandi constituit viginti tria millia, judices vero populi et scribas eorum sex millia, janitores autem domus Dei quattuor millia, totidemque qui Deum laudarent, cantes ad instrumenta a Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias distribuit, et separatim a

ἡζρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τῆς
 Ἐλεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα, ἐκ δὲ τῆς Ἰθαμάρου
 οἰκίας. Διέταξε τε μίαν πατρίαν διακονεῖσθαι τῷ Θεῷ
 ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάββατον. Καὶ
 οὕτως αἱ πατριάι πᾶσαι διεκλήρωσαντο, Δαυίδου πα-
 ρόντος καὶ Σαδώκου καὶ Ἀβιθάρου τῶν ἀρχιερέων
 καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. Καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβάσα
 πατριά ἐγράφη πρώτη, ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄχρι
 τῶν εἴκοσι τεσσάρων. Καὶ διέμενεν οὕτως ὁ μερισμὸς
 ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Ἐποίησε δὲ καὶ τῆς Λευι-
 τίδος φυλῆς εἴκοσι μέρη καὶ τέσσαρα, καὶ κληρωσα-
 μένων κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον ταῖς τῶν
 ἱερέων ἐφημερίσιν ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ. Τούτους δ' ἀπογόνους
 τοῦ Μωϋσέως ἐτίμησεν· ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας
 τῶν θησαυρῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ συνέβη
 τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι, διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς
 Λευιτίδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεῦειν νύκτα καὶ
 ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε Μωϋσής.
 ἦ'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν στρατιὰν εἰς
 δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχois καὶ
 ταξίάρχois. Ἔγχε δ' ἐκάστη τῶν μοιρῶν διςμυρίους
 καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε προσεδρεύειν κατὰ
 τριάκονθ' ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης
 Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατον-
 τάρχοις. Κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἐκάστης μοίρας
 ὅν ἀγαθὸν ἦδει καὶ δίκαιον, ἐπιτρόπους τε τῶν θησαυρῶν
 καὶ κομῶν καὶ ἀγρῶν ἁλλοῦς, καὶ κτηνῶν, ὧν οὐκ
 ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.
 θ'. Ὡς δ' ἐκάστα τούτων κατὰ τὸν προειρημένον
 διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχον-
 τας τῶν Ἑβραίων καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγε-
 μόνους τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἡ
 κτήσεως τοῦ βασιλείως τεταγμένους, στάς ἐφ' ὕψηλοτά-
 τῳ βήματι ὁ βασιλεὺς ἐλεξε πρὸς τὸ πλῆθος, « ἀδελ-
 φοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς, γινώσκαι ὑμᾶς βούλομαι ὅτι ναὸν
 οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ διανοηθεὶς χρυσὸν τε πολλὸν
 παρσκευασάμην καὶ ἀργύρου ταλάντων μυριάδας
 δέκα. Ὁ δὲ Θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τοῦ προφήτου
 Ναθάν· διὰ τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους καὶ τῷ φόβῳ
 τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὴν δεξιάν, τὸν δὲ υἱὸν ἐκέ-
 λυσε τὸν διαδεχόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι
 τὸν ναὸν αὐτοῦ. Νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνῳ ἡμῶν
 Ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παῖδων γενομένων ἴστε τὸν Ἰού-
 δαν ἀποδείχθέντα βασιλέα ἐμὲ τε τῶν ἀδελφῶν ἐξ
 ὧν προκρίθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ
 τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως
 ἐξίτω χάρις τοῖς ἑαυτοῦ παῖδας μὴ στασιάζειν πρὸς
 ἀλλήλους, Σολομῶνι τὴν βασιλείαν παρειληφότος,
 ἀλλ' ἐπισταμένους ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο φέρειν
 τὸν ναὸν αὐτοῦ δεσποτῆν. Οὐ δεινὸν γὰρ Θεοῦ θέλον-
 τος οὐδ' ἄλλοτρίῳ κρατοῦντι δουλεύειν· χαίρειν δ' ἐπὶ
 ἀδελφοῖς ταύτης τυγχόντι τῆς τιμῆς προσῆκαν, ὡς κοι-
 νωνοῦντας αὐτῆς. Εὐχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ
 Θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην

tribu sacerdotibus, horum viginti quattuor familias invenit :
 et ex Eleazari quidem domo sedecim, ex Ithamari vero
 octo; instituitque ut una familia ministraret Deo per dies
 octo, a sabbato usque ad sabbatum. Atque sic familie
 omnes sortem suam acceperunt in presentia Davidis, et
 Sadoci et Abiathari pontificum, et omnium principum. Et
 familia quidem cujus sors prima exiit, scripta est prima,
 secunda vero deinceps usque ad vigesimam quartam.
 Atque hæc divisio mansit in hodiernum diem. Pecit autem
 et de tribu Levitarum classes viginti quattuor, factaque
 sortitione, illis obtigerunt vices similiter ac sacerdotibus
 per dies octo. At honore dignatus est Moyses posteros :
 constituit enim eos custodes thesaurorum Dei et donario-
 rum, quæ a regibus fuerint dedicata, saucivitque ut Levitæ
 omnes et sacerdotes continuo diem noctemque ministerio
 servirent Deo, prout Moyses ipsis præceperat.

8. Post hæc exercitum totum in duodecim cohortes
 distribuit, singulis cohortibus duces et centuriones et
 tribunos assignando. Cohors autem unaquæque vicena
 quaterna millia continebat, quos per triginta dies a prima
 ad ultimam Solomon regi præsto esse jussit una cum tri-
 bunis et centurionibus. Quin et viros quos bonos esse
 noverat justosque unicuique cohorti præesse voluit, aerarii
 etiam quæstores, vicorumque curatores et agrorum alios
 constituit, nonnullosque rei pecuariae præfecit, quos no-
 minatim omnes recensere hand necessarium esse duxi.

9. Postquam autem horum singula modo dicto ordina-
 rat, advocatis in concionem Hebræorum magistratibus et
 tribuum principibus et cohortum ducibus, ad hæc omnibus
 qui aut regis negotia ulla aut facultates procurabant, rex
 quum in tribunali celsissimo constitisset, multitudinem sic
 alloquutus est : « fratres et populares, nolo vos ignorare
 quod, quum mihi in animo esset ædem Deo construere,
 tum auri multum paravi tum argenti centum millia talen-
 torum. At Deus per Nathanam vatem mihi ne facerem
 interdixit, quod multa pro vobis bella gerendo ho-
 stium cæde dextram polluerim : voluit autem ut filius,
 regni successor, ipsi templum exstrueret. Nunc igitur,
 quandoquidem scitis Judam, Jacobo licet proavo nostro
 essent filii duodecim, regem declaratum fuisse, me-
 que, quum sex fratres essent, prælatum et a Deo
 imperium accepisse, nec eorum quenquam id ægre tu-
 lisse, ita ego quoque oro obtestorque liberos meos ut
 nolint seditionem commovere, Solomone imperium con-
 sequuto, sed cognito quod Deus ipsum delegerit, eundem
 lubenti animo dominum ferre velint. Haud enim grave,
 Deo ita volente, vel extraneo rerum potenti servire :
 æquum vero de fratre ad tantum honoris fastigium erecto
 sibimet gratulari, ut qui ejusdem fortunæ socii et parti-
 cipes sitis. Equidem precor ut rata habeantur Dei
 promissa, atque hæc ipsa felicitas, quam Solomone re-
 gnante se largitum esse pollicitus est, per regionem

« ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σπαρῆναι καὶ τὸν ἅπαντα ταύτῃ
« παραμένειν χρόνον, ἣν αὐτός ἐπηγγέλατο παρέξειν
« ἐπὶ Σολομῶνος βασιλείας. Ἔσται δὲ ταῦτα βέβαια
« καὶ καλὸν ἔξει πέρας, ἂν εὐσεβῇ καὶ δίκαιον σαυτὸν
« καὶ φύλακα τῶν πατρῶν παρέλξης νόμων, ὧς τέκνον
« εἰ δὲ μὴ, τὰ χεῖρω προσδόκα ταῦτα παραδαίνων. »

ἰ. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτους ποιησάμενος τοὺς
λόγους ἐπαύσατο. Τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν
τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων δρῶντων ἔδωκε Σολο-
μῶνι, θεμελίων καὶ οἰκῶν καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ
πλῆθος καὶ πηλίκαι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιτο, ὅσα
τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, τούτων τὸν σταθμὸν ὥρι-
σεν. Προσπαρώρμησε δὲ καὶ λόγοις αὐτὸν πάσῃ χρή-
σασθαι προθυμία περὶ τὸ ἔργον, καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ
τὴν τῶν Λευιτῶν φυλὴν συναγωνίσασθαι, διὰ τε τὴν
ἐλπίαν καὶ διὰ τὸ τὸν Θεὸν ἐκείνον ἐλέσθαι καὶ τῆς
οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. Ἐμ-
μνήσθη δ' αὐτοῖς καὶ οὐ σφόδρα ἐπίπονον τὴν οἰκοδομίαν
ἀπέργεν, αὐτοῦ πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσοῦ, πλείω
δ' ἀργυρίου, καὶ ξύλα, τεκτόνων τε πλῆθος καὶ λατόμων
ἱστῶν παρασκευασαμένου, σμαράγδου τε καὶ πάσης ἰδέας
λίθου πολυτελοῦς. Καὶ νῦν δ' ἔτι τῆς ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς
διακόσια καὶ ἄλλα τρισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ
παρέειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυστον, καὶ εἰς τὸ ἄρμα τοῦ
Θεοῦ τοὺς Χερουβεῖς, οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὴν κιβω-
τὸν καλύπτοντας. Σιωπήσαντος Δαυΐδου, πολλὴ καὶ
τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευιτῆδος φυλῆς
προθυμία συμβαλλομένων καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας
λαμπρᾶς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγένετο. Χρυσοῦ μὲν γὰρ
ἐπέστησαν εἰσοίσαι τάλαντα πενταχίχλια καὶ στα-
τήρας μυρίου, ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα, καὶ σιδή-
ρου μυριάδας τάλαντων πολλὰς. Καὶ εἰ τιτι λίθος ἦν
πολυτελής, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς
ὃν ἐπετρόπευσεν ὁ Μωϋσέως ἐκγονος Ἰαλός.

α'. Ἐπὶ τούτοις ἦσθη τε ὁ λαὸς ἅπας καὶ Δαυΐδς,
τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων
καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὄρων, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν
ἔρξατο μεγάλη βοή, πατέρα τε καὶ γένεσιν τῶν δλων
ἀποκαλῶν καὶ δημιουργῶν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς
αὐτὸν ἐκόσμησε προστάτην τε καὶ κηδεμόνα γένους τῶν
Ἑβραίων καὶ τῆς τούτων εὐδαιμονίας ἥς τε αὐτῷ βασι-
λείας ἔδωκεν. Ἐπὶ τούτοις εὐχόμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ
ἀγαθὰ καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι δianoian ὕγιῃ καὶ δικαίαν
καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε
καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν Θεόν. Καὶ οἱ μὲν πεσόντες
ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησαν, ὑψαρίστησαν δὲ καὶ Δαυΐδς
περὶ πάντων ὧν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος
ἀπέλευσαν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ θυσίας τῷ Θεῷ παρέστη-
σαν, μόσχους χιλιούς καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ χιλιούς
ἄμνους, οὓς ὠλοκαύτωσαν· ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς
θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερέων κατασφάζαντες. Καὶ
δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐώρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ
λαῷ, καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ
ἐπέθεισαν αὐτὸν βασιλεῖα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τῆς

« omnem longe lateque diffundatur, æternumque in ea du-
« ratura sit. Ista autem firma manebunt et felicem exitum
« habebunt, si te, o fili, pium justumque præstitieris, le-
« gumque patriarum custodem et vindicem : sin minus,
« exspecta omnia tibi male cessura esse dum contra ista
« facias. »

10. Et rex quidem, quum in hæc verba loquutus esset, ora-
tionem finivit. Templi autem ædificandi delineationem et
ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, sub-
structionem et ædicularum inferiorum et superiorum ; dein
quot numero essent quantaque altitudine et latitudine, et
quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri
deborent, præfinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut
summum studium et alacritatem operi adhiberet, simulque
principes et tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum
quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus
ipsum elegerit et ad templum extrudendum et ad populum
imperio regendum. Ceterum ostendit ædificium haud fore
rem magnæ difficultatis aut immensi laboris, quoniam
ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero
argenti, ut et ligna et fabros quamplurimos et lapidas,
smaragdosque et lapides omne genus pretiosos. Et nunc
etiam ex sui imperii relictibus ducenta, prætereaque tria
millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat
ad sacrarium, et ad Dei currum Cherubes, quos arcæ in-
sistere oportebat eam obtegentes. Postquam autem Davi-
des conticuerat, principes et sacerdotes et tribus Levitica
magna cum alacritate contulerunt, et multa liberaliter
et magnifice polliciti sunt. Nam in se receperunt auri quidem
talentorum quinque millia daturos et decies mille stateras,
argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum
multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus,
attulit eum et in thesauros tradidit ; quorum curam agebat
Ialus ex Moyse oriundus.

11. His lætus erat et populus universus et Davides, quum
videret quo studio principes et sacerdotes et reliqui omnes
certatim ferrentur : atque Deum elata voce laudare cœpit,
patrem atque genitorem mundi universi appellans et effe-
ctorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet
præesse voluerit simul et gentis Hebræorum curam suscipere,
eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat.
Deinde et fausta precatus populo universo et Solomoni
filio mentem sanam et integram et omni virtute corrobora-
tam, jussit populum quoque Deo laudes dicere. Et illi quidem
in terram procidentes Deum adorarunt, ac præterea Davidi
gratias egere pro omnibus quæ ipso regnante perceperant.
Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille
vitulos, totidemque arietes, et mille agnos, quos solidis
sacrificiis immolarunt ; insuper et victimas pacificas obtu-
lerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque
tota die rex et populus universus epulati sunt, et Solomonem
iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt, et

πληθούς ἀπάσης. Εἷς τε τὸ βασιλεῖον ἀγαγόντες Σολομῶνα καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐπὶ θρόνου τοῦ πατρῷου, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὑπάρχουσιν αὐτῷ.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρωσ καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, κα-
 5 λίσας τὸν υἱὸν Σολομῶνα διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιαύδε·
 « ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς
 « ἐμούς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν δὸν ἀπάντων τῶν τε
 « νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορευόμενος, ἐξ ἧς οὐκ ἐσ'
 10 « οἶόν τε ἐπανελθόντα γινώσκει τί κατὰ τὸν βίον πράττε-
 « ται. Διὸ ζῶν ἐτι καὶ πρὸς αὐτῇ γεγονώς ἀρτί τῷ
 « τελευτᾶν παραινῶ σοὶ ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφην συμ-
 « βουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους,
 « εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τὴν βασιλείαν δεδώκοτα Θεόν, φυ-
 16 « λᾷται δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολάς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς
 « διὰ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν, καὶ μήτε χάριτι μήτε
 « θωπείᾳ μήτ' ἐπιθυμίᾳ μήτ' ἄλλῳ πάθει προστεθειμένον
 « τούτων ἀμελήσῃ. Τὴν γὰρ τοῦ θεοῦ πρὸς σαυτὸν
 « εὐνοίαν ἀπολείς, παραβᾷς τὰ νόμιμα, καὶ πρὸς ἅπαντ'
 20 « αὐτοῦ τὴν ἀγαθὴν ἀποστρέφεις πρόνοιαν. Τοιοῦτον
 « δέ σε αὐτὸν παρέχων ὁποῖον εἶναι τε δεῖ καὶ γὰρ τε πα-
 « ρκαλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γένει, καὶ
 « οἶκος ἄλλος Ἑβραίων οὐκ ἂν δεσπόσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς
 « αὐτοὶ διὰ τοῦ παντός αἰῶνος. Μέννησο δὲ καὶ τῆς
 26 « Ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος
 « διὰ ζηλοτυπίας δύο στρατηγούς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς,
 « Ἀβιέννηρον τὸν Νήρου παῖδα καὶ τὸν Ἀμεσσάν υἱὸν
 « Ἰεθράνου, ὧν ὅπως ἂν σοὶ δόξῃ τὸν θάνατον ἐκδική-
 « σον, ἐπεὶ καὶ χρεῖττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος ὁ Ἰωά-
 30 « βος ὢν μέχρι νῦν τὴν δίκην διέφυγε. Παρτίθῃμι
 « σοὶ καὶ τοῦ Βερζελαίου τοῦ Γαλαδῖτου παιδᾶς, οὓς
 « ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προνοίᾳ τοῦτ' ἐμοὶ χαρίζομενος
 « ἔξεις. Οὐ προκατάρχομεν γὰρ εὐποιίας, ἀλλ' ἄμοι-
 « ῶν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν παρὰ τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι
 36 « χρυσοῦσθαι. Καὶ τὸν Γηρᾶ δὲ υἱὸν Σεμεὶ, τὸν
 « ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας
 « με παρὰ τὴν φυγὴν, δε' εἰς Παρεμβολὰς ἐπορευόμεν,
 « ἀπῆντησεν ἐπὶ Ἰορδάνῃ καὶ πίστει εἰλαθεν ὥς μη-
 « δὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὐλο-
 40 « γον ἄμυναι. »

β'. Ταῦτα παραινέσας τῷ παιδί περὶ τε τῶν ὄλων
 πραγμάτων καὶ περὶ τῶν φίλων καὶ οὓς ἤδει τιμωρίας
 ἀξίους γεγεννημένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομή-
 46 κοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν Χεβρώνι τῆς Ἰούδα
 φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱερουσόλοις δὲ ἀπάσης τῆς
 γῆρας τρία καὶ τριάκοντα. Οὗτος ἀριστος ἀνὴρ ἐγένε-
 τος, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ καὶ
 τοσοῦτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσεῖναι.
 Ἄνδρείος τε γὰρ ἦν ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν
 50 ὑπάρχουσιν ἀγῶσι πρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ
 πονεῖν καὶ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας
 ἐπὶ τὰς πράξεις, ἀλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης,

Sadocum pro populo universo sacerdotem Quumque Solomone in regiam deduxissent, eumque in solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

CAP. XV. (XII.)

Paulo autem post Davides, quum ex senectute in morbum incidisset, vidissetque jam instare sibi mortem, accito Solomone, hisce verbis illum alloquutus est : « ego qui-
 « dem, o fili, jam in eo sum ut fato concedam et ad patres
 « meos abeam, viamque ingrediar omnibus qui nunc sunt
 « aut futuri sunt ineundam, quam remetiri nemini licet,
 « ut quid in hac vita geratur exploratum habeat. Quapro-
 « pter vivens adhuc et jam morti proximus ea te moneo,
 « quæ et antea dixeram, tibi suadendo ut erga sub-
 « ditos quidem sis justus, erga Deum vero pius, qui
 « tibi regnum dedit, utque custodias præcepta ejus et le-
 « ges, quas nobis per Moysen mittendas curavit, et cave
 « ne quid tibi propositum negligas, aut gratiæ cedens, aut
 « assentatione aut cupiditate abreptus, aliave animi per-
 « turbatione. Nam ex Dei erga te benevolentia excides, si
 « qua contra legum præscripta feceris, atque in omnibus
 « bonam ejus providentiam a te alienabis. Quodsi ita te
 « erga illum gesseris ut et docet te et ipse te hortor,
 « efficies ut regnum in familia nostra maneat, et nulla alia
 « domus præter nostram Hebræis imperet in omne ævum.
 « Præterea fac memineris iniquitatis Joabi imperatoris, qui
 « invidiæ œstro percitus duos exercitus duces, viros justos
 « bonosque, interemit, Abennerum Neri filium et Amessan
 « filium Jethraæ. Quorum mortem, ut tibi visum fuerit,
 « ulciscere, quandoquidem Joabus, utpote me viribus supe-
 « rior potentiorque, hactenus supplicium evasit. Commendo
 « autem tibi etiam Berzelei Galaditæ liberos, quos mei
 « gratia omni honore curaue dignaberis. Neque enim in
 « eos primi beneficium conferimus, sed illos pro officiis re-
 « muneramus, quæ pater illorum in me contulit, quum in
 « fugam me dedissem. Etiam Semei Geræ filium, e tribu
 « Beniamitide, qui mihi fugienti diris modis maledixit,
 « quando Castra petebam, moxque mihi ad Jordanem ob-
 « viam factus fidem incolunitatis tunc a me impetravit,
 « ubi justam causam naclus fueris, noli committere ut
 « impunitus abeat. »

2. His mandatis filio et de summa rerum et de amicis, deque iis quos noverat poena dignos, e vita excessit, quum vixisset quidem annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem et sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres et triginta. Hic vir optimus erat et omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium salus commissa esset. Nam et omnibus fortitudinis gloria antecellebat, et quum certamina pro subditis iniret, primus ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res gerendas excitans, non domini more imperando; optime per-

νοῦσαι τε καὶ συνιδεῖν καὶ περὶ τῶν μελλόντων καὶ τῆς τῶν ἐνεσθηκότων οἰκονομίας ἱκανώτατος, σώφρων, ἐπιεικής, χρηστός πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλόφρων, ὁ μόνος ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσήκε, μηδὲν ὄλως παρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀμαρτῶν ἢ τὸ περὶ τὴν Οὐρίαν γυναῖκα. Κατέλειπε δὲ καὶ πλοῦτον ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς οὐδ' Ἑβραῖον οὐτ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἐθάρπε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομών ἐν Ἱερουσόλυμοις διαπρεπῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδεῖαν νομιέται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄρθρονον συνεκίδευσεν· ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμαίροιτ' ἂν τις βραδίως ἐκ τοῦ λεγθησομένου. Μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων Ἰρκανος ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ Δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι ὑπὲρ τοῦ λύσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν στρατιάν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ εὐπορῶν, ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυίδου μνήματι, καὶ βασιτάσας τρισχίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν οὕτω τὴν πολιορκίαν, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἕτερον ἀνοίξας οἶκον ἀνέλειτο χρήματα πολλά. Ταῖς μέντοι γε θήκαις τῶν βασιλείων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν· ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραῖ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνημεῖον εἰσιούσιν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπόχρη δεδηλώσθαι.

BIBAION ΟΓΔΩΟΝ.

- α'. Ὃς Σολομών τὴν βασιλείαν παραλαβὼν τοὺς ἐχθροὺς ἀνέλε.
- β'. Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως καὶ τοῦ πλοῦτος.
- γ'. Ὅτι πρῶτος τῶν ἐν Ἱερουσόλυμοις ναδὸν ᾠκοδόμησεν.
- δ'. Ὃς τελευτήσαντος Σολομῶνος ὁ λαὸς ἀποστάς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ῥοβοάμου τῶν δέκα φυλῶν τῶν ὑπηκόων τινὰ Ἱεροδόμον ἀπέδειξε βασιλέα, τῶν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν.
- ε'. Ὃς Σούσακος ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετήνεγκεν.
- ς'. Στρατεία Ἱεροδόμου, τοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ῥοβοάμου Ἀβιάν, καὶ ἦτα.
- ζ'. Ὅτι τὴν Ἱεροδόμου γενεάν Βασάνης τις ὄνομα διαφθείρας αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.
- η'. Αἰθιοπῶν ἐπιστρατεία τοῖς Ἱερουσόλυμοις, βασιλεύοντος αὐτῶν Ἀσάνου τοῦ Ἀβία παιδὸς καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.
- θ'. Ὃς τῆς Βασάνου γενεᾶς διαφθείσης ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀχάβος.
- ι'. Ὃς Ἀχάβος, Δαμασκού καὶ Συρίας βασιλεὺς, εἰς ἐπ' Ἀχάβον στρατευσάμενος ἡττήθη.
- ια'. Ἀμμωνιτῶν καὶ Μωαβιτῶν ἐπιστρατευσαμένων ἐπ' Ἰωσαφάτῃν τῶν Ἱερουσόλυμων βασιλέα ἦτα.
- ιβ'. Ὃς Ἀχάβος ἐπὶ Σύρους στρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Περίεξε ἡ βίβλος χρόνων ἐτῶν ρξγ'.

spiciebat simul et considerabat tam futura quam rationem expediendi instantia, modestus, mitis, erga calamitosos benignus, justus, humanus; in his quæ fas est ut reges sibi propria vindicent, ne omnino quidem potestatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod spectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum nec Hebræorum nec aliarum gentium.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, et præter cetera omnia, quæ in regum funeribus fieri solebant, multas etiam ingentesque divitias cum eo sepeliit: quarum magnitudinem facile sit alicui conjectare ex iis quæ dicturus sum. Nam post spatium annorum mille et trecentorum Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obsidione absisteret et exercitum abduceret, quum aliunde ei nihil suppleret, aperta cella una monumenti Davidis, et inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit, et ita se ab oppugnatione liberavit, sicut et alibi indicavimus. Post hunc autem, multis annis elapsis, iterum Herodes rex, alia cella reclusa, inde magnas opes sustulit. Verumtamen ad loculos qui regum cineres continent neuter eorum pervenit: singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixisse sufficiat.

LIBER OCTAVUS.

1. Quomodo Solomon imperio accepto inimicos peremit.
2. De ejus sapientia, scientia, et divitiis.
3. Quod primus templum Dei Hierosolymis edificavit.
4. Quomodo Solomone defuncto populus, a Roboam ejus filio deficiens, Hieroboamum, e subditis unum, decem tribuum regem declaravit, duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.
5. Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu elucto, et urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.
6. Hieroboami, Israelitarum regis, contra Abiam filium Roboami expeditio et clades.
7. Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium ipse occupavit tenuitque.
8. Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, quum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, et exercitus eorum interitus.
9. Quomodo, Basanis genere extirpato, Israelitarum imperium habuit Zamaras, et dein filius ejus Achabus.
10. Quomodo Adadus, Damasci et Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.
11. Ammanitæ et Moabitæ, quum bellum intulissent Josephatæ Hierosolymorum regi, victi discedunt.
12. Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est et ipse disperit.

Continet liber tempus annorum CLXIII.

ΚΕΦ. Α'

Περὶ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ
 ὄσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς δημοφύλοις πολέμους
 τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν
 τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ
 6 παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἐτι ὄντος, τὴν βασι-
 λείαν παραλαβόντος, ὃν ἐτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ δε-
 σπότην κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθίσαντος ἐπὶ
 τὸν θρόνον, ὃ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφάνησεν, ὅσον εἰκὸς ἐπ'
 ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῇσιν καλῶς αὐτῷ τὰ πρά-
 10 γματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ πανευ-
 δαίμονα τὴν ἡγεμονίαν.

β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἐτι ζώντος ἐπεχεί-
 ρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασι-
 λέως μητέρα Βεερσαβὴν καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπα-
 15 σάμενος, πυθομένης εἰ καὶ διὰ χρεῖαν τινὰ πρὸς αὐτὴν
 ἀφίκεται, καὶ δηλοῦν κελεύουσης ὡς ἡδέως παρεξομένης,
 ἤρξατο λέγειν ὅτι γινώσκω μὲν τὴν βασιλείαν καὶ
 αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν τοῦ πλῆθους προ-
 αἴρεσιν οὖσαν αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ πρὸς Σολομῶνα
 20 τὸν υἱὸν αὐτῆς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην στέργει καὶ
 ἀγαπᾷ τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν καὶ τοῖς παροῦσιν ἡδέεται
 πράγμασιν. Ἐδεῖτο δ' οὖν διακονῆσαι πρὸς τὸν ἀδελφόν
 αὐτῷ καὶ πείσαι δοῦναι τὸν πατρί συγκοιμημένην πρὸς
 γάμον αὐτῷ Ἀδισάκην· οὐ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα
 25 διὰ τὸ γῆρας αὐτῇ, μένειν δ' ἐτι παρθένον. Ἡ δὲ
 Βεερσαβὴ καὶ διακονήσιν σπουδαίως ὑπέσχετο καὶ
 καταπαράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρας, τοῦ τε βασι-
 λέως αὐτῷ χαρίσασθαι τι βουλευσόμενον καὶ δεησομένης
 αὐτῆς λιπαρῶς. Καὶ ὁ μὲν εὐελπὶς ἀπαλλάττεται περὶ
 30 τὸν γάμον, ὃ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ εὐθέως ὤρμη-
 σεν ἐπὶ τὸν υἱὸν διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνία δεηθέντι
 κατεπηγγεῖλατο. Καὶ προὑπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ
 παιδὸς καὶ περιπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὴν
 εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέβαινε αὐτῷ κείσθαι τὸν βασιλι-
 35 κὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι
 τῇ μητρί. Καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεερσαβὴ, « μίαν, εἶπεν,
 « ὦ παῖ, χάριν αἰτουμένη μοι κατάνευσον, καὶ μηδὲν
 « ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. »
 Τοῦ δὲ Σολομῶνος προστάττειν κελεύοντος (πάντα γὰρ
 40 ὅσιν εἶναι μητρί παρέχειν) καὶ τι προσμεψαμένου
 τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τοῦ τυχεῖν
 ὧν αἰετοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνήσιν ὑφορωμένη,
 δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν Ἀδισάκην Ἀδωνία τὰ δελφῶ
 πρὸς γάμον παρεκάλει.

46 γ'. Λαβὼν δὲ πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον ἀπο-
 πέμπεται μὲν τὴν μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πρα-
 γμάτων εἰπὼν Ἀδωνίαν καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ παραχω-
 ρῆσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ παρακαλεῖ,
 τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Ἀδισάκης αἰτουμένη, φίλους ἔχοντι
 50 δυνάτους, Ἰωάβον τὸν στρατηγὸν καὶ Ἀβιάθαρν τὸν
 ἱερέα. Μεταπεμφάμενος δὲ Βαναϊάν τὸν ἐπὶ τῶν σω-
 ματοφυλάκων, ἀποκτείνειν προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελ-

CAP. I.

Jam vero de Davide et ejus virtute, quantorumque hono-
 rum popularibus suis auctor exstiterit, et quantis bellis felici-
 ter gestis pugnisque bene pugnat is senio confectus decesserit,
 in libro antecedente enarravimus. Quum autem Solomon
 ejus filius admodum adolescens principatum accepisset, a
 patre dum adhuc in vivis esset populi dominus Dei volun-
 tate declaratus, et in solio consedisset, universa quidem
 multitudo, ut sub novi regni exordia fieri solet, faustis
 acclamationibus ei ut omnia prospere cederent precata est,
 utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret sene-
 ctutem.

2. Ceterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno
 occupando cogitavit, quum ad regis matrem Beersaben ac-
 cessisset, eamque blande salutasset, illa percontata an ulla
 re egens ad ipsam veniat, jubenteque ut ipsi mentem suam
 aperiret, utpote non gravate quæ vellet concessuræ, orsus
 est dicere, etiam ipsam quidem nosse quod tam ætatis præ-
 rogativa quam voluntate populi ipsius fuerit regnum, sed
 quum ita Deo visum sit ut translatus esset in filium ipsius
 Solomonem, se quidem servitutem sub ipso diligere et amare,
 præsentique rerum statui acquiescere. Adeoque ipsam
 obsecrabat ut cum fratre pro se ageret, eique persuaderet
 ut Abisace, quæ cum patre dormire consueverat, sibi in
 matrimonium daretur; patrem enim cum ea propter sene-
 ctutem non esse congressum, et proinde adhuc virginem
 manere. Tum Beersabe se illi sedulam operam daturam
 esse pollicita est, nuptiasque ideo conciliaturam esse, tum
 quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum quod ipsa
 instanter oraret. Et ille quidem spei plenus fore sibi has nup-
 tias discedit, Solomonis vero mater recta ad filium con-
 tendit, ut cum eo de iis sermocinaretur quæ supplici Ado-
 nias promiserat. Atque filius quum ei obviam processis-
 set, ipsamque complexu excepisset, et in cubiculum ubi
 tunc temporis solum erat regium deduxisset, eo occupato,
 aliud a dextra matri apponi jussit. Postquam vero conse-
 3. At rex, hac oratione non leviter offensus, matrem
 quidem dimittit, Adoniam vero majora appetere dicens,
 et sequi mirari quod non postularet ut ei tanquam natu ma-
 jori regno cederet, quum ei deposcat Abisaces conjugium,
 amicos potentes habenti Joabum imperatorem et Abiath-
 rum sacerdotem. Moxque accito Banaja satellitum præ-
 fecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam interimeret. Vo-

ζὸν Ἀδωνίαν. Καλέσας δὲ τὸν Ἀβιαθάρων τὸν ἱερέα, « θανάτου μὲν, εἶπε, ῥυεταί σε τὰ τε ἄλλα ὅσα τῷ « πατρὶ μου συνέκαμες καὶ ἡ κιδωτὸς ἦν σὺν αὐτῷ με- « τήνγκας. Ταύτην δὲ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθεται, « ταξάμενον μετὰ Ἀδωνία καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, « μήτε ἐνθάδε ἴσθαι μήτε εἰς ὅθιν ἀπάντα τὴν ἐμὴν, « ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα πορευθεὶς ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῇθι, « καὶ τοῦτον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμαρτῶν τοῦ « μηκέτι εἶναι δικαίως ἐν ἀξίᾳ. » Καταλύεται μὲν οὖν « ἐπὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος διὰ τὴν « προειρημένην αἰτίαν, καθὼς καὶ τῷ Ἀβιαθάρῳ πάππῳ « προεῖπεν ὁ Θεὸς Ἥλει· μετέβη δ' εἰς τὸ Φινεέσου γέ- « νος, πρὸς Σάδωκον. Οἱ δὲ ἰδωυτεύσαντες ἐκ τοῦ Φι- « νεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὴν Ἰθαμάρου οἶκον
 « ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ἥλει πρῶτος ταύτην παρα- « λεβόντος, ἦσαν οὗτοι· ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωσήπου υἱὸς « βασιᾶς, τούτου δὲ Ἰωθάμας, Ἰωθάμου δὲ Μαριάω- « βας, Μαριάωθου δὲ Ἀροφαῖος, Ἀροφαίου δὲ Ἀχιτωδός, « Ἀχιτωδοῦ δὲ Σάδωκος, ὃς πρῶτος ἐπὶ Δαυίδου τοῦ
 « βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ. Ἰωάβος δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας « τὴν Ἀδωνία περιδεῆς ἐγένετο· φίλος γάρ ἦν αὐτῷ μάλ- « λον ἢ τῷ βασιλεὶ Σολομῶνι. Καὶ κίνδυνον ἐκ τού- « του διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίαν οὐκ ἄλόγως ὑποπτεύων
 « κατατρέχει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀσφάλειαν δὲ « ἐνέμειν αὐτῷ ποιεῖν ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείας « τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ ἀπαγγελλάντων αὐτῷ τιῶν τὴν « Ἰωάβου γνώμην πέμψας Βαναῖαν ἐκέλευσεν ἀναστή- « σαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἀγειν ὡς ἀπολογησό-
 « μενον. Ἰωάβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείπειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' « αὐτῷ τεθνήξασθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίου « δὲ τὴν ἀπάκρισιν τῷ βασιλεὶ δηλώσαντος, προσέταξε « Σολομῶν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν, καθὼς « βούλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην ὑπὲρ τῶν δύο
 « στρατηγῶν, οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε, θάψαι δ' « αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἀμαρτήματα μηδέποτε « καταλίπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δὲ Ἰωάβου τελευ- « τῆς αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶσι τυγχάνωσι. Καὶ Βα- « ναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας αὐτὸς ἀποδείκνυται
 « στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως, Σάδωκον δὲ μόνον « ποιεῖ ἀρχιερέα ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ἀβιαθάρου τόπον, ὃν « μετεστήσατο.

ε. Σεμεὶ δ' ὧδε προτέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι « μένειν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα καὶ μὴ
 « διαβαίνειν τὸν χεῖμαρρον Κεδρῶνος ἔχειν ἔξουσίαν· πα- « ρακούσαντι δὲ τούτῳ θάνατον ἔσσεσθαι τὸ πρόστιμον. « Τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς καὶ ὄρκους αὐτὸν προσηνάγ- « καεν ποιήσασθαι. Σεμεὶ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ « Σολομῶν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομό-
 « σας, καταλιπόντων τὴν πατρίδα τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Ἱερο- « σολύμοις ἐποιεῖτο. Διελθόντων δὲ τριῶν ἔτων, ἀκούσας « δύο δούλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν Γίττῃ τυγχάνοντας, « ὤρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. Ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐ-
 « τῶν ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ

cato deinde Abiatharo sacerdote, « te, inquit, mortis sup-
 « plicio eximunt, tum quidem alioquin istae calamitates
 « quarum cum patre meo particeps fuisti, tum quod una
 « cum eo arcam transtulisti. Hanc autem tibi, Adoniam
 « seculo ejusque partibus student, praenam constituo, ut
 « neque hic moreris, neque in conspectum meum venias,
 « sed quum in patriam tuam te contuleris, in agris degas,
 « et usque dum moriaris in vita istac maneat, quum
 « adeo deliqueris, ut haud fas sit te in officio diutius ma-
 « nere. » Et ob causam quidem jam memoratam a domo
 Ithamari ablatus est honos sacerdotalis, quemadmodum
 Deus Eli aro Abiathari praedixerat, transiitque in stirpem
 Phineesis ad Sadocum. Qui vero ex Phineesis genere
 vitam egerant privatum, eo tempore quo pontificalis dignitas
 in Ithamari domum translata ibi mansit, Eli primum eam
 recipiente, isti fuere : Boccias pontificis Josephi filius, hu-
 jus autem Joathamus, Joatham vero Maræothus, Maræothii
 autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem
 Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex est creatus.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniae ad eum
 perlata, haud mediocriter expavescebat : ejus enim ami-
 citiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo
 periculum sibi imminere, propter suam in istum benevolen-
 tiam, non temere suspicatus, ad altare confugit, atque in
 ea opinione erat, se in tuto fore ex regis in Deum pietate.
 At ille, ubi ei a nonnullis nunciatum erat Joabi consilium,
 misso eo Banaja, jussit ut eum excitum ad tribunal causam
 suam acturum duceret. Joabus autem dicebat se sacrarium
 nequaquam relictum esse, sed istic loci potius quam
 alibi usquam moriturum esse. Quod responsum postquam
 regi Banajas retulit, praecipit Solomon ut illic ei, uti postu-
 lat, caput amputaret, et hoc de eo supplicium sumeret pro
 duobus exercitus ducibus, quos ipse nefarie occiderat,
 corpus vero ejus sepelire, ut peccata in posteros ipsius in
 perpetuum redundent, ipse vero ac pater morte Joabi inson-
 tes sint. Et Banajas quidem quae mandata erant exsequutus
 ipse copiis universis praeficitur, Sadocum autem solum rex
 pontificem constituit loco Abiathari, ab ipso dimissi.

5. Deinde Semei edixit ut domo Hierosolymis exstructa
 assidue secum esset, et torrentem Cedronem transire non
 auderet : quod si secus fecerit, morte mulctandum esse.
 Tam magna autem interminatione non contentus, jureju-
 rando etiam eum adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quae
 sibi mandaverit, se gratias habere professus, quum imperata
 se facturum esse jurasset, patria relicta Hierosolymis habi-
 tabat. Triennio autem post quum audisset duos ejus servos,
 qui aufugerant, Gittam se contulisse, ad famulos retrahen-
 dos properavit. Rex autem posteaquam rescivit eum una cum
 illis reversum, utque mandata ejus contemptui habnerit,

καταφρονήσαντος καί, τὸ μείζον, τῶν ὄρκων τοῦ Θεοῦ
μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε, καὶ
καλέσας αὐτόν, « οὐ σὺ, φησὶν, ὤμοσας μὴ καταλεί-
« φειν ἐμέ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαι ποτε ἐκ ταύτης τῆς πό-
5 « λεως εἰς ἄλλην; Οὐκ οὖν ἀποδράσῃ τὴν τῆς ἐπιτορκίας
« δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου παρὰ
« τὴν φυγὴν ὑβρίσας τιμωρήσομαι σε πονηρὸν γενόμε-
« νον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ
« παρ' αὐτὰ τὰ δίκαια κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ
10 « χρόνῳ, ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες,
« αὖξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς ἥς ἂν
« παρατυχεῖα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. » Καὶ Σεμεὶ
μὲν κελευσθεὶς Βαναιᾶς ἀπέκτεινεν.

ΚΕΦ. Β'.

Ἦδὴ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν καὶ
15 τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων ἄγεται τὴν Φαραώου τοῦ
τῶν Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα, καὶ κατασκευάσας
τὰ τεῖχη τῶν Ἱεροσολύμων πολλὰ μείζω καὶ ὀχυρώ-
τερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διείπε τὰ πράγματα λοιπὸν
ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης, μὴδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρὸς τε δι-
20 καιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων καὶ μνήμην ὧν ὁ
πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε βλαπτόμενος, ἀλλὰ πάνθ'
ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότας καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν
ἀκμαζόντες μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν. Ἐγὼ
δ' εἰς Χεβρώνα παραγενόμενος ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ θυσια-
25 στηρίου τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ Μωϋσέως, ἤθυσαι
τῷ Θεῷ, καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὠλοκαύτωσεν ἱερεῖα.
Τοῦτο δὲ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν Θεὸν τετιμηκέναι.
Φανεῖς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκεῖνης τῆς νυκτὸς
ἐκέλευσεν αἰρεῖσθαι τίνας ἀντὶ τῆς εὐσεβείας παράσχη
30 αὐτῷ δωρεάς. Σολομὼν δὲ τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα
καὶ Θεῷ παρασχεῖν ἤδιστα καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμ-
φορώτατα τὸν Θεὸν ᾔτησεν· οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδ' ἄργυ-
ρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον, ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος,
ἡξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι· ταῦτα γὰρ σχεδὸν νεό-
35 μισται παρὰ τοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἀξία καὶ Θεοῦ
δῶρα εἶναι· ἀλλὰ, « ὁὐ μοι, φησὶ, δέσποτα, νοῦν
« ὑγιῇ καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τάληθῃ
« καὶ τὰ δίκαια λαβὼν κρίνομαι. » Τούτοις ἤσθη τοῖς
αἰτήμασιν ὁ Θεός, καὶ τὰ τε ἄλλα πάνθ', ὧν οὐκ ἐμνή-
40 σθη παρὰ τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον,
δόξαν, πολέμιων κάθειναι, καὶ πρὸ πάντων σύνεσιν καὶ
σοφίαν, οἷαν οὐκ ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχηεν οὔτε βασι-
λέων οὔτ' ἰδιωτῶν, φυλάξει δὲ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ
τὴν βασιλείαν ἐπὶ πλείστον ὑπισχεῖτο χρόνον, ἂν δι-
45 καιὸς τε ὧν διαμένῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πα-
τέρα μιμούμενος ἐν ᾧ ἦν ἄριστος. Ταῦτα τοῦ Θεοῦ
Σολομὼν ἀκούσας ἀνεπήδησεν εὐθὺς ἐκ τῆς κοίτης καὶ
προσκυνήσας αὐτὸν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ
πρὸ τῆς σκηνῆς μεγάλας ἐπιτελέσας θυσίας, κατευώ-
50 χει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

β'. Ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἤχθη
δυσχερὲς, ἥς τὸ τέλος εὐρεῖν ἦν ἐπίπονον. Τὸ δὲ

et, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit,
ægre rem tulit : eoque accersito, « nonne tu, inquit, jurasti
« te nunquam a me discessurum esse, neque ex hac urbe in
« aliam egressurum? Non igitur effugies perjurii poenam :
« verum ob istud pariter ac contumelias, quibus patrem
« meum fugientem affecisti, poenas mihi dabis sceleribus
« coopertus, ut scias nihil inde lucrari malos, quod fla-
« grante delicto non puniantur, sed per omne tempus, quo
« propter impunitatem securi esse videntur, augeri ipsisque
« graviolem fieri poenam, quam si statim scelere commisso
« eam subiissent. » Atque ita Semei jussu regis Banajas in-
terfecit.

CAP. II.

Solomon autem, ubi jam sublati inimici imperium sibi
firmaverat, Pharaothæ Ægyptiorum regis filiam duxit uxo-
rem, atque instauratis Hierosolymorum mœnibus, ut am-
pliora essent pariter ac munitiora quam antea, summa pacis
tranquillitate deinde rempublicam administravit, nihil ei
obstante adolescentia quominus vel justitiam coleret et
leges custodiret, vel quæ a patre morituro acceperat me-
moriam conservaret : verum non secus ac viri protectio-
nis ætatis consummateque prudentiæ, omnia exquisito
judicio transegit. Porro statuit Chebronem proficisci et
super aram æneam, quam Moyses fabricari curaverat, Deo
sacrificare, atque mille solidas hostias immolavit. Quam
autem hoc præstitisset, magnopere visus est Deum hono-
rasse. Nam nocte, quæ proxime sequuta est, ei per quie-
tem apparuit, jussitque ut posceret quod sibi pro pietate ab
ipso dari vellet. Solomon vero pulcherrima et maxima a
Deo petit, quæque illi ad largiendum gratissima et homini
ad accipiendum utilissima : non enim aurum aut argentum
aut alias divitias, ut homo et juvenis, sibi accumulari po-
poscit, (fere enim ista sola plerisque magni æstimantur,
et inter Dei munera habentur,) sed, « da mihi, inquit,
« domine, mentem sanam rectumque judicium, ut vera
« justaque tenendo jus populo dicam. » Hac petitione adeo
delectatus erat Deus, ut et alia omnia quorum in optione
sua non meminerit, se ei daturum esse promiserit, opes,
gloriam, de hostibus imperium, et præ omnibus scientiam
ac sapientiam, quantis nemo alius vel regum vel priva-
torum præditus fuerit. Insuper et regnum seris ejus nepo-
libus se conservaturum esse pollicitus est, modo justus esse
pergat, sibi que obtemperet, et patrem in quibus excellere
quam maxime referat. Ubi hæc a Deo acceperat Solomon,
e lecto statim prosiluit, numenque veneratus Hierosolyma
revertit, et mactatis ante tabernaculum plurimis victimis,
suos omnes epulis adhibuit.

2. Hisce autem diebus judicium ad eum delatum est ar-
duum, quod difficile erat dirimere. Rem vero, de qua

πράγμα, περὶ οὗ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον
 ἡγησάμεν δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὸ τε δύσ-
 κολον τῆς κρίσεως γνωρίζον ὑπάρξῃ καὶ τοιούτων με-
 ταξὺ πραγμάτων γινόμενοι λάθωσιν, ὥσπερ ἐξ εἰκόνος
 τῆς τοῦ βασιλέως ἀγγινοίας, τὸ βραδίως ἀποφανεῖσθαι
 περὶ τῶν ζητουμένων δυνήθηται. Δύο γυναῖκες ἐταί-
 ραι τὸν βίον ἥκον ἐπ' αὐτόν, ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα
 πρώτη λέγειν ἤρξατο. « Οἰκῶ μὲν, εἶπεν, ὦ βα-
 σιλεῦ, μετὰ ταύτης ἐν ἐνὶ δωματίῳ. Συνέβη δ' ἅμ-
 6 « ὁπότεραι ἡμῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κατὰ τὴν
 « αὐτὴν ὥραν ἄρρενα παῖδια. Τρίτης δὲ ἡμέρας διελ-
 « θούσης, ἐπικοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τοῦτο
 « μὲν ἀποκτείνει, βαστάσασα δὲ τοῦ μὲν ἐκ τῶν γονά-
 « των πρὸς αὐτὴν μεταφέρει καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοι-
 13 « μωμένῃς εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. Πρωτὶ δὲ
 « θηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ
 « ἔδωκεν, τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακειμένον·
 « ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. Ὅθεν
 « ἀπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα κα-
 20 « τὰ πέρυγα, δέσποτα, ἐπὶ τὴν παρὰ σοῦ βοηθεῖαν.
 « Τῷ γὰρ εἶναι μόνας ἡμᾶς καὶ μηδὲν τὸν ἐξελέγξει
 « δύναμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα ἰσχυρῶς ἄρρου-
 « μένη παρήμεναι. » Ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέ-
 κρινε τὴν ἐτέραν τί τοῖς εἰρημένους ἀντιλέγων ἔχου.
 25 « Τῆς δὲ ἀρρουμένης τοῦτο πεποιχέναι, τὸ δὲ παιδίον τὸ
 « ἐαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι,
 « μηδὲν ἐπινοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνί-
 « γματι περὶ τὴν εὐρεσιν αὐτοῦ πάντων τῇ διανοίᾳ τετυ-
 « γμωμένω, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον.
 30 « Κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον με-
 « τεπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον
 « προσέταξε τὴν μάχαιραν ἀμφοτέρω διχοτομήσαι τὰ
 « παιδία, ὅπως ἑκάτερα λάθωσιν ἀνὰ ἡμισυ τοῦ τε ζῶντος
 « καὶ τοῦ τετελευτηκότος. Ἐπὶ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς
 35 « λυθῶν ἔγχευεν ὡς μετρίκιον τὸν βασιλέα, μεταξὺ
 « δὲ τῆς μὲν ἀπαιτούσης καὶ ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγού-
 « σης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἐτέρᾳ τὸ
 « παιδίον ὡς ἐκείνης, ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ
 « βλέπειν μόνον καὶ ἀλλότριον δοκῇ, τῆς δ' ἐτέρας ἐτοι-
 40 « μως ἐχούσης δικαιοῦμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον καὶ προσέτι
 « βεβαιωθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ἐπιγνοὺς
 « τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγεννημένας, τῇ
 « μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκρινε, μητέρα γὰρ
 « αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν,
 45 « τὸ τε ἴδιον ἀποκτείνασθαι καὶ τὴν φίλης σπουδαζού-
 « σης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. Τοῦτο μέγα εἶγμα καὶ
 « τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας
 « ἐνύμειε τὸ πλῆθος· καὶ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας
 « ὡς θεῖαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον.
 50 « Ὦ. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώ-
 « ρας ἀπάσης οἶδε. Τῆς μὲν Ἐφραΐμου κληρουχίας
 « Ὀφρῆς, ἐπὶ δὲ τῆς Βηθλεέμης τοπάρχης ἦν Διόκληρος·
 « τὴν δὲ τὸν Δώρων καὶ τὴν παραλίαν Ἀβινάδαβος
 « εἶπεν ὅτι αὐτῷ, γεγαμηκὸς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα.

disceptari contigit, exponere necessarium duxi, ut et qui
 hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intel-
 ligant, et qui in hujusmodi negotiis versentur, regie sollertiae
 exemplar intiendo de quæsitis facile pronunciare possint.
 Mulieres duæ meretrices ad ipsum venerunt, quarum altera,
 cui injuria facta esse videbatur, prima dicere orsa est. « Ego
 « quidem, dicebat, o rex, in uno cum hac cubiculo ha-
 « bito. Accidit autem utrique nostrum ut una die masculos
 « infantes circa eandem horam pareremus. At tertio post
 « die, ista somnolento in puerulum suum incubitu ipsum
 « quidem opprimit, meum vero e gremio meo sublato ad
 « se transfert, et mortuum quiescenti mihi in ulnas im-
 « suit. Mane autem, quum infanti vellem mammam admu-
 « vere, meum quidem non inveni, hujus vero mortuum
 « lateri meo video accumbere: rem enim, omnibus accurate
 « perpensis, ita esse comperiui. Quare filium meum po-
 « stulo; et quum illum non receperim, ad tuam opem implo-
 « randam, domine, confugio. Nam eo quod nos solæ
 « fuerimus, nullusque subsit metus alicujus qui possit re-
 « darguere, confisa constanter et fortiter factum negat. »
 Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogavit, ecquid habeat
 dictis objiciendum. Illa autem infutiente se hoc fecisse,
 et asseverante suum vivere filium, adversariæ vero inter-
 iisse, quum nemo existimare potuerit quid decernendum
 esset, sed omnes, quasi ænigma fuerit, in eo evolvendo
 mentis cæcitate laborarent, solus rex tale quiddam excogi-
 tavit. Jussit afferri infantibus tam vivo quam mortuo, sa-
 tellitum quendam ad se evocari, imperatque stricto gladio
 puerum utrumque dissecare in duas partes, ut utraque di-
 midium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem po-
 pulus quidem universus regem ut adolescentem clam irri-
 debat. Inter hæc autem quum reposcens ac vera mater
 exclamasset, ne hoc ageretur, sed potius alteri tanquam
 suus tradatur infans, sibi enim sufficere, modo vivat ipsum-
 que conspiciat, licet alterius esse videatur; altera vero parata
 esset puerum videre divisum, atque insuper vellet ipsam
 quoque matrem dolore excruciari, rex, animadverso utri-
 usque voces ex animo esse, illi quidem quæ exclamaverat
 puerum adjudicabat, (ipsam enim revera esse matrem,) al-
 terius vero malitiam damnabat, ut quæ et suum pereme-
 rat, et amicæ filium exstinctum videre cuperet. Hoc po-
 pulo visum est magnum esse argumentum indiciumque regis
 prudentiæ simul et sapientiæ: atque ex illo deinceps die
 ipsi tanquam divina mente prædito auscultabant.

3. Militiæ autem præfecti ipsi erant præsidesque regionis
 omnis hi. Ephraimi quidem sorti præerat Ures, toparchiæ
 vero Bethleemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorensem
 et maritimam omnem sibi subjectam habebat Abinadabus,
 qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat sub

Τὸ δὲ μέγα πεδῖον ἦν ὑπὸ Βαναία τῷ Ἀχιλου παιδί, προσεπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πάσης. Τὴν δὲ Γαλααδίτιν καὶ Γαυλαντίτιν ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἐξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὕφ' αὐτὸν Γαβάρης διεῖπεν. Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος Βασίμα τοῦνομα. Τὴν δὲ περὶ Ἀρκὴν παραλίαν εἶχε Βανακάτης, Σαφάτης δὲ τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν κάτω Γαλιλαίαν [ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου γῶραν]. Ἐπὶ δὲ τούτων εἰς πᾶσαν ἐπετέτραπτο. Σεμεὶ δὲ τὴν τῆς Βενιαμίτιδος κληρουσίαν ἐγκεχειρίστο, Γαβάρης δὲ εἶχε τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῶραν. Ἐπὶ δὲ τούτων εἰς πάλιν ἄρχων ἀποδέδεικτο. Θουμαστήν δὲ ἐπίδοσιν ἔλαβεν ὅτε τῶν Ἑβραίων λαὸς καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. Εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περισπώμενοι καὶ προσέτι τῆς ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀκρατῶς ἐμφορούμενοι πρὸς τὸ συναυξεῖν ἑκάστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν.

δ'. Ἦσαν δὲ καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τῆς τε Σύρων γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύλων, ἧτις ἦν ἀπ' Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τῆς Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον, ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τῶν ἐθνῶν.

25 Συνετέλουν δὲ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν καὶ τῷ δεῖπνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα, ἀλεύρου δ' ἐξήκοντα, σιτιστοὺς δὲ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι, σιτιστοὺς δὲ ἄρνας ἑκατόν. Ταῦτα πάντα παρέξ τῶν ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. Τοσούτων δὲ πληθος ἦν ἀρμάτων Σολομῶνι, ὥς τέσσαρας εἶναι μυριάδας φατῶν τῶν ὑπερευγμένων ἵππων. Χωρὶς δὲ τούτων ἦσαν ἵπποις διαχίλιοι καὶ μύριοι, ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ προσήδρευον ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι κώμας ἐν αὐταῖς κατέμενον. Ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τὴν τοῦ βασιλέως δαπάνην πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συγκαμίζων εἰς δὴ ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

30 ε'. Τοσαύτῃ δ' ἦν ἡν ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὥς τοὺς τ' ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους καὶ μὴδὲ τοὺς Αἰγυπτίους, οἱ πάντων συνέσει διενεγκεῖν λέγονται, συγκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλείστον ἀφροστηχότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. Ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφία καὶ τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὄξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπὶ δεινότητι· ὧν οὐ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. Ἦσαν δὲ Ἑθάνος καὶ Αἰμάνος καὶ Χαλκεός καὶ Δάρδακος, υἱοὶ Ἠμαῖνος. Συνεταξάτο δὲ καὶ βιβλία [περὶ] ᾧδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. Καθ' ἑκάστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσώπου ἕως κέδρου. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ

Banaja filio Achili, qui omni etiam regioni imperitabat quae ad Jordanem usque pertingit. Galasditicam vero et Gaulaniticam provinciam usque montem Libanum, urbes sexaginta magnas et munitissimas sua in ditione habens, Gabares regebat. Achinadabus autem Galilaeam omnem Sidonem usque procurabat, habens et ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat, atque Saphates Itabyrium montem et Carmelum et inferiorem Galilaeam [usque ad Jordanem fluvium]. At unus illis superior totius regionis curator erat constitutus. Semei autem tribus Beniamitidis sors commissa erat, atque Gabares regionem Transjordanianam tenebat. His vero rursum unus praepositus erat. Miro autem incremento auctae sunt res Hebraeorum et tribus Judae, populo ad agrorum colendorum curandarumque studium converso. Nam pace fruentes, et neque bellis neque turbis distracti, ac praeterea optatissima libertate ad satietatem usque propinata, omni cura et cogitatione in hoc incubuerunt, ut sua quisque augeret et majoris pretii faceret.

4. Erant autem regi et alii praefecti, qui et Syrorum et alienigenarum terrarum omni, a fluvio Euphrate Aegyptum usque pertingenti, praerant, e gentibus ipsi tributa colligentes. Atque isti regi victui in singulos dies ejusque convivii conferebant similae quidem coros triginta, farinae vero sexaginta, boves autem altiles decem, et armentales viginti, et agnos altiles centum. Haec omnia praeter capluras ex venatione, cervos inquam et bubalos et aves et pisces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni currum numerus, ut quadraginta haberet praeseptorum millia equorum jugalium. Verum praeter haec erant duodecim millia equitum, quorum pars quidem dimidia Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui vero per villas regias dispersi in illis manebant. Idem vero praefectus, cui mandati erant sumptus regii, equis etiam necessaria suppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat.

5. Tanta autem erat sapientia et prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut et praeae aetatis hominibus praestiterit et vel Aegyptios, qui omnes scientia superare feruntur, cum eo comparatos non paululum vicerit, sed plurimum a regis sapientia abfuisse demonstrarit. Quin et quotquot apud Hebraeos isto aetate perspicaciae laudem assequuti sunt, ingenii praestantia supergressus est, iisque antecelluit; quorum nomina non praeteribo. Erant autem Ethan et Aimanus, et Chalceus et Dardanus, filii Emaonis. Composuit etiam libros odarum et canticorum quinque supra mille, et proverbiorum et similitudinum ter mille. Nam de quavis arboris specie parabolam dixit ab hyssopo usque ad cedrum. Similiter autem et de jumentis et de ceteris etiam

κητῶν καὶ τῶν τ' ἐπιγίων ἀπάντων ζῶων καὶ τῶν
νηκτῶν καὶ τῶν ἀερῶν. Οὐδεμίαν γὰρ τούτων φύσιν
ἠγήσατο οὐδὲ παρήλθεν ἀνεξέταστον, ἀλλ' ἐν πάσαις
ἐφύλασσε καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιω-
15 μάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. Παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν
ὁ Θεὸς καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν
καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. Ἐπωδὰς τε συνταξά-
μενος, αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, τρόπους ἐξορ-
κώσεων κατέλιπεν, οἷς ἐνδούμενοι τὰ δαιμόνια ὡς μη-
20 κέτ' ἐπανελεῖν ἐκδιώκουσι. Καὶ αὕτη μέγιστή νῦν παρ'
ἡμῖν ἡ θεραπεία πλείστον ἰσχύει. Ἰστορήσα γάρ τινα
Ἐλεάζαρον τῶν δημοφύλων, Οὔεσπασιανοῦ παρόντος
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρα-
πωτικῶ πλῆθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανο-
15 μένους ἀπολύοντα τούτων. Ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρό-
πος τοιοῦτος ἦν. Προσφέρον ταις ῥισί τοῦ δαιμονι-
ζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγίδι βρίζαν
ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἔπειτα ἐξέλεκεν ὀσφρωμένῳ
διὰ τῶν μυκτῆρων τὸ δαιμόνιον. Καὶ πεσόντος εὐθὺς
20 τοῦ ἀνθρώπου μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελεῖν ὄρκου, Σο-
λομῶνός τε μεμνημένος καὶ τὰς ἐπωδὰς, ἃς συνέθηκεν
ἐκεῖνος, ἐπιλέγων. Βουλόμενος δὲ πείσαι καὶ παρα-
στῆσαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος ὅτι ταύτην
ἔχει ἰσχὺν, ἐτίθει μικρὸν ἐμπροσθεν ἥτοι ποτήριον
25 πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον, καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέ-
ταπεν ἐξίόντι τοῦ ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι καὶ πα-
ραστῆναι ἐπιγινώσκει τοῖς ὄρωσιν ὅτι καταλέλοιπε τὸν
ἄνθρωπον. Γινομένου δὲ τούτου σαφὲς ἡ Σολομῶνός
καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία, δι' ἣν, ἵνα γινώσκιν ἅπαν-
30 τες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ τὸ θεοφιλὲς καὶ
λατὴν μεγάλαν τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως περὶ
πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολή, περὶ τούτων εἰπεῖν προή-
χθημεν.

ζ'. Ὁ δὲ τῶν Τυρίων βασιλεὺς Εἵραμος, ἀκούσας
κ' ὅτι Σολομὼν τὴν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν,
ἐπερήσθη, (φιλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ Δαυίδ,) καὶ πέμ-
ψας πρὸς αὐτὸν ἡσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ἐπὶ τοῖς
παροῦσιν ἀγαθοῖς. Ἀποστέλλει δὲ πρὸς αὐτὸν Σολο-
μῶν γράμματα δηλοῦντα τάδε.

ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩΙ ΒΑΣΙΛΕΙ.

40 « Ἰσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ
« Θεῷ ναὸν ὑπὸ τῶν πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρα-
« τῶν κεκωλυμένον· οὐ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς
« ἐχθρούς καταστρεφόμενος πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς
« ἐφῶν ὑποτελεῖς ἐποίησεν. Ἐγὼ δὲ χάριν ὀδα τῷ
45 « Θεῷ τῆς παρουσίας εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην εὐσχαλὼν
« οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον· καὶ γὰρ ὑπ'
« ἐμοῦ τούτου ἔσεσθαι τῷ πατρὶ μου προσέειπεν ὁ Θεός.
« Διὸ παρακαλῶ σε συμπεμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς
« Λίβανον τὸ ὄρος κόψοντας ξύλα· πρὸς γὰρ τομὴν
50 « ὕλης ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδῶ-
« νιοι. Μισθὸν δ' ὃν ἂν ὀρίσῃς ἐγὼ τοῖς ἐλουργοῖς πα-
« ρίξω. »

terrestribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter
ac aerem feruntur. Ne unius quidem horum naturam igno-
ravit, aut inexploratam reliquit, sed de omnibus philoso-
phico modo disseruit, et scientiam proprietatum earum
summam se adeptum esse ostendit. Concessit ei etiam
Deus ut disceret artem contra malos dæmones ad utilitatem
et curationem hominum. Et quum excantationes compo-
suisset, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum
reliquit, quibus vincientes dæmonia ejiciunt ut nunquam
revertantur. Atque hoc sanationis genus etiam apud nos
plurimum valet. Vidi enim ex popularibus meis quendam
Eleazarum, coram Vespasiano et filiis ejus et tribunis reli-
quisque militibus, ex dæmonum potestate ab his obsessos
liberantem. Modus autem istius curationis erat talis. Naso
dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus
inclusa erat, quas indicaverat Solomon, paulo post ex na-
ribus odorantis extrahebat dæmonem. Tum homine statim
collapse dæmonem adjurabat ne in hunc postea revertere-
tur, Solomonis mentionem faciens, et incantationes ab eo
compositas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant
persuadere manifestumque facere quod hanc vim habuerit,
non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut
polubrum, dæmonique imperabat ut homine egrediens illa
evertat, atque faciat ut spectantes intelligant quod hominem
reliquisset. Hoc autem facto, palam erat Solomonis sapien-
tia et scientia. Ideoque ut omnibus nota sit ingenti ejus
magnitudo, quamque carus Deo fuerit, utque nemini,
quem sol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis
excellens præstantia, ad verba de hisce facienda adducti
fuimus.

6. Porro Tyrionum rex Hiramus, audito quod Solomon
patri in regnum successisset, magnopere gavius est, (nam
Davidi erat amicus,) et per legatos ipsum salutabat, eique
gratulabatur de præsentī felicitate. At Solomon ad eum
litteras mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

« Scias velle quod pater meus, quum in animum induxis-
« set ædificare templum Deo, bellis et continuis expedi-
« tionibus fuerit impeditus. Non enim prius hostes debel-
« lare desiit, donec eos omnes tributum ferre coegerat.
« Ego vero Deo gratias ago pro ea qua nunc fruor pace, ac
« propterea otio abundans jam statuo domum Deo exstru-
« ere : eam etenim me conditurum esse, Deus patri meo
« prædixit. Quamobrem te oro atque obsecro ut aliquos una
« cum meis mitti jubeas in montem Libanum ad ligna exci-
« denda : nam in materia cædenda Sidonii nostratibus
« peritiores sunt. Ipse vero mercedem quantam tu consi-
« lueris fabris materiariis solvam. »

ζ'. Ἀναγνούς δὲ τὴν ἐπιστολὴν Εἰραμος καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡσθεὶς ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

« Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον ὅτι σοι τὴν πατρῴαν
« παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν
6 « ἔχοντι. Ἐγὼ δὲ τούτοις ἡδόμενος ἅπαντα ὑπου-
« γήσω τὰ ἐπεσταλμένα. Τιμὴν γὰρ ζύλα πολλὰ καὶ
« μεγάλα κέρου τε καὶ κυπαρίσσου διὰ τῶν ἐμῶν ἐπὶ
« θάλασσαν καταπέμφω, καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς
« σχεδῖαν πηξαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς
10 « σαυτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι· ἐπειθ' οἱ
« σοὶ διακομίσουσιν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ὅπως δὲ καὶ
« σὺ παράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, οὗ διὰ τὸ νῆσον
« οἰκεῖν δεόμεθα, φροντίσων. »

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τῆς τήμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν
15 « τούτων ἀντίγραφα οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σω-
« ζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὥστ' εἰ τις
« θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεσθεὶς τῶν ἐπὶ τῶν Τυ-
« ρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὔροι ἂν συμφω-
« νούντα τοῖς εἰρημένοις παρ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκεῖνοις.
20 « Ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γινῶναι τοὺς ἐν-
« τευξόμενους ὅτι μηδὲν μάλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγο-
« μεν, μηδὲ πιθανοὶς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν
« ἐπαγωγῶς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες τὴν μὲν ἐξέ-
« τασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' εὐθὺς ἀξιοῦ-
25 « μεν, οὐδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν, κατεξανισταμένους
« τοῦ πρέποντος τῆς πραγματείας, ἀθώως ὑπάρχειν, ἀλλὰ
« μηδεμίαν ἀποδοχῇς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ
« μετὰ ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν
« δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

30 « θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομῶν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ
« τοῦ Τυρίου βασιλέως γράμματα, τὴν τε προθυμίαν
« αὐτοῦ καὶ τὴν εὐνοίαν ἐπήνεσε, καὶ ὅς ἡξίωσε, τούτοις
« αὐτὸν ἡμεῖς πατο, σίτου μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας
« δις μυρίους κόρους, καὶ τοσοῦτους ἐλαίου βάδους· ὁ
3 « δὲ βάδος δύναται ξίστας ἑβδομήκοντα δύο. Τὸ δ' αὐτό
« μέτρον καὶ οἶνου παρῆγεν. Ἡ μὲν οὖν Εἰράμου φι-
« λία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μάλλον ἠϋξήσε, καὶ
« διαμενεῖν ὤμοσαν εἰς ἅπαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε
« παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρις μυρίους, οἷς ἄπονον
40 « τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτὴν συνετῶς. Μυ-
« ρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα ἓνα ἐν τῷ Λι-
« βάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι παραγινόμενους
« ἐπὶ τὰ οἰκεία, μέχρις οὗ πάλιν οἱ δις μύριοι τὴν ἐργα-
«σίαν ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὀρισμένον χρόνον. Ἐπειθ'
45 « οὕτω συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις διὰ τετάρτου μῆ-
« νος ἅπαντες ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἐγεγονέει δ' ἐπίτροπος τοῦ
« φόρου τούτου Ἀδωράμος. Ἦσαν δ' ἐκ τῶν παρωικιῶν,
« οὓς Δαυίδης κατελοίπει, τῶν μὲν παρακομιζόντων
« τὴν λιθειάν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην ἐπτά μυριάδες, τῶν
50 « δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι· τούτων δ' ἐπιστάται
« τρισχιλιοὶ καὶ τριακόσιοι. Προστέταχαι δὲ λίθους μὲν
« αὐτοὺς τέμνειν μεγάλους εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους,

7. Hiramus autem quum has literas legisset, mandatisque multum letatus esset, Solomonii rescipsit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

« Deum laudare par est, qui paternum imperium tibi
« tradiderit, viro sapienti et omni virtute praedito. Atque
« ego, his delectatus, quaecunque per literas petisti tibi
« suppeditabo. Ligno enim multo magnoque exciso, ce-
« drino pariter ac cyparissino, mihi curae erit ut meorum
« opera ad mare devehatur, meisque imperabo, ut rate con-
« nexa ad quemcunque volueris tuae regionis locum mari
« navigato ea deponant : deinde tuis licebit ea Hierosolyma
« deportare. Tu autem fac cures ut pro his frumentum
« nobis suppeditetur, quo nobis opus est, utpote insulam
« habitantibus. »

8. Etiamnum autem manent harum literarum exempla-
ria, non tantum in nostris libris conservata, sed et apud
Tyrios, adeo ut si quis voluerit pro certo rem nosse, roga-
tis iis qui publicis tabulariis praesunt apud Tyrios, inven-
turus sit quae ab iis dicta fuerint consentanea illis quae nos
diximus. Atque haec quidem oratione persequutus sum
volens lectores pro comperto habere nobis in animo esse
nihil praeter veritatem dicere, neque verisimilibus quibus-
dam et ad homines decipiendos delectandosque accommo-
dis historiam distinguendo operam quidem dare ut examen
fugiamus, postulare autem ut narrationi statim credatur;
neque nobis concessum esse ut, facta ab historiae decoro
discessionem, a culpa simus immunes, sed oramus atque ob-
secramus ut nemo nostra haec approbatione sua dignari
velit, nisi veritatem demonstratam dare certisque indicibus
confirmare possimus.

9. Rex autem Solomon, quum ad eum allatae essent re-
gis Tyriorum literae, promptum ejus obsequium et benevo-
lentiam valde laudavit, et quae ab ipso petit vicissim ei
subministravit, mittendo quotannis tritici quidem viginti
cororum millia, oleique totidem bados : badus autem ca-
pit sextarios septuaginta duo. Eandem vero ei mensuram
etiam vini praebat. Et ab istis quidem initiis magis ma-
gisque crevit amicitia inter Solomonem et Hiramum, seque
in ea perpetuo mansuros esse iuraverunt. Imperavit autem
Solomon populo universo tributum operariorum triginta
millia, quibus ut ministerium non esset laboriosum effecit
scienter illud atque perite dividendo. Constituit enim ut
deni milleni in mensem unum ligna in monte Libano caede-
rent, per duos autem menses quietem agerent domum
quisque suam regressi, donec reliqui viceni milleni suum
opus itidem absolverint. Ita demum tempore praefinito
contigit ut quarto quoque mense primi deni milleni ad
opus redirent. Huic vero tributo exigendo praerant Adora-
mus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides reliquerat,
vectores quidem saxorum et cetera materia septuagies
mille, lapicidarum vero octoginta millia. His autem praefec-
ti erant ter mille et trecenti. In mandatis praeterea dede-
rat ut saxa quidem ingentia illi exciderent in templi funda-

ἀρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδῆσαντας ἐν τῷ ὄρει κατακλιθεῖν οὕτως εἰς τὴν πόλιν. Ἐγένετο δὲ ταῦτα οὐ παρὰ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγγυωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἰρπμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

ΚΕΦ. Γ.

Τῆς δ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ Σολομών ἤρξατο τέταρτον ἔτος ἡδὴ τῆς βασιλείας ἔχων μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδῶνες μὲν Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δὲ Ἰάρ, μετὰ ἑτῆ πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετὰ δὲ ἑλθὼν καὶ εἰκοσι ἑτῆ τῆς Ἀβράμου εἰς τὴν Χανααίναν ἐκ τῆς Μεσσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας μετὰ ἑλθὼν καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. Ἀπὸ δὲ τοῦ πρώτου γεννηθέντος Ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν οἰκοδόμησεν ὁ Σολομών διετηλῶθει τὰ πάντα ἑτῆ τρις ἑλθὼν καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. Καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκείνον ἔτος ἡδὴ τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας ἐνδεκάτην ἐνεστήκει Εἰράμῳ. Ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως Τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγόνει χρόνος ἑτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων.

β'. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ἐπὶ μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὅλης λίθων ἰσχυρᾶς καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν δυναμένης, οἷ τε τῇ γῇ συμφυεῖν ἑλκελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς ἐποικοδομηθεσμένης κατασκευῆς ἔσεσθαι καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσὺν ὅσιν ἀπόνως τὸ μέγεθος τε τῶν ἐποικοδομηθεσμένων καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἣ βάρος ἐμελλεν οὐχ ἵσταν εἶναι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον κόσμου τε χάριν καὶ μεγαλουργίας ἐπενοεῖτο. Ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὁροφῆς ἐκ λευκοῦ λίθου πεποιημένον. Τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηγῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μήκος, εὖρος δ' εἰκοσι. Κατὰ τοῦτο δὲ ἄλλος ἦν ἐγγεγμένον, ἴσος τοῖς μέτροις, ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ πηγῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι. Τέτραπτο δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. Τὸ δὲ πρόναον αὐτοῦ πρόσστησαν ἐπὶ πῆχεις μὲν εἰκοσι τὸ μήκος, πρὸς τὸ εὖρος τοῦ οἴκου τεταγμένον, ἔχον δὲ πλάτους πῆχεις δέκα, ὕψος δὲ ἀνεγερμένον πηγῶν ἑκατὸν εἰκοσι. Περιωκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα βραχέσιν οἰκοῖς, οἱ συν- ὁρῇ τε τοῦ παντὸς ἐμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητά καὶ πλήθος ἐξωθεν περιεκείμενοι. Καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. Ἐκαστος δὲ τῶν οἰκῶν τούτων εὖρους μὲν εἶχεν πέντε πῆχεις, μήκους δὲ τοὺς αὐτοὺς, ὕψους δὲ εἰκοσι. Ἐπιωκοδόμητο δὲ τούτοις ἀνωθεν ἕτεροι οἴκοι καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ, ὥς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τῇ κάτωθεν οἰκῇ παραπλη- σιν· ὁ γὰρ ὑπερῶς οὐκ ἦν περιωκοδομημένος· ὁροφῇ δ' αὐτοῖς ἐπετέβλητο κέδρου. Καὶ τοῖς μὲν οἰκοῖς ὥς ἴσους ἦν ἐκάστω, πρὸς τοὺς πλησίον οὐ συνάπτων, τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη κοινὴ δι' ἀλλήλων δεδο- μενὴ μήκισταῖς δοκοῖς καὶ διηκούσαις ἀπάντων, ὥς τοῖς μέσους τοίχους ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατουμένους

menta; quum vero in monte ea prius aptassent et colligas- sent, ita in urbem conveharent. Hæc autem ita faciebant non solum structores indigenæ, sed et artifices ab Hiram missi.

CAP. III. (II.)

Solomon autem templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Iar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israelitarum ex Ægypto, post mille autem et viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopota- mia in Chananæam, post mille vero et quadringentos et quadraginta a diluvio. Ab Adamo autem primo formati, usque ad tempus quo Solomon ædificavit templum, in universum effluxerant anni ter mille centum et duo. Illo vero tempore quo templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam agebat Hiram. A Tyro autem condita usque ad exstructionem templi elapsi sunt anni quadraginta et ducenti.

2. Et rex quidem in altissimam terræ profunditatem jae- cit fundamenta templi, ex lapidum materia firmitate præ- dita et vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum et firmamentum futuri essent operi superstruendo, et propter robur infernum facile laturi ædificii futuri molem et sumptuosum ornamentorum apparatus, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitu- dinem et amplitudinem conferebant, decorisque et magni- ficentiæ gratia excogitabantur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo candenti constructum. Et altum quidem erat sexaginta cubitos, totidem vero et longum, latum autem viginti. In hoc vero erat aliud ædificium paribus mensuris, ita ut tota altitudo templi centum et viginti cubitis constaret. Versum autem erat ad orientem. Vestibulum autem ejus ad introitum statuerunt, longum viginti cubitos, ad mensuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, celsitudine autem erectum ad centum vi- ginti cubitos. Porro ædiculas templo per circuitum astrue- bat triginta, quæ extrinsecus circumjectæ totum propter crebritatem ipsarum et multitudinem erant cohibituræ. Quin etiam effecit ut earum aditus essent per alias in alias. Unaquæque autem ex his ædiculis patebat quidem in la- titudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, et viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædi- culæ exstructæ erant, et in his rursus aliæ, omnes pari cum ipsis invicem mensura et numero, ita ut omnes simul inferius ædificium altitudine æquarent: nam pars ejus superior nullis erat domunculis circumdata. Tectum au- tem illis impositum erat cedrinum. Et ædiculæ quidei- sum quæque tectum habebant, cum proximis nequaquam cohærens, ceteris vero commune tectum erat ex longis- simis trabibus consertum, ad utrumque latus pertingenti- bus, adeo ut medii parietes ab iisdem lignis contenti pro-

ξύλων ἔρρωμενεστέρους διὰ τοῦτο γίνεσθαι. Τῇ δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλετο πᾶσαν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ προσκόλλησιν χρυσοῦ. Τοὺς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαθῖν σάνισι χρυσὸν αὐ-
 5 ταῖς ἐνετόρευεν, ὥστε στιλβεῖν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ περιλάμπεσθαι τὰς ὀφείας τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχοθεν φερομένης. Ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία κατὰ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀκροτό-
 10 μων ἐγένετο, συντεθέντων ἁρμονίως πᾶν καὶ λείως, ὡς μήτε σφῦραν μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς κατανοοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι, ἀλλὰ δῖγα τῆς τούτων γρήσεως πᾶσαν ἡρμῶσθαι τὴν ὕλην προσφυῶς, ὡς ἐκούσιον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. Ἐπιλοτέχνησε δὲ ὁ βασι-
 15 λεὺς ἄνδρον εἰς τὸν ὑπερῶν οἶκον διὰ τοῦ εὗρους τοῦ τοίχου· οὐ γὰρ εἶχεν θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευρῶν ἦσαν αἱ εἰσοδοὶ διὰ μικρῶν πᾶν θυρῶν. Διέλαθε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἐνδοθεν καὶ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύ-
 20 σεσι παχείαις συνδεδεμένοις, ὥστε ἀντ' ὄχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς εἶναι.

γ'. Διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἐνδοθεν οἶκον εἰκοσι πηγῶν ἐποίησεν ἄδυτον εἶναι, τὸν δὲ τεσσαρά-
 25 κοντα πηγῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. Ἐκτεμῶν δὲ τὸν μέ-
 30 σον τοῖχον θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολὺν ἐνεργασάμενος καὶ τορεῖαν ποικίλῃν. Κατεπέτασε δὲ ταύτας ὕρεσιν εὐανθεστάτοις ἐξ ὑακίνθου καὶ πορ-
 35 φύρας καὶ κόκκου πεποιημένοις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βύσ-
 40 σου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. Ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἰκοσι πηγῶν τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεῖς δλοχρύσου, πηγῶν ἑκατέραν τὸ ὕψος πέντε. Δύο δ' ἦσαν ἑκατέρᾳ πτέρυγες ἐπὶ πέντε πῆχεις ἐκτεταμέναι· διὸ καὶ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν, ἵνα τῶν πτερύγων τῇ μὲν ἄπτονται
 35 τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου τοῦ ἄδύτου, τῇ δὲ κατὰ βορρᾶν, αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐταῖς συνάπτουσαι τεθείη μετὰ αὐτῶν τῇ κιβωτῇ σκέπη τυγχάνουσι. Τὰς δὲ χερουβεῖς οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. Κατέστρωσε δὲ καὶ τοῦ ναοῦ τὸ
 40 ἑδαφὸς ἐλάσμασι χρυσοῦ, ἐπέθηκε δὲ καὶ τῇ πυλῶνι τοῦ ναοῦ θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμεμετρη-
 45 μένας, εὖρος ἐγούσας πηγῶν εἰκοσι, καὶ ταύτας κατε-
 50 κόλλησε χρυσῷ. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἶπας τοῦ ναοῦ μέρος οὔτε ἔξωθεν οὔτε ἐνδοθεν δὲ μὴ χρυσὸς ἦν. Κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας ὁμοίως ταῖς ἐνδο-
 45 τέρω καταπετάσμασι. Ἡ δὲ τοῦ προναοῦ πύλη τού-
 50 των οὐδὲν εἶχε.

δ'. Μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν παρὰ Εἰρά-
 50 μου τεχνίτην, Χεῖραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθα-
 55 λίτιδος τὸ γένος, (ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τῆς φυλῆς,) πατὴρ δὲ Οὐρίου, γένους Ἰσραηλιτῶν. Οὗτος ἅπαν-
 60 τος μὲν ἐπιστημόνως εἶχεν ἔργου, μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὅφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν τὰ περὶ

pterea firmiores redderentur. Porro trabibus fornica sub-
 jiciebat ex eadem materia, eumque ad laquearia dedolatum
 et ad aurum inserendum. Parietes autem, quum tabulis
 cedrinis eos incrustasset, cœlatura ex auro induxit, ita ut
 templum omne fulgore colluceret et illustraretur, atque
 oculos ingredientium perstringeret auri splendore undique
 diffuso. Tota vero templi fabrica multa cum arte exstructa
 est ex lapidibus politis, apta admodum lævique commissura
 junctis conditisque, ut intuentibus nullum usquam mallei
 aut cujuslibet instrumenti fabrilis appareret indicium, sed
 illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam
 fuisse, ita ut sua sponte potius coherere videretur quam
 ferramentorum vi. Porro ascensum in superius domus
 tabulatum commentus est rex *per cochleam* parietis cras-
 situdine *inclusam*. Non enim ei erat janua magna ad
 orientem, sicuti domui erat inferiori, sed a lateribus adi-
 batur per parva ostiola. Templum autem tam intus quam
 extra complexus est asseribus cedrinis, crassis catenis in-
 ter se constrictis, adeo ut hoc illis vice firmamentorum
 et roboris esset.

3. Quum autem templum in duas partes divisisset, ædem
 quidem interiorem, viginti cubitorum, in adytum seposuit,
 exteriorem vero, quadraginta cubitorum, sanctuarium esse
 constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit ce-
 drinas multo auro obductas et variis cœlaturis. Illis autem
 vela prætendit pulcherrima florum variatione, hyacintho et
 purpura et cocco intexta, necnon et bysso splendidissima
 et mollissima. Porro in adyto, viginti cubitos in latitudi-
 nem patente totidemque in longitudinem, duas cherubes
 dedicavit, totas auro tectas, utramque in altitudinem quin-
 que cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos
 expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat, ut
 una quidem alarum australem parietem adyti attingerent,
 aliæ vero septentrionalem, ceteræ autem alæ earum cohe-
 rentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fue-
 rint hæ cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin
 et templi pavementum petalis aureis instravit. Portæ etiam
 templi fores aptavit, parietis altitudini proportionem respon-
 dentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhi-
 buit. Atque, ut summatim dicam, nullam templi partem
 reliquit, aut intus aut extra, quæ non esset auro illita.
 Isis præterea januis aulææ oppandit illis similia quibus in-
 teriores oppansæ erant. Ceterum vestibuli janua nihil
 horum habuit.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiram artificem
 Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam
 ex illa erat tribu,) patre vero Uria Israelitis oriundo. Hic
 omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero pe-
 ritus erat auri et argenti et æris fabricandi: a quo sane
 omnia circa templum elaborata sunt ad voluntatem regis.

τὸν νῶτον ἐξεμυχανήθη. Κατεσκευάσθη δὲ ὁ Χείραμος οὗτος καὶ στύλους δύο χαλκοῦς ἑσθῆν, τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. Ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίονσιν ὀκτωκαίδεκα πηχῶν, ἡ δὲ περίμετρος δέκα καὶ δύο δακτύλων. Χωνευτὸν δὲ ἐφ' ἑκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφειστήκει, τὸ ὕψος ἐπὶ πέντε πήγεις ἐγχευόμενον· ὃ περιέκειτο οἰκτιρον ἐλάτῃ χαλκίᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. Τούτου δὲ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ κατὰ διστοιχίαν καὶ ῥοαὶ διακόσαι. Τούτων τῶν κίωνων τὸν μὲν ἔτερον κατὰ τὴν δεξιὰν ἔστησε τοῦ προπυλαίου παραστάδα, καλέσας αὐτὸν Ἰαχίν, τὸν δὲ ἕτερον κατὰ τὴν ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν Βοάζ.

ε'. Ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῇν εἰς ἡμισφαίριον ἐσχηματισμένην. Ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκούρηγμα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος· ἦν γὰρ ὁ λουτήρ τὴν διάμετρον πηχῶν δέκα καὶ ἐπὶ παλαιστιναίων πάχος κεχωνυμένος. Ὑπερήριστο δὲ καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον τοῦ κύτους σπείρα περιγεγραμμένη εἰς ἑλικας δέκα· ἦν δὲ τὴν διάμετρον πηχέως. Περιεστήχεσαν δὲ περὶ αὐτὴν μόσχοι δώδεκα πρὸς τὰ κλίματα τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀποδιδόντες, καθ' ἑκάστον αὐτῶν τρεῖς, ἑσὼ δὲ ὁπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ἐπιχαθίζεσθαι τὸ ἡμισφαίριον, κατὰ περιγυρῶν ἐνδον ἐπινεύον. Ἐδέχτο δὲ ἡ θάλασσα βάδους τρισηλίου.

ς'. Ἐποίησε δὲ καὶ λουτήρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. Τούτων ἑκάστη μῆκος γεγονέει πηχέων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἕξ. Συνέκλειστο δὲ τὸ ἔργον κατὰ μέρος τετορευμένον οὕτως. Τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κατὰ γωνίαν ἑστώτες τετράγωνοι, τὰ πλεῖρὰ τῆς βάσεως ἕξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔγοντες ἐξηρμωμένα. Ἦν δὲ ταῦτα τριχῇ διηρημένα· ἑκάστη δὲ γῶραν ὅρος ἐπέειχεν εἰς ὑπόδασις κατεσκευασμένον· ἐφ' οἷς ἐτετόρευτο πῇ μὲν λέων, πῇ δὲ ταῦρος καὶ αἰετός. Ἐπὶ δὲ τῶν κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κατὰ τὰ πλεῖρὰ τετορευμένοις. Τὸ δὲ πᾶν ἔργον ἐπὶ τεσσάρων αἰωρούμενον τροχῶν ἐστήκει. Χωνευτοὶ δ' ἦσαν οὗτοι, πλήμνας καὶ ἀντυγας πηχέως καὶ ἡμίσεως ἔχοντες τὴν διάμετρον. Ἐθαύμασεν ἄν τις τις ἀφιδας τῶν τροχῶν θεασάμενος πῶς συντετορευμένοι καὶ καὶ τοῖς πλεῖροισι τῶν βάσεων προσηνυμέναι ἀρμονίως ταῖς ἀντυξιν ἐνέκειντο· ἦσαν δ' ὁμοῦς οὕτως ἔρυσαι. Τὰς δὲ γωνίας ἀνωθεν συνέκλειον ὥμοι χειρῶν ἀνατεταμένων, οἷς ἐπεκάθητο σπείρα κατὰ κοῖλον ἐπιχειμένη τὸν λουτήρα, ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον αἰετοῦ καὶ λέοντος αὐταῖς ἐξηρμωμένων, ὥς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς. Μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. Τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν δέκα βάσεων ὑπῆρχε. Προσεξείργαστο δὲ καὶ κήρυκα δέκα λουτήρας στρογγύλους χαλκοῦς ὧν ἑκάστος ἐρύρει τεσσαράκοντα χοεῖς. Τὸ γὰρ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοσοῦτος ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διειστήκει τὰ χεῖλη. Τίθησι δὲ τοὺς λουτήρας τοῦτους ἐπὶ τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθειῶν μεχωνυῶν. Πέντε δὲ λουτήρας ἔστησιν ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ,

Foris autem et hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quattuor digitorum. Atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonum denum cubitorum, circuitus vero illarum erat digitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile liliæ specie, in quintum cubitorum altitudinem excitatum, cui circumdatum erat opus reticulatumpalmlulis æneis perplexum, quod lilia tegebat. Inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, lachin nominatam, alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

5. Fudit autem et mare æneum in hemisphærii speciem. Illud vero opus a metallario confectum ex sui amplitudine mare appellatum est: erat enim labrum secundum diametrum cubitorum decem et ad palmi crassitudinem fustum erat. Suffulciebatur autem ad ipsum alvei meditullium spira in decem orbiculos circumducta, eratque diametro cubiti unius. Circumstabant autem circum illam juvenci duodecim, versus regiones quattuor ventorum adspicientes, ad unumquemque ventum tres, cum posterioribus introrsum vergentibus, ut eis hemisphærium incumbere, secundum circumactum intus depressius. Continebat autem hoc mare bados ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem bases æneas quadrangulas. Harum singulæ quique cubitos in longitudinem, in latitudinem quattuor patebant, in altitudinem sex. Opus autem, quum per partes cælatum esset, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos dispositæ, forma quadrangulari, quibus latera basium utrinque adaptata erant et inserta. Erant autem hæc tripartitæ. Unamquamque autem aream mons oblinebat, in baseos speciem effictus: quibus insistebat cælatus vel leo vel taurus vel aquila. Columellæ etiam haud secus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis suspendebatur. Illæ autem fusiles erant cum modiolis et radiis diametri sesquicubitalis. Mirum esset videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ et lateribus basium coaptatæ radiis congrue insisterent: nihilominus autem ita se habebant. Angulos vero superne continebant manuum extensarum lumeri, quibus incumbelat spira fundo apposita lavacri, requiescentis super manibus leonis et aquilæ qui illis adaptati erant, ut ista spectantibus ejusdem conflaturæ esse viderentur. Hisce vero intersertæ erant palmæ cælatæ. Hujusmodi quidem structuræ erant decem bases. Præterea autem fecit decem cythrogaulos, lavacra ænea rotunda, quorum singula capiebant chloas quadraginta. Erat enim hoc vas altitudine quaternum cubitorum, et tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra istis decem basibus imposuit, quæ mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra

(ἐτέτραπτο δὲ τοῦτο κατὰ βορέαν ἄνεμον,) καὶ τοσούτους ἐκ τοῦ δεξιῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. Κατὰ δ' αὐτὸ καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. Πληρώσας δὲ ὕδατος αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν βωμόν· τοὺς δὲ λουτήρας εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν δολοκαυτομένων ζώων καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

10 Ζ'. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μήκος καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς δολοκαυτώσεις. Ἐποίησε δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστήρας καὶ ἀναληπτήρας. Οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις Χεῖραμος καὶ λαβίδας
15 καὶ ἄρπαγας καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. Τραπεζῶν τε πληθὺς ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσάν, ἐφ' ἧς ἐτίθεισαν τοὺς ἄρτους τοῦ Θεοῦ, καὶ ταύτην παραπλησίως μυρίας πρὸς αὐταῖς ἐτέρῳ τρό-
20 πῳ γεγενημένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ σπονδεῖα, χρύσεια μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. Καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν Μωϋσέως προσταγὴν· ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν, ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολουθῶς τῷ νόμῳ· καὶ τρά-
25 πεζαν μίαν ἐπικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρὺ τῆς λυχνίας· ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. Ὁ δὲ χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἔκειτο. Ταῦτα πάντα εἶπεν ὁ τῶν τεσσαράκοντα πηχῶν οἶκος πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ αὐτοῦ· εἰς
30 τοῦτο γὰρ ἡ κιθωτὸς ἐξελλε καίσθαι.

ἦ. Οἰνογράφος δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε καὶ φιαλῶν χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ διπλασίονας· πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυρπαμένην σερμίδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας
35 ὀκτὼ, τοῦτων δ' ἀργυροῦς διπλασίονας· κρατήρας δὲ, οἷς ἐνεφύρων τὴν σερμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμύριους, ἀργυροῦς δὲ δις τοσούτους. Τὰ μέτρα δὲ τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ ἀσσάρων, παραπλησία, χρύσεια μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ διπλα-
40 σίονα. Θυματήρια δὲ χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐχομίζετο τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. Ὁμοίως ἄλλα θυματήρια, οἷς ἐχομίζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμόν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. Στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπω-
45 μίσι καὶ λογιῶν καὶ λίθοις, χιτῶνας. Ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τὸν Θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. Τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζῶνας εἰς ἑκάστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων, κατὰ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυ-
50 ριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνωδοῖς τῶν Λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνωδίαν ἐξυρημένα, 8 καλεῖται νάβλαι καὶ κινύραι, ἐξ ἡλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμύριας.

Β'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὸν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ τι-

in sinistra templi parte posuit, (erat autem hæc ad aquilonem versa,) et totidem in dextra ad austrum, ita ut orientem respicerent. Illac etiam mare æneum collocavit. Quum autem illa et mare aqua impleisset, mare quidem constituit ad abluendum in eo manus et pedes sacerdotum, qui ad altare ascensuri erant; lavacra vero ad purganda intestina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

7. Fabricavit autem et altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad solida sacrificia consumenda. Porro fecit etiam vasa ejus ex ære omnia, lebetes et amulas. Quinimo Chiramos ad hæc et forcipes et harpagones, et omne instrumentum confecit ex ære, splendore et pulcritudine aurum referente. Mensas quoque multas dedicavit rex, et unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes, atque huic similes decies mille, modo ab illis diverso factas: super quas vasa ponebantur et phialæ et pateræ, aureæ quidem vigesies mille, argentearum vero quadraginta millia. Insuper et candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moysis: ex quibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret secundum legem, et mensam unam panes impositos habentem ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri: hoc enim ad austrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc posuit. Ista omnia continebat domus quadraginta cubitorum, ante vela adyto oppansa in hoc enim arca erat reponenda.

8. Faciendos insuper curavit rex urceolos vinarios, octoginta millia numero, et phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures; lancium item aurearum, ad afferendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum numerum; craterum quoque, in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aureorum, argentearum vero bis totidem. Mensurarum autem Mosaicis, hinc et assaron appellatis, similium, aurearum quidem erant viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in templum inferebantur, vigesies mille: similiter et aliæ acerræ, quibus ignem deferrebant a magno altari in parvum intra templum situm, quinquagesies mille. Porro stolas sacerdotales mille paravit in usum pontificum, cum epomidibus talaribus et rationali et lapidibus. Corona vero, cui Moyses nomen Dei inscripsit, una fuit, et ad hodiernum usque diem permansit. Stolas autem sacerdotales ex bysso fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille, et tubarum, quales Moyses præscripsit, ducena millia; item stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille: instrumenta item musica et in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ et cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Ista omnia Solomon, sumptibus haud parrens, sed

μὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μη-
δενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν τοῦ
ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυ-
ροῖς τοῦ Θεοῦ. Περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ γείσιον
6 μὲν κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν, θριγκὸν δὲ παρ' Ἑλ-
λησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πῆχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος,
εἰζόντα μὲν τοὺς πολλοὺς τῆς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου,
μόνοις δὲ ἀνειμένῃν αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα.
Τούτου δ' ἐξῶθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχή-
10 ματι, στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ πλατείας καὶ πύλαις
ὑψηλαῖς ἀνεωγμέναις, ὧν ἐκάστη πρὸς ἑκαστον τῶν
ἀνέμων ἐτέτραπτο χρυσείαις κλειομένη θύραις. Εἰς τοῦτο
τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνεῖα καὶ παρατηρή-
σει τῶν νομίμων εἰσέησαν. Θυμαστὸν δὲ καὶ λόγου
15 πάντος ἀπέργησε μεῖζον, ὥς δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ὕψεως,
τὸ τοῦτων ἔξωθεν ἱερὸν. Μεγάλας γὰρ ἐγγύσας φά-
ραγγας, ἃς διὰ βᾶθος ἀπειρον οὐδὲ ἀπόνως νεύσαντας
ἦν ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πῆχεις τὸ
ὕψος, ἰσπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ δρους, ἐφ' ἧς ὁ ναὸς
20 ὠκοδόμητο, κατεσκεύασε. Καὶ διὰ τοῦτο ὑπαίθρων ὃν
τὸ ἔξωθεν ἱερὸν ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. Περιλαμβάνει δ'
αὐτὸ καὶ στοαὶς διπλαῖς μὲν τὴν κατασκευὴν, λίθου δ'
αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίονιν ἐπερηρεϊσμέναις ὀροφαὶ δ'
αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἀνεξεσμέναι. Τὰς
25 δὲ θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύ-
ρου.

ΚΕΦ. Δ'.

Τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη
τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημά-
των Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας,
30 καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὥς
ἂν τις ἰδὼν ἐνόμιζεν ἐν τῇ παντὶ κατασκευασθῆναι
χρῶν, ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκρι-
νόμενῳ τοῦ ναοῦ συμπερανθῆναι, γράψας τοῖς ἡγεμόσι
καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἀπειρὸν τὸν
35 λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀφόμενόν τε τὸν
ναὸν καὶ μετακομιοῦντα τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐ-
τόν. Καὶ περιαγγελθείσης τῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν
ἀφίξεως ἐβδόμῃ μηνὶ μόλις συνάσιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπι-
χωρίων θισρί, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ
40 λεγόμενῳ. Συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ
τῆς σκηνοπηγίας καιρὸς, ἑορτῆς σφόδρα παρὰ τοῖς
Ἑβραίοις ἀγιωτάτης καὶ μεγίστης. Βαστάσαντες οὖν
τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπέζητο, καὶ
πάντα τὰ πρὸς τὴν διακονίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ
45 σκευή, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. Προηγὼν δὲ μετὰ
θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ
Λευῖται σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερῶν ἁίματι τὴν
ὁδὸν κατανελοῦντες, καὶ θυμῶντες ἀπειρὸν τι θυμια-
μάτων πλήθος, ὥς ἅπαντα τὸν περίε ἀέρα πεπληρω-
50 μένον καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν,
καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ'
ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτῷ καὶ καθιερω-

summa in templo exornando liberalitate usus, sumptuose
et magnifice apparavit; quæ etiam in thesauros Dei recon-
didit. Templo autem septum in orbem circumdedit, quod
vernacula quidem lingua gision appellamus, Græcis vero
θριγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum,
quod populum ab ingressu in templum proliiberet, solis
vero sacerdotibus aditum patere significaturum esset. At
extra hoc septum fanum exstruxit specie quadrangula,
cum porticibus magnis ac latis et patentibus in portas alias,
quarum singulæ singulos ventos spectabant et foribus au-
ratis claudebantur. In hoc cuilibet e populo, modo non
polluto et præscriptorum legis observanti, intrare licebat.
Dici autem non potest ac vix etiam oculis credi quam mi-
randum fecerit illud exterius fanum. Quum enim terra
aggesta valles magnas impleisset, quas propter immensam
profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, et in al-
titudinem sustulisset quadringentorum cubitorum, effecit
ut ejusdem essent celsitudinis cum vertice montis, in quo
exstructum erat templum. Ac propterea fani exterioris
subdialis area templi solo æquabatur. Illud autem circum-
dedit porticibus structura quidem duplicibus, columnis
vero e nativo saxo sublimis sustentatis, atque illis imposi-
tum erat lectum e cedro in laquearia dedolatum. Huic
autem fano januas omnes fecit ex argento.

CAP. IV.

Et Solomon quidem rex, quum hæc opera atque ædificia
tam magna et splendida, una cum donariis in templo repo-
nendis, septennio confecisset, et præclarum divitiarum et
promptitudinis specimen dedisset, ut quæ, si quis ea per-
lustraret, ætatem integram hominis pascere videbantur,
brevi adeo, cum templi magnitudine collata, tempore fue-
rint absoluta, literis ad duces et senatores Hebræorum
missis, jussit ut populus omnis Hierosolyma congregaretur,
et templum visuri et arcam Dei in illud translaturi. Et quum
omnibus denunciatum fuisset ut Hierosolyma profiscie-
rentur, septimo demum mense vix eo convenerunt, ab in-
digenis quidem thisri, a Macedonibus vero dicto hyperbere-
tæo. Incidit autem in idem tempus et umbraculorum
solennitas, festum apud Hebræos plane sanctissimum et
maximum. Quum igitur arcam sustulissent, et tabernacu-
lum quod Moyses struxerat, omnemque suppellectilem ad
ministerium sacrificiorum Dei paratam, ea transferebant
in templum. Præcedebant autem cum hostiis et ipse rex
et populus universus et Levitæ, libaminibus et multo vi-
ctimarum sanguine viam perfundentes, et infinitam suffi-
tuum vim adolentes, ut totus circumquaque aer oppletus
etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, et
indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus
videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum

μένον χωρίον· καὶ γὰρ οὐδ' ὑμνοῦντες οὐδὲ χορεύοντες ἕως οὗ πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον ἑκαμον. Τούτῳ μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιθωτὸν μετένεγκαν. Ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος
 5 μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ τῶν χειρῶν τῶν δύο κατέθεσαν. Αἱ δὲ τοὺς ταρσοὺς συμπλέξασαι (καὶ γὰρ οὕτως ἦσαν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου κατεσκευασμέναι) τὴν κιθωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ θόλῳ κατεσκεπάσαν. ἔρχε δὲ ἡ κιθωτὸς οὐδὲν ἕτερον
 10 ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἱ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σιναίῳ ὅρει ἐγγεγραμμένους αὐταῖς ἔσχωρον. Τὴν δὲ λυγνίαν καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρύσειον ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἁδύτου, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, οὓς καὶ τότε
 15 ἐν τῇ σκηνῇ καίμενοι κατέειχον, καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀνέφερον. Τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἴσθησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καταπρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. Τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα
 20 συναθροίσας ἐνδόν εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακομήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιθωτὸν ἐξῆλθον, ἄνῳ πύλῃμα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' ὅλον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ γέμον ἴσταται, κεχύμενον δὲ καὶ περιεκεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρήνη,
 25 καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερῶν, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπεσκότει, ταῖς δὲ διανοαῖς ταῖς ἀπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρῆγεν ὡς τοῦ Θεοῦ κατεληλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατεσκηνωκότος ἡδέως ἐν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ταύτης ἔργον αὐτοῦς τῆς ἐννοίας. Ὁ δὲ
 30 βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγέρθεις (ἔτυγε γὰρ καθεζόμενος) ἐποίησατο λόγους πρὸς τὸν Θεόν, οὓς τῇ θεῇ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε καὶ χαλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν. « Σὺ γὰρ, εἶπεν, ὅκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὧ δέσποτα, « καὶ ὧν σαυτῷ ἐργάσω γεγονότα, τὸν οὐρανὸν οἶδαμεν
 35 « καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἀπάντων « οὐδὲ τούτοις ἀρκοῦμενος κεχώρηκας. Τούτων δέ σοι « κατεσκευάσα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ « σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμψω- « μεν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ πεπεισμένοι διατελοῖμεν ὅτι
 40 « πάρει καὶ μακρὰν οὐκ ἀπέστηκας. Τῷ μὲν γὰρ « πάντα τε ἐξορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, οὐδὲ νῦν ὅπου « σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τοῦ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, « μάλιστα δ' ἐνάστω καὶ βουλευομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς « καὶ ἡμέρας συμπάρει. » Ταῦτ' ἐπιθειάσας πρὸς τὸν
 45 Θεὸν ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν, ὅτι Δαυὶδ τῷ πατρὶ περὶ τῶν μελλόντων ἅπαντα, καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γενήσεται τὰ λείποντα, δηλώσειε, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθεῖν τὸ ὄνομα τῷ μῆψω γε-
 50 γενημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι προεῖποι, καὶ ὅτι τὸν ναὸν οὗτος οἰκοδομήσει αὐτῷ, βασιλεὺς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν γενόμενος. Ὁ ἄρ' ἐπὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ἐπιτελῇ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἡξίου, καὶ περὶ μηδενὸς ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέσχηται πρὸς εὐ-

et consecratum : quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad templum accederent, oborta est lassitudo. Et hoc quidem modo arcam transtulerunt. Quum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui eam gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. Illæ vero consertis alarum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam et tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, a Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem et mensam et altare aureum posuerunt in templo ante adytum, iisdem in locis, quæ et olim, quum in tabernaculo sita essent, tenebant, et quotidiana sacrificia offerebant. Altare autem æneum ante templum locavit ex adverso ostii, ita ut eo aperto illud oculis expositum esset, et adspectaretur rei sacræ peractio et magna victimarum opulentia. Et quum ceteram omnem suppellectilem coegisset, eam intra templum reposuit.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant constitutis, ex sacrario egressi erant, repente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluvia graviora conspicitur, sed mollis et temperata, in templum illabitur, et tantam quidem oculis sacerdotum caliginem effudit, ut alius alium intueri non potuerit, omnium vero mentibus cogitationem et opinionem excitavit, Deum jam in templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, quum surrexisset, (tunc enim forte sedebat,) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur sibi que convenire ut faceret. « Tu, inquit, « domum quidem sempiternam habes, o domine, et ex « iis quæ tibimet condidisti factam, cælo scilicet et aere et « terra et mari, per quæ omnia, nec illorum ambitu con- « clusus, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui templum, « ut ex eo preces, rem sacram facientes litantesque, sursum « in aerem mittamus, idque ea constanti opinione quod hic « ades, et non longe recessisti. Nam ex eo quidem quod « universa videas et omnia audias, neque ubi nunc tibi fas « est habitare cunctis præsens esse desinis, sed præsertim « cum singulis etiam te consulentibus nocte dieque simul « ades. » Hisce Deum obtestatus, ad populum orationem convertit, illis repræsentans Dei potentiam simul et providentiam : quod David patri suo futura omnia, prout eorum pleraque jam evenerunt et reliqua eventura sunt, patefecerit, utque ille nondum nato nomen indiderit, et quis foret appellandus prædixerit, et quod ipse templum ei ædificaturus esset, rex factus post patris obitum. Quæ quum juxta illius vaticinium adimpleta vidissent, eos admonebat ut Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad felicitatem ipso-

δαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένου, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἡδὴ βλέπομένων.

γ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς ἀπορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναὸν καὶ τὴν δεξιάν εἰς τὸν ὄχλον ἀναστὰς, « ἔργοις μὲν, εἶπεν, οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδύναται Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὐ πεπόνθασι· ἀπορᾷ δὲς γὰρ τὸ θεῖον ἀπάντων καὶ κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς· ὃ δὲ τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ, δέσποτα, κρεῖττονες γεγόναμεν, τοῦτω τὴν σὴν εὐλογεῖν μεγαλειότητα καὶ περὶ τῶν ὑπεργγεγμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. Τίνι γὰρ ἄλλω μᾶλλον ἰλάσασθαι τε μηνιόντα καὶ διαμείνοντα εὐμενῇ δεξιωτέρον ἐστὶν ἡμῖν ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ αἰέρος τε ἔχομεν καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιοῦσαν οἶ-
δαμεν; χάριν οὖν ἔχουν δι' αὐτῆς ὁμολογῶ σοι περὶ τε τοῦ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀβρανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνῆλ-
γες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἀ προεῖπας πεποικηότι, δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὐξέιν εἰς ἀπαν, ὡς καὶ ὁμολόγησας Δαυὶδ ἡ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτὴν διαδοχαῖς ἀμείψει μυριάς. Ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον καὶ παῖσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ἣ σὺ χαίρεις παρασχῶ. Πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖράν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇ. Σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανοῦ καὶ τῶν κατὰ τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅτι γε οὗτος ὁ τυγὼν ναός· ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρητον ἐκ πολεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἀπαν καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος παρακαλῶ. Κἂν ἀμαρτῶν ποτε ὁ λαὸς τύχῃ, ἔπειτα πληγῇ τινι κακοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐκ σοῦ, γῆς ἀκαρπία καὶ φθορᾷ λοιμικῇ ἢ τινι τούτων τῶν παθημάτων ὅς σὺ τοὺς παραδίδοντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσης καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. Ταύτην δ' οὐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι παρὰ σοῦ τὴν βοήθειαν εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [γὰρ] κἂν ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν δημοτοῦν προσταττέμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λιπαροῦντες, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. Οὕτω γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναι σοι τὸν οἶκον, ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμέν, οὐδ' ἄλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ὄνησιν ὑπάρχειν ἐβελή-
σμεν. »

δ'. Εἰπὼν ταῦτα καὶ βίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσιάς τῷ βασιλεῖ προσέειπε, καὶ γεμίσας τῶν δολοχλήρων ἱερῶν, ἐνεργέστατα τὸν Θεὸν ἡδέους ἔργου ἡπάσαν τὴν θυσίαν

rum promiserit, ac si eam non praestiturus esset, desperaret, ex iis quae jam conspexerint illi fidem habentes.

3. His populum affatus rex rursus templum versus aspicit, dextraque in multitudinem porrecta dicebat, « fieri non potest ut homines operibus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddant : nullius enim rei numen divinum indiget, majusque quam ut ei fiat id genus remuneratio : verum quo ceteris animantibus a te, domine, superiores sumus constituti, eo nos tuam laudare majestatem et pro his, quibus familiam nostram atque Hebraeorum populum dignatus es, gratias agere necesse habemus. Quia enim alia potiori faustisque magis auspiciis convenit iratum propitium reddere perpetuoque benignum conservare quam voce, quam et ex aere haurimus, iterumque per eum sursum ferri novimus? Ejus igitur beneficio tibi gratias jam ago, de patre meo primum, quem ex obscuro ad tantam gloriam provexisti, deinde quod mihi ipsi in diem hodiernum omnia, quaecumque es pollicitus, praestiteris, precorque ut in posterum largiaris quae Deus hominibus, quos vult honoratos, largiri potest, et familiam nostram in omne aevum auctam velis, quemadmodum Davidi patri meo et viventi et morienti promissisti, quod apud nos regnum sit permansurum, et genus illius per vices innumeras illud accepturum sit. Haec igitur nobis quaeso suppedites, liberisque meis virtutem quae tibi grata est impertiaris. Ad haec supplex oro ut spiritus tui partem in templum migrare facias, ut etiam in terris esse nobis videaris. Nam et caelum omne tibi quidem parvum est, domus domicilium, et eorum quae in eo sunt profunditas, nedom hoc quaecumque templum : verumtamen te obtestor atque precor, hoc templum custodi et ab omni vacatione hostili ut proprium proteges, ejusque tanquam possessionis tuae curam gerito. Et si quando populus in te deliquerit, atque adeo clade aliqua ob peccatum a te afficiatur, terrae sterilitate et pestis contagione, aliisve ejusmodi malis, quibus in iura sacra violantes soles animadvertere, ac deinde magna frequentia ad templum supplex confugerit, salutem votis expetens, exauditis illorum precibus, tanquam in aede habitans, sortis illorum miserere eosque a calamitatibus libera. Hanc vero non solum Hebraeis in peccata prolapsis a te opem peto, sed etiam si ab orbis finibus aliqui advenerint, aut ex quocumque demum loco ad te supplicandum sese converterint et boni quidpiam a te impetrare desiderarint, postulata illis concedito. Sic enim omnibus manifestum erit quod tu quidem ipse hanc aedem apud nos tibi exstrui volueris, nos vero non ita a natura comparatos esse ut humanitatis simus expertes, aut alienigenis iniqui et infesti, sed libenter seramus te communiter omnibus tum adiutorem esse tum bonorum omnium largitorem. »

4. Quum haec dixisset et humi se prostravisset et aliquandiu adorasset, in pedes erectus hostias arae admovit, quumque eam solidis victimis replevisset, sacrificium Deo gratum esse et acceptum comperuit, signo maxime illustri. Ignis

προσδεδόμενον. Πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος διαδραμὸν καὶ πάντων δρώτων ἐπὶ τὸν βωμὸν ἄξαν ἅπασαν τὴν θυσίαν ἤρπασε καὶ κατεδαίσατο. Τοιαύτης δὲ τῆς ἐπιφανείας γενομένης ὁ μὲν λαὸς δῆλωσιν εἶναι ταύτης εἰκάσας τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ διατριβῆς ἐσομένης καὶ ἡθεῖς προσεκύνει περὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο καὶ τὸ πλῆθος ταῦτο ποιεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δὲ τοιαῦτα ἀποδοῖναι αἰεὶ τὰ παρ' ἐκείνου καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁρῶσκει· αἱ δὲ τῶν ἐντολῶν τηρεῖν, ἃς διὰ Μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεός, διαμένουσιν· ἔσσεσθαι γὰρ οὕτως εὐδαιμονοῦν τὸ Ἑβραίων ἔθνος καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. Παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἳ ἐκτίσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβηκα ἐξουσι καὶ μεῖζω καὶ πλείω καταστήσουσι. Οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσεβείαν καὶ δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ καθέξειν διὰ ταῦτα προσήκειν ὑπολαμβάνειν· εἶναι δὲ τοῖς ἀνθρώποις οὐχ οὕτω μέγα τὸ κτήσασθαι τι τῶν οὐχ ὑπαρχόντων ὡς τὸ σῶσαι τὰ περιποιηθέντα καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

Εἰ. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος διαλύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων, ὡς μόσχους μὲν καταῦσαι μυρίους καὶ διατριλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. Τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐγένευσεν ἱερουργημάτων καὶ κατεσκευάσθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναῖξιν καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐτι δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν πρὸ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ δις ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἀπαντὶ τῷ λαῷ κατενυχόμενος.

Σ'. Ἐπεὶ δ' ἔλκεν αὐτοὺς ἀποχωρόντως ταῦτα καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τοῦ βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπήεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ τῆς τε περὶ αὐτοὺς προνοίας καὶ ὧν ἐπέδειξάτο ἔργων, καὶ εὐχόμενοι τῷ Θεῷ παρασχεῖν αὐτοῖς ἐπὶ πολλὸν χρόνον Σολομῶνα βασιλέα· τὴν τε πορείαν ἐποιούντων μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπόως τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεία πάντας ἀνύσαι. Καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσάγαγοντες καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἱστορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν· ὅσα δ' ἐπιφανέν τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνου ἐσήμηνεν αὐτοῦ τῆς ὕλης ἐπ' ἑαυτὸν τὸν Θεὸν γεγονέναι καὶ ὅτι φυλάξει τε τὸν ναὸν καὶ διὰ παντὸς ἐν αὐτῷ μενεῖ, τῶν ἐχθρόνων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης. Αὐτὸν δὲ πρῶτον ἐμμένοντα ταῖς τοῦ πατρὸς ὑποθήκαις ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἀπειρον, καὶ βασιλεύσειν αἰεὶ τῆς χώρας τοῦς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς· προδόντα μέντοι τὰ ἐπι-

enim per aerem delatus, et cum impetu in altare omnium in conspectu irruens, victimas totas corripuit et absumpsit. Hac autem specie oculis oblata, populus quidem, conjectura inde facta Deum his declarasse se in templo habiturum esse, lætus in terræ solum procidens adorabat. Rex vero et Deo cœpit benedicere, et populum ut idem facerent hortabantur, jam perspectam quidem habentes Dei erga se benevolentiam, de cetero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt sibi semper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe custodire dignetur in justitia ejusque cultu præceptisque observandis, quæ ipsis per Moysen dedit Deus, permanentium : sic enim Hebræis prospere cedent omnia, et ceteris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos obsecrabat in memoria habere quod quibus artibus bona præsentia comparassent, eisdem et illa conservaturi essent, et majora ac cumulatiores facturi. Haud enim existimandum hæc solummodo pietati et justitiæ accepta deberi, sed et ab illis esse ut firma maneat et stabilia : porro hominibus non adeo magnum esse parare quæ desiderant quam parva tueri et nullum peccatum, quo lædi possint, admittere.

5. Et rex quidem his multitudinem affatus concione dimisit, sacris primum factis tam pro semet quam pro Hebræis universis, ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum et viginti milia. Nam templum tum primum victimarum cruore imbutum est, et in eo Hebræi omnes cum uxoribus et liberis convivio excepti sunt; ac præterea festum, quod scenopegia vocabatur, ante templum per bis septem dies rex splendide et magnifice celebravit, cum populo universo epulatus.

6. Quum autem illis abunde satisfactum esset nihilque plene deesset erga Deum pietati, singuli, quum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt, actis prius regi gratiis pro sua illorum cura et operibus quæ fecerat, precibusque Deo fuis ut Solomonem regem ipsis quam diutissime conservaret. Iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes, ita ut voluptate delenti omnes viam, qua domum irent, sine molestia confecerint. Et illi quidem, qui arcam in templum intulerant, ejusque magnitudinem et pulcritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum et festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat Deum ipsius exaudivisse preces, quodque templum conservare voluerit, in coque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. Ipsum autem inprimis, si patris monitis institerit, ad celsitudinem felicitatis et magnitudinem immensam se provecturum esse dicebat, nec unquam de fore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic imperet : sin autem a legis institutis desciverit eorumque oblitus

τηδεύματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον καὶ ξενι-
 κούς θεοὺς ὀρησκεύειν μεταβαλλόμενον πρόρριζον ἐκκό-
 ψειν, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λείψανον αὐτοῦ ἑάσειν
 μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρόψεσθαι, πολέ-
 5 μοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφηνίσειν μυρίοις, καὶ τῆς
 γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν ἐπήλυ-
 δας ἀλλοτρίας καταστήσειν, τὸν δὲ ναὸν τὸν νῦν οἰκο-
 δομηθέντα καταπρησθήσομενον τοῖς ἐλθροῖς παραδύ-
 10 σσειν καὶ διαρπαγῆσομενον, κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν
 πόλιν χειρὶ τῶν πολεμίων, καὶ ποιήσιν μύθων ἄξια
 τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ καὶ πολλὰς δι' ὑπερβολὴν μεγέ-
 θους ἀπιστίας, ὥς τοὺς προσοίκοις ἀκούοντας τὴν συμ-
 φορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι'
 15 ἣν οὕτως ἐμισθήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πρότερον εἰς
 ὄψαν καὶ πλοῦτον ὑπ' αὐτοῦ προαχθέντες, καὶ παρὰ
 τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν ἐξομολογουμένων τὰς
 ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παρα-
 βάσεις. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτῷ τὸν Θεὸν εἰπεῖν κατὰ
 τοὺς ὕμνους ἀναγέγραπται.

ΚΕΦ. Ε'.

20 Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ,
 καθὼς προειρήκαμεν, γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων
 οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις
 ἀπείρσειεν. Οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπουδάζετο τρόπον
 ὅνπερ καὶ τὸ ἱερὸν, ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὃν μέγα καὶ
 25 θαυμαστῆς ἐργασίας καὶ παραδόξου τετυγχεὸς, ἔτι καὶ
 τοῦ Θεοῦ συνεργούντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημέ-
 νω ἔτεσιν ἔλαβε πέρας, τὰ δὲ βασιλεία, πολὺ τῆς
 ἁξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε
 τὴν ὤλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι
 30 ρυθιμίας καὶ βασιλεύειν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ Θεῷ
 γίνεσθαι, βράδιον ἡνύσθη. Καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἄξια
 λόγου καὶ κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑβραίων χώρας
 καὶ τοῦ βασιλέως οἰκοδομήθη· τὴν δὲ ὤλην αὐτὸν διατά-
 ξιν καὶ τὴν διαθεῖσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ
 35 τούτου στοχάζεσθαι καὶ συνορᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ
 γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

β'. Οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς πολλοῖς στύλοις ἐρη-
 ρισμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τῶν πραγμάτων
 διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι καὶ χωρῆσαι σύνοδον
 40 ἀνθρώπων ἐπὶ δίχας συνεληλυθότων κατεσκεύασεν,
 ἑκατὸν μὲν πηγῶν τὸ μῆκος, εὐρὸς δὲ πεντήκοντα, τὸ
 δ' ὕψος τριάκοντα, χίρσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημέ-
 νων ἐκ κέδρου πᾶσιν, ἑστέγασμένον δὲ Κορινθίως, ἰσο-
 μέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφους ἀσφαλῆ τε
 45 ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. Ἄλλος δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ
 κατὰ τοῦ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος, εὐρὸς
 πηγῶν τριάκοντα, ἀντικρὺς ἔχων ναὸν, παχέσι στύλοις
 ἀνατεταμένον. Ἦν δὲ ἐν αὐτῷ ἐξέδρα διαπρεπής, ἐν ἣ
 50 καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἐκρίνε· ἡ παρῆκευκτο κατε-
 σκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ
 πρὸς τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα μετὰ
 τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόλυσιν, ἐστρωμένα πάντα σκ-

fuerit et ad eorum peregrinorum cultum se contulerit,
 fore ut radicibus ipsum excinderet, et neque vel tantillas
 generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum
 Israelitarum a calamitatibus immunem relinqueret, sed
 ipsos bellis et cladibus innumeris exstingeret, atque e
 terra, quam patribus ipsorum dederit, ejectos, aliena in re-
 gione collocaret, templum quoque nunc exstructum, in-
 cendendum diripiendumque traderet inimicis; quin et ur-
 bem hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut
 mala quibus succumbere fabulae esse mereantur, et
 vix credenda ob stupendam magnitudinem, ita ut finitimi
 audita calamitate attoniti haereant et curiosius quærant
 quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos
 antea honore affecerat et divitiis auxerat, atque ab iis, qui
 supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam pec-
 caverint et patrias leges violaverint. Atque hisce quidem
 Denm per quietem Solomonem affatum esse literis consi-
 gnatum est.

CAP. V. (II.)

Post templi autem ædificationem, quæ septennio, ut
 ante diximus, facta est, ad structuram regiae aggregieba-
 tur, quam annis tredecim vix absolvit. Neque enim adeo
 huic operi insudabat ac templo: sed illud quidem, ma-
 gnum licet, cuique mirandum et incredibile adhibitum est
 artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul
 opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est:
 regia vero magnificentia multum templo cedens, quod
 nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit mate-
 ria, quodque regibus, non Deo, futura esset domicilium,
 tardius est absoluta. Verumtamen et illa memorabilis
 et convenienter regionis regisque felicitati exadificata:
 omnem autem ejus ordinationem et dispositionem expli-
 care necesse habeo, ut magnitudinem ejus conjectura
 perspiciant qui forte in hæc scripta inciderint.

2. Domus erat ampla et pulchra, multis columnis suf-
 fulta, quam ad populum in causis dicendis et rebus diju-
 dicandis excipiendum condidit, et ad cœtum hominum
 capiendum quum ad judicia convenirent. Longitudo quidem
 centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque
 altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata,
 iisque ex cedro omnibus, tecta vero more Corinthiaco, ad-
 ditis antil parilibus cum valvis triglyphis ad ornamentum
 simul et munimentum. Alia autem domus erat juxta totam
 latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta
 cubitos, ex adverso habens templum, validis columnis in
 altum erectum. Atque in ea erat exedra magnifica, ubi
 rex sedebat ad jus dicendum; cui adjuncta erat domus al-
 tera in usum reginæ exstructa, aliaque demum ædificia ad
 victum capiendum animiisque relaxandum, quum finita
 essent negotia, constrata omnia tabulis cœlinis. Et hæc

νίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. Καὶ τὰ μὲν οἰκοδομήσατο
 λίθοις δεκαπῆχρσιν, ἐτέρῳ δὲ πριστῷ τοὺς τοίχους καὶ
 πολυτελεῖ καταμύριεσεν, ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασι-
 λείων οἶκων θεωρίαν γῇ μεταλλεῖται, τοῖς φέρουσιν
 5 αὐτὸν τόποις ἐπαινουμένην. Καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος
 ἐπὶ τριστοιχίαν ἦν ἐνυφασμένον, τετάρτῃ δὲ μοῖρα γλυ-
 φέων παρέτεγε θαυμάζειν ἐπιστήμην, ὅπ' ὧν πεποίητο
 δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα, σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς
 ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ
 10 σαλευέσθαι δι' ὑπερβολὴν λεπτότητος, καλύπτοντα τὸν
 ὑπ' αὐτοῖς λίθον. Τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυστὸν
 ἦν καὶ καταπεποικιλμένον χρώμασι καὶ γραφαῖς. Προσ-
 κατασκεύασε δὲ πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰ-
 κήματα καὶ δὴ καὶ στοὰς μηκίστας καὶ ἐν καλῷ τῶν
 15 βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἐστι-
 ἀσεις καὶ συμπόσια χρυσοῦ περίπλεων. Καὶ τὰλλα
 δὲ, ὅσα τοῦτον ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν τῶν ἐστιωμένων
 ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατασκεύαστο. Δύσ-
 κολον δ' ἐστὶ καταριθμῆσθαι καὶ διηγῆσθαι τὸ
 20 μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν
 αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑπο-
 δεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τῶν
 ἀνειμένων εἰς ἀέρα κάλλος καὶ τὰ ἄλλα πρὸς θεωρίαν
 ἐπιτερπεστάτην καὶ θέρους ὑπορυγῆν καὶ σκέπην εἶ-
 25 ναι τοῖς σώμασιν. Ἐν κεφαλῇ δ' εἰπεῖν, τὴν ὅλην
 οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ κέδρου καὶ χρυσοῦ καὶ
 ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο, τοὺς ὁρόφους καὶ τοὺς τοί-
 χους τοῖς ἐγκλεισμένοις χρυσῷ λίθοις διανθίσας τὸν
 αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν τούτοις κατη-
 30 γλάισεν. Εἰργάσατο δὲ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγε-
 θέστατον ἐν κατασκευῇ βήματος, ἔχοντα μὲν ἐξ ἀνα-
 θαβμῶν, ἐκάστη δὲ τούτων ἐξ ἐκατέρου μέρους δύο
 λέοντες ἐφειστέκον, τοσούτων ἀνυθὲν ἄλλων ἐφειστώ-
 των. Τὸ δ' ἐνήλατον τοῦ θρόνου χεῖρες ἦσαν δεχό-
 35 μεναι τὸν βασιλέα. Ἀνεκέλιτο δ' εἰς μόσχου προτομὴν
 τὰ κατόπιν αὐτοῦ βλέποντος, χρυσῷ δὲ ἅπας ἦν δεδε-
 μένος.

γ'. Ταῦτα δὲ Σολομὼν εἰκοσαετία κατασκεύασας,
 ἐπεὶ πολλὴν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῶν
 40 Τυρίων βασιλεὺς Εἷραμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνή-
 νεγκεν, ἐπὶ δὲ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος, ἀντεδώ-
 ρήσατο καὶ αὐτὸς μεγάλας δωρεαῖς τὸν Εἷραμον, σῖ-
 τὸν τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν
 μάλιστα διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν, ὡς καὶ προειρήκαμεν ἤδη,
 45 χρῆζων διετέλει. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ
 τῆς Γαλιλαίας εἰκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω δὲ τῆς
 Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο· ἃς ἐπελθὼν καὶ κατανοή-
 σας Εἷραμος καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ πέμψας πρὸς
 Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγεν, καὶ ἔκτοτε
 50 προσηγορεύθησαν Χαβαλὼν γῇ· μεθερμηνεύομενον γὰρ
 τὸ Χαβαλὼν κατὰ Φοινίκων γλῶτταν οὐκ ἀρέσκον
 σημαίνει. Καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγους αἰνιγματώ-
 δεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βα-
 σιλεὺς, παρακαλὼν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ καὶ

quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus aedificavit,
 alio vero sectili lapide et pretioso muros incrustavit, qui,
 in templorum ornamentum et regiarum aedium pompam,
 terra perquiritur locis eum ferentibus nobilitata. Et ex eo qui-
 dem tribus ordinibus contexto elucebat pulcritudo, quarta
 vero pars prae se ferebat admirabile sculptorum artificium, a
 quibus expressae erant arbores ac omne genus stirpes, opae
 ramis foliisque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo
 subtilitate, ut agitari quodammodo videretur, lapidem iis
 subjectum occultantes. Reliquum vero usque ad lacu-
 nar opere albario tectum erat, et variis coloribus et pic-
 turis distinctum. Ad haec et alia exstruxit aedificia volu-
 ptatibus adhibendis, insuper et porticus longissimas in
 commodo regiae loco positas, atque in iis conclave splen-
 didissimum in epulationes et comotationes auro undique
 ornatum. Atque alia etiam quaecunque huic necessaria su-
 pellex, quo convivae exciperentur, omnis ex auro erat fabri-
 cata. Difficile autem est recensere magnitudinem et vario-
 tatem basilicarum, et quanta erant illarum majora cubi-
 cula, et quam multa hisce minora, quotque sub terra et
 ab aspectu remota, nec non et pulcritudinem locorum
 apricorum, atque nemora quae simul visum delectarent et
 corpora in aestatis ardore reciperent et ab eo defenderent.
 In summa, fecit ut totum aedificium e saxo candenti et ce-
 dro atque auro et argento constaret; atque tecta et parie-
 tes, quum lapides auro inclusos similiter ac in templo Dei
 eleganter intertexisset, hisce illustravit. Quin et ex ebore
 fecit solum immensae magnitudinis, specie tribunalis, cui
 sex erant gradus. Horum autem in singulis ex utraque parte
 stabant duo leones, totidem aliis superne adstantibus. At
 loco sessionis manus erant regem excipientes. Reclinaba-
 tur autem in dimidiatum juvenum, tergum suum respi-
 cientem, totumque auro vinctum erat.

3. Quum haec Solomon viginti annis perfecisset, quoniam
 ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim,
 majorem vero argenti contulerat Hiram Tyriorum rex,
 ac praeterea cedrinam piceamque materiam, vicissim et
 ipse magnis donis Hiramum remuneravit, quotannis et
 frumentum ei mittens et vinum et oleum, quibus, quod
 insulam, ut et ante diximus, habitaret, perpetuo ege-
 bat. Ad haec autem etiam Galilaeae urbes, viginti quidem
 numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas quum
 Hiram adisset et perlustrasset, eique donum displicuis-
 set, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus
 esse his civitatibus, atque ex illo tempore appellatae erant
 terra Chabalon: nam Chabalou, si interpreteris, juxta
 Phoenicum linguam id significat, quod minus placet. Quin
 et argutias et griphos ad Solomonem misit Tyriorum rex,
 rogans eum ut illas sibi explicaret, atque omnem de quae-

τῆς ἀπορίας τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. Τὸν δὲ δεῖνόν ὄντα καὶ συνετὸν οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν ἐφώτισε. Μένωνται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων καὶ Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, λέγων οὕτως· «τελευτήσαντος δὲ Ἀβιδάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν παρ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰραμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. Οὗτος ἔχουσε τὸ εὐρύχωρον καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς ἀνέθηκεν, ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου Λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας, καὶ θελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ καὶ ναὸν ὠκοδόμησε τοῦ Ἡρακλέους καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης, πρῶτός τε τοῦ Ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποίησατο ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί· τοῖς τε Ἰσκαίους ἐπεστρατεύσατο μὴ ἀποδιδούσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ ἀνέστρεψεν. Ἐπὶ τούτου ἦν Ἀδδὴμονος παῖς νεώτερος, ὃς αἰεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἀπέτατσε Σολομῶν ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεὺς. Μνημονεύει δὲ καὶ Δίος λέγων οὕτως· «Ἀβιδάλου τελευτήσαντος υἱὸς αὐτοῦ Εἰραμος ἐβασίλευσεν. Οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχουσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε, καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ ἐγγώσας τὸν μεταξὺ τόπον συνῆψε τῇ πόλει καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. Ἀναθὰς δὲ εἰς τὸν Λιβανὸν ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. Τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Εἰραμόν αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιούντα, τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρίναι τῷ λύσαντι χρήματα ἀποτίειν. Ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἰραμόν καὶ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλώσαι. Εἴτα δι' Ἀδδὴμόνα τινα Τύριον ἀνδρὰ τὰ προτεθέντα λύσαι καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰραμῷ προσάποτίσαι χρήματα. Καὶ Δίος μὲν οὕτως εἰρήκεν.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐπεὶ δ' εἴρωα τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχη ὁ βασιλεὺς πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητας, (πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς περιόλους εἶναι,) ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε καὶ πύργους αὐτὰ μεγάλους προσεζήρεν. ὠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις ταῖς βαρυτάταις ἐναρίθμους, Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδών, τὴν τρίτην δὲ Γαζαρὰ, τὴν τῆς Παλαιστίνης χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν Φαραὼν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος καὶ πολιορκήσας αἶρεῖ κατὰ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἴτα ὠρεῖαν ἐδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαυμένην· διὸ καὶ ἀνήγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν, οὗσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. Ὡς πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ὠκοδόμησε δύο πόλεις· Βη-

stionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, quum mira esset sagacitate et intelligentia, nihil horum fugiebat, sed quum omnia rationis vi superasset, et quid sibi vellent intellexisset, ea reddidit perspicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui e Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in sermonem Græcum transtulit, ita dicens: « defuncto autem Abibalo, successit ei in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos triginta et quattuor, vita ad annum quinquagesimum tertium producta. Hic aggeravit Amplum qui dicitur locum, et auream columnam posuit, quæ in Jovis est templo, ac præterea excisum profectus est lignorum materiam e monte Libano appellato, ad tecta templorum, atque antiqua sacraria demolitus, et Herculis templum ædificavit et Astartæ, primusque Hercules fanum erexit mense Peritio. Expeditionem etiam contra Tycaos suscepit, quod tributa non solverint, quumque eos sibi iterum subjecisset, reversus est. Hujus temporibus clarebat Abdemonis filius natus minor, qui difficultatem problematum, quæ sibi explicari jussit Solomon Hierosolymorum rex, semper superabat. » Insuper et meminit Dios, ita dicens: « Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hiramus, qui ad orientalem urbis plagam situs aggeres comportavit, urbemque ampliorem reddidit, atque Jovis Olympii templum, seorsum positum, spatio quod intercedebat terra repleto, urbi annexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde quum in Libanum ascendisset, ad templorum structuram ligna excidit. » Præterea dicit Solomonem, qui Hierosolymis tunc regnabat, ad Hiramum ænigmata misisse, pariter rogantem ab ipso ut alia acciperet, quique solvere nequiret, ab interprete pecunia multaretur. Hiramum vero, quum conditionem accepisset, et ænigmata non potuisset explicare, magnam pecuniæ vini pro multa pependisse. Postea per Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis quum hæsisset Solomon, Hiramum ab eo multum pecuniæ persolutum. Atque Dios ita quidem scripsit.

CAP. VI. [II.]

Ceterum rex, quum videret moenia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim et munita debere urbis dignitati respondere existimabat,) istæ extructa addidit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accenseri mereantur, Asorum, Magedon, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam, quam Pharaon rex Ægyptiorum, quum bello eam adortus esset et obsidione cinxisset, vi expugnat, et incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filię suæ Solomonis nuptæ dedit donum. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. Nec procul ab ea duas alias urbes condidit, quarum

χώρα τῇ ἐτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἥ δὲ ἑτέρα Βαλὲθ ἐκαλεῖτο. Προσκατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύταις εἰς ἀπολαυσιν καὶ τρυφῇν ἐπιτηδεύας ἐχούσας, τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ καὶ τοῖς ὡραίοις εὐρυεῖς καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδρόσους. Ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω Συρίας καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἀνω Συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' Εὐφράτου μίᾳ, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης Βαβυλῶνος ἐξ ἡμερῶν ἦν τὸ μήκος. Αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πόλιν οὕτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς Συρίας ἀπωκίσθαι τὸ κατωτέρω μὲν μηάμου τῆς γῆς ὑδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μόνον εὐρεθῆναι καὶ φρέατα. Ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας καὶ τεύχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἐστὶ νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις, οἱ δὲ Ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν Πάλμυραν.

β'. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν πράττων διετέλει. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητήσαντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ Μιναιῶν τοῦ Μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἐμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν Ἀβράμου, μέχρι Σολομῶνος, πλείονες ἔτιν ἢ τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διεληλυθότων, Φαραῶνθαι ἐκλήθησαν, ἀπὸ τοῦ μετὰ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνου ἄρξαντος βασιλέως Φαραῶνος τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγήσασθαι εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν ἀφελῶ καὶ ποιήσω τοῦ ὀνόματος φανεράν τὴν αἰτίαν. Ὁ Φαραῶν κατ' Αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. Οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλους χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὴν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. Καὶ γὰρ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάζονται Καίσαρες καλοῦνται, τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ οἷς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ἐπιμένοντες. Νομίζω δὲ καὶ Ἡρόδοτον τὸν Ἀλικαρνασσεῖα διὰ τοῦτο μετὰ Μιναιῶν τὸν οἰκοδομήσαντα Μέμφιν τριακοντα καὶ τριακοσίου βασιλέας Αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι κοινῶς Φαραῶνθαι ἐκαλοῦντο. Καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευταίην γυναικὸς βασιλευσάσης λέγει τοῦνομα Νίκαυλιν καλῶν, δηλῶν ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκέτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν αὐτῇ τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. Ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις ἤρουν ὅτι μετὰ Φαραῶνθην τὸν Σολομῶνος πενθερόν οὐκέτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη, καὶ ὅτι ὕστερον ἔχε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας. Περὶ μὲν οὖν ταύτης μετ' οὐ πολλὸν δηλώσομεν· νῦν δὲ τούτων ἐπεμνήσθη, ἵνα

altera Betchora, altera Balth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus et deliciis, et bona aeris temperie et fructuum æstivorum ubertate beatas, et copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere a superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque a magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul a cultis Syriæ partibus positam esse in causa est quod infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero et putei in illo solo loco reperiantur. Quum hanc igitur urbem exstruxisset et firmissimis muris cinxisset, Thadamora appellavit, et sic vocatur etiamnum a Syris, Græci vero Palmyram nominant.

2. Et tum quidem Solomon rex in istis ageudis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsierint cur omnes Ægyptiorum reges a Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum et mille intervallum, Pharaothæ dicti fuerint, ab eo, qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione desumpta, necessarium esse dicere existimaui, ut eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio manifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. Opinor autem ipsos a pueritia aliis nominibus usos, postquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua potestatem eorum indicat. Nam et Alexandriæ reges, quum antea aliis nominibus vocarentur, ubi primum regnum adepti erant, Ptolemæi appellati sunt a primo rege. Immo et Romanorum imperatores, a nativitate aliis nominibus insigniti, Cæsares appellantur, nomine illis indito a principatu et honore, iisdem non adservatis nominibus quibus a patribus suis erant appellati. Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus Halicarnasseus post Minæum, qui Memphin condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eorum nominibus suppressis, utpote quod Pharaothæ communiter vocati fuerint. Ceterum muliere post horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulin appellans, nimirum quod masculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipisci nequiverit, ac propterea nomen retulit conveniens ipsius naturæ. Ego autem et in nostræ gentis commentariis reperi quod post Pharaotham Solomonis socerum nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit, quodque postea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariter ac Æthiopiarum imperium tenens. Et de ista quidem paulo post plura dicemus: nunc vero

παρστήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις
 περὶ πολλῶν διορισνοῦντα.

γ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομῶν τοὺς ἀπὸ τῶν Χανα-
 ναίων οὐχ ὑπακούοντας, οἱ ἐν τῷ Λιβάνῳ διέτριβον
 5 ὅρι καὶ μέχρι πόλεως Ἀμάθης, υποχειρίους ποιησά-
 μενος φόρον αὐτοῖς προσεπέταξε καὶ πρὸς τῷ θητεύειν
 αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν καὶ πρὸς γεωρ-
 γίαν κατ' ἔτος ἐξ αὐτῶν ἐπελέγετο. Τῶν γὰρ Ἑβραίων
 οὐδεὶς ἐδούλευεν, (οὐδ' ἦν εὐλογον ἐθνη πολλὰ τοῦ Θεοῦ
 10 δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι
 τὸ θητικὸν ἢ ἐκείνους κατάγειν εἰς τοῦτο τὸ σῆμα,)
 ἀλλὰ πάντες ἐν σπλοῖς ἐφ' ἄρμάτων καὶ ἵππων στρα-
 τεύμενοι μᾶλλον ἢ δουλεύοντες διῆγον. Τῶν δὲ
 Χαναναίων, οὓς εἰς τὴν οἰκετίαν ἀπήγαγεν, ἀρχοντας
 15 ἡπέδειξε πεντακοσίους καὶ πενήκοντα τὸν ἀριθμὸν,
 οἱ τὴν ἑλὴν αὐτῶν ἐπιτροπὴν εἰλήφεσαν παρὰ βασι-
 λέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγμα-
 τείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἐρχήσεν.

δ'. Ἐναυπηγῆσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ
 20 κώλῳ σκάφη πολλὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινὶ
 τόπῳ λεγομένῳ Γασσιωγαβὲλ, ὃς οὐ πόρρω Αἰλανῆς
 πόλεως, ἢ νῦν Βερενίκῃ καλεῖται· αὕτη γὰρ ἡ χώρα τὸ
 πρὶν Ἰουδαίων ἦν. Ἐφυγε δὲ καὶ τῆς ἀρμολογίας εἰς
 τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Εἰράμου τοῦ Τυρίων βασιλέως·
 25 ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων
 ἐπιστήμονας ἐπεμψεν ἱκανοὺς, οἱς ἐκέλευσε πλεύσαντας
 μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν πάλαι μὲν Σώ-
 ρειραν, νῦν δὲ Χρυσὴν γῆν καλουμένην (τῆς Ἰνδικῆς
 ἐστὶν αὕτη) χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. Καὶ συναθροίσαν-
 30 τες ὡς τετρακόσια τάλαντα πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς
 τὸν βασιλέα.

ε'. Τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας τότε
 βασιλεύουσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ τᾶλ-
 λα θαυμαστήν, ἀκούουσιν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ
 35 φρόνησιν, ἐπιθυμία τῆς ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν δσημέρι
 περὶ τῶν ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. Πεισθῆ-
 ναι γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς (ἣν
 εἰκὸς ἐστὶ καὶ ψευδεῖ δόξῃ συγκατατίθεσθαι καὶ μετα-
 κείσθαι πάλιν, ὅλη γὰρ ἐπὶ τοῖς ἐπαγγέλλουσι κεῖται)
 40 θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα τῆς σοφίας
 αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πείραν αὕτη προτείνασα καὶ
 ὥσται τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. Ἦκε δ' εἰς
 Ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλοῦτου παρα-
 κευτῆς ἐπηγάγετο γὰρ καμῆλους χρυσοῖοι μεστὰς καὶ
 45 ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. Ὡς δ'
 αὐτὴν ἀφικομένην ἤδεως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τὰ
 τε ἄλλα περὶ αὐτὴν φιλότιμος ἦν καὶ τὰ προβαλλόμενα
 σοφίσματα βραδέως τῇ συνέσει καταλαμβάνομενος ᾔττον
 ἢ προσεδόκα τις ἐπέλυτο. Ἦ δ' ἐξέπλησσετο μὲν
 50 καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος, οὕτως ὑπερβάλλουσιν
 αὐτὴν καὶ τῆς ἀκουμένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμα-
 θούσα, μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦ τε κάλ-
 λους καὶ τοῦ μεγέθους, οὐχ ᾔττον δὲ τῆς διατάξεως
 τῶν οἰκοδομημάτων· καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ πολλὴν τοῦ

ideo hæc memoravi, ut ostenderem libros nostros et *Ægy-*
priorum in multis consentire.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium
 ejus detrectabant, qui in monte Libano habitabant et
 usque ad urbem Amathen, quum subegisset, tributum eis
 imperavit, et ut mercenarii ipsius essent, servilibusque
 operibus fungerentur, et ad agros colendos quotannis ex iis
 quosdam eligebat. Hebræorum enim nemo serviebat, (nec
 æquum erat, quum tam multas gentes Deus illis subdivisset,
 quando ex istis oportuerit servitia potius habere quam illos
 ad hanc conditionem adigere,) sed omnes armati maluerunt
 curribus et equis militare quam in servitute vitam agere.
 Chananæis autem, quos ad ministeria abduxit, præfectos
 constituit quingentos et quinquaginta, qui omnem illorum
 curam regis mandato in se susceperunt, adeo ut eos docerent
 et ad officiorum munera instruerent, in quibus illorum
 opera egeret.

4. Porro rex in sinu *Ægyptiaco* multa ædificavit navigia,
 in quodam loco ad mare rubrum qui nominatur Gasiogabel,
 qui non procul ab *Elana* urbe, quæ nunc *Berenice*
 vocatur: nam hæc regio olim in Judæorum potestate erat.
 Hiram autem Tyriorum regis munificentia etiam classi in-
 struendæ accommoda adjutus est. Viros enim gubernatores
 et rerum marinarum peritos aliquamultos ei misit, qui-
 bus præcepit *Solomon* ut cum dispensatoribus suis in re-
 gionem *Indiæ* olim quidem *Sophrim*, nunc vero *Auream*
 terram nominatam navigarent, et aurum sibi afferrent. Et
 quum *illi* collegissent circiter quadringenta talenta, iterum
 ad regem reversi sunt.

5. Feminam autem *Ægypto* et *Æthiopiæ* imperitantem,
 sapientiæ studiis exercitam, et cetera quoque egregiam, au-
 dita Solomonis virtute et sapientia, ad ipsum adduxit cupido
 eum videndi et *audiendi* quæ ille de rebus circa se quoque
 die diceret. Nam ab experientia persuaderi volens, non fama
 et auditione (quæ, utpote a narrantium fide pendens, falsæ
 nonnunquam, ut fieri solet, opinioni assentitur, iterumque
 in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præci-
 pue animo, ut sapientiæ ejus experimentum faceret ipsa,
 illa proponendo quæ intelligere nequibat, rogandoque ut
 ea sibi explicata daret. Venit igitur *Hierosolyma* cum
 magna gloria et multo opum apparatu: secum enim addu-
 cebat camelos auro et aromatibus variis atque lapillis pre-
 tiosis onustos. Quum autem rex eam venientem libenter
 excepisset, et in ceteris ei obnixè studebat, et argutias
 propositas intellectu facile comprehendens opinione celerius
 solvebat. Illa vero et ad Solomonis quidem sapientiam
 stupebat, quum excellentem adeo ejus præstantiam ea quam
 fama acceperat majorem comperisset; præcipue vero re-
 giam admirabatur quum ob pulcritudinem tum ob magnitu-
 dinem, et nihilo minus ob ædificiorum ordinationem: nam
 et in ea perspectam habuit magnam regis sapientiam. At

βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. Ὑπερέξπληττε δ' αὐτὴν
 8 τε οἶκος Δρυμῶν ἐπικαλούμενος Λιδάνου καὶ ἡ τῶν
 καθ' ἡμέραν δειπνούντων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς παρα-
 σκευῆς αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἣ τε τῶν ὑπηρετούντων
 6 ἐσθῆς καὶ τὸ μετ' ἐπιστήμης αὐτῶν περὶ τὴν διακονίαν
 εὐπρεπές, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ αἱ καθ' ἡμέραν ἐπιτελού-
 μεναι τῷ Θεῷ θυσίαι καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν
 περὶ αὐτὰς ἐπιμελείς. Ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν
 ὑπερεθαύμαζε, καὶ κατασχεῖν οὐ δυνάμεισα τὴν ἐκπλη-
 10 ξιν τῶν βλεπομένων, φανεράν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμα-
 στικῶς διακειμένην. Πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προήχθη
 λόγους εἰπεῖν, ὑπ' ὧν ἡλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ἐπὶ
 τοῖς προειρημένοις ἡττημένη. « Πάντα μὲν γὰρ, εἶπεν,
 « ὦ βασιλεῦ, τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα μετ'
 15 « ἀπιστίας παραγίνεταί· τῶν δὲ σὺν ἀγαθῶν ὧν αὐτός
 « τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρό-
 « νησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, οὐ ψευδὴς ἄρα
 « ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διήλθεν, ἀλλ' οὕσα ἀληθὴς πολὺ
 « καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἥς ὁρῶ
 20 « νῦν παρούσα. Τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχειρεῖ
 « μόνον, τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων οὐχ οὕτως
 « ἐποίει γνῶριμον ὥς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς
 « εἶναι συνίστησιν. Ἐγὼ γ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἀπαγγελλο-
 « μένοις διὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπυνθανόμεν πι-
 25 « στεύουσα, πολλῶν πλείων τούτων ἱστορήσα. Καὶ
 « μακάριόν τε τὸν Ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δούλους
 « τε τοὺς σὺς καὶ φίλους, οἱ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς
 « ἀπολαύουσιν ὀφews καὶ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατε-
 « λούσιν. Εὐλογῆσειεν ἂν τις γοῦν τὸν Θεόν, ἀγαπή-
 30 « σαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦν-
 « τας οὕτως ὥστε σὲ ποιῆσαι βασιλέα. »
 Ὡς. Παραστήσασα δὲ καὶ διὰ τῶν λόγων πῶς αὐτὴν
 διέθικεν δ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν
 αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. Εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα
 35 ἔδωκε χρυσοῦ, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον,
 καὶ λίθον πολυτελῆ. Λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀπο-
 βαλάμου ρίζαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει,
 δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. Ἀντεδωρήσατο
 δ' αὐτὴν καὶ Σολομῶν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ μάλιστα
 40 ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο· οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ τι δεη-
 οῖσιν λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἐτοιμότερος ὧν αὐτὸς
 κατὰ τὴν οἰκίαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, καὶ ἅπερ
 ἐκείνη τυχεῖν ἡξίου προῖεμένος, τὴν μεγαλοφροσύνην
 ἐπεδείκνυτο. Καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς
 45 Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν προειρήκαμεν τυχοῦσα καὶ
 μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν
 οἰκίαν ὑπέστρεψεν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς
 Χρυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ
 50 καὶ ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα
 τοῦ τε ναοῦ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς
 τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε

maximam illi admirationem movebat et domus Silva Li-
 bani vocata et quotidianæ mensæ magnificentia, et quæ
 ad apparatus regium famulatumque spectabant, necnon
 ministrorum vestitus, atque decorum quod in ministran-
 do scite observabant. Non minori autem ei admirationi
 erant sacrificia quæ Deo singulis diebus faciebant, et sacer-
 dotum et Levitarum circa ea cura et diligentia. Hiscæ quo-
 tidie visis, vehementer attonita hærebat, quinque adeo ad
 eorum aspectum percussa esset et commota ut se continere
 non potuerit, palam fecit se mirum in modum affectam
 esse. Eo enim processit ut cum rege sermones sereret,
 quibus mentem suam *spectaculis* prædictis plane viclam
 esse monstravit. « Equidem omnia, o rex, dicebat, quæ
 « ex rumore disseminato ad nos perveniunt, dubitationem
 « secum asserunt: de tuis vero bonis, quæ aut in te sita sunt,
 « sapientia *scilicet* ac prudentia, aut quæ regnum tuum
 « tibi suppeditat, non vana utique ad nos perlata est fama,
 « sed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam nunc co-
 « ram intueor multo minorem ad nos detulit. Nam ea qui-
 « dem hoc solum agebat ut auribus persuaderet, res vero non
 « ita pro dignitate repræsentavit, atque eas ex visu ac præ-
 « sentia notas exploratasque habui. Quo factum est ut ego,
 « iis quæ nunciabantur, quod multa adeo et magna fuerint
 « quæ audiveram, nequaquam credens, hisce multo ma-
 « jora conspexerim. Porro et Hebræorum populum felicem
 « esse arbitror, et servos tuos et amicos, quibus datum est
 « quotidie vultum tuum aspicere, tuamque perpetuo audi-
 « re sapientiam. Laudandus itaque est Deus, qui regio-
 « nem hanc ejusque incolas adeo dilexit, ut te regem con-
 « stitueret. »

6. Quom autem etiam verbis ostendisset quo modo eam
 affecerit rex, insuper et muneribus mentem suam quam
 testatissimam fecit. Nam ipsi donavit viginti auri talenta,
 et immensam aromatum vim, magnique prelii lapillos.
 Ajunt etiam quod opobalsami radicem, quam nostra
 etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi
 autem Solomon bona vicissim multa dedit, maximeque ea
 quorum desiderio teneri visa est: nihil enim, quod ipsum
 poposcerat, ei negavit, sed, quum esset promptior, sponte
 sua in eam conferebat, ac largiendo quæcunque illa accipere
 cuperet, generosum animum ostendebat. Atque ita Æ-
 gyptiorum et Æthiopiæ regina, ea quæ diximus assequuta,
 et regi de suis etiam elargita, in patriam se recepit.

CAP. VII. (II.)

Eodem autem tempore allatis ex Aurea quæ dicitur terra
 pretiosis lapillis regi et piceis lignis, lignis usus est ad fa-
 cienda tum templi tum regie fulcra, et ad instrumenta
 musica fabricanda, et citharas et nabla, quibus Levitæ

καὶ νάβλας, ὅπως ὑμῶσιν οἱ Λευῖται τὸν Θεόν. Πάντων δὲ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερον. Ὑπολάβη δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πύκνης ὕλη τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν προσηγορίαν ἐπὶ καταπλήξει τῶν ὀνομαζόμενων λαμβάνουσιν ἔστι παραπλήσια. Ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν ἰδέαν ἐμπερὶ τοῖς σκεύουσιν γίνεται, λευκότερα δὲ ἔστι καὶ σιύβει πλέον. Τοῦτο μὲν οὖν πρὸς τὸ μηδὲνα τὴν διαφοράν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πύκνης, ἐπεὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως γρεῖαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὐχαίρον εἶναι καὶ φιλόφρονον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τοῦ κομισθέντος αὐτῷ τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἐξήκοντα ἑξ, μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὅν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἐπεμπον αὐτῷ δωρεῖν. Ἐχώνευσεν δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευῇ θυρεῶν, ἀνὰ σίλους ἀγόντων ἑξακοσίου. Ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης ἑκάστης μνῆς χρυσοῦ τρεῖς. Ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν ἄκρον τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐστίασιν ὡς ἐνὶ μάλιστα φιλοτέχως κατασκεύασα, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψύλειαν χρυσεῖαν ἅπασαν ἐμχανήσατο. Οὐδὲν γὰρ ἦν ὅ τις ἀργύρῳ ἐπιπρασαῖεν ἢ πάλιν ἐκονεῖτο. Πολλὰ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ καταστήσας ἀπάγειν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προσέταξεν· ὧν ἐξεμπολουμένων ἀργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ καὶ πολλὸς ἐλέγξας Λιβύης τε καὶ Πίθηκοι. Τὸν δὲ πλοῦν ἀποιοῦσά τε καὶ ἐπανερχόμεναι τρισὶν ἔτεσιν ἤνουν.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῶραν περιήρχετο διαβούσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε πανταγῇ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὅσιν αὐτῷ παραγενέσθαι, τοῖς λεγομένοις οἱ ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσεμφανίζεν τὴν περὶ αὐτὸν σπουδὴν. Ἐπεμπον γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσεῖα καὶ ἀργυρεῖα καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας καὶ ἄρωμάτων γένη πολλὰ καὶ ἵππους καὶ ἄρματα, καὶ τῶν ἀνθοφόρων ἡμιόνων ὄσους καὶ βόμην καὶ κάλλι τὴν τοῦ βασιλέως ὅμιν εὖ διαθήσειν ἐπελέγοντο· ὥστε τοῖς οὖσιν αὐτῷ πρότερον ἄρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθέντα πλεῖστοι τὸν μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίοις περισσώτερον, (τὴν γὰρ αὐτῷ πρότερον χίλια,) τὸν δὲ τῶν ἵππων διατριλίοις (ὑπὲρ τρεῶν γὰρ αὐτῷ διαμύριοι ἵπποι). Ἦσκητο δ' οὗτοι πρὸς εὐμορσίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπεπεστέρους ἄλλους εἶναι συμβάλλειν αὐτοῖς μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀπαραμιλλήτων αὐτῶν εἶναι τὴν οὐσίτητα. Ἐπεκόμενον δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθρώπους ἐπιταρπεσάτη, τὸ δὲ ὕψος ὄντες περίσποτοι καὶ πολλὸν τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηχανίστας μὲν καθιεμέ-

lymnia Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum adveclis præstabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem existimet fuisse illa picæ ligna iis similia quæ nunc esse dicuntur, et hanc a vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim similitudine quidem ficulnea referunt, sed candidiora sunt et splendidiore. Et hoc quidem, ne quis discrimen veræque picæ naturam ignoret, dicere visum est id quod manifestum facere et tempestivum et humani ingenii officium esse duximus, quum ejus, utpote quod regi usui fuerit, meminimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi proveniebat, sexcenta et sexaginta sex talenta, illo quidem non annumerato quod emptum erat a mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regesque dono illi mittebant. Aurum vero couflavit, ut ex eo faceret scuta ducenta, siclos sexcentos singula pendentia. Trecentosque clypeos etiam fecit, quorum singuli tres auri minas pendebant. Atque hæc in domo, quæ Silva Libani vocatur, reposuit. Quinimo et pocula, quibus convivæ exciperet, ex auro et lapide summo artificio elaborata paravit, ceteraque vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. Nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. Nam magna erat classis, quam rex, in mari quod vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes omne genus merces asportare jussit: quibus commutatis aurum et argentum regi afferebatur, multumque eboris, et Æthiopes, et simiæ. Atque navigatione, dum iret rediretque classis, triennium absumebatur.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute et sapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragravit, adeo ut qui ubique essent reges, sermonibus utpote fidem superantibus haud credentes, ejus in conspectum prodeundi desiderio flagrarent, magnisque muneribus sui in ipsum studii darent testimonium. Nam mittebant ipsi vasa aurea et argentea, et vestes purpureas, et multa aromatum genera, et equos currusque, et mulos ad sarcinas vehendas, quoscunque et robore et pulcritudine excellentes regem voluptate affecturos esse rebantur, adeo ut, si curribus et equis, quos ante habuerat, accenserentur qui missi erant, currum quidem numerum quadringentis et amplius auctiorem effecerint, (prius enim ipsi mille erant,) equorum vero numerum duobus millibus (nam ante habebat equorum viginti millia). Isti autem ut et forma et celeritate præstarent exercitati erant, adeo ut nec alii formosiores exstarent aut velociores qui cum iis conferri possent, sed et pulcherrimi omnium conspicerentur, ceterosque pernecitate superarent. His autem decus adjiciebant etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratissima, deinde statura conspici et supra reliquos

νοι χαίτας, ἐνδεδυμένοι δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. Ψῆγμα δὲ χρυσοῦ καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσθηον ταῖς κόμαις, ὡς στίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης. Τούτων
 5 περὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἄρματος αὐτὸς ὀχούμενος καὶ λευκὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἑὸν ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. Ἦν δὲ χωρίον τι ἀπὸ δύο σινοίων Ἱεροσολύμων ὃ καλεῖται μὲν Ἡθάμ, παραδείσοις δὲ καὶ ναμάτων ἐπιρροαῖς
 10 ἐπιτερεπὲς ἡμοῦ καὶ πλούσιον. Εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεῖα δὲ περὶ πάντα χρώμενος ἐπινοία τε καὶ σπουδῇ, καὶ λίαν ὦν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἡμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ἱεροσόλυμα
 15 βασιλεῖον οὖσαν λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρὸς τε τὸ βράστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. Διαμερίσας δὲ τὰ ἄρματα καὶ διατάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὀρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν περὶ
 20 αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα, τὰς δὲ πόλεις ταύτας ἄρμάτων προσηγόρευσε. Τοῦ δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πληθὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς ὅσον ἦν καὶ τῶν λίθων, καὶ τῶν κεδρίων ξύλων, οὐ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων πληθύει τὰ τῆς Ἰου-
 25 δαίας πεδία. Προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῇ πιπράσκειν τὸ μὲν ἄρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου, αὐτὸς τε τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπειμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διανεγκὼν τῶν πρὸ αὐτοῦ τὴν Ἑβραίων ἀρχὴν ἐσχηκότων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς, ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς
 35 προεირήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. Εἰς δὲ γυναῖκας ἐκμανῆς καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ ταῖς ἐπιχωρίοις μόναις ἡρέσκειτο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλοτριῶν ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Ἀμμανίτιδας καὶ Ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς Μωϋ-
 40 σέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς οὐχ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἡρέξατο θρησκαεῖν θεοὺς, ταῖς γυναῖξί καὶ τῷ πρὸς αὐτάς ἔρωτι χαριζόμενος, τοῦτ' αὐτὸ ὑπιδόμενον τοῦ νομοθέτου καὶ προειπόντος μὴ γαμῇν τὰς ἄλλοτριολόγους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις
 45 ἐπιπλακέντες ἔθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μὴδὲ τοὺς ἐκείνων ἐσέβωσι θεοὺς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. Ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομῶν. Ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ διασήμεων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀρι-
 50 θμὸν καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύταις καὶ τὴν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατέρα, εὐθύς μὲν ἐκρατεῖτο πρὸς αὐτὴν, ὥστε μιμνεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἡναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. Προ-

multum eminentes, promissa caesarie compli, Tyriaque purpuræ tunicis induti. Ad hæc scobem auream capillis quotidie inspergebant, ita ut capita ipsi radiarent, fulgore auri ad solem percusso. His stipatus rex armatis et arcubus instructis, ipse curru gestatus et veste candenti amictus prima luce solebat urbem egredi. Erat autem locus quidam duobus schœnis ab Hierosolymis dissitus, qui Etham vocabatur, hortis et aquarum laticibus amœnus simul et copiosus. In hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

4. Quum autem summa sollertia et diligentia in omnibus uteretur et elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed et harum quotquot Hierosolyma regiae sedem ducebant nigro lapide constravit, tum ut commeantibus itu facilis esset *via*, tum ut divitiarum et imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, ut singulis civitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem paucos apud se habuit, istas autem urbes curraum appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hierosolymis non minor foret copia quam et lapidum, cedrisque Judææ campos, ubi antea non visebantur, hand secus ac sycamoris complevit. Quin et mercatoribus *Ægypti res inde* deferentibus præcepit ut ipsi currus cum duobus equis addiceretur sexcentis drachmis argenteis, et ipse eos Syriæ regibus et Transeuphratensibus mittebat.

5. Quum autem exstitisset omnium regum gloriosissimus Deoque carissimus, et prudentia et divitiis omnes superasset qui ante illam Hebræorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit, sed a patriis moribus et institutis desciscendo haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. Nam insano feminarum amore ardens, rebusque venereis utens intemperanter, indigenarum consuetudine non acquiescebat, sed et multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias et Tyrias et Ammanitidas et Idumæas, leges Moysis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, crepitque illorum deorum cultui addici, uxoribus suoque in illas amoris obsequens. Id quod ipse legislator suspectu habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne ipsi externis ritibus impliciti a patriis deficerent, et ad illarum deos colendos pellicerentur, sui *Dei* honore spreto et neglecto. Sed istis quidem animum non advertit Solomon, insanæ voluptatis illecebris captus. Quum vero, præter *Pharaonis* *Ægyptiorum* regis filiam, uxores habuisset numero septingentas et concubinas trecentas, statim in earum potestatem concedebat, ut eadem, quæ illæ, facere non recusaverit, eoque ventum est ut, ad dandum suæ erga ipsas benevolentiae magnique amoris indicium, in patrios illarum mores transire necesse habue-

καινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ λογισμοῦ διὰ τὸν χρόνον ἀσθενούντος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἐτι μᾶλλον τοῦ ἰδίου μὲν Θεοῦ πτωλιγώρησε, τοὺς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων ἡμῶν διετέλει. Καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔχε καὶ σφαλῆναι περὶ τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων, ἵτε τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατασκεύασε τῶν πρὸ τῆ θαλάττης τῷ ἀναθήματι καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἰδίον (οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν δαίον) ἠργάσατο. Κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκίον παραδείγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἦν αὐτῷ πυνέη καταλιπεῖν διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἢ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δις αὐτῷ τοῦ Θεοῦ ἐκτὰ τοῦ ὕπνου φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμῆσθαι ἐκραινίσαντος, ἀκλειῶς ἀπέθανεν. Ἦκεν οὖν εὐθύς ὁ ἐροφήτης· ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθείς, οὔτε λαμβάνειν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς παρανομήμασι λέγων οὐτ' ἐπὶ πολλῷ χαίρησιν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρέσασθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ κῆρον αὐτὸν ὑπέσχετο διάδοχον ποιήσειν ἐκείνου, τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, οὐχ ἔπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα μὲν φύλας ἐκράδους αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ μόνας καταλιπὼν τῷ υἱῶνι τοῦ Δαυίδου, δι' αὐτὸν ἐκείνον, ὅτι τὸν Θεὸν ἡγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν Ἱερουσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔμεν ἐβουλήθη.

ζ'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε καὶ σποδρῶς συνελύθη, πάντων αὐτῷ σχεδὸν τῶν αγαθῶν, ἐφ' οἷς ἡλικίος ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. Οὐ πολὺς δὲ διεπλθε χρόνος ἀπ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, καὶ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν εὐθύς ἤγειρεν ὁ Θεός, Ἀδερὸν μὲν ὄνομα, τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐβήρας λαβόντα τοιαύτην. Παις οὗτος ἦν, Ἰδουμαῖος γένος, ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. Καταστρεφόμενου δὲ τὴν Ἰδουμαίαν Ἰωάβου τοῦ Δαυίδου στρατηγοῦ καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὄπλα δυναμένους βαρβαίραντος μηνὶν ἕξ, μόνος οὗτος φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραῶνα τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα. Ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διατροφήν, καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἡγάπα, ὥς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς τὸν τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην· ἐξ ἧς υἱὸς αὐτοῦ γέννηται, ὁ μόνος τοῦ βασιλέως παισὶ σινανετρέφθη. Ἀκούσας οὖν τὸν Δαυίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν εἰδεῖτο τοῦ Φαραῶνος ἐπιτρέπειν αὐτῷ βασιλεῖν εἰς τὴν πατρίδα. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀνακρίνοντος τίνος ἐνδοθῆς ὢν ἤ τι παθὼν ἐσπούδακε καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλὰς καὶ παρακαλῶν, τότε μὲν οὐκ ἀρτίθ, κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἦν Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας παρανομίας καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, συγχωρήσαντος Φαραῶνος ὁ Ἀδερὸς ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. Καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ἀποστῆσαι τοῦ Σολομῶνος (κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολ-

rit. *Ætate autem ingravescente et ratione inde debilliore facta quam ut gentilia instituta in memoriam revocare poterit, magis adhuc Deum quidem suum neglexit, in illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perseveravit. Etiam autea contigerat ut offenderet et in legis præceptis observandis laberetur, quando boum æneorum simulacra fecit sub donario, quod maris nomine appellabatur, et leonum effigies suum circa solium (neque enim istas facere licitum erat) fabricari curavit. Quum autem patrem pulcerrimum et familiare virtutis exemplum habuerit gloriæque illius hæreditatem, quam illi ob pietatem erga Deum datum erat filio relinquere, hic tamen ejus vestigiis non institerit, idque postquam ei Deus in somnis semel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non sine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque statim post hæc vates accedit a Deo missus, ipsum inter tot flagitia nequaquam latere dicens, minitansque fore ut diu istis factis non lætaretur, verum ipsi quidem dum viveret non ereptum iri regnum, quod Davidi patri promississet Deus, se facturum esse ut ille ei in imperio succederet; quum vero obiisset, istud mali illaturum esse filio, non tamen ut populum universum ab eo secedere faceret, sed ut decem quidem tribus servo illius traderet, duas vero solas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, et urbis Hierosolymorum, ubi templum habere voluerit.*

6. Solomoni his auditis obortus est dolor, ammoque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis suis, quas ipsum beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita multum temporis interim fuit, ex quo vates quæ eventura erant illi nunciarat, dum adversarium ei Deus suscitavit, Aderum nomine; cui cum illo inimicitie interceserant hujusmodi de causa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio sanguine. Quum vero Joabus copiarum Davidis præfectus Idumæam subegisset, atque adultos omnes et qui arma ferre poterant sex mensium spatio peremisset, solus ille fuga elapsus ad Pharaonem regem Ægypti se contulerat. Ille autem, quum benigne eum excepisset, et domum ei dedit et agrum unde viveret, et postquam adolevit, valde eum diligebat, ita ut conjugis suæ sororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret: ex qua filium sustulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At postquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum esse pariterque Joabum, Pharaone adito, ab eo petiit ut in patriam revertere ipsi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re egens quave injuria affectus ipsum relinquere cuperet, quum sæpius ipsi importune insisteret multumque eum obsecraret, tunc quidem non dimissus est; illo autem tempore, ut jam res Solomonis labare et affligi cœperant ob peccata ante dicta et Dei propter illa indignationem, permissu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. Et quum eam frustra ad defectionem a Solomone sollicitasset, (nam

λαῖς καὶ οὐκ ἦν ἐλεύθερος δι' αὐτάς οὐδ' ἐπ' ἀδείας ὁ
νεωτερισμός,) ἄρας ἐκείθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο.
Συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ Ῥααζάρῳ μὲν τὸν νομα, τὸν δὲ
τῆς Σωφηνῆς ἀποδεδρακότι βασιλείᾳ Ἀδράζαρον δε-
σπότην ὄντα, καὶ ληστεύοντι τὴν χώραν, εἰς φίλιαν
αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι περὶ αὐτὸν στίφος ληστρικὸν,
ἀναβαίνει, καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν βασιλεὺς
αὐτῆς ἀποδείκνυται, καὶ κατατρέχων τὴν τῶν Ἰσραη-
λιτῶν γῆν ἐποίει κακῶς καὶ διήρπαξε Σολομῶνος ἐτι
10 ζῶντος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ Ἀδέρου συνέβαινε πά-
σχειν τοὺς Ἑβραῖους.

Ζ'. Ἐπιτίθεται δὲ Σολομῶνι καὶ τῶν ὁμοφύλων τῶν
Ἱεροδόμων, υἱὸς Ναβαταίου, κατὰ προφητείαν πάλαι
γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. Παῖδα
15 γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα καὶ ὑπὸ τῇ
μητρὶ παιδεύομενον ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν
Σολομῶν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τευχῶν οἰκοδομίας
ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ἱεροσολύμοις τὸν κύ-
κλον περιέβαλεν. Οὕτω δὲ τῶν ἔργων προενόησεν,
20 ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο καὶ γέρας αὐτῷ
στρατηγίαν ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας φυλῆς ἔδωκεν. Ἀπερ-
χομένην δὲ τῷ Ἱεροδόμῳ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐκ
τῶν Ἱεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως
μὲν Σιλῶ, Ἀχίας δὲ ὄνομα. Καὶ προσαγορεύσας
25 αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀπονεύσας· εἰς τι
χωρίον, εἰς δὲ μὴ παρῆν μῆδ' εἰς ἄλλος· σχίσας δ' εἰς
δυοδεκα φάρση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλη-
μένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροδόμον λαβεῖν τὰ δέκα, προει-
πὼν ὅτι « ταῦτα ὁ Θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σολο-
30 « μῶνος ἀρχὴν τῷ παιδί μὲν τῷ τούτου, διὰ τὴν πρὸς
« Δαυίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν
« καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῆς δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα, Σολο-
« μῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος καὶ ταῖς γυναῖξιν καὶ
« τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. Εἰδὼς οὖν τὴν
35 « αἰτίαν δι' ἣν μετατίθῃσι τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπὸ Σο-
« λομῶνος ὁ Θεὸς, δίκαιος εἶναι πειρῶ καὶ φύλαττε τὰ
« νόμима, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς
« Θεὸν τιμῆς ἁλλοι μείστου τῶν ἀπάντων, γενήσεσθαι
« τηλικούτων ἡλίκων οἵσα Δαυίδην γενομένην. »

40 η'. Ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ Ἱερο-
δόμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυ-
μητῆς πραγμάτων, οὐκ ἤρμαι. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ
στρατηγίᾳ καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχία δεδωλμῆ-
νων, ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολο-
45 μῶνος καὶ κινεῖν καὶ παρατάττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγε-
μονίαν. Μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπι-
βουλὴν ὁ Σολομῶν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν.
Φθάσας δὲ τοῦτο γινῶναι Ἱεροδόμος πρὸς Σούσακον
φεύγει τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολο-
50 μῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μέινας τὸ τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ πα-
θεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ τῇ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι. Ἀπο-
θνήσκει δὲ ὁ Σολομῶν ἡδὴ γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν
ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα τέσσαρα· θά-
πτεται δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἅπαντας ὑπερβαλὼν εὐδα-

multis praesidiis obsepta erat, adeo ut impune res novas
moliri non potuerit,) profectus inde in Syriam transit. Illic
vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adra-
zaro Sophenes rege domino suo aufugerat et regionem latro-
ciniis vexabat, junctus ei amicitiae foedere, qui latronum
manu stipatus erat, sursum progreditur, eaque Syriae parte
occupata, rex ejus declaratur, et excursionibus in Israelita-
rum dititionem factis, dum adhuc in vivis esset Solomon,
eam infestabat et diripiebat. Atque istiusmodi quidem
Hebraeis ex Adero accidit calamitas.

7. Ad haec autem ejusdem gentis homo, Hieroboamus,
Nabataei filius, Solomonem adoritur, ad bene sperandum
de rebus adductus prophetae oraculo sibi olim edito. Is, a
patre puer relictus, a matre educatus erat: quem quum So-
lomon animadvertisset forti magnoque animo praeditum,
murorum structuram eum praefecit, quando Hierosolyma
mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex
eum approbaret laudaretque, eique praemium daret prae-
fecturam tribus Josephi. Ubi vero Hieroboamus sub idem
tempus Hierosolymis egreditur, vates ei occurrit ex Si-
lunte oppido, Achias nomine. Qui quum illum salutasset,
e via paululum deflexus secum in agrum quendam abduxit,
ubi nemo praeterea aderat, scissoque in duodecim frustra
pallio, quo ipse erat amictus, jussit Hieroboamum decem
sumere, praefatus, « Deus ista vult, scissoque Solomonis
« imperio, filio quidem ejus, quod illi se ita facturum esse
« promississet Davidi, tribum unam cum altera ei finitima
« dat, tibi vero decem, quod Solomon in ipsum deliquit,
« atque mulieribus et diis earum totum se dedit. Quare
« quum tibi exploratum sit cur Deus animi sententiam
« de Solomone mutaverit, fac justitiam colas legisque in-
« stituta conserves, praesertim quum ob pietatem ac religio-
« nem praemium omnium maximum tibi sit propositum,
« nimirum ut eo colloceris dignitatis fastigio, ad quod Da-
« videm nosti fuisse provectum. »

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura servidus et magna-
rum rerum appetens, his vatis sermonibus elatus non quie-
scebat. Quum vero ad praefecturam se contulisset, ipsique
in memoriam venissent quae Achias declaraverat, illico
cepit populum sollicitare ut a Solomone deficerent, et res
novas moliri, idque agere ut principatus ipsi cederet. So-
lomon autem, ejus voluntate et insidiis intellectis, eum
quaerebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus,
quum mature hoc rescivisset, ad Susacum Aegyptiorum re-
gem profugit, atque illic manendo usque ad Solomonis
interitum, non solum id assequutus est ut nihil mali ab ipso
pateretur, sed ut regno etiam servaretur. Solomon autem
jam admodum senex vita decedit, quum regnasset quidem
per annos octoginta, vixisset autem nonaginta quatuor, se-
peliturque Hierosolymis, omnium regum felicissimus et

μονία τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, ἢ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε· περὶ ὧν καὶ τῶν δι' αὐτὰς κακῶν συμπεσόντων Ἑβραίοις εἰς καιρὸν ἕτερον ἐδοξέ μοι διασαφῆσαι.

ΚΕΦ. Η'.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Σολομῶντος τελευταίην διαδεξαμένην τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ῥοβοάμου, δς ἐκ γυναικὸς Ἀμμανιτίδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονῶς, Νοομᾶς τούνομα, πέμψαντες εὐθύς εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὄλλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ἱεροδόαμον. Ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν καὶ Ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται· ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ αἰεὶ συνελθοῦσι τοῖς Ἰσραηλίταις ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. Προσελθόντες οὖν οἱ τε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ καὶ Ἱεροδόαμος παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναι τι τῆς δουλείας αὐτοῖς καὶ γενέσθαι χρηστώτερον τοῦ πατρὸς· βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν· εὐνότεροι δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν ἢ διὰ τὸν φόβον. Ὁ δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἐζῴων, ὑποπτος μὲν εὐθύς γίνεται, μὴ παραχρῆμα ἐκινύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν· πρόχειρον γὰρ ἦσαν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλόφθικον, καὶ τοῦτ' ἐν νῶ. Ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλευσασθαι τοῦ μὴ παρατίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῶς ἐλπίδος ἔχασθαι.

β'. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρώους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν ποταπὴν δεῖ ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. Οἱ δ', ἄπειρ εἰκὸς τοὺς εὐνοὺς καὶ φύσιν ὄλλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως θυλῆσαι τῷ λαῷ καὶ δημοτικώτερον ἢ κατὰ βασιλείας ἔργον· χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὐνοίαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπάρχον ἀγαπώντων τὸ προσηγὲς καὶ τὸ παρὰ μικρὸν ἰσότημον τῶν βασιλέων. Ὁ δ' ἀγαθὴν οὕτω καὶ συμφέρουσαν ἰσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ δὲ μὴ, πρὸς γε τὴν τότε καιρὸν δὲ· ἔδει γενέσθαι βασιλέα, γνώμην ἐπιστρέψαι, τοῦ Θεοῦ ποιήσαντος, οἶμαι, κατακριθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. Καλέσας δὲ τὰ μεῖρά· κατὰ συντεθραμμένα καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευσε λέγειν. Τὰ δὲ (οὔτε γὰρ ἡ νεότης οὔτε ὁ Θεὸς ἡρίει νοεῖν τὰ κρείττω) παρήνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ τὸν βαρύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι βαρύτερον, καὶ εἰ σκληρότης ἐπειράθησαν ἐκείνου, πάλιν μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείραν δυσκολοῦ, καὶ εἰ μάλιστα αὐτοὺς ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. Τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ δόξας προήκειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ἀπόκρισιν, ὥς συνέλθεν ἀκούσόμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετῴρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος καὶ τι λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ βασιλέως ἐσπουδακός, οἰομένου δὲ τι καὶ φιλόφθικον, τὴν τῶν μενιρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν, παρὲς τὴν τῶν φίλων, ἀπεκρίνατο. Ταῦτα δ' ἐπράτ-

opulentissimus atque prudentissimus, exceptis iis in quibus jam senescens peccavit, a mulieribus in errore inductus : de quibus, pariterque de malis quæ inde consequuta sunt et Hebræos afflixerunt, visum est mihi alio tempore narrationem facere.

CAP. VIII. (III.)

Ceterum post mortem Solomonis filio ejus Roboamo in regnum succedente, qui ex muliere Ammanitide, Nooma nomine, ei natus erat, plebis duces, nunciis statim in Ægyptum missis, Hieroboamum revocabant. Quum autem ad eos in urbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem pervenit : ipsi enim placuerat Israelitis, qui eo conveniant, semet regem ostendere. Eum ergo adeuntes principes populi simul et Hieroboamus supplici voce rogarunt, ut aliquid de servitio ipsis remitteret, et patre suo clementior esse vellet : ipsos enim grave sub eo jugum pertulisse ; fore autem ut eos sibi magis benevolos habeat, libentiusque ei servituros, si mitius illos tractet, quam si metu coerceat. Ille vero, quum dixisset se post triduum ipsis de his quæ postularunt responsurum, statim quidem in suspicionem venit, quod sine mora votis eorum non annuisset : nam ingenium hominum, præsertim in adolescentia, ad benignitatem et humanitatem proclive esse censebant. Bonæ tamen spei aliquid subesse videbatur, quod ea de re consultaverit et non e vestigio repulsam dederit.

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in consilium adhibuit de responso quod populo dari oporteret. Atque isti, id quod viros benevolos vulgique indolis gnaros facere verisimile erat, ei suaserunt ut populo se humanum præberet comiterque illos alloqueretur, et se aliquanto magis demitteret quam ferret fastus regius : ea enim via capturum esse multitudinis favorem, quum ita natura comparatum sit ut subditi nihil adeo ament ac ut reges illis benignos et fere pares se præsent. At is utilem adeo sententiam et forsân in omne tempus profuturam, sin minus, tum certe quum regem fieri oporteret, aversatus est, Deo, ut puto, id agente, ut istud condemnaret quod ad rem suam faceret : accitisque juvenibus, qui cum eo educati erant, illisque exposito quod senes ei dederant consilio, jussit proferre quid ipsis facto opus esse videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat meliora cernere, suaserunt ut populo responderet, suorum digitorum minimum crassiusse esse quam sui patris medium corporis truncum ; quodsi servitutis duritatem sub illo experti fuerint, multo magis experiundo ipsum durum difficilemque esse sensuros, ac si ille in eos scuticis animadvertit, expectandum ut ipse scorpiis animadvertat. His delectatus rex ratusque imperii dignitatem decere hoc responsum, postquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis expectatione suspensis omnique studio agentibus ut verba regis audirent, existimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum esse, neglecto amicorum consilio ex juvenum sententia respondit.

τετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἂ προσεφύτευσεν Ἀχίας.

γ'. Πληγέντες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀλγήσαντες ὡς ἐπὶ πείρᾳ τοῖς εἰρημένοις ἡγανά-
 5 κτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐκδοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαυίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνην ἔφασαν τὴν ἡμέραν· παραχωρεῖν δ' αὐτῇ μόνον τὸν ναόν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκευάσεν, εἰπόντες καταλείψειν ἡπείλησαν. Οὕτω δ' ἔσχον πι-
 10 κρῶς καὶ τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν φόρων Ἀδώραμον, ἵνα καταπραύνη καὶ συγγνώνας τοῖς εἰρημένοις, εἰ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητος καὶ δυσκολοῦ ᾦν ἐν αὐτοῖς, ποιήσῃε μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις ἀπέκτειναν.
 15 Τοῦτ' ἰδὼν Ῥοβοάμος καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλήσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπερέστην ἀπέκτεινεν αὐτὸς τὸ πλῆθος, δέσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινόν, ἐπιβάς εὐθύς ἐπὶ ἄρματος ἔφυγεν εἰς Ἱερουσόλυμα. Καὶ ἡ μὲν Ἰουδα φυλὴ καὶ ἡ Βενιαμῖτις χειροτονοῦσιν αὐτὸν βα-
 20 σιλέα, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδου παιδῶν ἀποστάν τὸν Ἱεροδόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ῥοβοάμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷος τε ἦν λαβὼν ὀκτωκαίδεκα παρ' αὐτῶν στρατοῦ
 25 μυριάδας ἐπιλέκτους ἐξελεῖν ἐπὶ τὸν Ἱεροδόαμον καὶ τὸν λαόν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. Κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφῆτου ποιήσασθαι τῆς στρατείας, (οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν οὗτος ἔλεγε, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ
 30 πρόρρησιν τῆς τοῦ πλῆθους ἀποστάσεως γεγεννημένης,) οὐκέτ' ἐξῆλθε. Διγῆσμαι δὲ πρῶτον ὅσα Ἱεροδόαμος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἴτα δὲ τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ῥοβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγεννημένα δηλώσωμεν. Φυλαχθεῖη γὰρ ἂν
 35 οὕτως ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ εὐτακτόν.

δ'. Ὅ τοίνυν Ἱεροδόαμος οἰκοδομήσας βασιλεῖον ἐν Σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν δίαίταν εἶχε· κατεσκευάσε δὲ καὶ ἐν Φανουὴλ πόλει λεγομένην. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογι-
 40 σάμενος ὡς ἔαν ἐπιτρέψῃ τῷ πλῆθει προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν εἰς Ἱερουσόλυμα πορευθέντι καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν διαγαγεῖν, μετανοήσαν Ἰσας καὶ δελεασθὲν ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ πρῶτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύ-
 45 σει τούτου γενομένου τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνῶται τι τοιοῦτον. Δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς καὶ οἰκοδομήσας ναῖσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν Βεθλήθι πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, (ἡ δὲ ἐστὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ Ἰορδάνου,) τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ
 50 τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναίσκων· καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλάς ὧν αὐτὸς ἤρχεν, ἐδημηγόρησε τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους· « ἄνδρες ὁμόφυλοι, « γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν

Hæc vero ex Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

3. Istis autem verbis veluti ferro percussi, dictisque laud secus ac experiundo graviter affecti, ad indignationem adducti sunt, unoque ore magna cum vociferatione dice-
 runt ex illo die nihil ipsis affinitatis esse cum Davide ejus-
 que progenie, adjectoque se illi solum cedere templo quod pater ipsius exstruxerat, eum relicturos esse minati sunt. Atque adeo erant exacerbati et iracundia eo usque exarse-
 runt, ut, quum ad eos misisset rex Adoramum tributis præfectum, qui sævientes mitigaret, et veniam dictis impe-
 trando, si quid in illis juveniliter temerarium fuerit et sub-
 morosum, redderet placatior, non sustinuerint, sed lapi-
 dibus obrutum necarint. Quum hoc vidisset Roboamus d
 existimasset se iisdem lapidibus peti quibus ministrum suum populus interemerat, veritus ne revera id mali pa-
 teretur, illico cumru consensu Hierosolyma se fuga reci-
 pit. Et Judæ quidem tribus atque Benjamitica regem eum constituere, cetera vero multitudo, inde ab illo die a Davidis stirpe alienata, summæ rei præfecerunt Hierobo-
 omum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tri-
 buum, quas sibi obtemperantes habuit, concione advocata, quum ex earum exercitu hominum centum et octoginta
 millia lectorum sibi assumpsisset, proficisci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi sibi
 servire cogeret. Verum a Deo per valem ab expeditione in-
 hibitus, (ille enim submonebat haud fas esse ut qui ex eadem gente sint bellum iis inferrent, præsertim quum auctore Deo facta fuerit hæc populi secessio,) non jam egressus est. Mili autem statutum est prius narrare quæ gesserit Hiero-
 boamus Israelitarum rex, ac tum demum res gestas a Robo-
 amo duarum tribuum rege memorare. Sic enim per omnia suus historię ordo conservabitur.

4. Quum itaque Hieroboamus regiam construxisset in ci-
 vitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam insuper ædifi-
 cari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo post quum scenopægiæ festum instaret, reputans secum, si populo concesserit ire Hierosolyma ut Deum adorarent, festumque illic agitent, fore ut fortasse poenitentia ducti, ac templi splendore collusque in eo divini apparatu capti, ipsum reli-
 querent et ad regem priorem se reciperent, adeoque inde in vitæ discrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Quum
 duas vitulas ex auro conflavisset, illisque duo delubra ex-
 struxisset, unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane, (hæc autem est apud fontes Jordanis minoria,) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro posuit: quumque
 decem tribus, quibus ipse præerat, convocasset, pro concio-
 ne in hunc modum eas est allocutus: « viri populares, vos
 « hoc non nescire arbitror quod omnia locus habeat Deum,

• Θεόν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ
 • παρέστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρη-
 • σκεύοντας ἐφορᾷ. Ὅθεν οὐ μοι δοκεῖ νῦν ἐπείγειν
 • ὑμᾶς εἰς Ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν
 • πόλιν μακρὰν οὕτως ὁδὸν προσκυνεῖν. Ἀνθρώπος
 • γὰρ κατεσκεύασε τὸν ναόν· πεποίηκα δὲ καὶ γὼ οὗο
 • • χρυσᾶς δαμάλεις ἐπινύμους τῷ Θεῷ, καὶ τὴν μὲν
 • • ἐν Βεθὴλ πόλει καθιέρωσα, τὴν δὲ ἐν Δάνη, ὅπως
 • • ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι
 • • προσκυνήσωσιν εἰς αὐτάς ἀπερχόμενοι τὸν Θεόν.
 • • Ἀποδείξω δὲ τινὰς ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ Λευί-
 • • τας, ἵνα μὴ χρεῖαν ἔχητε τῆς Λευιτιδος φυλῆς καὶ
 • • τῶν Ἀαρῶνος υἱῶν. Ἀλλ' ὁ βουλούμενος ὑμῶν ἱερεὺς
 • • εἶναι προσενεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριόν, 2 καὶ
 • • τὸν πρῶτον ἱερέα φράσιν Ἀαρῶνα πεποιηθέναι. »
 • Τῷ· εἰπὼν ἐξηπάτησε τὸν λαὸν καὶ τῆς πατρῷου θρη-
 • σκαίας ἀποστάντας ἐποίησε παραδῆναι τοὺς νόμους.
 • Ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῦ πο-
 • λέμου κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ
 • • περιπεσεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χρόαν δηλω-
 • • σμεν.

• Ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἐβδόμῃ μηνί, βουλό-
 • • μενος καὶ αὐτὸς ἐν Βεθὴλ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ
 • • ἑώραζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ
 • • μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως, γενόμενος δ'
 • • αὐτὸς ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις
 • • ἱερεσὶ. Μέλλοντος δ' ἐπιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς
 • • ἀκαχυταίσεις ἐν ὧσιν τοῦ λαοῦ παντὸς, παραγίνεται
 • • πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἱεροσολύμων προφήτης, Ἰαδὼν ὄνομα,
 • • τῷ Θεῷ πέμψαντος, ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πληθὺ
 • • τῷ βασιλεῶς ἀκούοντος εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστή-
 • • ριον ποιούμενος τοὺς λόγους· « ὁ Θεὸς ἔσσεσθαι τινα
 • • προλέγει ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους, Ἰωσὶάν ὄνομα, ὃς
 • • ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοῖτερες τοὺς κατ' ἐκείνων τὸν
 • • • κατὰ γέννησιν, καὶ τὰ ὅσα τῶν λαοπλάνων
 • • τούτων καὶ ἀπατενῶν καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σοῦ καύσει.
 • • Ἰνα μέντοι γε πιστεύσωσιν οὗτοι τοῦθ' οὕτως ἔξειν,
 • • σημεῖον αὐτοῖς προεῶν γενησόμενον. Ῥαγίζεσθαι
 • • τὸ θυσιαστήριον παραγγέλλω καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐ-
 • • τῷ πιμελὴ τῶν ἱερῶν ἐπὶ γῆν χυθήσεται. » Ταῦτ'
 • • εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ἱεροβοάμος
 • • ἔτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. Ἐκτε-
 • • ταμένη δ' ἡ χεὶρ εὐθὺς παρεῖθη, καὶ οὐκέτι ἰσχυρεν
 • • αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεαρχηκυῖαν καὶ
 • • μακρὰν εἶχεν ἀπηρητημένην. Ἐρράγη δὲ καὶ τὸ θυ-
 • • σιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς
 • • προείπεν ὁ προφήτης. Μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἀνθρώ-
 • • πον καὶ θεῖαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν
 • • δεξιᾶν τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιάν αὐτοῦ.
 • • καὶ ὁ μὲν ἰκέτευσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ παρασχέειν.
 • • Ὁ δὲ τῆς χειρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης χαίρων
 • • εἰς αὐτὴν τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνήσαι παρ'
 • • αὐτοῦ. Ἰαδὼν δ' ἔφησεν οὐχ ὑπομένειν εἰσελθεῖν πρὸς
 • • αὐτόν, οὐδὲ γεῦσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ

• ejusque praesentia nullo loco definito includatur, sed ubi-
 • que exaudiat et cultores suos respiciat. Quod quum ita
 • sit, mihi non placet vos nunc urgere ut longo adeo iti-
 • nere Hierosolyma, urbem hostilem, contendatis religionis
 • ergo. Homo enim templum illud statuit; et ego feci duas
 • vitulas aureas Deo cognomines, et unam quidem in urbe
 • Bethela dedicavi, alteram in Dane, ut vestrum quicumque
 • loca earum utrique proxima habitent, eo se conferant ad
 • Deum colendum. Vobis autem quosdam ex vobismet
 • ipsis sacerdotes creabo et Levitas, ne quid Leviticam tri-
 • bum et Aaronis progeniem desideretis. Igitur cuicumque
 • vestrum in animo est sacerdotem fieri, offerat vitulum
 • Deo et arietem: id quod aiunt primum sacerdotem Aaro-
 • nem fecisse. » His verbis populum decepit auctorque erat
 • ut a patria religione discedendo contra leges facerent. He-
 • braeis hoc caput et origo malorum exstitit, atque ut bello
 • ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed haec
 • quidem suo loco narrabimus.

5. Septimo mense, quum jam immineret festiva solennitas,
 volens et ipse eam apud Bethelam celebrare, sicut a duabus
 tribubus Hierosolymis agebatur, ante vitulam quidem altare
 exstruit, ipse vero pontifex factus cum suis sacerdotibus
 ad illud ascendit. At quum in eo esset ut victimas et solida
 sacrificia in conspectu totius populi arae adnoveret, ipsi ex
 Hierosolymis jussu Dei vates supervenit, Jadon nomine,
 qui in media turba constitutus haec rege audiente loquutus
 est, sermone ad altare verso: « hoc tibi praedicit Deus,
 « fore ut nascatur quidam de genere Davidis, Josias no-
 « mine, qui super te mactabit istius aevi falsos sacerdotes,
 « ac praeterea horum impostorum et deceptorum atque
 « impiorum ossa super te cremabit. Verum ut isti cre-
 « dant hoc ita eventurum esse, signum illis praenunciabo
 « mox sequenturum. Illico ara findetur, et omnis super il-
 « lam victimarum adeps humi diffundetur. » Ut haec dixerat
 vates, Hieroboamus irritatus, protensa manu, jubet illum
 comprehendi. At manus, quam intenderat, subito lan-
 guescebat, nec potuit eam denuo ad se retrahere, sed tor-
 pore illi obriguit et mortua demittebatur. Porro diffusa
 est ara, et cuncta ex ea effusa sunt, sicuti vates praedixe-
 rat. Quum autem intellexisset hominem esse veracem et
 ex Dei afflatu futura praenoscere, rogavit eum ut Deum
 deprecaretur, quo ipsi restitueretur dextra. Atque is quidem
 Deum orabat ut hoc regi effectum redderet: ille vero, quum
 manus ad suum statum rediisset, ea de re gaudens vatem
 obsecrabat ut secum prandeat. Tum Jadon dicebat se
 non audere in domum ejus introire, aut tantillum ex

πολεῖ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸν Θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' αὐτῆς ποιήσῃται τὴν ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης, ἔφρασκε. Τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας, αὐτὸς δ' ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς πρεσβύτερος ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ἱεροδόμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. Οὗτος τότε μὲν κλη-
 10 νήρης ἦν διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ γήρους ἀσθένειαν. Τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ δηλωσάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ Ἱεροσολύμων προφήτου καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιάν Ἱεροδόμος εὐχαμένου πάλιν ἐκείνου ζῶσαν ἀπολάβοι, δέσας μὴ
 15 παρευδοκίμησειεν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ πλείονος ἀπολαύοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν εὐθὺς ἐπιστρέψασαι τὸν ὄνον ἑτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. Τῶν δὲ σπευσάντων ὁ προσετάγησαν, ἐπι-
 20 νον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιάν ἔχοντι ὄρυς εὐμεγέθους, ἡσπάσατο πρῶτον, εἰτα ἐμέμπετο μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. Τοῦ δὲ φήσαντος κεκαλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαι παρὰ τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, « ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοί, » εἶπεν, πάντως
 25 ἀπαγορεύεαι σοι τὸ θεῖον παραδέσθαι τράπεζαν. Προφήτης γάρ εἰμι καὶ τῆς αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, καὶ πάρεμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἑμαυτὸν ἐστιασόμενον. » Ὁ δὲ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ἀνέστρεψεν. Ἀριστῶντων δ' ἔτι
 30 καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ἐπιφαίνεται τῷ Ἰαδῶνι, καὶ παραβάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε καὶ ποταπὴν ἐδόλου. Λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν ἔφρασεν, ὃν οὐ δι-
 35 ἀφοιρήσειν. Ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ Ἰαδῶνος λόγοις Ἱεροδόμος, ἐληλεγμένῳ ψεύδει. Πορευο-
 40 μένῳ τοίνυν τῷ Ἰαδῶνι πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα συμβαλεῖ λέων, καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους ἀπέκτεινε. Καὶ τὸν μὲν ὄνον οὐδὲν ὄλως ἔβλαψε· παρακαθεζόμενος δὲ ἐφύλασσε χάκεϊνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόν-
 45 τες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. Ὁ δὲ τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν
 50 τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἤξισωσεν, ἐντε-
 λάρμοις τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι, λέγων ἀληθῆ μὲν εἶναι πάνθ' ὅσα προεφήτευσεν κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, ὕβρισθῆσθαι δ' αὐ-
 55 τὸς μετὰ τὴν τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὁσίων οὐ γνωσθησομένων. Κηδεύσας οὖν τὸν προφή-
 την καὶ ταῦτα ἐντελόμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ

pane et aqua ista in urbe degustare : hoc enim ipsi Deum interdixisse, nec licere eadem, qua venerat, via reverti, sed per aliam iter sibi faciendum aiebat. Et illum quidem rex propter ejus abstinentioniam inirabatur, de se vero curpi esse sollicitus, ne res suæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

CAP. IX. (III.)

Erat autem in urbe senex quidam improbus, falsus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ senio esset viribus defectus. Quum vero ipsius filii ei omnia de vate narrassent qui Hierosolymis venerat, quæque edita essent signa, utque Hieroboamus manum sibi torpore enectam, ipso Deum orante, sanam salvamque denno recepisset, veritus ne peregrinus plus apud regem quam ipse auctoritate polleret, et in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut e vestigio asinum instratum ad iter sibi expedirent. Illis autem impigre jussa exsequitis, inscendit, vatemque subsequitur, atque eum sub alta et umbrosa quercus bene magnæ arbore quiescentem nactus, primo salutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipsum non divertisset et hospitalia non accepisset. Quumque ille respondisset sibi a Deo interdictum esse ne apud quenquam ea in urbe quidquam gustaret, « atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus mensæ hospitali admoveri. Nam ego quonque vates sum, eumque eadem qua tu religione veneror : atque nunc adsum ab eo missus ut te mihi convivam adducam. » Ille vero fide mentienti habita reversus est. Adhuc autem illis præstantibus blandoque sermone sese oblectantibus, Deus apparet Jadoni, et, quod contra mandatum ejus fecisset, dicebat prænam daturum esse, simulque qualis foret denunciabat. Nam leonem ipsi digredienti in via occurrurum esse dixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers esset sepulturæ in majorum suorum monumentis. Hæc autem Deo ita volente contigisse arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadoni verbis, utpote mendacio manifesto. Jadoni igitur Hierosolyma redeunti obviam fit leo, ipsumque a jumento detractum necavit. Atque asinum quidem nihil omnino læsit, adsidens vero et eum custodiebat et vatis cadaver, donec quidam illac transeuntes id conspicati in oppidum venerunt, atque falso vati rem nunciarent. Tum ille, filiis suis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, ipsumque magnificis colonestavit exsequiis, suisque filiis præcepit ut se, quum mortuus fuerit, eodem in sepulcro conderent, dicens vera quidem esse omnia quæ ille vaticinatus esset contra urbem illam et altare et sacerdotes et falsos vates, ipsum vero injuria post mortem fore immunitum, si cum eo sepeliretur, utpote quod ossa ipsorum dignosci non possent. Quum itaque justa vati persolvisset, atque filiis ista mandasset, improbus et impius, Hierobo-

ἀσέβης, πρόσεισι τῷ Ἱεροβοάμῳ καὶ, « τί δή ποτ' ἐπαράχθης, εἶπεν, ὑπὸ τῶν τοῦ ἀνθρώπου λόγων; » Ὡς δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφητὴν ἀρίστον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλῶν κακουργῶν καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγενημένων χρόμενος λόγους βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. Ἐπεγείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσειε, βασιτάζουσα τὰς θυσίας, εἴτ' ἀνεθείσα πάλιν εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανάλθοι φύσιν, τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξιόμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγίη καὶ πέσοι διὰ βάρους τῶν ἐπεννηγεμένων. Ἐβήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τοῦ τὰ σημεῖα ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο· οὕτως οὐδὲν οὐτ' εἶχεν οὐτ' ἐβθέγγετο προφήτου. Ταῦτ' εἰπὼν πείθει τὸν βασιλέα καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τελῶς ἀποστρέφας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων ἐπὶ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. Οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν ἢ τί καινὸν καὶ μισαρώτερον τῶν ἤδη πεπλημηνένων ἐργάσεται. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἱεροβοάμου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΚΕΦ. Ι'.

Ὁ δὲ Σολομῶνις υἱὸς Ῥοβοάμου, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς, ὡς προειρήκαμεν, ψιχοδόμησε πόλεις ὀχυράς τε καὶ μεγάλας Βηθλεὲμ καὶ Ἡταμέ καὶ Θεκωὴ καὶ Βηθσοὺρ καὶ Σωχώ καὶ Ὀδολλάμ καὶ Ἰπάν καὶ Μάρισσαν καὶ Ζιφά καὶ Ἀδωραῖμ καὶ Λαχίς καὶ Ἀζεκὰ καὶ Σαραῖμ καὶ Ἡλώμ καὶ Χεβρών. Ταῦτας μὲν ἐν τῇ Ἰούδα κληρουχίᾳ πρώτας ψιχοδόμησε. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας ἐν τῇ Βενιαμίνιδι κληρουχίᾳ. Καὶ τειγίσας φρουράς τε κατέστησεν ἐν ἰσχύσιν καὶ ἡγεμόνας, σιτόν τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἕλαιον τὰ τε ἄλλα πρὸς διατροφήν ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων ἀφιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιρομάστας εἰς πολλὰς μυριάδας. Συνῆλθον δὲ οἱ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἰσραηλῖταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ Αεὺῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τοῦ πληθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις, ἵνα θρησκέυσωσιν ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν Θεόν. Ὁ γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς ἀμαρτίας, ἃς Ἱεροβοάμος κατεσκεύασε. Καὶ ἠύξησαν τὴν Ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. Ἰήμας δὲ συγγενὴ τινα καὶ τρεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας ἤγετο ὑστερον καὶ τὴν ἐκ τῆς Ἀβεσαλώμου συγγενῆς· ὁ θμάρης, Μαχάνην ὀνόμα, καὶ αὐτὴν οὖσαν συγγενῆ· καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεταί, ὃν Ἀβίαν προσήγόρευσε. Τέκνα δὲ εἶχε καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα, πασῶν δὲ μᾶλλον ἐστέρζε τὴν Μαχάνην. Εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας ὀκτωκαίδεκα, παλλακὰς δὲ τριάκοντα. Καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνησαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἐξήκοντα. Διάδοχον δ' ἀπέδειξε τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς

mum adit, ac, « quid ita perturbatus es, inquit, istius « insipientis sermonibus? » Postquam vero rex quæ altari suæque manui accidissent illi enarrasset, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cepit hanc ejus opinionem vafre et malitiose agendo labefactare, et verisimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei persuadere manum quidem ejus lassitudine obtorpuisse, dum victimas portaret, ac deinde, quum paululum quievisset, ad se rediisse, altare vero, quippe recens exstructum et multis magnisque victimis ei impositis, ex nimio onere rerum ei incumbentium disruptum cecidisse. Porro ipsi etiam mortem ejus nuntiabat, qui signa ista prædixerat, ut scilicet a leone occisus perierit, adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem argueret. His dictis regi persuasit et, quum animum ejus prorsus a Deo avertisset et a sanctis justique operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumeliosus erat et injuriosus, ut quotidie nihil aliud quæreret quam ut novo aliquo magisque detestabili scelere semet obstringeret. Atque ista quidem nobis de Hieroboamo in præsens dicta sunt.

CAP. X. (III.)

Roboamus autem Solomonis filius, qui, ut ante diximus, in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem et Etame et Thecoe et Bethsur et Socho et Odollam et Ipan et Marisam et Zipla et Adoraim et Lachis et Azeca et Saraim et Elom et Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas edificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. Et quum eas munivisset, et præsidia in omnibus constituit et duces, multumque frumenti et vini et olei allaque ad victum in unaquaque urbe largiter recondidit, ac præterea scuta et lanceas in multas myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes et Levitæ ex omnibus Israelitarum finibus, et si qui alii e populo boni erant et just, relictis suis sedibus, ut Deum Hierosolymis colerent: ægre enim ferebant ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Quum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, et tres ex ea liberos sustulisset, duxit postea et aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Abesalomi Thamara datam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Etiam ex aliis liberos complures suscepit uxoribus, omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: et ex his filii ei geniti sunt duodeciginta et filię sexaginta. Voluit autem

Μαχάνης Ἀβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς
ὄχυρωτάτας πόλεις ἐπίστευσεν.

- β'. Αἴτιον δ', ὅμαι, πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ πα-
ρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος
καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. Τὴν γὰρ βασι-
λείαν αὐξανόμενῃ οὕτω βλέπων Ῥοβόαμος εἰς ἀδίκους
καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρη-
σκείας καταπεφρόνηκεν, ὥς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν
μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομιμμάτων. Συνδιατρίβεται
γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις,
καὶ ὡς ἐλεγχον τῆς ἐκείνων ἀσελγείας τὴν αὐτῶν σω-
φροσύνην παραπέμποντες ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν
ἐπονται. Οὐ γὰρ ἐνεστὶν ἀποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τῶν
βασιλέων ἔργα μὴ ταῦτά πράττοντας. Τοῦτο τοίνυν συν-
έβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος
αὐτοῦ καὶ παρανομοῦντος, σπουδάζειν μὴ προσκρού-
σῃ τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι. [Δ'.] Τι-
μωρὸν δὲ τῶν εἰς αὐτὸν ὕδρεων ὁ Θεὸς ἐπιπέμπει τὸν
τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖα Σούσακον· περὶ οὗ πλανηθεὶς
Ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ Σεσώστρει προσάπτει.
Οὗτος γὰρ ὁ Σούσακος πέμπτην εἴη τῆς Ῥοβοάμου
βασιλείας ἐπιστρατεύεται μετὰ πολλῶν αὐτοῦ μυριά-
δων· ἄρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διχόσια τὸν
ἀριθμὸν ἐξηκολούθει, ἵππων δὲ μυριάδες ἑξ, πεζῶν
δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. Τούτων τοὺς πλείστους
Λίβυας ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. Ῥυμβάλων οὖν εἰς τὴν
χωρὰν τῶν Ἑβραίων καταλαμβάνεται τὰς ὄχυρωτάτας
τῆς Ῥοβοάμου βασιλείας πόλεις ἀμαχητὶ, καὶ ταύτας
ἀσφαλίσάμενος ἔσχατον ἐπῆλθε τοῖς Ἱεροσολύμοις.
γ'. Ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ Ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλῆ-
θους ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν Σουσακοῦ στρατείαν καὶ τὸν
Θεὸν ἱκετευόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, οὐκ ἔ-
πεισαν τὸν Θεὸν ταχῆσθαι μετ' αὐτῶν. Ὁ δὲ προ-
φήτης Σαμαίας ἐφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκα-
ταλείψειν αὐτοὺς, ὥς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ
κατελίπον. Ταῦτ' ἀκούσαντες εὐθὺς ταῖς ψυχαῖς ἀνέ-
πεσον, καὶ μηδὲν ἔτι σωτηρίον ὄρωντες ἐξομολογεῖσθαι
πάντες ὤρμησαν διὰ δικαίως αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται,
γενομένων περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς καὶ συγχέοντας τὰ νό-
μιμα. Κατιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς οὕτω διακείμενους
καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν
αὐτοὺς εἶπε πρὸς τὸν προφήτην, ποιήσιν μέντοι γε
τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀν-
θρώπῳ δουλεῖν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. Παρα-
λαβὼν δὲ Σούσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου
Ῥοβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε ταῖς γενομέναις
συνθήκαις, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν καὶ τοὺς θησαυροὺς
ἐξεκίνωσε τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας καὶ μηδὲν
δωλὸς ὑπολιπὼν. Περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς
καὶ τὰς ἀσπίδας, ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεὺς·
οὐκ εἶσσε δὲ οὐδὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτραις, ἃς ἀνέθηκε
Δαυὶδ ῃς τῷ Θεῷ, λαβὼν παρὰ τοῦ τῆς Σιζνηνῆς βα-
σιλέως. Καὶ τοῦτο ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα.

ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque
fidei thesauros urbesque munilissimas credidit.

2. Plerumque autem fieri arbitror ut malorum et iniqui-
tatis causa hominibus sit rerum magnitudo, earumque
in melius mutatio. Nam Roboamus, quum vidisset regnum
suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas et scelus
abiit, Deique cultum et religionem sprexit, adeo ut populus
ei subjectus factorum ejus iniquorum imitator fieret. Ita
enim comparatum est ut cum principum moribus subditorum
etiam mores corrumpi soleant, utque hi relictæ sua mo-
destia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, princi-
pum vitia non aliter atque virtutes sequantur. Nisi enim
eadem, quæ reges, faciant, laud erit ut facta ab iis ap-
probare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc
ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret,
illi operam darent, ne regis animum offenderent, justî esse
studentes. [IV.] Deus autem Susacum Ægyptiorum regem
mittit, qui contumeliarum in ipsum penas exigeret: de
quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostri
attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto
exercitum contra illum adduxit multis myriadibus constan-
tem. Illum enim comitati sunt currus numero mille
ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditum denique
quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant
et Æthiopes. Quum igitur in Hebræorum regionem irru-
pisset, validissimas Roboami urbes sine pugna cepit, iis
que præsidio firmatis postremo Hierosolyma invasit.

3. Quum autem Roboamus populusque in urbe inclusi
tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent
ut victoriam ipsis daret et salutem, Deum, ut ab illis sta-
ret, adducere non potuerunt. Illis vero dixit Samæas vates,
Deum ipsis denunciassse se illos deserturum esse, prout ipsi
cultum ejus et religionem deseruerant. Ubi hæc audire-
rant, statim animis conciderunt, nullamque spem salutis
reliquam cernentes confiteri omnes ceperunt jure Deum
facturum esse si se despexerit, qui in illum impii existi-
terint, legisque instituta perturbent et contaminent. Deus
autem, quum eos videret ita animis affectos et delicta
invicem confitentes, vati dicebat fore ut illos non perdat,
subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum ho-
rum facilius sit, homini servire an Deo. Ubi autem Susacus
urbem sine pugna in suam potestatem redegerat, Roboamo
præ metu eum excipiente, pactis quibus convenerant non
mansit, sed templum diripuit, thesaurosque tam Deo sacros
quam regio exinanivit, myriadibus innumeris auri argenti-
que exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin et
aurea scuta detraxit et clypeos quos Solomon rex fecerat;
ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davidas a
Sophenes rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, quum hæc
perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expedi-

Μένονται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ Ἀλικαρνασσεύς Ἡρόδοτος, περὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. Φανερόν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν χειριζόμενον ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου. Λέγει γὰρ ὅτι στήλας κατέλειπεν ἐν τῇ πᾶσι ἀμαχητὶ παραδόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας· Ῥοδόαμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. Φησὶ δὲ καὶ Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν· Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Ἄδελφον αὖν ἔστιν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων ἢ μόνον ἡμεῖς. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσαίου, Ῥοδόαμος ὁ βασιλεὺς ἀντὶ μὲν τῶν χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκᾶ ποιήσας τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκε τοῖς τῶν βασιλείων φύλαξιν. Ἀντὶ δὲ τοῦ μετὰ στρατηγίας ἐπιφανοῦς καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρότητος διαγίνειν ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ἱεροδόαμῳ. Ἐτελεύτησε δὲ βιώσας ἑπτὰ πενήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτὰ καὶ ἑκατὰ, τὸν τρόπον ἀλαζῶν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ προσέγειν τοῖς πατρώοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. Ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. Διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀχίας, ὁ γδοῶν ἦδη καὶ δέκατον ἔτος Ἱεροδόαμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. Καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος. Τὰ δὲ περὶ Ἱεροδόαμον ἀκολουθεῖν τούτων ἔχομεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελεῖν. Οὗτος γὰρ οὐ διεκίπεν οὐδὲ ἡρέμησεν εἰς τὸν Θεὸν ἐμβριζών, ἀλλὰ κατ' ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων βοῶν μὲν ἀνίστας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδεικνύς διετέλει.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ταῦτα δ' ἐμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς τρέψειν τὸ θεῖον. Κάμνοντος δ' αὐτῷ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τοῦ παιδός, ὃν Ὀβίμην ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξε τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβούσαν ἰδιωτικὸν πορευθῆναι πρὸς Ἀχίαν τὸν προζήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν (καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδωλκεῖν) παραγενομένην δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην εἰ διαφύεται τὴν νόσον. Ἡ δὲ μετασχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦγεν εἰς Σιλόν πόλιν· ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Ἀχίας. Καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἡμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανείς ὁ Θεὸς ἀμφοτέρω αὐτῷ μηνύει, τὴν τε Ἱεροδόαμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφικμένην καὶ τὴν δεῖ περὶ

tionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse, atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum est autem quod nostram gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. Narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dederant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria insculperat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis dedicationem ei fecit. Porro dicit Æthiopus ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse : « nam et Phœnices et Syrii « qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis et ipsi confitentur. » Ceterum constat nullos alios circumcidi in Palæstina Syrorum præterquam nos. Sed de his singuli ita loquantur prout ipsis visum fuerit.

4. Post Susaci autem discessum Roboamus rex pro aureis scutis et clypeis pari numero ære facta regiae custodibus commisit. Quumque ei non contigerit inter expeditiones illustres et res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit cum metu conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, quum vixisset annos quinquaginta et septem, et septemdecim ex illis in regno exegisset, vir vanus et imprudens, et qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuere. Superest vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum et ipse vitam finiverit. Nam ille nihil reliqui fecit neque cessavit quin in Deum contumelias ederet, sed aras super montes excelsos construere pergebat atque sacerdotes ex vulgo creare.

CAP. XI. (IV.)

Futurum autem erat non longo post intervallo ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in ipsius caput generisque ejus universi recidere faceret. Quumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat ut veste sua deposita habituque privato assumpto ad Achiam vatem se conferret; (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam et de regno sibi id quod accidisse hunc ipsum indicasse;) jussitque, ubi eo perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur an e morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout a marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat; illic enim Achias agebat. Quæquum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis et oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, et Hieroboami uxorem se ad ipsum contulisse, et quid ei de quibus sciscitatura adsit respondere oporteat.

ὧν πάρεστιν ἀποκρίνασθαι. Παρούσης δὲ τῆς γυναι-
 κὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης ἀνεβόησεν·
 « εἰσελθε, ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σουτὴν;
 « τὸν γὰρ Θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφίξομένην τέ μοι φα-
 6 « νεις ἐδήλωσε καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λό-
 « γους ». Ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν
 αὐτῷ ταῦτα λέγειν· « ἐπεὶ σέ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ
 « μὴδὲν ὄντος ἐποίησα καὶ ἀποσχίσας τὴν βασιλείαν
 « ἀπὸ τοῦ Δαυΐδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα, σὺ δὲ
 10 « τούτων ἡμνημόνησας καὶ τὴν ἐμὴν ὀρησκείαν κα-
 « ταλιπὼν ᾠωνετούς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους
 « ἐτίμησας, οὕτω τε πάλιν καθαρῶς καὶ πᾶν ἐξο-
 « λοθρεύσω σου τὸ γένος καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν
 « ποιήσω γενέσθαι. Βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεται τις
 15 « ὑπ' ἐμοῦ τοῦ λαοῦ παντός, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ
 « Ἱεροβοάμου γένους. Μετίξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ
 « τὸ πλῆθος ἐκπεσὼν τῆς ἀγαθῆς γῆς καὶ διασπαρὲν εἰς
 « τοὺς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσε-
 « βήμασι κατηκολούθησε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους
 20 « προσκυνεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπὼν. Σὺ
 « δὲ, ὦ γύναι, ταῦτα ἀπαγγέλλουσα σπεῦδε πρὸς τὸν
 « ἄνδρα. Τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα· σοῦ γὰρ
 « εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν· τα-
 « φήσεται δὲ κλαυσθείς ὑπὸ τοῦ πλῆθους παντός, κοινῶ
 25 « τιμηθεὶς πένθει· καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱερο-
 « βοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος ἦν. » Ταῦτα αὐτοῦ προ-
 « φητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη καὶ τῷ
 τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτῳ περιελγῆς, ὀρνοῦσα
 διὰ τῆς ὁδοῦ καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένην
 30 τελευτην, ἀθλία τοῦ πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμυχάνοις,
 καὶ σπουδῇ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ τὸν υἱὸν, (ἐμελλε
 γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάττον ὀψεσθαι νεκρόν,) ἀναγκαίᾳ
 δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. Καὶ παραγενομένη τὸν μὲν ἐκπε-
 πνευκότα, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, ἡῦρε, τῷ δὲ βασιλεῖ
 35 πάντα ἀπήγγελλεν.

(Ε΄.) β'. Ἱεροβοάμος δὲ οὐδενὸς τούτων φροντίσας,
 πολλὴν ἀδροίσας στρατιὰν ἐπὶ τὸν Ῥοβοάμου παῖδα,
 τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον,
 Ἀβιάν ἐξεστράτευσεν πολεμήσων· κατερρόνει γὰρ αὐ-
 40 τοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. Ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἐφοδὸν τὴν
 Ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν οὐ κατεπλάγη, γενόμενος δ'
 ἐπάνω καὶ τῆς νεότητος τῷ φρονήματι καὶ τῆς ἐλπίδος
 τοῦ πολεμίου, στρατιὰν ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν δύο φυλῶν
 ἀπῆντησε τῷ Ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον
 45 ὄρος Σεμαρών. Καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ
 τὰ πρὸς τὴν μάχην ἡτῤῥέπειζεν. Ἦν δ' ἡ δύναμις αὐ-
 τοῦ μυριάδες τεσσαράκοντα, ἡ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου στρα-
 τικὰ διπλασίῳν ἐκείνης. Ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς
 τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ἀντιπαρατάσσεται καὶ συμ-
 50 βαλεῖν ἐμελλε, στάς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Ἀβίας καὶ
 τῇ χειρὶ κατασείσας τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ἱεροβοάμον
 ἀκούσαι πρῶτον αὐτοῦ μετ' ἡσυχίας ᾗξίωσε. Γενομέ-
 νης δὲ σιωπῆς ἤρξατο λέγειν. « Ὅτι μὲν τὴν ἡγεμο-
 « νίαν ὁ Θεὸς Δαυΐδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευ-

Muliere autem, tanquam peregrina et privata, ad domum
 ejus accedente, exclamavit, « ingredi, o uxor Hiero-
 « boami, cur te ipsam dissimulas? nam Deum latere non
 « potes, qui et me per visionem de adventu tuo praemonuit,
 « praecipitque quibus te verbis affarer. » Quando itaque ad
 maritum reversa esset, jussit ut haec ei renunciaret: « quan-
 « doquidem ego te magnum e parvo et nihili homine feci, ab-
 « scissoque Davidicae domui regno te donavi, tu vero horum
 « immemor, meoque cultu post tergum rejecto, eo deve-
 « neris ut deos ex auro couflaveris eosque colueris, ita ego
 « te rursum e medio tollam, et omne genus tuum ad inter-
 « necionem perdam, faciamque ut a canibus ac volucribus
 « devoretur. Quidam enim a me in Israelitis rex suscita-
 « bitur, qui neminem ex Hieroboami genere superstitem
 « est relicturus. Quin et populus hujusce supplicii particeps
 « erit, excidet quippe felice terra, sparsusque per loca
 « Trans euphratensia exsulabit, quod impietatis regis socium
 « se fecerit, deosque ab illo factos adorarit, sacris meis re-
 « lictis. Tu vero, o mulier, i propere ad maritum haec
 « illi enunciatum. Ceterum filium invenies mortuum:
 « nam simulac pedem in urbem iminiseris, ille morietur,
 « atque ab universo deploratus populo sepelietur, publico
 « luctu colonestatus: hic etenim unicus erat e stirpe
 « Hieroboami in quo boni quidquam inventum est. » Ubi
 haec ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique
 jam dicti mortem aegre ferens se proripuit, viam luctu et
 plangore complens, ac misera malis ex calamitate urgebatur
 ineluctabilibus, festinatione utens ob filium quidem in-
 felicem, (nam quo magis properaret, eo ipsum citius extin-
 ctum visura erat,) viro tamen necessaria. Atque ita domum
 reversa filium quidem, prout vates dixerat, anima jam ef-
 flata mortuum offendit, regi autem cuncta enarravit.

(V.) 2. At Hieroboamus nihil haec curans, magnum colle-
 ctum exercitum in expeditionem eduxit, ut bello perseque-
 retur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum duarum tri-
 buum successerat: eum enim, quod esset adolescentulus
 admodum, contempsit. Ille vero, audito adventu Hieroboami,
 haudquaquam perterritus est, sed animo supra juvenis aeta-
 tem et supra quam hostis speraverat, ubi exercitum e duabus
 tribubus collegerat, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui
 mons Semaron appellatur. Et prope illum castra metatus,
 omnia ad pugnam necessaria parabat. Secum autem habebat
 quadringenta millia, Hieroboami vero exercitus duplo major
 erat. Quumque jam milites ex adverso starent ad dimican-
 dum et pericula subeunda accincti, atque in eo essent ut
 manus consererent, Abias ex edito quodam loco, quum manu
 significasset, populum et Hieroboamum rogavit ut prius
 ipsum quiete audire vellent. Factoque silentio orsus est in
 haec verba. « Vos quidem non ignoratis Davidi ejusque
 « posteris principatum dedisse Deum in omne aevum: ipse

• σεν εἰς ἅπαντα χρόνον οὐδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε· θαυμάζω
 • δι' πῶς ἀποστάνας τοῦμοῦ πατρὸς τῷ δούλῳ Ἱερο-
 • βοάμω προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ἐπὶ
 • τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμή-
 • 5 • σοντες καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν.
 • Τὴν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ἱεροβοάμω ἀδίκως
 • ἔχει· ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ἐπὶ
 • πλείονα χρόνον. Ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρεληλυθότος
 • δίκην τῷ Θεῷ παύσεται τῆς παρανομίας καὶ τῶν ὑ-
 • 10 • βρων, ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων καὶ ταῦτά
 • • ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς· οἱ μὴδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ
 • • τοῦμοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων
 • • ὤμιλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλία πεισθεὶς,
 • • ἐκρατελείπετε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, ταῖς
 • 15 • δ' ἀληθείαις αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νό-
 • • μων ἀπειπάσατε. Καίτοι συνεγνωκέναι καλῶς εἴ-
 • • χεν ὑμᾶς οὐ λόγων μόνων δυσκόλῳ ἀνδρὶ νέῳ καὶ
 • • ὁμηγερέας ἀπείρω, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς τι δυσχερὲς ἡ
 • • νεότης αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τῶν πραττομένων ἐξηγεν-
 • 20 • ἔργον, διὰ τε Σολομῶνα τὸν πατέρα καὶ τὰς εὐεργε-
 • • σίας τὰς ἐκείνου· παραίτησιν γὰρ εἶναι δεῖ τῆς τῶν
 • • ἐκγόνων ἀμαρτίας τὰς τῶν πατέρων εὐποίας. Ὑμεῖς
 • • δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε οὔτε τότε οὔτε νῦν, ἀλλ' ἤ-
 • • μετε στρατὸς ἐφ' ὑμᾶς τοσοῦτος, τίνι καὶ πεπιστευκῶς
 • 25 • περὶ τῆς νίκης, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι καὶ τοῖς
 • • ἐπὶ τῶν ὀνῶν βωμοῖς, ἃ δέιγματά τῆς ἀσεβείας ἐστὶν
 • • ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ὀρθοκαίας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς
 • • εὐέλπιδας ἀπεργάζεσθαι τὴν ἡμετέραν στρατιάν ὑπερ-
 • • βάλλον; ἀλλ' οὐδ' ἥτισοῦν ἰσχυρὸς μυριάδων στρατοῦ
 • 30 • μετὰ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. Ἐν γὰρ μόνῳ τῷ
 • • δικαίῳ καὶ τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιωτάτην
 • • ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκεῖσθαι συμβέ-
 • • βηκεν, ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρηκόσιν ἀπ' ἀρχῆς τὰ
 • • νόμιμα καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοισι, ὃν οὐ χεῖρες
 • 35 • ἐποίησαν ἐξ ὕλης φαρτῆς, οὐδ' ἐπίνοια πονηροῦ βα-
 • • σίλειος ἐπὶ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκευάσεν, ἀλλ'
 • • ὅς ἐργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἀπάν-
 • • των. Συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μετα-
 • • γνοῖναι καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι τοῦ
 • 40 • πολεμεῖν, καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ προαγαγὸν ὑμᾶς ἐπὶ
 • • τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.
 • γ'. Ταῦτα μὲν Ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. Ἐτι
 • δ' αὐτοῦ λέγοντος λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν δ' Ἀβίαν, ἐκ-
 • 45 • ροβόαμως ἔπειψε περικυκλωσόμενους τὸν Ἀβίαν, ἐκ
 • • τῶν οὐ φανερῶν τοῦ στρατοπέδου μερῶν. Μέσου δ'
 • • αὐτοῦ περιληφθέντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κα-
 • • τέεισε καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν, δ' ὁ Ἀβίας παρεθάρ-
 • • ρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρακαλεῖν τοῦ-
 • • τον γὰρ οὐ κεκυκλωσθαι πρὸς τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ
 • 50 • ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ συμ-
 • • μαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημερινάντων, ἀλλά-
 • • ξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ τῶν μὲν
 • • ἔθραυε τὰ φρονήματα καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυεν ὁ
 • • Θεός, τὴν δὲ Ἀβία στρατιάν ὑπερτέραν ἐποίησεν. Ὅσος

• vero miror qui factum sit ut, patre meo deserto, vosmet
 • Hieroboamo servo adjunxeritis, et cum illo nunc prode-
 • 5 • tis contra eos, quos Deus regnatos esse decreverat,
 • • pugnare parati, et quod reliquum est imperii iis auferre.
 • • Partem quidem ejus majorem etiam nunc Hieroboamus
 • • inique tenet: haud tamen erit, opinor, ut longius aliquanto
 • • ea fruatur. Verum quum etiam praeteritorum supplicium
 • • Deo dederit, ab iniquitatibus et contumeliis cessabit, quas
 • • lucusque in eum admisit, vobis quoque auctor ut eadem
 • • flagitia faceretis, qui nulla a patre meo injuria affecti, nisi
 • • quod in concione, malorum hominum consiliis obsequutus,
 • • haud ita grata usus fuerit allocutione, illum quidem irae
 • • specie reliquistis, revera autem vosmet a Deo ejusque
 • • legibus subduxistis. Atqui aequum erat adolescentulo
 • • populique tractandi ignaro, vel propter Solomonem pa-
 • • trem et illius beneficia, veniam indulsisse, non solum ob
 • • verba duriuscula, sed etiamsi eum ad facinus grave et
 • • odiosum impulissent aetas immatura rerumque agendarum
 • • imperitia. Nam oportet parentum meritis posterorum
 • • errata condonari. Vos vero eo tempore nullam eorum
 • • rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed ad-
 • • versum nos venistis ingens sane exercitus. Qua tandem re
 • • freti victoriam exspectatis, num aureis vitulis et aris in
 • • locis editioribus exstructis, quae non religionis, sed im-
 • • pietatis vestrae indicia sunt? an multitudo, qua nobis
 • • superiores estis, spem vobis facit victoriae? At nihil sane
 • • valet vel myriadum vis in exercitu, si maleficiis coo-
 • • pertus bellum gerat. Nam in justitia sola ac pietate fir-
 • • missima de hostibus victoriam reportandi spes sitam
 • • esse contigit: quae scilicet a nobis stant, qui jam inde a
 • • principio legis instituta servavimus, et nostrum Deum
 • • coluimus, quem non manus artificis ex fragili materia
 • • fabricata est, nec regis scelerati mens ad populum deci-
 • • piendum excogitavit, sed qui ex se est, et principium
 • • rerum omnium et finis. Quamobrem nunc quoque vos
 • • adhortor ut respiscatis, et meliora consilia sequuti a bello
 • • desistatis, tandemque patria agnoscatis instituta et id
 • • quod vos ad tantam felicitatis magnitudinem provexit.

3. Haec quidem Abias ad populum verba fecit. At dum
 adhuc loqueretur, suorum quosdam clam emisit Hierobo-
 45 • amus e castrorum locis non animadversis, ut Abiam cir-
 • cundarent. Illo autem medio hostium undique compre-
 • henso, pavore consternati sunt milites animisque concide-
 • runt. At suos Abias confirmavit, eosque hortatus est ut
 in Deo fiduciam reponerent: hunc enim non posse ab
 hostibus circumclusum teneri. Tum illi simul omnes,
 quum Dei auxilium implorassent, et sacerdotes tubis ceci-
 nissent, clamore sublato hostes aggressi sunt. Et illorum
 quidem animos fregit Deus, eorumque spirituum vim sol-
 vit, Abiae vero exercitum superiorem fecit. Nam totidem

γὰρ οὐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γεγενῆσθαι οὐθ' Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων, τοσοῦτους ἀποκτείναντες τῆς Ἱεροδοάμου δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ διαδόχον νίκην παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν ἤξιωθησαν. Πεντήκοντα
 5 γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἐλόντες κατὰ κράτος, τὴν τε Βεθλὴν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς καὶ τὴν Ἰσανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. Καὶ Ἱεροδόαμος μὲν οὐκέτι μετὰ ταύτην τὴν ἤτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον
 10 Ἀβίας περιῆν χρόνον. Τελευτᾷ δ' οὗτος ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ἐπιζήσας, ἑτὶ βασιλεύσας τρία, καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. Ἀπολείπει δὲ υἱὸς μὲν δύο καὶ εἴκοσι, θυγατέρας δὲ ἐκαταίδεκα· πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσα-
 15 ρων ἐτεκνώσατο. Διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν δὲ υἱὸς Ἀσανος καὶ ἡ μήτηρ τοῦ νεανίσκου, Μαχαία τοῦ νομα. Τούτου κρατοῦντος τῆς εἰρήνης ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ ἑτὶ δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀβίαν, τὸν Ἱεροδοάμου τοῦ
 20 Σολομῶνος, οὕτω παρελήφσαμεν. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ Ἱεροδόαμος δ' τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἑτὶ δύο καὶ εἴκοσι. Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδα-
 25 βος, δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας Ἀσάνου διεληλυθός. Ἦρξε δὲ ὁ τοῦ Ἱεροδοάμου παῖς ἑτὶ δύο, τῶν πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερῆς ὢν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ἐπὶ
 30 Γαθαθῶ πόλιν Παλαιστίνων οὔσαν, πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. Ἐπιβουλευθεὶς δὲ ἐκεῖ ὑπὸ φίλου τινὸς, Βασάνου ὄνομα, Μαχελίου δὲ παιδὸς, ἀποθνή-
 35 σκει· ὃς μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἅπαν τὸ Ἱεροδοάμου γένος διέφθειρε. Καὶ συνέβη κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἱεροδοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ
 40 κυνῶν σπαρχθῆναι καὶ δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. Ὁ μὲν οὖν Ἱεροδοάμου οἶκος τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομιμάτων ἀξίαν ὑπέσχε-
 45 δίκην.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ἀσανος ἦν τὸν τρό-
 40 πον ἀριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν καὶ μηδὲν μῆτε πράττων μῆτ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων φυλακὴν τὴν ἀναφοράν. Κα-
 45 τώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐκκόψας εἰ τι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ καὶ καθαρῆσας ἀπὸ πάσης κηλίδος. Στρα-
 50 τοῦ δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὠπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστιν, ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς μυριάδας τριά-
 55 κοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμινίτιδος ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. Ἡδὴ δὲ αὐτοῦ δέκα ἑτὶ βασιλεύοντος στρατεύει μεγάλη δύναμις Ζα-
 60 ραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Αἰθιοπίας βασιλεὺς, ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἵππεων δὲ δέκα, τριακοσίοις δ' ἄρμασι. Καὶ μέχρι πόλεως Μαρίσσης (ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς) ἐλάσσαντος αὐτοῦ μετὰ τῆς οἰκείας

ex copiis Hieroboami cæsis, quot non alia belli strage ceci-
 disse memorantur vel apud Græcos vel barbaros, mirabi-
 lem celebremque victoriam Dei auspiciis consequuti sunt. Quingenta enim hostium millia prostraverunt, et urbes eo-
 rum munitissimas vi captas diripuerunt, Bethelamque et ejus præfecturam, atque Isanam et præfecturam ejus. Nec deinceps post hanc cladem potestate valuit Hiero-
 boamus, quam diu Abias superstes erat. Is autem diem obiit non multo post hanc victoriam partam, postquam tres annos regnaverat, sepultusque est Hierosolymis in majo-
 rum suorum conditoriis, relictis filiis quidem duobus et viginti, filiabus vero sedecim: istos autem omnes ex quatuordecim uxoribus sustulerat. In regnum autem ei suc-
 cessit filius Asanus, et mater juvenis, cui Machbaja nomen erat. Dum is regnaret, Israelitarum regio per decem annos pace fruebatur.

4. Et ista quidem de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Vita decessit etiam Hieroboamus decem tribuum rex, postquam regnaverat annos duos et viginti. Ei vero successit Nadababz filius ejus, quum jam alterum annum in regno Asanus exegisset. Atque annos duos regnavit Hieroboami filius, similiter ac pater nequam et improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæstinorum erat, et in obsidione perstabat ut eam caperet. Illic vero amici cujusdam, Basanis nomine, Macheli vero filii, insidiis interiit, qui, post mortem ejus regno occupato, universam Hieroboami stirpem interfecit. Atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, a canibus laniati absumerentur, alii vero in agris ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus et sceleribus debitas pertulit.

CAP. XII. (VI.)

Asanus autem Hierosolymorum rex erat vir moribus optimis ac Dei studiosus, quique nihil vel faceret vel cogitaret nisi quod ad pietatem respiciebat legumque observantiam. Porro cuncta ad regni sui utilitatem composuit, quicquid mali in eo erat resecando, omnemque immunditiam tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ scutatorum et lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum et sagittariorum ducenta et quinquaginta millia. Ceterum quum jam decem annos regnasset, Zaræus Æthiopie rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum millia, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Marissam (est autem hæc in tribu Judæ)

δυνάμεως ἀπήντησεν Ἀσανός· καὶ ἀντιπαράταξας αὐτῷ τὴν στρατιὰν ἐν τινὶ φάραγγι Σαφθὰ λεγομένη, τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιοπῶν πλῆθος, ἀναβήσας νίκην ἤτει παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς ἐλεῖν μυριάδας τῶν πολεμίων. Οὐδὲ γὰρ ἄλλω τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ, δυναμένη καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπεργάσασθαι κρείττους τῶν πλειόνων καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερχόντων, ἀπαντήσαι πρὸς μάχην τῷ Ζαράω.

β'. Ταῦτα λέγοντος Ἀσάνου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ Θεός, καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς Γεραρίτιδος χώρας. Ἀφήμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν πόλεων ἐχώρησαν (ἦλυν γὰρ ἡ Γεράρων) καὶ κατὰ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολὺν μὲν ἐκφορῆσαι χρυσόν, πολὺν δὲ ἄργυρον, λεῖαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμῆλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανός μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ τοιαύτην παρὰ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν ἀνέστρεφον εἰς Ἱερουσόλυμα. Παραγενομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. Οὗτος ἐπισχεῖν κελεύσας τῆς δδοιπορίας ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ταύτης εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τετυγότες, ὅτι δικαίους καὶ δαίους αὐτοὺς παρέσχον καὶ πάντα κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. Ἐπιμενοῦσι μὲν οὖν ἔρασκεν αἰὶ τὸ κρατεῖν αὐτοὺς τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ τῇ μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεόν, ἀπολιποῦσι δὲ τὴν θρησκείαν ἅπαντα τούτων ἐναντία συμ-
30 θῆσθαι, καὶ γενήσεσθαι χρόνον ἐκείνον ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὲς εὐρεθῆσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄγλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται καὶ τὸ ἔθνος κατὰ πάσης σπαρήσεται γῆς, ἐπὶ τὴν βίον καὶ ἀλήτην βιωσάμενον. Καί-
35 ρον δ' αὐτοῖς ἔχουσι συνεβούλευεν ἀγαθοὺς γίνεσθαι καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμελείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἔχαρξαν καὶ πολλὴν πρόνοιαν ἐποιοῦντο κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τοῦ δικαίου. Διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ
40 τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους.

γ'. Καὶ τὰ μὲν Ἀσάνου τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλῆθους τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον καὶ κατασχόντα
45 τὴν ἀρχήν. Οὗτος γὰρ ἐν Θαρσῇ πόλει διατρίβων καὶ ταύτην οἰκητήριον πεποιημένος εἴκοσι μὲν ἔβασίλευεν ἔτη καὶ τέσσαρα, πονηρὸς δὲ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενος πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε καὶ τὸν Θεὸν ἐξύβρισεν. Ὅς
50 αὐτῷ πέμψας Ἰησοῦν τὸν προφήτην προεῖπε διαφθερεῖν αὐτοῦ πᾶν τὸ γένος καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξολέσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος οὐκ ἠμεῖψατο τὴν εὐεργεσίαν τῷ δικαίως προστῆναι τοῦ πλῆθους καὶ εὐσεβῶς (ἅπερ αὐ-

cum exercitu suo pervenisset, occurrit ei Asanus, et instructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphtha, non procul ab urbe, ubi Æthiopum multitudinem conspexit, voce sublata victoriam a Deo poscebat, utque ipsi daretur multas adeo hostium myriadas occidere. Neque enim alia re aliqua nixum se aiebat quam illius auxilio, cujus est paucos pluribus et imbecilles viribus præstantioribus superiores facere, ausum esse cum Zaræo acie dimicare.

2. Dum hæc Asanus diceret, signum victoriæ dedit Deus, atque prælio alacriter inito propter ea quæ fore præ-nunciaret Deus, magnam Æthiopum stragem edidit, reliquosque in fugam conversos in regionem Gerariticam persequutus est. Et quum a cæde facienda destitissent, ad urbes diripiendas processerunt (nam capta erat urbs Gerara) et ad castra hostium spolianda, adeo ut auri argentique vim inmensam prædamque ingentem extulerint, camelos ad hæc et jumenta et pecorum greges. Atque ita quidem Asanus ejusque exercitus, tanta Dei auxilio victoria par-tantisque emolumentis, Hierosolyma repetiverunt. Quum autem non longe abessent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine, qui ad eos, postquam iter paululum sup-primere jusserat, orsus est dicere, hanc victoriam illis a Deo esse concessam, quod justos se sanctosque præstitis-sent, Deique in omnibus voluntati fuissent obsequiuti. Quodsi ita, adjiciebat, ut cœperant perrexerint, facturum esse Deum ut hostes semper superent et vitam feliciter agant; sin vero a religione desciverint, fore ut omnia his contraria ipsis accidant, venturumque esse tempus illud in quo neque verus in universo populo reperietur vates, neque sacerdos qui justa decerneret. Immo etiam urbes eversum iri, gentemque per totum terrarum orbem dis-sipatum, ut advenarum et errorum vitam actura sit. Quapropter illis suadebat ut, dum per tempus liceret, probitati studerent et Dei benignitatem sibi non inviderent. His auditis rex populusque gaudio exsultarunt, juri-que et æquo tam publice quam privatim omni cura et cogitatione incumbabant; misitque rex hinc inde qui id age-rent, ut per universam regionem legis instituta serva-rentur.

3. Atque ita quidem se habebant Asani res duorum tri-buum regis: jam vero ad Basanem revertor, populi Israeli-tici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat et regnum occupaverat. Ille igitur in Tharsa urbe habitans, ibi etiam domicilio sibi collocato, viginti quidem annos et quattuor regnavit, improbus vero et nequam factus supra Hieroboamum ejusque filium, malis quamplurimis popu-lum attrivit et Deo contumelias infudit. Qui, misso ad eum Jehu vate, prædixit se totum ipsius genus excisurum et iisdem cladibus, quibus Hieroboami domum affecerat, perditurum esse, quod rex a se constitutus beneficium non remunerarit justo pioque imperio populum regendo; (quod quum ipsis inprimis, qui ita fecerunt, prodesset, deinceps

τοῖς πρῶτον τοῖς οὔσι τοιοῦτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῷ Θεῷ
 φιλα) τὸν δὲ κάκιστον Ἰεροβοάμον ἐμιμήσατο καὶ τῆς
 ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου ζῶσαν ἐν αὐτῷ τὴν πο-
 νηρίαν ἐνεδείξατο. Πείραν οὖν ἔξιν εἰκότως τῆς ὁμοίας
 5 συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῷ γενόμενον. Βα-
 σάνης δὲ, προακηκῶς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβῆσθαι
 κακὰ μεθ' ὧν τῆς γενεᾶς ἐπὶ τοῖς τετολμημένοις,
 πρὸς τὸ λοιπὸν δέον ἡσυχάσαι, ἵνα μὴ μᾶλλον πονη-
 10 ρὸς δοῖας ἀποθάνῃ, καὶ περὶ τῶν παρεχόμενων ἐκ τοῦ
 Θεοῦ τύχῃ, ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἀθλῶν, ἐπὶ
 περὶ τι σπουδάσωσιν, οὐ διαλείπουσι περὶ τοῦτο ἐνε-
 γούντες, οὕτω καὶ Βασάνης, προειρηκὸς αὐτῷ τοῦ
 προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις
 15 κακοῖς, ὁλέθρῳ γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, γέγωνε
 καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητῆς κακίᾳς
 τοῖς περὶ ταύτην πόνοις προσετίθει. Καὶ τελευταῖον
 τὴν στρατιάν παραλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῶν
 οὐκ ἀφανῶν Ἀραμαθῶνι τοῦνομα, σταδίου ἀπεχούσῃ
 20 Ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα, καὶ καταλαβόμενος αὐτήν,
 ὠχύρου, προδιγνωκῶς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν,
 ἵνα ἐκεῖθεν ὠρμημένοι τὴν Ἀσανοῦ βασιλείαν κακώ-
 σωσι.

δ'. Φοβηθεὶς δὲ Ἀσανος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ πο-
 25 λεμίου καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ τὴν
 ὑπ' αὐτῷ βασιλευμένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν Ἀρα-
 μαθῶνι στρατὸς, ἐπέμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασι-
 λέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον, παρακαλῶν συμ-
 μαχίαν καὶ υπομιμνήσκων διὰ καὶ πατρίᾳ φίλᾳ πρὸς
 30 ἀλλήλους ἔστιν αὐτοῖς. Ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλη-
 θος ἀσμένως ἐδέξατο καὶ συμμαχίαν ἐποίησατο πρὸς
 αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν Βασάνην φιλίαν καὶ
 πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευμένας πόλεις τοὺς
 ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευσε κακοῦν αὐτάς.
 35 Οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν πορευ-
 θέντες, τὴν τε Αἰῶνα λεγομένην καὶ Δάνα καὶ Ἀβελ-
 λάνην καὶ ἄλλας πολλὰς. Ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν
 Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν
 τὴν Ἀραμαθῶνα ἐπαύσατο, μετὰ δὲ σπουδῆς ὡς βοη-
 40 θήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. Ἀσανος
 δὲ ἐκ τῆς παρσκευασμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκο-
 δομίαν ὕλης πόλεις ἀνήγειρεν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ δύο
 καρτεράς· ἡ μὲν Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ Μασφά. Καὶ
 μετὰ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τῆς ἐπὶ
 45 Ἀσανον στρατείας· ἐφθάσθῃ γὰρ ὑπὸ τοῦ χρεῶν, καὶ
 θάπτεται μὲν ἐν Θαρσῇ πόλει, παραλαμβάνει δ' αὐτοῦ
 τὴν ἀρχὴν παῖς Ἥλανος. Οὗτος ἀρξας ἐπ' ἔτη δύο
 τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ἐπιβουλῆς Ζαμάρου τοῦ
 ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. Κατεωχρηθέντα γὰρ
 50 αὐτὸν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ Ὀλσα τοῦνομα πείσας
 ἐπιδραμεῖν τῶν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δι'
 αὐτῶν μεμονωμένων τῶν περὶ αὐτὸν ὀπλιτῶν καὶ ἡγε-
 μόνων· οὗτοι γὰρ ἄπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν
 Γαθαθῶν ἐγίνοντο τῆς Παλαιστίνης.

Deo esset gratum;) sed nequissimi Hieroboami mores imita-
 tus fuerit; cuius perditā anima, ipsius in se viventem impro-
 bitatem ostenderit. Præterea dicebat, quum illi similis existi-
 terit, similem calamitatem merito experturum esse. Basa-
 nes autem, licet ante audivisset quæ mala ipsi stirpique ejus
 universæ eventura essent ob flagitia ab ipso perpetrata,
 quum in posterum desistere oporteret, ne pluribus scelerib-
 us cooperiri visus moreretur, et ex illo certe tempore præ-
 teritorum prænitendo veniam a Deo impetrare, quemadmo-
 dum ii qui propositis sibi præmiis, postquam rei alicui stu-
 dere cœperint, sine intermissione ei operam dant, ita et
 Basanes, quum vates ei futura prædixisset, propositis
 malorum maximis, tanquam bonis, generis sui perniciæ et
 domus interitu, deterior factus est, et quotidie, ac si
 athletæ pro malitia personam gereret, suos pro ea labores
 intendebat. Postremoque, quum exercitum iterum eduxis-
 set, aggressus est urbem quandam non ignobilem, Ara-
 mathonem nomine, quadraginta stadiis ab Hierosolymis
 dissitam, eamque captam muniebat, quod secum jam ante
 statuerat præsidium in ea collocare, ut sui excursionibus
 inde factis Asani regnum infestarent.

4. Veritus autem Asanus hostis motum conatumque,
 animoque versans quam multa mala universæ suæ regioni
 relictus apud Aramathonem exercitus inferre posset, misit
 ad regem Damascenorum legatos et aurum et argentum feren-
 tes, ejus societatem implorans, eumque festius, quæ a pa-
 tribus illis secum intercesserit, amicitiae admonens. Atque
 ille et pecuniam omnem libenter accepit et societatem cum
 eo inivit, dirempta quæ ei cum Basane erat amicitia: mis-
 sisque militum suorum ducibus in illius ditionis urbes jus-
 sit ut eas vexarent. Illi autem eo profecti alias quidem
 incenderunt, alias vero diripuerunt, et urbem Ahionem
 appellatam et Dana et Abellanam, aliasque multas. Qua
 re audita Israelitarum rex ab Aramathoe ædificanda et
 munienda abstinuit, festinanterque reversus est, quasi
 suis male habitis opem laturus. Asanus autem ex mate-
 ria ab eo ad exstructiones parata duas in illo ipso loco ur-
 bes validas erexit, quarum una Gaba vocatur, altera vero
 Maspha. Nec postea quidem Basani per tempus licebat
 expeditionem contra Asanum suscipere: nam morte fatali
 præventus est. In urbe quidem Tharsa sepelitur, ei vero
 in regnum succedit filius Elanus. Hic quum duos annos
 regnasset, perit, per insidias cæsus a Zamare dimidiæ par-
 tis equitatus præfecto. Nam per quosdam ex equitibus
 suis, quibus persuaserat in eum impetum facere apud
 Olsan dispensatorem suum epulantem interfecit, desertum
 a satellitibus suis et ducibus: hi enim universi occupati
 erant in obsidione Gabathorum Palæstinorum urbis.

(Ζ'). ε'. Φονεύσας δὲ τὸν Ἥλανον δ ἑπαρχος Ζα-
 μάρης αὐτὸς βασιλεύει, καὶ πᾶσαν τὴν Βασάνου γενεάν
 κατὰ τὴν Ἰηοῦς προφητείαν διαφθείρει. Τῷ γὰρ αὐτῷ
 τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ πρόρριζον ἀπολέσθαι διὰ
 5 τὴν ἀσέβειαν ὡς καὶ τὸν Ἰεροδοάμου διαφθαρέντα γε-
 γράφαμεν. Ἡ δὲ πολιορκουσα τὴν Γαδαθώνην στρα-
 τὴν πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα καὶ ὅτι Ζαμάρης
 ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸν
 ἡγούμενον αὐτῆς Ἀμαρίνον ἀπέδειξε βασιλέα, ὃς ἀπὸ
 10 τῆς Γαδαθώνης ἀναστήσας τὸν στρατὸν εἰς Θαρσὴν
 παραγίνεται τὸ βασιλεῖον, καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει
 κατὰ κράτος αἰρεῖ. Ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἡρη-
 μομένην συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαιτάτον τῶν βασιλείων,
 καὶ ὑποπρήσας αὐτὸ συγκατέκχυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας
 15 ἡμέρας ἑπτὰ. Διέστη δ' εὐθύς ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν
 λαός, καὶ ὁ μὲν αὐτῶν Θαμναῖον βασιλεύειν ᾔθελον, οἱ
 δὲ τὸν Ἀμαρίνον. Νικήσαντες δ' οἱ τούτων ἄρχιν
 ἀξιούντες ἀποκτείνουσι τὸν Θαμναῖον, καὶ παντὸς βα-
 σιλεύει δ' Ἀμαρίνος τοῦ ὄχλου. Τριακοστῷ δὲ ἔτει
 20 τῆς Ἀσάνου βασιλείας ἦρξεν ὁ Ἀμαρίνος ἔτη δώδεκα·
 τούτων τὰ μὲν ἕξ ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Σε-
 μαρεῶνι λεγομένη πόλει, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων Σαμαρείᾳ
 καλουμένη. Προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς Σεμαρεῶ-
 να, ἀπὸ τοῦ τὸ ὄρος ἀποδομένου αὐτῷ, ἐφ' ᾗ κατε-
 25 σκεύασε τὴν πόλιν, Σεμάρου. Διέφερε δ' οὐδὲν τὸν
 πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων ἢ τῇ γείρῳ αὐτῶν εἶναι.
 Ἀπαντες γὰρ ἐξήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, καὶ διὰ τοῦτο
 οἱ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν καὶ μηδὲνα
 30 τοῦ γένους ὑπολιπεῖν. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν
 Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Ἀχαβός.
 ζ'. Μαθεῖν δ' ἐστὶν ἐκ τούτων ὅσῃν τὸ θεῖον ἐπιστρο-
 φὴν ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ πῶς μὲν
 ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοιχτροὺς καὶ
 35 πορρρίζους ἀπόλλυσιν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἰσραηλιτῶν
 βασιλεῖς ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν παρνομίαν καὶ τὰς
 αὐκίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες
 ἡρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν· ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύ-
 μων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ἀσανός οἱ εὐσέβειαν
 40 καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρόν καὶ εὐδαιμον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
 προήχθη γῆρας καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἐν ἄρξας ἔτος
 εὐμοίρως ἀπέθανε. Ἐτελεύτησαντος δ' αὐτοῦ διεδέξατο
 τὴν ἡγεμονίαν ὁ υἱὸς Ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς Ἀβίδας
 τούνομα γεγεννημένος. Τούτον μιμητὴν Δαυΐδου τοῦ
 45 προπάπου κατὰ τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἄπαντες
 ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. Ἀλλὰ τὰ περὶ μὲν τούτου
 τοῦ βασιλέως οὐ νῦν κατεπέμγει λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ὁ δὲ Ἀχαβὸς ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς κατῴκει
 μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχευεν ἐκς ἐτῶν
 50 εἰκοσι καὶ δύο, μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων,
 εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας
 ἐπένοησεν, ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα καὶ

(VII.) 5. Quum autem Zamares equitum dux Elanum inter-
 emisset, ipse pro eo regnum occupat, omnesque ex Basanis
 stirpe juxta Jehu vaticinium ad unum sustulit. Eodem enim
 modo ipsius familiam funditus perire contigit, quo Hiero-
 boami domum extinctam esse scripsimus. Interea qui Ga-
 bathonam obsidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant,
 et quod Zamares occisi a se regnum invasisset, et ipse du-
 cem suum Amarinum regem creat, qui motis castris a Ga-
 bathona ad Tharsam regiam proficiscitur, et impressione in
 urbem facta, eam vi expugnat. Zamares autem, urbem
 videns desolatam, in intimam regiam se recipiebat, atque
 igne ei subjecto se ipsum cum ea concremavit, postquam
 septem dies regnaverāt. Tum vero divisus est Israelitarum
 populus, quorum alii Thamnæum, alii autem Amarinum
 regnare volebant. At quum ii vicissent, qui regnum huic
 deferri postulabant, Thamnæum perimunt, atque Amarinus
 totius populi rex factus est. Anno autem regni Asani tri-
 gesimo regnum initit, idque tenuit annos duodecim, sex
 quidem in Tharsa, reliquos vero in urbe quæ Semareon
 appellatur, et a Græcis Samaria dicitur. Ipse autem Sema-
 reonem denominavit a Semaro, qui ei montem venderat
 quem exstructa urbe occupavit. Inter hunc vero et prio-
 res reges nihil intererat nisi quod illis fuerit scelerator.
 Omnes enim magnopere studebant quo modo populum
 quotidianis impietatibus a Deo abalienarent, ideoque fecit
 Deus ut alius alium e medio tolleret, nemoque e familia su-
 perstes esset relictus. Etiam hic diem suum obiit Sama-
 riæ, eique in regnum succedit filius Achab.

6. Atque hinc licet intelligere quantum Deus res huma-
 nas respiciat, utque bonos quidem amore prosequaretur, im-
 probos vero odio habeat et funditus perdat. Israelitarum
 enim reges propter flagitia et impietatem haud longo tem-
 pore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe
 etiam illorum excisa: Asanus vero Hierosolymorum et
 duarum tribuum rex ob pietatem et justitiam ad summam
 vita beata proventus est senectutem, annoque regni sui primo
 et quadragesimo felici fato obit. Ipso autem defuncto im-
 perium suscepit filius Josaphates, ex muliere Ahida nomine
 natus. Hunc in operibus omnes existimarunt proavum
 Davidem imitatum esse in virtute et pietate. Sed de iis
 quæ ad hunc regem spectant nondum tempus est dicendi.

CAP. XIII. (VII.)

Achab autem Israelitarum rex habitabat quidem in
 Samaria, regnum vero tenebat annos duos et viginti, nihil
 de institutis priorum regum immutans, præterquam in iis
 quæ ipse in pejus immani nequitia deditus excogitavit,
 omnium illorum facinorum nefariorum et in Deum contumæ-

τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν Ἱεροδόμου ζηλώσας παρνομίαν. Καὶ γὰρ οὗτος δαμάλεις τὰς ὕπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκύνησε, καὶ τούτοις ἄλλα παράδοξα προσεμχανήσατο. Ἐγγίμε δὲ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα μὲν Ἰθωβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἣ Ἰεζαβὲλ ἦν ὄνομα, ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίου αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. Ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ τολμηρὸν, εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προέπεσεν, ὥστε καὶ ναὸν τῷ Τυρίων θεῷ, 10 δν Βῆλον προσαγορεύουσιν, ὠκοδόμησε καὶ ἄλλος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε. Κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας υπερβεβηκώς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

15 β'. Προφήτης δὲ τις τοῦ μεγίστου Θεοῦ, ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔρασκε μῆτε ὕσιν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μῆτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. Καὶ τούτοις ἐπομόσας 20 ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος παρὰ χειμάρρῳ τινὶ τὴν διατριβήν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε· τὴν γὰρ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. Ἀναζητανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς Σαρεφθὰ πόλιν οὐκ ἄπυθεν τῆς Σιδωνος καὶ Τύρου (με- 25 ταξὺ γὰρ κεῖται) παραγίνεται, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· εὐρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. Ὡν δ' οὐ πόρρω τῆς πόλεως δρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. Τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἡσπά- 30 σατο καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκάλεσεν, ὅπως πίη, καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. Τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἐνδόν ἢ μίαν ἀλεύρου δράκκα καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεχυῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ 35 τέκνῳ ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεισθαι λιμῷ δαπανηθέντα μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἔλεγεν, « ἀλλὰ θαρσοῦσα, εἴπεν, ἄπιθι, καὶ τὰ κρίσσω προδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺν κόμισον. Προλέγω γὰρ σοὶ μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου 40 τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ Θεός. » Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παραγενομένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτῇ τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν διατροφήν καὶ τῷ προφῆτῃ. Ἐπέλιπε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐμὸς ἐπαύσατο. Μέννηται δὲ 45 τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ Μένανδρος ἐν ταῖς Ἰθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλείως πράξεσι λέγων οὕτως· « ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ Ὑπερβερεταίου μηνὸς ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους τοῦ Ὑπερβερεταίου. Ἰκατεῖαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραινοὺς ἱκανοὺς βεβληκέναι. 50 Οὗτος πόλιν Βότρυν ἐκτίσε τὴν ἐπὶ Φοινίκῃ, καὶ Αὐζαν τὴν ἐν Λιβύῃ. » Καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τὴν ἐπ' Ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν (κατὰ γὰρ καὶ τοῦτον καὶ Ἰθωβάλος ἐβασίλευσε Τυρίων) ὁ Μένανδρος ἀναγγεγρα- φεν.

liarum factus imitator, atque præ ceteris Hieroboami sce-
 lum æmulus. Nam et vitulas ab illo fictas formatasque
 adoravit, et alia adhuc magis absurda commentus est. In
 matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyrriorum
 et Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela, a qua pa-
 trios didicit illius deos colere. Erat autem muliercula
 animi irrequieti et magnæ audaciæ, atque in tantam pelu-
 lantiam et insaniam prolapsa est ut et templum Tyrriorum
 deo, quem Belum vocant, ædificaret et lucum omnis gene-
 ris arborum plantaret. Porro et sacerdotes et falsos vates
 huic deo instituit. Quin ipse etiam rex tales multos circa
 se habebat, amentia et improbitate omnes ante se super-
 gressus.

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Gala-
 ditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque Deum
 prænuunciassse ipsi quod nec pluviam per hos annos daturus
 sit, nec rorem immissurus in terram istam, donec ipse
 compareret. Quumque hæc iurejurando firmasset, versus
 plagam australem concessit, ibique ad torrentem quandam
 manet, qui potum ipsi suppeditabat : nam corvi cibum ei
 quotidie afferebant. Sed quum aruisset fluvius, quod non
 pluebat, jussu Dei ad urbem Sarephthiam proficiscitur, non
 procul a Sidone ac Tyro (nam media interjacet) : fore enim
 ut illic inveniret mulierem viduam, quæ ipsum esset alitura.
 Atque ubi non longe a porta aberat, cernit mulierem ope-
 rariam ligna colligentem. Quum autem Deus ei significasset
 hanc esse illam quæ ei victum ministratura esset, propin-
 quior factus eam salutavit, et obsecravit ut paulum aquæ
 afferat ad bibendum, illamque euntem quum revocasset,
 jussit ut panem etiam secum ferat. Illa vero quum ju-
 rasset nihil sibi domi esse præter unum farinæ pugillum et
 paulum olei, seque collecto uno aut altero ligno abire, ut
 subacta farina sibi ac filio panem conficiat ; quem ubi com-
 edissent, fame ipsos absumptum iri dicebat, quandoqui-
 dem nihil aliud superesset : « atqui bono animo, inquit,
 abi, et lætiora sperans ; ac primum mihi paululum paratum
 offer. Nam tibi prædico, non unquam istius vasis farinam
 consumptum iri neque amphoræ oleum, donec a Deo plue-
 rit. » Ubi hæc dixerat vates, illa domum se recepit, jussis-
 que obsequuta est : atque et ipsa habebat et filio pariter ac
 vali victum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecti,
 donec siccitas esse desierit. Meminit autem hujus inopia
 pluviarum etiam Menander, qui dum res gestas Ithobali
 Tyrriorum regis narrat, sic loquitur : « pluviarum sub eo
 « defectus erat a mense Hyperberetæo ad Hyperberetæum
 « sequentis anni. Illo vero suppliciter Deum precato, ma-
 « gna vis tonitruum insequuta est. Hic urbem Botryn in
 « Phœnice condidit et Auzam in Libya. » Et hæc quidem
 Menander, siccitatem indicans quæ sub Achabo acciderat,
 (nam illius tempore Tyrios rexit Ithobalus,) in commen-
 tarios suos retulit.

γ'. Ἡ δὲ γυνή, περὶ ἧς πρὸ τούτων εἵπομεν, ἡ τὸν προφήτην διατρέφουσα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφείναι καὶ δοῖαι νεκρὸν, ἀνακαλιζομένη καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὴν αἰκίζομένη, καὶ ζωνὰς οἷας ὑπηγόρευε τὸ πάθος ἀφείσα, κατηγιᾶτο τῆς παρ' αὐτὴν παρουσίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. Ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ παραδύναται τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. 10 Παραδόσης οὖν βαστάσας εἰς τὸ δωματίον, ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθείς ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνέδοξε πρὸς τὸν Θεὸν οὐ καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην καὶ θρέψαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀπαρησόμενον, ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπείμψαι πάλιν τῷ παιδί καὶ παρασχεῖν 15 αὐτῷ τὸν βίον. Τοῦ δὲ Θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουλευθέντος δὲ καὶ τῷ προφῆτῃ χαρίσασθαι τὸ μὴ δοῖαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ παρεῖναι, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. Ἡ δ' εὐχαρίστει τῷ προφῆτῃ, καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ 20 θεῖον αὐτῷ διαλέγεται.

δ'. Χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος παραγίνεται πρὸς Ἀχαβὸν τὸν βασιλέα κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ δηλώσαν αὐτῷ τὸν γενησόμενον υἱόν. Αἰμὸς δὲ τότε κατεῖχε τὴν γῶραν ἀπᾶσαν καὶ πολλὰ τῶν ἀναγκαιῶν ἀπορία, 25 ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους αὐτῶν σπανίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μὴδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστὶ χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν ἀναδιδόναι. Τὸν οὖν ἐπιμελόμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων ὁ βασιλεὺς καλέσας Ὀβεδιὰν ἀπιέναι βούλεσθαι πρὸς 30 αὐτὸν εἶπεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ τοὺς χειμάρρους, ἐν' εἰ ποὺ παρ' αὐτοῖς εὑρεθῇ πόα, ταύτην εἰς τροφήν ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχουσι, καὶ περιπέμψαντα κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητῶντας τὸν προφήτην Ἠλίαν οὐχ ὑπάρχοντα. Συνέπε- 35 σθαι δὲ ἐκέλευσε κάκεινον αὐτῷ. Δόξαν οὖν ἔφορᾶν αὐτοὺς, μερισάμενοι τὰς ὁδοὺς ὅ τε Ὀβεδιὰς καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπῆσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. Συνεβεβήκει δὲ, καθ' ὃν Ἰεζαβὴλ ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς προφή- 40 τας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπη- 45 λαίοις κρύψαι προφήτας καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. Μονωθέντι δ' αὖ ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ὀβεδιὰ συνήντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ἠλίας· καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη καὶ μαθὼν προσεκύνη- 50 σεν αὐτόν. Ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, τί κακὸν ὑπ' αὐ- 55 τῷ πεπονθότα πρὸς τὸν ἀποκτείναι ζητοῦντα καὶ πᾶ- 60 σιν ἐρευνήσαντα γῆν πεμπεῖν αὐτὸν ἔλεγεν, ἡ τοῦτ' ἄγνοειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν τόπον κατέλιπε, τοὺς δὲ οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀνάζοντας, εἰ λάθοιεν, ἐπὶ θανάτῳ; καὶ γὰρ εὐλαβεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἔρασκε, μὴ τοῦ Θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθῃ τόπον, εἴτα δια- 65 μαρτῶν αὐτοῦ πέμψαντος τοῦ βασιλέως καὶ μὴ δυνα- μένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνῃ. Προνοεῖν οὖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τὴν περὶ τοὺς

3. Mulier autem, de qua paulo ante diximus, quæ va-
tem aluit, quum filius ejus in morbum incidisset, ita ut ani-
mam efflaret et mortuus videretur, lamentans et manibus
semet tundens, et voces quas dolor exprimebat emittens,
vatis ad se adventum in culpam convertebat, quasi peccata
ipsius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero
bono animo esse hortabatur sibi que filium suum tradere :
illum enim ipsum vivum redditurum esse. Quem quum tra-
didisset, *acceptum* in cubiculum tulit, in quo ipse ver-
sari solebat, eoque in cubili collocato ad Deum exclamavit
haud meritam gratiam mulieri retulisse, quæ ipsum ho-
spitio exceperit et aluerit, filium ei eripiendo, orabatque
ut animam in puerum renigrare faceret, ipsique vitam
restitueret. Deo itaque et matris miserto, et vati quoque
gratificari volente ne ad eam ipsius malo videretur acces-
sisse, præter omnem expectationem revixit puer. Illa vero
vati gratias agebat, et tunc se clare intellexisse dicebat
Deum cum illo colloqui.

4. Brevi post tempore ad Achabum regem, Deo ita vo-
lente, proficiscitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum
vero fames totam regionem infestabat et magna rerum ne-
cessariorum penuria, ut non solum homines earum inopia
laborarent, sed terra ne ea quidem quæ equis et cæteris
jumentis ad pastum facerent præ siccitate ederet. Rex igitur
vocato Obedia, rerum suarum procuratore, ipsi dicebat
se velle ad fontes fluviorum abire et torrentes, ut ita, si
forte gramen istic inveniretur, illud demessum in jumento-
rum pabulum haberent; ac, quum per totum orbem mi-
sisset qui Eliam vatem perquirerent, non reperisse. Jussit
igitur eum ut ipsi comitaretur. Itaque quum illis proficisci
placuisset, terram obeundam ita dividerunt, ut Achabus
una, Obedias altera via seorsum irent. Acciderat autem,
dum Jezabela regina in vates cædibus sæviret, ut iste cen-
tum vates in speluncis subterraneis abditos pane solum et
aqua sustentaret. Tum vero Obediaz, a rege digresso, ob-
viam factus est vates Elias : et percunctatus eum quis esset,
agnitum adoravit. Vates autem ipsi præcepit ut regem
adiret eique diceret, coram se sistere *Eliam*. At ille, quid
in te peccavi, aiebat, aut commerui, ut me ad eum mitte-
res qui te ubique gentium ad necem quaesivit? an hoc
ipsum ignoras, nullum ab eo relictum esse locum in quem
non dimiserit qui te deprehensum, ut mortem oppeteres,
adducerent? Etenim se timere illi dicebat ne, postquam
Deus ei apparuerit, se alio transferat, atque ita ipse, quum
regis jussu *arcessitum* non offenderit neque rex usquam
terrarum reperire poterit, morte mulctetur. Eum itaque
obsecrabat ut ipsius salutis rationem haberet, commemo-

δομοτέχνους αὐτοῦ σπουδῇν λέγων, ὅτι σώσειεν ἑκατὸν
προφῆτας, Ἰεζαβὲλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀννηρηκυίας,
καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους ὑπ' αὐ-
τοῦ. Ὁ δὲ μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν
6 βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστει ἐνόρκους, ὅτι πάντος κατ'
ἐκείνην Ἀχάβω φανήσεται τὴν ἡμέραν.

ε'. Μηνύσαντος δὲ τῷ βασιλεὶ τοῦ Ὁδεδίου τὸν
Ἡλίαν, ὑπήντησεν δ' Ἀχάβος, καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς
εἰ αὐτὸς εἶη ὁ τὸν Ἑβραίων λαὸν κακώσας καὶ τῆς
10 ἀκαρπίας αἰτίας γεγεννημένος. Ὁ δ' οὐδὲν ὑποχωπεύ-
σας αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιτηκέναι καὶ τὸ
γένος αὐτοῦ, ξενικούς εἰσενηγοῦντάς τῃ χώρᾳ θεοὺς καὶ
τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ θεός,
ἀπολελοιπότα, καὶ μηδεμίαν ἐτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιού-
15 μενον. Νῦν μέντοι γε ἀπελθόντα ἐκέλευε πάντα τὸν
λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ
τοὺς προφῆτας αὐτοῦ καὶ τῆς γυναϊκός, εἰπὼν ὅσοι τὸν
ἀριθμὸν εἶχαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων προφῆτας, ὡς
τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. Ὡς δὲ συνέδραμον
20 πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Ἀχάβου διαπέμφαν-
τος, σταθεῖς αὐτῶν ὁ προφήτης Ἡλίας μεταξὺ, μέχρι
πότε διηρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς δόξαις οὗ-
τω βιώσειν ἔρασκε. Νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγγύ-
ριον Θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον ἔπεσθαι τούτῳ καὶ ταῖς
25 ἐντολαῖς αὐτοῦ παρῆναι, μηδὲν δὲ τούτον ἡγουμένους,
ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ὑπειληφότας ὡς ἐκεῖνους δεῖ
θρησκεῖν, αὐτοῖς συνεβούλευε κατακολουθεῖν. Τοῦ
δὲ πλῆθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινομένου, ἤξιωσεν
Ἡλίας, πρὸς διάπειραν τῆς τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχῦος
30 καὶ τῆς τοῦ ἰδίου, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων
δὲ τετρακοσίους ἐρόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν καὶ
ταύτην θύσας ἐπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς οὐκ ὑφαρθέντος,
καί κείνους ταῦτά ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα· γενομένου γὰρ τούτου
35 μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ Θεοῦ. Ἀρεοά-
της δὲ τῆς γνώμης ἐκέλευσεν Ἡλίας τοὺς προφῆτας
ἐκλεξαμένους βοῦν πρῶτους τε θῆσαι καὶ τοὺς αὐτῶν
ἐπικαλέσασθαι θεοὺς. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπήντα παρὰ τῆς
εὐχῆς αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπικλήσεως θύσασιν τοῖς προφῆταις,
40 σκώπτων δ' Ἡλίας μεγάλη βοήθῃ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε
τοὺς θεοὺς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν.
Τῶν δ' ἀπ' ὄρθρου τούτου ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέ-
ρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ χειρομάστις
κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυ-
45 σίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς
προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις
ἐμβάλλῃ. Τοῦ δὲ ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα
λίθους κατὰ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, ἀνέστησεν
ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμένην ὥρως
50 βαθυτάτην. Καὶ συνβείς τὰς σχίζας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ
καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθείς τὰ ἱερῆα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς
κρήνης ὑδρίας προσέταξε πληρωθεῖσας ὕδατος κατὰ
δεξαμένην ἅψαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθει-

rans etiam quam studiosus fuerit eadem atque Elias pro-
fitemium, ut centum vates, ceteris omnibus a Jezabela occi-
sis, exitio eripuerit, quos etiam adhuc clam servet alaque.
At vates contra præcipiebat ut nihil metuens regem adeat,
fide iurejurando data se illa die certo in Achabi conspectum
venturum.

5. Postquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecer-
at, occurrit ei Achabus, iraque commotus illum interro-
gabat an is esset qui Hebræorum populum afflixerit et steri-
lilitatis auctor exstiterit. Ille vero nihil subblandiens ipsum
aiebat genusque ipsius mala omnia sibi intulisse, ut qui deos
alienos in regionem invexerit eosque coluerit, proprio ipso-
rum deo, qui solus sit deus, relicto et ne minima quidem
ejus cura habita. Ceterum nunc ut abiret jussit, totum-
que populum in montem Carmelum ad se convocaret, si-
mulque suos et uxoris vates, dicto etiam quot numero es-
sent, ac præterea licorum vates, homines circiter quadrin-
gentos. Ubi vero omnes a rege acciti ad montem jam di-
ctum convenerant, Elias vates in medio illorum constitit,
et, quousque, inquit, dubiis animis ambiguaque sententia
vitam ages? Si quidem patrium Deum verum et solum esse
existimarent, ut illum sequerentur ejusque mandata horta-
batur; sin vero hunc pro nihilo habentes in ea de peregrinis
fuerint opinione, oportere se cultum illis tribuere, sua-
debat ut istis adhererent. Populo autem nihil ad hæc
respondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrino-
rum suique vim et potentiam, quum ipse solus ejus vates
superesset, illi vero quadringentos haberent, ut et ipse bo-
vem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo
igne subaccenso, et illos, postquam eadem fecissent, deos
suos invocarent ut ligna velint accendere: hoc enim facto
veram Dei naturam dignosci posse. Quum autem hæc sen-
tentia placuisset, præcepit Elias ut vates isti, bove delecta,
prioris rem sacram facerent suosque deos invocarent.
Postquam vero precibus et invocationibus nihil profecerant
vates qui hostias obtulerant, Elias per derisum eos hortaba-
tur, ut magna voce deos suos clamarent: aut enim eos aliquo
profectos esse, aut forte dormire. Illis autem a diluculo
usque ad meridiem hoc ipsum facientibus, et se ipsos more
patrio gladiis et lanceis secantibus, quum jam ipse victimam
mactaturus esset, illos quidem jussit ut secederent, populo
vero ut propius accedentes ipsum observarent, ne clam
ignem lignis injiceret. At postquam illi accesserunt, ac-
ceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi
Hebræorum, ex illis erexit altare, et circa id alveum fodit
bene profundum. Quumque frustra lignorum in ara struxis-
set, mandavit ut quattuor hydrias aqua ex fonte repletas in
altare effunderent, usquedum circa illud redundaret, ita
ut totus alveus aqua e fonte immissa impleteretur. His

σης. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἤρξατο εὐχέσθαι τῷ Θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτὸν καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολλὴν ἡδὴ χρόνον λαῷ φανεράν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. Καὶ ταῦτα λέγοντος ἀφ' ἑκ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ πληθους δρῶν-
 5 τος ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε καὶ τὴν θυσίαν ἔδαπάνησεν, ὡς ἀνακαῆναι καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ψαφάρδον γενέσθαι τὸν τόπον.

ς'. Οἱ δ' Ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνουν ἓνα Θεόν, καὶ μέγιστον καὶ ἀλη-
 10 θινὸν ἀποκαλοῦντες, τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύ-
 λου καὶ ἀνοήτου ὁξῆς πεποιτημένα. Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφῆτας ἀπέκτειναν, Ἠλία τοῦτο πα-
 ραινέσας. Ἐξῆ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὤψε-
 15 σθαι τὸν Θεὸν ὕοντα. Καὶ ὁ μὲν Ἀχάβος ἀπ' ἡλλάγη, Ἠλίας δὲ ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Καρμὴλου ἀναβὰς ὄρους καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσηρέισατο τοῖς γόνασιν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπὶ τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν, ἃν
 20 ἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ· μέχρι γὰρ τότε καθαρῷ εἶναι συνέβαινε τῇ ἀέρι. Τοῦ δὲ ἀναβάντος καὶ πολλάκις μηδὲν ὄρᾱν φήσαντος, ἔβδομον ἡδὲ βαδίσας ἱορακέναι μελαινόμενον εἶπέ τι τοῦ ἀέρος, οὐ πλέον ἴχνους ἀνθρωπίνου. Ὁ δ' Ἠλίας ταῦτ'
 25 ἀκούσας πέμπει πρὸς τὸν Ἀχάβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπερ/χεσθαι πρὶν ἢ καταρραγῆναι τὸν ὄμβρον. Καὶ ὁ μὲν εἰς Ἱερσάηλαν πόλιν παραγίνεται· μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἀέρος ἀγλύσαντος καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε λάβρον ἐπιγίνεται καὶ πολὺς ὄμ-
 30 βρος. Ὁ δὲ προφῆτης ἐνθεὸς γενόμενος τῇ τοῦ βασιλέως ἀμμοῖ καὶ μέχρι τῆς Ἱερσάηλας Ἰζάρου πόλεως συνέδραμε.

ζ'. Μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ Ἀχάβου γυνὴ Ἰεζαβὴλ τὰ τε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἠλίου γενόμενα καὶ ὅτι τοὺς
 35 προφῆτας αὐτῆς ἀπέκτειναν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐ-
 τὸν, ὡς κακῆινος τοὺς προφῆτας αὐτῆς ἀπολέσειε. Φο-
 βηθεὶς δὲ ὁ Ἠλίας φεύγει εἰς πόλιν Ἰηρσοῦδὲ λεγομένην, (ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἔστιν αὕτη τῆς γῶρας τῶν τὴν
 40 Ἰούδα φυλὴν ἐχόντων κατὰ τὴν Ἰδουμαίων γῆν,) κατα-
 λιπὼν δὲ ἔκει τὸν θεράποντα εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώ-
 ρησεν. Εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν (οὐ γὰρ δὴ κρείττων εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῇν γλίχῃται) κατεκοιμήθη πρὸς τινὶ δένδρῳ. Διεγείραντος
 45 δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς εὕρισκει παρακειμένην αὐτῷ τροφὴν καὶ ὕδωρ. Φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ Σιναῖον καλού-
 μενον ὄρος παραγίνεται, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. Εὐρών δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν
 50 τι κοῖλον εἰσεσι, καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. Ἐρομένης δὲ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου τί παρῆν καταλελειπὼς τὴν πόλιν ἔκεισε, διὰ τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφῆτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πείσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἶναι Θεὸς ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐβρήσκεισαν,

peractis Deum cœpit orare et ad ipsum clamare ut etiam populo, qui jam diu erraverit, suam ostenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapsus, populo inspectante, in aram cecidit et hostiam absumpsit, ita ut etiam aqua concremaretur et locus fieret aridus.

6. Quum autem hoc vidissent Israelitæ, in terram proci-
 debant, unumque Deum adorabant, et maximum et solum verum appellantes, alios vero nomina esse a prava et stulta opinione conficta. Tunc et vates suos comprehensos ne-
 carunt, id quod fieri jusserat Elias. Deinde is regem mo-
 nebat ut abiret ad prandium, cetera nihil sollicitus : brevi enim visurum esse Deum plnere. Et Achabus quidem discedebat, Elias vero in verticem Carmeli ascendit, et quum humi desedisset, caput genibus applicuit, jussisque famulum ut conscensa quadam specula mare aspectaret, et indicaret sicubi nubem excitari viderit : nam ad id tem-
 poris cœlo esse sudo et sereno contigit. At quum ille ascen-
 disset, sæpiusque nihil cerni retulisset, septimo demum reversus aiebat se animadvertisse aliquid in cœlo nigrescere, non tamen amplius hominis vestigio. His vero auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire conten-
 dat, priusquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Israelam proficiscitur. Non multo autem post, cœlo obscurato et nubibus obducto, vehemens oritur ven-
 tus multoque cum imbre ingruit. Atque vates, spiritu Dei instinctus, currum regis cursu cômîtabatur, donec ventum est ad Israelam Izari urbem.

7. Jezabela vero Achabi uxor quum intellexisset quæ pro-
 digia ab Elia edita erant, quodque suos vates ferro truci-
 daverat, gravius commota illi per nuncios ad eum missos minatur se illum occisuram, quemadmodum ipse vates suos occiderit. Quibus Elias territus fugit in urbem, cui nomen Bersubee, (illa autem est in oris extremis regionis tribus Judæ juxta Idumæam,) ibique relicto famulo suo, ipse in desertum abiit. Quumque mortem optasset, (se enim majoribus suis haud meliorem esse, ut illis mortuis ipse vita: desiderio teneretur,) sub arbore quadam jacens obdor-
 mivit. Ab aliquo autem excitatus, quum surrexisset apposi-
 tum sibi cibum invenit et aquam : quumque comedisset, collectis ex isto cibo viribus inde proficiscitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moyses leges a Deo accepisse. Ubi quum speluncam profundam offendisset, ingreditur, et in ea commorabatur. Quum autem vox aliqua eum ex occulto interrogaret quid illic ageret urbe relicta; tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates inter-
 fecerit, populo vero persuaserit solum esse Deum quem ab

ἔφησε ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς
 γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθὲν
 εἰς τὸ ὑπαιθρον τῇ ἐπιούσῃ, (γινώσκειν γὰρ οὕτω τί
 δεῖ ποιεῖν,) προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν, καὶ
 5 σεισμοῦ τε ἑπακούει καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ.
 Καὶ γενομένης ἡσυχίας φωνὴ θεῖα μὴ ταράττεσθαι τοῖς
 γινομένοις αὐτὸν παρακαλεῖται, (κρατήσιν γὰρ οὐ-
 δένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ,) προσεταξέ τε ὑποστρέψαντα
 εἰς τὴν οἰκίαν ἀποδείξαι τοῦ πλήθους βασιλέα Ἰησοῦν
 10 τὸν Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων
 Ἀζάηλον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προφήτην Ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ
 γενέσθαι ἐκ πόλεως Ἀβελᾶς· διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς
 ὄχλου τοὺς μὲν Ἀζάηλος, τοὺς δὲ Ἰησοῦς. Ὁ δ' Ἠλίας
 ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Ἑβραίων χώραν,
 15 καὶ τὸν Σαράτον παῖδα Ἐλισσαίου καταλαβὼν ἀρῶντα
 καὶ μετ' αὐτοῦ τινὰς ἄλλους ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα,
 προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. Ὁ δ'
 Ἐλισσαῖος εὐθέως προζητεύειν ἤρξατο, καὶ καταλιπὼν
 τοὺς βόας ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. Διεθελὶς δὲ συγχωρή-
 20 σαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, κελεύσαντος τοῦτο
 ποιεῖν, ἀποταξάμενος αὐτοῖς εἶπετο· καὶ ἦν Ἠλίου
 τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν καὶ μαθητὴς καὶ διάκονος.
 Καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ τοιοῦτου προφήτου τοιαῦτα ἦν.

ἡ'. Νάβουθος δὲ τις ἦν ἀπὸ πόλεως Ἰζάρου, ἀγρο-
 25 γέτων ὢν τοῦ βασιλέως. Παράκαλῶντος δ' αὐτὸν
 ἀποδόσθαι τιμῆς δσης βούλεται τὸν πλησίον αὐτοῦ τῶν
 ἰδίων ἀγρῶν, ἵνα συνάψας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτήμα, εἰ δὲ
 μὴ βούλοιο χρήματα λαβεῖν, ἐπιτρέποντος ἐκλέξασθαι
 τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου, τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιή-
 30 σαι, αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν ἣν ἐκληρονό-
 μησε τοῦ πατρὸς. Αὐπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ
 τὰ ἄλλοτρία λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λουτρὸν προση-
 νέγκατο οὔτε τροφήν. Ἐξὸς δὲ Ἰεζαβὲλης τῆς γυναικὸς
 αὐτοῦ πυνθανομένης ὅτι λυπεῖται καὶ μήτε λούεται
 35 μήτε ἀριστῶν αὐτῷ παρατίθεται μήτε δείπνον, διηγῆ-
 σατο αὐτῇ τὴν Ναβούθου σκαλιότητα, καὶ ὡς χρησά-
 μενος ἐπιεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξου-
 σίας ὑποδεστέροις ὑβρίσθει, μὴ τυγῶν ὢν ἡζίου.
 Ἡ δὲ μὴ μικροφυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει, παυσά-
 40 μενον δὲ τῆς λύπης ἐπὶ τὴν συνήθη τραπέσθαι τοῦ σώ-
 ματος πρόνοιαν· μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου
 τιμωρίας. Καὶ παραχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς
 τοὺς ὑπερέχοντας τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τοῦ Ἀχάβου
 ὀνόματος, νηστεῦσαι τε κελεύουσα καὶ ποιησαμένους
 45 ἐκκλησίαν προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβουθον, (εἶναι γὰρ
 αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς), παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς
 τολμηροὺς τινὰς τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν
 Θεόν τε εἶη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦ-
 σαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβουθος
 50 μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, οὕτω καταμαρτυρηθεὶς
 βλασφημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Ἀχάβον, βαλλόμενος
 ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. Ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ
 Ἰεζαβὲλ ἐλίσσει πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κληρονομεῖν
 τοῦ Ναβούθου ἀμπελῶνα προῖκα ἐκέλευσεν. Ὁ δὲ

initio coluerint, ob hoc se a regis uxore ad supplicium re-
 quiri. Moxque eadem voce jussus ut postridie sub divum
 prodiret, (sic enim certiorum futurum quid facto opus sit,) eo die e spelunca egreditur, et concussionem sentit, clarumque ignis splendorem videt: sequutoque mox silentio, vox divina eum hortatur nihil iis quæ acciderant terri; ipsum enim inimicorum nemini cessurum esse: ac præterea jussit ut domum reversus Jehum, Nemessæi filium, populi regem crearet, atque e Damasco Syrorum regem Azaelum, faceretque ut ex Abela urbe Elissæus sibi vates succedat: fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat, alios vero Azaelus. His auditis Elias in Hebræorum regionem revertitur, ac quum Saphati filium Elissæum offendisset arantem, et cum eo alios quosdam duodecim juga præ se agentes, illo adito, vestem suam in eum conjecit. Elissæus autem illico cepit vaticinari, et relictis bubus Eliæ se comitem adjunxit. Rogavit tamen ut sibi liceret parentes salutare; quo impetrato, quum illis valedixisset, eum sequebatur, atque Eliæ, quam diu is vixerit, et discipulus erat et minister. Ac vatis quidem hujus ita se res habuerunt.

8. Ceterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Quum autem ipsum rogaret rex ut ei pretio, quantumque vellet, agrum addiceret suis finitimum, ut quum illum suis junxisset, unam ex eo possessionem faceret; si vero nollet pecuniam accipere, ei liberum esse agrum e suis, quencunque vellet, eligere: hoc quidem ille ait se nequaquam facturum esse, secum vero statuere fructum sua e terra percipere, quæ jure hæreditario ipsi a patre obvenerit. Quo fit ut rex moleste rem ferens, quasi contumelia affectus quod aliena non accepisset, et a lotionibus abstineret et a cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur cur adeo doleret, et neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret, quam perversus sit Nabuthus ei denarrat, utque ipse verbis eum alloquutus humanissimis infraque regiam potestatem demissis, contumeliose habitus fuerit, quod ea quæ poposcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum desponderet, sed morore misso ad consuetam corporis curam rediret: sibi enim id negotii futurum ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad primores Jesraelitarum, quibus mandata dedit ut indicto jejunio et concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur, (nam genere eum esse illustri,) tribus vero hominibus perditæ audaciæ subornatis, qui contra eum pro testimonio dicerent quod Deo et regi maledixisset, lapidibus peteretur, atque ita trucidaretur. Et Nabuthus quidem, ut regina scripserat, testimonio convictus Deo et Achabo concivium fecisse, a populo lapidibus obrutus necabatur. Quum autem hæc Jezabela accepisset, ad regem introgreditur, jussitque ut gratis vineæ hæreditatem auferat. Hæc facta esse gaudebat

Ἀχάβος ἦσθη τοῖς γεγεννημένοις καὶ ἀναπηδήσας ἀπὸ
τῆς κλίνης ὀφόμενος ἤκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ναβούθου.
Ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς πέμπει τὸν προφῆτην Ἠλίαν
εἰς τὸ Ναβούθου χωρίον, Ἀγάβω συμβαλοῦντα καὶ περὶ
τῶν πεπραγμένων ἐρρησόμενον ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ
δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως.
Ὡς δ' ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι
βούλεται χρῆσασθαι αὐτῷ, (αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἐπὶ
ἀμαρτήματι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ,) κατ' ἐκείνων ἔφη
τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν δαπα-
νήθησαν συνέθη, τό τε αὐτοῦ αἶμα καὶ τὸ τῆς γυναίκος
γυθῆσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ἀπολεισθαι, τοιαῦτα
ἀσέβησαι τετολμηκός καὶ παρὰ τοὺς πατέρας νό-
μους πολίτην ἀδίκως ἀνερηκός. Ἀγάβω δὲ λύπη
τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ μετὰ μελός, καὶ σακκίον
ἐνδυσάμενος γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν, οὐχ ἄπτόμενος
τροπῆς, ἀνθομολογούμενος τε τὰ ἡμαρτημένα καὶ τὸν
Θεὸν οὕτως ἐξευμενίζων. Ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ
πρὸς τὸν προφῆτην εἶπεν ὑπερβαλεῖσθαι τὴν τοῦ γένους
τιμωρίαν, ἔπει τοῖς τετολμημένοις μετανοεῖ, τελέσειν
δὲ τὴν ἀπειλὴν ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ Ἀγάβου. Καὶ ὁ μὲν
προφῆτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀχάβον ὄντων τοιούτων, κατὰ τὸν
αὐτὸν καιρὸν ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱός, βασιλεὺς τῶν Σύρων
καὶ Δαμασκού, δύναμιν ἐξ ἀπάσης τῆς χώρας συναγα-
γὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας ποιη-
σάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀχα-
βον. Ὁ δὲ οὐκ ὦν ὁμοῖος αὐτῷ τῇ στρατιᾷ πρὸς μά-
χην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δ' εἰς τὰς ὀχυρωτάτας
πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς μὲν ἔμεινεν ἐν
Σαμάρειᾳ· τεῖχιν γὰρ αὕτη λίαν ἰσχυρὰ περιεβέβλητο,
καὶ τὰ ἄλλα δυσάλωτος ἐδόκει. Ὁ δὲ Σύρος ἀναλαβὼν
τὴν δύναμιν ἦκεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ περικαθίσας
αὐτῇ τὸν στρατὸν ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς
Ἀχάβον ἡξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι'
ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. Τοῦ δὲ Ἰσραηλιτῶν
βασιλέως πέμπειν ἐπιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις
ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τὸν Ἀγάβου πλοῦτον
καὶ τὰ τέχνα αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας Ἀδάδου τυγχά-
ναι· ἂν δὲ ὁμολογήσῃ καὶ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα
βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσε-
ται πολιορκῶν. Ὁ δ' Ἀχάβος τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσε
πορευθεῖσι λέγειν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ
ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. Ταῦτα δ' ἀπαγ-
γεῖλάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν, ἀνωμολο-
γηκότε εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς πεμφθη-
σμένους εἰς τὴν ἐπιούσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους· οἷς ἐρευ-
νήσας τὰ τε βασιλεία καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγε-
νῶν οἴκους ἐκέλευε διδόναι πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι
καλλίστον, τὰ δ' ἀπαρῆσαντα σοὶ καταλείψουσιν. Ἀχα-
βος δ' ἀγασθεὶς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ τῶν Σύ-
ρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλε-

Achabus, et e lecto exsiliens visum ibat Nabuthi vineam.
Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mit-
tit Achabo occurrurum, et de perpetratis expostulaturum,
cur vero prædii domino occiso, ipse hæreditatem sibi
contra jus vindicasset. Ut vero ad eum accedebat *Elias*,
quum dixisset rex, *licere ei* quicquid vellet de se statuere,
(turpe enim in peccato versantem ab eo deprehendi,) quo
in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver a canibus absum-
meretur, ibidem et ipsius et uxoris suæ sanguinem effusum
iri, totumque ejus genus interiturum quod flagitia adeo
nefaria ausus fuerit et contra leges patrias civem peremerit.
Tum Achabum dolor subiit, eumque facinorum pœnituit,
atque saccum indutus nudis pedibus incessit, a cibo absti-
nens, et sua peccata confitens, Deumque ita placare studens.
Deus vero vati significabat se illo quidem vivente familiæ
ejus supplicium dilaturum esse, quod scelerum, quæ com-
mittere sustinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ
minatus esset exsequiturum. Et hæc quidem regi denun-
ciavit vales.

CAP. XIV. (VIII.)

Quum autem res Achabi ita se haberent, sub istud tem-
pus Adadi filius, Syrorum et Damascenorum rex, contractis
ex omni regione copiis, adscitisque sibi sociis triginta duo-
bus regulis Transeuphratensibus, expeditionem fecit contra
Achabum. Ille vero, quod impar esset viribus, suos qui-
dem in aciem non eduxit, coactis vero ex agris in urbes
munitissimas omnibus, ipse mansit in Samaria: hæc enim
moenibus cincta erat validissimis, et cetera inexpugnabilis
videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis suis Samariam
contendebat, exercituque ei undique admoto, eam oppu-
gnabat, missoque ad Achabum præcone poscebat ut legatos
ab eo exciperet, per quos ei quid vellet significaturus esset.
Ubi autem annuit Israelitarum rex ut mitterentur, legati,
postquam venerant, ex regis mandato dicebant Achabi
divitias, liberosque ejus et uxores esse Adadi: verum si ipse
huic assensus fuerit, et permiserit ei quicquid libuerit ex
his sumere, exercitum esse abducturum urbemque ab obsi-
dione liberaturum. Achabus autem jussit legatos ut ad
regem suum profecti ei renunciarent se suaque omnia in
illius esse potestate. Et quum hæc ei retulissent, rursus ad
eum mittit, postulans, quandoquidem omnia ipsius esse
fassus fuerit, ut mittendos crastino die famulos exciperet,
quibus regiam et amicorum cognatorumque domos perscu-
tatis dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ
despicerent, ipsi relicturis. Tum Achabus, de secunda Sy-
rorum regis legatione indignatus, quum populi concionem
advocasset, dicebat se ipsum quidem paratum fuisse pro

γεν ὡς αὐτὸς μὲν ἐτοίμως ἔσχεν ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ
καὶ εἰρήνης καὶ γυναικας τὰς ἰδίας προέσθαι τῷ πολε-
μῷ καὶ τέκνα, καὶ πάσης παραχωρῆσαι κτήσεως·
ταῦτα γὰρ ἐπιζητῶν ἐπρεσβέυσατο πρῶτον ὁ Σύρος·
6 « νῦν δ' ἡξίωκε δούλους πέμψαι τὰς τε πάντων οἰκίας
ἐρευνῆσαι καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλί-
στων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν,
εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισάμην,
ἀγορμὴν δὲ ἐκ τοῦ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγδοῦς πραγμα-
10 τεύόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. Ποιήσω γὰρ μὴν τὰ ὑμῖν
δοκοῦντα. » Τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῶν κατ'
αὐτὸν ἔλεγον, ἀλλὰ καταφρονεῖν καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν
ἐτοίμως ἔχειν. Τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ἀποκρινόμενος
λέγειν ἀπελθούσιν ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιώθεισιν ὑπ'
15 αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένει τῆς τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας
ἐνσχα, πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπακούει,
ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ὁ δ' Ἀδαδὸς ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας
τρίτον ἐπέμψε πρὸς Ἀχαβὸν τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν
20 ὑψηλότερον τῶν τεχνῶν, οἷς καταφρονεῖ, γῶμα τοῦτοις
ἐπιγείρειν αὐτοῦ τὴν στρατιάν, κατὰ ὁράκα γῆς λαμ-
βάνουσαν, ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος
καὶ καταπληττόμενος. Τοῦ δ' Ἀδαδοῦ μὴ καυχῆσθαι
δεῖν ἀποκρινόμενον καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ
25 κρείττω γενόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις καὶ δειπνοῦντα
καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο
βασιλέων συμμάχων ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν.
Ὁ δὲ εὐθὺς τοῦτο προσέταξε, καὶ περιχαρχοῦν τὴν
πόλιν καὶ γῶματα βάλλεσθαι καὶ μηδὲνα τρόπον
30 ἀπολιπεῖν πολιορκίας. Ἦν δ' Ἀχαβὸς τούτων πρατ-
τομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ σὺν παντὶ τῷ λαῷ. Θαρ-
ρεῖ δὲ καὶ τῶν φόβων ἀπολύεται προφήτου τινὸς αὐτῷ
προσελθόντος καὶ φήσαντος αὐτοῦ τὸν Θεὸν ὑπισχεῖσθαι
ποιῆσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑπο-
35 χειρίτους. Πυθομένη δὲ διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο,
διὰ τῶν παίδων εἶπε τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ διὰ
τὴν ἀπειρίαν τὴν ἐκεῖνων. Καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγε-
μόνων υἱοὺς, (ἡρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα
δύο,) μαθὼν τὸν Σύρον πρὸς εὐωχίαν καὶ ἀνεσιν τετρα-
40 μένον, ἀνοίξας τὰς πύλας ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. Τῶν
δὲ σκοπῶν δηλωσάντων τοῦτο τῷ Ἀδαδῷ, πέμπει
τινάς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἂν μὲν εἰς μάχην
ὥσι προελθούσας, ἵνα δῆσαντες ἀγάγῃσι πρὸς αὐτὸν,
ἂν δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. Ἐίχε δ' ἐτοι-
45 μὴν Ἀχαβὸς καὶ τὴν ἄλλην στρατιάν ἐντὸς τῶν τεχνῶν.
Οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι
πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνουσι καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τοῦ
στρατοπέδου διώκουσιν. Ἰδὼν δὲ τοὺς νικῶντας ὁ
τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἐξῆλθεν καὶ τὴν ἄλλην στρα-
50 τὴν ἅπασαν. Ἡ δὲ αἰρνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις
ἐκράτησεν αὐτῶν. Οὐ γὰρ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξε-
λεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέ-
βαλλον, ὥστε τὰς πανοπλίας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύ-
γοντας καταλιπεῖν, καὶ τὸν βασιλέα διασυνθῆναι μόλις

populi incolumitate et pace uxores suas et liberos hosti
permittere, deque facultatibus suis omnibus cedere; nam
ad ista requirenda Syrus primam legationem misit: « nunc
vero postulavit ut suos mitteret servos atque omnium
domos exploraret, nihilque in iis ex facultatibus pretiosis
simis relinqueret, eo animo ut belli causam speciosam
querat, quoniam scit me quidem in vestri gratiam rebus
meis non esse parsurum, ex iis tamen quæ vobis non pos-
sunt non esse ingrata, bellandi occasionem sibi paraus.
Verum enim facturus sum quicquid vobis placuerit. »
Populum autem nequaquam obtemperare dictis ejus dice-
bant, sed contemnere, seque ad bellum gerendum com-
parare. Quum itaque legatis respondisset, ut abeuntes regi
dicerent se quicquid primum postulaverit etiam nunc ob
populi securitatem facere, posterioribus vero mandatis
nullatenus obsequuturum, eos dimisit.

2. Adadus autem, quum hæc audisset et moleste tulisset,
tertio legatos mittit ad Achabum, minatus altiore mui-
ris, quibus superbiat, aggerem illis excitaturum suum
exercitum, modo terræ glebulam singuli pugillis sumant,
sic ostendens ei copiarum multitudinem et terrorem incu-
tiens. Achabo autem respondente non debere gloriari
armatum, sed pugna superiorem, legati, quum retertissent
et regem offendissent tum forte cum triginta duobus sociis
regibus epulantem, responsum ei declararunt. Ille vero
statim hoc mandavit ut et vallo urbem circumdarent et aggre-
res erigerent, et nullam oppugnandi rationem intentatam
relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur,
magno in angore, ut et populus universus. Verum fiduciam
sumit et a metu liberatur, ubi ad eum vales quidam acces-
serat, dixeratque Deum polliceri se tot hostium myriadas
ipsi in manum traditurum. Quum autem quævisset per
quos victoria potiretur, per filios ducum, aiebat, te illos ob
eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis,
(inventi autem sunt quasi ducenti et triginta duo,) quum
intellexisset Syrum ad epulas et hilaritatem conversum
esse, patefactis portis juvenes emisit. Id postquam Adado
per speculatores est significatum, mittit quosdam eis occur-
suros, quibus imperavit, si quidem ad dimicandum prodie-
rint, ut vinctos ad se adducerent, sin vero pacifici, ut idem
facerent. Interim Achabus et alium exercitum intra muros
accinctum habebat. Filii vero principum, cum præsidariis
congressi, multos illorum perimunt, et reliquos in castra
persequuntur. Ubi autem illos superiores conspexerat Israe-
litarum rex, jubet ut et ceteræ omnes copię in eos irue-
rent. Atque illæ, der repente Syros adortæ, eos ludunt
fugaruntque. Nam quum haud exspectarint exercitum egres-
surum esse, res improvisa fecit, ut inermes et temulenti
invaderentur, adeo ut relicta in castris armatura terga ve-

ἐξ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγὴν. Ἀχάβος δὲ πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. Διερπασσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, (πλοῦτος δ' ἦν οὐκ οἶγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου), τὰ τε ἄρματα τοῦ Ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβὼν ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. Τοῦ δὲ προφήτου παρασκευάσασθαι φήσαντος καὶ τὴν δύναμιν ἐτοίμην ἔχειν, ὥς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ Σύρου, ὁ μὲν Ἀχάβος πρὸς τοῦτούς ἦν.

γ'. Ὁ δὲ Ἀδάδος διασπασθεὶς ἐκ τῆς μάχης μεθ' ὧν ἐδύνθη στρατιᾶς συνεβουλευσάτο τοῖς αὐτοῦ φίλοις πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃται τοῖς Ἰσραηλῖταις. Οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὅρεσιν οὐκ ἐδίδουσαν γνῶμην συμβαλεῖν αὐτοῖς· τὸν γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν νενικησθαι· κρατήσῃν δὲ ἔλεγον ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. Συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτω τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς ἐπηγάγετο συμμαχοῦς, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεία, τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν κατασχεῖν, ἀν' ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογήσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν καὶ ἵππους καὶ ἄρματα. Δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς οὕτω διεκόσμησε τὴν δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔλαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἦν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ γενόμενος πρὸς πόλει τι· νι (Ἀρεκά δ' αὐτὴν καλοῦσιν) ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύεται πεδίῳ. Ἀχάβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μετὰ τῆς οὐνάμειος ἀντεστρατοπεδεύσατο· σφοδρὰ δ' ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στρατεύμα πρὸς τοὺς πολέμειους ἀντιπαραβαλλόμενον. Τοῦ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν καὶ νίκην τὸν Θεὸν αὐτῷ εἰδόναι φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἱστῶν ἐπιδείξῃται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὅρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἐπὶ μὲν ἡμέραις ἀντεστρατοπεδευκότες ἡσύχαζον, τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων ὑπὸ τὸν ὄρθρον προσελθόντων ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν πολέμιων καὶ παραταξάμενων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ Ἀχάβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. Καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, τρέπεται τοὺς πολέμειους εἰς φυγὴν καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. Οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρμάτων καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο, ἴσχυον δὲ ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀρεκάν πόλιν αὐτῶν. Ἰπῆσαν δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν τειγέων αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἐπτακισχίλιοι. Διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδάδος φεύγων μετὰ τινων πιστοτάτων οἰκτῶν εἰς ὑπόγειον οἶκον ἐκρύβη. Τούτων δὲ φιλοθρόπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων αὐτῷ τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας καὶ δυνήσεσθαι τῷ συνῆθει τρόπῳ τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῶν παρὰ Ἀχάβου λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀρῆκεν. Οἱ δὲ σάκκους ἐνδυσάμενοι καὶ σχοινία ταῖς κεφαλαῖς περιθέμενοι (οὕτω γὰρ τὸ παλαιὸν ἔκτεινον οἱ Σύροι) πρὸς Ἀχάβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἀχάβον σῶζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς αἰὶ δοῦλον

terint, et rex ipse in fugam coniectus vix equi pernicitate evaserit. Achabus vero Syros cum illorum strage longe persequutus est, direptisque castris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus et equis in urbem reversus est. Quum autem vates monuisset ut paratus sit et exercitum in prociectu habeat, quod sequente anno Syrorum rex iterum in eum expeditionem facturus esset, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

3. Verum Adadus, ubi semet cum omni quem potuit exercitu e pugna in tutum receperat, cum amicis consilium iniit quo modo Israelitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut in montibus cum iis confligerent; Deum enim illorum in ejusmodi locis pollere, eoque se nunc ab illis esse victos: superiores vero se fore dicebant, si praelium in planitie committerent. Ac praeterea suadebant ut reges quidem, quos in belli societatem adduxerat, domum dimitteret: copias vero illorum, satrapis pro regibus substitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiserat copias ex regione eorundem colligeret, currusque et equos. Haec itaque praecclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat instruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu suo ibat in Israelitas, quumque ad urbem quandam (quam Aphecā appellat) pervenisset, in magna planitie castra metatus est. Achabus vero, cum suis copiis obviam illi profectus, contra illos castra posuit: ejus autem exercitus, cum hostium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At postquam vates rursus ad eum accesserat, dixeratque Deum victoriam ei concessurum esse, ut ostendat, contra quam Syri opinantur, suam non minus in campetribus valere potentiam quam in montibus, septem quidem dies castris adversus castra positis quieti agitabant; illorum vero ultimo, quum hostis prima luce pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque milites suos ex adverso instruxit, congressusque, acri pugna commissa, hostium agmina in fugam vertit, et occidendo persequitur. Plurimi a curribus et alii ab aliis interempti perierunt, paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecā fuga se recipere. Sed hi et ipsi muro collapsio oppressi sunt, hominum viginti septem millia. At praeter istos in illa pugna ceciderunt etiam centum millia. Rex autem Syrorum Adadus cum quibusdam e domesticis sibi fidissimis fuga dilapsus in penetrabile subterraneum se abdidit. Cui quum isti dixissent, Israelitici generis reges perquam humanos esse et clementes, seque posse, solenni supplicum ritu adhibito, incolunitatem suam ab Achabo impetrare, modo ipsis concederet ut illum adirent, eos dimisit. Illi vero saccus induti et funiculis capitibus circumdatis (qui priscus apud Syros supplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadam ut sibi vivere liceat; qua gratia accepta se ei in perpetuum servum fore. Tunc

αὐτοῦ τῆς χάριτος γενησόμενον. Ὁ δὲ συνήδεσθαι φήσας αὐτῷ περιόντι καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι τιμὴν καὶ εὐνοίαν, ἣν ἂν τις ἀδελφῷ παράσχοι, κατεπηγγέλματο. Λαβόντες δὲ ὄρκους παρ' αὐτοῦ μηδὲν ἄδικήσῃν φανέντα, προάγουσι πορευθέντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχαβῶ, ἐφ' ἑρματος καθιζόμενοι. Ὁ δὲ προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἀχαβος δ' ἐπιδούς αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἄρμα, καὶ καταφιλήσας θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδάδος δ' ὑψοῦσται καὶ παρ' ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἀπομνημονεύσειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει· καὶ τὰς πόλεις τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδύσειν ἐπηγγέλματο, καὶ Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελεύειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνήσειν. Γενομένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Ἀχαβος ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἀδάδου τοῦ Σύρων βασιλέως στρατείας ἐπὶ Ἀχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλῆτας τοιοῦτον εἶχε τέλος.

Ε'. Προφήτης δὲ τις, Μιχαίας τούνομα, προσελθὼν ἐνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι· τοῦτο γὰρ ποιήσειν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ. Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, προεῖπεν αὐτῷ παρακούσαντι τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, λένοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. Συμβάντος δὲ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, πρόσ-εἰσιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταῦτο προστάσσων. Πλήξαντος δ' ἐκείνου καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κράνιον, καταδοθῆναι τὴν κεφαλὴν προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ συνεστρατεύεσθαι καὶ παραλαβεῖν ἐπὶ φυλακὴν τινα τῶν αἰχμαλώτων παρὰ τοῦ ταξίαρχου, φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ παραδεδωκότος ἀποθανεῖν· ἀπειλήσας γὰρ αὐτὸν, εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος, ἀποκτείνεσθαι. Δίκαιον δὲ φήσαντος Ἀχαβίου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγινώσκειται ὑπ' αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. Ἐκέχρητο δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ γενομένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. Εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαδρᾶναι τὴν τιμωρίαν Ἀδαβον τὸν βλασφημῆσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεται, καὶ ποιήσει αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. Παροξυνθεὶς δ' Ἀχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν, συγκεχυμένους δ' αὐτὸς ἐπὶ τοῖς Μιχαίου λόγοις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Καὶ Ἀχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν Ἱεροσολύμων βασιλεῖα Ἰωσάφατον· ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας οὐδὲν ἤττον ταῖς ὑπὸ Ἀβιά τοῦ πάππου καταληφθεῖσαις τῆς Ἑρραίου κληρουχίας, Ἱεροδόμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φρουρὰς ἐγκαθίδρυσεν. Ἀλλ' εἶπεν εὐμενὲς τε καὶ συνεργὸν τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς καὶ τί καθ' ἑκάστην ἡμέ-

ille gratulari se ei dixit, quod superesset et nihil mali ei in praelio accidisset, seque honorem ei et benevolentiam, haud secus ac fratri, exhibiturum esse promisit. Tum isti, fide jurejurando accepta, illum, quando apparuerit, non locum iri, digressi eum e domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, qui in curru sedebat. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum sustulit, exceptumque osculo jussit esse bono animo, nihilque mali exspectare. Adadus autem gratias agebat, atque beneficii, quam diu viveret, se memorem fore profitebatur. Porro urbes Israeliticas, quas reges priores abstulerant, se redditurum promisit, atque Damascum commeandi, sicut et ipsius patres in Samariam ita facere jus habuerant, liberam potestatem facturum. Foedere deinde icto et jurejurando firmato, quum ei multa donasset Achabus, in regnum suum dimittebat. Atque huic quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo et Israelitis.

5. Verum vates quidam, Michæas nomine, quum ad unum ex Israelitis accessisset, jussit ut caput ipsius feriret: hoc ipsum ex voluntate Dei facturum. Qui quum recusasset, ei prædixit fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obsequutus fuisset. Quum autem hoc ei homini accidisset, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui quum eum percussisset et cranium interfregisset, obligato capite accessit ad regem, dicens se sub eo militasse, et a tribuno captivum quandam custodiendum accepisse; quo fuga elapso periclitari se ne interficiatur ab eo qui illum sibi tradiderit: nam minatum esse, si captivus aufugisset, morte multatum iri. Quum autem Achabus dixisset jure merito occidendum esse, soluto capite ab ipso Michæas vates agnoscitur. Hanc enim artem de industria adhibuerat, ut inde occasionem arriperet verba quæ dicam faciendi. Aiebat enim Deum, quod Adadam, qui ipsi maledixerit, impunitum e manu emisisset, in ipsum animadverturum esse, facturumque ut et ipse ab eo interficeretur, et populus ab ejus exercitu. Achabus autem irritatus in prophetam, eum quidem in custodia includi jussit, ipse vero Michæa sermonibus confusus domum discessit.

CAP. XV. (IX.)

Et ita quidem se res habebant Achabi. Nunc vero ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qui aucto regno et militibus per urbes ditionis suæ dispositis, nihilo secius in oppidis sortis Ephraimiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, presidia collocavit. Ceterum Deum et propitium habebat et adjutorem, quod esset justus et pius, et quid Deo grati acceptique faceret per singulos dies inquireret. Ipsumque omnes cir-

ραν ἡδὺ ποιήσει καὶ προσήγης τῷ Θεῷ ζητῶν. Ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περίε βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλοῦτον τε πῶσαι βαθυτάτον καὶ δοῖαν ἀρσθαι μεγίστην.

β'. Τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευε τὴν χώραν περιελθόντας ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάξαι κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους καὶ σπουδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἔσθη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμῆσθαι καὶ ἀγαπᾶν ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. Οἱ τε πρόσχωροι διετέλουν στέργοντες τὸν Ἰωσαφάτον καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. Οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους καὶ Ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρας ἐξήκοντα καὶ τριακοσίους καὶ ἐρίφους τσοσούτους. Πόλεις

μεγάλας ὠχύρωσεν ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἡντρέπειστο. Ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰουδα φυλῆς στρατὸς ὀπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, Ἰωανῆς δὲ μυριάδων εἰκοσι. Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς εἶχε τοσούτων πεζῶν μυριάδας εἰκοσι, ἄλλος δ' ἡγεμὼν, Ὀρὸβατος ὄνομα, μυριάδας ὀπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ προσέειπε, παρέξ ὧν εἰς τὰς ὁχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. γ'. Ἠγάγετο δὲ τῷ παιδί Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, τοῦ τῶν δεκά φυλῶν βασιλέως, Γεθολιάν ὄνομα. Πορευθέντα δ' αὐτὸν μετὰ χρόνον τινα εἰς Σαμάρειαν φιλοφρόνως Ἀχάβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολούθησαντα στρατὸν ἐξένεισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμᾶτων ἀβουθιά, παρεκάλεσέ τε συμμαχεῖσθαι κατὰ τοῦ Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν ἐν Γαλαθῇ πόλιν Ἀραμαθὴν ἀγέληται· τοῦ γὰρ πατὴρ αὐτῆν τοῦ αὐτοῦ πρῶτον τυγχάνουσιν ἀφῆρησθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. Τοῦ δὲ Ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελαμένον (καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου) καὶ μεταπεμφθέντον τὴν δύναμιν ἐξ Ἱερουσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τοῦ ἰδίου θρόνου ἐκάτερος, τοῖς οἰκειοῖς στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένειμον. Ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν, εἰ τινες εἰσι προφῆται, καλέσασθαι αὐτοὺς ἀνακρίναι περὶ τῆς ἐπὶ τὸν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλευούσι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐπ' αὐτῶν ποιῆσθαι τὴν στρατείαν. Καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνανσα, ἀφ' οὗ λαθὼν αὐτὸν αἰγμάλων ἀπέλυ-

πεν ἔχρης ἐκείνης τῆς ἡμέρας. (Γ'.) δ'. Καλέσας δ' Ἀχάβος τοὺς αὐτοῦ προφῆτας, ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρῆσθαι τοῦ θεοῦ εἰ δώσωσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ Ἀδαδὸν νίκην καὶ καθάραισιν τῆς πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεύεται, (κρατῆσειν γὰρ τοῦ Σύρου καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον,) συνεῖς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσαφάτος οἱ ψευδοπροφῆται τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τῷ Ἀχάβῳ εἰ καὶ ἕτερος τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ,

cumque reges muneribus cohonestabant, ita ut divitias consequutus fuerit amplissimas et maximum gloriæ incrementum cepit.

2. Anno autem regni sui tertio, convocatis principibus regionis et sacerdotibus, præcipiebat illis, ut, terra peragrata, populum omnem sibi subditum agnos per oppida in legibus Moysis instituerent, docerentque et has custodire et Dei cultui sedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo universo, ut nihil magis studerent, nihil impensius amarent quam legum observantiam. Finitimæ quoque gentes in Josaphato diligendo persistebant paceque cum eo colenda. Palestini autem vectigal constitutum ei pendebant, et Arabes quotannis suppeditabant agnos trecentos et sexaginta, et hædos totidem. Munivit etiam urbes alias magnas pariter ac validas, copiasque militares et armorum vim contra hostes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipse dux ex tribu Beniamitica habebat sagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum et octoginta millibus, regi inserviebat, præter eos quos disposuerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Et aliquanto post quum Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus, militesque ejus comites mensæ hospitali eique splendidæ adhibuit et frumento et vino et carnibus largiter instructæ, rogavitque ut secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadæna: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Josaphato vero auxilium pollicito, (nam ejus exercitum non minorem esse quam illius,) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra urbem duo reges, et in suo uterque throno collocati, militibus uterque suis stipendia numerant. Josaphatus autem jussit, ut, si qui essent vates, accerserentur et de expeditione in Syrum consularentur an suaderent eo tempore ab ipsis suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul et amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat usque in illam diem.

(X.) 4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, jussit ut deum consulerent an foret ut is in Adadam exercitu educto victoriam daret urbisque everisionem, propter quam bellum erat illaturus. Quum autem suasissent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victum iri et in potestatem ipsius, ut etiam ante, redactum,) Josaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates præ-

ἵνα ἀκριθέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. Ὁ δ' Ἀχάβος εἶναι μὲν ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήσκειται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαῖαν, υἱὸν Ἰεμβλαίου. Τοῦ δ' Ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας εὐνοῦχον ἄγει τὸν Μιχαῖαν. Κατὰ δὲ τὴν δόδον ὁ εὐνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας νικῆν τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. Ὁ δ' οὐκ ἐξὼν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἔρειν ὅτι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλείως αὐτοῦ εἴπῃ, ὡς ἔχε πρὸς τὸν Ἀχάβον καὶ λέγειν αὐτῷ τὰληθές οὗτος ἐνωρίσατο, δεῖξαι τὸν Θεὸν αὐτῷ τοὺς Ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν Σύρων καὶ διασκορπιζομένους ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημένων τὰ ποίμνια. Ἐλεγε τε σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα φησάντος τοῦ Μιχαῖα, πρὸς Ἰωσαφάτον ὁ Ἀχάβος, « ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἐμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὴν ἀνθρώπου, φησί, πρὸς με διάθεσιν καὶ ὅτι « μοι τὰ χεῖρα προεφήτευσε. » Τοῦ δὲ Μιχαῖα εἰπόντος ὡς προσήκει αὐτῷ πάντων ἀκροῶσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειαν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐλπιδὶ νίκης, καὶ οἱ αὖτις πεσεῖν αὐτὸν μαρχόμενον, αὐτὸς μὲν ἦν ἐπ' ἐνοσίᾳ, Σεδεκίας δὲ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προσελθὼν τῷ μὲν Μιχαῖα μὴ προσέχειν παρήγει· λέγειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. Τεκμηρίους δὲ ἐχρήσατο ὅς Ἡλίας προεφήτευσεν ὁ τοῦτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. Καὶ γὰρ τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν Ἰζάρα πόλει, ἐν τῷ Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἶμα αὐτοῦ κύνας λιγμύσεσθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ Ναβούθου τοῦ δι' αὐτὸν καταλευσθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. « Ἀφλον οὖν ὡς οὗτος ψεύδεται, « τῷ κρείττονι προφῆτῃ τάναντία λέγων, ἀπὸ ἡμερῶν « τριῶν φάσκων ταύτης τεθνήσκεισθαι. Ἰνώσεσθαι δ' εἰ- « περ ἐστὶν ἀληθὲς καὶ τοῦ θεοῦ πνεύματος τὴν δύναμιν « ἔχει. Εὐθύς γὰρ βραπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ βλαψάτω μου τὴν « χεῖρα, ὥσπερ Ἰαζὺν τὴν Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως « συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν· ἀκήκοας γὰρ « οἶμαι πάντως τοῦτο γεγόμενον. » Ὡς οὖν πληζάντος αὐτοῦ τὸν Μιχαῖαν μηδὲν συνέβη παθεῖν, Ἀχάβος θαρρήσας, ἄγειν τὴν στρατιὰν πρόθυμος ἦν ἐπὶ τὸν Σύρον. Ἐνίκα γὰρ, οἶμαι, τὸ χρεὼν καὶ πιθανωτέρους ἐποίει τὰληθοῦς τοὺς ψευδοπροφῆτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. Σεδεκίας δὲ σιδήρεα ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς Ἀχάβον θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν κατστρέψαι Συρίαν. Μιχαῖαν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντα τὸν Σεδεκίαν ταμείον ἐς ταμείου κρυβησόμενον ἀμείβειν, ζητοῦντα φυγεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δι- « κην, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς Ἀγάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ περισσότερον.

εἴ. Καὶ Ἀχάβος μὲν καὶ Ἰωσαφάτος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις ἔλασαν

tereae, ut aliquanto certius quid futurum sit intelligamus. Cui Achabus esse quidem et alium dixit, sibi vero iuvium, quod infausta vaticinatus fuerit, et praedixerit fore ut a Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michaeam, Jemblaï filium. Quum vero Josaphatus postulasset eum produci, Achabus misso spadone Michaeam accersit. Spadone autem, dum in via essent, ei indicavit celeros vates omnes regi victoriam praedixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia asingere, sed dicturum esse quicquid ille de rege in os ei inseruerit, ubi ad Achabum ventum erat, eumque per Deum obtestatus est rex ut verum ipsi eloqueretur, dicebat sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, Syris eos insequentibus, dispersosque per montes, quasi greges sublati pastoribus. Aiebat etiam Deum significare illos quidem domum incolumes reversuros, ipsum vero solum in praelio casurum. Haec loquens Michaea, Josaphatum alloquitur Achabus: « annon ego tibi « paulo ante significavi quam male mihi velit iste homo, « et quod adversa mihi vaticinatus fuerit? » Cum vero dixisset Michaeas, par esse ut omnia accipiat quae a Deo sint praedicta, et illum spe victoriae ad bellum gerendum falsos vates incitare, et oportere in praelio ipsum cadere, animo quidem erat anxio sollicitoque, at Sedecias, unus e falsis vatribus, accessit et ut Michaeae non adverteret animum hortabatur: ipsum enim nihil veri dicere. Argumento autem usus est ex vaticinio Eliae petito, cui datum fuisset melius quam iste futura praenosceret. Namque hunc dicebat vaticinatum praedixisse fore ut apud urbem Isaram in agro Nabothii canes regia cruorem lingerent, quemadmodum et Nabothii propter ipsum a populo lapidibus necati. « Mani- « festum igitur est istum mentiri, qui vati praestantiori « contradicere non veretur, dicens tertia abhinc die mori- « turum esse regem. Notum autem fore an verax sit et di- « vino spiritu afflatus. Mox enim a me palmis percussus « manui meae noxam inferat, quemadmodum Jadon fecit « ut Hieroboamo regi, quum illum comprehendere voluis- « set, manus aresceret. Opinor enim te utique audivisse « hoc factum. » Igitur quum Michaea ab eo percusso nihil inde mali accidisset, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, et plus fidei falsis quam veris vatribus adstruebat, ut nulla exitio destinato mora fieret. At Sedecias, cum sibi ferrea cornua fecisset, dicit Achabo Deum illi significare his Syriam eversum iturum. Ubi autem Michaeas dixerat fore ut paucis post diebus Sedecias e penetrali in penetrale fugiat latebras quaeritans, idque eo animo ne per nas vano auspicio debitas luat, jussit rex ut ad Achamoneum praetorem urbanum eum abducerent in carcerem compingendum, nec aliud quicquam praeter panem et aquam ei darent.

5. Atque ita quidem Achabus et Josaphatus Hierosolymorum rex, assumptis copiis suis, Aramathiam ire contem-

εἰς Ἀραμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. Ὁ δὲ τῶν
 Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτῶν τὴν στρατείαν ἀντεπή-
 γγεν αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν, καὶ οὐκ ἀπίθων τῆς
 Ἀραμαθῆς στρατοπεδεύεται. Συνέθεντο δὲ ὁ τε Ἀχα-
 10 βὺς καὶ Ἰωσαάφατος, ἀποθέσθαι τὸν Ἀχάβον τὸ βασι-
 νικὸν σχῆμα, τὸν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς τὴν
 αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα στήναι ἐν τῇ παρατάξει, κατα-
 σκευάσας τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προειρημένα. Ἦρε
 20 ὁ αὐτὸν τὸ χρεῶν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. Ὁ μὲν
 γὰρ Ἀδάδος ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς παρήγγειλε τῇ
 στρατιᾷ διὰ τῶν ἡγεμόνων μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν,
 μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν. Οἱ δὲ Σύροι,
 30 τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν Ἰωσαάφον
 ἐστῶτα πρὸ τῆς τάξεως καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν
 Ἀχάβον, ὄρισαν ἐπ' αὐτὸν, καὶ περικυκλωσάμενοι,
 ἕως ἔργος ὄντες ἐγνώσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν
 40 οἱ αὐτοὶ πάντες. Ἀπ' ἀρχομένης δ' ἡοῦς ἄχρι ὀείλης
 ὁλίας μάχονται καὶ νικῶντες ἀπέκτειναν οὐδένα κατὰ
 τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν, ζητοῦντες τὸν Ἀχάβον ἀνε-
 50 λείν μόνον καὶ εὐρεῖν οὐ δύναμενοι. Παιὶς δέ τις βα-
 σιλικὸς τοῦ Ἀδάδου, Ἀκανος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς
 πωλείους, τιτρώσκει τὸν βασιλέα διὰ τοῦ θώρακος κατὰ
 τὸ πνεῦμον. Ἀχάβος δὲ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ
 ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερόν, μὴ τραπῇ δει-
 60 σαν, τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἄρμα καὶ
 ἐκταγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλήσθαι καὶ και-
 ρῶς. Ὀδυνώμενος δὲ ἔσθι ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἄχρι δύ-
 ναντος τοῦ ἡλίου καὶ λιποθυμήσας ἀπέθανε.
 70 γ'. Καὶ τὸ μὲν τῶν Σύρων στρατεύματι νυκτὸς ἤδη
 γνωμένης ἀνεχώρησαν εἰς τὴν παρεμβολήν, δηλώσαν-
 τες δὲ τοῦ στρατοκλήρυκος ὅτι τέθνηκεν Ἀχάβος, ἀνέζευ-
 ξαντες εἰς τὰ Ἰδία. Κομίσαντες δὲ τὸν Ἀχάβου νεκρὸν
 εἰς Σαμάρειαν ἐκεῖ θάπτουσι, καὶ τὸ ἄρμα ἀποπλύν-
 80 ντες ἐν τῇ Ἰζάρᾳ κρήνῃ (ἣν δὲ καθημαγμένον τῷ τοῦ
 βασιλέως φόνῳ) ἀληθῆ τὴν Ἥλιαν προφητείαν ἐπέγνω-
 σιν. Οἱ μὲν γὰρ κύνες ἀνελιγμήσαντο αὐτὸν τὸ αἷ-
 μα, αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λου-
 90 μεναι τούτῳ διετέλουν. Ἀπέθανε δὲ ἐν Ῥαμαθὼνι,
 Μιχαία τοῦτο προειρηκὸς. Συμβάντων οὖν Ἀχάβου
 100 τῶν ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, μέγα δὲ τὸ
 θεῖον ἡγεῖσθαι καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταγῶς καὶ σέβειν,
 καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πι-
 θανώτερα δοκεῖν, ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας καὶ
 110 διὰ τῶν τοιοῦτων προγνώσεως οὐδὲν ἔστι συμφορώ-
 120 πον, παρέχοντος οὕτως τοῦ Θεοῦ τί δεῖ φυλάσσεσθαι.
 Ἀνέζεσθαι τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γεγενη-
 μένων στοχαζομένους προσῆκε τὴν τοῦ χρεῶν ἰσχύ-
 130 ῶς, ὅτι μὴδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ἔστιν, ἀλλ'
 ὑπέρεται τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς ἐλπίσι κολακεῦον
 140 ἡγορηταίς, αἷς εἰς τὸ πῶθεν αὐτῶν κρατῆσαι περιάγει.
 Φαίνεται οὖν καὶ Ἀχάβος ὑπὸ τούτου τὴν διάνοιαν
 150 ἀπαθηθεῖς, ὥστε ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσι τὴν
 ἔκτασιν, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύουσι πισθεῖς
 ἀποθάνειν. Τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Ὀχοζίας διεδέξατο.

derunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum,
 audita illorum expeditione, suum contra eos eduxit exer-
 citum, et non longe ab Aramathia castra metatur. Conve-
 nerant autem Achabus et Josaphatus, ut habitum regium
 deponeret Achabus, Hierosolymorum vero rex Achabi ve-
 stitum indutus in acie staret, ut isto commento irrita forent
 quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam sine
 insignibus. Nam rex Syrorum Adadus per tribunos militi-
 bus imperaverat ne quem omnino perirent, nisi unum re-
 gem Israelitarum. Syri autem, prælio commisso, Josapha-
 tum ante aciem stantem conspicati, huncque Achabum esse
 rati, impetum in eum fecerunt : quumque se illi circumde-
 dissent, propioresque facti alium esse cognovissent, omnes
 retro se averterunt. Verum a prima luce usque ad vespere-
 ram pugna durante victoriaque ab illis stante, neminem
 occiderunt prout rex eis mandaverat, Achabo solo ad ne-
 cem quæsito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis,
 Amanus nomine, in hostes jaculatus, regem per thoracem
 in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ipsi acciderat,
 exercitum quidem celare statuit, ne terga daret metu per-
 culsus; verum aurigæ præcepit ut converso curru ipsum
 ex acie educeret, quod grave et letale vulnus acceperit.
 Quumque cruciaretur, perstitit in curru usque ad solis oc-
 casum, animæque deliquio vita defunctus est.

6. Ac Syrorum quidem exercitus præcipiti jam die in
 castra se recipiunt, quumque præco significasset, Achabum
 mortuum esse, suam quisque domum reversus est. Achabi
 autem corpus Samariam deferitur ibique sepelitur. Quum-
 que currus ad Izarâ fontem ablineretur, (erat enim regis san-
 guine cruentatus,) Eliæ vaticinium verum esse recognove-
 runt. Nam canes quidem cruorem ejus linxere, in poste-
 rum vero mos patrius erat meretricum, ut in isto fonte
 se lavarent. Vita autem excessit apud Ramathonem, juxta
 Michææ vaticinium. Quum itaque Achabo acciderint quæ
 a duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen
 magni faciamus oportet, et ubique omni honore et vene-
 ratione prosequamur, curandumque ne quæ ad gratiam et
 voluntatem proferuntur, majori fide dignemur quam ipsam-
 met veritatem, sed existimemus nihil esse utilius vaticinio
 rerumque futurarum per hujusmodi viros scientia, Deo
 nos ita monente quid cavere debeat. Quin et convenit ut,
 conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenierunt, no-
 biscum reputemus fati vim, quod, etiamsi nobis quid sit
 futurum innotescat, evitari nequeat : sed animis hominum
 obrepat blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur
 ubi superari possint. Manifesto igitur ab ea est Achabus
 mente deceptus, ut, dum cladem prænunciantibus non
 crederet, iis vero qui ad gratiam aucupandam vaticinaban-
 tur fidem haberet, vitam amitteret. Ceterum ei in regnum
 successit Ochozias filius.

BIBAION ENATON.

- α'. Ὃς στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβί-
τας κρατήσκειν αὐτῶν.
- β'. Ὃς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος, βασιλεύων τῶν Ἱεροσολυ-
μιτῶν, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν τοὺς τε ἀδελφοὺς καὶ τοὺς
πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.
- γ'. Ὅτι τῆς Ἰδουμαίας ἀποστάτης, καὶ στρατοπεδευσάντων
ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥ τε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεσπάρη καὶ
οἱ παῖδες αὐτοῦ παρέξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τού-
τοις αὐτὸς, ἀσεβῆς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.
- δ'. Στρατεία τοῦ Σύρων καὶ Δαμασκού βασιλέως ἐπὶ τὸν Ἰσραη-
λιτῶν βασιλέα Ἰώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς οὗτος ἐν
Σαμαρείᾳ, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυγεν.
- ε'. Ὃς αὐτὸς Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθείς τοῦ ἱπ-
πάρχου, καὶ ἡ γενεὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασι-
λεὺς Ὀχοζίας.
- ς'. Ὅτι μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν ὁ Ἰηοὺς ἐξασίλευσε τῶν
Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ
ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.
- ζ'. Ὃς γυνή τις, Γοθολία τοῦνομα, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐξ-
σίλευσεν ἐπὶ ἑτῇ πέντε, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώ-
δαος τὸν Ὀχοζίου παῖδα Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.
- η'. Ἀζάηλου τοῦ Δαμασκήνων βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλιτάς
στρατεία, καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τὴν τε χώραν αὐτῶν διαθείς
καὶ τὴν Σαμαρείαν πόλιν, ὀλίγῃ πάλιν ὑστερον χρόνῳ
στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λα-
βὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν ὑπέστρεψεν.
- θ'. Ὃς Ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευ-
σάμενος ἐπὶ Ἰδουμίου καὶ Ἀμαληκίτας, ἐνίκησεν.
- ι'. Ὃς αὐτὸς οὗτος, πολεμὼν πρὸς τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα
Ἰώασον, ἡττάται μὲν, ληφθεὶς δ' αἰχμάλωτος καὶ πολλὰ
χρήματα δοὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν·
καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ Ὀζίας τὰ περίεθνη ἐχειρώσατο.
- ια'. Στρατεία τοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέως Ἱεροβοάμου ἐπὶ
Συρίαν καὶ νίκη.
- ιβ'. Ὃς ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ Σα-
μάρειαν, καὶ πολλὰ χρήματα παρὰ Φακίου τοῦ βασιλέως
αὐτῶν εἰσπραξάμενος, εἰς τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψεν.
- ιγ'. Ὅτι στρατευσάμενος Ἀράσης ὁ Δαμασκού βασιλεὺς ἐπὶ
Ἱεροσολυμίτας ἠγάγκασεν Ἀχάζην τὸν βασιλέα, πέμψαντα
χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα Ἀσσυρίων, πείσαι τού-
τοις αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.
- ιδ'. Ὃς κατὰ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Δα-
μασκὸν καὶ διέσπειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ
ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατέφυκισεν
ἐν Δαμασκῷ.
- ιε'. Ὃς Σαλμανάσσαρος ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, στρατευ-
σάμενος ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν
αὐτῇ τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ὡσην, παραστησάμενος
τὴν πόλιν, ἀπέκτεινε· καὶ ὡς ὁ Ἀσσύριος τὰς δέκα τῶν
Ἰσραηλιτῶν φυλάς εἰς τὴν Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τῆς Περ-
σίδος τὸ τῶν Κουβαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώ-
ρον, οὗς Ἕλληνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

Ἡερίε/χει ἡ βίβλος χρόνον ἑτῶν ρν' καὶ μηνῶν ζ'.

ΚΕΦ. Α'.

Ἰωσαφάτῳ δὲ τῷ βασιλεῖ παραγενομένῳ εἰς Ἱερο-
σόλυμα ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἀχαβὸν τὸν τῶν
Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἣν Ἀχάβῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ
πολεμοῦντι παρασχὼν ἦν, ὡς προειρηκάμεν, Ἰηοὺς ὁ

LIBER NONUS.

1. Quemadmodum Joram Achabi filius Moabitis bello pet-
tos superavit.
2. Quomodo ei cognominis Joram, Hierosolymorum rex,
totum imperium adeptus fratres et patris amicos inter-
fecit.
3. Quod Idumæa ad defectionem versa, et Arabibus bello
eum aggressis, et totus ejus exercitus periiit, filique ejus
omnes præter unum adhuc infantem, ac præterea ipse, in
nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.
4. Expeditio Syrorum et Damasci regis contra Joramum
Israelitarum regem : utque ille, in Samaria obsessus, præ-
ter opinionem e periculo evasit.
5. Quomodo idem ille Joram obiit ab Jehu equitum magistro
interemptus, similiterque stirps ejus universa, et Hieroso-
lymorum rex Ochozias.
6. Quod post illius mortem in Israelitis regnavit Jehu, in Sa-
maria sedem suam habens, et filii ejus ad quartam usque
stirpem.
7. Ut mulier quedam, Gotholia nomine, Hierosolymitano-
rum imperium quinquennio tenuit; atque Jodas ponti-
fex, ea occisa, Ochozie Joasum filium regem constituit.
8. Azaeli Damascenorum regis contra Israelitas expeditio :
utque, quum mala quamplurima illorum regioni et Samari-
tanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosoly-
mitanos petiit, multaque pecunia a rege illorum accepta
Damascum reversus est.
9. Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione
in Idumæos et Amalecitas suscepta, illos devicit.
10. Ut ille ipse, bellum gerens adversus Joasum Israelitarum
regem, prælioque captus, ingenti pecunia data rursus in
regnum suum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes
finitimas subegit.
11. Israelitarum rex Hieroboamus in Syriam excursionem
facit, et victoriam reportat.
12. Ut Assyriorum rex cum exercitu profectus contra Sama-
riam, multaque pecunia a Phaceæ rege exacta, in ditionem
suam se recepit.
13. Quod Arases Damascenorum rex, exercitu in Hierosoly-
mitanos educto, Achazem regem eo angustiarum redegit, ut,
magnis missis muneribus ad Assyriorum regem, illis ei
persuaserit Damascum oppugnare.
14. Quomodo Assyriorum rex Damascum vi expugnavit,
et regem quidem horum interemit, populo vero in Me-
diam asportato, alias gentes Damascum in coloniam de-
duxit.
15. Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariam
armis adortus, in ea regem Ozen, quum urbem annis quin-
que obsessam ad deditionem compulisset, interfecit; utque
Assyriorum rex, quum decem Israelitarum tribus in Mediam
transtulisset, gentem Cuthæorum e Perside in eorum regio-
nem migrare jussit, quos Græci Samares appellant.

Continet hic liber tempus annorum CL et men-
sium VII.

CAP. I.

Josaphato autem regi Hierosolyma reverso, post suppe-
tias Achabo Israelitarum regi, cum Adado Syrorum rege
bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus
Jehus vates accusabat eum societatis iniitæ cum Achabo,

προφήτης συντυχὼν ἡτιᾶτο τῆς πρὸς Ἀγαθὸν συμμα-
 χίας, ἀνθρώπων ἀσεβῆ καὶ πονηρὸν. Τὸν γὰρ Θεὸν
 ἀπῶς μὲν ἐπὶ τούτῳ διατεθῆναι, ῥύσασθαι μέντοι,
 καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν
 ἀγαθὴν, ἔλεγεν ἐκ τῶν πολεμίων. Καὶ τότε μὲν ἐπ'
 ὕψιστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται τοῦ Θεοῦ.
 Μετὰ ταῦτα δὲ περιεργόμενος τὴν χώραν ὄρμησεν ἐν
 κύκλῳ πᾶσαν, ὅσας αὐτὸς ἐπῆργε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν
 τὰ τε νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθέντα
 καὶ τὴν εὐσεβείαν τὴν πρὸς αὐτόν. Καὶ δικαστὰς ἀπο-
 δέξας ἐν ἐκάστῃ πόλει τῶν βασιλευμένων ὑπ' αὐτοῦ
 παρεκλεύσατο μηδενὸς οὕτως ὥς τοῦ δικαίου προνοού-
 μινους κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων μήτε ἀξιώμα-
 τος τῶν ἐν ὑπεροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένος εἶναι δο-
 κῶντων, βραβεύειν δὲ ἅπανσι τὸ ἴσον, ἐπισταμένους ὅτι
 καὶ τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁ Θεὸς βλέπει.
 Ταῦτα διδάξας κατὰ πόλιν ἐκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέ-
 στρεφεν εἰς Ἱερουσόλυμα. Κατέστησε δὲ καὶ ἐν τού-
 ταις κριτὰς ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν
 τὰ πρῶτα τοῦ πλήθους φερομένων, παρινέας ἐπιμε-
 λείς καὶ δικαίας ποιῆσθαι πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ
 περὶ μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν δημοφύλων τινὲς
 ἐκ τῶν ἄλλων πέμψουσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτοις
 δεῖ μετὰ πλείονος σπουδῆς ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ
 τῶν πραγμάτων· μάλιστα γὰρ τὰς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κρί-
 σεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ συμβέβηκε καὶ
 δαίταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκει σπουδαίας εἶναι
 καὶ δικαιοτάτας. Ἀρχοντας δ' αὐτῶν ἀποδείκνυσιν
 Ἀμασίαν τὸν ἱερέα καὶ Ζαβαδίαν, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς
 ἱερέους. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦτον τὸν τρόπον
 διάταξε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν
 Μωαβῖται καὶ Ἀμμωνῖται, συμπαραλαβόντες καὶ Ἀρά-
 βων μεγάλην μοῖραν, καὶ στρατοπεδεύονταί πρὸς Ἐγ-
 γαδὶ πόλιν, χειμῆνιν πρὸς τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ,
 τριακοσίου ἀπέχουσιν σταδίου τῶν Ἱερουσόλυμων.
 Γινώσκει δὲ ἐν αὐτῇ φοινῖξ ὁ κάλλιστος καὶ ὀσποβάσα-
 μος. Ἀκούσας δὲ Ἰωσάφατος ὅτι τὴν λίμνην διαβάντες
 οἱ πόλεμοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην
 ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν
 ὄμιλον τῶν Ἱερουσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ στὰς κατὰ
 πρόσωπον τοῦ ναοῦ ἤρχετο καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν Θεὸν
 παρασχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύον, ὥστε τιμωρήσα-
 σθαι τοὺς ἐπιστρατεύσαντας, (καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι
 τοὺς τὸ ἱερόν κατασκευασαμένους αὐτοῦ, ὅπως ὑπερμά-
 χηται τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ τολμήσαν-
 τας ἔλθειν ἀμύνηται,) οἱ τὴν ὑπ' αὐτοῦ δοδεῖσαν γῆν
 εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεσιν αὐτοῦ. Ταῦτα
 εὐρόμενος ἐδάκρυσε, καὶ σύμπαν δὲ τὸ πλήθος γυναιξὶν
 καὶ τέχνουσι ἰκέτευεν. Ἰαζήλος δὲ τις προφήτης,
 παρελθὼν εἰς μέσσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τῷ τε
 πᾶσι λέγων καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν Θεὸν ἐπακοῦσαι τῶν
 εὐχῶν, καὶ πολεμήσιν αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγεῖλα-
 σθαι· προσέταξε δὲ τῇ ἐπιούσῃ τὴν στρατιὰν ἐξελα-

homine impio et scelerato. Deum enim hanc quidem rem mo-
 leste tulisse dicebat, eum tamen, licet peccaverit, nihilo-
 minus e manibus hostium eripuisse, quod bona et laudabili
 esset indole. Et tunc quidem rex se convertit ad gratias
 Deo agendas victimasque ei immolandas. Post hæc autem
 cepit omnem ditionis suæ regionem undique obire, popu-
 lum ad legem Moysis ministerio a Deo latam et ad pietatem
 in ipsius numen instituens. Judicibusque constitutis in
 quolibet oppido ex sibi subjectis hortatus est ut populo jus
 dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam
 justitiæ, neque munus, neque dignitatis eorum, qui ob
 divitias aut generis claritatem videantur potestate pollere,
 sed omnibus quod sit æquum statuerent et decernerent,
 scientes Deum ea etiam singula videre quæ in occulto fiant.
 Hæc quum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset,
 Hierosolyma rediit. Atque in hac urbe etiam judices et sa-
 cerdotibus et Levitis et populi primoribus constituit, mo-
 nuitque accurate et juste in omnibus judiciis se gererent:
 si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes
 ex aliis civitatibus ipsos consultum mittant, his oportere
 eos majori etiam studio justam ferre sententiam; quoniam
 maxime conveniat in ea civitate judicia fieri inprimis accu-
 rata et justissima, ubi contigerit et Deo ædem esse, et rex
 suum habeat domicilium. Horum autem principes fecit
 Amasiam sacerdotem et Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque.
 Atque ita quidem res ab hoc rege ordinatæ erant.

2. At sub idem fere tempus Moabitæ et Ammonitæ cum
 magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, et castra me-
 tantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Asphaltitidem sitam,
 stadiis trecentis ab Hierosolymis distantem. In ea vero
 palmæ nascuntur optimæ et opobalsamum. Josaphatus
 autem quum audisset hostes superato lacu in ipsius ditionis
 regionem jam irrupisse, territus populum Hierosolymita-
 rum in atrium Sacri convocat, frontique templi obversus
 stans orabat et Deum invocabat, ut sibi vires et fortitudinem
 largiretur ad vincendos hostes contra ipsum venientes,
 (hoc enim illos rogasse qui hanc ejus ædem extruxerunt,
 ut urbem istam protegeret, ausosque eam invadere propul-
 saret,) qui utique eo animo adveniant, ut se de posses-
 sione terræ ab ipso concessæ deturbent. Interea dum hæc
 precatur, fletum edidit, et populus universus cum uxoribus
 simul et liberis Deo supplicabat. Vates autem quidam
 Jazielus, in mediam concionem progressus, clamorem sus-
 tulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exau-
 divis, atque promissis in hostes illorum se præhaturum
 esse: præcepitque ut die insequente cum exercitu obviam

σαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν· εὐρήσιν γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τῆς μεταξὺ Ἱεροσολύμων καὶ Ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λεγομένης δ' ἐξοχῆς, καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στάντας δὲ μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. Τοῦ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος δ' μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον ἡὐχαρίστουν τε τῷ Θεῷ καὶ προσεκύουν, οἱ δὲ Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Ἄμα δ' ἡμέρα προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον τὴν ὑποκάτω Θεωκῶς πολεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρηκμένοις, καὶ μὴ παρατάσσεσθαι μὲν αὐτοὺς εἰς μάχην, προστησαμένους δὲ τοὺς ἱερεῖς μετὰ τῶν σαλπείγων καὶ Λευίτας μετὰ τῶν ὑμνοῦντων εὐχαριστεῖν ὡς ᾔδῃ ρυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν παρά τῶν πολεμίων. Ἦρεσε δ' ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη, καὶ ἄπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἔπραττον. Ὁ δὲ Θεὸς εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ παραχρῆν τοὺς Ἀμμανίτας. Οἱ δὲ δόξαντες ἀλλήλους πολεμίου ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μὴδένα. Ἰωσάφατος δ' ἀποβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε ἐστρατοπεδευκέναι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ᾔσθη μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ὅτι μὴδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἔδωκεν, ἐπέτρεψε δὲ τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον, (τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνηρημένων πλῆθος,) τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ παραγγύδῃ τόπον τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ἡὐλόγησεν, ἀφ' οὗ καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, Κοιλὰς εὐλογίας.

δ'. Ἐκείθεν δ' ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα τρέπεται πρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Μετὰ μέντοι γε τὴν τῶν πολεμίων αὐτοῦ διαφθοράν, ἀκουσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτόν, ὡς φανερώς αὐτῇ τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. Καὶ Ἰωσάφατος μὲν ἔκτοτε μετὰ λαμπρᾶς δόξης ἐπὶ τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν, ἣν δὲ φίλος καὶ τῷ τοῦ Ἀχάβου παιδί βασιλεύοντι τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινωνήσας ἐπὶ κατασκευῇ νηῶν εἰς τε Πόντον πλεουσῶν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης ἐμπορία, διήμαρτε τοῦ κτήματος· ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη, καὶ διὰ τοῦτο οὐκέτι περὶ ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον οὕτως ἔλχεν.

ΚΕΦ. Β'.

Ὁ δ' Ἀχάβου πᾶσι Ὀχοζίας ἐβασίλευε τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν δίκαιαν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις καὶ Ἱεροβοάμῳ, τῷ πρώτῳ παρανομήσαντι καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξάμενῳ. Τὴν δὲ βασιλείαν ἔτος ᾔδῃ δευτέρον

hostibus ire contenderet : inventurum enim eos per clivum ascendentes Hierosolyma inter et Eugaddam, qui locus dicitur Culmen ; et cum illis quidem non oportere praelio congredi, sed stare tantummodo et spectare quomodo cum illis pugnet Deus. Quum autem vates hæc dixisset, rex quidem et populus, summisso ad terram vultu, Deo gratias agebant et eum adorabant, deinceps vero Levitæ Dei laudes instrumentis canebant.

3. Rex autem, quum prima luce in solitudinem oppido Thecoæ subjectam processisset, ad populum dicebat, iis quæ loquutus sit vates credere oportere et in aciem quidem non prodire, sacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, Deo gratias agere, quasi jam regionem nostram ab hostibus liberasset. Placuit omnibus hæc regis sententia, quæque ille subjecerat, ea exsequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incussit et consternationem. Illi enim, se sibi invicem hostes esse rati, se interficiebant, ut ne unus quidem ex numeroso adeo exercitu salvus evaserit. Josaphatus autem, converso in vallem aspectu, ubi hostes forte castra posuerant, quum totam cadaveribus stratam animadvertisset, lætatus est quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis sine ullo labore servatis victoriam ipse per se ipsum peperisset, permisitque militibus hostium castra diripere et mortuos spoliare. Et hi quidem, quum per tres dies spolia legissent, labore fatiscebant : tanta utique erat occisorum multitudo. Quarta vero die populus universus in locum quendam cavum et hinc inde hiantem congregavit potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt, unde locus iste Vallis gratiarum actionis vocatus est.

4. Quum autem rex illinc exercitum Hierosolyma reduxisset, dies aliquammultos epulis et sacrificiis impendit. Post hunc vero hostium ejus interitum, fama perlatus ad exteras gentes, istæ omnes metu illius perculsæ erant, ut qui compertum haberent Deum ei in posterum auxilium laturum esse. Et ex illo quidem tempore Josaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex justitia tulit et pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Israelitarum rege : cum quo inita societate ut naves pararent, ad eundem in Pontum et Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam præ magnitudine periere navigia : ac propterea navibus non amplius operam dedit. Et res quidem Josaphati regis Hierosolymorum ita se habebant.

CAP. II. (I.)

Achabi autem filius Ochozias regnabat in Israelitis, habitationis suæ sedem constituens in Samaria, vir improbus et utrique parenti per omnia similis, atque Hieroboamo, qui primus flagitiosa ausus populum carperat in errorem ducere. Quum vero secundum in regno annum ageret,

ἔχοντας, ὁ τῶν Μωαβιτῶν ἀρίσταται βασιλεὺς αὐτοῦ,
 καὶ τοὺς φόρους, οὓς ἐμπροσθεν ἐτάλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ
 Ἀχαζῶ, χορηγῶν ἐπαύσατο. Συνέβη δὲ τὸν Ὀχοζίαν
 καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ τέγους τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι
 καὶ νοστήσαντα πέμψαι πρὸς τὴν Ἀκχαρὸν θεὸν Μυῖαν
 (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ θεῷ) πυνθάνεσθαι περὶ τῆς
 σωτηρίας. Φανείς δ' ὁ τῶν Ἑδραίων Θεὸς Ἥλια τῷ
 προφήτῃ προσέταξεν αὐτῷ τοὺς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις
 ὑπαντήσαντα πυνθάνεσθαι αὐτῶν εἰ Θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν
 10 λαὸς ἰδίον οὐκ ἔχει, ὅτι ἐπέμπε πρὸς τὸν ἀλλότριον ὁ
 βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας ἐρησομένους, κελεύ-
 σαι τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ ὅτι
 μὴ διαφεύξεταί τὴν νόσον. Τοῦ δὲ Ἥλια ποιήσαντος
 ἡ προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ'
 15 αὐτοῦ παραχρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. Θαυ-
 μάζοντος δὲ τὸ τάχος τῆς ἐπανόδου καὶ τὴν αἰτίαν
 ἱερωτήσαντος, ἔρασαν ἀπαντῆσαι τινα αὐτοῖς ἄνθρω-
 πον καὶ κοῦλῶσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας
 δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ Ἰσραηλιτῶν Θεοῦ ὅτι
 20 «χάκιον ἔξει ἡ νόσος. Τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ
 τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον
 δασύν καὶ ζώνην περιελημμένον δερματίνην. Συνείς δ'
 ἐκ τούτων Ἥλιαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγ-
 γέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίρχον καὶ πεντήκοντα
 25 ὀπλίτας, ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. Εὐρών δὲ τὸν
 Ἥλιαν ὁ πεμφθεὶς ταξίρχος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
 χαθεύόμενον, καταβάντα ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασι-
 λέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον· εἰ δὲ μὴ θελήσειεν,
 ἔκοντα βιάσεσθαι. Ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πείρᾳ
 30 τοῦ προφήτης ἀληθῆς ὑπάρχειν, εὗξεσθαι πῦρ ἀπ' οὐρα-
 νοῦ πεσόν ἀπολέσαι τοὺς τε στρατιώτας καὶ αὐτὸν,
 εὐχεταί, καὶ πρηστῆρ κατενεχθεὶς διαφθείρει τὸν τε
 ταξίρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Τῆς δ' ὀπωλείας τῆς
 τοῦτον ὁλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροῦνθεις ἄλλον
 35 πέμπει ταξίρχον ἐπὶ τὸν Ἥλιαν σὺν ὀπλίταις τοσοῦ-
 τοις, ὅσοις καὶ τὸν πρότερον συναπέστειλεν. Ἀπειλή-
 σαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βία λαθῶν ἄξειν
 αὐτὸν, εἰ μὴ κατελθοὶ βουλόμενος, εὐζήμενος κατ' αὐ-
 τῷ, πῦρ διεγρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίρχον.
 40 Πυνθάνομενος δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς τρίτον
 ἐξέπεμψεν. Ὁ δὲ φρόνιμος ὢν καὶ λίαν ἐπιεικής τὸ
 ἦθος ἔλθων ἐπὶ τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν Ἥλιαν,
 φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκεις δὲ ἔλεγεν ὅτι
 μὴ βουλόμενος βασιλέως διακονῶν προστάγματι πα-
 45 ρεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες οὐκ ἐκόν-
 τε, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἦλθον. Ἐλεῆσαι
 τοιγαροῦν αὐτὸν ἡξίου τοὺς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὀπλί-
 τας καὶ καταβάντα ἔπεισθαι πρὸς τὸν βασιλέα. Ἀπο-
 δεχόμενος δὲ τὴν δεξιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ ἀστεῖον
 50 τοῦ ἦθους ὁ Ἥλιας καταβάς ἠκολούθησεν αὐτῷ. Πα-
 ραγενόμενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα προεφήτευσεν αὐτῷ
 καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξλου λέγειν· «ἐπειδὴ κατέγνωσ αὐτοῦ
 «μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ καὶ περὶ τῆς νόσου οὐ τάλῃθις
 «πρὸς αὐτὸν δυνάμενος, πρὸς δὲ τὸν Ἀκχαρωνιτῶν ἐπέμ-

Moabitarum rex ab eo defecit, et tributa, quæ patri ejus
 solitus erat pendere, jam desiit suppeditare. Porro accidit
 ut Ochozias de solario domus suæ descendens delaberetur :
 quo factum est ut, quum male se haberet, ad Accaronis
 deam Muscam (hoc enim deæ illi nomen erat) de salute
 sciscitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, quum Eliæ
 vati apparuisset, illi præcepit ut nunciis missis obviam fa-
 ctus ab iis quæreret nullus an esset Israelitis proprius Deus,
 quod rex ihorum ad alienum miserit de salute consulturos,
 juberetque illos reverti, et quique dicere non fore ut e morbo
 convalescat. Quum autem fecisset Elias quæ Deus ei man-
 daverat, nuncii, his ab eo acceptis, statim ad regem se
 receperunt. Illo vero demirante reditus celeritatem et
 causam interrogante, responderunt hominem quendam illis
 occurrisse, et vetuisse quidem ulterius progredi, reversos
 autem tibi dicere ex mandato Dei Israelitarum morbum fore
 graviolem. Quumque rex illis imperasset ut illum qui ista
 dixerat sibi indicarent, aiebant hominem esse hirsutum et
 cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat
 Eliam esse, quem nuncii descriptum dederant, tribuno,
 quem ad eum misit cum quinquaginta militibus, præcepit
 ut illum ad se adduceret. Tribunus autem, qui missus fue-
 rat, quum illum invenisset in montis vertice sedentem, jus-
 sit ut descenderet et ad regem veniret; hoc enim ipsum
 jubere : sin vero nollet, se invitum coacturum. At ille,
 quum ad eum dixisset se precaturum esse ut ignis de caelo
 delapsus illum pariter ac milites perdat, quo verum esse
 vatem experiretur, preces adhibet, et turbo igneus delatus
 tribunum ejusque milites absumit. Quorum strage ad re-
 gem perlata, ira accensus alium tribunum ad Eliam mittit
 cum totidem militibus quot priori comites dederat. Quum
 autem et iste vati minatus esset se vi captum abducturum,
 nisi volens descendat, vate contra illum precato, ignis
 eum similiter ac alterum tribunum confecit. Ceterum,
 quum et illa quæ huic acciderant rex audivisset, tertium emi-
 sit. Is vero prudens et moribus valde mansuetis, postquam
 pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum
 compellavit, et non nescire dicebat, invitum se regis man-
 dato obsequentem ad ipsum venire, eosque qui ante eum
 missi fuerint, non volente animo, sed eadem necessitate
 coactos venisse. Eum igitur obsecrabat ut sortis ipsius
 miseretur, et illorum qui cum ipso advenerint militum,
 factoque descensu cum ipsis iret ad regem. Tum Elias,
 captus apposita sermonis comitate morumque urbanitate,
 descendit, seque illi comitem adjunxit. Quum autem ad
 regem pervenisset, ei vaticinatus est, et declarabat Deum
 dicere : « quoniam ipsum contempsisti, perinde ac si Deus
 « non esset nihilque veri de valetudine prædicere potuisset,

« περ, παρ' αὐτοῦ πυνθανόμενος ποταπὸν ἔσται σοὶ τὸ
« τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι θευνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος,
καθὼς προεῖπεν Ἡλίας, ἀπέθανε. Διαδέχεται δ' αὖ-
6 τοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος· ἅπαις γὰρ
κατέστρεψε τὸν βίον. Ὁ δὲ Ἰώραμος οὗτος, τῷ πατρὶ
τὴν πονηρίαν Ἀχάβω παραπλήσιος γενομένος, ἐβασί-
λευσεν ἑτὶ δώδεκα, πάσῃ πονηρίᾳ χρυσόμενος καὶ
ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν· παρεῖς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν
10 τοὺς ξενικούς ἐσέβετο. Ἦν δὲ τὰλλα δραστήριος.
Κατ' ἐκείνους δὲ τὸν καιρὸν Ἡλίας ἐξ ἀνθρώπων ἤρα-
νίσθη, καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρι τῆς σήμερον αὐτοῦ τὴν
τελευτήν. Μαθητὴν δ' Ἐλισσαῖον κατέλιπεν, ὡς καὶ
πρότερον ἐδηλώσαμεν. Περὶ μέντοι γε Ἡλία καὶ
15 Ἐνώχου τοῦ γενομένου πρὸ τῆς επομβρίας ἐν ταῖς Ιε-
ραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς, θά-
νατον δ' αὐτῶν οὐδεὶς οἶδεν.

ΚΕΦ. Γ'.

Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Ἰώραμος ἐπὶ τὸν
Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, Μισᾶν ὄνομα.
20 Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυγεν
ἀποστάς, φόρους τελῶν Ἀχάβω τῷ πατρὶ αὐτοῦ μυριά-
δας εἰκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόχοις. Συναθροίσας
οὖν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἔπεμψε καὶ πρὸς Ἰωσαφάτον
παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ
25 τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας
ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. Ὁ
δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸν
Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν,
στρατεύεσθαι. Ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ
30 Ἰωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κομισθέντων, ἀναλαβὼν
τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς
λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἱερουσολυμιτῶν, δόξαν
αὐτοῖς διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν
δοδοπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, (οὐ γὰρ προσδοκῆσειν
35 αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον,) ὥρμησαν οἱ
τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ἱερουσολύμων, ὃ τε τούτων αὐ-
τῶν καὶ ὁ τῆς Σαμαρείας καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. Καὶ
κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν δόδον εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς
τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων
40 τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἀπαν-
τας, μάλιστα δὲ τὸν Ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐκβοῶ-
σιν πρὸς τὸν Θεόν, τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς
τρεῖς βασιλεῖς ἀμαχητὶ παραδώσιν αὐτοὺς τῷ τῶν
Μωαβιτῶν βασιλεῖ. Παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ Ἰωσα-
45 φάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον
ἐκέλευσε γῶναι εἰ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνε-
λήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί
ποιητέον ἡμῖν ἐστίν. Οἰκέτου δὲ τινος τῶν Ἰωράμου
φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἡλία μαθητὴν Ἐλισσαῖον
50 Σαράτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίκασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς,
Ἰωσαφάτου παραινέσαντος. Ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὴν σκη-
νὴν τοῦ προφήτου, (ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κα-

« sed ad Accaronensem *deam* misisti, illam percontans
« quem finem habiturus esset morbus, scito te moritutum. »

2. Atque ille quidem brevi post tempore, juxta Eliae va-
ticinium, mortem obiit. Ejus loco regnum obtinuit ipsius
frater Joram : nam sine liberis vita decesserat. Hic vero
Joram, nequitia patris Achabi similis factus, regnavit
annos duodecim, omne genus nequitiae addictus et impie-
tati in Deum : nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat.
Vir autem erat alioqui impiger et in rebus gerendis acer.
Sub idem tempus Elias ex hominum conspectu sublatus est,
nec in hodiernum usque diem quisquam novit qui fuerit
ejus exitus. Discipulum autem reliquit Elissæum, sicut
jam ante declaravimus. Verum de Elia et Enocho qui ante
diluvium vixit, in sacris libris scriptum est quod evanue-
rint, et de morte illorum nemo quidquam pro comperto
habet.

CAP. III. (I.)

Quum autem regnum suscepisset Joram, Moabitarum
regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. Ab ejus
enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat, quum patri
ipsius Achabo in tributum pensitaret ovium intonsarum
ducenta millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam
ad Josaphatum, obsecrans ipsum ut, quum a principio ami-
cus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moa-
bitas persequuturo, qui a regno suo defecerint. At ille non
se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum
etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertractu-
rum. Joram autem, quum ad se delata essent hujusmodi
de auxiliis promissa ab Josaphato facta, cum exercitu suo
Hierosolyma veniebat : et ab Hierosolymorum rege splen-
dide exceptus, quum illis visum esset per Idumææ solitudi-
nem contra hostes proficisci, (haud enim expectaturos
esse ut per deserta iter facerent,) tres illi reges Hierosolymis
egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, et
rex Idumææ. Ac quum septem dierum iter circuivissent,
ad aquarum inopiam redacta erant et jumenta et exercitus,
quod a via aberrarint itineris duces, ita ut in angore
et sollicitudine essent omnes, præcipue vero Joram, qui
præ mœrore ad Deum exclamavit, ecquid mali obje-
cerit, ut tres reges a se ductos Moabitarum regi sine pu-
gna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus
esset, confirmabat et excitabat, jussitque ut in castra mit-
tendo perquireret, an quis Dei vates ipsos comitatus fuerit,
ex quo Dei oraculum sciscitante intelligamus quid nobis
facto opus sit. Quum autem unus e servis regis dixisset se
vidisse illic Eliae discipulum Elissæum Saphati filium, tres
reges suasu Josaphati illum adeunt. Ubi ad illius taber-
naculum venerunt, (nam extra castra tetenderat,) percon-

τεσκηνωκώς,) ἐπηρώτων τὸ μέλλον ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, μάλιστα δ' ὁ Ἰωραμὸς. Τοῦ δὲ μὴ διενεργεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, (εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς,) εἰδεὶτο προφητεύειν καὶ σῶζειν αὐτούς. Ὁ δ' ὁμοσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ἰωσάφατον ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον, ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, (ἐπεζήτησε γὰρ αὐτός,) πρὸς τὸν ψάλλοντα ἐνθεος γενόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλοὺς ὀρύξει βάθρους· « οὕτε γὰρ « νέφους οὐτε πνεύματος γενομένου οὐτε ὑετοῦ καταρ- « ραγέντος ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν « καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια διασωθῆναι ὑμῖν « ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. Ἔσται δὲ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ « τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν καὶ καλ- « λίστας καὶ ὀχυρωτάτας πόλεις λήψεσθε τῶν Μωαβι- « τῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν ἡμέρα κόψετε, τὴν δὲ « χώραν δώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμούς ἐμψράξετε. » β'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ ἐπιούσῃ πρὶν ὅτι ἦλιν ἀναστρεῖν, ὁ χειμάρρους πολλὸς ἔρρηξεν, (σφοδρῶς γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τὸν Θεὸν ὕσαι συνέπεσεν,) ὥστε εὐρεῖν τὴν στρατιάν καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφρονον. Ὡς δ' ἤκουσαν οἱ Μωαβίται τοὺς τρεῖς βασιλεῖς ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιουμένους τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εὐθὺς συλλέξας στρατιάν ἐκέλευσεν ἐπὶ τῶν ὄρων βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐκβαλόντες οἱ πολέμιοι. Θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς Μωαβίτιδος) αἶματι τὴν χροάν ἔχον, (τότε γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται,) ψευδῇ δοῶσαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς ἀπεκτονηκῶτων ἑαυτοὺς διὰ δόψος καὶ τοῦ ποταμοῦ αἶμα αὐτοῖς βέβητος. Τοῦτο τοῖνον οὕτως ἔχειν ὑπο- λήψεις ἡρώτων αὐτοὺς ἐπὶ διαπράξιν τῶν πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλεῖα. Καὶ πάντες ἐφορμήσαντες ὡς ἐπὶ ἐτοίμῃν ὠφελείαν ἤλθον εἰς τὸν τῶν ἐχθρῶν στρατό- πεδον ὡς ἀπολωλότων. Καὶ διαψεύδεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπίς αὕτη, περιστάντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. Ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς τὰς τε πόλεις κατεστρέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν καὶ ἠφάνισαν πητρῶντες ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθων καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὕδατων, καὶ τὰ τείχη καθείλυν ἕως ἐδάφους. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωχόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὅρων κινδυνεύουσαν ἀνατρεθῆναι κατὰ κράτος, ὥρμησε μετ' ἐπτακοσίων ἐξεληθῶν διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐπιπάσασθαι στρατοπέδου, καὶ ὁ μέρος αὐ- τοῦ ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνείσθαι. Καὶ πειραθεὶς οὐκ ἔδυνάμην φυγεῖν· ἐπιτυγχάνει γὰρ ἐπιμελὲς φρου- ρούμενον τῷ τόπῳ. Ἐποστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν ἔργον ἀπογορεύσας καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. Τῶν

tabantur quid futurum esset de exercitu, maxime vero Jo-
ramus. At quum dixisset Elissæus, ne molestiam ipsi faces-
seret, sed patris sui matrisque vates adiret, (illos enim
veros esse,) illum precibus urgebat, ut vaticinaretur et ipso
servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsu-
rum, nisi propter Josaphatum virum sanctum et justum,
adducto viro quodam psallere sciente, (vates enim *hunc*
requisivit,) eo psallente Dei spiritu afflatus præcipit regibus
ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent : « nam
« neque nube visa, neque vento orto, neque pluvia cum
« impetu delapsa, cernetis fluvium aqua repletum, ita ut
« et milites et jumenta aquatione vobis conserventur.
« Neque vero hoc solum per Deum assequimini, sed et ejus
« ope ex hostibus victoriam reportabitis, et pulcerrimas
« munitissimasque Moabitarum urbes expugnabitis, et ar-
« bores illorum sativas excidetis, et regionem devastabi-
« tis, prætereaque fontes et fluvios obstruetis. »

2. Vate ista loquuto, postero die, priusquam sol orire-
tur, torrens copiose fluit, (acciderat enim ut inde trium die-
rum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus,) adeo ut
milites et jumenta invenerint largam potus copiam. Moa-
bitarum autem ut audire tres reges contra se adventare, et
per solitudinem iter facere, rex illorum, collecto statim
exercitu, jussit in montibus castra figi, ne ipsos laterent ho-
stes in regionem irruimpentes. Quum autem sub ortum solis
aquam in torrente conspexissent (etenim haud procul aberat
a terra Moabitude) sanguini colore non absimilem, (nam
tunc aqua radiis icta maxime rubescit, falsam de hostibus
opinionem conceperunt, ac si ipsos se mutuo propter siti-
onem peremissent, et fluvius eorum sanguine redundasset. Hoc
igitur ita se habere suspicati a rege petierunt, ut ipsos ad
hostium spolia legenda emitteret. Atque omnes, quasi ad
prædā paratam profecti, ad hostium, tanquam mortuo-
rum, castra perveniunt. Et ipsos quidem sua spes valde
frustrata est : nam, hostibus in eos undique excitis, alii
quidam eorum perempti sunt, alii vero fuga dispersi in
regionem suam se receperunt. At reges Moabitarum ter-
ram ingressi et oppida subverterunt, et agros illorum di-
ruperunt, et deformarunt lapidibus et torrentibus eos re-
plentes, et optimas quasque arbores exciderunt, et fontes
aquarum obturarunt, et mœnia ad terram dejecerunt. Rex
autem Moabitarum, quum etiam obsidione premeretur, ur-
bemque eo discriminis adactam videret ut vi expugnaretur,
tentavit, cum septingentis egressus, equo evehi per hostium
castra, qua excubias paulo negligentiores esse putabat.
Conatusque fuga evadere non potuit : nam in locum muni-
dit accurate præsidii munitum. In urbem autem reversus
rem extremæ necessitatis et desperationis aggressus est.

υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἐμελ-
 λεν, ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὥστε πᾶσι φανερὸν γε-
 νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱεροῦργησεν εἰς δλοκαύτωςιν τῷ
 Θεῷ. Θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς κατῴκτειραν
 5 τῆς ἀνάγκης καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἔλεινόν
 διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν
 ἀνέστρεψεν. Ἰωσάφατος δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱερο-
 σολυμα καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν ὀλίγον ἐπιβιώσας
 χρόνον μετὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκέλην ἀπέθνε, ζήσας
 10 μὲν ἀριθμὸν ἔτων ἐξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν
 πέντε καὶ εἰκοσι. Ἰαφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν
 Ἱεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἦν μιμητὴς τῶν Δαυίδου ἔργων.

ΚΕΦ. Δ'.

Κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, διάδοχον δ' ἀπέ-
 δειξε τὸν πρεσβύτερον Ἰωραμον· ταῦτό γὰρ εἶχεν ὄνομα
 15 τῷ τῆς μητρὸς μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ἰσραη-
 λιτῶν, Ἀχάβου παιδί. Παραγενόμενος δ' ἐκ τῆς
 Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν
 εἶχε σὺν αὐτῷ Ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πρά-
 ξεις βούλομαι διελθεῖν, (λαμπραὶ γάρ εἰσι καὶ ἱστορίας
 20 ἄξιαι,) καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν Ὠεδίδου τοῦ
 Ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν ὡς οὐκ ἄγνοεῖ πῶς
 ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφῆτας περιέσωσεν, ὑπὸ τῆς
 Ἀχάβου γυναικὸς Ἰεζαβέλης ἀναριουμένους. Ἐκατὸν
 25 γὰρ ἔλεγεν ἀπ' αὐτοῦ δανεισμένου τραφῆναι κεχυμ-
 μένου, καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγεσθαι ὦν
 ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτῇ τε καὶ τέκνῳ πρὸς δουλείαν.
 Παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν εὐεργεσίαν τὰνδρὸς
 ἐλεῆσαι τε καὶ παρασχεῖν τινα βοήθειαν. Πυνθανο-
 30 μένω δ' αὐτῇ τί ἔχοι ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν
 ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. Ὁ δὲ προφή-
 τῆς ἀπελοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρῆσασθαι πολλὰ
 παρὰ τῶν γειτόνων κενά, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν
 τοῦ δοματίου μεταγεῖν εἰς ἅπαντα τοῦ ἐλαίου· τὸν γὰρ
 35 Θεὸν πληρώσειν ταῦτα. Ἦτος δὲ γυναῖκος τὰ κελευ-
 σθέντα ποιησάσης καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον
 τῶν ἀγγείων προστατούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη,
 καὶ οὐδὲν ἦν κενόν, ἔλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην ταῦτα
 ἀπήγγειλεν. Ὁ δὲ συμβουλεύει τοῦλαιον ἀπελοῦσαν
 40 ἀποδοῦναι καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμε-
 να· γενήσεσθαι δέ τι καὶ περισσότερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ
 ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφήν τὴν τῶν τέκνων καταχρή-
 σεται. Καὶ Ἐλισσαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τῶν
 χρεῶν τὴν γυναῖκα καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως
 45 ἡλευθέρωσεν.

γ'. * * * * * Ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ἰωραμον
 ἐξαπέστειλε, φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ πα-
 ραινῶν· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λο-
 γῶντας αὐτὸν ἀνελεῖν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὐκ ἐπὶ
 50 τὴν θήραν ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πιεθόμενος, Ἀδαδὸς
 δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς διαμαρτῶν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτοῦ
 καταμηνυστάντων τὴν ἐνέδραν πρὸς Ἰωραμον, ὠργίζετό

Filiorum natu majorem, qui post eum erat regnaturus, in
 moenia attollens, unde ab hostibus facile cerni posset, in
 solidum sacrificium Deo mactavit. Reges vero quum illum
 conspexissent, necessitatis miserti, et humanitate simul et
 pietate permoti, obsidionem solverunt et ad suam quisque
 domum discessere. Josaphatus autem Hierosolyma rever-
 sus, quum in pace agens non diu isti expeditioni super-
 fuisset, diem obiit supremum, exacto quidem vitæ anno
 sexagesimo, regni vero vigesimo quinto. Sepultusque est
 Hierosolymis magnifice: namque operum Davidis imitator
 erat.

CAP. IV. (II.)

Reliquit autem filios aliquammultos, Joramum vero natu
 maximum successorem declaravit: idem enim illi nomen
 erat cum matris fratre, Israelitarum rege, Achabi filio.
 Quum vero Israelitarum rex e Moabotide Samariam rediret,
 secum habuit vatem Elisæum, cujus res gestas percensere
 volo, (nam magnæ sunt et memoratu dignæ,) prout e
 libris sacris in notitiam nostram pervenerunt.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi dispensatoris,
 ad eum adiisse, dixisque ipsum non desire ut maritus
 ipsius vates ab Jezabela uxore Achabi ad mortem quæsitus
 servarit. Centum enim aiebat eum abdidisse et pecunia
 mutuo accepta aluisse, nunc vero post fata viri ipsam cum
 liberis a creditoribus in servitutem abripi, orabatque ob hoc
 mariti beneficium sui miseretur et auxilii aliquid largire-
 tur. Quarenti autem quid domi haberet, nihil omnino,
 respondit, nisi perexiguum olei in vasculo. Tum vates
 jussit ut discedat, atque vasa multa utenda accipiat a
 vicinis, eaque vacua, foribusque cubiculi ocllusis aliquid
 olei in universa transfundat: Deum enim ista repleturum
 esse. Quum autem mulier jussis paruisset, præciperet-
 que liberis ut vasa singula sibi admoverent, postquam
 omnia repleta erant et nullum superabat, vati hoc indicatum
 ivit. Ille vero consilium dat ut oleum venditum iret, atque
 creditoribus satisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio
 etiam superfuturum esse, quo ipsi ad liberos sustentandos
 uti liceret. Et Elisæus quidem ita mulieris æs alienum dis-
 solvit eamque a creditorum vexatione liberavit.

3. * * * * * Porro Elisæus mature quosdam cum mo-
 nitis ad Joramum misit, ut caveret locum illum: esse enim
 illic Syrorum nonnullos in insidiis locatos ut ipsum interfice-
 rent. Et rex quidem, vati obsequens, ad venationem non
 egressus est: Adadus autem, quum frustra essent dolosa
 consilia, quasi suorum aliqui insidias Joramum prodidissent,

τε καὶ μεταπεμφόμενος αὐτοὺς προδοτὰς ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θάνατον ἠπειλεῖ, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῇ πολέμῳ γεγεννημένης. Φήσαντος δὲ τινος τῶν παρόντων μὴ ψευδοδοξεῖν αὐτὸν μὴδ' ὑπονοεῖν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατειρηκότων τὴν ἐκπεμψὶν τῶν ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι Ἑλισσαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα, προσέταξε πέμψαι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει τυγχάνει διατρίβειν ὁ Ἑλισσαῖος. Οἱ δὲ πεμφθέντες ἤκουον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν Δωθαίμ ὑπάρχοντα. Πέμπει τοιγαροῦν Ἀδαδὸς ἐπὶ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἱππῶν καὶ ἀρμάτων, ὅπως τὸν Ἑλισσαῖον λάβωσιν. Οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ· ἅμα δ' ἔφ' αὐτοῦ μαθεῖν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ἑλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μετὰ βοῆς καὶ ταρχῆς δραμὴν πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τὸν Θεὸν, ὃ συμμάχῳ γρῶν μόνος ἀδελῆς ἦν, παρεκάλει τῷ διακόνῳ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλπι θάρσος, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυνατόν. Ὁ δὲ Θεὸς ἐπήκουσεν τῶν εὐχῶν τοῦ προφήτου γενομένου πλῆθος ἀρμάτων καὶ ἱππῶν τῷ θεράποντι περὶ τὸν Ἑλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσθεν, ὡς αὐτὸν ἀφίεναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμάχιας. Ἑλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἅλλυν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσιν αὐτὸν ἐμείλλον. Γενομένου δὲ καὶ τούτου, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. Τῶν δὲ τὸν προφήτην Ἑλισσαῖον εἰπόντων, παραδίδωσιν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν ἡγοούμενοι τῇ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπεσκοτισμένοι, σπουδάζοντες εἶποντο. Ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ἑλισσαῖος εἰς Σαμάρειαν Ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας καὶ περιστῆσαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν, τῷ Θεῷ δὲ ἡῤῥατο καθῆραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων καὶ τὴν ἅλλυν αὐτῶν ἀνελεῖν. Οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφελόντες ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. Ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν Σύρων, ὅσον εἰκὸς, ἐφ' οὗτω θεῷ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων καὶ τοῦ βασιλέως Ἰωράμου πυθόμενοι τὸν προφήτην εἰ κελύσειεν αὐτοὺς κατακοντίζηται, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν Ἑλισσαῖος· τοὺς γὰρ ὡμῶς ληφθέντας πολέμου ἀποκτείνειν ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τοὺς δὲ μὴδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χρίαν, θεῷ δὲ δύναμει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν, συνεβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀδελφεῖς. Ἰωράμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πευθόμενος ἐστίασας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους ἀπέλυσε πρὸς Ἀδαδὸν τὸν αὐτῶν βασιλέα.

animo permotus est, et eos jussu suo accersitos accusabat quod arcana ipsius patefecissent, mortemque intentabat, ut qui hosti conata aperuissent quæ illis solummodo crediderat. At quum quidam illorum qui aderant ipsum monuissent ne falsa opinione teneretur, neque suos suspectos haberet, quasi ipsius inimico denunciassent missionem illorum quibus mandatum erat ut ipsum interficerent, sed scire deberet vatem esse Elisæum qui hostium regi omnia indicet, consiliaque ipsius ei recludat, jussit eos per nuncios explorare quam in urbe moretur Elisæus. Illi vero, qui missi fuerant, nuntiatum ad eum veniebant, illum esse in urbe Dothaim. Adadus igitur in eam urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Elisæum caperent. Atque illi urbem nocte undique cinctam in custodia habebant. Quum autem prima luce hoc intellexisset vatis minister, quodque id vellent hostes ut Elisæum caperent, vociferans metuque perculsus ad eum accurrit, et hoc ipsum ei nunciavit. Ille vero famulum bono esse animo hortabatur, et Deum, cujus auxilio utens nihil metuebat, orabat ut ministro, quo is fortior et meliori spe animatus esset, potentiam suam et præsentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut minister Elisæum multo equitatu circumdatum et curribus aspiceret, adeo ut metum posuerit animosque sumpserit ad conspectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Elisæus ut hostium oculos obscuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut ipsum dignoscere non possent. Impetrato hoc quoque, in medios hostes egressus, interrogavit quem quæsitum venerint. Quumque illi dicerent Elisæum vatem, pollicebatur se hunc illis traditurum esse, si ad urbem in qua esset ipsum sequerentur. Atque illi quidem, et oculis et mente a Deo occæcati, sine cunctatione vatem ducem sequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Elisæus, regi quidem Joram præcepit ut portas clauderet, Syrosque suis copiis circumdaret; Deum vero oravit ut eorum oculos aperiret, iis caliginem et auferret. Tum illi, cecitate discussa, viderunt sese in mediis hostibus versari. Quum autem Syri, ut consentaneum erat, ex re adeo miranda et inopinata valde animis essent consternati et consilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi, id quidem ne fieret, obstitit Elisæus: jure enim belli captos occidere fas esse, illos vero nihil damni ipsius regioni intulisse, sed Dei ductu ignaros omnium eo pervenisse. Ideoque consilium dedit ut hospitio exceptos mensæque adhibitos, illæsos dimitteret. Et Joram quidem vatis monitis obsequens Syros splendide et magnifice tractatos ad regem suum Adadam dimisit.

δ'. Τῶν δ' ἀπικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας δ' Ἀδαδὸς τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ὃ τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τὸν Ἐλισσαῖον δεδοικώς, φανερώς δὲ πολεμῆν ἔκρινε, τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων περιέσεσθαι τῶν πολεμίων. Καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰώραμον, ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξίωμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειγῶν ὀχυρότητι. Ἀδαδὸς δὲ λογιζόμενος αἰρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ σπᾶναι τῶν ἐπιτηδείων παραστήσεσθαι τοὺς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Οὕτω δ' ἐπέλιπε τὸν Ἰώραμον ἢ τῶν ἀναγκαίων εὐπορία, ὥς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀδοθήκοντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος ξέστην κόπρου περισσεύων ἀντὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς Ἑβραῖους. Ἦν δ' ἐν φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν προδῶν τις τοῖς ἔγθοις τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Ἰώραμος καθ' ἐσχάτην ἡμέραν ἐκπεριήρχετο τὰ τεῖχη καὶ τοὺς φύλακας, μὴ τις ἐνθὸν εἴη παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος, καὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φροντίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τὸ βούλεσθαι τι τοιοῦτο καὶ τὸ ἔργον. εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ᾗδ' λαμβάνειν ἐβόησεν. Ἀνακραγούσης δὲ τινος γυναικὸς, δέσποτα ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τῶν πρὸς τροφῇ, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν Θεόν, καὶ μήτε θλίψας αὐτὴν μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ παράσχοιεν αὐτῇ δεομένη. Τῆς δ' οὐδενὸς μὲν ᾗρξιν εἰπούσης τούτων, οὐδ' ἐνοχλεῖν τροφῆς ἕνεκα, κριθῆναι δ' ἀξίους πρὸς ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν περὶ ὧν ἐπιζητεῖ, συνθήκας ἐφ' ἡποθήσασθαι μετὰ τῆς ἐτέρας γυναικὸς, γειτνιώσας καὶ φίλης αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἦν ἀμήχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, (ἦν δ' ἄρρεν ἑκατέρᾳ παιδίον,) ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. Καγὼ μὲν, φησί, πρώτη τοῦμὸν κατέσφαξα, καὶ τὴν παρελθούσαν ἡμέραν τοῦμὸν ἐτρέφην ἀμφοτέραι· ἢ δ' οὐ βούλεται ταῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ παραβαίνει τὴν συνθήκην καὶ τὸν υἱὸν ἀρανῇ πεποιήκε. Τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς Ἰώραμον ἀκούσας, καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ἐπὶ τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀναλεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται τοῦ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν περιεχόντων κακῶν δοῦναι τὸν τε ἀποτεμνόμενον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εὐθὺς ἐξέπεμψε. Καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν ἀναίρεσιν ἡπείγετο τοῦ προφήτου, τὸν δὲ Ἐλισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἢ τοῦ βασιλέως ὀργῇ καθεζόμενος δ' οἶκαδε παρ' ἐαυτοῦ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς ὅτι Ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψει τὸν ἀραιήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν· « ἄλλ' ὑμεῖς, φησί, ὅταν ὁ τοῦτο προσταθῇς ἀφίκηται, παρὰ τοῦ

4. Quum autem isti reversi quæ sibi acciderant ei nunciassent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Israelitarum potentiam pariter ac præsentiam, insuper et vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ meto Elissæi nihil contra Israelitarum regem moliri statuit, palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero et viribus se hostibus superiorem esse existimans. Coactoque magno exercitu contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus polleere ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis se urbem capturum, fame tamen rerumque necessarium inopia in potestatem suam redacturum esse Samarensem, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octoginta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoreis columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex vereretur ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, et quotidie mœnia ipse obiret et excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur, et, quod conspiceretur et curam adhiberet, aliis obstitit, quominus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, si quis huiusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibi, quo vesceretur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, aiebatque sibi neque areas esse neque torcularia, unde ipsi egenti aliquid largiri posset. Quumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere haberet, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jusserat ipsumque de iis quæ requirit certiorum facere, sibi cum alia muliere vicina et amica convenisse dicebat ut, quum famis et inedia mala non amplius ferre potuerint, mactatis liberis (nam utrique infans erat masculus) alternis diebus altera alteram aleret. Atque ego quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque die meo ambæ vescebamur: illa vero non vult idem facere, sed a pactis recedit filiumque suum abscondit. Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum, quumque vestem conscidisset et graviter exclamasset, postea in vatem Elissæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium et fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis eandem properabat, Elissæum vero haud latuit regis ira, sed domi sedens una cum discipulis eis indicavit, Joramum homicidæ filium misisse qui sibi caput auferret: « vos vero, inquit, quum venerit is cui hoc mandatum est, observate

λάξεσθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλήψαι τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν· ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ παραγινόμενος ὁ βασιλεὺς μεταβεδουλεύμενος. » Καὶ οἱ μὲν τὸ κελευσθέν, ὡς ἤκην ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Ἑλισσαίου, ἐποίησαν. Ἰώραμος δὲ καταγνούς τῆς ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς καὶ δέισας μὴ θύσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο προσταλαίῃς, ἔσπευσε κωλύσαι γενέσθαι τὸν φόνον καὶ διωσῶσαι τὸν προφήτην. Ἀρριόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν ἤτιχτο ὅτι μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' οὕτως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὑπερορᾷ. Ἑλισσαῖος δὲ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἐπηγγέλλετο, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀνέκετο πρὸς αὐτὸν, εἰσθαι πολλὴν εὐπορίαν τροφῆς, καὶ πραθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίχλου δύο κριθῆς σάτα, ὠνήσεσθαι δὲ σιμιδάλως σάτον σίχλου. Ταῦτα τὸν τ' Ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν περιέτρεψε· πιστεύειν γὰρ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπειραμένοις ἀληθεῖαν οὐκ ὠκνουν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεῆς τῆς ἡμέρας καὶ ταλαιπύρων ἢ προσδοκωμένην κοῦφον αὐτοῖς ἵπποι. Ὁ δὲ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεὶ φίλος ὢν καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπεμψισμένον, « ἄπιστα, εἶπε, λέγει, ὃ προφῆτα καὶ ὅσπερ ἀδύνατον ἐκχεῖ τὸν Θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σιμιδάλως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. » Καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, « ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὅψει τοῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος, « οὐ μεταλήψει δ' οὐδενὸς τῶν ὑπερξάντων. »

ε'. Ἐξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ἑλισσαίου προειρημένα. Νόμος ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ τοὺς λέπραν ἔχοντας καὶ μὴ καθάρους ἀπὸ τῶν τοιούτων τὰ σώματα μένειν ἔξω τῆς πόλεως. Ἄνδρες οὖν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κὰν ἐπιτραπῇ δὲ αὐτοῖς, διαφραγέσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισμένοι, τοῦτο δὲ πείσεσθαι, κὰν αὐτοῖσι μένωσιν, ἀπορία τροφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκριναν, ὡς εἰ μὲν φείσαντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. Ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν νυκτὸς ἤκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων. Ἦρχετο δ' ἤδη τοὺς Σύρους ἐκροβεῖν καὶ παράττειν ὁ Θεὸς καὶ κτύπον ἀρμάτων καὶ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς, ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν καὶ ταύτην ἐγγυτέρω προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. Ἄμειλε τοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥστε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν Ἀδαδὸν, λέγοντες ὡς Ἰώραμος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους τὸν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα καὶ τὸν τῶν νήσων ἐπ' αὐτοὺς ἄγει· προσόντων γὰρ αὐτῶν ἐπακούειν τοῦ κτύπου. Ταῦτα λέγουσιν ὁ Ἀδαδὸς (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς περιεφορεῖτο ἤδη τὰς ἀκούας ὁμοίως τῇ πλήθει) προσέειπε, καὶ μετὰ πολλῆς

ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis : etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. » Atque illi quidem, ubi venit qui a rege ad perimendum Elissæum missus erat, jussa fecerunt. Joramum autem suar iracundiæ penitens veritusque ne eum jam occidisset qui ad hoc missus erat, properavit eadem fieri prohibere vatemque conservare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo coepit, qui eis præsentium malorum remedium a Deo non postularet, sed eos ita malis illis confectos negligeret. Elissæus autem in crastinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad se venerit, futuram magnam alimenti copiam et abundantiam, foreque ut in foro bina quidem hordei sata siclo vendantur, similæ vero satum siclo ematur. Ista Joramum et qui cum eo erant ad gaudia converterunt. Non enim dubitabant fidem vati habere, quandoquidem vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuerant. Immo etiam illius diei inediam et miseriam eis levavit futuri exspectatio. Tertiæ autem copiarum partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum sibi innixum ferebat, « incredibilia, inquit, loqueris, o vates : et sicut istud haud fieri potest ut Deus e celo effundat hordei et similæ cataractas, ita fieri nequeunt quæ a te jam dicta sunt. » Cui vates dicebat, « tuis quidem oculis ista videbis ad hunc plane modum evenire, quum vero exsulerint, eorum nullatenus particeps eris. »

5. Hæc itaque ab Elissæo prædicta ad exitum perducta sunt hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam ut qui lepra scateant et corpora non habeant morbi istiusmodi pura, extra civitatem manerent. Quattuor itaque viri ob hanc causam ante portam manentes, nemine ad eos propter summam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratque, etsi liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipsum vero victus inopia passuros esse etiamsi loco suo manerent, statuerunt sese hostibus committere, ut si quidem illis pepercerint victuri, sin vero occiderint honeste morituri. Quum hanc sententiam ratam fecissent, nocte se conferebant ad castra hostium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere et perturbare, auresque illorum, quasi in eo esset exercitus ut adventaret, sono equorum et armorum complere, facereque ut magis hæc illos incesseret suspicio. Adeo scilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis castris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Israelitarum regem, sibi in auxilium mercede conductis et Ægyptiorum rege et rege Insularum, ipsos adortum venire ; sonitum enim illorum appropinquantium se exaudire. Hæc nunciantibus Adadus (nam et ejus similiter ac militum aures circumsonabant) fidem habuit. Atque

ἀταξίας καὶ θυρόβου, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. Οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν Σύρων στρατοπέδον, ὧν
 5 μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, ὡς γενόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσυνίαν ἐβλεπον οὖσαν, καὶ παρελθόντες εἰσι καὶ ὀρμήσαντες εἰς μίαν σκηνήν, οὐδένα ἐώρων ἐν μέσῳ, φερόντες καὶ πίνοντες ἐδάσσαν ἐσθῆτα καὶ πολλὸν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω
 10 τῆς παρεμβολῆς ἐκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἐτέραν σκηνὴν παρελθόντες ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. Καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδένος αὐτοῖς ὅλως ἐντυχάνοντος· ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχωρητέον τοὺς πολεμίους κατεγίνωσκον ἐκ τῶν καὶ ταῦτα δηλούντων τῷ
 15 Ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. Καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας ἐμήνουν αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους, ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι· παρ' ὧν μαθὼν Ἰωράμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ
 20 τοὺς ἡγεμόνας· πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, ἀπογόνους ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς περὶ οὐρανὸν ἐπὶ διαρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως ἐπιπέσῃ καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμα-
 25 χητὶ δ' ἔλθῃ τὴν πόλιν. Ὅθεν ὑμῖν παραινῶ διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτήν, καὶ μηδ' αὖτις προΐεσθαι κατατρονῆσαντας τῇ τοὺς πολεμίους ἀναχωρητέον. Φήσαντος δὲ τίνος ὡς ἄριστα μὲν καὶ συνετώτατα ὑπονόησεν, πέμψαι γε μὴν συμβουλευόμενος δύο τῶν ἱππέων τοὺς
 30 τὴν ἄγρην Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπὸ λοχούντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται τοῦ μηδὲν ὁμοῖον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν· προσαρθιμῆσεις δὲ, φησὶ, τοῖς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεληηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ
 35 ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπολύνται· ἀρεσθεῖς δὲ τῇ γνώμῃ τοὺς κατοφρομένους ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἤνυσαν, μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὀπλῶν ἤβρον, ἀ διὰ τὸ κοῦροι πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι ῥιπτοῦντες κατέλιπον. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
 40 διαρπαγὴν τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. Ἐντελὲς δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολλὸν μὲν χρυσὸν, πολλὸν δ' ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν ἐλάμβανον· ἔτι γε μὴν σίτου μυριάσι καὶ κριθῆς, αἷς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν, ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν
 45 προτέρων κακῶν ἀπηλλάχσαν, ἀφθονίαν δ' εἶχον, ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίχλου, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίχλου, κατὰ τὴν Ἐλισσαίου προφητείαν. Ἰσχυεῖ δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἡμισυ Ἰταλικόν. Μόνος δὲ τούτων οὐκ ὄνατος τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας
 50 ἡγεμὼν· κατασταθείς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέλθῃ τῆς πολλῆς ὀρμῆς καὶ μὴ κινδυνεύσωσιν ἐπ' ἀλλήλων ὠρούμενοι συμπατηθέντες ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε καὶ τοῦτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τὴν τελευταίαν αὐτῷ προφητεύσαντος

confusi admodum et perturbati, in castris relictis equis et jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam se conjecerunt. Leprosi autem isti, quorum paulo ante meminimus, quum ex Samaria ad Syrorum exercitum recessissent et ad castra pervenissent, multum silentii et taciturnitatis illic animadvertabant. Atque in ea ingressi, profectique in unum e tabernaculis, quum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti vestes sustulerunt, multumque auri elatum extra castra abdididerunt. Deinde in aliud tabernaculum ingressi, itidem quæ in eo *reperita* illinc etiam extulerunt. Atque hoc ipsum tertio quartoque fecerunt, ne uno quidem oculis occurrente. Unde conjectura facta hostes accessisse, se ipsos incusare cœperunt, quod hæc Juramo et civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, quum ad Samariæ mœnia accessissent et ad custodes clamassent, his indicabant quid de hostibus factum sit; illi autem excubitoribus regis ista nuntiaverunt. A quibus quum ea accepisset Juramus, amicos ducesque accersit. Ad quos, ubi venerant, dicebat sibi insidiarum dolique suspicionem dare Syrorum regis discessum, « desperantis fore ut vos fame intereatis, quo, si ad castra illorum quasi fuga deserta diripienda prodieritis, impetu repente facto vos quidem ipsos perimat, urbem vero sine pugna capiat. Quare vos mouro ut urbem custodiat, et nusquam ex ea exeatis, animis elati ex hostium recessu. » Quum autem quidam dixisset, optime quidem eum et prudentissime suspicari, suasissetque mittendos esse duos ex equitibus, qui regionem omnem usque ad Jordanem explorarent, ut si ab hostibus insidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egressus simile quid patiatur; « quin et istos, inquit, equites, si forte capti ab hostibus intereant, annumerabis iis quos fames absumpsit : » hac sententia probata, misit qui omnia dispicerent. Illi autem per viam hostibus quidem vacuum iter confecerunt, plenam vero cibarium et armorum inveniebant, quæ illi abjecta reliquerant, ut expediti essent ad fugam. His auditis rex multitudinem ad ea quæ in castris erant diripienda emisit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat, sed aurum multum pariter et argentum, ut et jumentorum omne genus greges capiebant : ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantum nec in somniis sperare poterant, non solum malis prioribus liberati erant, sed et tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei sata emerentur siclo, similæ vero satum unum siclo, juxta Elissai vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum et dimidium. Illi autem soli bona ista non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat : constitutus enim ad portam a rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati percundi discrimen adirent, id ipsum ille passus

Ἐλισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐσομένης εὐπορίας τῶν ἐπιτηδεύων λεγομένοις ὁ μόνος ἐξ ἀπάντων οὐκ ἐπίστευσεν.

ζ'. Ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδὸς διασωθεὶς εἰς Δαμασκὸν καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγένετο, σφόδρα τῷ δυσμενῇ τὸν Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. Ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκείνων τὸν καιρὸν εἰς Δαμασκὸν Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ Ἀδαδὸς τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Ἀζάηλον ἐπέμφεν ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου αὐτῷ καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρεῖσθαι περὶ τῆς νόσου καὶ εἰ διαφεύζεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Ἀζάηλος δὲ μετὰ καμῆλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, αἱ τὰ καλλίστα καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ἐλισσαίῳ καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Ἀδαδοῦ τοῦ βασιλέως πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν δῶρά τε κομίσαι καὶ πωθῆσθαι περὶ τῆς νόσου εἰ βῶν ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. Ὁ δὲ προφήτης τὸν μὲν Ἀζάηλον ἐκέλευσε μὴδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακὸν, ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήσκειται. Καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἔλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας, ὁ δὲ Ἐλισσαῖος ἔκλαιε καὶ πολλοῖς ἔρρειτο δακρύοις, προσρῶμενος ἃ πᾶσιν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ μετὰ τὴν Ἀδαδοῦ τελευτὴν. Ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν Ἀζάηλου τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, « κλαίω, φησί, τὸ πλῆθος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐλεῶν ὧν ἐκ σοῦ πείσεται dieῖν. Ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδίᾳ μὲν ἀπολεῖς προσρηγνύς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναρρήξεις γυναῖκας. » Τοῦ δ' Ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τοῦθ' ὅτι τῆς Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Ἀζάηλος μὲν οὖν παραγενόμενος πρὸς τὸν Ἀδαδον, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε, τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ἐπιβάλων αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν στραγγάλην διέφθειρε, τὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ καὶ πολὺν ἔργον παρὰ τῶν Σύρων εὐνοίαν καὶ τοῦ δήμου τῶν Δαμασκηνῶν, ὑπ' οὗ μέχρι νῦν αὐτὸς τε ὁ Ἀδαδὸς καὶ Ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. Πέμπουσι δ' οὗτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τῇ τιμῇ τῶν βασιλέων καὶ σεμνύνονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νῦν περὶ εἰσι καὶ οὐκ ἔχουσιν οὗτοι οἱ βασιλεῖς ἑτὴ χίλια καὶ ἑκατόν. Ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Ἰωραμὸς ἀκούσας τὴν Ἀδαδοῦ τελευτὴν ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων καὶ τοῦ δέους, ὁ δὲ αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως ἐφῆνης λαβόμενος.

est, oppressusque animam efflat, morte illius ab Elissæo prædicta, quando iis, quæ de futura rerum necessariarum copia loquutus erat, ille solus fidem non habuit.

6. Adadus autem Syrorum rex ubi incolumis Damascus venit intelligitque Deum ipsique et exercitui suo universo terrorem et perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, dolore vehementer affectus, quod Deum sibi infernum haberet, in languorem incidit. Quumque per idem tempus Elissæus vates e patria sua Damascus ivisset, hoc cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaelum ei occurrurum misit, munera secum ferentem, eique in mandatis dedit ut de morbo percontaretur, et num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaelus vero cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis et pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elissæo, quum benigne eum salutasset, dicebat se ab Adado rege ad eum missum, ut de morbo sciscitaretur an ex eo esset revaliturus. At vates Azaelum quidem jussit ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum morituum esse. Et famulus quidem regius his auditis dolebat, Elissæus vero flebat et multis manabat lacrimis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Quum Azaelus autem eum interrogasset cur adeo perturbatus esset, « fleo, inquit, quod me populi Israelitici malorum miseret, quibus a te afficiuntur. Nam optimos ex eis interficies, et urbes munitissimas incendes, et infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. » Azaelo autem dicente, « unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? » Deum aiebat id sibi ostendisse, ipsum regem fore Syriæ. Azaelus itaque, quum ad Adadam venisset, illi quidem meliora de morbo nunciavit, postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidit, regnumque in ejus loco ipse occupavit, vir impiger, et qui Syrorum populi et Damasceni gratiam sibi conciliaverat, a quo et ipse Adadus et Azaelus qui post eum regnavit pro diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, et exstrukciones templorum, quibus Damascenorum urbem ornavit. Quin et pompam illi quotidie ducunt in regum eorum honorem, et de antiquitate eorum gloriantur, ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum et mille annos. Ceterum Joramus Israelitarum rex audita morte Adadi a pavoribus respiravit et a metu quem propter ipsum habebat, late admodum pacem amplexus.

ΚΕΦ. Ε΄.

CAP. V. (II.)

Ἰωρᾶμος δὲ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς (καὶ τοῦτο γὰρ ἦν ταῦτό, καθὼς προειρήκαμεν ἐμπροσθεν, ὄνομα παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τῶν πατρῶν φίλων, οἱ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρενόησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἑβραίων ἔθνη καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν. Ἐβίδαξέ τε αὐτὸν τὰ τε ἄλλα εἶναι κακὸν καὶ δὴ καὶ 10 ξενικούς θεοὺς προσκυνεῖν Γοθολία, θυγατὴρ μὲν Ἀγάβου, συνοικήσασα δ' αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὴν πρὸς Δαυΐδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι, Ἰωρᾶμος δ' οὐ διελίπεν ἐκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' αὐτῇ βεΐα καὶ λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἑθισμῶν. Ἀποστά δ' ὁ τοῦ κατ' ἐκείνων τὸν 15 καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, ὃν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλεὺς, ὃς ὕψ' ἐν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ κατεῖναι, Ἰωρᾶμος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων, ἵσταται ῥαμάτων νυκτὸς εἰς τὴν 20 Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ πᾶσι ἐν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διεσπείρε, οὐ τρηλῶν. Ὁ γὰρ ἦν ὅτε τὸν Θεὸν ἐδόλῃσι καὶ οὐδὲν πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίαν νεμόμενοι. Ἦν δ' οὕτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν 25 ἡνάγκαζεν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὄρων ἀναβαίνεντα προσκυνεῖν τοὺς ἄλλοτριούς θεοὺς.

β'. Ταῦτα δ' αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἐκβεβλήκοτι τῆς διανοίας τὰ πάτρια νόμιμα κομίζεται παρ' Ἠλίου τοῦ προφήτου (ἐτι γὰρ ἐπὶ γῆς ἦν) ἐπιστολή, 30 ἐφ' ἣ τὸν Θεὸν ἐδόλῃσι καὶ οὐδὲν πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίαν νεμόμενοι. Ἦν δ' οὕτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἡνάγκαζεν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὄρων ἀναβαίνεντα προσκυνεῖν τοὺς ἄλλοτριούς θεοὺς. 35 ταῦτα δ' αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἐκβεβλήκοτι τῆς διανοίας τὰ πάτρια νόμιμα κομίζεται παρ' Ἠλίου τοῦ προφήτου (ἐτι γὰρ ἐπὶ γῆς ἦν) ἐπιστολή, ἐφ' ἣ τὸν Θεὸν ἐδόλῃσι καὶ οὐδὲν πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίαν νεμόμενοι. Ἦν δ' οὕτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἡνάγκαζεν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὄρων ἀναβαίνεντα προσκυνεῖν τοὺς ἄλλοτριούς θεοὺς. 40 θρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ἐτι τελευτᾷ νόσῳ τῆς νηδύος ἐπὶ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέριον αὐτοῦ δι' ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων, ὥστ' αὐτὸν ἐπιδόντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν καὶ μηδὲν βοηθῆσαι 45 δυνάμενον, ἐπειὶ οὕτως ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐδόλῃσι διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ἠλίας.

(Γ'). γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς Ἀράβων τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων καὶ τῶν ἀλλοτρίων εἰς τὴν Ἰωρᾶμου βασιλείαν ἐνέβαλε, καὶ τὴν τε χώραν 50 διήρπασεν καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, ἐτι δὲ καὶ τοὺς υἱούς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. Εἷς δὲ αὐτῷ περιλείπεται τῶν παίδων, διαφυγὼν τοὺς πολέ-

Joramus autem Hierosolymorum rex (nam et huic, et jam ante dictus, idem erat nomen) statim, ut accepit imperium, eadem fratrum ipsius et paternorum amicorum, qui etiam principes erant, processit, inde regni sui initio facto, datoque malitiae suae specimine, nullaque in re dissimilis Israelitarum regibus, qui primi a patribus Hebraeorum moribus Deique cultu discesserunt. Ipsum vero et ad reliquam impietatem instituit et deos alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et Deus quidem, propter fardus quod cum Davide percusserat, noluit stirpem ejus perdere, Joramus vero novi aliquid in dies in impietate et ad gentilitiae religionis perniciem moliri non destitit. Quum autem sub idem tempus Idumaei ab eo defecissent, et priorem quidem regem, qui in patris ipsius fide erat, interfecissent, quem vero voluerunt sibi regem creassent, Joramus cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, et curribus, in Idumaeam noctu irruptionem faciebat, atque eos quidem, qui in ipsius regni vicinia erant, pessumdabat, ulterius vero non progrediebatur. Ceterum nihil ei profuit haec expeditio: omnes enim ab ejus imperio defecerunt, simul et qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo vesanus, ut populum etiam ad montium fastigia ire cogeret deosque alienos adorare.

2. Verum ad eum, dum haec agit et patriorum institutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literae ab Elia vate, (erat enim adhuc in terra,) quae indicabant Deum ab eo graves repetitum esse poenas, quod suorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, sed regum Israelitarum peccatis sectandis se addixerit, simulque compulerit Judae tribum et cives Hierosolymitanos ad idolorum cultum, relicta sacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Israelitas adegerat, quodque fratres interfecerit, virosque bonos et justos occiderit; insuper et supplicium, quod pro istis erat luiturus, literis significabat vates, populi interitum, uxorumque ipsius regis et liberorum stragem, quodque ipse moriturus esset torminum morbo diu vexatus et visceribus ipsius, tabe intus dirum in modum grassante, profluvio ejectis, ita ut, quum calamitatem suam ipse prospiceret, nulla arte ei subvenire posset, hoc modo postea animam efflet. Ista quidem Elias vates ei per literas significabat.

(III.) 3. At non multo post exercitus Arabum provinciae Aethiopiae incolentium, atque Palaestinarum, facta impressione in Jorami regnum, et regionem diripuerunt et regis domum, necnon et filios ejus trucidarunt et uxores. Verumtamen unus ei relictus est filius, e manibus hostium

μούς, Ὀχοζίας ὄνομα. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν αὐτὸς τὴν προειρημένην ὑπὸ τοῦ προφήτου νόσον ἐπὶ πλείστον νοσήσας χρόνον (ἐπέσκηψέ γὰρ εἰς τὴν σπέρτα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργήν) ἔλειπε· ἀπέθανεν, ἐπιδὼν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρύνετα. Περὶούβρι, δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. Λογισάμενοι γὰρ ἱμαί, τὸν οὕτως ἀποθανόντα κατὰ μῆνιν Θεοῦ μηδὲ κηδεῖας τῆς βασιλεύουσι περπούσης αἰσίων εἶναι τυχεῖν, οὕτε ταῖς πατρῷαις ἐνεκῆδευσαν αὐτὸν ὀήκαι, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἤξιωσαν, ἀλλ' ὡς ἰδιώτην ἔθαψαν, βιώσαντα μὲν ἐπὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. Παραδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν τῇ παιδί αὐτοῦ Ὀροζία.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἰωραμος δὲ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὴν Ἀδάου τελευταίαν ἐλπίσας Ἀραμάθην πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς Σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς, ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπὸ τινος τῶν Σύρων οὐ καιρίως, ἀνελώρησεν εἰς Ἱερσάελαν πόλιν, ἰαθρόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ Ἀραμάθῃ τὴν στρατιὰν ἄπαντα καὶ ἡγεμόνα τὸν Νεμεσσὶ παῖδα Ἰησοῦν· ἥδη γὰρ αὐτὴν ἡρῆκει κατὰ κράτος. Προῦκειτο δ' αὐτῷ μετὰ τὴν θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ἐλισσαῖος δὲ ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, δοὺς αὐτῷ τὸ ἔλαιον ἔλαιον, ἐπέμψεν εἰς Ἀραμάθην χρίσοντα τὸν Ἰησοῦν καὶ φράσσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ῥηται βασιλέα, ἀλλὰ τε πρὸς τοούτοις εἰπεῖν ἐπιστείλας ἐκέλευσε τρόπον φυγῆς ποιήσεσθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκείθεν ἀπίων. Ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῇ πόλει τὸν μὲν Ἰησοῦν εὐρίσκει καθελόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσσην αὐτῶν, καθὼς Ἐλισσαῖος αὐτῷ προείπε, προσελθὼν δὲ ἔφη βούλεσθαι περὶ τινων αὐτῷ διαλεῖσθαι. Τοῦ δ' ἀναστάντος καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον κατέχευεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν Θεὸν ἔφησε βασιλεῖα χειροτονεῖν αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ γένους τοῦ Ἀχάβου καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν τῶν ὑπὸ Ἰεζαβέλως παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τοῦτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὀνπερ οἱ Ἱεροβοάμου τοῦ Ναβαταίου παιδὸς καὶ Βασαφά πρόρριζος διὰ τὴν ἀσέθειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ καὶ μηδὲν ὑπολειφθεῖ σπέρμα τῆς Ἀχάβου γενεᾶς. Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ἐπὶ τῆς στρατιᾶς δραπεῖναι.

Β'. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προελθὼν ἦκεν ἐπὶ τὸν τόπον ἐνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. Πυνθανομένων δὲ καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀρίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτὸν, «ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ γὰρ τοὺς λόγους μεμηνότος ἐποιήσατο.» Σπουδάζοντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν Θεὸν αὐτὸν ῥησθαι βασιλέα τοῦ πληθύνους εἰρηκέναι. Ταῦτ' εἰπόντος ἑκάστος

elapsus, nomine Ochozias. Post hanc autem calamitatem rex ipse morbo, quem vates praedixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira sua ventrem ejus perfuderat) miserabiliter vita decedebat, quum intestina sua egesta conspexisset. Quin et populus mortuum contumeliis affectit. Nam quum secum, ut opinor, reputassent, nequaquam dignum esse qui regis exsequiis cohonestetur qui letali ex ira Dei vulnere accepto exspiravit, neque in paternis ipsum sepeliere monumentis, neque alio dignati sunt honore, sed veluti privatum tumulo mandarunt, quum vixisset quidem annos quadraginta, octo vero regnasset. Populus autem Hierosolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochozia.

CAP. VI. (IV.)

Ceterum Joramus Israelitarum rex, post Adadi interitum in spem inductus se posse Syonum vincere Aramathiam regionis Galaaditidis urbem, cum in itinere quidem paratu in eam exercitum educit. In concilio oppugnatione sagitta ictus a quodam Syro, nonne via fessis, in Jesraelam urbem se recepit, ut curaret vulnus, reducto ad Aramathiam exercitu cum Jehu duce Nemessi filio; jam enim urbem vi cepisset. Ei autem propositum erat, quum a vulnere revaluisset, Syros bello aggredi. Interim Elissaeus vates unum e discipulis suis, dato ei sacro oleo, misit Aramathiam, ut Jehum ungeret, diceretque Deum ipsum regem elegisse; et mandatis quibusdam etiam aliis, praecepit fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum in medio sedentem inter exercitus duces, prout Elissaeus ei praedixerat. Quum autem ad eum accessisset, aiebat se velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque cum in conclave sequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit, dixitque Deum illum regem creare, in stirpis Achabi perniciem, utque sanguinem ulciscatur vatum quos Jezabela injusta nece peremerit, ut domus eorum, eodem modo quo Hieroboami Nabataei filii atque Baase, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat semen ex Achabi genere. Et ille quidem haec loquutus e conclavi se proripuit, id agens ne a quoquam in exercitu conspiceretur.

2. Jehus autem foris egressus revertebatur ad locum ubi cum ducibus sedebat. Illis vero percontantibus simul et obsecrantibus ut indicaret ipsis cur ad eum juvenis venisset, praetereaque illum insanire dicentibus, «sane de eo recte conjecistis, respondebat, nam et insani verba loquutus est.» Quum autem magis adhuc instarent et audire postularent, regnum populi sibi a Deo delatum aiebat illum dixisse. Haec

περιδύον αὐτὸν ὑπεστρώωνυν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ἰησοῦν εἶναι βασιλέα. Ὁ δὲ ἀθροίσας τὴν στρατιὰν ἐμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ Ἰωράμον εἰς Ἰερσαέλαν πόλιν, ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ Ἀραμάθῃς πολιορκίᾳ. Ἐτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν Ἰωράμον (οὗτος γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν) ἐπισκέψασθαι δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος
10 διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ἰησοὺς δὲ βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν Ἰωράμον ἐμπσεῖν, ἡξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδράντα μηνῦσαι ταῦτα τῷ Ἰωράμῳ· τοῦτο γὰρ εἶσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ τοὺς διακεκλιμένους οὕτως ἀποδείξει αὐτὸν βασιλέα.

γ. οἱ δὲ τοῖς εἰρημῆνοις ἡσθέντες ἐρύλαττον τὰς δόδους, μὴ τις εἰς Ἰερσαέλαν διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεί. Καὶ ὁ μὲν Ἰησοὺς τῶν ἱππέων ἐπιλέκτους παραλαβὼν καὶ καθίσας ἐξ ἄρματος εἰς τὴν Ἰερσαέλαν
20 ἐπορεύετο. Γενομένου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς, δὴ ὁ βασιλεὺς Ἰωράμος ἐπεστάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλῆθους προσελαύνοντα τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ προσελαύνουσιν ἱππέων πλῆθος. Ὁ δ' εὐθὺς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναι τινα τῶν
25 ἱππέων ὑπαντησόμενον καὶ τίς ἐστιν ὁ προσίων γνωσκόμενον. Ἐλθὼν οὖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὁ ἱππεὺς ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ πυθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμαίνειν ἐκέλευσεν, ἔπεσθαι δ' αὐτῷ. Ταῦθ'
30 ὁ σκοπὸς ὁρῶν ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ τὸν ἱππεῖα, συγκαταμιγνέτα τῷ πλῆθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις παραγίνεσθαι. Πέμψαντος δὲ καὶ δευτέρου τοῦ βασιλέως, ταῦτο ποιεῖν προσέταξεν Ἰησοῦς. Ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς
35 ἐπιβὰς ἄρματος σὺν Ὀχοζίᾳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖ, (παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὁφθόμενος αὐτὸν πῶς ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι, διὰ συγγένειαν,) ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. Σχολαίτερον δὲ καὶ μετ' εὐταξίας ὠδεύειν Ἰησοῦς. Καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ
40 Ναβούθου τοῦτον Ἰωράμος ἐπυνόανετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. Βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν Ἰησοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δεισας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονόη-
45 σας, στρέψας ὡς εἴη τὸ ἄρμα ἔφυγε, φήσας πρὸς Ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλω κατεστρατηγῆσθαι. Ἰησοὺς δὲ τοξεύσας αὐτὸν καταβάλλει, τοῦ βέλους διὰ τῆς καρδιάς ἐνεχθέντος. Καὶ Ἰωράμος μὲν εὐθὺς πεσὼν ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἤρῃκεν, Ἰησοὺς δὲ προσέταξε Βα-
50 δάκρῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι βῆψαι τὸν Ἰωράμου νεκρὸν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ἠλίας προφητείας, ἣν Ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν Νάβουθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολείται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ ἐν τῷ ἐκείνῳ

ubi dixerat, suam quisque vestem exuentes eas illi substernebant, et signo cornibus dolo Jehum regem esse proclamabant. Atque ille coactis copiis in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jesraelam, ubi, ut jam diximus, curationem adhibebat vulnere quod in Aramathae obsidione acceperat. Tum autem Ochozias Hierosolymorum rex propter cognationem (nam sororis ejus filius erat, ut ante retulimus,) eodem se contulerat, ad visendum quomodo haberet ex vulnere Joramus. Jehus autem, volens Joramum et qui cum eo erant ex improvise adoriri, requirebat ut operam darent ne quis militum ex urbe evaderet, qui ista Joramum nuntiatus iret: hoc enim ipsi claro fore benevolentiae indicio, et qui ita animo affecti essent eum regem declarasse.

3. Illi autem mandatis cum laetitia acceptis vias custodierunt, ne quis clam Jesraelam profectus iis qui istie erant illum indicaret. Et Jehus quidem lectissimis equitum assumptis in curru collocatus Jesraelam petebat. Quumque non longe abesset, speculator, a rege Joramum constitutus ut venientes in urbem prospiceret, Jehum conspicatus cum turmis advehi, nuntiavit Joramum adventare agmen equitum. Ille vero e vestigio praecepit obviam mitti equitem, quisnam veniat quaesitum. Quum autem eques ad Jehum accessisset, interrogabat quomodo se res habeant in exercitu; regem enim de istis percontari. Ille vero jussit eum ut de istis quidem nihil sollicitus esset, sed ipsum sequeretur. Quum haec vidisset speculator, Joramum renuntiavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox et alteri a rege misso imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero et hoc Joramum indicaverat qui in speculis stabat, postremo et ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipsum visurus, quomodo se haberet ex vulnere) occursurus est egressus. Lentius autem et composito agmine Jehus incedebat. Joramum vero huic in fundo Nabuthi obviam factus ab eo quaesivit satin salvae sint res in exercitu. Quum vero Jehus convicia in eum amarulenta jecisset, ita ut matrem ejus veneficam et meretricem appellaret, rex ea quae in animo haberet veritus, eumque nihil sani cogitare suspicatus, converso ut erat curru fugiebat, quum Ochozia dixisset circumventos se dolo ac insidiis. At Jehus, admota arcu manu, eum percutit, telo illi pectus penetrante. Et Joramum quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit; Jehus autem praecepit Badacro, tertiae partis copiarum praefecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret, sibi in memoriam revocato Eliae vaticinio, quo patri ejus Achabo post cadem Nabuthi praedixerat fore ut ipse cum sua progenie illius in agro pereat: hujusmodi enim

ωρίον· ταῦτα γὰρ καλεζομένους ὀπισθεν τοῦ ἄρματος τοῦ Ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. Καὶ ἢ τοῦτο συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν πρόρρησιν τὴν κείνου. Πεισνόντος δὲ Ἰωράμου, δεισῶς παρὶ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας Ὀχοζίας τὸ ἄρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσασθαι τὸν Ἰησοῦν ὑπολαβὼν. Ὁ δ' ἐπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἐν τινι προσβάσει τοξεύσας ἔτρωσε. Καταλιπὼν δὲ τὸ ἄρμα καὶ ἐπιβάς ἵππῳ φεύγει τὸν Ἰησοῦν εἰς Μαγεδδὼν, καὶ κεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. Κομισθεὶς δ' εἰς Ἱεροσόλυμα τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἑνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ γέρον τὸ πατρὸς αὐτοῦ γενόμενος.

(ζ.) δ'. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ ἐλθόντος εἰς Ἰσραήλαν, κοσμησαμένη ἡ Ἰεζαβέλα καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, «καλὸς, εἶπε, δούλος ὃς ἀπέκτεινε τὸν δεσπότην.» Ὁ δ' ἀναβὰς πρὸς αὐτὴν ἐπυνθάνετό τε τίς εἴη καὶ καταβᾶσαν ἤκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε, καὶ τέλος τοῖς εὐνοχοῖς προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. Καταφερομένη δὲ τὸ τεῖχος περιέρριψε τῷ αἵματι καὶ συμπαθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. Τούτων δὲ γενομένων παρελθὼν Ἰησοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. Προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τὴν Ἰεζαβέλαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλείων. Ἡῡρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσταγνῆντες τὴν κηδεῖαν ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια, τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδραπανημένον. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν· οὗτος γὰρ αὐτὴν εἰς Ἰσραήλαν προεῖπε τοῦτον ἀπολείσθαι τὸν τροφόν.

ε'. Ὦντων δ' Ἀχάβῳ παίδων ἐβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολάς Ἰησοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων τὸν ἀνδρείοτατον τῶν Ἀχάβου παίδων ἀποδείξαι βασιλέα, (καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὀπλῶν καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυράς ἔχειν,) καὶ τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράττεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότη. Ταῦτα δ' ἐγγράφει, διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν Σαμαρέων δαπάνης. Ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ κατέδεισαν, καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλείων, ἀντέγραψαν ὁμολογούντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην καὶ ποιῆσειν ὃ ἂν κελύῃ. Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελύου καὶ τῶν Ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμύοντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. Οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμφθέντες τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων προσέταξαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμῆν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰησοῦν. Οἱ δ' οὐδὲν ὄλως περιστάμενοι τοῦτο ἐπραξαν, καὶ συνθέντες εἰς τινα πλεῖστα ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς ἀπέπεμψαν εἰς Ἰσραήλαν. Κομισθεῖσιν δὲ τοῦτον ἀγγέλλεται δειπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ Ἰησοῦ ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν Ἀχάβου παίδων κεφαλαί. Ὁ δὲ πρὸς τῇ πύλῃ ἐξ ἐκατέρου

oraculum, ipsos, quum a tergo Achabi in curru sederent, vatem pronunciantem audivisse. Id quod etiam, ita ut praedictum fuerat, evenit. Quum autem Joramus cecidisset, Ochozias, de sua salute sollicitus, currum in aliam viam deflexit, se Jehum latiturnum esse ratus. At ille eum persequutus in clivo quodam deprehensum ictu sagittae vulneravit. Quare is curru relicto et equo consensu ab Jehu aufugit in Mageddonem : ibique inter curandum non multo post ex vulnere moritur. Atque Hierosolyina vectus illic sepelitur, quum annum quidem unum regnasset, nequam vero patreque suo pejor exstisset.

(VI.) 4. Quum autem Jehus Jesraelam accessisset, Jezabela, compta in turri stans, « o servum egregium, aiebat, qui dominum occidit. » Ille vero, oculis ad eam sublatiis, interrogabat quanam esset, jussitque ut descenderet et ad se veniret : tandemque spadonibus imperavit ut eam de turri praecipitent. Illa vero inter cadendum murum sanguine respersit et ab equis conculcata hunc in modum periiit. Dein, ubi haec facta erant, Jehus ad regiam perrexit, et se ipsum et amicos de via fessos inter alia mensa reliciebat. Domesticis autem suis, qui Jezabelam interemerant, praecipit ut eam in honorem generis sepelirent : nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt praeter extrema : nam cetera omnia a canibus consumpta erant. His auditis Jehus Eliae demiratus est vaticinium, ille enim praedixerat eam hujusmodi mortem obituram esse in Jesraela.

5. Quum haberet autem Achabns septuaginta liberos, qui Samariae alebantur, misit Jehus duas epistolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarensium principes, monens ut Achabi filiorum fortissimum regem crearent, (illis enim magnam curruum esse vim et equorum et armorum et copiarum, et urbes quoque munitissimas,) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripserat autem haec, experiri volens quomodo Samarenses erga se animo essent affecti. Principes autem et nutritii lectis literis ingenti metu perculsi sunt, quumque cogitassent se nihil adversus istum facere posse, qui duos reges maximos superasset, rescripserunt ita ut faterentur se illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad haec iterum scripsit epistolam, praecipiens ut ipsi dicto essent audientes, et Achabi filiorum capita abscissa ad se mitterent. Tum principes accessitis puerorum altoribus imperant ut capita illis, postquam eos jugulassent, praeciderent et ad Jehum mittenda curarent. Illi vero ita jussis obsequuti sunt, ut nihil omnino omiserint, atque capita eorum in fiscellas quasdam plexiles congesta Jesraelam miserunt. Ubi autem ista afferebantur, Jehu cum amicis covenanti nunciatur Achabi filiorum capita allata esse. Tum ille ad por-

μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆναι βουνοῦς. Γε-
νομένου δὲ τούτου ἄμα ἡμέρᾳ πρόεσιν ὀφόμενος, καὶ
θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν ὡς
αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιοτο
καί κεινον ἀποκτείνει, τοὺς δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς
ἀνέλοι. Ἐγινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἤξiou περὶ τῆς Ἀχά-
βου γενεᾶς ὅτι πάντα κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν
γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καθὼς Ἡλίας προεῖπεν,
ἀπόλωλε. Προδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς παρὰ τοῖς Ἰε-
90 σραελίταις εὐρεθέντας ἐκ τῆς Ἀχάβου συγγενείας ἵππεις
εἰς Σαμάρειαν ἐπορεύετο. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τοῖς
Ὀχοζία συμβαλὼν οἰκείους τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσο-
λυμῶν ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ὅν ποτε παρεγένοντο. Οἱ
δ' ἀσπαρμένοι τε Ἰωραμ καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα
15 Ὀχοζίαν ἤκειν ἔρασκον, (οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτοὺς ἀμφο-
τέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους,) Ἰησοῦς δὲ καὶ τούτους
συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀρι-
θμὸν τεσσαράκοντα δύο.

Γ'. Συναντᾷ δ' αὐτῷ μετὰ τούτους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ
30 δίκαιος, Ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γεγὼς, ὃς
ἀσπαράμενος αὐτὸν ἐπαινεῖν ἤρξατο τοῦ πάντα πε-
ποιηκέναι κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξα-
φανίσας τὴν Ἀχάβου. Ἰησοῦς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἄρμα
συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων
25 ἐπιδείξειν πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς καὶ τοὺς ἐξα-
πατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τὴν μὲν τοῦ μεγίστου Θεοῦ
οἰκίαν ἐγκαταλιπεῖν, τοὺς δὲ ξενικούς προσκυνεῖν,
τιμωρήσεται· κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων καὶ ἡδι-
30 στον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζόμενος πονηροῦς
ἰδεῖν. Τούτοις πεισθεὶς ὁ Ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ
ἄρμα εἰς Σαμάρειαν παραγίνεται. Ἀναζητήσας δὲ
πάντας τοὺς Ἀχάβου συγγενεῖς Ἰησοῦς ἀποκτείνει.
Βουλόμενος δὲ μηδὲν τῶν ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων
35 τῶν Ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν ἀπαγγεῖν, ἀπάτη καὶ δόλῳ
πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. Ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν
ἔφη βούλεσθαι διπλασίονας ὧν Ἀχάβος θεῶν εἰσηγγέ-
σατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας
ἤξiou καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι· θυσίας γὰρ πολυτε-
40 λεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν μέλλειν τοῖς Ἀχάβου θεοῖς,
τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων θανάτῳ ζημιώσιν. Ὁ
δὲ θεὸς Ἀχάβου Βαὰλ ἐκαλεῖτο. Τάξας δ' ἡμέραν
καθ' ἣν ἐμελλε ποιῆσιν τὰς θυσίας, διέπειμψεν ἀνὰ
πᾶσαν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν τοὺς ἄζοντας πρὸς
45 αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βαὰλ. Ἐκέλευσε δ' Ἰησοῦς τοῖς
ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνόμματα. Αἰθόντων δὲ, πα-
ρελθόντων εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου Ἰωνάδαβου, μή
τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος ἐρευνῆσαι προσ-
έταξεν· οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱερεῖς αὐτῶν ἀλλότριον
50 παρτυγγάνειν. Τῶν δὲ εἰπόντων μὲν οὐδένα παρεῖ-
ναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, περιέστησεν
ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀνδρας, οὓς ἤδει πι-
στοτάτους τῶν ὀπλιτῶν, κλεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν
τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς πατρίοις ἔθεισι τι-

tam utrinque acervos ex eis construi jussit. Hoc itaque facto,
prima luce ad illa visenda prodiit, atque intuitus cepit ad
populum, qui tum aderat, dicere ipsum quidem in domi-
num suum exercitum eduxisse, eumque interfecisse, istos
vero omnes non ipsum peremisse. Ceterum illud iis de
stirpe Achabi persuasum esse volebat, omnia juxta Dei
oraculum evenisse, ejusque domum, sicuti prædixerit
Elias, funditus periisse. Præterea autem occisis quotquot
apud Jesraelitas ex Achabi cognatis equites reperiri po-
rant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus
Ochozia Hierosolymorum regis consanguineos, interro-
gabat quo consilio accedant. Quumque illi respondissent,
se salutatum venire Joramum, regemque suum Ochoziam,
(nesciebant enim utrumque ab eo necatum), Jehus etiam,
istos comprehensos interfici jussit, homines duos et quadra-
ginta numero.

6. Post hos autem illi occurrit vir bonus et justus,
nomine Jonadabus, vetus ipsius amicus, qui ipsum saluta-
tum collaudare cepit, quod omnia, prout voluit Deus, fe-
cerit, exstirpando domum Achabi. Jehus vero ipsum ob-
secravit ut consensu curru Samariam usque se comi-
taretur, dicens se illi ostensurum esse quod nihil parcel
improbiorum cuiquam, sed et falsos vates supplicio affi-
ciet et falsos sacerdotes et quotquot populo verba dederunt,
ut Dei quidem maximi cultum desererent, alienos vero
adorarent: namque pulcherrimum esse spectaculorum vi-
roque bono et justo jucundissimum malos videre poena af-
fectos. Istis obsequutus Jonadabus, in curru evectus
Samariam venit. Atque Jehus omnes Achabi cognatos un-
dique perquisitos ad internecionem perimit. Quum autem
vellet ut nemo ex falsis vatibus aut sacerdotibus deorum
Achabi supplicium effugeret, fraude usus et dolo universos
comprehendit. Vocato enim ad concionem populo dicebat
se deos duplo plures illis quos Achabus introduxerit ado-
rare velle, rogabatque curarent ut illorum sacerdotes et va-
tes et cultores ipsi adessent, quippe sibi in animo esse sa-
cra splendida et magna Achabi diis facere, et si quis sacer-
dotum abfuerit, morte multatum iri. Deus autem Achabi
Baal vocabatur. Die itaque sacrificiis celebrandis indicto,
per omnem Israelitarum ditionem dimisit qui Baalis sa-
cerdotes ad ipsum adducerent. Sacerdotibus autem præce-
pit Jehus ut vestes omnibus suppeditarent. Quumque eas
accepissent, ingressus in ædem cum amico Jonadabo edixit
ut diligenter quærerent ne quis sit ibi cum ipsis alienigena
aut peregrinus: nolle enim alienum sacris illorum interesse.
Illis vero infitiatis peregrinum quempiam adesse atque rem
divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero
octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus
imperatum erat ut falsos vates interimerent et patrios ritus

μυρεῖν πολλὸν ᾗδὴ χρόνον ὀλιγορημένους, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν διαφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσασθαι *βυζάς*. Οἱ δὲ τοὺς τε ἀνδρας ἅπαντας κατέσφαζαν καὶ τὸν οἶκον τοῦ Βαὰλ ἐμπρήσαντες ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. Οὗτος ὁ Βαὰλ Τυρίων ἦν θεός· Ἀχάβος δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι Ἰθωβάλῳ, Τυρίων ὄντι βασιλεὶ καὶ Σιδωνίων, ναὸν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμάρειᾳ καὶ προφῆτας ἀπέδειξε καὶ πάσης ὀρησκείας ἤξιον. Ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ τὰς χρυσὰς ἀμάλεις προσκυνοῦν τοῖς Ἰσραηλῖταις Ἰηοῦ· ἐπέτρεψε. Ταῦτα δὲ διαπραχθέντων καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφῆτου προείπεν ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

ΚΕΦ. Ζ'.

Γοθολία δὲ ἡ Ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὴν τε Ἰωράμου τᾶδελοιῦ τελευτὴν καὶ τὴν Ὀρχία τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ γένους τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐσπουδάζετο μὲν τὸν οἶκον τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαγνίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μὴδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπιγένοιτο. Καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾤετο διεπράξατο, διεσώθη δὲ εἰς υἱὸς Ὀρχία, τρόπῳ δὲ τοιούτῳ τὴν τελευτὴν διέφυγεν. Ἦν Ὀρχία δημοπάτριος ἀδελφὴ, Ἰωσαβεὴ δὲ ὄνομα· ταύτῃ συνῆν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαος. Εἰσελθούσα δὲ εἰς τὸ βασιλεῖον καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τῶν Ἰώσων (τούτου γὰρ προσσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐνι αὐσῶν) ἐγκυρυσμένον εὐρούσα μετὰ τῆς τρεφούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λανθάνοντα ἀνέθρεβεν αὐτὴ τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἰώδαος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἑξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ἱερουσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

β'. Τῷ δ' ἐβδόμῳ κοινολογησάμενός τιςι Ἰώδαος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχους καὶ συμπείας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγγειρομένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδί συμπεριποιῆσαι, καὶ λαθίων ὄρκους, οἷς τὸ ἀδεὲς παρὰ τῶν συνεργούντων θεβαινῶται, τὸ λοιπὸν εὐάρρει ταῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. Οἱ δ' ἀνδρες, οὓς ὁ ἱερεὺς Ἰώδαος κοινωνοῦς τῆς πράξεως παρειλήφει, πορευθέντες ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστυχότας, ἤχον ἄγοντες εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. Ὁ δὲ πίστιν ἔχων αὐτοὺς ἔνοχον, ἧ μὴν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθουσιν ἀπόρητον παρ' αὐτοῦ, σωπήτης ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. Ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμιωμάτων ἐγένετο, παραγαγὼν δὲ ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους ἔτρεψεν, « οὗτος ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας, ἣν ἴστε τὸν Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεῖν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. Παραίνῳ δὲ τὴν τρίτην ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὴν δὲ τετάρτην ταῖς φυλακαῖς ἐφίσταται τοῦ τεμένους

jam diu desuetos a contemptu vindicarent, minatus ipso- rum vitam pro illis pendendam fore qui evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt et, quum Baalis aedem in- cendissent, hoc modo Samariam a ceremoniis alienis libera- runt. Hic Baal Tyriorum erat deus; Achabus autem, cum socero suo Ithobalo, Tyriorum et Sidoniorum rege, gratiam inire volens, et fanum ei Samariae extruxit, et vates instituit, omnique cultu prosequabatur. Ceterum hoc deo e conspectu sublato, Israelitis permisit Jehus ut au- reas vitulas adorarent. Hac quoniam perfecisset curas- setque ut impii meritas luerent poenas, Deus ei per vatem praedixit, liberos ejus in quartam usque stirpem in Israe- litas regnatos esse. Atque illa quidem quae ad Jehum spectant ita se habebant.

CAP. VII.

Gotholia Achabi filia, ubi de Ochoziae filii sui pariter ac Jorami fratris nec inaudiverat deque regiae stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingeretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat: id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat, unus vero ex Ochoziae filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziae soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha: huic matrimonio junctus erat pontifex Jodasus. Quum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer annicu- lus) inter caesorum cadavera una cum nutrice abditum re- perisset, eumque pariter et illam sublato in conclave cu- biculi inclusisset, illa simul et maritus ejus Jodasus ipsum etiam clam in templo per sex annos aluerunt, quibus Gotho- lia Hierosolymorum et duorum tribuum regnum tenuit.

2. Verum septimo anno Jodasus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque per- suasus ut operam suam commodarent iis quae susciperen- tur contra Gotholiam, secumque puero regnum assere- rent et vindicarent, quum jurejurando illos obstrinxisset, quo securitas ejusmodi quid una aggredientibus paretur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quae contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodasus in facinoris societatem adsciverat, tota regione peragrata, quum sacerdotes et Levitas ex ea congregassent una cum primoribus tribuum, Hierosolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem jurejurando dari postu- lavit, se secretum, quod ab eo acciperent, omnino clau- sum habituros, ut quod faciturnitatem simul et junctam operam requireret. Quumque juratis rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur, producto Davidici ge- nis puero quem alebat, « hic, inquit, vobis rex, ex ista « domo, quam probe scitis Deum praedixisse in omne aevum « regnaturam esse. Itaque vos moneo hortorque ut tres « partes vestrum in templo praesidio sint regi, pars vero

• ἀπάσαις, ἡ δὲ μετὰ ταύτην ἐγένω τὴν τῆς ἀνοίγο-
 « μένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασιλεῖον πύλης φυλακὴν,
 « τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἀσπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγγανέτω·
 « μηδένα δ' ὀπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. »
 6 Προσδιέταξε δὲ τοῦτοις μέρος τι τῶν ἱερῶν καὶ Λευίτας
 περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα ταῖς μαχαίραις αὐτῶν
 ἐσπασμέναις δορυφορούντας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελ-
 θεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὀπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα,
 δείσαντας δὲ μηδένα παραμείναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασι-
 10 λέως. Καὶ οἱ μὲν οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε, τοῦ-
 τοις πεισθέντες, ἔργω τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. Ἀνοίξας
 δὲ Ἰώδας τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὀπλοθήκην, ἣν Δαυὶδης κα-
 τεσκέυασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχουσι ἅμα καὶ ἱε-
 ρεῦσι καὶ Λευίταις ἅπανθ' ὅσα ἦδρεν ἐν αὐτῇ δόρατά-
 15 τε καὶ φρέτρας, καὶ εἰ τι ἕτερον εἶδος ὀπλου κατέ-
 λαβε, καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ
 ἱερὸν συναψαμένους τὴν χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς οὐ
 προσήκουσιν οὕτως ἀποτεριχίσοντας. Συναγαγόντες δὲ
 20 τὸν βασιλικὸν, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας Ἰώδας ἀπέδειξε
 βασιλέα. Τὸ δὲ πλῆθος χεῖρον καὶ κροταλίζον ἐβόα
 σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τοῦ δὲ θυροῦς καὶ τῶν ἐπαίνων Γοθολία παρ'
 ἐπίδας ἀκούσασα, τετραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ,
 25 μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπῆδησε στρατιᾶς ἐκ τοῦ βασιλείου.
 Παραγενομένην δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὴν οἱ μὲν ἱερεῖς
 εἰσδέχονται, τοὺς δ' ἐπομένους ὀπλίτας εἶρξαν εἰσελθεῖν
 οἱ περισσώτερες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο
 προστεταγμένον. Ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ
 30 τῆς σκηνῆς ἐστῶτα καὶ τὸν βασιλικὸν περιεκείμενον
 στέφανον, περιρρηξάμενη καὶ δεινὸν ἀνακραγοῦσα φο-
 νεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ καὶ τὴν ἀρχὴν
 ἀφελέσθαι σπουδάζαντα. Ἰώδας δὲ καλέσας τοὺς
 ἑκατοντάρχους ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν Γοθο-
 35 λίαν εἰς τὴν φάραγγα τὴν Κεδρῶνος ἀνελεῖν ἐκεῖ· (μὴ
 γὰρ βούλεσθαι μῖαναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτήριον
 τιμωρησάμενον·) προσέταξε δὲ, κὰν βοηθῶν τις προσ-
 ἔλθῃ, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. Ἐλλαβόμενοι τοίνυν τῆς Γο-
 40 θολίας οἱ προστεταγμένοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ἐπὶ τὴν
 πύλην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον κἀκεῖ διεχρή-
 σαντο.

δ'. Ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν Γοθολίαν τοῦτον ἐστρατηγήθη
 τὸν τρόπον, συγχέσας τὸν τε ὄημον καὶ τοὺς ὀπλίτας
 Ἰώδας εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκισεν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ
 45 προνοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἀρχῆς.
 Ἐπειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμῆσειν τὸν Θεὸν καὶ μὴ
 παραβῆναι τοὺς Μωϋσέως νόμους δοῦναι πίστιν ἡνάγ-
 κασε. Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδραμόντες τὸν τοῦ Βαὰλ
 οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἰώραμος κατε-
 50 σκέυασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρῴου Θεοῦ, τιμῇ δὲ
 τοῦ Ἀχάβου, κατέσκηψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύ-
 νην αὐτοῦ Μααθὰν ἀπέχτειναν. Τὴν δ' ἐπιμέλειαν
 καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέ-
 τρεψεν Ἰώδας, κατὰ τὴν Δαυίδου τοῦ βασιλέως δια-

« quarta statuatur in excubiis ad fani limina; quæque huic
 « proxima custodiam agat portæ patentia, qua itur in re-
 « giam; reliqua vero multitudo inermis versetur in templo :
 « neminemque qui arma gestaverit, præter sacerdotem ,
 « intrare permittatis. » Præterea autem præcepit ut pars
 quædam sacerdotum et Levitarum satellitum more strictis
 gladiis regem ipsum stiparent, ita ut qui ausus fuerit in
 templum intrare tela gerens, statim moreretur, utque ne-
 minem metuentes regem custodire et tueri perseverarent.
 Et illi quidem, quibus pontifex id consilii dedit, dictis ob-
 sequuti, qua voluntate essent facili declarabant. Interea
 autem Jodaus, patefacto armamentario quod in templo a
 Davide erat constitutum, distribuit centurionibus simul et
 sacerdotibus atque Levitis hastas et pharetras omnes in eo
 inventas, ut et alia quæcunque deprehenderit tela, atque
 armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut
 hoc modo iis ad quos nihil attinebat aditum occluderent.
 Quumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coro-
 nam imposuerunt, ac Jodaus sacro oleo a se inunctum re-
 gem pronunciavit. Populus autem lætitia gestiens facto-
 que applaudens clamabat, vivat rex.

3. Gotholia autem, quum tumultum plaususque inexpectato audivisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo prosiluit e regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt, armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes templo circumdati, quibus id negotii a pontifice mandatum erat. Tunc Gotholia, conspiciata puerum in suggestu stantem regiaque corona redimitum, discissa veste sua magnoque clamore sublato, jussit eum occidi qui insidias sibi struxerit imperiumque eripere contenderit. Jodaus vero, quum centuriones evocasset, iis imperavit ut Gotholiam in Cedronis valem abducerent ibique interficerent; (nolle enim templum pollui supplicium in eo sumendo de nefaria muliere;) Mandavitque insuper ut si quis ad opem ei ferendam adveniat, ipsum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiam cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant ibique necarunt.

4. Quum autem hæc, quæ ad Gotholiam spectant, hujusmodi strategemate gesta fuissent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, sacramento adegit ad benevolentiam regi præstandam et ad ipsius prætereaque imperii salutem et incolunitatem tuendam. Deinde regem ipsum jurejurando obligavit ut Deum honoraret, legesque Moysis ne transgrederetur. Post hæc incursione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejusque maritus Joram in veri Dei contumeliam et honorem Achab construxerant, eam funditus diruerunt, et Maatham, qui tum sacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam et custodiam sacerdotibus et Levitis permisit Jodaus, juxta Davidis regis institutum,

ταξιν, καλεύσας αὐτοὺς δις τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὀλοκαυτώσεων θυσίας καὶ θυμιαίν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. Ἀπέδειξε δὲ τῶν Λευϊτῶν τινὰς καὶ πυλωροὺς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ τεμένου, ὡς μηδὲν ἐμ-
μιασμένον παρῆναι λανθάνοντα.

ε' Τούτων δ' ἕκαστα διατάξας, μετὰ τῶν ἑκατον-
τάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ
ιεροῦ παραλαβὼν ἄγει τὸν Ἰώασσον εἰς τὸ βασιλεῖον,
καὶ καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπηυφήμησέ
τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς εὐοχίαν τραπέντες ἐπὶ πολλὰς
ἑώρτασαν ἡμέρας· ἡ μὲντοι γε πόλις ἐπὶ τῇ τῇ Γοθο-
λίαν ἀποθανεῖν ἡσυχίαν ἤγαγεν. Ἦν δὲ Ἰώασσος, ὅτε
τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ, μήτηρ δ' ἦν
αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεί.
Πολλὴν δ' ἐποίησατο τῶν νόμων φυλακὴν καὶ περὶ τὴν
τοῦ Θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν παρὰ πάντα τὸν χρό-
νον ἐν ᾧ Ἰώασσος ἐβίωσεν. Ἐγχε δὲ καὶ γυναῖκας
ὅσο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, δόντος τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ὧν
καὶ ἄρρενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. Τὰ
μὲν οὖν περὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάσσου, ὡς τὴν τῆς Γοθο-
λίας ἐπιβουλὴν διέφυγε καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν,
ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. Η'.

Ἀζάηλος δὲ ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, πολεμῶν τοῖς
Ἰσραηλitaῖς καὶ τῇ βασιλεῖ αὐτῶν Ἰηοῦ, διέφθειρεν
τῆς πέραν Ἰορδάνου χώρας τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν
Ρουδηνιτῶν καὶ Γαδιτῶν καὶ Μανασσιτῶν, ἐτι δὲ καὶ
τὴν Γαλααδίτιν καὶ Βαταναιάν, πυρπολῶν πάντα καὶ
διαρπάζων καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέ-
ρων. Οὐ γὰρ ἐβῆ αὐτὸν Ἰηοὺς ἀμύνασθαι κακοῦντα τὴν
χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος
καὶ καταφρονήσας τῆς δόξης καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε,
βασιλεύσας ἔτη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι.
Ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον Ἰώαζον
τὸν υἱὸν καταλιπών.

β'. Τὸν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασσον ὁμή-
τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν ἀρ-
χιερέα καλέσας Ἰωάσον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι
τὴν χώραν τοὺς Λευῖτας καὶ ἱερέας αἰτήσαντας ὑπὲρ
ἐκάστης κεφαλῆς ἡμίσιχλον ἀργύρου εἰς ἐπισκευὴν καὶ
ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ Ἰωράμου καὶ
Γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς. Ὁ δ' ἀρχιερεὺς
αὐτῷ μὲν οὐκ ἐποίησε, συνεὶς ὡς οὐδεὶς προήσεται τὸ
ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, με-
τεπιμψαμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν τε καὶ Λευῖτας,
καὶ ὡς παρακούσαντας ὧν προσέταξεν αἰτιωμένους καὶ
κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς
τοῦ ναοῦ, στρατηγίᾳ χρηταὶ πρὸς τὴν συλλογὴν
τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς, ὃ τὸ πλῆθος ἡδέως ἔσχε,
τοιοῦτω. Ἐὐλινον κατασκευάσας θησαυρὸν καὶ κλει-
σας πανταχόθεν, ὅπην αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν· ἔπειτα
θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν ἐκέλευσεν ἕκαστον
ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὁπῆς εἰς τὴν

jussit ut bis singulis diebus solida pro more facerent sacri-
ficia et suffitum juxta legis præsscriptum adolerent. Fecit
autem Levitarum quosdam etiam janitores ad fani custo-
diam, ne quis pollutus posset intro subrepere.

5. Ubi autem ad hunc modum ista disposuerat, ipse et cen-
turiones et duces atque populus universus Joasum e tem-
plo deduxerunt in regiam, eoque in solio regali collocato,
omnes lætos clamores sustulerunt, et ad epulas conversi
festivitatem per multos dies egerunt : nulla utique in civi-
litate turba excitata ob mortem Gotholiae. Tum Joasus
annum septimum agebat, quum regnum iniiit, materque illi
erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Bersabee. Fuit
autem legum observantissimus cultusque Dei studiosissi-
mus, quam diu Jodans vixit. Porro prima maturitate
duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium
duxit, ex quibus utriusque sexus liberos sustulit. Atque
hactenus quidem de rege Joaso, quomodo ex insidiis Go-
tholiae evaserit et regnum suscepit, in hunc modum nar-
ravimus.

CAP. VIII.

Azaelus autem Syrorum rex, bellum cum Israelitis et
Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanicae tractus
ad exortum solis, qui a Rubenitis et Gaditis et Manassitis
occupantierant, vastavit, necnon terram Galaaditicam et Ba-
tanæam, incendia longe lateque faciens et rapinas, ac ne a
cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus incide-
rent. Non enim eum regionem populantem Jehu propulsare
fessinabat, sed et ipse, postquam res divinas despiciere in-
ceperat et jura legesque contempserat, vitam finivit, quum
in Israelitis regnasset annos septem et viginti. Samariae
autem sepultus est, Joazo filio, qui in imperium succederet,
relictus.

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido
templum Dei instaurandi, vocatoque pontifice Jodao præ-
cepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas et sacer-
dotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigenter
ad refectionem et instauracionem templi, sub Joramo et
Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero impera-
tum non fecit, quod noverit neminem argentum erogaturum
esse; sed anno regni vigesimo tertio, quum rex ipsamque
et Levitas ad se accivisset, quod iis quæ mandaverat non ob-
sequuti essent, jussissetque ut in posterum templi repara-
tioni prospicerent, ejusmodi commentum ille adhibuit ad col-
ligendam pecuniam, quo populus libenter acquievit. Quum
loculum ligneum undique clausum fecisset, unum in eo
foramen aperuit : deinde, ubi eum in templo juxta altare
collocarat, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum
per foramen injicerent, ad templum instaurandum. Id quod
populus aequo animo tulit, et multum auri argentique, cer-

ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. Πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὖ διετέθη, καὶ πολλὸν ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. Κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὃ τε γραμματεὺς καὶ ὁ ἱερεὺς τῶν γαζοφυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. Καὶ τοῦτο ἐποιοῦν ἑκάστης ἡμέρας. Ὡς δ' ἀποχρῶντως τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἐπεμψαν μισθοῦμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδασ καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώσας, καὶ ἐτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. Ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ὑπολείφοντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον (οὐκ ὀλίγος δὲ ἦν) εἰς τε κρατῆρας καὶ οἶνοχόας καὶ ἐκπώματα καὶ τὰ λοιπὰ σκευὴ κατεχρήσαντο, θυσίαις τε πολυτελέσιν ἡσήμεραι.

15 τὸν βωμὸν πιαίνοντες διετέλουν. Καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰώδασ χρόνον ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σπουδῆς.

γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος (ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ πάντα χρηστὸς γε-
20 νόμενος, ἐτάφη δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι τῷ Δαυΐδου γένει τὴν βασιλείαν ἀνεκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώσας τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸν Θεόν. Συνδιεθρόνησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλῆθους πρωτεύοντες, ὥστε πλημμελεῖν εἰς τὰ δί-
25 καια καὶ τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄριστα εἶναι. Δυσχερᾶνας δ' ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων πέμπει τοὺς προφῆτας διαμαρτυρησένους τε τὰ πραττόμενα καὶ παύσαντας τῆς πονηρίας αὐτούς. Οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν
30 ἄρα ταύτης εἶχον, ὥς μήτε οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυθρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικί κολασθέντες ἔπαθον μήθ' οἷς οἱ προζητῶνται προὔλεγον πεισθέντες μετενόησαν καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδάου λίθοις
35 ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ Θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος στάς ἐν μέσῳ τῷ πλῆθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσιν μὴ
40 πειθόμενοι προὔλεγε. Τελευταῖων μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπασχε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχετο Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Ἐδῶκε μέντοι γ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρενόμησεν. Ἐμβολόντος γὰρ Ἀζάχλου τοῦ Σύρου βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὴν τε Γίτταν κατὰστρεφάμενου καὶ λεηλατήσαντος, ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὁν φοβηθεὶς ὁ Ἰώσας, πάντας ἐκκενώσας τοὺς τοῦ Θεοῦ θησαυροὺς καὶ τοὺς
50 τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἐπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὧν. Ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ὑπερβολῇ τὴν στρατίαν οὐκ ἐτήγαγεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Νόσῳ μέντοι χλασπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰώ-

tatim ea conferendo, coegerunt. Scriba autem et sacerdos, fiscorum loculo exhausto, et quum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox eodem *loculum* referebant. Atque hoc quotidie faciebant. Quumprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videretur, Jodaus pontifex et Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas et structores conducendos, inque ligna magna materiaque pulcerrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri et argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras et urceolos et pocula atque alia vasa impenderunt, feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pinguescerent altaria. Atque istis, quam diu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum et triginta, justitia et probitate in omnibus insignis, et in regis conditoris sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat,) Joasus rex cultus Dei curam abiecit. Quin et populi principes similiter ac ipse moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab ipsis optima habebantur. Quum autem Deus hanc regis ceterorumque mutationem indigne ferret, misit vates qui de factis admonerent et a nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore et inhumani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti poenitentiam egerint, eoque redierint unde ad talem legum contemptum digressi erant: sed Zachariam etiam, Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire jussit in templo saxo obrutum, quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul et regem adhortatus fuerit ad juste agendum, quodque prædixerit fore ut gravem subirent poenam, si non obtemperarent. Moriens vero Zacharias Deum testem fecit et judicem eorum quæ patiebatur, pro bono consilio, atque iis quæ pater ipsius Joaso fecerat, morte periens acerba et violenta.

4. Ceterum rex non multo post poenas maleficiis debitas persolvit. Azaelus enim Syrorum rex, impressione in ditionem ejus facta, quum et Gittam evertisset et prædæm abegisset, exercitum Hierosolyma in eum educit. Joasus autem metu percussus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit, quibus eam sibi redimeret securitatem ut nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hierosolymis non admovebat. Joasus tamen, quum in morbum difficilem inci-

σος, ἐπιθεμένων αὐτῷ τῶν φίλων τῶν Ζαχαρίου, οἱ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες τοῦ Ἰωδαίου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, διαφθάρη πρὸς αὐτῶν. Καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις δὲ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβῆς γενόμενος. Ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα, τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διαδέχεται Ἀμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας παρέλαθε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν Ἰώας ὁ τοῦ Ἰηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχευ αὐτὴν ἔτει δέκα καὶ ἑπτὰ, τοῦ μὲν πατρὸς οὐδ' αὐτὸς μιμητῆς γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ Θεοῦ καταφρονήσαντες. Ἐταπείνωσε δ' αὐτὸν καὶ συνέστειλεν ἐκ τῆς τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀπλίτας μυρίους καὶ πεντήκοντα ἵπταις, στραπέυσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀπελόμενος καὶ τὴν στρατιάν αὐτοῦ διαφθείρας. Ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατὰ τὴν Ἐλισσαίου προφητείαν, ὅτε Ἀζάελον βασιλεύσειν

προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηῶν ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. Ὡν δὲ ἐν ἀπόροις οὕτω χακοῖς Ἰώας ἐπὶ δέσπῃ καὶ ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν Ἀκαθλίου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν καὶ μὴ περιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. Ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος καὶ νοουστῶν μᾶλλον τῶν δυναμένων, τελὲως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἀδειαν. Εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ ἡθύνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάσου τελευταίην ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰώασος. Ἐβδόμον ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ἰωάσου τῆς Ἰούδα φυλῆς, παρέλαθε τὴν ἀρχὴν οὗτος ὁ Ἰώασος ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν, (καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ,) καὶ κατέσχευ αὐτὴν ἔτεσιν ἑκατάδεκα. Ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ οὐδὲν ὁμοῖος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου γηραιοῦ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμενος. Καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα κλαίειν ἤρξατο, βλέποντος αὐτοῦ, καὶ ποτιπῆσθαι καὶ πατέρα τε ἀποκαλεῖν καὶ ὄπλον. Δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρῆσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ ταῖς ἐκείνου προφητεῖαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων· νῦν δ' ἀπέναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐκωπλισμένοις [τοῖς Σύροις] τοῖς αὐτῶν πολεμίοις. Οὐδ' αὐτῷ τόνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλές, ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν συνεζορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου. Ταῦτα ὀδυρόμενον Ἐλισσαῖος παρρησιάζετο τὸν βασιλέα, καὶ τόξον ἐκέλευεν αὐτῷ κομισθὲν ἔκτειναι τοῦτο. Ποιήσαντος οὖν εὐτρεπέως τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῶν χειρῶν ἔβλεψε τοξεύειν. Τρία δὲ βέλη αὐτοῦ προεμένου, εἴτα δὲ ἀναπαυσάμενου, ἠπλάσω μὲν, εἶπεν, ἀφείλς, ἐκ ριζῶν

diaset, Zachariae amicis eum adortis, qui ut hujus Jodai filii mortem ulciscerentur regi insidias struxerant, ab illis occiditur. Et Hierosolymis quidem sepultus est, sed non in regis majorum monumentis, propter impietatem. Vixit autem annos septem et quadraginta, eique in regnum succedit filius Amasias.

5. Anno autem regni Joasi vigesimo primo, Israelitarum imperium suscepit Joazus Jehu filius apud Samariam, idque tenuit annos decem et septem, patris quidem sui nec ipse imitator, sed sceleribus aequae addictus ac primi isti qui Deum contemptul habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit ac copias ejus tam numerosas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, quum expeditionem fecisset, urbesque magnas et multas ei abstulisset, ejusque exercitum clade affecisset. Haec autem Israelitarum regi mala acciderunt juxta Elisaei vaticinium, quando Azaelo etiam praedixerat quod necato domino Syrorum et Damascenorum regnum esset occupaturus. Quumque Joazus in tanta malorum difficultate versaretur, ad preces et supplicationes se recipit, Deum obsecrans ut ipsum e manibus Azaeli liberaret, et in illius potestatem redigi non pateretur. Deus autem, poenitentiam loco virtutis acceptans, contentusque admonere potentes, quum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo deinceps in metu esset de belli periculis: quo factum est ut regio, pace potita, ad pristinum statum rediret, opibusque floureret.

6. Joazo autem vita defuncto, successit filius ejus Joasus in regnum. Quum septimum jam et trigesimum annum regnaret Joasus in tribum Judae, Israelitarum regnum iniit iste Joasus Samariae, (nam et ille eodem nomine gaudebat quo Hierosolymorum rex,) illudque annos sedecim tenuit. Ceterum vir bonus erat patrisque mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, quum Elisaeus vates jam senex admodum in morbum incidisset, ad eum visendum veniebat Israelitarum rex, quumque eum in ipso fere mortis articulo invenisset, flere coepit, ipso vidente, et lamentari, patremque et praesidium appellare. Nam et ipsi acceptum ferri quod nunquam contra inimicos opus fuisset armis, illius quippe vaticinia fecisse ut sine pugna de hostibus victoriam reportarint: nunc quidem illum e vita discedere, se vero relictum iri [Syria] armatis hostibus. Itaque nec sibi amplius vivere tutum esse aiebat, sed expedire cum eo exitum facere, simulque e vita migrare. Regem ista deplorantem consolatus est Elisaeus, praecipitque ut arcu ad se allato illum intenderet. Quum itaque arcum rex parasset, vates suis manibus impositis eum jaculari jussit. Quumque tribus telis emissis post tertium destitisset, α

• ἂν τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξείλες· ἐπεὶ δὲ τρισὶν
 • ἡρκέσθης μόνοις, τσαυταῖς καὶ μάχαις κρατήσεις
 • συμβαλὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν ἦν ἀπέτεμον
 • τοῦ σοῦ πατὴρ ἀνακτήσῃ. » Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς
 5 ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλλάγῃ, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προ-
 φῆτης ἀπέθανεν, ἀνὴρ ἐπὶ δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ
 φανερώς σπουδασθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Θαυμαστὰ γὰρ
 καὶ παράδοξα διὰ τῆς προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα καὶ
 μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἀξιωθέντα. Ἐτυ-
 10 χε δὲ καὶ ταρῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ὅλας εἰκὸς ἦν τὸν
 οὗτω θεωρήσῃ μεταλαβεῖν. Συνέβη δὲ καὶ τότε, ληστῶν
 τινῶν ριψάνων εἰς τὸν Ἑλισσαίου τάφον ὃν ἦσαν
 ἀνηρῆκοτες, τὸν νεκρὸν ἐπὶ σῶματι αὐτοῦ προσκολλη-
 θέντα ἀναζωπορῆσαι. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἑλισσαίου τοῦ
 15 προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευ-
 τὴν ἔτι δύναμιν εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.
 ζ'. Ἐλευτήσαντος δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Ἀζαήλου,
 εἰς Ἀδαδὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παραγίνεται, πρὸς
 ὃν συνάπτει πόλεμον Ἰώσας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασι-
 20 λεὺς καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν ἀρείλειτο τὴν χώ-
 ραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀζάηλος πόλεις
 καὶ κώμας τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. Τοῦτο
 μέντοι κατὰ τὴν Ἑλισσαίου προφητείαν ἐγένετο. Ἐπεὶ
 δὲ συνέβη καὶ Ἰώσας ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ
 25 κηδεύεται, καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροδόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ
 ἀρχή.

ΚΕΦ. Θ'.

Δευτέρω δ' ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας τῶν Ἰσραη-
 λιτῶν, ἐβασίλευσεν Ἀμασίας τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱε-
 ροσολύμοις, μητὴρ δὲ αὐτοῦ Ἰουδαῖς τοῦνομα, πολίτιδος δὲ
 20 τὸ γένος. Θαυμαστῶς δὲ τοῦ δικαίου προεσέει, καὶ
 ταῦτα νέος ὢν. Παρελθὼν δ' ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν
 ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ἰωάσω τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ
 καὶ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. Καὶ τούτους
 μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐρόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν
 25 οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως
 νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα
 κολάζειν. Ἐπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῆς Ἰούδα φυ-
 λῆς καὶ Βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἰκόσιν ἔτη
 γεγονότων, καὶ συναθροίσας ὡς τριάκοντα μυριάδας, τού-
 40 των μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε· πέμψας δὲ καὶ πρὸς
 τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται δέκα μυριάδας
 δουλῶν ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. Διεγνώκει γὰρ τοῖς
 Ἀμαληιτῶν ἔθνεσι καὶ Ἰδουμαίων καὶ Γαβαλιτῶν ἐπι-
 στρατεύεσθαι. Παρασκευασαμένου δὲ πρὸς τὴν στρα-
 45 τεῖαν καὶ μέλλοντος ἔξορᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν Ἰσραη-
 λιτῶν στρατὸν ἀπολῶσαι συνεβούλευσεν· εἶναι γὰρ ἀσε-
 βῆ, καὶ τὸν Θεὸν ἤτταν αὐτῷ προλέγειν χρησαμένω τού-
 τοις συμμάχοις, περιέσεσθαι δὲ τὸν πολεμίων καὶ μετ'
 50 φοροῦντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ φθῆναι τὸν μισθὸν
 δεδωκέναι τοῖς Ἰσραηλιταῖς, παρῆναι ποιεῖν ὁ προφήτης
 δ τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ'

« quidem plura, inquit, misisses, tum Syrorum regnum ra-
 « dicitus excidisses : quoniam vero tribus solis contentus
 « fuisti, cum Syris congressus totidem etiam præliis eos
 « victurus es, ut regionem, quam patri tuo ademerunt,
 « recipias. » Et rex quidem his auditis abiit, nec ita multo
 post vates diem obiit supremum, vir inclytæ justitiæ magni-
 que plane a Deo æstimatus. Id quod testantur res incredibiles
 miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara
 inter Hebræos fama est. Funere etiam magnifico elatus est,
 quali par erat virum Deo adeo carum cohonestari. Quin et
 eo tempore accidit, quum latrones quidam hominem a se oc-
 cisum in Elissæi sepulcrum coniecissent, ut mortuus, sim-
 ul ac vatis corpus tetigisset, revivisceret. Atque hæcenus
 quidem de Elissæo vate, deque iis quæ, dum in vivis es-
 set, prædicebat, et quemadmodum, postquam fatis con-
 cesserat, etiam vi divina pollebat.

7. Mortuo autem Azælo Syrorum rege, regnum ad fi-
 lium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joasus Israe-
 litarum rex, eique ter victo regionem omnem eripiebat
 urbesque et vicôs, quotquot pater ejus Azælus ex Israeli-
 tarum regno abstulerat. Hoc utique factum est quemad-
 modum Elissæus prædixerat. Postquam vero evenit ut
 etiam Joasus moreretur, ipse quidem Samaritæ sepelitur, at-
 que imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

CAP. IX. (X.)

Anno autem regni Joasi Israelitarum regis secundo regnare
 cepit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus
 Jodade nomine, genere cive; atque mirum in modum ju-
 stitiam colebat, idque adolescens. Quum autem imperio re-
 busque gerendis admoventur, statuit Joasum patrem sibi
 inprimis vindicandum esse, eosque, qui manus ei intule-
 rant, amicos pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes
 comprehensos interfecit, in ipsorum vero liberis nihil
 grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui
 iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas a liberis
 repossere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ et Benjami-
 nica ex iis qui flore essent ætatis et annorum circiter vi-
 ginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centurio-
 nes præfecit, ac præterea, quum misisset ad Israelitarum
 regem, centum militum millia centum argenti talentis con-
 ducit. Decreverat enim Amalecitarum et Idumæorum et
 Gabalitarum gentibus bellum inferre. Quum autem in eo
 esset ut exercitum educeret seque in eos moveret, vates
 admonuit ut Israelitarum copias dimitteret : esse enim
 hominum genus impium, Deique oraculum ipsi cladem de-
 nunciassæ, si istis auxiliis uteretur, hostibus vero superio-
 rem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis
 dimicaret. Rege autem ægre ferente, quod jam Israelitis
 stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati
 morem gereret : multa enim ab eo pecunia auctum iri. Et

αὐτοῦ γενήσεσθαι. Καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαρίζεσθαι τὸν μισθὸν εἰπὼν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. Καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ μυρίου μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς ἐπὶ τὴν μεγάλην ἀγαθὴν πέτραν, ἥπερ ἐστὶν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν ἀπήγαγέ τε λεῖαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἀφθονον ἐκ πάντων ἐθνῶν. Ἀμασίας δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντας, οἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγα-
 10 νακτῆσαντες ἐπὶ τούτῳ καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπολυσιν, (οὐ γὰρ ἂν τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμέ-
 νους,) ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι Βηθσε-
 μήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολ-
 λὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχιλίου δ' ἀνθρώπους ἀπέ-
 15 κτειναν.

β'. Ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν γενόμενον ὑπεροπῆν ἤρξατο, οὓς δ' ἐκ τῆς Ἀμαληκίτων χώρας ἐκόμισε, τοὺτους σεβόμενος διετέλει. Προσελθὼν δ' ὁ
 20 προφήτης αὐτῷ θαυμάζειν ἔλεγεν, εἰ-τούτους ἡγεῖται θεός, οἱ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μὴδὲν ὦνη-
 σαν, μὴδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑπερεῖδον πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους καὶ αὐτοὺς αἰγματοισθέντας· κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσόλυμα
 25 τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἂν τις τῶν πολεμίων τινας ζωγρήσας ἄγαγε. Τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκί-
 νησε καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἐπειλήσας αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. Καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν ἔπειθε, οὐκ ἀμελήσειν δ' ὃν ἐπικειρήνηκε νεω-
 30 τεύειν τὸν Θεὸν προύλεγεν. Ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις οὐ δυνάμενος, ἄς παρὰ τοῦ Θεοῦ λαθὼν εἰς αὐτὸν ἐξῆυρξεν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὥς καὶ πρότερον
 35 ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, Δαυὶδ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βουλούμενον εὐγνωμονεῖν, εἰδέναι πολέμου περὶ τῆς ἀρχῆς διακριθῆσόμενον. Ἀντέγραψεν δὲ ὁ Ἰωά-
 σος τὰδε. « ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑΣΙΑΙ.
 Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὅρει κυπάρισσος· παμμεγέθης καὶ
 40 ἄκανος. Αὕτη πρὸς τὴν κυπάρισσον ἐπεμφε μνη-
 στευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί·
 μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν θηρίον τι παρεργόμενον
 κατεπάτησε τὴν ἄκανον. Τοῦτο οὖν ἔσται σοι παρά-
 δεῖγμα τοῦ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι, μὴδ' ὅτι τὴν πρὸς
 45 Ἀμαληκίτας μάχην ἡτύχηςας, ἐπὶ ταύτῃ γαυρούμε-
 νος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐπισπῷ. »

γ'. Ταῦτα δ' ἀναγνούς Ἀμασίας ἐτι μάλλον ἐπὶ τὴν στρατείαν παρωζύνθη, τοῦ Θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν, ὅμαι, πρὸς αὐτὴν, ἵνα τῶν παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν
 50 ὀλίγη ἀπολάβῃ. Ὡς δ' ἐξῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰωάσον καὶ συνάπτειν μάχην ἐμελλον, τὸ Ἀμασίαν στρα-
 τεύμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατὰπληξίς, ὅταν Θεὸς οὐκ εὐμενὴς ὢν ἐντίθῃσιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἵσθαι. Διασπαρέντων δὲ ὑπὸ τοῦ δόους αὐτῶν,

illos quidem dimittit, praefatus se donare illis quicquid mercedis nomine acceperissent : ipse vero cum suis copiis contra praedictas gentes profectus est. Quumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, et totidem vivos cepit, quos in petram magnam, quae Arabiam versus est, ductos de ea praecipitavit, multumque praedae abegit et opum vim immensam ex omnibus gentibus. At dum haec ageret Amasias, Israelitae, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiae esse rati, (haud enim ipsis hoc accidisse nisi contemptui habitis,) in ejus ditionem impetum faciebant, et progressi usque ad Bethsemèra, regionem populati sunt, et multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

2. Ceterum Amasias victoria rebusque prospere gestis elatus, Deum quidem, qui ei horum auctor extiterat, crepit negligere, istorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui se addixit. Quum autem vates eum adisset, se mirari dicebat, quod illos deos esse credat, qui cultoribus suis nihil opis afferre potuerint, nec illos ipsius manibus liberarint, sed illorum quamplurimos male pereuntes insuper habuerint, et semetipsos in captivitatem abductos : illos enim Hierosolyma delatos esse perinde ac si quis hostium quosdam captivos eo duceret. Ista autem regi iram moverunt; quo factum ut vati silentium indiceret, supplicium ei minatus, si quid praeter negotium agere pergeret. Tum quidem ille se quieturum dixit, Deum vero ea non praeteriturum esse praedicebat, quibus rebus novis studens manus admoverit. At Amasias, quum semet regere et moderari in prospera fortuna non posset, (quam licet a Deo acceperit, contumeliis in eum non temperabat,) sed magna de se opinione inflatus esset, scripsit Joaso regi Israelitarum, jubens ut is cum omni populo sibi obsequium praestaret, quod et olim praestitum esset majoribus suis, Davidi et Solomoni : sin vero nolit quod equum sit facere, sciat bello esse decernendum de summa imperii. Joasus autem in haec verba rescripsit. « JOASUS REX AMASIAE
 « REGI. In monte Libano ingens erat cupressus, nec non et
 « rubus. Ille misit ad cupressum, poscens illius filiam
 « suo filio in matrimonium dari : sed interea fera quaedam
 « praeteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi exemplo
 « erit ne majora appetas, neve, quod prospere rem gesse-
 « ris contra Amalecitas, ista cogitatione superbiens tibimet
 « regnoque tuo pericula asciscas. »

3. Amasias autem, quum ista legisset, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus est, Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quae in ipsum admiserat peccatis prenas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joasum, et pugnam conserturus erat, timor subitus et consternatio, qualem Deus non propitius solet immittere, Amasiam exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo praeter timore dispersis, contigit ut Amasias

μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον· ἠπειλῆσε δ' αὐτῷ θάνατον Ἰώσας, εἰ μὴ πείσεις τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας δέξασθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. Καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ τοῦ περὶ τὸ ζῆν δέους ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. Ὁ δὲ διακόψας τι τοῦ τείχους ὡς τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἄρματος εἰσῆλθε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. Κύριός τε τούτῳ τῷ τρόπῳ γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων, τοὺς τε τοῦ Θεοῦ ὁθησαυροὺς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ Ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρῃσε, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέχευεν εἰς Σαμάρειαν. Ταῦτα δ' ἐγένετο περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τῆς Ἀμασίου βασιλείας, ὃς μετὰ ταῦτα ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων φεύγει μὲν εἰς Ἀρχεῖσαν πόλιν, ἀναιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιβούλων πεμψάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. Καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκέντησαν. Κατέστρεψε δὲ οὕτως Ἀμασίας τὸν βίον διὰ τὸν νεωτερισμὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Ὀζίας τοῦνομα.

ΚΕΦ. Ι'.

Πεντεκαίδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς Ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν Ἰωάσου υἱὸς Ἱεροβόαμος ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα. Οὗτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὕβριστής καὶ παράνομος δεινῶς ἐγένετο, εἰδωλὰ τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγγχεῖν ἔργοις, τῷ δὲ λαῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. Τούτῳ προεφήτευσέ τις Ἰωνᾶς ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως καὶ πλατύναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἀρχτον μέρεσιν ἕως Ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης· τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς Χαναναίας ἦσαν οὗτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ἰησοὺς περιώρισε. Στρατεύσας οὖν ἐπὶ τοὺς Σύρους ὁ Ἱεροβόαμος καταστρέφεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ἰωνᾶς.

β'. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, τὴν ἀκριβείαν τῶν πραγμάτων παραδώσειν ὑπεσχημένος, ὅσα καὶ περὶ τοῦ προφήτου τούτου ἦδρον ἐν ταῖς Ἑβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα διεξελθεῖν. Κελευσθεὶς γὰρ οὗτος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνου βασιλείαν, κηρύττει δ' ἐκεῖ γινόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δέισας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν Θεὸν εἰς Ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὐρὺν ἐμβὰς εἰς Ταρσὸν ἔπλει τῆς Κιλικίας. Ἐπιγενομένου δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδύναι τοῦ σκάφους, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν

a suis desertus ab hostibus caperetur, eique Joasus mortem minatus est, nisi hoc Hierosolymitanis persuaderet, ut portas aperirent ipsumque cum exercitu in urbem reciperent. Et Amasias quidem, necessitate compulsus metuque ex vitae periculo, auctor erat ut hostis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quasi quadringentorum cubitum spatium, per hanc perruptionem cum curru invehitur Hierosolyma, captivum prae se agens Amasiam. Atque hoc modo in potestatem suam redactis Hierosolymis, et Dei thesaurus abstulit, et exportavit quicquid auri argenti-que Amasiae erat in regia, atque ita demum, quum Amasiam libertati restituisset, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiae decimo quarto; qui post haec, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, et ab insidiatoribus occisus est, quum eo misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regis exsequiis cohonestarunt. Ac vitam hoc modo finivit Amasias propter insolentiam et Dei contemptum, quum annos quattuor et quinquaginta vixisset, novem vero et viginti regnasset: eique succedit filius nomine Ozias.

CAP. X. (XI.)

Anno autem decimo quinto regni Amasiae coepit Hieroboamus Joasi filius in Israelitis regnare Samariae annos quadraginta. Hic rex in Deum quidem erat contumeliosus legumque supra modum contemptor, ut qui idola colebat et multis operibus absurdis et peregrinis manum admovebat, populo vero Israelitarum mala innumera afferebat. Huic Jonas quidam vates praedixit ab ipso, si cum Syris bellum gesserit, labefactum iri illorum potentiam, sique regni fines prolatum, ex partibus quidem septentrionalibus usque Amathum urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem paludem: his enim olim terminis Chanaanæ terra finiebatur, sicut Jesu imperatori visum erat eam circumscribere. Hieroboamus itaque, quum in Syros expeditionem fecisset, omnem eorum provinciam, juxta Jonæ vaticinium, in potestatem suam redegit.

2. Necessarium autem duxi, ut qui res gestas accurate perscripturum esse pollicitus fuerim, quicquid in Hebraeorum libris de hoc vate relatum vidi oratione persequi. Iste enim a Deo jussus in Nini regnum proficisci, et ubi in urbem venisset illic praedicare, futurum ut imperium amitteret, prae metu eo non concessit: sed a Deo profugit in urbem Jopen, navique, quam forte uactus est, conscensa Tarsum Ciliciae cursum intendebat. Quum autem vehemens coorta esset tempestas, et non procul abesset navis quin submergeretur, nautae quidem et gubernator et ipse nauticulariusnaverunt se gratias vumini acturos, si e maris periculo

σαν. Ὁ δὲ Ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβίβλητο, μη-
δὲν ὢν τοὺς ἄλλους ἐώρα ποιοῦντας μιμούμενος. Αὐ-
ξωντος δ' ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος καὶ βαιοτέρας γενο-
μένης ὑπὸ τῶν πνευματῶν τῆς θαλάσσης, ὑπονοήσαν-
τες, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ τῶν ἐμπλεόντων αἰτίων αὐτοῖς
εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνέθεντο κλήρω τοῦτον δοῦναι ποτὲ
τῇ μαθεῖν. Κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει.
Πυνθανομένων δὲ πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχεται, τὸ
μὲν γένος ἔλεγεν Ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ τοῦ με-
γίστου Θεοῦ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλουσιν
ἀποδρᾶναι τὸν παρόντα κίνδυνον, ἐκβαλεῖν αὐτὸν εἰς
τὸ πέλαγος· αἶτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. Οἱ
δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, κρίναντες ἀσέβημα εἶ-
ναι ζέον ἀνθρώπων καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν εἰς
φανερὰν οὕτως ἀπώλειαν ἐκρίβαι· τελευταῖον δ' ὑπερ-
βιαζομένου τοῦ κακοῦ καὶ ὅσον οὕπου μέλλοντος βαπτί-
ζεσθαι τοῦ σκάφους, ὑπὸ τε τοῦ προφήτου παρορμηθέν-
τες αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ δέους τοῦ περὶ τῆς αὐτῶν σω-
τηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὁ μὲν
χειμὼν ἐστάλη, τὸν δὲ λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταπο-
θέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τσσαύτας νύκτας εἰς τὸν Εὐ-
ξείνον ἐκβρασθῆναι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώ-
ματος λελωθῆμένον. Ἐνθα τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς συγ-
γῶμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων ἀπῆλθεν
εἰς τὴν Νινευθὴν πόλιν, καὶ σταθεὶς εἰς ἐπήκοον ἐκήρυ-
σεν ὡς μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν
τῆς Ἀσίας. Καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. Διεξήλ-
θον δὲ τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν ὡς ἡδρον ἀναγεγραμ-
μένην.
γ'. Ἱεροδόταμος δ' ὁ βασιλεὺς, μετὰ πάσης εὐδαι-
μονίας τὸν βίον διαγαγὼν καὶ ἄρξας ἑτῆ τεσσαράκοντα,
ἐτελεύτησε. Καὶ θάπτεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, διαδέχ-
εται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ζαχαρίας. Τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον καὶ Ὀζίας ὁ τοῦ Ἀμασιῶ υἱός, ἔτος ἤδη τέ-
ταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος Ἱεροδοάμου, τῶν
ὁσὺν φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσολύμοις, μητρὸς ὧν
Ἀγιάλας μὲν τοῦνομα, ἀστῆς δὲ τὸ γένος. Ἀγαθὸς δ'
ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν καὶ μεγαλόφρων καὶ προνοῇ-
σαι τῶν πραγμάτων φιλοπονῶντατος· στρατεύσάμενος
καὶ ἐπὶ Παλαιστίνους καὶ νικήσας μάχῃ πόλει
αὐτῶν ἔλαβε κατὰ κράτος Γίτταν καὶ Ἰάμνθειαν, καὶ
κτίσκαψεν αὐτῶν τὰ τεῖχη. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν
στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῇ Αἰγύπτῳ γειννώσιν Ἀραψι,
καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἔγκατέ-
στησεν αὐτῇ φρουράν. Ἐπειτα τοὺς Ἀμμωνίτας κατα-
στρεφάμενος καὶ φόρους αὐτοῖς ὀρίσας τελεῖν, καὶ πάντα
τὰ μέχρι τῶν Αἰγυπτίων ὄρων χειρωσάμενος, τῶν
Ἱερουσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέ-
λειαν. Ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου κα-
τεβίβλητο ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγοφροσύνης τῶν πρὸ αὐτοῦ βασι-
λέων, ταῦτά τε ἀνωκοδόμει καὶ κατεσκευάζεν, ὅσα τε
ἦν καταβεβλημένα ὑπὸ τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτε
τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμαλωτὸν τὸν Ἀμασιῶν
ἐστῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Προσποικιόμηνε δὲ καὶ πύρ-

evaderent : Jonas vero abditus jacebat, nihil eorum faciens
quibus alios operam dare cernebat. Quum autem aquæ flu-
ctus magis adhuc augerentur, et vehementius aliquanto a-
ventis mare concitaretur, suspicati, ut fieri solet, aliquem
a vectoribus esse ipsis tempestatis causam, constituerunt
jactis sortibus quisnam ille sit deprehendere. Hoc itaque
facto, vati sors obtigit. Quumque interrogarent et unde es-
set et quidnam rei ageret, respondit se genere quidem esse
Hebræum, summi vero Dei vatem. Illis itaque consilium
dedit ut ipsum in mare dejicerent, si vellent præsens peri-
culum effugere : sua enim causa ipsos tempestate vexari.
At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas esse
existimantes in tam manifestum exitium mittere hominem
peregrinum, quique ipsis vitam suam commiserit : tandem
vero exsuperante malo, navique propemodum eo adducta
ut mergeretur, partim ab ipso vate incitati, partim metu
impulsi ne salutis discrimen adirent, in mare eum proji-
ciunt. Et tempestas quidem sævire desiit, hunc vero aiunt
a ceto devoratum post tres dies totidemque noctes in Euxi-
num pontum ejectum fuisse, vivum et corpore nihil ornamento
laxum. Ubi a Deo delictorum veniam deprecatus, urbem
Niniven adiit, et quum in loco constitisset, unde exaudiri
poterat, proclamavit fore ut brevi admodum post tempore
Asiæ imperium amitterent. Istisque annuntiatis reversus
est. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ
scriptis consignata reperi.

3. Rex autem Hieroboamos, quum vitam summa felicitate
egisset, regnassetque annos quadraginta, diem suum
obiit. Et Samariæ quidem sepelitur : ei vero in regnum
succedit filius ipsius Zacharias. Ozias item Amasiæ filius,
anno regni Hieroboami decimo quarto, in duas tribus re-
gnare cepit Hierosolymis, matre natus nomine Achiala,
quæ genere civis erat. Ille autem natura bonus erat et
justus et magnanimus, providendisque rebus sollers et
industrius. Qui quum exercitum eduxisset in Palesti-
nos eosque pugna vicisset, urbes illorum Gittam et Jam-
niam vi cepit, et earum mœnia diruit. Ubi autem facta
erat hæc expeditio, adortus est Arabas Ægypto finitimos,
atque urbe ædificata ad mare Rubrum, præsidium in ea
posuit. Post hæc Ammanitis subactis et certo tributo illis
imperato, omnique regione usque ad Ægypti fines in po-
testatem suam redacta, cepit in posterum Hierosolymis
curam suam impendere. Quicquid enim mœnium vel ve-
tustate collapsum erat, vel superiorum regum incuria, id
totum de novo ædificavit et exstruxit, quicquid etiam de-
jectum erat ab Israelitarum rege, quando in urbem, quum
patrem ejus Amasiam captivum ageret, ingressus est.
Imposuit etiam turres multas centum et quinquaginta

γους πολλούς πεντήκοντα πηγῶν καὶ ἑκατόν. Καὶ φρουροὺς δ' ἐνετείχισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις καὶ πολλοὺς ὀρετοὺς ὠρυζεν ὑδάτων. Ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἀπειρόν τι πλῆθος· εὐφυῆς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. Γεωργικὸς δ' ὦν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμελείτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς τιθνηνῶν σπέρμασι. Στρατιᾷς δ' εἶχεν ἐπιλέκτου περὶ αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίφαρχοι καὶ χιλιάρχοι γενναῖοι καὶ τὴν ἄλ-

10 κὴν ἀνυπόστατοι τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. Διέταξε δ' εἰς φάλαγγας τὴν ὅλην στρατιὰν καὶ ὥπλισε ῥομφαίαν δοῦς ἐκίστω καὶ θυρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. Ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκευάσας, πετροβολὰ τε

15 καὶ δορυβολὰ, καὶ ἀρτήρας καὶ ἄρπαγας καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντάξει καὶ παρασκευῇ διεφθάρη τὴν διάνοιαν ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθείς ὠνητῇ περιουσίᾳ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα διαρκούς τὸν χρόνον ἰσχύος ὠλιγόωρησεν, (αὐτῇ δ' ἦν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα,) ὥλισθεν δ' ὑπ' εὐπραγίας καὶ κατηνέχθη πρὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἁμαρτήματα, πρὸς ἃ κακέεινεν ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, οὐ δυνθέντα προ-

25 στῆναι καλῶς αὐτῶν, ἤγαγεν. Ἐνστάσης δ' ἡμέρας ἐπισήμου καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικῆν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ τέμενος, ἐπιθυμιάσων ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ Θεῷ. Τοῦ δ' ἀρχιερέως Ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος

30 αὐτὸν, (οὐ γὰρ ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπον, μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ Ἀαρὼνος γένους,) καταβούντων δ' ἐξιέναι καὶ μὴ παρανομεῖν εἰς τὸν Θεόν, ὀργισθεὶς ἠπειλήσεν αὐτοὺς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ὀζήσουσι. Μεταξὺ δὲ σεισμός ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας, καὶ δι-

35 στάντος τοῦ ναοῦ φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, ὥς τῷ μὲν εὐθὺς λήπραν ἐπιδραμεῖν, πρὸ δὲ τῆς πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ Ἑρωγῇ, τοῦ ὄρους ἀπορραγῆναι τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὴν δύσιν, καὶ κυλισθῆναι τέσσαρας σταδίους ἐπὶ

40 τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι, ὥς τὰς τε παρόδους ἐμπαργῆναι καὶ τοὺς παραδείσους τοὺς βασιλικούς. Ἐπεὶ δὲ κατεilahμένην τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔραρον τε αὐτῷ τὴν συμφορὰν καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως ὡς ἐναγῇ. Ὁ δὲ ὑπ'

45 αἰσχύνῃς τε τοῦ συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παρρησίαν εἶναι τὸ κελευόμενον ἐποίει, τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπων διανοίας καὶ τῶν διὰ τοῦτ' εἰς τὸν Θεὸν ἀσεχημάτων ταλαίπωρον οὕτω καὶ οἰκτρὰν ὑπομείνας δί- κην. Καὶ τρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώ-

50 τὴν ἀποχῶν βίον, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος· ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας τῆς ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἐξήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. Ἐκὼς δὲ οὗ δὲ μόνος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις.

cubitorum. Quin et stationibus in solitudine munimenta circumdedit, multosque aque ductus excavavit. Erat autem ipsi et jumentorum aliorumque pecorum vis infinita: nam regio erat apta pascuis. Quumque esset agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere et seminum excolebat. Habebat etiam circa se militum exercitum electorum ad trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones et tribuni, viri egregiæ fortitudinis et invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges disposuit, armisque instruxit, unicuique dato gladio, et clypeis et thoracibus æreis, arcubus etiam et fundis. Quin et præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obsidione expugnanda, instrumenta etiam quibus lapides et tela jacerentur, ut et tollenones et harpagones et quæcunque hisce similia.

4. Ceterum quum ea ita constituisset et præparasset, ex fastu mente corruptus est, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem et in omne ævum duraturam insuper habuit, (ista autem erat pietas erga Deum legumque observantia,) rerumque successu sublatus cecidit, et ad eadem in quibus deliquerat pater prolapsus est, ad quæ fortunæ splendor rerumque gestarum magnitudo etiam illum perduxerunt, istis moderandis imparem. Nam instante die celebri, quo festum erat solenne populo universo, veste indutus sacerdotali in fanum ingressus est, suffuturum in aureo altari Deo facturum. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta sacerdotes, eum prohibente, (haud enim fas esse rem divinam facere dicebant, iis vero solis hoc datum esse qui ex Aaronis stirpe,) et clamantibus ut exiret Deique leges ne violaret, ira accensus mortem illis minatus est, nisi quiescerent. Interea autem ingens motus terram concussit, et scisso templo splendida lux solis emicuit, et in regis faciem incidit, ita ut statim eum invaderet lepra; ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta est pars dimidia quæ ad occidentem erat, et voluta per stadia quattuor ad orientalem montis partem constitit, ita ut et viæ obstruerentur et horti regis. Porro sacerdotes, quum faciem regis lepra infectam animadvertissent, et calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod cum mali sibi illati puduerit et omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat, animi supra humanam sortem elati, atque inde suæ in Deum impietatis miseram adeo miserandamque poenam perferens. Et extra quidem urbem aliquamdiu versabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; postea præ mœiore animique anxietate ex facinoribus orta vitam finivit, quum annos quidem octo et sexaginta vixisset, ex his vero duo et quinquaginta regnum tenuisset. Solus autem in hortis suis sepultus est.

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

CAP. XI.

Ὁ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς Ἀζαρίας ἐξ μηνῶν βασιλεύσας τῶν Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, Σέλλουμου μὲν τοῦνομα, Ἰαθήσου δὲ υἱοῦ, ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβὼν, οὐ πλείονα ἢ χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχευε τριάκοντα. Ὁ γὰρ στρατηγὸς Μανάνημος κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἀζαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην ἀναιρεῖ τὸν Σέλλουμον, καὶ βασιλεῖα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκείθεν εἰς Θαψάν παραγίνεται πόλιν. Οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μογλῶν κλείσαντες οὐκ εἰσέδεξαντο τὸν βασιλεῖα· ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς τὴν περίρριζον χώραν καὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ, φέρων τε χαλεπὸς ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῶν Θαψαίων τῶν πραχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο μηδὲ νηπιῶν φειδόμενος, ὡμότητος ὑπερβολὴν οὐ καταλιπὼν οὐδὲ ἀγριότητος. Ἄ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν διαθεῖναι γενομένους ὑποχείριους, ταῦτα τοὺς βοσκόλους οὕτως εἰργάσατο. Βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ Μανάνημος ἐπ' ἑτὴ δέκα σκαίος καὶ πάντων ὡμότητος διέμεινεν ὢν. Στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν Φούλλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς Ἀσσυρίοις, πείσας δὲ χίλια ταλάντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναγκῶσαι διαλύεται τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνήνεγκε τὸ πλῆθος Μανάνημου, πραχθὲν κατὰ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. Τελευτήσας δὲ μετὰ ταῦτα κηδεύεται μὲν ἐν Σαμάρειᾳ, καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν Φακέαν διάδοχον, ὃς τῇ τοῦ πατρὸς κατακολουθήσας ὡμότητι δυσὶν ἔτεσι μόνους ἤρξεν. Ἐπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, Φακέου τινός, ὃς ἦν χιλιάρχος, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ, παιδὸς δὲ Ῥομελίου. Κατασχὼν δὲ καὶ οὗτος ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἰκοσι ἀσεβῆς τε ἦν καὶ παράνομος. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Θεγλαφαλάσσαρ τοῦνομα, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε Γαλαζηνὴν ἅπασαν καταστρεφόμενος καὶ τὴν πέρην τοῦ Ἰορδάνου χώραν καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην καὶ Κύδισαν καὶ Ἀσώρα, καὶ τοὺς οἰκιστοὺς αἰγματούτας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ἰώθαμος δὲ Ὀζία παῖς ἐβασίλευσε τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονώς, καλουμένης δὲ Ἱεράσης. Οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδεμιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεόν, δίκαιος δὲ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρξεν. Ἐπιμελητὴς δὲ τὴν κατὰ τὴν πόλιν (ὅσα γὰρ ἐπισκευτὴς ἐδεῖτο καὶ κόσμον, ταῦτα φιλοτιμίως ἐξείργασατο) στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἰδρύσας καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτακότα τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσχωτούτους οἰκοδομήσας· καὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι κατὰ τὴν

Azarias autem, quum in Israelitis regnasset sex menses, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabesi filio, qui quum ei in regnum successisset, illud spatio triginta dierum et non amplius tenuit. Manaeus enim exercitus dux, quum eo tempore in urbe Tharsa versaretur, et id quod Azariae acciderat fama accepisset, castris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, praelique cum Sellumo congressus eum interimit, quumque semet regem constituisset, illinc ad urbem Thapsam profisciscitur. At qui intus erant portis obfirmatis regem non admiserunt. Ille vero, ut illos ulcisceretur, regionem circumcirca ferro et igni vastavit, urbemque, quum eam obsedisset, vi expugnat, et graviter ferens quae a Thapsensibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil sibi reliqui faciens ad summam crudelitatem feritalemve. Quae enim veniam non merebantur si in externos bello victos essent edita, ea iste fecit in populares suos. Manaeus itaque quum hoc modo regnum iniisset, per decem annos perversus esse perstitit et omnium crudelissimus. A Phullo autem Assyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Assyriis non descendit, sed, quum ei suasisset ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc summam Manaemo populus contulit, exactis in singula capita quinquaginta drachmis. Post haec autem vita defunctus Samariae quidem sepelitur, filium vero Phaceam, qui ei in regnum succederet, relinquit. Is, patris crudelitatem sequutus, duobus tantum annis regnavit, et non multo post in convivio cum amicis dolo occisus periiit, a Phacea quodam, qui tribunus erat, filius vero Romeliae, circumventus. Ceterum et hic Phaceas, quum per annos viginti imperium teneret, et impius erat et iniquus. Assyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalassar, quum expeditionem fecisset in Israelitas, omnemque terram Galadenam subegisset, ut et regionem Transjordanam, vicinamque ei Galileam nuncupatam, atque Cydisam et Azora, colonosque in captivitatem egisset, in regnum suum reversus est. Et de iis quidem quae ad Assyriorum regem spectant, haec nobis sufficiat dixisse.

2. Ceterum Jothamus Oziae filius in Judae tribum regnavit Hierosolymis, matre quidem cive natus, quae nomine erat Hierasa. Huic regi nulla deerat virtus, sed semet et erga Deum pium, et erga homines justum ostendebat. Praeterea rebus civitatis curam adhibuit; (quicquid enim instaurari desiderabat et ornari, id summo studio confecit et absolvit; nam quum porticus templo constituisset et vestibula, muros quoque collapsos restituit, quos turribus bene magnis captique difficilibus communivit: et si quid aliud in regno suo neglectum fuerit, in id multum curae

βασίλειαν ἤμελθο, πολλὴν ἐπιστροφὴν ἐποίειτο. Στρα-
τευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας καὶ κρατήσας
αὐτῶν τῇ μάχῃ, προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν
ἔτος αὐτῷ τελεῖν ἑκατὸν τάλαντα καὶ σίτου κόρους
5 μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. Ἡῤῥης δὲ οὕτω
τὴν βασιλείαν, ὥστε ἀκαταρρόνητον μὲν αὐτὴν ἐκ τῶν
πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ἦν δὲ τις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν προζήτη-
ς Νάουμος τοῦνομα, ὃς περὶ τῆς Ἀσσυρίων καταστροφῆς
10 καὶ τῆς Νίνου προφητεύων ἐλεγεν οὕτως. « Ἔσται Νι-
« νεὺ κολουμβήθρα ὕδατος κινουμένη, οὕτω καὶ ὁ δῆ-
« μος ἅπας ταρασσόμενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰχίση-
« ται φεύγων, λεγόντων πρὸς ἀλλήλους, στήτε καὶ μεί-
« νατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργυρον ἀρπάσατε.
15 « Ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος (σώζειν γὰρ αὐτῶν
« θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα) δεινὴ
« γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ θρήνος, πάρεσις
« τε τῶν μελῶν, αἵ τε θύφεις ὑπὸ τοῦ φόβου μελαιναι
« τελέως αὐτοὺς γενήσονται. Ποῦ δὲ ἔσται τὸ κατοι-
20 « κητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει
« δὲ σοὶ ὁ Θεός, Νινευὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι
«λέοντες ἐκ σοῦ πορευόμενοι ἐπιτάξουσιν τῷ κόσμῳ. »
Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τοῦτοις προφήτευσεν οὗτος ὁ
προφήτης περὶ Νινευῆς, ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον
25 ἤγησάμην, ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀλίγηρός δοκῇ,
παρέλιπον. Συνέβη δὲ πάντα τὰ προειρημένα περὶ
Νινευῆς, μετὰ ἑτῇ ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. Περὶ
μὲν οὖν τούτων ἀπογράφοντως ἡμῖν δεδήλωται.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ὁ δ' Ἰωθάμης μετέλλαξεν ἑτῇ βίῳσας ἐν καὶ τεσ-
30 σάραχοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκαίδεκα. Θά-
πεται δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. Ἐρχεται δ' εἰς
τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀχάζην ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τὸν Θεὸν γενόμενος καὶ τοὺς πατέρας παραβὰς νόμους
τοὺς Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ἱερο-
35 σολύμοις ἀναστήσας καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις,
οἷς καὶ ἴδιον ὠλοκαύτωσε παῖδα κατὰ τὰ Χαναανίων
ἔθνη, καὶ τούτοις ἄλλα παραπλήσια διεπράσσετο. Ἐχόν-
τος δ' οὕτω καὶ μεμηνότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ
τῶν Σύρων καὶ Ἀμασσηνῶν βασιλεὺς Ἀράσης, καὶ
40 Φακίας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν (φιλοὶ γὰρ ἦσαν) καὶ συνε-
λάσαντες αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα, ἐπὶ πολὺν ἐπολιόρχουν
χρόνον, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα μὴδὲν ἀνύοντες.
Ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ
θαλάσῃ πόλιν Αἰλάθ καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας,
45 ἐγκατέκισεν αὐτῇ Σύρους· τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίαις
ἑμοῖως καὶ τοὺς περὶ τῆς Ἰουδαίας διαφθείρας καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς Ἀμασσην, μετὰ τῆς στρατιᾶς
ἀνέβηκεν. Ὁ δὲ τῶν Ἱερουσαλὺμων βασιλεὺς, γνοὺς
τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κερωρηκότας καὶ νομίσας ἀξί-
50 ος μαχος εἶναι τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δυνάμιν
ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνίκηθ' ἐν τῇ
τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἔμα

impendebat. Quin et expeditione in Ammanitas suscepta
isque pugna debellatis, imperavit illis tributum quotannis
ipsi solvendum, centum talenta, et tritici decem cororum
millia, ac praeterea hordei totidem. Adeoque imperium
auxit, ut et hostibus in contemptum non veniret, suisque
felix videretur.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Na-
humus, qui de Assyriorum et Nini subversione vaticinans
haec loquutus est. « Erit Ninive piscina aquarum ventis agi-
« tata: sic etiam populus omnis turbatus et fluctuans in fu-
« gam se conjiciet, sibi invicem dicentes, siate et resistite,
« aurumque et argentum diripite. Nemo autem erit cui hoc
« persuadebitur: (volent enim magis vitam suam servare
« quam facultates:) nam grave illos occupabit dissidium,
« luctusque illis erit et lamentatio, et membra labascent,
« et cunctorum facies praepavore pallorem contrahent. Ubi
« autem erit leonum lustrum et catulorum mater? Porro
« tibi, Ninive, dicit Deus, te funditus perdam, et non am-
« plius leones ex te egressi mundo imperitabunt. » Porro
et alia adhuc multa vates iste de Ninive praedixit, quae
mihi ad referendum non necessaria esse existimaui, sed
praetermisit, ne legentibus molestus esse viderer. Evenie-
runt autem omnia quae de Ninive praedicta sunt centum
et quindecim post annos. Itaque de his quidem satis nobis
dictum est.

CAP. XII.

Jothamus autem diem suum obiit, quum vixisset annos
quadraginta et unum, et sedecim ex his regnasset, sepul-
tusque est in regis conditoriis. At in regnum successit
Achazes ejus filius, qui in Deum nequissimus contra leges
patrias faciendo Israelitarum reges imitatus est, super alta-
ribus, quae Hierosolymis erexerat, idolis sacrificans, qui-
bus etiam, more Chanaanæorum, filium suum in solidum
sacrificium immolavit, atque alia hisce similia perpetra-
vit. Ceterum quum ita se haberet et insaniret, illum Syro-
rum et Damascenorum rex Arases et Israelitarum Phaceas
bello adorti sunt, (nam amici erant;) et quum ipsum in Hie-
rosolyma compulissent, diu obsederunt, nihil proficientes
quod muris cincta esset validissimis. Syrorum autem rex,
capta urbe Ailath ad mare Rubrum sita, incolisque ejus
occisis, eo Syrorum coloniam deduxit. Quumque Judæos,
tam qui in praesidiis erant, quam qui undique circumfusi,
interfecisset, multumque praeda Damascum abegisset, cum
exercitu reversus est. Hierosolymorum autem rex, quum
intellexisset Syros domum rediisse, ratus se Israelitarum
regi viribus haud imparem esse, copias contra eum eduxit,
congressusque praelio viclus est, ira Dei in eum accensa ob

καὶ μεγάλοις εἶχε. Δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνῆρέθησαν, ὃν ὁ στρατηγὸς Ζάχαρις τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Ἀχάζου, Ἀμασίαν ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἀπάσης Ἐρικὰν καὶ τὸν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν Ἐλκὰν αἰχμαλώτων ἔλαβε, καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον καὶ πολλὴν λείαν διαρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμαρείαν.

β'. Ὡς δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλη βοήθην τὴν νίκην αὐτοῖς οὐ διὰ τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἰσχυρὴν ἐδήλου γενέσθαι, διὰ δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ γόλον, ὃν εἶπεν ἐπ' Ἀχάζην τὸν βασιλέα. Καὶ κατεμέμετο τῇ μὲν εὐπραγίᾳ τῇ κατ' αὐτοῦ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτῖσαι· συνεβόλευε τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τοὺς εἰς τὴν οἰκίαν ἀπαθείς· ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ Θεῷ δίκην ὑφείκειν. Ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν ἐπισκέπτετο περὶ τούτων. Ἀναστὰς δὲ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν εὐδοχιμούντων ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τρεῖς ἔλεγον οὐκ ἐπιτρέψει τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώ-
μεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· μόνον γὰρ ἀπόσπῃ τὸ πρὸς συνήλ-
θον, καὶ μέχρις ἱερικοῦντας προπέμψαντες οὐκ ἀπωθεν τῶν ἱεροσολύμων ἀνέστρεψαν εἰς Σαμαρείας χώραν.

(II'). γ'. Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα Θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῇ παρασχεῖν παρεκάλεσε πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ Σύρους καὶ Δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπὸ σφραγίδος· ἐπέμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. Ὁ δὲ τῶν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σύρους τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε καὶ τὴν Δαμασκὸν κατὰ κράτος εἴλε καὶ τὸν βασιλέα Ἀράσῃν ἀπέκτεινε· τοὺς δὲ Δαμασκη-
νοὺς ἀπώκισεν εἰς τὴν ἀνω Μηδίαν, καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μεταστῆσας τινὰς εἰς τὴν Δαμασκὸν κα-
τόικισε. Τὴν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας πολ-
λοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνελάβε. Ταῦτ' αὐτοῦ ἀπαρξάμενου τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς Ἀχάζης ἄρας τὸν χρυσὸν ὅσος ἦν ἐν τοῖς βασιλικαῖς θησαυροῖς, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βαστάσας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ κατὰ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῇ χάριν εἶχειν ὁμολογήσας ὑπέ-

tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die centum et viginti millia Judæorum occiderunt Israelitæ, quorum dux Zacharis filium regis Achazæ in ipso conflictu interfecit, nomine Amasiam, et totius regni procuratorem Ericam et Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in potestatem suam redegit, præterea ex tribu Beniamitide mulieres cum liberis abduxerunt, et quum multum prædæ diripuissent, Samariam se recipiebant.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen esset concitatus; eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsam successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ et Beniamitica consanguineos suos captivos abducere: illisque suadebat ut istos illæsos domum dimitterent; nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturus esse. Populus vero Israelitarum, quum in concionem convenissent, de his consultabant. Ac quum surrexisset quidam magnæ in republica auctoritatis, nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant, « nobis visum est non permittere civibus ut captivos in urbem introducant, ne omnes a Deo pereamus. Nostra enim in ipsum peccata per se satis magna sunt, uti dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nosmet sceleribus obstringamus. » Quum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. Præterea etiam quattuor eos comitati sunt, et quum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis dissitam, Samariam redierunt.

(XIII.) 3. Achazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassaren legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israelitas et Syros et Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens; ac præterea ei misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat, atque expeditione in Syros facta, et regionem eorum depopulatus est, et Damascum vi cepit, et Arasen regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit, et ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israelitarum deinde terra vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Quum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri et argenti in regis thesauris atque etiam in ipso templo Dei, et donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, et, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit, actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma.

στρεψεν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ἦν δ' οὕτως ἀνόητος καὶ τοῦ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος οὗτος ὁ βασιλεὺς, ὥστ' οὐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τοὺς σεβόμενος ὡς
 5 παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. Ἱππηθεὶς δὲ πάλιν τοὺς Ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοὺς, καὶ πάντας ἐτίκει μᾶλλον τιμῶν ἢ τὸν πατρῶν καὶ ἀληθῶς Θεόν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. Ἐπὶ το-
 10 σοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλείσαι τὸν ναόν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεύσαι θυσίας ἐπιφέρειν, καὶ περιῶσαι τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. Ταῦθ' ὑβρίσας τὸν Θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δ' ἑξ αὐτῶν ἑκαίδεκα, τὸν υἱὸν Ἐζεκιάν διάδοχον καταλι-
 15 πών.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φαχάας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς Ὡσήου τοῦνομα, ὃς κατασχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἑνέα πονηρὸς τε ἦν καὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὀλιγω-
 20 ρος. Στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ (τὸν Θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἰσως εὐμενῇ καὶ σύμμαχον) ὑπήκοον ἐποίησατο καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὠρισμένους. Ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ὡσήου ἐθαπίσεν
 25 Ἐζεκίαν ἐν Ἱερουσόλοις, Ἀχάου υἱὸς καὶ Ἀβίας ἀστῆς τὸ γένος. Φύσις δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής· οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐτ' ἀναγκαιότερον οὔτε συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκαεῖν τὸν Θεόν,
 30 ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων· « οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν « ὡς διὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας τοῦμοῦ, παραβάντος « τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁσίαν [τιμὴν], πολλῶν ἐπειράθητε « καὶ μεγάλων κακῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διά-
 35 « νοιαν καὶ ἀναπεισθέντες, οὓς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι « θεοὺς, τούτοις προσκυνεῖν. Παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ « μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτου μὲν « ἥδη λήθην ποιήσασθαι, καθᾶραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν « προτέρων μισμάτων, τοὺς τε ἱερεῖς καὶ Λευίτας
 40 « συνελθόντας οὕτως ἀνοίξαι τε τὸ ἱερὸν καὶ καθήραντας « αὐτὰ ταῖς ἐξ ἑθους θυσίαις εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πατριον « ἀνακαλέσασθαι τιμὴν. Οὕτω γὰρ ἂν τὸν Θεὸν εὐ- « μενῇ ποιήσαιμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν. »

β'. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι
 45 τὸ ἱερὸν, καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκελὴ τοῦ Θεοῦ ἠνέρεψαν καὶ τὰ μιάσματα ἐκβάλοντες τὰς ἐξ ἑθους τῶ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. Διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς Ἱερουσόλυμα τὴν τῶν Ἀζύμων ἑορτὴν ἄζοντα· πολλὴν γὰρ ἐκλελοίπει χρό-
 50 νον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. Ἐξήπεστεῖλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπό-
 μένος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἄρτι βίον εἰς τὴν ἀρχαίαν

Erat autem hic rex tam stultus et incogitans, et quid e re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis a Syris debellatus, ab illorum tamen diis adorandis non destitit, sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cepit venerari, magisque omnes cultu prosequitur videbatur quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis auctor extiterat. Eo autem contemptio- nis et despicientiae processit, ut templum denique clausum tenuerit, et solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam vita defunctus est, quum vixisset annos sex et triginta, et ex his sedecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei successit.

CAP. XIII.

Sub idem vero tempus Israelitarum etiam rex Phaceas fatis concessit, ab amico quodam circumventus, Osea nomine : qui quum regnum per annos novem teneret, sceleribus se obstrinxit et res divinas contemptui habebat. In eum autem Assyriorum rex Salmanasares expeditionem suscipit, praelioque victum (nam Dei forsane favore et auxilio erat destitutus) in potestatem suam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno regni Oseae Hierosolymis regnare cepit Ezecias, Achazae filius et Abiae, genere cive. Is autem natura erat bonus et justus et religiosus. Nam statim a regno inito nihil prius habuit aut magis necessarium, utiliusve tam sibi quam subditis existimavit quam ut Deum coleret. Quamobrem populo et sacerdotibus et Levitis in concionem advocatis, ad eos in haec verba loquutus est : « non ignoratis ipsi quod propter peccata « patris mei, qui contra ea fecerat quae religio Dei postula- « bat, in multas magnasque calamitates incidistis, ab eo « mente corrupti, eoque adducti ut quos ille deos putabat, « eos coleretis. Vos autem, qui experientia didicistis quanti « constet peccare, hortor ut id facere jam dediscatis, et a « prioribus seditionibus vosmet purgetis, atque adeo sa- « cerdotes et Levitae, ad templum convenientes, illud ape- « riat, et lustratum prius expiatumque solennibus sacri- « ficiis in antiquum patriumque honorem restituat. Ita « enim Deum, ira deposita, propitium habuerimus. »

2. Quum haec rex dixisset, sacerdotes templum aperunt apertoque vasa Dei adornabant, et ejectis inquinamentis victimas solennes altari imponebant. Rex vero, dimissis per totam ditionem suam nunciis, populum Hierosolyma convocavit, ut Azymorum festum celebrarent : longo enim tempore ob regum praedictorum iniquitatem fuerat intermissum. Quin et Israelitas per nuncios hortatus est ut, relicto praesentis vitae instituto, ad veterem consuetudinem Deique

ἐπανελθεῖν συνήθειαν καὶ τὸ σέβειν τὸν Θεόν· καὶ γὰρ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς παραγενομένοις εἰς Ἱερουσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. Ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινὼν οὐχ ὅπως ὑπακούουσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλουσι, τοῦ δὲ ἐκεῖνον συμζέροντος ἑνεκα μακαρίου γὰρ ἔσεσθαι. Οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, παραγενομένων τῶν πρέσβειν καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλείως, οὐ μόνον οὐκ ἐπέισθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις ὡς ἀνοήτους διεγλεύσαν, καὶ τοὺς προφῆτας δὲ ὁμοίως ταῦτα παραινούντας καὶ προλέγοντας ἃ πείσονται μὴ μεταβέβαιον πρὸς τὴν εὐσεβείαν τοῦ Θεοῦ διέπτυν, καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. Καὶ οὐδὲ μέγρι τούτων αὐτοῖς ἤρχεσε παρνομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρὶ τῶν προειρημένων ἐπεκύνοντο, καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο πρὶν ἢ τοῖς πολέμοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεθείας ὁ Θεὸς ἐποίησεν ὑπογείρους. Καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. Πολλοὶ μὲντοι τῆς Μανασσέτιδος φυλῆς καὶ Ζαβουλῶνος καὶ Ἰσαχάρου, πεισθέντες ὥς οἱ προφῆται παρήνευσαν, εἰς εὐσεβείαν μετεβέβηκον. Καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς Ἐζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσουσιν.

γ'. Ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ πάντος, ἔθυσεν ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἄρνους ἑπτὰ καὶ ἑρίφους τοσούτους. Ἐπιβέντες δὲ τὰς χεῖρας ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἱερῶν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἔρχαν. Καὶ οἱ μὲν ἔθυσαν τε καὶ ὠλοκαύτουν, οἱ δὲ αὖτε περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦδον ὕμνους εἰς τὸν Θεόν καὶ ἔβαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Δαυΐδου, οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔρποντες ἐπεσάλπιζον τοῖς ὕμνοδοῦσιν. Τούτων δὲ γενομένων, ἐπὶ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν Θεόν. Ἐπειτα θύει μὲν βόους ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνους διακοσίους, τῷ πλῆθει δὲ πρὸς εὐωρίαν ἐχαρίσατο βόους μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ τρισχίλια. Καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. Τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἑδόμενος εὐωχεῖτο μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν ἔχων ὁμολογῶν. Ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὴν λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετελοῦν ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ. Τῷ δὲ πλῆθει, πᾶσι ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν διςχίλιους, ὄρματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν· χίλιους μὲν γὰρ ταύρους ἔδωκαν αὐτοῖς, ὀρέματα δὲ χίλια καὶ τεσσαράκοντα. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶντος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ ὡς φιλοπῶς ἐπετελέσθη. Ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶγεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤρπυσαν αὐτήν· καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος ἐκάθηναν μιάσματος ἐξώλων, τὰς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι προσέταξε κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ

cultum redirent : se enim illis permittere Hierosolyma venientibus, ut Azymorum agerent festivitatem, unaque cum ipsis solenni interessent conventui. Hac autem dicebat, non commonefaciens ut ipsi morem gererent nisi voluntate sua, sed ipsorum utilitatis gratia, ut qui ita futuri essent beati. Israelitæ vero, quum adessent legati, regisque sui mandata illis exposuissent, non modo eis non sunt obsequuti, sed etiam cum irrisione eos ut insipientes exceperunt ; et vates quoque eodem cohortantes, eisque prædicentes quantæ calamitates instarent, ni ad pietatem erga Deum redirent, aspernabantur et respuebant, tandemque comprehensos morte multarunt. Ac peccando eo usque procedere non contenti erant, sed etiam ex amentia in pejora ils quæ supra retulimus prolapsi sunt flagitia : et non prius ista facere destiterunt quam Deus eos pro sceleribus ulciscens in hostium potestatem tradiderit. Et de his quidem postea nobis plura dicenda sunt. Multi tamen e tribu Manassitide et Zabulonis atque Isacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem se converterunt. Atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciam confluerunt, ut Deum adorarent.

3. Postquam autem ea multitudo convenerat, rex templum ascendit una cum principibus et populo universo, et immolavit pro se tauros septem et totidem arietes, et agnas septem et totidem hircos. Quumque manus in capita victimarum imposuissent et rex ipse et principes, sacerdotibus ut sacra facerent permiserunt. Et illi quidem hostias mactabant et solida cremabant sacrificia ; Levitæ vero in orbem circumfusi cum instrumentis musicis hymnos Deo canebant, et psallebant sicuti edocti fuerant a Davide, et reliqui sacerdotes cum buccinis cantoribus istis accinebant. Quum autem hæc facta essent, rex populusque humi in faciem prostrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat boves septuaginta, arietes centum, agnos ducentos, populo vero ad epulum largitus est boves sexcentos, et reliqui pecoris tria millia. Et omnia quidem ex legis præscripto exsequuti sunt sacerdotes. His vero rex iactatus cum populo accubebat, Deo gratias agens. Instante vero Azymorum festo, quum sacra Paschalia dicta fecissent, reliquam deinceps rem divinam diebus septem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipsi mactaverunt, donavit rex tanrorum quidem duo millia, pecorum vero septem millia. Idemque fecerunt et principes : mille namque tauros dederunt eis et pecora mille et quadraginta. Et quum a tempore Solomonis regis non ita actum fuerit festum, tunc primum splendide et magnifice celebratum est. Peractis autem omnibus quæ ad festum spectant, in regionem egressi eam lustraverunt : ac præterea urbem omni idolorum feditate purgaverunt, quotidiana deinde sacra juxta legem rex de suo fieri mandavit, atque sacerdotibus

Λευταῖς τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' αἱ τῇ θρησκείᾳ παραμένονσι καὶ τῆς θεραπείας ὧσιν ἀχώριστοι τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς
 5 ἱερεῦσι καὶ Λευταῖς· ἀποθήκας δὲ καὶ ταμειᾶ τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερῶν καὶ Λευιτῶν καὶ παισὶν αὐτῶν καὶ γυναῖξιν· καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. Ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς καταστήσάμενος
 10 πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Παλαιστίνους, καὶ νικήσας κατέσχευεν ἅπασας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπειλεῖ πᾶσαν αὐτοῦ καταστρέφασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει,
 15 τούτους ἀποδώσει. Ἐξεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ἐπὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ καὶ τῇ προφῆτῃ Ἠσαΐᾳ, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μελλόντα ἐπυνθάνετο. Καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

20 Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλθη αὐτῷ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἐβδόμῳ
 25 τῆς Ὠσίου βασιλείας. Οὐ δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν εἰλε κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἕνατον μὲν ἔτος Ὠσίου βασιλεύοντος, ἐβδόμον δ' Ἐξεκίου τοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. Καὶ τὴν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀρδῆν ἠφάνισε, καὶ
 30 πάντα τὸν λαὸν μετώκισεν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ Περσίδα· ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα Ὠσὴν ζῶντα ἔλαβε. Καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ Χούθου τόπου τινὸς (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τούνομα) κατώκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τῶν
 35 Ἰσραηλιτῶν χώραν. Μετώκισαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Ἰουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἑνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν Αἰγυπτὸν ἐξεληθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώραν, ἀπὸ δὲ στρατηγούντος Ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακο-
 40 σίων· ἀφ' οὗ δὲ ἀποστάντες ἀπὸ Ῥοβοάμου τοῦ Δαυΐδου υἱανοῦ τὴν βασιλείαν Ἱεροβοάμου παρέδοσαν, οἷς μοι καὶ πρότερον δεδῆλωται, ἣτι ἐστὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτὰ. Καὶ τέλος μὲν τοὺς Ἰσραηλιτάς τοιοῦτο κατέλαβε, παραβάντας τοὺς νό-
 45 μους καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἱ προὔλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεδημάτων. Ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς Ῥοβοάμον Δαυΐδου υἱὸν, Ἱερο-
 50 βοάμον τὸν τούτου δούλον ἑαυτῶν ἀποδείξαντας βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἔξαμαρτῶν ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μισητὸν αὐτοῖς τὴν ἐκείνου παρανομίαν. Ἀλλ' ἐκείνος μὲν ἦς ἦν ἄξιος δίκης, ταύτην ὑπέσχετο.

et Levitis a populo decumas dari fructuumque primitias constituit, ut in religione curanda permaneant, Deique ministerio unice et assidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret sacerdotibus et Levitis: rex vero, quum cellas et horrea iis construxisset, inde singulis sacerdotibus distribueret et Levitis, liberisque eorum et uxoribus. Atque ita denuo ad pristinum cultum reverterunt. Hisce eo quem diximus modo constitutis, rex bellum intulit Palestinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hostium erant, occupabat, a Gaza ad Gittam usque. Assyriorum autem rex missis nunciis imperii eversionem ei minatus est, nisi vectigalia, quæ pater ejus ante pendebat, solvenda curaret. Ezechias vero de minis istis haud magnopere sollicitus erat, sed suæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Esaiæ, per quem futura omnia certo rescivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præsentia dixisse sufficiat.

CAP. XIV.

Salmanasares autem Assyriorum rex, quum ei nuntiatum esset quod Israelitarum rex clam legationem ad Ægyptiorum regem Soam miserat, invitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, ira incensus expeditionem facit in Samariam, anno regni Osee septimo. A rege vero non admissus, post triennalem obsidionem Samariam expugnat, anno quidem Osee regis nono, septimo vero Ezechiæ Hierosolymorum regis. Atque ita Israelitarum imperium exstinxit et funditus delevit, populumque omnem in Mediam et Persidem traduxit: in quibus Oseam regem vivum cepit. Quumque inde alias gentes transtulisset e Chulbo loco quodam (nam in Perside ejus nominis est fluvius), eas Samariam Israelitarumque regionem habitatum misit. Itaque ex Judæa migraverunt decem tribus Israelitarum post annos numero nongentos quadraginta et septem, ex quo tempore majores eorum Ægyptum egressi hanc terram occupavere, a principatu vero Jesu post annos octingentos. Ex quo autem, defectione facta a Roboamo Davidis nepote, regnum Hieroboamo, sicuti a me anto dictum est, tradiderunt, anni sunt ducenti et quadraginta ac menses septem et septem dies. Et hunc quidem Israelitæ exitum habuere, quum contra leges fecissent et vatibus non obtemperassent, qui hanc illis calamitatem prædixerunt, nisi inique agere desisterent. Majorum autem illis initium fuit seditio, qua a Roboamo desciverunt Davidis nepote, quum servum ipsius Hieroboamum regem constituerent, qui in Deum delinquendo fecit ut ille infestus esset et inimicus, suo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem poenam, quam commeruit, pertulit.

β'. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ τοῦ βασιλεὺς ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχαίοις ἀναγέγραπται· ἐστράτευσεν γὰρ ἐπὶ Τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς Ἐλουαίου. Μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Μένανδρος ὁ τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχαία μεταφράσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔς οὕτως ἐδήλωσε· « καὶ Ἐλουαῖος, θεμένων αὐτῷ Πύας ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. Οὗτος, ἀποστάντων Κιτταίων, ἀναπλεύσας προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. Ἐπὶ τούτους πέμφας ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε Φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν, ὅστις σπεισάμενος εἰρήνην μετὰ πάντων ἀνεχώρησεν ὅπισθε. Ἀπέστη τε Τυρίων Σιδῶν καὶ Ἀχχ καὶ ἡ πάλαι Τύρος καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ἀσσυρίων ἐαυτὰς βασιλεῖ παρέδωκαν. Διὸ Τυρίων αὐτῷ οὐχ ὑποταγέντων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, Φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναὺς ἑξήκοντα καὶ ἐπικώπους ὀκτακοσίους· αἷς ἐπιπλεύσαντες οἱ Τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων διασπαρείων, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. Ἐπετάθη δὲ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ διὰ ταῦτα. Ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ὑδραγωγίων, οἱ διακωλύουσι Τυρίους αὔρυσθαι· καὶ τοῦτο ἔτασι πάντα γενόμενον ἐκατέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. » Καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχαίοις γεγραμμένα καὶ κατὰ Σαλμανασάρου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ταῦτ' ἐστίν.

γ'. Οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χουθῆαι (ταύτη γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς Χουθῆς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα) ἑκαστοὶ κατὰ ἔθνος ἰδίον θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κομίσαντες (πέντε δ' ἦσαν) καὶ τούτους, καθὼς ἦν πάτριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸν μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. Λοιμὸν γὰρ αὐτοῖς ἐπέσκηψεν, ὅφ' οὐ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμοῖ θρησκαίειν τὸν μέγιστον Θεόν, ὅς τοῦτο σωτήριον αὐτοῖς δν, ἔμαθον. Πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὃν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς Ἰσραηλῆτας πολεμήσας, ἀποστέλλει. Πέμψαντες δὲ, τὰ τε νόμιμα καὶ τὴν περὶ τὸν Θεὸν τοῦτον δόξαν διδασκόντες θρησκαίουσιν αὐτὸν φιλοτίμως καὶ τοῦ λοιμοῦ παρὰ γῆρμα ἐπάουσαντο. Χρῶμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἔθισι διατελοῦσιν οἱ κατὰ μὲν τὴν Ἑβραίων γλῶτταν Χουθῆαι, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων Σαμαρείται, οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν, ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς Ἰουδαίους, συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ἰωσήπου φύντες καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκείθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος, ὅταν δὲ πταίνοντας ἴδωσιν, οὐδ' ἀμύνοντες αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν οὐδ' εἶναι δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ γένους, ἀλλὰ μετοίκους ἄλλοις·

2. Assyriorum autem rex armis invasit in Syriam omnem et Phœnicen. Atque regis hujus nomen in Tyriorum tabulariis scriptum reperitur. Nam in Tyrum expeditionem fecit, quum in Tyrios regnaret Elulæus. Hisce vero testimonium perhibet etiam Menander, qui, quum annales confecerit et Tyriorum tabularia in linguam Græcam transtulerit, hæc memorie prodidit : « Elulæus etiam, Pyas ab iis « nominatus, regnavit annos triginta sex. Hic Cittæos, « qui ab imperio ipsius defecerant, classe eo vectus ad obsequium reduxit. Contra hos misso exercitu Assyriorum « rex Phœnicen omnem bello incuravit, qui pace cum « omnibus facta rediit retro. Descivere etiam a Tyriorum « imperio Sidon et Ace et antiqua Tyrus multæque urbes « aliæ, quæ se Assyriorum regi dederunt. Quare quum ei « se non subjicerent Tyrii, rex eis rursus bellum intulit, « postquam a Phœnicibus acceperat naves instructas sexaginta et remiges octingentos. In quas invecit Tyrii navibus « duodecim, disiectis hostium navibus, homines ad quingentos fecere captivos. Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in « honore esse cœperunt. Quum autem reverteretur Assyriorum rex, constituit custodes ad flumina et aquæ ductus, « qui Tyrios ab aquæ hausu arcerent. Toleratumque id « Tyriis per annos quinque, bibentibus interim ex puteis « quos foderant. » Et hæc quidem sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyriorum rege scripta inveniuntur.

3. Ceterum quum Samariam deducti fuissent Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocabantur, quod ex Chutha regione sic nuncupata fuerint translati; est autem illa in Perside, et fluvius ita nominatus,) et singuli pro gente quisque sua deum suum Samariam attulissent (nam quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, fecerunt ut Deus maximus illis irascetur et succenset. Nam pestis ipsos invasit, a qua quum neci darentur, et nullum malorum levamen excogitando essent, ex oraculo didicerunt ut Deum maximum colerent, id quod illis salutare futurum. Missis igitur ad Assyriorum regem legatis petierunt ut sacerdotes, ex iis quos captivos fecerat quum bello adortus esset Israelitas, se mitteret. Quo facto, quum et ceremoniis et religione in hunc Deum instituti essent, eum certatim colere cœperunt, et statim sedata est pestilentia. Atque iisdem etiamnum ritibus perpetuo utuntur vernaculo Hebræorum idiome Chuthæi vocati, Græcorum vero lingua Samaritæ, qui mutationis gratia et cognationis, quum res Judæis prospere evenire videant, cognatos appellant, utpole a Josepho oriundos, et inde cum ipsis origine conjunctos; quum vero illos in malis versari conspiciant, se nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris sibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex consanguinitate, sed iniquos esse

ονεῖς ἀποφαινόνσιν ἐαυτούς. Περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν εὐκαιρότερον εἰπεῖν.

BIBAION ΔΕΚΑΤΟΝ.

- α'. Στρατεία τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως Σαναχρήβου εἰς Ἱερσόλυμα καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἐζεκίου.
- β'. Ὡς ἐβάρη τὸ τῶν Ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἶκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.
- γ'. Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μετὰ εἰρήνης Ἐζεκίας διαγαγὼν ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας Μανασσὴν καταλιπὼν.
- δ'. Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαῖοι καὶ Βαβυλωνίῳ βασιλεῖς καὶ νικῆσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες αὐτοὺς πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.
- ε'. Ὡς τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Νεχαῶ, στρατευσάμενον ἐπὶ Βαβυλωνίους καὶ ποιούμενον διὰ τῆς Ἰουδαίας τὴν ὁδόν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας ἀπῆλθε, μάχης δὲ γενομένης τραυματίας κοιμηθεὶς εἰς Ἱερσόλυμα τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάκην ἀπέδειξαν οἱ Ἱεροσολυμίται βασιλέα.
- ς'. Ὡς συμβαλὼν ὁ Νεχαῶ τῶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ἱερσόλυμα, καὶ τὸν μὲν Ἰωάκην ἤγαγεν εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωάκχιμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ἱεροσολύμων.
- ζ'. Ναβουχοδονόσορος τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς Συρίαν, καὶ ὡς πᾶσαν αὐτὴν καταστρεφάμενος ἄχρι τῶν ὄρων τῶν Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ἱερσόλυμα, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἰωάκχιμον φίλον ἠνάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον.
- η'. Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ Βαβυλωνίου πάλιν Ἰωάκχιμος ἐπρόνησε τὰ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβουχοδονόσορος καὶ πολιορκήσας, τῆς πόλεως παραβούσης αὐτὴν μετὰ χρόνον, τὸν μὲν Ἰωάκχιμον ἀπέκτεινεν, Ἰωάκχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα, καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων εὐθέως εἰς Συρίαν ὑπέστρεψεν.
- θ'. Ὅτι μετανοήσας ἐπὶ τῷ τῶν Ἰωάκχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ἐπὶ Ἱερσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ Ἰωαχίμου γίνεταί, παραδόντος ἐαυτὸν μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων.
- ι'. Ὅπως τ' ἔλαβε πολλοὺς αἰχμάλωτους ὁ Βαβυλώνιος καὶ ἀναθηματα βαστάσας ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀνέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τὸν Ἰερονίου θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.
- ια'. Ὡς καὶ τούτον ἀκούσας βούλεσθαι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ἐπὶ τὰ Ἱερσόλυμα, κατὰ κράτος αἰρεῖ τὴν πολιορκίαν καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας τὸν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετὰ σὲν εἰς Βαβυλῶνα.
- ιβ'. Ὡς Ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἑτῶν ρπβ', μῆνας ς', ἡμέρας ι'.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐζεκίου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως τέταρτον ἔξοι καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, Σαναχρήβος ὄνομα, στρατεύει μετὰ πολλῆς

ex alia gente præ se ferunt. Ceterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

LIBER DECIMUS.

1. Expeditio a Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, et obsessio regis horum Ezechie.
2. Quomodo Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, et rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.
3. Quomodo Ezechias, quum per insequens tempus in parvixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.
4. Quod Chaldaeorum et Babyloniorum reges Manassen bello adorti, et victoria potiti, ipsum captivum factum Babylonem duxerunt et, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.
5. Quomodo Nechao Aegyptiorum regi, quum exercitum contra Babylonem eduxisset et per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverso occurrit Josias rex, ac pugna in illa post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finivit, ejusque filium Joazen regem creaverunt Hierosolymitani.
6. Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congressus, et in Aegyptum revertens, Hierosolyma veniebat, atque Joazen in Aegyptum deportavit, ejusque fratrem Joacimum Hierosolymorum regem constituit.
7. Expeditio in Syriam a Nabuchodonosoro Babyloniorum rege suscepta, et quomodo, quum eam omnem subegisset utque ad fines Aegyptiorum, Hierosolyma profectus est, et regem Joacimum secum amicitiam bellique societatem inire coegit.
8. Quomodo post Babylonis discessum, Joacimus rebus Aegyptiorum rursus studebat; et Nabuchodonosorus ipsum bello aggressus et obsidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem constituit: utque, quum multum pecunie ex Hierosolymis accepisset, statim Syriam reversus est.
9. Quod, quum eum pernituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adversus Hierosolyma suscepta, Joachimi potitur, qui semet ei dedit una cum matre et amicis.
10. Quomodo Babylonius multos captivos fecit, et quum donaria e templo extulisset, Babylonem reversus est, Sedechia Jechoniz patroo Hierosolymitanorum rege constituto.
11. Quomodo, audito quod huc ipsi in animo erat societatem et amicitiam cum Aegyptiis inire, copiis suis Hierosolyma aggressus, urbem obsidione cinctam expugnat; temploque exusto, Hierosolymitanorum populum et Sedechiam Babylonem transtulit.
12. Quomodo Nabuchodonosorus vita defunctus est, relicto filio qui in regnum successit, utque Assyriorum imperium eversum est a Cyro Persarum rege, et quæ Judæis sub idem tempus acciderunt a Babylonis.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII, menses VI, dies X.

CAP. I

Quum Ezechias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Assyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adortus,

παρσκευῆς ἐπ' αὐτὸν, κατὰ κράτος τε ἀπάσας αἰρεῖ
 τὰς πόλεις τὰς τῆς Ἰουδᾶ φυλῆς καὶ Βενιαμίνιδος.
 Μέλлонτος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, φθάνει
 πρεσβευτάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι τε καὶ
 εὖ ὅν ἂν τάξῃ τελέσειν ὑπὸ γινόμενος. Συναχρή-
 ρος δὲ μαθὼν τὰ παρὰ τῶν πρέσβων ἔγνω μὴ πολε-
 μεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀζύωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίου μὲν
 τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαθὼν,
 φύλα ἀναχωρεῖν ὡμολόγει, πίστεως δὸς τοῖς πρεσβευ-
 ταῖς ἐνόρκους, ἥ μὴν ἀδικήσας μὴδὲν αὐτὸν οὕτως ἀνα-
 στρέψειν. Ὁ δ' Ἐζεκιᾶς πεισθεὶς καὶ κενώσας τοὺς
 θησαυροὺς πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγῆ-
 σεσθαι τοῦ πολεμίου καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶ-
 νος. Ὁ δὲ Ἀσσύριος λαθὼν τὰ τῶν μὲν ὡμολογη-
 μένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν
 ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ῥα-
 ψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν
 τῇδε κατέλιπε, πορθήσοντας τὰ Ἱεροσόλυμα. Τούτων
 δὲ τὰ ὀνόματα Θαρατὰ καὶ Ἀνάχαρις ἦν.

3. Ὡς δ' ἔλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπε-
 ζεύσαντο, πέμπαντες πρὸς τὸν Ἐζεκιᾶν ἡζίου αὐ-
 τοῖς ἔλθειν εἰς λόγους. Ὁ δὲ αὐτοὺς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ
 πρόεισι, τρεῖς δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῶ
 ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπιτροπὸν Ἐλιακίμω
 4. ὄνομα καὶ Σοβναῖον, καὶ Ἰωάχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνη-
 μάτων. Οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀντικρὺς τῶν
 ἡγεμόνων τῆς στρατιᾶς τῶν Ἀσσυρίων ἐστήσαν. Θεα-
 σάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ῥαψάκης ἐκέλευσεν
 ἀπελθόντας Ἐζεκιᾶ λέγειν διὰ βασιλεὺς μέγας Συναχρή-
 5. ρος πυνθάνεται αὐτοῦ τί νη ἠαρῶν καὶ πεποθῶς φεύ-
 γει δεσπότην αὐτοῦ καὶ ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει καὶ τὴν
 στρατιὰν οὐ δέχεται τῇ πόλει; ἡ δὲ τῶν Αἰγυπτίους,
 τὴν ἐαυτοῦ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῶν κατα-
 γυνίσσασθαι; εἰ δὲ τοῦτο προσδοκᾷ, δηλοῦτε αὐτῷ διὰ
 6. ἀνθρώπος ἐστὶ καὶ ὁμοῖος ἀνθρώπῳ, ὃς καλὰ μὴ ἐπερει-
 ὄμενος τεθλασμένῳ πρὸς τῷ καταπεσεῖν ἐστὶ καὶ τὴν
 ἡμέρα διαπαρεῖς ἡσθετο τῆς βλάβης. Εἰδέναι δ' ἐστὶ
 καὶ βουλῇ Θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατεῖαν πεποιήται,
 7. ὡς αὐτῷ καταστρέψασθαι καὶ τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν
 8. βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἀρ-
 χόμενους ὑπ' αὐτοῦ διαφείρῃ. » Τὰ τὰ δὲ τὸν Ῥαψά-
 κην Ἑβραϊστὶ λέγοντα (τῆς γὰρ γλῶττης εἶχε ἐμπεί-
 9. ρος) ὁ Ἐλιακίμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακού-
 σαν εἰς παραγῆν ἐμπέση, Συριστὶ φράζειν ἡζίου. Συνεῖς
 10. δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ
 11. ῥίος, μελῶν καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χροῦμενος ἀπεκρί-
 ναντο αὐτῷ « Ἑβραϊστὶ λέγειν, ὡς ἀκούσαντες τὰ τοῦ
 12. βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἐλθόνται
 13. παραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. Δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν
 14. ὡς εἰς τὸ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίει παρακρουόμενοι μα-
 15. τὰς ἀντέχειν πείθετε. Εἰ δὲ ἠαρρεῖτε καὶ τὴν
 16. δύναμιν ἡμῶν ἀπόσεσθαι νομίζετε, διαχίλους ἐκ τῆς
 17. ἐκείνου παρούσης ἵππου εἰς ἐτοιμασίαν ὑμῶν παρέχετε
 18. ἐτοιμοὶ εἰμι, οἷς ἱσπερὶ θύμους ἐπιβάτας ὄντες, ἐμπα-

omnesque tribus Judæ et Beniamitidis urbes vi capit.
 Quum autem in eo esset ut copias Hierosolymis admo-
 veret, prævenit eum missa legatione *Ezecias*, se imperata factu-
 rum et quicquid tributi ab illo imponeretur soluturum
 pollicens. *Senacheribus* vero auditis legatis statuit bello
 desistere, atque postulationi concedit, et promisit, si ar-
 genti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum
 se abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore
 ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commisso. *Ezecias*
 autem, fide istis habita exhaustisque thesauris, pecunias
 mittit, existimans se liberatum iri ab hoste omnique de
 regno dimicatione. Ceterum *Assyrius*, istis acceptis,
 nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit, sed ipse quidem
 cum copiis profectus est contra *Ægyptios* et *Æthiops*,
Rapsacem vero imperatorem cum magno exercitu et aliis
 duobus ad Hierosolyma vastanda reliquit. Horum autem
 nomina erant *Tharata* et *Anacharis*.

2. Ut vero eo pervenerunt et ante mœnia castra metati
 sunt, per nuncium ab *Ezecia* postularunt ut cum eis collo-
 queretur. At ille quidem præ metu non egreditur, tres
 vero ex amicis summa necessitudine sibi conjunctis misit,
 regni procuratorem nomine *Eliacimum*, et *Sobnæum*, et
Joachim a commentariis. Hi vero quum prodissent, ante
 duces exercitus *Assyriorum* constiterunt. *Rapsaces* autem
 imperator eos conspicatus jussit ut abirent et regi dicerent
 « quod magnus rex *Senacheribus* eum sciscitatur, cui con-
 fidens quæve spe fretus a domino suo refugiat, ipsique
 nolit esse dicto audiens, ipsiusque exercitum in urbem
 recipere? an propter *Ægyptios*, sperans fore ut ab illis
 ipsis debelletur exercitus regis? Quodsi hoc exspectat, fa-
 citote sciat quod desipit, similisque est homini, qui con-
 fractæ arundini innixus, quum ceciderit ac præterea manum
 transfixam habuerit, se male acceptum esse sensit. Scire
 autem oportere quod voluntate Dei in eum expeditionem
 fecerit, qui *Israelitarum* etiam regnum evertendi dedit ipsi
 potestatem, ut eodem modo populum ei subditum perditum
 iret. » Hæc autem *Rapsace* *Hebraice* dicente (nam istius
 lingue peritus erat), *Eliacimus*, metuens ne multitudo his
 auditis pavore consterneretur, rogavit ut *Syriace* loqueretur.
 At imperator, quum intellexisset quid ille suspicaretur,
 atque ea de re metueret, voce magis sublata utens et acuta
Eliacimo respondit, « *Hebraice* loquor, ut quum auditione
 « acceperint regis mandata, omnes quod sua intersit eli-
 « gant, et sese nobismet tradant. Nam manifestum est
 « quod vos simul et rex populum vana spe lactatis et ad
 « resistendum adducitis. Quodsi quid audetis, nostrasque
 « copias posse repellere existimatis, equorum duo millia,
 « ex iis qui mihi adsunt, vobis in usum præsentem tradere
 « paratus sum, quibus totidem suppeditando sessores vires

« νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. Ἄλλ' οὐκ ἂν οὖς γε μὴ
 « ἔχετε, τοὺτους δοίητε. Τί τοιγαροῦν βραζύνετε
 « παραδιδόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι καὶ ληψομέ-
 « νοις ὑμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲν ἐκούσιον
 5 « τῆς παραδόσεως ἀσφαλὲς ὑμῖν, τὸ δὲ ἀκούσιον πολε-
 « μουμένοις ἐπικίνδυνον καὶ συμφορῶν αἴτιον φρίνε-
 « ται. »

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες δ' τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ
 στρατηγοῦ τῶν Ἀσσυρίων λέγοντος ἀπήγγειλαν Ἐζεκίᾳ.
 10 Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα τὴν βασιλικὴν ἀποδύς ἐσθῆτα, ἀμφια-
 σάμενος δὲ σάκκους καὶ σχῆμα ταπεινὸν ἀναλαβὼν, τῷ
 πατρίῳ νόμῳ περὶ ἐπὶ πρόσωπον τὸν Θεὸν ἰκέτευε,
 καὶ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτη-
 ρίας ἠντιβόλει. Πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ
 15 τῶν ἱερέων πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἡξίου δεηθῆ-
 ναι τοῦ Θεοῦ καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς
 σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν νημεοῆσαι μὲν ταῖς τῶν
 πολέμιων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. Ὁ δὲ
 προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσας αὐτῷ τοῦ
 20 Θεοῦ, παρεθάρρυνεν αὐτόν τε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς
 περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχῆτι τοὺς πολεμίους
 ἡττηθέντας ἀναχωρήσειν αἰσχροῦς, καὶ οὐχὶ μεθ' οἷου
 νῦν εἰσι θράσους· τὸν γὰρ Θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθα-
 ρῶσι. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τὸν τῶν Ἀσσυρίων
 25 Σεναχρήβιον διαμαρτύνοντα τῶν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον πρα-
 γμάτων καὶ παρεργόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι
 σιδήρῳ προὔλεγεν.

δ'. Ἔτυγε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς
 τοῦ Ἐζεκίᾳ ὁ Ἀσσύριος ἐπιστολὰς, ἐν αἷς ἀνόητον μὲν
 30 αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ διαφεύγε-
 σθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ,
 ἡπεῖλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθεῖρειν αὐτὸν παραλαβὼν,
 εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἔκωσεν αὐτοῦ δέζεται τὴν στρα-
 τιάν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ταῦτ' ἀναγνοὺς καταφρονεῖ διὰ
 35 τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πεποιθήσιν, τὰς δὲ ἐπιστολὰς πύξας
 εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. Πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς
 εὐχὰς αὐτοῦ ποιησάμενον περὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς
 ἀπάντων σωτηρίας, Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκουσεν αὐτὸν
 ἔφασκε γεγονέναι, καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ
 40 πολιορκηθῆσεσθαι ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι
 πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων, γεωρ-
 γήσειν τε μετ' εἰρήνης καὶ τῶν ἰδίων ἐπιμεληθῆσθαι
 κτημάτων οὐδὲν φοβουμένων. Ὀλίγου δὲ χρόνου
 διελθόντος καὶ ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, διαμαρτύν-
 45 τῆς ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἐπιβολῆς, ἀπρακτοῦς ἀνεχώρη-
 σεν ἐπ' οἶκον δι' αἰτίαν τοιαύτην. Πολὺς αὐτῷ χρό-
 νος διετρίβετο πρὸς τὴν τοῦ Πηλουσιίου πολιορκίαν,
 καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων, ἃ πρὸς τοῖς
 τεῖχεσι ἤγειρε, καὶ ὅσον οὕτω μέλλοντος προσβαλεῖν
 50 αὐτοῖς, ἀκούει τὸν τῶν Αἰθιοπίων βασιλέα Θαρακὴν
 πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ἐπὶ συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις
 ἔχειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς
 ἔρημου καὶ ἐξαίρνης εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν.
 Ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχρήβιος

« vestras ostendite. Sed non est ut vos eorum, quos non
 « habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctamini vosmet
 « dedere validioribus, vosque vel invitos capturis? equidem
 « sponte facta deditio vobis tuta est, at vi ac necessitate
 « extorta debellatis res periculosa videtur et calamitatum
 causa. »

3. Quum imperatorem ista loquentem audissent tam
 legati quam populus, Ezeciae retulerunt. Ille vero, mutata
 veste regali, et sacco indutus, humilisque et demissi
 speciem prae se ferens, patrio more in faciem procidens
 Deo supplicabat, orabatque ut ipsi nullam aliam salutis spem
 habenti opem ferret et auxilium. Porro, missis ad Esaiam
 vatem amicis aliquot et sacerdotibus, rogabat ut Deum
 precaretur, factisque sacrificiis pro salute omnium eum
 obsecraret, ut iis quidem quae sperarent hostes indignaretur,
 sui vero populi sortem miseretur. Vates autem, quom
 hac fecisset, ex Dei oraculo regi ejusque amicis animum
 et audaciam addebat, praedicens fore ut hostes sine praelio
 victi discederent cum ignominia, positaque ea qua nunc se
 ostentant ferocia: Deo etenim curae esse ut ad interitum
 veniant. Insuper praedicebat ipsum quoque Assyriorum
 regem Senacheribum, cum ei male cesserint quae contra
 Aegyptum molitus esset, patriamque repetiverit, ferro per-
 emptum iri.

4. Eodem tempore et Assyrius forte literas dederat ad
 Ezeciam, in quibus eum satuum appellat, qui cogitatit se
 posse servitutem effugere ab ipso intentatum, qui multas
 magnasque gentes subegerit; atque eum captum cum suis
 omnibus exitio daturum esse minabatur, nisi portis pale-
 factis ipsius exercitum in Hierosolyma sponte recipiat.
 Hisce lectis bono animo erat Ezecias propter eam quam
 in Deo collocaverat fiduciam, literasque complicatas in
 templo reposuit. Quum autem Deum precibus iterum im-
 plorasset, ut urbem respiceret omniumque salutem, Esaias
 vates ejus exauditam esse supplicationem dicebat, atque
 ea tempestate non obsessum iri ab Assyrio, foreque ut
 in posterum securi sint ab omnibus quae ab illo fierent,
 utque pace agros colant, et absque omni metu rerum
 suarum curam agant. Brevi autem post tempore Assyrio-
 rum rex, cum ei male cessissent incursus in Aegyptum,
 re infecta domum rediit, tali de causa. Longum tempus
 ab ipso in oppugnatione Pelusii absumptum erat, quumque
 jam aggeres, quos ad moenia excitarat, satis alti viderentur,
 atque in eo fere esset ut ea aggredederetur, audivit Aethiopum
 regem Tharsicem, magnum adducentem exercitum, ut sup-
 pletias ferret Aegyptiis, venire decreto ut per solitudinem
 viam faceret, et statim in Assyriorum agros ingrederetur.
 Turbatus ergo hisce rex Senacheribus, priusquam rem

ἐπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τοῦτου τοῦ Σαναχρήβου καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων, ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡραίστου, ἔλθοι, πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον ἔλυσεν τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ἡῤῥατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ὃν γινόμενος ὑπὸ φόβου ὁ θεὸς πληγὴν ἐπέθηκεν τῷ Ἀραβί. Πλανᾷται γὰρ καὶ τούτῳ Ἡρόδοτος, οὐκ Ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' Ἀράβων. Μυῖον γὰρ πληθὺς φησι μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ἀσσυρίων, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἔχοντα τόξα τὸν βασιλέα τὴν στρατιάν ἀπάγειν ἀπὸ τοῦ Πηλουσίου. Καὶ Ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ. Ἀλλὰ καὶ Βηρωσσοὺς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ Σαναχρήβου, καὶ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἦρχε καὶ ὅτι πάσῃ ἐπιστρατεύσας τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, λέγων οὕτως * * * *

(Β') ε'. Ὑποστρέψας δ' ὁ Σαναχρήβος ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, κατέλαθεν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ῥαφαήλ δύναντι διὰ λοιμοῦ κινδυνεύουσαν· τοῦ γὰρ Θεοῦ λοιμικὴν ἐνσκήψαντος αὐτῷ τῷ στρατῷ νόσον, κατὰ τὴν πρώτην τῆς πολιορκίας νύκτα διαφθείρονται μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξίαρχοις. Ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταπὰς καὶ δέσας περὶ τῷ στρατῷ παντὶ φέγγει μετὰ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν Νίνου προσαγορευθεῖσαν. Καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ οἶκον χρόνον δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων πατρὸν Ἀδραμελέχου καὶ Σαρασάρου τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετίθη ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ Ἀράσκη λεγόμενῳ. Καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπήραν, διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σαναχρήβου Ἀσσαράχῳδδας. Καὶ τὸ μὲν τῆς Ἀσσυρίων στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας τέλος τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

ΚΕΦ. Β'.

Ἐξελίας δὲ ὁ βασιλεὺς παραδόξως ἀπαλλαγείς τῶν φόβων χαριστηρίου σὺν παντὶ τῷ λαῷ θυσίας ἐπέτελλε τῷ Θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολέμων οὐκ μὲν διαφθειράσης, τοὺς δὲ φόβου τῆς ὁμοίας τελευτῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἢ τῆς συμμάχιας τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν Θεὸν μετ' οὐ πολλὸν νόσον χλαπῆτ' ἐπεπεσὼν ἀπέγνωστο μὲν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, χρηστὸν δὲ περὶ αὐτῶν οὐδὲν προσδοκῶν, οὐδὲ οἱ φίλοι. Τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἄθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρπον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοῖν. Κάμων οὖν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐννοίας μάλιστα καὶ ὀδυρόμενος ἰκέτευε τὸν Θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέγρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἔᾶσαι καταλιπεῖν. Ἐλπίσας

confecerat, ut dixi, discessit, Pelusio relicto. De hoc ipso Senacheribo etiam Herodotus in secundo Historiarum suarum libro testatur quod rex iste contra Aegyptiorum regem, qui et Vulcani sacerdos erat, venerit, quumque Pelusium obsideret, hujusmodi de causa obsidionem solverit. Aegyptiorum sacerdos deum supplex orabat, atque is, precibus ejus exauditis, Arabi plagam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Assyriorum regem fuisse, sed Arabum. Nam murium multitudinem inquit una nocte arcus et reliqua Assyriorum arma comedisse; quare factum esse ut rex, quod arcus non haberet, exercitum a Pelusio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin et Berossus Chaldaicarum rerum scriptor regis Senacheribi meminit, et quod apud Assyrios regnaverit, quodque Asiae omni et Aegypto bellum intulerit, ita dicens * * * *

(II.) 5. Porro Senacheribus, quum a bello Aegyptiaco Hierosolyma revertisset, copias sub imperatore Rapsace illic offendit in periculo ex peste. Morbo enim pestilenti in illius exercitum a Deo immisso, prima nocte qua urbem obsidebant centum et octoginta quinque millia intereunt, cum ducibus et centurionibus. Ex hac autem calamitate in metum gravemque animi dolorem conjectus, et de toto exercitu sollicitus, cum copiis quae supererant fugiens regnum suum repetit in urbem quae Nini appellatur. Ubi postquam brevi tempore conederat, insidiis majorum nato filiorum Adramelechi et Sarasari vitam finivit, et in templo ipsius Arascae dicto conditus est. Et illi quidem a civibus in exilium pulsus ob patris caedem in Armeniam se contulerunt, in regnum vero Senacheribi succedit Assarachoddas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos expeditio hujusmodi exitum habuit.

CAP. II. (III.)

Ezeccias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra fecit cum universo populo pro gratiarum actione, quod nulla alia res in causa fuerit ut hostes partim peste absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium a Deo suppeditatum. At quum omne studium curamque circa res divinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit difficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonae spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege, dum secum reputaret quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo haerede relicta, et regno sine legitimo successore. Mærore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet, nec sinneret ut antequam pater factus esset animam exhalaret.

δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ τῆς αἰτήσεως ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ διὰ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τῶν ἐκ τῆς βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τὴν ὑπονοηθεῖσαν τελευτὴν καὶ ἔτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς παρασχεῖν, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ
 5 γενέσθαι τοὺς ὑποδεξάμενους τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας Ἡσαΐαν τὸν προφῆτην ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι διαρρέχεται τὴν νόσον μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτοῦ γενήσονται. Ταῦτα τοῦ προφήτου φήσαντος κατ' ἐν-
 10 τολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς νόσου καὶ τὸ παραδόξον τῶν ἀπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημείον τι καὶ τεράστιον ἡξίου ποιῆσαι τὸν Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύ-
 σῃ λέγοντι ταῦτα ἤκοντι παρὰ τοῦ Θεοῦ· τὰ γὰρ παρά-
 15 λογα καὶ μεῖζω τῆς ἐλπίδος τοῖς ὁμοίοις πιστοῦνται πράγμασιν. Ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν εἰπεῖν τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τὸν ἥλιον ἡξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ἐπὶ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀναστρέψας τόπον ποιήσας αὐτὴν πάλιν παρασχεῖν. Τοῦ δὲ προφήτου τὸν Θεὸν παρακαλέσαντος
 20 ὥστε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἐπιδείξει τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, εὐθὺς λυθείσης τῆς νόσου ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας εὐχὰς ἐποιήσατο.

β'. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συνέβη τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ Μήδων καταλυθῆναι. Δηλώσω δὲ περὶ
 25 τούτων ἐν ἑτέροις. Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, Βαλαδάς ὀνομα, πέμψας πρὸς τὸν Ἐζεκίαν πρέσβεις ὁῦρα κομισάντας, σύμπαχ' ὄν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. Ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ἀποδεξάμενος καὶ ἐστιασάμενος καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς
 30 καὶ τὴν τῶν ὀπλῶν παρασκευὴν καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν ὅσῃ ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ, ὁῦρά τε δούς κομίζειν τῷ Βαλαδά, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ἡσαίου δὲ τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου καὶ πυνθανομένου ποθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τοῦ
 35 κυρίου αὐτῶν ἔλθειν αὐτοὺς, ἐπιδείξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως ἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν ἐκ τούτου στοχαζόμενοι σημαίνειν ἔχουσι τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχὼν, « ἴσθι, φησὶ, ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνά σου τοῦτον μετατεθιγόμενον τὸν πλοῦτον καὶ
 40 τοὺς ἐκρήνους εὐνοῦρησιθισμένους καὶ ἀπολέσαντας τὸν ἄνθρωπον εἶναι τῷ Βαβυλωνίῳ δουλεύσοντα βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ προλέγειν τὸν Θεόν. » Ὁ δ' Ἐζεκίας λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημνοῖς ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύταις συμφοραῖς τὸ γένος αὐτοῦ περιπεσεῖν· ἐπεὶ δ' οὐκ
 45 εἶναι δυνατόν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἡύχετο μέχρι τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρχειν. Μνημονεύει δὲ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλαδά Βηρωσσός. Ὡς δ' οὗτος ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεὸς καὶ θαυμάσιος τὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ὁλως ψευδὲς
 50 εἰπεῖν, ἄπανθ' ὅσα προεφῆτευσεν ἐγγράφως βίβλους κατέλιπεν, ἐκ τοῦ τέλους γνωριστησόμενα τοῖς αὐθις ἀνθρώποις. Καὶ οὐχ οὗτος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν· καὶ πᾶν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γίνεται παρ' ἡμῖν, κατὰ τὴν

Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo praeceptam non defleret, jam regni bonis exuendus, nec rogaret ut daretur major vite usura, sed ut liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaia vate, jussit ut ei nunciaret post triduum a morbo evasurum esse, foreque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Haec quum vates ex Dei mandato dixisset, rex, quod morbus adeo gravis esset, et res tam inopinata fuerit promissa, diffidens dictis, postulat ab Esaia ut signum aliquod et prodigium ederet, quo fidem ipsi haberet ista dicenti, quod a Deo venerit: nam quae praeter opinionem et spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem a vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum, solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in aedibus jam projici fecerat, postquam in eundem locum redire fecisset, eam iterum exhiberet. Quumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret, viso quod volebat, ex morbo statim convaluit et in templum ascendit, atque Deo adorato gratias egit.

2. Sub id tempus evenit ut Assyriorum imperium a Medis everteretur. Alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezechiam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiae et societatis foedus iniret. At ille quum legatos comiter excepisset et epulis adhibuisset, thesaurosque illis ostendisset et armorum apparatus, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper et munera illis dedisset Baladae deferenda, ad ipsum remisit. Tum vero Esaias vates illum adiit, quaesivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos e Babilone venisse a domino suo, aeque illis universa monstrassee, ut divitias copiasque ipsius intuiti, facta inde conjectura, regi renunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, « scito non longe abhinc fore tempus, quum istae divitiae Babylonem transferentur, filiiq; a te orti spadones fient, et virilitate amissa regi Babylonio servient: haec enim praedicere Deum. » Ezechias autem, ex iis quae dicta erant dolore affectus, dicebat se quidem nolle gentem suam in istas incidere calamitates: quoniam vero fieri non possit ut mutetur quod a Deo semel fuerit decretum, orabat ut saltem dum ipse viveret pace res florent. Berosus autem Baladae meminit Babyloniorum regis. Ceterum hic vates, quum ex confesso esset Dei spiritu afflatus, et mire ad veritatem loqueretur, certus se nihil prorsus falsi dixisse, quaecunque vaticinatus est scriptis mandata reliquit posteris ex eventu dijudicanda. Neque solus hic vates, sed et alii numero duodecim idem fecerunt, et quicquid boni malive nobis contingit, non secus ac illi praedixerant id ipsum eve-

ἐκείνων ἀποδοῖναι προφητεῖαν. Ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

ΚΕΦ. Ι΄.

Ἐπιθιοὺς δὲ ὃν προειρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐzechias καὶ πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ διαγαγὼν τελευτᾷ, πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἰκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἑννέα. Διαδεχόμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, ἐκ μητρὸς Ἀχιζᾶς τούνομα πολίτιδος γεγονώς, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τῶν τοῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδειχόμενος ἐν τῷ τρόπῳ καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπὼν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν παρανομίας, αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπόλωτο, μιᾶναι δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἄπασαν. Ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος πάντας ὧμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔσχε φειδῶ, καὶ τούτων δὲ τινὰς καθ' ἡμέραν ἀπέσφαζεν, ὥστε αἵματι βεῖσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα. Λαβὼν οὖν ὀργὴν ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἠπειλῆσε τὰς αὐτὰς συμφοράς, αἷς συνέβη περιπεσεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἰσραηλιτάς εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. Οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, πρ' ὧν ἠδύναντο κερῶσθαι τὸ μηδενὸς πειραθῆναι καὶ τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ παρὰ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πολεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνησε παρὰ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν τὴν τε χώραν ἐληλάττησε καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, ὁλῶν ἀληθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ἣν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. Ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε συνείς ἐν οἷοις κακοῖς ἐστὶ καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ παρασχεῖν αὐτῷ φιλόνητον καὶ ἐλεῆμονα τὸν πολέμιον. Χαρίζεται δὲ τοῦτο τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς αὐτῷ. Καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀναστρέφεται. Γενόμενος δ' εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων περὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν πόλιν ἀποσπᾷ, εἰ δυνατόν αὐτῷ γένοιτο, τῆς ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβουλεύειν ὤρμησε καὶ πάσῃ μετῆσαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ. Καὶ τὸν ναὸν ἤγγισσε καὶ τὴν πόλιν ἐκάθρε καὶ πρὸς μόνον τὸ λοιπὸν ἦν τῷ χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ καὶ διατηρεῖν αὐτὸν εὐμενῇ πρὸς ὅλον τὸν βίον. Τὰ δὲ αὐτὰ πράττει καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκώς ὅτι παρὰ μικρὸν ἐγγύσαστο συμφορᾷ διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. Ἐπισκευάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν τὰς νομίμους θυσίας ἐπετελεῖ καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. Διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ὃν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν, ὥστε τὰ παλαιὰ τεῖχη μετὰ πολλῆς ἐπισκευάσαι σπουδῆς καὶ ἕτερον αὐτοῖς

nit. Verum posthac de his quidem sigillatim sermonem faciemus.

CAP. III. (IV.)

Ezechias autem rex, quum tempus, de quo ante diximus, superstes fuisset, et tam diu vitam in pace egisset, morte occumbit, anno vitæ quarto et quinquagesimo exacto, regni vero nono et vigesimo. At Manasses filius ejus, qui in regnum successit, ex matre Achiba cive natus, a patris studiis discessit, et contrarium vitæ institutum sequutus est, dum omne genus nequitiam præ se tulit, et nihil impii intentatum reliquit, sed Israelitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, ausus est etiam templum polluere, simul et urbem omnemque regionem. Exorsus enim a Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, justos cædibus grassabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam et horum aliquos quotidie interfecit, ut sanguine Hierosolyma manarent. Deus itaque ob ista iratus ad regem atque ad populum vates mittit, per quos easdem illis minatus est calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Israelitæ inciderent ob suas in eum contumelias. At illi his verbis fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur, re ipsa vero comperuerunt vera esse quæ prophetæ prædixerant.

2. Quum enim in iisdem perseverarent, bellum illis moveri Deus fecit a Babyloniorum et Chaldæorum rege, qui misso in Judæam exercitu et regionem depopulatus est et Manasses regem, dolo captum et ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplicium sibi obnoxium habuit. Ceterum Manasses, quum tum demum intellexisset quibus in malis versaretur, atque omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum orabat obsecrabatque ut hostem ad humanitatem in ipsum flecteret et misericordiam. Deus autem exaudita supplicatione, votis ejus annuit. Atque ita Manasses, a rege Babyloniorum dimissus, in regnum suum restituitur. Quumque Hierosolyma venisset, id modis omnibus agebat ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum ipsum jam punire cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione semet obligaret. Templum etiam consecravit, et urbem lustravit, et de cetero totus in eo erat ut gratias Deo pro salute referret, eumque sibi quam diu viveret propitium teneret. Quin et populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ institutum. Instaurato etiam altari sacra legitima faciebatur ex præscripto Moysis. Quumque eo quo oportuit modo religionem curasset, Hierosolymorum securitati prospexit, adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adstruxerit, ac præterea

ἐπιβαλεῖν, ἀναστῆσαι δὲ καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τὰ τε πρὸ τῆς πόλεως φρουρία τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτιῶν πάντων τῶν εἰς αὐτὰ χρησίμων εἰσχομιδῇ ὀχυρώτερα ποιῆσαι. Ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος οὕτω τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζόμενος, ἅψ' οὗ τὸν Θεὸν εὐσεβεῖν ἤρξατο. Ζήσας οὖν ἔτη ἐξήκοντα καὶ ἑπτὰ κατέστρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. Καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ παραδείσοις, ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιγίνεται Ἀμωσον, μητρὸς Ἑμάλσεμης μὲν ὄνομα τετυχηκότα, ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης.

ΚΕΦ. Δ'.

Οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκείνος ἐτόλμησεν, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν δύο. Μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς καὶ τῇ πατρὶ συνθάπτουσι τὸν Ἀμωσον, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδί αὐτοῦ Ἰωσίᾳ παραδίδουσι, ὁκατέειπεν τὴν ἡλικίαν ὄντι, ὃ μὲν τῇ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκεθὶ, Ἰεδὶς δὲ τοῦνομα. Τὴν δὲ φύσιν αὐτὰς ἀριστερὸς ὑπῆρχε καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονώς, τῶν Δαυίδου τοῦ βασιλέως ζηλωτὴς ἐπιτηδεύματων καὶ σκοπῶ καὶ κανόνι τῆς ὁλης περὶ τὸν βίον ἐπιτηδεύσεως ἐκείνῳ κεχρημένος. Γενόμενος δὲ ἔτι 25 δύοκαίδεκα τῶν εὐσεβείων καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείκνυτο τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνισε καὶ παρῆνε τῆς περὶ τῶν εἰδῶλων δόξης ὡς οὐχὶ θεῶν ὄντων ἀποστάντας σέβειν τὸν πάτριον Θεόν, τὰ τε τῶν προγόνων ἐπισκοπῶν ἔργα τὰ μὲν ἡμαρτηθέντα διώρθου συνετοῖς ὡς ἂν πρεσβύτατος καὶ νοῦσαι τὸ δέον ἱκανώτατος, ὅσα δ' ἡῦρισκεν εὖ γεγονότα καὶ κατὰ γῶραν, ἐφύλαττε τε καὶ 30 ἐμμεῖτο. Ταῦτα δ' ἐπραττε σοφία καὶ ἐπινοία τῆς φύσεως χρώμενος καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλία καὶ παραδόσει. Τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν, οὕτω περὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας εὐοδεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τὴν τούτων παρανομίαν μὴ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐξηφανίσθαι. Περιὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν γῶραν ἄπασαν τὰ τε ἄλλα τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς ἐξέκοψε καὶ 40 τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, περιυβρίζων κατέσπα. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτοὺς δόξης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε, καὶ τὰς συνήθειας ἐπέφερον θυσίας καὶ τὰς ὀλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. Ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἐκάστοις πράγματα, περὶ πάντος τὸ δίκαιον ποιοῦμενοι καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἑλπτον αὐτὸ περιέποντες. Διαπεινῶμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν γῶραν χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους ἐκέλευσε κομίζειν εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. Κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέ-

turres altissimas excitavit, et arces suburbanas, quo magis ad praesidium essent comparatae, tum aliis rebus tum omne genus commeatu necessario instruxit. Atque in hunc morem mutatus, ita reliquum vitae agit, ut beatissimus dignusque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cepit pietatem erga Deum colere. Itaque quum vixisset annos septem et sexaginta, e vita migravit, annis quinque et quinquaginta in regno exactis. Atque ipse quidem suis in hortis sepultus est, regnum vero ad filium ejus Amosum delatum est, ex matre natum cui nomen Emalsema, ex urbe Iabata oriunda.

CAP. IV. (V.)

Hic patris scelera, quae is prima juventute facere ausus erat, imitatus, ex familiarium insidiis sua in domo interiit, quum vixisset annos quattuor et viginti, ex illis vero duo regnasset. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amosum cum patre sepeliunt, regnum vero filio ejus Josiae in manus tradunt, quum annum aetatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boscelthi, nomine vero Jedis. Ille autem optima erat indole, atque a natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis morum annulus, scopo et regula illo utens ad totam suam vitam instituendam: quumque annum duodecimum attigisset, pietatis ac justitiae specimen dedit: nam populum ad saniolem mentem reducebat, auctorque erat ut mutata de idolis, ut quae dii non essent, opinione Deum patrium colerent, quumque ea quae a majoribus suis acta essent dispicere coepit, quae minus recte se haberent sapienter emendabat, quasi summa fuisset senectute et ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quae vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suae perspicacia et ingenii sollertia, seniorumque consiliis et institutis obsequendo. Quum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in republica curanda et in religione erga Deum prospere etiam ei omnia cederent, eoque magis quod horum regum iniquitas non amplius exemplo esset, sed et conspectu sublata fuerit. Nam rex urbem pariter ac regionem omnem obeundo et lucos diis peregrinis dedicatos excidit et aras eorum evertit, et donaria eis a majoribus consecrata cum ludibrio detraxit. Atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; quo facto hostias ut olim et solida sacrificia ejus ad altare afferebant. Constituit etiam certos judices et inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris et aequi rationem precipue habentes, et illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicumque vellent aurum et argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitrato aut prout res paleretur. Quum autem allatae essent pecuniae, curam

στης τὸν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως Ἀμασίαν καὶ τὸν γραμμα-
 τῆα Σαφᾶν καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων Ἰωάην
 καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἑλιακίαν· οἱ μὴδὲν ὑπερέβησι μὴδ'
 ἀναβολὴ δόντες ἀρχιτέκτονας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν
 ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες εἶχοντο τῶν ἐρ-
 γων. Καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βα-
 σιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ὁ γόοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος
 ἔχων πέμπει πρὸς Ἑλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ
 περισσὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας
 καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν, ἔτι δὲ καὶ
 δοῦς ἂν ἢ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦ-
 τον προκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα
 σκεῦη δαπανῆσαι. Προκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιε-
 ρεύς Ἑλιακίας ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ταῖς
 Μωϋσεῶς ἐν τῷ ναῷ κειμένας, καὶ προκομίσας δίδωσι
 τῷ γραμματεῖ Σαφᾶν. Ὁ δὲ ἀναγνούς παραγίνεται
 πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πάντα ὅσα κελεύσεις γενέσθαι τέ-
 λος ἔχοντα ἐδόηλου, παρανέγνω δ' αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους.
 20 Ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρ-
 χιερέα καλέσας Ἑλιακίαν καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα
 καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπειμψε πρὸς τὴν
 προφητὴν Ὀλδᾶν, γυναῖκα δὲ Σαλλοῦμου, τῶν ἐν δόξῃ
 τινὸς καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας
 25 ἐκέλευε λέγειν ἱλάσχεσθαι τὸν Θεὸν καὶ πειρᾶσθαι ποιεῖν
 εὐμενῇ· δεὸς γὰρ εἶναι μὴ παραδάντων τοὺς Μωϋσεῶς
 νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύουσιν ἀνάστατοι
 γενέσθαι καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες ἐπ' ἄλλοτρίας ἐρη-
 μοὶ πάντων καταστρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. Ἀκού-
 30 σασα δ' ἡ προφητις παρὰ τῶν πεμρθέντων ταῦτα δι'
 αὐτῶν ὧν ἐπέστεilen ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
 ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν ὅτι « τὸ μὲν θεῖον
 ἴδῃ κατ' αὐτῶν ψῆφον ἠνεγκεν, ἣν οὐχ ἱκεσίαις ἂν τις
 ἄκυρον ποιήσῃεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν καὶ τῆς χώρας
 35 ἐκβαλεῖν καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν παρόντων
 ἀγαθῶν παραδάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσοῦτ' μεταξὺ
 χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τῶν τε προφητῶν τοῦτο
 παραινούντων σιωφρονεῖν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασι
 τιμωρίαν προλεγόντων, ἣν, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι Θεὸς
 40 ἔστι καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τοῦτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν
 προφητῶν κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς ποιήσῃεν, δι'
 αὐτὸν μέντοι δίκαιον γενόμενον ἐφῆξεν ἔτι τὰς συμ-
 ποράς, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τὰ κατεψηφισμέ-
 να πάθῃ τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψῃεν. »

γ'. Οἱ μὲν οὖν τῆς γυναῖκος προφητευσάσης ἰλθόντες
 ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ περιπέμφας πανταχοῦ τὸν
 λαὸν ἐκέλευσε συναλθεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς
 καὶ τοὺς Λευίτας, πᾶσάν τε ἡλικίαν προστάξας παρεῖ-
 ναι. Ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω
 45 τὰς ἱερὰς βίβλους, ἔπειτα στάς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν μέ-
 σῳ τῷ πλήθει ὄρκους ποιήσασθαι καὶ πίστεις ἠνάγκα-
 σεν, ἡμὴν θρησκεῦσαι τὸν Θεὸν καὶ φυλάττειν τοὺς Μωϋ-
 σείας νόμους. Οἱ δὲ προθύμως τε ἐπήνεσαν καὶ τὰ πα-
 ραγεθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσιν ὑπέστησαν, θύον-

templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Ama-
 siae praetori urbano, et Saphani scribae et Joatae commenta-
 rienti et Eliaciae pontifici : qui sine mora et dilatione, ubi ar-
 chitectos et reliqua ad templi reparationem necessaria para-
 verant, ad opus aggrediebantur. Et templum quidem ita
 instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

2. At quum jam in regno annum decimum et octavum age-
 ret, ad Eliaciam pontificem mittit, jubens ut, conflata quas
 supererat pecunia, crateras inde et pateras et phialas ad sa-
 cra procuranda conficeret; ac praeterea quicquid auri argen-
 tive in thesauris esset, id quoque prolutum identidem in
 crateras et istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem
 Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros
 Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani
 scribae. Ille vero, quum eos perlegisset, regem adit, nuncia-
 batque omnia ad finem esse perducta quae imperarit : insuper
 et libros Moysis ei praelegebat. His autem auditis rex veste-
 que scissa, quum Eliaciam pontificem accivisset, ipsumque
 scribam, et ex amicis aliquot maxime necessariis, misit eos
 ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti et nobilitate
 illustris, jussitque dicere, quum ad eam accessissent, ut Deum
 placaret studeretque propitium efficere : metuendum enim
 esse ne ob ea quae patres contra Moysis leges fecerint, in eo
 sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsati in
 alienis omnium egentes miserabiliter vitam liniant. Quum
 autem vates ab ipsis, quos miserat rex, mandata ejus ac-
 cepisset, praecipit illis ut ab ipsa digressi ad regem, dicerent
 « quod Deus jam contra illos sententiam tulit, quae nullis
 refigenda est precibus, fore ut populus pereat, et e regione
 sua ejiciatur, et omnibus quibus jam fruitur bonis mulcte-
 tur, quod leges violarint, et quum tam multum temporis in-
 terim fuerit, prenitentiam non egerint, praesertim quum vates
 eos monuerint ut ad saniozem mentem redirent, poenasque
 manere scelera praedixerint, quas, ut Deum esse credant,
 et nihil mendacii istis subesse quae per vates illis denuncia-
 vit, omnino fore ut ab illis expetat, propter ipsum tamen,
 quod justus exstiterit, etiam nunc moraturum esse calami-
 tates; verum, ut ille in vivis esse desierit, quae inferre de-
 crevit populo illaturum esse. »

3. Et illi quidem, quum mulier hoc vaticinium edidisset,
 reversi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, missis in
 circuitum nunciis, jussit ut Hierosolyma convenirent sacer-
 dotes et Levitae, omnibus etiam cujuscunque aetatis adessee
 imperatis. Quum autem congregati essent, primum quidem
 illis legebat libros sacros, deinde, pro suggestu stans in me-
 dio populi, omnes coegit fidem jurejurando dare se Deum
 certe culturos esse atque Moysis leges observaturos. Illi
 vero et his prompte assenserunt et regis consiliis obsequiuntur.

τές τε παραχρήμα καὶ καλλιεροῦντες τὸν Θεὸν ᾧ ᾧ
 ἰκέτευον εὐμενῇ καὶ ὕλειαν αὐτοῖς ὑπάρχειν. Τὸν δ'
 ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περισσὸν ὑπὸ τῶν προγόνων
 σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασταθῇ ἢ
 ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκβαλεῖν. Συναθροισθέντων δὲ πολ-
 λῶν, καταπρήσας αὐτὰ τὴν σποδὸν αὐτῶν διέσπειρε,
 καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ἀαρώνος
 γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος
 ἦκεν εἰς τὴν χώραν καὶ τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ
 ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν
 θεῶν ἠφάνισε, καὶ τὰ ὅσα τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ
 βωμοῦ, ὃν κατεσκεύασε πρῶτος Ἱεροβοάμος, κατέκρυψε.
 Ταῦτα δὲ κατελθόντα Ἀχίαν τὸν προφήτην πρὸς Ἱερο-
 15 βόαμον, ὑσιάζοντος αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ
 λαοῦ, προκαταγγεῖλαι γενησόμενα, ὅτι τις τοῦ Δαυΐδου
 γένους Ἰωσίας τὸν ὄνομα ποιήσει τὰ προειρημένα, * * *
 Συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος μετὰ ἑτὶ τριακόσια καὶ
 ἑξήκοντα ἐτὶ.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας πορευθεὶς
 καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμα-
 λωσίαν καὶ τὴν δουλείαν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων διέ-
 φυγον, ἀφείναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς
 25 καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε,
 τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον Θεὸν εὐσεβεῖν καὶ τούτῳ
 προσανέχειν τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κύμας ἠρεύνησε καὶ
 τὰς πόλεις, μὴ τις ἐνδὸν ἔχει τοῖς εἰδώλων ὑπονοῶν. Οὐ
 μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς βασιλευμένοις ἐφεστώτα ἄρματα, ἃ
 κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
 30 ὃ προσεκύνουν ὡς Θεῷ, ἐβάστασε. Καὶ καθαρίσας οὕτω
 τὴν χώραν ἅπασαν εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε,
 κακεῖ τὴν ἁγίων ἐορτὴν τὴν καὶ πάσχα λεγομένην
 ἡγάγεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [τὸ πάσχα] νεογνούς
 ἐρίφους καὶ ἄρνας τρισμυρίους, βούς δ' εἰς ὀλοκαύτωσιν
 35 τρισχιλίους. Παρεῖχον δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ πρῶτοι
 διὰ τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους,
 καὶ τοῖς Λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προε-
 στῶτες αὐτῶν, βούς δὲ πεντακοσίους. Καὶ γενομένης
 οὕτως ἀφθόνης τῆς τῶν ἱερῶν εὐπορίας, τὰς θυσίας
 40 ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερῶν
 ἐξηγουμένου καὶ διακονομένου τοῖς ὄχλοις. Καὶ τοῦ
 μηδεμίαν ἄλλην οὕτως ἀγῶναι τοῖς Ἰβραίοις ἐορτὴν
 ἀπὸ τῶν Σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων αἰτίον ἦν
 τὸ πάντα κατὰ νόμους καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν παρατή-
 45 ρησιν τῆς πατρὸς συνηθείας ἐπιτελεσθῆναι. Ζήσας
 δ' ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα Ἰωσίας, ἔτι δὲ καὶ πλούτος
 καὶ τῇ παρὰ πᾶσιν εὐδοξία, κατέστρεψε τούτῳ τῷ
 τρόπῳ τὸν βίον.

ΚΕΦ. Ε'.

Νεχαιὸς δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἀγείρας στρατιάν,
 50 ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἦλθε ποταμὸν, Μήδους πολεμήσαν
 καὶ τοὺς Βαβυλωνίους, οἱ τὴν Ἀσσυρίαν κατέλυσαν
 ἀρχὴν τῆς γὰρ Ἀσίας βασιλεῦσαι πόθον εἶχεν. Γενο-

ros se receperunt, moxque sacra facientes videntesque
 Deum jam precabantur ut benigne ipsos et misericorditer
 respicere dignaretur. Porro jussit pontifici si quod vas
 superesset a majoribus consecratum idolis diisque peregri-
 nis positum in templo, illud efferret : et quum non pauca
 essent congesta, illis incensis cinerem eorum dispersit,
 denique idolorum sacerdotes, ab genere Aaronis alienos,
 occidit.

4. At quum ista Hierosolymis perfecisset, in regionem
 proficiscebatur, et quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in
 peregrinorum numinum honorem, funditus delevit, falso-
 rumque vatium ossa super altari, quod primus Hieroboam-
 us extruxerat, igni cremavit. Et Achiam quidem vatem,
 quum se ad Hieroboamum contulisset, dum ille sacrificaret
 totusque populus audiret, quæ eventura essent prænun-
 ciasse, quod quidam ex Davidis progenie, nomine Josias,
 hæc ipsa, quæ jam memoravimus, facturum esset * * *. At-
 que accidit ut ista adimpleta fuerint, annis trecentis sexa-
 ginta et uno elapsis.

5. Post hæc autem rex Josias, ad alios etiam ex Israeli-
 tis profectus, qui in captivitatem et servitium abducti non
 fuerant ab Assyriis, illis persuasit ut imple agere desiste-
 rent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium
 vero Deum et maximum pie colerent eique adhererent,
 domosque perscrutatus est et villas et urbes, suspicans fore
 ut aliquis intus custodiret idola. Quinetiam solis currus,
 qui in accensu ad templum steterant, a majoribus fabri-
 catos, et si quid aliud adorabant ut Deum, de medio sustu-
 lit. Quumque hoc modo regionem universam lustrasset,
 populum Hierosolyma convocavit, ibi festum Azymorum,
 quod et Pascha dicebatur, celebravit, donavitque populo
 victimas Paschales, hædos agnosque lactentes tricies mille,
 et in solida sacrificia boum tria millia. Ac præterea prin-
 cipes Judæorum in gratiam Paschatis sacerdotibus largiti
 sunt agnorum duo millia et sexcentos, et similiter Levitis
 primores eorum dederunt agnorum quinque millia, et bo-
 ves quingentos. Quumque tam magna esset victimarum
 copia, sacra fecerunt convenienter Moysis legibus, uno-
 quoque ex sacerdotibus præeunte et ministrante populo.
 Atque ideo nullum tale Pascha a temporibus Samuelis va-
 tis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præscripto,
 priscisque patriæ ritibus observatis, peracta fuerint. Post
 hæc autem Josias, quum in pace vitam egisset, insuper et
 divitiis et gloria inter omnes floruisse, vitæ finem habuit
 hujusmodi.

CAP. V. (VI.)

Nechao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expedi-
 tionem ad Euphratem fluvium profectus est, Medis bellum
 illaturus et Babylonis, qui Assyriorum everterant impe-
 rium : illum enim cupido incessit regnandi in Asia. Quum-

μένου δ' αὐτοῦ κατὰ Μένδην πόλιν, (ἦν δ' αὕτη τῆς Ἰωσίου βασιλείας,) μετὰ δυνάμεως εἵργεν αὐτὸν διὰ τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὴν ἐπὶ τοὺς Μήδους ἔλασιν. Πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχάω οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὠρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κοιλούντι βαδίζειν ἐφ' οὗ διέγνωκεν. Ἰωσίας δὲ οὐ προσέειτο τὰ παρὰ τοῦ Νεχάωνος, ἀλλ' οὕτως ἔσχεν ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκίαν διέρχεσθαι, τῆς πεπω-
 10 μένης, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμησάσης, ἵνα λάβῃ πρόρρασιν κατ' αὐτοῦ. Διατάσσοντος γάρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ ἐφ' ἄρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας ὄχρου-
 μένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαυσε τῆς πρὸς τὴν μάχην σπουδῆς. Τῷ τραύματι γὰρ περιελ-
 15 γς ὧν ἐκέλευσεν ἀνακληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Τελευταῖα δὲ ἐκ τῆς πλη-
 γῆς ἐκείνης τὸν βίον, καὶ κηδεύεται ἐν ταῖς πατρῷαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἑπτὰ τριάκοντα ἐν-
 νέα, βασιλεύσας δὲ τούτων ἐν καὶ τριάκοντα. Πένθος δὲ
 20 ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ἤγυθ, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου καὶ κατηφούντος. Ἰερემίας δ' ὁ προφήτης ἐπικηδεῖον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικόν, δ καὶ μέ-
 γη νῦν διαμένει. Οὗτος ὁ προφήτης καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλιπὼν καὶ
 25 τὴν νῦν ἐφ' ἧμῶν γενομένην ἄλωσιν τὴν τε Βαβυλῶνος κίεσιν. Οὐ μόνον δὲ οὗτος προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκίηλος, δς πρῶτος περὶ τούτων δύο βιβλία γράφας κατέλιπεν. Ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν Ἰερემίας ἐν Ἱεροσο-
 30 λύμοις διήγεν, ἀπὸ τρισκαίδεκάτου ἔτους τῆς Ἰωσίου βασιλείας ἕως οὗ κατεσχάθη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. Τὰ μέντοι γε συμβάντα περὶ τούτων τὸν προφήτην κατὰ γῶραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαντος δὲ Ἰωσίου, καθὼς προειρήκαμεν,
 35 τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται Ἰωάχαζος τοῦ-
 νομα, περὶ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. Καὶ οὗτος μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε, μητρὸς Ἀμι-
 τάλης καὶ πόλεως Λοβάνης, ἀσεβῆς δὲ καὶ μιὰρος τὸν τρόπον. Ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ὑποστρέψας
 40 ἐπὶ τῆς μάχης μεταπέμπεται τὸν Ἰωάχαζον πρὸς αὐ-
 τὸν εἰς Ἀμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συ-
 ρίας. Καὶ τὸν μὲν ἔλθοντα ἐδόξε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ὁμοπατρίῳ ὄντι, Ἐλιακίμῳ τοῦνομα,
 τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν Ἰωά-
 45 χιμῶν. Τῇ δὲ γῶρα ἐπέταξεν ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν δὲ χρυσίου. Καὶ τοῦτο μὲν ἐτέλει ὁ Ἰωάχιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ Ἰωάχαζον ἀπήγαγεν εἰς Αἴγυπτον, δς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μηνῶς τρεῖς, ἡμέρας δέκα. Ἡ δὲ τοῦ Ἰωακίμου μή-
 50 τηρ ἐκαλεῖτο Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δ' ἦν Ἀβούμας. Ἐτύγχανε δ' ὧν τὴν φύσιν ἀδίκος καὶ καχοῦργος, καὶ μήτε πρὸς Θεὸν ὅστις μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

que ad Menden urbem pervenisset, (erat autem illa in di-
 tione Josiæ,) hic cum exercitu eum prohibuit ab expeditione
 contra Medos per suam regionem faciendam. Nechao autem,
 præcone ad eum misso, dicebat se non in illum exercitum
 educere, sed ad Euphraten ire contendisse, jubebatque
 cavere ne ipsum adeo irritaret, ut adversus eum præliare-
 tur, semet a proposito itinere prohibentem. At Josias iis
 quæ Nechao dixerat haud assensit, sed secum constitue-
 bat iter ei non dare per suæ ditionis regionem, fato eum,
 ut opinor, ad hoc ipsum impellente, ut periret eum oc-
 casionem arriperet. Nam dum aciem instrueret curru ab
 uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui
 eum sagitta petierat, fecit ut ei deflagaret bellandi cupiditas.
 Nam quum vulnus ægre ferret, jussit ut receptui canerent,
 et Hierosolyma reversus est. Ex illa autem plaga
 moritur, et sepultus est magnifico funere in paternis monu-
 mentis, quum annos triginta novem vixisset, ex his vero
 regnasset triginta et unum. Vehementer eum lugebat po-
 pulus, multis diebus lamentis et mœrori se dedens. Hie-
 remias autem vates lugubri carmine condidit super eo
 nœniam, quæ etiamnum exstat. Hic vates etiam mala
 urbi eventura ante denunciavit, literisque mandavit et
 quod nostra ætate factum est excidium et Babylonis expu-
 gnationem. Verum non solus iste populo illa prædixit, sed
 et Jezecielus vates qui primus de his duos libros conscriptos
 reliquit. Erant autem hi duo ex stirpe sacerdotali: sed
 Hieremias quidem Hierosolymis commoratus est ab anno
 decimo tertio regni Josiæ, usquedum templum una cum
 urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt suo loco
 narrabimus.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Josia,
 regnum suscepit filius ejus nomine Joachazus, quum jam
 ætatis annum circiter vigesimum tertium ageret. Et hic
 quidem Hierosolymis regnavit, matre *natus* Anitalla ex
 urbe Lobana, nequam vero erat et moribus impuris. Rex
 autem Ægyptiorum, a pugna reversus, Joachazum ad se
 accersit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria est: et
 illum quidem, cum ad eum venisset, in vincula conjecit,
 fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo no-
 mine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum.
 Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta,
 et unum auri. Et hanc quidem pecuniæ summam Joaci-
 mus solvebat, secum vero rex Joachazum in Ægyptum
 abduxit, qui et illic vita decessit, regno potitus tres men-
 ses et dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda,
 ex urbe Abuma oriunda. Atqui is injustus erat natura et
 maleficus, et neque in Deum pius, neque erga homines
 benignus.

ΚΕΦ. Γ.

CAP. VI. (VII.)

Ἔτος δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντας, τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τις Ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ἐπὶ Καρχαμησάν ἀναβαίνει πόλιν (ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ) πολεμεῖν διεγνωκώς τῷ τῶν Αἰγυπτίων Νεχαῶνι· ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ Συρία. Μαθὼν δὲ τὴν τοῦ Βαβυλωνίου προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαῶ, οὐδὲ αὐτὸς ὠλιγόρησεν, ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν Ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. Συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη καὶ πολλὰς ἀπέδαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Διαβὰς δὲ τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος τὴν ἄχρι Πηλουσίου παραλαμβάνει Συρίαν

15 πᾶρεξ τῆς Ἰουδαίας. Τέσσαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ Ναβουχοδονοσόρου ὄγδοον ἦν τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν Ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν.

20 Ὅ δὲ δέσας τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλάξάμενος τῶν γρημάτων ἠνεγκεν αὐτῷ φόρους οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύειν τοὺς Αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τὸν Βαβυλωνίον καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοῦς,

25 διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος· οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. Ταῦτα δ' ὁ προφήτης Ἰερεμίας κατὰ πᾶσαν ἡμέραν προῦλεγεν, ὥς μάρτην ταῖς παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχουσι, καὶ ὥς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι καὶ Ἰωακίμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων, ἐλέγετο· καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὥς οἰωνίζοντο κατὰ τοῦ βασι-

35 λέως τοῦ προφήτου, τὸν Ἰερεμίαν ἡτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκῃ καταψηφισθῆναι πρὸς τιμωρίαν ἤξιουν. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἠνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δ' ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων, οἱ καὶ σοφῆς ὄντες διανοίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς καὶ

40 τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθεῖναι κακὸν τὸν Ἰερεμίαν. Ἐλεγον γὰρ οὐ μόνον τοῦτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαῖαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγαλῆναι καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὥς προφή-

45 τῆς τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. Τούτοις καταπραῦνantes τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐρρύσαντο τῆς κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἰερεμίαν, ὃς ἅπασας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου καὶ ἐκκλησιαζόντος ἐν τῷ ἱερῷ, μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμ-

50 πτου ἔτους τῆς Ἰωακίμου βασιλείας ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν περὶ τῶν μελλόντων συμβῆσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἦν συντεταχώς. Ἀκούσαντες δ' αἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματεῖα Βάρουχον ἐκπο-

Anno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonosorus Babyloniorum imperium suscipit : qui sub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchamesam ascendit (illa autem ad Euphraten sita est) eo anime ut bellum inferret Nechao Ægyptiorum regi : nam sub eo Syria tota erat. Quum autem Nechao inita a Babylonio consilia et expeditionem in se factum iri intellexisset, non segnit ipse se gessit, sed cum valida manu, ut Nabuchodonosorum arceret, ad Euphraten ire contendit. Commisso autem prælio victus est et in pugna multas myriadas amisit. Atqui Babylonius superato Euphrate, Syriam usque ad Pelusium suam in potestatem redigit, præter Judæam. Quarto deinceps anno regni Nabuchodonosori, qui octavus erat Joacimo Hebræorum imperium tenenti, Judæis magno cum exercitu bellum intulit Babylonius, postulans ab Joacimo tributum, bellumque, si detractarit, ei illaturum esse minatus. Ille vero minis perterritus pacem pecunia redemit et tributum, quantum imperatum erat, ei præstitit in tres annos.

2. Tertio autem anno, quum audisset Ægyptios in Babylonium bella movere, atque tributa ei non dedisset, de spe sua decidit : non enim ausi sunt Ægyptii expeditionem suscipere. Atqui Hieremias vates singulis diebus præmonuit frustra eos in Ægyptiis spem reponere, urbemque a Babyloniorum rege evertendam esse, atque Joacimum regem in ipsius potestatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo esset qui salutem erat consequuturus. Nam et vulgus et proceres ista audita nihil curabant, et quæ dicta erant ægre ferentes, ac si male in regem ominaretur vates, Hieremiam accusabant, litemque ei intendentes postulabant ut pœna mulctaretur. El ceteri quidem omnes contra eum suffragia tulerunt, seniores vero eum absolverunt, qui, quum mentis essent sanioris, vatem ex atrio dimiserunt, ceterisque auctores fuerunt ne quid mali adversus Hieremiam designarent. Aiebant enim non hunc solum urbi futura prædicere, sed et Michæam ante ipsum eadem esse vaticinatum, aliosque complures, quorum nullus a sui temporis regibus malo ullo, sed honore tanquam vates Dei erat affectus. Quum verbis istis populi animos inlitigassent, a supplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt, qui, ubi sua omnia vaticinia scriptis mandaverat, jejunanti populo et in templum congregato, nono mense anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi et templo mala imminuebant, complexus fuerat. Principes autem hisce auditis librum ab ipso accipiunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum e medio scedere, ne quis sciat ubi

ὧν ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή τισι δὴλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. Ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαθόντα ἀναγνῶναι. Ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς διέρρηξε τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τὸν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον ἐκέλευσεν ἀναχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. Οὗτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

(H.) γ'. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κατὰ τὸ θεῶς τὸ παρὰ τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μήτ' ἀποκλείσας μήτε πολεμήσας. Εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὴν οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαϊοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιπῆναι πρὸ τῶν τειχῶν, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς γῶρας καὶ τῆς πόλεως. Τοὺς δ' ἐν αἰσώματι, τρισχίλιους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαθὼν ἀπήγαγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἐν δὲ τούτοις ἦν καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλος παῖς ὢν. Καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωάχιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἑξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἑνδεκά. Ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν Νοστῆς ὄνομα, πολιτίδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

ΚΕΦ. Ζ'.

Τὸν δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν Ἰωακίμῳ, παραχρῆμα ἔλαβε θεός· Ἐδεῖσε γὰρ μὴ μνησικαχῆσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως ἀποστήσῃ τὴν γῶραν αὐτοῦ. Πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολμοῖς. Ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος οὐκ ἤξιον τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν περιορᾶν, ἀλλ' ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὄρκους παρ' αὐτῶν λαθὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μήτ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν· ὅς οὐδ' ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. Οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαθόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτὸν, (ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριάκοντα δύο,) καὶ τὸν Ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. Τούτους δὲ ὡς κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ, τὸν δὲ θεῖον τοῦ Ἰωακίμου Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα, ὄρκους παρ' αὐτοῦ λαθὼν, ἡ μὴν φυλάξῃ αὐτῷ τὴν γῶραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις εὐνοήσῃν.

(I.) β'. Σεδεκίας δ' ὦν μὲν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἐνός, δτε τὴν ἀρχὴν παρέλαθεν, ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ δέοντος ὑπερόπτης.

sint : librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, quum amici ei adessent, jussit scribam suum librum sumere et legere. At ubi audierat rex quæ in libro scripta erant, ira accensus eum discerpit injectumque in ignem cremavit, præcepitque Hieremiam et Baruchum perquisitos ad ipsum adduci pœnas luituros. Ceterum illi iram ejus effugerunt.

(VIII.) 3. At non multo post venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iste prædixerat, nihil se mali passurum esse existimans, ut qui nec eum excluserit, nec ad bellum se pararit. Ille autem, ingressus in urbem, fidem non servavit; sed robustissimos quosque Hierosolymitarum et forma præstantes una cum Joacimo rege interfecit, quem insepultum extra muros abjici jussit, filium vero ejus Joachimum regem urbis et regionis constituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit : in quibus erat etiam Jezecielus vates, quum esset adhuc puer. Et hujusmodi quidem finem habuit rex Joacimus, quum vixisset annos triginta sex, ex illis vero undecim regnasset. At qui ei in regnum successit, Joachimus, cui mater erat Nosta nomine, civis ea, regnavit menses tres, decem dies.

CAP. VII. (IX.)

Babyloniorum autem regem, quod regnum Joachimo dederat, non multo post incessebat metus : nam veritus est ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipso abalienaret. Misso igitur exercitu Joachimum in Hierosolymis obsedit. Is vero, quum natura esset benignus et justus, noluit urbem negligere sua causa periclitantem sed sumpta matre et cognatis, eos ducibus a Babylonio missis obsides tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipsos mali quidquam passuros esse nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem mansit. Nam Babyloniorum rex eam non servavit, sed per literas ducibus mandavit ut, quum quotquot in urbe essent captivos fecissent, adolescentes et artifices ad se victos adducerent (isti autem erant ad decem millia, octingentos et triginta duos) ac Joachimum cum matre et amicis. Illos itaque ad ipsum deductos in custodia habuit : Sedeciam vero, Joachimi patruum, regem constituit, quum jurejurando eum obstrinxisset se regionem illi sane conservaturum esse, nec quidquam novi moliturum, fauturumve Ægyptiis.

(X.) 2. Sedecias autem erat anuorum viginti et unius quum imperium susciperet, natus eadem matre qua frater Joacimus, justus vero et honesti contemptor. Nam et quos

Καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε· διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, καλεῶν τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν (εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρούς) προσανέχειν μήτε τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευμέναι ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ Βαβυλώνιος καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν

10 καὶ νικήσουσι· ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γενέσθαι. Ὁ δὲ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνῆδε πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπίστευκεν· διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ διήγον ἀπὸ τῶν τοῦ προφήτου πρὸς ἅπτερ ἤθελον. Προεφῆτευσεν δὲ καὶ Ἰεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τὰς μελλούσας τῇ λαῷ συμφοράς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς Ἱερουσόλυμα. Ταῖς δὲ προφητείαις αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Τὰ μὲν ἄλλα

20 πάντα συμφωνοῦντας τοὺς προφῆτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἀλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτοὺς αἰχμαλώτους ἔσται, διεφώνησε δὲ Ἰεζεκίηλος εἰπὼν οὐκ ὀφείσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ἰερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένος αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἄξει βασιλεὺς. Καὶ διὰ τὸ μὴ ταῦτόν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι καταγνοῦς ἠπίστησε, καίτοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπήντησεν, ἅπτερ εὐκαιρότερον δηλώσωμεν.

30 γ'. Τὴν συμμαχίαν δὲ τὴν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ἐπὶ ἑτὶ ὀκτὼ κατασχὼν διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστες, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προστίθεται, καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίδας, εἰ μετ' ἐκείνων γένοιτο. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν, καὶ τὴν χώραν κακῶς αὐτοῦ καὶ τὰ φρούρια λῆθων, ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ἐστὶν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος ἀρίσταται τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης οἰκείας τῆς Συρίας. Ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξήπα-

45 τησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν λέγοντες οὔτε τὸν Βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκειᾶς εἰς τὴν Βαβυλῶνα, μετὰ πάντων δὲ ἤξουν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν τοῦ ναοῦ σκευῶν ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεῶ. Τὰ ἐναντία

50 δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν Ἰερεμίας προεφῆτευσεν ὡς « ποιῶσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασι-
« λέα, παρὰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὐδὲν ἐστὶν αὐτοῖς ὄφε-
« λος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος ἐπιστρατεύ-
« σεν εἰς τὰ Ἱεροσολύμα μέλλει, καὶ πολιορκήσει τε καὶ

a:tatis adultæ circa se habuit impii erant, et populus universus licenter et insolenter pro suo quisque arbitrio se gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, subinde obtestabatur, jubens ut a ceteris quidem impie et contra legem factis abstinere, justitiæ vero curam haberet, et neque ducibus (nam in iis malos esse) animum adverteret, neque falsis vaticiniis eum decipientibus crederet, quasi non iterum urbem oppugnaturus esset Babylonius, et quasi Ægyptii bellum ei essent illaturi victoriamque reportaturi: hæc enim non ex veritate esse, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantisper quidem dum valem ista loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquiescebat, et e re sua esse persuasum habuit; rursus vero amici ejus mentem subvertunt, et a vatis dictis adducebant ad ea quæ volebant. Sed et apud Babylonem Jerezielus clades populo imminere prædixit, quas, istis auditis, *litteris mandatas* misit Hierosolyma. Atqui illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujusmodi de causa. Accidit ut vates cetera quidem omnia sibi invicem consentientes dicerent, fore scilicet ut et urbs expugnaretur, et ipse Sedecias captivus fiat; in hoc vero Jerezielus dissidebat, dicendo, Sedeciam non visurum esse Babylonem, Hieremia ipsi affirmante quod Babyloniorum rex illum vinctum abducturus sit. Ideoque quum verba utrisque non convenerint, etiam illis, in quibus secum concordare videbantur, ac si ea haud vere dicta esse cognovisset, plane diffidebat, etiamsi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenirent, de quibus loco magis opportuno dicemus.

3. Quum autem in societate cum Babyloniiis inita octo annos mansisset, non amplius fidem illis datam servavit, sed ad Ægyptios defecit, sperans fore, si illis se adjungeret, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejusque regione vastata et castellis occupatis, ad ipsam Hierosolymitarum urbem vi oppugandam accessit. Ægyptius autem, audito in quibus *angustiis* esset socius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petit, eo animo ut obsidionem solveret. Quo factum ut Babylonius Hierosolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congressus est, et in fugam versos tota Syria expulit. Ubi vero Babyloniorum rex Hierosolymis recesserat, operam dederunt falsi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipsi porro bellum illaturum esse Babylonium ejusque popularibus, neque e sedibus suis Babylonem translaturum, sed captivos etiam redituros esse cum omnibus templi vasis, quæ rex e delubro detraxerat. At Hieremias, quum prædiasset, his contraria atque vera vaticinatus est, quod « male
« quidem faciunt, et regem decipiunt, nihilque commodi
« ipsis sperandum ab Ægyptiis, sed illis prælio superatis
« Babylonius castra Hierosolymis admovebit, populumque
« obsidione premet et fame necabit, et quotquot superfue-

• τῶ λιμῷ διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς περιλειφθέν-
• τας αἰχμαλώτους ἄξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσει,
• καὶ τὸν ἐν τῇ ναῷ πλοῦτον ἐκπορήσας, ἐτι καὶ αὐτὸν
• ἐμπορήσει καὶ κατασκάψει τὴν πόλιν, καὶ δουλεύσο-
• μεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἑτὶ ἑβδομή-
• κοντα, παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας
• Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους,
• ἅρ' ὧν εἰς τῇδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν
• πάλιν καὶ τὰ Ἱερουσόλυμα καταστήσομεν. » Ταῦτα
λέγων ὁ Ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ἐπιστεύετο, οἱ
δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσέβεις ὡς ἐξεστηκότα τῶν φρονῶν
αὐτὸν οὕτως ἐξεπαύλιζον. Δόξαν δὲ αὐτῷ που εἰς τὴν
πατρίδα παραγενέσθαι, λεγομένην Ἀναθὼθ, σταδίους
δὲ ἀπέχουσαν Ἱερουσόλυμον εἰκοσι, συντυχὴν κατὰ
τὴν ὁδὸν τῶν ἀργόντων τις συλλαθὼν κατέσχε, συκο-
ραντῶν ὡς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολῶντα. Ὁ
δὲ ψευδῇ μὲν ἐκείνων ἔλεγεν αἰτίαν ἐπιτρέρειν αὐτῷ,
βελίξεν δ' αὐτὸν ἔρασκεν εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ δ' οὐ
πισθεὶς, ἀλλὰ συλλαθὼν αὐτὸν ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς
τοὺς ἀργόντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους
ὑπομένειν ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. Καὶ χρόνον
μὲν τινα διήγεν οὕτως, ἀδίκως πάσχων τὰ προειρη-
μένα.

δ'. Ἐτεῖ δ' ἐνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας καὶ ἡμέρα
δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν
Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα, καὶ προσ-
καθίσας αὐτῇ μῆνας ὀκτωκαίδεκα μετὰ πάσης ἐπο-
λόρκει φιλοτιμίας. Συνεπέθετο δ' εἰς ταῦτο πολιορ-
χοῦμενος τοῖς Ἱερουσόλυμοις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν,
• λιμός καὶ φθορὰ λοιμικὴ, ἐνοσκήψαντα σφοδρῶς. Ἐν
δὲ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης Ἱερεμίας οὐχ ἡσύ-
χαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυσσε παραινῶν τῷ
πληθει δέεσθαι τὸν Βαβυλωνίων ἀνοίξαντας τὰς πύλας
σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς πανοικί τοῦτο πράξαντας, εἰ
δὲ μὴ, διαφθρήσεσθαι. Προῦλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ἐπι-
μένοι τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολείται θατέρω, ἢ
• λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδηρῷ τῷ τῶν πολεμίων· εἰ δὲ
ζῷγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διαδράσεται τὸν θάνατον.
καὶ οἱ μὲν οὐδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον,
οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγ-
γέλλον ἑλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατηγοροῦντες
κατηγνῶνον τὸν προφήτην ὡς μεμνηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς
αὐτῶν προκατακλῶντα καὶ ταῖς τῶν χειρόνων καταγγε-
• λίας τὸ πρόθυμον ἐκλύοντα τοῦ πλήθους· ἔτοιμον γὰρ
• εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν,
ὅς δὲ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγειν, ἀλώσεσθαι
λέγων τὴν πόλιν καὶ πάντως ἀπολείσθαι.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ γρηστοτήτος καὶ
ἀκαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρωζύνθη, ἵνα δὲ μὴ τοῖς
• ἡγεμόσιν ἀπερβάνηται παρὰ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράτ-
• τειν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆγεν αὐτοῖς
ποιεῖν ὅ τι ἂν θέλωσιν. Οἱ δὲ, τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς
τοῦ βασιλέως, εὐθὺς εἰς τὴν εἰρκτὴν εἰσελθόντες καὶ
παραλαβόντες αὐτὸν εἰς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη

« rint captivos abducat, et bona diripiet, ac, divitiis templi
« inde exportatis, illud etiam igni cremabit, urbemque a
« fundamentis diruet, ipsique et posteris ejus serviemus
« annos septuaginta, quibus completis nos ea quam sub istis
« tulerimus servitute, everso Babyloniorum imperio, libera-
« bunt Persæ et Medi, a quibus dimissi hanc terram repe-
« temus, et templum denuo ædificabimus et Hierosolyma
« restituemus. » Ista dicens Hieremias plerisque persuade-
bat : at viri principes hominesque nequam, quasi haud
mentis suæ esset, ipsum hanc ob rem vilipenderunt. Quum
autem ei visum esset in patriam suam se recipere, Ana-
thoth nominatam, stadia viginti ab Hierosolymis dissitam,
quidam e magistratibus, illi forte obviam factus, manus ei
injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo esset ut ad
Babylonios transfugeret. Vates vero aiebat illum sibi falsum
crimen inferre, seque in patriam iter intendere dicebat. At
ille nihil ejus verbis motus ipsum comprehensum ad ma-
gistratus duxit, ut judicio perfunderetur ; a quibus modis
omnibus tortus et excruciatu servabatur ad supplicium.
Et aliquamdiu quidem ita debebat, ea quæ jam memoravi-
mus inique patiens.

4. Anno autem nono regni Sedeciae, et mensis decimi die
decima, iterum Babyloniorum rex suis copiis Hierosolyma
aggreditur, quumque ante urbem consedisset, summa con-
tentione octodecim menses eam oppugnabat. Porro accidit
ut tum simul Hierosolyma obsessa invaderent fames et
pestilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum
grassata sunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris
custodia habitus, non quiescebat, sed magna voce prædi-
cabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Baby-
lonium reciperent : quod si fecerint, ipsos universos salu-
tem consequuturos ; sin minus, interituros esse. Prædice-
batque fore ut, si quis in urbe manserit, alterutro pereat,
aut fame consumptus, aut ferro hostili peremptus ; sin vero
ad hostes perfugerit, mortem evasurum esse. At princi-
pes, quum ista auditione acciperent, iis nequaquam fidem
habebant, in summo licet periculo versarentur, sed irati
regem adeuntes ei omnia nunciabant, et accusatione insti-
tuta de vate querebantur, ut qui insanierit, et animos ipsis
in antecessum frangat, et calamitatum denunciatione populo
alacritatem minuat : illos enim paratos esse pro rege et
patria quodvis adire discrimen : hic vero minaciter monet ut
ad hostes fuga se recipiant, dicens fore ut urbs expugnetur
et funditus evertatur.

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate et justitia
amore, in eum nihil exacerbatus erat, sed, ne cum prin-
cipibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam
ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit,
ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, ut primum hoc
ipsis concessum erat a rege, in custodiam protinus in-
gressi, captum eluctumque inde in fossam quandam cerno

καθίμηνσαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγείς ἀποθάνῃ. Ὁ δὲ πρὸς τοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πηλοῦ περισχεθεὶς ἐν τούτοις ἦν. Τῶν δ' οἰκετῶν τις τοῦ βασιλέως ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθίοψ τὸ γένος, τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην καὶ τοῦ διὰ τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς
10 καὶ μετανοήσας ἐν τῇ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα καὶ σχοινία καὶ πᾶν ὃ πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ ὑποτάσσον μετὰ σπουδῆς ἀναλῦσαι τὸν Ἱερεμίαν. Ὁ δὲ Αἰθίοψ παραλαβὼν
15 οὗς ἐπετάγη ἀνέσπαυεν ἐκ τοῦ βορβοροῦ τὸν προφήτην καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον.

ζ'. Μεταπεμφθέντος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐρομένου, ἔχειν μὲν ἔλεγεν, οὐ πιστευ-
20 θήσεσθαι δ' εἰπὼν οὐδὲ παραινέσας ἀκουσθήσεσθαι, « ἀλλὰ τί δὴ κακὸν εἰργασμένον ἀπολέσται διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι; φησί. Καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλωνιον οὐκέθ' ἡμῖν ἐπιστρατεύειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες ὑμᾶς; εὐλαβοῦμαι δὲ νῦν τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μὴ με
25 κατακρίνης θανάτῳ. » Τοῦ δὲ βασιλέως ὀρκους αὐτῷ δόντος ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις. Ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν,
30 εἰ γε βούλεται σώζεσθαι καὶ τὸν ἐρεστώτα κίνδυνον διαφυγεῖν καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν μήτε τὸν ναὸν μὴ πεισθέντα γὰρ αὐτὸν τούτων παραίτιον εἶσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις καὶ αὐτῷ πανοικίᾳ τῆς συμφορᾶς. Ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας βούλεσθαι μὲν αὐτὸς
35 ἔργη ποιεῖν ἀ παραινεῖ καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γινόμενα, δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν δημοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. Παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγεν· οὐδενὸς γὰρ
40 κακοῦ πειραθήσεσθαι παρὰ τὸν τοῖς Βαβυλωνίοις, οὐτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέχνα οὔτε τὰς γυναῖκας, μενεῖν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῇ. Καὶ τὸν μὲν Ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προστάξας αὐτῷ πρὸς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δοξάντα αὐτοῖς, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς
45 ἡγεμόσιν, εἰ μὴ τὸν αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πεμπτον γεγενῆσθαι πυνθάνονται τί κληθεὶς εἴποι πρὸς αὐτὸν, φράζειν τι τούτων, ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς ὅτι δεηθεὶ μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. Καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· ἐπυνθάνοντο γὰρ ἔλθόντες
50 πρὸς τὸν προφήτην τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκέπτεσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέγη.

oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam opperet mortem. Ille vero luto usque ad guttur obrutus, in his erat angustis. Interim quidam e servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Aethiops genere, quod vati acciderat regi retulit, dicens amicos et principes male egisse in eo quod valem in caenum demerserint, atque ita morte ea quae in vinculis erat obeunda acerbiorē illi excogitarint. Quum haec audisset rex, illumque poenituisse quod valem in principum potestatem tradiderit, mandavit Aethiops ut, assumptis triginta ex famulis regis, et funibus, et quocumque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quanto studio posset Hieremiam ex fossa subduceret. Itaque Aethiops sumptis quos adhibere jussus erat valem ex luto extraxit liberumque dimisit.

6. Quum autem rex illum ad se clam accivisset, et ab eo quaereret ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere et in praesens auxilium indicare; aiebat se quidem habere quod diceret, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, nec, si praeceperet, auditum iri. « Nam quid mali, inquit, commisi ut amici tui me perdere secum statuerint? Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem et nunc vereror quod verum est dicere, ne me morte jubeas multari. » Quum autem rex ei jurasset se nec interfecturum eum nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit ut urbem Babylonis traderet, atque ad ista Dei oraculum ipsius ore illum hortari aiebat, si modo velit incolumis esse, et ex periculo impendenti evadere, et neque urbem solo aequari nec templum: ipsum enim, nisi pareat, civibus fore horum malorum causam et sibi suisque omnibus calamitatis auctorem. Ille vero, ubi haec audiverat, subiciebat se velle ista facere quae suadeat, dicitque e re sua fore ut fierent, sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat: nihil enim mali passurum esse, si Babylonis urbem dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores, templumque etiam illesum mansurum. Et Hieremiam quidem ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quae ipsis facienda visa sint prodere, ac ne principibus quidem, si cognito quod a rege fuerit accersitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujusmodi quid indicaret, sed ea ad illos simulatione uti, ac si precibus contenderit, ut vinculis et custodia liberaretur. Itaque retulit eis prorsus eodem modo, quo jusserat rex: nam quum valem adisset, eum interrogabant, quidnam de illis ipsis consultatum venisset ad regem. Et haec quidem ita dicta sunt.

ΚΕΦ. II.

CAP. VIII. (XI.)

Τῆς δὲ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐνταταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἴχετο· πύργους τε γὰρ μεγάλων οἰκοδομήσας χώματων, ἀπ' αὐτῶν ἀνείργε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστώτας, καὶ πολλά περὶ τὸν κύκλον θλον ἤγειρε χώματα τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. Καρτερώς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. Ἐκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν οὔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔρρωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μὴ δὲ πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπληττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες, ὥς εἶναι τὸν θλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τῆς οὐότητος καὶ συνέσεως, τῶν μὲν πλεον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πολέως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων ἢ ἐν τῷ μὴ καμῖν μὴδ' ἀπειπεῖν ἀντεφεύρισκοντας οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. Καὶ ταῦθ' ὑπέμειναν ἐπὶ μῆνας ὀκτώ· καὶ ἑκα, ἕως οὗ διεθάρησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν βλαῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

β'. Ἡρέθη δ' ἡ πόλις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας τοῦ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. Ἐἶλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβουχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν Ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. Τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα, εἴ τις ἐπιζητήσει γινῶναι, οἷτινες τὰ Ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, ταῦτα ἦν· Νηργελέαρος, Ἀρέμμαντος, Σεμεγάρως, Ναβώσαρις, Ἐχαράμψαρις. Ἀλούσης δὲ τῆς πολέως περὶ μέσσην νύκτα καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολέμων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. Φρασάντων δὲ τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὤρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ οὐκ ἄπωθεν Ἱερικουῶντος, ἐκυκλώσαντο αὐτόν. Οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολέμους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν ἄλλος ἀλλαγῶσε καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. Περιλειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. Παραγνόμενον δ' αὐτὸν ὁ Ναβουχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ παράσπονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο καὶ ἀμνήμονα τῶν πρόσω λόγων οὗς ἐποίησας, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποσχόμενος. Ὁνειδίξεν δὲ καὶ ἀχαριστίαν παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, (Ἰωακίμου γὰρ αὐτὴν οὖσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι,) χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατὰ τοῦ παρασχόντος. Ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεός, ὃς μισήσας σου τὸν τρόπον ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. Χρη-

At Babylonius totis viribus et alacriter admodum Hierosolyma oppugnabat; quumque turres multa terra aggesta extruxisset, ex illis pugnantes e mœnibus repellebat; multos quoque per totum circuitum aggeres excitabat, qui altitudine muros æquarent. Verum et propugnatores fortiter et alacriter obsidionem ferebant. Neque enim fami neque pestilentiae succumbebant, sed quamvis intus malis istis exagitati essent, animos ad dura belli confirmabant, ne machinamentis quidem ab hostibus inventis et mœnibus admotis perterriti, sed et alias omnibus quas illi intendebant objiciendas machinas excogitantes, adeo ut Babylonis cum Hierosolymitis plane sollertiae et rei militaris scientiae certamen fuerit, dum illi quidem, si hisce plus valerent, urbem se expugnatos esse crederent, hi vero in eo salutis spem reponerent ut novis ex adverso comminiscendis non defatigaretur fatiscerentque, quibus irrita fierent hostium machinamenta. Atque ista tolerarunt per menses duodeviginti, donec et peste consumpti essent, et telis perempti, quæ hostes e turribus in eos conjecerint.

2. Urbs autem capta est anno undecimo regni Sedeciae, quarti mensis die nono. Eam siquidem ceperunt Babyloniorum duces, quibus Nabuchodonosorus urbem oppugnandam mandavit: nam ipse in urbe Reblatha morabatur. Ducum autem nomina, qui Hierosolyma expugnata subegerunt, si quis ea scire desiderat, ista erant: Nergelaeus, Aremmantus, Semegarus, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa mediam noctem, ac hostium ducibus in templum ingressis, Sedecias rex, ubi hoc sensit, assumptis uxoribus et liberis et ducibus et amicis, cum illis fugam ex urbe capessit per fauces angustas munitasque et per desertum. Ut autem quidam e transfugis hoc Babylonis indicarunt, diluculo ad eum persequendum exierunt, assuetique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. Amici vero et duces, qui Sedeciae fugæ se comites dedebant, quum hostium in conspectum venissent, ipso relicto alius alio dilapsi sunt, et suæ quisque salutis consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis et uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam et foelifragum appellare cepit, et verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin et ingrati animi vitium ei exprobravit, quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ipsi dedisse) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Quum autem his verbis Sedeciam

σάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε παραγρῆμα καὶ τοὺς φίλους θῆσαι, ὁρῶντος αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. Ἐπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ Σεδεκίου δῆσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. Καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ Ἱερειμίας τε καὶ Ἰεζεκίηλος προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀγθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα καὶ ὀφεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν Ἱερειμίας εἶπε, τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα ταύτην οὐκ εἶδε, καθὼς Ἰεζεκίηλος προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρηκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένως ἃ τε δεῖ γενέσθαι προλέγει, τὴν τε τῶν ἀνθρώπων ἀγνοίαν καὶ ἀπιστίαν, ὅφ' ἥς οὐδὲν προῖδεῖν εἰσέθησαν τῶν ἀποδησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξ αὐτῶν πείραν διαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους βασιλεύσαντες οὕτω κατέστρεψαν τὸν βίον, εἴκοσι μὲν καὶ εἰς γενόμενοι μέχρι τοῦ τελευταίου βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πενταχόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἑξ καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσμεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σάουλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ναβουζαρδάνην εἰς Ἱερουσόλυμα συλήσοντα τὸν ναόν, προστάζας ἅμα καὶ καταπρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασιλεία, τὴν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. Ὅς γενόμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας σὺλᾷ τε τὸν ναόν καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργυροῦ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτήρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι κε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τὰς τε χρυσοῦς τραπέζας καὶ τὰς λυγνίας. Βαστάσας δὲ ταῦτα ἀνῆψε τὸν ναόν μὴνι πέμπτῳ τῇ νοεμβρίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς Ναβουχοδονοσόρου. Ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν πόλιν κατέστρεψεν. Ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς μετὰ τετραχόσια ἔτη καὶ ἐβδομήκοντα καὶ μῆνας ἑξ καὶ δέκα ἡμέρας ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη· τῇ δ' ἐξ Αἰγύπτου μεταναστᾶσει τοῦ λαοῦ τότε ἦν ἔτη χίλια ἐξήκοντα δύο,

μῆνες ἑξ, ἡμέραι δέκα. Τῷ δὲ κατακλισμῷ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πορθήσεως χρόνος ἦν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐννακασίων πεντήκοντα ἑπτὰ, μηνῶν ἑξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ οὗ δὲ ἐγεννήθη Ἀδάμος μέχρι τῶν περὶ τὸν ναόν συμβάντων ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πενταχόσια δεκατρία, μῆνες ἑξ, ἡμέραι δέκα. Ὅσοτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῶν ἐτῶν πλῆθος· ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδοκίμαμεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως κατασκάψας τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ τὸν λαὸν μεταναστῆσας ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρ-

increpisset, jussit filios ejus et amicos e vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciae ceterorumque captivorum. Dein quum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quae ab Hieremia et Jezecielo erant ipsi praedicta, quod captus ad Babylonium adducetur, et praesens praesentem ore alloquetur, et oculis suis oculos ejus videbit. Ista quidem Hieremias loquutus est; occaecatus vero et Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Jezecielus praedixit.

3. Et haec quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit imperitis, quod varia est et multimoda, et omnia statim temporibus et ordine servato eveniunt, eaque praedicta quae eventura sunt, utque hominum inscitia et incredulitas perspectae habeantur, quibus praepediti sunt quominus futura prospiciant, sed ex improvise in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt, numero quidem unus et viginti, ad regem ultimum usque: regnarunt autem universi annos quingentos et quattuordecim, menses sex et dies decem, ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, quum tamen ex eadem tribu non fuerit.

5. Porro Babylonius copiarum praefectum Nabuzardapea mittit Hierosolyma, ut templum spoliaret, mandavitque ut illi ignem subiceret regiaeque, ac urbem solo aequaret, et populum transferret in Babyloniam. Qui quum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciae undecimo, et templum diripit, et vasa Dei aurea argenteaque exportat, et labrum quoque magnum a Solomone dedicatum, ut et columnas aereas cum suis capitulis, et mensas aureas atque candelabra. His itaque sublati, templum incendit mense quinto, die primo, anno regni Sedeciae undecimo, regni vero Nabuchodonosori octavo et decimo. Regiam quoque igni cremavit, et urbem evertit. Incensum autem est templum anno quadringentesimo septuagesimo, mense sexto, die decimo, postquam conditum fuerat, a populi vero ex Aegypto migratione, anni tunc mille effluerant et sexaginta duo, menses sex et dies decem. Tempus autem omne, quod a diluvio usque ad templi devastationem intercessit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta septem, mensium sex, et dierum decem: ab Adamo vero creato usque ad ea quae templo acciderant, anni sunt ter mille quingenti tredecim, menses sex et dies decem. Et tantus quidem erat horum annorum numerus: quaecunque vero acta fuerint, prout singula evenerunt, explicavimus. Porro militiae regis Babyloniorum praefectus, quum Hierosolyma a fundamentis diruisset, et populum transtulisset, captivos fecit Sarcam

χιερά Σαρείαν καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ ἱερέα Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας (τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι), καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν εὐνούχον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ Σεδεκίου ἐπὶ τὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἔχοντα· οὓς ἅπαντας μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν ἐκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς 'Ρεβλαθάν πόλιν τῆς Συρίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν, αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. Δέσμιον δ' ἐπήγετο καὶ Ἰωσαάδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρεία τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλωνίος ἐν 'Ρεβλαθάν πόλει τῆς Συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τὸ τῶν βασιλείων καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδείξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. Πρῶτος μὲν οὖν Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν Σολομὼν ἐκκοδόμησε. Μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς Ἀχιμαῆς διαδέχεται τὴν τιμὴν, καὶ μετὰ Ἀχιμαῖν Ἀζαρίας· τούτου δὲ Ἰωραμὸς, τοῦ δὲ Ἰωραμίου Ἴσος, μετ' αὐτὸν δὲ Ἀζωόραμος· τοῦ δ' Ἀζωοράμου Φιδέας, τοῦ δὲ Φιδέα Σουδέας, τοῦ δὲ Σουδέα Ἰούηλος, τοῦ δὲ Ἰουήλου Ἰωθάμους, Ἰωθάμου δὲ Οὐρίας, Οὐρίου δὲ Νηρίας, τοῦ δὲ Νηρία Ὠδέας, τούτου δὲ Σαλλοῦμος, Σαλλοῦμου δὲ Ἐλκίας, Ἐλκία δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ἰωσαάδωκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. Οὗτοι πάντες παῖδες παρὰ πατρός· διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

ζ'. Παραγενόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίας μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. Θέλας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκευῆ τὰ ἐκ τοῦ Ἱεροσολύμων συληθέντα ναοῦ ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς, τὸν δὲ λαὸν κατήκτισεν ἐν τῇ Βαβυλωνιτικῇ γῶρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν τοὺς πένητας καὶ αὐτομολοὺς ἐκεῖ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα Ἰδολῖαν ὄνομα, Αἰκάμου παῖδα τῶν εὐ γεγονότων, ἐπειρικῇ καὶ δίκαιον. Ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν γῶραν ἐργαζομένους τῷ βασιλεῖ πέλειν φόρον ὥρισμένον. Ἱερεμίαν δὲ τὸν προφῆτην λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεισεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ παραγενέσθαι· (κεκελεύσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν)· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλῶν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ἐπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ προφῆτης οὐδ' ἔπεσθαι ᾔθελεν οὐτ' ἀλλὰ ῥοσε που μένειν, ἥδεως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς ἐρειπίοις τῆς πατρίδος καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. Ἰνούς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς τῷ Ἰδολῖᾳ προστάξας, ὃν κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν αὐτῷ ποιέσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν δυνάμειν ἂν δεῖται, ζωρησάμενός τε αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε.

summum pontificem, et Sophoniam secundarium pontificem, et duces templi custodes (isti autem tres erant), et eunuchum militibus praefectum, et septem de Sedecia amicis, ejusque scribam, et alios duces sexaginta: quos omnes una cum vasis direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriae urbem. Atque illic rex pontifici et ducibus capita amputari jussit, captivos vero omnes et in istis Sedeciam ipse Babylonem duxit. Praeterea vinctum secum deduxit Josadocum summum pontificem, filium Sareae summi pontificis, quem ad Reblatham Syriae urbem Babylonius occiderat, ut jam ante memoravimus.

6. Quum vero genus regum recensuerimus, et quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarinque, necessarium etiam visum est dicere, quibus nominibus summi pontifices fuerint, quique sub regibus pontificatum obierint. Et primus quidem omnium in templo, a Solomone exstructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas successit, et post Achimam Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Isus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, et Phideae Sudeas, Sudeae vero Juelus, et Juelo Jothamus, et Jothamo Urias, et Uriae Nerias, et Neriae Odeas; hunc vero sequutus est Sallumus, et Sallumum Elcias, et Elciam Sareas, et hunc demum Josadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii post patres, pontificatum acceperunt.

7. Rex autem Babylonem reversus Sedeciam, usque dum moreretur, in carcere conclusum tenebat. Quumque ipsum magnifice sepelisset, vasa, quibus Hierosolymorum templum spoliaverat, diis dicavit suis, populum vero in Babyloniae regione collocavit, atque pontificem e vinculis exemit.

CAP. IX. (XI.)

Nabuzardanes autem imperator, quum populum Judaicum captivum abduxisset, pauperes et transfugas ibi reliquit, duce illis praeposito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, aquo et justo. Illis vero imperavit ut ex agris, quum eos coluissent, certum tributum regi penderent. Hieremiam quoque vati, e carcere ad se accito, suasit ut secum Babylonem iret; (regem enim mandavisse ut omnia ei praerberet;) sin vero nollet, diceret ubinam habitare statuerit, ut regem literis ea de re certiore faceret. At vates nec eum sequi volebat, nec usquam terrarum habitare, sed contentus erat vitam agere inter ruinas patriae et miserrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, quum Godoliae ibi relicto praecipisset summam ei curam adhibere, et quicquid desideraret ei suppeditare, eumque muneribus amplissimis ornasset, quocumque vellet ire permisit. Et

Καὶ Ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας Μασφαθᾶ καλουμένη, παρακαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν Βαρούχον, Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπιστήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ

5 πατρίῳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

β'. Ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος ὤρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. Οἱ δὲ πολιορκουμένων Ἱεροσολύμων φυγόντες, διασκοπεσθέντες κατὰ τὴν χώραν, ἐπειδὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχωρηκότας καὶ οὐκ εἶδον τίνα καταλειποτάς ἐν τῇ τῶν Ἱεροσολύμων γῇ καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργασομένους, συληθέντες πανταχόθεν ἦγον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς Μασφάαν. Ἠγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς Ἰωάννης υἱὸς Καρέου καὶ Ἰεζανίας καὶ Σαρίας καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. Ἐκ δὲ 15 τοῦ βασιλικοῦ γένους ἦν τις Ἰσμαῆλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιχότατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν Ἱεροσολύμων ἔφυγε πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλεῖα Βααλείμ καὶ συνδιήγαγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. Τούτους τοίνυν γενομένους αὐτοῦ Γοδολίας ἐπειτα μένειν αὐτίκα μὴδὲν 20 δεδιότας τοὺς Βαβυλωνίους· γεωργούντας γὰρ τὴν χώραν οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. Ἰαχὺς ὁμνυς αὐτοῖς διεβεβαίωτο, καὶ προστάτην αὐτὸν ἔχειν λέγων, ὥστε, εἴ τις ἐνοχλοῖ, τεύξεσθαι τῆς προθυμίας, καὶ συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς τὴν ἑκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη καὶ κατοικεῖν· προεῖπέ τε παρασκευάζεσθαι αὐτοὺς, 25 ἕως ἔτι καιρὸς ἐστὶ, σῆτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. Ταῦτα διαλεγθεὶς πρὸς αὐτοὺς ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας εἰς ὃν ἑκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διαδραμούσης δὲ φήμης εἰς τὰ περὶ τὴν Ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρωπῶς καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ 35 Βαβυλωνίῳ, συνέδραμον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν καὶ τὴν χώραν κατώκησαν. Κατανοήσαντες δὲ τὴν χώραν καὶ τὴν τοῦ Γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν, Ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἡγεμόνες ὑπερηγάπησαν αὐτὸν, καὶ Βααλείμ τὸν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεῖα ἔλεγον πέμψειν Ἰσμαῆλον ἀποκτενοῦντα αὐτὸν 40 δόλῳ καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. Ῥύσεσθαι γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ, ἂν αὐτοῖς ἐφῇ κτείνειν τὸν Ἰσμαῆλον, ὡς οὐδενὸς γνωστομένου. 45 Δεδιέναι γὰρ ἔρασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου παντελὲς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειμμένων τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἰσχύος. Ὁ δ' ἀπίστειν αὐτοῖς ὁμολόγει κατὰ ἀνδρὸς εὐπεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην ἐμφανίσαι· οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι παρὰ τηλικαύτην 50 ἐρμυίαν ὧν ἔρχετο μὴ διχμαρτόντα οὕτω πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὐρεθῆναι, ὥσθ' ὃν ἦν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι σπουδάζειν, αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτοῦ γενέσθαι. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δέε δοκεῖν, ἔμεινον ἔρασκεν

Hieremias quidem commoratus est in istius regionis urbe, quae Masphata dicitur, Nabuzardane exorato ut secum e carcere dimitteretur discipulus Baruchus, Neri filius, ex valde illustri domo, et in patria lingua egregie doctus.

2. Quum autem ista fecisset Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obsessis Hierosolymis diffugerant, per regionem fusi dispersique, postquam Babylonios discessisse audiverunt, nonnullosque reliquisse qui in Hierosolymorum terra supererant, quibusque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Masphatam conveniunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant Joannes Careæ filius, et Jezanias, et Sareas, præterque illos alii. Porro quidem erat Ismaelus ex stirpe regia, homo improbus et astutissimus, qui dum Hierosolyma obsiderentur fuga elapsus erat ad Baalim Ammanitarum regem, et cum eo per illud tempus habitarat. Illis igitur, qui eo venerant, suavitè Godolias ut ibi inanerent, posito in præsens omni Babyloniorum metu : agriculturæ enim operam dantes nihil mali passuros esse. Ista illis jurejurando confirmavit, adjiciens eos se pro defensore habere, adeo ut, si cui molestia crearetur, mature ei subveniretur ; idque eis consilii dedit ut urbes quascunque vellent habitatum irent, et aliquot cum suis mitterent easque a fundamentis excitarent et incolerent : præmonuitque ut pararent, dum tempus esset, et frumentum et vinum et oleum, ne egerent quo per hiemem vescerentur. Hæc ad illos loquutus, dimisit eos ad regionis loca, prout cuique visum fuerit, habitanda.

3. Quum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum esset quod Godolias omnes e fuga ad eum reversos magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari siverit, ut Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concursus sunt ad Godoliam, et regionem incoluerunt. Porro Joannes et qui cum eo erant duces, quum terram cognosset et Godoliæ benignitatem et humanitatem, valde eum dilexerunt, dicebantque Baalim Ammanitarum regem missurum esse Ismaelum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipse Israelitis imperaret : illum enim e genere regio ortum esse. Ceterum ipsum insidiis liberatum iri aiebant, si permittat ipsis Ismaelum occidere, utpote nemine præterea conscio futuro. Vereri enim se adjiciebant ne, ipso ab illo interfecto, scinditis pereant populi Israelitarum reliquiæ. Is vero se illis fidem non habere fatebatur, qui hujusmodi insidias sibi ab homine beneficiis a se affecto paratas detulerunt. Haud enim esse verisimile eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habeat a se consequutus sit, adeo ingratum in benefactorem suum et impium inveniri, ut, quem scelus foret insidiis ab aliis circumventum non servare studere, eum is quæreret sua ipse manu necare. At vero si hæc pro veris habenda, satius esse dicebat ut ipse ab illo perimeretur, quam ut ho-

ἀποθανῶν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου μᾶλλον ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἀνθρώπων καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν καὶ παρακαταθέμενον αὐτῷ διαρθεῖραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τῶν ἡγευόντων μὴ δυνηθέντες πείσαι τὸν Γοδολίαν ἀπῆλθον. Χρόνου δὲ διαλθόντος ἡμερῶν τριάκοντα παραγίνεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφάθαν πόλιν Ἰσμαῆλος μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾷ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδείξμενος εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν Ἰσμαῆλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναίσθησίαν καὶ ὑπὸν ὑπὸ τῆς μέθης, ὁ Ἰσμαῆλος ἀναπνέσας μετὰ τὸν δέκα φίλων ἀποσπράττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατακειμένους ἐν τῷ συμποσίῳ. Καὶ μετὰ τὴν τούτων ἀναίρεσιν ἐξελθὼν νυκτὸς ἅπαντας φονεῖει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίους καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. Τῇ δ' ἐπισύσῃ μετὰ δώρων ἔχον πρὸς τὸν Γοδολίαν τῶν ἐκ τῆς χώρας ὀδοσκήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς Ἰσμαῆλος εἰσὼς τε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν καὶ παρελθόντων ἀποκλείσας τὴν αὐλήν ἐξένευσε καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινα βάλων, ὡς ἂν ἀφανῇ γένοιτο, κατεπόντισε. Διεσώθησαν δὲ τὸν ὀδοσκήκοντα τούτων ἀνδρῶν οἱ μὴ πρότερον ἀναιρέθηται παρεχάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ παραδώσειν, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σιτον. Ταῦτα ἀκούσας ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ἰσμαῆλος, τὸν δ' ἐν τῇ Μασφάθῃ λαὸν σὺν γυναίξί καὶ νηπίοις ἡγχαλωτίσεν· ἐν οἷς καὶ τοῦ βασιλέως Σεδεκίου θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς παρὰ Γοδολίαν καταλελοίπει. Ταῦτα διαπραξάμενος ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ἀκούσας δ' Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ Μασφάθῃ πεπραγμένα ὑπὸ Ἰσμαῆλου καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον ἡγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἑκαστος παραλαβὼν ὀπλίτας ὤρμησαν πολεμήσοντας τὸν Ἰσμαῆλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν Χεβρόνι. Οἱ δὲ αἰγχαλωτισθέντες ὑπὸ Ἰσμαῆλου, τὸν Ἰωάννην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμους διετίθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἔχειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰγχαλωτισάμενον πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀνεχώρησαν. Ἰσμαῆλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα, ὁ δὲ Ἰωάννης παραλαβὼν οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ἰσμαῆλου χειρῶν καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον Μάνδρα λεγόμενον παραγίνεται. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην ἐπέμεινε αὐτόθι. Διεγνώκεισαν δ' ἐκείθεν ἄραγτες εἰς Αἴγυπτον ἰλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλωνιοὶ μέινοντας ἐν τῇ χώρῃ, ὑπὲρ Γοδολίαν τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος ὀργισθέντες περὶονευσμένου.

ς'. Ὅντων δ' ἐπὶ ταύτης τῆς βουλῆς προέσιον Ἰερεμίας τῷ προφῆτῃ Ἰωάννης ὁ τοῦ Καρέου καὶ οἱ ἡγε-

minem occideret, qui ad ipsum confugerit, suamque salutem ejus fidei commiserit et apud eum quasi equestrem deposuerit.

4. Et Joannes quidem et qui cum eo erant duces, quum hoc Godoliz persuadere non potuissent, discesserunt. At triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaelus, et cum eo viri decem, quos quum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaelum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaelus autem, cum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem et somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente surrexit et Godoliam interfecit, et quotquot ei in convivio accumbabant. Et statim ab hac illorum cæde egressus Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea a Babylonis relictos. Sequenti vero die viri e regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaelus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam, quumque ingressi essent, clauso atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obsecrarent, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent, supellectilem et vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaelus. Populum vero Masphathensem cum uxoribus et liberis in captivitatem abduxit, et in his Sedeciz filias, quas Nabuzardanæ Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis ad Ammanitarum regem se confert.

5. At Joannes et qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaelo Masphathiz patratum et Godoliz necem, graviter tulerunt, et adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaelo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaelo abducebantur, quum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire, quoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaelus cum octo viris Joanni elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Ceterum Joannes assumptis quos de manibus eripuerat Ismaeli, ut et eunuchis et mulieribus et infantibus, ad locum quendam pervenit qui Mandra dicitur, et ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem ut inde digressi Ægyptum pelerent, metuentes ne se, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliz, quem illi summæ rerum præfecerant.

6. Dum id consilii agitent, ad Hieremiam vatem accedunt Joannes Carex filius, ejusque comites militiæ duces, ut

μόνες οἱ σὺν αὐτῷ, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀμνηστῶσιν αὐτοῖς περὶ τοῦ τί γρῆ ποιεῖν, τοῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσσαντες ποιήσιν ὃ τι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. Ὑποσχομένου δὲ τοῦ προφήτου διακονήσιν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ λαῷ παντὶ ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσται καὶ πρόνοιαν ἔξει καὶ τηρήσει παρὰ τῶν Βαβυλωνίων 10 οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς, πορευομένους δ' εἰς Αἴγυπτον ἀπολείψει καὶ ταῦτα εἰσθῆσει ὀργισθεὶς ὃ καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν ἐμπροσθεν οἴδατε παθόντας. Ταῦτα εἰπόν τῷ Ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν Θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὃ προφήτης οὐκ ἐπιστεύετο ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν 15 ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ καλεῖται, χαρίζομενον δὲ Βαρούχῃ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ Θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτοὺς, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθάρῃσι. Παρακούσας οὖν ὃ τε λαὸς καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς τοῦ Θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ 20 τοῦ προφήτου παρήγγελεν, ἀπῆλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφῆτῃ μέλλοντα στρατεῦναι ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευε τῷ λαῷ 25 τὴν τε ἀλωσιν τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅτι τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενεῖ, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. Καὶ ταῦτα συνέβη. Τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς Ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἔστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει ἐπὶ 30 τὴν Κοίλιν Συρίαν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπολέμησε καὶ Ἀμμωνίτας καὶ Μωαβίτας. Ποιησάμενος δὲ ὑπῆκοα ταῦτα τὰ ἔθνη ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. Καὶ τὸν μὲν τότε βασιλεῖα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν 35 Ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. Καὶ τὸ μὲν Ἑβραίων γένος ἐν τοιοῦτῳ τέλει γεγόμενον παρειλήφαμεν δις ἐλθὼν πέραν Εὐφράτου. Ὑπὸ Ἀσσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλεύοντος Ὡσίου· ἔπειτα ὁ τῶν δύο 40 φυλῶν, ὑπὸ Ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, ὃς ὑπελείφθη τῶν Ἱεροσολύμων ἀλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τοὺς Ἰσραηλίτας, κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν τὸ τῶν Χουθαιῶν ἔθνος, οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ 45 τῆς Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατωκίσθησαν προσγοροῖαν ἀναλαβόντες. Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν κατῴκισε. Καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα, καὶ 50 Ἱερουσαλὺμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα. Τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ἐπὶ τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, μῆνας ἑξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

Deum oraret obsecrantes, ut illis, prae consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid ipsos Hieremias jussisset. Quum autem vates promississet se pro illis apud Deum intercessurum esse, accidit ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, praeciperetque dicere Joanni et ceteris ducibus populoque, se quidem illis, si in ista terra remanserint, adfuturum, curamque illorum gesturum, et a Babyloñiis quos metuant illas servaturum, in Aegyptum vero proficiscientes relicturum esse, foreque ut ira incensus vos iisdem malis afficiat, quae patres vestros jam ante perperosos esse scitis. Quae quum Joanni populoque dixisset Deum eos praemonere, ei parum creditum est quod ex Dei imperio ipsos manere jubeat in regione; sed, ut gratiam iniret a Barucho discipulo suo, Deo quidem mendacium asfingere, ipsis vero ne discedant persuadere, ut a Babyloñiis morte multentur. Populus itaque et Joannes, Dei consilio, quod eis vatis ministerio dederat, haud obsequuti, in Aegyptum concesserunt, secum ducentes Hieremiam et Baruchum.

7. Quum autem eo pervenissent, vatem certiorum facit Deus de expeditione quam in Aegyptum facturus erat Babyloñiorum rex, jussitque eum ut populo praediceret captum iri Aegyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque haec eveniunt. Nam quinto post Hierosolymorum vastationem anno, qui vicesimus tertius est regni Nabuchodonosori, exercitum is eduxit in Coelen-Syriam; eaque occupata et Ammanitis et Moabitibus bellum intulit. Istitis autem gentibus in potestatem suam redactis, impetum fecit in Aegyptum, ut ipsam debellaret. Ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit, alio vero constituto, Judaeos, qui illic erant, iterum cepit et Babylonem traduxit. Et Hebraeos quidem, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphraten ductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Assyriis abducti, regnante Osea; deinde a Nabuchodonosoro, Babyloñiorum et Chaldaeorum rege, quotquot e duabus tribus supererant, captis Hierosolymis. At enim Salmanasares, quum Israelitas sedibus suis excivisset, in easdem gentem Chuthaeorum transtulit, qui prius interiora Persidis et Mediae habitaverant, tunc vero Samaritae vocati sunt, appellatione tracta e regione in quam demigraverant. At Babyloñiorum rex, quum duas tribus abduxisset, nullam gentem in regionem ipsarum reposuit. Quo factum est ut tota Judaea cum Hierosolymis et templo annos septuaginta deserta permanserit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem et duarum tribuum deportationem intercessit, annorum esset centum et triginta, mensium sex et dierum decem.

ΚΕΦ. Ι'.

CAP. X. (XI.)

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος τοὺς εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ἰουδαίων παῖδας καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἱ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν περίθλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδουσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, (τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέφατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας διαθείς,) ἐχορίζει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς διαίτην, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. Ἦσαν δ' οὗτοι σοφίαν ἱκανοὶ, περὶ ἣν ἐκέλευε διατρίβειν ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους τέσσαρες, καλοὶ τε καὶ ἄγαθοι τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν Δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος Ἀζαρίας. Τούτους ὁ Βαβυλωνίος μετωνόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι· καὶ τὸν μὲν Δανιήλον ἐκάλεε Βαλτισαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχην, Μισαήλον δὲ Μισαχην, τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδοναγῶ. Τούτους ὁ βασιλεὺς, οἱ ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παιδείαν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γενομένων, ἔβην ἐν τιμῇ καὶ στέργῳ διατέλει.

β. Δόξαν δὲ Δανιήλου μετὰ τῶν συγγενῶν σκληραγωγῆν αὐτὸν καὶ τῶν τῆς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐξουσιῶν ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν Ἀσχάνῃ τῇ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐμπιστευμένῃ εὐνοῦσθαι, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέμειν δὲ αὐτοῖς ὀσπρία καὶ φοίνικας εἰς διατροφήν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιοτο· πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην διαίταν αὐτοὺς κενινῆσθαι, τῆς δ' ἑτέρας περιτρονείν. Ὁ δὲ εἶναι μὲν ἑτοιμος ὑπηρετεῖν ὤφειν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑπορῆσθαι δὲ μὴ κατάδηλοι τῷ βασιλεῖ γεννηθέντες, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχύος καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτηρίων (συμμεταβάλλειν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα καὶ τὰς γρόας ἅμα τῇ διαίτῃ) καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων εὐπαθούντων ὡς γένετες, αἱτοῖσι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῶν κατασῶσιν. Ἐχόντα τὸίνυν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν Ἀσχάνην πείθουσιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταῦτα παρασχεῖν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς οὐδὲν εἰς αὐτὴν βλαβησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ χείονας τῶν ἄλλων ἔχοντας, ἐπὶ τὴν προτέραν αὐτοῖς διαίταν ἀγειν. Ὡς δὲ οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοῖς ἔμπετον τὴν τροφήν ἐκείνην προσφερομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστεροι τὰ σώματα καὶ μελίζονες ἔγινοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινε εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μετὰ τοῦ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ ὄναι, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης ὅσα μὲν ἀπὸ τοῦ βασιλέως κατ' ἡμέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασι-

Ceterum Nabuchodonosorus Babyloniorum rex, quum sumpsisset nobilissimos Judæorum pueros et regis eorum Sedecie cognatos, qui et corporum vigore et oris pulcritudine erant conspicui, pædagogis tradidit, ut illis cultum adhiberent, quibusdam illorum exactis, (id quod solitus est facere aliarum quoque gentium devictarum pubi,) victum quidem illis de sua mensa præbebat, curabatque ut regionis istius instituta et literas Chaldæorum docerentur. Isti autem satis magnam consequenti erant sapientiam, ad quam eos exerceri jubebat, inque his erant et quattuor de genere Sedecie, forma præstantes bonoque ingenio præditi. Quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Misaelus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliisque nominibus uti jussit: et Danielum quidem Baltasarum appellavit, Ananiam vero Sedrachem, et Misaelum Misachen, Azariam vero Abdenago. Istos ob egregiam indolem et diligentiam literarum studiis adhibitam, et quod in sapientia valde profecerant, in honore habebat rex et amore prosequabatur.

2 Quum autem visum fuisset Danielo, ut ipse cum cognatis suis durius victitaret, et a mensæ regie eduliis abstineret, atque adeo ab universis vitali spiritu animatis, Aschanem adiit spadonem cui cura ipsorum demandata erat, et ab eo contendit ut quæ ipsis a rege afferrentur sibi caperet et absumeret, ipsis vero legumina et dactylos in alimoniam daret, et si quid aliud præterea vellet inanime: ad hujusmodi enim victum se magno desiderio ferri, aliumque omnem vilipendere. Ille vero sese paratum esse dicebat voluntati eorum obsequi, sed nonnihil vereri ne, si rex hoc resciverit ex fragilitate corporum orisque lineamentis subinde mutatis (necesse enim esse corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex juveris aliis bene pastis hujusce rei manifesti, sibi auctores fiant periculi supplicii. Aschani itaque ad hoc faciendum timido persuadent ut decem diebus ad rem experientiam ita vescerentur: quodsi corpora ipsorum nihilo deterius se inde habuerint, eodem deinceps cibo uti licere, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi sint; sin autem eos macie attenuatos viderit aliisque pejus se habentes, ad priorem victus consuetudinem redire faceret. Quum autem ex cibo istiusmodi suppeditato non modo nihil eis decesserit, sed corpore magis quam alii bene curato esse et pinguiores apparuerint, adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia vesci contigit, ex pauperioribus esse quis suspicaretur, Danielus vero et qui cum eo erant, viderentur in magna rerum abundantia summaque luxuria vivere, exinde Aschianes, sine metu, quæ pueris quotidianè de mensa sua rex mittere

λεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προεξη-
μένα. Οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς διὰ τοῦτο κα-
θαρῶν καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ἀκραφῶν γεγεννημένων,
καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, (οὔτε
6 γὰρ ἐκείνας ἐφείλοντο καὶ βαρεῖας εἶχον ὑπὸ τροφῆς
ποικίλης, οὔτε ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,)
πᾶσαν ἐτοίμως ἐξέμαχον παιδεῖαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς
Ἑβραίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Μάλιστα δὲ Δανιήλος,
ἰκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρους ἔχων, περὶ χρίσεις ὄνειρον
10 ἐσπουδάκει καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερόν ἐγένετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως
δ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν,
οὗ τὴν ἐκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν
ὁ Θεός, τοῦτο μὲν ἐπιλανθάνεται διαναστᾶς ἐκ τῆς κοί-
15 τῆς, μεταπειψάμενος δὲ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μά-
γους καὶ τοὺς μάντις, ὡς εἴη τι ὄναρ ἐορκαῖος ἔλεγεν
αὐτοῖς, καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὴν λήθην ὧν εἶδε μη-
νῶν ἐκέλευεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τε ἦν τὸ ὄναρ καὶ τί
τὸ σημαίνόμενον. Τῶν δὲ ἀδύνατον εἶναι λεγόντων
20 ἀνθρώποις τοῦθ' εὗρεῖν, εἰ δ' αὐτοῖς ἐκθοίτο τὴν ὄψιν τοῦ
ἐνυπνίου, φράσειεν τὸ σημαίνόμενον ὑποσχομένον, θάνα-
τον ἠπειλῆσεν αὐτοῖς· εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. Προσέ-
ταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιῆσαι τὸ κελευ-
σθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιήλος δ' ἀκού-
25 σας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπο-
θανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν
κινδυνεύειν, πρόεισιν Ἀρίῳχῳ τῷ τὴν ἐπὶ τῶν σωμα-
τοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἄρχῃν πεπιστευμένῳ. Καὶ
δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς
30 πάντας εἴη προστεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ
Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τοῦ ἐνυπνίου,
καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ
δηλοῦν ἐπιτελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρώ-
ξυναν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν Ἀρίῳχον εἰσελθόντα πρὸς
35 τὸν βασιλέα μιαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ
ταύτην τὴν ἀνάρεσιν ἐπισχεῖν· ἐλπίζειν γὰρ διὰ ταύτης
δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ γνώσεσθαι τὸ ἐνυπνιον. Ὁ δὲ Ἀρί-
οχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιήλον ἀξιοῦν. Καὶ
ὁ μὲν καλεῖται τὴν ἀνάρεσιν τῶν μάγων ἐπισχεῖν, ἕως
40 γινῶ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν Δανιήλου. Ὁ δὲ παῖς μετὰ τῶν
συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν δι' ὅλης ἰκετεύει τὸν
Θεὸν τῆς νυκτὸς σῶσαι καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς
Χαλδαίους, οἳς δεῖ καὶ αὐτοὺς συναπολέσθαι, ρύσασθαι
δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ
45 καὶ ποιήσαντα δῆλην ἥς ὁ βασιλεὺς ἐπετέληστο διὰ τῆς
παρελθούσης νυκτὸς ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. Ὁ δὲ
Θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας καὶ τὸν Δανιή-
λον τῆς σοφίας ἀγασάμενος τὸ τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον
ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν καὶ τὸ σημαίνόμενον ὁ
50 βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιήλος δὲ γνοὺς παρὰ
τοῦ Θεοῦ ταῦτα περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
δηλώσας τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς
τὸ τεθνάναι τὴν διάνοιαν ἔχοντας εἰς εὐθυμίαν καὶ τὰς
περὶ τοῦ βίου διηγεῖται ἐλπίδας, εὐχαριστήσας δὲ τῷ

consuevit, sibi habebat, et jam ante memorata illis appo-
nebat. Illi vero, quasi propterea mentes eis essent puræ
et defæcatæ, adeo ut optime possent disciplinis imbui, et
corpora firmiora evaderent ad labores perferendos, (neque
enim illas ægre trahebant et prægravabant ciborum varie-
tate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant,) facile
instituti erant in omni Hebræorum et Chaldæorum doctri-
na. Danielus vero, præ ceteris satis jam ad sapientiam
peritus, somniis interpretandis animum adjecit, numenque
ei manifesto aderat.

3. Biennio autem post Ægypti populationem rex Naba-
chodonosorus, quum somnium mirabile vidisset, cujus etiam
eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem
mox ut e stratis surrexit obliviscitur. Accersitis igitur
Chaldæis et magis atque divinis, narravit ipsis se forte
somnia vidisse, illisque indicans quod ei acciderat viso-
rum oblivione capi, jussit illos ut ipsi dicerent quale esset
somnia et quid sibi velit. Quum autem illi responderent,
ab hominibus fieri non posse ut hoc reperiretur, verumta-
men, somnii visionem si ipsis eloqueretur, interpretationem
dare pollicerentur, mortem illis comminatus est, nisi som-
nium sibi expedirent. Illosque omnes ad necem trahi impe-
ravit, qui confessi erant se quod jussum erat facere non
posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes
occidi jusserit, et inter hos se quoque cum cognatis sua
esse in periculo, adit Ariochum, cui datum erat imperium
in regis satellites. Quumque ab eo supplex quasisset
quam ob rem rex in talis dederit ut sapientes omnes
morte muldarentur et Chaldæi et magi, atque intellexisset
somnia negotium, et quod jussi a rege id quod ei exciderat
in mentem revocare, dicendoque se non posse, regem ad
iram commovissent, obsecravit Ariochum ut ad regem
ingressus unam noctem peteret pro magis et hac interfectio-
nem procrastinaret: sperni enim sibi esse, si eadē Deum pre-
catus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum
Ariochus regi nunciatum ivit ista postulare Danielum. Atque
ille eadem magorum differti jussit, tantisper dum certum
fieret de promisso Danieli. Ceterum puer, ubi se cum
cognatis domum receperat, supplex Deum per totam noctem
obsecrat ut servaret et magos et Chaldæos, cum quibus
ipsis pereundum esset, et ab ira regis eriperet, visionem sibi
sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per
quietem oblata ex memoria elapsa erat. Deus autem, et
periclitantes miseratus et Danieli sapientia delectatus, so-
mnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, et
quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus
quum ista a Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque
cum fratribus communicata, illos quidem, postquam de vita
jam desperarant et de morte cogitabant, animi terrore libe-

Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γινόμενης ἡμέρας παραγίνεται πρὸς Ἀριοχόν, καὶ ἀγειν αὐτὸν ἤξιον πρὸς τὸν βασιλέα· δηλώσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν πρὸ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιήλος παρηγεῖτο πρῶτον μὴ σοφώτερον αὐτὸν δοῖται τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὐρεῖν δυνηθέντος αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν· οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν οὐδ' ὅτι τὴν διάνοιαν αὐτῶν μάλλον ἐκπεπνύονται, τοῦτο γίνεσθαι· ἀλλ' ἐλεήσας ἡμεῖς ὁ Θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δαθέντι περὶ τε τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φανεράν ἐποίησεν. Οὐχ ἥτιον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ εἶν λύπης περὶ τῆς σῆς αὐτοῦ δοξῆς ἐφρόντιζον, ἰδικῶς οὕτως ἀνδράς καὶ ταῦτα χαλούς τε καὶ θαλοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντος, ὅς οὐδὲν μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐρόμενον προσέταζας, ὃ δ' ἦν ἔργον Θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. Σοὶ τοίνυν φροντίζοντι περὶ τοῦ τίς ἀρξεί τοῦ κόσμου παντός μετὰ σέ κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλώσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. Ἐδοξας ὁρᾶν ἀνδράντα μέγαν ἐστῶτα, οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινε εἶναι χρυσήν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς. Ἐπειτα λίθον εἶδες ἐξ ὀροῦ ἀπορραγέντα ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδράντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὀλοκλήρον ἀρεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρον καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν ἐλεύρου λεπτότερον γενέσθαι, καὶ τὸν μὲν ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροτέρου ὑπὸ τῆς βίας ἀρπαγέντα διασπαρῆναι, τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὥς ἵπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρωθῆαι. Τὸ μὲν οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἐστίν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Ἡ μὲν χρυσὴ κεφαλὴ σέ τε ἐδόλου καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὤμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὁμῶν. Τὴν δὲ ἐκείνων ἑτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει χαλκὸν ἡμιψιεσμένος, καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχυρὴν ὁμοίᾳ σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν οὐκ ἔτι τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν· εἶναι γὰρ αὐτὴν στερεοτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. Ἐδόλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλος τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἰστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγεννημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. Εἰ δὲ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος ὡς ὡς περιίσταται πολυπραγμανεῖν, ὥς καὶ περὶ τῶν ἀγίων εἰ γενήσεται βούλεσθαι μαθεῖν, σπουδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τὸ Δανιήλου· εὐρήσει δὲ τοῦτο ἐν ταῖς ἱστοῖς γραμμάσιν.

ε. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος ἀπὸ τοῦ ταῦ-

ravit et in spem vitæ crexit. Cumque illis artis Deo gratiis, illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, et ab eo petebat ut se ad regem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis se vidiisse dicat proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illum deprecatus est, ne ipsum ceteris Chaldeis et magis sapientia præstare existimaret, quod, quum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse id ei indicaturus esset: non enim sua pericula, vel quod mentem quam aliis magis exercuisset, id fieri: « sed Deus, nostrum misertus qui in mortis « periculum adducti eramus, oranti mihi pro mea popula- « riumque vita et somnium et ejus interpretationem declara- « vit. Non enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quod « nos ipsi a te fuerimus morti adjudicati, quam metus de tuæ « existimationis gloria, ut qui inique viros bonos et hone- « stos necari jussisset, quibus nihil, quod humana sapientia « efficere potuit, imperasti, sed id quod facere Dei solius « est ab illis exegisti. Tibi itaque cogitanti, qui homo « post te potiturus esset totius orbis imperio, in lecto cubi- « culari volens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo- « di immisit somnium. Spectare tibi videbaris ingentem « statuam stantem cujus caput forte aureum erat, humeri « et brachia argentea, venter et femora ex ære, crura ac « pedes ferrei. Deinde saxum ingens vidisti a monte avul- « sum, quod in statuam incidit, eamque dejectam adeo « contrivit, ut nulla ejus pars integra fuerit relicta, sed « aurum et argentum et ferrum et æs in pulverem abierint « farina minuiorem; atque illum, venti vehementioris flatu « abreptum, longe lateque dispersum esse; saxum vero « adeo crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. Et « somnium quidem quod vidisti huiusmodi est: illud vero « hoc modo interpretandum. Caput quidem aureum te « significat, et alios ante te reges Babylonios; duæ vero « manus et humeri indicant imperium vestrum a duo- « bus regibus eversum iri: illorum autem imperium alius « quidam ab occidente destruet ære obductus, atque hujus « vires alia vis debellabit ferro similis, easque in univer- « sum imperio premet propter ferri naturam, quod ea sit « auro et argento et ære validior. » Quin et Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desideret, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

5. Rex autem Nabuchodonosorus his auditis quoque

τα καὶ ἐπιγινούς τὸ ὄναρ ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ὃ τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνούσι, τούτῳ τὸν Δανιήλαν ἡσπάζετο, καὶ θύσειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν προσθη-
 6 γορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος ἀπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέ-
 10 βη τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ὁ βασιλεὺς κατὰσκευάσας χύρσειον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ
 11 μὲν ὕψος ἐξήκοντα, τὸ πλάτος δὲ ἑξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ καὶ μέλλων καθιε-
 ροῦν αὐτὸν συνεκάλεσεν ἐξ ἀπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς
 12 πρῶτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅταν σημαινούσης ἀκούσῃς τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν
 13 ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἡπειλῆσεν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθῆσεσθαι κάμινον. Πάντων οὖν μετὰ τὸ
 σημαίνουσας ἐπακοῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων
 τὸν ἀνδριάντα, τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς μὴ ποιῆσαι
 τοῦτο φασί, μὴ βουλθθέντας παραβῆναι τοὺς πατέριους
 20 νόμους. Καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες θείᾳ σώζονται προνοίᾳ καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον· οὐ γὰρ ἤψατο τὸ πῦρ αὐτῶν,
 ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν, οἶμαι, τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας
 εἰς αὐτὸ βληθῆναι, οὐχ ἤψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ἦν
 25 ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ Θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κατὰσκευάσαντος. Τοῦτο συνέστησεν αὐτοὺς τῷ βασι-
 λεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς· διὸ καὶ πάσης ἀξιοῦμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν.
 30 ζ'. Ὀλίγω δὲ ὕστερον χρόνῳ πάλιν ὄρξ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄφιν ἑτέραν, ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς μετὰ ἡτρίων ἔξει τὴν δίκαιαν καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ
 τῆς ἐρημίας ἔτισιν ἑπτὰ αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήφεται. Τοῦτο θασάμενος τὸ ὄναρ πάλιν τοὺς μάγους συγκα-
 35 λέσας ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ καὶ τί σημαίνει λέγειν ἡξίου. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνάθη τὴν τοῦ ἑνυπνίου διάνοιαν εὑρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιήλος δὲ μόνος καὶ τοῦτ' ἔκρινε καὶ καθὼς οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. Διατρίψας γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρη-
 40 μίας τὸν προειρημένον χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν παρὰ τὴν ἐπταετίαν, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. Ἐγκλησθὲν δὲ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα
 τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς
 45 ἀρχαίοις εὐρίσκω βιβλίοις· καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντάς τι τῶν πραγμά-
 των ἢ μεμφομένους ἡσπαλίσαμην, μόνον τε μεταφρά-
 ζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπόν ἐν τὴν Ἑλλάδα γλῶτ-
 50 ταν καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προστιθεῖς τι τοῖς πρά-
 γμασιν αὐτὸς ἴδιον μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπεσχημένος.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα βασιλεύσας τελευτᾷ τὸν βίον, ἀνὴρ ὄρα-

somnio agnito Danieli indolis admiratione percussus est, et in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, imposito ei dei sui nomine, universae conditionis suae imperio eum praefecit, cognatosque ejus, quum ex invidia et livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto auro colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, quum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque more solenni dedicaturus esset, principes ex omni sua ditione convocavit, eisque in primis mandavit ut quando-
 60 cunque tubae sonitum audiverint, tunc procumberent et colossam venerarentur: iis vero qui ita non fecerint minatus est se illos conjecturum esse in fornacem igne ardentem. Quum igitur omnes, simul ac audiverint tubae vocem, colossam venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non fecisse dicunt, nolentes patria instituta violare. Atque illi criminis manifesti et statim in ignem conjecti divina servantur providentia, et praeter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt: ignis enim eos non attingit, sed, quasi sensisset viros sceleris iuros in flammam suas praecipitatos esse, illos non afflavit, vique ad urendum debili esse videbatur, quam diu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quae res illis, ut viris probis Deoque caris, regis gratiam conciliavit, adeo ut postea semper in maximo apud eum honore haberentur.

6. Non multo autem post in somnis rex aliam videt visionem, quod imperio excidens inter bestias versabilur, et post exactos in solitudine septem annos denuo regnum recuperabit. Hac visione ipsi in somnio oblata, quum magos rursus convocasset, illos ea de re percontabatur, et quid significaret sibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit somnii sententiam invenire, regique explicare, solus vero Danielus ista exploravit, atque ita evenerunt prout ipse ei praedixit. Quum enim in solitudine tempus jam ante memoratum exegisset, nemine per septennium auso rerum gubernaculo sese admovere, Deum precatus ut regnum recipiat, rursus ei restituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum singula ita ut in antiquis libris ea reperi in scriptis meis referam: nam statim ab initio hujus historiae contra eos qui in rebus narratis desiderant quidpiam, vel ex postulat, a me praecautum est, asseverando quod Hebraeorum solum liberos Graece reddam, pollicendoque futurum ut in rebus istis exponendis nihil illis de meo addam vel detrahiam.

CAP. XI.

Rex autem Nabuchodonosorus, quum regnasset annos quadraginta tres, vitam finivit, vir ad res agendas acer.

πτήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων εὐτυχέστερος
γεγόμενος. Μένονται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ Βη-
ρωσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων
οὕτως. « Ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβοπαλάσσα-
ρος ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ
τοῖς περὶ Συρίαν τὴν κοίλῃν καὶ τὴν Φοινικὴν τόποις
ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐτι
κακοπαθεῖν, συστήσας τῷ υἱῷ Ναβουχοδονοσόρῳ ὄντι
ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ'
αὐτόν. Συμμιξας δὲ Ναβουχοδονοσόρος τῷ ἀπο-
στάτῃ καὶ παραταξάμενος αὐτοῦ τὴν ἐκράτῃσιν καὶ τὴν
χωρὰν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν
ἐποίησατο. Τῷ δὲ πατρὶ αὐτοῦ Ναβοπαλάσσῳ
συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ
Βαβυλωνίῳ πῶλε μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύ-
σαντι εἴκοσι καὶ ἑν. Αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν
χρόνον τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν Ναβουχοδονοσόρος
καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν Αἰγύπτῳ πράγματα
καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰου-
δαίων τε καὶ Φοινικῶν καὶ Σύρων καὶ τῶν κατ' Αἴ-
γυπτον ἔθνων συντάξας τισὶ τῶν φίλων μετὰ τῆς
βαρυστάτης δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακο-
μίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστός
διὰ τῆς ἐρήμου παραγίνεται εἰς Βαβυλῶνα. Παρα-
λαβὼν δὲ τὰ πράγματα διοικούμενα ὑπὸ τῶν Χαλ-
δαίων καὶ διατηρουμένην τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ
βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρι-
δος ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις παραγενομένοις
συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδαιοτάτοις τῆς Βαβυ-
λωνίας τόποις ἀποδεῖξαι, αὐτὸς δ' ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ
πολέμου λαφύρων τὸ τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ
κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς
πολὶν ἀνακαινίσας καὶ ἑτέραν καταχρυσάμενος πρὸς
τὸ μᾶλτι δύνασθαι τοὺς πολιορκούντας τὸν ποταμὸν
ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πολιν κατασκευάζειν, ὑπερε-
βάλετο τρεῖς μὲν τῆς ἐνδον πόλεως περιβολούς, τρεῖς
δὲ τῆς ἔξω, τοῦτο δὲ τοὺς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ
ἀσφάλτου, τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου. Καὶ τει-
χίσας ἀξιολόγως τὴν πολιν καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμή-
σας ἱεροπρεπῶς προσκατεσκεύασε τοῖς πατριοῖς
βασιλείῳς ἑτέρα βασιλεία ἐχόμενα αὐτῶν ὧν τὸ μὲν
ἀνάστημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν περισσόν ἴσως
ἂν εἴη λέγειν, πλὴν ὥς ὄντα μεγάλα καὶ υπερήφανα
συντετέλεσθαι ἡμέραις πεντεκαίδεκα. Ἐν δὲ τοῖς βα-
σιλείῳς τούτοις ἀναλήμματα λίθινα ἀνοικοδομήσας
καὶ τὴν ὅλην ἀποδοὺς ὁμοιοτάτην τοῖς ὄρεσι καταφυ-
τεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐχειργάσατο, καὶ κα-
τεσκεύασε τὸν καλούμενον χρεμστὸν παράδεισον,
διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκίας δια-
θέσας, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ Μηδῶν τό-
ποις. » Καὶ Μεγασθένης δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰνδι-
κῶν μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς ἀποφαίνεται πειρᾶται
τοῦτον τὸν βασιλεῖα τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν
πράξεων ὑπερβεβηκότα τὸν Ἡρακλεῖα καταστρέψα-

et regibus qui eum antecesserunt fortunatior. Rerum au-
tem ab eo gestarum meminit etiam Berosus in tertio Histo-
riae Chaldaicae libro, hisce verbis. « Quumque audisset
« pater ejus Nabopalassarum eum, qui in Aegypto et circa
« Caelen Syriam et Phœnicen constitutus fuerat, satrapen
« ab eo defecisse, ipse jam ferendis laboribus impar, filio
« Nabuchodonosoro adhuc juveni tradidit partem exercitus,
« misitque ad illum bello persequendum. Nabuchodonoso-
« rus vero congressus cum illo, qui desciverat, acieque con-
« serto, et eum vicit, et regionem ab hoc initio in regni sui
« ditionem redegit. At sub id tempus evenit ut Nabopalas-
« sarus pater, quum morbum contraxisset, in urbe Babylo-
« niorum diem obiret supremum, postquam regnarat annis
« vinginti et uno. Nabuchodonosorus vero, non multo post
« patris morte cognita, rebusque in Aegypto et reliqua regione
« ordinatis, ut et captivis ex Judæis et Phœnicibus et Syris
« et ex Aegypti populis commendatis suorum quibusdam
« amicorum, ut eos una cum gravis armaturæ militibus et
« impedimentis in Babyloniam deportarent, ipse cum pau-
« cis itinere per desertum facto Babylonem se conferebat.
« Potitus autem rerum quas Chaldaei administraverant,
« regnique sibi ab eorum potissimo adservati, totum patriæ
« quod fuerat imperium adeptus, captivis quidem, ubi eo
« venerant, colonias in Babyloniae locis maxime opportunis
« assignari jussit, ipse vero, postquam de belli manubiis
« Beli templum aliaque largiter ornaverant, urbemque quæ
« jam erat instauraverat nova etiam altera addita, ne pos-
« sent posthac qui ad urbem venirent obsidendam abacto
« flumine eam aggredi, ternos quidem interiori urbi, ter-
« nosque pariter exteriori murorum ambitus circumdedit,
« partim quidem ex cocto latere et bitumine, partim vero
« e latere solo. Quumque urbem bene munivisset et por-
« tas magnifice adornasset, paternæ regiæ contiguam aliam
« exstruxit: cuius de altitudine reliquoque splendore dicere
« mihi forsân supervacaneum esset. Verum ampla quam-
« vis fuerit et superba, diebus tamen quindecim confecta
« est et absoluta. In hac regia ex lapide excitavit aggeres
« quibus speciem dedit montibus persimilem, easque ita
« fabricavit ut omne genus arboribus consitæ fuerint. Fe-
« citque pensilem paradisum, ut vocabatur, quod uxor
« ejus, utpote in Mediæ locis educata, ea desiderarit quæ
« patriam referrent. » Megasthenes etiam in tertio rerum
Indicarum libro ipsorum meminit, ubi ostendere conatur
quod hic rex fortitudine et rerum gestarum magnitudine
longe Herculem superarit: eum enim vastasse dicit ina-

σθαι γὰρ αὐτόν φησι Λιθύης τὴν πολλὴν καὶ Ἰθ-
ρίαν. Καὶ Διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν
μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ Φιλόστρατος ἐν
ταῖς Ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ Φοινικιαῖς ἱστορίαις, ὅτι
οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρχησε Τύρον ἔτεσι τρισὶ καὶ
δέκα, βασιλεύοντος κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν Ἰθωβάλου
τῆς Τύρου. Καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ
τούτου τοῦ βασιλέως ταῦτα ἦν.

(ΙΒ΄.) Β΄. Μετὰ δὲ τὴν Ναβουχοδονοσόρου τελευτὴν
10 Ἀβιλαμαρωδάχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλα-
βάνει, δς εὐθὺς τὸν τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰερωνίαν
τῶν δεσμῶν ἀφίει, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῶν φίλων
εἶχε, πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δούς καὶ ποιήσας αὐτὸν ἐν-
τιμον ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ βασιλείων. Ὁ γὰρ
15 πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐρύλαζε τῷ Ἰερωνίᾳ, πα-
ραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας
δλης ἐκουσίως αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ κα-
τασκαφεῖται ληρθεῖσα ὑπὸ τῆς πολιορκίας, καθὼς προσει-
ρήκαμεν. Τελευτήσαντος δὲ Ἀβιλαμαρωδάχου μετὰ
20 ἑτὶ ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, Νιγλίσσαρος ὁ παῖς
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει, καὶ κατασχὼν αὐτὴν
ἑτὶ τεσσαράκοντα καταστρέφει τὸν βίον. Μετ' αὐτὸν
δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βα-
σιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μῆνας ποιήσας παρ' αὐτῷ τοὺς
25 πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς
Βαλτάσαρον τὸν καλούμενον Ναβοάνδηλον παρὰ τοῖς
Βαβυλωνίοις. Ἐπὶ τούτῳ στρατεύουσι Κύρος τε ὁ
Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων, καὶ πολιορ-
κούμενῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ τερά-
30 στιον θέαμα συνέβη. Κατέχειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ με-
γάλῳ καὶ πρὸς ἐστιάσεις πεποιημένῳ βασιλικῆς μετὰ
τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. Δόξαν δὲ αὐτῷ, κομι-
σθῆναι κελύει ἐκ τοῦ ἰδίου νηοῦ τὰ τοῦ Θεοῦ σκεύη, δ συ-
λῆσας Ναβουχοδονοσόρος ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων οὐκ ἐρύη-
τα μὲν, εἰ δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθηκεν. Αὐτὸς δὲ ὑπὸ
115 θράσους προαχθεὶς ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων
καὶ βλασφημιῶν εἰς τὸν Θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ὄρῃ χεῖρα
προϊούσαν καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσιν.
Ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὀφείας συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ
40 τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσων ἦν ἐν
τοῖς Βαβυλωνίοις τὰ τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνειράτα κρίνειν
δυναμένον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. Τῶν
δὲ μάγων οὐδὲν εὐρίσκειν δυναμένων οὐδὲ συνιέναι λε-
γόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς καὶ πολλὰς τῆς ἐπὶ τῷ
45 παραδόξῳ λύπης κατὰ πᾶσιν ἐκήρυξε τὴν χώραν τῷ
τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλούμενην διάνοιαν
σαφῇ ποιήσαντι, δώσειν ὑπισχνόμενος στρεπτόν πε-
ριαγμένον χρύσειον καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ
τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας
50 ἀρχῆς. Τούτου γενομένου τοῦ κηρύγματος ἔτι μᾶλλον
οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν
εὑρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. Ἀθυ-
μῶντα δ' ἐπὶ τούτῳ θασσαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη
αὐτοῦ παρὰ πρὸς αὐτὸν ἤρξατο καὶ λέγειν ὡς ἐστὶ τις ἐκ

gnam Libyæ partem et Iberiam. Porro Diocles in secundo
rerum Persicarum libro huius regis mentionem facit, ut
et Philostratus in Indicis suis et Phœnicicis historiis,
quod hic rex tredecim annos Tyrum oppugnaverit, quom
illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quæ
dem sunt quæ ab Historicis omnibus de hoc rege memo-
riæ prodita sunt.

(XII.) 2. Ceterum post mortem Nabuchodonosori, Abi-
lamarodachus ejus filius regnum suscipit, qui quum Hieroso-
lymorum regem Jechoniam statim e vinculis solvisset, eum
inter amicos maxime necessarios habebat, multis muneri-
bus donatum, atque præ ceteris apud Babylonem regibus
honoratum. Nam pater ejus fidem datam non servaverat
Jechoniæ qui se ei cum uxoribus et liberis omnique cogna-
tione sponte tradiderat, pro patria urbe, quam volebat
expugnatam excidi, ut jam ante diximus. Mortuo autem
Abilamarodacho, postquam annos decem et octo regnaverat,
Niglisarus filius ejus imperium accipit, quumque id tenuis-
set annos quadraginta, vita decedit. At post illum ad
filium ejus Labosordachum successionis jure regnum per-
venit, quumque ei menses solummodo novem mansisset,
eo sublato transit ad Baltasarum, qui Naboadelus a Ba-
byloniis vocatur. Huic bellum intulerunt et Cyrus Per-
sorum rex et Medorum : ius, eique, dum obsessus Ba-
bylone erat, mirabilis quædam et prodigiosa visio oblata
est. Discumbebat cernans in ampla domo et in regalium
convivorum usum facta, accumbentibus etiam concubinis
et amicis. Quumque ita ei collibuisse, jubet e suo templi
afferri vasa Dei, quibus Nabuchodonosorus, spoliatis Hiero-
solyms, usus quidem non fuerat, sed in dei sui templi
reposuerat. Ille vero, postquam eo usque audacie pro-
cesserat, ut dum potaret Deoque malediceret iisdem pro-
cesserat, videt manum e pariete prodeuntem et tectorio syllabas
quasdam depingentem. Hac visione perturbatus convocavit
magos et Chaldaeos, et id genus quotquot inter Babylonios
prodigia et somnia interpretari poterant, ut scriptum illud
sibi declararent. Quum autem magi se nihil posse inveniri
aut intelligere dicerent, rex sollicitus mortuusque admo-
dum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgan-
fecit, se illi daturum promittere, qui scriptum legent et
quid id sibi vellet enunciarerit, ut torquem auream in col-
gestet et purpura amictiatur more regum Chaldaeorum, et in
tertia regni sui parte dominetur. Post hoc præconium
major etiam fit magorum concursus, certatimque contende-
runt ut quid scriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus
hærebant. Quo factum ut avia regis, ubi eum viderat,
ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmari
cœperit dicereque captivum esse quendam ex Judæa, inquit

τῆς Ἰουδαίας αἰμαλώτος, ἐκείθεν τὸ γένος, ἀχρεῖς ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα, Δανιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς εὐρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, δὲ Ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνήθέντος εἰπεῖν περὶ ὧν ἐρχίζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. Μεταπεμφθέντων οὖν αὐτὸν ἡζίου παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι περὶ τῶν γραμμάτων καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν οὐχ εὐρόντων αὐτὰ κατακρίνειν, καὶν σκυθρωπὸν ἦ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σσημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τὸν Δανιήλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιο περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, οἷτι το θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος & μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ἐπίνοιαν ἐρχεται, ὡς αὐτῷ τὰ γεγραμμένα καὶ τί σημαίνει μηνύει ἡζίου· τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφυράν δώσειν ἐνδύσασθαι, καὶ χρύσειον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτόν καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημώτατος γένοιτο τοῖς ὄρωσι καὶ τὴν αἰτίαν ἐπ' ἣ τούτων ἔτυχε πυνθανόμενος. Δανιήλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἡζίου, (τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον ἀδωροδόχον εἶναι καὶ προῖκα τοὺς δωρούμενους ὠφελεῖν,) μηνύει δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν τοῦ βίου, οἷτι μὴδ' οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τοῖς τοῖς ἐμαθεν εὐσεβεῖν, καὶ μὴδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονοσόρου ματαστάντος εἰς οἰκτὴν θηρίων ἐπ' οἷς ἡσέθησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος ἐπαυελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεόν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέγρις οὐ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαθε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐδυσχεραίησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. Ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέφαι δεῖ τέλος. Ἐδὴ οὖν δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. ΜΑΝΗ· τούτῳ δ', ἔλεγεν, Ἐλλὰδὶ γλώττῃ σημαίνειτ' ἂν ἀριθμὸς, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον καὶ τῆς ἀρχῆς ἡριθμηκεν ὁ Θεός, καὶ περισσεύειν ἐτι σοὶ βραχὺν χρόνον. ΘΕΚΕΛ· σημαίνει τοῦτο τὸν σταθμόν. Στήσας οὖν σου, λέγει, τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεός ἤδη καταπερομένην δηλοῖ. ΦΑΡΕΣ· καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κατὰ Ἑλλάδα γλώτταν. Κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσας διανεμεῖ.

δ'. Δανιήλου δὲ ταῦτα σσημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐπ' οὗτω γαλεποῖς τοῖς δεδηλωμένοις, λυτὴ καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. Οὐ μὴν ὡς προφῆτη κακῶν αὐτῷ γεγενημένων τὰς δωρεὰς ἅς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας παρέσχετο, τὴν μὲν ἡπειλημένην τῆς βασιλείας καθαιρέσιν τῆς πεπωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προρρητέυσαντος εἶναι λογισά-

etiam ortum, a Nabuchodonosoro Hierosolymis excisis abductum, nomine Danielum, virum singularis sapientiae et peritiae in iis evolvendis quae summe difficultia solique Dec nota; qui, quum regi Nabuchodonosoro nemo alius dicere potuerit quae percontatus esset, quaesitorum obscura luce perfudit. Illum itaque ut accerseret rogabat, ut ab eo quaereret de literis istis, atque inscitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverint, quamvis triste esse contigerit quod Deus fore significet.

3. His auditis Baltasarum Danielum evocat, praefatusque se de eo ejusque sapientia fama accepisse, quod Dei spiritu afflatus sit, et solus omnium maxime idoneus ad ea inveniendae quae aliis in mentem non veniant, rogavit ut scripturam legeret et interpretando enuclearet: quod si fecerit, concessurum esse ut purpura vestiatur, et in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in sapientiae honorem praemiumque, ut ex iis illustrissimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid causae fuerit quod ista aasequutus sit. At Danielus obsecrabat ut dona quidem sibi haberet, (nam sapientiam et divinitatem largitionibus corrumpi non solere, sed egentibus gratuito prodesse,) quae vero scripta erant ei declarat, ex illis ostendendo vitae finem ei adesse, quod, illa etiam monitus quae proavis ejus ob suas in Deum contumelias passus esset, pietatem colere non didicerit, nihilque supra humanam naturam moliri, sed quum et Nabuchodonosorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, et multis precibus et supplicationibus tantum misericordiae consequutus, ut humanae vitae consuetudini et regno restitueretur, proptereaque Deum, ut qui potestatem omnem habeat, cuique rex hominum cura sint, usque dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium oblitus et multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, et illius vasis sibi cum pellicibus ministrari voluerit. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, et his literis praenunciare qualem sit habiturus vitae exitum. Quae autem scripta erant, ita se habere indicavit. MANE. Hoc autem, dicebat, Graeca lingua significat ἀριθμός, *numerus*, quasi Deus vitae tuae regnique tempus numeraverit, et pauxillum admodum tibi superesse. THEKEL, quod idem est ac σταθμός, *pondus*. Itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorsum ferri innuit. PHARES: et hoc, si Graece interpreteris, est κλάσμα, *fragmentum*. Tuum igitur regnum frauet Deus illudque Medis Persisque dividet.

4. Quum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis in tectorio significari, Baltasarum quidem, ut consentaneum erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor invasit et miseria. Non tamen ei ut malorum praenuncio munera quae se daturum promiserat dare recusavit, sed quicquid pollicitus est praestitit: secum reputans, regni quidem quam minatus esset amissionem ab fati necessitate esse, non ab illo qui ea prae-

μενος, τὴν δὲ τῶν ἐπηγγελεμένων ἐκπλήρουν κρίνων, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, καὶ ἣ σκυθρωπὰ τὰ μέλ-
 5 λοντα συμβαίνειν αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔκρινε· μετ' οὐ πολλὸν δὲ χρόνον αὐτὸς τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, Κύρου
 10 τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλ-
 τάρσας γάρ ἐστιν ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος
 συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ ἔτη ἑπτακαίδε-
 κα. Τῶν μὲν οὖν Ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως
 ἐκγόνων τὸ τέλος τοιοῦτο παρειλήφαμεν γενόμενον.
 15 Δαρεῖω δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν
 μετὰ Κύρου τοῦ συγγενοῦς ἔτος ἦν ἐξηκοστὸν δεύτερον,
 ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἶλεν, ὃς ἦν Ἀστυάγου υἱός, ἑτε-
 ρον δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐκκαλεῖτο ὄνομα, ὃς καὶ Δα-
 νιῆλον τὸν προφήτην λαβὼν ἤγαγεν εἰς Μηδίαν πρὸς
 20 αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μεταδιδούς εἶχε σὺν αὐτῷ.
 Τῶν τριῶν γὰρ σατραπῶν ἦν, οὓς ἐπὶ τῶν ἐξήκοντα
 καὶ τριακοσίων σατραπειῶν κατέστησε· τοσοῦτος γὰρ
 ἐποίησε Δαρεῖος.

ε'. Δανιήλος τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ καὶ λαμπρᾷ
 25 σπουδῇ παρὰ τῷ Δαρείῳ καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ
 μόνος, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον ἐν αὐτῷ, παραλαμβανόμε-
 νος ἐφρονήθη· βασκαίνουσι γὰρ οἱ μάλλον αὐτῶν ἐτέ-
 ρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες.
 30 Ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατη-
 γορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ εὐδοκιοῦντι παρὰ τῷ
 Δαρείῳ, παρείχεν αἰτίαν οὐδεμίαν· ὢν γὰρ καὶ χρημά-
 των ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος περιούριον, αἰσχί-
 στον αὐτῷ δοκοῦν καὶ ὑπὲρ ὧν δοθεῖν καλῶς τι προσ-
 λαβεῖν, οὐδ' ἠντιναοῦν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλη-
 35 μάτων εὐρεσιν παρείχεν. Οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον ᾧ
 κατειπόντες αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ζημιώσουσιν αὐτὸν
 εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον
 ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται.
 Ὅρωντες οὖν τὸν Δανιήλον τρίς τῆς ἡμέρας προσευχό-
 40 μενον τῷ Θεῷ πρόφασιν ἔγνωσαν τῷ ῥηκέναι, δι' ἧς ἀπο-
 λίσουσιν αὐτόν. Καὶ πρὸς τὸν Δαρεῖον ἐλθόντες ἀπήγ-
 γελλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι
 δόξαιεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως
 μήτε αὐτῷ τις μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐ-
 45 χόμενος εἴη, τὸν μὲντοι γε αὐτῶν παραβάντα ταύτην
 τὴν γνώμην εἰς τὸν τῶν λεόντων ἔκριναν ῥῖψαι λάκκον
 ἀπολούμενον.

ς'. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐ-
 τῶν, οὐδ' ἐπὶ τὸν Δανιήλον ταῦτα κατεσκευασμένους
 50 ὑπονοήσας, ἀρέσκεισθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐφ' ἡ δεδογμέ-
 νοις, καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλό-
 μενος προτιθεῖσι πρόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δό-
 ξαντα τοῖς σατράπαις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυ-
 λαττόμενοι τὰ προστεταγμένα μὴ παραβῆναι ἡρέμουν,
 55 Δανιήλῳ δὲ φροντὶς οὐδ' ἤτισον τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς
 εἶχεν ἔθος ἱστάμενος νύχτο τῷ Θεῷ πάντων ὁρῶντων.
 Οἱ δὲ σατράπαι, τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐσπουδάζον
 λαβεῖν ἐπὶ τὸν Δανιήλον παραφανεῖσης, εὐθὺς ἤκουν πρὸς
 τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦν ὡς παραβαινόντος μόνου

dixerat, viri autem boni justique esse rata facere promissa,
 quamvis tristitia essent quæ ipsi forent eventura. Et ille
 quidem ita censebat : at non multo post ipse captus est,
 simul et urbs, exercitu in eum educto a Cyro Persarum
 rege. Baltasarus enim est, quo regnante Babylonem ca-
 ptam esse contigit, quum regnum ipse tenuisset annos se-
 ptendecim. Et regis quidem Nabuchodonosori posteros ho-
 jusmodi exitum habuisse accepimus. Dario autem, qui
 cum Cyro cognato Babyloniorum Imperium evertit, annos
 agebatur sexagesimus secundus, quando Babylonem cepit,
 qui Astyagis filius erat, et alio nomine apud Græcos voca-
 batur, quique Danielum vatem assumptum in Mediam dedit
 ad regiam suam, summoque honore auctum secum habebat.
 Nam fuit unus ex tribus satrapis quos trecentis sexaginta
 satraplis præposuit : tot enim satrapas constituit Darius.

5. Quum itaque Danielus in tanto esset honore, et egregio
 erga se Darii studio uteretur, et ad omnia ab eo solus,
 tanquam Dei spiritu afflatus, adhiberetur, invidia flagrant
 fieri enim solet ut illi invidiant, qui alios vident magis
 quam semetipsos a regibus honorari. Ceterum iis, qui
 ægre ferebant quod tanta polletet apud Darium auctoritate,
 calumniandi et accusandi occasionem quaerentibus causas
 omnes præcidebat. Nam quum super pecuniam esset
 omniumque munus contemptor, summæ sibi turpitudini
 esse ducens aliquid accipere, etiam quum honeste daretur,
 nullam omnino obrectatoribus suis, quam arripere, re-
 prehensionis ansam dabat. Illi vero, dum nihil haberent,
 quo ipsius apud regem delati existimationem minuerent,
 aliquid ei ut probum obijciendo vel calumniam adhibendo,
 aliam rationem iniverunt, qua eum e medio tollerent. Ita-
 que quum animadverterent Danielum ter quotidie Deo sup-
 plicare, eis in mentem venit se illum perdendi occasionem
 invenisse. Quumque Darium adiissent, ei nuntiabant satra-
 pis ejus præfectisque videri triginta dierum ferias populo
 indici debere, quibus neque ipsum neque deos aliquid ro-
 gare precarique cuiquam liceret : qui vero contra hoc ipso-
 rum decretum fecerit, statuerunt ut in leonum specum
 periturus conjiceretur.

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Daniels
 insidias istiusmodi commento paratas esse suspicatus, ait
 sibi placere hanc illorum sententiam, pollicitusque se
 sancitum ire id quod illis fieri visum sit, edictum proposuit
 in publicum quo populo innotescerent quæ satrapæ decre-
 verint. Atque ceteri quidem omnes quiescebant, sibi caven-
 tes ne quid contra mandata facerent; at Danielus nihil ho-
 rum curabat, sed more suo constanter omnium in conspectu
 Deum orabat. Tum satrapæ, occasione sibi oblata quam
 adversus Danielum captare studebant, e vestigio regni
 conveniebant, et accusationem instituebant, quod Daniels

τῷ Δανιήλῳ τὰ προστεταγμένα, (μηδενὸς γὰρ τῶν ἀλ-
λων τοιαύτων προσεῦχθαι τοῖς θεοῖς,) καὶ τοῦτ' οὐ
ἐὶ εὐεβείαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ
τοῦ θένου. Ἀπὸ γὰρ μείζονος ἤς προσεδόκων εὐνοίας
τοῦ ποιῆν τὸν Δαρεῖον ὑπολαβάνοντες, ὡς καὶ κα-
ταργήσαντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων συγγνώμην
ἐτόμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βαρκαίνοντες τῷ Δανιή-
λῳ, οὐ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερύτερον, ῥίπτειν δὲ
αὐτὸν ἤξιον κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λέον-
των. Ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐ-
τὸν καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ θεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευ-
σεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα. Καὶ βλη-
θέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ἐπὶ τοῦ στομίῳ
κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν, καὶ δι' ὅλης
ἡμέρας τῆς νυκτὸς καὶ ἄπνοος διήγεν, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ
Δανιήλου. Μεθ' ἡμέραν δὲ ἀναστὰς ἐπὶ τὸν λάκκον
ἦλθε, καὶ σωζομένην τὴν σφραγίδα εὐρών, ἣ σημενά-
μενος τὸν λίθον καταλειποῖ, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν
τὸν Δανιήλῳ καὶ πυνθανόμενος εἰ σῴζεται. Τοῦ δ'
ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος,
ἐβέβαισεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι ἐκ τοῦ λάκκου τῶν θη-
ρίων. Οἱ δὲ ἐθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλῳ μηδὲν
πεπνῶτα θεινόν, διὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τὴν τούτου πρό-
νοιαν οὐκ ἤξιον αὐτὸν σῶζεσθαι, πεπληρωμένους δὲ
τῶν λέοντες τροφῆς μὴ ἀψάσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ
Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα.
Ὁ δὲ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, παραβληθῆναι
μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, χορεσθέντων δ'
αὐτῶν τοὺς ἐθροὺς τοῦ Δανιήλου προστάζειν εἰς τὸν
λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ διὰ κόρον αὐτοῖς οὐ προσ-
ῖναι οἱ λέοντες μάθοι. Σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρεῖῳ,
τῶν στρατῶν παραβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον
ἴσως τὸν Δανιήλῳ. Οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο
οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάρατον, ὥσαντι σφόδρα
λαμψόντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. Ἡρέθισεν δ' αὐτοὺς οὐ
τὸ πεινῆν, οἶμαι, μικρὸν ἐμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμ-
πελησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία· δῆλη
γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἂν αὕτη ζῆσις πρὸς τιμωρίαν γέ-
νηται, τοῦ Θεοῦ προαιρουμένου.

7. Διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλεύσαντων Δανιήλῳ
τῶν τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἐπει-
ψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν Θεὸν ὃν Δανιήλῳ προ-
κυρεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ καὶ τὸ πᾶν
κράτος ἔχοντα. Ἔσχε δὲ καὶ τὸν Δανιήλῳ ἐν ὑπερ-
βαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων.
Ἄν δὲ οὕτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεο-
φιλῆς εἶναι Δανιήλῳ, ὥκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς
Μηδικαῖς βῆριν, εὐπρεπέστατον τι κατασκευάσμα καὶ
θυμασίως πεποιημένον, ἡ μέχρι δεῦρο μὲν ἔστι καὶ
σῴζεται, τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευά-
σθαι καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἤς ἕκαστος αὐτὴν ἡμέρας
ἰστορεῖ γεγονέναι· οὕτω νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ
κάλλος καὶ μηδαμοῦ γεγραμκὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου.
Ἡστρεῖ γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταυτὸν ἀνθρώ-

contra quam imperassent solus fecerit, quum nemo alius au-
sus esset diis supplicare, idque non pietate eo adducti, sed
quod ex invidia observabant illum et animadverterunt quid
ageret. Suspicientes etenim Darium id agere ut ob majorem
quam exspectabant benevolentiam etiam mandati sui con-
temptori veniam daret, quod ipsum eorum in Danielum in-
vidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, sed postu-
labant ut juxta latam legem in leonum specum conjiceretur.
At Darius spei plenus fore ut Deus eum liberaret et nihil
mali a feris pateretur, hortatus est eum ut quicquid accide-
ret a quo ferret animo. Quumque in speluncam conjectus
esset, rex, signato lapide qui pro ostio erat in ore specus,
discessit, totamque eam noctem sine cibo et somno exegit,
de Danielo majorem in modum sollicitus. Mane autem di-
luculo surrexit et ad specum se contulit, quumque sigillum
illatum invenisset, quo lapidem obsignatum reliquerat,
illo reserato magna voce Danielum clamavit, quaerens an
adhuc salvus esset. Qui quum regem audivisset, dixissetque
se nequaquam laesum esse, rex eum ex ferarum specu
jussit extrahi. Inimici vero, cum vidissent nihil mali Da-
nielo accidisse, Deo quidem ejusque providentiae incolumi-
tatem illius tribuere noluerunt, leones vero sagina impletos
neque Danielum attigisse neque ad eum accessisse existi-
mantes, id ita factum esse regi dictabant. At ille, quod
eos utpote malignos odio habuerit, multas carnes leonibus
objici jubet, illisque jam saturatis inimicos Danieli in au-
trum conjici imperavit, ut animadverteret an ob saturita-
tem ad eos non assulturi essent. Tum manifestum erat
Dario, postquam feris objecti essent satrapae, Danielum
miraculo servatum esse. Nam leones nemini illorum peper-
cerunt, sed eos omnes dilacerarunt, quasi valde esurientes
et victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbi-
tror, non irritavit, quippe qui paulo ante carne ad satieta-
tem usque fuerant impleti, sed hominum malitia: nihil
enim impedit quin et ipsa, Deo ita volente, etiam bestias
palam fiat ad poenam exsequendam.

7. His itaque hoc modo peremptis qui Danielo insidias
struxerant, Darius rex nuncios dimisit per universam re-
gionem, qui laudibus celebrarent Deum istum, quem Danie-
lus adorabat, dicerentque eum solum verum esse et omni-
potentem. Porro Danielum summo in honore habuit, eique
primum inter amicos locum tribuit. Quum autem Danielus
insignis adeo esset clarusque, quod Deo carus esse existi-
maretur, turrin aedificavit Ecbatanis Mediae, opus elegan-
tissimum et arte mirabili constructum, quae etiamnum qui-
dem manet duratque, spectantibus vero apparet recentis
esse structurae, atque illa ipsa die condita qua quisque illam
aspexerit: tanta quippe illi est novitatis species et formae
vigor integer, cui nihil decessit tam longo temporis decursu.
Nam idem accidit aedificiis quod hominibus, pariterque

ποις, καὶ παλαιούται καὶ τὴν ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῶν
 ἐτῶν καὶ τὴν εὐπρέπειαν μαραινόμενα. Θάπτονται δ'
 ἐν τῇ βάρει τοὺς τε Μήδων βασιλεῖς καὶ Περσῶν καὶ
 Πάρθων, ἄχρι τοῦ δεῦρο, καὶ ὁ ταύτην πεπιστευμένος
 5 Ἰουδαῖος ἐστὶν ἱερεὺς· καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς
 σήμερον ἡμέρας. Ἄξιον δὲ τάνορὸς τούτου καὶ ὁ μάλιστα
 θαυμάσαι τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. Ἀπαντα γὰρ αὐτῷ
 παραδόξως ὡς ἐνὶ τινι τῶν μεγίστων ἡτυγχήθη προφη-
 10 τῶν, καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα
 ἡ παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας
 δὲ μνημὴν αἰώνιον ἔχει. Τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγ-
 γραψάμενος καταλείπειν, ἀνγινώσκειται παρ' ἡμῖν ἐτι
 καὶ νῦν, καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν ὅτι Δανιήλος
 ὡμίλει τῷ Θεῷ. Οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφη-
 15 τεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ
 καὶ καιρὸν ὄριζεν, εἰς δὲ ταῦτα ἀποδίδεται· καὶ τῶν
 προφητῶν τὰ χεῖρω προλεγοντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχε-
 ραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δα-
 20 νιήλος ἀγαθὸν ἐγένετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς
 εὐφημίας τῶν προλεγομένων εὐνοίαν ἐπισπᾶσθαι παρὰ
 πάντων, ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ
 δόξαν ὁμοῦ θεοσιότητος παρὰ τοῖς ὅλοις ἀποφέρεισθαι. Κα-
 τέλιπε δὲ γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς προφητείας αὐτοῦ
 ἀκριβὲς καὶ ἀπαράλλακτον ἐποίησε ὄγλον. Φησὶ γὰρ
 25 « αὐτοῦ γινομένου ἐν Σούσοις τῇ μητροπόλει τῆς Περ-
 σίδος, ὡς ἐξέλθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον, μετὰ ἐταίρων αὐ-
 τοῦ, σεισμοῦ δὲ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐκείνης· γενομέ-
 νου καταλειθρήει μόνος, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ
 πέσοι μὲν ἐπὶ στόμα ταραχθεὶς ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας,
 30 τινὸς δ' ἀφραμένου αὐτοῦ καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀνα-
 στήναι καὶ τὰ μέλλοντα συμβῆσεσθαι τοῖς πολίταις
 ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. Ἀναστάντι δ' αὐτῷ δει-
 χθῆναι κριὸν [ἐσήμεναι] μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυ-
 κότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα.
 35 Ἐπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ
 τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' αἴρος φερόμενον, συρράξαντα
 τῷ κριῷ καὶ τοῖς κέρασι κορυφάνα δις καταβαλεῖν
 αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πατήσῃ. Ἔττα τὸν τράγον
 ἰδεῖν ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφύσαντα κέρασ, οὗ
 40 κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν
 ἀνέμων τετραμμένα. Ἐξ αὐτῶν δ' ἀνασχεῖν καὶ
 ἄλλο μικρότερον ἀνέγραψεν, ὃ αὐξήσαν ἔλεγεν αὐτῷ
 ὁ ταῦτα ἐπιδεικνύς Θεὸς πολεμήσειν αὐτοῦ τὸ ἔθνος
 καὶ τὴν πόλιν αἰρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν τὰ
 45 περὶ τὸν ναὸν καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν γενέσθαι ἐφ'
 ἡμέρας ἑβδόμης διακοσίας ἐνεγόντα ἔξ. « Ταῦτα μὲν
 ἰδεῖν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν Σούσοις ὁ Δανιήλος ἐγράψε·
 κριναὶ δ' αὐτῷ τὴν ὄψιν τοῦ φαντάσματος ἐδήλου τὸν
 Θεὸν οὕτως. « Τὸν μὲν κριὸν βασιλείας τὰς Περσῶν
 50 καὶ Μήδων σημαίνειν ἔφρασε, τὰ δὲ κέρατα τοὺς
 βασιλεῖς μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρασ σημαίνειν
 τὸν ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον δὲ διοίσειν ἀπάντων
 πλούτω τε καὶ δόξῃ. Τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ
 τῶν Ἑλλήνων τις βασιλεύων ἔσται, ὃς τῷ Πέρσῃ

senescunt, quod a annis aliquid de robore pereat, decorque
 marcescat. Moris autem adhuc est ut in turri ista Medorum
 reges sepellantur, item Persarum et Parthorum; ejusque
 custodia sacerdoti Judeo commissa est: id quod fieri so-
 let in hodiernum usque diem. Convenit autem id de ipso
 viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miretur. Omnia enim ipsi,
 tanquam uni e vatum maximis, præter opinionem prospere cesserunt, et dum viveret honorem et
 gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mor-
 tuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quosquod
 se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque
 ii nobis fidem faciunt Danielum cum Deo colloquia habuisse.
 Non enim futura solum, quemadmodum et alii vates, præ-
 dicere solebat, sed et tempus, quo hæc eventura erant,
 prælinivit: quumque alii vates mala prænunciarent, propter
 eaque regum et vulgi odia in se concitarent, istis Danielus
 erat bonorum prænuncius, adeo ut ob faustam quidem
 ominationem sibi omnium benevolentiam conciliaret, ex
 eventum vero certitudine non solum in veridicis, sed et
 in divinis habitus fuerit a populo. Scriptis autem ea co-
 signata reliquit, ex quibus licet perspicere summe fidei
 esse ejus vaticinia atque et immutabilia. Ait enim, « quum
 forte Susis esset, Persidos metropoli, quod exiverit qui-
 dem cum sodalibus suis in planitiem, subito vero terræ motu
 et concussione oborta solus fuerit relictus, amicis diffi-
 gientibus; et ipse quidem in faciem devolutus in manibus
 ambas conciderit, a quodam vero apprehensus, simulque
 ab eo surgere jussus ac videre quæ post multas ætates civi-
 bus essent eventura. Quum autem surrexisset, sibi ostensum
 esse [retulit] arietem immani magnitudine, multa quidem
 cornua enata habentem, postremum vero illorum ceteris
 excelsius. Deinde sustulisse oculos ad occasum, vidisse
 quæ hircum inde per æerem delatum, qui arietem, ubi
 cum eo congressus esset, eumque bis cornibus percusse-
 rit, humi prostravit conciliaritque. Mox vidisse enatum
 e fronte hirci cornu eminentissimum, eoque fracto quattuor
 succrescisse, quattuor cæli plagas spectantia. Ex his vero et
 aliud minus exortum esse scripsit, quod postquam adultum
 esset, dicebat Deus qui hæc illi ostendebat, bellum genti
 ipsius illaturum esse, et urbem vi expugnaturum, templique
 ceremonias perturbatum ire, sacrificiaque inhibitorum esse
 per dies mille ducentos et nonaginta sex. » Hæc quidem
 se vidisse in planitie juxta Susas Danielus scripsit: Deum
 vero ipsi, quid sibi vellent quæ per visum apparuerant, in
 hunc modum exposuisse declarabat. « Arietem quidem re-
 gua Persarum et Medorum significare dicebat, cornua vero
 reges ibi rerum polituros, et cornu novissimum designare
 regem ultimum, qui omnes opibus et gloria superaturus
 esset. Hircum autem indicare ex Græcis quendam regna-
 turum esse, qui bis cum Persa congressus victoriam ex

συμβαλὼν δις κρατήσει τῇ μάχῃ καὶ παραλήφεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. Δηλούσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τοῦ ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν ἀποστροφὴν ἐκάστου τοῦς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, οὗτε δὲ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας οὕτε συγγενεῖς πολλοὺς ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. Γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα τὸν ἐκπολεμήσοντα τότε ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀραιρῶσόμενον πολιτείαν, καὶ συλῆσοντα τὸν νόον καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἑτῇ τρίᾳ κυλύσοντα ἐπιτελεσθῆναι. » Καὶ ὅτ' αὐτὰ ἡμῶν συνέβη τῷ ἔθνει παθεῖν ὑπ' Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιήλος καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενήσόμενα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον Δανιήλος καὶ περὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε καὶ δι' αὐτῶν ἐρημωθήσεται. Ἰὺτα πάντα ἐκεῖνος, Θεοῦ δεῖξαντος αὐτῷ, συγγράψας κατέλειψεν· ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ἐπὶ τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλον, καὶ τοὺς Ἐπικουρείους ἐκ τούτων εὐρίσκειν π. λανημένους, οἱ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τῶν πραγμάτων, οὐδ' ὑπὸ τῆς μακρίας καὶ ἀσθάρτου πρὸς διαμονὴν τῶν ὧων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, αἰμοῖρον δ' ἡνίοχου καὶ φρονιστοῦ τὸν κόσμον αὐτοματῶς φέρεσθαι λέγουσιν· ὅς εἰ τοῦτον ἀπροσάττητος ἦν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμιους κυβερνητῶν καταδουμένους ὁρῶμεν ὑπὸ πνευμάτων, ἧ καὶ τὰ ἄρματα περιτρεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, συντρίβει ἀν' ἀπὸ τῆς ἀπρονοήτου φορᾶς ἀπολύλει καὶ διεφθείρετο. Τοῖς οὖν προειρημένους ὑπὸ Δανιήλου δοκοῦσι μοι σφόδρα τῆς ἀληθοῦς δοξῆς διαμαρτάνειν οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. Οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν, εἰ συνέβαιεν αὐτοματισμῷ τινι τὸν κόσμον διαγίνειν, πάντα ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα. Ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς ἤϋρον καὶ ἀνέγων, οὕτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βουλῆσεται περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἔχτω τὴν ἑτερογνωμοσύνην.

BIBAION ENDEKATON.

- α'. Ὃς Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τοὺς Ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλώνης εἰς τὴν οἰκίαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν, δοῦς αὐτοῖς χρήματα.
β'. Ὅτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τοῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδῶν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.
γ'. Ὃς Κύρου τελευτήσαντος Καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ, παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς Ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.
δ'. Ὅτι Δαρεῖος ὁ Ἰυσάσπου, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος καὶ τὸν ναόν οἰκοδόμησεν.

acie reportatur, omnemque dominatum et principatum in se sit trahaturus. Ingenti vero cornu ex hirci fronte producto significari primum regem, quattuorque cornubus, illo cadente, enatis, quæ ad quattuor terræ partes respexere, primi regis post mortem ejus successores ostendi, regni-que inter eos partitionem, illosque, nec liberos ipsius nec cognatos, multis annis orbis terrarum imperium habituros. Porro ex his regem quandam exoriturum esse, qui et *Judeorum* gentem et leges expugnaturus, formamque institutæ juxta has reipublicæ eversurus, et templum diriplurus, perque triennium sacra fieri prohibiturus sit. » Et sane factum est ut hæc ipsa sub Antiocho Epiplane gens nostra pateretur, prout viderat Danielus, et multis ante annis quæ ventura erant scriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio scripsit, illosque magnam vastitatem illaturos esse. Ista omnia, a Deo sibi monstrata, scriptis consignata reliquit : ut qui ea legerint, et eventus perspexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi a Deo habitum, et Epicureos in errore versari deprehendant, qui providentiam e vita ejiciunt, et a Deo res *humanas* curari non existimant, nec omnia a natura beata et immortalis ad universitatis rerum perennitatem regi et administrari *volunt*, sed sine recto re et curatore mundum suoapte impetu ferri asseverant. Qui si ita ut illi autumant præside careret, quemadmodum naves sine gubernatoribus videmus procellis obrui, currusve aurigæ destitutos percelli, temerario motu labefactatus concideret periretque. Quumque ista prædicta fuerint a Daniele, videntur mihi a vera opinione multum aberrare qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum : non enim vaticiniis ejus eventus respondisse conspiceremus, si omnia in mundo temeritate regerentur. Et ego quidem prout relatum legi, ita plane de istis scripsi : sin vero cuiquam libuerit aliter de iisdem sentire, illi per me licebit diversam opinionem sequi et tueri.

LIBER UNDECIMUS.

1. Quomodo Cyrus Persarum rex, quum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.
2. Quod regis duces, impeditis operibus, ipsos in templo edificando interpellarunt.
3. Quomodo, post Cyri mortem, Cambyses ejus filius, suscepto imperio, Judæis prorsus interdixit templi instaurationem.
4. Quod Darius Hystaspis filius, Persarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, et templum exadificandum curavit.

- ε'. 'Ὡς μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ Ξέρξης οἰκείως πρὸς τοὺς 'Ιουδαίους διετέθη.
 ς'. 'Ὅτι, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου, μικροῦ τῶν 'Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσεν δι' Ἀμάνου δόλον.
 ζ'. 'Ὡς Βαγώας, ὁ Ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγός, πολλὰ εἰς τοὺς 'Ιουδαίους ἐξύβρισεν.
 η'. 'Ὅσα ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς 'Ιουδαίας.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἑτῶν σγ', μῆνας ε'.

ΚΕΦ. Α'.

Τῷ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας (τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μεταναστῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα συνέπεσεν) ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰ/μαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων, καθὼς προείπεν αὐτοῖς διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μετὰ τὸ δουλεῦσαι Ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομείναι τὴν δουλείαν ἐπὶ ἑτῇ ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίαν ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας. Ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. Παρορμήσας γάρ τὴν Κύρου ψυχὴν ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν ὅτι Κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει, « ἐπεὶ με ὁ Θεὸς ὁ μέγιστος τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε

15 « βασιλεῖα, πειθόμεναι τούτων εἶναι ὃν τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν « ἔθνος προσκυνεῖ. Καὶ γὰρ τούμὸν προείπεν ὄνομα « διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ἱερουσαλὺμοις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ χώρᾳ. »
 β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κύρος ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, 20 δὲ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ Ἡσαΐας κατέλιπε πρὸ ἑτῶν διακοσίων καὶ δέκα. Οὗτος γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν ὅτι « βούλομαι Κύρον ἐγὼ, ὃν « πολλῶν ἔθνων καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλεῖα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομή- 25 « σαί μου τὸν ναόν. » Ταῦτα Ἡσαΐας προείπεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα. Ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κύρον καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὄρημίς τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν 30 Βαβυλῶνι Ἰουδαίων συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀναστήσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλὺμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν· ἐσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτὸν τε γράψαι τοῖς γειτονεύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλλονται χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργυρὸν 35 εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κύρου καταγγελλαντος τοῖς Ἰσραηλιταῖς, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα καὶ 40 τῆς Βενιαμίνιδος, οἱ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱερουσαλὺμα. Πολλοὶ δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ

5. Quomodo post illum Xerxes ejus filius summa Judæos benevolentia prosequutus est.
 6. Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum discrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.
 7. Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.
 8. Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, postquam Judæam subegerat.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII, menses V.

CAP. I.

Anno regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit e suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis et ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium, quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, et hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, et pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam quum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, Cyrum regem dicere, « quoniam me Deus maximus orbis terrarum regem constituit, « hunc illum esse credo quem Israelitarum gens adorat. Is « enim meum nomen per vastes prædixit, et quod ipsius « templum instauraturus sim Hierosolymis in terra Ju- « dea. »

2. Hæc autem Cyrus cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esaias ante annos ducentos et decem reliquit. Hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, « Cyrum ego « volo, quem multarum et magnarum gentium regem constitui, populum meum in propriam terram remittere, templumque meum ædificare. » Hæc Esaias prædixit, centum et quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupidum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant : accitisque illustrissimis apud Babylonem Judæis dixit, se illis potestatem facere in patriam suam eundi, urbemque Hierosolyma et templum Dei iterum suscitandi : fore enim et hunc illis adiutorem, ipsumque scripturum esse ducibus et satrapis in vicinia istius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, insuper et pecora in sacrificia.

3. Ista Cyrus quum Israelitis dixisset, duarum tribuum principes, Judæ et Benjaminis, simulque Levitæ et sacerdotes, propere se Hierosolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manserunt, nolentes possessiones suas

κτῆματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. Καὶ παραγινόμενοι αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐδοῆθον καὶ συνεισέφερον εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τὰς τε εὐχὰς ἀπεδίδον τῷ Θεῷ καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζόμενης αὐτοῖς τῆς πόλεως καὶ ἀναβίωσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὴν θρησκείαν συνηθείας. Ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ἃ συλῆσας τὸν ναὸν βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε. Παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν Μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ παραδῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἀρχαῖσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθῆσάμενα. Πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συρίᾳ σατράπας Κύρος τάδε λέγουσάν.

Βασιλεὺς Κύρος Σισίνῃ καὶ Σαραβασάνῃ χαίρειν.

« Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικοῦντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖσι πα-
 « τρίς τὴν τε πόλιν ἀνακτίσαι καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομή-
 «σαι τὸν ἐν Ἱερουσόλοις τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τό-
 «κου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. Κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν
 « γαζοφύλακα Μιθριδάτην καὶ Ζοροβάβηλον τὸν ἀρ-
 «χοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ
 « καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὅπως μὲν ἐξήκοντα πηχῶν,
 « τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθου μὲν ξεστοῦ τρεῖς
 « ποιητάμενοι δόμους καὶ ἓνα ξύλινον ἐγγώριον, ὁμοίως
 « δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύωσι τῷ Θεῷ. Τὴν δὲ
 « εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ γενέσθαι βούλο-
 «μαι. Καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ Ναβου-
 «χοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἐπέμψα παραδούς Μιθριδάτῃ
 « τῷ γαζοφύλακι καὶ Ζοροβάβῃ τῷ ἀρχοντι τῶν Ἰου-
 «δαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ ἀποκα-
 «ταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ ἀριθμὸς
 « αὐτῶν ἐστὶ τοσοῦτος· ψυκτῆρες χρύσειοι πεντήκοντα,
 « ἄργυροὶ πεντακόσιοι, Θηρίκεια χρύσεια τεσσαρά-
 «κοντα, ἄργυρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσειοι πεντή-
 «κοντα, ἄργυροὶ πεντακόσιοι, σπονδεία χρύσεια τριά-
 «κοντα, ἄργυρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσειαι τριάκοντα,
 « ἄργυραι δισχιλῖαι τετρακόσται, σκεύη τε ἄλλα με-
 « γάλᾳ χίλια. Συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ προγόνων
 « εἰδικμένην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δρα-
 « γμάς· εἰκοσιμυριάδας πενταχιλῖας καὶ πενταχοσίας,
 « καὶ εἰς σιμίδαιιν πυρῶν ἀρτάβας δισμυρίας πεντα-
 « κοσίας. Κελεύω δὲ τὴν τούτων χορηγίαν ἐκ τῶν τῆς
 « Σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. Ἐποιοῦσιν δὲ τὰ ἱερεῖα
 « ταῦτα κατὰ τοὺς Μωυσείους νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν Ἱερο-
 « σολύμοις, καὶ προσφέροντες εὐξονται τῷ Θεῷ περὶ
 « σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως
 « ἡ Περσῶν βασιλεία διαμένῃ. Τοὺς δὲ παρακούσαν-
 « τας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας ἀνασταυρωθῆναι βού-
 « λωμαι καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. » Καὶ
 « ἡμὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδόλου· τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμ-

relinquere. Quinque eo pervenissent, omnes regis amici illis adjumento erant, et ad templi structuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rursusque alii magnam vim pecorum simul et equos: tumque et vota Deo solverunt, et consuetas olim victimas mactarunt, quasi jam urbs illis instaurata esset, et antiqua revivisceret sacrorum solennitas. Cyrus autem illis remisit et vasa Dei, quæ rex Nabuchodonosorus, templo spoliato, Babylonem deportaverat: atque ista perferenda tradidit Mithridati suo quæstori, cum mandatis ut illa Abassaro daret, ea lege ut illa asservaret usque dum templum ædificatum esset, eoque absoluto traderet sacerdotibus populique principibus templo restituenda. Quin et epistolam misit Cyrus ad Syriæ satrapas, in hanc sententiam.

Cyrus rex Sisinae et Sarabasanæ salutem.

« Judæis in mea terra habitantibus, quicunque volunt, « permisi, in patriam suam profectis, et civitatem suam « instaurare, et templum Dei Hierosolymis ædificare, in « eodem quo antea fuerat loco. Misi autem eo etiam quæ- « storem meum Mithridaten et Zorobabelum Judæorum « principem, ut templi fundamenta jacent, illudque ex- « struant, ut altitudo quidem sexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum saxorum « ordinibus, et uno ligneo ex ipsius provinciarum arboribus, « similiter et altare in quo Deo sacrificent. Sumptus vero « in ista de meo suppeditari volo. Vasa quoque, quæ « rex Nabuchodonosorus e templo sustulerat, tradidi in « manus Mithridatis quæstoris mei, et Zorobabeli Judæorum « principis, ut ea perferant Hierosolyma, et in templum « Dei restituant reponantque. Numerus autem illorum ita « se habet: refrigeratoria anrea quinquaginta, argentea « quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea « quingenta; situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingen- « tæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ « aureæ triginta, argenteæ bis mille et quadringentæ, et « mille insuper vasa magna. Concedo etiam illis eosdem « honores, quibus et majores eorum usi sunt, pro pecudi- « bus et vino et oleo drachmarum ducenta et quinque millia « et quingentas, et triticeæ similæ artabas viginti millia et « quingentas. Jubeo autem ut horum copia illis fiat ex « Samariæ tributis. Atque istas victimas immolabunt sa- « cerdotes Hierosolymis juxta ritus Moysaicos, et intra sa- « cra Deum precabuntur pro salute regis ejusque sobolis, « ut regnum Persarum diuturnum sit. Quicunque istis « non paruerint, eaque irrita fecerint, eos crucis patibulo « affigi volo, et bona eorum redigi in fiscum regium. » Et in hanc quidem sententiam scripta erat epistola: eorum

λωσίας συνελθόντων εἰς Ἱεροσόλυμα μυριάδες ἦσαν
τέσσαρες καὶ δις/λίιοι, τετρακόσιοι καὶ ἐξήκοντα δύο.

ΚΕΦ. Β΄.

Βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τὴν
οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ περίξ ἔθνη,
5 καὶ μάλιστα τὸ Χουθαίων (οὗς ἐκ τῆς Περσίας καὶ
Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάργης ὁ τῶν Ἀσσυρίων βα-
σιλεὺς κατέφυκεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν Ἰσραη-
λιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε) παρακάλουν τοὺς σατρά-
πας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ἰουδαίους
10 πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κα-
τασκευήν. Οἱ δὲ καὶ γρήμασι διαφραρέντες ὑπ' αὐτῶν
ἀπημπούνησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ περὶ τοὺς Ἰουδαίους
ἀμελεῖς καὶ βράθυμον τῆς οἰκοδομίας. Κύρω γὰρ περὶ
τῶν ἄλλων ἀσχυλῶν ἐν πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν καὶ
15 στρατευσάμενός ἐπὶ Μασσαγέτας ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι
τὸν βίον. Καμβύσου δὲ τοῦ Κύρου παιδὸς τὴν βασι-
λείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Ἀμ-
μανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπι-
στολὴν Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. « Δέσποτα, οἱ πατέρες
20 « σου, Ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράρων καὶ
« Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ τῆς βουλῆς τῆς ἐν Συ-
« ρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριταί. Γινώσκεις σε δεῖ, βασιλεῦ,
« ὅτι Ἰουδαῖοι οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἀναχθέντες ἐληλύθασιν
« εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν
25 « καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, καὶ
« ἐπισκευάζουσι τὰ τεῖχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. Ἰσθὶ
« μέντοι γε τούτων γινομένων οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν
« ὑπομενοῦντας οὔτε ὑπακούειν ἐβελήσοντας, ἀλλὰ καὶ
« βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται καὶ ἄρχειν μάλλον ἢ ὑπα-
30 « κούειν ἐβελήσουσιν. Ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ
« τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν
« γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ περιδεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ
« τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. Εὐρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς
« ἀποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς Ἰουδαίους καὶ
35 « τὴν πόλιν αὐτῶν, ἥ διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἡρημώθη. Ἐ-
« δοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνωσμένον ἴσως,
« ὅτι τῆς πόλεως οὕτω συνοικισθείσης καὶ τὸν κύκλον
« τῶν τειχῶν ἀπολαβούσης ἀποκλείεται σοι ἡ ὁδὸς ἣ
« ἐπὶ Κοίλῃν Συρίαν καὶ Φοινίκην. »
40 β'. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ
φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ
γράφει τάδε λέγων. « Βασιλεὺς Καμβύσης Ῥαθύμῳ τῷ
« γράφοντι τὰ προσπίπτοντα καὶ Βελσέμῳ καὶ Σεμέλιῳ
« γραμματεῖ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις καὶ
45 « οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. Ἀνα-
« γνοὺς τὰ πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέ-
« λευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία,
« καὶ ἤντη ἣ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγεννημένη,
« καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευ-
50 « σάμενοι καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγνωμεν δυνατοὺς καὶ

vero, qui e captivitate convenerunt Hierosolyma, myriades
erant quattuor, duo millia et quadringenti sexaginta duo.

CAP. II.

Hi dum templi fundamenta jaciunt atque ei aedificando
omni studio incubuerunt, gentes finitimae, praesertimque
Chuthaei (quos e Perside ac Media traductos Salmanasares
Assyriorum rex in Samaria collocavit, quum Israelitarum
populum inde migrare fecisset) rogabant satrapas et eos qui
operibus praerant ut Judaeos in urbe instauranda templo-
que extruendo impedirent. Atque illi largitionibus etiam
ab istis corrupti Chuthaeis fidem pretio addictam dederunt
fore ut Judaeorum res negligerent et in aedificatione se-
guiter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus
erat, ista ignorabat, eique, quum adversus Massages duxis-
set exercitum, illic vitam finire contigit. Quum autem
Cambyses Cyri filius in regnum successisset, Syrorum
quidam et Phoenicum et Ammanitarum et Moabitaram et
Samaritanorum ad eum literas scripserunt in hunc mo-
dum. « Domine, servi tui, Rathymus commentariensis,
« et Semelius scriba, atque concilii in Phoenice et Syria
« praesides. Cognoscere te oportet, rex, Judaeos, qui
« Babylonem deducti fuerant, in regionem nostram ve-
« nisse, urbemque rebellem et improbam aedificare, simul
« et fora ejus atque moenia instaurare, et templum ex-
« struere. Nunc scito, si ista fuerint absoluta, quod nec
« tributum pendere sustinebunt, nec imperata facere vo-
« lent, sed et regibus resistent, et imperare potius quam
« servire parati erunt. Itaque quum templi fiat opus et in
« eo laboretur, nobis optimum visum est scribere ad te,
« rex, et non negligere, ut inspicias majorum tuorum com-
« mentarios. In illis enim invenies Judaeos defectionum
« auctores et animis in reges inimicis, similiter et ipsorum
« urbem, quae propter hanc causam etiam nunc vastata est.
« Nobis autem visum est et hoc tibi indicare, quod forsitan
« nescias, si urbs ita fuerit instaurata et moribus cincta,
« nullam tibi deinceps in Celen-Syriam et Phoenicem patere
« viam. »

2. Cambyses vero postquam legerat epistolam, cum es-
set natura improbus, iis quae declaraverant irritatus est, et
hoc modo rescripsit: « Cambyses rex Rathymo commenta-
« riensi et Belsemo et Semelio scribae reliquisque eorum so-
« ciis et in Samaria et Phoenice degentibus haec dicit. Lectis
« quas misistis literis, meo jussu inspecti sunt majorum
« meorum commentarii, et inventum est hanc urbem per-
« petuo regibus infestam fuisse, ejusque incolae seditionum
« et bellorum causas exstitisse: ac reges illorum comperi-

« βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινί-
 « κην. Ἐγὼ τοίνυν προσέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς
 « Ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλεόν αὐ-
 « τῶν ἐργα μέγρι τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βα-
 « σιλεῖς διατελεῖσθαι. » Τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν
 γραμμάτων, ὁ Ῥάθυμος καὶ Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς
 καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι, παραχρῆμα ἐπιπηδή-
 σαντες ἵπποις ἔσπευσαν εἰς Ἱερουσόλυμα, πλῆθος ἐπα-
 γόμενοι πολὺ, καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς Ἰου-
 δαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπισχέθη
 τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασι-
 λεύας τῶν Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἑτὶ ἐννέα. Καμβύσης γὰρ
 ἐξ ἑτὶ βασιλεύσας, καταστρεφάμενος ἐν τούτοις τὴν
 Αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

ΚΕΦ. Γ'.

Μετά δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τὸν
 Καμβύσου θάνατον τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτῷ κατέ-
 σχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Ὑστά-
 τιστου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλεῖα. Οὗτος ἰδιώ-
 της ὢν ἤρξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ
 σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἦν ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς
 τὸν ναὸν τὸν ἐν Ἱερουσόλυμοις. Ἐτυχὲ δὲ κατ' ἐκείνον
 τὸν καιρὸν ἀρικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ἱερουσόλυμων
 Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ἰουδαίων ἡγεμὼν
 ἀπεδόδεικτο· πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασι-
 λεῖα ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλάκεν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο
 κριθεὶς ἄξιος ἀπέλαυνεν ἥς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Δαρεῖος ὑπο-
 ῥέχεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς παρασκευῆς τοὺς τε
 περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας καὶ τοὺς τοῖν Μή-
 δων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρ-
 χους τῆς Ἰνδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρα-
 τηγούς τῶν ἐκ τῶν εἰκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπειῶν. Ἐπεὶ
 δὲ κατεωρηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς ἀνέλυσαν
 κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασι-
 λεὺς ἔλθων ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀνα-
 παυσάμενος, ἐξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι κατακοιμη-
 θῆναι δυνάμενος εἰς διελίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν
 σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐροῦντι περὶ ὧν αὐτὸς
 ἀνακρίνειν μέλλει τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον,
 τούτῳ γέρας δώσειν ὑπισχνεῖται νικητήριον, πορφύραν
 ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώματι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ
 χρυσοῦ καθεῦδειν, καὶ ἄρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν
 βυσσίνην, καὶ περιαιχίνιον χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν
 ἔξιν προεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενῆς μου, ἔφη,
 κληθήσεται. Ταύτας ἐπαγγεिलाμένους αὐτοῖς παρέξειν
 τὰς δωρεὰς ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπεριζύει,
 τὸν δεύτερον δὲ εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖ-
 κες, ἢ τούτων μάλλον ἢ ἀλήθεια. Ταῦτα προθεῖς
 αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. Ὁρθρὸν δὲ μεταπεμψάμενος
 τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχους τῆς Περ-
 σίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώ-
 θει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάν-

« mus potentes et violentos fuisse, et tributa ex Coele-Syria
 « et Phœnicia legisse. Quapropter ego imperavi Judæos ab
 « urbis ædificatione impediri, ne inde in majus provehatur
 « eorum malitia, qua hactenus in regum detrimentum usu
 « sunt. » His literis perfectis, Rathymus et Semelius scriba
 eorumque collegæ, e vestigio conscensis equis, Hierosoly-
 ma properarunt, ducta secum magna hominum multitu-
 dine, et Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædifi-
 cando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermissa
 jacuerunt usque ad annum secundum regni Darii Persarum
 regis. Cambyses enim, quum per sexennium regnasset,
 illoque tempore Ægyptum subegisset, inde reversus apud
 Damascus diem obiit supremum.

CAP. III.

Sublatis autem Magis, qui post Cambysis obitum regnum
 anno tenuerunt, septem Persarum domus, ut appellantur,
 Darium Hystaspis filium regem creaverunt. Is, quum ad-
 huc privatus esset, voverat Deo, si regnum adipisceretur,
 quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem supererat,
 remissurum ad fanum Hierosolymitanum. Venerat autem ad
 Darium ex Hierosolymis sub illud tempus Zorobabelus, qui
 captivorum Judæorum princeps fuerat constitutus. Erat
 enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum est
 ut cum aliis duobus corporis ipsius custodiam adhibitus ho-
 norem quem speraverat consequutus fuerit.

2. Primo autem regni anno Darius splendide et magno
 cum apparatu excepit et eos qui circa ipsum erant et domi-
 sue natos et Medorum principes et Persarum satrapas et
 Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiaeque duces in
 centum viginti septem satrapiis. Qui ut abunde et ad satie-
 tatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque dever-
 sorium, Darius rex, quum ad lectum se recepisset, et pau-
 lulum noctis requievisset, experefactus est; et quum non
 amplius somnum capere posset, confabulari coepit cum tri-
 bus satellitibus, atque ei, qui sententiam viorem et sapien-
 tiorum tulerit de rebus quas ex illis quaesiturus esset, in victo-
 riæ præmium daturum esse promittit ut purpura vestiretur,
 poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis cur-
 rum, byssinamque cidarim, et torquem auream circa collum
 haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sede-
 ret, meusque, inquit, cognatus vocabitur. Hæc in eos mu-
 nera collaturum se pollicitus, primum quidem interrogavit
 an vinum præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero
 an mulieres, an forte veritas magis quam hæc omnia. Post-
 quam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, quum ac-
 cersivisset megistanas et satrapas et toparchas Persidis et
 Medie, in solio collocatus ubi jus reddere consuevit, jussit

των ἀκούοντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναν-
 5 « μιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. » Ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ
 « τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος πάντα ὑπερβάλ-
 « λουσιν εὐρίσκω τούτῳ τῷ τρόπῳ. Σφάλλει γάρ τῶν
 « πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ
 « βασιλέως τῇ τοῦ ὄρφανοῦ καὶ δεομένου κηδεμόνος
 « ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὴν τοῦ δούλου διεγείρει πρὸς παρ-
 10 « ρησίαν τοῦ ἐλευθέρου, ἥ τε τοῦ πένητος ὁμοία γίνε-
 « ται τῇ τοῦ πλουσίου. Μεταποιεῖ γάρ καὶ μεταγεννᾷ
 « τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς γενόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμ-
 « φορᾷ καθεστηκότων σθένενυσσι τὸ λυποῦν, τοὺς δὲ ἄλ-
 « λότρια χρέα λαβόντας εἰς λύθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δο-
 15 « κῆν αὐτοῖς ἀπάντων πλουσιωτάτους, ὥς μηδὲν μὲν
 « μικρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνησθαι, καὶ τῶν
 « τοῖς εὐδαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. Ἔτι γε μὴν
 « στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀνισχύτους ἀπεργάζεται,
 « καὶ φίλων καὶ συνήθων ἐξαίρει μνήμην. Ὀπλίζει γάρ
 20 « τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατὰ τῶν φιλότιμων, καὶ δοκεῖν
 « ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύ-
 « χωσι καὶ καταλίπη διὰ τῆς νυκτὸς αὐτοῖς ὁ οἶνος
 « κοιμωμένους, ἀνίστανται μηδὲν ὧν ἔπραξαν παρὰ τὴν
 « μέθην εἰδότες. Τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος εὐρίσκω
 25 « τὸν οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον. »

δ'. Ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφηνάμενος περὶ τῆς ἰσχύος
 τοῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρ-
 ξατο λέγειν περὶ τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην
 ἀποδεικνύς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυ-
 30 ναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σύνεσιν δοκεῖ. Τὸν δὲ τρό-
 πον τῆς ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάβανεν. « Ἀπάντων μὲν,
 « εἶπεν, ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἱ καὶ τὴν γῆν κατα-
 « ναγκάζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς
 « πρὸς ἃ θέλουσι, τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ
 35 « τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν· οἱ δὲ τοῦ κρατίστου καὶ ἰσχυρο-
 « τάτου ζώου δεσπόζοντες, ἀνυπερβλήτοι τὴν δυνάμιν
 « οὗτοι καὶ τὴν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. Ἀμέλει πολέμους
 « ἐπιτάττοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις ἀκούονται,
 « καὶ πέμποντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς καταπειθεῖς
 40 « διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχουσι καὶ ὅρη μὲν κατερ-
 « γάζεσθαι καὶ τεῖχ' κατασπᾶν καὶ πύργους κελεύουσι.
 « Καὶ κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπο-
 « μένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δοῶσι παραβαί-
 « νειν προστάγματα. Νικήσαντες δὲ τὴν ὠφέλειαν τὴν
 45 « ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. Καὶ οἱ μὴ
 « στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦντες
 « ὅταν πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων ταλαιπω-
 « ρίαν ὑπομείναντες θερίσωσι καὶ τοὺς καρποὺς συνέ-
 « λωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. Ὁ δ' ἂν
 50 « οὗτος εἶπῃ καὶ κελεύσῃ, τούτο ἐξ ἀνάγκης οὐδὲν ὑπερ-
 « βαλλόμενον γίνεται. Ἐπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς ἀπάσης καὶ
 « ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθέυδει, φυλάσσεται δὲ ὑπὸ
 « γρηγορούντων καὶ ὥσπερ δεδεμένων ὑπὸ τοῦ φόβου
 « καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν

unumquemque satellitum suam de iis quæ proposuerat sententiam declarare, omnibus audientibus.

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. « O viri, inquit, ego de vini
 « viribus conjecturam faciens, eas rebus omnibus prævalere
 « hisce indicibus comperio. Mentem enim eorum, a quibus
 « bibitor, fallit decipitque, ita ut reges similes fiant pupillis
 « et curatore egentibus, et servi ad eandem cum ingenio
 « dicendi libertatem adspirent, et pauperes cum divitibus
 « adæquentur. Animas enim, si forte eas ingrediator, sub-
 « inde mutat, novamque illis vim ingenerat, ut quod et
 « calamitosis tristitiam adimit, et obarratos in æris alieni
 « oblivionem ducit, facitque ut sibimet videantur omnium
 « ditissimi, adeo ut nihil parvum loquantur, sed talenta
 « crepent, et alia id genus nomina quibus uti beatis conve-
 « niat. Præterea ducum aut regum meminisse non pati-
 « tur, nec memoria tenere amicos et familiares. Nam et ho-
 « mines armat etiam adversus sibi carissimos, facitque ut
 « appareant omnium alienissimi: quumque sobrii facti fue-
 « rint, et vinum nocte exhalando crapulam edormierint,
 « surgunt ignari omnium quæ per ebrietatem commiserant.
 « Ex hisce ego conjectura assequor vinum rerum omnium
 « potentissimum esse nihilque eo esse vehementius. »

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse et majori vi pollere quam cetera, quæ vim aut intellectum habere videantur. Id quod et demonstrare conatus est ad hunc modum. « Omnium
 « quidem rerum dicebat penes homines esse imperium, qui
 « et terras et maria sibi ad quoscunque usus, velint nolint,
 « inservire faciunt, regibus autem in hos imperium esse
 « summamque potestatem: ac proinde qui dominatum ha-
 « bent in animalium fortissimum et validissimum, isti jure
 « merito censendi sunt ea esse potentia ac vi cui omnia ce-
 « dant necesse est. Quid quod, si subditis imperarint bella
 « suscipere et pericula adire, obtemperatur; et si eos iu-
 « micis obviam ire velint, propter potestatem suam obse-
 « quentes habent: atque est quidem quum jubeant ut montes
 « demoliantur, moeniaque et turrez dejiciant. Quia et occidi
 « et occidere, si præcipiatur, nunquam recusant, ne regum
 « imperia haud ita, uti par est, exsequi videantur. Quod si
 « vicerint, prædam bello partam regi afferunt. Rursum quia
 « militia abstinentes terram colunt exercentque, ubi, post
 « exantlatos labores operisque difficultates superatas, sola
 « messuerint et fructus collegerint, tributa regi afferunt.
 « Quicquid autem is dixerit jusservit, id necessitate coacti
 « sine mora et cunctatione faciunt. Tum ille quidem
 « omne genus deliciis et voluptatibus saturatus dormit, ab
 « aliis vero custoditur vigilantibus et quasi timore alligatis.
 « Nemo enim illum, dum somnum capit, audet relinquere,

• ἰδίων ἀναχωρήσας ποιῆσθαι πρόνοιαν, ἀλλ' ἐν ἔργον
• ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ
• προσμένει. Πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δοξείη τὴν
• πάντων ἰσχύϊν υπερβάλλειν, ὅς τοσούτον πλῆθος πεί-
5 • θεται καλεῖν οὐκ;

• εἰ. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, περὶ τῆς τῶν γυναι-
κῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν
αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως. « Ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶκος
• καὶ ὁ βασιλεὺς, ὃ πάντας ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους
10 • τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. Τὸν τε γὰρ βασιλέα
• γυνὴ παρήγαγεν εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας
• ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ τί-
• κτουςαί τε καὶ τρέφουσαι. Καθ' ὅλου δ' οὐδὲν ἐστὶν ὃ
• μὴ παρὰ τούτων ἔχουμεν. Καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας
15 • αὐταὶ ὑφαίνουσιν ἡμῖν καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύ-
• τας ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦνται, καὶ οὐκ ἐστὶν
• ἀποχευθῆναι γυναῖκων, ἀλλὰ χρυσὸν πολλὸν κτησά-
• μενοι καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλο τι τῶν πολυτελῶν καὶ
• σπουδῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὐμορρον γυναῖκα, πάντα
20 • ἐκεῖνα ἀφέντες τῷ εἶδει τῆς ὁραθείσης προσερχήνα-
• μεν καὶ ὑπομένουμεν παραχωρήσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
• ἵνα τοῦ κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν.
• Ἐγκαταλείπομεν δὲ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
• θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλάτων λήθην πολλάκις
25 • ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφίε/αι μετ'
• αὐτῶν καρτεροῦμεν. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα τὴν ἰσχύϊν
• τῶν γυναικῶν κατανοήσαιτε. Οὐ γὰρ ποιοῦντες καὶ
• πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θα-
• λάττης, ὅταν ἡμῖν περιγένηται τινα ἐκ τῶν πόνων,
30 • αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποῖναις ταῖς γυναῖκι διδοῖαμεν;
• καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸν τοσούτων κύριον εἰδόν ποτε
• ὑπὸ τῆς Ῥαβεζάκου τοῦ Θαυμασίου παιδὸς Ἀπάμης,
• κατὰ λακῆς δ' αὐτοῦ, βαπτίζομενον, καὶ τὸ διάδημα
• ἀφαιρουμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ περιτιθείσης ἀνα-
35 • χόμενον, καὶ μειδιῶσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δὲ
• σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ καλὰ
• κεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα αὐτὴν ἐκ τοῦ
• σπύργου ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν, εἴ ποτε δυσχεραίνουσιν
• ἐβλεπεν. »

40 • ζ'. Εἰς ἀλλήλους δὲ ἀφορῶντων τῶν σατραπῶν καὶ
• ἡγεμόνων περὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν, « ἀπέδειξα
• μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστε-
• ραι δὲ ὅμως καὶ αὐταὶ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας
• ὑπάρχουσιν. Εἰ γὰρ ἐστὶν ἡ γῆ μερίστη καὶ ὑψηλὸς
45 • ὁ οὐρανὸς καὶ ταχύς ὁρόμῳ ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα
• κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δὲ ἐστὶν
• οὗτος καὶ δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν
• ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐ-
• τὴν τὸ ἀδικεῖν δυνάμενον. Ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα
50 • ὀνηρὰ καὶ δικύμωρα εἶναι συμβέβηκε, τῶν ἰσχύϊν
• ἐχόντων, ἀθάνατον δὲ ἡ ἀλήθεια χρηῖμα καὶ αἰδίων.
• Παρέχει δὲ ἡμῖν οὐ κάλλος χρόνῳ μακρινόμενον, οὐδὲ
• περισσίσιν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ

• neque tantillum, ut sua curet negotia, discendere, sed regi
• custodiendo, id unum sibi necesse esse ut faciat existi-
• mans, assiduitatem adhibet. Idcirco fieri non potest
• quin rex omnium potentissimus sit, cui, si quid imperat,
• dicto audiens est tanta multitudo. »

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere in-
cepit, quid valeant mulieres et veritas, huiusmodi oratione.
• Vinum quidem multum potest, et magnus est rex cui
• omnes obediunt, sed istis præpotentiores sunt mulieres.
• Nam et regem mulier in dias luminis oras protulit, et
• vinearum satores, ex quibus vinum gignitur, mulieres et
• pariunt et educant. In universum nihil est quod non illis
• acceptum debeamus. Nam et filæ nobis vestes texunt,
• illarumque beneficio est quod res domesticæ curentur et
• servantur: nec possumus vitam agere sine feminarum
• consortio: sed si multum auri comparaverimus et argenti,
• aliudve quidpiam pretiosum et magni faciendum, primo
• aspectu mulieris venustæ hæc omnia missa facinus, vi-
• sæque formam inhiamus; imo bonis nostris æquo animo
• cedimus, modo pulcritudine frui detur et potiri. Quin
• etiam patrem et matrem terramque altricem relinquimus,
• et in carissimorum sæpenumero oblivionem venimus
• propter mulieres, ac ne conimori quidem cum illis refu-
• gimus. Ex hoc autem maxime licet intelligere quantam
• feminae potestatem habeant. Nonne laborantes et omnem
• terra marique miseriam perferentes, id totum, quod la-
• bore paramus, uxoribus, veluti in uos imperium tenenti-
• bus, afferimus damusque? Regem etiam, tantarum rerum
• dominum, vidi aliquando ab Apame Rahezaci Thaumasi
• filia, ipsius concubina, alapis cædi, quum ille interea non
• indignaretur, quod illa ei de capite diadema abstulerit et
• sibi imposuerit, sed arridenti arrideret et succensenti tri-
• stis appareret, variosque induendo affectus mulieri blan-
• diretur, ipsamque sibi reconciliaret sese multum sum-
• mittendo, quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
• verteret. »

6. Hic quum duces et satrapæ inter sese contuerentur,
verba de veritate sic facere instituit. • Monstravi equidem,
• quantum mulieres polleant, debiles tamen istæ et rex, si
• cum veritate conferantur. Nam quum terra sit maxima,
• et cælum excelsum, et sol cursu velox, et hæc omnia Dei
• voluntate moveantur, atque is verax sit et justus, conse-
• quitur ut veritas habeatur potentissima, quodque nihil
• contra eam iniquitas valeat. Quin et alia quidem, ex his quæ
• pollere videntur, mortalia esse et caduca contigit, veri-
• tas vero res æterna est, vigetque in omnem perpetuitatem.
• Nobis autem non dat pulcritudinem quæ tempore mar-
• cescit, neque divitias quas fortuna solet auferre, sed iusta

« τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν τὰ ἀδίκαια καὶ ἀπ' ἐλέγχουσα. »

ζ'. Καὶ καταπαύει μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν περὶ τῆς ἀληθείας λόγον, ἐπιδοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους ὡς ἄριστα εἰπόντος καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυρὸν ἀνέπτεον καὶ ἀγῆρω μόνον ἔχοι, προσέταξεν αὐτὸν δὲ βασιλεὺς αἰτήσασθαι τι πάρεξ ὧν αὐτὸς ἦν ὑπεσχημένος· δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. Συγκαθεσθήσῃ δέ μοι, φησί, καὶ κληθήσῃ συγγενῆς ἐμός. 10 Ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποίησατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· αὕτη δ' ἦν ἀνοικοδομησαί μὲν Ἱερουσόλυμα, κατασκευάσαι δὲ ἐν αὐτοῖς τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν, ἀποκαταστήσαι δὲ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα σιλήσας Ναβουχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμιζε. 15 Καὶ τοῦτο, ἔφη, τοῦμὸν αἰτήμ' ἔστιν ὃ μοι νῦν ἐπιτρέπω αἰτήσασθαι, κριθέντι σοφῷ καὶ συνετῷ.

η'. Ἦσθεις ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν καὶ τοὺς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἐπὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐξίναί τοι ναοῦ. Ἐπίστευσε δὲ καὶ τοῖς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινικῇ ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐν τοῦ Λιβάνου τεμνόντας εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν. Καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν Ἰουδαίαν τῶν αἰχμαλώτων 25 ἀπελθόντας, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους καὶ σατράπας ἐκώλυσε ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρήδας· ἀνῆλθέ τε πᾶσαν ἢ ἂν κατασχεῖν δυνήθῃσι τῆς χώρας ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. Προσέταξε δὲ καὶ τοὺς Ἰδουμαίους καὶ Σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς 30 Κολίης Συρίας ἀφείναι τὰς κώμας ἃς τῶν Ἰουδαίων κατείχον, καὶ προσέτι τάλαντα πενήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι. Θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε· καὶ τὴν χορηγίαν ἀπασαν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣ θεραπεύουσι τὸν Θεὸν ὃ 35 τε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεόν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατὰ ἕκαστον ἔτος ὠρισμένον τι πρὸς τὴν τοῦ βίου χρεῖαν ἀργύριον. Πέμψας δὲ καὶ τὰ 40 σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κύρος πρὸ αὐτοῦ ἐβουλήθη περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ Δαρείος διετάξατο.

θ'. Τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς 45 τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείου παρόντος λαβεν. Οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιοθῆναι, μὴ σοῦ, φησί, δέσποτα, τυχὼν εὐμενοῦς. Ταῦτ' ὅν περὶ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν 50 παρέχειν ὁμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγέλισατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδίδόντι τὴν πατριὸν γῆν, εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τρα-

« et legitima, ab iis accernendo quæ injusta sunt, eaque « redarguendo. »

7. Et Zorobabelus quidem ubi de veritate loquutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod optime dixisset, et quod sola veritas suapte vi immutabilis sit, et nunquam senescat, jussit eum rex petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus erat : daturum enim se esse ut viro sapienti, quique visus fuerit ceteris prudentia præstare. Mecum etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cognatus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se astrinxerat, si regnum esset adepturus : voverat enim Hierosolyma sese instauraturum esse, Deique etiam templum illis edificaturum, porroque vasa a Nabuchodonosoro sublata et Babylonem deportata restitutum. Et hoc est quod a te peto, id quod mihi petere permisisti, quem sapientem et prudentem reputare dignatus es.

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus scribit ad toparchas et satrapas, jubens ut Zorobabelum ejusque comites ad Hierosolyma instauranda profectores deducerent. Deinde Syriæ Phœnicesque præsidibus per epistolas mandavit ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma transferrent, cumque illo urbem exstruerent. Præterea captivis omnibus Judæam repentibus scripto de libertate cavit, et procuratores suos et satrapas vetuit quidquam in regios usus ab Judæis exigere, atque omnem quam tenebant regionem permisit eis a tributis immunem colere. Idumæis etiam et Samaritanis et Coeles Syriæ incolis imperavit ut quos tenerent Judæorum vicos dimitterent, itemque ad templi structuram quinquaginta talenta conferrent. Ipsis etiam juxta patrias leges sacra facere permisit, omnemque apparatus et sacrum vestitum, quo in re divina utuntur et pontifex et sacerdotes, de suis confici, ut et Levitis instrumenta quibus Deum laudant, itemque urbis et templi custodibus terras assignari jussit, certamque quotannis pecuniam ad usus vitæ necessarios. Missisque vasis omnia quæcumque ante ipsam Cyro facere in animo erat in Judæorum restitutionem, ista Darius quoque fieri præcepit.

9. Zorobabelus autem hanc a rege gratiam consequutus, quum primum regiam egressus est, sublato in celum vultu, coepit gratias Deo agere, qui sibi sapientiam dederit, ejusque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. Ista enim se haud assequuturum fuisse, nisi te, inquit, domine, propitio. Itaque quum has Deo pro præsentibus gratias retulisset, petissetque ut similem sibi in posterum benevolentiam præstaret, Babylonem profectus est suisque popularibus lætum a rege nuncium attulit. Atque hi istis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipsis missionem dedisset in patriam terram, in computationes vero

πάντες ἐφ' ἡμέρας ἐπτά διήγαγον εὐωχοῦμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἐορτάζοντες. Ἐπειτα τοὺς ἀναδοσσομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναῖξί καὶ τέκνοις καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο, οἱ Δαρείου συμπεψήντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὄδευον μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ περιφορούμενοι τοῖς κυμβαλοῖς· προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπυλαίτομον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

10 Ἰ. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπήσαν ἐξ ἐκάστης πατρίδος ἀριθμὸς ὅντες ὥρισμένοι. Ἔμοι δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποσπάσας δυσπαράκολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν.

15 Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ὑπὲρ ἑτῆς δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίνιδος ἦν μυριάδες τετρακόσιοι ἐξήχοντα δύο καὶ ὀκτακισχilioi. Λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμῖξ καὶ παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. Πάρει δὲ τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὡμνῶδοι ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτώ, πυλωροὶ δὲ ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τριακόσιοι ἐνεήκοντα δύο. Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδείξαι

25 τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἐξήχοντα δύο. Ἐξεβλήθησαν δὲ τινες καὶ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἡγμένοι γυναίκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν οὔτε ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν Λευιτῶν καὶ ἱερέων ἠρόρησαν ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. Τὸ δὲ

30 τῶν θεραπόντων πλῆθος εἴπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχilioi τριακόσιοι τριάκοντα ἐπτά· ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, κάμηλοι τετρακόσιοι τριάκοντα πέντε, ὑποζύγια δὲ πεντακισχilioia πεντακόσια εἴκοσι πέντε. Ἠγεμῶν

35 δὲ τῆς κατηριθμημένης πλῆθους ἦν ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Δαυΐδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ Μαρδοχάιος καὶ Σερεβάιος ἐκ τοῦ πλῆθους κεκριμένοι ἀρχόντες ἦσαν·

40 οἱ καὶ συνεβάλλοντο μᾶς μὲν χρυσίον ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχilioia. Οὕτω μὲν οὖν οἱ τὴν ἱερείαν καὶ οἱ Λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ὅσων ἦν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατοικήσθησαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίαις ἀνεχώρησαν ὡς πατρίδας.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἐδδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, περιπέμψαντες δὲ τὸν ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζοροβάβηλος ἀρχόν, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον εἰς Ἱεροσόλυμα πανδημίαι, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντας. Καὶ

10 κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνοικομημένον τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσεως νόμους.

et comessiones versi septem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam et instauratam festa celebrantes. Postea delecti sunt ad profectionem Hierosolymitanam patriarum tribuum principes, cum suis uxoribus et liberis et jumentis: qui, missis a Dario qui eos Hierosolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia et luxu, psallentes et tibiis sonantes et cymbalis perstreptentes, prosequente eos et ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

10. Atque isti quidem ita profecti sunt, e singulis cognationibus numerus certus et definitus. Mihi autem non visum est cognationes nominatim percensere, ne, dum lectoris mens a rerum serie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile assequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ et Benjaminis, qui annum duodecimum superarant, summa erat inmyriades quadringentæ sexaginta duæ et millia octo. Porro Levitæ erant septuaginta et quattuor; promiscuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, septingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum et viginti octo, janitores vero centum et decem, sacrorum autem servi trecenti nonaginta duo. Ad hæc et alii, qui se ex Israelitis esse dicebant, non tamen potuere suam familiam et stirpem ostendere, sexcenti sexaginta duo. Quidam autem e sacerdotibus abdicati sunt honore, qui uxores duxerant, quarum nempe nec ipsi genus indicare potuere, nec in tabulis scriptis Levitarum et sacerdotum répertæ sunt: erant autem fere quingenti et viginti quinque. Eos autem qui Hierosolyma ascenderunt sequebatur servorum multitudo, qui erant septem millia trecenti triginta septem; cantores etiam et psaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumenta quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recensitæ erat Zorobabelus Salathielii filius, tribus Judæ, stirpe Davidis prognatus, et Jesus Josephi pontificis filius. Præter hos etiam Mardocheus et Serebæus e plebe delecti ductores facti sunt, qui etiam contulerunt auri minas centum, et argenti quinquies mille. Et in hunc quidem modum sacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hierosolyma habitanda deducti sunt, reliqua vero multitudo ad sedes suas patrias discessit.

CAP. IV.

Septimo autem mense, postquam illi Babylone egressi erant, Jesus pontifex et Zorobabelus princeps, missis circumquaque nunciis, universi populi multitudinem e regione Hierosolyma convocarunt, qui cupidissime eo conveniebant: aramque construxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut super ea Deo sacra solennia facerent juxta leges a Moyse præscriptas. Quæ dum fierent, haud aquis oculis

Ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις
 εἶνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπερθανομένων. Ἦγαγον δὲ καὶ
 τὴν σκηναπηγίναν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης
 περὶ αὐτῆς διατάξατο, καὶ προσφοράς μετὰ ταῦτα καὶ
 6 τοὺς χαλομένους ἐνδελειχισμούς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαβ-
 βάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν, οἳ τε πεποιημέ-
 νοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδον, θύοντες ἀπὸ νομηνίας τοῦ
 ἐβδόμου μηνός. Ἦρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ
 ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατομοῖς καὶ τέκτοσι χρήματα δόν-
 10 τες καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν ἐργαζομένων. Τοῖς τε
 Σιδωνίοις ἡδὺ καὶ καῦρον ἦν τὰ τε κέδρινα καταγού-
 σιν ἐκ τοῦ Λιβάνου ὕλα, δῆσασιν αὐτὰ καὶ σχεδία-
 ν πηξάμενοι, εἰς τὸν τῆς Ἰόπης κομίζεῖν λιμένα. Τοῦτο
 γὰρ πρῶτον μὲν Κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου
 15 κελεύσαντος ἐγένετο.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ἱερουσόλυμα καθό-
 δου, τῶν Ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ παραγενομένων, συν-
 εἴχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ καὶ τοὺς θεμελίους
 ἐγειράντες τῇ νομηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνός τοῦ δευτέ-
 20 ρου ἔτους ἐπιποδοῦν, προστησάμενοι τῶν ἔργων
 Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοστὸν ἔτος ἤδη γεγονότας καὶ Ἰη-
 σὺν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ Ζωδι-
 μίηλον τὸν ἀδελφὸν Ἰούδα τοῦ Ἀμιναδάβου καὶ τοὺς
 υἱοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπου-
 25 δῇ τῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, ὠάττον ἢ προσ-
 εδόκησεν ἂν τις ἔλαβε τέλος. Ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱε-
 ροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κε-
 κοσμημένοι, καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ Ἀσάφου παῖδες, ἀνα-
 στάντες ὕμνου τὸν Θεόν, ὡς τὴν εἰς αὐτὸν εὐλογίαν
 30 Δαυΐδης κατέδειξε πρῶτος. Οἱ δ' ἱερεῖς καὶ Λευῖται καὶ
 τὸν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνη-
 μαῖς ἀναπολύντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ
 τὸν γεγεννημένον ὀρῶντες ὑπὲρ πτωχείας ἐνδεέστερον τοῦ
 παλαιοῦ κατασκευαζόμενον, ὅσον εἰν τῆς ἀρχαίας εὐ-
 35 δαιμονίας ὑποδεηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογι-
 ζόμενοι, καθήκον καὶ, τῆς ἐπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν
 οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο.
 Ὁ δὲ λαὸς ἡγάπα τοὺς παροῦσι καὶ τῷ μόνον οἰκοδο-
 μῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος οὐδὲνα λόγον ποιού-
 40 μενος οὐδ' ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου
 βασανίζων αὐτὸν ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν ἢ οἷς ὑπέλαθεν.
 Ὑπερφανείᾳ δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον καὶ τὴν τοῦ
 πλήθους χαρὰν ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ'
 οἷς ἐδόκουν ἐλαττωθῆναι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος,
 45 οἰκωγῇ.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ Σα-
 μαρείται (ἐτύγγον γὰρ ἀπερθανόμενοι τῇ τε Ἰούδα
 φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίνιδι) συνέδραμον, τὴν αἰτίαν τοῦ
 θορύβου μαθεῖν θέλοντες. Ἰνόντες δὲ τοὺς αἰγματο-
 50 τισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ἰουδαίων ἀνακτιζοντας τὸ
 ἱερὸν, προσίαισι τῷ Ζωροβαβήλῳ καὶ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
 ἡγουμένοις τῶν πατριῶν, ἀξιούντες αὐτοῖς ἐπιτραπή-
 ναι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν καὶ κοινωθῆσαι τῆς οἰ-
 κοδομίας. « Σεβόμεθα γὰρ οὐκ ἐλάττων ἐκείνων τὸν

eos aspiciabant gentes finitimæ, utpote omnes illis infestæ.
 Etiam umbraculorum festum illo tempore egerunt, prout
 de eo legislator constituerat, ac deinde oblationes et iugis
 sacrificii quod vocatur holocausta et sabbatorum, omni-
 umque consecratorum festorum hostias, quique vota
 nuncupant ea reddiderunt, sacrificiis fieri cæptis a se-
 ptimi mensis novilunio. Insuper et templi exstructionem
 aggressi sunt, multa pecunia lapicidis et fabris data, cibo-
 que et potione iis qui opus facerent. Id quod Sidonii fa-
 cile et libenter præstabant, ligna cedrina a Libano dedu-
 centes, quæ colligarunt et in ratem compegerunt, ut in por-
 tum Jopes conveherentur. Nam hoc quidem a Cyro impe-
 ratum erat, tunc vero jussu Darii fiebat.

2. Anno a reditu illorum in Hierosolyma secundo, quum
 Judæi mense secundo eo venissent, urgebatur templi in-
 stauratio, jactisque fundamentis novilunio secundi mensis
 anni secundi superstruere institerunt, postquam operibus
 præfecerant Levitarum quotquot annum vigesimum exce-
 serant, et Jesum cum filiis ejus ac fratribus, et Zodmichum
 Judæ Aminadabi filii fratrem et filios ejus. Et templum
 quidem summa diligentia ab iis adhibita quibus operis
 cura erat demandata celerius opinione absolutum est. Con-
 summato autem sacrario, sacerdotes cum tubis et pro-
 more vestiti constiterunt, ut et Levitæ et Asaphi filii, at-
 que Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare pri-
 mus ostendit Davides. At sacerdotes et Levitæ et de fa-
 miliis ii qui provecitissimi erant ætate, templum prius
 animo recolentes maximum et sumptuosissimum, novum
 vero videntes ita constructum ut ob rerum penuriam su-
 periori multum inferius esset, reputantes secum quan-
 tum ex veteri felicitate et dignitate templi decidissent,
 tristes erant, et non valentes intra se comprimere dolorem,
 ad ploratus atque lacrimas ferebantur. Populus autem
 contentus erat presentibus, satisque habebat quod tem-
 plum sibi edificatum esset, ad illud quod prius fuerat non
 respiciens, illudve in memoriam revocans, aut semet, dum
 hoc cum illo comparat, torquens, quasi minori esset
 splendore quam animo præceperat. Tubarum tamen soni-
 tum et multitudinis lætitiā vincebat seniorum et sacerdo-
 tum ejulatus, quod templum illud exciso longe inferius esse
 existimarent.

3. Ubi autem Samaritæ tubarum sonitum audiverunt
 (nam animo erant Judæ et Benjaminis tribui infesto) accu-
 rebant, desiderio cognoscendi quænam tumultus causa ex-
 stiterit. Postquam vero intellexerunt, templum ab
 Judæis edificari, qui captivi Babylonem fuerant abducti,
 Zorobabelum et Jesum et familiarum principes advenit,
 postulantes ut sibi liceret una cum illis templum extruere,
 et in edificationis societatem admitti. « Deum enim,
 « aiebant, non minus quam illi colimus pro iisque prece-

• Θεόν, ἔφασκον, καὶ τοῦτων ὑπερευχόμεθα καὶ τῆς
• ὀρησκείας ἐσμέν ἐπιθυμηταί, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου
• ἀπ' οὗ Σαλμανασάρης, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ
• τῆς Χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ Μηθίας ἐνθάδε. »
• Τούτους αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβη-
• λος καὶ Ἰησοῦ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγε-
• μόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν πρὸς αὐτοὺς ἔφασαν, τῆς μὲν
• οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν
• προσταγθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν
10 ὑπὸ Κύρου, νῦν δὲ ὑπὸ Δαρείου· προσκυνεῖν δὲ αὐ-
• τοῖς ἐφίμειν· καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινόν, εἰ βούλονται,
• πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀπικνουμένοις εἰς τὸ
• ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι (τὴν γὰρ προση-
15 γορίαν οἱ Σαμαριῖται ταύτην ἔχουσιν) ἠγανάκτισαν, καὶ
• πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν
• αὐτὸν τρόπον ὅν-περ ἐπὶ Κύρου πρότερον, εἴτ' ἐπὶ Καμ-
• βύσου μετ' αὐτὸν, ἐπισχεῖν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν,
• καὶ σπουδάζουσι περὶ αὐτὴν τοῖς Ἰουδαίοις ἀναβολὴν
20 καὶ τριβὴν πραγματεύεσθαι. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν
• τούτων ἀναβάντων εἰς Ἱερουσόλυμα Σισίνου τοῦ τῆς
• Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπαρχοῦ, καὶ Σαραβαζάνου μετὰ
• καὶ τινων ἐτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἰουδαίων
• ἐρομένων τίνας αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως οἰκοδο-
25 μῶσι τὸν ναὸν, ὥς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱε-
• ρόν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τεῖχη περιβεβλη-
• σαι τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρά, Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρ-
• χιερεὺς Ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι τοῦ
• μεγίστου Θεοῦ· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευα-
30 σέμεντα ὑπὸ βασιλείᾳ αὐτῶν εὐδαίμονος καὶ πάντας
• ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ πολὺν διαμείναι χρόνον· ἐπεὶ
• δὲ, τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν Θεόν, Ναβου-
• χodonόσορος ὁ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλεὺς,
• ὢν τὴν πόλιν κατὰ κράτος, αὐτὴν τε καθεῖλε καὶ τὸν
35 ναὸν συλῆσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετώκησεν αἰγυπ-
• λωτον, μεταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κύρος ὁ μετ' αὐτὸν
• τῆς Βαβυλωνίας καὶ Περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκο-
• δομηθῆναι τὸν ναὸν· καὶ πάντα ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐ-
• τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, Ζοροβα-
40 βήλω παραβούς καὶ Μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, προσ-
• έταξε κομίσαι εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον
• ἀποκαταστήσαι τὸν ναὸν οἰκοδομηθέντα. Τοῦτο γὰρ ἐπέ-
• στειλεν ἐν τάχει γενέσθαι, Ἀβάσσαρον κελεύσας ἀνα-
• βάντα εἰς Ἱερουσόλυμα τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιή-
45 σασθαι πρόνοιαν· ὃς μετὰ τὸ λαβεῖν παρὰ Κυρίου
• γράμματα παρ' ἐκείνου, εὐθὺς τοὺς θεμελίους κατε-
• βάλετο. Καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος
• μέχρι καὶ τοῦ δευροῦ διὰ τὴν τῶν ἐθρῶν κακοηθειάν
• ἐστὶν ἀτελής. Εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γρά-
50 ψατε ταῦτα Δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασι-
• λέων ὑπομνήματα, εὐρὴ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν κατα-
• ψευσάμενους.

ε. Ταῦτα εἰπόντων τοῦ Ζοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρ-
• χιερέως, ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν οἰκοδομίαν

« mur, et religionis studiosi sumus, jam inde ab illo tem-
« pore, quo Salmanasares Assyriorum rex nos in hunc lo-
« cum transtulit e Chuthia et Media. » Quum hæc illi verba
fecissent, Zorobabelus et Jesus pontifex et familiarum
Israelitarum principes eis responderunt fieri non posse ut
in structura socios sibi adsciscerent, quum ipsis templum
construere mandatum fuerit, prius quidem a Cyro, nunc
vero a Dario : veruntamen illis licere *in eo Deum* colere,
et hoc solum illis commune esse, si velint, cum omnibus
hominibus, qui ad templum venerint, adorare Deum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appel-
lantur Samaritæ), agre rem tulerunt, Syriæque gentibus
auctores sunt petendi a satrapis, ut, quemadmodum sub
Cyro primum ac deinde sub Cambyse, templi ædificationem
impedirent, et Judæis omni studio ei incumbentibus
moram et tarditatem afferrent. Quum autem per id tempus
Hierosolyma ascendissent Sisines Syriæ Phœnicesque præ-
tor et Sarabazaues cum aliis quibusdam, atque ex principibus
Judæorum quævisissent cujus permissu templum ita
ædificent, ut arx potius quam fanum existimari possit, et
cur porticus et moenia tam valida urbi circumdederint, Zo-
robabelus et Jesus pontifex responderunt, se quidem servos
esse Dei maximi : templum vero hoc ei *olim* exstructum a
rege ipsorum felicissimo et virtute omnium præstantissimo,
per multas ætates incolume stetisse : postquam vero,
flagitiis in Deum a majoribus commissis, Nabuchodonoso-
rus Babyloniorum et Chaldæorum rex urbem vi expugna-
tam delevisset, et templum spoliatum incendisset, po-
pulumque Babylonem captivum abduxisset et in alias sedes
transtulisset, Cyrus, qui ei in regnum Babylonis et Persi-
dis successit, scripto mandavit, ut templum exstrueretur ;
et donaria omnia et vasa, ex eo a Nabuchodonosoro sublata,
Zorobabelo et Mithridati quæstori tradidit, ut ea Hieroso-
lyma reportarent et in templum instauratum reponerent. In
hoc enim ut ad celeritatem nihil sibi reliqui facerent, præce-
pit, jussitque Abassarum Hierosolyma ascendere, templo-
que curam omnem adhibere : qui, postquam a Cyro literas
acceperat, confestim profectus fundamenta jaciebat. Atque
ex eo tempore hactenus ædificatur, sed ob inimico-
rum malignitatem nondum absolutum est. Quamobrem,
si volueritis et ita vobis visum fuerit, hæc ipsa scribite ad
Darium, ut inspectis regiis commentariis illi compertum
sit, nos nihil eorum quæ diximus confinxisse.

5. Quum hæc Zorobabelus et pontifex loquuti essent, Si-
sines et qui cum eo erant decernere noluerunt ut ab ædi-

ἐπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ, παγκρῆμα δ' αὐτῷ περὶ τούτων ἔγραφον. Τῶν δὲ Ἰουδαίων κατεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας ὑπαρεῖν αὐτοὺς παρώρμουν, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑπορᾶσθαι δύσκολον, ὥς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. Πιστεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως

10 εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι.

ζ'. Δαρείος δὲ, τῶν Σαμαριετῶν αὐτῷ γραψάντων καὶ κατηγορούντων διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι καὶ τὸν ναὸν θρουρίῳ προσεικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ 15 μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ἐπιστολάς ἐπιδεικνύντων τοῦ Καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν, μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν εἶσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σισίνου 20 καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικαῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων· καὶ ἠύρεθ' ἐν Ἑκθατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδία, βιβλίον, ἐν ᾧ τὰδε ἦν ἀναγεγραμμένα.

« Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἐτει Κύρος ὁ βασιλεὺς 25 « ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὅσος μὲν πηχῶν ἐξήκοντα, « εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, διὰ δόμων λιθίνων εὐξεσθῶν « τριῶν καὶ ξυλίνου δόμου ἐνὸς ἐγχωρίου· καὶ τὴν εἰς « ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετά- 30 « ξατο. Προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεῦη, ἃ συλῆσαν « Ναβουχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆ- « ναι τοῖς Ἱεροσολυμίταις· τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων « εἶναι Ἀβασάρου τοῦ ἐπαρχοῦ καὶ τῆς Συρίας τε καὶ « Φοινίκης ἡγεμόνος καὶ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, ὅπως αὐ- 35 « τοὶ μὲν ἀφίξωνται τοῦ τόπου, τοῖς δὲ δούλοις τοῦ « Θεοῦ, Ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν « οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Καὶ συλλαβέσθαι δὲ πρὸς τὸ « ἔργον διετάξατο, καὶ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπετρο- « πεύοντο τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους 40 « καὶ κριοὺς καὶ ἄρνas καὶ ἐρίπους καὶ σμηδαλιν καὶ « ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τὰλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύ- « σωσιν, εὐχωνται δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως « καὶ Περσῶν. Τοὺς δὲ παραβάντας τι τῶν ἐπεσταλ- « μένων συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ 45 « τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βασιλικὴν καταταγῆναι « κτῆσιν. Καὶ κατηύξατο πρὸς τοῦτοις τῷ Θεῷ, « ὅπως εἴ τις ἐπιχειρήσει διακυλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν « τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐπίσχη τῆς ἀδικίας. »

ζ'. Ταῦθ' εὐρών ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ Κύρου 50 Δαρείος ἀντιγράψαι τῷ Σισίνῃ καὶ τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ τὰδε λέγων. « Βασιλεὺς Δαρείος Σισίνῃ τῷ ἐπαρχῷ « καὶ Σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἐταίροις αὐτῶν χαίρειν. « Τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς ἐν τοῖς ὑπομνή- « μασιν εὐρών τοῖς Κύρου, ἀπέσταλκα καὶ βούλομαι

edificatione inhiherentur, donec regem Darium de istis certiores fecissent. Statim vero ei hisce de rebus scripserunt. Quum autem Judæi perterriti essent et sibi metuerent ne Hierosolymorum templique instaurationis regem poneret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggaeus et Zacharias, ipsos bono animo esse jubebant, neu mali aliquid a Persis sibi eventurum esse suspicarentur, utpote quod Deus illis ista prædixerit. Quibus quum fidem haberent, summo studio ædificationi incumbabant, ita ut ne unum quidem diem intermitterent.

6. Darius autem, quum Samaritæ ei scripsissent et literis Judæos accusarent, quod et urbem muniant, templumque arci quam fano similis exstruant, dicerentque haud e re sua esse quæ fierent, itemque Cambysis epistolas ostenderent, quibus ille templum ædificari prohibuit, ubi ex illis intellexerat res suas, Hierosolymis instaurationis, nequaquam in tuto esse, quumque literas etiam Sisini et collegarum ejus ad se allatas legisset, jussit ut iis de rebus in regios commentarios inquirerent: et inventus est Ecbatanis, in turri quæ in Media est, liber, in quo hæc perscripta erant.

« Anno regni primo Cyrus rex jussit templum cum altari « in Hierosolymis instaurari, cujus altitudo cubitorum es- « set sexaginta, latitudo totidem, trinis lapidum bene po- « litorum ordinibus, et uno domestici ligni ordine; edixit. « que ut sumptus in hæc e regis fisco suppeditarentur. « Præcepit etiam ut vasa, quæ Nabuchodonosorus ablata « Babylonem deportaverat, Hierosolymitanis restitueretur. « Istâ autem curanda mandavit Abassaro prætori et « Syriæ et Phœnicæ præsidii ejusque sociis, ut ipsi quidem « eo loco abstinere, sinerent vero Judæos, Dei servos, « eorumque principes templum exstruere. Porroque im- « peravit ut eos in opere adjuvarent, et ex tributo provin- « ciæ, cujus procuratores erant, Judæis in sacrificia sup- « peditarent tauros et arietes et agnos et hœdos, et similam « et oleum et vinum, et cetera quæ sacerdotes postulave- « rint, et ut hi Deo supplicarent pro salute Regis et Per- « sarum. Quicumque autem contra aliquid eorum fecerit « quæ mandata sunt, jussit ut is comprehensus cruci « affigatur, ejusque bona in regis fiscum redigantur. In- « super et Deum precatus est ut, si quis operam dederit « ad templi exstructionem impediendam, Deus ipsum « feriendo ab iniquitate inhiberet. »

7. Hæc quum Darius in Cyri commentariis invenisset, rescribit Sisinae ejusque collegis in hæc verba. « Darius « rex Sisinae præfecto et Sarabazanæ illorumque col- « legis salutem. Exemplar literarum, quas in com- « mentariis Cyri inveni, misi ad vos, voloque ut omnia

• γίνεσθαι πάντα καθὼς ἐν αὐτῇ περιέχει. Ἐρρωσθε. »
 Μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν
 αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ
 ἀκολουθεῖν ποιεῖν διέγνωσαν. Ἐπιστατόουν οὖν τῶν
 1 ἱερῶν ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν
 Ἰουδαίων, καὶ τῶν γερόντων ἀρχουσι. Καὶ ἤνυστο
 κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφη-
 2 πυντόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, κατὰ τὰ προστά-
 γματα τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ βουλῆσεως Κύρου τε καὶ
 10 Δαρείου τῶν βασιλέων. Ὁκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ.
 Τῷ δ' ἐνάτῳ τῆς Δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ
 τρίτῃ μηνὸς δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν
 Ἄδαρ, παρὰ δὲ Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυ-
 15 σίας οἱ τε ἱερεῖς καὶ Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ἰσραη-
 λιτῶν πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν
 μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τοῦ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθῆναι
 ἐπιληφέναι, ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς διακοσίους, ἀρνὰς
 τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κατὰ φυλὴν (τοσαῦται
 γὰρ εἰσιν αἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν φυλαὶ) ὑπὲρ ὧν ἡμαρτεν
 20 ἑκάστη. Ἀνέστησάν τε κατὰ τοὺς Μωϋσείως νόμους
 οἱ τε ἱερεῖς καὶ Λευῖται θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶ-
 νος ὁκοδομήσαντες γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ
 τοῦ ναοῦ στοὰς τοῦ ἐνδοθέν ἱεροῦ.

ἡ. Ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ
 5 πρώτῳ, κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ
 δὲ ἡμᾶς Νισάν, συνερρήθη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κοιμῶν εἰς
 τὴν πόλιν. Καὶ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἀγνεύσαντες μετὰ
 γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρῷ νόμῳ, καὶ τὴν Πάσχα
 προσγορευομένην θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ
 20 αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες κατενωχέθησαν ἐπὶ ἡμέρας
 ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας, ἀλλὰ καὶ τὰς
 διακαινώσεις ἐπιφέροντες τῷ Θεῷ καὶ χαριστηρίου
 θυσίας ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς
 τὴν πατριὸν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ
 25 τὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως διάνοιαν εὐμενῇ κατέστησεν
 αὐτοῖς. Καὶ οἱ μὲν ὑπὲρ τούτων ἐπιδαφιλούμενοι
 ταῖς θυσίαις καὶ τῇ περὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμίᾳ κατώκη-
 ταν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτεία χρόνιοι ἀριστο-
 κρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. Οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προσεστή-
 30 μεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ τοὺς Ἀσαμωναίους
 συνέβη βασιλεύειν ἐχόνους. Πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμα-
 λωσίας καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐβασίλευοντὸ ἀπὸ Σαούλου
 πρώτου ἀρξαμένου καὶ Δαυΐδου, ἐπὶ ἔτη πεντακόσια
 35 ἐκαστοὶ δύο, μῆνας ἑξί, ἡμέρας δέκα. Πρὸ δὲ τῶν
 βασιλέων τούτων ἀρχόντες αὐτοὺς διείπον οἱ προσ-
 γορευόμενοι κριταὶ καὶ μόναρχοι καὶ τούτων πολιτεύο-
 μενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγα-
 γον μετὰ Μωϋσῆν ἀποθανόντα καὶ Ἰησοῦν τὸν στρατη-
 γόν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμα-
 40 λωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις,
 ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βα-
 σκάνως διακείμενοι πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργά-
 ζαντο, πλούτους τε πεπαιθότες καὶ συγγένειαν προσ-

• fiant quemadmodum in eis perscriptum est. *Valete.* »
 Quum itaque Sisines et qui cum eo erant ex hac epistola
 regis voluntatem intellexissent, statuerunt reliqua ei con-
 venienter exsequi. Sacris igitur instabant operibus, Ju-
 daeorum senioribus opem ferentes et senatus principibus,
 magnaue cum diligentia perficitur templi fabrica, vatici-
 nantibus Aggro et Zacharia, idque ex Dei mandato, atque
 ex Cyri et Darii regum voluntate. Absolutumque est intra
 septem annos. Anno autem regni Darii nono, vigesimo
 tertio die mensis duodecimi, qui nostris dicitur Adar,
 Macedonibus vero Dystrus, sacerdotes ac Levitæ cum re-
 liqua Israelitarum multitudine hostias immolarunt, pro
 renovata post captivitatem pristina felicitate proque re-
 cepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos
 quadringentos, et hircos duodecim pro numero tribuum
 (totidem enim sunt tribus Israeliticæ), ut peccata earum
 uniuscujusque expiarent. Præterea sacerdotes et Levitæ
 curarunt ut juxta Moysis leges janitores ad singula adessent
 vestibula: nam Judei etiam in circuitu templi edificave-
 rant porticus interioris sacrarii.

8. Instante autem Azymorum festo, mense primo, qui
 Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Nisan, populus
 universus ex oppidis in urbem confluit, et festum egerunt
 lustrati una cum conjugibus et liberis ritu patrio, cumque
 victimam, quam Paschalem appellant, die ejusdem mensis
 decima quarta immolassent, per dies septem epulati sunt
 nullis sumptibus parcentes, solida etiam sacrificia Deo of-
 ferentes, et sacra facientes pro gratiarum actione, quod
 numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituisset,
 fecissetque ut rex Persarum animo esset erga ipsos bene-
 volo. Et illi quidem maxima in sacrificiis largitate usi
 summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incolue-
 runt, instituta ea reipublicæ forma, quæ optimatum est
 paucorum potestate mixta. Nam pontifices summæ rerum
 præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit.
 Ante captivitatem enim et eversionem regnatum a Saulo
 primo rege et Davide per annos quingentos viginti duos,
 menses sex, dies decem. At ante reges istos moderaban-
 tur iis principes qui dicti sunt iudices et monarchæ, et sub
 hac reipublicæ forma annos plus quam quingentos egerunt
 post obitum Moysis et Jesus imperatoris. Atque hæc qui-
 dem de Judæis, qui sub Cyro et Dario regibus e captivi-
 tate evaserunt, ita se habebant.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta et invida, mala
 multa Judæis intulerunt, et opibus freti et Persarum co-
 gnationem præ se ferentes, utpote ex iis oriundi. Etenim

ποιούμενοι τῶν Περσῶν, ἐπειδὴ περ ἐκείθεν ἦσαν. Ὅσα
 5 τε γὰρ ἐκελεύθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως
 εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρῆχεν οὐκ
 ἤθελον, τοὺς τε ἐπάρχους σπουδάζοντας αὐτοῖς πρὸς
 10 τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἀλλὰ τε ὅσα βλάπτειν
 ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἐτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους οὐκ
 ἀπώκουν. Ἐδοξεν οὖν πρεσβευσασμένοις τοῖς Ἱερο-
 σολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρείον κατηγορῆσαι
 τῶν Σαμαρειτῶν. Καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ
 15 ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. Ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα
 καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπέφερον,
 ἔγνω παρὰ τῶν πρέσβων ὁ βασιλεὺς, δούς αὐτοῖς
 ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἐπάρχους τῆς Σαμαρείας
 καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. Τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν
 20 τοιαῦτα. «Βασιλεὺς Δαρείος Ταγγανᾶ καὶ Σαμβαβᾶ
 «τοῖς ἐπάρχοις Σαμαρειτῶν, Σαδράκῃ καὶ Βοθήλῳ
 «καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ.
 «Ζοροβάβηλος καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχάιος, Ἰουδαίων
 «πρεσβευταί, ἡτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνογλοῦντας αὐτοῖς
 25 «πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ
 «προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώ-
 «ματα. Βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ἐπι-
 «στολὴν χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλα-
 «κίου τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς
 30 «θυσίας αὐτοῖς ἐστί χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν.
 «ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ
 «ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ. » Καὶ ἡ μὲν
 ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχεν.

ΚΕΦ. Ε΄.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν
 30 Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς
 Θεὸν εὐσθεσίαν τε καὶ τιμὴν. Ἀπαντα γὰρ ἀκολού-
 θων τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ
 πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμότητα. Κατ' ἐκτῶν
 35 δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν Ἰησοῦ παῖς, Ἰωάκειμος
 ὄνομα. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ
 καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς παρὰ τῷ πλήθει, πρῶτος
 ἱερεὺς τοῦ λαοῦ, καλούμενος Ἐσδρας, ὃς τῶν Μωϋσείως
 νόμων ἱκανῶς ἐμπειροὺς ὢν γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ
 40 Ξέρξῃ. Γινούς δὲ ἀναβῆναι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ
 Ἰουδαίον, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα δοῦναι αὐτῷ πρὸς
 τοὺς σατράπας τῆς Συρίας ἐπιστολὴν, ἃς αὐτοῖς
 γνωρισθῆσεται τίς εἴη. Ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς
 45 σατράπας ἐπιστολὴν τοιαύτην. «Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρ-
 «ξης Ἐσδρα ἱερεὶ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θεοῦ νόμου
 «χαίρειν. Τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι
 «νομίσας τὸ τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ τῶν Ἰουδαίων
 «ἔθνους καὶ ἱερῶν καὶ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
 «βασιλείᾳ συναπαρτεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τοῦτο
 50 «προσέταξα. Καὶ ὁ βουλούμενος ἀπίτω, καθάπερ
 «ἔδοξε καὶ μοι καὶ τοῖς ἐπτά μου συμβούλοις, ὅπως τὰ
 «κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐπισκεψώμεναι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ

quæcunque tributa conferre jussi erant a rege in sacrificia,
 dare recusabant, id assequenti ut præfecti ipsi in hoc la-
 verent operamque suam addicerent, et in ceteris nihil re-
 liqui fecerunt, quo Judæis nocere aut per se aut per alios
 potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad
 regem Darium, ut Samaritas accusarent. Atque legatio-
 nem obierunt Zorobabelus et alii quattuor ex magistratibus.
 Quum autem ea, quæ Samaritis crimini et vitio vertebantur,
 a legis rex accepisset, eos dimisit cum literis ad præfe-
 ctum et senatum Samariæ perferendis. Illæ autem scriptæ
 erant hujusmodi verbis. «Darius rex Tanganæ et Sam-
 «bæ præfectis apud Samaritas, Sadracæ et Bobelonî, re-
 «liquisque illorum conservis in Samaria. Zorobabelus et
 «Ananias atque Mardochæus, Judæorum legati, vos acu-
 «saverunt quod ipsis in ædificatione templi molesti fueritis,
 «neque impensas in sacrificia eis præbueritis quas vobis
 «imperavi. Volo igitur ut lecta hac epistola e regio fisco
 «tributorum Samariæ omnia illis suppeditentur, quæ ex
 «sacerdotum sententia illis usui esse possunt in sacris fa-
 «ciendis, ut singulis diebus victimas immolare non cessent,
 «Deumque precari pro memet et Persarum gente. » Atque
 in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

CAP. V.

Mortuo autem Dario in regnum successit filius ejus Xer-
 xes, qui pari ac ille pietate et honore Deum prosequabatur.
 Ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit,
 et prolixa erat in Judæos benevolentia. Atque illo tempore
 pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. Babylone
 autem erat vir justus et bonæ apud omnes existimationis,
 primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. Qui,
 legum Moysaicarum admodum peritus, Xerxis regis ami-
 citiam consequitur. Quum autem statuisset Hierosolyma
 ascendere et de Judæis Babylone degentibus aliquot secum
 ducere, petiit a rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut
 ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque rex ad satrapas
 hujusmodi epistolam scripsit. «Rex regum Xerxes Esdra
 «sacerdoti atque divinæ legis professori salutem. Mea
 «humanitatis esse ratus ut Judæis et sacerdotibus eorum et
 «Levitis, qui in regno nostro agunt et Hierosolyma pro-
 «cisci volunt, eo commigrare liceat, hanc potestatem ut
 «habeant imperavi. Quicumque igitur id habet in animo,
 «abeat, quemadmodum et mihi et septem meis consiliariis
 «visum est, ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in
 «Judæa aguntur, ferantque munera Israelitarum Deo, quæ

ἀκολούθους, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ Ἰσραηλιτῶν
 Θεῷ, ἅπερ ἠϋξάμην ἐγὼ τε καὶ οἱ φίλοι· καὶ ἀργύ-
 ριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὐρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν
 Βαβυλωνίων ὠνομασμένον τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν εἰς
 Ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ Θεῷ εἰς τὰς θυσίας.
 Πάντα τε ὅσα βούλη ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατα-
 σκεύασαι, ποιεῖν ἐξέστω σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Καὶ
 τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις, καὶ ὅσον ἂν
 ἐπίνοιαν λάβῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τὴν εἰς αὐτὰ
 ἐπάνην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ποιούμενος γαζοφυλακίου.
 Ἐγραψα δὲ καὶ τοῖς γαζοφύλαξι τῆς Συρίας καὶ τῆς
 Φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ Ἐσδρά τῷ ἱερέως καὶ ἀνα-
 γνώστου τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων ἐπιμελη-
 ῶσιν. Ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ
 τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα ἀξιώ καὶ
 μέγρι τοῦ πυροῦ κόρων ἐκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ Θεῷ
 κατὰ τὸν νόμον. Καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι
 καὶ Λευítaῖς καὶ ἱεροφάταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱερο-
 δούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ μήτε φόρους ἐπι-
 τίξετε μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίβουλον ἢ φορτικὸν εἰς
 αὐτοὺς γένηται. Καὶ σὺ δὲ, Ἐσδρά, κατὰ τὴν τοῦ
 Θεοῦ σοφίαν ἀπόδειξον κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν
 Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σου τὸν
 νόμον, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἂν
 τις τῶν διοσθενῶν σου παραβαῖνῃ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον
 ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόσχῃ τιμωρίαν, ἕως οὗ κατ'
 ἔργον αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπιστάμενος μὲν,
 τολμηρῶς δὲ παρακούων καὶ καταφρονῶν. Κολασθή-
 σονται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. Ἐρρωσο. »
 β. Λαβὼν δὲ Ἐσδράς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ὑπερ-
 ἴστη, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως
 πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐκείνων αἴτιον ὁμολογῶν γε-
 γνησθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἐλεγεν
 εἶναι. Ἀναγνοὺς δ' ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς
 αὐτοῖσι παροῦσιν Ἰουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέσχε, τὸ δ'
 ἀντίγραφον αὐτῆς παρὰ πάντας ἐπέμψε τοὺς διοσθενεῖς
 τοὺς κατὰ τὴν Μηδίαν ὄντας. Μαθόντες δ' οὗτοι τοῦ
 βασιλέως καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν
 πρὸς τὸν Ἐσδραν εὐνοίαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηγάπη-
 σαν, πολλοὶ δ' αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες
 ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, ποθοῦντες τὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα
 καθόδον. Ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ χῶ-
 ραν ἔμεινε. Διὸ καὶ δύο φυλάς εἶναι συμβέβηκεν ἐπὶ
 τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης Ῥωμαίοις ὑπακουούσας·
 αἱ δὲ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο,
 μυριάδες ἄπειροι καὶ ἀριθμῇ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι.
 Πρὸς δὲ Ἐσδραν ἀφικνουῦνται ἱερεῖων καὶ Λευιτῶν καὶ
 θυρωρῶν καὶ ἱεροφάτων καὶ ἱεροδούλων πολλοὶ τὸν
 ἀριθμὸν. Συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
 εἰς τὸ πέραν τοῦ Εὐφράτου καὶ τρεῖς ἐπιδιατρίψας ἐκεῖ
 ἡμέρας, νηστεῖαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς
 ποιήσονται τῷ Θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ τοῦ
 μηδὲν κατὰ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄσπον ἢ πρὸς τῶν πολε-
 μίων ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς.

« ego et amici novimus; item auri et argenti quicquid inven-
 tum fuerit in Babyloniorum regione Deo dicatum, id
 « omne Hierosolyma deportent, ut sacra Deo fiant. Et
 « quicquid ipse ex auro et argento conflare volueris, id tibi
 « tuisque fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi
 « in manus data dedicabis, et quicquid tibi in mentem
 « venerit, illud etiam fieri curabis, impensis e fisco regio
 « sumptis. Etiam quæstoribus Syriæ Phœnicesque scripsi
 « ut diligentiam adhibeant ad omnia quæ Esdras sacerdos et
 « legum Dei interpret illis mandaverit. Et ut Deus nullam
 « in me posterosque meos iram effundat, volo ut omnia
 « usque ad tritici coros centum Deo ex lege præstentur.
 « Ac vobis præterea denuncio ne cui sacerdoti, aut Levita,
 « aut sacro cantori, aut janitori, aut sacro ministro, aut
 « templi scribæ, tributum ullum imperetis, neque aliud
 « quodvis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero, Es-
 « dra, pro ea qua præditus es divina sapientia, statuito
 « iudices legis tuæ peritos, qui in tota Syria et Phœnice
 « jus dicant, inperitosque istam docebis, ut si quis e po-
 « pularibus tuis Dei aut regis legem fuerit transgressus,
 « pœnas det, utpote qui non per ignorantiam contra eam
 « fecerit, sed quum eam noverit, audacter spreverit et con-
 « tempserit. Ii autem plectantur vel morte vel pecunia.
 « Vale. »

2. Quum autem Esdras has literas accepisset, supra mo-
 dum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, regi erga
 ipsum benignitatem ei acceptam debere agnoscens : quam
 ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi
 Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant,
 eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-
 diam ad omnes gentis suæ homines misit. Illique, cognita
 regis erga Deum pietate et erga Esdram benevolentia, omnes
 vehementer sunt lætati, multi vero ex iis cum re sua
 familiari Babylonem se contulerunt, ut qui Hierosolyma
 revertendi desiderio tenebantur. Omnis autem multitudo
 Israelitarum in ea regione mansit. Quapropter duæ tan-
 tum tribus per Asiam atque Europam sub Romano degunt
 imperio : decem autem reliquæ tribus usque in hodiernum
 diem loca ultra Euphraten colunt, infinita hominum mil-
 lia, nec numero comprehendenda. Ceterum ad Esdram
 quamplurimi veniunt ex sacerdotibus et Levitis et janitori-
 bus et sacris cantoribus et templi ministris. Illaque quum
 captivos in locum ultra Euphraten coegisset, ibique per
 triduum moratus esset, jejuniū illis indixit, ad Deum
 precibus implorandum, ut salutem ipsorum prospiceret, ne
 quid mali in itinere paterentur, aut ab hostibus, aut a re

Φθάσας γὰρ ὁ Ἑσδρας εἶπεν τῷ βασιλεῖ ὅτι διασώσει αὐτοὺς ὁ Θεός, οὐ κατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντάς. Ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχάς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱερουσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Καὶ παραχρῆμα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Ἑσδρας, οὖσιν ἐκ τοῦ τῶν ἱερέων γένους, παρέστησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα, σκευὴ ἀργυρᾶ 10 τάλαντων ἑκατὸν, χρυσᾶ σκευὴ τάλαντων εἴκοσι, χαλκᾶ σκευὴ χρυσοῦ κρείττονα σταθοῦ τάλαντων δώδεκα· ταῦτα γὰρ ἔδωκ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ἰσραηλῖται. Παραδούς δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἑσδρας ἀπέδωκε 15 τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τῶν ὀλοκαυτώσεων νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, κριούς ἑνὴν ἑκατὸν, καὶ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίους εἰς παραίτησιν τῶν ἡμαρτημένων δώδεκα. Τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπαρχοῖς τῆς 20 Κολίης Συρίας καὶ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. Οἱ δὲ τὸ προσταχθέν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρεῖαν συνήγγισαν.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Ἑσδρας, 25 προσέωρθε δ' αὐτῷ, κρίναντος αὐτὸν ἄξιον, οἶμαι, τοῦ Θεοῦ τῶν βουλευθέντων διὰ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. Χρόνῳ δὲ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ ἀπηγορεύοντων ὥς τινες τοῦ πληθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύ- 30 κασι τοὺς πατρώους νόμους, ἄλλοεθνεῖς ἡγμένοι γυναῖκας, καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχυκάσι, δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινῇ ἐπὶ πάντας ὀργὴν λαβὼν ὁ Θεὸς πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλλῃ, διέ- 35 ρριξε μὲν εὐθὺς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ σπαράσσων καὶ τὴν γένειαν ὑβρίζων ἐπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔρριπεν, ἐπὶ τῇ τῶν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. Λογίζόμενος δὲ ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προστατῇ τέκνα, οὐκ ἀκούσθησεται, διέμενεν ἐπὶ τῆς γῆς κείμενος. Συ- 40 ἔτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ γεγεννημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἑσδρας καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν αἰσχύεσθαι μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναδύσθαι, διὰ τὰ ἡμαρτημένα 45 τῷ λαῷ, ὃς τῆς μηνῆς ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα, παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰγμάλωσias περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ τὴν οἰκίαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, 50 καὶ τοὺς Περσῶν βασιλεῖς ἀναγκάσαντα λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, εἶναι δ' ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀρεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τὸν εὐχὼν· ὁρηνούντων δὲ

alia difficili ipsis objecta. Regi enim Esdras ante dixerat, Deo curae fore ut illos servaret, atque adeo noluit ab eo equites petere, qui ipsos deducerent. Peracta autem supplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die mensis primi, anno regni Xerxis septimo, Hierosolyma perveniebant ejusdem anni mense quinto. Atque illico Esdras gazae custodibus, qui ex sacerdotum genere erant, sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea viginti talentorum, et vasa aerea auro meliora [i. e. ex aurichalco facta] pondo duodecim talentorum: haec enim rex et ejus consilarii et omnes in Babylone manentes Israelitae donaverant. Esdras autem, quum ista sacerdotibus tradidisset, Deo in holocausta legitimas immolavit hostias, tauros duodecim pro universi populi salute, arietes nonaginta, agnos duos et septuaginta, et capros piaculares duodecim. Regi etiam dispensatoribus et praefectis Coele-Syriae Phoenicesque scriptas ab rege reddidit epistolas. Illi vero, quod facere necesse habuerint quae a rege erant imperata, et gentem honorarunt, et ei si quid opus esset adjumento fuerunt.

3. Et haec quidem erant quae ab ipso Esdra consulerantur, eique ex sententia successerunt, Deo ipsum, ut puto, ob probitatem et justitiam dignum existimante, cui consulta feliciter cederent. Aliquanto autem post, quum nonnulli eum convenissent et detulissent quosdam de populo, et sacerdotes et Levitas, ut qui contra reipublicae instituta secerant et patrias leges labefactarint, alienigenis ductis uxoribus, genusque sacerdotale confuderint, orassentque ut legibus subveniret, ne in universos sine discrimine saeviat Dei ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant, praemore statim vestimenta conecidit, et vulsa capitis cessarie barbaque mutilata semet humi prostravit, quod primores populi hoc in se crimen admiserint. Atque secum reputans, sibi non obtemperatum iri, si juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, volebat se a terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant aequique, et ipsi multae gentes similiterque ac ille quae facta erant dolentes. Quum autem Esdras humo surrexisset, passis in caelum manibus dicebat se quidem pudere sublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quae patribus nostris ob peccata ab illis commissa acciderunt: Deum vero, qui semen aliquod et reliquias e calamitate eorum ac captivitate conservaverit, et rursus Hierosolyma suamque in terram reduxerit, quique reges Persarum ex perpulerit ut sortis ipsorum miserentur, supplex orabat ut et illorum inpraesentiarum delictis ignosceret, qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen benignitati in laudem cessurum esse, si illis supplicium remiserit.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero

πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις συνῆλ-
 θον, Ἀχωνίος τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν Ἱεροσολυμιτῶν
 προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἀμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς
 ἐνοικισμένους γυναῖκας· ἐπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσει πάν-
 τας ἐκβαλεῖν αὐτάς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, κο-
 λαστήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. Πει-
 σθεὶς οὖν τούτοις Ἑσδρας ἐποίησεν ὁμοῦσαι τοὺς φυ-
 λάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν
 ἐπιπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν
 Ἀχωνίου συμβουλὴν. Λαβὼν δὲ τοὺς ὄρκους εὐθὺς
 ὤρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ παστοφορίον Ἰωάννου τοῦ
 Ἐλιασίθου· καὶ μηδενὸς ὁλως διὰ τὴν λύπην γευσά-
 μενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. Γενουμέ-
 νος δὲ κηρύγματος ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμα-
 λωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἡ
 τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπαντησάντων ἀπαλλοτριωθησομέ-
 νων τοῦ πλήθους καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ τὴν τῶν
 πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ
 τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις,
 ἱερεῖς τοῦ ἐνάτου μηνός, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Τεβέ-
 θος, κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος καλεῖται. Κα-
 θισάντων δὲ ἐν τῷ ὑπερώῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα
 καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ κρῖντος ἀηδὸς δια-
 κειμένων, ἀναστὰς Ἑσδρας ἤτιπτο ἐκείνους, λέγων
 παρανομήσαι γήμαντας οὐκ ἐξ ὁμοφύλων· νῦν μέν-
 ται γε ποιήσιν αὐτοὺς τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμ-
 φέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπειμαμένους τὰς γυναῖκας. Οἱ
 δὲ ποιήσιν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δὲ πλῆθος
 εἶναι πολὺ καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμῆριον καὶ τὸ
 ἔργον οὐ μὴδ' οὐδὲ δευτέρως ὑπάρχειν ἡμέρας· ἀλλ'
 οἱ τε ἡγεμόνες τούτοις καὶ οἱ συνοικοῦντες ταῖς ἁλλο-
 φύλοις παραγενέσθωσαν λαβόντες χρόνον καὶ πρεσβυ-
 τέρους ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπου τοὺς συνεπισκαφεμέ-
 νους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. Καὶ τοῦτο δόξαν
 αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῇ νομηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνός ἀνα-
 λητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἁλλοεθνεῖσιν ἡδύον, ἕως
 τῆς τοῦ μηνός τοῦ ἐχομένου νομηνίας ποιησάμενοι τὴν
 ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τε τῶν τοῦ Ἰησοῦ ἐκγόνων τοῦ
 ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλι-
 τῶν, οἱ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα,
 τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλτρων
 πικρῶν πλείονα λόγον, εὐθὺς ἐξέβαλλον· καὶ θυ-
 σίας ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς κατα-
 θέσαντες αὐτῷ. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ
 ἐδὲξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. Τὸ μὲν οὖν ἀμάρτημα
 τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν προειρημένων οὕτως ἐπανορ-
 θήσας Ἑσδρας ἐκαθάριζε τὴν περὶ ταῦτα συνήθειαν,
 ὡς ταύτην τοῦ λοιποῦ μόνιμον εἶναι.

ἱ. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν σκηνοπηγίαν ἐορτάζον-
 τες, καὶ σπεδὸν παντός τοῦ λαοῦ συνεληλυθότες ἐπ'
 αὐτὴν, ἀναβάντες εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν
 πύλιν τὴν ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν
 τοῦ Ἑσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγινώσθηναι τοὺς Μωϋ-
 σείως. Ὁ δὲ μέσος τοῦ πλήθους σταθεῖς ἀνέγνω καὶ

omnes, qui ad eum cum uxoribus et liberis convenere,
 ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hierosoly-
 mitanorum primus, eum adiit, dicebatque illos quidem sese
 peccato obstrinxisse, qui cum alienigenis habitarent uxori-
 bus, eique suadebat, ut omnes ad uxores cum liberis suis
 repudiandas iuramento adigeret, et si quis legi parere nol-
 let, in eum animadverteret. His itaque persuasus Esdras
 principibus sacerdotum et Levitarum et Israelitarum jusju-
 randum detulit, se uxores liberosque secundum Achonii
 consilium dimissuros esse. Atque ubi jurarunt, e templo
 digressus contendit ad cœnaculum Joannis filii Ellasibi,
 ubi tota ea die commoratus nec cibi quidquam nec potus
 præ mœrore attigit. Quum autem edictum esset ut omnes
 ex captivitate reduces Hierosolyma convenirent, adeo ut
 quicumque intra duos aut tres dies se non stitisset, e populi
 cœtu semoveretur, ejusque bona sacra forent ex senatorum
 decreto, Judaicæ et Beniamiticæ tribus homines intra tri-
 dum coiverunt vigesimo die mensis noni, qui Hebræis
Chasteus dicitur, Macedonibus vero *Apellæus*. At post-
 quam consederunt in superiore parte templi, senioribus
 etiam una præsentibus, quibus molestiam creabat frigus,
 Esdras, quum surrexisset, accusabat eos dicens legem violas-
 se qui uxores duxerint ex gente aliena: veruntamen nunc
 licere illis facere rem Deo gratam et sibi salutem et fru-
 giferam, si uxorum consortio renunciarent. Ad hæc
 tota concio exclamavit se quidem hoc facturos esse, mul-
 titudinem vero magnam esse, et anni tempestatem libe-
 rnam, et opus non unius aut duorum dierum esse: quo-
 circa qui istis præsumt, quique cum alienigenis habitant, ad
 certum tempus accedant, et quum iis adsint seniores ex quo-
 cunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui ux-
 ores duxerint. Quumque hoc illis placuisset, cœpta inquisi-
 tione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asce-
 rant uxores, quum eam facere perrexissent usque ad primam
 diem mensis sequentis, multos invenerunt et ex Jesu pon-
 tificis posteris, et ex sacerdotibus et Levitis et Israelitis,
 qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere ag-
 gressi sunt, pluris facientes legum observantiam quam
 suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sa-
 crificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina au-
 tem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et
 Esdras quidem quum istiusmodi circa connubia erratum ita
 correxisset, consuetudinem hac de re emendavit et in pos-
 terum stabilivit.

5. Septimo autem mense, quum festum tabernaculorum
 ageretur, et universus fere populus convenisset, ubi in
 templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orien-
 tem versam, Esdras obsecravit ut Moysis leges ipsis recita-
 rentur. Atque in media concione positus prælegebat,

τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, περὶ δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι τοῦ
 5 δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι μὴδὲν ἂν τῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον, εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. Ὁ δὲ Ἑσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν· εἶναι γὰρ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν· οὐ γὰρ
 10 ἔξείναι· προὔτρεπετο δὲ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ καὶ κεχαρισμένα, καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τὴν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημαρτημένοις ἀσφάλειαν τε ἔξιν καὶ φυλακὴν τοῦ μὴδὲν ὁμοιον συμπεσεῖν. Οἱ δὲ, ταῦτα Ἑσδρα παραι-
 15 νούντες, ὁρτάζον ἤρξαντο, καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐπ' ἡμέρας ὅκτω ἐν ταῖς σκηναῖς ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεία μετὰ ὕμνων τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα παρανομηθέντων Ἑσδρα χάριν εἰδότες. Ὡς συνέβη μετὰ τὴν παρὰ τῷ λαῷ ὁρᾶν γηραιῷ τελευτῆ-
 20 σαι τὸν βίον καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν Ἱερουσολύμοις. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ Ἰωακίμου τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ Ἑλιάσιδος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

ζ'. Τῶν δὲ αἰχμαλωτισθέντων τις Ἰουδαίων οἰνό-
 25 χόος τοῦ βασιλέως Ξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, περιπατῶν πρὸ τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σούσων, ξένων τιῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραῖστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοὺς ἐπυνθάνετο πόθεν εἰεν παραγενόμενοι.
 30 Ἀποκρινομένων δ' ἔκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱερουσόλυμα πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. Κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βελῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ τεῖχη καὶ τὰ περίεθνη πολλὰ διατιθέναι κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας
 35 μὲν κατατρεχόντων τὴν γῶραν καὶ διαρπαζόντων, τῆς δὲ νυκτός κακῶς ἀπεργαζομένων, ὥς πολλοὺς ἐκ τῆς γῶρας καὶ ἐξ αὐτῶν Ἱερουσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆλθαι καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις εὐρίσκεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τῆς συμφορᾶς
 40 τοὺς ὁμοφύλους· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, « ἄγχι τίνος εἶπεν, ὃ δέσποτα, ὑπερόψη ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν; οὕτως ἀρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν. » Διατρίβοντας δ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου, προσελθὼν τις ἡγγεῖλεν αὐτῷ
 45 μᾶλιν ἥδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. Ὁ δ' εὐθὺς ὡς εἶχε, μὴδ' ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπὶ τοῦ ποτοῦ διακονίαν. Ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη καὶ ἡδίων αὐτοῦ γενόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, καὶ κατεσχύρωπα-
 50 κότα θεασάμενος, διὰ τί κατηρῆς εἶη ἀνέκρινεν. (Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθῶ παρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, « πῶς, ἄνθρωπε, ὃ βασιλεῦ, δύναμαι σοὶ μὴ « βλέπεσθαι τοιοῦτος, μὴδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου « τῆς πατρίδος μου Ἱερουσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνῆ-

idque fecit a mane ad meridiem. Illi vero quum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed et præterita argre ferebant, lacrimisque obortis ea lugebant, secum cogitantes quod mala quæ experti erant non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem quum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, et a lacrimis abstinere; esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere; hortabaturque ut ad epulas potius versi festo convenerint lætitiā agitent, atque prænitiā et dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore et præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cæperunt. Quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserant, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublice instituta factum fuerit emendaverat. Cui contigit ut gloriæ publicæ annorumque satur e vita decederet, et magnifice Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, eique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis regis pincerna, nomine Neemias, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, quum hospites quosdam, magno itinere confecto, urbem ingredientibus Hebraice inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat unde venissent. Illis autem respondentibus se ex Judæa venisse, rursum percontari cæpit, quomodo se haberet iste populus, et metropolis eorum Hierosolyma. Quumque ei dixissent magno esse in malo, moenia quippe illorum solo æqualia esse, gentesque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incursibus populates et diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipsiusque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera, Neemias in lacrimas prorumpbat, ex popularium calamitate misericordia commotus, oculisque ad cælum sublatis, « quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est ut omnibus in prædam et spolia cedamus. » Dum autem ad portam moraretur et ista desleret, advenit quidam eique nuntiavit regem jam in eo esse ut accumberet. Ille vero e vestigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properavit. Quum vero post cænam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se jucunditati daret, Neemiam aspectavit, observatoque quod vultus ei tristis esset, tristitiæ causam percontatus est. Tum ille, Deum precatus ut sermonem gratia quadam suadaque imbueret, « qui possum, inquit, o rex, alius a te conspici, aut animo non dolere, quando audio patria: meæ Hierosolymorum, ubi

• ματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλήσθαι
 • κατὰ τῆς γῆς τὰ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐμπειρησμέ-
 • νας αὐτῆς; Ἀλλὰ χάρισαι μοι πορευθέντι τὸ τεῖχος
 • ἀνεγείραι καὶ τοῦ ἱεροῦ τὸ λοιπὸν προσοικοδομήσαι. »
 • Ὁ βασιλεὺς δίδόναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε καὶ
 • πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς
 • τε αὐτὸν ἀξιώσῃσι καὶ πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν εἰς
 • ἅπερ βούλεται. Πέπαυσε δὲ, φησί, λυπούμενος,
 • καὶ χαίρων ἡμῖν τοῦ λοιποῦ διακόνει. Ὁ μὲν οὖν
 • Νεμίας προσκυνήσας τῷ Θεῷ καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς
 • υποσχέσεως εὐχαριστήσας, τὸ κατηφές τοῦ προσώ-
 • που καὶ συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε τῇ τῶν ἐπηγγελμένων
 • ἰδούῃ. Καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ἐπιστολῇ δίδωσιν αὐτῷ
 • πρὸς Ἀδαῖον ἐπιστολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ
 • Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἐπαρχον, ἐν ᾗ περὶ τε τῆς
 • τιμῆς τοῦ Νεεμίου καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν
 • ἐπεστάλκει.

ζ. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι καὶ πολλοὺς τῶν
 • ὁμογύμων ἐθελοντὰς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ παραλαβὼν,
 • ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἡδὴ
 • βασιλεύοντος Ξέρξου· καὶ δεῖξας τῷ Θεῷ τὰς ἐπιστο-
 • λὰς ἀποδίδωσι τῷ Ἀδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπάρχοις, καὶ
 • συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα στάς ἐν
 • μέσῳ τῷ ἱερῷ τοιοῦτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους.
 • « Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, τὸν μὲν Θεὸν ἴστε μνήμη τῶν πα-
 • τέρων Ἀβράμου καὶ Ἰσαάκου καὶ Ἰακώβου παραμέ-
 • νοντα, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἔγκατα-
 • λείποντα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρόνοιαν. Ἄμειν συνῆρ-
 • γησέ μοι παρὰ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως
 • • ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀναστήσω καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱεροῦ
 • • τελεώσω. Βούλομαι δ' ὑμᾶς, τὴν τῶν γειτονεόντων
 • • ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότες, καὶ ὅτι πρὸς
 • • τὴν οἰκοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς περὶ ταύτην φιλοτι-
 • • μουμένους, ἐνστήσονται καὶ πολλὰ πραγματεύσονται
 • • πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδια, θάρρειν μὲν τῷ Θεῷ πρῶ-
 • • τον, ὡς καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπέχθειαν στησόμενῳ,
 • • μήτε δὲ ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς
 • • οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους συνέχειν
 • • τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τούτου ἰδίος ἐστὶ. » Ταῦτα
 • • εἰπὼν ἐκέλευσεν εὐθὺς τοὺς ἄρχοντας μετρήσαι τὸ τεῖχος
 • καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ κατὰ κώμας
 • καὶ πόλεις, κατὰ τὸ ἐκάστοις δυνατόν. Ὑποσχόμενος
 • δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν
 • οἰκοδομίαν διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι
 • • πρὸς τὸ ἔργον πρερεσκευάζοντο. Ἐκλήθησαν δὲ τὸ
 • • ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς
 • Ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκεῖνους τοὺς
 • τόπους, αὐτοὶ τε καὶ ἡ χώρα τῆς προσηγορίας αὐτῆς
 • μετέλαβον.

• η'. Ἀκούσαντες δὲ τὴν τῶν τειγῶν οἰκοδομὴν σπευ-
 • δυμένην Ἀμμανίται καὶ Μωαβίται καὶ Σαμαρεῖται καὶ
 • πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι χαλεπῶς ἐφε-
 • ρον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες, τὴν
 • προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλοὺς τε τῶν Ἰου-

« sepulcra sunt majorum meorum, monia ad terram de-
 • jecta esse, portasque igne consumptas? Verum quaeso in-
 • dulgeas mihi eo proficisci, et muros exstruere, temploque
 • « manum ultimam imponere. » Rex hoc quod petiit ei con-
 • cessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, ut ei ho-
 • norem ei haberent, et necessariorum copiam, ad quoscun-
 • que vellet usus, ei facerent. Morere autem, inquit, desine,
 • ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum Nee-
 • mias quidem, quum Deum adorasset, regique pro pollicita-
 • tione gratias egisset, vultum maestitia dejectum confusum-
 • que cepit attollere, lætitiæque ex promissis frontem expor-
 • rigere. Quum vero sequenti die rex cum accivisset, literas
 • ei dedit, quas Adæo Syriæ et Phœnicis et Samariæ præsi-
 • di redderet, in quibus mandabatur de Neemia honorifice
 • tractando et de suppeditandis ei quibus ad ædificandum
 • opus esset.

7. Quum igitur Babylonem venisset, et multos e po-
 • pularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, Hie-
 • rosolyma se contulit, jam annum quintum et vigesimum
 • regni agente Xerxe : literisque Deo ostensis, mox eas
 • Adæo reddidit ceterisque præfectis; convocato deinde Hie-
 • rosolyma universo populo, quum in medio templi consti-
 • tisset, sic eos est alloquutus. « Equidem scitis, Judæi,
 • « Deum adhuc in memoria retinere majores nostros,
 • « Abramum et Isacum et Jacobum, atque illorum justitiæ
 • « merito nostri curam non abjecisse. Mihi scilicet adjutor
 • « fuit, ut a rege potestatem acciperem munia nostra instau-
 • « randi, perficiendique quod templo adhuc desit. Volo ita-
 • « que vos (quum probe noritis quam maligno in nos animo
 • « sint gentes vicinæ, quodque nobis, ubi nostrum ædifi-
 • « candi studium resciverint, resistent et modis omnibus
 • « agent ut opus impediatur) Deo imprimis confidere, ut qui
 • « semet illorum odio opponet; deinde nec die nec noctu
 • « ædificationem intermittere, sed summo studio curaque
 • « operi incumbere, quod tempus jam nobis in manibus est. »
 • Ιστα loquutus continuo jussit magistratus moenia dimetiri,
 • atque opus conficiendum vicatim populo et oppidatim divi-
 • dere, æquis pro modo virium portionibus : pollicitusque se
 • quoque cum domesticis velle operam suam conferre, dimisit
 • concionem. Et Judæi ad opus se accingebant. Vocaban-
 • tur autem hoc nomine ex illa die qua ascenderunt e Baby-
 • lone, a tribu Judæ, quæ quum prima in locos illos pervene-
 • rit, ipsis pariter ac regioni hujusmodi appellatio indita est.

8. Ceterum Ammanitæ et Moabitæ et Samaritæ et omnes
 • qui Cælen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem
 • accelerari fama acceperant, acre ferebant, et id agere non
 • destiterunt, ut insidias illis struendo a proposito dimove-
 • rent : multis etiam Judæorum occisis operam dederunt ut

δαίω ἀπέκτειναν καὶ αὐτὸν ἐξήτουν τὸν Νεεμίαν δια-
φθεῖραι, μισθοῦμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν
ἀνέλωσιν. Εἰς φόβον δὲ καὶ παραγῆν αὐτοὺς ἐνέβαλ-
λον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέστελλον ὡς πολλῶν ἐπιστρα-
5 τεύειν αὐτοῖς μαλλόντων ἐθνῶν· ὅφ' ὧν ἐκταρασθόμενοι
μικροῦ τῆς οἰκοδομίας ἀπέστησαν. Τὸν δὲ Νεεμίαν
οὐδὲν τούτων ἐξέστησε τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τὸ ἔργον,
ἀλλὰ στίφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλό-
μενος ἀτρύτως ὑπέμενεν, ὑπὸ τῆς εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυ-
10 μίας ἀναισθητῶν καὶ τῆς ταλαιπωρίας. Οὕτω τε
συντεταμένως καὶ προνοητικῶς αὐτοῦ τῆς σωτηρίας εἴ-
γεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος
ὅτι μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευταίην οὐκ ἐτ' αὐτοῦ τοῖς πολί-
ταις ἀναστήσεται τὰ τεύχη· ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκο-
15 δομοῦντας ὅπλα περιζωννύμενους ἐργάζεσθαι. Καὶ
ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχιραν εἶχε καὶ ὁ τὴν ὕλην παρα-
χομίζων, θυρεοὺς δ' ἐγγιστα αὐτῶν ἐκέλευσε καθεῖσθαι
καὶ σαλπικτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔσθῃσε ποδῶν, προσ-
τάξας, ἂν ἐπιφανώσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημεῖναι τῷ
20 λαῷ, ἵνα ὀπλισμένοι μάχωνται καὶ μὴ γυμνοὶ αὐτοῖς
ἐπιπέσωσιν. Αὐτοὺς δὲ νύκτωρ περιήρχετο τῆς πόλεως
τὸν κύκλον, οὐδὲν κάμνον οὔτε τοῖς ἔργοις οὔτε τῇ διαίτῃ
καὶ τοῖς ὕπνοι· οὐδενὶ γὰρ τούτων πρὸς ἡδονήν, ἀλλὰ
πρὸς ἀνάγκην ἐχρήτο. Καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν τα-
25 λαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας. Ἐν το-
σούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ
τείχος, ὁ δόσις καὶ εἰκοστῇ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει,
μηνὶ ἐνάτῳ. Τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, Νεεμίας
καὶ τὸ πλῆθος ἔδυσαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδο-
30 μίας, καὶ διήγον ἐφ' ἡμέρας ὅκτω εὐχαλοῦμενοι. Τὰ
μὲν οὖν ἐγένθη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ κατοικοῦντα τῆς τῶν τει-
χῶν οἰκοδομίας πέρας· ἔχειν ἀκουσθείσης ἔδυσφόρει
Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπομένην τοὺς
ἱερεῖς καὶ Λευῖτας παρεκάλεσε τὴν χώραν ἐκλιπόντας
35 μεταθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευά-
σας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τὸν
τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε
φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι διηνεκῶς ἔχοντες
οἱ ἱερεῖς καὶ Λευῖται μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν.
40 Καὶ οἱ μὲν ἡδὺς ὑπήκουσαν ὅς ὁ Νεεμίας διατάξατο·
πολιανθρωποτέραν δὲ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν
ὅσῳ συνέθη γενέσθαι. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ
ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας ἐτελεύτησεν
εἰς γῆρας ἀπικόμενος. Ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν
45 φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ περὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότα-
τος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ἱερο-
σολύμων τείχη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξου βασιλείᾳς
ἐγένετο.

ΚΕΦ. Γ.

Τελευτήσας δὲ Ξέρξου τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν
50 Κύρον, ὃν Ἀρταξέρξης Ἑλλήνες καλοῦσι, συνέθη με-
ταβῆναι. Τούτου τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν ἐκιν-
δύνευσεν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ

ipsi Neemiae exitium machinarentur, quosdam ex alienige-
nis conducendo qui illum interimerent. Præterea metum
illis et terrorem injiciebant, rumoresque spargebant, quasi
magni diversarum gentium exercitus eos essent intrasuri.
Ex quibus tantus eos timor incessit ut parum abfuerit quin
aedificationem desererent. Neemiam vero nihil horum a
studio quod operi impendebat detertere potuit, sed custo-
diæ causa corporis sui agmine satellitum stipatus constan-
ter perseverabat, præ desiderio operis, promovendi nihil
molestiæ ex labore sentiens. Atque adeo omni cura et co-
gitatione suæ prospiciebat salutem, non quod mortem me-
tueret, sed persuasum haberet se extincto mœnia civibus
suis instauratum non iri, jussitque in posterum ut ædifi-
catores armis instructi operi se admovent. Quo factum
est ut cémentarius quidem gladio esset accinctus, itemque
is qui materiam afferebat, clypeos vero in propinquo ut
haberent præcepit, et ad quingentos passus tubicines dis-
posuit, quibus imperatum erat ut classico accessus hostium,
sicuti apparerent, populo significarent, ut essent qui ar-
mati pugnam inirent, neque nudos et inermes hostis ado-
raretur. Ipse autem noctu urbem in ambitum circuibat,
nec laboribus succumbens, nec somno aut cibo; horum
enim neutro ad voluptatem, sed ad necessitatem utebatur.
Atque hanc ærumnam per biennium et menses quattuor to-
leravit. Nam tanto tempore mœnibus cincta erant Hiero-
solyma, anno imperii Xerxis vigesimo et octavo, mense
nono. Quumque absoluti essent muri, Neemia populusque
Deo sacra fecerunt pro illorum aedificatione, et octo dies
festum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes
audiverant ad finem perductam esse murorum extructio-
nem, graviter commoti erant. Ceterum Neemia, quum ani-
madverteret exiguum in urbe populum esse, sacerdotes
hortatus est et Levitas, ut regione relicta in urbem migra-
rent, ibique considerent, id agens ut illis domicilia ex-
struerentur ipsius sumptibus: populum etiam agros colentem
frugum decimas Hierosolyma conferre jussit, ut sacerdotes
et Levitæ, satis sibi habentes in perpetuum victum, Dei
cultum non desererent. Et illi quidem libenter fecerunt
quæ Neemia imperavit: atque ita factum est ut in Hiero-
solymorum urbe major esset civium frequentia. Neemia
autem, quum et alia multa præclara et laude digna munific
fecisset, ad senectutem provectus e vita discessit. Eratque
vir indole bonus ac justus, et popularium gloriæ amans,
quibus æternum sui reliquit monumentum Hierosolymorum
mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante gesta sunt.

CAP. VI.

Mortuo autem Xerxe contigit ut regnum ad filium Cyrum
deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo impe-
rium Persarum tenente parum abfuit quin tota Judeorum
gens cum uxoribus et liberis exitio daretur. Hujus rei cau-

τέκνοις ἀπολίσσεται. Τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολλὴ δηλώ-
 σμεν· πρέπει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶ-
 τον, ὡς ἔφημεν Ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῦ γένους οὖσαν
 τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι.
 Παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης καὶ κα-
 ταστήσας ἀπὸ Ἰνδίας ἄχρι Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν
 ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ οὐσῶν ἄρχοντας, τῇ τρίτῃ τῆς
 βασιλείας ἔτει, τοὺς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη
 καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδείξάμενος εἰστία πολυτε-
 λῶς, ὅσων εἰκὸς παρὰ βασιλεὶ τοῦ πλούτου παρασκευα-
 ζομένου τὴν ἐπιδείξιν ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν
 ὁδοήκοντα. Ἐπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβυτάς αὐ-
 τῶν ἐν Σούσις ἐπὶ ἡμέρας κατενώχρησεν ἑπτὰ. Τὸ δὲ
 συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγεννημένον·
 σάηνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσεῶν καὶ ἀργυρέων κίωνων
 ὕψη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε
 πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι· διηκονοῦντο δὲ ἐκπώ-
 μασι χρυσεῖς καὶ τοῖς διὰ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρ-
 ψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. Προσέταξε δὲ καὶ
 τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συν-
 εῷς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίνεται,
 ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὃ βούλεται τὴν κατα-
 κειμένων ἑκάστος φιλοφρονεῖσθαι. Διαπέμψας δὲ καὶ
 κατὰ τὴν γῶραν παρήγγειλεν ἀνέισθαι τῶν ἔργων ἀφιε-
 μένους, καὶ εὐορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολ-
 λὰς ἡμέρας. Ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα
 Οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις· ἣν
 ἐπιδείξει βουλούμενος τοῖς ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμ-
 ψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἔλκειν, καλλεῖ
 τὰς γυναικὰς ἅπάσας ὑπερβάλλουσας. Ἡ δὲ φυλακῇ
 τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἱ τοῖς ἄλλοτρίοις βλέπεσθαι
 τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύεσθαι, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν
 βασιλέα, καὶ πολλάκις τοὺς εὐνούχους ἀποστείλαντας
 πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἤττον ἀνέμεινε παραιτουμένη τὴν
 ἀρετὴν, ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι
 μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστάντα δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν
 Περσῶν, οἱ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐ-
 τοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν ὡς
 ὑβρισθεὶ παρ' αὐτῆς· κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ'
 αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον ὑπήκουσεν οὐδ' ἄπαξ. Προσ-
 έταξε οὖν θελοῦν τίνα κατ' αὐτῆς νόμον δρίζουσιν.
 Ἐνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, Μουχαίου ὄνομα, εἰπόντος οὐκ
 αὐτῷ μόνῳ ταύτην γεγονέναι τὴν ὑβριν, ἀλλὰ πᾶσι
 Πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν
 γυναικῶν αἰσχίστα διαγεγονέναι τὸν βίον, (οὐδεμία γὰρ
 τοῦ συνοικοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα
 τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα
 ἰσπανῶν ἔχουσα,) παρακλεουμένου τε τὴν οὕτως ἐνυ-
 βρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶται μεγάλη ζημία, καὶ τοῦτο
 ποιήσαντα διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλίσ-
 σης κεκυρωμένα, ἔδοξε τὴν Οὐάστην ἐκβαλεῖν καὶ δοῦ-
 ναι τὴν ἐκεῖνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

β'. Διακείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς
 καὶ μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ

sam paulo post indicabimus : nam decet primum ea nar-
 rare quæ ad regem spectant, quemadmodum Judæam
 duxerit uxorem e stirpe regia, quam ferunt etiam gentem
 nostram conservasse. Artaxerxes enim, posteaquam re-
 gnum acceperat, et constituerat ab India ad Æthiopiam
 usque centum et viginti septem satrapas, anno regni tertio
 amicos et Persas sibi subditos et præsides illorum magnifi-
 co convivio excepit, prout conveniebat regi omnia compa-
 ranti ut divitiarum magnitudinem ostentaret, per centum
 et octoginta dies. Eo exacto spatio gentibus et legatis illo-
 rum in Susis per septem dies epulum dedit. Atque convi-
 vium in hunc fere modum apparatus erat : quum taberna-
 culum figi curasset columnis aureis et argenteis suffultum,
 vela lineæ et purpurea eo usque prætexi fecit, ut multæ
 myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis
 aureis et ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul et
 spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit ne
 ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut
 apud Persas fit, sed permitterent illis, prout accumbentium
 unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per to-
 tam provinciam nunciis edixit ut laxati operibus feriantur,
 multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter et
 ipsa Vaste regina muliebri epulum in regia celebravit.
 Quam rex, utpote formæ pulcritudine mulierum præcel-
 lentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in
 convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum
 legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem
 se non conferebat, et quum iterum iterumque spadones
 ad eam misisset, nihilominus perstitit venire recusans,
 adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium,
 quumque surrexisset et septem e Persis accivisset, qui-
 bus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem
 accusarit, dixeritque quemadmodum ipsum contumelia
 affecerit : nam ad convivium aliquoties ab ipso vocata ne
 semel quidem paruit. Jubebat itaque ut decararent quid
 reginæ faciendum esse lege statuerent. Quum autem unus
 ex illis, nomine Muchæus, diceret hoc non ipsi soli in inju-
 riam cedere, verum etiam Persis omnibus, qui in pericu-
 lum veniant ne ab uxoribus despectui habili vitam agant in-
 honestam, (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui
 exemplo erit reginæ arrogantia adversus te qui omnibus
 imperas), hortareturque ut tam contumacem erga ipsum
 gravi multaret pœna, qua re facta gentibus omnibus pro-
 mulgaret quid decretum fuerit in reginam ; visum est ut
 Vasten repudiaret ejusque honorem alii traderet.

2. Quum autem rex vehementer eam amaret et disjungi
 ab ea ægre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente

διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο, λυπούμενος δὲ ὡς ἐπ' ἀδυνατοῖς οἷς ἤθελε διετέλει. Βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μὴδὲν ὠφελούμενον ἐκβάλλειν, ζητῆσαι δὲ περιπέμψαντα καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν προκρίθεισαν ἔχειν εἰς γυναικα· σφέννυσθαι γάρ τὸ πρὸς τὴν πρότερον φιλόστοργον ἐτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὖνον ἀποσπώμενον κατὰ μικρὸν γίνεσθαι τῆς συνούσης. Πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ προστάξας τοῖς ἐπιτεταμένους τὰς εὐδοκίμους ἐπ' εὐμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. Συναρχεισὼν δὲ πολλῶν ἡγρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὄρφανή, παρὰ τῷ θείῳ Μαρδοχαίῳ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ) τρεφομένη. Οὗτος δ' ἦν ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς, τῶν δὲ πρώτων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. Πασῶν δὲ τὴν Ἑσθῆρα συνέβαινε (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τὸ ὄνομα) τῷ κάλλει διαφέρειν καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὀφείας τῶν θεωμένων μάλλον ἐπάγεσθαι. Παραδοθεῖσα δὲ αὕτη τινὶ τῶν εὐνοῦγων εἰς ἐπιμέλειαν πάσης ἐτύγγανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀρθονία καὶ πολυτελείας τῶν ἀλειμαίων, ὧν χρῆζει τὰ σώματα, καταρδομένη. Καὶ τούτων ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ἑξὲς τετρακόσαιο τὸν ἀριθμὸν οὖσαι. Ὅτε δὲ ἐνόμιζεν ἀπορρίπτων τῷ προειρημένῳ χρόνῳ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους καὶ τοῦ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἦδη γενέσθαι, καὶ ἑκάστην ἡμέραν μίαν ἐπέμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. Ὅ δὲ πληθαίνων εὐθὺς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦγον. Ἀφ' οὐκ ὀλίγης δὲ τῆς Ἑσθῆρας πρὸς αὐτόν, ἡσθεὶς αὐτῇ καὶ πασῶν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναικα, καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, Ἀδάρω καλυμμένῳ. Διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγάρους λεγόμενους εἰς πᾶν ἔθνος, ἵνα ἑορτάξουν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων· αὐτὸς δὲ Πέρσας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰστία ἐπὶ μῶνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. Εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασιλεῖον, περιτίθῃσιν αὐτῇ τὸ διάδημα. Καὶ συνήκσεν οὕτως Ἑσθῆρ, μὴ ποιήσασα φανερόν αὐτῇ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ εἴη τυγχάνουσα. Μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς Σούσα τῆς Περσίδος αὐτόθι διῆγεν, ἐκάστης ἡμέρας πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα διάγει τρόπον· ἑστέργε γὰρ αὐτὴν ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. Ἐθῆκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μὴδένα τῶν ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέζοιτο. Περιεστῆκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. Καθῆστο μέντοι λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἣν, ὅτε τινὰ σώζων ἦθελε τῶν ἀκλήτων προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. Ὅ δὲ ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἀρχόντωνς ἡμῖν δεδήλωται.

non potuit; dolere vero non cessabat, ut qui voluntate sua in difficultates se conjecerit. Quo factum ut amici, quum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint ut uxoris quidem memoriam et amoris nihil profuturi cogitationem abjiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret qui virgines venustas et elegantes sibi conquirerent, ut eam quam ceteris præstulerit in uxorem haberet: nova enim inducta fore ut prioris exstinguatur cupiditas, et benevolentia illi paululum subtracta in ipsam transeat quæ cum eo versabitur. Huic consilio obsecutus isti negotio certos præfecit, qui virgines forma præ ceteris egregia ex omnibus imperii sui regionibus deligerent et ad eum adducerent. Quum vero multæ congregatæ essent, inventa est quædam Babylone puella, utroque parente orbata, a patre Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Beniamitica et e primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Esther (hoc enim ipsi nomen erat) omnibus pulcritudine præstaret, vultusque gratia spectantium oculos in se præcipue converteret. Postquam vero spadoni cuidam, qui ipsam curaret, tradita erat, ei abunde provisorum est, ut quæ magna odorum copia et pretiosis unguentis, quibus corporibus opus est, delibueretur. Atque ista illis numero quadringentis adhibita erant per sex menses. Quando autem illo tempore satis curatas existinaret virgines, ipsasque jam dignas esse quæ ad regis lectum irent, unam singulis diebus ad regem mittebat quæ cum eo consuesceret. Ille vero, postquam cum ea rem haberet, statim ad eunuchum remittebat. Ceterum quum Esther ad eum accessisset, ea delectatus et puellæ amore captus, illam justam uxorem sibi accepit, nuptiasque cum ea celebravit anno regni sui septimo, mense duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui angari appellantur, in gentes omnes dimisit, festum nuptiale eis indicens: ipse vero Persas et Medos et gentium primores epulis adhibuit per integrum mensem in nuptiarum suarum honorem. Quum autem in regiam ingressa esset uxor, diadema ei imposuit. Atque ita cum eo habitavit Esther, nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patris ejus, ubi Babylone Susa Persidos migraverat, illic degebat, et quotidie in regia versabatur, quærebatque quomodo se haberet puella: amabat enim eam quasi filiam suam.

3. Jam vero lex lata erat a rege, ne quis suorum ad se, quum in solio sederet, non vocatus accederet. Atque in hoc lictores adhibiti erant cum securibus, ut si quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipse sedebat virgam auream tenens, quam, quum aliquem servare vellet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat, extra periculum erat. Et de his quidem satis nobis dictum est.

δ. Χρόνῳ δὲ ὑστερον ἐπιβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ Βαγαθῶου καὶ Θεοδέστου, Βαρνάβας τῶν εὐνούχων οἰκίτης τοῦ ἐτέρου, τὸ γένος ὦν Ἰουδαῖος, συνείς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἑσθῆρος φανεροῦς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐπιβουλευόντας. Ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τάληθές ἐξηῦρε. Καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους ἀνεσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτία τῆς σωτηρίας γεγονότι, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὅτα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. Ἀμάνην δὲ Ἀμυδάθου μὲν υἱόν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτην, εἰσάγοντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεχύνουν οἱ τε ἔθνη καὶ Πέρσαι, ταύτην αὐτῷ τὴν τιμὴν παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξης κελύοντος γενέσθαι. Μαρδοχαίου, δὲ, διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον, οὐ προσκυώντος ἀνθρώπον, παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. Μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς ἐαυτὰν εἶπεν ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνοῦσιν αὐτόν, οὗτος δὲ δοῦλος ὦν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. Καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀρᾶσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτός, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. Προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων ἔθνος εἶναι τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τοῦτο κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευμένης οἰκουμένης. « ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, « ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῷ σὺ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. Τοῦτο τὸ ἔθνος, εἰ τινα θέλεις τοῖς ἱπποκόις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελύσεις πρόρριζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μήτε εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων μήτε αἰγυαλωσίαν. » Ἰνὰ μέντοι μὴ ζημιωθῇ τοὺς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γνωμένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτοὺς ἐπιγγεῖλατο μυριάδας ζωσειν ταλάντων ἀργυρίου τέσσαρας, ὅπου ἂν κελύσῃ. Ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνευθῇ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία.

ζ'. Ταῦτα τοῦ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ τι βούλεται. Τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παραχρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον· « Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδοῦς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἐπὶ καὶ εἰκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπειῶν ἀργουσι τάδε γράφει. Πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθη κρητῆσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαῖον εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἀμαρτεῖν, ἀλλ' ἐπεικεῖ καὶ πρῶτον ἑαυτὸν παρασχών, καὶ προνοησάμενος εἰρήνης καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζητῶν πῶς εἰς ἅπαντα

4. Aliquando autem post, quum Bagathous et Theodestes in eo essent ut insidias regi struerent, Barnabazus alterius eunuchi servus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patrum uxoris regis deferit. Ac Mardochæus per Estherem regi insidiatores prodidit. Rex vero territus, veritatem invenit. Et eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit, tantum nomen ejus a commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tunc quidem moris erat ut Amanen, Amadathæ filium, genere Amalecitam, quoties ad regem ingredere-tur, summisse venerarentur tam Persæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Quum vero Mardochæus, propter sapientiam et patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam esset. Uhi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibi que dixit se quidem a Persis ingenuis adorari, illum vero qui sit servus hoc facere dedignari. Quumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim a natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens gentem esse quandam malignam, eamque per universas illius imperii regiones dispersam, segregem, insociabilem, neque religionem cum aliis communem habentem, neque paribus utentem legibus, « sed et moribus et institutis pugnantem cum tuo populo, ceterisque hominibus omnibus. Hanc gentem, si quid beneficii et gratiæ subditis tuis vis conferre, jube radicitus extirpari, ita ut nullæ ejus reliquæ supersint, nemine quidem aut ad servitutem aut ad captivitatem servato ». Verum, ne quid damni rex patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largitum esse dicebat, ut regnum ab ista peste et pernicie liberatum pacem agitare.

6. Postquam ista Amanes petierat, rex ei et argentum donavit et homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine regis ad omnes nationes mittit in hanc sententiam. « Rex magnus Artaxerxes centum et viginti septem satrapis, ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Quum multarum gentium dominatum, et totius orbis quam late volui imperium consequutus fuerim, nihilque superbum aut ævum in subditos necessitate coactus admiserim, sed mitius et cum lenitate agendo, curandoque ut pace justique legibus fruantur, illis consuluerim, studuerimque quo modo in omne ævum hæc firma illis maneat et perpetua,

« τούτων ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, τοῦ δὲ διὰ σωζο-
 « σύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν
 « δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμέ δευτέρου διὰ
 « πίστιν καὶ βεβαίαν εὐνοίαν, Ἀμάνου, κηδεμονικῶς
 5 « ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμειμί-
 « χθαι δυσμενὲς ἔθνος καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον καὶ
 « τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον καὶ παρηλλαχμένον τοῖς
 « ἔθεσι καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν καὶ δύσνουν τοῖς
 « ἡμετέροις πράγμασι, καλεῦν τοὺς δηλουμένους ὑπὸ
 10 « τοῦ δευτέρου μου πατρὸς Ἀμάνου πάντας σὺν γυ-
 « ναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδῶ ποιησα-
 « μένους, μηδ' ἐλέω πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πει-
 « σθέντας παρακοῦσαι τῶν γραμμάτων. Καὶ τοῦτο γε-
 « νέσθαι βούλομαι τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ δωδε-
 15 « κάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστώτος ἔτους, ὅπως οἱ πανταγρό-
 « δεν ἡμῖν πολέμιοι μὴ ἡμέρα διαφθαρέντες τοῦ λοι-
 « ποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχῃσι. »
 Τούτου κοιμισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις
 καὶ τὴν χώραν, ἔτοιμοι πάντες ἐπὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων
 20 ἀπώλειαν καὶ παντελῇ ἐξολόθρευσιν εἰς τὴν προειρημέ-
 νην ἡμέραν ἐγένοντο. Ἐσπεύδeto δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ
 Σούτῃ. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης πρὸς
 εὐνοίας καὶ πότους ἦσαν, ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις.
 Ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιρρη-
 25 ξάμενος τὴν ἑσθῆτα καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ κα-
 ταχέμενος σποδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο βῶν
 οἷ μὴδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρείται. Καὶ τοῦτο λέ-
 γων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη· οὐ
 γὰρ ἔστην εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικειμένῳ σχῆμα.
 30 Τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες εἰποῦσαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν
 Ἰουδαίαι, ἐν αἷς τὰ περὶ τούτων προετέθη γράμματα,
 ὁρνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελέμενας αὐτοῖς συμφορὰς
 ὀδυρόμενοι. Ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ
 τὸν Μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐ-
 35 λῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὴν ἀκοὴν ἐξέπεμψε
 τοὺς μεταφράσαντας αὐτόν. Οὐ πεισθέντος δ' ἀπο-
 δύσασθαι τὸν σάκκον, (οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθεῖν
 λαθεῖν δεινὸν, πεπνῶσθαι τοῦτο,) προσκαλεσαμένη τὸν
 εὐνοῦχον Ἀχράθεον, (καὶ γὰρ ἐτύγγανεν αὐτῇ παρών,)

40 ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον, γνωσόμενον τίνος συμ-
 θελήκοτος αὐτῷ σκυθρωποῦ πεινθεῖ καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο
 περικείμενος οὐδ' αὐτῆς παρακλήσεως ἀπέθετο. Ὁ δὲ
 Μαρδοχαῖος ἐπέδειξε τῷ εὐνοῦχῳ τὴν αἰτίαν, τὸ τε
 γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῇ
 45 βασιλεῖ χώρῃ διαπεμφθὲν καὶ τὴν τῶν χρημάτων ὑπό-
 σχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ
 βασιλέως Ἀμάνης. Δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν
 ἐν Σούσις προτεθέντων κομίσαι τῇ Ἑσθῇρι, καὶ περὶ
 50 τούτων δεηθῆναι τοῦ βασιλέως ἐνετέλλετο, καὶ σω-
 τήριος ἐνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν σχῆμα
 ταπεινόν, ᾧ παραιτήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύον-
 τας ἀπολέσθαι· τὸν γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῇ βα-
 σιλεῖ τιμὴν Ἀμάνης, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων,
 παρωρυχέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. Ταῦτα

« Amanes autem, qui propter prudentiam et iustitiam a me
 « prae ceteris decus et honorem adeptus est, et ob fidem
 « constantemque benevolentiam proximum mihi locum ob-
 « tinet, me pro summa sua cura submonuerit, omnibus
 « per orbem hominibus permixtam esse gentem infensam
 « omnibus, et aversam a legibus, et regum imperia de-
 « trectantem, et moribus dissentientem, summoque mo-
 « narchiam odio habere, et maligno in res nostras animo
 « esse, edico, ut qui vobis significati fuerint ab Amane,
 « altero meo patre, eos omnes cum uxoribus et liberis per-
 « datis, nemini omnino parcentes, neque misericordiae
 « plus quam mandatis tribuentes, contra edicta facitis.
 « Atque hoc fieri volo decimo tertio die duodecimi mensis
 « instantis anni, ut nostri undique inimici uno die dele-
 « vitam nobis in posterum quietam tranquillamque pra-
 « stent. » Hoc mandato in urbes et regiones perlato, omnes
 in Iudaeorum exitium et universum interitum die constituta
 parati erant. Atque in hoc properatum etiam Susis. In-
 terea quidem rex et Amanes epulis accumbebant et com-
 potationibus : urbs vero anxiosa erat et perturbata.

7. Marдохάεος αὐτὸν ὅπου γινώσκων ὅτι ποῦ εἴη, τὰς
 vestes discerpit, et saccum indutus, et pulvere con-
 spersus, per urbem ibat, calamitans interfici gentem quae
 nemini fecerit injuriam. Atque hoc vociferans usque ad re-
 giam veniebat, et ibi constitit : non enim illi ejusmodi ve-
 stitu eam ingredi licebat. Idem et omnes fecerunt Judi
 per civitates, quibus hac de re literae promulgatae erant,
 lugentes et ob denunciata sibi cladem lamentantes. Post-
 quam vero reginae quidam nunciaverant Marдохάεον in
 tam miserabili habitu stare pro foribus regiae, ex hac re
 audita consternata, mittebat qui ei vestimenta mutaret.
 Quum autem recusaret saccum exuere, quod nondum ces-
 sasset malum istud, quo ad illum sumendum adactus est;
 eunuuchum Achratheum (nam et is tum forte illi aderat) ad
 se vocatum misit ad Marдохάεον, ut disceret quidam
 triste ei accidisset, quod luctui indulgeret, atque habitum
 istum, quem induerat, ne ipsa quidem rogante deponeret.
 Tum Marдохάεος eunucho causam exposuit, et edictum
 contra Judaeos in omnes provincias regi subditas missum,
 summamque pecuniae, quam pollicitus a rege impetrave-
 rat Amanes ut *Judaeorum* gens perderetur. Quumque ei
 etiam decreti Susi propositi exemplar dedisset Estheri per-
 ferendum, jubebat ut nuntiaret ei regem pro illis supplici-
 ter orandum esse, nec infra ipsam ducendum humilem pro
 gentis suae incolumitate habitum sumere, quo deprecatura
 sit ab Judaeis interitus periculum : Amanem enim, regi
 dignitate proximum, Judaeos accusando fecisse ut rex ve-
 hementer illis irascetur et succenset. Haec ubi primum

γούσα πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα δι-
μήτε κληθεῖ πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ εἰσερχόμενος
πρὸς αὐτὸν ἀκλητος ἀποθνήσκει, πλην εἰ μὴ τινα σώ-
ζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν βάβδον· ὃ
γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλητῶ πρὸς αὐτὸν
εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνον, ἀλλὰ συγγνώ-
μης τυχὸν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ, τοὺτους κοι-
νῶντας αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς Ἑσθῆρος τοὺς λό-
γους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω
σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινήν τοῦ ἔθνους· εἰ
γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν
παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῶον
οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγορηθέντων διαφθαρήσεσθαι.
Ἢ δὲ Ἑσθῆρ ἐπίστευε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ τὸν αὐ-
τὴν πέμψασα διάκονον εἰς Σούσα πορευθέντι τοὺς ἐκεῖ
Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι
πάντων ἀποσχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας·
τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων τότε
προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχενέτο,
κἂν ἀποθάνειν δέη, τοῦτο ὑπομένειν.

Ἡ. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἑσθῆρος ἐν-
τολάς τὸν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι καὶ τὸν Θεὸν σὺν
αὐτοῖς ἰκέτευσε μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος
ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὥς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλὰκις
προενόησε καὶ ἁμαρτάνει συνέγνωι, καὶ νῦν αὐτὸ βύ-
στασθαι τῆς κατηγγελλμένης ἀπωλείας. Οὐδὲ γὰρ
ἁμαρτῶν τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθάνειν, ἀλλ' αὐτὸν
εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύ-
νησα, μηρ' ἦν σὸς, δέσποτα, φησί, τιμὴν παρῆχον,
καὶ αὐτὴν ἐκείνῳ παρασχέιν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα
κατὰ τῶν μὴ παραδαινόντων τοὺς σοὺς νόμους ἐμνησ-
τήσατο. Τὰς δ' αὐτὰς ἡγείει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς,
παρακαλοῦν προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,
καὶ τοὺς ἐν ἀπάσῃ γῇ Ἰσραηλῖτας ἐξελεῖσθαι τῆς μελ-
λόντος συμφορᾶς. Καὶ γὰρ πρὸ ὀρθαλμῶν αὐτὴν εἴ-
χον ἦδὲ καὶ προσεδόκων. Καὶ Ἑσθῆρ δὲ ἰκέτευε τὸν
Θεὸν τῷ πατρὶος νόμῳ, ρίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν,
καὶ πενθικτὴν ἐσθῆτα περιθεμένη καὶ τροπῇ καὶ ποτῶ
καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἥξει τὸν
Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, δοῦναι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασι-
λεῖ πλανῆναι μὲν τοὺς λόγους παρακαλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος
εὐπρεπεστέραν τῆς προτέρας οὖσαν, ἵνα ἀμροτέροις καὶ
πρὸς τὴν παραίτησιν τῆς ὀργῆς, εἰ τι παροξυνθεῖ πρὸς
αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρῆσαιτο, καὶ πρὸς τὴν συνηγορίαν
τῶν ὁμοειδῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις σαλευόντων, μῖσός τε
γενέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐγθρούς τῶν Ἰουδαίων,
καὶ τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν ἐὰν ὀλιγορη-
θῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, κατασκευάσαντας.

Θ'. Ταῦτα ἰκετεύουσα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
ἀπώδεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην καὶ τὸ σῆμα μετα-
βάλλει, κοσμησαμένη δ' ὥς ἔχρῃν τὴν βασιλίσσαν,
σύνδυστ' θεραπαίνας, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένην αὐτὴν
κούφως ἔφερεν, ἡ δὲ ἐπομένη τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος
αἰ μέγρι τῆς γῆς κερυμένον ἀκροὶς ἀπηώρει τοῖς δα-

ista rescivit, rursus ad Mardochæum mittit, dicens, se a
rege non esse accersitam, et mori quisquis ad eum non
vocatus accesserit, nisi rex ei, quem velit servari, virgam
auream porrexerit : cui enim hoc fecerit rex, licet ad
eum ingressus fuerit non vocatus, is non solum non mori-
tur, sed venia impetrata incolumitate donatur. Mardo-
chæus autem, quum eunuchus hæc verba ab Esthere ad eum
retulisset, jussit ei renunciari non eam oportere suam adeo
respicere salutem, sed gentis universæ rationem habere :
nunc enim si hoc facere negligat, Deum quidem omnino sibi
laturum auxilium, ipsam vero domumque patriam perditum
iri ab illis quos contempserit. Tum Esther, eodem mini-
stro remisso, Mardochæo mandavit ut Susa profectus Iu-
dæos omnes, qui illic adsint, in concionem advocaret, qui
pro ipsa jejunent, triduo omni cibo atque potione absti-
nentes ; se vero, ubi idem cum suis ancillis fecerit, tunc
regem contra legem adituram esse pollicebatur, et si perire
necesse habeat, hoc ipsum non recusare.

8. Et Mardochæus quidem, prout Esther jusserat, et
auctor erat ut populus jejuniū ageret, unaque cum illis
supplex Deum precatus est ne gentem suam in extremum
periculum adductam nunc despiceret, sed, quemadmodum
antea ipsius saluti sæpe prospexerit, vitiiisque et peccatis
ejus ignoverit, ita nunc a denunciato liberaret interitu.
Non enim sua culpa accidisse ut vitæ per dedecus amit-
tendæ discrimen adeat, sed ipsummet in causa esse cur
Amanes adeo ira exandescat : quod « *illum* non adoravi et
eundem, inquit, quem tibi, domine, præstare solebam,
honorem ei habere non sustinui, iratus ista illis machinatus
est, qui nihil contra leges tuas faciunt. » Populus etiam
vocem eandem mittebat, Deum orans atque obsecrans ut
ipsorum saluti consuleret et provideret, omnesque per ter-
rarum orbem Israelitas a calamitate futura eripere digna-
retur. Etenim hæc eis ob oculos jam versabantur et exspecta-
bantur. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in
faciem prostrata, et veste lugubri amicta, ac per triduum
a cibo abstinens et potu et deliciis, Deum rogabat ut sortis
quidem ipsius miseretur, ubi vero regis in conspectum
venerit, facunda videretur supplicantis oratio, et speciem
præ se ferret pulcriorem quam unquam antea et venustio-
rem, ut ad regis iram, si forte in eam exardescat, mitigan-
dam utriusque uteretur, et in præsidium popularium suorum
extremo in periculo versantium, regisque animum concia-
ret in odium illorum, qui in Judæos exerceant inimicitias,
hisque exitium, si a rege despectui habeantur, occurrurum
pararint.

9. Quum ista per triduum supplex petiisset a Deo, vestem
lugubrem exuit habitumque mutat, ac deinde reginæ more
cultæ et ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam
leviter inclinatam ferebat, altera insequebatur et vestem
promissam et humi fusam summis digitis attollebat, re-

κύλοις, ἤκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεστὴ μὲν τὸ πρόσω-
 πον ἐρυθήματα, προσηγὲς δὲ καὶ σεμνὸν ἐπικειμένη
 τὸ κάλλος. Εἰσῆκει δὲ πρὸς αὐτὸν μετὰ δέους. Ὡς
 δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καθεζομένου ἐπὶ τοῦ ὀρόνου
 5 γίνεται τὸν βασιλικὸν περικειμένου κόσμον, δὲ ἦν ἐκ
 ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δὲ καὶ λίθου πολυτελοῦς,
 φοβερώτερον καὶ δι' αὐτὰ μάλλον θρασυμένη καὶ τι
 κακίστου προσιδόντος αὐτὴν ἀπηνέστερον καὶ διακα-
 καυμένην ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις εὐθὺς
 10 αὐτὴν ὑπὸ δέους λαμβάνει, καὶ τοῖς παρὰ πλευρὰν οὖ-
 σιν ἀγανθὲς ἐπέπεσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ βούλησιν,
 οἴμει, τοῦ Θεοῦ, τὴν διάνοιαν μετέβαλε καὶ δέσας
 περὶ τῆς γυναίκος μὴ καὶ πάθῃ τι τῶν χειρόνων ὑπὸ
 τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκά-
 15 λαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτίσθη, κατασπαζόμενός τε
 καὶ προσομιλῶν ἡδέως καὶ θαρρεῖν παρακαλῶν καὶ
 μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἀκλήτους
 ἔλθοι· τὸν γὰρ νόμον τούτων πρὸς τοὺς ὑπηκόους
 κείσθαι, τὴν δὲ θυμῶς αὐτῷ βασιλεύουσιν πᾶσαν ἔχειν
 20 ἀδείαν. Ταῦτα λέγων τὸ σκήπτρον αὐτῆς ἐνέτιθει τῇ
 χειρὶ καὶ τὴν βράβδον ἐξέτεινεν ἐπὶ τὸν αὐχένα αὐτῆς
 διὰ τὸν νόμον, εὐλαβεῖας αὐτὴν ἀπολύων. Ἡ δ' ὑπὸ
 τούτων ἀναζωπυρρῆσασα, « δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔγω
 « σοὶ τὸ αἰφνίδιον τοῦ συμβεβηκότος μοι βραδίως εἶπέν.
 25 « Ὡς γὰρ εἶδὼν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, εὐ-
 « θὺς ὑπεχώρει μοι τὸ πνεῦμα καὶ κατελείπομαι ὑπὸ
 « τῆς ψυχῆς. » Μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγόμενης
 καὶ μετὰ ἀσθενείας, αὐτὸν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κα-
 τελάμβανε καὶ τὴν Ἑσθῆρα εὐφύρειν καὶ τὰ κρείττω
 30 προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτοῦ καὶ τὰ ἡμίση τῆς
 βασιλείας, εἰ δόοιτο, τούτων παραχωρήσοντος αὐτῇ.
 Ἡ δὲ Ἑσθῆρ ἐπὶ ἐστίαισιν αὐτὸν μετὰ Ἀμάνου τοῦ
 φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἡξίωσε· παρεσκευασκέναι γὰρ
 αὐτὴν δειπνον ἔλεγεν. Ὡς δὲ ἐπένευσε καὶ παρῆσαν,
 35 μεταξὺ πίνων τὴν Ἑσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί
 βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχῆσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος
 τῆς βασιλείας ἐθέλησιν λαβεῖν. Ἡ δὲ εἰς τὴν ἐπιού-
 σαν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῇ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ
 πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἐστίαισιν.
 40 ἰ'. Τοῦ δὲ βασιλέως ὑποσχόμενου, δ' Ἀμάνης ἐξῆλ-
 θε περιγρῆς ἐπὶ τῷ μόνον ἡξίωσθαι συνδειπνεῖν τῷ
 βασιλεῖ παρὰ τῇ Ἑσθῆρι καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης
 τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. Ἰδὼν δ' ἐν τῇ
 αὐλῇ Μαρδοχαῖον ὑπερηγανάκτησεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ
 45 παρ' αὐτοῦ θρασυμένου πρὸς τιμὴν ἐγένετο. Καὶ πα-
 ρελθὼν πρὸς αὐτὸν τὴν γυναῖκα Ζάραζαν ἐκάλεσε καὶ
 τοὺς φίλους· ὧν παρόντων διηγείται τὴν τιμὴν, ἥς οὐ
 παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπολαύει μόνου, ἀλλὰ καὶ παρὰ
 τῆς βασιλίσσης· καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσεις παρ'
 50 αὐτῇ μόνος σὺν τῇ βασιλεῖ καὶ κληθεῖ πάλιν εἰς τὴν
 ἐπιούσαν. Ἐλεγέ τε μὴ ἀρέσκεισθαι Μαρδοχαῖον
 δοῦντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ἰουδαῖον. Τῆς δὲ γυναίκος
 αὐτοῦ Ζαρζάας εἰπούσης κελεύσαι ξύλον κοπήναι πη-
 γων πεντήκοντα, καὶ πρῶτ' παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτη-

gem adiit rubore genas suffusa, formaeque venust: te cecora,
 quae cum dignitate erat conjuncta. Ad ipsum vero ingre-
 diebatur metu anxia. Quum autem in aspectum ejus veniret
 in solio sedentis, stolis amicti regis, ex veste variis colori-
 bus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista,
 ut videre sibi visa est, terribilioris, quumque et ipse eam
 torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus
 ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit
 exanimata. Rex autem, Dei, ut arbitror, voluntate, mi-
 num mutavit, et conjugii metuens ne quid gravius ex con-
 sternatione pateretur, e solio desiluit, eamque ulnis exce-
 ptam refocillabat et complexu et blando alloquio, jubendo-
 que bono esse animo, nullaue mali tristioris suspicione
 teneri, quod ad eum non vocata accesserit: nam legem
 istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune secum
 imperium sit, nullum ejus metum habendum esse. Haec
 loquutus sceptrum in manus ei tradidit, et virgam ejus cer-
 vici admovit legis ergo, ut eam metu solveret. Illa vero,
 quum istis adhibitis se collegisset, « domine, inquit, elpui
 « hauri facile possum quid mihi derepente acciderit. Ut
 « enim te videbam, magnum et pulcrum et verendum,
 « continuo abscedebat spiritus animique deliquium patie-
 « bar. » Quum autem illa aggre haec verbe languida et de-
 bili voce protulisset, tum rex dolore angī et turhari cepit,
 et Estherem confirmare ut animum resumeret et meliora
 exspectaret, persuasunIQUE haberet se vel regni dimidium,
 si istud posceret, ei concessurum esse. Esther vero petit
 ut una cum Amane amico ad se comesatum veniret; nam
 ipsam convivium parasse dicebat. Quod quum annuisset et
 ambo adessent, inter pocula rex jussit Estherem ei pro-
 ponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam,
 etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in cras-
 tinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere,
 si modo cum Amane rediret ad convivium.

10. Rege vero pollicito, Amanes laetus admodum egres-
 sus est, quod solus dignus sit habitus qui cum rege ab
 Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum
 honorem a regibus fuerit assequutus. Quum autem pro fori-
 bus regiae vidisset Mardochæum, de eo vehementer indi-
 gnatus est: nam ipsi in conspectum ejus venienti nullum
 honorem exhibuit. Quumque domum reverteretur, Zara-
 zam et amicos accersit: quibus, ubi aderant, narravit quanto
 esset in honore quum apud regem tum apud reginam: ut
 scilicet ea die solus cum rege ab ea vocatus esset ad
 convivium, et in crastinum etiam invitatus. Ac præ-
 terea dicebat sibi displicere quod viderit Mardochæum Ju-
 daeum pro foribus regiae. Ubi autem Zaraza uxor ei sug-
 gesserat ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum,

σάμενον ἀνασταυρῶσαι τὸν Μαρδοχαῖον, ἐπαίνεσας τὴν
 γνώμην προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἐτοιμασαμένους
 στήσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου.
 Καὶ τοῦτο μὲν ἦν ἐτοιμον. Ὁ δὲ Θεὸς κατεγέλα τῆς
 5 Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς
 ἐτέρπετο τῷ γενησομένῳ. Τοῦ γὰρ βασιλέως διὰ νυ-
 κτὸς ἐκείνης ἀφαίρεται τὸν ὕπνον. Ὁ δ' οὐ βουλό-
 μενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς τι τὸν
 τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμ-
 10 ματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπο-
 μνήματα καὶ τῶν ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ
 προσέταξεν. Κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος ἡ-
 ρέθη τις δι' ἀριστεῖαν ἐν τινι γέρας εἰληρῶς χώραν,
 ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγγράπτο· ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δω-
 15 ρεῖας τετυχηκότα μνηύων, ἦλθε καὶ ἐπὶ Βαγαθῶν καὶ
 Θεοδόστην τοὺς ἐπιδουλεύσαντας εὐνούχους τῷ βασιλεῖ,
 ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτῆς ἦν γενόμενος. Φράσαντος δὲ
 τοῦτο μόνον τοῦ γραμματέως καὶ μεταβαίνοντος εἰς
 ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ
 20 εἴη γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. Ὁ δ' ὡς ἔφη
 μὴδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς
 ὥρα παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο.
 Μαθὼν δὲ ὡς ὀρθρὸς ἔστιν ἤδη προσέταξε τῶν φίλων ὃν
 ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὐρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ
 25 δηλοῦν. Ἐτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνην εὐρεθῆναι· θῆ-
 ρον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, παρὶ τοῦ Μαρ-
 δοχαίου θανάτου δεησόμενος αὐτοῦ. Τῶν οὖν θερα-
 πόντων εἰπόντων ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς,
 ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. Εἰσελθόντος δὲ, « φίλον,
 30 « εἶπεν, εἰδὼς σε ἐμυτοῦ [μόνον] εὐνοῦν, συμβουλευ-
 « σάι μοι παρακαλῶ πῶς ἂν τιμήσαιμὶ τινα στεργό-
 « μενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμυτοῦ μεγαλοφρο-
 « νους ἀξίως. » Ὁ δὲ Ἀμάνης λογισάμενος ἦν ἂν δῶ
 γνώμην, ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ (φιλεῖσθαι γὰρ αὐ-
 35 τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον,) ἦν ὥστε ἀρίστην εἶναι,
 ταύτην φανεράν ἐποίησεν. Εἰπε γὰρ, « εἰ βούλοιο τὸν
 « ἄνθρωπον, ὃν φῆς ἀγαπᾶν, δόξῃ περιβαλεῖν, ποίησον
 « ἐξ' ἵππου βαδίξειν τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοὶ φοροῦντα
 « καὶ περιχυρίνιον χρυσοῦν ἔχοντα, καὶ προάγοντα
 40 « τῶν ἀναγκαίων φίλων ἓνα κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς
 « πόλεως ὅτι ταύτης τυγάνει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασι-
 « λεὺς τιμήσῃ. » Ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβού-
 λευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἤξειν τοῦτο τὸ γέρας. Ὁ δὲ
 βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραίνεσει, « προσελθὼν, φησί, (ἔξεις
 45 « γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν στρεπτόν,)
 « ἐπιζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα
 « ἐκείνῳ δοὺς κήρυττε προάγων αὐτοῦ τὸν ἵππον. Σὺ
 « γὰρ (ἔφη) μοι φίλος ἀναγκαῖός, καὶ ἴσθι διάκονος ὢν
 « χρηστὸς σύμβουλος ἐνέου. Ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν
 50 « ἔσται σώσαντί μου τὴν ψυχὴν. » Τούτων ἀκούσας
 παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τὴν διάνοιαν συνεχύθη, καὶ πλη-
 γεὶς ὑπὸ ἀμνηστίας ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν
 πορφυράν καὶ τὸ χρυσοῦν περιχυρίνιον. Καὶ τὸν Μαρ-
 δοχαῖον εὐρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς σάκκον ἐνδευμένον, ἐκέ-

et mane a rege contenderet ut in crucem tollatur Mardo-
 chæus, consilio laudato domesticis mandavit ut lignum pa-
 rarent, et in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et
 hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis im-
 probe concepam irridebat : quumque rerum nosset eventus,
 gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte
 somnum adimit. Ille vero, nolens vigiliis nihil agendo
 conterere, sed in aliquid e summis imperii rebus impen-
 dere, præcepit scribæ ut rerum a se et a regibus se ante-
 cedentibus gestarum commentarios afferret sibi recita-
 ret. Quum autem eos attulisset et legeret, inventus est
 quidam, quod in re aliqua egregium se præstiterit, in
 præmium accepisse provinciam, cujus nomen etiam ad
 scriptum erat alium vero ob fidem muneribus affectum
 indicans, tum veniebat ad Bagathoi et Theodestis euncho-
 rum contra regem conjurationem a Mardochæo patefa-
 ctam. Et quum hoc tantum scriba dixisset, et ad aliud
 rerum gestarum caput properaret, rex eum inhiibuit, per-
 contatus annon scriptum haberet quid ex ea re præmii fuisset
 illi datum. Quo respondente nihil *scriptum esse*, rex
 jussit eum tacere, et quota hora noctis esset eos interroga-
 bat, qui in id constituti erant. Quumque audisset jam di-
 luculum esse, præcepit ut si quem amicorum jam invene-
 rint pro foribus regis, sibi nunciatum venient. Accidit
 autem ut Amanes compareret : nam paulo maturius quam
 ante consuevit aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis
 supplicium posceret. Quumque famuli renunciassent adesse
 Amanem in atrio, jussit eum intro vocari. Cui ingresso,
 « quum norim, inquit, te mihi amicum esse spectatæ
 « præ ceteris benevolentis, da mihi obsecro consilium,
 « quo honore pro mea magnificentia eum afficere debeam,
 « quem valde diligo. » Hic Amanes ratus, quam senten-
 tiam dixisset, eam in rem suam dicturum, (se enim solum
 a rege amari,) quam optimam esse existimabat eam protu-
 lit. Aiebat enim, « si hominem, quem a te dicis amari, in
 « magna gloria esse volueris, facito ut equo vehatur eadem
 « qua tu veste indutus, et collo torquem auream habens,
 « illumque antecedit aliquis ex amicis tuis necessariis,
 « proclametque per totam urbem hunc ei honorem haberi,
 « quem rex vult honorari. » Et Amanes quidem horum
 auctor fuit, quod putaret istud sibi datum iri præmium.
 Quum autem regi hoc consilium valde placuisset, « Ergo
 55 « inquit, agedum, (nam habes equum et vestitum et
 « torquem,) quære Mardochæum Judæum, et, quum illum
 « istis donaveris, præconium facito, equum illius antece-
 « dens. Tu enim, adjiciebat, amicus meus necessarius,
 « ea exsequere, quæ me optime monuisti ut fierent. Hæc
 « autem illi a me tribuentur ob vitam meam conservatam. »
 Hisce præter omnem spem auditis, animo perturbatus et
 consilii inopia affectus egreditur, equum duceus et purpu-
 ram et torquem auream. Quumque Mardochæum invenis-
 set pro foribus regis sacco amictum, jussit ut cum depo-

λυσειν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. Ὁ δὲ
 οὐκ εἰδὼς τὰληθές, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, « ὦ
 « κακίστε πάντων ἀνθρώπων, εἶπεν, οὕτως ἡμῶν ταῖς
 « συμφοραῖς ἐπιγελᾷς; » Πεισθείς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς
 5 αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶη δεδοκῶς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
 ἣν αὐτῷ παρέσχε τοὺς τότε ἐπιβουλευσάντας εὐνοῦ-
 χους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς
 αἰετοφῶν διετελεῖ, καὶ περιτίθεται τὸ περιαιχρίνιον,
 καὶ ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἐν κύκλῳ περιήει τὴν πόλιν,
 10 Ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύσσοντος ὅτι « αὐτ' ἔσται
 παρὰ τοῦ βασιλέως τούτου ὃν ἂν στέρξῃ καὶ τιμῆς
 ἄξιον δοκιμάσῃ. Ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ
 μὲν Μαρδοχαῖος εἰσεῖσι πρὸς τὸν βασιλέα, Ἀμάνης δ'
 15 ὕπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν παραγίνεται, καὶ μετὰ δα-
 κρύων τῇ γυναίκα καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διη-
 γεῖτο. Οἱ δ' οὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν Μαρδοχαῖον
 ἔλεγον δύνησθαι· τὸν γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.
 ια'. Ταῦτα δὲ τούτων ἐστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων,
 ἦσαν οἱ τῆς Ἑσθῆρος εὐνοῦχοι τὸν Ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖ-
 20 νον ἐπισπεύδοντες. Σαβουχάδας τε τῶν εὐνοῦχων
 εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα,
 ὃν ἐπὶ Μαρδοχαῖον παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος
 παρὰ τίνος τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τί τοῦτον ἦσαν ἐτοιμασά-
 μενοι, γινώσκει ὡς ἐπὶ τὸν τῆς βασιλείας θεῖον, (τὸν
 25 γὰρ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασι-
 λέως πρὸς τιμωρίαν,) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν· ὡς δὲ ὁ βα-
 σιλεὺς, μετὰ τοῦ Ἀμάνου εὐωχῆθεις, ἤξιον τὴν βασι-
 λίσσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ἐπιτελεῖν, ὡς
 ληψομένην οὐπερ ἂν ἐπιθυμῶν ἔρχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίν-
 30 δυνον ἀπωδύρετο καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ
 εἰδούς ἐκδεῖσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς
 λόγους· οὐ γὰρ ἂν ἡνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δου-
 λείαν πικρὰν ἐκέλευεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι, (μέτριον
 γὰρ τοῦτο τὸ κακόν,) παρεκάλεε τε τούτων ἀπαλλαγῆ-
 35 ναι. Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦ-
 τα γεγεννημένα, κατηγοροῦ το λοιπὸν ἡδὴ φανερῶς τοῦ
 Ἀμάνου, καὶ τοῦτον, ὅντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατε-
 σκευακέναι τὴν ἐπιβουλὴν ἡλεγγε. Ταραχθέντος δὲ
 πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως καὶ ἀναπηδῆσαντος εἰς τοὺς
 40 κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς Ἑσθῆρος δ' Ἀμάνης
 ἤρξατο δεῖσθαι καὶ παρακαλεῖν συγγινῶναι τὸν ἡμαρ-
 τημένων· συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὢν. Ἐπὶ τε τῆς
 κλίνης αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος καὶ τὴν βασιλίσσαν πα-
 ρακαλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸς τὴν ὄψιν
 45 ἐτι μᾶλλον παροξυνθείς εἶπεν, « ὦ κακίστε πάντων ἀν-
 θρώπων, καὶ βιάζεσθαι μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; »
 Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος καὶ μηδὲν ἐτι
 φθέγγεσθαι δυνήθεντος, καὶ Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος
 παρελθὼν κατηγορεῖ τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὖρο σταυρὸν
 50 ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαῖον·
 τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυθνομένου τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτε
 καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον εἶθαι πρὸς αὐτόν· εἶναι
 δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πῆχυν τὸ ὕψος. Ὁ
 δὲ βασιλεὺς ἀκούσας οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ περιβαλεῖν

neret et purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione,
 sese illudi existimans, « o hominum omnium nequissime,
 « inquit, itane irrides et ludificaris calamitates nostras? »
 At ubi ei persuasum erat regem hoc ei præmium persolvere
 pro salute, patefactis olim eunuchorum insidiis, ab ipso
 sibi data, purpuram induit qua vestiri perpetui moris erat
 regi, et collo torquem accomodat, et consensu equo in
 ambitum circuibat urbem, præcedente Amane et procla-
 mante hæc enim a rege consequuturum esse, qui ab illo
 ametur et honore dignus habeatur. Quumque urbem
 circuitu perlustrasset, Mardochæus quidem ad regem se
 recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, et
 cum lacrimis uxori et amicis, quæ sibi contigissent, narra-
 vit. Cui illi dixerunt non posse jam in Mardochæum vin-
 dicari; Deum enim ab ipso stare.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere
 Estheris eunuchi, qui Amanen propere ducerent ad convi-
 vium. Atque Sabuchadas, unus ex ennuclis, visa cruce
 in Amanis arduis defixa, quam Mardochæo paraverant, e
 famulo quodam quæsit quam ob rem in promptu eam po-
 suerint, quumque didicisset reginæ avinculo eam para-
 tum esse, (fore enim ut Amanes ipsum a rege postulet
 ad supplicium,) tunc quidem silebat. Ceterum postquam
 rex, cum Amane prolixè acceptus, rogasset reginam ut
 ipsi diceret quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut
 quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset,
 cœpit populi sui periculum deplorare, seque cum gente sua
 dicebat exilio addictam esse, et ideo de istis verba facere:
 neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in ama-
 ram servitutem ipsos vendi jussisset, (natum enim hoc le-
 viusculum,) sed ab his ut liberarentur orabat. Quum
 autem rex quæsisset quisnam ista patraverit, tum demum
 Amanen palam accusabat, atque hunc, quod animo
 esset in ipsos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi
 rex hisce perturbatus se e convivio in hortos proripuerat,
 Amanes Estherem orare cœpit et obsecrare ut peccatis venia
 daretur: is enim intellexerat se in periculo esse. Quumque
 in reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, rex
 ingressus et hoc viso magis adhuc commotus, dixit, « o
 omnium hominum scelestissime, ad vim uxori etiam meæ
 inferendam aggredieris? » Amane autem ad hanc vocem ex-
 territo et ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades
 eunuchus prodians Amani objiciebat quod in arduis ejus
 invenisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi fa-
 mulum ejus interrogatum dixisse, quum eum ad convivium
 invitatum iverit; crucem autem silebat altitudine esse
 quinquaginta cubitorum. Quo audito rex decrevit non aliud
 ipsi constituere supplicium quam quod in Mardochæum

ἔκρινε τὸν Ἀμάνην ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου νενοσημένη, καὶ καλεῖται παραρρήμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνταρμασθέντα ἀποθανεῖν. Ὅθεν ἐπέρχεται μοι τὸ θεῖον θαυμαζεῖν καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν Ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτω καὶ γινώκει παρεσχηκός, ὥς ἂ καὶ ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λαμβάνει καὶ ἑαυτοῦ πρῶτον ἐτοιμασάμενος.

16. Ἀμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ τοῦ βασιλέως γρώμενος τιμῇ τούτων διεπθάρη τὸν τρόπον· τὴν δὲ ὥσιν αὐτοῦ ἐχάριστο τῇ βασιλείᾳ. Μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, (καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Ἑσθήρ,) ὃν ἔδωκεν Ἀμάνῃ δακτύλιον, τούτου Μαρδοχαῖον δίδωσι. Δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασιλισσα Μαρδοχαῖῳ τὴν Ἀμάνου κτήσιν, καὶ δέεται τοῦ βασιλέως ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν γῶραν ὑπὸ Ἀμάνου τοῦ Ἀμαζύου· τῆς γὰρ πατρὸς αὐτῆς διαφθορῆς καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. (1) δὲ βασιλεὺς ὑπέμπετο μηδὲν ἄρα καὶ αὐτῇ ἐσπουδακέναι, καὶ οἷς βούλεται ἐναντίον ἕσθαι· γράφειν δὲ ἂ βούλεται προσέτι περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐκείτῃ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηνάμενην αὐτοῦ τῇ σφραγίδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν· τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντήρος ἡσυχασμένας ἐπιτολὰς οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσθαι. Μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικούς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονομοῖς καὶ ἀρχουσιν, ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ σατραπειῶν ἡγουμένους. Τὰ δὲ γραφέντα τούτου ἔγχε τὸν τρόπον. «Βασιλεὺς τὰ μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα προνοῦσι χαίρειν. Πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἣν δι' ὑπερβολὴν τῆς χρηστότητος τῶν παρ' ὧντων ἐκαρποῦντο, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναίροντες, καὶ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσέδοκσαν ἀγαθῶν κόρον εἰς τοὺς αἰτίους ἀρέντες, λήσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τούτοις νομίζουσι καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διακρούεσθαι δίκην. Ἔνιοι δὲ τούτων προστασίαν πραγμάτων ἐπιτραπέντες παρὰ τῶν φίλων καὶ μίσος ἴδιον ἔχοντες πρὸς τινὰς, παραλογισάμενοι τοὺς κρατούντας, ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἐπέσαν κατὰ μηδὲν ἡδικοτάτων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑπ' ἧς ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρον οὐδ' ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν οὕτως ἴδιον ἐστὶν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἡμετέρας ὀφείας τετολημένων· ὥς διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέγειν ἐτι τοῦ λοιποῦ, καὶ οἷς ἑτέροις πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν

excogitaverat, jussitque ut e vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari Dei numen, et sapientiam ejus et justitiam vel ex hoc uno colligere, quod non solum Amanis improbitatem affecerit supplicio, sed et eadem poena, cujus in alium artifex fuerat, ipsum plectendum esse curaverit, atque aliis hoc in documentum delegerit, quod quæ in alterum quis molitur, ea primo inscius in se ipsum paraverit.

17. Et Amanes quidem eo, quem a rege acceperat, honore immoderate abusus, hoc modo periit: ejus vero opes et facultates rex reginæ dedit. Deinde quum Mardochæum ad se accivisset, (namque indicaverat regi Esther quæ sibi cum eo intercederet necessitudo,) quem Amani dederat annulum, hunc Mardochæo tradidit. Porro etiam regina ei largita est possessiones Amanis, regique supplicavit ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes regiones scripta miserat Amanes Amadathæ filius: nam patria sua ad vastitatem redacta suisque popularibus peremptis vitam sibi non vitalem fore. Tum ei rex pollicitus est se nihil quod ipsi displiceret data opera facturum esse, neque voluntati ejus contra iturum, jussitque de Judæis scribere quod sibi visum fuerit regis nomine, ipsiusque sigillo signatum per omne imperium mittendum curare: neminem enim, epistolas regio sigillo munitas lecturum, iis quæ scripta fuerint vel minimum adversaturum esse. Scribis itaque regiis accersitis præcepit eis pro Judæis scribere ad gentes, et ad procuratores et principes, ab India ad Æthiopiam usque, centum et viginti septem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum scriptæ sunt. «Rex magnus Artaxerxes principibus et iis qui stant a nobis, salutem. Multi magnitudine beneficiorum, et honoris ex nimia largientium beniguitate in eos collati, non solum inferiores injuria conantur afficere, sed et in ipsos suos beneficos malum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex hominibus tollentes, et, inepta ex insperata felicitate insolentia elati, opum abundantiam in illos convertentes quorum beneficio iis aucti sunt, ista Deo latitura esse arbitrantur, sequemur manus ejus ultrices evasuros. Ex his vero quidam amicis rebus administrandis admoti, et privato in nonnullis odio flagrantibus, deceptis iis quos penes summum est imperium, falsis criminibus et calumniis effecerunt ut innoxios ira efferrentur, ex qua salutis discrimen adierunt. Id quod adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus antiquis memoriæ prodita sunt aut quæ fama et auditione accepimus, sed istis ex facinoribus quæ ante oculos nostros audacter patrata sunt: quo deinceps operam omem ut calumniis et criminationibus fidem non habeamus, iisve quæ alii nobis persuaderi volunt, sed

« μὲν ἂν ᾗ τοιούτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἐτέρως ἔχη, τοῖς ἑ-
 « ροῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προστιθέμενον. Ὡς
 « μὲν οὖν Ἀμάνης Ἀμαδάθου μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ
 « τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ Περσῶν αἵματος, ἐπιζευοῦνθαι
 b « ἡμῖν ἀπέλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντας χρηστότητος, ἐπὶ
 « τοσοῦτον ὥς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι
 « καὶ προσκυνούμενον διατελεῖν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ
 « δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ἀποφέρει-
 « σθαι, τὴν εὐτυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σὺφρονι λογι-
 10 « σμῶ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς
 « βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς, τὸν αἴτιον
 « αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι, τὸν εὐεργέτην μου
 « καὶ σωτήρα Μαρδοχαῖον καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε
 « βίου καὶ τῆς ἀρχῆς Ἑσθῆρα κακούργως καὶ μετὰ
 15 « ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενος· τούτῳ γάρ με
 « τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοούντων ἐρημώσας ἐβούλετο τὴν
 « ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. Ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ
 « ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους οὐ
 « πονηροῦς κατανόησας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομέ-
 20 « νους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοὶ τε
 « καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν,
 « οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προαπεσταλμένων ὑπὸ
 « Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς
 « μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἀπάσης τυγ-
 25 « χάνειν βούλομαι, καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανά-
 « νησάμενον πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀνεσταύ-
 « ρωσα μετὰ τῆς γενεᾶς, τοῦ πάντα ἐφορῶντος Θεοῦ
 « ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. Κελεύω δὲ
 « ὑμᾶς τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθένας εἰς ἅπα-
 30 « σαν τὴν βασιλείαν τοὺς Ἰουδαίους ἀφείναι τοῖς ἰδίοις
 « νόμοις χρωμένους ὥς μετ' εἰρήνης καὶ βοηθεῖν αὐ-
 « τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἡτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας
 « αὐτοὺς ἀμύνωνται, τῇ τρισκαίδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
 « μηνός, ὃς ἐστὶν Ἀδάρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ταύτην γάρ
 35 « αὐτοῖς δ' Θεὸς ἀντὶ ὀλεθρίας σωτήριον πεποίηκεν.
 « Ἔστω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις
 « δὲ τῆς τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. Εἰδέναι
 « μέντοι γε βούλομαι καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, ἃν τῶν
 « γεγραμμένων τινὸς παρακούσῃ, ὅτι καὶ πυρὶ καὶ σι-
 40 « δῆρῳ δαπανηθήσεται. Τὰ μέντοι γεγραμμένα προ-
 « τεθήτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκούου χώρας, καὶ πα-
 « ρασκευάζεσθωσαν πάντως εἰς τὴν προγεγραμμένην
 « ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. »
 ιγ'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολάς διακομίζον-
 45 « τες εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην δόδον ἤνυσαν· ὃ
 « δὲ Μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ
 « τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος
 « προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτω τιμημένον ὑπὸ τοῦ
 « βασιλέως οἱ ἐν Σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλα-
 50 « βον τὴν εὐπραγίαν αὐτοῦ. Χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον
 « φέγγος, ἐκτιθεμένων τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ
 « τοὺς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοὺς κατὰ χώραν
 « περιεῖχεν, ὥς πολλὰ καὶ τὸν ἄλλων ἔθνων, διὰ τὸν ἐκ τῶν
 « Ἰουδαίων φόβον περιτεμνόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον

« ea dijudicare quæ ipsis nobis in notitiam veniant, atque in
 « illa animadvertere, si prenam commuerint, diversaque
 « ab his præmio afficere, rebus ipsis intendentes, non alio-
 « rum sermonibus. Equidem simulac Amanes, Amadathæ
 « filius, genere Amalecita, a Persarum sanguine alienus, et
 « a nobis hospitio exceptus, nostra usus est humanitate,
 « qua erga omnes præditi sumus, eoque ut pater noster
 « postea appellaretur, et constanter ab omnibus coleretur,
 « et regios honores secundum nos ab omnibus consequere-
 « tur, felicitatem ferro non potuit, neque bene et sapienter
 « fortunæ magnitudinem temperare et moderari, sed cona-
 « tus est nos, quibus potestatem acceptam debebat, regno
 « privare et spiritu, Mardochæum optime de nobis meri-
 « tum et conservatorem nostrum, et Estherem vitæ nostræ
 « dimidium regni que sociam nefarie et insidiosè postulando
 « ad necem : hoc enim pacto, quum nos amicis orbasset,
 « imperium ad alios transferre voluit. Nos vero, quum
 « animadverterimus Judæos, ab isto scelero ad exitum
 « proditos, non esse maleficos, sed optimis legibus et insi-
 « tutis vivere, Deoque deditos esse, qui et nobis et majori-
 « bus nostris imperium conservavit, non solum illos a pe-
 « na absolvimus, cui eos subjecerunt literæ non ita pridem
 « ab Amane missæ, quibus si non attendatis recte facietis :
 « verum etiam volumus ut eos omni honore prosequamini,
 « nam eum qui ista in illorum perniciem excogitavit ad
 « portas Susorum cruci figendum curavimus cum tota sua
 « familia, Deo, qui videt omnia, istas ei pœnas infligente.
 « Vos autem jubemus ut, epistolæ exemplo locis omnibus
 « regni nostri proposito, sinatis Judæos, suis utentes legi-
 « bus, in pace vivere, illosque adjuvetis in eis, a quibus
 « adversis temporibus injurias acceperunt, ulciscendis ea-
 « dem die, videlicet decima tertia mensis duodecimi qui
 « est Adar : hanc enim diem Deus pro funesta dedit eis
 « salutarem. Sitque illis quidem læta, qui nobis bene vo-
 « lunt, monumentum vero ultionis de insidiarum machina-
 « toribus. Volumus autem civitati et genti omni notum
 « esse quod quæcunque istis singulis quæ scripta sunt non
 « fuerit obsequuta, ferro et igni vastabitur. Atque hæc literæ
 « proponantur in omnibus imperii nostri regionibus, sicut
 « que omnes ad eam diem parati ut suos ulciscantur ad-
 « versarios. »

13. Et equites quidem, qui literas perferebant, e vestigio
 profecti itinera suscepta conficiebant. Mardochæus vero
 quum prodiisset regia veste amictus et corona aurea et tor-
 que circumdatus, Judæi Susiani, ubi eum conspexerant
 adeo honoratum a rege, ejus felicitatem sibi cum illo com-
 munem esse existimarunt. Præterea gaudium et lumen
 salutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus et
 provinciis circumdedit ita, ut multi etiam ex aliis gentibus,
 quas Judæorum terror invaserat, pudenda circumcidentes

αὐτοῖς ἐκ τούτου πραγματούσασθαι. Καὶ γὰρ τοῦ δω-
δεκάτου μηνὸς τῇ τρισκαιδεκάτῃ, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους
Ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κοιμι-
σαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν ὅπως καθ'
ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἐμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς
ἐβρῶς ἀπολέσωσιν. Οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν
καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς εἶχον
ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος
ἠγάχαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. Τοῦ δὲ γραμματός τοῦ
βασιλικοῦ διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γενομένου,
συνέπεσαν ὅστωι καὶ τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους ἀποκτεῖ-
ναι τῶν ἐβρῶν περὶ πεντακοσίους. Τοῦ δὲ βασιλέως
τῶν τῶν ἀπολλωλότην ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος ἀριθμὸν
Ἑσθῆρι καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς χώρας τί ποτ' εἴη γενο-
νός διαπορούντος, καὶ εἰ τι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοὺς
γενέσθαι βούλεται πυθνανομένου, (πραγυῖσθαι γάρ,)
παρεκάλεσεν ἐπιτραπῆναι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιου-
σαν ἡμέραν οὕτω χρῆσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν
ἐβρῶν καὶ τοὺς δέκα τοῦ Ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶ-
σαι. Καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασι-
λεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Ἑσθῆρι βουλόμενος. (Οἱ δὲ
πάλιν συστραφέντες τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ τοῦ Δύστρου
μηνὸς ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους καὶ οὐ-
δενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἤψαντο κτημάτων. Ἀπέ-
θανον δὲ καὶ, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἀλλαις πό-
λεσιν Ἰουδαίων, τῶν ἐβρῶν αὐτοὺς ἐπτακισμῦριοι καὶ
πεντακισχίλιοι. Καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρις-
καιδεκάτῃ τοῦ μηνός, τὴν δὲ ἐχομένην ἑορτάσμιον
ἐποίησαν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ἰουδαῖοι
τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ καὶ τὴν ἐχομένην τοῦ αὐτοῦ
μηνός συναθροισθέντες εὐωγῆθησαν. Ὅθεν καὶ νῦν
πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας
ἐορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. Ἐγραψε
δὲ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ Ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν
Ἰουδαίοις ταύτας παραφυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἐορ-
τὴν ἄγειν αὐτάς καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ πρὸς
πάντα διαμείναι τὸν χρόνον τὴν ἐορτὴν, ἕνεκα τοῦ καὶ
μὴ λήθῃ παραπολιέσθαι· μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς
ἐν ταύταις διαφθεῖρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ Ἀμάνου δι-
καιοῦ ποιήσιν, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐ-
ταῖς, τοὺς δ' ἐβρῶς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσονται
αὐτάς, εὐχριστούντες τῷ Θεῷ. Διὰ ταῦτα μὲν οἱ
Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένους ἡμέρας ἐορτάζουσι, προσα-
γρεύοντες αὐτάς Φρουραίους. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μέ-
γας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ συνδιέπειν
αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ
βίου τῇ βασιλείᾳ. Ἦν δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πρά-
γματα δι' αὐτοὺς ἀμείναι πάσης ἐλπίδος. Καὶ τὰ μὲν
τούτοις, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου, συμβάντα τοῦτον
οὕτως ἐπὶ τὸν τρόπον.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως Ἐλισαίου τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο· τελευτήσαντος

sibi securitatem hoc modo paraverint. Nam ad decimam ter-
tiam diem mensis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud
Macedonas Dystrus vocatur, ii qui regias literas attulerant
nunciabant ut qua die ipsis periculum imminerebat, ea ini-
micos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud
satrapas et tyrannos et reges et scribas; nam formidine
Mardochæi necesse habuerunt modeste se gerere. Postquam
vero regis literæ per omnes ditionis suæ provincias divul-
gatæ erant, ita accidit ut Susensis civitatis Judæi ex inimi-
cis suis circiter quingentos homines interficerent. Quumque
rex peremptorum in urbe numerum Estheri retulisset, et
in provinciis quid actum fuisset ambigeret, atque interroga-
ret ecquid amplius contra eos fieri vellet, (id enim factum
iri,) petiit ut Judæis etiam postridie liceret ita inimicos qui
superessent occidere, et decem Amanis filios in crucem
tollere. Et hoc quidem ut facerent Judæis a rege manda-
tum est, nolente Estheri quidquam contradicere. Illi vero
rursum conglobati decima quarta die mensis Dystri ex ad-
versariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen
in eorum bona ullatenus invaserunt. Porro Judæi, qui in
provinciis et aliis urbibus degebant, adversariorum septua-
ginta quinque millia perecuerunt. Quæ cædes die quidem
mensis decima tertia facta est, sequentem vero epulis de-
dicarunt. Similiter autem et Judæi Susenses decima
quarta die et sequenti ejusdem mensis congregati convivii
versabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum
orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter sese fercula
missitantes. Scripsit etiam Mardochæus ad Judæos, quot-
quot sub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies festos
agerent, et posteritati quoque traderent, ut in omne ævum
duraret festiva celebritas, et nulla unquam oblivione dele-
retur: nam quum diebus illis parum abfuissent ab interitu,
quem ipsis paraverat Amanes, recte facturos, si periculo
tunc illis imminenti liberati, et hostes suos ulli, eos ob-
servent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi supra
memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mar-
dochæus autem magna erat in dignitate et loco illustri apud
regem, et ejus in imperio administrando socius, simulque
vitæ cum regina societatem habebat. Porro Judæis horum
opera res felicius cecidere quam sperare poterant. Atque
hæc fere sunt quæ illis sub rege Artaxerxe evenerunt.

CAP. VII.

Mortuo autem pontifice Eliasibo successit in pontificatum
Judas, ejus filius: eo item defuncto honorem accepit Joan-

δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν Ἰωάννης υἱὸς ὧν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς τοῦ ἄλλου Ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πρὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας ὑπὲρ ἁμυνῶν ἐκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. Τούτου δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. Ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. Ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ παρώξυνε τὸν ἀδελφόν, ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. Τηλικούτων δὲ ἀσέδημα δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερώμενον δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον, ὥς μήτε παρ' Ἑλλήσι μήτε παρὰ βαρβάρους ὁμὸν οὕτω καὶ ἀσέβες πράγματα γηγόναι. Τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἤμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμίανθη ὑπὸ Περωσῶν. Βαγώσης δὲ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἰδίον ἀδελφόν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, εὐθὺς ἐπιστάς τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν· « ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι; » πειρωμένοι δὲ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, « πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνηρηκότος ἐν τῷ ναῷ; » καὶ τούτους ποιούμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. Ταύτη μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ἐπινοίᾳ Βαγώσης τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ τελευτῆς μετῆλθεν.

β'. Καταστρέψαντος δὲ τοῦ Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδόους. Ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ὃ Σαναβαλλέτης, ὁ πεμψθεὶς εἰς Σαμαρείαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλεῦς σατραπῆς, Χουβαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὔσαν πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ Κολῇ Συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρασχόντας, ἀσμένως συνώκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Νικασὴν καλουμένην, οἴμενος τὴν ἐπιγαμίνδμῃον αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντός εὐνοίαν.

ΚΕΦ. Η'.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν Αἰγαῖς ὑπὸ Πausανίου τοῦ Κεράστου, ἐκ δὲ τοῦ τῶν Ὀρεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. Παραλαβὼν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος καὶ διαδὼς τὸν Ἑλλήσποντον νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγούς ἐπὶ Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς, ἐπελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος καὶ τὴν Καρίαν ἐπιδραμὼν τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδῶται.

β'. Οἱ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι δεινοπαθόντες ἐπὶ τῷ τῶν Ἰαδόου τοῦ ἀρχιερεῖος ἀδελφόν ἀλ-
λοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχριν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἵστα-

nes ipsius filios, propter quem Bagoses, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, et tributum Judæis imposuit, ut, priusquam quotidianas offerrent hostias, in singulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem huiusmodi causa accidit. Erat Joanni frater Jesus : huic Bagoses ipsius amicus promisit sese pontificatum præbiturum. Hac fiducia Jesus, cum Joanne in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem scelus, præsertim quum ipse sacerdotio fungeretur, et eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud barbaros, ullum tam crudele tamque impium facinus exstiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob causam populus in servitutem redactus et fanum a Persis profanatum est. Nam simulac Bagoses, copiarum Artaxerxis dux, intellexit quod Joannes pontifex Judæorum fratrem suum in templo interemisisset, statim Judæos adit, et eos cum iracundia sic alloqui insistit : « vos in vestro templo ausi estis eadem facere? » Quum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero dicebat, « quis dubitet quin ego sim purior quam qui in templo cædem patravit? » His dictis in templum ingreditur. Et Bagoses quidem, id quod in animo habebat exsequi volens, Judæos propter hanc Jesu necem septem annos infestavit.

2. Post Joannis vero obitum Jaddus ejus filius sacerdotium accepit. Erat autem et huic frater, Manasses nomine, cui Sanaballeles, ab ultimo rege Dario missus in Samariam satrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti sunt etiam Samaritani), videns præclaram urbem esse Hierosolyma, ejusque reges Assyrii et Cules-Syriæ incolis multa negotia facessisse, libenter filiam suam, Nicaso vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium sibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

CAP. VIII.

Ceterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex /Egis a Pausania, Cerasæ filio, ex Orestarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Hellesponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congressus, superat. Deinde Lydiam aggressus, Ioniaque subacta, et percursa Caria, invasit in loca Pamphyliæ, sicuti alibi dictum est.

2. Jam vero senatores Hierosolymitani, ægre ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, consortem esse sacerdotii, ab eo dissidebant : judica-

εἰς αὐτόν· ἤγοντο γὰρ τὸν τοῦτου γάμον ἐπιβάθραν τοῖς παρανομεῖν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συν-
οικήσεις βουλευσόμενοι γενέσθαι, καὶ τῆς πρὸς τοὺς
ἀλλοτρίους αὐτοῖς κοινοῖας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι, ὅ-
6 πάρεται μέντοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς
καὶ τῶν κακῶν αἰτίων τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελή-
σι τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρίους.
Ἐκέλευον οὖν τὸν Μανασσῆν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναι-
κός, ἢ μὴ προσεῖναι τῷ θυσιαστηρίῳ. Τοῦ δ' ἀρχιε-
10 ρῆως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος καὶ εἰργοντος τὸν ἀδελ-
φόν τοῦ βωμοῦ, παραγενόμενος ὁ Μανασσῆς πρὸς τὸν
πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν
θυγατέρα Νικασῶ, τῆς μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης
οὗσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει παραμενούσης, οὐ βούλε-
15 σθαι δι' αὐτὴν στέρεσθαι. Τοῦ δὲ Σαναβαλλέτου μὴ
μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρ-
χιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπισχυομένου,
καὶ πάντων ἀποδείξειν ὃν αὐτὸς ἐπῆρχε τῶπων ἡγε-
μόνα, βουλούμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέ-
20 γοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ἱερο-
σολύμοις, ἐπὶ τοῦ Γαριζίνου ὄρους· κατὰ τὴν Σαμάρειαν
ὄρων ἐστὶν ὑψηλότατον, καὶ τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλο-
μένου μετὰ τῆς Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς
ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ Μανασσῆς παρέμενε τῷ Σαναβαλ-
25 λέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἔξειν Δαρείου δόντος·
καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν Σαναβαλλέτην ἥδη πρεσβύτερον
εἶναι. Πολλῶν δὲ ἱερέων καὶ Ἰσραηλιτῶν τοιοῦτοις
γάμοις ἐπιπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ
τοὺς Ἱεροσολυμίτας. Ἀφίσταντο γὰρ ἅπαντες πρὸς
30 τὸν Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου γοητοῦντος αὐτοῖς
καὶ χρήματα καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν
ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμψιλο-
καλοῦντος.

γ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας ὅτι
35 τὸν Ἑλλήσποντον διαβάς Ἀλέξανδρος καὶ τοὺς στρα-
πας αὐτοῦ τῇ κατὰ Γρανικὸν μάχῃ κρατήσας προσωτέρω
χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συνήθροικεν,
ἅπαντῆσαι διαγνοῦς τοῖς Μακεδόσι πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοῦς
ἐπιόντας καταστρέψασθαι τὴν Ἀσίαν. Περιωσάμενος
40 οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλικίον
ὄρος ὑπερελθὼν, εἰσω τῆς Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς
ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. Ἡσθεῖς δὲ τῇ
Δαρείου καταβάσει ὁ Σαναβαλλέτης εὐθὺς ἔλεγε τῷ
Μανασσῇ τὰς ὑποσχέσεις τελέσειν, ὡς ἂν Δαρεῖος κρατή-
45 σας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ· πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς
μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας
τοῦ Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθος.
Ἀπέφη δ' οὐχ ὡς προσεδόκουν. Συμβαλὼν γὰρ ὁ βα-
σιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη· καὶ πολλὴν τῆς στρα-
50 τίας ἀπολίσσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μη-
τρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς Πέρσας.
Ἀλέξανδρος δὲ εἰς Συρίαν παραγενόμενος Δαμασκὸν
αἰρεῖ καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρχει Τύρον, ἥξου
τε ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρ-

bant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re
uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundae socie-
tatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis et
malorum causam ipsis fuisse quod quidam in connubiis pec-
cavissent et peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant
Manassen ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram
ne accederet. Igitur quum pontifex pariter ac populus in-
digne noc ferret et fratrem ab ara arceret, adit Manasses
socerum Sanaballeten, et se quidem amare dicebat filiam
ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore, qui in gente
sit maximus et in eadem familia maneat, privari propter
eam hand velit. Ad haec quum Sanaballetes promississet non
solum sacerdotium ei se servaturum, verum etiam ponti-
ficium potestatem et honorem praestitutum, et omnium,
quibus ipse praesset, locorum praesidem effecturum, modo
filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque templum se
aedificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin,
qui in Samaria est ceterorum montium altissimus, idque
de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Ma-
nasses mansit apud Sanaballeten, pontificatum se Darii mu-
nere obtenturum sperans: nam Sanaballetes jam senior erat.
Et quia multi sacerdotes et Israelitae erant ejusmodi con-
jugiis implicati, agitabant non mediocres turbae Hieroso-
lymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassen, Sana-
balletes eis pecuniam suppeditante, et terram ad agricola-
tionem et habitationem dividente, omnibusque modis genero
gratificante.

3. Eo autem tempore Darius, quum intellexisset Alexan-
dram trajecto Hellesponto, superatisque ipsius praefectis
apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque
exercitum coegit, eo consilio ut Macedonibus obviam iret,
priusquam totam pervasissent Asiam. Quum itaque Eu-
phraten flumen copias traduxisset, Taurumque Ciliciae
montem superasset, hostes intra Ciliciae fines opperiebatur,
ut ibi cum eis praelio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii
descensu laetatus, Manassi dicebat sese promissa praestitu-
rum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim
persuasum non ipsi solum, sed etiam omnibus qui erant in
Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas,
propter multitudinem. Verum longe aliter accidit quam
expectaverant. Nam rex cum Macedonibus congressus
victus est, et magna exercitus parte amissa, et capta ejus
matre et uxore et liberis, fugit in Persas. Alexander vero,
in Syriam profectus, capit Danasum, et Sidone potitus
Tyrum obsidet, niissisque ad Judaeorum pontificem literis

χιερέα συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρασχεῖν, καὶ ὅσα Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα τούτῳ δίδόναι, τὴν Μακεδόνων φιλίαν ἐλόμενον· οὐ γὰρ μετανοήσῃ ἐπὶ τούτοις. Τοῦ δ' ἄρχιερέως ἀποκρινόμενος τοῖς γραμματοφόροις ὡς ἔδρ-
 6 κους εἶη Δαρείῳ δεδοκὼς μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐ-
 τοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾗ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πα-
 ραβῆσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωζύνηθι,
 καὶ τὴν μὲν Τύρον οὐκ ἔκρινε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω
 10 μέλλουσιν αἰρεῖσθαι, παραστησάμενος δὲ ταύτην ἡ-
 πείλησε στρατεύσειν ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἄρχιερέα
 καὶ διδάξειν πάντας δι' αὐτοῦ πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς
 φυλακτέον τοὺς δρῆκους. Ὅθεν πονικώτερον χρῆσάμε-
 νος τῇ πολιορκίᾳ λαμβάνει τὴν Τύρον· καταστησάμενος
 15 δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἐπὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ἦλθεν καὶ τὴν τε
 Γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα Βαβημήσην
 ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σαναβαλ-
 λέτης τῆς ἐπιβολῆς, Δαρείου μὲν ἀπέγνω καὶ λαβὼν
 20 ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Ἀλέξαν-
 δρον ἦκε· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου
 πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν, αὐτὸν
 παραδιδόναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἡδέως
 ἀντὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως. Ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδε-
 25 ξάμενος, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ Σανα-
 βαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν ὡς γαμβρὸν
 μὲν εἶχοι Μανασσῆν, τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδ-
 δοῦ ἀδελφόν, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας
 τὸν ἡμοεθνὸν θέλαιν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνου τόποις
 30 ἤδη κατασκευάσαι· τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμ-
 φέρον, εἰς δύο διηρῆσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα
 μὴ ὁμογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ συνεστὸς, εἰ νεωτερί-
 σαιέ ποτε, χυλεπὸν ᾗ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρό-
 35 τερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. Συγχωρήσαν-
 τος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν
 ὑποδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν νῆον καὶ ἱερεῖα τὸν
 Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος τοῖς
 ἐκ τῆς θυγατρὸς γεννησομένοις τοῦτ' ἐσεσθαι. Μηνῶν
 40 δὲ ἑπτὰ τῇ Τύρου πολιορκίᾳ διεληλυθότων, καὶ δύο τῇ
 Γάζης, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος
 ἐξελθὼν τὴν Γάζαν ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀνα-
 βαίνειν ἐσπουδάκει. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς τοῦτο
 ἀκούσας ἦν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς
 45 Μακεδόσιν ἀμυχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ
 καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ προσφέρειν ἐδεῖτο ὑπερ-
 ασπίσαι τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀ-
 παλλάξαι. Κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρη-
 50 μάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς θαρρεῖν καὶ
 στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς
 μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθήσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερῶν
 ταῖς νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν
 προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινόν, προνοουμένου τοῦ Θεοῦ.
 Διαναστὰς δὲ ἐκ τοῦ ὕπνου ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς

postulat ut sibi auxilium mittat, et exercitui commensum
 suppeditet, ac quaecunque antea Dario tributa pende-
 rint, ei solvat, et Macedonum sequatur amicitiam; fore enim
 ut ejus rei non peniteat. Quum autem pontifex tabellaris
 respondisset se Dario cum jurejurando promississe adversus
 eum arma non laturum, idque nunquam superstite Dario
 violaturum dixisset; his auditis, ira commotus erat Alexan-
 der, et Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda
 foret, non statuit, sed minatus est sese, ea subacta, in
 Judæorum pontificem exercitum moturum, et per eum
 omnibus ostensurum, quibusnam jusjurandum servare
 debeant. Inde acrius obsidionem urgens Tyrum expugnat,
 et constitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem pro-
 fiscitur, atque Gazam et præsidii in ea præfectum nomine
 Babemesen obsidet.

4. Jam vero Sanaballetes ratus idoneum se tempus na-
 ctum esse ad id quod instituerat, a Dario defecit, sumptisque
 octo subditorum suorum millibus, ad Alexandrum se con-
 tulit: et nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem,
 dicebat ei, sese quæ loca teneret traditurum, et dominum
 pro Dario rege libenter habiturum. Quumque eum Alexan-
 der lætus admisisset, Sanaballetes, sumpta jam fiducia, de
 instituto suo sermonem iniecit, demonstrans generum se
 habere Manassen, Jaddi Judæorum pontificis fratrem,
 multosque alios ejusdem gentis homines ei adesse, qui jam
 velint in sua ditione fanum construere: et id quidem regi
 utile esse, in duo dividi Judæorum vires, ne si quando
 consentiens et conjuncta gens novi quid moliretur, regibus
 negotium facesseret, sicut et antea fecisset Assyriorum prin-
 cipibus. Igitur permittente Alexandro Sanaballetes, omni
 adhibita diligentia, templum ædificavit, et Manassen sa-
 cerdotem constituit, arbitratus id decus fore maximum filie
 suæ natalis. Deinde, post septem menses in obsequio
 Tyri consumptos et in Gazæ duos, Sanaballetes moritur.
 Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hierosolymitarum
 urbem ascendere contendit. At hoc audito pontifex Jaddus
 in angustia erat atque metu, sollicitus quonam pacto Ma-
 cedonibus obviam iret, irato rege propter superiorem con-
 tumaciam. Itaque indictis populo supplicationibus et cum
 eis rem divinam Deo faciens orat ut gentem tueri et ab
 impendentibus periculis liberare velit. Quum autem post
 sacrificium obdormivisset, monuit eum in somnis Deus ut
 bono esset animo, utque coronata urbe portas aperirent, et
 alii in albis vestibus, ipse vero cum sacerdotibus ad præ-
 scriptum legis ornatus obviam irent, nil mali sibi metuen-
 tes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno et ipse

καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὑπνους αὐτοῦ παρηγγέληται, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχεται.

ε'. Πυθόμενος δὲ αὐτὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ὄντα πρόεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῇ καὶ διαφέρουσιν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν σκοπὴν σημαίνει· τὰ τε γὰρ Ἱεροδόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέδριον ἀπορᾶσθαι. Τῶν δὲ Φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων Χαλδαίων ὅσα βασιλείας ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς τὴν τε πόλιν διαρπάσειν καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὴ ἐναντία τούτων ἐγένετο Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος ἐτι πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προεστῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἑλασμα, ὃ τὸ τοῦ Θεοῦ ἐπεγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἡσπάσατο. Τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ἑομῶς μὴ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεσθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθόμενον τί δή ποτε προσκυνούντων αὐτὸν ἀπάντων αὐτὸς προσκυνήσει τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, « οὐ τοῦτον, εἶπε, προσεκύνησα, « τὸν δὲ Θεόν, οὗ τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. « Τοῦτον γὰρ καὶ κατὰ τοὺς ὑπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν « σχήματι, ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς « ἑμυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς « Ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσύνετα « διαδραμεῖν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαι μοι τῆς στρατείας. « καὶ τὴν Περσῶν παραδώσειν ἀρχήν. Ὅθεν ἄλλον μὲν « οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν « ἰδὼν, καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὑπνους ἐπιμνησθεὶς ὀφείας τε « καὶ παρεκελεύσεως, νομίζω θεῖα πομπῇ τὴν στρα- « τεῖαν πεποιημένος Δαρεῖον νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν « καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί « μοι προμνησέσθαι. » Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων παραθεόντων, εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται· καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν οὖαι μὲν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπὲς ἐτίμησε. Δειγθεὶς δὲ αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινὰ τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαίνόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος, τῇ δὲ ἐπιούσῃ προσκαλεσάμενος ἐκέλευεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεάς ἅς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. Τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου ῥῆσθαι τοῖς πατρῴοις νόμοις καὶ τὸ ἔδδομον ἔτος ἀείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. Παρακαλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ἰου-

magno gaudebat et indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, regis adventum præstolabatur.

5. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodiit una cum sacerdotibus et civili turba, venerabili et diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Saphia dicitur : hoc autem nomen, si Grace interpretemur, speculam significat ; inde enim et Hierosolyma atque templum conspiciebatur. Quumque Phœnices et Chaldæi qui sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat regem præ iracundia ipsis permissurum esse) ut urbem diriperent et pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim procul adhuc conspicuus multitudinem in albis vestibus et sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, et pontificem in hyacinthina veste et auro distincta, atque tiam in capite gerentem, et auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat, solus accessit et nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus et in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, et regem mentis impotem esse sunt suspicati : Parmenione vero solo eum aggresso et percontato qui factum sit ut omnibus enim adorantibus, ipse Judæorum pontificem adorarit : « non hunc, inquit, adoravi, sed Deum, cujus ille « summo sacerdotio decoratus est. Hunc enim secundum « quietem vidi in hoc habitu, quum essem in Dio in Macedo- « nia, ac cogitantem me apud me ipsum, quonam pacto po- « tiri possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed confiden- « ter trajicerem : sese enim exercitui meo præiturum, mi- « hique Persarum imperium traditurum. Itaque quum alium « nullum in tali veste viderim, et nunc conspicuus hunc, « et illius in quiete visi et cohortationis recordatus sim, « puto me, divino missu facta expeditione, Dario superio- « rem fore, et Persarum potestatem aboliturum, atque « omnia quæ mihi sunt in animo successura. » Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit ; et in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem et sacerdotes magnifice honoravit. Ostensoque ei Danielis libro, in quo fore significabat ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse qui significaretur existimans, tunc quidem lætatus multitudinem dimisit : postridie vero ejus diei eos advocat, quæque ipsi velint dona postulare jubet. Pontifice autem petente ut liceret patriis uti legibus, utque septimo quovis anno tributis essent immunes, omnia concessit. Quumque illi ab eo petissent ut et eos qui Babylone et in Media erant

δαίους τοῖς ἰδίῳ ἐπιτρέψῃ νόμοις χρῆσθαι, ἀσμένους ὑπέσχετο ποιήσῃν ἅπαν ἀξιοῦσιν. Εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴ τινες αὐτῷ βούλονται συστρατεύειν, τοῖς πατρώοις ἔθουσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶν-
τες, ἐτόιμως ἔχειν ἐπάγασθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν.

ζ'. Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πό-
λεις. Πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως
10 ἐκδεχομένων, Σαμαρείται, μητρόπολιν τότε τὴν Σί-
κιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ Γαριζεῖν ὄρει καὶ κα-
τωκημένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους,
ιδόντες ὅτι τοὺς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς
τετιμῆκεν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. Εἰσι
15 γὰρ οἱ Σαμαεῖς τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὥς ἤδη πού καὶ
πρότερον δεδηλώκαμεν· ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας
τοὺς Ἰουδαίους ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦν-
τες τότε τὴν ἀλήθειαν· ὅταν δέ τι περὶ αὐτοὺς λαμπρὸν
ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοι-
20 νωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες καὶ ἐκ τῶν Ἰωσήπου
γενεαλογούντες αὐτοὺς ἔχοντων Ἐφραΐμου καὶ Μανασ-
σοῦ. Μετὰ λαμπρότητος οὖν καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενοι
περὶ αὐτὸν προθυμίαν ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ
δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐπαινέσαντος δὲ αὐτοὺς
25 Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμίται προσῆλθον αὐτῷ, προσπα-
ραλαβόντες καὶ οὓς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρα-
τιώτας ἀπέστειλε, καὶ παρεκάλουν παραγενόμενον εἰς
τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν. Ὁ
δ' ἐκείνους μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἤζειν ὑπέσχετο πρὸς
30 αὐτοὺς ἀξιούτων δ' ἀφίεναι τὸν φόρον αὐτοῖς τοῦ ἐβδό-
μαδικοῦ ἔτους, (οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς σπεῖρειν ἐν αὐτῷ,)
τίνες ὄντες ταῦτα παρακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. Τῶν δ'
εἰπόντων Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σι-
κίμοις Σιδωνιοί, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχά-
35 νουσιν Ἰουδαῖοι τῶν δ' οὐκ εἶναι φαιμένων, « ἄλλ' ἔγω-
γε, εἶπεν, Ἰουδαίους ταῦτ' ἔδωκα· ὑποστρέψας μέντοι
γε καὶ διδαγθεὶς ὑπ' ὑμῶν ἀκριβέστερον ποιήσω τὰ
δοῦναι. » Τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις οὕτως ἀπετάξατο·
τοὺς δὲ τοῦ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἔπε-
40 σθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς·
ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τὴν
χώραν αὐτοῖς προστάξας.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς
τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη, τὸ δ' ἐπὶ τοῦ Γαριζεῖν ὄρους
45 ἱερὸν ἔμεινεν. Εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε παρὰ τοῖς Ἱερο-
σολομίταις κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάτοις πα-
ρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιοῦτου ἁμαρτήματος, παρὰ
τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως ἐγκεκλήσθαι.
Τελευτῇται δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιε-
50 ρεὺς Ἰαδδὸς καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην Ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ
παρελήφει. Τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐν
τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Judæos legibus suis uti sineret, libenter promisit facturum
quæ postularent. Quum vero ad hoc diceret multitudini, si
qui secum militare vellent, ea lege ut patrios mores tene-
rent et secundum eos viverent, se paratum esse eos assumere,
multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hieroso-
lymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque
omnibus quos adiret amice eum excipientibus, Samaritani
(qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Ga-
rizin montem positam et a desertoribus Judæicæ gentis la-
bitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum
honorem habitum, statuerunt Judæos se profiteri. Sunt
enim Samaritæ eo ingenio, sicuti jam ante memoravimus,
ut in Judæorum rebus adversis negent suos esse cognatos,
tunc quidem id quod verum est profitentes: sed si forte
eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum com-
munionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, ge-
nusque suum ab Josephi natis, Ephraïmo et Manasse, de-
ducentes. Igitur apparate et cum magna in eum studii si-
gnificatione regi occurrunt hand procul Hierosolymis. Quum-
que illos Alexander laudasset, Sicimitæ ad eum accedunt,
assumptis quos Sanaballetes ad eum miserat militibus, ro-
gantque ut urbem ipsorum adiret et ipsorum quoque sanum
sua præsentia cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum
promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni
septimi tributa condonari, quippe qui eo anno sementem non
facerent, quæsit quinam essent qui hæc peterent. Quumque
dixissent Hebræos se esse, vocari autem Sicimorum Sido-
nios, iterum interrogavit an Judæi essent. Quod quum ne-
garent, dixit, « atqui ego Judæis ista dedi; tamen quum re-
diero, et hæc a vobis accuratius cognovero, faciam quod
mibi visum fuerit. » Et Sicimitas quidem ita dimisit. Sana-
balletis vero militibus imperavit, ut ipsum in Ægyptum
sequerentur: illic enim agros eis divisurum. Id quod paulo
post fecit in Thebaide, ubi eis regionem tuendam man-
davit.

7. Alexandro autem vita defuncto imperium inter succes-
sores divisum est: templumque in monte Garizin mansit.
Quodsi quis ab Hierosolymitis reus agebatur comesi profani
cibi, aut violati sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad
Sicimitas confugiebat, seque injuste accusatum dicebat. Per
id vero tempus vita decesserat Jaddus pontifex, eique in
pontificatum successit Onias ejus filius. Atque in eo
statu res Hierosolymitanæ tunc fuerit.

BIBAION ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

- α. Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Αἰγύου δόλην καὶ ἀπάτην παραλαβὼν τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατήκτισεν.
- β. Ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλευσεν, Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαρίζομενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.
- γ. Πᾶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ἀσίας βασιλεῖς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πόλιν ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.
- δ. Ἐκ τῆς γενομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Τωβίου ποιησαμένου φιλιὰν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ.
- ε. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερεὰ τῶν Ἰουδαίων.
- ς. Ἐπίσης τῶν δυνατῶν Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ.
- ζ. Ὅτι στρατευσάμενος Ἀντίοχος ἐπὶ Ἱερουσόλυμα τὴν τε πόλιν παρέλαβε καὶ τὸν ναὸν ἐσώλησεν.
- η. Ὡς Ἀντίοχου κωλύσαντος τοὺς πατέρας νόμους χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους, μόνος ὁ Ἀσσαμωναίου παῖς Ματθαθίας κατεργήσας τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς Ἀντίοχου στρατηγούς ἐνίκησεν.
- θ. Ματθαθίου τελευτῇ, γηραιοῦ μὲν ὄντος ἦδη, παραδόντος δὲ τὴν τῶν πραγμάτων προστασίαν τοῖς παισίν.
- ι. Ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰούδας, τοῖς Ἀντίοχου στρατηγούσι μαχεσάμενος, τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν πατρίον ἐπανήγαγε πολιτείαν καὶ ἀρχιερεὺς ἀπέδειχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.
- ια. Ὡς Ἀντίοχου στρατηγὸς Ἀπολλώνιος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.
- ιβ. Ἡ Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.
- ιγ. Ὅτι στρατευσάμενοι Ἰούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Ἀμμανίτας καὶ τὴν Γαλααδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.
- ιδ. Ὡς Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσας.
- ιε. Ὡς Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰουδαίους μετὰ Λυσίου καὶ νικησας ἐπολιόρκει Ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.
- ις. Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, φιλιὰν ποιησάμενος πρὸς Ἰούδαν εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ Ἀντίοχος.
- ιζ. Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς ἐπιστρατευσάμενος τοὺς Ἰουδαίους ἀπρακτὸς ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.
- ιη. Ὡς Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγός, ἐπώλετο σὺν τῇ στρατιᾷ.
- ιθ. Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς ἐνίκησεν.
- ι. Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Περίεχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομηκοντα.

ΚΕΦ. Α'.

Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν προεστρημένον καταστησάμενος τράπον, τελευτῇ τὸν βίον μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἡμέρας, Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀσίας ἐπεκράτει, Σέλευκος

JOSEPHUS. I.

LIBER DUODECIMUS.

1. Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis et Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.
2. Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaicas leges Græce transferendas curavit, et multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimæque donaria Deo consecravit.
3. Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, et conditarum a se urbium civitate donaverunt.
4. Josephus Tobie filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.
5. Amicitia et societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.
6. Judæi potentiores inter sese dissident, et quomodo Antiochi Epiphanis opem implorant.
7. Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, et urbem cepit et templum diripuit.
8. Quemadmodum, Antiocho velante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias, Assamonæi filius, regis mandata contempsit, et postea Antiochi duces prælio superavit.
9. Mattathie obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.
10. Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ductibus congressus, id assequutus est ut Judæi patriis institutis viverent; atque ipse a populo pontifex constitutus est.
11. Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interit.
12. Lysie et Gorgie contra Judæos expeditio et clades, et exercitus interitus.
13. Quod Judas et Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas et terram Galaaditin, a Simone fratre ejus in Tyrios et Ptolemæenses, illos devicerunt.
14. Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.
15. Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia suscepta in Judæos expeditione, victoria potitus Judæam in templo clausum obsidet.
16. Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Juda fœdus ferit, et ex Judæa bona fama discessit.
17. Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad regem reversus est.
18. Quomodo Nicanor, dux post Bacchiden missus, una cum exercitu perit.
19. Quod Bacchides denuo missus contra Judæam, victoria potitus est.
20. Quomodo Judas in prælio occubuit.

Continet hic liber tempus annorum centum et septuaginta.

CAP. I.

Igitur Alexander Macedonum rex, subacto Persarum imperio, et constitutis ut jam dictum est Judææ rebus, vitam finit: ac distracto in multos imperio, Antigonus Asia potitur, Selenus Babylone et illius tractus nationibus, Ly-

δὲ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἔθνων, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ Μακεδονίαν εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον εἰλήφει. Στasiaζόντων δὲ τούτων καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὥς καὶ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τάναντία παθεῖν αὐτοῦ τῇ ἐπικλήσει. Κατέσχε δὲ οὗτος καὶ τὰ Ἱερουσόλυμα ὁλοῦ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. Εἰσελθὼν γὰρ σαββάτους εἰς τὴν πόλιν ὥς θύσων, μήτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων (οὐδὲ γὰρ ὑπενόουν πολέμιον) καὶ διὰ τὸ ἀνυποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμῇ τυχάνοντων, ἀπόνους ἐγκρατὴς γίνεταί τῆς πόλεως καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθάρχιδης ὁ Κνίδιος ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραφεύς, ὁνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὥς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως.

20 « Ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἱ πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱερουσόλυμα, ταύτῃ ὑπερίδον· ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαιρον δεισιδαιμονίαν χυλεπὸν ὑπέμειναν ἔξιν δεσπότην. » Ἀγαθάρχιδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφάνετο. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰμαλώτους λαβὼν, ἀπὸ τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱερουσόλυμα τόπων καὶ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τῶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεῖν, κατώκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. Ἑγνωνικὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱερουσολύμων περὶ τε τὴν τῶν ὄρων φυλακὴν καὶ τὰς πίστει βεβαιωτάτους ὑπάρχοντας ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσάμενῳ πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλόγισας καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὄρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τοῦ παραβιμένου τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. Οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἐκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας

40 προσκαλούμενης. Στάσεις μέντοι γε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἔθων ἀποσώζειν προαιρουμένοις, ἐγίνοντο καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν, τῶν μὲν Ἱερουσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ

45 πέμπειν ἀξιούντων, τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεῖν ὅρος κελεύοντων.

ΚΕΦ. Β'.

Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος τεσσαράκοντα, ἔπειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ Φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, τὸν τε νόμον ἡρμήνευσε καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱερουσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας,

simachus Hellespontum obtinuit, Macedoniam occupavit Cassander, Ægyptum autem tenuit Ptolemæus Lagi filius. Hi dum inter sese dissident, et de imperio quisque suo contendunt, fiebat ut continua longaue bella gererentur, urbesque affligerentur, et multos civium in certaminibus amitterent, adeo ut omnis Syria a Ptolemæo Lagi filio, qui tum Soter, hoc est Servator, appellabatur, longe altius afficeretur quam ejus nomine dignum esset. Is etiam Hierosolymam per fraudem et prodicionem occupavit. Ingressus enim sabbato in urbem per speciem sacrificandi, Judæis non prohibentibus (neque enim hostem esse putabant) tum quia nihil mali suspicabantur, tum quia propter diem otium et quietem agebant, urbe nullo labore positus est, eamque acerbe tractavit et inclementer. Hisce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res a successoribus Alexandri gestas conscripsit, testimonium perhibet, superstitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiserimus, istiusmodi verbis. « Est gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem incolentes magnam et bene munitam, Hierosolyma, passi sunt eam in Ptolemæi potestatem venire, quod arma capere noluerint, atque ex superstitione intempestiva-crudeli dominatui sese subjecerunt. » Et Agatharchides quidem de gente nostra hæc memoriæ prodidit. Ceterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, locisque circa Hierosolyma, tum ex Samaria et monte Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Quumque Hierosolymitanos jurisjurandi fideique observantissimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis post victum ab eo Darium responderant, multos eorum in præsidiis disposuit, et cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac sacramento adstrinxit, servaturos fidem posteris ejus qui ipsis mandasset eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum sua sponte profecti sunt, allecti partim bonitate soli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas et Judæorum posteros instituta patria retinere studentes existebant contentiones, iique inter sese decertabant, dum Hierosolymitani suum templum sanctum esse contendunt, et victimas eo mittere volunt, Samaritæ contra in montem Garizin.

CAP. II.

Quum autem Alexander duodecim annos regnasset, et post eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) et legem Judaicam curavit transferendam, et servientes in Ægypto Hierosolymitanos servitute

ὄντας περὶ δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος δὲ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατόν εἶη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία καὶ συνωνούμενος, εἰ τί που μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἡδὺν, τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει (μάλιστα γὰρ περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως) συνηγωνίζετο. Ἐρομένου δ' αὐτόν ποτε τοῦ Πτολεμαίου πόσας ἦδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγου δὲ χρόνου εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. Μεμνηῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτηῖται καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. Δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν Σύρων γραμμάτων ἐμπερὲς ὁ χαρακτήρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. Οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλλόντα (δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα ῥορηγίας εὐποροῦντα) εἶναι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. Δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τοῦ πλῆθους αὐτῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι.

β'. Ἀρισταίδης δὲ τις, φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριοτήτα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ· καιρὸν δ' ἐπιτήκειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτους περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἀρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. Προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ Ἀρισταίδης, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιοῦτους ἐποίησάτο. «Οὐ γὰρ ἡ ἀπατωμένους ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, περιορᾶν, ἀλλὰ τὰ ληθές ἀπελέγχειν. Τοὺς γὰρ τῶν Ἰουδαίων νόμους οὐ μετγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ μεθερμηνεύσαι διεγνωκότες εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πράττοιμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οὐς, τῇ σαυτοῦ μεγαλοφυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως, ἀπόλυσον τῆς τῶν βασιλείαν σου διέποντος τοῦ θεμέλιου νόμου αὐτοῦ Θεοῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. Τὸν γὰρ ἅπαντα συστήμενον Θεὸν καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἐνύμνω, ἀπὸ τοῦ σύμπαντος ἐμφύειν τὸν τῇ ἐπὶ κλησιν αὐτοῦ νοήσαντες. Ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειληφόσιν. Ἰσθὶ μέντοι γε, ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει προσήκων αὐτοῖς οὔτε

liberavit, qui fuerunt ad centum et viginti millia, ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum praefectus, operam dans ut omnes, si fieri posset, totius orbis libros colligeret, et coemens quicquid ubique vel fama accepisset studio dignum fore aut jucundum, cum regis ipsius voluntate (nam is maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) aemulabatur. Ptolemaeo autem aliquando ab ipso quaerente quot jam librorum millia collecta haberet, respondit esse jam circiter ducenta millia, et brevi congesturum ad quingenta. Sibi etiam, adiciebat, indicatum multos esse apud Iudaeos de ipsorum institutis libros studio dignos et bibliotheca regia, qui quum illorum literis et sermone scripti sint, rem fore magni laboris et molestiae, si in Graecam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturae, vocemque reddere consimilem, contingit tamen ut sui generis sit. Ceterum nihil, inquit, prohibet quominus illorum quoque libros transfereudos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) et in bibliotheca habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, ipsi optime consulere existimans, Iudaeorum pontifici scribit ut haec fiant.

2. Jam Aristaeus quidam, regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, saepe antea regem orare statuerat ut Iudaeos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum praefectis, Sosibio Tarentino et Andrea, eos obsecrans ut se in eis quae sit a rege postulaturus adjuvent. Quumque Aristaeus eorum, quos memoravimus, assensum accepisset, regem adit, et cum eo agit in hunc modum. «Non decet committere nos, o rex, ut decipiamur, sed verum patefacere. Quum enim id nobismet negotii dari voluerimus, ut Iudaeorum leges in tuam gratiam non solum transcribantur, verum etiam vertantur, quam ratione hoc facere possimus, quum multi Iudaei serviant in regno tuo? quos certe non alie num erit a tua magnificentia et bonitate liberare a calamitate, quandoquidem qui Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum regit, quantum ego quidem quaerendo comperi. Conditorem enim universitatis Deum et ipsi et nos colimus, Ζῆνα (i. e. *Jovem*) vere vocantes, indito a ζῆν id est vivendo nomine, quod is vitam conferat omnibus. Quapropter ad honorem Dei, iis qui Deum praecipua religione venerantur, redde patriam, ut eis in natali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito, rex, me nec

« ὁμόφυλος ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιώ. Πάντων δὲ
 « ἀνθρώπων δημιουργήματα ὄντων τοῦ Θεοῦ καὶ γινώ-
 « σκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὖ ποιοῦσιν, ἐπὶ τοῦτο καὶ
 « σὲ παρακαλῶ. »

6 γ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀρισταίου, ἀναβλέψας εἰς
 αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῶς καὶ γεγηθότε τῇ προσώπῳ,
 « πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων
 ἔσεσθαι μυριάδας; » ὑποτυγχόντος δὲ Ἀνδρέου (παρειστή-
 κει γάρ) καὶ φήσαντος ὀλίγου πλείονας ἔσεσθαι τῶν δέκα
 10 μυριάδων, « οὐ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς, εἶπεν, Ἀρισταῖε,
 δωρεὰν αἰτεῖς. » Σωσιβίου δὲ καὶ τῶν παρόντων φησάν-
 των ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῇ
 παρεσχῆκότι τὴν βασιλείαν Θεῷ χρηστήριον ποιήσα-
 σθαι, διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρα-
 15 τιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικόν, καὶ ὑπὲρ ἐκάστου
 τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλῶτων καταβαλεῖν δραχμὰς
 ἑκατὸν εἴκοσι. Καὶ περὶ ὧν ἤξιον προθεῖναι γράμματα
 ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα καὶ τὴν Ἀρισταίου
 προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ πρὸ ταύτης τὴν τοῦ Θεοῦ
 20 βούλησιν καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέν-
 τας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς ἀπολύσειν ἐλεγεν,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς προὔπαρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἰ
 τινες αὐτῆς ἐπεισῆχθησαν. Πλείονων δὲ ἡ τετρακοσίων
 25 ταλάντων τὰ τῆς ἀπολυτρώσεως γενήσεσθαι φαιμένων,
 ταῦτά τε συνεχώρει καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστά-
 γματος, εἰς δὴλῶσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοπροσύνης,
 ἔργωνσαν διαφυλάττειν. Ἦν δὲ τοιοῦτο. « Ὅσοι τῶν
 « συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ τὴν τε Συρίαν
 « καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρε-
 30 « ψάμενοι σώματα λαβόντες αἰχμαλῶτα διεκόμισαν εἰς
 « τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπὸ
 « πόλησαν, τοὺς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασι-
 « λείᾳ καὶ εἰ τινες νῦν εἰσῆχθησαν, τούτους ἀπολύτω-
 « σαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἐκάστου σώματος
 35 « λαμβάνοντες δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶ-
 « ται μετὰ καὶ τῶν ὀφωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βα-
 « σιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. Νομίζω
 « γὰρ αὐτοὺς καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς προαίρεσιν καὶ
 « παρὰ τὸ δέον ἡχμαλωτῆσθαι, τὴν δὲ χώραν αὐτῶν
 40 « διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθαδίαν κεκακῶσθαι καὶ διὰ
 « τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν πολλὴν ὠφέλειαν
 « ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγενῆσθαι. Τὸ δίκαιον
 « οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους παρὰ τὸ
 « προσῆκον ἐλεῶν ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκε-
 45 « ταίαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζο-
 « μένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους, καὶ
 « μηδένα περὶ τούτων κηκοῦργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς
 « προστεταγμένοις. Βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς ἀρ'
 « ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιῆσθαι πρὸς τοὺς
 50 « ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας εὐθὺς καὶ τὰ
 « σώματα· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἑμαυτοῦ πράγμασιν
 « ἡγοῦμαι συμφερεῖν. Προσαγγελλέτω δὲ τοὺς ἀπει-
 « θήσαντας ὁ βουλούμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασι-
 « λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι. » Τούτου δὲ τοῦ

« genere eis, nec natione propinquum, hæc pro eis postu-
 « lare. Sed quum omnes homines Dei sint opificium, et
 « sciam eum benefacientibus delectari, ad benefaciendum
 « te cohortor. »

3. Hæc loquutus Aristæum rex hilari lætoque vultu in-
 tuitus, « quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui
 manumittendi sunt? » quumque Andreas, qui tum forte
 adstiterat, subjecisset paulo plura esse quam centum
 millia : non parvum igitur a nobis, inquit rex, donum,
 Aristæe, postulas. Quumque Sosibius et qui aderant dix-
 sent debere eum dignam sua munificentia gratiam Deo
 rependere, qui ei regnum conciliasset, rex ex illis gaudio
 perfusus jussit ut quum militibus stipendia solverent, etiam
 pro captivis, qui apud eos essent, penderent in singula
 capita drachmas centum et viginti. Ac de ipsorum postulatis
 promisit libellos se magnifice scriptos promulgaturum, quibus
 Aristæi propositum, et ante id Dei voluntas confirmaretur :
 ex qua non solum ductos a patre suo et ejus exercitu libe-
 ratum se dixit, sed etiam eos qui ante fuerint in regno, et
 siqui postea fuerint adducti. Et quum eam liberationem
 dicerent plus quam quadringenta talenta poscere, concessit,
 atque edicti exemplar, quo illustrior esset regis magnani-
 mitas, conservari voluerunt. Erat autem hujusmodi.
 « Quicumque sub patre nostro militantes Syriam et Phœni-
 « cen incursarunt, pervastataque Judæa mancipia inde in
 « urbes regionemque nostram deportarunt ac vendiderunt,
 « itemque qui ante nos erant in meo regno, et si qui nunc
 « adducti sunt, hos manumittunt qui penes sese habent,
 « accipientes pro singulis capitibus drachmas centum et vi-
 « ginti, ita ut milites quidem una cum stipendiis, reliqui
 « autem a mensa regia redemptionis pretium reportent.
 « Arbitror enim eos contra patris voluntatem contraque
 « æquitatem captivos esse factos, eorumque terram licentia
 « militari afflictam, et ex eorum in Ægyptum translatione
 « magnam utilitatem partam esse militibus. Quapropter
 « justitiæ rationem habens, et eorum misericordiam capiens
 « qui inique opprimuntur, impero iis, qui Judæos habent
 « in suo servitio, ut eos manumittant domini pro præscri-
 « pta summa, neve quisquam in hac re dolo malo agat,
 « sed imperatis obediat. Volo autem ut intra triduum,
 « ex quo allatum erit hoc edictum, apud eos, qui huic
 « negotio præsent, profiteantur, statimque etiam corpora
 « ostendant : hoc enim etiam e re mea esse duco. Quod-
 « si qui dicto audientes non fuerint, eorum nomina qui
 « volet deferto, eorumque bona in fiscum regium referun-
 « tur. » Quum hoc edictum prælectum esset regi, atque

προστάγματος ἀναγνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἅλλα ἔχοντας, μόνου δὲ λείποντος τοῦ περὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν αὐθις εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ διεστάλθαι, προσεβήκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλόανθρωπον, καὶ τὴν τῶν διαφόρων δόσιν οὕσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρεταῖς τῶν πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς τραπεζῖταις. Γενομένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. Τάλαντα δὲ ὑπὲρ ἐξήκοντα καὶ τετρακόσια τῶν λύτρων ἐγένετο· καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσπραττόντες οἱ δεσπόται τὰς εἰκοσι καὶ ἑκατὸν δραχμάς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

γ'. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα· οὐδὲν γὰρ εἰκὴ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις ὁκνόνητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττειν. Διὸ καὶ τὸ τῆς ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν κατατέτακται καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων καὶ τὸ ἐπ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τοῦ τεχνίτου τοῖς δρῶσι μεγαλοურγίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι εὐθέως γνώριμον. Τῆς μὲντοι γε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. Βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ Δημητρίου. Προστάξαντός σου, ὦ βασιλεῦ, περὶ τε τῶν ἐτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων, ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπαιωκότων ὅπως τῆς θεούσης ἐπιμελείας τύχη, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ δηλῶ σοι τὰ τῆς Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. Χαρακτῆρσι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ ἐστὶν ἡμῖν ἀσαφῇ. Συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔδει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς οὕτω τετυχηκέναι προνοίας. Ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ταῦτα παρὰ σοὶ διηκριθωμένα· φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀέρεαιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὥς ἂν οὖσαν Θεοῦ. Διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν οὐκ ἐπιμνησθῆναι φησιν Ἐκαταῖος ὁ Ἀδερῆτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς οὖσης καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλους στόμασι διασφαιεῖσθαι. Ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, βασιλεῦ, γράψῃς τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἕξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, παρ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφές καὶ σύμφωνον ἐκμαθόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἀκριβῆς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαίρεσεως συναγάγωμεν.

δ'. Τοιαύτης οὖν τῆς ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεάζρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἀρεσιν τῶν δουλεύοντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. Καὶ

alia quidem haberet, hoc vero desideraretur, quo tantum esset illis quoque, qui vel ante *adsuerint* vel postea sint adducti ex Judæa, ille etiam hoc benignum eis pro sua magnanimitate indulsit, iussitque solutionem, ut quæ multiplex et cumulata esset, inter rerum agendarum ministros parti et regio nummularios. Hoc autem facto, regis jussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis et sexaginta: nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi rex eorum quoque nomine solvi jussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

3. Hæc ubi ex sententia regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio ut quid ipse de Judæorum libris describendis sentiat sibi libello proponeret: nihil enim ab iis Regibus temere unquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueverant. Unde mihi visum est libelli et epistolarum exemplaria ordine collocare, nec non missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, ut exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, et ex operum præstantia eximia quis uniuscujusque artifex sit primo intuitu cognoscatur. Et libelli quidem exemplar ita se habet. « Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in mandatis, o rex, ut qui « ad bibliothecæ complementum deessent, ii per me libri « congererentur, et ut illis, qui interciderint, cura debita « adhiberetur, summa hac in re diligenter defunctus si « gnifico tibi libros legislationis Judæorum a nobis de « siderari cum aliis. Nam quum Hebraico caractere et « patria ipsorum lingua scripti sint, intelligi a nobis non « possunt. Contigit autem et ipsos negligentius quam oportebat notatos esse, quod nondum regia eis cura consulerit. Oportet ideo ut istos etiam ad amussim exactos penes te habeas: nam ita comparata est ea legislatio ut altioris cujusdam sapientiæ et sincerissimæ integritatis plena sit, utpote a Deo profecta. Quare nec poetæ, nec qui historias conscribere, ejus meminerunt, quemadmodum Hecætæus Abderita testatur, adeoque nec hominum illorum, qui ex ejus præceptis vitam instituerunt, quod casta esset et profano ore exponi non oporteret. Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, o rex, scribes ad Judæorum pontificem ut ad te mittat seniores sex ex singulis tribubus, legum peritissimos, a quibus postquam librorum illorum apertum et consonum sensum intellexerimus, et accuratam acceperimus rerum interpretationem, hæc ut tuo desiderio dignum est colligamus. »

4. Hujusmodi itaque libello oblato, jussit rex ut de his scriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique simul manumissio declararetur servitium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras et phialas et

πρὸς παρασκευὴν δὲ κρατῆρων καὶ φιαλῶν καὶ σπον-
 δειῶν, ἐπέμψε χρυσοῦ μὲν ἄλλης τάλαντα πεντήκοντα,
 λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστον τι πλῆθος· προσέ-
 ταξε δὲ καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτίων, ἐν αἷς ἐτύγ-
 5 χανον οἱ λίθοι, τὴν ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, οὐ-
 περ ἂν ἐθελήσωσιν εἶδους, ἐπιτρέπειν. Διετάξατο
 δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρεῖας
 πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. Διηγῆσομαι δὲ
 τὰ κατασκευάσματα καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας
 10 αὐτῶν μετὰ τὸ προεχθῆσθαι τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστο-
 λῆς τῆς γραφείσης Ἐλεάζρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λα-
 βόντι τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Τελευτήσαντος
 Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται διά-
 δοχος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθεὶς, διὰ τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν
 15 εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἑσφύλους εὖνουν. Ἀποθανόν-
 τος δὲ τούτου καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα
 Ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον
 ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ὃ γράφει
 Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. «Βασιλεὺς Πτολε-
 20 «μαῖος Ἐλεάζρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. Πολλῶν ἐν τῇ
 «ἐμῇ βασιλείᾳ κατοικισμένων Ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλω-
 «τισθέντας ὑπὸ Περσίων, δὲ ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατήρ
 «ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν
 «ἐπὶ μείζονι μισθοφορίᾳ, τοὶ δὲ γενομένοις ἐν Αἰ-
 25 «γύπτῳ σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν
 «παρέθετο, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὧσι φοβεροὶ, τὴν ἀρ-
 «χὴν ἐγὼ παραλαβὼν πᾶσι μὲν φιανθρώπως ἐχρη-
 «σάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα
 «μὲν μυριάδας αἰχμαλωτῶν δουλευόντων ἀπέλυσα,
 30 «τοὶς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβάλων·
 «τοὺς δὲ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις εἰς τὸν στρατιωτι-
 «κὸν κατάλογον κατέταξα, τινὰς δὲ τῶν περὶ ἡμᾶς
 «εἶναι δυναμένων καὶ ἐπὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἱκανῶν,
 «ταύτης ἡξίωμα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ
 35 «προνοίας ἀνάθημα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν.
 «Βουλόμενος δὲ καὶ τοῦτοις χαρίζεσθαι καὶ πᾶσι τοῖς
 «κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν
 «ἔγνων μεθερμηνεῦσαι καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς ἐκ
 «τῶν Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ
 40 «βιβλιοθήκῃ. Καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄν-
 «δρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἡδὺ πρεσβυτέρους,
 «οἱ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρους ἔχουσι τῶν νόμων
 «καὶ δυνήσονται τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῶς ποιῆ-
 «σασθαι· νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέντων με-
 45 «γίστην δοῦναι ἡμῖν περιγενήσεσθαι. Ἀπέσταλα δὲ
 «σοι περὶ τούτων διαλεχόμενους Ἀνδρέαν τὸν ἀρχισυ-
 «ματοφύλακα καὶ Ἀρισταῖον, ἐμοὶ τιμωτάτους· δι' ὧν
 «καὶ ἀπερχέας ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσίων
 «καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλα, τάλαντα ἀργυρίου ἑκα-
 50 «τόν. Καὶ σὺ δ' ἡμῖν ἐπιστέλλων περὶ ὧν ἂν ἐβέλῃς
 «ποιήσεις κεχαρισμένα.»

εἰ. Τῆς οὖν ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως κομισθεὶς
 πρὸς Ἐλεάζαρν ἀντιγράφει πρὸς αὐτὴν ὡς ἐνῆν μά-
 λιστα φιλοτίμως. «Ἀρχιερεῖς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ

calices misit auri quidem talenta quinquaginta, gemmarum
 vero inestimabilem multitudinem, iussitque custodes ca-
 psarum, in quibus erant gemmae, artificibus permittere
 electionem cujuscunque vellet generis. Mandavit etiam
 pecuniae ad sacrificia et reliquos usus in templum usque ad
 centum talenta erogari. Exponam autem opera et quo
 modo singula fabricata fuerint, si prius exemplar adduxero
 scriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id mu-
 nus adeptus erat ob causam quam jam dicam. Defuncto
 Oniae pontifici filius ejus Simon successit is qui Justus co-
 gnominatus est, tum propter pietatem in Deum tum pro-
 pter benevolum in cives animum. Eo mortuo, et superstitute
 ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loqui-
 mur, pontificatum suscepit; cui scripsit Ptolemæus in hunc
 modum. «Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Quom
 «multi in regno meo habitarent Judaei, quos a Persis, dum
 «imperium tenebant, captos meus pater honoravit, et
 «partim ad militiam majoribus stipendiis destinavit, partim
 «videlicet iis, qui cum eo venerant in Ægyptum, castella
 «eorumque custodiam assignavit, ut essent Ægyptiis ter-
 «rori, ego principatum adeptus, quom omnes humane
 «tractavi, tum maxime cives tuos, quorum supra centum
 «millia captivorum in libertatem vindicavi, soluto de meis
 «facultatibus pretio dominis eorum: ex his vero quot
 «quot per velatem ardua ferre possent in militiam allegi,
 «nonnullos etiam eorum qui circa nos erant, quorum et
 «fides id mereri videbatur, in aulicos meos cooptavi, cogi-
 «tans gratum Deo pro ejus de me cura donarium hoc et
 «maximum a me oblatum iri. Atque ut tum his tum omni-
 «bus toto orbe Judæis gratum faciam, statui legem ve-
 «stram interpretatione donare et ex Hebraeo in Græcum tra-
 «ductam in mea bibliotheca reponere. Quare recte facies
 «si delectos viros, ex unaquaque tribu sex, jam ætate
 «profectos, ad me miseris, qui et per ætatem legum sint
 «periti et eas accurate possint interpretari: sic enim
 «existimo, his perfectis maxima nos gloria affectum iri.
 «Misi autem colloquuturos hisce de rebus tecum Andream
 «satellitum præfectum et Aristæum, homines magnæ apud
 «nos existimationis; per quos etiam donariorum primitias
 «ad templum et sacrificiorum reliquorumque nisi, argenti
 «talenta centum. Et tu, si nobis quæ voles scripseris,
 «rem gratam feceris.»

5. Itaque his regis literis ad Eleazarum perlatis, illis
 respondit quam fieri potuit studiosissime. «Eleazarus pon-
 tifex Ptolemæo regi salutem. Si et tu vales reginaque

• Πολυεκαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμένων σου τε καὶ τῆς βασιδίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. Τὴν δ' ἐπιστολὴν λαβόντες μεγάλως ἡσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροίσαντες • τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτὴν, ἐμφανίζοντες αὐτῷ ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. Ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἐπεμψας χρυσᾶς εἴκοσι καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα καὶ κρατῆρας πέντε καὶ τράπεζαν • εἰς ἀνάθεσιν, ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπισκευὴν ὧν • ἂν δέχται τὸ ἱερόν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ ἐκόμισαν Ἀνδρέας καὶ Ἀριστάριος οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. Ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμπερὸν, κἂν ἢ • τι παρὰ φύσιν, ὑπομενούστας· ἀμείβεσθαι γὰρ • ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς • ἡμετέρους πολίτας κατατεθείσας. Εὐθὺς οὖν ὑπὲρ • σου καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων • προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος εὐχὰς ἐποίη- • σατο γενέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν καὶ φυλαχθῆναι σου • τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὴν τε τοῦ νόμου μετὰ γρά- • ρῃ ἐπὶ συμπερὸν τῷ σπῇ λαβεῖν δ' προαιρῆ τέλος. • Ἐπελεξάμην δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἀνδράς ἐξ ἀπὸ • φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμεραμεν ἔχοντας τὸν νόμον. • Ἔσται δὲ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸ με- • ταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποτέμψαι μετὰ • ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. Ἐρρωσο. »

ζ'. Ταῦτα μὲν δ' ἀργιερεὺς ἀντέγραψεν. Ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐδόξεν εἶναι τὰ δνόματα τῶν ἐβδόμη- • λοντα πρεσβυτέρων, οἱ τὸν νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ἐλε- • ζάρου πεμφθέντες, δηλοῦν· ἦν γὰρ ταῦτα ὑπογεγραμ- • μένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τὴν μὲντοι γε τῶν ἀναθημάτων • πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, ἣν ἀπέστειλεν δ' βασιλεὺς • τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελλεῖν, ὅπως • ἅπανσι ἡ τοῦ βασιλεὺς εἶπὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμία φανερά • γένηται. Ἀφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορη- • γῶν δ' βασιλεὺς καὶ παρὼν αἰ τοῖς τεχνίταις καὶ τὰ • ἔργα ἐπιδιδέπων οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ βραβύμικς εἰς γίνε- • σθαι τῶν κατασκευασμάτων. Ὡν ἑκάστου, ὡς οἶόν τε, • τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι, τῆς μὲν ἱστορίας ἴσως • οὐκ ἀπαιτούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλεὺς • φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον οὕτω συστήσειν τοῖς ἐντευ- • ζομένοις ὑπολαμβάνων.

ζ'. Πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. Εἴγε μὲν οὖν δι' ἐννοίας δ' βασιλεὺς ὑπερμεγεθέστατον • τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκευάσμα. Προσ- • ἔταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς • ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τέ ἐστί καὶ εἰ δύναται • μεῖζον τούτου κατασκευασθῆναι. Μαθὼν δὲ καὶ τὴν • οὖσαν ἡλικίη τις ἦν καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μεῖζονα • γενέσθαι, φῆσας καὶ πενταπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῷ • μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ • πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ • μεγέθους γένηται, (βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακείσθαι μόνον • εἰς θῆαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας

« Arsinoe et liberi, nobis omnia bene se habent. Acceptis
« literis tuis magnam ex tua voluntate lartitiam cepimus,
« convocataque multitudine illas recitavimus, palam eis
« facientes tuam erga Deum pietatem. Phialas etiam abs
« te missas protulimus, aureas viginti ac triginta argenteas,
« crateras item quinque, et mensam consecratis muneribus
« excipiendis addictam, ut et sacrificiis faciendis ac ceteris
« omnibus, quibus opus templo fuerit, comparandis, cen-
« tum talenta, quæ Andreas et Aristæus ex amicis tuis ho-
« noratissimi, viri honesti bonique ac doctrina præstantes,
« tuaque virtute digni, attulerunt. Scire autem te veli-
« mus nos tibi in commodum tuum gratificaturos, etiamsi
« quid præter ingenium nostrum facere oporteat : nam
« tuis beneficiis in cives nostros multifariam collatis paria
« referre debemus. Quare hostias confestim et tua et so-
« roris et liberorum amicorumque causa immolavimus, et
« votis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit ut omnia
« tibi ex animo cedant, regnumque tuum in pacis tranquill-
« tate conservetur, libique bene vortat legis interpretatio,
« et felicem quem optas sortiatur exitum. Delegi etiam se-
« niores ex unaquaque tribu sex, quos ad te una cum lege
« misimus. Tuæ autem erit pietatis ac justitiæ curare ut
« lex, absoluta ejus interpretatione, ad nos remittatur, sal-
« vis etiam istis qui eam ad te apportarunt. Vale. »

6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud nec-
cessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare,
qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, (illa enim subscripta
erant epistolæ;) donariorum tamen, quæ rex Deo misit,
magnificentiam et opificium narrando percensere, non su-
pervacaneum esse duxi, ut singulare regis erga Deum stu-
dium omnibus innotescat. Etenim quum sumptus ad ista
rex large suppeditaret, et opificibus præsens adesset at-
que opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter
et negligenter fabricari sinebat. Quorum uniuscujusque,
quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar, cujus-
modi narrationem historia forsitan non postulat, sed quod
elegantiae amorem in rege animique magnitudinem lecto-
ribus inde commendatum iri existimem.

7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere ag-
grediar. Et regi quidem in animo erat opus immensæ mo-
lis elaborare. Jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosoly-
mis erat magnitudinem explorarent, et quanta esset et
an major eâ confici posset. Quumque intellexisset qualis ea
esset, quodque nihil prohiberet quin ea etiam major fieri
posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere,
sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat
inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret,
non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam

εὐρηστα,) καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κα-
τεσκευασθαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ σπά-
νιν τοῦ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγωγε τὴν προῦ-
πάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει
5 τῆς ὕλης ἀξιολογώτεραν κατασκευάσαι. Δεινὸς δὲ ὢν
συνιδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν καὶ λαβεῖν
ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσα ἦν
ἀγγραφα τὴν εὐρεσιν αὐτὸς παρέγων διὰ τὴν σύνεσιν
καὶ ὑποδεικνύς τοις τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατα-
10 σκευάζεσθαι, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρι-
βειαν αὐτῶν ἀποδιδέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν.

η'. Ὑποστησάμενοι τοίνυν ποιήσασθαι τὴν τραπέ-
ζαν δύο μὲν καὶ ἡμίσεος πηχῶν τὸ μήκος, ἐνὸς δὲ τὸ
εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἐνὸς καὶ ἡμίσεος, ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην
15 κατασκευὴν τοῦ ἔργου ποιοῦμενοι, τὴν μὲν στεφάνην
παλαισσιαν εἰργάσαντο, τὰ δὲ κυμάτια στρεπτά,
τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα σχοινοειδῇ, τῇ τορεῖᾳ θαυμα-
στῶς ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. Τριγώνων
γὰρ ὄντων αὐτῶν ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυ-
20 πώσεως εἶχε διάθεσιν, ὥς στρεφομένην αὐτῶν μίαν καὶ
μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεισθαι. Ἰῆς
δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐγκεκλεισμένον
ὥραϊαν εἶχε τὴν διατύπωσιν, τὸ δ' ἔξωθεν περιηγμένον
ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἦν ἐκπεπονημένον,
25 ὥς ὑπ' ὅψιν καὶ θεωρίαν ἐργόμενον. Διὸ καὶ τὴν μὲν
ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξείαν συνέβαινε γί-
νεσθαι καὶ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν οὐσῶν ὥς προειρή-
καμεν, περὶ τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττωνα
βλέπεσθαι. Ἐνδίδεικντο δὲ ταῖς σχοινίσι τῆς τορεῖας
30 λίθοι πολυτελεῖς παράλληλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ
τρημάτων κατελιγμένοι. Τὰ δ' ἐκ πλαγίου τῆς στεφ-
άνης καὶ ὑπ' ὅψιν ἀνατρίνοντα ὧν ἐκ λίθου καλλίστου
πεπονημένων θέσει κατακεκόσμηται, βράβδοις τὴν ἀνα-
γλυφὴν ἑοικῶτων πυκναῖς, αἱ περὶ τὸν κύκλον τῆς τρα-
35 πέζης εἰληντο. Ὑπὸ δὲ τὴν τῶν ὧν διατύπωσιν
στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνίται, παντοίου καρποῦ
φύσιν ἐντετορευμένον, ὥς ἀποκρέμασθαι τε βότρυς καὶ
στάχυς ἀναστῆναι καὶ βροῖας ἀποκεκλείσθαι. Τοὺς δὲ
λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὥς
40 ἑκάστῳ τὴν οἰκίαν τετυπῶσθαι χροᾶν, ἐξεργασάμενοι
συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. Ὑπὸ
δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἢ τῶν ὧν διάθεσις πεποιήτο
καὶ ἡ τῆς βραδύσεως ἀναγλυφὴ, τῆς τραπέζης ὥς
ἐπαμφοτέρον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας τῶν
45 ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατεσκευασμένην, ὥς καὶ
τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ
τῆς τραπέζης ἐφ' ἑτερον μέρος ἐναλλαττομένης γίνεσθαι
διάφορον, τὴν δ' αὐτὴν ἀχρι καὶ τῶν ποδῶν ὅψιν τῆς
ἐπιτεχνήσεως διατετάσθαι. Ἐλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ
50 πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ
τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς
ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσιν αὐτοὺς
ἐνέσφιγγον τῇ τραπέζι κατὰ τὴν στεφάνην, ἵνα τὴν
θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἀν

usum accommodata,) et ob hoc arbitratu esset priorem men-
sam, non ob auri inopiam, modica exstitisse amplitudine,
constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus qui-
dem non excedere, varietate vero et elegantia materia:
aliam longe præstantiorem efficere. Quumque ingenio esset
ad rerum omnium naturas perspicendas acuto, promptoque
in operibus novis et mirabilibus excogitandis, ipse tum ista
quæ nondum descripta essent, inventione sua sollienter ad-
hibita ostensaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ jam
descripta exstarent ad expressas rerum formas respiciendo
identidem perfici.

8. Itaque quum illud in se recepissent, ut mensam exstrue-
rent in longitudinem quidem duorum cubitorum et semis,
atque in latitudinem unius, altitudine vero sesquicubitali,
toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem mensæ
quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus
inerat cælatura restis æmula trinis partibus tornata mira-
biliter. Illa vero quum essent triangularia, unusquisque
angulus eandem formarum dispositionem habebat, adeo ut
situ mutato una eademque species ante oculos versaretur.
Loricæ quidem pars inferior mensam versus pulcre confor-
mata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia
splendescibat, ut quæ omnium in oculos incurreret et in
conspectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium
projecturæ acutæ eminent, nullusque angulus, quum
tres fuerint, ut ante diximus, dum mensa transfertur,
justo minor videretur. Resticulis autem tornatis ordine
alterno insertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina
comprehensæ. At circa latera loricæ, ad aspectum emi-
nentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus
pretiosis ornatus gratia confecta, in circuitu per totam
mensam intercurrente densa virgularum sculptura. Subter
hanc ovalem speciem circumducta erat corona, omne genus
fructuum, prout eorum fert natura, representans, adeo
ut racemi pendere, spicæ surgere, malogranata occludi
viderentur. Lapides etiam secundum genus unumquod-
que prædictorum fructuum, colorem eorum nativum refe-
rentes, elaborarunt, et auro vinctos mensæ circumde-
runt. Sub hac corona rursum alia series ovorum priori si-
millis facta est, eademque virgularum sculptura, ut in
mensa ex utraque parte spectaretur eadem operum varietas
et elegantia: ita ut nulla in lorica et cymarum ordine, ne
mensa quidem in utramvis partem versa, cerneretur diver-
sitas, sed idem artificium ad imos usque pedes pertende-
ret. Nam quum lamina aurea, quattuor digitos lata, mensæ,
qua patebat ejus latitudo, adjuncta esset, in eam pedes ejus
inseruerunt, deinde fibulis et clausuris eos mensæ adstrin-
xerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artifi-
cii et magnificentia, quacunque mensa verteretur, speciem

στήση τὴν τράπεζαν μέρει, παρέχῃσι τὴν αὐτήν. Ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης μαϊάνδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῇ κατὰ μέσον ἀνιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τὸν τε ἀνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥριστον προσαυγάζοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὄρωσι, τὸν τε ἄλλων γενῶν ὅσοι περισπούδαστοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτελείαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. Μετὰ δὲ τὸν μαϊάνδρον πλέγμα τι σχινοειδὲς περιῆκτο, ῥόμβου τὴν κατὰ μέσον ὄψιν ἑμπερὲς, ἐξ' οὗ χρυστάλλος τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ παραλλήλῳ τῆς ἰδέας γειννιάσει ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. Τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μιμημέναι τὰς ἐκφύσεις τῶν πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμέναι, εἰς ὄρθον δὲ τὴν βλάστησιν ἐνδοθεν παρεχόντων δρᾶν. Ἡ δὲ βάσις αὐτοῦ ἦν ἐξ ἀνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη, σχῆμα κρηπίδος ἀποτελοῦσα, τὸ δὲ πλάτος ὁκτὼ δακτύλων ἔρουσα, καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρειστο. Ἀνέγλυψαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορεῖᾳ τῶν ποδῶν ἑκαστον, κισθὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκρύσαντες, ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας· καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπ' ἄκρον αὐτῶν ἔκτασιν, κινούμενα φαντασίαν τῶν κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνης μιμημάτων παρεῖχεν. Ἐκκαὶ κώρρησαν δὲ ὥστε τρίπτυγον οἰοεῖν τὸ σχῆμα τῆς ὄλης κατασκευάσαι τραπέζης, τῆς ἀρμονίας πρὸς ἀλλήλα τῶν μερῶν οὕτω συνδεδεμένης ὡς ἀόροτον εἶναι καὶ μηδ' ἐπινοεῖσθαι τὰς συμβολάς. Ἡμισυ δὲ πήχους οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. Τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορεῖαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη, σπουδαῖος ἄντος εἰ καὶ μὴ τῇ μεγέθει τῆς προανακειμένης τοῦ Θεοῦ τραπέζης ἐμελλεν εἶσεσθαι διάφορος, τῇ μέντοι γὰρ τέχνῃ καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς πολὺ κρείττονα καὶ περιδλεπτον ἀπεργάσασθαι.

6. Τῶν δὲ κρατήρων χρύσειοι μὲν ἦσαν δύο· φολιωτὴν δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ διακώσματος τὴν τορεῖαν, λίθων ταῖς σπειραῖς ποικίλων ἐνδοδεμένων. Ἐῖτα ἐπ' αὐτῇ μαϊάνδρος πηχυῆτος τὸ ὕψος εἰργαστὸ κατὰ σύνθεσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. Κατ' αὐτοῦ δὲ βάθῳσις ἀνεγέγλυπτο· καθ' ἧς πλέγμα ῥομβοῦ δίκτυοις ἑμπερὲς ἑνὸς τοῦ γείλους ἀνέλκυτο.

7. Τὰ δὲ μέσα λίθων ἀσπίδια τετραδακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. Περιεστέφετο δὲ τὰ χεῖλη τοῦ κρατήρος κρίνων σμιλαζὶ καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρυῶν σχινοῖς εἰς κύκλον περιτηγμέναις. Τούτους μὲν οὖν χρυσεύουσιν κρατήρας, οὓς χωροῦντας ἑκάτερον ἀμφορέας, τούτων κατεσκευάσαν τὸν τρόπον· οἱ δ' ἀργύρεοι τῶν ἐσώτερων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γηγόνεισαν, ὡς τρανοτέρως διὰ τούτων τὰς τῶν προσφερομένων ὄψεις δρᾶσθαι. Προκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας τριάκοντα, ὧν ὅσα χρυσεῖα ἦν, ἀλλὰ μὴ λίθινά ποικυτελεῖ

exhiberent. Supra ipsam autem mensam sculpservunt mæandrum, qui lapides pretiosos, stellarum ad instar, varii coloris in medio haberet, carbunculum et smaragdum, ambos spectantium oculos grato fulgore irradiantes, aliosque diversi generis, quotquot, ex naturæ suæ præstantia, summa cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum resticulata quædam textura circumquaque discurrebat, relicta in medio specie quæ rhombo admodum similis, cui impressum erat crystallum et electrum, quod, alterna formæ vicinitate, miram intuitibus delectationem afferebat. Pedom autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis sub mensam resupinis, ita ut stamina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat e carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedom lamina ei innitebatur. Singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo et operosissimo, constante ex lhedera et palmitibus et racemis, ut nihil a veris discrepare putarentur: nam quum vento, propter subtilitatem et summitatis suæ extensionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis speciem præ se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt ut totius mensæ figuram veluti triplicatam effecerint, tam apta partium compage ut neque cerni neque animadverti posset qua juncturæ coirent. Fiebat autem ut crassitudo mensæ non minor esset dimidio cubitus. Atque hoc quidem donarium ex regis munificentia ita se habebat, et ingenti materiæ pretio, et decoris varietate, et imitatione naturæ arte toreutice expressa, illo auctore et agente, ut si non magnitudine hæc mensam Deo prius appositam superatura esset, certe ipsa et opificii novitate et ornamentorum splendore longe præstantior et aspectu pulcrior redderetur.

9. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo usque ad præcincturam, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura, ac deinde usque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quattuor digitorum, fecerunt ut nihil ad summum decus et splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis et anthemidibus et vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utrumque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt: argentei vero quævis specula splendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis sui faciem contempleretur. Insuper rex phialas quoque triginta conficiendas curavit, quæ eate nus qua aureæ erant et lapidibus pretiosis non occupata,

διελήπτο, σμίλαξι χισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνους ἐντετορευμένους. Ταῦτα δ' ἐγίνετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων, θαυμασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ
6 τῆς τοῦ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. Οὐ γὰρ τῆς χορηγίας τὸ ἀφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρῆχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκώς, αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. Αἴτιον δ' ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας, οἱ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν τούτου σπουδὴν ἀποβλέποντες φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπαρόν.

Ἰ. Ταῦτα μὲν τὰ πεμψθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ
15 Πτολεμαίου ἀναθήματα· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δούς τῷ βασιλεὶ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. Παράγοντων δὲ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἐβδομήκοντα
20 τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἀρισταῖον τοὺς πρέσβεις. Οἱ δὲ ἀφικόμενοι τὰς τε ἐπιστολάς, ἃς ἐκόμιζον αὐτῶν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδωσαν καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. Σπεύδων δ' ἐντυχεῖν τοῖς
25 ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἤκουσι πρεσβυτέροις ἐπὶ τὴν ἔρμηνειαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, οὓς χρειῶν ἕνεκα παρῆναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παράδοξον τοῦτο ποιεῖν καὶ παρὰ τὸ ἔθος. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοιοῦτων αἰτιῶν ἀγθέντες διὰ πέμπτης ἡμέρας
30 αὐτῷ προσήεσαν, οἱ δὲ πρεσβυόντες διὰ μηνός. Τότε τοῖνυν ἀπολύσας ἐκείνους τοὺς πεμψθέντας ὑπὸ Ἐλεάζαρου περιέμενεν. Ὡς δὲ παρῆλθον μετὰ καὶ τῶν θύρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεὶ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διωθετῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους
35 εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπρωτῶτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. Ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῶν ἐνεληγμένων ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχύος τοὺς ὑμένας καὶ τῆς συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον (οὕτω γὰρ ἤρμωστο) καὶ τοῦτο ποιήσας χρό-
40 νῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι καὶ μεῖζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, οὗ τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. Ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἐν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα
45 προύπεσε, φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς πασγούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἐπὶ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἀνδρας ἡσπάσατο, δίκαιον εἶπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καὶ αὐτοὺς προσ-
50 εἶπεν· τὴν μέντοι γε ἡμέραν, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐπιγγέλλετο. Ἐτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῶν καὶ τῆς νίκης, ἣν Ἀντίγονον ναυμαχίῳ ἐνίκησε. Συνεστιαθῆναι τε αὐ-

hederæ frondibus et pampinis sculptilibus sollerter adumbrata fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum se-
rebat non solum operariorum ingenis, qui mirandum in modum arte sua excelebant, sed et multo magis regis studio et munificentiae, quæ in causa erant ut summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumptus artificibus, large et magnifice suppeditabat, verum etiam, ommissa publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciendo præsens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent, qui ad regem ejusque hac in re studium spectantes strenue magis et naviter operibus incubuerunt.

10. Ista quidem donaria a Ptolemæo Hierosolyma missa erant. Atque pontifex Eleazarus, quum ea in templo collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona regi ferenda illis dedisset, ad regem eos remisit. At postquam Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, et septuaginta seniorum venisse, protinus legatos Andream et Aristæum curat accersendos. Qui ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas a pontifice afferebant, tradiderunt, et omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens seniores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit, id quod inusitate et contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die eum conveniebant, legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis illis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi a pontifice ad regem tradita, et membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Quumque detractis tegumentis ei ostendissent, rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, et indiscretas earum commissuras, (ita enim libri apti erant et connexi,) gratias se illis habere dicebat qui venissent, et majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Quumque seniores et qui una aderant regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, prænimmio gaudio lacrimas emisit. Ita enim a natura comparatum est ut idem summæ lætitiæ quod doloris signum esset. Dein quum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret: ceterum diem quoque eorum adventus promisit sese insignem facturum, eundemque singulis annis, quam diu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit ut idem dies esset eorum adventus et victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali

τῇ αὐτοῦ ἐκέλευσε καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προστάζει δοῦναι τὰς καλλίστας πρὸς τῇ ἀρχῇ.

11. Ὁ δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος Νικάνωρ Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἐτοιμάζειν ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαίταν. Διετέτακτο δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον· κατὰ γὰρ πόλιν ἐκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τὴν διαίταν, ἦν τούτων ἐπιμελόμενος, καὶ κατὰ τὸ τῶν ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος πάντα αὐτοῖς παρεσκευάζετο, ἵνα τῷ συνῆθει τρόπῳ τῆς διαίτης εὐωγούμενοι μάλλον ἡδωνται, καὶ πρὸς μὴδὲν ὡς ἄλλοι τρώγοντες ἔχον δυσχεραίνουσιν· ὃ δὲ καὶ περὶ τούτου ἐγένετο, Δωρόθεου διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκριβείαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. Συνεπόρισε δὲ πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτω προσταξάντος τοῦ βασιλέως· τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι, τοὺς δὲ λοιποὺς μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἀνδρας τιμῆς. Ἐπει δ' οὕτω κατακλιθῆσαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον οἷς εἴθεσι χρῶμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενοι, κατὰ ταῦτα ὑπηρετεῖν. Διὸ τοὺς ἱεροκλήρυκας καὶ θύτας καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ τὰς κατευχὰς ἐπισκοῦντο, παρητήσατο, τῶν δὲ παραγενομένων ἕνα, Ἐλισσαῖον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχὰς. Ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον τῆς ᾗ βασιλεὺς τὰ ἀγαθὰ καὶ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ· εἴτα κρότος ἐξ ἀπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἦρθη, καὶ πυστάμενοι πρὸς εὐωχίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτρέψθησαν. Διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' ὅσον ἐδοξεν ἀποχρόντα καιρὸν εἶναι φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῶν λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. Ἀκριβῶς δ' ἐκείνων περὶ παντὸς οὐτινοσσοῦν, ὃ λέγειν αὐτοῖς προδιληθεῖη, διασπούδωντων, ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας δύοδεκα συμποσίον ἐποιήσατο, ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γινώσκει τῶν ἐν τῇ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν ἀναγνόντι τὸ Ἀρισταίου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα. 15. Θαυμάζοντας δ' αὐτοὺς οὐ μόνον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ Μενεδήμου τοῦ φιλοσόφου προνοία διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, καὶ διὰ τοῦτ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος ἡρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ἐπιζητοῦντες. Γεγενῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὡφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεῖν· κελεύει τε αὐτοῖς ἀνὰ τρία δοῦναι τάλαντα καὶ τοὺς ἀποκαταστήσαντας ἐπὶ τὴν κατάλυσιν. Διελθούσων δὲ τριῶν ἡμερῶν παραλαβὼν αὐτοὺς ὁ Διμητριος καὶ διελθὼν τὸ ἑπαστάδιον, γῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, καὶ διαβὰς πρὸς τὴν γέφυραν, προσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη συνέδριον ἐποίησατο ἐν τῷ παρὰ τὴν γῶμα κατεσκευασμένῳ οἰκῷ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. Ἀγαθὸν οὖν αὐτοῖς ἐκεῖ παρεκάλει πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν

reportarat. Igitur eos sibi convivae esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcerrima hospitium.

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus praeerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procuracionem habebat, jussit ut cuique pararet quae ad victum pertinerent. Erat autem ea res a rege in hunc modum constituta : nam in unaquaque urbium, quae non eadem victus ratione utebantur, erat qui haec administraret, et hospitibus omnia ad ipsum rursus morem curanda pararet, ut consueta victus ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque senioribus factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum pertinentia, his rebus praefecto. Nicanor igitur per hunc omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque regis jussu. Imperavit enim rex dimidiam eorum partem juxta se collocari, alteram vero partem in altera mensa post suam, nihil omittens quod illis honori esset. Postquam ita discubuerunt, mandat Dorotheo ut quo ritu uterentur omnes, qui ad ipsum ex Judaea venissent, eodem iis ministraret. Itaque sacros praecones et sacrificos et alios quibus preces peragere mos erat, ipsi visum est repudiare, et hospitum unum, nomine Elissaeum, sacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, stans in medio, regi ejusque subditis fausta precatus est. Deinde omnes cum latitia applausuerunt et acclamarunt, et eo facto ad epulas paratas se converterunt. Et rex, quum moram, quantam satis esse judicabat, interposuisset, philosophari cepit, et singulis eorum quaestionem aliquam naturalem proponebat, etiam ad res quaesitas contemplandas. Quumque accurate de quavis re, quae eis proponeretur, dissererent, rex iis delectatus per duodecim dies hujusmodi convivium fecit, id quod cuiquam, qui quaestiones in convivio agitas singillatim scire desiderat, licet cognoscere ex Aristaei libello, quem propterea conscripsit.

12. Quum autem eos non solum rex demiratus esset, sed et Menedemus philosophus ultro fateretur providentiam omnia gubernare et moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim et pulcritudinem esse indeptos, finis id genus disquisitionibus imponitur. Tum vero rex dicebat sese jam maxima bona percepisse ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didicisset regis officium), jussitque singulis tria talenta dari, et deputari qui eos in hospitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis assumptis heptastadium transgressus, aggerem in mari ad insulam pertinentem, et transito ponte, quum boream versus progressus esset, congregavit eos in domum prope litus exstructam, ad contemplationem rerum ob solitudinem idoneam : et eis illic perductis, rogabat, ut postquam omnia, quibus ad legis interpretationem

ἐρμηνείαν τοῦ νόμου, παρόντων ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. Οἱ δ' ὡς ἐνι μάλιστα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως τὴν ἐρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες, ἔπειτ' ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπληγάττοντο θεραπείαν, ἀρθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δαίταν χορηγουμένων, καὶ προσέτι τοῦ Δωροθέου πολλὰ καὶ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ (προσέταξε γάρ) αὐτοῖς παρέχοντας. Πρῶτ' δὲ πρὸς τὴν αὐτὴν παραγινόμενοι καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀπῆσαν τόπον, καὶ τῇ θαλάσῃ τὰς χεῖρας ἀποριπτόμενοι καὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἐρμηνείαν ἐτρέποντο. Μεταγραφέντος δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυοὶ λαβόντος, συναγαγὼν δὲ Δημήτριος τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἐνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἐρμηνέων, ἀνέγνω τούτους. Τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς διασαφίσαντας πρεσβυτέρους τὸν νόμον, ἐπήνεσαν δὲ καὶ τὸν Δημήτριον τῆς ἐπινόας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὐρετὴν γεγενημένον, παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. Ἠξίωσάν τε πάντες, ὃ τε ἱερεὺς καὶ τῶν ἐρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι καὶ τοῦ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἐρμηνείας ἀπῆρτισται, καὶ διαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. Ἀπάντων δὲ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνῶμην, ἐκέλευσαν εἰ τις ἢ περισσόν τι προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λείπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ ποιῶντα φανερόν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο πράττοντες, ἵνα τὸ κριθέν ἅπαξ ἔχειν καλῶς εἰς αἰὲ διαμῆνῃ. ἱγ'. Ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπὶ τούτῳ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην ἥσθη δὲ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν δαόνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου· καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτω θαυμαστῆς οὐσίας τῆς νομοθεσίας οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. Ὁ δὲ Δημήτριος μηδὲνα τολμήσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἄφασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν, ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἥδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δηλῶν ὡς Θεόπομπος βουληθεὶς ἱστορῆσαι τι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ παρὰ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσχετο τὸν Θεόν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν παραφροσύνην ὑπονοῶν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὄναρ εἶδεν ὅτι τούτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεία καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν ἐπὶ κοινοῖς ἀνθρώπους θελήσαντι, καὶ ἀποσχόμενος κατέστη τὴν διάνοιαν. Ἐδῆλου δὲ καὶ περὶ Θεοδέκτου τοῦ τῶν τραγωidiῶν ποιητοῦ ἀναφύεσθαι ὅτι βουληθεὶς ἐν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψεις γλαυκωθεῖη καὶ συνιδὼν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξευμενισάμενος τὸν Θεόν.

ιδ'. Περὶ λαβῶν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Δη-

opus esset, ad arbitrium suum haberent, negotium expedirent. Illi vero, summo studio et labore ad legem accuratè interpretandam aggressi, in ea ad horam diei nonam elaborabant : deinde corpori curando se dabant, iis quæ ad victum pertinerent large suppetentibus, ac præterea Dorothæo multa ex iis quæ regi parata erant ipsius jussu illis afferente. Atque etiam mane ad regiam venientes et Ptolemæum saluantes, eundem locum repetebant, et manus in mari lavantes seque lustrantes, ita demum ad legum interpretationem sese conferebant. Deinde transcripta leges et interpretationis opere duobus et septuaginta diebus absolutæ, Demetrius, congregatis eum in locum, in quæ versæ leges fuerant, Judæis omnibus, præsentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo seniores, legum interpretes, approbavit, Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui ipsis magnorum bonorum inventor existisset, ab eoque petierunt ut etiam rectoribus suis legem legendam daret; postularuntque omnes, tum sacerdos, tum interpretum seniores, et reipublicæ administratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Quumque omnes eorum sententiam laudassent, jussuerunt, ut si quis in lege vel superfluum aliquid scriptum videret, vel curtum, id iterum inspiceret, planumque redderet et corrigeret, sapienter hoc ipsum facientes, ut quod semel rectum judicatum esset, id perpetuo maneret.

13. Et rex quidem gavisus est, videns suum etiam hac in re institutum utiliter perfectum : maxime autem lætatus est : recitatis ei legibus, et legislatoris mentem atque sapientiam stupuit : itaque cum Demetrio verba facere cepit, qui fieret ut quum tam admirabilis esset ea lex, nullus nec historicorum nec poetarum ejus meminisset. Ad quod Demetrius respondit, propterea neminem ausum eam attingere, quod divina esset et augusta, jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentassent, læsos fuisse divinitus. Eique demonstravit ut Theopompus, quum horum aliquid scribere instituisset, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuisset; itaque intermittente malo, Deum precibus placasset, inde sibi insaniam ortam esse suspicatus : quin etiam in somnio vidisset id sibi propterea evenisse, quod divina tractasset et in profanum vulgus proferre voluisset; atque adeo, ubi destitit, mentem ei constitisse. Narravit etiam de Theodectæ tragico poeta, qui, ut perhibetur, quum voluisset in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in sacro libro scripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidisset, et intellecta causa convalescisset, propitiato Deo.

14. Rex igitur, libris a Demetrio ut supra memoratum

μητρίου, καθὼς προεῖρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς, τοὺς τε ἐρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας παρῆγίνεσθαι· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. Νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἐκουσίως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων ὧν ἡ τε αὐτῶν ἐστὶ σοφία δίκαια τυχεῖν καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη παρασχέιν ἱκανή. Τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δούς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς καὶ χρυσοῦ τάλαντα δύο καὶ κυλίκιον ταλάντου καὶ τὴν τοῦ συμποσίου στρωμνήν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο· τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ δὲ αὐτῶν ἐπέμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα καὶ τὴν ἀκολουθῶν αὐτῶν ἐπισκευὴν καὶ κυλίκιον ταλάντων τριάκοντα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ στολὰς δέκα καὶ πορφύραν καὶ στέφανον διαπρεπῆ καὶ βυσσίνης ὁθόνης ἱστοὺς ἑκατόν· ἐπὶ γὰρ μὴν φιάλας καὶ τρύβλια καὶ σπονδεῖα καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. Παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὅπως εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειαν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχάνοντων συνουσίαν καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τούτους ἡδέως ἔχων κατατίθεσθαι. Καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῶν Ἰουδαίων τοιαῦτα παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου συνέβη γινέσθαι.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐτυγον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. Καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ κάτω Συρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει· Ἀντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἡξίωσε, καὶ τοὺς ἐνοικισθεῖσιν ἱστίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ἑλλήσιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμείνουν. Τεκμηρίον δὲ τὸ τοὺς Ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσασθαι λαμβάνειν ὀρισμένον τι παρὰ τῶν γυμνασίων εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον· ὁ τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχείων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λῦσαι προαιρουμένου, Μουκιανὸς ἡγεμὼν ὧν τότε τῆς Συρίας ἐτήρησε. Καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς καὶ Ἀντιοχεῖς ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μὴκέτι μένη τοῖς Ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. Ἐξ ὧν τις ἂν κατανοήσιν τὴν Ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα δὲ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου, ὅτι καίτοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἐσχάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδὲν αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλοντο, ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων καὶ Ἀντιοχείων δήμεν μεγίστων ὧντων παρακλήσεως ἐκράτησαν, ὥστε μὴδὲν μὴθ' ὑπὸ

est acceptis, eos veneratus, jussit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent, hortatusque est interpretes ut ad se frequenter ex Judæa venirent : id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus esset. Nunc quidem æquum esse dicebat ut eos dimitteret : verum si deinceps ad se sua sponte venirent, assequuturos omnia quæ et ipsorum sapientiæ deberentur, et a liberalitate sua præstari possent. Igitur eos tum dimisit, quum unicuique tres egregias vestes et auri talenta duo dedisset, et calicem unius talenti, et tori vestem stragulam. Et hæc quidem ipsis dono dedit : pontifici autem Eleazaro per eos misit decem lectos argenteis pedibus, una cum eorum instrumento, et calicem talentorum triginta ; præterea vestes decem et purpuram et elegantem coronam et byssinæ telæ juga centum, et insuper phialas et catinos et pocula et crateras duos, in templo reponendos. Hortatus est eum etiam per literas, ut si qui illorum hominum ad se venire vellent, permitteret : quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia serere, sibique gratissimum esset opes suas istiusmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus sunt, quæ Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam et honorem præstitit.

CAP. III.

Consequuti sunt et ab Asiæ regibus honorem, quoniam sub eis militassent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Asia et inferiore Syria, et in ipso regni capite Antiochia eos civitate donavit, et eodem quo Macedones et Græcos ibidem collocatos numero habuit : quo jure etiamnum utuntur. Argumento est quod Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ summa pro olei pretio solvitur a gymnasiorum præfectis : quem morem quum Antiochensis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus, qui tum Syriæ prætor erat, tamen retinuit. Et postea orbis terrarum imperium tenente Vespasiano et Tito ejus filio, orantes Alexandrini et Antiochenses ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perspicui et intelligi potest, quanta æquitate et magnanimitate erant Romani, præcipue vero Vespasianus et Titus, qui licet multos contra Judæos bellando labores sustinerant et acerbè tulerant, quod deditionem facere noluerint, sed pugnantes ad extremum manserint, nulla tamen re jus ipsorum prædictum imminutum esse voluerunt, verum et iræ qua olim exarserunt, et populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni erant, precibus restiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel suæ in illos benevolentiae,

τῆς πρὸς τοῦτους χάριτος μήβ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολε-
μηθέντας μισοποντηρίας ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν
ἀρχαίων τοῖς Ἰουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀντα-
ραμμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας διὰ μάχης δε-
δοικέναι τιμωρίαν, φήσαντες τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας
οὐκ εἶναι δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

β'. Ὁμοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Ἀγρίππαν
φρονήσαντα περὶ τῶν Ἰουδαίων οἶδαμεν. Τῶν γὰρ
Ἰωνῶν κινήθοντων ἐπ' αὐτοὺς καὶ δεομένων τοῦ Ἀγρίπ-
πα, ἵνα τῆς πολιτείας ᾗν αὐτοῖς ἔδωκεν Ἀντίοχος ὁ
Σελεύκου υἱόνος, ὁ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Θεὸς λεγόμενος,
μόνοι μετέλωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς
Ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης
περὶ τούτων συστάσης ἐνίκησαν Ἰουδαῖοι τοῖς αὐτῶν
ἐθέσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ
Δαμασκηνοῦ· ὁ γὰρ Ἀγρίππας ἀπεφάνητο μὴδὲν
αὐτῷ καίνιζειν ἐξείναι. Τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται
καταμαθεῖν, ἀναγνῶτω τῶν Νικολάου ἱστοριῶν τὴν
ἐκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην. Περὶ
μὲν οὖν τῶν ὑπ' Ἀγρίππα κινήθοντων οὐκ ἔστιν ἴσως
θαυμάζειν, (οὐ γὰρ ἐπολέμει τότε Ῥωμαίοις τὸ ἡμέτε-
ρον ἔθνος,) Οὐεσπασιανοῦ δ' ἂν τις καὶ Τίτου τὴν με-
γαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγεῖται, μετὰ πολέμους καὶ
τῆλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθη-
σάντων. Ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐπὶ ταῦτ'
ἐξέβη.

γ'. Τοὺς γὰρ Ἰουδαίους ἐπ' Ἀντίοχου τοῦ μεγάλου
βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας ἔτλυνεν αὐτοὺς τε πολλὰ ταλαι-
πωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης καὶ τοὺς τὴν
Κοίλην Συρίαν νεμομένους. Πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ
πρὸς τὸν Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ Πτολεμαῖον τὸν ἐπικληθέντα Ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν
συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος καὶ πταίνοντος ταῦτ' α-
σχεῖν, ὥστ' οὐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὸς καὶ πο-
νουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, μεταξὺ τῆς εὐ-
πραγίας τῆς Ἀντίοχου καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὐτοῦ τρο-
πῆς τῶν πραγμάτων κείμενοι. Νικήσας μέντοι τὸν Πτο-
λεμαῖον ὁ Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν προσάγειται. Τελευτή-
σαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέ-
πεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ
Κοίλῃ Συρίᾳ, ὃς πολλὰς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε καὶ τὸ
ἡμέτερον ἔθνος πολεμούμενον γὰρ αὐτῷ προσέθετο. Μετ'
οὐ πολλὸν δὲ τὸν Σκόπαν Ἀντίοχος νικᾷ συμβαλὼν αὐτῷ
πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου καὶ πολλὴν αὐτοῦ τῆς
στρατιᾶς διέφθειρεν. Ὑστερον δ' Ἀντίοχου χειρωσα-
μένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας
κατεσχέχει, καὶ τὴν Σμαρτίαν, ἐκουσίως αὐτῷ προσέ-
θεντο Ἰουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι πάσῃ αὐτοῦ
τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ
τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄρχῃ τῶν Ἱερο-
σολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχη-
σαν. Ὁ οὖν Ἀντίοχος δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν
Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψα-
σθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις,

vel nefariorum quos oppugnaverunt odio concesserint, ad
minuendam erga Judæos benignitatem, dicentes eos qui
contra se arma tulerant et pugnam inierant jam satis sup-
pliciorum dedisse, eos vero qui nihil peccaverint laud
æquum suis spoliari privilegiis.

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Ju-
dæos novimus. Nam quum Iones, commoti adversus Ju-
dæos, Agrippam orassent ut civitate, quam eis dederat
Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appella-
tur, soli fruerentur, postularentque ut si Judæi eorum es-
sent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent, atque ea de
re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi ut sibi
solitis moribus uti liceret, usi patrocínio Nicolai Damasceni:
Agrippa enim pronuntiavit nihil sibi innovare fas esse. Quæ
exactius si quis nosse cupit, ipsum Nicolaum Damasce-
num legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio et
quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod mire-
mur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerelat
adversus Romanos: Vespasiani autem et Titi magnanimi-
tatem merito quis obstupescat, qui post tot bella et certa-
mina nobiscum tanta in nos erant moderatione. Sed eo
jam unde huc digressa est revertatur oratio.

3. Regnante in Asia Antiocho Magno accidit ut tum Ju-
dæi terra ipsorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incole-
bant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante
adversus Ptolemaum Philopatorem, et ejus filium cogno-
mine Epiphanem, contigit illis ut, si is superior fuerit, af-
fligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut
haud dissimiles essent navi in tempestate fluctibus utrinq-
ue vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum Antiocho res et
prosperè cederent et in contrarias partes mutarentur. Vi-
cto igitur Ptolemao Antiochus Judæam occupavit. Deinde
mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum et du-
cem Scopam misit contra Cœles-Syriæ incolas, qui mul-
tas eorum urbes necnon gentem nostram cepit: oppugnata
enim, in ejus partes concessit. Non multo post Scopam
prælio vicit Antiochus ad fontes Jordanis, magnamque ejus
copiarum partem delevit. Postea vero quum Antiochus
eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariam-
que subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque
in urbem admiserunt, et ejus omni exercitui et elephantis
omnia abunde suppeditarunt, et relictos a Scopā in arce
Hierosolymitana præsidarios oppugnantem strenue adjuve-
runt. Itaque Antiochus æquum esse judicans ut Judæorum
erga se studium et liberalitatem remuneraretur, literas
scripsit ad suos duces et amicos, testimonium perhibens

μαρτυρῶν τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι, καὶ τὰς δωρεάς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνων παρὰσχεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. Παραθήσομαι δὲ τὰς ἐπιστολάς τὰς τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφεύσας, προδιελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. Ἐν γὰρ τῇ ἐκκαίδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν οὕτως. «Ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. » Λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς «τοῦ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Ἀντιόχου » τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ Σαμαρείαν καὶ Ἀβίλα καὶ Ἰάδαρα παρέλαβεν Ἀντίοχος, μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες ὑπὲρ οὗ καὶ πλείω λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερβήσμεθα τὴν διήγησιν. » Καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστορῆκεν ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, παραθέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολάς τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου.

Βασιλεὺς Ἀντίοχος Πτολεμαίῳ χαίρειν.

«Τῶν Ἰουδαίων καὶ παρασιτικῶν μὲν, ἥνικα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν, ἐπιδειχθέντων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ παραγενομένους δ' εἰς τὴν πόλιν λαμβάνοντες ἡμᾶς ἐκδεχόμενοι καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπανησάντων, ἀφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέασιν παρεσχήμενοι, συνεξελόντων δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων, ἡξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν, κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. Πρῶτον δ' αὐτοὺς ἐκρίναμεν διὰ τὴν εὐσέβειαν παρὰσχεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν, κτηνῶν τε θυσίων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ λιθάνου, τιμὴν ἀργυρίου μυριάδων δύο, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἑπτά· ἐξ κατὰ τὸν ἐπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους καὶ ἑξήκοντα, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τριακοσίους ἐβδομήκοντα πέντε. Τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι, καθὼς ἐπέταλλα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τὰς τε στοὰς καὶ εἰς τὸ ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέου. Ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τε τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς πρασσομένου τέλους· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ἐπιφανέστεραν γίνεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέου. Πολιτευσέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς πατρῴους νόμους· ἀπολυέσθω δὲ ἡ γερουσία καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἱεροφύλακες ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι καὶ τοῦ στεφανίου φόρου καὶ τοῦ περὶ τῶν ἄλλων. Ἰνα δὲ θάπτον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατελευσμένοις ἕως τοῦ Ὑπερβερρεαίου μηνὸς ἀτελέσιν εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. Ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὥστε

Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam, quum prius narraverim quæ ad fidem verbis nostris faciendam scripsit Polybius Megalopolitanus. Nani in Historiarum suarum libro decimo sexto ita dicit. «Scopas autem copiarum Ptolemæi dux, ad regiones superiores verso impetu, per hiemem Judæorum gentem subegit. » Eodem etiam in libro refert quomodo, «Scopa ab Antiocho superato, Antiochus Batanæam et Samariam et Abila et Gadara recepit, atque paulo post Judæi sese ei tradiderunt, quotquot circa sanum Hierosolyma nuncupatum incolebant. De quo quum multa dicenda habeamus, præsertim propter templi illius celebritatem, quæ narranda supersunt in aliud tempus differemus. » Et hæc quidem Polybius in Historia sua. Nos vero orationem revocabimus ad narrationem institutam, postquam ante oculos posuerimus Antiochi epistolam.

Rex Antiochus Ptolemæo salutem.

«Quum Judæi, simulac in eorum fines ingressi sumus, studium erga nos suum declaraverint, et in urbem suam venientes splendide acceperint, cumque senatu obviam prodierint, et militibus elephantisque omnia abunde præbuerint, nosque in expugnando Ægyptiorum in arce præsidio adjuverint, visum est nobis eos pro his remunerari, et eorum urbem, casibus, qui solent hominibus accidere, adversis labefactatam, reficere atque frequentare, revocatis in eam iis qui sunt dispersi. Ac primum eis decrevimus religionis causa præbenda conficere ad sacrificia de pecudibus quæ sacrificari solent, et vino, et oleo, et thure, ad pretium argenteorum vicies mille, et similæ artabas sacras secundum regionis istius morem sex, et tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, et salis medimnos trecentos septuaginta quinque. Atque hæc eis solvi volo, quemadmodum imperavi, templique opus expediri, et porticus, et si quid aliud ædificandum est. Materia autem apportetur ex ipsa Judæa, aliisque regionibus, et Libano, nec ullum vectigal exigatur. Idem dico de aliis, quibus ad speciosiorē templi apparatus opus erit. Vivant autem omnes ejus nationis homines ex legibus patriis, immunisque sit senatus et sacerdotes et scribæ templi et sacri cantores et ab eo quod pro capite pendunt et ab auro coronario aliisque tributis. Ac quo citius frequentetur urbs, concedo iis qui nunc eam habitant, quique usque ad mensem Hyperbæretæum eo migraverint, immunitatem in triennium. Quin etiam in posterum tertiam tributorum

« αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς
« πόλεως ἀρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους
« καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν,
« καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. »

5 δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. Σεμνύ-
νων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, πρόγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βα-
σιλείαν ἐξέθηκε περιέχον τάδε. « Μηδενὶ ἐξὸν εἶναι
« ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περιβόλον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ τὸν
« ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς ἀγνισθεῖ-
10 « σὶν ἐστὶν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. Μηδ' εἰς
« τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια
« μήτε ἄγριων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλειν τε καὶ
« ἄλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν
« ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. Μηδὲ τὰς δο-
15 « ρὰς εἰσφέρειν ἐξείναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι τούτων
« ἐν τῇ πόλει, μόνοις δὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν, ἀφ'
« ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ἐπιτετράχθαι χρῆ-
« σθαι. Ὁ δὲ τούτων τι παραβάς ἀποτιννύτω τοῖς
« ἱερεῦσιν ἀργυρίου δραχμὰς τρισχίλιας. » Ἐγραψε δὲ
20 μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειαν τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερί-
ζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ Λυδίαν ἐπύθετο, καθ'
ὃν ἦν καιρὸν ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις, κελεύων Ζευξίν
τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι
τινάς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν. Γρά-
25 φει δὲ οὕτως.

Βασιλεὺς Ἀντίοχος Ζευξίδι τῇ πατρὶ χαίρειν.

« Εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός.
« Πυνθανόμενος τοὺς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερί-
« ζοντας, μεγάλης ἐπιστροφῆς ἡγησάμην τοῦτό μοι
30 « δεῖσθαι. Καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί
« δεῖ ποιεῖν ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαί-
« ος τόπους τῶν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βα-
« βυλωνίας Ἰουδαίων οἴκους δισχίλους σὺν ἐπισκευῇ
« μέταγαγεῖν. Πέπεισμαι γὰρ εὐνοῦς αὐτοὺς ἔσεσθαι
35 « τῶν ἡμετέρων φύλακας, διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν
« αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ
« τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ
« παρακαλοῦνται. Βούλομαι τοίνυν, καίπερ ἐργώ-
« δους ὄντας, τούτους μεταγαγεῖν ὑποσχόμενος νόμοις
40 « αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. Ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς
« εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰ-
« κίων δώσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστω καὶ χώραν εἰς γεωρ-
« γίαν καὶ φυτεῖαν ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς
« γῆς καρπῶν ἀνήσεις ἐπ' ἑτὴ δέκα. Μετρείσθωσαν δὲ
45 « καὶ, ἄχρις ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσι,
« σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διατροφάς· διδόσθω δὲ
« καὶ τοῖς εἰς τὰς χρεῖας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐταρκές, ἵνα
« τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιланθρωπίας προθυμο-
« τέρους παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. Πρόνοιαν
50 « δὲ ποιῶ καὶ τοῦ ἔθνους κατὰ τὸ δυνατόν, ὅπως ὑπὸ
« μηδεὶνος ἐνοχλῇται. » Περὶ μὲν οὖν τῆς Ἀντιόχου
« φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν
« ἀποχρώντως εἰρήσθω μαρτύρια.

« partem eis remittimus, ad eorum damnum rescarciendum;
« et quotquot ex urbe abrepti serviunt, et ipsos et eorum
« natos manumittimus, et facultates eis reddi imperamus.»

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in hono-
rem templi libellos per tot regnum publicavit, qui hæc com-
plexi sunt. « Nemini liceat alienigenæ intra templi con-
« septum ingredi, etiam Judæis interdictum, nisi quibus
« lustratis mos est *introire* ex lege patria. Neve in urbem
« importetur equina caro, neve mulina, neve asini sive feri
« sive cicuris, neque pardalina, aut vulpina, aut leporina,
« aut cujusvis omnino eorum animalium quæ Judæis ve-
« tita sunt. Neve pelles inferre liceat, sed nec ullum
« tale animal in urbe alere, sed solis majorum sacrifi-
« ciis uti liceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra
« aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus argenti dra-
« chmarum tria millia. » Literis etiam suis amplum pietatis
ac fidei nostræ testimonium dedit, quum nonnullos per Ly-
diam et Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore
quo ipse in superioribus erat Persarum satrapiis, ju-
bens Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mit-
tere nostratum quosdam a Babylone in Phrygiam. Scribit
autem in hunc modum.

Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem.

« Si vales, bene est, ego quoque valeo. Quum intellige-
« rem quosdam in Lydia et Phrygia rebus novis studere,
« magnopere hoc mihi prospiciendum curavi. Ac consultantū
« mihi cum amicis quid facto sit opus, visum est in castella
« et loca maxime necessaria transferre ex Mesopotamia et
« Babylonia Judæorum bis mille familias cum eorum su-
« pellectili. Credo enim nostrarum rerum custodes fore
« benevolos, tum propter eorum erga Deum pietatem, tum
« quia novi, eis a majoribus nostris testimonium datum fi-
« dei et prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Itaque
« hos volo, quamvis laboriosum sit, traducere, fide illis
« data ut suis legibus uti permittantur. Quum autem eos
« in ea quæ dixi loca transtuleris, dabis singulis ad ædifi-
« candas domos locum, et agrum ad agriculturam vineæ
« rumque sationem, et immunitatem frugum terræ conce-
« des in annos decem; ac donec terræ fruges perceperint,
« demensum frumentum accipiant in famulorum alimo-
« niam: illisque detur qui eis inserviant quantum opus
« erit, ut benigne a nobis habiti studiosiores se rerum
« nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad ejus fieri
« potest, ut ei genti a nemine incommodetur. » Atque hæc a
nobis in testimonium amicitiae, quæ Antiocho Magno cum
Judæis intercessit, dicta sufficiant.

ΚΕΦ. Δ'.

CAP. IV.

Μετά δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποίησατο καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, παραχωρήσας αὐτῷ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φερνῆς δνόματι. Καὶ διαίρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἐκαστοὶ τῶν ἐπιστῶμων ὠνοῦντες πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συνθροῶντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον ταῖς βασιλείαις ἰτέλουν. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὐπράσσοιτες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκίκωσαν, τὴν τε γῆν αὐτῶν τεμόντες καὶ σώματα διαρπάσαντες. Ἐγένετο δὲ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ὀνίου. Τελευταῖος γὰρ Ἑλεαζάρου τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεὸς αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε, μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν θῖον Ὀνίας τὴν τιμὴν ἰδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος, Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἑλεαζάρου, καλὸς προεῖπον. Οὗτος ὁ Ὀνίας βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν καὶ χρημάτων ἥτις, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἔτελλον ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἰκοσὶ ἀργυρίου μὴ ὄντος εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλεῖα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. Καὶ πέμψας εἰς Ἱερουσόλυμα πρεσβευτὴν ἡγεῖσθαι τὸν Ὀνίαν οὐκ ἀποδόντα τοὺς φόρους, καὶ ἡπειλὰι κληροῦσιν αὐτῶν τὴν γῆν οὐκ ἀπολαθὼν καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικίοντας στρατιώτας. Ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεύθησαν· τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐβουλώθησε διὰ τὴν φιλογρημασίαν.

Β'. Ἰωσήπος δὲ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἐπὶ σεμνότητι δὲ καὶ προνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δοῦσαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱερουσαλιμίταις, Γωθίου μὲν πατὴρ, ἐκ δὲ τῆς Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονώς, δηλωσάσης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβευτοῦ παρουσίαν, (ἐτύχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιργλιαν κώμην εἰς τῆς ὑπὲρ γεν,) ἔλθων εἰς τὴν πόλιν ἐπέπληγτε τῷ Ὀνίᾳ μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ περιττῆσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν· εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὥς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσιν ἰδεῖν ὑπομεῖναι καὶ πᾶν ὅτιον παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλεῖα δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ παραχωρήσας τῶν χρημάτων ἢ μέρους. Τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἀρχειν θέλειν ἀπακριναμένον, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ', εἰ δύνατον, ἐτόιμας ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, ἥτε ἀνάβησθαι πρὸς τὸν βασιλεῖα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων,) εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγγνωσθεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. Φήσαςτος δὲ ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰωσήπος καὶ συγκαλίσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν μὴδὲν ταράττεσθαι

Postea autem amicitiam et foedus cum Ptolemæo fecit Antiochus, eique filiam suam Cleopatram nuptum locavit, et Cœlen-Syriam et Samariam et Judæam et Phœnicen dotis nomine tribuit. Ac divisus in duos reges tributis, optimates suæ quisque patriæ tributa redimebant, et redactam, quæ imperata erat, summam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus usi secundis, multa Judæos læserunt, agros eorum vastando, et corpora prædando; quæ quidem sub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, successit in pontificatum Manasses ejus avunculus: post cujus decessum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Justo cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, sicuti jam dixi. Hic Onias sordidi animi homo et pecuniæ cupidus erat, eamque ob rem tributum pro populo non solvit, quod ejus majores regibus de suo pendere soliti erant, videlicet argenti talenta viginti. Quæ res exacerbavit regem Ptolemaum Energeten, qui pater erat Philopatoris. Itaque misso Hierosolyma legato incusavit Oniam, qui tributa non solveret, minatusque est sese eorum agrum divisurum, nisi solverentur, et eo militum coloniam deducturum. Qua re de rege audita Judæi perterriti sunt, sed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

2. Josephus autem quidam, ætate juvenis, sed gravitate et prudentia et justitia apud Hierosolymitas celebris, patre Tobia natus ex sorore Oniæ pontificis, quum a matre didicisset adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipse,) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium salutis rationem non haberet, sed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam et populi administrationem et summi sacerdotis honorem adeptum esse dicebat: verum si pecuniæ usque adeo cupidus esset ut ejus causa sustineret videre patriam periclitantem, civesque suos indigna quæque passos, ei consilium dedit ut adiret regem, et sibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari postularet. Quum autem Onias respondisset, se minime principatum velle, dixissetque se vel summum sacerdotium, si fieri posset, paratum esse deponere, et ad regem nequaquam iturum, (hæc enim sese omnino non curare,) tum eum rogavit Josephus utrum sibi permitteret legationem pro gente ad Ptolemaum suscipere. Quum autem ille dixisset se permittere, in templum ascendit Josephus, populoque in concionem advocato eos hortatus est ne perturbentur, aut quidquam

μηδὲ φοβεῖσθαι παρῆναι διὰ τὴν Ὀνίου τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν ἀμείλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος διάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἡζίου· πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν ὑψοῦνται τῷ Ἰωσήφῳ. Καταβάς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενία τε ὑποδέχεται τὸν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἐστιάσας φιλοτίμως 10 ἡμέρας πρόεπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ καὶ αὐτὸς ἀκολουθήσειν. Καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἀφίξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβευτοῦ προτρεψάμενος καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἔλθειν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ 15 Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποσχομένου· τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἥθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς ἔλθων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην καὶ 20 περὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφου γρησότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἤξειν παραιτησόμενος τῶν ἀμαρτημάτων τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ προστάτην. Ἀμέλει τοσαύτη περὶ τῶν ἐγκωμίων τῶν νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος περισσίσ, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν 25 γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν προδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰωσήπον οὕτω παρόντα. Ὁ δὲ Ἰωσήπος διαπέμφας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμαρείαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἐτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε καὶ ἐκπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' ὡς 30 περὶ διαμυρίας δραχμὰς παρασκευασάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. Ἐντυχὲ δὲ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους καὶ ἀρχοντας ἐπὶ τὴν τῶν τελῶν ὁμήν· κατ' ἐτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἐκάστῃ 35 πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεὺς. Ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰωσήπον ἐγλεύαζον ἐπὶ πενία καὶ λιτότητι. Ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος ἐν Μέμφει τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπανησόμενος αὐτῷ ἀνέβαινεν. Καθεζομένου δὲ τοῦ 40 βασιλέως ἐπὶ ὀρχήματος μετὰ τῆς γυναῖκος, καὶ μετὰ Ἀθηνίων τοῦ φίλου, (οὗτος δ' ἦν ὁ πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ παρὰ Ἰωσήφῳ ξενισθείς,) θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων εὐθὺς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνῶριμον, λέγων τοῦτον εἶναι περὶ οὗ παραγενόμενος ἐξ Ἱεροσο- 45 λύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθὸς τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος πρῶτός τε αὐτὸν ἡσπασατο καὶ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. Καὶ καθεσθὲντος περὶ τῶν Ὀνία πραττομένων ἤρφατο ἐγκαλεῖν. Ὁ δὲ, « συγγίνωσκε, φησὶν, αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας· 50 οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. Παρὰ δὲ ἡμῶν ἔσαι σοι τῶν νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. » Ἦσθεις δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ τῇ αὐτοπραπέλει τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἡδὴ καὶ

metuant, quod ejus avunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero ut a tristī expectatione liberarent obsecravit: se enim legatum ad regem iturum esse promittebat, persuasurumque ei ipsos nihil iniqui agere. Et multitudo quidem istis auditis Josepho gratias egit. Ille vero, quum e templo descendisset, Ptolemæi legatum hospitio excipit, et ipsum magnis muneribus donatum multorumque dierum convivii honoratum præmisit ad regem, dicens ei se quoque subsequuturum. Nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, et ad eundem in Ægyptum incitaverat, seque ei, quæcumque a Ptolemæo postulasset, impetraturum promiserat: quippe Josephi liberalitate et inorum gravitate magnopere erat delectatus.

3. Et legatus quidem, ubi in Ægyptum venit, Onias sorides regi commemorat, et Josephi bonitatem ostendit, venturumque ad eum dicit ad crimen a populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam amplissimis prosequutus tantis laudibus extulit, ut in antecessum et regis et ejus uxoris Cleopatrar benevolentiam nondum præsentī conciliaverit. Et Josephus, inmissis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratisque iis quæ ad iter pertinerent, et vestibis poculisque et jumentis comparatis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, Alexandriam proficiscitur. Accipit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ et Phœnicæ primarii quique homines et principes ad vectigalium auctionem proficiscerentur: illa enim rex quotannis cujusque urbis potentissimis vendebat. Hi itaque videntes in via Josephum deridebant eum ob paupertatem atque inopiam. Ille vero postquam Alexandriam pervenit et regem Memphi esse audivit, ascendit ei obviam. Tum autem rege forte in curru sedente cum uxore et Athenione amico suo, (ille vero erat qui Hierosolyma legatus iverat, et hospitio exceptus apud Josephum,) Athenion ipsum conspicatus statim regi indicavit, dicens hunc esse illum, de quo Hierosolymis reversus ipsi narrarit, quod bonus esset juvenis et liberalis. Tum Ptolemæus et prior ipsum salutavit et ut in currum ascenderet hortatus est. Deinde, sedente Josepho, corripit de Oniæ facto expostulare. Sed ille, « da veniam, inquit, ejus senectuti: non enim te præterit ita a natura comparatum esse ut senum et infantium mens eadem sit. Sed a nobis juvenibus omnia consequeris, ita ut nihil conqueraris. » Hac juvenis venustate et urbanitate rex delectatus eum quasi jam experiundo cognitum magis amare cepit,

πεπειραμένους ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλεῦσαι ἐνδοιατῆσθαι καὶ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἔχειν. Γενομένου δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον ἀηδῶς ἔφερον.

Ἰδὼς ἔνστασις δὲ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἡγόραζον οἱ τοῖς ἀξιωμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. Εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζόμενων τῶν τῆς Κοίλης Συρίας τελῶν καὶ τῶν τῆς Φοινίκης καὶ Ἰουδαίας σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος τοὺς μὲν ὠνούμενους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑρίστασθαι τῶν τελῶν, αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισπνέτο, καὶ τῶν ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο. Τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος καὶ ὡς αὐξάνον τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυροῦν τὴν ὥνῃν τῶν τελῶν ἐκεῖνῳ φήσαντος, ἐρομένου δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔρει δοῦναι, σφόδρα ἀστειῶς ἀπεκρίνατο. Δώσει γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. Λέγειν δὲ τούτους οἱ τινὲς εἶπιν ἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. Γέλῳ δ' ὁ Πτολεμαῖος συνεγύωρσεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογούντων, ἔχειν τὰ τέλη. Τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν ὡς παρευδοκιμηθέντας. Καὶ οἱ μὲν ἐπανήκον εἰς τὰς οἰκίας ἕκαστοι πατρίδας μετ' ἀσχύνης.

Ἰδὼς δὲ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν δισχιλίους (ἡξίωσε γάρ τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονούντας ἔχη βιάζεσθαι) καὶ θανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. Γενομένου δὲ ἐν Ἀσκάλῳ καὶ τοὺς φόρους ἀπειτῶν τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μὴδὲν ἐβούλοντο δοῶναι, ἀλλὰ καὶ προσυβρίζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεισε τῷ βασιλεῖ, δηλὼν αὐτῷ καὶ τὰ γεγεννημένα. Θυμώσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τῷ φρονήματος καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίσην αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. Τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ Σύροι κατεπλήγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντας τοὺς τῶν Ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀντρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. Ἐπιχειρούντων δὲ καὶ Σκυθολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οὓς μὴδὲν ἀμφιστοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. Συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὥνῃς τῶν τελῶν, εἰς τὸ διαμειναι τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεῖχετο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς

adeo ut eum in regia degere jussisset, et quotidianum convivam haberet. Deinde postquam Alexandriam rex venit, primores Syriæ, quum Josephum cum eo sedentem viderent, graviter ferebant.

4. Post ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in suis patriis dignitate præstabant, licebantur. Quum vero vectigalia Syriæ et Phœnicis et Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excrescerent, accessit Josephus, et licitatores quidem criminatus est, tanquam ex composito in se recepissent tam parvum regi pro vectigalibus dare; ipse vero duplum pollicetur, eique bona missurum eorum qui in ejus domum peccavissent: namque hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Quum autem rex ista libenter audivisset, dixissetque se ei, ut qui reditus suos augere: et amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, equos sponsores dare posset, festive admodum respondit. Dabo enim, inquit, bonos et honestos homines quibus non diffiditis. Quumque juberet rex ut qui sint isti diceret, Te ipsum, subjecit, o rex, conjugemque tuam pro utraque parte sponsores do. Hic subridens Ptolemæus ei vectigalia sine fidejussoribus addixit, id quod iis, qui ab urbibus in Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui posthabiti fuerint. Et illi quidem suas quisque in patrias non sine pudore redierunt.

5. Josephus autem acceptis ab rege duobus peditum millibus (petiverat enim sibi copias, ut si qui in urbibus ipsum contemnerent, cogere posset) et mutuatus Alexandriæ a regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Ascalonem venit tributumque ab Ascalonitis exigit, atque illi non modo nihil solvere voluerunt, sed ipsum etiam contumeliis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eosque interficit, et redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta regi misit, et quidnam egerit ei demonstrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi potestatem permittit. Quum hoc fama accepissent Syri, perterriti sunt, et Ascalonis cives occisos in grave contumaciæ exemplum habentes, Josephum portis apertis libenter excipiebant, et vectigalia solvebant. Quumque Scythopolitæ etiam id agerent, ut conviciis eum onerarent, et tributa pendere recusarent, quæ antea nihil hæsitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit et facultates eorum ad regem misit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, et magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat stabi-

τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. Πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμπε καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ
6 τούτων τὴν εὐνοίαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ζ' Ἀπέλαυσε δὲ ταύτης τῆς εὐτυχίας ἐπ' ἑτῆ εἰκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παιδῶν ἑπτὰ, ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ Σολυμίου θυγατρὸς ἓνα Ὑρκανὸν ὄνομα. Γαμῆ δὲ ταύτην
10 ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Σὺν τῷ ἀδελφῷ ποτε εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἔλθων, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὄραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεποῦς ἔρασθεις, τῷ
16 ἀδελφῷ τοῦτο μνησεί, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοτρίῳ πλησιάζειν γυναικί, συγκρῦψαντες τὸ ἁμάρτημα καὶ διάκονον ἀγαθὸν γενόμενον παρασχέιν αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένους δεξιόμενος τὴν
20 διακονίαν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυχτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν καὶ συγκατεκοίμην. Ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς συνέργεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρὶ, καὶ τούτου γενομένου πολλάκις ἡράσθη σφοδρότερον. Ἦρχε δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύει τὸ ζῆν
26 ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἥς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλεῖα. Τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιᾶν παρακαλοῦντος, ἀπολαύειν δ' ἥς ἐρα μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ τάληθες αὐτῷ φανερόν ποιήσαντος, ὡς ἔλοιτο μάλλον τὴν ἰδίαν ὑδρίσθαι
30 θυγατέρα ἢ περιδεῖν ἐκείνον ἐν αἰσχύνῃ γενομένον, ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰωσήπος τῆς φιλαδελφίας, συνώκησεν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ καὶ παιδὶ ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανὸν ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. Ἐπεὶ δὲ ὦν τρισκαίδεκα ἔτων οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν
35 φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φρονηθῆναι δυνάμενον, τοῦ δὲ Ἰωσήπου γινῶναι θελήσαντος τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν εὐ πέφυκε, καὶ καθ' ἓνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δοῦσαν
40 ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ βραθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆχον αὐτῷ. Μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν, δούς αὐτῷ τριακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν ἐρημίαν, σπεροῦντα τὴν γῆν, ἀποκρύψας
45 τοὺς ζευκτῆρας ἱμάντας. Ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβουλευόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιδύντας τινὰς τοὺς ἱμάντας, τὸν δὲ καιρὸν ἡγασάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύναι περιμένοντα τοὺς
50 ἀποσταλικομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. Κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρία τοῖς ἐργάταις διένειμε, τεμῶν δὲ τὰς ὀφρὰς αὐτῶν καὶ ποιήσας ἱμάντας ἐνέδησε τούτοις τὰ ζυγὰ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον στείρας ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ

sionem sibi et causam praesentis felicitatis conservaret, opes illorum quae acquisiverat. Nam multa regi et Cleopatrae et eorum amicis, et omnibus in domo regia potentibus, clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

6. Ea autem felicitate usus est annos duos et viginti, atque natos habuit ex una uxore septem, ex sui fratris Solyinii filia unum nomine Hyrcanum. Illam vero duxit ex huiusmodi causa. Quum forte Alexandriam se contulisset una cum fratre, ducente secum filiam nobilem, ut ibi nobili alicui Iudaeo eam matrimonio jungeret, atque apud regem cunans saltatriculae forma egregia, in convivium ingressa, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicavit, illum orans atque obsecrans ut, quoniam lege vetitum erat Iudaeis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis ejus minister fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit et in lectum ejus collocavit. Ille vero praebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congredditur, et quum hoc saepiuscule fecisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur se de vita periclitari ex amore saltatriculae, ne forte rex nullam eam sibi concedere. Quum autem frater eum hortaretur ne animo esset anxio et sollicito, atque licere ei muliere amata frui eamque uxorem habere dixisset, et quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiae suae injuriam fieri quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere; Josephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipsius sibi matrimonio junxit, filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Quum vero hic natus minimus, annorum tredecim, nativam praese ferret animi fortitudinem et ingenii praestantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitaret, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur, ipseque Josephus scire voluerit quis praecipue omnium a natura esset ad virtutem factus formatusque, et unumquemque ad eos miserit qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes praeter Hyrcanum, ob segnitiam et laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum et indocti. Post illos autem minimum natum Hyrcanum cum trecentis boum jugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris jugalibus clam subductis. Ille vero quum ad locum pervenisset et lora non haberet, contempsit quidem boves agitantem sententiam, qui suadebant ut ad patrem quosdam mitteret qui lora sibi afferrent: ratus vero non oportere se tempus perdere, dum exspectaret illos qui mitti deberent, rem callidi consilii prudentiaeque ultra aetatem excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios distribuit, sectis autem in lora tergoribus, iis juga religavit, et quum hoc pacto terram consevisset, quam sibi in mandatis dederat pater, ad eum se recepit. Pater autem reversum mirifice

προσέταξε γῆν ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. Ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τοῦ φρονήματος, καὶ τὴν δέξυττα τῆς διανοίας καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ. Ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας καὶ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ χώρας ἐορτάζοντες τὴν γενέσιν ἡμέραν τοῦ παιδίου μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμουν, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γῆρας κατείχετο, τῶν δ' υἱὸν ἀπειρεῖστο εἰ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἰρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας καλεῖ τὸν Ἰρκανόν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαῖσι καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. Ἐπαγγελλόμενος δὲ πορεύεσθαι καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φῆσαντος εἰς τὴν ὁδόν, (ζήσεσθαι γὰρ ἐπιεικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρία,) ἤσθη τοῦ παιδὸς τῇ σωφροσύνῃ. Διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευε τῷ πατρὶ δῶρα μὲν αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ, δοῦναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἰκόνμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὧν ἂν εὖρῃ καλλίστων καὶ πολυτελέων χρήματα. Ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παρινοῦντα καλῶς, γράει τῷ οἰκονόμῳ Ἀρίωνι, δὲ ἀπαντα τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, οὐκ ὄντα ἐλάσσω τρισηλίων ταλάντων. Ὁ γὰρ Ἰωσήπος τὰ ἀπὸ τῆς Συρίας χρήματα ἐπέμπευεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τῆς προθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ Ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. Πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαιτήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὤρμησεν. Ἐξελλθὼντος δ' αὐτοῦ γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τῷ βασιλεῖ ὅμοιοις ἢ αὐτὸν διαφθεύρωσιν.

η'. Ὡς δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπέδωκε τῷ Ἀρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, (ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτῆσαι δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον,) εἰπόντος ἡλίων γρῆζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ ὡς ἀσώτως ἦν διεγνώσκει, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ἀντέχων, ἐδήλω, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἡζίου γενέσθαι τοῦ γεννήσαντος· δώσειν δ' οὐδὲν πλέον ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. Παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς εἰς δεσμὰ τὸν Ἀρίωνα ἐνέβαλε. Τῆς δὲ τοῦ Ἀρίωνος γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ δεηθείσης πῶς ἐπιπλήξῃ τῷ παιδί, (σφόδρα γὰρ ἦν ὁ Ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ,) φανερόν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν Ἰρκανὸν θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἀποσταλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὔτε ὀφθεῖν αὐτῷ καὶ προσέτι δῆσειε

dilexit ob animi magnitudinem : quumque eum laudibus extulisset, quod non minus rem exsequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quasi solus ei germanus esset filius, ipsum amabat, fratribus hoc ægre ferentibus.

7. Quum autem ei nunciaretur sub id tempus Ptolemæo datum esse filium, atque omnes primi Syriæ et regionis subjectæ ad celebrandos pueri natales magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem senio retinebatur, filios vero tentavit an quis eorum ad regem proficisci vellet. Quod quum grandiores recusassent, et sese ad tales congressus rusticiores esse dixissent, atque ut fratrem Hyrcanum mitteret consilium ei dedissent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, et an regem adire posset paratusque sit interrogat. Qui quum se iturum promississet, dixissetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter, ut satis futura sint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus est pueri moderatione. Deinde parvo spatio interjecto patri consulebat puer ne inde dona regi mitteret, sed sibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipsi pecuniam præberet ad coemenda quæ inveniret pulcherrima atque pretiosissima. Pater vero arbitratu ad decem talenta impensurum esse muneribus quæ regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter ipsum monuisset, Arioni dispensatori scripsit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procuracionem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Josephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, et instante die præstituta, qua regi numeranda erant vectigalia, scribebat Arioni ut id faceret. Petit is igitur a patre ad hunc literis acceptisque, Alexandriam ire properavit. Verum eo profecto, scribunt ejus fratres ad omnes regis amicos ut eum interficiant.

8. Postquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit ; qui quum ab eo quævisset quot talenta vellet accipere, (sperabat enim eum postulaturum decem, aut paulo his amplius,) atque ille sibi mille opus esse diceret, iratus eum objurgabat ut luxuriose admodum vivere volentem, eique ostendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans et cupiditatibus resistens, congerisset, monebatque ut parentis imitatore se præbeat : se quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera regi offerenda. At puer ira accensus, Arionem in vincula conjiciebat. Quum autem Arionis uxor hoc ipsum Cleopatra indicasset, orassetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion summo in honore erat,) regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, missis ad Hyrcanum nunciis, dicebat se mirari quid factum sit ut ad se a patre legatus in conspectum suum non venisset, et insuper

τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μνηύειν ἐκέλευσε. Τὸν δὲ φασιν ἀποκρινάμενον τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν γεννηθέντα γέυσασθαι θυσιᾶς, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθῃ καὶ θύσῃ τῷ Θεῷ. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν λογισμόν οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, περιμένοντα δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς εὐεργέτη γενομένῳ, τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι παρακούσαντα ὧν προσέταξε· διαφέρειν γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν εἶναι τινα δεσπότην ἢ μέγαν. Ἄν οὖν μὴ κολάζωμεν τοὺς τοιοῦτους, καὶ σὺ προσδόκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθῆσθαι. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος εἰς γέλωτα ἐτρέπῃ καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

Θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἄριων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διατέθῃ τὸν τρόπον καὶ ὅτι μηδεμίᾳ βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ τῶν δεσμῶν ἀπελύθη, καὶ τρεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ Ἵρκανὸς ἡσπάσατο τοὺς βασιλέας. Οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον καὶ φιλοφρόνως ἐστίασαν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμὴν. Ἀθήρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἀπελθὼν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα ἐπισταμένους καὶ ἀκμαϊοτάτους, ἐνδὲ ἑκαστον τάλαντον, ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. Κληθεὶς δ' ἐρ' ἐστίαςιν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας ὑποκατακλινεταὶ πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐστὶ τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους κατὰ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. Τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστέα (ἀνῆρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας) σιρευόντων ἐμπροσθεν τοῦ Ἵρκανοῦ, ὡς πληρῶσαι τὴν παρὰ βασιλέως ἄθυρμα καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀνεδέδεκτο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρστούς τῷ βασιλεῖ, « ὁρᾷς, εἶπεν, ὡ δέσποτα, τὰ παρακειμένα Ἵρκανῷ ὀστέα; ἐκ τούτου στόχασαι ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν Συρίαν ἄπασαν περιέδυσεν ὡς οὗτος ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε. » Ἐλάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως καὶ ἐρομένου τὸν Ἵρκανὸν ὅ τι τοσαῦτα αὐτῷ παράκειται ὀστέα, « εἰκότως, εἶπεν, ὡ δέσποτα· τοὺς μὲν γὰρ κύνες τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέαςι κατεσθίειν ὥσπερ οὗτοι (πρὸς τοὺς κατακειμένους ἐπιβλέπων), ὅτι μὴδὲν ἐμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστέα βριπτῶσιν, ὥσπερ ἄνθρωπος ὦν καγὼ νῦν πεποίηκα. » Οὗ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν οὕτω γενομένην, πάντας ἐκέλευεν ἀνακροτῆσαι, τῆς εὐτραπείας ἀποδεχόμενος αὐτόν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς ἑκάστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων πορευόμενος καὶ τῶν παρὰ τὴν αὐλὴν δυνατῶν τοὺς μὲν ἡσπάζετο, παρὰ δὲ τῶν οἰκείων ἀπεπνυθιάνετο τί μέλλουσι διδόναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ ταῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. Τῶν δὲ τοὺς μὲν ἀνὰ δωδεκα τάλαντα μέλλειν διδόναι φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἑκάστον αὐτῶν, ὑπεκρίνατο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύ-

procuratorem in vincula dedisset : itaque jussit ut ipsi significatum veniret quamobrem ita fecerit. Illum vero, in responso ad regis nuncium dato serunt dixisse ipsum regem habere legem, quae vetaret ne natus filius sacrificium gustaret, nisi prius in templum intrasset, Deoque sacrificasset. Hac ratione neque se ad eum venisse, quod expectaret dum dona ferre posset homini de suo patre bene merito. Quod ad servum attineret, sese in eum propterea animadvertisse, quod sibi dicto audiens non fuisset : nihil enim interesse utrum parvus aliquis sit herus an magnus. Quod nisi tales puniimus, expecta tu quoque futurum ut a tuis subditis contemnuaris. His auditis Ptolemæus ridere coepit, et pueri magnanimitatem admiratus est.

9. Arion autem ubi intellexit regem ita in eum animo affectum esse, et opem sibi ferri a nemine, puero datis mille talentis, vinculis solutus est, et triduo interjecto Hyrcanus reges salutavit. Illi vero eum libenter viderunt et comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde is mercatores secreto aggressus coemit ab eis centum pueros literarum peritos eodemque valentissimos, talento unumquemque, et centum puellas eodem pretio. Tum a rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat ex dignitate loca assignare. Quum autem omnes qui una accubuerunt, portionum ossa (nam carnes iis ipsi ademerant) ante Hyrcanum in cunulum congererent, adeo ut mensam ipsi appositam replerent, Tryphon, qui regi in deliciis et ad scommata et ridicula in computationibus jacienda delectus erat, rogatus a convivis, ubi regi adstiterat, « viden', inquit, o domine, quantum ossium ante Hyrcanum jaceat? ex his conjice quod illius etiam pater totam Syriam spoliaverit, quemadmodum hic ista nudavit carnibus. » Rege vero ad hunc Tryphonis sermonem in risum effuso et Hyrcanum interrogante cur tam multa ipsi apposita sint ossa, « nihil mirum, inquit, domine; canum enim est ossa una cum carnibus devorare, sicut isti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil ossium ante eos reperiatur : homines autem comesis carnibus ossa solent abjicere, quod et ego, homo quum sim, etiam nunc feci. » Ibi rex, responsi ejus acumen miratus, jussit universos ei plaudere, landans eum ob facete dictum. Sequenti vero die Hyrcanus, aditis omnibus regis amicis et in domo regia potentibus, ipsos quidem salutavit, a famulis vero quæsitavit quæ munera regi daturi essent die natali filii ejus. Quumque illi dixissent quosdam largituros esse talenta duodecim, alios autem in dignitate constitutos pro suarum quemque facultatum magnitudine, simulavit se dolere quod ejusmodi munera, afferre non possit : sibi

τὴν προτενεγκεῖν δωρεάν· πλεον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. Οἱ δὲ θεράποντες ταύτ' ἀκούσαντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. Χαίροντων δ' αὐτῶν ὡς καταγνωσθησμένου τοῦ Ἰωσήπου καὶ προσκρούοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνοστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ ταλάντων οὐ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες οὐ πλεον εἰκοσιν, ὁ δὲ Ὑρκανὸς οὖς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοῦς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. Πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἐτι καὶ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως οὖσι πολλῶν ἀξία ταλάντων δώρα ἔδωκεν, ὡς διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον· τοῖσι γὰρ ἐγγράφεισαν αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ διαρρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοφυλίαν ἀγασάμενος τοῦ μεираχίου προσέταττεν αὐτῷ δωρεάν ἣν βούλεται λαμβάνειν. Ὁ δ' οὐδὲν πλεον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ ἢ γράσας οὐκ αὐτὸν φιλοτιμώτατα καὶ δωρεὰς δοῦς λαμπράς, καὶ τῷ τε πατρὶ γράσας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυγχεῖν τὸν Ὑρκανόν· παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι καὶ διαφθεροῦντες αὐτόν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος· ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἔνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Τὴν ὀργὴν μέντοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήπου ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. Συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. Παραγενόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἐπεὶ μηδεὶς ἔδεχeto, δέισος ἀνεγύμνησεν εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, κακεῖ διέτριβε φορολογεῖν τοὺς βαρβάρους.

Ἦ. Ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντίοχου τοῦ μεγάλου. Τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ πραγμάτων ἀσθενῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας, εἰκοσιν ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς Συρίας τελευτᾷ καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας κατασχών. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ Ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ πατρὶ καταλιπών. Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ Ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Ἀρείος προσεβίβηεν τε ἐπιμπε καὶ ἐπιστολάς, ὥς τὸ ἀντιγράψαι ἐστὶ τοιοῦτον.

(F.) Βασιλεὺς Λακεδαιμονίων Ἀρείος Ὀνίᾳ χαίρειν.

« Ἐντυρόντες γραφῇ τινι ἡρώμεν ὡς ἐξ ἐνὸς εἶεν « γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐκ τῆς πρὸς « Ἀβραμὸν οἰκειότητος. Δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφούς

enim ad largiendum non plus quam quinque talenta suppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Josephum damnatum iri animumque regis offensurum esse moneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentissimi habitū, vicena ad summum afferbant talenta, Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis singula talenta ferenda tradidit, et illos regi, has Cleopatraz adduxit. Ac mirantibus cunctis ipsisque adeo Regibus insperatam largitionis magnificentiam et sumptus, insuper et amicis famulisque Regis dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret: his enim scripserant ejus fratres ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem admiratus magnanimitatem adolescentis jussit ut quod vellet donum postulet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit quam ut ad patrem et ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, amplisque donis muneratus, scriptis ad patrem et ad fratres et ad omnes suos præsides procuratoresque literis eum dimisit. Fratres autem, quum auditione accepissent quæ Hyrcanus a rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente: quippe ei iratus ob insumptas in dona pecunias de salute ejus minus erat sollicitus. Veruntamen iram in filium dissimulabat Josephus metu regis. Fratribus autem cum Hyrcano prælio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: ceteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, quum nemo eum admitteret, timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit, et ibi barbaros cogens sibi tributa solvere commoratus est.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Philopator, Antiochi Magni filius. Tunc moritur et Hyrcani pater Josephus, vir bonus et magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate et tenuitate in splendidiorem vitæ statum perduxit, et Syriæ Phœnicesque et Samariæ vectigalia viginti duos annos tenuit. Moritur et ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro vita defuncto Onias ejus filius in honorem successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Aræus legatos misit et literas, quarum exemplar hujusmodi est.

(V.) Rex Lacedæmoniorum Aræus Oniæ salutem.

« Incidimus in quoddam scriptum, in quo invenimus « ejusdem generis esse Judæos et Lacedæmonios et ex « Abrami domo oriundos. Quamobrem aequum est ut vos

• ὅμῃς ὄντας διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν
• βούλησθε. Ποιήσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ καὶ τὰ τε
• ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς
• ἔξομεν. Δημοτέλης δὲ φέρων τὰ γράμματα διαπέμπει
• τὰς ἐπιστολάς. Τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα,
• ἡ σφραγὶς ἐστὶν αἰτὸς ὀρθόγωντος ἐπειλημμένος.

ἰα'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμθεῖσα παρὰ τοῦ
Λακεδαιμονίων βασιλείως τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον.
Ἰαποθάνοντος δὲ Ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στρατεῖσαι
10 ἰβ' αὐτὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. Τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πολέ-
μων ἐξενηγκαμένων πρὸς Ὑρκανόν, ὃς ἦν νεώτατος
τῶν Ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος· καὶ οἱ μὲν
πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο καὶ ὁ ἀρχιερεὺς
Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. Ὁ δὲ Ὑρκανὸς ἐπανεληθεῖν
15 μὲν οὐκέτι δύναιτο εἰς Ἱεροσόλυμα· προσκαθίσας δὲ
τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς Ἀρα-
βας, ὥς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτείνειν καὶ λαβεῖν αἰ-
χμαλώτους. Ἐκοδόμησε δὲ βῆρην ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου
λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης,
20 ἐγγλύψας ζῶα παμμεγεθέστατα. Περιήγαγε δὲ αὐτῇ
εὐριπὸν μέγαν καὶ βαθύν· ἐκ δὲ τῆς καταντικρὺ τοῦ
ὄρους πέτρας, διατεμὼν αὐτῆς τὸ προέχον, σπηλαία
πολλῶν σταδίων τὸ μήκος κατεσκεύασεν, ἔπειτα οἴκους
ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ
25 δαίταν ἐποίησεν· ὁδῶν δὲ διαθεόντων πλῆθος, ἃ
καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. Τὰ
μέντοι ἀτόμια τῶν σπηλαίων, ὥστε ἓνα δι' αὐτῶν εἰσιέ-
ναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἦνοιξε· καὶ ταῦτ'
ἐπίτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεῖς ὑπὸ
30 τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληθρεῖς, κατεσκεύασε.
Προσχωδόμησε δὲ καὶ αὐτὰς τῶν μεγέθει διαφερού-
σας, ἃς καὶ παραδείσεις ἐκόσμησε παιμῆχεσι. Καὶ
τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον Ὑρόν ὠνόμασεν.
(Ὁὗτος ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε Ἀραβίας καὶ τῆς
35 Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οὗ πόρρου τῆς Ἰσ-
σεβωνίτιδος. Ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ἐπὶ ἑτῇ
ἐπτά, πάντα τὸν χρόνον ὃν Σάλευκος τῆς Συρίας ἐβα-
σιλευσεν. Ἀποθάνοντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν δὲ
ἀδελφὸς Ἀντίοχος, ὁ κληθεὶς Ἐπιφανὴς, τὴν βασι-
40 λεῖαν κατέσχε. Τελευταῖα δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ τῆς
Αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος Ἐπιφανὴς,
καταλιπὼν δύο παῖδας ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν, ὧν ὁ
μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκκλεῖτο, Φύσκων δὲ ὁ
νεώτερος. Ὑρκανὸς δὲ ὄρων μεγάλην δύναμιν ἔχοντα
45 τὸν Ἀντίοχον καὶ δέσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ
κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἀραβας αὐτῷ πεπραγμένα,
τελευταῖα τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτῷ γινόμενος· τὴν δ'
οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Ἀντίοχος λαμβάνει.

ΚΕΦ. Ε.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθάνοντος καὶ Ὀνίου
60 τοῦ ἀρχιερεως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερω-
σύνην δίδωσιν· ὁ γὰρ παῖς, ὃν Ὀνίας κατελειόπει, νή-
πιος ἦν ἔτι. Δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου

« qui sitia fratres nostri, nobis significatis, si quid est quod
« velitis. Etenim nos idem faciemus, et quae vestra sunt
« nostra existimabimus, et nostra vobiscum communia
« habebimus. Demoteles, qui literas affert, mandata ge-
« rit. Scriptura est quadrata, sigillum est aquila draco-
« nem tenens. »

11. Et epistola quidem a Lacedaemoniorum rege missa
haec continebat. Josepho autem mortuo ortum est in po-
pulo dissidium propter ejus natos. Quum enim grandiores
bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa
est multitudo, majorque pars a grandioribus stabat, necnon
pontifex Simon propter cognationem. Hyrcanus vero Hie-
rosolyma deinceps non redire statuit; sed trans Jordanem
capta sede cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita
ut eorum multos partim interfecisset, partim captivos cepe-
rit. Aedificavit etiam validam turrem, quam e candido
marmore totam exstruxit usque ad tectum, in sculptis ei
animalibus enormi magnitudine, cui etiam euripum cir-
cumdedit magnum et profundum. Ex oppositi autem
montis petra, saxa ejus prominentia perforando, speluncas
multorum stadiorum in longitudinem construxit; deinde in
illa aenis quosdam in convivia, alios vero ad somnum ca-
piendum et ad vitae consuetudinem fecit; salientium etiam
aquarum copiam induxit, quae in aula plurimum confere-
bant ad oblectationem et ornatum. In speluncis vero ostia
non majori amplitudine aperuit quam ut unus solus posset
ingredi, idque de industria, incolumitatis ergo, ne a fratri-
bus obsessus in eorum manus incidendi discrimen adiret.
Aedificavit etiam aulas amplae magnitudinis, easque hortis
spatiosis ornavit. Et quum hujusmodi locum absolvisset,
Tyrum eum nominavit. Locus iste est inter Arabiam et
Judaeam trans Jordanem non procul ab Essebontide. Illos
autem tractus rexit per septennium, toto tempore quo Se-
leucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antio-
chus frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Mo-
ritur et Ptolemæus Aegypti rex, et ipse vocatus Epiphanes,
relictis duobus filiis adhuc juvenibus, quorum natu majori
Philometor, minori Physcon cognomen erat. Hyrcanus
autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne
comprehensus ab eo propter illatas Arabibus injurias sup-
plicio afficeretur, vitam finivit mortem sibi consciscendo:
in ejus autem facultates omnes Antiochus invasit.

CAP. V. (VI.)

Per idem tempus mortuo etiam Onia pontifice. rex ejus
fratri Jesu summum sacerdotium dedit: nam quem filium
reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quae
ad hunc puerum spectant, suo loco declarabimus. Jesum

κατὰ χώραν ἕκαστα. Ἰησοῦς δὲ (οὗτος γὰρ ἦν ὁ ἀδελ-
φός τοῦ Ὀνίου) τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῆρέθη, προσο-
ρισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεω-
τάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοῦνομα. Σίμωνι γὰρ οὗτοι
τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιε-
ρωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. Ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς
Ἰάσονα ἐκείνῳ μετωνόμασεν, ὃ δὲ Ὀνίας ἐκλήθη Με-
νέλαος. Στασιάζαντος οὖν τοῦ προτέρου ἀρχιερέως
Ἰησοῦ πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα κατασταθέντα Μενέλαον,
καὶ τοῦ πλήθους διανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς
Μενελάου μοίρας οἱ Ἰωβίου παῖδες ἐγένοντο· τὸ δὲ
πλείστον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν, ὅς οἱ
καὶ πονούμενοι ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ Ἰωβίου παῖδες πρὸς
Ἀντίχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται
τοὺς πατριῶς νόμους καταλιπόντες καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς
πολιτείαν ἐπεσθαι τοῖς βασιλικῶς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν
πολιτείαν ἔχειν. Παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι
αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις. Συγ-
γρησαντος δὲ καὶ τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν ἐπεκά-
λυσαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόδυσιν Ἑλλήνες,
τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμι-
μοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα.

β'. Ἀντίχος δὲ, τῆς βασιλείας αὐτῷ χειρώσεως κατὰ
τρόπον, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον διέγων στρατευσθεῖς, πόθον
αὐτῆς λαβὼν, καὶ διὰ τὸ τῶν Πτολεμαίου παίδων
καταφρονεῖν, ἀσθενῶν ἔτι τυγχάνοντων καὶ μηδέπω
πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. Γενόμενος
οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τὸ Πηλούσιον καὶ
δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον ἐκπεριελθὼν κατα-
λαμβάνει τὴν Αἴγυπτον, καὶ γενόμενος ἐν τοῖς περὶ
Μέμφιν τόποις καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ἐπὶ τὴν
Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμενος αὐτὴν
καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος Πτολεμαῖον.
Ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς Ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ
τῆς ὅλης Αἴγυπτου, Ῥωμαῖον αὐτῷ παραγγελλάντων
ἀπέσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη πού καὶ πρότερον ἐν
ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Δηγήσομαι δὲ κατὰ μέρος τὰ
περὶ τοῦτον τὸν βασιλέα, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο
καὶ τὸν ναόν· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ κε-
καλιωδῶς αὐτῶν ἐπιμνησθεὶς ἀναγκαῖον ἡγήσαμην
ὑμῖν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

(Ζ'). γ'. Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου διὰ τὸ παρὰ
Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίχος ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυ-
μιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσεν, καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει
ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ μετὰ τοὺς ἀπὸ
Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχρῆτ' λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοι-
ξάντων αὐτῷ τὰς πύλας ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρήσεως
ἦσαν. Ἐγκρατὴς δ' οὗτος τῶν Ἱεροσολύμων γενόμε-
νος πολλοὺς ἀπέκτεινεν τῶν ἐναντία φρονούντων, καὶ
χρήματα πολλὰ σιλήσας ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

δ'. Συνέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσα-
ρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκαδῇ,
ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμῶς Χασαεὺς, κατὰ δὲ Μακεδό-
νας Ἀπελλάιος, Ὀλυμπιάδῃ ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ

vero (nam ille frater erat Oniae) summo sacerdotio privavit
rex, iratus ei, idque dedit ejus fratri nati minimo Oniae
nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes
fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jesus
quidem Iasoni sibi nomen imposuit, Onias vero Menelaus
appellatus est. Igitur orta seditione inter priorem pontifi-
cem Jesum et Menelaum, qui postea pontifex factus est,
scissaque in partes multitudine, a Menelao steterunt Tobiae
filii, maxima vero populi pars Iasonem secuta est, cujus
vim non sustinentes Menelaus et Tobiae filii ad Antiochum
se receperunt, ei dicentes velle se, relictis patriis legibus
et institutis, sequi regia et Graecanicos mores tenere. Ita-
que eum orarunt ut sibi permitteret aedificare gymnasium
Hierosolymis. Quumque hoc eis concessisset, genitalium
etiam circumsionem obtexere, ut vel nudato corpore Graeci
viderentur; atque aliis omnibus, quae eis patria erant,
omissis, ceterarum gentium facta imitabantur.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipsius arbitrium
succedentibus, statuit in Aegyptum expeditionem facere,
ejus occupandae cupidus, simulque Ptolemai filios con-
temnens, qui debiles adhuc essent, necdum res tantas ad-
ministrare possent. Igitur ad Pelusium cum magnis copiis
profectus, et circumvento fraudibus Ptolemaeo Philometore,
Aegyptum occupat, quumque loca Memphi vicina adisset,
eamque cepisset, Alexandriam contendit, ut eam obsidione
caperet, et regnantem ibi Ptolemaum in suam potestatem
redigeret. Verum repulsus est non solum ab Alexandria,
sed etiam ab universa Aegypto, denunciante ei Romanis
ut ab illa regione abstineret, sicuti jam prius et alibi de-
claravimus. Particulatim autem narrabo quae ad hunc regem
spectant, qui Judaeam occupavit et templum. Nam quum
in priore opere summatim ea attigerim, necessarium duxi
eorum narrationem nunc paulo accuratius persequi et altius
repetere.

(VII.) 3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Aegypto re-
versus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum,
eamque ingressus centesimo quadagesimo tertio anno, ex
quo regnare coeperunt Seleucidae, sine pugna urbem ca-
pit, portas illi aperientibus suae factionis hominibus. Ubi
autem is in sua potestate habuit Hierosolyma, multos diver-
sarum partium interfecit, magnaue pecuniae vi direpta,
Antiochiam rediit.

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno
centesimo quadagesimo quinto, vigesimo quinto die men-
sis, qui a nostris Chasleu nominatur, a Macedonibus vero
Apellaeus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut rex

καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναστῆναι τὸν βασι-
 λέα εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀ-
 πάτῃ περιγενέσθαι τῆς πόλεως. Ἐφείσατο δὲ τότε
 οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν διὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον,
 5 ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, (χρυσὸν γὰρ εἶρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ
 καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστα-
 τον), ἵνα συλῆσθαι τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους
 αὐτῷ σπονδὰς παραδῆναι. Περιδύσας οὖν τὸν ναόν,
 ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, λυχνίας χρυσέας
 10 καὶ βωμὸν χρύσειον καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια,
 καὶ μὴδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποσχόμενος, ἄπερ
 ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενύσας
 καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μὴδὲν ὅλων
 ὑπολιπὼν, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πέν-
 15 θος ἐνέβαλε. Καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς
 προσέφερον τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς
 προσφέρειν, καὶ διαρκάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς
 μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξίν ἅμα καὶ
 τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τῶν ζωγρηθέντων περὶ μυρίους γε-
 20 νέσθαι τὸ πλῆθος. Ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλι-
 στα, καὶ καταβαλὼν τὰ τεῖχη τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει
 ὠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη
 τὸ ἱερὸν, καὶ διὰ τούτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψη-
 25 σευ. Ἐμμενον δ' οὐδὲν ἤττον ἐν τῇ ἄκρᾳ καὶ τοῦ
 πλήθους οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὅς
 πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέθη παθεῖν. Ἐποι-
 κοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς,
 σῶας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πά-
 30 τριον τῇ Ἰουδαίᾳ θρησκείᾳ ταύτῃ ἐπιτελῶν. Ἦνάγα-
 κασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τῆς περὶ τὸν αὐτῶν Θεὸν
 θρησκείας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, ὀκο-
 δομήσαντας δὲ ἐν ἐκάστῃ πόλει καὶ κύμη τεμένη αὐτῶν
 καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σὺς καθ'
 35 ἡμέραν. Ἐκέλευσε δὲ καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ
 τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας, εἰ τις παρὰ ταῦτα ποιοῖν
 εὐρεθείη. Κατέστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἱ προσαναγ-
 κάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. Καὶ πολλοὶ
 μὲν τῶν Ἰουδαίων οἱ μὲν ἔχοντι, οἱ δὲ καὶ δι' εὐλάβειαν
 40 τῆς ἐπιγγεγμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βα-
 σιλεὺς διετέτακτο, οἱ δὲ δοκιμώτατοι καὶ τὰς ψυχὰς
 εὐγενεῖς οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τῶν δὲ πατρίων ἐθνῶν
 πλείονα λόγον ἔσχον ἢ τῆς τιμωρίας, ἣν οὐ πειθομένοις
 ἠπειλήσεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἡμέραν
 45 αἰκίζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνη-
 σκον. Καὶ γὰρ μαστιγούμενοι καὶ τὰ σώματα λυμαι-
 νόμενοι ζῶντες ἐτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο, τὰς
 δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμον,
 κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπῆγγον, ἐκ τῶν
 50 τραχέων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρ-
 τύντες. Ἦφάνιζτο δὲ εἰ που βίβλος εὐρεθείη ἱερὰ
 καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὐρεθείη καὶ οὗτοι [κακοὶ] κα-
 κῶς ἀπόλλυντο.

ε'. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας

magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simu-
 lata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem
 pepercit a quibus receptus fuerat, propter templi divitias,
 sed avaritia ductus, (multum enim pecuniae in fano viderat,
 aliumque donariorum ornatum pretiosissimum,) ut illud expi-
 laret, etiam foedus, quod ipse cum iis fecerat, violare sus-
 tinuit. Templum itaque depeculatus ita ut vasa Dei au-
 ferret, candelabra aurea, et aram auream, et mensam, et
 thuribula, ac ne velis quidem abstinens quae et bysso coc-
 coque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nul-
 laque re relicta, Judaeos ob ea magnum in luctum conjecit.
 Nam et sacrificia quotidiana, quae Deo offerre solebant ex
 lege, offerre eos vetuit, urbemque totam deprædatus, alios
 quidem necavit, alios vero una cum mulieribus et liberis in
 captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter
 decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, de-
 jectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. Erat
 enim in altum edita, ipsique templo imminerebat, ideoque
 quum cum altis muris et turribus munivisset, in ea praesidium
 Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant
 de multitudine impii improbique, a quibus factum est ut
 cives multa et acerba subinde paterentur. Quin et rex quum
 aram alteri superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium
 peragens neque legitimum neque patrio Judaeorum cultui
 consentaneum. Coegit etiam eos, Dei ipsorum cultu
 omisso, eos colere quos ipse deos existimaret, et, quum
 templa ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent et aras
 collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in manda-
 tis dedit ipsis non circumcidendos esse filios, poenam com-
 minatus, si quis contra hæc fecisse inveniretur. Constituit
 quoque curatores qui populum cogerent imperata facere.
 Et multi quidem Judaeorum, alii sponte, alii poenae indi-
 ctæ metu, regia præceptis obsequebantur, eminentissimi
 vero et animo generosi eum non curabant, sed potiori loco
 habebant patrios ritus, quam metum poenæ ejus, quam
 ille non obedientibus minabatur: et propterea quotidie
 vexati moriebantur et gravissimis cruciatibus toleratis.
 Nam et flagellis cæsi et corpore mutilati, vivi adhuc et spi-
 rantes crucibus suffligebantur, mulieres vero simul et pueros,
 quos circumcidebant, jussi regis strangulabant, pueris
 de parentum crucifixorum cervicibus suspensis. Sicubi
 etiam reperiebatur liber sacer aut lex, illico abolebatur, et
 apud quos reperti erant, et ipsi [mali] male peribant.

5. Samaritæ autem quum viderent Judæos ista pati, non

τοὺς Ἰουδαίους οὐκέθ' ὁμολογοῦν ἐκ τούτων εἶναι συγγε-
 νεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν Γαριζίν νάον τοῦ μεγίστου
 Θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκολουθα, ἣν δεδολώκαμεν,
 καὶ λέγοντες αὐτοὺς Μήδων ἀποίκους καὶ Περσῶν καὶ
 γάρ εἰσι τούτων ἀποικοί. Πέμψαντος οὖν πρὸς τὸν
 Ἀντίοχον πρίσβεις καὶ ἐπιστολὴν ἐδόλουν τὰ ὑπογε-
 γραμμένα. « Βασιλεῖ Ἀντίοχῳ θεῷ Ἐπιφανεῖ ὑπό-
 « μνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτεροι
 « πρόγονοι διὰ τινος συχνοῦς τῆς γῶρας λοιμούς, πα-
 « ρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεσιδαιμονίᾳ, ἔθος
 « ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην
 « σαββάτων ἡμέραν, ἰδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμοι ἐν τῷ
 « Γαριζίν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθουν ἐπ' αὐτοῦ τὰς
 « καθήκουσας θυσίας. Σοῦ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς πονη-
 « ρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοι-
 « κούντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν
 « ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσιν, ὄντων
 « ἡμῶν τὸ ἀνάκαθεν Σιδωνίων. Καὶ τοῦτο φανερόν
 « ἐστὶν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. Ἀξιούμεν οὖν
 « σε, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρα, προστάξαι Ἀπολλωνίῳ
 « τῷ μεριδάρχῃ καὶ Νικάνορι τῷ τὰ βασιλικὰ πράτ-
 « τοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, προσάπτουσι τὰς τῶν
 « Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθουσιν
 « ἄλλοτριῶν ὑπαρχόντων» προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώ-
 « νυμον ἱερὸν Διὸς Ἑλληνίου. Γενόμενου γὰρ τούτου
 « παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ'
 « ἀδείας προσανέγοντες μειζονάς σοι ποιήσομεν τὰς
 « προσόδους. » Ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων,
 ἀντίπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιαύδε. « Βα-
 « σιλεὺς Ἀντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικίμοις Σιδωνιοί
 « ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. Ἐπεὶ
 « οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστη-
 « σαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ἰου-
 « δαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς Ἑλληνοῖς
 « ἔθουσιν αἰρούνται χροῦμενοι ζῆν, ἀπολούμεν τε αὐτοὺς
 « τῶν αἰτιῶν καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθάπερ ἡξιώ-
 « κασι, προσαγορευθῆτω Διὸς Ἑλληνίου. » Ταῦτα δὲ
 καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλεν ἔπει ἐκ τῶν
 καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος ὀκτωκαιδε-
 κατῷ.

ΚΕΦ. Γ'.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦν τις οἰκῶν ἐν Μωδιείμ
 κώμῃ τῆς Ἰουδαίας, ὄνομα Ματθαθίας, υἱὸς Ἰωάννου
 τοῦ Συμεῶνος τοῦ Ἀσαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας
 Ἰωάριθος, Ἱερουσαλιμίτης. Ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πάντε,
 Ἰωάννης ὁ καλούμενος Γαδδῆς καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς
 Ματθῆς καὶ Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος καὶ Ἐ-
 λεάζαρος ὁ κληθεὶς Αὐρὰν καὶ Ἰωνάθης ὁ κληθεὶς Ἀπ-
 ρῆς. Οὗτος οὖν ὁ Ματθαθίας ἀποδύρετο τοῖς τέκνοις
 τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν τῆς πόλεως
 διαρπαγὴν καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν καὶ τοῦ πλῆθους
 τὰς συμφοράς, ἔλεγέ τε κρείττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν
 πατριῶν νόμων ἀποθάνειν ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως.

amplius sibi cum illis cognationem esse prae se ferebant,
 neque templum Garizitanum esse Dei maximi, ingenio suo,
 quod indicavimus, consentanea facientes, dicentesque se
 esse Medorum et Persarum colonos : ab illis enim profecti
 sunt. Missis itaque ad Antiochum legatis cum epistola,
 quae infra scripta sunt significarunt. « Regi Antiocho deo
 « Epiphani haec verba subjiciunt Sidonii Sicinia habitantes.
 « Majores nostri propter crebras in regione coortas pesti-
 « lentias, veterem quandam superstitionem sequuti, con-
 « suetudinem instituerunt diem istam observandi, quae
 « apud Judaeos vocatur sabbatum : temploque sine nomine
 « in monte qui Garizin appellatur aedificato, ibi victimas pro
 « more solennes offerebant. Quum autem tibi visum fuerit
 « cum Judaeis agere pro eo ac mereatur eorum malitia, 1e-
 « gii ministri, existimantes nos propter consanguinitatem
 « eadem cum illis facere, simili nos damnant crimine, cum
 « simus ab origine Sidonii, id quod manifestum est ex la-
 « bulis publicis. Rogamus ergo te, benefactorem et serva-
 « torem, ut mandare velis Apollonio regionis praesidi et
 « Nicanori regionum negotiorum procuratori, ne quid nobis
 « molesti sint, eadem ac Judaeis crimini dantes, a quibus
 « tam diversi sumus et moribus et origine : atque ut tem-
 « plum, quod nullo nomine insignitur, Jovis Hellenii ap-
 « pelletur. Hoc enim facto erimus a molestiis liberi,
 « operibusque sine metu vacantes majora tibi poterimus
 « tributa solvere. » Samaritis ista petentibus vicissim
 misit rex epistolam hujusmodi verbis. « Rex Antiochus
 « Nicanori. Sidonii qui Sicinia incolunt miserunt ad nos
 « libellum hisce inclusum. Quoniam igitur nobis et ami-
 « cis in consilium adhibitis repraesentarunt legati ab iis
 « missi, ea quae Judaeis vitio vertuntur nihil ad se perti-
 « nere, sed placere illis ex Graecorum institutis vivere, et
 « culpa eos liberamus volumusque ut eorum templum,
 « quemadmodum petierunt, Jovis Hellenii cognominetur. »
 Eadem etiam et Apollonio regionis praesidi scripsit anno
 quadragésimo sexto, mensis Hecatombaeoneis die duodevi-
 cesima.

CAP. VI. (VIII.)

Per idem vero tempus habitabat in Modiim, vico Judææ,
 quidam nomine Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis,
 filii Asamonæi, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita.
 Huic autem erant filii quinque, Joannes cognomine Gaddes,
 et Simon Matthes appellatus, et Judas vocatus Maccabæus,
 et Eleazarus qui Auran dicebatur, et Jonathan cognomento
 Apphûs. Iste ergo Mattathias deflebat apud filios rerum
 statum et urbis direptionem et templi spoliationem populi-
 que calamitates, aiebatque præstare mori eos pro patria
 legibus quam vivere tanto cum dedecore.

β'. Ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν Μωδιεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισταμένων ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελευόντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, διὰ δὲ τὴν δόξαν, τὴν τε διὰ τὰλλα καὶ διὰ τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν Ματθαθίαν προκατάρχειν τῶν θυσιῶν, (κατακολουθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ διὰ τοῦτο τιμηθῆσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως,) ὁ Ματθαθίας οὐκ ἔφασκε ποιῆσειν, οὐδ' εἰ τὰλλα πάντα ἔθνη τοῖς Ἀντιόχου προστάγμασιν ἢ διὰ φόβου ἢ δι' εὐαρέστησιν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαι ποτ' αὐτὸς μετὰ τῶν τέκνων τὴν πατρίον θρησκείαν καταλιπεῖν. Ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ προσελθὺν τισ τῶν Ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν καθ' ἃ προσέταξεν Ἀντίοχος, θυμωθεὶς ὁ Ματθαθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων ἔχοντων κοπίδας, καὶ αὐτὸν τε ἐκείνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως Ἀπελλῆν, ὃς ἐπὶ ἀνάγκῃ, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραγεν, « εἰ τις ζηλωτὴς ἐστί τῶν πατρίων ἔθων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας, ἐπέσθω, φησὶν, ἔμοι. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινε ἐν τῇ ἀχροπολει τῶν Ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ καταλαβόντες τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μετανοήσαντας αἰρεῖσθαι τὰ συμφέροντα καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. Μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τάναντία φρονούντων, συμπέλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέραν, καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμπαράξαντας. Τοῦ δὲ ἀμύνεσθαι διὰ τὴν ἡμέραν ἀπέσχοντο, μηδ' ἐν κακοῖς παραβῆναι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες ἄργεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. Ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐμπνιγνέτες τοῖς σπηλαίοις ὡς χίλιοι. Πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες τῷ Ματθαθίᾳ προσέθεντο, κακείνων ἄρχοντα ἀπέδειξαν. Ὁ δὲ καὶ σαββάτους αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, ὡς « εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων, κωλύσειν τε μηδὲν οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. » Ταῦτ' εἰπὼν ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄγρι δαῦρο μένει παρ' ἡμῖν καὶ σαββάτοις, εἴ ποτε δεήσῃς, μάχεσθαι. Ποίησας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματθαθίας τοὺς τε βωμοὺς καθεῖλε καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινε, ὅσους λαβεῖν ὑποχειρίους ἐδυνήθη (πολλοὶ γὰρ δι' εὐλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ περί τῆς ἔθνης) τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτεταγμένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἐπὶ τῷ κωλύειν καθισταμένους ἐκβαλὼν.

2. Quum autem in Modiim vicum venissent qui a rege constituti erant ut Judæos ad mandata ipsius exsequenda cogerent, juberebantque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout rex jussisset, atque Mattathiam rogassent, qui gloriam quum ex aliis tum ex doctrina assequutus erat, ut præret immolando, (sequenturos enim eum cives, et id ipsi honori fore apud regem, Mattathias se non ita facturum esse dicebat, nec, si aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, sive ob metum sive placendi studio, obsequerentur, obsequenturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium et ex mandato regis sacrificavit: id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum obtruncavit, et Apellum præfectum regium, qui sacrificare cogebat, interfecit una cum paucis militibus, dirutaque ara exclamavit, dicens, « si quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, exeat post me. » Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contudit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati et ipsi cum liberis et uxoribus in desertum profugerunt, et in speluncis habitaverunt. Ista quum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt, eosque assequuti primum quidem illis persuadere conabantur ut prenitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent ut belli lege cum ipsis agerent. Quum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissæ est die sabbati, et ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes et ne obsepto quidem aditu. Etenim propter religionem diei a vi arcenda abstinuerunt, nolentes sabbatum, etiam quum in malis essent, profanare: lege enim sancitum est ut illa die otium agamus. Interierunt itaque una cum uxoribus et liberis in speluncis suffocati ad homines mille. Multi autem qui e periculo evaserant, cum Mattathia sese adjunxerunt et eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam sabbatis pugnare docebat, dicens, « si hoc non fecerint, legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, quandoquidem fiet ut inimici ipsos eo die aggrediantur, quum vim non propulserint, adeoque nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc pacto sine pugna pereant et tollantur. » Ista loquutus eis persuasit, atque hactenus nobis mansit consuetudo, ut sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnemus. Mattathias igitur, quum magnam circa se manum collegisset, et aras evellit et defectores occidit, quotquot deprehendere potuit, (nam multi metu ad gentes in circuitu dispersi fuere;) puerosque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsos illinc quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

γ'. Ἄρξας δ' ἐνιχυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον
προσκαλείται τοὺς παῖδας, καὶ περιστῆσάμενος αὐτοὺς,
« ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἀπειμι τὴν τῆς εἰμαρ-
« μένης πορείαν· παρατίθεμαι δὲ ὑμῖν τοῦμὸν πρό-
« νημα καὶ παρακαλῶ μὴ γενέσθαι κακοὺς αὐτοῦ φύ-
« λλας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑμᾶς
« καὶ θρεψάμενου προσιρέσεως ἔθῃ τε σώζειν τὰ πατρία
« καὶ κινδυνεύουσιν οἴχεσθαι τὴν ἀρχαίαν πολιτείαν
« ἀνακτᾶσθαι, μὴ συμφορομένους τοῖς ἡ διὰ βούλησιν
« ἡ δι' ἀνάγκην προδιδούσιν αὐτήν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας
« ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω γε-
« νέσθαι, τὰς ψυχὰς οὗτοι παρεσκευασμένους ὥστε
« ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δεῖ, λογιζομένους
« τοῦθ', ὅτι τὸ θεῖον τοιούτους ὑμᾶς ὄρων οὐχ ὑπερόψε-
« ται, τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν
« αὐτὸ καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ἣ ζήσεσθε μετ' ἀδείας τῶν
« ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. Θνητὰ μὲν
« γὰρ τὰ σώματα ὑμῶν καὶ ἐπικύρησεν, τῇ δὲ τῶν ἔργων
« μνήμῃ τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει· ἥς ἐρασθέντας
« ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τὴν εὐκλείαν, καὶ τὰ μέγιστα
« ὑψισταμένους μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν
« βίον. Μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ καὶ πρὸς
« ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ'
« εἰκοντας ἀλλήλοις οικείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς.
« Καὶ Σίμωνας μὲν τὸν ἀδελφὸν συνέσει προύχοντα
« πατέρα ἡγήσθε, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ πεί-
« θεσθε· Μακκαβαῖον δὲ τὴν στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ
« ἰσχυρὸν στρατηγὸν ἔξετε· τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος ἐκδική-
« σει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. Προσιεσθε δὲ
« καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν
« αὐξέτε. »

(Θ'). δ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ καὶ τὸν Θεὸν εὐ-
ζάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν
ἀνασῶσαι πάλιν τοῦ βίου συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τε-
« λεύθ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν Μωδῆϊμ, πένθος δ' ἐπ'
αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου· διεδέξατο
τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ Ἰούδας
ὁ καὶ Μακκαβαῖος, ἑκατοστῷ ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ
ἔκτῳ. Συναραμένονι δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν
« καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώ-
« ρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πατρία τῶν ὁμο-
« φύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιά-
« ζματος τὴν γῆν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ταῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος, ὁ τῆς Σαμαρείας στρα-
« τηγός, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ὤρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰου-
« δαν. Ὁ δὲ ἀπῆντησεν αὐτῷ καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ
« μάχῃ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ
« τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν, ἣ
« χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας εἴχε, πλείους
« δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τοῦ στρα-
« τοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σῆρων δὲ,
« ὁ τῆς Κοίλης Συρίας στρατηγός, ἀκούσας ὅτι πολλοὶ

3. Quum autem annum imperasset et in morbum incidis-
set, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, « *equidem*
« *ego, inquit, filii, viam fato destinatam ingredior: at vo-*
« *bis mentem meam commendo, oroque et obsecro ne*
« *male eam custodiat, sed, illius qui vos genuit nutri-*
« *vilque voluntatis non immemores, servate ritus patrios,*
« *veteremque reipublice formam, in discrimen adductam,*
« *ite restitutum, non seducti ab iis, qui aut sponte aut*
« *necessitate coacti eam produnt, sed vosmet liberos me*
« *dignos praestantes et vi omni et necessitate superiores*
« *estote, paratis animis, ut pro lege, si ita res ferat, moria-*
« *mini, cogitantes Deum vos, si tales esse videat, non ne-*
« *glecturum, sed aestimatione virtutis redditurum vobis*
« *quod amisistis, eamque vivendi libertatem restitutum,*
« *ut cum securitate moribus vestris perfruiamini. Corpora*
« *enim vobis mortalia et caduca, sed gestorum memoria*
« *immortalitatem consequuntur; cujus amore inflammatos*
« *vos aspirare volo ad gloriam, et ut maxima aggredientes*
« *non gravemini illis exsequendis immori. Praecipue autem*
« *vos ad concordiam hortor, et qua praestantiorem natura*
« *quemque fecerit eatenus alii aliis cedatis, virtutem quis-*
« *que suam exercentes. Et Simonem quidem fratrem,*
« *prudencia praecellentem, patris loco habete, ejusque*
« *consiliis obtemperate, Maccabæum vero fortitudine et*
« *robore egregium, in bello gerendo militiæ ducem habebitis:*
« *ille enim popularum injurias persequetur atque ulcisce-*
« *tur hostes. Denique conciliate vobis justitiæ et pietatis*
« *cultores et vires illorum angebitis. »*

(ΙΧ.) 4. Ista filiis loquutus Deumque precatus ut ipsis
auxilio esse dignaretur, et populo pristinum suum vivendi
morem restitueret, non multo post diem supremum obiit,
et in Modiim sepelitur. Postquam autem a populo uni-
verso planctu magno deploratus est, rerum administratio-
nem in se suscepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus,
anno centesimo quadragesimo sexto. Quumque ei opein ala-
criter ferrent ipsius fratres aliique, et hostes e regione
expulsi, et populares suos patria instituta violantes ferro
peremit, terramque ab omni inquinamento expiavit.

CAP. VII. (X.)

Hæc quum audisset Apollonius, Samariæ præfectus,
cuncto exercitu contra Judam egressus est. Hic vero ei
obviam ivit et consertis manibus prælio superat, atque
hostium multos quidem interfecit, (in quibus et Apollo-
nium imperatorem, cujus armis exuti ense, quo tum
forte usus est, gerebat,) plures vero vulneravit, et cum
ingenti præda ex hostium castris direpta recessit. Seron
autem, Cires-Syriæ exercitus dux, audito quod multi sese

προσχωρήσας τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη περιβέ-
 5 ληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν
 ἔγνω στρατεύσασθαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς
 τὰ τοῦ βασιλείως προστάγματα παρανομοῦντας πειρᾶ-
 10 σθαι καλᾶζειν. Συναγαγὼν οὖν δύναμιν, ἦσθι παρῆν
 αὐτῷ, προσκαταλέξας δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων τοὺς φυγά-
 δας καὶ ἀσεβεῖς, ἐπὶ τὸν Ἰούδαν παρεγένετο· προσελ-
 θὼν δὲ ἄχρι Βεθωρόν κώμης τῆς Ἰουδαίας αὐτοῦ στρα-
 τοπεδεύεται. Ὁ δὲ Ἰούδας ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμ-
 15 θαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς
 τὴν μάχην διὰ τε τὴν δλιγότητα καὶ δι' αἰτίαν (νενη-
 στεύκεισαν γάρ) ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων οὐκ ἐν
 τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν,
 20 ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τούτου σφῆστα-
 τον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἱ διὰ δικαιοσύ-
 νην καὶ τὸ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέχνων ἀγωνί-
 ζεσθαι πολλὰς πολλὰς κτήσαντες μυριάδας· τὸ γὰρ
 μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. Ταῦτ' εἰπὼν πείθει
 25 τοὺς σὺν αὐτῷ καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν
 ἐναντίων ὁμοσε χωρῆσαι τῷ Σήρῳ, καὶ συμβαλὼν
 τρέπει τοὺς Σύρους· πεσάντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ πάν-
 τες φεύγειν ὤρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς
 ἀποκειμένης. Ἐπιδιώκων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου κτείνει
 τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν
 30 εἰς τὴν παραλίαν.

(ΙΑ') β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος μεγάλως
 ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν δύ-
 35 ναμιν ἀθροίσας καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους
 ἀναλαβὼν ἡτοιμάζετο περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν
 40 Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διανέμ-
 μας ἑώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας καὶ χρημάτων
 ἔνδεον οὖσαν, (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο διὰ
 τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγάλῃ φύχῳ τε ὧν καὶ φιλό-
 45 δωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν,) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν
 Περσίδα πορευθεῖς τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν.
 Καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν
 ἔχοντα παρ' αὐτῷ καὶ τὰ μέχρι τῶν Αἰγύπτου ὁρίων καὶ
 50 τῆς κάτωθεν Ἀσίας ἀπ' Εὐφράτου διέποντα ποταμοῦ
 καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν
 μὲν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πάσης φροντίδος
 ἐνετείλατο, ἕως ἂν παραγένηται, καταστρεψάμενον δὲ
 τὴν Ἰουδαίαν καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανέραποδισά-
 55 μενον ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ γένος αὐτῶν
 ἀπολέσαι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βα-
 σιλεὺς Ἀντίοχος ἐξῆλθεν εἰς τὴν Περσίδα τῷ ἑκατοστῷ
 καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περαιωσάμε-
 νος τὸν Εὐφράτην ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἀνω σατραπίας.

γ'. Ὁ δὲ Λυσίας ἐπιεξάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δο-
 60 ρυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἀνδρας δυνατοὺς
 τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ παραδούς αὐτοῖς πεζῆς μὲν
 δυνάμεως μυριάδας τέσσαρας, ἵππεϊς δὲ ἑπτακισχίλους,
 ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. Οἱ δ' ἄχρις Ἐμμαοῦς
 πόλεως ἐλθόντες ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύονται.
 Προσγίνονται δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ

Judæ adjunxerant, atque is satis copiarum ad prælia bel-
 lumque gerendum jam comparaverat, statuit exercitum
 contra eum educere, consentaneum esse putans pro virili
 in eos animadvertere, qui contra regis mandata facerent.
 Contractis igitur quos penes se habuit militibus, adju-
 ctisque Judæorum etiam perfugis et impiis, contra Judam
 profectus est; atque quum Bethoron usque Judææ vicum
 processisset, illic castra metatur. Judas autem ei ob-
 viam factus, idque congregandi animo, ubi vilit suos,
 tum quia pauci et inedia confecti essent, (nam jejunave-
 rant,) ad pugnam parum alacres, animum audaciamque
 illis addebat, dicens non in multitudine sitam esse victo-
 riam triumphumque ex hostibus reportandum, sed in pie-
 tate erga Deum: idque compertissimum haberi majorum
 exemplis, qui quum ex jure et pro legibus suis et liberis
 dimicassent, multas sæpe hostium myriadas fuderint: nihil enim improbi facere magna est potentia. Hac ubi dixit,
 suis persuasit ut, contempta hostium multitudine, cum se-
 rone manus consererent, congressusque fugavit Syros. Pro-
 strato enim duce universi sese in fugam conjiciunt, quasi
 omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in cam-
 pum usque persecutus ex hostibus occidit ad octingentos:
 reliqui evaserunt in regionem maritimam.

(XI.) 2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis rebe-
 menter iratus, copias suas omnes coegit, multisque ex insu-
 lis mercenariis militibus assumptis, paravit primo vere in
 Judæam irrumper. Verum ut, stipendio illis numerato,
 vilit thesauros deficere pecuniæque inopiam esse, (nam
 neque tributa omnia reddebantur propter gentium seditiones,
 et ipse vir generosus et largitor iis quæ habuerat non
 contentus erat,) statuit primum in Persidem proficisci, et
 regionis istius tributa colligere. Quum itaque reliquisset
 Lysiam queadam negotiorum procuratorem, apud ipsum
 auctoritatem habentem, et provincias administrantem a
 flumine Euphrate usque ad fines Ægypti et inferioris Asiæ,
 atque copiarum et elephantorum partem, jussit ut Anti-
 ochum filium suum usque ad reditum suum diligenter edu-
 caret, utque Judæa eversa ejusque incolis in servitatem
 abductis deleret Hierosolyma et genus Hebræorum exting-
 ueret. Et ista quidem quum Lysiae in mandatis dedisset
 rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo
 quadragesimo septimo, et Euphrate trajecto ascendit ad su-
 periores provincias.

3. Lysias autem, delectis Ptolemaeo Dorymenis filio et
 Nicanore et Gorgia, hominibus amicorum regis potentissi-
 mis, eos cum quadraginta peditum millibus et septem equi-
 tum millibus dimisit in Judæam. Illi vero ad urbem usque
 Emmauentem progressi in loco campestri castra metantur.
 Illisque accedunt auxilia ex Syria et regione finitima, mul-

τῆς πέριξ χώρας καὶ πολλοὶ τῶν πεφευγόντων Ἰουδαίων
 ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινές, ὡς ὠνησόμενοι τοὺς
 αἰχμαλωτισθησόμενους, πένδας μὲν κομίζοντες αἰς δῆ-
 σους τοὺς ληφθησόμενους, ἄργυρον δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν
 αὐτῶν καταθῆσόμενοι. Τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ
 πλῆθος τῶν ἐναντίων δ' Ἰούδας κατανόησας ἔπειθε τοὺς
 οἰκίους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκλεύετο τὰς
 ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τοῦτον ἰκετεύειν
 τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους καὶ τὸ σύνθημα
 αὐτῶν σῆμα τῆς ἰκετείας παρὰ τοὺς μεγάλους κινδύνους
 ἐπιειζάντας, τοῦτω θυσιωπῆται παρασχεῖν αὐτοῖς τὸ
 κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος. Διατάξας δὲ τὸν ἄρχιον
 αὐτοὺς τρόπον καὶ πάτριον κατὰ χιλιάρχους καὶ τα-
 ξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας καὶ τοὺς τὰς
 15 κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων
 ἀπολαυσιν φιλοχωροῦντες ἀτολμότερον μάχωνται, κα-
 ταστάς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἄγωνα τοὺς
 αὐτοῦ στρατιώτας. «Καιρὸς μὲν ὑμῖν οὐκ ἄλλος
 ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος, ὃ ἑταῖροι, εἰς εὐψυχίαν
 20 καὶ κινδύνῳ καταφρόνησιν καταλείπεται. Νῦν
 γὰρ ἔστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν
 ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπανιν ἀγαπητὴν οὖσαν
 ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας τοῦ θρῆσκείν τὸ θεῖον ἔτι ποθει-
 νότεραν εἶναι συμβέβηκεν. Ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι
 25 κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν καὶ τὸν εὐδαίμονα
 καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, (οὗτος δὲ ἦν ὁ κατὰ
 τοὺς νόμους καὶ τὴν πάτριον συνθήκην,) ἢ τὰ αἰσι-
 στα παθεῖν καὶ μηδὲ σπέρμα τοῦ γένους ὑμῶν ὑπο-
 λειπθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, οὕτως ἀγω-
 30 νήσεσθε. Τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν
 ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι, τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων
 ἐπάθλων, ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμον, εὐσεβείας,
 αἰώνιον τὴν εὐκλειαν κατασκευάζειν πεπιστευούτες,
 ἐτοιμάζεσθε τοιγαροῦν, οὕτω τὰς ψυχὰς ἡτρεπι-
 35 σμένοι ὡς αὐρίον ἄμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πο-
 λεμίοις.»

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα παραθαρσύνων τὴν
 στρατιὰν ἔλεγε· τῶν δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν
 μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἵππεων, ὅπως
 40 διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδη-
 γοὺς ἔχοντας αὐτοῦ τινὰς τῶν πεφευγόντων Ἰουδαίων,
 αἰσθόμενος δ' τοῦ Ματθαίου παῖς ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς
 ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα
 διηρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. Καθ' ὅραν οὖν δει-
 45 κνυποησάμενος καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ
 στρατοπέδου, δι' ὅλης ὥδους τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐμ-
 μαυνοῦς τῶν πολεμίων. Οὐ γὰρ εὐρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαν-
 τας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζη-
 50 τεῖν ὅπου ποτ' εἴεν. Περὶ δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται
 τοῖς ἐν Ἐμμαυσοῦς πολεμίοις δ' Ἰούδας μετὰ τρισχιλίων
 φαύλως ἐμπλισμένων διὰ πέναν, καὶ θεασάμενος τοὺς
 ἐχθροὺς ἄριστα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολ-
 λῆς ἐστρατοπεδευμένους, προτρεψάμενος τοὺς Ἰουδαίους

tique perfugae Judaei, necnon et mercatores quidam, veluti
 illos empturi qui in servitutum redigendi erant, compedibus
 quibus captivos vincirent secum allatis, argentoque et auro
 in pretium illorum numerando. Judas autem, castris con-
 spectis et adversariorum multitudine animadversa, milites
 suos hortabatur ut forti essent animo, suadebatque ut
 spem victoriae in Deo collocantes ei more patrio supplicarent,
 saccis amicti, atque eum cui in magnis periculis consue-
 verat supplicum habitum praeseferentes, ad eum hoc
 modo exorandum ut vires ipsis contra hostes suppeditaret.
 Distributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac
 centuriones ordinibus, et dimissis novis maritis, quique
 possessiones nuper acquisiverant, ne illis fruendi desiderio
 vitae amantes timidius dimicarent, post haec milites suos ad
 pugnam excitat hujusmodi oratione. «Non aliud quidem
 «tempus, o socii, magis necessarium vobis relictum est ad
 «fortitudinem et periculorum contemptum quam quod in
 «manibus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus licet
 «libertatem assequi, quae suapte natura omnibus desidera-
 «bilis, nobis adhuc desiderabilior esse contigit, inde pote-
 «statem habiturus Deum rite colendi. Quoniam itaque res
 «vestrae in eo sunt loco, ut eam recipiatis et vitam bea-
 «tam felicemque renovetis (ex legibus scilicet patriaque
 «consuetudine institutam), vel turpissima patiamini et
 «cum omni stirpe vestra pereatis, minus strenue vosmet
 «in pugna gerentes, cum hac cogitatione inite praedium
 «Et vobis quidem, etiamsi non pugnetis, moriendum esse
 «existimantes, persuasique praeter tanta praemia, liberta-
 «tem, patriam, leges, pietatem, vos aeternam manere glo-
 «riam, vos igitur accingite, ita animis parati ut cras
 «prima luce cum hostibus congressuri.»

4. Et ista quidem Judas, ut suis militibus animos addi-
 ret, verba faciebat. At hostes Gorgiam miserunt cum quin-
 que peditum millibus et mille equitibus, ut noctu Judaeorum
 castra adoriretur, perfugarum quorundam Judaeorum ductu
 utens: quod ubi intellexit Mattathiae filius, ipse etiam statu-
 it in hostes castra tenentes impetum facere, idque quod di-
 visae essent illorum copiae. Crena itaque tempestive sumpta
 multisque in castris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat
 ad hostes qui circa Emmauntem consederant. Gorgias autem
 quum hostium neminem in castris offendisset, eosque suspi-
 caretur metu cessisse et in montes sese abdidiisse, profe-
 ctus statuit ubinam essent querere. At Judas sub diluculum
 in hostium, qui ad Emmauntem erant, conspectum venit,
 cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam,
 quumque vidisset hostes valide loricated periteque admo-
 dum castra metatos, Judas hortatus ut nudis etiam cor-

ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι καὶ τὸ θεῖον
 ἤδη πού καὶ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κατὰ τῶν πλειόνων
 καὶ ὀπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τῆς
 εὐψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπικτάς. Ἐπι-
 5 πεισὼν δὲ ἀπροδοκῆτως τοῖς πολεμίοις καὶ ἐκπλήξας
 αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ ταραξίας, πολλοὺς μὲν ἀπέ-
 κτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθε
 μέχρι Γαδάρων καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ
 Ἰαμνείας. Ἐπεσον δὲ αὐτῶν ὡς περὶ
 10 τρισχιλίου. Ἰούδας δὲ τῶν μὲν σκύλων παρεκλεύετο
 μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας· ἐτι γὰρ αὐτοῖς
 ἀγῶνά τινα καὶ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν καὶ τὴν σὺν
 αὐτῷ δύναμιν· κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυ-
 λεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, τοῦτο μόνον ἔχοντας καὶ μη-
 15 ἐν ἑτέρον ἐκδεχομένους. Ἐτι δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου
 ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, υπερκύψαντες οἱ τοῦ
 Γοργίου τὴν μὲν στρατιάν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κα-
 τέλιπον, ὁρῶσι τετραμμένην, τὸ δὲ στρατοπέδον ἐμπε-
 πρημένον· ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὔσι τοῦ
 20 συμβεβηκότος δῆλωσιν ἔφερεν. Ὡς οὖν ταῦθ' οὕτως
 ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ καὶ τοὺς μετὰ Ἰούδα πρὸς
 παράταξιν ἐτοιμοὺς κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δέισαντες
 εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. Ὁ δὲ Ἰούδας, ὡς ἀμαχητὶ τῶν
 Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων, ὑποστρέψας ἀνῆρετο
 25 τὰ σκύλα· πολλὴν δὲ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορ-
 φύραν καὶ ἄκινθον λαβὼν εἰς τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψε,
 χαίρων καὶ ὑμῶν τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις·
 οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνε-
 βάλλετο.

30 ε'. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων
 ἡττῇ, τῇ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων
 συναθροίσας ἕξ καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς ἐν-
 ἔβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὄρεινὴν
 ἐν Βελσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο.

35 Ἀπήντησε δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν
 τῶν πολεμίων σύμμαχον ἔσθαι τὸν Θεὸν εὐξάμενος,
 συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων νικᾷ τούτους,
 καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους τοῖς λοιποῖς ἦν
 ἐπίφοβος. Ἀμέλει κατανόησας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα
 40 τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἐτοιμοὶ εἰσι τελευτᾶν, εἰ μὴ ζήσουσιν
 ἐλεύθεροι, καὶ δέισας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυρὴν,
 ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιό-
 χειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν καὶ πρᾶσκειν ἀζό-
 45 μενος μετὰ μεζόνος στρατοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβα-
 λείν.

ς'. Τσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἡδὴ τῶν Ἀντιόχου
 τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε
 μετὰ πολλὰς νίκας, ὅς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι
 δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν καθαρῆσαι καὶ τὰς
 50 νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. Ὡς δὲ παραγεγόμενος
 μετὰ παντὸς τοῦ πλῆθους εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν
 ἔρμον ἤϊρε καὶ καταπεπρημένους τὰς πύλας καὶ φυτὰ
 διὰ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα,
 θρηγεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ

poribus non vererentur praelio congredi, memoria repentes
 quod Deus jam olim ita se habentes fecerit superare multi-
 tudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice
 delectatus, jussit tubicines signa dare. Hostes deinde ex
 improvise adortus injectoque illorum animis terrore et per-
 turbatione, multos quidem resistentes occidit, reliquos
 vero persequutus est usque ad Gadara et Idumaeae Azotique
 et Janniae campos. Ceciderunt autem illorum quasi ad tria
 millia. Judas vero suos milites hortatus est ut spolia non
 concupiscerent : adhuc enim ipsis superesse certamen et
 praelium cum Gorgia ejusque exercitu : illis autem debella-
 tis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc so-
 lum faciendum haberent, et nihil aliud exspectarent. At
 haec adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani e monte emi-
 nentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt,
 fustum fugalumque, et castra incensa : nam fumus qui ab
 illis enipuis conspiciebatur indicabat quod acciderat. Igi-
 tur ubi ista ita se habere intellexere Gorgiani, et Judae agmen
 ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi
 in fugam versi sunt. Judas vero, utpote devictis sine pugna
 Gorgianis militibus, reversus spolia diripiebat, captique
 plurimo auro et argento, hyacinthoque et purpura, domum
 se recepit, laetus laudansque Deum ob res prospere gestas :
 ad libertatem enim ipsis haud parum contulit haec victoria.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus,
 sequenti anno contractis delectorum hominum millibus
 sexaginta et equitum quinque millibus assumptis, impetum
 in Judaeam fecit, et, quum montana ascendisset, apud Bel-
 sura Judae vicum castra posuit. Obviam autem profectus
 est Judas cum decem millibus, animadversa quoque hostium
 multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, praecur-
 sores hostium aggreditur, illosque superat; quumque ex iis
 ad quinque millia cecidisset, reliquis terrorem incussit.
 Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judaei, ad
 moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere
 liceret, eorumque desperationem, ut vim veritus, collectis
 quae supererant copiis Antiochiam reversus est : atque ibi
 commoratus mercenariorum delectum habebat, et cum ma-
 jori exercitu cogitabat iterum in Judaeam impressionem
 facere.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, ad-
 vocata concione, dicebat oportere se, post tot victorias
 ipsis a Deo concessas, Hierosolyma ascendere, et templum
 purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum
 tota multitudine Hierosolyma accessit, et fanum desertum
 inveniebat, et portas exustas, et sponte enata in templo ob
 solitudinem virgulta, lamentari cum suis coepit, templi
 spectaculo confusus. Deinde quibusdam e suis militibus

συγχυθείς. Ἐπιλεξάμενος δὲ τινὰς τῶν αὐτοῦ στρα-
τιωτῶν προσέταξε τοῦτοις ἐκπολεμῆσαι τέως τὴν ἀκραν
φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν ἀγνίσει. Καθά-
ρα δ' ἐπιμελῶς αὐτὸν εἰσεκόμισε καινὰ σκευή, λυ-
χνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, ἀπτήρ-
τησαν δὲ καὶ τὰ περιπετάσματα τῶν θυρῶν καὶ τὰς θύ-
ρας αὐτὰς ἐπέθηκε. Καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον
καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ὠκοδόμησεν, οὐ λελατομη-
μένων ἐκ σιδήρου. Πέμπτη δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ Χασλεύ
10 μηνός, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι, ἦψάν τε
ῥῶτα ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ,
καὶ ἄρτους ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὠλοκαύ-
τησαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. Ἐτυχε δὲ ταῦτα
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπε-
15 σεν αὐτῶν ἡ ἀγία Ὀρησκέα εἰς βέθηλον καὶ κοινὴν
συνῆθειαν, μετὰ ἑτὶ τρία. Τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα
ὑπ' Ἀντιόχου διαμειναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τρισίν·
ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα
περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτη καὶ εἰκάδι τοῦ Ἀπελ-
20 λαίου μηνός, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ
τρίτῃ· ἀνενώθη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πέμπτη
καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπελλαίου μηνός, ὀγδόῳ καὶ τεσσα-
ρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ
πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. Τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ
25 συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητεῖαν, πρὸ
τετρακοσίων καὶ ὀκτῶ γενομένην ἐτῶν· ἐδήλωσε γὰρ
ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ'. Εὐώταξε δὲ Ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτη-
σιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ, μηδὲν
30 ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσει μὲν καὶ λαμ-
πραῖς ταῖς θυσίαις κατευγῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ
ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μὲν τιμῶν, αὐτοὺς δὲ τέρπων. Το-
σαύτη δ' ἐγρήταντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἔθων
ἡδονῇ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκῆτως ἐν ἐξουσία γε-
35 νόμενοι τῆς ἡρησκέας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς
ἐορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας
ὀκτώ. Καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο τὴν ἐορτὴν ἀγομεν
καλοῦντες αὐτὴν Φῶτα, ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδας, οἶμαι,
ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν τὴν προσηγορίαν
40 θέμενοι τῇ ἐορτῇ. Τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν καὶ
πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομη-
σάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ
τὴν Βεθσούραν δὲ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρου-
ρίου αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχη
45 γρῆσθαι.

ΚΕΦ. Η'.

Τούτων οὕτω γενομένων, τὰ περὶ ἔθνη πρὸς τὴν ἀνα-
ζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς δια-
κείμενα, πολλοὺς ἐπισυνιστάμενα διεφθειρεν, ἐνέδραις
καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατῇ γενόμενα. Πρὸς τούτους
50 πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρουν Ἰούδας, ἐπέχειν αὐτοὺς τῆς
καταδρομῆς καὶ ὧν ἐποίουν κακῶν τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπει-
ράτο. Καὶ τοῖς Ἰησάου υἱοῖς Ἰδουμαίοις κατ' Ἀκραβα-

JOSEPHUS. I.

delectis negotium dedit ut eos qui custodiebant arcem op-
pugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Quum autem illud
summa cura repurgasset, intulit nova vasa, candelabrum,
mensam, altare, ex auro facta omnia, ac præterea ad ostia
vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Præterea
aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non
ferro accisis, extruxit. Vigesima autem et quinta die men-
sis Chasleu, quem Apellæum uominant Macedones, lumina
in candelabro accenderunt, et ad aram suffitum fecerunt,
et panes mensæ imposuerunt, solidaque sacrificia super
novo altari obtulerunt. Hac autem eadem die facta sunt,
qua triennio elapso mutata est ipsorum religio in profanam
impuramque consuetudinem. Accidit enim ut templum ab
Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit:
nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo con-
tiggerunt, vigesima et quinta die Apellæi mensis, Olympiade
supra centesimam quinquagesima tertia: instauratum vero
erat eadem die, quinta et vigesima Apellæi mensis, octavo
et quadragesimo et centesimo anno, Olympiade vero cen-
tesima et quinquagesima quarta. Accidit autem ut templi
desolatio fieret secundum id quod Danielus ante quadrin-
gentos et octo annos prædixerat: ostendit enim ipsum a
Macedonibus eversum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies instan-
tationem sacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ
genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens,
hymnis etiam et psalmis Deum quidem honorans, populares
vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum
restitutione, libertate religionis post multum temporis inex-
spectato recuperata, ut legem posteris fecerint quotannis
solennes agere dies octo ob res templi restitutas: et ex eo
tempore in hodiernum usque diem celebramus id solleune
quod dicitur Lumina, hac festivitati, ut opinor, indita ap-
pellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit *agendi* li-
bertas. Quum autem urbi mœnia circumdedisset, turresque
altas ædificasset contra hostium incursus, custodias in eis
imposuit, urbemque Bethsuram munit, ut ea tanquam
arce uteretur, si quando ab hostibus in eam necessitatem
adactus esset.

CAP. VIII. (XII.)

His ita gestis, finitimæ gentes, Judæorum vires exsuci-
tatas recreatasque ægre admodum ferentes, conspiratione
facta multos occiderunt, insidiis dolisque eos in potestatem
suam redigentes. Cum istis Judas assidue bellum gerens,
conabatur eos ab incursibus colibere et a malis quæ Ju-
dæis intulerunt. Atque Idumæos Esavi filios ad Acrabate-

τηνὴν ἐπιτεσὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσχύ-
 λευσε· συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βαάνου λοχῶν-
 τας τοὺς Ἰουδαίους, περικαθίσας ἐπολιόρκει καὶ τοὺς τε
 πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα καὶ τοὺς ἀνδράς διέφθειρεν.
 5 Ἐπειτ' ἐκέϊθεν ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναιμι
 μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμό-
 θεος, καὶ τοὺτους χειρωσάμενος τὴν Ἰαζωιρὸν ἐξῆρε πόλιν,
 καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμα-
 λώτους καὶ τὴν πόλιν ἐμπήρσας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέ-
 10 στρέψε. Μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γειτονεύοντα τῶν ἐθνῶν
 ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν Γαλααδίτιν ἐπὶ
 τοὺς ἐν τοῖς ὄρεois αὐτῶν Ἰουδαίους. Οἱ δὲ καταφυγόντες
 εἰς Δάθεμα τὸ φρουρίον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν ἐδήλουν
 αὐτῷ ὅτι λαθεῖν ἐσπούδακεν ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ
 15 συνέπερεύεσαν. Ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ἐπιστολῶν
 τούτων, καὶ τῆς Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται ση-
 μαίνοντες ἐπισυνῆχθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαίδος καὶ Τύρου
 καὶ Σιδῶνος καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.

β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἡγγελεμένων χρεῖας
 20 σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅτι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν
 ἀδελφὸν προστάξεν ὡς τρισχιλίου τῶν ἐπιλέκτων λα-
 βόντα τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελεῖν Ἰουδαίους, αὐ-
 τὸς δὲ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἑτερος ἀδελφὸς μετὰ στρατιω-
 τῶν ὀκτακισχιλίων ὄρμησαν εἰς τὴν Γαλααδίτιν κατέ-
 25 λιπε δὲ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως Ἰώσηπὸν
 τε τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς
 φυλάττειν ἐπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν καὶ συνάπτειν πόλε-
 μον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. Ὁ μὲν οὖν
 Σίμων παραγενόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ συμβα-
 30 λὼν τοῖς ἐχθροῖς εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι
 τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαίδος διώξας ἀπέκτεινεν αὐτῶν
 ὡς περὶ τρισχιλίους, καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνη-
 ρημένων καὶ τοὺς ἡγχαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰου-
 δαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν
 35 οἰκίαν ἀνέστρεψεν.

γ'. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
 Ἰωνάθης, διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ὁδὸν
 ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, τοῖς Ναβαταίοις
 εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι περὶ τυγχάνουσιν. Ὡν διηγησα-
 40 μένων τὰ περὶ τοὺς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπα-
 οῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημένοι καὶ ταῖς
 πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ παραινέσαντων αὐτῷ
 σπεύδειν ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν
 σῶζειν τοὺς ἑμοσθηεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρη-
 45 μον καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς Βοσορρὰν κατοι-
 κοῦσι καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ
 μάγεσθαι δυνάμενον διέφθειρε καὶ τὴν πόλιν ὑφῆπεν.
 Ἐπιγενομένης δὲ νυκτὸς οὐδ' οὕτως ἐπέσχεν, ἀλλ'
 ὁδεύσας δι' αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον, ἐνθα τοὺς Ἰουδαίους
 50 ἐγκεκλειῆσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ χωρίον
 Τιμόθεου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ' αὐτὸ παρα-
 γίνεται. Καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τεύχεσι προσβεβλη-
 γότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὥστε ἀνα-
 βάνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας,

nam adortus, multos interfecit et deprædatus est: porro et
 Baani filios, qui insidiati sunt Judæis, conclusos turribus
 admoto exercitu obsidebat, turretsque illorum incendebat,
 hominesque trucidabat. Postea inde progressus in Amma-
 nitas, validam manum numerosumque nactus exercitum,
 cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazo-
 ron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxori-
 bus eorum et liberis et urbe incensa in Judæam reversus
 est. Quum autem vicinæ gentes intellexissent ipsum rever-
 tisse, coeunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum
 finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi,
 missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festi-
 nare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc
 istæ recitabantur epistolæ, quum adsunt ex Galilæa nuncii,
 indicantes convenisse Ptolemaidis incolas et Tyrios atque
 Sidonios et Galilææ extraneos.

2. Judas igitur, quum cogitasset quid fieri oporteret ad
 utrasque quæ nuntiatae erant necessitates sublevandas, Si-
 moni quidem fratri suo mandavit ut cum tribus delectorum
 millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent;
 ipse vero, assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum
 millibus in Galaaditin profectus est; Josephum autem Za-
 chariae filium et Azariam, qui reliquo exercitui præessent,
 reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam,
 et cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Si-
 mon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est
 cum hostibus, eosque terga vertere coegit, et fugientes per-
 sequutus usque ad portas Ptolemaidis, occidit eorum ad tria
 circiter millia, quumque peremptorum spolia sustulisset,
 tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum
 sarcinulas abducens, domum se recepit.

3. Judas autem Maccabæus et Jonathas ejus frater, tra-
 jecto Jordane, et ab eo tridui iter emensi, incidunt in Na-
 bataros, amice eis occurrentes. Qui quum ei narrassent quæ
 fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum ma-
 lis conflictari, compulsos in castella et oppida Galaaditidis,
 atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienige-
 nas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vio-
 dicare, obsequutus iter per solitudinem convertit, primoque
 in petu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares
 omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cre-
 mavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexerat, eaque
 ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse
 contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima
 luce eo pervenit. Quumque jam offendisset hostes manibus
 admotos, atque alios scalas ad ea ascendenda, alios vero
 machinas in expugnationem apportantes, jussu tubicine ca-

κελεύσας τὸν σαλπικτὴν σημεῖναι καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν διακινδυνεύσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιτίπτει κατὰ νότου τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ περὶ τὸν Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖος εἴη, πείραν ῥῆθι καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εὐληγότες, εἰς φυγὴν τρέπονται. Ἐξεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ Ἰούδας ἀναίρειν μὲν αὐτῶν εἰς ὀκτακισμῖους, ἀπνεύσας δ' εἰς Μάλλην πόλιν οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπύρηνσιν. Ἄρας δ' ἐκεῖθεν τὴν τε Χάσφωμα καὶ Βοσόρ καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

5 Ὁ. Χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ πολλῷ Τιμόθεος δύναμιν μεγάλην παρὰσκευασάμενος καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβὼν καὶ Ἀράβων τινας μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἔχεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου Ῥαφῶν ἀντικρὺς (πόλις δὲ ἦν αὕτη), καὶ παρεκλεύετο τοὺς στρατιώτας, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ κολλῶναι αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χεῖμαρρον· διαβάντων γὰρ ἦτταν αὐτοὺς προὔλεγεν. Ἰούδας δ' ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸν Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκίαν 10 δύναμιν ἐσπευδεν ἐπὶ τὸν πολεμίων, καὶ περικλωσάμενος τὸν χεῖμαρρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῆρει, τοὺς δ' εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥέψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. Καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν διέδρασαν, οἱ δ' εἰς τὸ καλούμενον ἐν Κερναῖν 20 τέμενος συμφυγόντες ἤλπισαν τεύξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

3. Ταῦτα διαπραξάμενος καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ 35 Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, ὅσας τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. Ὡς δ' ἤκεν ἐπὶ τινὰ πόλιν Ἐφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς δδοῦ κειμένην, καὶ οὔτε ἄλλην αὐτῷ τραπομένην βαδίζειν δυνατὸν ἦν οὔτε ἀνα- 40 στρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. Τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐπεσφράκτεσαν καὶ τὴν διέξοδον ἀπετέμνοντο. Μὴ πειθόμενον δὲ τῶν Ἑβραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' αὐτοῦ καὶ κυκλωσά- 45 μενος ἐπολιόρχει. Καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτεῖνας καὶ καταπρήσας ἅπαναν αὐτὴν, δδὸν ἔσχε. Τοσούτῳ δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὥς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. Διαβάντες δὲ τὸν Ἰορ- 50 δάνην ἔχον εἰς τὸ μέγα πεδῖον, οὐ καίται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθό-πολις, κακεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγέ-νοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνωδοῦντες καὶ τὰς συνῆθεις ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἀγοντες· εἴθυσαν δὲ χαριστη-

nere, suosque adhortatus milites, ut alacriter sese periculis objicerent pro fratribus et cognatis, divisim trifariam copiis hostes a tergo invadit. At Timothei milites, intellecto Maccabæum esse, quum jam ante ejus virtutem et in bellis felicitatem experti essent, e vestigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum ad octo millia, atque ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus et Chasphoma et Bosor aliaque multa Galaaditidis evertit oppida.

4. Non multo post Timotheus quam magnas coegisset copias aliosque sibi in auxilium assumpsisset et Arabibus quibusdam mercede persuasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, ex adverso urbis Raphon, et milites hortabatur ut, si forte prælio congredierentur cum Judæis, alacriter dimicaret et arcerent eos a transitu torrentis: si enim transirent, prædicebat fore ut cladem sui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam ineundam esset paratus, copiis suis omnibus assumptis hostem versus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, et quosdam eorum sibi occurrentes peremit, alios vero metu percussos, abjectis armis, in fugam compulsi. Atque horum nonnulli evaserunt, quidam vero in sanum, quod erat in Carnain vocatum, confugientes se salvo fore sperarunt. At Judas capto oppido et ipsos interemit et sanum incendit, hostibus variis modis morte affectis.

5. His gestis, quum Galaaditidis Judæos cum liberis et uxoribus omnique eorum supellectile corgisset, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum est ad urbem Ephronem nomine, in via positam, et neque sibi potestas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorsum revertendi, missis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, seque per urbem dicerent paterentur. Nam et portas lapidibus obstruxerant et transitum præciderant. Sed quum Ephronitæ ei noluis- sent parere, milites suos adhortatus coronaque facta urbem obsidebat. Et postquam diem noctemque assederat, urbem expugnat, omnibusque in ea maribus occisis, eaque tota exusta, facere iter incipiebat. Tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Belhsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis, atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus et laudibus omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas macta-

ρίους θυσίας ὑπὲρ τε τῶν κατωρθωμένων καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

ς'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὗς κατέ-
 5 λιπε στρατηγούς ὁ Ἰούδας, καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν
 ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαίδι,
 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης
 ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουλευθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περι-
 ποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γενναίων, τὴν
 10 ὕπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν.
 Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγῷ ὑπαντήσαντος,
 συμβολῆς γενομένης δισχιλίουσιν ἀποβάλλουσι τῆς στρα-
 τιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὄρων διώ-
 κονται. Συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πταίσμα τοῦτο παρακού-
 15 σασιν ὃν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς
 μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. Πρὸς γὰρ
 τοῖς ἄλλαις αὐτοῦ στρατηγήμασι καὶ τὸ κατὰ τοὺς περὶ
 τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πταίσμα θαυμάσειεν ἄν-
 τις, ὃ συνῆκεν, εἰ παρακινήσουσι τι τῶν ἐπεσταλμένων
 20 αὐτοῖς, ἐσόμενον. Ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
 πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνέσαν, ἀλλ' ἐνέκειν-
 το πανταγόθεν αὐτοῖς, τὴν τε Χεβρώνα πόλιν καταλα-
 βόμενοι, ὅσον ἦν ὄχυρόν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς
 πύργους ἐμπρήσαντες ἐδῶκαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν καὶ
 25 Μάρισσαν πόλιν, εἰς τε Ἀζωτων ἐλθόντες καὶ λαβόντες
 αὐτὴν διήρπασαν. Πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν κομί-
 ζοντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἵππο δὲ τὸν καιρὸν ἐκείνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος
 τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι
 30 πλουτοῦ διαζέρουσαν Ἐλυμαίδα τοῦνομα, καὶ πολυτε-
 λὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ καὶ παντοδαπῶν ἀναθη-
 μάτων πλήρες εἶναι, ἔτι γε μὴν ὄπλα καὶ θώρακας, ἃ
 καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου, βασι-
 λεῖα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. Κινηθεὶς οὖν ὑπὸ
 35 τούτων ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαίδα καὶ προσβαλὼν
 αὐτὴν ἐπολιόρκει. Τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέν-
 των τὴν ἔφοδον αὐτοῦ μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ
 καρτερῶς ἀντισχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος.
 Ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες
 40 ἐδίωξαν· ὥστ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα
 καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. Λυπούμενῳ δ'
 ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ ταύτῃ προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὴν
 τῶν στρατηγῶν ἤτταν, οὗς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις
 κατελελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων.
 45 Προσγενομένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ
 προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν·
 ἥς μηχανομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεί-
 ῃ ὅτι μέλλει τελευτᾶν συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε
 νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε καὶ τοῦτο, ὅτι
 50 ταῦτα πάσῃ κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, παρεδύλου,
 σιλήσας τε τὸν ναὸν καὶ τοῦ Θεοῦ καταφρονήσας. Καὶ
 ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν· ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον

runt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolunitate
 exercitus : nam Judæorum nemo istis in præliis ceciderat.

6. Interea Josephus Zachariæ filius et Azarias, quos co-
 piarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Gali-
 læa bellum gerebat contra Ptolemaidis incolas, ipse vero
 Judas et frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes et ipsi
 ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum
 suis militibus profecti sunt ad Jamniam. Sed eis obviam
 egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa,
 homines de suis ad duo millia amittunt, et terga vertentes
 usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis
 propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ man-
 daverat Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse ades-
 set, prælio dimicaret. Nam præter cetera ejus consilia
 sollertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi
 et Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit,
 si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dede-
 rat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non
 destiterunt, sed eos undique premebant urgebantque; et
 quum urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones dirue-
 runt, et turribus incensis extraneorum regionem depopula-
 bantur urbemque Marissam, ac inde Azotum delati eam
 expugnaverunt et diripuerunt. Multum autem spoliolum et
 prædæ secum asportantes in Judæam reversi sunt.

CAP. IX. (XIII.)

Sub id tempus etiam rex Antiochus superiores tractus
 peragrans audivit urbem esse in Perside opibus præstan-
 tem, Elymida nomine, in eaque Dianæ templum valde
 opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam et
 loricas ibi esse, quæ fama accipiebat reliquisse Alexandrum,
 Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus,
 Elymida properavit, admotoque exercitu eam obsidebat.
 Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugna-
 tione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus
 est. Quum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione
 eum persequuti sunt, adeo ut fuga se Babylonem receperit,
 magna exercitus parte amissa. Dolenti autem quod tam
 male ei res ceciderant, nunciant quidam duces profligatos
 etiam esse quos ad bellum cum Judæis gerendum reli-
 querat, Judæorumque vires magna cepisse incrementa. Hac
 de re nova sollicitudine priori accedente, animi anxietate
 obrutus in morbum incidit. Quo quum diutius teneretur, et
 augeretur cruciatus, cogitans jam sibi esse moriendum,
 amicos convocat, et morbum suum illis gravem esse signi-
 ficabat, ac præterea illud declarabat, se ista passum esse,
 quod Judæorum gentem male mulcaverit, templumque
 spoliaverit, et Deum contempserit. Atque his dictis ani-
 mam exhalavit, adeo ut mirari subeat Polybium Megalo-

τὸν Μεγαλοπολίτην, ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον βουλευθέντα τὸ τῆς ἐν Πέρσῃς Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλευσάμενον οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. Εἰ δὲ διὰ τοῦτο
 5 Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέφαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὕτω, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσολίαν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τελευτῆσαι τὸν βασιλέα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου οὐ διαφέρομεν τὴν ὑπὸ τοῦ Μεγαλοπολίτου λεγομένην αἰτίαν παρὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζου-
 10 σιν.

(ΙΔ'). β'. Ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον, ἕνα τῶν ἐταίρων, τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπιτροπὸν καθίστησι, καὶ δοῦς αὐτῷ τὸ διαδῆμα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντίοχῳ τῷ παιδί αὐτοῦ
 15 τὰ ταῦτα ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς προνοῆσαι τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκεῖνω. Ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος ἐν αὐτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλῆθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον (αὐτὸς γὰρ εἶχε
 20 τὴν ἐπιμέλειαν) ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. Τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας
 25 εἰς τὸ ἱερὸν θῆσαι βουλομένους ἐξαίρνης ἐκτρέχοντες οἱ φρουροὶ διέφθειραν· ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. Τούτων οὖν συμβαίνοντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διεγὼν τὴν φρουράν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερώς ἐπολιόρχει. Ἔτος δ' ἦν
 30 τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκου ἑκατοστὸν καὶ πεντηκοστόν. Κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ ἰσχυρά ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἰρέσει. Πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγᾶδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καὶ τινες τῶν ὁμοίων καὶ
 35 ἀσέβων συναγαγόντες, ἦκον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα οὐκ ἀξιούντες ἑαυτοὺς ὑπερορᾶσθαι θείαν πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ἣν δὲ προσέταξε, ταύτην ποιουμένους.
 40 Κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἰρεθῆναι καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατασταθέντας, εἰ μὴ τις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμψείη. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς Ἀντίοχος ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος ἐκέλευσε
 45 μισθοφόρους συναγαγεῖν καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἥλικίαν ἔχοντας. Καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἵππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ δύο καὶ τριάκοντα.

δ'. Ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐξώρμησεν
 50 ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ Λυσίου, πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντας τὴν ἡγεμονίαν. Καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰδαυμαίαν ἐκεῖθεν εἰς Βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὄχυράν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρχει τὴν πόλιν. Ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν Βεθ-

politatum : qui, quum vir esset alioqui probus, memoriae proderet, Antiochum periisse, quod Dianæ templum apud Persas expilare voluisset. Voluisse enim tantum nec fecisse laud perna dignum erat. Quodsi Polybio videatur Antiochum ob hujusmodi causam finisse vitam, multo verisimilius est, ob sacrilegam templi Hierosolymitani direptionem extinctum esse. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui causam a Megalopolitano allatam huic nostræ præferendam esse arbitrantur.

(XIV.) 2. Ceterum Antiochus, priusquam inoreretur, Philippo uno de sodalibus suis vocato, ipsum regni curatorem constituit, traditque ei diademate vestituque suo et annulo, jussit ut ad Antiochum filium suum perferret eique redderet, orans ut ipsum educandum curaret et regnum ei servaret. Atque diem supremum obiit Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. At Lysias, postquam ipsum mortuum esse populo indicaverat, filium ejus Antiochum (ipse enim illius curam gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

3. Hoc autem tempore arcis Hierosolymitanæ custodes et Judæorum perfugæ multa in Judæos patrarunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo ascendebant, peremerunt : nam templo arx imminabat. Itaque quum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præsidium istud de medio tolleret, populoque omni convocato eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centesimus quinquagesimus. Fabricalis ilaque machinis et aggeribus excitatis magnopere urgebat ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egressi, et, coactis quibusdam sui similibus et impiis, ad Antiochum regem se conferebant, postulantes ut ipsos non negligeret, dum a popularibus suis dira paterentur, atque illa sustinerent patriis ipsius gratia, quod religionem patriam reliquissent, et eam quam ille instituerat sequerentur. Nunc vero periculum esse ne Judas et qui cum eo sint et arcem capiant et præsidium a rege constitutum, nisi ab ipso suppetiæ mitterentur. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitisque ducibus et amicis jussit eos milites colligere mercenarios, virosque e regno suo qui militaris essent ætatis. Et coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo et triginta.

4. His copiis rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitus imperium habente. Quumque in Idumæam pervenisset, inde ad Bethsuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem, eamque circumsecram oppugnare cepit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, et

σουραίων καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, (ἐπέζηλθον γὰρ αὐτῷ,) χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δὲ τὴν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως ἀκούσας ἀφίσταται μὲν τοῦ τὴν ἄκραν πο-
 5 λιορκεῖν, ἀπαντήσας δὲ τῷ βασιλεῖ βάλλεται στρατό-
 πεδον ἐπὶ τῶν στενῶν, ἐν τινὶ τόπῳ Βεθζαχαρία λε-
 γομένῳ, σταδίου ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ἐβδομήκοντα.
 Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσοῦρας ἤγαγε τὴν
 δύναμιν ἐπὶ τὰ στενὰ καὶ τὸ τοῦ Ἰούδα στρατόπεδον. Ἀμ'
 10 ἡμέρα δὲ πρὸς μάχην διάτασε τὴν στρατιάν. Τοὺς μὲν
 οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἐπισθαί διὰ τὴν στενο-
 χωρίαν, οὗ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλάτος τετάχθαι·
 εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἐκάστου συμπάρησαν πεζοὶ
 μὲν χίλιοι, ἵππεῖς δὲ πενταχόσιοι· ἔφερον δὲ οἱ ἐλέ-
 15 φαντες πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. Τὴν δὲ
 λοιπὴν δύναμιν ἐκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ἐπὶ
 τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς προτάξας. Κελεύσας δὲ
 ἀλαλιᾶν τὴν στρατιάν προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυ-
 μνῶσας τὰς τε χουσὰς καὶ χαλκὰς ἀσπίδας, ὅστε αὐγὴν
 20 ἀπ' αὐτῶν ἀφίσθαι· λαμπρὰν συνεπήγει δὲ τὰ ὄρη κε-
 κραγόντων αὐτῶν. Ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας οὐ κατε-
 πλάγη, δεξιόμενος δὲ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν
 προδρόμων περὶ ἐξακοσίους ἀναιρεῖ. Ἐλεάζαρος δ' ὁ
 ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν Αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότε-
 25 τὸν τῶν ἐλεάντων ὠπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς καὶ
 νομίζων ἐπ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλλετο
 σφόδρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. Καὶ πολλοὺς
 μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφанта κτείνας, τοὺς ἄλλους διε-
 σκεδάσεν· ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὴν γαστέρα καὶ πλήξας
 30 ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφанта· ὁ δ' ἐπικατενεχθεὶς τῷ Ἐλε-
 ζάρῳ διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τοῦ βάρους. Καὶ οὗτος
 μὲν ἐνψύχους πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας τῷ τρόπῳ
 τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν.

ε'. Ὁ δὲ Ἰούδας ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν
 35 ἀνεχώρησεν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ πρὸς πολιορκίαν πα-
 ρεσκευάζετο. Ἀντίοχος δὲ τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς
 Βεθσοῦραν ἐπέμφε, πολεμήσων αὐτὴν τῷ λοιπῷ δὲ τῆς
 δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα. Οἱ μὲν οὖν
 Βεθσουρίται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες καὶ σπανίζοντα
 40 βλέποντες τὰ ἐπιτήδεια, παραδιδόασιν αὐτοὺς, ὁρκους
 λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ
 βασιλέως. Ἀντίοχος δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν ἄλλο μὲν
 αὐτοὺς οὐδὲν διέθηκεν ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρου-
 ρὰν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. Πολλῇ δὲ
 45 χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιρκῶν τὸ ἐν Ἱερουσόλυμοις προσ-
 εκαθίζετο, καρτερῶς τῶν ἐνδον ἀμυνομένων· πρὸς
 ἕκαστον γὰρ ἓν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχά-
 νημα, κακῆνοι πάλιν ἀντεμυχανόντο. Τροφὴ δ'
 αὐτοῖς ἐπελελοιπίε, τοῦ μὲν ὄντος ἀπανηλωμένου
 51 καρποῦ, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεγεωργημέ-
 νης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἔβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος
 ἦν ἡμῖν ἀργὴν εἶναι τὴν χώραν, ἀσπόρου μεμενηκυίας.
 Πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον

machinas ab ipso paratas, incursionibus factis, incendenti-
 bus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas
 autem, audita regis expeditione, ab oppugnatione arcis
 desistit, regique obviam profectus, castra posuit ad an-
 gustias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta sta-
 diorum intervallo ab hostibus. At rex, digressus Bethsura,
 exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo
 autem mane copias in aciem instruxit; quumque non posset
 elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum
 angustias, jussit ut unus post alium incederet: singulis
 autem elephantis attributi erant mille pedites et equites
 quingenti, qui eos undique stiparent; gestabantque ele-
 phanti turres excelsas et sagittarios. Reliquum vero exer-
 citum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere,
 amicis suis ei præpositis. Quum autem jussisset exer-
 citum clamorem militarem tollere, hostes aggreditur,
 aureis aereisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens
 emicaret: et illis magna voce clamantibus montes res-
 pondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus
 est, sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos
 eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus
 autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus ele-
 phantium alios omnes supereminentem, regis thoracibus
 loricatedum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum
 in eum impetum fecit. Quumque multos qui circa elephan-
 tum erant peremisset, aliosque dinovisset, sub ventrem
 subiit, et elephantum vulneratum interfecit: is vero in
 Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et
 hic quidem, quum magno animo multos ex hostibus perdi-
 disse, hoc modo vitam finivit.

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma
 se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat.
 Antiochus vero, parte exercitus ad oppugnandam Bethsa-
 ram missa, cum reliquis copiis in Hierosolyma profectus est.
 At enim Bethsuritæ multitudinem territi, videntesque com-
 meatus ipsos deficere, semet tradiderunt, fide jurejurando
 accepta se nihil mali a rege passuros esse. Ceterum
 Antiochus urbe potitus, nulla alia injuria eos affecit quam
 quod nudos eos ejecerit; urbem autem suorum præsidio
 firmavit. Verum per longum tempus assidebat oppugnando
 fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime
 propugnantibus: nam contra singulas a rege in eos ad-
 hibitas machinationes illi alias contra fecerunt. Commeatus
 autem eos deficere cœperat, frugibus, quas condiderant,
 absumptis, terraque eo anno non culta, et, quod septimus
 erat annus quo secundum legem nostram regio feriat, nulla
 semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessari-

διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

ζ'. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέδαιναν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπειδὴ Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἦκων ἐδηλώθη καὶ τὰ πράγματα εἰς ἐαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀρέντες ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὁρμᾶν, οὐ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐγνώσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεγεσθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι χρόνωτάτῃ γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἥδη ἐπελε-
λοιπεί, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρώοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες ἐπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. Ταῦτα τοῦ Λυσίου φήσαντος ἡρέσθη τό τε στράτευμα καὶ οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

(ΙΕ'). ζ'. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰουδᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους εἰρήνην τε ἐπηγγέλιτο καὶ συγχερεῖν τοῖς πατρώοις νόμοις χωρήμενους ζῆν. Οἱ δὲ ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. Εἰσελθὼν δὲ Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν οὕτω τὸ χωρίον παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὴν δύναμιν παραστᾶσαν καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἑδάφος. Καὶ ταῦτα ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεδούλευσε τῷ βασιλεὶ τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ· τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτοῦ τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὴν πατριὸν ἡγερθεῖαν καταλιπεῖν. Πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς Βέροιαν τῆς Συρίας διέβηθιεν, ἀρχιερατεύοντα μὲν ἑτῇ δέκα, πονηρὸν δὲ γεγόμενον καὶ ἀσεβῆ καί, ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τοὺς ἰδίους νόμους. Ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ Μενελάου θάνατον Ἀλκιμος ὁ καὶ Ἰάκειμος κληθεὶς. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος εὐρὼν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. Ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς Ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίσσας τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεὸν αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκιμῷ δέδωκεν, οὐκ ὄντι ἐκ τῆς τῶν ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίου πεισθεὶς μεταβῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα, καὶ τιμὴς ἀξιώθεις ὑπὸ τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ

rura inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relictis fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux et Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat Philippum e Perside venire, et rerum summam sibimet vindicare, in ea erant sententia ut soluta obsidione adversus Philippum ire contenderent, id tamen consilii tam duces quam milites celare decreverunt. Ceterum rex mandavit Lysiae ut in concione quum ipsos tum duces alloqueretur, mentionem nullam faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, et commeatus ipsos jam defecisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri frædus cum obsessis et amicitiam cum tota illorum gente inire, et sinere eos uti patriis legibus, quibus adeptis in bellum eruperint, atque domum redire. Quum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus quam exercitui placuit sententia.

(XV.) 7. Tum rex, missis ad Judam et qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem iis se daturum promisit libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero his verbis libenter obsequuti, fideque jurejurando accepta, e templo exiere. At Antiochus, ut in illud ingressus animadvertit locum egregie adeo munitum, datum a se jusjurandum violavit, præcipitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent soloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reversus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dederat regi ut Menelaum interficeret, si vellet Judæos quiescere, nullumque sibi negotium facessere: hunc enim malorum auctorem exstitisse, patri ipsius persuadendo ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum in Berœam Syriæ urbem ablegatum interfici jussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum et impium, qui, ut principatum sibi adstrueret, gentem coegit a propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui et Jacimus nominatus. Ceterum Antiochus rex, quum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat, et in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod rex, patre suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe a Lysia ut honorem ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti, atque, ab eo

Κλεοπάτρας λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νομῷ τῷ Ἡλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδόμησεν ἱερόν. Περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελεῖν.

ΚΕΦ. Ι΄.

Ἦν δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ἀπὸ Ῥώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς καὶ καταλαβόμενος τῆς Συρίας Τρίπολιν, περιτίθεισι μὲν αὐτῷ διάδημα, συναγαγὼν δὲ τινὰς περὶ αὐτὸν μισθοφόρους, εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ παρὰ δίδόντων αὐτούς· συλλαβόντες δὲ καὶ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ. Καὶ οἷτοι μὲν καλεύσαντος παραχρῆμα Δημητρίου διαφθάρησαν, βασιλεύσαντος Ἀντιόχου ἔτι δύο, καθὼς ἦδη πού καὶ ἐν ἄλλοις δεδῆλωται. Συστραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἀλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρου τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονούντες καὶ περιμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ τούτους ἀπολλύεσθαι, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες ἄλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιθήσασιν, ἡζήσουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γινώσκειν δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰούδα τετολημμένα.

β'. Ὁ δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, φίλον Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δούς αὐτῷ δύναμιν καὶ τὸν ἀρχιερέα παραθέμενος αὐτῷ Ἀλκιμον, ἐντειλάμενος ἀποκτείνειν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ παραγνόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπειψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος· δολῶ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. Ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν·

ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς πάρεστι τοσαύτης μετ' ὅσης ἐπὶ πόλεμόν τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνην ἔρχεται. Τινὲς μὲντοι γὰρ τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ Ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος δημοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν· καὶ λαβόντες ὄρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. Ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὄρκων ἐξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι διανοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν ἀπέτρεψε, τοῖς πρῶτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν κατὰ κώμην Βηθζηθὺ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινὰς τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν ὑπακοῦειν Ἀλκίμῳ· καὶ μετὰ στρατιᾶς τινος, ἣν ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτοῦ, καταλιπὼν

et uxore ejus Cleopatra honorifice exceptus, impetavit ab eis locum in provincia Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano simile edificavit. Sed de istis dicendi locus erit magis opportunus.

CAP. X. (XVI.)

Eodem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ occupata, diadema sibi imposuit, atque militibus aliquot mercenariis sibi comparatis regiam ingressus est, omnibus eum læte excipientibus et semet ei submittentibus. Quum autem Antiochum regem et Lysiam comprehendissent, ad eum vivos deducunt : atque illi, ita e vestigio iubente Demetrio, interfecti erant, quum annos duos regnasset Antiochus, sicut et alibi jam ante memoravimus. At quum multi ex Judæis impii et profugi ad eum sese aggregassent, et cum eis Alcimus pontifex, accusabant totam gentem, ac Judam et fratres ipsius, narrantes ut amicos ejus omnes trucidarint, et quotquot in regno rebus ejus studerent ipsumque exspectarent, etiam illos perdidderint, et ipsos propria e terra ejectos in aliena peregrinos fecerint, postulabantque ut aliquo ex amicis suis misso ei ipso disceret quæ ab Juda patrata fuerint.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchiden, amicū regis Antiochi Epiphanis, virum probum, cui tum Mesopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipsi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam et qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, postquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam et ejus fratres, ut de pace et amicitia ageret : volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem non habuit : videbat enim quod tanto cum exercitu adesset, quo ad bellum, non ad pacem itur. Quidam tamen e populo credentes iis quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique sibi ab Alcimo, populari suo, nihil mali eventurum esse, ad eos se contulerunt, et jurejurando ab utrisque accepto, nec ipsos nec qui ejusdem secum sint voluntatis mali quidquam passuros esse, eorum fidei sese commiserunt. Bacchides autem, jurejurando insuper habito, sexaginta quidem illorum interfecit, ceteros vero, quibus in animo erat ad ipsum se recipere, a proposito avertēbat, prioribus fide non servata. Postquam vero Hierosolymis digressus ad vicum pervenit Bethzeth vocatum, quibusdam e suis emissis, comprehendit perfugarum multos et e populo nonnullos, atque omnibus matctatis, jussit ut quotquot in ea regione essent Alcimo parent, relictisque cum eo militibus, qui ipsum in provincia

αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Ἀλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ συνεῖς ὅτι κατασκευάσας εὐνοῦν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς ἀπαντας ὑπήγετο λόγοις καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστω καὶ χάριν διελών. Ταχὺ δὲ μάλ᾽ αἰετὰ πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσθεῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρεταῖς καὶ στρατιώταις χρώμενος ἐπήρκετο τὴν χώραν, καὶ σπούς ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονούντας ἤρρισκεν, ἐφόνευσεν. Ὅρων δὲ τὸν Ἀλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γενόμενον καὶ πολλοὺς διεσθαρμάκετο τῶν ἀγαθῶν καὶ δαίμων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ἐπιπορευόμενος τὴν χώραν διέσθαιρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονούντας. Βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἀλκιμος ἀντέχειν τῷ Ἰούδα μὴ θυγόμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῆς ἰσχύος, ἐπὶ τὴν παρὰ Δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω τραπέσθαι. Παραγενόμενος οὖν εἰς Ἀντιόχειαν περὶ ἑξῆς αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἰούδα, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθαι κακὰ, πλείω δὲ γένοιτο ἂν, εἰ μὴ προκαταληφθεὶς καὶ δοῖν δίκην, δυνάμειος ἰσχυρὰς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

(ΙΖ'). δ'. Ὁ δὲ Δημήτριος, τοῦ ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ἐπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ περιδεῖν Ἰούδα ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει Νικάνορα, τὸν εὐνούστατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων, (οὗτος γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών,) καὶ δοὺς δύναμιν δσὴν ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰούδα, ἐκέλευσε μηδεμίαν φειδῶ ποιῶ εἶναι τοῦ ἔθνους. Ὁ δὲ Νικάνωρ, παραγενόμενος εἰς Ἱερουσόλυμα, πολεμεῖν μὲν εὐθὺς οὐ διέγνω τῷ Ἰούδα, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας προσέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρους δ' αὐτῷ δίδοναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν· ἥκειν γάρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῷ ποιῆσαι φανεράν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ. Ταῦτα διαπρεσβευσάμενος τοῦ Νικάνωρος, ὁ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες διδῶσαι πίστει αὐτῷ καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. Ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ἰούδα μετὰ ξὺν προσομιλῶν δίδωσι τοῖς οἰκείοις τι σημεῖον ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰούδα. Ὁ δὲ συνεῖς τὴν ἐπιβουλὴν ἐκπηδῶς πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. Φανερὰς δὲ τῆς προαίρεώς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας γενομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ἰούδα· ὁ δὲ συγκροτήσας καὶ παρασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατὰ τινα κώμην Καφαρσαλαμὰ καὶ νικήσας ἀναγκάζει αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱερουσόλοις ἄκραν φεύγειν.

ε'. Ἐπὶ δ' αὐτῷ κατιόντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἡσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυν ὅς ἐπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοῖς ἠπειλήσεν, εἰ μὴ παραδοίῃ τὸν Ἰούδα ἐν λαῷς

sua custodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reversus est.

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum sibi firmaret, sentiensque securius se regnaturum esse, si populum sibi benevolum fecerit, omnes blandis sermonibus deliniebat et ad gratiam singulis et delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum et exercitum sibi comparavit: horum autem plerique erant impii et perfuga, quibus ministris et militibus utens regionem obiit, et quotquot Judæ rebus studere offendit obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam crevisse potentiam, multosque de gente sua viros bonos sanctosque interfecisse, ipse quoque late per regionem evagatus partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns se non posse Judæ resistere, viribusque eo inferiorem esse, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipsum accusando, quod plurimas ab eo passus esset injurias, pluresque ab eo futuræ essent, nisi prius caperetur et pœnas luat, potenti in eum misso exercitu.

(XVII.) 4. Tum Demetrius id suis rebus periculosum esse existimans, si Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis summæ erga ipsum benevolentiae fideique *virum*, (idem enim ille erat qui cum ipso urbe Roma profugerat,) datoque ei exercitu quantum satis esse putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente parceret. Nicanor autem, quum Hierosclyma venisset, e vestigio adversus Judam præliari non decrevit, dolo vero ipsum in potestatem suam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens nihil causæ esse cur armis decertarent et discrimen adirent, seque paratum esse fidem jurejurando dare ipsum nihil mali passurum esse: ideo enim se venire cum amicorum comitatu, ut mentem Demetrii regis ipsis patefaceret, qualiter de genere eorum sentiat. Quum ista per legatos promississet Nicanor, Judas ejusque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi suspicantes, fidem ei *vicissim* dant, et Nicanorem cum exercitu suscipiunt. Ille vero, quum Judam salutasset, signum quoddam, dum inter se colloquerentur, suis dat ut Judam corripere. At ille insidiis intellectis prosiluit et ad suos se recipiebat. Nicanor autem, consilio suo patfacto, dolisque jam detectis, aperto Marte cum Judam gerere statuit: is vero quum copias contraxisset et ad pugnam parasset, prælio commisso ad vicum quendam Capharsalama, partaque victoria, eum in arcem, quæ Hierosolymis erat, fugere compulit.

5 Quum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli et senatorum obviam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro rege oblatus esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum

αὐτῷ, καθαιρήσειν, ὅταν ἐπανεῖλθῃ, τὸν ναόν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην προέπεσον καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευσαν βύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. Ὁ δὲ Νικάνωρ ὡς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατὰ τινα κώμην Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ἰούδας δὲ ἐν Ἀδασοῖς, ἐτέρα κώμη σταδίου ἀπεχούσῃ τριάκοντα τῆς Βεθωρου, στρατοπεδεύεται εἰς χιλίους ἄπαντας ἔχων. Τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογιζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἷων ἐπάθλων κινδυνεύουσιν ἐνθυμουμένους εὐψύχως ὁμοσε γυρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὴν μάχην ἐξάγει· καὶ συμβαλὼν τῷ Νικάνωρι καρτερὰς τῆς μάχης γενομένης κρατεῖ τῶν ἐναντίων, καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. Οὐ παρόντος οὐδὲ τὸ στρατεύμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. Ἐπιδιώκων δὲ ὁ Ἰούδας ἐφρόνευσε, καὶ ταῖς σάλπιγγι ταῖς περίε κώμαις ἐσήμαινεν ὅτι νικῶν τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' ἐν αὐταῖς ἀκούοντες ἐξεπήδων ὀπλισμένοι καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γενόμενοι κατὰ πρόσωπον, ὥστε ἐκ τῆς μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγεν, ὄντων αὐτῶν ἐνακισχιλίων. Τὴν δὲ νίκην συνέβη γενέσθαι ταύτην τῇ τρισκαίδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ λεγομένου παρὰ μὲν Ἰουδαίοις Ἀδάρ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρου. Ἀγοῦσι δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. Ἐξ ἐκεῖνου μέντοι τοῦ χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος τῶν πολέμων ἀναπαυσάμενον καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

ζ'. Τῷ δ' ἀρχιερεὶ τῷ Ἀλκίμῳ βουλευθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τοῦ ἁγίου, ὃν παλαιὸν καὶ κατεσκευασμένον ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τις αἰνιδίος ἐκ τοῦ Θεοῦ προσέπεσεν, ὥς ἥς ἀφωσὶς τε ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ συνῆς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη τέσσαρα. Τελευταῖαντος δὲ τούτου τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν, ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπολεμήκασιν τὴν τε Γαλατικὴν καὶ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Καρχηδόνα τῆς Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ἑλλάδα χειρῶνται καὶ τοὺς βασιλεῖς Περσέα τε καὶ Φίλιππον καὶ τὸν μέγαν Ἀντίοχον, ἔγνω σιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. Πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τῶν αὐτοῦ φίλων Εὐδόλεμον τὸν Ἰωάννου υἱόν, καὶ Ἰάσονα τὸν Ἑλεάζρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους καὶ Δημητρίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ἰουδαίοις. Ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς παρὰ τοῦ Ἰούδα πρεσβευτὰς ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμψθησαν τὴν συμμαχίαν ἐπινεύει. Ποιήσασα δὲ περὶ τούτου δόγμα τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς

esse quum redierit. Et post has quidem minas jactatas cum Hierosolymis : sacerdotes vero, propter moerorem ex istis quae dixerat, in lacrimas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem quum Hierosolymis egressus ad vicum quandam pervenisset Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi et alius ei ex Syria accessit exercitus : Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui a Bethoro trigula stadiis aberat, non amplius quam mille homines habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi et pro quibus praemiis periculum subeant secum repitantes, animose obviam irent hostibus, in praelium eos educit, et cum Nicanore congressus, ediloque acri certamine, adversarios superat, et multos eorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo caeso, nequaquam substitit exercitus, sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugae mandarunt. At Judas eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverit. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, et fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti opposita, adeo ut ex hac pugna nemo evaserit, hominum licet fuerint novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima tertia die mensis qui a Judaeis Adar, a Macedonibus Dystrus appellatur. Atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judaeorum gens a bellis aliquamdiu requievit, et pace fruebatur, postea in certamina et pericula recidit.

6. Alcimo autem pontifici, quum vellet adyti murum, veterem et a sanctis prophetis exstructum, diruere, Deus plagam quandam repentinam infixit, a qua et voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit, quadriennium functus pontificatu. Illo vero mortuo populus Judae pontificatum dedit ; qui quum audisset de Romanorum potentia, eosque subegisse et Galatiam et Iberiam et Carthaginem in Africa, ac praeterea Graciam in suam potestatem redegissee, regesque Perseum et Philippum et Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam ex amicis suis Eupolemo Joannis filio et Iasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat ut societatem secum inirent et amicitiam et ut Demetrio scriberent, ne Judaeos bello lacerasset. Quumque Romam venissent Judae legati, eos excipit senatus, habitioque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. Facto hac de re senatus consulto, exemplar

τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλεν, αὐτὸ δ' εἰς τὸ Καπιτώλιον εἰς
 χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθεσαν. Ἦν δὲ τοιοῦ-
 τον. « Δόγμα συγκλήτου περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας
 « τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. Μηδένα τῶν
 « ὑποταγμένων Ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ τῶν Ἰουδαίων
 « ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν ἢ σίτον ἢ πλοῖα
 « ἢ γρημάτα. Ἐὰν δὲ ἐπίωσί τινες Ἰουδαίους, βοή-
 « θειν Ῥωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. Καὶ πά-
 « λιν, ἂν τῇ Ῥωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς
 « συμμαχεῖν. Ἄν δέ τι πρὸς ταύτην τὴν συμμαχίαν
 « θελήσῃ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσδίνειν ἢ ἀφ-
 « λείν, τοῦτο κοινῇ γενέσθαι γνώμη τοῦ δήμου τῶν
 « Ῥωμαίων. δ' δ' ἂν προστεθῇ, τοῦτ' εἶναι κύριον.
 « Ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου τοῦ Ἰωάννου
 « πατρὸς καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ἐπὶ ἀρχι-
 « ρεῖος μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος
 « τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. » Καὶ τὴν μὲν πρώτην Ῥωμαίοις
 πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν οὕτω συνέβη
 γενέσθαι.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Διμήτριος δὲ, ἀπαγγελομένης αὐτῷ τῆς Νικάνορος
 τελευτῆς καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος,
 πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμειος εἰς τὴν Ἰουδαίαν
 ἐξέπεμψεν, ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας καὶ παρα-
 γνόμενος εἰς Ἰουδαίαν ἐν Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλι-
 λαιᾶς στρατοπεδεύεται. Καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπη-
 λαιοῖς ὄντας (πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συνεπεφύγεσαν) ἐκ-
 πλοιορχήσας καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκείθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσό-
 λυμα σπουδῇ ἐποιεῖτο. Μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἐν τινὶ
 κομῇ Βηθζηθῶ τούνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ'
 αὐτὸν ἠερίγετο μετὰ πεζῶν μὲν δις μυρίων, ἵππέων δὲ
 δις χιλίων. Τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. Οὗτοι
 τὸν Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν καὶ τὴν πα-
 ρεμβολὴν καταλιπόντες ἐφυγον πάντες, πλὴν ὀκτα-
 κοσίων. Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων
 στρατιωτῶν, καὶ πολεμίων ἐπικειμένων καὶ μηδένα
 καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τὴν δυνάμειος ἐπιτρεπόν-
 των, οἷός τε ἦν μετὰ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς
 μετὰ τῷ Βακχίδου· καὶ προτρεπόμενός γε τούτους
 εὐψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν
 ἐπὶ τὴν μάχην. Τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς
 τοσούτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιώμαχοι, συμβουλευόντων
 δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτοὺς, αὐθις δὲ
 συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, « μὴ
 « τοῦτ', εἶπεν, ἥλιος ἐπίδοι γενόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῦντά
 « μου δείξω τοῖς πολεμίοις. Ἀλλ' εἰ καὶ τελευτήν δ'
 « παρών μοι καιρὸς φέρεται καὶ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι
 « μαχόμενον, στήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ
 « μέλλον ἢ τοῖς ἤδη κατωρθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτῶν
 « δόξῃ προσβαλὼν τὴν ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν. » Καὶ
 « μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, παρακαλῶν τοῦ
 κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμοσε χωρῆσαι τοῖς πολε-
 μίοις, ἔλεγεν.

ejus in Judæam missum est, ipsum vero in tabulas
 æneas incisum in Capitolium relatum est. Erat autem hu-
 jusmodi. « Decretum senatus de societate et benevolentia
 « erga gentem Judæorum habenda. Ne quis Romanæ
 « ditionis cum gente Judæorum bellum gerito, neque bel-
 « lum gerentibus frumentum aut naves aut pecuniam sub-
 « ministrato. Si quis Judæos invadat, Romani illis opem
 « ferunt pro viribus. Vicissim, si quis Romanos inva-
 « dat, Judæi auxilium ferunt. Si quid ad hoc fœdus
 « voluerit gens Judæorum addere aut ab eo demere, id fiat
 « cum consensu populi Romani : et quod sic additum fue-
 « rit, ratum esto. Scriptum est hoc senatus consultum
 « per Eupolemum Joannis filium et Iasonem Eleazari, Juda
 « gentis pontifice et duce Simone fratre ipsius. » Atque ita
 quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam
 et societatem factam esse.

CAP. XI. (XVIII.)

Ceterum Demetrius, nuntiata sibi morte Nicanoris et
 clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchiden
 cum copiis in Judæam, qui, Antiochia profectus, ubi in
 Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra meta-
 tur. Quumque eos qui in istius loci speluncis erant (nam
 multi in eas confugerunt) vi expugnasset cepissetque, il-
 linc digressus Hierosolyma properabat. Cognito autem
 Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus
 eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum
 millia. At Judas non plures secum habebat quam *ter* mille
 homines. Illi visa *exercitus* Bacchidis multitudo ter-
 riti erant, relictisque castris omnes diffugerunt præter
 octingentos. Judas autem a suis militibus desertus, quum
 hostis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus
 habendi concederet, in eo erat ut cum octingentis illis pu-
 gnam contra Bacchiden committeret : atque hortatus eos
 ut forti animo pericula sustinerent, jussit ut in aciem pro-
 dirent. Illis vero dicentibus se nequaquam posse cum
 exercitu tantæ magnitudinis congregi, atque suadentibus
 ut in præsentia quidem recederet et salutis suæ consuleret,
 postea vero copiis suis collectis cum hostibus manus con-
 sereret, « ne hoc, inquit, sol factum aspiciat, ut terga mea
 « hostibus obversa ostendam. Sed si nunc fatalis hora
 « venit ut moriar, et omnino necesse est ut peream si pu-
 « gnem, fortiter stabo, et quicquid futurum sit malo exci-
 « pere quam ut res præclare gestas gloriamque ex illis
 « partam turpi fuga jam dedecorem. » Atque istis quidem
 verbis reliquos de suis hortabatur ut spreto contemptoque
 periculo cum hostibus prælium committerent.

(ΙΘ'). β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν δυνάμιν πρὸς μάχην παρατάσεται, καὶ τοὺς μὲν ἵππεῖς ἐξ ἐκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας προεστήσατο ἀπάσης τῆς φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἦν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως. Οὕτω δὲ συντάξας τὴν στρατιάν, ἐπεὶ προσέμειξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημεῖναι τὸν σάλπιγκτήν ἐκέλευσε καὶ τὴν στρατιάν ἀλαλάξασαν προσιέναι. Τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας συμβάλλει τοῖς πολεμίοις, καὶ καρτερώς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν δ' Ἰούδας τὸν Βακχίδην καὶ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς εὐψυχότατους ὤρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως, καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ διασπᾶ ὑπὸ τὴν φάλαγγα. Ὡσαύτως δ' εἰς μέσους εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις Ἀζᾶ ὄρους οὕτω λεγομένου. Θεασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι οἱ τὸ εὐνύμιον ἔχοντες ἐκυκλώσαντο τὸν Ἰούδαν διώκοντες καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γενομένοι. Ὁ δὲ φεύγειν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ περιεσχημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων, στάς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ πολλοὺς δὲ κτεῖνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γενόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ἐπὶ καλοῖς μὲν πρότερον γεγενημένοις, ἐφ' ὁμοίοις δὲ, ὅτε ἀπέθνησκε, τὴν ψυχὴν ἀφίει. Πесόντος δὲ Ἰούδα, πρὸς μηδένᾳ τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγῷ δὲ τοιοῦτου στερηθέντες ἔφυγον. Λαβόντες δὲ τὸ σῶμα παρὰ τῶν πολεμίων ὑπόσπονδον Σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν Μωδιεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο κηδεύουσι, πενθήσαντος ἐπὶ συγνάς αὐτὸν τοῦ πληθους ἡμέρας καὶ τιμῆσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. Καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἀνδρὰ γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενομένον, καὶ τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν Ματθαίου μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ ὀρᾶσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. Τοιοῦτος οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας μέγιστον αὐτοῦ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος καὶ τῆς ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας· καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην 40 ἔτος τρίτον κατασχὼν ἀπέθνηκεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

- α'. Ὡς Ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρελάβεν.
β'. Ὡς πολεμήσας Βακχίδην ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.
γ'. Ὅτι Ἀλέξανδρος, ὁ τοῦ Ἐπιφανοῦς Ἀντιόχου υἱός, ἐλθὼν εἰς Συρίαν ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.
δ'. Ὡς Δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς Ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, αὐτὸν τε πολλοῖς δωρησάμενος καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.
ε'. Ὡς Ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ υπερβαλὼν τὰ παρὰ τοῦ Δημητρίου, καὶ ἀποδείξας Ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἐπεισεν αὐτῷ.

(XIX.) 2. Interea Bacchides, cum copiis ex castris egressus, aciem ad pugnam instruebat, atque ita eam ordinavit ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites et sagittarii totam phalangem præcederent, ipse vero esset in dextro cornu. Sic instructa acie, quum primum hostium exercitui admoveretur, jussit tubicinem signum dare, militesque clamore sublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hostibus congreditur, et utrisque acriter dimicantibus, pugnaque ad solis occasum protracta, Judas, animadvertens Bacchiden et quod erat exercitui robur in dextro esse cornu, assumptis animosissimis quibusque in istam aciei partem impetum fecit: eosque qui illic erant aggressus dissolvit eorum phalangem. Quumque in medios penetrasset, eos in fugam compulit, persequiturque usque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in sinistro cornu, pulsos qui erant in dextro conspicati, Judam sequentes circumiverunt, atque in tergum conversi ipsum in medio comprehendunt. Ille vero, quum nulla effugiendi via daretur, sed undique hostibus septus esset, constitit cum suis et pugnabat; quumque multos adversariorum fudisset, atque labore conficeretur, ipse etiam cecidit, animamque efflavit, non minor in rebus jam ante præclare gestis, quam in similibus, dum moreretur. Juda autem prostrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem sequerentur, tantoque duce orbat, fugæ sese mandarunt. Simon vero et Jonathas, fratres Judæ, corpus ex fodere ab hostibus receptum in Modiim vicum deportarunt, ubi et pater eorum monumento conditus erat, atque ibi sepelierunt, quum illum populus aliquammultis diebus luxisset atque solennibus exsequiis honorasset. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis et bellicosissimus, qui memor erat mandatorum Mattathie patris, et pro popularium suorum libertate omnia et agere et pati sustinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam reliquit gloriam suique memoriam, gente in libertatem vindicata et e Macedonum servitute erepta: quumque tres esset annos pontificatu functus, occubuit.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

1. Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.
2. Quomodo bello cum Bacchide gesto, cōgit eum post factam cum ipso amicitiam e Judæa discedere.
3. Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus Demetrio bellum intulit.
4. Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem inivit, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.
5. Quomodo Alexander his auditis, quum Demetrium muneribus superasset et Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.

- ζ'. Ἡ Ὀνίου φίλα πρὸς τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν γενομένη· καὶ ὡς ᾤκοδόμησε τὸν Ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντα.
- ζ'. Ὅτι Ἀλέξανδρος, ἀποθανόντος Δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν Ἰωνάθην.
- η'. Ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, πλεύσας εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φίλιαν πρὸς Ἰωνάθην ποιησάμενος.
- θ'. Ὡς Τρύφων ὁ Ἀπαμεύς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντίχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην.
- ι'. Ὡς Δημητρίου ὑπὸ Πάρβων αἰχμαλώτου ληφθέντος, ὁ Τρύφων παρεσπόνθησε τὸν Ἰωνάθην καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα.
- ια'. Ὡς Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερεᾶ.
- ιβ'. Ὡς ὁ Σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχος γενόμενος Ἀντίχῳ τῷ Δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ Εὐσεβεί ἐπικληθέντι.
- ιγ'. Ὡς Τρύφωνος ἀναireθέντος, Ἀντίοχος ἐπολέμησε Σίμωνα, κελύμενος Κενθεδαίων τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς Ἰουδαίας ἐξέβαλεν.
- ιδ'. Ὅτι ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ Σίμων ἀπέθανεν, καὶ Πτολεμαῖος, δῆσας αὐτοῦ τὴν γυναικα καὶ τὰ τέκνα, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπεχείρησε κατασχεῖν.
- ιε'. Ὡς ὁ νεώτατος τῶν Σίμωνος υἱῶν Ἰρκανὸς, φθάσας αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, ἐπολιόρκησε πολλῶν χρόνῳ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τι φρούριον ἐγκλείσας Ἀγαθὸν καλούμενον.
- ις'. Ὡς στρατευσάμενος ἐπ' Ἰρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ Ἰρκανοῦ τάλαντα τριακόντα, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φίλιαν συνθέμενος.
- ιζ'. Ἰρκανοῦ στρατεία, μετὰ τὴν Ἀντίοχου τελευτὴν ἐν Μήδοις ἀποθάνοντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις κατὰ κράτος εἰλεν.
- ιη'. Φιλία πρὸς Ἰρκανὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ζεβινᾶ κληθέντος.
- ιθ'. Ὡς Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθῆσαι τοῖς Σαμαρεῖσι πολιορκουμένοις πρὸς Ἰρκανοῦ, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωζάντων αὐτὸν τῆς Ἰουδαίας τῶν υἱῶν Ἰρκανοῦ.
- κ'. Ὅτι παραλαβὼν Ἀριστοβούλος τὴν ἀρχὴν διάδημα πρῶτος ἐπιτίθειται.
- κα'. Ὡς τελευτήσαντος Ἀριστοβούλου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Ἀραβίαν, καὶ πολλὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.
- κβ'. Πτολεμαίου τοῦ Λαθοῦρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.
- κγ'. Ὡς στρατευσάμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαίρος ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.
- κδ'. Ἀντίοχου τοῦ Διονύσου λεγομένου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.
- κε'. Ὡς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀλέξανδρα, τὴν βασιλείαν ἔσταν ἐννέα κατασχούσα καὶ βιώσασα μετὰ εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

Ἡερίχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

ΚΕΦ. Α'.

Τίνα μὲν οἷν τρόπον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καταδωλωσάμενων αὐτὸ τῶν Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὧν καὶ πηλικίων ἀγώνων ὁ στρα-

6. Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore : utque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitan.
7. Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.
8. Quomodo Demetrius Demetrii filius, quum e Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro fillo eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.
9. Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri fillo regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.
10. Quomodo, Demetrio a Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, et Simoni ejus fratri bellum intulit.
11. Quomodo Judæorum gens exercitus imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.
12. Quomodo Simon Tryphonem in Dora compulsus oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.
13. Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit : atque ille Cendebeum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.
14. Quod Simon, a genero suo Ptolemæo inter convivendum dolo occisus, diem supremum obiit : atque Ptolemæus, uxore ejus et liberis in vincula coniectis, conatus est imperium sibimet asserere.
15. Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obsedit, in arcem inclusum, cui nomen erat Dagon.
16. Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hierosolymitanæ, obsidionem solvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, et societate cum eo amicitiaque facta.
17. Hyrcani, post mortem Antiochi, qui apud Medos diem obiit, in Syriam expeditio : utque urbes multas vi expugnavit.
18. Amicitia facta inter Hyrcanum et Alexandrum cognomine Zebinam.
19. Quomodo Antiochus Cyzicenus, quum ad auxilium Samaritanis ab Hyrcano obsessis ferendum venisset, fusus fugatusque est et ab Hyrcani filijs Judæa pulsus.
20. Quod Aristobulus, suscepto imperio, primus sibi diadema imposuit.
21. Quomodo, Aristobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in Imperium successit, expeditionem fecit in Syriam, et Phœnicen et Arabiam, et multa hostium loca subegit.
22. Ptolemæi Lathuri cum eo pugna et victoria.
23. Quomodo Demetrius Eucærus exercitu in Alexandrum educto ipsum superavit.
24. Antiochi, Dionysi appellati, in Judæam expeditio : et quomodo prælio victoriam reportavit.
25. Quomodo post obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, quum imperium per novennium tenuisset, et in pace et gloria vixisset, vita decessit.

Continet hic liber tempus annorum octoginta duorum.

CAP. I.

Quemadmodum Judæorum gens, a Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperavit, et quibus quantisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiverit pro illis

τηγός αὐτῶν ἐλθὼν Ἰούδας ἀπέθανε ὑπὲρ αὐτῶν μα-
 χόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Μετὰ
 δὲ τὴν τελευταίαν Ἰούδα πάλιν ἦσαν ἦν τῶν ἀσεβῶν καὶ
 παραβεβηκότων τὴν πατριὸν πολιτεῖαν ἐπεφύη τοῖς
 6 Ἰουδαίοις καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀμαρτάνοντες ἐκάκου.
 Συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώ-
 ραν καταλαβὼν, ὥς πολλοὺς διὰ τὴν σπᾶνιν τῶν ἀναγ-
 καίων καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, ἀπό-
 τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν, δεινοῖς ἀντέχειν αὐτομο-
 10 λῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ἰου-
 δαίων τοὺς ἀποστάτας τῆς πατρίδος συνηθείας καὶ τὸν
 κοινὸν βίον προηρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχεί-
 ρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν· οἱ καὶ συλλαμβάνοντες
 τοὺς Ἰούδα φίλους καὶ τὰ ἐκείνων φρονούντας τῷ Βακ-
 15 χίδῃ παρέδωκαν. Ὁ δὲ βασιανίζων πρῶτον αὐτοὺς καὶ
 πρὸς ἡδονὴν αἰκίζόμενος, ἐπειθ' οὕτω διέθρεψε. Ταύ-
 της δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς Ἰουδαίοις τηλικαύτης γενο-
 μένης, ἡλικίης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βα-
 βυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ περιλειφθέντες τῶν ἐταίρων τοῦ
 20 Ἰούδα βλέποντες ἀπολλύμενον οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, πρόσ-
 αλθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου περὶ τῶν δημοφύλων
 πρόνοιαν ἤξιον, ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευ-
 25 θερίας, καὶ μὴ περιορᾶν ἀπροστάτητον τὸ ἔθνος μηδ'
 ἐν οἷς φθείρεται. Ὁ δ' Ἰωνάθης φήσας ἐτοίμως ἔχειν
 ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς κατὰ μηδὲν
 εἶναι χείρων τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν
 Ἰουδαίων.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ
 30 παρὰ γῆν πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ
 Ἰωνάθης, ὥς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτείνει δόλῳ
 τοῦτον ἐξήτει. Ταύτην δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν οὐκ
 ἔλαβε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα·
 ἀλλὰ γὰρ μαθόντες οὗτοι καὶ παραλαβόντες τοὺς ἐταί-
 35 ρους ἅπαντας εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἐγγίστα τῆς πόλεως
 τὸ τάχος ἔφυγον, καὶ παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ
 καλούμενον λάχκου Ἀσφάρ, αὐτοὶ διήγον. Ὁ δὲ Βακ-
 χίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπηρκότας καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ
 τόπῳ τυγχάνοντας, ὄρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης
 40 τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδεύ-
 σάμενος ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ γνοὺς
 τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἤκοντα πέμπει τὸν ἀδελφὸν
 Ἰωνάνην, τὸν καὶ Γαδδὴν λεγόμενον, πρὸς τοὺς Ναβα-
 45 ταίους Ἀραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθῇται τὴν ἀποσκευὴν
 ἑὸς οὗ πολεμήσῃ πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι.
 Τὸν δὲ Ἰωνάνην ἀπὸ τῆς πόλεως οἱ Ἀμαρταῖοι ἐνε-
 ὄρευσαντες ἐκ Μηδᾶβας πόλεως οἱ Ἀμαρταῖοι παῖδες
 αὐτὸν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρ-
 50 πᾶσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωνάνην
 καὶ τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ πάντα. Δίχην μέντοι γε τού-
 των ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' οὐ
 πολὺ δηλώσωμεν.

γ'. Ὁ δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς ἔλεσι
 τοῦ Ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν

pugnans, superiori libro declaravimus. Judæ vero post in-
 teritum homines nefarii, quotquot erant, quique patria in-
 stituta violaverant, Judæos adoriebantur, animisque resum-
 ptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam
 et fames adjuvabat, quæ regionem urgebat ita, ut multi ob
 necessariorum inopiam, et non ferentes malum utriusque hinc
 a penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfu-
 gerent. Bacchides autem, Judæis qui a patriis moribus
 desciverant et profanam vitæ consuetudinem pratulerant,
 congregatis, his regionis administrationem commisit. At
 illi, comprehensis Judæ amicis et fautoribus, Bacchidæ eos
 tradiderunt. Is vero primum tormentis adhibitis eos
 ad libitum excruciabatur, atque ita deinde occidebat. Ju-
 dæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non
 experti fuerant post reditum ex Babylone, qui reliqui erant
 ex Judæ sociis, quum viderent gentem miserabiliter pereo-
 tem, Jonatha ejus fratre adito, rogabant ut fratrem suum
 sibi in exemplum proponeret, ejusque de popularibus suis
 curam et providentiam, qui pro patriæ libertate vitam pro-
 fudit, imitaretur, et sine defensore non relinqueret gentem,
 præsertim quum in extremum discrimen adduceretur. Tum
 Jonathas, quum dixisset se pro illis mortem obiteram esse,
 atque existimaretur nihilo inferior esse quam frater, Ju-
 dæorum dux declaratur.

2. Quod ubi rescivit Bacchides, veritus ne Jonathas ne-
 gotium faceretur regi et Macedonibus, quemadmodum non
 ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum
 hoc illius consilium nec Jonatham, nec Simonem ipsius fra-
 trem latebat: sed enim illi, hac re cognita, sociisque suis
 omnibus assumptis, in solitudinem, quæ proxime aberat ab
 urbe, fugam maturabant, quumque venissent ad aquam quæ
 dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Bacchides autem,
 ubi audierat eos movisse et illo in loco considerare, adversus
 eos cum omnibus suis copiis profectus est, et positus trans
 Jordanem castris exercitum reficiebat. Ceterum Jonathas,
 certior factus quod Bacchides contra se veniret, mittit
 fratrem suum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Na-
 batæos Arabas, (erant enim amici,) ut apud eos impedi-
 menta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicasset. At
 Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amarzei filii, ad in-
 sidandum ex urbe Medaba egressi, et ipsum, et qui cum
 eo erant, capiunt, cunctisque quæ ferebantur direptis, et
 Joannem et socios ejus omnes interficiunt. Veruntamen
 pœnam ob ista, quam commeruerunt, fratribus ipsius per-
 solvebant, de qua haud multo post verba faciemus.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis
 paludibus castra haberet, die sabbati captato, contra eum

τῶν σαββάτων ἡμέραν ἐπ' αὐτὸν ἦεν, ὡς οὐ μαχόμενον ἐκείνη διὰ τὸν νόμον. Ὁ δὲ παρορμήσας τοὺς ἐταίρους καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον εἰπόν, μέσσις ἀπειλημένοις τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν, (οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἐπήσαν, ὁ ποταμὸς δ' ἦν κατόπιν αὐτῶν,) εὐχόμενος δὲ καὶ τῷ Θεῷ νίκην αὐτοῖς παρασχεῖν, συνάπτει τοῖς πολεμίοις. Ὡν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βαχχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πληξὼν αὐτόν. Τοῦ δὲ προειδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἐταίρων εἰς τὸν ποταμὸν διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζονται τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ εἰ τὸν ποταμὸν ἐπιδιιδάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος εὐθὺς τοῦ Βαχχίδου εἰς τὴν ἐν Ἱερουσολύμοις ἄκραν. Ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους. Πολλὰς δὲ τῆς Ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν Ἱεριχούνην καὶ Ἐμμαούην καὶ Βεθωρόν καὶ Βεθλὴν καὶ Θαμναθὰ καὶ Φαραθὼ καὶ Τοχόαν καὶ Γάζα. Καὶ πύργους ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων οἰκοδομήσας καὶ τεῖχῃ περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτάς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκείθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχῃσι· μάστιγα δὲ τὴν ἐν Ἱερουσολύμοις ἄκραν ὠχύρωσε. Λαθῶν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν παραγενόμενός τις πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα τοὺς Ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας καὶ τὴν νύμφην ἀγοντας ἀπὸ Γαθαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὖσαν τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Ἀραβί, μέλλειν δὲ γίνεσθαι παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελεῆ. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδεύοντες εἰς τὴν ἐκδικίαν τᾶδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς παραπαῖναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς Μηδάβαν καὶ τοὺς ἐγχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λογιῶντες ἔμενον. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀγοντας τὴν παρθένον καὶ τὸν νυμφίον καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἶον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῆς ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἀλγὴν ὅση τότε εἶπετο λεία τοῖς ἀνθρώποις λαθόντες ὑπέστρεψαν. Καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ἰωάννου τᾶδελφοῦ παρὰ τῶν υἱῶν Ἀμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον· αὐτοὶ τε γὰρ οὗτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεσθάρησαν, ὄντες ὡς τετρακόσιοι.

ε. Σίμων μὲν οὖν καὶ Ἰωνάθης εἰς τὰ ἔλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες αὐτόθι κατέμενον. Βαχχίδης δὲ, τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ἰουδαίων ἡρέμισε πράγματα· οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν

venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero socios adhortatus, additoque insuper quod vita ipsis in periculo esset, in medio hostes inter fluviumque conclusis, ut qui non habeant quo se fuga recipiant, (nam hostes quidem a fronte eos premebant, a tergo vero flumen erat,) etiam Deum precatus ut sibi victoriam daret, congregitur cum hostibus, quorum multis prostratis, ubi cernebat Bacchiden in se cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Quum autem ille ictum prævideret eumque declinasset, *Jonathas* cum sociis in fluvium insiluit et tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaserunt, quod hostes non amplius amnem transirent, sed *Bacchides* e vestigio ad arcem *Hierosolymitanam* se reciperet. De suo autem exercitu hic circiter duo millia amisit. Ceterum multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, et *Hierichuntum* et *Emmauntem* et *Bethoron* et *Bethelam* et *Thamnatha* et *Pharathonem* et *Tochoam* et *Gazara*. Quumque turres in unaquaque urbe ædificasset, et muros validos et magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent: maxime vero *Hierosolymorum* arcem firmavit. Quumque et principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus vero quidam *Jonathan* et *Simonem* ejus fratrem adiit, iisque nunciavit *Amaræi* filios nuptias celebrantes sponsam ducere ex urbe *Gabatha*, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido et sumptuoso apparatu. *Jonathas* autem et *Simon*, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse *Joannis occisi* pœnas ab illis repetere, *Medabam* profecti sunt, et ad montem in insidiis locali inimicos expectabant. Quumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, et cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, et omnes interfecerunt, captoque mundo muliebri et reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab *Amaræi* filiis sumpserunt ob ea quæ *Joanni* fratri fecerant: nam et illi ipsi et qui eos comitabantur amici ut et uxores eorum et liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt.

5. Et *Simon* quidem et *Jonathas*, in fluvii paludes reversi, illic conседerunt. *Bacchides* vero, quum Judæam omnem præsidiis munivisset, ad regem se recepit. Et tunc quidem per biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ et scelerati, quum viderent *Jonatham* cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad

εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν. Ἐδὼλον γὰρ αὐτὴν ἀπόνης ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μὴ μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιτεσόντας ἀποκτενεῖν ἅπαντας. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην, γενόμενος οὗτος ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ Ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις συλλαβεῖν αὐτῶν τὸν Ἰωνάθην. Σπουδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυνάμενων κρατῆσαι τοῦ Ἰωνάθου (ἐφυλάττετο γὰρ σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν ἡσθημένος,) ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγουμένους συλλαβὼν ἀπέκτεινεν. Ὁ δὲ Ἰωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς Βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κόμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους καὶ τείχη περιβαλόμενος αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφρουρημένον. Βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας τὴν τε μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἄγων καὶ τῶν Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραβῶν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῦ τοῖς ἔγχρωμασιν ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. Ὁ δὲ πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερώς ἀντιστάς Σίμωνι μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα, λάθρα δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν τὰ αὐτοῦ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιτίπτει τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συγνοὺς αὐτῶν διαφθείρας φανερὸς καὶ τῷ ἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἔχθροις ἐπιτεσών· καὶ γὰρ οὗτος αἰσθόμενος τοὺς πολέμιους ὑπ' αὐτοῦ κτεινομένους ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν ἐργάσατο. Θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δ' ὀπίσθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἄμικ καὶ ταρχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντι τῆς πολιορκίας συγγυθείς. Τὸν μέντοι γε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτόν, ἀπέσκηψεν ὡς ἐξηπατηκός· ἐβούλετο δὲ τελευτήσας τὴν πολιορκίαν εὐπρεπῶς, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν οἰκίαν ὑποστρέψαι.

(Β'). ζ'. Μαθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Ἰωνάθης προσβύεται πρὸς αὐτόν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδώσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. Νομίσας δὲ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, σπένδεται πρὸς τὸν Ἰωνάθην φίλιν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων. Καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀποδοὺς καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν οὐκέτι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. Ὁ δὲ Ἰωνάθης, ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν Μαχμᾷ πόλει τὴν διαίταν, αὐτοῖσι τοῖς ὄγλοις διέειπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Demetrium regem legarunt rogantes ut Bacchiden mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, unaque nocte omnes, si eos de improvviso adoriretur, opprimi posse. Quum autem rex Bacchiden misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, et Judeos et auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agebant, nec quidquam proficiebant ad Jonatham capiendum, (nam valde sibi cavebat, intellectis eorum insidiis,) Bacchides, iratus per fugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit et interfecit. Jonathas autem cum fratre suorumque manu Bacchidis metu Bethlagam secessit, vicum in solitudinis situm : et turribus ædificatis et mœnibus circumdatis, sese a periculo securum conser-vabat. At Bacchides, istis auditis, cum copiis quæ tum ipsi aderant exiens, et Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus est, ejusque munimentis admoto exercitu, dies aliquamultos ipsum obsidebat. Ille vero acri oppugnantium studio nihil cedit, sed, quum fortiter resistisset, Simonem fratrem in urbe relinquit, adversus Bacchidem pugnaturum : ipse vero clam in regionem egressus, magnaue inter suæ factionis homines manu collecta, nocte in castra Bacchidis impetum facit; et quum multos illic occidisset, Simoni etiam fratri palam fit quod hostes esset occidit : nam hic sentiens stragem ab illo editam exit in eos, et Macedonum machinas in obsidionem paratas incendit, et cæde multa in eos grassatur. Bacchides autem, quum vidisset se ab inimicis circumventum, et alios quidem a fronte, alios vero a tergo ipsum urgentes, in desperationem animique consternationem incidit, perturbatus quod res obsidionis præter spem ceciderint. Veruntamen iram inde collectam in perugas, qui ipsum a rege accersiverant, convertit quasi ab eis deceptus, volebatque, obsidione finita, cum dignitate, si fieri posset, domum redire.

(II.) 6. Quod ejus consilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia et societate, ut sibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujusmodi discessionem sibi honestiorem fore ratus, paciscitur cum Jonatha amicitiam, sibi que mutuo jurarunt neutrum alteri arma illaturum. Atque ita, rediitis receptisque captivis, Antiochiam ad regem reversus est, et post hunc discessum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc securitatem nactus, et in Machma urbe vitam agens, illic populo res administrabat, atque sceleratos et impios supplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

ΚΕΦ. Β'.

CAP. II. (III.)

Ἔτεϊ δ' ἐξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβάντα εἰς Συρίαν συνέθε καταλαβέσθαι Πτολεμαίδα ἐκ προδοσίας τῶν ἐνδοθεν στρατιωτῶν· ἀπερχοῦς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διὰ τὴν ὑπερῆρανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. Ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιον τι βασιλείον, δ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄπωθεν τῆς Ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ πράγματα βῆχυμος ἦν καὶ ολίγῳρος· ὅθεν αὐτῷ καὶ μάλλον τὸ παρὰ τῶν ὑποτεταγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἦδαι καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Γενόμενον οὖν ἐν Πτολεμαίδι τὸν Ἀλέξανδρον ἰκούσας ὁ Δημήτριος ἤγειν ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν. Ἐπεμψε δὲ καὶ πρὸς Ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας· φθάσαι γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκείνος αὐτῷ σῆλ' τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. Τοῦτο δ' ἐποίει φοβηθεὶς μὴ μνησικαχῆσας ὁ Ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἐχθρας συνεπιθῇται. Προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν καὶ κατασκευάζειν ὅπλα καὶ τοὺς ὁμήρους, οὓς τῶν Ἰουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. Τοιοῦτον οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημήτριον προσπεσόντων, ὁ Ἰωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκούοντων τοῦ τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἄκρην πολιν. Ἀναγνώσαντων δὲ τούτων, οἱ ἀσθεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ἐπιτετραφότος Ἰωνάθῃ τοῦ βασιλέως στρατιάν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. Ὁ δὲ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. Καὶ οὕτως μὲν Ἰωνάθης ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καίνισεν τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἑκαστον· ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾗ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀσφαλέστερα. Ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρῶν τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πᾶρες τῶν ἐν Βεθσοῦρᾳ πόλει καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων· οὗτοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῶν ἀσθεῶν Ἰουδαίων καὶ πεφευγότες ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουράς οὐκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γινούσ δὲ Ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις αἱ ἐποιήσατο Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ καὶ ὅποσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημήτριον καὶ Βακχίδου τοῦ Δημήτριου στρατηγοῦ, σύμμιχρον οὐκ ἂν εὐρεῖν Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, δς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρείος καὶ μίσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιήκως. « Εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτόν » κατὰ Δημήτριον, νῦν ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι χρησιμώτερον ἢ παρακαλεῖν αὐτόν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν. » Δόξαν οὖν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, γρά-

JOSEPHUS. I.

Anno autem centesimo sexagesimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, quum Syriam ascendisset, Ptolemaidem occuparet, proditione militum qui eam prasidio tenebant : infensi enim erant Demetrio, tum quod is superbus esset, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. Nam quum in regiam quandam quattuor turribus munitam se conclusisset, quam ipse non procul ab Antiochia exstruxerat, neminem admittebat, sed in rebus administrandis socors erat et negligens : unde et subditorum in eum odium magis accensum erat, sicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum esse in Ptolemaide, copiis suis omnibus assumptis contra eum profectus est. Etiam legatos ad Jonatham misit, ut eum sibi socium haberet benevolumque : ei enim in animo erat ut Alexandrum praeveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus ejus auxilium impetraret. Idque eo magis faciebat, veritus ne Jonathas injuriarum memor ipsum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit ut delectum haberet et arma compararet, obsidesque Judaeorum reciperet, quos Bacchides in Hierosolymorum arcem concluserat. Igitur quum mandata ejusmodi ad eum a Demetrio delata essent, Jonathas, ubi ad Hierosolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum ceteris tum iis qui arcem prasidio tenebant. Illis autem recitatis, impii et transfugae, qui in arce erant, vehementer territi sunt, quod Jonathae facta esset a rege exercitum colligendi potestas, obsidesque sibi habendi. Ille vero eos parentibus suis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hierosolymis habitabat, urbem instaurans et pro arbitrio suo unumquodque construens : jussit enim aedificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut essent illi ab hostibus tutiores. Ista autem quum animadverterent qui in prasidio erant munitionum per Judaeam, cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, praeter eos qui Bethsuram tenebant et Hierosolymorum arcem : horum enim pars maxima Judaei erant impii et transfugae, ideoque prasidia non deserebant.

2. Alexander autem quum didicisset quid Demetrius Jonathae promiserit, simul et rescivisset et quam egregie se gesserit et quae mala bellando Macedonibus intulerit, quaeque vicissim ille passus fuerit a Demetrio et Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat non posse se eo tempore commodiorem socium habere quam Jonatham : qui et fortis sit adversus hostes, et singulari Demetrium odio prosequatur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multisque vicissim eum affecerit. « Itaque si illum amicum facere contra Demetrium placet, nihil nunc magis e re erit quam illum invitare ad societatem ineundam. » Quum igitur ita visum esset ei et amicis ut ad Jonatham mitterent, lu-

φει τοιαύτην ἐπιστολήν. « Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. « Τὴν μὲν ἀνδρείαν σου « καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν πάσαι, καὶ δὲ τοῦτο πεί-
 5 « πόμψαμεν πρὸς σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας.
 « Χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων
 « καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. Ἀπέσταλκα δέ σοι
 « καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρεῶν καὶ στέφανον χρύ-
 « σεον, καὶ παρακαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γί-
 « νεσθαι περὶ ἡμᾶς. »
 10 γ'. Δεξιόμενος δὲ τὴν ἐπιστολήν ὁ Ἰωνάθης ἐνδύεται
 μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης
 μετὰ ἑτὶ τέσσαρα ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθα-
 νεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς
 τὴν ἐγεγόνει. Συνάγει δὲ δύναμιν πολλήν καὶ πλήθος
 15 δούλων ἔχλαυε. Δημήτριον δὲ ταῦτα σφόδρα ἐλύπησε
 μαθόντα, καὶ τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιά-
 σθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρω-
 πεύσατο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλείπει καιρὸν
 εἰς τοῦτο. Γράφει μέντοι καὶ αὐτὸς ἐπιστολήν τῷ Ἰωνα-
 20 θῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. « Βασιλεὺς Δημήτριος
 « Ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν.
 « Ἐπειδὴ διετηρήσατε τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν καὶ πει-
 « ράσασιν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε,
 « καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαίνω τὴν πίστιν, καὶ πα-
 25 « ρακαλῶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, ἀποληψομένους
 « ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. Τοὺς γὰρ πλεί-
 « στους ὑμῖν ἀνῆλθω τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων, ἃς
 « προτελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί, νῦν
 « τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς αἰεὶ παρείχετε. Πρὸς
 30 « τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἄλλων· καὶ
 « τὸν στεφάνων, οὓς προσεφέρετε ἡμῖν, καὶ ἀντὶ τῶν
 « τρίτων τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ζυλίνου καρ-
 « ποῦ τὸ γεγόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι ἀπὸ τῆς
 « σήμερον ἡμέρας. Καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκάστης ὁ
 35 « ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων
 « καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκει-
 « μένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαιάς, τοῦτο
 « παραχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον.
 « Καὶ τὴν Ἱερουσαλμητῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον
 40 « εἶναι βούλομαι καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὧρων αὐτῆς
 « ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. Τὴν δὲ ἄκραν
 « ἐπιτρέπω τῷ ἀρχιερεὶ ὑμῶν Ἰωνάθῃ, οὓς δ' ἂν αὐτὸς
 « δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν αὐτῇ φρου-
 « ρὸς καταστήσαι, ἵνα φυλάσσωσιν ἡμῖν αὐτήν· καὶ
 45 « Ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας
 « ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀφίημι ἐλευθέρους. Κελεύω δὲ μηδὲ
 « ἀγγαρεύεσθαι τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια· τὰ δὲ σάββατα
 « καὶ ἑορτὴ ἅπαντα καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι
 « ἔστωσαν ἀτελεῖς. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ
 50 « ἐμῇ κατοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπη-
 « ρεάστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ
 « βουλομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέσω
 « τοῦτο· τῶν δ' αὐτῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, τεύξονται ὧν
 « καὶ τὸ ἐμὸν στρατεύμα μεταλαμβάνει. Καταστήσω

justmodi literas scribit. « Rex Alexander Jonathæ fratris
 « S. Jam dudum audivimus de fide tua et fortitudine :
 « ideoque ad te misimus de amicitia et societate. Porro te
 « facimus hodie Judæorum pontificem, et ut noster amicus
 « dicere *statuimus*. Etiam munera tibi mittenda curavi,
 « stolam purpuream et auream coronam, teque obsecro ut
 « a nobis honoratus similiter erga nos affectus sis. »

3. His literis acceptis Jonathas pontificalem stolam induit,
 instante umbraculorum festo, quadriennio post fratris ipsius
 Judæ interitum : etenim nemo per illud tempus pontifica-
 tum obierat. Magnum etiam exercitum colligit et multa
 arma fabricabat. Quibus rebus auditis Demetrius indoluit,
 cœpitque suam sibi vitio vertere tarditatem, quod non anti-
 ciparit Alexandrum, pleniori obsequio Jonathæ benevo-
 lentiam demerendo, sed illi satis temporis reliquerit ad
 eam præripiendam. Veruntamen et ipse literas scribit
 ad Jonatham populumque in hanc sententiam. « Rex
 « Demetrius Jonathæ et Judæorum genti S. Quo-
 « niam amicitiam nobiscum initam servastis, et ad vo-
 « stros inimicos qui vos tentarunt non defecistis, hæc
 « vestram fidem laudo, hortorque ut in iisdem permane-
 « tis, beneficii gratiam a nobis vicissim consequuturi. Pleris-
 « que enim vos tributis et pensionibus levabo, quæ regi-
 « bus antecessoribus meis et mihi jam ante pendebatis : et
 « nunc vobis vectigalia remitto quæ solvere semper con-
 « suevistis. Ac præterea pretium salis vobis condono et
 « coronarum, quas nobis afferre soliti eratis, et quod mili-
 « pro tritici frugum et dimidiis fructus arborum jure cede-
 « bat, ex hodierno die vobis remitto. Et quod in singula
 « capita mihi dari oportebat, ab his qui Judæam incolunt
 « et qui sunt in tribus toparchiis, quæ Judææ adjacent,
 « Samariæ et Galilææ et Perææ, id vobis concedo ab hoc
 « tempore in perpetuum. Et urbem Hierosolymitarum
 « sacram et inviolabilem esse volo, et a decumis vectigali-
 « busque immunem qua patet ejus territorium. Arcem
 « etiam ejus permitto pontifici vestro Jonathæ, et quos
 « ipse pro amicis et fidis habuerit præsidio ejus adhibere,
 « hi eam nobis custodiant : ac præterea Judæorum eos, qui
 « bello capti in terris nostris serviunt, dimitto liberos. Ad
 « hæc jubeo ut Judæorum jumenta ad angarias non adigan-
 « tur : atque sabbata et festa omnia et tres dies festum an-
 « tecedentes immunes sint. Similiter et Judæos in meo
 « regno degentes dimitto liberos nullisque injuriis affectos,
 « et qui mecum militare voluerint, eos sino, liceatque illis
 « ad millia triginta : idemque stipendium, quod nostri mi-
 « lites accipiunt, illis, quocumque abeant, numerabitur. Ex
 « iis autem quosdam in præsidii collocabo, alios vero cor-

• δ' αὐτῶν οὐκ μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ περὶ
• τὴν φυλακὴν τοῦμοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας δὲ
• ποιήσω τῶν περὶ τὴν ἐμὴν αὐλήν. Ἐπιτρέπω δὲ
• καὶ τοῖς πατρώοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τοὺτους φυλάσ-
• σειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς προκειμένοις τῇ Ἰουδαίᾳ
• νομοῖς ἐπιτάσσεσθαι βούλομαι καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμε-
• λῆς εἶναι ἵνα μηδὲ εἰς Ἰουδαῖος ἄλλο ἐξ ἡ ἱερὸν προσ-
• κυνεῖν ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. Δίδωμι δ' ἐκ τῶν
• ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριά-
• δας πεντεκαίδεκα, τὰ δὲ περισσεύοντα τῶν χρημῶ-
• των ὑμέτερα εἶναι βούλομαι· τὰς δὲ μυρίας δραχμάς,
• ἃς ἐλάβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφήμι,
• διὰ τὸ προσήκειν αὐτάς τοις ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι
• τῷ ἱεροῦ. Καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν
• Ἱεροσολύμοις καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ
• βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν,
• ἀπολελύσθωσαν οὗτοι καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς σώα
• ἔστω. Ἐπιτρέπω δὲ καὶ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν καὶ
• οἰκοδομεῖν, τῆς εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γι-
• νομένης, καὶ τὰ τεῖχη δὲ συγχρῶν τὰ τῆς πόλεως
• οἰκοδομῆσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ
• ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν ἀνισπάντας. Εἰ δέ τι καὶ φρού-
• ριον ἔστιν, ὃ συμφέρει τῇ Ἰουδαίων χώρα ὄχυρόν
• εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευασθήτω. »
• δ'. Ταῦτα μὲν ὑπισχυόμενος καὶ χαριζόμενος τοῖς
• Ἰουδαίοις ἔγραψε Δημήτριος. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασι-
• λεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων καὶ τῶν
• προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν ἐπὶ τὸν
• Δημήτριον ἐστράτευσεν. Καὶ μάχης γενομένης τὸ μὲν
• εὐόνυμον χέρας τοῦ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους
• εἰς φυγὴν καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συγχοῦς
• αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ δεξιόν, οὐ
• συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἥτταται. Καὶ οἱ
• μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον, Δημήτριος δὲ γενναῖος
• μαρτυρούμενος οὐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων,
• ὥστων δὲ τοὺς ἄλλους εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς τέλαμα
• βαθύ καὶ δυσεκπόρευτον, ἔθθα συνέβη πεσόντος αὐτοῦ
• τοῦ ἵππου μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. Τὸ
• γὰρ συμβεβηκὸς περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνίστρε-
• φαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν Δημήτριον πάντες ἐπ' αὐ-
• τὸν ἠκόντιζον· ὃ δὲ πεζὸς ὢν γενναῖος ἀπεμάχετο,
• καὶ τελευταῖον τραύματα λαβὼν πολλὰ καὶ μηκέτ'
• ἀντίγειν δυνάμενος κατέπεσε. Καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο
• τὸν Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ἑνδεκα,
• ὥς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. Γ.

• Ὁ δὲ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱός, ὁμώνυμος δὲ ὢν
• τῷ πατρὶ, ὃς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν βασιλέα
• Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον Φιλομήτορα διῆγεν,
• ὥς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κακου-
• μένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν,
• βουλόμενος δὲ αὐτῷ μνημὴν καὶ δοῦσαν αἰώνιον κατα-
• σκευάσαι, διέγνων πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα

« poris mei custodes habeo, praefectosque faciam illorum
« qui sunt in regia mea. Permitto etiam eis patriis legibus
« vivere, easque servare, voloque ipsos imperare tribus
« praefecturis Judææ attributis, pontificique id curæ esse
« ut nemo Judæus aliud templum habeat ad Deum vene-
« randum, præter illud quod Hierosolymis est. Iasuper
« singulis annis de meo largior centum et quinquaginta mil-
« lia drachmarum in sumptum sacrificiorum, et quicquid
« pecuniæ superest, vestrum esse volo : illa autem decem
« millia drachmarum, quæ de templo reges accipiebant,
« vobis remitto, quod pertineant ad sacerdotes rem divinam
« in templo procurantes. Quicumque etiam confugerint in
« templum Hierosolymitanum et in ejus pomeria, aut
« debitores pecuniæ fiscalis, aut ex alia causa, absolvantur
« et ipsi, et res eorum ipsis salvæ sunt. Tum au-
« tem permitto ut instauretur templum et ædificetur,
« sumptibus ad ista ex fisco meo suppeditatis : quin etiam
« concedo ut moenia urbis exstruantur, turresque altæ ex-
« citentur, ita ut hæc quoque meis impensis erigantur.
« Denique si quod castellum sit, quod Judæorum regioni
« expediat munitum esse, sumptibus meis opera fiant et
« munitiones. »

4. Ista quidem Demetrius, promissa faciens volensque gratificari Judæis, scripsit. Alexander autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex mercenariis quam ex militibus qui e Syria ad eum accesserant, contra Demetrium profectus est. Quinque pugna committeretur, sinistrum Demetrii cornu eos qui sibi oppositi erant in fugam vertit, et diu persequentum est, multosque illorum occidit et castra diripit; dextrum vero, in quo forte erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem omnes in fugam se conjecerunt, at Demetrius, fortiter dimicans, hostium non paucos interfecit, dumque alios subaequitur, equo invectus est in cœnum profundum et transitu difficile, ubi contigit ut ille, quum prolapso equo effugere non potuerit, occideretur. Nam hostes viso quod ei acciderat reversi sunt, quinque Demetrium circumdedissent, eum jaculis omnes petierunt : at ille jam pedes fortiter propugnabat, tandemque multis vulneribus confectus, quum diutius resistendo non esset, occubuit. Atque hoc modo vitam finivit Demetrius, regno functus per annos undecim, sicut et alibi declaravimus.

CAP. III. (VI.)

Quia autem pontificis filius, eodemque nomine quo pater appellatus, (qui profugus ad Ptolemæum regem cognomine Philometorem Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus,) quum videret Judæam vexatam a Macedonibus eorumque regibus, velletque sibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, missis ad Ptolemæum regem

καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν
ἐξουσίαν, ὥτως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παρα-
πλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ
τοῦ ἰδίου γένους καταστήσει. Τοῦτο δὲ ἐδούλετο θαρρῶν
5 μάλιστα τῷ προφῆτῃ Ἡσαΐα, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἐξακο-
σίων πλείοσι γεγονόσι προείπεν ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύ-
πτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ ὑπ' ἀνδρὸς
Ἰουδαίου. Διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένους ὁ Ὀνίας, γράφει
Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. « Πολ-
10 « λὰς καὶ μεγάλας ὑμῖν χρεῖας τετελεχώς ἐν τοῖς κατὰ
« πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, καὶ γε-
« νόμενος ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, καὶ εἰς
« Λέοντων δὲ πόλιν τοῦ Ἡλιοπολίτου σὺν τοῖς Ἰου-
« δαίοις καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τοῦ ἔθνους,
15 « καὶ πλείστους εὐρῶν παρὰ τὸ καθήκον ἔχοντας ἱερὰ,
« καὶ διὰ τοῦτο δύσρους ἀλλήλοις, ὃ καὶ Αἰγυπτίοις
« συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν καὶ τὸ περὶ τῆς
« θρησκείας ὕψις ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδεύοντες τὸν εὖ-
« ρῶν ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγρίας Βουβάστεως
20 « ὄχυρόματι, βρῶντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζῶων
« αἰσῶν, δέομαι συγχωρησά μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακα-
« θάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομήσαι ναὸν
« τῷ μεγίστῳ Θεῷ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις,
« τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τῆς γυναίκος
25 « καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοί-
« κούντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς
« ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπερηγεῖν χρεῖαις.
« Καὶ γὰρ Ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προείπεν· ἔσται
« θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ κυρίῳ τῷ Θεῷ· καὶ πολ-
30 « λὰ δὲ προεφῆτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. »

β'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ὀνίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ
γράφει. Κατανοήσεις δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσεβείαν
καὶ Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναίκος ἐξ ἧς
ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς· τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν
35 τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ὀνίου κεφαλὴν ἀνέ-
θεσαν. Ἀντέγραψαν γὰρ οὕτως. « Βασιλεὺς Πτο-
λεμαῖος καὶ βασίλισσα Κλεοπάτρα Ὀνία χαίρειν.
« Ἀνέγνωμέν σου τὴν παράκλησιν, ἀξιούντος ἐπι-
« τραπῆναι σοὶ τὸ ἐν Λεοντοπόλει τοῦ Ἡλιοπολίτου
40 « ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμε-
« νον δὲ τῆς ἀγρίας Βουβάστεως. Διὸ καὶ θαυμάζο-
« μεν, εἰ ἔσται τῷ Θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσό-
« μενον ἱερὸν ἐν ἀσέλγῃ τόπῳ καὶ πλήρει ζῶων ἱερῶν.
« Ἐπεὶ δὲ σὺ φῆς Ἡσαΐαν τὸν προφῆτην ἐκ πολλοῦ
45 « χρόνου τοῦτο προειρηκέναι, συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλ-
« λει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὥστε μηδὲν ἡμεῖς
« δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι. »

γ'. Λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ Ὀνίας κατεσκευάσεν
ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὁμοίον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις,
50 μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. Ἐὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ
καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξε μοι δηλοῦν· ἐν γὰρ τῇ
ἐβδόμῃ μου βιβλίῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγρα-
πται. Ἡμεῖς δὲ Ὀνίας καὶ Ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους
αὐτῷ καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας τοὺς ἔκαὶ θρησκεύοντας.

et Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut sibi liceret
in Ægypto templum ædificare Hierosolymitano simile, et in
eo Levitas et sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc
autem volebat, præsertim quod Esaiæ vali confideret, qui,
quum ante sexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore
omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab
homine Judæo. Onias igitur, propter hæc elatus, Ptolemæo
et Cleopatraz huiusmodi literas scribit. « Quum multa
« magnæque belli munera Dei auxilio in vestram utilitatem
« confecissem, atque in Coelen-Syriam Phœnicenque me
« contulissem, et cum Judæis in Leontopolim etiam præ-
« secturæ Heliopolitanæ urbem aliaque gentis loca perve-
« nissem, et quamplurimos animadvertissem templa con-
« tra atque oporteret habentes, et idcirco sibi invicem in-
« fensos, id quod Ægyptiis etiam accidit propter multitu-
« dinem templorum et diversas de religione sententias,
« invento loco maxime opportuno in arce Bubastis agre-
« stis nomine vocata, varia materia abundante sacrisque ani-
« malibus pleno, rogo ut fanum istic nulli sacratum nu-
« mini jamque collapsum mihi liceat repurgare, et in
« templum Deo maximo exstruere ad similitudinem Hiero-
« solymitani, iisdem mensuris, pro te tuaque conjuge et
« liberis, ut Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien-
« tes ex mutua inter se concordia, tuis utilitatibus parent.
« Nam et Esaias vates hoc prædixit, futurum esse in Æ-
« gypto altare domino Deo *sacratum*; et multa id genus
« alia propter locum vaticinatus est. »

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi scribit. De ipsius
et Cleopatraz ejus sororis et conjugis pietate conjecturam
licet facere ex ea qua literis istis responderunt epistola:
fecerunt enim ut peccatum hoc legisque prævaricatio in
caput Oniæ reciderent. Nam in hunc modum rescripse-
« runt. « Ptolemæus rex et Cleopatra regina Oniæ S. Legi-
« mus tuam petitionem, qua oras ut tibi permittatur illud
« apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ templum,
quod Bubastis agrestis vocatur, collapsum repurgare.
« Unde fit ut mirari subeat, an poterit Deo gratum esse
« templum, quod exstructurus es in loco impuro et sacro-
« rum animalium pleno. Quandoquidem vero tu dicis id
« ipsum ab Esaiâ vate jam dudum prædictum esse, potesta-
« tem tibi facimus, modo res futura sit ex lege, ne nos
« in Deum deliquisse videamur. »

3. Onias igitur, locum nactus, templum et altare Deo
ædificavit ad instar Hierosolymitani, sed minusculum et
pauperculum. Mensuram vero ejus et vasa mihi non
visum est in præsentia indicare: nam de illis memoriæ
prodidi in libro septimo quem scripsi de bellis Judaicis.
Invenit etiam Onias et Judæos quosdam sui similes, et s.

Ἄλλα περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Τοὺς δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείας, οἱ τὸ ἐν Γαριζίν ὄρει προσεκύουν ἱερὸν οἰκοδομήθην κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέθη στασιάζει πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ Πτολεμαίου διεκρίνοντο, τῶν μὲν Ἰουδαίων λεγόντων κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους ὀικοδομηθῆναι τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, τῶν δὲ Σαμαρείων τὸ ἐν Γαριζίν. Παρικείμεσαν οὖν σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα τοὺς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους καὶ τοὺς ἡγηθέντας θανάτω ζήμῳσαι. Τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν Σαμαρείων λόγον Σαββαῖος ἐποίησάτο καὶ Θεοδοσίος, τὸν δ' ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ Ἰουδαίων Ἀνδρόνικος δὲ Μεσσαλάμου. Ὁμοσαν δὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα ἢ μὴ ποιήσεσθαι τὰς ἀποδείξεις κατὰ τὸν νόμον, παρακείμεσαν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως δὴ ἂν λάβῃ παραβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τῶν φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβὼν ἐκάθισεν ἀκούσμενος τῶν λεγόντων. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ συγγένοντες Ἰουδαῖοι σφόδρα ἡγωνίον περὶ τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεροῦ συνέβαινε· γαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τοῦτο τινες καταλύσουσιν, οὕτως ἀρχαῖον καὶ διασημώτατον τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπάρχον. Τοῦ δὲ Σαββαίου καὶ Θεοδοσίου συγγωρησάντων τῷ Ἀνδρόνικῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων ἀπὸ τε τοῦ νόμου καὶ τῶν διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρός τὴν τιμὴν ἐκδεχόμενος ἤρξε τοῦ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς Ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς, τοῦ δ' ἐν Γαριζίν ὡς οὐδὲ ὄντος οὐδεὶς λόγον οὐδ' ἐπιστροφὴν ἐποίησάτο. Ταῦτα λέγων Ἀνδρόνικος καὶ πολλὰ τοῦτοις ὁμοία, πείθει τὸν βασιλέα κρίναι μὲν κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτείνει δὲ Σαββαῖον καὶ Θεοδοσίον. Καὶ τὰ μὲν γενόμενα τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίοις κατὰ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

ΚΕΦ. Δ'.

Δημητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Ἀλέξανδρος τὴν τῆς Συρίας παραλαβὼν βασιλείαν γράφει τῷ Φιλομήτορι Πτολεμαίῳ μνηστεύομενος αὐτοῦ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα, δίκαιον εἶναι λέγων τῇ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ καὶ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὴν προαχθέντῃ, καὶ κρατήσαντι Δημητρίου, καὶ μὴδὲ τάλλα ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, συνάψαι συγγένειαν. Πτολεμαῖος δὲ προσδεχόμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῇ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρὶαν οὖσαν ἀπειληφῆναι, καὶ τὴν θυγατέρα δῶσειν ὡς ὑπισπνέται, ἀπαντᾶν δ' αὐτῷ εἰς Πτολεμαίδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἀγειν ἐκέλευσεν· αὐτὸν γὰρ αὐτὴν μέχρι ταύτης παραπέμψεν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ αἰ συν-

cerdotes et Levitas, qui Dei cultum illic instaurarent. Sed de hoc quidem templo satis nobis dictum est.

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos et Samaritas, qui templi in monte Garizin, sub Alexandro exstructi, religionem introduxerunt, forte exorta est seditio: atque istuc res devenit uti coram Ptolemæo de templis disceptarent, Judæis quidem contententibus juxta Moysis præscripta conditum esse templum Hierosolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur rogarunt, ut ab ipso in amicorum consensu causa hæc cognosceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et pro Samaritis quidem orationem habuit Sabbæus cum Theodosio, pro Hierosolymitanis vero et Judæis Andronicus Mesalami filius. Per Deum autem jurarunt et regem, sese probationes allaturos e lege, et a Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte moloaret, quem jurejurando non stetit deprehenderet. Proinde rex, adhibitis non paucis in consilium amicis, consedit causam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hierosolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, si quis templi adeo antiqui et toto terrarum orbe celeberrimi auctoritatem labefactatum iret. Atqui quum Sabbæus et Theodosius concessissent Andronico uti prior verba faceret, is a lege exorsus est rem demonstratam dare, et a successionem pontificum, uti quisque a patre dignitatem adeptus templo præfuisset, quodque omnes Asiæ reges majestatem ejus donariis muneribusque splendidissimis auxissent, Garizitani vero, ac si ne exstitisset quidem, neminem habuisse rationem illudve respexisse. Dum hæc diceret Andronicus et his multa similia, regi persuasit uti decerneret templum Hierosolymitanum de sententia Moysis exstructum esse, Sabbæum vero et Theodosium morti addicendos. Atque ista quidem sunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt sub Ptolemæo Philometore.

CAP. IV. (VII.)

Quum autem Demetrius vitam in pugna amisisset, sicut superius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens ut ipsum affinitate dignetur, quum paternum imperium recuperasset, Deique providentia eo provectus fuisset, et Demetrium superasset, atque cetera futurus esset ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, quum libenter ejus postulatis annuisset, rescripsit, dicens se gaudere quod paternum regnum adeptus esset, promisitque filiam daturum esse, jussitque ut ad Ptolemaidem sibi obviam veniret, illuc filiam adducturo; ipsum enim eam ab Ægypto huc usque comitaturum esse, ibique

οικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. Καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας παραγίνεται μετὰ σπουδῆς εἰς Πτολεμαῖδα, Κλεοπάτρην ἄγων τὴν θυγατέρα. Εὐρὼν δ' ἔκει τὸν Ἀλέξανδρον, καθὼς ἐπέστειλε, προαπηνηχότα, δίδω-
 5 σιν αὐτῷ τὴν παῖδα καὶ φερνὴν, ἀργυρόν τε καὶ χρυσόν, ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλεῖα.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελουμένων Ἀλέξανδρος Ἰω-
 10 αῆθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας ἐκέλευσεν αὐτὸν ἔχειν εἰς Πτολεμαῖδα. Παραγενόμενος δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ ὠρησάμενος αὐτοὺς λαμπροῦς, τῆς παρ' ἀμφοτέρων ἀπέλαυσε τιμῆς. Ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν ἀποδυσάμενον τὴν οἰκίαν, ἐσθῆτα λαβεῖν πορφυράν, καὶ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ' αὐτοῦ προελ-
 15 θόντας τὴν πόλιν κηρύττει μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ ἐφίσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. Τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, δρῶντες τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένην Ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπερχοῦς ἔχοντες ἀπέ-
 20 δρασαν, μὴ καὶ προσλάβῃσι τι κακὸν δεδιότες. Τοσαύτη δὲ σπουδῇ πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

(Η'). γ'. Ἐτεῖ δὲ πέμπτῳ καὶ ἐξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκα-
 25 τὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεεν αὐτῷ Ἀσθενὴς ὁ Κρής, ἄρας ἀπὸ Κρήτης κατέπλευσεν εἰς Κίλικίαν. Τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε, καὶ παρὰ χρῆμα ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἑκεί, πρὶν ἢ Δημητρίον εἰσεῖν, ἀσφαλῶς θῇται.
 30 Κατέλιπε δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Ἀπολλώνιον τὸν Δάον ἡγεμόνα, ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειν ἐλθὼν ἐπέμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων « ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ· τοῦτο δ' αὐτῷ παρὰ
 35 πάντων δνειδὸς φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. Μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὅρεσι καθήμενος ἐξαπατά, νομίζων ἰσχύϊ ἔχειν, ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβάς εἰς τὸ πεδῖον τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκρίθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ἐπιδείξει
 40 τὸν ἀνδρικώτατον. Ἰσθὶ μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἐξ ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι· καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους οἱ αἰεὶ νικῶντές εἰσιν οὗτοι. Ποιήσῃ δὲ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι, οὐδὲ τόπος
 45 εἰς ὃν ἡττώμενος φεύξῃ. »

δ'. Παροῦνθες δ' ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωνάθης μυρίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας ὥρμησεν ἐξ Ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ Σίμμωνος τἀδελφοῦ, καὶ γενόμενος ἐν Ἰόπῃ στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν Ἰσπηνῶν ἀπο-
 50 κλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας· φρουρὰν γὰρ ἐνδὸν ἔχον ὑπὸ Ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. Τοῦ δὲ Ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτὸν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος, ἀκούσας τὴν

puellam ei nuptum collocaturum. Et Ptolemæus quidem, his scriptis, omni festinatione Ptolemaidem pervenit cum Cleopatra filia. Quumque Alexandum, sicuti per epistolam imperaverat, illic jam obviam ipsi profectum invenisset, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri et argenti in dotem, quantum regem decebat.

2. Dum autem nuptiæ peragebantur, Alexander literis : d Jonatham pontificem datis jussit eum Ptolemaidem veni e Qui quum ad reges venisset, eosque splendidis muneribus donasset, honorem ab utroque consequutus est. Alexander autem eum, veste sua exutum, coegit purpura indui, quumque eum secum in solio sedere fecisset, ducibus imperavit ut cum eo in mediam urbem progressi edicerent, nemini licere eum insimulare, eive ulla de re negotium facessere. Quod quum duces fecissent, ubi illi, qui ad accusationem parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propensaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipsum etiam primum amicorum scripserit.

(VIII.) 3 Anno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis, quos Lasthenes Cretensis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem et perturbationem injecit, moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret. Apollonium Daum reliquit Coeles-Syriæ præfectum : qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem misit, dicens « rem indignam esse, ut ipse solus securus ageret suique ad arbitrium, regi non subjectus : idque ipsi ab omnibus opprobrio verti, quod se regi non subjecerit. Ne igitur, in montibus desidens, te ipsum decipias vana opinione tui roboris : sed si quid viribus tuis confidis, descende in planum, ut cum nostris militibus fiat contentio ; et palam erit fortissimum esse qui victoriam consequetur. Veruntamen scito quod e singulis urbibus fortissimi quique tecum militant : namque illi sane ipsi sunt qui tuos majores semper vicerunt. Verum prælio nobiscum dimicabis in ejusmodi terra, ubi armis, non saxis pugnandum est, neque locus victo ad perflugium erit. »

4. His verbis commotus animo Jonathas delectis hominum militibus decem Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo, quumque Jopen venisset, extra urbem castra metatur, quod portas ipsi clauseraut Jopen- ses : nam intus illis præsidium erat ab Apollonio constitutum. Jonatha autem ad obsidionem semet parante, veriti ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Ceterum

Ἰόπην ὑπὸ Ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς
 παραλαβὼν καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους, εἰς Ἀζωτον
 ἦλθε, κάκειθεν ἄρας ἥρεμα καὶ βᾶθην ἰποιεῖτο τὴν
 πορείαν ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ἰόπην, ὡς ἀναχωρῶν, ἐλ-
 5 καὶ τὸν Ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἱππῷ καταφρονῶν
 καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. Προελθὼν
 οἱ δ' Ἰωνάθης ἐδίδωκεν εἰς Ἀζωτον τὸν Ἀπολλώνιον.
 Ὁ δέ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη γενέσθαι τὸν πολέμιον,
 ἵπποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. Τοῦ δ' Ἀπολ-
 10 λωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνδῶρον ἐν τινι
 χεϊμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,
 αἰσθόμενος δ' Ἰωνάθης οὐ κατεπλάγη· τάξας δὲ τὴν
 στρατιὰν ἐν πλινθίῳ κατ' ἀμφοτέρω τὸς πολεμίους
 ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ
 15 κατόπισθεν ἐπελευσομένους ἐναντίον ἀντιτάξας. Τῆς
 δὲ μάχης ἕως ἐσπέρας προβαίνουσας, δοὺς Σίμωνι τὰ
 δελφῶν μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμ-
 βαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν, αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ
 προστάξει φραξαμένους τοῖς ὅπλοις ἀποδέχεσθαι τὰ
 20 βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. Καὶ οἱ μὲν ἰποῖσαν τὸ
 κελυσθῆναι οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέν-
 τας τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκονώθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς ἐβλα-
 πον· οὐ γὰρ δεικνέει τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα,
 συμπεφραγμέναις δὲ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνηνωμέναις
 25 ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφίεμενα, βραδίως ἐκρατεῖτο καὶ
 ἀπράκτως ἐφέρετο. Ὡς δὲ παρεῖθον ἀπὸ πρώτῃ μέ-
 γρι δειλῆς ὀφίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι,
 νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς συμβάλλει τῇ φά-
 λαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησαμένους πολλῇ τὴν στρατι-
 30 ᾶν αὐτοῦ, τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν. Θεασάμε-
 νοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοὶ μέ-
 νουσιν, ἀλλὰ πάρεται μὲν ὄντες αὐτοὶ διὰ τὸ μέχρι δει-
 λῆς μάχεσθαι, τῆς δὲ παρὰ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς
 ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς
 35 διασχιθέντας αὐτοὺς διὰ παντός διασκορπισθῆναι τοῦ
 πεδίου. Διῶκων δ' αὐτοὺς Ἰωνάθης μέχρι τῆς Ἀζώ-
 του καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας
 ἠνάγκασεν ἐπὶ τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς
 ἦν ἐν Ἀζώτῳ. Λαβὼν δ' ἐξ ἐπιδρομῆς Ἰωνάθης τὴν
 40 πόλιν, αὐτὴν τε ἐνέπρησε καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας·
 ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο
 ἐνέπρησε, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συφυγόντας διέφθειρε.
 Τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ κατα-
 φλεγόντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων ἦσαν ὀκτακισχι-
 45 λιοι. Κρατήσας οὖν τσαυτῆς δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς
 Ἀζώτου εἰς Ἀσκαλωνα παραγίνεται, καὶ καταστρατο-
 πεδύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προῆλθον εἰς ἀπάν-
 τησιν αὐτοῦ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐ-
 τῷ καὶ τιμῶντες. Ὁ δὲ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῆς
 50 προαιρέσεως ἀνέστρεψεν ἐκείθεν εἰς Ἱερουσόλυμα, πολ-
 λὴν ἐπαχόμενος λείαν, ἣν ἤλασεν ἐκείθεν νικήσας τοὺς
 πολεμίους. Ἀλέξανδρος δὲ ἀκούσας ἡττημένον τὸν
 αὐτοῦ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον προσεποιεῖτο χαίρειν,
 ὅτι παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην συνέβαλεν Ἰωνάθῃ, φίλῳ

Apollonius, ubi accepit Jopen ab Jonatha occupatam,
 cum tribus equitum et octo peditum millibus Azotum ve-
 nit, et inde profectus quiete lentoque gradu iter faciebat;
 Quumque ascensum Jopen versus fecisset, recessu simulato,
 Jonathan in planitiem trahit, fidens equitatus, spemque
 victoriae in eo collocans. Jonathas autem progressus
 Apollonium ad Azotum usque persequitur. Ille vero, ubi
 factum est ut hostis in campum processerit, conversus
 pugnam cum eo commisit. Quumque mille equites in insi-
 diis ad torrentem quandam posuisset Apollonius, qui a
 tergo sese hostibus in conspectum darent, Jonathas re in-
 tellecta nequaquam animo consternatus est, sed exercitu
 in quadrum ordinato hortatus est suos ut utrinque hostem
 propulsarent, acie ex adverso ita instructa, ut tam a tergo
 quam a fronte adorituris resisterent. Quumque praelium
 vesperam usque protraheretur, data parte exercitus Simoni
 fratri, jussit hunc cum hostium phalange congredi, ipse
 vero suo agmini imperavit ut objectis scutis se muniendo
 tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod praece-
 ptum erat exsequuti sunt; hostium vero equites, jaculati in
 in eos tela usquedum exhaurirentur, nihil eos laeserunt:
 nam missilia in corpora non pervadebant, sed in clypeos
 projecta, in unum coactos interque se densissime junctos,
 facile superata erant et in irritum cadebant. Quum vero
 hostes a mane ad vesperam in eos jaculando languerent,
 ubi illos defatigatos esse animadvertit Simon, phalangem
 aggreditur, quumque alacriter admodum ab ejus militibus
 pugnatum esset, inimicos in fugam conjicit. Tum et equi-
 tes ipsi, simul ac conspexerunt pedites terga vertentes,
 non amplius restiterunt, sed, quod defessi essent usque ad
 vesperam pugnando, spesque quam in peditatu collocave-
 rant illis periisset, sine ordine et confuse fugiebant, ut dis-
 sipati lateque per planitiem dispersi vagarentur. Jonathas
 autem victos Azotum usque persequens, multisque caesis,
 reliquos desperata salute coegit fuga petere templum Dago-
 nis, quod Azoti erat. At Jonathas quum urbem primo im-
 petu cepisset, et ipsam et finitimos vicos incendit; ac ne
 Dagouis quidem templo manus abstinuit, sed et illud igni
 cremavit, et quotquot eo perfugerant exitio dedit. Fuit
 autem omnis hostium numerus, qui vel praelio cecidere vel
 flammis in templo interiere, hominum octo millia. Tanto
 itaque exercitu profligato, Azoto profectus Ascalonem ve-
 nit, et quum extra urbem castra posuisset, ei Ascalonitae
 obviam prodierunt, munera ei hospitalia et honores defe-
 rentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde di-
 gressus Hierosolyma magna cum praeda rediit, quam illinc
 abegit superatis hostibus. Alexander autem, audito quod
 victus esset dux ejus Apollonius, belitiam simulabat, quod
 praeter animi sui sententiam adortus esset Jonathan sibi

ὄντι καὶ συμμαχῶν καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ γέγρα καὶ τιμὰς διδούς, πόρπην χρυσέαν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλείων συγγενέσι, καὶ Ἀκκάρωνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληροῦσιν ἐπιτρέπει.

Ἔ. Ὑπὸ δὲ τούτων τὸν καιρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ Φιλομήτωρ ἐπικληθεὶς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν εἰς Συρίαν ἤκε, συμμαχῆσων Ἀλεξάνδρῳ· γαμβρὸς γάρ ἦν αὐτοῦ. Καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατεβόν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐμπειρησμένου ἱεροῦ αὐτῶν Δαγώνος, κατηγοροῦν τε Ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. Καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν, Ἰωνάθης δὲ εἰς Ἰόπην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει καὶ τιμῆς ἀπάσης· ἔπειτα προτέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ Ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσόλυμα.

Ζ'. Γενόμενος δ' ἐν Πτολεμαίδι παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, μικροῦ διεθρόντος Πτολεμαῖος, ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' Ἀλεξάνδρου δι' Ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγγανεν αὐτῷ φίλος ὢν. Φανερὰς δὲ τῆς ἐπιβουλῆς γενομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐξαίτων τὸν Ἀμμωνιον, ἐπιβουλευθῆναι λέγων πρὸς αὐτοῦ, καὶ δίκην διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἀξίων ὑποσχεῖν. Οὐκ ἐκδιδόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνεὶς ἐκείνον εἶναι τὸν ἐπιβουλευσάντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διέτεθη. Τοῖς δ' Ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἦν προσκεχυνοῦς Ἀλεξάνδρος διὰ τὸν Ἀμμωνιον· πολλὰ γάρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθασαν κακά. Τιμωρίαν μέντοι τὸν τετολμημένον Ἀμμωνιον ἐπέσχε, κατασφαιεὶς αἰσχροῦς ὡς γυνή, κρύπτειν ἑαυτὸν σπουδάσας στολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

Ζ'. Πτολεμαῖος δὲ, μεμψάμενος αὐτὸν τοῦ τε συνοικίσει τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ τῆς τε συμμαχίας τῆς κατὰ Δημήτριον, διαλύεται τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν· ἀποσπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα πέμπει πρὸς Δημήτριον εὐθὺς περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, συντιθέμενος τὴν θυγατέρα δούσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατριαν ἀρχήν. Ὁ δὲ Δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπρεσβευμένοις ὀρέγεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. Ἐν δ' ἔτι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγωνισμα ὑπελείπετο, πείσαι τοὺς Ἀντιοχεῖς δεῖξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθὺς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρενόμισε. Κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο. Μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλεξάνδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμωνιον, ὡς δεδηλώκαμεν, βραδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. Καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας ἤκεν εἰς Κιλικίαν· ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιτίθεται διαδήματα, ἐν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας,

amicitia et societate junctum, et Jonathæ in hujus rei testimonium pariter ac in præmium honoremque monile mitti aureum, quale solet regum dari consanguineis; tum et Accaronem ejusque toparchiam hæreditatis jure possidendam ei concedit.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus, cognomine Philometor, cum navalibus et pedestribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro: nam is gener illius erat. Omnesque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis; et Jonatham accusabant, qui illud funditus deleverit, et regionem igni vastaverit, multosque ipsorum peremerit. Et Ptolemæus quidem, istis auditis, tacebat; Jonathas vero, Ptolemæo ad Jopen obviam factus, et splendidis muneribus ab eo omnique honore afficitur: deinde regem comitatus usque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hierosolyma revertit.

6. Quum autem Ptolemaida præter omnem expectationem pervenisset, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro insidiis petitus per Ammonium, qui ipsi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad supplicium deposceret, dicens insidias ipsi ab eo intentatas esse, ideoque se postulare ut meritis ille pœnas lueret. Quum vero Alexander eum dedere recusaret, Ptolemæus, conjectura inde facta ipsum esse insidiarum auctorem, vehementer ei iratus est. Antiochenos autem jam ante sibi infensos habuerat Alexander propter Ammonium: nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Atamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæsus, quum id egisset ut muliebri amictu sese occultaret, sicut alibi diximus.

7. At Ptolemæus, sibi ipsi iratus quod et filiam suam Alexandro locaverit, et adversus Demetrium societatem inierit, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim sua ablata, confestim ad Demetrium mittit de societate et amicitia, pollicitus se filiam ei uxorem daturum esse, ipsumque in regnum paternum restitutum. Demetrius, lætulus iis quæ obtulerant legati, et societatem et nuptias amplectitur. Unum tamen Ptolemæo supererat certamen, ut Antiochenis persuaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter injurias, quas pater ejus Demetrius iis intulerat. Verum et hoc ipsum perfecit. Nam Antiochenenses Alexandrum perosi propter Ammonium, uti jam diximus, facile eo perducti sunt ut illum Antiochia ejicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. Ubi vero ad Antiochenes se contulit Ptolemæus, ab illis rex declaratur et ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, unum

ἑτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. Χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐπιέμενος, πρὸς δὲ τοῖσι καὶ τὰ μέλλοντα λογισασθαι συνετός, φείσασθαι τοῦ μὴ δοῦναι εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρόχους ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχείας εἰς ἐκκλησίαν πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτοὺς, λέγων ὡς οὐδενὸς μνησικακήσειεν αὐτοὺς περὶ τοῦ πατρὸς αὐτὸς εὐεργετηθεὶς· διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἔσεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαῦλοις ἐγγειροῦντι πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο· αὐτῷ δ' ἐφασκεν ἄρκειν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν. Ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχείας δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς Κιλικίας εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχείαν γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἰξεστράτευσεν μετὰ τοῦ γαμβροῦ Δημητρίου, (ἥδη γὰρ αὐτὸς πρὸς γάμον ἐδεῖν καὶ τὴν θυγατέρα,) καὶ νικήσαντες εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλεξάνδρον. Οὗτος μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. Συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίου φωνῇ ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποτεισάμενον καταβαλεῖν, τοὺς δὲ πολέμιους ἰόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσαι καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς εἰς χιόνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. Τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπαγάντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μῆτε συνίεναι τι μῆτε φέγγεσθαι δυνήθηναι. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων δυνάστης ἰσχυρῶν Ζάβηλος ἀπέστειλε Πτολεμαῖον, δς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἀκουσμα καὶ θέαμα, τὴν Ἀλεξάνδρου τελευταίαν ἡμᾶ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀκούει καὶ θεᾶται· καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τελευτῆς χαρᾶς καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. Ἐθαύασεν δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ὁ Βάλας λεγόμενος ἐπὶ πέντε, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδωλόκαμεν.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ Νικήτωρ ἐπιλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου στρατιωτικόν, τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμάχους ἐκλαθόμενος καὶ ὅτι πενθερὸς ᾗν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενῆς. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τῶν δὲ ἐλεφάντων Δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἀπάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιῶν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρχει τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔρυσαν Μακεδονικὴν φρουρὰν καὶ τῶν ἀείρων τινας καὶ τῶν πεφευγόντων τὴν πόλιν συνήθειαν. (Οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὢν Ἰωνάθης ἐμπλήρωτο περὶ τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότας τῇ ὁμῳότητι τοῦ χωρίου· νυκτὸς δὲ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξεληθόντες ἦσαν πρὸς Δημήτριον καὶ τὴν πολιόρχιαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνουν. Ὁ δὲ τοῖς ἡγγελμένοις παρουσθεὶς ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἤκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην. Ἐνόμενος δὲ ἐν Πτο-

Asiae, alterum vero Aegypti. Sed quum natura esset bonus justusque et alieni non appetens, sciensque praeterea de futuris bene conjicere, ab Asia regno, ne Romanis sibi invadendi occasionem daret, abstinere decrevit: atque Antiochenis in concionem advocatis hortatur eos ut Demetrium reciperent, dicens, quod beneficiis ipse affectus illis ignosceret ob injurias patri illatas: se bonum Demetrio, magistrum fore ducemque declaravit, et si mali quidpiam aggrederetur, non permissurum esse promisit: sibi vero Aegypti regnum satisfacere aiebat. His dictis eo perducit Antiochenes ut Demetrium reciperent.

8. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu e Cilicia in Syriam irrupisset, et Antiochenum agrum incendiis et rapinis vastasset, Ptolemæus et gener ejus Demetrius (jam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum moverunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit: in prælio vero contigit ut equus Ptolemæi, barritu elephanti audito, metu exterreretur, et Ptolemæum excussum humi prosterneret, adeo ut hostes hoc viso in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis in mortis periculum eum adduxerint. Nam quum hostibus eum eripuissent satellites, tam male se habebat, ut per quattuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscessum Ptolemæo misit, qui, die quinta e vulneribus recreatus et ad se reversus, rem auditu visuque jucundissimam, Alexandri inortem simul et caput, audit videtque: et non multo post satius gaudio ex Alexandri interitu et ipse vitam finivit. Asiae vero imperio per quinquennium potius erat Alexander, Balas nominatus, ut et alibi diximus.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii pravitate male mulcare cepit Ptolemæi exercitum, et societatis cum eo initæ oblitus, et quod gener ipsius esset eique per nuptias Cleopatæ affinis. Milites itaque ejus malitiam aufugientes Alexandriam concesserunt, sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Jonathas autem pontifex, coacto ex Judæa omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam aggressus est, occupatam a Macedonum praesidio et a scelestis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas ab Jonatha ad arcis expugnationem paratas contemnebant, loci munitionibus confisi; noctu vero aliquot in ea nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nuntiabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham; quumque Ptolemaidem pervenisset, literas ei

λεμαῖδι, γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαῖδα. Ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πλῆθος ξενίων κομιζών, ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν θεραπεύει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως· καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ παρὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. Κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάντων, ὁ Δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ παρακαλῶντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἀπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ Περαιάς καὶ Γαλιλαίας, τριακῶσια τελεῖ τάλαντα, δίδωσι περὶ πάντων ἐπιστολάς αἱ περιεῖχον τὸν τρόπον τοῦτον. « Βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν ἀπεσταλῆκαμεν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε. Βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. Τῷ Ἰουδαίῳ ἔθνει ὄντι φίλῳ καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι τῆς εὐνοίας ἔκρινα χάριν παρασχεῖν. Καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς, Ἀφερεϊμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ῥαμαθὰ, οἱ τῇ Ἰουδαίᾳ προστετέθησαν ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα παρὰ τῶν θυόντων ἐν Ἱερουσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τὰλλα τὰ προσήκοντα ἡμῖν καὶ τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν καὶ τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ οὐδὲν παραχθισθήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδ' εἰς τὸν ἐπὶόντα χρόνον. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται καὶ δοθῇ Ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. » Τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. Ὁρῶν δὲ ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὔσαν, καὶ μηδὲνα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιάν καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἱ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. Ἐχθρα τοιγαροῦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται παρὰ τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐδὲν οὐκέτι παρεῖχεν, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοοῦντας ἔχουσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν, εἰ δεήσει ποτε, προθύμους.

ΚΕΦ. Ε΄.

Ἀμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τις στρατηγός, Ἀπαμεύς τὸ γένος, Διόδωτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθεὶς, παραγίνεται πρὸς Μάλχον τὸν Ἀραβὰ, ὃς ἔτρεφε τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευσμάτων πρὸς τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον· βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντείχεν ὑπ' ἀπιστίας,

scripsit, imperavitque ut e vestigio Ptolemaidem ad se prepararet. Ceterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus et sacerdotibus, et aurum secum deferens et argentum et vestem et alia multa munera, ad Demetrium profectus est, istisque ei oblati, regis iram demulcet, adeo ut a rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus antecessoribus enim nactus erat, sibimet confirmatum habuerit. Quomque transfuge eum accusarent, tantum abfuit ut his Demetrius fidem haberet, ut Jonathae petenti, ut pro Judæa universa et tribus toparchiis, Samariæ et Perææ et Galilææ, trecenta talenta penderentur, daret de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. « Rex « Demetrius Jonathæ fratri et genti Judæorum salutem. « Exemplum epistolæ, quam ad Lasthenem consanguineum « nostrum scripsimus, vobis misimus, ut scialis. Rex De- « metrius Lastheni patri S. Genti Judæorum nobis amicæ « et necessitudinis, quam nobiscum habent, jura servanti « decrevi benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ- « fecturas, Apherima et Lydda et Ramatha, quæ Judææ et « Samaria additæ sunt, omniaque ad eas pertinentia, ac « præterea quicquid ante me regibus moris erat accipere a « sacra facientibus Hierosolymis, et tributa omnia ex terræ « frugibus et arborum fructibus, aliaque quæ nobis debe- « bantur, ut et lacuum salis vectigal, coronasque ad nos « afferri solitas, illis remitto, et nihil horum hinc in per- « petuum extorquebitur. Quare operam da ut harum lite- « rarum exemplum exscribatur, et Jonathæ detur, et in « illustri loco sacri templi collocetur. » Et literæ quidem ita se habebant. Quum autem Demetrius videret pacala omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stiendum minuit, et solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo e Creta aliisque insulis ascenderant, illud numerabat. Quæ res inimicitias et odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari voluit, reges vero ejus antecessores id ipsum etiam pacis tempore illis persolvebant, ut eos benevolos haberent et ad certamina pro ipsis, quoties opus esset, obeunda promptos paratosque.

CAP. V. (IX.)

Verumenimvero quum illud militum in Demetrium odium intellexisset quidam ex Alexandri ducibus, genere Apamensis, Diodotus, cui et Tryphon cognomen erat, Malchum Arabem adit, qui Antiochum Alexandri filium educabat, quumque eum docuisset quanto Demetrius apud milites odio flagraret, ei suadebat ut Antiochum sibi traderet, ut qui regem eum facturus esset, et in regnum paternum restitueretur. Ille primum quidem se difficilem præbebat, quod non

ὑστερον δὲ πολλῶν χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐκνικάσται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφῳν παρακάλει. Καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου τάνδρως ἐν τούτοις ὑπὲρ ἔχεν.

β'. Ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης ὑπεξελθὼν βουλόμενος τὸς ἐν τῇ ἀκρᾷ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων στραῖτας καὶ ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ἐν ἅπασιν τοῖς ἐν τῇ γῶρᾳ στρατοῖς, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβευτὰς παρακάλει τοὺς ἐν τοῖς ὁχυρώμασι τῆς Ἰουδαίας ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τούτων ὑπισχνεῖται, μετὰ τὸν ἐν χειρὶ πόλεμον· τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. Ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, ὅλων ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Καὶ Ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας ἐπεμψεν.

γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν πιπυθίσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπερχομένοι δ' αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτύνοντα, καιρὸν ἐπιτέθρου λαβεῖν καὶ ὃν ἐπιθοῖτο πύρ. Νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παροῦσαν παρὰ Ἰωνάθου τῷ Δημητρίῳ καὶ συμφορησάντας ὅτι πολλὴν ἀντιοχεῖς δύναμιν, εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἀρπάσαντες τὰ ὄπλα καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείῳ αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ τὸν ὄψον ὁρῶν τῶν Ἀντιοχεῶν ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους καὶ τοὺς πεμψθέντας ὑπὸ τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν (πολλὰ γὰρ ἦσαν μύριάδες) ἡττᾶται. Βλέποντες δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναθάντες, ἐκείθεν ἔβαλλον αὐτοὺς, καὶ τοὺς μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῶν σύνεγγυς αὐτοὺς οἰκίῳ ἀπώσαντο, καὶ ταῦται μὲν εὐθὺς πῦρ ἐνέγκαν. Ἡ δὲ φλόξ ἐφ' ὅλην διατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνὴν τῶν οἰκίῳ οὐσῶν καὶ τὰ πλείστα ἐκ ξύλων ὀκροδοιζόμενον, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. Οἱ δ' Ἀντιοχεῖς, μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. Τῶν δὲ Ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδόντων καὶ τοῦτον αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, παράδοξον συνέβη γενέσθαι τὴν διωξίν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς Ἀντιοχεῖς σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδαχότας, καὶ διὰ τοῦτο μὴκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται στενωπῶν, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι δοκεῖν τὰς πανοπλίας καὶ παραδοῦναι αὐτοὺς τῷ Δημητρίῳ. Συγγρῶδες δ' αὐτοῖς τῶν τετολημένων καταπαεῖ τὴν στάσιν. Διωρησάμενος δὲ τοὺς Ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ ὡς αἰτίους αὐτῷ τῆς νίκης γεγεννημένοις εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. Ὑστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεφύεσατο καὶ πόλεμον

satis ei siceret, postea vero, quum Tryphon precibus eum urgere diu perseverasset, animo flectitur, ut ea quæ petebat Tryphoni concederet. Et res quidem hujus viri ita se habebant.

2. Interea Jonathan pontifex eos, qui arcem Hierosolymitanam tenebant, deduci volens, ut et Judæos transfugas impios, quique erant in omnibus istius regionis præsidiiis, missa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, se non hæc solum ei præstiturum, sed et his majora pollicetur, confecto quod ipsi in manibus esset bello : in hoc enim se jam lotum occupari. Ipsum autem, ut auxiliares mitteret copias, orabat, indicans suos defecisse milites. Et Jonathan quidem tria milia lectissimorum militum misit.

3. Ceterum Antiochenses, infensi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, et cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem, qui multis injuriis eos affecerat, tempus observabant quo possent eum adoriri. Quumque animadvertissent auxilia ei ab Jonatha suppetias venisse, secumque reputassent fore ut magnas colligeret copias, nisi ipsum mature prævenirent, correptis armis regiam circumsteterunt, ac si eam oppugnaturi essent, exitibusque viarum occupatis, regem in potestatem suam redigere studebant. Ille vero videns populum Antiochensem sibi hostem factum et in armis esse, assumptis mercenariis militibus et Judæis auxiliariis, cum Antiochensibus acie congregitur; atque ubi vim illorum ferre non potuit, (nam multæ erant myriades,) vincitur. Judæi autem, quum cernerent Antiochenses pugna esse superiores, in tectum regis ascenderunt, et inde ipsos feriebant, atque longius quidem ab illis distantes propter loci eminentiam quam ut laderentur, iis vero multum damni inferentes quod e sublimi pugnarent, facile eos repulerunt a propinquis ædibus, illisque mox ignem injecerunt. Ac flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, e ligno maxima ex parte constructis, universam depascebatur. Antiochenses vero, quum non potuissent opem ferre, aut incendium extinguere, in fugam vertuntur. Quumque Judæi ab uno tecto in aliud transilirent, atque ita eos persequerentur, contigit ut insolita et incredibilis esset illa insectatio. Rex autem ut videt Antiochenses in servandis liberis et conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angustos eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum stragem elidit, ut cogerentur arma abjicere, seque Demetrio tradere : qui, quum illis facinorum veniam dedisset, seditionem compescuit. Judæos autem spoliis locupletatos, gratisque iis ut hujus ipsi victoriæ auctoribus relatis, Hierosolyma ad Jonathan remisit, auxilii lati testimonium ei triluens. At postea maligne in eum se gessit, et promissa sefellit, bellumque ei minatus est, nisi tri-

ἡπειλησεν, εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. Καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ Τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεεν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτοῦ παρα-
 5 σκευὴν ἀντιμετέσπασεν εἰς τὰς περὶ αὐτοῦ φροντίδας. Ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν Συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου, (μειράκιον δ' ἦν οὗτος ἔτι τὴν ἡλικίαν,) περιτίθῃσιν αὐτῷ τὸ διάδημα. Καὶ προσχωρήσαντος τοῦ στρατιωτικοῦ παντός, ὃ καταλελοίπει τὸν
 10 Δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν Δημήτριον· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχείων πόλιν λαμβάνει.

δ'. Δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Κι-
 15 λικίαν· ὃ δὲ παῖς Ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐποίησατο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐδεξάμην, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, οἱ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων προσετέθησαν· ἔτι γε μὴν σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἐκίπωμα-
 20 τα καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα, χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπων, ἀπέστειλε· καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. Τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ Σίμωνα στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς ἀπὸ Κλίμακος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης δὲ, ἐπὶ
 25 τούτοις παρ' Ἀντιόχου γεγενημένοις εἰς αὐτὸν ἡσθεὶς, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ Τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναι τε φίλος ὁμολογεῖ καὶ σύμμαχος καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς Δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐδ' αὐτῷ χάριτας ἀποδοῖη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς εἶδετο τυ-
 30 χῶν, ἀλλὰ προσεδίχησεν ἀντ' ὧν εὖ πάθει.

ε'. Συγχωρήσαντος οὖν Ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἐκ τε Συρίας καὶ Φοινίκης τοῖς Δη-
 35 μητρίου πολεμήσει στρατηγοῖς, εὐθὺς ὤρμησεν εἰς τὰς πόλεις. Αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν αὐτὸν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. Παραγενόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἀσκαλωνα πόλιν, καὶ τῶν Ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτους παρεκά-
 40 λει καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων ἐκάστην ἀποστᾶσαν Δημητρίου προσθέσθαι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμούσας πειρᾶσθαι παρὰ Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς· εἶναι δ' αὐταῖς βουλομέναις ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. Πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις,
 45 εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαζόμενος καὶ τὴν παρὰ τούτων εὐνοίαν Ἀντιόχῳ. Πολὺ δ' ἤβρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἄλλοτρίωτερον ἔχοντας· ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλι-
 50 πόντες οὐκ ἐγνωσαν Ἀντιόχῳ προσχωρῆσαι. Τοῦτο παρώτρυνεν εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τὴν κάκωσιν· μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς περικαθίσας τῇ
 Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ἐπὶ πᾶσι διέφθειρε καὶ ἐνεπιμπερα. Ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γα-
 ζαῖοι καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὥφε-

buta ipsi redderet, quae Judaeorum gens debebat a primis re-
 gibus. Atque ista peregisset, nisi Tryphon eum inhibuisset, fecissetque ut copias in Jonatham paratas ad sui curam avo-
 caret. Nam ex Arabia in Syriam reversus cum puero Antiocho, qui adhuc erat adolescentulus admodum, diadema ei imposuit; et deficientibus ad ipsum omnibus militibus, qui Demetrium deseruerant ob stipendia non soluta, aperto bello Demetrium adoritur; praelioque commisso eum superat, et tum elephantos in suam potestatem redigit, tum Antiochensium urbem.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam se recepit: puer vero Antiochus, missis ad Jonatham legatis literisque, amicum sibi sociumque adscivit, et pontificatum ei confirmavit, cessitque quattuor praefecturis, quae adjectae erant Judaeorum regioni. Ad haec vasa aurea et pocula vestemque purpuream, data illis utendi potestate, ad eum misit; quo et aureo eum donat monili, interque primos ipsius amicos referri jubet. Simonem etiam ejus fratrem imperatorem constituit a Scala Tyriorum usque ad Aegyptum. Jonathas vero, laetus iis quae in eum contulerat Antiochus, missis ad eum simul et Tryphonem legatis, promittebat se illi amicum fore sociumque, et cum ipso arma juncturum adversus Demetrium, commemorans quod hic pares ipsi gratias non retulisset, commoda multa, quibus illi opus fuerit, ab ipso consequutus, sed maleficia pro beneficiis reposuisset.

5. Quum igitur Antiochus ei concessisset ut magno exercitu e Syria et Phoenice coacto bellum gereret contra Demetrii duces, statim profectus obibat urbes. Et nonnulli quidem eum splendide exceperunt, sed milites ei dare distulerunt. Quum autem illinc ad urbem Ascalonem se contulisset, et Ascalonitae certatim cum muneribus ei occurrissent, et hos ipsos hortabatur et singulas Coeles-Syriae urbes ut a Demetrio deficerent et Antiocho se adjungerent, unaque cum eo belligerantes poenas a Demetrio repetere eniterentur ob injurias ab eo quondam acceptas, illisque volentibus causas multas esse cur ista facere in animum inducerent. Quum autem civitatibus persuasisset ut pollicerentur cum Antiocho belli societatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazanos longe alieniore in ipsum animo esse invenit quam expectabat: nam portas ei occluserunt, relictoque Demetrio noluerunt sese Antiocho adjungere: id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret et regionem infestaret; nam urbe ab una exercitus parte obsessa, cum reliqua, excursionibus factis, terram vastavit et incendit. Tum Gazani, quum viderent se ista pati, nullumque a Demetrio ipsis venire auxilium, quodque eos male habeat praesens esse, quod vero adjumento foret longe abesse, spemque ejus adventus

λῆσον μακρὰν ἔτι καὶ ἄδηλον εἰ παραγένοιτο, σῶφρον ἐκρίναν εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας παραμένειν ἐκείνον θεραπεύειν. Πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν τε ὁμολόγουν καὶ συμμαχίαν. Οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῶν δεινῶν οὐ συνίᾳσι τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχῆσαντες ἂ μὴ δ' ὅλως βλαβέντας ἀμεινον ᾗ ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὺς φιλίαν καὶ λαβῶν δηήρους, τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἄπασαν μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

Γ'. Τῶν δὲ Δημητρίου στρατηγῶν ἀκουσθέντων αὐτῷ προσελθεῖν εἰς Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, μεταῦ δ' ἔστιν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, (ἀπάζειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπέλαβον ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον· τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ οὐ περιόψεσθαι πολεμουμένους,) ὑπὸντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ· δὲ τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνῆν ἱκανώτατον, τὴν Βεθσοῦραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον· κατέχευε γὰρ αὐτὸ φρουρὰ Δημητρίου· δεδῶλγται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. Ὡς δὲ χώματα μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, μηχανήματα δ' ἰσχύαντος καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου περὶ τὴν τῆς Βεθσοῦρας πολιορκίαν ἔδεισαν οἱ φρουροὶ μὴ κατὰ κράτος ἐξαιρεθέντος τοῦ χωρίου διαφθαρεῖσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα ἡξίου ὄρκους λαβόντες, ὥστε μὴδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημητρίον ἀπελθεῖν. Ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν.

Ζ'. Ἰωνάθης δὲ ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν Γεννησάρων λεγομένων, (ἐκεῖ γὰρ ἐτύγγανεν ἱστρατοπεδικῶς,) εἰς τὸ καλούμενον Ἀσὼρ πεδῖον προῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. Μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ Δημητρίου μέλλειν Ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς λοχῆσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀπῆντων εἰς τὸ πεδῖον. Ὅθι ἰδὼν ὁ Ἰωνάθης ἐτοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἡδύνατο. Τῶν δὲ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῶν Δημητρίου στρατηγῶν κατασταθέντων κατὰ νότου τοῖς Ἰουδαίοις γενομένων, δείσαντες μὴ μέσοι ληρθέντες ἀποδύωνται, φεύγειν ὄρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὸν Ἰωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ Ματθαίας δ' Ἀψαλῶμου καὶ Ἰούδας δ' Χαψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες, οἱ τολμηρῶς τε καὶ μετὰ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσάμενοι τῷ θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγὴν. Οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τῶν Ἰωνάθου στρατιωτῶν ὡς εἶδον τὴν πολεμίους τραπέντας, ἐπισυλλεγόντες ἐκ τῆς φυγῆς ὄρμησαν αὐτοὺς διώκειν,

esse incertam, bene ac sapienter se facturos judicarunt, si illo deserto Jonatham obsequiis demererentur. Missis igitur ad Jonatham nunciis et amicitiam et societatem promittebant. Nam ita comparatum est ut homines, antequam mala experiantur, quid e re sua futurum sit non intelligant, sed ubi in calamitatem aliquam inciderunt, tunc mutata sententia, quæ priusquam læderentur facere præstitisset, illa demum male mulctati expetant. Atque ille, pacto cum his amicitiae fœdere, obsidibusque acceptis, eos quidem Hierosolyma misit, ipse vero totam regionem ad Damascus usque peragravit.

6. Quum autem audivisset Demetrii duces cum magnis copiis profectos esse ad urbem Cedasam, quæ Tyriorum agrum et Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut ipsum e Syria extraherent in Galilæam, quasi opem laturum; Galilæos enim, suæ ditionis homines, quum bello premerentur, non esse neglecturum,) illis obviam ivit, fratre Simone in Judæa relicto. Qui exercitu e regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethsuram castris, eam oppugnavit, locum Judææ munitissimum: is enim tenebatur præsidio a Demetrio, id quod a nobis jam ante memoratum est. Quum autem, postquam Simon aggeres excitasset, machinasque adhibuisset, et ingenti studio obsidionem urgeret, veriti essent custodes, ne, loco vi expugnato, ipsi exitio darentur, missis ad Simonem nunciis, obsecrarunt ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab ipso paterentur, liceret regionem relinquere et ad Demetrium concedere. Atque is, quum in ea jurasset, illos urbe ejicit, suoque eam præsidio firmat.

7. Interim Jonathas castris motis e Galilæa ab aquis Genesaris, ut vocantur, (ibi enim cum exercitu consederat,) ad campum Asor appellatum processit, ignorans illic hostes esse. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præseuserant, quum insidias ei posuissent et homines in monte collocassent, ipsi cum exercitu ei in planitie occurrebant. Quos conspiciens Jonathas paratos ad prælium, et ipse cum suis militibus, quoad potuit, aciem instruit. Verum quum ii qui a Demetrii ducibus in insidiis locati erant, a tergo adorirentur Judæos, veriti ne circumdati perirent, in fugam se conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, substitierunt, et Mattathias Absalomi filius et Judas Chapsæi filius, exercitus totius ductores, qui quum audacter et quasi desperantes in hostes irruissent, et animis intrepidi in consternationem eos egerunt, et manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hostium aciem, e fuga collecti

καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν πολεμίων.

ἦ'. Κρατήσας οὖν Ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς καὶ δισχιλίου τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὅρων δ' ἐτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νόον προνοίᾳ Θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ῥωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν γενομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἐμπροσθεν φιλίαν. Τοῖς δ' αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνήσαι φιλίαν καὶ συγγένειαν. Οἱ δὲ ὡς ἤλθον εἰς τὴν Ῥώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ τὰ παρὰ Ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βουλῆς ἐπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς Ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δούσης ἐπιστολάς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἀρχοντας αὐτοῖς κοιμίζειν, ὅπως ἀσφαλοὺς τῆς εἰς τὴν οἰκίαν κοιμῆς δι' αὐτῶν τύχῃσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ἐπιστολάς, ἃς ἔλαβον παρὰ Ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδωκαν. Τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τοδε. « Ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰουδαίων Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐρωμένους ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νόον οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἔρρωμέθα δὲ καὶ ἡμεῖς. Ἐπὶ τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις κοιμισθείσης Ὀνία, τῷ γενομένῳ ἀρχιερεὶ παρ' ἡμῖν, παρὰ Ἀρείου τοῦ βασιλεύσαντος ὑμῶν ἐπιστολῆς διὰ Δημοτέλους περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἥς ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τὴν τε ἐπιστολὴν ἐδεξάμεθα προθύμως καὶ τῷ Δημοτέλει καὶ τῷ Ἀρείῳ εὐνοικῶς διετέθημεν, οὐ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πεπισθαι γραμμάτων. Τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρπάξιν δοκῶμεν τὴν παρ' ὑμῶν δεδομένην δόξαν. Πολλῶν δὲ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναποληθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ Θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν παρακαλοῦμεν. Πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιστάσεων διὰ τὴν τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν οὐτ' ἄλλοις τῶν προσχόντων ἡμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρίναμεν. Καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολεμίους, πέμποντες πρὸς Ῥωμαίους Νουμήνιον τὸν Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρον τὸν Ἰάσονος, τῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας ὄντων παρ' ἡμῖν ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολάς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν. Καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, καὶ περὶ ὧν ἂν δέσῃτε ἐπιστέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμωθησομένους ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοὺς τε πε-

impetum cepere eos persequendi; et id fecerunt usque ad Cedasa, ubi castra erant hostium.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, et duobus hostium millibus caesis, Hierosolyima reversus est. Quumque videret omnia, providentia Dei, sibi ex voto succedere, legatos Romam misit, eo animo ut amicitiam, quae Judaeis olim intercesserat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit ut revertentes a Roma Spartanos adirent, illisque in memoriam revocarent cum ipsis amicitiam et cognationem. Illi vero, quum Romam venissent, et in senatum ingressi ea exposuissent, quae eis mandaverat Jonathas pontifex, ut ipsos misisset ad priorem societatem confirmandam, postquam senatus rata habuerat quae olim de amicitia cum Judaeis colenda decreverat, eisque literas dederat ad reges omnes Asiae Europaeque et civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, revertentes Spartam pervenerunt, et literas quas ab Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum est hoc. « Jonathas gentis Judaeorum pontifex et senatus et commune Judaeorum, Lacedaemoniorum ephoris et senatui populoque fratribus salutem. Si valetis et res vestrae publicae privataeque prospere cedunt, erunt omnia ex voluntate nostra: nos quoque valemus. Superioribus temporibus quum perlata esset ad Oniam pontificem nostrum ab Areo rege vestro missa per Demotelem epistolula de cognatione quam nobiscum habetis, cujus exemplum infra positum est, et literas eas cupide accepimus et Demoteli atque Areo summam benevolentiam exhibuimus, non egentes hujusmodi testimonio, quod nobis ea de re persuasum esset ex sacris libris nostris. Et nos quidem non consultum esse judicabamus ut recognitionis initium primi faceremus, ne praeripere etiam videremur gloriam a vobis concessam. Quum autem multum temporis intercesserit, ex quo primum nobiscum renovata fuerit haec necessitudo, in sacris festisque diebus rem sacram Deo facientes, ipsi supplicamus ut et salutem vobis impertiam et victoriam. Et quum multa nos circumstetissent bella ex nimia in vicinis habendi cupidine, volumus vobis aut aliis ex propinquis graves esse. Nunc vero, hostibus debellatis, quum ad Romanos miserimus Numenium Antiochi et Antipatrum Iasonis filios, viros ex ordine senatorio apud nos honoratos, his ad vos etiam dedimus literas, ut tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare recte facietis, si vos quoque nobis rescripseritis, atque significaveritis ecqua re opus habeatis, persuasi nos in omnibus vestrae voluntati prompte obsequuturos esse. » Et Laceda-

σθευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο καὶ ψήφισμα ποιησά-
μενοι περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς αὐτοὺς ἀπέ-
στειλαν.

θ'. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τρεῖς αἰρέσεις τῶν
Ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων
διαφόροις ὑπελάμβανον· ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο,
ἡ δὲ Σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ Ἑσσηνῶν. Οἱ μὲν οὖν
Φαρισαῖοι τινὰ καὶ οὐ πάντα τῆς εἰμαρμένης εἶναι λέ-
γουσιν ἔργον, τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν
τε καὶ οὐ γίνεσθαι. Τὸ δὲ τῶν Ἑσσηνῶν γένος πάντων
τὴν εἰμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνεται καὶ μηδὲν ὃ μὴ
κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. Σαδδουκαῖοι
δὲ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην
ἀξιοῦντες οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβά-
νειν, ἀπαντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὥς καὶ τῶν
ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοὺς γινομένους καὶ τὰ χεῖρω
παρὰ ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. Ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων ἀκριβεστέραν πεποιήμαι δῆλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ
βίβλῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς πραγματείας.

ι'. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγενημένην
ἤτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι πλεῖω τῆς προτέρας
δύναμιν συναγαγόντες ἦλθον ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην. Ὁ δὲ
ἐπιόντας πυθόμενος ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀμα-
θίτιν· οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὥστ' εἰς
τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν
πολεμίων ἀπώθεν σταδίοις πεντήκοντα πέμπει τοὺς κα-
ταβρομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν καὶ πῶς εἴεν ἐστρα-
τοπεδευκότες. Τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρα-
σάμενοι καὶ τινὰς συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν
ἐπιτίθεσθαι τοὺς πολέμιους ἐμήνουν, προγνοὺς ἡσυχά-
σαντο, προφυλακὰς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέ-
δου καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις
ἔμειν ἀπασαν, καὶ παρηγγελκῶς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρ-
ρωμένους εἶναι καὶ ταῖς διανοαῖς οὕτως ἔχειν, ὥς καὶ
διὰ τῆς νυκτὸς, εἰ δεήσειε, μαχησόμενους, ὥστε μὴ
λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου
στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην ἐγνωκότα οὐκέτι τὴν
γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττον αὐτοὺς τὸ κατα-
φύρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, μηδενὶ προσδοκῶντας
αὐτῶν ἐπικρατήσιν ἐτέρω, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημέ-
νης ἐκ γὰρ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες οὐκ ἐνόμιζον
εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. Φυγὴν οὖν ἐβουλεύ-
σαντο καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὥς ἂν ὁρῶντες οἱ
πολέμιοι μένιν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. Ὁ
δὲ Ἰωνάθης ἔωθεν προσμίζας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ καὶ
καταλαβὼν ἐρημον αὐτὸ, συνείς ὅτι πεφεύγασιν, εἰώ-
κειν, οὐ μέντοι φθάνει καταλαβεῖν· ἥδη γὰρ τὸν Ἐλε-
υθέρῳ διαβεβηκότες ποταμὸν ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. Ποιη-
σάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστρωφὴν πρὸς Ἀραβίαν,
καὶ πολεμήσας τοὺς Ναβαταίους καὶ πολλὰν αὐτῶν
λείαν ἀπλάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς
Δαμασκόν, ἐκεῖ πάντα ἀπέδoto. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ Σίμων δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἀπα-
σαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ἀσκαλῶνος,

monii quidem tum legatos benigne exceperunt, tum decre-
tum de amicitia et societate factum ad illos miserunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum sectæ,
quæ de rebus humanis diversæ sentiebant, quarum una
Pharisæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero
Essenorum. Et Pharisei quidem dicunt quædam, non omnia,
fati esse opera; esse enim et quædam in nostra potestate,
ut fiant aut non fiant. Esseni vero omnia in fati potestate
esse affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decre-
tum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud
nihil esse existimantes, neque ista quæ hominibus eve-
niunt ei accepta deberi, sed omnia nostro arbitrio subji-
ciunt, adeo ut tum honorum nobis ipsi auctores simus,
tum mala nobismet per stultitiam nostram accersamus.
Verum ista plenius et accuratius indicavi in secundo rerum
Judaicarum libro.

10. Ceterum Demetrii duces, cladem acceptam resar-
cire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra
Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu,
repente illis obviam processit in regionem Amathitim: ces-
sando enim noluit spatium illis dare irruptionem faciendi in
Judæam. Atque ubi ad quinquaginta stadia ab hostibus
consedisset, mittit qui castra illorum explorarent et quo
modo ea se haberent. Quum autem speculatores ei omnia
nunciassent, et aliquos noctu comprehendissent, qui indica-
bant hostibus in animo esse ipsam aggredi, hoc præcognito
securitati suæ prospexit, et procubias extra castra habendo,
et faciendo ut milites sui omnes tota nocte in armis vigila-
rent, imperandoque ut animo essent forti, atque ita mente
affecti, ut etiam nocte si opus fuerit pugnaturi, ne illis
fraudi sit eorum consilium. Demetrii vero duces, ubi au-
diverunt Jonatham intellexisse, non amplius animis va-
lebant, sed perturbati sunt, quod in re ipsa deprehensi es-
sent ab hostibus, nullaque ipsis superesset spes alio modo
vincendi, postquam insidiæ male adeo ceciderant: nam si
aperto Marte certaminis aleam subirent, se Jonathæ nequa-
quam pares fore credebant. Fugam igitur meditati sunt, et
multis ignibus incensis, ut hostes his visis ipsos arbitraren-
tur manere, discesserunt. Jonathas autem, quum prima luce
sese illorum castris admovisset, eaque deserta esse depre-
hendisset, cognito hostes aufugisse, illos insequeretur: non
tamen eos assequutus est; jam enim fluvium Eleutherum
transgressi, in tuto erant. Tum converso illinc in Arabiam
itinere susisque Nabatæis, et multa præda abacta captivis-
que abductis, Damascus profectus, illic omnia vendidit.
Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni per-
agratā et Palæstina usque ad Ascalonem, castella munivit,

ἡσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ ἤλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν· ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοππηνοὺς βουλομένους τοῖς Δημη-
 5 τρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

ἰα'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι δ' τε Σίμων καὶ Ἰωνά-
 10 θης ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσόλυμα. Συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης συνεβουλεύετο τὰ τε τῶν Ἱερουσολύμων ἐπικατασκευάσασθαι τεῖχην καὶ τὸ
 15 καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλου πάλιν ἀνα-
 στήσασθαι καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό·
 πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοι-
 κοδομησάμενους ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς
 20 τὴν ἀγοράν, καὶ τῆς εὐπορίας αὐτοὺς τῶν σιτίων τοῦ-
 τον ἀποκλείσαι τὸν τρόπον· ἔτι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ
 χώρα φρούρια ποιεῖν πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς
 ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. Τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθεί-
 25 σης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν αὐτοὺς μὲν τὰ κατὰ τὴν
 πόλιν ὠκοδομεῖ, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέ-
 30 πεμψεν ἀσφαλισμένον. Ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς εἰς
 τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν
 Βαβυλῶνα κατασχεῖν καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐγ-
 κρατῆς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς
 βασιλείας ἀφορμὰς. Καὶ γὰρ οἱ ταῦτα κατοικοῦντες
 35 Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς
 αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο, παραδώσειν μὲν αὐ-
 τοὺς ὑπισχνόμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ Ἀρσάκην
 τὸν Πάρθων βασιλέα. Ταῦταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν
 40 ὤρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέφαιτο τοὺς Πάρθους
 καὶ γένοιτο αὐτῷ δύναμις, τὸν Τρύφωνα πολεμῆσαι
 διεγνικῶς καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. Δεξαμένον δ' αὐ-
 τὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν
 ἐπολέμησε πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιάν ἅπα-
 45 σαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις
 50 δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. Γ.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω
 τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκέτ' ἦν Ἀντιόχῳ βέλαιος,
 ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὥστ' αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν
 αὐτὸς κατασχεῖν. Ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτοῦ τὴν προ-
 40 αῖρεσιν ταύτην ὁ παρὰ Ἰωνάθου φόβος, φίλου τυγχά-
 νοντος Ἀντιόχῳ. Καὶ διὰ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι
 τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν
 Ἀντιόχον ἐγχειρεῖν. Ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρί-
 νας ἀνελθὲν, εἰς Βεθσάνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγί-
 45 νεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς
 ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπήντη-
 σεν ἐπιλέκτου στρατοῦ· πολεμήσαντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν
 50 ἐπέλαθεν. Ὁ δ' ἔτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν Ἰωνά-
 θην ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσαι, καὶ τοῖς
 ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν Ἰωνάθῃ προσέταξε, τοῦτοις
 πιστώσασθαι βουλόμενος εὖνοιαν καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν
 55 ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον οὐ-

quumque ea et ædificiis et custodiis firmasset, Jopen se con-
 tulit, eaque occupata validum ei præsidium imposuit: au-
 dierat enim Jopenenses velle Demetrii militibus urbem tra-
 dere.

11. Itaque quum has res ordinasset Jonathas et Simon,
 Hierosolyma reversi sunt. Jonathas autem, populo uni-
 verso in templum convocato, cum eis statuit Hierosolymo-
 rum mœnia instaurare, et templi septum, quod dirutum
 erat, reficere, locaque circumcirca turribus præaltis mu-
 nire; ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto,
 præsidiarios in arce foro excludere, eosque hoc modo
 commeatuum copia prohibere: ac præterea castella per re-
 gionem, multo quam ante validiora, facere. Quum autem
 hæc sententia etiam populo visa fuisset se recte habere,
 ille quidem urbem mœnibus et ædificiis excolebat, Simo-
 nem vero in regionem dimisit, ut eam operibus firmaret.
 Ceterum Demetrius flumine trajecto Mesopotamiam perve-
 nit, eo animo ut hanc simul et Babylonem occuparet, ut-
 que potius superioribus satrapiis inde occasionem arripe-
 ret totum imperium occupandi. Namque Græci et Mace-
 dones, qui illic habitabant, crebras ad eum legationes
 mittebant, promittentes, si ad ipsos veniret, sese deditionem
 facturos, simulque cum eo bellum suscepturos con-
 tra Arsacen Parthorum regem. Hac spe elatus ad eos
 contendit eo consilio ut, si Parthos debellasset viresque ipsi
 suppellerent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejice-
 ret. Quum autem eum alacriter admodum exceperissent
 istius regionis homines, copiasque coegisset, bellum intulit
 Arsaci, totoque exercitu amisso, ipse vivus captus est,
 sicut alibi jam retulimus.

CAP. VI. (X.)

Tryphon autem, postquam res Demetrii hujusmodi exi-
 tum habuisse cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat,
 sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum ipse pos-
 set occupare. Verum huic ejus consilio obstatat metus
 ipsi incussus ab Jonatha, Antiochii amico. Itaque decrevit
 prius illum e medio tollere, atque ita demum Antiochum
 aggredi. Quum autem statuisset eum fraude et dolo inter-
 ficere, Antiochia Bethsanam proficiscitur, quæ Græcis di-
 citur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadra-
 ginta delectorum millibus; eum enim ad bellum gerendum
 venisse suspicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad di-
 micandum paratum esse, ipsum muneribus et blanditiis
 subdole aggreditur, suisque ducibus, ut ei obedirent, impe-
 ravit: hisce volens fidem benevolentiae adstruere, omnem
 que suspicionem eximere, ut curis et custodibus solutum

δὲν προσηύμενον· τὴν τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι· καὶ γὰρ νῦν οὗ δεόντως αὐτὴν ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· κατασφόντα μέντοι γε περὶ αὐτὸν ὀλίγους εἰς Πτολεμαῖαδα συναλθεῖν παρεκάλε· παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τὰ τε ἄλλα πάντ' ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειεν ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τοῦτον ἐνεκα παραιναι.

β. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμῃ ἀληθεῖ τὸν Τρύφωνα συμβουλευσά ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε, τρισχιλίους δὲ κατασχὼν μόνους τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλειπε, αὐτοὺς δὲ μετὰ τῶν χιλίων ἦκεν εἰς Πτολεμαῖδα σὺν Τρύφωνι. Ὅτων δ' ἐν τῇ Πτολεμαίδι κλεισάντων τὰς πύλας, (τούτω γὰρ ἦν χιλίους ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος προστατευγμένοι,) τὸν μὲν ἰωάννην ἐξώρμησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινε. Ἐπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. Ἄλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν Ἰωάννην συμβεβηκότων ἔφθασαν, πρὶν ἢ τοὺς ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι, φραζάμενοι τοῖς ὅλοις ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν· οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς παραβάντες ἰδόντες ἐτοιμούς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μὴδὲν αὐτοὺς ἐνοχλήσαντες πρὸς τὸν Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

(ΙΑ'). Ὑ. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν καὶ τὴν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτὸν τε ἐκεῖνον ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ὀλοφύροντο καὶ δεινὴ τάνδρὸς ἐπιζητήσις παρὰ πᾶσιν ἦν, ὅας τε μέγα καὶ κατὰ λόγον αὐτοῖς ἐμπέσον ἐλύπει μέν τῃς Ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφρηκμένην τὰ περίρ' εἴη χαλεπὸς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς καὶ διὰ Ἰωνάθην ἡρεμοῦντα νῦν αὐτοῖς ἐπισυστῇ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τῶν ἐσχάτων κινδύνους ἀναγκάζονται καθίστασθαι. Καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. Τὸν γὰρ Ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς Ἰουδαίους δὲ ἀποροῦντας ἡγεμόνας· αὐτοὺς δὲ ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν γνώμην εἶχεν ἀναβάς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. Σίμων δὲ ὄρων πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ἐπιόντα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῇ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρακαλεῖν ἤρξατο. « Τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας, ἄνδρες ὁμόφρολοι, μετὰ τοῦ πατρὸς ἐγὼ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένειος ἀποθανεῖν ὡκέτ' ἀγνοεῖτε. Παραδειγμάτων δὲ τοιούτων εὐποροῦντός μου, καὶ τοῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας οἰκίας γενομένους δεδογμένον φόβος οὐδεὶς ἔσται τληχιδύτος, ὅς ταῦτην ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, ἀντίσει εἴη δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωΐαν καὶ δόξης καταφρόνησιν.

sibi non consulentem, caperet; suasitque ut exercitum dimitteret; cum enim jam sine necessitate adduci, cessante bello et pacatis rebus omnibus : paucis tamen circa se retentis, rogabat ut ipsum usque Ptolemaidem comitaretur : se enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei subiecturum; quippe qui harum rerum causa affuerit.

2. Et Jonathas quidem, nihil horum suspicatus, confisusque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi sententia ista suaderet, exercitum dimisit; tribus autem duntaxat millibus relentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero secum ducens Ptolemaidem cum Tryphone se contulit. Portis autem a Ptolemaidensibus clausis, (nam hoc illis imperaverat Tryphon,) Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero milites omnes ferro trucidavit. Misit etiam ad relictos in Galilæa bis mille, ut hos quoque perimerent. Sed illi, iis quæ Jonathæ acciderant exauditis, priusquam advenerant quos miserat Tryphon, armis tecti e regione excesserunt; qui vero ad eos persequendos missi erant, ubi viderunt paratos esse ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reversi sunt.

(XI.) 3. Hierosolymitani autem, quum fama accepissent Jonatham captum esse et qui cum eo erant interlisse milites, et illum ipsum ob ea quæ evenerant deplorabant, et omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus justusque eis incussus animos valde sollicitabat, ne, quum Jonathæ virtute simul et cura et moderatione destituti essent, gentes finitimæ ipsis infestæ, Jonathæque metu quiescentes, nunc in ipsos insurgerent, helloque illato extrema discrimina adire cogerent : id quod eis, non aliter quam expectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cæperunt Judæos, utpote duce carentes; ipse etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam ascenderit, bellum gerere adversus eos qui in ea erant. Simon autem, quum videret Hierosolymitanos ex istis in terrore esse atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impressionem alacriter sustinendam, populi concione in templum vocata, hujusmodi verbis eos consolari cepit. « Equidem jam non est ut igno-
« retis, viri populares, ut cum patre meo et ego et fratres
« mei pro libertate vestra ausi fuimus mortis periculum
« libenter adire. Ac hujusmodi exemplorum quum abunde
« habeam, etiam ex eo quod decretum sit nostræ familiæ
« mortem obire pro lege et religione, nullus tantus erit me-
« tus, qui hanc nostram sententiam ex anima mea ejiciet,
« ejusque in locum inducet vitæ amorem et gloriæ contem-

« Ὅθεν ὡς οὐκ ἀποροῦντες ἡγεμόνας οἷοι τε καὶ πάσχειν
 « ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ ὁρᾶν, ἔπεσθέ μοι προθύ-
 « μως ἐρ' οὐς ἂν ἡγῶμαι· οὔτε γὰρ χρεῖττων ἐγὼ τῶν
 « ἐμῶν ἀδελφῶν, ἵνα φείδωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς,
 5 « οὔτε χεῖρων, ἵνα δ' ἀλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ τε-
 « λευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὀρησκείας
 « ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. Οἷς δέ με δεῖ
 « γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν
 « δεῖξω. Θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκην ληψόμενος παρὰ
 10 « τῶν πολεμίων καὶ πάντας ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ
 « τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕθρεως ρυσόμενος καὶ τὸ ἱερὸν
 « ἀπόρθητον μετὰ τοῦ Θεοῦ διαφυλάξω· τὰ γὰρ
 « ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἔχόντων
 « ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὀρμηκέναι. »

15 γ. Ταύτους ποιισαμένου τοῦ Σίμωνος τοὺς λόγους
 ἀνεθάρρυνε τὸ πλῆθος καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ
 δειλίας ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνους καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας,
 ὡς ἀθρόους πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμονα αὐ-
 τῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν
 20 ἀδελφῶν αὐτὸν τὴν προστασίαν ἔχειν· ἔσεσθαι γὰρ
 πρὸς ὃ τι κελεύσειε πειθηνίους. Συναθροίσας δὲ πᾶν
 εὐθὺς ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε
 τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομησαι. Καὶ πύργοις
 αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλίσάμενος ἀπέ-
 25 στείλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ φίλον Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ
 στρατιᾶς εἰς Ἰόπην, προσταξάς αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας
 ἐκβαλεῖν, ἐδεδοίκε γὰρ μὴ παραδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν
 τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δ' ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ἱερο-
 σόλυμα.

30 δ. Ὁ δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαίδος μετὰ στρα-
 τῖς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγίνεται τὸν Ἰο-
 νάθην δέσμιον ἄγων. Ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ Σίμων
 μετὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως εἰς Ἀδδίδα πόλιν, ἧτις ἐπ'
 ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰου-
 35 δαίας πεδιά. Ἰνούς δὲ ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμονα
 ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καθιστάτω, ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν,
 καὶ τοῦτον ἀπάτη καὶ δόλῳ περιελθεῖν βουλόμενος, κε-
 λεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην,
 πέμψαι ἀλάντα ἑκτὸν ἀργυρίου καὶ δύο τῶν παιδῶν
 40 τοῦ Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφελείς ἀποστήσῃ τὴν
 Ἰουδαίαν τοῦ βασιλείως· ἄρτι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύ-
 ριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος ὥφειλε, φυλάττεσθαι
 δεδεμένον. Ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ Τρύφω-
 νος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνείς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπο-
 45 λείπει δούς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ
 τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμῷ, φοβούμενος δὲ μὴ
 διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τῶν ἀδελφῶν θανά-
 τῳ γινόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς
 ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν ἐδήλω-
 50 σεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα καὶ
 ἐνέδραν καὶ ἐπιβουλήν ἔχει, ὅμως αἰρετώτερον εἶναι
 πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς ἢ τοῖς ὑπὸ
 Τρύφωνος προβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα λαβεῖν
 αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. Καὶ Σίμων

« ptum. Quapropter, tanquam ductore non egentes, qui
 « vel maxima pro vobis pati atque facere paratus sit, se-
 « quimini me alacriter quocunque vos duxero: neque enim
 « meis sum fratribus præstantior ut vitæ meæ parcam, ne-
 « que deterior quam illi, ut quod iis pulcerrimum visum
 « est, mori pro legibus cultuque Dei vestro, hoc ipse fugiam
 « et relinquam. Quibus autem me oportet me ipsum ger-
 « manum illorum fratrem præstare, istis memet ejusmodi
 « esse ostendam. Persuasum enim habeo me penas ab
 « hostibus repetitum esse, vosque omnes cum uxoribus
 « et liberis ab illorum injuriis ereptum, atque templum
 « Dei auspiciis ab omni vastatione sartum tectum conserva-
 « turum: nam gentes video, contemptu vestrâ, ultolpe
 « ducem non habentium, bellandi impetum cepisse. »

3. Quum in hæc verba Simon dixisset, populus confir-
 matus est, et quum metu exanimatus esset et dejectus, jam
 melius se habuit, ad bene sperandum excitatus, ita ut uni-
 versi confertim exclamarent Simonem sibi ducem esse,
 ipsumque pro Juda et Jonathâ fratribus suis principatum
 habere: se enim ei in omnibus quæ imperaverit dicto
 audientes fore. Itaque coactis mox omnibus quotquot ex
 suis ad militiam essent idonei, festinavit urbis mœnia de-
 nuo ædificare. Et quum turribus eam celsis validisque
 firmasset, Jonatham quendam, unum ex amicis, Absalom
 filium, cum exercitu Jopen misit, eique in mandatis dedit
 ut incolas ejiceret, (metuebat enim ne isti urbem Tryphoni
 traderent;) ipse vero Hierosolymis mansit ad urbis custo-
 diam.

4. Tryphon autem, Ptolemaide profectus magno cum
 exercitu, in Judæam se confert, Jonatham vinculum se-
 cum ducens. At Simon quoque ei obviam venit cum
 suis copiis ad urbem Addida, in monte positam, cui sub-
 jecta erant Judææ campestria. Quod ubi Tryphon intel-
 lexit, Simonem a Judæis ducem constitutum esse, misit
 ad eum nuncios, eo animo ut ipsum etiam fraude doloque
 circumveniret, eique mandat, si fratrem Jonatham dimitti
 vellet, ut mitteret argenti talenta centum et duos de Jona-
 thæ filiis obsides, ne dimissus Judæam in defectionem a
 rege trahat: jam enim ipsum in vinculis retineri propter
 pecuniam, quam regi acceptam deberet. At Simon Try-
 phonis astutias non ignoravit, sed cognito quod et pecuniam
 perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin et filios
 ejus insuper hosti dediturus esset, tamen veritus ne a po-
 pulo traduceretur, ut qui fratri causa fuisset interitus,
 quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advo-
 cato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ a Tryphone
 acceperat, addito insidias fraudemque sub illis latere,
 optabilius tamen esse et pecuniam et filios ad eum mittere
 quam propositis a Tryphone non auscultando dare suspi-
 cioni locum, se fratrem servare noluisse. Atque ita Simon

μὲν τοὺς τε Ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. Λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν οὐδὲ ἀπέλυσε Ἰωνάθην, ἀλλὰ τὴν στρατιάν ἀναλαβὼν ἐκπεριῆλθε τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς Ἰδουμαίας ἀναβάνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς Ἀδωρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. Ἀντιπαρῆγε δ' ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, δεῖ καταστρατοπεδευόμενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε'. Τὼν δ' ἐν τῇ ἀρχῇ πεμφάντων πρὸς Τρύφωνα καὶ παρακαλούντων σπεῦσαι πρὸς αὐτοὺς καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. Ἀλλὰ ὡς διὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα καὶ ἀπορον ἵπποις μάλιστα δδεύειν ὑπὸ βάρους τὴν πορείαν παρασχοῦσα διεκώλυσε αὐτὸν ἔλθειν εἰς Ἱεροσόλυμα. Διόπερ ἐκείθεν ἄρας ὁ Τρύφων εἰς τὴν Κολίην ἀφικνεῖται Συρίαν, σπουδῇ τε εἰς τὴν Γαλαζῆτιν ἐμβαλὼν, τὸν τε Ἰωνάθην ἀποκτείνει αὐτόθι καὶ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ Σίμων πέμψας εἰς Βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὄσπᾶ. Καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν Μωδιεῖμ τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποίησατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξεσμένου. Εἰς πολλὸν δ' αὐτὸ καὶ περίοπτον ἀναγαγὼν ὕψος στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ στύλους μονολίθους, θαυμαστὸν ἰδεῖν ᾠρῆμα, ὡς εἴη· πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἐπτά, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐκάστῳ μίαν, ᾠκοδόμησεν, εἰς ἐκπλήξιν μεγέθους τε ἔνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἱ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομῆς τοῖς οἰκείοις Σίμωνος τοσαύτην σπουδὴν οἶδαμεν γενομένην. Ἀπέθανε δὲ Ἰωνάθης ἀρχιερατεύσας ἔτη τέσσαρα, προστάς τοῦ γένους. Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς τοῦτου τελευτῆς ἐν τούτοις ἦν.

ς'. Σίμων δὲ, κατασταθεὶς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πληθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἡλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοῖς τελεῖν. Ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνείσφορον Ἰουδαίοις μετὰ ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς Ἀσσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχευε Συρίαν, ὑπῆρξε. Τοσαύτη δ' ἦν ἡ τοῦ πληθους περὶ τὸν Σίμονα φιλοτιμία, ὥστ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου· ἠτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν περιόχων ἐκράτησαν. Κατεστρέψατο γὰρ Σίμων Γάζρα τε πόλιν καὶ Ἰόπην καὶ Ἰάμνιαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀκρὰν, εἰς ἑδοφος αὐτὴν κατέλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς βρμητήριον ἢ καταλαμβανόμενος αὐτὴν τοῦ κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. Καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀρίστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι καὶ

et Jonathæ filios misit et pecuniam. Illis vero acceptis fidem non servavit Tryphon, neque Jonatham dimisit, sed cum exercitu regionem circumivit, et Idumæa peragrata, deinde Hierosolyma ascendere statuit, factoque itinere veniebat Adora usque Idumææ urbem. Cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex adverso castrorum illius semper positis.

5. Interea qui erant in arce quum missis ad Tryphonem legatis hortarentur ut cito ad se veniret sibi que commeatum mitteret, equitatum paravit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. Sed multa nix, noctu delapsa et viis obducta, difficilemque equis qua irent ob profunditatem nivis transitum reddens, illi obstitit quominus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon inde digressus in Cælen-Syriam abiit, festinanterque in Galaaditin facto impetu, et Jonatha illic interfecto et sepeliri jussu, ipse Antiochiam reversus est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca urbem, ossa fratris transfert. Atque is quidem eis justa solvit in patria Modiim, magno vero luctu a populo universo deploratus est. Præterea Simon patri et fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit ex lapide candido et polito. Quum autem illud in magnam et conspicuam altitudinem extulisset, porticus ei circumdedit, et columnas uno ex lapide singulas, opus visu mirandum, erigit; ad hæc etiam pyramidas septem, parentibus et fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulcritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc usque diem servantur. Et Jonathæ quidem sepulturæ structuræque monumentorum pro Simonis domesticis hujusmodi studium adhibitum fuisse novimus. Diem autem supremum obiit Jonathas, quum annos quattuor in pontificatu egisset et genti præfuisset. Atque ita quidem se habent quæ ad hujus interitum spectant.

6. Simon autem, pontifex constitutus a multitudine, primo sui pontificatus anno populum e servitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem et immunitatem a tributis nacti sunt post annum septuagesimum et centesimum regni Assyriorum, ex quo Syria politus est Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter se quam in publicis tabulis scriberent « primo anno Simonis benefactoris Judæorum et ethnarchæ. » Sub eo enim magna usi sunt felicitate, hostesque finitimos debellarunt. Nam Gazara urbem et Jopen et Jamniam in suam potestatem redegit Simon: expugnataque Hierosolymorum arce, solo eam æquavit, ne esset hostibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc. Quo facto optimum ipsi visum est ut etiam montem deprimerent, cui arcem impositum esse

τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾗ τὸ ἱερόν. Καὶ δὴ τοῦτο ἐπειεῖν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὧν τε ἐπαθόν ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἃ τε πάθοιεν ἂν, εἰ πάλιν ἁτὰσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ κατασταθείσης. Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος παραινῶν αὐτῶν τὰ συμφέροντα. Καὶ πάντες προσβαλόντες καθήρουν τὸ ὄρος, καὶ μῆτε ἡμέρας μῆτε νυκτὸς ἀπολούμενοι τοῦ ἔργου τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα, καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖπεν ἀπάντων τὸ ἱερόν, τῆς ἀκρας καὶ τοῦ ὄρους, ἐφ' ᾧ ἦν, ἀνθηρημένω. Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ Σίμωνος πραχθέντα τούτων εἶχε τὸν τρόπον.

ΚΕΦ. Ζ'.

15 Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Δημητρίου τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφω·ν διέφθειρεν ἐπιτροπεύων αὐτοῦ, τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. Καὶ τὸν μὲν ὡς χειριζόμενος ἀποθάνοι διήγγειλε, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰς βασιλεία χειροτονήσουσιν αὐτὸν, Δημήτριον μὲν ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτων γεγενῆσθαι μηνύων, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τῆς ἀποστασίας ἀμυνόμενον. Οἱ δὲ ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τῆς Τρύφω·νι δοθησομένης βασιλείας ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἀρχοντα. Γενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφω·ν διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. Ἰδιώτης μὲν γάρ ὢν θεράπευε τὸ πλῆθος καὶ μετρίτητα ὑπεκρίνετο, δολοῦν αὐτὸ τούτοις εἰς ἀπερ ἐβούλετο, τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφω·ν ἦν. Τοὺς οὖν ἐχθροὺς διὰ ταῦτα ἐποικεῖτο κρείττονας. Τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν 35 τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. Ἀλωμένου δὲ καὶ Ἀντίοχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Σωτήρ, καὶ μηδεμίας αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφω·να, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τε 40 γάμῳ καὶ βασιλείᾳ· ἐκάλει δὲ τὸν Ἀντίοχον ἐπὶ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῇ Τρύφω·νι, δέισασα.

β'. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχος, καὶ 45 τῆς ἱσχύος αὐτῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφω·να, καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς ἀνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τε Δωρὰν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. Πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ 50 συμμαχίας πρέσβεις. Ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως

contigit, ita ut templum emeretur. Ad quod populum in concionem advocatum hortabatur, ut sibi facere liceret, malis commemoratis quæ a præsidariis et ab Judæis per fugis passi sint, porroque passuri essent, si regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præsidio teneret. His dictis populo persuasit ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis montem sustulerunt, tribusque in universum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt et in campi planitiem, adeo ut in posterum omnia superemineret templum, arce et monte in quo posita erat in nihilum redactis. Et quæ a Simone quidem gesta sunt in hunc modum se habuerunt.

CAP. VII. (XII.)

Non multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui deus cognominabatur, perimit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et eum quidem inter curandum vita excessisse sermonibus divulgabat, amicos vero suos et necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens se multum pecuniæ illis largitulum si ipsum regem eligerent, Demetrium quidem a Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, si poliretur imperio, multa ipsis mala illaturum esse ad defectionem ulciscendam. Illi in spem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, illum principem crearunt. Tryphon autem, quum penes ipsum esset rerum summa, ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat, populo obsequabatur, et moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcumque volebat: quum primum vero regnum adeptus est, larvam exnebat, et verum præ se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat ut hostes ipso potentiores evaserint. Nam milites eum odio habentes ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis se includerat. Quum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soler dicebatur, vagaretur, nulla ipsum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium simul et regnum accersens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuebatur, quum nonnulli e Seleuciensibus urbem Tryphoni tradere studerent.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescebant, profectus est Tryphoni bellum illaturus, eumque prælio victum e superiore Syria eiecit in Phœnicen, et eo usque persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, castello quodam expugnatum difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia et societate. Ille vero postulatis ejus

αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς Ἀντίοχον, ἀφθόνης ἐχορήγησεν, ὥς τῶν ἀναγκασιότατων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν χρηθῆναι φίλων. Ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς Ἀπάμειαν καὶ ληψθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἑτη τρία.

(II^α.) γ'. Ὁ δ' Ἀντίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος λήθην τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρεθέντων ἐποίησατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν Κενδεβαίῳ παραδούς τῷ φίλῳ ἐπὶ τὴν τῆς Ἰουδαίας πόρθησιν καὶ τὴν Σίμωνος ἀλωσιν ἐξαπέστειλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Ἀντιόχου παρανομίαν, καίτοι πρεσβύτερος ὢν ἤδη, θμῶς ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίων τὴν παρὰ Ἀντιόχου γινομένου τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τῆς ἡλικίας φρόνημα κρείττον λαβὼν, νεανικῶς ἐστρατήγει τοῦ πολέμου. Καὶ τοὺς μὴν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιωτῶν, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προΐει μετὰ τῆς δυνάμεως. Καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς παραγώδεσι τῶν ὄρων τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν οὐδεμιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δὲ διὰ πάσης τῶν πολεμίων ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν.

(II^α.) δ'. Ἦρξε μὲν οὖν ὁκτὼ τὰ πάντα τῶν Ἰουδαίων ἑτη, τελευτᾷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτην αὐτῷ συστησάμενου, ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδμένους ἔχων ἐπέμψε καὶ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τρίτον (τούτῳ δὲ καὶ Ὑρκανὸς ἦν ὄνομα) τοὺς διαφθεροῦντας. Αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος διαφυγὼν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἡπείγετο, θαρρῶν τῷ πλῆθει διὰ τὰς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίου τοῖς ὅλοις μίσος. Σπουδάζοντα δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν Ὑρκανὸν ἤδη προσδεγεμένους.

ΚΕΦ. Η'.

Καὶ ὁ μὲν εἰς ἐν τι τῶν ὑπὲρ Ἱερικοῦντα ἐρυμάτων ἀνέωρθε, Δαγὼν λεγόμενον. Ἀπολαθὼν δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην Ὑρκανὸς καὶ τὸν Θεὸν πρῶτα θεοῖς παραιτησάμενος ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσεν, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ τοῖς μὲν ἄλλοις περιτῇ αὐτοῦ, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς οἰκτῷ. Τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος ἀνάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐξ ἀπόπτου ἤκλιετο καὶ κατακρημνίσαι οὐκ ἀρισταμένου τῆς πολιορκίας ἡπείλει. Ὁ δ' ὅσον ἂν ἐνδοίῃ τῆς περὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ χωρίου σπουδῆς, τοσούτῳ χαρίζεσθαι τοὺς φιλάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. Ἡ μέντοι μητὴρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὴν, ἀλλὰ πολὺ πλέον ὀργῇ γρώμενον ἐλεῖν σπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσαντα τιμωρῆσαι τοῖς φιλάτοις· ἡδὼν γὰρ αὐτῇ τὸν μετ'

libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim et comementum, mittendo ad Antiochum, large suppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime necessarios haberetur. Nam Tryphon, quum Dora Apameam fugisset, atque in ea obsidione captus esset, interfectus est, postquam tres annos regnaverat.

(XIII.) 3. Sed Antiochus ex avaritia et indolis pravitate oblitus est eorum quæ Simon ei, quum necessitate premeretur, subministraverat, copiisque militaribus Cendebæo amico traditis, eum ad Judæam vastandam et Simonem comprehendendum emisit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provecior, tamen indignatione commotus quod nihil iusti ab Antiocho fieri experiretur, sumptoque animo supra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat, et filios quidem cum militum pugnacissimis præmittit, ipse vero cum exercitu processit diverso itinere. Ac multis e suis ad angustias montium in insidiis collocatis, nusquam ausis excidit, sed, ubique hostibus superior, reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipso cum Romanis societate.

(XIV.) 4. Atque octo in universum annos in Judæos regravit, in convivio autem interit ex insidiis ei a genere suo Ptolemæo structis: qui, uxore etiam Simonis et duobus filiis comprehensis et in vincula coniectis, misit qui tertium quoque interficerent, Joannem, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adolescens quum missos venire intellexisset, evitavit ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia a patre ipsius acceperit et Ptolemæum odio habeat. Et Ptolemæum, quum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

CAP. VIII. (XV.)

Ac Ptolemæus quidem in arcem quandam recessit, supra Hierichuntem positam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, quum primum Deum sacrificiis exorasset, fecit adversus Ptolemæum expeditionem, locoque oppugnato, aliis quidem rebus superior erat, tantum misericordia erga matrem et fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conspicuo loco cruciabat, et præcipitaturum minabatur, nisi ille ab obsidione desisteret. Atque is, putans quantum de studio locum capiendi remitteret, tantum se gratiæ carissimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, segnior aliquanto erat ad obsidionem urgendam. Verruntamen mater passis manibus eum orabat ne sua causa remollesceret, qui eo majori indignatione commotus operibus instaret, ad locum expugnandum et hostem in potestatem suam redigendum, ut sibi carissimos ulcisceretur: ipsi enim suave esse cum cruciatibus

αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τῆς εἰς αὐτοὺς
 παρανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. Τὸν δ' Ὑρκανὸν
 ταῦτα μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς ὁρμή τις ἐλάμβανε
 πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ φρουρίου, ἥνικα δὲ αὐτὴν τυ-
 5 ποτομένην ἴδοι καὶ σπαρattoμένην, ἐξελεύετο καὶ τῆς ἐπὶ
 τοῖς εἰς τὴν μητέρα πραττομένοις συμπαθείας ἤττων
 ἐγένετο. Ἐλκομένης δὲ οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορ-
 κίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ δ' συμβαίνει τοῖς
 10 Ἰουδαίοις ἀργεῖν. Κατὰ δὲ ἑπτὰ ἔτη τοῦτο παρατη-
 ροῦσιν, ὡς ἐν ταῖς ἐν ἐβδομάσιν ἡμέραις. Καὶ Πτο-
 λεμαῖος, ὑπὸ ταύτης ἀνεθείς τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου,
 ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ὑρκανοῦ καὶ τὴν μη-
 τέρα· καὶ τοῦτο δράσας πρὸς Ζήνωνα φαύγει τὸν ἐπικλη-
 θέντα Κοτυλᾶν, τυραννέοντα τῆς Φιλαδελφείων πόλεως.
 15 (ΙΓ.) β'. Ἀντίοχος δὲ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ
 Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, τετάρτῃ
 μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῃ δὲ τῆς Ὑρκανοῦ
 ἀρχῆς, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἐξηκοστῇ δευτέρᾳ·
 δηλώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε
 20 τὴν πόλιν· ἦν ἑπτὰ στρατοπέδοις περιλαβὼν ἦνυε μὲν
 οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον διὰ τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα
 καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐκπολιτοκρουμένων, ἔτι γε μὴν ὕδα-
 ρος ἀπορίαν, ἥς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὁμβρος κατενεχθεὶς πο-
 λὺς δυσμένης πλειάδος. Κατὰ δὲ τὸ βόρειον μέρος τοῦ
 25 τείχους, καὶ δ' συνέβαινε αὐτὸ καὶ ἐπίπεδον εἶναι,
 πύργους ἀναστήσας ἑκατὸν τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ'
 αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα καὶ προσβολὰς ὁση-
 μέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ
 εὖρος καὶ διπλὴν τεμόμενος ἀπειτείχισε τοὺς ἐνοικοῦν-
 30 τας. Οἱ δὲ πᾶλλης ἐκδρομάς ἀντεπιννοῦντες, εἰ μὲν
 ἀφυλάκτοις που προσπέσειεν τοῖς πολεμίοις, πολλὰ
 ἔδρων αὐτοὺς, αἰσθομένων δὲ, ἀνεχώρουν εὐχερώς.
 Ἐπεὶ δὲ βλαβεράν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυαν-
 θρωπίαν, ἀναλίσκομένων τε τῶν ἐπιτηδεύων τάχιον
 35 ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς ὁδὸν εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργου
 γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν,
 ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον, τοῦτο μόνον κατέσχευεν.
 Ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀπολεχθέντας ἐξελεῖν ἐκώλυεν,
 οἱ δὲ ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προανα-
 40 λούμενοι τῷ λιμῷ ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. Ἐπιστάσης
 γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἐορτῆς, ἐλεοῦντες αὐτοὺς οἱ
 ἐντὸς πάλιν εἰσεδεξάντο. Πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς
 Ἀντίοχον καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἐορτὴν
 αἰσιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν
 45 σπένδεται, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῇ,
 ταύρους χρυσοκέρωτας καὶ μεστὰ παντοίων ἀρωμάτων
 ἐκπώματα χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. Καὶ τὴν μὲν θυ-
 σίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων οἱ πρὸς ταῖς πό-
 λαις ὄντες ἀγούσιν εἰς τὸ ἱερὸν, Ἀντίοχος δὲ τὴν στρα-
 50 τιὰν εἰστία, πλείστον Ἀντίοχου τοῦ Ἐπιφανοῦς διε-
 νέγκας, ὅς τὴν πόλιν ἔλων, ὥς μὲν κατέθυσεν ἐπὶ τὸν
 βωμόν, τὸν νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέβαλλε,
 συγγέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν
 εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος καὶ ἀκαταλ-

necari, dummodo poenas scelerum in ipsos editorum luat
 hostis eorum auctor. Hac dicente matre, Hyrcanus ad
 munitionem capiendam fortius animabatur. Sed quum pri-
 mum eam verberari lacerarique videret, elanguescebat
 vincente misericordia ex malis matri illatis orta. Ita
 durante diutius obsidione, annus ille instat, in quo Judæis
 oliari mos est: nam per annos septenos hoc ipsum ob-
 servant, sicuti septimo quoque die. Et Ptolemæus, hac
 de causa levatus bello, Hyrcani fratres et matrem interfici-
 cit: eoque facto ad Zenonem se recipit, cognomento Coty-
 lam, Philadelphensium urbis tyrannum.

(XVI.) 2. Antiochus vero, Simonis adversum se facta ægre
 ferens, Judæam invasit anno regni sui quarto, principatus
 vero Hyrcani primo, Olympiade centesima sexagesima se-
 cunda: vastatisque agris Hyrcanum in urbem ipsam com-
 pulsit; quam quum septenis castris cinxisset, principio qui-
 dem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmi-
 tatem, tum propter obsessorum virtutem, accedente etiam
 aquæ penuria, qua eos liberavit delatus sub occasum ver-
 giliarum multus imber. A parte autem muri septentrio-
 nali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis cen-
 tum turribus triodm contabulationum, cohortes militares
 in eis collocavit. Quumque quotidie impressionem faceret,
 atque altam et valde latam fossam duxisset, eamque du-
 plicem, incolas conclusit. Illi vero, multis viis excoctis,
 quibus excursions facerent, sicubi hostes imparatos
 offenderent, magnas eis clades inferebant, sin sentirent,
 facile se in lutum recipiebant. Hyrcanus vero, postquam
 animadvertit suorum multitudinem sibi detrimento esse,
 propterea quod et necessaria ab eis celerius absumerentur,
 et verisimile esset nihil a multis manibus quod sit opera
 pretium fieri, inutilem turbam secrevit et eiecit, quodque
 roboris erat et ad pugnandum idoneum, id solum retinuit.
 Et Antiochus quidem exclusus prohibet exitu; illi vero,
 inter muros oberrantes et fame confecti, miserabiliter per-
 jerunt. Sed ubi umbraculorum festum instabat, qui
 erant in urbe, eos, miseratione commoti, rursum intro
 receperunt. Quumque Hyrcanus misisset ad Antiochum et
 petiisset inducias in septem dies propter festum, ille, pietati
 in Deum cedens, eas paciscitur, ac præterea magnificentum
 sacrificium intromisit, tauros auratis cornibus, et plena
 omni genere aromatum pocula aurea et argentea. Et sa-
 crificium quidem a ferentibus acceperunt qui ad portas
 erant, et in templum adduxerunt; Antiochus vero exerci-
 tum convivio excipiebat, multum dissimilis Antiocho Epi-
 phani, qui capta urbe suæ super altari mactabat, et iure
 carniū earum ædem aspergebat, violatis Judæorum legi-
 bus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat ut gens
 illa in bellum exarsit et nunquam in gratiam cum eo re-

λάτκος εἶχε. Τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Ἀποδεξάμενος δὲ αὐτοῦ τὴν ἐπιείκειαν Ὑρκανὸς καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν ἐπηρεοεῦσατο πρὸς αὐτόν, ἀξίων τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. Ὁ δὲ ἀπωσάμενος τὴν συμβουλήν τῶν παραινούτων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· πειθόμενος δὲ κατ' εὐσείαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβευταῖς ἀπεκρίνατο παραδόναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόπης καὶ τῶν ἄλλων πόλεων τῶν περὶ τῆς Ἰουδαίας, φρουρὰν τε δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπὸ πλῆθους τοῦ πολέμου. Οἱ δὲ ἄλλα μὲν ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὁμολογούν, διὰ τὴν ἀμιξίαν οὐκ ἐκινούμενοι πρὸς ἄλλους. Ἀντὶ μέντοι γε τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδουσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν εὐθὺς τὰ τριακόσια καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξιμένους Ἀντίοχου τοῦ βασιλέως ἔδωσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. Καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στεφάνην τῆς πόλεως. Ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχος τὴν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας, δὲ πλῆθος τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὀρυζόμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος Ἰουδαίων ξενотροφεῖν ἤρξατο. Γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτόν εἰς τὴν πόλιν, ἀφρόνους πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. Καὶ ποιούμενῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεζώρμησεν Ὑρκανός. Μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστὶ καὶ Νικόλαος ὁ Ταμασκήνος, οὕτως ἱστορῶν. « Γρόπαιον δὲ στήσας Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικῆσας Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγόν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο, δεξιόμενος Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰουδαίου διὰ τινὰ ἑορτὴν πᾶσι τριῶν, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν. » Καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων· ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον· οὐκ ἔστι δ' ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σάββασις οὔτε ἐν τῇ ἑορτῇ δεύειν. Συμβαλὼν δὲ Ἀντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ πολλήν τε τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. Τὴν δὲ τῶν Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδέχεται Δημήτριος, Ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον Ἀντίοχος εἰς τὴν Παρθυηνὴν ἐνέβαλε, ὡς καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ΚΕΦ. Θ'.

α'. Ὑρκανὸς δὲ ἀκούσας τὸν Ἀντίοχου θάνατον εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς εὐρῆσειν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τῶν μαχίμων καὶ ῥύεσθαι ὀνυμμένους. Μηδᾶβαν μὲν οὖν, πολλὰ τῆς στρατιᾶς αὐτῷ ταλαιπωρηθείσης, ἔκτω μηνὶ εἶλεν· ἔπειτα καὶ Σαμεγὰν καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἰρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τοῦτους καὶ Γαρίζιν, τὸ τε Χουθαίων γένος, ὅπερ ὥκει τὸν εἰκασθέντα τῷ ἐν Ἱερουσολύμοις ἱερῷ ναόν, ὃν Ἀλέ-

dierit. Hunc autem Antiochum propter singularem ejus religionem omnes Eusebem (*Pium*) nuncuparunt.

3. Quamobrem Hyrcanus, ejus aequitate approbata, cognitumque ejus erga Deum studio, legatos misit ad eum, petitum ut ipsis concederet ex patris legibus et institutis vivere. Atque ille, quum repudiasset eorum consilium qui gentem, utpote nullam cum aliis vitae consuetudinem habentem, delendam suadebant, hac de re non deliberabat : sed illud sibi persuadens ut ex pietate omnia faceret, legatis respondit, ut obsessi arma traderent, et sibi Jopes reliquarumque urbium circa Judæam vectigalia penderent, ac præterea præsidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in cetera consentiebant, præsidium vero non admittebant, propter insociabilitatem suam, ut qui cum aliis vitæ commercium non haberent. Verum pro præsidio obsides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in præsentia dederunt, et obsides, quos Antiocho regi placuit accipere : erat inter eos et Hyrcani frater. Præterea murorum urbis pinnas dejecit. Et his quidem factis Antiochus soluta obsidione discessit.

4. Hyrcanus vero aperto sepulcro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit, et his opibus fretus Judæorum primus cepit externum militem alere. Iniit et cum Antiocho amicitiam et societatem, eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde et magnifice subministravit. Quumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ista narrans. « At Antiochus, erecto tropæo ad Lycum « fluvium, quum Indaten Parthorum ducem superasset, « illic per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, quod « forte inciderat patrium quoddam festum, in quo Judæis « non licebat iter facere. » Et hæc quidem dicendo non falsus habetur : nam instabat Pentecoste post sabbatum : nobis autem non licet aut sabbato aut festo iter suscipere. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, et magnam exercitus sui partem amisit et ipse mortuus est. Et vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus a captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est.

CAP. IX. (XVII.)

Ceterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confestim in urbes Syriæ expeditionem suscipit, ratus, id quod erat, inventurum vacuas a propugnatoribus et defensoribus. Et Medabam quidem magno cum exercitus sui labore sexto mense cepit : deinde Samegam et finitima loca capit, itemque Sicina et Garizin, Chuthæorumque gentem, quæ templum accolebat Hierosolymitani simile, quod Alexander per-

ξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, διὰ τὸν γαμβρὸν Μανασσῆν τὸν Ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφόν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. Συνέβη δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μετὰ ἑτῇ διακόςια.

6 Ἐρχανὸς δὲ καὶ τῆς Ἰδουμαίας αἶρει πόλεις Ἀδωρα καὶ Μάρισσαν, καὶ ἅπαντας τοὺς Ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ περιτέμνουν τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλουν. Οἱ δὲ πόλιν τῆς πατρῴου γῆς
10 καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τὴν αὐτὴν Ἰουδαίους ποιήσασθαι. Κάκεινος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὰ λοιπὸν Ἰουδαίους.

β'. Ἐρχανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανέωσασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος πέμπει πρὸς αὐτοὺς
15 πρεσβείαν. Καὶ ἡ σύγκλητος, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. « Φάνιος Μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συν-
« ἤγαγε πρὸ ὀκτώ εἰδὼν Φεβρουαρίων ἐν Κομιτίῳ, πα-
« ρόντος Λουκίου Μαννίου Λουκίου υἱοῦ Μεντινᾶ καὶ

20 « Γαίου Σεμπρωνίου Γαίου υἱοῦ Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρέ-
« σθευσε Σίμων Δοσιθέου, καὶ Ἀπολλώνιος Ἀλεξάνδρου
« καὶ Διόδωρος Ἰάσσος, ἄνδρες καλοὶ κάγαθοι, πεμ-
« φθέντες ὑπὸ δήμου τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ διελέχθησαν
« περὶ φιλίας τῆς ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας

25 « πρὸς Ῥωμαίους καὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως
« τὸ Ἰόπη καὶ λιμένες καὶ Γάζαρα καὶ πηγαί, καὶ ὄσας
« πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολεμῶν ἔλαβεν Ἀν-
« τίοχος παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀπο-
« κατασταθῇ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις τοῖς βασιλικαῖς

30 « μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηρεσίων
« αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πολεμὸν
« ἐκείνων ψηφισθέντα ὑπ' Ἀντιόχου παρὰ τὸ τῆς συγ-
« κλήτου δόγμα ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμ-
« ψαντες ἀποδοθῇναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Ἀν-
« τίοχου ἀφαιρεθέντα, καὶ τὴν χώραν διατιμήσωνται

35 « τὴν ἐν τῷ πολέμῳ διεσθαρμένῃν, ὅπως τε αὐτοῖς πρὸς
« τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν
« εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου. Ἐδοξεν οὖν
« περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμ-

40 « μαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ὑπὸ δήμου πεμ-
« φθέντας ἀγαθοὺ καὶ φίλου. » Περὶ μέντοι τῶν γραμ-
« μάτων ἀπεκρίναντο βουλευέσασθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων
« ἡ σύγκλητος εὐσκολήσῃ, σπουδάσειν τε τοῦ λοιποῦ μη-
« δὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναι τε

45 « αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου,
« ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθουν. Φάνιος μὲν οὖν
« οὕτως ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα
« δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου
« πρὸς τοὺς διαπέμφοντας καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν

50 οἰκαδε παρουσίαν.

γ'. Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἐρχανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. Δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ἐπὶ Ἐρχανὸν οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς οὐδ' ἀφορμὴ, τῶν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐ-

misit Sanaballetæ duci ædificare, in gratiam generi ipsius Manassis, qui frater erat Jaddi pontificis, ut jam ante memoravimus. Concligit autem hoc templum vastari, postquam ducentos duravit annos. Hyrcanus etiam Idumææ urbes capit, Adora et Mariassam, subactisque omnibus Idumæis, permisit in regione manere, si pudenda circumcidere Judæisque legibus uti vellent. Illi vero patriæ amore tam circumcisionem admiserunt, tum vitam in ceteris similiter ac Judæi agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis concligit ut deinceps Judæi essent.

2. Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam volens cum Romanis renovare, mittit ad eos legationem. Et senatus, acceptis quas dederat literis, amicitiam cum eo patiscitur in hunc modum. « Fannius Marci filius prætor senatus convocavit ante diem octavum Idus Februarias in comitio, præsentē Lucio Manlio Lucii filio Mentina, et Caio Semppronio Caii filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei filius, atque Apollonius Alexandri, et Diodorus Iasonis, viri honesti et boni, missi a populo Judæorum, qui etiam egerunt de amicitia et societate quæ eis cum Romanis intercedit, et de publicis negotiis, ut Jope et portus, et Gazara et fontes, et quas cunque alias eorum urbes et loca bello cepit Antiochus citra senatus decretum, hæc eis reddantur, neve regiis militibus liceat per ipsorum et subditorum ipsis fines iter facere. Item, ut quæ per id bellum ab Antiocho decreta sunt præter senatus sententiam, irrita fiant: utque missis legatis curent sibi reddenda quæ per Antiochum ablata sunt, et regionem æstiment, quæ ab eo bello vastata est: utque eis ad reges et liberos populos dentur literæ ad redeundum tuto domum. Igitur de his rebus decreta sunt hæc, renovari amicitiam et societatem cum viis bonis, et a bono amicoque populo missis. » De literis autem responderunt se deliberaturos esse quum senatui per sua negotia vacaverit, operamque daturus ut in posterum nulla ejusmodi afficiantur injuria; mandatumque esse prætori Fannio ut eis pecuniam suppedilet ex ærario, quo domum redirent. Et Fannius quidem ita Judæorum legatos dimisit, data eis pecunia ex ærario, nec non senatus consulto ad eos qui deducere et tutum iter domum usque eis præstare deberent.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status hic erat. Demetrius autem rex Hyrcano bellum inferre cupiens tempus et opportunitatem non habuit, quod tum Syris esset tum militibus invisus; nam improbus erat. Quumque illi

ἐπεθανομένων (πονηρὸς γὰρ ἦν) καὶ πεμφάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκιον ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ Σελευκοῦ γένους παραδῶν αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, τοῦ δὲ Πτολεμαίου πέμψαντος Ἀλέξανδρον μετὰ στρατοῦ τὸν Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον καὶ μάχης πρὸς τὸν Δημήτριον γενομένης, ὃ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαίδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναίκος, ἐκείθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἀλίσσεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν· Ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιρέα· ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τοῦ Δημητρίου πατρὸς Ἀντίοχου τοῦ Γρυποῦ ἐπικληθέντος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ διαφθείρεται.

ΚΕΦ. Ι΄.

Παραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν Ἀντίοχος, ἐπὶ μὲν τὴν Ἰουδαίαν στρατεύειν εὐλαβὴς ἦν, τὸν ἀδελφὸν ἀκούων τὸν δημοκρίτριον (Ἀντίοχος δὲ κάκεινος ἐκαλεῖτο) δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζικοῦ συλλέγειν. Μένων δὲ κατὰ χώραν ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἔροδον τὴν τὰδελοῦ, ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραπῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατὴρ δ' ἦν Ἀντίοχου τοῦ Σωτήρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθους ἀπέθανεν· οὗτος δὲ ἀδελφὸς ἦν Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ πατρός. Συνέβη μέντοι μίαν τοῖς θυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὥς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. Ὁ δὲ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος παραγεγόμενος εἰς Συρίαν πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ διετέλει. Ὑρκανὸς δὲ πάντα τὸν χρόνον ἐκείνον ἐν εἰρήνῃ διήγε. Καὶ γὰρ αὐτὸς μετὰ τὴν Ἀντίοχου τελευτὴν τῶν Μακεδόνων ἀπίστος, καὶ οὔτε ὡς ὑπῆκοος οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἐν παρέργῃ, ἀλλ' ἦν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἐπιδόσει πολλῇ καὶ ἀκριβῇ κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου τοῦ Ζεβινᾶ κειρὺς, καὶ μάλιστα ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. Ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος σχολὴν Ὑρκανῷ χαρπύσθαι Ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέσχεν, ὥς ἀπειρῶντι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. Τοῦ μὲντοι γε Κυζικηνοῦ τὴν γῆν κακοῦντος φανερώς καὶ αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ προκρίσειν ἐπεδείκνυτο· καὶ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔσχημον ὄρων τὸν Ἀντίοχον, καὶ αὐτὸν τε πράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησεν.

β'. Καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ Σαμαρείαν πόλιν ὀχυρωτάτην, περὶ ἧς ὅτι καλεῖται νῦν Σεβαστή κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου κατὰ χώραν δηλώσομεν. Προσβαλὼν δ' αὐτῇ φίλοπῶνος ἐπολιόρχει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν ὑπὲρ ὧν Μαρισσηνοὺς, ἀποίκους ὄντας Ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἡδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τῶν Σύρων βασιλεῦσι. Περιβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον. Ὡν ἐπικειμένων, εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὥς ἄψα-

misissent ad Ptolemæum, cui Physcon cognomen erat, legatus, ut sibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, et Ptolemæus misisset Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, et pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaidem, atque ab uxore non admissus, inde Tyrum profectus capitur, multaque passus ab osoribus suis diem supremum obiit; Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam inii cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus a Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

CAP. X. (XVIII.)

Ceterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito suum ex matre fratrem (cui et ipsi Antiocho nomen erat) contra se apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines suos se continens statuit in fratris sui incursum semel præparare, qui Cyzicenus a Cyzico urbe, in qua nutritus esset, cognominatus est, patre autem erat Antiocho Solere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater Demetrii, patris Grypi. Accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, sicut et alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim post obitum Antiochi a Macedonibus defecerat, nec quidquam eis jam nec ut subditus nec ut amicus præstabat: quin rebus secundis admodum et florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, et maxime sub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa secure, ita ut pecuniæ vim innumeraibilem congesserit. Tamen Cyziceno agros vastante, ipse quoque voluntatem suam aperte ostendebat: et desertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipsum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Atque expeditionem suscipit adversus Samariam, urbem munitissimam, de qua, utpote nunc Sebaste vocata, ab Herode condita, suo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infensus propter injurias quas Marissenis, Judæorum colonis et sociis, intulerant jussu regum Syriæ. Quum igitur urbem fossa undique et duplici muro per octoginta stadia cinxisset, filios suos præfecit Antigonom et Aristobulum. Quibus prementibus, in eam famis necessitatem adducti sunt Samaritæ, ut etiam insue-

σθαι μὲν τῶν ἀγίων, ἐπικαλέσασθαι δὲ βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν· δὲ ἐτοίμως ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος ὑπὸ τῶν περὶ Ἀριστόβουλον ἡττᾶται, διωχθεὶς δ' ἄχρι Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διέφυγεν. Οἱ δ' ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντας πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον, δὲ παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Λαθούρου μεταπεμφόμενος ἀνδρὰς εἰς ἑξακισχίλιους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκεῖνος καὶ θσον οὕτω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυῖας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν ἐπόρθει τὴν Ὑρκανοῦ χώραν μετὰ τῶν Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῇ κατὰ πρόσωπον οὐ τολμῶν, (οὐ γὰρ ἦν ἀξιώχρεως ἡ δύναμις αὐτοῦ,) νομίζων δὲ τῇ κακώσει τῆς γῆς ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ἐπὶ τὴν Σαμαρείαν πολιορκίαν. Ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδρας περιπίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας.

γ'. Καλλιμάνδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσερχθεὶς εἰς φυγὴν τραπόμενος παραχρῆμα διεφθάρη· Ἐπικράτης δὲ ὑπὸ φιλοχρηματίας τὴν τε Σκυθοπόλιν καὶ τὰλλα πρὸς ταύτῃ χωρίᾳ προῦδωκε φανερώς τοῖς Ἰουδαίοις, τὴν δὲ Σαμαρείαν πολιορκίαν διὰ λύνειν οὐκ ἠδύνατο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἐλὼν ἐν αὐτῇ πολιορκήσας οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπίκλυστον τοῖς χειμάροισι ποιήσας· δισκαΐφας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τοῦ γενέσθαι ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλετο. Παράδοξον δέ τι περὶ τοῦ ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἤλθε. Φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον· καὶ τοῦτο προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ παντὶ τῷ πλήθει φανερόν ἐποίησεν. Καὶ συνέβη οὕτω γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ὑρκανοῦ ἐν τούτοις ἦν.

δ'. Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῇ γῶρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον τὸν Λάθουρον ἐπιλεγόμενον κατέστησεν ἡγεμόνα, Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν ἐν τῇ Ἡλιόπολτι νομῶ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Παρadoxia δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν οὐδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἐπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππάδοξ, λέγων οὕτως. « Οἱ γὰρ πλείους, οἳ τε συνελθόντες ἡμῖν καὶ « οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς « Κύπρον, μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνον δὲ οἱ ἐκ τῆς Ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον « Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μά-

lis vescerentur, et Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui quum libenter eis opitulatum se contulisset, ab Aristobulo vincitur, et Scythopolim usque fugatus a fratribus effugit. Illi vero, in Samaritis conversi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, eum denuo accersiverint in auxilium. Qui, accitis a Ptolemæo Lathuro hominum ad sex millia, quos ille, invita matre et ab ea principatu propemodum deturbatus, misit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat,) sed sperans fore ut agrorum vastatione Hyrcanum cogeret solvere obsidionem Samariæ. Verum postquam delatus in hostium insidias multos suorum militum amisit, Tripolim se recepit, quum Callimandrum et Epicratem bello contra Judæos praefecisset.

3. Et Callimander quidem, dum in hostes invehitur, in fugam versus statim occubuit: Epicrates vero, quippe pecunie avidus, et Scythopolin et alia finitima loca prodidit manifeste Judæis, neque Samariam obsidione levare potuit. Et Hyrcanus quidem urbem, uno anno obsessam, cepit, nec eo solo contentus erat, sed etiam funditus eam delevit, inductis eo torrentibus: eam enim effodiendo ita subruit, ut in cavernas delaberetur, et ne vestigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in colloquium cum eo venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, quum ille solus in templo pontifex thura adoleret, vocem audivisse, quæ significaret superatum modo ab ejus pueri Antiochum. Id quod ipse egressus ex templo toti populo indicavit. Atque ita factum contigit. Et hoc quidem in statu erant res Hyrcani.

4. Accidit autem eodem tempore ut non solum qui Hierosolymis et in ea regione erant Judæi, bene agerent, sed etiam qui Alexandriae et in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina a filio suo Ptolemæo, cognomine Lathuro, dissidens, duces constituit Chelciam et Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana prefectura Hierosolymitani simile construxerat, prout alibi narravimus. Quum autem istis exercitum tradidisset Cleopatra, nihil absque eorum sententia faciebat, sicut et nobis testimonio est Strabo Cappadox, ita dicens. « Plerique enim, « et qui nobiscum se contulerunt Cyprum, et qui postea a « Cleopatra eo missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum: soli vero ex Oniæ factione Judæi permanebant,

« λίστα παρὰ τῇ βασιλείᾳ Χελκίαν τε καὶ Ἀνανίαν ». Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Ὑρκανῷ δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία παρὰ τῶν Ἰουδαίων· μάλιστα δὲ οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω δεδηλώκαμεν. Τοσαύτην δὲ ἔχουσι τὴν ἰσὺν παρὰ τῷ πλήθει, ὡς καὶ κατὰ βασιλείῳς τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως εὐθὺς πιστεύεσθαι. Μαθητὴς δ' αὐτῶν ἦν καὶ Ὑρκανὸς καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. Καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς ἐφ' ἐστίασιν καὶ φιλορρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ῥοδμένους εἶωρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἐν τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὸ δὲ Φαρισαῖοι φιλοσοποῦσιν· ἡξίου ἢ γε μὴν, εἰ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τῆς ἰδού τῆς δικαίας ἐκτρέπομενον, εἰς αὐτὴν ἐπαναγείν καὶ ἐπανορθοῦν. Τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἤσθη τοῖς ἐπαινοῦσιν· εἰς δὲ τις τῶν κατακειμένων Ἑλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χείρῳ, « ἐπεὶ, φησίν, ἡξίως γυνώσκαι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκεῖται σοι τὸ ἀρchein τοῦ λαοῦ. » Τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθόμενου δι' ἣν ἀπόδοιτο τὴν ἀρχιερωσύνην, « οἷ, φησίν, ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀλγυμάλωτόν σου γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλείοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. » Ψευδὴς δὲ ὁ λόγος ἦν, καὶ πρὸς αὐτὸν Ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δ' οἱ Φαρισαῖοι σφόδρῳς ἠγανάκτησαν.

ς'. Τῶν δ' ἐκ τῆς Σαδδουκαίων αἵρέσεως, οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, Ἰωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν Ἑλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερόν αὐτῷ πυθόμενῳ παρ' ἐκείνων τίνας ἀξίως ἐστὶν ἐπὶ τοῖς εἰρημέ-
 5 σιν κολάσεως. Τοῦ δ' Ὑρκανοῦ τοὺς Φαρισαίους ἐρομένου τίνας αὐτὸν ἀξίον ἡγοῦνται τιμωρίας, (πεισθῆ-
 10 σεσθαι γὰρ οὐ μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμωρησάμενον αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης,) πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. Οὐ γὰρ ἔδοκει λοιδορίας ἐνεκα θανάτου ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς
 15 κολάσεις ἐπεικῶς ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. Πρὸς τοῦτο λίαν ἐγλέπηνε καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. Μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐπιπαρώξυνεν Ἰωνάθης καὶ διέθικεν οὕτως ὥστε τῇ Σαδ-
 20 δουκαίων ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοῖρα, τῶν Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τὰ τε ὑπ' αὐτῶν κατασταθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλύσαι καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολά-
 25 σαι. Μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς παρὰ τοῦ πλήθους διεγένετο. Περὶ μέντοι τούτων αὐθις ἐροῦμεν· νῦν δὲ δηλώσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ
 30 τινα παρέδωσαν τῷ δήμῳ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδόχῃς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσεῶς νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα τὸ Σαδδουκαίων γένος ἐβλόλλετο, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γε-

« eo quod cives eorum Chelcias et Ananias maxima essent
 « in gratia apud reginam. » Et hæc quidem Strabo dicit.

5. Ceterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res secundæ: et maxime Pharisei erant in eum male animati, una quidem Judæorum secta, ut superius memoravi-
 mus. Tantæ autem sunt auctoritatis apud plebem, ut si quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum discipulus et Hyrcanus erat, eisque inprimis carus. Quumque aliquando eos ad convivium vocasset et opipare accepisset, postquam animadvertit vehementer delectari, cœpit eis dicere, ipsos quidem nosse sese velle esse justum et omnia facere quibus Deo placere posset; id quod ipsi quoque Pharisei profiterentur: petere ta-
 10 men, si quid peccare se et de via deflectere viderent, ut se in eam revocarent atque corrigerent. Quum vero illi virtuti ipsius testimonium dedissent, laudibus quidem eorum delectatus est: sed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi et seditionis amans, « quoniam, inquit, verum scire expetis, si vis esse justus, pontificatu te abdicæ, et solo populi principatu contentus esto. » Quum autem causam ille quæreret cur deberet pontificatum deponere,
 15 « quia, inquit, audimus a natu majoribus, captivam fuisse tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. » Falsum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Pharisei omnes graviter offensi sunt.

6. Tum Jonathas quidam de secta Sadducæorum, qui contrarium tenent Phariseis institutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Phariseorum sententia conviciatum esse Eleazarum: idque ipsi fore manifestum, si ab illis quærat quam pœna dignus sit Eleazarus ob illud dictum. Quumque Hyrcanus a Phariseis sciscitaretur quam pœnam illum commeritum esse censeant, (se enim persuasum habiturum non ex illorum sententia sibi factum esse convicium, si illum pœna, quam postulat flagitium, affecerint,) responderunt verberibus et vinculis dignum esse. Neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: et alioquin ita Pharisei a natura compa-
 20 ratum ut in pœna irroganda clementes sint. Ea re graviter adeo offensus est Hyrcanus, ut hominem ex illorum sententia contumeliam dixisse existimaverit. Et maxime Jonathas insuper incendit, et ita affecit, ut persuaderet ei a Phariseis deficere, et ad Sadducæorum partes transire, et præscripta a Phariseis populo jura antiquare, atque in eos qui ea servarint animadvertere. Itaque hinc natum est multi-
 25 tudinis tum in eum, tum in ejus filios odium. Verum de his postea dicemus. In præsentia autem demonstrare volo Phariseos multa instituta populo tradidisse a patribus accepta, quæ in Moysis leges non relata sunt; ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro institutis habenda

γραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. Καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γενέσθαι συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν Σαδδουκαίων τοὺς εὐπόρους μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐχ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν Ἑσσηνῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν.

Ζ'. Ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνων καὶ τὴν ἀρχὴν διοικησάμενος τὸν ἀρίστον τρόπον ἔτισιν ἐνὶ καὶ τριάκοντα τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε, τριῶν τῶν μεγίστων ἀξίος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριθεὶς, ἀρχῆς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς καὶ προφητείας. Συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων πρόγνωσιν παρείχεν αὐτῷ τε εἰδέναι καὶ προλέγειν οὕτως, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι προεῖπεν· ὧν τὴν καταστροφὴν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τῆς τοῦ πατρὸς ὑπέβησαν εὐτυχίας ἀξίον ἀφηγήσασθαι.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δοῦς (ἐκρίνεν γὰρ οὕτω) διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται μετὰ τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἐνὸς καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' οὗ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγείς ὁ λαὸς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆλθε. Στέργων δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον, τοῦτον μὲν τῶν ὁμοίων ἡξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. Εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν, (ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς τῶν ὧν κυρίαν καταλελοιπίει,) καὶ μέχρι τοσαύτης ὁμότητος προῆλθεν, ὥστ' αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. Προστίθῃσι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀντίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει μάλιστα καὶ κοινῶν ἐῖχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθείς πρὸς αὐτὸν, αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν οὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθορούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι· τοῦ δὲ Ἀντιγόνου ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ στρατείας ἐπανελθόντος καὶ τῆς ἑορτῆς, καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ, κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐνστάσης, ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Ἀντίγονον ἐπιτελοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναθῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὀπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω περὶ τῆς τὰδελφοῦ σκηπρίας εὐχεσθαι, τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διαστῆσαι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐσπουδακότας, ἀρομῇ χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ Ἀντιγόνου φιλοτιμίᾳ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατωρθωμένοις, ἔλθειν πρὸς τὸν βασιλεῖα καὶ κακοῦθως ἐπὶ τὸ μείζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὥς οὐ κατ' ἰδῶτην ἕκαστον ἦν τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν εἶχειν βασιλικῶς τὰ πραττόμενα, καὶ ὥς κτείνειν

quæ scripta sunt, quæ autem a patribus tradita sunt non esse servanda. Atque accidit ut de his quæstiones eis gravesque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes solum in suas partes pertrahentibus, Phariseis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus sectis et Essæorum accurate tractavimus in secundo quem scripsimus de rebus Judaicis libro.

7. Cæterum Hyrcanus, sedata contentione, cum post eam feliciter vixisset, et imperio optime annos unum et triginta præfuisset, obiit, relictis quinque filiis, tria maxima consequutus a Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, et vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præsensationem et prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus suis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operæ pretium est narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater felicitate sit supergressus.

CAP. XI. (XIX.)

Defuncto enim eorum patre, Aristobulus ejus filiorum natu maximus, quum sibi visum fuisset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta et unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes revererat. Quumque Antigonum fratrum suorum sibi ætate proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, ceteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit, (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat,) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necarit. Addidit matri et fratrem Antigonum, quem amare videbatur, et valde regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo, quibus primum non credebatur, tum quia eum amabat dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat: sed quum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, et tunc in eo essent ut festum agerent quo Deo erigunt tabernacula, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum ad festum celebrandum una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute faciendâ; utque tum homines mali et concordie eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatus, rem malitiose in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum intericeret, quum ad

αὐτὸν μέλλοι μετὰ στίφους ἐληλυθὺς καρτεροῦ, λογιζόμενος εὐθὺς αὐτὸν, βασιλεύειν ἐνὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν.

β'. Ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πειθόμενος καὶ τοῦ ἀνυποπτος εἶναι τὰδελφῶν προνοῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέστησε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ, (κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνία), καὶ προσέταξεν ἀνόπλου μὲν ἄπτεσθαι μηδενός, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον, ἂν ὁπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσῇ. Πέμπει μὲντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἀνόπλου αὐτὸν ἀξιώων ἔχειν. Ἡ δὲ βασίλισσα καὶ οἱ συνεπιβουλευόντες αὐτῇ κατ' Ἀντίγονου πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ὁ ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα καὶ κόσμον πολυμάκρον, παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν παρακαλεῖ ὥπλισμένον, ὅπως ἴδοι τὴν κατασκευήν. Ὁ δ' Ἀντίγονος μὲν ὑπιδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ παρὰ τὰδελφῶν διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον, ἐπιδείκων αὐτῷ τὰ ὅπλα. Γενόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν Στράτωνος κλυόμενον πύργον, οὗ συνέβαινεν ἀφωτίστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. Δέδειξέ γε μὴν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μὴδὲν μήτε φθόνου μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μὴδ' ὅτι μᾶλλον εὖνοιαν καὶ φυσικὴν οὐκείότητα διίστησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. Μάλιστα δ' ἂν τις θαυμάσειε καὶ Ἰούδαν τινὰ, Ἐσσηγὸν μὲν τὸ γένος, οὐδέποτε δὲ ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τἀληθές. Οὗτος γὰρ ἰδὼν τὸν Ἀντίγονον παρόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἱ διδασκαλίας ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος Ἀντιγόνου, διὸ σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπεν ἐν αὐτῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ παρόντα ὄντ', καὶ τοῦ μὲν χωρίου σταδίου ἀπέχοντος ἑξακοσίου, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς δὲ ἡμέρας ἥδη τοῦ πλείονος ἡνυσμένου, ὥστ' αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶναι. Ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ κατηφύντος, ἀγγέλλεται τεθνεὺς Ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἑκαλεῖτο, ὡς ἡμωνίμως τῇ παραλίᾳ Καισαρείᾳ. Τὸν μὲν οὖν μάντιν τοῦτο διεδάραζεν.

γ'. Ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας εὐθὺς εἰσῆλθε μετάνοια καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μύσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς οὔνης τῶν ἐντὸς αἷμα ἀναφέρειν, ὃ τῶν διακονούντων τις παίδων, κατὰ δαιμόνιον, οἶμαι, πρόνοιαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὗ σφαγέντος Ἀντιγόνου σπίλους ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι, κομίζων ὀλισθὼν ἐξέγχεε. Γενομένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων, ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Ἀριστόβουλος τὴν αἰτίαν ἐπύθετο, καὶ μὴ λεγόντων, ἐπὶ μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φρίσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιοῦτοis εἶναι χεῖρονα τὰ σιγόμενα. Ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀλη-

venerit valida armalorum manu stipatus, quod stultum existimet, quum regnare liceat, communicato honore sibi videri magna assequi.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo et fratris suspicionem vitaret, et simul salutis suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit, (cubabat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia,) eisque imperavit ut neminem, qui veniret inermis, tangerent, sed Antigonom, si armatus intraret ad se, interficerent. Interea ipse ad Antigonom misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed regina et qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiae confidens, sicut erat toto corpore armatus, adit Aristobulum, arma ei ostensurus. At postquam venit ad turrim quæ Stratonis appellabatur, qua valde obscurus erat aditus, occiditur a satellitibus. Hujus sane mors ostendit nihil livore et calumnia esse fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam istas perturbaciones. Maxime autem alicui subeat mirari Judam quendam, genere Essenum, qui in prædictionibus suis nunquam a vero aberraverat. Is, Antigonom conspicatus præter templum euntem, exclamavit apud socios familiaresque suos, qui discedendæ futurorum prædictionis gratia assiduo cum eo erant, sibi mortem esse optandam, postquam falsum dixisset, vivente Antigono: quem, quum prædixisset moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret, quum is quidem locus, in quo eum occisum iri prædixisset, stadiis sexcentis abesset, et diei jam major pars præterita esset, adeo ut periculum subeat, ne falsum sit suum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mæretque, nunciatur mortuus Antigonus in subterraneo loco, qui et ipse Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæsarea. Et hæc quidem res vatem perturbabat.

3. Aristobulum autem continuo cepit necis fraternæ penitentia, et ex ea morbus, animo sceleris conscientia cruciatus, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, sanguinem emisit, quem dum quidam puerorum, qui ei ministrabant, divina, ut opinor, providentia, exportat usque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore dedecoratus erat, prolapsus effudit. Hic orto clamore ab iis qui viderunt, quasi puer data opera sanguinem illic effudisset, eo audito Aristobulus causam sciscitatus est. Atque illis non dicentibus, eo magis scire avebat, quod natura ita comparatum est ut homines, quum quid ejusmodi accidit, quæ silentio premuntur deteriora esse suspicentur. Tandem ubi minis et terroribus veritatem ab illis extorsit,

ὁς εἶπον, προχρεῖται μὲν αὐτῷ πληγέντι τὴν διάνοιαν
 ὑπὸ τοῦ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώ-
 ξας, « οὐκ ἄρα, εἶπε, λήσιν ἐπ' ἀσεβέσιν οὕτω καὶ
 « μαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν ἐμελλον, ἀλλὰ με ταχέα
 5 « ποινὴν συγγενοῦς φόνου μετελήλυθε. Καὶ μέχρι τίνος,
 « ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφοῦ
 « καὶ μητρὸς καθέξεις δαίμοσι; τί δ' οὐκ ἄνθρωπον αὐτὴν
 « ταύτην ἀποδίδως, κατὰ μέρος δ' ἐπισπένδῃ τοῦμόν
 « αἷμα τοῖς μαιριονηθείσι; » Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποδνή-
 10 σκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν
 Φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολε-
 μήσας Ἰουραίαν, καὶ πολλὰν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ
 Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοι-
 κοῦντας, εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, περιτέμνε-
 15 σθαι καὶ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν. Φύσει δ'
 ἐπιεικεὶ ἐκέχρητο, καὶ σφόδρα ᾗν αἰδοῦς ἦν, ὥς
 μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένης ὁνό-
 ματος λέγων οὕτως. « Ἐπιεικὴς τε ἐγένετο οὗτος δ'
 « ἀνὴρ καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε
 20 « γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν Ἰου-
 « ραίων ἔθνους ὥκειώσατο, δεσμῶν συνάψας τῇ τῶν
 « αἰδαίων περιτομῇ.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀριστοβούλου Σαλώμη ἡ γυνή
 αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὕφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσσασα
 25 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, (δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν
 Ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν,) Ἰαννέαν τὸν Ἀλέξαν-
 δρον βασιλεῖα καθίστησι, τὸν κατ' ἡλικίαν προὔχοντα
 καὶ μετριότητα· ὃ καὶ συνέβη γεννηθέντι εὐθὺς μισθ-
 30 ῶναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ
 μηδέποτε εἰς ὅφιν ἀφικέσθαι. Τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους
 τοῖνδε λέγεται γεγενῆσθαι. Στέργων μάλιστα τῶν
 παίδων Ἰρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ
 Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν
 Θεὸν ἐπηρώτα τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι
 35 διάδοχος· τοῦ δὲ Θεοῦ τοὺς τούτου χαρὰ κτῆρας δεί-
 ξαντος, λυπηθεὶς ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὗτος
 ἔσται κληρονόμος, γενόμενον εἶπεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ
 τρέφεσθαι. Ὁ μέντοι Θεὸς οὐ διεψεύσατο τὸν Ἰρκα-
 νόν· τὴν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὴν Ἀριστοβούλου τε-
 40 λευτήν, οὗτος παραλαβὼν τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπι-
 χειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀπρα-
 γμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

β'. Καταστυγούμενος δὲ τὴν ἀρχὴν δι' ὧς συμφέ-
 ρειν αὐτῷ τρόπον στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαίδα· τῇ δὲ
 45 μάχῃ κρατήσας ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πό-
 λιν, καὶ περικαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. Τῶν γὰρ ἐν
 τῇ παραλίᾳ Πτολεμαῖς αὐτῷ καὶ Γάζᾳ μόναι χειρω-
 θῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωίλος δὲ ὁ κατασχὼν τὸν
 Στράτωνος πύργον τύραννος καὶ Δωρά. Τοῦ δὲ Φι-
 50 λομήτορος Ἀντιόχου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀντιόχου,
 ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς, πολεμοῦντων ἀλλήλους, καὶ
 τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύντων, ἦν οὐδεμία τοῖς Πτο-

ex conscientiae stimulis animo vulneratus multum lacrima-
 rum profudit, et quum alte ingemisset, « ego, inquit, fieri
 « non poterat ut mea tam impia et conscelerata facinora
 « Deum laterent : at me celeris poena cognati caedis inva-
 « sit. Et quousque, o corpus impudentissimum, retinebis
 « debitam fratris matrisque manibus animam? cur vero non
 « universam simul reddis, sed paulatim meum sanguinem
 « iis libo, quos nefarie interfeci? » Haec fatus moritur in-
 ter loquendum, quum unum annum regnasset, Graecorum
 amator dictus, patria ab eo multis beneficiis aucta, Iturae
 debellata, et multa ejus regionis parte Judaeae addita,
 coactisque incolis, si in sua regione manere vellent, cir-
 cumcidi et ad Judaeorum leges vivere. Natura autem aequus
 erat et admodum verecundus, ita attestante Strabone ex
 auctoritate Timagenis hisce verbis. « Equum etiam sese
 « ostendebat hic vir valdeque Judaeis utilem, quippe qui et
 « ditionem eorum ampliasset, et partem gentis Ituraeorum,
 « circumcisionis foedere devinctam, illis adjunxisset. »

CAP. XII. (XX.)

Aristobulo autem vita defuncto Salome ejus uxor, quae a
 Graecis Alexandra dicitur, solutis ejus fratribus, (eos enim
 in vinculis, ut jam diximus, habebat Aristobulus,) Janneam,
 qui est Alexander, regem creavit, qui et aetate et modera-
 tione praestabat : cui accidit ut, simulatque natus erat, pa-
 tri esset invisus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus
 conspectum veniret. Odium autem ex hujusmodi causa
 ortum perhibetur. Quum maxime amaret Hyrcanus filiorum
 suorum grandiores, Antigonum et Aristobulum, interroga-
 vit Deum, qui ei in somnis apparuit, quisnam filiorum
 sibi futurus esset successor; et quum Deus ei hujus Alexan-
 dri formam ostendisset, aegre ferens eum sibi omnium bo-
 norum haereditatem fore, in Galilaea, ubi natus erat, educandum
 curavit. Neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic
 post Aristobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem
 fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero, vitam
 quietam agere instituentem, in honore habebat.

2. Composito deinde principatu quo modo sibi conduce-
 re putabat, expeditionem facit in Ptolemaidem, civesque
 praelio victos compellit intra urbem, et admoto exercitu
 obsidet. Nam maritimarum urbium Ptolemais ei et Gaza
 solae subigendae restabant, necnon Zoilus tyrannus, qui
 Stratonis turrin Doraque tenebat. Ac dum Philometor
 Antiochus ejusque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocaba-
 tur, inter se bellum gerunt, suasque vires alterunt, erat
 nullum Ptolemaeensis ab eis auxilium : verum quum

λεμειῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ Ζωίλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατεσχηκός καὶ τὰ Δωρὰ, παρῇν συντάγμα τρέφων στρατιωτικόν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν διὰ τὴν τῶν βασιλείων πρὸς ἀλλήλους φιμίλλαν μικρὰ τοῖς Πτολεμαίευσιν παρεδοήκει. Οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οικειῶς εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὥστ' ἐλπίζειν τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν· ἐκπεροὶ γὰρ ταῦτο τοῖς ἀθληταῖς ἐπασχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορευκότες, αἰσχυρόμενοι δὲ παραχωρῆσαι διετίθουν, ἀργία καὶ ἀναπαύσει διαφέροντες τὸν αἰῶνα. Λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπίς ἦν ἡ παρὰ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων καὶ τοῦ Κύπρον ἔχοντος Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. Πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῶν Ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. Ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῶν πρέσβων ὡς διαδὰς εἰς Συρίαν ἔξει Γαζαίους συνεστῶτας μετὰ τῶν Πτολεμαίων καὶ Ζωίλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἄλλα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθείς πρὸς τὸν ἐκπλουν ἐσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς Δημαίνετος, πιθῶν ὡς αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γενησμένῳ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μάλλον ἢ φανεράν εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότη παραδόντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολλὴ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου· τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ περιόψεσθαι δύναμιν αὐτῷ κατασκευαζόμενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἤξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς σπουδάσαι γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τῆς Κύπρου τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν· εἶναι δὲ Πτολεμαῖον μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὲ κινδυνὸν τὸν ἔσχατον. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος κατὰ τὴν πορείαν μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαίων μεταβολὴν οὐδὲν ἤττον ἐπλευσε, καὶ καταχθείς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον ἐνταυθοὶ τὴν δυνάμιν ἐξεβίβασεν. Ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτοῦ πεῖροι ἅμα σὺν ἱππεῦσιν περὶ τρισμυρίους, οὓς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαίδος καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωίλου τε καὶ τῶν Γαζαίων καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λυεῖ μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλεξάνδρος, ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιάν εἰς τὴν οικίαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερώς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν υποκρινόμενος· καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, γάρην ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωίλον ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν τύραννον καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προστεῖναι. Τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἠδύεως τὴν πρὸς Ἀλέξαν-

premerentur obsidione, aderat Zoilus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, legionem militum alens, et, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemæensibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis sperari aliquid subsidii posset. Idem enim utrique accidebat quod athleticis, qui, viribus defecti et lassati, cedere tamen erubescerent, perseverant, atque quiescentes et respirantes pugnam differunt. Supererat autem illis unaspes ab Ægypti regibus et Ptolemæo Lathuro Cyprum tenente, qui a matre Cleopatra imperio dejectus in Cyprum se contulerat. Igitur hunc oratum miserunt Ptolemæenses, ut sibi suppetias ferret, ipsosque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Quumque ei spem fecissent legati, quod in Syriam trajectus habiturus esset Gazæos a Ptolemæensibus stantes et Zoilum, præterea etiam Sidonios dicerent et multos una cum ipsis in auxilium accessuros, his rebus ille elatus navigationem adornare festinabat.

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, et qui tum auctoritate apud Ptolemæenses valebat, fecit ut sententiam illi mutarent, dicens præstare incerto eventu periclitari cum Judæis quam manifestam accipere servitutem, domino se tradendo, et insuper non modo præsens habere bellum, sed etiam multo majus ab Ægypto: non enim rerum suarum adeo negligentem fore Cleopatram ut permissura esset Ptolemæum vires sibi comparare ex vicinis, sed ipsos magna manu aggressuram esse; quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere conetur: esse autem Ptolemæo, si sua spe dejectus sit, receptum rursus in Cyprum, ipsis vero extremum periculum *adeundum*. Et Ptolemæus quidem, cognito, dum proficisceretur, quod Ptolemæenses consilium mutarint, nihilominus navigavit, et in eam quæ Sycaminus dicitur appulsus, ibi cum copiis suis exscensionem fecit. Erat autem in universum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta milia: quibus prope Ptolemaidem ductis factisque castris, quum neque ipsius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat et æstuabat.

4. Postquam vero Zoilus et Gazæi ad eum venerant, oraverantque ut sibi auxilium ferret, agris ipsorum vastatis ab Judæis et Alexandro, obsidionem quidem, præ metu Ptolemæi, solvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps astu rem gerebat, clanculum Cleopatram adversus Ptolemæum accersens, aperte vero amicitiam et societatem cum eo simulans: quin etiam quadringenta argenti talenta daturum se promisit, ea lege ut Zoilus tyrannus e medio tolleretur et regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro ami-

δρον ποιησάμενος φίλιν χειροῦται τὸν Ζωίλον, ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγενημένους πρὸς αὐτὸν ὄρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρχει τὴν
 5 Πτολεμαίδα μὴ δεξιμένην αὐτόν· καταλιπὼν δ' ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγούς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεφόμενος ὤρμησεν. Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς περὶ πέντε μυριάδας τῶν
 10 ἐγγυρίων, ὥς δ' ἔνοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν, ὅκτωι, καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπῆντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν Ἀσώγῃ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σάββασιν αἰρεῖ κατὰ κράτος αὐτήν, καὶ περὶ μύρια σῶματα καὶ πολλὴν ἐτέραν λαβεῖν λείαν.
 15 (ΚΑ'). ε'. Πειράσας δὲ καὶ Σέπρωριν μικρὸν ἄπωθεν τῆς πεπορημένης, πολλοὺς ἀποβαλὼν ἔχει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. Ὑπῆντησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, περὶ τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωρῶν, οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται
 20 στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. Ἔῤῃγε μέντοι τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους, οὓς ἑκατονταμάχους προσηγόρευσεν, ἐπιχάλκους χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. Ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου προμαχοῦσιν ἐπιχάλκοι αἱ ἀσπίδες. Τοῖς μέντοι γε ἄλλοις ἔλαττον
 25 ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου εὐλαβέστερον συνήψαν εἰς τὸν κίνδυνον· θάρσος δὲ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ τακτικὸς Φιλοστράτος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὐ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν· ἐνόμισε
 30 γὰρ, εἰ κατὰ νότου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾶον αἰρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης οὐ δυνάμενους. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας παραπλήσια, καὶ πολὺς ἐγένετο φόνος ἐξ ἑκατέρων τῶν στρατευμάτων. Ὑπερτέρων δὲ
 35 τῶν Ἀλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, διελὼν τὴν δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει· μηδενὸς δὲ τῷ κλιθέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθοῦντων μηδὲ τῶν πλησίων, ἀλλὰ κοινωόντων τῆς φυγῆς, οἱ δὲ τοῦ
 40 Πτολεμαίου τὰντατα τούτων ἔπραττον. Ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἰδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως οὗ καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἡμβλύνηται κτείνουσι καὶ αἱ χεῖρες παρείθωσαν. Τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν ἀνδρῶν ἀπο-
 45 θανεῖν, (Τιμαγένης δὲ πεντακισμυρίους εἴρηκε,) τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οὐκ εἰς διαφεύγειν χωρία.
 ς'. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην προσκαταδραμὼν τὴν χώραν, ὅψις ἐπιγενομένης ἐν τισὶ κώμαις τῆς
 50 Ἰουδαίας κατέμεινεν· ὅς γυναικῶν εὐρὼν μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόν-

citia, Zoilum in potestatem suam redigit : verum postea, ubi auditiv Alexandrum clam ad matrem suam Cleopatram nuncios mittere, solvit quod ei praestiterat jusjurandum, et Ptolemaidem, quae eum non admiserat, aggressus obidet : atque relictis in obsidione ducibus et parte copiarum, ipse cum reliquis ad Judaeam populandam profectus est. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coegit et ipse ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut scriptores quidam tradiderunt, octoginta ; et assumptis copiis Ptolemæo obviam proficiscitur. Ptolemæus vero Asochin Galilææ urbem sabbato de improvviso adortus expugnat, et circiter decem corporum millia multamque aliam prædā capit.

(XXI.) 5. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat, multisque ibi amissis Ptolemæi abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Asophon, non longe ab Jordane fluvio, et prope hostes castra metatur. Ceterum habebat in prima acie octo pugnantium millia, quos hecatontamachos (*centum hominum impetum sustinentes*) appellabat, qui scutis ære tectis utebantur. Itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos gestabat. Veniuntamen ceteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæenses, eoque timidius periculum subierunt : sed non parum eis audaciæ addidit Philostephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens transire fluvium qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimavit : nam facilius hostes, si fluvium a tergo haberent, se superaturum esse credidit, quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat et manibus et animis prælium ; magnaue utriusque exercitus facta erat caedes. Quum autem superiores evaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias suas, cedentibus commodo subsidia mittebat ; ac nemine inclinanti Judæorum parti succurrente, fiebat ut hi suggerent, ne iis quidem, qui proximi erant, subvenientibus, sed simul cum eis in fugam se conjicientibus at Ptolemæenses contra atque illi faciebant. Nam Judæi instantes eos occidebant, et ad extremum omnes in fugam actos persequiebantur, tanta strage edita, ut eis et ferrum obtunderetur et manus delassarentur. Quippe triginta hominum millia occisa retulerunt, (at Timagenes dixit quinquaginta millia,) atque ceteros partim captos esse partim domum fuga dilapsos.

6. Ptolemæus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis, quos feminarum et infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent et frustatim dissecarent, et quum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem mandavit, ut qui ex prælio elapsi fuerint et ad

τες σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἐτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῶσι ταῦτ' ἰδόντας. Λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος δεῖ τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον, καθὼς καὶ γὰρ προείρηκα. Ἐλαβε δὲ καὶ τὴν Πτολεμαίδα κατὰ κράτος, ὥς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιτήκαμεν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀδελφὴν ποθοῦντα καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπάρχον ἐχόντα, περιδεῖν οὐκ ἔγνω τοῦτον ἐπὶ ταῖς πύλαις ὄντα, καὶ ποθοῦντα τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μεῖζον γενόμενον, ἀλλὰ παραγῆμα καὶ μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. Τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πλοῦτου καὶ τοὺς υἱονόους καὶ διαθήκας πέμψασα Κῆους παρέθετο. Κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ περιπλεῖν εἰς Φοινίκην ἢ Κλεοπάτρα, μεταστᾶσης αὐτῆς ἔχεν εἰς Πτολεμαίδα· μὴ δεξιμένῳ δὲ αὐτὴν τῶν Πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς Συρίας εἰς Αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνιδίως αὐτὴν οἰόμενος κενὴν οὔσαν στρατιᾶς καθίζειν. Ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον συνέβη καὶ Χελκίαν, τὸν ἕτερον τῶν τῆς Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλῃν Συρίαν, ὡς ὠκοντα Πτολεμαίων.

β'. Ἀκούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐκ ὄν προσεδόχα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῇ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. Καὶ ὁ μὲν καὶ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας τὸν χειμῶνα διέτριβεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν Πτολεμαίδι φρουρὰν ἐκ πολιορκίας λαμβάνει καὶ τὴν πόλιν. Ἀλέξανδρου δ' αὐτῇ μετὰ δόρων προσελθόντος καὶ θεραπείας ὅποιας ἄξιον ἦν, πεπονθὸς μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης εὐποροῦντος, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὴν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν καταστρεῖν, καὶ μὴ περιδεῖν ἐπὶ ἐνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. Ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τοῦτοις ἐναντία, λέγων « ἄδικα ποιήσῃ αὐτὴν, εἰ σύμμαχον ἄνθρωπον ἀραιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας καὶ ταῦτα συγγενὴ ἡμέτερον. Οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησί, ὅτι τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταστήσει. » Ταῦτα δὲ Ἀνανίου παρὰ καλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πείθεται μὴδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσαστο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας.

γ'. Ὁ δὲ τῶν ἐκ Πτολεμαίου φόβων ἐλευθερωθεὶς στρατεύεται μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὴν Κοίλῃν Συρίαν, αἰρεῖ δὲ ἡ Γάζαν πολιορκήσας δέκα μηνσίν. Αἰρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα, μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατωκτιμένων, ἐνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ σπουδῆς ἄξια

ipsoa venerint, hostes humana carne vesci arbitrentur, et ea re il qui viderent magis perterrefierent. Ceterum Strabo quoque refert et Nicolaus quod eos hoc modo acceperit ut ego memoravi. Ad hæc Ptolemaidem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

CAP. XIII. (XXI.)

Cleopatra autem videns filium crescere, et Judæam arbitrati suo vastare, urbemque Gazæorum in sua postestate habere, statuit non adeo sui negligens esse ut eum pateretur, quum jam ad portas esset, majorque factus Egypti imperium cuperet; sed confestim cum navalibus pedestribusque copiis adversus eum profisciscitur, mandata totius exercitus cura Chelcie et Ananias Judæis. Magnam autem facultatum suarum partem, nepotesque et testamentum ad Coos depositum misit; jussuque filio suo Alexandro in Phœnicen ingenti cum classe navigare, Cleopatra, quum ea regio deditiōnem fecisset, ad Ptolemaidem venit: sed ab Ptolemæensibus non admissa, urbem obsidebat. Ptolemæus vero, a Syria profectus, in Ægyptum properavit, existimans ab exercitu vacuam posse de improviso opprimi. Sed eum spes fefellit. Eodem tempore accidit ut Chelcias, alter Cleopatras dux, moreretur in Cœle-Syria, dum Ptolemæum persequitur.

2. At Cleopatra, audito filii conatu, et ut in Ægypto non qualem sperabat successum res habuissent, missa exercitus parte eum illa regione expulit. Atque ille quidem, ab Ægypto iterum reversus, Gazæ hiemabat. Cleopatra interea Ptolemaidis præsidium urbemque obsidione capit. Quum autem eam Alexander adiisset cum muneribus et quali decebat cultu, quippe qui a Ptolemæo male mulcatus esset, et aliud perfugium nullum haberet, quidam amicorum Cleopatras ei suadebant ut et dona acciperet, et regionem impetu in eam facto occuparet; neque permitteret ut tanta strenuorum Judæorum multitudo uni viro pareret. Verum Ananias longe aliter consulebat, dicens « injuste facturam si socium hominem sua potestate privaret, idque cognatum nostrum. Non enim ignorare te volo, inquit, quod, si huic facta fuerit injuria, nos omnes Judæos tibi habebis hostes. » Quæ quum admonuisset Ananias, adducta est Cleopatra ut Alexandrum non violaret; quin societatem cum eo fecit Scythopoli in Cœlo-Syria.

3. Ille vero, Ptolemæi metu liberatus, continuo exercitum ducit in Cœlen-Syriam, et Gadara decem mensium obsidione expugnat. Insuper et Amathuntem capit, munitiōnem omnium quæ trans Jordanem sitæ erant maxiam, ubi rerum suarum pulcerrimas et carissimas Theodo-

Θεόδωρος δὲ Ζήνωνος εἶχεν. Ὃς οὐ προσδοκῶσιν ἐπι-
 πεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνει καὶ
 τὴν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. Ταῦτα μὲν
 οὖν οὐ καταπλήττει τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρα-
 5 τεύει τοῖς ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι,
 ἣν ὕστερον μὲν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα με-
 τωνόμασε, καὶ κατὰ κράτος εἶλε καὶ ταύτην. Ὅρων
 δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον ἀναχω-
 ρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυ-
 10 πτον, ὀργίζομενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπε-
 καλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρχει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν
 αὐτῶν προενόμυσεν. Ἀπολλοδότου δὲ, τοῦ στρατηγοῦ
 τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχυλίων ζένων καὶ μυρίων οἰκε-
 τῶν νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῶ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέ-
 15 δῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι, δό-
 κησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότες αὐτοῖς
 Πτολεμαῖον γενομένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγ-
 χθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τὰ λήθεις, ἐπισυστρέφονται
 καὶ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν περὶ
 20 χιλίους. Τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων καὶ μήτε ὑπὸ
 τῆς ἐνδείας μήτε ὑπὸ τοῦ πλύθους τῶν ἀναιρουμένων
 ἐνδιδόντων, (πᾶν γὰρ ὅτιον ὑπέμενον παθεῖν ἢ ὑπὸ τῷ
 πολεμίῳ γενέσθαι,) προσεπέγειρεν αὐτῶν τὴν εὐψυ-
 χίαν καὶ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπίδοξος ὢν
 25 ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος. Ἀλλὰ συνέβη
 πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. Λυσίμαχος
 γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ παρὰ
 τοῖς πολιταῖς εὐδοκίμειν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτι-
 κὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. Ὁ
 30 δ' εὐθὺς μὲν εἰσελθὼν ἡρέμει, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δύ-
 ναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐ-
 τοὺς. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαγῇ τραπόμενοι τοὺς Γαζαίους
 ἀπέκτειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκείνοι τὰς ψυχὰς ἀγενεῖς,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς παραπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους
 35 οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. Ἐνιοὶ δὲ μονοῦμενοι
 τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὥς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶ-
 ναι τοῖς πολεμίοις λαθεῖν· οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυ-
 ναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς
 δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. Τῶν δὲ
 40 βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες πεντακόσιοι, συμφυγόντες
 εἰς τὸ τοῦ Ἀπλόωνος ἱερὸν (συνεδρευόντων γὰρ τὴν
 ἐπίθεσιν συνέβη γενέσθαι)· ὁ δ' Ἀλέξανδρος τούτους
 τε ἀναιρεῖ καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐπικατασκάψας ὑπέ-
 στρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας.
 45 δ'. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος
 δὲ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλείωνος
 ἐπιβουλεuthis, βιώσας μὲν ἑτὶ τεσσαράκοντα καὶ πέντε,
 βασιλεύσας δ' ἑννέα καὶ εἴκοσι. Διαδεξάμενος δὲ τὴν
 βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σελεύκος ἐπολέμει μὲν τῷ τοῦ
 50 πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντίῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς,
 νικήσας δ' αὐτὸν καὶ λαβὼν ἀπέκτεινε. Μετ' οὐ πολὺ
 δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμε-
 νος, παρκαγενθεὶς εἰς Ἀραδὸν καὶ περιβέμενος διάδημα
 πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ

rus Zenonis filius habebat. Is, Judæos necopinantes ag-
 gressus, decem eorum millia interfecit, et Alexandri im-
 pedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non est at-
 tonitus, sed in maritimas oras, Raphiam et Anthedonem
 (cui postea rex Herodes Agrippiadi nomen imposuit), expe-
 ditionem facit, quam et ipsam vi cepit. Quumque videret
 Ptolemæum a Gaza in Cyprum, ejusque matrem Cleopa-
 tram in Ægyptum recessisse, iratus Gazæis, quod Ptole-
 mæi opem implorassent, urbem obsidebat agrumque eorum
 vastabat. Apollodotus vero, Gazæorum dux, cum duobus
 peregrinorum millibus et decem millibus domesticorum
 noctu Judæorum castra invasit, ac quantisper nox erat,
 vincebant Gazæi, hostes in eam opinionem adducen-
 tes, ut crederent Ptolemæum esse qui ipsos adortus esset; ve-
 rum orta die, animisque errore liberatis, ubi rei veritatem
 intellexerunt Judæi, sese in unum conglobant, facioque
 in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Quum
 autem Gazæi resisterent, et nec ob inopiam nec qd caso-
 rum multitudinem cederent, (nam vel quodvis potius per-
 ferre in animum inducebant quam in hostis potestatem re-
 digi,) eis erigit animos et alacritatem Aretas Arabum rex,
 quem sibi auxilio venturum sperabant, quod ita promi-
 serat. Sed accidit ut Apollodotus ante perimeretur: nam
 Lysimachus ejus frater, ei ex invidia obtractans, quoniam
 apud cives gratia valebat, eum interfecit, et collecto milite
 urbem Alexandro tradidit. Atqui ille quum primum in-
 gressus est placide se gerebat; verum postea milites in Ga-
 zæos immisit, et eos ulcisci permisit. Hi autem alii alio
 versi Gazæos interfecere: quanquam ne Gazæi quidem se-
 genes animos præbuerunt, quin in se irrudentibus ita resiste-
 runt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot
 erant ipsi. Nonnulli vero deserti domos incenderunt, ne
 ulla ex eis spolia superessent quibus potirentur hostes:
 erant etiam qui liberos uxoresque suis manibus perimerent,
 coacti eos ab hostium servitute ita liberare. Erant autem
 consiliariorum omnino quingenti, qui in Apollinis fanum
 confugerunt: (nam accidit ut, dum capta urbs est, senatus
 haberetur:) eos vero etiam interfecit Alexander, et urbe in
 illos diruta revertit Hierosolyma, postquam eam unum
 annum obsederat.

4. Ceterum sub id ipsum tempus etiam Antiochus,
 Grypus cognominatus, moritur ex insidiis Hieracleonis,
 quum annos vixisset quinque et quadraginta, regnasset
 vero novem et viginti. Quum autem Seleucus ejus filius ei
 in regnum successisset, bellum adversus Antiochum move-
 bat, patris fratrem, cui cognomen erat Cyziceno, ipsiusque
 victum et captum morte multabat. Non ita multo post
 Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, quum Aradum
 pervenisset et diadema sibi imposuisset, Seleuco bellum
 inferit, et superatum ex universa Syria expulit. At ille,

ἀπάσης τῆς Συρίας. Ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν καὶ
γενόμενος ἐν τῇ Μόβου ἐστία πάλιν αὐτοὺς εἰσπράττει
χρήματα. Ὁ δὲ τῶν Μόβουσετιέων δῆμος ἀγανακτῆ-
σαι, ὑφῆψεν αὐτοῦ τὰ βασιλεία καὶ διέφθειρεν αὐτὸν
μετὰ τῶν φίλων. Ἀντιόχου δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς
βσιλεύοντος τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς
ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται
μετὰ τῆς στρατιᾶς. Μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
Φίλιππος ἐπιθέμενος διάδημα μέρους τινὸς τῆς Συρίας
ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθουρος τὸν τέταρτον
αὐτοῦ ἀδελφὸν Δημήτριον, τὸν Εὐκαίρον λεγόμενον, ἐκ
Κνίδου μεταπεμφάμενος κατέστησεν ἐν Ἀμασχωῖ βα-
σιλέα. Τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθι-
στέμενος Ἀντίοχος ταχέως ἀπέθανεν. Λαοδίκη γάρ
ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν Γαλαθηῶν βασιλίᾳ, Πάρ-
θους πολεμούσῃ, μυχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. Τὴν δὲ
Συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιπ-
πος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ε'. Ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασια-
σάντων (ἐπανάστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος) τῆς ἐορτῆς
ἀγομῆντος, καὶ ἐστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν
μέλλοντος, κιτρίους αὐτὸν ἐβαλλον, νόμου ὄντος παρὰ
τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύρσους
ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων, (δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν
ἄλλοις.) προσελθοῦσαν δ' αὐτὸν ὡς ἐξ αἰγματοῦτος
γεγονότα καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν ἀνάξιον. Ἐπὶ
τούτοις ὀργισθεὶς κτείνει μὲν αὐτῶν περὶ ἑξακισχιλίους,
ὀψάσκει δὲ ξύλινον περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν
βαλλόμενος μέχρι τοῦ θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνους ἐξῆλθον
τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθόντες, τούτῳ τὴν τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸν
ἀπέπρασεν εἰσοδόν. Ἐτρεπε δὲ καὶ ξένους, Πισίδας
καὶ Κιλικίας Σύρους γὰρ πολέμιος ὢν οὐκ ἐχρῆτο. Κα-
ταστρεφάμενος δὲ τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλα-
δίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν κατέρριπτε καὶ Ἀμαθύντα,
θεοδώρου μὴ τολμώντος αὐτῷ συμβαλεῖν. Συνάψας
δὲ μάχην πρὸς Ὀβέδαν τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ
πισὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις,
ὑπὸ πλήθους καμῆλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγ-
γα κατὰ Γάδαρ κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις
αὐτὸς διασώζεται. Φεύγων δ' ἐκείθεν εἰς Ἱερουσόλυμα
παραγίνεται· καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ἐπιθε-
μένου τοῦ ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτεσιν ἑξ
ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἑλαττον πέντε μυριάδων.
Παρακαλοῦντος δὲ παῦσαι τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμείνειαν,
ἐτι μᾶλλον ἐμίσησαν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα· πυν-
θανομένου δ' αὐτοῦ τὸ ὄφελον γενέσθαι, πάντες ἐβόη-
σαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν Εὐκαί-
ρον ἐπεμψαν, παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν καὶ παραλαβὼν τοὺς
ἐπιτεταλασμένους, περὶ Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσε.
Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ
διακοσίων, Ἰουδαίων τε περὶ δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ

quum fuga delatus esset in Ciliciam et in Mopsuestiam re-
ceptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero
Mopsuestiensis irritatus regiae ipsius flammis subiecit,
ipsamque cum amicis perire fecit. Quum autem Antiochus
Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater
bello eum adoritur, victusque vitam simul et exercitum
amittit. Post eum vero frater ejus Philippus, imposito si-
bi diademate, in parte Syriae regnavit. Interim Ptolemæus
Lathurus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus
dicebatur, accitum e Cnido regem apud Damascus consti-
tuit. His autem duobus fratribus quum Antiochus strenue
resisteret, brevi diem obiit supremum: nam in auxilium
veniens Laodices Galadenorum reginae, adversus Parthos
bellum gerenti, fortiter dimicans cecidit. Syriam vero duo
fratres, Demetrius et Philippus, imperio tenebant, sicut
alibi narratum est.

5. Quod autem ad Alexandrum attinet, quum in ipsum
seditionem sui movissent, (in eum enim gens insurrexit,) dum festum ageretur, et ipse aræ astaret rem divinam
facturus, citriis eum petebant, more apud Judæos obtinente
in Umbraculorum festo, ut singuli ramos ferrent palmarum
et citriorum, (id quod alibi declaravimus,) atque convicia ei
dixerunt, quasi ex captiva genitus esset, ideoque honore
pontificali et sacra faciendi potestate indignus. Istis iratus
occidit eorum ad sex millia, et exstructo septo ligneo
circa aram et eam templi partem, intra quam solis sacerdoti-
bus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis ad se adi-
tum obstruxit. Alebat etiam peregrinos milites, Pisidas et
Cilicias: nam Syris quidem, quod eis erat infensus, non
nitebatur. Item quum Moabitas et Galaaditas, qui Arabes
sunt, subegisset, ut inde tributum exigeret, demolitus est
etiam Amathuntem, non audente Theodoro manus cum eo
conserere. Congressus autem cum Obeda Arabum rege,
inque insidias delatus in locis asperis et difficilibus, a multi-
tudine camelorum in vallem profundam detrusus est apud
Gadara pagum Galaaditidis, et ipse ægre evasit. Quumque
inde fugeret, Hierosolyma pervenit: atque præter accep-
tam cladem a gente laceratus, bello cum ea sex annos
gesto, occidit Judæorum non minus quinquaginta millia. Ac
dum eos ut similitatem adversus ipsum deponant hortatur,
eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: ro-
gantique quid facto opus esset, omnes clamaverunt ut mor-
reretur; et ad Demetrium Eucærum miserunt qui ipsum in
auxilium asciscerent.

CAP. XIV. (XXII.)

At ille, cum exercitu profectus, iisque assumptis qui se
acciverant, apud urbem Sicima castra fecit. Alexander
vero cum mercenariorum sex millibus et ducentis, adjun-
ctis Judæorum circiter viginti millibus qui ipsius partes

ἐκείνου, παραλαβὼν, ἀντεπήει τῷ Δημητρίῳ· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέσσαρες. Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη, τοῦ μὲν ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πειρωμένους, τοῦ δὲ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους. Μηδετέρου δὲ πείσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν 10 Δημητρίου στρατιωτῶν.

β'. Φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰουδαίων ἑξαχισχίλιοι. Καὶ τότε μὲν δέσας ὑπεχώρει Δημήτριος, μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ 15 νικώμενοι πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. Κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει ἐπολιόρκει. Λαβὼν δὲ τὴν πόλιν καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν ἀπήγαγεν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότητον ἔργον ἔδρασεν. Ἔστιώμενος γὰρ ἐν ἀπό- 20 πῳ μετὰ τῶν παλλακίδων ἀνασταυρώσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἐτι ζώντων παρὰ τὰς ἐκείνων ὀφεις ἐπέσφατ-τεν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἡδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἀνθρωπίνον ταύτην εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ 25 μάλιστα, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ἐταλαπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέμοις καὶ εἰς τοῦσχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε περὶ καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων αγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἦν 30 κατεστρέψατο γῆν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλαδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται στίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλὰ τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πράξαντων. Ἀλλ' οὖν οὐκ ἐπιτηδείως δοκεῖ ταῦτα δρᾶσαι· 35 ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν παρὰ τῶν Ἰουδαίων Θρακιδαν. Οἱ δ' ἀντιστασιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκταχισχιλίου, φεύγουσι νυκτός, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλεξάνδρος ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. Καὶ οὗτος μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ 40 τούτων ταραχῆς μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς Βέροϊαν ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φιλίππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στράτων 45 δ' ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτην τὸν Σινάκην, τὸν Παρθυαίων ἐπαρχον. Ὡν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ 50 δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. Λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθριδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἐπέμψαν, τὸν δ' Ἀντιοχέῳ δσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβηκε, τούτους

tuebantur, Demetrio adversus incedebat : erant autem illi equitum tria millia et peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata sunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem sollicitat, ille vero stans a Demetrio Judæos. Sed quum neutris persuaderi posset, in prælium descenditur, in quo vincit Demetrius : mortuique sunt fideliter et fortiter se gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

2. Ceterum quum Alexander ad montes profugisset, Judæorum sexies mille, ejus fortunam mutatam miserati, ad eum congregantur. Ac tum quidem roetuens Demetrius discessit : post hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in præliis. Hic vero, cum eorum potentissimos in urbem Bethomam compulisset, eam oppugnat : captaque urbe et iis potitus, Hierosolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immanissimum. Nam dum epularetur in conspicuo loco cum concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli, eisque adhuc viventibus eorum liberos et uxores in ipsorum conspectu jugulat, acceptas quidem injurias ulciscens, sed tamen severius quam homini licet pœnas exigens, quamvis in mala gravissima, quod verisimile erat, ab ipsis con- 50 jectus, dum adversum illum belligerarent, et in extremum vitæ regnique discrimen fuerit adductus, quum illis non suffecerit contra se invicem dimicare, sed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo angustiarum perduerint, ut quam terram in Moabitica et Galaaditica regione subegerat una cum locis in illa munitis Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipsum societatem cum illis iniret ; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen ista non ex necessitate fecisse videtur : adeo ut vocatus fuerit ab Judæis, propter summam crudelitatem, Thracidas. Ceterum ejus adversarii, qui numero erant circiter octo millium, nocte fugiunt, et, quam diu vixit Alexander, exsules erant. Alique is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietissime.

3. At Demetrius, ab Judæa Beroeam profectus, Philippum fratrem suum oppugnavit, secum habens decem milia peditum et mille equites. Straton vero Beroæ tyrannus, Philippi socius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, et Mithridatem Sinacen, Parthorum præfectum. Qui postquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in castris obsident, in quibus eum telis et siti constrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt ; abductaque ex ea regione præda et capto Demetrio, ipsum quidem ad Mithridatem, qui tum in Parthis regnabat, miserunt, Antiochensium vero quotquot captivos fecerant

πρόκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. Μιθριδάτης δ' ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δὲ ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς ἐπὶ Ἀντιόχειαν ἔλθων καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Ἐπειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὦν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιοῦμενος, εἰς Δαμασκὸν παραγίνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. Ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ Ἀραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλησίου δὲ, ὃς καταλείπειτο τῆς ἀκρας φύλαξ, τῶν Δαμασκηῶν παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος καὶ μηδὲν ὦν ἑλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν παρασχών, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φέβῳ βουλευθείς δοκεῖν παραλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίου, μὴ δωρούμενος αὐτὸν ὅς ἐχρῆν ὑποπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκού· ἐξορμήσαντα γὰρ αὐτὸν εἰς ἱπποδρόμον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος καὶ τὴν Δαμασκὸν Ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. Ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. Στρατεύεται δὲ εὐθὺς ἔλθων ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῆς μὲν ὀκτακισχιλίοις, ἱππέυσιν δὲ ὀκτακοσίοις. Δείσας δὲ Ἀλέξανδρος τὴν ἐφοδὸν αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθείαν, ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβὰ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντικατρὶς καλεῖται, ἅχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον ἦν ἐπίμαχον· τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας φυλίνους καὶ μεσοπύργια ἐπὶ σταδίου ἐκατὸν πεντήκοντα, τὸν Ἀντιόχον ἐξεδέχετο. Ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμπρήσας διεδίδαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. Ἀναχωροῦντος δὲ τοῦ Ἀραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μετὰ μυρίων ἱππέων ἐξαίρτης ἐπιφανέτος, ὑπαντήσας τούτοις Ἀντίοχος καρτερώς ἐμάχετο καὶ ὁ νικῶν ἀπέθανε, παραβολῶν τῷ πονοῦντι μέρει. Πεισνόςτος δὲ Ἀντιόχου καὶ τὸ στρατεύμα φεύγει εἰς Κανὰ κόμην, ἐνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται. β'. Βασιλεύει δὲ μετὰ τούτου τῆς Κοίτης Συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τῶν Δαμασκὸν ἐρόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Μενναίου μῖσος. γ'. Στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ περὶ Ἀδ- οὐβὰ χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον ἐπὶ συνθήκαις ἀνέχωρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. δ'. Ἀλέξανδρος δὲ ἑλθὼς αὖθις ἐπὶ Δίον πόλιν αἰρεῖ ταύτην, καὶ στρατεύεται ἐπὶ Ἐσσαν, οὗ τὰ πλεῖστον αὖθις Ζήνωνι συνέβαινε εἶναι· καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλει τεῖχος τὸ χωρίον, μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν ἐπὶ Γαυλάνην καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. Παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας προσεξεῖλε καὶ τὴν Ἀντιόχου λεγομένην φάργγα καὶ Γάμαλα τὸ φρούριον. Ἐγκαλῶν δὲ Δημη- τρίου πολλὰ τοῖς τῶν τόπων ἀρχοντι περιέδωκεν αὐτὸν, καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὸς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν

esse contigit, eos gratis Antiochensibus reddiderunt. At Mithridates Parthorum rex Demetrium apud se omni in honore habuit, donec Demetrius morbo interiit. Philippus vero statim post pugnam profectus est Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus est.

CAP. XV. (XXIII.)

Postea Antiochus cognomine Dionysus, Philippi frater, ad principatum aspirans Damascus venit, et ibi rerum potitus rex factus est. Quum autem expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascus se contulit. Urbe autem ipsi Damascenorum a Milesio, qui arcis relictus erat praefectus, tradita, quum in Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quae ille speraverat ab ipso recepto praestitisset, maluissetque videri sui terrore urbem cepisse quam gratia Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat, in suspicionem venit, et rursus Damascus perdidit: nam ipsum in circum equestrem egressum exclusit Milesius, et Damascus Antiocho servavit. Ille vero, auditis quae Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit exercitum octo millium peditum et equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam duxit a Chabarzaba, quae nunc Antipatris appellatur, ad Jopicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro ac structis turribus ligneis et pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus istis operibus incensis, copiam illac trajecit in Arabiam. Quumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus acriter dimicavit; et vincens quidem occubuit, dum laboranti parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

2. Post hunc regnavit Aretas in Coele-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascus tenebant, odio Ptolemæi Mennæi filii. Inde autem quum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum munitum praelio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

3. Alexander vero, quum rursus ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque: et triplici quidem muro locum cingit, urbe vero praelio capta ad Gaulanam et Seleuciam contendit. Et his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem et praesidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum praefecto objiciens, ei provinciam ademittit: et quum jam triennium in ea expeditione.

οἰκίαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχομένον.

δ'. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῶν Σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων πόλεις εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς ὁ θάλασση μὲν Σφράττωνος πύργον, Ἀπολλωνίαν, Ἰόπην, Ἰάμνειαν, Ἀζωτον, Γάζαν, Ἀνθηδόνα, Ῥαφίαν, Ῥινοκούρουραν, ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν Ἀδωρα καὶ Μάρισσαν καὶ Σαμάρειαν, Καρμήλιον ὄρος καὶ τὸ Ἰταθύριον ὄρος, Σκυθόπολιν, Γάδαρα, Γαυλα-
10 νίτιδα, Σελεύκειαν, Γάβαλα, Μωαβιτίδας Ἑσσεβών, Μήδαβα, Λέμβα, Ὀρώνας, Τελίθωνα, Ζάρα, Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν, (ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποσχομένον τῶν ἐνοικοῦντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων εἶη μεταβαλέσθαι,) ἄλλας τε πόλεις πρωτεύουσας τῆς
15 Συρίας, αἱ ἦσαν κατεστραμμένοι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσὼν καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συσχεθεὶς οὐκ ἀπέστη τῶν στρατειῶν, ἕως οὗ τοῖς πόνοις ἐξανλαθῆς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασσηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
20 Ὅρῳσα δ' αὐτὸν ἡ βασιλεῖσα πρὸς τῇ τελευτᾷ ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηχανὴν σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κομπομένη τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας ἀποιῶρετο, καὶ « τίνι καταλείψεις
25 οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διακρίνεται πρὸς σέ δυσμενῶς τὸ ἔθνος; » Ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ, « πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχευι μετὰ τῶν τέκνων,
30 κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν· τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτὴν ἀντὶ τῆς τιμῆς εὖνον καταστήσειν
35 αὐτῇ τὸ ἔθνος. Δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας καὶ φιλικῶς διακειμένους ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῇ πληθὲι περὶ ὧν κἂν φθονοῦντές τι χλευσὸν λέγωσιν, αὐτόν τε προσκροῦσαι τῷ ἔθνει διὰ τού-
40 τος ἔλεγε ὑβρισθέντας ὑφ' αὐτοῦ. Σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις γενομένη μετὰπειμῆαι μὲν τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν, ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τοῦμόν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλωνται χρῆσθαι μετὰ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπίτρεπε, εἴτε καθυβρίζειν ἀταφία μου
45 θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῃν τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλῆσονται· καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπραΰσασθαι ὑπισχνοῦ. Ταῦτά σου πρὸς αὐτοὺς εἰπούσης, ἐγὼ τε λαμπροτέρας ἀζω-
50 ὡήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἥς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν μου κακῶς τὸν νεκρὸν διαθεῖναι θελησάντων, σύ τε βεβαίως ἄρξεις. » Ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς δέοντα πενήκοντα.

consumpsisset, domum repeliit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas expipientibus.

4. Eo autem tempore jam Syrorum et Idumæorum et Phœnicum urbes tenebant Judæi, ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Jopen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocururam; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora et Mariassam et Samariam, montem Carmelum et montem Itabyrium, Scythopolim, Gadera, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas Esseb-nem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, et Pellam, (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt se ad ritus Judaicos transituros,) atque alias præcipuas Syriæ urbes, quæ erant eversæ.

5. Postea autem Alexander ex ebrietate lapsus in morbum, et tribus annis quartana febre vexatus, militia non destitit, donec laboribus exhaustus obiit in Cerasenorum finibus, obsidens præsidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis esse et nullam amplius salutis spem præ se ferentem, flebat et lamentabatur, se suosque natos deplorans, qui deserti futuri essent: et, « cui me, ipsi dicebat, ita relinquis et liberos que aliena indigentes, idque quum non ignores quam infensa sit tibi gens? » Ille vero ei consuluit « ut suis monitis pareret, ut regnum et liberos tuto conservaret, mortem vero suam milites celaret, donec locum expugnasset: deinde quasi victrix splendente Hierosolyma se conferret, et Pharisæis potestatem aliquam præberet: hos enim, eam ob hunc honorem laudantes, conciliaturos ei nationis benevolentiam. Hos scilicet plurimum posse apud Judæos dicebat, et lædere quos oderint et juvare quibus bene velint: maxime enim eis vulgo credi, si de quopiam, quamvis per invidiam, male dicant; seque adeo in odium gentis propter eos incurrisse, quod eos affecisset contumelia. Quare tu, subjeciebat, ubi Hierosolyma perveneris, accersito eorum primarios: illisque meo corpore ostenso, potestatem eis facito, probe composita ad fidem oratione, utendi me arbitrato suo, sive cadaveri meo sepulturæ honore privato voluerint illudere, ut qui multa a me perpassi fuerint, sive aliam quamcunque injuriam corpori meo ex iracundia facere libuerit: teque nihil in regno sine eorum sententia facturam promittito. Hæc te ad eos loquuta, et ego splendidiore funere ab eis esserar quam a te esserem, propterea quod, quia eis me mortuum injuriose tractare licebit, id facere non libebit: et tu tuto regnabis. » Hæc ille postquam uxorem monuit, vitam finivit, quum regnasset annos viginti septem, vixisset que underquinguenta.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

CAP. XVI. (XXIV.)

Ἦ δὲ Ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα κατὰ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ τε περὶ τοῦ νεκροῦ καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς Ἀλεξάνδρον ἔπαυσεν, εὐνοῦς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. Οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τὰς Ἀλεξάνδρου διηγούμενοι καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεὺς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνου, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν ἐκῆρυσαν. Δύο μὲντοι υἱοὺς Ἀλεξάνδρος κατέλειπεν, Ὑρκανὸν καὶ Ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν διέθετο. Τῶν δὲ παίδων Ὑρκανὸς μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν καὶ βίον ἡσύχιον μάλλον ἡγαπηκῶς, ὁ δὲ νεώτερος Ἀριστόβουλος δραστήριός τε ἦν καὶ θαρσαλέος. Ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πληθους ἡ γυνὴ διὰ τὸ δοκεῖν ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε δυσχεραίνειν.

β'. Ἦ δὲ ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν Ὑρκανὸν διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μὲντοι πλέον διὰ τὸ ἀπραγμὸν αὐτοῦ καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν, οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πειθαρχεῖν, καὶ εἰ τι δὲ καὶ τῶν νομίμων Ὑρκανὸς ὁ πενθερός αὐτῆς κατέλυσε ὧν εἰσίνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τὴν πατρώαν παράδοσιν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. Τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. Καὶ γὰρ φυγάδας οὗτοι κατήγον καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν δεσποτῶν διέφερον. Ἐποιεῖτο μὲντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορῶν συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὥς καταπληξῆσι τοὺς περὶ τυράννους καὶ λαθεῖν θυμῶν αὐτῶν. Ἡρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. Οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασιλίσσαν, πείθοντες ὥς κτείνειεν τοὺς Ἀλεξάνδρου παραινέσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. Εἴτα αὐτοὶ τούτων ἓνα σφάττουσι Διογένη καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασιλεῖον καὶ μετ' αὐτῶν Ἀριστόβουλος (ἐώκει γὰρ τοῖς γινόμενοις δυσανασχετῶν καὶ ὁπλὸς ἦν καθάπαξ, εἰ ἀφορμῆς λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρὶ) ἀνεμίμνησκον « ὅσα κατωρθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ βέβαιον ἐν σφίσι τῆς πίστεως πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἡζιώθησαν, καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχρι τοῦ παντὸς ἐμπαλιν τρέψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. Ἀπορυγόντας γὰρ τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον ἐν τῇ οἰκείᾳ ὑπὸ ἔχθρῶν δακνῇ βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας οὐσης. Ἐλεγόν τε, εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίπαλοι, διὰ τὸ πρὸς τοὺς δεσπότης γνήσιον μετρίους οἰσιν τὰ θυμῶντα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἤτοῦντο μάλιστα μὲν δοθῆναι σφίσι ἀπαλλαγὴν· ὡ γὰρ ἂν ὑπομείναι χωρὶς αὐτῆς πορίσασθαι τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντας πρὸς τοῖς βασι-

Alexandra vero, expugnato praesidio, ut mariti monita postulabant, et Phariseos alloquuta est, et omnibus in eorum potestate positus, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram sedavit, eosque benevolos et amicos reddidit. Itaque in vulgus progressi conciones habebant, res gestas Alexandri recensentes et justum sibi regem periisse dicentes, tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum lugeret atque deploraret, ita ut magnificentiùs sit elatus quam quisquam regum qui eum antecesserant. Ceterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum et Aristobulum, sed regnum Alexandrae testamento commisit. E pueris autem Hyrcanus ad res administrandas parum habilis erat et vitae quietae magis addictus: junior vero Aristobulus navus erat et audax. Et mulier quidem erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, quum propter aetatem, tum multo magis propter ejus segnitiam, et omnia Phariseis gerenda permisit: quibus et multitudinem obedire jussit; et si quod institutum Hyrcanus ejus socer abolverat, eorum quae Pharisei a patribus accepta tradiderant, id illa restituit. Itaque regni nomen habebat ipsa, potestatem vero Pharisei. Nam et exsules isti revocabant et victos solvebant, et prorsus nihil a dominis differebant. Quamquam et femina regni curam gerebat, multosque milites mercede conductos colligit, et suas vires majores effecit, adeo ut finitimos tyrannos terruerit, et obsides ab eis accepit: eratque universa regio quiesca, exceptis Phariseis. Nam illi reginam turbabant, suadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerint ut octingentos necaret. Tandemque ipsi eorum unum occiderunt, Diogenem, et post eum alios super alios, donec potentiores in regiam ingressi, una cum Aristobulo (videbatur enim aegre ferre quae fiebant, et omnino praese ferebat, si vires nactus esset, se ea non permissurum matri) commemorabant, « quanta feliciter gesserunt pericula adeundo, quibus se fides firmosque domino probaverant, adeo ut ab eo maxima consequuti fuerint, orantque ne suas spes velit prorsus in contrarium vertere. Nunc enim qui ex hostium periculo elapsi essent, domi ab inimicis more pecudum mactari, nemine ipsis opem ferente. Aiebantque, si adversariis jam infectis contenti sint, propter innatum erga dominos affectum patienter se laturos quae acciderint; sin in eisdem perseveraturi sint, petebant inprimis sibi dari missionem: neque enim eos esse qui sine regina salutem ullam sibi quaerere sustineant, qui libenter in regia morituri sint, si

λαίοις, ὥς μὴ συγγνοῖεν ἑαυτοῖς. Αἰσχρὸς τε εἶναι σφίσι καὶ τῇ βασιλείᾳ, εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν· ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμῆσασθαι Ἀρέταν τε τὸν Ἀραβα καὶ τοὺς
 5 μονάρχους, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσοῦδε ἀνδρας, οἷς ἦν τάχα φρικτῶδες καὶ τοῦνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. Εἰ δὲ μὴ τό γε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ προτιμᾶν ἐγνωσται, κατατάξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις· εἰ γὰρ ὧδε δαίμωνι τις ἐνεμέσθησεν τῷ
 10 Ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτοὺς γε μὴν ἂν ἀποδείξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας. »

γ'. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων καὶ τῶν κινδυνεύόντων τοὺς Ἀλεξάνδρου δαίμονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ περιστῶντες ὥρ-
 15 μισαν εἰς δάκρυα· μάλιστα δὲ Ἀριστόβουλος ὅπως σχοίῃ γνώμης ἐδῆλου πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. Ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἰτίοι σφίσι αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, κατὰ φιλαργίαν ἐκλελυσσηκυῖα γυναικὶ παρὰ τὸ εἶκος βασιλεύειν, γενεὰς ἔνεκα μὴ οὕσης, ἐπιτρέ-
 20 ψαντες. Ἡ δὲ οὐκ ἔχουσα ὅ τι πράξει μετὰ τοῦ εὐπρεποῦς, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων σφίσι ἐπίστυσεν, ὅτι μὴ Ἵρκανίας καὶ Ἀλεξανδρείου καὶ Μαχαιροῦντος, ἔνθα τὰ πλείστου ἀξία ἦν αὐτῇ. Καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸν υἱὸν Ἀριστόβουλον μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δα-
 25 μασκόν, κατὰ Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου λεγομένου, ὃς βαρὺς ἦν τῇ πολει γείτων. Ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος σπουδῆς ἀξίον ὑπέστρεψεν.

δ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγρά-
 30 νης ὁ τῶν Ἀρμενίων βασιλεὺς ἅμα μυριάσι στρατιω-
 τῶν πεντήκοντα ἐμβεβληκῶς εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀριζόμενος. Τοῦτο, ὥσπερ εἶκος, ἐρό-
 θησε τὴν βασιλίσσαν καὶ τὸ ἔθνος. Δῶρα δὲ πολλὰ καὶ λόγου ἀξία πέμπουσιν αὐτῇ καὶ πρέσβεις πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαίδα. Βασίλισσα γὰρ Σελήνη, ἡ καὶ Κλεο-
 35 πάτρα καλουμένη, τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, ἡ καὶ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλείσαι Τιγράνην. Συνε-
 ῖσαντες οὖν αὐτῇ καὶ ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ἔθνους συγγινώσκειν. Ὁ δὲ ἀποδε-
 40 ξάμενος αὐτοὺς τῆς ἐκ διαστήματος θεραπείας ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. Ἄρτι δὲ τῆς Πτολεμαίδος ἐαλω-
 κυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ Λεύκουλλον διώκοντα Μι-
 θριδάτην ἐκείνου μὲν διαμαρτεῖν εἰς τοὺς Ἰθρηας ἀνα-
 φυγόντος, τὴν δὲ Ἀρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ ταῦτα ἐπιγνούς ἀνεγύρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο τῆς βασιλείας εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι ἐπιτί-
 45 θισθαι, τῆς νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τῶν θεραπόν-
 των ἦε ἐπὶ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ πατρώιοι κατετάχθησαν αὐτῷ φίλοι. Πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἐπραττεν ἡ μή-
 50 τηρ, πολὺ μᾶλλον ἐδείσει μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φα-
 ρισαίοις τὸ πᾶν γένος αὐτῆς ὑπάρξειεν· ἑώρα γὰρ τὸ ἀδύνατον τοῦ μέλλοντος διαδέχσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφοῦ. Ξυνήδει δ' ἡ αὐτοῦ γυνὴ τῇ πράξει μόνῃ, ἣν κατέλιπεν αὐτόθι μετὰ τῆς γενεᾶς. Καὶ πρῶτον ἀφι-

ipsis venia non detur. Et turpe ipsis esse et reginæ, si ea neglecti a mariti inimicis excipiantur : in maximis enim posituros Arelam Arabem ceterosque principes, si licea conducere tot viros, quorum vel nomen fortasse terribili sit eis priusquam auditum. Quod si nec posterius bo-
 placeat, si Phariseis tantum tribuere statuat, se diverso in præsidiis disponat : si enim dæmon aliquis Alexandri domum usque adeo persequatur, se quidem non recusare quominus in humili conditione vivant. »

3. Hæc autem illis et alia multa dicentibus, et ad mortuorum periclitantiumque misericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumstantes in lacrimas proruperunt; maxime autem Aristobulus quomodo esset animatus ostendebat, multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem sibi ipsis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiserunt regni habenas, quasi Alexandro decessent posteri. Itaque ipsa non habens quod honeste faceret, custodiam locorum *munitorum* ipsis credidit, excepta Hyrcania et Alexandrio et Macharunte, ubi pretiosissima quæque habebat. Et haud multo post filium suum Aristobulum cum exercitu misit Damascus, adversus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille quidem re nulla memorabili gesta reversus est.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invasisse Syriam, et adorturus Judæam. Id quod, ut par fuit, terruit reginam et gentem : quo factum est ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obsidenti Ptolemaidem. Regina enim Selene, quæ et Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat, quæ et incolas induxit ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum contenerunt *legati*, et ut de regina deque gente nihil nisi bonum statueret orarunt. Ille vero collandatis eis, quod ex longinquo se coluissent, bonam spem eis fecit. Jam vero Ptolemaide modo capta, nunciatur Tigrani Lucullum, dum Mithridatem persequitur, illum quidem non esse assequutum, quia in Iberas effugisset, sed Armeniam depopulatum esse atque oppugnare. Tigranes igitur hiis cogitis domum se recipere contendit.

5. At post hæc regina difficili morbo correpta Aristobulus, aggrediendas sibi res arbitratus, noctu clam egressus cum uno famulo adiit præsidia, ubi paternos amicos dispositos habuit. Jam pridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat ne ex mortua ejus universum genus esset in Phariseorum potestate : videbat enim infirmitatem fratris, qui in principatum successurus erat. Ejus autem facti conscia erat sola conjux, quam ibi

κόμενος εἰς Ἀγαθα, ἔθθα Γαλαιστῆς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑποδέχθη πρὸς αὐτοῦ. Μεθ' ἡμέραν δὲ τῇ βασιλεύσει αἰσθησὶς γίνεται τῆς Ἀριστοβούλου φυγῆς· καὶ μέχρι τίνος ὅτεο γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ νεωτερισμῷ· ὥς μέντοι ἤκον ἀπαγγέλλοντες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις, ὅτι κατελήγει τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον καὶ ζύμπαντα, (εὐθύς γὰρ ἐνός ἀρξαμένου πάντα ὑπήγετο πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα,) τότε δὲ ἐν μεγίσταις ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἡ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. Ἰδέσαν γὰρ οὐ πόρρω τοῦ δύνασθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κρατύναι τὸν Ἀριστοβούλον ὄντα· μάλιστα δ' ἔδεισαν ἡ ποινὴν εἰσπράξειτο ὧν παρώνησαν αὐτοῦ τὸν οἶκον. Λόζαν οὖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γενεάν εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ φρούριον κατέθεσαν. Ἀριστοβούλου δὲ ὡς ἂν ἐκ πολλῶν συγγὰ συνανηγέθη, ἀπ' ὧν δὲ καὶ κόσμος τῇ βασιλείᾳ περὶ αὐτὸν ἦν. Σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσι δύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχον στρατιάν ἡθροίζεν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου καὶ Τράχωνος καὶ τῶν μονάρχων. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπακόμεινοι βαδίσαις ὑπήκουον, ἄλλως τε καὶ νομίζοντες, εἰ συλλάβοιεν αὐτῷ τῶν μὴ προσδοκωμένων, οὐχ ἥσσον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὥς αὐτοὶ τοῦ κρατῆσαι πρόσκαις γεννηθέντες. Τῶν δὲ Ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ Ἰρκανὸς εἰσῆσαν ὡς τὴν βασιλίαν καὶ ἐδόκοντο ὑποδέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεστῶτων· τὸν γὰρ Ἀριστοβούλον τῶν πάντων σχεδὸν ἤδη κυριεύειν, ὅποτε χωρίων τοσούτων κρατήσκειν, ἀτοπον δὲ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμειν, περιούσης αὐτῆς κατὰ σφῆς βουλευέσθαι περιεσθάναι δὲ τὸν κίνδυνον οὐ διὰ μακροῦ σφίσιν. Ἡ δὲ αὐτοὺς ἐκέλευσε πράττειν ὅ τι δοκοῦσι χρήσιμον εἶναι· πολλὰς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τῶν πραγμάτων, ὥς ὑπολείποντος ἤδη τοῦ σώματος.

5. 5. Ταῦτ' εἰπούσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασίλευσασα ἔτη ἑννέα, τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα τρία καὶ ἑβδομήκοντα, γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ τοῦ φύλου κατ' οὐδὲν χρησαμένη. Δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φιλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα γενομένη διήλεγξεν ἔργοις τό τε πρακτικὸν τῆς

6. ἐν αὐτῇ γνώμῃ καὶ τὸ ἀσύνετον τῶν αἰεὶ παιόντων περὶ τὰς δυναστείας ἀνδρῶν. Τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἔξιψα τοῦ μέλλοντος καὶ πάντα δευτέρα τιθεμένη τοῦ ἐγκρατῶς ἀρχεῖν, οὔτε καλοῦ οὔτε δικαίου, ἐνεκά γε τούτων, ἐπεστρέφετο. Εἰς γοῦν τοῦτο τῷ οἴκῳ ἀτυχίας

7. τὰ πράγματα περιέστησεν, ὥστε ἦν μετὰ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν περιεκτήσατο δυναστείαν, ἐπιθυμία τῶν μὴ προσηκόντων γυναικὶ χρόνοις οὐ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ γένος αὐτῶν τὴν αὐτὴν γνώμην προ-

8. θέισα, τὴν δὲ ἀρχὴν ἐρημον τῶν προκείμενων ποιησαμένη· καὶ συμφορῶν δὲ ἐνέπληξε καὶ τα-

9. ραχὴς ἐξ ὧν ζωῖα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τὸ βασίλειον. Οὐ μὴν ἀλλὰ, καίπερ οὕτως ἄρξασα,

cum prole sua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galastes ex potentibus erat, admissus est ab eo. Orta autem die sentit regina fugam Aristobuli, et aliquamdiu arbitrata est non rerum novarum studio discessisse: verum postquam alii super alios venerunt, qui nunciarent illum primum praesidium occupasse, deinde secundum, et universa, (statim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium sequebantur,) tunc quidem in maximis turbis esse coeperunt tam regina quam gens. Videbant enim non multum abesse Aristobulum quin sibi principatum confirmare posset, maximeque metuebant ne poenam irrogaret ipsis, quoniam in ejus domum debacchati fuissent. Itaque visum est eis ejus uxorem et liberos in praesidio collocare, quod supra sanum erat. Ad Aristobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio stiparetur. Nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus sibi comparatis exercitum colligebat a Libano et Trachone et principibus. Homines enim majorem partem sequentes facile obtemperabant: accebat eo, quod sperabant, si eum in rebus non speratis adjuvissent, non minorem ex regno fructum ad se rediturum, ut qui ei ejus obtinendi causa exstitissent. Judaeorum autem seniores et Hyrcanus adierunt regipam, et ut super instantibus consilium daret orarunt: Aristobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri; se autem non decere, etiamsi maxime ipsa aegrotet, ea superstite, consilii aliquid seorsum capere; periculum autem jam esse paene proforibus. At illa jussit ut quod utile judicarent, illud facerent: restare eis multas facultates, gentem validam, et exercitum, et fisci pecuniam: sibi quidem parum jam curae esse negotia, ut quae corporis viribus jam deficeretur.

6. Postquam ista dixerat, non multo post obiit, quum regnasset annos novem, et vixisset in universum septuaginta tres, mulier quae sexus sui imbecillitatem nulla in re prodidit. Nam quum ingenti regnandi cupiditate, ut qui maxime, teneretur, et quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo ostendit, et quam hebetia sint virorum ingenia, qui in imperandi potestate titubare solent. Nam praesentia futuris potiora existimans, aliisque omnibus insuper habitis modo imperiose dominaretur, nec honesti nec justis, illorum saltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res suae familiae eo infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam multis periculis et laboribus paraverat, desiderio eorum quae mulieri non conveniebant, haud multo post amiserit, ut quae eadem cum illis senserit qui animo essent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium praesidio destitutum reliquerit; praetereaque ex sua dum viveret reipublicae administratione regiam etiam post obitum calamitatibus turbisque complevit. Veruntamen licet hoc modo in

ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τοῦτο εἶχε τὸ τέλος.

BIBAION ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

- α'. Ὡς μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον ὁ νεώτερος αὐτῆς τῶν παίδων Ἀριστόβουλος ἐπολέμησε πρὸς Ἰρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις βᾶριν· ἐπειθ' ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ἰρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.
- β'. Περὶ τε Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ δόξαν ἅμα τοῖς παῖσιν προήχθη καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Ἰρκανὸν Ἀντιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλεῖα, ἰκέτευσεν ἔλθων καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆν τε πολλὴν δώσεν καὶ χρήματα ὑποσχόμενος.
- γ'. Ὡς Ἀρέτας, προσδεξάμενος τὸν Ἰρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ περικαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.
- δ'. Ὡς Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Ἀρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνου Πομπηίου, ἦγον πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τε Ἰρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας παρακαλοῦντες αὐτόν.
- ε'. Ὅτι Σκαῦρος τετρακοσίοις διαφάρεις ταλάντοις Ἀριστοβούλῳ προσέδωκε.
- ς'. Ὡς Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Ἀρμενίας ἔλθοντος Ἀριστόβουλος καὶ Ἰρκανὸν ἐπ' αὐτὸν ἦγον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. Ἐπέρθεσις Πομπηίου, περὶ ὧν ἐνεκάλουν διαγνώσθαι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν παραγίνηται.
- ζ'. Ὅτι συνέις ὁ Ἀριστόβουλος τίνα ἔχει διάνοιαν ὁ Πομπηῖος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ὡς ἀγχανηθέντος αὐτοῦ καὶ στρατεύσαντος ἐπ' αὐτόν, εἰς Ἀλεξάνδρειον Ἀριστόβουλος ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ὅχυρόν δὲ καὶ δυσκαταμάχχον.
- η'. Ὡς Πομπηῖος, τοῦτο συνιδὼν, στρατηγῆματι χρησάμενος ἔπεισε τὸν Ἀριστόβουλον καταλιπόντα τὸ φρούριον καταβῆναι πρὸς αὐτόν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἱ πεισθέντα καὶ πολλὰς δικαιολογησάμενον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε τοῖς φρουράρχοις τῇ αὐτοῦ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ φρούρια.
- θ'. Ὡς Ἀριστόβουλος τοῦτο ποιήσας διὰ φόβον, ἔπειτα δυσχεράνας ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσέδοκα παρὰ Πομπηίου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐγκλείσων αὐτόν.
- ι'. Ὡς Πομπηίου κατὰ πόδα μετὰ τῆς στρατιᾶς κατακολούθησάντος μετενόησεν Ἀριστόβουλος, καὶ προελθὼν ἄχρι Ἱερικαῦντος ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς περὶ τῶν ἡμαρτημένων, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ χρήματα παραδῶσεν ὑπέσχετο· καὶ Πομπηίου πέμψαντος Γαβίνιον μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ἐπὶ τε τὴν τῆς πόλεως παράληψιν καὶ τῶν χρημάτων, οἱ Ἱεροσολυμίται, τὸν Ἀριστόβουλον ὄρῶντες ἐν φυλακῇ καθεστῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ῥωμαίοις.
- ια'. Ὡς ἐπὶ τούτῳ παροξυνθεὶς Πομπηῖος Ἀριστόβουλον μὲν ἔδωκεν, προσαγαγὼν δὲ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δέχονται μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Ἰρκανοῦ φρονούντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ Ἀριστοβούλου συνασπιστοὶ φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν.
- ιβ'. Ὡς αἰρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπηῖος τῷ τρίτῳ μηνί. Καὶ περὶ τῆς ἐπιεικειᾶς αὐτοῦ καὶ θεοσεβείας.

imperio se gesserit, gentem in pace conservavit. Et res quidem Alexandrae hunc exitum habuerunt.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

1. Quomodo post mortem Alexandrae filiorum ejus nati minor Aristobulus de regno bellum gessit cum Hyrcano fratre, victumque persequutus est usque ad arcem Hierosolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatum vitam degeret.
2. De Antipatro et ejus genere, et quomodo ex parvis et mediocribus initiis ad claritatem et gloriam et magnam potentiam ipse ejusque filii pervenerunt: utque ejus suasu Hyrcanus, Hierosolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipsum restitueret in regnum, supplicavit, factis promissis se ei daturum multum terrae pecuniaeque.
3. Quomodo Aretas, quum Hyrcanum exceplisset, bellum intulit Aristobulo: utque quum praelio congressus eum viciisset, persequutus est eum usque Hierosolyma, exercitumque urbi admoto eam obsidet.
4. Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miserat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano et Aristobulo venerunt, ipsius auxilium implorantes.
5. Quomodo Scaurus, talentis quadringentis corruptus, Aristobuli rebus studebat.
6. Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damascum profecto, Aristobulus et Hyrcanus eum conveniebant de regno disceptantes: utque Pompejus, quum se causam querelarum cogniturum dixisset, rem distulit donec in eorum regionem veniret.
7. Quod Aristobulus, quum intellexisset quo esset in eum animo Pompejus, in Judaeam discessit: utque Aristobulus, Pompejo ei irato et in expeditionem adversus eum profecto, in Alexandrium se recepit, castellum bene firmum et expugnatum difficile.
8. Quomodo Pompejus, ubi hoc resciverat, strategemate usus per suasit Aristobulo ut relicto praesidio ad ipsum descenderet, tanquam principatum ei firmaturum. Quibus obsequutum, postquam cum fratre saepius deceptaverat, coegit Pompejus praesidiorum praefectis sua manu scribere, ipsique castella tradere.
9. Quomodo Aristobulus, quum hoc praeter metu fecisset, et postea rem agere tulisset, quod nihil eorum quae sperabat a Pompejoactus esset, discessit, in Hierosolyma semet inclisurus.
10. Quomodo Aristobulus, Pompejo e vestigio eum cum exercitu subsequuto, sententiam mutavit, et Hierichuntim usque progressus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, et urbem et pecuniam ei tradere pollicitus est: utque Gabinio cum militibus lectissimis a Pompejo misso ad urbem et pecuniam accipiendam, Hierosolymitani, quum viderent Aristobulum in custodia detentum, Romanis portas occluserunt.
11. Quomodo hanc ob rem ira incensus Pompejus Aristobulum in vincula conjecit, adductisque copiis urbem obsidebat: ipsumque in urbem superiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Aristobulo stabant in fa-num fugiunt.
12. Quomodo fanum et inferiorem urbem tertio mense expugnat Pompejus. Deque ipsis modestia et religione.

- ἵ. Ὅτι Πομπήϊος μηδὲν ἐβίβασκε τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν δὲ τῶν ἐν αὐτῷ χρημάτων.
- κ. Ὅτι ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ τὴν Ἰουδαίαν ποιήσας ἐφ' ἑαυτῇ ὑποτελῇ, καὶ Ἰρκανὸν ἀποδείξας ἐθνάρχην, Ἀριστόβουλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γενεᾶς εἰς Ῥώμην ἀνήγαγεν, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας ἐπίτροπον κατέστησεν.
- λ. Ὅτι Σκαῦρου στρατεύσαντος ἐπὶ Πέτραν, βασιλεὶον οὖσαν τῶν Ἀράβων, καὶ πολιορκούντος, ἐν ἐνδεῖα τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ γενομένων, Ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἀράβαν, ὅπως Σκαῦρον τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι.
- μ. Ὅς Ἀλέξανδρος Ἀριστοβούλου παῖς, φυγὼν Πομπήϊον, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, στρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς γενομένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν πρὸς Ἰρκανὸν καὶ Ἀντίπατρον.
- ν. Ὅς ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ καταλεισθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.
- ξ. Ὅς Γαβίνιος, πεισάσης τῆς μητρὸς τῆς Ἀλεξάνδρου παραδόναι αὐτὸν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τὸν μὲν Ἀλέξανδρον ἀρήκεν, ἔγραψε δὲ καὶ τῇ συγγλήτῃ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἳ ἦσαν μετὰ Ἀριστοβούλου τοῦ πατρὸς δεδεμένοι, ἵσσαι, καὶ ἀποπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλοῦν αὐτῆς τὸ πρὸς Ῥωμαίους πιστὸν καὶ ὡς ἐστὶν ἀξία ταύτης τῆς χάριτος τυγχάνειν.
- ο. Ὅς μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς τὴν Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀνέπεμψε εἰς Ῥώμην.
- π. Κράσσου κατὰ τὴν ἐπὶ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβας καὶ σύλησι· τῶν ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.
- ια. Φυγὴ Πομπήϊου εἰς Ἥπειρον, καὶ Σκίπιωνος ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἀφίξει, ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτείνειν Ἀλέξανδρον.
- ιβ. Ὅτι Καίσαρ, λύσας Ἀριστόβουλον τῶν δεσμῶν, οἷός τε ἡνέμψαι μετὰ δύο ταγμάτων εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐρθῇ δ' ἐπ' αὐτῶν τὰ Πομπήϊου φρονούντων διαφραεῖς Ἀριστοβούλους χρημάτων.
- ιγ. Καίσαρος εἰς Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς συνεμάχῃσαν αὐτῷ Ἰρκανὸς τε καὶ Ἀντίπατρος, καὶ τοὺς Ἰουδαίους αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.
- ιδ. Ἀντίπατρον προθύμως ἀγωνισάμενον κατὰ τὴν μάχην ἀρτεία, καὶ διὰ τοῦτο φίλια πρὸς Καίσαρα· καὶ ὡς Ἰρκανὸν Καίσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι κατεστραμμένα τεῖχη, ἑτι τε Ἀντίπατρός τὴν τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπὴν ἐνεχυρήσεν.
- ιε. Καίσαρος ἐπιστολαὶ, καὶ δόγματα συγγλήτου περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλίας.
- ις. Ὅτι Ἀντίπατρος τοῖς παισίν, Ἡρώδῃ μὲν τὴν τῆς Γαλιλαίας πρόνοιαν, Φασαγῇ δὲ ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων· καὶ ὡς ἔξιστος Καίσαρ, ἐωροδοκῆθεις ὑφ' Ἡρώδου ἡγεμόνος ὅπως ἐν Συρίᾳ, μέγαν καὶ ἐνδοξον ἐποίησεν Ἡρώδην, κατεστήσας ἀρχοντα τῆς Κοίλης Συρίας.
- ιζ. Ὅς Κάσιος, Καίσαρος ἀποθανόντος, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβας, τὴν τε χώραν ἐκάκωσε καὶ τάλαντα ὀκτακόσια παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο φορολογήσας· καὶ πῶς Ἡρώδης ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῶν χρημάτων σπουδαίως ἔδοξε Κασίῳ.
- ιη. Ὅς Μάλιχος ἐπιβουλεύων Ἀντίπατρον ἀνείλε φαρμάκον, ἀποκηνησθέντος χρημάτων τοῦ οἰνοχόου Ἰρκανοῦ.
- ιθ. Ὅς Ἡρώδης ἐπιστείλαντος αὐτῷ Κασίου τὸν Μάλιχον ἰδιολόγησεν.
- ια. Ὅς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθούμενον παρὰ τοῦ Τυρίων τυράννου Μαρίας· Ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει.
- ιβ. Ὅτι μετὰ τὸ ἡττηθῆναι Κάσιον ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τοῦ νέου Καίσαρος καὶ Ἀντωνίου, Ἡρώδης ἐν Βιθυνίᾳ παραγγέλλεται πολλοῖς χρήμασιν ἐθερπάευσεν Ἀντωνίων· καὶ διὰ

13. Quod Pompejus nihil eorum attigit quae in fano erant, licet magna illic esset pecuniae vis.

14. Quod quum ista gessisset et Judaeam Romanis vectigalem fecisset, et Hyrcanum ethnarcham constitulisset, Aristobulum vinctum cum sua prole Romam duxit, atque Scaurum Syriae procuratorem fecit.

15. Quod, facta a Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obsessa, quum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi persuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, furdis cum eo faceret.

16. Quomodo Alexander Aristobuli filius, qui a Pompejo fugerat et in Judaeam se contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano et Antipatro.

17. Quomodo Alexander a Gabinio pugna superatus et in castellum Alexandrium compulsus obsidetur.

18. Quemadmodum quum Alexandrum mater ejus flexisset ut sui castellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimisit; ac praeterea scripsit Senatui, ut fratres ipsius cum Aristobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent, indicato qua esset in Romanos fide, quodque digna esset cui haec gratia tribueretur.

19. Quomodo Aristobulum Roma in Judaeam profugum comprehendit Gabinus, Romamque remisit.

20. Crassus in expeditione contra Parthos in Judaeam ascendit, sacrasque pecunias depeculatur.

21. Pompeji fuga in Epirum, et Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.

22. Quod Caesar, quum Aristobulum vinculis exemisset, in eo erat ut eum mitteret cum duabus cohortibus in Judaeam: interim vero accidit ut Aristobulus a Pompejanis veneno necaretur.

23. Caesaris in Aegyptum expeditio: et quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus et Antipater, feceruntque ut Judaei semet ei adjungerent.

24. Antipatri in pugna strenue dimicantis egregium factum, et ex eo cum Caesare amicitia: et quemadmodum Caesar, laetus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecti, permissio ei ut diversos patriae civitatis muros excitaret; ac praeterea Antipatrum Judaeae procuratorem constituit.

25. Caesaris litterae, et senatusconsulta de amicitia cum Judicis inita.

26. Antipater filius administrationem mandat, Herodi Galilaeae, Phasaelo Hierosolymorum: utque Sextus Caesar, muneribus ab Herode, quum in Syria dux esset, acceptis, magnum et gloriosum fecit Herodem, Coele-Syriae praesidem eum constituendo.

27. Quomodo Cassius, quum in Judaeam Caesare mortuo ascendisset, et regionem afflixit, et octingenta talenta ab Judaeis in tributum exegit: utque Herodes ex redactione pecuniae Cassio industrius visus est.

28. Quomodo Malichus per insidias Antipatrum veneno sustulit, ope pocillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.

29. Quomodo Herodes jussu Cassii dolo interfecit Malichum.

30. Quomodo Antigonus Aristobuli filium, a Marione Tyrriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam verit et ex Judaea pellit.

31. Quomodo, Cassio in Macedonia superato a Caesare Juvene et Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum sibi conciliavit: Ideoque Herodem ac-

- τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο Ἀντωνίος. Καὶ ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔγραψεν.
- λβ'. Ὅτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Ἀντωνίου, καὶ κατηγορούντων τινῶν Ἡρώδου καὶ Φασαήλου, οὐ μόνον οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τετράρχας αὐτοὺς κατέστησεν, τῶν δὲ κατηγορῶν δέκα τὸν ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.
- λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.
- λδ'. Ὡς Ὑρκανὸν καὶ Φασαήλον τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.
- λε'. Ὡς Ἡρώδης φεύγων ἐκείθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ δεηθεὶς Ἀντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπὸ τε τῆς συγκλήτου καὶ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.
- λς'. Ἐκπλοὺς Ἡρώδου μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ Ῥώμης καὶ μάχῃ πρὸς Ἀντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ῥωμαϊκῆς ἐπομένης καὶ ἡγεμόνος Σίλωνος.
- λδ'. Ὡς Σίλωνος Ἱεροσόλυμα πολιορκήσαντος ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρώδου Ἀντίγονος διεφθάρη.

Περίειμι ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τριάκοντα καὶ δύο.

ΚΕΦ. Α'.

Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδρῳ τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν, τὰ δὲ τούτοις ἀκολουθεῖ καὶ προσεχῆ νῦν ἐροῦμεν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἀγνοίαν ἢ διὰ κάματον τῆς μνήμης προμηθεύμενοι. Τὴν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὴν μήνυσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα διίμεν, καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ τε τῶν ὄνσεων καὶ τῆς τούτων ἀρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγνωσομένοις, ὥς ἂν μετὰ χάριτος τινος καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. Πάντων δὲ μάλλον τῆς ἀκριβείας τοὺς συγγραφεῖς στοχάζεσθαι δεῖ καὶ τοῦ τᾶληθῆ λέγειν τοῖς περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. Ἀρχαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ὑρκανοῦ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς ἐβδόμης καὶ ἐβδομηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδας, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων Κοίντου Ὀρτησίου καὶ Κοίντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. Οὗ γενομένου φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἐνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προειρήκαμεν· καὶ τοὺς ἀντιστασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον αἰρεῖ προσβαλὼν. Καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως καταλύεται τὴν ἐχθρὰν ἐπὶ τῷ βασιλεὺς μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, καρπούμενον ἀδελφὴν τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτήσιν. Ταῦτα ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι καὶ ὄρκοις καὶ δε-

cusare volentes Antonius non admisit. Quodque Tyrii pro Judæis scripsit.

32. Quod quum Antonius iterum in Syriam venisset et nonnulli Herodem et Phasaelum accusarent, non solum non audire repudiavit, sed et illos tetrarchas constituit, et decem ex accusatoribus interfecit.

33. Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Aristobuli filium in regnum restituerunt.

34. Quomodo Hyrcanum et Phasaelum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.

35. Quomodo Herodes illic in Judæam fugiens et postea Romam profectus, quum Antonium obsecrasset multum pecunie pollicitus, creatus est a senatu et Cesare rex Judææ.

36. Herodes post hæc navigat ex Italia in Judæam, et pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano cum comitante et Silone duce.

37. Quomodo, Hierosolymis a Silone obsessis, Antigonus a Sosio et Herode oppressus est.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Superiori quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejusque obitum spectant : quæ vero deinceps consequuta sunt nunc enarrabimus, nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memorie vitium omittamus. Illud enim agimus ut historiam scribamos, resque propter vetustatem plerisque ignoratas persequamur, idque dictionis elegantia illustratas, quantum fieri potest, ex verbis eorumque structura, aliisque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum suavitate et voluptate rerum peritiam assequantur. Omnium vero maxime scriptoribus curæ esse debet accurata diligentia, verumque istis dicendi studium, qui in iis quæ ipsi plane nesciunt fidem illis habituri sunt.

2. Igitur quum Hyrcanus pontificatum iniisset, anno tertio Olympiadis centesimæ septuagesimæ septimæ, Romæ consulibus Quinto Hortensio et Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confestim infert Aristobulus : et commisso apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Aristobuli uxor et liberi ipsius a matre in custodiam dati fuerunt, ut jam diximus : et adversarios, qui intra templi septum confugerant, vi expugnat. Deinde quum ad fratrem de compositione ventu fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam otiosam ageret, suisque facultatibus placide frueretur. Hoc factore ita facto in templo, quum

αἱς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ κατασπασάμε-
νοι τοῦ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν,
μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης εἰς τὴν
κίαν τὴν Ἀριστοβούλου.

(Β.) γ. Φίλος δὲ τις Ὑρκανοῦ Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος
εἰρησυχίας, πολλῶν μὲν εὐπορῶν χρημάτων, δραστήριος
ἐν τῇ φύσει ὢν καὶ στασιαστής, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς
τὸν Ἀριστοβούλου καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς Ὑρκανὸν
ὑπόστασιν. Νικόλαος μὲντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς τοῦτον
ἵνα γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων τῶν ἐκ Βαβυλῶ-
νος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενων. Ταῦτα δὲ λέγει
ἱστορῶν Ἡρώδης τῷ παιδί αὐτοῦ, βασιλεὶ τῶν Ἰου-
δαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένης· περὶ οὗ κατὰ καιρὸν
ἠλώσθημεν. Οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος Ἀντίπας τὸ
ἐρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τοῦτο ἦν τούνο-
μα· ὃν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ στρατηγὸν ἀποδείξαντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας,
ἐκτίσθαι φίλιαν πρὸς τοὺς ὁμονοῦντας αὐτῷ Ἀραβίας
καὶ Ἰαζαίου καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλὰς αὐτοῦ
καὶ μεγάλας ἐξιδωσάμενον δωρεαῖς. Τὴν οὖν τοῦ
Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑπο-
σχεόμενος καὶ δεδιὼς μὴ τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μί-
σος, ἐπισυνιστᾷ κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τῶν
Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἀδίκον εἶναι λέγων πε-
ριὸν Ἀριστοβούλου ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχήν, καὶ
τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκδεβληκότα, πρεσβύτερον
ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν οὖσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρε-
σβεῖον. Τούτους δὲ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν
ποιούμενος διατελεῖ τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τὸ
ἔτι, εἰ μὴ φυλάττειται ποιήσας αὐτὸν ἐκποδῶν. Τού-
τος γὰρ φίλος τοῦ Ἀριστοβούλου μηδὲνα παραλείπειν και-
ρὸν ἔλεγε συμβουλευόντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βε-
βαίως ἔχοντα τὴν ἀρχήν. Τούτοις Ὑρκανὸς ἠπίσται
τοῖς λόγοις, φύσει χρηστός ὢν καὶ διαβολὴν δι' ἐπιεί-
κειαν οὐ προσέειπεν ῥαδίως. Ἐποίει δὲ αὐτὸν τὸ
ἔπραττον καὶ τὸ παρεμείνον τῆς διανοίας τοῖς ὁρῶσιν
ἱερωτῇ καὶ ἀνάνδρῳ δοκεῖν· τῆς δ' ἐναντίας φύσεως
ἦν Ἀριστοβούλος, δραστήριος καὶ διεγρηγμένους τὸ
φρόνημα.

δ. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος οὐ προσέχοντα
ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανόν, οὐ διετίπεν ἐκάστης
ἡμέρας πλαττόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀρι-
στοβούλου, ὡς ἀποκτείνειν θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκεί-
μενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῇ συμβουλευσας φυγεῖν
τὸν Ἀράβων βασιλέα· πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπε-
σθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖτο. Ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε
συμμερόν εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι· ἔστι
δὲ ἄλογος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. Καὶ δὴ πέμπει
πρῶτον Ὑρκανὸς πρὸς τὸν Ἀράβων βασιλέα τὸν Ἀντί-
πατρον, ληψόμενος πίστεις ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς
καὶ τῇ αὐτοῦ γενόμενον. Ἀράβων δὲ τὰς πίστεις ὁ Ἀν-
τίπατρος ἐπέστρεψε πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱερουσόλυμα,
καὶ μετ' οὐ πολὺ παραλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως
ὑπεξελθὼν νύκτωρ καὶ πολλὰν ἀνύσας ὁδὸν, ἤκεν ἄγων

pacta jurejurando et dextris confirmassent, et invicem spe-
ctante universa multitudine complexi fuissent, discesse-
runt, ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo pri-
vatus in aedes Aristobuli.

3. (II.) Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, no-
mine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natu-
ra vero navus et seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat ani-
mo et ab eo dissidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia.
Nicolaus quidem Damascenus hujus genus a primoribus Ju-
dæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducit. Ve-
rum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fors quæ-
dam ad Judæorum regnum evexit : de quo suo tempore
dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur,
et pater ipsius eodem vocabatur nomine : quem quum rex
Alexander et ejus uxor totius Idumææ præfectum consti-
tuissent, aiunt secisse amicitiam cum Arabibus et Gazæis
et Ascalonitis, qui secum sentirent, eosque sibi multis et
magnis muneribus conciliavisse. Itaque junior Antipater
suspectam habens Aristobuli potentiam, et veritus ne quid
ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat ad-
versus eum clandestinis obtreactionibus Judæorum prima-
tes, iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste princi-
patu potitur, et de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui
propter ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones
assidue etiam cum Hyrcano habebat : eique de vita pericu-
lum esse dicebat, nisi caveret et illum de medio tolleret.

Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus dicebat,
quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita
demum firmum habiturus principatum. His sermonibus
Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus et calu-
mnia pro sua æquitate haud facile admittebat. Ceterum
negotiorum fuga animique lenitas et remissio fecerunt ut
degener et imbellis spectantibus videretur : at natura diver-
sus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque erecto.

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aures non
præbere videt, non desinebat quotidie apud eum ficta cri-
mina et calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui
eum vellet interficere, vixque acrius urgendo persuadet,
quum ei consulisset ut ad Aretam Arabum regem perfuge-
ret : nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei
socium futurum. Ille vero his auditis dicebat e re sua esse
ad Aretam fugam maturare. Est autem Judææ finitima
Arabia. Itaque misit Hyrcanus primum Antipatrum ad re-
gem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non esse inimicis
traditurum si ad eum supplex venisset. Fide hac accepta
Antipater ad Hyrcanum rediit Hierosolyma. Et haud multo
post assumpto eo, noctu egressus est urbe, et longo itinere

αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν
τοῦ Ἀρέτα· μάλιστα δὲ ὧν φίλος τῷ βασιλεῖ καταγιν
τὸν Ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τοῦθ'
ἐκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνίεις, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς
προϊέμενος, πείθει τὸν Ἀρέταν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
Ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεῖς καὶ τὴν βασιλείαν
χοιμισάμενος ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα
πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν Ἀράβων
ἄφειλετο. Ἦσαν δ' αὐταὶ Μεδάβα, Ναβαλλῶ, Λι-
βιάς, Θαραβασά, Ἀγαλλὰ, Ἀθώνη, Ζώαρα, Ὀρώναι,
Μάρισα, Ρύδδα, Λούσα, Ὀρυβα.

ΚΕΦ. Β'.

Τούτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γενομένων, Ἀρέτας
ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον μετὰ πέντε μυριά-
δων ἵπποτων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς καὶ νικᾷ τῇ
μάχῃ. Πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐ-
τομολησάντων, μονοβεῖς δ' Ἀριστόβουλος ἔφυγεν εἰς
Ἱερουσόλυμα. Ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν
στρατιὰν ἀγαγὼν καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριστό-
βουλον ἐπολιόρκει, προστιθεμένου καὶ τοῦ δήμου τῷ
Ὑρκανῷ καὶ συμπολιορκούντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν
ιερέων τῷ Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. Ὁ μὲν οὖν
Ἀρέτας ἐξῆς βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων
καὶ τῶν Ἰουδαίων ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. Τού-
των δὲ γενομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Ἀζύμων
ἐορτῆς, ἣν Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰου-
δαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον.
Ὀνίας δὲ τις ὄνομα, δίκαιος ἄνθρωπος καὶ θεοφιλής, (ὃς
ἀνομιβρίας ποτὲ οὐσῆς ἠῤῥατο τῷ Θεῷ λῦσαι τὸν αὐ-
χμὸν καὶ γεγόμενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὕσεν,) ἐκρυψεν αὐ-
τὸν διὰ τὸ τὴν στάσιν ὄρᾶν ἰσχυρὰν ἐπιμένουσιν. Ἀνα-
γνέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων ἤξιον ὡς
ἐπαυσε τὴν ἀνομιβρίαν εὐξάμενος, ἵν' οὕτως ἀρᾷς κατὰ
Ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ἐπιθῇται.
Ἐπεὶ δὲ ἀντιλέγων καὶ παραιτούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ
τοῦ πλήθους, στάς μέσος αὐτῶν εἶπεν, « ὦ Θεὲ βασι-
λέυ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἐστῶτες σὸς δῆ-
μός ἐστι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι
μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἐπακοῦσαι μήτε κατ' ἐκεί-
νων ἃ οὗτοι παρακαλοῦσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. » Καὶ
τὸν μὲν ταῦτ' εὐξάμενον περιστάντες οἱ πονηροὶ τῶν
Ἰουδαίων κατέλευσαν.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς ταύτης αὐτοὺς παραχρῆμα ἐτιμωρή-
σατο τῆς ὀμότητος, καὶ δίκην εἰσπράξατο τοῦ Ὀνίου
φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων
καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἐορτὴν ἐπιστῆναι
τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστίν ἡμῖν πολλὰ
θύειν τῷ Θεῷ. Ἀποροῦντες δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν
Ἀριστόβουλον ἤξιωσαν αὐτοὺς τοὺς δημοφύλους παρα-
σχεῖν, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέ-
λουσι. Τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν, χιλιάς δραχμὰς
ὑπὲρ ἐκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντων, προθύ-
μως δ' ἐπὶ τῷ Ἀριστόβουλῳ καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ

expedito eum in urbem Petram appellatam perducebat, ubi
erat Aretæ regia : et ut regi imprimis amicus, orat ut Hyrcanum reducat in Judæam. Quinque hoc singulis diebus
faceret et non intermitteret, quin etiam dona daret, persua-
det Aretæ. Neque non Hyrcanus ei promisit, si reductus
et in regnum restitutus esset, redditurum regionem et duo-
decim urbes quas Alexander ipsius pater ab Arabibus absto-
lisset. Erant autem illæ Medaba, Naballos, Livias, Thara-
basa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Ryda,
Lusa, Oryba.

CAP. II. (III.)

His promissis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in
Aristobulum, cum quinquaginta equitum simul et pedum
millibus, eumque prælio vincit. Quum autem multi post
hanc victoriam ad Hyrcanum defecissent, desertus Aristobulus fugit Hierosolyma. At rex Arabum, copiis suis
omnibus secum adductis, fanum aggressus oppugnat Aristobulum, populo ab Hyrcano stante et oppugnationem adju-
vante, quum soli sacerdotes essent apud Aristobulum. Igitur
Aretas, junctis Arabum Judæorumque castris, obsidionem
acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymo-
rum festum, quod Pascha vocamus, Judæorum præcipui,
relictis suis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem
Onias, vir justus et Deo carus, (qui aliquando, quum siccitas
esset, Deum oravit ut ardores depelleret, Deusque precibus
exauditis pluviam misit,) sese abdidit, quoniam augeri ei
durare seditionem videbat. Sed illi eo in Judæorum castra
perducto, postulant ut quemadmodum siccitatem precibus
finierat, ita nunc Aristobulum et ejus factionis homines
diris ageret. Quumque contradicens et deprecans coactus
esset a multitudine, stans in medio eorum dicebat, « o Deus
rex universorum, quandoquidem qui mecum nunc stant,
tuus populus est, itemque qui obsidentur sacerdotes tui
sunt, precor ut neque contra hos illos audias, neque que
hi contra illos orant ad exitum perducas. » Et quidem
illum ista præcatum circumstantes Judæorum pessimi qui-
que lapidibus necarunt.

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus est,
cædisque Oniæ penas exegit ad hunc modum. Obsessis
sacerdotibus et Aristobulo, accidit ut festum instaret quod
Pascha vocatur, in quo nobis moris est multas hostias Deo
immolare. At quum victimis carerent qui cum Aristobulo
erant, populares suos rogarunt ut eas ipsis præberent, et
pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. Quumque illi,
si habere velint, in singula capita mille drachmas dari po-
stularent, Aristobulus et sacerdotes conditionem libenter

ἀ τῶν τειχῶν καθιμῆσαντες ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. Κάκεινοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἤλθον, ὥστε παραβῆναι τὰς ἰστεῖς καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἢ παρασχόντας τοῖς δεομένοις. Παρασπονδῆθέντες οἱ ἱερεῖς ἠῤῥξαντο τῷ Θεῷ δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι ἀρὰ τῶν δημοφύλων. Ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμφας τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὥς τὸν μόδιον τοῦ ἵτου τότε αὐτοὺς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

(Δ.) γ'. Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Ἰουμπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἐπὶ Τιγράνῃ. Ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν Λόλλιον μὲν καὶ ἑτελλὸν νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρῃκῶτας εὐρὼν αὐτὸς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἡπείετο. Παραγενομένου δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τὸ Ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Ἰρκανοῦ, ἡμπαρεῖν ἀξιούντων ἑκατέρῳ. Ὑπισχυμένῳ δὲ Ἀριστοβούλου μὲν τετρακοσία δώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ Ἰρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττωνα παρέξειν, προσδέχεται τὴν Ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν· καὶ γὰρ εὐπορος χρημάτων καὶ μεγαλόφυχος ἦν καὶ μετριωτέρων ἡζίου συγγένει, ὃ δὲ καὶ πένης ἦν καὶ γίλσχος· καὶ περὶ λειμῶνων τὴν ἀπιστον προὔτεινεν ἐπαγγελίαν. Οὐ γὰρ ἴσων ἦν βία πόλιν ἐλεῖν ἐν τοῖς μάλιστα θυρῶν καὶ θυατῇ ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τοῦ Ναβαταίων πληθούς, οὐκ εὖ πρὸς πόλεμον διακειμένων. Τούτῳ τῶν προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν, τὸν πολέμιον αὐτὸν Ῥωμαίων ἀποδενχθήσεσθαι. Καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνέωρσεν, Ἀριστοβούλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Ἀρέταν καὶ Ἰρκανὸν ἐστράτευσεν, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἐπὶ τὸν καλούμενον Παπυρῶνα νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ Φαλλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

ΚΕΦ. Ι'.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἀφικόμενος καὶ Κοίλῃν Συρίαν ἐπιόντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἐπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστοβούλος, ἄμπελον χρυσῇ ἐκ πεντακοσίων τάλαντων. Μέννηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως. « Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος εἴτε κῆπος· τερπωλὴν ὀνόμαζον τὸ δημιούργημα. » Τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον « Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως. » Ἐτιμήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων τάλαντων. Ἀριστοβούλου μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τὸν Ἰουδαίων δυνάστην.

β'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ἰρκανοῦ, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ

acceperunt, et demissam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt, sed eo improbitalis processerunt ut fidem violarent, et impii essent in Deum, ea quibus ad sacra facienda opus erat egentibus non suppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt ut se in populares suos ulcisceretur. Atque ille vindictam non distulit, sed immisso magno violentoque vento totius regionis fruges corrumpit, adeo ut eo tempore tritici modium undecim drachmis emerent.

(IV.) 3. Interea mittit Scaurum in Syrian Pompejus, quum ipse esset in Armenia et adhuc adversus Tigranem belligeraret. Ille vero Damascus profectus, Lolliumque et Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus in Judæam contendit. Ubi vero eo pervenit, conveniunt eum ab Aristobulo et Hyrcano legati, auxilium postulantes utrique. Quumque Aristobulus quidem promitteret se quadringenta talenta daturum esse, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Aristobuli promissionem accipit, quippe hominis pecuniosus et magnifici et æquiora postulantis : quum Hyrcanus pauper et parvus esset, et incredibilia polliceretur quum majora postularet. Non enim ejusdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitissimam et potentissimam, ac fugitivos depellere cum Nabateorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur causas cum Aristobulo paciscitur, acceptaque pecunia solvit obsidionem, jubens Aretam discedere ; sin minus, hostem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damascus iterum petit, Aristobulus vero cum magnis copiis in Aretam et Hyrcanum expeditionem fecit, et cum eis ad locum qui Papyron appellatur congressus, prælio superat, et hostium circiter sex millia interimit, cum quibus cecidit et Phallion frater Antipatri.

CAP. III. (V.)

Non multo autem post, quum Pompejus Damascus venisset et Coelen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria et Ægypto et Judæa. Misit enim ei ingens donum Aristobulus, vitæ auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. « Venit et ex Ægypto legatio, cum corona aureorum quattuor « millium, et ex Judæa sive vitis sive hortus : quod opus « τερπωλῆν (delectationem) nominabant. » Hoc donum vidimus etiam nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedicatum, cum inscriptione « Alexandri Judæorum regis. » Æstimabatur autem quingentis talentis. Et quidem fertur, Aristobulum Judæorum dynasten hoc misisse.

2. Non multo autem post venerunt rursus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano et Nicodemus pro Aristobulo : qui

Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγορεῖ τῶν λαβόντων χρήματα, Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν τριακόςια, τοῦ δὲ τετρακόςια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροῦς καὶ τούτους αὐτῷ κατασκευά-
 5 ζων. Κελεύσας δὲ ἤκειν τοὺς διαμφοισθητοῦντας ἐνισταμένους τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Δαμασκηνὴν, καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαίου
 10 τοῦ Μενναίου χώραν κατεπόνησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ οὐδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, ὅσπερ καὶ κηδεύων ἐτύγγανεν αὐτῷ, χιλίοις μόντοι ταλάντοις ἐξωνισαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήσιος τοὺς στρατιώτας ἐμιοδοτότησεν. Ἐξῆιλε δὲ καὶ Λυσιαδά χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. Διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλιν προσαγορευομένην Συρίαν, ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Δαμασκὸν ἤκειν· ἐνθα δὴ καὶ τῶν
 20 Ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ πρὸς τὴν ἀλλήλους διεφέροντο, ὅτε Ἵρχανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιοῦν βασιλεύσθαι· πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ τιμωμένου παρ' αὐτοῖς Θεοῦ πειθαρχεῖν, ὄντας δὲ τούτους
 25 ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετὰγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιτο. Ἵρχανὸς δὲ κατηγορεῖ ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθεῖν τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχει μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὴν δὲ ἄλλην βίαν λαβὼν Ἀριστόβου-
 30 λος· τὰς τε καταδρομάς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν θαλάττῃ τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλλεν, οὐκ ἂν οὐδ' ἀποστήναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ παραγῶδης ὑπῆρχε. Συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτά-
 35 τῶν Ἰουδαίων, Ἀντιπάτρου παρασκευάσαντος. Ὁ δὲ τοῦ μὲν ἐκπεσεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς τὴν ἐκείνου φύσιν ἡτιᾶτο, ἀπρακτον οὖσαν, καὶ διὰ τοῦτ' εὐκαταφρόνητον· αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μετα-
 40 στήναι τὴν ἀρχήν, εἰ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, προσαγορεύεσθαι δὲ αὐτὸν τοῦτο ὅπερ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. Καὶ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σοβαρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τῆς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ οὐ δίκην ὑπέζοντες, ἀλλ' ὥς εἰς πομπὴν
 45 προΐοντες περιέκειντο.

γ'. Πομπήσιος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγόνους Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλαχθεὶς πρῶως, ἔλθων δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἔλεγε διατάξιν ἑκάστα, ἐπειδὴν τὰ τῶν Ναβαταίων πρῶτον
 50 ἴδῃ· τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυρῶν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διακλεισθεῖν τῶν παρόδων. Ἐτυχε μόντοι τοῦτο εἰς Ἀριστοβούλου γενόμενον· οὐ γὰρ ἀναμείνας οὐδὲν

etiam accusabat eos qui pecunias acceperant, primum Galinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta acceperat, hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At Pompejus, jussis iis qui controversias habebant, ineunte vere venire, educto ex hibernis exercitu in agrum Damascenum contendit, et in transitu arcem Apameæ, quam muniverat Cyzkenus Antiochus, funditus evertit, et Ptolemæi Mennæi regionem pressit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus, secum percussus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus stipendium solvit. Expugnavit etiam Lysiadem præsidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Quumque urbes Heliopolim et Chalcidem pertransisset, et montem superasset Coelen-Syriam quæ appellatur disternantem, a Pella Damascum se contulit; ubi et Judæos et eorum duces audivit, qui et ipsi inter se dissidebant, Hyrcanus scilicet et Aristobulus, et gens ab utroque, regio quidem imperio subiecta detrectans, quod patrium esset, sacerdotibus ejus Dri, qui apud ipsos coleretur, ut obedirent, hosque sacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, ut in servitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipse ab Aristobulo privatus esset jure ætatis, parvamque terræ partem sub se haberet, reliquam vi abstulisset Aristobulus; eumque esse criminabatur, qui et incursionum in finitimos agros, et in mari ut piratica exerceretur, auctor exstulisset, gentem nunquam fuisse rebellaturam dicens, nisi ille violentus et turbidus fuisset. Atque hæc ei attestabantur supra mille de Judæorum illustrissimis, quos Antipater subornaverat. At Aristobulus eum principatu excidisse suæ ipsius naturæ culpa contendeat, ut quæ ignava esset, ideoque facile contemneretur: se vero aiebat imperium necessario subiisse, ne ad alios transferretur, ipsum autem non alio nomine appellari quam quo et pater Alexander usus sit. Atque harum rerum testes citabat juvenes et insolentiores, quorum aversabantur purpuras et complam cæsariem et phaleras et reliquum ornatum, quem non quasi causam dicturi, sed quasi pompam obituri sumpserant.

3. Pompejus, his auditis, Aristobulum de vi condemnavit, ac tum eos comiter alloquutus dimisit, seque in terram eorum profectum omnia compositurum dicebat, postquam prius Nabatæorum res inspexisset: at interea quietos se tenere jussit, Aristobulum simul colens, ne nationem averteret et transitum ipsi intercluderet. Neque tamen non est id ab Aristobulo factum: nam nulla re expectata ea-

ὡν διελέγθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήσιος, εἰς Δίον πόλιν ἦλθε, κατέειπεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

(Γ'.) δ'. Ὁργίζεται δὲ ἐπὶ τούτοις Πομπήσιος, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιάν, ἐκ τῆς Ἀμασσοῦ καὶ τῆς ἄλλης Συρίας ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ῥωμαίων τάγμασιν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον. Ὡς δὲ παραμειψάμενος Πέλλαν καὶ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Ἰουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγειον, ἐνταῦθα εἰς τι περικαλλὲς ἔρυμα ἐπ' ἀκροῦ τοῦ ὄρους ἰδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφευγὸς, πέμψας ἐκέλευσεν ἦκεν πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, παραινούντων πολλῶν μὴ πολεμῆν Ῥωμαίοις, κάτεισι, καὶ δικαιολογούμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπητίου συγχωρήσαντος. Καὶ τοῦτ' ἐποίησε δις καὶ τρίς, ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ἡπ' αὐτοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἑκάστον ὧν ἐκέλευσε Πομπήσιος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος, ἅμα δὲ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλύειν αὐτόν, καὶ πρὸς τὸ πολεμῆν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζοντας, δειδώς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν περιστήσῃ. Κελεύοντος δὲ Πομπητίου παραδίδόμηναι τὰ ἔρύματα καὶ τοὺς φρουράρχους ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, (παρά-δεχσθαι δὲ ἄλλως ἀπειρήτο,) πείθεται μὲν, δυσανα-στεινὼν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμῆν ἐγίνετο. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Πομπητίῳ στρατιάν ἐπ' αὐτὸν ἀγοντι κατ' ὁδὸν ἀφικό-μενοί τινες ἐκ Πάντου τὴν Μιθριδάτου τελευτην εἰμή-νων, διὰ Φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενομένην.

ΚΕΦ. Δ'.

Στρατοπεδευσάμενος δὲ ἐπὶ Ἱεριγούντα, (οὗ τὸν ρόινκα τρέφεσθαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀπιδάσκαμον ρύρον ἀκρόατον, ὃ τῶν θάμνων τεμνομένων δ' εἰ λήθῃ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπός,) ἔωθεν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἐχώρει. Καὶ μετανοήσας Ἀριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήσιον, καὶ χρήματα διδοὺς καὶ τοῖς Ἱεροσόλυμοις αὐτόν εἰσδεγόμενος παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὃ τι βούλεται. Συγγνώδης δὲ Πομπήσιος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας ἐπὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. Οὐ μὴν ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν, τῶν Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ἐπιτρέψάντων τὰ συγκείμενα γενέσθαι. Ὁργὴ δ' ἐπὶ τούτοις Πομπητίον λαμβάνει, καὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστή-σας αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὥσαν ὄχυράν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φαυλῶς ἔχου-σαν περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖα τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πᾶν τετεγισμένον.

(Η'. β'). Ἦν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐνδον στάσις οὐχ ὁμο-νούντων περὶ τῶν ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἰδοῦναι παραδίδόμηναι Πομπητίῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβού-

rum, de quibus cum eo Pompejus colloquutus erat, in urbem Diom et inde in Judæam se contulit.

(VI.) 4. Istis autem Pompejus irascitur, et assumpto quem in Nabataeos ducebat exercitu, et a Damasco reliqua-que Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Ubi præterita Pella et Scythopoli ad Coreas venit, quæ urbs per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quodam præsidium pulcrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium, quum Aristobulus confugisset, Pompejus ei significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis ne cum Romanis bellum gereret, descendit, et, postquam cum fratre de potentata disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. Id quod iterum et tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, et ad omnia Pompeji imperata se obedientem esse simulans, simul in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, et ad bellandum opes sibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At juvenle Pompejo ut castella traderet et præsidiorum præfectis sua manu scriberet, (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent,) paruit ille quidem, sed ægre id ferens, Hierosolyma concessit, seque ad bellum præparavit. Atque haud multo post Pompejo, adversus eum copias ducenti, quidam in via, qui a Ponto venerant, Mithridatis obitum nunciant, qui a Pharnace filio suo peremptus erat.

CAP. IV. (VII.)

Quum autem apud Hierichuntem castra posuisset Pompejus, (ubi palmæ nascuntur vigentque, et opobalsamum unguentum præstantissimum, quod fruticibus acuto lapide incisus instar succi exsodat,) mane Hierosolyma contendit. Et Aristobulus mutata sententia eum adit; atque pecuniam se ei daturum, et Hierosolymis recepturam esse pollicens, orabat ut bello supersedeat et quæ velit cum pace faciat. Illi quum ventam oranti dedisset Pompejus, mitit Gabinium et milites ad pecuniam et urbem accipiendam. Neque tamen quidquam horum factum est: quin reversus est Gabinius, urbe exclusus, nec accepta pecunia, quod Aristobuli milites conventa servari non permiserunt. Has ob causas ira incensus est Pompejus, et, quum Aristobulum in custodiam dedisset, ipse ad urbem proficiacitur, cetera quidem firmam, tantum septentrionali parte levius munitam: circumdabat enim eam lata profundaue vallis, intra se fanum comprehensens, lapideo muro valide admodum cinctum.

(VIII.) 2. Erat autem hominum intus dissidium, quid facto opus esset non consentientium: nam alii censebant urbem dedendam Pompejo, alii vero Aristobulo faventes portas ei

λοι φρονούντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρήνουν, τῷ κακείνῳ ἐγερσθαι δεδμεμένον. Φθάσαντες δὲ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκωψαν, εἰς πολιορκίαν εὐτρε-
 5 πκόμενοι· οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιάν ἐνα-
 χείρισαν Πομπηίῳ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήιος δὲ Πείσιωνα τὸν ὑποστράτηγον πέμφας σὺν στρατῷ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τῇ ἱερῇ καὶ ὅσα ἦν ἔξω περὶ τὸ
 10 ἱερὸν ὠχύρου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον λόγους συμβατη-
 ρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν, οὐχ ὑπακούοντων δὲ εἰς αὐτὸν προσεκαλεῖτο, τὰ περίεξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα Ἰρχανῷ προθύμῳς ὑπηρετοῦντος. Πομπήιος δὲ ἔσω-
 15 θεν στρατοπεδεύεται κατὰ τὸ βορείον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπίμαχος. Ἀνεστήχασαν δὲ καὶ ἐνταῦθα με-
 γάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ ὀρύσσεται καὶ βαθεῖα περιείχεται φάραγχι· ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀνατετραμμένης ἐφ' οὗ διήγε Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι ταλαιπῶρως ἐγί-
 20 γετο, περιτεμνόντων τὴν περίεξ Ἰλὴν Ῥωμαίων. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πλησθείσης τῆς τάφρου διὰ βάθος ἀπειρον, προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρου κομισθέντα, ἐπιστήσας κατήρασσε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβολοῖς. Εἰ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν
 25 τὰς ἐβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κοιλούντων ἐκείνων· ἀρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δὲ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἔξ.

γ'. Ὁ δὲ καὶ Ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς
 30 ἡμέρας, ἃς δὲ σάββατα καλοῦμεν, οὐτ' ἔβαλλον τοὺς Ἰουδαίους οὐτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ὑπήντων, χροῦν δὲ καὶ πύργους ἀνίστασαν καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὥστε αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπιούσαν ἐνεργὰ ταῦτα εἶναι. Μάθοι δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ
 35 τὸν Θεὸν εὐσεβεῖας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱεουργίας, ἀλλὰ δις τῆς ἡμέρας, πρῶτ' τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱεουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας
 40 παριέντων. Καὶ γὰρ ἀλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ, κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἐβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα, ὑπατευού-
 45 των Γαίου Ἀντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες ἔσφαττον τοὺς ἐν τῇ ἱερῇ, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἥττον ἱεουργοῦντες διε-
 50 τέλουον, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς οὔτε ὑπὸ τοῦ πληθους τῶν ἡδὴ φονευομένων ἀναγκασθέντες ἀποδρᾶναι, πᾶν δ' ὅ τι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομείναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες ἢ πα-
 55 ρελθεῖν τι τῶν νομίσμων. Ὅτι δὲ οὐ λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβεῖας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπηίον πράξεις ἀναγράψαντες, ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ Νικό-

claudendas bellumque parandum esse suadebant, quoniam Aristobulus in vinculis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, et pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interrupcrunt, sese ad sustinendam obsidionem parantes: adversi vero, recepto exercitu, urbem Pompejo et regiam tradiderunt. At Pompejus, misso Pisone legato cum exercitu, urbem et regiam præsidio firmabat, domosque fano adjacentes et omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: quum autem illi in quas offerebat condiciones non descenderent, circumjecta loca muro sepsit, Ilyrcæ ad omnia studiosè ei subserviente. Porro Pompejus castra collocavit extra, a fani parte septentrionali, qua erat expugnabile. Stabant et ibi magnæ turres, et fossa depressa erat profunda vallee circumdata: erat enim prærupta pars ea quæ in urbem spectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus; et agger quotidie magno labore surgebat, secantibus proximas arbores Romanis. Ac postquam absolutum erat opus, fossa ægre completa propter infinitam altitudinem, admotis machinis et tormentis a Tyro allatis, fanum saxis missilibus quatere institit. At nisi nobis patrium fuisset septimis diebus ferari, non fuisset perfectus agger, illis prohibentibus: prælio enim lacerantes et ferientes hostes repellere permittit lex, sed aliud quidpiam agentes impedire non patitur.

3. Itaque cum id intellexissent Romani, istis diebus, quas sabbata appellamus, neque Judæos telis petebant, neque cum eis manus conserebant, sed aggerem et turres excitabant, et machinas admovebant, ut eis postridie uterentur. Licet autem hinc discere quam immenso pietatis studio Deum colamus et quam observantes legum simus, quod sacerdotes ex obsidione nihil præ metu impediti fuerint quominus sacra peragerent, sed bis quotidie, mane et hora nona, rem divinam ad aram fecerint, neque, si quid in oppugnatione difficile incidere, sacrificia omiserint. Etenim capta urbe, tertio mense, die jejunii, Olympiade centesima septuagesima nona, Caio Antonio et Marco Tullio Cicerone consulibus, quum vi ingressi hostes eos qui erant in fano jugularent, tamen qui sacra procurabant nihilo secius rem divinam facere perseverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæсорum multitudine in fugam compulsi, quicquid pati necesse erat illud ad aras ipsas sustinere melius putantes quam ut aliquid legibus patriis præscriptum omitterent. Quod autem ista non sint fabula, unice ad falsæ pietatis laudem ostendendam adhibita, sed veritas, testimonio sunt qui res a Pompejo gestas memoræ

λαος καὶ πρὸς τούτοις Τίτος Λίβιος, ὁ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεὺς.

δ'. Ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανήματος προσαχθέντος σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατηνέχθη καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι, πρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνῆλιος Φαῦστος Σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους, μετὰ δὲ αὐτὸν Φούριος ἐκατόνταρχος, ἅμα τοῖς ἐπομένοις κατὰ θάτερον μέρος διὰ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἐκατόνταρχος, σὺν στίφει καρτερῶ. Φόνου δ' ἦν πάντα ἀνάπλεω. Καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων, οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἀνηρῶντο, εἰσι δὲ οἱ καὶ κατὰ χρημῶν ἐκυτὸς ἔρριπτον καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπραντο, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. Ἰ. πῖστον δὲ τῶν μὲν Ἰουδαίων εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους, Ῥωμαίων δὲ πᾶν ὀλίγοι. Ἐλήφθη δὲ αἰχμαλώτως καὶ Ἀψάλλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. Παρενομήθη δὲ οὐ μικρὰ περὶ τὸν νῆον, ἄθατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον· παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. Ὅντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυγρίας ἱερᾶς καὶ σπονδαίων καὶ πλῆθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων· εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἤψατο δι' εὐσεβείαν, ἀλλὰ κἂν τούτῳ τῆς περὶ αὐτὴν ἀξίως ἐπραξεν ἀρετῆς. Τῇ τε ὑστεραίᾳ καθαίρειν παραγγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναπολίοις καὶ τὰ νόμιμα ἐπέρειν τῷ Θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ διὰ τὴν τελευτὰ ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ καὶ ᾗ τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμῆν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου τῷ πελάξει διεχρήσατο, τὸν δὲ Φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τῶν πρεπόντων ἀριστείων ἤξιωσε. Καὶ τὰ μὲν Ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου Ῥωμαίοις ἐποίησεν· ἐξ δὲ οἱ ἐνοικοὶ πλεονον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ἐπὶ μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὁρίων συνέσπειλεν. Καὶ Γά-
 40 ὄρα μὲν, μικρὸν ἐμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδάρει, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς, Ἰππον καὶ Σκυθόπολιν καὶ Πέλλαν καὶ Δίον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισαν καὶ Ἀζωτον καὶ Ἰάμνειαν καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκητορσιν ἀπέδωκε.

45 Καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, Γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσῃ καὶ Ἰόπην καὶ Δώρα καὶ Στράτωνος τὸν πύργον, (ἥ, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος μετονομάσθη Καισάρεια,) πάσας ὁ Πομπήιος ἀρῆκεν ἐλευθέραις, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τοῦτου τοῦ πάθους τοῖς Ἱεροσόλυμοις αἵτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος πρὸς ἀλλήλους στασιάζοντες. Τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλοιμεν καὶ ὑπῆκοοι Ῥωμαίων κατέστημεν, καὶ τὴν χώραν ἣν

prodiderunt, et in his Strabo et Nicolaus, ac præterea Titus Livius, historiæ Romanæ scriptor.

4. Atque postquam admota machina maxima turrium concussa cecidit, secumque ruinam traxit et locum apernit, hostes confertim irruerunt; eorum autem primus Cornelius Faustus Syllæ filius cum sua militum cohorte murum ascendit; post enim vero Furius centurio, cum eis qui ipsum sequebantur ex altera parte, atque inter utrumque Fabius, et ipse centurio, cum valida suorum manu. Omnia autem plena credibus erant. Ac Judæorum alii quidem a Romanis, alii vero a suis occidebantur, nonnullique per prærupta sese dejiciebant, aut succensis ædibus se ipsos comburebant, non sustinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. Captus etiam est Absalomus, Aristobuli avunculus et idem socer. Non mediocriter autem læsa est templi religio, inaccessi prius et pedibus et oculis: nam Pompejus et ejus comitum non pauci in penetrale ingressi sunt, et ea viderunt quæ nemini alii mortaliū nisi pontificibus solis videre fas erat. Quum autem intus essent et mensa aurea, et sacrum candelabrum, et pateræ, et magna vis aromatum, prætereaque in thesauris sacræ pecuniæ ad duo talentorum milia, nihil horum præ pietate attigit, sed hac in re convenienter suæ virtuti se gessit. Sequenti vero die, jussis arditimis ut sanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum restituit Hyrcano tum propter alia ejus erga se officia, tum quia Judæos incolas Aristobulo auxiliari prohibuerat, bellicque auctores secari percussit, ac Fausto et aliis, qui primi murum conscenderant, digna præmia persolvit. Et urbem quidem Hierosolymorum Romanis vectigalem fecit, quæ vero Cæsares-Syriæ oppida incolæ prius subegerant, ab eis abstulit et Romano prætori subiecit, universamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra suos fines conclusit. Et Gadara quidem, paulo ante eversa, instauravit, in gratiam Demetrii Gadarensis, liberti sui: reliqua vero oppida, Hippum et Seythopolim et Pellam et Dium et Samariam, itemque Marissam et Azotum et Jamniam et Arethusam, suis habitatoribus restituit. Et hæc quidem mediterranea, præter eversa, ut et maritima, et Gazam et Jopen et Dora et Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus et templis exornata Cæsarea mutato nomine appellata est,) Pompejus omnia libera esse sivit, provinciæque attribuit.

5. Hujus cladis Hierosolymis causam dederunt dissensione sua Hyrcanus et Aristobulus. Nam tunc et nobis erepta est libertas, et in Romanorum redacti sumus potestatem, et regionem, quam armis captam a Syris abstule-

τοῖς ὅλοις ἐκτρησάμεθα τοὺς Σύρους ἀελοόμενοι· ταύτην ἡναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα Ῥωμαῖοι ἐν βραχεὶ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσепράξαντο, καὶ βασιλεία, ἢ πρότερον
 5 τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμῇ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. Καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ γῶραν ἐροῦμεν. Πομπήϊος δὲ τὴν Κοίλην Συρίαν ἕως Εὐφράτου ποταμοῦ καὶ Αἰγύπτου Σκαύρῳ παραδοῦς καὶ δύο τάγματα Ῥωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ὤχετο, ἐπειγόμενος
 10 εἰς Ῥώμην. Ἐπήγετο δὲ μετὰ τῆς γενεᾶς καὶ Ἀριστοβούλου δεδεμένον· δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς ὧν εἰς Ἀλέξανδρον μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος Ἀντίγονος συνεχομίζετο εἰς Ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

ΚΕΦ. Ε'.

15 Σκαύρου δ' ἐπὶ Πέτραν τῆς Ἀραβίας στρατεύσαντος καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δοῦντος αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ αἶτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τὰλλα δῶν ἐνέδει παρίεχτο· πεμφθεὶς τε πρὸς
 20 Ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι, καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων τάλαντων γίνεται. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἥττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν
 25 ἐπιθυμεῖν τούτου γενέσθαι βουλόμενος.

(Ι'). β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν κατατρέχοντος τοῦ Ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὅς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπραξάτο καὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρον ἐστράτευσεν, μηκέτι
 30 Ὑρκανοῦ πρὸς τὴν ἐκείνου βῶμην ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος, ὅπερ εἶλε Πομπήϊος. Ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι· περιῶν δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν πολλοὺς ὥπλιζε τῶν Ἰουδαίων καὶ
 35 συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἵππεῖς, Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. Ἐρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν·
 40 οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ῥωμαίων τοὺς ἐπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖται καὶ Μαλίχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπὴντων Ἀλεξάνδρῳ ἠκολούθει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. Καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱερο-
 45 σολύμων Ἀλέξανδρος, συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ καὶ μάχης γενομένης κτείνουσι μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους. γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον ἑλθὼν προῖκαλεῖτο τοὺς ἐνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι
 50 περὶ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. Στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆσαν οἱ Ῥωμαῖοι, Μάρκος Ἀντώ-

ramus, hanc ipsam compulsi sumus Syris denno restituere; ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore a nobis Romani exegerunt, sublataque regia administratione, honore generi pontificali prius delato, popularis inducta est. Et de his quidem suo loco dicemus. Pompejus autem quum Coelen-Syriam usque ad Euphratem fluvium et Ægyptum Scauro tradidisset cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. Erant enim ei duæ filiae totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonos Romam una cum suis sororibus deportabatur.

CAP. V. (IX.)

Quum autem Scaurus in Petram Arabiæ expeditionem fecisset, et propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, et exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani jussu frumentum ex Judæa et alia quibus opus erat præbebat: missusque ad Aretam legatus a Scauro, quoniam ejus hospes esset, persuasit ei ut pecunia vastationem agri redimeret, et ipse trecentorum talentorum sponsor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit, non minus quod ipse hoc voluerit quam quod Aretas idem concupiverit.

(X.) 2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursante, prætor Gabinus Roma venit in Syriam: qui et alia memoratu digna gessit, et in Alexandrum arma movit, quum Hyrcanus quidem Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed jam Hierosolymorum murum a Pompejo dirutum erigere institueret. Verum ab hoc quidem eum prohibuerunt qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Judæorum armabat, collegitque celeriter decem millia pedum, ut et mille et quingentos equites, et Alexandrium munitionibus firmavit (castellum prope Coreas situm) et Machærantem apud montes Arabiæ. Igitur eum aggreditur Gabinus, præmisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis quos ducebant Romanis, et præterea Judæis qui eis parebant, quibus Pitholaus et Malichus præfecti erant, assumpti insuper Antipatri auxiliis, obviam iverunt Alexandro: Gabinus autem et ipse cum gravi armatura sequebatur. Et Alexander quidem prope Hierosolyma se recepit: quum vero ad manus illic ventum esset, præliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, vivos autem ceperunt non pauciores.

3. Interea Gabinus ad Alexandrium profectus eus qui intus erant ad compositionem invitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Quum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnam-

νιος ἐπιφανὸς ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας ἔδοξεν ἡριστευκέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ἦει, καὶ θασις γε ἐνετύγχανε καθηρημέναις τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο. Καὶ ἀνεκτίσθησαν Σαμάρεια καὶ Ἀζωτος καὶ Σκυθόπολις καὶ Ἀνθηδών καὶ Ῥαφία καὶ Δώρα, Μάρισσά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. Τῶν δὲ ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ Γαβίνιος προσέταττε, βεβηχίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολλὸν χρόνον ἐρχίμους γενομένας.

δ'. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος κατὰ τὴν χώραν ἐπάνευσιν εἰς τὸ Ἀλεξάνδρειον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύναντος διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, 15 συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δέοντος καὶ παραδιδούς τῶν ἐρυμάτων Ὑρκανίαν τε καὶ Μαχαιρούντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. Καὶ ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. Τῆς Ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἥ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων, τοῦ τε ἀνδρὸς 20 αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἔχομένων, συνειχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἡξίου καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὴν, Ὑρκανὸν κατήγειν εἰς Ἱεροσόλυμα, στήσονται τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπιμέλειαν. Πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοῖρας διένειμε τὸ ἔθνος, καὶ 25 ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν Γαδάραις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ἱεριχούντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν Σεπφώρει τῆς Γαλιλαίας. Καὶ οἱ μὲν ἀπῆλλαγμένοι τῆς δυναστείας ἐν ἀριστοκρατίᾳ διῆγον.

ΚΕΦ. Γ'.

20 Ἀριστοβούλου δὲ διαδράντος ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν προαιρουμένου, πέμπει Γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ Σερουλίον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον 25 αὐτὸν κατασχεῖν καὶ συλληφόμενους αὐτόν. Πολλοὶ δ' Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν προσέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. Πειθόλαος γοῦν τις, ὑποστράτηγος ἐν Ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἡτομόλησε πρὸς αὐτόν. 40 πολλοὶ δὲ τῶν προστιθεμένων ἦσαν ἀνοπλοὶ. Διγνωκῶς δὲ εἰς Μαχαιρούντα ἀπανίστασθαι Ἀριστοβούλου τοῦτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπόρους ὄντας, (οὗ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα,) τοὺς δὲ ὀπλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίουσιν ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. Καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττώνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι, καίπερ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. Καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες ὡς ἐδύναντο σώζειν αὐτοὺς 45 ἐπειρῶντο. Χιλίων μὲντοι πλείονας ἔχων Ἀριστοβούλος εἰς Μαχαιρούντα διέφυγεν, ὡχούρου τε τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς οὐδὲν ἤττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο.

que eadem faciendo reliquis palmam præripuisse visus est. Ceterum Gabinus, relicta ibi parte exercitus ad locum expugnandum, ipse reliquam Judæam obibat, et in quasunque incidebat urbes eversas, instaurari jubebat: et relectæ sunt Samaria et Azotus et Scythopolis et Anthedon et Raphia et Dora et Marissa et Gaza, et aliæ non paucæ. Dumque homines Gabinii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incoherentur, postquam diu deserta fuerant.

4. Ille vero, istis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium, et dum obsidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, et de castellis tradens Hyrcaniam et Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et ista quidem Gabinus diruit. At quum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat, quod ejus vir ceterique liberi Romæ habebantur, ad eum venisset, concessit ei quæcunque postulabat: et compositis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hierosolyma, fani curam habiturum. Deinde constitutis quinque iudicis conventibus, in æquales partes gentem divisit, ita ut alii jus peterent ad Hierosolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, et quinti ad Sepphorin Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi ab optimatibus regebantur.

CAP. VI. (XI.)

Quum autem Aristobulus Roma in Judæam profugisset, et Alexandrium, quod nuper erat eversum, reficere institueret, mittit Gabinus adversus eum milites et duces Sissenam et Autonium et Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipsumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Aristobulum confluebant, quum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus studebant. Pitholaus certe quidam, qui Hierosolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum per fugit: sed eorum qui ei se adjugebant plerique erant inermes. Quum autem Aristobulus ad Machæruntem se conferre statuisset, eos dimisit, quod non essent instructi (ipsi enim ad opera bellica inutiles erant,) assumptisque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus est. Sed Romanis eos acriter aggressis, victi sunt egregie Judæi quamvis animose præliati, et hostium vi in fugam versi sunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur, reliqui vero dissipati, sibimet, ut poterant, consulere conabantur. Aristobulus tamen, plus mille secum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire instituit, et, quamvis rebus afflictis, nihilominus

Δύο δ' ἡμέρας ἀντισχών τῇ πολιορκίᾳ καὶ πολλὰ τραύ-
ματα λαθὼν αἰγμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδός,
ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον
ἀγεται. Καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀριστόβουλος χρησάμενος
τύχῃ πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτόθι
κατείχεται, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερφεύσας ἔτη τρία
καὶ μῆνας ἕξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόφυλος γε-
νόμενος. Τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ ἀνῆκον ἢ σύγκλη-
τος, Γαβινίου γράψαντος τοῦθ' ὑποσχέσθαι τῇ μητρὶ
10 παραδούσῃ τὰ ἔρματα. Καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν ἐπανέρχεται.

β'. Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι καὶ τὸν Εὐ-
φράτην ἥδη πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς Αἴγυπτον
ἀποστρέψαντα καταστήσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν· καὶ
15 ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδῆλωται· Γαβινίῳ μὲντοι
κατὰ τὴν στρατείαν, ἣν ἐπ' Ἀρχιelaon ἐστειλάτο, Ἀν-
τίπατρος ὑπῆρέτῃσι σίτον καὶ ὄπλα καὶ χρήματα· καὶ
τοὺς ὑπὲρ Πηλοῦσιον τῶν Ἰουδαίων οὗτος αὐτῷ προσ-
ηγάγετο καὶ συμμαχοὺς ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν
20 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. Ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς
Αἴγυπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν σάσει καὶ ταρα-
χῇ νοσούσαν· ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος,
παρελθὼν ἐξ ὑστεροῦ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν,
πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλεν, στρατεύματι δὲ
25 μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος ἐκτείνει πάντας δσους
ἐπιτύχοι τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γα-
ριζεῖν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

γ'. Ὁ δὲ Γαβίνιος, τοιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν κα-
ταλαβὼν Ἀντίπατρον (συνετὸς γὰρ ἦν) προπέμπει πρὸς
30 τοὺς νενοσηκότας, εἰ παῦσαι δυνήσθαι τῆς παραφρο-
σύνης αὐτοὺς καὶ πείσαι πρὸς τὸν ἀμείνῳ λογισμὸν
ἐπανελθεῖν. Ὁ δὲ ἔλθων πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε
καὶ προσηγάγετο τῷ ἔθνει, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ
ἠδυνήθη κατασχεῖν. Στρατοῦ γὰρ τρεῖς οὗτος ἔχων
35 μυριάδας Ἰουδαίων ἀπήντησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν
ἤττηται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων περὶ τὸ Ἰταδύριον
ὄρος.

δ'. Καταστησάμενος δὲ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ἱε-
ροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς ἦν Ἀντίπατρον θέλοντι, ἐπὶ Να-
40 βαταίους ἔρχεται. Καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ·
Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθριδάτην καὶ Ὀρσάνην πρὸς
αὐτὸν ἐλθόντας προὔπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν
αὐτόν. Καὶ Γαβίνιος μὲν ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ
κατὰ τὴν στρατηγίαν δράσας ἀπῆρεν εἰς Ῥώμην,
45 Κράσσῳ παραδούς τὴν ἀρχήν. Περὶ δὲ τῆς Πομπηίου
καὶ Γαβινίου στρατείας ἐπὶ Ἰουδαίους γράφει Νικόλαος
ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, οὐδὲν ἑτε-
ρος ἑτέρου καινότερον λέγων.

ΚΕΦ. Ζ'.

Κράσσος δ' ἐπὶ Πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν
50 εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῇ ἱερῇ χρήματα, ἃ Πομ-
πίος καταλελοιπεί, (δισχιλία δ' ἦν τάλαντα,) βαστά-
σας, οἷός τε ἦν καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα (τάλαντα δὲ

bonam spem habebat. Sed postquam duos dies obsidionem
sustinuerat, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono
filio suo, qui una cum eo Roma aufugerat, et ad Gabinium
ducitur. Et Aristobulus quidem, quum ea ipsi fortuna ob-
tignisset, iterum Romam mittitur, et in vinculis ibi tene-
batur, postquam rex et pontifex fuisset annos tres et sex
menses, vir praeclarus et magni animi. Verum ejus liberos
dimisit senatus, propterea quod scripsit Gabinius id se eo-
rum matri castella tradenti promississe. Atque ita rediere
tum in Judaeam.

2. Gabinius vero, quum in eo esset ut in Parthos duceret
exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam,
et reversus est in Aegyptum, ut Ptolemaeum in illius regnum
restitueret. Et haec quidem etiam in aliis memorata sunt.
Gabinio quidem, in ea expeditione quam fecit adversus
Archelaum, Antipater frumentum et arma et pecuniam
suppediavit, eique Judaeos, qui supra Pelusium collocati
custodes erant adituum Aegypti, idem conciliavit socios-
que fecit. Deinde reversus ex Aegypto Syriam offendit se-
ditione et tumultu laborantem: nam Aristobuli filius Ale-
xander, recuperato denuo per vim principatu, multos qui-
dem Judaeorum ad defectionem impulit, ingentique manu
regionem incursans interficiebat quotquot nactus erat Ro-
manorum, qui in montem Garizin appellatum confugerant,
eosque obsidione urgebat.

3. Gabinius autem, quum hoc in statu Syriam offendisset,
Antipatrum (nam prudens erat) ad rebelles praemittit, si
forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem
mentem consilio suo revocare. Ille profectus multos qui-
dem repressit et ad officium reduxit, Alexandrum vero co-
libere non potuit. Is enim, quum fringita Judaeorum millia
in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio et cum eo con-
gressus victus est, amissis suorum decem millibus apud
montem Itabyrium.

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem
urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabataeos profici-
scitur. Et hos quidem praello superat, Mithridatem vero
et Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se recepe-
rant, deduxit, sparso rumore quod ab eo fuga dilapsi es-
sent. Et Gabinius quidem, quum res multas et praecla-
ras gessisset, Romam discessit, tradita Crasso provincia.
De his autem Pompeji et Gabinii contra Judaeos expeditio-
nibus scribit Nicolaus Damascenus et Strabo Cappadox,
quorum unus nihil ab altero alienum refert.

CAP. VII. (XII.)

Crassus autem in Parthos expeditionem facturum venit in
Judaeam: et sublata quae in templo erat pecunia, quam
Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum,) a se im-
petrabat ut etiam omni auro (atque id erat ad octo millia ta-

καὶ οὗτος ἦν ὀκτακισχίλια) περιδύειν τοῦ ναοῦ. Λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὀλοσφυρήλατον χρυσῆν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην· ἥ δὲ μὲν παρ' ἡμῖν ἰσχύει λίτρας δύο καὶ ἥμισυ. Παρίδωκε δὲ αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς, Ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ διὰ πονηρίαν, (ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος,) ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων τοῦ ναοῦ φύλακην, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελεῶν τὸν κατασκευὴν, ἐκ δὲ τῆς δοκού ταύτης ἐκκρεμαμένον, ἐπεὶ τὸν Κράσσον ἐώρα περὶ τὴν τοῦ χρυσοῦ γινόμενον συλλογὴν, δέισας περὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τοῦ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, μόνον δὲ ἀρκεσθῆσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθη-
 5 σμένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. Ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἐάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ Ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. Ὁ μὲντοι Κράσσος καὶ ταύτην, ὡς οὐδενὸς ἀφόρεμος ἄλλου τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβάς τοὺς
 10 ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρῃσεν.

β'. Θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν Θεόν, ἐτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ
 2 πολλῶν πάνυ χρόνων. Οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προεირρημένων χρημάτων, οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περὶ τολογίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαιρείται πλήθος, ἀλλὰ πολλοὶ τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ· οὕτω λέγων.
 30 « Πέμψας δὲ Μιθριδάτης εἰς Κῶν ἔλαβε τὰ χρήματα, « ἔπει ἔθετο ἐλεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα. » Ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. Καὶ ὅτλον ὅτι ταῦτα μετένεγκαν εἰς Κῶν τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ
 40 « Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθριδάτου φόβον· οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναόν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶν. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθριδάτῃ δεδοίας. Μαρτυρεῖ
 50 δὲ καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων ὅτι, καθ' ὃν καιρὸν διέβη Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμήσων Μιθριδάτῃ, καὶ Λεύκουλλον πέμψαι ἐπὶ τὴν ἐν Κυρήνῃ στάσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὃν ἡ οἰκουμένη πεπληρωταί, λέγων οὕτως. « Τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν
 60 « Κυρηναίων, ἡ τε τῶν πολιτῶν καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, « τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. Αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρεληλυθεί, « καὶ τόπον οὐκ ἔστι βραδίως εὐρεῖν τῆς οἰκουμένης, ὅς « οὐ παραδέχεται τοῦτο τὸ φῶλον, μὴδ' ἐπικρατεῖται
 70 « ὑπ' αὐτοῦ. Ἦν τε Αἴγυπτος καὶ τὴν Κυρηναίαν, « ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυγχούσαν, τῶν τε ἄλλων « συχνὰ ζηλωσαι συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν
 80 « Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως, καὶ συναυξῆσαι χροί-
 90 « μενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. Ἐν γοῦν

lentorum) templum spoliaret. Cepit et trahem solido auro factam ex minis trecentis : mina autem apud nos valet duas libras et dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit sacerdos thesauri custos, nomine Eleazarus, non malitia, (nam vir bonus erat et justus,) sed quum concreditam haberet velorum templi custodiam, quæ et pulcritudine miranda et oppere sumptuosa erant, et ab ea trabe dependebant, videtque Crassum colligendo auro incumbentem, metuens de universo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit, quum eum jurejurando astrinxisset nihil aliud ex templo moturum, sed eo contentum fore quod ab ipso daretur, quod quidem esset multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava : id quod alios omnes latebat, solus vero sciebat Eleazarus. At Crassus et hanc, tanquam nihil aliud tacturus eorum quæ essent in templo, sumpsit, et contra jusjurandum omne templi aurum sustulit.

2. Ne cui autem mirum sit quod tantæ divitiæ in nostrum templum congestæ essent, quum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Asia, per multa retro secula eo munera contulerint. Nec testibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex ostentatione nostra, aut rem verbis exaggerandi studio, in immensum adeo extollitur, sed quum alii multi ex scriptoribus nobis testimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hisce verbis. « Mithridates autem in Co misit qui sibi inde « pecuniam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi deposue-
 30 « rat, ut et Judæorum octingenta talenta. » Nobis autem nulla est publica pecunia nisi quæ Deo sacra. Atque perspicuum est Judæos in Asia hanc pecuniam in Co transtulisse metu Mithridatis : haud enim verisimile eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes et templum, pecunias Co misisse. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hos ipsum fecisse credibile est, ut qui nihil Mithridatem metuerint. Quin et Strabo alio in loco testatur Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum gesturus contra Mithridatem, Lucullum etiam misisse ad compe-
 40 scendam in Cyrene seditionem gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. « In urbe autem Cyrenæo-
 50 « rum quattuor erant classes, una civium, altera agricola-
 60 « rum, tertia inquilinorum, et quarta Judæorum. Hæc
 70 « autem jam in urbes universas invaserat, haudque facie
 80 « est locum in toto orbe invenire, quin hoc genus hominum
 90 « exceperit, et ab eo teneatur. Nam factum est ut et Ægy-
 100 « ptus et Cyrenæa, utpote iisdem solitæ parere dominis,
 110 « aliaque multæ regiones horum mores imitentur, magnum-
 120 « que Judæorum numerum peculiariter foveant, et cum his
 130 « opibus viribusque crescant, patriis Judæorum utentes in-

« Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδει-
 « γμένη, γὰρ καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρι-
 « στο μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ· καθίσταται δὲ καὶ
 « ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διατετᾷ κρί-
 « σεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων,
 « ὡς ἂν πολιτείας ἀρχὼν αὐτοτελοῦς. Ἐν Αἰγύπτῳ
 « μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ
 « ἀρχῆς Ἰουδαίους καὶ διὰ τὸ πλησίον εἶσθαι τὴν κα-
 « τοικίαν τοὺς ἀπελθόντας ἐκείθεν, εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν
 « μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰ-
 « γυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς
 « ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον, » Στράβων δὲ οὖν ταῦτα
 λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ πάντα διοικήσας ἐν αὐτῇ ἐβούλετο
 15 τῶπον ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς μὲν
 οὖν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὥς καὶ ἐν ἄλλοις δεδή-
 λωται. Κάσσιος δὲ εἰς Συρίαν φυγὼν καὶ περιποιησά-
 μενος αὐτὴν Πάρθοις ἐμποδῶν ἦν, ἐκτρέφουσιν ἐπ' αὐτὴν
 διὰ τὴν κατὰ Κράσσου νίκην. Αὐτῷ δὲ εἰς Τύρον ἀ-
 20 φικόμενος ἀνέβη καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ταριχεῖας μὲν
 οὖν προσπεσὼν εὐθὺς αἰρεῖ καὶ περὶ τρισμυρίους ἀν-
 θρώπους ἀνδραποδίζει, Πειθολάον τε τὸν τῇ Ἀριστο-
 βούλῳ στάσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν
 Ἀντιπάτρου παραστησαμένου, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ
 25 συνέβαινε δύνασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιος ἦν καὶ
 παρὰ Ἰουδαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ἐπισή-
 μων ἐξ Ἀραβίας Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες
 ἐγένοντο παῖδες, Φασάηλος καὶ Ἡρώδης, ὃς ὕστερον
 βασιλεὺς γίνεται, Ἰώσηπος τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ
 30 δὲ Σαλώμη. Οὗτος δ' Ἀντίπατρος ἐπεπαίητο καὶ πρὸς
 τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ
 πρὸς τὸν Ἀραβὰ, ὃ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς Ἀρι-
 στοβούλῳ παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπε-
 δευσάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἡπείγετο, ὑπαντιάζων
 35 τοῖς ἐκείθεν ἐπιούσιν, ὥς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

(ΙΓ'). δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καίσαρ, κατασχὼν Ῥώμην
 μετὰ τὸ Πομπηίων καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ
 Ἰονίου, παραλύσας τῶν δεσμῶν Ἀριστοβούλῳ εἰς Συ-
 40 ρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο παραδούς αὐτῷ τάγματα,
 ὥς ἂν εὐτρεπέζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὢν. Ἀρι-
 στοβούλος δὲ οὐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων, ἐρ' αἷς ἔτυχε
 τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ
 τὰ Πομπηίου φρονούντες φαρμάκῳ διαφθεύουσιν, θά-
 45 πτουςι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πράγματα.
 Καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο ἐν μέλει κεκηδευμένος ἐπὶ
 χρόνον πολλόν, ἕως Ἀντώνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας
 εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐποίησε
 τεθῆναι. Σικιπίων δὲ, ἐπιστελλάντος αὐτῷ Πομπηίου
 ἀποκτείνει Ἀλέξανδρον τὸν Ἀριστοβούλου, αἰτιασάμε-
 50 νος τὸν νεανίσχον ἐπὶ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ῥωμαίους
 ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεγράψατο. Καὶ ὁ μὲν
 οὕτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ· τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ
 Πτολεμαῖος ὁ Μενναῖος παρέλαβε, δυναστεύων Χαλκί-
 55 φος τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν Φι-

« stitutis. Etenim in Ægypto concessum est Judæis habitare,
 « et magna pars urbis Alexandrina seorsum huic genti assi-
 « gnata est : quin et suus illis ethnarcha est, qui gentis res
 « administrat, et judicia exercet, curatque contractus et
 « mandata, quasi esset reipublicæ suis legibus utentis
 « princeps. Et in Ægypto quidem plurimum pollet hæc
 « gens, quod Judæi ex Ægyptiis originem habuerint, et
 « quod ab iis digressi sedibus vicini essent ; transgressa est
 « autem in Cyrenæam, quod hæc quidem finitima est
 « Ægyptiorum ditioni, quemadmodum etiam Judæa, vel
 « potius pars olim fuit regni Ægyptiaci. » Strabo nimirum
 hæc dicit.

3. Crassus autem, omnibus arbitratu suo compositis, in
 Parthorum regionem profectus est : et ipse quidem cum
 universo exercitu periit, ut alibi narratum est. Cassius
 vero in Syriam fugit, eaque potius Parthos arcebat, qui
 eam, ob partem de Crasso victoriam, incursionibus vete-
 rant. Deinde rursus ad Tyrum profectus ascendit etiam
 in Judæam : et Taricheas quidem adortus primo impetu
 expugnavit, et triginta circiter millia captivorum cepit, et
 Pitholaum Aristobuli seditionis successorem interfecit hor-
 tatus Antipatrum, qui forte apud eum auctoritate plurimum
 valebat, et magnæ tum erat existimationis etiam apud Idu-
 mæos, a quibus uxorem duxit ex nobili Arabiæ familia no-
 mine Cypron, ex qua liberos quattuor sustulit, Phasaelum
 et Herodem, eum qui postea rex erat, et Josephum et Phe-
 roram, et filium Salomen. Hic Antipater et alios sibi prin-
 cipes conjunxerat amicitia et hospitio, et potissimum Ara-
 bein, apud quem liberos deposuit dum bellum gerebat cum
 Aristobulo. Et Cassius quidem motis castris ad Euphratem
 contendit, invadentibus illac hostibus occurrentibus, ut ab
 aliis quoque memoræ profuturum est.

(XIII.) 4. Aliquanto autem post Cæsar, potius Roma post-
 quam Pompejus et senatus trans Ionium mare fugerant, Ari-
 stobulum vinculis solutum in Syriam mittere decreverat, tra-
 ditus ei duabus legionibus, ut qui posset illic negotia com-
 ponere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta
 a Cæsare potestate conceperat, sed, antequam id agere pos-
 set, Pompejani Aristobulum veneno sustulerunt, eum
 vero Cæsaream sepeliverunt. Atque corpus ejus melle con-
 ditum aliquamdiu jacuit, donec id Antonius postea misit in
 Judæam, et in regum loculis condendum curavit. Scipio
 vero, quum ei significatum fuisset literis Pompeji ut Alexan-
 drum Aristobuli filium interficeret, instituta in juvenem ac-
 cusatione propter superiora ejus in Romanos commissa,
 eum securi percussit. Et ille quidem ita moritur Antio-
 chiz : ejus vero fratres ad se recepit Ptolemæus Menæi
 filius dynasta Chalcidis sub monte Libano, missoque filio

ἰππῶνα εἰς Ἀσκάλωνα παρὰ τὴν Ἀριστοβούλου γυ-
αῖχα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστελλεῖν τὸν υἱὸν Ἀντί-
νον καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τῆς ἐτέρας Ἀλεξάνδρας
ῥαβθεὶς ὁ Φίλιππιον ἀγεται γυναῖκα. Μετὰ δὲ ταῦτα
ἰνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν Ἀλε-
άνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς πρόνοιαν ποιοῦμενος
ἡτελεῖ.

ΚΕΦ. Η'.

Μετὰ δὲ τὸν Πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν
ἐν αὐτῷ Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον εἰς πολλὰ
ῥησίμον αὐτὸν παρέσγεν Ἀντίπατρος, ὁ τῶν Ἰουδαίων
ἐπιμελητὴς, ἐξ ἐντολῆς Ὑρκανοῦ. Μιθριδάτῃ γὰρ τῷ
Περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι
διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, περὶ δὲ Ἀσκά-
λωνα διατρίβοντι, ἦκεν Ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων
ἐπὶ τὰς τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἔλθειν
ἐπαρακατεύσατο τοὺς ἐν τέλει καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ
τὴν Συρίαν ἅπαντες ἐπεκούρουν, ἀπολείπεσθαι τῆς ὑπὲρ
Καίσαρος προθυμίας οὐ θέλοντες, Ἰάμβλιχός τε ὁ δυ-
νίστης καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Αἰβανὸς ὁρος οἰ-
κῶν, αἱ τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. Μιθριδάτης δὲ ἄρας
ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον ἀφικνεῖται, καὶ μὴ δεχομένων
αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Ἡρίστευε
δὲ Ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος κατασύρας τὴν τοῦ τείχους,
ὅδον εἰσπεσεῖν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν.
Καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον οὕτως ἔλχε' τοὺς δὲ περὶ Ἀντί-
πατρον καὶ Μιθριδάτην ἀπίνοντας πρὸς Καίσαρα διεκώ-
λων οἱ Ἰουδαῖοι Αἰγύπτιοι, οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην
χωρὰν κατοικοῦντες. Πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν
φρονεῖν κατὰ τὸ δόμῳλον Ἀντίπατρος, καὶ μάλιστα
ἐπιδείξας αὐτοῖς τὰς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολάς,
ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει καὶ ξένια
καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. Καὶ οἱ
μὲν, ὡς ἑώρων τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συν-
θέοντας, ὑπάρχουν. Τούτους δὲ προσθεμένους ἀκού-
σαντες οἱ περὶ Μέμφιν ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν Μιθριδά-
την πρὸς αὐτούς· κἀκεῖνος ἔλθων καὶ τούτους παραλαμ-
βάνει.

(ΙΕ'). β'. Ἐπει δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιελ-
λύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον Ἰου-
δαίων στρατόπεδον. Ἐῖχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθρι-
δάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Ἀντίπατρος. Συμπεσόντων δὲ εἰς
μάχην κλίνεται τὸ τοῦ Μιθριδάτου κέρας, καὶ παθεῖν
ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότερα, εἰ μὴ παρὰ τὴν ἥσσαν τοῦ
ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις Ἀντίπατρος πα-
ρέβηεν, ὃς νενικηκώς ἦδη τοὺς πολεμίους τὸν μὲν ῥύεται,
τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγύπτιους. Αἰ-
ρεῖ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείνας τῇ διώξει,
τὸν τε Μιθριδάτην ἐκάλει, πλεῖστον ἐν τῇ τροπῇ δια-
σόντα. Ἐπεσον δὲ τῶν μὲν περὶ τοῦτον ὀκτακόσιοι,
τῶν δὲ Ἀντίπατρος τεσσαράκοντα. Μιθριδάτης δὲ
περὶ τούτων ἐπιστέλλει Καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς
ἕκαστα καὶ τῆς σωτηρίας αἰτίον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαί-

suo Philippione Ascalonem ad Aristobuli conjugem, jussit
eam una mittere filium suum Antigonum et filias, quarum
alterius Alexandræ amore captus Philippio eam duxit uxo-
rem. Postea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in ma-
trimonium accipit Alexandram, ejusque fratrum deinceps
curam gerebat.

CAP. VIII. (XIV.)

Post Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo repor-
tatam, Cæsari in Ægyptum bellum gerenti ad multa utilem
se præbuit Antipater Judæorum administrator, idque jussu
Hyrçani. Ad Mithridatem enim Pergamenum copias auxi-
liaries adducenstem, neque per Pelusium iter facere valentem,
sed apud Ascalonem hærentem, veniebat Antipater, secum
habens Judæorum peditum tria millia, perfectitque ut ex
Arabia primates venirent auxilio: et propter ipsum Syri
omnes opem Cæsari ferebant, nolentes aliis concedere
promptitudine in Cæsarem, et Iamblichus dynasta et Pto-
lemæus ejus filius, Libani montis incolæ, et urbes prope-
modum omnes. Mithridates vero, motis e Syria castris,
Pelusium venit: quumque ab hominibus non admitte-
retur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium for-
tissime se gessit, et primus detracta muri parte ceteris
aditum in urbem patefecit. Atque ita quidem Pelusium
obtinuit. Antipatrum autem et Mithridatem ad Cæsarem
euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Onice
dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis persuasit ut
idem cum popularibus suis sentirent, maxime ostensis
Hyrçani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæsaris essent
amici, monebat, et exercitum muneribus omnibusque ne-
cessariis juvarent. Et illi quidem, quum viderent Antipa-
trum et pontificem consentire, parebant. Istos vero ubi
accessisse audiverunt Memphitici, vocaverunt et ipsi ad se
Mithridatem, et ille eo profectus hos quoque assumpsit.

(XV.) 2. Quum autem locum qui Delta vocatur jam circui-
visset, cum hostibus congregitur ad castra Judæorum quæ
appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithridates,
sinistrum vero Antipater. Commisso autem prælio inclinat
Mithridatis cornu, et in discrimen extremum adductum
fuisset, nisi Antipater secundum fluminis ripam cum suis
militibus accurrisset, qui victis jam a se hostibus illum libe-
rat et victores Ægyptios in fugam vertit. Quumque in iis
persequendis perseverasset, castris eorum politur, et Mi-
thridatem revocat, qui pulsus longissime aberat. Cecide-
runt autem ex Mithridatis hominibus ad octingentos, Anti-
patri quadraginta. Mithridates vero de his scripsit ad
Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro ac-
ceptam ferens, ita ut Cæsar et tunc Antipatrum collau-

ων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, χρησιμοποιεῖν δὲ παρὰ πάντα τὸν πολεμὸν εἰς τὰ κινδυνώδεστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συνέβη παρὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν.

- 5 γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον καὶ εἰς Συρίαν ἀποπλεύσας ἐτίμησε μεγάλως, Ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ δούς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. Λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι
10 τῆς στρατείας καὶ ἔλθειν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μὲν τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων ἐξ Ἀσινίου ονόματος οὕτως. « Μετὰ δὲ τὸ τὸν Μιθριδάτην εἰσβαλεῖν « εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων « ἀρχιερέα. » Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ
15 πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ονόματος λέγει οὕτως. « Τὸν « μὲν Μιθριδάτην ἐξελεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀ- « σκάλωνα Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας « ἐπιμελητὴν, τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρα- « σκευάσαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας προτρέψαι, κοι-
20 « νῶνται δὲ τῆς στρατείας καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιε- « ρέα. » Ταῦτα μὲν Στράβων φησίν.

- δ'. Ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε πρὸς Καίσαρα τὴν τε τοῦ πατρὸς ἀπωδύρετο τύχην καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστοβού-
25 λος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείναντος πελέκει Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκδεδουλευμένου Ὑρκανοῦ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγορή-
30 βιαίως ἐξηγουμένου τοῦ ἔθνους καὶ εἰς αὐτὸν παρανομη-
35 σάντων. Παρῶν δὲ Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἑώρα καθ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γενομένην, νεωτε-
ριστὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στα-
σιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπε-
μίμνησκειν ἐπὶ τοῖς στρατηγήμασι, ποιοῦμενος τοὺς
40 λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. Δικαίως δὲ ἔλεγεν Ἀρι-
45 στοβουλὸν μὲν εἰς Ῥώμην ἀνάρπαστον γεγονέναι, πολ-
λέμιον αἰ καὶ μηδέποτε εὖνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίους, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ἐπὶ ληστείᾳ ὑπὸ Σκι-
πίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν καὶ ἀδι-
κίαν τοῦτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ δράσαντος.

- 40 ε'. Τούτους Ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους Καῖσαρ Ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Ἀντι-
πάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, τούτου δὲ ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος τὴν κρίσιν ἐπίτροπον
αὐτὸν ἀποδείκνυσιν τῆς Ἰουδαίας. (IC.) Ἐπιτρέπει δὲ
45 καὶ Ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστήσai τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· ἔρριπτο γάρ ἐτι Πομπηίου κα-
ταβαλόντος καὶ τοῦτ' ἐπιστέλλει τοῖς ὑπάτοις εἰς Ῥώ-
μην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. Καὶ τὸ γεγόμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. « Λεύ-
50 « κιος Οὐαλλέριος Λευκίου υἱὸς στρατηγὸς συνεβουλεύ- « σαι τοῦ συγκλήτῳ εἰδοῖς Δακευδρίαῖς ἐν τῷ τῆς Ὀμο- « νοίας ναφ. Γραφομένῳ τῷ δόγματι παρήσαν Λεύκιος « Κωπώνιος Λευκίου υἱὸς Κολλίνα καὶ Παπίριος Κυρίνα, « περὶ ὧν Ἀλέξανδρος Ἰάσονος καὶ Νουμήνιος Ἀντιόχου

daverit, et ejus opera toto bello in maximis periculis esset, usque adeo ut in praeliis vulnerari Antipatrum contingerit.

3. Ceterum aliquanto tempore post Caesar, quum fofo bello in Syriam navigasset, magnum ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana civitate omniumque immunitate donando. Multi vero aiunt Hyrcanum hujus expeditionis socium fuisse et in Aegyptum venisse, atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. « Postquam Mithridates Aegyptum invasit, et cum eo Hyrcanus Judaeorum pontifex. » Imo et idem ille Strabo etiam alibi ex auctoritate Hypsicratis in hac verba « loquitur. Mithridatem quidem solum profectum esse, « Antipatrum vero Judaeae procuratorem, ab ipso Ascalo- « nem accitum, cum tribus militum millibus auxilium ei « tulisse, et ceteros dynastas partibus admovisse, atque « expeditioni etiam Hyrcanum pontificem interfuisse. » Et haec quidem Strabo narrat.

4. Quin et eodem tempore Antigonus Aristobuli filius, quum ad Caesarem venisset, et patris fortunas deplorat, quodque propter ipsum mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque frater ejus a Scipione securi percussus, orabatque ut sui miseretur e paterno imperio expulsi: ac praeterea Hyrcanum et Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, et ipsi injuriam fecissent. Verum Antipater, qui praesens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusationem contra se institutam videbat, et Antigonum novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvasset, verba de iis faciens, quorum ipse testis erat. Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostia esset et nunquam benevolo in Romanos animo, fratremque ipsius in latrocinio captum a Scipione poenas debitas subisse, non autem per vim et injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerit.

5. Quum haec Antipater verba fecisset, Caesar Hyrcanum quidem pontificem pronunciat, et Antipatro potestatem de-
dit, quantam ipse velit, idque arbitrio ejus permittens, ipsum Judaeae procuratorem facit. (XVI.) Hyrcano vero etiam patriae muros reficere permisit, ut qui hanc gratiam roga-
verat, (nam adhuc jacebant a Pompeio diruti;) scripsitque Romam ad consules ut hoc in Capitolio perscriberetur. At-
que senatus consultum factum est in hunc modum. « Lucius « Valerius Lucii filius praetor retulit ad senatum iudibus De- « cembrihus in aede Concordiae. Decreto scribendo adfor- « runt Lucius Coponius Lucii filius (tribu Collina, et Papi- « rius Quirina, quibus de rebus Alexander Iasonis, Nume-

ἰ Ἀλεξάνδρος Δωροθέου, Ἰουδαίων πρεσβευταί, ἀν-
 κ ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι, διελθόντες, ἀνανοούμενοι
 ε προὔπηργμένους πρὸς Ῥωμαίους χάριτας καὶ τὴν
 λίαν, καὶ ἀσπίδα χρυσὴν σύμβολον τῆς συμμαχίας
 νομένην ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε,
 ἡ γράμματα' αὐτοῖς ἡξίωσαν δοθῆναι πρὸς τε τὰς
 ιτονοουμενάς πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τοῦ
 ἵν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχά-
 νει καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. Ἐδόξεν οὖν συνθέσθαι
 λίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὁσων ἐδεήθησαν
 ἡεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς παρασχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν
 σπῖδα προσδέξασθαι. Ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ Ὑρκα-
 ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἐνάτου μηνὸς Πα-
 ου. Ὡρᾶτο δὲ καὶ παρὰ τοῦ τῶν Ἀθηναίων δήμου
 ἀς Ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτοὺς
 ἡμῶν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῶ, τοῦτον ἔχον τὸν
 ἵπον. α' Ἐπὶ πρυτάνεως καὶ ἱερέως Διονυσίου τοῦ
 Ἀσκληπιάδου μηνὸς Πανέμου πέμπτῃ ἀπὸντος, ἀπε-
 ἰθῆ τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων, ἐπὶ Ἀγα-
 καλέως ἀρχοντος ***. Εὐκλῆς Μενάνδρου Ἀλιμου-
 σος ἐγραμμάτευε, Μουνυχῶνος ἐνδεκάτῃ, ἐνδεκάτῃ
 τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ,
 τῶν προέδρων ἐπεψήφισε Δωροθέος Ἐρχιεύς καὶ οἱ
 συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. Διονύσιος Διονυσίου εἶπεν
 ἐπειδὴ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρ-
 χης τῶν Ἰουδαίων, διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ
 ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἐκάστῳ εὐνοῶν καὶ πάσῃ χρώμενος
 περὶ αὐτοὺς σπουδῇ, καὶ τοὺς παραγενομένους Ἀθη-
 ναίων, ἡ κατὰ πρεσβείαν ἡ κατ' ἰδίαν πρόφασιν, ὡς
 αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τῆς
 ἀσφαλτοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη
 μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων, δέδοκται δὲ καὶ νῦν,
 Θεοδοσίῳ τοῦ Θεοδώρου Σουνιεύς εἰσηγησαμένου,
 καὶ περὶ τῆς τάνδρος ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον,
 καὶ οἱ προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅ τι ποτ' ἀν δὴ
 νῆται ἀγαθόν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ,
 ἀριστεῖν κατὰ τὸν νόμον, καὶ στήσαι αὐτοῦ εἰκόνα
 γυμνασίᾳ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων,
 ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις,
 τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων καὶ Παναθηναίων
 καὶ Ἐλευσινίων, καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀγῶσιν, ἐπι-
 μεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντί τε αὐτῷ καὶ
 διαφυλάττοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν εἶναι πᾶν ὅ τι
 ἂν ἐπινοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τῆς τάνδρος σπου-
 δῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τοῦτον γενομένων φαίνεται
 ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τῆς
 προσήκουσας ἀμοιβῆς ἀξίῳ, καὶ ζηλώσῃ τὴν περὶ
 ἡμᾶς σπουδὴν ἐκ τῶν ἡδὴ τιμηθέντων. Ἐλέσθαι δὲ
 καὶ πρέσβεις ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων, οἵτινες τε αὐτῷ
 κομισαὶ τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσους προσδεξά-
 μενον τὰς τιμὰς περᾶσθαι τι ποιεῖν ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν
 τὴν πόλιν. α' Αἱ μὲν οὖν παρὰ Ῥωμαίων καὶ τοῦ
 δήμου τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδω-
 λυνται ἱκανῶς.

« nius Antiochi, et Alexander Dorothei filii, legati Judæorum,
 « viri boni et socii, egerunt, veterem erga Romanos benevo-
 « lentiam et amicitiam renovantes, et clypeum aureum in
 « signum societatis attulere, ex quinquaginta millibus aureo-
 « rum, et literas sibi dari petierunt et ad liberas civitates et ad
 « reges, ut regionem ipsorum et portus secure possint adire,
 « et nemini fiat injuria. Placuit igitur cum iis amicitiam
 « et gratiam inire, et quæ a nobis postularunt, illa ipsis
 « concedere, clypeumque allatum accipere. » Hæc acta
 sunt Hyrcani pontificatus et principatus anno nono, mense
 Panemo. Quin etiam Hyrcano honos habitus est a populo
 Atheniensi, quoniam in eos multa beneficia contulerat;
 miseruntque ad eum decretum in hæc verba. « Prytane et
 « sacerdote Dionysio filio Asclepiadis, mensis Panemi
 « desinentis die quinto, traditum est strategis decretum
 « Atheniensium, archonte Agathocle, * * * Eucles Menan-
 « dri Alimius scribam agebat, Munychionis die undecimo,
 « undecimo prytaniæ, habita concione in theatro. Ex
 « proedris populum in suffragia misit Dorotheus Erchien-
 « sis ejusque collegæ. Dionysius Dionysii filius dixit :
 « Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, pontifex et Judæo-
 « rum ethnarcha, perpetuo tam publice populum quam
 « privatim civium unumquemque benevolentia prosequitur,
 « summumque studium in eos confert, et quotquot Athe-
 « niensium vel legationis causa, vel propter privata nego-
 « tia, eo profecti fuerint, perhumaniter apud se excipit,
 « curatque deducendos, ut salvi et incolumes redeant
 « prospiciens, quibus et antea quidem perhibitum fuit testi-
 « monium, visum est etiam nunc, Theodosio Theodori filio
 « Suniensi referente, populumque de virtute hujus viri
 « admonente, deque voluntate ejus nobis quoad potuit be-
 « nefaciendi, honorare ipsum corona aurea, præmio legi-
 « timo, statuamque ex ære item collocare in templo Populi
 « et Gratiarum : et præconis voce pronuntiari coronæ do-
 « nationem in theatro, Dionysiis, dum tragædiæ novæ
 « aguntur, et Panathenæis et Eleusiniis, et in gymnasiis
 « certaminibus; curaque esse strategis ut, dum ille perse-
 « verat et benevolentiam erga nos conservat, omnia, quæ
 « in honorem ejus et gratiam excogitari possunt pro ipsis
 « in nos studio et liberalitate, ei tribuantur, quibus rehus
 « fiet ut se ostendat populus noster grato esse erga bene-
 « merentes animo, velleque alios, ut par est, remunerare;
 « quo ille jam honoribus affectus studium nostrum imite-
 « tur : prætereaque legatos ex omni Atheniensium numero
 « legi, quibus id negotii datum erit ut et ad illum decretum
 « hoc perferant, ipsumque hortentur ut honores assequuntur
 « deinceps studeat de civitate nostra bene mereri. » Et de
 honoribus quidem, qui a Romanis et populo Atheniensi
 habiti sunt Hyrcano, satis a nobis dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

CAP. IX. (XVII.)

Ὁ Καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἀπέ-
πλευσεν. Ὡς δὲ Καῖσαρὰ προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας
Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρει
μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος ὑπὸ Πομπηίου καθηρημένον, καὶ
τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον ἐπιὼν κατέστειλεν, ἀπει-
λῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἡρεμεῖν· τὰ μὲν γὰρ Ὑρ-
κανοῦ φρονούντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάζειν καὶ βιώσεσθαι
τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως, προστι-
θεμένους δὲ ταῖς ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι καὶ τοῖς ἀπ'
αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας αὐτὸν μὲν ἔξιν ἀντὶ
προστάτου δεσπότῃν, Ὑρκανὸν δὲ ἀντὶ βασιλέως τυ-
ράννων, Ῥωμαίους δὲ καὶ Καῖσαρὰ πικροῦς ἀπὸ ἡγε-
μόνων πολεμίους· οὐ γὰρ ἀνέξεσθαι μετακινούμενον ὃν
αὐτοὶ κατέστησαν. Ταῦτα λέγων καθίστα δι' ἑαυτοῦ
τὰ κατὰ τὴν χώραν.

β. Βραδὺν δ' ὥρων καὶ νυθτὴν τὸν Ὑρκανὸν, Φασάχ-
λον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύ-
μων καὶ τῶν περὶ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ'
αὐτὸν Ἡρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπα-
σιν ὄντι· πέντε καὶ εἴκοσι γὰρ αὐτῷ ἐγγόνει μόνα ἔτη.
Βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὦν τῷ φρονή-
ματι γενναῖος ὁ νεανίας ἀφορμὴν εὐρίσκει παρηχρήμα-
εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. Καταλαβὼν γὰρ Ἑζεκιάν
τὸν ἀρχιλήστην τὰ προσεχῆ τῆς Συρίας κατατρέχοντα
σὺν μεγάλῳ στίφει, τοῦτον κατασχὼν κτείνει καὶ πολλοὺς
τῶν σὺν αὐτῷ ληστών. Σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον
τοῦτο ἡγάπησαν οἱ Σύροι· ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλ-
λάχθαι τοῦ ληστηρίου τὴν χώραν ἐκαθάρευσεν. Ὑμνου-
νοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ κατὰ κόμας καὶ πόλεις, ὡς εἰ-
ρήνην αὐτοῖς παρσχισκότα καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων
ἀπολαύσιν. Ἐγένετο δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σέξτιρ Καί-
σαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ τοῦ μεγάλου Καίσαρος
καὶ διέποντι τὴν Συρίαν. Ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῶν Ἡρώδῃ
πεπραγμένων Φασάχλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐ-
δοκίμῃσιν αὐτοῦ κινήθεις ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολει-
φθῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας, καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
μοις εὐνουστάτους ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν
πόλιν, οὔτε δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερό-
μενος οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ταῦτ' Ἀντί-
πατρον ἐποιεῖ θεραπείας παρὰ τοῦ ἔθνους τυγχάνειν
βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἷον ἂν τις μεταλαμβάνοι τῶν
δίων ὧν δεσπότης ὑπὸ μέντοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρό-
τητος, ὅσα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς
Ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη.

γ. Οἱ δ' ἐν τείλει τῶν Ἰουδαίων ὄρῳντες τὸν Ἀντί-
πατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους εὐ-
νοίᾳ τε τῇ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε παρὰ τῆς
Ἰουδαίας καὶ τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον
πρὸς αὐτόν. Καὶ γὰρ φιλιᾶν Ἀντίπατρος ἦν πεποιημέ-
νος πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα
πέισας πέμψαι τὸν Ὑρκανὸν αὐτὸς λαβὼν νομίζεται τὴν
δωρεάν· ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανοῦ διδόντος,

Cæsar autem ordinatis Syriæ rebus per mare disces-
Antipater vero, postquam, deducto a Syria Cæsare, in Iu-
dæam reversus est, confestim dejecta a Pompeio mun-
reficit, et regionem obiens, tumultum, qui in ea en-
compescebat, partim minando, partim ut quiescerent a-
sulendo : si enim ab Hyrcano starent, fore ut felici-
degant, suisque bonis absque turba fruentes vitam æqui-
sin rerum novarum spe ducebantur, et ab his quasi
sectarentur, ipsum habituros pro præfecto dominum, Hyr-
canum autem pro rege tyrannum, Romanos vero et Cæ-
sarem pro ducibus hostes acerbos; non enim passuros ei
summoverti, quem constituerent ipsi. Quum hæc dixisset
ad res regionis ordinandas se accingebat.

2. Videns autem Hyrcanum tardum esse atque seque-
Phasaelum filiorum suorum natu maximam finitimique
agri præfectum constituit, Herodi vero, qui illum a tate
quebatur, Galilæam commisit, quum esset omnino juvenis
nam quinque tantum et viginti annos natus erat. Verum
ei juvenilis ætas nihil est quidquam incommodi, sed qui-
niam animi generosi erat adolescens, statim invenit ex-
cendæ suæ virtutis occasionem. Quum enim offenderet
Ezechiam latronum ducem magna manu finitima Syriæ
incursantem, illum nactus interficit et multos ejus greges
les latrones. Ipsum autem ob hoc facinus magno amore
prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam a latrociniis
herari desiderabant, purgavit. Itaque eum hanc ob causam
passim per urbes virosque prædicabant, ut qui pacem
ipsis dederit, feceritque ut bonis suis tuto fruerentur. Quod
fiebatur ut etiam Sexto Cæsari innotesceret, cognato natus
Cæsaris, et Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis
factis æmulatio nata est Phasaelo ejus fratri, adeoque
ejus celebritate molus est, ut studuerit non deteriorem sibi
parare famam, et Hierosolymitas sibi redderet amicis
mos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inopi-
neste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam inju-
riam abuteretur. His rebus efficiebatur ut Antipater
gente more regio coleretur, et honoribus, qui tribui soleant
omnium domino, afficeretur. Neque tamen, quum in Iudæa
esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, ut ple-
rumque evenit, ipsius erga Hyrcanum benevolentia atque
fidei.

3. Ceterum Judæarum primarii, videntes Antipatrum
ejus filios multum crescere tum gratia apud populares, tum
reditibus ex Hyrcani et Judææ pecuniis, erant in eum male
animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Ro-
manis imperatoribus, et impulso ad pecuniam eis militem
dam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert: nam
ut propriam, non ut Hyrcano dante misit. Hæc Hyrcanum

μπε. Ταῦθ' Ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ σφόδρα ἔχαιρεν. Ἐν δέει δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν δαίων, δρῶντες τὸν Ἡρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν τυραννίδος γλιχόμενον, καὶ προσελθόντες Ὑρκανῶ ἐρῶς ἤδη κατηγόρουσαν Ἀντιπάτρου, καὶ «μέχρι πότ', πασαν, ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ἄς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρ- ἤν διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα ὦνον ἀκούοντα; ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μὴ- ἔ ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, βραθυμῶν περὶ τε σαυτῷ καὶ ἢ βασιλείᾳ. Οὐ γὰρ ἐπίτροποι σου τῶν πραγμά- ῶν Ἀντίπατρος καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μηδὲ ἰπάτα σαυτὸν τοῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπόται φανε- ρῶς ἀνωμολόγηται. Καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς αὐ- τοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ παραδὰς τὴν ἡμέτερον νόμον, δς κεκάλυπεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθεῖ τούτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ συνεδρίου· μὴ λαθὼν δὲ ἐξουσίαν πα- ρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. »

δ'. Ὑρκανὸς δὲ ἀκούσας ταῦτα πείθεται· προσεζήσαν αὐτοῦ τὴν ὀργὴν καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου ἐπρουμένων. Αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν ᾧ ἐερῶ παρακαλοῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον, αὐτὸν δὲ τὴν Ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων πόσῃ, διετέλουν. Κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Ὑρκανὸς Ἡρώδην ἐκάλεε δικασόμενον ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. Ὁ δὲ ἔχε, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραινέσαντος μὴ τὸς ἰδιώ- τας, μετὰ δὲ ἀσφαλείας προσελθεῖν καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τὰ τε κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἀρμυσάμενος, καὶ μετὰ στί- ρως ἀποχωρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μὴ τε ἐπιφο- δὸς Ὑρκανῷ δοῖε μετὰ μεζίνος παραινόμενος τά- ρματος, μὴ τε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτως εἴη πρὸς τὴν δίκην. Σέξτος μέντοι, ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακα- λῶν Ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν Ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσπειλῶν παρακούσαντι. Τῷ δ' ἦν ἀφορμὴ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σέξτου γράμματα πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν Ἡρώδην· ἡγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. Καταστάς δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ τάγματος Ἡρώδης κατέπληξεν ἅπαν- τας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς τῶν πρὶν ἀρμυεῖσθαι διαβαλλόντων, ἀλλ' ἦν ἡσυχία καὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. Διακειμένους δ' οὕτως, εἰς τις Σαμέας τούνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ διὰ τοῦτο τοῦ δεδιέ- ναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν, « ἄνδρες σύμβουλοι καὶ βα- « σιλεῖς, εἰς δίκην μὲν οὐτ' αὐτὸς οἶδ' αἷμα τινὲ τῶν πώ- « ποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω παρα- « στάντα, οὕτε ἡμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω, ἀλλὰ « πᾶς ὅστις δῆποι' οὖν ἀρίστα εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον « κληροσύμενος, ταπεινὸς παρίσταται καὶ σχῆματι δε- « σπότης καὶ ἔλεον θηρωμένου παρ' ἡμῖν, κόμην τε « ἐπιθρέψας καὶ ἐσθῆτα μελαιναν ἐνδεδυμένος· ὁ δὲ « βέλπισας Ἡρώδης, φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ « τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσθηκε τὴν πορφύραν περιεξίμε-

audiens non curabat; quin imo magnopere letabatur. Ve- rum in metu erant primi Judæorum, quum viderent Hero- dem violentum et audacem et dominandi cupiditate ar- dentem : atque ad Hyrcanum profecti aperte jam Antipa- trum accusabant, et, « quousque, inquit, ista quæ fiunt « quietus feres? annon vides Antipatrum et ejus filios prin- « cipatu succinctos, te ipsum vero regni solum nomen audien- « tem? Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra peri- « culum putare, dum temet atque regnum juxta negligis. « Non enim jam rerum tuarum procuratores sunt Antipater « et ejus filii, ne te fallat hæc opinio, sed domini mani- « feste habentur. Etenim Herodes ipsius filius Ezechiam et « ejus socios interfecit contra legem nostram, quæ homi- « nem quamvis malum interfici vetat, nisi prius ad hoc « supplicium ex sententia synedrii damnatus fuerit : et ta- « men ille, non accepta a te potestate, hoc usus est.

4. His auditis Hyrcano persuasum est : atque insuper ejus iram accenderunt matres occisorum ab Herode. Nam illæ singulis diebus in fano regem et populum orare non intermittebant, ut pro factis coram synedrio judicium sub- iret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat ad dicendam causam super iis quorum insimulaba- tur. Herodes vero eo veniebat, quum hoc eum monuisset pater, ut non privati hominis more, sed cum præsidio corporisque custodia Hyrcanum adiret, compositis Gali- lææ rebus quo modo e re sua esse judicavit, tantoque co- mitatu, quantus ei ad iter satis esset, ut nec Hyrcano me- tuendus videretur, si cum majoribus copiis venisset, ne- que nudus et incustoditus committeret se judicio. Verum- tamen Sextus Syriæ præses Hyrcanum literis monuit ut Herodem judicio liberaret, minis si non pareret adjunctis. Huic autem in causa erant literæ a Sexto acceptæ, quod Herodem nullo a synedrio supplicio affectum dimiserit, quippe quem amaret ut filium. Postquam vero Herodes in synedrio cum agmine constitit, omnes percucit, et de cetero nemo ausus est accusationem instituere, qui in eum antequam veniret invehebantur; sed altum erat silentium et quid agi deberet dubitatio. Rebus autem sic se haben- tibus, unus quispiam nomine Sameas, justus homo, ideo- que timere nescius, surrexit, et verba fecit : « equidem, « viri mecum iudices, tuque o rex, neque ipse quenquam « unquam novi, neque vos nominare posse arbitror, qui in « judicium apud vos ut causam diceret vocatus ita stiterit ; « quin quisquis omnium unquam in hoc synedrium venit « judicium subiturus, humilis comparet, et habitu metuen- « tis, et a nobis misericordiam aucupantis, capillis pro- « missis et veste pulla indutus : at iste bonus Herodes, « cædis reus, et ob tam grave crimen appellatus, astat hic

« νος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς
 « κόμης, καὶ περὶ αὐτὸν ἔχων ὀπλίτας, ἴν', ἂν κατα-
 « κρίνωμεν αὐτὸν κατὰ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς,
 « αὐτὸς δὲ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. Ἄλλ' Ἡρώδην
 10 « μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτοῦ συμ-
 « φέρον ποιεῖται περὶ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον ὑμᾶς δὲ
 « καὶ τὸν βασιλεῖα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παρασχόντας.
 « Ἰστε μέντοι μέγαν τὸν Θεὸν, καὶ οὗτος δὴ νῦν δι'
 « Ὑρκανὸν ἀπολύσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ
 10 « καὶ αὐτὸν τὸν βασιλεῖα. » Διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν
 εἰρημένων. Ὁ γὰρ Ἡρώδης, τὴν βασιλείαν παραλα-
 βὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ Ὑρ-
 κανὸν αὐτὸν, χωρὶς τοῦ Σαμέου· σφόδρα γὰρ αὐτὸν
 διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε, καὶ ὅτι τῆς πόλεως μετὰ
 15 ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τε Ἡρώδου καὶ Σοσίου,
 παρήνευσε τῷ δήμῳ δεῖσθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν διὰ
 τὰς ἀμαρτίας οὐ δύνασθαι διαφυγεῖν αὐτόν. Καὶ
 περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν.
 ε'. Ὑρκανὸς δὲ ὄρων ὠρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρε-
 20 σιν τὴν Ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς
 ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλετο καὶ πέμψας κρύφα πρὸς Ἡρώ-
 δην συνβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ
 τὸν κίνδυνον διαφεύξεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς
 Δαμασκόν, ὡς φεύγων τὸν βασιλεῖα. Καὶ παραγενόμενος
 25 πρὸς Σέξτον Καίσαρα καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος
 οὕτως ἔειχεν ὥς, εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ἐπὶ
 δίκην, οὐχ ὑπακουσόμενος. Ὑγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
 συνεδρίῳ, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν ὅτι
 πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. Τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν,
 30 πρᾶττειν δ' οὐδὲν ἔειχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας.
 Σέξτου δὲ ποιήσαντος Ἡρώδην στρατηγὸν τῆς Κοίλης
 Συρίας, (χρημάτων γὰρ αὐτῷ τούτο ἀπέδοτο,) Ὑρκανὸς
 ἦν ἐν φόβῳ μὴ στρατευσῆται Ἡρώδης καὶ ἐπ' αὐτόν.
 Οὐ πολὺ δὲ τούτου τοῦ δέους ἐβράδυνεν, ἀλλ' ἤκεν
 35 ἄγων δ' Ἡρώδης στρατιὰν ἐπ' αὐτόν, ὀργιζόμενος τῆς
 δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑπο-
 σchein ἐν τῷ συνεδρίῳ. Διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσθα-
 λείν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες 8 τε πατὴρ Ἀν-
 τίπατρος καὶ 6 ἀδελφοί, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύ-
 40 σαντες, καὶ παρακαλέσαντες ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενί,
 καταπληξάμενον δὲ ἀπειλῇ μόνον μὴ χωρῆσαι περαι-
 τέρῳ κατὰ τοῦ παρασχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
 τὸ ἀζώημα. Ἡξίουσαν τε περὶ τοῦ κληθέντα ἐπὶ δίκην
 ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα μεμνησθαι καὶ τῆς ἀφέσεως καὶ
 45 χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότε-
 ρον ἀπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν, λογι-
 ζεσθαι δὲ ὥς, εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βραβεύει τὸ θεῖον,
 πλεόν ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἀδῆλον, διὸ καὶ τὴν νίκην
 μὴ πάντῃ προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ
 50 συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαντι, μηδὲν δὲ χα-
 λεπὸν εἰς αὐτὸν ἐργασμένῳ, περὶ δ' ὧν ἐγκαλοῖται, διὰ
 πονηροὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτόν, ὑπόνοιαν
 αὐτῷ καὶ σικιὰν δυσκόλου τινὸς παρεσχημένῳ. Πείθε-
 ται τούτοις Ἡρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀπο-

« purpura amictus, et caput ornatus caesarie composita,
 « et armatis hominibus stipatus, ut si eum ex lege co-
 « demnaverimus, trucidet nos, ipse vero violato jure tra-
 « dat. At Herodem haud equidem ob ista reprehenderem.
 « si utilitatis suae majorem quam legum rationem habuerit
 « sed vosmet et regem, qui tantam ei licentiam prae-
 « stis. Veruntamen scitote potentem esse Deum, et quod
 « iste, quem nunc propter Hyrcanum vultis absolvere, et
 « vos aliquando et ipsum regem poena afficiet. » Nihil as-
 tem deceptus erat in iis quae dixit. Nam Herodes, regnum
 adeptus, omnes qui tum fuerant in synedrio, atque adeo
 Hyrcanum ipsum, interfecit, excepto Samea: hunc enim
 propter ejus justitiam magno habebat in honore, quodque
 postea obhessa urbe ab Herode et Sosio, populum monu-
 set, ut Herodem admitterent, dicendo, eum propter pec-
 cata effugere non posse. Et de istis quidem suo loco di-
 cemus.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in synedrio erant, in
 Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem distulit,
 et clam Herodi consultum inisit ut ab urbe profugeret: ita
 enim ex periculo evasurum. Et ille quidem Damascum ex-
 ut regem fugiens, contulit. Quumque ad Sextum Caesarem
 venisset, resque suas in tuto collocasset, ita erat animatus
 ut, si denuo vocaretur ad synedrium in judicium, non ob-
 temperaret. Illi vero indignabantur qui in synedrio erant, et
 Hyrcanum docere conabantur eum ea omnia contra se ipsum
 facere. Idque eum non latebat, sed quid ageret non habe-
 bat, prae ignavia atque vecordia. Quum autem Sextus He-
 rodem Coeles-Syriae praesidem fecisset, (hoc enim ipsi pecu-
 nia vendiderat,) erat Hyrcanus in metu ne Herodes sibi
 etiam bellum inferret: id quod non multo post hunc metum
 accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipsam ducere,
 iratus ei ob judicium, et quod ad causam dicendam in syn-
 edrio vocatus fuisset. Verum pater Antipater et frater eum
 prohibuerunt ab impressione in Hierosolyma facienda, et
 obviam profecti, atque impetum ejus deprecati, hortatique
 ne quid moliretur, nec ultra quam minis terrorem inco-
 ncedendo procederet adversus eum, cujus beneficio ad hanc
 dignitatem provectus esset. Atque orabant ut indignanti,
 quod citatus fuerit ut iudicio se sisteret, in memoriam veni-
 ret et quod fuerit dimissus, atque adeo gratiam haberet,
 et non ad severiora se reciperet, et pro salute accepta in-
 gratum semet ostenderet, utque secum reputaret, quod, si
 belli casus Deus regit et moderatur, eo magis erit in incerto
 expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipsi
 sperandam esse, bellum illaturo regi et socio, qui nullus
 ipsum affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admi-
 serit; et quod ad ea quorum eum insimulet, ut per malis-
 consiliarios, non per se ullam ipsi suspicionem dederit, fe-
 ceritve quidpiam quod rei durioris speciem prae se ferret.
 Istis flectitur Herodes, arbitratus sibi satis esse ad spe-
 ratas habendas, quod hoc saltem assequutus esset ut genti

ἦναι αὐτῷ καὶ τὴν ἰσχυρὴν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μό-
ν. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν.

ΚΕΦ. Ι'.

Ὁ δὲ Καῖσαρ διελθὼν εἰς Ῥώμην ἑτοιμος ἦν πλεῖν
Ἰσχυρῆς, πολεμῶν Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. Πέ-
ρς δ' Ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι
ἢ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Ἐδοξε δ'
Ῥωμαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγενημένας
Ῥωμαῖοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ
συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λαυθάνη τοὺς
λλους ἅπαντας ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης
αὐλεῖς διὰ σπουδῆς ἔσχον ἡμᾶς, τὴν τε ἀνδρείαν ἡμῶν
αὐ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ
ἢ πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν
αὐ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ
αὐ ταῦτα πανταχοῦ μὴδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκει-
θαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ τισιν ἄλλοις
ῶν βιβλίω, πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ Ῥωμαίων δόγματα οὐκ
σιν ἀντειπεῖν, (ἐν τε γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις
ῶν πόλεων καὶ ἐτι νῦν ἐν τῷ Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ
ῆλαις ἀναγράφονται χαλκαῖς· οὐ μὴν ἀλλὰ Καῖσαρ
Ἰούλιος τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίοις ποιήσας χαλ-
ῶν στήλην ἐδήλωσεν ὅτι Ἀλεξανδρείῳ πολίται (εἰσιν,) ἢ
αὐτῶν ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. Παραθήσο-
μαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπὸ τε τῆς συγκλήτου δόγματα
καὶ Ἰουλίου Καίσαρος πρὸς τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος
ἡμῶν.

β'. « ΓΑΙΟΣ ἸΟΥΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ καὶ
ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων ἀρχουσι,
βουλῇ, δῆμῳ χαίρειν. Εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι,
καὶ γὰρ δὲ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γενο-
μένης ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν υἱὸν
Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέ-
πομπᾳ ἡμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις
ῶν ἀνακένῃται γράμμασι. Βούλομαι δὲ καὶ Ἑλλη-
νιστὶ καὶ Ῥωμαῖστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατε-
θῆναι. Ἔστι δὲ δὴ τοῦτο. Ἰούλιος Καῖσαρ,
αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς, μετὰ συμ-
βουλίου γνώμης ἐπέκρινε. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάν-
δρου Ἰουδαῖος καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις,
ἐν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ
τῶν ἡμετέρων πραγμάτων ἐνεδείξατο, ὥς αὐτῷ πολλοὶ
μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῷ ἔγγιστα
ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων
στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθριδάτην
ἀποσταλεῖς ὑπ' ἐμοῦ πάντας ἀνδρείας τοὺς ἐν τῇ τά-
ξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλε-
ξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶ-
ναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνῃν τε Ἰουδαίων διὰ παντός
ἔχειν κατὰ τὰ πάτρια ἔθνη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς
παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἐτι δὲ καὶ ἐν τοῖς
κατ' ἀνδρᾶ φιλοῖς ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε κατὰ τοὺς
ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶν ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάν-

potentiam suam ostenderet. Et hoc quidem in statu erat
Judæa.

CAP. X. (XVII.)

Cæsar vero Romam profectus navigationem in Africam
adornabat, cum Scipione et Catone bellum gesturus. Ce-
terum Hyrcanus ad eum misit rogatum ut amicitiam se-
cum initam et societatem firmaret. Mibi autem necessa-
rium esse visum est percensere omnes honores genti
nostræ a Romanis eorumque imperatoribus habitos, et
societatis fœdera, ut alios universos non lateat quod et
Asiæ et Europæ reges nostram studiosi fuerint, ex amore
fortitudinis nostræ fideique. Quoniam vero multi pro-
pter suum in nos odium nolunt animum inducere ut
iis credant quæ Persæ et Macedonæ de nobis scripserunt,
quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis
exstant, sed apud nos et alios quosdam barbarorum adser-
vantur, Romanorum autem decretis non licet contradicere,
(nam in urbium locis publicis reposita sunt, et etiamnum
in Capitolio, idque columnis æreis inscripta; quia et Ju-
lius Cæsar Judæis qui Alexandriæ sunt, facta senæ co-
lumna palam fecit eos cives Alexandrinos esse,) ex istis
rem demonstrabo. Præterea etiam decreta a senatu
facta et Julio Cæsare apponam, quæ ad Hyrcanum gen-
temque nostram spectant.

2. « CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPERATOR, et pontifex maxi-
mus, dictator iterum, Sidoniorum magistratibus, senatui,
populo salutem. Si valetis, bene est; ego quoque et
exercitus valemus. Misi ad vos exemplar decreti in ta-
bulis relati, quod ad Hyrcanum Alexandri filium, pon-
tificem et ethnarcham Judæum, attinet, ut in vestris
actis publicis reponatur. Volo etiam ut Græce Latine-
que tabulis æreis mandetur. Est autem hoc. Julius Cæ-
sar imperator iterum, et pontifex maximus, ex concilii
sententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius
Judæus, et nunc et superioribus temporibus, tam pace
quam bello, fidem et diligentiam nostris in negotiis præ-
stitit, id quod ei multi imperatores attestati sunt, et
nuperrime in bello Alexandrino in auxilium venit cum mille
et quingentis militibus, et ad Mithridatem a me missus
omnes in agmine fortitudine superavit, has ob causas
Hyrcanum Alexandri filium filiosque ejus Judæorum
ethnarchas esse volo, et pontificatum Judæorum perpe-
tuo retinere more patrio, esseque ipsum et filios ejus so-
cios nobis, prætereaque in singularibus amicis recen-
seri; quæcunque etiam propriis illorum legibus ad pon-
tifices pertinent, aut benignitate illis concessa sunt,

« θρωπα, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα
 « αὐτοῦ· ἂν δὲ μεταξὺ γέννηται τις ζήτησις περὶ τῆς
 « Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ'
 « αὐτοῦ. Παραρχημασίαν δὲ ἡ χρήματα πράττεσθαι
 8 « οὐ δοκιμάζω. »

γ'. « ΓΑΙΟΥΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα, συγκε-
 « χωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν οὕτως ἔχοντα·
 « ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχὴ καὶ
 « τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιε-
 10 « ρεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων προῖστίται
 « τῶν ἀδικουμένων. Πέμψαι δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλε-
 « ξάνδρου υἱὸν, ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, πρεσβευτὰς
 « τοὺς περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομένους·
 « ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῇν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν
 15 « ἐν τε τῷ Καπετωλίῳ καὶ Σιδωνίῳ καὶ Τύρῳ καὶ ἐν
 « Ἀσκάλῳ καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαρᾶμένην γράμ-
 « μασι Ῥωμαῖκοις τε καὶ Ἑλληνικοῖς, ὅπως τε τὸ
 « δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς
 « τούτων ἡγουμένοις εἰς τε τοὺς φίλους ἀνεγκύωσι,
 « καὶ ἔξῃνα τοῖς πρεσβευταῖς παρασχεῖν, καὶ διατά-
 20 « γματα πέμψαι πανταχοῦ. »

δ'. « ΓΑΙΟΥΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ, ὑπα-
 « τος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιланθρωπίας ἔνεκεν συν-
 « εχώρησεν ἐπὶ συμφερόντι τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ
 « δήμου τῶν Ῥωμαίων Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν,
 25 « αὐτὸν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς
 « Ἱερουσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶναι ἐπὶ τοῖς δικαίοις
 « καὶ τοῖς νομίμοις οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τὴν ἱε-
 « ρωσύνην διακατέσχον.

ε'. « ΓΑΙΟΥΣ ΚΑΙΣΑΡ, ὑπάτος τὸ πέμπτον, ἔκρινε
 « τούτους ἔχειν καὶ τειγίσαι τὴν Ἱερουσολυμιτῶν πόλιν,
 « καὶ κατέχειν αὐτὴν Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα
 « Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῇται·
 « ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως
 « ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται, καὶ μῆτε ἐρ-
 35 « γολαθῶσί τινες μῆτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν. »

ς'. « ΓΑΙΟΥΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔστη-
 « σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς Ἱερουσου-
 « μιτῶν πόλεως, Ἰόπης ὑπεξαίρουμένης, χωρὶς τοῦ
 « ἐβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγο-
 40 « ρεῦουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μῆτε ἀπὸ τῶν δένδρων
 « καρπὸν λαμβάνουσι μῆτε σπείρουσι· καὶ ἵνα ἐν Σι-
 « δωνίῳ τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν φόρον ἀποδιδῶσι, τὸ τέ-
 « τартον τῶν σπειρομένων· πρὸς τούτοις ἐτι καὶ Ὑρ-
 « κανῶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς
 45 « ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν· καὶ ὅπως μηδεὶς
 « μῆτε ἀρχὸν μῆτε στρατηγὸς ἢ πρεσβευτὴς ἐν τοῖς
 « ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐνιστᾷ συμμαχίαν, μηδὲ στρα-
 « τιώτας ἐξείη τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθαι ἢ
 « εἰς παραρχημασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι
 50 « πανταχοθεν ἀνεπηρεάστους· ὅσα τε μετὰ ταῦτα ἔσχον
 « καὶ ἐνεμέθησαν ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς
 « ἔχειν. Ἰόπην δὲ πόλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον Ἰουδαῖοι
 « ποιούμενοι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι,

« ipsum filiosque ejus habere jubeo : si qua vero inter eos
 « de Judaicis institutis quaestio oriatur, placet mihi jud-
 « cium penes ipsum esse. Ut vero illic hiemetur, aut pe-
 « cuniae ab illis exigantur, mihi non placet. »

3. « CAII CAESARIS consulis placita, concessa, decreta
 « ita se habent. Ut filii ejus principes sint Judaeorum gentis,
 « et locis sibi concessis fruantur; atque pontifex ipse et
 « Judaeorum ethnarcha eos defendat qui injuria afficiuntur.
 « Mittendosque esse ad Hyrcanum Alexandri filium Ju-
 « daeorum pontificem legatos de societate et amicitia acti-
 « ros; areamque tabulam ista continentem dedicandam
 « et in Capitolio et apud Sidonem et Tyrum et Ascalonem
 « et in templis, inscriptam Romanis Graecisque literis, cu-
 « randumque ut hoc decretum ad omnes singularum
 « urbium quaestores earumque praetores et ad amicos per-
 « feratur, quo legatis laetitia praebeantur, et mandata hac
 « passim divulgentur. »

4. « CAIUS CAESAR, imperator, dictator, consul, honoris
 « et virtutis et benignitatis ergo, concessit, quod felix fau-
 « stumque sit senatui populoque Romano, uti Hyrcanus
 « Alexandri filius, et pariter ac ipse ejus filii, pontifices et
 « sacerdotes fiant Hierosolymorum totiusque gentis, eo-
 « dem jure rituque quo et majores eorum sacerdotium le-
 « nuerunt. »

5. « CAIUS CAESAR, quintum consul, decrevit ut isti ha-
 « beant muniantque Hierosolymorum urbem, atque Hyr-
 « canus Alexandri filius, Judaeorum pontifex et ethnarcha,
 « eam occupet quemadmodum ipse voluerit : et ut Judaeis
 « secundo quoque frugum locationis anno de redditibus cu-
 « rum subducant, et neque fiat tributorum redemptio.
 « nec eadem tributa semper solvantur. »

6. « CAIUS CAESAR, imperator iterum, statuit, ut pro-
 « pter urbem Hierosolymorum tributa pendat tota Judaeo-
 « rum ditio, excepta Jope, idque singulis annis, nisi sit
 « annus septimus, quem sabbaticum appellant, quod mos
 « est in eo neque fructus arborum legere neque seminare :
 « utque in Sidone secundo quoque anno tributum reddat
 « quartam satorum partem; ac praeterea Hyrcano ejusque
 « filiis decimas solvant, quas eorum etiam majoribus sol-
 « vebant : utque nemo vel praeses vel dux vel legatus in
 « finibus Judaeorum auxilia colligat; neve liceat milites
 « pecunias ab his exigere ad libernandum, aut alio quo
 « cunque nomine, sed ubique sint injuria immunes. Quo
 « cunque etiam postea habuerint et possederint, aut ene-
 « rint, his omnibus fruantur. Jopen civitatem praeterea,
 « quam ab initio habuerunt Judaei, quum societatem cum
 « Romanis facerent, illorum esse, quemadmodum et antea.

καθώς καὶ τὸ πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλεως Ἑρκανὸν ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν καὶ παῖδας αὐτοῦ παρὰ τῶν τῆν γῆν νεμομένων, χωράς καὶ λιμένους ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν Σιδωνί, μοδίους δισμουρίου ἐξακισιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαίρουμένου τοῦ ἑβδομοῦ ἔτους, ὁ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ οὔτε ἀρούσιν οὔτε τὸν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι· τὰς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ἑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον διακατέσχον, ἀρέσκειν τῇ συγχλήτῃ ταῦτα Ἑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ἐπὶ τοῖς δικαίῳ οἷς καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς διακαί, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν, τὰ τε φιλάθροπα, ὅσα τοῦ τε δήμου ψηφισαμένου καὶ τῆς συγχλήτου ἔσχον. Ἐπὶ τούτοις τε τοῖς δικαίῳ χρῆσθαι αὐτοὺς ἐξῆναι ἐν Ἀλδδοῖς· τοὺς τε τόπους καὶ χωράς καὶ ἐποίκια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας καὶ Φοινίκης συμμάχοις οὔσι Ῥωμαίων κατὰ δωρεὰν ὑπῆρχε καρποῦσθαι, ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος Ἑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους ἔχειν· δίδωσθαι τε Ἑρκανῷ καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν ἐν τε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καθεζομένων μετὰ τῶν συγχλητικῶν θεωρεῖν, καὶ αἰτησαμένοις παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱπάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ ἀποκρίματα αὐτοῖς ἀποδίδωσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἀπάσαις, ἀφ' ἧς ἐν τῷ δόγμα γέννεται. »

ζ'. « ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ [δικτάτωρ] τὸ τέταρτον, ὑπατὸς τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεξιγμένος διὰ βίου, λόγους ἐποίησατο περὶ τῶν δικαίων τῶν Ἑρκανῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιοούτους. Τῶν πρὸ ἑμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων Ἑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίους, ἐπὶ τε συγχλήτῃ καὶ δήμῳ Ῥωμαίων, εὐχριστήσαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγχλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ἑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς Ἑρκανῷ παισὶν ὑπὸ συγχλήτῃ καὶ δήμῳ Ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐεργέτησαν ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ. »

η'. « ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγός, ὑπατὸς Ῥωμαίων, Παριανῶν ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἐνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δῆλῳ καὶ τινες τῶν παρ' οἰκίων Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβειν, καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. Ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κατὰ τῶν ὑμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθνη καὶ χρήματα εἰς σύνδειπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ, κεκωλυμένον. Καὶ γὰρ Γάιος Καίσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγός καὶ ὑπατὸς, ἐν τῷ

JOSEPHUS. I.

« nobis placere : tributa quoque hujus civitatis nomine habere Hyrcanum Alexandri filium ejusque filios ab agri cultoribus, propter frumentum e regione et portu quocumque in Sidonem [exportatum, modios vicies sexies mille septuaginta quinque, excepto septimo anno quem sabbaticum vocant, in quo neque arant neque fructum ex arboribus colligunt. Vicos autem quos in magno campo Hyrcanus ejusque majores olim possederunt, senatui placere istos habere Hyrcanum et Judæos, eodem jure quo et prius habuerunt : manere etiam jura quæ ab initio erant inter Judæos et pontifices et sacerdotes, ut et beneficia quæ a populo et a senatu concessa habuerunt. Prætereaque eodem jure licere uti iis in Lyddis. Loca etiam et agros et villas, quæ fuerunt regum Syriæ et Phœnices sociorum populi Romani, quorum usus fructum ceperunt ex eorum donatione, placet senatui ut Hyrcanus ethnarcha et Judæi habeant. Item Hyrcano licere ejusque filiis et legatis ab eo missis ut in ludis gladiatoriis et pugnis cum bestiis inter senatores spectandi gratia sedeant, quumque petiverint a dictatore aut magistro equitum ut in publicum prodeant, illis, in senatum introductis, responsum reddendum, intra decem in unum versum dies, ex quo factum fuerit senatusconsultum. »

7. « CAIUS CÆSAR, imperator [dictator] quartum, consul quintum, perpetuus dictator declaratus, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii, Judæorum pontificis et ethnarchæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me fuerunt, testimonium dederunt Hyrcano pontifici Judæorum et Judæis, tam in provinciis quam coram senatu populoque Romano, atque gratias eis populus et senatus egerit, bonum factum, ut nos quoque meminerimus et operam demus, ut Hyrcano et Judæorum genti filiisque Hyrcani a senatu populoque Romano debitæ eorum erga nos benevolentiae et beneficiis in nos collatis gratiæ referantur. »

8. « CAIUS JULIUS, prætor, consul Romanorum, Pariorum magistratibus, senatui, populo salutem. Conveniunt me Judæi in Delo, et quidam ex Judæis *insulæ* inquilinis, præsentibus etiam vestris legatis ; et significant quod vos decreto eos prohibetis patrii ritibus et sacris uti. Verum mihi non placet ejusmodi decreta contra amicos et socios nostros fieri, vetarique eos ex suis institutis vivere, et conferre pecunias in epulas et rem divinam, præsertim quum nec Romæ ista facere prohibeantur. Nam et Caius Cæsar, prætor noster

« διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν,
 « μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν οὔτε χορήματα συνεισ-
 « φέρειν οὔτε σύνδειπνα ποιεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ
 « τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπει
 6 « κατὰ τὰ πάτρια ἔθνη καὶ νόμιμα συνάγεσθαι τε καὶ
 « ἵστασθαι. Καὶ ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴ τι κατὰ τῶν
 « ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε,
 « τοῦτο ἀκυρώσαι διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ
 « εὐνοίαν. »

10 θ'. Μετὰ δὲ τὸν Γαίου θάνατον Μάρκος Ἀντώνιος
 καὶ Πόπλιος Δολοβέλλας, ὑπάτοι ὄντες, τὴν τε σύγκλη-
 τον συνήγαγον καὶ τοὺς Ὑρκανοῦ πρέσβεις παραγα-
 γόντες διελέχθησαν περὶ τῶν ἡζίου, καὶ φιλίου πρὸς
 αὐτοὺς ἐποίησαν· καὶ πάλιν συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγ-
 15 κλητος ἐψηφίσαστο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. Παρατί-
 θεμαι δὲ καὶ τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγο-
 μένων ἐγγύθεν ἔχουσιν οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν πραγμα-
 τεῖαν. Ἦν δὲ τοιοῦτο.

ι'. Δόγμα συγκλήτου ἐκ τοῦ ταμείου ἀντιγεγραμ-
 20 μένον ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμειντικῶν,
 Κοίντου Ρουτίλιου Κορνηλίου ταμίαις κατὰ πόλιν, δέλτου
 δευτέρου καὶ ἐκ τῶν πρώτων. « Τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν
 « Ἀπριλλίων ἐν τῇ ναῷ τῆς Ὁμονοίας γραφομένῃ
 « παρῆσαν Λούκιος Καλπούριος Μενενία Πείσων,
 25 « Σερούτιος Παπίνιος Λεμονία Ποτίτις, Γάιος Κανίνιος
 « Τηρηγνίνα Ρεβίλιος, Πόπλιος Τιδήτιος, Λεύκιος
 « Ἀπουλίνος Λευκίου υἱὸς Σεργία, * Φλάβιος Λευκίου
 « Λεμονία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίω Παπρία,
 « Μάρκος Ἀκύλιος Μάρκου Μεχία, Λούκιος Ἐρούκιος
 30 « Λουκίου Στελλατίνου, Μάρκος Κύντιος Μάρκου υἱὸς
 « Πόλλιος Πλάγκυλλος, Πόπλιος Σέριος. Πόπλιος
 « Δολοβέλλας, Μάρκος Ἀντώνιος ὑπάτοι λόγους ἐποίη-
 « σαντο. Περὶ τῶν δόγματι συγκλήτου Γαίου Καίσαρ
 « ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔκρινε καὶ εἰς τὸ ταμεῖον οὐκ ἔρθε·
 35 « σεν ἀνεγέθη, περὶ τούτων ἀρέσκει ἡμῖν γενέσθαι
 « ὥς καὶ Ποπλίω Δολοβέλλᾳ καὶ Μάρκῳ Ἀντωνίῳ
 « τοῖς ὑπατοῖς ἔδοξεν, ἀνεγχεῖν τε ταῦτα εἰς δέλτους
 « καὶ πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν ταμίαις, ὅπως φροντίσωσι
 « καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπτύχοις. Ἐγένετο
 40 « πρὸ πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῇ ναῷ τῆς Ὁμο-
 « νοίας. Οἱ δὲ πρεσβεύοντες παρ' Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχι-
 « ρέως ἦσαν οὗτοι, Λυσίμαχος Παυσανίου, Ἀλέξανδρος
 « Θεοδώρου, Πάτροκλος Χαιρέου, Ἰωνάθης Ὀνίου. »

ια'. Ἐπεμψε δὲ τούτων Ὑρκανὸς τῶν πρεσβευτῶν
 45 ἓνα καὶ πρὸς Δολοβέλλαν τὸν τῆς Ἀσίας τότε ἡγε-
 μόνα, παρακαλῶν ἀπολῦσαι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρα-
 τείας καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν αὐτοῖς ἔθνη ἐπιτρέπειν
 τε κατὰ ταῦτα ζῆν. Λαβὼν γάρ ὁ Δολοβέλλας τὰ
 παρὰ τοῦ Ὑρκανοῦ γράμματα, μηδὲ βουλευσάμενος
 50 ἐπιστέλλει τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἅπασιν γράφας καὶ τῇ
 Ἐρεσίῳ πολει πρωτεύουσῃ τῆς Ἀσίας περὶ τῶν Ἰου-
 δαίων. Ἡ δὲ ἐπιστολὴ τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον.

ιβ'. « Ἐπὶ πρυτανείῳ Ἀρτέμῳνος Ἀθναίωνος
 « πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Ἐρεσίῳνος βουλῇ

« et consul, quum edicto velaret nullas in urbe coitiones lo-
 « beri, solum istas ne fierent, simulque ne pecuniam con-
 « ferrent aut convivia agitarent, non interdixit: similiter
 « et ego, alias coitiones prohibens, illis solis permitto et
 « patriis moribus et institutis congregari et in eo peri-
 « stere. Quare bonum factum erit ut vos etiam, si quid
 « contra amicos nostros et socios edixeritis, id abrogatum
 « eat, propter illorum erga nos merita et benevolen-
 « tiam. »

9. Post mortem autem C. Caesaris, M. Antonius et P.
 Dolabella consules senatum convocabant, et introductis
 Hyrcani legatis, de illorum postulatis retulerunt, et amicum
 fœdus cum eis fecerunt: et omnia illis concedi senatus
 decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem
 etiam decretum, ut demonstrationem eorum quæ dicuntur
 ad manus habeant lectores hujus historiæ. Erat vero
 tale.

10. Senatusconsultum ex ærario descriptum et tabulis
 publicis quæstoriis, Quinto Rutilio C. Cornelio quæstori-
 bus urbanis, tabula secunda et ex primis. « Ante diem ter-
 « tium idus Apriles in æde Concordiæ scribendo adferunt
 « Lucius Calpurnius tribu Menenia Piso, Servius Papinius
 « Lemonia Politus, Caius Caninius Terentius Rebilus,
 « Publius Tidetius, Lucius Apulinius Lucii filius Sergia,
 « Flavius Lucii filius Lemonia, Publius Plinius Publi
 « filius Papiria, Marcus Acilius Marci filius Mæcia, Lucius
 « Erucius Lucii filius Stellatina, Marcus Quintius Marci
 « filius Pollia Plancillus, Publius Serius. Publius Dola-
 « bella, Marcus Antonius consules verba fecerunt. In qui-
 « bus rebus senatusconsulto Caius Caesar pro Judæis de-
 « crevit, neque ante curavit in ærarium deferri, de his
 « placet nobis fieri, sicut etiam Publio Dolabellæ et Marci
 « Antonio consulibus visum fuit, et deferre ista in tabulas,
 « et ad quæstores urbanos, ut et ipsis curæ sit ea in tabu-
 « lis duplicibus reponere. Factum est ante diem quintum
 « idus Februarias apud ædem Concordiæ. Legati autem
 « ab Hyrcano pontifice erant isti: Lysimachus Pansania
 « filius, Alexander Theodori, Patroclus Chærez, Jona-
 « thas Oniaz. »

11. Sed et ad Dolabellam, qui tunc Asiæ præerat, Hyrcanus unum ex his legatis misit, obsecrans ut dimitteret
 Judæos a milita, et servaret eis patria instituta, sinneret-
 que ex illis vitam agere. Dolabella vero post acceptas
 ab Hyrcano literas, nulla adhibita deliberatione, tum
 omnibus Asiaticis epistolam misit, tum etiam Ephesium
 urbi, quæ prima erat Asiæ, de Judæis. Atque epistola
 illa erat hoc exemplo.

12. « Prytane Artemone, die primo Lenæonis, Dolabella
 « imperator senatui Ephesium et magistratibus et populo

καὶ ἄρχουσι καὶ δῆμῳ χαίρειν. Ἀλέξανδρος Θεο-
 « δώρου, πρεσβευτῆς Ὑρχανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ
 « ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν Ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι
 « περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεῦσθαι τοὺς πολίτας αὐ-
 « τοῦ, διὰ τὸ μῆτε δπλᾶ βασιάζειν δύνασθαι μῆτε
 « ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων,
 « μῆτε τροφῶν τῶν πατρῶν καὶ συνθῶν κατ' αὐτοὺς
 « εὔπορεῖν. Ἐγὼ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς καὶ εἰ πρὸ
 « ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι τὴν ἀστρατεῖαν, καὶ συγχωρῶ
 « χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθισμοῖς ἱερῶν ἔνεκα καὶ ἁγίων
 « συναγομένοις, καθὼς αὐτοὶ νόμιμον, καὶ τῶν πρὸς
 « τὰς θυσίας ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα
 « γράψαι κατὰ πόλεις. »

γ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοθέλλας Ὑρχανοῦ πρεσβε-
 « σαιμένου πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. « Λεύκιος
 « δὲ Λέντλος ὑπατος εἶπε· Πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους,
 « ἱερά Ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιούντας ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ
 « τοῦ βῆματος δεισιδαιμονίας ἔνεκα στρατείας ἀπέλυσσα,
 « πρὸ δώδεκα καλῶνδῶν Ὀκτωβρίων, Λευκίῳ Λέντλῳ,
 « Γαίῳ Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. Παῖσαν Τίτος Ἀππίος
 « Τίτου υἱὸς Βάλγος Ὁρατίᾳ πρεσβευτῆς, Τίτος Τόγ-
 « γιος Τίτου υἱὸς Κροστομίνᾳ, Κοῖντος Ραΐσιος Κοῖν-
 « του, Τίτος Πομπήϊος Τίτου Λογγίνος, Γάϊος Σερούι-
 « λιος Γαῖου Ἐρηνητίᾳ Βράχχος χιλιάρχος, Πόπλιος
 « Κλωῖσιος Ποπλίου Οὐετωρίᾳ Γάλλος, Γάϊος Σέντιος
 « Γαῖου * * υἱὸς Σαβατίνα. Τίτος Ἀππίος Τίτου
 « υἱὸς Βολδος, πρεσβευτῆς καὶ ἀντιστρατήγος, Ἐφεσίων
 « ἄρχουσι, βουλῇ, δῆμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ
 « Ἀσίᾳ Λούκιος Λέντλος ὑπατος, ἐμοῦ ἐντυχάνοντος
 « ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τῆς στρατείας. Αἰτησάμενος
 « δὲ μετὰ ταῦτα καὶ παρὰ Φανίου τοῦ ἀντιστρατήγου
 « καὶ παρὰ Λευκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιταμίου ἐπέτυ-
 « χον, ὑμᾶς τε βούλομαι φροντίσαι ἵνα μὴ τις διανο-
 « ῇ χλῆ. »

δ'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΛΙΩΝ. « Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιωτοῦ
 « μνηρὸς Φαργηλιῶνος εἰκοστῇ χρηματισμὸς στρατηγῶν.
 « Μάρκος Πείσων πρεσβευτῆς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει
 « ἡμῶν, ὁ καὶ τεταγμένος ἐπὶ τῆς στρατολογίας, προσέ-
 « καλεσάμενος ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, προσέ-
 « ταξεν ἵνα, εἴ τινας Ἰουδαῖοι πολῖται Ῥωμαίων, τού-
 « τοις μηδεὶς ἐνοχλῇ περὶ στρατείας, διὰ τὸ τὸν ὑπατον
 « Κορηλίον Λέντλον δεισιδαιμονίας ἔνεκα ἀπολελυκέ-
 « ναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας. Διὸ πείθεσθαι
 « ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ. » Ὁμοῖα δὲ τούτοις καὶ Σαρ-
 « διανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ε'. ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαῖου υἱὸς, στρατηγὸς, ὑπα-
 « τος, Κίων ἀρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶ-
 « ναι ὅτι πρέσβεις Ἰουδαίων μοι προσῆλθον, ἀξιοῦντες
 « λαβεῖν τὰ ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν
 « γεγονότα. Ὑποτέτακται δὲ τὰ δεδογμένα. Ὑμᾶς
 « θέλω φροντίσαι καὶ προνοῆσαι τῶν ἀνθρώπων κατὰ
 « τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως διὰ τῆς ὑμετέρας χώρας
 « εἰς τὴν οἰκίαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι. »

ς'. ΛΟΓΙΚΙΟΣ ΛΕΝΤΑΟΣ ὑπατος λέγει, πολίτας

« salutem. Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani,
 « Alexandri filii, pontificis Judæorum et ethnarchæ, mihi
 « significavit non posse populares suos militiæ nomen dare,
 « idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere
 « diebus sabbatorum, neque cibos patrios et quibus con-
 « sueverant seorsum comparare. Propterea ego do illis,
 « sicut etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immuni-
 « tatem a militia, permittoque ut utantur patriis institutis,
 « quum propter sacra et res divinas ex more suo congre-
 « gantur, et ad oblationes in sacrificia faciendas, et vos volo
 « literas de istis per urbes singulas dimittendas curare. »

13. Et hæc quidem Dolabella, quum Hyrcanus ad eum
 « legatos misisset, gratificatus est nostris. « Lucius vero
 « Lentulus consul dixit: Cives Romanos Judæos, sacra
 « Judaica habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro
 « tribunali religionis ergo ab militia dimisi, ante diem duo-
 « decimum calendas Octobres, Lucio Lentulo, Caio Marcello
 « consulibus. Affuerunt Titus Appius Titi filius Balgus
 « Horatia legatus, Titus Tongius Titi filius Crustumina,
 « Quintus Ræsius Quinti filius, Titus Pompejus Titi filius
 « Longinus, Caius Servilius Caii filius Terentina Bracchus
 « tribunus militum, Publius Clusius Publii filius Veturia
 « Gallus, Caius Sentius Caii * * filius Sabatina. Titus
 « Appius Titi filius Bulbus, legatus et proprætor, Ephesio-
 « rum magistratibus, senatui, populo salutem. Judæos
 « qui in Asia sunt Lucius Lentulus consul, me pro illis
 « intercedente, dimisit a militia. Postea autem quum idem
 « petiissem a Fannio proprætorē et a Lucio Antonio pro-
 « quæstore, id ipsum impetravi, vosque volo curare ne
 « quis molestiam creet. »

14. DECRETUM DELIORUM. « Archonte Bœoto mensis Thar-
 « gelionis die vigesimo responsum prætorum. Marcus
 « Piso legatus, quum in urbe nostra ageret, præessetque de-
 « lectui habendo, nobis multisque civium advocatis impe-
 « ravit, si qui Judæi cives Romani essent, eos ne quis
 « vexaret propter militiam, idcirco, quod consul Corne-
 « lius Lentulus religionis ergo Judæos a militia dimiserit.
 « Quam ob causam vos oportet prætori obtemperare. »
 « Similia autem his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. « CAIUS FANNIUS Caii filius, imperator, consul, Coo-
 « rum magistratibus salutem. Volo vos scire, legatos
 « Judæorum ad me accessisse, orantes ut acciperent decreta
 « senatus de ipsis facta. Ea vero consulta subijuncta sunt.
 « Vos volo ex senatusconsulti sententia his hominibus
 « curam adhibere et prospicere ut per regionem vestram
 « secure in suam revehantur. »

16. « LUCIUS LENTULUS consul dicit, cives Romanos Ju-

« Ῥωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινές μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ ποιεῖν
 « Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἑρέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας ἕνεκα
 « ἀπέλυσα. Τοῦτο ἐγένετο πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν
 « Ὀκτωβρίων. »

5 ιζ'. « ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου υἱός, ἀντιπα-
 « μίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἀρχουσι, βουλῇ,
 « δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι προσελ-
 « θόντες μοι ἐπέδειξαν ἑαυτοὺς σύνοδον ἔχειν ἰδίαν κατὰ
 « τοὺς πατρίους νόμους ἀπ' ἀρχῆς καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
 10 « ᾧ τὰ τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλο-
 « γίας κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένοις ἐν ἐξῇ αὐτοῖς
 « ποιεῖν, τηρῆσαι καὶ ἐπιτρέψαι ἔκρινα. »

ιη'. « ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ δ' Σπουρίου υἱός καὶ Μάρ-
 « κος Μάρκου καὶ Ποπλίου υἱός Λούκιος λέγουσι.
 15 « Λέντῳ τῷ ἀνθυπάτῳ προσελθόντες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν
 « περὶ ὧν Δωσίθεος Κλεοπατρίδου Ἀλεξανδρεὺς λόγους
 « ἐποίησато, ὅπως πολῖτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους ἱερὰ
 « Ἰουδαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἀν' αὐτῷ φανῇ, δεισιδαι-
 « μονίας ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ ἀπέλυσε πρὸ δεκατριῶν
 20 « καλανδῶν Ὀκτωβρίων. »

ιθ'. « ΚΥΝΤΙΛΙΩ Λευκίῳ Λέντῳ, Γαίῳ Μαρκέλλῳ
 « ὑπάτοις. Παρῆσαν Τίτος Ἀππίος Τίτου υἱός Βάλ-
 « βος Ὀρατίῳ πρεσβευτῇ, Τίτος Τόγγιος Κροστομίνα,
 « Κόιντος Ραΐσιος Κόιντου, Τίτος Πήϊος Τίτου υἱός,
 25 « Κορνῆλιος Λογγίνος, Γάϊος Σερουίλιος Γαίου Τηρη-
 « νίᾳ Βράχχος γιλιάρχος, Πόπλιος Κλούσιος Ποπλίου
 « καὶ Οὔετωρίᾳ Γάλλος, Γάϊος Τεύτιος Γαίου Αἰμι-
 « λία γιλιάρχος, Σέξτος Ἀτίλιος Σέξτου υἱός Αἰσομία
 « Σέσσανος, Γάϊος Πομπήϊος Γαίου υἱός Σαβατίνα,
 30 « Τίτος Ἀππίος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος Σερουίλιος
 « Ποπλίου υἱός Στράβων, Λεύκιος Πάχχιος Λευκίου
 « Κολλίνᾳ Καπίτων, Αὔλος Φούριος Αὔλου υἱός Τέρ-
 « τιος, Ἀππίος Μηνᾶς. Ἐπὶ τούτων δ' Λέντλος δό-
 « γμα ἐξήνεγκε· πολῖτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινες
 35 « ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ποιεῖν εἰωθασιν ἐν Ἑρέσῳ, πρὸ τοῦ
 « βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα. »

κ'. « ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἀρχοντες Γαίῳ Ῥαβίλῳ Γαίου
 « υἱῷ ὑπάτῳ χαίρειν. Σώπατρος Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιε-
 « ρεύς πρεσβευτῆς ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρὰ σοῦ ἐπι-
 40 « στολὴν, δι' ἧς ἐδήλου ἡμῖν παρ' Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰου-
 « δαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας τινὰς γράμματα κομίσαι
 « περὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, ἵνα τὰ σάββατα
 « τοῖς Ἰουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπιτελεῖν κατὰ
 « τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς ἐπιτάσ-
 45 « σῃ, διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμ-
 « μάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
 « ἐπαρχίᾳ, ὥς Τραλλιανῶν τε ἀντειπόντων κατὰ
 « πρόσωπον μὴ ἀρέσκεισθαι τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμέ-
 « νοις ἐπέταξας ταῦτα οὕτω γίνεσθαι· παρακεκλησθαι
 50 « δέ γε, ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα γράψαι περὶ αὐτῶν.
 « Ἡμεῖς οὖν, κατακολουθοῦντες τοῖς ἐπισταλμένοις
 « ὑπὸ σοῦ, τὴν τε ἐπιστολὴν τὴν ἀποδοθεῖσαν ἐδεξά-
 « μεθα καὶ κατεχωρίσαμεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμ-

« daos, qui mihi videbantur sacra habere et colere Judaei
 « in urbe Epheso, religionis ergo dimisi. Id factum est
 « ante diem tertium decimum calendas Octobres. »

17. « LUCIUS ANTONIUS Marci filius, proquaestor et pro-
 « praetor, Sardonorum magistratibus, senatui, populo
 « salutem. Judaei cives nostri, quum ad me accessissent,
 « ostenderunt, se suos habere cunctos ex legibus patriis jam
 « inde ab initio, et locum proprium, in quo de negotiis et
 « controversiis inter ipsos ortis judicium ferunt : quumque
 « a me petiissent ut id ipsis facere liceret, eadem illis ser-
 « vari permittique decrevi. »

18. « MARCUS PUBLIUS Spurii filius et Marcus Marci et
 « Publii filius Lucius dicunt. Quum Lentulum proconsulem
 « adissemus, illum edocuimus, de quibus rebus Dosithus
 « Cleopatridae filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judaei
 « cives Romanos sacra Judaica celebrare solitos, si quidem
 « ei videretur, religionis ergo dimitteret; et dimisit ante
 « diem tertium decimum calendas Octobres. »

19. « QUINTILI Lucio Lentulo, Caio Marcello consu-
 « libus. Aderant Titus Appius Titi filius Balbus Horatia
 « legatus, Titus Tongius Crustumina, Quintus Resios
 « Quinti filius, Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Lon-
 « ginus, Caius Servilius Caii filius Terentina Bracchus
 « tribunus militum, Publius Clusius Publii filius Veturia
 « Gallus, Caius Teutius Caii filius Emilia tribunus mili-
 « tum, Sextus Atilius Sexti filius Esquilina Serranus.
 « Caius Pompejus Caii filius Sabatina, Titus Appius Titi
 « filius Menander, Publius Servilius Publii filius Strabo,
 « Lucius Paccius Lucii filius Collina Capito, Aulus Furius
 « Auli filius Tertius, Appius Menas. His praesentibus Len-
 « tulus decretum pronunciavit : Judaeos cives Romanos,
 « qui sacra Judaica facere consueverunt in urbe Epheso,
 « pro tribunali religionis ergo dimisi. »

20. « LAODICENSIUM magistratus Caio Rabilio Caii filio
 « consuli salutem. Sopater Hyrcani pontificis legatus red-
 « didit nobis a te epistolam, qua significabat nobis, ab
 « Hyrcano Judaeorum pontifice quosdam profectos attulisse
 « literas de gente ipsorum scriptas, ut sabbata Judaeis lice-
 « ret ac reliqua sacra peragere ex patriis legibus, et ut
 « nullus eis imperet, quia amici nostri sunt et socii, ac
 « nemo eos injuria afficiat in nostra provincia, utpote qui
 « et Trallianis coram contradicentibus non placere haec
 « de illis decreta, imperaris illa sic fieri : sed insuper hoc
 « se rogatum esse, ut nobis quoque ista de illis scriberes
 « Nos igitur, praecceptis tuis obsequentes, epistolam tradi-
 « tam accepimus et in publicas nostras tabulas reposuimus;

• ματα· καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὧν ἐπέσταλκας προνοήσο-
• μεν ὥστε μηδὲν μεμψῆσθαι. »

κα'. • ΠΟΠΛΑΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς Γάλβας
• ἀνύπατος Μιλησίων ἀρχουσι, βουλῇ, δῆμῳ χαίρειν.

• Πρύτανις Ἑρμοῦ υἱὸς, πολίτης ἡμέτερος, προσελθὼν
• μοι ἐν Τράλλεσιν ἀγοντὶ τὸν ἀγόραιον, ἐδήλου παρὰ
• τὴν ἡμετέραν γνώμην Ἰουδαίοις ὑμᾶς προσφέρεισθαι,
• καὶ καλύειν αὐτοὺς τὰ τε σάββατα ἀγεῖν καὶ τὰ ἱερὰ
• καὶ τὰ πάτρια τελεῖν καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζεσθαι,

15 • καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτὸν τε κατὰ τοὺς νόμους
• τεθεικέναι τὸ ψήφισμα. Βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι
• ὅτι ἀκούσας ἐγὼ λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γενομέ-
• νων ἐπέκρινα μὴ καλύεσθαι Ἰουδαίους τοῖς αὐτῶν
• ἔθεσι χρῆσθαι. »

16 κβ'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. • Ἐπὶ πρυτάνεως
• Κρατίππου, Δαισίου πρώτῃ, γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ

• οἱ Ῥωμαῖοι κατακολουθοῦντες τῇ τῶν προγόνων ἀγω-
• γῇ τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπάντων ἀνθρώπων ἀσφα-
• λείας κινδύνους ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται τοὺς

20 • συμμάχους καὶ φίλους ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ κα-
• ταστῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαντος πρὸς αὐτοὺς τοῦ ἔθνους
• τῶν Ἰουδαίων καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν
• πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Ἀπολλωνίου Ἀλεξάν-
• δρου, Αἰνείαν Ἀντιπάτρου, Ἀριστόδουλον Ἀμύντου,

25 • Σωσίπατρον Φιλίππου, ἀνδρας καλοὺς κάγαθοὺς, καὶ
• περὶ τῶν κατὰ μέρος ἐμφανισάντων, ἔδογματίσεν ἡ
• συγκλήτος, περὶ ὧν ἐποίησαντο τοὺς λόγους, ὅπως
• μηδὲν ἀδικῇ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς Ἀντιόχου υἱὸς Ἰου-
• δαίου συμμάχους Ῥωμαίων, ὅπως τε φρουρία καὶ

30 • λιμένας καὶ χώραν, καὶ εἰ τι ἄλλο ἀφελίτο αὐτῶν,
• ἀποδοθῇ, καὶ ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα
• τε μηδεὶς ἀτελής ᾖ τῆς Ἰουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμέ-
• νων αὐτῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
• μαῖος ὁ Ἀλεξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμμαχος

35 • ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὴν ἐν Ἰόπῃ δὲ φρουρίαν ἐκβα-
• λεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βουλῆς ἡμῶν Λούκιος
• Πέττιος ἀνὴρ καλὸς κάγαθος προσέταξεν, ἵνα φροντί-
• σωμεν ταῦτα οὕτω γίνεσθαι, καθὼς ἡ σύγκλητος ἔδο-
• γμάτισε, προνοῆσαι τε τῆς ἀσφαλοῦς εἰς οἶκον τῶν

40 • πρεσβευτῶν ἀνακομιδῆς. Ἀπεδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὴν
• βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὸν Θεόδωρον, ἐπιλαβόντες
• τε τὴν ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ καὶ τὸ τῆς συγκλήτου δό-
• γμα, καὶ ποιησαμένου μετὰ πολλῆς σπουδῆς αὐτοῦ
• λόγους, καὶ τὴν Ὑρκανοῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν καὶ

45 • μεγαλοφυλίαν, καὶ ὅτι κοινῇ πάντας εὐεργετῇ καὶ
• κατ' ἰδίαν τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀφικνουμένους, τὰ τε
• γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν ἀπεθέμεθα, καὶ αὐ-
• τοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ἰουδαίων, σύμμαχοι ὄντες
• Ῥωμαίων, κατὰ τῆς συγκλήτου δόγμα ἐψηφισάμεθα.

50 • Ἐδεήθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν ἐπιστολὴν ἡμῶν
• ἀποδοὺς, τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμψωσι
• πρὸς Ὑρκανὸν τὸ ἀντίγρανον τοῦ ψηφίσματος, καὶ
• πρέσβεις δηλώσοντας τὴν τοῦ ἡμετέρου δήμου σπου-
• δὴν, καὶ παρακαλέσοντας συντηρεῖν καὶ αὔξειν αὐτῶν

• et cetera quæ in mandatis dedisti, nobis curæ erunt, ne
• quid reprehendatur. »

21. • PUBLIUS Servilius Publii filius Galba proconsul
• Milesiorum magistratibus, senatui et populo salutem.

• Prytanis Hermæ filius civis vester, quum ad me venisset
• in urbe Trallibus, ubi conventum agebam, significabat

• vos præter sententiam nostram tractare Judæos, et pro-
• hibere illos tum sabbata celebrare, tum sacra patria face-

• re, et fructus pro sua consuetudine administrare, ipsum-
• que se ex legibus auctorem fuisse hujus decreti. Volo

• igitur vos scire, me, verbis auditis quæ ultro citroque
• habita sunt, decrevisse, non prohibendos esse Judæos

• uti suis moribus. »

22. DECRETUM PERGAMENORUM. • Prytane Cratippo, primo
• Dæsiis mensis die, decretum prætorum. Quoniam Roma-

• ni, majorum institutis obsecuentes, pericula pro com-
• muni omnium hominum securitate suscipiunt, et certa-

• tim id agunt ut socios amicosque in felicitate et firma
• pace constituent, quum ad illos misisset natio Judæorum

• et Hyrcanus eorundem pontifex legatos, Stratonem Theo-

• doti, Apollonium Alexandri, Ænean Antipatri, Aristo-

• bulum Amyntæ, Sosipatrum Philippi filios, viros bonos
• et probos, atque hi singulaquæque negotia significassent,

• decrevit senatus, de quibus rebus verba fecerunt,
• ne qua injuria Antiochus rex Antiochi filius Judæos so-

• cios Romanorum afficiat, utque præsidia et portus et
• regionem et si quid aliud ab eis abstulit, id reddatur,

• atque liceat ex portubus exportare, et ne quis sine vecti-

• galibus ex Judæorum regione aut ex portubus eorum
• quidquam exportet, sive rex sive populus, præter solum

• Ptolemæum Alexandrinorum regem, quia est socius noster
• et amicus; immo et præsidium quod est Jope expellendum

• esse, sicuti petiverunt, et senatus nostri Lucius Peltius,
• vir bonus et probus, mandavit, ut nobis curæ esset illa

• ita fieri quemadmodum senatus decrevit, atque provide-

• remus ut legati in patriam salvi et incolumes redeant.

• Quin etiam admisisimus in senatum et in concionem Theo-

• dorum, quumque ab ipso epistolam accepissemus et sena-

• tusconsultum, atque ipse magno studio verba fecisset, et
• virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimitatem, quod

• tam communiter universos quam privatim singulos, qui
• ad ipsum veniunt, beneficiis afficiat, ideo et literas in

• publicis tabulariis nostris deposuimus, et nos quoque
• ipsi, utpote Romanorum socii, omnia etiam Judæis

• præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insuper Theo-

• dorus, qui epistolam nobis reddidit, prætores nostros
• rogavit ut mitterent Hyrcano exemplum decreti, et

• legatos qui populi nostri studium significarent, ethorta-

• rentur ad conservandam augendamque ipsorum erga nos

« τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ ἀγαθοῦ τινος αἰτίον γίνε-
 « σθαι, ὡς ἀμοιβὰς τε τὰς προστεκούσας ἀποληψόμενοι,
 « μειννημένον τε ὡς καὶ ἐν τοῖς κατὰ Ἀβραμὸν και-
 « ροῖς, ὃς ἦν πάντων Ἑβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι
 6. « ἡμῶν ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις
 « εὐρίσκομεν γράμμασι. »

κγ'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΛΑΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. « Ἐπὶ ἱερέως Μέ-
 « μνονος τοῦ Ὀρεστείδου, κατὰ δὲ ποιήσιν Εὐωνύμου,
 « Ἀνθεστηριῶνος . . . ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησάμενον
 10 « Μάρκου Ἀλεξάνδρου. Ἐπεὶ τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβὲς
 « καὶ ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ διὰ σπουδῆς ἔχομεν, κατακο-
 « λουθῶντες τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων πάντων ἀνθρώπων
 « ὄντι εὐεργέτῃ, καὶ οἷς περὶ τῆς Ἰουδαίων φιλίας καὶ
 « συμμαχίας πρὸς τὴν πόλιν ἔγραψεν, ὅπως συντελόν-
 15 « ται αὐτοῖς αἱ εἰς τὸν Θεὸν ἱεροποιαὶ καὶ ἑορταὶ αἱ
 « εἰθισμέναι καὶ σύνοδοι· δέδοκται ἡμῖν Ἰουδαίων τοὺς
 « βουλομένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τὰ τε σάββατα
 « ἀγεῖν καὶ τὰ ἱερὰ συντελεῖν κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς
 « νόμους, καὶ τὰς προσευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάσῃ
 20 « κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, ἃν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ
 « ἰδιώτης, τῷδε τῷ ζημιώματι ὑπεύθυνος ἔστω καὶ ὀρε-
 « λέτω τῇ πόλει. »

κδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. « Ἐδοξε τῇ βουλῇ καὶ
 « τῷ δήμῳ, στρατηγῶν εἰσηγησάμενον. Ἐπεὶ οἱ κα-
 25 « τοικούντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαῖοι πολῖται, πολλὰ
 « καὶ μέγιστα φιλόανθρωπα ἐσχηκότες διὰ παντός ὑπὸ
 « τοῦ δήμου, καὶ νῦν εἰσελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν καὶ
 « τὸν δῆμον παρεκάλεσαν, ἀποκαθισταμένων αὐτοῖς τῶν
 « νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ
 30 « δήμου τοῦ Ῥωμαίου, ἵνα κατὰ τὰ νομιζόμενα ἔθῃ
 « συναγόνται, καὶ μὴ διζοικαζόμεθα πρὸς αὐτοὺς,
 « δοθῇ τε αὐτοῖς καὶ τόπος, εἰς ὃν συλλεγόμενοι μετὰ
 « γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελοῖεν τὰς πατέρας εὐχὰς
 « καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκται οὖν τῇ βουλῇ καὶ τῷ
 35 « δήμῳ συγκεχωρηθῆαι αὐτοῖς συνερχομένοις ἐν ταῖς
 « προαποδεδειγμέναις ἡμέραις πράσσειν τὰ κατὰ τοὺς
 « αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς καὶ τόπον ὑπὸ
 « τῶν στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἰκῆσιν αὐτῶν, ὃν
 « ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτηδεῖον, ὅπως τε τοῖς τῆς
 40 « πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ἦ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς
 « τροφὴν ἐπιτηδεῖα ποιεῖν εἰσάγεσθαι. »

κε'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. « Ἐπὶ πρυτάνεως Μηνο-
 « φίλου, μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ προτέρᾳ, ἔδοξε τῷ δήμῳ.
 « Νικάνωρ Εὐφρήμου εἶπεν, εἰσηγησάμενον τῶν στρα-
 45 « τηγῶν. Ἐπεὶ ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων
 « Μάρκου Ἰουλίῳ Πομπηίῳ υἱῷ Βρούτου ἀνθυπάτου,
 « ὅπως ἄγῃσι τὰ σάββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ
 « πάτρια αὐτῶν ἔθῃ, μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδῶν γινομέ-
 50 « νου, ὁ στρατηγὸς συνεχώρησε· δέδοκται τῇ βουλῇ καὶ
 « τῷ δήμῳ, τοῦ πράγματος Ῥωμαίοις ἀνέχοντος, μη-
 « δένα κωλύεσθαι παρατρεῖν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέ-
 « ραν, μηδὲ πράσσεσθαι ἐπιτίμιον, ἐπιτετράχθαι δ' αὐ-
 « τοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους. »

κς'. Πολλὰ μὲν οὖν ἔστι καὶ ἄλλα τῇ συγκλήτῳ

« amicitiam, et ad novum aliquod beneficium conferendum,
 « ut qui debitam gratiam meritumque consequuturi sint,
 « meminerintque quemadmodum etiam Abrami tempori-
 « bus, qui pater erat omnium Hebraeorum, majores nostri
 « fuerint illis amici, prout in acta publica relatum inven-
 « mus. »

23. DECRETUM HALICARNASSENSIIUM. « Sacerdote Memnone
 « Orestidae filio et per adoptionem Euvonymi, Anthesterio-
 « nis die . . . placuit populo, relatione facta a Marco Ale-
 « xandro. Quoniam pietatem erga Deum et religionem
 « omni tempore studiose colimus, vestigiis sequentes popu-
 « lum Romanum de hominibus omnibus bene merentem, et
 « respicientes ad ea quae de Judaeorum amicitia et societate
 « ad urbem scripserunt, ut illis liceat Dei sacris operari,
 « festa solennia et ceteris celebrare, nobis placuit ut jus po-
 « testatemque habeant Judaeorum quicumque volunt, sive
 « viri sive mulieres, tum sabbata observandi, tum sacra
 « peragendi ex legibus Judaicis, et preces faciendi ad mare
 « pro more patrii; quod si quis quidquam eos impedierit,
 « vel magistratus vel privatus, haec mulcta esto et urbi
 « debeto. »

24. DECRETUM SARDIANORUM. « Visum est senatui et pu-
 « pulo, relatione facta a praetoribus. Quoniam cives Ju-
 « daei urbem hanc nostram incolentes multis magnisque
 « a populo per omne tempus emulati fuerunt beneficiis,
 « et nunc ingressi ad senatum et populum obsecravit,
 « restitutis ipsis legibus et libertate a senatu et populo Ro-
 « mano, ut more ritumque a legibus praescripto ceteris agi-
 « tent, et nullam ipsis controversiam moveant, locus quo-
 « que ipsis assignetur, in quo congregatis cum iuribus et
 « liberis liceat patrias preces et sacra [Deo facere; placuit
 « igitur senatui et populo, ut illis concessum sit diebus pra-
 « stitutis convenire, et perfungi omnibus prout leges ipso-
 « rum postulant, insuper ut locus etiam iis eximatur a pra-
 « toribus ad aedificandum et habitationem ipsorum, quum
 « ad id accommodatum existimaverint, utque addibus
 « urbanis cura sit, etiam illa importare quae ad victum ipsis
 « idonea habeantur. »

25. DECRETUM EPHESIORUM. « Prytane Menophilo, die
 « primo mensis Artemisii, placitum est populo. Nicuor
 « Euphemi filius dixit, relatione a praetoribus facta. Quo-
 « niam Judaeis qui in urbe sunt, Marco Julio Pompejo Bruti
 « filio proconsole compellato, ut liceret ipsis sabbata obser-
 « vare, et omnia facere ex patriis institutis suis, nemine eos
 « quidquam impediante, hoc ipsum praetor concessit; pla-
 « cuit senatui et populo, praesertim quum res ad Romanos
 « pertineat, neminem prohiberi a die sabbatorum celebrandi,
 « neque mulctam exigendam esse, sed illis potestatem da-
 « tum iri omnia ex propriis ipsorum legibus faciendi. »

26. Et multa quidem exstant et alia huiusmodi decreta »

τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ῥωμαίων δόγματα πρὸς Ὑγκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγεννημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, περὶ ὧν ἀπάντων ἐξ ὧν παρατιθέμεθα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωστέμοις οὐ βασκάνως [ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεστιν. Ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γενομένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα καὶ διαμενόντα, τὴν μὲν πάντων παράθεσιν, ὡς περιττὴν τε αἶμα καὶ ἀτερπῆ, παρητησάμενη, οὐδένα δ' οὕτως ἡγησάμενη σκαιὸν, δὲ οὐχὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσει φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογματῶν, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήφεται περὶ τῶν εἰναι φάμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. Τὴν μὲν οὖν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν παραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Βάσσος Καϊκίλιος, καὶ τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλήν συνθεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκείνον, αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν ἐκράτει τῶν πραγμάτων, πόλεμος τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέστη, τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱπποτῶν καὶ πεζῆς δυνάμεως. Τοῦτοι δὲ καὶ Ἀντίπατρος συμμαχίαν ἐπέμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μνήμην ὧν εὐεργετηθεὶς ὑπὸ Καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ πεφονευκότες εἰσπραξάσθαι δίκαιον ἔχοντος. Χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου, Μούρκος μὲν ἦλθεν ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν τοῦ Σέξτου, Καίσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, κατασχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη τρία καὶ μῆνας ἑξ. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλωται.

β'. Τοῦ δ' ἐπὶ τῷ Καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερηγότος καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιᾶς συλλογῇ ἄλλων ἄλλῃ διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν, παραληφόμενος τὸ περὶ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν ἀμφοτέρους προσάγεται τὸν τε Βάσσον καὶ τὸν Μούρκον, τὰς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροίς, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπετίθει· μάλιστα δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπταχόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. Ἀντίπατρος δὲ, ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταρχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τὴν τῶν χρημάτων εἰσπραξίν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις προσέταξεν εἰσπράττεσθαι. Καὶ πρῶτος Ἰρῳδῆς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰσπραξόμενος ὅσα ἦν αὐτῷ προσσταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα Κασσίῳ. Σῳφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ῥωμαίους ἡδὴ θεραπύειν καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν εὐνοίαν ἐκ τῶν

senatu et imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani gentisque nostrae, necnon civitatum psephismata, et praetorum scripta ad literas de iuribus nostris missas: de quibus omnibus ex iis quae exhibuimus licet illis persuasissimum habere, qui nostra haec scripta candide lecturi sunt. Quoniam enim clara et manifesta nostrae cum populo Romano amicitiae dedimus argumenta, indicatis aereis columnis et tabulis in Capitolio etiamnum durantibus et duraturis, universis hic loci apponendis, ut qui id supervacaneum duximus simul et injucundum, supersedimus: quippe neminem adeo perversum fore credimus, ut de amicitia nostra cum Romanis inita nobis non habiturus sit fidem, praesertim quum decretis pluribus nostrum in gratiam factis id palam fecerint, neque ex iis quae demonstravimus, nos id quod verum est dicere, animo praesumat. Atque ita quidem amicitiam et societatem, quae Romanis nobiscum intercessit, declaravimus.

CAP. XI. (XVIII.)

Accidit autem per idem tempus ut tumultuaretur in Syria, ob huiusmodi causam. Bassus Caccilius, unus e Pompejanis, structis in Sextum Caesarem insidiis, illum quidem interficit, ipse vero, accepto ejus exercitu, rerum potiebatur. Hinc etiam grave bellum apud Apamiam conflatum est, Caesaris ducibus eum cum equitatu et peditatu adortis. Etiam Antipater iis subsidium misit cum filiis, memor beneficiorum in ipsum a Caesare collatorum, et idcirco justum esse existimans ipsum vindicare et poenas ab ejus interfectore repetere. Quum autem bellum diu duraret, Murcus ad Sexti Imperium suscipiendum Roma venit, et Caesar a Cassio et Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres et sex menses. Et hoc quidem alibi quoque memoriae proditum est.

2. Bello deinde ex morte Caesaris conflato, et viris omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum qui erat ad Apameam, solutaque obsidione ambos sibi conciliat Bassum et Murcum, urbesque peragrans arma colligebat et milites, et urbibus gravia tributa imperabat; sed maxime Judaeam afflixit, exactis septingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu et perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem dividit, et utrique filio redigendas committit, partim Malicho sibi parum amico, partim aliis. Ac primus Herodes, redacto ex Galilaeae quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse ipsi visum est, Romanos hoc officio demereri, et illorum benevolentiam ex alio

ἄλλοι τῶν πόλεων. Ἐπιπράσχοντο δ' αὐτανδρὸι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμελήται, καὶ τέσσαρας πόλεις ἐξανδραποδίζειται Κάσσιος, ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται Γόφνα τε καὶ Ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ Λύδδα καὶ Θαμνά.
 5 Ἐπεξῆλθε δ' ἂν ὑπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε καὶ Μάλιχον ἀνελεῖν, (ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν,) εἰ μὴ Ὑρχανὸς δι' Ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τῆς ὀργῆς.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπῆρε, Μάλιχος ἐπεβούλευσεν Ἀντιπάτρω, τὴν τούτου τελευταίαν ἀσφάλειαν Ὑρχανῷ τῆς ἀρχῆς ἔσσεσθαι νομίζων. Οὐ μὲν ἔλαθε τὸν Ἀντιπάτρου ταῦτα φρονῶν. Αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐχέουρι πέρην Ἰορδάνου, καὶ στρατὸν Ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγγώριον συνήθροισε. Δεινὸς μὲντοι
 15 ὧν ὁ Μάλιχος ἡρνεῖτο τὴν ἐπιβουλήν, ἀπολογούμενος μεθ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς Φασαήλου μὲν τὰ Ἱεροσολύμα φρουροῦντος, Ἡρώδου δὲ ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὀπλίων, οὐδ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον οὐδέν. Ὅρῳν δὲ τὴν ἀπορίαν καταλλάσσεται πρὸς
 20 τὸν Ἀντιπάτρου, καὶ συνέβησαν, Μούρκου κατὰ Συρίαν στρατηγούντος, ὃς αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν Μάλιχον ἦλθε μὲν ὥστε παρὰ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος περιέσωσεν.

25 (ΙΘ'.) δ'. Ἐλαθε δὲ ἄρα φονέα περιώσας Ἀντιπάτρος αὐτοῦ τὸν Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ καὶ Μούρκος στρατὸν ἀθροίσαντες τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρισαν Ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἵππικὴν τε
 30 καὶ πεζικὴν, υποσχόμενοι δὲ καὶ βασιλείᾳ τῆς Ἰουδαίας ἀναδείξειν μετὰ τὸν πόλεμον· συνειστέθει γὰρ τότε πρὸς τε Ἀντώνιον καὶ τὸν νέον Καίσαρα. Μάλιχος δὲ τότε δέσας μάλιστα τὸν Ἀντιπάτρου ἐκποδῶν ἐπείετο, καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν Ὑρχανῷ οἰνοχόον, παρ' ᾧ
 35 ἑκάτερος εἰστίωντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὀπλίτας ἔχων ὑπὲρέπιξε τὰ κατὰ τὴν πόλιν. Ἰνόντων δὲ τὴν ἐπιβουλήν τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς Ἡρώδου καὶ Φασαήλου καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἡρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχος καὶ ἔξαρνος ἦν τοῦ φόνου. Καὶ Ἀντιπά-
 40 τρος μὲν εὐσεβεῖα καὶ δικαιοσύνη διενεγκῶν καὶ τῇ περὶ τὴν πατρίδα σπουδῇ τούτου ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. Τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ Ἡρώδης μὲν εὐθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθὼν, Φασαήλου δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ ὁδῶν μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι
 45 τάνδρῳ, μὴ πολέμου κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίου. Τὴν τε οὖν ἀπολογίαν Μάλιχου προσδέχεται καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεται μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν Ἀντιπάτρου κακούργησαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμηι τῷ πατρὶ. Καὶ παραγενόμενος Ἡρώδης εἰς Σαμάρειαν καὶ κατα-
 50 λαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, ἀνεχτάτο καὶ τὰ νείκη διεύλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἐνστάσης τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἑορτῆς, παραγίνεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν, καὶ δέσας Μάλιχον ἐπέσειεν Ὑρχανὸν μὴ ἐπιτρέ-

rum laboribus captare. Ceterarum autem urbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, et quatuor urbes in servitum rediguit Cassius, quarum erant potentissimae Gophna et Emmaus, reliquae vero Lydda et Thamna. Insuper eo prae iracundia processit Cassius, ut etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat,) nisi ejus impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

3. Postquam vero Cassius ab Judaea profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. Neque tamen ejus consilium latuit Antipatrum. Id enim quum sensisset, recepit se trans Jordanem, et ex Arabibus simul et indigenis exercitum contrahabat. Quoniam Malichus, homo callidus, insidias inflitabatur, se cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, fieri non posse, Phasaelo Hierosolymorum praesidium tenente, et Herode armorum custodiam habente, ut tale quidpiam ipsi in mentem veniret. Ac videns sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conventumque est inter eos, quum Murcus Syriae praetor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Judaea novas moliri, parum absuit quin eum interfecit, sed Antipatri precibus ei vitam condonavit.

(XIX.) 4. Nesciebat Antipater se suum interfectorem conservasse. Nam Cassius et Murcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, et eum Coeles-Syriae praesidem fecerunt, attributa ei classe, et equestribus pedestribusque copiis polliciti etiam Judaeae regem eum creaturus post bellum, quod tunc cum Antonio et juvene Caesare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum e medio tollere curabat: quumque id pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. Atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Ceterum quum insidias patri factas rescivissent Herodes et Phasaelus, et graviter ferrent, negabat omnia Malichus, et eadem inflitabatur. Et Antipater quidem, qui pietate et justitia et studio in patriam excellabat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus; at Phasaelo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incipisse putarentur. Itaque Malichi defensionem accipit, seque credere simulat eum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulcrum adornabat. Interim Herodes, quum Samariam venisset, eamque afflictam offendisset, urbem recreabat et hominum dissidia composuit.

5. Non multo autem post, instante Hierosolymis festo, venit cum militibus in urbem, et Malichus veritus suavit Hyrcano ut eum intrare non sineret. Et Hyrcanus quidem

πειν αὐτῷ εἰσίναι. Καὶ πείθεται μὲν Ὑρκανὸς, προ-
βέβηται δ' αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον
ἀλλοδαπὸν ἀγεύοντος εἰσεδέσθαι τοῦ πλήθους. Ὀλί-
γον δὲ φροντίσας Ἡρώδης τὸν ἀγγέλιον νύκτωρ εἰσει-
σιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φασθερὸς μὲν ἦν τῷ Μάλιχῳ, ὃ
δ' οὐκ ἀνίησι τὴν ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν Ἀντίπα-
τρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερώς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φυ-
λακὴν τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. Ἰδοὺς δὲ καὶ τοὺς περὶ
Ἡρώδην μὴ ἀπελέγγειν αὐτοῦ τὴν προσποιήσιν, ἀλλὰ
καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνύποπτον ἀντιφίλοφρονεῖσθαι τὸν
Μάλιχον.

(Κ.) γ'. Κασσίω μέντοι περὶ τῆς τελευταίας τοῦ πατρὸς
Ἡρώδης ἐπέσταλκε. Κάκεινος εἰδὼς οἷος εἶη τὸν τρά-
πον Μάλιχος ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρί καὶ λά-
θρα διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν Τύρῳ χιλιάρχους, κελεύων
αὐτοὺς συμπράττειν Ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν.
Ὡς δὲ Λαοδίκειαν ἡρηκότος Κασσίου πρὸς αὐτὸν
ἀψέσαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κο-
μίζοντες, Ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν Μάλιχον
τιμωρίαν ἐκεῖ γενόμενον, ὃ δὲ περὶ Τύρον τῆς Φοινίκης
ὑπόδικμος τὸ πρῶγμα μειζόνων ἐφύπτετο, καὶ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ δητρεύοντος ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν
πόλιν ἔγνω τοῦτόν τε ὑπεκκλέψαι καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν
ἀπαίρειν, σπεύδοντός τε ἐπ' Ἀντώνιον Κασσίου τὸ
ἔθνος ἀποστήσας αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. Τοῖς δὲ
βουλευμένοις ὃ τε δαίμων ἀντέπραξε καὶ δεινὸς ὢν
Ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ κατανοήσας, προεισ-
πλήχης θεράπωντα, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δειπνῶ παρα-
σκευῇ, (καὶ γὰρ ἐστιάζειν αὐτοὺς ἀπαντας προειρή-
κει,) ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελεῖν
ἐπὶ Μάλιχον πείθει μετὰ ξιπιδίων. Οἱ δ' ἐξελθόντες
καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ περιτυγχόντες ἐπὶ τοῦ
αἰγιαλοῦ κατακεντούσι τὸν ἄνδρα. Ὑρκανὸς μὲν οὖν
ὑπ' ἐκπλήξεως τοῦ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. Μό-
λις δ' ἀνεγχεὼν ἐπυνθάνετο τῶν περὶ τὸν Ἡρώδην τί
ποτ' εἶη τὸ γεγεννημένον καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνηρηκόις.
Εἰπόντων δὲ Κάσσιον τοῦτο προστάζει, ἐπήνεσε τὸ
ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ καὶ τῆς πατρίδος ἐπι-
βουλὴν. Καὶ Μάλιχος μὲν ταύτην ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀν-
τίπατρον παρανομίας δίκην ἐξέτισε.

ζ'. Κασσίου δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντος ταρχαὴ γίνε-
ται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. Ἐλὶς γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱερο-
σολύμοις μετὰ στρατιᾶς ὤρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὃ τε
ἄμμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρώδης δὲ παρὰ Φάβιον ἐπο-
ρευτο ἐν Δαμασκῷ στρατηγούντα, καὶ βουλόμενος
προσδραμεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως
ὅτ' Φασάηλος δι' αὐτοῦ Ἐλικὸς κρείττων γενόμενος κα-
τακλαίει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἴτα δὲ ὑπόσπονδον ἀρτί-
σι, τὸν τε Ὑρκανὸν ἐμέμεφτο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ πα-
θὼντα ὑπ' αὐτῶν, συμπράττοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. Ὁ
γὰρ ἀδελφὸς Μάλιχου τότε ἀποστήσας οὐκ ὀλίγα χωρία
ἐρρύρει, καὶ Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. Ἐπὶ
μὲν οὖν τούτων ῥάσις ὁ Ἡρώδης ἐκ τῆς νόσου παρα-

ita fecit, idque per speciem prohibendi alienigenarum tur-
bam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla
nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, et
Malicho quidem terrorem incutiebat, hic vero nihil de si-
mulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, et palam ut
amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam age-
bat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coar-
guere, sed ad tollendam suspicionem cum suis eum vicis-
sim comiter accipere.

(XX.) G. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit
Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, He-
rodi rescripsit ut patrem ulcisceretur: et tribunis, qui Tyri
erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent,
qui aqua facturus esset. Capta autem a Cassio Lao-
dicea, quom communiter ad ipsum ivissent, coronas ei et
pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore ut post-
quam eo veniret Malichus pœnas daret, ille vero, apud
Tyrum Phœnices rem suspectam habens, majora moliri
cepit: et, quom filius ejus Tyri obses servaretur, in animum
induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, et in Judæam
proficisceretur, et, dum properaret adversus Anto-
nium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum
ipsem occuparet. Sed consiliis ejus et Deus restitit, et
Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per
famulum præmissum, specie ad parandam cœnam, (nam
omnes ad convivium invitaverat,) re autem vera ad tribu-
nos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egre-
derentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem
nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem atten-
nitus est Hyrcanus, ut vox ejus defecerit. Ubi autem agre
ad se rediit, quaerit ab Herode quidnam accidisset, et quis
Malichum occidisset. Quumque illi Cassium id jussisse di-
xissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstittisse
et patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in An-
tipatrum admissio pœnas persolvit Malichus.

7. Cassio autem ex Syria profecto oritur in Judæa tu-
multus. Helix enim, relictus Hierosolymis cum exercitu,
in Phasaelum impetum fecit, et populus arma sumpsit. He-
rodes vero Fabium adibat Damasci præfectum, volensque
ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaelus per
se superatum Helicem compellit in turrim, ac deinde per
compositionem dimittit, et Hyrcanum accusabat, quod
multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. Nam Ma-
lichus frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta,
præsidio tenebat, in quibus et Masadam omnium munitis-
simum. Haud ita multo post Herodes, ubi convalesceret,

γίνεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου στρατιὰν ἀθροίσαντα καὶ Φάβιον τεθεραπευκότα χρήμασι κατάγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κήδευμα. Συνεμάχει δ' αὐτῷ καὶ Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κάσσιος τύραννον· τυραννίσι γὰρ λαβὼν τὴν Συρίαν οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐφρουρήσεν. Ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, δημορον οὔσαν, ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα διὰ φρουρᾶς εἶχεν. Ἑλλῶν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον Ἡρώδης ἅπαντα μὲν αὐτὸν ἀφείλετο, τοὺς δὲ Τυρίων φρουροὺς φιλανθρωπικῶς ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὖνουν. Ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέστησεν Ἀντίγονῳ, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ καὶ ὅσον οὐκ ὦν τῶν ἀκρων ἐπιβάντα τῆς Ἰουδαίας ἐξέειπεν. Εἰς Ἱερουσόλυμα δὲ παραγενόμενον στεφάνους ἀνέδει Ὑρκανὸς τε καὶ ὁ δῆμος. Ἐγεγάμθρευτο δὲ ἕδη καὶ δημολογίαν τῷ Ὑρκανοῦ γένει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτοῦ προεστήκει, μέλλων ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατρίδην, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. Ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναικα δημοτίν, Δορίν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς Ἀντίπατρος.

(ΚΒ'.) β'. Κάσσιον μὲν οὖν χειροῦνται Ἀντωνίος τε καὶ Καῖσαρ περὶ Φιλίππους, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. Μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ μὲν ἐπ' Ἰταλίᾳ ἐχώρει, Ἀντωνίος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. Γενομένῳ δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταγόθεν ἀπήντων πρεσβείαι. Παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαῖοι οἱ ἐν τέλει, κατηγοροῦντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας Ὑρκανῶν, τοὺς δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντωνίος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογία τῶν κατηγορούντων, καὶ διὰ τοῦτο συνέβη μὴδὲ λόγῳ τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας· διεπείρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. Ἐπεὶ δ' εἰς Ἐφέσον ἦκεν Ἀντωνίος, ἐπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στεφάνον τε κομίζουσιν χρυσοῦν καὶ παρακαλοῦνταν τοὺς αἰγυμλωτισθέντας ὑπὸ Κασίου Ἰουδαίους, οὐ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολύσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασίου καιροῖς ἀρηρέθησαν, ἀποδοῦναι. Ταῦτα κρίνας Ἀντωνίος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιοῦν, παραχρῆμα ἔγραψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ Τυρίοις διάταγμα περιέχον ταῦτα.

γ'. « Μάρκος Ἀντωνίος αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. Εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατοῦ. Λυσίμαχος Πασαανίου καὶ Ἰώσηπος Μενναίου καὶ Ἀλεξάνδρος Θεοδώρου πρεσβεύται ἐν

illuc venit, et eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum, per compositionem dimisit.

CAP. XII. (XXI.)

Antigonum autem, Aristobuli filium, qui exercitum coegerat et Fabium sibi pecuniis conciliaverat, reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat: nam homo ille, quum Syriam occupasset, tyrannorum dominatu custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit, et tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed et hunc aggressus Herodes omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, et prætio cum eo congressus victoriam reportat, atque jamjam extremos Judææ fines ingressum depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum et populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani, eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filium Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem, ex qua pater factus est trium filiorum et duarum filiarum. Duxerat etiam prius uxorem plebeiam, nomine Dorin, popularem, ex qua filium sustulerat natu maximum Antipatrum.

(XXII.) Interim Cassium Antonius et Cæsar ad Philippos vicerunt, sicut et apud alios expositum est. Post victoriam autem Cæsar in Italiam profectus est, Antonius in Asiam inde movit. Qui ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam Judæorum primarii, qui Phasaelum et Herodem accusabant, dicentes Hyrcanum speciem quidem regui habere, illos vero omnem potestatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna existimatione; qui ad eum venerat, ut semet contra accusatores defenderet, eamque ob causam accidit ut ne dicendi quidem locum adversarii obtinuerint: id enim pecunie largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Ephesum venit Antonius, misit Hyrcanus pontifex et natio nostra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut scriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Cassius captivos reddidisset, utque ipsis restitueretur ager, quo Cassii temporibus mulctati fuissent. Hæc Judæorum postulata æqua esse judicans Antonius, confestim scripsit Hyrcano et Judæis, simulque Tyriis mandatum misit in hæc verba.

3. « Marcus Antonius imperator Hyrcano pontifici et « ethnarchæ Judæorum salutem. Si valetis, bene est; ego « quoque et exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ « filius, Josephus Mennæi, Alexander Theodori, legati, quum

• Ἐρέσω μοι συντυχόντες τήν τε ἐμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ
• τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνενηώσαντο, καί τήν
• νῦν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδαίως διέθεντο, ἣν
• εἶεις εὖνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμψανίσαντες. Πειπυσμέ-
• νος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι
• οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀραρὸς ὑμῶν ἦθος
• καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανόησας, ἰδίον ἡγήμαι. Καταδρα-
• μόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων
• ἡμῖν τε καὶ τῶ δῆμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μῆτε πόλεον
• μῆτε ἱερῶν ἀποσχομένων μῆτε θρόκους οὐς ἐποιήσαντο
• φυλάξαντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόλιον ἀγῶνος,
• ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάντων κοινού, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς
• ἀνθρώπους παρανομῶν καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημά-
• των ἡμυνάμεθα· δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἥλιον ἀπεστράφηαι δο-
• κοῦμεν, ὅς καὶ αὐτὸς ἀθδῶς ἐπέειδε τὸ ἐπὶ Καίσαρι
• μῦθος. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν τὰς θεομά-
• γους, ὅς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, καθάπερ ἰδίος αὐ-
• τοῦ τῶν ἀνοσιῶν τολμημάτων ἀήρ, καὶ τὴν σύγχυσιν
• τῆς ἡμιμανοῦς κακοθηεῖας, ἣν κατὰ Φιλίππου τῆς
• Μακεδονίας συνεκρότου, ** καὶ τόπους εὐφρεῖς κα-
• ταλαυθανόμενοι μέχρι θαλάττης ἀποτετειγισμένους
• ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν παράδοον ταμιεύσασθαι, τῶν
• θεῶν αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις ἐγγειρήμασι κατεψηρι-
• σμένων, ἐκρατήσαμεν. Καὶ Βροῦτος συμρυγῶν εἰς
• Φιλίππου καὶ συγχειρισθεὶς ὑπ' ἡμῶν ἐκοινώνησε
• Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. Τούτων κεκολασμέ-
• νων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν ἐλπίζομεν καὶ ἀνα-
• παυῖσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. Κοινὴν οὖν
• ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖ-
• σαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς
• Ἀσίας σῶμα νῦν διὰ τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρει.
• Ἐγὼν τοίνυν καὶ σὲ διὰ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν,
• προτίσω τῶν ὑμῖν συμπερομένων. Ἐξέθηκα δὲ καὶ
• γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ
• δούλοι ὑπὸ δόρῳ ἐπράθοντο ὑπὸ Γαίου Κασσίου ἢ τῶν
• ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι. Τοῖς τε
• ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φιλανθρωπῶς χρῆ-
• σθαι ὑμᾶς βούλομαι. Τυρίους τε κωλύω βίαιους εἶναι
• περὶ ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέρουσιν Ἰουδαίων, ταῦτα ἀπο-
• καταστήσαι κελεύω. Τὸν δὲ στέφανον, ὃν ἐπεμψας,
• ἐδέξαμην. »

δ. • ΜΑΡΚΟΣ ἈΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἀρ-
• γουσι, βουλῇ, δῆμῳ χεῖρειν. Ὑπαντησάντων μοι ἐν
• Ἐρέσω Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρε-
• σβευτῶν καὶ χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων,
• εἰς ἣν ἐνέβητε κατὰ τὴν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν ἐπι-
• κράτειαν, ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνε-
• δεῖάμεθα καὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι
• πρόνοιαν ἡμυνάμεθα τοὺς μῆτε χάρτιος ἀπομνημο-
• νύσαντας μῆτε θρόκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ
• τὴν ἀπ' ὑμῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ὑμῶν ὑπάργειν,
• καὶ ὅσα παρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν,
• μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφρημέ-
• νους. Οὕτε γὰρ ἐπαρχίαις ἐκείνων οὐδεὶς αὐτε στρα-
• τώπεια τῆς συγχλήτου δούσης ἐλαβεν, ἀλλὰ βίαι κα-

« apud Ephesum me convenissent, et eandem quam prius
« Romae gesserant legationem renovarunt, et quam illis
« nunc mandasti pro te atque populo tuo diligenter obie-
« runt, cum testificatione tuae erga nos benevolentiae.
« Quum itaque tam ex rebus quam verbis persuasum ha-
« buerim vos animo esse in nos amicissimo, vestrosque
« mores constantes et pietalem reputaverim, meam rem
« agi existimo. Quoniam vero nostri atque populi Romani
« adversarii incursibus vastarunt totam Asiam, et neque
« civitatibus neque templis manus abstinerunt, neque
« fidem jurejurando datam servarunt, nos, ut qui non pro
« nostra tantum salute, sed communi omnium dimicave-
« rimus, eos vindicta persequuti sumus, qui et injuriarum
« erga homines et flagitiorum in deos auctores exstiterunt;
« propter quae solem etiam aversum fuisse credimus, qui
« et ipse scelus in Caesarem admissum invitus aspexit.
« Verum etiam insidias illorum nefarias, quas Macedonia
« excepit, ceu proprius ipsis impiorum facinorum aer, et
« colluviem hominum animi malignitate furentium, quam
« ad Philippos Macedoniae congregabant, ** locis etiam
« opportunis occupatis et usque ad mare montium vallo
« munitis, ut per unicam veluti portam pateret aditus,
« diis ipsos ob injusta molimina exitio addicentibus, vici-
« mus. Atque Brutus, quum Philippos confugisset et a
« nobis obsessus teneretur, communem cum Cassio ha-
« buit interitum. His supplicio affectis, pace in posterum
« frui licere speramus, nosque fecisse ut Asia a bello re-
« quiescat. Pacem itaque a Deo nobis donatam cum
« sociis nostris communicamus, adeoque Asiae corpus no-
« stra victoria quasi e gravi valetudine nunc se recolligit.
« Tui igitur memor gentisque beneficiis augendae, curae
« mihi erit quicquid e re vestra futurum sit. Immo et
« literas edidi singulas per urbes, ut si qui liberi vel servi
« hastae subjecti fuerint a C. Cassio, ejusve ducibus, illi
« dimittantur. Voloque vobis rata esse quaecunque mea et
« Dolabellae benignitate concessa habetis. Veto etiam Ty-
« rios vim vobis intentare; et quicquid de Judaeis abreptum
« occupant, id totum restituendum esse jubeo. Coronam
« autem, quam mittendam curasti, accepi. »

4. • MARCUS ANTONIUS imperator Tyriorum magistrati-
« bus, senatui, populo salutem. Quum mihi Ephesi obviam
« facti sint Hyrcani pontificis et ethnarchae legati, agros
« ipsorum ditionis vos occupare dicentes, quos invasistis
« quum adversarii nostri rerum potirentur, quoniam bellum
« pro imperio suscepimus atque justitiae et pietati prospici-
« entes eos vindicavimus, qui neque beneficiorum me-
« moriam neque jurisjurandi fidem servarunt, volo etiam
« vos pacem colere cum sociis nostris, et quaecunque ab
« adversariis nostris accepistis, vobis non cedere, sed ea
« illis reddi a quibus ablata fuerint. Nemo enim illorum aut
« provinciam a senatu accepit aut exercitum, sed per vim

« θαρπάσαντες ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκουν
 « χρησίμοις αὐτοῖς γενομένοις. Δίχην αὐτῶν οὖν δε-
 « δωκότων, τοὺς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσα ποτ'
 « εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ
 5 « τινὰ χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων,
 « πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γαίον Κάσσιον πόλεμον οὐ συγ-
 « κευωρημένον ἐπάγοντα ἐπιβῆναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν,
 « νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ βίαν τε αὐτοῖς μηδεμίαν
 « προσφέρειν ἐπὶ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τῶν ἰδίων
 10 « δεσπότην. Εἰ δὲ τινὰ ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολο-
 « γίαν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν
 « ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
 « τοῖς κρίμασι φυλασσόντων. »

ε'. « ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἀρ-
 15 « χουσι, βουλῇ, δῆμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν ἀπέ-
 « σταλκα πρὸς ὑμᾶς, περὶ οὗ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι,
 « ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους ἐντάξητε δέλτους, γράμ-
 « μασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ἐπιφα-
 « νεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
 « ἀναγινώσκεισθαι δύνηται. Μάρκος Ἀντώνιος αὐ-
 « τοκράτωρ, τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων περὶ τῶν δη-
 « μοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Ἐπεὶ Γαῖος Κάσσιος
 « ταύτῃ τῇ ἀποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
 « ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε,
 25 « καὶ ἐξεπολιόρχησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον
 « τοῦ Ῥωμαίων δήμου, τὴν ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς
 « ὀπλοῖς κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπα-
 « νορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὥστε ἀποκα-
 « τασταῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν, καὶ ὅσα
 30 « ἐπράθη Ἰουδαίων, ἥτοι σώματα ἢ κτήσις, ταῦτα
 « ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα εἶναι, ὡς ἦν ἀπ'
 « ἀρχῆς, ἡ δὲ κτήσις τοῖς πρότερον κυρίοις. Τὸν δ' οὐχ
 « ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι δίχην συστήσασθαι
 « βούλομαι· κἂν ἄλλῳ, τότε κατὰ τὴν τοῦ πράγματος
 35 « ἀξίαν μελήσει μοι ἐπεξελεῖν τὸν οὐχ ὑπακούσαντα. »

ς'. Τὸ δ' αὐτοῦ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι
 καὶ Ἀραδίοις ἔγραψε. Παρεθέμεθα μὲν οὖν καὶ ταῦτα
 εὐκαίρους, τεκμήρια γενησόμενα ἧς φαμέν Ῥωμαῖους
 ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

40 Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου παραγενομέ-
 νου, Κλεοπάτρα περὶ Κιλικίαν ἐντυχούσα δι' ἔρωτος
 αὐτὸν ἐκεχείρωτο. Καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ
 δυνατώτατοι παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες
 Ἡρώδου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, προστησάμενοι σὺν αὐ-
 45 τῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. Ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς Μεσ-
 σάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων, παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ,
 δὲ κηδεστῆς ἐτύγγανεν ἤδη γενόμενος. Ἀχροασάμενος
 δ' ἀμφοτέρων Ἀντώνιος ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Ὑρ-
 50 κανοῦ πότεροι τοῦ ἔθνους ἀμεινον προΐστανται. Φη-
 σάντος δὲ τοὺς περὶ Ἡρώδην, Ἀντώνιος, καὶ πάλαι οἰ-
 κείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρίαν ξενίαν, ἣν
 ἦνίκα σὺν Γαβινίῳ παρῆν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα

« sibimet arripuerunt et largiti sunt iniustitiæ suæ ministris.
 « Quandoquidem igitur illi pœnas dederunt, æquum cense-
 « mus ut socii nostri ea quæ ante habuerunt, nemine te-
 « tante, retineant : vosque, si quos agros, qui Hyrcani
 « Judæorum ethnarchæ erant una die antequam Caius
 « Cassius bello illicito moto provinciam nostram invaserit,
 « nunc possidētis, illi restituatis ; nec ullam vim Judæis
 « adhibeatis, quominus valeant suis dominari. Si quid vero
 « in vestri defensionem ipsi dicendum habeatis, quum eo
 « locorum venerimus, vobis licebit illud apud nos proferre,
 « ut qui constituimus singula sociis æquo jure servare. »

5. « MARCUS ANTONIUS imperator Tyriorum magistrati-
 « bus, senatui, populo salutem. Edictum meum ad vos
 « misi, de quo id vobis curandum esse volo, ut illud in ta-
 « bulas publicas literis Græcis Latinisque referatis, idemque
 « scriptum reponatis in loco maxime illustri, ut ab omnibus
 « legi possit. Marcus Antonius imperator, unus e trium-
 « viris pro rebus publicis constitutis, dixit : Quoniam C.
 « Cassius in hac defectione provinciam, quæ præsidis te-
 « nebatur, alienam diripuit, et socios expilavit, et Judæo-
 « rum gentem oppugnavit, populo Romano amicam, inso-
 « lentia ejus armis nostris perdomita, edictis et judiciis quæ
 « ab ipso deprædata erant redintegramus, ita ut ista sociis
 « reddantur ; et quæcunque Judæorum vendita fuerint,
 « sive corpora sive bona, illa dimittantur, corpora quidem
 « libera ut antea erant, bona vero ut prioribus dominis ce-
 « dant. Quisquis autem edicto meo non paruerit, eum
 « pœnas luere volo : atque si deprehendatur, tunc pro rei
 « dignitate curæ mihi erit persequendum esse eum qui non
 « paruerit. »

6. Eodem etiam exemplo et Sidoniis et Antiochensibus
 et Aradiis scripsit. Et ista quidem opportune apposimus,
 ut quæ futura sint curæ illius indicia, quam Romanos genti
 nostræ adhibuisse dicimus.

CAP. XIII. (XXIII.)

Quum autem postea in Syriam venisset Antonius, Cleo-
 patra in Cilicia ei obviam facta, amore ejus captus erat. Ac-
 tum centum Judæorum viri potentissimi eum iterum con-
 veniunt, ut Herodem cum suis accusarent, delectis ad eam
 rem suorum eloquentissimis. Illis vero contradicebat Mes-
 sala pro adolescentibus, præsentē etiam Hyrcano, qui jam
 Herodis socer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem
 utrisque, quæsit ab Hyrcano utri gentem melius regere-
 rent ; et quum respondisset, Herodem et suos, Antonius,
 cui jam ante cum illis intercesserit familiaritas ob paternum
 hospitium, quod, quum una cum Gabinio adesset, cum patre

αὐτῶν, τοὺτους μὲν ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασισταῶν ἔδησε· μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς, παρήσαντο οἱ περὶ Ἡρώδην.

β'. Ἡρέμουν δὲ οὐδ' οὕτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπήντων πάλιν Ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δοῶντι ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Ἀντώνιος, πολλοῖς ῥῆσι διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπὸ τε Ἡρώδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἀρχοντι προσέειπε· κόλασαι τοὺς πρεσβευτάς τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην συγκαθιστάναι τὴν ἀρχήν. Ταχὺ δὲ Ἡρώδης (ἴδρυντο γὰρ ἐπὶ τῆς ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως) προῖον ἀπιέναι παρεκελεύετο, συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένου. Καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπειθοντο, παραχρῆμα δὲ ἐκδραμόντες Ῥωμαῖοι σὺν ἐγγχειριδίοις τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, ἐνὶ οὗς δὲ κατέρωσαν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπ' οἴκῳ περιδεεῖς ἤσυχάζον. Τοῦ δὲ δήμου καταβοῶντος Ἡρώδου, παροξυνθεὶς Ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. (ΚΔ'). Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέσχον Πάχορος τε ὁ βασιλεύς παῖς καὶ Βαρζαφάρνης σατράπης ὃν Πάρθων. Τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς Λυσανίας παραλαβὼν διαπράττει φιλίαν πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριτοδούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην παραλαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον. Ἀντίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἡρώδην ἀνέλειπεν· οὐ μὲν ἔδωκεν. Ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσαν κατὰγοντες Ἀντίγονον, Πάχορος μὲν διὰ τῆς παραλαβῆς, ὁ δὲ σατράπης Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσεγγείου. Τύριοι μὲν οὖν ἀποκλείουσι Πάχον, Σιδόνιοι δὲ καὶ Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. Ἴλην μέντοι Πάχορος ἱππέων εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκευασμένην τε τὰ κατὰ τὴν χώραν καὶ Ἀντιγόνῳ συμπαροῦσαν, ἡγεμόνα τε δαμόνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. Ἐκ δὲ τῶν περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων πρὸς Ἀντίγονον ἐλθόντων καὶ συνεισθαλεῖν ἐτοίμους ἔχόντων, προσεδόκα δι' αὐτοὺς τῆς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Ἀντίγονος· Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. Καὶ τινων ὑπαντισσάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς Ἱερουσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. Προσγενομένων δὲ τινων, πολλοὶ συστράφεντες ἐπὶ τὰ βασίλεια ἦγον καὶ ταῦτα ἐπολιόχουν· προσβοηθούτων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολέμιους, καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὀπλίτας τινας εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσαντας αὐτάς, οὓς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμαχῶν ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς οἰκίας κατέπρησεν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης Ἡρώδης μετ' ὀλίγον τιμω-

eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas constituit, eisque rerum Judaicarum administrationem mandat, et ea de re literas scripsit, et quindecim adversariorum in vincula dedit; at quum eos etiam occisurus esset, pro illis deprecatus est Herodes.

2. Neque tamen illi a legatione reversi quiescebant : quin Antonium rursus mille adierunt apud Tyrum, quo venturum fama erat. Et Antonius, nullis jam pecuniis ab Herode et ejus fratre corruptus, ejus loci administratori praecepit ut de Judaeorum legatis supplicium sumeret, qui novis rebus studerent, Herodique principatum stabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena constiterant) protinus antegressus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut discederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, si ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt; statim vero Romani, in eos pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, nonnullos vulnerarunt, reliqui autem domum, fuga dilapsi, quietos se trepidi tenuerunt. Populo vero adversus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius victos interfecit.

(XXIV.) 3. Anno autem secundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius et Barzapharnes Parthorum satrapa. Obiit tum Ptolemæus Mennæi filius, ejusque filius Lysanias, occupato principatu, amicitiam instituit cum Antigono Aristobuli filio, usus ad id opera satrapæ, qui apud Antigonom multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta et quingentas feminas pollicebatur, si sibi principatum Hyrcano ereptum traderent et Herodem cum suis interficerent : neque vero dedit. Et tamen Parthi eam ob causam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonom reducentes, Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero satrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluderunt Tyrii, Sidonii vero et Ptolemæenses admiserunt. Ceterum Pacorus equitum turmam misit in Judæam, quæ regionem specularetur et Antigonom adjuvaret, ducemque regi cognominem, pocillatorem regium. Quum autem Judaeorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum se contulissent, et parati essent cum eo una irrumpere, sperabat Antigonus se horum opera partem aliquam regionis adepturum esse : locus autem Drymi (Sallus) appellatur. Quumque nonnulli iis occurrissent, Hierosolyma dein homines isli clam pergunt; et quorundam accessione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. Opem autem ferentibus Phasaelo et Herode, commissaque in foro pugna, adversarios vicerunt juvenes : et eis in fanum compulsis miserunt armatos quosdam in vicinas domos, qui eas custodirent; quos aggressus populus auxilio destitutos cum ipsis domibus concremarunt. Et ob hanc quidem injuriam

ρίαν παρὰ τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας.

δ'. Γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀχροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς γῶρας ὄχλον εἰς τὴν
5 καλουμένην Πεντηκοστὴν (ἐορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη) μέλλοντα ἤξειν. Τῆς δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων ὠπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. Κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασιλεία· ταῦτα γὰρ
10 σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ἡρώδην ἐφρούρου. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσε, Ἡρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις κατὰ τὸ προάστειον, καὶ καρτερώς μαχεσσάμενος πολλὰς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φευγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν,
15 ἐστὶ δ' ὢν εἰς τὸ ἐξω χαράκωμα· ἦν γὰρ τι αὐτόθι. Παρεβοῦνται δὲ καὶ Φασάηλος. Πάχορος δὲ ὁ Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Ἀντιγόνου δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στᾶσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν.
20 Φασάηλου δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενία, Πάχορος πείθει πρεσβεύσασθαι παρὰ Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινα τοῦτον συνθεῖς. Καὶ Φασάηλος οὐδὲν ὑπιδόμενος πείθεται, μὴ ἐπαινοῦντος Ἡρώδου τοῖς πρatto-
30 μένοις, διὰ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πα-
35 κόρῳ καὶ τοῖς ἡκουσιν ἐπιτιθεσθαι κελεύοντος.

ε'. Ὁρῶντο γοῦν πρεσβεύοντες Ὑρκανὸς τε καὶ Φασάηλος, Πάχορος δὲ καταλιπὼν Ἡρώδῃ δικασίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευθέρων λεγομένων προὔπεμψεν αὐτοῖς. Γενομένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ' ὅπλων ὑπαν-
40 τῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πόλεων ἐφεστῶτες. Καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ ὄψα δίδωσιν, εἴτα ἐπεβούλευε. Πλησίον δὲ μετὰ ἱππέων ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ Φασάηλον κατὰγονται. Καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες ὡς Ἀντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια
45 τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς αὐτοὺς ἐκ τάφανοῦς περισταμένους. Καὶ συνελήφθησαν ἂν, εἰ μὴ περιέμενον ἕως ἂν οἱ
50 περὶ Ἱεροσόλυμα Πάρθοι Ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαηρημένων τούτων ἐκείνος αἰσθόμενος διαφύγοι. Καὶ ἦν ταῦτα οὕτως ἔχοντα καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασάηλῳ μὲν οὖν παρήνουν τινὲς εὐθὺς ἀφιππασσάσθαι καὶ μὴ περιμένειν· μάλιστα μέντοι πρὸς
45 ταῦτα αὐτὸν Ὁφέλλιος ἐνήγγεν, ὃς ἡχηκόει παρὰ Σαμαράλλου τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο· ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. Ὁ δὲ Ὑρκανὸν ἀπολοιπεῖν οὐκ ἤζιου, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν
50 Βαρζαφάρνην οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλευόμενον περὶ αὐτῶν· χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὢν Ἀντίγονος δίδωσι, καὶ ἄλλως δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πίστει συνελθόν-
τας πρεσβευτὰς ἀποκτείνειν μὴδὲν ἀδικοῦντας. Ὁ δὲ

paulo post adversarios ulciscitur Herodes, cum iis prae congressus, ita ut multis illorum interfecerit.

4. Quum autem quotidianae velitationes inter eos fierent, expectabant hostes multitudinem ad Pentecosten quae vocatur (ipsa autem festum est) e tota regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia partim armorum partim inermium. Tenebant autem fanum et urbem ii qui aderant, praeter regiam quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et Phasaelus quidem moenia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, et tam acriter pugnavit, ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin et Phasaelus auxilium ferebat. Pacorus vero Parthorum dum cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit, per speciem quidem compescendae seditionis, re autem vera ut illum in adipiscendo principatu adjuvaret. Quumque Pacoro obviam prodiiisset Phasaelus, et eum hospitio excepisset, persuadet ei Pacorus ut ad Barzapharnes legatos mittat: id quod fraudulenter egit. Et Phasaelus nihil suspicatus obtemperat, non assentiente iis quae gerebantur Herode, propter barbarorum perfidiam, sed Pacorum ceterosque venientes invadi jubente.

5. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanes et Phasaelus: et Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus et decem eorum qui Eleutheri (liberti) vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilaeam ventum est, venerunt eis obviam in armis qui illic praerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit et muneribus donavit: deinde insidiabatur. Diversabatur autem Phasaolus cum equitibus in propinquo ad mare. Ubi quum audivissent Antigonus mille talenta et quingentas feminas promississe Parthis contra ipsos, ceperunt suspectos habere barbaros. Accessit eo quod insidias ipsis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita custodia. Et sane comprehensi fuissent, nisi expectatum esset donec Parthi, qui ad Hierosolyma erant, Herodem cepissent; ne, si hi prius essent interfecti, ille id sentiens effugeret. Atque ista sic se habebant, et eorum custodes cernebantur. Itaque Phasaelum monebant nonnulli ut statim equo aufugeret, nec exspectaret: maxime vero Ophellius, qui id a Samaralla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletissimo, hoc ei suavit, et ad fugam navigia pollicebatur, quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum deserendum non censebat, neque fratri periculum creandum, sed Barzapharnes aggressus, eum non recte facere dicebat, qui haec in ipsos molitur: nam si pecunia egeat, maiorem a se habiturum, quam quantam det Antigonus; et alioquin atrox facinus esse, legatos, qui ad ipsum accepta fide venerint, interficere insones. At

βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, ὥμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν υποψίας ταραξάει, ἀπῆκει τε πρὸς Πάκωρον.

(ΚΕ΄.) ζ'. Οἱχομένου δὲ τῶν Πάρθων ἐδέσμευόν τινες Ἰρκανὸν καὶ Φασάηλον, πολλὰ τῆς ἐπιτοκίας κακίζοντα τοὺς Πάρθους. Ὁ δ' ἐπὶ τὸν Ἡρώδην ἀπεσταλμένος οἰνογράφος ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. Ἐτυχον δὲ ἄγγελοι παρὰ Φασαήλου πεμθθέντες ἐπὶ δηλώσει τῆς Πάρθων ἀπιστίας, οὓς τῶν πολέμιων συλλαβόντων γνοὺς Ἡρώδης πρόσειαι Πακώρῳ καὶ τῶν Πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς οὕσι τῶν ἄλλων δεσπόταις. Οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες ὑπεκρίνοντο ὀυλερώς καὶ δεῖν αὐτὸν ἔρασαν μετὰ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀντιστασιωτῶν, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσεις Φασάηλος. Τούτοις Ἡρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἤκηκείη γὰρ τὴν σύλληψιν τᾶδελεφῶ παρ' ἐτέρων. Καὶ παραινύσσης δὲ τῆς Ἰρκανοῦ θυγατρὸς, ἥς ἐνεγύητο τὴν παῖδα, ἔτι μᾶλλον ὑπόπτειε τοὺς Πάρθους. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ προσεῖχον, αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἔμφρονι γυναικί.

ζ'. Βουλευομένων δὲ τῶν Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν (ὡ γὰρ ἤρσκειν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ ²⁵ τηλικούτῳ) καὶ ὑπερθεμένον εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς Ἡρώδης γενόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τᾶδελεφῶ καὶ τῆς Πάρθων ἐπιβουλῆς ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθήμενος, ἐσπέρας ἐπελοῦσης ἔγνων ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρῆσθαι καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ³⁰ ἐπ' ἀδελφοῖς τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων κινδύνους. Ἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν δπλίταις καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν καὶ ἣν ἐμέλλεν ἀγεσθαι πρὸς γάμον Ἀλεξάνδρου θυγατέρα τοῦ Ἀριστοβούλου παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα (Ἰρκανοῦ ³⁵ δ' ἦν θυγάτηρ) καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφόν, τήν τε Θεραπίαν πᾶσαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἐπὶ Ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους· ὧν οὐδεὶς ἂν οὕτω στερρὸς τὴν φύσιν ἠδύρεθ, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις οὐκ ἂν ἔκτειρεν αὐτοὺς τῆς ⁴⁰ τύχης, γυναῖων ἐπαγομένων νήπια τέκνα καὶ μετὰ θαυρώων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς καὶ περὶ αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρῆσθον προσδεχομένων.

η'. Ἄλλ' Ἡρώδης ἐπάνω τῆς ἐκ τοῦ δεινοῦ πληγῆς ⁴⁵ τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτὸς τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παριὼν κατὰ τὴν ὁδὸν θαρρεῖν ἔκαστον παρεκλεύετο καὶ μὴ παρέγειν αὐτὸν ἐκδοτον τῇ λύπῃ· τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. Καὶ οἱ ⁵⁰ μὲν, ὡς Ἡρώδης παρήγει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρωτῶ· μικροῦ δ' αὐτὸν διεγρήσατο τοῦ ζεύγους περὶτραπέντος καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνεύσασσης ἀποθανεῖν, διὰ τε τὸ ἐπ' αὐτῆς πάθος καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβουσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τριβῆς

harbarus, hæc dicente, jurabat nihil verum esse eorum quæ suspicaretur, sed eum falsis suspicionibus perturbari : atque ita ad Pacorum profectus est.

(XXV.) 6. Eo digresso Parthorum quidam Hyrcanum constringunt et Phasaelum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem missus in mandatis habebat eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuntii a Phasaelo missi ad declarandam Parthorum perfidiam : quos quum hostes cepissent, rei gnarus Herodes Pacorum adit et Parthorum potentissimos quosque, tanquam aliorum dominos. At illi totius rei conscii malitiose dissimulabant, dixeruntque oportere eum extra muros cum ipsis egredi et literas afferentibus obviam ire : nondum enim eos ab adversariis comprehensos, sed ad significandum Phasaeli successum venire. Verum his Herodes non credebatur, quippe qui ab aliis fratris comprehensionem audivisset. Accedebat eo quod admonente Hyrcani filia (cujus filia filiam ipse sibi desponderat) magis etiam suspectos Parthios habebat. Et ceteri quidem ei non auscultabant, ipse vero cordatæ inprimis feminae credebatur.

7. Interim dum Parthi quid facto opus sit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) et negotium in posterum diem differunt, Herodes in tali trepidatione constitutus, magisque iis quæ de fratre et Parthorum insidiis acceperat quam allatis in contrarium fide habita, ubi vespera venit, statuit ea ad fugam uti, et non ideo cunctari quasi in incerto essent pericula ex hostibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, et impositis in jumenta mulieribus, matre sua et sorore et filia Alexandri Aristobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujusque matre, Hyrcani filia, et fratre suo nato minimo, una cum famulatio et reliqua turba in Idumæam ire contendebat, insciis hostibus. Quorum nemo a natura adeo ferreus inventus est qui, quum iis quæ agerentur adesset, eorum fortunæ non miseretur, feminis infantulos suos trahentibus, et cum lacrimis et ejulatu relinquentibus patriam vinctosque amicos, et de se ipsis nihil quod bene habeat exspectantibus.

8. Verum Herodes, animo supra calamitatis ictum sublato, et ipse, periculo impendente, fortiter se gerebat, et per viam singulos obeundo bono esse animo hortabatur, et mœrori nequaquam succumbere : hoc enim ipsis officere et obstare in fuga, in qua sola salutis spem positam esse contigerit. Atque illi quidem, Herodis monitis obsequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit quin ipse sibi manus afferret, everso vehiculo et matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipsa capiebat, tum quod metuebatur ne hac ex re injecta

περὶ τὸ πρῶγμα γενομένης. Σπασάμενον γοῦν αὐτὸν
τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν κατέσχον οἱ πα-
ρόντες, ᾧ τε πλήθει κατισχύσαντες καὶ ὡς οὐκ ἐχρῶν
αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγον-
τες· οὐ γὰρ εἶναι γενναίου τῶν δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώ-
σαντα τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπεριδεῖν. Βισοθεὶς οὖν
ἀποσχέσθαι τοῦ καθ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν
λεγομένων καὶ πλήθει τῶν οὐκ ἐπιτρεπόντων αὐτοῦ τῇ
χειρὶ διακοπεῖν οἷς ἐντεθνήκτο, ἀνακτησάμενος τὴν
10 μνητέρα καὶ θεραπέας ἧς ὁ καιρὸς ἡπείγεν ἀξιώσας,
ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, συντονωτέραν ποιούμε-
νος τὴν πορείαν εἰς Μασάδαν τὸ ἔρυμα. Πολλὰς δὲ
μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελεύοντας καὶ διώκοντας τὸν Πάρ-
θων μαχρασάμενος ἐνίκησε πάσας.
15 Ὁ· Ἐμείνει δ' αὐτῷ παρὰ τὴν φυγὴν οὐδὲ τὰ παρὰ
τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ· συνεπέθεντο δὲ καὶ οὗτοι γε-
νομένοις ἀπὸ σταδίων ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσβα-
λόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν· οὓς
ὁ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ
20 ἀνάγκῃ τις τοιαύτῃ καθεστώς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ
μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρὸς πόλεμον παρεσκευα-
σμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκρά-
τισε, μετὰ χρόνον βασιλεύσας, καὶ βασιλείῳν κατε-
σκευάσεν ἀξιολογώτατον καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἐκτίσεν
25 Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. Γενομένην δὲ τῆς Ἰου-
μαίας ἐν Ἡρήσᾳ χωρίῳ οὕτω καλούμενῳ ὁ ἀδελφὸς
Ἰώσηπος ἐπήντησε, καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὧν ἦγε τί
χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἐπομένου, καὶ δίχα
τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τοῦ δὲ χωρίου τῆς Μασά-
30 δας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑπο-
δέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. Τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέ-
λυσεν ὑπὲρ ἑνένα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἄλλαχῇ κε-
λεύσας διὰ τῆς Ἰδουμαίας σῶζειν αὐτοὺς, τοὺς ἐρῶδια-
δοι δ' ἦσαν κοῦφοι καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους παραλα-
35 βῶν εἰς τὸ ἔρυμα παραγίνεται· καὶ καταθέμενος αὐ-
τοῖς τὰς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπομένους, (ἦσαν δ' ὡς
ὀκτακόσιοι,) σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ
τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπάντων διαρκούντως, ἐξώρυκ-
σεν αὐτοὺς ἐπὶ Πέτρας τῆς Ἀραβίας. Ἄμα δ' ἡμέρᾳ
40 τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ
Πάρθοι καὶ τὸ βασιλεῖον, μόνων δὲ ἀπείχοντο τῶν Ὑρ-
κανοῦ χρημάτων· τὰ δ' ἦν εἰς τριακόσια τάλαντα. Πολλὰ
δὲ τῶν Ἡρώδου διέφυγε, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προκε-
κομίσθαι κατὰ προμήθειαν ἀνδρὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν
45 ἐρθάνει. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε
τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες
ἐκάκουν, Μάρισσάν τε πόλιν δυνατὴν ἀνέστησαν.
ἱ· Καὶ Ἀντίγονος μὲν οὕτω καταχθείς εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν ὑπὸ τοῦ Πάρθων βασιλέως Ὑρκανὸν καὶ Φασά-
50 λον δεσμώτας παραλαμβάνει. Σπρόδρα δ' ἦν ἄθυμος
τῶν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγούσων, ἅς τοῖς πολεμίοις
ἐνεθυμειτο δώσειν, τοῦτον αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων
τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. Φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν
μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ πα-

mora hostes insequentes ipsum comprehenderent. Eum
itaque, quum gladium strinxisset et in eo esset ut se ipsum
ense feriret, qui aderant prohibuerunt, quum et numero
prævaluissent, dicerentque non committendum esse ut
ipsos in hostium potestate futuros relinqueret; non enim
viri fortis esse ut, quum semet e periculis liberasset, ami-
cos in iis hærentes negligeret. Itaque a vi sibi met in-
tentata abstinere coactus, partim verecundia illorum quæ
dicebantur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut
manu sua exsequeretur quæ in animo versabat, nocte
recreata et pro temporis angustia curata, iter institutum
persequitur, majori cum festinatione recta pergens ad Ma-
sadam castellum. Quumque pugnis multis contra Parthos
incursantes et persequentes dimicasset, in universis victo-
riam reportavit.

9. At neque a Judæis, dum fugeret, tutus erat: sed et
ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere
eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum quum fu-
disset fugassetque, ac si non in angustia fuisset et neces-
sitate, sed quasi optime et magna rerum copia ad bellum
instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea re-
factus, ædificavit et exstruxit palatium excellentissimum,
et id urbe circumdedit, quam Herodiam appellavit. Ubi
autem in Idumææ locum nomine Thresam venit, occurrit
ei frater ejus Josephus, et de toto negotio quid agendum esset
deliberationem proposuit, quum magna quidem multitudo,
etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Ma-
sadae, in quem confugere decrevissent, angustior esset
quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille
majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia,
jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes salutis suæ
consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expe-
ditissimis quibusque et maxime necessariis in castellum
pervenit: et collocatis ibi feminis et comitibus, qui erant
circa octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti et
aquæ aliarumque rerum omnium necessariorum copia,
ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Ceterum, simul ac
orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diri-
puerunt et regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinerunt,
quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa era-
serunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providen-
tia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis
non sufficiebant, sed egressi suburbanam regionem affige-
bant, et Marissam urbem potentem everterunt.

10. Et Antigonos quidem hoc modo in Judæam a regi-
Parthorum reductus Hyrcanum et Phasaëlum victos acce-
pit. Erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum
feminae, quas hostibus dare in animo habebat, hanc illis
mercedem cum pecuniis pollicitus. Metuens vero ne Hyr-
canum, qui a Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxi-

αστάν, (ἐτηρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων,) ἀποτέμνει
ὑτοῦ τὰ ὤτα, πραγματευόμενος μηκέτ' αὐθὺς εἰς αὐ-
τὸν ἀρκεῖσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωθῆσθαι,
οὐ νόμου τῶν ὁλοκληρῶν εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος.
Βασίλην δ' ἂν τις θαυμάσειε τῆς εὐφυγίας, ὃς γνούς
ὑτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα, οὐχὶ τὸν θάνατον ἐγ-
ήματο δεινόν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον
καὶ αἰσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέ-
ρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσαράξας τὴν
ἱερὰν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλι-
ιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖ-
ναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν ἀφείλετο τὸν πολέμιον. Λέγουσι
δ' ὡς τραύματος μεγάλου γενομένου φαρμάκοις αὐτὸν
ὑποπέψας ἱατροὺς Ἀντίγονος ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ διέ-
φθειρε θανάσιμοις χρησασμένων εἰς τὸ τραῦμα. Πρὸ
μάλιστα τοῦ τελῶς ἀφείναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος ἀκού-
σας παρὰ τινος γυναικοῦ τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τοὺς πο-
λεμίους διαπερευγόντα, σφόδρα τὴν τελευταίαν εὐθύμως
ὑπέμεινε, καταλιπὼν τὸν ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον
αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἡρώδην δὲ τὸ μέγεθος τῶν περιεστηκότων αὐτὸν
κακῶν οὐ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν εὐρίσκειν
ἐπιβολὰς ἔργων παραδόλων. Πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν
Ἀράβων βασιλέα πολλὰ πρόσθεν εὐηργετημένον ἀπῆει
τὴν ἀμοιβὴν κομιούμενος, ὅτε μάλιστα ἰδεῖτο, χρήμα-
τα ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ἂν πολλῶν
εἴς αὐτοῦ τετυχηκότος· οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν
ἀδελφόν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι παρὰ τῶν πολεμίων
αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα ἕως
τριακοσίων ταλάντων. Ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν Φασάη-
λου παῖδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐπαείη τυγχάνοντα,
παρῆεν αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἀραβί. Ἀγγέλων δ'
αὐτῷ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὃν ἐκέλευ-
σεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παραγγεῖλαι γὰρ αὐτῷ Πάρθους
Ἡρώδην μὴ δέχεσθαι, (ταύτη δ' ἐχρήστο προφάσει ὑπὲρ
τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, καὶ τῶν ἐν τέλει παρὰ τοῖς
Ἀραβί εἰς τοῦτο ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς
παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες
ἔτυχον,) ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀπικνεῖ-
σθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον δὲ διαλεξόμενος περὶ τῶν
ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

β'. Ἐπειτα δοῶν ἀναχωρεῖν ἀπῆει μάλα σιωπρόνως
τὴν ἐπ' Αἰγύπτου. Καὶ τότε μὲν ἐν τινι ἱερῷ κατέ-
γεται, (καταλειοῖται γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἐπομέ-
ων,) τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παραγενόμενος εἰς Ῥινοκούρου-
ρην, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δὲ
μεταγρόντι καὶ μεταθέντι τὸν Ἡρώδην οὐδὲν τοῦτου
περισσότερον ἐγένετο· πορρωτάτω γὰρ ἦν ἤδη σπεύδων
τὴν ἐπὶ Πηλουσίῳ. Ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες
ὁρμῶσαι αὐτόθι εἶργον τοῦ ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλοῦ,
τοῖς ἡγεμοσίν ἐντυγχάνει, ὑφ' ὃν κατ' αἰδῶ καὶ πολ-
λὴν ἐντροπὴν προπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ Κλεοπά-

lio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens,
ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus
esset, quum lex id munus integrorum esse velit. Verum
Phasaelum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui,
quum se occisum iri rescivisset, mortem nihil habere quod
sit horrendum putavit; ab inimicis vero morte affici
miserabile ac turpissimum ratus, quum prae vinculis ei non
liceret manus sibi inferre, alliso ad saxum capite, semet
quidem vita privavit, pulcerrime ut visum est in tali
angustia, hosti vero potestatem praepruit ipsum ad libidi-
nem perimendi. Ferunt autem, quum ingenti vulnere san-
cius esset, Antigonum, summissis medicis per speciem
curandi eum occidisse, letalibus ad vulnus medicamentis
adhibitis. Tamen antequam prorsus animam egisset Pha-
saelus, audito a quadam muliercula fratrem suum Herodem
ex hostibus evasisse, forti admodum animo mortem tulit,
ut qui necis suae ultorem post se reliquerit, cui in manu
esset ab inimicis poenas exigere.

CAP. XIV. (XXV.)

At Herodem malorum, quae ipsum circumstabant, ma-
gnitudo non perterruit, sed acriorem fecit ad inveniendas
magna audendi occasiones. Ad Malchum enim regi
Arabum, plurimis a se beneficiis antea affectum, proficisce-
batur, ab eo vicissim aliquid reportaturus, quum maxime
opus esset, pecuniam vel mutuam vel dono datam acce-
pturus, praesertim quum ab ipso multa consequutus fuerit :
ignarus enim quo in statu res fratris essent, properabat
eum ab hostibus liberare, etiamsi in pretium ejus re-
demptionis nummum solverit ad trecenta usque talen-
ta. Hanc ob causam ducebat secum et Phasaeli filium
septennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed quum
occurrissent ei a Malcho nuntii, per quos jussit eum disce-
dere; interdictum enim sibi esse a Parthis ne Herodem acci-
peret, (id autem praetexebat ne mutuum redderet, impel-
lentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri
depositum, quod acceperant, interverterent,) illis respon-
dit, se non venisse ut ipsis ulla in re molestum esset, sed
ut duntaxat cum rege de rebus ipsi maxime necessariis
colloqueretur.

2. Deinde ubi discedere visum est, caute admodum abiit
Ægyptum versus. Ac tum in fanum quoddam divertitur,
ubi comitum suorum multos reliquit. Postero vero die,
quum Rhinocurram perveniret, ibi quae fratri accide-
rant cognovit. Malchus autem, poenitentia ductus, post
Herodem concurrat, sed nihil eo profecit, quippe quum ille
abesset longissime properans ad Pelusium. Quo postquam
pervenit, quum naves, quae illic in statione erant, eum na-
vigatione ad Alexandriam prohibuissent, loci rectores cou-
venit, a quibus reverenter et honorifice admodum in urbem

τρας κατείχετο. Πείσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἡδυνήθη, εἰς Ῥώμην ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ ὁγλουμένων.

5 γ'. Ἀναρχοίς οὖν ἐκείθεν ἐπὶ Παμφυλίας καὶ χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν μόλις εἰς Ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. Καὶ δύο μὲν ἐνταυθοὶ τῶν φίλων αὐτῷ συνήνησαν, Σαππίνας τε καὶ Πτολεμαῖος. Εὐρὼν δὲ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ πρὸς Κάσιον
10 πολέμου κεκακωμένην, οὐδ' ἐν ἀπόροις ὣν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὥκησεν, ἀλλὰ καὶ παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνεκτᾶτο, τριήρη τε κατασκευάσας καὶ ἀναρχοίς ἐντεύθεν σὺν τοῖς φίλοις ἐπὶ Ἰταλίᾳ εἰς Βρεντέσιον κατὰγεται, κἀκείθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος πρῶτα μὲν Ἀντωνίου
15 φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πῶς δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάγλος ὑπὸ Πάρθων ἀπόλοιτο συλληφθεὶς καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχρητο, καὶ ὡς Ἀντίγονον καταστήσειαν βασιλείᾳ, γρήματα δώσειν ὑποσχόμενον χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεν-
20 ταχοσίας, αἱ τῶν πρώτων καὶ τοῦ γένους τοῦ αὐτῶν ἐμελλόν εἶσθαι, καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, καὶ διαφυγεῖν τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας· εἴτα ἐπιδιακινδυνεύειν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλεύσειε τε διὰ χει-
25 μῶνος καὶ παντὸς καταπρονήσειε θειοῦ, σπεύδων ἐπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν μόνην βοήθειαν.

(ΚΓ'). δ'. Ἀντώνιον δ' οἷκος εἰσέρχεται τῆς Ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῇ κοινῇ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν αἰσώματι τοσούτῳ καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ὑπο-
30 κειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς Ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὣν αὐτῷ Ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, καθὼς καὶ πρότερον ὅτε τετράρχης ἀποδεδείκτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Ἀντίγονον μῖσος (στασιαστὴν γάρ
35 καὶ Ῥωμαίους ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε) πρόθυμος ἦν οἷς Ἡρώδης παρεχάλει συλλαμβάνεσθαι. Καίσαρ μὲν οὖν καὶ διὰ τὰς Ἀντιπάτρου στρατείας, ὅς κατ' Αἴγυπτον αὐτοῦ τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὐνοίαν, χαριζόμενος δὲ καὶ Ἀντωνίῳ
40 σφόδρα περὶ τὸν Ἡρώδην ἐσπουδακότεν, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὣν ἐβούλετο Ἡρώδης συνεργίαν ἐτοιμότερος ἦν. Συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν Μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτράτινος, παραστησάμενοι τὸν Ἡρώδην, τὰς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξήσαν καὶ ἦν αὐτὸς
45 πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὐνοίαν ὑπεμνήσκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ Πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, Ῥωμαίους ὑπεριδόν. Τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παρωξυμένης
50 παρελθὼν Ἀντώνιος ἐδίδασκειν αὐτοὺς ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον Ἡρώδην βασιλεύειν συμφέροι. Καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

ε'. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῆς Ἀντωνίου περὶ τὸν Ἡρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν

deductus a Cleopatra delinebatur. Ei tamen persuaderi non potuit ut apud se maneret, quippe qui Romam festinaret, quum et tempus esset procellosum, resque Italia magno in motu esse et perturbatione nunciarentur.

3. Igitur quum inde solvisset Pamphyliam versus, et in gravem tempestatem incidisset, agre in Rhodum evasit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas et Ptolemæus. Quumque urbem invenisset Cassiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus est ei benefacere, immo et supra vires eam recreabat; deinde exstructa triremi, quum illinc cum amicis solvisset in Italiam, Brundisium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio exposuit quæ ipsi in Judæa contigerant, et quomodo frater ejus Phasaelus captus et a Parthis occisus sit, et Hyrcanus ab illis captivus teneatur, quodque Antigonom regem constituisent, pecuniam eis pollicitum usque ad mille talenta daturum, et quingentas mulieres, quæ ex primoribus forent atque e genere ipsorum; et quod eas noctu asportasset, et e manibus hostium evasisset, multas passus ærumnas. Deinde *narravit* suos sibi maximo esse in periculo, ex obsidione, utque per medias tempestates navigasset, et mala omnia contempsisset, festinans ad ipsum, in quo omnem spem repositam habeat et unicum auxilium.

(XXVI.) 4. Antonium autem subit miseratio mutata: Herodis fortunæ, quumque secum, quod fieri solet, animo reputasset fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate constituti sunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipse usus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si rex factus esset, quemadmodum antea, quum tetrarcha factus erat, et multo etiam magis odio Antigoni (ipsum enim seditiosum et Romanis infeusum existimabat) paratus erat Herodem in suis postulatis adjuvare. Et Caesar quidem, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipsius patre functus fuerat, propterque ejus hospitium et in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis studiosissimo gratificaretur, promptiori erat animo ad dignitatem *ipsius tuendam* et ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato senatu, Messala et post eum Atratinus, producto Herode, patris ipsius beneficia narrando recensuerunt, ejusque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accusantes simul hostemque pronunciantes Antigonom, non modo propter ejus primum in eos delictum, sed etiam quod contemptis Romanis a Parthis accepisset imperium. His commoto senatu, Antonius in medium progressus eos edocuit etiam ad Parthicum bellum expedire ut rex fiat Herodes. Quumque id omnibus placuisset, decretum faciunt.

5. Atque hoc summum erat Antonii erga Herodem studium, quod non solum id egit ut is præter spem suam regno

οὐκ ἐλπίζοντι περιποιήσασθαι, (οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος, οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοὺς Ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτὴν διδόναι, ἀλλὰ τοῖς τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν λαβεῖν ἀξιώσων Ἀριστοβούλῳ, υἱὸν αὐτοῦ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρός Ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρός Ὑρκανοῦ,) ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυγχόντι τῶν οὐδὲ προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας. Τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. Αὐθείας δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες Ἡρώδην Ἀντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξήσαν, συμπροαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῶν ὑπάτων, ὡς οὐκ ἔστιν ἐν ταῖς δόγματι καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπετώλιον. Εἰστία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν Ἡρώδην τῆς βασιλείας Ἀντωνίου. Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Γαίου Δοματίου Καλοῦντου τὸ δεύτερον καὶ Γαίου Ασίνου Πολλίωνος.

Τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Ἀντίγονος ἐπολιόρει τοὺς ἐν Μασάδα, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδεύων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ σπανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδου Ἰώσηπον σὺν δικαστοῖς τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλευσασθαι πρὸς Ἀράβας· ἤκησέ τε γὰρ καὶ Μάλχον τῶν εἰς Ἡρώδην ἀμαρτημάτων μετανοεῖν. Κατίσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τῆς νυκτὸς ὁ Θεός. Τῶν γὰρ ἐκδοχείων πλησθέντων τοῦ ὕδατος, οὐκέτι τῆς πυγῆς ἔδειτο, ἀλλὰ τεταρρηχότα ἦδη καὶ πλεόν κατὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ σπανίζοντος, ὡς ἐκ Θεοῦ τῆς προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγεννημένης, ἐπεζιόντες καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον, τοῖς μὲν φανερώς, τοῖς δὲ καὶ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. Κἂν τοῦτῃ Οὐεντίδιος ὁ Ῥωμαίων στρατὸς πεμφθεὶς ἐκ Συρίας, ὥστε Πάρθους ἀνείργειν, μετ' ἐκείνους εἰς Ἰουδαίαν παρέβηκε, τῇ λόγῳ μὲν ἰσχυρῶς συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Ἀντιγόνου λαβεῖν. Ἐγγιστα γοῦν Ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος ἀποχρώντως ἔργυριστο τὸν Ἀντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει· ἵνα δὲ μὴ κατάφωρον γένηται τὸ πλῆγμα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν, ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Ἀντίγονος, ὅπως μὴδὲν ἐνοχλοῖν, προσδοκῶν καὶ πάλιν αὐτῷ Πάρθους ἐπαμυνεῖν.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Ἡρώδης δ' ἐκ τῆς Ἰταλίας ἦδη καταπεπλευκίως εἰς τὴν Πτολεμαίδα καὶ συναγχοῦς δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἔκρινεν τε ἅμα καὶ δημοφύλων, ἤλκυε δὲ τῆς Γαλιλαίας ἐπ' Ἀντίγονον. Συνελάμβανον δ' αὐτῷ Σίλων τε καὶ Οὐεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ Δελλίου συγκατάγειν Ἡρώδην, τοῦ πεμφθέντος ὑπ' Ἀντωνίου. Οὐεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγγανε τὰς παραχρᾶς τὰς διὰ Πάρθους ἐν ταῖς πόλεσιν οὕσας καθιστάμενος, Σίλων δ' ἐν Ἰουδαίᾳ,

poliretur (non enim ascenderat illud sibimet petiturus, nam minime putabat id ipsi concessuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare consuessent, sed uxoris suæ fratri illud ambiturus Aristobulo, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani,) verum etiam quod intra septem in universum dies efficiebat ut ipsi, quæ non speraverat assequuto, liceret ex Italia discedere. Et hunc quidem adolescentem Herodes interfecit, quod suo tempore indicabimus. Dimisso autem senatu, medium stipantes Herodem Antonius et Cæsar exierunt, deducuntibus consulibus una cum aliis magistratibus, ad sacrificandum, et decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die convivio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum suscipit, illud adeptus Olympiade centesima octogesima quarta, Caio Domitio Calvino iterum et Caio Asinio Pollione consulibus.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Masadæ oppugnabat, ceteris quidem necessariis abundantes, sed aquæ penuria laborantes, ut eam ob causam Herodis frater Josephus cum ducentis suorum decreverit ad Arabes fugere : audierat enim Malchum commissorum in Herodem penitere. Ipsum vero continuit Deus, dum noctu plueret. Nam cisternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga, sed quum omnes jam animos sumpsissent, idque magis ex rei desideratæ affluentia, ut quæ Dei providentia ipsa illis colligisset, eruptiones facientes, manuumque cum Antigonianis conserentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, missus ad Parthos Syria arcendos, post illos in Judæam venit, verbis quidem ut Josepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque castris proxime Hierosolyma positis, satis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipse discessit cum copiarum parte majori : ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit ; quem etiam ipsum coluit Antigonus, ne quid sibi noceret, sperans iterum Parthos sibi subsidio futuros.

CAP. XV. (XXVII.)

Herodes autem, quum jam ab Italia Ptolemaidem navigasset, et copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo et Ventidius, a Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et Ventidius quidem in eo erat ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret,

χρήμασιν ὑπ' Ἀντιγόνου διεφθαρμένοι. Ἡρώδης μέν-
τοι προσίοντι κατὰ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ἤϋετο καὶ
πᾶσα Ἰαλλιλαια πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προστέθειτο. Ὀρμη-
χότης δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ (ἀναγκαῖον γὰρ ἦν
6 τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγε-
νεῖς ὄντας) ἐμποδῶν ἰσότης γίνεται· πολεμίαν γὰρ
οὐσαν αὐτὴν ἐργῶν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπο-
λείπηται κατὰ νότου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντος
ἐπὶ Ἱεροσολύμων. Ποιησαμένου δὲ καὶ Σίλωνος
10 ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαραστάσεως, καὶ τῶν Ἰουδαίων
διωκόντων αὐτόν, Ἡρώδης μετ' ὀλίγου στίφους ἐπέξει-
σι, καὶ τρέπεται μὲν τοὺς Ἰουδαίους, Σίλωνα δὲ σῶξαι
κακῶς ἀμυνόμενον. Ἐλὼν δὲ τὴν Ἰσπὴν, ἔσπευδε
ῤυσόμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκίους. Ἦν δ' ἐπιχω-
15 ρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρώαν προσεχώρουν φι-
λίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δὲ κατὰ ἀμοι-
βὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δὲ διὰ
τὰς ἐλπίδας, ἃς ὡς ἐπὶ βασιλεὶ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν
εἶχον.
20 β'. Ἡθροιστο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, καὶ προϊόντος
Ἀντιγόνου τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέ-
δραις καὶ λόχοις κατελάμβανε· καὶ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ
τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὰ παντάπασιν ἔδραπεν.
Ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκίους ἐπαναλαβὼν καὶ
25 Θρηῶσαν τὸ φρούριον, ἥει πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, συνεί-
πετο δ' αὐτῷ τὸ μετὰ Σίλωνος στρατιωτικὸν καὶ πολ-
λοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὴν καταπλαγένας.
Στρατοπεδευσάμενος δὲ κατὰ τὸ πρὸς ὅσιν τῆς πό-
λεως κλίμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐτό-
30 ξεύον τε καὶ ἡκόντιζον πρὸς αὐτόν. Ἐνίων δὲ καὶ
κατὰ στίφος ἐκθεόντων καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς
χειρας ἐρχομένων, Ἡρώδης τὸ μὲν πρῶτον ἐκέλευσε
κηρύσσειν περὶ τὸ τεῖχος «ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρήν τοῦ
δήμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς
35 φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικαχῆσιν, ἀλλὰ παρέξω
καὶ τοῖς διαφορωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτόν
ἀμαρτημάτων.» Τοῦ δὲ Ἀντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ
Ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρὸς τε Σίλωνα καὶ
τὴν τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα, «ὡς παρὰ τὴν αὐτῶν
40 δικαιοσύνην Ἡρώδης δώσειν τὴν βασιλείαν, ἰδιότη-
τε ὄντι καὶ Ἰδουμαίῳ, τούτεστιν ἡμιιουδαίῳ, δέον
τοῖς ἐκ τοῦ γένους οὗσι παρέχειν, ὡς ἔθος ἐστὶν αὐ-
τοῖς. Καὶ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐτόν ἔχρουσι χαλεπῶς καὶ
τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα παρὰ Πάρθων, ἀφε-
45 λῆσθαι διεγνώκασιν, εἶναι γὰρ πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους
αὐτοῦ τοὺς ληφομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν,
οἱ μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς
ὄντες οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερόμενοι.»
Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων καὶ προσελθόντων
50 εἰς βλασφημίας, Ἀντίγονος ἀμύνεσθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ
τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. Οἱ δὲ τοξεύοντες καὶ
πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι βραδίως αὐτοὺς
ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκκλύψατο τὴν δωροδοκίαν.

Silo vero in Judæa manebat, pecuniis ab Antigono corru-
ptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur,
omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus.
Ei vero adversus eos qui in Masada erant contententi
(nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur,
utpote cognatos, servare) impedimento erat Jope: nam
quum illa hostilis esset, capienda erat, ne qua a tergo relin-
queretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoriretur.
Quum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset,
et Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu
Herodes, versisque Judæis, Silonem male repugnantem
servavit. Deinde, capta Jope, ad liberandos suos, qui in
Masada erant, properat. Ex indigenis autem alii quidem
propter paternam amicitiam illi se adjugebant, alii vero
propter ipsius gloriam, et nonnulli ut utrique ob beneficia
gratiam referrent, plerique vero propter spes quas in eo,
rege deinceps certo futuro, habebant.

2. Quum autem valida manu eoacta procederet, Antigo-
nus adituum loca opportuna obsessione et insidiis occupa-
bat; sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe per-
parum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis,
necnon Thresa munitione, Hierosolyma adibat, ipsumque
subsequebantur Silonis copiae, cum multis Hierosolymitanis
tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidenta-
lem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes,
sagittis eum et missilibus impetebant. Quumque nonnulli
etiam confertim excurrerent et cum principii manus conse-
rerent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia «esse
propter populi utilitatem urbisque salutem adesse; ne
aperlos quidem adversarios ulturum, sed etiam inimicis-
simorum in se peccata oblivioni traditurum.» Quum
contra Antigonos ad ista Herodis præconia diceret Siloni et
Romanorum exercitui, «præter ipsorum justitiam factu-
ros, si Herodi regnum dederint, homini privato et Ido-
mæo, hoc est semi Judæo, quum id regii generis hominibus
præberi deberet, ut sit ipsorum consuetudo. Quodsi
nunc sibi succenseant, et a se regnum auferre, quoniam
id a Parthis acceperit, statuerint, esse quidem multos
sui generis in regnum successuros, qui, quum neque
quicquam contra Romanos peccassent, et sacerdotes
essent, indigne paterentur honore privari.» Hæc dum
utrinque dicuntur, et ad convicia proceditur, Antigonos
hostes a mœnibus deturbare suis permittit. Illi vero quum
jacularentur magnamque contra alacritatem adhiberent,
facile eos a turribus averterunt.

3. Tunc et Silo palam fecit se pecunia corruptum esse.

Καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων οὐκ ὀλίγους, σπάνιν τε τῶν ἐπιτηδείων καταβοᾶν καὶ χροήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσσοντας ἀπάγειν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν περὶ τὴν πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Ἀντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσχευάσθαι, ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειράτο. Ἡρώδης δ' ἐνέκειτο παρακαλῶν τοὺς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Ἀντωνίου καὶ τῆς συγχλήτου προπεμφάντων αὐτόν· προ-
 ὦσεν γὰρ αὐτῶν τῆς εὐπορίας καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀρθρόναιον ὣν ἐπιζητοῦσι βαδῶς. Καὶ μετὰ τὴν δέησιν εὐθὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν οὐκέτ' οὐδεμίαν Σίλωνι πρὸς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελίπετο. Πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδ' ἡλιπσέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ
 5 Σαμαρείαν ὡκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε σιτον καὶ ὀνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τὰ τε ἄλλα πάντα κατάγειν εἰς Ἱεριχοῦντα, τοῦ μὴδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τοὺς στρατιώτας ἐπιλιπεῖν. Οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' Ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν
 10 τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχῆσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. Οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς Ἀντιγόνου προστάγμασι καὶ πολλὸν πλῆθος ὀπλιτῶν περὶ Ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες περι-
 ῥύλασσαν ἐπὶ τῶν ὁρῶν καθεσθόντες τοὺς τὰ ἐπιτηδεῖα κομίζοντας. Οὐ μὴν Ἡρώδης τούτων πραττομένων ἡρέ-
 15 μει, δέχα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ῥωμαίων, πέντε δὲ Ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ἱεριχοῦντα πα-
 ραγίνεταί· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλα-
 βὼν, πεντακοσίους δὲ τὰ ἄκρα κατελιφτότας σὺν γυ-
 20 ναῖσι καὶ γενεαῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβὼν, Ῥω-
 μαῖοι δὲ εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὰς ἐπιτυχόντες παντοίων χειμηλίων ταῖς οἰκίαις. Ἱεριχοῦν-
 τος μὲν οὖν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε, καὶ χειμάσσουσαν τὴν Ῥωμαίων στρατιάν εἰς τὰς προσ-
 25 χειρηρχίας διαφῆκεν, Ἰδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμαρείαν. Ἔτυχε δὲ καὶ Ἀντίγονος παρὰ Σίλω-
 νος ἀντὶ τῆς δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέχασθαι τοῦ στατοῦ μοῖραν ἐν Λύδῳις, θεραπεύων Ἀντώνιον. Καὶ Ῥω-
 μαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διήγον, ἀναιμένοι τῶν ὀπλῶν.
 30 δ'. Ἡρώδης δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ἰώσηπον σὺν δισχι-
 λίοις ὀπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψε, αὐτὸς δ' εἰς Σαμαρείαν παραγενόμενος, καὶ καταθέμε-
 35 νος αὐτοῖσι τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἐξῆλθόντας ἤδη ἐκ τῆς Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ὤφρετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' Ἀντιγόνου φρουραῖς
 40 κατελιγμένα. Διελθὼν δ' εἰς Σέπφωριν νίφοντας τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Ἀντιγόνου φρουρῶν ὑπεξεληθόντων, ἐν ἀρθρόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. Εἴτ' ἐκείθεν ληστῶν
 45 τινῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἰλὴν ἐκπέμπει καὶ ὀπλιτικοῦ τρία τέλη, παῦσαι κα-
 χουργοῦντας ἐγνοικώς. Ἐγγιστα δ' ἦν ταῦτα κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. Εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε πανστρατιᾷ, καὶ θρασέως ἐξεληθόντων τῶν

Nam militum suorum non paucos summisit, qui et clami-
 tarent commeatus esse penuriam, et pecuniam ad alimentum petarent seque in idonea loca ad hibernandum deduci, vastatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis sublata fuissent omnia. Ita exercitum movebat et discedere conatur. Verum Herodes instabat, subjectos Siloni duces et milites cohortando ne se dereliquerent, missum a Cæsare et Antonio et senatu : ipsorum enim commeatus provisurum, et abundantiam eorum quæ postulerent facile ipsis præbaturum. Ac statim post eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni discedendi occasionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo sperasset, suisque apud Samariam amicis in mandatis dedit ut frumentum et vinum et oleum et pecudes et alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum laud latuerunt, quin prolinus dimisit in agros qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverat Antigonus facientes, et ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, consederunt in montibus, ut illos observarent qui commeatus convehabant. Nec Herodes quidem, dum hæc fiunt, quietem agebat, sed assumptis decem cohortibus, quorum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiscuis mercenariis, et præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem se confert : urbemque vacuum nactus, quingentos quidem homines, qui una cum suis uxoribus et liberis arcem occupaverant, captos dimisit, Romani vero, impetu in urbem facto, eam diriperunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et rex quidem, relicto Hierichunte præsidio, reversus est, et Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam et Galilæam et Samariam, in hiberna dimisit. Sed et Antigonus a Silone impetrayit pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum est ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quiescerent.

4. Herodi autem otium agere non visum est, sed fratrem suum Josephum cum peditibus bis mille et equitibus quadringentis misit in Idumæam, ipse vero in Samariam profectus, et deposita ibi matre aliisque suis consanguineis, qui jam e Masada fuerant egressi, in Galilæam contendit, expugnaturus quædam loca ab Antigono præsidii occupata. Quumque Sepphorim circo nungente perventum esset, et Antigoni præsidium clam inde proficisceretur, nactus est summam commeatus copiam. Deinde, quum illic latrones quidam in speluncarum recessibus habitarent, equitum turmam et peditum cohortes tres adversum eos mittit, eo consilio ut maleficiis eos prohiberet. Erant autem iata proxime vicum nomine Arbela. Ipse quadragesimo die advenit cum omni exercitu, atque hostibus audacter egres-
 5

πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς
 σάλαγγος, ἐπιφανείς δ' αὐτὸς μετὰ στίβους τρέπει μὲν
 εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει δὲ τοὺς
 φεύγοντας. Ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄγρις
 5 Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδοὺς,
 καὶ προσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν
 ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων, διανέμει δὲ καὶ ἀργύ-
 ριον κατ' ἄνδρα δοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς,
 τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμᾶδια διέ-
 10 πεμψε. Καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἤκε παρ' αὐτὸν καὶ
 ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Ἀντιγόνου τροφὰς
 παρέχεν οὐ θέλοντος· μῆνα γὰρ οὐ πλεον δ' ἄνθρωποι αὐτοὺς
 ἔθρεψε. Διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ
 κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυ-
 15 γεῖν, ὥς μηδὲν ἔχοντες Ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων
 λιμῇ διαφθαρείεν. Ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων πρό-
 νοιαν Φερύρᾳ τῇ νεωτάτῃ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει,
 κελεύσας αὐτὸν ἀνατελίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον. Ὁ δὲ
 ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀρμονίᾳ πολλῇ τῶν
 20 ἀναγκαίων ἐποίησε τὸ τε Ἀλεξάνδρειον ἡρημωμένον
 ἀνέκτισεν.

ε'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀντώνιος μὲν ἔτριβεν
 ἐν Ἀθήναις, κατὰ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μετα-
 25 πεμπόμενος ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐπέστειλε πρῶτα μὲν
 Ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα
 δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. Ὁ δ'
 ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ληστὰς ἐπειγόμενος Σίλωνα
 μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντίδιον, αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρ-
 30 μησεν. Ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπηλαία τελέως ἐξερωγῶσι
 καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμυνος ἔχοντα τὰς πα-
 ρόδους καὶ πέτρας ὀξείαις ἐμπεριεγόμενα. Ἐν δὲ
 τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. Ὁ δὲ
 βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύ-
 35 τας σιδηραῖς ἀλύσειν ἐκδεδεμένους διὰ μηχανῆς ἀπὸ
 κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνέναι διὰ τὴν ὀξύ-
 τητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθίρπειν ἐπ'
 αὐτούς. Αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὀπλιτῶν ἦσαν ἄρπας
 μεγάλας ἔχοντων, αἷς ἐμέλλον τοὺς ἀνθεστώτας ἐπι-
 40 σπώμενοι κτείνειν καταφερομένους. Τὴν μὲντοι κάλε-
 σιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε κατὰ
 βάθους ἀπείρου γινυμένην ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς
 καὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ὡς δὲ κατημύθησαν μὲν αἱ λάρνα-
 45 κες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ἐπὶ τῶν στομίῳν,
 ἀλλ' ὑπὸ θεοῦς ἡρέμουν, μάχαιράν τις περιζωτάμενος
 τῶν ὀπλοφόρων καὶ ταῖν χερσὶν ἀμφοτέρῃν δραξάμενος
 50 ἀλύσεως ἄρ' ἥς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆε ἐπὶ τὰ στό-
 μιᾳ, δυσχεράνας τὴν τριβὴν τῶν ἐπεζιγνῶν μὴ τολμῶν-
 τιν. Καὶ γενόμενος κατὰ τὴν στομίῳ πρῶτα μὲν παλ-
 τοῖς ἀνακόπται τοὺς πολλοὺς τῶν ἐπὶ τοῦ στομίῳ,
 55 ἔπειτα ἄρπη τοὺς ἀνθεστώτας ἐπισπώμενος ὥθει κατὰ
 τοῦ κρημοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπείσελθὼν ἀποσφάττει
 πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε· φό-
 βος δὲ εἶχε τοὺς ἄλλους τῆς οἰμωγῆς ἀκούοντας καὶ περὶ
 τῆς σωτηρίας ἀπογνώσις. Τὸ μόνον γὰρ πᾶν ἔργον ἐπέ-

sinistra ejus aciei pars incliuavit, sed ubi ipse cum sua co-
 piarum parte apparuit, jamdudum viuentes in fugam vertit,
 et suos fugientes revocat. Porro ingruerat, hostes usque ad
 Jordanem fluvium diversis viis dilapsos persequens. At-
 que ita totam Galilæam recipit, exceptis iis qui in spelun-
 cis habitabant, deinde suis viritim centum et quinquag-
 inta argenti drachmas dividit, ducibus autem multo plus,
 et in hibernia dimisit. Interea Silo ad eum venit, ut et
 duces eorum qui in hibernis fuerant, quod Antigonus illis
 commeatum præbere recusavit: nam mense uno et non
 amplius eos sustentavit. Quin et ad omnes in circuitu mi-
 serat, præcipiens ut quæcunque erant in agris tollerent et ad
 montes se reciperent, ut Romani necessariis destituti fame
 perirent. Verum Herodes Pheroræ, fratrum suorum natu
 minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis ut
 Alexandrium etiam reficeret. Atque ille e vestigio curavit
 ut et milites magna necessariorum copia affluerent, et Ale-
 xandrium desolatum refecit.

5. Sub idem tempus Antonius Athenis commemorabatur,
 in Syria vero Ventidius, Silonem adversus Parthos accer-
 sens, ei mandavit ut primum Herodem in eo bello adjuva-
 ret, deinde ad illud quod sibi in manibus esset socios voca-
 ret. At Herodes, ad latrones speluncas tenentes properans,
 Silonem quidem Ventidio dimisit, ipse vero adversus illos
 ire contendit. Erant hæ speluncæ sitæ in montibus ab-
 ruptissimis, ac in media circiter altitudine præcípites habe-
 bant aditus, acutis undiquè cinctæ rupibus. In harum igitur
 cavernas sese abstrudentes cum domesticis suis delite-
 scebant. Rex autem, quum arcas compegisset, eas catenis
 ferreis alligatas de vertice montis machinæ subsidio dimittit,
 quandoquidem nec ab imo propter erectum montis fa-
 stigium ascendere, nec e summitate ad eos reptando quidem
 devenire quisquam poterat. Erant autem arcæ hominibus
 armatis plenæ, harpagones longos habentibus, quibus re-
 pugnantes attraherent eosque præcipitando occiderent.
 Hanc tamen arcarum demissionem periculosam esse confi-
 git, propter immensam altitudinem; quanquam illis etiam
 intus aderant omnia necessaria. Quum autem demissæ es-
 sent arcæ, et nemo illorum, qui ad ora speluncarum erant,
 accedere auderet, sed præ timore quieti consisterent, ar-
 matorum quidam gladio accinctus, manu utraque appre-
 hensa catena e qua arca dependebat, ora adibat, quousque
 agre tulisset cunctationem illorum, qui in ipsos egredi non
 sustinuerunt. Quumque oīi cuidam speluncæ appropri-
 quasset, primo quidem jaculis plurimos, qui illic erant,
 fugavit, deinde resistere conatos falcata hasta attractus
 præcípites dejiciebat; moxque penitus reconditos adortus,
 ex iis aliquam multos jugulat, et tum deinum in arcam re-
 versus quievit: ceteros vero circumlatum audientes pavore
 corripuit et salutis desperatio. Ne tamen opus perfectum

σχεν νύξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως, ἐπικηρυκευσάμενοι παρέδωκαν σφᾶς ὑπηκόους εἶναι. Τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ κατὰ τὴν ἐπιτοῦσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἐτι τῶν ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχόμενων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαρθέντων τε τῶν ἀντρων· πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. Πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἐνδον σὺν ἐπὶ τέκνοις καὶ γυναίκι, δεομένων τούτων ἄσσει σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, στὰς ἐπὶ τοῦ στομίου τὸν αἰετὸν πρῶτον ἐξίοντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ βίβας κατὰ τοῦ κρημενοῦ τοὺς νεκροὺς ἐπικατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον πρὸς δουλείας ὑπομένων. Πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνειδίσει τὸν Ἡρώδην· εἰς ταπεινότητα, καίτοι τοῦ βασιλέως (ἦν γὰρ αὐτῷ ἀποπτατὰ τὰ γινόμενα) δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. Τὰ μὲν οὖν σπῆλαια τούτων γενομένων ἤδη πάντα ἐκείρωτο.

ζ'. Καταστήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτοῖσι στρατηγὸν Πτολεμαῖον εἰς τὴν Σαμάρειαν ὥχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίαις, ὀπλίταις δὲ τρισχίλοις, ὡς μάχῃ κριθισόμενος πρὸς Ἀντίγονον. Οὐ μὴν τῷ Πτολεμαίῳ προύχῳρσε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν ταραξάντες ἐπεξελεύοντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τοῦτο δράσαντες συμπεύγουσιν εἰς τε τὰ εἴη καὶ τὰ οὐσθατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτοῖσι πᾶσαν. Τιμωρεῖται δὲ τούτους Ἡρώδης ἐπανελθὼν· τοὺς μὲν γὰρ ἀναίρει τῶν ἀποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πο-
 30 λιορκία παραστησάμενος αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν· ἐξήμιωσε δὲ, παύσας οὕτω τὴν νεωτεροποιεῖν, καὶ τὰς πόλεις ἑκατὸν ταλάντοις.

ζ'. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ καὶ τῶν Ἡρώδων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεν-
 35 τίδης Ἡρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυοσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἐπισπεύδοντος Ἀντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Ἀντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν παρὰ τὴν Ἡρώδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος ἀπῆει ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. Τὴν δὲ διάνοιαν ὑπιδό-
 40 μενος αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως Ἀντίγονος οὐ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόνας βαλὼν αὐτὸν ἀνείργε, καὶ διεδήλου τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. Αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτετα Ἡρώδην αὐτῷ παραινούντα καὶ ἑαυτὸν διημερτηχότα, παρακούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας,
 45 ἀνενώρει μὲν εἰς Ἐμμαοῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἰουδαίοις περιετύγγανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. Παροξυνθεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Σαμαρείας ἦει. Πρὸς γὰρ Ἀντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι·
 50 δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους· ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνου καθαίρεσιν. Παρακολουθεῖν δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ οὕτως ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον παρακαχιστάνειν τρι-

nox superveniens impediit : ac multi, rege permittente, per præconem sui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex canistris impetum in eos faciendo, et ante ostia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagraret speluncæ : in ipsis enim multa congesta erat materia. Senex autem quidam intus erat inclusus cum septem liberis et uxore, qui, orantibus ipsis ut sibi permitteret exire et hostibus semel tradere, stetit in ostio, et ut natorum quisque egressus est eum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, postremoque uxorem, et corporibus in præceps devolutis, se ipsum insuper dejecit, mortem servituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant prospiciebat) dextram porrigente et omnimodam securitatem. Et hac quidem ratione specus omnes tandem subactæ sunt.

6. Deinde rex, præposito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiscitur cum equitibus sexcentis et peditum tribus milibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Ceterum Ptolemæo parum prospere cessit præfectura : verum ii qui prius Galiceam turbaverant, impetu in ipsum facto, eum interfecerunt ; deinde in paludes et inaccessa loca confugiunt, regionem universam vastantes ac diripientes. Herodes autem reversus supplicium ab iis exigit : nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, et ipsos interficit et munitiones complanat : atque ita coercito res novas moliendi studio urbes etiam centum talentis mulctat.

7. Interea quum Pacorus in prælio occubisset, et Partli male pugnassent, mittit subsidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus et mille equitibus, incitante Antonio. Ceterum Machæras, Antigono eum sollicitante, præter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, ne admisit quidem, sed fundis inopelitem repulit, et qua esset voluntate non dissimulabat. Quum autem Machæras intelligeret Herodem ipsi optima suasisse, seque peccasse consilio ejus non obtemperando, in Emmauentem urbem se recepit, et in quoscunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, sive hostes sive amicos, iratus ob ea quæ ipsi acciderant. At rex istis acerbatus Samariam petiit. Nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium : nihil enim talibus sociis egere, qui ipsi magis quam hostes læderent ; se solum ad debellandum Antigonum satis esse. Machæras vero eum comitatus orabat ut maneret, atque si adeo ire cuperet, at fratrem suum Josephum sibi adjunctum esse vellet, dum Antigo-

σιν προσπολεμοῦσιν Ἀντιγόνῳ. Καὶ διαλλάττεται μὲν τοῦ Μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν δὲ τὸν Ἰωσήπον αὐτόθι· σὺν στρατῷ παρήνευσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μὴδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεισθαι.

γ'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Ἀντώνιον ἔσπευδε (ἐτύγγανε δὲ πολιορκῶν Σαμώσατα τὸ πρὸς τὴν Εὐφράτη χωρίον) σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παροῦσι. Παραγενόμενος δ' εἰς Ἀντιόχειαν καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἡθροισμένοις, πρὸς Ἀντώνιον μὲν βαδίζειν ἔχουσι σπουδὴν, ὑπὸ θεοῦ δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιτίθεσθαι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν οὐ τολμῶσιν ἐξορμᾶν παραθαρρύνας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. Κατὰ δὲ σταθμὸν δεύτερον τῶν Σαμωσάτων ἐλόχα μὴ αὐτόθι τὴν βαρβαρίων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Ἀντώνιον, ὀρυμνῶν δὲ τὰς εἰσβολὰς τὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβάνοντων προλογίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους, ἡρμῆσαντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππῆλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. Ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὥπισθοφυλάκει μὲν Ἡρώδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπινάως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πενταχοσίους, καὶ τρεψαμένους τοὺς πρῶτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ρύτῃ τῇ περὶ αὐτὸν παραχρῆμα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους, ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῶν πάλαι φευγόντων ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων ἐκτείνοντο πανθαχρόθεν οἱ βάρβαροι. Ἐπέκειτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα (πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα) πάντα ἀνασωσάμενος προΐει. Καὶ πλείονων αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς ὀρυμνῶσιν, οἱ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίων ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ στίφους κρτεροῦ τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας ἀδεᾶ τοῖς ἐπομένους ὁδὸν παρεῖχεν· οἱ δὲ σωτήρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν.

δ'. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμωσάτων γέγονει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπανηττόμενον Ἀντώνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν Ἡρώδῃ ταύτην ἀπονέμων καὶ ἐπικουρίας ἕνεκα· τὴν γὰρ τῶν βαρβαρίων ἡκηκοί κατ' αὐτῶν ἐπίθουσιν. Καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτὸς τε περιλαβὼν αὐτὸν Ἀντώνιος, ὡς εἶδεν, ἡσπάζετο, προὔτιμα τε ὡς νεωστὶ βασιλεία ἀποδείξας. Ἀντιόχου δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρμα παραδόντος, καὶ θῖα τοῦτο παυσάμενου τοῦ πολέμου, Σόσιον μὲν Ἀντώνιος παραδίδωσι, παρακελευόμενος δὲ Ἡρώδῃ συμμαχεῖν αὐτὸς ἐπ' Αἰγύπτου ἐγώρει. Καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα ἐπικουρικὰ Ἡρώδῃ προὔπεμψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

ε'. Ἦκυγε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τεθνῶς Ἰώσηπος τρόπῳ τοιούτῳ. Ἀθήνη μὲν ὢν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Ἀντώνιον ἀνερχόμενος λαμβάνει, στρατοπεδεύσας μὲν δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη (πέντε γὰρ αὐτῷ σπεῖρας Μαχαιρᾶ δόντος ἐπὶ Ἱερικουῦντος ἡγείετο βουλόμενος ἐκθέρσαι τὸν σίτον αὐτῶν) καὶ νεοσυλλέκτου

num oppugnent. Ita Machabææ, quum vehementer rogaret, reconcilatur Herodes : et Josepho cum exercitu illic relicto, monuit ne prælium iniret, neve cum Machabæa contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum inunitum ad Euphratem) cum equitibus et peditibus qui ipsi in auxilium aderant. Quum autem Antiochiam pervenisset, atque multos congregatos offendisset, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu lamen ne se barbari in itinere adorirentur multosque interficerent, proficisci non audebant, ipse cohortatus viæ ducem se præbuit. Quum autem duabus mansionibus abesset Samosatis, illic quidem barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, qua vero silvæ clauderent aditus in campestria præstructæ erant insidiæ ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui transituri erant. Ubi vero pinî pertransierant, in Herodem, qui novissimis præsidio erat, ex improvise irruunt equites fere quingenti in insidiis dispositi, quumque eos qui præcesserant in fugam vertissent, rex suo ipsius impetu hostem repulit : qua re suorum animos erigit, et paulum a metu respirare facit, insque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus magna ubique fiebat barbarorum strages. Rex autem eade persequelatur, quumque erepta in his non exiguum jumentorum et mancipiorum numerum) omnia recuperasset, viam perrexit. Et quum plures e saltibus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipsos adorirentur, hos quoque ille valida suorum manu aggressus in fugam vertit, multisque illorum occisis, securum iis qui sequerentur iter præstitit. Illi vero servatorem eum et protectorem appellabant.

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occurrurum suo cum ornatu militis Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret : audierat enim barbaros impetum in eos fecisse. Itaque et præsentia ejus et aspectu lætatus est, et, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, et virtutem illius suspiciebat, ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius salutabat, majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperime eum regem creaverat. Quum autem Antiochus munimenti deditionem fecisset, et propterea finiretur bellum, Sossio tradit Antonius, quumque mandavisset ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sossius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam, ipse vero cum majori exercitu subsequelatur.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Josephus in hunc modum. Illi quidem e memoria excidunt quæ mandaverat frater ad Antonium discedens. Quum vero apud montes castra posuisset (nam, quinque cohortibus ipsi a Machabæa datis, properabat ad Hierichuntem, volens segetes eorum demetere) et Romanorum exercitus tironum esset bello

τοῦ Ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος καὶ πολέμων ἀπεί-
 ρως ἔχοντος, (καὶ γὰρ πολλὴ ἐκ Συρίας ἦν τὸ κατελει-
 γμένον,) ἐπιθεμένων αὐτοῖσι τῶν πολεμίων, ἀποληρθεὶς
 ἐν δυσχωρίαις αὐτὸς τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχομένος
 καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἐξ γὰρ σπεῖραι διε-
 σφάραν. Κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Ἀντίγονος ἀπο-
 τέμνει τὴν Ἰωσήπου κεφαλὴν, πεντήχοντα ταλάντων
 αὐτὴν ρυομένου Φερώρα τὰδελφοῦ. Καὶ μετὰ τοῦτο
 ἀποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνάτων, τοὺς
 τὰ Ἡρώδου φρονούντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν,
 καὶ τῆς Ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτέρισθη. Μαχαιρᾶς δὲ
 Γιθθὴν χωρίον ἐξωχύρου.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς
 τὸν βασιλέα, καὶ ἐν Δάσρην τῆς Ἀντιοχείας ἐδήλωσαν
 αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέν-
 τοι καὶ αὐτῷ διὰ τινος θνείρων ὄψεως, τρανῶς προρ-
 νοῦσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. Ἐπειγθεὶς οὖν κατὰ
 τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Αἰδανὸν τὸ ὄρος γίνεται, ὡς ὀκτα-
 κοσίους μὲν τῶν αὐτοῖσι προσλαμβάνουν, ἔχων δὲ καὶ
 Ῥωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαίδα παραγίνεται,
 κακίῃσιν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ τοῦ στρατοῦ προῆι
 διὰ τῆς Γαλιλαίας. Ὑπήτων δ' οἱ πολεμιοὶ, καὶ κρα-
 τήντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν
 ἦσαν ὠρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. Προσβολὰς δὲ τούν-
 τιθεν ἔωθεν ἐποιεῖτο. Καὶ πολλοῦ χειμῶνος καταρ-
 ραγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος ἀπάγει τὴν στρατιάν
 εἰς τὰς πλησίον κώμας· ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' Ἀν-
 τίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες
 ῥοδθθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. Καὶ ὁ βασιλεὺς
 ἐπέμυθεν ἐπὶ Ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν
 ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τὰδελφοῦ. Ἐπεὶ δὲ κατέβησεν,
 εἰσὶν μὲν τοὺς ἐν τέλει, μετὰ δὲ τὴν συνοουσίαν
 παρῆλθεν εἰς τὸ δωματίον ἀπολύσας τοὺς παρόντας.
 Ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τοῦ βασιλέως τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ
 εὐνοίαν· πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη τοῦ οἰκήματος, οὐδένα
 δὲ ἀπολαβοῦσα διέρφειρεν, ὥστε πάντας πιστεύσαι τὸν
 Ἡρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν οὕτω καὶ παράδοξον δια-
 φυγόντα κίνδυνον.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι ἀπ'
 ἄκρων κατιόντες τῶν ὄρων εἰς μάχην ἐφόβουν τοὺς Ῥο-
 μαίους. Οἱ δὲ γυμνήτες προσιόντες τοῖς παλτοῖς
 ἰθαλλὸν καὶ λίθοις τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ἐξεληλυθό-
 τας, αὐτὸν τε παλτῇ τις παρὰ τὴν λαπάραν ἔβαλεν.
 Ἀντίγονος δ' ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πέμπει στρατηγόν,
 Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βουλόμενος παρα-
 σκεῖν τοῖς πολεμίοις ὁδὴν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας.
 Ἄλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ παρεκάθητο, Ἡρώ-
 δης δὲ πέντε πόλεις παραλαβὼν τοὺς ἔγκαταλειφθέντας
 περὶ διασχίλους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις
 ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸν Πάππον. Ἐστρατοπε-
 δεύετο δ' οὗτος ἐπὶ κώμην Ἰσάνας καλουμένην. Καὶ
 πολλῶν αὐτῷ προσρεόντων ἐκ τῆς Ἱεριχοῦντος καὶ τῆς
 Ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γίνεται, τῶν πολεμίων ἐπέσελ-
 θόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ

rumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte col-
 lectus, hostibus illic lacescentibus, in locis difficilibus in-
 terceptus, ipse generose pugnans occumbit et exercitum
 omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atque Anti-
 gonus occisorum politus Josephi caput abscidit, Pherora
 ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Post-
 eaque Galilæi, quum a suis optimatibus descivissent, eos
 qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: et
 multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstite-
 runt. In eo autem Machæras erat ut Gittham castellum
 muniiret.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem vene-
 runt: et apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam re-
 tulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum,
 quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato
 igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, as-
 sumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Ro-
 mana legione quam habebat, Ptolemaidem se confert: et
 inde quum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam pro-
 gressus est. Hostes autem ei occurrebant, et prælio victi
 conclusi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita
 prima luce locum oppugnabat: sed magna coorta tempe-
 state, agere quum nihil posset, exercitum in proximos pagos
 abducit. Quumque ad eum venisset ab Antonio altera legio,
 qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex
 ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo
 habens. Postquam vero castra fecerat, primates ad cœnam
 adhibuit: finitoque convivio, quum illos qui aderant diimi-
 sisset, in cubiculum se recepit. Hic liceat alieni perspi-
 cere Dei erga regem benevolentiam: etenim tectum crua-
 culi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehen-
 sus esset, extinxit. Quo factum ut omnes crederent
 Herodem Deo carum esse, qui magnum adeo et inopinatum
 effugerit periculum.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium ju-
 gis descendunt in pugnam, Romanos territabant: levisque
 armorum milites progressi in regis stipatores, qui exie-
 rant, pila et lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vul-
 neravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, no-
 mine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opi-
 nionem creare, sese ex supervacaneo bellum gerere. Atque
 ille Machæræ duci se opposuit: Herodes vero, captis quin-
 que oppidulis, duo circiter hominum millia, quos compre-
 henderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum
 rediit. Is autem castra habebat ad vicum Isanas appella-
 tum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab
 Judæa confluentibus, ubi prope hostes ventum est, quum
 illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos su-

μάχη, καὶ τιμωρῶν τὰ δελφῶ φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείων. Πεπληρωμένοι δὲ τῶν οἰκήσεων ὀπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφευγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων, καὶ τοὺς ὀρόφους τῶν οἰκῶν ἀνασκάπτων
 5 ἐμπλεα τὰ κάτω τῶν στρατιωτῶν ἑώρα ἀθρόον ἀπειλημμένων. Τούτους μὲν οὖν πέτραις ἀνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν, καὶ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἦν κατὰ τὸνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἄπειρον ἐκτός τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων.
 10 Τοῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καρδοκούντων τὸ μέλλον. Ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συγγινόμενοι περὶ τὴν κώμην, οἱ τότε ἔφρευον· καὶ εἰ μὴ χειμῶν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν καὶ ἐπὶ Ἱεροσολύμα ἡ βασιλείως στρατιὰ, θαρροῦσα
 15 τῇ νενικηέναι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἂν εἰργασμένη. Καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς (ὁφίς γὰρ ἦν) δειπνοποιεῖσθαι κελεύει τοὺς στρατιώτας, αὐτὸς τε (ἐκεκμή-
 20 κει γάρ) εἰσελθὼν εἰς τι δωματίον περὶ λουτρὸν ἦν· ἐνθα καὶ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν διέφυγε. Γυμνοῦ γὰρ ὄντος αὐτοῦ καὶ μετὰ παιδὸς ἐνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τῷ ἐντὸς οἰκήματι τῶν πολεμίων τινες ὥπλισμένοι συμπεφευγότες αὐτῷ διὰ φόβον ἦσαν, καὶ μεταξὺ λουομένου ὁ
 25 πρῶτος ἐπέξέρχεται ζήτος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὥπλισμένοι, οὐδὲν βλάψαντες τὸν βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπώντες δὲ τῷ μὴδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν
 30 διεκπεσεῖν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὴν μὲν Πάππου κεφαλὴν (ἀνήρητο γάρ) ἀποκόψας Φερῶρα ἐπέμψε, ποιήν ἂν ὦν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· οὗτος γὰρ ἦν αὐτόχειρ ἐκείνου γεγεννημένος.

ιδ'. Λήξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἄρας ἐκείθεν ἐγγὺς
 35 Ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως. Τρίτον δὲ αὐτῷ τοῦτο ἔτος ἦν ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ ἀποδέδεικτο. Ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ καὶ πλησίον ἑλθὼν τοῦ τείχους κατὰ τὸ ἐπιμα-
 40 χήτατον πρὸ τοῦ ἱεροῦ καταστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκώς ὡς καὶ πρότερον ποτὲ Πομπήϊος. Τρισὶ δὲ διαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργους ἀνίστησι, πολλῇ τε χειρὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος καὶ τέμνων τὴν πέριξ ὕλην. Παρακαταστήτας δὲ τοῖς ἔργοις τοὺς ἐπιτη-
 45 δέους, ἰδρυμένης ἔτι τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τὸν γάμον ὤχρητο, ἀζόμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα· ταύτην γὰρ ἦν ἡγου-
 μένος, ὥς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Μετὰ δὲ τοὺς γάμους ἦλθε μὲν διὰ Φοινίκης Σόσσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν διὰ τῆς μεσογείου, ἦλθε δὲ
 50 καὶ ὁ στρατηγός, πλεῖθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. Παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Σαμαρείτιδος,

perat, et, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum caede persequabatur. Quumque domus armatis essent refectae et multi in lecta refugerent, iis potitur, et evulsis domorum tabulatis, quae infra erant confertis militibus plena conspicit. Et hos quidem iactis superne saxis acervatim conficiebant : adeoque nullum toto bello acerbius erat spectaculum quam immensa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congesta. Atque hæc res maxime fregit animos hostium, sollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coeuntium circa vicum, qui refugiebant : et nisi hiemis asperitas prohibuisset, invasisset Hierosolyma regis exercitus, victoria fretus, negotiumque peregisset. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus et ab urbe discessionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim serum erat) jussit milites crenatum ire, atque ipse, utpote defatigatus, in cubiculum ingressus ad lavandum se parabat : ubi et maximum discrimen adiit, e quo tamen Dei providentia evasit. Quum enim ipse inermis esset et cum uno puero, qui ei pedissequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hostium aliquot armati in fugam coniecti sese præ metu abluderant, inter lavandum unus stricto gladio prodit e latibulo et foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti ut regem ne læserint quidem, contenti sine noxa ipsos sese ex ædibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput (nam occisus erat) amputatum Pheroæ misit, poenam rejctens ob ea quæ fratri ipsius acciderant : nam ille enim sua manu interfecerat.

14. Hieme autem finita, quum inde exercitum movisset, Hierosolyma venit, et prope urbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At quum inde castra movisset et prope muros accessisset, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus : atque obsepto iribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, et proximas arbores secans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii : nam illa ei desponsata erat, ut jam ante a me dictum est.

CAP. XVI. (XXVII.)

Post nuptias autem venit per Phœnicen Sossius, præmissis per mediterranea copiis, post quas venit etiam dux ipse habens equitum peditumque multitudinem. Ipse quoque rex advenit a Samaritide, non parvum exercitum præter

οὐκ ὀλίγον πρὸς τῷ πάλαι στρατὸν ἄγων· περὶ τρισμυρίους γὰρ ἦσαν. Πάντες δὲ ἐπὶ τὸ Ἱεροσολύμων ἡβροῖζοντο τείχος καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ ἑνδεκα μὲν οὖσα τέλη ὀπλιτικὰ, ἑξὶ δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ἐπικουρικὰ ἀπὸ τῆς Συρίας. Δύο δ' ἡγεμόνες, Σόσιος μὲν ὑπὲρ Ἀντωνίου σταλείς σύμμαχος, Ἡρώδης δ' ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς Ἀντίγονον ἀφελόμενος τῆς ἀρχῆς, ἀποδειχθέντα ἐν Ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσειε κατὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα.

5. Μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἐρίδος, ἅτε σύμπαντος ἡθροισμένου τοῦ ἔθνους, οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν Ἡρώδην ἀντεπολέμουν, καταλειφθέντες ἑνὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν καὶ πολλὰ ἐπ' εὐρημία τοῦ δήμου, ὡς βυσομένου τῶν κινδύνων αὐτοῦς τοῦ Θεοῦ, τὰ τε ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μὴδ' ὅσα τροφὴ δύναίτο εἶναι ὑπαλιπεῖν ἢ ἐνθρόποις ἢ ὑποζυγίοις, ληστεῖαις τε λάθρα χρώμενοι ἀπορίαν παρέσχον. Ταῦτα δ' Ἡρώδης συνιδὼν πρὸς 10 μὲν τὰς ληστείας ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις προελόχιζε, πρὸς δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα πέμπων ὀπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμειν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὰν ἀρθροίνην αὐτοῖς γενέσθαι τῶν ἀναγκαίων. Ἦρτο δὲ, συγχῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης, καὶ τὰ τρία 15 χρώματα εὐπετῶς· θέρως τε γὰρ ἦν καὶ οὐδὲν ἐμποδῶν πρὸς τὴν ἀνάστασιν οὐτ' ἀπὸ τοῦ ἀέρος οὐτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων, τὰ τε μηχανήματα προσάγοντες κατέβαιον τὸ τείχος καὶ πάσαις ἐξῶντο πείραις. Οὐ μὴν ἐπέπληττον τοὺς ἑνδον, ἀλλ' ἀντετεχνῶντο χάκεινοι 20 πρὸς τὰ παρὰ τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα, ἐπεκθεόντες τε τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπιμπρασαν, τὰ δὲ ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες οὐδὲν κακίους Ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ἐπιστήμη δ' ἔλειποντο· πρὸς τε τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον, ἐρειπομένους τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύουσι διεμύγνοντο, ἀπονοῖα δὲ τὸ πλεόν ἢ προμηθεῖα χρώμενοι 25 προσελιπάρουν τῇ πολέμῳ εἰς τοῦσχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατοῦ περικαθημένον σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι καὶ σπᾶναι τῶν ἐπιτηδείων· τὸν γὰρ ἑβδόμου μᾶζικόν ἐνικυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι. Ἀναβαίνουσι δὲ ἐπὶ τὸ τείχος πρῶτον μὲν λογάδες εἰκοσι, 30 ἔπειτα ἑκατόνταρχοι Σοσίου. Ἠρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τείχος ἡμέραις τεσσαράκοντα, τὸ δὲ δευτέρον πεντεκαίδεκα, καὶ τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στωῶν, ἃς Ἡρώδης Ἀντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μίσος αὐτῇ πραγματευόμενος παρὰ τῶν Ἰουδαίων γενέσθαι. Ἠρτημένου δὲ τοῦ ἔσθωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσθωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἀνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνέφυγον· δείσαντες τε μὴ διακυλώσωσιν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ Θεῷ, 35 πρὸςθεύοντες ἐπιτρέψαι παρακαλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσχυρίσασθαι. Ὁ δ' ὡς ἐνδωσόντων αὐτῶν συνεώρει ταῦτα. Καὶ ἐπεὶ μὴδὲν εἴωρα γινόμενον παρ' αὐτῶν εἶν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀνέχοντας ὑπὲρ

veterem agens, quippe qui esset ferme triginta milium. Isti autem omnes ad mœnia Hierosolymorum convenerunt, et a muri parte septentrionali consederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum et equitum millibus sex, præter alia auxilia a Syria. Duces vero duo erant, Sossius ab Antonio missus in auxilium, et Herodes pro se ipso, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hostis declaratus esset) ipse pro illo regnaret ex senatusconsulto.

2. Jain vero Judæi magno animo et contentione (utpote universa genie congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia conclusi, multaque circa templum jactabant, et populo fausta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo, neque non extra urbem omnia sustulerunt, ut nec alimenta relicta essent hominibus aut jumentis, et clandestinis latrocinii difficultatem afferebant. Quum autem Herodes ista animadvertisset, adversum latrocinia locis opportunis insidias disponebat, atque, ad necessaria missis armatorum legionibus, forum rerum venalium e longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus esset copia abundaverint. Jam vero, quum multa manus continenter in opere versaretur, facile perfecti sunt tres aggeres : nam et aristas erat, nihilque ad structuram impediendi aut ab aeris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque admotis machinis muros quatunt et omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus : quin excogitabant et ipsi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca, et eorum opera excursionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; et ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, sed scientia et usu superabantur. Et adversus machinas, dirutis primis ædificiis, alia exstruebant, et sub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant : ac desperatione magis quam providente consilio utentes, bellum ad extremum persequabantur, idque magno licet exercitu circumsessi, et fame rerumque necessariorum penuria laborantes : nam contigit ut in idem tempus congrueret annus sabbaticus. Tandem muros conscendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Sossii centuriones. Expugnatus enim erat primus quidem murus quadraginta diebus, secundus vero quindecim, et quædam circa templum porticus combustæ erant, quas Herodes ab Antigono incensas calumniabatur, data industria ut eum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriori templo et urbe inferiore, Judæi in templum interius et urbem superiorem confugerunt; veritique ne a Romanis quotidiana Deo sacra peragere prohiberentur, legatos miserunt qui postularent ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni concessit, deditionem facturum arbitratum. At ubi nihil ab eis eorum quæ suspicabatur

τῆς Ἀντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἰλε
τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν φόνον ἀνάπλεα, τῶν
μὲν Ῥωμαίων ἐπὶ τριβῇ τῆς πολιορκίας διωρισμένων,
τοῦ δὲ περὶ Ἡρώδην Ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν σπεύ-
5 δοντος ἀντίπαλον. Ἐσφάττοντο δὲ παμπληθεῖς ἐν τε
τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι καὶ
τῷ ναῷ προσφεύγοντες, ἦν τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρων
ἔλεος, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδῶ, ἀλλὰ καίτοι
περιπέμποντος τοῦ βασιλέως καὶ φεῖδεσθαι παρακα-
10 λούντος, οὐδεὶς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ με-
μνηνότες πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξήεσαν. Ἐνθα καὶ Ἀντί-
γονος μήτε τῆς πάλοι μήτε τῆς τότε τύχης ἐννοίαν
λαβὼν κάνεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρους, προσπίπτει δὲ τοῖς
Σοσίου ποσὶ. Κάκεινος μηδὲν αὐτὸν οἰκτεῖρας πρὸς
15 τὴν μεταβολὴν ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Ἀντιγό-
νην ἐκάλεσεν, οὐ μὴν ὡς γυναῖκά γε φρουρᾶς ἐλεύθε-
ρον ἀφῆκεν, ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ἡρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων
τοῦ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοφύλων συμμάχων· ὥρμητο
20 γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος ἐπὶ θάνατον τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τῶν
κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν παρα-
καλῶν, τοῖς δὲ ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὐδὲ καὶ τοῖς ὅπλοις
ἀνέστειλεν, ἥτις χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην,
εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθεῖη. Διεκώλυε δὲ
25 καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἀρπαγὰς, πολλὰ διατεινόμενος
πρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ῥωμαῖοι
τὸν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βα-
σιλείας, καὶ ὡς ἐπὶ τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βραχὺ καὶ
τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κρίνει· τοῦ
30 δὲ ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἀρπαγὰς δικαίως τοῖς στρα-
τιώταις ἐπιτρέπειν φαιμένου, αὐτὸς ἔφη διανεμῆν ἐκ
τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις· οὕτω τε
τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλή-
ρωσε. Λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιωτῆν, ἀνα-
35 λόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἔδω-
ρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων εὐπο-
ροῦντας.

δ'. Τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πό-
λει, ὑπατεύοντος ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα καὶ Κα-
40 νινίου Γάλλου, ἐπὶ τῆς πέμπτης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ
ἐκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, τῷ τρίτῳ μηνί, τῇ ἑορτῇ τῆς
νηστείας, ὥσπερ ἐκ περιτροπῆς τῆς γενομένης ἐπὶ
Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς· καὶ γὰρ ὑπ' ἐκεί-
νου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μετὰ ἔτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ.
45 Σόσιος δὲ, χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ Θεῷ στέφανον,
ἀνέκλυεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώ-
την Ἀντωνίῳ. Δείσας δὲ Ἡρώδης μὴ φυλαχθεὶς Ἀν-
τίγονος ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπ'
αὐτοῦ δικαιολογήσεται πρὸς τὴν σύγκλητον, ἐπιδεικνύς
50 αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι
προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ
καὶ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐπεξήκαρτε· ταῦτα φοβούμε-
νος πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν
Ἀντίγονον. Οὗ γενομένου, τοῦ δέους μὲν Ἡρώδης

feri videbat, sed eos fortiter pro Antigoni regno propa-
gnare, urbem aggressus vi cepit, atque omnia protinus
plena caedibus erant, Romanis ob obsidionis moram iratis.
Herodianis vero Judaeis nihil ipsis adversarium relinquere
studentibus. Ita densi in angustioribus et per domos constipati
et in templo, in quod refugerant, jugulabantur, nec parvo-
lorum nec senum misertum est; nec mulieribus, utpote vi-
ribus imbecillis, parcebat: ac quāvis rex undique mit-
teret et ut parceretur oraret, nemo dextram continebat,
sed tanquam rabiosi in omnem aetatem saevierunt. Inte-
rim Antigonus, neque prioris neque praesentis fortunae
memor, ex arce descendit, Sossioque ad pedes accidit. At-
que ille nihil miseratus mutatae ejus fortunam, in tempe-
rante insultavit, et Antigonom appellavit: non tamen ut
feminam e custodia liberum emisit, sed in vinculis quidem
ipse asservabatur.

3. Herodi autem curae erat, postquam hostes superaverat,
alienigenarum auxiliarium vim coercere et moderari: cum
impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad tem-
plum sacrasque templi res aspiendas. Verum rex partim
precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, vi-
ctoriam clade graviores existimans, si quid eorum cernere-
tur quae ne ab ipsis quidem aspicere fas esset. Atque urbem diripi
prohibebat, quum Sossium etiam atque etiam interrogasset
an Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se
solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis im-
perium tam multorum civium caede non emendum esse pu-
tare. Quumque ille pro obsidionis labore praedam se mili-
tibus merito concedere dixisset, respondit Herodes se sua
pecunia mercedem singulis numeraturum. Atque ita reli-
qua urbe redempta promissum praestitit. Nam et singulos
milites magnifice, et duces pro rata parte, et Sossium plane
regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti et locuple-
tati discederent.

4. Haec urbi Hierosolymitarum accidit clades Marco
Agrippa et Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima
et octogesima quinta, mense tertio, jejuniis solennitate,
tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Ju-
daeis a Pompejo calamitate: nam eodem die ab illo post
septem et viginti annos Hierosolyma capta sunt. Sos-
sius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis pro-
fectus est, Antigonom vinctum ducens ad Antonium. Ve-
ritus autem Herodes ne ab Antonio servatus Antigonus et
ab eo Romam perductus causam suam apud senatum age-
ret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero homi-
nem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Roma-
nos deliquerit, nascendi sorte regnare pertineat, ista
metuens multa pecunia persuasit Antonio ut Antigonom
necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. Ita

καλλάσσεται· παύεται δ' οὕτως ἡ τοῦ Ἀσαμωναίου ἐρχη μετὰ ἑτὴ ἐκατὸν καὶ εἰκοσι ἕξ. Οἶκος λαμπρὸς ὅτος ἦν καὶ διάσπρος γένους τε ἕνεκα καὶ τῆς ἱεραι-
κῆς τιμῆς ὧν τε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διε-
κρίσαντο. Ἀλλ' οὗτοι μὲν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους
πείσιν τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον, μετέβη δ' εἰς Ἡρώδην
τὸν Ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς καὶ γένους
ἰδιωτικοῦ καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. Καὶ τοῦτο
μὲν τὸ τέλος τῆς Ἀσαμωναίων γενεᾶς παρελήφμεν.

BIBAION PENTEKAIDEKATON.

- α. Ὡς ληφθεὶς τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσσίου καὶ
Ἡρώδου, Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον ἐπελείκισεν ἐν Ἀντιοχείᾳ,
Ἡρώδης δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα τῶν ἐκείνου φίλων
πρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανεῖλετο, καὶ τὴν πόλιν ἡγυ-
ρολόγησεν.
- β. Ὅν τρόπον Ἑρκανός, ὁ πρότερον βασιλεὺς Ἰουδαίων καὶ
ἀρχιερεὺς, ἀρεθείς ὑπὸ τοῦ τῶν Παρθῶν βασιλέως Ἀρσάκου,
πρὸς Ἡρώδην ὑπέστρεψεν.
- γ. Ὡς Ἡρώδης Ἀριστόβουλον, τὸν τῆς γυναικὸς Μαρίας
ἀδελφόν, ἀρχιερέα καταστήσας μετ' οὐ πολὺ διαφθάρηται
περσεύσας.
- δ. Ὡς Κλεοπάτρα τῇ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀράβων ἐπιβου-
λένῃ βασιλείᾳ μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἰσχυσε παρ' Ἀντω-
νίου.
- ε. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρουσία.
- ς. Ὡς Ἡρώδης ἐπολέμησεν Ἀρέταν, καθ' ὃν καιρὸν Ἀντώνιος
ὑπὸ Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ἀκτιον νικᾷται μάχῃ.
- ζ. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν καὶ τῆς
φορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων.
- η. Λόγος Ἡρώδου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ
πάθη καὶ τὴν ἥτταν τὴν γενομένην.
- θ. Ὡς ἀνάγκην ἔχων Ἡρώδης ἀπέναι πρὸς Καίσαρα νενικη-
κότα, διέφθειρεν Ἑρκανόν, καὶ ὡς ἔσχε παρὰ Καίσαρος τὴν
βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.
- ι. Ὡς Ἡρώδης ἀφικόμενος εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος
πολλὰ φιλοφρονήσεις ἐτιμήθη.
- ια. Ὡς ἐπανελθὼν ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδεῖς διαβολαῖς
παροχύνθη τὴν γυναῖκα Μαρίας ἀποκτείνει.
- ιβ. Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Συρίαν γενομένου,
καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις Ἡρώδης.
- ιγ. Περὶ κτίσεως πόλεων Ἑλληνίδων, αἱ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς
περιβλέπων ἐποιήσατο.
- ιδ. Ὡς Ἡρώδης, καθελὼν εἰς ἅπαν τὸν ἀρχαῖον τῶν Ἰουδαίων
ναόν, ἄλλον αὐτ' ἐκείνου ἀνέστησε μετὰ παρολκὴν ἐτῶν
ἑκατοσίων, διπλαῖον τοῖς μέτροις ὑπάρχοντα.

Περίχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ιη'.

ΚΕΦ. Α'.

Σόσιος μὲν οὖν καὶ Ἡρώδης ὡς κατὰ κράτος ἔλα-
βον ἱεροσόλυμα καὶ πρὸς τοῦτοις αἰχμαλώτων Ἀντίγον-
ον, ἡ πρὸ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος· τὰ δὲ ἐκείνοις
συνεχῇ νῦν ἐροῦμεν. Ἐπειδὴ τῆς ὅλης Ἰουδαίας
ἐνεμερίσθη τὴν ἀρχὴν Ἡρώδης, τοῦ κατὰ τὴν πόλιν
πλήθους ἔσσι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρο-
νῶντες, ἐν προαγωγῇ τοῦτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ

vero desiit domus Asamonei principatus, postquam centum
viginti sex annos duraverat. Hæc domus clara fuit et illu-
stris, tum generis nobilitate et honore pontificis, tum rebus
per ejus majores pro natione gestis. Verum hi propter
mutuas dissensiones principatum amiserunt, isque ad
Herodem translatus est, Antipatri filium, hominem ple-
beie familie et generis privati et regibus subjecti. Atque
hunc quidem Asamonæe familie exitum a majoribus acce-
pimus.

LIBER DECIMUS QUINTUS.

1. Quomodo, Hierosolymis a Sosio et Herode expugnatis,
Antonius Antigonom securi ferit apud Antiochiam, et He-
rodes quadraginta quinque ex ejus amicis, Hierosolymita-
rum primarios, interfecit, et pecuniam ab urbe exegit.
2. Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex et pontifex, a
Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.
3. Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris sue
fratrem, pontificem constituit, et non multo post interfi-
ciendum curavit.
4. Quomodo Cleopatra, Judæorum et Arabum regnis insidians,
partem eorum ab Antonio impetrat.
5. Cleopatæ in Judæam adventus.
6. Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore An-
tonius a Cæsare pugna Actiaca debellatur.
7. De terræ motu qui in Judæa accidit, et intereclione ho-
minum et jumentorum.
8. Herodis concio ad Judæos adversis casibus et clade his al-
lata perterritos.
9. Quomodo Herodes ad Cæsarem ire necesse habens Hyrcanum
interfecit, utque a Cæsare regnum obtinuit, ipsumque
in Ægyptum deduxit.
10. Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, a Cæsare,
quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.
11. Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad
uxorem Mariamnen interficiendum incitatus est.
12. De fame quæ fuit in Judæa et Syria, et quomodo Hero-
des populi et civitatum salutis prospexit.
13. De extructione urbium Græcarum, quas Herodes rex
speciosas admodum fecit.
14. Quomodo Herodes, diruto veteri Judæorum templo, aliud
pro eo extruxit, postquam annos sexcentos duraverat,
magnitudine duplum ejus.

Continet hic liber tempus annorum octodecim.

CAP. I.

Ut Sossius quidem et Herodes Hierosolyma vi ceperint
et Antigonom captivum, superiore libro declaravimus :
quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Post-
quam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus
est, quicumque ex urbana multitudine privati homines
adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promo-

τῶν ἐναντίων ἐλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ
 κολάζων κατ' ἐκάστην ἡμέραν. Ἐτιμῶντο δὲ μάλιστα
 παρ' αὐτῷ Πολλίων ὁ Φαρισαῖος καὶ Σαμέας ὁ τούτου
 μαθητής. Πολιορκουμένων γάρ τῶν Ἱεροσολύμων
 οὗτοι συνεδούλευον τοῖς πολιταῖς δεῖξασθαι τὸν Ἡρώδην,
 ἀνθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. Ὁ δὲ Σαμέας
 οὗτος, καὶ κρινόμενος ποτὲ Ἡρώδου τὴν ἐπὶ θανάτῳ,
 προεῖπεν ὀνειδίζων Ἰρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς
 περισυθεὶς Ἡρώδης ἀπαντας αὐτοὺς μετελεύσεται.
 10 Καὶ τοῦτο χρόνῳ προῦβη, τοῦ Θεοῦ τοὺς λόγους αὐ-
 τοῦ τελειώσαντος.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν Ἱεροσολύμων
 πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον, ἐτ' καὶ
 τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συγαγὼν πλῆθος
 15 ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν Ἀντωνίων ἐδώ-
 ρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. Ἀπέκτεινε δὲ τεσ-
 σαράκοντα πάντε τοὺς πρῶτους ἐκ τῆς αἰρέσεως Ἀν-
 τιγόνου, φύλακας περιστήσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν,
 ἵνα μὴ τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. Καὶ τοὺς
 20 νεκροὺς ἡρεύων, καὶ πᾶν τὸ εὐρισκόμενον ἀργύριον ἢ
 χρυσίον ἢ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας
 τε κακῶν οὐδὲν ἦν. Τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τοῦ
 κρατούντος διεφόρει ἐν χρεῖᾳ γενομένου, τὴν δὲ χεῖραν
 μένειν ἀγεώργητον τὸ ἐβδομηδικὸν ἡνάγκαζεν ἔτος.
 25 ἐνειστήκει γὰρ τότε καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν
 ἀπηγορευόμενον ἔστιν ἡμῖν. Ἀντώνιος δὲ λαβὼν
 αἰχμαλώτον τὸν Ἀντίγονον δέσιμον ἔγνω μέχρι τοῦ
 θριαμβοῦ φυλάττειν. Ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ
 ἔθνος, κακὰ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους εὐνοῦν Ἀντιγόνῳ
 30 διαμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ πελεκίσαι· σχεδὸν
 γὰρ οὐδαμῶς ἡρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. Μαρτυρεῖ
 δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ λέγων οὕτως.
 « Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς
 « Ἀντιόχειαν πελεκίζει· καὶ ἔδοξε μὲν οὗτος πρῶτος
 35 « Ῥωμαίων βασιλεῖα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον
 « τρόπον μεταθεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων,
 « ὥστε δεῖξασθαι τὸν ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον Ἡρώ-
 « δην· οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλεῖα αὐτὸν ἀναγο-
 « ρεῖν ὑπέμειναν, οὕτω μέγα τι ἐφρόνουσιν περὶ τοῦ
 40 « πρῶτου βασιλέως. Τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσκειν
 « τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσκειν δὲ καὶ τὸ πρὸς
 « Ἡρώδην μῖσος. » Ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

ΚΕΦ. Β'.

Κατασχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρώδου, πυθόμενος
 Ἰρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς (ἦν δὲ παρὰ Πάρθοις αἰχμαλώτος)
 45 ἀρκενεῖται πρὸς Ἡρώδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς
 τρόπῳ τοιούτῳ. Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν
 Πάρθων στρατηγοὶ λαβόντες αἰχμαλώτους Ἰρκανὸν
 τὸν πρῶτον ἀρχιερεῖα γενομένον, εἶτα βασιλεῖα, καὶ
 τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδου Φασάηλον εἰς Πάρθους ἀνήγον.
 50 Καὶ Φασάηλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς
 αἰσχύνῃν, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὸν μετὰ δόξης

vebat, qui vero cum adversariis faciebant, eos quotidie ni-
 scisci et suppliciiis afficere non intermittebat. Erant autem
 apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus et Sameas
 ejus discipulus. Nam hi, obsessis Hierosolymis, civibus
 consuluerant ut Herodem admitterent : quam ob rem gra-
 tiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, quum
 Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi
 causa Hyrcano et judicibus prædicebat Herodem conser-
 vatum ipsos omnes ulturum esse. Id quod temporis pro-
 cessu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret
 eventus.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus omnia regia orna-
 menta congerebat, et insuper locupletibus spoliatis, magnam
 argenti aurique vim contraxit, et his omnibus Antonium
 ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta
 quinque primos Antigoniarum partium, constitutis ad mu-
 rorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferreretur.
 Neque non mortui excutiebantur, et quicquid erat inventum
 argenti, aut auri, aut rerum pretiosarum, ad regem refe-
 rebatur, denique malorum modus erat nullus, partim
 propter summam dominantis, qui indigeret, avaritiam,
 partim quod terram incultam manere cogebat annus septi-
 mus : tunc enim instabat, et in illo nobis ne terram sera-
 mus interdictum est. Antonius autem, quum captivum ce-
 pisset Antigonum, decreverat usque ad triumphum servare
 vinctum. Sed quum audiret rebus novis studere gentem, et
 præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere,
 statuit eum Antiochiæ securi ferendum : alioquin quiescere
 Judæi minime poterant. Verbis autem meis testimonium
 perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. « Antonius Anti-
 « gonum Judæum Antiochiæ perductum securi ferit : et
 « hic quidem Romanorum primus visus est regem securi
 « percussisse, ratus non posse alia via flecti Judæorum
 « animos, ut Herodem in illius locum suffectum agnosce-
 « rent : nam ne tormentis quidem adigi poterant ut eum
 « regem appellarent ; adeo magna illis opinio erat de priore
 « rege. Fore igitur existimavit ut memoria ejus ignominia
 « minueretur, et odium illorum in Herodem mitigaretur. »
 Hæc quidem Strabo.

CAP. II.

Quum autem Herodem regnum occupasse fama accepisset
 Hyrcanus pontifex, (tum enim apud Parthos captivus erat,) ad
 Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum.
 Barzapharnes et Pacorus Parthorum duces quum Hyrcanum,
 qui primo pontifex factus erat et deinde rex, et fratrem
 Herodis Phasaelum captivos fecissent, eos ad Parthos ab-
 ducebant. Et Phasaelus quidem non ferens in vinculis per-
 dedecus vitam agere, et cum gloria mori satius esse ducebat

ἐγνύμενος θάνατον, αὐτὸς ἐαυτοῦ γίνεται φονεὺς καθὼς προεῖπεν.

β'. Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπεικέστερον προσηνέχθη, τὸ τῆς εὐγενείας αὐτοῦ διάστημα προπεπυσμένος. Διὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ καταγεσθαι παρείχεν, ἐνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. Οὗτοι τὸν Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἦν ἀπανητὰ ταῦτα. Πυθόμενος δὲ τὸν Ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀντιμεταχωρεῖ ταῖς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοστόργως διακειόμενος καὶ τῆς χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι χρινόμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιουῖσθαι τοῦ κινδύνου καὶ τῆς κολάσεως ἐρρώσαστο. Λόγους οὖν προσέφερε τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἐσπουδαχόσι. Οἱ δὲ περιείχοντο καὶ μένεν ἡξίου, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἶη καὶ τὸ μείζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, κατὰ λύσιν τοῦ σώματος ἦν ὑπ' Ἀντιγόνου πάθοι, τὰς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ὥς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξ αλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτινόντων, Ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπίνειν, καὶ γράφων Ἡρώδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμειος κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν· ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτίσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ περισωθεῖς, ἐκεῖνοι δὲ κομίζεσθαι. Τοιαῦτα γράφων Ὑρκανῷ πέμπει καὶ παρὰ τὸν Φραάτην πρεσβευτὴν Σαραμαάλλαν, καὶ ὥρα πλείω, μὴ διακωλύσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. Ἦν δ' οὐκ ἐντεύθεν ἡ σπουδὴ· διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἀρχεῖν ἐδεδοίκει τὰς ἐξ εὐλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον εἶναι ἐσπευδεν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδῶν ποιήσασθαι. Τοῦτο γὰρ ἐπραξεν ἐν ὑστέρω.

δ'. Τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρῇν συμπεπεισμένος, ἀγέντος τε τοῦ Πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα παρασχόμενων, ἀπάσῃ τιμῇ δεξάμενος αὐτὸν, ἐν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἐνεμε τόπον καὶ παρὰ τὰς ἐστιάσεις προκατακλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἀνύποπτον πραγματευόμενος. Ἀποκαθίστατο δὲ καὶ τάλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐστασίαση. Φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύει ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων Ἀνάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην διδῶσιν.

ε'. Εὐθύς οὖν οὐκ ἤνεγκεν Ἀλεξάνδρα τὴν ἐπὶ ἥρειαν, θυγάτηρ μὲν Ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρου παιδὸς ἔχουσα,

quam quomocunque vivere, ipse se interfecit, sicuti jam ante diximus.

2. Hyrcano vero deducto, Phraates Parthorum rex, quum generis ejus nobilitatem audisset, clementius eum tractavit. Atque ideo eum e vinculis dimisit, et Babylone degere concessit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem et regem honorabant, ut et universa Judæorum gens, quæ usque ad Euphratem incolebat : id quod ei gratum erat. Sed quum Herodem regnum adeptum intellexisset, spem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum et morte multandum, periculo et supplicio liberavit. Itaque hæc de re Judæis sermonem injecit, qui ipsum frequentabant. At illi eum retinere, et ut maueret suadere, officia et honores commemorantes, nihilque ei deesse quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam* ab ipsis præstari posset : quodque majus esset, hæc eum Hierosolymis propterea consequi non posse, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet ; atque beneficia non pariter a regibus referri, quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

3. Quum ista ei re sua esse suggererent, scedere tamen cupiebat Hyrcanus, et literis eum moquit Herodes ut Phraaten oraret et qui illic essent Judæos, ne ei communem regni potestatem habituro inviderent : nunc enim tempus esse et sibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus et conservatus fuisset, et illi accipiendæ. Hæc Hyrcano scribens, mittit etiam ad Phraaten legatum Saramallain, et complura dona : eum etiam comiter orans ne se homini bene de se merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo desiderabat : sed, quoniam præter dignitatem regiam principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus est, quærebatque Hyrcanum in potestate sua habere, aut etiam omnino tollere. Id quod postea faciendum curavit.

4. Ceterum tunc, postquam spei plenus aderat, a Partho dimissus et a Judæis pecunia instructus, quum eum honorificentissime excepisset Herodes, primam in convitiis sedem ei tribuebat, et in conviviis accubandi loco superiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, et omnem insidiarum suspicionem amoliens. Quin et alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domesticam seditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illustribus pontificem Dei crearet, evocat a Babylone ignobiliorem hominem nomine quendam Ananellum sacerdotem, ei que pontificatum dat.

5. Hanc igitur contumeliam protius non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Aristobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat, alterum quidem pulcritudine

τὸν μὲν ὦρα κάλλιστον, Ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' Ἡρώδην συνοικοῦσαν Μαριάμην, εὐμορρίᾳ διάσπμον. Ἐτετάρκτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδός, εἰ περιόντος ἐκείνου τῶν ἐπικλήτων
 5 τις ἀξιοῦται τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρα, μουσουργοῦ τινός αὐτῇ συμπραγματευομένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Ἀντωνίου τῷ παιδί τὴν ἀρχιερωσύνην.

ζ'. Ἀντωνίου δὲ βραθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος
 10 αὐτοῦ Δέλλιος εἰς Ἰουδαίαν ἔλθων ἐπὶ τινὰς χρεῖας, ὡς εἶδε τὸν Ἀριστόβουλον, ἡγάσθη τε τῆς ὥρας καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδός, οὐχ ἦττον δὲ τὴν Μαριάμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ δῆλος τὴν καλλιπαιδὰ τινὰ τὴν Ἀλεξάνδραν διειληφώς. Ἐ-
 15 καίνης δὲ εἰς λόγους ἔλθουσας αὐτῷ, πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι· θεασαμένου γὰρ οὐδενός ἀτευκτῆσειν ὦν ἀξιοῖ. Τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. Καὶ Δέλλιος ἑτερετεύετο, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων
 20 αὐτῇ δοκεῖν, ἀλλὰ τινος θεοῦ γενέσθαι τοὺς παιδας. Ἐπραγματεύετο δὲ δι' αὐτοῦ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν Ἀντώνιον. Ὁ δὲ τὴν μὲν κόρην ἡδέσθη μεταπέμ-
 25 πεσθαι, γεγαμημένην Ἡρώδην, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος, ἐπέστελλε δὲ
 30 δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, προστιθεῖς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. Τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ἡρώδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὦρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν Ἀρι-
 35 στόβουλον (ἐκκαίδεκατῆς γὰρ ὦν ἐτύγγανε) καὶ γένει προύχοντα πέμπειν παρὰ τὸν Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν
 40 ὡς οὐκ ἄλλος τότε Ῥωμαίων, ἔτιμον δὲ τοῖς ἑρωτικαῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπαρκαλύπτως ἐκ τοῦ δύνασθαι ποριζόμενον. Ἀντέγραψεν οὖν ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μεираκίον, ἅπαντα πολέμου καὶ παραχρῆς ὑποπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐπισιάντων
 45 μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλω βασιλεῖ.

ζ'. Τούτοις δὲ παραιτησάμενος τὸν Ἀντώνιον ἔγνω μὴ μέχρι παντός ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν Ἀλε-
 50 ξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς Μαριάμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰ δελφῶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ
 55 συμφέρειν αὐτῷ κρίναι, ἵνα μηδ' ἀποδημῆσαι δυνατόν ᾗ τιμημένῳ. Σύλλογον οὖν ποιήσας τῶν φίλων, ἡττάτο πολλὰ τὴν Ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ἐπιβουλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τῆς Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μεираκίον ἀντ'
 60 αὐτοῦ παραλάβοι τὰ πράγματα δι' Ἀντωνίου, καὶ ταῦτα βούλεσθαι μὲν ἐκείνην οὐ δικαίως, ὅποτε καὶ τὴν θυγατέρα συναποστεροίη τῆς οὐσας αὐτῇ τιμῆς, καὶ παραχρῆς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύοιτο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ καὶ κτησαμένου κινδύνους τοῖς οὐ
 65 τυχοῦσιν, οὐ μὴν ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὦν οὐ καλῶς ἐκείνη πράξειεν ἀποστήσασθαι τοῦ δίκαιος εἶναι περὶ αὐτοῦς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη διδοῖναι τῷ παιδί τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ κάλαι προκαταστήσασθαι τὸν Ἀνάνηλον, παιδίου παντάπασιν ὄντος Ἀριστοβούλου. Ταῦτα

præcellentem, nomine Aristobulum, alteram vero nuptiam Herodi Mariamnen, formæ venustate insignem. Verum turbata erat, et pueri ignominiam ægre ferebat, si eo superstiti adscitus quidam pontificatu donaretur : atque scribit Cleopatraz, fidicine quodam operam suam ei prastante quo recte perferrentur literæ, ut filio ipsius ab Antonio peteret pontificatum.

6. Antonio autem segnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter quædam negotia venerat, ut vidit Aristobulum, et pueri venustate obstipuit, et proceritatem et pulcritudinem admiratus est, neque minus Mariamnem regis conjugem : ac se pulcrorum matrem natorum Alexandram existimare præ se ferebat. Quumque illa cum eo in colloquium venisset, persuadet ut depictas amborum imagines Antonio missum iret : his enim visis nihil non ab illo impetraturam esse. His verbis elata Alexandra picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immensum exaggeravit, dicens non ab hominibus, sed a quopiam deo natos videri sibi pueros. Eo enim animo ipse id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accersere verecundatus est, quod ea Herodi nupta foret, et apud Cleopatram ex ejusmodi re criminationes vitaret : sed ut puerum mitteret scripsit, idque honeste fecit, addens, nisi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud tutum esse judicavit, forma et ætate florentem Aristobulum (erat enim annorum sedecim) et genere præstantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentissimum, eundemque paratum ut illo ad amores uteretur, et voluptates invescande (quoniam quicquid sibi lubeat facere posset) conquirentem. Rescripsit igitur Herodes, si vel pedem e regione efferret adolescentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes resque novas sub alio rege sperantibus.

7. Quumque ita Antonio se excusasset, statuit puerum et Alexandram non omnino expertes honoris relinquere, etiam uxore Mariamne assiduus precibus instante ut fratri suo pontificatum restitueret, et quod ipse sibi utile esse judicaret, ne illi in honore constituto fas esset peregre abesse. Convocato igitur amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur, dicens et ipsam clam regno insidiari, et per Cleopatram id agere, ut ipse regno exueretur, et adolescens ope Antonii rerum administrationem susciperet, idque eam haud juste constituisse, quando et filiam suam de honoris possessione delurbaret, et tumultus faceret in regno, quod ipse multis laboribus ac periculis non levibus quassiasset, neque tamen ipsum, memorem eorum que nefarie egerit, desitutum esse semet illis æquum præbere, sed et nunc dicebat se filio ejus pontificatum dare, atque antea Ananellum pontificem creasse, quod puerulus omnino esset Aristobulus. Quum ista non temere, sed, quod maxime

γοντος οὐκ ἀσκέπως, ἀλλ', ὅπερ ἤξίου, μάλιστα
εργοντισμένως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμ-
αραληφθέντων φίλων, περιπαθὲς ἄμα καὶ χαρᾷ τῶν
προσδοκηθέντων καὶ ὅσει τῆς ὑποφίας, Ἀλεξάνδρα
εἰς δακρύων ἀπελογεῖτο, περὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης
αἰμένη πᾶν ὁτιοῦν ὑπ' ἀδοξίας σπουδάσαι, βασιλείᾳ δὲ
ἦτε ἐπιτίθεσθαι μήτ' ἂν εἰ καὶ προσίοι βούλεσθαι
αἰεῖν, καὶ νῦν ἀποχρώτως τιμῆς ἔχουσα, διὰ τὴν
φρὴν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκ τοῦ δύ-
ασθαι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντι τῷ γένει
περιούσαν, νῦν τε νενικημένη ταῖς εὐεργεσίαις δέγεσθαι
ὡς εἰς τὸν ὕον τὴν τιμὴν, ἐσεσθαι δὲ πρὸς πᾶν ὑπὸ χροῦς,
ταρπιεῖσθαι δὲ κἂν εἴ τι διὰ τὸ γένος καὶ τὴν οὖσαν
ἐν τῇ παρρησίᾳ προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας
ῥάσειεν. Οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ σπουδαί-
τερον ἢ θᾶπτον. ἐν δεξιάς διελύοντο, πάσης ὑποφίας, ὡς
ἰδοῦσαν, ἐξηρημένης.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης εὐθὺς μὲν ἀφαιρεῖται τὴν
ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, ὅντα μὲν, ὡς καὶ πρότε-
ρον εἶπομεν, οὐκ ἐπιγνώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ ἱε-
ροφάνην ἀπωκισμένων Ἰουδαίων. Οὐ γὰρ ὀλίγαι
μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ περὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπω-
κίεθσαν, ἐνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους,
καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρώδῃ σπουδαζόμενος.
Τούτων αὐτὸς μὲν ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέ-
λαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ἐπὶ τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας
παραχῆς, παράνομα ποίωιν. Οὐ γὰρ ἄλλως γέ τις
ἀρρήθῃ τὴν τιμὴν ἀπαξ παραλαβὼν, ἀλλὰ πρῶτος
μὲν Ἀντίοχος δ' Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀρελόμενος
μὲν Ἰησοῦν, καταστήσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν· δεύ-
τερος δὲ Ἀριστόβουλος Ἵρκανόν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν,
Ἡρώδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστο-
βούλῳ τῷ παιδί.

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει θεραπευεῖναι τὰ περὶ
τὴν οἰκίαν· οὐ μὴν, ὅπερ εἰκὸς, ἐν διαλλαγαῖς ἀνυπό-
πτως διετελεῖ, τὴν Ἀλεξάνδραν ἐπὶ τε τοῖς ἐγγει-
οσυσιν ἤδη καὶ καιρὸν εἰ λάθοι νεωτέρων πραγμάτων
ἡσυχῶς δεδοικέναι. Προσέταττεν οὖν ἐν τε τοῖς βα-
σιλείαις διατρίβειν καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας ὄρν, ἐπι-
μελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδ' εἴ τι πρὸς
τὴν καθ' ἡμέραν δίαίταν ἐπιτηδεύοιτο. Ταῦτα πάντα
κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίω καὶ μῖσος ὑπεφύετο. Φρο-
νίματος γὰρ ἐμπλεως οὖσα γυναικεῖο ἐκ τῆς ὑπό-
πτου ἐπιμελείας ἀνηξιοπάθει, παντὸς οὐτινοσού
ἡξίον μᾶλλον ἢ τῆς παρρησίας στερομένη τιμῆς
εὐπρεπείᾳ μετὰ δουλείας καὶ φόβου καταζῇ. Ἐπεμ-
πεν οὖν παρὰ τὴν Κλεοπάτραν ἐν οἷς εἴη συνεχῶς δου-
ρομένη, καὶ παρακαλοῦσα προσδοθεῖν αὐτῇ κατὰ
δύναμιν. Ἡ δὲ λαβοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν
τοῖς παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. Ἐδόκει τε ταῦτα
καὶ τεχνάζεται τοιάδε. Δύο λάρνακας ὡς εἰς ἔκκομι-
δὴν νεκρῶν παρασκευασμένη, ταύταις αὐτὴν καὶ

volebat, consulto et cogitato diceret, ut mulieres et amicos
qui aderant falleret, Alexandra vehementer affecta tum
gaudio ex iis quæ non exspectaverat tum metu ne suspecta
foret, cum lacrimis pro se verba faciebat, dicens se de
sacerdotio quidem præ ignominia magnopere laborasse,
de regno vero nequaquam cogitasse, neque, si ad se dela-
tum foret, illud velle accipere, ut quæ nunc satis honoris
habeat, quod ille principatum teneat, et abunde securi-
tatis familie, quod is magis quam alii ad imperandum a
natura factus sit; atque nunc quidem sibi gratum esse
honorem in filium collatum, se vero ad omnia posthac
obedientem fore, veniamque petere si quid propter generis
necessitudinem suique nimiam fiduciam rei indignitate
commota inconsultus fecisset. Post hoc colloquium ma-
jori etiam cum studio quam antea, fide invicem data, in
gratiam redierunt, omni ut videbatur suspicione sublata.

CAP. III.

Igitur Herodes Ananellum pontificatu protinus abdicavit,
qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, sed ab Ju-
dæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. Nam
multa hujusce populi millia circa Babylonem habitatum
deportata erant: e quibus erat Ananelus, generis ponti-
ficii, quem Herodes jam diu sibi consuetudine devinctum
tenebat. Hunc ille quidem honoravit quum regnum ade-
ptus est, ipse vero honorem ei abrogavit, ut domesticas
turbas sedaret, contra leges faciens. Haud enim aliter
quispiam honore isto privatus fuit, ubi semel enim acce-
perat: sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem
violavit, abdicatione Jesu et fratre ejus Onia substituto; se-
cundus vero Aristobulus Hyrcanum fratrem summovit;
tertius autem Herodes principatum Aristobulo puero reit-
didit.

2. Et tunc quidem sibi visus est malis domesticis reme-
dium adhibuisse. Neque tamen, ut par fuit, post gratiam
reconciliatam a suspicione vacuus erat, Alexandram tum
ex præteritis conatibus cur vereretur sibi justam causam
esse arbitratus, tum si res novas molendi occasionem na-
cta sit. Itaque jussit eam in regia degere, neque quicquam
per potestatem facere; quin et custodes eam ita observa-
runt, ut nihil præter quotidianam vivendi consuetudinem
agere posset quod non rescisceretur. Hæc omnia eam pau-
latim exacerbabant, odiumque succrescebat. Quum enim
superbia muliebri esset inflata, curam suspiciosam sibi
adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati
quam ut libertate privata honoris specie in servitute et for-
midine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de
rebus suis continenter conquerendo, et illam ut sibi pro
viribus subveniret orando. Illa vero jussit ut clanculum
cum puero ad se perfergeret in Ægyptum. Id quod ei fa-
cere visum est, et artem hujusmodi comminiscitur. Com-
paratis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in

τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιτάξασα τῶν οἰκετῶν τοῖς συνει-
 δόσαι διὰ νυκτὸς ἐκφέρειν. Ἦν δὲ τούντεῦθεν ἐπὶ θά-
 λατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ὃ διαπλεύσειν εἰς τὴν
 Αἴγυπτον ἐμελλον παρεσκευασμένον. Ταῦτα Σαβ-
 6 βίωνι τῶν ἐκείνης φίλων Αἰσωπος οἰκῆτης αὐτῆς ἀπαγ-
 γέλλει προσπεισὼν, ὥς εἰδοῖται φράσας. Πυθόμενος δὲ
 Σαββίων (καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ἡρώδου πρότερον, ὅτι
 τῶν ἐπιβουλευσάντων Ἀντιπάτῳ κατὰ τὴν φαρμα-
 κείαν εἰς ἐνομίζετο) τὸ μῖσος ὑπαλλάξασθαι τῇ περὶ τὴν
 10 μῆνυσιν εὐνοίᾳ προσεδόχησε. Καὶ καταλέγει τῷ βα-
 σιλεῖ τὴν τῆς Ἀλεξάνδρας ἐπιβουλὴν. Ὁ δὲ τὴν μὲν
 ἕως τῆς ἐγγειρήσεως ἔσας προελθεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ
 τοῦ ὄρασμοῦ συνέλαβε, παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χα-
 λεπὸν μὲν οὖδ' ἐν, εἰ καὶ σφόδρα βουλομένῳ ἦν αὐτῷ, δια-
 15 θεῖναι τολμήσας, (οὐ γὰρ ἀνασχέσθαι Κλεοπάτραν αἰ-
 ζίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν,) ἐμφαίνων δὲ
 μεγαλοφυλίαν μέλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέ-
 ναι, προὔκειτο μέντοι παντάσῃσιν αὐτῷ τὸ μεираκίον
 ἐκποδῶν ποιῆσθαι· τὸ δὲ μὴ ταχὺ μὴδ' ἄμα τοῖς πε-
 20πραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης,) ἑορτὴ δ' ἐστὶν
 αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μέγιστα τηρουμένη,) ταύτας
 τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτὸς
 25 τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. Ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὁμως
 καὶ τῶν τοιούτων ἐπισπεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν
 ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φόβος. Τὸ γὰρ μεираκίον
 Ἀριστόβουλος, ἔβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὸς ἔτος,
 ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων
 τὰ θύματα, τὸν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων καὶ
 30 τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος
 καὶ μεγέθει πλεόν ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τοῦ
 γε μὴν περὶ τὸ γένος ἀξιώματος πλείστον ἐν τῇ μορφῇ
 διαφαίνων, ὁρμῇ τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγένε-
 35 νετο καὶ τῶν Ἀριστοβούλῳ τῷ πάπῳ πεπραγμένων
 ἐναργῆς ἡ μνήμη παρέστη. Νικώμενοί τε κατὰ μι-
 κρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ
 συγχέομενοι, καὶ φωνὰς εὐφίμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες
 εὐχαῖς μεμιγμένας, ὥς ἐμφανῇ γενέσθαι τὴν εὐνοίαν
 τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν
 40 ὧν εὐπεπόνεσαν ὁμολογίαν. Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν
 Ἡρώδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μεира-
 κίον ἐξεργάσασθαι. Καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης,
 εἰσιτάτο μὲν ἐν Ἱερικοῦντι, δεχομένης αὐτοῦ τῆς Ἀλε-
 45 ξάνδρας, φιλορρονούμενος δὲ τὸ μεираκίον καὶ προέλ-
 κων εἰς ἀδεῖα τόπον, ἔτοιμος ἦν συμπαίξειν καὶ νεα-
 νιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. Τοῦ δὲ περὶ τὸν
 τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος, συνειλη-
 γμένοι τᾶχιον ἐξῆλθον ἄλυσοντες, καὶ ταῖς κολυμβή-
 50 θραις ἐπιστάντες, αἱ μεγάλαί περὶ τὴν αὐλὴν ἐτύγ-
 χουσαν, ἀνέφυγον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας.
 Καὶ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέοντας τῶν οἰκετῶν καὶ
 φίλων, ἔπειτα προαχθέντος καὶ τοῦ μεираκίου τῷ καὶ
 τὸν Ἡρώδην παροξύναι, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέ-
 55 τακτο σκότους ἐπισχόντος, βαρύντες αἰεὶ καὶ βα-

has se ipsam et filium imposuit, postquam famulis consensu
 imperaverat ut se noctu efferrent. Erat autem inde iter eis
 ad mare, navisque parata qua in Aegyptum navigaturi
 erant. Sed ejus famulus Aesopus, quum forte in Sabbionem
 Alexandrae amicum incidisset, quasi cum consilio loqueretur,
 rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi
 invisus erat, quou unus eorum esse putabatur qui Anti-
 patro venenum porrexisset) speravit hujus indicii bene-
 volentia sese odio regis liberaturum. Regi itaque Alexan-
 drae consilium narrat. Ille vero passus eam usque ad re-
 aggressionem procedere, quum jam in eo esset ut fugeret,
 eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil
 duri, quamvis libenter in eam animadversurus esset, sta-
 tuere ausus; (non enim Cleopatram propter suum in eum
 odium laturam putabat ut illa accusaretur;) quin ea animi
 magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignovisse puta-
 retur: sed omnino adolescentem e medio tollere ei propo-
 situm erat; verum ut probabilius latere posset, non statim
 id, neque mox post illa quae perpetraverant, faciendum
 videbatur.

3. Quumque jam instaret umbraculorum festum, quod
 apud nos maxima cum solennitate servatur, eos dies prae-
 teriit, atque voluptati una cum populo sese dedit: quae
 tamen res in causa fuit ut eum invidia manifeste ad id
 quod statuerat celerius exsequendum incitaret. Nam ado-
 lescentem Aristobulus, annos septemdecim natus, quum ad
 aram ex lege sacra facturus ascendisset, et vestitu ponti-
 ficio indutus, et religionis ceremonias rite peragens, tam
 pulcritudine quam magnitudine aetatem antecellens, neque
 non in forma plurimam generis sui nobilitatem ostendens,
 tum multitudo et impetu quodam mentis et voluntate in
 eum ferebatur, eisque non obscure avi ejus Aristobuli fa-
 cta in memoriam redierunt. Victique paulatim quo erat
 in ipsum animo palam faciebant, gaudentes simul et mo-
 rentes faustisque acclamationibus preces miscentes, adeo
 ut populi in ipsum benevolentia facile perspiceretur, et
 plus justo in regno viderentur beneficiorum acceptorum
 testificationi studere. His omnibus de causis decrevit He-
 rodes quod instituerat adversus adolescentem perficere.
 Itaque festis transactis, quum Hierichunte epularetur
 ipsos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis
 in locum securum adolescentem proliceret. Quo facto illa
 se comparabat, ut simul cum eo luderet et juvenili licentia
 uteretur ad eum delectandum. Quum autem loci natura
 paulo aestuosior esset, congregati cito exierunt praeter
 linguam, et piscinis adstantes, quae satis magnae aulam cir-
 cumfluebant, plagae meridionalis calorem maximum refrige-
 rabant. Ac primum spectabant quosdam e servulis et
 amicis natantes: deinde postquam provocante Herode ado-
 lescentem quoque eis se miscuisset, amici Herodis, quibus
 id negotii mandatum, quum jam tenebrae essent, per lusu

πιζόντες ὡς ἐν παιδείᾳ νηρόμενον οὐκ ἀνῆκαν ἕως καὶ παντάσῃ ἀποπνήξαι. Καὶ διεγάρῃ μὲν οὕτως Ἀριστοβούλος, ὁκτωκαίδεκα μὲν τὰ πάντα βιοεὶς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτὸν, ἣν Ἀνάνηλος ἐκοίσατο πάλιν.

δ. Ἐξιγγελοθέντος δὲ τοῦ πάθους ταῖς γυναῖξιν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρήνος ἦν ἐπὶ προκειμένῳ τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἀσχετον, ἥ τε πόλις τοῦ λόγου διαδοθέντος ὑπερήλγει, πάσης ἐστίας οἰκειομένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γενομένην. Ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μάλλον ἐκπαθὴς ἦν συνέσει τῆς ἀπωλείας, τὸ μὲν ἀλγοῦν ἐκ τοῦ γινώσκειν ὅπως ἐπράχθη πλείον ἔρουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ἐπὶ μεζύονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιούμενης. Καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ περιγράψασθαι βίον, ἐπέστησε δ' ὁμοῦ, εἰ δύναιτο ζῶσα προσαρξέσθαι τῷ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμῳ διεσπαρμένῳ, τό τε πλεον ἐντεύθεν αὐτῇ παρεκράτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν ἐνδοῦναι τοῦ κατὰ πρόνοιαν ἀπολέσθαι τὸν υἱὸν ἱκανὸν εἰς εὐκαιρίαν ἀνύτης ἐνόμεναι. Κάκειν μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἐξωθεν πιθανῶς ἐπεσκαυάετο μὴ μετὰ προνοίας γενέσθαι τῷ παιδί τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι γρώμενος καὶ σύγχυσις τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν, τὰ μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὅψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίετο, ὅτλην δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. Τὰ γε μὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκπορᾶς καὶ μάλλον ὑπερεδείξατο, πολλὴν μὲν τὴν παρασκευὴν περὶ τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολλὴν δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλήξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν ταῖς γυναῖξιν ἀλγηδόνος καὶ παραμυθῆσθαι τούτῳ τῷ γυναι.

ε. (Δ'). Τὴν δ' Ἀλεξάνδραν ἤρτησε μὲν οὐδὲν τῶν τοιούτων, αἰ δὲ καὶ μάλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέρχουσα τὴν ὀδύνην ὀδυρτικὴν ἐποίει καὶ φιλονέκων καὶ γράφει τὴν ἐπιβουλὴν Ἡρώδου τῇ Κλεοπάτρῃ καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ παιδός. Ἡ δὲ καὶ πάλιν ἐπείδουσα προσαρξέσαι δεομένη καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τῆς Ἀλεξάνδρας, αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Ἀντώνιον οὐκ ἀνίει τίσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα· οὐ γὰρ ἄξιον Ἡρώδην, δι' αὐτοῦ καταστάντα βασιλέα τῆς οὐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδέκνυσθαι παρανομίας. Τούτοις ἀναπειθόμενος Ἀντώνιος, ὡς ἐπὶ Λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει κελεύων Ἡρώδην ἐλθόντα τῶν εἰς Ἀριστοβούλου ἀπολύσασθαι· πεπρᾶχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτοῦ γέγονεν. Ὁ δὲ τὴν τε αἰτίαν δεδοικώς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοθύμως αὐτῷ τὸν Ἀντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· (οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι πράττειν ἐνῆν·) καταλιπὼν δὲ τὸν οἶον αὐτοῦ Ἰωσήφον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐνε-

nis speciem deprimere et mergere natantem non prius destiterunt quam eum plane suffocasset. Atque ita quidem exstinctus est Aristobulus, quum annos in universum octodecim vixisset, et pontificatum anno uno tenuisset, quem Ananelus iterum suscepit.

4. Quum autem id quod accidisset mulieribus nunciatum esset, statim quidem ex mutatione fletus fiebat et luctus continuus super mortuo ante oculos jacente, totaque urbs sparsa rumore graviter dolcbat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam et non alienam desente. Sed inprimis Alexandra, ubi filii interitum rescivit, vehementer affecta est, majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, ceterum necesse habens omnia patienter ferre, mali gravioris meta. Et saepe quidem eo ventum est ut sibi manus asserendo vitam finiret, tamen se cohibuit si forte vivendo posset optis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per insidias injuste peremptus erat, proptereaue magis vitam retinebat: ac, dissimulando se scire filium de industria necatum fuisse, existimabat hoc sibi satis esse ut aliquando factum ulcisci posset. Et illa quidem se reprimebat, ne eum suspicaretur; Herodes vero omnibus qui foris essent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuisse, non solum id agendo ut nihil ad luctus deesset, verum etiam lacrimas emittendo, et se ex animo vereque lugere ostendendo: ac fortasse a dolore victus fuerit ad conspectum exstincti in flore aetatis et pulcritudinis, tametsi arbitraretur pueri mortem sibi in securitatem celere: sed perspicuum erat ista ab eo facta esse, ut semet expurgaret. Atqui praecipue in funeris magnificentia modum excessit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatatum vi congerenda, plurimisque cum eo sepultis ornamentis; adeo ut mulieribus excusserit maestitiam et dolorem, atque hac parte solamen eis praeberit.

(IV.) 5. At hujusmodi nihil viacere et lenire quidem potuit Alexandram, sed in dies magis magisque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat et pervicacem: atque adeo per literas Cleopatrae significat Herodis insidias filiiue interitum. Illa vero, quae jam pridem Alexandrae precibus satisfacere cuperet ejusque vicem doleret, eam rem pro sua habebat, et Antonium ad pueri necem ulciscendam impellere non desinit: haud enim aequum esse ut Herodes, qui opera ejus regnum ad se nihil pertineus adeptus esset, ejusmodi scelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad causam super Aristobulo dicendam veniat: insidias enim, si ab ipso factae fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen et Cleopatrae similitatem veritus, quae Antonium in se incitare non intermitteret, statuit obtemperare; (nec enim aliud facere licebat;) mandataque Josepho avunculo suo principatus et rerum precura-

τείλατο λεληθότως, εἰ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίου, παρα-
 χρήμα καὶ τὴν Μαριάμην ἀνελεῖν· αὐτόν τε γὰρ
 ἔχειν φιλοστέρως πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ δεδοικέναι τὴν
 ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἔκεινη κατ' εὐμορφίαν ἄλλω
 6 τινὶ σπουδάζοιτο. Τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαιναν ὁρμὴν Ἀν-
 τωνίου περὶ τὴν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάσαι παρακηχοῦς
 ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγγανεν. Ἡρώδης μὲν οὖν
 ἐπιστεῖλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων
 ὑπὲρ τῶν ὄλων, ἀπῆει πρὸς Ἀντωνίον.

10 ζ'. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὧν τῶν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχά-
 νων τῇ Μαριάμῃ, περὶ τε πραγματείας καὶ τιμῆς
 ἐνεκεν, ἣν ἔδει βασιλευσούσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, κα-
 15 θίει εἰς συνεχεῖς διμιλίας ὑπὲρ τῆς Ἡρώδου πρὸς αὐ-
 τὴν εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας. Ἐξειρωνευομένων
 δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς Ἀλεξάν-
 δρας, ὑπερεσπουδακῶς ὁ Ἰώσηπος ἐπιδειξάμενος τὴν διά-
 νοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη καὶ τὰ περὶ τὴν ἐντο-
 λὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος ὥς οὔτε χωρὶς
 20 ἔκειντης ζῆν δύναται καὶ εἰ πάσχοι τι δεινὸν οὐκ ἀξιοῦν-
 τοσ οὐδὲ θανάτῳ διαλευχθῆναι. Ταῦτα μὲν ὁ Ἰώση-
 πος· αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς
 περὶ τὸν Ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μὴδ'
 ἀποθνήσκοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας καὶ θανάτου τυ-
 25 ραννικοῦ, προλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν
 τοῦ βῆθέντος εἶχον.

ζ'. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν
 τῶν Ἱεροσολυμιτῶν παρὰ τῶν ἐν ἔχθρῃ τὸν Ἡρώδην
 ἐχόντων, ὡς Ἀντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειν.
 30 Ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν ἐτάραξεν, ὡς εἰκὸς, τοὺς περὶ
 τὸ βασιλεῖον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Ἀλεξάνδρα
 δὲ καὶ τὸν Ἰώσηπον ἀναπέθειε τῶν βασιλείων ἐξελ-
 θόντα σὺν αὐταῖς προσφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ Ῥω-
 μαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ἐπὶ φρουρᾷ
 35 τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, ἡγουμένου Ἰουλίου.
 Διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν, εἰ καὶ τὰς ἀπαντήσειεν τα-
 ραχὴν περὶ τὴν αὐλήν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ διδάξειν αὐτοὶ
 Ῥωμαίους εὐμενεῖς ἔχοντας· ἔπειτα καὶ τεύξεσθαι
 παντὸς ἡλπιέναι, τὴν Μαριάμην Ἀντωνίου θεασα-
 40 μένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδε-
 νὸς ὑστερήσειν ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γε-
 γονόσιν.

η'. Ἐπὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τετυχηκόσιν αὐ-
 τοῖς γράμματα παρ' Ἡρώδου περὶ τῶν ὄλων ἀρίκετο,
 45 τῆς φήμης ἐναντία καὶ τῶν προληφθέντων. Ἐπειδὴ
 γὰρ ἐγένετο παρ' Ἀντωνίου, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτί-
 σατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων,
 ταχὺ δὲ ταῖς διμιλίαις παρεστήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν
 εἰς αὐτόν, οἳ τε τῆς Κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὴν ἐξ ἐκεῖ-
 50 νων θεραπείαν ἤττον ἐδυνήθησαν. Οὐ γὰρ ἔφη καλῶς
 ἔχειν Ἀντώνιος βασιλεῖα περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν γε-
 γεννημένων εὐθύνas ἀπαιτεῖν, οὕτω γὰρ ἂν οὐδὲ βασι-
 λεὺς εἴη, δόντας δὲ τὴν τιμὴν καὶ τῆς ἐξουσίας κατα-
 ξιώσαντας, εἶν αὐτῇ χρῆσθαι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ

Ilione, ei arcane praecepit ut, si quid ipse ab Antonio pa-
 sus esset, protinus Mariamnen necaret : ipsum enim mu-
 lieris amore devinctum esse et contumeliam timere, si ex
 mortuo illam aliquis propter pulcritudinem adamaret.
 Summatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulie-
 rem ferebatur, quum olim de ejus pulcritudine inaudisset.
 Et Herodes quidem his praeceptis cum spe de summa re-
 rum dubia ad Antonium proficiscitur.

6. Josephus autem quum regni negotia administraret,
 ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, et quod
 negotia id postularent et honos quem reginae ab ipso la-
 beri oportuit, eo devenit ut saepe memoraret Herodis et
 ipsam benevolentiam et amorem. Quumque illae, praesertim
 Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Jo-
 sephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eo pro-
 vectus est etiam ut ea detegeret quae sibi data in mandatis
 essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea
 vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea dis-
 jungi vellet. Hac quidem Josephus : mulieres vero, ut
 verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur
 Herodes, sed ad atrocitatem animum advertentes, ac quasi
 vel mortuo illo ipsis pereundum esset et tyranni crudelitate
 moriendum, ex dictis ad gravissima quaeque suspicanda ad-
 ductae sunt.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus
 erat ab Herodis inimicis, illum cruciati et morte ab An-
 tonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia
 perturbata est, praesertim feminae. Itaque persuasit
 Alexandra Josepho ut ex regia egressus sese una cum ipsis
 sub legionis Romanae signa reciperet, quae tum ad urbem
 regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim
 primum, si quis in aula tumultus oriretur, ipsos tutius
 acturos, quum in Romanorum sint benevolentia : deinde
 sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariam-
 nen vidisset Antonius, per eumque principatum recupera-
 turos, et nulla re carituros quae in nobilitate regia educatis
 digna foret.

8. Quum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt
 ab Herode de toto negotio literae, rumori et conceptae opi-
 nioni plane contrariae. Ut enim venerat ad Antonium, eum
 statim donis, quae Hierosolymis apportaverat, sibi concilia-
 vit : ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne suc-
 censeret quidem aut irasceretur ; atque Cleopatrae verba
 parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus de-
 merebatur. Negabat enim Antonius decere a rege rationem
 eorum reposci, quae gessisset in imperio ; ita enim ne regem
 quidem eum fore ; atque par esse ut qui honorem ei dederint
 et potestatem tribuerint, ea uti sinant. Idem etiam Cleopa-

Κλεοπάτρα μὴ πολυπραγμανεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς
 εἶπε συμφέρειν. Ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ἡρώδης,
 καὶ τὰς ἄλλας διεξήκει τιμὰς ἃς ἔχοι παρ' Ἀντωνίου,
 συνθηκῶν ἐν ταῖς διαγωνάσεσιν, καὶ συνεστειώμενος ἐφ'
 ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὁμοῦ τυγχάνοι χαλεπῆς
 εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς Κλεοπάτρας οὐσης, ἥ, πόθω
 τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσ-
 γινέσθαι, πάντα τρόπον ἐσπουδάκει ἐκποδῶν ποιῆ-
 σθαι. Δικαίου μέντοι τυγχάνων Ἀντωνίου, μὴ δὲν
 οἱ προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θάττον ἤξειν, βε-
 βαιοτέραν τὴν εὐνοίαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσειληφώς τῇ
 βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μὴ-
 κέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Ἀν-
 τωνίου ἀνθ' ὧν ἡξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τού-
 15 του παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποσκευασαμένου τὰς
 ἐντεύξεις, ἃς ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἵποιοῖτο.

θ'. Τούτων τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύ-
 σαντο μὲν ἐκεῖνης τῆς ὁρμῆς, ἣν ὡς ἀπολωλὸς εἶχον
 καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους· οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν
 20 ἡ προαίρεσις. Ἄλλ' ἐπεὶ παραπέμφας ὁ βασιλεὺς
 Ἀντωνίον ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν,
 εὐθὺς μὲν ἦ τε ἀδελφῇ Σαλώμῃ καὶ ἡ μητὴρ αὐτῷ τὴν
 διανοίαν, ἣν ἔσχον οἱ περὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀπεσή-
 μησαν· ἡ δὲ Σαλώμῃ καὶ κατ' ἀνδρὸς Ἰωσήπου λόγον
 25 εἶπεν, ἐν διαβολῇ ποιοῦσα καὶ τῇ Μαριάμῃ συγγενό-
 μενον διατελεῖν. Ἐλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα
 πρὸς αὐτὴν ἐκ πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς διαφορὰς φρονή-
 ματι χρωμένη μείζονι τὴν ἐκεῖνων ἐξουεῖδιζε δυσγέ-
 νειαν. Ἡρώδης δὲ θερμῶς αἰεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς
 30 πρὸς τὴν Μαριάμῃν ἔχων, εὐθὺς μὲν ἐξετετάρακτο,
 καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν, ἐπικρατούμενος δὲ
 τοῦ μὴ προπεπῶς τι ποιῆσαι διὰ τὴν ἔρωτα, συντόνω
 τῷ πάθει καὶ τῷ ζήλῳ παρωξυμένος, ἰδίᾳ τὴν
 Μαριάμῃν ἀνέκρινεν ὑπὲρ τὴν περὶ τὸν Ἰωσήπον.
 35 Ἀπομνησμένης δ' ἐκεῖνης καὶ πάνθ' ὅσα μὴ δὲν ἀπαρ-
 τούσῃ προσῆν εἰς ἀπολογία καταλογιζομένης, ἀνεπέι-
 λετο κατὰ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς
 ὀργῆς ἡττωμένος τῆς περὶ τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας,
 ὡς ἀπολογεῖσθαι περὶ ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιστευκέ-
 40 ναι, καὶ περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὁμολόγει
 χάριν, αὐτὸς τε ὅπως ἔχοι στοργῆς καὶ εὐνοίας πρὸς
 αὐτὴν ἀνωμολόγει· καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικαῖς
 φιλεί, προὔπιπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς σπουδῆς
 ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. Αἰεὶ δὲ καὶ μᾶλλον τοῦ βα-
 45 σιλέως πιστουμένου καὶ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ διάθεσιν ἔλκον-
 τος, « οὐ φιλοῦντος, εἶπεν ἡ Μαριάμῃ, τὸ κατὰ
 τὴν ἐντολὴν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Ἀντωνίου καμῇ
 συναπολίσθαι τὴν οὐδενὸς αἰτίαν. » Τούτου προσ-
 πεσόντος τοῦ λόγου, περιπαθήσας ὁ βασιλεὺς εὐθὺς
 50 μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀρῆκεν, ἐβόα δὲ καὶ τῶν
 αὐτοῦ τριγῶν αὐτὸς ἐδράττετο, περιφανέως φώριον
 ἔλγειν τῆς τοῦ Ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων·
 οὐ γὰρ ἂν ἐξεῖπεν ἂ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης
 αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγεννημένης. Οὕτω δ' ἔχων ὀλί-

tra dicebat, nequaquam convenire in factis principum esse
 curiosam. Hæc de rebus scripsit Herodes, necnon alios
 honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali
 illi assideret, et quotidie convivii ejus interesset, atque
 ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incu-
 sante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque
 contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus stu-
 duerit ut ipsum e medio tolleret. Verum sibi æquum ha-
 bent Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed
 brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas
 fretum benevolentia, et Cleopatæ nullam amplius plus
 habendi spem reliquam esse; quum Antonius, vice eorum
 quæ postulaverat, Cælen-Syriam ei dederit; atque adeo
 simul iratam lenierit feceritque ut a petitione regni Judææ
 desisteret.

9. His literis allatis, voluntas illa ad Romanos se reci-
 piendi, tanquam mortuus esset Herodes, statim restincta
 est: neque tamen non rescitum est illorum consilium. Sed
 postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente,
 in Judæam rediit, ejus soror Salome et mater ei protinus
 Alexandræ institutum declararunt: et insuper Salome
 contra maritum suum Josephum criminationem protulit,
 quod frequenter cum Mariamæ consuetudinem habuerit.
 Ista autem hac de causa dicebat, quod ei jam pridem infensa
 erat, propterea quod inter earum contentiones illa, plus
 justo fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes
 vero, qui in Mariamnen semper ardore flagrabat amatorio,
 statim turbatus est, et obtreactionis impatiens erat: ve-
 rum semet cohibens, ne quid propter amorem temere
 committeret, vehementi affectu et æmulatione incitatus,
 Mariamnen seorsum interrogavit de congressibus cum
 Josepho. Sed ea jurante, et omnia quæ insontibus iucesse
 solent ad sui purgationem allegante, regi paulatim persua-
 debatur, et ira sedabatur, vincente eum conjugis amore
 eousque ut sese excusaret, quod iis quæ audierat credidisse
 videretur, ejusque modestiæ magnas gratias ageret, et sin-
 gularem suum erga ipsam amorem et benevolentiam fate-
 retur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lacrimas
 et mutuos complexus magno affectu evaserunt. Quum au-
 tem rex magis magisque ei fidem faceret, eamque ad
 ipsum redamandum pertraheret, « non est amantis, inquit
 Mariamne, in mandatis dare ut, si quid ipsi gravius acci-
 deret ab Antonio, ego una peream nihil commerita. » Hoc
 elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimit-
 tebat, et vociferabat, atque ipse sibi capillos vellebat,
 unanifestum se dicens indicium habere Josephi cum ea
 consuetudinis: nunquam enim enunciaturum fuisse quæ
 seorsum audiasset, nisi magna illis apud se invicem fides
 fuisset. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret.

you μὲν ἀπέχεσθαι τὴν γυναῖκα, νικῶμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκράτησεν, ἐαυτοῦ διακατεργάσας δὲδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς τὸν μέντοι Ἰωσήφον οὐδ' εἰς ὅσιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέταξεν, καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παραιτίαν δῆσας ἐφύλαττεν.

ΚΕΦ. Δ.

Ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν ταραχὰς αἶχεν, οὐκ ἀνείστης τῆς Κλεοπάτρας τὸν Ἀντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. Ἐπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἐκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι, καὶ πλεῖστον ἴσχυσεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. Φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, παρανομίας οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφόν, ὃ τὴν βασιλείαν ᾗδε γεννησομένην, προανελούσα φαρμάκαις, πεντεκαίδεκατον ἔτος ἔχοντα, τὴν δ' ἀδελφὴν Ἀρσινόην ἱκετεύουσαν ἐν Ἐφέσῳ πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ ἀποκτείνασα δι' Ἀντωνίου. Χρημάτων μὲν γὰρ ἔνεκεν, εἴ ποὺ μόνον ἐπισυβῆι, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι παρενομήθησαν, οὐθ' ἱεροῦ τινος οὕτως ἀσύλου δόξαντος ὡς μὴ περιαιρεθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου μὴ πᾶν ὅτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον εἰς εὐπορίαν τῇ τῆς ἀδικούσης πλεονεξία. Τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὐταρχεῖς ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. Διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον ἡπείγειν αἰετὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβῆσα σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν ἀποκτείνουσιν· ἥτει δὲ παρ' Ἀντωνίου τὴν τε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλευόντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. Τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ἅπαν ἡττάσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς θυμίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὃ τι αὐτῇ ἐκείνη θέλῃ· τὸ μέντοι περιφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον γινόμενον ἐπὶ μεγίστοις ἁμαρτάνειν. Ἰν' οὖν μήτ' ἀρνηθεῖ παντάπασιν μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος ἐκ φανεροῦ δόξειε κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἐκατέρου παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο· δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρως, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δοθῆναι.

(Ε'). β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ παραπέμφασα μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον ἐπ' Ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τὰς περὶ τὴν Ἰερικουῖντα προσόδους Ἡρώδου μισθωσαμένου. Φέρεται δ' ἡ χώρα τὸ βάλαμον, δ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ καὶ παρὰ μόνοις φέεται, τὸν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. Ἐν τούτοις οὖσα καὶ πλείο-

Illius autem amore victus, postquam se dolenter et aegre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Josephum, ne ipse conspectum quidem suum admissum, necari jussit, et Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

CAP. IV.

Interea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desistente Antonium iucitare, ut vicinos omnes adoriretur. Illi enim persuadebat ut auferens cuique suam dynastiam ipsi donaret, multumque valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. Quomque natura esset alieni appetens, nihil utcumque injustum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quiddecim annos natum, quem sibi in regnum successurum novit, veneno pridem sustulerat; et sororem Arsinoen, Ephesi in templo Dianæ supplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, sicubi vel minima ejus spes affulgeret, et templa et sepulcra violata erant: nec quis locus sacer adeo a violentia tutus existimatus, quem non suis ornamentis spoliaret, nec profanus qui non passus esset quodcumque fieri nefas, si modo conferret ad injustam alieni cupidinem. Ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ atque cupiditatibus servienti, quoniam omnia ei deesse viderentur, quorum studio teneretur. Quare et Antonium continuo sollicitabat, ut aliis ablata ipsi largiretur; atque inter obveniens cum eo Syriam, eam in possessionem suam redigere cogitabat. Et Lysaniam quidem Ptolemæi filium, ipsum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit; flagitabatque ab Antonio Judæam et Arabiam, orans ut a regibus, qui eas tenebant, auferret. Confiebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non solum quod cum ea consuesceret, sed fascinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quousque ipsa voluerit: veruntamen manifestæ injuriæ verecundia ipsum inhibuit ne in omnibus voluntati ejus obsequendo in maximis offenderet. Ne itaque prorsus recusaret, neve quæcumque ipsa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abstulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatrarum tribuit: eique etiam urbes eas dedit, quæ sunt intra Eleutherum flumen usque in Ægyptum, exceptis Tyro et Sidone, quod eas antiquitus liberas esse sciret, illa licet ut sibi darentur multum flagitante.

(V.) 2. Cleopatra his impetratis, et Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, usque ad Euphratem deducto, reversa est, et Apameam Damascusque venit, et in Judæam processit, Herode ipsam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventus agri Hierichuntis. Regio enim illa balsamum fert, rem ejus loci pretiosissimam et nusquam alibi proveniente, itemque palmas multas easque pulcras. Ibi dum illa moratur, et cum Herode

νος οὐτῆς συνθηθείας περὶ τὸν Ἡρώδην γινομένης, διπεύραζεν εἰς συνουσίαν ἔλθειν τῷ βασιλεῖ, φῶσει μὲν ἀπαρκαλύπτως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένῃ, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικόν, ἥ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας ἀρχὴν τὴν ἐπ' αὐτὴν γενησομένην ἔβρι ὑποκατασκευάζουσα· τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡτῆσθαι διέφαινε. Ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὖνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἀπαντας ἐπιστάμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξίων εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο πρόεισι, καὶ φθῆναι τιμωρούμενος, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγγειροίη, τοῦ μὲν λόγου αὐτῆς διακρούσαστο, βουλὴν δὲ ἐποιήσαστο σὺν τοῖς φίλοις ὑπὸ χειρὶν ἔχων ἀποκτείνει· πολλῶν γὰρ ἀπαλλάττειν κακῶν ἀπαντας οἷς ἐγένετό τὴν ἤδη χυλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἀντωνίου λυσitelήσειν, οὗ ἔκειναι πιστῆς ἐσομένης, εἰ τις αὐτὸν καιρὸν ἡ γρία κατὰσχει τοιούτων δεησόμενος. Ταῦτα βουλευόμενος ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἀξίον μεῖζω πράττοντα κίνδυνον τὸν φανερωτάτον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν· οὐ γὰρ ἀνασχέσθαι τὸν Ἀντώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον στήσσει πρὸ τῶν ὁμιμάτων· τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκαύσειεν τὸ δοκεῖν βία καὶ κατ' ἐπιβουλήν αὐτὸν αὐτῆς στέρησθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φανείσθαι, ταῦ μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγενημένου μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκείνον ἐσχηκυῖαν τὸν χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ ταύτην τις οἰηθείη, σὺν ἀνταδείᾳ καὶ καταγνώσει τῆς ἐκείνου διαθέσεως φανουμένης. Ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ τὸ γένος, ἐξὸν ἀποκρουσάμενος τὴν ἀμαρτίαν εἰς ἣν ἐκείνη παρεκάλει, θέσθαι τὸν καιρὸν εὐσχημόνως. Ταῦτα δὲ δεικνύμενοι καὶ τὸ κινδυνώδες ἐξ εἰκότων παραηλούντες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως· ὁ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου προὔπεμψε.

γ'. Ἀντωνίου δὲ, τὴν Ἀρμενίαν καταλαβὼν, Ἀρταξέρην τὸν Τιγράνου σὺν τοῖς παῖσι καὶ σατράπαις ὁρίσμιον εἰς Αἰγύπτου ἀποπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Ἀρμενίας δ' ἐβασίλευσεν Ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, διαδράς ἐν τῷ τότε. Καὶ τοῦτον Ἀρχέλαος καὶ Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βυβαίαν κατήγαγον. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρω.

δ'. Περὶ δὲ τοὺς φόρους, οὓς ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' Ἀντωνίου δοθείσης χώρας ὁ μὲν Ἡρώδης δίκαιος ἦν, οὐκ ἀνταλλὰς ἡγοούμενος διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. Ὁ δ' Ἀραψὶ Ἡρώδου τὴν φορὰν ἐπιβεβαμένον χρόνον μὲν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακοσὰ τάλαντα, μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης ἦν καὶ βραδὺς εἰς τὰς ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἰ καὶ μέρη τινὰ διαλύσειεν, οὐδὲ ταῦτα δίδοναι δοκῶν ἀξίμιας.

magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus quæ illinc essent, et forsitan etiam illius amore capta, aut, quod verisimilius, clam id agens, ut ex stupro quod ab illo passura esset, insidiarum occasionem nancisceretur: summa autem, amore irretitam esse præ se ferebat. At Herodes, qui jam pridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes molestam esse, insuper et tunc, si ex effrenata libidine eo devenerit, dignam judicans quam odio haberet, et anteverteret ab ipsa pœnas sumendo, si ex insidiis ad hujusmodi aliquid aggredereetur, ejus sermonem a se repulit, et cum amicis consultavit utrum eam quum posset occidere deberet: malis enim multis omnes se liberaturum esse, quibus et jam molesta fuerit ac porro futura sit; magnoque Antonii etiam commodo hoc ipsum facturum, quandoquidem nec illi se fidelem præstitura esset, si unquam opportunum et utile ei foret ut ita se gereret. Hæc agitantem prohibuerunt amici, primum quidem suggerendo, ipsi haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifestum adire discrimen; deinde urgendo et obsecrando ne quid temere ageret: non enim latuerat Antonium, licet ipsi perspicuum foret magno id ei esse emolumento: immo et amore ipsi magis accensurum, quod vi et ex insidiis ea orbari existimaretur, nec aliquid adesse quod in commodam excusationem asferri posset, quum et mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentissimam, et utilitas, si qua esse putaretur, cum audacia et amoris illius reprehensione conjuncta videatur. Ex quibus manifestum, regnum ipsius et domum malis impletum iri magnis et non desituri, quum nihil vetet quin amolendo peccatum, ad quod ipsa eum alliciebat, opportunitate commode et decenter utatur. Talia ad eum absterrendum dicentes, et periculum ex verisimilibus representantes, illius impetum conatumque cohibuerunt; adeoque ille, quum Cleopatram muneribus demulsisset, ad Ægyptum eam deduxit.

3. Antonius autem, Armenia subjugata, Artabazen Tigranis filium, cum filiis ejus et satrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eosque dono dedit Cleopatraz, et regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapsus est. Quem quum Archelaus et Nero Cæsar ejecissent, Tigranem juniorem ipsius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem postea contigerunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, Cleopatraz ob datam ab Antonio regionem pendenda rite solvebat Herodes; parum tutum existimans Cleopatraz causam odii dare. At Arabs, quum Herodes pecuniam ab ipso exigendam recepisset, quippe qui pro eo spondidisset, aliquamdiu ducenta illa talenta ei solvit; sed postea pravus tardusque ad pensiones factus est, et, si quam partem ægre solvebat, ne id quidem sine fraudatione faciebat.

ΚΕΦ. Ε΄.

CAP. V. (VI.)

Ἡρώδης δὲ, τοῦτον τὸν τρόπον ἀγνωμονοῦντος καὶ
τελευταίον οὐδὲν ἐπὶ τῶν δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος,
εἶχε μὲν ὡς ἐπελευσόμενος, προθεσμία δὲ ἐχρήσατο τῷ
Ῥωμαϊκῷ πολέμῳ. Τῆς γὰρ ἐπὶ Ἀκτίῳ μάχης
προσδοκωμένης, ἣν ἐπὶ τῆς ἐβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς
πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, Καί-
σαρ μὲν Ἀντωνίῳ περὶ τῶν ὧν ἐμελλεν ἀγωνιεῖσθαι
πραγμάτων, Ἡρώδης δὲ καὶ τῆς γῆρας εὐδότης με-
νούσης αὐτῷ πολὺν ἥδη χρόνον καὶ προσόδων καὶ δυ-
νάμειον ἡρῆσμενον, Ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν,
ἐπιμελεστάταις ταῖς παρασκευαῖς χρησάμενος. Ἀν-
τωνίος δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἐφη δεῖσθαι,
τὸν δὲ Ἀραβὰ (καὶ γὰρ ἤχηκε παρὰ τε αὐτοῦ καὶ
τῆς Κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν) ἐπεξελεῖν προσέταττε.
Ἡζίου γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸν
ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. Τούτων
αὐτῷ παρ' Ἀντωνίου λεγθέντων, ὑποστρέψας Ἡρώδης
συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν, ὡς εὐθὺς εἰς τὴν Ἀραβίαν
ἐμβαλὼν. Καὶ παρασκευασθέντος ἱππικοῦ καὶ πεζοῦ
δυνάμειος, εἰς Δίοσπολιν ἀφικνεῖται τῶν Ἀράβων ἐκεῖ
συναντώνων· (οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον
αὐτούς·) καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης ἐκράτησαν οἱ
Ἰουδαῖοι. Μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰ στρατιὰ τῶν Ἀρά-
βων εἰς Κανὰ συνήει· χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Κοίλης
Συρίας. Ἡρώδης δὲ προπετυσμένος ἤκεν ἄγων ἐπ'
αὐτοῦς τὸ πλείστον ἧς εἶχεν δυνάμειος· καὶ πλησιάσας
ἐν Κανὰ στρατοπεδεύσθαι διεγνώκει, χάρακά τε βάλ-
λόμενος ἐξ εὐκαίρου ταῖς μάχαις ἐπιχειρεῖν. Ταῦτα δὲ
αὐτοῦ ἐπιτάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων
παρελόμενον τῆς τριβῆς ἀγεῖν ἐπὶ τοὺς Ἀράβας. Ὁρ-
μητο δὲ καὶ τῷ συντετάθῃ πιστεύειν καλῶς, καὶ ταῖς
προθυμίαις ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὴν πρώτην νενική-
κεσαν, οὐδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐπιτρέψαντες τοῖς πολε-
μίοις. Θορυβούντων οὖν καὶ πᾶσαν ἐπιδεικνυμένων
σπουδῇ, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς
ἀποχρήσασθαι, καὶ προειπὼν ὡς οὐ λελείψεται τῆς
ἐκείνων ἀρετῆς, πρῶτος αὐτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο,
πάντων κατ' οἰκεία τέλη συνακολουθησάντων. Ἐκ-
πληξίς δὲ εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς Ἀραβῖν' ἀντιστάντες
γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑωρων ἀμάχους ὄντας καὶ μεσοὺς
φρονήματος, ἔφρων οἱ πλείους ἐκκλίναντες, καὶ διε-
φθάρησαν, μὴ Ἀθηνίωνος κακώσαντος Ἡρώδην καὶ
τοὺς Ἰουδαίους. Οὗτος γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεο-
πάτρας ἐπὶ τῶν ἐκεῖ, διάφορος δὲ Ἡρώδῃ, τὸ μέλλον
οὐκ ἀπαρασκευῶς ἐσκόπει, δρασάντων μὲν τι λαμπρὸν
τῶν Ἀράβων ἐργωνκὸς ἡσυχίαν ἀγεῖν, ἡττωμένων δὲ,
ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς γῆρας συνεληλυθόσι τῶν
οἰκείων παρασκευασμένους ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ἰουδαίοις.
Καὶ τότε κεκηκῶσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκῆ-
τως ἐπιπεσὼν πολὺν ἐποίει φόνον. Τὰς τε γὰρ προθυ-
μίας εἰς τοὺς ὀμολογομένους ἐγθροὺς ἐκδαπανήσαντες
Ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας γρώμενοι, ταχὺ

Herodes autem, quum improbe et inique ageret, tandem
que officio aliquo fungi nollet justo et debito, in eo erat et
armis illum persequeretur, sed rem distulit ob bellum inter
Romanos ortum. Quum enim expectaretur pugna Actiana,
quae in centesimam et octogesimam septimam Olympiadem
incidit, Caesar quidem cum Antonio de summa rerum de-
certaturus erat: Herodes vero, qui regionem probe cultam
jamdudum teneret, et redditus atque opes quasivisset, delectam
habuit, apparatu accuratissimo, ut Antonio ferret auxilium.
Verum Antonius ejus se subsidio egere negavit, eoque
mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipso Herode
tum a Cleopatra audiverat) adoriretur. Hoc enim volebat
Cleopatra, ut quae existimaret e re sua esse, ut alter alterum
laderent. Quum haec ei relata fuissent ab Antonio,
reversus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invasurus
esset Arabiam. Quumque equestres pedestresque copiae
parasset, ad Diospolim pervenit, eo Arabibus illi obviam
venientibus; (non enim eos latuit haec expeditio;) magno-
que commisso praelio, Judaei victores evaserunt. Postea
vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in
Coele-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos navim-
quam suarum virium partem: atque ubi ad Cana appropin-
quavit, statuerat castra facere, eaque fossa valloque mun-
dire, ut quum opportunum esset praelia faceret. Sed hac
eo instituyente, conclamat Judaeorum multitudo, ut se in
Arabes nulla interposita mora ducat. Quippe incesserat
eos cupiditas, quod se pulcre ordinatorum credebant: et
omnes qui superiorem pugnam, ne ad manus quidem
hostes venire passi, vicerant, ferociore erant. Quum ita-
que tumultuarentur et magnum praese ferrent animi ar-
dorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti, praefatus-
que se eorum magnanimitati non defuturum, primus ipse
in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine sequentibus.
Statim autem terror Arabes invasit: quippe quum paulisper
restitissent, ubi Judaeos invictos animique plenos viderunt,
plerique in fugam versi sunt, atque concisi fuissent, nisi
Athenion Herodi et Judaeis injuriam fecisset. Is enim, quum
Cleopatrae nomine dux esset illius tractus, et ab Herode
dissideret, quid futurum erat non imparatus attendebat,
ut qui statuerat, si quid egregium Arabes gessissent,
quietum se tenere, sin inferiores essent, id quod accidit.
Judaeos adoriri, ad hoc paratus una cum suis qui ex ea
regione convenerant. Et tunc lassos et se vincere putantes
aggressus de improvviso, magnam eorum caedem edidit.
Nam quum et animorum ferociam in hostes manifestarios
effudissent Judaei, et paulo remissius victoria uteretur,

τῶν ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον
πληγὰς ἐν χωρίοις ἀρίστοις καὶ πετρῶδεσιν, ὧν πλείω
τὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὴν ἐπιθεσιν ποιησάμενοι.
Κακῶς δὲ πασχόντων οἱ τε Ἀραβες ἑαυτοὺς ἀνελήφε-
σαν καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες ἔκτεινον ἤδη τετραμμέ-
νους. Ἐγένοντο δὲ παντοδαπαὶ κτιννυμένων ἀπώλειαι,
καὶ τῶν διαπιπτόντων οὐ πολλοὶ συνέφευγον εἰς τὸ
στρατόπεδον. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ἀπεγνωκὸς
τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀριπάζεται βοήθειαν ἄσων, οὐ
μὲν ἐρῆν, καίπερ ἐσπουδακὸς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν
στρατόπεδον ἤλωι τῶν Ἰουδαίων, οἱ δ' Ἀραβες οὐ
μετρίως ἠτύχῃκεσαν ἐκ παραλόγου, νίκην τε ἦς
πλείστον ἀπεδέσσαν ἀνελιγρότες καὶ πολλὰν τῶν ἐναν-
τίων ἀρηρημένοι δύναμιν. Τούτῳθεν δ' ἐμὲν Ἡρώδης
ληστεῖαις ἐχρήτο, καὶ τὰ πολλὰ κατατρέχων τὴν τῶν
Ἀράβων ἐκάκου ταῖς ἐπιδρομαῖς, στρατοπεδευόμενος
ἐπὶ τῶν ὄρεων, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο κατὰ τοῦμ-
ρανὲς εἰς χεῖρας ἔλθεῖν, οὐκ ἀζήμιος δὲ γινόμενος τῇ
συνεχεῖ καὶ τῇ φιλοπόνῳ τῶν [τε] οἰκείων ἐπεμελεῖτο
παντὶ τρόπῳ τὸ πταίσμα διορθούμενος.

(Ζ'.) β'. Ἐν τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' Ἀκτίῳ μάχης συνεστα-
μένης Καίσαρι πρὸς Ἀντώνιον, ἐβόδμου ὄντος Ἡρώδης
τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ἰουδαίων, ὥς
οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθο-
ρὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ
ταῖς πεπτοκυῖαις οἰκίαις περὶ τρισμυρίους, τὸ μέντοι
στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ δικαίωμενον οὐδὲν ὑπὸ τοῦ
πλοῦτος κατεβλάθη. Ταῦτα πυνηνομένοις τοῖς Ἀραβῶν,
καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς ὅσοι
τοὺς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίαισι τῶν ἀκουσο-
μένων ἐχρίζοντο, μεῖζον ἐπῆει φρονεῖν, ὥς τῆς τε χώ-
ρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις καὶ διεφθορότων
τῶν ἀνθρώπων μηδὲν ἔτι μῆδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον
καταλείπειν δοκεῖν. Καὶ τὸν τε Ἰουδαίων τοὺς πρέ-
σβεις (ἦχον γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγεννημένοις εἰρήνην ποιησά-
μενοι) συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προ-
θυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. Οἱ δ'
οὔτε τὴν ἐρῶδον ἐξεδέξαντο καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐθί-
μως διακείμενοι προέιντο τὰ πράγματα, πλείστον ἀπο-
γνώστεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες· οὐ γὰρ ἦν οὔτε ἰσο-
τιμίας ἐλπίς προσηττημένοις ἐν ταῖς μάχαῖς οὔτε βοη-
θείας κεκακωμένοις αὐτοῖς τῶν οἰκῶν πραγμάτων. Οὕτως
ὅν ἐρόντων, ἐπῆγεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς
ἡγεμόνας καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπτοι-
κῶς τὰ φρονήματα. Προδιακινήσας δὲ καὶ παραθαρ-
ρύνας τινας τῶν ἀμεινόνων ἐτόλμησεν ἡδὴ καὶ τῷ πλή-
θει διαλέγεσθαι, πρότερον δοκῶν αὐτὸ, μὴ καὶ χαλεπῶ
χρήσθαι διὰ τὰς ἀτυχίας. Παρακάλει δὲ τοιοῦτους
ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

(Η'.) γ'. « Οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ περὶ
« τόνδε τὸν καιρὸν γεγέννηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν ἐναν-
« τιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις οὐδὲ τοὺς
« πλείστον ἀνδραγαθίᾳ διενηγοῦντας· ἀλλ' ἐπειδὴ κατε-
« πείγεται τὸ πολέμειν, καὶ τῶν γεγονότων οὐδὲν ἔστι

facile cedebant ils qui eos adorti sunt, et magnam cladem
accipiebant in locis petrosis et ad equitandum parum ido-
neis, in quibus assuetiores erant qui lacescebant. Postea-
quam male adeo cum iis agebatur, Arabes animos resumi-
pserunt, et conversi eos in fugam jam versos occiderunt.
Atque ita modis omnibus perempti interibant : paucique
admodum elapsi in castra se recipiebant. Herodes vero,
quum jam de pugna desperasset, citato equo subsidium ac-
cersit : neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia,
subvenire potuit ; quin capta sunt castra Judæorum. Ara-
bibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit,
victoria, a qua plurimum aberant, reportata, hostiumque
viribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniiis ute-
batur, multisque factis excursionibus Arabiam incursibus
vastabat, in montibus castra faciens, atque in universum
ne aperte ad manus veniret cavebat : neque tamen non
hostibus assiduitate et labore incommodabat, et suorum
casum omni ratione corrigere studebat.

(VII.) 2. Interea per tempus pugnae Actiacæ, quæ Caesari
cum Antonio fuit anno regni Herodis septimo, concussa Ju-
dæa terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pec-
corum stragem fecit per totam regionem, oppressaque sunt
hominum etiam circiter triginta millia ruina domorum : sed
exercitus, quod erat sub dio, in ea, quam alii passi sunt,
calamitate illæsus mansit. Quæ quum Arabes fama accepis-
sent, plura etiam quam vera essent ad illos perferentibus
qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Ara-
bum odio gratificabantur, majores spiritus sumpserunt,
quasi, eversa hostium terra deletisque hominibus, nihil
jam superesse videretur quod ipsis obstaret. Quin etiam
Judæorum legatos (nam eo venerant post ista quæ accide-
rant pacem facturi) comprehensos interfecerunt, et in eo-
rum exercitum omni studio ire contenderunt. At Judæi
incursum illorum excipere detrectarunt, animosque ex ca-
lamitate despondentes omnem de rebus suis curam abjicie-
bant, ut quæ jam ab illis valde desperata essent : non enim
sperabant post tot clades in præliis acceptas æquis viribus
decertaturos esse, neque auxilium ullum exspectabant rebus
suis domi afflictis. Igitur quum ita se haberent, id agebat
rex, ut et ducibus oratione persuaderet, tentaretque animos
illorum dejectos erigere : atque conamotis et audacioribus
factis quibusdam de præstantioribus, ad universam multi-
tudinem jam verba lacere ausus est, quum antea gravaretur
id facere, ne sibi difficile esset eos tractare, utpote adversis
casibus vexatos. Cohortationem autem suscipiebat, hujus-
modi ad vulgum habita oratione.

(VIII.) 3. « Non nescii sumus, viri, quod multa hoc
« tempore evenerint conatibus nostris adversa : et fortasse
« vix iis in hujusmodi rebus bono esse animo detur qui
« fortitudine plurimum præstant. Sed quoniam bello ur-
« gemur, et nihil eorum quæ acciderint ejusmodi est, quod

« τοιοῦτον, ὃ μὴ δι' ἐνὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπα-
 « νορθώσετε, παρακαλέσαι προειλόμην ὑμᾶς ἅμα καὶ
 « διδάξαι δι' ὧν ἂν ἐμμείνατε τοῖς οἰκείοις φρονήμα-
 « σιν. Βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς
 5 « δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ἐπιδειξάιναι, διὰ τὴν ὕβριν τῶν
 « ἐναντίων ἡναγκασμένοι· μέγιστον γάρ, εἰ μάθοιτε
 « τοῦτο, προθυμίας αἰτίον ὑμῖν ἔσται· μετὰ δὲ τοῦτο
 « δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν οὐδὲν ἔστιν καὶ
 « πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. Ἀρξομαι
 10 « δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιοῦμενος ὧν
 « λέγω. Τὴν γὰρ τῶν Ἀράβων παρανομίαν ἴστε μὲν
 « δήπου, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως
 « διακειμένων, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεν-
 « νόητον Θεοῦ. Πλείστα μέντοι προσέκρουσαν ἡμῖν
 15 « πλεονεξία καὶ φθόνῳ, καὶ ταῖς ταραχαῖς ἐπεδρεῦον-
 « τες ἐξ ὑπογού· καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ λέγειν;
 « ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπε-
 « σείν καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρῃ τίνες ἄλλοι τοῦ δόους
 « ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Ἀντώνιον φιλία κακεί-
 20 « νου πρὸς ἡμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τοῦ-
 « τος ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου τάνδρῳς
 « μηδὲν ἐπιτηδεύειν, ὃ δύναται ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέ-
 « σθαι. Βουλῆθέντος δ' ὁμοῖως Κλεοπάτρῃ μέρη τινὰ
 « παρασχεῖν ἀφ' ἐκατέρως τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκη-
 25 « σάμην ἐγὼ, καὶ πολλὰ δῶρα δούς ἰδίᾳ τὸ μὲν ἀσφα-
 « λὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέ-
 « λαβὼν, διακόσια μὲν διδοὺς τάλαντα, διακοσίων δὲ
 « ἐγγυητῆς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδοσυμένῃ γέ-
 « γονεν, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. Καίτοι
 30 « γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ἰουδαίους φόρον ἢ
 « τῆς χώρας ἀπομόοιραν τελεῖν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ
 « γε τούτων οὐς αὐτοὶ σεσώκαμεν οὐδὲ τοὺς Ἀραβας
 « μελολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος
 « ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκουν * * τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς
 35 « ἀποστεροῦντας, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ
 « φίλους· ὡς ἡ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολε-
 « μιωτάτους τόπον τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτῃ τετη-
 « ρῆσθαι, ἀλλ' οὐ παρὰ τούτοις εἰ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ
 « παντὸς τρόπου κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν
 40 « οὐκ ἐπιζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. Ἔστιν
 « οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους τιμωρήσα-
 « σθαι, τοῦτο καὶ τοῦ Θεοῦ βουλομένου καὶ παραγγέλ-
 « λοντος αἰεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ
 « ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πολεμον
 45 « ἐπεξιώντων; ἃ γὰρ ὁμολόγηται παρανομώτατα τοῖς
 « τε Ἑλλήσι καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπραξαν εἰς
 « τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποσπράξαντες αὐτοὺς, τῶν
 « μὲν Ἑλλήνων ἱερῶς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας
 « φαιμένον, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων καὶ
 50 « τὰ δσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλιον παρὰ τοῦ
 « Θεοῦ μαθόντων· τοῦτο γὰρ τὸ δνομα καὶ ἀνθρώποις
 « Θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν καὶ πολεμίους διαλλάττειν
 « δύναται. Ποῖον οὖν μείζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα
 « ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλε-

« non una re præclara gesta in melius restituere possitis,
 « maxime sane volui vos cohortari, simulque monere quo
 « pacto vobis constare valeat animi vestri magnitudo. Pri-
 « mum quidem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo
 « quam justis de causis illud suscipiamus, adversariorum
 « injuriis eo compulsi; nam et hoc, si resciscatur, maximam
 « vobis alacritatem afferet: deinde ostendam, quare pro nobis
 « habendum sit quicquam malorum quæ nos premunt, et
 « magnam nobis superesse victoriæ spem. A primo autem
 « exordiar, vosque ipsos testes eorum quæ dicturus sum fa-
 « ciam. Nostis utique et ipsi quam injuste egerint Arabes,
 « et quanta fuerint erga alios quoque omnes perfidia, ut usu
 « venit barbaris et de Deo nihil cogitantibus. Sed in vos
 « maxime offenderunt avaritia et invidia, et quum in turbis
 « eramus subito nos et insidiosè aggrediendo. Multa qui-
 « dem quid memorem? verum, quum illis immineret et præ-
 « cipatu excidere et Cleopatrar̃ servire, quinam alii eos
 « metu liberarunt? nam meus erga Antonium amor, et illius
 « in nos benevolentia in causa fuit ne quid gravius istis pa-
 « terentur, illo cavente aliquid agere quod nobis suspectum
 « foret. Attamen quum vellet partes ex utraque ditione quas-
 « dam Cleopatrar̃ dare, ipse hujus rei curam in me suscepit:
 « et, datis de meo magnis muneribus, securitati utriusque
 « viam munivi, impensusque ipse feci, talenta præstans
 « ducenta, et fidejubeundo pro aliis ducentis, quæ illi terræ
 « imperata erant, cujus reditus perceperunt; nos vero de-
 « fraudarunt. Et tamen par erat ut Judei nemini de bonis
 « suis tributum penderent, aut terræ illorum pars vectigalis
 « fieret: sin vero, saltem non pro iis quos ipsi servamus;
 « neque Arabes, qui quum nos compellarunt gratiasque ege-
 « runt, fassi sunt quod nostra opera imperium tenere vi-
 « deantur, decet injuria nos afflicere et fraudare, idque nos
 « hostes, sed amicos: quippe quum fides etiam inter inimicis-
 « simos locum habeat, inter amicos necessario servanda sit,
 « at non apud eos qui omni modo lucrum querere honestum
 « putant, injustitiam autem cum lucro conjunctam haud
 « damno futuram. Vobisne igitur dubium est an injustos
 « ulcisci oporteat, Deo hoc jubente et volente ut semper odio
 « habeamus injuriam et improbitatem, præsertim, quum non
 « modo justum, sed et necessarium bellum persequamini?
 « Quæ enim et apud Græcos et barbaros habita sunt iniquis-
 « sima, ista admiserunt in legatos nostros, quos jugularunt:
 « quum Græci legatos sacrosanctos esse et inviolabiles di-
 « cant, et nos dogmatum potissima et sanctissimam legum
 « partem per angelos a Deo acceperimus: hanc enim vim
 « habet hoc nomen, ut Deum hominibus coram sisiat, et
 « hostes cum hostibus in gratiam redire faciat. Quæ majus
 « igitur esse potest impietas quam legatos trucidare de jure

γομένους; πῶς δ' ἂν ἐτι δύναιτο ἡ περὶ τὸν βίον ζῶ-
 σταθεῖν, ἡ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιοῦτων αὐτοῖς
 πεπραγμένων; Ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. Ἰσως
 τοίνυν ἔρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν,
 ἀνδρείοτεροι δὲ ἢ πλείους ἐκείνοι τετυχήκασιν. Ἀλλὰ
 πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν μεθ' ὧν γὰρ
 ἅλλ' ἐφυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἐφοδὸν καὶ
 τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων δὲ Θεὸς, Θεοῦ δὲ πα-
 ρόντος καὶ πληθὸς καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. Ἴνα δὲ καὶ
 τὰ κατ' ἐκαστοῦς ἐξετάσωμεν, ἐνίκησάμεν τῇ πρώτῃ
 μάχῃ, συμβαλόντες τὴν δευτέραν οὐδὲ ἀντίσχεον ἡμῖν.
 ἅλλ' ἐφυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἐφοδὸν καὶ
 τὰ φρονήματα· νικῶσιν δ' ἡμῖν Ἀθηνῖων ἐπίθετο,
 πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. Πότερον ἀνδραγαθία
 τοῦτ' ἐστὶν ἐκείνων, ἡ δευτέρα παρανομία καὶ ἐνέδρα;
 Τί οὖν ἑλαττον φρονοῦμεν ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ
 τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν
 μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται, πάντοτε νικωμένους,
 ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν, ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦν-
 τας; πῶς δ' ἂν, εἰ καὶ γενναίους ἡγηται τις αὐτούς,
 οὐ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὀρμηθεῖν; τὸ γὰρ εὐ-
 ψυχον οὐκ ἐν τῇ τοῖς ἀσθενεστάτοις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ'
 ἐν τῇ δύνασθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. Εἰ δὲ
 τινα καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη καὶ τὰ περὶ τὸ σει-
 σμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω ὅτι τοῦτ'
 αὐτὸ καὶ τοὺς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γενόμενα
 τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας· ἔπειτα ὥς οὐ καλὸν ἐκεί-
 νους τε τολμᾶς καὶ ἡμῖν δειλίας τὴν αὐτὴν αἰτίαν γε-
 νέσθαι. Οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ
 εὐψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνον-
 τας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδας ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ'
 αὐτοὺς παραιρησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μείζον φρο-
 νεῖν, ἀναληψόμεθα δ' αὐτοὶ τὸ μὲν καὶ θαρροῦσι μά-
 χεσθαι. Καὶ γὰρ οὔτε κεκαχώμεθα τοσούτον οὐθ',
 ὅπερ οἰονταί τινες, ὄργην Θεοῦ παρέρχει τὸ γεγονός,
 ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνονται καὶ πάθη τινά. Καὶ
 εἰ κατὰ Θεοῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὥς καὶ πέ-
 παυται κατὰ τὴν ἐκείνων γνώμην ἀρκουμένου τοῖς γε-
 γονόσι· βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν οὐκ ἂν
 μετεβάλετο. Τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον
 ἐνεργεῖσθαι καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός· ἐνίων
 γὰρ ἐν τῇ σεισμῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς
 οὐδὲν ἔπαθε τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθη-
 ναι, φανερόν ποιοῦντος τοῦ Θεοῦ διότι καὶ εἰ πανδύ-
 μεν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, περιττὴν
 ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. Ταῦτα ἐνθυμηθέν-
 τες, καὶ τὸ μείζον ὅτι παρὰ πάντα καιρὸν προϊστά-
 μενον ἔχετε τὸν Θεόν, ἐπεξέλθετε δικαίαις ἀνδραγα-
 θίαις τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φίλαν, ἀσπόνδους δὲ ἐν
 ταῖς μάχαις, ἀνοσίους δὲ εἰς πρέσβεις, αἰεὶ δὲ τῆς ὑμε-
 νος τέρως ἀρετῆς ἡττημένους. »

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς
 ἀμείνους ἐγένοντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης δὲ θυ-
 σίας κατὰ τὰ νομιζόμενα ποιήσας καὶ μετὰ σπουδῆς
 ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἀραβας, διαβάς τὸν

« agentes? vel qui dehinc aut in vita tranquilli aut in bello
 « felices esse possunt, hoc in se suscepto facinore? Mihi qui-
 « dem minime videntur. Dicat tamen fortasse aliquis, fas
 « quidem et jus nobiscum est, illos tamen fortiores esse vel
 « plures contigit. Sed primum quidem vobis haud convenit
 « hæc oratio: cum quibus enim est jus, cum illis et Deus;
 « Deus autem si adsit, adsunt simul et copiae et robor. Ut
 « autem et res a nobis gestas consideremus, prima pugna
 « vicimus, commissa secunda, vix nobis restiterunt, sed
 « statim fugiebant, non sustinentes impressionem adeo ani-
 « mosam: victores autem nos aggressus est Athenio, bel-
 « lum inferens non denunciatum. Utrum hæc est eorum
 « virtus, an secunda iniquitas, et insidiae? Cur igitur abje-
 « ctiores sumus animo ob eam rem, quæ efficere debet ut
 « majorem spem conciplamus? et qui sit ut illi terrorem
 « nobis injiciant, qui, quoties sine dolo congrediuntur,
 « semper superati sunt; si quando autem victores esse exi-
 « stimentur, id ex improbitate consequuntur? Quodsi quis
 « eos etiam fortes putet, cur non ea ipsa de causa majori
 « pugnandi ardeat cupiditate? animosum enim arguit non
 « imbecillos adoriri, sed posse etiam viribus superiores vin-
 « cere. Si quem autem terrent domestici casus, et quæ in
 « terræ motu acciderunt, primum quidem reputet quod hoc
 « ipsum etiam Arabibus imponit, majora quæ facta sunt
 « quam pro rei veritate existimantibus; deinde non decere
 « ut quæ illis audaciæ, ea nobis sit ignaviae causa. Neque
 « enim illi quidem, quod boni aliquid ipsis obtigerit, ani-
 « mos sumunt, sed quia sperant nos jam malis succumbere:
 « verum si nos contra eos proficiscamur, magnos eorum
 « spiritus contundemus; et hoc etiam lucrabimur, ut nos
 « iterum cum ferocibus pugnemus. Neque enim adeo af-
 « fligimur, neque, ut putant quidam, id quod accidit Dei
 « iræ indicium est; sed casus sunt hæc et infortunia. Atque
 « si Dei consilio facta sunt, patet ejusdem consilio desisse,
 « ut qui præteritis contentus sit: si enim voluisset adhuc
 « amplius nobis nocere, non mutasset sententiam. Bellum
 « autem illius voluntate suscipi et justum ab eo existimari
 « ipse ostendit: nonnullis enim terræ motu per totam regio-
 « nem peremptis, nemini armatorum mali aliquid accidit,
 « sed vos omnes salvi estis, declarante Deo quod, si uni-
 « versi cum liberis et conjugibus militassetis, ne gravius qui-
 « dem aliquid pati vobis contigisset. Quum hæc vobiscum
 « reputaveritis, et quod plus est, quod propugnantem sem-
 « per habeatis Deum, juste et fortiter persequimini in ami-
 « citia infidos, in bello implacabiles, in legatos impios, et
 « a vobis semper virtute superatos. »

4. Judæi istis auditis fortius ad pugnam animati sunt.
 Herodes autem, sacrificiis rite peractis, eos secum assum-
 ptos propere adversus Arabes trans Jordanem fluvium ducit,
 et non procul ab hostibus castra metatur. Ipsi utique vi-

Ἰορδάνην ποταμόν· καὶ τῶν μὲν πολεμίων στρατο-
 πεδεύεται πλησίον, ἑδδοκεῖ δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ
 κείμενον καταλαβεῖν· οὕτω γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελήθησε-
 σθαι καὶ πρὸς τὸ θάπτον συνάψαι τὴν μάχην, κὰν εἰ πα-
 5 ρέλκειν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεπορισμένος τὸ στρατόπε-
 δον. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων προνοούντων, ἀμιλλα
 γίνεται περὶ τοῦ χωρίου. Καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολι-
 σμοῖς ἦσαν, εἴτα δὲ καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐργόμενοι παρ'
 ἀμφοτέρων ἐπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων
 10 ἀπεχώρουν. Τοῦτο εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ
 μικρὸν ἐγεγονέι. *** καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐννοού-
 μενος πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἵνα βουλομένους,
 θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸν χάρακα διασπᾶν καὶ
 τοῦ στρατοπέδου προσάγων ἀπτεσθαι· τούτοις γὰρ
 15 ἐκδυσανθέντες προήεσαν ἄτακτοι καὶ προθυμίας ἢ τῆς
 εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδοσιῶν ἐσχηκότες. Ὅμως δ' οὖν
 εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπεῖγιν
 ἐπὶ τὸ τοιμηρὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι· καὶ
 20 μάχῃ γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλί-
 γων. Τέλος δὲ τραπέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. Ἦν δὲ το-
 σοῦτος φόνος ἐκκλινάντων, ὥς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολε-
 μίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραιτίους γίνεσθαι
 τῶν κακῶν, ὑπὸ τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμ-
 πατουμένων καὶ περιπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὄπλοις.
 25 Πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί, τὸ δ' ἄλλο
 πλῆθος ἔφθῃ μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. Εἴχε
 δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῶν
 ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διώ-
 κοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, περικαθεζόμε-
 30 νοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ παρατηροῦντες εἰσόδου τε τοὺς
 ἐπαρκοῦντας καὶ ἐξόδου φυγεῖν βουλομένους εἶργον.
 ε'. Ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἀραβες ἐπρεσβεύοντο
 παρὰ τὸν Ἡρώδη, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ διαλύσεως,
 ἔπειτα (τὸ γὰρ διόψῃς ἡπείγει) πᾶν δτιοῦν ὑριστάμενοι
 35 καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἡξιοκότες. Ὁ δὲ οὐτε
 πρέσβεις οὐτε λύτρα τῶν ἡλιωκότων οὐτ' ἄλλο τι μέ-
 τριον προσέτετο, φιλόνηκος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς παρνα-
 μίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγεννημένας. Καταναγ-
 καζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ διόψῃ προϊόντες αὐ-
 40 τοὺς ἐνεχείριζον ἄγειν καὶ δεῖν. Καὶ πέντε μὲν ἡμέραις
 τετρακισχίλιοι οὕτως ἔαλυσαν, τῇ δὲ ἕκτῃ πάντες οἱ
 λοιποὶ διέγνωνσαν ἐξίνασι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ἐπὶ
 τοὺς ἐναντίους, ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν, αἰ-
 ρούμενοι καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως.
 45 Ταῦτα δὲ γνόντες ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαράκωματος, διήρ-
 κασαν δ' οὐδαμῶς τὴν μάχην, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι
 κευκαυμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ
 ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκειον, ἐν συμφορᾷ τὸ ζῆν
 ποιοῦμενοι· καὶ πιπτοῦσιν αὐτῶν ἐν τῇ προτεραιᾷ μάχῃ
 50 περὶ ἐπτακισχιλίου. Τοιαύτῃ δὲ πληγῇ γρησάμενοι,
 φρονήματος μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀφ' ἧρην το-
 τεθναμακότες δ' ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὴν Ἡρώ-
 δου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν καὶ προστάτην
 ἀπέφηναν τοῦ ἔθνους. Ὁ δὲ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐήμε-

sum est castellum in medio positum occupare : nam et quod
 id usui fore putavit, tum ad hostem celeriter praediorum
 sendum, tum ad castrorum munitionem, si pugna differenda
 foret. Quumque idem Arabibus in animo esset, oritur de
 eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat, et deinde
 aliquamulti, quum res ad manus venisset, utrinque cade-
 bant, donec victi Arabes cesserunt. Ea res protinus Judaeis
 non parvum ad spem momentum praebuit. *** et exercitum
 eorum cogitans omnia malle quam ut pugnam lubenti ani-
 mo inirent, cepit vallum fortiter divellere et propius ad
 castra admotus oppugnare. Atque ita vi compulsi nullo
 ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, nulla
 victoriae spe freti. Veruntamen manus conservaverunt,
 tum quia numero superabant, tum quia eos animo et
 mere cogebat pugnandi necessitas; atque acre praelium com-
 mittitur, multis utrinque cadentibus. Tandem vero Arabes
 in fugam versi sunt. Tanta autem eorum caedes facta est,
 ubi cedere ceperunt, ut non solum ab hostibus intere-
 rint, verum etiam sibi metum cladem attulerint, multis eorum,
 tum propter multitudinem, tum quia confusi tuebant, con-
 culcatis et suis ipsorum telis vulneratis. Igitur ex iis caesi
 sunt quinque millia, reliqua vero turba intra vallum con-
 fugiendo evasit. Sed certa salutis spe destituebantur, quippe
 quum commeatu et maxime aquae penuria laborarent. Judaei
 autem, eos persequuti, quum una cum eis irrumperere nequi-
 vissent, vallum circumsidit; et, custodiis adhibitis, opera
 ferentes aditu fugamque capessentes exitu prohibebant.

5. Quamobrem eo redacti Arabes, legatos ad Herodem
 primum de compositione mittunt, deinde, utpote siti co-
 gente, rogatum ut vel quacunque conditione licet illis in
 praesens ab interitu securis esse. Sed ille nec legatos, nec
 pretium pro captivis, nec aliud quicquam aequi admittere
 cupidine ulciscendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque
 et aliis et siti coacti se ipsos abducendos constringendosque
 dederunt. Et quinque quidem diebus homines quater
 mille sic capti sunt: sexto vero die reliquis omnibus visum
 est facta more bellico eruptione cum hostibus congregi, et
 in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire
 paulatim. Quum haec statuissent, extra vallum prodierunt,
 sed praelium sustinere non potuerunt, praecclare quidem di-
 micandi praec corporis animique debilitate locum non ha-
 bentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro cali-
 mitate ducentes: cecideruntque primo conflictu circiter
 septem millia. Quum autem hanc cladem accepissent, pro-
 tem quidem fiduciam omnem amiservunt, Herodis vero vir-
 tutem imperatoriam in suis calamitatibus admirati, et in po-
 sterum ei cesserunt, et pro gentis domino eum habuerunt.

ἡμᾶςιν ἡξιώκως φρονεῖν ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὡς προσηληφώς ἀξίωμα καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν.

ΚΕΦ. Γ'.

Τὰ μὲν οὖν ἅλλα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπεριχειρήτῳ κατὰ πάντα γεγεννημένῳ, κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὲρ τῶν ὧν κρίσιν ἐπάγων, Ἀντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. Τότε γὰρ ἀπέγνωστο αὐτῷ πρὸς Ἡρώδην τὰ πράγματα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἑθροῖς τε καὶ φίλοις· οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς ἀτιμώρητον μείναι τοσαύτης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας γεγεννημένης. Ἦν μὲν οὖν τοῖς μὲν φίλοις ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐπίδων, ὅσοι δ' ἐχθροὶ εἶχον, ἐδόκουν μὲν εἰς ἑμπεδοῦς συνάχεσθαι, πάθος δὲ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶναι, ὡς ἀμείνωνος τευζόμενοι τῆς μεταβολῆς. Αὐτὸς τε Ἡρώδης, τὸν Ὑρκανὸν ὄρων μόνον ἐπ' ἀξιώματός βασιλικῷ, συμφέρειν ὤετο μηκέτ' ἐμποδῶν εἶναι, εἰ μὲν περισώσει καὶ διαφύγει τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιοῦτοις αὐτοῦ καιροῖς ἐφορμεῖν ἀνδραγαθίαν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον, εἰ δὲ καὶ πάσῃ τι διὰ Καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας γεννησόμενον ἐπιθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ δι' ἐνωίας ἔχοντος ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. Ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἐπεικεῖα τρόπου καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον οὐκ ἤξιον πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ νεωτέρων ἀπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ πᾶν τὸ δι' ἐκείνης γεγόμενον ἡγαπηκέναι. Φιλόνοκος δ' ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα λόγους ἐποίεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντός ἀναμείναι τὴν Ἡρώδου παρνομίαν καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείαν τὰς αὐτῆς ἐλπίδας, ἡξίου τε περὶ τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τῇ Ἀραβιαρχίαν ἔχοντι, δεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν· ὑπεξεληθόντων γὰρ εἰ τὰ περὶ Ἡρώδου οὕτω χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἑθρῷ Καίσαρος, αὐτοὺς ἐσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὐνοίαν τῶν ὄχλων. Ταῦτα πειθοῦσης, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους, φιλονεικὼν δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' αἰεὶ περὶ τούτων καὶ τῆς Ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ἐπιβουλῆς διαλεγομένης, ἀνεπίεσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ συντέτακτο πέμψαι αὐτῷ τὸν Ἀραβὰ τοὺς ἀναληφόμενους καὶ παραπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτιτὶν λίμνην· αὕτη δὲ ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὁρῶν σταδίων τριακοσίων. Ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος· Ἰωσήπου τε γὰρ, δὴν ἐκείνος ἀνηγάγει συγγενὴς ἦν καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. Οὐ μὴν ἐπήγαγε ταῦτα τὸν Δοσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι, προτιμῆσας δὲ τῶν ἐκείνου τὰς ἐκ τοῦ βασιλεύον-

Qua felicitate ille multum elatus domum reversus est, cum magna existimatione ob hanc quoque rem fortiter gestam.

CAP. VI. (IX.)

At enim dum ceterae res ejus bene se haberent, utpote quod difficile esset ipsum ulla ex parte aggredi, in periculo erat ne omnia perderet, postquam Caesar Antonium in pugna Actiaca vicerat. Tunc enim actum de se putavit et Herodes ipse, ejusque amici pariter ac inimici : nam haud verisimile erat ut ipse prenas effugeret, cui cum Antonio tanta intercessit amicitia. Quo sane factum est ut amici quidem de spe sua deciderent deque eo desperarent, quotquot vero ipsi inimici erant infestique condolentium vultum habitumque induebant, gaudio autem tacito gestiebant, quasi foret ut ipsi res in melius mutarentur : atque Herodes ipse, quum Hyrcanum solum videret in dignitate regia esse, sua referre plurimum existimabat ut is e medio tolleretur, si quidem incolumis foret et e periculo evaderet, sibi provisum esse putans, ne talibus ipsius fortunis immineret vir regno dignior ; sin vero quid gravius a Caesare de ipso statuatur, praee invidia cupiens illum perimere, qui solus sibi in regnum successurus sit.

2. Quae dum in animo versat Herodes, illi ei nonnullam ejus rei occasionem praebuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti esset ingenio, nec tum neque alio tempore negotiis se miscere volebat, nec novis rebus studebat, fortunae concedens, ut quodcunque sors efferret illo contentus viveret. Verum Alexandra contentione amabat, et mutationis spe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem suum sollicitabat ne Herodis in domum suam scelera in perpetuum perferret, sed futuras spes, quum tuto liceret, anticipet ; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiae regnum tenentem scriberet, utque illos acciperet et eo salvos perduceret : si enim post ipsorum discessum Herodi accideret ut Caesaris inimico accidere consentaneum esset, ipsos unos principatum recepturos, qua propter genus, qua propter plebis benevolentiam. Dum ista ipsi suadere nitebatur, Hyrcanus ejus sermonibus non auscultabat : quum vero pertinacia muliebri ipsa uteretur, et nec die nec nocte cessaret, sed de istis continuo et de insidiis ipsis ab Herode structis verba faceret, tandem ei persuadetur ut cuidam Dositheo literas daret, in quibus statuebatur ut Arabs ei mitteret equites, a quibus recipebatur et usque ad lacum Asphaltiten deduceretur, qui a finibus Hierosolymitanis abest trecentis stadiis. Dositheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipsum tum Alexandram colebat, neque non minimas causas Herodem odio prosequendi habebat : nam et consanguineus erat Josephi ab Herode occisi, et eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. Tamen istis non inductus est ut fidelem Hyrcano se ministrum praestaret : sed quum pluris fecerit

τος ἐλπίδας, ἐπιδιώκωσιν Ἡρώδῃ τὴν ἐπιστολὴν. Ὁ δὲ τῆς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπουργῆσαι παρεκελεύετο, πύξαντα τὴν ἐπιστολὴν καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ καὶ τὰ παρ' 5 ἐκείνου γράμματα λαβεῖν· οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. Ταῦτα δὲ τοῦ Δοσιθέου προθύμως ὑπουργήσαντος, ὁ μὲν Ἀραψ ἀντεπέστειλεν αὐτὸν τε Ὑρκανὸν δέξασθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἧ καὶ Ἰουδαίῳσιν ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, 10 δύναμιν τε πέμψειν τὴν μετὰ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσιν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδεήσιν ὧν ἤξiou. Ὡς δὲ καὶ ταύτην Ἡρώδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν καὶ περὶ τῶν γενομένων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. Ἀρνησαμένου 15 δὲ τὰς ἐπιστολάς διέβας τῷ συνεδρίῳ διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφωμεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρώδου περιείχετο. Τοῖς δ' ἄλλοις οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ· τὸν γὰρ Ἡρώδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν 20 αἰτίαν ἐπαγαγόντα κατὰ τὸν αὐτοῦ τρόπον ἀποκτείνει. Γράφουσι γὰρ οὕτως· ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδόντα λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολάς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὸν μὲν ὁμολογῆσαι 25 προσαγορευτικά γράμματα κομίσασθαι, τὸν δ' εἰ καὶ τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη πάλιν ἐπερέσθαι· τοῦ δὲ μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπάγειν προστάζει τὸν ἄνδρα. Τε- 30 χμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτὸντα τοιοῦτω τέλει περιπεσεῖν καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν τοῦ τρόπου καὶ τὸ μήτ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ἐπίδειξιν πεποιθῆσθαι μήθ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἴχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτη τὰ πλείστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν Ἀντιπάτρῳ παρα- 35 κεχωρημένα. Τότε δὲ πλείω μὴν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονόσι ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν Ἡρώδην ἠπίστατο, διαβεβήκει δὲ καὶ τὸν Εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλι- 40 πὼν, ὡς ὅπως ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμενος. Ἐγχειρεῖν οὖν τι καὶ καινότερον ἄπτεσθαι πάντων ἀπιθανώτατον καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ἡρώδου γενέσθαι.

δ'. Τοῦτο μὴν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε τοῦ βίου, ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησαμένων ταῖς ἐν τῷ ζῆν 45 τύχαις. Εὐθὺς μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλευούσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρας ἀρχιερεὺς καταστάς τοῦ Ἰουδαίου ἐθνους, ἔτεσιν ἐννέα τὴν τιμὴν κατέσχεν· παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ἀποθανούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ταύτην κατασχὼν τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ 50 Ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ, κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. Ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' Ἀντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, παρὰ Πάρθοις αἰχμαλωτὸς ἐγένετο. Κάκειθεν εἰς τὴν οἰκείαν

quæ a rege speraret quam quæ ab illo, literas Herodibredidit. Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc insuper officium injunxit ut clausas signatasque literas Malcho redderet, literasque vicissim ab illo acciperet : nam sua maxime interesse ut ejus quoque animum cognosceret. Quum autem ista libenter fecisset Dosithueus, rescripsit Arah se Hyrcanum ejusque comites omnes, atque adeo quicumque ab eo starent Judæos recipere, et homines missurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius postulatis defuturum. Postquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum e vestigio accersit, et de factis inter eum et Malchum partitionibus interrogabat. Quod quum ille negasset, literas in concilio ostendit, et Hyrcanum interfici jussit.

3. Atque hæc ita scribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita se rem habuisse : non enim ob hujusmodi quid Herodem, sed et insidijs potius accusationem adversus Hyrcanum instituisse more suo atque illum occidisse. Nam sic scribunt : quævisse in convivio quodam, nullam dando suspicionem, ab Hyrcano ecquid literarum a Malcho accepisset, illumque literas in quibus ab illo salutaretur, accepisse confesum; atque Herodem rursus interrogasse ecquod donum accepisset : quumque respondisset, nullum nisi quattuor jumenta ab eo missa quibus vectaretur, illud corruptelam et proditorem interpretatum, eum strangulari imperasse. Atqui nullius culpæ affinem hujusmodi exitum habuisse argumenta afferunt, quod natura fuerit mitissimus, ut quum juvenis esset nihil audaciæ aut temeritatis præ se tulerit, ac ne tum quidem quum regno poliretur, sed in eo pleraque omnia administranda Antipatro permiserit. Accedit quod tunc quidem ætatis annum octogesimum excesserit, novitque res regni Herodi omnino in tuto esse, quin et Euphratem transierat, relictis qui trans annem eum in summo honore habuerant, ut semet ejus potestati plane subjecturus. Maxime igitur omnium incredibile et ejus ab ingenio alienum ut aliquid moliretur novisque rebus studeret, potiusque ista ab Herode conflictata videri.

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diversas dum viveret et multiplices calamitates expertus. Nam, statim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cepit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit, matreque defuncta quum imperium suscepisset, illudque tribus mensibus tenuisset, eo excedit a fratre Aristobulo ejectus, restituitur autem a Pompejo, receptisque omnibus honoribus, annos quadraginta in eis permansit : iterumque illis ab Antigono privatus, et corporis mutilationem passus, in captivitate apud Parthos degerebat. Atque inde aliquanto post tempore domum reversus

ἐπαῖνε χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ Ἡρώδου προσγενομένας ἐλπίδας, ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπῆντα, πολυπαθεία βίου χρησαμένῳ· τὸ δυσχερέστατον δὲ, ὡς προειρήκαμεν, ἐν γῆρα τοιοῦτου τέλους τυχεῖν. Δοκεῖ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ μέτριον ἐν πᾶσι γενέσθαι καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς ὑπὸ διοικήταις ἄγειν, οὐ πολυπράγμων, οὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἐπιστατεῖν. Ἀντιπάτρῳ δὲ καὶ Ἡρώδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο διὰ τὴν ἐπιεικίαν τὴν ἐκείνου, καὶ τὸ πέρασ οὔτε δίκαιον οὔτε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν ἠύρατο [τοιοῦτου τέλους].

ε'. Ὁ δὲ Ἡρώδης, ὡς καὶ τὸν Ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποίησato, σπεύδων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσαι περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενος χρηστὸν ἐκ τῆς γενομένης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ἀποστήσει καὶ στασιάσει τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα, παρτίθετο δὲ πάντα Φερῶρα τὰδελφῷ, καὶ τὴν μητέρα Κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν γενεὰν ἅπασαν ἐν Μασαδαῖς κατεστήσατο, παρακαλευσάμενος, εἰ τι περὶ αὐτοῦ ἀκούσεις δυσχερές, ἐχέσθαι τῶν πραγμάτων. Μαριάμην δὲ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα (δυνατὸν γὰρ οὐκ εἶναι διαφορὰ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνου δαίταν τὴν αὐτὴν εἶχειν) ἐν Ἀλεξανδρείῳ σὺν Ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεστήσατο, ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν Ἰτουραῖον Σόεμον ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γενομένους αὐτοῦ, τότε δὲ προφάσει τιμῆς φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. Ἦν δὲ κάκεῖνοις ἐντολὴ, μαδόντας τι περὶ αὐτοῦ δυσχερές ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχειρίσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύναιμι τοῖς παῖσιν αὐτοῦ σὺν τὰδελφῷ Φερῶρᾳ διατηρεῖν.

(Γ'.ς'. Ταῦτα ἐντειλάμενος εἰς Ῥόδον ἡγεῖτο Καίσαρι συντυχεῖν, κάπειδῃ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῆρτο μὲν τὸ διάδημα, τοῦ δ' ἄλλου περὶ αὐτὸν ἀζωϊατος οὐδὲν ὑφεικῶς. Ὅτε δὲ καὶ κοινωνήσαι λόγου κατὰ τὴν συντυρίαν ἤζιωθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηγε τὸ μεγαλεῖον τοῦ κατ' αὐτὸν φρονήματος, οὐτ' εἰς ἰκεσίας, ὡς εἰκὸς ἐπὶ τοιοῦτοις, τραπόμενος οὔτε δέησιν τινα προτείνων ὡς ἐφ' ἀμαρτήμασιν, ἀποδοὺς δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποτιμήτως. Ἐλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, « καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γενέσθαι πρὸς Ἀντώνιον καὶ πάντα πράξαι κατὰ τὴν δύναιμι, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ γενήσεται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κατὰ περιολκὰς τῶν Ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ γρηῃματα καὶ σίτον ἐκείνῳ· καὶ ταῦτ' εἶναι μετρώτερα τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῷ γενέσθαι. Τὸν γὰρ ὁμολογῶντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ' ἐκείνον ἐπιστάμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ περιουσίας συγινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἐλάττων ἢ καλῶς εἶχεν ἀναστραφεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνὸ γὰρ συνειδέναι καλῶς ἐαυτοῦ πεποιηκότι, τὸ μήθ' ἡττηθέντα τὴν ἐν Ἀκτίῳ μάχην καταλιπεῖν, μήτε συμμεταβῆναι ταῖς ἐλπίσι πανερῶς ἤδη μεταβαίνουσας τῆς τύχης, φυλάξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιστὴν ἀξιώσῃ, ἀλλὰ

est, spe inductus quam ei fecerat Herodes : nihil tamen eorum quæ speraverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato, quodque gravissimum est, ut modo diximus, in senectute talem exitum habuit. Nam initis fuisse videtur et moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios administrabat, a negotiis aversus, regnandique artium imperitus : fiebatque ut Antipater et Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo usque processerint ; atque coactus est ab illis contra jus ac fas mortem oppellere.

5. Ceterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, nihilque boni habens quod de rebus suis speraret propter suam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem suspicabatur, ne per occasionem populum ad rebellionem pelliceret, et in regni rebus seditionem suscitaret.

Itaque omnia Pheroræ fratri suo mandat et Cyprum matrem et sororem et liberos omnes apud Masada collocat, dato in mandatis, ut si quid durius sibi accidisse fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat ut, dum adeo a sorore et matre ipsius regis dissideret, una cum illis degeret) in Alexandria cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis qui eas curarent et attenderent, Josepho quaestore et Soemo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidissimis, tunc vero honoris specie ad mulierem custodiendas adhibitæ. Verum et illis præceptum erat ut si quid mali gravioris de ipso intellexissent, statim ambas necarent, regnumque suis filiis una cum fratre Pherora pro viribus conservarent.

(X.) 6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæsarem. Atque ubi in urbem pervenit, diadema deposuit, cetero apparatu ne minimum quidem mutato. Postquam vero in ejus congressum colloquiumque venerat, multo magis animi sui magnitudinem ostendit, neque ad supplicationes (ut par erat in hujusmodi rebus) versus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret, sed impune factorum rationem reddens. Nam Cæsari dicebat, « et amicitiam sibi maximam cum Antonio fuisse, seque omnia pro virili præstitisse, ut summa rerum penes illum esset, armis tamen eum non adjuvisse, quod tum bello Arabico distineretur, sed tantum ei pecuniam frumentumque suppeditasse : nec tamen se hac in parte officio suo satisfacisse. Qui enim se amicum esse proficitur, sibi que conscius est alterum de se bene meruisse, debet ad vitam non minus ac vires et opes profundendas omne cum eo discrimen adire : ex quibus licet ipse minus quam oportebat ei reddiderit, hoc tamen se præclare fecisse sibi persuasissimum esse, quod neque pugna Actiaca victum deseruerit, neque fortuna jam plane mutata ad spes novas se transtulerit, sed quamvis pro auxiliatore satis idonee

σύμβουλόν γε ἀξιώτατον Ἀντωνίου, τὴν μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σωθῆσθαι καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν ὑποδεικνύντα, Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· προανηρημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπῆναι καὶ τὰς πρὸς σέ συμβάσεις βῶον εὐρίσκεσθαι τῆς ἔχθρας. Ὡς οὐδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. Ἡγὼ οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς Ἀντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ' ἀπαξιῶσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκείνον εὐνοίαν ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν· εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελών τις εἰμὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσται σοι πείρα τῶν ἤδη γεγενημένων ἡμᾶς εἰδέναι. Τοῦ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκμεῖν δυνήσεται. »

Ζ'. Τοιαῦτα λέγων καὶ παράπαν ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλευθέριον, οὐ μετρίως ἐπεσπάσατο τὸν Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἡδὲ τῆς πρὸς ἐκείνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. Καὶ τό τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ καὶ προτρεψάμενος μὴδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἦν περὶ τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι διὰ πάσης ἡγε τιμῆς, προσθεὶς ὅτι Κόιντος Δίδιος γράφειν ἀπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδη. Τοσαύτης ἀποδοχῆς ἡζιωμένος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαίωτέραν τὴν βασιλείαν δόσει Καίσαρος καὶ δόγματι Ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' Αἰγύπτου Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. Ἡτέτοιο δὲ καὶ τῶν Ἀντωνίων συνθήκων Ἀλεξάνδρον, ὡς μὴδὲν ἀνῆκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένου Καίσαρος. Ἐπανήει δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πλείονι τε τιμῇ καὶ παρρησίᾳ καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκῆσασιν ἐκπληξίν παρέσχε, ὡς αἰεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ προσεπικτώμενος. Εὐθὺς μὲν οὖν περὶ τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. Καπεῖδὼ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαῖδι πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ, παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν. Κὰν τοῖς εὐνουστάτοις ἐξητάζετο, τὰς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος συνιπαζόμενος καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους ἀνδρῶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλούτων ὑπηρεσίας ἡσυχήμενοις. Παρέσχε δὲ καὶ τὴν ἀνδρῶν διερχομένων τὴν τῶν ἐπειγόντων χορηγίαν, ὡς μήτε οἶνου μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. Αὐτόν γε μὴν Καίσαρα ταλάντοις ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο, καὶ παρέστησεν ἅπασιν ἔννοιον λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἥς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑποურγίας ἐνεδείξατο. Τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐπισυνίστη, καὶ πλείστον ἠνέγκατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ

sese non gesserit, consiliarium tamen Antonio optimum semet probaverit, ut qui unicam salutis viam rationemque sibi omnia salva conservandi ei ostenderit, nempe ut Cleopatram interficeret: hac enim perempta ipsi et rerum potiundi spes subesse, et facilius esse gratiam a te iniire quam inimicitias tecum habere. Quæ quum ille nullatenus secum reputasset, temerarium consilium meo prætulit, quod ipsi in damnum, tibi in commodum cessit. Nunc igitur si Antonio subratu me condemnaveris, quod huic adeo studuerim, confitentem habes reum, neque me pigebit coram dicere quanta illum benevolentia prosequutus sim: sin vero, commutata persona, requiras qui vir sim erga beneficos, qualisque amicus, licebit tibi ex præteritis edoclo nos cognoscere. Mutato enim nomine, erit nihilominus ut amicitiae nostræ firmitudinem alteri approbemus. »

7. Quum talia diceret, et quo esset animo ingenuo ostenderet, non mediocriter Cæsarem allexit, virum generosum et magnificum, ita ut illa ex quibus accusatus institueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rursus imposuit, eumque monuit ut sibi non minus amicus esset quam ante fuisset Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad se scripsisse, Herodem omni studio sibi opem tulisse in negotio gladiatorum. Quum tam benigne exceptus esset, atque ex insperato videret regnum rursus ab integro sibi magis confirmatum, tam donatione Cæsaris quam Romanorum senatusconsulto, quod ad maiorem certitudinem curavit obtinendum, Cæsarem in Ægyptum proficiscentem deduxit, eumque et ejus amicos supra vires muneratus est, sese quam potuit magnificissime gerens. Quin et petebat ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: sed illud quidem non impetravit, impediens Cæsarem jurejurando. Rursus autem in Judæam se recepit, majore cum honore et fiducia, eosque qui contraria exspectaverant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate maiorem semper ex periculis splendorem sibi acquireret. Et continuo quidem Cæsarem ut acciperet operam dedit, qui a Syria invasurus erat in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Ptolemaidem eum omni regio apparatu excepit, insuper et exercitui ejus lautia dedit magnamque rerum necessariarum copiam. Quo factum est ut inter fidissimos haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret et lustraret, ipsumque et amicos ejus excipiens cubiculis centum et quinquaginta, omnibus splendidissime et ad ministeria sumptuosissima exornatis. Quin et ipsos per eam regionem transeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis necessaria erat militibus, caruerint. Ipsi vero Cæsari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes existimarent maiorem in modum et luculentius quam regni facultates ferrent omnia suppeditasse. Atque inde fiebat ut eo magis illis de ejus benevolentia studioque persuaderetur; atque ei plurimum profuit quod ad temporis necessitatem magnanimita-

μεγαλόφυλον ἁρμόσας. Ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόν-
 -ον ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων οὐδὲν εἰς τὰς ὑπηρε-
 -ας ἤττων ἐφάνη.

ΚΕΦ. Ζ'.

Τότε μέντοι γενόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ τετραγαμένην
 τῇ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει καὶ χαλεπῶς ἐχούσας
 ἵν τε γυναῖκα Μαριάμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκεί-
 -ης Ἀλεξάνδραν. Οἰθηθεῖσαι γάρ, ὅπερ γ' ἦν ὑποπτον,
 καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο κατατεθῆ-
 -ναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὥς ἐν φρουρᾷ μηδενὸς μῆτε τῶν
 -λων μὴθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον.
 Ἰ τε Μαριάμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως ὑπόκρι-
 -ν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῇ γινομένην ἀπά-
 -ρην ὑπελάμβανεν, ἤχθετο δὲ τῇ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν
 εἰνός ἐλπίδα τοῦ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι, καὶ
 -ας ἰωσήφω δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη
 -α θεραπείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σάε-
 -ον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ἐπισταμένη. Σόεμος δὲ κατὰ
 -ν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν Ἡρώδης ἐνετείλατο
 -αριεῖς, λόγους δὲ καὶ δουραεῖς λιπαρέστερον τῶν γυ-
 -αικῶν ἐκθεραπεύουσιν αὐτὸν ἤττω κατὰ μικρὸν ἤδη,
 -αι τέλος ἐξεῖπεν ἀπάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως,
 -αλίστα μὲν οὐδ' ἐλπίδας αὐτὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπο-
 -τρέψειν ἐξουσίας. Ἐν δὲ καὶ μᾶλλον ἐκφυγὼν τὸν
 -ἰπ' αὐτοῦ κίνδυνον οὐ μικρὰ χαριεῖσθαι ταῖς γυναῖξιν
 -υπελάμβανεν, ἃς ἦν εἰκὸς οὐκ ἀποτεύξεσθαι τοῦ περιόν-
 -τος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξίνα
 -βασιλεύουσας ἢ τοῦ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γεννησόμενας.
 Ἐπῆλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἤττον, εἰ καὶ πάντα κατὰ νοῦν
 -πράξας ὑποστρέψειεν Ἡρώδης, τὸ μηδὲν τῇ γυναικὶ
 -δυνήσεσθαι βουλομένη γε ἀντεπιεῖν· ἡπίστατο γάρ τὸν
 -πρὸς τὴν Μαριάμην ἔρωτα μείζονα λόγου τῷ βα-
 -σιλεῖ. Ταῦτ' ἦν τὰ προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγ-
 -γεῖλαι. Μαριάμη δὲ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν
 -κέρας αὐτῇ τῶν ἐξ Ἡρώδου κινδύνων ἔσται, χαλεπῶς
 -δὲ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἰσῶν
 -ἐνδεμένη, δυσόπιστον δ' εἰ τυχοί τὸν μετ' αὐτοῦ βίον
 -κρίνουσα. Καὶ τοῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἐπι-
 -κρυψαμένη τοῦ καθ' αὐτὴν πάθους.

β'. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ἡ-
 -τυχῆαι καταπεπλευκὸς, πρώτη μὲν, ὡς εἰκὸς, τῇ
 -γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο· μόνην δ' ἐκ πάντων
 -διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν οὖσαν αὐτῇ συνθήειαν προ-
 -τιμῶν ἡσπάζετο. Τῇ δ' οὐτε τὰς εὐμερίας διηγου-
 -μένου χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν
 -ὥτ' ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατόν ἦν, ἀλλ' ὑπ'
 -αἰτίας καὶ τῆς περιούσης εὐγενείας πρὸς μὲν τοὺς ἀσπα-
 -σμούς ἀνέστενε, τοῖς δὲ διηγήμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον
 -ἢ συγχαίρειν ἐνέφανεν, ὥστ' οὐχ ὑπόπτα μόνον, ἀλλὰ
 -καταφανῇ γινόμενα τὸν Ἡρώδην ἐπιταράττειν.
 Ἠδημῶναι μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ παράλογον τῆς γυναικὸς
 -πρὸς αὐτὸν μίσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον, ἤχθετο δὲ τῷ
 -πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν ταῖς τε ὁργαῖς

tem suam accommodaverit. Ille etiam, quum iterum ex
 Aegypto redirent, officia prioribus nulla re minora praestitit.

CAP. VII. (XI.)

Tunc vero in regnum reversus, domum suam turbatam
 offendit, uxoremque Mariamnen et illius matrem Alexan-
 dran male compositas. Ratae enim, id quod suspicabantur,
 non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed
 quasi in carcere nihil rerum alienarum suarumve in sua po-
 testate habere, ægerrime ferebant : et Mariamne regis amo-
 rem, ipsius commodo simulatum, nihil nisi fallaciam esse
 existimabat; eamque angebat quod ne tum quidem, si quid
 gravius ille pateretur, ipsi per eum vitæ spes superesset :
 sibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Jo-
 sepho, ita ut custodes modis omnibus demereri studeret,
 et inprimis Soemum, gnara ejus in manu esse omnia. Ab
 initio quidem Soemus fidus erat, ita ut nihil eorum omiserit
 quæ præceperat Herodes; quum autem mulieres studiosius
 eum blandis sermonibus et muneribus demulcerent, pau-
 latim victus cedebat, et ad extremum omnia regis mandata
 exposuit; præsertim quod non speraret eum cum eadem
 potestate reversurum. Quamobrem, ut qui eo magis peri-
 culum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in
 animum induxit, quas verisimile erat suam retenturas esse
 dignitatem, imo et longius in gratia ipsi referenda proces-
 suras esse, quum vel regnaturæ sint vel regnanti proximæ
 futuræ. Nec tamen minorem spem concipiebat, si Herodes,
 rebus ex sententia confectis, rediret, ut qui uxoris volun-
 tati nihil contradicere potuerit : nam sciebat regem Mari-
 amnes amore justo vehementius ardere. His inductus
 regis mandata enunciauit. At Mariamne ægre admodum
 accepit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pe-
 ricula : idque iniquo animo ferebat, orans optansque ut ide
 nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem esse
 sibi persuaderet. Id quod postea non dissimulavit, aperte
 fassa quid ipsam male haberet.

2. At ille quidem quum revertisset, magna præter spem
 feliciter assequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de istis
 nunciabat, solamque eam ex omnibus, ceteris prælatam,
 ex amore et more suo salutabat. Illi autem contigit ut dum
 is itineris sui successum narrat, non magis gauderet quam
 mueret, neque dolorem suum occultare potuit, sed, digni-
 tatis quippe et nobilitatis suæ conscia, dum salutaretur
 ingemiscebat, et ex narratione ejus tristitiam magis quam
 lætitiā præ se ferebat, ut jam Herodes non tam suspicio-
 nibus quam factis manifestis turbaretur. Angebatur enim
 quum videret uxorem in se habere odium inopinatum mini-
 meque occultum : idcirco rem iniquissime talit, et amoris

καὶ ταῖς διαλλαγαῖς οὐκ ἐνέμενε, αἰ δὲ ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐπ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. Οὕτως ἦν ἐν μέσῳ τοῦ συγεῖν καὶ στέργειν ἀποληφθεὶς, καὶ πολλὰκις ἔτοιμος ὦν ἀμύνεσθαι τῆς ὑπερφηανίας αὐτὴν διὰ τὸ προκαταληφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταστήσασθαι τὴν ἀνθρωπὸν ἐγένετο. Τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνην κολάσας ἔδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτῆς μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανούσης εἰσπραττόμενος.

10 γ'. Συνιδούσαι δὲ αὐτὸν οὕτως ἔχοντα πρὸς τὴν Μαριάμην ἦ τε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, καλλιστον ᾤθησαν τὸν καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι, καὶ διελάλουν οὐ μικραῖς παροξύνουσαι τὸν Ἡρώδην διαβολαῖς, μίσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιοῖεν δυνασομένας. 15 'Ο δ' οὕτε τῶν τοιούτων ἀηδῶς ἤκουε λόγων οὔτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκῶς ἐπεθάρρει. Χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν αἰεὶ, καὶ τὸ πάθος ἀντεξεκαίετο, τῆς μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τὴν διάθεσιν, τοῦ δὲ τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν αἰετ μεταβάλλοντος, καὶ εὐθὺς ἐπράχθη τι τῶν ἀνηκέστων. 20 Νῦν δὲ Καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τῷ πολέμῳ καὶ τεθνηκότων Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας εἶχειν Αἴγυπτον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. Ἐξίστηντι δὲ Μαριάμην παραστησάμεν τὸν Σόεμον πολλὴν τε χάριν τῆς ἐπιμελείας ὁμολογεῖ καὶ μεριδάρχιν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἡγήσατο. 25 Κάκεινος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς, Ἡρώδης δὲ γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ Καίσαρι τε μετὰ πλείονος συντυγχάνει τῆς παρρησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἡξιώθη. 30 Τῶν τε γὰρ Κλεοπάτραν δορυφορούντων Παλατῶν τετρακοσίους αὐτὸν ἐδωρήσατο καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῆρθε· προσέθηκε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ Γάδαρα καὶ Ἰηπρον καὶ Σαμαρείαν, ἑταί δὲ τῆς παραλίου Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόπην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν, καὶ τὸν μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας, αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν, ὅσον ὥστε τὰ πράγματα αὐτῷ διὰ τῶν ἐξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον 10 εὐτυχεῖν ἔδοκει πρότερον. Ἐρωτᾷ γὰρ οὐδενὸς ἑλάττω τῶν ἰσχυρομένων ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῶν Μαριάμης ἡ δὲ τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δὲ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν 15 ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐντροφῶσα δεδουλωμένῃ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλον αὐτῆς οὐ συγκαταλογιζομένη τῷ καίρῳ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσνέβη, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος ἐξειρωννεόμενος ἔφρεν ἐγκρατῶς καὶ μετρώως. Ἀναφανδὸν δὲ τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγενείᾳ δεωγλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν ὥστε ἤδη στάσιν 20 ἐν ταῖς γυναῖξιν εἶναι καὶ μίσος ἀσπονδόν, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ διζβολὰς μείζονας. Ἡ τε ὑποβία τρεφόμενη παρῆτεινε ἐνικυτοῦ μῆχος, ἐξ οὗ παρὰ Καίσαρος

impatiens, quandoque iratus erat, quandoque reconciliatus, semperque ab uno ad alterum transiens quo se verteret plane nesciebat. Atque ita in medio inter amorem et odium nutabat, et quum saepe eam ob superbiam poena persequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem summo veret. Ad summam, quum valde eam punire cuperet, veritus est ne in se ipsum nihil tale cogitantem gravius, illa defuncta, animadvertat.

3. Quum autem soror ejus et mater animum illius in Mariam intellexissent, pulcerrimam se occasionem nactas existimarunt suum in eam odium exercendi: et Herodem, dum sermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium et obreclationem perducere possent. Atqui ille et hujusmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quasi illi fidem haberet, aliquid statuere audebat. Tamen in dies erat alieniore in eam animo, gliscebaturque utriusque malum, dum et illa affectum suum non dissimulat, et hic amorem assidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid statuturus. Sed quum interea nunciaretur Caesar victoria potitus, et mortuis Antonio et Cleopatra Aegyptum obtinuisse, Caesari celeriter obviam proficiscens domum suam in eo statu reliquit. At discedenti commendavit Mariam Soemonum, plurimumque ei debere fatebatur, qui sui sedulo curam gessisset, eique praefecturam a rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet, Herodes vero, ubi in Aegyptum pervenit, cum Caesare confidenter, jam ut amicus, colloquebatur, et ab eo maxima beneficia accepit. Nam Caesar ei quadringentos Gallos, Cleopatrae stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram multatus fuerat; necnon ejus regno Gadara et Hippon et Samariam addidit, et in ora maritima Gazam et Anthedonem et Jopem et Stratonis turrim.

4. Quas ille insuper res consequutus magnificentior evasit, et Caesarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est, ipse vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, praesertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariam amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiae: illa vero alioquin pudica et erga eum fidelis erat, sed ingenium habebat muliebri paulo odiosius, quippe quae eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret et alterius imperio subesset, saepe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate et patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem et sororem, et de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam esset simultas et odium inextinguibile, et tunc etiam graviores jacerentur calumniae. Atque ea suspicio tota integrum annum duravit post Herodis a Caesare

Ἡρώδης ὑποστρέφει. Τέλειον μέντοι προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξεργάη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκγενομένης. Κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ὡς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας οὕσης, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἥς αἰεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. Ἡ δὲ εἰσῆλθε μὲν, οὐ μὴν καὶ κατεκλίθη [σπουδάζοντος], ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα τὸν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. Χαλεπῶς δ' ἐκείνου τὴν ὕβριν ἐνηνοχότος καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἐτοίμου, τῆς τραγῆς αἰσθανομένη μείζονος ἢ τοῦ βασιλέως ἀδελφῆ Σαλώμῃ, παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἶνον ὅσον εἰσπέμπει, κελεύουσα λέγειν ὡς πείθει Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ· κὰν παραχθῇ καὶ πυκνῇται τίποτε τοῦτ' ἦν, λέγειν ὅτι ** φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτοῦ δὲ διακοῆσαι παρακαλούμενου· μὴ κινηθέντος δὲ ἐπὶ τῷ φίλτρῳ τὸν λόγον ἀργὸν ἔαν· οὐδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. Τοιαῦτα προδιάξασα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει διαλεζόμενον. Ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσφει, δῶρα μὲν αὐτῇ τὴν Μαριάμμην παρεσχῆσθαι λέγων, ἀναπειθεῖν δὲ φίλτρον αὐτῇ διδόναι. Πρὸς τοῦτο διακινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι· διὸ καὶ προσαγγεῖλαι τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῇ καὶ τῷ βασιλεῖ διειληρότα. Τοιούτων ἀκούσας ὁ Ἡρώδης λόγων, καὶ πρότερον ἡκῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἀνηρεθίσθη, τὸν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου οὐ δυνατόν ἦν οὔτε μείζον οὔτ' ἑλαττόν τι πεπραχθαι. Γενόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν μὲν ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μέντοι τῆς γυναίκος ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γενέσθαι, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόεμος αὐτῇ φράσειε. Ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἂν ἔφη Σόεμον, πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ, καταπροδύναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ καὶ περαιτέρω προελήλυθει τῆς πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. Καὶ τὸν μὲν Σόεμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἐπέδιδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῇ, καὶ τὴν κατηγορίαν ἐσπουδασμένην ποιούμενος ὑπὲρ τῶν κατὰ τὰς διαβολὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. Ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλωτέρος· καὶ τέλος οὕτως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον αὐτῆς κατεψήφισαντο. Διενεγθεῖσης δὲ τῆς γνώμης, ὑπέγνετο μὲν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῇ τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς οὕτως ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἰς ἐν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. Ἐσπουδάσθη δὲ ταῖς περὶ τὴν Σαλώμην ἐκποδῶν ποιήσασθαι τὴν ἀνθρωπιν, καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς τραγῆς τοῦ πλῆθους, εἰ ζῶσα τύχοι, φυλάσσεσθαι συμβουλευούσας. Μαριάμμη μὲν οὖν οὕτως ἤγετο τὴν ἐπὶ θανάτῳ.

ἔ. Συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἢ Ἀλεξάνδρα καὶ

reditum. Postremo tamen alitum diu malum erupit ex huiusmodi occasione. Quum rex quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, [quum hoc vellet,] sed contempsit et contumelia affecit, ut patris ipsius fratrisque necis auctorem. Quum autem ille graviter contumeliam tulisset, et ad temerarium aliquid committendum se parasset, Salome regis soror, maiorem turbam sentiens, eo summisit regis pocillatorem a se jam pridem subornatum, jussitque ut diceret a Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret: quodsi rex turbatus quævisisset quid esset, diceret ** amatorium penes ipsam esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret; sin hac amatorii mentione rex non moveretur, sileret et nihil laboraret; id enim ei nullum alferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro colloquuturum. Ille compositus ad fidem et cum studio ingressus, dicit Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, id amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id regi indicasse, ratum id et sibi et regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus esset, etiam magis exacerbatum est: et de spadone, qui erat Mariamne fidissimus, quæstionem habuit super pharmaco, sciens sine illo nihil tantum tantulumve potuisse fieri. At homo in angustias redactus nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in se odium dixit a verbis profectum, quæ ei Soemus dixisset. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore sublato, dicebat Soemum, antea et sibi et regno fidelissimum, nunquam fuisse mandata enunciatum, nisi majus ei quam par esset cum Mariamne commercium intercessisset. Atque ita Soemum quidem e vestigio comprehendi et necari jussit, de uxore vero iudicium habuit, convocatis suis familiarissimis, et accusatione in ipsam in magno studio instituta de amatorii et pharmaci ei per calumniam objectis. Erat autem Herodes in verbis intemperans et iracundior quam esse in iudicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lala sententia, et ipsi et nonnullis qui præsentibus erant in mentem venit ut non temerario illam perimerent, sed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome sedulo operam dedit ut mulier de medio tolleretur, idque magis regi persuasit, consulendo ut populi motus caveret, qui possent exsistere, si ea viva conservaretur. Atque ita quidem ad necem ducta est Mariamne.

5. Alexandra vero, quo loco res esset animadvertens, et

ἔτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὕτη τῶν ὁμοίων ἐξ Ἡρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. Βουλομένη γὰρ ἐμφῆναι τὴν ἀγνοίαν ὣν ἐκείνη τὰς αἰτίαις εἶχεν, ἐκπηδῆσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκούοντων ἐβόα κακῇν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ἐπὶ τοιούτοις τολμήμασιν· οὐ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. Τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀσχημόνως καὶ τολμώσως ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τριχῶν, πολλὴ μὲν, ὡς εἰκός, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἢ κατὰ γνώσεις ἦν τῆς ἀπρεπῶς προσποιήσεως, μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς ἀπολλυμένης· οὕτε γὰρ λόγον δοῦσα τὴν ἀρχὴν οὕτε παραχθεῖσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἀπέβλεπεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονιματος τὴν ἁμαρτίαν καὶ μᾶλλον ἀχθεσθαι περιφανῶς ἀσχημονούσης ἐνέφηνεν. Αὕτη γὰρ μὴ ἀτρεμαίῳ τῷ καταστήματι καὶ τῇ γρῶα τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆλθε, τὴν εὐγένειαν οὐδ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀδελφὸν τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὕτην ἐμφαίνουσα.

ζ'. Κακείνη μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοφυίαν ἀρίστα γεγεννημένη· τὸ δ' ἐπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἦν ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνηκον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ περὶ τὰς ἐντεῦξαις ἀξιώματι μειζρόνως ἢ φράσαι τὰς κατ' αὐτὴν ὑπερῆγεν, ἥ τε πλείων ἀφορμὴ τοῦ μὴ κεχρησμένως τῷ βασιλεῖ μὴδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν ἐντεῦθεν ἐγεγόνει. Θεραπευομένη γὰρ διὰ τὸν ἔρωτα καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παρρησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν· ἥντα δ' αὐτὴν καὶ τὰ περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκείνον ὡς ἐπὶ πόνθαι λέγειν ἤξίου, καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἔγθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, κακείνον αὐτὸν, ὃ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπετίστευεν.

ζ'. Ἀναίρηθεις δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντας μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. Οὐ γὰρ ἀπαθὲς οὐδ' ὅλος ἂν ἐκ συνηθείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἤρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παρρησίᾳ τῆς συμνώσεως οὐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων αἰεὶ γίνεσθαι. Τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ νέμεσιν τινα τῆς κατὰ τὴν Μαριάμνην ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολυάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλὰκις δὲ καὶ θρῆνος ἀσχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἶ τι δυνατόν εἰς ψυχὰς γυναικῶν, πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος. Καὶ τούτῳ οὐδὲν ἤρκει. Τὰς οὖν διοικήσεις τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν παρητέτο, καὶ τοσοῦτον ἤττητο τοῦ πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὴν Μαριάμνην προστάζει τοῖς ὑπηρέταις ὡς ζῶσαν εἶτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν. Οὕτω δὲ ἔχοντας, ἐπὶ γίνεταί τοιμῶδες νόσος, ἥ καὶ τῶν ὀγλῶν τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων τοὺς ἐντιμοτάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεεν ἅπασιν ἐξυπονοῆσαι κατὰ μῆνην τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνεχεῖναι, διὰ τὴν γεγεννημένην παρανομίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμνῃ. Χεῖρον

sibi exiguam spem superesse videns ne et ipsa ita plecteretur ab Herode, contra quam in superiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta est. Ut enim se eorum, de quibus illa accusaretur, insciam esse ostenderet, exsiliit foras, et omnium in praesentia filiae conviciando, clamabat, improbam et adversus maritum ingratam fuisse, et merito ei accidere quae ejusmodi res ausa fuisset: hand enim quae oportebat ei retribuuisse, de omnibus ipsis optime merito. Haec dum inhoneste simulat, et illi etiam in crines involare audeat, multi quidem, ut consentaneum erat, fœdam ejus simulationem culpabant; maxime vero eam culpae visa est illa ipsa, quae tum mortem erat obitura: neque enim unum prorsus verbum effata, neque turbata ad matris offensione respiciebat, sed excelso quasi animo ut erraverit, praesertimque manifestam ejus turpitudinem se ægre ferre monstravit. Ipsa porro intrepida firmitate, et ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta est, generis sui nobilitatem etiam in extremis conspicuam omnibus praese ferens.

6. Atque illa quidem ita interiit, senina ad continentiam et animi magnitudinem optime comparata; deerat tamen ipsi moderatio, naturaeque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulcritudine et auctoritate in congressibus plus quam dici potest ceteris suae aetatis antecellebat: quae potissima causa erat quod parum admodum regi gratificaretur, minusque jucunde cum eo viveret. Nam quum indulgenter propter amorem tractaretur, et nihil asperius duriusve ab eo exspectaret, libertate usa est immoderata. Praeterea illa ipsam male habebant quae suis acciderant, atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat dicere non dubitavit: tandemque infestas sibi reddidit et matrem regis et sororem, illumque ipsum, cui unice fidebat quod non laturus esset ut gravius aliquid pateretur.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. Non enim a perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor: sed quum primum ad insaniam usque eam deperiret, licet liberius fidentiusque se in vitae consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur, adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consecraretur, etiam ex conviviis et conventibus, ut ejus desiderium leniret. Sed istis nihil proficiebat. Quare et res regni administrare recusabat, et adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis Imperaret ut Mariamnen appellerent, quasi ea adhuc viveret et audire posset. Quum autem ita se haberet, oritur pestis, quae tum plebejorum majorem partem, tum regis amicorum eos sustulit quibus plurimum detulerat: id quod omnibus suspicionem fecit divina ira accidisse, propter illatam Mariamnae injuriam. Haec res

οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς καὶ προφάσει κυνηγεσίων τῷ τριτοῦ ἐναδημονῶν οὐκ ἐβῆ πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. Φλόγῳσις γάρ ἦν καὶ πείσις τοῦ λίνου καὶ τῆς διανοίας παραλλαγή, τῶν τε θεραπευμάτων οὐδὲν δ' τι καὶ πρὸς ὠφελειαν εἰζήνουν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ᾔχεν. Ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἱατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπεικούσης τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διατεῖσθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἤξιουν, τὸ δὲ σῶμα τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέμενος τῇ τύχῃ. Κάκεινος μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴ κληθείσῃ Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνόσηλεύετο.

ἡ. Διατρίδουσα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐσπουδάκει τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. Δύο δ' ἦν, ἐν μὲν αὐτῇ τῇ πόλει, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχέχασιν· τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷον τε γενέσθαι· τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, τοῦ ζῆν ἐτοιμότερον ἂν παραχωρήσαντων ἢ τῆς θρησκείας, ἣν εἰς τὸν Θεὸν εἰσῶσαι συντελεῖν. Τῶς οὖν ἐπὶ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου παραδοῦναι παῖδιος, μὴ καὶ φθῇ τις, ἐκεῖνου μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· βρωθέντι μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν οἰκείων διατηρήσει. Τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἐπιεικῶς ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς Ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὁπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ἡρώδη ἀπεργονέμει. Φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἰς δ' αὐτῶν καὶ ἀνέμις τοῦ βασιλέως Ἀχάβος ἦν. Εὐθύς οὖν ἐξηγγείλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Ἀλεξάνδρας. Ὁ δὲ τὴν μὲν οὐδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτείνειν προσέταξεν, αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὴν τὴν νόσον, χαλεπὸς ἦν, ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος· ὁμοῦ πρὸς τὸν δυσάρεστον, καὶ πάσαις ταῖς αἰτίαις ἐτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρήτο. Φοβούμενος δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιότατους αὐτῷ φίλους, Κιστόβαρον καὶ Λυσίμαχον καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Ἀντίπατρον, ἔτι δὲ Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιαύτης.

θ. Κιστόβαρος ἦν γένει μὲν Ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ Κοζέ· θεὸν δὲ τοῦτον Ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. Ὑρανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔβη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, Ἡρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἀρχοντα τῆς Ἰδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσιν τὸν Κιστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, Ἰώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφῶτα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κιστόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένους καὶ παρὰ δόξαν ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυ-

etiam deterius regem ipsum affecit, tandemque in solitudinem egressus et ibi per speciem venationis semet afflicans, non potuit sese per aliquot dies sustinere quin diffillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat et dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus, nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei proderet, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis quæ attulerant minime cederet, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. Duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi, quibus qui potiuntur universam gentem in sua potestate habent: nam sine iis sacrificia fieri nequeunt; Judæorum autem nemo a se impetrare potest ut sacra non faciat, quippe quod eo sint ingenio ut mori malint quam cultum eum omittere quem solent Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsiis colloquuta est, demonstrans eas sibi et Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convalesceret, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide sua tunc perstiterunt, quam et antea regi præstiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege desperare quam diu superstes esset. Erant autem de ejus veteribus amicis: quin etiam eorum unus, Achab, regis erat consobrinus. Itaque eum continuo, nunciis missis, de Alexandræ instituto certiores fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici jussit; ipse vero, postquam ex morbo difficulter, nec sine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animi simul et corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de causa supplicium sumeret. Quin etiam amicos maxime necessarios interfecit, Costobarum et Lysimachum et Gadium cognomine Antipatrum, insuper et Dositheim, ex hujusmodi causa.

9. Erat Costobarus, natus Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere sacerdotum Coze; quem deum existimant Idumæi. Hunc Costobarum, postquam Hyrcanus eos ex patriis institutis in Judæorum mores legesque coegerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum constituit; eique sororem suam Salomen nuptum dedit, intersecto Josepho qui eum ante duxerat, ut indicavimus. Costobarus autem, ista late admodum et præter spem assequutus, felicitate vehementer elatus est, paulatimque

χίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, οὐθ' αὐτῷ καλὸν ἡγούμενος ἄρχοντος Ἡρώδου τὸ προστεταγμένον ποιεῖν οὔτε τοῖς Ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνους εἶναι. Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ἰδουμαίαν φάμενος αἰ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τούτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' Ἀντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἔτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὐνοίαν εἰς ἐκείνην. Ἐπραττε δὲ ταῦτα τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος, εἰ δὲ περιαιρεθεὶς τῶν πλεονόντων Ἡρώδης εὐπεχίρηταν ἤδη νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρῆσαι τοῦ τῶν Ἰδουμαίων ἔθνους καὶ μεῖζον πράξειν. Ἐπιδιέβαινε γὰρ ταῖς ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ γένους καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ διηνεκοῦς αἰσχροκερδίας ἐπετόριστο, καὶ μικρὸν οὐδέν τι ἐπενόει. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Ἀντωνίου δεηθεῖσα περὶ τῆς χώρας ταύτης ἀποτυχᾷ. Λέγονται δὲ πρὸς Ἡρώδην οἱ λόγοι, κακείνους ἔτοιμος ἦν ἀποκτείνειν τὸν Κωστόδαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀγίησι καὶ συγγνώμης ἤξιωσεν, οὐκ ἀνυποκπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς τότε.

ἰ. Χρόνου δὲ διαλθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὴν Σαλώμην στασιάζειν πρὸς Κωστόδαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ γραμματίον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους νόμους. Ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναίκα δὲ οὐδὲ διαχωρισθεῖσα καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι, μὴ τοῦ πρότερον ἀνδρὸς ἀρίεντος. Οὐ μὴν ἡ Σαλώμη τὸν ἐν γένει νόμον, ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τὴν τε συμβαδίωσιν προσηγόρευσε καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκείνον εὐνοίας ἀποστῆναι τὰνδρὸς· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' Ἀντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου νεωτέρων ἐπιέμενον. Καὶ πίστιν παρείχε τοῦ λόγου τοὺς Βάβα παῖδας, ὅτι διασώζονται παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. Τοῦτο δὲ εἶχεν οὕτως· ὁ καὶ πολλὴν ἐκπλήξιν ἐνεποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθὲν, ἐκείνητό τε μᾶλλον ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ λόγου. Τὰ γὰρ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας ἐσπουδάσθη μὲν αὐτῷ πρότερον ἐπιελαθεῖν, δυσμενεῖς γενομένους τῇ διαθέσει, τότε δὲ διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεισαν. Ἡ δὲ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιαύτων ἦν. Ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντας, Ἡρώδης μὲν ἐπαλιόρκει δυνάμει τὴν τῶν Ἱεροσολύμων πόλιν· ὑπὸ δὲ χρεῖας καὶ κακῶν, ὅσα πολιορκουμένοι καὶ παρίσταται, πλείους ἦσαν οἱ τὸν Ἡρώδην ἐπικαλούμενοι καὶ πρὸς ἐκείνον ἀπονεύοντες ἤδη ταῖς ἐλπίσιν. Ὅντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες καὶ παρὰ τῷ πλῆθει δυνατοὶ πιστοὶ διετέλουν Ἀντιγόνῳ, τὸν τε Ἡρώδην διέβαλλον αἰ καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν προὔτρεπον. Ἐκείνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ἐπὶ τοιαύτων ἐπολιτεύοντο. Τῆς δὲ πόλεως ἀλίσκομένης καὶ κραταῦντος τῶν πραγμάτων Ἡρώδου, Κωστόδαρος ἀποδειχθεὶς τῆς διεκδοῦλᾶς ἀναγράφειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς

modum excessit, neque sibi honestum existimans imperatris Herodis jussa facere, nec Idumæis in Judæorum potestate esse, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, significans Idumæam semper majoribus ipsius Cleopatre paruisse, ideoque æquum esse ut ipsa ab Antonio regionem illam sibi postularet : se enim paratum esse incolarum benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere, sed quod arbitrabatur, accisis Herodis viribus, facile se posse gentis Idumææ dominatum adipisci, et ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem spem, occasionem non exiguam nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas assidua quæsierat avania : neque quidquam mediocre moliebatur. Et Cleopatra quidem, quum regionem istam ab Antonio flagitasset, eam non impetravit. Herodes autem ista de re certior factus est, atque in eo erat ut Costobarum interficeret, sed, sororis et matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit ; sic tamen ut eum deinceps suspectum haberet propter illum conatum.

10. Aliquanto deinde post, quum forte inter Salomen et Costobarum ortum esset dissidium, ea illi continuo misit libellum ad dissuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. Nam viro quidem apud nos id facere licet ; neutiquam vero feminae, quæ sponte discesserit, alteri nubere fas est, nisi prius a marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege patria, sed ea quæ tum valebat usa, et conjugio renunciavit et ad fratrem Herodem dicebat se propter suam in eum benevolentiam a marito discessisse, quoniam comperisset eum et Antipatrum et Lysimachum et Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermوني faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. Id quod verum erat : eaque re vehementer ohstupuit rex, ejusmodi quid audire quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quod res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberum attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent : verum tum tantum jam temporis præterierat ut de memoria ipsi exciderint. Ejus autem in eos odii et inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitum obsidebat Hierosolymorum urbem, et propter necessitatem et calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent et spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii, qui dignitate et gratia multum apud vulgus valebant, Antigono fideles esse perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac ceteros eo cohortabantur ut regibus operam suam præstarent in tenendo principali quem a patribus accepissent. Atque illi quidem, dum ista commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studebant. Verum urbe capta, et Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus et urbi custodiendæ præfectus, nec cives

μη διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τῶν πολιτῶν ἢ τάναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένων, εἰδὼς δ' ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοὺς τοῦ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομιζῶν μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπέξεθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. Καὶ τότε μὲν Ἡρώδην (διεληλύθει γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑπόψια) πιστωσάμενος ὁρκοῖς, ἢ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῶν κατ' ἐκείνους, ἀφείτο τῆς ὑπονοίας. Αὐθις δὲ κηρύγματα καὶ μήνυτρα τοῦ βασιλέως ἐκτιθέντος καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ἐπινοοῦντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας οὐκ ἀνυποτίμητον αὐτῷ πεπεισμένος, οὐ μόνον ἐκ τῆς εὐνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τοῦ λανθάνειν αὐτοὺς περιεΐχετο. [Περὶ] τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους, ἐν οἷς διατρίβειν ἐμνηύθησαν, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκατατιαθέντας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπολοιπὸν ἐκ τῆς Ὑρκανοῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ, μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδῶν ἴστασθαι τοῖς παρανομουμένοις.

ΚΕΦ. Η'.

Διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν πατρῶν ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατὰστασιν, ἀπαρעהγερῶν οὖσαν. Ἐξ ὧν οὐ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὐθις χρόνον ἡδίκηθημεν, ἀμεληθέντων δσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Κάισαρ καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδόμησεν, αὐθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, περίοπτα μὲν ἀμφὺ τῇ πολυτελείᾳ, τοῦ δὲ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους ἔθους ἀλλότρια. Χρησίσ τε γὰρ αὐτῶν καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπιδείξεις οὐ παραδίδονται. Τὴν μέντοι πανήγυριν ἐκείνος ἐπιφανεστάτην τὴν τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγγείλας τε τοῖς πέριξ καὶ συναλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. Οἱ δ' ἀλλήται καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἑλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης εὐδοξίαν, συνελήγσαν τε οἱ κορυφαῖότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγινόμενοις, θυμηλικοῖς καλουμένοις, προὔτιθει μέγιστα νικητήρια, καὶ δισπούδαστο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἔλθειν ἐπὶ τὴν ἄμειλλαν. Προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίπτοις καὶ συνωρίσι καὶ κελήσιν οὐ μικρὰς δωρεάς· καὶ πάντ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἐκάστοις ἐσπούδαστο, φιλοτιμίᾳ τοῦ διάσημον αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἐπίδειξιν ἐξεμιμήσατο. Τό γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαὶ κύκλῳ περιεῖχον Κάισαρ καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν ἃ πολέμησας ἐκείνος ἐκτίησατο, χρυσοῦ τε ἀπέφθου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. Τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν οὗτ' ἐσθῆτος τίμιον οὕτε σκευῆς λίθων, ὅ μὴ τοῖς δρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπε-

qui sotes essent et regis adversarii evaderent, quum sciret Babæ filios esse in existimatione et honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum ad novas res moliendas, eos subtraxit et certis in locis abscondidit. Et tunc quidem Herodi (nam id quod erat suspicatus est) jurejurando fidem fecit se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, quum rex per edicta indicii præmium proposuisset, et modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit, sed quod primum infitatus esset, si postea viri deprehenderentur, non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia, sed necessitate tenebatur eos occultare. [De] istis Herodi nunciatis a sorore quum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, et ipsos et alios cum ipsis accusatos interfecit, ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani cognatione, sed regnum plane in sua potestate haberet, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

CAP. VIII. (XI.)

Hac de causa deflexit etiam magis a patriis moribus, et peregrinis institutis antiquum rerum statum subinde labefactavit, quem inviolatum esse et integrum mansisse oportebat. Unde temporis processu magna mali labe nobis illata est, illis iusuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales instituit Cæsari, et theatrum Hierosolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conspiciendum, sed a moribus Judaicis alienum. Horum enim usum et spectaculorum apparatus a majoribus non acceperat. Ille tamen hunc conventum quinquennale maximum cum splendore celebravit, missis qui enim finitimis indicerent et *spectatores* ex omni gente convocarent. Adeoque ex cunctis finibus athletæ et omnis generis ludiones accersiti erant spe præmii propositi gloriæque ex victoria, conflueruntque exercitissimi quique in ludicris hisce studiis. Nam non solum iis qui gymniciis certaminibus operam dant, sed et in musica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine constituit præmia, atque in id omni cura incumberebat ut nobilissimi quique in certamen venirent. Præterea dona non exigua et bigis et quadrigis et equo singulari *vincentibus* proponenda curavit: et quæcunque uspiam ad magnificentiam et dignitatem elaborata fuerant studiose æmulabatur, modis omnibus agens ut spectaculum eximium daret et illustre. Theatrum vero ipsum splendidissime ornatum erat, depictis per circuitum Cæsaris gestis et tropæis quæ a gentibus debellatis reportaverat, opere omni ex probro puroque auro et argento. Et quod ad apparatus attinet, nihil erat vestis adeo pretiosum, nihil genumarum, quod non cum ludionibus qui specta-

δείκνυτο. Παρασκευὴ δὲ καὶ θηρίων ἐγένετο, λεόντων
τε πλείστων αὐτῇ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ
τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐστὶ
σπανιώτερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἀλλήλα συμπολοκαὶ
6 καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων
ἐπετρεδύνοντο. Τοῖς μὲν ξένοις ἐκπληξίς ἦτορ τῆς θαλά-
νης καὶ φυγαγωγία τῶν περὶ τὴν θῆαν κινδύνων, τοῖς δ'
ἐπιχωρίοις φανερά καταλύσεις τῶν τιμωμένων παρ' αὐ-
τοῖς ἔθων. Ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ προδόλου καταφάνετο
10 θηρίοις ἀνθρώπους ὑπορρίπτειν ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώ-
πων θέας, ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάτ-
τειν τοὺς θεσμούς. Πάντων δὲ μάλλον ἐλύπει τὰ
τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι [τὰς] τοῖς θεοῖς
περιειλημμένας, οὐ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα
15 σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχεραίνον.

β'. Ἐλάνθανον δὲ οὐδὲ τὸν Ἡρώδην ἐκταραττόμε-
νοι, καὶ βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὥστε, καθωμίλει δ'
ἐνίοις καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος,
οὐ μὴν ἐπειθεν, ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας τῶν ἐδόκουν ἐκείνων
20 πλημμελεῖν, δημοθυμὰ δὲν ἐξέβουιν, εἰ καὶ πάντα δοκοῖεν
οἰστὰ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ
τρόπαια λέγοντες· οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ἡρώ-
δης δὲ τεταραγμένους ὄρων καὶ μὴ βράδιος ἀν μεταπε-
σόντας, εἰ μὴ τύγοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς
25 ἐπιφανεστάτους εἰς τε θέατρον παρήγαγε καὶ δείξας τὰ
τρόπαια τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. Τῶν δ'
ἰκδοσάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι
τὸν περιθέσιμον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ
ξύλα. Τὰ δ' εὐθὺς ἦν ἀποσυληθέντα γέλως καὶ πλεῖ-
30 στον εἰς διάχυσιν ἐδυνήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν
εἰρωνείᾳ τίθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ παραχρυσασμένου
τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν ἐπισπόμεσαν ἐξ ὀργῆς
διαχέαντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλήσθαι καὶ
35 μὴ χαλεπαίνειν ἔτι, τινὲς δ' αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσ-
χερείᾳ τῶν οὐκ ἐξ ἔθους ἐπιτηδεύματων, καὶ τὸ κατα-
λύεσθαι τὰς πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν,
ὅσιον ὥνθεσαν ἀποκινδυνεύσαι μάλλον ἢ δοκεῖν, ἐξαλ-
λαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, περιορᾶν Ἡρώδην
40 πρὸς βίαν ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ
μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον τοῦ
παντὸς ἔθνους. Ἐκ δὲ τούτου συνομοσάμενοι πάντα
κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες καὶ ξι-
φίδια τοῖς ἱκατίοις ὑποβαλόντες * * * ἦν δ' αὐτοῖς δι'
45 ἀναξιοπάθειαν ὧν ἤκουσεν καὶ τῶν διεψορότων τις τοὺς
ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, οὐχ ὥς συνεργῆσαι τι καὶ
λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανός, ἀλλ' ἐν ἐτοιμῇ κατα-
τιθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἰ τι κακείνοις συμβαίνοι δυσχερές·
ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν
50 γενέσθαι.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον
ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδ' αὐτὸν Ἡρώδην διαρεύ-
ξεσθαι, προσπεσόντων ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δ', εἰ καὶ
μὴ τυγχάνοιεν ἐκείνου, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναίρησιν.

rentur simul in conspectum veniret. Paratae erant etiam
ferae, et leonibus quamplurimis ipsius jussu conquisitis,
aliisque quae aut robore praecellebant aut natura mira erant
raritate: atque id agebatur ut vel istae inter se committer-
rentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent.
Peregrinis quidem erat admiratio sumptuum, simul et ani-
morum oblectatio ex periculorum conspectu, indigenis
vero manifesta videbatur morum, qui ipsis summo in ho-
nore erant, dissolutio. Res ipsa enim indicabat plane im-
pium esse, homines ad bestias projicere in hominum ex
spectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis
moribus permutari. Sed nihil eos magis offendeat quam
tropaea: nam quum ea putarent imagines esse armis inclu-
sas, ideo quod patriis legibus istiusmodi quid colere nefas
esset, indignissime eas ferebant.

2. Neque vero nesciebat Herodes eos turbari, et vim
inferre intempestivum existimabat; quapropter operam
dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, et ea religione
solveret: verum nihil proficiebat, sed quod moleste fer-
rent ea, quibus illum flagitium admittere existimabant, uno
consensu vociferabantur, si omnia patienda forent, at ho-
minum quidem imagines (tropaea innuentes) in urbe non
passuros: haud enim moribus patriis fas esse. Herodes
vero, quum videret illos turbatos esse, et non facile ei ces-
suros, nisi solatii aliquid adhiberetur, eorum praecipuos
vocat, et in theatrum ductis tropaea monstrat, quarumque
quidnam haec eis videantur. Quumque exclamassent, ho-
minum esse imagines, ubi jusserat ornamenta detrahi,
merum lignum eis ostendit. Atque ista repente suo de-
nudata ornatu risum excitabant plurimumque ad animos
placandos valebant, quippe qui jam ante imaginum appa-
ratus pro ridiculo ducerent.

3. Quum autem populum hoc pacto repulisset, atque
impetum quo irati ferebantur dissipasset, plerique sic erant
ut mutati pacatique esse viderentur: tamen eorum non-
nulli in offensione ex mutatis moribus perseverabant, et,
quum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura
esse mala, satius esse putarunt vel quodvis periculum
subire quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu,
quidquam contra receptos mores per vim introducere, et,
dum pro rege se gereret, revera se toti genti inimicum in-
festumque ostendere. Itaque conjurarunt cives decem in
quodvis periculum, et pugiones sub vestibus sumpserunt;
* * * eratque inter eos quidam caecus, qui, eorum quae audierat
indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem
quasi eos in facinore patrando multum adjuturus, sed cum
eis adversa pati paratus, si male res caderet: id quod illis
ad rem aggreddendam multum animi addidit.

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, spei
pleni ne Herodem quidem ipsum evasurum, quum ex im-
proviso eum adorituri essent: aut certe si ab eo aberrat-
rent, fore arbitantes ut multos ex ejus comitibus interfice-

οίονοι, καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκειν, εἰς ἐννοίαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκείνον ἀγαγεῖν. Ἐκείνοι μὲν οὖν προκαταστάντες, ἐπὶ τοιαύτης ἦσαν προθυμίας. Εἷς δὲ τῶν ὑφ' Ἡρώδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξευρηκώς ὄλην τὴν ἐπίθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσεῖναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. Ὁ δ' (οὐ γὰρ ἀνοίχειν ὤθηται τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφροῶν, ὃ συνήδει παρὰ τῶν πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθ' ἕκαστα γινομένας) ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασιλεῖον ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. Προσπιπτόντων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπεκράσθησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν καταστροφὴν τοῦ βίου τῷ μηδὲν ὑφίεμαι τοῦ φρονήματος. Οὐ γὰρ ἐντραπέντες οὐδ' ἀρνησάμενοι τὴν πράξιν ἀνέδειξαν ἡδὴ κρατούμενοι τὰ ξίφη, διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τὴν συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς οὐδ' οἰκείων ἔνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλεον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, ἃ καὶ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἡ θνήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. Τοιαῦτα μὲν ἐκείνοι, τῇ προαιρέσει τῆς ἐπιβουλῆς ἐμπαρηρησιασάμενοι, περιστάσεων αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἦγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρσαν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἀρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ μελίστι διελόντες προὔθησαν κυσίν. Ἐωρᾶτο δὲ πολλοῖς τῶν πολιτῶν ταῦτα γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδεὶς, ἕως Ἡρώδου πικρότερον καὶ φιλόδεικον ποιούμενον τὴν ἔρευναν, ἐκδυσανισθεῖσαι γυναικῆς τινες ὁμολογήσαν ἃ πράχθέντα εἶδον. Καὶ τῶν μὲν ἐνεργησάντων ἐγένετο τιμωρία, πανοικί τὴν προπέτειαν αὐτῶν ἐπεξίοντος, ἡ δ' ἐπιμονὴ τοῦ πλήθους καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον ὀρωδεῖν ἐποίει τὸν Ἡρώδην, εἰ μὴ μετὰ πλείονος ἀφραλείας κρατοῖη. Καὶ διέγων πάντοθεν περιειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων φανεράν γενέσθαι τὴν ἀπόστασιν.

ε'. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ἡ διητάτῳ, τοῦ δὲ ἱεροῦ τῇ περὶ τὸ φρούριον ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Ἀντινῶϊαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν ἐπενόησεν ἐπιτείχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστήν, οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας γίνεσθαι τοῦτο οὐδὲν ἔλαττον, ἰσχυροποιεῖ τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν Ἱεροσολύμων μίᾳ δδὸν ἡμέρας, εὐχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ἐπὶ τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γενησόμενον. Τῷ δὲ ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνυχοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. Ἐν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων περὶ αὐτὸν ἀποκληρώσας χώραν συνέκτισεν ἐπὶ τε τῇ Γαλιλαίᾳ Ἰάβα καλούμενον καὶ τῇ Περραίᾳ τὴν Ἐσεβωνίτιν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, αἰεὶ τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐπεξευρίστων, καὶ διαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος,

rent, atque ita regi ipsi occasionem praeberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus satagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciavit. Atque ille (nam nuncium a vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi a plerisque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, et conjuratos suis nominibus evocabat. Quum autem a satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, ubi intellexerunt se crimen effugere non posse, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. Non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt infitii, sed quum jam tenerentur, pugiones ostenderunt, confessique sunt se pulcre ac pie conjugationem fecisse, non quæstus ullius gratia, neque suis ut obsequerentur affectibus, sed, quod majus, pro institutis publicis, quæ par esset ut omnes aut custodirent aut pro illis vitam amitterent. Istis quidem ab illis de suo insidiandi proposito magna cum fiducia dictis, a regis circumdati militibus abducti sunt, et modis omnibus excruciatum mortem oppetierunt. Verum quum et indicem istum, qui illis odio erat, quidam non multo post corripuissent, non solum interfecerunt, sed et membratim discerptum canibus objecerunt. Atque id multi civium viderunt, neque tamen quisquam indicavit, donec, Herode acerbam et acrem quæstionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confesse sunt quæ facta viderant. Et in auctores quidem facinoris animadversum est a totis familiis pro temerario ausu poenas repetendo. At populi perseverantia et in legum tuitione intrepida constantia, fecit ut sibi timeret Herodes, nisi se tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumsepire, ne hujusmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

5. Quum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipse, et templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipse construxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum esse posse Samariam, quam nominavit Sebasten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris esse momenti, locum valide munivit, distantem quidem Hierosolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter usui esse posset. Præterea ad totam nationem continendam ædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipso vero Casarea nominata est. Item in magno campo, quum ex lectis circa ipsum militibus sorte quosdam duxisset, castellum construxit, itidemque in Galilæa locum, Gaba nomine, et in Peræa Esebonitum. Et ista quidem in singulis, ad securitatem semper aliquid adjiciens, totamque gentem custodiis circumdans, ut nequa-

ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγενομένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μὴδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφρησθηκότων ἀεὶ τινῶν πλησίον, οἳ καὶ γινώσκουν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. Τότε δὲ τὴν Σαμαρείαν ὀρμημένους τειγίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν διόρων συμπολίζειν ἐπετηδεύειν, ὑπὸ τῇ φιλοτιμίας τοῦ νεῶν ἐγείρειν, καὶ διὰ τὸ πρότερον οὐκ ἐν ταῖς ἐπισήμοις οὔσαν, καὶ μάλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τὴν τε προσηγορίαν ὑπέλλαττε, Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὔσαν τὴν πλησίον κατεμέριζε τοῖς οἰκητορσιν, ὡς ἐθὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ συνιόντες οἰκεῖν καὶ τείχῃ καρτερῶ τὴν πόλιν περιέλαβε, τό τε τοῦ χωρίου πρόσαντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μὴδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαβάνων· στάδιοι γὰρ ἦσαν εἰκοσίν. Ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσσην τριῶν ἡμισυ σταδίων τέμενος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ ἀλλεῖ τῶν ἐλλογιμωτάτων ἡγείρειν· ἐν τε τοῖς κατὰ μέρος διὰ πάντων ἐκράτει κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὴ ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὄρων καὶ τῇ τῶν περιβάλων ἐρυμνότητι φρουρίον αὐτὴν ποιοῦμενος ἐπὶ τῇ μείζονι, τὸ δ' εὐπρεπές, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλοanthropίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

ΚΕΦ. Θ'.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, τρισκαίδεκατον ὄντα τῆς Ἡρώδου βασιλείας, πάθῃ μέγιστα τὴν χώραν ἐπέλαβεν, εἴτε δὴ τοῦ Θεοῦ μηνιάντος, ἢ καὶ κατὰ 30 περιόδους ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. Πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκέις ἐγίνοντο, καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἀχαρπὸς ἢ γῆ μὴδ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἰσθεν ἀναδραστάνειν φέρουσα· ἐπειτα καὶ τῆς διαίτης κατὰ τὴν ἐνδείαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης νόσοι τῶν σωματῶν καὶ πάθος ἤδη 30 λοιμικὸν ἐκράτει, διηνεκῶς ἀντεφοδιαζόμενοι αὐτοῖς τῶν κακῶν. Τό τε γὰρ ἡγορηθῆαι θεραπείας καὶ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλεόν ἀρξαμένην ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥ τε φθορὰ τῶν οὕτως ἀπολλυμένων ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν 40 ταῖς ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας οὐκ ἐδύναντο. Φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτος καρπῶν καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπέκειντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὴν ὑπελείπετο, μάλλον ἢ κατὰ προσδοκίαν ἐπιτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκείνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον, ὡς 45 αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ καὶ τῶν περιόντων τὰ περιόντας εὐθυμίας, μὴδὲ τὸ δεύτερον ἀνέσης τῆς γῆς. Ἡ τε ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρεῖας ἐκαινούργει· καὶ τὰς ἀπορίας οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινε αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῶν τε φόρων οὐς ἐλάμβανεν 50 ἀπὸ τῆς γῆς ἀρηρημένῳ καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὣν τὰς πόλεις ἐπεσχεύαζεν. Ἦν τε οὐδὲν ὅ τι καὶ βοηθείας αἷσιον ἐδόκει προκατεληφτότος

quam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu levissimo fieri solebant, neque laterent quum concitari cœperint, dum nonnulli semper in promptu haberentur qui motus resciscere et impedire possent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eo coloniam, tum eorum quorum opera in bello usus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ex antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in sui securitatem etiam munificentiae valde studebat; atque nomine ejus mutato Sebasten appellavit, et finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, divisit incolis, ut in ipso statim adventu feliciter agerent: et valido muro urbem circumdedit, usus declivitate loci ad firmitatem, comprehensoque spatio, non quantum fuerat prius, sed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet; nam viginti stadiorum erat in circuitu. Quin et intus ejus in mediotulio sacrum sesquistadii locum reliquit, omnibus rebus ornatissimum, et ibi templum extruxit magnitudinis et pulcritudine inprimis memorabile: urbemque in singulis ejus partibus in dies decorabat, sibi quidem necessarium esse videns ut tutius degeret, adeoque moenium validitate eam castelli ad instar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut posset ex elegantiae studio beneficentiae etiam monumenta posteris reliquere.

CAP. IX. (XII.)

Ceterum eodem anno, qui regni Herodis decimus tertius fuit, maximae calamitates in eam regionem invaserunt, sive ex Dei ira, sive malo statis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat siccitas, et inde insequuta est sterilitas terrae, ne illos quidem fructus ferentis quae solita erat sponte sua edere: ac deinde victus ratione praeeoliorum inopia mutata, corporum invaliditudine laborabant et pestilentiae morbus grassabatur, calamitatibus perpetuo in ipsos irruentibus. Nam, et quod curatione egerent et alimento, pestis vehementer ingravescens magis exacerbabatur, et strages eorum qui ita moriebantur etiam superstilius omnem de se spem eripuit, ut qui necessitatibus suis nulla cura subvenire possent. Porro corruptis anni fructibus et absumptis qui jam ante reponabantur, nihil boni quod sperarent reliquum erat, malo praeter opinionem in dies crescente, et non in istum duntaxat annum, adeo ut ne minimum quidem illis restaret, sed etiam semina reservata perierint, terra secunda vice nihil reddente. Quin et necessitas fecit ut ad inopiam sublevandam novis quampulcherrimis excogitandis studerent, fiebatque ut ipse rex non minus egestate laboraret: ut qui nihil tributi, prout consueverat, e terra acceperit, et pecuniam consumpsit in liberalitate erga eos, quorum urbes instauravit. Nihilque erat quod idoneum ad malum depellendum videretur, quum

τοῦ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρρομένων· τὸ γὰρ οὐκ εὖ πράττειν φιλαίτιον αἰεὶ κατὰ τῶν προσετη-
κότων.

β'. Ἐν τούτοις ὃν διανοεῖτο βοηθεῖν τῷ καίρῳ. Χα-
λεπόν δ' ἦν, οὔτε τῶν πλησίων ἐχόντων ἀποδίδωσθαι
σιτία, τῷ μὴδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων
τε οὐκ ὄντων, εἰ καὶ δυνατόν ὀλίγον ἐπὶ πολλοῖς εὐπο-
ρηθῆναι. Καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντως εἰς
τὴν βοηθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς
βασιλείους αὐτοῦ συνέκοψεν ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ,
μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας μήτ' εἰ τι
τέχῃ τίμιον ἦν, τούτου φεισάμενος. Ἐπεμπε δ' ἐπ'
Αἰγύπτου τὰ χρήματα, Πιτρωνίου τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ
Καίσαρος εἰληφότος. Οὗτος οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν
καταφευγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος
ὢν Ἡρώδῃ καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτῷ,
πρῶτος μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σίτον, εἰς ἅπαντα δὲ
κατὰ τὴν ὄντην καὶ τὸν ἔκπλου συνήργησεν, ὡς μέγα
μέρος ἢ τὸ πᾶν γενέσθαι ταύτης τῆς βοηθείας. Ὁ γὰρ
Ἡρώδης, τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀπορμῇ τὴν ἐπιμέ-
λειαν τὴν αὐτοῦ προστιθείς, οὐ μόνον ἀντιμετέστησε
τῆς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ
μεγίστην ἐποίησατο τὴν ἐπίδειξιν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς
προστασίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις οἶόν τε καὶ δι'
αὐτῶν τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν ἐνεῖμε τοῦ σίτου τὴν ἐξέτα-
σιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων
οἱ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθενείαν οὐ,
καὶ ὡς εἶχον αὐτοῖς παρασκευάζειν τὰ σιτία, προὔνοι
καταστήσας ἀρτοποιοὺς καὶ παρέχων ἑτοίμας τροφὰς.
Ἐπιμελείαν δὲ καὶ τοῦ μὴ διαχειρμάσαι μετὰ κινδύνου
αὐτοὺς ἐποίησατο, συγκατατεληφύας καὶ τῆς περὶ τὰς
ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαν-
αλωθέντων τῶν βροσκημάτων, ὡς οὔτε ἐρίων εἶναι
χρήσιν οὔτε τῶν ἄλλων σκεπασμάτων. Ἐκπορι-
σθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἡδὴ
πολεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρ-
ματα τοῖς ἐν Συρίᾳ διδούς. Καὶ τοῦτ' ὥννησεν οὐχ
ἥττον αὐτὸν, εὐστοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τῆς χάριτος,
ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γενέσθαι. Τὸ δὲ
σὺμπαν ἀμήτου περὶ τὴν γῆν ἐπιφανέντος, οὐκ ἔλαττον
ἢ πέντε μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν, εἰς
τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθείσαν
αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης φιλοτιμίας καὶ σπουδῆς
ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς περίεξ, ἐν ταῖς αὐταῖς
κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. Οὐ γὰρ ἐστ' ὅστις
ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείρηται μὴ βοηθειαν εὐρέσθαι
κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ ὅτμοι καὶ πόλεις, καὶ τῶν
ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τοπλείωνων προίστασθαι συν-
ετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες εἶχον ὥν ἰδεῖσθαι
ὥστε γενέσθαι λογιζομένῳ τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς
δοθέντας σίτου κόρους μυρίους, (ὁ δὲ κόρος δύναται
μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα,) τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βα-
σιλείαν περὶ ὀκτακισμυρίους. Ταύτην δὲ αὐτοῦ τὴν
ἐπιμελείαν καὶ τὴν τῆς χάριτος εὐκαιρίαν οὕτως ἐν αὐ-

jam ei ex calamitatibus conflatum esset subditorum odium :
solet enim fieri ut, quum res minus prospere cedant, in
eos qui praesunt querelas adhibeant.

2. Quum ita se res haberent, cogitabat temporis a trocitan-
tem levare. Verum difficile erat, quum nec finitimi habe-
rant quod ad victum suppeditaret, ut qui iisdem malis
conflictarentur; nec pecunia suppeteret, si quo modo vel
tantillum pro multis comparari potuisset. Par tamen esse
existimans ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos,
quicquid erat ornatus in regia ex auro et argento in totum
concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori
factis pepercerit. Mitlebat autem pecuniam in Aegyptum,
cujus praefecturam a Caesare acceperat Petronius. Ille,
non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus,
quum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos salvos
esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, et
modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos
adjuvit, ita ut magna ex parte vel universum ei hoc de-
beatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis
allatae causam suae curae adscribendo, non modo eos qui
prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit,
sed et palam omnibus fecit se animo plane benigno illorum
saluti prospicere. Nam primum quidem iis, qui conficiendo
erant sibi ipsis panem in victum, frumentum examine in-
stituto accuratissimo distribuit : deinde quia multi erant
quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires
deerant ad edulia sibi met praeparanda, his providebat pi-
stores illis assignando victumque paratum praebendo. Porro
curam adhibuit, ne dum hiemem agerent periculum adi-
rent, ut qui vestium etiam inopia laborarent, perditis pla-
neque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum
suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Quum autem
et horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus
subvenire cogitabat, Syriae incolis semina subministrando.
Id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad fertilita-
tem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde
provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per
regionem quinquaginta millia hominum quos ipse alebat,
atque hac ratione quum regnum afflictum summa cura sub-
levasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem
malis erant, levavit. Nemo enim erat qui propter inopiam
eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit, immo
et populi et urbes et privati, quotquot pluribus prospici-
endo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes
quae desiderarunt assequebantur, adeo ut frumenti cori,
extra regnum distracti, numero fuerint decies mille, (con-
tinet autem corus medimnos Atticos decem,) in ipso vero
regno ad octogies mille. Atque siebat ut haec ejus cura et
tam opportuna benevolentia tantum gratiae ipsi conciliavo-

τοῖς τε τοῖς Ἰουδαίοις ἰσχυῖσαι συνέβη καὶ διαδοθῆναι παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίση κινήντα, διὰ τὸ παραχαράττειν ἕνια τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαίρεθῆναι τοῦ παντός ἔθνους, ἀντικατάλλαγμα δὲ φαίνεσθαι τὴν ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶν δεινοτάτων φιλοτιμίαν. Εὐκλεία δὲ καὶ παρὰ τῶν ἔξωθεν ἦν, καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγου, κακώσαντα δὲ τὴν βασιλείαν οὐχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. Τὸ γὰρ ἐν ταῖς ἀπορίαις μεγαλόψυχον παρὰ δύξαν 10 ἐπιδεικνύμενος ἀντιμετέστησε τοὺς ὄχλους, ὥς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ ὅσον ἡ πείρα τῶν πάλαι γεγενημένων, ἀλλ' ὅσον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια παρεστήσατο.

γ'. Περὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ συμμαχικὸν ἐπεμψε Καίσαρι πεντακοσίους ἐπιλέκτους τῶν σωματο- 15 φυλάκων, οὓς Γάλλος Αἰλῖος περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. Πάλιν οὖν αὐτῷ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐπίδοσιν εὐθηνουμένων, βασιλεῖον ἐξωκοδόμει περὶ τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων καὶ κόσμω κατασκευάζων 20 πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ περιαλειμμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλους ἀνδρας ὑποδέχεσθαι, κατὰ τὰ μέτρα δὲ καὶ τὰς προσηγορίας· ὁ μὲν γὰρ Καίσαρος, ὁ δὲ Ἀγρίππα ἐκέκλητο. Προσελάμβανε δὲ καὶ γάμον αὐτῷ, κινήσεις ἐξ ἐρωτικῆς 25 ἐπιθυμίας, μηδὲνα τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν ἡδονὴν ζῆν ὑπολογισμὸν ποιούμενος. Ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο τοιαύδε. Σίμων ἦν Ἱεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινος Ἀλεξανδρείας, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε δὲ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. 30 ὄντος οὖν λόγου παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινήσθαι τὸν Ἡρώδην συνέβαιεν, ὡς δὲ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξήλπτεν ὥρα, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος διατελεῖν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, 35 εἰς βίαν καὶ τυραννίδα διαβληθήσεσθαι, βέλτιον δ' ὥρετο γάμω τὴν κόρην λαβεῖν. Καὶ τοῦ Σίμωνος ὄντος ἀδοξότερου μὲν ἢ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος δ' ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸν ἐπιεικέστερον τρόπον μετῆει τὴν ἐπιθυμίαν, αὖθις αὐτοὺς καὶ τιμιωτέρους ἀποφάνων. 40 Αὐτίκα γοῦν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Φάβητος ἀραιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα δὲ καθίστησιν ἐπὶ τῆς τιμῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

δ'. Τελεσθέντος δὲ αὐτῷ τοῦ γάμου, προσκατεσκευά- 45 σατο φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ἰουδαίους, ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος Ἀντίγονος ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. Τοῦτο δὲ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν Ἱεροσολύμων περὶ ἐξήκοντα σταδίους, φύσει δὲ ὀχυρὸν καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδεδότατον. Ἔστι γὰρ ἐγγὺς ἐπιεικῆς κολωνός, εἰς ὕψος ἀνίων χειροποίητον, ὡς 50 εἶναι μαστοειοῇ τὴν περιφορὰν, διεληπται δὲ κυκλοτερέσι πύργοις, ὁρβίαν ἔχων ἀνοδὸν, ξεσταῖς βαθμί- σιν ἐξωκοδομημένων εἰς διακοσίους. Ἐντὸς δ' αὐτοῦ καταγαγαὶ βασιλεῖοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ἑμοῦ καὶ κόσμον πεποιημέναι· περὶ δὲ τὴν βάσιν τοῦ

rit apud Judaeos, adeoque aliorum sermone percubuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quaedam in *receptis* moribus et in ipso regno violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin et magna erat apud exteros gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quae regnum licet affligerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in angustiis opinione majorem ostenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio eum exstitisse putarint non qualem jam ante experti sunt, sed qualem ex cura illorum in necessitatibus sese exhibuit.

3. Sub illud autem tempus misit et Caesari subsidio quingentos lectos homines de suis satellitibus, quos Aelius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno usui fuerunt. Quumque iterum res secundas et auctiores haberet, regiam in superiore urbe condidit, tricliniis extructis amplissimis exornatisque auro sumptuosissime et marmoribus et coloribus, ut illorum unumquodque lectis instrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita ratione magnitudinis *cujusque illorum* et appellationis: nam unum Caesaris, alterum Agrippae nominabatur. Porro et uxorem sibi accipiebat amatoriae cupidinis impulsu, nulla religione impeditus quominus in vitae voluptatibus animo suo obsequeretur. Nuptiae autem factae sunt ex hujusmodi occasione. Erat Simon Hierosolymitanus, Alexandrini cujusdam nomine Boethi filius, sacerdos, vir illustris, habebatque filiam omnium ejus, ut existimabatur, temporis formosissimam. Itaque quum in ore atque sermone Hierosolymitanorum esse coeperit, primum quidem fiebat ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, simul vero ac visa formae venustate animum illi percussit puella, noluit uti sua potestate ad desiderium explendum, suspicans id, quod erat, sibi vitio versum iri ac si per vim et tyrannice ageret, satius vero arbitrabatur ut illum in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis esset, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati suae satisfaciendi viam persequutus est, illos honoribus augendo et illustriores reddendo. Mox igitur Jesu Phabetis filio pontificatum abrogat, et honorem in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

4. Quum autem nuptias celebrasset, castellum etiam in eo loco construxit, ubi Judaeos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. Quod castellum abest ab Hierosolymis sexaginta ferme stadiis, natura munitum et adificationi aptissimum. Est enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem erectus, ut ambitu suo mammae formam et similitudinem praeseferat: distinguitur autem turribus rotundis, arduum habens ascensum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis structum. Intus vero diversoria sunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulcritudinem con-

λόφου διατρίβει κατασκευῆς ἀξιουδαίου, τὰ τε ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων (οὗ γὰρ οὗτος ὁ τόπος ἐσχηκεν) ἐκ μακροῦ καὶ πλείονων ἀναλωμάτων πεποιημένης. Τὰ δ' ἐπίπεδα περιωκοδόμηται πόλεως οὐδεμιᾶς ἐλάσσω, τὸν λόφον ἀρόπολιν ἔχοντα τῆς ἄλλης οἰκίσεως.

ε'. Πάντων δὲ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἡλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ταραχὰς οὐδ' ἐποιεῖν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἐκατέρωθεν ὑπηκόους παραστησάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπαραίτητος εἰς τὰς τιμωρίας, τὴν ἐπιμέλειαν δὲ μεγαλόφυχος ἐν ταῖς περιπετείαις ἡύρισκετο. Περιεβάλλετο δὲ τὴν ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῦτο τοῖς ἀρχομένοις αὐτοῦ ποιούμενος. Πόλεσι μὲν γὰρ ὁμίλει δεξιῶς καὶ φιανθρώπως καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν εὐκαιρίαις ὧν ἐκάστους ἐδωρεῖτο μέλους τὰς χάριτας ἐμποίων, καὶ τὸ μεγαλόφυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπεπῶς ἔχων ὥστ' αὐτῷ πάντα διὰ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλεόν αἰεὶ προσχωρούντων. Ὑπὸ δὲ τῆς εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε Κεῖσαρ καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλείστον δυναμένους, ἐκθαίνειν τῶν ἐθνῶν ἡναγκάζετο καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτείνων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων, (οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο, τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον,) τὴν δ' ἔξω γῶραν καὶ τὰς πόλεις οὕτω κατεσκευάζετο, Ἰουδαίους αἰὲν ἀπολογούμενος μὴ καθ' αὐτόν, ἀλλ' ἐξ ἐνότλης καὶ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι δὲ καὶ Ῥωμαίοις τὸ μὴδὲ τῶν οἰκείων ἐθνῶν ὅσον τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐστοχάζεσθαι χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτοῦ στοχάζόμενος, ἡ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὐθις ὑπολίπεσθαι. Ὅθεν καὶ περὶ τὰς ἐπισκευὰς τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

(ΙΒ'). ζ'. Κατιδὼν δὲ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδεότατον δεῖξασθαι πόλιν, ἧ παλαιὰ Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνίστας ἀπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακοσμῶν βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς, τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστον ἐργασίαν παρασχόν, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν κατὰ τὸν Πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἐνδον ἔχοντι καὶ δευτέρους ὑφόρους, τῇ δὲ δομήσει περίβλεπτον, ὅτι μὴδ' ἐκ τοῦ τόπου τὴν ἐπιτηδεότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάχτοις καὶ πολλὰς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. Κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον παράπλου, Ἰσπῆς μεταξὺ καὶ Δώρων. Πολισμᾶτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἱ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θίνας ἐπὶ τὴν ἡύα σύρουσαι καταγωγὴν οὐ μειλίχιον διδόναις, ἀλλ' ἐστὶν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. Τοῦτο τὸ δύσθετον τῆς χώρας διορθούμενος καὶ περι-

parata : et ad imum collis habitationes structuræ spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua destitutus erat) ex longo intervallo et magnis impensis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet; cui collis erat pro arce subjectis domibus imminente.

5. Quum autem omnia quæ speraverat bene ei cecidissent, ne minima quidem tenebatur suspicione de ullo in regno suo motu, ut qui subditos utrinque ad obsequium adstrictos haberet, et timore, quod nemini supplicium remittebat, et cura sua, quod dum premerentur calamitatibus sese magnificum ostenderit. Veruntamen foris securitatem quesivit, quasi in munimentum contra subditos hoc faceret. Nam in civitates comis erat et humanus, et dynastas ex occasione colebat, quorum singulos muneribus prosequabatur, majoribus non omissis beneficiis, ut qui ad regnum accomodate natura magnificus esset, ita ut ipsius omnia undique incrementa caperent ex prospero rerum successu. Atqui ex hac magnificentia studioque demerendi Cæsarem et Romanorum potentissimos cogeatur a receptis moribus decedere et patria instituta violare, dum et urbes ambitiosa sui ostentatione conderet et templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, (nam *Judei* nunquam tulissent, quum nobis interdictum sit statuas et simulacra Græcorum more colere,) sed alias regiones et urbes *ita* instruxit et ornavit, Judæis semet quidem purgans, quod non suapte sponte, sed ex jussu et mandatis hæc faceret, a Cæsare vero et Romanis gratiam iniens, quod ne patriis quidem moribus tantum quantum illorum honori studeret, dum ipse in summa suæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illustriora sui dominiatus monumenta posteris relinqueret. Quo factum est ut in animum induxerit urbes instaurare, et in eum finem immanes profuderit sumptus.

(XII.) 6. Quumque animadvertisset in ora maritima locum urbi aptissimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice describendam aggressus est, et ædificiis eam universam non tenui opera erexit, sed e candido lapide, tamque regis sumptuosissimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos, et, quod omnium erat maximum et operosissimum, portu quam tutissimo, magnitudine Piræo pari, in quo naves commodè stationem haberent et subducerentur, eoque magis structura visendo, quod locus ipse nihil suppedicaret ad opus adeo magnificum accommodatum, sed materia aliunde advecta et immensis sumptibus omnia perfecta essent et absoluta. Sita quidem est hæc urbs in Phœnicie, qua in Ægyptum præternavigatur, Jopen inter et Dora. Istæ autem urbeculæ maritimæ sunt, importuosæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas e mari in litus provolventes, nullam stationem quietam esse patiuntur, ita ut plerumque mercatores jactis ancoris in salo morari necesse habeant. Quum autem in eo esset ut hanc regionis incommoditatem corrigeret, tantum

γράφας τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἦν αὐτάρκες
 πρὸς τῇ χέρσῳ μεγάλους στολούς ἐνορμείσθαι, λίθους
 ὑπεριεγέθει καθέι το βάθος εἰς ὀργυιάς εἴκοσιν. Πεν-
 τήκοντα ποδῶν ἦσαν οἱ πλείους τὸ μῆκος καὶ πλάτος
 5 οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, τὸ βάθος δὲ ἐννέα, τούτων
 οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους· ἡ δὲ ἐνδόμησις,
 ὅσῃν ἐνεβάλετο κατὰ τῆς θαλάττης, εἰς διακοσίους
 πόδας. Τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο ταῖς κυμα-
 τωγαῖς ὥς ἀπομάχῃσθαι περικλύμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα
 10 (προκυμῖα γοῦν ἐκαλεῖτο), τὸ δὲ λοιπὸν περιεῖχε λίθι-
 νον τεῖχος πύργους διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος Δρου-
 σος ὀνομάζεται, πάνυ καλὸν τι χρῆμα, τὴν προσηγο-
 ρίαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου,
 τελευτήσαντος νέου. Ψαλίδες δὲ ἐνεπεποιήντο συν-
 15 ερεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ δὲ πρὸ αὐτῶν
 ἀπόδοσις πλατεῖ κύκλῳ περιεστεφάνωκε τὸν πάντα
 λιμένα, περίπατος τοῖς θέλουσιν ἡδιστος. Ὁ δὲ εἰς-
 πλάους καὶ τὸ στόμα πεποιήται πρὸς βορρᾶν, ὅς ἀνέμων
 αἰθριώτατος. Βάσις δὲ τοῦ περιβόλου παντὸς ἐν
 20 ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων πύργος νεναγμένος ἐπὶ πολὺ
 στερεῶς ἀντέχειν, κατὰ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι καὶ
 τοῦ κατὰ θάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνευ-
 γμῆνοι. Περιέκινται δ' ἐν κύκλῳ τὸν λιμένα λειοτάτου
 λίθου κατασκευῇ συνεχεῖς οἰκῆσεις, καὶ τῷ μέσῳ κολω-
 25 νός τις, ἐφ' οὗ νεῶς Καίσαρος ἀποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν,
 ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἣ
 τε πόλις αὐτῇ Καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ
 κατασκευῆς τετυχηκυῖα. Τὰ δ' ὑπ' αὐτὴν ὑπόνομοί
 τε καὶ λαῦραι πραγματεῖαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερ-
 30 κοδομημένων ἔχουσαι. Τούτων αἱ μὲν κατὰ σύμμε-
 τρα διαστήματα φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατ-
 ταν, μὴ δὲ ἔγκαρσία πάσας ἀπέκρινεν, ὥς τοὺς τε θυ-
 ερους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκ-
 δίδωσθαι, τὴν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπιγένηται,
 35 διαρρεῖν καὶ τὴν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. Κα-
 τεσκευάσασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας καὶ πρὸς τῷ
 νοτίῳ τοῦ λιμένος ὀπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλὴν ὄχλον
 ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον καὶ κείμενον ἐπιτηδείως
 ἀποπτεύειν εἰς τὴν θάλατταν. Ἡ μὲν δὲ πόλις οὕτως
 40 ἐξετελέσθη δωδεκαετὶ χρόνῳ, καὶ ταῖς ἐργασίαις οὐκ
 ἔγκαμόντος καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασι-
 λέως.

ΚΕΦ. Ι'.

Ἐπὶ τοιούτοις δὲ ὦν καὶ τῆς Σεβαστῆς ἡδὴ πεπο-
 λισμένης ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ῥώ-
 45 μην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, συντευζομένους
 Καίσαρι. Τούτοις ἀνελθοῦσι καταγωγῇ μὲν ἦν ὁ
 Πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων
 περὶ τὴν Ῥωῶδου φιλίαν, ἐρεῖτο δὲ καὶ τοῖς Καίσαρος
 κατάγεσθαι· καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρω-
 50 πίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν Ῥωῶδῃ τὴν βασιλείαν
 ὅσῳ βούλεται βεβαιοῦν τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ
 χώραν ἐτι τὸν τε Τράχωνα καὶ Βατανάϊαν καὶ Αὐρα-

in circuitu portus spatium descripsit quantum terram ver-
 sus magnis classibus recipiendis sufficeret, immensae ma-
 gnitudinis saxis in viginti ulnarum profundum demissis,
 quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, lati-
 tudine vero non minora octodecim, atque altitudine no-
 vempedalī fuerunt; alia tamen hisce majora, rursusque alia
 minora. Haec moles, quam contra maris impetum extru-
 xit, ducentorum pedum longitudine erat. Horum dimidium
 undarum agitationi opposuit, ut fluctuum circumquaque
 allisorum fractorumque vim repelleret, unde procymia
 dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum,
 turribus distinctum, quarum maxima, quae speciosa admo-
 dum erat, Drusus nominabatur, appellatione desumpta a
 Druso privigno Caesaris, qui juvenis obiit. Praeterea crebri
 facti erant fornices, nautis diversoria: praeterea fornices
 exarsensus lato ambitu toti portui circumdatus erat, locus ad
 inambulandum animi causa jucundissimus. Aditus autem
 et ostium portus obversum est aquiloni, ventorum frigidis-
 simo. Ad imum vero totius ambitus a sinistra quidem
 intrantibus turris solida ad firmius resistendum structa,
 a dextra vero duo magni lapides, et turri ex adverso ma-
 jores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum
 aedes circumjacent continuata serie, lapide politissimo
 extructae, tumulo in medio exstante, in quo templum Caesaris
 iis qui adnavigant eminens visum, habens statuas,
 unam quidem Romae, alteram vero Caesaris: atque urbs
 ipsa Caesarea appellatur, tam materia quam structurae arti-
 ficio conspicua. Quod autem ad subterranea spectat, cun-
 culos meatusque angustos, non minori opere constantes
 quam quae superstructa erant. Horum nonnulli paribus a
 se invicem intervallis ad litus et mare ferebant, unus vero
 transversus omnes succinxit, adeo ut imbres facile et inco-
 larum purgamenta una exonerentur, et mare, aestu fors
 accedente, totam etiam urbem subluat. Extruxit autem
 urbi et theatrum e saxo, et pone theatrum a meridionali
 portus latere amphitheatrum erexit, quod ingentem homi-
 num multitudinem capere potuit, loco opportunissimo
 situm, ut ei pateat prospectus in mare. Atque ita quidem
 ea urbs perfecta est annis duodecim, quum nec operi res
 succubuisset, nec ei defuisset unde sumptus faceret.

CAP. X. (XII.)

His autem absolutis, et Sebaste jam ante aedificata, sta-
 tuit Romam filios suos mittere, Alexandrum et Aristobolum,
 ut se Caesari offerrent. Eo postquam pervenerunt, ad Pul-
 lionem, virum Herodis amicitiae studiosissimum, divertere-
 runt: eisque permissum est etiam apud Caesarem diversiari.
 Nam et ipse eos accepit humanissime, et Herodi potestatem
 fecit regnum utriusque filiorum vellet confirmandi; eique insuper
 amplius regionum dedit, Trachonem et Bataniam atque

νῆτιν· ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ζηνοδόρος τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ Λυσανίου. Τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους οὐκ ἦρκει, ληστήρια δὲ ἔχων ἐν τῷ Τράχωνι πλείω τὴν πρόσodon ἔφερεν. Οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ Δαμασκηῶν ἐληίζοντο· καὶ Ζηνοδόρος οὐτ' εἰργει καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελείων ἐκοινώνει. Κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, Οὐάρρωνος κατεβῶν τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος καὶ γράφειν ἤξιον Καίσαρι τοῦ Ζηνοδόρου τὴν ἀδικίαν. Καίσαρ δὲ ἀνευχθέντων τούτων ἀντίγραφον ἐξελῖν τὰ ληστήρια, τὴν δὲ χώραν Ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρῶν τῶν περὶ τὸν Τράχωνα γεννησομένων τοῖς πλησίον. Οὐδὲ γὰρ ῥάδιον ἦν ἐπισχεῖν αὐτοὺς, ἐν ᾗ οὐδὲ τὸ ληστεύειν πεποιτημένους καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας· οὐτε γὰρ πόλις αὐτοῖς οὐτε κτήσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια καὶ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων διαίτα. Μεμηχάνηται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλείστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. Αἱ γὰρ μὴν εἰσοδοὶ σεναιὶ καὶ καθ' ἓνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξεργασμένα· τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ἐπιπέδου. Πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσσοδος, εἰ μὴ τρίβῳ χρῆσθαι τις ἐξ ὁδηγίας· οὐδὲ γὰρ αὐταὶ κατ' ὁρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἑλικας ἐξελλίσσονται. Τούτοις, ἐπειδὴ τῶν εἰς τοὺς πλησίον κακουρηγμάτων ἐκωλύοντο, καὶ κατ' ἀλλήλων ἦν ὁ τῆς ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελεῖσθαι. Λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρώδης παρὰ 20 Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, δηγῶν ἐμπειρίαν, τοὺς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε καὶ τοῖς περὶ αὐτῶν τὴν εἰρήνην παρέργεν.

β'. Ὁ δὲ Ζηνοδόρος ἀχθόμενος πρῶτον μὲν ἐπὶ τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μάλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν 25 Ἡρώδου μετεληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. Κάκεινος μὲν ἀπρακτος ἀναστρέφει, πέμπεται δὲ Ἀγρίππας τῶν πέραν Ἰονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τούτῳ περὶ Μυτιλήνῃν χειμαῖζοντι συντυχὼν Ἡρώδης (ἦν γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνή- 40 θης) εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. Γαδάρων δὲ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. Οἱ τε Ἀραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρώδου, διεκ- 45 κίνητο καὶ στασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας, ὡς ἐδόκουν, εὐλογοτέρας. Ὁ γὰρ Ζηνοδόρος, ἀπογινώσκων ἤδη τῶν καθ' αὐτὸν, ἔφθαι τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν Αὐρανιτίτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντων πεντήκοντα. Ταύτης ἐμπειρομένης τῇ 50 δουρεῖ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀπαρνούμενοι διημιρῶν, πολλὰς μὲν ταῖς καταδρομαῖς καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. Ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες καὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν

Auranitidem : et dedit ob hujusmodi causam. Zenodorus quidam Lysaniæ domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos redditus habebat; eos vero latrocinis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatæ vitæ homines, qui Damascenum agrum populabantur : neque Zenodorus eos impediēbat; quin et ipse prædæ particeps erat. Viciui autem, hac re vexati, adversus Varronem, qui præfectus erat, vociferabantur et ut Cæsari de Zenodori injuriis scriberet flagitabant. Cæsar, his ad eum allatis *querelis*, rescriptis ut ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur : nam hujus cura et diligentia cautum fore ne Trachonitæ deinceps finitimis uocēant. Neque enim eos prohibere facile erat, quum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent : quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea et speluncæ, ubi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibi met autem confecerunt aquarum copiam et abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut possent ex occulto diu resistere. Enimvero aditus sunt angusti, ut non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant : atque domorum superius solum non supereminet, sed propemodum terræ æquale est. Id totum rupes est dura et aditu difficilis, nisi via incedatur qua præeat ductor, quippe non rectæ, sed valde flexuosæ factæ sunt semitæ. His hominibus, si quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris est ut ipsi inter se alii alios spolient, adeo ut a nullo scelerum genere sibi temperent. Atqui Herodes, hoc beneficio donatus à Cæsare, et in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut a maleficiis illi abstinere, finitumisque pacem et securitatem præstitit.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus esset præfectura, deinde, et potissimum quidem, quod Herodi principatum assequito invideret, profectus est Romam ut eum accusaret. Et ille quidem re infecta reversus est; Agrippa vero missus est, ut provincias trans mare Ionium Cæsaris nomine procuraret eumque Mytilenæ hibernantem Herodes, utpote ei amicissimus et familiarissimus, adiit, deinde Judæam repetiit. Ceterum Gadarenses quidam Herodem apud Agrippam accusatum iverunt, ac ille, eos nullo dignatus responso, regi vinclos remisit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolebant, concitati erant, ac tunc ejus rebus dissidium creare conabantur, idque de causa ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim, de suis rebus jam desperans, eis suæ præfecturæ partem, Auranitidem, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæsar, continebatur, tanquam injuste ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, et crebras incursiones faciendo, et vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin et sibi conciliabant pauperes milites, et Herodi infesti erant, semper sperantes et novis rebus sfudentes, quibus maxime

ἐνδιδόντες, ὧς μάλιστα χιούουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. Ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων Ἡρώδης, δημοῦς οὐκ εἰς τὸ δυσμενέες, ἀλλ' ἐξ ἐπιλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παραχαῖς οὐκ ἀζῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

6 γ'. Ἡδὴ δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἐπτακαίδεκάτου παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. Καὶ τότε τῶν Γάδαρα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατεβόων Ἡρώδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. Ταῦτα δὲ ἀπετόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου, καὶ παρασχόντος ὁρκους ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ἡρώδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τοῦ Καίσαρος. Τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ Γαδαρηνοὶ οὐ μικρὰν καταβολὴν ἵποισαντο, θράσσει τοῦ μὴδὲ τοὺς ὑπ' Ἀγρίππα παραδοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ἡρώδου καὶ μὴδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γὰρ εἰ τις ἄλλος ἐδόκει δυσπραίτητος μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμαρτόντας ἀφίεναι. Κατηγορούντων οὖν ὕβρεις καὶ ἀρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὃ μὲν Ἡρώδης ἀταρακτῆσας ἔτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν, ἐδεξιούτο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς παραχῆς τοῦ πλήθους μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν οἱ περὶ τούτων ἐρρέθησαν λόγοι, ταῖς δ' ἐξῆς οὐκέτι προῆλθε διάγνωσις. Οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ προσδοχῆσαντες, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, κατὰ φόβον αἰκίας οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες ἔχοντι διερθεύοντο. Ταῦτα δὲ ἐδόκει κατὰγνῶσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἀμαρτίας· ἐνθεν οὐδὲ μελήσας ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτίων Ἡρώδην. Ἐπισυμπίπτει δὲ οὐ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν· ὃ γὰρ Ζηνοδώρος, βαγέντος αὐτῷ τοῦ σπλάγχνου, καὶ πολλοῦ κατὰ τὴν ἀσθένειαν ὑποχωροῦντος αἵματος, ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ δὲ καὶ τὴν τούτου μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ἡρώδῃ δίδωσιν, ἥ μεταξὺ τοῦ Τράχωνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, Οὐλάθαν καὶ Πανιάδα καὶ τὴν περίξ χώραν. Ἐγκαταμίγνυσιν δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς Συρίας, ἐντειλόμενος μετὰ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν, τό τε σύνολον εἰς τοῦτο προῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο τούτων τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσσηδε τὸ μέγεθος οὖσαν, Καῖσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Ἀγρίππα, κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, Καῖσαρ μὲν οὐδένα μετ' Ἀγρίππαν Ἡρώδου προετίμησεν, Ἀγρίππας δὲ μετὰ Καίσαρα πρῶτον ἀπεδίδου φιλίας τόπον Ἡρώδῃ. Τοιαύτης δὲ ἐχόμενος παρρησίας, τῷ μὲν ἀδελφεῷ Φερώρᾳ παρὰ Καίσαρος ἡγήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ἀπονεύμας ἐκ τῆς βασιλείας πρόσδοτον ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, εἰ καὶ τι πάσοι, τὰ κατ' ἐκείνους ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δ' ἐπὶ θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου

gaudent qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hostiliter agebat, sed eos prudenter leniebat, neque turbis occasionem dare volebat.

3. Quum autem jam annum decimum septimum in regno egisset *Herodes*, venit Cæsar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expostulare cœperunt, impiosum esse acerbumque et tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, instigando, et de Herode conquerendo, jurandoque se nunquam deserturum eos, quin Herodis regno adempturum esse et Cæsaris ditioni adjecturum. Illis adducti Gadareni magnum clamorem sustulerunt, eo freti, quod quos ei victos tradiderat Agrippa, pœnas non dedissent, sed ab Herode dimissi, nihilque mali ab eo passi fuissent: etenim, si quis alius, in suos inexorabilis esse existimabatur, quum ex animi magnitudine in peccatis alienis remittendis facilem se præberet. Igitur quum ab illis de vi et rapinis et templorum eversionibus accusaretur, Herodes imperturbatus parabat causam suam defendere: sed Cæsar ei dextram dedit, neque quidquam de sua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hisce rebus actum est, die vero sequenti non perrectum est in cognitione. Nam Gadareni, propeusionem tum ipsius Cæsaris tum assessorum videntes, et se regi traditum iri (ut erat verisimile) arbitantes, cruciatuum metu partim se noctu interfecerunt, partim se præcipitarunt, aliique se in fluvium dejicientes mortem sibi met consciverunt. Ista autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæsar sine ulla dubitatione Herodem absolvit. Præterea et aliud accidit quod ei feliciter admodum cessit: nam Zenodorus, rupto intestino, multoque, quum viribus deficeretur, amisso sanguine, vita decessit Antiochiæ in Syria. Quamobrem et ejus regionem Cæsar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem et Galilæam posita,) Ulatham et Paniadem, agrumque finitimum. Quin et eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit, eisque, ne quid sine Herodis sententia facerent, imperavit. Atque, ut rem in pauca coteram, eo felicitatis pervenit ut, quum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo isti regerent, Cæsar eique proxime Agrippa, ex *singulari* in eum benevolentia, Cæsar quidem neminem secundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero secundum Cæsarem Herodi primum in amicitia sua locum tribuerit. Itaque pro ea quæ sibi ex gratia nata est fiducia, a Cæsare tetrarchiam petiit fratri suo Pheroræ, atque ipse ei centum talentorum redditum de suo regno dedit, ut si forte moreretur *Herodes*, esset in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Postquam autem Cæsarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exstruxit, ex candido saxo, in *Zeno-*

περικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τοῦ Πανίου καλουμένου· σπήλαιον ἐν ὧρει περικαλλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα καὶ βάθος· περρωγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον, καθύπερθε δ' ὄρος παμμιέγεις, ὑπὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. Τοῦτον ἐπισημώτατον ὄντα τὸν τόπον καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, δὴ ἀφείρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόχασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀπορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς· κατὰ γὰρ τὴν ἐξεργασίαν τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῶν ἐθνῶν, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ λόγος δὲ πάντων ἐγένετο παροξυνομένων αἱ καὶ ταρτατομένων. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὰν ἐπιμέλειαν ἐτήχεν, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ἐπιτάττων δ' αἱ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις· ἦν δ' οὔτε σύνοδος ἐπιεμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν οὔτε κοινωνία περιπάτου καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα. Καὶ χαλεπαὶ τῶν φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις, πολλοὶ δὲ καὶ φανερώς καὶ λεληθότως εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι, τὴν Ὑρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο, κἂν τῇ πόλει κἂν ταῖς ὁδοποισίαις ἦσαν οἱ τοὺς συνιόντας εἰς ταῦτόν ἐπισκοποῦντας. Ἡδὴ δὲ πρῶτον οὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τοῦ μέρους, ἀλλὰ πολλὰκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίνυσθαι νυκτοῦρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πειρᾶν αὐτῶν ἦν ἔχουσιν ἔνοιαν περὶ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. Τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξασυθαδιαζομένους πρὸς τὸ μὴ συμπεριφέρεισθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι πάντας ἐπέτρεξε τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὄρκοις ἡξίου πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνηγάκασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τὴν εὐνοίαν ἥ μὴν διαρρῶκεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὁμολογεῖν. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ κατὰ θεράπειαν καὶ δέος ἔκον οἷς ἡξίου, τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ ἐκποδὴν ἐποιεῖτο. Συνέπειθε δὲ καὶ τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ Σαμέαν καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοὺς πλείστους ὁμνύειν· οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν οὐθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς διὰ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. Ἀφείθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' ἡμῖν Ἑσσαῖοι καλούμενοι. Γένος δὲ τοῦτ' ἐστὶ διαίτη χρώμενον τῇ παρ' Ἑλλήσιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεειγμένη. Περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διεξέειμι· τοὺς δὲ Ἑσσηνοὺς ἀφ' ὅας αἰτίας ἐτίμα, μετῴν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον· οὐ γὰρ ἀπρεπὲς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γένει, παραδελῶν καὶ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπολήψιν.

ε'. Ἦν τις τῶν Ἑσσηνῶν Μανάημος ὄνομα, καὶ ταῖλα κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ βίου καλοκαγαθία μαρτυρούμενος καὶ πρόβησις ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. Οὗτος ἐτι παῖδα τὸν Ἡρώδη εἰς διδασχάλου φοιτῶντα κατιδὼν βασιλεῖα Ἰουδαίων προσηγόρευσε. Ὁ δ'

dori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus est pulchra admodum in monte, eique subjectus est terræ hiatus et vorago prærupta immensæ altitudinis, stagnantis aquæ plena : supra autem mons ingens imminet, et infra specum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo insuper exornavit *Herodes*, quod *Cæsari* sacrum esse voluit.

4. Tunc etiam sui regni hominibus tertiam vectigalium partem remisit, prætextu quidem ut semel post sterilitatem recrearent reficerentque : sed id magis faciebat, ut ab illis sibimet infensis gratiam iniret : nam ejusmodi operum exsequendorum studium, quasi ex iis tolleretur religio et mores dilaberentur, ægre ferebant : atque in ore erat omni populo, quippe semper irritato et perturbat. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occasiones adimendo, et perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, simulve ambulare aut vivere non liceret, observantibus omnia custodibus : atque si quis deprehensus esset, in eum acerbe animadvertebatur; nullique, tum palam tum secreto, in Hyrcaniam castellum adducti, illic interficiebantur : erantque certi tum in urbe tum in viis homines, qui observarent si qui convenirent. Quin ne ipsi quidem aiunt hanc partem neglexisse, verum sæpe velitu privati hominis sese noctu turbis immiscuisse, ut experiretur et rescisceret quid de principatu sentirent. Quodsi qui obstinate in mores consentire recusarent, eos modis omnibus persequeretur : reliquos vero ad fidem, rejurando perducendos censebat, atque ipsos compulsi ut sacramento se astringerent fidelitatem ei in imperio conservaturos esse. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ postulabat consenserunt : qui vero fastidiosè stomachabantur, et sese cogi non sustinebant, eos quavis ratione e medio tollebat. Volebat etiam *Pollionem* *Phariseum* et *Sameam*, et complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere : sed illi in eam rem non consenserunt; neque tamen, ut ceteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter *Pollionem*. Ab hac eadem necessitate excepti fuerunt etiam qui apud nos *Essæi* appellantur. Sunt autem genus hominum qui simili vitæ instituto utuntur ac Græcorum *Pythagoræi*. Et de illis quidem planius et apertius alibi verba facio. De *Essenis* vero, quamobrem eos honore affecerit et plus iis tribuerit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit : non enim ab historica narratione alienus videbitur hujusmodi sermo, præsertim quum ostendat quæ de istis opinio obtinuerit.

5. Erat *Essenorum* quidam nomine *Manahemus*, præter alia in vitæ instituto ob morum honestatem bene audiens, et qui futura divino instinctu prævideret. Hic conspicatus aliquando *Herodem*, puerum adhuc, in ludum literarium commentem, dixit regem fore *Judaorum*. Et

ἀγνοεῖν ἢ κατεργωνεύεσθαι νομιζῶν αὐτὸν, ἀνεμίμνη-
σκεν ἰδιώτης ὢν. Μανᾶημος δὲ, μειδιάσας ἡρέμα
καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τῶν γλουτῶν, « ἀλλὰ τοι
« καὶ βασιλεύσεις, ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως
6 « ἀπάρξεις· ἡξιώσαι γὰρ ἐκ Θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν
« Μανᾶημου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον
« εἶναι τῶν κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. Ἄριστος
« γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπή-
« σιας καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείαν, ἐπιείκειάν τε
10 « πρὸς τοὺς πολίτας· ἀλλ' οὐ γὰρ οἷδ' αὖ σε τοιοῦτον
« ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ἐπιστάμενος. Εὐτυχία μὲν γὰρ
« ὅσον οὐκ ἄλλος διοίσεις καὶ τεύξη δόξης αἰωνίου,
« λήθην δ' εὐσεβείας ἔξεις καὶ τοῦ δικαίου. Ταῦτα δ'
« οὐκ ἂν λάθοι το θεῖον, ἐπὶ καταστροφῇ τοῦ βίου τῆς
15 « ἀντ' αὐτὸν ὀργῆς υπομνημονευομένης. » Τούτοις αὐ-
« τῶν μὲν ἥκιστα τὸν νοῦν προσείχεν, ἐλπίδι λειπόμενος
αὐτῶν, Ἡρώδης· κατὰ μικρὸν δὲ ἄρσεις, ἕως καὶ τοῦ
βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς με-
ταπέμπει τὸν Μανᾶημον, καὶ περὶ τοῦ χρόνου πόσον
20 ἄρξει ἐπυνθάνετο. Μανᾶημος δὲ τὸ μὲν σύμπαρ οὐκ
εἶπεν· ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γενήσον-
ται τῆς βασιλείας ἑνιαυτοὶ προσεπύθετο, καὶ εἴκοσι
καὶ τριάκοντα εἰπὼν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς
προθεσμίας. Ἡρώδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεσθεὶς τὸν τε
25 Μανᾶημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος καὶ πάντα ἀπ' ἐκεί-
νου τοὺς Ἑσσηνοὺς τιμῶν διέτλει. Ταῦτα μὲν οὖν,
εἰ καὶ παράδοξα, δηλώσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἡξιώσα-
μεν, καὶ περὶ τῶν περ' ἡμῖν ἐμῶν, διότι πολλοὶ
[οἷα] τοιούτων ὑπὸ καλοκαυχίας καὶ τῆς τῶν θείων
30 ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Τότε δ' οὖν ὀκτωκαιδεκάτου τῆς Ἡρώδου βασιλείας
γεγονότος ἑνιαυτοῦ, μετὰ τὰς προειρημένας πράξεις,
ἔργον οὐ τὸ τυχόν ἐπεβάλετο, τὸν νεῶν τοῦ Θεοῦ δι'
αὐτοῦ κατασκευάσασθαι, μίξιζ τε τὸν περίβολον καὶ
36 πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἀπάν-
των αὐτῷ τῶν πεπραγμένων περισχυότερον, ὥσπερ
ἦν, ἐκτελεσθῆσεσθαι τοῦτο καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην
ἀρκέσειν. Οὐχ ἔτιμον δὲ τὸ πλῆθος ἐπιστάμενος,
οὐδὲ βράδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως,
40 ἡξίου λόγῳ προκαταστησάμενος ἐγγειρῆσαι τῷ παντί,
καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιαῦτα. « Τὰ μὲν ἄλλα
« μοι τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν πεπραγμένων, ἄνδρες
« ὁμόφυλοι, περιστὸν ὑπολαμβάνω λέγειν, καίτοι τοῦτον
« ἐγένετο τὸν τρόπον, ὡς ἔλαττω μὲν ἔμοι τὸν ἀπ' αὐτῶν
45 « κόσμον, πλείω δὲ ὑμῖν τὴν ἀσφαλείαν φέρειν. Οὔτε γὰρ
« ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας
« χρεῖας διαφερόντων οὔτε ἐν ταῖς κατασκευάσματιν
« ἐπιτηδεύσας ἑμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνε-
« πρήραστον, οἶμαι σὺν τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει, πρὸς
50 « εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀρχογένηται τὸ Ἰουδαίων
« ἔθνος. Τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξεργασθέντα περὶ
« τὴν χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐπικτή-

Herodes, illum aut sui notitiam non habere aut joculari ar-
bitratus, submonuit eum se privatum esse. At Mana-
hemus, leniter subridens et ei nates manu feriens, « at-
« qui et regnabis, inquit, et imperium (a Deo quippe di-
« gnus habitus) feliciter auspicaberis : et memento ictum
« Manahemi, ut hoc tibi sit indicium mutationum fort unæ.
« Optima enim erit hujusmodi cogitatio, si iustitiam et
« pietatem erga Deum amaveris, et erga cives clementiam :
« verum ego, totius rei gnarus, scio te non talem futurum.
« Vitam enim fortunatam tu quidem, si quisquam alius,
« ages, et famam tibi paries æternam, sed pietatis et ju-
« stitiæ oblivionem capies. Hæc autem Deum sane non la-
« tebunt, dum sub vitæ tuæ finem de te pœnas ob ista su-
« met. » His verbis mentem protinus minime allibuit
Herodes, quod ejus rei spem nullam haberet : sed posi-
quam paulatim ad regnum, et quidem fortunatum, erectus
est, in ipso imperii vigore Manahemum accersit, et ex eo
quamdiu regnaturus esset quærebat. Manahemus vero
omnino quidem nihil dicit : sed eo tacente quærebat Hero-
des duntaxat an decem annorum futurum esset regnum : ad
quod ille respondit, etiam viginti aut etiam triginta, et
vitæ nullum certum finem præstituit. Herodes vero etiam
hiscæ contentus, et Manahemum dextra ei data dimisit, ac
deinceps Essenos omnes habuit in honore. Atque hæc
quidem, licet fidem pene superent, nobis tamen visum est
lectoribus indicare, et de nostris id palam facere, quod
multi eorum in hujusmodi rebus propter vitæ honestatem
honorati erant rerum divinarum peritia.

CAP. XI. (XIV.)

Tunc igitur decimo octavo regni Herodis anno, post ea
facta quæ superius dicta sunt, arduum opus aggressus est,
ut Dei templum sua opera edificatum iret, eique amplio-
rem ambitum daret, et in altitudinem magnificentissimam
erigeret, cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset
præclarior, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, al-
que futurum ad sempiternam memoriam. Verum quom
populum minus paratum esse intelligeret, neque facilem
habitum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam,
in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde
toti operi manum admovere ; quumque illos convocasset,
verba fecit in hunc modum. « De aliis quidem ex quo re-
« gnare cepi a me factis, viri populares, nihil necesse mihi
« dicere arbitror, quanquam ita comparata fuerint ut vobis
« plus securitatis quam mihi met ornamentum attulerint.
« Nam quum in rebus difficillimis neque ea neglexerim quæ
« ad vestras necessitates levandas facerent, neque in his
« quæ edificavi studuerim ut ipse magis quam vos omnes
« ab injuriis sarti tecti essetis, mihi met persuadeo quod
« Dei voluntate Judæorum gentem ad eam, quam nunquam
« antea habuerunt, felicitatem perduxerim. Ceterum si
« gillatim omnia, quæ per provinciam perfecimus, quæ

« τοὺς ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ τὸ γένος ὑμῶν
 « ἠΐξασαμεν, περιεργά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδοσί. Τὸ δὲ
 « τῆς ἐπιχειρήσεως, ἥς νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιβάλλομαι,
 « παντὸς εὐσεβέστατον καὶ καλλίστον ἐφ' ἡμῶν γενέ-
 « σθαι νῦν ἐκφανῶ. Τὸν γὰρ ναὸν τοσοῦτον ὑποδομή-
 « σαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ
 « τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον· ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς
 « τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἐξήκοντα πῆχεις· τοσοῦτον γὰρ
 « ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος ἐκείνος ὃν Σολομὼν ἀνωκοδό-
 « ησε. Καὶ μηδεὶς ἀμελείαν εὐσεβείας τῶν πατέ-
 « ρων καταγνώσκει· γέγονε γὰρ οὐ παρ' ἐκείνου ἐλάτ-
 « των ὁ ναός· ἀλλὰ ταῦτα καὶ Κύρος καὶ Δαρεῖος ὁ
 « Ὑστάσπου τὰ μέτρα τῆς δομῆσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκείνοι
 « καὶ τοῖς ἀπογόνους δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
 « Μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐ-
 « σεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταῦτον ἀναγαγεῖν μέγεθος.
 « Ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχὴ Θεοῦ βουλήσει, πε-
 « ρίσει δὲ καὶ μῆκος εἰρήνης καὶ κτήσις χρημάτων καὶ
 « μέγεθος προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐ-
 « νοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κρατοῦντες Ῥωμαῖοι,
 « πειράσομαι τὸ παρημελημένον ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ
 « τοῦ πρότερον χρόνου διορθούμενος τελείαν ἀποδοῦναι
 « τῷ Θεῷ τὴν ἀν' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας
 « εὐσεβείαν. »

β'. Ὁ μὲν Ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε δὲ τοὺς
 πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπειρῶν· καὶ τὸ μὲν τῆς
 ἐλπίδος ἀπιστον οὐκ ἐπῆγειρεν αὐτοὺς, ἡδμονοῦν δὲ
 μὴ φθάσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσει
 πρὸς τέλος ἀναγεῖν τὴν προαίρεσιν· ὃ τε κίνδυνος αὐτοῖς
 μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγγεῖρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος
 τῆς ἐπιβολῆς. Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων, παρεθάρ-
 ρυνεν ὁ βασιλεὺς, οὐ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος
 τὸν ναὸν ἢ πάντων αὐτῶν τῶν εἰς τὴν συντέλειαν παρε-
 σκευασμένων. Καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο.
 Χίλιας γὰρ εὐτρεπίσας ἀμάξας, αἱ βασιτάσουσι τοὺς
 λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπειροτάτους ἐπιτε-
 ξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν τὸν ἀριθμὸν χιλίους ἱερατικὰς
 ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους,
 ἑτέρους δὲ τέκτονας, ἤπτετο τῆς κατασκευῆς, ἀπάν-
 των αὐτῷ προθύμως προηυτρεπισμένων.

γ'. Ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους καὶ καταβα-
 ῖομενος ἑτέρους ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν
 ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἰκοσι *** περιττοῖς, οὓς
 τῷ χρόνῳ συνιζήσαντων τῶν θεμελίων ὑπέβη. Καὶ
 τοῦτο μὲν κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεγείρειν ἐγνώ-
 ρκειμεν. Ὑποδομήθη δὲ ὁ ναὸς ἐκ λίθων μὲν λευκῶν τε
 καὶ κραταίων, τὸ μέγεθος ἐκάστου περὶ πέντε καὶ εἰκοσι
 πῆχεις ἐπὶ μῆκος, ὅκτωι δὲ ὕψος, εὖρος δὲ περὶ δώδεκα.
 Καὶ παντὸς αὐτοῦ, καθότι καὶ τῆς βασιλείου στολᾶς, τὸ
 μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταπεινότερον, ὑψηλότερον δὲ τὸ
 μεσαίτατον, ὡς περισσὸν ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι
 τοῖς τὴν χώραν νεομομένοις, μάλλον δ' εἰ τινες κατ'
 ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχουν. Θύρας δὲ
 ἐπὶ ταῖς εἰσοδοῖς σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις ἴσον ἐχούσας τῷ

« que urbes in ea et regione ei contributa excitando genus
 « vestrum maximis ornamentis auximus, vobis comme-
 « morare, qui ea probe nostis, supervacaneum mihi vide-
 « tur. Quod autem in praesentia mihi in animo est ag-
 « gredi, id omnium pietissimum, vobisque pulcherrimum
 « esse nunc ostendam. Fuit quidem templum hoc summo
 « Deo a parentibus nostris aedificatum, quum a Babylone
 « revertissent: verum ei ad altitudinem desunt cubiti sexa-
 « ginta: tanto enim altius erat primum illud a Solomone
 « constructum. Neino tamen negligentiam pietatis no-
 « storum parentum accuset: nam per illos non stetit quo-
 « minus hoc magnitudine prius adaequaret; sed Cyrus et
 « Darius Hystaspis filius hunc aedificii modum praescripse-
 « runt; quibus illi subjecti, eorumque filiis, et post illos
 « Macedonibus, facultatem non habuerunt primum pietatis
 « exemplar ad eandem magnitudinem perducendi. Quo-
 « niam vero nunc ego quidem Dei beneficium regnum adeptus
 « sum, et longa pace fruor, et divitiis affluo, et magnis
 « redditibus abundo, quodque maximum est, cum Romanis,
 « omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum et gra-
 « tia, operam dabo ut, id quod necessitate et superiorum
 « temporum servitute omissum est resarciendo, perfectam
 « Deo, pro illius in me beneficiis in hoc regno pietatem
 « reddam. »

2. Et Herodes quidem haec verba habuit: multi vero
 sermone ejus attoniti sunt, quod praeter opinionem acci-
 debat: et, quia incredibile speratu dicere putabatur,
 nihil animis attollebantur, sed auxilii erant et solliciti, ne si
 totum opus jam dissolveret, non satis opum haberet ad
 perficiendum quod proposuerit: atque in majus illis cre-
 scebat periculum, et augeri visa est rei difficultas ex incepti
 magnitudine. Quum autem ita affecti essent, rex eos con-
 firmabat, dicens non se prius templum diruturum quam
 omnia, quae ad id absolvendum pertinerent, praeparasset.
 Atque haec praefatus, fidem firmavit. Nam quum mille car-
 ros ad vehendos lapides comparasset, et decem peritissi-
 morum opificum millia delegisset, et mercatus mille sacer-
 dotibus vestes sacerdotales, eos partim lapides partim li-
 gna fabricare docuisset, opus aggressus est, omnibus dili-
 genter praeparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, et jactis aliis,
 templum super eis erexit in longitudinem cubitorum cen-
 tum, in altitudinem viginti *** redundantibus, quos proce-
 dente tempore considitibus fundamentis * Atque hoc
 attollere decreveramus Neronis temporibus. Aedificatum
 autem est templum ex lapidibus candidis et firmis; et sin-
 gulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quin-
 que et viginti, in altitudinem vero circiter duodecim. Era-
 que totum templum, quemadmodum et regia porticus, utra-
 que parte depressius, medio vero editius, adeo ut a multis
 stadiis regionis incolis conspicuum esset, maxime si qui
 ex adverso habitarent aut eo accederent. Fores in ingressu
 cum superliminaribus, ipsi sano aequales, auleis multicolo-

ναῶν ποικίλοις ἐμπετάσασαι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη
 ἀλουργέσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. Καθ' ὑπερθεὶν δ'
 αὐτῶν ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν ἀμπελος διετέτατο χρυσῇ,
 τοὺς βότρυς ἀπρωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ τοῦ με-
 γέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ
 τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. Περιελάμβανε δὲ καὶ
 στοαῖς μεγίσταις τὸν ναόν, ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλογίαν
 ἐπιτηδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῶν πρὶν ὑπερβαλλόμενος,
 ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἐπιμεκοσμηκέναι τὸν ναόν.
 10 Ἀμφω δ' ἦσαν μεγάλου τεύχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος ἔρ-
 γον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθῆναι. Λόφος ἦν πε-
 τρώδης, ἀνάντης, ἡρέμα πρὸς τοῖς ἐξώοις μέρεσι τῆς πό-
 λεως ὑπτιούμενος ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἄκραν. Τοῦτον δ'
 πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς Σολομῶν, κατ' ἐπιφροσύνην
 15 τοῦ Θεοῦ, μεγάλας ἐργασίας ἀπετείλινεν ἄνωθεν τὰ
 περὶ τὴν ἄκραν, ἀπετείλινε δὲ κάτωθεν ἀπὸ τῆς ρίζης
 ἀρχόμενος, ἦν βαθεῖα περιθεὶ φάραγξ, κατὰ λίδας ταῖς
 πέτραις μολίδου δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάν-
 των αἰετὶ τῆς ἔσω γώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος,
 20 ὥστ' ἀπειρον εἶναι τὸ τε μέγεθος τῆς οἰκοδομήσεως καὶ
 τὸ ὕψος τετραγώνου γεγενημένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη
 τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν δρᾶσθαι,
 τὰ δ' ἐντὸς σιδηρῷ διησφαλισμένᾳ συνέχριν τὰς ἀρμογάς
 ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. Τῆς δ' ἐργασίας οὕτω
 25 συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον, ἀπεργασάμενος αὐτοῦ
 τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν περὶ τὸ τεῖχος ἐμπλή-
 σας, ἰσόπεδον τοῖς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἄνω καὶ
 λείον ἐποίησε. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ πᾶν περίβολος, τεττά-
 ρων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἐκάστης γωνίας στάδιον
 30 μῆκος ἀπολαμβανούσης. Ἐνδοτέρῳ δὲ τούτου καὶ
 παρ' αὐτὴν τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ,
 κατὰ μὲν ἑῶαν βράχιν ἰσομήκη τῷ τείχει στοὰν ἔχων
 διπλῆν, ἐν μέσῳ τοῦ νεῦ τετυγχετός, ἀπορῶσάν εἰς
 τὰς θύρας αὐτοῦ. Ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν
 35 κατεσκεύασαν. Τοῦ δ' ἱεροῦ παντός ἦν ἐν κύκλῳ πε-
 πηγμένα σκῦλα βαρβαρικά, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς
 Ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν Ἀράβων
 ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν ἀκρόπολις ἐγγώ-
 40 νιος εὐερκής ἐτετείχιστο, διάφορος δυχρότητι. Ταύ-
 τήν οἱ πρὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀσασμωναίων γένους βασιλεῖς
 καὶ ἀρχιερεῖς ψυχοδόμησαν, καὶ βᾶριν ἐκάλεσαν, ὡς
 ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολήν, ἣν, ὅταν
 δέη θύειν, τότε μόνον δ' ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. Ταύ-
 45 τη δ' βασιλεὺς Ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ
 μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν, μέχρι
 τοῦ Γιβέρτου Καίσαρος χρόνων. Ἐπὶ τούτου δὲ Οὐί-
 τέλλιος δ' τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις, δεξαμένου τοῦ πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα
 50 πᾶν, θέλων αὐτοὺς τῆς εὐποίας ἀμειψασθαι, ἐπεὶ πα-
 ρεκάλεσαν τὴν ἑρὰν στολήν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐξουσίαν
 ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Γιβέρτῳ Καίσαρι, καὶ κείνους
 ἐπέτρεψε, καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς
 τοῖς Ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας.

ribus ornatas habebat, quibus erant et flores purpurei et
 columnæ intextæ. At supra hæc sub muri coronulis vitis
 expansa erat aurea, cum racemis ex illa sublime pendentibus,
 ea quasi materiæ profusione facta, ut aspicientibus
 tam magnitudine quam arte stuporem incuteret. Præterea
 templo circumdedit porticus ingentes, omni ex parte pro-
 portionis rationem habens, et sumptibus majores superans,
 ut nec quisquam alius videretur ita templum exornasse.
 Ambæ autem magno innitebantur muro: ipse vero murus
 opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum.
 Collis erat petrosus, arduus, ad orientale urbis latus sen-
 sim ac leniter resupinatus usque ad summum ejus fastigium.
 Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, superne
 ad verticem magni operis muro circumduxit, Dei instinctu,
 itemque inferne, a radicibus incipiens, quibus ad Africum
 ventum circumjecta est vallis admodum depressa, *eundem*
 vallavit saxis grandibus plumbo inter se vinctis, semper
 aliquid spatii intus concludens, et in altitudinem progre-
 diens, adeo ut immanis esset magnitudo pariter ac pro-
 funditas structuræ, forma quadrangulæ factæ, ut vastitas
 quidem lapidum a fronte quoad superficiem in conspectum
 veniret, interiora vero ferro firmata compagine in omne
 ævum indivulsas haberent. Opere autem ita continuato ut
 summitati collis jungeretur, quum verticem illius aliquan-
 tulum lævigasset et cavitates intra murum comprehensas
 replevisset, superficiæ partibus quæ forte eminent totum
 æquavit et ad planum redegit. Atque universum hoc se-
 ptum erat, quatuor stadiorum in circuitu, unoquoque an-
 gulo in longitudinem stadium complectente. Interius deinde
 ipsum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale
 quidem latus duplicem sustinens porticum pari cum muro
 longitudine, spectantem ad januas templi, quod ad medium
 ejus constitit. Hanc multi priorum regum adornaverant.
 Porro circa templum undique fixa erant spolia peregrinarum
 gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis
 etiam quæ ab Arabibus ipse reportarat.

4. Ad septentrionale autem latus arx constructa erat an-
 gulata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Hero-
 dem antecesserunt Asamonæo prognati reges et sacerdo-
 tes ædificaverunt, et barim appellarunt, ut ibi stola sacerdo-
 talis illis reponeretur, quam ipse pontifex, duntaxat quum
 erat facienda res divina, induere solebat. Hanc stolam
 rex Herodes eo in loco custodivit, et post ejus obitum fuit
 in potestate Romanorum, usque ad tempora Tiberii Cæsa-
 ris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, quum Hierosolyma ve-
 nisset et a populo honorificentissime exceptus fuisset, vo-
 lens eis gratiam referre, ipse, quoniam obsecraverunt ut sa-
 cra stola ipsis in potestatem permitteretur, hac de re scri-
 psit ad Tiberium Cæsarem, atque ille eam concessit, man-
 sitque penes Judæos stolæ sacerdotalis potestas usque ad
 decessum regis Agrippæ. Post eum Cassius Longinus, qui

Μετὰ τοῦτον δὲ Κάσιος Λογγίνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, καὶ Κούσιος Φάδος, ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν Ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολὴν· Ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. Πέμπουσιν οὖν Ἰουδαῖοι ἀναβαίνεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλίσοντας. Ὡν ἀναβάντων, ὁ νεώτερος βασιλεὺς Ἀγρίππας, ἐν Ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαθεν, ἐντεταλμένου Οὐίτελλίου τῷ τῆς Συρίας ἀντιστρατήγῳ. Πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγίδος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ἐπὶ τὸν Ῥωμαίων φρουράρχον ἀνασβαίνοντες οἱ γαζοφυλάκες καὶ καταμανθάνοντες τὴν ἐαυτῶν σφραγίδα τὴν στολὴν ἐλάμβανον· εἴτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον καὶ τῷ φρουράρχῃ, δείξαντες σύμφωνον τὴν σφραγίδα κατετίθεντο. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πάθους τῶν ἐπισυμβεβηκότων παρεδωλήθη. Τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ταύτην τὴν βᾶριν ὀχυρῶν τέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Ἀντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ, Ῥωμαίων δὲ ἄρχοντι, προσηγόρευσε Ἀντωνίαν.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς ἐσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασιλεία τέλινουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγος εἰς δίοδον ἀπειλημένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ πρόσπειρον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμίσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγga διειλημένη καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσπειρον. Ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδῆς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. Τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τὴν βασιλείον στοάν, τριπλῆν κατὰ μῆκος διούσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγος ἐπὶ τὴν ἑσπέρion· οὗ γὰρ ἦν ἐκβῆναι προσωτέρω δύνατον. Ἔργον δ' ἦν ἀξιαπτηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ. Μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγος ἀναλήμματος, καὶ οὐδ' ἀνεκτοῦ κατιδεῖν εἴ τις ἀνῶθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσχύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέστηκεν, ὥς εἰ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης τέγους ἄμφω συντιθεῖς τὰ βάθη διοπτέουσι, σκοτιδινῶν, οὐκ ἐξικουμένης τῆς ὀψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. Κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' ἀντίστοιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτραχα, (συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος στοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει,) καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος ὥς τρεῖς ἐπισυναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυῖας περιλαβεῖν, μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς σπείρας ὑπειλημένης. Ἠλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν Κορινθίων τρόπον ἐπεχειρησάμενων γλυφαῖς, ἐκπληξιν ἐμποιούσαις διὰ τὴν τοῦ παντός μεγαλουργίαν. Τεσσάρων δὲ στοίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. Τῶν δὲ αἱ δύο παράλληλοι τὸν αὐτὸν γηγόνουσι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας πόδας τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πόδας ὕπερ πεν-

tum Syriam administrabat, et Cuspius Fadus, Judæe procurator, Judæis imperarunt ut stolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes se habere, sicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæsarem miserunt, eam rem deprecaturus. Qui quum Romam pervenisset, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit suo rogatu apud Imperatorem ut eam illis potestatem traderet, hoc ipso Vitellio in mandatis dato, Syriæ prætori. Antea autem erat sub sigillo pontificis et quæstorum ærarii, et pridie festorum ibant quæstores ad præfectum Romani præsidii, et agnito suo sigillo eam auferebant, deinde rursus festis transactis in eundem locum referebant, et, sigillo concordante ostenso præsidii præfecto, deponebant. Et hæc quidem ex iis qui postea acciderunt casibus declarata sunt. Tunc vero hanc quoque turrin Herodes rex Judæorum inunitiorem fecit, ad templi securitatem et custodiam, et in gratiam Antonii, amici sui et Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam.

5. A septi autem parte occidentali quattuor erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle interjacente ad transitum intercepta; duæ in suburbium, postrema in reliquam urbem, multis gradibus distincta, ut in vallem descendatur, et deinde ab ea rursus esset ascensus. Nam urbs posita erat e regione templi, speciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis templi a meridie habebat et ipsa portas in medio, simulque regiam porticum, quæ triplex erat, et longitudine ab orientali valle ad occidentalem usque pertinebat: nec enim amplius procedere licebat. Opus erat omnium quæ unquam sol vidit maxime memorabile. Nam quum vallis depressa admodum esset, ut inde caligarent oculi cujusquam ex alto in fundum despicientis, porticum immanis altitudinis super ea exstruxit, ut si quis ex tecti ejus summitate altitudinem simul utramque visu penetrare vellet, periculum esset ne vertigine corripetur, quum visus ad immensum adeo profundum non pertingeret. Quattuor autem erant columnarum series, ita ab uno porticus siue in alterum dispositæ, ut ex adverso sibi responderent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum,) atque crassitudo cujusque columnæ tanta erat, quantam possent tres hominum inter se contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum septem et viginti, duplici spira subjecta. Numero autem universæ erant centum et sexaginta duæ, capitellis ipsarum more Corinthio sculptura obductis, opere omnino magno et mirabili. Quumque quattuor essent columnarum series, ex illis tres spatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem duæ sibi mutuo respondententes similiter factæ erant, ut utraque haberet triginta pedes in latitudinem, in longitudinem vero stadium, atque in altitudinem

τήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμίολιον, ὕψος δὲ δι-
 πλάσιον· ἀνείχε γὰρ πλείστον παρὰ τὰς ἐκατέρωθεν.
 Αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηται γλυφαῖς, πολυτρό-
 πους σχημάτων ἰδέαις. Καὶ τὸ τῆς μέσης βάρους ἐπὶ
 5 μείζον ἦγερτο, περιτετμημένου τοῖς ἐπιστυλίοις προ-
 μετωπιδίου τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους καὶ
 ξαστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπιστα τοῖς οὐκ ἰδοῦσι καὶ σὺν
 ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. Τοιοῦτος
 μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων οὐ πολὺ
 10 δευτέρος, προσδατὸς βαθμύσιν ὀλίγαις, ὃν περιεῖχε ἐρ-
 κίον λιθίνου ὀρυψάκτου, γράφῃ κολλῶν εἰσιέναι τὸν ἀλ-
 λοεθῆν, θανατικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. Εἶχε
 δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βό-
 ρειον κλίμα τριπτύχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστώτας,
 15 κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς ἓνα τὸν μέγαν, δι' οὗ παρήειμεν
 ἀγνοὶ μετὰ γυναικῶν. Ἐσωτέρῳ δὲ κάκεινου γυναιξίν
 ἄδαντον ἦν τὸ ἱερόν. Ἐκείνου δ' ἐνδοτέρῳ τρίτον, ὅπου
 τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξδ' ἦν μόνοις. Ὁ ναὸς ἐν τούτῳ
 καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσιάς δλοκαυτοῦ-
 20 μεν τῷ Θεῷ. Τούτων εἰς οὐδένα τῶν τριῶν ὁ βασι-
 λεὺς Ἡρώδης παρῆλθεν· (ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεὺς)
 ἀλλὰ κἀν τοῖς ἔργοις τὰ περὶ τὰς στοὰς καὶ τοὺς ἐξω
 περίβολους ἐπραγματεύετο, καὶ ταῦτα ὥκοδόμησεν
 ἔτεσιν ὀκτώ.
 25 ζ'. Τοῦ δὲ ναοῦ διὰ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος
 ἐνιαυτῷ καὶ μηνὶν ἑξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς,
 καὶ τοῦ τάχους πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας
 ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ καὶ τῆς προθυμίας τοῦ βασιλέως,
 ἐορτάζοντες καὶ κατευρημοῦντες τὴν ἀνάκτισιν. Ὁ
 30 δὲ βασιλεὺς τριακασίους ἔθυσεν τῷ Θεῷ βοῦς, καὶ τῶν
 ἄλλων ἕκαστοι κατὰ δύναμιν, ὧν οὐχ οἷον τε τὸν ἀρι-
 θμὸν εἰπεῖν· ἐκφεύγει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν
 εἰπεῖν. Συνεπεπτώκει γὰρ τῇ προθεσίᾳ τοῦ περὶ
 τὸν ναὸν ἔργου καὶ τὴν ἡμέραν τῷ βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς,
 35 ἣν ἑξ ἔθους ἐώρταξεν, εἰς ταῦτ' ὅν ἐλθεῖν· καὶ περισημο-
 τάτην δι' ἀμφοῖν τὴν ἐορτὴν γενέσθαι.
 ζ'. Κατεσκευάσθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,
 φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσωθεν ἱε-
 ροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύρ-
 40 ρον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ διὰ τῶν ὑπογαίων εἰς αὐτὸν
 ἀνιέναι, τὸν ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ἐπὶ τοῖς βασι-
 λεῦσι φυλαττόμενος. Λέγεται δὲ κατ' ἐκείνον τὸν και-
 ρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ τὰς μὲν ἡμέρας οὐχ ὕειν,
 ἐν δὲ ταῖς νυξὶ γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, ὡς μὴ κωλυσιερ-
 45 γεῖν. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδω-
 καν, οὗδ' ἔστιν ἀπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀπίδοι
 τις ἐμπανείας τοῦ Θεοῦ. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν
 ἐξωκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

plus quinquaginta pedes; media autem erat latitudine
 sesquialtera, atque altitudine dupla: nam eas ex utraque
 parte multum supereminerebat. Tecta vero sculpturis ligneis
 profundis erant exornata, in varias formarum species elabo-
 ratas: atque medium in maiorem altitudinem erectum est.
 muro frontali epistyllis circumsecto, et columnis insertis
 distincto, totoque ad amussim polito, ut qui non viderunt
 ruinime fidem istis haberent, nec sine admiratione a prae-
 sentibus spectarentur. Atque huiusmodi quidem erat pri-
 mum septum; in medio vero juxta illud etiam alterum,
 in quod paucis gradibus ascendebatur, circumdante lapidea
 maceria, cum inscriptione quae vetaret alienigenam intrare
 sub pena capitis. Habebat autem interius conceptum a
 parte meridionali et septentrionali portas triplices inter se
 distantes, et ab oriente magnam portam, per quam puri
 cum feminis intrare consuevimus. Adhuc autem interius
 erat sanctuarium, quo feminis intrare non licebat. Et porro
 interius erat tertium, quo non nisi sacerdotibus licebat in-
 troire. Haec erat aedea, et ante eam altare, in quo solida
 sacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingres-
 sus est rex Herodes; ab iis enim arcebat, quoniam sacer-
 dos non esset; sed totus in eo erat ut porticus et exteriora
 conspecta curaret exstruenda; atque ea octo annis edificavit.

6. Postquam autem aedes a sacerdotibus uno anno et sex
 mensibus exaedificata est, universus populus laetitiae plenus
 erat, et primum quod tam cito factum fuisset, Deo gratias
 agebant, deinde quod eam operi diligentiam adhibuisset rex,
 festum diem agentes, et templi instaurationem faustis
 ominibus prosequentes. Rex autem Deo trecentos boves
 immolavit; reliqui item pro sua quique facultate: quorum
 numerum ut dicam fieri non potest, quod ad veritatem quo
 pacto dicendus sit nos lateat. Nam acciderat ut idem esset
 dies inaugurationis regis, quem celebrare solitus erat, ac
 ille, quo templum fuit absolutum; atque adeo his duabus
 de causis festum esset illustrius.

7. Praeterea regi facta est fossa occulta, ab Antonia fe-
 rens ad orientalem portam templi, super quam etiam sibi
 met turrim exstruendam curavit, ut per subterranea in
 eam ascenderet, quo caveret a populo si quando adver-
 sus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tem-
 pore templum construebatur, interdum non pluisse, se-
 noctu descendisse pluvias, ne opus impediretur: id quod
 a maioribus accepimus, neque incredibile est, si quis au-
 dum advertat ad alia quibus semet nobis patefecerit Deus.
 Et quae ad templum quidem spectant hoc modo exaedificata
 erant.

ΒΙΒΑΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

- α'. Ὃν τρόπον Ἀλέξανδρος καὶ Ἀριστόβουλος ἀπὸ Ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοί, ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.
- β'. Ὃς γυναῖκας δούς τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον Ἡρώδης πρὸς Ἀγρίππαν ἐπέπευσεν εἰς Μυτιλήνην, κάλειθεν αὐτὸν ἐπισκεῖν εἰς Ἰουδαίαν παραγενέσθαι.
- γ'. Ἐφοδὸς Ἀγρίππα εἰς Ἰωνίαν, καὶ ὡς Ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐπέπευσεν πρὸς Ἀγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.
- δ'. Ἐντευξις τῶν κατὰ Ἰωνίαν Ἰουδαίων Ἀγρίππα, παρόντος Ἡρώδου, περὶ ὧν ἤτιόντο τοὺς Ἕλληνας.
- ε'. Ὃς Ἀγρίππας ἐδεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ἡρώδης δὲ εἰς Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.
- ς'. Ὃς διεδέξατο Ἱεροσολυμίτας Ἡρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν φόρων τοῦ παρεληλυθότος ἔτους.
- ζ'. Ὃς ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ἡρώδης, προτιμῶντι μὲν Ἀντίπατρον τὸν πρεσβύτερον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.
- η'. Ὃς Ἀντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον Ἡρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγορήσεν.
- θ'. Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος καὶ διαλλαγὰς πρὸς τὸν πατέρα.
- ι'. Ὃς ἀγῶνας ἡγαγε πενταετηρικοῦς Ἡρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείᾳ κτίσει.
- ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ἀσίας Ἰουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἤτιόντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καίσαρ καὶ Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν.
- ιβ'. Ὃς ἀπορῶν χρημάτων Ἡρώδης κατήλθεν εἰς τὸν Δαυίδου τάφον, καὶ δειμάτων αὐτὸν ταραζάντων μνημεῖον ἔστησεν ἐπὶ τοῦ τάφου.
- ιγ'. Ὃς Ἀρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, δεθέντα ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ἡρώδης δὲ εἰς Ῥώμην ἀνῆλθεν.
- ιδ'. Ἀποστασις τῆς Ἡρώδου βασιλείας τῶν τὸν Τράχωνα οἰκούντων, καὶ παράληψις διὰ τῶν στρατηγῶν τῆς χώρας.
- ιε'. Ὃς Ἡρώδης τοὺς εἰς τὴν Ἀραβίαν διαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐζητεῖτο, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπιτρέποντος Σατορνίου τοῦ ἡγεμόνος.
- ις'. Ὃς κατηγορήσθη Σύλλαιος ὁ Ἀραβὶς ἐπὶ Καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν Ἀραβίαν, τοῦ Ἡρώδου· καὶ ὡς διὰ Νικολάου ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένου Καίσαρος.
- ιζ'. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς Ἡρώδην· καὶ ὡς ἔδωκεν αὐτοὺς ὁ πατήρ καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.
- ιη'. Ὃς, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ παρὰ τῷ συνεδρίῳ κατηγορήσθη τῶν παίδων Ἡρώδης. Θάνατος τῶν νεανίσκων, καὶ ταφὴ τῶν σωματίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Περίειχε ἡ βίβλος χρόνον ἑτῶν ιβ'.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐν δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὄλων πραγμάτων ἐσπουδακὺς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναστελεῖται τῶν περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμαρτανομένων, τίθῃσι νόμον οὐδὲν εἰοκῶτα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτοὶ ἐδεβαίου,

LIBER DECIMUS SEXTUS.

1. Quomodo Alexander et Aristobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome et Pheroras, regis fratres, eos calumniantur.
2. Quomodo Herodes, quum Alexandro et Aristobulo uxores locasset, ad Agrippam in Mytlenen navigavit, eique persuasit ut inde in Judæam veniret.
3. Agrippæ in Ioniam profectio, et quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Bosporum.
4. Judæorum in Ionia supplicatio ad Agrippam, præsentem Herode, de iis quorum Græcos accusabant.
5. Quomodo Agrippa suas illis leges confirmavit, et Herodes Judæam repetiit.
6. Quomodo Herodes excepit Hierosolymitanos, et quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit.
7. Quomodo domi dissidium oritur Herodi, quod is Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, et res ista ut contumelia doleret Alexandro.
8. Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum et Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat.
9. Alexander causam suam agit ad Cæsarem et pater cum filiis in gratiam redit.
10. Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæsarem ædificatam celebravit.
11. Judæorum Cyrenensium et Asianorum legatio ad Cæsarem de iis quorum Græcos accusabant: et exemplaria literarum quas Cæsar et Agrippa pro ipsis ad civitates scripserunt.
12. Quomodo Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis, et terroribus perturbatus in ostio sepulchri monumentum extruxit.
13. Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum a patre in vincula coniectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, et Herodes Romam profectus est.
14. Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque a regionis prefectis iterum ei adjiciuntur.
15. Quomodo defectores, qui se in Arabiam receperant, deposcebat Herodes: quumque iis potiri nequisset, exercitum in eos duxit permissu Saturnii ducis Cæsareani.
16. Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæsarem accusavit de impressione in Arabiam facta; utque Cæsare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.
17. Eurycles ad Herodem calumniæ adversus ipsius filios, et quomodo eos in vincula coniecit pater, et de illis ad Cæsarem scripsit.
18. Quomodo Herodes, Cæsaris permissu, Beryti in judicium assensu filios accusavit. Mors juvenum et corporum eorum sepultura in Alexandria.

Continet hic liber tempus annorum duodecim.

CAP. I.

Quum in reipublicæ administratione operam dedisset rex ut injurias omnes singulas, quæ tam in urbe quam in agris grassarentur, coerceret, legem tulit prioribus plane dissimilem, quam ipse sancivit, ut fures venderentur addita

τοὺς τοιχωρύχους ἀποδοδόμενος ἐπ' ἐξαγωγή τῆς βασι-
 λείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν πασχόντων
 φορτικόν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῶν πατρῶν
 εἰθῶν. Τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν
 5 δαίαιαν τοῦ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα
 προσέταττον ἐκείνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς
 τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τῶν ἀλισκομένων, πεφυ-
 λαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας.
 Ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν
 10 κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεισθαι μὲν, ἀλλ' οὔτι
 γε τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὥστε διηνεκῇ τὴν δουλείαν
 ὑπομένειν· ἔδει γὰρ ἀφείσθαι μετὰ ἐξαετία. Τότε,
 ὥσπερ ὠρίσθη τότε χαλεπὴν καὶ παράνομον γενέσθαι
 τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδόκει μέρος, οὐ βασιλικῶς,
 15 ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχο-
 μένων ὀλιγώρως θείναι τὴν τιμωρίαν νενοσχότος. Ταῦτα
 μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα τοῦ λοιποῦ τρόπου γινόμενα,
 μέρος ἦν τῶν διαβολῶν καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν
 20 πλοῦν ἐποίησται, Καίσαρ τε συντυχεῖν ὀρμηθεὶς καὶ
 θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντας.
 Καίσαρ δὲ τὰ τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο καὶ
 τοὺς παῖδας, ὡς ᾗδὲ τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν,
 ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. Ὡς δ' ἔκον ἀπὸ τῆς
 25 Ἰταλίας, σπουδῇ περὶ τὰ μεираκία τῶν ὄχλων ἦν καὶ
 πρίστοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τῆς περὶ
 αὐτοὺς τύχης κοσμούμενοι καὶ βασιλικῷ κατὰ τὰς μορ-
 φὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. Ἐπίφθονοί τε εὐθὺς
 ἐδόκουν Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ καὶ τοῖς
 30 Μαρίας μητρὶ τὰς διαβολαῖς κατηγωνισμένοις. Οὕτω
 γὰρ ὥντο δυναστεύοντων αὐτῶν δίκην δώσειν τῶν
 εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων παρανομηθέντων. Τὴν αὐ-
 τὴν οὖν ταύτην ὑπόθεσιν τοῦ θεοῦ εἰς τὴν κατ' ἐκεί-
 νων διαβολὴν μετέφερον, λογοποιῶντες οὐ καθ' ἡδονὰς
 35 συνεῖναι τῷ πατρὶ, διὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς
 μὴδὲ ὅσιν εἶναι δοκεῖν ἐπὶ ταῦτον συνεῖναι τῷ τῆς τε-
 κούσης φρονεῖ. Ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐπὶ τὸ
 πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες κακοῦν ἐδύναντο καὶ τῆς
 εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. Οὐδὲ γὰρ
 40 πρὸς αὐτὸν ἀντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος
 ἐσχόρπιζον τοὺς τοιοῦτους λόγους· ἐξ ὧν πρὸς Ἡρώδην
 ἀναφερομένων ὑποκατεσκευάζετο μῖσος, οὐδ' αὐτῇ
 τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον. Ἐν μέντοι τῷ τότε πά-
 σης ὑποψίας καὶ διαβολῆς μέizon χρόνῳ οὗτος ὁ βασι-
 45 λεὺς τῇ τοῦ γεγεννηκέναι φιλοστοργίᾳ, καὶ τιμῇς ἧς
 ἔδει μετεδίδου καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίας γεγονόσιν ἐξεύ-
 γυνεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν Σαλώμης θυγατέρα Βε-
 ρενίκην, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν Ἀργελάου τοῦ Καππαδό-
 κων βασιλέως Γλαφύραν.

ΚΕΦ. Β'.

60 Ταῦτα διοικήσας, ἐπειδὴ καὶ Μάρκον Ἀγρίππαν
 ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς
 τὴν Ἀσίαν ἐπειγθεὶς πρὸς αὐτὸν ἡξίωσεν εἰς τε τὴν

conditione qua extra regni fines educerentur; quæ res non
 solum facinorosis nimis gravis erat, sed etiam patriorum
 morum destructionem continebat. Nam servitutem servire
 apud exteros et diversam vivendi rationem habentes, et
 necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libe-
 rit, magis religioni in injuriam cedebat quam scelere depre-
 hensis in supplicium, dum in priscis legibus de hujusmodi
 poena cautum fuisset. Illæ enim jubebant forem quadruplo
 mulctari, aut si solvendo non esset, vendi, sed non alienige-
 nis, neque ut perpetuo serviat: oportebat enim ut post annos
 sex manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc æstimatum
 erat in animadversione poenæque durum et iniquum, cum
 arrogantia conjunctum videbatur, quasi non regio, sed ty-
 rannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ,
 poenam constituere in animum induxisset. Atque ista qui-
 dem, eo modo quo cetera consueverat facta, in parte
 erant criminationum odiique in ipsum.

2. Per id autem profectus est in Italiam, quod desiderant
 et cum Cæsare colloqui, et filios suos, qui Romæ agebant,
 videre. Eumque Cæsar tum cetera comiter excepit, tum
 filios ei, ut jam in disciplinis perfectos, reddidit domum
 reducentes. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat
 populi erga juvenes studium, et conspicui fiebant omnibus,
 tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod
 illis non deerat regis formæ dignitas: statimque invisi esse
 cepunt et Salomæ regis sorori, et iis qui calumniis suis
 Mariamnen confecerant. Ita enim fore putabant ut, si
 illi rerum potirentur, ipsi poenas luerent ob illatam matri
 eorum injuriam. Itaque hanc ipsam metus causam adhi-
 bebant, ut calumnias illis struerent, dictitantes eos patris
 consuetudine non delectari, propter necem matris, ut qui
 religioni sibi ducerent cum illius interfectore degere. Sic
 enim a rei veritate ad rationem verisimilem progredientes
 lædendi potestatem habebant, patrique eripiendi suam
 erga filios benevolentiam. Neque enim illi quidquam pa-
 lam dicebant, sed in vulgus hujusmodi rumores sparge-
 bant: quibus Herodi relatis, sensim suboriebatur odium,
 quod postea natura ipsa vincere non potuit. Eo tamen
 tempore rex, quom adhuc ei maneret amor genitoris in li-
 beros omni suspitione et criminatione potentior, et eis ho-
 norem habuit, quem debuit, et adultis uxores dedit Aristobulo
 Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram
 Archelai Cappadocum regis filiam.

CAP. II.

His factis, quom Marcum Agrippam iterum ab Italia in
 Asiam navigasse intellexisset, eum propere adiit, observa-
 vitque ut in regnum suum veniret, et iis quibus affici oport-

βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρὰ
ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. Κἀκεῖνος μὲν εἰς αἷς λιπαρὸς
ἐγχειμένους ἤκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρώδης δ' οὐδὲν
ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἐν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν
ὑποδεχόμενος αὐτὸν καὶ μετὰ τοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπι-
δεικνύναι πᾶσαν ἀπολαυσὶν διαίτης καὶ πολυτελείας
ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἐν τε τῇ Σεβαστῇ,
καὶ Καισαρείᾳ περὶ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατε-
σκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις
ἐξωκοδόμησεν, τὸ τε Ἀλεξάνδρειον καὶ Ἡρώδειον καὶ
τὴν Ὑκρανίαν. Ἦγε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἱε-
ρουσολυμιτῶν, ὑπαντωντός τε τοῦ δήμου παντός ἐν ἑορ-
ταῖς στολῇ καὶ δεχομένους τὸν ἀνδρα σὺν εὐφημαίαις·
Ἀγρίππας δὲ τῷ Θεῷ μὲν ἐκατόμβην κατέθευεν, εἰ-
στία δὲ τὸν δῆμον, οὐδεὶς τῶν μεγίστων πλήθει λειπό-
μενος. Αὐτὸς δὲ, ὅσον ἐπὶ τῷ καὶ ἥδονῃ καὶ ἐτι
πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας, διὰ τὸν καιρὸν ἡπείγετο·
τὸν γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμι-
ζεν ἀσφαλῆ κομιζόμενῳ πάλιν εἰς ἀνάγκης εἰς τὴν Ἰω-
νίαν.

(Γ'.) β'. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλὰς αὐτὸν δω-
ρεαῖς τετιμηχότος Ἡρώδου καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπιστη-
μοτάτους. Ὁ δὲ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείois,
ἑαρος ἡπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς Βόσπορον εἰ-
σὼς στρατείαν προηρημένον· καὶ πλεύσας διὰ Ῥόδου
καὶ Κῷ προσέσχευεν περὶ Λέσβου, οἰόμενος ἐκεῖ καταλή-
ψεσθαι τὸν Ἀγρίππαν. Ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ἀπολαμβάνει
πνεῦμα βόρειον, εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. Ὁ
ἐπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ, καὶ πολλοὺς
μὲν τῶν προσόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀνέλαμβανεν βασι-
λικαῖς δωρεαῖς, αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν
στοάν, (ἣν ἐν τῇ Μιθριδικῇ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν,
οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναστῆναι
βράδιον ἦν,) χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ
καὶ περιττεύειν ἐδύνατο πρὸς τὴν συντέλειαν τοῦ κα-
τασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ θάττον
ἐγείρειν, ἀποκαθιστάνας τῇ πόλει τὸν ἴδιον κόσμον.
Αὐτὸς δὲ λήξαντος τοῦ πνεύματος εἰς Μυτιλήνην κά-
κειθεν εἰς Βυζάντιον παρακομισθεὶς, ὡς ἤκουσεν ἐντός
Κυανεῶν ἤδη πεπλευκέναι τὸν Ἀγρίππαν, μετέσπευ-
δεν ὡς ἐνῆν. Καὶ περὶ Σινώπην τὴν ἐν τῷ Πόντῳ κα-
ταλαβὼν ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη ταῖς ναυσὶν προσ-
πλέων, ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλὰ τε φιλοφρονήσεις
ἔσαν, ὥστε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος
εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν Ἀγρίππα,
τοσούτου μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀπο-
λειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνου χρείας, ἣν μετὰ τοῦ καταλι-
πεῖν ἀρχὴν καὶ διοικήσιν οἰκείων πραγμάτων προὔρ-
γατέραν ἔθετο. Πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κατὰ τὴν στρα-
τείαν Ἡρώδης, ἐν τε τοῖς πᾶσι φιλοφρονήσεσι συναγωνι-
σθῆς καὶ τοῖς κατὰ μέρος συμβούλοις, ἡδὺς δὲ καὶ
ταῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἀπάντων κοινωνὸς, ὁ γλη-
ρῶν μὲν διὰ τὴν εὐνοίαν, ἡδὺς δὲ διὰ τὴν τιμὴν.
Ὡς δ' αὐτοῖς κατεῖργατο καὶ τὰ περὶ τὸν Πόντον, ὧν

tebat apud hospitem et amicum uteretur. Et ille quidem,
quum instaret urgeretque Herodes, annuit, et in Judæam
profectus est. Atque Herodes nihil, quod ei placeret, omi-
sit, et in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque
ædificia ostenderet, ipsi ejusque amicis omne genus deli-
ciarum et magnificentie apparatus exhibens, et apud
Sebasten, et Cæsaream in portu a se extructo, et in prop-
ugnaculis itidem a se multis sumptibus excitatis, Alexan-
drio et Herodio et Hyrcania. Etiam in urbem Hieroso-
lymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam festo vestitu
prodiit, faustisque acclamationibus eum excepit. Agrippa
autem Deo centum boves immolavit, et populo convivium
præbuit, nemini rerum lautissimarum copia cedens. Is
vero, quantum ad oblectationem etiam plures adhuc dies
mansurus, propter anni tempus festinabat : sibi enim,
necesse habenti Ioniam repetere, hieme appetente navigare
laud adeo tutum esse arbitrabatur.

(III.) 2. Ille quidem, auctus est, Herode ei ejusque comi-
tum clarissimis multa largito. Rex vero, quum in sua
ditione hiemem exegisset, ineunte vere eum iterum con-
venire properavit, sciens eum in Bosporem expeditionem
parasse : Rhodumque et Con navigando prætervectus prope
ad Lesbum appulit, ratus se eo loco offensurum esse
Agrippam. Sed a vento aquilonari correptus prohibetur
navibus portum tenere. Tum vero aliquot diebus apud
Chium morabatur, et multos ipsum adeuntes benigne
excipiens, regiis prosequitur muneribus : quumque urbis
porticum prolapsam animadvertisset, (quam, bello Mithri-
datico dejectam, laud facile erat illis, quemadmodum in
ceteris fecerant, propter ejus magnitudinem et pulcritudi-
nem instaurare,) tantum pecuniarum eis contulit quantum
satis superque eas possat ad structuram absolvendam,
hortatus ut non cessarent, idque ocus facerent, ut suum
urbi ornamentum restituerent. Ipse vero, quum ventus le-
niter flaret, primum Mytilenen, deinde Byzantium delatus,
ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos prove-
ctum, quanta potuit contentione eum sequutus est. Quumque
apud Sinopen in Ponto eum invenisset, ex insperato con-
spectus est cum classe appellere, sed gratus apparuit,
multumque inter se amicissime versabantur, quippe quod
Agrippa existimaret se maximum ejus erga ipsum bene-
volentie et amoris testimonium accepisse, quum rex tantum
mari cursum confecisset, et illius rebus opportune interes-
set, quibus, utpote regno relicto rerumque suarum admi-
nistratione, nihil prius et antiquius habuerit. In universis
itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus geren-
dis socius et adjutor, et in singulis consiliarius et auctor, ei
etiam quum animum remitteret gratus et acceptus, solusque
omnium particeps, difficile quidem propter benevolen-
tiam, jucundorum vero honoris ergo. Quum primum au-
tem ab illis confecta essent negotia Pontica, quorum causa

ἐνεκεν Ἀγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει πεισθαι πλέουσιν, ἀλλὰ διαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κάκειθεν ἐπὶ τῆς μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες εἰς Ἐφέσον ἀφίκοντο, πάλιν δὲ ἐξ Ἐφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. Πολλοὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἡ δεξιώσεως οὐ παρέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Ἀγρίππα τῶν ἐπιζητούμενων μεσότης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυγῆσαι τοὺς δεομένους. Ὅντος δὲ κακείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοφύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἡξιωκόσιν ὠφελίμα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλείστον ἢ τοῦ βασιλέως ἐποίει βοτῇ, προτρέπουσα πρὸς τὰς εὐεργεσίας οὐ βραδύνοντα τὸν Ἀγρίππαν. Ἰλιεύσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίους τὰ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπῆλλαξε, τοῖς δὲ ἄλλοις καθὼ δεηθεῖεν ἐκάστοις παρίστατο.

γ'. Τότε δὲ περὶ τὴν Ἰωνίαν αὐτῶν γενομένων, πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ὥκει, προσῆι, καιροῦ καὶ παρρησίας ἐπειλημμένοι, καὶ τὰς ἐπιχειρίας ἔλεγον ὅς ἐπιηραζόντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ὥμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ ὡς τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀνατιθεμένων ἀφαιροῖντο, στρατειῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθσαν αἰ, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρέψάντων κατὰ τοὺς οἰκείους τῶν νόμους. Τοιαῦτα καταβόωντων παρητήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκούσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν δικαιολογούμενων, Νικόλαον δὲ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. Τοῦ δὲ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησαμένου, καταστάς ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων ἔλεξεν.

δ'. « Ἀπασὶ μὲν, ὧ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρεῖαις γεγεννημένοις ἀνάγκη καταφεύγειν ἐπὶ τοὺς ἀρελέσθαι· τὰς ἐπιχειρίας αὐτῶν δυνησομένων, τοῖς δὲ νῦν ἐντυγ-
 40 « χάνουσι καὶ παρρησία. Τυχόντες γὰρ πρότερον ὑμῶν « οἷους ἠΐξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖ-
 « σθαι δι' ὑμῶν αἰτοῦνται τῶν δεδοκότων, καὶ ταῦτα « εἰληφότας μὲν αὐτὰς παρὰ τούτων, οἷς μόνους διδόναι
 « δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' οὐδενὸς κρείττονος,
 45 « ἀλλ' οὐς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν « ἴσασιν. Καίτοι γε εἰ μεγάλων ἡξιώθησαν, ἐπαινὸς
 « ἔστι τῶν τετυγμένων, ὅτι τοσούτων πρέσχον αὐ-
 « τοὺς ἀξίους· εἰ δὲ μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα
 « βεβαιῶν τοὺς δεδοκότας. Οἷ γε μὴν ἐμποδῶν ὄντες
 50 « καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίους εὐδηλον ὡς
 « ἄμφω ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν
 « ἀγαθοὺς οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ
 « τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδοκότας, εἰ τὰς χά-
 « ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. Εἰ δέ τις

Agrippa illuc missus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, sed Paphlagoniam et Cappadociam pertrans-euntes, ac deinde itinere pedestri in Phrygiam majorem profecti Ephesum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et multa quidem per singulas civitates per Herodemdata sunt beneficia, prout supplicantibus opus erat. Namque ipse nihil prætermisit quod pecuniam largiendo aut amice recipiendo præstare potuit, sumptibus etiam de suo erogatis; pro nonnullis etiam qui desiderabant aliquid interessit apud Agrippam, effectique ut voti compotes fierent quicumque opem rogabant. Quum autem et ille esset benignus, animique magnifici ad largiendum quicquid peten-tibus prodesset, modo alios non laderet, non leve mo-mentum erat et in rege ad incitandum Agrippam vel sponte currentem ad beneficentiam. Nam Iliensibus, quum eis irasceret, hunc reconciliavit, et pro Chiis debitam Cæsar-is procuratoribus pecuniam persolvit et a tributis eos libe-ravit, item aliis, quacunquē in re singulis opus esset, ad-erat.

3. Tunc vero, quum in Ioniam venissent, magna Judæo-rum multitudo, qui urbes illas incolebant, ad Agrippam, occasione fiduciaque sumpta, se contulerunt: et apud eum de injuriis, quæ sibi fierent, ex postulabant, ut qui suis uti legibus prohibeantur, et sacris diebus in jus vocentur ma-gistratuum iniquitate, et pecuniis spoliuntur quas Hiero-solyma mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam et publica munera, et in ea sacras pecunias insumere, quibus semper soluti essent, quum ipsis Romani secundum patrias leges vivere permisissent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam ut illorum rationes audire vellet, allegavitque quendam suum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum causam ageret. Quumque assessores sibi advo-casset Agrippa Romanorum primores et qui aderant reges et principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggressus est.

4. « Equidem omnibus, Agrippa potentissime, qui in an-
 « gustiis sunt, necessitas est ad eos confugiendi, qui malis
 « ipsos levare possint; his vero, qui nunc supplices adsunt,
 « etiam fiducia est. Quum enim vos jam ante habue-
 « rint quales multis votis expetiverunt, ne beneficia illis
 « eripiantur per vos postulant qui ea dedistis, præsertim
 « quum ea quidem ab istis acceperint, quibus unica erat
 « dandi potestas, eisdem vero privati sint non a superiori-
 « bus, sed ab illis, quos sciunt æque ac ipsos vestro impe-
 « rio subjectos esse: quanquam si magna assequuti fuerint,
 « id ipsis in laude ponendum, quod tantis sese dignos præ-
 « stiterint; sin parva, turpe erit quod ea confirmare noluit
 « ii ipsi qui dederint. Minime enim dubium est quin isti.
 « qui Judæos impediunt et modis indignis tractant, utrisque
 « injurii sint, eis qui beneficia acceperint, si bonos esse
 « non existiment, quibus viri optimi tam præclare de illis
 « merendo testimonium tribuerunt, et illis qui ea dederint,
 « si gratiam illorum irritam fieri postulant. Si quis auleu

αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων πότερον θέλοιν ἂν ἀφαι-
 ρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πατρια ἔθνη, τὰς πομπάς, τὰς
 θυσίας, τὰς ἐορτάς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγουσι
 θεοῖς, εἰ οἷδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἰρήσονται παθεῖν ἢ
 καταλῦσαι τι τῶν πατριῶν. Καὶ γὰρ τοὺς πολέμους
 οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἰροῦνται, φυλαττόμενοι τὸ μὴ
 παραβαίνειν αὐτά, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν νῦν τὸ
 σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, τούτω
 μετροῦμεν, τῷ ἐξείναι κατὰ χώραν ἑκάστοις τὰ οικεῖα
 τιμῶσιν ἄγειν καὶ διαζῆν. Τοῦτο μὲν οὖν δ' οὐκ ἂν
 αὐτοὶ παθεῖν θέλοιν βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
 ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες εἴτε τῶν οικείων εἰς
 θεοὺς δαίμων ἀμελοῖεν εἴτε τὰ οικεῖα τισιν ἀνοσίως κα-
 ταλύοιν. Τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσωμεν. Ἔστι τις δῆ-
 μος, ἢ πόλις, ἢ κινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς οὐ μέγιστον
 ἀγαθὸν πέφηνεν ἢ προστασία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς καὶ
 τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς
 ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; Οὐδεὶς οὐδὲ μαίνόμενος· οὐδὲ
 γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέροντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ.
 Καὶ μὴν οἱ τινὰ ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραιρούμενοι, βέ-
 βαιον οὐδ' αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολεί-
 πονται. Καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας οὐδὲ με-
 τρῆσαι δυνατόν ἐστιν· εἰ γὰρ ἐκλογίσαιτο τὴν πάλαι
 βασιλείαν καὶ τὴν νῦν ἀρχὴν, πολλῶν ὄντων δόρα πρὸς
 εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρχεῖ
 τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. Τὰ
 δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πραττόντων, οὐκ ἐστὶν ἐπι-
 θῆνα. Δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν,
 καὶ τούτου μόνου μετέγειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως
 τὴν πατριὸν εὐσέβειαν διαφυλάττειν, δ καὶ καθ' αὐτό
 δοξάζειν οὐκ ἐπίφθονον καὶ πρὸς τῶν συγχωροντῶν
 εἶναι· τὸ γὰρ θεῖον, εἰ χαίρει τιμωμένον, χαίρει
 τοῖς ἐπιτρέπουσι τιμᾶν. Ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων
 ἀπάνθρωπον μὲν οὐδὲν ἐστὶν, εὐσεβῆ δὲ πάντα καὶ τῇ
 σωκράτει δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα· καὶ οὐτ'
 ἀποκρυπτόμεθα τὰ παραγγέλματα οἷς χρώμεθα πρὸς
 τὸν βίον ὑπομνήμασι τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ἀνθρω-
 πίνων ἐπιτηδευμάτων, τὴν τε ἐβδόμην τῶν ἡμερῶν
 ἀνέμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων,
 μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι,
 δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα. Καλὰ μὲν οὖν, ἐὰν ἐξε-
 τάξῃ τις, καὶ καθ' αὐτὰ τὰ ἔθνη, παλαιὰ δὲ ἡμῖν,
 καὶ μὴ τισι δοκῇ· ὥστ' αὐτῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τι-
 μητὸν δυσασποδίδακτον εἶναι τοῖς δόσις παρειληφόσι
 καὶ διαφυλάττουσιν. Τούτων ἡμᾶς ἀραιροῦνται κατ'
 ἐπὶ ἥρειαν, χρήματα μὲν δ' τῷ Θεῷ συμπερόμεν ἐπώ-
 νυμα διασπάζοντες καὶ φανερώς ἱεροσυλοῦντες, τέλη
 δὲ ἐπιτιθέοντες, καὶ ταῖς ἐορταῖς ἀγοντες ἐπὶ δικαστή-
 ρια καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ ατὰ χρεῖαν τῶν
 συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπὶ ἥρειαν τῆς θρησκείας,
 ἣν συνίσασιν ἡμῖν, μίσος οὐ δίκαιον οὐδ' αὐτεξούσιον
 αὐτοῖς πεπονθότες. Ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ πάντων
 ἀρχὴ γενομένη μία τὴν μὲν εὐνοίαν ἐνεργῶν, τὴν δὲ
 δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοιοῦτον ἄντ' ἐκείνου προ-

eos interroget, utrum horum malint sibi eripi, vitam,
 an patrios ritus, pompas, sacrificia et festa, quæ diis
 suis rite adhibent, probe novi quod omnia potius perpe-
 tienda esse ducent quam ut aliquid ex institutis patriis
 imminui sinant. Quin et multi propter ista bella movent,
 summopere caventes ne quis ea transgrediatur : atque
 felicitatem, qua nunc universum hominum genus per-
 vos fruitur, eo ipso metimur, quod per provincias singu-
 lis liceat sua solennia observare, moreque suo vivere. Et
 hoc quidem, quod illi ipsi ægre ferrent, contra alios facere
 vi conantur, quasi non æque nefarie agant, sive suam in
 deos pietatem negligant, sive aliis contra jus fasque sacra
 sua adimi velint. Alterum vero jam consideremus. Nun-
 quid populus est, aut civitas, aut hominum natio, cui
 non maximum bonorum visum est imperii vestri patro-
 cinium, et populi Romani potestas? etne ullus qui
 vestra beneficia irrita esse desideret? Nemo certe, nisi
 mentis inops : neque enim reperiuntur qui illorum
 publice privatimque participes non fuerunt. Atqui ve-
 stro quicunque munere concessa alii auferre volunt, nihil
 sibimet, ex iis quæ vobis accepta debent, firmum et
 incolume relinquunt : quanquam ea ejusmodi sint bene-
 ficia quæ ex dignitate ne æstimari quidem possint. Nam
 si regnorum quæ olim fuerint præsentisque imperii ratio-
 nem habent, inter multa ab eo ad felicitatem illis suppedi-
 tata etiam hoc instar omnium agnoscendum est, quod
 non amplius servi, sed liberi videantur. Nostræ autem
 res, licet præclare nobiscum agatur, non ita comparatæ
 sunt ut invidiam nobis pariant. Per vos enim factum est
 ut una cum omnibus vitam feliciter degamus, et hoc so-
 lum cum aliis commune habere postulavimus, ut sine
 impedimento nobis liceat patriam pietatem colere; id
 quod et in se videatur haud invidendum, et e re illorum
 esse qui concesserint : nam si Deus honore delectetur,
 illis etiam delectatur qui permittunt ut honore afficiantur.
 Porro nostris in institutis nihil ab humanitate alienum,
 sed pietati omnia consentanea, et cum justitia salutari
 conjuncta : neque enim præcepta occultamus, quibus
 ad vitam instituendam ulimur ut pietatis monumentis
 nostræque inter homines professionis; septimum etiam
 diem addicimus institutis nostris et legibus perdiscendis,
 volentes ut hisce, æque ac aliis quibuscunque, meditan-
 dis incumbamus, quibus obtemperando peccata vitabi-
 mus. Et pulcra quidem, si cui libet ea discutere, etiam
 per se sunt illa morum præcepta, nobis vero etiam anti-
 qua, licet nonnullis haud ita videantur : adeo ut a ve-
 nustatis illorum honore ægre discessuri sint qui pia mente
 ea acceperunt et observant. Ista nobis vi et injuria anfe-
 runt : immo et pecuniam, quam Deo dicandam colligi-
 mus, sacrilege diripiunt, et tributa a nobis exigunt, et
 festis diebus in judicia nos vocant atque ad alia negotia
 obeunda, quibus non opus esset ex rerum contractarum
 fide, sed ut religionem nostram injuria afficiant, quam
 nobiscum noverunt, ut qui odio in nos præter jus et fas
 omne flagrent. Nam quum vestrum in universos impe-
 rium unum sit, ita comparatum est ut benevolentiam

« αιρουμένοις. Ταῦτ' οὖν ἀξιούμεν, ὃ μέγιστε Ἀγρίπ-
 « πα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι, μηδὲ
 « καλύεσθαι τοῖς ἔθελαι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
 « ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἂ μὴ βιάζόμεθα τούτους,
 5 « ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. Καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
 « ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι.
 « Καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου
 « καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλτους ὑπὲρ
 « τῶν ἀναγινώσκειν, ἃ δῆλον μὲν ὡς μετὰ πείραν
 10 « τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πιστευοῦς ἐδόθη, κύρια δὲ κἂν
 « εἰ μηδενὸς ὑπάρχοντος ἐχαρίσασθε. Σχεδὸν γὰρ οὐ
 « μόνους ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ μὲν ὄντα
 « ἐφυλάξασθε, μεῖζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων προσθέντες
 « εὐεργετεῖτε τῷ κρατεῖν· καὶ δύναται ἂν τις ἐπεξίων
 15 « τὰς ἐκάστων εὐτυχίας, ὥς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀπερί-
 « ληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. Ἵνα μέντοι καὶ δικαίως
 « ἀπάντων αὐτὸν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ἐπιδείξωμεν,
 « ἀρκεῖ πρὸς παρρησίαν ἡμῖν, τὰ πρότερον σιωπήσα-
 « σιν, τὸν βασιλευντα νῦν ἡμῶν καὶ σοὶ παρακαθεζό-
 20 « μενον εἰπεῖν. Ποία μὲν εὐνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον
 « οἶκον παραλείπεται, ποία δὲ πίστις ἐνδεής ἐστίν;
 « τίς δὲ οὐ νενόηται τιμῇ; ποία δὲ χρεῖα μὴ εἰς πρῶτον
 « ὄρεῃ; Τί δὴ κυλιέται καὶ τὰς ὑμετέρας χάριτας τῶν εἰς
 « τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶναι; Καλὸν δ' Ἰσως
 25 « μὴδὲ τὴν τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου παραλιπεῖν ἀν-
 « δραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὅς, εἰς Αἴγυπτον εἰσθεβλή-
 « κότες Καίσαρος, διςχιλίους ὀπλίταις βοηθήσας, οὐτ'
 « ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν οὐθ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος
 « ἐξητάζετο. Καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσην ἐκεῖνοι παρέσχον
 30 « ῥοπήν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν
 « ὑπὸ Καίσαρος ἡξιώθησαν; ἀνωθεν δέον ἀναμνησθαι
 « τῶν ἐπιστολῶν, ὥς ἔγραψε τότε Καίσαρ τῇ συγκλήτῳ,
 « καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν Ἀντίπα-
 « τρος. Ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ καὶ τὰς
 35 « χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν καὶ παρὰ σοῦ τὸ βέβαιον
 « αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ πρότερον μὴ δοθείσας ἦν
 « ἐλπίσαι, τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ
 « τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρώσιν. Ἀπήγγελλται δὲ
 « ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώ-
 40 « ρας εὐμενῆς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ τέλεια θύ-
 « ματα, τιμῶν αὐτὸν ἐπὶ τελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν
 « δῆμον εἰστίαςας καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου ξένια
 « προσήκω. Ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἐν ἔθνει καὶ πόλει
 « πρὸς ἄνδρα τοσοῦτων ἐπιστατοῦντα πραγμάτων
 45 « δεξιώματα καὶ σύμβολα φιλίας χρῆθ' ὁκεῖν, ἣν ἀπέ-
 « δωκας τῷ Ἰουδαίῳ ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξενούσης
 « αὐτὴν ἐστίας. Τούτων ὑπομινθήσονται σε καὶ
 « αὐτοῦ τοῦ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως
 « ἡξιώκαμεν περιττὸν οὐδέν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε,
 50 « ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ περιδεῖν ἀφαιρουμένων. »

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διεληθόντος, ἐγένετο μὲν
 οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀντικατάστασις· οὐδὲ γὰρ ὡς
 ἐν δικαστηρίῳ περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ'
 ἦν ἐντευξίς ὧν ἐβιάζοντο. Κάκεινων ἀπολογία μὲν

« alat odioque obsistat, si qui huic potius quam illi sta-
 « deant. Ista itaque te rogamus, Agrippa potentissime, ne
 « quid mali patiamur, neque injuriose tractemur, neque
 « institutis nostris uti prohibeamur, neque fortunis nostris
 « spoliemur, neque illorum vi opprimamur in iis rebus in
 « quibus nos vim illis nullam adhibemus. Nam et ista nos
 « solum æqua et justa sunt, sed et antea vestro beneficio
 « concessa. Ac possumus et multa de iisdem senatuscon-
 « sulta, et tabulas in Capitolio positas recitare, quibus sane,
 « fide nostra perspecta, nosmet ornastis, sacrosanctis aliis
 « qui futuris, etiamsi gratiam vestram nostra non preces-
 « sissent merita. Nam non solum nobis, sed et omni-
 « bus mortalibus sua conservastis, multisque præter opi-
 « nionem in majus auctis vincendo benefacitis, adeo ut
 « in immensum dicendi campum excurreret, qui singulo-
 « rum res prosperas, quas vobis acceptas referunt, nume-
 « rando percenseret. Verum ut nosmet istis omnibus, quæ
 « in nos contulistis, non indignos fuisse ostendamus, suffi-
 « ciat nobis ad confidentiam, priora omnia si tacuerimus, de
 « eo, qui jam regno potitur tibi que assidet, dicere. Quod
 « enim ille benevolentiae genus vestrae familiae non presti-
 « tit? qua in re fides ejus desiderata? quemnam erga vos
 « honorem non excogitavit? ad quam necessitatem non
 « primus adfuit? Quid igitur vetat quominus vestra bene-
 « ficia tantis ejus in vos meritis respondeant? Forsan et
 « par est ut patris ejus Antipatri fortitudinem silentio non
 « prætereamus, qui, expeditione in Ægyptum facta a Ca-
 « sare, cum duobus armatorum millibus suppetias tulit,
 « et tam terrestribus quam navalibus præliis nemini cedere
 « compertus est. Et quid opus est dicere, quantum illi eo
 « tempore rebus ejus momentum attulerint, et quantis et
 « qualibus muneribus a Cesare donati fuerint? quum antea
 « debuerim literarum mentionem fecisse, quas tunc Caesar
 « senatui scripsit, et quomodo a populo honores et ejus
 « civitatis obtinuerit Antipater. Hæc enim satis indicant
 « nos non immerito vestra consequutos esse beneficia, nec
 « sine ratione petere ut ea nobis confirmes, quæ, si
 « prius data non fuissent, a te sperare nobis licuisset,
 « spectantibus regis erga vos animum, vestrumque in illum.
 « Quin et nunciatum est a Judææ incolis, quam amice et
 « benevole provinciam ingressus sis, utque Deo justa sacri-
 « ficia obtuleris, et votis rite factis illum honoraris, utque
 « populum epulis adhibueris, ejusque non dedignus sis
 « hospitalia munera. Atque hæc omnia, quibus vir in tanta
 « dignitate constitutus a gente et urbe exceptus fuit, pro
 « argumentis haberi debent amicitiae inter te et Judæorum
 « gentem sancitæ, Herodis domo eam conciliante. Horum
 « te admoventes, regisque, qui jam præsto est tibi que as-
 « sidet, nihil præterea postulamus quam ut ea, quibus nos
 « impertiri voluistis, aliorum vi et injuria nobis eripi non
 « patiamini. »

5. Quum ejusmodi orationem Nicolaus hahuisset, Græci
 quidem nullatenus intercesserunt: non enim ut in iudicio
 de rebus istis litigabatur, sed supplicatio erat contra vim.
 Nec illi quidem omnino infitabantur se ista fecisse. sed eo

οὐδεμία τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν, πρόφασις δὲ ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι πάντα νῦν ἀδικοῦσιν. Οἱ δὲ ἐγγενεῖς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, κἀν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν μὴδὲν λυποῦντας οἰκεῖν. (V.) Συνιδόντων οὖν Ἀγρίππας βιαζομένων ἀπεκρίνατο ταῦτα· « διὰ μὲν τὴν Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν ἑτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὥστ' εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τὰ γε μὴ λυποῦντα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν παρασχεῖν· ἐπεὶ δὲ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν, ἄκυρα μὴ γενέσθαι ἀξιοῦσιν, βελόντων αὐτοῖς ἀνεπηρέαστους ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. » Τοιαῦτα εἰπὼν διέλυσεν τὸν σύλλογον. Ἡρώδης δὲ προσεστὼς κατησπάζετο καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὁμολόγει χάριν. Ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλορρονοῦμενος ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπελόμενος καὶ κατασπαζόμενος. Καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. Πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Ἀγρίππαν παραιτησάμενος ἀνέχθη· καταγεται δὲ εἰς Καϊσάρειαν οὐ πολλὰς ὑστερον ἡμέρας, πνευματικῶν ἐπιτηδεῶν τυγών. Κάκειθεν ἐλθὼν εἰς Ἱερουσόλυμα συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον· ἦν δὲ πολλὸς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. Ὁ δὲ παρελθὼν ἀπολογισμὸν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποίησατο καὶ τὰ περὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν Ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρέαστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. Δηγησάτο τε συμπαν ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὐδὲν παραλίποι τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφῆσιν αὐτοῖς τὸν παρεληλυθότος ἔτους. Οἱ δὲ καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι μετὰ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

ΚΕΦ. Γ'.

Προῦβαινε δὲ αἰεὶ τὰ κατὰ τὴν στάσιν τῆς οἰκίας καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ἐπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον ἡυδοκίμηκε κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ἀπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσεται τιμωρῆσαι τὴν θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης· ἐχόντων δὲ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνον εἰς τὸν γεγεννηκότα μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι παρὰ τὴν αἶσαν καὶ τῇ τοῦ κρατεῖν ἐπιθυμίᾳ. Πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγγέγονε τοῖς πρώτοις, βλασφημίας μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὴν Σαλώμην καὶ τὸν Φερύραν, κακοῦνθαι δὲ τοῦτων εἰς τὰ μεράκια καὶ μετὰ πραγματείας ἐπιβουλῇ. Τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ ὁμοῖος, ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι καὶ προσονομῆσαι προπετεῖς, εὐγενεῖς ὑπὸ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον, οἱ δ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοῦνθους ἐχρῶντο ταῖς διαβολαῖς, προσέλκοντες αἰετὰ μεράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον εἶσθαι πρὸς τὸν γεγεννηκότα. Τὸ γὰρ οὐκ αἰδέεσθαι

se tegebant, quod dicerent Judæos ipsorum finibus uti, et in eo nunc injurias esse. Illi vero indigenas se esse demonstrarunt, quodque leges suas haberent in pretio, in eo illis injuriam non facere. (V.) Quamobrem Agrippa, intellecto quod vim paterentur, sic respondit, « se quidem propter Herodis in ipsum benevolentiam et amicitiam paratum esse Judæis postulata concedere, eaque etiam per se justa existimare: adeo ut si plura etiam petiissent, non gravaretur ea illis largiri, dummodo sine incommodo fieret imperii Romani. Quoniam vero postulent ut quæ prius acceperint rata maneant, se confirmatum dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua observare perseverantibus ». Talia quum dixisset, concionem dimisit. Atque Herodes coram stans ipsum salutabat, et quod ita in ipsos affectus esset gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria referebat, illum in suos complexus accipiens salutansque. Et tunc quidem a Lesbo discessit. Rex autem mari domum reverti statuit, atque ubi Agrippæ valedixerat avectus est; nec multis post diebus Cæsaream appulit, vento usus secundo. Indeque Hierosolyma profectus convocavit omnem populum; ingens autem erat etiam ex agris multitudo. Atque in mediam concionem progressus, eis totius itineris sui rationem exposuit, seque Judæis in Asia perfecisse, ut deinceps sua jura quiete releturi essent. Etiam de rebus suis prosperis regnique administratione plenam narrationem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum studiosus fuerit, atque lætitia elatus, quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit. Illi vero et gratia et oratione mirifice capti vehementer lætati discesserunt, bona multa regi optantes.

CAP. III. (VI.)

Gliscbat autem in dies domesticum dissidium, crescendoque in deterius vergebat, dum Salome quasi jure hereditario in adolescentes odium exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra matrem eo temeritatis et audaciæ efferebatur, ut neminem relinquere e natalis conaretur, qui occisæ mortem ulcisci posset: atque adolescentes econtra feroces et in patrem malevoli fiebant, tum recordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod et adolescentes Salomæ et Pheroræ libere et aperte maledicebant, atque illi maligni erant in adolescentes, eisque callide insidias struebant. Nam odium quidem utrinque par erat, modus vero illud exercendi dissimilis, dum hi quidem palam conviciarentur et temere probra jacerent, præ rerum imperitia animi ingenui esse existimantes iram non dissimulare; illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide et improbe conflictis utebantur, juvenes ex omni occasione provocantes, reputantesque audaciam illorum versum iri in vim contra genitorum. Nam,

ταῖς τῆς μητρὸς ἀμαρτίαις, οὐδ' οἰεσθαι δίκαια παθεῖν
ἐκείνην, ἄσχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἷτιον δοκοῦντα
τιμωρῆσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. Τέλος οὖν ἀνε-
πλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιοῦτων λόγων, καὶ καθά-
5 περ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἤλεετο μὲν ἡ τῶν μεираίων
ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῆς Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ
παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τοῦ μὴ ψευδῇ λέγειν
ἐλάβανεν. Οἱ γὰρ οὕτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς
μητρὸς, ἐπειδὴ κακείνην καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλε-
10 γον, ἐπιλονεῖσκον ἐλεεινὴν μὲν, ὥσπερ ἦν, ἀποφαίνειν
τὴν καταστροφὴν τῆς μητρὸς, ἐλεεινοὺς δὲ αὐτοὺς, οἱ
τῆς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν καὶ τῶν αὐ-
τῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα προΐει μερίζοντες, καιρὸν ἐχούσας τῆς
15 στάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. Ὡς δ' ἐπανῆλθεν
Ἡρώδης καὶ τῷ πλήθει διελέξατο, καθὼς προειρήκαμεν,
προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι παρὰ τε τοῦ Φερύρα καὶ
τῆς Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι τὸν παρὰ
τῶν νεανίσκων, ἀναφανδὸν διαπειλούμενων ὡς οὐκ ἀνέ-
20 ζονται μὴ τισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. Προσε-
τίθεσαν δ' ἔτι καὶ ὡς ταῖς παρ' Ἀρχελαοῦ τοῦ Καπ-
πάδοκος ἑλπίσιν ἐπανερχοῖεν ὡς δι' ἐκείνου πρὸς τε
Καίσαρα ἀφιζόμενοι καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρὸς.
Ἡρώδης δὲ τετάρακτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιοῦτων,
25 ἐξεπέπληκτο δὲ μάλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγ-
γελλον. Ἀνέκαμπε δὲ τῇ συμφορᾷ τὰ τε πρῶτα κατα-
λογιζόμενος, ὡς οὔτε τῶν φιλάτων οὔτε τῆς στεργομέ-
νης αὐτῷ γυναῖκος ὄνατο διὰ τὰς ἐγινόμενας ταραχὰς
κατὰ τὴν οἰκίαν, τό τε μέλλον τοῦ προσπεπτωκότος ἤδη
30 βαρύτερον καὶ μείζον ἐσεσθαι ὑπολαμβάνειν ἐν συγγύ-
σει τῆς ψυχῆς ἦν. Τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα μὲν τῶν
ἐξωθεν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον
προσετίθει, μέγιστα δὲ τῶν οἴκοι καὶ μηδὲ προσδοκώ-
μενα δυστυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἐκατέρου προϊόντος,
35 ὡς οὐκ ἂν τις ᾔσθη, καὶ παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν
ὑπερβολὴν, εἰ δέον τὴν τσαούτην εὐτυχίαν τῶν ἐξωθεν
πραγμάτων ἀλλάζει τῶν οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέ-
γεθος τῶν περὶ τοὺς οἰκείους συμφορῶν διαφυγεῖν ἐν
τῷ μηδὲ τὰ τῆς βασιλείας θαυμάζόμενα κεκτῆσθαι.

γ'. Ταρσασόμενος δὲ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον
τοῦτον, ἐπὶ καθαιρέσει τῶν μεираίων ἕτερον αὐτῷ γε-
νόμενον ἰδιωτεύοντι παιδὶ προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδό-
κει τιμᾶν, (ἐκαλεῖτο δὲ Ἀντίπατρος,) οὐχ ὥσπερ ἐν
ὑστέρῳ καὶ τελείῳ ἡττηθεὶς αὐτοῦ καὶ πάντ' εἰς ἐκείνον
40 ἀναφέρων, οἷόμενος δὲ παραιρεῖσθαι τοῦ θράσους τοὺς
ἐκ Μαριάμνης, καὶ μάλλον εἰς νοουθεσίαν τὴν ἐκείνων
οἰκονομῶν αὐτό· τὸ γὰρ αὐθαδὲς οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς,
εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ
διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. Διὸ καὶ καθάπερ
50 ἐφεδρὸν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσήγαγεν, οἷόμενος ὁρ-
θῶς προνοεῖν, καὶ κατασταλέντων τῶν μεираίων ἐξεῖναι
εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. Τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόη-
σεν ἀπέβη. Τοῖς τε γὰρ παῖσιν οὐ μετρίως ἐδόκει
κεκρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπηρείᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τὸν

quum matris criminum eos non pnderet, neque eam jure
occisam esse putarent, fieri non posse colligebant quia
eum ultum irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem
esse arbitrantur. Tandem itaque factum est ut urbs
hujusmodi sermonibus plena fuerit, et, ut sit in certami-
nibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, præle-
bat autem Salomes cura et diligentia, atque ab illis ipsis
occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi
enim ægre adeo ferentes matris occasum, quoniam et illi
et ipsis maledicebatur, studiose agebant ut miserabili,
sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam
miserandi, qui necesse haberent una cum parentis inter-
sectoribus vivere, et eadem cum illis participare.

2. Ista in majus crescebant, quod absente rege major
erat dissensionis occasio. Quum primum vero reversus est
Herodes et cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus
est, statim sermones serebant Pheroras et Salome, magnum
ipsi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte
minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Ad-
debant et illud, eos sperare ab Archelao Cappadoce, fore
ut ejus ope ad Cæsarem irent et patrem accusarent. His
sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque
magis percussus est, quod eandem ab aliis quoque nonnullis
accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam et co-
gitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter
dissidia inter domesticos orta nec carissimis sibi nec conjuge
dilectissima frui potuerit, atque futura præteritis graviora
et majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Non
revera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret,
ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ
maxima essent domi, etiam præter expectationem, male
ei cederent, rebus utrinque aliter quam opinio tulerit eve-
nientibus, et incertum reddentibus utrum præstabilius fuis-
set, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi
implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effu-
gisce, regnum detrectando et quæ homines in eo mirari so-
lent.

3. Turbatus itaque et in hunc modum afflictus, ut pueros
deprimeret, alterum filium, sibi natum quum adhuc privatus
esset, (vocabatur autem Antipater,) accersivit, et illum in
honore habere statuit; non sicut postea quum ab eo plane
victus esset et ad eum omnia referret, sed eo animo ut au-
daciam filiorum Mariamnes coaceret, magisque ut eos
admoneret rem ita constituens: eo enim minus sibi arro-
gaturus, si persuasum ipsis esset regni successionem neque
solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipa-
trum, quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene
ac sapienter rebus suis providere, atque, repressa juvenum
ferocia, fore ut liceat opportuno tempore eos meliores ha-
bere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam et poeri

τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπειδὴ παρρησίας τινὸς ἐκ τῆς οὐ
πρότερον οὐσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔσθεν ὑπό-
θεσιν, κακοῦν τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ πρᾶχῳρεῖν τῶν
πρωτείων, ἀλλ' ἔρεσθαι τοῦ πατρὸς, ἥδη μὲν ἡλλο-
τριωμένοι ταῖς διαβολαῖς, εὐμεταχειρίστου δ' ὄντος εἰς
ὅπερ ἔσπουδάκει πολὺ χαλεπώτερον αἰε γενέσθαι τοῖς
διαβεβλημένοις. Ἦσαν οὖν οὗτοι παρ' αὐτοῦ μόνου
οἱ λόγοι, φυλαττομένου δὲ αὐτοῦ δοῦναι τὰ τοιαῦτα κα-
ταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυ-
πάπτοις καὶ διὰ τὴν εὐνοίαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα
πιστευθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. Ἡδὴ δὲ πλείους ἐγε-
γόνεισαν οἱ κακείνων ἐφ' οἷς ἡλπίκει θεραπεύοντες καὶ
τὸν Ἡρώδην ἐκ τοῦ δοκεῖν κατ' εὐνοίαν τὰ τοιαῦτα
λέγειν ὑπαγόμενοι. Καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ
πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον
αἱ παρὰ τῶν μειρακίων ἀρμαῖα προσεγίνοντο. Καὶ
γὰρ καὶ δάκρυα πολλὰ κατ' ἐπήρειαν ὧν ἡτιμά-
ζοντο καὶ τῆς μητρὸς ἀνακλήσεις, καὶ τὸν πατέρα φα-
νερῶς ἥδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετί-
θεν. Ἀπερ' ἅπαντα κακοῦθω· ὑπὸ τῶν περὶ τὸν
Ἀντίπατρον καίροφυλακτούμενα καὶ μειζῶνως πρὸς τὸν
Ἡρώδην ἐξαγγελλόμενα προῦδαινε· οὐ μικρὰν ἀπερ-
γαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. Ἀχθόμενος γὰρ ὁ
βασιλεὺς ταῖς διαβολαῖς, καὶ ταπεινῶσαι βουλούμενος
τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμης, μειζῶνα αἰε πρὸς τιμὴν Ἀντι-
πάτρω παρεῖχεν, καὶ τέλος ἡττηθείς ἐπιστήγαγεν τὴν
ἐκείνου μητέρα· Καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ
αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστη σπουδαιότερον. Ἀγρίππᾳ μὲν
οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῶν
ἐπὶ τῆς Ἀσίας δεκαετῇ γεγεννημένην, πλεῖστας ἀπὸ τῆς
Ἰουδαίας, καὶ συντυγγάνων μόνον τε τὸν Ἀντίπατρον
ἐπηγάγετο καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ
πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἥδη
πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ καὶ παρῆσθαι παντάπασιν
ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειρακία.

ΚΕΦ. Δ'.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν Ἀντι-
πάτρω προῦγίρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν
τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπεσταλκός· Ἡρώδου τοῖς φίλοις,
διάσημος ἦν. Ἦγθετο δὲ τῷ μὴ παρῆναι μηδὲ ἔχειν
εὐκαίρου διαβάλλειν αἰε τοὺς ἀδελφούς, καὶ μᾶλλον
ἰδεοῖκε μεταβολὴν τοῦ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν
ἀξιώσειεν ἐπιεικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμης
φρονεῖν. Ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχουν οὐκ ἀρίστατο τῆς
ἐαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κακείθεν, ὅτε ἀνίσσειν τι
καὶ παροξύνειν ἡλπίζειν τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν,
συνεχῶς ἐπίσπελλεν, πρόφασιν μὲν, ὡς ὑπεραγωνίων
αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀληθές, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοῦθειας,
τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἐαυτὴν οὔσαν ἐμπορευόμενος,
ὥς εἰς τοῦτο προήγαγεν τὸν Ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσ-
θυμίας, ὡς ἥδη μὲν ἔχεν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις· ἐν
δὲ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐμβῆναι πάθος, ὡς μητ'
ἀμελῶν μήτ' ἐκ προσπετίας ἀμαρτάνοι, χρῆττον ἡγή-

gravi se injuria affici interpretabantur, et Antipater, homo
ingeniosus, postquam spiritus ei accesserat ex spe qua antea
caruerat, id unum dabat operam ut fratres male tractaret et
primum eis locum non cederet, sed patri adhereret, qui
jam ab illis alienatus erat per calumnias, et in id cui stu-
duerat facile adduci potuit, ut in eos in dies magis magisque
irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab
illo solo disseminabantur, qui cavebat ne ipse videretur
hujusmodi quid ad patrem deferre, sed in eam rem ute-
batur potius opera hominum, in quos nulla caderet suspi-
cio, quique id ex sua in regem benevolentia facere creden-
rentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem
colebant, et hujusmodi sermonibus Herodi plane persua-
debant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur.
Quumque hæc per multos inter sese fideles certatim age-
bantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præ-
bebant occasionem. Nam frequenter lacrimas ob conti-
nuiam, qua afficerentur, mittebant et matrem appellabant:
quin etiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redar-
guere conabantur. Quæ omnia, pro ea qua erat malitia,
opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine addita-
mento renunciabat: quibus factum est ut domestica his
sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis offensus,
et Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum in dies
novis augebat honoribus, adeo ut tandem victus ejus ma-
trem domum asciverit; Cæsari etiam sæpe pro eo scribens,
privatim hunc ei officiosissime commendabat. Quum
Agrippa autem in eo esset ut Romam, post decem an-
nos administratas Asiæ res, peteret, ab Judæa profectus
Herodes ad illum navigavit, etque Antipatrum, quem
unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum
multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia
penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus exci-
disse viderentur.

CAP. IV. (VII.)

Atque isbi peregrinatio plurimum Antipatro profuit.
tum ad honorem, tum ut fratribus praelatus videretur:
quippe Romæ, quum de eo scripsisset Herodes ad omnes
amicos suos, illustris fiebat. Ceterum ægre ferebat quod
patri non adesset, neque commodam haberet occasionem
fratribus perpetuo maledicendi; eoque magis veritus est ne
pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire
in animum induceret. Dum ista secum reputaret, a pro-
posito suo non desistebat, sed et Roma, quoties sperabat
se posse patrem contristare et irritare in fratres, assidue
litteras mittebat, magnam de eo sollicitudinem simulando,
revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se
magna quæstum faciens, donec eo indignationis et ægritu-
dinis Herodem perduxit, ut jam adolescentibus infensus
esse cœperit. Dum vero pigritur talem induere affectum,
ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei

σατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγο-
 ρεῖν παρὰ Καίσαρι, καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέ-
 πειν, δ καὶ διὰ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. Ὡς δὲ
 ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐγένετο μὲν μέχρι τῆς Ἀκυ-
 6 λητίας πόλεως Καίσαρι συντυχεῖν ἐπειγόμενος ἄλλῶν
 δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ἐπὶ μεγάλοις οἷς
 ἐδόκει δυστυχεῖν, παρεστήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἡτιᾶτο
 δὲ τῆς ἀπονοίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως « ὥς ἐχθρῶς
 ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἐσπουδαχότες μισεῖν τὸν ἑαυ-
 10 τῶν πατέρα, ὥστε διαχειρίσασθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασι-
 λείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ παραλαβεῖν, δ' οὐδὲ θνήσκων
 ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει παραδοῦναι τῷ διαμείναντι
 πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ παρὰ Καίσαρος ἐξουσίαν ἔχῃ.
 Τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλεόν, ἀλλ' εἰ καὶ ταύ-
 15 τῆς στεροῦντο καὶ τοῦ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον ἀπο-
 κτείναι τὸν πατέρα δυνηθεῖν· οὕτως ἄγριόν τι καὶ
 μαρὸν ἐντετεκνέαι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. Καὶ
 ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὰς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγ-
 κασθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μαινεῖν αὐτοῦ
 20 τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. Καίτοι τί μὲν εἶψαν πα-
 θόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ἐπὶ τίνι δὲ μέμφοιται βαρὺν
 ὄντα; πῶς δ' οἴονται καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκτίσαστο
 πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἔαν
 κύριον εἶναι, κρατεῖν τε καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὥς
 25 τοῦτο γε μετὰ τῶν ἄλλων ἄθλων εὐσεβείας ἐκτίθεται
 τῷ μέλλοντι πρὸς τὸν ποτὲ γενήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπι-
 μέλειαν, ἅτε καὶ τῆς ἀμοιβῆς τοσσηδε οὐσης ἐπιτυχά-
 νειν. Ὅτι δὲ μὴδὲ εὐσεβὲς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυ-
 πραγμονεῖν, εὐδῆλον· ὁ γὰρ αἰεὶ τι περὶ τῆς βασιλείας
 30 ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τοῦ γεγε-
 νηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστι τὴν ἀρχὴν παραλα-
 βεῖν. Αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευμένους καὶ βασιλέως παισὶν
 οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδίδους, οὐ κόσμον, οὐχ
 ὑπηρεσίαν, οὐ τρυφήν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ἐπισημοτά-
 35 τους παρεσχῆσθαι, τῷ μὲν ἐκ τῆς ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ
 δὲ τὴν Ἀρχελάῳ τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας.
 Τὸ δὲ μέγιστον, οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις ἦν εἶχεν ἐξουσίαν
 ταύτῃ κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸν κοινὸν
 εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ πᾶν ὅσον
 40 ἢ πατὴρ ἀσεβοῦμενος ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλευόμενος δύ-
 ναται, κρίσεως ἰσοτιμία παρεστακέναι· δεήσειεν μέντοι
 μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γενέσθαι, μὴδ' ἐν
 τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσitelou-
 45 γοιεν, ἔργων μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ δράσαντας
 καὶ πεισομένους. »

β'. Ταῦτα μὲν Ἡρώδης ἐμπαθῶς ἡτιάσατο παρὰ
 Καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. Τῶν δὲ νεανίσκων ἤδη
 μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ'
 50 ἐπεὶ κατέπαυσεν Ἡρώδης τὸν λόγον. Τὸ μὲν γὰρ ἔξω
 τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον
 ἐν τῇ συνειδήσει, τὸ δ' ἐκ τοῦ πατρὸς ἐπιφέρεισθαι τὰς
 διαβολὰς, δυσπατόληγον, ὥσπερ ἦν, ἤδεσαν, οὐκ εὐ-
 σχημονοῦντας οὐδὲ τοῦ κατὰ παρρησίαν λόγου τοῦ πρὸς

salius Romam navigare, ibique eos coram Caesare accu-
 sare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine
 impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam per-
 venit, progressus est ad urbem Aquileiam, Caesarem con-
 venire festinans. Quum primum vero datum esset sermo-
 nem cum eo habere, quumque orasset ut se de maximis,
 quibus implicari videbatur, incommodis audire vellet,
 filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata quere-
 batur, atque de nefario eorum conatu, « ut ipsi inimici
 infestique sint, qui modis omnibus id egerint ut suum in
 patrem odium ostenderent, eo usque ut ipsum perimere
 regnumque crudelissimo facinore sibi met arripere cogitent,
 dum ipse potestatem habeat a Caesare regnum relinquendi,
 quum moreretur, non ex necessitate, sed iudicio, filio isti
 qui in maxima erga se pietate perseverarit. Illis vero non
 tam magni imperium quam, si illo priventur, parvi pendu-
 rit vita, dummodo patrem possint interficere: adeo im-
 mane et foedum illorum animis penitus insedit et inveteravit
 odium. Eamque calamitatem diu toleratam nunc se coac-
 tum esse Caesari aperire, et aures ejus hujusmodi sermoni-
 bus offendere. Atqui, quid ab eo durius perpassi sint? aut
 qua in re se ipsis gravem et asperum querantur? Quomodo
 justum et æquum esse putant, ut quem ipse principatum
 longo tempore per multa pericula quaesisset, ejus non sicut
 esse dominum, eoque poliri, et optime merenti dare? nam
 hoc cum aliis pietatis praemiis proponitur ei cui in animo est
 praecedentem diligentia aequare, utpote qui speret talem sibi
 gratiam relatum iri. Quod vero nefas sit illis hac de re
 satagere, manifestum. Nam qui semper regnum in animo
 habet, simul cogitat de patris interitu, quum non nisi post
 illum assequuturus sit regnum. Ipse vero quænam illis, ut
 in regio imperio viventibus regisque liberis, hactenus non
 largiendo deesse passus sit? non ornamenta, non mini-
 sterium, non delicias; immo et conjugia illis honoratissima
 procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero Archelai
 regis filia collocata. Et quod maximum est, ne post talia
 quidem *ausa* sua se potestate in eos usum, sed ad commu-
 nem benefactorem Caesarem adduxisse, et cedendo de omni
 eo quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus agere potuit,
 æquo cum illis jure disceptatum venisse: rogare tamen de
 ipse omnino inultus sit, neque in summo metu ætatem agat,
 quum, post ea quæ moliti sint, ne ipsis quidem, si nunc per-
 nam effugiant, expediat diutius vivere, malorum extrema,
 quemadmodum patrarint, etiam passuris. »

2. Ista quidem Herodes magna cum vehementia filiis
 suis objecit coram Caesare. Juvenes autem etiam eo dicente
 confusi lacrimabant, magis vero postquam Herodes dicendi
 finem fecit. Nam se quidem extra hujusmodi impietatem
 esse ex conscientia bonæ mentis persuasum habuerunt,
 contra ea vero quæ illis pater crimini dedisset, difficile esse,
 id quod erat, sese defendere probe noverant, quum libere
 etsi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem,

τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας αἰεὶ καὶ κατὰ σπουδὴν
ὀλέγχειν πεπλανημένον. Ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι
λέγειν καὶ δάκρυα καὶ τέλος οἰμωγῇ συμπαθεστέρα,
δεδοικῶτων μὲν ὥς, εἰ σιγῶν, δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδό-
τος ἡπορῆσθαι, ῥαδίαν δ' οὐχ εὐρισκομένων τὴν ἀπο-
λογίαν ὑπὸ νεότητος καὶ ταραχῆς ἥς ἐπαπονεύσαν.
Οὐ μὴν δ' γε Καίσαρ, ἐπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον, ἀσύν-
ετον ἐποίετο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν ἀποκτείναν, ἀλλὰ
ἐξ ἀπειρίας καὶ μετρίοτης ὤκνην. Ἐλεεινοὶ τε ἐγε-
γόνεσαν τοῖς παροῦσιν, ἰδίᾳ δὲ καὶ τὸν πατέρα διεκί-
νησαν ἀληθινῶ τῷ πάθει συνεχόμενον.

(H.) γ'. Ἐπεὶ δὲ συνείδον εὐμένειναι τινα καὶ παρ'
ἐκείνου καὶ παρὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἕκα-
στον τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλοῦντας,
θέτερος αὐτῶν Ἀλέξανδρος, ἐπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπι-
χείρει διαλύειν τὰς αἰτίας, καὶ, « πατέρα, εἶπεν, ἡ μὲν
« σὴ πρὸς ἡμᾶς εὐνοία δῆλῃ καὶ παρ' αὐτὴν τὴν κρίσιν·
« οὐκ ἂν γὰρ, εἴ τι δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ἐπὶ τὸν
« πάντας σώζοντα προσηγάγεας. Καὶ γὰρ ἐξῆν, παρού-
« σης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρουσίας δὲ ὡς πατρὶ,
« τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξίεναι· τὸ δ' εἰς Ῥώμην ἄγειν καὶ
« τοῦτον ποιῆσθαι μάρτυρα σώζοντος ἦν· οὐδεὶς γὰρ
« ἀποκτείνει τινα προαιρούμενος εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἀγεῖ.
« Τὸ δ' ἡμέτερον ἦδη χεῖρον· οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναι-
« μεν εἴ τι τοιοῦτον ἡδικηκέναι πατέρα πεπιστεύ-
« μεθα. Καὶ μήποτε τοῦτο ἐκείνου χεῖρον, ἀντὶ τοῦ
« τεθνάναι μὴδὲν ἀδικοῦντας τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεῦ-
« μένους. Εἰ μὲν οὖν εὖροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παρ-
« ρησία, μακάριον καὶ σὲ πείσαι καὶ τὸν κίνδυνον
« διαφυγεῖν· εἰ δ' οὕτως ἡ διαβολὴ κρατεῖ, περιττὸς
« ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος, ὃν τί δει βλέπειν μετὰ τῆς ὑπο-
« ψίας; Τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας ἐπιθυμεῖν, εὐκαιρος
« εἰς νέους αἰτία, καὶ τὸ προστιθέναι τὴν τῆς ἀθλίας
« μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τὴν νῦν ἀτυχίαν ἐξε-
« γᾶσθαι. Βλέψον δὲ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν
« ὁμοίως λέγεσθαι δυνατά. Κωλύσει γὰρ οὐδὲν
« τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶ νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν
« ἀποθανοῦσα, πάντας ὑπόπτους εἶναι τοῦ πατρὸς ἐπι-
« βούλους δοκεῖν. Ἀλλ' οὐ τὸ ὑποπτον πρὸς τοιαύτην
« ἀσέθειαν ἀρετόν. Εἰπάτω δὴ τίς ἡμῖν εἰ τετόλμη-
« ται τοιοῦτον ὃ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πῶστιν εἰσθεν ὑπὲρ
« εὐεργείας λαμβάνειν. Φαρμάκου παρασκευὴν ἐλέγ-
« χειν δύναται τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθο-
« ρὰν οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σοῦ γεγραμμένα;
« καίτοι τοῦτων ἕκαστον ἐστ' ὅπῃ καὶ μὴ γινόμενον ἐκ
« διαβολῆς ἐπλάσθη. Χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμονοῶν οἶκος
« ἐν βασιλείᾳ καὶ τὴν ἀρχὴν, ἣν σὺ φῆς ἑπαθλον εὐσε-
« βείας, συμβαίνει πολλὰκις αἰτίαν γίνεσθαι τοῖς πο-
« νηροτάτοις ἐλπίσιν, δι' ἃς οὐδέμιν ὑποστολὴν ποιῶν-
« ται κακοηθείας. Ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ'
« ἡμῶν. Τὰς δὲ διαβολὰς πῶς ἂν λύσειεν ὁ ἀκούειν μὴ
« θῶναι; Ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παρρησίας; οὐκ εἰς σέ,
« τοῦτο γὰρ ἦν δίκον, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅ τι λαλάητο
« μὴ σιωπῶντας. Τὴν μητέρα τις ἡμῶν ἐκλαυσεν;

dum violenter usque et nimium festinanter ageret, in er-
rorem inductum ostenderent. Ideo quid dicerent non ha-
beant, lacrimæque illis obortæ sunt, et tandem vehementius
aspirabant, veriti quidem ne, si silerent, ex conscientia
viderentur hæsilasse, haud vero invenientes quo pacto
defensionem sui expedirent, propter ætatis infirmitatem
animique consternationem. Non tamen Cesar, aspiciens
ipsos quemadmodum perturbati erant, non sentiebat eos
ex imperitia et modestia potius hærrere et impediri quam
ex facinorum conscientia. Nec quisquam aderat quem non
eorum miseresceret: immo et patrem ita affecerunt ut vere
animo commoveretur.

(VIII.) 3. Postquam vero animadvertunt et patrem ipsis ali-
quanto magis benevolum, ipsumque etiam Cesarem, insuper
et reliquorum singulos partim vicem ipsorum dolentes, partim
a lacrimis non temperantes, alter illorum Alexander, patre
appellato, crimina diluere aggressus est, dicebatque, « pa-
« ter, qua es in nos benevolentia satis declarat hoc ipsum
« iudicium: nam si quid in nos durius in animo agitalles,
« nunquam ad omnium servatorem nos adduxisses. Etenim
« poteras, vel pro regia vel pro patria potestate, de sordibus
« supplicium sumere: verum Romam nos ducere, et hunc
« ipsum testem adhibere, servare volentis est. Nemo enim,
« cui in animo est quenquam interficere, ad templa eum sa-
« crariaque perducit. Verum pejori jam statu res nostras
« sunt: non enim amplius vivere sustineremus, si talem
« patrem nos læsisse cuiquam persuasum esset. Fortasse
« et hoc isto deterius, ut, quum mori debuissimus boni et
« innocentes, sceleris suspecti vivamus. Jam vero si quid
« valeat fiducia ex veritate, nobis lætissimum sit tibi fidem
« facere, et periculum effugere: quodam ita vincit calamitas,
« satis superque nobis præsens hic dies, quem quorsum
« suspecti intueremur? Et dum quidem dicis nos regnum
« affectare, accusationem in juvenes bene accommodas,
« dumque adjicis matris miseræ inanimulationem, ex priori
« infelicitate præsentis cumulus accedit. Sed vide obse-
« cro, annon hæc nobis cum omnibus communia si-
« militer dici possint. Nihil enim vetabit quin rex, cui
« filii sint juvenes et matri defunctæ superstites, eos in su-
« spicionem vocet, quasi struant insidias. Sed suspicio
« non satis est ad fidem hujusmodi impietati faciendam.
« Dicat itaque quispiam, an tale aliquid ausi fuerimus, unde
« et incredibilia propter hominum credulitatem fidem ac-
« quirere consueverunt. Potestne quisquam indicare ve-
« nenum paratum, aut conjurationem cum æqualibus, aut
« corruptos pecunia famulos, aut scriptas contra te literas?
« atqui horum singula interdum de nihilo fingit calumnia.
« Grave enim regno est dissidium et dissensio in regia, atque
« sæpe fit ut principatus, quem tu dicis esse pietatis præ-
« mium, homines flagitiosissimos ad spem excitet, quæ facit
« ut nihil mali intentatum relinquant. Ceterum injuriam
« alicui factam nemo nobis objicit. Nos vero calumniis quo-
« modo liberabit qui nobis auscultare recusat? Paulo
« liberius loquuti sumus? at non in te, (nam hoc nefas esset,)
« sed in eos qui nihil quod dictum fuerit silentio premunt.
« Nostrum quis matrem deflevit? non quod interierit,

« οὐχ ὅτι τίθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουεν
 « ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. Ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν ἢ ἴσμεν
 « ἔχοντα τὸν πατέρα; τί καὶ θελόντες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν
 « τιμαὶ βασιλείων, ὥσπερ εἰσὶν, οὐ κενόπουδοῦμεν;
 « εἰ δὲ οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι
 « κρατήσῃ τὴν βασιλείαν προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε
 « γῆ βásiμος οὔτε πλοῦτὴ θάλαττα μετὰ τοιούτων ἔργον;
 « ἢ δὲ τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια καὶ θρησκεία τοῦ παντός
 « ἔθνους ἡνέσχετο ἂν πατροκτόνους ἐπὶ τῶν πραγμάτων
 10 « εἶναι καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ σοῦ κατασκευασθέντα
 « ναὸν εἰσεῖναι; τί δ' εἰ καὶ τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν,
 « ἐδύνατό τις φρονέουσας ἀτιμώρητος μένειν, ζῶντος
 « Καίσαρος; Οὐτ' ἀσεβείας οὕτως ἐγέννησας οὔτε ἀλογί-
 « στους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. Εἰ
 45 « δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις μήτ' ἐπιβουλὰς εὐρίσκεις, τί σοι
 « πρὸς πίστιν αὐταρκεῖς τοιαύτης δυσσεβείας; Ἡ μήτηρ
 « τέθνηκεν. Ἀλλὰ τοι τὰ κατ' ἐκείνην οὐ παροξύνει
 « ἡμᾶς, ἀλλὰ νοθετεῖν ἐδύνατο. Πλείω μὲν ἀπολογεῖ-
 « σθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ἐπιδέχεται τὰ μὴ γε-
 20 « νόμενα. Διόπερ ἐπὶ τῷ πάντων δεσπότη Καίσαρι
 « μεσιτεύοντι τὸν παρόντα καιρὸν συντιθέμεθα ταύτην
 « τὴν συνθήκην· εἰ μὲν ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας
 « τὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζή-
 « σωμεν, οὐδ' οὕτω μὲν εὐτυχῶς· δεῖνόν γάρ τῶν με-
 25 « γάλων κακῶν καὶ ψευδῆς αἰτίας· παρούσης δέ τινος
 « ὀρρωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ στυγὴν εὐλαβείᾳ μένε,
 « δώσομεν δὲ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς· οὐχ οὕτως ὁ βίος
 « ἡμῖν τίμιος, ὥς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδωκό-
 « τος. »
 30 « δ'. Τοιαῦτα δὲ λέγοντος ὁ τε Καῖσαρ, οὐδὲ πρότερον
 πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἐτι μᾶλλον ἐξηλ-
 λάττετο, καὶ συνεχῆς εἰς τὸν Ἡρώδην ἀπέβλεπε, ὁρῶν
 κακῆτον ὑποσυγχευμένον· ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν
 ἐνεπεπτώκει, καὶ περὶ τὴν αὐτὴν ὁ λόγος διαδοθείς
 35 ἐπὶ φθονον ἔποιε τὸν βασιλέα. Τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς δια-
 βολῆς καὶ τὸ περὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ καλλεῖ
 σωματίων ἔλειπον ἐπεσπᾶτο βοήθειαν, ἐτι δὲ μᾶλλον
 ἐπειδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπήν-
 τησεν Ἀλέξανδρος. Ἦν δ' οὐδ' ἐκείνους ἐτι ταυτὸν
 40 σῆμα, κλαίονσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηρεῖᾳ πρὸς τὴν
 γῆν νενευκόσιν· ἢ δ' ἐλπίς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ
 δοξὰς ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν αὐτὸς ἐπειθεν οὐκ εὐλογα κα-
 τηγορῆσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγγειν,
 ἀπολογίας τινὸς ἰδεῖν. Καῖσαρ δὲ μικρὸν ἐπισχὼν τοὺς
 45 μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς
 δοκοῦσιν, αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους
 αὐτοὺς παρασχῆναι τῷ πατρὶ ὥς μηδὲ γενέσθαι τὸν ἐπ'
 αὐτοῖς λόγον. Ἡρώδην δὲ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν
 ἀφελόντα διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν· οὐ γὰρ εἶναι
 50 δίκαιον οὐδὲ πιστεῖναι τὰ τοιαῦτα κατὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ
 δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις οὐ μόνον ἰάσα-
 σθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δὲ τὴν εὐνοίαν, ἐν
 ᾧ τὸ προπετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι
 σπουδῇ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κερῆσθαι.

« sed quod mortua ab hominibus inhonestis male audiret
 « Regnum appellimus quod scimus a patre teneri? at quid
 « in animo habentes? si enim nobis sunt regii honores,
 « id quod satendum, nonne frustra laboramus? sin minus,
 « nonne eos sperare licet? an te interfecto in regnum
 « successuros esse expectavimus, quibus, tali facinore
 « commisso, nec terra ambulanda nec mare navigandum?
 « num subditorum pietas et totius gentis religio ferre po-
 « tuisset ut parricidæ summa rerum potirentur, et in san-
 « clissimum a te ædificatum templum ingrederentur? sed
 « quid? etsi ceteros contemnere datum fuisset, num qui te
 « interfecerit, dum Cæsar in vivis esset, pœnam effugere
 « potuisset? Non tam impios genuisti, neque tam stultos,
 « sed infeliciores forsitan quam rebus tuis expediat. Quod-
 « si nec aliquid nobis vitio vertendum habes, nec insidias
 « invenisti, quid tanti erat ut posset ejusmodi impietatis
 « tibi fidem facere? Mater occidit. Illius vero casus nul-
 « lam nos irritandi, sed admonendi vim habere poterat.
 « Equidem pluribus causam agere nobis in animo est, sed
 « excusationem non admittunt quæ nunquam commissa
 « erant. Quapropter coram Cæsare, omnium domino no-
 « stroque in præsentia sequestro, hanc tecum pactionem
 « facimus: si possis, o pater, revera affectum in nos in-
 « duere ab omni suspitione vacuum, liceat nobis vivere.
 « quamvis haud ita feliciter; grave enim est magnorum
 « malorum etiam falso insimulari: verum si quid est quod
 « timeas, perge libimet cautionem adhibere, nos nobismet
 « rationem reddemus. Non enim nusquam adeo cara nobis
 « est vita ut eam in auctoris damnum conservare velimus. »

4. Quum ita causam ageret, tum Cæsar, qui jam ante
 gravi adeo calumniæ non credebatur, magis adhuc malatus
 est, et Herodem, quem nonnihil etiam confusum animad-
 vertit, continenter aspexit; tum omnes, qui aderant, ausi
 erant et solliciti de juvenibus, sermoque per aulam diffusus
 regem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum
 credibilis illis visa est, juvenesque in flore ætatis erant
 summaque corporum pulcritudine, illorum misertum est,
 et miseratio omnes ad opem illis ferendam trahelat,
 sed multo magis postquam Alexander tam solerter pruden-
 terque patris accusationi respondisset. Verum non illis
 idem manebat oris vultusque habitus, lacrimantibus
 quidem et præ morstilia in terram intuentibus; spei tamen
 melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipse
 ad persuadendum usus erat haud juste accusasse visus,
 excusatione aliqua egebat, ut qui nihil ipse haberet quo
 dicta redargueret. At Cæsar, paulum cunctatus, adole-
 scentes, licet a crimine abesse viderentur, tamen in eo
 peccasse dicebat, quod non se tales erga patrem præsti-
 tissent, ut de ipsis sermo oriri non posset. Herodemque
 hortatus est ut, deposita omni suspitione, cum pueris in
 gratiam rediret: iniquum enim esse talia de iis, quos
 genuisset, credere, fierique posse ut animorum mutatio
 non solum medeatur iis quæ utrisque acciderint, sed et
 allicit ad benevolentiam, dum invicem excusantes suspi-
 cionis temeritatem, æquum censeant ut majori studio ad

Τοιαῦτα νοουθετῶν ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις· ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν ἐπὶ δεήσει, παρανλαβῶν αὐτοὺς ὁ πατήρ δακρύνοντας ἡσπάζετο, παρ' ἑκάστον ἐν μέρει περιπιύσσων, ὥς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γενέσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀληλίων ἀπήεσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφῆδεσθαι ταῖς διαλλαγαῖς. Ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις Ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θεάς τε καὶ διανομὰς ποιοῦμενον πρὸς Ῥωμαίων δῆμον, Καίσαρ δὲ αὐτῷ τοῦ μετάλλου τοῦ Κυπρίου χαλκοῦ τὴν ἡμίσειαν πρόσδοον καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τὰλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφῆκεν ὃν ἂν αἰρήται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάνειν, ἡ καὶ διανέμειν μέρος ἐκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελευσομένης. Ἐκείνου δὲ ᾗδῃ θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν.

ς'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανήει πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἀποδημούντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὸν Γράχωνα καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι πάλιν ὑπακοῦειν ἠνάγκασαν. Ἡρώδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισίν, ὡς ἐγένετο κατὰ Κιλικίαν ἐν Ἐλαιούσῃ, τῇ μετονομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλορρόνως, ἡρόμενος ἐπὶ ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τῆς αἰτίας ἀπολελυσθαι· δωρεάς τε ἀντέδωκεν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. Ἐντεῦθεν Ἡρώδης, ἐπὶ Ἰουδαίαις ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην καὶ τὰλλα διεξιὼν, ὅσα κατὰ μέρος αὐτῷ πρᾶγθέντα συμφέρειν ἤκειτο καὶ τοὺς ἄλλους εἰδέναι· τέλος ἐπὶ νουθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν πρᾶκκαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλεὺς γενέσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἷτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμνης Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον· ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀζῶν, καὶ βασιλεὺς καὶ δεσπότην ἀπάντων δοκεῖν, μήτε γῆρα πρᾶκκαλῶν, ἐν ᾧ τοῦ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπεριόρτατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἐλπιτούμενον, ᾧ δύναται καὶ βασιλεὺς κρατεῖν καὶ παίδων ἀρχεῖν· τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἓνα βλέπειεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον εἶναι, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας εἰς ἀλλήλων ἔσεσθαι. Ταῦτ' εἰπὼν ἀφίησι τὴν ἐκκλησίαν, τοῖς πλείστοις μὲν ἀρεστά διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμῶς· ᾗδῃ γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς ἐδεδόκει τοῖς παισίν, νεωτέριστο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίμενα.

inutuum amorem ferantur. Has inter admotiones pueris innuit : quumque illi patri ad pedes accidere et veniam orare pararent, auvertit pater eos lacrimantes complecti, et in amplexum utriusque invadere, adeo ut nemo praesens esset, sive ingenuus sive servus, qui non ad misericordiam adduceretur.

5. Et tunc quidem Casari gratias egerunt, et una discesserunt, comitante Antipatro cum simulatione lrititiae ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus est Herodes Casari trecenta talenta, ludos agenti et Romano populo congiaria dividendi : et Casar ei dimidium reditum aeris Cyprii donavit, et alterius dimidii curam commisit, et praeterea hospitibus et mansionibus eum honoravit, atque de regno ei potestatem dedit, quem vellet filiorum successorem suum constituendi, aut honorem in singulos pro rata parte dividendi. Quumque Herodes id e vestigio facere vellet, negavit Casar permissurum se ut non per omnem vitam dominus esset et regni et filiorum.

6. Postea ille rursus in Judaeam rediit. Dum autem peregre abesset, Trachonitae, ejus ditionis pars non exigua, rebellaverunt : sed relictis illic duces eos subegerunt, iterumque sub imperium redegerunt. Ceterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad Elaeusam, quae nunc mutato nomine Sebaste dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociae regem, qui eum perhumaniter excipit, laetus admodum quod cum filiis in gratiam rediisset, quodque Alexander, qui filiam ejus habuit, crimina ipsis objecta diluisset : atque munera, quae regibus convenirent, sibi invicem largiti sunt. Inde Herodes in Judaeam reversus, ingressusque in templum, de iis quae in profectione sua egisset orationem habuit, Caesaris in ipsum liberalitatem narrando persequens, et singillatim reliqua ab ipso gesta, quae non nescire aliorum interesse existimabat : et in extremo suae orationis filios suos monitis instruxit, aulicosque et reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur ; declaravitque filios post se regnatos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum et Aristobulum : in praesentia autem edixit ut omnes in ipsum intuerentur, seque pro domino et rege ducerent, neque senectute impeditum, quae ex omni vitae tempore rerum usu aptissima sit ad imperium exercendum, neque ceteris institutis imminutum, quibus possumus regna moderari et liberos regere : duces quoque cum exercitibus, si se unum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibi invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimisit : fuitque ejus oratio grata multis, sed nonnullis haud item ; jam enim ex contentione et spe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve desiderio tenebantur.

ΚΕΦ. Ε'.

CAP. V. (IX.)

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον συντέλειαν ἔλαβεν ἡ
 Καισάρεια Σεβαστὴ ἣν ὠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει
 πρὸς τέλος ἔλθουσας αὐτῇ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκ-
 πεσοῦσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὀγδοὺν καὶ εἰκοστὸν
 5 ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' Ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενη-
 κοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. Ἦν οὖν εὐθύς πρὸς τῇ
 καθιερώσει μελῶν ἑορτῇ, καὶ παρασκευαί πολυτελέ-
 σταται. Κατηγέλλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς καὶ
 γυμνικῶν ἀθλημάτων, παρεσκευάζει δὲ πολὺ πλῆθος
 10 μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πο-
 λυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν
 ἐπιτηδευμάτων. Ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα
 Καίσαρι, κατὰ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν
 αὐτόν. Ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασ-
 15 κευὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν φιλοτιμίαν ἐπι-
 κοσμῶν· ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος Ἰουλίᾳ τὰ πολλὰ
 τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστελλεν, ὥς μηδὲν ὑστε-
 ρεῖν, τὰ πάντα συντιμώμενα ταλάντων πεντακοσίων.
 Συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ
 20 θεωρίαν καὶ πρέσβειων, οὓς ἔπεμπον οἱ δῆμοι δι' ἃς
 ἐπεπόνθεισαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγω-
 γαῖς καὶ τραπέζαις καὶ διηνεκῶσιν ἑορταῖς, τῆς πανη-
 γύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἔχουσας τὰς ἀπὸ τῶν
 θειμάτων ψυχῶν, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ τὰς εὐφρο-
 25 σύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὥς ἐπίσημον
 γενέσθαι τὴν μεγαλοφυμίαν αὐτοῦ. Εἰς πάντα γὰρ,
 ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονέκει τὴν τῶν ἥδῃ γεγε-
 νημένων ἐπίδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. Καὶ φασὶν αὐτόν
 τε Καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλὰκις εἰπεῖν ὡς ἀποδοῖ
 30 τὰ τῆς ἀρχῆς Ἡρώδῃ τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοφυμίαν·
 ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἀπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν
 βασιλείαν ἔχειν.

β'. Μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς ἑορτὰς
 πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ Κα-
 35 φρασαβῆ, τόπον ἐνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς
 ἐκλείας, ποταμοῦ τε περιρρέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν,
 καὶ καλλίστου κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιειληφτός
 ἄλσους. Ταύτην ἀπὸ Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Ἀντι-
 πατρίδα προσηγόρευσεν. Ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ
 40 χωρίον ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε
 διάφορον καὶ καταγωγαῖς ἡδιστον, ἐκάλεσε Κύπρον.
 Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγεννημένην
 πρὸς αὐτὸν φιλοστοργίαν ἀνετίθει τὰ κάλλιστα, πύργον
 ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας οὐδὲν ἑλάττω τοῦ
 45 κατὰ τὴν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν Φασάηλον, ἀσφα-
 λείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα καὶ μνήμης τῷ τετέλευ-
 τηκότι διὰ τὴν προσηγορίαν. Ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ καὶ
 πόλιν περὶ τὸν αὐλῶνα τῆς Ἱεριχοῦντος ἔκτισεν, ἀπὸν-
 των κατὰ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὴν περίε χώραν
 50 ἔρημον οὖσαν ἐνεργότεραν ἐποίησεν ταῖς ἐπιμελείαις
 τῶν οἰκητόρων· Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν ὅσας

Circa id tempus Cæsarea Augusta, quæ ab eo condeba-
 tur, perfecta et absoluta est, decimo quidem anno ad finem
 perducto toto opere, stata autem solennitate in annum ejus
 regni duodetrigesimum et Olympiadem centesimam dona-
 gesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam di-
 candam magnam adhibuit celebritatem et sumptuosissimum
 apparatus. Indixerat enim certamen musicum et ludos
 gymnicos, et gladiatorum magnum numerum et ferarum
 præparaverat, cursusque equorum et quicquid ejusmodi
 studii pretiosius erat et Romæ et alibi uspiam. Præterea
 hoc certamen Cæsari consecravit, quod ita instituerat ut per
 singula quinquennia instauraretur. Ille autem omnem ad
 istiusmodi spectacula apparatus propriis sumptibus sup-
 peditatum misit, ut inde major esset liberalitatis suæ laus;
 verum et de suo Julia, Cæsaris uxor, multa ex iis, quæ
 in Italia maximo in pretio habita, mittenda cura vit, ut
 nihil ad splendorem deesset: summa omnium efficiebat
 quingenta talenta. Quum autem in urbem spectatum con-
 venisset ingens multitudo, et legationes, quæ a populis
 mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepti di versoris
 et mensis et continuis hilaritatibus, dum hominum fre-
 quentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero lætitiis
 et sumptibus in eas profusis: adeo ut ab universis extolle-
 retur ob animi magnitudinem et liberalitatem. Nam in om-
 nibus, quibuscunque studeret, id agere contendebat ut quæ
 prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur et
 Cæsarem ipsum et Agrippam aliquoties dixisse, Herodis
 imperium minime respondere animi ejus magnitudini: di-
 gnum enim esse qui totius etiam Syriæ et Ægypti regno po-
 titetur.

2. Post hanc autem celebritatem et lætitiā aliam urbem
 condidit in campo qui dicitur Caplarsaba, electo ad hoc
 loco irriguo et terra arboribus et plantis accommodata, et
 ante urbem ipsam circumfluente, et luco circumdante per-
 cerrimo pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre
 nominavit Antipatridem. Edificavit et alium locum supra
 Hierichuntem, magnæ securitatis nec minoris ad habi-
 tandum amenitatis, quem matris suæ nomine Cypron ap-
 pellavit. Porro fratri Phasaelo ex suo erga illum amore
 monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipsa urbe
 exstructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque
 Phasaelum nuncupavit, quæ et urbi partim esset in secu-
 ritatem et defuncto in memoriam propter appellationem.
 Itemque urbem ipsi cognominem construxit in valle Hierichuntia,
 qua itur boream versus: quæ in causa erat ut
 terra omnis finitima, antea deserta, incolarum industria
 cultior evaderet: hanc autem Phasaelidem nominabat.

3. Cetera Herodis beneficia longum esset dicere, quæ

ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν ἐν τε Συρίᾳ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. Καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιτέλειαν, τῶν προτέρων ἐκλελοιπόντων, ἀφθονὰ χάρισθαι δοκεῖ. Τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημώτατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, Ῥοδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείους ἀναλώμασι καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλείστα τῶν δημοσίων συγκατασκεύασεν. Ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, ἥ κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὑπαιθρον ὁδὸν ξεστῶ καταστορέσας, πλείστον ὠφέλησεν. Τὸν γε μὴν Ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταστήσας, καὶ πρὸς τε θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐσεμνοποιήσεν τὴν πανήγυριν. Διὰ δὲ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διηνεκῆς ἀγνωσθέντος παρὰ τοῖς πλείστοις ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ δισταῖς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. Ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀπιδώμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως [οὐκ] ἂν τις αὐτὸν καὶ τῶν ἑλαττον τιμηκόντων ἡρῆσθαι μὴ συνομολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρησθαι τῇ φύσει· ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἅς εἰς τοὺς ἀρχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλάβη τις καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαράεικτον τοῦ τρόπου, νικηθῇσεται θηριώδῃ δοκεῖν καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον· ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα καὶ μαχόμενην ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γενέσθαι τὴν προαίρεσιν. Ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχων μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. Φιλότιμος γὰρ ὢν καὶ τούτου τοῦ πάθους ἐπτημένως ἰσχυρῶς προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἰ ποὺ μνήμης εἰσαυθίς ἡ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπίς ἐμπέσει· ταῖς δὲ δαπάναις ὑπὲρ δύναμιν χρώμενος ἡναγκάζετο γαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. Τὰ γὰρ εἰς οὓς ἑδανάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν ποριστὴν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἱπολεί· καὶ συνειδῶς ἐπ' οἷς ἡδίκηκε τοὺς ὑποτεταγμένους μισοῦμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἀμαρτίας οὐ ῥάδιον ἐνόμιζεν, (οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσitteλὲς ἦν,) ἀντεφιλονέικει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτὴν εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. Περὶ μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἰ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δούλον ἐξομολογούμενος, ἡ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι παρακινεῖν, οὐχ ἱκανὸς ἑαυτοῦ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἴσα πολέμιοις τιμωρούμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τιμηθῆσθαι τὰς ταιούτας ἀμαρτίας ἀναλαμβάνων. Μαρτύριον δὲ μοι τούτου τοῦ πάθους, ὅτι μέγιστον περὶ αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς Καίσαρος καὶ Ἀγρίππας καὶ τῶν ἄλλων

contulit in civitates tam in Syria tum in Graecia, et ubicunque eum versari contigit. Namque ingentem pecuniae vim impendisse videtur pluribus muneribus publicis, et publicorum operum exstructionibus perficiendis, exhausta, quae jam ante suppeditata erat, pecunia. Maxima vero et nobilissima ab eo facta haec erant: in Rhodiorum gratiam et Pythium templum suis sumptibus exedificavit, et ad naves compingendas multa argenti talenta praebuit; Nicopolitarum autem urbi, apud Actium a Caesare conditae, ad pleraque loca publica exstruenda contulit; Antiochensibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem secantem, porticibus ex utraque parte inclusam dedit, et viam ejus subdialeam lapide polito stravit, ad maximum ejus ornamentum et incolarum commoditatem. Praeterea fecit ut ludi Olympici, propter pecuniae inopiam nominis gloriae haud satis respondentes, majori in honore haberentur, annuos eis redditus assignando, et quoad sacrificia reliquumque apparatus magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat agonometheta.

4. Jam vero alios forsitan subeat mirari tantam in eo animi ingenique diversitatem. Nam si ejus liberalitatem spectemus et beneficentiam, quae erga omnes usus est, non est sane ut quisquam, qui vel minimum ei tribuerit, infitias eat quod natura propensissimus fuerit ad beneficiendum: siu autem quis respexerit supplicia et injurias, quibus subditos affecit et sibi conjunctissimos, secumque perpendat quam durus fuerit et inexorabilem se praebuerit, victus fatebitur ipsum videri ferum et immanem et ab omni mansuetudine alienum: unde etiam existimant voluntatem ei variam fuisse et sibi dissentientem. Ego vero, seorsum ab his sentiens, unam eandemque utriusque causam fuisse arbitror. Eo enim quod honoris esset cupidissimus et totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in praesens laudis aut in posterum memoriae: quare quod profusior esset sumptibus quam res pateretur, subditiis asper et iniquus esse cogebatur. Nam quum aliis plurimum largiretur, necesse erat id aliquando ab aliis male querere; sibiique conscius quod subditorum in odium incurreret ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia ista corrigere, (neque enim fieri potuit nisi redditus suos minueret,) contra vero nitebatur, ex ipsa illorum malevolentia captans occasionem suas augendi facultates. Et ad familiares quidem quod attinet, si quis ad ejus voluntatem non loqueretur, servum se ei obsequentem profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos simul et amicos persequeretur, tanquam in hostes vindicans, istiusmodi in se peccata admittens, quod ipse solus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei desiderio teneretur mihi testimonio sunt isti honores, quos Caesari et Agrippae aliisque amicis deferendos curavit.

φίλων τιμάς. Οἷς γὰρ ἐθεράπευε τοὺς κρείττονας, τοῦτοις καὶ τοὺς ἡϊοῦ θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὄν ὥστε παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. Τὸ γε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἡλλοτριῶται νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνειθίσται τὸ δίκαιον ἀντὶ τοῦ πρὸς δοῶν ἡγαπηθέναι· διόπερ οὐκ ἦν αὐτῷ χαριζόμενον, ὅτι μὴ δυνατόν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιοῦτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. Αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου περὶ μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβούλους ἀμαρτίας, περὶ δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας εὐεργεσίας.

ΚΕΦ. Ζ΄.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους καὶ ὄσους ἢ πρὸς Κυρήνην Λιβύην κατέσχευεν ἐκάκουν αἱ πόλεις, τῶν μὲν πρότερον βασιλείων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεσχημένων, ἐν δὲ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους. Πάσχοντες δὲ κακῶς καὶ πέρας οὐδὲν εὐρίσκοντες τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τούτων. Ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἐδόκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὃν ὑπετάσσαν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς διαθέσεως ἣν ἔσπον ὑπὲρ ἡμῶν ἀνοῦσιν οἱ κρατοῦντες.

β'. « Καίσαρ Σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς, δημαρχί-
25 « κῆς ἑξουσίας * λέγει. Ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν
« Ἰουδαίων εὐχάριστον ὑβρήθη οὐ μόνον ἐν τῷ ἐνεσ-
« τῷ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγεννημένῳ, καὶ
« μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς αυτοκράτορος Καί-
« σαρος, πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων, ὃ τε ἀρ-
30 « χιερεὺς αὐτῶν Ὑρχανὸς, ἐδόξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ
« συμβουλῷ μετὰ δηκωμοσίας γνώμῃ δήμου Ῥω-
« μαίων, τοὺς Ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς
« κατὰ τὸν πατριὸν αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐρῶντο ἐπὶ
« Ὑρχανῷ ἀρχιερεὺς Θεοῦ ὑψίστου, τὰ τε ἱερὰ εἶναι
35 « ἐν ἀσυσία, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ
« ἀποδίδεσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδογεῦσιν Ἱεροσολύμων
« ἐγγύας τε μὴ ὑμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασι, ἢ τῇ
« πρὸ ταύτης παρασκευῇ· ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. Ἐάν
« ὅς τις φωραθῇ κλέπτειν τὰς ἱερὰς βίβλους αὐτῶν, ἢ
40 « τὰ ἱερὰ χρήματα, ἐκ τε σαββατείου ἐκ τε ἀν-
« δρώματος, εἶναι αὐτὸν ἱεροσύλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ
« ἐνεγῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν Ῥωμαίων. Τὸ δὲ
« ψήρισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς
« εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ
45 « ὑπὲρ Γαίου Μαρκίου Κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ
« διάταγμα κελεύω ἀναθεῖναι ἐν ἐπιστημοτάτῳ τόπῳ
« γενηθέντι μοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἀσίας ἐν Ἀγκύρῃ.
« Ἐάν δέ τις παραβῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει
« δίκην οὐχὶ μετρίαν ». Ἐστὶ λογαφήθη ἐν τῷ Καί-
50 « σαρος ναυῷ.

γ'. « ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΔΙ ΦΛΑΑΚΚΩΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἰου-
« δαίοι, ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν οἱ δι' ἀρχαίαν συνήθειαν

Quemadmodum enim majores colebat ipse, ita sibi a minoribus fieri volebat, et quod ille optimum se dare putabat, id ipsum desiderare indicio erat. Atqui Judaeorum gens lege sua ab istis omnibus abhorrebat, et assuefacta erat majorem justitiae et aequi quam gloriae rationem habere: quapropter ipsi non adeo grata erat et accepta, quod non potuerat statuis et templis et hujusmodi rebus regis ambitionem adulari. Mihi quidem haec causa videtur cur familiares et consiliorum participes male tractando peccaverit, dum externos et alienos beneficiis demereri stauerit.

CAP. VI. (X.)

Ceterum Judaei qui in Asia et Libya Cyrenensi degebant, a civitatibus vexabantur, quum superioribus quidem regibus in aequo jure ipsis concessio fuisset, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut sacra pecunia spoliarentur et privatim laderentur. Quapropter quum in ea calamitate essent, neque Græcorum crudelitatis finem ullum invenirent, miserunt etiam istis de rebus legatos ad Caesarem. Ille vero iis juris aequitatem concessit, et ad provinciales ea de re scripsit: quorum rescriptorum exemplaria subjecimus, ut nobis testimonio sint, qua in nos voluntate fuerint imperatores superiores.

2. « Cæsar Augustus, pontifex maximus, tribunus po-
« testatis * edicit. Quandoquidem Judaeorum gens non so-
« lum hoc tempore fida et grata populo Romano inventa
« est, sed et multo ante, maximeque sub patre meo Cæsare
« imperatore, et in primis pontifex maximus Hyrcanus,
« placuit mihi et consiliariis meis auctoratis, de sententia
« populi Romani, ut Judaei suis moribus uti ex patria ipso-
« rum lege sinerentur, quemadmodum utebantur tempore
« Hyrcani pontificis summi Dei; neque eorum donaria attin-
« gerentur, sed Hierosolyma mitti *permitterentur*, et tradi
« receptoribus Hierosolymorum: neve cogentur ad tradi-
« monia præstanda sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præ-
« paratio ab hora nona. Quodsi quis furatus sacros eorum
« libros aut sacram pecuniam, ex cella sabbataria aut ex
« cella conclavium virorum, deprehensus fuerit, pro sa-
« crilego habetor, ejusque bona in publicum populo Ro-
« mano addicuntor. Decretum etiam quod mei in hono-
« rem scripserunt, ob meum in universum hominum genus
« pietatem, ob Caii Marcii Censorini merita, una cum hoc
« edicto reponendum esse jubeo in loco celeberrimo a
« communi Asiae militi Ancyrae consecrato. Si quis contra
« ea, quæ ediximus, fecerit, non levi multabitur poena.
Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris.

8. « CÆSAR ΝΟΡΒΑΝΟ ΦΛΑΚΚΩΙ ΣΑΛΥΤΕΜ. Judæis ubique
« que gentium degentibus, qui ex veteri instituto soliti erant

« εἰσθαι χρήματά τε ἱερὰ φέροντας ἀναπέμπειν εἰς
« Ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιεῖτωσαν. » Καί
ταῦτα μὲν Καῖσαρ.

δ. Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν Ἰου-
δαίων τὸν τρόπον τοῦτον. « Ἀγρίππας Ἐφεσίων
« ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἵν' εἰς τὸ ἱερὸν
« τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων
« τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν βούλομαι τοὺς ἐν Ἀσίᾳ
« Ἰουδαίους ποιῆσθαι κατὰ τὰ πάτρια· τοὺς τε κλέ-
« πτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν Ἰουδαίων, καταφεύγοντάς
« τε εἰς τὰς ἀσουλίας, βούλομαι ἀποσπᾶσθαι καὶ παρα-
« δίδωσθαι τοῖς Ἰουδαίοις, ᾧ δικαίῳ ἀποσπῶνται οἱ
« ἱερόσυλοι. Ἐγραψα δὲ καὶ Σιλανῶ τῷ στρατηγῷ,
« ἵνα σάββασι μηδὲς ἀναγκάζῃ Ἰουδαίον ἐγγυᾶς ὁμο-
« λογεῖν. »

ε. « ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ Κυρηναίων ἄρχουσι, βου-
« λῇ, δήμῳ χαίρειν. Οἱ ἐν Κυρήνῃ Ἰουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν
« ἦσθ' ὁ Σεβαστὸς ἐπεμψεν πρὸς τὸν ἐν Λιβύῃ στρατηγόν·
« τότε ὄντα Φλάβιον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς
« ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπιχωλύτως ἀναπέμ-
« πηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς
« πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νῦν, ὡς ὑπὸ τινων συκοφαντῶν
« ἐπηρεάζονται, καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλο-
« μένων κωλύονται· οἷς ἀποκαθιστάνειν κατὰ μηδένα
« τρόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἰ τινων ἱερὰ χρήματα
« ἀρῇρηται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένους,
« καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις κελεύω. »

ς. « ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ἀνθύπατος Σαρ-
« διαίων ἄρχουσι καὶ βουλῇ χαίρειν. Καῖσάρ μοι
« ἔγραψε κελεύειν μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους ὅσοι ἂν
« ὡς κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρή-
« ματα ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐγραψα οὖν
« ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ καὶ γὰρ οὕτω ὀλομεν
« γίνεσθαι. »

ζ. Οὐδὲν ἦττον καὶ Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος
ἔγραψεν. « Ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαί-
« ρειν. Οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι εἰδοῖς
« Φεβρουαρίους δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Ἐφέσῳ ὑπέδει-
« ξαν Καῖσαρα τὸν Σεβαστὸν καὶ Ἀγρίππαν συγκεχω-
« ρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθουσιν,
« ἀπαρχάς τε ἅς ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέ-
« σεως εὐσεβείας ἐνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον * * ἀναχο-
« μιδὲς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίστως· ἥττον
« τε ὅπως καὶ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ
« Ἀγρίππα δοθεῖσιν τὴν ἐμὴν γνώμην βεβαιώσω.
« Ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι ἐμὲ τοῖς τοῦ Σεβαστοῦ
« καὶ Ἀγρίππα βουλήμασι συνεπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆ-
« σθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδι-
« σμῶ. »

η. Ταῦτα μὲν οὖν παραθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ
μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ
πλέον εἰς τοὺς Ἑλληνας ἵναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πά-
σης τιμῆς ἀνωθεν ἐπιτυγχάνοντες οὐδὲν τῶν πατρίων
ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ

« pecuniam sacram Hierosolyma mittere, liceat hoc facere
« nemine prohibente. » Atque hæc quidem Cæsar.

4. Porro et ipse Agrippa pro Judæis scripsit in hunc
modum. « Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui et
« populo salutem. Pecuniæ sacræ, quæ Hierosolyma in
« templum mitti solet, procuracionem et custodiam penes
« Judæos in Asia esse volo more patrio : et si qui sacram
« Judæorum pecuniam furati ad asyla confugerint, eos
« inde abstrahi volo et Judæis tradi, quo jure abstrahi solent
« sacrilegi. Insuper et Silano prætori scripsi ne quis Ju-
« dæum sabbatis compellat ad vadimonia præstanda. »

5. « M. AGRIPPA Cyrenæorum magistratibus, senatui,
« populo salutem. Judæi Cyrenenses, pro quibus jam Au-
« gustus scripsit Flavio Libyæ tum prætori, aliisque istius
« provinciæ procuratoribus, non esse vetandos mittere ex
« more patrio sacram pecuniam Hierosolyma, nunc me in-
« terpellarunt, dicentes se vexari a delatoribus quibusdam
« improbis, vetarique hoc facere simulatione quorundam
« tributorum quæ minime debentur : quibus sine ulla mo-
« lestia in integrum restitui jubeo, etiam sacram urbis
« uniuscujusque pecuniam, si quæ hominibus erepta fuerit
« ad eam colligendam custodiendamve delectis, curarique
« ut res istæ Judæis, qui illic sint, in melius cedant. »

6. « CAIUS NORBANUS FLACCUS proconsul Sardinorum
« magistratibus et senatui salutem. Cæsar mihi scripsit
« jubere se ut Judæi quicunque more patrio pecuniam col-
« legerint, nequaquam vetentur eam Hierosolyma mittere.
« Vobis itaque scripsi, ne vos lateat quod et Cæsar et ego
« hoc ita fieri volumus. »

7. Nec aliter Julius Antonius proconsul scripsit. « Ephē-
« siorum magistratibus, senatui, populo salutem. Judæi
« Asiam habitantes mihi, idibus Februariis Ephesi jus red-
« denti, indicaverunt Cæsarem Augustum et Agrippam ipsis
« concessisse ut ex suis legibus et institutis viverent, et
« primitias, quas unusquisque sponte sua ex pietate in Deum
« solvet, liceat, nemine prohibente, cum comitatu depor-
« tare; rogabantque ut ipse, convenienter iis quæ a Cæ-
« sare et Agrippa concessa erant, meam sententiam decreto
« sancirem. Volo itaque vos scire meam, ut Cæsaris et
« Agrippæ, voluntatem esse, ut permittantur pro libitu vi-
« vere atque agere juxta patriam consuetudinem. »

8. Et hæc quidem apponere necesse habui, ut ostende-
rem Græcis, quorum in manus maxime perventura sunt
quæ de rebus nostris gestis perscripsi, quod superiore
tempore omni in honore habiti, nequaquam a magistratibus
prohibiti fuimus ex patriis legibus vitam instituire; sed

συνεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς
τὸν Θεὸν τιμῶν. Ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὴν
μνημὴν ἐπιδιαλλάττων τὰ γένη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας
τοῖς ἀλογίστοις ἡμῶν τε καὶ αὐτοῦ αἰτίας ὑπε-
6 αἰρούμενος. Ἐοῖσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἐστὶ γένος ὃ τοῖς
αὐτοῖς αἰεὶ χρῆται, καὶ κατὰ πόλεις ἔσθ' ὅπη πολλῆς
ἐγγινομένης τῆς διαφορᾶς· τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀν-
θρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύσει λυσitteλέστατον ὃν Ἑλλη-
σί τε καὶ βαρβάρους, οὐ πλείστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι
10 λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμῶν, εἰ καθαρῶς ἐμμένοντες
αὐτοῖς, εὐνοῦς καὶ φίλους ἀπεργάζονται. Διὸ καὶ
ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν
τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπιτηδεύματων οἰεσθαι τὸ ἀλλότριον,
ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς καλοκάγαθίαν ἐπιτηδείῳ ἔχειν· τοῦτο
15 γὰρ κοινὸν ἅπασιν καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν
ἀνθρώπων βίον. Ἐπ' ἀνέμειμι δὲ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ὁ γὰρ Ἡρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν εἰς τε
τὰς ἐξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηχῶς
ἐτι τάχιστα ὡς Ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς ἀνοίξας
20 τὸν Δαυίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι τρισχιλία τάλαντα,
κειμένων πολὺ πλείονων ἐτι καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν
ἐπαρκέσαι ταῖς χορηγίαις, ἐκ πλείονος μὲν δι' ἐννοίας
εἶχε τὴν ἐπιχείρησιν, ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν
τάφον εἰσέρχεται πραγματευσάμενος ἥμιστον μὲν ἐν τῇ
25 πόλει φανερὸς εἶναι, παρελθὼν δὲ τοὺς πιστοτάτους
τῶν φίλων. Ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα, καθάπερ
Ὑρκανὸς, οὐκ ἤδρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων
πολὺν, ὃν ἀνέλειπε πάντα. Σπουδὴν δ' εἶχεν, ἐπιμε-
λεστέραν ποιοῦμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρῳ τε χωρεῖν
30 καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τοῦ Δαυίδου καὶ τοῦ
Σολομῶντος τὰ σῶματα. Καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυ-
φόρων διεφθάρσαν, φλογὸς ἐνδοθεν εἰσιούσιν ἀπαντώ-
σης, ὡς ἐλέγετο· περίφοβος δ' αὐτὸς ἐξῆι καὶ τοῦ
δέους ἱλαστήριον μνημα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τῷ στομίῳ
35 κατεσκευάσατο, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. Τούτου καὶ
Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται τοῦ
κατασκευάσματος, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ
τὴν πράξιν ἐπιστάμενος. Διατελεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα
τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. Ζῶν τε γὰρ ἐν
40 τῇ βασιλείᾳ καὶ συνὼν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καὶ
καθ' ὁπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπτόμενος τῶν πρὸς
εὐκλειαν αὐτῷ φερόντων, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐμφανῶς
ἀδικῶν ἀντικατασκευάζων καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς
ἐπικρυπτόμενος· ὅς γε καὶ τὸν Μαρίας μὲν θάνατον
45 καὶ τῶν παίδων αὐτῆς ὁμοίως τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον
εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βουλόμενος ἐκείνης τε ἀσέλγειαν
καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψεύδεται, καὶ δια-
τελέσει τῇ γραφῇ τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ
βασιλεῖ πριττότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ δὲ τῶν παρα-
50 νομηθόντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. Ἐκείνῳ
μὲν οὖν πολλὴν ἂν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην·
οὐ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασι-

eorum etiam auctoritate freti et munhi religionem Deique
cultum conservavimus. Sæpius autem illorum mentionem
facio, ut gentes reconciliem, odiiq; in nos et illum causas
in hominibus nihil pensi habentibus insitas ejiciam. Nam
gens quidem nulla est, quæ tota eisdem semper utatur
institutis, sed oppidatim fere discrepatur plurimum : at jus
ipsum omnibus ex æquo hominibus accommodatur, tam
barbaris utilissimum quam Græcis : cujus quidem rationem
habentes maximam quæ apud nos sunt leges, faciunt nos,
modo eas recte observemus, cunctis hominibus benevolos
et amicos. Quamobrem par est ut et ista ab illis expeta-
mus ; neque nos arbitrari a se alienos debent aliis eo quod
institutis differamus, sed id potius spectare an ad virtutem
et probitatem comparata sint : hoc enim ad omnes commu-
niter pertinet, solumque per se sufficit ad tuendam ho-
minum vitam. Sed ad narrationem institutam redeo.

CAP. VII. (XI.)

Herodes vero, qui tam in regno suo tum extra ingentes
sumptus faciebat, quam jam ante audivisset Hyrcanum,
anum in regno antecessorem, aperto sepulcro Davidis, inde
tria millia talentorum argenti abstulisse, atque ibi multo
adhuc plura restare, quæ ejus largitioni abunde sufficerent,
multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret : tunc
vero noctu recluso sepulcro, eo cum amicorum suorum
fidelissimis intravit, cavens ne id in urbe reacisceretur. Et
pecunias quidem depositas similiter ac Hyrcanus non inve-
nit, sed aurea ornamenta multumque suppellectilis pretiosæ,
quæ omnia abstulit. Ac, dum accurate rinatur, voluit etiam
ulterius progredi ad ipsa usque conditoria, in quibus sita
erant corpora Davidis et Solomonis. Ac duos e suis sa-
tellitibus amisit, flamma ex adytis, ut ferebatur, prodeunte
quæ in intrantes incidit : ille vero perterritus exiit et
placandi numinis gratia exstruxit in ostio sepulcri magnis
sumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis
meminit Nicolaus historiarum scriptor, qui Herodis tempore
floruit ; non tamen memoravit quod descenderit rex, præ-
ter decorum id factum esse sciens : ac cetera quoque hoc
modo scribendæ historiæ constanter utitur. Nam quom et
in regno ejus vixerit et simul cum eo, quæ illi grata essent
eique inservirent, scriptis mandavit, ea tantum attingens
quæ ad gloriam ejus pertinerent ; insuper et multa ejus faci-
nora manifesto injusta aliis coloribus depingens, et quan-
tum potuit occultare studens. Ille etiam Mariamnes ejusque
liberorum cædi, crudeliter a rege perpetratæ, speciosam
causam astruere volens, illam calumniatur quod impudice
se gesserit, juvenesque, quod insidias struxerint : totoque
in opere idem fecit, quæ a rege præclare gesta erant nimium
extollens, quæ vero improbe egerit excusare laborans.
Ceterum illi, ut dixi, facile quis potest ignoscere : nam
id sibi negotii dedit, non ut res gestas aliis narraret, sed

λεί ταύτην ἐποιεῖτο. Ἡμεῖς δὲ, καὶ γένους ὄντες ἀγγροῦ τῶν ἐξ Ἀσαμωναίου βασιλέων καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι τι περὶ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπειληφότες καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκείνου βασιλεύοντας εἶτι δὲ ἔντροπῃς ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἦν, ὅτε δικαίως ἐγίνετο * * συνέβη δὲ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῇς τυγχάνειν.

β'. Ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, ἣν ἐποίησατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν, εἴτε δὴ τοῦ μηνίματος ἐπιδόντος εἰς αὐτὸν καὶ πρῶτον ἐνόησε πλείω γενέσθαι καὶ πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τῆς τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ἐπιθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν εὐκαιρον οὐ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τοῦ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. Στάσις γάρ ἦν ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίστι πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς.

20 γ'. Ἐστρατήγει δ' αἰεὶ κατὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀντίπατρος, δεινὸς ὧν ἔξωθεν μὲν περιβάλλειν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλὰς ἀπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἢ τὸ δοκοῦν εὖνον πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήθει τὸν πατέρα, μόνος ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπιστευκώς. Ὁ δὲ καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρου συνίστη, καὶ μετὰ τῆς ἐκείνου μητρὸς ὑπὲρ τῶν ἐπειγόντων ἐβουλεύετο. Καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν οὗτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἔξωθεν ὄσοις ἐδόκει συμφέρειν. Οἱ δ' ἐκ τῆς Μαρίας χυλὴν πώτερον αἰεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπ' εὐγενείας οὐκ ἔφερον παρεωσμένοι καὶ τὰς ἀτιμοτέρας ἔχοντες.

25 α'. Αἱ γὰρ μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγάτηρ Ἀρχελαοῦ Γλαφύρα, μίσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, κατὰ τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφηανώτερον διακείσθαι· συνοῖκε μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὴν δὲ ἰσοτιμίαν αὐτῆς ἀνηξιοπάζει Γλαφύρα.

γ'. Δευτέρας οὖν ταύτης ἐρίδος ἐμπεπτωκυίας, οὐδ' ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔω ταρχύης ἦν. Ἰδίαν δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. Ἐμπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλευούσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥτις το

26 δὲ τῆς ἀνθρώπου μεμνηνός, ἐπὶ τοσοῦτον κρατούμενος ὥστ' αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς τὴν μὲν ὑπερφηανῆσαι, πρὸς δὲ τῇ δούλῃ τὸν νοῦν εἶλεν. Ἦχθετο δὲ ἀτιμασθεῖς Ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν ἐυεργετῆσαι τὸν ἀδελφόν, δυναμει δὲ καὶ κοινοῦν

30 εἶναι τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κιν τῷ προσώπῳ δυστυχεῖν ὤρετο. Καὶ τὴν μὲν κόρην, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίου, παιδί Φασαῆλου δίδωσιν, αὐτὸς δὲ, χρόνον διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὴν ἐπιθυμίαν τῷ ἀδελφῷ, περὶ τε τῶν

ut regi in hac re gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate reges ex stirpe Asamonæi attingimus, propereaque sacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falsi quid audeamus, incorrupte sincereque res actas exponimus, multos quidem e posteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, quam, dum honeste fiebat * * accidit autem ut eos ipsos nobis iratos haberemus.

2. Ceterum Herodis domesticæ res, posteaquam sepulcrum aggressus est, in dies deterius habebant, sive diris ultricibus in eam partem invadentibus, qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingravesceret ad insanabilem usque calamitatem, sive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipsum propter impietatem in miseras istas incidisse. Dissidium enim erat in regia quod belli civilis speciem præ se ferebat, et mutua crescebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem semper aliquid adversus fratres moliebatur, adeoque malitiose versutus erat, ut eos ab aliis insimulandos curaret, at ipse sæpe eos simulate excusaret, ut quoniam benevolus videretur fidem inveniret in conatibus quos contra illos conceperat. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut is crederet unum esse Antipatrum, cui patris salus summæ curæ foret. Herodes etiam Ptolemæum, negotiorum regni sui procuratorem, Antipatro commendavit, ac magnis de rebus cum Antipatri matre consultabat. In summa hi omnia erant, ut et quæ vellent facerent, et in alios prout ipsis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filius in dies gravior, et quod ad omnia summa nati essent, hoc eos pupugit dedecus, neque se repellere suamque dignitatem minui ferre poterant. Immo et de feminis Glaphyra Archelai filia, Alexandri conjux, similitudinem cum Salome exercebat, partim propter suum in maritum amorem, partim quia habita esset paulo insolentior in ejus filiam: nam nupta quidem ea erat Aristobulo, sed illa pari eam secum dignitate esse indigne ferebat.

3. Ceterum altera hac lite exorta, etiam frater regis Pheroras turbas ciebat. Illi vero erat privata suspicionis et odii causa. Nam amore captus est servæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perditæ eam adamavit, ut sprete regis, quam sibi desponderat, filia, servæ totus adhæresceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quasi contumelia affectus, quum frater, quem tot beneficiis ornaverat et eo potentia evexerat ut regni socius esset, sibi in amore parum responderet: atque in eo homine sese infelicem esse existimabat. Et puellam quidem, quum parum æquum haberet Pheroram, Phasaeli filio nuptam locavit; tempore vero aliquanto post, arbitratus fratris amores

πρώτων ἤτιθέτο καὶ τὴν δευτέραν ἡζίου λαμβάνειν· Κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. Φερώρα δὲ συμβουλευεῖς Πτολεμαῖος ἤδη παυσσάμενός τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον ἀποστρεφῆναι μὲν αὐτὸν τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ βασιλείως, αἴτιον δὲ κακείνῳ ταρχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. Ταῦτ' ἐκείνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν διαβολαῖς γενόμενος συνεγνώσθη, τὴν μὲν ἀνθρωπίνον, ἥδη καὶ 5 παιῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπεται, βασιλεὶ δὲ ὡμολογῆσαι λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ τριᾶκστήν ἡμέραν συνέθετο τοῦ γάμου, συνεπομνύμενος ἵς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἔσται. Διελθουσῶν δὲ τῶν τριᾶκοντα ἡμερῶν τοσούτον 10 ἦν ἤττων τοῦ ἔρωτος, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διατελεῖν ἐπὶ τῇ πρώτῃ. Ταῦτα φανερώς ἥδη τὸν Ἡρώδην ἐλύπει καὶ πρὸς ὀργὴν ἤγεν. Ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς αἰεὶ προσπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῶν κατὰ Φερώρα διαβολῶν ἐποιοῦντο. Διέλειπε 20 δὲ οὐκέτι τις ἡμέρας οὐδ' ὥρα, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέδαινε, ἀλλ' αἰεὶ τι προσέπιπτε κακὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν καὶ φιλάτων εἰς ἀλλήλους πεποιτημένων. Τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους οὔσα 25 τοῖς ἐκ Μαριάμης, οὐδὲ τὴν ἐαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Ἀριστοβούλῳ, θατέρῳ τῶν νεανίσκων, εἴα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκείνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν εἴ τι λαλήσειεν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μηνύειν ἐαυτῇ, καὶ τοῖς προσκρούσασιν, ὅσα συμβαίνει, πολλὰς ὑποφίας εἰσάγουσα. Δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, 30 δύσνουν δὲ τὴν παιῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποίηκε. Χαριζομένη δ' ἐκείνῃ τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκείνοι τῆς Μαριάμης, ἐστυγῆσαι δὲ τὸν πατέρα, συνεχὲς δὲ διαπειλοῦσιν, εἰ τύχοιεν 35 αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἔτι τῶν ἄλλων γυναικῶν παιδας· Ἡρώδῃ γεγεννημένους κομμογραμματεῖς καταστήσειν, (ἀρμόσειεν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ τῶν ἐπιμελῆς αὐτῶν καὶ πρὸς παιδείαν ἐσπουδασμένον,) τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ ταύτας ἴδοιεν τοῦ μητρώου 40 κόσμου μετεληφύας, ἀντὶ τῆς παρούσης ἀβρότητας ἀπειλεῖν ὡς τριχίνας ἡμφιεσμένας καθεδοῦνται μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαι. Ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο διὰ τῆς Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κακείνος ἤκουε μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. Ἐκασοῦτο δὲ ταῖς ὑποφίαις 45 καὶ χείρων αἰεὶ γινόμενος ἅπασιν κατὰ πάντων ἐπίστευεν, Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπιπλήξας τοῖς παῖσιν, ἀπολογησάμενων ῥᾶν εἰς τὸν καιρὸν ἐγίνετο, ταῖς δ' ἐξῆς πολὺ χείρῳ προσέπεσεν.

δ'. Ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον, 50 ἔχοντα τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὸν Ἡρώδην ἡττῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος καὶ δυσπαρηγόρητον αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. Τοῦτο οὖν ἐκείνος ἀκούσας ὑπὸ τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκίετο,

jam reffixisse, de prima apud eum expostulavit, et ut secundam, nomine Cypron, duceret, postulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ consilium dat ut omissis amoribus suis fratri opprobrio esse desineret: turpe enim esse servam deperiundo semet privare regis amicitia, eique molestiam facessere et sibi odium conflare. Illi itaque, id e re sua esse videns, quod sibi ante accusato venia data fuisset, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit, regique pollicebatur se filiam ejus secundam ducuram, et nuptias in diem trigesimum constituebat, fide jurjurando data sibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præstiterit quæ pepigerat, sed iterum servæ adhæserit. Quam rem Herodem ægre tulisse iratoque animo palam erat: dum sibi semper aliquod ea de re verbum elabi sinebat; unde multi ab ira regis occasionem sumebant de Pherora detrahendi. Jamque eo processum est ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin semper novæ aliquæ simultates intervenirent, quas ejus consanguinei et summi amici inter se exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenso infestoque erat in Mariannes filios, ne filiam quidem suam, Aristobuli juvenum alterius conjugem, passa est ita se in maritum gerere ut postulabat conjugium, ei persuadens ut secreta illius colloquia renunciaret, ipsique proderet; et quum aliquid ut fieri solet offensionis accidisset, multas suspiciones injiciens. Quibus factum est ut omnia illorum arcana rescisceret, et filiarum animum alienaret a marito. Atque illa matri gratificans narrabat illos sæpiusculæ, dum seorsum essent, mentionem facere Mariannes, patrem vero odisse, atque identidem denunciare, si unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex ceteris uxoribus sustulisset, scribas paganos, (ad quod munus idoneum fore studium quod tum in literas impenderent,) feminis vero, si unquam matris suæ mundo comptas viderent, minari facturos et pro præsentis vestitu ciliciis indutæ includerentur, ut ne solem quidem aspicerent. Hæc continuo a Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suspicionibus autem adeo erat exagitatus ut deterior in dies fieret et omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc quidem filios ubi objurgaverat, audita eorum purgatione, paulo melius in præsentia se habuit, at postea tamen longe pejora evenerunt.

4. Nam Pheroras quum ad Alexandrum venisset, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelai filiam habuit, sese ex Salome audivisse dicebat Herodem effictum amare Glaphyram, neque desiderium ejus posse leniri. Qua re audita ille ex juventutis fervore et zelotypia vehementer inflammatus erat; et quam comitale Herodes erga puellam

καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' Ἡρώδου (πολλάκις δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις) ἐπὶ τὸ γέρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὸν ἐκπεσόντα ὄγον. Οὐκ ἐκατέρησέ τε τὴν ὀδύνην τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα καταμηνύει τὰ ὑπὸ τοῦ Περώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ἡρώδης δὲ πολλὸν ἄλλον ἐκπαθὴς γενόμενος καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τῆς βασιλείας ἐψευσμένον οὐ φέρων ἐταράχτο, καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἷος εἰς τοὺς γενόμενος ὦλυν τυγχάνοι, μεταπέμπεται δὲ τὸν Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, « κάκις τε ἀπάντων, εἶπεν, « εἰς τοῦτο τῆς ἀμέτρου καὶ περιττῆς ἡλθες ἀχαριστίας, « ὥς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοῆσαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; « ἦρ' οὐχ ὀρθῶς τὴν σὴν προαίρεσιν, ὥς οὐ βλασφημίας « ἐστοχασμένος τοὺς τοιοῦτους λόγους τῇ παιδίᾳ προσ- « ἔνεγκας, ἐπιβουλήν δὲ καὶ φάρμακον αὐτοῦς ποιοῦ- « μενος τῆς ἐμῆς ἀπωλείας; Τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ δαιμό- « νιον ἀγαθὸν ἔτυγεν ὥσπερ οὗτος ὁ παῖς, ἡνέσχετο τὸν « πατέρα μὴ τίσασθαι διὰ τοιαύτην ὑπόβριαν; Ἠότερον « δὲ λόγον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ζήσας εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβάλειν « αὐτῷ δοκεῖς κατὰ τοῦ γεγεννηκότος; τί δέ σοι βούλε- « ται τὸ μισοῦντά τε αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς « μόνην τὴν κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν εὐνοίαν ὑποκρίνα- « σθαι, καὶ περὶ τούτων λέγειν ἃ τῆς σῆς ἀσεβείας ἦν « καὶ νοῆσαι καὶ διαβάλειν; Ἐρρε, κάκιςτος εἰς εὐεργέ- « την καὶ ἀδελφὸν γενόμενος, καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις « αὐτῇ συζήσειεν, ἐγὼ δὲ νικίῳ ἄνδρι τοὺς ἐμούς, « μῆτε ἀμυνόμενος κατ' ἐξίαν καὶ μειζρόνως εὐεργετῶν « ἢ τυγνὲν εἰσι δίκαιοι. »

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοῦ ῥῳω τῇ μογηρίᾳ ἀλούς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. Ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, (ἐτύγχανε δὲ παρούσα,) πιθανῶς ἀνεβόησεν ὡς οὐδὲν εἶη παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι διὰ σπουδῆς ἔστιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν διὰ τὴν εὐνοίαν ἣν ἔχοι περὶ τὸν Ἡρώδην, αἰεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μάλλον ἐπιβουλεύεσθαι. μόνῃ γὰρ ἀναπέιθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν ἔχει οὖν γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. Τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ἐπιδραττομένης τῶν τριῶν, πολλάκις δὲ τυπούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὅψις εἴχεται πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανόν, ἢ δὲ κακοῦθelia τοῦ τρόπου τὴν ἐν τοῖς γενομένοις ὑπόκρισιν ἀπασήμαινεν. Ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπειλήπτο, μηδὲν εὐσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὁμολογηκῶς, ἀκοῦσαι δ' οὐ πιστευόμενος. Ἐγένετο μὲν οὖν ἐπὶ πλείον ἢ τε σύγχυσις καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἀμιλλα· τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκῶς ἀπεπέμπτο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαίνεσας τῆς ἐγκρατείας καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους, ὅψις τῆς ὥρας περὶ θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγένετο. Τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, (παρ'

saepe honoris causa exhibuit, in pejorem partem vertebat, suspicione injecta ex iis quae audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pherorae verba non sine lacrimis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, et se turpis adeo criminis falso insinulari non ferens, turbatus est, suorumque malitiam saepe deplorabat, exprobrans ipsis quam magnis eos affecerit beneficiis et quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, et, quum multis eum opprobriis onerasset, « omnium, « inquit, nequissime, adeone supra modum et insigniter « ingratus evasisti, ut talia de nobis cogites, talia loqua- « ris? nonne perspectum habeo quid velis, quod non solum « ut nobis convicia faceres huiusmodi sermones cum filio « institueris, sed ut suaderes mei in interitum insidias et « veneficia parari? quis enim nisi qui Deum praesentem « haberet ut iste puer, non ultum iret patrem ob huiusmodi « criminis suspensionem? Utrum tibi videris sermonem in « animam, an in dextram gladium inseruisse, quo paren- « tem conficeret? aut quid tibi voluisti, qui, quum et ipsum « oderis ejusque fratrem, benevolentiam simulasti dum- « taxat ut in me calumnias projiceres, atque ea diceres « quae tu solus, qua es impietate, in animo et in ore habere « potuisti? Apage, pessime de benefactore et fratre meri- « tus, et quam diu vivas te angat crucietque scelerum con- « scientia: ego vero non desinam meos benignitate vince- « re, et debitas penas ab illis non exigendo, et majoribus « quam mereantur beneficiis eos prosequendo. »

5. Atque ista quidem rex. Pheroras vero, in manifesto facinore deprehensus, Salomen ista commentam esse dicebat, et ab ea haec verba prodiisse. At illa quum praesens adesset, simulac haec audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipsa profectum esse, sed omnes studere ipsam regi invisam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter suam erga Herodem benevolentiam, dum semper pericula praevideat: ac praesenti tempore eos ipsi multo infensiores esse: se enim solam fratri suadere, ut quam nunc habeat uxorem repudiet regisque filiam ducat; itaque non mirum esse, si fratri invisa foret. Haec dicens, et sibi capillos subinde vellens, pectusque pulsans, ore vultuque fidem faciebat se vere omnia negare, sed ingenii ejus perversitas simulationem in factis esse coarguebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad semet excusandum habens, ut qui se ista dixisse non infitias iverit, sed aliunde audivisse non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio et verborum mutua contentio; tandemque rex, et fratrem et sororem exosus, eos dimisit, filioque collaudato, qui ita continens fuisset, et eos sermones ad patrem tulisset, sero admodum ad curam corporis se contulit. Post id dissidium male audiebat Salome, quippe

αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν διαβολήν,) αἱ τε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο, φύσει δυσχερεστάτην εἶδῃαι καὶ γινόμενῃν ἄλλοις ἄλλην, κατὰ καιροὺς ἐχθρὰν καὶ φίλην. Ἐλεγον οὖν αἱ τι πρὸς τὸν Ἡρώδην κατ' αὐτῆς καὶ τι συμπεσὼν ἐπὶ μεῖζον ἤγαγε τὴν εἰς τοῦτο παρρησίαν.

5 Ὡν μὲν γὰρ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς Ὀδοδάς ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν. Συλλαῖος δ' αὐτῷ δώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἐστὶ καὶ καλός. Οὗτος ὑπὸ χρείας [οὖν] τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν Ἡρώδην συνδαίπνων εἶδε τὴν Σαλώμην, καὶ τὸν νῦν ἔσχε πρὸς αὐτὴν γινώσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνοι, διελέγετο. Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη παρὰ τὰδελφῶν, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο· ταῖς τε μεταξὺ φοιτῶντων ἐπὶ τὸ δαίπνον ἐνεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμολογίας. Ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελώσαι τὴν ἀσχημοσύνην· Ἡρώδης δὲ καὶ παρὰ τοῦ Φερώρα προσεπυνθάνετο, καὶ τηρεῖν ἡξίω παρὰ τὸ δαίπνον πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐσχίσκασιν. Ἐκείνος δὲ ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἀόηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφοτέροι. Μετὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἀραβὺ ὑποπτος ὦν ἀπῆλθε· διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ τρεῖς ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους Ἡρώδῃ προσέφερεν, ἀξίων αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον· ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελές τὸ κῆδος ἐπιμιξία τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ ὦν ἦδη παρῆναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφειλεσθαι. Τοῦ δὲ Ἡρώδου τὸν λόγον ἀναγέρνοντας, καὶ πυνθανομένου τῆς ἀδελφῆς εἰ πρὸς γάμον ἐτοιμῶς ἔχει, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο· Συλλαῖος δὲ, ἀξιούντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἔθεσι καὶ τότε γαμεῖν, (ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατόν,) οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καὶ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. Σαλώμην οὖν ὁ τε Φερώρας ἦδη διέβαλλεν εἰς ἀκрасίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωσίαν αὐτῇ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀραβᾶ. Τὴν δὲ κόρην ἣν τὰδελφῶν κατενεγύησεν ὁ βασιλεὺς, ἣν ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προείπον, ἥττημένος τῆς γυναίκος, αἰτούσης Σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν τὸν ἐκ Κωστοδάρου γεγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικίσαι, μεταπειθεταὶ δὲ ὑπὸ τοῦ Φερώρα, τὸν νεανίσκον οὐκ εὖνον ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιοτέρον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. Οὕτω δὲ συγγνώμην ἤτειτο καὶ μετέπεισεν οὗτος. Ἐκείνη μὲν οὖν, ἀντιμεταθείσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μεираκίῳ, φέρνῃ ἐπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως.

ΚΕΦ. Η'.

50 Οὐκ ἀνεῖτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν αἱ καὶ μεῖζους τὰς ταραχὰς λαμβάνοντα. Καὶ συμπέπτει τι τοιοῦτον, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεποῦς, χωρήσαν δὲ πρόσω κατὰ

quæ prima videretur istam confinxisse calumniam : et eam regis uxores oderant, scientes eam natura difficillimam esse, et quæ subinde mutaretur, et modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque Herodi semper aliquid adversus eam dicebant, et ad id majorem audaciam eis addidit casus quidam.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura segnis et tardus : hujus autem negotiorum pleraque administrabat Syllæus, vir acer et juvenis adhuc, idemque formosus. Hic Syllæus quum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium venisset, et inter cœnandum Salomen vidisset, animum ad eam adjecit : et viduam esse quum sciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea cara esset, neque non juvenem valde amaret, in conjugium consensit : ac sequentibus diebus, ut ad cœnam ibatur, multa magnaque signa cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejusmodi turpitudinem deridentes : et Herodes eadem de re quæsivit etiam ex Pherora, jussitque ut in cœna observaret, quomodo se erga se invicem gererent. Ille vero retulit facile ex eorum aspectibus et nutibus intelligi posse utrumque ad eam rem proclitem esse. Postea discessit Arabs suspectus : deinde post dies aut tres menses rediit ob eam ipsam rem, et de ea cum Herode loquebatur, ab eo Salomen petens in matrimonium : fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum regno, quod et jam, si potestas spectetur, ipsi contigerit, multoque magis penes ipsum futurum sit. Quum autem hoc ad sororem referret Herodes, et eam interrogaret an ad nuptias consentiret, protinus quidem illa annuit : Syllæus vero, quum rogaretur ut ipse in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non posse,) non consensit, dixitque, si faceret, se ab Arabibus lapidatum iri : aliquid ita discessit. Inde Salome a Pherora ut mulier intemperans vituperabatur, magisque etiam a feminis, quæ eam cum Arabe rem habuisse dicerent. Quum autem Salome filio suo e Costobaro nato puellam peteret, a rege fratri suo Pheroræ desponsam, ei tamen non nuptam, quod, ut antea dixi, uxoris amore captus esset, rex quidem voluit illam ei locare, sententiam vero mutavit suasu Pheroræ, dictis haud fore ut amaret eam propter patris sui cædem : atque satius esse ut sibi caperet ipsius filium, qui in tetraarchiam successurus erat. Atque ita veniam impetravit, simulque sententiam rex mutavit. Tum illa quidem, mutatis sponsalibus, nuptum datur Pheroræ adolescentulo, rege centum talentorum dote eam locupletante et ornante.

CAP. VIII. (XI.)

Attamen in tranquillo non erant res domesticæ, sed magis magisque in dies crescebant turbæ. Atque istiusmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honestis profectum

σχέρειαν. Ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος ἰμετρίως ἐσπουδασμένοι· τούτων δὲ μὲν οἶνοχοῖν, δὲ δειπνον προσφέρειν, δὲ δὲ κατακοιμίζειν τὸν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. αἱ τις ἀναγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθάρηται τούτους πρὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. Ἰνακρίναντι δὲ περὶ μὲν τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν οἰωνίας καὶ μίσεως ὁμολογοῦν, ἄλλο δὲ οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. Βασανιζόμενοι δὲ μάλλον καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων αἰετῶν ἡμετρίως καὶ χαριζομένων τῷ Ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, λεγόν ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μίσος ἡμετρίως Ἀλεξάνδρῳ· παραινοῖ δ' αὐτοῖς Ἡρώδης μὲν ἐπεγνωκέναι περὶ τὸν ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ παρακαλυμμενὰ τοῦ χρόνου ποιοῦμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας καὶ κλέπτοντα τὸν ἐλεγχον τῆς ἡλικίας. Εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν, περιγενομένου τῆς βασιλείας, ἦν καὶ μὴ βουλομένου τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλου τινὸς εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸν πρῶτον ἔξιν ἐν αὐτῇ τόπον· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, ἀλλ' ἡδὴ καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἔτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι· πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεστᾶσιν, οὐχὶ πονηροὶ πάντες οἱ οὖν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ἡρώδης ὁλος ἐγένετο τῆς ἐπιτηρείας καὶ τοῦ δόους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα γαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν οὐκ ἀκινδύνως ἐλάθων· ὥστε καὶ μάλλον ἐξ ἀποτέρων ἡρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοῖκε μὴ καὶ τι ταῖς ἀληθείαις συνίστηεν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκείνους τὸν καιρὸν. Ἐνθεν οὐδ' ἐκ φανεροῦ τὴν ἔρευναν ἐποίειτο, κατασκοπεύων δὲ τῶν ὑπονοουμένων διέπαιψεν ὑποψία τε καὶ μίση πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλήν, καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἄξιων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. Πέρας τε οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μένειν οἱ νομιζόμενοι μάλλον, ὡς ἂν καὶ μάλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοὺς δ' οἷς οὐκ ἦν συνήθεια πλείων ὀνομάσαι μόνον ἔδει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. Τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲν εἰ φράσας ἑτέρους τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν. Ἐπιφθονοὶ δ' εἰ ποτε τύχοιεν ὃν ἡζήον γενόμενοι, * * καὶ τὸ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἡδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. Ἡδὴ οὖν οἰκείας τινὲς ἔθρας ἐπέζησαν τῷ τοιοῦτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πᾶγην ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἣν ἑτέροις ἐπεβούλευον. Ἡ τε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ προφανῶς ἀμαρτάνοντας ἀναρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ ταύτης τὸ γαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὁμοία δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρῆσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδείκνυμένους ἀπηντιέτο.

γ'. Τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλήν ἡ παραχῇ.

magnas peperit difficultates. Erant spadones regi propter formæ elegantiam carissimi : quorum unus ei erat a poculis, alter a mensa, tertius sopiendi regis procurationem habebat, et regii maxima negotia administrabat. Atque hos ab Alexandro filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, quum interrogasset an cum eo consueverint et congressi fuerint, rem fassi sunt; aliud quiddam in patrem flagitiosum nihil scire. Sed quum acrius cruciarentur et in necessitatibus essent, et a ministris in gratiam Antipatri semper crudelius torquerentur, in hanc sententiam dixerunt, Alexandrum scilicet patri esse infensum, innatumque odium alere, seque ab eo monitos, Herodem longioris imperii spem abjecisse, ut qui jam inutilis esset et senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quodsi ipsius partes sequi vellent, fore ut se regnum adepti (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent : sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed jam etiam propter apparatus quem haberet, quippe quod multi et ducum et amicorum ab ipso starent, non ignavi ad quidvis et faciendum et patiendum.

2. His auditis Herodes iræ timorisque plenus erat, contumeliose dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens : adeo ut ex utrisque magis irritaretur, et exacerbatus metuere ne quid revera gravius contra se constatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excuteret, sed homines mitteret ad observandos eos quos suspectos habebat : atque adeo in omnes suspicione et odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat : quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel nominasse tantum sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eo versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios invelerentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppresserat, invisus erat, ** et merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Jam hac ratione sese nonnunquam de privatis inimiciis vindicabant : et ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, et occasione tanquam machina et decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necasset convicti non essent : quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quin

Πολλοὶς δὲ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὐτ' ἐμφανίζεσθαι δεόν αὐτῷ λοιπὸν οὐτ' εἰς τὸ βασιλεῖον εἰσιέναι· ταύτην δὲ τὴν παραγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὼ ἡ παρρησίας ἐλάττονος ἢ πλείονος ἐντροπῆς με-
 5 τειλῆσαι. Καὶ γὰρ Ἀνδρόμαχον καὶ Γέμελλον, ἀνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρεῖας, ἐν τε πρεσβείαις καὶ συμβουλαῖς ὄνησαν-
 10 τας αὐτοῦ τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἡ πρῶτον παρρησίας τόπον ἐσχηκότας, παρητήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημήτριος ὁ παῖς αὐτοῦ
 15 καὶ χεῖρον· ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ κατ' ἀνδρῶν οὐκ ἀσήμενον ἔχειν τὴν ἀρχὴν τοσούτων παρρησίαν, τὴν τε τιμὴν καὶ τὸ δύνασθαι καλῶς ἀμαρτάνοντα παραιρούμενος.

δ'. Ἦν δὲ τούτων ἀπάντων αἴτιος Ἀντίπατρος, ὅς, ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τῆς τοῦ πατρὸς παρρησίας κατέ-
 20 μαθεν, ἐκπαλαί μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαινέειν, εἰ τῶν ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαίρεθῇ. Τότε γοῦν τῶν περὶ τὸν Ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παρρησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς Ἀλεξάνδρῳ, βασι-
 25 νοις ἀνέκρινεν εἰ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. Οἱ δὲ ἀπέθνησκον, οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. Τῷ δ' ἦν φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μὴ τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς εὐρίσκειτο· καὶ δεινὸς Ἀντίπατρος ἦν τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς
 30 τῆς ἀληθείας ἀνάτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ἐπιπαροξύναι δὲ ζητεῖν ἐκ πλείονων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. Καὶ τις ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζο-
 35 μένοις εἶπεν ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλὰ καὶ, ὅτε ἐπαινούμενος αὐτὸς τύχοι τό τε σῶμα ὡς εἴη μέγας καὶ τὴν τοξικὴν εὐστοχος καὶ τὰλλα τὰ πρὸς
 40 ἀρετὴν ὑπὲρ πάντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢ περὶ ἀγαθὰ παρὰ τῆς φύσεως ἐστίν· ἀγασθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν· αὐτὸς τε, ὅτε μὲν
 45 ἅμα περιπατοῖ, συστέλλειν αὐτὸν καὶ καθαιρεῖν ὡς μὴ μείζων δρᾶσθαι, τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις
 50 ἔχεινον παρόντος ἀπο σκόπου βίπτειν· τὴν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγεννηκότος κατὰ τῶν εὐδοκιμούντων. Βασανιζομένου οὖν * * τῷ λόγῳ καὶ προσγινο-
 μένης ἀνέσεως τῷ σώματι, προσετίθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχων τὸν ἀδελφὸν Ἀριστοβούλον βουλευσαίτο ἐν κυνη-
 45 γασίῳ λοχῆσας ἀνελεῖν τὸν πατέρα, καὶ φεύγειν εἰς Ῥώμην, ἐπειδὴν τοῦτ' αὐτῷ πρᾶχθῇ, τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. Ἡρώδης δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου
 50 πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐν οἷς ἐμειφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιεῖν Ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα πρόσδοτον διακο-
 σίων ταλάντων φέρουσαν. Ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν ἔδοξέ τι πιστὸν ἔχειν Ἡρώδης, ὡς ᾤετο, τῆς κατὰ
 τῶν παίδων ὑποψίας· καὶ συλλαβὼν ἔδωκε τὸν Ἀλέξανδρον. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἀνείχετο ὥς, τὰ μὲν οὐδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιστευκῶς (ἀναλογιζομένη γὰρ

etiam multis amicorum denunciavit non fore deinceps cer-
 ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent : si-
 que jussum eo fecit, quod propter eorum reverentiam minus
 licenter peccare audebat. Namque tunc expulsi Androma-
 chum et Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, et
 multum ejus domui, tum curandis regis negotiis, tum lega-
 tionibus et consiliis profuerant, ejusque filios docuerant,
 et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum : et
 alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum
 frequentaret; Gemellum vero, quod illum nosceret animo
 esse in Alexandrum benevolo : nam et ei puero adhuc in
 ludo literario adfuerat, et Romae commoranti comes adhe-
 serat. Ceterum et hos expulsi, graviore etiam poena liben-
 ter affecturus : sed ne licenter grassari videretur in viros
 tantae dignitatis, satis habuit honore eos et potestate sibi
 met peccanti obstandi privare.

4. Horum autem omnium causa erat Antipater, qui, post-
 quam insanam patris licentiam animadverterat, quum jam
 diu ei a consiliis fuisset, vehementer eum urgebat, eo-
 que facilius quae vellet perficere putabat, si omnes qui sibi
 resistere possent e medio tollerentur. Tunc igitur ejectionis
 Andromachio et Gemello, ut regem alloqui et admonere non
 possent, cepit rex in omnes tormentis quæstionem habere,
 quos Alexandro fideles esse credebat, ut extorqueret si quid
 scirent quod ille contra se molitus esset. Illi vero quom
 nihil dicere haberent, moriebantur : id quod regem redde-
 bat furiosiore, quia nihil eorum quae male suspicaretur
 deprehendi posset : et Antipater ita malitiosus erat, ut vix
 quis re ipsa innocens reperiebatur, negaret innocentiam esse,
 sed constantiam atque fidem, regemque instigaret ad
 quaerendum ex aliis pluribus de arcanis insidiis. Atque ac-
 cidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur
 se nosse Alexandrum dicere solitum, quum a corporis pro-
 ceritate et jaculandi peritia ceterarumque virtutum singulari
 excellentia collaudaretur, eas sibi naturae dotes magis potius
 esse quam bonas, quippe patri invisas et invidiosas : itaque
 se cum patre ambulanti se ipsum suppressere solere atque
 demittere, ne illo major videretur, et in venatione cum
 patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloria
 studiosiorem norit, quam ut alios ferret sibi laudem ex istis
 comparare. Deinde super ea re tormentis interrogatus,
 remisso cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre suo
 Aristobulo statuisset in venatione patrem insidiis perimere,
 et tum patrato facinore Romam ad petendum regnum per-
 fugere. Repertæ sunt præterea Alexandri ad fratrem liti-
 ræ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipa-
 tro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum redirent.
 Hic continuo sibi visus Herodes certum aliquod habere
 argumentum suspicionis, quam de pueris conceperat,
 Alexandrum comprehendi et in vincula tradi jubet. Deinde
 ne sic quidem molestus esse desinebat, partim quia auditis
 non multum fidei adjungebat, (nam rem perpendendo nihil

(XII.) 6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, et de filia et de adolescente sollicitus, amique vicem dolens qui in tantas incidit turbas, *Hierosolyma* profectus est rem non negligendam esse ratus. Quom-
eum sic *uti audiverat* affectum invenisset, tempori

ἐπιτιμᾶν ἢ φάναι γενέσθαι τι προπετές αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο· φιλονεικήσιν γὰρ κεκακωμένοι, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθῆσθαι. Μετῆι δὲ τᾶξιν ἐτέραν
 5 εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἡτυγμένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ χάκεινον ἐπεικῇ λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐργάσασθαι· τὸν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως, εἰ τι συνειδυῖα τούτῳ οὐ κατεμήνυσεν. Τοιούτου δ' ὄντος Ἀρχελαοῦ οὐ κατὰ προσδοκίαν ὦν ὁ Ἡρώδης
 10 ὤετο, τὸ δὲ πλεον ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ὀργὴν ἐπιδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ δικαίου δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιχέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος.
 15 Οἰκτρὸς δὲ ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς τοῦ νεανίσκου διαβολὰς, εἰς ὀργὴν ἐκταραττόμενος, ἐπειδὴ δὲ Ἀρχελαὸς συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῇ μεθιστάμενος· ἰδοῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἐλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς
 20 ὁ νεανίσκος ἡδίκηκεν. Ἀρχελαὸς δὲ, παραλαβὼν ἐπιεικέστερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι, τόν τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. Τοῦ γὰρ Ἡρώδου χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀπορίξ τοῦ διαλλάξαντος, Ἀρχελαὸν δρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκείνον ἐτράπετο μελανεῖμενον καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς
 25 μετὰ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων, Ἀρχελαὸς δὲ οὔτε ὑπερεῖδε τὴν ἐντευξίν οὔτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπίεσθαι οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλεῖα· βέλτιον δὲ εἶναι αὐτῷ προσιέναι καὶ δεῖσθαι τῶν πάντων αἰτίων αὐτὸν ὁμολογούντα· λωφῆσειν γὰρ οὕτω τοῦ θυμοῦ τὸ περιττόν, αὐτὸς δὲ συλλήψασθαι παρῶν. Ταῦτα δὲ πεισθέντος αὐτοῦ, συναμφοτέρον ἦν διαπεπραγμένον, αἶψα διαβολαὶ παρὰ δόξαν ἀφῆρηντο τοῦ νεανίσκου καὶ Φερώραν
 35 Ἀρχελαὸς διαλλάξας οὕτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῆι, κεχαρισμένος, ὥς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε περιστάσει τῶν καιρῶν, Ἡρώδῃ γενόμενος· ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτους, κἂν τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῆς
 40 ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγήσασθαι. Ἐποίησατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἐγγράπτο Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντοχείας ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. Ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα Συρίας Τίτιον, ἐκ διαφορᾶς Ἀρχελαῷ κακῶς ἔχοντα, διῆλλαξεν Ἡρώδης,
 45 καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

ΚΕΦ. Θ.

Γενομένου δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ χάκειθιν ἐπανήκοντι συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀραβας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τὸν Τράχωνα, Καίσαρος ἀφελομένου
 5 Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ἡρώδῃ τὴν χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρας ἡναγκάζοντο. Τὸ δ' ἦν ἐκείνοις οὐχ αἰρετόν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφεραν ἢ γῇ πονούντων. Ὅμως δὲ κατ'

nequaquam congruere existimavit ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret : fore enim ut ille aeger animi irretiretur, et quo majori studio semet excusaret, ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quae tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, et Herodem hominem aequum esse pronuntiando, qui nihil temere fecisset. Atque illud insuper adjecit, se filiae suae et Alexandri matrimonium dissoluturum, ac ne filiae quidem jure parsurum esse, si quid ea sciret quod Herodi non indicasset. Rex autem ubi Archelaum, quem sibi adversaturum putabat, a se stare vidit, soique in gratiam tantam prae se ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate sua remisit, et dum putaret jure facta videri quae fecisset, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miserandus erat; quum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur, quum vero Herodem defendebat Archelaus, ad letum convertebatur, graviterque dolore affectus erat : eo usque ut eum oraverit, ne connubium dissolveret, neque adeo juveni ob maleficia irasceretur. Itaque ubi paulo aequiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab his dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis esset, neque malitiam sentiret; et suspicionem etiam magis in fratrem detorsit. Nam quum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurrisset, ille, quum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire posset, videns magnam esse Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque signa de salute desperantis prae se ferens. Tum Archelaus supplicis preces admittit, fieri tamen posse negavit ut tantam regis iram cito restingeret; proinde praestare ut ipse ab illo veniam petiitum iret, seque totius mali auctorem esse confiteretur : ita enim immodicam regis iram cessaturam, se vero tum in auxilium commode adfaturum. Quum autem haec ei persuasisset, utrumque simul perfectum est, atque ita juvenis praeter opinionem crimine sublevatus est, et Archelaus Pheroram Herodi reconciliavit : deinde se in Cappadociam recepit, gratus Herodi ut temporibus illis nemo quisquam alius, adeo ut eum muneribus pretiosissimis honoraverit Herodes, et in ceteris magnificus eum pro summo amico habuerit. Pepigit etiam iturum se Romam, quoniam de suis negotiis ad Caesarem scripsisset : iveruntque una Antiochiam usque. Ibi litem composuit Herodes inter Archelaum et Titium Syriae praesidem illi iratum, atque ita in Judaeam reversa est.

CAP. IX. (XIII.)

Postquam autem Romam profectus inde redierat, bellum ortum est adversus Arabas ob hujusmodi causam. Incole Trachonis, postquam Caesar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius latrocinari nequibant, terram vero colere et quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, nec admodum idoneum agriculturae solum habebant. Veruntamen a principio, rege eos coercente, fini-

ἀρχὰς μὲν, οὐκ ἐπιτρέποντος τοῦ βασιλέως, ἀπείχοντο τῶν εἰς τοὺς περιοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἦν εὐδοξία τῆς ἐπιμελείας Ἡρώδου· πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, ὅτε καὶ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου κατηγορεῖ, καὶ παραθυσόμενος Ἀντίπατρον τὸν υἱὸν παρελθούθι Καίσαρι, λόγον ὡς ἀπολωλὼς εἶη διασπείροντες οἱ τὸν Τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ συνήθη τοὺς πλησιχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. Τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοί, τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχειρώσαντο· περὶ τετραράκοντα δὲ τινες ἀρχιλήσται, κατὰ δέος τῶν ἡλωκώτων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν Ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένους μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἱερὸν δόντος ὤκησαν καὶ κατατρέγοντες οὐ μόνον τὴν Ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κοιλὴν Συρίαν ἅπασαν ἐλίζοντο, παρέχοντες ὁρμητήρια τοῦ Συλλαίου καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἀδείαν. Ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἱερρατῆς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἣν ἐκ τῆς τῶν Ἀράβων προστασίας ἐπορίσαντο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τῶν ἀδικημάτων, ἐκπεριελθὼν τὸν Τράχωνα τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαζεν. Ἐντεῦθεν ἐκείνοι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὦν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῦ καὶ νόμου πάντα τρόπον ἐπεξίεναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνποτιμητῶς τὴν Ἡρώδου πᾶσαν ἄγοντες καὶ βέροντες διετέλουν. Ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῦ Καίσαρος ἡγεμόσιν Σατουρνίνῳ τε καὶ Οὐλομνίῳ, ἐπὶ κολάσει τοὺς ληστὰς ἐξαιτούμενος. Ὅθεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐγόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐτάραττον ἐπαναστάσει, τῆς Ἡρώδου βασιλείας γυρίᾳ καὶ κόμης πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων ἐπισφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν εὐκυῖαν· ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους. Ἐφ' οἷς ἀρθόμενος Ἡρώδης τοὺς τε ληστὰς ἐξήτει, καὶ ῥεός δὲ διὰ Συλλαίου θανάσις ἐτυχεν Ὀβόδα, τέλαντα ἐλίζοντα, παρηκούσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας, ἀπολαβεῖν ἤξιον. Συλλαῖος δὲ τὸν μὲν Ὀβόδα παρωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε ληστὰς ἔαρνος ἦν μὴ κατὰ τὴν Ἀραβίαν εἶναι καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνιβάλλετο, περὶ ὧν ἐπὶ τε Σατουρνίνῳ καὶ Οὐλομνίῳ τῶν Συρίας ἐπιστατούντων ἐγίνοντο λόγοι. Τέλος δὲ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα τὰ τε χρήματα τὸν Ἡρώδην ἀπολαβεῖν καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. Καὶ παρὰ μὲν Ἡρώδῃ τῶν Ἀράβων οὐδεὶς ὑρέθη τὸ συνόλον οὔτε ἐπ' ἀδικίας οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον, οἱ δ' Ἀραβες ἡλέγχοντο τοὺς ληστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

(ΙΔ'). β'. Διελευθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ὁ Συλλαῖος, οὐδὲν τῶν δικαίων πεπονηκώς, εἰς Ῥώμην ἀνέρχεται. Ῥύσια δὲ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ληστῶν Ἡρώδης ἐποιεῖτο, καὶ τῶν περὶ τὸν Σατουρνίνον καὶ Οὐλομνίον ἐπιτερούντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξίεναι. Στρατιὰν τε ἔχων προσήγαγεν εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν

timos nullis lacescebant injuriis. Qua ex re Herodes magnam diligentiae laudem adeptus est. Illo autem Romam profecto, quum et puerum Alexandrum accusabat, et Antipatrum suum filium commendaturus Caesarem adibat, Trachonis incolae mortuum esse Herodem sermonibus divulgaverunt, rebellaveruntque, et iterum finitimum agrum, ut ante consueverant, diripere et vastare ceperunt. At tum regii duces, absente ipso, eos domuerunt: sed fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus cessaverunt, seque in Arabiam receperunt, et a Sylla, postquam is a Salomes conjugio aberraverat, accepti sunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione usi, ceperunt non solum Judaeam incursare, verum etiam universam Coelen-Syriam, receptum et praesidium maleficis sceleratiusque praestante Sylla. Herodes autem, Roma reversus, comperit eos gravia damna suis intulisse, et quoniam latronibus ipsis poliri nequibat, quippe securitate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias aegre ferens, Trachonem obiit, et latronum consanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritiores, praesertim quod legem habebant, quae suorum interfectores omnibus modis ulcisci juberet: adeo ut, quicumque tandem sequuturus esset eventus, ex universa Herodis ditione praedas agere eamque diripere non cessarent. Ille vero, hac de re locutus cum Saturnino et Volumnio, Caesarianis ducibus, latrones ad supplicium depoposcit. Quamobrem latrones se ipsos magis etiam confirmare, et numero aucti omnia perdere, loca pagosque Herodiani regni vastando, hominesque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujusmodi incursiones bellicis similes essent: homines enim jam circiter mille erant. Quam rem moleste ferens Herodes latrones deposcebat, et sexaginta talenta exigebat, quae Obodae per manus Syllae mutua dederat, quorumque dies transacta jam erat. At Sylla, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia esse latrones, et pecuniae solutionem differre: qua de re coram Saturnino et Volumnio, qui tum Syriae praerant, disceptatum est. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit Herodi intra dies triginta pecuniam solum iri, et utrumque alterius homines redditurum, quos in suo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus est, neque ob maleficium, neque ob aliam causam: at Arabes convicti sunt habere in suis finibus latrones.

(XIV.) 2. Ceterum quum jam elapsa esset dies praestituta, Sylla, antequam aliquid eorum quae debebat fecisset, Romam profectus est. Herodes vero exsequebatur redditionem pecuniarum et latronum qui apud Arabas erant, Saturnino et Volumnio permittentibus ut contumaces illos armis persequeretur. Atque exercitum habens in Arabianum

ἡμέραις ἑπτὰ σταθμούς διανύσας. Καὶ γενόμενος ἐπὶ τοῦ φρουρίου τοῦ τοὺς ληστὰς ἔχοντος, αἶρεῖ μὲν ἐξ ἐφ' ἑαυτοῦ πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει δὲ τὸ χωρίον, ῥαίπττα καλούμενον· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα ἐλύπησεν. Ἐκδοθη-
 5 σάντων δὲ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νάκεβου, μάχη γίνε-
 ται, καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν τῶν Ἡρώδου, Νάκεβος δὲ ὁ
 τῶν Ἀράβων στρατηγὸς καὶ περὶ εἴκοσι πάντε τῶν σὺν
 αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο.
 Τισάμενος δὲ τούτους, τρισηλίους Ἰδουμαίων ἐπὶ τῇ
 10 Τραχωνιτίδι κατοικήσας, εἶργε ληστὰς τοὺς ἐκεῖ, καὶ
 περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπειπε περὶ Φοινίκην οὖ-
 σιν, ἀποδεικνύς θτι μὴδὲν πλέον ὢν ἀγνωμονοῦντας
 ἐπεξελεῖν ἔδει τοὺς Ἀραβας αὐτῷ πέπρακται. Ταῦτα
 μὲν οὖν ἐκείνοι πολυπραγμονοῦντες ἡύρισκον οὐ ψευδό-
 15 μενον.

(ΙΕ') γ'. Ἀγγελοὶ δὲ Συλλαίῳ καταταχίσαντες εἰς
 Ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον, ὡς εἶκος,
 ἕκαστον τῶν γεγονότων αἰρόντες. Ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπρα-
 γμάτευτο γνῶριμος εἶναι Καίσαρι, τότε δὲ περὶ τὴν αὐλὴν
 20 ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννεται
 μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγεν ὡς αὐτὸν θτι
 πολέμῳ τὰ περὶ τὴν Ἀραβίαν εἴη κεκαχωμένα καὶ πᾶσα
 ἀνάστατος ἡ βασιλεία, στρατιᾷ πορῶσαντος αὐτὴν Ἡ-
 25 ρώδου. Διχρύνον δὲ πεντακοσίους μὲν ἐπὶ διασηλίοις
 Ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνῆρῆσθαι
 δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκίον αὐτῷ
 καὶ συγγενῇ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν Ῥαίπτοις
 καταπερρονῆσθαι δὲ τὸν Ὁρόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας οὐκ
 30 ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μὴτ' αὐτὸν μήτε τὴν
 Ἀραβικὴν δύναμιν παρῆναι. Τοιαῦτα τοῦ Συλλαίου
 λέγοντος, καὶ προστιθέντος ἐπιφθόνως ὡς οὐδ' ἂν αὐτὸς
 ἀπέλθοι τῆς γῶρας μὴ πεπιστευκῶς θτι Καίσαρι μέλοι
 τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μὴδ', εἰ πα-
 35 ρὼν ἐτύγγανεν ἐκεῖ, λυσitelῇ ποιῆσαι τὸν πόλεμον
 Ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὁ Καίσαρ
 ἀνέκρινε τῶν Ἡρώδου τοὺς παρόντας καὶ τῶν ἰδίων τοὺς
 ἀπὸ Συρίας ἤκοντας αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιάν Ἡρώ-
 40 δης ἐξαγάγοι. Τῶν δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην
 ἔχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε
 αὐτῷ ἐγένετο τῷ Καίσαρι καὶ γράφει πρὸς τὸν Ἡρώ-
 δην τὰ τε ἄλλα χαλεπῶς καὶ τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ
 κεφάλαιον, θτι πάλα χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπη-
 45 κόῳ χρήσεται. Γράφει δὲ καὶ Συλλαῖος ὑπὲρ τούτων τοῖς
 Ἀραβῖν. Οἱ δὲ ἐπαρθέντες οὔτε τῶν ληστῶν ὅσοι διέ-
 φυγον ἐξεδίδοσαν οὔτε τὰ χρήματα διευλύτουν, νομάς τε
 ἅς ἐκείνοι μισθωσάμενοι διακατεῖχον, ἄμισθί ταῦταις
 50 ἔχρῳντο, τεταπεινωμένου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως
 διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Καίσαρος. Ἐπιτίθενται δὲ τῷ καιρῷ
 καὶ οἱ τῶν Τραχωνιτίνων ἔχοντες, τῆς τῶν Ἰδουμαίων
 55 φρουρᾶς κατεξαναστάντες καὶ ληστροῖς χρώμενοι
 μετὰ τῶν Ἀράβων, οἱ ἐλεηλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν,
 εὐκ ἀπ' ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικαχίας χαλε-
 πώτεροι τὰς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρώδης δὲ ταῦτα πάντα φέρων ἡνείχετο, με-

eum duxit, septem mansiones triduo emensus. Et post-
 quam ad praesidium, quod latrones habebat, pervenit,
 omnes primo impetu cepit, et locum qui Raipia vocabatur
 complanavit, aliorum vero neminem violavit. Quumque
 latronibus Arabes, Nacebo duce, subsidio venissent, pra-
 elium committitur, in quo pauci quidem ex Herodianis, Ara-
 bum vero dux Nacebus una cum suorum circiter viginti
 quinque ceciderunt, reliqui in fugam compulsi sunt. Isto
 autem de illis sumpto supplicio, quum tria Idumaeorum mil-
 lia in Trachonitidem deportasset, regionis illius latrones
 coercerat: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in
 Phoenice, quibus eos certiores fecit quod nihil amplius,
 quam in contumaces Arabes fieri oportebat, ab eo actum
 fuisset. Et ista quidem illi, quum in ea diligenter inquire-
 rent, vera esse comperebant.

(XV.) 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllam res-
 gestas perferre, et, ut fere fit, singulas in majus auxerunt.
 Ille vero, qui jam id consequutus erat ut Caesari innotesceret,
 forte tum circa palatium erat, his auditis, confestim mu-
 tata veste pullatus Caesari indicatum ibat Arabiam bello esse
 vexatam, et universum regis exercitum eversum ab Hero-
 de, qui regionem vastaverit. Ad haec lacrimans querebatur
 duo millia et quingentos Arabiae primarios cecidisse, eorum-
 que ducem Nacebum occubuisse, amicum cognatumque
 suum: direptasque divitias, quae Raipis essent, contempto
 Oboda ut ad bellum sustinendum inferiore, quoniam nec
 ipse Syllaus, nec Arabum exercitus adesset. Quum istius-
 modi verba faceret Syllaus, et, ut invidiosiore redderet
 Herodem, illud etiam adjiceret, se eam protectionem sus-
 cepturum non fuisse, nisi Caesarem putasset daturum ope-
 ram ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, si
 ipsum ibi adesse contigisset, faustum Herodi bellum futu-
 rum fuisse; his verbis irritatus Caesar quaesivit ab He-
 rodis amicis qui aderant, et a suis, qui ex Syria venerant,
 hoc solum, an Herodes exercitum eduxisset. Id quidem quum
 illi fateri necesse haberent, Caesar vero quam ob causam et
 quo pacto non auscultaret, tum ille magis ira exardescens,
 et scripsit Herodi quum alia acerbius, tum literarum summa
 haec fuit, se eum aliquando in amicis habuisse, nunc pro
 subdito habiturum. Syllaus quoque ea de re scripsit ad
 Arabes. Atque illi elati neque praedones elapsos dederunt,
 neque pecuniam solverunt, insuper et pascuis, quae Hero-
 dis erant et ipsi conduxerant, gratis utebantur, quoniam
 Judaeorum rex esset per Caesaris iram dejectus. Item Tra-
 chonitae hanc occasionem nacti in Idumaeorum praesidium
 consurgunt, atque una cum Arabibus latrocinant, qui
 Idumaeorum agrum populabantur, non solum lucri, sed
 etiam ultionis causa vehementer in eos saeviebant.

4. Herodes autem ista omnia ferre cogebatur, perdita,

παθεδληκυίας αὐτῇ τῆς παρρησίας ἦν εἶχε διὰ Καίσα-
ρα, καὶ τὸ μείζον ἀρήρητο τοῦ φρονήματος. Οὐδὲ γὰρ
πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ Καίσαρ
ἤνεγκετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀπέπεμ-
ψεν. Ἦν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅτε Συλ-
λαῖος οὐ μετρίως ἐλύπει, πιστευθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ
Ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. Ὁ μὲν γὰρ
Ὀβόδας ἐτεθνήκει, παραλαμβάνει δὲ τὴν τῶν Ἀράβων
ἀρχὴν Αἰνείας, ὁ μετονομασθεὶς αὖθις Ἀρέτας. Τοῦ-
τον γὰρ ἐπεχειρεῖ διαβολαῖς παρωσάμενος· αὐτὸς ἀνα-
λαμβάνει τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς
περὶ τὴν αὐλὴν, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνόμε-
νος. Ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ἐπιστείλαντα πρότερον
αὐτῷ βρασιλεύειν ὠργίζετο. Πέμπει δὲ κάκεινος ἐπιστο-
λὴν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ
πολλῶν ταλάντων. Ἡ δὲ ἐπιστολὴ κατηγορεῖ Συλλαίον
ὅτι πονηρὸν δούλον, Ὀβόδαν με φαρμάκοις διατρέχειραι
καὶ ζῶντος ἐτι κρατεῖν αὐτόν, τὰς τε τῶν Ἀράβων μοι-
χούοντα γυναῖκας, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὥστ'
ἐξιδώσασθαι τὴν ἀρχήν. Προσέσχεν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ
Καίσαρ, ἀλλ' ἀποπέμψει μὴδὲν τῶν δώρων λαθόν. Τὰ
δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν αἰὶ καὶ μᾶλλον
ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθοιρομέ-
νων μὴδένα προεστάναι. Τῶν γὰρ βρασιλέων ὁ μὲν οὕτως
τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς
ἀκούοντας, Ἡρώδης δὲ, ἐφ' οἷς ἡμύνετο τάχιον ὀργι-
σθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἀπάσας τὰς εἰς αὐτόν παρα-
νομίας φέρειν ἠναγκαζέτο. Πέρας δ' οὐδὲν ὄρων τῶν
περιεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλ-
λειν, εἰ τι δύναιτο μετρίωτερον εὑρεῖν διὰ τε τῶν φίλων
καὶ πρὸς αὐτόν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν ποιησάμενος.
Κάκει μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπήει Νικόλαος.

ΚΕΦ. Γ.

Ἐξετετάρακτο δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς παῖ-
δας αὐτῶν πολλὴ γέμρον ἐσχλητότα κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεί-
νον. Ὅπως μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον ἀσύν-
οπτον ἦν ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρω-
πίνων παθῶν ἡπειληται τῇ βασιλείᾳ διὰ τῆς τύχης·
ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ἠυξήθη τότε παρὰ τοιαύτην
αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἐπὶ Λακεδαιμόνος, οὐκ ἀσημὸς τῶν
ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἀνθρώπου, καὶ περὶ τρυφὴν
καὶ κολακίαν δεινὸς ἐκατέραν αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ
δοκεῖν, ἐπιδιμήσας ὡς τὸν Ἡρώδην, δῶρά τε δίδωσιν
αὐτῷ καὶ πλείω παρ' ἐκείνων λαβὼν ταῖς εὐκαιρίαις τῶν
ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γε-
νέσθαι βασιλέως. Ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς
Ἀντιπάτρου, πρόσσδος δὲ καὶ συνθήθεια πρὸς τὸν Ἀλέ-
ξανδρον· Ἀρχελαὸς γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι διὰ
σπουδῆς. Ὅθεν καὶ τὴν Γλαφύραν ὑπεκρίνατο τιμᾶν,
καὶ πολὺς ἦν ἀφανὼς μὲν ἐκθεραπεύων βπαντας, αἰεὶ
δὲ τοῖς λαλομένοις ἡ γινόμενος προσέγων, ὡς ἐξ αὐ-
τῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς διαβολάς. Τέλος δὲ τοιοῦτος
ἐκίστηι κατὰ τὰς συντυχίας ἀπέβαινε, ὡς ἐκείνῳ μὲν

quam in Cæsare habuerat, fiducia, et ablato ipsi quod po-
tissimum spiritus attulerat. Nam Cæsar legationem missam
ab Herode ob causæ suæ defensionem audire nolebat, eam-
que iterum venientem re infecta remisit. Itaque erat ex istis
in magna sollicitudine atque metu, et ei pergravis erat
Syllrus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ esset,
et eo tempore ad majora spiraret. Nam Obodas quidem
diem supremum obierat, Aeneas vero, mutato deinde nomine
dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Ceterum Syl-
laus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere
nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multasque Cæ-
sari promittens. Aretæ quoque Cæsar succensebat, quod
regnum usurpasset neque prius ad se scripsisset. Verum
et ille literas cum muneribus ad Cæsarem mittit, et in his
auream coronam multa talenta pendente: quibus in literis
Syllæum accusabat ut qui malus servus esset et Obodam
veneno sustulisset, quo etiam vivo rerum dominus fuisset,
dum et Arabum uxores adulteraret, et pecuniam mutua-
retur, ut imperium sibimet vindicaret. Cæsar autem ne hos
quidem audire dignatus est, sed nullo accepto dono remi-
sit. Judææ vero et Arabiæ regna in dies deterius se habe-
bant, tam propter turbas quibus agitabantur, quam quia
nemo erat qui ei ruinæ mederetur. Nam regum alter, utpote
nondum certo rex, improbos non valebat coercere, alter
vero Herodes, quod semet celerius vindicatum iverit, Cæ-
sarem iratum habens, omnes in ipsum contumelias perpeti
cogebatur. Quum autem nullum finem videret malorum,
quæ eum circumsteterant, Romam iterum mittere decrevit,
si quid requius amicorum gratia et precibus apud Cæsarem
posset obtinere. Atque istam quidem legationem suscepit
Nicolaus Damascenus.

CAP. X. (XVI.)

Verum res ejus domesticæ filiorumque multo magis
illo tempore exacerbatæ erant, et plane turbatæ. Omnino
enim nec jam ante obscurum erat, fortunam malorum,
quæ in homines cadunt, maximum et gravissimum
regno minatam esse: tunc autem ingruerat et in majus cre-
vit ex hujusmodi causa. Eurycles Lacedæmonius, ho-
nesto loco natus, sed homo nequam, voluptatibus et assen-
tationi deditus, ita tamen tecte ut non animadverteretur,
quum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei
datis et majoribus acceptis, urbanitate sua sese in intimam
regis amicitiam insinuavit. Antipatri quidem hospitio ute-
batur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat,
ut qui se Archelao Cappadociæ regi familiarissimum esse
diclitar. Ideoque Glaphyræ honorem se præbere simula-
bat, atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, et quæ
dicerentur et fierent semper observabat, ut ita calumniis
retineret hominum benevolentiam. Postremo id consequutus
est ut, quum se in familiaritatem alicujus dedidisset, ejus

εἶναι φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον
ἐκείνῳ προσεῖναι. Τὸν οὖν Ἀλέξανδρον προσεκτίησάτο
νέον ὄντα καὶ περὶ ὧν ἐπιποθεῖ μὴδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖ-
νον δὲ μόνον ἀδελφῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαι-
15 νεν οὖν ἀγρόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἡλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ
τὴν μητέρα διηγείτο καὶ τὸν Ἀντίπατρον, ὅτι παρω-
θούμενος αὐτοῦς τῆς τιμῆς τὰ πάντα ἤδη δύναται. Τού-
των δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένου πρὸς μῖσος
ἤδη τοῦ πατρὸς, μὴδὲ συμποσίοις μὴδὲ συλλόγοις ἀνέχε-
10 σθαι λέγων. Τοιαῦτα μὲν ἐκείνος, ὡς εἰκός, ἐφ' οἷς ἡλ-
γει. Τοὺς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Ἀντιπάτρω τούτους ἀνέ-
φερε, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα αὐτοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖ,
νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει τοῦ πράγμα-
τος, καὶ φυλάττεσθαι παρακελευόμενος τὸν Ἀλέξανδρον·
15 οὐ γὰρ ἀπαθῶς τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν
αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Ἀντίπατρος μὲν οὖν εὖνουν
ὑπολαμβάνων ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἕκαστα
δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη πείθει πρὸς τὸν Ἡρώδην
ἀναφέρειν τὸν λόγον. Ὁ δ' οὐκ ἦν τὴν Ἀλεξάνδρου δύ-
20 νοσιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀνηχοῦναι διηγούμενος ἀπίθανος,
ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα, περιάγων αἰετὶς ῥή-
μασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάνηστον ποιῆσαι τὸ μῖ-
σος. Ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν χαίρόν· εὐθὺς
γὰρ Εὐρυκλεῖ διδῶσι πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. Ὁ
25 δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν
βασιλέα τῶν Καππαδόκων, τὸν Ἀλέξανδρον ἐπήγει καὶ
χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς
τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. Χρηματισάμενος δὲ
καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφοραθῆναι τῆς κακοηθείας,
30 ἀπήει. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ
παυσάμενος εἶναι μοχθηρὸς, ἐπὶ πολλοῖς ἀδικήμασιν
ἔπεσσεύθη τῆς πατρίδος.

β'. Ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρό-
τερον εἶχε πρὸς τε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Ἀριστό-
35 θουλόν, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ'
ἤδη διὰ μίσους οὐκείου γεγεννημένος αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ
λέγοι τις, ἐξεργάζετο, παρατηρῶν ἕκαστα καὶ πυνθα-
νόμενος καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἰ τις ἔχοι
τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, Εὐάρατόν τε Κῶν Ἀλεξάνδρῳ
40 συνειδέναι. Καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων
ἤδιστον Ἡρώδης ἐλάμβανεν.

γ'. Ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι,
σκευασμένης αἰετὶς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν
ὡς εἰπεῖν ἄθλου τούτου προκειμένου λέγειν τι περὶ
45 ἐκείνων δυσχερές, ὁ πρὸς τῆς τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει
σωτηρίας. Σωματοφύλακες ἦσαν Ἡρώδῃ δύο κατ'
ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, Ἰούκουνδος καὶ Τύ-
ραννος. Οὗτοι προσκρούσαντες αὐτοῖς τοῦ βασιλέως
ἄπεισμένοι τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμε-
50 νοι καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καὶ τι χρυσίον καὶ
δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. Εὐθὺς οὖν καὶ τούτους ὁ βα-
σιλεὺς ἔχων ἐν ὑποφίᾳ ἐδασάνειεν. Οἱ δὲ διακαρτερή-
σαντες πολλὴν χρόνον ὕστερον ἔλεγον ὅτι πείθῃ φρονεῖν
αὐτοὺς Ἡρώδην Ἀλεξάνδρος, ἐπεὶ περὶ τι κυνηγέσιον

amicus esse videretur; quodsi alium frequentaret, id ejus
gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem,
adeo sibi conciliavit, ut ei persuaserit se tuto posse ei que-
relas de his quas passus fuerat concedere, id quod alii as-
debat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater
alienatus esset, narravitque ei cuncta de matre, itemque
de Antipatro, quod is, ipsis ab honoribus repulsis, omnem
sibimet potestatem arripuisset. Atque ista haud ferenda
esse dicebat, praesertim quod pater tantum in ipsos odium
jam conceperat, ut cum ipsis, prout adjiciebat, nec convi-
via nec colloquia communicare sustineat. Talia quidem ipsi,
ut consentaneum erat, dolor suggerebat. Haec autem verba
Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non sui ipsis
gratia hoc se facere, sed tanti esse momenti rem ut, hove-
ratus ab eo, tacere nequeat, quo illi ab Alexandro cave-
dum esse putet: neque enim haec singula sine affectu eum
dicere, sed verbis ipsis inesse nocendi voluntatem. Jam
vero Antipater, quum ex istis eum sibi amicum opinaretur,
ei saepe liberaliter largiebatur: et ad extremum persuasit ut
ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quas se audivisse
dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non diffi-
culter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis
calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium in-
expiabile susciperet: id quod ea ipsa hora ostendit; nam
Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero quum
ista accepisset, et Archelaum Cappadociae regem adisset,
laudabat Alexandrum, seque ei in componenda cum patre
pace magno usui fuisse praedicabat. Hac arte Archelao etiam
pecunia enunctor, antequam detegeretur malitia, discessit.
Et Eurycles quidem iste, quum in Lacedaemone improbus
esse non desisset, ob multa facinora a patria relegatus
est.

2. Judaeorum autem rex non ut ante satis habebat crimi-
nationes adversus Alexandrum et Aristobulum audire, re-
rum etiam tam intestino in eos odio flagrabat, ut, si nemo
crimineretur, ipse ad criminandum induceret, omnia spe-
culando et explorando, et omnibus, si quid contra eos ha-
berent, dicendi potestatem faciendo: ac perfecit ut ei re-
ferretur, Euaratum Coum cum Alexandro conspirasse. Et
hoc quidem omnium libentissime audivit Herodes.

3. Huc et majus quiddam contra juvenes accedit, dum
novae semper in eos excogitantur calumniae, et omnes, ut
ita dicam, certatim id agunt ut grave aliquid de iis ad re-
gem deferrent, quod pro salute ipsius facere videretur. Erant
Herodi satellites duo, qui propter corporis fortitudinem et
proceritatem habebantur in pretio, videlicet Iocundus et
Tyrannus. II, offenso rege depulsi, cum Alexandro equi-
tabant, et, quoniam homines exermati essent, erant in
honore, et auri aliquantum aliaque dona accipiebant. Quo-
propter rex eos statim suspectos habuit et in questionem
vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixe-
runt Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem oc-

θηρίων διώκων προσβάλει· δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς ἐμπαρεῖη ταῖς ἑαυτοῦ λόγχαις· καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γενέσθαι πάθος. Ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππῳ κατωρυγμένον καὶ τὸν ἀρχικύνηγον ἐξήλεγον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δόιη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Ἀλέξανδρον θεωραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοντος ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τούτους ὁ φρουράρχος Ἀλεξανδρεῖου ληφθεὶς ἐβασανίζετο· καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξασθαι τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχθῆναι τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. Αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὠμολόγησεν· υἱὸς δὲ αὐτοῦ παρελθὼν ταῦτα ἔφη γενέσθαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς εἰκάσαι τῆς Ἀλεξάνδρου χειρὸς. « Τελέσαντες, σὺν Θεῷ εἰπεῖν, ἃ προσθέμεθα πάντα, ἤξομεν πρὸς ὑμᾶς· ἄλλα πειράσθητε, καθὼς ὑπέσχησθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. » Μετὰ τούτου τὸ γραμματεῖον ὁ μὲν Ἡρώδης οὐκέτι ἐνδοιασμένως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς· Ἀλέξανδρος δὲ Διόφαντον ἔφη τὸν γραμματεῖα μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματεῖδιον. Ὁ γὰρ Διόφαντος εἶκοι τὰ τοιαῦτα δεινός· ἐν στέρνῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις οὕτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν Ἱερουσολύμοις κατηγοροῦντας τῶν παίδων. Καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. Ὀρμημένον δὲ καὶ τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ὁμοίως κτείνειν, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο, διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερῶρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. Ἦν δὲ φυλακὴ καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσήει μὲν οὐδεὶς εἶναι, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα, καὶ τί γὰρ ἢ καταδικῶν εἶχον ἀδοξίαν καὶ ὀδόν. Ἐτερος δὲ αὐτῶν Ἀριστόβουλος, ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τηρίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ καὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πειθόμενον, οὐ γὰρ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπουλείας, διαβεβλήναι μὲν Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμον ἄπαντα τάνθαδε προμηνύειν; Τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τᾶδελεφῶν προσφέρει τοὺς λόγους. Ὁ δὲ οὐκέτι κατασχὼν αὐτὸν ὥσπερ τε κτελεῖ καὶ διασπῆσαντας ἀπ' ἁλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ἐπὶ τῷ πατρὶ, ταῦτα γραψαμένους Καίσαρι ἀποφέρειν. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ἐπιβουλὴν μὲν οὐτε νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγεννηκότος οὐτε συσκευάσασθαι, δρασμῶ δὲ ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὑπόπτου καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

ς'. Κατὰ τούτον τὸν χρόνον ἤκοντος ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβευτοῦ παρὰ Ἀρχελαοῦ, Μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνου, βουλούμενος Ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν Ἀρχελαοῦ πρὸς αὐτόν, ἐκάλει τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ παλὴν ἡρώα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς Ἀρχελαον ἔφη ἐκείθεν εἰς Ρώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν· ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἀτο-

ciderent, si quando in venatione feras persequens occurreret : facile enim confingi posse, equo delapsus suismet venabulis transfixum esse ; nam etiam ante pæne simile quiddam ei acciderat. Simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, et venatorum præfectum convicerunt sibi regia venabula, et Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur et torquetur præfectus præsidii Alexandrii, quippe accusatus promississe adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem nihil confessus est ; sed prodiit ejus filius et rem ita esse dixit ; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri. « Perfectis, si Deus voluerit, omnibus quæ instituiimus, veniemus ad vos : sed date operam, sicut promissistis, ut nos castello recipiatis. » Post hanc schedam non dubitabat Herodes quin insidiæ sibi a filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat manum suam a Diophanto notario assimilatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effectam. Erat enim Diophantus assimilandarum literarum peritissimus, tandemque alias simulasse convictus morte poenas dedit.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte etiam ad populum, ut accusarent pueros : atque illos quidem vulgus lapidibus obrutos necarunt. Quum vero idem Alexandro et Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem ne fieret prohibuit rex, per Ptolemæum et Pheroram populi impetum reprimendo. At pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta et dicta observarentur ; et nihil omnino a condemnatis differebant infamia et metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amittæ socrique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbè ferret, eumque odio haberet, qui se eo perducere sineret : « etenim nonne tu quoque, inquit, in mortis periculo versaris, quum omnia quæ hic sunt Syllæo spe conjugii delegere dicaris ? » Hæc verba illa protinus fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cunctatione constringi jubet, et utrumque ab altero separatim scripto prodere Cæsari quicquid mali in patrem commississent. Illi vero, quoniam ita ipse mandatum esset, scribunt se in patrem insidias neque cogitasse neque struxisse, fugam autem adornasse, idque vi coactos, quia suspectam molestamque vitam degerent.

6. Eo tempore, quum venisset ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynastis, volens Herodes ei ostendere Archelai in se malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad se, et ex eo iterum quæsivit de fuga, quonam et quo pacto discedere decrevisset ; ad quod respondit Alexander, ad Archelaum, qui se inde Romanam eos missurum promississet : verum in patrem, quæ-

πον οὐτε δυσχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ πατρὸς, οὐδὲ ὅσα συνεσκεύασται κακοθηαίᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθές εἶναι τι τούτων· βούλεσθαι δὲ ἂν ἔτι ζῆν καὶ τοὺς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσθαι θάπτον. Ἀντιπάτρου τῷ πληθῆσι τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος ἐκέλευσαν ἅμα τὸν τε Μητταν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελαίου, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἡγνοεῖ τῶν εἰς ἐπιβουλήν Ἡρώδου γιγνομένων. Ὡς δὲ ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώπῃν ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπληξαμένη μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνῳμώσεν. Ἦν δὲ καὶ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων δδυνήρατις θέα, μέχρι πλείονος οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πράττειν δυναμένων. Ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου (τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο) φράζειν κελεύσαντος εἰ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σύνοιδεν αὐτῷ, « τί δὲ οὐκ ἂν, ἔφη, συνέγνωι « τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στεργομένη πλέον καὶ κοινοῦσα
20 « τέκνον; » Ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν « ὡς συνειδείην μὲν οὐδὲν ἄτοπον· εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ καὶ καθ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. » Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, « ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν οὐς ἥκιστα ἐγρῆν, οὔτε
25 « αὐτὸς ἐνενόησα οὔτε σὺ οὐδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' « Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κάκειθεν εἰς Ῥώμην. » Ταῦτα κακείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρώδης, Ἀρχέλαον ἐξεληλέγχετο τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας ὑπολαβὼν, δίδωσιν Ὀλύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ
30 γράμματα, κελεύσας ἐν παράπλῳ μὲν Ἐλαιούσῃ τῆς Κιλικίας προσχόντας Ἀρχελαίῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἐπιβουλῆς ἐφάπαιτο τοῖς παῖσιν, ἐκείθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν· κὰν εὖρωσιν ἀνύστακά τι Νικόλαον, ὡς μηχανεῖ αὐτῷ δυσχεραίνειν
35 Καίσαρα, δίδοναι τὰς ἐπιστολάς καὶ τοὺς ἐλέγχους, οὓς κατὰ τῶν νεανίσκων κατεσκευασμένους ἀπέστειλεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκαίνοις καὶ τῷ πατρὶ, μὴ καὶ χαλεπώτερόν τι προστεθῇ κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐστασίαζον, οὐ μὴν καὶ πρὸς
40 Καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἄλλο τι κατὰ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἀποκομισθέντες ἔσχον [τε] καιρὸν ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὐρόντες Ἡρώδην. Τὰ γὰρ περὶ τὴν Νικόλαου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. Ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἤξουν. Καὶ οἱ Ἀραβες ὅλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλους πολεμοῦντες, καὶ ὑπονοστήσαντες ἐξ
45 αὐτοῦ καὶ τῷ Νικόλαῳ προσελθόντες τὰς ἀδικίας ἀπάσας ἐμύηνον, καὶ τῶν Ὀβόδου ὡς διαφθαρέντων πλείστον ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. Ἦσαν γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπόστασιν ὀρηρημένοι,

nihil sceleris aut maleficii conatos fuisse, neque eorum quæ ipsis ab adversariis malitiose imponerentur, quidquam verum esse; ac velle se ut adhuc viverent Tyrannus et ejus socii, ut circumspectius haberetur quæstio, sed illos celerius periisse, auctore Antipatro, qui amicos suos inter multitudinem summisisset.

7. Hæc eo dicente, jussit ut Melas et Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur, et ex ea quæreretur, ecquid insidias Herodi structas sciret. Quo ut ventum est, Glaphyra, simulac vinctum conspexit Alexandrum, caput sibi percussit, animoque consternata magnum tristemque ploratum edit. Etiam juveni manarunt lacrimæ, atque iis qui aderant miserabile adeo erat spectaculum, ut diu id cujus causa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero quum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) jussisset dicere, ecquid ei factorum conscia foret mulier: « qui potuit, inquit, non conscia esse, « quæ mihi sit vel ipsa anima carior, et communes mecum « natos habeat? » Ad hæc quidem illa exclamavit, « multius se male rei consciam: sed si ejus utilitas postulet ut aliquid vel contra se ipsam mentiat, omnia confessoram. » Tum Alexander, « scelus quidem, inquit, nullum « eorum quæ suspicantur quos minime omnium decebat, « neque ego cogitavi, neque tu nosti, nisi quod ad Archelaum nos recipere decreveramus, et inde Romam. » Is etiam illa fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiam in se convictum esse, dedit Olympo et Volumnio literas, jussitque ut inter navigandum ad Elaüsam Ciliciæ appulsi Archelao scriptum de his redderent, et, post expostulationem quod insidiarum particeps cum filiis suis fuisset, recta inde Romam navigarent; et si quid illic a Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæsar ipsi non succensere, literas et testimonia traderent, quæ contra adolescentes parata militabat. Verum Archelaus sese purgabat, de susceptione quidem juvenum confitendo, quod e re illorum ipsorum esset patrisque ne quid præterea durius in eos statueret, dum illis succensere ob ea quorum ex suspitione orta esset dissensio; non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, neque aliud quidquam ex ulla in illum malevolentia juvenibus promississe.

8. Quum autem Romam pervenissent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæsari, quod eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum se habuit. Quum primum Romam venit et in palatium profectus est, visum est ei non solum id agere cujus causa venerat, verum etiam Syllæum accusare. Nam Arabes, priusquam cum iis colloqueretur, aperte inter se dissensiebant, quorum nonnulli quum se a Syllæo subduxissent, ad Nicolaum se applicuere, facta omnia injusta ei indicantes, manifestisque indicibus ostendentes, eum plurimos ex Obodæ hominibus interfecisse: quum enim discessionem fecissent, subripuerant literas, quibus ipsum redarguebant. Quam

καὶ διὰ τούτων ἤλεγχον. Ὁ δὲ Νικόλαος ἐπιτυχίαν
 ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, δι' αὐτῆς ἐπρα-
 γματεύετο τὸ μέλλον, ἐπέειπεν ἔλθειν εἰς διαλλαγὰς
 Ἡρώδῃ ποιῆσαι Καίσαρα. Σαρῶς γὰρ ἡπίστατο βου-
 λομένῳ μὲν ἀπολογίσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἐσε-
 σθαι παρρησίαν, ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου γε-
 νήσεσθαι καὶρὸν ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν. Συνεστῶτων
 οὖν ἐπ' ἀλλήλους καὶ δοθεῖσθαι ἡμέρας, Νικόλαος, πα-
 ρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβειων, τὰ τε ἄλλα κατη-
 γόρει τοῦ Συλλαίου, τὴν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν
 λέγων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δόδανε-
 σμένος ἐπ' οὐδὲν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων οὐ τῶν
 ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ γυναικῶν·
 προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστῆσει Καίσαρα,
 μὴ δὲν ἀληθές διδάσκει ὑπὲρ τῶν Ἡρώδῃ πεπραγμένων.
 Ὡς δὲ ἤκεν ἐπὶ τούτῳ τὸν τόπον, ὃ μὲν Καίσαρ ἐξείρ-
 γειν αὐτὸν τοῦτο μόνον αἰσίων ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν,
 ὡς οὐ στρατιᾶν ἤγαγεν εἰς Ἀραβίαν, μηδὲ διαχιλίους
 καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμα-
 20 λώτους λάθαι τὴν χώραν διαρπάσας. Πρὸς ταῦτα ὁ Νι-
 κόλαος « ὑπὲρ τούτων ἔρη καὶ μάλιστα διδάσκειν ὅτι μὴ δὲν
 ἢ τὰ πλείστα γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ ἀκήκοας, καὶ
 δίκαιον ἦν ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς φέρειν. » Πρὸς δὲ τὸ πα-
 ράδοξον Καίσαρος ἐνόησας αὐτὸν ἀκρατῆν, τὸ δάνειον
 25 ἐπὶ τῶν πεντακοσίων ταλάντων καὶ τὴν συγγραφὴν,
 ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν προσγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προ-
 θεσμίας παρελθοῦσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ὅσας τῆς
 χώρας, « τὴν μὲν στρατείαν οὐκ ἐπιστρατεῖαν ἔλεγεν,
 ἀλλὰ δικαίαν τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ μὴ δὲ
 30 ταύτῃ μὴ δὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ * *
 τολλάκις μὲν ἐπὶ Σατουρνίνον ἐλθόντα καὶ Ουολό-
 μινον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ ἐν Βη-
 ρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τὴν σὴν τύχην ἐπο-
 μίσαντος, ᾗ μὴ ἐνδοξήμερος τριακόνα παρέξειν τὰ
 35 χρήματα καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἡρώδου πεφευγό-
 τας. Ὡς οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου πάλιν ἐπὶ τοὺς
 ἡγεμόνας ἔλθειν Ἡρώδην, χάκείνων ἐφέντων αὐτῷ
 λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ
 αὐτόν. Ὁ μὲν δὴ πόλεμος, ὡς οὗτοι τραγικοῦντες
 40 ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ἐπιστρατείας τοιαῦτα. Καίτοι πῶς
 ἂν εἴη πόλεμος, ἐπιτρεψάντων μὲν τῶν σὼν ἡγεμόνων,
 δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἡσεβημένου δὲ μετὰ τῶν
 ἄλλων θεῶν καὶ τοῦ σοῦ, Καίσαρ, ὀνόματος; Τὰ δὲ
 περὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. Λησταὶ
 45 τῶν τὸν Τράχωνα κατοικούντων, τεσσαράκοντα τὸ πρῶ-
 τον, εἴτα αὐθις πλείονες, τὰς Ἡρώδου κολάσεις δια-
 φεύγοντες ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Ἀραβίαν. Τού-
 τος ὑπεδέξατο Συλλαῖος ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους τρέ-
 φων, καὶ χώραν ἔδοικε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρη τῶν
 50 ληστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. Ὁμολόγησε δὲ καὶ τούτους
 ἐπὶ τοῖς ὄρκοις ἀποδώσειν κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου
 προθεσμίαν, καὶ δύναίτο ἂν οὐκ ἐπιδείξει κατὰ τὸ πα-
 ρὸν ἄλλον τινὰ τῆς Ἀράβων χώρας ἢ τούτους ἐξηρη-
 μόνους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἔχουσιν.

rem sibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur
 ad id quod sibi agendum erat, modis omnibus studens ut
 Cæsarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo
 enim sciebat, si vellet Herodis facta defendere, non habi-
 turum audientiam; sin Syllæum accusare constitueret,
 fore ut occasio sibi daretur Herodis causam agendi. Con-
 testata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adsistentibus
 sibi Aretæ legatis, et alia Syllæo objiciebat, et quod regi
 suo Arabumque multis perniciem attulisset, quodque ad
 perturbandum statum pecunias mutuo sumpsisset; cum
 etiam arguebat mulieres corruptisse, tam Romæ quam in
 Arabia: et, quod maximum esset, adjiciebat, Cæsarem
 alienasse, quod nihil veri de gestis ab Herode docuerit.
 Ubi autem ad hunc locum ventum est, eum interpellabat
 Cæsar, jubens hoc unum diceret de Herode, annon exerci-
 tum in Arabiam duxisset, et bis mille et quingentos homi-
 nes illic occidisset, et direpto agro abduxisset captivos.

Ad hæc Nicolaus « de his se vel maxime aiebat docere posse,
 hæc partim nihil habere veri, partim non ita facta, ut tute
 intellexisti, nec ut ob ea merito succensere debeas. » His
 præter opinionem auditis, et Cæsare attentiores se præ-
 bente, quum narrasset de quingentis talentis mutuo datis,
 et de syngrapha, in qua cautum fuerat ut liceret Herodi,
 ubi dies præstituta cessisset, pignora capere ex universa
 terra, « hanc expeditionem non expeditionem esse dicebat,
 sed justis de causis pecuniæ sibi debita exactionem: ne-
 que tamen huc festinanter decurrisset, neque eo modo quum
 formula cautionis permetteret, sed post aditos aliquoties
 Syriæ duces Saturninum et Volumnium; denique, post-
 quam apud Berytum his coram Syllæo per tuam fortunam
 jurasset, omnino intra trigesimum diem se et nomen exso-
 luturum, et dediturum qui ex ditione Herodis profugerant.
 Et quum horum nihil Syllæus præstitisset, iterum ab Herode
 appellatos duces; quumque hi ei permisissent pignora ca-
 pere, vix tandem cum suis profectum in Arabiam. Equi-
 dem hoc, inquit, est quod tragice exaggerantes bellum
 appellant, atque ejusmodi erat ista expeditio. At quo
 modo bellum dicatur, post impetratam a ducibus a te datis
 veniam, idque ex præscripto cautionis, post violatum et
 deorum aliorum numen et tui, Cæsar, nominis majesta-
 tem? Jam restat dicere quæ ad captos homines pertinent.
 Quum Trachonitæ latrocinari cõpissent, quadraginta pri-
 num, mox etiam plures, ne ab Herode ad supplicium rape-
 rentur, in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus, et
 omnium hominum in damnum alebat, locumque ad habitan-
 dum dedit, immo et horum ex latrociniiis quæstus partem
 in se vertebat. Eodem tamen juramento spondidit, hos se
 dediturum illa ipsa die, quæ et pecuniæ exsolvendæ erat
 præstituta; nec potest ostendere in præsentem quenquam
 alium præter hos ex Arabia abductum, ac ne hos quidem
 omnes, sed qui latebras reperire nequibant. Jam quum vi-
 deris illud invidiæ plenum de hominibus captis nihil esse

Οὕτως οὖν καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιφθόνου συκοφαντήματος πεφηνότος, μέγιστον, ὃ Καίσαρ, κατὰ μαθεπλάσμα καὶ ψεύσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν αὐτῷ ποιηθέν. Φημί γάρ, ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως καὶ τῶν περὶ Ἡρώδην πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου Νάκεβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι συνέβη πεσεῖν τοὺς πάντας ὧν ἔκαστος αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων διαχιλίους καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. »

10 θ'. Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Συλλαῖον ἐπιστραφεὶς ὀργῆς μεστός ἀνέκρινεν ὁπόσοι τεθνήκασιν τῶν Ἀράβων. Ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἱ τε συνῆχαι τῶν δανείων ἀνεγίνωσκοντο καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πό-
15 λεις τε ὅσαι ληστήρια κατητιώοντο. Καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη Καίσαρ, ὡς τοῦ μὲν Συλλαίου καταγνῶναι θάνατον, Ἡρώδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πισπο-
20 θῶς, καὶ τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαῖον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψευδεὶ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμο-
νῆσαι. Τὸ δὲ σύμπαν, ὃ μὲν Συλλαῖος ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρεᾶ τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσειεν, εἶτα οὕτω κολασθόσμενος. Ἀρέτα δὲ οὐκ εὐμενὴς ἦν
25 Καίσαρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου, ἀλλὰ καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐγνώκει γάρ καὶ τὴν Ἀραβίαν Ἡρώδῃ δίδόναι· διεκώλυσε δὲ τὰ παρ' ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. Τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ Οὐολόμνιον, εὐμενῇ Κρίσαρᾳ πυθομένοις, εὐθύς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ἡρώδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ
30 τοὺς ἑλέγχους ἀναδιδόναι. Καίσαρ δὲ ἀναγνοὺς τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλην προστιθέναι γέροντι καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας οὐκ ᾤκησεν καλῶς ἔχειν, δεξιόμενος δὲ τοὺς περὶ Ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ἐπιτιμήσας, ὡς προπετείᾳ χρησάμενος, τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν
35 βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τὰ τε δῶρα προσήκατο καὶ τὴν ἀρχὴν ἐδεβαῖωσατο.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἡρώδῃ δὲ γράφει διηλλαγμένος ἐπὶ τε τοῖς παισὶν ἀγθεσθαι λέγων καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξίεναι πατραλοῖας ὄντας, (αὐτῷ γὰρ ἐφεῖναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν,) εἰ δὲ δρασμὸν ἐνένοήσαν,
40 ἄλλως νοουθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράττεσθαι· συμβουλευεῖν δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ παραλαβόντα τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἰεταὶ φίλας τε
45 καὶ ἀξιόματι εἶναι ἐπιφανεῖς, μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ διαλαμβάνειν. Καίσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν· ὁ δὲ Ἡρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεγθέντων, περιχαρὴς μὲν εὐθύς ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν
50 παίδων αὐτῷ, καὶ πως τὸ μὲν οὐκ εὖ πράττειν ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν οὔτε προ-

nisi calumniam, rogo aliud, Cæsar, cognoscas nequissimum signum et mendacium, quo usus hic est, ut eam iram concitaret. Pro cognito enim affirmo, quom in nostras partes irrupisset Arabum exercitus, et eorum qui Herodi parebant unus atque alter periissent, tum demum, et non ante, sua tutante Herode, occubuisse Nacebum illorum ducem, et una homines non supra viginti quinque e quorum iste singulis centenos faciens, bis mille et quingentos narrabat occisos. »

9. Cæsarem hac commoverunt, et ad Syllæum versas, jam manifestus iræ, querit quot Arabes interierint. Illo autem hærente et male se edoctum fatente, lecta est rei creditæ cautio, lectæ et ducum literæ, et civitatum querelæ de latrociniiis. Tandem eo perductus est Cæsar ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum quæ calumniis inductus duriora ipsi scripserat, et Syllæo hoc quoque exprobraret, sese ejus falsis verbis adductum ut in amicum virum amicitiae officia exueret. In summa, remittitur Syllæus jure functurus, et res alienum soluturus, deinde afficiendus supplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæsar, quod non exspectata ipsius voluntate, sed per se regnum arripisset. Constituerat enim et Arabiam Herodi dare: sed huic rei obstiterunt literæ, quas miserat Herodes. Nam quum Olympus et Volumnius placatum esse Cæsarem addivissent, illico ipsis, prout jusserat Herodes, visum est literas de filiis ei reddere et argumenta ad insidias illorum patefaciendas. Quibus lectis Cæsar hand consultum putavit alterum imperium et seni et circa pueros laboranti addere; sed Aretæ legatos admisit: et eo ob id duntaxat reprehendo, quod temere fecisset, non exspectando regnum a se haberet, munera accepit et ei principatum confirmavit.

CAP. XI. (XVII.)

Herodi autem reconciliatus Cæsar ad eum scribit hujusmodi verbis, « dolere se vicem ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, si quid gravioris sceleris susceperint, ut parricidas animadvertere; (se enim ei ejus rei potestatem facere;) sin nihil nisi fugam instituerint, corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. Se etiam suadere ut ea de re judicium haberet concilio indicto apud Berytum, in qua Romani degerent, et advocatis ducibus et Cappadociæ rege Archelao, omnibusque reliquis quos sibi amicos et dignitate illustres putaret, eorum sententiam in judicio ferendo sequeretur. » Ille quidem Cæsar ad eum scripsit. Herodes vero, literas ad ipsum perlatis, lætitia statim gestiens exultabat, tum quod Cæsar secum in gratiam rediisset, tum propter potestatem sibi factam de filiis pro arbitrio statuendi. Et nescio quo modo factum est ut qui prius in fortuna non secunda

ετῇ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέχνων παρείχεν αὐτὸν, νδὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παρρησίας ἐπι-
αβόμενος διὰ τὸ μίσος ἐκαινοτόμει τὴν ἐξουσίαν. Διέ-
κειπεν οὖν ὅσους ἐδόκε καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρ-
ελάου χωρὶς· ἐκείνων γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἤξιον πα-
ταυγῆσαι, ἣ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν
σεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ τῶν τε ἡγεμόνων καὶ
τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν
παιδας (οὐ γὰρ ἤξιον παράγειν εἰς τὸ συνέδριον) ἐν
ὥμῃ τινὶ Σιδωνίων εἶχε, Πλατάνη καλουμένην, πλη-
σίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν, εἰ κληθεῖεν, παραστήσαι.
Μόνος δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήχοντα
συγκρατημένων ἀνδρῶν, κατηγορεῖ κατηγορίαν οὐκ ὀδυ-
νητὴν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὦν ἡτύχει, πλείστον δὲ ἀπει-
κῶν ἢ πατὴρ ἐπὶ παισὶν εἶποι. Βίσιος γὰρ ἦν καὶ
περὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς αἰτίας ἐτετάρακτο, καὶ μέγιστα
θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνεοίδου σημεῖα, τοὺς τε ἐλέγ-
χους οὐκ ἐκείνους ἐπιτρέπων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνη-
γορίαν αὐτοῖς προστιθεὶς πατρὶ κατὰ παίδων ἀσχί-
μονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώ-
σκων, ἐν οἷς ἐπιβουλὴ μὲν ἢ τις ἐπίνοια δυσσεβείας οὐκ
ἐγγράπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλευοῖντο, καὶ λοι-
δοῖναι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνειδῆ περιέχουσαι διὰ τὴν δύ-
σνοιαν. Ἐφ' αἷς ἐκείνος ὡς ἐγένετο, μᾶλλον τε ἐξε-
βόα καὶ τὸ περιὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ἐπιβουλῆς δι'
ἐκείνων ἠΐξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τῆς
ζωῆς ἢ τοιοῦτων ἀκούειν λόγων. Τὸ δὲ τελευταῖον
εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ Καίσαρος ὁδοῖ τὴν ἐξου-
σίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον,
ὃς ἐκέλευεν, εἰ τοῦ κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ἐπιθεῖεν
τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς περιστάσι
βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. Ὅπερ
ἔτοιμος ὦν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν,
ὁμοῦ ἀναμεινᾶν τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἥκειν μέντοι δικα-
στὰς μὲν οὐχ οὕτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλί-
γου πάθοι, συνοργισθῆναι δὲ καιρὸν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ
κτὶ τῶν πόρρω γεγονότων ἀμελεῖσαι τοιαύτης ἐπιβουλῆς
ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανί-
σκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρο-
νήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ἐπεικειάς καὶ διαλ-
λαγῶν χειρὸν ἔργοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐδεβαίουσαν αὐτῷ.
Καὶ πρῶτος μὲν Σατουρνίνος, ἀνὴρ ὑπατικός καὶ τῶν
ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφώνητο γνώμην αἰδημονεστάτην
περιστάσει χρώμενος. Ἐφ' ἣν καταδικάζειν μὲν
τῶν Ἡρώδου παίδων, κτείνειν δὲ οὐκ οἰεσθαι δίκαιον,
αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τοῦ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ
καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυστύγχε. Μετ' ἐκείνων οἱ
Σατουρνίνου παῖδες (εἶποντο γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες πρε-
σβευταί) τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφώνησαν. Οὐλοῦντος
δὲ ἀντικρὺς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαν-
τας εἰς τὸν πατέρα. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ
πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλο τι δοκεῖν ἢ καταδικασθᾶναι

durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut
præceps ferebatur ad filiorum interitum, nunc rebus suis in
melius mutatis et fiducia fretus, novo more laxaverit ha-
benas odiis. Advocavit itaque quos visum est ad concilium,
sed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is interesset
ex suo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati suæ
repugnaturus esset.

2. Postquam autem duces atque alii, quos ab urbibus
accersivit, Berytum advenerunt, filios quidem (nam in con-
cilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine
Platana, collocavit, prope urbem, ut sisti possent si voca-
rentur; solisque per se ingressus, centum et quinquaginta
virorum in consessu usus est accusatione, non tam propter
infortunium et necessitatem miserabili, quam patri filios
criminanti valde indecora. Nam vehemens erat et in cri-
mine demonstrando turbidus, et maxima furoris et agrestis
inimunitatis præ se ferebat indicia; non permittens as-
sessoribus ut argumenta cognoscerent atque perpenderent,
sed, laud convenienter patri contra filios, ipse ea tuens at-
que defendens, et quæ ab illis scripta erant legens, in quibus
nihil insidiarum inerat aut sceleris quod machinati
fuerint, sed tantum cogitatum fugam continebant, et male-
dicta quædam in patrem contumeliosa, propter ejus in eos
malevolentiam. Ad quæ ubi ventum est, exclamabat
etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac si
de insidiis confessi fuissent, jurans se vitam amittere ma-
luisse quam talia audire. Postremo autem, quum dixisset
se tum jure naturæ, tum permissu Cæsaris potestatem
habere, addidit et legem patriam quæ jussit ut, si parentes
filio accusato manus in caput imponant, necesse habeant
circumstantes in eum lapides mittere atque ita eum occi-
dere. Quod quum ipse in sua patria et regno facere potuis-
set, illorum tamen sententiam exspectasse: qui tamen eo
non ut iudices (utpote in tam manifestis insidiis, quibus
parum absuerit quin ipse extrema passus fuisset a filiis, sed
ut iræ suæ adjuutores opportune venissent: nam par esse
ut nemini, quamvis remoto, negligantur ejusmodi insi-
diæ.

3. Hæc loquuto rege, et juvenibus ne ad causæ quidem
suæ dictionem introductis, assessores, quum eum iratorem
esse percipissent quam ut ad æquitatem aut concordiam
perducere possent, potestatem ei confirmarunt. Et primus
quidem Saturninus, vir consularis et magnæ auctoritatis,
sententiam protulit moderatissimam, sua conditione utens.
Dicebat enim se damnare quidem Herodis filios, non vero
justum censere ut morte mulctentur, ut qui ipse filios habe-
ret, quum majus esset hoc supplicium quam omnia quæ ab
iis accidere mala potuissent. Deinde Saturnini filii (nam
tres una secum legatos habebat) eandem sententiam sequuti
sunt. Sed Volumnius econtra morte plectendos pronun-
ciabat qui se in patrem tam impie gessissent. In eadem
deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nihil aliud

τὴν ἐπὶ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. Κάκειθεν μὲν εὐθὺς Ἡρώδης ἤκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς Τύρον, καὶ τοῦ γε Νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπυνθάνετο, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῶ, ἥτινα ἔχοιεν γνώ-
 6 μιν περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. Κάκεινος εἶπεν ὅτι δοκεῖ « μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνους περὶ σὲ ἔγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθεῖρξαντα δεσμώτας φυλάττειν. Καὶ εἰ μὲν ἐτέρως σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργὴν τὸ πλέον
 10 ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· εἰ δὲ τάναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. Τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σὺν φίλων. » Καὶ οὖς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συννοίᾳ, κάκεινος ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

15 δ. Ὡς δὲ ἤκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγος εὐθὺς ἅπασιν τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, ποῖ ποτε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχόμενων. Δεινὸν γὰρ ὑπῆγε πάντας θεὸς ἐκ παλαιῷ καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἔλθειν, καὶ τοῖς μὲν πάθουσιν ἐδυσχέ-
 20 ραινον, οὐκ ἦν δὲ οὔτε εἰπεῖν τι προπετές οὔτε ἄλλου λέγοντος ἀκούειν ἀκινδύνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἔλεον ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πάθους ἔφερον. Ἐξ δὲ αὐτῷ πάλαι στρατιώτης, ὀνόματι Ἰήρων, υἱοῦ αὐτῷ καὶ ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρου φίλου,
 25 πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδύμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει, καὶ βοᾷν ἡναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρκαλύπτως λέγων ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀντρημένον εἴη, κρατοῖη δὲ τὰ ψεύσματα καὶ
 30 ἡ κακότητις, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει τοῖς πράγμασιν, ὥς μὴδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμαρτάνουσιν. Τοιοῦτος ὢν ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὐλογον ἐκίνει πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτοῦ πρὸς τὸν καιρὸν ἱσταμένου.

35 Διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπειεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καὶ αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾷ προορώμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὁμῶς ἀπεδέγοντο· τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος ἐβιάζετο πάντα ὄντιναοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.
 40 ε'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης παρρησίας ὡσάμενος, μόνος μόνῳ λέγειν ἤξiou· καὶ συγχωρήσαντος, « οὐ δυνάμενος, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, διακαρτε-
 « ρεῖν ἐπὶ τοιούτῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παρρησίαν, ἀναγκασίαν δὲ σοὶ καὶ συμφέρουσαν, εἰ λάθοις
 45 « τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, προῦκρινά τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. « Ποῖ ποτε ὄχλοντό σου καὶ πεπτώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς
 « αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ περιττός ἐκείνος νοῦς, ὃ
 « πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθους; τίς δὲ ἡ τῶν φίλων
 « καὶ συγγενῶν ἐρημία; κρίνου δὲ οὐδὲ παρόντας αὐτοὺς
 50 « εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἱ περιορῶσι τοιοῦτον μύ-
 « σος ἐπὶ τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. Σὺ δὲ οὐ
 « σκέψῃ τί πραττόμενόν ἐστι; δύο νεανίσκους ἐκ βασι-
 « λίδος σοὶ γυναικὸς γεγεννημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν
 « ἀκροῦς, ἀναιρήσεις, σεαυτὸν ἐν γῆρᾳ καταλιπὼν ἐρ'

crederetur quam capite damnatum iri juvenes. Moique illinc Tyrum proficiscitur Herodes, pueros secum ducens, et Nicolaum ad se Roma reversum interrogat, postquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum suorum, qui Romæ essent, de pueris sententia. Cui ille respondit, « videri eis impios quidem esse filiorum in te conatus, debere tamen eos a te vinculis custodiaque teneri. Postea, si severior sententia placuerit, punias eos ita, ne iracundia magis quam ratione usus esse videare : sin meliora malis, abire sinas, ne in immedicabile infortunium incidas. Hæc sunt quæ plerique omnes amici tui Romæ degentes censent. Tum ille diu in tacita cogitatione erat et Nicolaum secum navigare jussit.

4. Ubi autem Cæsaream ventum est, cœperunt statim vulgo de pueris loqui : atque per regnum suspensi tenebantur, cunctis quo tandem res illorum evasuræ essent expectantibus. Vehementer enim omnes metuebant ad ipsum inveterati dissidii exitum et terminum pervenire, atque vicem illorum graviter dolebant. tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat sine periculo, sed misericordiam clausam tenebant, et tam atrox facinus dolenter quidem, sed latius ferebant. Unus autem, nomine Tero, miles veteranus, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid in aliis occultatum quiescebat, ipse libere eloquebatur, et sæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, dicens interiisse veritatem, sublatum jus ex hominibus, vigere mendacium et malitiam, et tantam nubem rebus inducere, ut a peccantibus ne maxima quidem mala in homines cadentia cerni possent. Hæc tam libere dicens videbatur quidem non sine periculo facere, sed movebat omnes æquilas rei, quod animose et fortiter se illis temporibus gereret. Quapropter omnia quæ ille diceret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, et quum sibi cavendum esse silentio providerent, tamen ejus confidentiam collaudabant : nam tanti mali expectatio unumquemque cogebat quodcunque liberet pro eo loqui.

5. Ille vero regem ipsum adiit audacissime, et solum cum solo colloqui velle dicebat, ac facta potestate, « non possum, inquit, o rex, diutius ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem hanc confidentiam, sed tibi necessariam et conducibilem, si quid ab ea utilitatis percipis, meæ vitæ anteposui. Sanusne es, aut ubi est
 « excellens illud ingenium, quo tot tantasque res assequutus
 « es? quæ est ista amicorum cognatorumque solitudo? quos
 « equidem, quamvis præsentibus, nec cognatos nec amicos
 « judico, qui tantum scelus in quondam felici regno perpetrari sustineant. Et tu non aspicias quid agatur? duos
 « juvenes regina conjuge tibi natos, omni virtute ornatis-
 « mos interficies, tuamque senectutem uni puero commit-

ἐν τοῖς παισὶ κακῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν, ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις κατέγνωσεν θάνατον; οὐκ ἐνόησας ὅτι καὶ τῶν ὀχλίων ἡ σωτὴρ τὴν ἁμαρτίαν ὁμοῦς ὄρεται καὶ μισεῖ τὸ πάθος, ἡ τε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχοῦντων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα διαπραττομένων ἐσχάτως; » Ἦκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψαμένον τοῦ Τήρωνος ἐναργῶς τοῦ τε πάθους καὶ τῆς περὶ τοὺς οἰκίους ἀπιστίας. Αὐτῷ δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρατιωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ, (τὸ γὰρ ἀπαίδευτον ἐξέπιπτε τοῦ καιροῦ,) παραχρῆς δὲ Ἡρώδης ἐνεπέμψατο, καὶ μέλλον ἐνεδίδεσθαι δοκῶν ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς διακειμένους στρατιώτας καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπέθετο, προστάττει τῶν τε ὀνομαστῶν δηλωθέντων ἀπαντας καὶ τὸν Τήρωνα ὄνσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ.

ζ'. Τοῦτου γενηθέντος, ἐπιτίθεται τῷ καιρῷ καὶ Γρύρῳ τις κούρεὺς τοῦ βασιλέως, ὃς ἐφη προσελθὼν ὡς πεῖθαι πολλάκις ὁ Τήρων, ὅπῃνα θεραπευτὴ τὸν βασιλέα, ξυρῶ τὸν λαίμον ἀποτεμεῖν· ἐσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρον καὶ μεγάλας λήψεσθαι ὀφειλόμενους. Ταῦτα εἰπόντα συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μετὰ ταῦτα βάσανος ἦν τοῦ τε Τήρωνος καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ κούρεως. Διακαρτεροῦντος τε τοῦ Τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα χαλεπῶς μὲν ἤδη ἀπακείμενον, ἔχοντα δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτὸς τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας προῦπτον, ἐφη μηνύσειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραιτήσας διὰ τοῦ φράσαι τῆς βασιλείας καὶ τῆς αἰκίας αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα. Δόντος δὲ πίστιν ἐπὶ τούτοις, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τις ἐπιθέσθαι δι' αὐτοῦ ἡγεμῶνος βασιλεῖ τὸν Τήρωνα· προσελθεῖν γὰρ εὐπρόσῳ εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δρᾶσαντα παθεῖν ἐν τῶν εἰκόντων οὐκ ἀγεννὲς Ἀλεξάνδρῳ χαρίζομενον. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος εἰπὼν ἐξαίρεται τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἀδελφὸν εἶπε τὴν ἀλήθειαν ἐκδισσάμενος φράζειν, εἴτε καὶ περιγραφὴν νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτοῦ καὶ τῷ γεγεννηκότι.

ζ'. Ο δὲ Ἡρώδης, οὐδὲ εἰ τι πρότερον ἐνδοκίσιμον ἦν αὐτῷ περὶ τὴν τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἢ χώραν καταλειπομένην ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ παρασχεῖν, ἐπέμψεν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. Καὶ προαγῶν εἰς ἐκκλησίαν τριακοσίων τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους καὶ τὸν Τήρωνα σὺν τῷ παιδί καὶ τῷ ἐκείνους διελύγοντι κούρεϊ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῶν ἐποίησαντο· κακείνους μὲν τὸ πλῆθος αἰεὶ τοῖς παρατυγοῦσι βάλλοντες ἀπέκτειναν, Ἀλεξάνδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος, ἀχθέντες εἰς Σεβαστήν, ἐπιτάξαντος τοῦ πατρὸς, στραγγάλη κτείνονται, τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τοῦ τε μητροπάτορος ἐκεῖ καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων.

« tes, qui susceptam de se spem male sustinuit, et cou-
« sanguineis, quos ipse toties jam capitis damnaſti? nonne
« cogitabis vulgus ſilere quidem, ſed peccatum tamen videre
« et facinus odiſſe, exercitumque univerſum, et maxime
« præcipuos, miſericordia commoveri erga infelices, odio erga
« infelicitatis auctores? » Audiebat rex iſta, principio quidem
non omnino intemperanter; ſed ubi ſcilicet Tero facinus et
domesticorum perfidiam aperte taxavit, commovit ſe rex.
Et Tero econtra paulatim modum exceſſit immoderata et
militari libertate uſus, nec tempus ſatis ſcite et commodè
cepit: unde ita turbatus eſt Herodes, ut, ea verba pro
conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi
milites rem agre ferre et duces indignari audivit, tam eos
qui nominati fuerant quam ipſum Teronem in cuſtodia
vinctos adſervari juſſerit.

6. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonſor, arrepta occa-
ſione, regem adiit, eique nunciabat Teronem sæpe ſibi
persuadere voluiſſe, ut regi barbam tondens eum novacula
jugularet, ita principem locum apud Alexandrum habiturus
et magna præmia conſequuturus. Hæc loquutum juſſit rex
comprehendi, ac deinde de Terone et ejus filio et tonſore
quæſtio habita eſt. Quumque Tero perſiſteret, juvenis
patrem male jam mulctatum, nec ullam ſpem ſalutis habere
videns, et quid futurum eſſet ex ſummis ejus angoribus
conſiliens, dicebat ſe regi veritatem patefacturum, ſi fore
polliceretur ut et ipſi et patri tormenta et cruciatus remit-
teret. Ubi autem rex ei fidem dedit, aiebat conſtitutum
fuiſſe ut Tero regi manum afferret, ac factu facile eſſe ut
ſolus ſolum aggrediretur: quo perpetrato, ſi quid ei ſini-
ſtrum accidiſſet, id honori fore, dum Alexandro gratifica-
retur. Iſtis quidem ab illo dictis, patrem a neceſſitate
redemit: neque ſcitur verumne dixerit vi coactus, an id
fecerit ut a ſemetipſo et patre dolorem depelleret.

7. Herodes vero, ſi vel minimam antea de filiis occiden-
dis dubitationem habuerit, huic jam nullo in anima loco
relicto, ſed ejectis omnibus quæ ſibi vel tantillum melioris
conſilii ſuggerere poſſent, inſtitutum exſequi properavit.
Quumque in cætu produxiſſet duces trecentos in reos relatos,
et Teronem cum ſuo filio, et tonſorem indicem, eos omnes
accuſavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt
in manum, eos necavit. Alexander vero et Ariſtobulus,
ducti Sebaſten, juſſu patris ibi ſtrangulantur: et corpora
noctu portantur Alexandrium, ubi ſiti erant maternus avu-
culus et plurimi ex majoribus eorum.

ἡ. Ἰσως μὲν οὖν οὐκ ἀλογον ἐνίοις καταφαίνεται
 τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος οὕτως αὐξήσῃναι, καὶ
 περαιτέρω προελθὼν ἀπονικῆσαι τὴν φύσιν ἐπίστασις
 δὲ γένοιτο ἂν εἰκότως, εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους ἀνοι-
 5 στέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν, πρὸς αἷτιον ὁργῆς ἀγαγόν-
 τας τὸν πατέρα καὶ χρόνῳ παρασκευάσαντας ὑπὸ χα-
 λεπότητος ἀνήμεστον αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεί-
 νον ἀπαθῆ καὶ περιττὸν ὄντα περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς
 ἀρχῆς καὶ τῆς ἀλλῆς εὐδοξίας, ὥς μηδένα οἰεσθαι πα-
 10 ραληπτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλούμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ
 καὶ τὴν τύχην παντὸς εὐγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν
 δύναμιν ἐσχηκυῖαν, ὅθεν καὶ πειθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας
 πράξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθοσιωθῆσαι τῆς τοῦ γενέσθαι
 15 πάντως ἀνάγκης καὶ καλούμεν αὐτὴν εἰμαρμένην, ὥς
 οὐδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. Τοῦτον μὲν
 οὖν τὸν λόγον, ὥς νομίζω, πρὸς ἐκείνον ἀρχέσει κρίνειν,
 ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι καὶ τὰς διαφθοράς τῶν
 ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀνευθύνους ποιοῦντας· ἀ πρὸ ἡμῶν
 20 ἤδη περιλοσώσῃται καὶ τῷ νόμῳ. Τῶν δὲ ἄλλων δύο
 τὴν μὲν ἀπὸ τῶν παιδῶν μέμψαιτο ἂν τις αἰτίαν, ὑπὸ
 τε αὐθαδεῖας νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι
 καὶ διαβολῶν ἠνεύχοντο κατὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν
 πρᾶττομένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον οὐκ εὐμενεῖς ἦσαν
 25 ἐξετασται, καὶ κακοσθέις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέ-
 γειν, εὐάλωτοι δὲ δι' ἀμφοτέρα τοῖς ἐπιτηροῦσιν αὐ-
 τοὺς καὶ πρὸς χάριν καταμηνύουσιν. Ὁ μὲντοι πατήρ
 οὐδὲ ἐντροπῆς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνου
 ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν ἐπιβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν
 οὔτε παρασκευὴν ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλμη-
 30 σεν ἀποκτείνει τοὺς ἐκ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ
 σώματα καὶ περιποθήτους πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οὐκ
 ἀποδέοντας δὲ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, εἰ ποὺ θηρᾶν ἢ
 γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόν-
 των ἔδει. Τούτων γὰρ ἀπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος
 35 δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. Ἦρκει γάρ, εἰ καὶ κα-
 τέγνω, καὶ ζῶντας ὁμοῦ ἐν δεσμοῖς ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ
 τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλη-
 μένῳ τὴν Ῥωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὔτε ἐξ ἐφό-
 δου καὶ βία παθεῖν ἐδύνατο. Τὸ δὲ ἀποκτείνειν ταχὺ
 40 καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας
 τεκμήριον ἀνυποστήτου, καὶ τῆς ἡλικίας οὔσης ἐν
 γῆρᾳ τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. Ὁ γὰρ μὴν παρολκῇ καὶ
 τὸ χρονίζον συγγνώμην οὐκ ἂν αὐτῷ τινα φέροι. Ταχὺ
 μὲν γὰρ ἐκπλαγέντα καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρὸς τι
 45 τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ αἰεὶ συμβαίνει·
 ἐν ἐπιστάσει δὲ, καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλά-
 κισ δὲ μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον δὲ ὑποστῆναι
 καὶ διαπραῖσθαι, φονώσης καὶ δυσμετακινήτου ψυ-
 χῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων. Ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις,
 50 οὐκ ἀποσχόμενος οὐδὲ τῶν περιλοίπων ὄσους ἐδόκει
 φιλότατους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμ-
 παθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ὁμῶν ὁμοῖον ἦν,
 τῷ μὴδὲ ἐκείνων φεισμένῳ. Διέξιμεν δὲ ὑπὲρ αὐτῶν
 ἐξῆς ἀρηγόμενοι.

8. Et forsitan quidem aliquibus minime mirum videbitur
 odium inveteratum adeo crevisse, et eousque processisse,
 ut ipsam naturam vinceret : merito autem dubitari possit
 an adolescentibus ejusmodi quid vitio vertendum, quod
 patri justam illis succensendi causam dederint, ac deinde
 ita eum perversitate sua irritarint, ut implacabilis evaderet;
 an quod ipse adeo durus fuerit et ferreus, et tam in aliis
 rebus gloriae quam dominationis vehementer cupidus, et
 neminem sibi assumendum putaret, quod quicquid ei pla-
 ceret firmum ratumque haberi voluerit : an quod dicendum
 fortunam vim obtinuisse, omni consilio prudentiae licet
 pleno potentiorum ; unde et credere solemus humanos actus
 a necessitate quadam praesancitos esse ut omnino fiant,
 eamque vim fatum vocamus, quod nihil sit quod illa non
 efficiat. Ceterum satis erit, ut arbitror, sententiam hanc
 ex illa cernere, quae nobismet aliquid tribuit, nec pro-
 libet quominus sua cuique imputetur morum pravitas :
 quae jam olim ante nos sapienter in lege tractata sunt. Ex
 duabus autem reliquis causis, ea quae ad filios spectat cul-
 pari potest tam ex juvenili arrogantia quam fastu regio,
 quod calumniis in patrem auscultarint, et in acta ejus et
 vitam parum aequi inquisitores fuerint, malitiose suspi-
 cantes, et linguae temperare nescii, et ob utrumque iis obno-
 xii qui id agebant ut eos observarent, et ad gratiam captan-
 dum Herodi omnia indicarent. Veruntamen non est ut
 pater justam excusationem inveniat suae in filios impietatis,
 qui omni re ad fidem certam insidiis faciendam destitutos,
 nec aliud habens ad eos convincendos hujusmodi conatus in
 ipsius perniciem parati, sustinuit ex se genitos interficere;
 forma egregia et ab alienis omnibus valde expetito, qui-
 bus nihil ad studia et exercitationes deesset, si aut venationi
 sese dare, aut militiae muneribus vacare, aut pro re nata
 dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant periti-
 que, praesertim Alexander natus major. Satis enim fuisset,
 etiamsi eos damnare libuisset, aut vivos in vinculis asser-
 vare, aut procul a regno relegare, quum abunde tutus ager-
 ret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut
 aut repentinum impetum aut vim metueret. Tam cito au-
 tem eos occidisse, et ut impotenti affectui gratificaretur,
 quid aliud est quam argumentum impiae licentiae? praeser-
 tim quod adeo peccaverit quum esset aetate protectior.
 Quin neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo
 ignoscatur. Nam ut quis repentino casu percussus et com-
 molns ad atrociam facinora impellatur, utut grave sit, saepe
 tamen solet accidere : verum ut re perpensa, quum saepe
 incitaretur et subinde cuclaretur, postremo tale quiddam
 aggrederetur et perpetraret, sanguinarii animi est et obsti-
 nati in deterius : id quod et postea declaravit, dum nec
 reliquis parceret quos carissimos habuerit : qui tametsi mi-
 nus miserabiles erant, quod jure merito perirent, similem
 tamen exercuit crudelitatem, eo quod ab illorum cadibus
 non temperavit. Sed de his dicturi sumus in sequentibus.

BIBAION EHTAKAIDEKATON.

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

· Ὡς Ἀντίπατρος ἐμισθῆθ' ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐθεράπευσεν τοὺς ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατουρνήνον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

· Ὡς Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, Ζάμαριν Ἰουδαίων, ἐκ Βαβυλώνης ὑποχωρήσαντα καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ διαιτῶμενον, μεταπεμφόμενος, ἐγκατέθηκεν αὐτῇ, καὶ ἐχρηστο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Ἀράβας.

· Ὡς Ἡρώδου τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοβούλου τῶν υἱῶν αὐτοῦ παῖδας προσποιησάμενον, καὶ τὰς Φερῶρα θυγατέρας μνηστεύσας αὐτοῖς, Ἀντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθέσθαι τοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Ἀντίπατρος τοὺς περὶ Φερῶραν, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεύσαι τῷ πατρὶ. Καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλῶμῃ κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. Καὶ ὡς Ἡρώδης παρήγγειλεν Ἀντίπατρω μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερῶραν, μηδὲ ἀπόρρητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. Ὁ δὲ φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς· καὶ ταῦτα δὲ οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ἡρώδη.

· Ὡς Ἀντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις, παρακαλῶν αὐτοὺς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μετὰ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ἡρώδης ἐπέμψεν τὸν υἱόν.

· Ὡς Ἀντίπατρος ἔπεισε Φερῶραν ἵνα ἀνέλθ' τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἡρώδη φαρμάκῳ, δούς αὐτὸς τὸ φάρμακον Φερῶρᾳ. Καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερῶρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρήσαι ἐκ τῆς βασιλείας. Ὁ δὲ ἄσμενος ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κακέῃ μετ' οὐ πολὺ τελευτῆ.

· Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερῶρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερῶρα ὡς ἀναρεθέντος φαρμάκῳ. Καὶ ὡς Ἡρώδης ἐκζητήσας ἤνυσεν τὸ φάρμακον, κατεσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Ἀντιπάτρου ἐπιβουλὰς.

· Κατάπλους Ἀντιπάτρου ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν πατέρα. Καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ καταγνοσθεὶς θάνατον ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κουιντίλιου Οὐδάρου τοῦ τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν ἐδόθη μέχρι τῆς ἰσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

· Προσβεία πεμφθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Ἀντιπάτρου· καὶ ὡς Καίσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θάνατον.

· Περὶ τῆς Ἡρώδου νόσου καὶ στάσεως τῶν Ἰουδαίων δι' αὐτήν· καὶ κόλασις τῶν στασιαστῶν.

· Ὡς δόξαντος Ἀντιπάτρου Ἡρώδη τετελευτηῖναι, Ἀντίπατρος διαλεχθεὶς τῷ σωματοφύλακι περὶ ἀφίσσεως· καὶ διὰ τοῦτο Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

· Ἡρώδου τελευτῇ, καὶ διαθήκῃ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Καίσαρα, καὶ μερισμῶς πρὸς τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ὡς Ἀρχελαὸν βασιλέα ποιεῖ τῆς Ἰουδαίας.

· Ἐπιστολὴ Ἡρώδου πρὸς τὸν στρατὸν, καὶ ἐκάστῳ αὐτῶν δωρεὰ, καὶ παράκλησις πίστεις πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀρχελαόν.

· Ταφὴ Ἡρώδου ἐν Ἡρωδεῖ τῷ φρουρίῳ, καὶ ὡς ὁ λαὸς ἰστασίασεν πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀρχελαόν ἐν τῇ ἐορτῇ· καὶ ὡς Ἀρχελαὸς τρισχιλίους αὐτῶν ἀνέειλεν, αὐτὸς δὲ ἔπλευσε πρὸς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡρώδῃ εἰς Ῥώμην, πιστεύσας τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Φιλίππῳ.

· Ὡς Σαβίνος ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρος ἐπίτροπος ἀνέειλε εἰς Ἱερσόλυμα, βίβ' αὐτῶν τὰ Ἡρώδου χρήματα καὶ φρούρια παρὰ τῶν Ἀρχελαίου ἐπιμελητῶν· καὶ ὡς ἔπεισαν οἱ Ἀρχελαίου ἐπιμεληταὶ τὸν λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, καὶ πολιορκῆσαι

1. Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius eadem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem et duces qui cum eo erant.

2. Quomodo Herodes rex, quum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.

3. Quomodo Antipater, quum Herodes Alexandri et Aristobulli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suavit ut illas econtra suis filiis desponsatas daret; utque Antipater Pheroram studiosè colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur; utque Salome, regis soror, insidias sibi cognitâs clam fratri narravit; utque Herodes Antipatro interdixit ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. Atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.

4. Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eo misit filium.

5. Quomodo Antipater Pheroræ suavit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleretur, quod ipse Pheroræ dederat; utque Herodes rex jussit fratri suo Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut e regno discederet: cui ille libenter morem gessit, et in suam tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.

6. Pheroræ uxor a Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti; utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi a filio suo Antipatro paratum, et quæstione habitaprehendit Antipatri insidias.

7. Antipater Roma navigans ad patrem rediit; utque a Nicolao Damasceno accusatur, et capitis damnatus a patre, et a Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re cognoscere Cæsar.

8. Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.

9. De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: et quomodo puniti erant seditiosi.

10. Quemadmodum Antipater, quum putaret mortuum esse Herodem, verba fecit ad custodem de liberatione et vinculis: quam ob rem patris jussu interimitur.

11. Herodis mors, et quenam testamento legavit Cæsari, qualisque facta erat divisio in tres filios, et quomodo Archelaum Judææ regem constituit.

12. Herodis epistola ad exercitum, et munificentia erga milites, et cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio suo præstarent.

13. Sepultura Herodis in Herodio castello, utque in festo seditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: et ut Archelaus tria seditiosorum milia occidit, atque ipse cum fratre suo Herode Romam navigavit ad Cæsarem, regni cura fratri suo Philippo commissa.

14. Quomodo Sabinus Cæsaris in Syria procurator Hierosolyma ascendit, vi contendens ut sibi Herodis pecuniæ et munitiones traderentur ab Archelao curatioribus; utque curatores ab Archelao relicti populo suaserunt ut arma cape-

τὸν Σαβίνον καὶ στρατὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ. Καὶ ὡς ταῦτα ἀκούσας ὁ Οὐάρος μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ρυσάμενος τὸν Σαβίνον ἐκ τῆς πολιορκίας τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως ἐκόλασε· καὶ καλῶς διαθείς τὰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

15. Ὡς Καίσαρ τὰς Ἡρώδους διαθήκας βεβαίως ἐποίησε, φυλάξας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τὴν διαδοχὴν· καὶ περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

16. Καὶ ὡς κατηγορεῖται Ἀρχελαὸς ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ νικήσας ἔλαβε τὴν βασιλείαν· καὶ βασιλεύσας μογηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βιένναν, τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ μετέθηκε Καίσαρ εἰς ἑπαρχίαν.

Περίγχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ιδ'.

rent, et Sabinum exercitumque ejus in Antonia obsiderent, et ut Varus, istis auditis, magna cum militum manu Hierosolyma ascendit, Sabinoque ab obsidione liberato in seditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judaea compositis, litteris Caesari significavit res a se gestas.

15. Quomodo Caesar Herodis testamentum sancivit, custodit ejus filii successione: et de falso Alexandro.

16. Et ut Archelaus a consanguineis suis coram Caesare accusatur, et illis superatis regnum accepit; quumque decem annos misere imperasset, accusatione iterum in eum instituta, Viennam relegatus est, quo facto regnum ipsius in provinciam mutavit Caesar.

Continet hic liber tempus annorum quattuordecim.

ΚΕΦ. Α'.

Ἀντιπάτρω δὲ, ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείας τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῶν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα περιβεβληκότι, οὐ τι κατὰ γνώμην ἢ ἐλπίς τοῦ αὐτοῦ βίου ἦν. Ἀπαλλαγείς γὰρ φόβου τοῦ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ

20 διὰ τὸ τῶν ἀδελφῶν μὴ ἐπικοινωνήσων, ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ ἤρρισκεν τὸ τῆς βασιλείας περιγίγνεσθαι· τοσόνδ' ἐφύη τῷ εὐναι μίσος πρὸς αὐτόν. Ὅντος δὲ αὐτῷ καὶ τοῦδε χαλεποῦ, πλειόνους παρελύπει τὸ στρατιωτικόν, ἀλλοτριῶς ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτόν,

25 εἰς οὓς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τοῦ οἰκείου ἀσφαλοῦς, ὅπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀριγνόμενον πραγμάτων. Τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήστευσεν αὐτῷ ὁ θλεθρὸς τῶν ἀδελφῶν. Οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ συνήρχε τε τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, καὶ

30 ἐπιστεύετο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν εὐνοίας βεβαιώματα ἡρμημένως, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρώδους τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. Τοιαῖδε αὐτὸν περιέσπευδον

35 ἀραί. Ἄπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ἐπὶ τὸν Ἡρώδην ὁδοῦ ἴσαντο Ἀντιπάτρω, ἐρημούντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διανοεῖτο, Ἡρώδην δὲ αὖ καταφυγῆς, οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, τοῦ Ἀντιπάτρου φανερώς πολεμίου καταστάντος. Ὅστε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν

40 πατέρα ἔπραττε τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἀδελφῶν, τότε δὲ ἤπτετο μειζόνως τοῦ ἐγγειρῶν μὴ ἀφίσθαι τῆς πράξεως, ἀποθνήσκοντος μὲν Ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ περιγενομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνουμένου δὲ εἰς τὸ πλεόν ἐπιζῆν, κινδύνων ἀντιπεριστάντων, ἐξαγγελτοῦ γενομένης

45 τῆς πράξεως, ἧς συνθέτης γεγονὼς πολέμιον ἡνάγκαζε τὸν πατέρα καταστῆναι. Καὶ διὰ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτέλης ἦν τοῖς περὶ τὸν πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσων τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτόν, καὶ μάστιστα τοὺς ἐπὶ Ῥώμῃς φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν

50 εὐνους καθιστάμενος, πρὸ πάντων δὲ Σατουρνίνον, τὸν τῆς Συρίας ἐπιμελητὴν. Ὑπάξεσθαι τε ἦν ἐλπίς αὐτῷ καὶ τὸν Σατουρνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀ εἰδίδου,

CAP. I.

Antipatro autem, postquam fratres sustulerat, et patrem extrema nequitia et furis illorum injurias ulciscen-
bus circumdederat, nihil ad spem, quam de reliqua via
conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio
metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habita-
rus esset, tamen ut regnum adipisceretur opus arduum
fore et impeditum sentiebat: odium in ipsum tam in-
veratum genti penitus insederat. Quum autem et hoc ei
grave esset et molestum, majorem adhuc sollicitudinem ei
injuncti milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum
ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens
ipsa novarum rerum studio teneatur. Tantum periculi
sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum
patre regnabat, nihil plane a rege discrepans: et majorem
apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob
quae periisse debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis
securitatem fratrum delator exstitisset, non autem ex odio
quo illos prosequeretur et inprimis patrem. Tales ipsum
agitabant dirae. Quae scilicet omnia Antipatro viam ster-
nebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo
esset qui ipsum accusaret de iis quae perpetrare cogitabat,
utque Herodes periculum non haberet, unde auxilium ipsi
ferretur si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur.
Proinde ut ex odio in patrem factae erant in fratres insidiae, sic
tunc longe magis stimulabatur caeptos conatus persequi,
quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus esset:
sin vero diutius viveret, magno in periculo fore ne pale-
facto facinore, cujus ipse auctor erat et machinator, pa-
trem eo adigeret ut hostis sibi fieret. Hac de causa nullis
sumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum
in se odium abolere volens magnis beneficiis, praesertim-
que amicos qui Romae erant, missione ingentium munere-
rum sibi benevolos reddens, et inprimis Syriae praetorem
Saturninum. Fore etiam sperabat ut eorum quae dono de-
dit magnitudine sibi conciliaret Saturnini fratrem, iisdem-

καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, ἀνδρὶ πρῶτῳ τῶν περὶ τὸν Ἡρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ γρῶμενος. Ψευδάμενος τε φιλίαν πρὸς τοὺς δμιλοῦντας δεινότητος ἦν πεπιστευθεῖσαι, καὶ μῖσος ἀράμενος ἐφ' οὐστυνασοῦν ἐπικρύψασθαι συνετίετατος. Οὐ μὴν ἡπάτα γε τὴν τηβίδα, προκακῶν νουσηκυῖαν ἐκ πλείονος αὐτὸν καὶ μηκέθ' ὅλκον οὖσαν παραλογισθῆναι διὰ τὸ ἤδη παρασκευῆναι τὴν πᾶσιν ἀντιτετάχθαι αὐτοῦ πρὸς τὸ κακότεροπον· καί τοι θυγατρὶ αὐτῆς συνῶκει θεῖος πρὸς μητρός Ἀντιπάτρου, προνοία τῇ ἐκείνου καὶ διαπραΐζει παραλαβὼν τὴν κόρην πρότερον Ἀριστοβούλῳ γεγαμημένην, τὴν δὲ ἑτέραν δ' ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς Καλλίας παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τῷ μὴ κατανοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα ἦν ἡ ἐπιγαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδ' ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ οὐ μεμισῆσθαι. Τὴν δὲ Σαλώμην Ἡρώδης, ἐσπουδακυῖαν Συλλαίῳ τῷ Ἀραβὶ γεγαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμπρασσοῦσας αὐτῷ Ἰουλίαν καὶ πειθοῦσας τὴν Σαλώμην μὴ ἀνήνασθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἔχθρα καλίστατο αὐτοῖς προὔπτος, ὁμοιμοκότες Ἡρώδου μὴ ἂν εὐνοήσιν Σαλώμην μὴ ἀποδεξαμένην τὸν Ἀλεξᾶ γάμον. Καὶ ἐπειθετο Καίσαρος τε οὖση γυναῖκα τῇ Ἰουλίᾳ καὶ ἄλλως συμβουλευσὴν πᾶν συμφέροντα. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Ἀλεξάνδρῳ συνοικηκυῖαν, ἐν τῶν αὐτοῦ τὴν πρῶτα ἀποδοῦς, ὥστε ἀμφοτέροισιν αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

β'. Ἀνέτρεφε δὲ αὐτοὺς τῶν παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· (ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Ἀλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ Βερενίκης τῆς Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενες τε τρεῖς καὶ θήλειαι δύο·) καὶ ποτε παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων παραστησάμενος τὰ παιδάκια καὶ τῶν υἱῶν ἀνακλαύσας τὴν τύχην, πύργοιο μηδὲν τοιόνδε παισὶ τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν· αὐξήθεν· τὰς δὲ ἀρετῇ, καὶ συμφορᾷ τοῦ δικαίου, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἄς ἐποιεῖτο. Ἐνεγύητό τε εἰς γάμον, ὅποτε ἀρξικοιντο εἰς ὥραν τὴν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν Ἀλεξάνδρου παίδων Φερύρῳ θυγατέρα, τῷ δὲ Ἀριστοβούλῳ τὴν Ἀντιπάτρου, καὶ θυγατέρα τὴν Ἀριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδί τῷ Ἀντιπάτρου, τὴν δὲ ἑτέραν τῶν Ἀριστοβούλου θυγατέρων Ἡρώδην παιδί τῷ αὐτοῦ, γίνεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς· πάτριον γὰρ ἐν ταύτῃ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. Ἐπρασσε δὲ τὰς μνηστείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέω τὸν ὀρρανῶν, εἰς εὐνοίαν αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιγαμίαν τὸν Ἀντίπατρον προκαλοῦμενος. Ἀντίπατρος δὲ γνώμην τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφούς τολπεῦειν οὐκ ἐνέλιπε καὶ πρὸς παῖδας αὐτοῖς γεγονότας, ἥ τε τοῦ πατρὸς σπουδὴ περὶ αὐτοὺς ἡρέθιζεν αὐτὸν, μεζονας ἐσσεσθαι τῶν ἀδελφῶν προσδεχόμενον, καὶ μάλιστα ὅποτε ἀνδρωθεῖαν, Ἀρχελάου συλληψομένου τοῖς θυγατρίδοις, βασιλέως ἀνδρός, καὶ Φερύρῳ τῷ υἱῷ ληψομένης τὴν θυγατέρα· τετραρχίης δὲ καὶ οὗτος ἦν. Ἐπὶ γαίρῃ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ πᾶν πληθὺς ἐλέω μὲν τῷ

que artibus et regis sororem, quæ uni de præcipuis Herodias amicis nupserat. Eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuscum versaretur, veram esse quam simulabat amicitiam, et ad odium in quoscunque illud susceperat dissimulandum callidissimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jam pridem exploraverat, nec jam decipi poterat, quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ : quamvis avunculus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupserat Aristobulo, auctore et conciliatore nuptiarum Antipatro ; nam alteram Callias, ex ejus marito filius, habebat uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perspecta esset ejus malitia, sicut nec prior illa consanguinitas odium extinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi studebat, compulsi Herodes ut nuberet Alexæ, operam suam ei præstante Julia et Salomæ suadente ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipsa illi intercederent inimicitia, utpote quod juraverit Herodes, nunquam se eam amaturum, nisi vellet sese nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, et quod Cæsaris uxor esset, et quod præterea utilia admodum suaderet. Hoc ipso tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remisit, eique dotem de suo restituit, ut quid esset inter eos controversiæ.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratissime ; (sustulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, et Aristobulus ex Berenice Salomes filia tres filios et duas filias) et quum liberos aliquando, præsentibus amicis, in conspectum eorum dedisset, et filiorum fortunam deplorasset, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, sed ut virtute aucti, insuper et æqui bonique scientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Sponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adolevisent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam, Aristobuli autem filio Antipatri filiam ; Aristobuli autem filiam addicebat Antipatri filio, Aristobuli vero alteram Herodi filio suo, quem ex pontificis filia rex sustulerat : nam mos nobis est patrius eodem tempore plures habere uxores. Hæc liberorum sponsalia faciebat rex pupillorum misericordia, ut eis Antipatri amore eundem animam conciliaret. Antipater autem non cessabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat : patris etiam studium, quod in eos exstitit, vehementer illum irritabat, cui jam persuasum erat illos fore potentiores ipsius fratribus, præsertim quod, quum forent adulti, Archelaus, vir regis dignitatis, nepotibus auxilium laturus esset, et Pheroras, qui et ipse tetrarchia, pupillarum alteram filio suo conjugem accepturus. Quin et ipsum provocabat quod populus mise-

πρὸς τοὺς ὄρϕανους χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον κακοτροπίας τῆς ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐμψυχῶντο οὖν διάλυσιν τῶν τῷ πατρὶ ἐγκλωσμένων, ἐν δεινῷ τιθέμενος εἰ προσλήψοιτο τοσσηδὲ αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμεως. Καὶ μετέπιπτεν Ἡρώδης εἶκον δεήσει τῇ Ἀντιπάτρου, ὥστε αὐτὸν μὲν τὴν θυγατέρα Ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τὴν Φερώρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν τοῦ γάμου τοῦτον κινεῖται τὸν τρόπον, ἄκοντος τοῦ βασιλέως.

γ'. Ἡρώδης δὲ τῷ βασιλεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συνώκουν ἑννέα γυναῖκες, ἧς τε Ἀντιπάτρου μήτηρ, καὶ ἡ θυγατὴρ τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. Ἦν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψία σὺν αὐταῖς. Καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύη. Ἦν δ' ἐν ταῖς γυναῖξιν καὶ καὶ τοῦ Σαμαρείων ἔθνους μία, καὶ παῖδες αὐτῇ Ἀντίπας καὶ Ἀρχέλαος, καὶ θυγατὴρ Ὀλυμπιάς· καὶ ταύτην μὲν ὑστερον Ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὦν. Ἀρχέλαος δὲ καὶ Ἀντίπας ἐπὶ Ῥώμης παρά τινι ἰδιώτῃ τροφῆς εἶχον. Κλεοπάτρα τε Ἱεροσολυμίτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ἡρώδης τε ἐγεγονέισαν καὶ Φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ τροφῆς εἶχεν. Καὶ Παλλὰς δὲ ἦν ἐν ταῖς γαμεταῖς, Φασάτηλον πεπονημένη αὐτῷ παῖδα· πρὸς γε μὴν ταύταις Φαῖδρα καὶ Ἑλπίς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ῥωξάνη καὶ Σαλώμη. Τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομητρίας τῶν περὶ Ἀλέξανδρον, ὧν περιεώρα Φερώρας τὸν γάμον, συνώκισε τὴν μὲν Ἀντιπάτρω τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδί ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν· καὶ οὗτος Ἡρώδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγεγόνει. Καὶ τοῦτο μὲν Ἡρώδου τὸ γένος ἦν.

ΚΕΦ. Β'.

Τότε δὲ βουλόμενος πρὸς Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσιν ἐγνω Ἰουδαίοις κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτοῦ καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξ ἐγγίνομος ὁρμώμενος ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ὁξέως κακουργεῖν. Καὶ ἐπιστάμενος ἄνδρα Ἰουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις, ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα κατὰ τύχας ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατουρνίνου τοῦ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδοκός χωρίον, Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἐπομένων, παρέξεν ὑπισχνόμενος γῆν ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναία, (ὠρίζετο δὲ αὐτῇ τῇ Τραχωνιτίδι.) βουλόμενος πρόβλημα τὴν κατοικῆσιν αὐτοῦ κτᾶσθαι, ἀτελῇ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἀπασῶν, αἱ εἰσθυαὶ * *, ἐγκατοικεῖν, τὴν γῆν ἀπρακτον παρασχόμενος.

β'. Τούτοις πεισθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ὠκοδομήσατο καὶ κώμην, Βα-

ratione orbatorum, odioque in ipsum, de malitia in fratres nihil unquam remittentem, cuncta patefacturus esset. Illeque tentabat ut patrem ad sua decreta rescindenda perturbaret, periculosum ducens, si eos in societatem adscisceret quanta essent potestate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus a sententia sua discessit, ita ut Antipater ducturus esset Aristoboli filiam, Antipatri vero filius Pherorae filium. Et sponsalia quidem, invito rege, in hunc modum mutatur.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet Antipatri matrem, ac pontificis filiam, ex qua filium sustulit sibi cognominem; porro et fratris sui filiam, unaque sororis suae filiam: quae quidem liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios duos procreavit Antipam et Archelaum, et filiam Olympiadem, quae postea Josepho nupsit regis fratris filio. Archelaus autem et Antipas Romae apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hierosolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem et Philippum, qui Philippus et ipse Romae educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quae ei Phasaelum filium peperit. Praeterque illas habuit Phaedram et Elpidem, ex quibus duas filias sustulit Roxanen et Salomen. Filias autem suas grandiores, Alexandri filii sui sorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recusarat, elocavit, alteram quidem Antipatro sororis suae filio, alteram vero Phasaelo, qui fratris sui filius erat. Atque hac fuit Herodis progenies.

CAP. II.

Eo autem tempore, quum vellet adversus Trachonitis in tuto esse, statuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judaeis in medio condere, ut et suam terram contra irruptiones muniret, facloque e propinquo in hostes impetu, repentina incursione eos infestaret. Quumque intelligeret tum forte Judaeum quendam e Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes essent ex equo sagittarii, et cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate trajecto, decessu in Antiuchia quae est ad Daphnen Syriae, eique Saturnium, qui tum praetor erat, locum dedisse ad habitandum, nomine Valatha, hunc ejusque comites accersivit, pollicitus esse ei terram daturum in praefectura Batanae, quae Trachonitidi confinis est, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum in hostes haberet: promisitque regionem vectigalibus immunem, utque ipsi incolerent nullis tributis obnoxii, quae pendi solebant, quum terram ab exactoribus liberam eis dedisset.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata, in ea castella aedificavit atque vicum, quem Bathyrum appellari

θυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. Πρόβλημα δὲ ἦν οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ τοῖς ἐγγυωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας καὶ Ἰουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ Ἱερουσαλὺμων, τοῦ μὴ ληστείας ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακοῦργεῖσθαι· πολλοὶ τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ Ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. Καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τοῦ ἐπὶ πᾶσιν ἀτελοῦς, ἃ παρέμεναν αὐτοῖς Ἡρώδου ζώντος· Φίλιππος δὲ δεύτερος ἐκείνου παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν ὀλίγα τε καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοὺς ἐπράξατο. Ἀγρίππας μέντοι γε ὁ μέγας καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ ὁμνυμνος καὶ πᾶν ἐξετρόφωσαν αὐτούς, οὐ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. Παρ' ὧν Ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν τοῦ μὲν ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν αἰώνιον, ἐπιβολαῖς δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ κάμπαν ἐπίεσαν αὐτούς. Καὶ ταῦτα μὲν ἡ καιρὸς ἀκριβῶσομαι προΐοντες τοῦ λόγου.

γ'. Τελευτῇ δὲ Ζάμωρις ὁ Βαβυλώνιος, δὲ ἐπὶ κτήρει τῆς τῆς χώρας Ἡρώδῃ προσποιεῖται, ζήσας μετ' ὁ ἀρετῇ, καὶ παιδὰς λιπὼν ἀγαθοῦς, Ἰάκειμον μὲν, ἐς ἀνδρεία γενόμενος ἐπιπράγης ἱππεύειν συνεκρότησε τοὺς ὑπ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ Ἰλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἔδορυφόρει τοῦσδε τοὺς βασιλεῖς. Καὶ Ἰάκειμος, ἐν γὰρ τελευτῶν, Φίλιππον ἀνδρα γέρας ἀγαθὸν κατέλιπε τὸν υἱόν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρησασθαι παρ' ὀντιναῶν ἀξιολογόν. Διόπερ φίλτα τε πιστῇ καὶ εὖνοια ἀρετῇ αὐτῷ πρὸς Ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλεῖ· στρατιὰν δὲ, ὁπόσῃν ὁ βασιλεὺς ἐκτρέφει, οὗτος ἀσκήν διετελεῖ, καὶ ὅπῃ ἐξοδεύειν δεήσειεν ἡγούμενος.

δ'. (II.) δ'. Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀρεώρῃ τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐπ' οἷς ἐβελήσσειε κυροῦν οὐκ ἀπῆλλακτο ἐξουσίας, ἐπιχειρησάτος τε τοῦ πατρὸς, ἐλπιδι εὖνοιας καὶ πίστει, καὶ περὶ αὐτῶν κτεσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, διὰ τὸ ἀδόλος τῷ πατρὶ εἶναι κακοῦργον καὶ ἐπ' οἷς εἶπεε πιστότατος. Ἦν τε πᾶσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχυρὸς τῆς ἐξουσίας ὡς τοῦ καχοτρόπου τῷ προμηθεῖ, μάλιστα δὲ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινός, πᾶν τοῦ Ἀντίπατρου περιστοιχισάντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνίτην συνισταμένου τὰ πρὸς αὐτόν. Ἐδεδούλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρι θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὁμῶς ἡνέχγετο, πράσσειν τε οὐδὲν ἦν ὀλίγα τῶν γυναικῶν ἐκπεριωδευκυῖν τὸν ἀνδρῶν καὶ ἀλλήλαις εὖνοια συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπῆλλαγμένων· ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς μητρός· ταῦτ' ἂν αἰδῇ αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρῃ δὲ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' οὐδαμῖνοις τισιν αἱ γνώμαι διήλλασσον. Ἀντίπατρα δ' ἦν αὐτοῖς βασιλέως ἀδελφῇ, περισκοποῦσά τ' ἐκ πλείονος τὰ πάντα καὶ τὴν εὖνοιαν αὐτῶν ἐπὶ καχοῖς τοῖς Ἡρώδου πρᾶσσομένην εἰδεῖα τε καὶ μηνύειν οὐκ ἀποτετραμμένη. Καὶ γινώσκοντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὖνοιαν αὐτῶν ἐπινοοῦσιν

voluit. Erat iste vir praesidio tum incolis adversus Trachonitas, tum Judaeis qui ex Babylonia Hierosolyma veniebant ob sacrificia, ne latrocinis eos vexarent Trachonitae; multique ad eum se receperunt, et undique ii quibus curae erant patria Judaeorum instituta. Et facta est ea regio valde populosa, quod secure ageretur cum immunitate in omnibus, quae eis Herode vivente manserunt; Philippus vero filius, post eum principatum adeptus, pauca et non diu ab eis exegit: at Agrippa magnus et filius ejus ei cognominis eos plane attriverunt, non tamen libertatem eis adimere voluerunt. A quibus Romani quum accepissent principatum, libertatis dignitatem ipsi etiam illis conservarunt, sed tributis quae imperarunt prorsus eos oppresserunt. Et haec quidem suo tempore accuratius deinceps persequar.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem possidendam accersit Herodes, moritur, postquam cum virtute vitam egerat, liberis egregiis post se relictis, et in his Jacimo, qui, fortitudine illustris, Babylonios suos ad equitandum instituit: atque turma horum virorum reges isti satellitibus usi sunt. Jacimus, quum senex esset, moritur, et Philippum filium reliquit, virum manu strenuum, et in ceteris ob virtutem supra alium quemcunque memorabilem. Quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam praestitit rex Agrippa: et milites, quotquot rex alebat, ille semper ad militiae munera exercebat, et quocunque expeditionem facerent eos ducebat.

(III.) 4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, nec quae vellet rata faciendi potestate carebat, concedente patre, hanc sperante de ejus benevolentia et fide, et majorem in eis potestatem sibi vindicare ausus, quod patrem latebat ejus nequitia et verbis facile fidem impetrabat. Atque erat omnibus formidabilis, non tam propter potestatis magnitudinem quam propter versutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, et ipse vicissim mirum in modum Pheroram, quem Antipater instructis in eum feminis callidissime irretiverat. Erat enim Pheroras uxori suae et socru i obnoxius et uxoris sorori, quamvis eas perosus propter injurias filiabus suis virginibus illatas: sed tamen ferebat, neque quidquam sine his feminis facere poterat, quae hominem illaqueaverant, et inter se omnibus in rebus, quibus mutuo adjuvantur, fideles erant, adeo ut eis esset Antipater addictissimus, tum per se ipsum tum per matrem: eadem enim dicebant hae quatuor feminae. Sed exorta est inter Pheroram et Antipatrum dissensio ob nullius momenti causas. Eos quippe dissociabat regis soror, quae jam pridem rem totam explorabat, et quum eorum concordiam Herodi detrimentosam esse sciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, quum suam concordiam regi non placere cognoscerent, cogitarunt palam non convenire, sed mutua

ὥστε φανεράν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν
 σύνοδον, μίσους δὲ καὶ λοιδοριῶν οὐ καίρως προσποιή-
 σιν, καὶ μάλιστα Ἡρώδου παρατυγχάνοντος ἢ εἰ τις
 πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμελλεν, κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς
 5 εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. Καὶ ἐπρασσον οὕτως.
 Ἡλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην οὔτε πρῶτον ἢ διάνοια
 αὐτῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ὀρμημένων οὔτε ἐπειδὴ τοιοῦδε χρῆ-
 σθαι * οὐκ ἀπῆλλακτο αὐτῇ, πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε καὶ
 πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλοῦσα ἀπεισῆμαινεν,
 10 συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήριά τε ἀπα-
 νῶς κατεσκευασμένα· ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου
 συντιθεμένων κἂν πεφανερωσθαι μὴ κεκωλύσθαι· νῦν
 δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ προὔπτου διαφόρους καὶ τὰ πάντα
 ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς
 15 πολλοῖς τὴν εὐνοίαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλους
 συμμονωθεῖεν φίλια πράσσειν μὴ ἀπῆλλαγμένους ἁπο-
 λογεῖν πολεμεῖν πρὸς οὓς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ
 τῇ ἀλλήλων ἐσπουδακοῖεν. Καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἀνίχνευέ
 τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε,
 20 συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸ
 ὀαρσεῖν * * οὐ διὰ κενῆς ὑπονοῶν καθισταμένων δια-
 βολαῖς τῆς ἀδελφῆς. Καὶ ἦν γὰρ μόνιον τι Ἰουδαϊκῶν
 ἀνθρώπων ἐπ' ἐξακριβίως μέγα φρονεῖν τοῦ πατρίου
 νόμου, χαίρειν τὸ θεῖον προσποιουμένων, οἷς ὑπῆκτο
 25 ἡ γυναικονῶντις· Φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνά-
 μενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, προμηθεῖς, καὶ τοῦ
 προὔπτου εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπηρμένοι.
 Παντὸς γοῦν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δι' ὀρκῶν ἡ
 μὴ εὐνοῆσαι Καίσαρι καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι,
 30 οἷοι οἱ ἄνδρες οὐκ ὁμοσαν, ὅντας ὑπὲρ ἐξακισχιλίου·
 καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερ-
 ῶρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει. Οἱ δὲ
 ἀμειβόμενοι· τὴν εὐνοίαν αὐτῆς (πρόγνῳσιν δὲ ἐπετί-
 στευντο ἐπιφοιτήσει τοῦ Θεοῦ) προὔλεγον ὡς Ἡρώδῃ
 35 μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε
 καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς δὲ βασιλείας εἰς τε ἐκείνην
 περιηξούσης καὶ Φερῶραν παιδᾶς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς.
 Καὶ τότε (οὐ γὰρ ἐλάνθανε τὴν Σαλώμην) ἐξαγγελτὰ
 βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τῶν περὶ τὴν αὐλὴν διαφθείροιν
 40 τινες καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιω-
 τάτους ἀναιρεῖ καὶ Βαγῶαν τὸν εὐνοῦχον Καρόν τε τῶν
 τότε προὔγοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεποῦς καὶ παιδικᾶ ὄντα
 αὐτοῦ. Κτείνει δὲ καὶ πᾶν ὃ τι τοῦ οἰκείου συνειστή-
 κει οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγεν. Ἡρτο δὲ ὁ Βαγῶας ὑπ'
 45 αὐτῶν, ὡς πατὴρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθεσόμενος
 τοῦ ἐπικατασταθισμένου προρρήσει βασιλέως· κατὰ
 χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ τὰ πάντα εἶναι, παρέχοντος αὐτῷ
 γάμου τε ἰσχνὸν καὶ τεκνώσεως παιδῶν γνησίων.

ΚΕΦ. ΙΨ.

Ἡρώδης δὲ, κολάσας τῶν Φαρισαίων τοὺς ἐπὶ τοῖς-
 50 ὁ δὲ ἐληλεγεμένους, συνέδριον τε ποιεῖται τῶν φίλων καὶ
 κατηγορίαν τῆς Φερῶρα γυναίκος, τὴν τε ὕβριν τῶν
 παρῶν τῇ τολμῇ τῆς γυναίκος ἀνατιθείς καὶ ἐγκλημα

opportune odia et convicia simulare, praesertim praesentem
 Herode, aut quopiam qui id ei dicturus esset : secreto ta-
 men conjunctiores fore quam unquam antea : id quod facie-
 bant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejus-
 modi rebus instituerant, neque procul erat quum eadem
 exsequi coepissent : sed omnia et pervestigabat, et fratri
 etiam in deterius aucta renunciens indicabat occultos co-
 gressus, et compotationes, et arcana consilia, quae, inquit,
 nisi in perniciem illius struerentur, quominus palam fierent
 nihil prohibuisset : nunc vero qui coram dissideant et
 nihil non conviciorum jactent ad se invicem laedendos, ubi
 ex omnium oculis sese abstulere, benevolentiam profitemi,
 et quum secum versentur ab arbitris remoti, amicitiae in-
 dulgere, non refugientes a conjuratione de illis oppugna-
 dis, quibus mutuam benevolentiam occultam esse stude-
 runt. Et haec quidem illa perscrutabatur, fratrique, quum
 ei adesset, accurate referebat, qui et ipse per se magnam
 jam partem sciebat, sed ad audendum *timidus erat*, quoniam
 nam non de nihilo suspectos habebat sermones sororis.
 Erat enim Judaeorum quaedam secta, qui legis accuratam
 cognitionem profitebantur et de ea ferociebant, se Deo caros
 esse simulantes, quibus addictae erant feminae. Hi Phari-
 saei vocantur, qui maxime regibus ausi sunt resistere, cauti,
 et ad aperte bellandum laedendumque prompti. Certe quum
 universa Judaeorum natio jurasset se Caesaris regisque rebus
 fautores esse, ii non jurarunt, quum essent supra sex milia :
 quumque eos rex multasset, Pherorae conjux multam
 pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referret,
 (credebantur enim futura scire ex afflatu divino,) fore prae-
 dixerunt ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium
 amittat, idque ad ipsam et ad Pheroram ipsorumque
 liberos deferatur. Atque haec regi (nam Salomen non
 fugiebant) nunciata erant, et aulicorum nonnullos ab eis
 corruptos esse : quomobrem rex et Phariseorum nocentissi-
 mos interfecit, et Bagoam spadonem, et Carum quendam
 regis pustonem, eo tempore pulcritudinis primas tenentem.
 Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Phariseorum
 dictis consenserant. Fuerat autem per eos elatus Bagoas,
 quod dicerent eum patrem beneficumque appellatum iri ejus
 qui ex eorum praedictione creandus rex esset : habiturum
 enim eum regem omnium rerum potestatem, et Bagoae vires
 conciliaturum cum muliere congregiendi, propriosque libe-
 ros gignendi.

CAP. III.

Ignitur Herodes, sumpto de Pharisaeis convictis supplicio,
 convocat amicos, uxoremque Pherorae accusat, et injurias
 virginibus illatas hujus feminae audacie impolans, et de hac
 sibi facta contumelia actionem constituens, « utpote quod

ταύτην ἀτιμίαν αὐτῷ ποιοῦμενος, « ὥστε ἀγνωθετεῖν
στᾶσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ πολέμου ἐκ φύσεως
αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναίτο, τὴν τε
διαλύσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβληθείσης τέ-
λεισι διαφευχθῆναι τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νῦν πεπρα-
γμένων οὐδὲν ὅ τι οὐ μετ' αὐτῆς. Ἄνθ' ὧν Φερώρα
καλῶς ἔχειν, οὐδὲ δέήσει γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν
ἐμῶν, αὐτοκτέλευστον ἀποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτην,
ὡς πολέμου τοῦ πρὸς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένην, καὶ
νῦν, εἴπερ ἀντιποῇ συγγενείας τῆς ἐμῆς, ἀπέπεσθαι
τίγδε τὴν γαμετήν. Μενεῖς γὰρ οὕτως ἀδελφός τε
ἐμὸς καὶ στέργειν οὐκ ἀπηλλαγμένος. » Φερώρας δέ,
καίπερ λόγων ἀρετῇ περιωρούμενος, οὔτε συγγενείας
τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον οὐδὲν οὔτε
τῶν πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιών, αἰρεῖσθαι τε πρότερον
θανεῖν ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερηθῆναι γυναῖκάς αὐτῷ κε-
χρισμένης. Ἡρώδης δὲ Φερώρα μὲν ὑπερεβάλλετο
τὴν ἐπὶ τούτοις ὀργήν, καίπερ ἀντίδονον τιμωρίαν εἰς-
πεπραγμένος, Ἀντιπάτρω τε ἀπέπει καὶ μητρὶ τῇ
ἐκείνου Φερώρα τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῶν γυναικῶν φυ-
λάσσεσθαι, τὸ εἰς ταῦτόν συνεσόμενον. Οἱ δ' ὁμιλό-
γουν μὲν, συνήσαν δὲ ἡ καὶρός, καὶ συνεκώμαζον
Φερώρας καὶ Ἀντιπάτρου. Ἐφοῖτα δὲ ὁ λόγος, ὁμι-
λεῖν καὶ Ἀντιπάτρω τὴν Φερώρα γυναῖκα, συμπρα-
σοῦσθαι αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Ἀντιπάτρου
μητρὸς.

(Δ.) β'. Υποφωρισμένος δὲ τὸν πατέρα καὶ δεδιὼς μὴ εἰς
πλεῖον προχωροῖ τὰ τοῦ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς
τοὺς ἐν τῇ Ρώμῃ φίλους, κελεύων ἐπιστέλλειν Ἡρώδῃ
πᾶμπαν ἢ τάχος Ἀντιπάτρου ὡς Καίσαρα. Οὐ γενο-
μένου, ἔπειμιν Ἡρώδης Ἀντιπάτρου, δῶρα συνεκπέμ-
ψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην ἐν ἧ μετ' αὐτὸν
Ἀντιπάτρου ἀπεδείκνυε βράσιλα, φθάσαντος δὲ τελευ-
τῆν, Ἡρώδην, τὸν ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν
αὐτῷ γεγεννημένον. Συνεξορμᾷ δ' Ἀντιπάτρω καὶ
Συλλαῖος ὁ Ἀραβ, μηδὲν ὧν προσέταξε Καῖσαρ διαπε-
πραγμένος καὶ Ἀντιπάτρως αὐτοῦ κατηγορεῖ ἐπὶ Καί-
σαρος περὶ ὧν πρότερον Νικόλαος. Κατηγορεῖτο δὲ καὶ
ὑπὸ Ἀρέτα Συλλαῖος ὡς πολλοὺς ἀπεκτονῶς ἐν Πέτρᾳ
ἀξιολόγων παρὰ γνώμην τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα Σέεμον,
ἀνδρα τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δίκαιότατον,
ἀνθηρκεῖναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. Καὶ
Συλλαῖος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τῶνδε ἐγκλημάτων. Κό-
ρινθος ἦν Ἡρώδου σωματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα
πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. Τούτου κείθει Συλλαῖος ἐπὶ
χρήμασι μεγάλοις Ἡρώδην ἀποκτείνει, καὶ ὑπέσχε-
το. Μαθὼν οὖν Φάβατος, Συλλαῖου πρὸς αὐτὸν
εἰρηκότος, διηγείται πρὸς τὸν βασιλῆα ὁ δὲ Κόρινθον
βασανίζει συλλαῶν, καὶ πάντα ἀνάπυστα ἦν αὐτῷ.
Συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἑτέρους Ἀραβας καταγορεύσει
τῇ Κόρινθου πεισθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν
δὲ Συλλαῖου φίλον· οἱ καὶ αὐτοὶ (βασανίζει γὰρ αὐτοὺς
ὁ βασιλεὺς) ὁμιολόγουν ὅτι παρῆεν ἐξητρύνοντες μὴ κα-
λακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἰ που δέξοιτο καὶ συγγί-
-

faceret dissidium inter ipsum et fratrem, et ex ingenio
hostilitatem inter ipsos, quoad posset, tam factis quam
verbis excitaret, ejusque impendiis evitata esset solutio
multæ ab ipso impositæ, nihilque jam sine illa ageretur.
Recte igitur facturum Pheroram, si nec precibus nec admo-
nitionibus meis impulsus, sed sponte sua hanc mulierem
dimitteret, ut quæ nos in mutuas inimicitias conjectura
sit : et nunc, si fraternam necessitudinem tibi vindices,
oportet missam facias hanc uxorem. Sic enim frater
mili germanus eris, et amore conjunctus. » Pheroras
autem, licet verborum vi moveretur, dicebat tamen se ne-
que ejus fratrem esse desitutum, neque fore ut uxorem
suam non amaret ; morique malle quam amissa uxore dilecta
vivere. Tum quidem Herodes suam ob ista in Pheroram
iram distulit, gravi licet contumelia affectus : Antipatro-
que et ejus matri interdixit ne cum Pherora colloquerentur,
utque daret operam Antipater ne feminæ convenirent : id
quod illi quidem promiserunt, sed nihilo minus convenie-
bant interdum, simulque convivia agitabant Pheroras et
Antipater. Quin etiam rumor erat, habere Antipatrum
cum Pheroræ uxore consuetudinem, Antipatri matre lenu-
cinante.

(IV.) 2. Patrem autem suspectum habens *Antipater* et ne
ejus in se odium longius progrediretur metuens, scripsit
ad amicos suos Romæ degentes, Herodi significare jubens
ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæsarem :
id quod Herodes fecit, et Antipatrum magnis cum muneribus
misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat ut
post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius more-
retur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis.
Eodem autem tempore quo Antipater profectus est etiam Syl-
laeus Arabs, quum nihil eorum præstitisset quæ Cæsar impe-
rarat : eumque postulavit apud Cæsarem Antipater eorum-
dem criminum, quorum ante fuerat postulatus a Nicolao.
Etiam Aretas eum insimulabat interfectorem Petræ,
injussu suo, multorum, et quidem primariorum virorum,
et potissimum Soemi, ob suam in omnibus virtutem honore
dignissimi, insuper et necis Fabati Cæsaris servi. Et in
Syllæum instituta erat accusatio ex hujusmodi causa. Ha-
bebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui sum-
mopere debebat. Huic suasit Syllaes grandi pecunia ut
Herodem occideret : id quod ille suscepit. Hoc ubi ipsius
Syllæi indicio rescivit Fabatus, regi significavit : is vero
Corinthum comprehendi jussit, et ab eo quæstione totius
criminis confessionem expressit. Curavit etiam compre-
hendendos alios Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio,
quorum alter tribus prefectus, alter Syllæi amicus erat :
qui et ipsi, quæstionem de eis habente rege, confessi sunt
sese venisse ut Corinthum adhortarentur ne animo defice-

ρουργήσαντες αὐτῷ τὸν νόνον. Καὶ Σατουρνίνος, δηλωσέως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ἡρώδου γενομένης, εἰς Ῥώμην ἐξέπεμψεν αὐτούς.

(Ε.) γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ἡρώδης κελεύει. Ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὁμόσας οὐ πρότερον ἤξειν ἢ πύθοιτο Ἡρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιώθεις ἤκειν ἐπὶ τινων πιστεύσεων ἐντολῶν, πρὶν ἢ μέλλοι τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὄρκου. Οὐ μὴν Ἡρώδης γε μιμείται τὴν ἐπὶ τοιοῦδε ἐκείνου γνώμην, προαφηρημένος ἦν ἔχει, ἀλλ' ἤκεν ὡς τὸν Φερώραν, ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχεται νοσεῖν, καὶ μετακλήσεως αὐτῷ μὴ γενομένης. Θανόντα δὲ περιστάσας ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἤξιον, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. Τοῦτο Ἀντιπάτρω καίτοι γε ἐπὶ Ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγένετο ἀρχή, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν τιμωμένου τοῦ Θεοῦ. Διηγρήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, ταφῇ τε ἐγεγόνεισαν αὐτῷ, ἀπελευθεροὶ δύο τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ἡρώδῃ, ἤξιον μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τοῦ ἀδελφοῦ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιέσθαι τῆς ἀλόγου τῆς καὶ δυστυχοῦς μεταστάσεως. Τοῦ δ' ἐπιστραφέντος τοῖς λόγοις (πιστὰ γὰρ ἐδόκει) δειπνήσαι μὲν αὐτὸν ἐλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νόσου, φάρμακον τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰσθότι ἐμφανόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι· κομιστὸν μέντοι γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς Ἀραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποίησιν ἐρώτων, (φιλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι,) τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρα τελευτῇ. Φαρμακιστότατα δὲ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς Ἀραβίας· ἥ δὲ ταῦτα ἐπεκάλουν, [καὶ] τῆς Συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολόγητο εἶναι φίλην. Πείσουσά τε αὐτὴν ἐπὶ πράσει τοῦ φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθεισαν ἥ τε μήτηρ τῆς Φερώρα γυναικὸς καὶ ἡ ἀδελφή, καὶ ἐπανῆκόν αὐτὴν ἀγόμεναι τοῦ δείπνου πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. Ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καὶ τινὰς ἐλευθέρas, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τοῦ πράγματος, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξεῖπεῖν, τελευταῖα τις, περιουσίῃ αὐτῆς τῶν ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, Θεὸν δὲ ἐπικαλεῖσθαι τοιαῖσδε αἰκίαις ὁύσειν περιβαλεῖν τὴν Ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τῶν ἐπερόντων αἰτίαν πᾶσι γενομένην. Ταῦτα εἰς ἐπίστασιν Ἡρώδην ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνους τῶν γυναικῶν ἀνάπυστα ἦν, ὅς τε κῶμοι καὶ αἱ κρυπταὶ σύνοδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένον ἐξοίσει πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας, (ἦν δὲ ταλάντων ἑκατὸν ὠρεᾶν ἐπικρύπτεσθαι ἐπὶ τῷ μὴ φράζειν πρὸς Φερώραν τῷ Ἀντιπάτρῳ χέλευσις ὑπὸ τοῦ πατρὸς,) μῖσος τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁλο-

ret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam caedem perpetranda. Hæc omnia quum exposuisset Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

(V.) 3. Pheroram autem, in conjugis amore obstinate perseverantem, jussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, quum multa juraſset non se prius rediturum quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo ut quum rex ægrolans eum orandum curasset ut ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. Non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam jam ante mutando sententiam: sed posteaquam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. Quumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque magno prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem persequar, ut in posterum hominum generi documento sit in omni vitæ instituto adhibendam esse virtutem.

CAP. IV. (VI.)

Post obitum Pheroræ solutasque ei exsequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, sed de eo ita misere et infelicitè mortuo quæſtionem haberet. His verbis auscultante rege (videbantur enim vera esse) dicebant illum, pridie quam ægrolasset, cœnasse domi uxoris suæ, comesoque pharmaco, quod ei in ferculo insolito appositum fuisset, inde interiisse, idque pharmacum allatum fuisse a quadam muliere Arabica, nomine quidem amatori, (philtrum enim appellari,) sed re ipsa ad Pheroram tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: et quæ tum insinulabatur, eam constabat amicæ Syllæ esse amicissimam; eique persuasuræ ut pharmacum venderet, eo loci profectæ erant mater et soror uxoris Pheroræ, et in reditu secum illam adduxerant, uno die ante istam cœnam. His verbis inconſus rex, feminarum servas locis et nonnullas liberas: quumque nihil apparet, quod nulla earum quidquam confiteretur, tandem una victa doloribus nihil aliud dixit, nisi se Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum causa esset. Ista adverterunt Herodem, quo factum est ut omnia mulieres torquendo cognita haberet, convivia, clandestinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipse solum dixerat Antipatro, (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talentorum donum, ne cum Pherora colloquia misceret,) odiumque Antipatri in patrem, et apud matrem querimonias de tam longa vita,

συρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ἐπὶ μάλιστα τοῦ πατρὸς
βίου ἐξηγημένου, καὶ αὐτῷ μηδὲν ἐλάσσονος τοῦ γήρως
ἐπικειμένου, ὡς μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως
ἐντραῖναι ποτ' αὐτόν. Παρατρέφεσθαι τε πολλοὺς
ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφῶν παῖδας,
οὐδαμῶς ἀδεῇ τὴν ἐλπίδα παρεχομένους τάσφαλους· καὶ
γὰρ ὁ καὶ νῦν, εἴ τι πάσχειν αὐτὸν συμβαίῃ, ἀδελφῷ
μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδοῦσθαι.
Μοστήται τε πολλὴν κατηγορεῖ τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς
συχὰς τῶν υἱῶν, φόβῳ τε καὶ αὐτῶν ἄπειτο
ἵδῃ, τὸν μὲν ἐπὶ Ῥώμης ἀρᾶσθαι τέχνην ἐπινοῆσαι,
Φερῶραν δ' ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας.

β'. Ταῦτα δὲ συνῆδε τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς καὶ πολὺ
τοῦ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεῦσθαι συνῆρεν αὐταῖς. Ὁ
δὲ βασιλεὺς, κρατυνόμενος ἐπὶ κακίᾳ τοῦ Ἀντιπάτρου
τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν
κῆρυον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀρελόμενος, ἔπειτα αὐτὴν
ἀποπέμπεται, καὶ ταῖς Φερῶρα γυναιξὶν φιλίαν ἐσπεύ-
σας. Μάλιστα δὲ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς
τὸν βασιλέα Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ἐπιτροπεύων
τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀντίπατρον, ἄλλα τε αὐτοῦ ἐν
ταῖς βασιλείᾳ κατεπιπὼν καὶ ὅτι παρασκευασάμενος
φάρμακον θανάσιμον δοῆναι Φερῶρα, κελεύσας παρὰ
τὴν ἀποδύμειαν αὐτοῦ, ἔν' ὡς πλείστον ἀρεστήκοι τῶν
ἐν τοῖς ὑποτοπασιμῶν, τῷ πατρὶ δοῦναι· καὶ κομίσαι
μὲν Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀν-
τιπάτρου φίλων, σταλῆναι δὲ ὡς Φερῶραν διὰ Θεου-
δίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως
παιδὸς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναικα.
Ἡ δὲ ὁμολογεῖ μὲν ἀνακρίναντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.
Ἡ δὲ ὁμολογεῖ μὲν ἀνακρίναντος τοῦ βασιλέως, καὶ
ὀργισσάμενος ὡς κομίσαι, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ
μὴν τελευτᾷ, ἐπὶ πόδας τῆς πτώσεως γενομένης. Καὶ
οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτῆσθαι αὐτὴν, ἀδείαν τε αὐτῇ ὑπισχυού-
μενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τᾷ ληθῆος
τροπομένη, τρῖψεν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνω-
μονεῖν προθεμενῆν, ὑπισχενέται καὶ ὅμοσεν ἥ μὴν
εἶρεν τὰ πάντα ὅν ἐπράγθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς
ἔρασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα.
Ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὰ φάρμακον ὑπ'
Ἀντιφίλου, ἀδελφὸς τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόρισε· καὶ
Θεοδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασσαν αὐτῇ,
παρὰ Φερῶρα λαβούσα ἐπὶ σὲ ὑπ' Ἀντιπάτρου ἦτοι-
μασμένον. Ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερῶρας, καὶ ἐθερά-
πειες αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σου τὴν εὐνοίαν ἥ
περὶ αὐτὸν ἔχρῳ, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ με-
τακάλεσας με, ὡς γύναι, φησί, περιωδευσέ με Ἀντί-
πατρος ἐπὶ πατρὶ μὲν τῷ ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ,
θανάσιμόν τε γνώμην συνθεῖς καὶ φάρμακον ὥς δια-
κονήσει αὐτῇ πεπορισμένον. Νῦν οὖν, ἐπειδὴ ὁ τε
ἀδελφὸς οὐδὲν ἀρετῇ ἢ πρότερον ἔχρητο περὶ ἐμοῦ
ὑπαιρῶν ὥπται, ἐμέ τε ἐλπίς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέ-
σεσθαι τοῦ βίου, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ ἀπο-
τισχίμην προπάτορας τοὺς ἑαυτοῦ, τὸ φάρμακον

dum interim etiam ipse consenesceret, ut, etiam si regnum
adipisceretur, nunquam eo pariter delectaretur. Esse
etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una se-
cum in spem regni nutrissent, quæ res spes sibi dubias
redderet, quandoquidem jam nunc, si quid fatale sibi acci-
disset, fratrem suum, non filium, ab Herode regem consti-
tuit. Conquereretur etiam de atroci regis crudelitate, et
filiorum cæde; quorum malorum metu ipse sibi Romam
proficiscendum prudenter excogitasset, Pheroras autem in
suam tetrarchiam.

2. Conveniebant autem hæc cum sororis suæ dictis,
multumque, ad elevandam perfidiæ suspicionem, feminas
adjuvabant. Rex vero, quum in Antipatri malitia deprehen-
disset Doridem matrem illius, ubi omni ornato, qui erat
multorum talentorum, eam spoliaverat, postea dimittit, et
cum feminis Pheroræ amicitias fœdus iniit. Maxime autem
regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam Anti-
pater, ipsius Antipatri regis filii procurator, qui inter cru-
ciatus dixit et alia, et hæc inprimis: paratum ab Antipatro
mortiferum venenum, quod Pheroræ dedisset, ei que man-
dasset ut quum peregre profectus esset, ne in minimam rei
hujusmodi suspicionem veniret, id patri porrigeret, alla-
tumque fuisse id venenum ex Ægypto per Antiphilum,
unum de amicis Antipatri, missum inde ad Pheroram a
Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita per-
venisse ad uxorem Pheroræ, cui servandum Pheroras tra-
didisset. Illa vero quum rex eam interrogasset, id quod erat
confessa est; et quum quasi venenum petiit se foras pro-
rijuisset, se ipsam de tecto præcipitat, sed in pedes delapsa
non interiit. Atque ita, posteaquam ipsam recreasset,
eique et omnibus domesticis veniam promittendo, dum-
modo nihil de veritate celaret, porroque extremos crucia-
tus minando, si obstinate aliquid reticere decrevisset, pol-
licetur, juravitque sese rem omnem uti gesta esset dictu-
ram, id quod fecit, nihil nisi verum, ut plerique dixerunt,
proferens. « Apportatum est venenum, inquit, ex Ægypto
« per Antiphilum, qui id sui fratris medici opera ha-
« buerat: quumque Theudio illud ad nos pertulisset,
« ipsa servavi acceptum a Pherora, paratum ab Anti-
« patro adversum te. Igitur quum Pheroras ægrotaret,
« et tu ad eum curandum venisses, ille, animadversa tua
« in se benevolentia, fractus animo me evocat, et, o uxor,
« inquit, circumvenit Antipater me, dum in sinu ipsius
« patrem eundemque meum fratrem consilia capit morti-
« fera, et quod iis subseruiat venenum comparat. Nunc
« igitur, quandoquidem frater meus facile ostendit nihil
« se de pristina sua erga me virtute diminuere, et ego non
« diu superstitem fore me spero, age, ne parricidalis animo
« majores meos impiem, affer venenum, et spectante me

« καί τε ἐμοῦ βλέποντος, κομίσασάν τε οὐδὲν εἰς ἀνα-
 « βολὰς πράσσειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν
 « πλείστον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπε-
 « σθαι δὲ ὀλίγον, ἵνα, εἰ Φερώρα μεταστάντος περιέ-
 « ποι κακῶς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, μεθίσταται διάδρασιν
 « ποιουμένη τῶν ἀναγκῶν. » Ταῦτα εἰποῦσα τὸ τε φάρ-
 μακον καὶ τὴν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. Καὶ
 ἀδελφὸς δὲ Ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀνάγ-
 καις τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον καὶ
 ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. Κατηγορεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἀρ-
 χιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων
 τούτων ἱστωρ γινομένη, κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα
 αὐτά. Καὶ διὰ τὰδε Ἡρώδης ἐκείνην τε ἐξέβαλε καὶ
 τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαθηκῶν, εἰς τὸ βασι-
 15 λεύσαι μεμνημένων ἐκείνου· καὶ τὸν πενθερόν τὴν ἀρ-
 χιερωσύνην ἀφείλετο Σίμονα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, καθίστη
 δὲ Ματθίαν τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην γένει.
 γ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Βάθυλλος ἐκ Ῥώμης ἀπελεύ-
 ομερος Ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασιανσιθεὶς εὐρίσκεται
 20 φάρμακον κομίζων, δώσειν τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φε-
 ρώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπαιτο τοῦ βασιλέως,
 τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοντο αὐτόν. Ἀφίκετο δὲ γράμ-
 ματα παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρώδῃ, γνώμη
 καὶ ὑπαγορεύσει Ἀντιπάτρου, ἐπὶ κατηγορία Ἀργελάου
 25 καὶ Φιλίππου συγκεῖμενα· ὡς δὴθεν διαβάλλοιεν τε
 τὸν πατέρα ἐπὶ σφαγῇ τῶν περὶ Ἀριστόβουλον καὶ
 Ἀλέξανδρον, δι' οἴκου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· ἤδη
 γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις,
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακείνους προσαπολοῦναι τῆς κλήσεως
 30 αὐτῶν γινομένης. Ταῦτα δὲ μεγάλῳ μισθῷ οἱ φίλοι τῷ
 Ἀντιπάρῳ συνέπρασον. Γράφει δὲ καὶ αὐτὸς Ἀντίπα-
 τρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μεγίσταις τῶν αἰτιῶν,
 καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων αὐτὰ μεираκία, τῶν
 δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθειν ποιούμενος. Αὐτὸς
 35 δὲ, δι' ὧν τὰ περὶ Συλλαῶν ἡγωνίζετο, καὶ περὶ ὁρ-
 ραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγονεί, κόσμους τε
 ἀξιοπρεπεῖς θαλάσσιον ἐκείνῳ διακοσίῳ. Θυμιάσει
 δ' ἂν τις ὅτι τοσούτῳ ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεινη-
 μένων μῆσι πρότερον ἑπτὰ, οὐδὲν αὐτῷ ὄηλον γένοιτο.
 40 Αἴτιον δ' ἦν ἡ τε ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῶν ὁδῶν καὶ
 μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· οὐδεὶς γὰρ ἦν
 δὲ προθυμῶς κινδύνῳ τῷ αὐτοῦ παριστῆς τῶν ἐκείνου
 ἀσφαλείῳ καθίστατα.

ΚΕΦ. Ε.

Ἡρώδης δὲ, Ἀντιπάτρου γεγραπτός πρὸς αὐτόν
 45 ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένους τρόπον ἤξει ἐν
 τάχει, ἐπικρυψάμενος τὴν ὁργὴν ἀντεπετίθει, κελεύων
 μὴ βρζδύνειν εἰς τὴν ὁδόν, μὴ καὶ τι πάσχοι παρὰ τὴν
 ἐκδημίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς
 ὀλίγον, καταθέσθαι μέμφεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς
 50 αὐτὴν, ὅποτε ἐκείνος ἀφίκοιτο. Παντί τε τρόπῳ φι-
 λότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιώς μὴ καὶ τι
 ὑποπονήσας ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτόν,

« combure; seque, quum illud attulisset, sine cunctatione
 « viri mandatis obsequutam esse, maximaque pharmaci
 « parte in ignem coniecta, parum sibi reservasse, ut si
 « post obitum Pheroræ inclementius ipsam tractaret rex.
 « vita decederet patiendi necessitatem effugiens. » His
 dictis pyxidem cum veneno in medium protulit. Etiam
 alter Antiphili frater et mater ejus, tormentorum velemen-
 tia compulsi, eadem fatebantur, et pyxidem agnoscebant.
 Insuper et pontificis filia, eademque regis uxor, accusata
 est ut quæ hæc omnia scivisset et celare voluisset. Hæc
 ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de tes-
 tamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset,
 meminere: socerum quoque suum Simonem Boethi filium
 pontificatu abdicavit, et eum honorem ad Matthiam Theo-
 phili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri li-
 bertus: et, quæstione habita, deprehensus est veneam
 alferre, quod Antipatri matri et Pheroræ traderet, ut si
 prius in regem vires non habuisset, illo eum tollerent.
 Venerunt et Romæ literæ ab Herodis amicis, consilio et
 rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus et
 Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum et
 Aristobulum vituperassent, eorumque miserescerent: seque
 jam a patre non aliam ob causam accersi dicerent (nam ar-
 cessebantur) quam ut evocati ab eo similiter necarentur.
 Obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut
 sibi ad hæc operam commodarent. Quin etiam ipse Antipater
 de illis ad patrem acripuit, atrocibus eos onerans criminibus,
 et eos omnino excusavit, puerulos esse dicens, eorumque verba
 ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum,
 et colendis primoribus incumberebat, comparatis splendidis
 ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem
 alicui videatur quod septimum jam mensem tam nulla ad-
 versus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium
 ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum
 custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo
 enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati
 consulere.

CAP. V. (VII.)

Herodes vero, quum ei scripsisset Antipater, sese brevi
 omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimu-
 lata, jubeus ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo ab-
 sente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur
 de ejus matre, promittens sese, postquam ille venisset, que-
 relas adversus illam missum facturum; atque modis omnibus
 amorem in illum præ se ferebat, ne quid ille suspicatus
 ad ipsum non maturaret, sed Romæ degens nullo
 insidiaretur, et in ipsum etiam aliquid perficeret. Illi

τῇ δὲ Ῥώμῃ ἐνδοιαιτῶμενος ἐπαρθεύει τῇ βασιλείᾳ, καὶ διαπραΰσσει τὸ τι αὐτῷ. Τούτοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυγχάνει, τοῖς δὲ τὴν Φερῶρα τελευταίην διασαφοῦσιν ἐν Τάραντι πρότερον· δεινῶς τε ἡνεγκαν οὐκ εὐνοία τῇ Φερῶρα, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν οὐ διαπραΰναι, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. Περὶ δὲ Κελένδεριν τῆς Κιλικίας γενόμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη περὶ τοῦ οἴκαδε πλοῦ, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. Καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά τῃ παραδοκῶντα ἐπέχειν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸν οἴκαδε πλοῦν· λύσειν γὰρ παραγενόμενον αἰτίαν παῖσαν, ὥς καὶ νῦν οὐχ ἐτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχύει τοῖς κατηγοροῖς ὑπογενέσθαι. Τούτοις πεισθεὶς ἐπλεῖ τε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας Ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ἐπὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος καλεῖ Σεβαστόν. Ἐν προὔτοις δ' ἦν Ἀντίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσίντος αὐτῷ μηδενὸς μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ δτε εἴη μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφρημισμάτων· ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀραῖς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, ποινὴν τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπειληφότες.

β'. Ἐτύγχανε δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν Οὐάρκος Κυνίτιλιος, διάδοχος μὲν Σατουρνίνῳ τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος Ἡρώδῃ περὶ τῶν ἐνεστηκότων αὐτῷ δεηθέντι. Καὶ αὐτῶν συνεδρουόντων, παρῇν δ' Ἀντίπατρος, οὐδενὸς αὐτῷ ἐκπύστου γεγονότος· εἰσεῖσι δὲ εἰς τὸ βασιλεῖον, ἐπὶ πορφυρίδας ἀμπεγόμενος. Καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. Ἐθορυβεῖτο δὲ ἡδη σαρῶς οἱ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσίοντα ὡς ἀσπάζαιτο ἀπώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βούλευσιν ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἔσεσθαι Οὐάρκῳ τῇ αὖριον. Καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἄμα τε ἀκροαθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει περιπεφρόμενος ὤλετο, ὑπαντιάζουσι δ' αὐτῷ ἡ τε μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ (αὕτη δὲ ἦν ἡ γενομένη Ἀντιγόνῳ παῖς τῇ πρὸ Ἡρώδου Ἰουδαίων βεβασιλευσούσῃ) παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν παρασκευαῖς τοῦ ἀγῶνος ἦν.

γ'. Τῇ δ' ἐξῆς συνήδρευε μὲν Οὐάρκος τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἄμφοιν φίλοι καὶ ὁ συγγενεὶς βασιλέως, Σαλώμῃ τε ἡ ἀδελφῇ, εἴτα εἰ τινες μηνύσειν ἐμελλον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γέγονασιν, δοῦλοί τε μητρῶοι τοῦ Ἀντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκείνου ἥκειν, ἐπιστολὴν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν « μὴ ἐπανίεναι, ὡς πάντων τῷ πατρὶ ἡκόντων εἰς πύστιν, μόνῃ τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ ἀπένεθαι Κάισαρα, καὶ αὖν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ πατρὶ ὑποχεῖριον γενέσθαι. » Ἀντιπάτρου δὲ προσπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα καὶ ἰκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμένην καταστῆσαι δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοῦ γενομένης παρὰ τῷ πατρὶ, ἀκραίῳ μένειν ὀνημένῳ, τοῦτον κελεύσας Ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς αὐτὸν ὠλοφύρατο τῶν παιδῶν τῆς ποιήσεως, « ἦν

teras accepit Antipater in Cilicia, quum prius Tarenti eas accepisset quae Pherorae obitum declarabant : quem quidem obitum doluit, non Pherorae amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare coepit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant ut horum eventum alicubi exspectaret, alii vero ut sine mora domum rediret : adventu enim suo crimen omne soluturum, at nunc una ejus absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus solvit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumptu constructum in honorem Augusti Sebastum appellavit Herodes. Jam mala sua in conspectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, salutaret nemo, ut in ejus disces-u factum fuerat, quum ei fausta omnia comprecati fuissent : quin econtra eum, nemine prohibente, execrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum penas.

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus, missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam : veneratque Herodis rogatu, ut ei super praesentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus supervenit Antipater, ignarus totius negotii ; et in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quo redactus esset plane intelligens ; praesertim quum a patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam et patris tentatam exprobrante ; ac postridie Varum aditurum, et de toto negotio judicaturum. Et ille quidem, tanto malo auditio pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo distractus ablit, moxque ei occurrunt mater et uxor ; (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judaea ;) e quibus quum rem omnem rescivisset, sese ad causae suae defensionem praeparavit.

3. Postero die consederunt in concilio Varus et rex, advocatis eo utriusque amicis, regisque consanguineis, et ejusdem sorore Salome, et iis qui crimen aliquod indicaturi erant, et iis de quibus habita fuerat quaestio, et matris Antipatri servis, qui paulo ante ejus adventum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa haec erat : « ne reveniret ; patrem enim de tota re certiore esse factum, « jamque hoc unum ei superesse perfugium, ut ad Caesarem se reciperet, neve simul cum ipsa in patris inanus veniret. » Quum autem Antipater sese patris ad pedes abjecisset, orassetque ne quidquam de se ex praedjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit et incorruptus, Herodes, eo in medio collocari jussu, suam ipse deslevit fortunam in liberis procreandis,

ἐπὶ τοιαύταις αὐτῷ τύχαις γενομένην [πρότερον ἐκ τῆς
 δυσμενείας ἀποσπᾶσθαι τῶν πρότερον καὶ] εἰς Ἀντίπα-
 τρον ἐμβλεῖν αὐτῷ τὸ γῆρας, τροφὰς τε καὶ παιδεύσεις
 ἅς ποιήσας αὐτῶν ἐξηγούμενος, καὶ πλούτου εὐκαιρίαν
 5 ἐν καιροῖς ὡς ἐβέλθεισαν προτεθεῖσαν εἰς πάντα· ὧν
 οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι γενέσθαι τοῦ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ
 τῇ ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ὑπὲρ τοῦ θάσσον δυσ-
 σεβῶς τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν ἢ φύσεως νόμῳ με-
 ταστάτος εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. Τὸν τε Ἀν-
 10 τίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθείς θαρσύνειεν
 ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ἀποτραπῆναι. Διάδοχον μὲν
 γὰρ ἀποφύνασθαι διὰ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος
 δὲ ἐπ' οὐδενὶ μειονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ
 15 δυνάμει ἐξουσίας, πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον
 πρόσδοον κομισάμενον, δωρεὰν δ' εἰληφῶτα ὁδοῦ τῆς εἰς
 Ῥώμην τριακοσίων τάλαντων ἀριθμῶν. Ἐπεκάλει δὲ
 καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγο-
 ρίαν προθεμένῳ, μιμητῇ γεγονότι, εἰ δὲ μὴ, διὰ κενῆς
 τοιῶνδε εἰσαγωγῆς ἐπάγοντι αὐτῷ τῶν συγγενῶν. Τὰ
 20 γὰρ πάντα οὐδαμῶθεν ἀλλ' ἢ μηνύσει τῇ ἐκείνου μεμα-
 θηκότα πράξει τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ
 ἐκείνου· οὐδ' ἀπολύειν κακοῦ παντός κληρονόμον τῆς
 πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. »

δ'. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν
 25 τε ἄπορος ἦν. Καὶ Νικόλαος δ' Ἀμασκηνὸς φίλος τε
 ὢν τοῦ βασιλέως καὶ τὰ πάντα συνδιαίτῳμενος ἐκείνῳ
 καὶ τοῖς πράγμασιν ὃν πράττειεν τρόπον παρτετευχώς,
 δεηθέντι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, ἔλεγεν ὅποσα ἀπο-
 δεῖξάν τε καὶ ἐλέγχων ἔχόμενα ἦν. Καὶ τοῦ Ἀντι-
 30 πάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τετραχμμένου,
 καὶ ὅποσα παραδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξ-
 ιόντος, τὰς τιμὰς αἱ ὑπῆρχον αὐτῷ προπερόμενος, ἃς
 μὴ ἂν πατερ γενέσθαι μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ περὶ αὐτὸν
 γεγονότι· « καὶ γὰρ ὅποσα προῖδεν δεήσειε πάντων »
 35 προβεβουλευμέναι σωφρονίως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν
 πόνῳ τῷ αὐτοῦ ἐκπεπράσθαι τὰ πάντα, εἰκὸς τε οὐκ
 εἶναι τῶν ἀλλαγῶν ἐπιβουλῶν τὸν πατέρα ἐξελόμενον
 αὐτὸν ἐπιβουλευτὴν καταστῆναι καὶ ἀφανίζοντα ἀρε-
 τὴν, ἣν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε
 40 μελλούσῃ συνεῖναι. Καίτοι γε τοῦ βασιλεύοντος διά-
 δοχον προαποδεῖχθαι καὶ τοῦ συναπολαυσομένου
 τιμῶν, αἰ εἰς τὸ παρὰν περιῆσαν, οὐκ ἐπιχειρούσθαι,
 εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν ἀπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ'
 45 ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μετὰ ψάγων καὶ κινδύ-
 νου ἐφίσθαι τοῦ θλου, ἀδύλον εἰ δυνάμενον περιγε-
 νέσθαι, καὶ ταῦτα τεθεαμένον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελ-
 φῶν, καὶ μηνυτὴν μὲν καὶ κατηγορητὴν γεγόμενον
 λανθάνειν δυνάμενον, κολαστὴν τε, ἐπεὶ φανεροὶ κα-
 50 τέστησαν πονηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. Καὶ
 τὰδε μὲν αὐτῷ τῶν ἐνταῦθα ἡγωνισμένων παραδεί-
 γματα εἶναι, τῶν ἀρχαίων εὐνοία πρὸς τὸν πατέρα
 πεπολιτευμένων. Τῶν δ' ἐπὶ Ῥώμῃς μάρτυρα εἶναι
 Καίσαρα, ἐπ' ἰσῆς τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι μὴ οἶόν τε
 δοτᾶ· ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα

« per quos tot calamitates perpressus in senectute incidisset
 in improbitatem Antipatri; deinde memorabat quantum
 curae illis educandis instituendisque impenderit, quantom-
 que divitiarum opportune illis, quodocunque voluerit,
 ad omnia suppeditarit, quibus se nihil profecisse quominus
 insidiis illorum in vitae discrimen adduceretur, ut citius quam
 fata sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet, scelerate
 regnum arriperent. Sibi quae mirum videri aiebat, quae spe
 elatus Antipater, quave audacia fretus eo usque procedere
 non dubitaret. Successorem enim imperii jam scripto tes-
 tamento designatum fuisse, sibi quoque viventi nec digni-
 tatis splendore nec potestatis amplitudine cedere, talenta
 etiam quinquaginta proventum in singulos annos tulisse,
 quumque Romam proficisceretur, dono accepisse talenta
 trecenta in viaticum. Quin et ipsi objiciebat quod fra-
 trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent, accusatio-
 nem instituisset, imitator exstiterit; sin vero ut qui boni
 fuissent, quod inique adversus tales consanguineos crimi-
 nationes ad se attulerit. Se enim nec comperisse de his
 quicquam nisi ejus iudicio, nec quicquam eorum quae per-
 pressi sint statuisset nisi ex illius sententia et consilio: quos
 ipsum omni crimine absolvere, quippe parricidii illorum
 haereditem constitutum. »

4. Haec dicenti Herodi obortae lacrimae finem dicendi fe-
 cere. Atque Nicolaus Damascenus, qui et regi amicus erat
 et convivor prope quotidianus, et plerisque suis rebus,
 quemadmodum agebantur, interfuerat, quum eum rogasset
 rex ut reliqua adderet, quae pertinerent ad criminum proba-
 tionem et redargutionem persequeretur. Tum Antipa-
 ter, ut causam suam defenderet, ad patrem conversus, et
 quaecunque essent paternae in eum benevolentiae exempla
 percurrrens, honores ipsi habitos enumerabat, qui nunquam
 ei obtigissent, nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset,
 « se enim quaecunque providenda essent sollerter pro-
 spexisset, et sicubi res manuum operam postularer, suo la-
 bore omnia confectiase; atque haud verisimile esse ut qui
 patrem aliorum ab insidiis eripuerit, ipse ei insidiaretur,
 et virtutem, quam in iis opprimendis ostenderit, malitia
 hujusmodi facinora comitante, obscuraret, praesertim quum
 jam ante, nemine velante, regni successor declaratus
 fuerit, et in partes venerit honorum quibus in praesens
 tempus fruatur; atque haud contentaneum esse ut qui
 rerum omnium dimidium sine periculo et cum dignitate
 teneret, totum cum infamia et discrimine cupide appe-
 teret, dum in incerto sit an obtineri possit, maximeque,
 postquam vidisset quam gravia perpressi sint fratres;
 quorum ipse, quum forsitan delituissent, index fuerit et ac-
 cusator, itemque supplicii auctor, quum primum nefarii
 in patrem sceleris convicti fuerint. Atque istas quidem,
 in quas domi venerit, contentiones argumento esse quam
 sincera fide et benevolentia in patrem se gesserit. Quae
 vero Romae egerit, testatissima esse Caesari, quem a quo
 difficile esse ac Deum ipsum fallere et decipere: quibus
 fidem faciant literae ab eo missae, quas periculum esse

ἐπεσταλμένα, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν στασιάζειν αὐτοὺς προθεμένων, τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθῆναι σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγγενομένης, ἣν οὐκ ἂν αὐτοῖς ἐπιδημοῦντος παραγενέσθαι. » Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασιάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας ἥδονῃ τὰ πολλὰ τῶν ἐφιστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντας αὐτὸν εἰς βάσανον **.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τροπῆς τοῦ συνεδρίου γενομένης, ἰσχυρότερα γὰρ ὥκτειραν τὸν Ἀντίπατρον, δάκρυσι τε καὶ αἰκίαις τοῦ προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκου καταστῆναι, φανερόν δὲ ἤδη καὶ Ἡρώδην καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλόν εἶναι, Νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγους παλιλλογεῖν μειζόνων ἐκδοέντων καὶ ὁπόσα ἐκ βασιάνων ἡ μαρτυριῶν συνῆγε ** τὴν ἀποδείξιν τοῦ ἐγκλήματος, μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐπιπολὺ ἐξηγεῖτο τοῦ βασιλέως, ἥπερ εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρῆσάμενος τῶν υἱέων, οὐδαμῶθεν εὗροίτο ὀνησιφόρον αὐτὴν, περιπταιὼν ἐτέροις ἀφ' ἐτέρων. Καίτοι γε οὐχ οὕτω θαυμάζειν τῶν προτέρων τὴν ἀβουλίαν· νωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλεῖψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιοῦματα, ἀρχῆς ὅρασον ἢ χρῆν μεταποιεῖσθαι σπουδάζοντας. Ἀντιπά-
τρου δ' ἂν δικαίως τὴν μαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ πατρὸς εὐεργετηθέντα τὸν λοιγὸν ὡς περ τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοι γε καίκενοις τινὸς ἐγγινομένης μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ καὶ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ οὐ μιμητὴν αὐτῶν καταστῆναι τῆς ὁμότητος ἐμποδῶν στήσαντος. « Καίτοι γε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν « μνηστῆς τε ὢν τολμήσειαν αὐτὸς ἥς καὶ ἐρευνήτης « τῶν ἐλέγχων καὶ καλαστῆς τῶν πεφωραμένων, καὶ « οὐ τοῦ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλοῦμεν θυμῷ γρῆσθαι μὴ « ἑλλείποντος, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐ-
τῶν σπουδάζαντος ἐκπεπληγμένην, εὐρίσκοντες κα-
κίαν οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ « τῶν ἀδελφῶν πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' « αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πεπιστευμένος, ἀδυστέραν
« ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν παραλάβοις δύναμιν· ὁ δὲ καὶ « τοῖς ἔργοις παρέστησας. Ἄμα δὲ καὶ τοὺς ἀδελ-
φούς ἀνήρσις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, « καὶ τοὺς ὁμοπραγήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεδίδους, φα-
νερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς καὶ συνθήκην πρὸς
« αὐτοὺς κατὰ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος ἐπανεῖλου κα-
τηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὴν ἐπιβουλήν τῆς πατρο-
κτονίας κερδαίνεσθαι κατὰ μόνας καὶ δυοῖν ἀγῶνι « εὐφροσύνην καρπούμενος, τρόπου τοῦ σοῦ ἀξίαν, « φανεροῦ μὲν τοῦ κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ὅ καὶ ἡγάλλου
« ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, καὶ ἣν ἀξίον οὕτω φρονεῖν, εἰ
« δὲ μὴ γε, σὺ γείρον ἥς χρυπτόν δολον κατὰ τοῦ
« πατρὸς συντιθεῖς, ἐκείνους μὲν οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ἐπι-
« θεβουλευκότας μισῶν, (οὐ γὰρ ἂν ἐξώκειλας αὐτοὺς
« ἐπὶ πρᾶξιν παραπλησίαν,) ἀλλ' ὡς διαδόχους τῆς

hominum, id sibi proponendum ut seditionem turbasque moverent, calumniis posthaberi, ad quas magna ex parte confingendas otii abunde nactus esse inimicos, dum ipse abesset, quod se praesente nunquam habere potuerint. » Deinde quum etiam in quaestiones inveleret, quibus fiat ut falsa dicantur, utque vi necessitatis homines ei subjectos adigente ad multa loquenda in dominantium gratiam, tandemque sese in quaestionem offerret * *.

5. Quum ex his dictis mutatio facta esset totius consensus, (miserabat enim eos valde Antipatri, qui distorto vultu magnam vim lacrimarum profundeabat, adeo ut ejus etiam adversarii misericordia commoverentur; immo et ipsum Herodem jam flecti apparebat, licet id animadverti nollet,) Nicolaus orationem a rege coeptam atrocius persequens, argumenta omnia ad accusationem firmandam, quae ex quaestionibus aut testium fide haberi poterant, densabat; inprimis vero regis virtutem praedicabat, et merita in bene educandis instituendisq; liberis, quorum ipse non modo fructum perciperet nullum, sed inde in alias ex aliis incideret calamitates. Neque tamen adeo se mirari priorum filiorum temeritatem: fuisse enim juvenes, et a multis consultioribus corruptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii festinatione a naturae legibus desciscerent: at Antipatri stupendum plane esse scelus, quem tot patris merita non flexerint, venenati in morem animantis, nisi quod hujus quoque generis feritas aliquid creditur benefactis emoliri, Antipatrum vero ne fratrum quidem miseranda exempla absterruerint quominus eos imitaretur obfirmato in duritatem animo. « Atqui tu ipse, o Antipater, index fuisti facinoris « fratrum, tu argumenta suppeditasti, tu in convictos ut « animadverteretur fecisti; nec id culpamus quod in illis « iram satias, sed hoc miramur, te tam subito amulatum « ipsorum improbitatem: et hinc discimus quae fecisti antea, « in iis propositam tibi fuisse non salutem patris, sed fra-
trum perniciem, dum innectando scilicet ipsorum mali-
tiam id consequutus ut patris amans filius credereris, « majores inde vires et audaciam ad scelus aggrediendum « sumeres: id quod docet res ipsa. Simul et fratres sustulisti « ob ea quae illos nequam factos redargueras, et conscios ad-
jutoresque eorum non dedidisti, ut facile omnibus appareat « te tacito cum his federe inito accusationem ingressum, « eo nimirum animo ut solus parricidii compos fieres, et « ex duabus concertationibus duplicem, sed utramque tuo « dignam ingenio, perciperes voluptatem, palam quidem « confectis fratribus, quo nomine, tanquam rem praecclare « gessisses, ultro gloriaris, et merito quidem; sin minus, « tu illis pejor, qui clam patris vitae insidiatus es, illos, « non quod patri moliti essent necem, odio habens, (nam « si id caset, non te obligasses eodem crimine,) sed quod

« ἡγεμονίας σου δικαιοτέρον ἢ γενομένους τὸν δὲ πα-
 « τέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς *, ἵνα θάσσω ὡς ἐκαί-
 « νων ἐπικαταψεύσαι μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας
 « παρασχεῖν ἄξιός γένοιτο, ταύτην παρὰ τοῦ δυστυχούς
 6 « εἰσπράξιο πατρός, ἐπινοῶν πατροκτονίαν οὐ κοινὴν,
 « ἀλλ' ὅταν μέχρι νῦν οὐχ ἰστόρησεν ὁ βίος. Οὐχ
 « υἱὸς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι
 « καὶ εὐηγετηκότι, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὧν τοῖς
 « ἔργοις καὶ διάδοχος προφανθεῖς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν
 10 « τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ἐπιχειλωμένους,
 « ἐλπίδα δὲ τὴν εἰσπῦθις γνώμῃ τοῦ πατρός καὶ γράμ-
 « μασι προσηφαλισμένους. Ἄλλ' οὐκ ἄρα τῇ Ἡρώδου
 « ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἔκρινες
 « τῇ ἐαυτοῦ, βουλόμενος τοῦ πάντων σοὶ ὑπακούσαντος
 15 « πατρός καὶ τὸ μέρος ἀφαίρεισθαι καὶ ὃν προσεποιοῦ
 « τοῖς λόγοις σῶζεις, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
 « καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
 « τὴν μητέρα ὧν ἐπενόεις πιμπλάς, καὶ στασιοποιῶν
 « τὴν εὐνοίαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν θηρίον ἀποκα-
 20 « λεῖν τὸν πατέρα, παντὸς ἔρπετοῦ χαλεπωτέρην τὴν
 « διάνοιαν κατεσκευασμένος, ἢ τὸν ἐκείνου ἰὸν ἐπὶ τοὺς
 « συγγενεστάτους καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας πα-
 « ρεκάλεις ἐπὶ συμμαχίαις φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν
 « καὶ γυναικῶν φρασσόμενος κατὰ τοῦ γέροντος, ὥσπερ
 25 « οὐκ ἀρχούσης σου τῆς διανοίας μίσος τὸ ὑποικουρῶν
 « παραστῆσαι. Καὶ νῦν ἐλήλυθας μετὰ βασάνους ἔλευ-
 « θέρων, οἰκετῶν, ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ διὰ σέ γεγονυίας,
 « μηνύσεις τῶν συνωμοτῶν, ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ σπύ-
 « δων, καὶ οὐχὶ μόνον τὸν πατέρα ἀναιρεῖν μεμελετη-
 30 « κῶς ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον κατὰ
 « σοῦ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Οὐάρου, καὶ
 « τοῦ δικαίου τὴν φύσιν. Οὕτως ἄρα τῇ ἀναιδείᾳ πέ-
 « ποιθας, ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἁγίους, καὶ ψευδεῖς
 « λέγων τὰς βασάνους τῶν προδεδασανισμένων, ἵν' οἱ
 35 « μὲν βυόμενοι σου τὸν πατέρα ἐκκρουσθῶσι τοῦ ἡλ-
 « θευκέναι, αἱ δὲ σαι βάσανοι δοκῶσι πισταί. Οὐ ῥύση,
 « Οὐαρὲ, τὸν βασιλέα τῆς ἐπηρείας τῶν συγγενῶν, οὐδὲ
 « ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν τῶν ἀδελφῶν
 « εὐνοίαν προσποιούμενον τοῦ πατρός, ἐνθα δὲ μέλλοι
 40 « κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὴν βασιλείαν, πάντων
 « αὐτῶ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον, γνοὺς ὅτι πα-
 « τροκτονία κοινὸν ἐστὶν ἀδίκημα καὶ τῆς φύσεως καὶ
 « τοῦ βίου, πεφηνυῖα οὐδὲν ἤσσαν ** ὡς τοῦ βεβουλευ-
 « μένου, καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν. »
 45 « ζ'. Προστίθει δὲ ἤδη τὰ τῆς μητρός Ἀντιπάτρου,
 « ὅποσα πρὸς τινὰς ἦν κουφολογία γυναικείῳ εἰρημένα,
 « μαντείας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονυίας, καὶ
 « ὅποσα μετὰ τῶν Φερῶρα γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἡσέλ-
 « γητο μετὰ οἴνου καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τῶν τε βασάνων
 50 « τὰς ἀνακρίσεις καὶ ὅποσα μαρτυρίων ἐχόμενα πολλά δὲ
 « καὶ παντοῖα ἦν τὰ μὲν προητοιμασμένα, τὰ δὲ πρὸς τοῦ
 « ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαι τε καὶ βεβαιῶσθαι ἐφηρμημένα.
 « Οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴ τι κατὰ φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου,
 « μὴ διαδράς ἀμύνοντο αὐτοὺς, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶν-

« regni heredes te essent justiores : patrem autem inter-
 « ficere voluisti fratribus superadditum, ut periculum
 « effugeres, ne quæ in eos calumniatus es celeriter dete-
 « gerentur, et quæ tu meritis es supplicia, ea de iudici
 « patre exigeres, repertor non vulgaris parricidii, sed quale
 « hactenus ignorat hominum vita. Non enim tantum
 « patri filius insidiatus es, sed et amanti te, beneficiis ab
 « eo affectus, re ipsa jam particeps regni, et successor etiam
 « designatus, immo et voluptatem imperii jam ante capere
 « nequaquam prohibitus, spe futuræ possessionis certissima
 « præmunitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
 « rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res metiebaris,
 « id agens, ut patri indulgentissimo partem quæ ei restabat
 « de imperio auferres, et cuius conservator volueras dici.
 « eum re ipsa conareris interficere : ac quasi non satis esset
 « temet malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
 « impleris, atque fratrum concordiam dissociasti ; ac deinde
 « patrem feram appellare ausus es, ipse pessimus serpentis
 « exsuperans feritate animi, unde illud virus in proximos
 « sanguine et tantorum tibi bonorum auctores in promptu
 « esset, stipato satellitiis, armato astubus, nec virorum
 « tantum, sed et mulierum adversus senem, quasi tuus
 « ille odio tam injusto incessus animus ad maleficia non
 « sufficeret. Et nunc apparere hic audes, ut post tortos
 « homines liberos, servos, viros, feminas, tuam unius ob
 « causam, post tot indicia eorum qui tecum conspiraverant,
 « veritatem oppugnes : quasi quod patrem rebus humanis
 « voluisti eximere parum sit, nisi insuper evertas legem in
 « te scriptam, et Vari aequitatem, et ipsam vim justitiæ.
 « Itane tuæ confidis audaciæ et impudentiæ, ut etiam tur-
 « mentis temetipsum subjici velis, dum prius habitis que-
 « stionibus fidem detrahis, ut illi scilicet, qui patrem tuum
 « salvum voluerunt, mendaces habeantur, iis vero creda-
 « tur quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem liberabis,
 « Vare, a consanguineorum injuriis? quando exstingues
 « portentum illud hominis, eum dico qui in fratrum per-
 « niciem patris amorem simulavit, ac deinde, quum solus
 « brevi regno esset potiturus, fata ejus maxime omnium
 « præcipitare voluit? scis quippe parricidium commune
 « in humanum genus universum esse injuriam, et
 « naturæ pariter ac vitæ hominum infestum, nec ideo
 « minus * * ut tantummodo cogitatum; et qui non punit,
 « naturæ ipsi facit injuriam. »

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Antipatri nonnulla,
 quæ illa garrulitate muliebri effluerat, consultos vates, et
 sacra facta quibus rex devoveretur; et quæ in Pheroræ uxo-
 res Antipater in vino atque amoris æstu proterve fecerat;
 tum vero repeliit quæ tormentis et testimoniis conperta
 erant : multa autem et varia erant partim ex præmeditatione
 indicata, partim ex tempore, et subinde confirmari reperta.
 Homines enim etiam si quid metu Antipatri, ne aufugiens vin-
 dictam ab iis sumeret, silentio premebant, quum videret

περ αὐτὸν ἐπιβατὸν ταῖς κατηγορίαις τῶν ἀρξάντων γεγονότα καὶ τὴν ποτὲ πολλὴν αὐτῷ συστάσαν τύχην τροφαντῶς αὐτὸν τοῖς ἔχθροῖς παραδεδουκῆναι, οἳ καὶ ἐπληστωσὶ μίσους τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐνεφοροῦντο, τότε πάντα ἐξέφερον. Κατέσπευδε δὲ τοῦτο οὐ τοσοῦτον ἔθρα τῶν ἐπιχειρηκότων κατηγορεῖν, ὥς μεγέθει τοῖς ὦν ἐπενόησεν κακῶν, καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς, στάσεως καὶ ἀλληλοφθορῶν ἀναπεπληκῶς τὸν οἶκον καὶ μήτε μίσει κατὰ δίκην μήτε φιλίᾳ δι' εὐνοίαν χρώμενος, ἀλλ' ὥς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. Ὡς ἀπάντων ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πεφύκασιν ἐπὶ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς ἀπὸ ἀλλοτρίων ἐπιφρίξειν τοῖς γιγνομένοις, καταδοῶς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιῆσθαι, παραγενομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὅποσα εἶδειν. Πολύτροποι τε κακῶν ἀποδεῖξαι ἦσαν, οὐδαμῶθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ἡρώδην λέγειν τοὺς πολλοὺς μήτε ὑποψία κινδύνων σιγῆς ἐφ' οἷς ἔγοιεν εἰπεῖν ἐγκαλουμένης, ἀλλὰ τῷ πονηρᾷ τε ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὸν Ἀντίπατρον οὐκ ἀσφαλεῖα τῇ Ἡρώδου, πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἀξίον τιμωρίας. Πολλὰ τε ἦν καὶ παρὰ πολλῶν οἷς μὴ παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύμενα, ὥστε τὸν Ἀντίπατρον καίπερ ἐπὶ πλείστον πάντα δεινότερον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπεριυβρίζαι, μὴδὲ ὅσον ἀπὸ φωνῆς ἐπ' ἀντιλέξει τὴν ἰσχύιν εἰσφέρεισθαι. Νικολάου δὲ παυσανέμου τῶν τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, Οὐάρος ἐκέλευεν Ἀντίπατρον ἐπ' ἀπολογίαν τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἰ τις αὐτῷ παρασκευαί τοῦ μή ἐνόχῳ τοῖς ἐπιφορομένοις εἶναι καὶ γὰρ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον μὴδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φεῖναι. Ὁ δ' ἐπὶ στόμα ἔκειτο ἀνατετραμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι προστιθείς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μὴδὲν ἀδικεῖν, καὶ τεκμηρίους ἐμφανέσι παραστήσαι, μὴ οὐκ ἐπιβουλον αὐτὸν τοῦ πατρὸς γεγόνεναι. Εἰσθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἔγχειται τιμῶν κακῶν εἶεν, τοῦ θεοῦ τὸ πᾶσι παρατυγχάνειν ἀφορίσαντες, γνῶμη τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν ὁπότε δὲ φερωμένοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποσχέιν, κατ' ἐπικλησιν αὐτοῦ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐκτρέπειν· ὃ δὲ καὶ τῷ Ἀντίπατρὶ συμβεβήκει. Ἐὰν πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θεοῦ διαπεπραγμένοι, κατειργούσης αὐτὸν πανταχόθεν τῆς δίκης ἀπορία τῶν ἀλλοτρίων δικαιωμάτων, οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὐθὺς ἐνεπαρήνει τῇ ἀρετῇ τοῦ θεοῦ, μαρτυρίαν ἐπισκεπτῶν αὐτῷ, ὅστις ἰσχυρῶς τῇ ἐκείνου περιστάσει, εἰς μέσους παραγῶν ὅποσα περὶ τῷ πατρὶ πράσσειν τοῖς μὲν οὐκ ἐνέλειπεν.

ζ'. Ὁ δὲ Οὐάρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν Ἀντίπατρον οὐδὲν χύρισκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Θεοῦ, ὅρῳν ἀπέραντον ὄν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεχεῖν, ἵν' εἶδῃ τὴν περιούσαν αὐτῷ δύναμιν. Καὶ κομισθέντος, τῶν ἐπὶ θανάτῳ τις ἱαλικότων πίνει κελύσαντος Οὐάρου, καὶ παρα-

ipsum criminationibus eorum, qui accusare cœperunt, obnoxium, et fortunam, quæ multa ei olim indulserat, manifesto illum inimicis, qui insatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia probebant. Præceps autem actus est non adeo illorum inimicitis qui ad accusandum aggressi sunt, ac magnitudine ausorum et scelerum quæ excogitavit, malevolentiaque in patrem fratresque; et quod domum seditione et mutuis cædibus impleverat, nec odia justa exercens, nec amicitiam benevolentia colens, sed prout in rem suam fore videretur. Quæ omnia quum jamdudum multi observarint, qui scilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod et ira non accensi facta suffragiis suis confirmarunt, atque antea prohibiti fuerint de his gravius queri, quum primum tuto licuit, cœperunt pro se quisque ea proferre quæ scirent. Varia autem criminum afferebantur indicia, quæ neque redargui neque falsitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis obijci posset quod periculi metu silentio quidquam texerint, sed indicabant quia nefaria putabant illa facinora, et Antipatrum non tam ob patris securitatem quam suam nequitiam omni supplicio dignum censebant. Multa etiam a multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidissimus esset mendaciorum artifex frontisque perfrictissimæ, tamen nec respondere ad hæc aut omnino hiscere auderet. Postquam autem Nicolaus et dicere et dictorum probationes afferre desierat, jussit Antipatrum Varus ut seimet ad criminationes depellendas accingeret, si quid paratum haberet, quo se non teneri criminibus, quorum accusabatur, ostenderet; valde enim et se optare, scireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omnesque appellabat ut testatum fieret, se nullæ culpæ affinem esse, aut ut manifestis signis ostenderetur se nihil adversus patrem molitum fuisse. Solent nimirum omnes quibus deest virtus, quum scelus aliquod aggrediuntur, quasi Deum rebus humanis præsentem adesse negassent, suo arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehensi in judicii periculum venerint, Deum testem invocando omnia contra se allata evertere: id quod et Antipatro accidit. Postquam enim nefaria omnia, tanquam e mundo sublatum esset nomen, perpetraverat, ubi supplicii metu undique constringebatur plane destitutus juris præsidis, quibus crimina ditueret, Dei iterum virtute petulanter abusus est, eum contestans ut suæ potentia acceptum tulerit quod adhuc supersit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermisso lacere ausus sit pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, quum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam esse videns, venenum coram omnibus proferri jussit, ut quænam ei vis superesset experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique jussu cuidam capitis damuato ut propinare-

χρημα εθανε. Τότε δ' εξαναστας απηει του συνεδριου, και τη εξης επ' Αντιοχείας ουπερ δη και το πλειστον ησαν αυτω αι διατριβαι, δια το Συροις τουτο βασιλειον ειναι. Ηρώδης δε παραχρημα μεν εδωσε τον υιον.

6 Αδελφοι δε τοις πολλοις ησαν αι Ουάρου προς αυτον διμυλαιοι και τι ειπων απεληλυθει· εικαζετο δε τοις πολλοις γνωμη τη εκεινου πρασσειν υποσα περι τον Αντιπατρον επραξεν. Δήσας δε αυτον εις Ρώμην ως Καίσαρα εκπέμπει γραμματα περι αυτου, και τους απο

10 γλώσσης διδάζοντας τον Καίσαρα την κακίαν του Αντιπατρου. Άλσκειται δε υπο τας αυτας ημέρας και επιστολή υπο Αντιφίλου προς Αντιπατρον γεγραμμένη, (έν Αιγύπτω δε αυτος διέτριβε,) και λυθείσα υπο του βασιλέως τάδε εδύλου. « Επεμψά σοι την παρ' Ακμης

15 « επιστολήν, μη φεισάμενος της εμης ψυχής. Ούσα « γάρ οτι αῖθις κινδυνεύω υπο δύω οικιών ει γνωσθείην. « Σύ δ' ευτυχούς περι το πρᾶγμα. » Καί η μεν επιστολή τάδε εδύλου. Έχτει δε ο βασιλεύς και την έτεραν επιστολήν· ου μὴν φανερά γε ην· και ο του Αντιφίλου δούλος, δε την αναγνωσθείσαν εφερεν, ηρνείτο έτεραν παραλαβειν. Απορίας ουν έχούσης τον βασιλέα, των φίλων τις των του Ηρώδου θεώμενος υπερραμμένον του δούλου τον έντός χιτώνα, (ένεδεδύκει γάρ δύω,) είκασεν έντός της επιπτύχης κρύπτεσθαι τὰ γραμματα.

25 Καί ην δε ούτως. Λαμβάνουσιν ουν την επιστολήν, έγγραμμένα τε ην έν αυτῇ τάδε. « Ακμή Αντιπατρου. « Έγραφα τῷ πατρί σου οἷαν ήθελες επιστολήν, και αντίγραφον ποιήσασα τη προς την έμην κυρίαν ως παρὰ « Σαλώμης έγγραφ· ην αναγνούς, οίδ' οτι τιμωρήσεται.

30 « Σαλώμην ως επίβουλον. » Ην δε η παρὰ της Σαλώμης δοκούσα ειναι προς την δέσποιναν αυτης, υπ' Αντιπατρου επ' ονόματι τῷ Σαλώμης, δσα γουν η διάνοια θέλοι υπαγορευομένη, λεξει δε συνέκειτο αυτης. Τα δε γεγραμμένα ην τοιάδε. « Ακμή βασιλεῖ Ηρώδη.

35 « Εγώ έργον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν των κατὰ « σου γινομένων, εύρουσα επιστολήν Σαλώμης προς την « έμην κυρίαν κατὰ σου γεγραμμένην, επικινδύνως έ « μαυτῇ, σοι δε ώρελλίμως ξεγραψάμην, και απέστειλά « σοι. Ταύτην δε εκείνη έγγραφε γήμασθαι Συλλαίω

40 « θέλουσα. Κατάσχισον ουν την επιστολήν, ίνα μη « κἀγώ το ζην κινδυνεύσω. » Προς δε αυτον έγέγραπτο Αντιπατρον, διασαφούςσης οτι διακονουμένη κελεύσεται τῷ εκείνου αυτῇ τε γράψει προς Ηρώδην, ως Σαλώμης επιδούλως αυτῇ πράσσειν επειγομένης τὰ πάντα, και

45 αντίγραφον της ως προς δέσποιναν την αυτῇ· πεμφθείσης επιστολης απο Σαλώμης αποπέμψειεν αυτή. Ην δε η Ακμή, Ιουδαία μεν το γένος, εδούλευε δε Ιουλίῃ τη Καίσαρος γυναικί· και επρασε ταῦτα φίλιᾷ τη Αντιπατρου, ώνηθείσα υπ' αυτου μεγάλη δόσει χρημάτων

50 συγκακουργειν κατὰ τε του πατρος και κατὰ της τηρίδος.

η'. Ηρώδης δε, εκπλαγείς μεγέθει της Αντιπατρου κακίας, διρμησε μεν και παραχρημα αυτον ανελειν, ως κυκήθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, και μη μόνον

tur datum, confestim extinctus est. Tunc ille surgit et concilio discedit, et postridie Antiochiam proficiscitur, ubi plurimum commorari solebat, quoniam id Syrorum palatium est. Herodes vero filium protinus vinculis astringendum curavit: neque vulgo sciebatur quid cum eo loquutus Varus fuisset, antequam discederet; multi tamen opinabantur ex sententia illius acta esse quaecunque in Antipatrum admiserat. Eo victo, misit de eo literas Romanis ad Caesarem, et una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptae sunt literae per Antiphilum ex Aegypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum scriptae: in quibus, a rege solutis, ista continebantur. « Misi tibi Acmes literas, etiam cum vitae meae dis- « crimine. Nosti enim mihi rursus a duabus familiis « imminere periculum, si deprehendor. Opto tibi in isto « negotio successum. » In hanc sententiam scripta erat haec epistola. Rex autem et alteram epistolam requirebat; nusquam tamen apparuit: et servus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat se ullam praeterea accepisse. Quum autem dubius haereret rex, unus ex amicis ejus, animadversa quadam sutura in interiori servi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. Atque ita erat. Epistolam igitur arripiunt, quae ista scripta continebat. « Acme Antipatro. Scripsi ad tuum patrem quae « les volehas literas, eique exemplum mitto fidei Salome « mes literarum ad dominam meam, quibus lectis scio « sumpturum de Salome tanquam insidiatrice supplicium. » Fuerant autem literae haec, quae Salomes ad Acmes dominam esse videbantur, compositae ab Antipatro Salomes nomine quantum ad sensum, ipsius vero Acmes verbis. Literae autem sic se habebant. « Acme regi Herodi. Ego dans « operam ut nihil te lateat eorum quae contra te fiunt, « nacta Salomes epistolam ad dominam meam contra te « scriptam, eam mihi periculose, sed tibi utiliter exscipsi, « et tibi misi. Hanc illa scripsit volens nubere Sylla. « Igitur has literas conscinde, ne ego de vita periclites. » Ad ipsum autem Antipatrum scripta erat epistola, indicante se mandatis ejus obsequutam esse, et ad Herodem scripsisse, quasi Salome ei ut insidiaretur omnia agere festinaret: insuper et exemplar epistolae ad dominam suam a Salome missae ad eum mittendum curasse. Erat autem haec Acme Judaea genere, Juliae Caesaris uxoris serva: atque ista faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipsum adjuvaret in nece maturanda patri amittique.

8. Herodes autem, singulari Antipatri malitia stupefactus, impetu ferebatur ad ipsum e vestigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, et qui non sibi solum, sed et sorori

ὡτῶ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιθεβουλευκότα καὶ τοῦ
 αἰσάρου διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. Ἐξώτρυνε δὲ αὐτὸν
 καὶ ἡ Σαλώμη, στεροτοπουμένη καὶ κτείνειν αὐτὴν
 ἐλευούσα, εἰ τις ἐπὶ τοιοῦσδε πίστειας αἰτίαν ἀξιώ-
 ρειν οἶα τε πασχαῖν γένοιτο. Ἡρώδης δὲ μετα-
 τέμφας ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, καλεῶν, εἰ τι ἀντεπεῖν ἔχει,
 λέγειν μηδὲν ὑπιδόμενον. Ἐπεὶ δὲ ἀχανὲς ἦν, ἤρετο
 αὐτὸν, ἐπειδὴ πανταχοῦ πεφώρταται πονηρὸς ὢν, τοὺς
 γοῦν συγκακουρήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελ-
 λῆσαι κατεπεῖν. Ὁ δὲ Ἀντιφίλω τὴν πάντων αἰτίαν
 ἀνέθηκε, ἕτερον δ' οὐδένα προὔτιθει. Ἡρώδης δὲ πε-
 ριαιχτῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ἐπὶ Ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς
 Καίσαρα, λόγον ἐρέζοντα τῶν ἐπὶ τοῖσδε βουλευμάτων·
 ἔπειτα δέ τις μὴ βοηθεῖα τῶν φίλων εὐρίσκειτο τοῦ
 κινδύνου διαφυγῆν, αὐτὸν μὲν δέσιμον ὡς καὶ πρότερον
 ἐρύλασεν, αὐτὸς δὲ πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα
 ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱός, ὅποσα τε Ἀκμή συγκακουρή-
 σεν αὐτῶ, καὶ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν.

ΚΕΦ. Γ'.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἤπειγοντο,
 ὅποσα τε ἀνακρινόμενοις δεήσοι λέγειν προεκδιχαθέν-
 τες καὶ τὰ γράμματα φέροντες. Εἰς νόσον δὲ ὁ βασι-
 λεὺς ἐμπεσὼν διαθήκας γράφει, τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν
 τὴν βασιλείαν διδοῦς, μίσει τῷ πρὸς τὸν Ἀρχέλαον καὶ
 Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρι τε
 χρήματα ταλάντων χιλίων, καὶ γυναῖκα Ἰουλίαν τῇ Καί-
 σαρῳ καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθεροῖς Καίσαρος
 πεντακοσίων. Ἐνεμε δὲ καὶ τοῖς υἱοῖσι χρήματα καὶ
 προσόδους καὶ ἀγροὺς καὶ υἱοῖσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμην
 δὲ ἐπὶ μέγα ἐπλούτιζε τὴν ἀδελφὴν, εὖνουν τε ἐν πᾶσι
 πρὸς αὐτὸν διαμεμενηκυῖαν καὶ μηδ' αὐτὴν ὁρασανομένην
 κακουργεῖν. Ἀπεγνωκὸς δὲ περιοίσειν (καὶ γὰρ περὶ
 ἑὸς ἐβδομηκοστὸν ἦν) ἐξηγρίσεν ἀράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ
 πικρίᾳ εἰς πάντας χρώμενος· αἰτίον δὲ ἦν δόξα τοῦ κα-
 ταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρειν,
 ἄλλως τε ἐπειδὴ τινες τῶν δημοτικωτέρων ἀνθρώπων
 καὶ ἐπ' ἀνέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

β'. Ἦν Ἰούδας ὁ Σαριφαίου καὶ Ματθίας ὁ Μαργα-
 λῶου Ἰουδαίων λογιώτατοι καὶ παρ' οὐστυνασσοῦν τῶν
 πατρίων ἐξηγῆται νόμων, ἀνδρες καὶ δῆμοι προσφιλεῖς
 διὰ παιδείαν τοῦ νεωτέρου· (δομημαί γὰρ διημέρευον
 αὐτοῖς πάντες οἷς προσποιήσις ἀρετῆς ἐπετετῆδετο·)
 οἱ τότε πυθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὴν νόσον θερα-
 πείναι ἄπορον οὔσαν, ἐζήραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὅποσα
 παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκευάστο ἔργα ὑπὸ
 τοῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα
 παρὰ τῶν νόμων φέρεσθαι· καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τολ-
 μαν αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τῆς ποιήσεως,
 τὰ τε ἄλλα αὐτῶ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου διετρίβη καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. Ἦν γὰρ τῷ
 Ἡρώδῃ τινα πραγματευθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ
 ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν. Κατεσκευά-
 και δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ

insidias struxerit, domumque Caesaris corruerit. Præ-
 terea eum incitabat Salome, quæ pectus plangeret æque
 occidi juberet, si quod argumentum istis de rebus fide di-
 gnum contra se afferri possit. Itaque Herodes filium evoca-
 vit et interrogavit, jussitque ut sine ulla dissimulatione
 diceret si quid contra haberet. Illo autem obmutescente
 petiit ab eo ut, postquam undequaque malus reperiretur,
 saltem suos in his sceleribus adjuutores sine mora nominaret.
 Ille vero Antipulum omnium auctorem esse dicebat, neque
 quenquam alium indicabat. Tum Herodes valde dolens
 festinavit Romam mittere filium ad Cæsarem, pœnas datu-
 rum scelerum quæ mente agitaverat : at deinde veritus ne
 amicorum ope periculo eximeretur, eum in custodia, ut
 antea, habuit ; iterumque legatos misit ad Cæsarem et lite-
 ras ad filium accusandum, indiciaque eorum quæ Acme ad
 illius maleficia contulerat, adjunctis literarum exemplaribus.

CAP. VI. (VIII.)

Interea, dum legati jam ante edocti quid responderent ad
 interrogata, et literas secum ferentes, Romam properabant,
 rex in morbum lapsus, testamentum fecit, in quo filiorum
 suorum natu minimi regnum dabat, ob odium quo tum
 Archelaum et Philippum ob Antipatri calumniis prosequen-
 batur ; Cæsarique mille talenta donabat, et Julię Cæsaris
 uxori et Cæsaris filiis et amicis et libertis quingenta. Filiiis
 præterea suis pecuniam et pensiones et agros distribuebat,
 itemque nepotibus suis : Salomen etiam sororem suam valde
 locupletabat, quod in omnibus summam ei benevolentiam
 præstiterit, et nusquam aliquid adversus eum moliri ausa
 fuerit. Quumque convalesciturum se non sperasset, quippe
 jam septuaginta circiter annos natus, efferatus est, et ex
 ira et acerbitate cum omnibus stomachabatur, eo præcipue
 nomine, quod contemni se gentemque suo malo delectari
 putabat. Accedit quod exstiterunt quidam e maxime po-
 pularibus, qui in eum etiam consurrexerunt ob hujusmodi
 causam.

2. Erant Judas Sariphaei et Matthias Margalothi filius.
 Judæorum eloquentissimi et legis patriæ interpretes præ-
 stantissimi, viri populo etiam carissimi, quoniam juventu-
 tem docerent : qui enim virtuti comparandæ studebant, eos
 quotidie frequentabant. Hi tum, audientes regis morbum
 esse insanabilem, concitarunt juventutem, ut, sublati
 operibus quacunque a rege præter patriam consuetudinem
 facta fuissent, certaminis pro pietate præmia ex legibus
 ferrent : nam ex eo quod ausus esset ea facere quæ ne fie-
 rent lege cautum erat, morbum istum ut et cætera infortu-
 nia proficisci, quibus aliquanto secus atque solent homines
 mulatus fuerit. Quippe nonnulla ab Herode contra legem
 fabricata fuerant, quæ ei crimine dabant Judas et Matthias.
 Fecerat enim rex et super majorem portam templi dedica-

ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελές, αὐτὸν χρύσειον μέ-
 γαν· κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκότων τε ἀναστάσεις ἐπι-
 ποεῖν καὶ τινοὺν ζῶντων ἀναθέσεις ἐπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν
 κατ' αὐτὸν προηρημένοις. Ὡστε ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ
 5 τὸν αὐτὸν κατασπᾶν· « καὶ γὰρ εἴ τις ἂν γένοιτο κίνδυ-
 νος τῶν εἰς θάνατον ἀνακειμένων, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν
 ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν προτεθειμένην
 ἀρετὴν ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ
 πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ αἰδίδιον τοῦ ἐπαι-
 10 νεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἐν τε τοῖς νῦν
 ἐπαίνεθῆσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημένους
 καταλιπεῖν τὸν βίον. Καίτοι γε τοῖς ἀκινδύνως δια-
 τωμένοις ἀφυκτον εἶναι τὴν συμφορὰν, ὥστε καλῶς
 ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀριγνυμένοις τὸ κατεψηφισμένον
 15 αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπιέναι τοῦ
 βίου. Φέρειν καὶ κοῦφισιν πολλὴν τὸ ἐπὶ καλοῖς
 ἔργοις, ὧν μνηστῆρα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, καὶ
 ἀμα υἱέσι τοῖς αὐτῶν, καὶ ὅποσοι τοῦ συγγενοῦς κα-
 20 ταλείποντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῇ-
 σαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ ἀπ' αὐτῶν. »

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους.
 Ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς θεθνᾶναι φράζων τὸ
 βασιλεία, καὶ συνέπραττε τοῖς σοφισταῖς. Καὶ μέσης
 ἡμέρας ἀναλθόντες κατέσπον τε καὶ παλέεσιν ἐξέκοψαν
 25 τὸν αὐτὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. Καὶ ὁ
 στρατηγὸς τοῦ βασιλέως (ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις
 πρὸς αὐτόν) ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐπράσσετο ὑπο-
 λαβὼν ἄνεις χεῖρα πολλὴν ἀγόμενος, ὅποσοι ἀνθέξοιεν
 τῷ πλήθει τῶν περρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· ἐπι-
 30 πεσὼν τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὅποια ὄχλος φιλεῖ
 δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι,
 ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὄντησαντος προανεσκοπη-
 μένοις, τῶν τε νέων οὐκ ἑλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν,
 οἱ θάρσει ἔμενον ἐπιόντα εἰς φυγὴν τοῦ λοιποῦ πλήθους
 35 καταστάτος, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ
 τολμημάτος Ἰουδαν καὶ Μαθηῖαν, ἄδοξον ἡγουμένους
 ὑποχωρεῖν τὴν ἔρπρον αὐτοῦ, καὶ ἀνηγάγετο ἐπὶ τὸν
 βασιλεῖα. Ἐρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τοῦ
 βασιλέως, εἰ τολμήσειαν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν,
 40 « ἀλλὰ καὶ περρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα καὶ
 « πέπρακται τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι πρι-
 « πωδεστάτης. Τοῦ τε γὰρ θεοῦ τῇ ἀξιώσει πεπι-
 « στευμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν καὶ τοῦ νόμου τῇ
 « ἀκροάσει πεφροντισμέθα· θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν
 45 « σὼν δογματῶν ἀξιώτερος τετηρηῆσθαι ἡγούμεθα
 « τοὺς νόμους, οὓς Μωϋσῆς ὑπαγορεύσει καὶ διδασκῇ
 « τοῦ Θεοῦ γραψάμενος κατέλιπεν. Ἡδονῇ τε τὸν θά-
 « νατον οἴσμεν καὶ τιμωρίαν ἥτινα ἐπιβάλοις, διὰ τὸ
 « μὴ ἐπ' ἀδίκους ἔργοις, ἀλλὰ φιλῆς τοῦ εὐσεβοῦς μελ-
 50 « λειν συνεκείσθαι τὸ ἐφομιλῆσαν αὐτοῦ. » Καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον, οὐδὲν ἑλλειπεστέρα τῇ τολμῇ
 τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσύναντες τὸ ἔργον πράττειν
 οὐκ ἀπετράποντο. Βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς καταδήσας
 ἐξέπεμπεν εἰς Ἱερουσόνα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν

verat ingentem et magni pretii aquilam ex auro : lege au-
 tem vetitum est iis qui volunt ex ejus institutis vitam
 agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, ope-
 ramve dare animantium simulacris consecrandis. Atque
 adeo dictabant illi magistri aquilam istam deturbandam
 esse : « quodsi cui ejusmodi immineat periculum ut morti
 devoteatur, bonum ea ex re propositum illis, qui pro le-
 gibus patriis conservandis tuendisque morituri sint, longe
 magis e re sua esse videri quam voluptatem ex vita
 usura percipiendam, eo quod sempiterna sibi laude com-
 parata vitam relicturi sint, praesenti saeculo celebrandam,
 futurisque in omne aevum memorandam. Et iis quidem,
 qui sine periculo vitam agant, non effugiendam esse
 mortis calamitatem, proinde recte facturos qui virtutis
 desiderio teneantur, si, quod fors tulerit cum laude et
 gloria amplectentes, diem obierint supremum. Quippe
 magnum afferre levamen, praecclaris operibus, ad quae
 provocent pericula, immori, ut ex gloria illorum simul ad
 filios redundet utilitas, ejusque in partem tota cognatio iam
 viri quam feminae veniant. »

3. Dum illi his et aliis sermonibus juventutem incitat,
 nunciatur obiisse regem, id quod plurimum adjuvabat istos
 magistros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt,
 atque eam securibus disciunt, spectantibus multis qui
 in templo morabantur. Hoc ubi regis praetori nunciatum
 est, is, suspicatus majorem aliquam rem quam revera esset
 tentari, eo cum magna manu proficiscitur, satis valida ad
 multitudinis impetum repellendum, quae id agebat ut tolle-
 retur quod rex dedicaverat : quumque inopinantes aggressus
 esset, sed ut solet vulgus ad audendum aliquid magis opi-
 nione temere praesumpta quam tuta rerum provisione ad-
 ductum, incompósitos quique nihil quod in rem suam esset
 animo prospexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquae
 fuga dilapsis eum animosae expectabant, comprehendit,
 factique suosores ducesque Judam et Matthiam, qui sibi
 dedecori esse putarunt ad adventum ejus recedere ; eosque
 ad regem perduxit. Quos quum rex, postquam ad eam
 venerant, interrogasset an quod ipse dedicasset, id deprecere
 ausi fuissent, « at nos, *inquiunt*, et de iis quae deliberata
 « erant deliberavimus, et quod factum erat id fecimus,
 « ut viros bonos fortesque decuit. Nam et iis succur-
 « rimus quae Dei honori sacrata sunt, et de lege ex ejus
 « auditione solliciti esse didicimus, nihilque mirum si ser-
 « vatu digniora credimus jussis tuis ea quae Moyses Deo
 « docente et suggerente scripta reliquit. Nobisque volupe
 « erit mortem, etiam quovis supplicio exacerbatam, obire,
 « ut qui censui erimus nos cum ea congressuros, non ob
 « maleficia, sed ob pietatis amorem. » Atque in istis qui-
 dem illi omnes consentiebant, audacia verbis respondere
 adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex
 autem, ubi eos colligaverat, Hierichontem nuncios misit,

τέλει. Καὶ παραγενομένων, ἐξεκκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ἐπὶ κλινίδιου κείμενος ἀδυναμία τοῦ στήναι, τῶν ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον δὴ τινες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγонуῖαι ἀνηριθμεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν κατασκευὴν ὡς μεγάλους τέλεσι τοῖς αὐτοῦ γένοιτο, μὴ δυνάθεντιον ἔτεσιν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε τῶν Ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐδασίλευον τοιοῦδε τι ἐπὶ τιμῇ πρᾶξαι τοῦ Θεοῦ· κοσμησαὶ δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις, ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ γενέσθαι κἂν μεθ' ὃ θάνοι καταλείψασθαι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. Κατεβόα τε ἤδη, διότι μὴδὲ ζῶντα ὑβρίζειν ἀπόσχοντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὅψει τῆς πληθύος ὕβρει χρωμένους ἀψασθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων, καὶ καθαίρειν ὑβρίζοντας [τε] ποιεῖσθαι λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δὲ, εἰ τις ἐξετάζοι τὸ γεγονός, ἱεροσυλοῦντας.

8. Οἱ δὲ διὰ τὴν ὀμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαγριώσας ἐισπράττοιτα τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔρασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαι τε αὐτοῖς οὐκ ἀππληαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. Ὁ δὲ τοῖς 0 μὲν ἄλλοις πραότερως ἴσχεν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερεῖα πᾶσας ἱερᾶσθαι ὡς αἴτιον τοῦ μέρους τούτων γεγονότα, καθίστα Ἰωζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ματθίου τούτου ἱερωμένον συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν 5 ἣν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. Αἰτία δὲ ἐστὶν ἡδε. Ὁ Ματθίας ἱερωμένος ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἥ ἡ νηστεία ἐνίστατο ἔδοξεν ἐν ὄνειρατι ὀμιληκέναι γυναικί· καὶ διὰ τὸδε οὐ δυνάμενον ἱεουργεῖν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ Ἑλλήμου συνειράσατο αὐτῷ, συγγενὴς ὢν. 10 Ἡρώδης δὲ τὸν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν, δὲ ἐγγέρεται τὴν σάσαν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε ζῶντας. Καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

9. Ἡρώδης δὲ μειζώνως ἡ νόσος ἐνέπικραίνετο, οἴκην 25 ὧν παρνομήσειεν ἐκπρασσομένου τοῦ Θεοῦ. Πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἦν, οὐχ ὥδε πολλὴν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπαφωμένοις τὴν φλόγῳσιν, ὅπως τῶν ἐντὸς προσετίθει τὴν κάκωσιν. Ἐπιθυμία δὲ δεινὴ τοῦ δέξασθαι τι ἀπ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἦν μὴ οὐχ ὑπουργεῖν· καὶ ἐλ- 40 κώσεις τῶν τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κώλου δειναὶ ἀληθόνες, καὶ πλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ οἰνυγί· παραπλησία δὲ καὶ περὶ τὸ ἦτρον κάκωσις ἦν· ναὶ μὲν καὶ τοῦ αἰδοίου στήθους σκώληκας ἐμ- ποιοῦσα· πνεύματός τε ὀρθία ἐντασις, καὶ αὕτη λίαν 45 ἀγῆδης ἀχθῆδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθματος· ἐσπασμένος τε περὶ πᾶν ἦν μέλος, ἴσχρὸν οὐχ ὑπομονήτην προστιθέμενος. Ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν θιαζόντων καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφίᾳ προὔκειτο, ποινήν τοῦ πολλοῦ δυσσεβοῦς ταύτης ὁ Θεὸς 50 εἰσπράσσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ, καίπερ δὴ μειζώνως ἢ ἀντίστοιχοι ἂν τις ταλαιπωρούμενος, ἐν ἑλπίδι τοῦ ἀνασφῆλαι ἦν, ἱατροὺς τε μεταπέμπων καὶ ὅποσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν γρῆσθαι μὴ ἀποτετραμ- μένος· ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς

Judeorum primores accersens. Quoniam illi convenia- sent, concione advocata in ipsum theatrum, rex in lectica jacens, quoniam stare non posset, enumerabat quot et quam diu ipsorum causa labores pertulisset, utque templum magnis suis sumptibus exstruxisset, quom Asamonæi nati centum viginti quinque annis, quibus regnassent, nullum unquam tale opus ad Dei honorem facere potuissent: idque se ornasse præcellentibus donariis, pro quibus se etiam post mortem celebratum et collaudatum iri sperasset. Hic vero claniare cepit, eos ne vivente quidem se a contumeliis abstinere, quin luce palam auderent suis donariis manus admovere, eaque deturbare, per simulationem ipsum contumelia afficiendi, sed re ipsa, si res diligenter perpendetur, id esse sacrilegium.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte efferatus in ipsos vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac sibi videri facinus vindicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdixit, et Jozarum uxoris ejusdem fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit ut alius crearetur pontifex, in unam diem, qua Judæi jejunium agebant, ob hujusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem antecessit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum mutiere: quam ob causam quum rem divinam facere non posset, ei vicariam operam præstitit Josephus Ellemi filius, ejus consanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coegit, alterum vero Matthiam qui seditionis auctor exstiterat, et ejus sociorum nonnullos, vivos igni cremavit. Eadem etiam nocte fuit lunæ defectio.

5. Herodi autem morbus magis magisque ingravescens, Deo puenas scelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid assumendi desiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. Aderat etiam intestinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbis in colo cruciatus, etiam pedes occupaverat humor aqueus et pellucens, similisque erat circa abdomen mali labes; quin et genitalium putredo gignebat vermes, et laborabat, quum erectus esset, gravi spirandi difficultate quæ tum ob anhelitus foetorem tum spiritus crebritatem erat molestissima; denique convulsiones per universa propemodum membra insuperabile ipsi robur addebant. Aiebant porro divini, et qui in hujusmodi vaticinandi scientia studium suum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum a rege exposcere. Ille vero, licet gravius affligeretur quam ut quis cruciatum ferre posse videretur, salutem tamen sperabat, et medicos accersebat, et eorum consiliis per omnia obsequebatur: trajectoque Jordane flu-

κατὰ Καλλιρρόην αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ καὶ πότιμά ἐστιν· ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. Κάνταυθα τοῖς ἱατροῖς δοκῆσαν ὥστε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεσθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέων, δόξαν μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. Τῶν δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων περιενεγκῶν, καὶ μηδ' ἦντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πενήτην δραχμὰς ἐκάστω κελεύει νεμηθῆναι. Πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἔδωρεῖτο, καὶ παρῆν αὐθὶς ἐπὶ Ἱερικίου· μέλαινα τε χολὴ αὐτὸν ἦρει ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριάνουσα, ὥστε δὴ τελευτῶν πρᾶξιν τοιάνδε ἐπινοεῖν. Ἀφικομένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὅπου ποτὲ ἀξιολόγων, (πολλοὶ δὲ ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος, εἰς γὰρ θάνατον ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασιν τῶν ἐπιστολῶν,) ἐμμαιομένου πᾶσι τοῦ βασιλέως θυμῶς τοῖς τε ἀνακτίοις καὶ παρεσχέοσιν αἰτίαν, συγχλίσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ, τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλεξάνδρον μεταπέμψας, «τενθήσεσθαι μὲν οὐ πόρρω ἔλεγεν, ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀλγυδόνων αὐτὸν περιεχουσῶν. Καὶ τότε μὲν οἰστόν τε καὶ πᾶσι φίλον παρατυγχάνειν· ὀλοφυρμῶν δὲ ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὅποιον ἐπὶ βασιλεῖ πράσσοιτο ἂν, μέλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. Οὐ γὰρ ἀπὸ σκοποῦ * τὴν Ἰουδαίων διάνοιαν, ὡς εὐκατὸς αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτοῦ, διὰ τὸ καὶ ζῶντος ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ἐκ αὐτοῦ προτιθεμένων. Ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶναι κοῦρίσιν τινα αὐτῷ ψηφίσασθαι τοῦ ἐπὶ τοιοῦδε ἀλγεῖν. Τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δόξη τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένον μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γενήσεσθαι, καὶ ὅποιος οὐδ' ἄλλοις βασιλέων, καὶ πένθος διὰ τοῦ ἔθνους ἄπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυραμένων ** ἐπὶ παιδιᾷ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. Ἐπὶ οὖν θεάσονται τὴν ψυχὴν ἀπέντα αὐτὸν, περιστήσαντας τῷ ἵπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἐτι τὸν θάνατον αὐτοῦ, (μὴ γὰρ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι,) κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους, καὶ πάντας τοῦτον ἀνελόντας τὸν τρόπον διγρόθεν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσοντας τοῦ εὐφρανούντος, κυρώσει τε ὧν ἐπιστείλειεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τετιμῆσθαι.» Καὶ ὁ μὲν μετὰ δακρύων ποτινῳόμενος καὶ τοῦ συγγενοῦς τὴν εὐνοίαν καὶ πίστιν τοῦ θεοῦ προσκαλῶν ἐπέσκηπτε μὴ ἡτιμώσθαι ἀξίῳ. Κάκεινοι ὁμολόγουν οὐ παραβήσεσθαι.

ζ'. Κατανόησε δ' ἂν τις τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δεῖν τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοφρονεῖν πράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεὺς πεπραγμένα, ἐκ γούν τῶν ἀρτί ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένον, εἴ γε καὶ ἀπῶν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλατῶν τὸ πᾶν καταστήσειεν ἔθνος, ἐν ᾧ ἐκαστοῦ οἴκου κελύων μεταχειρίσαι, μηδὲν

vio thermis utebatur Callirrhoensibus, quæ præter ceteras tot doles etiam potui commodæ sunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax esse dicitur. Ibi quum medicis visum esset eum refovere, demissus in solium olei plenum, in eo esse credebatur ut animam efflaret. Sed famulis ploratum edentibus ad se rediit: ac de salute sua desperans, quinquaginta drachmas militibus viritum jussit distribui. Insuper ducibus et amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatu est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Quum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent, (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata, et universis edicto obsequutis, quod pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligenter,) rex, ut qui similiter in omnes insonites sonesque sæviret, eos in hippodromum cunctos conclusit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, «se, nimirum quod tantis nudique premeretur doloribus, non procul a morte abesse: quæ res tolerabilis et omnibus optanda sit. Ut vero sine ulla lamentatione aut luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens perspectum habere, nihil illis sua morte optatius lætiusque accidere posse, ut qui se vivente rebellare ausi fuerint, suoque donario contumeliam facere. Itaque illorum officii esse ut ad se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid decernerent. Nam si secum sentire voluerint, fore ut justa sibi splendida, et longe alia quam regibus solent, persolvantur, utque serio per universam nationem luctu condecoretur, quem alioquin non nisi per ludum jocumque deplorarent. Quare ubi se animam egisse videbunt, debere eos collocare circa hippodromum milites mortis ipsius adhuc ignaros, (neque enim eam nisi hoc perfecto indicandam,) jubereque ut omnes ibi conclusos missilibus configant: atque ita, quum isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bifariam delectaturos esse, dum et sui morientis voluntatem exsequantur, et ipse luctu memorabili cohonestetur.» Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, et per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, etiam si cui priora forsant probabantur, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate aliena dederat, ut totam gentem in luctum et carissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem e singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerint, nec criminis cu-

ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδραχότας μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγγλή-
μασι κατηγορίας αὐτῶν γενομένης, εἰωθότων οἷς προσ-
ποιήσις ἀρετῆς καὶ πρὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονό-
τας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μῖση κατατίθεσθαι.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ταῦτα δὲ ἐπιστέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς,
γράμματα παρῆν ὑπὸ τῶν εἰς Ῥώμην πρέσβειων ἀπε-
σταλμένων πρὸς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸν κε-
ραλαῖον ἦν ὡς τῆς τε Ἀκμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρος ἀνηρη-
μένης, ἐφ' οἷς Ἀντίπατρω συγκακουρήσειεν, αὐτὸν τε
Ἀντίπατρον, ὡς ἐπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιοῖτο ὡς πατὴρ
καὶ βασιλέως εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐβελήσειεν εἴτε καὶ
κτινύειν. Τούτων ἀκροώμενος Ἡρώδης βραχὺ μὲν
τὴν ἀνήνεγκεν ἡδονὴ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τῆς
Ἀκμῆς ἐπαίρομενος καὶ ἐξουσίᾳ τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ τι-
μοῦρας. Προϊουσῶν δὲ εἰς μέγα τῶν ἀληθδόνων πα-
ρεῖτο τεταλαιπωρημένος σιτίων, καὶ ἤησε μῆλον καὶ
μαχαίριον· ἦν γὰρ ἐν ἔθῃ καὶ πρότερον αὐτῷ περι-
λέγαντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν.
Λαβὼν δὲ καὶ περιδελψάμενος γνώμην εἶχεν ὡς παῖσων
ἐκείνων, κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλα-
βεῖν τὴν δεξιὰν Ἀχιάδου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ· καὶ
μέγα ἀνακραγόντος οἰμωγῇ τε αὐθις ἀνὰ τὸ βασιλεῖον
ἦν καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. Καὶ
Ἀντίπατρος (πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα
εἶναι) θάρσει τε ἐχρήτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλος ὡς ἡδὴ
ἐν δεσμῶν ἀφειμένος καὶ τὴν βασιλείαν ἀκονίτι δεξά-
μενος εἰς χεῖρας, καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι περὶ ἀφέσεως ἦν
αὐτοῦ διάλογος, μέγαλα ὑπισχνούμενου εἰς τὸ παρὸν καὶ
τὸ αὐθις, ὡς ἂν περὶ τοιούτου τοῦ ἀγῶνος ἐνεστηκότος.
Ὁ δὲ οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν πράσσειν ἐφ' οἷς ἤξιον Ἀν-
τίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποσημαίνει διάνοιαν
τὴν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσεισφοραῖς παρ' αὐτοῦ
χρῶμενος. Ὁ δὲ Ἡρώδης καὶ πρότερον οὐχ ἡσώμε-
νος εὐνοίᾳ τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος
τούτου εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυφάμενος τὴν κεφα-
λήν, καίπερ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὦν, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγκῶνα
περιάρας ἐαυτὸν κελεύει πέμψας τινὰς τῶν δορυφόρων
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος κτείναντας αὐτὸν
ἐν Ὑκτανίᾳ ταφὰς ἀσήμεους ποιεῖσθαι.

ΚΕΦ. Η'.

Τὰς δὲ διαθήκας αὐθις μετέγραψε μεταβολῆς αὐτῷ
περὶ τὴν διάνοιαν γενομένης, Ἀντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βα-
σιλείαν καταλειοῖπει, τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας
τε καὶ Παράας, Ἀρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμε-
νος, τὴν δὲ τε Γαυλωνίτιν καὶ Τραχωνίτιν καὶ Βατα-
ναίαν καὶ Πανιάδα Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ,
Ἀργελάῳ δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, Ἰά-
μειαν δὲ καὶ Ἀζωτον καὶ Φασαηλίδαν Σαλώμῃ τῇ
ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυ-
ριάδας πεντήκοντα. Προϋνόησε δὲ καὶ τῶν λοιπῶν,
ὅσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ, χρημάτων τε δόσει καὶ

JOSEPHUS. I.

juspium ab aliis accusati fuerant : quum iis qui vel minimum
sibi virtutis vindicant moris sit in eos, quibuscum illis ju-
stæ inimicitiae, in ejusmodi præsertim tempore odium de-
ponere.

CAP. VII. (IX.)

Interim, dum ista cognatis suis mandat, adveniunt Roma
literæ a legatis, quos ad Cæsarem miserat, quibus signi-
ficabatur Acmen indignatione Cæsaris interfectam esse,
quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipsumque Anti-
patrum relictum esse arbitrio illius, ut patris et regis, sive
in exilium eum pellere vellet, sive morte mulctare. Quum
ista accepisset Herodes, meliuscule se habuit ex tam læto
nuncio, animis et ex Acmes interitu sublati et ex potestate
de filio supplicium sumendi sibi permissa. Cruciatibus
autem in immensum crescentibus, languescebat inedia con-
fectus, atque pomum poposcit et cultellum : solitus enim
erat et antea manu sua poma decorticare et frustatim com-
esse. Ubi id habuit, circumspexit, et se ipsum ferire
voluit. Quod sane fecisset, nisi ejus sobrinus Achiabius
manum ei prehendisset, magnumque clamorem edidisset :
unde tantus repente in regia ululatus et tumultus coortus
est, quantus si mortuus rex fuisset. Et Antipater, patrem
vere mortuum credens, cœpit confidenter, quasi jam solu-
tus et rex nullo negotio futurus, loqui, cumque custode
carceris de missione agere, multa ei tum in præsens tum
in futurum promittens : rem enim jam in eo verti. Ille
non solum id, quod voluit Antipater, facere recusabat, sed
et voluntatem ejus regi it nunciatum, postquam multas ab
eo sollicitationes expertus fuisset. Tum Herodes, qui jam
ante male affectus erat erga filium, ubi audivit custodem
carceris ista narrantem, cum exclamatione caput sibi, quam-
vis in extremis esset, percussit, erectusque in cubitum
imperat, missis quibusdam satellitibus, ut e vestigio, sine
ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyr-
cania ignobili funere sepelirent.

CAP. VIII. (X.)

Deinde mutata voluntate testamentum suum denuo mu-
tavit Herodes : et Antipam quidem, cui regnum relinque-
rat, Galilææ Perææque tetrarcham constituit, regnum vero
Archelao dedit : atque Gaulonitidem et Trachonitidem et
Batanæam et Paniadem Philippo filio suo, Archelai fratri,
tetrarchiæ nomine concessit : et Salomæ sorori suæ Ja-
mniæ et Azotum et Phasaelidem attribuit, et argenti signati
quingenta millia. Etiam reliquis, quotquot ipsi consanguinei
essent, prospexit atque consuluit, singulos pecuniam iis lar-
giendo redditusve egregie locupletans. Cæsari quoque la-

προσδόντων ἀναφοραῖς, ἐκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμε-
 νους. Καίσαρι δὲ ἀργυρίου μὲν ἐπισήμου μυριάδας
 χιλιάς, χωρὶς δὲ σκευῇ τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου,
 καὶ ἐσθῆτα πάντα πολυτελεῖ, Ἰουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος
 5 γυναικὶ καὶ τισιν ἐτέροις πεντακοσίαις μυριάδας. Ταῦτα
 πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ μεθ' ὃ Ἀντίπατρον κτείνει τὸν
 υἱὸν τελευταῖ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνείλεν Ἀντίγο-
 νον, ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ Ῥω-
 10 μαικίων ἀπεδέδεικτο, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἀνὴρ ὥμους
 μὲν εἰς πάντας ὁμοίους, καὶ ὀργῆς μὲν ἤσσω· κρείσ-
 σων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δὲ εἰ καὶ τις ἕτερος κεχρημέ-
 νος εὐμενεῖ, (ἐκ τε γὰρ ιδιώτου βασιλεὺς καταστάς καὶ
 κινδύνους περιστοιχιζόμενος μυρίους, πάντων ποιεῖται
 15 διδῶρασιν, καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μάλιστα ἐξίκετο), ὅποσα δὲ
 τὰ κατ' οἶκον περὶ υἱεὺς τοῦ αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ
 ἐκείνου, καὶ πάντῃ δεξιᾷ κεχρημένος διὰ τὸ κρίνας
 ἐχθροὺς κρατεῖν οὐχ ὑστερήσει, δοκεῖν δέ μοι καὶ
 πάντα δυστυχῆς.

β'. Σαλώμῃ δὲ καὶ Ἀλεξᾷ, πρὶν ἔκπυστον γενέ-
 20 σθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἵπποδρο-
 μον κατακεκλεισμένους ἐκπέμπονται ἐπὶ τὰ αὐτῶν,
 φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς
 ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. Πράσσεται τε αὐτοῖς ἤδη
 εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. Ἐφανερῶς δ' ἤδη ὁ
 25 θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμῃ καὶ Ἀλεξᾷ, συν-
 αγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν
 Ἱερουσολύμοις, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς
 στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπὶ τε πίστεως εὐχαριστία
 καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τῶν ὁμοίων
 30 παροικῶν βασιλέα, καὶ οἱ παῖδὲς αὐτοῦ, ὃν βασιλέα κα-
 θίστατο. Ἔπειτα μὲντοι Πτολεμαῖος, τὸν σημαντήρα
 τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν,
 αἱ ληψέσθαι κύρωσιν οὐκ ἄλλοις ἐμελλον ἢ Καίσαρος
 ἐντυχόντος αὐταῖς. Βοή οὖν εὐθύς ᾤν ἐκτιμώντων
 35 Ἀρχελαῶν βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ στίφη τε
 αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ὑπισχνούνται καὶ
 προθυμίαν τὴν αὐτὴν, καὶ συλλήπτορα τὸν Θεὸν παρε-
 κάλουν.

γ'. Ἐντεῦθεν δὲ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, με-
 40 λῆσαν Ἀρχελαῶ πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκκο-
 μιδὴν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαν-
 τος εἰς ὃ συμπομπεύσειε τῷ νεκρῷ. Ἐφέρετο δὲ ἐπὶ
 κλίνης χρυσῆς λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους διαπε-
 πασμένους· στρωμνὴ τε ᾗν ἀλουργῆς καὶ ἡμίπσχῃ
 45 πορφυρίσιν ὁ νεκρὸς διαδήματι ἡσχημένος, ὑπερκει-
 μένου στεφάνου χρυσοῦ, σκήπτρόν τε τῇ δεξιᾷ παρα-
 κείμενον. Περὶ δὲ τὴν κλίνην οἱ τε υἱεὶς καὶ τὸ πλῆ-
 θος ᾗν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν
 κατὰ οἰκεῖα ἔθνη καὶ προσηγορίας διέκριντο, οὕτω νε-
 50 μηθέντες· πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τὸ Θρά-
 κιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὅποσοι Γερμανοὶ, καὶ τὸ Γαλατι-
 κὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῶν πολεμιστηρίῳ.
 Τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον
 ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι καὶ τοῖς τα-

*gavit argenti signati centies centena millia, ac praeterea
 vasa tam aurea quam argentea, pretiisque stupendi vestes;
 Juliae autem Caesaris uxori et aliis nonnullis quinquagies
 centena millia. His factis, quinto post occisum Antipatrum
 die vitam finivit, quum regnasset post interfectum Antigo-
 num annos triginta quattuor, postquam autem a Romanis
 rex creatus fuerat, triginta septem: vir pari in omnes
 immanitate, irae effrenatus; animoque jus fasque despi-
 ciente, fortuna autem, si quis alius, propitia usus, ut qui
 ex privato ad regnum evectus fuerit, et innumeris circum-
 datus periculis ex omnibus effugerit, et non nisi protecta
 aetate vita decesserit. Quod vero ad res domesticas attinet,
 praesertimque filios suos, hic quoque felix fuit sua sen-
 tentia, quod se de inimicis victoriam reportasse existima-
 verit, meo vero iudicio pro misero admodum et infelici ha-
 bendus est.*

2. Ceterum Salome et Alexas, antequam divulgata es-
 set regis mors, conclusos in hippodromum domum dimi-
 serunt, dicentes regem jubere ut in provincias suas disce-
 derent, resque domi curarent. Ita quidem maximo bene-
 ficio ab illis affecta est gens. Atque jam mors regis in ore
 et sermone omnium coepit esse: ac Salome et Alexas, mi-
 litia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum scri-
 ptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem
 et gratum erga se animum gratias agebat, et ut idem Ar-
 chelao filio suo, quem regem instituisset, praestarent ora-
 bat. Deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis sigillum,
 testamentum recitavit, quod ratum esse non poterat, nisi
 prius inspectum esset a Caesare. Ac subito clamor exsti-
 tit in honorem Archelai, eique milites gregatim, necnon
 duces, eandem, quam patri praestitissent, amicitiam be-
 nevolentiamque praestiterunt, Deumque ei secundum ex-
 optarunt.

3. At post hæc funus parabant regi, id agente Archelao
 ut pater splendidissime efferretur, atque omnem ornatum
 proferente ut cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur
 igitur in lectica aurea, multis et variis ingentis pretii lapide-
 bus distincta; stragula murice fulgebat, et corpus purpura
 erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, supraque
 corona aurea; et dextra sceptrum gestabat. Lectum sequa-
 bant filii et cognatorum multitudo. His proximi erant mi-
 lites per gentes suas distributi earumque nominibus dis-
 tincti, in hunc modum dispositi: primi incedebant satelli-
 tes; deinde *agmen* Thracicum; postea Germani; et dein-
 ceptus Galli, ornatu omnes militari: reliqua deinde eve-
 citus multitudo, ac si in bellum iretur, ducibus suis

ξιαρχοῦσιν αὐτῶν. Τούτοις εἶποντο πενταχόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. Ἦσαν δὲ ἐπὶ Ἡρώδειος σταδία ὀκτώ· τῆς γὰρ αὐτῷ ἐγένοντο αἱ ταφαὶ κελεύσματος τῷ αὐτοῦ. Ἡρώδης μὲν δὴ τοῦτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον.

Ὁ Ἀρχέλαος δὲ ἐπὶ μὲν ἐβδόμῃν ἡμέραν πένθος τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει· (τόσας γὰρ διαγαρεύει τὸ νόμιμον τοῦ πατρίου) ἐστιάσας δὲ τοὺς ὁμίλους καὶ καταλύσας τὸ πένθος ἀνειναι εἰς τὸ ἱερόν. (Ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὐστυνας τοι, ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μεῖζονσι χρῆσθαι ταῖς εὐφημίαις. Ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀναλθὼν καὶ ἰδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀντεδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, γάρματι τῶν εὐφημιῶν τὴν εὐνοίαν αὐτῶν ἡδονὴν φέρων· χάριν τε ὁμολόγει, ὅτι μὴδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὕβρισε, καὶ πειράσασθαι μὴ ἑλλείπειν ἀμειβόμενον τὸ πρόθυμον αὐτῶν. Ἄρτι μέντοι ρεῖδῶ ποιεῖσθαι τοῦ βασιλείου ὀνόματος· τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως Καῖσαρ ἐπικυρώσει τὰς διαθήκας, αἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφθησαν αὐτοῦ· δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τοῦ στρατεύματος ἐν Ἱερουζόντι τὸ διαδῆμα αὐτῷ περιθέσθαι προθυμουμένου δεῖσθαι τὸ περιμάχῃτον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ μὴδὲ πῶ τὸν κυρίως ἀποδύοντα φανερόν εἶναι παρασχομένον. Περιόντων μὲν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων οὐ λείπειν ἀρετῆς τοῦ ἀμειβομένου τὴν εὐνοίαν αὐτῶν· σπουδάσειν γὰρ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτοὺς φανῆσθαι τοῦ πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. Οἱ δὲ, οἷον ὁ γλῶσσος φιλεῖ, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανύας ἐμφανίζειν τῶν παριόντων ἐπὶ τοιαύτῃ ἀρχῇ, ὅσα πρῶτος καὶ θεραπευτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῶδε μεζόνους τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπεφέροντο, οἱ μὲν εἰσφορὰς ἁς ἐκπιπτοὺς φέροισιν ἐπικουρίζειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὐτοῖς δεσποτικῶν, οἱ ὑπ' Ἡρώδου ἐδέδεντο (πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων), ἀπολυσιν· εἰσὶ δὲ οἱ ἄρσεις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὀνυκίς δημοσίαις ἐπεδύλαττο πρᾶσσόμενα πικρῶς, ἤτοῦντο. Ἀντέλεγε τε οὐδαμῶς ὁ Ἀρχέλαος, ἐπίτρεα τοῦ ὁμίλου σπουδαίως ὧν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρῆγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γενήσεσθαι τὴν εὐνοίαν αὐτῷ τῆς πληθούς. Ἐντέθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἐν τούτῳ δὲ τινὲς τῶν Ἰουδαίων, συνελθόντες νεοτέρων ἐπιθυμία πραγμάτων, ὠδύροντο Μαθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑπ' Ἡρώδου ἀποθανόντας, (οἱ παραχρῆμα τῆς ἐκ τοῦ πένθεισθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου ἀπεστέρηντο, ἦσαν δὲ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ καταδεδικασμένων· ἐπὶ μέγα τε τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρώμενοι, καὶ τινα, ὡς κοῦρσι φέροντα τοὺς πένθεισιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα Σινόδου τε

et centurionibus praeuntibus. Hos sequebantur quingenti famuli aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo e vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris agebat; (tot enim dies postulat patria consuetudo;) deinde quum multitudinem convivio exceperet, luctu finito, in templum ascendit. Atque omnes, quaquā transibat, faustis eum omnibus et praecomis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam laetissimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, consensu suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim salutabat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam laetis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, quod paternarum in ipsos injuriarum memoriam deposuissent, seque sedulo conaturum ne quid sibi desit quominus egregiae illorum voluntati vices rependeret. In praesenti quidem regio nomine se abstinere; appellationis tamen honorem consequuturum, si Caesar testamentum a patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem ejus adeo expetiturum accipere noluisse, quod esset adhuc incerta voluntas ejus qui istum valere ratumque esse jussurus esset. Verum si fuerit adeptus imperium, ipsis non defuturam suam bonitatem qua benevolentiam ipsorum remuneraturus sit: operam enim daturum ut in omnibus erga eos patre melior esse videatur. Illi vero, quo more vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem eorum qui ad tantae potestatis fastigium provehantur, quo suavius et humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, et ingerebant quae sibi dari postulabant: alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos et multos et longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia rebus in foro emptis venditisque imposita, et salis acerbè exacta, tolli efflagitabant. Ad quae Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

CAP. IX. (XI.)

Interea Judaei quidam, novarum rerum desiderio congregati, Matthiae et ejus sociorum, ab Herode occisorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exsequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe isti ob dejectam aquilam auream morte multati,) magnum edentes clamorem et lamentationem; insuper et convicia quaedam, quasi in mortuorum solatium, in regem jactabant. Quumque in

αὐτοῖς γενομένης ἡξίου τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Ἀρχελάου γενέσθαι κολάσει τῶν ὑπὸ Ἡρώδου τιμωμένων, καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ εὐδολότατον, τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερεῖσθαι ἄνδρα αἰρεῖσθαι. Τούτοις Ἀρχελάος, καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐπένευε, ἔχων τὴν ἐπὶ Ῥώμῃς ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένην αὐτῷ τάχος, ἐπὶ περισκοπήσει τῶν δοξάντων Καίσαρι. Πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πειθοῖ χρῆσθαι καὶ τῆς ἐπὶ τοιοῦτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν θανά-
 10 τὸν τε δὲ τοῖς φίλοις αὐτῶν συνελθοι μετὰ νόμων γε-
 γονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα τοῦ ὑβρίζειν προῖοιεν, τοὺς τε καιροὺς οὐκ ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τοῦ ὁμονοεῖν ἕως καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν
 15 ἐπινεύσει τῇ Καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς· τότε γὰρ κοινῇ βουλευέσθαι περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ στασιάζειν δοκοῖεν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεκρίνων καὶ διδάξας τὸν στρα-
 20 τηγὸν ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. Οἱ δὲ βωῶντες λέγειν τε οὐκ εἴων καὶ εἰς κίνδυνον τοῦ ἀπολουμένου ἐκείνῳ τε καθίστασεν καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε ὀργινᾶσθαι [τολμήσειν] φθέγγεσθαι φανερόν ἦν, διὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐ-
 25 τῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφραστηχότων συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε Ἡρώδου στερηθεῖεν τῶν φιλάτων, καὶ τελευταῖα αὐτῷ γενομένης τιμωριῶν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὠρμηκότες ταῖς γνώμαις, κυλούοντο, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσῃ ἡδονῇ αὐτοὺς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν ἀπ' αὐτοῦ προιδέ-
 30 σθαι τε ἀμαθεῖς καὶ εἰ τῷ ὑποπτευθεῖν, ὑπερβολῆς αὐτῷ γενομένης τῆς παραχρῆμα ἡδονῆς ἐκ τοῦ τιμωρησάσθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς. Πολλῶν δὲ ὑπὸ Ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέγοντο αὐτοῖς, τῶν δὲ οὐχ ὡς ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [δοκεῖν] πα-
 35 ρόντων, ὅπως εἰς τὸ πρᾶύτερον καταστήσονται αὐτοὺς, οὐδενὰς ἡνείκοντο εἰπεῖν. Ἀνάστασις τε ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένῳ, φανεροί τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσαντες τὴν στάσιν πλήθους ἐπισυρρυνέντος αὐτοῖς.

γ'. Ἐνστάσης δὲ κατὰ τὸνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς, ἐν
 40 ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα προτίθεσθαι πάτριον, (Φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὐσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐτῶν γενομένης, καὶ θύουσιν αὐτὴν προθύμως, πληθὸς τε ἱερείων ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ κατακόπτειν ἐστὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πληθὺς ἀναρίθμητος
 45 ἐκ τῆς χώρας, ἥδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας, ἐπὶ θρησκείᾳ τοῦ Θεοῦ,) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθαίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι συ-
 50 στάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ἡμποροῦντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὄν ἐν αἰσχρῇ μετατείν αὐτῇ. Καὶ δέσας Ἀρ-
 55 χελάος μὴ καὶ τι δεινὸν βλαστήσειεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει σπειράν τε ὀπλιτῶν χιλιάρχον τε τὴν ὁρμὴν στασιάζοντων καταστῆλαι πρὸ τοῦ, τὸν πάντα θμῆλον τοῦ μανιώδους αὐτῶν πλέων καταστῆναι, καὶ εἰ τινες διάδολοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσταντο προθυ-

num locum convenissent, ab Archelao contendebant ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio, utque in primis pontificem abdicaret ab Herode constitutum, aliumque virum deligeret magis legitimum et ad munus obeundum puriorem. Istis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quod iter ipsi instaret, quod ad Romam quam celerrime facere proposuerat, ut voluntatem Caesaris de se perspectam haberet. Nisso itaque duce qui persuasionem uteretur, ut omisso propter ista vindictae studio considerarent, et morte penas dedisse illorum amicos ex lege, et postulatis eorum magnas inesse contumelias, et tempus hoc alia consilia poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Caesaris; tunc enim de iis quae postularent una cum illis consultaturum esse: interim vero quiescerent, ne in seditionis crimen incurrerent.

2. Et ille quidem, quum ista suggessisset edocuisseque, duce[m] misit ad eos. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permisissent, mortisque periculum ei intulerunt et ceterorum quicumque palam aliquid dicere auderet eos ad sanam mentem perduciturus amoliturusque ab huiusmodi rerum studio, quod plus saepe voluntati tribuerent quam praesidentium auctoritati, grave esse existimantes, si carissimorum, quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum ius et fas reputantes quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, et periculum ab eo intentatum providere nescientes, etiam si alicui de eo auspicio foret, praesenti quippe laetitia nimium elato, quod eos ultiori essent quos sibi inimicissimos esse crediderunt. Et multis ab Archelao missis qui cum eis colloquerentur, quibusdam etiam tanquam non ipsius jussu, sed sponte quasi sua advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem ipsos vel tantillum alloqui passi sunt. Et seditio molesta est ab iis qui valde irascebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluyente.

3. Quum autem sub id tempus instaret festum, quo Judaeis patrium est vesci non fermentatis panibus, (Pascha autem illa festivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Aegypto instituta, quam quidem agunt ingenti laetitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia se lennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex universa regione locisque extra illius fines religionis ergo convenit,) etiam seditiosi illi, Judam et Matthiam legis interpretes lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quaerere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coercerent, priusquam cetera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: et si quorum emineret in concienda seditione fero-

μία τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. Ἐπὶ τούτου οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος ἐξηγρίωσαν, βοῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ παραστάντες καταλεύουσι τοὺς πλείστους αὐτῶν· ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ὁ χιλιάρχος τραυματίαι διέφυγον. Καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξαι διὰ χειρῶν αὐθις ἡ θυσία ἦν· Ἀρχελαῷ δὲ ἀπορον ἰδοὺαι σῶζεσθαι τὰ πάντα μὴ οὐκ ἀνακόφοντι τὴν ἐπὶ τοῖσδε ὁρμὴν τῆς πληθύος· ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον καὶ τοὺς ἱππεῖς, οἱ τοὺς τε αὐτοὺς ἐσκηνωκότας κωλύουσι τοὺς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν παῶν δέχοντο ἀντεῖλθῆναι τοῦ ἀσφαλοῦς ἤδη πεπιστευκότας. Καὶ εἰς μὲν τρισχιλίου ἀνδράς ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς, τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. Ἐκκήρυσσε δ' Ἀρχελαὸς ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. Οἱ δὲ ἀπήσαν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. Ἀρχελαὸς δ' ἐπὶ θαλάσσης κατήει μετὰ τῆς μητρὸς, Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, Φιλίππῳ τᾷδελεῖ τὰ πάντα ἐρεῖς καθίστασθαι τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. Συνεξήσει δ' αὐτῷ καὶ Σαλώμῃ Ἡρώδου ἀδελφῇ τὴν γενεὰν ἀγομένην τὴν αὐτῆς, πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ Ἀρχελαῷ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀντιπράξοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καταβοάς. Ὑπαντιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τὸν Ἀρχελαὸν Σαβίνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὥρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρώδου χρημάτων. Καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἐπέσχετο ὁ Οὐάρος παρελθὼν· διὰ γὰρ Πτολεμαίου μετὰπεμπτος ὑπ' Ἀρχελαῷ παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβίνος χαριζόμενος οὔτε τὰς ἀκρας δεῖσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρελαβέν· οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημῆνατο, εἰα δ' ἔχειν Ἀρχελαὸν μέχρι Καίσαρι δοξείεν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦθ' ὑποσχόμενος. Ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ἐπὶ τῆς Ρώμης Ἀρχελαὸς, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβίνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας παραλαμβάνει τὰ βασιλεία. Μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουράρχους καὶ ὀδόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν πρόδηλος ἦν, καὶ τὰς ἀκρας καθίστατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. Οὐ μὴν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελαῷ ἐντολάς ἐποιούντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέταχτο αὐτοῖς· Καίσαρι δὲ φυλάσσειν ἕκαστα ἦν προσποίησις αὐτοῖς. δ'. Πλεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης καὶ Ἀντίπας, Ἡρώδου μὲν παῖς, ἐπὶ ἀντιποιήσει τῆς ἀρχῆς, ὑποσχέσσει Σαλώμης ἡρμένος ἐπὶ τῷ ἀρξεῖν, καὶ πολὺ δικαιότερος Ἀρχελαῷ παραλήψεται τὰ πράγματα, ἡξιωκῶς τὸ κατὰ τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποπεράναι, ὥς ἀσφαλεστέρας εἶναι τῶν ἐπιγραφεισῶν. Ἐπήγετο δὲ οὗτος τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν Νικόλαον Πτολεμαῖον, φίλων τε Ἡρώδῃ τιμωτάτον γεγεννημένον καὶ αὐτῷ προσκεί-

cia, illos ut ad se adducerent. In hos illi qui e factione erant legis interpretum, et multitudo hostiliter irruerunt, clamoribus et mutuis usi cohortationibus : adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint ; ac pauci tantum cum centurione vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet : itaque milites omnes eo misit et equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, et eos qui a peditibus evasisent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia : reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit ut omnes domum discederent : id quod illi fecerunt, et festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum et Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus et principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est etiam Herodis soror Salome, una cum suis natis multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed re ipsa ad ei adversandum, et maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam : sed Varus superveniens eum ab hoc itinere avertit ; aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum : inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit ; eoque promissio Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, et Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, et de castellis statuit arbitrato suo. Non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt, sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perseverabant, et præ se ferebant, quod cuncta Cæsari reservarent.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus est, spe regnandi elatus ex Salomes promissis, longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore testamento rex institutus, quod magis ratum esse deberet quam posterius. Hic vero una secum ducebat matrem, et Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi amicorum carissimum, et

μενον. Μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνήγεν ἐπ' ἀντιποιήσει τῆς βασιλείας φρονεῖν Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ καὶ δοξὴ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος. Διὸ δὴ καὶ τῶν κελυόντων εἰκεῖν Ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι καὶ ταῖς ἐπιδιαθήκῃς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἤνείχετο. Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοία τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῇ πρὸς Ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα τι ἀντισταίη, λυσιτελέστερον Ἀρχελάου τὸν Ἀντίπαν λογιζόμενοι, συνέπρασσον Ἀντίπα τὴν βασιλείαν. Καὶ Σαβίνος κατηγορεῖ παρὰ Καίσαρι τοῦ Ἀρχελάου διὰ γραμμάτων.

15 ε'. Καίσαρι δὲ Ἀρχελάος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθει τε αὐτοῦ καὶ τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς, καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν Ἡρώδου χρημάτων σὺν τῷ σημαντήρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαρπάζοκει τὸ μέλλον. Ὁ δὲ, ταῦτά τε ἀναγνοὺς τὰ 20 γράμματα καὶ τὰς τοῦ Οὐάρου καὶ Σαβίνου ἐπιστολάς, ὅποσα τε χρήματα ἦν καὶ τί ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὡς Ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπετόμψει γράμματα, συνήγεν ἐπὶ παροκωχῇ γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς καὶ Γάϊον τὸν Ἀγρίππα μὲν καὶ Ἰουλίαν τῆς αὐτοῦ 25 θυγατρὸς υἱόν, ποιητὸν δὲ αὐτῷ γεγονότα, πρῶτόν τε καθεσδόμενον παρελάβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλευμένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων. Καὶ πρῶτος δ' Ἀλωμάτης υἱὸς Ἀντίπατρος, δεινότητος τε ὧν εἰπεῖν καὶ τῷ Ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν, Ἀρχελάῳ παιδιᾷν τὸν 30 περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότεν, ἐπιχαλῶν τὰ ἐπιτετολμημένα ἐπὶ τοῖς ἀπολώλοσι κατὰ τὴν ἐορτήν· ὧν καὶ ἀδικούντων ἄλλως, ἐχρῆν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους ἀναικίμεν 35 νην εἶναι, καὶ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεπράχθαι, εἰ μὲν βασιλεύς, ἀδικούντος τὸ Καίσαρος ἀγνοίᾳ περὶ αὐτοῦ ἔτι χρωμένον, εἰ δὲ ἰδιώτην, πολὺ χείρον, [ὡς διὰ τὸ μηδεμιᾶς βασιλείας ἀντιποιούμενῳ καλῶς ἂν τι συγχωρῆσθαι,] διὰ τὸ Καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς 40 ἔξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. Καθήπετο δὲ αὐτοῦ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταστάσεις ἐπικαλῶν, καὶ προκάθισιν ἐπὶ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλείας γενομένας, κατανεύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων διάπραξιν, ὧν 45 οὐδὲν ἂν μεζόνως ἐπινοῆσαι καθιστάμενον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν. Ἀντίθει δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ἐκ τοῦ ἱπποδρόμου δεσμευτῶν τὴν ἄφρον, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ καὶ πιστεῦσθαι δυνάμενα, διὰ τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπὸ τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχεῖν προλαμβαδόντων τὴν ἔξουσίαν· 50 πένθους τε τοῦ ἐπὶ τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονοκτετῇ ἐκείνου τελευτηῇ γεγονότας· ἐπ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν. Εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντος αὐτὸν τοῦ πατρὸς καὶ οὕτω

tum ipsius studiosum. At polissimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenaeus, qui orator erat et ob eloquentiae existimationem regni procuracionem habuerat : unde etiam iis qui consulebant ut cederet Archelao, qui et nati grandior et ultimo patris testamento rex constitutus esset, auscultare nolebat. Postquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, sed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi esse, et sub Romani praesidis administratione : quod si parum succederet, Antipam magis e re sua fore sperantes quam Archelaum, operam suam Antipae commodarunt regnum ad adipiscendum. Quin et Sabinus apud Caesarem literis accusabat Archelaum.

5. Quum autem Archelaus literas, in quibus jus suum tueretur, Caesari misisset, necnon patris testamentum, et Ptolemaeum Herodianae pecuniae rationes sigillumque ferentem, eventum exspectabat. Ille vero postquam scripta ista legerat, Varique et Sabini literas, et quantum pecuniarum annuique reditus esset, utque Antipas regnum appetens literas misisset, amicos convocat ut eorum sententias audiat, et in his Caimm, Agrippae quidem natum et Juliae Augusti filiae, sed ab ipso *Augusto* adoptatum, cui primum in consensu locum tribuit, imperatque ut qui velit de praesentibus negotiis verba faciat. Ac primus Antipater Salomes filius, homo imprimis disertus et Archelai maxime adversarius, dicebat, Archelaum nunc per ludibrium de regno agere, ut qui potestatem ejus prius sibi vindicasset quam bona Caesaris cum venia licuerit, ei obijciens audaciam qua impulsus in festo die tam multos interemerat : qui etiamsi inique egissent, oportuisse vindictam externae legitimaeque potestati reservari, et non ab homine exigi, qui, si spectetur ut rex, injuriam faciat Caesari, dum adhuc ignoret quid ille de se statuet, sin vero ut privatus, nullo pejus esse, [utpote cui, regiam dignitatem quaerenti, laud fas esset quidquam concedi,] quod Caesarem in ipsos potestate privatum iverit. Quin et perstringebat eum, titulo ei vertendo quod duces nonnullos in exercitu mutaverit, et in solio regio sese collocaverit, et lites tanquam rex esset dijudicaret, populique postulatis palam factis annuerit, in summa omnia ita fecerit ut nihil amplius ei in mentem venire potuerit, si a Caesare in imperio constitutus fuisset. Praeterea imputabat ei quod in hippodromo victos dimiserit, aliaque afferebat multa, partim vera, partim venisilia, quod hujusmodi res fieri consueverunt ab adolescentibus et qui regnandi cupiditate imperium festinanter praeripiunt. Insuper ei crimini dabat neglectum patris luctum, et comessationes eadem qua ille obiit nocte celebratas : unde coortam esse populi seditionem. Si, quum palet tanta in eum contulisset beneficia et tam magna ei prae-

μεγάλων ἡξιώκοτος, τοιοῖσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς διακρύβει μὲν προσποιούμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαύοντα δὲ ἡδονῆς τῆς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι νύκτες, φανείσθαι [τε] καὶ περὶ τὸν Καίσαρα τοῖνδε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὴν βασιλείαν, ἵποιοις γένοιτο καὶ περὶ τὸν πατέρα· χορεύειν γὰρ καὶ ἄδειν, ὥσπερ ἐχθροῦ πεσόντος, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς οὕτω μὲν συγγενούς, τῆλικαῦτα δ' εὐεργετῆν ἐξηγμένου. Δεινότερόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νῦν ἔχειν ἐπὶ Καίσαρα, κατανεύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὅποσα γένοιτο ἂν ὑπ' αὐτοῦ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτορος παρασχηκός παρασόμενα. Μάλιστα δὲ τὴν σφαγὴν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐδείκνυεν τῷ λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἐορτῆς τε ἐνεστικυίας καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαρθεῖν, ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι, πλησθεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλου, ἀλλὰ καὶ μετὰ νομίμων ὀνομάζων τῆς βασιλείας ἐπιμέμνου τῆς πράξεως, ὅπως ὀνηθείη πληρῶσαι τῆς φύσει τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισνημένην ἀδικίαν· δι' ἣν μὴδὲ ὄναρ ποτὲ ὁρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν διαδοχὴν ἀρετῇ τοῦ πατρὸς· ἐπιστασθαι γὰρ αὐτοῦ τὸν τρόπον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῶν διαθηκῶν τῶν ισχυροτέρων Ἀντίπαν καθίστασθαι· κληθῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν οὐχὶ νοσοῦντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχῇ, ἀλλὰ ἀκραιφνέϊ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένῳ, ἀλκῇ δὲ σώματος τοῖς πράγμασιν ἐρεστηκός. Εἰ δὲ καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ἐπ' ἴσης τοῖς νῦν διατεθείσθαι τὸν πατέρα, ἀποπερᾶνθαι ποταπὸς ἂν γένοιτο βασιλεὺς, τὸν μὲν κύριον παρασχέιν τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφρημένον τοῦ δοῦναι τὴν ἐξουσίαν, τοὺς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμμένον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιαύδε εἰπὼν, καὶ μαρτύρων παραστάσει τὰ εἰρημένα κρατυνάμενος πολλοὺς τῶν συγγενῶν, παύεται τοῦ λέγειν. Ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου, καὶ λέγειν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμη τῶν πεπονηθέντων ἀνατιθεῖς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀρχοντας οὐ μόνον τῷ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζοντι εἶναι πονηροῦς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἄμυναν αὐτῶν ἐγρωμονεῖν προαιρουμένους. Ὡς δὲ πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς Καίσαρα φανερόν εἶναι· τοὺς γὰρ ὑβριούντας, κωλύτας παραγενομένους καὶ ὑπ' Ἀρχελάου πεπομφότας, κτεῖναι ἐπιτιθεμένους, οὔτε τοῦ Θεοῦ οὔτε τοῦ νόμου τῆς ἐορτῆς ἐν φροντίδι γενομένους, ὧν Ἀντίπατρον οὐκ αἰσγύνεσθαι ἐκδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θεραπείᾳ ἐχθρῶς τῆς αὐτοῦ πρὸς Ἀρχέλαον, ἣ μίσει τοῦ ἀρετῆ οὐδικαίου. Οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς διανοομένους καὶ ἀρχόντες ἀδικίῳ ἐργῶν, οἷδε εἶσιν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντες τοὺς ἀμυνομένους ἐπ' ὅπλα χωρεῖν. Ἀντιθεὶ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῶν κατηγόρων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι μὴ οὐ μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν

tisset, mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu tanquam personam induens lacrimas simularet, noctes vero singulas in voluptatibus regis ageret, non alium sese ostensurum esse erga Caesarem, si ab eo regnum acceperit quam erga patrem se gesserit: cantu quippe se oblectare et choreis tanquam in morte inimici, non sibi conjunctissimi et beneficentissimi. Omnium etiam indignissimum esse ostendebat nunc venire ad Caesarem, ut regnum ipsius munere et concessu accipiat, quum jam ante omnia egisset quae ab ipso fieri poterant postquam validam ea agendi potestatem dedisset rerum dominus. Maxime autem eadem in templo nefarie factam verbis exaggerabat: utque festiva solennitate etiam victimarum more mactati fuerint tam peregrini quam indigenae, et caesorum corporibus fanuum fuerit repletum, idque non ab alienigena, sed qui legitimam regis appellationem praetextens ferretur ad facinus, ut tyrannico suo ingenio obsequutus posset explere injustitiam omnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis quidem spem successionis in regnum a patre habuisse, ut qui mores ejus probe norit, et in potioribus tabulis ejus adversarium Antipam successorem constituerit; a patre quippe ad regnum vocatum, non quum animam pariter ac corpus vires defecissent, sed dum integra esset mente et ratione, eoque corporis robore quod negotiis obeundis adliberi puterit. Immo si jam antea tale de Archelao fuisset patris iudicium quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qualisnam rex futurus sit qui Caesarem, cujus erat regnum ei largiri, largiendi potestate exutum iverit, et privatus adhuc cives in templo jugulare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba loquutus, multisque e consanguineis ad ea quae dixerat testimoniis suis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai causam egit, dicebatque, illa quidem quae in templo facta erant obstinatis potius eorum animis qui passi erant imputans quam Archelai potestati; qui enim tales res crepant, non eo tantum injustos esse quod innocentes vexent, sed etiam quod pacis et aequi amantes in ultionem impellant. Hos autem homines verbo quidem in Archelaum patrasse hostilia, re ipsa autem in Caesarem, rem apertam esse. Conflare enim tumultuum auctores eos, qui ad vim et injuriam propulsandam ab Archelao missi fuerint, facto impetu occidisse, neque Deum neque festi diei legem reverentes: et horum tutelam suscipere jam non pudere Antipatrum, sive ut odio in Archelaum suo morem gereret, sive quod jus et aequum omne aversetur. Certe qui adorianur alios, nihilque mali suspicantes injuriis lacescant, hos esse qui vel nolentes cogant sui causa ad arma recurrere. Tum reliquorum omnium, quae objecta fuerant, causam assignavit iis ipsis qui a consilio erant accusatoribus: nihil enim esse quod non illorum suavis et

γεγεννημένον αἰτία τοῦ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. Οὐ τῇ φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλάψειν ἂν δοκεῖν Ἀρχελαόν. Τούτῃδε αὐτοῖς εἶναι βουλὴν τοῦ ὑβριζόντος εἰς ἄνδρα συγγενῇ, καὶ
 8 πατρός μὲν εὐεργέτην, συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ παντός οἰκείως πεπολιτευμένον. Τὰς γε μὴν διαθήκας ὑπὸ τε σωφρονούντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως καὶ κυριωτέρας εἶναι τῶν γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ
 10 Καίσαρα δεσπότην τῶν ὧν καταλείβεσθαι πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. Μιμήσεσθαι τε οὐδαμῶς Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, οἱ τῆς Ἡρώδου παντοῶς ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἐξῆς καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα ἐπὶ ὕβριν γνώμης ἐπέειγοντο αὐτοῦ, οὐδ' αὐτῶν περὶ τὸν συγγενῇ τοιούτων γεγονότων. Οὐχὺν
 15 Καίσαρά τε ἄνδρὸς ὑπ' αὐτῇ πεπολιμένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, ἐπὶ πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. Οὐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀνεκδοίαστον γενομένην,
 20 καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν κατακρινεῖν ἄνδρὸς βασιλέως, υἱεῖ μὲν ἀγαθῷ τὴν διαδοχὴν καταλειποτός, πιστεῖ δὲ τῇ αὐτοῦ προσπεφυγός· οὗτε ἁμαρτάνειν Ἡρώδην ποτὲ περὶ κρίσιν τοῦ διαδόχου, σωφροσύνη κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ
 25 πάντα ποιεῖσθαι.

ζ'. Καὶ Νικόλαος μὲν τοιαύδε διελθὼν καταπαύει τὸν λόγον. Καίσαρ δὲ Ἀρχελαόν, προσπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας, πολλὴν τε ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης
 30 τῆς αὐτοῦ οὐκ ἄλλα πράξων, ἀλλ' ὅπως αἱ τε διαθήκαι ὑπηγόρευον καὶ Ἀρχελαῷ συνέφερον. Οὐ μέντοι γε ἐκεκύρωτο οὐδὲν, ὥς ἂν ἐχεγγύῃ παραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας Ἀρχελαόν εἶναι. Καὶ διαλύσεως τῶν ἀνδρῶν γενομένης ἔσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν εἴτε Ἀρχελαῷ
 35 τὴν βασιλείαν εἴη κυριωτέον εἴτε κοινὴν αὐτὴν ποιεῖσθαι παντὶ τῷ Ἡρώδου γένει, καὶ τούτων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

ΚΕΦ. Ι'.

Πρότερον δὲ ἢ κύρωσιν τινα τούτων γενέσθαι Μαλθακή τε ἢ Ἀρχελαῷ μήτηρ νόσῳ τελευτᾷ καὶ παρὰ
 40 Οὐάρου τοῦ Συρίας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τὴν Ἰουδαίῳ ἀπόστασιν διασαφούντα. Τοῦ γὰρ Ἀρχελαῷ μετὰ τὸν ἔκπλουον ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ Οὐάρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλὼν, καὶ τοῦ πλείστου τῆς στάσεως ἐπί-
 45 σχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Ἀντιοχείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἐν τῆς στρατιᾶς ἐν Ἱεροσολύμοις λειπόμενος, τὴν Ἰουδαίων νεωτεροποιῶν ἐπιστοιμούντων. Οὐ μὴν ἐπεραίνεται γε οὐδὲν ἐπὶ παύλῃ τοῦ μὴ οὐ στασιάζοντος αὐτῶν. Ὅ τε γὰρ Οὐάρος
 50 ἀπῆκει καὶ Σαβίνος ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος ὑπομείνας αὐτοῖσι μεγάλως τοὺς Ἰουδαίους καταπόνει, στρατεία τε τῇ καταλειμμένῃ πιστεύων ὥς καὶ περιέσοι-

instinctu factum jam in injuriæ *tanquam ab Archelao commissæ* accusationem producat. Unde color quaeratur injuriæ, quod non ipsis factum sit suasoribus. Neque ea per se esse improba, sed in odium Archelai ita referri ut improba videantur. Tanto illos agi studio lædendi cognatum hominem, de ipsorum parente bene meritum et ipsis omnibus amicitiae officiis prosequutum. Testamentum a patre factum esse bene mentis compote, et haud dubie posteriores tabulas potiores esse prioribus, eoque magis quod Cæsari omnium, quæ in iis scripta sint, plenissimum arbitrium relinquatur. Neque timendum ne horum iniquitatem Cæsar imitetur, qui Herodis, ex cujus viventis potestate fructus plurimos ceperint, nunc mortui voluntatem oppugnet; idque satis sibi conscii, neutiquam se de Herode ita meritos ut Archelaus fuerit. Non eum vero esse Cæsarem qui viri amici, bellorum socii, qui in omnibus a Cæsare pendere semper voluerit, rescindat testamentum suæ commissum fidei. Multum ab horum malignitate abfuturam Cæsaris virtutem atque fidem toti humano generi testatissimas; neque id in eum cadere ut non sanæ mentis pronuntiet regem, qui primum filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc ipsius Cæsaris fidem imploraverit. Quando testamentum condens Herodes ita sapuerit ut Cæsaris arbitratui cuncta submitteret, in herede quidem eligendo desipere non potuisse.

7. Et Nicolaus quidem, quum ista oratione percurrisset, finem dicendi facit. Cæsar autem Archelaum, qui sese ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno dignissimum esse dicens, seque satis ostendit sic esse affectum, ut non aliter factururus esset quam testamentum postularet et e re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiae ejus* indicio satis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil sanxit. Postea dimisso concilio dispexit ipse secum utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, utque quoniam plurimum egerent auxilio.

CAPUT X. (XII.)

Antequam vero horum quicquam sanctum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai, veneruntque a Varo Syriae præsidente literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum seditionem fecit universa natio: et Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione, quæ gravis sane fuit, maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. Nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotiis facebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse.

το αὐτῶν καὶ τῷ πληθει. Πολλοὺς γὰρ ὀπλίσας δορυφόρους ἐγγῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἐκταράσσων ἐπὶ ἀποστάσει· τὰς τε γὰρ ἄκρας ἐθιάζετο παραλαμβάνειν καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνη

6 προθύμως ὥρμητο βίβ' διὰ κέρδη καὶ πλεονεξίῳ ἐπιθυμίας.
β'. Ἐνστάσης δὲ τῆς Πεντηκοστῆς (ἐορτὴ δὲ ἡμῶν ἐστὶ πάτριος τοῦτο κεκλημένη) οὗτι κατὰ τὴν θρησκείαν μόνον παῖσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τῆς
10 Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλοί, Γαλιλαίων τε καὶ Ἰδουμαίων. Ἐριχρυντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὅποσοι περάσαντες Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε Ἰουδαίων πληθὺς ἦν, οἱ πρὸς πάντας συνεiléχτο, καὶ πολλοὶ προθυμότεροι
15 τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὥρμηκισαν. Καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοῖσινδε στρατοπεδεύονται χωρίων· οἱ μὲν τὸν Ἱππόδρομον ἀπολαθόντες, καὶ τῶν δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένοι τὴν ἑῶαν μοῖραν εἶχον,
20 μοῖρα δὲ αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς δυσόμενον ἥλιον, ἐνθα καὶ τὸ βασιλεῖον ἦν. Ἐπράσσετο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τῶν Ῥωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς ἀποκεκλεισμένων. Καὶ Σαβίνος (ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν
25 ποιοῦμένων ὑπὸ τοῦ ἡττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴ χρίνοιτο ἂν τὸ νικᾶν) παραγγῆμά τε ὡς τὸν Οὐάρων ἐπέμπε γράμματα, καὶ, τὸ σύνθετος, οὐκ ἀνίει κελεύων ἐκ τοῦ ὄξεος βοηθεῖν, ὡς κινδύνου μεγίστου τὸ ἐγκαταλείφθαι στρατεύματα περισερχότας, διὰ τὸ μὴ εἶς μακρὰν
30 ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληρθέντας αὐτούς. Αὐτὸς δὲ τοῦ φρουρίου τὸν ὑψηλότερον τῶν πύργων καταλαβόμενος Φασάηλον, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Ἡρώδου ἀδελφοῦ Φασαήλου ὠκοδομημένον τε καὶ οὕτως εἰρημένον τελευτῆς ὑπὸ Παρθυαίων αὐτῷ γενομένης, κατέσειε τοῖς Ῥω-
35 μαίοις ἐπεξίειναι τοῖς Ἰουδαίοις, αὐτὸς μὲν οὐδ' εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατέειπε, τοὺς δ' ἄλλους προσηγορήσκειν αὐτοῦ τῆς πλεονεξίας δικαίων. Τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἐξοδὸν τῶν Ῥωμαίων, μάχῃ συνήει καρτερὰ· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων ἔργῳ ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ προ-
40 νήματα γε τοῖς Ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὅφει τοῦ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, περιδοῦσαντες δ' ἀνίσκιν ἐπὶ τὰς στοάς, αἵ περ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἐξωθεν περίβολον περιέχουσαι, καὶ πολλὰς μάχης γενομένης λίθους τε ἤφρισαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάραντες, τοὺς δὲ
45 σφενδονῶν, ἀθληταὶ τρόπου τοιαύτης μάχης ὄντες. Καὶ οἱ τοξόται πάντες παρατεταγμένοι μεγάλα ἐβλαπτον τοὺς Ῥωμαίους, διὰ τὸ ὑπερδέξιοι τε εἶναι καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄποροι διὰ τὸ ἀνέφικτοι τοῖς εἰσακοντίζεσθαι πειρωμένοις εἶναι, βράχους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχον-
50 τες. Καὶ πολλὴ μὲν χρόνῳ ἡ μάχης συνέστη τοιάδε οὔσα. Ἐπειτα Ῥωμαῖοι, δεινῶς φέροντες τοῖς δρωμένοις, πῦρ ἐνιάσιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες Ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. Καὶ τὸ πῦρ ὑπὸ τε πολλῶν προσθεμένων καὶ μετὰ τῶν ἐγγείων φλόγα δυνα-

Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat: etenim castella vi conabatur occupare, et ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebatur, lucrorum et rapinarum cupidine incitatus.

2. Instante autem Pentecoste (festum enim est nobis patrium ita appellatum) conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coiveruntque plurima Galilæorum et Idumæorum et Hierichuntiorum millia, et omnes Transjordanini, et Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, et plus aliis cupiditate incensi Sabini ultionem festinant; atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur: pars quidem una hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera a septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam et multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui inori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur,) confestim per literas Varo rem significabat, atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari ut sibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo versari periculo, quod non longe abesse exspectarent quin ipsi capti trucidarentur. Ipse vero, arcis excelsissima turri occupata, (ea Phasaelus appellabatur, in honorem Phasaeli Herodis fratris exstructa atque ita nominata, postquam a Parthis occisus fuerat,) inde Romanis signum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur; et quum ipse ne ad suos quidem amicos descendere auderet, postulabat ut alii propter ipsius avaritiam se prius mortis periculo objicerent. Quumque Romani eruptionem fecissent, commissum est acre prælium: in quo licet hostibus revera superiores essent Romani, non tamen animis fracti erant aut desponderunt Judæi ad conspectum periculi, postquam multi de suis ceciderant: quin per circuitum conscensis porticibus, quæ circum exterius templi septum erant, magnaue pugna edita, et saxa dejiciebant, partim e manibus partim e fundis, utpote in hujusmodi pugnis bene exercitati. Et sagittarii universi illis immisti Romanis multum nocebant, et quod superiore loco essent atque expugnati difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, et hostes nullo negotio profligare possent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum est. Deinde Romani, rei indignitate commoti, ignem porticibus, insciis ipsis qui eo ascenderant Judæis, subji- ciunt. Atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque flammam excitare possent, quam celerrime tectum cor-

μένων ἤπτετο τοῦ ὁρόρου ἢ τάχος. Ἡ δὲ ὕλῳσις, πα-
ρέχουσα πίσης τε καὶ κηρῶ πλέον, ἔτι δὲ κηρῶ χυρσὸν
ἐπαληθιμένον, εὐθέως εἶκεν· ἔργα τε μεγάλα ἐκείνα
καὶ ἀξιολογώτατα ἤφρανετο, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν σταθῶν
6 δαερός οὗτος ἀπρὸς δόκητος κατέλαβεν. Οἱ μὲν γὰρ
τοῦ ὁρόρου καταρραγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ, τοὺς
δὲ περιστάδων ἑβαλλον οἱ πολέμιοι· πολλοὶ δὲ ἀπορία τε
σωτηρίας καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τοῦ περιεστηκότος οἱ μὲν
εἰς τὸ πῦρ ἐπαφείσαν ἑαυτοὺς, οἱ δὲ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώ-
10 μενοι διάδρασιν αὐτοὺ ἐποιούντο. Ὅποσοι δὲ εἰς τὸ κα-
τόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ἢ ἀναθεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ
Ῥωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνοὺς τε ὄντας καὶ τὰ
φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τῆς ἀπονοίας διὰ τὸ
ἀνοπλον βοηγεῖν δυνάμενης. Ἐσώθη δὲ τῶν ἀνεληθόντων
15 ἐπὶ τὸ τέγος οὐδ' ὅστις οὖν. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, διὰ τοῦ
πυρὸς ἢ παρεῖκοι ὡσθέντες, ἐκράτουν τοῦ θησαυροῦ,
καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα. Καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, Σαβίνος δὲ περιεποίησεν εἰς τὸ
φανερὸν τετραχόσια τάλαντα.

20 γ'. Ἰουδαίους δὲ ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τῶν φίλων, οἱ
ἐν τῇδε ἔπειτον τῇ μάχῃ, ἐλύπει δὲ καὶ τῶν ἀναθη-
μάτων ἢ ἀφαιρέσις. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγ-
χανεν συνεστραχημένοι καὶ μαχιμώτατον, τούτῳ ἐμπε-
ριέχοντες τὸ βασιλεῖον ἠπείλουν πῦρ τε ἐνήσειν αὐτῷ
25 καὶ πάντας κτείνειν, κτελούντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ
πειθομένοις ὑπισχνούμενοι δδαιαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐ-
τοῖς. Καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἡτομολήσαν
πρὸς αὐτοὺς· Ρούφος δὲ καὶ Γράτος τρισχιλίους τῶν
μαχιμωτάτων τοῦ Ἡρώδου στρατευμάτων ἔχοντες,
30 ἄνδρας τοῖς σώμασι δραστηρίους, Ῥωμαῖοις προσετί-
θεσαν. Καὶ τι καὶ ἱππικὸν ἦν ὑπὸ τῷ Ρούφῳ τετα-
γμένον, δ καὶ αὐτὸ προσθήκη τῶν Ῥωμαίων ἐγεγόνει.
Ἰουδαῖοι δὲ οὐκ ἡμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ
τείχη μετήλλευσαν, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον
35 μὴ ἐμποδισταῖς εἶναι τοῦ ἀποληφόμενου χρόνου πα-
ροῦσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τῇν πάτριον. Σαβίνῳ μὲν
οὖν εὐκτὸν ἦν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν
δ' οὐ, ὅς τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ λίαν
εὐγνώμων τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ καταστησο-
40 μένου εἶχεν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὐάκρον ἤζειν προσδοκῶν
ὑπέμενε τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐγόμενα
τῇν Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ'
οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἐχθρας ἐπὶ τὸ
45 πολεμεῖν ὠρμημένων. Δισχιλιοὶ μὲν τῶν ὑφ' Ἡρώδῃ
ποτὶ στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτῇ
Ἰουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικαῖς,
ἀντιστατοῦντος αὐτοῖς Ἀγιάβου τοῦ Ἡρώδου ἀνεψιῶ, καὶ
τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένου δι'
50 ἐμπειρίαν τῇν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δὲ
δυσχωραῖς σῶζοντας ὅποσα δυνάτα.

ε'. Ἰούδας δὲ ἦν Ἐζεχίου τοῦ ἀρχιλεστοῦ υἱὸς ἐπὶ
μέγα δυνήβεντος, ὑφ' Ἡρώδου δὲ μεγάλους ληφθέντος
πόνους. Οὗτος οὖν δ' Ἰούδας περὶ Σέπφοριν τῆς Γα-

ripulit. Ejus vero materies, quod et pice et cera abundaret,
prætereaque auro cera peruncto, confestim flammis cede-
bat, atque opera magna et admiratione dignissima sic
evanuerunt, et quotquot super porticus erant improviso
perierunt exitio. Nam alios secum ruina tecti trahebat, alii
ab hostibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad
salutem videntes, maloque eos circumstante attoniti, aut
in ignem se conjiciebant, aut ut flammam effugerent se ipsos
gladiis suis occidebant. Quicumque vero retro abcedendo
qua ascenderant evadere conabantur, a Romanis omnes cæsi
sunt, quippe inerimes animosque debilitati, desperatione
nihil eos adjuvante quod armis erant destituti. Ex iis ita-
que qui tectum ascenderant ne unus quidem elapsus est.
Tum Romani per flammam, qua dabatur, irruentes, the-
sauro potiebantur in quo recondita erat pecunia sacra,
ejusque magna parte a militibus direpta, ipse Sabinus ta-
lenta quadringenta palam recepit.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affectit amicorum
calamitas, qui in ista pugna ceciderunt; eosque etiam
male habuit donariorum direptio. Veruntamen, congloti-
bati suorum fortissimis quibusque, lūce regiam obsident,
flammasque ei et extrema omnibus minitabantur, jubentes ut
celeriter exirent; quo facto promittebant nihil ipsis et Sa-
bino nocitum iri. Proinde regionum maxima pars ad Ju-
dæos sese contulit. Sed Rufus et Gratus, qui tria millia e
præstantissimis Herodis militibus habebant, viros corpore
validos strenuosque, ad Romanos transierunt. Idem fece-
runt etiam equites quidam quibus præerat Rufus, et ipsi
facti sunt accessio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus
obsidionem urgere, et cuniculos agere, atque perfugis cla-
mare *ut exirent*, ne per ipsos stet quominus tempus jam
arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem
nihil erat optatius quam cum militibus exire; sed Judæis
fidere non poterat propter ea quæ perpetraverat: et non
vulgaris hostium lenitas, *ipsi utpote suspecta*, in causa
erat quod conditiones rejecerit; adde quod a Varo exspe-
ctabat auxilium, eamque ob rem obsidionem susti-
nebat.

4. Ea autem tempestate exsistebant in Judæa mille alie
turbae, multique plurimis in locis aut lucri cupiditate aut
odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem
hominum millia, qui aliquando sub Herode meruerant,
jamque dimissi erant, in ipsa Judæa inter se conspirarunt,
et regio oppugnare cœperunt; quibus Achiabab Herodis
sobrius resistebat, et ex agris in editiora loca compulsus,
quippe ab hominibus rei militaris scientissimis, *difficiles*
aditus insidendo servabat quæ poterat.

5. Exstitit et Judas, Ezechiae filius latronum præfecti,
qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægerrime op-
presserat. Hic Judas apud Sepphorim Galilææ *oppidum*,

λίλαίς συστησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ἐπιδρομὴν τῷ βασιλείῳ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὅποσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὥπλιζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἓνα καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὅποσα κατελείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ ζέρον τοὺς προστυγχάνοντας, ἐπιθυμία μειζόνων πραγμάτων καὶ ζήλωσει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρία, τοῦ δὲ ὑβρίζειν περιουσία, κτήσεσθαι προσδοκῶν γέρας τὸ ἐντεῦθεν.

10 ζ'. Ἦν δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ἐπὶ μέγα προὔχων τε καὶ πεπιστευμένος. Οὗτος ἀρθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων διάδημά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καὶ τινας πλῆθους συστάντος καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγγελλεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίδας παρ' ὄντινόν τὸ ἐν Ἱερικοῦντι βασιλεῖον πείμψησι, δι' ἀρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλείμμενα, πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων πολλὰρχοῦ τῆς χώρας πῦρ ἐνείεις ἡράνιζεν, τοῖς συνε-
20 στηκόσι λαῖαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλείμμενα ἐπιτρέπων. Ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον ἂπ' αὐτοῦ μὴ ταχέως ἐπιστροφῆς γενομένης. Ὁ γὰρ Ἰρᾶτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ῥωμαίοις προστεθειμένος, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμειος ὑπαντιάζει τὸν Σίμονα. Καὶ μάχης αὐτοῖς
25 μεγάλῃς ἐπὶ πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῶν Περαιῶν, ἀσύντακτοι ὄντες καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ἐπιστήμῃ μαχόμενοι, διεφθάρσαν, καὶ αὐτοῦ Σίμωνος, φυγῇ διὰ τινος φάραγος σύζοντος αὐτὸν, Γράτος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. Κατεπρήσθη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ
30 Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν Ἀμαθοῖς βασιλείᾳ ὑπὸ τινῶν συστάντων ἀνδρῶν Σίμωνι παραπλησίον. Οὕτω πολλὰ ἀρροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλεῖα μὲν οἰκεῖν οὐκ εἶναι τὸν καθέζοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ, τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονιστὰς τοῦ στασιάζοντος τῶν ἀνθρώπων ὑπέκκαυμα αὐτῶν διὰ τε τοῦ
35 ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν γενέσθαι.

ζ. ἐπεὶ καὶ Ἀθρόγγης, ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπιφανὲς ἀξιώματι οὔτε ἀρετῆς περιουσία ἢ τινῶν πλῆθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ ἀνεπιφανὲς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ
40 πάντα ὢν, ἄλλως δὲ μεγέθει σώματος καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαπρέπων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλείᾳ προνήσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ πλέον ὑβρίσαι καὶ θνήσκων οὐκ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῦτο ἀνάλωμα γενησόμενον. Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ
45 τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ μέγα προὔχουν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, πρόδλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες· λόγου τε αὐτῶν ἤρχεν ἕκαστος· συλλεγεται γὰρ μεγάλη πλῆθους πρὸς αὐτούς. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπε-
50 στρατῆγουν αὐτῷ ὅποσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες οἱ αὐτῶν. Ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος βουλευτήριόν τε ἦγεν ἐπὶ τοῖς ποιηταῖς καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶγεν τῇ αὐτοῦ. Διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχύς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ καὶ ᾧ πράσσειν

coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi reposita occupavit, iisque suorum singulos armavit, et omnem illic repertam pecuniam abstulit, suique terrorem omnibus injecit, obvios quosque diripiens secumque abducens, rerum majorum desiderio regnandique cupiditate, eam adipisci sperans dignitatem non virtutis peritia, sed effrenata nocendi licentia.

6. Fuit et Simon quidam regis Herodis servus, homo alioqui formosus, et corporis amplitudine atque robore excellens, creditusque excellere. Hic, sumpta ex rebus turbidis fiducia et diadema sibi imponere ausus est, et congregata hominum multitudine, quum ipse et rex ab illis insanientibus salutatus fuisset, seque aliis digniorem imperio existimasset, Hierichuntiam regiam a se directam cremavit, aliasque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis erant sociis in prædam concessis. Quin et majus quiddam perpetrasset, nisi mature in eum animadversum fuisset. Nam Gratus, postquam regios milites Romanis junxerat, cum copiis suis omnibus Simonij obviam occurrit: et post longum et acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordanis, et nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantis, Gratus nactus Simonem, per angustias, ut salutem sibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium posita, crematum est palatium ab hominum caterva Simonis similium. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet cujus justo fortique imperio multitudo regeretur, qui vero alienigenæ ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graves superbia simul et avaritia:

7. Quum etiam Athronges, vir nec generis dignitate illustis, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, sed opilio, cunctis cetera omnia obscurus, vasto tantum corpore et manuum robore insignis, regnum affectare ausus esset, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam talia agendo facturus esset. Illi autem quattuor erant fratres, qui et ipsi grandi statura, et ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti esse visi ad conservationem imperii. Atque hi singuli singulis cohortibus præerant: convenerat enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turnarum præfecti erant, et quum per se itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipse autem diadema sibi imposuit, et de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitrato suo. Et diu in potestate perman- sit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnasque

ἰθὺς μὴ ἀποστερουμένων, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρῆσαιντο ἐπὶ τῆς Ἡρώδου ἀρχῆς, Ῥωμαῖους δὲ ὦν εἰς τὸ παρὸν ἐδοξάν ἀδικεῖν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἐπὶ πλείον ὁμοίως ἐξηγρίωσαν. Διάφευξίς τε οὐκ ἦν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τοῦ φονεύειν. Ἐπιτίθενται δὲ ποτὲ καὶ Ῥωμαίων λόγῳ κατὰ Ἐμμαοῦντα, οἱ οἷτόν τε καὶ ὄπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον. Καὶ περιστάντες Ἀρειὸν μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τοῦ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους κατηκόντισαν· οἱ δὲ λοιποὶ, δέισαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γράτου σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπτης αὐτοῖς γενομένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. Καὶ πολλὸν μὲν χρόνον τοιοῦτοτρόποις χρώμενοι μάχαις, Ῥωμαῖους τε παρελύπησαν οὐκ [εἰς] ὀλίγα καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ἐπὶ μέγα. Χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὑστερον, ὃ μὲν Γράτῳ συμβαλὼν, ὃ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸν πρεσβύτατον Ἀρχελάου λαβόντος, ὃ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος καὶ ἄπορον ἐπὶ πλεόν ὄρων τὴν σωτηρίαν ὑπὸ μονώσεως καὶ καμιάτου πολλοῦ, φιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ἐπὶ δεξιᾷ καὶ πίστει τοῦ θεοῦ Ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὐτόν. Καὶ τότε μὲν ὕστερον γίνεται.

ἡ'. Ληστηρίων δὲ ἡ Ἰουδαία ἐμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν παρατιχοῖεν τινι οἱ συστασιάσαντες αὐτῇ, βασιλεὺς προϊστάμενος ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ κοινοῦ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ῥωμαῖοις λυπηροὶ κα-
 30 θιστάμενοι, τοῦ δὲ ὁμοφύλου φόνον ἐπὶ μήκιστον ἐμποιούντες.

θ'. Οὐάρος δὲ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πυθάνεται τὰ πεπραγμένα, Σαβίνου γράψαντος πρὸς αὐτόν, δέσας περὶ τοῦ τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν (τρία γὰρ
 35 ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν) καὶ Ἰλας ἱππέων τέσσαρας, ὅποσα τε ἐπικουρικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. Εἰργτο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαῖδα ἐπείγεσθαι, ὅποσοι προεξεπέμποντο. Διδόσσι τε αὐτῷ
 40 καὶ Βηρύτιοι, διόντι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἐπικούρους πεντακοσίους καὶ χιλίους. Πέμπει δὲ καὶ Ἀρέτας ὁ Πετραῖος, ἔρχει τῷ Ἡρώδου φίλῳ τὴν Ῥωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. Συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαίδι πάσης ἤδη
 45 τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ παραδούς καὶ ἐνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ τὰ Πτολεμαίδος ἐχόμενα κατοικοῦσιν. Ὅς ἐμβαλὼν τοὺς τε ἀντικαταστάντας εἰς μάχην τρέπεται καὶ Σέπφωριν ἐλὼν τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο,
 50 τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. Αὐτὸς δὲ Οὐάρος ἐπὶ Σαμπερίας τῷ παντὶ στρατῷ προῶν τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι, στρατοπεδεύεται δὲ ἐν τινὶ κώμῃ Πτολεμαίου κτήματι, Ἀρούς ὄνομα αὐτῇ. Καὶ οἱ Ἀραβες μίσει τῷ Ἡρώ-

tum ipse tum fratres caedes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utrisque ex aequo infensi, his propter licentiam qua sub Herode usi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem consequenti magis magisque pariter in omnes efferabantur, et vix quisquam interitum poterat effugere, partim quod quæstui inhiarent, partim ob interficiendi consuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem, qui frumenta et arma militibus ferebant, prope Emmauntem aggressi, ita circumdederunt ut Arum centurionem, legionis ducem, et quadraginta ejus peditum fortissimos missilibus confixerint: reliqui, illorum clade attoniti, auxilio Grati, qui eis cum regis succurrit, evaserunt, relictis cæsorum cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conserentes, et Romanis magna detrimenta intulerunt et gentem suam valde affligerunt. Postea tamen subacti sunt, unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu moerore confectus, et nullam videns salutis spem reliquam, quod solus restaret, continuis laboribus exhaustus, amissis copiis suis, accepta fide et jurejurando ipse quoque Archelao se dedit. Sed hæc postea facta sunt.

8. Tunc autem Judæa plena erat latrocinii: et ut quisque seditiosorum cætus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ, ut qui parum admodum et in rebus tenuibus Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe latoque cædibus grassarentur.

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, sollicitus de legione, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria,) et quatuor turmas equitum, omniaque regum et tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio profiscitur. Omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaidem properarent. Dant illi etiam Berytii, quum per urbem eorum transiret, mille quingentos auxiliares. Arelas quoque Petraeus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaidem totis copiis, earum partem filio et cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaidem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque et incenso oppido Sepphori incolas vendidit. Ipse Varus cum universo exercitu ad Samariam profectus, urbi, quod seditionis culpa cararet, manus abstulit: sed castra in vico, cui nomen est Arûs, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: cumque vicum Arabes Herodis

δου ἐμπιπᾶσιν αὐτὴν, ἐχθρῶς καὶ πρὸς φίλους τοὺς
 ἐκείνους ἔχοντες. Ἐκείθεν δὲ προϊόντες Σαμφῶ κώ-
 μῃν ἐτέραν διήρπασαν τε οἱ Ἀραβες καὶ ἔκασαν,
 πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὄχυράν. Ἐν δὲ τῇ προόδῳ
 οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα
 μεστὰ ἦν. Πίμπραται δὲ καὶ Ἑμμαοὺς, Οὐάρου
 κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν συντετελευτηκότων,
 προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. Ἐντεῦθεν δὲ
 καὶ Ἱεροσολύμοις ἤδη συνῆπτε, καὶ Ἰουδαίων οἱ κατὰ
 10 πολιορκίαν τοῦ τάγματος τῆδε στρατοπεδεύοντο· τὴν
 ὅψιν τῆς προσόδου τῶν στρατευμάτων οὐχ ὑπομείναντες
 ὤχοντο, ἡμῖεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. Οἱ
 δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι, δεινῶς τοῦ Οὐάρου
 στίσειν ἐγκαλοῦντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὥς τῆς μὲν
 15 συνόδου τῆς πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, τοῦ
 δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν
 ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες
 Ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες.
 Προπηνητήκασιν δὲ τῷ Οὐάρῳ Ἰωσήπος τε ἀνεψίος
 20 Ἡρώδου βασιλέως, Γραῖτος τε καὶ Ρούφος τοὺς ὑπ'
 αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων
 οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ
 εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ἐπὶ θα-
 λάσσης.

25 ἱ. Οὐάρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τοῦ στρατοῦ
 μέρος ἐπεζήτησε τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. Καὶ
 σηματονομήσαντες, τοὺς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους,
 εἰσὶ δ' οὐδὲν καὶ ἀπῆκεν. Ἐγένοντο δὲ οἱ διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχιλιοι. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν
 30 μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὄντων
 ἐπ' οὐδαμοῖς οὖσαν τοῖς πράγμασι· πολλὰ γὰρ ἡτά-
 κτητο αὐτοῖς καὶ παρήκουστο τῶν δογμάτων καὶ ὧν
 ἤξιον Οὐάρος, ἐφέσει κερδῶν ἅ ἐκ τοῦ καλουργεῖν περι-
 ὄντων αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ, μυρίου Ἰουδαίουσιν συνε-
 35 στηκέναι πυνθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν.
 Οἱ δὲ οὐχ ἔχον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδωκαν αὐτοὺς
 γνώμῃ τῇ Ἀγιάβου συνελθόντες. Καὶ Οὐάρος, τῷ
 πληθεὶ συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἐπεμπεν
 ἐπὶ Καίσαρα ὑπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καῖσαρ
 40 δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς διέχευε, ὅποσοι τε συγγε-
 νεῖς ὄντες Ἡρώδου συνεστράτευσαν αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐκό-
 λασε μόνους, οἱ μὴδὲν φροντίσαντες τοῦ δικαίου κατὰ
 τῶν οἰκείων ἐστράτευσαν.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Οὐάρος μὲν δὴ ταῦτα καταστησάμενος, καὶ φρουρὰν
 45 Ἱεροσολύμων τὸ καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ'
 Ἀντιοχείας ἠπείγετο. Ἀρχελάφῳ δὲ ἐπὶ Ῥώμης ἐτέρων
 πραγμάτων ἐφύοντο ἄρχαι κατὰ τοιαύτας αἰτίας.
 Ἀφίκετο εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων, Οὐάρου
 τὸν ἀπόστολον αὐτῶν τῷ ἔθνει ἐπικεχωρηχότος ὑπὲρ
 50 αἰτήσεως αὐτονομίας. Καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀπο-
 σταλέντες γνώμῃ τοῦ ἔθνους πενήτηκοντα, συνίσταντο
 δὲ αὐτοῖς τῶν ἐπὶ Ῥώμης Ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτασχιχι-

odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc di-
 gressi Arabes vicum alium, nomine Sampho, munitissimum
 et instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin-
 toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac
 cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu
 Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret.
 Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem
 ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus
 conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta
 relicta. Hierosolymitani autem Judæi, graviter a Varo
 increpati, sese purgarunt, demonstrantes ob festa col-
 visse populum, neque suo consilio bellum, sed exter-
 norum audacia susceptum; se quidem cum Romanis
 magis obsessos fuisse quam eos obsidere animo habuisse.
 Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis
 sobrinus, et Gratus et Rufus cum suis militibus, et Ro-
 mani qui obsessi erant. At Sabinus in Vari conspectum
 non veniebat, sed clam ex urbe se subduxit et ad mare
 profectus est.

10. Tum Varus per regionem copiarum suarum partem
 ad conquirendos seditiois auctores mittit, factoque indicio,
 in quosdam ut ceteris nocentiores animadvertit, ceteros
 vero dimisit, duobus millibus ob eam causam in crucem
 sublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles esse
 videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique
 præceptis et voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri
 quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, quum decem
 Judæorum millia coivisse intellexisset, celeriter ad eos
 opprimendos profectus est. Atqui illi manus conserero
 non sunt ausi, sed ex Achiabi sententia omnes sese dedi-
 derunt. Atque Varus, data plebeiis defectionis venia,
 eorum duces omnes misit ad Cæsarem. Cæsar autem ple-
 rosque ex eis dimittit, et de illis qui ex Herodis consan-
 guineis sese eis adjunxerant, supplicium sumpsit solis, quod
 præter jus fasque contra necessarios suos arma tulerant.

CAP. XI. (XII.)

Varus itaque his perfectis Antiochiam profectus est, re-
 licta Hierosolymorum ad præsidium priore legione. Romæ
 vero Archelao novum ortum est negotium ex hujusmodi
 causis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi potestatem
 faciente, Romam veniebat, ad postulandam suis legibus vi-
 vendi libertatem. Et legati quidem ex decreto totius gentis
 missi quinquaginta erant: illis vero Romæ sese adjunxerunt
 supra octo Judæorum millia. Quumque Cæsar convocasset

λίους. Καίσαρς τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων τῶν πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερῷ Ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τοῦ πλήθους τῶν αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀφικνοῦνται, Ἀρχελαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. Ὅπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Ἀρχελάῳ μὲν συντετάχθαι διὰ μῖσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστέρουν, τοῖς δὲ πρέσβεσιν δημοφεινὴν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἔχουντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γενήσεσθαι παρὰ Καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιαύδε πράσσειν προθυμεῖσθαι. Παρῇν δὲ ἦδη καὶ Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξοτρύναντος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ συνηγορίᾳ τὰ δὲ λφου, (πάνῃ γὰρ εὐνόει Οὐάρος αὐτῷ,) γενομένης δὲ τῆς βασιλείας μεταπτώσεως, (καὶ τὰδε ὑπάπτειεν Οὐάρος, νέμειν αὐτῆς γενήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας γλιχομένους,) οὐχ ὑστεριῶν τοῦ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγου οὖν τοῖς Ἰουδαίῳ πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασιλείας ἡλπίζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίαν τῶν Ἡρώδου παρανομιῶν τρέπονται, βασιλέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν ταῖς τυραννίσιν ἐκάσταις τὸ ἀνήκεστον ἀναδεξάμενον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συνθέντα κεχρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ προσκαίνουργεῖν οὐκ ἀπῆλλαγμένον. Πολλῶν γοῦν ὄντων οἱ ὀλέθροις ἀπολώλοιν, ὅσους οὐχ ἱστορήσειν πῶ πρότερον, πολλῶν δυστυχεστέρους τοῦ πάθους ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶναι, οὐ μόνον ὧν ὀφείλει καὶ διανοίᾳ ἐπ' οὗτους ἀνιθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ταῖς οὐσίαις. Πόλεις μὲν γε τὰς μὲν περιοικίδας καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι μετὰ καταλύσεώς τε καὶ ἀφανισμοῦ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατοικημένων, πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀναπεπληκέναι, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμονι παρελληφότα, τῶν τε εὐπατριδῶν, ὅπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις, τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχωρήσειε τὴν ἀδειαν τοῦ ζῆν, ψίλλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. Καὶ χωρὶς μὲν πράσσεσθαι φόρους ἐπιβαλλομένους ἐκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς δὲ εὐπορίας εἶναι παρακαταβολὰς αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν δούλων, οἱ ἐπ' ἐκπράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι κτήσιν τοῦ ἀνυβρίστου, μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων ἰδομένων. Παρθένων μέντοι φθοράς καὶ γυναικῶν αἰσχύνας, ὁπόσας ἐπὶ παροινία καὶ ἀπανθρωπία δρωμένας, σιγᾶν, διὰ τὸ ἡδονὴν ἴσῃν εἶναι τοῖς πεπονθόσι τοῦ μὴ γεγονέναι τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. Τοσὶνδε Ἡρώδην ἐπεισάγεσθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπσῆν οὐδ' ἀνθρώπων ἐπίστασιν δύνάμεως αὐτῷ παραγενομένης. Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων παραλαβουσῶν τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἱστορῆσθαι πώποτε τοιάνδε δυστυχίαν ἐπελοῦσαν αὐτῷ παρὰδειγμα κακώσεως, ἣν [αὐτῷ] Ἡρώδης ἐπέτιθει τῷ ἔθνει. Καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἀν' γενέσθαι τὸ ἀσμένως Ἀρχελαὸν βασιλέα προτεπεῖν, οἰόμενος πάντα ὄντιναοῦν τὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐσόμενον Ἡρώδου

in aedem Apollinis, quae ab ipso magnis sumptibus fuerat exstructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eo legati, eos prosequente Judaeorum Romae degentium turba, Archelaus autem econtra cum amicis. Verum regis quotquot suere consanguinei ab Archelao stare recusabant, quod eum oderant, et tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id sibi dedecori fore existimantes, velle coram Caesare adversari homini tam propinqua necessitudine sibi conjuncto. Philippus quoque eo venit ex Syria, impulsu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret, (nam eum amabat Varus,) facta vero regni mutatione, (idque suspicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi essent qui suis legibus vivendi libertatem desiderarent,) ut ipse sibi non desset quominus partem ejus aliquam obtineret.

2. Igitur ubi dicendi locus datus est Judaeorum legatis, qui de regno dissolvendo verba facere sibi proposuerant, ad iniquitatum Herodis accusationem se convertunt, nomine quidem eum regem exstitisse indicantes, at gravissimas quaeque in omni tyrannide in se receperat, et in Judaeorum perniciem conflata exercuisse, et a novis aliquam multis suo etiam ingenio excogitatis non refugisse. Quomodo itaque plurimi diversis mortis generibus occubuerint, quotquot superiore tempore nusquam reperire sit, multo infeliciores iis qui interierint superstites esse, non solum quod ex vultu et animo in eos maligno anxietate laborent, verum etiam quod de facultatibus suis in sollicitudine versentur: urbes quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non desiisse, ut quae in suo regno sitae sint sumptibus exhaustae funditus perirent: et ad summam inopiam gentem suam adegisse, quam cum paucis florentem acceperit, nobilium, quoties ei visum fuerit eos levibus de causis interficere, bona diripiendo, quibusque vitam concesserit, fortunis suis eos spoliando. Ac praeterquam quod annua tributa singulis imposita exigerent, insuper etiam in uberiores quaestum munera collata esse et in ipsum et familiares ejus et amicos, servosque illos qui vectigalibus colligendis praefuerint; quippe quod immunitas ab injuriis impetrari non potuerit, ne auro quidem et argento dato. Ceterum virginum corruptelas matronarumque pudicitiam summa cum petulantia et immanitate attentatam se silere, quod miseris par fere solamen afferat ut ista lateant facinora ac si nunquam perpetrata fuissent. Tantas se ab Herode passos injurias, ut majoribus ipsos afficere non potuissent bellua, si in homines imperium accepisset. Itaque quum multae acciderint genti eversiones migrationesque, nullum tamen exstare in rerum monumentis mali exemplum, cum quo conferri possit praesens per Herodem genti illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum non sine laetitia regem consalutatam, quod putarent fieri non posse quin quicumque tandem in regnum succederet, sese Herode

μετριώτερον φανεῖσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα συνολοφύ-
ρασθαι αὐτῷ θεραπεύοντας, εἰ δὲ μετρίου τυχεῖν δυ-
νηθεῖεν, καὶ τὰ ἄλλα οικειούμενους. Τὸν δὲ, δέξαντα
μὴ οὐχ Ἡρώδου γνήσιος πιστεύοντο υἱός, οὐδὲν εἰς
ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ δέξομαι ἐπάξειν ἂν τῷ ἔθνει τὴν
διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κρατυνά-
μενον τὴν ἡγεμονίαν, διὰ τὸ ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι καὶ
μὴ τὴν ἐξουσίαν εἶναι. Παράδειγμά τε τῆς εἰσαυθις
ἀρετῆς τίθεσθαι τοῖς ἀρχησομένοις μετριότητα καὶ
εὐνομίαν, ἥ γρήσαιο ἂν πρὸς αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώ-
τοις ἀποδειχθείσης πράξεως, ἐπὶ τε τοῖς πολίταις καὶ
τῷ Θεῷ, τρισχιλίων μοφύλων ἀνδρῶν σπαγῆν ἐν τῷ
τεμένει ποιησάμενον. Πῶς οὐκ ἂν ἡδὴ δικαίως μᾶσι
χρήσασθαι κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὁμότητι, καὶ
ἐγκλημα τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀντιλογίας ἐπὶ τῇ ἀρχῇ
προσφερόμενον; Ἦν δὲ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀζιώ-
σεως, βασιλείας μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι,
προσθήκην δὲ Συρίας γεγονότας ὑποτάσσεσθαι τοῖς
ἐκείσε πεμπομένοις στρατηγοῖς· φανερωθῆσεσθαι γὰρ
οὕτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ
πολλὰ προσεχήμενοι, εἴτε καὶ εὐτακτοὶ μετριωτέρων
τυχόντες οἱ ἐπιστήσονται αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα δὲ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος
τούς τε βασιλεῖς ἀπηλλάσσει τῶν ἐγκλημάτων, Ἡρώδην
μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἐξ ἡρόδου τυχεῖν ἀκατηγόρητον,
οὐ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ἐπὶ μετριοῖς καὶ
παρὰ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυνάμενους ἐπὶ νεκρῷ
κατηγορίαν συντιθέναι, τὰ δὲ ὑπ' Ἀρχελάου πραχθέντα
ὑβρεὶ τῇ ἐκείνων ἀντιθεῖν, οἱ ὀριγνόμενοι πραγμάτων
παρὰ τοὺς νόμους, καὶ σπαγῆς ἀρξάντες τὴν κοιλίην
ὑβρίζοντας προμηθευμένους, ἀμύνης γενομένης ἐγκα-
λοῖεν· ἐνεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς καὶ τοῦ στα-
σιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδεύειν τε τοῦ ἐπεσθαι δίκη καὶ
νόμους, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. Ταῦτα μὲν
οὖν Νικόλαος.

(Π'). δ'. Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον,
ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον Ἀρχελάον βασιλέα μὲν οὐκ
ἀποφαίνεται, τοῦ δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας ἥπερ Ἡρώδῃ
ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίσταται, τιμῆσειν ἀζιώματι
βασιλείας ὑπισχνόμενος εἴπερ τὴν εἰς αὐτὴν ἀρετὴν
προσφέρειτο. Τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν νεῖμας διχῇ δυσὶν
Ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ καὶ Ἀν-
τίπῃ τῷ πρὸς Ἀρχελάον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι
περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς· καὶ τούτῳ μὲν ἡ τε Περσία καὶ τὸ
Γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορὰ τε ἦν τάλαντα διακόσια τὸ
ἐπ' ἔτος. Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι καὶ Λυρανίτις
σὺν τινὶ μέρει οἴκου τοῦ Ζηνοδώρου λεγομένου Φιλίππῳ
τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε, τὰ δὲ Ἀρχελάῳ συντελούντα
Ἰουμαία τε καὶ Ἰουδαία τὴν τε Σαμαρειτικὴν τετάρ-
του μέρους οὗτοι τῶν φόρων παραλέλυντο, Καῖσαρος
αὐτοῖς κούφισιν ψηφισάμενου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι
τῇ λοιπῇ πληθύν. Καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Ἀρχελάῳ
ὑπετέλουν, Στράτωνος τε πύργος καὶ Σεβαστῆ σὺν
Ἰόπῃ καὶ Ἱερουσόλοιμοις· Γάζα γὰρ καὶ Ἰόθρα καὶ Ἰπ-

moderatiorem praestiturus esset, atque adco in ejus gratiam
patrem publico luctu cohonestasse, alia etiam facturos ad
demerendam ejus benevolentiam, si modo eum aliquanto
mitem habere possent. At ille, quasi veritus ne non
germannus Herodis filius crederetur, nihil ultra distulit, sed
statim quo esset in gentem animo ostendit, idque priusquam
principatum firmiter tenuerat, utpote quod penes Cæsarem
esset dare negareve. Immo et subdilis futuræ virtutis,
modestæ scilicet et acquitatis qua in eos uteretur, in ipso
statim primordio specimen edidit, eo in cives et Deum per-
petrato facinore, quo tria suorum popularium millia in
templo necavit. Annon igitur justis de causis odio habe-
bitur qui, ut reliquæ crudelitati hoc demum accederet, ac-
cusationem in eos instituit, quod circa imperium ei resti-
terint et contradixerint? In summa autem hoc erat quod
postulabant, ut regno et hujusmodi principatu liberati
Syriæ contribuantur, prætorumque Romanorum admini-
strationi subjiciantur: ita perspicuum fore utrum natura
seditiosi sint rebusque novis moliendis addicti, an quieti
modestique, quum ipsis contigerit ut moderato imperio re-
gantur.

3. Quum autem Judæi hujusmodi orationem habuis-
sent, Nicolaus reges de criminibus purgavit, Herodem
quidem, quod nulla de re ab illis accusatus fuerit quam
diu viveret, neque fas esse ut qui apud æquos rerum ju-
dices accusare et de vivente supplicium sumere potuerint,
mortuo accusationem conflarent; quæ vero ab Archelao
acta essent, ad illorum improbitatem injuriasque referebat,
qui quum res contra leges affectassent, et illorum cædes
facere cupissent quibus curæ erat ipsos ab injuriis prohi-
bere, nunc de injuriis vindicatis quererentur: et illis obji-
ciebat rerum novarum studium, quodque seditionibus de-
lectarentur, ut qui justitiam colere legibusque parere ne-
scirent, quod in omnibus vincere vellent. Atque hæc quidem
Nicolaus.

(XIII.) 4. Cæsar autem hisce auditis dimisit concilium:
at aliquot post diebus Archelaum regem quidem non de-
clarat, sed ejus ditionis, quæ Herodi erat subjecta, in par-
tem dimidiam constituit ethnarcham, pollicitus regii nomi-
nis honorem, si dignam rege virtutem præstitisset. Alteram
vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus
Herodis filiis divisit, Philippo et Antipæ, qui cum fratre
Archelao de toto regno contenderat; et huic quidem paruit
Transjordanensis ager et Galilæa, quæ ei quotannis ducenta
talenta pensitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, et
Auranitis cum parte quadam domus Zenodori quæ appel-
latur, Philippo datæ, ei talenta centum reddebant; Arche-
lao autem tributæ erant Idumæa et Judæa et Samaria;
quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæsaris
decreto onere levatis, quod cum ceteris non rebellassent.
Fueruntque Archelao subjectæ urbes, Stratonis turris et
Sebaste, Jope et Hierosolyma: nam Gaza et Gailara et

πος Ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις, ἃς ἀπορρήξας αὐτοῦ τῆς διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. Προσθεῖ δὲ Ἀρχελαῷ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τάλαντα ἑξακόσια ἐξ ἧς παρελαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τότε μὲν τοῖς Ἡρώδου υἱέσιν τῶν πατρῶων παρῆν. Σαλώμῃ δὲ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπονέμει (Ἰάμνεια δὲ ἦν ταῦτα καὶ Ἀζωτος καὶ Φασαγηλὶς καὶ ἀργυρίου ἐπιστήμου μυριάδες πεντήκοντα) Καῖσαρ δὲ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν Ἀσκάλῳ βασιλείῳ οἰκῆσιν. Ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσθοδος ἐκ πάντων τάλαντα ἑξήκοντα τὸ ἐπ' ἔτος· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελαῷ ἀρχῇ. Κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσαι αἱ διαθήκαι διηγόρευον. Αὐτοὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπιτίθει μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπιστήμου, καὶ συνώκισεν αὐτὰς τοῖς Φερῶρα υἱέσι. Χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλείπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὅντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ γιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, οὐχ οὕτω μεγέθει τέλους ὥς μνήμη τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρσμένα.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Τούτων δὲ ταύτῃ διαπεπραγμένων ὑπὸ Καίσαρος, νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ἐπὶ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος παρὰ τινι τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσώκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγενεῖαν, δημοσίῳ μορφῇ ἢ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνηρημένον υἱὸν Ἡρώδου ἐμαρτυρεῖτο παρὰ τοῖς θεωροῦσι. Καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. Καὶ δημοπράγμονα παραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἐμπεῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὸ βασιλεῖον, πονηρὸν δὲ ἄλλως καὶ ταραξάει μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνόμενον, ἀπέφαινον αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρώδου παῖδα ὄντα διακεκλεμμένον ὑπὸ τινος τῶν ἀνελείν αὐτὸν ἐσταλμένων· κτείναντα γὰρ ἐτέρους, οἱ ἀπατήσιν ἐμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτὸν τε περιποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. Καὶ τούτοις αὐτός τε ἀπεντέρω καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλακτο ἀπατῆν, ἀλλὰ Κρήτην προσενεχθεὶς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς διμυλῶν ἀφίκετο ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ἐπὶ Μηλοῦ διῆρεν. Πολὺ πλείονα δὲ ἦν ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσθεῖ χρήματα, πιστεῖ τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχὴν καὶ ἀμειψασθαι τοὺς εὐεργέτας. Ἐπὶ Ῥώμῃς οὖν ἠπείγετο, παραπομπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ Δικαιαρχεῖα προσβαλὼν οὐκ ἠτύχει καὶ τοὺς τῇδ' Ἰουδαίους ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι· προσήσαν τὴν ὥσπερ βασιλεῖ οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς Ἡρώδῃν καὶ εὖνοια ἦν. Αἴτιον δὲ ἦν τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὠμικλήσιον Ἀλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνέτιθει τοῦ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτός

Hippos sunt Græcæ civitates, quas ab ejus diœcesi avulsas Syriæ adjunxit Cæsar. Archelao autem ex suo principatu quotannis redibant sexcenta talenta.

5. Atque hæc quidem Herodis filii ex patris possessionibus obligere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam et Azotum et Phasaelidem et argenti signati quingenta millia, Cæsar regiam dedit Ascaloniam. Ejus annui redditus summa erat talenta sexaginta, ac domus ei in Archelai dititione posita erat. Etiam ceteri regis consanguinei obtinent legata omnia quæ testamentum constituerat. Duobus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat, Cæsar utrique dono dedit auri signati ducenta quinquaginta millia, easque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Immo quicquid ipsi rex legaverat regis ipsius filiis distribuit, mille scilicet et quingenta talenta, paucis aliquot vasis sibi reservatis, utpote donis, non tam ob pretii magnitudinem quam ob regis memoriam sibi gratis.

CAP. XII. (XIV.)

His ita a Cæsare ordinatis juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam libertorum Romanorum, semetipsum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ similitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occisus : id quod attestabantur omnes qui utrumque viderant. Atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis sibi assumpto, homine ejusdem tribus, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam et improbo, et natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipsique facto ejusmodi malarum artium magistro, se Alexandrum esse præ se ferebat, Herodisque filium, qui adbitus fuisset ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commissum negotium : qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfecisset, se vero et fratrem Aristobulum conservasset. Hisce rebus ipse elatus inflatusque eos fallere pergebat in quos inciderat : adeo ut, quum in Cretam delatus esset, Judæi, quocumque ibi nactus est, ei fidem haberint, largiterque illi nummos suppeditarint, quibus fretus se in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus est, quod regio sanguine ortum credebat, sperabantque fore ut regnum paternum recuperaret et de se bene meritis vicem rependeret. Romam itaque properabat, hospitibus suis eum deducentibus ; ac Dicæarchiam appulso tam bene res ceciderunt, ut in similem fraudem istius loci homines impulerint : immo et ei tanquam regi sese adjunxerunt, tam alii quam quibuscumque cum Herode hospitium fuerat et amicitia. In causa erat hominum natura, libenter ea quæ de se prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma : quippe qui facile iis persuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas intercesserat, non alterum esse, sed ipsissimum illum ;

ἵναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὅμιλους. Ὡστε αἱ προσελθόντες εἰς τὴν Ῥώμην λόγου τοῦ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῆδε Ἰουδαίου πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξήσαν, τῷ παρὰ δόξαν τῆς σωτηρίας ἐκθειάζοντες τὸ ἔργον, αἱ χάριμα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῶν αὐτῶν γένος, πότε χωροῖται κατὰ τοῦ στενωποῦ διφρορορούμενος· αἱ πᾶν τὸ βασιλεῖον περὶ αὐτὸν σχῆμα ἦν ἀναλώμασι ὧν ἰδιοξένων, μεγάλα τε περιστάσεις ἐγίνοντο τῆς ἀληθείας, ἐπιβοήσεις τε εὐφημοὶ καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ὅτι παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυχᾶναι οὐδὲν ὅτι οὐκ πρᾶσσετο.

β'. Καίσαρι δὲ ὡς ἀρίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, πιστεῖν μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν βραδίως ἀπατηθῆναι Ἡρώδην ἢ πράγμασιν ἐπὶ μέγα ἀνέχουσιν αὐτῷ· διδοὺς δὲ ἢ ἐλπίδι, Κελαδὸν τῶν αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων, ὡμίηκός τε τοῖς μεираίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς τὴν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ ἀνῆγεν, οὐδὲν τι κελύων ἐπὶ τῇ κρίσει τῶν πολλῶν γενόμενος. Οὐ μὴν (αἶσαρ διηπάτητο· ἀλλ' ἦν μὲν ἐμπερὴς, οὐ μὴν ὥστε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐλογίζεσθαι δυναμένους. Αὐτοῦργία τε γὰρ ἐτετραχίωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος καὶ παρὰ τὸ ἐκείνῳ βραδύρον τοῦ σώματος ὑπὸ ρυτίδος καὶ γενναϊότητος συνερχόμενον, διὰ τὰ ἐναντία ὥδε ἐπὶ σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. Θεασάμενος οὖν συμπνευσμὸν ἐπὶ ψευδολογία διδασκάλου καὶ ἰατροῦ καὶ λόγων τολμηρῶν συγχρότησιν, ἐξήταξε περὶ Ἀριστοβούλου τί καὶ γεγονόσι συνεκκλαπέντος αὐτοῦ, καὶ οἱ ἦν αἰτίαν οὐ παραγεγόνον μεταποιούμενος τῆς ἱστίας, τῆς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ὅτι γεγονότας. Ραμένον δὲ ἐπὶ νήσου τῆς Κυπρίων καταλειφθῆναι, ἀνύων ὑποράσει τῶν κατὰ θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτὸν ποταμὸν τι δεινόν, μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιτο τὸ Μαριάμης γένος, ἀλλὰ περιὼν Ἀριστοβούλου μένοι τοὺς ἐπιβεβουλευκότας. Ταῦτα διςχυρίζομένου καὶ συνεπιπύτος αὐτῷ τοῦ μηχανοποιῦ τῆς πράξεως, Καίσαρ κατὰ μόνας ἀπολαδὼν τὸ μεираίον, « ἀλλὰ σοι μισθός, ἵπτε, προκίεσται τοῦ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησάμενον τὸ μὴ ἀπολούμενον τῆς σωτηρίας· φάθι δὴ μοι αὐτὸν τε δεῶν τυγχάνεις καὶ ὅς σε τοιαύτη τῆς τολμῆς διανοεῖσθαι· μείζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἢς ἐγκχεῖρηκας χρόνον οὐς γεγονῶς τυγχάνεις. » Καὶ ἡ (οὐ γὰρ ἦν ἄλλως πρᾶσσειν) φράζει πρὸς τὸν Καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅν τε τρόπον καὶ ἐρ' οὐ τυγχάνει συγχείμενον. Καὶ ὁ Καίσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον (οὐ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτόν) ἱραστήριον ὁρῶν αὐτοῦργίᾳ τῷ σώματι, ἐρέσμεν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει, τὸν δὲ ἀναπέσαντα κτείνει. Καταδίκη δὲ ἤρκει Μηλίοις ὁπόσα ἐτετελέχεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον διὰ κενῆς ἀναλωκέναι. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συνεθέντα ὡτως ἀλεῶς εἶχεν.

Id quod aliis etiam jurejurando firmabant. Adeo ut, fama de illo Romam perlata, universa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adscribentes quod præter omnium opinionem salvus et incolumis sit, magnoque cum gaudio eum excipientes propter maternum genus, quacunq[ue] per vias in curru sublimis incederet regio plane apparatu : quæ res fiebat sumptibus ejus hospitum. Quin et magnus ad eum factus est populi concursus, faustisque omnibus ei acclamabatur, et nihil non actum fuerat quod iis solet accidere qui adeo præter spem servati sunt.

2. Quum autem hæc de eo Cæsari nunciata essent, fidem dicentibus non habebat, quod sciret Herodem haud facile potuisse decipi in re magna, quæ ipsum propius attingeret : nonnihil tamen suspicans, Celadum unum e suis libertis, cum adolescentibus familiariter versatum, mitti jubet ut Alexandrum sibi in conspectum adduceret. Id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum discernendum erat perspicacia. Verum non ita deceptus est Cæsar : nam erat quidem similitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo sobrius erat judicium. Iste enim falsus Alexander et labore asperitatem manibus obductam habuit, et pro mollitudine corporis, qua esse debuerat, utpote delicatus et ingenuus, contra erat corpore scabrore et rigidore. Postquam igitur animadvertit magistrum atque discipulum in eadem conspirare mendacia inque eadem consentire audacter conficta, quærebat quid factum sit Aristobulo simul cum eo subrepto, et quam ob causam ille non venisset, ut jus tam præclaris natalibus debitum reposceret. Cui ille respondit in Cypro insula, periculorum in mari formidine, relictum esse, ut si quid Alexandro humanitas accidisset, Mariannes genus non funditus interiret, sed Aristobulus superstes exciperet insidiatores. Hæc affirmantem juvenem, cum eo consentiente qui commenti auctor erat, Cæsar seducit, et ita dicit, « si mihi verum dicere « voles, hoc tibi præmium erit quod veniam et salutem « assequuntur sis. Age itaque, dic mihi quis tu sis, et « quis tibi ejusmodi res audere persuaserit : Ista enim quæ « animo agitasti et aggressus es majoris sunt malitiæ quam « pro ætate tua. » Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, et quo pacto, et a quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum (nam fidem ei datam fallere noluit) ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret, et ejus fraudis auctorem interfecit. Ceterum Melius abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

ΚΕΦ. ΙΓ.

CAP. XIII. (XV.)

Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθνάρχῃαν παραλαβὼν ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπικαλῶν συστάντι τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἐπικαθίσταται ἀδελφόν. Ἄνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασιλεῖον ἐκπερπῶς, τῶν τε ὑδάτων ὅποσα Νεαράν τὴν κώμην ὠρελεῖ ἐπιρρέοντα ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγωγὴν αὐτῶν ποιοῦμενος τῷ πεδίῳ φοῖνιξιν ὑπ' αὐτοῦ περτυμμένων. Κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ
10 τίθεται· καὶ τοῦ πατρίου παράδασιν ποιησάμενος, Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ οὗ καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον δὲ Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἀγεσθαι, γαμεῖ. Διατρίβει δὲ οὐδ' ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ
15 ἱερουσύνῃ, ἐπικατασταθέντος αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦ τοῦ Σιὲ παιδός.

β'. Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου οἱ πρῶτοι τῶν ἀνδρῶν ἐν τε Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὁμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἐγνώσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἵνα ἐπιεικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. Ὁ τῶν Καίσαρος ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸν ἐπίτροπον Ἀρχελάου τῶν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων (Ἀρχέλαος δὲ καὶ τούτῳ ὄνομα
20 ἦν) μετακαλέσας, γράφει μὲν Ἀρχελάῳ ταπεινὸν ἔγχειται, « σὺ δὲ παραχρῆμα, φησί, πλείων μὴδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπαναγείναι αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. » Καὶ δεῖ ἐκπλοῦν ἐκ τοῦ ὀξέος ποιησάμενος καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν καταλαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον ἐν εὐνοχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν
25 φίλων, τὴν τε διάνοιαν ἀποσημαίνει τὴν Καίσαρος, καὶ ὤρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. Καὶ ὁ Καίσαρ ἀφικόμενος ἐπὶ τιῶν κατηγόρων ἀκροᾷται καὶ αὐτοῦ λέγοντος, καὶ ἐκείνου μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δούς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλιτίας, τὰ δὲ χρήματα
30 ἀπηρέγκατο.

γ'. Πρώτερον δὲ ἢ κληθεὶς ἐπὶ Ῥώμης ἀνελθεῖν Ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. Θεασάμενος ἀστάχους δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέους πυροῦ, τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπειληφότας, δοῖα ἦν αὐτῷ βιβρωσκαμέ-
40 νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. Καὶ περιεγρόμενος (φέρειν γὰρ εἰς μέγα δοῖα ἦν τὴν ὄψιν αὐτῷ) μεταστέλλεται τοὺς μάντις, οἷς περὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. Σκιδναμένον δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, (οὐ γὰρ εἰς ἓνα ἐκεῖτο πᾶσιν ἀφήγησις,) Σίμων, ἀνὴρ γένος Ἑσσαῖος,
45 ἀσφαλεῖαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν Ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν. Βόας μὲν γὰρ κακοπαθεῖς [τε] ἀποσαφεῖν διὰ τὸ ἔργοις ἐπιταλιπυρεῖν τὸ ζῆλον, μεταβολὰς δὲ αὐτῶν πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνον τῷ ἐκείνῳ ἀρουμένην, ἐν ταύτῃ
50 μένειν οὐ δύνασθαι· τοὺς δὲ ἀστάχους, δέκα ὄντας, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνισυτῶν ὀρίζει· περιόδῳ γὰρ ἐνὸς παραγίγνεσθαι θέρους· καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν Ἀρχε-

Postquam autem Archelaus ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boethi filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazarum ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichunte palatium magnifice, et dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum consererat. Vicum etiam construxit, quem Archelaidem nuncupavit, et contra leges patrias Glaphyram Archelai filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, quum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Neque Eleazarus in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Sie filio.

2. Anno autem decimo principatus Archelai, primores viri Judæorum et Samaritanorum, ejus crudelitatem et tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime quum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur ipsos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, quum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui et ipse Archelaus vocatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, « sed tu, inquit, e vestigio conscensa navi, accersum adeas, et nulla interposita mora ipsum ad nos adducas. » Atque ille prima navigatione transmissus in Judæam venit, et Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui quum voluntatem Cæsaris exposuisset, ad maturandam protectionem perpulit. Ubi autem Romam venit, Cæsar, postquam illum causam suam contra aliquot accusatores agentem audivit, eum in exsilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei assignata, pecunieque spoliavit.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, somnium hujusmodi suis amicis narravit. Visus est sibi videre decem spicas, tritici plenas, jam perfectas, quas, ut ipsi videbatur, boves depascerent. Expergefactusque (putabat enim visionem magna sibi portendere) conjectores accersit, qui in somniis versabantur. Quum autem alii ab aliis dissentirent, (nam una eademque omnibus non erat interpretatio,) Simon quidam Essæus, postulata dicendi venia, dixit Archelao, visione illa significari rerum mutationem, idque in deterius. Boves enim ærumnam declarare, quippe laboriosum animal; itemque rerum mutationem, quoniam lumen, quæ ab eis coleretur, eodem in statu permanere non posset: spicas autem, quum decem essent, eodem annorum indices esse, quoniam una æstate proveniunt spica: itaque Archelao finem adesse imperii. Atque «

λάφ τῆς ἡγεμονίας. Καὶ ὁ μὲν ταύτῃ ἐξηγήσατο τὸ ὄνειρον. Πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡ ὄψις Ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλούμενος Ἀρχέλαος πεμπτός εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀνίκετο.

δ'. Παραπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλείῳ Ἀρχελάου θυγατρὶ οὕσῃ, ἥ, ὡς πρότερον εἶπον, συνώκει, παρθένον λαβὼν, Ἀλέξανδρος Ἡρώδου μὲν υἱός, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρός τελευτῆσαι, Ἰόδα τῷ Λιδύῳ βασιλεῖ γαμεῖται, μεταστάντος δὲ τοῦ Λιδύος χηρεύουσιν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Ἀρχέλαος ἀγεται, τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμην ἐκβλῶν· τοσούδε αὐτὸν τῆς Γλαφύρας ἀνέστρεψεν ἔρως. Καὶ συνοικοῦσα τῷ Ἀρχελάῳ τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. Ἐδόκει τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστάντα θεασαμένη χαίρειν καὶ περιβάλλειν προθύμως, τὸν δὲ κατὰμειψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι καὶ φάναι, « Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἅρα λόγῳ, ὥς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναικῖν, ἣ συνομολογήσασά μοι καὶ συγκατοικισθεῖσα παρθένος, παῖδων ἡμῖν γεγονόνων, λήθῃ παρεδίδως ἔρωτας τοὺς ἐμούς, δευτέρων ἐπιθυμίας γάμων. Πληθῶρα δέ σοι οὐδὲ οὕτως ὕδρευς, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας σαυτῇ παρακατακλίνειν νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ἐπεισιούσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συντιθειμένη πρὸς Ἀρχελάον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. Ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντός τοῦ ὀνειδισούντος, ἐμὴν, ὥσπερ ἦς, κατασκευασάμενος. » Ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεστηκέναι, καὶ ἄλλως ἐπὶ παραδείγματι τι φέρειν τοῦ τε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφοροῦς καὶ τοῦ θεοῦ προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα περιειληφότος τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. Ὅτω δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιαῦτα, γνώμης ὀνήμενος τῆς ἑαυτοῦ κώλυμα οὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτὰ προτιθεμένῳ. Τῆς δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ Σύρῳ, πέμπεται Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικός, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ καὶ τὸν Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

ille somnium enucleavit. Quinto autem die, postquam hoc somnium viderat Archelaus, alter Archelaus qui eum evocabat, a Cæsare in Judæam missus veniebat.

4. Simile quiddam et Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filię, quam, ut jam ante diximus, virginem uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater; postea vero quam Alexander a patre fuerat interemptus, nupserat Jubæ Libyæ regi, cujus post decessum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore sua Mariamne: tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur quum Archelai conjux esset, vidit hujusmodi somnium. Visa est cernere astantem sibi Alexandrum, qua re gavisus cupidissime eum complecti; at ille de ea queri videbatur et dicere, « Glaphyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo feminis fidendum non esse dicitur, quæ mihi desponsa et nupta virgo, genitis ex me liberis, amores oblita meos, alii nupseris, neque hac contumelia contenta, cum tertio marito cubare ausa sis, cum dedecore et probro in domum meam ingressa, Archelaoque viro tuo, fratri nostro, nupseris. Ego vero meæ in te benevolentię idcirco non obliviscar, quia te omni infamia liberabo, meam facturus ut prius fuisti. » Hæc quum apud mulieres socias suas narrasset, paucis post diebus moritur.

5. Ego vero, ista ab hac narratione non aliena esse ratus, quod mihi sermo sit de regibus, præsertimque quod aliquid in exemplum afferant et ad probandam animarum immortalitatem et Dei circa res humanas providentiam, commodum esse existimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, sua dum fruitor opinione, ei non sit impedimento, qui ea virtutis causa proposuit. Ceterum ditione Archelai Syriæ contributa, missus est a Cæsare Quirinus, vir consularis, ut censum ageret honorum in Syria et Archelai domum addiceret.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

- α'. Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμψθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας καὶ ἀποδοσόμενος τὴν Ἀρχελαίου οὐσίαν, μεταπεσούσης τῆς Ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· καὶ ὡς Κυπώνιος, ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμψθη ἐπαρχος Ἰουδαίας. Καὶ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καὶ τινες ἕτεροι ἐπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀπογράψασθαι τὰς οὐσίας, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν ταῖς γνώμαις, μέχρι Ἰωάσαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἐπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακούσαι Ῥωμαίοις, καὶ ἀποτιμῆσθαι τοὺς βίους.
- β'. Τινες αἰρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ Ἰουδαίους φιλοσοφίαι, καὶ τινες οἱ νόμοι.
- γ'. Ὡς Ἡρώδης καὶ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τὴν Καίσαρος.
- δ'. Ὡς Σαμαρεῖς, ὁστὰ νεκρῶν διαρρίψαντες εἰς τὸ ἱερὸν, τὸν λαὸν ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἔμιαναν.
- ε'. Ὡς Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ἡρώδου τελευτήσασα τὰ αὐτῆς κατέλειπε Ἰουλίᾳ τοῦ Καίσαρος γαμετῇ.
- ς'. Ὡς Πόντιος Πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ἱεροσόλυμα προτομὰς Καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐλεγκόμενον αὐτὰς ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.
- ζ'. Τὰ συμβάντα Ἰουδαίους ἐν Ῥώμῃ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ περὶ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ καταθοράς τοῦ πλῆθους, καὶ ὡς πολλοὺς ἀπέκλεισε Πιλάτος.
- η'. Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρείων Πιλάτου ἐπὶ Οὐιτελλίου, καὶ ὡς Οὐιτελλίος ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναδύσθαι εἰς Ῥώμην πρὸς Καίσαρα, καὶ ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων.
- θ'. Οὐιτελλίου ἀνάβας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς Τιθέριος Καίσαρ ἔγραψεν αὐτῷ, Ἀρταβάνῃ μὲν τὸν Πάρθον πείσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς Ἀρέταν δὲ πολεμεῖν.
- ι'. Τελευτὴ Φιλίππου, καὶ ὡς ἡ τετραρχία αὐτοῦ ἐπαρχία ἐγένετο.
- ια'. Πόλεμος Ἡρώδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλεῖα, καὶ ἤττα.
- ιβ'. Ἀπίπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλεὺς εἰς Ῥώμην πρὸς Τιθέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελευθέρου ἰδέσθαι· καὶ ὅν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαίου μετὰ τὴν Τιθερίου τελευτήν, καὶ ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετραρχίας.
- ιγ'. Ὡς Ἡρώδης τετράρχης ἀνάβας εἰς Ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ Ἀγρίππα, ἐξωρίσθη· καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐξωρήσατο Γαίος Ἀγρίππα.
- ιδ'. Στάσις τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων, καὶ προσθεία ἀπ' ἐκατέρων πρὸς Γαίον.
- ιε'. Κατηγορία Ἰουδαίων ὑπὸ Ἀπίωνος καὶ τῶν συμπρεσβέων ἐπὶ τῷ μὴ ἔχειν Καίσαρος ἀνδριάντα.
- ισ'. Ὡς ἀγανακτήσας Γαίος πέμπει Πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δούς ἐντολὰς συναγαγόντα δύναμιν πολεμῆσαι Ἰουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δεῖσθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.
- ισ'. Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλωνί Ἰουδαίοις δι' Ἀσιναίων καὶ Ἀνλαίων τοὺς ἀδελφούς.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λδ'.

ΚΕΦ. Α'.

Κυρήνιος δὲ, τῶν εἰς τὴν βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τὰ τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελικώς καὶ διὰ πασῶν ὁδεύσας ὑπατος γενέσθαι, τὰ τε ἄλλα ἀξιώματι μέγας,

LIBER DECIMUS OCTAVUS

1. Quomodo Quirinus ad censendam Syriam et Judæam missus est a Cæsare, et ad Archelai facultates addicendas. Judea e regno in provinciam formam redacta: utque Coponius equestri ordinis homo, ad procurandam Judæam missus est. Et quomodo Judas Galilæus et alii nonnulli populo persuaserunt ut honorum censum impedirent, multique in eorum sententiam iverunt, donec Jozarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præstandam, et ad censum facultatum admittendum.
2. Quænam sectæ, et quot apud Judæos philosophandi genera, et quæ instituta.
3. Quomodo Herodes et Philippus tetrarchæ urbes in honoris Cæsaris edificarunt.
4. Quomodo Samaritæ, mortuorum ossa passim per templum dispergendo, populum septem dies polluerunt.
5. Quomodo Salome Herodis soror bona sua, quum moreretur, Julæ Cæsaris uxori reliquit.
6. Quomodo Pontius Pilatus secum statuit Cæsaris effigies in Hierosolyma clam inferre; populusque, ea re cognita, a seditione in eum mota non destitit, donec imagines Hierosolymis Cæsaream ablatae essent.
7. Quænam Judæis Romæ degentibus sub id tempus acciderint, et de populo corruptela depravato apud Samaritanos, utque Pilatus complures interemit.
8. Pilatus a Samaritis accusatur apud Vitellium, utque Vitellius eum Romam ad Cæsarem proficisci compulit, ut factorum rationem redderet.
9. Vitellii profectio Hierosolyma, et quomodo ei scripsit Tiberius Cæsar ut Artabano Partho persuaderet obsides ei mittere, bellumque contra Aretam suscipere.
10. Philippi obitus, et quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.
11. Herodes bellum movet contra Aretam, et prælio superatur.
12. Agrippa rex Romam mari proficiscitur ad Tiberium Cæsarem, utque a liberto suo accusatus in vincula conjicitur: et quo pacto post Tiberii excessum e Caio solutus est, et rex factus est Philippi tetrarchiæ.
13. Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus et ab Agrippa accusatus in exsilium missus erat; utque Caius tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.
14. Judæorum et Græcorum apud Alexandriam seditio, et legatio utrorumque ad Caium.
15. Judæi ab Apione ceterisque cum illo legatis accusantur, quod Cæsaris statuam non haberent.
16. Ut Caius iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.
17. Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt ex facie Asinæi et Anilæi fratrum

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Interea Quirinus, unus e senatoribus, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, et qui per omnes honorum gradus ad consulatum usque proventus fuerat, aliis etiam

ν ὁλίγοις ἐπὶ Συρίας παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος δικαιοδό-
 ς τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητῆς τῶν οὐσιῶν
 νησόμενος. Κωπώνιος δὲ αὐτῷ συγκαταπέμπεται,
 ἱματός τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ
 ἔσιν ἐξουσίᾳ. Παρῆν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὴν Ἰου-
 daiam προσθήκην τῆς Συρίας γενομένην, ἀποτιμησό-
 νος τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἰερ-
 οσολίμου χρήματα. Οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν
 ἑνὶ φέροντες τὴν ἐπὶ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀχρόασιν,
 ποκατέβησαν τοῦ εἰς πλέον ἐναντισθῆναι, πείσαντος
 οὗτος τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθοῦ δὲ οὗτος οὗτος
 ν. Καὶ οἱ μὲν, ἡττηθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τῶν λό-
 γων, ἀπετίμων χρήματα, μηδὲν ἐνδοιάσαντες· Ἰούδας
 δὲ Παυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὀνόματι Γάμαλα, Σάδ-
 δοκον Φαρισαῖον προσλαβανόμενος, ἡγείετο ἐπὶ
 ἱποστάσει, τὴν τε ἀποτίμησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀντικρυς
 ἰουδαίαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ'
 ἐντελήσει παρακαλοῦντες τὸ ἔθνος· ὥς παρασχόν μὲν
 κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμονος ἀνακειμένης τῆς κτήσεως,
 σφαλεῖσι δὲ τοῦ ταύτης περιόντος ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ
 κλέος ποιήσεσθαι τοῦ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον οὐκ
 ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κα-
 τορθοῦν συμπροθυμείσθαι, μᾶλλον ἢ μεγάλων ἐργάται
 τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι μὴ ἐξαφρίωνται· πόνου τοῦ ἐπ'
 αὐτοῖς. Καὶ (ἥδονη γὰρ τὴν ἀχρόασιν ὧν λέγοιεν
 ἐδέχοντο οἱ ἀνθρώποι) προύκοπτεν ἐπὶ μέγα ἡ ἐπιβολὴ
 τοῦ τολμήματος. Καχὸν δὲ οὐκ ἔστιν οὐ μὴ φυέντος
 ἐκ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω τοῦ εἰπεῖν, ἀνε-
 πλήσθη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐκ ὅσον τε
 [οὐκ] ἀπαυστον τὴν βίαν ἔχει, καὶ ἀπαστέρησιν φί-
 λων, οἱ καὶ ἐπελαφρύνοντες τὸν πόνον, ληστηρίων δὲ με-
 γάλων ἐπιθέσει καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων,
 ὅσῃ μὲν τοῦ ὀρθουμένου τῶν κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων
 κερδῶν ἐλπίσιν. Ἐξ ὧν στάσεις τε ἐφύησαν, δι' αὐ-
 τὰς δὲ φόνος πολιτικός, ὁ μὲν ἐμφυλίους σφαγαῖς, μα-
 νία τῶν ἀνθρώπων εἰς τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὺς χρω-
 μένων ἐπιθυμία τοῦ μὴ λείπεσθαι τῶν ἀντικαθεστηκό-
 των, ὁ δὲ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνακείμε-
 νος ἀναισχυρία, καὶ πόλεων ἀλώσεις καὶ κατασκαφαί,
 0 μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῶν
 πολεμίων ἤδε ἡ στάσις. Οὕτως ἄρα ἡ τῶν πατρίων
 κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀπολου-
 μένου τοῖς συνελθοῦσιν, εἰ γε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδου-
 κος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐπέισακτον ἡμῖν ἐγείραντες,
 1 καὶ ταύτης ἐραστῶν εὐπορηθέντες, πρὸς τε τὸ παρὸν
 θορύβῳ τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν καὶ τῶν αὐτῆς κακῶν
 κατεληφότων ῥίζας ἐρυτεύσαντο τοῖς ἀσυνήθειαι πρότε-
 ρον φιλοσοφίας τοιαύτης· περὶ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελ-
 θεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ τῇ κατ' αὐτῶν σπουδασθέντι
 2 τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι συνέτυχε.

(B.) β'. Ἰουδαίους φιλοσοφίας τρεῖς ἦσαν ἐκ τοῦ
 πάντων ἀρχαίου τῶν πατρίων, ἡ τῶν Ἑσσηνῶν καὶ ἡ
 τῶν Σάδδουκαίων· τρίτην δὲ ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι
 λεγόμενοι. Καὶ τυγχάνει μέντοι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰ-

dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis comilibus in
 Syriam pervenit, missus a Cæsare, tum ut jus redderet
 populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam
 cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum
 potestate Judæis præesset. Venit Quirinus etiam in Ju-
 daeam Syriæ additam, ut eorum bona censeret et Archelæi
 pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio
 vel nomen descriptionis ægre audire voluerant, paulatim ta-
 men eo venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu
 pontificis Joazari, qui Boethii filius erat. Atque illi quidem,
 Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum
 census agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex
 oppido Gamalis, Sadduco Pharisæo sibi adjuncto, populum
 ad defectionem concitabat, ambo dicentes census nihil
 minus secum asferre quam manifestam servitutem, et
 universam gentem ad libertatem vindicandam cohortan-
 tes: nam fieri posse ut prospero utantur successu, rebus
 suis in tuto positis; si vero infelicitur ipsis res processe-
 rit, gloriam et laudem ex animi magnitudine comparaturos
 esse; Deumque non alia ratione prompte ipsos adiuturum
 esse quam si consultis suis strenue operam naviant, præ-
 sertim si magnis rebus in animo agitis, iis exsequendis
 nulli parcant labori. Atque ita (nam summa cum avidi-
 tate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus pro-
 vehebatur temerarium quod ausi sunt inceptum. Nihilque
 fuit malorum, quo non, ex viris istis profecto, repleta fue-
 rit gens, etiam supra quam dici potest: alioque post aliud
 bello exorto fieri non potuit quin vi perpetua affligerentur,
 et amissione amicorum, qui ærumnas leviores facerent,
 accedente, quod frequens erat latronum grassatio, magna-
 que primariorum virorum occisio, prætextu quidem com-
 munitis libertatis propugnandæ, re vera autem lucri privati
 spe. Unde coortæ sunt seditiones, et ex his cædes publicæ,
 partim quidem popularium edita strage, (dum in se invi-
 cem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adversa
 relinqueretur,) partim vero hostium: deinde sequuta sunt
 fames, quæ omnem ad farinus quodcunque verecundiam
 sustulit, urbium expugnationes et excilia, usquedum
 etiam templum ex ista seditione igne hostili deflagaret.
 Tantum rerum novarum molitio et institutorum patrum
 mutatio valet ad eos, qui in idem convenerunt, perdendos:
 siquidem Judas et Sadducus, qui quartum philosophandi
 genus nobis invexerant et plurimos habuerant sectatores
 ejus studiosos, non in præsens tantum universam seditione
 rempublicam perturbarunt, sed et mala futura, quæ tum
 radices egerant, severunt irrigaruntque ejusmodi philoso-
 phia, cui antea homines non assueverant. De qua paucis
 volo disserere, eoque magis quod juniores istis institutis
 dediti rebus nostris exitium attulerint.

(II.) 2. Habebant Judei a prisca inde temporibus tres pa-
 triæ philosophiæ sectas, unam quidem Essenorum, alteram
 vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur
 Pharisei nomine. Et quanquam de his egimus in secundo

ρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου·
μνησθῆσθαι δὲ θμως καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον.

γ'. Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι τὴν δαίταν ἐξευελίζουσιν,
οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος
6 κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἐπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, περι-
μάχτην ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν ὧν ὑπαγορεύειν ἠθέ-
λησε. Τιμῆς γε τοῖς ἡλικίας προήκουσι παραχωροῦσιν,
οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τῶν εἰσηγηθέντων ταῦτα θράσει
ἐπαιρόμενοι. Πράσσεσθαι τε εἰμαρμένη τὰ πάντα
10 ἀξιοῦντες, οὐδὲ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλούμενον τῆς ἐπ'
αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται, δοκῆσαν τῷ Θεῷ κρᾶσιν
γενέσθαι καὶ τῷ ἐκείνης βουλευτηρίῳ καὶ τῶν ἀνθρώ-
πων τῷ θελήσαντι προσχωρεῖν μετ' ἀρετῆς ἢ κακίας.
Ἀθανάτων τε ἰσχύον ταῖς ψυχαῖς πιστεύουσιν αὐτοῖς εἶναι, καὶ
15 ὑπὸ χροῦς δικαιοῦσαι τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας
ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ γέγονε, καὶ ταῖς μὲν εἰργαζο-
μένοις προτίθεσθαι, ταῖς δὲ βρασύνον τῷ ἀναβιοῦν.
Καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανώτατοι τυγχάνουσι,
καὶ ὅποσα θεῖα εὐχῶν τε ἔχεται καὶ ἱερῶν ποιήσεως
20 ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πρᾶσσόμενα. Εἰς το-
σόνδε ἀρετῆς αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἐπιτηδεύσει
τοῦ ἐπὶ πᾶσι κρείσσονος, ἐν τε τῇ δικαίᾳ τοῦ βίου
καὶ λόγοις.

δ'. Σαδδουκαῖοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει
25 τοῖς σώμασι, φυλακῆς δὲ οὐδαμῶν τινῶν μεταποιήσεις
αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. Πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σο-
φίας, ἣν μετίζουσιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν, εἰς
ὀλίγους τε ἀνδρας οὕτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι
πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. Πράσσεσθαι τε ὑπ' αὐτῶν οὐδὲν
30 ὡς εἰπεῖν· ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως
μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ Φαρι-
σαῖος λέγει, διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοῦς γενέσθαι τοῖς
πλήθεσι.

ε'. Ἐσσηνοῖς δ' ἐπὶ μὲν Θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ
35 πάντα ὁ λόγος. Ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, περιμά-
χτην ἡγούμενοι τοῦ δικαίου τὴν πρόσδοον. Εἰς δὲ
τὸ ἱερὸν ἀναθήματα στέλλοντες θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι
διαφορότητι ἀγνείων ἅς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργό-
μενοι τοῦ κοινῷ τεμενίσματος ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας
40 ἐπιτελοῦσι. Βέλτιστοι δὲ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον,
καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ἐπὶ γεωργίᾳ τετραμμένοι. Ἀζῶν
δὲ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μετα-
ποιούμενους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαν Ἑλλήνων
ἢ βαρβάρων τισιν, ἀλλὰ μὴδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις δ' ἐκ
45 παλαιοῦ συνελθόν, ἐν τῷ ἐπιτηδεύεσθαι μὴ κεκωλύσθαι
τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ἀπολαύει δὲ οὐδὲν ὁ
πλούσιος τῶν οἰκείων μεζόνους ἢ ὁ μὴδ' ὀτιῶν κεκτη-
μένος· καὶ τάδε πράσσουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετραχιςχίλιοι
τὸν ἀριθμὸν ὄντες. Καὶ οὔτε γαμετάς εἰσάγονται οὔτε
50 δούλων ἐπιτηδεύουσι κτήσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν
ὑπειληφότες, τὸ δὲ στάσεως ἐνδιδόναι ποιήσιν· αὐτοὶ
δ' ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ἐπιγρῶν-
ται. Ἀποδέκτας δὲ τῶν προσόδων χειροτονοῦσι καὶ
ὁπόσα ἢ γῇ φέροι ἀνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς, διὰ πείσιν

libro Judaici belli, nunc tamen eas iterum paucis attingere
non gravabimur.

3. Pharisei enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuen-
tes : et quæ ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regu-
lam sequuntur, tuenda omni modo censentes quæ ab illi
præscripta sunt. Exhibent et honorem ætate provectio-
ribus, non id sibi sumentes arrogantiae ut contradicant eis
rebus quas illi induxere. Quumque dicant fato omnia fieri,
voluntatem hominis non privant impetu a se ipsa pendente :
quippe sic Deo placitum esse, ut certo temperamento mi-
scerentur in unum fati decretum et ratio humana, si quis
vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt
etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel præ-
miis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitio
addixerint ; et hos quidem æternæ carceris clausos te-
neri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. Et
propter hæc tantæ apud populum sunt auctoritatis, ut quæ-
cunque ad religionem pertineant, supplicationes et sacri-
ficia, ista ex eorum interpretatione fiant. Amplum adeo
virtutis testimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ
optima essent studuerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum
corporibus intereant ; nec illi quicquam aliud præter legem
sibi servandum vindicant. Nam contra magistros quidem
ejus quam sequuntur sapientiæ disputare, virtuti tribunt
eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi.
Atque ab illis nihil fere agitur : nam si quando magistratus
gerunt, inviti quidem et necessitate coacti, Phariseorum
opinionem assentiuntur, quod eos alioqui non ferret populus.

5. Esseni autem omnia Dei in manu relinquenda esse
censent. Animas immortales faciunt, fructusque justitiæ
magnopere expetendos ducunt. In templum autem dona-
ria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod
lustrationes habeant sanctiores : hac de causa communi
delubro arcentur, et sacra sua seorsum faciunt. Ceterum
homines sunt optime morati, et agriculturæ prorsus additi.
Convenit autem illos mirari, supra omnes qui virtutis
quidem inter Græcos aut barbaros cultam, ab illis tamen
non ad breve tempus, sed a multis retro annis usurpam,
qua modis omnibus agebant ut quid eos impelleret qui-
minus habeant bona inter se communia, ita ut dives suis
bonis non magis fruatur quam qui nihil possidet : suntque
super quattuor hominum millia qui hæc faciunt. Et neque
uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc
iniquum, illud jurgiosum arbitrantur, sed separati vivunt et
alii aliis ministrant. Quæstores etiam suorum proventuum
et terra frugum creant viros bonos sacerdotes, qui fronen-

του τε και βρωμάτων. Ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλα-
ένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμπερόντες Δακῶν τοῖς Πολι-
ταῖς λεγομένοις.

ζ'. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν φιλοσοφῶν ὁ Γαλιλαῖος
οὐδας ἡγεμὼν κατέστη, ἧς οἱ τρόφιμοι τὰ μὲν λοιπὰ
ἀντα γνώμη τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος
ἐ τοῦ ἐλευθέρου ἔρος ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα
αὶ δεσπότην τὸν Θεὸν ὑπεilhόσι· θανάτων τε ἰδέας
πομμένοι παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται καὶ συγ-
ενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ τοῦ μηδένα ἀνθρώπων
προσαγορεύειν δεσπότην. Ἐορακοσί δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ
ἰμετάλλακτον αὐτῶν τῆς ἐπὶ τοιοῦτοις ὑποστάσεως,
τερατέρω διελθεῖν παρέλιπον· οὐ γὰρ δέδοικα μὴ
ἢς ἀπιστίαν ὑποληφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς,
τοῦναντίον δὲ μὴ ἐλασσόνως τοῦ ἐκείνων καταφρονή-
αιας, δεχομένου τὴν ταλαιπωρίαν τῆς ἀληθύνος,
ἰ λόγος ἀφηγηται. Ἀνοία τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νο-
εῖν τὸ εἶδος, Γεσίου Φλώρος, δὲ ἡγεμὼν ἦν, τῇ
ἐξουσίᾳ τοῦ ὑβρίζειν ἀπονοήσαντος αὐτοῦς ἀποστῆναι
Ῥωμαίων. Καὶ φιλοσφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε.

ΚΕΦ. Β'.

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελαίου χρήματα ἀποδόμενος
ἦδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἔχουσιν, αἱ ἐγένοντο
τριακοστῇ καὶ ἑξοδόμῃ ἔτει μετὰ Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ
ἦσαν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάκωβον τὸν ἀρχιερέα κατα-
στασιασθέντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀπελόμενος τὸ ἀξίωμα
τῆς τιμῆς, Ἀνανὸν τὸν Σέθ καθίσταται ἀρχιερέα.
Ἡρώδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν
ἑαυτοῦ παρεληφότες καθίσταντο. Καὶ Ἡρώδης, Σέπ-
τωριν τευχίσας, πρόσχημα τοῦ Γαλιλαίου παντὸς, ἀν-
κειν αὐτὴν αὐτοκράτορι· Βηθαράμφθα δὲ (πόλις ἦν καὶ
αὕτη) τείχει περιλαβών, Ἰουλιὰδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκρά-
τορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. Φίλιππος δὲ Πανειάδα τὴν
πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου κατασκευάσας ὀνομά-
ζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαιδάν, πρὸς λίμνην δὲ
τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως παρασχὼν ἀξίωμα, πληθεῖ τε
οικητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, Ἰουλιὰ θυγατρὶ τῇ
Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

β'. Κωπαινίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, δὲ ἔφην
Κυρήνιῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πράσσεται. Τῶν ἀζύ-
μων τῆς εὐροτῆς ἀγομένης, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέ-
σης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀνοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ
τοὺς πυλῶνας. Καὶ τότε οὖν ἐπὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἡ
ἀνοίξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται χρύφα εἰς Ἱεροσό-
λυμα ἔλθόντες διάρρηψιν ἀνθρωπείων ὀστέων ἐν ταῖς
αὐταῖς ποιοῦνται· δι' ὃ καὶ πάντας τοῦ ἱεροῦ εἰρξάντο, μὴ
πρότερον ἐπὶ τοιοῦτοις νομιζόντες, τὰ τε ἄλλα διὰ φυ-
λακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. Καὶ Κωπῶνιος μετ' οὐ
πολύ εἰς Ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δὲ αὐτῷ τῆς
ἀρχῆς παραγίνεται Μάρκος Ἀμβιβίους, ἐπ' οὗ καὶ Σα-
λώμην τοῦ βασιλέως Ἡρώδου ἀδελφῇ μεταστᾶσα Ἰου-
λιὰ Ἰάμισιαν τε κατὰλείπει καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν,
τὴν τε ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδᾳ καὶ Ἀρχελαίδᾳ, ἐνθα

tum parant et edulia Vivunt omnes uno eodemque modo,
et quam maxime referunt Dacas qui Polistæ appellantur.

6. Præter has tres sectas, Judas ille Galilæus quartam
introduxit, cujus sectatores ceteroquin cum Phariseis
sentiant, sed libertatem sic amant ut eam inordicus tuean-
tur, Deum unum pro rectore et domino habentes : varias
etiam mortes subeundas, cognatorumque supplicia et ami-
corum nihili faciunt, dummodo hominum neminem domi-
num appellant. Quum autem ista multis perspecta fue-
rint, de firma illorum in ejusmodi rebus animi præsen-
tia quidquam amplius dicere omisi : non enim veritus
sum ne mea de illis verba fidem non inveniant, sed e con-
tra ne minus quam debuit tam insignem patientiam et do-
loris contemptum assequatur oratio. Et ista ex amentia
ægotare cœpit gens, Gessio Floro præside, dum potestate
sua abutitur, eos ex desperatione adigente ad defectionem
a Romanis. Atque ita philosophatum est ab Judæis.

CAP. II. (III.)

Quirinus postquam Archelai pecuniam addixit et censui
finem imposuit, qui factus est anno trigesimo septimo post
Cæsaris Actiacam victoriam de Antonio, Joazarum, cui cum
plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit,
ejusque muneri Ananum Setlii filium præfecit. Herodes
vero et Philippus in suæ uterque tetrarchiæ possessionem
venerunt. Et Herodes Sepphorim munivit, totius Gali-
lææ ornamentum, eamque consecravat Cæsari : item quum
Betharamphtha, quæ ipsa quoque urbs erat, mœnibus
cinxisset, Juliadem ab uxore Imperatoris appellavit. Phi-
lippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes positam
construxit, eique Cæsareæ nomen fecit : vicum etiam
Bethsaidam, lacui Gennesaritico adsitum, quum ad dignita-
tem urbis perduxisset multisque habitatoribus et cetera
opulentia auxisset, nomen ei dedit ab Julia Cæsaris filia.

2. Ceterum Coponio, quem cum Quirino missum dixi-
mus, Judæam administrante, hujusmodi quiddam accidit.
In Azymorum festo, quod Pascha vocamus, sacerdotibus
moris erat post mediam noctem aperire templi januas.
Tunc igitur, quum primum apertæ sunt, Samaritani qui-
dam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt
per porticus et per totum templum : ideoque omnes, præ-
ter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, a templo
arcebant, ceteroquin et solito majorem fano custodiam
adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam
revertitur, eique successit in prætura M. Ambivius, sub
quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ
reliquit Jamniam omnemque toparchiam, et Phasaelidem

φοινίκων πλείστη ρύτευσις καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. Διαδέχεται δὲ καὶ τούτων Ἀννίος Ῥούφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενομένος, ἐπτά δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἕξ, ἡμέραιν δυοῖν πλείονες, (τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Ἀντώνιος,) βιώσας ἔτη ἐπτά καὶ ἑβδομήκοντα. Διαδέχεται δὲ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν Τιβέριος Νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἰουλίας υἱὸς ὢν. Τρίτος ἦδη οὗτος αὐτοκράτωρ, καὶ πεμπτὸς ὑπ' αὐτοῦ παρῆν Ἰουδαίους ἐπαρχος, διάδοχος Ἀννίου Ῥούφου, Οὐαλέριος Γρᾶτος· δὲ παύσας ἱερᾶσθαι Ἀνανον, Ἰσμάτηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ Φαβί. Καὶ τούτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, Ἐλεάζαρον τὸν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. Ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, καὶ τόνδε παύσας Σίμωνι τῷ Καμήθου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. Οὐ πλέον δὲ καὶ τῷδε ἔνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος, ὁ καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ. Καὶ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ἰουδαίᾳ· Πόντιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ἡρώδης δὲ ὁ τετράρχης (ἐπὶ μέγα γὰρ ἦν τῷ Τιβερίῳ φιλίας προελεύων) οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπὶ ὠνύμων αὐτῷ Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ἐπικτίσας αὐτὴν τῆς Γαλιλαίας, ἐπὶ λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. Θερμὰ δὲ οὐκ ἀπώθεν ἔνεστιν ἐν χώμῃ· Ἐμμαοῦς ὄνομα αὐτῇ. Σύγκλυδες δὲ ὥκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ Γαλιλαῖον ἦν, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκαστοὶ καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. Ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ἐπισυναγομένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δὲ οὗς μῆτε σαφῶς ἔλευθέρους, πολλὰ τε αὐτοὺς καὶ ἐπὶ πολλοῖς ἡλευθέρωσε καὶ εὐηργέτησεν, ἀνάγκασμα τοῦ μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ἐπιτιθείς κατασκευαῖς τε οἰκήσεων τελείαις τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς παράνομον τὸν οἰκισμὸν ὄντα καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίους πατρίου, διὰ τὸ ἐπὶ μνημασιν, ὃ πολλὰ τῇδε ἦν, ἀνθηρόμενοις τὴν Ἰδρυσιν Τιβεριάδι γενέσθαι, μισαροὺς δὲ ἐπὶ ἐπτά ἡμέρας εἶναι τοὺς οἰκήτορας, ὥς ἀγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ δὲ καὶ Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τούτον τὸν χρόνον, ἐπιβουλῆς αὐτῷ γενομένης ὑπὸ Φραατάχου τοῦ υἱέως κατὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων γενομένων, Ἰταλικῇ παιδίσκι, ὄνομα αὐτῇ Θερμούσα, ταύτῃ ὑπὸ Ἰουλείου Καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένη τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἔχρητο· καταπλαγείς δὲ τῷ πολλῷ τῆς εὐμορφίας, προϊόντος χρόνου καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ Φραατάχου γενομένου, γαμετῇν τε τὴν ἀνθρωπὸν ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν ἦγεν. Ἡ δὲ ἐπὶ πᾶσιν οἷς εἴποι πιθάνῃ τῷ βασιλεῖ γεγονυῖα, καὶ σπεύδουσα τῷ αὐτῆς παιδί γενέσθαι τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, εὗρα μὴ ἄλλως γεννηομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανή-

in planitie et Archelaidem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic successit Annianus Rufus, quo prætor mortuus est Cæsar, secundus Romanorum Imperator, quum septem et quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus et duobus diebus (cujus temporis annos quattuordecim ei in imperio socius fuerat Antonius,) vixissetque annos septem et septuaginta. Cæsari autem in imperium successit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, et ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus : qui Ananum pontificatu privavit, et hunc Ismaeli Phabi filio tribuit. Atque hunc quoque non multo post abdicavit, et id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. Uno autem post anno huic etiam ademptum sacerdotium Simoni Camithi filio tradidit : quumque is dignitatem non ultra anni spatium tenuisset, Josephus, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ei successit. Et Grato quidem, quum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus successit.

3. Herodes autem tetrarcha (nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat) urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Gennesareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Emmaus. Eamque convenæ habitarunt et multi quoque ex Galilæa, coactique nonnulli e regione sub illius imperio et per vim eo ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin et pauperes undique collectos ad incolendum admisit, et nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates et immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos exstruxit eisque agros e suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaicis legibus moribusque repugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, sublata fuerant multa quæ illic erant sepulcra, quum lex nostra hujusmodi incolas politos pronunciet in septem dies.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex insidiis illi a Phrahatace filio factis, hujusmodi de causa. Phrahates, quum ei filii essent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen Thermusa, quæ cum aliis muneribus ei ab Julio Cæsare missa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulcritudine, aliquanto post tempore etiam filio ex ipsa Phrahatace suscepto, eam in matrimonium duxit et honoravit. Illa quidem quum universa quæ diceret regi persuaderet, et modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adstrueret, nihil se effecturam intellexit, nisi viam aliquam exco-

θείσης τῶν γνησίων τοῦ Φραάτου παίδων. Πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ῥώμην ἐρ' ὁμηρεῖαν τοὺς γνησίους παῖδας. Καὶ οὗτοι μὲν (οὐ γὰρ ἀντεπίειν εὐπορον Φραάτην τοῖς Θερμοῦσις ἐπιτάγμασιν) ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐξεπέμποντο. Φρατάκης δὲ μόνος ἐπὶ τοῖς πράγμασι τρεφόμενος δεινὸν ἤγειτο καὶ ἅμα χρόνιον τοῦ πατρὸς δίδοντας τὴν ἀργὴν λαμβάνειν· ὥστε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμπράξει τῆς μητρὸς, ἥ δὲ καὶ συνεῖναι λόγος. Καὶ δι' ἀμφοτέρα μισθηθεῖς, οὐδὲν ἦσσαν τῆς πατροκτονίας τὸ μῦθος τῆς μητρὸς ἐρότος τιθεμένων τῶν ὑπηκόων, στάσει περιελαθεῖς πρότερον ἢ φῦναι μέγας ἐξέπιπτε τῶν πραγμάτων, καὶ οὕτω θνήσκει. Συμφρονήσαντες δὲ οἱ γενναῖοι τῶν Πάρθων ὡς ἀδασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρσациδῶν * * (οὐ γὰρ ἐτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις καὶ μέγρυν περιῦθρίσθαι τὴν βασιλείαν ἐκ τε γάμων τῆς Ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γενέσεων,) Ὁρώδην ἐκάλουν πρεσβεύσαντες, ὅντα ἄλλως μὲν ἐπιρρόνον παρὰ τῷ πλήθει καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὁμότητος (πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς καὶ δυσδιάθετος εἰς ὀργήν), ἓνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους. Τοῦτον μὲν δὴ συστάντες ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασίν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις, (μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἄπασιν,) ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς θῆραν προαγαγόντες. Πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ῥώμην ἤτοῦντο βασιλεῖα τῶν ὁμηρεούτων καὶ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν. Ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὴν τύχην, ἣν αὐτῷ δύο μέγισται τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτρίᾳ. Ταχεῖα δὲ ἀνατροπὴ τοὺς βαρβάρους ὑπείσιν, ἅτε καὶ σφαλεροὺς φύσει ὄντας, πρὸς τε τὴν ἀναξιοπᾶθειαν (ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προστασσόμενον οὐκ ἤζιουν, τὴν ὁμηρεῖαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες) καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀδόξιν· οὐ γὰρ ἂν πολέμου δικαίῳ δεδῶσθαι τὸν βασιλεύοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. Παρχοῖμα δὲ ἐκάλουν Ἀρτάβανον Μηδίας βασιλεύοντα, γένος Ἀρσациδῶν. Πείθεται δὲ Ἀρτάβανος καὶ μετὰ στρατῆς ἔπεισιν. Ὑπαντιάζει δὲ αὐτῷ Βονώνης. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τοῦ πλήθους τῶν Πάρθων, παραταξάμενος νικάται καὶ φεύγει πρὸς τοὺς ὄρους τῆς Μηδίας Ἀρτάβανος· μετ' οὐ πολὺ δὲ συναγαγὼν πολλὴν στρατιάν συμβάλλει τε Βονώνῃ καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς Σελεύκειαν ἀριππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολὺν τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπ' ἐκπλήξεως τῶν βαρβάρων, πρὸς Κτησιῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. Κάκεϊνος μὲν ἐδασίλευεν ἤδη Πάρθοις, Βονώνης δὲ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. Καὶ κατ' ἀρχῆς μὲν ἐφέτο τῆς χώρας καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν· ὡς δὲ αὐτῷ Τιτίριος μὲν ἀπέειπε πρὸς τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ τοῦ Πάρθου τὰς ἀπειλὰς, (ἀναπρεσβεύει γὰρ ὃν πόλεμον ἀναιτιμόμενος, μηχανὴ δὲ ἦν ἑτέρα βασιλείας οὐδεμίας· καὶ γὰρ οἱ περὶ Νιράττην δυνατοὶ τῶν Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ πρὸς

gitaret ad submovendos legitimos Phrahatius filios. Persuasit igitur marito ut filios legitimos Romanis obsides mitteret. Et illi quidem (nam haud facile erat regi Thermusae voluntati morem non gerere) Romam mittuntur. Phrahatiaes autem, qui solus ad res administrandas educatus erat, molestum sibi reputabat et longum fore, donec regnum a patre traditum acciperet. Quo factum ut insidias patri paraverit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum stupri consuetudinem habere. Itaque quum pro utroque in odium venisset, subditis incesti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priusquam magnis viribus auctus esset, facta seditione regno pulsus est, atque ita interiit. Quum autem Parthorum nobilissimi in hoc inter se consensissent, sine rege rempublicam administrari non posse, et ex Arsacidarum sanguine qui regnarent esse deberent (alios enim imperare haud fas esse, satisque habere contumeliarum quas saepius et hucusque pertulerit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberisque inde ortis,) Oroden per legatos acciverunt, ut qui e genere regio, quamvis alias populo invisus culpaeque affinis ob immanem crudelitatem, quippe ingenio intractabili et ad iram proclivi. Igitur et hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes et epulas, (nam moris est omnibus gladios gestare,) ut vero plerique dicunt, quum ad venationem eum prolucissent. Itaque legatione Romanum missa regem petierunt unum ex obsidibus: mittiturque Vonones, ceteris fratribus praelatus. Videbatur enim isti fortunae sufficere, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, suum et externum. Sed brevi barbarorum animos subit consilii mutatio, ut qui natura sunt inconstantes, et ad factorum indignitatem, (deignabantur enim facere quae alienum mancipium imperaret, mancipium vocantes obsidem,) et ad appellationis ignominiam: non enim jure belli datum esse qui Parthis imperitaret, sed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confestim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, genere Arsaciden. Illi persuadetur, et cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; et quum primum quidem plerique Parthorum ab ipso stetissent, praelio Artabanus victus in Mediae fines fugam capessit: sed non multo post magno coacto exercitu cum Vonone congregitur, eumque superat, ita ut Vonones cum paucis e suis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna caede grassatus in fusos fugatosque, quod animis consternati erant barbari, cum copiis suis Ctesiphontem se recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat; Vonones autem fuga in Armeniam dilapsus, statim quidem regionis imperium affectavit, Romanumque legatos misit: ut vero repulsam passus est a Tiberio, et propter ipsius ignaviam et Parthi minas, (nam per legatos se bellum illaturum minatur; via autem alia ad regnum conservandum nulla erat; nam potentiores Armeniorum Niphaten accolentes Artabano se adjuu-

τιθενται,) παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῶ τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ. Κάκεινος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ κοιμίδης ἐν Συρίᾳ παρεξυλάττετο· τὴν δὲ Ἀρμενίαν Ὀρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος ἐνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων.

- 5 ε'. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ ὁ τῆς Κομμαγενῆς βασιλεὺς Ἀντίοχος, διέστη δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιούντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια.
- 10 Καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, πραγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου. Καὶ γὰρ γενόμενος κατὰ ἀνατολὴν καὶ πάντα διορθώσας ἀνηρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ΚΕΦ. Γ'.

- 15 Πιλάτος δὲ, ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν καὶ μεθιδρύσας χειμαδιούσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ καταλύσει τῶν νομίμων τῶν Ἰουδαϊκῶν, ἐφρόνησε προτομὰς Καίσαρος, αἱ ταῖς σημαίαις προσήσαν, εἰσάγειν εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν
- 20 ἀπαγορεύοντας ἡμῖν τοῦ νόμου· καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες ταῖς μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίαις ἐποιούντων εἰσόδον τῇ πόλει. Πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἰσόδον, ἰδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.
- 25 Οἱ δὲ ἐπεὶ ἔγνωσαν, κατὰ πληθὺν παρήσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετεῖαν ποιοῦμενοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ μεταθέσει τῶν εἰκόνων. Καὶ μὴ συγχωροῦντος διὰ τὸ εἰς ὕβριν Καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περ οὐκ ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, κατὰ ἑκτὴν ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ἐπικα-
- 30 θίσας τὸ στρατιωτικὸν αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύαστο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸν ἐξεδρεύοντα στρατόν. Πάλιν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἱκετεῖα χρωμένιν, ἀπὸ συνήματος περιστήσας τοὺς στρατιώτας, ἡπείλει θάνατον ἐπιθῆσιν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέος, εἰ
- 35 μὴ πυσάμενοι ὁρυσθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεία ἀπίοιεν. Οἱ δὲ πρηνεῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ γυμνούντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν παραβῆσεσθαι τῶν νόμων. Καὶ Πιλάτος, θυμᾶσας τὸ ἔγυρὸν αὐτῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν νόμων, παρα-
- 40 χρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

- β'. Ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπραξε, δαπάνη τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ βέμματος ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. Οἱ δὲ οὐκ
- 45 ἡγάπων τοῖς ἀμυρῖ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλὰ τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβῶν αὐτοῦ, παύσασθαι τοῦ ἐπὶ τοιοῦτοις προθυμουμένου· τινὲς δὲ καὶ λοιδορίᾳ χρωμένοι ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα, οἷα δὲ φιλεῖ πράσσειν ὄμιλος. Ὁ δὲ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ
- 50 πλῆθος στρατιωτῶν ἀμπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ ταῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ περιελθοῖεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. Τῶν δὲ ὠρυμκώ-

xerunt,) semet Silano Syriae praesidi dedit. Atque ille quidem eum utpote Romae educatum reveritus apud se in Syria asservabat : Armeniam autem Orodi uni e filiis suis tradit Artabanus.

5. Ea tempestate moritur etiam Antiochus Commagene rex : et contentio orta est inter plebejos et nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in provinciae formam redigi postulantibus, plebe vero patrio more regum imperio subjici. Quapropter Germanicus ex senatusconsulto ad componendum Orientis statum mittitur, fortuna occasionem quaerente illius exitio. Nam quum in Oriente esset et res illic composuisset, Pisonis opera veneno sublatus est, sicuti alibi memoratum est.

CAP. III. (IV.)

Pilatus autem Judaeae praetor, quum exercitum e Samaria eduxisset et Hierosolyma in hiberna transtulisset, ut Judaicas leges aboleret, Caesaris effigiem in militaribus signis curavit intra urbem inferendam, quum lex imagines habere nos veler : quam ob causam ejus decessores praetores soliti erant in urbem intrare cum signis quae hujusmodi carent ornamentis. Sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem ubi populus rescivit, magno agnigne Caesaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt ut eas imagines alio transferre vellet. Illoque non concedente, utpote quod ea re Caesari fieret contumelia, postquam illi eum urgere non desinebant, die septimo, quum milites occulte armasset, suggestum conscendit in circo factum : quae res collocatum in insidiis exercitum legebat. Quumque Judaei eadem rursus ab eo flagitarent, signum militibus dedit ut eos circumsisterent, eisque praesentem mortem minatus est, nisi quieti domum discederent. At illi humi procumbere, detectisque cervicibus dicere se longe mori malle quam ut auderent quidquam contra legum sapientiam committere. Atque Pilatus, animorum constantiam et firmitatem in legibus conservandis miratus, imagines e vestigio Hierosolymis Caesaream referri jussit.

2. Paravit etiam *Pilatus* aquam derivare Hierosolyma, idque sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis capite ducentesimo ab urbe stadio. Sed Judaeis displicebat quod circa aquam egerat : coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab instituto desisteret; nonnullis etiam, id quod in turba promiscua fieri solet, convicia et contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaico, qui occultas sub veste clavos ferrent, misit in locum unde possent circumdare Judaeos; deinde Judaeis ut se inde reciperent imperavit. Quumque

των εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις δ προσυνέκειτο σημεῖον· οἱ δὲ καὶ πολλοὶ μειζόνως ἥπερ ἐπέταξε Πιλάτος ἐχρύντο πληγαῖς, τοὺς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. Οἱ δὲ εἰσεφέροντο μαλακὸν οὐδὲν, ὥστε ἀπολοὶ ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ παρασκευῆς ἐπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτη καὶ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ τραυματίζαι ἀνεχώρησαν. Καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις.

γ'. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σφοδρὸς ἀνὴρ, εἴ γε ἀνδρὰ αὐτὸν λέγειν χρή. Ἦν γάρ παραδοξῶν ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τάληθῇ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ γε πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γάρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. Εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῶλον.

δ'. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβει τοὺς Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἰσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πράξεισι αἰσχυρῶν οὐκ ἀπληλαγμένα συντυγχάνουσι. Καὶ πρότερον τοῦ τῶν Ἰσacίων τοῖς ἀνδράσι μνήμην ποιούμενον, οὕτω μεταδίδωμι τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. Παυλίνα ἦν τῶν ἐπὶ Ῥώμης προγόνων τε ἀξιωματῶν τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμου ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δύναμις τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γεγονυῖα τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς καὶ τῆς ὥρας ἐν ἧ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνεκίετο ἡ ἐπιτηδεύσις τοῦ βίου. Ἐγεγάμητο δὲ Σατουρνίνῳ, τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισυμμένῳ τῶν περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. Ταύτης ἐρῶν Δέκιος Μοῦνδος, τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιωματῶν μεγάλῳ· καὶ μείζονος γὰρ οὐσης ἡ ὥστε ἀλῶναι δώροις, διὰ τὸ καὶ πεμψθέντων εἰς πληθὺς περιδεῖν, ἐξῆπτο μάλλον, ὥστε καὶ εἰκοσι μυριάδας δραχμῶν Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται εὐνῆς μίαν. Καὶ μηδὲ ὡς ἐπιχωμένον, οὐ φέρων τὴν ἀτυχίαν τοῦ ἐρωτός, ἐνδεία σιτίων θάνατον ἐπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ κακοῦ τοῦ κατειληγότος. Καὶ ὁ μὲν ἐπεψήφισεν τε τοιαύτην τελευτὴν καὶ πράσσειν οὐκ ἀπληλάσσετο. Ἦν δὲ Ἰδοῦ πατρῷος ἀπελευθέρῳ τῷ Μοῦνδῳ, παντοίων ἰδρύει κακῶν ἡ δεινῶς φέρουσα τοῦ νεανίσκου τῷ ψυχρίσματι τοῦ θανεῖν (οὐ γὰρ ἀφανῆς ἦν ἀπολούμενος) ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀρκομένῳ διὰ λόγου, πιθανῇ τε ἦν ἐλπίδων τινῶν ὑποσχέσει ὡς διαπραχθισμένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν Παυλίναν αὐτῷ. Καὶ δεχόμενον τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνων ἔλεγεν ἐπὶ ἁλώσει τῆς γυναῖκος. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδεδιακονημένοις, ὥρῳσα τῆς γυναῖκος τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμε-

Judæi conviciis eum petere inciperent, signum quod convenerat militibus dat : illi vero longe atrocius quam jusserat Pilatus quietos arque ac seditiosos castigarunt. Isti autem de pertinacia nihil remittebant, adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorantibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii saucii discesserint. Atque ita compressa est seditio.

3. Eo etiam tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum appellare fas est. Fuit enim mirabilium operum effector, magister hominum qui verum cum voluptate accipiunt : multosque Judæos, multos item gentiles ad se pellexit. Hic erat Christus. Quem quum Pilatus, ab hominum nostrorum primis delatum, crucis supplicio addixisset, eum tamen amare non desierunt qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die rediivus, divinis vatibus et hæc et mille alia de eo miranda effatis. Atque ab eo denominata Christianorum natio durat usque ad hunc diem.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Isidis res agerentur cum turpitudine conjunctæ. Primum igitur facinus in Isiacis commissum memorabo, ac tum demum orationem convertam ad ea persequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina et natalium dignitate illustris, et ob studium quod ipsa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque divitiis affluens, et forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia gestiunt mulieres, ac præter cetera vita ad pudicitiam composita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipsa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore corruptus est Decius Mundus, vir magnæ inter equites dignitatis : qui quum eam comperisset frustra muneribus sollicitari, ut quæ ingentia ab eo missa rejecerat, tanto magis amore accendebatur, ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At quum ea nec hisce animo flecti potuerit, se amore destitui graviter ferenti, optimum visum est inedia mortem sibi consciscere propter malum quod ipsi ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita : quæ, quum ei valde displiceret ut juvenis in obstinato moriendi proposito persisteret, (nam palam erat ipsum se perditum ire,) ad eum veniebat verbisque afflictum excitabat, fidem ei faciens spem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auscultante, subiciebat sibi tantum opus esse quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, quum istis juvenis animum erexisset, quantumque petierat pecuniæ accepisset, alia ipsam aggreditur via quam ii quorum opera usus fuerat et ministerio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur;

νον· εἰδοῦτα δ' αὐτὴν θεραπείᾳ τῆς Ἰσιδος σφόδρα ὑπηγμένην τεχνᾶται τι τοῖονδε. Τῶν ἱερέων τισὶν ἀφικομένην διὰ λόγων ἐπὶ πίστει μεγάλας, τὸ δὲ μέγιστον δόσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν
 5 καὶ ἡμισείας, λαβόντος δ' ἐκθασιν τοῦ πράγματος ἐτέρῳ τοσῶδε, διασπαῖ τοῦ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως ἐπὶ τῷ ληφόμενῳ τὴν ἀνθρωπὸν σπουδάζει. Οἱ δ' ἐπὶ πλήθει τοῦ χουσίου παραχθέντες ὑπισχνούνται. Καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτερος ὡς τὴν
 10 Παυλῖναν ὠσάμενος, γενομένων εἰσόδων, κατὰ μόνας [τε] διὰ λόγων ἐλθεῖν ἤξiou. Καὶ συγχωρηθὲν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ἀνούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἡσσημένου τοῦ θεοῦ, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. Τῇ δὲ εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο
 15 τῇ ἐπὶ τοῦτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλλαι. Συνεχώρει δ' ἐκεῖνος, τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπιστάμενος. Χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσας, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν
 20 τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἔδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα ἐκπνέων ἦν, καὶ ὁ Μούνδος (προεκέκρυπτο γὰρ τῇδὲ) οὐχ ἡμάρτανεν διυλίων τὴν πρὸς αὐτὴν, παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσας, ὑπειληφύια θεὸν εἶναι. Καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἀρξασθαι τῶν ἱερέων,
 25 οἱ τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾔδεσαν, ἡ Παυλῖνα, πρῶτὴ ὡς τὸν ἄνδρα ἔλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγείται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος δρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσταντο,
 30 οὐκ ἔχοντες ὡς γρηᾷ πιστά αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ Μούνδος, « Παυλῖνα, φησίν, ἀλλὰ μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας διε-
 « σῶσω, δυναμένη οἴκῳ προσθέσθαι τῷ αὐτῆς, δια-
 35 « κονεῖσθαι τε ἐφ' οἷς προεκαλούμην οὐκ ἐνέλιπες. Ὁ ἄ μέντοι εἰς Μούνδον ὑβρίζειν ἐπειρῶ, μηδὲν μοι « μελήσαν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τοῦ πράγματος « ἡδονῆς, Ἀνουβιν ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. » Καὶ ὁ μὲν ἀπῆει ταῦτα εἰπὼν· ἡ δὲ εἰς ἐννοίαν τότε πρῶτον ἔλθοῦ-
 40 σα τοῦ τολμήματος, περιρρήγνυται τε τὴν στολὴν καὶ τάνδρῃ δηλώσασα τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος τὸ μέγεθος, ἔδειτο μὴ περιῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. Ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. Καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσει τῶν
 45 ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε καὶ τὴν Ἰδὴν ὀλέθρου γενομένην αἰτίαν καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθείσαν τῆς γυναικὸς τὸν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἰσιδος εἰς τὸν Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. Μούνδῳ δὲ φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα τοῦ μὴ μειζόνως κολά-
 50 ζειν τὸ μετὰ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτήσθαι τὰ ἡμαρτημένα ἡγησάμενος. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἰσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα τοιαῦτα ἦν. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀρήγησιν τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίους κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προσέσημην ὁ λόγος.

gnara autem eam vehementer addictam esse Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conventis aliquot ex ejus sacerdotibus, verbisque ultro citroque habitis, ut fidem quam maxime solennem acceperat, et, quod efficacissimum, pecuniam ostentaverat, in præsens viginti quinque millia, et altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. Et illorum natu maximus propere se ad Paulinam contulit, atque intromissus petit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. Quo concesso, venire se aiebat missum ab Anubide, deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad se veniret. Illi verba ista grata erant et optata, seque apud familiares suas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, conducta sibi esse cenam et cubile Anubidis. Ille vero concessit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it in faenum, et quum crenavisset, quo tempore somni hora erat, clausis januis a sacerdote, intus in sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus (nam illic antea additus fuerat) ab ejus consortio aberravit: totamque noctem illi obsequuta est, deum esse rata. Quumque ille abiisset, priusquam moveantur sacerdotes qui insidias nesciebant, Paulina manere quum venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud familiares verbis sese extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam spectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam et nobilitatem respiciebant. Tertia autem die post facinus patratum Mundus, ipsi obviam factus, « Paulina, inquit, equidem mihi et ducenta millia servasti, quæ potuistis facul-
 « tatibus tuis adjicere, et morem nihilominus meæ voluntati
 « gessisti. Nihil vero mea refert, quod Mundum verborum
 « contumeliis onerasti: sed mihi res ipsa voluptati fuit sub
 « Anubidis nomine latitant. » Et is quidem ista loquutus discessit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio rescivit, et vestem sibi lacerat, et marito indicat omnem insidiarum turpitudinem, eumque obsecrabat ut ipsam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius quum rem omnem, quæstione de sacerdotibus habita, probe intellexisset, et illos cruci suffixit, et Iden exitii illorum causam, utpote quæ omnia machinata est in mulieris injuriam: insuper et templum evertit, et Isidis simulacrum in Tiberim fluvium demergi jussit. Mundum autem exilio multavit, causam satis idoneam ratus cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

(Ε') ε'. Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος, φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορία τε παραβάσεως νόμων καὶ δέει τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ διαιτῶμενος προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι νόμων τῶν Μωϋσείως, προσποιουμένους τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσαν Φουλβίαν, τῶν ἐν ἀζιώματι γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσὸν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι· καὶ λαβόντες ἐπὶ χρεῖας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἰτήσις ἐπράσσετο. Καὶ ὁ Τιβερίος (ἀποστεινύει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατουρνίνος τῆς Φουλβίας ἀνὴρ ἐπισκλήσει τῆς γυναικὸς) κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελαθῆναι. Οἱ δὲ ὑπατοί, τετραχιλίου ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἐπέμψαν εἰς Σαρδὴν τὴν νῆσον· πλείστους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεῦεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. Καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

ΚΕΦ. Δ'.

Οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. Συστρέφει γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος τιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζὶν ὅρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατον τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπεilahπται, ἰσχυρίζετο τε παραγενομένους δεῖξιν τὰ ἐρὰ σκευὴ τῆδε κατορωρυγμένα, Μωϋσείως τῆδε αὐτῶν ποιησάμενον κατὰθεσιν. Οἱ δὲ ἐν ὄπλοις τε ἦσαν, πθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἐν τινὶ κώμῃ (Τιραθανᾶ λέγεται) παρελάμβανον τοὺς ἐπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πληθὺν τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. Φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἀνοδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὀπλιτῶν, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προσυνήροισμένοις, παρατάξεις γενομένης, τοὺς μὲν ἔκτεινον, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαϊοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγοῦσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

β'. Καταστάντος δὲ τοῦδε τοῦ θορύβου, Σαμαρέων ἡ βουλὴ παρὰ Οὐιτέλλιον ὑπατικὸν ἱσιν ἄνδρα Συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτον κατηγοροῦν ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων· οὐ γὰρ ἐπὶ ἀποστάσει Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ διαφυγῇ τῆς Πιλάτου ὕβρεως εἰς τὴν Τιραθανᾶ παραγενέσθαι. Καὶ Οὐιτέλλιος, Μάρκελλον τῶν αὐτοῦ φίλων ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις γενησόμενον, Πιλάτον ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγοροῖεν Ἰουδαῖοι διδάζοντα τὸν αὐτοκράτορα. Καὶ Πιλάτος, δέκα ἔτησιν διατρίψας ἐπὶ Ἰουδαίας, εἰς Ῥώμην ἡγείγεται, ταῖς Οὐιτέλλiou πειθόμενος ἐντολαῖς, οὐκ ὄν ἀντειπεῖν. Πρὶν δὲ ἢ τῇ Ῥώμῃ προσχεῖν αὐτὸν, φθάνει Τιβερίος μεταστάς.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνῆλθε, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ Πάσχα δὲ καλεῖται. Δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος τὰ τέλη

(V.) 5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat et pœnam metueret, in omnibus vero nequam et improbus. Is tum Romæ degens, se quidem legis Mosaicæ interpretem profitebatur, et tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram et aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui quum ea accepissent, in proprios usus verterunt et profuderunt, quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius (ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione) juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quattuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quattuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt e civitate.

CAP. IV. (V.)

Interea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitatus enim eos vir, qui mentiri pro nihilo ducebat et omnia ad ineundam a plebe gratiam faciebat, jubens ut secum montem Garizin conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum; illisque asseverabat se ostensurum ipsis, ubi eo pervenirent, sacra vasa a Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, arma sumpserunt, et in vico quodam Tirathana nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat et peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenierant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, et multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, et potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

2. Sedato autem hoc tumultu, Samaritanorum senatus adeunt Vitellium, virum consularem et Syriæ præsidem, atque Pilatum cædis eorum qui interiere accusabat: non enim ut a Romanis desciscerent, sed ut tutum a Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirathana sese recepisse. Tum Vitellius, Marcello amico suo ad res Judæorum procurandos misso, Pilatum jussit Romam proficisci, ad objecta a Judæis crimina coram Imperatore responsurum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus contradicere non poterat, obsequutus. At priusquam Romam appelleret, decederat Tiberius.

(VI.) 3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hierosolyma ascendit, ea tempestate, qua festum ageretur quod Pascha appellatur. Quumque a Judæis magnifice exceptus fuisset

τῶν ὠνούμενων καρπῶν ἀνήσιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτῃ κατοικοῦσι, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὸν πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθότι καὶ πρότερον 6 ἦν αὐτοῖς ἐξουσία· τότε δὲ ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ (φρούριον δ' ἔστιν οὕτω λεγόμενον) ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Τῶν ἱερέων τις Ὑρκανός, πολλοῖν δὲ ὄντων οἱ τότε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βῆριν κατασκευασάμενος ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν δαίταν 10 εἶχε καὶ τὴν στολὴν, (φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς,) διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρήσθαι τοῦ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιῶν ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικὴν· καὶ οἱ τε υἱεῖς αὐτοῦ ταῦτα πράσσειν ἐπετρέχον, καὶ τέκνα ἐκείνων. Ἡρώδης δὲ 15 βασιλεύσας τὴν τε βῆριν ταύτην, ἐν ἐπιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ Ἀντωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῇδε κειμένην κατείχε, πιστεύων οὐδὲν νεωτεριεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαὸν διὰ τάδε. Ἐπράσσε δὲ ὁμοία τῷ Ἡρώδῃ 20 καὶ ὁ ἐπικατασταθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς Ἀρχελαὸς υἱὸς ὧν οὗ Ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν ἐκράτουν τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ λίθου οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφραγίδι τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, τοῦ φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἐκάστην 25 λύχον ἀπτοντος. Ἐπτά δὲ ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς ἀπεδίδοδο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου· καὶ ἀγνισθείση χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον, ἥπερ ἔκειτο πρότερον. Καὶ τοῦτο ἐπράσσειτο τρισὶν ἑορταῖς ἐκάστου ἔτους καὶ 30 κατὰ τὴν νηστείαν. Οὐτέλλιος δὲ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἥ τε κείσοιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ἐπισκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. Καὶ ταῦτα πράξας ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τοῦ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰώσηπον τὸν καὶ Καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερουσῆνης, Ἰωνάθην καθίστησιν 35 Ἀνάου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. Ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει δὲ καὶ Τιθέριος ὡς Οὐτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πράσσειν φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τὸν 40 Πάρθων βασιλέα. Ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως δμῆרון αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ τοῦ Ἀρταβάνου υἱέως. Ταῦτα δὲ γράφων Τιθέριος πρὸς τὸν Οὐτέλλιον μεγάλων δόσεσι χρημάτων 45 πείθει καὶ τὸν Ἰσθῶρον καὶ τὸν Ἀλθανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ μηδὲν ἐνδοιάσαι. Οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντείχον, Σκυθὰς δὲ, δίδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. Καὶ ἥ τε Ἀρμενία ἀφῆρξτο αὐτῆς, 50 καὶ πληθεινὴς πολέμων τῆς Παρθυαίων γῆς, οἱ τε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατα τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσε μετὰ πολλῶν στρατοῦ μυριάδων. Καὶ αὐτοῦ τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Οὐτέλλιος, πομπῇ χρη-

Vitellius, vectigal fructuum venalium Hierosolymitanis in universum remisit, et stolam pontificis cum omni ejus ornata passus est in templo, ut olim, a sacerdotibus adservari: sed eo tempore in Antonia (castellum est ita nuncupatum) deposita erat hujusmodi de causa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nominis primus, (nam plures erant eo nominis appellati,) quum turrin in vicinia templi exstruxisset, illic maxima ex parte vitam agebat, et stolam, quæ in ejus custodia erat, eo quod sibi soli licebat eam induere, ibi depositam habebat, quandocunque privata veste resumpta in urbem iret; idemque filii ipsius eorumque filii facere consueverunt. Herodes autem regnum adeptus et turrin hanc, loco opportuno sitam, inagno sumptu instruxit, Antonie nomine ei indito ex Antonio, qui ipsi erat amicus, et stolam, ita ut ibi reperta est, apud se retinuit, ratus populum ea de re nihil novi contra se moliturum. Deinceps vero similiter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio successit: cujus regnum quum Romani sibi met assumpsissent, nacti sunt stolam pontificiam, in domo ex lapide constructa repositam, sacerdotum custodumque ararii sigillo obsignatam, castelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante festum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: quumque ea purificata usus fuisset pontifex, die proxima post solennitatem rursus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. Idque quotannis fiebat, tribus festis et jejunii die. Vitellius autem facit ut *stola*, prout mos patrius ferebat, servaretur, dato arcis præfecto in mandatis ut nec inquireret in locum ubi recouderetur, nec ad diem attenderet quo ea uti oporteret. Quumque ita fecisset ut a gente gratiam iniret, et Josepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, sacerdotium abrogasset, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum substituit, ac deinde Antiochiam reversus est.

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas misit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus esset et Armeniam oecupasset, ne majora damna inferret; eaque solum lege ejus amicitie credendum esse, si obsides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Quum autem ista Tiberius ad Vitellium scriberet, ingentis pecunie largitione Iberorum et Athanorum regibus persuadet, ut sine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias suas itineris faciundi, Pylisque Caspiis patefactis, immiserunt in Artabanum. Quo facto et Armeniam denuo Parthi amiserunt, belloque per terram illorum pervadente, uobilissimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota vastata erat, atque in his pugnis filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus et ami-

μάτων εἰς τε συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου γενομένην, ἐμέλλησε μὲν κτιννύειν διὰ τῶν τὰ δῶρα εἰληφότων, αἰσθόμενος δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Ἀρτάβανος ἄρυκτον οὖσαν, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συνετέλεσαν μὴ ἀνείσθαι τοῦ ἐπὶ πέρας ἰλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθάρως συνειστέκει, καὶ τότε ἦτοι ἐνθαρμυζόμενος ἐπὶ δόλῳ τὴν εὐνοίαν προσποιεῖσθαι, ἥ πείρας αὐτῷ γενομένης μετατάξασθαι πρὸς τοὺς προαφιστηκότας, ἐπὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἔσωζεν αὐτόν. Καὶ πολλὴν μετὰ ταῦτα στρατιὰν ἀθροίσας Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἡζίου φίλαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. Ἐπεὶ δὲ κάκηνος προκλήθεις, ἀσμένως ἔδεχετο τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην παρῆσαν ὅ τε Ἀρτάβανος καὶ ὁ Οὐτέλλιος· καὶ ζεύξας τοῦ ποταμοῦ γενομένης, κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλους ὑπηντίαζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς περὶ αὐτόν. Καὶ λογιῶν αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων, Ἡρώδης δὲ τετράρχης εἰσίστησεν αὐτοὺς, κατὰ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ἐπισκηψάμενος τῇ πόρῳ πολυτελεῖ. Καὶ Ἀρτάβανος μετ' οὐ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ ἑμνηρόν Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπτάπηχυν τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος Ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. Ἐπὶ τούτοις Οὐτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦει, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας. Ἡρώδης δὲ, βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρώτου γενέσθαι πύστιν Καίσαρι τῶν ἑμνηρόν τῆς λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβοῶς γράψας εἰς ἐπιστολὴν καὶ μηδὲν ὑπολείπόμενος ἐπὶ μνηύσει τῷ ὑπατικῷ. Πρὸς Οὐτέλλιου δὲ ἐπιπεμφθειῶν ἐπιστολῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος ἐπιστημνήναντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο πρότερον πύστιν περὶ αὐτῶν Ἡρώδου προτεθεικότος, ταραχθεὶς ὁ Οὐτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τι μείζονος ἢ ἐπέπρακτο ὑπολαμβάνων, ἄδελον τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυσεν ὁργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθε, Γαίου τὴν ἀρχὴν παρειληφότος.

ς'. Τότε δὲ καὶ Φίλιππος (Ἡρώδου δὲ ἦν ἀδελφός) τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγιστάμενος δὲ αὐτὸς ἐπτά καὶ τριάκοντα τῆς Τραχυνίτιδος καὶ Γαυλαντίτιδος καὶ τοῦ Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς, μέτριον δὲ ἐν οἷς ἤρχε παρασχὼν τὸν τρόπον καὶ ἀπράγμονα. Δίαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο· πρόσδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ἐπιλέκτων, καὶ τοῦ θρόνου εἰς ὃν κρίνει καθίζόμενος ἐν ταῖς δόξαις ἐπομένῳ, ὁπότῃ τις ὑπαντίσας ἐν χρεῖᾳ γένοιτο αὐτῷ ἐπιβοηθεῖν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἰδρύσεως τοῦ θρόνου ἢ καὶ τύχοι γενομένης, καθίζόμενος ἡκροῦτο καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσι καὶ ἤφειε τοὺς δίκους ἐν ἐγκλήμασι γενομένους. Τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιადί, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ὠκοδόμησεν αὐτός, ταφὰι γίνονται πολυτελεῖς. Τὴν δ' ἀρχὴν (οὐ γὰρ κα-

cos mittendo, perimeret ope illorum qui munera acceptant : ille vero quum intelligeret se insidias effugere non posse, quod necesse erat ut quæ a multis virisque primariis factæ essent ex illorum sententia succederent, quumque numerum iniret eorum qui sibi adhærere profiterentur, et cogitaret etiam plerosque ex illis largitione corruptos dolose simulare benevolentiam, aut si periculum eorum faceret ad eos qui prius desciverant transituros esse, incolumis evasit ad superiores satrapias. Ac postea ex Dahis et Sacis magno coacto exercitu, et debellatis inimicis, imperium occupabat.

5. Istis auditis Tiberius jussit ut Artabanus sibi amicitia adjungeretur. Postquam autem ille invitatus sermonem de se habitum lubenter accepit, ad Euphratem convenerunt rex et Vitellius ; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et quum de fœdere convenisset, Herodes tetrarchia convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus : in quibus vir erat septem cubitorum proceritate, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est ut, quum hic ipse etiam misisset literas, eique rescripisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, jam ante rescivisse, Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviolem quam re vera erat passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usquedum vindictam sumeret, Caio imperium adepto.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuerat Trachonitidi et Gaulanitidi atque etiam Batanææ, anno trigesimo septimo, vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii ; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrediretur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope et auxilio egeret, sine mora et dilatione qua occursus erat posito throno, in eo sedens causam cognoscebat ; et fontes pœnis affliciebat, et iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit-supremum in Juliadæ, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem princi-

τελείετο παῖδας) Τιβέριος παραλαβὼν προσθήκην ἱπαρχίας ποιεῖται τῆς Σύρου· τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γενομένην κατατίθεσθαι.

ΚΕΦ. Ε΄.

- 6 Ἐν τούτῳ δὲ στασιάζουσιν Ἀρέτας τε ὁ Πετραῖος βασιλεὺς καὶ Ἡρώδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρώδης δὲ τετραρχίας γαμεί τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνὴν χρόνον ἤδη πολὺν. Στελλόμενος δ' ἐπὶ Ῥώμης, κατὰ-
 10 γεται ἐν Ἡρώδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρώδης ἐγε-
 γόνει. Ἐρασθεὺς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναῖκος, (θυγάτηρ δὲ ἦν Ἀριστοβούλου καὶ οὗτος ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππα δὲ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου,) τομᾶ λόγων ἀπει-
 15 θαι περὶ γάμων. Καὶ δεξαμένης, συνῆλκε γίνονται μετοικεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ Ῥώμης παραγέ-
 νοιτο· ἦν δὲ ἐν ταῖς συνήκαις, ὥστε καὶ τοῦ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. Καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπει, ταῦτα συνθέμενος. Ἐπεὶ δὲ ἐπανερχόρῃ δια-
 20 πρᾶξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, ἡ γυνή, πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γενο-
 μένης, πρὶν ἐκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμα-
 θῶσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ Μαχαίρου (με-
 θόριον δὲ ἐστὶ τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρώδου ἀρχῆς) γνώμην
 25 οὐκ ἐκραίνουσα τὴν ἑαυτῆς. Καὶ Ἡρώδης ἐξέπεμψε, μὴδὲν ἡσθῆσθαι τὴν ἀνδρῶπον προσδοκῶν. Ἡ δὲ (προαπεστάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν Μαχαίρου, τότε πατρὶ αὐτῆς ὑποτελῇ) πάντων εἰς τὴν ὁδοποιρίαν
 30 ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἅμα τε παρῆν καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κοιμῶν τὴν στρατηγὸν ἐκ
 35 διαδόχῃς, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ἢ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρώδου διάνοιαν ἔφραζε. Ὁ δὲ ἀρχὴν ἐχθρας ταύτην ποιησάμενος, περὶ τε θρῶν ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμα-
 λίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγούς ἀπεσταλκότες ἀνθ' ἑαυτῶν.
 40 Καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρώδου στρα-
 τὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἱ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας Ἡρώδῃ συνεστρά-
 τευσαν. Ταῦτα Ἡρώδης γράφει πρὸς Τιβέριον. Ὁ
 45 δὲ, ὀργῇ φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐίτελλιον πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἥτοι ζῶν ἐλόντα ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ χτεινομένου πέμπειν τὴν κεφα-
 λὴν ἐπ' αὐτόν. Καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ Συρίαν στρατηγῷ.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώ-
 46 δου στρατὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυ-
 μένου κατὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Βα-
 πτιστοῦ. Κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα,
 καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελύοντα, ἀρετὴν ἐπασχύντας
 καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν
 50 εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνέναι· οὕτω γὰρ
 καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ
 τινῶν ἀμαρτῶν παραιτήσῃ χρωμένων, ἀλλ' ἐφ'

patum (nam sine liberis decessit, quum sibi accepisset Tibe-
 rius, eum provinciae Syriae attribuit : tributa tamen quae
 in tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

CAP. V. (VII.)

Sub id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Pe-
 træ et Herodes huiusmodi de causa. Herodes tetrarcha
 uxorem duxerat Aretæ filiam, et cum ea jam longiuscule
 vixerat. Quum autem Romam profisceretur, divertit ad
 fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem : nam He-
 rodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis
 hujus uxoris amore captus, quæ filia erat Aristobuli, utrius-
 que illorum fratris, Agrippæque magni soror, ausus est
 cum ea de nuptiis sermones serere. Cui quum non displice-
 rent, convenit inter eos ipsam in ejus domum concessuram
 statim atque ipse Roma redisset : insuper pactum erat ut
 Aretæ filiam ejiceret. Atque ille quidem Romam vehi-
 tur, postquam ista pepigerat. Ubi autem revertebatur,
 rebus Romæ perfectis, quarum gratia profectus est, uxor
 ejus, fania eorum quæ Herodiadi pactus fuerat ad ipsam
 perlata, antequam eam ille cuncta rescivisse intelligeret,
 mitti petiit Machæruntem, *castellum* in confinio ditionis
 Herodis et Aretæ situm, de suo consilio nihil indicans. At-
 que Herodes mittendam curavit, ne suspicans quidem mu-
 hieri quidquam innotuisse. Illa vero (nam aliquamdiu ante
 miserat Machæruntem, tunc in patris sui ditione et
 potestate) omnibus ad iter ineundum a præfecto para-
 tis, eo pervenit, atque inde in Arabiam properat ab uno
 præfecto ad alium advecta, et quam celerrime ad patrem
 venit, ipsique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab
 eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Ga-
 malitici contentione, postquam utrique erant copiae con-
 scriptæ, bellum inter eos conflatum est, qui vicem suam
 duces suos miserunt. Commissoque prælio Herodes
 victus est et omnis ejus exercitus cæsus, quippe proditus a
 quibusdam profugis, qui quum essent ex Philippi tetrarchia,
 merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes Tiberio per li-
 teras significat. Ille vero, indigne ferens id quod aggres-
 sus erat Aretas, scribit Vitellio ut ei bellum inferat, et aut
 vivum captum in vinculis adducat, aut occisi caput ad
 ipsum mittat. Atque Syriae quidem prætori, ut ista ageret
 in mandatis dedit Tiberius.

2. Erant autem quidam ex Judæis qui existimarent Dei
 ira periisse exercitum Herodis, qui justas ob interfectum
 Joannem, cognomento Baptistam, poenas dabat. Hunc
 enim Herodes necari jusserat, quum esset vir bonus, Judæos-
 que ad virtutis studium excitaret, præcipiens ut juste qui-
 dem inter se, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum
 accederent : Deo enim ita acceptum iri lavacrum, quum eo
 non ad expiationem criminum uterentur, sed ad corporis

ἀγνεία τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνη προεκκαθαρισμένης. Καὶ τῶν ἄλλων συστρεφόμενων (καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλείστον τῇ ἀκράσει τῶν λόγων) δεῖσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι, (πάντα γὰρ εἰώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράζοντες,) πολὺ κρείττον ἡγεῖται, πρὶν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. Καὶ ὁ μὲν ὑποφύα τῇ Ἡρώδου δέσμιος εἰς τὸν Μαχαίρουντα πεμψθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτίννεται· τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δοῖαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, τοῦ Θεοῦ κακῶς Ἡρώδῃ θέλοντος.

γ'. Οὐτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυοὶ τάγμασιν ὀπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλεῶν ἀγόμενος ἐπὶ τῆς Πέτρας ἡλείγτο, καὶ ἔσχε Πτολεμαῖδα. Ὀρμημένω δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἀγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο τὴν διὰ τῆς χώρας δδόν· οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι σημαίας ἐπικειμένας. Καὶ πεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλευσάν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας γωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτὸς τε μετὰ Ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦ καὶ τῶν φίλων εἰς Ἱερουσόλυμα ἀνέει, θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. Εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλῆθους ἐκπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατριβὴν ποιεῖται, ἐν αἷς Ἰωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγγειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ, τῇ τετάρτῃ δὲ, γραμματέων αὐτῷ παραγενομένων, ἃ ἐδόλου τὴν Τιβεριίου τελευτήν, ὥρμησε τὴν πλῆθιν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαίῳ. Ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στρατεύμα ἐπὶ τὰ οἰκεία ἐκάστου γεμαδιούντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γαίον μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα. Ἐλέγτο δὲ καὶ τὸν Ἀρέταν οἰωνοσκοπήσάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς Οὐτέλλίου στρατείας φάναι μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· τεθνήξασθαι γὰρ τῶν ἡγεμόνων ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὥρμημένον διακονεῖσθαι, ἢ ἔρ' ὃν γένοιτο ἡ παρασκευὴ τοῦ στρατεύματος. Καὶ Οὐτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἀνεχώρησεν· Ἀγρίππας δὲ ὁ Ἀριστοβούλου υἱὸς, ἐν αὐτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ῥώμῃς ἀνεισι πράξων τι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμειός τινος αὐτῷ παραγενομένης. Βούλομαι οὖν εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περὶ τῆς Ἡρώδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ παραστάσιν ἔχειν τὸν θεῖον, ὡς οὐδὲν ὥρεται πλῆθος οὐδ' ἄλλῃ τις ἀλλὰ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτετηδευμένων, διότι τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἰ γε ἐντός ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου συνέθῃ πλὴν ὀλίγων, (πολλοὶ δ' ἤ-

munditiem, utpote mentibus jam ante per justitiam purificatis. Quumque multi ad eum undique confluerent, (hujusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant,) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret, (videbantur enim omnia de consilio ejus facturi esse,) satius esse duxit, priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum e medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus penitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem in vincula conjectus, missusque ad castellum Machaeruntem, cujus supra meminimus, ibidem cæsus est: Judæi vero persuasum habebant in ultionem necis ejus deletum esse exercitum, Deo propterea Herodi infenso.

3. Vitellius autem quum se accinxisset ad bellum Aretæ inferendum, assumptis duabus legionibus, et quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque a sociis regibus missos secum ducens, Petram versus properabat, et Ptolenaidem pervenit. Quumque vellet per Judæam cum exercitu transire, ei obviam facti viri primarii deprecabantur iter per regionem: neque enim sui moris esse pati simulacra per eam ferri, multa autem esse in signis. Atque ille exoratus et mutavit quam sibi istiusmodi de rebus proposuit sententiam, quumque per magnam planitiem copias ire jussisset, et ipse cum Herode tetrarcha atque amicis ascendit Hierosolyma, Deo, in festo Judæis patrio quod instabat, sacrificaturus. Quo tempore quum adfuisset, et honorifice ab Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum mansit, atque interim Jonathan pontificatu abdicavit, et fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero, quarto postquam venerat die, quum literas, quæ Tiberii obitum significarent, accepisset, populum juramento adegit ut Caio faverent. Etiam inilites ex itinere revocatos in sua quemque hiberna dimisit, quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi potestas esset, rerum summa ad Caium delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quum primum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixisse fieri non posse ut iste exercitus Petram adiret; brevi enim moriturum esse ducem, vel qui belligerare jussisset, vel qui illius consilio morem gerere properaret, vel eum contra quem paratus esset exercitus. Et Vitellius quidem Antiochiam se recepit. Agrippa autem Aristobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiscitur, de re quadam cum Imperatore transacturus, simul ac potestas primum ei data esset. Volo itaque susinus aliquanto et uberius agere de Herode, deque illius satū ortis et eorum rebus, et quia magni refert ad historiam illos percensere, argumentoque est numen esse, quod nihil proisit numerosa soboles, neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, sine pietate erga Deum, si quidem intra centum annos contigerit ut Herodis posteri, qui sane per-

σαν) διαφθαρῆναι τοὺς Ἡρώδου ἀπογόνους. Φέροι δ' ἂν τι καπὶ σωρονισμῷ τοῦ ἀνθρωπείου γένους τὸ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Ἀγρίππαν διηγῆσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγεννημένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ παρὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότην, αὐτὸν, ἐπὶ τοσόνδε ἡξίσθη δυνάμεως. Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεγθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. Ἡρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ Μαριάμης, τῆς Ὑρανοῦ θυγατρός, γίνονται δύο· Σαλαμψιῷ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαῆλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαῆλου παιδί ὄντι τοῦ Φασαῆλου ἀδελφοῦ Ἡρώδου, δευδοκίτος αὐτὴν τοῦ πατρὸς· Κύπρος δὲ Ἀντιπάτρω καὶ αὐτῇ ἀνεψιῷ, παιδί τῆς ἀδελφῆς Ἡρώδου Σαλώμης. Καὶ Φασαῆλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιούς γίνονται πέντε παῖδες, Ἀντίπατρος, Ἡρώδης, Ἀλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Ἀλεξάνδρα καὶ Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ δ' Ἀριστοβούλου. Ἀλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ὃ δὲ καὶ ἀτεκνος τελευτᾷ· Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀγρίππας μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, Βερενίκη, Μαριάμνη, Δρούσιλλα· Ἀγρίππας δὲ καὶ Δρούσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ Δρούσος πρὶν ἡδῆσαι τελευτᾷ. Ὁ δὲ πατὴρ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἐτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδου τε καὶ Ἀριστοβούλου. Ἐκ Βερενίκης καὶ οἷδε παῖδες τοῦ υἱέως Ἡρώδου τοῦ μεγάλου· ἡ δὲ Βερενίκη Κостоβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τῆς Ἡρώδου ἀδελφῆς. Τούτους Ἀριστοβούλος νηπίους θήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν. Ἡθῆσαντες δ' ἄγονται Ἡρώδης μὲν οὗτος, ὁ τοῦ Ἀγρίππας ἀδελφός, Μαριάμνην θυγατέρα Ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως θυγατρός, καὶ Ἰωσήπου τοῦ Ἰωσήπου παιδός, ἀδελφός δ' οὗτος τοῦ βασιλέως Ἡρώδου· Ἰσραὴ δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστοβούλου. Ὁ δὲ τρίτος τοῦ Ἀγρίππας ἀδελφός Ἀριστοβούλος γαμεῖ Ἰωτάπην Σαμψιγέραμου θυγατέρα τοῦ Ἐμεσῶν βασιλέως· θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωρῇ, ὄνομα καὶ τῇδε Ἰωτάπη. Καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. Ἡρωδίας δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ γαμεῖται Ἡρώδῃ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδί, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμης τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμῃ γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς Ἡρωδίας, ἐπὶ συγχύσει φρονήσασα τῶν πατριῶν, Ἡρώδῃ γαμεῖται τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, διαστᾶσα ζώντος· τὴν δὲ Γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν οὗτος. Ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμῃ Φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρώδου παιδί τῷ τετράρχῃ τῆς Τραχωνιτίδος. Καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, Ἀριστοβούλος αὐτὴν ἄγεται, Ἡρώδου παῖς τοῦ Ἀγρίππας ἀδελφοῦ. Παιδὲς δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ἡρώδης, Ἀγρίππας, Ἀριστέβουλος. Τοῦτο μὲν δὲ τὸ Φασαῆλου καὶ Σαλαμψιούς ἐστὶ γένος. Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται Κύπρος, καὶ αὐτὴν Ἀλεξᾶς δ' Ἑλκίας γαμεῖ τοῦ Ἀλεξᾶ· καὶ αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ἡρώδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὗς ἀδελφούς ἐφην Ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρώ-

multi erant, fere omnes interierint. Accedit quod inhumano generi documento esse possit illorum perspectam habere infelicitatem, praesertim ubi de Agrippa narrationem fecerit, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata et prae omnium quibus notus erat expectationem ad tantae potestatis fastigium proventus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

4. Herodi Magno ex Mariamne Hyrcani filia natae sunt duae filiae, altera quidem Salampsio, quae nupsit Phasaelo consobрино suo, Phasaeli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero altera Antipatro et ipsa nupsit consobрино, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaelus ex Salampione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, et filias Alexandram ac Cypron, quae nupsit Agrippae Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippae duos filios peperit, et tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam; filii autem Agrippa et Drusus dicti sunt, quorum Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode et Aristobulo. Isti quoque filii erant Aristobuli filii Herodis Magni ex Berenice: Berenice vero Costobari et Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, a patre cum Alexandro fratre occisis, quemadmodum diximus. Postquam autem ex ephelis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippae frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiae et Josephi, filii Josephi, qui Herodis regis frater erat: et ex ea suscepit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippae frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigrami Emesorum regis filiam, et ipsis nata est filia surda, cui et ipsi nomen Iotape. Et a maribus quidem haec soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis Magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quae in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, a quo vivo discessit, ex eodem patre fratri: hic autem Galilaeae tetrarchiam habebat. Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio, tetrarchiam habenti Trachonitidis. Eoque sine liberis defuncto duxit eam Aristobulus filius Herodis, fratris Agrippae: ei autem nati sunt filii tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. Et haec quidem est Phasaeli et Salampionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipsamque duxit Alexas Helcias, Alexae filius: atque illis filia erat Cypros. Sed Herodes et Alexander, quos Antipatri fratres fuisse dixi, sine prole decesserunt. Ceterum Alexander Herodis regis filius.

δου παιδὶ τοῦ βασιλέως, τῷ ὑπὸ ἰοῦ πατρὸς ἀνηρημένῳ, Ἀλεξάνδρος καὶ Τιγράνης ἐγεγονέυσαν υἱεῖς ἐκ τῆς Ἀρχελαοῦ τοῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρὸς. Καὶ Τιγράνης μὲν βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτοῦ ἐπὶ Ῥώμῃς γενομένων, ἀπαιεῖ τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης θυμώνομος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπεται· υἱὸς τε Ἀλεξάνδρος αὐτῷ γίνεται. Γαμεῖ δ' οὗτος Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγενῶν βασιλέως θυγατέρα Ἰωτάπην· νηστὶς δὲ τῆς ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν ἱσταται βασιλέα. Καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, εὐθὺς ἅμα τῷ ζῆναι, τὴν θεραπείαν ἐξέλιπε τῶν Ἰουδαίους ἐπιχωρίων, μεταταξάμενοι πρὸς τὰ Ἑλλήσι πάτρια. Ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνους τελευτᾷ συνέπεσεν. Τῶν δὲ γενομένων Ἡρώδου ἀπογόνων οὓς καταλέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τέ μοι τοῦ γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν ὅπως αὐτῶν Ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὥστε αὐτῶν διάδορασιν ποιησάμενος ἐπὶ μέγιστον δξιώματός τε ἅμα προκόψει καὶ δυνάμειος.

ΚΕΦ. Ζ΄.

Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ δικιτώμενος, καὶ δημοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῶσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ Ἀντωνίαν, τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναίκεν, εἰς φιλίαν ἀρίκετο, Βερενίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς καὶ προγαγεῖν ἡξικυίας τὸν υἱόν. Φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας καὶ δορεῖσθαι πολυτελῆς, ζωῆς μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξέβαινε τῆς ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἡξικυίας τὴν ἐπὶ τοιούτοις γενομένην ὀργήν· ἐπεὶ δ' ἡ Βερενίκη τελευτᾷ, γενομένος ἐπὶ τῷ αὐτοῦ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτελείαν τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τῶν δωρεῶν προϊέμενον ἀνάλωσε τῶν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τοὺς Καίσαρος ἀπελευθέρους ἐτετέλειστο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. Πενία τε ἐν ὀλίγῳ περὶ αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κύλιμα τῆς ἐν Ῥώμῃ διαίτης. Καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέως τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾷν εἰς ὅψιν αὐτῷ, διὰ τὸ ἀνερθεῖσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τοῦ παιδὸς θεραπείαν τῇ ἐκείνων. β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πλέων ἦντο κακοπραγῶν, καὶ ταταπεινωμένων ὀλέθρῳ τε ὢν εἶχε χρημάτων καὶ ἀπορία τοῦ ἐκτίσσαντος τὰ χρεῖα τοῖς δανεισταῖς, πολλοὶς τε οὖσι καὶ ἄλλωρην οὐδ' ἡντινα οὖν ἐνδοδοῦσιν· ὥστε ἀπορία τῶν ποιητέων καὶ αἰς στήν τῇ ἐπ' αὐτοῖς ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν Μαλῆθῳ τῆς Ἰδουμαίας ἐν περιβολῇ τοῦ μεταστήσαντος αὐτὸν ἦν. Αἰσθάνεται δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Κύπρος ἡ γυνὴ, παντοῖα τε ἦν ἀπείρουσα τῶν ἐπὶ τοιούτοις βουλευμάτων. Διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἡρωδιάδα, Ἡρώδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦ-

qui a patre fuerat interemptus, Alexandrum et Tigranem filios suscepit ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigraues quidem Armeniarum rex, dum Romae accusationem subiret, sine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis nascitur filius, qui a Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: et insulæ in Cilicia rex a Vespasiano factus est. Et Alexandri quidem soboles fere ab utero deseruit patria Judæorum iustituta, ad ritus transiens moresque Gentilium. Ceteris vero Herodis filiabus contigit ut sine prole decederent. Quum autem Herodis posterī, quos percensuimus, e medio non sublati fuerint, eo tempore quo Agrippa Magnus imperium adeptus est, quumque horum genus jam ante declaraverim, superest ut narrem quos in casus fortuna Agrippam demiserit, utque ex iis evaserit et ad maximam dignitatem et potentiam pervenerit.

CAP. VI. (VIII.)

Paulo ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano et familiari usus Druso, Tiberii imperatoris filio, nactus est etiam Antoniae, Drusi majoris conjugis, amicitiam, utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Quumque Agrippa natura esset magnanimus et munificus, quam diu mater vixerit, voluntatem suam occultabat et dissimulabat, quod moluerit ut mater sibi hujusmodi de causa irasceret: postquam vero decessit Berenice, quum jam sui esset arbitrii, facultates partim luxuriose vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in liberos Cæsaris fecerat sumptus, sperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevisque ad inopiam redactus est, adeo ut non potuerit diutius Romæ commorari. Accessit quod Tiberius filii sui non ita pridem defuncti amicis interdixerat ne in conspectum suum venirent, ne ex illis visis renovata filii memoria luctus suus redintegraretur.

2. His itaque de causis conscensa navi in Judæam profectus est, male se habens, animoque dejectus et quod omnem suam pecuniam absumpserat, et nihil ei supererat unde solveret quod creditoribus debebat, qui et multi erant et motus ejus omnes observabant ne qua effugeret. Eo igitur redactus ut quid ageret nesciret, factorumque eum valde puderet, secessit in castellum quoddam apud Malathia Idumææ, et de manibus sibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujusmodi consilio depelleret: ad sororemque ejus Herodiam scripsit, ut rodi

σαν, γράμματα, δηλοῦσα τὸ τε ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τοῦ Ἀγρίππα προβουλευσαν καὶ τὴν ἀνάγκην ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν, ἐκέλευε τε συγγενῇ οὖσαν βοηθεῖν, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ
 5 παντοίως κουφίζῃ τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀπορῳῶν. Οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα καὶ τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὴν διαίταν, ἀγορανομία τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. Οὐ μὴν ἐπὶ πλείον γε Ἡρώδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμέ-
 10 νοις, καίτοι γε οὐδ' ὡς ἀρχοῦντα ἦν. Ἐν γὰρ Τύρῳ παρὰ συνουσίαν ὑπὸ οἴνου γενομένων αὐτοῖς λοιδοριῶν, ἀνεκτὸν οὐκ ἤγησάμενος Ἀγρίππας, τοῦ Ἡρώδου τε ἐπονεοῖσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδόσιν, ὡς Φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἰσεισι, φίλον ἐπὶ
 15 Ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διεῖπεν.

γ'. Καὶ δεξαμένου Φλάκκου παρὰ τούτῳ διῆγεν, παρακατεσχρότος αὐτοῦ ἐκεῖ καὶ Ἀριστόβουλον, δὲ ἀδελφὸς ὢν Ἀγρίππα διάφορός τε ἦν οὐ μὴν ἐβλά-
 20 ποντο ἐξ ἑθρὰ τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ φίλᾳ τοῦ ὑπατικῷ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. Οὐ μὴν ὁ γε Ἀριστόβουλος ἀνίει τι τοῦ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν εὐσμενοῦς, μέγχι καὶ εἰς ἐθρᾶν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίστησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ εὐσμενεῖ παρλαβών. Δαμα-
 25 σκηνοὶ Σιδωνίοις περὶ ὧν διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου περὶ τούτων ἀκροᾶσθαι, μαθόντες τὸν Ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναιτο, ἤξιον μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀργύριόν τε πλείστον ὁμολόγητο αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ
 30 τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πράσσειν. Ἀριστόβουλος δὲ (οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων) καταγορεύει πρὸς τὸν Φλάκκον. Καὶ βασιλιζομένου τοῦ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν Ἀγρίππαν φίλας τῆς πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν
 35 περιωσμένος εἰς Πτολεμαῖδα παρῆν, καὶ κατὰ τὸ ἀπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης γνώμην ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλεῖν. Εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ ἤξιον Μαρσῶν, ὄντα αὐτοῦ ἀπελεύθερον, ποριστὴν γενέσθαι τῶν ἐπὶ τοιούτοις μηχανῶν, δανεισάμενον παρὰ
 40 τινων. Καὶ ὁ Μαρσῶς Πέτρον κελεύει, Βερενίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς Ἀγρίππα μητρὸς, διαθήκης δὲ τῆς ἐκεῖνου δικαίως ὑποτελοῦντα τῆς Ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρασχεῖν ἐπὶ γράμματι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. Ὁ δὲ (ἐπεκάλει γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν
 45 ἀποστέρησιν) ἀναγκάζει τὸν Μαρσῶν δύο μυριάδων Ἀττοῖδων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ δισχιλίαις ἑλάσσονα λαμβάνειν. Συνεγώρει δὲ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. Εἰλημμένου δὲ τοῦ χρηματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παρα-
 50 γενόμενος καὶ λαβὼν ναῦν ἐν ἀναγωγῇ ἦν. Καὶ γνοὺς Ἐρέννιος Καπίτων ὁ τῆς Ἰαμυνείας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἱ εἰσπράττονται αὐτὸν ἀργυρίου τριακόντα μυριάδας θησαυρῷ τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ἐπὶ Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσαν τοῦ με-

tetrachae nuptam, significans et quid rebus ita se habentibus Agrippa decreverit, et qua necessitate adactus eo de-
 venerit; hortataque est eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret. praesertim quum cerneret ipsam omnes vias persequi quibuvirum sublevaret, idque quum opibus non adeo abundaret. Accersitus igitur a sorore ejusque marito, jussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum aedilitatis istius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamvis ne sic quidem salisficeret Agrippae necessitatibus. Quum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippae exprobrasset, quodque necessarium victum ei suppeditaret, ille hac nullo modo ferendum esse ratus, ad Flaccum virum consulem se contulit, qui tunc Syriam administrabat. cum quo ipsi Romae jam ante magna intercesserat amicitia.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque secum Aristobulum habentem, fratrem quidem Agrippae, ab ipso vero dissentientem: non impedii tamen haec simulatas quominus uterque viri consularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Aristobulus nihil de suo in Agrippam odio remittebat, nec quiescebat donec Flaccum ei infensum reddidisset, faciens ut ex hujusmodi causa offensionem exciperet. Damasceni, orta cum Sidoniis de finibus controversia, quum litem dijudicaturus esset Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adesset ipsorum partibus, magnam ei pecuniae vini polliciti. Et ille quidem omnia studiose agebat ut Damascenis auxilium ferret: Aristobulus autem (nam ipsum non latebat pactum de pecunia) fratrem apud Flaccum detulit. Quod quum facta inquisitione ille ita esse deprehenderet, ab amicitia sua Agrippam repulit. Is vero in extremam egestatem relapsus venit Ptolemaidem, et, quod nusquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Quum autem ipsum inhiheret pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuum alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippae matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniae ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippae syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille (nam Agrippam pecuniae, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngrapham dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, quom bis mille et quingentis minus accepisset. Id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, quum ad Anthedonem pervenisset, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Hereunius Capito procurator Jamniae, misit milites exacturos argenti trecenta millia, quae Caesaris filio a b eo debebantur dum Romae ageret; a quibus illic manere coactus est. Et tunc

νοῦντος. Καὶ τότε μὲν πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης κόψας τὰ ἀπόγεια ὤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. Ἐνθα Ἀλεξάνδρου δέϊται τοῦ Ἀλαβάρχου μυριάδας εἰκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. Ὁ δὲ ἐκεῖνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔρη παρασχεῖν, Κύπρῳ δὲ οὐκ ἤρνεϊτο, τὴν τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεληγμένους καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν ἀρετὴν. Ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοῦς, τὸ λοιπὸν ἐν Δικαιαρχείᾳ γενομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιώς τοῦ Ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἔτοιμον. Καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάττει τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλεουσούμενον, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέειπεν.

δ'. Ἀγρίππας δὲ εἰς Ποτιόλους παραβαλὼν ἐπιστολὴν ὡς Τιβέριον Καίσαρα γράφει διαιτώμενον ἐν Καπρείαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ καὶ ὅψει τῇ ἐκεῖνῳ, καὶ ἀξίων ἔφασιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας παραβαλεῖν. Τιβέριος δὲ οὐδὲν ἐνδοιάσας τὰ τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιланθρωπία χρώμενος, ἔτι καὶ χαίρειν ἀποσημαίνειν ἐπὶ τῷ σῶν ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται, μηδὲν ὑπερβῶν τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι προθύμου, ἡσπάσέ το τε καὶ ἐξένιζε. Τῇ δ' ἐξῆς Καῖσαρ, γραμμῶν αὐτῷ παρὰ Ἐρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκαίμενον, ἀπαιτήσεως γενομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τῆς ἐπὶ τῶν εἰσπραξάμενων ἐξουσίας· ταύτην ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν περιελαβὼν γαίτη δὲ Καῖσαρ καὶ διάκλεισιν γενέσθαι τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὲ καταβάλοιτο τὸ χρέος. Ὁ δὲ, μηδὲν τῇ ὀργῇ τοῦ Καίσαρος καταπλαγείς, Ἀντωνίας δέϊται, Γερμανικοῦ τε μητρὸς καὶ Κλαυδίου τοῦ ὑπερον γενομένου Καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῶν τριάκοντα μυριάδων, ἵνα φίλιας μὴ ἑμάρτοι τῆς πρὸς Τιβέριον. Ἡ δὲ Βερενίκης τε μήμηρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ (σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐγρῶντο αἶδε αἱ γυναῖκες) καὶ αὐτῷ δημοφιλίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγεννημένης, δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος ἀνεπικώλυτος ἦν ἡ φίλια τοῦ Τιβερίου. Αὐθις δὲ αὐτῷ Τιβέριος ὁ Καῖσαρ συνίστησιν υἱωνὸν τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτοῦ ταῖς ἐξόδοις παρατυγχάνειν. Ἀγρίππας δὲ φίλια δεγχεῖς ὑπὸ τῆς Ἀντωνίας, κατὰ θεραπέαν τρέπεται τὴν Γαίῳ, υἱωνοῦ τε ὄντος αὐτῇ καὶ εὐνοίᾳ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένου. Καὶ ὅς τις ἦν Θάλλος Σμαρρεὺς γένος, Καῖσαρος δὲ ἀπελευθερός· Παρὰ τοῦτου δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν εὐρόμενος τῇ τε Ἀντωνίᾳ καταβάλλει τὸ δρεπληθὲν χρέος καὶ τῶν λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπέων τὸν Γαῖον μειζῶνς ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ.

ε'. Προϊούσης δὲ εἰς μέγα τῷ Ἀγρίππᾳ τῆς πρὸς Γαίῳ φίλιας, αἰωρουμένοις ποτὲ λόγος περὶ τοῦ Τιβερίου γίνεται, καὶ τοῦ Ἀγρίππα κατ' εὐχὰς τραπομένου

quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, praecisis retinaculis, Alexandriam navigavit. Ubi ab Alexandro Alabarcha poposcit ut ducenta argenti millia sibi crederet. Ille vero non ipsi se crediturum dicebat, sed Cypro dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem ceterasque omnes virtutes obstupesceret. Illa autem quum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriae representatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicearchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, quum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judaeam reversa est.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Caesari, qui sese in Caprearum secessum abdiderat, venisse se officii causa illumque ut viseret significans, rogansque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nihil cunctatus et alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, et quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Quumque ille advenisset, non minore alacritate, quam praese tulerat literis, eum amplexus est et hospitio excepit. Postridie vero Caesari allatis a b Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, e locis suae dilationis sese fuga proripuisse, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademisset: quum istas legisset literas, aegerrime rem tulit Caesar, et Agrippam omnes ad se aditus praeccludi jussit, usquedum debitum solveret. Ille nequaquam ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici et Claudii, qui postea Caesar factus est, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Tiberii amicitia excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (istae enim mulieres sibi invicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum ei suppeditat; quumque Agrippa aes alienum exsolvisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Caesar nepotem suum commendat, dato in mandatis ut eum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cepit Caium studiose colere, utpote nepotem illius, et in summo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentia. Erat tum Thallus quidam, genere Samarita, Caesaris libertus: ab hoc decies centena millia mutuatus, et Antoniae solvit quod ei debebat, et quum reliquum in sumptus erogasset quibus Caium demereretur, majore auctoritate apud ipsum pollebat.

5. Agrippa autem plurimum apud Caium in gratia proficiente, quodam die dum una in curru gestarentur et in sermonem incidere de Tiberio, accidit ut Agrippa (nata

(μόνον δ' ἦσθιν) ἤ τάχος Τιβέριον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς Γαίῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρω τὰ πάντα ὄντι. Τούτων ἀκροᾷται τῶν λόγων Εὐτυχος, Ἀγρίππα δ' ἦν ἀπαλευθερος καὶ ἡνίοχος, καὶ παραχρῆμα μὲν σιγῇ
 5 «καρεδίδου» κλοπῆς δὲ ἱματίων αὐτῷ τοῦ Ἀγρίππα ἐπικαλουμένης, (καὶ ἀκριβῶς δὲ ἐκεκλόφει,) φυγῶν καὶ ληψθεὶς, ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐπὶ Πείσωνα γενομένης, ὃς ἦν φύλαξ τῆς πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς, Καίσαρὶ φησιν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ'
 10 ἀσφαλείᾳ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φέροντας· ὥστε δῆσας αὐτὸν ἐστάλεν εἰς τὰς Καπρέας. Καὶ Τιβέριος τῷ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητῆς εἰ καὶ τις ἐτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γενόμενος· οὔτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ τοῦ ὀξέος ποιεῖτο, ἡγεμόσι τε ἢ
 15 ἐπιτρόποις ὑπ' αὐτοῦ σταλαῖσιν οὐδεμίᾳ ἦν διαδοχῇ, ὁπότε μὴ φθαῖεν τετελευτηκότας. Ὅθεν καὶ δεσμωντῶν ἀκροάσεις ἀπερίοπτος ἦν. Ὅστε καὶ τῶν φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν τοῦ ἐπὶ τοιούτοις ὀκλῇ χρωμένου, ἔφη τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν, ὅπως μὴ ἀπαλ-
 20 λαγῆς αὐταῖς ἐκ τοῦ ὀξέος γενομένης, ἕτεροι πρέσβεις ἐπιχειροτονηθέντες ἐπινύοιεν, ὅτλος τε αὐτῷ γίνοιτο ἐπιδοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς προσκειμένῳ. Τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἀπαῖς εἰς αὐτάς ὑπ' αὐτοῦ καταστάσιν, αἰδοῦς προμηθεῖα τῶν ὑποτελῶν. Φύσει μὲν
 25 γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν οἰκεῖαν τοῦ πλεονεκτεῖν· τὰς δὲ μὴ παγίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἀθλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοτρύνειν ἐπὶ κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. Εἰ μὲν οὖν ἐρεστήκασιν εἰς πλεόν αὐταῖς, ἄθων τῶν κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῶν κεκερδη-
 30 μένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρωμένους· διαδοχῆς δ' ἐπιπαργενομένης ἐκ τοῦ ὀξέος, οὐδαμῶς ἀν ἀρκέσαι τοὺς ἄθλα τοῖς ἀρχουσι προκειμένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς οὐ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προεληφότες γενομένοι ὑποδιδόειν τῆς σπουδῆς τῆς
 35 ἐπὶ τῷ λαμβάνειν, διὰ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γενέσθαι μεταστῆναι. Παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι τοῦτον τὸν λόγον. Τραυματία τινὲς κειμένῳ μυῖαι κατὰ πλῆθος τὰς ὠτειλάς περιέστησαν· καὶ τις τῶν παρατυχόντων οἰκτεῖρας αὐτοῦ τὴν δυστυλίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ
 40 μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀποσοθεῖν αὐτάς παραστάς. Καὶ δεομένου παύσασθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν ἤρατο τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπρομηθοῦς εἰς τὴν διαφυγὴν κακοῦ τοῦ ἐρεστηκότος· «μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοῦνς με, εἴπεν, ταύτας ἀπαγαγών. Ταῖς μὲν γε ἤδη πληρω-
 45 θείσαις τοῦ αἵματος οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἐπειεῖς ὄχλον μοι παρασχεῖν, ἀλλὰ πῃ καὶ ἀνίσχουσιν· αἱ δ' ἀκραίφνεις τῷ κατ' αὐτάς λιμῷ συνελθοῦσαι καὶ τετρυμένον ἤδη παραλμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ ἂν παραδοῖεν.» Διὰ τὰδε οὖν καὶ τὸς ὑπὸ πολλῶν τῶν κλοπῶν διεφθαρμένους
 60 τοῖς ὑποτελεῖσιν προμηθεῖν εἶναι, μὴ συνεχῆς ἐξαπατέλλειν τοὺς ἡγησόμενους, αἱ ἐν τρόπῳ μυιῶν ἐκπαλμοῖεν αὐτοὺς, φύσει πρὸς κέρδος ὀρυεργμένοις σύμ-μαχον παραλμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τοῦ ταχέως φθαιρητομένου τὴν ἐνθεν ἡδονήν. Μαρτυρήσει δέ μοι

soli erant) Deum precaretur ut Tiberius Caio omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippae libertus et auriga, et tum quidem silebat : insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei surripuisset, (id quod revera factum erat,) et ex fuga retractus, quum perductus esset ad Pisonem urbis praefectum, rogatus fugae causam, ait se habere secreta quaedam Caesari enunciana, quae salutis ejus interessent. Quapropter ipsum in vincula conjectum Capreas mittebat. Ac Tiberius more suo vinculum servabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset : nam neque legationes sine mora admittebat, neque curabat ut mitterentur qui praesidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. Unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde, quum amici causam ex ipso quaerent cur adeo procrastinaret, dicebat legationibus quidem se morasnectere, ne illis cito dimissis alii mox creati ad ipsum de-
 nuo accedant legati, atque ita sibi continuo incumbat negotium illos accipiendi oblegandique. Imperia autem illis, quibus semel ea dederit, diuturna esse sinere, ut aliquo saltem pudore adhibito consulatur subditiis. Ingenium enim omnium hominum in magistratu proclive esse ad avaritiam : qui vero haud perpetui sunt, sed ad breve tempus, ut incertum sit quando illis auferatur potestas, majori aviditate ad rapinas ferri. Itaque si diutius ea fruantur, furtorum satietate tandem expleti, ut qui satis superque sibi acquisiverint, deinde tardiores fieri ad rapiendum : quum autem ocius illis succedatur, nequaquam fore ut magistratibus sufficiant qui illis in praedam expositi sint, tanto eis tempore haud concessio, in quo antecessores sui spoliis pleni de habendi cupiditate remitterent, quod revocati fuerint antequam satis diu magistratum obissent. Atque argumenti causa hoc iis narrabat. Vulneratum quendam humi procumbentem magna vis muscarum ulcera circumsedebant : ac viator, quum forte adesset, vicem ejus miseratus est, languidiorem esse ratus quam ut illas arcere posset, propiusque accedens parabat eas depellere. Orante autem ut hujusmodi quid facere omitteret, subjiciens causam quaerebat, cur ita liberari a praesenti molestia negligeret. Cui ille, « gravius me laesum ibis, inquit, illas abigendo. Nam hae jam plenae cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mihi molestiam facessant, sed aliquantulum remissius insistent. Quodsi recentes et famelicæ convenerint et jam attritum acceperint, etiam ad interitum usque exsugent. » Has igitur ob causas et ipsum subditiis suis, multis expilationibus male molatis, haud ita frequenter, unum post alium, rectores mittere, qui more muscarum eos infestarent, praesertim quum natura propensis ad lucrum insuper ad cupiditatem augendam injiciatur metus, ne quaestus sibi adeo jucundus cito eripia-

τῷ λόγῳ περὶ τῆς ἐπὶ τοιούτοις φύσεως Τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. Ἐπεὶ γὰρ δύο πρὸς τοὺς εἰκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας Ἰουδαίους ἐξέπεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γραῖον τε καὶ Πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. Καὶ οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιούτος ἦν, ἑτεροῖος δὲ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων, ἀλλὰ καὶ τῶν δεσποτῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκροάσεως ἀπεσήμαιναν ὑπὸ τοῦ δικαιοθεῖσι μὲν θανάτου κοῦφισιν γενέσθαι τῶν ἐνεστηκόντων κακῶν, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν· τριδομένοις δὲ ἄχρηθόνε τῇ ἐπικειμένη μείζονα προσρέπειν τὴν δυστυχίαν.

ζ'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ Εὐτυχὸς ἀκροάσεώς τε οὐκ ἐτύγχανε καὶ δεσμοῖς ἐνέχετο. Χρόνου δὲ ἐγγενομένου, Τιβερίου τε ἐκ τῶν Καπρεῶν εἰς Τουσκανλίανον παραγίνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς Ρώμης, καὶ ὁ Ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν Ἀντωνίαν διαπραξάσθαι τῷ γενέσθαι τῷ Εὐτύχῳ τὴν ἀκρόασιν ἐπ' ὅσισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτοῦ. Τιμίᾳ δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγγενείας τε ἀξιώματι (Δρούσου γὰρ ἦν ἀδελφεὸς τοῦ αὐτοῦ γυνή) καὶ ἀρετῇ τοῦ σώζοντος· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, γάμῳ τε ἀπέπειε τῷ πρὸς ἑτερον, καίπερ τοῦ Σεβαστοῦ κελεύσαντός τινι γαμείσθαι, καὶ λοιδορίων ἀππληγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον. Ἰδίᾳ τε ευεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα τοῦ Τιβερίου· ἐπιβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Σηιανῷ, φίλου τε ἀνδρός καὶ δύναμιν ἐν τῷ τότε μεγίστῳ ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τῆς τε βουλῆς οἱ πολλοὶ καὶ τῶν ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, προὔκοπτε τε ἡ ἐπιβουλὴ ἐπὶ μέγα, κὰν ἐπέπρακτο Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς Ἀντωνίας τόλμῃ χρησαμένης σωτήρᾳ τῆς Σηιανῷ κακουργίας. Ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ συγχείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ Πάλλαντι ἐπιδύσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβερίον εἰς τὰς Καπρέας. Ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε Σηιανὸν κτείνει καὶ τοὺς συνεπιβούλους, τὴν τε Ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε κατὰ τοῖς πᾶσι πιθανήν. Ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς Ἀντωνίας ὁ Τιβερίος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὐτυχον, « ἀλλ' » εἰ μὲν καταψεύσειε, φησὶν ὁ Τιβερίος, τοῦ Ἀγρίππα « τὰ εἰρημένα Εὐτυχος, ἀρκοῦσιν κομίζεται παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ἐπιτετίμηκα αὐτός· εἰ δὲ βασανίζομενον ἀληθῆ φανείη τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν » ποθὼν τὸν ἀπελευθέρων ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοῖ τὴν « δίκην. » Καὶ ὁ Ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν Ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξίων ἐξετάσαι γενέσθαι τοῦ πράγματος· καὶ ἡ Ἀντωνία (οὗ γὰρ ἀνίας πολὺς ὢν ὁ Ἀγρίππας ἐπὶ τοῖσδε δεῖσθαι) χαίρὸν παραλαβούσα τοιούτων (ἡρωεῖτο μὲν Τιβερίος ἐπὶ φορέου καίμενος, προϊόντων Γαίου τε τοῦ ἐκείνης υἱοῦ καὶ Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου δὲ ἦσαν) παραπεριπατοῦσα τῷ

tur. Huic quod dixi de ingenio Tiberii res ipsa testimonio est, quod duobus et viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat miserit qui gentis res administrarent, Gratum ejusque in præfectura successorem Pilatum. Nec talem se gessit erga Judæos, alium vero in reliquos imperio subditos, sed in omnes eundem. Quin et victorum causas se serius aliquanto cognoscere indicabat, ne capite dammati quibus premuntur malis leventur, id quod facinorosi isti nequam meriti sint, sed ut angoribus præsentibus, dum diutius in custodia morantur, major accedat calamitas.

6. Atque ob hanc quidem causam Eutychus ad cognitionem non delatus est, sed in vinculis servabatur. Tempore vero aliquanto post Tiberius Capreis venit Tusculanum, stad. is fere centum Roma dissitum : et Agrippa rogavit Antoniam efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, et cognationis gratia (Drusi enim fratris uxor fuerat,) et propter pudicitiam : nam florente adhuc ætate vidua mansit, et secundas nuptias recusavit, quamvis eam hortatus est Augustus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conservavit. Huc accedebat et privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium : magna enim conspiratione in eum facta a Sejano, amico viri Antoniae, et maximam eo tempore potestatem habente, quod ipsi mandata erat prætorianorum militum præfectura, multi e senatoribus cum libertis se ei adjunxerunt, et corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, resque Sejano successisset, nisi Antoniae audacia sapientiâ superasset Sejani malitiam. Quum primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati sunt, omnia ei accuratissime perscripsit, traditisque literis Pallanti servorum suorum fidissimo misit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit et hujusce consilii participes ; et Antoniam, quæ antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, « si quidem, inquit, mentitus fuerit quod » Agrippa ista dixerit Eutychus, pœnam satis gravem » subiit, quam ipse ei constitui ; sin vero quæstione habita » vera esse deprehendantur, *videndum* ne forte dum per- » nas expetit a liberto, faciat ut supplicium in caput suum » recidat. » At vero Agrippa, quum ista ei narrasset Antonia, eo magis precibus contendebat ut res discuteretur. Atque Antonia (nam rogare non desit Agrippa, multumque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipsius nepote Caio una cum Agrippa, quum jam pransi essent,) juxta lecticam

φορείω παρεκάλει καλεῖσθαι τε τὸν Εὐτυχὸν καὶ ἐξετάζεσθαι. Ὁ δὲ, « ἄλλ' ἴστων μὲν, εἶπεν, Ἀντωνία, « οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς « σῆς παρακλήσεως ἐξαγόμενος πράξω τὰ πεπραγμένα. » Ταῦτα εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, δὲ Σηϊανοῦ διὰ δόγος ἦν, τὸν Εὐτυχὸν ἀγαγεῖν. Καὶ ὁ μὲν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς παρῆν· Τιβέριος δ' αὐτὸν ἤρετο τί καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος. Ὁ δὲ φησὶν, « ὦ δέσποτα, ἡωροῦντο μὲν « ἐπ' ἀμάξης Γαίος τε οὗτος καὶ Ἀγρίππας σὺν « αὐτῷ, καὶ σφῶν ἐξόμην παρὰ τοῖν ποδοῖν, λόγων « τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων, Ἀγρίππας φησὶ πρὸς « Γαίον, Εἰ γὰρ ἀρίκιστό ποτε ἡμέρα ἦ μεταστάς ὁ « γέρον οὗτος χειροτονήσῃ σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης· οὐδὲν γὰρ ἡμῖν Τιβέριος ὁ υἱὸς αὐτοῦ γέ- « νοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ τελευτῶν, καὶ ἡ τε οἴκου- « μένη γένοιτ' ἂν μακαρία καὶ γὰρ πρὸ αὐτῆς. » Τιβέ- « ριος δὲ πιστὰ ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Ἀγρίππᾳ παλαιάν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν Τιβέριον, υἱὸν αὐτοῦ γεγονότα καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Ἀγρίππας ἀτίμως ἤγε, παρα- « κροσάμενος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τὸν Γαίον μετεκά- « θισε, « τοῦτον μὲν δὴ, φησὶ, Μάκρων, δῆσον. » Μάκρων δὲ τὸ μὲν οὐ σαφὲς ὄντινα ἂν προστάξειεν ἐξεπιστάμε- « νος, τὸ δὲ οὐκ ἂν προσδοκῶν περὶ τοῦ Ἀγρίππα αὐτὸν βουλευσαί τε τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριδωσόμενος τὰ εἰρημένα. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρ περιοδεύσας τὸν ἱππό- «δρομον λαμβάνει τὸν Ἀγρίππαν ἐστηκότα, « καὶ μὲν δὴ, φησὶ, Μάκρων, τοῦτον εἰπὼν δεθῆναι. » τοῦ δὲ ἐπανερο- « μένου ὄντιναοῦν, « Ἀγρίππαν γε, » εἶπεν. Καὶ ὁ Ἀγρί- « ππας τρέπεται μὲν κατὰ δεήσεις, τοῦ τε παιδὸς ὃ συν- « ἐτέθραπτο μνημονεύων καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἐκτροπῆς, οὐ μὴν ἡνέκε γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίδι δέ- « σμιον. Καὶ καυμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν καὶ ὑπὸ οἴνου « τοῦ ἐπὶ σιτίοις [μὴ] πολλοῦ γεγονότος δίψος ἐξίκαεν αὐ- « τὸν, καὶ τι καὶ ἡγωνία καὶ τὸ παρ' αἴσαν κατελάμβανε. Θεασάμενος οὖν τινα τῶν Γαίου παίδων Θαυμαστόν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγεῖῳ κομίζοντα, ἤτησε πιεῖν. Καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, « ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς, « φησὶν, ὦ παῖ, τὰ τῆσδε σου τῆς διακονίας γέγονε, « διαφυγῆς μοι γενομένης τῶνδε τῶν δεσμῶν, οὐκ ἂν « βραδύνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπρασσόμενός σοι παρὰ « Γαίου, δὲ καὶ δεσμῶν μοι γενομένων διακονεῖσθαι « καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καλεστηκότι σχήματι τῆς « περὶ ἐμῆ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. » Καὶ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἡμέψατο. Ἐν ὑστέριον γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστόν μεζώνως ἐλεύθερόν τε ἀφῆκε παρὰ Γαίου Καίσαρος γεγονότος λαβὼν, καὶ τῆς οὐσίας ἐπίτροπον καθίστησι, τελευτῶν τε τῷ υἱεῖ Ἀγρίππᾳ « καὶ Βερενίκῃ τῇ θυγατρὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις διακονησόμε- « νον κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὣν ταύτῃ γεραίως τελευτᾷ. Καὶ ταῦτα μὲν ὑστέρον ἐγένετο.

Ζ'. Ἀγρίππας δὲ τότε δεθείς εἰσάγεται πρὸ τοῦ βασι- « λείου, πρὸς τινὶ δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ

ambulans, petiit vocari Eutychum et examinari. Ille vero, « deos, inquit, testor, Antonia, quod non ex mea sen- « tentia, sed precibus tuis coactus faciam quod facturus « sum. » Quum ista dixisset, Macro, qui successerat Se- « jano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem sine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidam habeat quod diceret contra virum qui ipsum in libertatem vindicaverat. Cui ille, « domine, inquit, vellebantur in curru « Caius hic et Agrippa cum eo, atque ipse ad illum pe- « des sedebam, et post verba aliquam multa ultro citroque « habita, Caio dixit Agrippa, Utinam veniat dies, quo senex « iste decedens te principem orbis terrarum designet : nam « Tiberius ejus nepos minime nobis impedimento erit, si a « te tollatur : atque et orbis terrarum felicitate fruatur, et « ego ante hunc. » Quum autem verba ista Tiberius credibilia existimasset, simulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus insideret, quod jussus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem suum Drusique filium coleret, ipsum contra quam mandaverat minus observasset, lo- « tumque se ad Caium contulisset, ad Macroem versus inquit, « huic tu injice vincula. » At Macro, partim quod non satis intelligeret, quemnam vinciri juberet, partim quod non suspicaretur ipsum quidquam tale de Agrippa statuisse, cunctabatur donec certius sciret quæ dixerit Tiberius. Postquam autem Caesar, quum in circo per or- « bem ivisset, Agrippam slantem deprehendit, « aliqui, Ma- « cro, inquit, hunc jussi vinciri. » Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, « Agrippam, » inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo simul fuerit educatus, et Tiberium cujus institutionis curam gesserit. Nihil tamen proficiebat, sed ipsum, ita ut erat purpura anictum, vinctum agebant. Atque tum, (nam æstus vehemens erat, et inter vescendum [parum] ad- « modum vini suppeditatum erat) gravis illi accendebatur sitis, fiebatque ut animi nonnihil discrucietur, remque ferret indigne. Conspicatus igitur queudam e Cæii famulis, Thaumastum nomine, aquam in vase portantem, petiit aliquid ad bibendum. Illoque porrigente, quum bi- « bisset, « certe, inquit, tuo bono, o puer, factum est quod « mihi ministrasti. Quum ex his vinculis effugero, nulla in « me mora erit quin libertatem tibi a Caio impetrem, qui « mihi etiam vincto, prout antea quum dignitatis speciem « habuerim, ministrare non gravatus es. » Neque mentitus est quum ista diceret, sed gratiam ei reposuit. Nam re- « gnum adeptus Thaumastum quam diligentissime, a Caio, ubi Cæsar factus esset, impetratum manumisit, et rerum suarum curatorem fecit; moriensque hunc filio suo Agrippæ et Berenice filie similiter ministraturum reliquit; atque in hoc honore ætate protracta obiit. Et hæc quidem postea contigerunt.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquam multis itidem vinctis ante regia u stabat, præ la-

πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. Καὶ τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ὃ Ἀγρίππας προσεκέλιτο, (βουβῶνα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι,) τῶν δεσμω-
 τῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος ἤρετο τὸν στρατιώτην
 5 ὅστις εἶη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. Καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρί-
 παν ὄνομα αὐτῷ, Ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος καὶ τῶν ἐκεί-
 νη ἀξιολογωτάτων, ἤξισσε τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρα-
 τιώτην πλησίον ἔλθειν διὰ λόγων· βούλεσθαι γάρ τινα
 ἀμὲν τῶν πατρίων ἐρέσθαι αὐτόν. Καὶ τυγλὼν, ἐπεὶ
 10 πλησίον ἴσταται, δι' ἐρμηνείας, « ὦ νεανία, φησί,
 « καταχθεὶ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλήν
 « τε οὕτω καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὼν τὴν τύχην· ἀπιστία
 « δέ σοι λόγων οἱ ἐπὶ φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐρεστηκότος
 « διαπείρουντο τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν. Ἴσθι γε μὴν,
 15 « θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατέρας καὶ τοὺς τῆδε ἐγγυ-
 « ρίους, οἱ τόνδε ἐπρωτάνευσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπο-
 « μύμενος λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἡδονὴ γλωσσάρῳ δι-
 « οῦς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον οὔτε διὰ κενῆς εὐθυμείας
 « ἐσπουδακώς· αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὥστε-
 20 « ρηκός τοῦ ἀποδείξοντος ἔργου χαλεπωτέρην προσ-
 « τίθενται τὴν ἀχθηδόναν τοῦ εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἀκροά-
 « σαιτο αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνους παρα-
 « βάλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοὶ διασαφίσαι τὴν
 « προαγόρευσιν τῶν θεῶν. Οὐκ ἐστὶ ὅπως οὐκ εὐθείας
 25 « ἀπαλλαγὴ τέ σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται καὶ
 « πρόσδος ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεις,
 « ζηλωτός τε ἂν γένοιτο πᾶσιν οἱ νῦν δι' οἴκου τὰς τύχας
 « σου λαμβάνουσιν, εὐδαίμονά τε ἂν ποιῶσι τὴν τελευ-
 « τήν, πεισιν οἱ εἶεν τὸν δόλον καταλιπόμενος. Μνη-
 30 « μονεύειν δὲ ὅποτε εἰσαῦθις τὸν ὄρνιν διασάμειο τοῦτον,
 « πέτε ἡμέραις σοὶ τὴν τελευταυτὴν ἐσομένην. Ταῦτα
 « πεπράξεται μὲν ἥπερ ἀποσημαίνει σοὶ τοῦ θεοῦ τὸ
 « ἐξαποστείλαν τοῦτον τὸν ὄρνιν. Προγνώσει τε
 « αὐτῶν σύνεσιν τὴν παραγενομένην ἀπαστερεῖν σε
 35 « ἄδικον ἡγησάμην, ὅπως ἐπιστάμενος ἀγαθοῦ μέλλον-
 « τος τὸ λυσιτελοῦν ἐν ὀλίγῳ τὴν ἀχθηδόναν τοῦ παρόν-
 « τος τιθεῖο. Μνήμην δὲ ποιῆσθαι, εἰς χεῖράς σου
 « παραγενομένου τοῦ εὐδαίμονος, καὶ τοῦ κατ' ἡμέας
 « διαπρεζομένου δυστυχίαν ἥ τανῦν σύνεσμεν. » Καὶ ὁ
 40 μὲν Γερμανὸς τοσάδε προειπὼν εἰς τοσόνδε ὄφελος γέ-
 λωτα τῷ Ἀγρίππᾳ ἐπ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφάνη
 τεθυμάσθαι ἄξιος. Ἡ δὲ Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα
 τοῦ Ἀγρίππα τὴν δυστυχίαν, τὸ μὲν Τιβερίῳ περὶ
 αὐτοῦ διαλέγεσθαι ἐργωδέστερον ἐώρα καὶ ἄλλως ἐπ'
 45 ἀπράκτοις γενησόμενον· ἡρύσκατο δ' αὐτῷ παρὰ τοῦ
 Μάκρωνος, στρατιωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἱ παρα-
 φυλάττειαν αὐτὸν ἐν φροντίσιν, καὶ ἑκατοντάρχου ἐφε-
 στηζομένου τε ἐκείνοις καὶ συνδέτου ἰσομένου, λουτρά
 τε κατ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φί-
 50 λων εἰσόδους, τὴν τε ἄλλην βρασιώνην ἣ τῷ σώματι
 γένοιτ' ἂν. Εἰσῆλθάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας καὶ
 τῶν ἀπελευθέρων Μαρσύας καὶ Στοιχεύς τροφὰς εἰσκο-
 μίζοντες αἷς ἔχαιρε, καὶ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες,
 ἱμάτιά τε χομιζόντες ἐπὶ προσποιήσει πράσεως, ὅποτε

guore reclinatus in arborem. Quumque ales quidam inse-
 disset arbori, in quam se rejecerat Agrippa, (alitem hunc
 1 Romani bubonem appellant,) unus e victis natione Ger-
 manus, viso alite, quæsivit a milite quisnam esset ille pur-
 puratus. Cognitoque esse Agrippam quidem nomine, Ju-
 daeum vero origine, virumque ex ea gente nobilissimum,
 rogavit militem, qui ei vinculis copulatus erat, propius
 accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo de re-
 bus patriis percontari. Quo impetrato, quum ei astaret,
 2 intercedente interprete, « o juvenis, inquit, te quidem
 « contristat tanta subito facta mutatio, quæ tibi multam
 « magnamque importavit calamitatem : nec facile meis
 « verbis fidem habebis, quæ explicant quid deus tibi pro-
 « viderit, ut e malis præsentibus effugias. Scito vero
 3 « (deos meos patrios deosque hujus loci præsides testor,
 « quorum voluntate in hæc vincula devenimus) me dictu-
 « rum omnia, nihil ut auribus tuis darem petulantem lo-
 « quendo, studiove te vana spe lactandi : nam hujusmodi
 4 « prædictiones, si facto non comprobentur, plus afferunt
 « tristitiæ quam ei nihil omnino de illis accepisses. Itaque
 « æquum duxi vel cum meo periculo tibi patefacere quid
 5 « dii futurum esse prænuncient. Fieri non potest quin
 « tua brevi ventura sit ex hisce vinculis liberatio; dein ad
 « summam dignitatem provectus eris et potentiam, et
 6 « omnes beatum te prædicabunt quos tuæ jam sortis mise-
 « ret, felicemque habiturus es exitum, liberis, qui tibi nati
 7 « sint, tuas relinquens opes. Memento autem, quum istam
 « volucrem denuo videris, te quinque post diebus moriturum
 8 « esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum deus
 9 « significat, qui hunc tibi alitem mittere dignatus est. Quum-
 10 « que ipse ea præsciverim, nefas esse putabam, tecum
 11 « nolle ista quæ intelligerem communicare, ut de felicitate
 12 « futura certior factus, leve esse existimes quod hoc tem-
 13 « pore patiaris. Quum autem ad hanc felicitatem pervene-
 14 « ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem, cum
 15 « qua nunc conflictamur, effugiamus. » Hoc Germani
 præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum quam postea
 admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter
 ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilior esse
 sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque
 nihil apud ipsum precibus loci relictum esse : hoc vero a
 16 Macrone assequabatur, ut milites viri essent humaniores et
 modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centu-
 17 rio qui illis præset et ei copularetur, utque lavacra ei
 quotidiana concederentur, et liceret libertis et amicis eum
 18 adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam
 facerent. Ingrediebanturque ad eum Silas amicus et e liber-
 19 tis Marsyas atque Stoecheus, cibum ad comedendum afferen-
 20 tes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam se-
 dultitatem adhibentes, quin et stragula quasi venalia arripu-

νύξ γένοιτο ὑπεστρώνυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρατιωτῶν, Μάκρωνος προειρηκότος. Καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἑξ, καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

8 ἦ. Τιβέριος δ' ἐπαυλῶν εἰς τὰς Καπρέας ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως, ἐπιδούσης δ' εἰς τὸ μάλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, Εὐδοκον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγέσθαι πρὸς αὐτόν· χρήζειν
10 γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ διὰ λόγων πρὶν ἢ τελευτᾶν. Ἦσαν δὲ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν οὐκέτι· Δροῦσος γὰρ δὴ, ὁ μόνος αὐτῷ γεγὼνός, ἐτύγχανε θενεώς· υἱὸς δὲ τούτου κατελείπετο Τιβέριος, ἐπικαλούμενος Γέμελλος, Γαίος τε Γερμανικοῦ πατρὸς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγὼνός, νεα-
15 νίας τε ἡδὴ καὶ παιδείαν ἐκπεπονηκώς ἐπὶ πλείστον, εὐνοία τε τοῦ δήμου τιμώμενος, διὰ τὴν Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. Ἐπὶ μέγιστον γὰρ δὴ οὗτος ἦλθε παρὰ τοῖς πλῆθεσι τιμῆς εὐσταθείᾳ τρόπου καὶ δεξιότητι τοῦ διμιλῆν ἀνεπαχθὲς ὢν, καὶ τὴν ἀξίωσιν κτώ-
20 μενος τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. Ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ μεζόνως ἤγον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτελῶν ἑκάστον ἐθνῶν, οἱ μὲν ὠμιληκότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πύσται τῆς ἐκείνων ἀφηγήσεως παραλαμβάνοντες. Πένθος τε αὐ-
25 τοῦ τελευτήσαντος προὔτεθη πᾶσιν, οὐ θεραπεῖα τῆς ἀρχῆς ἐπιβευδομένων τὴν συμφορὰν, λύπη δὲ ἀληθεῖ εἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἐκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ ὑπελήφθαι. Οὕτως ἀνεπαχθὼς ὠμίλησε τοῖς ἀνθρώποις· ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδί αὐτοῦ
30 παρὰ πᾶσι κατελέλειπτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, αἰρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνῃ περιγεννησομένης, εἰ δεήσει, καὶ τελευτᾶν.

9. Ὁ δὲ Τιβέριος, Εὐδόκῳ πρόσταγμα ποιησάμενος κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἑω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖ-
35 δας, εὐχεται τοῖς πατρίοις θεοῖς σημειῖόν τι προφαντὸν αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τὴν ἡγεμονίαν διαδεξαμένου, σπεύδων μὲν τῷ υἱεῖ τοῦ παιδὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μείζων δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπιστευκώς τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφανοῦμενον. Οἰωνίσμα
40 δ' οὖν αὐτῷ προὔκειτο εἰς ἐκείνον ἤξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν πρότερος. Ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει παρὰ τοῦ υἱωνοῦ παιδαγωγόν, κελεύων ὑπὸ πρῶτῃν ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα ὡς αὐτόν, καταμελήσεσθαι στρατηγίας τὸν Θεὸν ὑπολαμ-
45 βάνων. Ὁ δ' ἀντεψήφισεν αὐτοῦ τὴν χειροτονίαν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὐδόκον εἰσακαλεῖν τῶν παίδων τὸν παρόντα πρότερον. Ἐξελθὼν δ' ἐκείνος, καὶ τὸν Γαίον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβὼν, (ὁ γὰρ Τιβέριος οὐ παρῆν με-
50 τεώρου τῆς τροφῆς αὐτῷ γενομένης, ἥδει δ' ὁ Εὐδοκὸς οὐδὲν ὧν ἐβούλετο ὁ δεσπότης,) «καλεῖ σέ, φησὶν, ὁ πατήρ,» καὶ εἰσῆγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δ' ὡς θεᾶται Ἰάον, τότε πρῶτον εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτόν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφη-

tales, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussa Ma-
cronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus primum quidem mo-
dice cœpit egrotare, morbo vero ingravescente, quum de sa-
lute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maxime
faciebat, liberos ad se jubet adducere : se enim desiderare
dicebat ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non
jam in vivis erant liberi ; nam mortuus erat Drusus quem
unicum habebat : verum filius hujus Tiberius supererat
cognomine Gemellus, et Caius Germanici fratris filius, jam
adolescens et doctrina liberaliter institutus, et gratus
apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim
populus maximo in honore habuit, quod esset moribus
bene temperatis, in colloquiis comis et affabilis, quodque
princeps dignatione cum omnibus par esse voverit. Qui-
bus fiebat ut tam senatus quam populus majorem in modum
eum diligerent colerentque ; atque etiam e singulis gen-
tibus in provincias redactis alii quidem suavitatem ejus in
congressu et colloquiis capti, alii vero ubi auditione eorum
narrationis ea acciperent. Ipsoque mortuo lectum omnes
ingentem prætulere, non ex observantia in imperium
simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœnore eam ut
suam deplorantes, quod unusquisque ejus mortem semet-
ipsum propius attingere crediderit. Quæ res et filio ipsius
plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam concilia-
dam : interque alios maxime etiam milites adeo devincti
tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, si ne-
cesse esset, oppetere, modo ei imperium possent asse-
rere.

9. Tunc autem Tiberius, quum Euodum jussit postmodum
filios summo mane ad ipsum adducere, deos patrius pre-
catur, ut eum qui in principatum successurus esset, ma-
nifesto aliquo indicio sibi ostenderent, id quidem modis
omnibus agens ut nepoti suo imperium relinqueret, plus
vero signo, quod Deus ostensurus esset, filius quæ suæ
sententiæ aut voluntati. Augurium itaque ipsi propositum
erat illi cessurum esse imperium qui sequenti die ad se
prior accessisset. Quum ista secum reputasset, militi ad
nepotis sui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad
ipsum perduceret, existimans Deum insuper habiturum esse
imperatoris munus. Dens autem quod ille designavit iri-
tum esse jussit. Quippe quum is ita cogitasset, ubi illuxit,
jussit Euodum ut puerum qui prior adesset intro vocaret.
Ille vero egressus, quum Caium pro cubiculi foribus offe-
disset, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipsi tardiusculè
parato, atque Euodus plane nesciverat quid sibi voverit do-
minus,) « pater, inquit, te vocat, » simulque eum introduxit.
At Tiberius, ubi Caium aspicit, tunc primum cogitare
cepit de Dei potestate, suumque sibi plane ereptum esse

ρημένην, ἐπικυροῦν οἷς ψηφίσαιτο δυνάμειος ἐκείθεν αὐτῷ μὴ παραγνομένης, πολλὰ δὲ κατωλοφύρατο, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβουλευόμενος κυροῦν ἀφηρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν υἱὸν, ὡς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἑμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων χρεισσόνων οὐκ ἀνεκτὸν ἐισηγησάμενων τὴν συναναστροφὴν κείσεσθαι τὴν σωτηρίαν, αὐτῷ τοῦ μὴ συγγενοῦς ὠφελὲν δυνάμενος, φόβῳ καὶ μίσει τοῦ ἐπρεσθηκότος χρησομένου πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντεπιβουλευεῖν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφῆσόμενον. Ἦν δὲ καὶ γενεθλιαλογία Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, κατὰ τὰ κατορθούμενα αὐτῆς μεζόνως τῶν εἰς τὸδε ἀνακειμένων ἐκόντως βίον ἐξηγμένος. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἐπιτηδεύοντες αὐτῷ εἰς παραγένοιον ἀνὴρ τῇ Ῥωμαιοῦ ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονία. Τὰ τε πάντα μαντιῶν ὅποσα ἐρόμενα πιθάνᾳ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ οὗτος, ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐγρήτο αὐταῖς. Καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχία τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱεὶ τοῦ παιδὸς ἀβρινωῦς διατιθέμενος, καὶ κατὰμειψιν αὐτοῦ ποιοῦμενος τοῦ κατὰ τὴν οἰωνιστὴν προμηθεῖν· παρὼν γάρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθία τῶν ἐσομένων, διαφθεῖρεσθαι τῷ προσγινώσκῳ τὴν ἐσομένην δυστυχίαν τῶν φιλάτων τελευτᾶν. Καίπερ δὲ συντεταραγμένος τῇ παρὰ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὐς οὐκ ἤθελε περίοδον, ἄκων τε καὶ μὴ βουλούμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γαίον, « ὦ παῖ, καίπερ μοὶ συγγενεστέρου Τιβερίου ἢ κατὰ σέ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ καὶ τῷ δημοφῶν ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίσω τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. Ἀξίῳ δὲ σέ μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, δὲ εἰς τοσούδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγας, μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπιστάμενον ὡς σὺν τε τοῖς θεοῖς καὶ μετ' αὐτοὺς τοῖνδ' ἐμοὶ κατασταίην ἀγαθῶν ποριστῆς, ἀμείβεσθαι μοι τὸ ἐπ' αὐτοῖς πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίου φροντίζειν διὰ τὴν συγγένειαν, ἄλλως τε καὶ γινώσκων ὡς τεῖχος σοὶ καὶ τῆς ἀρχῆς ἑμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας περιὼν γίνωτο ἂν Τιβέριος, φροῖμιον δὲ τοῦ δυστυχικοῦ μετιστάμενος. Αἶψα γὰρ μονώσεις ἐπικινδύνου τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καταστάσιν, καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα ὅποσα παρὰ δίκην πρᾶσσόμενα ἀφανίζοι τοῦ νόμου τὸ ἐτέρως πρᾶσσειν παρακαλοῦν. » Ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, οὐ μὴν πιθάνος ἦν τῷ Γαίῳ, καίπερ ὑπισχνουμένην, ἀλλὰ καταστάς εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν τε Τιβέριον μαντείας ἀρεῖ ταῖς ἐκείνου καὶ τοῖς ἐπιβουλοῦν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾶ.

Ἦν δὲ τότε τὸν Γαίον ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιούς ἡμέρας ἔθανε, σὺν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας πρὸς

imperium, ut qui non amplius posset quod sibi visum esset statuere. Multis itaque et se ipsum quidem deploravit, cui adempta esset potestas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem suum, ut qui ex augurio acto et omni de spe imperii deciderit, viteque discrimen adiret, quod foret ut ejus salus ab aliis iisque potentioribus penderet, qui non ferendum putaturi essent ut vitam cum illis ageret, nihil ipsi profutura cognatione, quem in metu simul et odio habiturus sit rerum dominus, partim quod proximus sit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiat in insidias contra tendere non sit desiturus. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis, ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui se totos huic rei deliderant: adeo ut Galbam aliquando ad ipsum venientem conspicatus, ad quosdam ei maxime necessarios dixerit, « ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. » Atque ille maxime ex imperatoribus omni quod vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum aliquoties non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac si nepos jam extinctus esset, et semetipsum accusans quod de venturis sollicitus augurio uti voluisset: quum enim sibi a mærore vacuo liceret a vita excedere futurorum ignorantia, de se actum esse, ut qui moriturus esset cum præensione malorum quæ sibi carissimis evolutura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinatio adeo alii quam ipse voluerit imperii vices habituri sint, Caio tamen invitum et præter voluntatem dixit, « filii, etsi Tiberius mihi te genere propinquior sit, ego tamen e meo iudicio et deorum suffragiis tibi in manus trado Romanorum imperium. Te vero oro atque obsecro ne ei admotus obliviscaris aut meæ benevolentiae, qui te in tantæ dignitatis fastigium provexi, aut tuæ cum Tiberio cognationis; sed, intelligens quod diis volentibus et secundum eos tantorum beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi referas pro mea ad ista propensa voluntate, » Tiberiique ut cognati rationem habeas: prætereaque scias quod superstes Tiberius tibi erit imperii simul et salutis propugnaculum, interitus vero illius calamitatum origo. Periculosa enim solitudo in ejusmodi rerum celsitudine constitutis; nec dii inulta patientur quæ præter jus fasque perpetrata legem dealeant diversa agere præcipientem. » Isia quidem loquutus est Tiberius, haud tamen Caio persuadebat, licet ita facturum recipiebat: sed in imperio collocatus, et Tiberium juxta illius præsegiū tollit, et ipse non multo post ex insidiis in semet structis interemptus est.

10. At Tiberius, quum eo tempore Caium principatus successorem declarasset, paucis diebus superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos et viginti, ac præ-

ἐνιχυτοῖν δυοῖν καὶ εἰκοσι. Γάτος δὲ ἦν αὐτοκράτωρ
τέταρτος. Ῥωμαῖοι μὲν δὴ, πύσσει τῆς Τιβερίου τε-
λευτῆς, ἠυφραίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, οὐ
μὴν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι,
6 (πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεύ-
σαν τῶν λόγων,) δέει δὲ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας γενο-
μένης προεξαναστάντες ἐπὶ δηλώσει τοῦ αὐτῶν χάρ-
ματος, εἴτ' ἀπολλύονται διαβολῆς αὐτῶν γενομένης.
Πλείστα γὰρ ἀνὴρ εἰς οὗτος Ῥωμαίων τοὺς εὐπατριδας
10 εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ἐπὶ πᾶσιν ὧν, καὶ ἀνή-
κεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστάς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου
τὴν αἰτίαν ἐπανελοιτο τοῦ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς
κρίνειεν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον δὲ καὶ τῶν
κουφοτάτων ἀνατίθεις τὴν ζημίαν. Ὅστε ἡδονῇ τοῦ
15 ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τὴν ἀπράσιν, εἰς ὅσον ἐβού-
λοντο ἀπολαύσματος χρῆσθαι ἐκεκώλυντο δαίματι κακῶν,
ἃ προειργάτο ψευθεῖσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας δὲ τοῦ
Ἀγρίππα δ' ἀπλευθερος, πυθόμενος Τιβερίου τὴν τε-
λευτὴν, ἔθει δρομαῖος τῷ Ἀγρίππᾳ εὐαγγελιούμενος.
20 Καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξοδοῖς ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συν-
νεύσας πρὸς αὐτόν, γλώσση τῇ Ἑβραίων « τέθνηκεν ὁ
λέων » φησίν. « Ὁ δὲ σύνεσιν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος
καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ περιενεγθεῖς, « ἀλλὰ σοι
« τῶν ἀπάντων καὶ τῆς ἐπὶ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες
25 « ἐν ἐμοὶ παντοῖαι γίνονται, μόνον ἀληθὴ τὰ λεγόμενα
« εἶπ. » Καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐρείσθη-
κει τοῦ Ἀγρίππα, θεώμενος τὴν τε σπουδὴν μετ' οἷας
δὲ Μαρσύας ἀφίκετο καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα
Ἀγρίππα συνελθόν, ὑποτοπῆσας καίνυσιν τινα γεγονέ-
30 ναι τῶν λόγων, ἤρετο σφᾶς περὶ τοῦ λόγου τοῦ ἐφειστη-
κότος. Οἱ δὲ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δὲ
ἀποσημαίνει ὁ Ἀγρίππας (ἡδὴ γὰρ φίλος ἦν) μηδὲν
ἐνδοιάσας. Ὁ δὲ ἐκοινοῦτό τε τὴν ἡδονὴν τοῦ λόγου,
διὰ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, προτίθει τε
35 αὐτῷ δείπνον. Εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ καὶ τοῦ πότου
προϊόντος παρῆν τις λέγων ζῆν τε τὸν Τιβερίον καὶ
ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ὁ ἑκα-
τοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, διὰ τὸ εἰς θά-
νατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, δεσμώτη τε καὶ ἐπ'
40 ἀγγελίᾳ θανάτου Καίσαρος συνδεδιγῆσθαι μετὰ χάρ-
ματος, ἀπαυθεῖται τὸν Ἀγρίππαν τοῦ κλινιδίου καί,
« ἦ που, φησὶν, λήσειν με ὑπονοεῖς θάνατον τοῦ αὐτο-
« κράτορος καταψεύσάμενος, ἄλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ
« τοῦτον ἀνακαζάμενος τὸν λόγον; » ταῦτα εἰπὼν κε-
45 λεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν, λευκῶς πρότερον αὐτόν,
φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίστα-
ται. Καὶ νύκτα μὲν ἔκεινεν ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιοῦτοις
ἦν κακοῖς τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν κατὰ τὴν
πόλιν ἰσχυρίζομενος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου,
50 ἐθάρρουν τε οἱ ἀνθρώποι φανερίως ἡδὴ θροεῖν, καὶ τινες
καὶ θυσίας ἐπετελοῦν, ἐπιστολαὶ τε ἀφίκοντο παρὰ τοῦ
Γαίου, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον τοῦ Τιβερίου δια-
σαφῶσα τὴν τελευτὴν καὶ τὴν αὐτοῦ παράληψιν τῆς
ἐγμονίας γενομένην, ἡ δὲ πρὸς Πείσωνα τὸν φύλακα

terea menses quinque et dies tres. Caius autem quartus
erat Imperator. Quumque Romanis quidem de morte Ti-
berii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vi-
tamen ausi sunt inducere animum ut crederent, non quod
id non vellent, (nam verum esse quod nunciaretur vel in-
genti pecunia redemptum irent,) sed quod vererentur ne
vano rumore ante tempus excitati gaudium suum proderent,
deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim
unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intul-
erat, homo ex qualibet re iracundia inflammatus, et qui
ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamsi odii in aliquem
temere causam arripuisset, et natura quidem proclivis ad
sæviendum pro arbitrio, mortemque vel levissimorum sup-
plicium constituens, adeo ut quum rumorem de eo sparsum
libentissime audirent, lætitia perfrui quantum vellent in-
hibiti fuerint malorum metu, quæ frustrata spe ante oculos
versabantur. Marsyas vero Agrippæ libertus, audita Ti-
berii morte, contento cursu Agrippæ nunciatum propera-
bat; quumque ipsum forte offendisset in via quæ duceret
in balneum, admoto ei capite, sermone Hebraico, « mortuus
est, inquit, leo. » Ille vero, quum probe norit quid sibi vellet
istis verbis, et inde lætitia gestiret, « at tibi, inquit, tum
« pro ceteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, gratias
« omnes et ago et habeo, modo vera sint quæ nuncias. »
Tum centurio, qui praeerat custodiæ Agrippæ, quum ani-
madvertisset qua festinatione accederet Marsyas et quan-
tum gaudii ex illius verbis obortum esset Agrippæ, sus-
picatus sermonem illis fuisse de re nova, eos interrogavit
de sermonibus quos inter se conferrent. Illi vero primam
quidem diverticula quærebant; quum autem instaret, A-
grippa ei, ut qui jam amicus esset, sine mora omnia aperit.
Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod
in rem facerent Agrippæ, eique epulas apposuit. Quum
autem iis adhiberetur, et meliusculæ biberent, aderat qui-
dam nuncians Tiberium vivere, et cis paucos dies in ur-
bem reversurum esse. Tunc centurio his verbis graviter
turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ discrimen adiret,
ut qui morte Caesaris audita hilariter cum victo epularetur,
Agrippam lectulo deturbat, dicitque, « tu me impune,
« ut existimas, falles mentitus mortem Imperatoris, et non
« capite lues hanc lingue petulantiam? » His dictis Agrip-
pam, quem prius solverat, vinciri jubet, et accuratorem
ei quam antea custodiam adhibet. Atque eam noctem
Agrippa in his malis exegit: postridie vero rumor in urbe
de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam re-
fugerunt homines, quibusdam etiam sacra facientibus;
moxque allatæ sunt a Caio literæ, alteræ ad senatum quibus
Tiberii mortem significabat sequi in imperium successisse;
alteræ ad Pisonem urbi præfectum, quæ et hoc ipsum nou-

τῆς πόλεως, τοῦτό τε ἀγορεύουσα, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταστήσιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθῆναι δίκαιαν εἶχεν ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. Φυλακὴ μὲν γὰρ καὶ τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνάσεως τῆς εἰς τὴν δίκαιαν. Γάτος δ' ὡς ἐπὶ Ῥώμης παρῆν ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν δὲ αὐθημερὸν λύειν ὄντι προθύμῳ κώλυμα Ἀντωνία ἦν, οὗ τι μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδεμένον, προμηθεΐα δὲ τοῦ Γαίου εὐπρεποῦς, μὴ δόξαν ἐπαγοίτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μεταστάσιν, ἄνδρα ὅπ' ἐκεῖνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὄξεος. Διελθουσῶν μέντοι οὐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμφάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν καὶ μεταμφιένυσιν· εἴτα δὲ τὸ διαδήμα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, ὠρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τεταρχίαν, ἀλλὰ τίτε τε τῇ σιδηρᾷ ἄλυσαι χρυστὴν ἰσοστάθμον, ἱππάρχην δὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέμπει Μάρυλλον.

10 ια'. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς Γαίου Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἡζίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεύσαντι τὴν τε ἀρχὴν καταστήσασθαι καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενῳ ἐπανέναι. Καὶ συγχωροῦντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὥρθη πᾶσι

20 βασιλεὺς, πολλὴν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυσεν ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῇ παρόντι εὐδαίμονος. Καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τοῦ μὴ διαμαρτρία χρησαμένου τῶν ἐλπίδων, οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ περὶ τῶν γεγο-

30 νότων ᾔσαν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἡρώδης δ' ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀγρίππα, συνοικοῦσα Ἡρώδῃ, (τετράρχης δὲ οὗτος ἦν Γαλιλαίας καὶ Περαιάς,) φθόνῳ τᾷδελοφῶ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγεννημένον ἄνδρὸς τοῦ αὐ-

35 τῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλύσαι τὰ χρεᾶ μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος καὶ οὕτω πολλοῦ τοῦ εὐδαίμονος. Ἐλυπεῖτο δ' οὖν καὶ βαρέως ἔφερε τῇ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα, ὅπότε θεάσαιο μετὰ τῶν εἰωθότων παρασήμερον

40 τῆς βασιλείας ἐπιφροινῶντα τοῖς πληθεσιν, ἐπικρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυστυχίαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρε, κελεύουσα ἐπὶ τῆς Ῥώμης πλεῖν ἐπὶ μηνστείᾳ τῶν ἰσῶν· « οὐ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι φρεσι τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστοδοῦλου μὲν υἱὸς ὢν, θναῖεν ὅπῳ

45 τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενία δὲ ἀπόρου συνόν, ὡς τελείως αὐτῷ ἐπικουφίσσεται τὰναγκαῖα τοῦ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῶν ἑδανεικῶτων τὸν πλοῦν πεποιημένος, ἐπανελθούτω βασιλεὺς, αὐτὸς δὲ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τοῦ συγγενοῦς τῆς ἀρχῆς καλοῦντος

50 αὐτὸν ἐπὶ μεταποιήσει τῶν ἰσῶν, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε, Ἡρώδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πα-

ciarunt, jusseruntque Agrippam e militum custodia in eas aedes transferri quas habitabat antequam vinciretur : adeo ut vacuus a timore in posterum illic ageret. Nam in custodia quidem servabatur, ita tamen ut remissius haberetur viveretque. At Caius, postquam Romam venit, perducto secum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum sepelivit, voluitque eadem die Agrippam e vinculis dimisisse, nisi ei obstitisset Antonia, minime quidem ex odio in vinculum, sed ut decori quod ad Caium attinet ratio haberetur : ne, si confestum solveret quem ille vinxerat, cum lætitia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet : imposito deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, et auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit qui equitum magister esset in Judæa.

11. Anno autem Caii Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, quum omnia quo oporteret modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente Imperatore patriam petebat, et præter expectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit, alii vero vix poterant animum inducere ut rem ita esse crederent.

CAP. VII. (IX.)

Herodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, invidabat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede quam maritum suum collocatum cerneret, et quod de provincia quidem quum fuga discesserit, non valens debita dissolvere, reversus autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat graviterque ferebat tantam mutationem, maximeque quum illum vidisset regis insignibus ornatum per turbas invehī, non sustinuit invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret : sibi enim vitam non vitalem esse, si Agrippa, Aristobuli a patre morte mulcati filius, et cum extrema inopia conflictatus, ut omnino ei ad victum quotidianum necessaria ab aliis suppeditarentur, postquam metu creditorum fugam per mare capessiverit, cum regia dignitate reverteretur, ipse vero, quum esset regis filius, et cognatio cum imperio eum excitare deberet ad eundem statum sibimet vindicandum, vita privata contentus quiesceret. Atqui si antehac nunquam tibi, Herodes, molestum fuit infra patrem e quo

τὸς οὗ γέγονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέγῃθι συγγενοῦς ἀξιωματός· μὴδὲ ὑπόμεινε ἡσασσάσαι προύχοντι τιμῆς ἀνδρὶ· πλοῦτον τεθεραπευκότι τὸν σὸν, μὴδὲ πενίαν ἀποφῆνης τὴν ἐκείνου τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ
 5 μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μὴδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τῶν χθῆς καὶ πρόην ἐλέω τῷ σὴ διαβεβιωκότων. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μῆτε πόνου φειδοί τις ἔστω μῆτε ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' οὐδαμοῖς ἐν βελτίοσι
 10 γενέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀναλώσεως τῆς ἐπὶ κτήσεσι βασιλείας ἐσομένης.

β'. Ὁ δὲ τῶς μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν καὶ τῆς Ῥώμης τὸν ὄχλον δι' ὑποφίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειράτο. Ἦ δ' ἐφ' ὅσον ἔξανα-
 15 χωροῦντα ἑώρα μεζόνως ἐπέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνίεναι πάντα πράσσειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἔως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιοῦτοις ψηφισάμενον. Παρασκευασά-
 20 μένος τε ὡς ἐνῆν πολυτελεῖς, καὶ φειδοί μηδενὸς χρωόμενος, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν Ἱερουδιὰ ἀγόμενος. Ἀγρίππας δὲ, τὴν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. Ἐπεὶ τε ἐκπεπλευκότες ἀκούει,
 25 πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης Φορτουνάτον αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δοῦρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐπιστολάς κατὰ τοῦ Ἡρώδου, τὰ δὲ καὶ αὐτὸν διδάξοντα, εἰ καιρὸς, τὸν Γάϊον. Ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρώδην καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῶ
 30 τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ Ἡρώδου, ὥστε τὸν μὲν ἐντυχεῖν Γάϊῳ, ὃ δὲ ἐπικατάγεται, καὶ τὰς ἐπιστολάς ἀπεδίδου. Καὶ προσέπελυσαν ἀμφότεροι Δικαιαρχεῖα, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαταῖς λαμβάνουσι· πολλὸν δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων
 35 πέντε τῆς Δικαιαρχείας κείμενον. Βασιλεῖοι τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελεῖσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἐκάστου τοῦς προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπὶ τε
 40 ἰάσει τοῖς χρωμένοις καὶ ἄλλως τῷ ἀνειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε προσαγορεύων τὸν Ἡρώδην (πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐνετύγχανεν) ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππα τὰς ἐπιστολάς ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένης (κατηγορεῖ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν
 45 τε πρὸς Σηϊανὸν κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ τοῦ παρόντος κατὰ τῆς Γαίου ἀρχῆς, παράδειγμά τε ἦν αὐτῷ τοῦ λόγου μυριάσιν ἐπὶ ὀπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς Ἡρώδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη) ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν
 50 εἰρημένων καὶ ἤρετο τὸν Ἡρώδην εἰ ἀληθὲς ὃ περὶ τῶν ὀπλιτῶν λόγος. Τῷ δὲ (οὗ γὰρ ἦν ἔτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν) εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν,

ortus es deprimi, nunc saltem dignitatem tibi cognatam appete, neque sustine viro cedere te praesenti in honore, quem non puduit tuas aucupari divitias, neque facias ut illius egestas plus valere potestate videatur quam nostra rerum omnium copia atque affluentia, neque non erubescendum existima illis inferiorem esse qui heri et nudius tertius tua vixerant misericordia. Sed Romam eamus, nec labori percentes, nec auri argentine impendiis, quod nequaquam melius erit ea servare quam regio parvum prodigere.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium et quietem diligens, suspectasque habens res Romae turbatas, conabatur etiam uxorem meliora elocere. Illa autem, in quantum ipsum videret refugientem, vehementius instabat, jubens ut regnandi causa nihil intentatum relinqueret; nec prius destitit quam Herodem, etiam invitum, in suam sententiam pertraxisset, ut qui aliter defugere non potuit quod ipsi agere constitutum erat. Ac quum omnia, quod liceret, magnificentissime praeparasset, ut nihil sumptibus parceret, Romam, Herodiadem secum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum consilio et apparata, et ipse se parabat: et quum primum eos ora solviisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum, unum e libertis suis, ad Imperatorem cum muneribus et literis contra Herodem scriptis, utque istis de rebus Caium ipsum, si opportune posset, certiores faceret. Ille Herodem e portu subsequutus, et secunda navigatione usus, ab Herode tantummodo a tergo relictus est, ut dum ille cum Caio loqueretur, hic ipse adveniret et literas redderet. Atque uterque Dicarchiam adpulit, et Caium apud Bajas reperiunt: id autem oppidulum est Campaniae, quinque ferme stadia dissitum a Dicarchia. Atque illic praetoria sunt splendidissime instructa et apparata, quod Imperatorum quisque superiorem vincere studuerit munificentia: calidae lavacra suppeditat iste locus, sponte e terra scaturientia, quae et utilibus prosunt ad instaurandam valetudinem, praetereaque ad vitae delicias conferunt. Caius autem, quum eodem tempore et Herodem alloqueretur, (ipsum autem primum admittebat,) et Agrippae literas perlegeret in Herodis accusationem compositas, (accusabat autem eum et olim conspirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, et jam cum Artabano Partho adversus Caii dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quae narraret afferbat, tantum armorum apparatus in ejus armamentariis esse repositum, qui satis futurus esset instruendis virorum septuaginta millibus,) et indicio commotus est, et Herodem percontabatur an vera essent quae de armis nunciarentur. Illoque arma se habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) Caius credenda esse existimans quae ei de defectione obijcerentur, ademplam illi tetrarchiam Agrippae

προσθήκην τῇ Ἀγρίππα βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῇ Ἀγρίππα δίδωσιν, αὐτὸν τε φυγῇ αἰδῶ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτοῦ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. Ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππα ἀδελφὴν οὖσαν, τὰ τε χρήματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τείχος αὐτῇ τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν. Ἡ δέ, « ἀλλὰ σὺ μὲν, αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ « ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως τάδε λέγεις, κώλυμα
 « δέ μοι ἐστὶ χρῆσθαι σοι τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὐνοία
 « ἢ πρὸς τὸν γεγαμηκότα, οὐ κοινωνὸν με τῆς εὐδαί-
 « μονίας γενομένην οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς
 « τύχαις καθιστάμενον. » Ὁ δὲ ἐν ὀργῇ τοῦ μεγαλό-
 φρονος αὐτὴν ποιησάμενος συνήλαυνε καὶ αὐτὴν τῷ
 5 Ἡρώδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππα δίδωσιν. Ἡρωδιάδῃ μὲν δὴ φθόνου τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ Ἡρώδῃ, γυναικείων ἀκροασμάτων κουρολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπετίμησεν ὁ Θεός. Γάτις δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν καὶ τὸν ἑξῆς πᾶν μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς
 20 πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν εἰς εὐνοίαν προὐχόμενόν παρά τῃ Ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις· προῖων δ' ἐξίστατο τοῦ ἀνθρωπείως φρονεῖν ὑπὸ μεγάλους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων ἑαυτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' αἰμίᾳ τοῦ θεοῦ πολιτεύειν ἤρτο.

ΚΕΦ. Η'.

35 Καὶ δὴ στάσεις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ἕλληνας, τρεῖς ἄφ' ἑκατέρας τῆς στάσεως πρεσβευταὶ αἰρεθέντες παρήσαν ὡς τὸν Γάϊον. Καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβειον εἰς Ἀπίων, δὲ πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων
 40 καὶ ὡς τῶν Καίσαρος τιμῶν περιορῶν· πάντων γούν, ὅποσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ Γάϊῳ καὶ νεῶς ἱδρυμένων, τὰ τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὡςπερ τοὺς θεοὺς δεχομένων, μόνους τοῦσδε ἄδοξον ἡγεῖσθαι ἀνδρίδαι τιμᾶν καὶ ὄρκιον αὐτοῦ τὸ δνομα
 35 ποιεῖσθαι. Πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑπ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον καὶ εἰκὸς ἦν, Φίλων δ' προεστὼς τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἐνδοξός, Ἀλεξάνδρου τε τοῦ Ἀλαβάρχου ἀδελ-
 40 φός ὢν καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογία χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. Διακλεῖσι δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, περιοργῆς τε ὢν φανερός ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῦς. Ὁ δὲ Φίλων ἔξεισι περιῶδρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ἰου-
 45 δαίους, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, καὶ χρῆθαι, Γάϊου λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

β'. Γάϊος δὲ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ Ἰου-
 δαίων περιωρῆθαι μόνων, πρεσβευτὴν ἐπὶ Συρίας ἐκ-
 πέμπει Πετρώνιον, διάδοχον Οὐτέλλιῳ τῆς ἀρχῆς,
 10 καλεῶν χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἐκόντες δέχονται, ἵσταν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, εἰ δ' ἀγνωμοσύνην χρωῖντο, πολεμῶ

regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, et Herodem perpetuo exsilio damnavit, Lugduno Galliæ op-
 pido ei ad habitandum assignato. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiam, ei pecuniam, quæ ad ipsam pertineret, concessit, et, ratus ipsam laud libenter fore calamitatis mariti participem, ipsi præsidio fore fratrem dicebat. At illa, « tu quidem, Imperator, magnifice admo-
 « dum, sicut dignitatem tuam decebat, ista loquutus es,
 « sed mihi, quominus tui muneris gratia uter, impedi-
 « mento est meus erga maritum amor, cui in secunda for-
 « tuna quum fuerim socia, non æquum esse censeo ut eum
 « in adversa desererem. » At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, et Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, poenam intulit Deus. Caius porro primo ac sequenti anno egregia cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam ceteros ei subditos : aliquanto autem post imperii magnitudine elatus, more humano de se sentire desiit, senect deum faciens, et in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

CAP. VIII. (X.)

Orta Alexandriæ seditione inter Judæos qui illic habita-
 bant et Græcos, terni legati ex utraque factione lecti apud Caium aderant. Atque unus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbè et malitiose in Judæos dixit, tum alia eis obijciens, tum quod Caesaris cultum aspernarentur : nam quum omnes qui Romano imperio subditi essent aras ac templa Caio statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam numini honorem haberent, solos Judæos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen ejus ju-
 rare. Hæc et alia gravissima Apion quum dixisset, quibus Caium exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque cla-
 rissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, et laudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est a Caio, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet : tantaque erat iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset multaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Juæisque circumstantibus dixit bono ipsos animo esse oportere, quod Caius verbis quidem ipsis succenseat, re ipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

2. Verum Caius indigne ferens a Judæis solis ita se des-
 pici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in impe-
 rio successorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, statuum ejus, si sponte quidem eam suscipe-
 rent, in templo Dei collocaret; sin vero detrectarent,

κρατήσαντα τούτο ποιεῖν. Καὶ Πετρώνιος, Συρίαν παραλαβὼν, ᾗπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσῃν ἡδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ Πτολεμαῖδος παρῆν αὐτοῖσι χειμάσων, ὡς πρὸς ἕαρ τοῦ πολεμῆν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν Γαῖον ἔγραψε περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. Ὁ δὲ ἐπῆναι τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμῆν δὲ μὴ πειθομένοις ἐντεταμένους. Ἰουδαίων δὲ πολλὰι 10 μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαῖδα κατὰ δεήσεις μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν καὶ παραβάσει τοῦ πατρίου νόμου. « Εἰ δὲ σοὶ πάντως « πρόκειται τὸν ἀνδριάντα φέρειν καὶ ἰστᾶν, ἡμῶς « αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισάμενος πρᾶσσε τὰ δεδο- 15 « γμένα. Οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα περιόντες συγχωρεῖν « πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα ἀξιωματί τε τοῦ νο- « μοῦ καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν « ἀνήκειν αὐτὰ χειροτονηκότων. » Πετρώνιος δὲ ὄργην προσλαβὼν εἶπεν, « ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ 20 « ὢν βουλευμασι χρῆσθαι τοῖς ἑμαυτοῦ τάδε πρᾶσσειν « ἐπενόνων, κἂν δίκαιος ᾦν ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος οὗτος « νῦν δέ μοι Καίσαρος ἐπεσταλχότος, πᾶσα ἀνάγκη « διακονεῖσθαι τοῖς ἐκείνῳ προανεψφισμένοις, διὰ τὸ « εἰς ἀνηκεστοτέραν φέρειν ζημίαν τὴν παρακράσιν 25 « αὐτῶν. » « Ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, « φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ἐπιστολὰς τὰς Γαίου πα- « ρελθεῖν, οὐδ' ἂν αὐτοὶ παραβαίμεν τοῦ νόμου τὴν « προαγορευσιν, Θεῷ πεισθέντες κἀρετῇ καὶ πόνοις « τῶν ἡμετέρων προγόνων εἰς νῦν ἀπαράβατοι μεμε- 30 « νηκότες, οὐδ' ἂν τολμήσαιμεν ἐπὶ τοσοῦτον κακοὶ γε- « νέσθαι, ὥστε ὑπόσα ἐκείνῳ ὄξειε μὴ πρᾶσσόμενα « ἀγαθοῦ βροτῇ ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν ποτ' ἂν « θάνατον φοβηθέντες. Ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας « ἰόντες, ἐπὶ φυλακῇ τε πατρίων καὶ κινδυνεύειν προ- 35 « θεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπιστάμενοι κἂν περιγενέσθαι, « διὰ τε τοῦ Θεοῦ τὸ στησόμενον μεθ' ἡμῶν, ἐπὶ τιμῇ « τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τῆς τύχης « τὸ ἐπ' ἀμφοτέρα φιλοῦν τοῖς πράγμασι παρατυγχάνειν. « Ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι πολλὴν μὲν λοιδορίαν τοῦ 40 « ἀνάνδρου προσκεισομένην, ὡς δι' αὐτὸ παραβάσιν « τοῦ νόμου προσποιουμένοις, καὶ ἅμα πολλὴν ὄργην « τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ παρὰ σοὶ δικαστῇ γένοιτο ἂν βελτίων « Γαίου. »

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος 45 δυσνίκητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν καὶ μὴ ἂν ἀμαχί δύναιεν αὐτῷ παραγενέσθαι διακονήσασθαι τῷ Γαίῳ τὴν ἀνά- θεσιν τοῦ ἀνδριάντος, πολλὴν δὲ ἐσεσθαι φόνον, τοὺς τε φίλους ἀναλαβὼν καὶ θεραπείαν, ἣ περὶ αὐτὸν ᾦν, ἐπὶ Τιβεριάδος ᾗπείγετο, χρήζων κατανοῆσαι τῶν Ἰουδαίων 50 τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. Καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολλὴ μείζονα δὲ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομῆν, αὐθις πολλὰι μυριάδες ὑπηντίαζον Πετρώνιον εἰς τὴν Τιβεριάδα γε- νόμενον, καὶ ἱκετεῖα χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας

postquam eos vicisset id ipsum faceret. Petronius, sus- cepta Syriae administratione, Caes. ris exsequi jussa propo- rabat : contractisque quantum poterat auxilii, et duabus Romanorum legionibus assumptis, Ptolemaidem veniebat, ut illic hiberna ageret, primo vere bellum acriter gestu- rus, quodque decreverat Caio per literas significabat. Ille vero, collaudata ejus alacritate, hortatus est eum ad agendum gnauiter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judaeorum autem multa millia Ptolemaidem venerunt ad Petronium, orantium ne ad transgrediendum et patria instituta violanda cogerentur. « Quodsi, *inquunt*, « tibi omnino constitutum est statuam asferre et collocare, « nobismetipsis prius interfectis quæ tibi visa sunt perfice; « nam usque dum vivimus, non est ut ea fieri patiamur « quæ nobis vetita sunt, et legislatoris auctoritate et pro- « vorum nostrorum, qui ea ut velarentur ad virtutem spe- « ctare suffragiis suis confirmarunt. » Ad hæc Petronius iratus respondit : « si ita facere cogitarem meapte au- « ctoritatem, meisque ipsius consiliis obsequutus, æqua et « honesta videretur vestra postulatio : nunc autem quum « Cæsar ista fieri jusserit, necesse omnino habeo ejus de- « cretis morem gerere, ne illis non obtemperando malum « mihi gravissimum accersam. » Cui Judæi : quoniam « itaque hæc tua sententia est, o Petroni, nihil eorum quæ « Caius præceperit omittendum esse, neque par est ut nos « contra legis interdictum quidquam faciamus, qui Deo et « virtute freti et majorum nostrorum perpressionibus luc- « usque in obedientia perseveravimus; neque erit ut sus- « tineamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, si ea « observemus, statuerit nobis in bonum cessura esse, ea « mortis metu transgrediamur. Verum quamlibet cal- « mitatem perferemus, dummodo leges patriæ maneat 50 « incolumes, ut qui certo scimus effugii spem illos habere, « quibus propositum est periculis sese objicere, quod Deus « a nobis erit, si propter ejus honorem gravia patiamur « et ancipitem fortunæ aleam experiamur; sin vero tibi « pareamus, magnum ignaviæ dedecus admissuros esse, « ut qui ex ea id nobis assumptærimus ut legem violaremus, « simulque Deum nobis vehementer iratum habituros, qui « vel te judice non potest non esse Caio præstantior. »

3. Tunc Petronius, quum ex verbis illorum perspexisset quam obstinato et perverso essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Caio in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multum factum iri eadem, assumptis amicis et famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent dispiceret. Atque Judæi secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus et legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio quum ad Tiberiadem venisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statueret

τοιαύτας αὐτοὺς καθιστῆν, μηδὲ μιν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. « Πολεμήσετε ἄρα Καίσαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευὴν λογιζόμενοι μήτε τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν; » Οἱ δὲ, « οὐδαμῶς » πολεμήσομεν, ἔφασαν, θετηγόμεθα δὲ πρότερον ἢ « παραβῆναι τοὺς νόμους » ἐπὶ τε τὰ πρόσωπα κείμενοι καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες ἑτοιμοὶ καὶ κτίνυσθαι ἔλεγον εἶναι. Καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπερίσπτοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας οὕσης πρὸς σπέρῳ πολλὴ τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος θεάσασθαι.

δ'. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος δ' Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς καὶ Ἑλικίας δ' μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίσιν ὥς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, « ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τῆς κληθῆς, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γαίον τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ἀποστάντες τοῦ γεωργεῖν ἀντικαθίσκονται, πολεμεῖν μὲν οὐ βουλόμενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θνήειν δ' ἔχοντες ἡδονήν, πρὶν παραβῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀσπόρου τῆς γῆς γενομένης ληστεῖαι ἂν φύοιντο, ἀδυναμία καταβολῆς τῶν φόρων. Ἰσως γὰρ ἂν ἐπιλαχθέντα τὸν Γαίον μηδὲν ὀμὸν διανοηθῆναι μηδὲ ἐπ' ἀναστάσει φρονῆσαι τοῦ ἔθνους, ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἀπτεσθαι τοῦ πράγματος. » Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τοῦτο μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίας ἐπιχειρήσεων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιέσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προστρησάμενον εἰς τὰς ἰκετείας, τοῦτο δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀντιπαράθεσιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσαύτης μυριάσιν ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαίου διακονούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαιτᾶσθαι, πολὺ κρείσσον ἤγειτο ἐπιστεῖλαι τῷ Γαίῳ. « τὸ ἀνήκεστον αὐτοῦ, ὀργῇ φέροντος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέος δεδιακονημένου αὐτοῦ ταῖς ἐπιστολαῖς τάχα μὲν γὰρ καὶ πείσεις, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἐπιμένοντος, ἀψαθαι πολέμου τοῦ πρὸς αὐτούς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτοῦ τρέποιο τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν ταῖς ἀρετῇς μεταποιοιμένοις· ὑπὲρ τοσούτου ἀνθρώπων πληθῆος τελευτᾶν. » Ἐκρίνε γοῦν πιθάνον ἡγήσθαι τῶν δεομένων τὸν λόγον.

ε'. Συγκαλέσας δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους, (οἱ δὲ ἀρίκοντο πολλὰ μυριάδες,) καταστάς ἐπ' αὐτοὺς τὴν τε ἐν τῷ παρόντι στρατείαν οὐ γνώμης ἀπέργνε τῆς αὐτοῦ, τοῦ δὲ αὐτοκράτορος τῶν προσταγμάτων, τὴν ὀργὴν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρειν ταῖς πράγμασι τοῖς παραχρῆσθαι θάρσος

ctione urbem pollueret. « An igitur, inquit Petronius, « bellum Cæsari illaturi estis, neque ejus apparatus, neque « vestram imbecillitatem expendentes? » At illi, minime, iniquunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur citius « quam ut contra legem aliquid faciamus : » simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse aiebant. Atque hæc per quadraginta dies agebantur, et a terra colenda interim cessabant, idque quum sementis faciundæ tempus esset : firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statutam positam conspecturi essent.

4. Quum autem res ita essent, Aristobulus Agrippæ regis frater, et Helcias cognomine Magnus, cum aliis istius familie optimatibus et primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes « ut, quum perspectam haberet obstinatam populi voluntatem, nihil furiose moveret quo eos in desperationem ageret, quin potius Cæio scriberet quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statum recipiendam adduci possint; utque terræ cultura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, lubentissime vero morituri, prius quam aliquid contra patria instituta admittant; atque semente omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim Caium de sententia moveri posse, ut nihil sævius statuatur, neque de gente evertenda amplius cogitet. Quodsi in eo consilio persistat ut bellum inferat, tunc et ipsi licere ad rem aggredi. » Et Aristobulus quidem et qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo ceterisque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte et studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, indignumque duceret tot hominum millia, dum Caii insanie gratificatum iret, morte mulctando, vitio vertere pietatem et religionem erga Deum, ac deinceps magna cum sollicitudine vitam agere; longe satius videbatur, ut per literas Cæio significaret, etsi sciebat graviter laturum, quod non oculus exsequutus fuerit quæ jusserat, (forsan enim et ipsi quidem persuasurum esse,) dein si in eadem ac antea permanserit mentis insania, ad bellum cum eis gerendum sese accincturum; sin vero iram ipsius in se convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. Statuit itaque supplicum orationi auscultare.

5. Quum autem Judæos ad Tiberiadem convocasset, qui etiam ad multa hominum millia eo veniebant, accedens ad eos, præsentem expeditionem non sua voluntate susceptam esse declarabat, sed Cæsaris mandatu, ut sine mora statim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare ausi fuerint quæ facere decreverat : quandoquidem sibi conveniret, qui

εἰσφερομένοις· ὃ καλῶς ἔχειν τὸν γε τιμῆς τοσαύτης ἐπιτετευχότα συγχωρήσει τῇ ἐκείνου οὐδὲν ἐναντίον πράσσειν. « Οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι ἀσφάλειάν τε
 « καὶ τιμὴν τὴν ἑαυτοῦ μὴ οὐχ' ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου μὴ
 8 « ἀπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, διακονομέ-
 « νων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πατριον ὄντα περιμάχ-
 « τον ἡγείσθε, καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἀξιώσει καὶ δυνάμει
 « τοῦ Θεοῦ, οὗ τὸν ναὸν οὐκ ἂν περιδεῖν τολμήσαιμι
 « ὕβρει περιπεσεῖν τῆς τῶν ἡγεμονούντων ἐξουσίας.
 10 « Στέλλω δὲ ὡς Γάϊον γνώμας τε τὰς ὑμετέρας διασα-
 « φῶν καὶ πῃ καὶ συνηγορίᾳ χρώμενος ὑπὲρ τοῦ μὴ
 « ὑμᾶς παρορᾶν πεισομένους ἐρ' οἷς προὔθεσθε ἀγαθοῖς.
 « Καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ Θεὸς (βελτίων γὰρ ἀνθρωπίνης
 « μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἢ κατ' ἐκείνον ἐξουσία)
 15 « πρυτανεύων ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν πατρίων, καὶ
 « αὐτῶ τὴν μηδὲν ἀνθρωπείαις παρὰ γνώμην βουλήσσει
 « τιμῶν τῶν εἰσθυτῶν ἀμαρτεῖν. Εἰ δ' ἐπικρανηθεῖς
 « Γάϊος εἰς ἐμὲ τρέψει τὸ ἀνῆκεστον τῆς ὀργῆς, τλή-
 « σομαι πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν συν-
 20 « ιούσαν τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς
 « τοσοῦδε ὄντας ἐπὶ οὕτως ἀγαθαῖς πράξεσι διολυμέ-
 « νους θεωρεῖν. Ἄπιτε οὖν ἐπὶ ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκαστοι
 « καὶ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. Πέμψω δ' αὐτοὺς ἐπὶ Ῥώμης,
 « καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων
 25 « οὐκ ἀποτραπήσομαι διακονεῖν. »

ς'. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ἰουδαίων τὸν
 σύλλογον, προμηθεύσας τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἡξί-
 στου ἐν τέλει καὶ καθομιλεῖν τὸν λόγον ἐλπίσι χρηστῆς.
 Καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἔσπευδεν· ὁ Θεὸς δὲ
 30 παρουσίαν ἐπεδείκνυε τὴν αὐτοῦ Πετρωνίου καὶ τὴν ἐπὶ
 τοῖς ὄλοις σύλληψιν. Ἄμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου,
 ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἡΐκει
 μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γενόμενον, διὰ τὸ
 ἐκείνην τὴν ἡμέραν αἰθρίον οὖσαν ἔωθεν οὐδὲν ὄμβριον
 35 ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ πᾶν
 ἔτος αὐγμῶν μεγάλῃ κατεσχημένον ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν
 τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἀνωθεν, εἰ καὶ σύννεφόν
 ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν· ὥστε δὴ τότε πολλοῦ καὶ
 παρὰ τὸ εἰσθὸς καὶ παρὰ τὸ ἐτέρως δόξαν ἐφιγμένου
 40 ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπίς ἦν οὐδαμῶς ἀτυγήσειν
 Πετρωνίον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. Ὁ Πετρώνιος δὲ
 κατεπέπληκτο μεζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν Θεὸν τῶν
 Ἰουδαίων προμηθεύμενον, καὶ πολλὴν ἀποσημήναντα
 τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μὲν ἂν τοῖς ἔργοι προθεμένοις
 45 τὰναντία φρονεῖν ἰσχύει ἀντιλέξιος καταλειφθαι. Ὡς
 δὲ καὶ πρὸς τὸν Γάϊον σὺν τοῖς λοιποῖς ὅποσα ἔγραψεν **
 ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως παρακαλοῦντα
 μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἀεὶ κτεῖνοι,
 (οὐ γὰρ διότι γε πολέμου παραγωγῆσειν τοῦ νομίμου
 50 τῆς ἡρησείας,) προσάδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖ-
 σθαι καὶ τῇ τροπαίᾳ τῆς ἀρεῆς ὑποτίθεσθαι τὸν μέλλοντα
 αἰῶνα. Καὶ ἄλλως θεῖου τοῦ προεστηκότος αὐτῶν τὴν
 δύναμιν ὡς ἀρχιπρὶνῇ ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν ἐνδοίαστον

illius gratia et beneficio tantum honoris assequutus fuerat, ei obsequium praestare. « Haud tamen, inquit, arrium esse
 « arbitror ut salutem honoremque meum non pro vestra
 « incolumitate, qui multi admodum estis, impendam, dum
 « operam vestram virtuti lege praeceptae addicatis, pro qua
 « utpote patria modis omnibus contendendum esse existi-
 « malis. Mihique, summa Dei auctoritate et potentia iureto,
 « religio erit templum pati principum licentia profanari.
 « Caio itaque mittam, ut eum de vestra voluntate certorem
 « faciam, quantum possum causam adjuvans, ne vos ne-
 « gligam passuros ob ea quae honeste vobismet propositis.
 « Auxillioque sit Deus (illius enim potestas omni arte hu-
 « mana et potentia superior est) et ita pro imperio favit,
 « ut et vos patrios ritus servetis, nec ille, humanis cupidi-
 « tatibus modum transgressus, etiam consuetis honoribus
 « excidat. Quodsi Caius exacerbatus graviter mihi suc-
 « censeat et irascatur, quodvis discrimen alio, omnemque
 « feram calamitatem, quae in corpus animamque incidit,
 « ne vos tot numero pro iis quae honeste facitis per-
 « euntes videam. Abite igitur quo suum quemque vocal
 « negotium, et agriculturæ incumbite. Ipse autem Ro-
 « miam literas mittam, nec quidquam, quod in rem ve-
 « stram sit, tam per me quam per amicos, agere recu-
 « sabo. »

6. Quum ista dixisset et Judæorum concionem dimisisset, magistratus hortabatur ut agrorum colendorum curam age-
 rent, et alloquiis suis populum ad meliora speranda ani-
 marent. Et ille quidem multitudinem ex hilarare prope-
 bat : Deus autem Petronio praesentiam suam declarabat,
 seque illi in omnibus adiutorem fore. Simul enim ac ille
 orationem finierat quam habuit ad Judæos, Deus pluviam
 iugentem demisit praeter hominum expectationem, quod
 illa dies utpote serena admodum mane nullum pluviae si-
 gnum e caelo dederit, siccitasque magna per totum annum
 fecerit homines desperare de aqua superne descensura,
 etiamsi caelum nubibus obductum cernerent. Quapropter
 quum largus imber tunc praeter solitum et opinionem iugue-
 ret, spes facta est Judæis non irritam fore Petronii pro ipsi
 supplicationem. Quin et Petronius eo magis admiratione
 percussus est, ubi ei perspicuum erat Deum res Judæorum
 curare, clareque indicare se illis praesentem adesse, adeo
 ut qui revera aliter sentire in animum induxerant, quid-
 quam contradicere non valerent. Qui quum etiam Caio
 inter alia quae scripserat ** omnia autem accommodata
 erant ad suadendum, eumque modis omnibus hortandum,
 ne tam multa millia hominum ad insaniam adigeret, quos
 si interficeret, (non enim nisi bello compulso a religione
 patria discessuros,) se ipsum mulctaret redivitis ex ea gente
 accipiendis, et insigni apud eam maledicto et contumeliaz
 sese subjeceret in omne aevum. Praetereaque Dei, qui
 illis praeerat, potestatem ut manifestam ostendebat, quæ-

ἐπὶ δυνάμει τῇ αὐτοῦ ἐπιδείκνυσθαι καταλείπουσαν. Καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ζ'. Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς (ἐτύχχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώ-
μης διαιτῶμενος) προῤῥκοπε φίλᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον
μειζόνως. Καὶ ποτε προβεῖς δειπνῶν αὐτῷ, καὶ πρό-
νοιαν ἔχων πάντας ὑπερβαλέσθαι τέλεσι τε τοῖς εἰς τὸ
δειπνῶν καὶ παρασκευῇ τοῦ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ
δοκῇ ἂν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μὴδ' αὐτὸν Γάϊον ποτε
ἰσωθῆναι θελήσοντα οὐχ ὅπως ὑπερβαλέσθαι τοσοῦτον
ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρε καὶ τῷ τὰ πάντα
Καίσαρι ἐκφροντίσας παρασχεῖν καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυ-
μάσας τὴν τε διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν,
ὡς ἐπ' ἀρρασκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναιεν
τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλούμενός τε μι-
μῆσασθαι τὴν Ἀγρίππα φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ
πρασσομένην, ἀνειμένους ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν διάνοιαν
εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμένους, πρὶν ἐν συμποσίῳ,
παρακαλοῦντος εἰς πότον Ἀγρίππα, « καὶ πρότερον
« μὲν σοι τιμὴν συνῆζειν ἢ ἐρῶν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ
20 « πολλὴν εὐνοίαν μετὰ κινδύνων ἀποδειγνύεισαν, οἷς
« ὑπὸ Τιβερίου περιέστης δι' αὐτὴν, ἐπιλείπεις τε οὐ-
« δὲν καὶ ὑπὲρ δύναιεν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς.
« Ὅθεν (αἰτγρὸν γὰρ ἡτοῦσθαί με ὑπὸ τῆς σῆς σπου-
« δῆς) ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλειψιμμένα πρότερον.
25 « Ὀλίγον γὰρ πᾶν ὅπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπε-
« μοιρασάμην· τὸ δὲ πᾶν, ὅπερ σοι βροτῇ ἂν προσ-
« θεῖη τοῦ εὐδαίμονος, δεδικονήσεται σοι προθυμίᾳ
« τε καὶ ἰσχύϊ τῇ ἐμῇ. » Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε,
οἰόμενος γῆν τε πολλὴν αἰτῆσθαι, ἢ καὶ τινας προσ-
30 ὄους πόλεων. Ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς αἰ-
τήσαι παρασκευασμένος, οὐκ ἐφνέρου τὴν διάνοιαν,
ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἀμείβεται τὸν Γάϊον « ὅτι οὔτε πρό-
τερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ παραδοκῶν παρὰ τὰς Τι-
βερίου ἐντολὰς θεραπεύσειεν αὐτόν, οὔτε νῦν πράσσειν
35 τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν τισὶ
λήψαι· μεγάλα δὲ εἶναι τὰ προδεδωρημένα, καὶ
περαιτέρω τῷ θράσει χρωμένου τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ
εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα γέγονε δυνάμειος, τῆς γέ μου τοῦ
ἐληφότεος διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα. » Καὶ
40 ὁ Γάϊος, ἐκπλαγείς τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, πλειόνους ἐνέ-
κειτο εἰπεῖν ὅ τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ παρασχόμενος. Ὁ
δὲ, « ἐπεὶ περ, ὡ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν με
« ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαι τῶν μὲν εἰς ὄλβον φε-
« ρόντων οὐδὲν, διὰ τὸ μεγάλως με ἐνδικαπρέπειν οἷς
45 « ἥδη παρέσχες· ὅ τι δ' ἂν σοὶ δοῶν προσποιῇ τοῦ εὐσε-
« βούς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις παρα-
« καλῶ, καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πυν-
« θονομένοις, ὡς μηδενὸς ὄν χρησαίμην ὑπὸ τῆς σῆς
« ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γινόντι. Ἀξίω γὰρ σὲ τοῦ
50 « ἀνδριάντος τὴν ἀνάβεισιν, ἣν ποιήσασθαι κελεύεις
« Πετρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερὸν, μηκέτι πράσσειν
« διανοεῖσθαι. »

η'. Καὶ ὁ μὲν, καίπερ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἡγούμε-
νος, (εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς

que nihil dubium relinquat ad vim suam demonstrandam. Et in istis quidem erat Petronius.

7 Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ versabatur, ma-
gis magisque apud Caium amicitia proficiebat. Quumque ali-
quando eum convivio exciperet, idque magno studio curaque
ageret, ut cunctos et impensis in epulas factis et in omnibus
ad delicias et voluptates apparandis superaret, ita ut nemo
e ceteris, immo nec ipse Caius de istis æquandis cogitarit,
multo minus superandis, (adeo ille universis epularum
apparatu facile præstitit, desiderioque omnia Cæsari sup-
peditandi;) tum Caius animi ergo et magnificentiæ eum
admiratus, ut qui etiam supra facultates sumptibus im-
mensis sibi placere contenderit, volensque Agrippæ libe-
ralitatem ad sui oblectationem accommodatam æmulari,
quum animus vino laxatus esset et ad multam hilaritatem
tractus, dixit in convivio, ipsum ad bibendum invitante
Agrippa, « et antea jam tibi conscius eram honoris quo
« me prosequutus es, et quantam mihi benevolentiam osten-
« disti, etiamsi ex ea te circumsteterint pericula a Tiberio
« intentata; et nunc nihil omittis quo mihi fere ultra quam
« possis gratificeris. Quare, quum turpe mihi sit a te vinci
« tua erga me voluntate et studio, omnia quibus antea tibi
« deeram jam adjecta esse volo. Quod ad munera attinet
« quæ tibi dedi, ea levidensia esse fateor: id autem totum,
« quod tibi aliquid conferat ad felicitatem complendam,
« alacriter et quoad potero tibi suppeditabo. » Et ille qui-
dem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut
urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis ipsi de-
cretum esset quid peteret, id tamen animo reticebat, et sta-
tim Cajo respondet, « quod neque prius, contra quam
mandaverat Tiberius, illum coluerit, ut qui lucri ali-
quid expectaret; neque jam in ejus gratiam quidquam
agere, ut inde vel minimum lucri sibi quæreret. Abunde
autem magna esse priora ejus beneficia, et ultra quam spe-
raret quisquam paulo arrogantior: nam etsi minora es-
sent quam quæ dare potueras, mea tamen qui ea accepe-
rim expectatione et dignitate sunt majora. » Tum Caius,
eum propter animi continentiam admiratus, magis iustabat
ut diceret, quidnam a se datum iri voluerit. Cui ille, « quo-
« niam ex tua in me benevolentia, domine, prae te fers me
« dignum haberi cui præterea aliquid largiaris, nihil quidem
« eorum quæ ad me locupletandum attinent a te postulabo,
« quippe quod tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus
« præter ceteros excellam; illud vero te rogo, quod pietatis
« gloriam tibi conciliabit, facietque ut Deus tuæ voluntati
« faveat et adjutor sit, et mihi ad existimationem pulcrum
« erit apud eos qui fama id acceperint, ut qui certum habue-
« rim omnia propter tuam potestatem impetraturum esse
« quorum opus mihi fuerit. Oro igitur et obsecro te ut de
« statuæ dedicatione in Judæorum templo, mandata Petro-
« nio, nolis amplius cogitare. »

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret,
(nam quæ persuaderi non poterant Caio ea mortem certis-

θάναντον ἔφερεν,) διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἔγετο. Γάιος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππα ἐνεληγμένος καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμβάνων ἐπὶ τοσούτοις μαρτύρων ψευδὲς
 6 γενέσθαι περὶ ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ ὀξέως μεταμελῶν χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίππα τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, ὅτι ἐν ὀλίγῳ * αὖτε τὴν οἰκίαν ἀρχὴν ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυνάμει τοῦ κοινού τῆς εὐθυμίας ἐπεμελοῖτο, πρε-
 10 σβεύων τοὺς νόμους καὶ τὸ θεῖον συγχωρεῖ, καὶ γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκείνῳ τε τῆς ἀθροίσεως τοῦ στρατευματος ἐπαίνων καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν ἀπεσταλκός. « Νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα * ἐστακώς, ἐστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποιήσαι τὴν ἀνάθε-
 15 « σιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρα- « τὸν διάλυε καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα ἀπιθι. « Οὐδὲν γὰρ ἐπιδέομαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριάν- « τος, Ἀγρίππα χαρίζομενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ « μειζόνως ἢ ὥστε με χρεῖα τῇ ἐκείνου καὶ οἷς κελεύ-
 20 « σαιεν ἀντειπεῖν. » Γάιος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστο- λαῖς ἐμφανίσαις ἐπὶ ἀποστασίᾳ Ἰουδαίου κατὰ τὸν ἀνδριάντα ἐπείγεσθαι· μηδὲν γὰρ ἕτερον ἀποσημαίνει τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἀντικρυς Ῥωμαίοις
 25 ἀπειλεῖν. Καὶ περιαλγῆσας ὡς ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετοληγόντων, ἀνὴρ ἐπὶ πᾶσιν ἥσσω μὲν τοῦ αἵσχροῦ, κρείσσων δὲ τοῦ βελτίστου, καὶ ἐφ' ὅστισι κρίνειεν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὄντινόν ἐπειγόμενος, παίδευσιν αὐτῆς οὐδ' ἡντινὺν προστιθείς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ
 30 τιθείς τῇ ἐκείνης τὴν κρίσιν τοῦ εὐδαίμονος, γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, « ἐπειδὴ δῶρα ὅσῃσιν σοι οἱ Ἰουδαῖοι « παρίσχον ἐν μείζονι λόγῳ τῶν ἐμῶν πεποιήσαι ἐντο- « λῶν, διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεῖς, « ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτῷ
 35 « κριτὴν γενόμενον λογίσασθαι περὶ τοῦ ποιητέου σοι « ὑποστάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεὶ τοι παράδειγμα ποιῶμ' « ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι καὶ ὅσοις ὕστερον γένοιντ' « ἂν, μηδαμῶς ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. »
 40 θ'. Ταύτην μὲν γράφει Πετρωνίῳ τὴν ἐπιστολὴν, οὐ μὴν φθάνει γε ζώντος Πετρωνίου δεξαμένος αὐτὴν, βραδυνθέντος τοῦ πλοῦ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε Πε-
 45 τρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαν- θάνει τὴν Γαίου τελευτήν. Θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνη- μνήσειν ἐμελλε Πετρωνίῳ κινδύνων οὐς ἀνελήρει ἐπὶ
 50 τῇ τῶν Ἰουδαίων χάριτι καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν Ἰάϊον ἀποσκευασάμενος ὀργῇ ὧν ἐπὶ σεβασμῷ τῇ αὐ- τοῦ πράσσειν ἐτόλμησε, τὸν κισθὸν χρεωλυτεῖν. Συν- εργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἡ τε Ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ, μάλιστα δ' ὅσοι τῆς βουλῆς προύροισιν ἀξιώματι,
 55 διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν Ἰάϊον. Καὶ τελευτᾷ μὲν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὴν ἐπὶ τὸ θανεῖν ἀνακειμένην ἐπιστολὴν· τὴν δ' αἰτεῖν ἐξ ἧς τελευτᾷ καὶ τῆς ἐπιβουλῆς τὸν τρόπον ἀρρηγίστοιμα προϊόντος τοῦ λόγου. Πετρωνίῳ

simam postulanti afferebant,) quod tamen ea magna existi-
 maret ut revera erant, fortunae aeam in istis experiri sta-
 tuit. Caius autem officiosa Agrippae liberalitate captus,
 pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quae petenda
 Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, et
 si statim eum promissi poenitisset, simulque Agrippae vir-
 tutem miratus, quod de imperio suo aut amplioribus redi-
 tibus aut alia potestate augendo parum sollicitus, publicae
 tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo et nu-
 mine divino, postulatis annuit : ac scribit ad Petronium,
 eum collaudans, et quod exercitum collegerat, et ipsum
 per literas consuluerat quid de Judaeis faciendum censeret.
 « Ceterum nunc, si contigit te jam statuam erexisse, ac
 « tollatur : sin vero nondum eam collocavisti, ne quid
 « amplius molestiae ea de re tibi facessas; sed exercitum
 « volo dimittas, abscectasque ad ea quae primo tibi mandavi
 « exsequenda. Nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
 « Agrippae gratificari cupienti, quem virum majoris facio
 « quam ut ejus desiderio et precibus quidquam denega-
 « rem. » Et haec quidem Caius ad Petronium scripsit,
 literis illius nondum lectis, quae significabant Judaeos ob
 statuam illam ad seditionem concitatos : nam ex volun-
 tatis eorum indiciiis palam esse eos minitari bellum ad-
 versus Romanos. Itaque graviter dolens, quasi id ausi
 fuissent ut experirentur ejus imperium, homo scilicet nihil
 turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, et in
 quemcunque pro arbitrio ira exandescens, cui nullam mo-
 derationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans
 si iracundiae maxime indulgeret, scribit Petronio : quan-
 « doquidem munera, quibuscunque te donarint Judaei,
 « meis mandatis praetulisti, illis gratificari ausus alia quam
 « jusseram faciendo, jubeo te, quum temet de te judicem
 « constitueris, quid tibi agendum sit dispicere, irae meae
 « obnoxium, quippe in te exemplum edam quod et pra-
 « sentes et posterio moneat non negligenda esse Imperatoris
 « mandata. »

9. Haec quidem literas scribit ad Petronium : eas tamen,
 dum in vivis esset Caesar, non accepit Petronius, retardata
 eousque perferentibus navigatione, ut aliae literae quibus
 mortem Caii intellexit, prius in manus ejus venerint.
 Deus utique haud immemor futurus erat periculorum
 quae adierat Petronius in Judaeorum gratiam Deique ho-
 norem, sed Caio e medio tollendo, infensus ei quod cultum
 divinum sibi arrogare fuerit ausus, Petronio mercede
 persoluitur. Laetabantur autem cum Petronio omnes
 tam Romae quam per universum imperium, praecipue vero
 quotquot e senatoribus maxima erant dignitate, quod lo-
 eos iram suam effuderit Caius. Et ille quidem moritur non
 multo post quam ad Petronium literas scripserat mortem
 ei denunciantes : causam autem propter quam sublati est
 Caius, et quemadmodum instructae erant in eum insidiae,
 in sequentibus narrabo. Ad Petronium autem prius

δὲ προτέρα μὲν πρῆν ἡ διασποῦσα τοῦ Γαίου τὴν τελευτὴν ἐπιστολῇ, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. Καὶ ἦσθη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ οὐδέρου, ὃς τὸν Γαίον κατέλαβε, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐδέρου μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν καὶ βοηθείας τῆς Ἰουδαίων σωτηρίας παρασχομένου. Καὶ Πετρωνίῳ μὲν οὕτω μὴ αὐτῷ ὀφθεῖς διεφύχθη βράχως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

ΚΕΦ. Θ'.

Γίνεται δὲ καὶ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ἰουδαίους συμφορὰ θεινὴ καὶ οὐδεμιᾶς ἥστινος ἐλάσσω, φόνος τε αὐτῶν πολλὸς καὶ ὁπόσος οὐχ ἱστορημένους πρότερον. Περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβὲς διηγησάμενος ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. Νάαρδα τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα καὶ χώρην ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεων ἐστὶ δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε τοῦ Εὐφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτῇ ἀπολαμβάνοντος καὶ κατασκευαῖς τετιγῶν. Ἔστι δὲ καὶ Νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ περίρρουν. Ὅθεν Ἰουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τὸ τε δίδραχμον δὲ τῷ Θεῷ καταβάλλειν ἐκάστοις πάτριον, ταύτην κατετίθεντο καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἐχρῶντό τε ὥσπερ ταμιεῖω ταῖς πόλεσιν. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ καιρὸς, πολλὰ τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παραλαμβάνον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἀρπαγὰς, ὑποτελούσας ἐκείνοις τῆς Βαβυλωνίας. Καὶ ἦσαν γὰρ Ἀσινάιος καὶ Ἀνιλαῖος, Νααρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί· καὶ αὐτοὺς (πατὴρ δ' ἦσαν ὄφρανοί) ἡ μήτηρ προσέταξεν ἱστικῶν μαθήσει ποιήσεως, οὐκ ὄντος ἀπρεποῦς τοῖς ἐπιχωρίοις ὥστε τοὺς ἀνδράς θαλασσιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. Τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς (καὶ γὰρ ἐμαμάχηκεσαν παρ' αὐτοῦ) βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως ἐκόλασε πληγαῖς. Οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὴν δικαίωσιν λογιζόμενοι, κατασπάσαντες τῶν ὀπλῶν πολλὰ ὁπόσα ἦν ἐπὶ τῆς οἰκίας φυλασσόμενα, ὄρχοντο εἰς τὰ χωρία διάρρηξιν μὲν ποταμῶν ποιοῦμενον, νομάς δὲ ἀγαθὰς παρασχεῖν πεφυκὸς καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτιθεῖντο. Συνήσαν τὴν ὥς αὐτοὺς τῶν νέων οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τοῦτους τοῖς ὀπλοῖς φραγνύντες στρατηγοὶ τε ἦσαν καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. Προελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἀμαχον καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν διέπειπον πρὸς τοὺς νέοντας, φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἃ ἀρκοῦντα ἐπὶ τροφῇ γίνονται ἀν, προτιθέντες φίλαν τε πειθομένης καὶ ἀμυναν τῶν ἀλλὰχρόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. Οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἦν ἕτερα παρ' αὐτὰ ποιεῖν) ἡκροῶντο, καὶ τῶν προδῶτων ἐστέλλον ὁπόσα κελεύσεσθαι. Ὅστε

perlatæ sunt literæ Caii mortem significantes, et non multo post ei redditæ sunt istæ, quibus semet sua manu interire jubebatur. Simulque lactatus est quod ita eveniret ut Caius mortem oppeteret, Deique admiratus est providentiam, quod nulla interposita mora confestim ei præmium dederit pro honore a se templo habito et auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius e mortis periculo ipsi non viso facile evasit.

CAP. IX. (XII.)

Ceterum Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam, habitantibus gravis incidit calamitas et alia quacunquē non minor; multaue facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Naarda urbs est Babylonie, et populosa ipsa, et fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non palet hostium assultibus, undique Euphrate et firmis muris circumdata. Porro et Nisibis urbs intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi, freti locorum natura, et didrachmum, quod a singulis Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, et ceteram votivam pecuniam: illis enim urbibus tanquam ærario utebantur; et inde Hierosolyma suo tempore transmittebatur pecunia, multaue hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus vectigalis erat Babylonia. Etenim ex istis erant Asinæus et Anikeus, origine quidem Naardæ, fratres autem germani. Atque illis mater (nam patre erant orbati) id negotii dedit, ut telarum conficiendarum artem addicerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His magister qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, eosque verberibus mulcavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, quum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, et magna esse solebat pascuorum copia et ubertas fructuum, qui in hiemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluit juvenum quisque egentissimus: quos quum armis instruxissent, et pro ducibus se gerebant, et haud ægre fiebat quin illis maleficiorum auctores et principes se præberent. Quum enim facti essent inexpugnabiles, et arcem sibi construxissent, ad pastores e suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes se amicos illis futuros qui morem gererent, et ab hostibus undecunquē ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent; greges mactaturos. Illi vero (nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere) mandatis obsequabantur, et omnia quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est

δὲ καὶ πλείων αὐτοῖς συνλέγετο ἰσχυρὸς, κύριοί τε ἦσαν ἐπ' οἷς βουλευέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐλαύνοντες κακουργεῖν, θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρητο πᾶς προστυχγάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πειρασμομένοις· ὥστε ἡδὴ 5 προύκοπτε λόγος περὶ αὐτῶν κατὰ τῶν Πάρθων βασιλείας.

β'. Ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βουλευθεὶς ἐπιφυρομένους κωλύσαι, πρὶν τι μείζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύ- 10 νατο πλείστον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασε πρὸς αὐτοὺς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν [ἐξελεῖν] πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκευάζων τὸν στρατὸν. Περικαθίσας δὲ τὸ ἔλος ἡσύχαζεν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιούσαν (ἦν δὲ σάββατον ἀργίας παντὸς χρήμα- 15 τος Ἰουδαίοις ἡμέρα) οἰόμενος οὐ τολμήσειν ἀντιστα- τήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαγὶ λαβὼν ἄξειν ἐδεμένους, κατὰ βραχὺ προσῆει χρήζων αἰφνίδιον ποιέσθαι τὴν ἐπίπτωσιν. Ἀσιναιοὶ δὲ (ἐτύγχανε γὰρ σὺν τοῖς ἐταίροις καθελζόμενος καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐ- 20 τοῖς) « ἄνδρες, φησὶν, γρημετισμός μοι ἵππων προσ- » ἔπεσεν, οὐ φοβέσθων, ἀλλ' ὅσος γένοιτο ἀνδρῶν αὐ- » τοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καὶ τινος ἀνακρούσεως αἰ- » σθάνομαι χαλινῶν· δέδοκα μὴ λελήθασιν ὥς ἡμᾶς οἱ » πολέμιοι περιστάντες. Ἀλλὰ τις προσίτω κατόπτης, 25 « ἀπαγγέλειαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. » Εἴη δὲ ἐπὶ ψευδέσι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. » Καὶ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὥχοντό τινες προσκοποῦντες τὸ γινόμενον. Καὶ ἡ τάχος παρελθόντες « οὔτε αὐτὸς ψευ- δὴς, ἔφρασαν, εἰκαστὴς εἶναι τῶν πρασσομένων τοῖς 30 πολεμίοις οὔτε ἐκεῖνοι πλείονως ἐπιτρέψειν ἡμεῶν ἡμῖν ὕβριεῖν. Περιειλήμευθα δόλῳ, μὴδὲν βοσκη- μάτων διαφέροντες, τοσσηδὲ ἵππου πλῆθος ἐπελαυ- νούσης ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κσιμένοις, διὰ τὸ κα- τείργεσθαι παραγορεύσει τῶν πατρῶων εἰς τὸ ἀργεῖν. » 35 Ἀσιναιὸς δὲ οὐκ ἄρα γνώμη τοῦ κατασκόπου κρινεῖν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιηταῖς, ἀλλὰ νομιμώτερον, ἡγχιτά- μενος τοῦ ἐπ' ἀπράκτοις τελευτῶν εὐφραίνειν τοὺς πο- λεμίους τὸ ἀλκῆς δραξάμενος ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπτώκει, παρανομεῖν τιμωρίζαν ἀπολαμβάνων, εἰ 40 δέοι, τελευτᾶν, αὐτὸς τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποιεῖ τῆς ἐπὶ τὰ ὅμοια ἀρετῆς. Ὅμοσες οὖν ἴασι τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν, διὰ τὸ καταφρονούντας ὥς ἐπὶ τὰ ἔτοιμα χω- ρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται τὸ λοιπόν.

γ'. Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγείς τῷ τολμήματι τῷ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διὰ τε ὄψεως καὶ λόγων, καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα ὅτι « βασιλεὺς Ἀρτάβανος, καίπερ ἡδίκημέ- 50 « νος ὑπ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γενομένης, » ἐν ἐλάσσονι τὴν καθ' αὐτὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρε- » τῆς ποιησάμενος, ἀπέστείλῃ με δεξιὰς τε καὶ πίστιν » δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειᾶν τε καὶ ἀσυλίαν δδῶν, » χρήζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε

ut vires eorum augerentur, et potestatem haberent patriam quodcumque illis, ex improvise alios adortis, allubesceret : atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non studebat, congressurisque terrorem injiciebant, ita ut sermo de illis increbresceret et ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, postquam hæc intellexerat, eos ipso in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius serperet et dimanaret : collectoque quantum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, versus eos cursu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impressione eos adoriretur, priusquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Quum autem juxta paludem assediasset, quietem agebat : atque postridie (erat autem sabbatum, quo Judæi ab omni opere feriantur) ratus non ausurum hostem sibi congregi, sed sine pugna captos vinctosque se abductu- rum, paulatim accedebat, ut in eos ex improvise impetum faceret. Sed Asinæus, quum forte positis prope se armis cum sociis in otio desideret, « viri, inquit, hinnitus equo- » rum ad aures allapsus est, non qualis est in pascuis agen- » tiura, sed qui sessorem tergo velant, quoniam frano- » rum etiam sonitum me audire persuasum habeam : re- » reor ne hostes nos circumvenientes aggrediantur. Verum » procurral aliquis speculatum, qui nobis quid imminet » certo renunciaret ; atque utinam falsa reperiantur quæ divi- » mus. » Ac ille quidem ista loquutus est. Et mox ali- quot spectatum ibant, quid factum esset : celeriterque regressi, « neque te, inquit, conjectura fallit de his » quæ moluntur hostes, neque illi amplius passuri sunt ut » nos maleficia impune committamus. Ex insidiis cir- » cumventi sumus, pecorum ad instar mactandi, tanta » equitum multitudine in nos incursante, manus a pugna » abstinentes, quod ex legis patriæ interdicto necessitate » adacti simus ad quiescendum. » Ceterum Asinæus non utique ex speculatoris sententia quid fieri oporteret decernebat, sed æquius esse ratus ut sumptis animis ex necessitate in quam inciderant legem violarent, dum injuriam ulciscerentur, etiam si mori certum esset, quam ut nihil agendo morientes hostem exhilararent, et ipse arma corripit, eamque illis qui secum erant audaciam injiciebat ut pari cum fortitudine sese gererent. Pugnam itaque ineunt cum hostibus, multisque cæsis, quod cum contemptu ipsorum venerant, quasi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa nuncium acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi et alloquendi desiderio tenebatur, misitque ad eos fidelissimum e satellitibus, qui diceret : « rex Artabanus, quamvis a vobis » injuria affectus, ut qui in regnum ejus invaseritis, virtuti » tamen vestræ iram suam condonat, meque misit dextram » vobis suam fidemque daturum, ab ipso concedi ut ab omni » periculo immunes iter faciatis, quod vult vos amicitie » ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metuentes : immo

« καὶ ἀπάτης χωρὶς δῶρά τε δώσιν ὑπισχνεῖται καὶ τι-
 « μὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς τῇ νῦν οὔσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυ-
 « νάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. » Ἀσινάιος δὲ αὐτὸς μὲν
 ὑπερβάλλεται δόδους τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνιλᾶιον
 ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὅποσα πορίσαι ἦν. Καὶ ὁ μὲν
 ὦχετο, καὶ εἰσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. Ἀρτά-
 βανος δὲ, ἐπεὶ θέσται τὸν Ἀνιλᾶιον κατὰ μόνας ἤκοντα,
 ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ἀσινάιον ἐφυστερηκότα.
 Ἐπεὶ δὲ πυνθάνεται αὐτὸν δαΐσαντα ἐν τῷ ἐλεῖ ὑπο-
 μένειν, δῶκε τοὺς τε πατρώους θεοὺς ἐκώμυυτο μηδὲν
 κακὸν δράσειν αὐτοὺς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκωμωρη-
 κότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδοι, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι
 τοῖς ἐκείνῃ βαρβάρους παράδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται
 τοῖς διμλοῦσιν. Οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτο τις δεξιὴν ὑπ'
 αὐτοῦ δόσεως γενομένης οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν, εἰ
 τοιαῦτα ἀσφαλείας δόσις γένοιτο παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ
 ἀδικήσεων καθεστηκότων. Καὶ Ἀρτάβανος μὲν, ταῦτα
 πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλᾶιον πείσαντα τὸν ἀδελφὸν
 ἐπανελεῖν. Ἐπράσσε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἡρῶν
 ἐνστόμισμα τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν
 κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπειῶν, ἐν ἀποστάσει τε
 οὐσῶν καὶ διανοίᾳ τοῦ ἀποστησομένου μέλλων ἐλάσειν
 ἐπ' αὐτούς. Ἐδεῖκε γὰρ μὴ καὶ περιεχομένου πολέμου
 τῷ ἐκείνων κατὰ χεῖρωσιν τῶν ἀπεστηκότων αὐξηθῶσιν
 ἐπὶ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσινάιον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν,
 ἵτοι γε συστήσαντες ἐπ' ἀκρόασι τῇ αὐτῶν, ἥ καὶ
 οἱ τοῦ γε ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνους οὐ διαμάρ-
 τοιεν.

δ'. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπει τὸν Ἀν-
 30 ἰλᾶιον. Ὁ δὲ Ἀνιλᾶιος πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τὴν τε
 ἄλλην προθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως καὶ ὄρκιον
 τὸ γεγεννημένον· ὥστε δὴ ἡπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον.
 Ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται παραγινόμενους, ἐθαύμαζε
 τε τὸν Ἀσινάιον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψύχου, θεωρῶν
 35 παντελῶς ὄντα ὀρθῇναι βραχύν τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον
 ὄψει συνελθοῦσι δοῦναι καταρρονήματος ἀρομᾶς, ὡς
 οὐδὲν κρίνοιν αὐτὸν, φησὶ τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς
 μεῖζονα ἐν τῇ παραθέσει παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώ-
 ματος. Παρὰ τε πότον δεικνύς τὸν Ἀσινάιον Ἀβδαγά-
 40 σι τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν τό τε ὄνομα διασπαρεῖ
 καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἥ γρη῏το εἰς πόλεμον. Τοῦ δὲ
 Ἀβδαγάσου κελεύοντος συγγώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτεί-
 ναντα αὐτὸν ἀποινα ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν
 Παρθυσίων ἀρχήν, « ἀλλ' οὐκ ἂν, εἶπεν ὁ βασιλεὺς,
 45 « συγγώρημα διδοῖν ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμέ τε-
 « θερρηκότι, καὶ προσέτι δεξιὰν τε πέμψας καὶ θεῶν
 « ὄρκους πιθανὸς γενέσθαι σπουδάσας. Εἰ δὲ ἀνὴρ τυγ-
 « γάνειε τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ἐπιτοκίας χρῆζων
 « τῆς ἐμῆς Παρθυσίων ἐκδίδει τὴν ἀρχὴν περιύβρισιμέ-
 50 « νην· ἐπαναμωρῶντι γοῦν ἐπιθέμενος περιγίνου κρά-
 « τει τῷ περὶ σέ καὶ μετ' ἀγνοίας τῆς ἐμῆς. » Ἐωθεν
 δὲ μετακαλέσας τὸν Ἀσινάιον, « ὦρα σοι, φησὶν, ὦ
 « νεανία, χωρεῖν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ, μὴ καὶ πλείοσι τῶν
 « ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθέσεις ἐπιχειρεῖν

« et dona vobis se daturum pollicetur, et honorem, qui
 « ex illius potentia multum vobis conferet ad praesentis vir-
 « tutis incrementum. » Tum Asinaeus ipse quidem profe-
 ctionem distulit, fratrem vero Anilaum misit cum ejusmodi
 muneribus quae penes ipsum erant. Et ille quidem ibat et
 ad regem admissus est. Artabanus autem, quum videret Ani-
 laeum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causae
 fuerit quod Asinaeus non eimul adveniret. Quum autem au-
 diret illum praeter metu se intra palustria continere, patrios
 deos testabatur, se nihil eos laesum ire qui sese ipsius
 fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod
 apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos
 convenientibus. Nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra
 ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua
 injuriae suspicio, de fide dubitet, qui istud auctoramentum
 acceperit. Et Artabanus quidem, quum ista fecisset, dimittit
 Anilaum, persuasurum fratri ut cum eo reversuro ad re-
 gem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judaeo-
 rum virtute veluti freno coercere suas satrapias, ne amici-
 tiam cum eo violent, ut quae tum in eo essent ut deficerent,
 et quod rem ad defectionem spectare putans in illos jam
 expeditionem suscepturus esset. Verebatur enim ne, dum
 ipse in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem
 suam redigeret, Asinaeus et Babylonii magnum virium in-
 crementum caperent, aut bellum constaturi quum de istis
 audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem
 captaturi vicina omnia latius depopulandi.

4. Et is quidem, quum in ejusmodi mente et cogitatione
 versaretur, Anilaum dimittit. Anilaus autem persuasit fra-
 tri, et regis voluntatem erga eos et studium prolixè com-
 memorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artaba-
 num properabant. Ille vero, ubi eo pervenerunt, laete admo-
 dum eos excipit, simulque mirabatur Asinaum, quod tam
 magno animo res gereret, quum cerneret ipsum videri statura
 valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui es-
 set iis qui eum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent;
 porroque ad amicos aiebat quod animum praeter se tulerit
 longe corpore, si ei conferatur, majorem. Quumque inter
 bibendum eum ostenderet Abdagasi, uni e praetorianis praefec-
 tis, et qui vir esset ei indicabat, et quam strenue in acie
 dimicaret. Abdagase autem postulante ut ipsi concederetur
 illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo
 repelere, quas Parthorum imperio intulerat; « atqui non
 « est, inquit rex, ut hoc permittam in virum, qui meae
 « fidei se credidit, praesertim quum dextram ei miserim, ope-
 « ramque dederim ut jurejurando adhibito ei fidem facerem.
 « Quodsi vir es belli aciens fortisque, nihil opus est ut
 « meo perjurio utaris ad injurias Parthorum imperio illatas
 « ulciscendas: revertentem itaque adortus, eum viribus
 « tuis per me licet opprimas, dum tuum me lateat consi-
 « lium. » Mox deinde accito Asinaro, « tempus tibi est,
 « inquit, ad tuos concedere, o juvenis, etiam ne plures o
 « ducibus qui mecum sunt ad te occidendum irriten-

« σου τῇ ἀπαγῇ, καὶ δόξα γνώμης τῆς ἐμῆς. Παρακατα-
 « ὀηκην δέ σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλήστου-
 « τόν τε καὶ ἀπαθὴ κακῶν ἰσομένῃν ὑπὸ τῶν σῶν φρον-
 « τίδων. Ἄξιός δ' εἶμι τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπί-
 « κλητόν σοι παρασχόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ
 « ἐπὶ κούφοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνακειμένοις. »
 Ταῦτα εἰπὼν καὶ δῶρα δοὺς τὸ τινίκα ἐκπέμπει τὸν
 Ἀσιναῖον. Ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν παραγενόμενος φρού-
 ρια κατασκευάζει καὶ ὁπότε πρότερον ὠχύρου, μέγας
 10 « ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει καὶ αἶος οὐκ ἄλλος τῶν πρότερον ἐκ
 τοιαύτης ἀφορμῆς ἀψαθῆαι πραγμάτων ἐν τὸλμῃ γεγο-
 νότων. Παρθυαῖον τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ κα-
 ταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ ἐδόκει καὶ τῆς
 κατ' αὐτὸν ἥττον ἀρετῆς ἢ ἐκ Βαβυλωνίων προῖοῦσα
 15 τιμή. Ἦν δὲ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει, πάντα τε ᾗδῃ
 τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἤτο πράγματα,
 προὔκοπτε τε αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπὶ ἔτη πεντεκαί-
 δεκα.

ε'. Ἀχμαζόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐ-
 20 τοὺς ἐπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιαύτης αἰτίας, ἐπει-
 δὴ τὴν ἀρετὴν, ἥ προὔκοψαν ἐπὶ μέγα δυνάμειος, ἐκ-
 τρέπουσιν εἰς ὕβριν ἐπὶ παραδύσει τῶν πατρῶν ὑπὸ
 ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἱμπερόντες. Τὸν Πάρθων τινί,
 (στρατηγὸς δὲ ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων,) ὃς δὴ καὶ
 25 εἶπετο γαμετὴ, τὰ τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινέσθαι προ-
 ειληρυῖα πασῶν καὶ μεῖζονα ῥοπήν ἐπ' αὐτῷ λαμβά-
 νουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύτης εἴτε ἀκοῇ τῆς
 εὐπρεπείας ἐκαθῶν, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενομέ-
 νος Ἀνιλαῖος, ὁ τοῦ Ἀσιναίου ἀδελφός, ἐραστής τ' ἐγε-
 30 γόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπί-
 ζειν ἐκπράσσεισθαι τὴν σύνοδον τῆς γυναικὸς, μὴ τὴν
 ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ παραλαβῶν, τὸ δὲ ὑπὸ
 τοῦ δυσαντίλεκτον κρίνειν τὴν ἐπιθυμίαν. Ἄμα τε οὖν
 πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης
 35 ἐπάκτου γενομένης πεσόντος, ἀνηρημένου ἀλούσα ἐγε-
 γάμητο ἐραστῇ. Οὐ μὲν δόξα γε μεγάλων δυστυχιῶν
 Ἀνιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ καὶ Ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς
 τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, διὰ
 40 τοιαύτην αἰτίαν. Ἐπεὶ γὰρ τάνδρὸς τεθυηκόςτος αἰχμὰ-
 λωίτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ
 καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν (ἐπιχώριον δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν
 ἔστιν ἐπὶ τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα καὶ ἰούσιν ἐπὶ
 45 ξένης συνεπάγεσθαι) περιστέλλουσα, καὶ ταύτῃ τοῦ
 πατρῷου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συνεπήγετο. Καὶ τὸ μὲν
 50 πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ
 δὲ ἀποδειχθεῖσα ἡδὴ τρῶπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ'
 οἷων νομίζων ἐπὶ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς ἐθεράπευεν αὐ-
 τούς. Ἐκ τῶν ἐταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ'
 αὐτοῖς τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον ὡς οὐδαμῶς πράσσοι
 55 Ἑβραϊκὰ, οὐδὲ ὅποσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα,
 γυναῖκα ἡμέρους ἀλλόφυλον καὶ παραβαίνουσαν θυσῶν
 καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀκρίβειαν
 ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχω-
 ρῶν ἀπολέσειε τὴν ἀρχὴν τοῦ εὐπρεποῦς καὶ τὴν εἰς

« tur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem fidei committe
 « terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrocinio
 « et illasam custodias. Æquum est autem ut te mihi ben-
 « gnium habeam, qui fidem meam tibi inviolatam prastiti-
 « quum non de rebus leviculis ageretur, sed quæ ad salutem
 « tuam spectabant et incolumitatem. » Quum ista dixisset et
 Asinæum muneribus auxisset, sine mora ad suos eum di-
 mittit. Ille vero domum reversus castella partim nova con-
 didit, partim vetera munitionibus firmavit : brevique re-
 potentia crevit, quantam alius ante ipsum nemo adeptus erat
 ex huiusmodi initiis rerum gubernaculo sese admovere
 ausus. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provin-
 cias mittebantur, eum colebant et observabant : nam parva
 res meritisque ejus levior visus est honos, quem a Babylo-
 niis habuit. Erat autem in auctoritate et potestate, jamque
 omnia in Mesopotamia negotia ab illius nutu pendebant et
 arbitrio, ejusque felicitas per annos quindecim in dies
 magis magisque augebatur.

5. Ceterum quum bonis omnibus florent, eis adhærere
 cepit mali labe ex huiusmodi causa, postquam a virtute
 desciverant, qua in tantam proveci sunt potentiam, eam-
 que in contumeliam verterant, a patriis moribus lapsi in
 voluptatum cupiditates. Quum forte veniret ad vicinam re-
 gionem administrandam Parthorum quidam dux, quem com-
 mitata est etiam uxor, quæ et ceteris dotibus laudes aliis
 præripuerat omnibus, præcipueque mirabili fortunæ elegan-
 tia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus-
 sive quod aliquid de pulcritudine illius fama acceperat, sive
 oculos in eam conjecerat, amator simul et hostis exstitit
 Asinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei super-
 esset spes potiundi muliere, nisi eam quasi vi captam in
 potestatem suam redigeret, partim vero quod cupiditati
 suæ se resistere non posse crediderit. Simul itaque ac ma-
 ritus hostis illis declaratus erat, et pugna inita acie cecid-
 erat, occisi uxorem captiva nupta erat amatori suo. Non
 tamen sine magnis calamitatibus, et ipsi Anilæo et Asinæo
 importatis, in domum illorum ingressa est mulier, sed cum
 magno illorum malo ex huiusmodi causa. Postquam enim
 viro priore mortuo captiva ducebatur, simulacra deorum
 sibi maritoque suo gentilitia (moris enim est omnibus in illa
 regione et domi habere numina, secumque, cum peregre
 eunt, gestare) occultabat, atque ita patria consuetudine se-
 cum asportabat. Et primo quidem ea clam omnibus cole-
 bat : quum autem facta esset uxor, suo pristino more, iis-
 demque quibus sub priore marito assueverat ritibus, deos
 venerabatur. Tunc socii eorum, quos maximi faciebant,
 leviter eum primo reprehendebant, quod nequaquam ex
 institutis Hebraicis convenienterque ipsorum legibus ageret,
 uxorem accipiendo mulierem alienigenam, et quæ sacilli-
 ciorum cultusque religiosi ritus ipsis accurate præscriptis
 violaret : videndum itaque ne dum nimium concedat
 corporis voluptati, a pristino decore excidat et a pote-

νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προελθοῦσαν ἐξουσίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καὶ τινα αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παρρησίᾳ πλείονι χρῆσαιτο, ἀπέκτεινε, (καὶ ὃς κτεινόμενος εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτεινόντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε Ἀνιλαίῳ καὶ Ἀσινναίῳ, καὶ πᾶσιν ἐταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γενέσθαι τελευτήν, τοῖς μὲν ὡς ἡγεμόσι παρανομίῳν γεγονόσι, τοῖς δὲ ὅτι μὴ βοηθοῖεν αὐτῷ τοιάδε πύσσοντι διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις,) οἱ δὲ ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείγοντο δὲ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχυρὴ τῇ ἐκείνων τῇ εὐδαιμονίᾳ συνελθόντες. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀρροῦνται τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίων τιμωμένῳ, οὐκ ἐτι ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τοῦ Ἀνιλαίου τὸ ὑβρίζον εἰς τοὺς νόμους, ἐπὶ τὸν Ἀσινναῖον ἐλθόντες καὶ πλείονες ἤδη κατεβόων τοῦ Ἀνιλαίου, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον καὶ αὐτὸν εὖρα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νῦν γούν ἐπιστροφὴν ποιῆσαι τοῦ γεγονότος, πρὶν ἢ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις γενέσθαι εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένην, τὸν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν οὔτε αὐτοῖς εἰωθῶτων τελεῖσθαι νόμους, καὶ τὴν θρησκείαν, ἣν ἐπιτηδεύει ἡ γυνή, ἐπ' ἀτιμώσει τοῦ Θεοῦ τοῦ αὐτοῖς σεβασμίου πράσσεσθαι. Ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀδελφοῦ μεγάλῳν αἰτίαν οὖσαν κακῶν, καὶ ἐρομένην, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡνέχετό γε εὐνοίᾳ τοῦ συγγενοῦς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένου. Ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέρᾳ συναναστρέφοντο καὶ πλείους ἦσαν αὐτῶν καταβολή, τηλικαῦτα δὲ φησὶ περὶ αὐτῶν πρὸς Ἀνιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ἐπιτιμῶν καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἀνθρώπων ἀποπεμπόμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. Ἐπράσατο δὲ οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων. Καὶ ἡ γυνὴ δὲ αἰσθανομένη μὲν τοῦ θροῦ τοῦ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτήν, δεδοικυῖα δὲ περὶ τοῦ Ἀνιλαίου μὴ καὶ τὴν πάθῃ ἐρωτῇ τὴν πρὸς αὐτήν, φάρμακον τῷ Ἀσινναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτοῖς, μελίστατο τὸν ἀνθρώπον, ἀδεής τε ἦν ἐπὶ κριτῇ τῶν περὶ αὐτὴν πραγματούμενων τῷ ἐραστῇ γενομένῳ.

ζ'. Ἀνιλαῖος δὲ, κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, ἐξάγει στρατιάν ἐπὶ τὰς Μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυηνῇ καὶ βασιλέως Ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, διὰ λείας τε ἦγεν αὐτάς. Καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὐρίσκειται, πολλὰ δὲ πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὀπόσα ἐπὶ προσλήψει τοῦ εὐδαιμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. Μιθριδάτης δὲ (ἐτύγχανε γὰρ τῇδε ὢν) ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἀλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν Ἀνιλαῖος ἀρξαιτο, καὶ πρὸντος τοῦ ἀξιώματος ὑπεριδὼν, ἱππέας συναγαγὼν πλείστους δροῦς ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίζων τοῖς περὶ τὸν Ἀνιλαῖον. Καὶ ἐν τινὶ κόμῃ τῶν αὐτοῦ κατασχὼν ἡσύχασεν, ὡς τῇ ἐπιούσῃ μαχησόμενος διὰ τὸ εἶναι σάββατον ἡμέραν τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διακομένην. Ἀνιλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ'

state quæ jam Dei auspiciis eoque processerit. Postquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quendam e suis, quem maximi faciebant, interficeret Anilæus, quod paulo liberius loquutus fuerit, (qui et ipse moriens ex suo in leges amore precatus est Deum ut homicidii pœnas penderent Asinæus ipse et Anilæus, cunctique eorum socii simili ab hostibus morte plecterentur, quod illi quidem scelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret,) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote sibimet conscii quod in universum illorum virtuti præsentem acceptam deberent felicitatem. Quum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem suam haud amplius tolerandam esse rati, factoque plurimum concursu ad Asinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes oportere eum, si prius parum potuerit quid utile sit dispicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere et emendare, antequam contingerit ut et ipse et alii omnes peccati istius pœnas sua perniciie luant; atque exprobrantes nuptias cum muliere neque ex ipsorum consuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere satagit. Ille autem et ipse probe novit, fratris peccatum magnorum malorum causam exstitisse, porroque futurum esse; veruntamen tolerabat, benevolentiae cedens ex cognatione ortæ, eique ignoscens quod mala cupiditate se fortiori teneretur. Sed quum plurimum in dies concursus ad eum fieret, majoresque cederent clamores, tunc demum de istis Anilæum alloquitur, et de antea eis eam objurgans, jubensque ut in posterum ita facere desinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum est. Mulier autem sentiens sui causa tumultuari populum, et verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno, quod Asinæo in cibis miscuerat, hominem sustulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura esset ipsam perditæ amantem.

6. Ceterum Anilæus, quum imperium jam solus suscepisset, exercitum educit in vicos Mithridatis, viri apud Parthos primarii, et qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat, eosque magna præda abacta populatus est. Et magna quidem pecunie et mancipiorum vis in illis reperita est, multaque pecora et alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorum. Mithridates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem ante non lacessiverat, ipsum injuria afficere cœperit, suamque in præsentem dignitatem insuper habuerit, quum tantum equitatus quantum poterat collegisset, et ex omnibus eos qui ætate florent, Anilæo obviam ibat, quasi cum eo acie congressurus. Quumque ad vicum quendam e suis pervenisset, illic se continuit et quiescebat, quasi postredie pugnam initurus, utpote sabbati die, quæ festum in otio agunt Judæi. Anilæus

ἀνδρὸς Σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἐτέρας κώμης, τὰ τε ἄλλα
φράζοντος ἀκριβῶς καὶ τὸ χωρίον ἐνθα Μιθριδάτης
ἡμέλλε δαίνυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε
νυκτὸς ἀμαθέσι τῶν ποιοιουμένων χρήζων τοῖς Παρθυαίοις
ἐπιπεσεῖν. Καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσὼν τοὺς
Μιθριδάτην δὲ ζωγρία λαβὼν ἤγεν ὡς αὐτὸν ἐπὶ ὄνον
γυμνὸν ἀναθέμενος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται
παρὰ Παρθυαίους. Καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μετὰ
τοιοῦδε ὀρίσματος, καὶ κελευσόντων τῶν φίλων ἀναρεῖν
τὸν Μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς σπεύδων αὐτοὺς ἐν-
αντία· « μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναρεῖν ἄνδρα γένους τε
δυνά τῶν πρώτου παρὰ Παρθυαίους καὶ ἐπιγαμιά τῇ
πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμωμένον. Νῦν μὲν γὰρ
ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα· καὶ γὰρ εἰ περιούρι-
σται Μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρία τῆς ψυχῆς εὐε-
γετούμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παρα-
σχῶσι. Παρόντος δέ τι ἀνήμεστον, οὐκ ἀτρεμήσειν
βασιλέα μὴ οὐ μεγάλην σφαγὴν Ἰουδαίων τῶν ἐν
Βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὃν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν,
διὰ τε τὴν συγγένειαν καὶ διὰ τὸ μὴ ἀποστροφὴν εἶ-
ναι ἂν αὐτοῖς πταισματοῦ τινοῦ γυνομένου, τῇ κατ'
ἐκείνους ἀκμῇ πληθὺν χρώμενον. » Καὶ ὁ μὲν ταῦτα
διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ πιθανὸς ἦν, ἀρίε-
ταί τε Μιθριδάτης. Ἐλθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ
φωνή, εἰ μὴ προθυμῆσται βασιλείας τε γαμβρὸς ὢν καὶ
ταύτη τιμωρῆσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν περιο-
ρούμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετὰ αἰχμαλωσίαν
ὑπὸ Ἰουδαίου ἀνδρὸς γενομένην. « Καὶ νῦν ἐπανάδραμε
« παραλυθῆσθαι τῆς πρὸς ἐπὶ γάμῳ κοινωνίας. »
« Ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν κατ' ἡμέραν
ἀχθιδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγα-
λοπρόσῳνην διδωῖς μὴ παραλύοιτο αὐτοῦ τῶν γάμων,
ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος, συνάγει δ' οὖν στρατὸν
ῥσον ἡδύνατο πλείστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀνασχετὸν
ὀπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρ-
θυαίος ὢν ὑπὸ Ἰουδαίου περιωλοῖτο ἀντιπολεμοῦντος.

ζ'. Ἀνιλάιος δὲ ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει
πολλῇ τὸν Μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν
ἐν τοῖς ἔλεσι, ἀλλὰ μὴ φράσας ὑπαντιάζειν τοὺς πο-
λεμίους, εὐτυχία τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοία πρά-
ξειν τοὺς πολεμίους καὶ τὴν [τε] τολμῇσιν [καὶ] εἰω-
θόσι θαρρεῖν παρατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δυνάμιν. Πολ-
λοὶ τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγεγόνεσαν αὐτῷ
καθ' ἀρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησομένοι καὶ ὅφει
πάλιν προεκπλήζοντες τοὺς πολεμίους. Προϊούσι δὲ
αὐτοῖς εἰς σταδίους ἐνενήκοντα, διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς
πορείας γενομένης καὶ μεσημβρίας οὐσης, τὰ τε ἄλλα
περὶ τὸ τε ὄψος, καὶ Μιθριδάτης ἐπιφανείας προσέ-
βαλε τεταλαιπωρημένους ἀπορία τοῦ πεινῆν καὶ δι' αὐτὸ
καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὄπλα μὴ δυναμένοις. Τροπή τε
οὖν γίνεται τῶν περὶ τὸν Ἀνιλαῖον αἰσχυρὰ, διὰ τὸ ἀπη-
γορευκότας ἀκραφινέσι προσφέρεισθαι, καὶ ζῶνος πολλῶς,

læus autem quum ista rescivisset ex homine alienigena, Sy-
ro genere, alterius vici incola, qui et cetera diligenter ei
narrabat, et locum ubi Mithridates epulaturus esset, sumpta
tempestive cæna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos
omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: et circa quar-
tam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interfē-
cit, alios vero in fugam vertit. Mithridatem autem quum
vivum cepisset, secum abducebat, nudum asino impositum,
quæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. Quumque
in silvam tali proposito eum perduxisset, juberentque amici
ut Mithridatem occideret, ille ad diversa contendens eos
perdocebat « nequaquam e re sua esse ut Mithridatem oc-
ciderent, ut qui primæ esset dignitatis inter Parthos,
majorique in honore quod ex nuptiis artioris necessitudi-
ne cum rege conjungeretur. Nunc enim toleratu laud
difficilia esse quæ fecerint, et licet contumelia affectus
fuerit Mithridates, quod tamen vitam conservatam vobis
acceptam debuerit, non obliturum esse gratiam illis re-
ferre qui hujusmodi beneficium dederint. Sin vero ma-
lorum gravissimum patietur, non conquiescet rex, donec
magnam Judæorum in Babylonia stragem ediderit, qui-
bus ut parcat bene se habere, tam quod consanguin-
ei sint, tam quod nullum erit vobis refugium, si res
male ceciderint, quum ille juvenum illorum plerosque in
suam potestatem redegerit. » Qui quum ista cogita-
set et in concione loquutus esset, suis ea persuadebat;
atque ita dimissus est Mithridates. Ipsum vero redeuntem
conviciis excipiebat uxor, quod noluit, quum et regis ge-
ner esset, atque adro spretus et contemptus, eos persequi
qui injurias ipsi fecerint et contumelias, sed contentus inco-
lunitatis sorte vivere maluit, etiam postquam ab viro Ju-
dæo ductus fuerit captivus. « Et nunc, inquit, aut forti
« animo regredere, aut per deos patrios juro me nuptiarum
« tecum societatem dirempturam esse. » Ille vero iterum
(partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim
quod veritus esset mulieris animum elatum ne cum ipso di-
vortium faceret,) copias, non sponte quidem neque volens,
quantas potuit maximas, coegit, et contra hostem proficisci-
tur, non ferendam putans salutem, si, quum Parthus esset,
reprimeretur a Judæo adversus eum bellum gerente.

7. Anilæus autem, audito Mithridatem in eo esse ut
magnam militum vim contra ipsum duceret, inglorium
ratius intra palustria se continere et non occupare illis ob-
viam ire, simulque ex priori felicitate sperans se hostes
similiter atque antea male mulcaturum, et audaciam audere
jam assuetis non defuturam, copias eduxit. Quin et multi
præter exercitum ei sese adjunxerunt, ipsius res alienas
prædatum ituri, primoque aspectu terrorem hostibus rur-
sus injecturi. At quum progressi essent usque ad stadia
nonaginta, facto itinere per loca arida ipsoque meridie,
tunc eos præter alia sitis urgebat, et Mithridates conspē-
ctus in eos impressionem faciebat, potus inopia laborantes,
et ob hoc ipsum et solis ardorem arma ferre non valentes.
Itaque Anilæus cum suis turpem in fugam vertitur, quod
viribus defectis res esset cum integris, multaque facta est
caedes, et plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus

ολλὰ τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ἀνιλᾶιος δὲ καὶ
 του περὶ αὐτὸν ἦν συνεστῆκός ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεγύ-
 ουν φυγῇ μεγάλη, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χάραν Μίθρι-
 ατῇ παρεσχηκότας. Ἀνιλᾶιος δὲ προσῆει πλῆθος ἀπειρον
 ἰνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῃ τὴν σωτηρίαν ποιουμένων,
 αὐτῶν τῶν χάριτι τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀντανίσταμα
 τὴν τούτων πρόσδοτον γενέσθαι πλῆθους τῶν ἀπολωλό-
 των· οὐ μὲν ὁμοιοί γε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ
 ἀμελέτητον. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τούτοις ἐπιροῖται
 ταῖς κόμαις τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα
 ταῦτα ὑπὸ τῆς Ἀνιλᾶίου ὕβρεως. Καὶ Βαβυλώνιοι
 καὶ οἱ ὄντες ἐν τῇ πόλει πεμπουσιν εἰς τὰ Νάαρδα
 πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ἰουδαίους, Ἀνιλᾶιον ἐξαίτουμαι.
 Καὶ μὴ δεξαμένους τοῦτον τὸν λόγον (οὐδὲ γὰρ βουλο-
 μένοις ἐκδοτον παρασχεῖν δυνατόν ἦν) τὴν εἰρήνην προ-
 κλοῦντο· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ χρῆζειν ἔλεγον τῶν ἐπὶ τῆς εἰ-
 ρῆνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλω-
 νίων ἀνδρας οἱ διαλέξαντο πρὸς τὸν Ἀνιλᾶιον. Οἱ δὲ
 Βαβυλώνιοι, κατοπτέας αὐτοῖς γενομένης, μαθόντες τὸ
 χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος Ἀνιλᾶιος ἦν, ἐπιπεσόντες κρύφα
 νυκτὸς μεθύουσι καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένους, κτείνουσιν
 ἀδελφεὺς πάντας ὅσους ἐγκατέλαθον, καὶ Ἀνιλᾶιον αὐτὸν
 ἀπέκτειναν.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγέντες τῆς Ἀνιλᾶίου
 βράθυτος, (ἐπιστόμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μῖσει τῷ πρὸς
 Ἰουδαίους, αἰεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεισαν
 αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέρους πα-
 ραγένοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἥπτοντο,) καὶ
 τότε οὖν ἀπολωλότων τῶν περὶ τὸν Ἀνιλᾶιον, ἐπετί-
 νοντο τοῖς Ἰουδαίοις. Οἱ δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν
 ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάσσασθαι
 μάχῃ δυνάμενοι μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν,
 ὤχοντο εἰς Σελεύκειαν, τῶν ἐκεῖνη πόλιν ἀξιολογώτα-
 την, Σελεύκου κτίσαντος αὐτὴν τοῦ Νικατόρος· οἱ
 20 κοῦσι δὲ αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πλείστοι δὲ
 Ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγων τὸ ἐμπολιτευό-
 μενον. Εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι,
 καὶ ἐπὶ μὲν πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν, τῷ δὲ ἕκτῳ
 ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐ-
 40 τῶν [καὶ κενὰ κτίσεις τῆς πόλεως] καὶ δι' αὐτὴν ἀφι-
 ξις εἰς τὴν Σελεύκειαν. Ἐκδέχεται δὲ μέζων αὐτοὺς
 συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφ' ἡγήσομαι.

θ'. Σελεύκειον τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς
 ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διγνοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ χρητοῦ-
 45 σιν οἱ Ἕλληνες. Τότε οὖν συνοίκων αὐτοῖς Ἰουδαίων
 γενομένων ἐστίαζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν
 ὁμολογία τῇ Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε
 ἀνδρῶν καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐνταταγμένον. Καὶ
 οἱ Ἕλληνες περιορθόμενοι τῇ στάσει καὶ μίαν δρῶντες
 50 αὐτοῖς ἀρομὴν τοῦ ἀναπύσασθαι τὸ πρότερον ἀζῖμα,
 εἰ δυνήθειεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας Ἰουδαίους καὶ
 Σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν
 συνήεις πρὸ τοῦ γεγονότος, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπι-
 σχυόμενοι. Οἱ δὲ ἐπειθόντα ἄσμενοι. Ἐγένοντο οὖν

autem et quotquot circa eum erant fuga effusissima in sil-
 vam se receperunt, facientes ut Mithridates exsultaret gau-
 dio ex victoria ab illis reportata. Ceterum ad Anilaeum
 confluit ingens multitudo perditorum hominum, suam
 salutem parvi pendendum dummodo rerum asperitate in
 praesens levantur, adeo ut incrementum quod ex illis cepe-
 rit occisorum numerum adaequaverit: haud tamen confe-
 rendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes essent
 et inexercitati. Veruntamen cum illis impressionem fa-
 ciebat in Babyloniorum vicos, atque istic vi et violentia
 Anilaei magna facta est rerum omnium vastatio. Tum Ba-
 bylonii, cum iis qui bellum susceperant, miserunt Naarda
 ad Judaeos qui illic erant, Anilaum sibi tradi postulan-
 tes. Et quum dictis istis non auscultarent, (neque enim,
 si id maxime vellent, hominem dedere potuerunt,) ad pa-
 cem ineundam eos invitabant: atque illi se etiam desiderare
 dicebant ut de pace convenirent, mittuntque una cum Ba-
 byloniis certos homines, qui cum Anila eo hac de re age-
 rent. Tum Babylonii, postquam omnia exploraverant, et
 qualis esset locus, in quo castra posuerat Anilaus, co-
 gnovissent, eos crapula somnoque gravatos adorti, impune
 quotquot nacti sunt, ipsumque Anilaem inter ceteros, in-
 terficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilaei metu liberati, (illis
 enim hic obstabat quominus suum in Judaeos odium effunde-
 rent, nam perpetuo fere inter eos dissidia erant ex legum
 diversitate orta, et cuicunque parti forte animi creverint,
 prior alteram injuriis lacescebat,) tunc itaque occisis qui
 cum Anila eo erant, in Judaeos impetum faciunt. Illi vero
 graviter ferentes Babyloniorum injurias, quum neque ali-
 quid possent contra illos in acie neque simul cum illis vi-
 vere sustinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regio-
 nis praecipuam, a Seleuco Nicaturis filio conditam: eam au-
 tem habitant Macedonum multi plurimique Graeci; praeterea
 etiam Syri numero non pauci cum illis versantur. In illam
 itaque se recipiunt Judaei, et per quinquennium nihil mali
 iis accidit. Sexto autem anno post priorem cladem, peste
 in eos grassata Babylone, Seleuciam se contulerunt. Major
 vero eos occupat calamitas propter causam quam memo-
 rabo.

9. Inter Graecos in Seleucia et Syros plerumque glisce-
 bat seditio et discordia, ita tamen ut Graeci superiores fue-
 rint. Tunc itaque quum Judaei qui eo venerant simul cum
 illis viverent, orta est seditio, et Syri vinoebant, quod ab
 illis starent Judaei, viri qui prompte pericula adeunt, se-
 que aliis ad bellum gerendum libenter adiungunt. Atque
 Graeci, ex seditione male habiti, quum cernerent se ex illa
 una re priorem auctoritatem recuperaturos esse, si possent
 Judaeos Syrosque dissociare, singuli cum Syris illis collo-
 quuti sunt, quibuscum antea intercesserat familiaritas, pacem
 et amicitiam pollicentes. Illi vero libenter auscultabant.

ἀρ' ἐκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἐκατέροις ἀνδρῶν πρᾶσσόντων ἐπὶ διαλλαγᾷ, τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. Ὁμονοήσαντές τε μέγα τεκμήριον ἐκάτεροι εὐνοίας παρ' ἀλλήλοις ἤξιουν παρασχεῖν τὸ πρὸς
 6 Ἰουδαίους ἔχθος· ἐπιπεσόντες τε αἰφνίδιον αὐτοῖς κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. Ἀπώλυντό τε πάντες πλὴν εἴ τινας ἔλεον φίλων ἢ γειτόνων ἐπιχωρησάντων αὐτοῖς ἔφυγον. Τούτοις δὲ ἦν εἰς Κτησιφῶντα ἀπογυρῆναι, πόλιν Ἑλληνίδα καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλη-
 10 σίον κεκμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἡ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. Ἀσύνθετα δὲ ἦν αὐτοῖς τὴν ἰδρύσιν πεποιημένους, τιμῆς τοῦ βασιλέως Σελευκείων μὴ πεφροντισκότων. Ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων
 15 ἔθνος τοὺς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς, ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτευόν τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοὺς Σελευκεῦσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τε τὰ Νάαρδα καὶ τὴν Νίσιβιν, ὁχυρότητι τῶν πόλεων κτόμενοι τὴν
 20 ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. Καὶ τὰ κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

BIBAIION ENNEAKAIDEKATON.

- α'. Ὡς Γάιος Καῖσαρ, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Κασσίου Χαίρεου, ἀντρεῖθῃ.
 β'. Ὡς Κλαύδιος ὁ θεὸς αὐτοῦ, βισθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.
 γ'. Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.
 δ'. Πρεσβεία τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλήν, καὶ ὡς συνθέμενοι οἱ στρατιῶται οἱ μετὰ τῆς βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τῶν πραγμάτων· ἡ δὲ βουλὴ μονωθείσα παρεκάλει Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγήναι.
 ε'. Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.
 ς'. Προγράμματα Κλαυδίου Καίσαρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ.
 ζ'. Ἀπόπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.
 η'. Ἡ ἐπιστολὴ Πουπλίου Πετρωνίου τοῦ Συρίας ἡγεμόνος πρὸς Δωρίτα· ὑπὲρ Ἰουδαίων.
 θ'. Ὡς βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῆ κατασκευάζων, ἀτελῆ τὴν σπουδὴν ἔσχε μετὰ τὴν τελευτήσας.
 ι'. Ὅσα ἐπράξε τρισὶν ἔτεσιν, ἀχρὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὅν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν γ' καὶ μηνῶν ς'.

ΚΕΦ. Α'.

Ἰάσος δὲ οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐσομένην γῆς καὶ

Post sermones igitur ultro citroque habitos, primaris ex utraque parte viris de gratia ineunda agentibus, statim reconciliatio facta est. Quumque consensissent, utrique non aliam certiorum amicitiae tesseram sibi invicem daturos esse existimabant, quam ut Judaeos odio prosequerentur: eosque ex improvise aggressi supra quinquaginta hominum millia occidunt. Atque omnes perierunt, praeter eos qui amicorum aut vicinorum misericordia evaserunt. Hi autem Ctesiphontem migrarunt, urbem Graecam et Seleuciae in vicinia sitam, ubi rex quotannis hiemem agit, et impedimentorum ejus pars magna reposita erat. Verum certam fidem stabilemque sedem non invenerunt, Seleucensibus de honore regis ininvicem sollicitis. Etenim Judaei omnes in eo loco terrore Babyloniorum et Seleucensium perculsi erant, quippe quod Syri universi in ea regione conspirant cum Seleucensibus ad bellum Judaeis inferendum. Unde factum est ut plerique Naarda ac Nisibin se receperint, infirmitate et munitionibus earum urbium securitatem reponentes, accedente quod bellicosorum hominum copia omnis illic habitabat. Atque ea quidem quae ad Judaeos in Babyloniam spectant, hujusmodi erant.

LIBER DECIMUS NONUS.

1. Quomodo Caius Caesar, insidiis appetitus a Cassio Chreno, interfectus est.
2. Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus a militibus, imperium suscepit.
3. Seditio coorta inter senatum populumque et Claudium militesque qui cum eo erant.
4. Legatio regis Agrippae ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus detectus Claudium obsecrabat ut cum ipsis in gratiam rediret.
5. Quomodo Claudius Caesar reddidit Agrippae omne regnum paternum, insuper adjecta etiam Lysaniae tetrarchia.
6. Programmata Claudii Caesaris ad Alexandrinos de Judaeis qui illic erant et in universo ejus imperio.
7. Navigatio regis Agrippae in Judaeam.
8. Literae Publii Petronii praesidis Syriae ad Doritas pro Judaeis.
9. Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum moenia magnifice instaurans, morte praeventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.
10. Quae gesserit per tres annos usque ad obitum, et quo modo vitam finierit.

Continet hic liber tempus annorum trium, mensium sex.

CAP. I.

Caius autem non in solos qui Hierosolymis erant Judaeos quique in vicinis regionibus debebant violentiae suae insaniam effundebat, sed eam per terras omnes et maria grassa-

θαλάσσης ἔστειλλεν αὐτὴν, ὅποση Ῥωμαῖοις ὑπακούει, μύριον τε ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὅποσα μὴ ἱστορήτο πρότερον. Μάλιστα δὲ ἡσθάνετο τοῦ δεινοῦ τῶν πρᾶσσομένων ἢ Ῥώμῃ, κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἀγοντος καὶ φέροντος καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον καὶ ὅσοοι τούτων εὐπατρίδαι καὶ προγόνων ἐπιφανεῖαι τιμώμενοι. Μύρια τε ἠύρισκετο καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλούμενων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκλητικαῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε καὶ τὰ χρήματα συλλογμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀραιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. Ἐξεθείαζε δὲ ἐκυτόν καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἡξίω γίνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τοῦ Διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ Καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμωτάτων δ' ἄρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμηση προσαγορεύειν τὸν Δία. Καὶ τὰλλα ἔπρασε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχείας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς Μισσηνοῦς, ἑτέραν πόλιν ἐπιβαλάσσειον, τὴν διὰ βασιν δεινὸν ἡγούμενος τρήρει περατοῦν, καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ δεσπότη ὄντι τῆς θαλάσσης ταῦτά καὶ ὅποια καὶ παρὰ γῆς ἀπαιτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίου τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάσσης ζεύξας, καὶ εἰσω τὸν κόλπον ἀπολαύων πάντα, ἤλαυνεν ἐπὶ τῇ γαστρὶ τὸ ἄρμα· θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδοὺς. Τῶν τε ἱερῶν τῶν Ἑλληνικῶν οὐδὲν ἐτι ἀσύλητον κατέλειπεν, ὅποσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἀγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτόν· οὐ γὰρ ἐν ἐτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν δὲ τοῦτο οὐσαν τὴν Ῥωμαίων πόλιν. Ἐκδόμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τὴν τε οἰκίαν καὶ τοὺς κήπους, ὅσοι τε αὐτῷ καταγωγαὶ διὰ γῆς τῆς Ἰταλῶν· ἐπεὶ καὶ τὸν Ὀλύμπιον τιμώμενον Δία ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ οὕτως ὀνομασμένον [Ὀλύμπιον], Φειδίου τοῦ Ἀθηναίου πεποιηκότος, ἐτόλμηση κελεῦσαι εἰς τὴν Ῥώμην μεταφέρειν· οὐ μὴν ἔπραξέ γε, τῶν ἀρχιτεκτόνων φαμένων πρὸς Μέμμιον Ῥήγουλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ Διὸς, ἀπολεῖσθαι τοῦργον κινήσεως αὐτοῦ γεγεννημένης. Λέγεται δὲ τὸν Μέμμιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μεζόνων γεγεννημένων ἢ ὡς ἂν τινα πιστὰ ἡγεῖσθαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν· καὶ γράφει τὰδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογία τοῦ ἐκλιπεῖν ἀδιακόνητον τὴν ἐπιστολήν. Ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων αὐτῷ κινδύνου γενομένου, σωζεται φθάσαντος ἤδη Γαίου τελευτῆσαι.

β'. Εἰς τοῦτο δὲ προὔθη τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὅστε δὴ καὶ θυγατὶς αὐτῷ γενομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπετώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι κατατίθεται τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ Διὶ γεγενέαι τὸ τέκνον ῥάσκων, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μεῖζονα φάμενος ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. Καὶ τὰδε ἡγείροντο

turam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriae prodita sunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta est Roma, quum nihilo magis eam in honore haberet, quam ceteras civitates, tum alios ejus cives agens ferensque, tum maxime senatores, eosque praecipue qui patricii erant et gloria majorum oculos omnium in se convertabant. Et innumera excogitabat etiam contra eos qui Equites vocabantur et in civitate, quod dignitate et opibus florent, pari erant in existimatione cum senatoribus, utpote ex quorum ordine in senatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat et de gradu dejiciebat, et tam vita quam pecunia spoliabat, quippe quod plerumque eveniebat caedes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majestatem sibi asserebat, sibi que honores plus quam humanos tribui a subditis postulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque fanorum omnium apud illos celeberrimum est, Jovem fratrem suum appellare ausus est. Alia quoque agebat similiter ac si plane insanus esset, quando a Puteolis Campaniae urbe ad Misenum usque, et ipsum Campaniae oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, et alioqui ad se maris dominum pertinere existimans ut ab eo eadem quae a terra obsequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum per triginta in mari stadia ponte juncto, intusque sinus omnis spatio comprehenso, curru per pontem vectus est: sibi enim utpote deo convenire ejusmodi itinera facere. Templorum quoque Graecorum nullum in spoliatum relinquebat, quaecunque picturae aliquid aut sculpturae haberent, reliquosque statuarum et donariorum apparatus ad se deportari jubens: haud enim decere ut quae pulcra sint alio in loco reponantur quam pulcherrimo, hunc autem esse urbem Romam. Insuper rebus ad se illinc advectis domum suam exornabat et hortos, ut et alia sua per Italiam deversoria; quippe qui et Jovem Olympium a Graecis cultum atque sic [Olympium] cognominatum, Phidiae Atheniensis opus, Romam transferri jubere ausus esset. Quod tamen non successit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri simulacrum si loco suo moveretur. Aiunt etiam Memmium propter ista, editis etiam prodigiis supra quam cuique credibile est, ab eo tollendo desuisse; quae etiam scripsit ad Caium, ut semet excusaret quod mandatis ejus non fuerat obsequutus. Quumque ille propterea summum vitae discrimen adiret, evasit Caio mox morte praerepto.

2. Eo autem insaniae processit ut, quum filia ei nata esset, eam in Capitolium delatam in simulacri genua deponeret, communem sibi cum Jove prolem esse dicens, duosque se ei patres constituere, adjecto se in medio relinquere uter horum major sit. Atque illum haec licet perpetranti to-

πράσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. Ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς-
 τισιν ἐβελήσειαν ἐγκλήμασι. Δεινὰ γὰρ πάντα ἦν ὅποσα
 6 μέλλοι λέγεσθαι, διὰ τὸ χάριτί τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ
 ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι· ὥστε Ἰδὴ καὶ Κλαυδίου
 ἐτόλμα ποιήσασθαι Πολυδευκῆς ὁ δοῦλος· κατηγοροῖν,
 καὶ Γάϊος ἠνείχετο κατὰ πατριωτοῦ τοῦ αὐτοῦ δίκης
 θανάτου λεγομένης ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ
 παραλαβεῖν δύναιμι ἀνελεῖν αὐτόν. Οὐ μὲν ἐξεγένετό
 10 γε αὐτῷ. Ἀναπεπληγότες δὲ αὐτοῦ συκοφαντῶν καὶ
 κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἤς ἐπῆρχε, καὶ πολλὴν
 τὴν δουλοκρατίαν ἐπηρμένους τοῖς δεσπόταις, ἐπιβου-
 λαὶ τὰ πολλὰ Ἰδὴ συνίσταντο, τῶν μὲν ἐπ' ἀμύνη ὧν
 πάθοιεν ὀργὴν ποιουμένων, τῶν δὲ πρὶν ἐμπεσόντες
 15 κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθαι
 τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν ἐπίτηδες τοῖς τε ἀπάντων νόμοις
 καὶ τῷ ἀσφαλεῖ νόμῳ συνήνεγκεν εὐδαίμονιάς ῥοπήν
 ὁ θάνατος αὐτοῦ. ἔθνη τε τῷ ἡμετέρῳ οὐδὲ εἰς ὀλίγον
 ἐξεγενόνη μὴ οὐκ ἀπολομέναι, μὴ ταχέως αὐτῷ τε-
 20 λευτῆς παραγενομένης. Βούλομαι δὲ δι' ἀκριβείας τὸν
 πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
 πολλὴν ἔχει πίστιν τοῦ Θεοῦ τῆς δυνάμεως καὶ παρα-
 μυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
 οἰομένοις ἀτίδων τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήχιστον
 25 φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ παραγενομένης.

γ'. Ὅδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκευάζετο,
 καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον.
 Αἰμίλιος μὲν Ῥήγουλος, ἐκ Κορδύβης τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ
 τὸ γένος, συνεῖχε τινας, ἃ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ προθυ-
 30 μος ὧν ἀρᾶσθαι Γάϊον· ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεκροτεῖτο,
 ἥς Χαίρειας Κάσιος χιλιάρχος ἡγεμὼν ἦν· Μινουκιανὸς
 δὲ Ἄννιος οὐκ ὀλίγη μοῖρα τῶν ἐπὶ τὴν τυραννίδα πα-
 ρεσκευασμένων ἦν. Αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς
 Γάϊον συνελθεῖν Ῥηγούλῳ μὲν τὸ ἐπὶ πᾶσιν ὀργίλον
 35 καὶ μίσει χροῖμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα·
 (καὶ γὰρ εἶχε τι θυμοειδὲς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλευθέ-
 ριον, ὅφ' οὐ μὴδὲ στέγην προστίθεσθαι τῶν βουλευμά-
 των· πολλοῖς γοῦν ἀνεκωνώσατο καὶ φίλοις καὶ ἄλλοις
 δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις·) Μινουκιανὸς δὲ τὰ μὲν
 40 Λεπίδου τε ἐκδικία (φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μέγιστα ὄντα
 τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος) καὶ
 ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν
 Γάϊον ἐπὶ θάνατον ἀνακειμένην ἐπαφέναι τὴν ὀργὴν,
 ἐπὶ τὴν ἐγγείρησιν ἦλθεν· Χαίρειας δὲ αἰσχύνῃ φέ-
 45 ρων τὰ δειδιῶτα εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπὸ τοῦ Γάϊου προσ-
 φερόμενα καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φίλᾳ
 καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γάϊου τελευτῶν οὐκ ἀνελεύθερον
 ὑπολαμβάνων· οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ προεβήσαν· τὴν ἐπὶ
 τῷ πράγματι σκέψιν, τὴν τε ὕβριν θεωμένους καὶ ἐπιθυ-
 50 μούσιν αὐτὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀμαρτύνουσαν διαφυγεῖν ἀρχι-
 μένους τὸν Γάϊον· ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθώσαι,
 καλὸν δὲ κατορθοῦσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἱ ἐπὶ
 σωτηρίᾳ τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας ποιοῦσι· καὶ
 μετὰ δέληρον ἀπτεσθαι τοῦ πράγματος. Παρὰ πάντα

lerabant homines. Quin et servis permisit dominos accu-
 sare, et quaecunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia
 autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum
 in ipsius gratiam ipsiusque hortatu illis crimini vertebantur·
 adeo ut in Claudium quoque accusationem instituire auderet
 Pollux ejus mancipium, et Caius, quum capitis causa contra
 patrum diceretur, ad eam audiendam venire sustineret
 sperans sibi datum iri potestatem ipsum tollendi. Proposito
 tamen suo excidit. Quum autem totum suae ditionis orbem
 calumniis malitiisque replevisset, servosque in dominos
 magna potestate armasset, tum saepius in eum tendebantur
 insidiae, aliis quidem ei succensentibus ut acceptas injurias
 ulciscerentur; aliis vero hominem interficere constituentibus,
 priusquam ipsi in magnas calamitates inciderent.
 Proinde ad leges omnium populorum conservandas et se-
 curitatem feliciter admodum cecidit illius mors, gentique
 nostrae praecipue, quae parum aberat quin funditus perierit,
 nisi mors illum celeriter occupasset. Volo itaque singula
 de illius interitu narrando percensere, praesertim quod
 multum fidei affert Dei potentiae et solatii illis qui in ad-
 versis sunt, et admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem
 putant, non autem in calamitatem tandem desinere,
 nisi illi comes adjungatur virtus.

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum
 est, idque trium virorum fortium ductu et auspiciis. Aemi-
 lius Regulus, ex Corduba Iberiae oriundus, nonnullos secum
 conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut sua manu
 Caium tollere: altera conjuratorum cohors consultata erat,
 duce Cassio Cherea tribuno: Annius etiam Minucianus
 non parvae praerant manus contra tyrannikum parata. Causa
 autem illis erat odii, quo impulsī in Caium conspirarunt,
 Regulo quidem, quod snapte natura iracundus fuerit,
 oderitque omnia injuste perpetrata; (nam fortis erat et
 animosus, ingenioque liberali, ita ut sua consilia non dis-
 simularet: ea itaque cum multis communicavit tum amicis
 tum aliis, qui videbantur ipsi ad res agendas acres strenuiores)
 at Minucianus partim quidem Lepidum ulciscendi deside-
 rio, quem illi amicissimum et civem cum primis egregium
 Caius occiderat, praesertim vero de se metuens, quod moris
 esset Caio ira in omnes similiter ad mortem usque debac-
 chari, ad rem aggrediendam se accingebat; Cherea au-
 tem, quod enim valde puderet conviciorum in ipsum tanquam
 mollem et effeminatum a Caio jacturum, quodque alioqui pe-
 riculum adiret quotidie ex sua erga Caium amicitia et obser-
 vantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum
 existimabat. Illis autem visum est consilium de re exe-
 quenda cum omnibus communicare, qui injurias et specta-
 rent et eas inter se invicem flagrantes effugere desidera-
 rent, Caio sublato: fortasse quidem fore ut res ex sententia
 succedat, pulcrum vero, si successerit, tot viros bonos
 secum consentientes habere, qui pro salute urbis et im-
 perii expetunt etiam cum vitae discrimine ad rem aggredi-

δὲ Χαιρέαν ἐπειγέσθαι, ὀνόματός τε ἐπιθυμία μείζονος καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδείστερον προσέειπαι τῷ Γαίῳ διὰ τὴν χιλιαρχίαν βραστόνης αὐτῷ κτείνειν ἐτομίνης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἵπποδρομίας ἦσαν· καὶ σπουδάζεται γὰρ Ῥωμαίοις ἡδε ἡ θεωρία δεινῶς. Συνίασι δὲ προθυμῶς εἰς τὸν ἵπποδρομον καὶ ἐπ' οἷς χρήζοιεν δέοντα τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ πλῆθος συνελθόντες, οἱ δὲ ἀναντιλέκτους τὰς δεήσεις κρίνοντες οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Γαίον, ἐκθύμῳ τῇ ἰκετείᾳ χρώμενοι, τῶν τελῶν ἐπανέειναι καὶ τῶν φόρων ἐπικουφίζειν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. Ὁ δὲ οὐκ ἠνέχετο, καὶ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας κελεύει τοὺς βοῶντας λαθεῖν τε καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγαγόντας. Καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα καὶ οἷς προσετέτακτο ἔπρασσον, πλείστοί τε ἦσαν οἱ ἐπὶ τοιούτοις ἀποθανόντες. Καὶ ὁ δῆμος· εἰώρα μὴν, ἠνέχετο δὲ παυσαμένους τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἐνεκα τῶν χρηματίων ὀρθαλοῦσι ὁρώντες [ἐπὶ τοιούτοις] παρήττησιν θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. Ταῦτα Χαιρέαν ἐνέηγαγε μείζονος ἀπτεσθαι τε τῆς ἐπιβουλῆς καὶ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγρωκότα τὸν Γαίον. Καὶ πολλάκις μὲν καὶ παρὰ τὰς ἐστιασεις ἀμείλλησεν ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἄλλ' ἐπέεργετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν οὐκέτι ἐνδοιαστὸν κεκρικῶς, τὸν δὲ καιρὸν περισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ καταπράξει τῶν βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρωτῶ.

ε'. Ἐστρατεύετο δὲ πολὺν ἤδη χρόνον, οὐχ ἡδονῇ φέρων Γαίου τὴν συναναστροφὴν. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἵσταται Γαίος εἰσπραζόμενον τοὺς τε φόρους καὶ δσα ἄλλα καταβαλλόμενα εἰς τὸν Καίσαρος θησαυρὸν ἐφυστερῆκει τοῖς καιροῖς, διὰ τὸ ἐπιδιπλάσιαζεσθαι τὴν δυνάμειν αὐτῶν, χρόνον ἔχει ποιεῖται τῇ εἰσπραξί, τρόπῳ τῷ αὐτοῦ γρώμενος μᾶλλον ἢ τῇ Γαίου προτάξει, διὰ δὲ τὸ φειδοῦ χρῆσθαι τὰς τύχας οἰκτον λαμβάνων τῶν ὑπὸ τὴν εἰσπραξίν, εἰς ὀργὴν προὐκαλεῖτο τὸν Γαίον, μαλακίαν ἐπικαλοῦντα αὐτῷ τοῦ σχολῆ συνάγεσθαι τὰ χρήματα. Καὶ δὴ τὰ τε ἄλλα ὕβριζεν εἰς αὐτὸν καὶ ὅποτε τὸ σημεῖον παρεῖχεν αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, θῆλεα τε εἰδίδου τὰ ὀνόματα καὶ ταῦτα αἰσχύνῃς ἀνάπλεα. Καὶ ταῦτα ἔπρασεν αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένος ἐν τινων τελευταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς συνίστατο· στολὰς γὰρ ἐνδυσόμενος γυναικείους καὶ τινων περιθήσεις πλοκαμίδων ἐπινοῶν, ἄλλα τε ὅποσα ἐπικαταφεύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἐμελλεν, αὐτὸς τὴν ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνῃν ἐτόλμα Χαιρέα προσκαλεῖν. Χαιρέα δὲ, καὶ ὅποτε μὲν παραλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργὴν παρίστατο, μείζονος δὲ ὅποτε παραδίδοι, γλώμενος ὑπὸ τῶν παραλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγχιλιάρχοι παιδιὰν ἐποιούντο αὐτόν. Ὅποτε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρὰ τοῦ Καίσαρος κομίζειν, προὐλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. Διὰ ταῦτα δὲ αὐτῷ καὶ θάρσος παρίστατο κοινωνοῦς τινος παραλαμβάνειν, ὥς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀρεγῇ γρώμενος. Καὶ ἦν γὰρ Πομπήδιος, συγχλητικῆς

At Chæream super omnia stimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod ipsi in proclivi foret Caium interlicere, quum ipsi utpote tribuno liberior ad eum pateret aditus.

4. Interea autem ludi agebantur Circenses: cui spectaculo mirifice dediti sunt Romani. Tum magno studio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris est illis quicquid desiderant ab Imperatoribus flagitare; qui illis ejusmodi petitionibus, quod eis contralicere hand æquum videretur, nunquam non concedunt. Tunc itaque summa contentione Caio supplicabant ut aliquid de tributis remitteret, et quod grave erat et onerosum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud æquo animo ferebat, quumque majori uterentur vociferatione, aliis alio missis clamatores comprehendi jubet, et sine ulla mora et cunctatione ad supplicium duci. Et ille quidem ista imperabat, jussa vero exsequebantur quibus id negotii datum erat; plurimique hujusmodi de causa interempti sunt. Et ista quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut statim a clamoribus cessarent, quum sibi ante oculos versaretur ut morte multarentur qui [ejusmodi] pecuniæ exactionem ab ipso deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad insidiandum Caio aggredereetur, faciendumque ut ab immani in homines sævitia desisteret. Et sæpe quidem cogitavit de ipso etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibusdam tamen rationibus inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitaret, verum ut occasionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu, sed ad perficienda quæ decreverat manibus uteretur.

5. Jam multum temporis in militia exegerat, ægre ferens quod cum Caio versaretur. Postquam autem eum vectigalibus exigendis præfecerat Caius, aliisque quæ temporis non soluta fisco Cæsaris debebantur, in istis, quod et duplo majora facta essent, exigendis dum moratur, suæ magis naturæ obsequens quam Caii mandatis, quodque afflictæ fortunæ postularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, a quibus exigenda erant tributa, miseratus, concivit in se iram Cæsaris, mollitiem ipsi exprobrantis quod tardiuscule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi et alias ingerebat, et quoties ei daret tesseram pro eo die quo ille munus obiret, femineum aliquid idque valde probrosum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus a probro in certis mysteriis celebrandis a se institutis: nam quum vestitum muliebrem sibi induisset et cinnos quosdam capiti imponendos excogitasset, aliisque quæ vultum femineum ementirentur, ipse non veritus est hujusmodi probra Chærese objicere. At Chærea, quum tesseram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magisque adhuc quum eam aliis traderet, derisui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut ceteris tribunis ludibrium fieret. Nam quoties illius esset tesseram ab ipso Cæsare afferre, prædicebant fore ut tale aliquid ludicrum, quale antea, afferret. Proptereaque ei fiducia accrescebat sibi socios aliquot ascendendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompeius, vir ordinis senatorii, omni-

μέν, τὰς ἀρχὰς δὲ διελθλυθὺς σχεδὸν ἀπάσας, Ἐπικούρειος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπράγμονος ἐπιτηδεύτης βίου. Τοῦτον ἐνδείκνυσαι Τιμίδιος ἐγθρὸς ὢν ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπρεπεῖ κατὰ τοῦ Γαίου, μάρτυρα παραλαβάνων Κυντίλιαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφανείᾳ τοῦ ὠραίου περισπούδαστον πολλοῖς τε ὤσαν καὶ τῷ Πομπηδίῳ. Καὶ τῆς ἀνθρώπου (ψεύδος γὰρ ἦν) δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ τοῦ ἑραστοῦ παρασχεῖν, βασάνων ἐχρηζεν ὁ Τιμίδιος. Καὶ 10 Γάιος παρωρυμμένος καλεῖται τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' εὐθὺς βασανίζει τὴν Κυντίλιαν, χρώμενος τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ καὶ ὅποσα στρεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ὠμότερον διακονήσεσθαι, τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας. 15 Κυντίλιᾳ δὲ ἐπὶ τὴν βάσανον ἀγομένη τῶν συνιστόρων τινὸς ἐπιβαίνει τῷ ποδί, ἀποσημαίνουσα θαρσεῖν καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· διοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. Βασανίζει δ' αὐτὴν ὠμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μὴδὲν 20 ἐνδοῦσαν ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τὴν Γαίου, διακειμένην οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. Καὶ ὁ Γάιος, παθὼν τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς Κυντίλιας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀληθδόνων διακειμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἡρίει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Πομπηδίον, ἐκείνην δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾷ 25 παραμυθίας ἐσομένων λώθης, ἣν ἐλελώθητο εἰς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀληθδόνων.

ζ'. Ταῦτα δεινὸς ἤνιασε τὸν Χαιρέαν ὡς αἴτιον ἀνθρώποις καὶ ὑπὸ Γαίου παρηγορίας ἀξίους κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, γινόμενον· φησὶ τε πρὸς Κλήμεντά τε καὶ 30 Παπίνιον, ὢν Κλήμης μὲν ἐπὶ τῶν στρατοπέδων, Παπίνιος δὲ καὶ αὐτὸς ἦν χιλιάρχων, « ἀλλ' ἐπὶ φυλακῇ « γε, ὦ Κλήμη, τὰ πάντα τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῖν « πράσσειν οὐκ ἐλλέλειπται. Τῶν γὰρ συνομωμοκότων « αὐτοῦ κατὰ τῆς ἡγεμονίας προνοία καὶ πόνοις τοὺς 35 « μὲν ἀπεκτείναντες, τοὺς δὲ ἐστρεβλώσαμεν ἐπὶ τοῦ « σοῦτον ὡς ἔλεεινούς κακείνῳ γενέσθαι. Μετὰ πόσης « τε ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγεται τῶν στρατιῶν; » Σιγήσαντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνῃ φέρειν τὰ προσ- 40 τασσόμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθμήματι περι- στάντος, λόγῳ δὲ αὐτῷ τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡγουμένου προνοία τοῦ ἀσφαλοῦς, Χαιρέας ἤδη θάρσει χρώμενος ἐν λόγοις ἦν κινδύνων ἀναιμῶντος πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπεζιών, καὶ ὅτι « λόγῳ μὲν εἶη Γάιος ὁ 45 τὴν ἐπὶ τοιοῦτοις αἰκίαν προσιθέμενος, τοῖς δὲ τάλη- θές ἐξετάζειν πειρωμένοις, ἐγὼ τε, ὦ Κλήμη, καὶ οὐ- τοῖσι ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ ἡμῶν σὺ, ταύτας Ῥωμαῖοις τε καὶ τῷ παντὶ ἀνθρωπίνῳ τὰς στρέβλας προσφερόμε- 50 νοι οὐκ ἐπιτάγμασι τοῖς Γαίου διακονούμενοι, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν, παρὼν παῦσαι τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, διακονούμεθα ὀρυζόροι καὶ δῆμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ 55 ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ δουλουμε-

bus fere honoribus perfunctus; erat autem alias Epicureus, adeoque a negotiis abhorrens ac otii et quietis amans. Hunc accusabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Caium petulantius jactarit; et testem adhibebat Quintiliam, femi- nam ex iis quæ in scenam prodibant, propter formæ venu- statem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Quum autem illa dedignaretur suum amatorem falso, id quod erat, testimonio gravare in causa capitis, Timidius urgebat tormentis eam subijci. Tum Caius animo exasperatus Chæream jubet sine mora et cunctatione torquere Quintiliam, ideo potissimum ei solitus cædes et quæstiones injungere, quod putaret hæc exsequiturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, quum torquenda duceretur, consociorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sume- ret, neve ad tormenta ipsius expavesceret: se enim forti animo et invicto ea perlaturam. De illa quæstionem ha- buit Chæreas acerrimam, non sponte sua, sed necessitate coactus, propter suam ipsius salutem; quumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caii con- spectum, ita corpore deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatum acerbitate vexata, Caius, animo nonnihil commotus, et ipsam et Pompedium crimine absolvit: insuper et Quin- tiliam pecunia donavit, in læsi corporis solatium et quod dolorem intolerabilem fortiter et animose pertulisset.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstittisset hominibus, qui- bus etiam Caius consolationem adhibere dignatus esset: dicitque Clementi et Papinio, quorum Papinius et ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio. « nobis « vero, o Clemens, studium non defuit omnia agendi quæ « ad salutem Imperatoris spectant. Nam ex iis qui contra « imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura et opera « necati sunt, alii tormentis adeo vexati, ut ipsi Caio visi « fuerint miserabiles. Aunon interea mira cum virtute « educimus exercitum? » Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus robore præ se ferente, insaniam tamen Imperatoris verbis increpare laud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea, jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius et audacius loquitur, urbis et imperii calamitates numerando percer- sens; « quodque vulgi sermonibus hanc ignominiam Caius proferat; sin vero in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, et iste Papinius, et ante nos tu, hæc Romanis et universo generi humano tormenta admoxyimus, non Caii mandata exsequentes, sed nostram voluntatem, quum penes nos fuerit facere ut desineret a tantis in cives et subdi- tos injuriis, obsequium ei præstamus pro militibus satel- lites facti et carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate aut imperio Romanorum, sed pro ejus incoluntate, qui

νου τὰ τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μαινό-
μενοι τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνου τῆς
ἐκείνων, μέχρι ἂν δῆ τις καὶ καθ' ἡμῶν διακονήσῃται
τοιαῦτα Γαίῳ. Οὐ γὰρ εὐνοία τι πολιτεύει διὰ τὰδε
πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑποράσεως δὲ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τοῦ
πολλοῦ τῶν ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος· (οὐ γὰρ δὴ
στήσεται ποτε Γαίῳ τὰ τῆς ὀργῆς, διὰ τὸ μὴ δίκην,
ἀλλ' ἤδοντ' ἑπείρας αὐτῆς τυγχάνειν·) σκοπὸς δὲ προ-
κεισόμεθα καὶ αὐτοὶ, δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβού-
λευτόν τε καὶ ἐλευθερόν βεβαίου καὶ ἡμῖν κινδύνων
ἀπαλλαγὰς ψηφισασθαι. »

ζ'. Κλήμης δὲ τὴν μὲν διάνοιαν τὴν Χαιρέου φανε-
ρὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾶν δὲ ἐκέλευε, « μὴ καὶ φοιτῶντος εἰς
πλείονας τοῦ λόγου, καὶ διαγερομένων ὅποσα κρύπτεσθαι
καλῶς ἔχοι, πρὶν τυχεῖν πράξαντας ἐκπύστου τοῦ ἐπι-
βουλεύματος γενομένου, κολασθεῖεν· χρόνῳ δὲ τῷ αὐθις
καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ πάντα, ὡς
παραγεννησομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχαίου·
αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γῆρως ἀνηρῆσθαι τὴν ἐπὶ τοιοῦτο
τόλμαν. Τῶν μέντοι γε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, συντεθέν-
των καὶ ῥηθέντων ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποδείμῃν,
εὐπερέστερα δὲ πῶς ἂν τις καὶ δύναιτο; » Καὶ Κλήμης
μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, διαλογισμῷ τῶν τε ἀκροαθέντων
καὶ ὁπόσων αὐτὸς εἰρήκει περιφερόμενος. Χαιρέας δὲ
δεῖσας ὡς Κορνήλιον Σαβίνον ἡπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν
χίμαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δὲ ἄλλως ἐξέπιστάμενος αὐ-
τὸν καὶ τοῦ ἐλευθεροῦ ἐραστήν, καὶ δι' αὐτὸ τῇ κατα-
στάσει τῶν πραγμάτων πολεμίας διακειμένον, χρήζων
ἐκ τοῦ ὄξους ἔγχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων τῆς ἐγγειρομένης
ὑπ' αὐτοῦ, καλὰ νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δέει
μὴ ὑπὸ Κλήμεντος ἐκροίτησις γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε
τὰς μελλήσεις καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῶν
ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.

η'. Ἐπεὶ δὲ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν,
ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν οὐχ ὑστεροῦντι ἴσης, ἀπο-
ρίᾳ δὲ πρὸς ὄντινα εἰπὼν ἀσφαλῆς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους
σιγῇ παραδιδόντι. Ἐπεὶ οὖν ἀνδρὸς ἡυπόρητο οὐ μόνον
στέγην ὅν πύθοιτο προσθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην
φανεροῦντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο καὶ μηδὲν
εἰς ἀναβολὰς εἰδεῖτο τοῦ Χαιρέου. Τρέπονται τε ὡς
Μινουκιανόν, αὐτοῖς μὲν ἐπιτηδεύσει ἀρετῆς καὶ τῷ
ὁμοκλήῳ τοῦ μεγαλόφρονος συγγενῇ, Γαίῳ δὲ ὑποπτον
τῆς Λεπίδου τελευτῆς· πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο
Μινουκιανός τε καὶ Λέπιδος καὶ δέματι κινδύνων τῶν
καθ' αὐτῶν. Πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τελείῳ φοβερός ἦν Γάιος,
ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον καὶ πρὸς οὐστυνασούν τῇ μανίᾳ
χρῆσθαι μὴ ἀφησόμενος· φοβεροὶ τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς
ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀγῆθδονος, διασαφεῖν μὲν ἀλλήλοις
ἀντικρυς τὴν διάνοιαν καὶ μίσος τὴ πρὸς Γαίον ῥόβῳ
τε κινδύνων ἀρέμενοι, ἄλλως δὲ αἰσθανόμενοι τοῦ ἀλ-
λήλων μίσους πρὸς τὸν Γαίον, καὶ δι' αὐτὸ εὐνοία χρῆ-
σθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένον.

θ'. Γενομένων δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεων ἐπέπερ συνέβαλ-
λον, εἰσθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τιτίων

eorum tam animos quam corpora in servitutem redigit,
sedati quotidie sanguine illorum quos occidimus aut tor-
quemus, donec ipsius jussu ab aliis pari modo tractabi-
mur. Non enim propter ista, dum nobiscum versatur,
benevolentia nos prosequitur, sed potius suspectos habet,
quum alioqui multa facta fuerit cautes; (non enim ab ira
conquiescet, ut qui irascitur non ut jus et aequum tueatur,
sed ut animo gratificetur suo;) verum nos quoque illius
sævitie obnoxii erimus, quum oportuerit et omnibus securi-
tatem et libertatem firmatum ire et constituisse a nobismet
pericula propulsare. »

7. Et Clemens quidem Chærææ sententiam palam appro-
bat laudatque, tacere autem jubeat, « ne sermo in plures
dimanaret, et divulgatis quæ silentio premi oporteret,
antequam res perficiatur prodito consilio et patefactis in-
sidiiis, ipsi ad supplicium rapiantur: temporum autem
procedenti et spei in posterum omnia permittenda, utpote
auxilium ipsis ex inopinato suppeditatura fortuna. Ipsius
quidem non esse ob ætatem ingravescentem tale ali-
quid audere. Verum iis, quæ tu, Chæræa, machinatus
es et dixisti, tutiora forsitan possum suggerere, honestiora
nemo quidem potest. » Et Clemens quidem domum se
recepit, dum mente agit ea quæ audierat quæque ipse
dixerat, in contrarias partes distractus. Chæræa autem
ea de re sollicitus, ad Cornelium Sabinum et ipsum tribu-
num properat, quem alioqui virum egregium esse noverat,
et libertatis amantem, ideoque animo infenso et inimico
præsenti rerum statui, quod vellet e vestigio ad ea quæ
decreverant exsequenda aggredi, opportunitum esse ratus
ipsi illa propoñere, metuens etiam ne per Clementem pro-
derentur, secumque insuper reputans quantum temporis
cunctando perdituri essent.

8. Quum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui
jam ante pari modo animatus, ideo tantum hacenus si-
luerat, quod neminem habuerit cum quo consilium tuto
communicaret. Quum igitur in hominem incidisset, qui non
modo reticere, quæ audiret, polliceretur, sed et suam ape-
risset sententiam, multo magis animo confirmatus erat, et
Chæræam orabat et obsecrabat ne qua mora fieret. Itaque
ad Muncianum se conferunt, eodem ac illi virtutis studio
accensus, cognataque animi magnitudine illis similem,
Caio vero suspectum propter necem Lepidi: magna etenim
inter Minucianum et Lepidum intercesserat amicitia, idque
ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem
dignitatis gradum adeptis terribilis erat Caius, ut qui in
eorum singulos alioque pro libitu sævire non desineret;
sibi que invicem formidini erant quod ægre et iniquo animo
res ferrent, quippe qui aperte quæ sentirent inter se loqui,
odiumque, quo Caium prosequébantur, indicare non susti-
nerent timore periculorum, quum et alias suum in Caium
odii mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga
se invicem habere non cessarent.

9. Quum autem convenissent et se mutuo salutassent,

ἡγεῖσθαι τὸν Μινουκιανὸν ὑπερῶν τῇ αἰσχύνης (γεν-
ναϊότητος γὰρ ἦν τῶν πολιτῶν) καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν
ἐπαίνουμένῳ, μᾶλλον ὡς ἀπτοῖτο τινος λόγου, φθάσας
κακίονος ἤτο Χαίρεαν δ' τι καὶ παραλάβοι σημεῖον
6 τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἀοίδιμος γὰρ διὰ τῆς πόλεως ἦν
ἡ εἰς τὸν Χαίρεαν διὰ τῶν σημείων τῆς δόσεως πρᾶ-
σομένη ὕβρις. Ὁ δὲ χάριται τοῦ λόγου μὴδὲν μελ-
λήσας ἡμείβετο τοῦ Μινουκιανοῦ τὸ ἐπὶ τοιαῦτα πι-
στεῦσαν ὁμιλίᾳ χρῆσασθαι πρὸς αὐτόν. « καὶ σύ μοι
10 οὐδὲν, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δὲ σοὶ τοῦ
« ἀνεγείρειν με μειζόνως ἥπερ εἰώθη ἐμπατὸν δρᾶν,
« οὐδέ μοι γρεῖα πλειόνων ἐστὶ λόγων οἷ με ὑπασσέν,
« εἰ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμη γε τῆς αὐτῆς
« κοινῆ καὶ πρότερον ἢ συνελθὲν γεγόναι. Καὶ
15 « ἐν μὲν ὑπέκλωμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἄρ' ἀρκέσει.
« Ὡστε ἴθι καὶ ἔργων ἐλώμεθα, ἡγεμὼν τ' ἴθι, ἢ βού-
« λαιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἡ καὶ προσοίσουμι
« ἐκικυρήνῃ τῇ σῇ, συμπράσσοντός τε πίσυνος. Οὐδὲ
« ἀπορία σιδήρου τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα προσφερο-
20 « μένοις, δι' ἣν καὶ ὁ σιδήρος δραστήριος εἰσθὲν εἰναι.
« Ὡρμηχὰ τε εἰς τὴν πρᾶξιν, οὐχ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι
« ἐλπίδι περιφερόμενος· οὐ γὰρ σχολὴ κινδύνους μοι
« κατανοεῖν τοὺς ἐμαυτοῦ, δουλώσει τε πατρίδος ἐλευ-
« θερωτάτης ἐπαλγοῦντι, καὶ τῶν νόμων τῆς ἀρετῆς
25 « ἀφρημένῃς, τοὺς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου διὰ
« Γαίον κατεληφότος. Ἄξιός δ' ἂν εἴην παρὰ σοὶ
« δικαστῇ πίστει εἰς ἐπὶ τοιαύτους τυγχάνειν, ἀπὸ τοῦ
« ὁμοῖα φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὲ μὴ ἀππλάγχθαι. »

Ἦ. Μινουκιανὸς δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν λόγων θεασάμενος
30 ἡσπάζετό τε ἀσμένως καὶ προσπαρίστατο τὴν τόλμαν
αὐτοῦ· ἐπαίνεσας τε καὶ ἀσπασάμενος, μετ' εὐχῶν δὲ
καὶ ἱκετείαις ἀπελύετο. Καὶ ἰσχυρίζοντο τινες ὡς
βεβαιῶν τὰ εἰρημένα. Εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευ-
τήριον Χαίρεου, φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους γενέσθαι τινὸς
35 ἐπ' ἐγχορμῇ, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρᾶ-
κτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαι-
ρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπιδέσθαι μὴ καὶ τινος τῶν συνο-
μοτῶν προδότου γεγόντος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα
ἐπὶ προτροπῇ φέρειν, εἴτε παραινέσει τῶν συνεγνωκώ-
40 τῶν ἀντιστημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὃς
ἐγορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἰρόντος αὐτὸν ὑπασσέναι. Διελθ-
λύθει δὲ διὰ πολλῶν τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ πάντες ἐν δ-
πλοῖς παρεῖσαν, οἱ μὲν τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς,
καὶ ὅποσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνήδεσαν. Οὐδεὶς γὰρ
45 ἦν ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνιρρίθμει τὴν Γαίου μετὰστα-
σιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἡλείγοντο, ὁποῖω δυναιτὸ τις
τρόπῳ, μὴδὲ ἐκὼν εἶναι τῆς ἐπὶ τοιαύτοις ὑστερεῖν ἀρε-
τῆς, ἀλλ' ὡς ἔχει προθυμίας ἡ δυνάμειος, καὶ λόγοις
καὶ δι' ἔργων, ἦτο ἐπὶ τυραννοκτονίᾳ. Ἔτι δὲ καὶ
50 Κάλλιτος (ἀπελευθερὸς δὲ ἦν Γαίου) πλείστα τε ἀνὴρ
εἰς οὗτος ἐπὶ μέγιστον δυνάμειος ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν
ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῶν
πάντων καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγένετο αὐτῷ·
διωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὕβριστικώτατος παρ' ὄντι-

(nam antea etiam illis moris erat in congressibus primas de-
ferre Minuciano, et ob dignitatis eminentiam, utpote civium
nobilissimorum, et quod omni laude cumulatus esset, præcipue
vero quum sermones sererent,) ille dicere orsus Chæream
rogabat quamnam tesseram ea die accepisset. Vulgatum
enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ soletet tes-
seris dandis illudi. Ille vero, verborum ridiculum nihil
morus, gratias agebat Minuciano quod tantum sibi in hisce
fidei habuerit ut secum colloqui vellet: « et tu mihi,
inquit, libertatis signum da, gratiaque tibi referantur,
« quod me magis quam mea fert natura excitasti, neque
« mihi pluribus opis est verbis ad animum erigendum fir-
« mandumque, si tibi eadem, quæ mihi, placeant, et ejus-
« dem etiam antequam conveniremus sententiæ fuimus.
« Uno quidem gladio accingor, ambobus vero sufficit. Age
« itaque et ad opus aggrediamur: tuum ductum, si ita vi-
« sum fuerit, et imperium sequar; aut ipse prætibo tui
« fretus auxilio, tibi que adjutori fidens. Ferro non egent
« qui rebus agendis fortem animum adhibent, a quo etiam
« ferrum solet exacui. Ipse certe totus feror in hoc ne-
« tium, nullo malorum quæ possunt accidere metu sollici-
« tus: non enim mihi vacat inei periculi rationem habere,
« dum patriæ vicem doceo, e summa libertate in servitu-
« tem data, legum vi et auctoritate sublata, et omnibus
« imminente a Caio pernicie. Utinam autem dignus sim
« qui apud te judicem tuam in istis merear fidem, quaudum
« quidem aliter atque ego de illis sentire tibi non integrum
« sit. »

10. Minucianus autem quum observasset quo ferrent
verba, libenti animo eum amplectebatur, et laudando ipsum
amplexandoque audaciæ ejus stimulos addebat, atque ita
cum votis eum precibusque dimittebat. Affirmant etiam
nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmasse
Minucianum. Quum enim in curiam ingrederetur Chæreæ,
vox cujusdam e turba ad eum impellendum fertur emissâ,
jubens perficere quod agendum sit, juvante Deo: et pri-
mum quidem Chæreæ obortam esse suspicionem ne ab ali-
quo conjuratorum proditus caperetur, tandem vero intellexisse
adhortantis esse *verba*, sive quodam, suadenti-
bus id consciis, signum ex adverso dante, sive Deo, qui
res mortalium intuetur, bono animo esse jubente. Multi
autem jam participes facti erant insidiorum, omnesque ar-
mati aderant, et senatores et Equites, simulque militem
quosque erant consci. Nemo enim erat qui non pro felici-
tate haberet Caii necem, atque adeo omnes, quocumque
modo possent, studiose id agebant ne quis in hoc facinore
ceteris virtute cederet, sed summa alacritate et pro sua
quisque virili ad tyrannicidium verbis factisque parati
erant. Quin et Callistus, (Caii is libertus erat,) vir
unus maxime omnium ad summam potestatem erectus,
æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore
quem omnibus incusserat, et opum magnitudine quas sibi

ναῦν γίνεται ἐξουσία χρησάμενος παρὰ τὸ εἶδος· καὶ ἄλλως τε τοῦ Γαίου τὴν φύσιν ἐξεπιστάμενος ἀνήμεστον οὖσαν καὶ ἐφ' ὅσῃσι κρίνειεν οὐδαμῶς ἀντιπάσκειν χρωμένῃ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τοῦ κινδυνεύειν αἰτίας, οὐχ ἥμισυ δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων. Ὡστε δὴ καὶ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μετακαθίζων πρὸς αὐτόν, ἐλπίδι τοῦ κἄν εἰς ἐκείνον ἤξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαίου μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκαταθέμενος χάριν καὶ φιланθρωπίας λόγον. Ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς διαχρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον μυρίας εὐροίτο τοῦ χρήματος τὰς ὑπερβολάς. Δοκεῖ δέ μοι προσποιεῖσθαι Κάλλιστος ἐπὶ θήρᾳ τῇ Κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὕτε Ἰάτιος ὀρυμνηκὸς μεταχειρίσασθαι Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Κάλλιστου προτάσεων, οὕτε Κάλλιστος κελευσθεὶς πού τὴν πρᾶξιν εὐκτόν ὑπερέβαλεν, ἡ κακουργῶν εἰς τοῦ δεσπότου τὰς ἐπιστολάς οὐκ ἂν ἐκ τοῦ παραχρήμα τὸν μισθὸν ἐκομίζετο· ἀλλὰ δὴ Κλαυδίῳ μὲν τινι θεῖᾳ δυνάμει σώσασθαι ἐκ μαρινῶν τῶν Γαίου, Κάλλιστον δὲ προσποιήσασθαι χάριτος κατὰθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.

α'. Τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν Χαιρέαν ὑπερβολαὶ τὸ κατ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνούντων πολλῶν· οὐ γὰρ Χαιρέας ἐλὼν εἶναι τοῦ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καίρῳ ἐπιτήδειον τῇ πράξει νομίζων. Καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετωλίον ἀνιόντα, κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἐπιτελούμενας ὑπὸ τοῦ Γαίου, παρῆν πολλὰς καίρους, καὶ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱσταμένον καὶ δῆμῳ χρυσίου καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὥσαι κατὰ κεφαλῆς (ὡφελὸν δὲ ἐστὶ τὸ τέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον) ἐπὶ τε τῶν μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν, ἃ συνίστατο· πάντων γὰρ αὐτὸν ἀπερίοπτον εἶναι προνοῖα τοῦ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπὺς ἀναστροφασομένου, καὶ ἀπογνώσει τοῦ ἐν ἐπιχειρήσει τινὰ γενέσθαι πιστεύειν. Εἰ δὲ μὴδὲν σημείον, ὡς ἀπὸ τῶν θεῶν, αὐτῷ δύναιμι τοῦ θανάτου παρατυγῆναι, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι καὶ μὴ σιδηροφορομένῳ διαχρήσασθαι τὸν Ἰάτιον. Οὕτω δὲ ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς μὴ διαρρυσθῆναι. Οἱ δ' ἐώρων μὲν νομίζοντες τε χρῆζοντες καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπιεγόμενον· οὐ μὲν ἄλλ' ἤξιον εἰς ὀλίγον γοῦν ὑπερβολῇ χρῆσασθαι, μὴ καὶ πᾶσι σφάλματος τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντος ταραζοῖεν τὴν πόλιν, ζητήσεων τῶν συνεγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν ποιήσαιεν, φραξαμένου Γαίου πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. Καλῶς οὖν ἔχειν θεωρῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελούμενον ἄπτεσθαι τοῦ χρήματος· (ἄγονται δὲ ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μεταστησαμένου τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου Καίσαρος εἰς αὐτόν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύδης πεκτοῦ γενομένης, καὶ Ῥωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωροῦσιν διῶσι παῖσι καὶ γυναῖξιν καὶ Καίσαρ) ῥαστώνῃν τε αὐτοῖς ἔσσεσθαι πολλῶν μυριά-

comparaverat : nam munera quocumque modo acceperat, nec ullis abstinebat injuriis, præter fas et æquum omnes sua potestate premens; ac præterea noverat Caii ingenium implacabile esse, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod semel statuerat in diversum abiret, et se ob alia etiam multa in periculo esse sentiret, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo fiebat ut Claudium coleret, et clam ad eum transiret, sperans, si ei cederet principatus, Caio sublato, suam in iisdem potentiam fore causam cur apud eum etiam in honore esset, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. Nam jactare ausus est quod jussus a Caio Claudium veneno tollere, id ipsum plurimis modis distulerit. Videtur autem mihi Callistus de industria ista finxisse, ut a Claudio gratiam iniret, quandoquidem nec Caius, si Claudium perimere voluisset, Callisti excusationes tulisset, nec Callistus jussus a Caio in re factu expetenda tergiversatus fuisset, neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, statim meritis pœnas non sustinisset; atque adeo Claudium quidem divinitus Caii furorem et insaniam effugisse, Callistum vero finxisse beneficium a se collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

11. Ceterum Chæreæ conatus in dies differebantur consociorum plerorumque segnitie : nam ipse invitatus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrandi opportuno esse duceret. Etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium, ad mactandas pro salute filię victimas, sæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitanti dum staret in fastigio basilicę (tectum autem sublime est foro imminens) et nummos inde aureos et argenteos spargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana sacra ab ipso instituta : ipsum enim a nemine sibi cavere, dum sollicitus esset ut omnia in iis rite servatoque decore fierent, minimeque crederet quenquam contra se quidquam moliri. Sed si nihil indicio sit sibi, quasi a diis datam esse necis potestatem, ipsum tamen ita viribus valere ut vel absque ferro Caium conficeret. Adeo Chæreæ infensus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem sentiebant eum justis de causis irasci, atque e re sua esse quod ille adeo festinaret; veruntamen postulabant paulisper differri negotium, ne, si quid male succederet, tota civitas turbaretur consocios facinori perquirendo, ipsisque Caium aggressuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præclusis. Satiüs igitur esse, quum spectacula in palatio ederentur, sese ad rem admove; (celebrantur autem in honorem Cæsaris, qui primus potestatem populi in se transtulit; fixisque prope regiám tuguriis eo spectatum veniunt patricii Romani cum liberis et uxoribus, necnon et ipse Cæsar;) facileque ipsis

δὸν ἀνθρώπων εἰς ἄλγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσόντι τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμει τοῖς ὑπασισταῖς, εἰ καὶ τινες προθυμοῖντο, μὴ παρατευξομένης αὐτῷ βοηθεῖν.

5 16. Ἦνείχετο δὲ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωριῶν ἐπελθουσῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένον ἄπτεσθαι τῆς πράξεως, ἰσχυρότερον ἢν τοῦ κατ' ἐκείνου προβεβουλευκότες τὸ τῆς τύχης συγχωροῦν ὑπερβολάς· καὶ τὰς τρεῖς ὑπερβαλομένου τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν τελευ-
10 ταιαν αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. Χαιρέας δὲ συγκαλέσας τοὺς συνωμώτας, « πολλὸς μὲν, εἶπε, καὶ ὁ
« παρεληλυθὼς χρόνος ὠνείδισε τὸ ἐπιμέλλον ἡμῶν
« ἐπὶ τοῖς οὕτω βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς· δεινὸν δὲ εἰ
« καὶ μνηύματα γενομένου διαπισεῖται ἡ πράξις καὶ
15 « Γάϊος ὕβριεῖ μειζόνως. Ἡ οὐχ ὀρώμεν ὡς τῆς ἑλευ-
« θερίας ἀφαιροῦμεν ὅσους τῶν ἡμερῶν εἰς προσθή-
« κην τοῦ Γαίου τυραννίδι χαρίζομεθα, δέον αὐτοὺς
« τ' ἀδεῖς τὸ λοιπὸν εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ
« εὐδαίμονος παρασχόντας δι' αἰῶνος ἅπαντος τοῖς αὐ-
20 « θις ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστῆναι; » Τῶν δὲ οὔτε ἀντειπεῖν ὡς οὐ πάνυ καλῶς δυναμένων οὔτε τὴν πρᾶξιν ἀντικρυς δεχομένων, σιγῇ δὲ καταπεπληγόντων, « τί, φησὶν, ὦ γενναῖοι, ἐταμέλλομεν; ἢ οὐχ
« ὄρξατε τὴν σήμερον τῶν θεωριῶν ὑστάτην ἡμέραν
25 « εὖσαν καὶ Γάϊον ἐκπλευσοῦμεν; (ἐπὶ γὰρ Ἀλεξαν-
« δρείας παρεσχεύαστο πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύ-
« πτου.) Καλὸν δὲ ἡμῖν προσεῖσαι τῶν χειρῶν τὸ δνει-
« δος, τῇ Ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεύσιν διὰ τῆς
« καὶ θαλάττης; Πῶς δὲ οὐκ ἂν δικαίως κρίνομεν αὐ-
30 « τοὺς αἰσχύνῃ τῶν γεννησομένων, εἰ τις οὖν αὐτὸν
« Αἰγύπτιος κτείνει, τὴν ὕβριν οὐχ ἡγησόμενος ἀνα-
« σχετὸν τοῖς ἐλευθερίοις γενοσάν; Ἐγὼ μὲν οὖν
« οὐκέτι εἰς πλεῖον ἀνέξομαι τὰς σκῆψεις ὑμῶν, χωρήσω
« δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμοσε σήμερον, ἥδονῃ φέρων πᾶν ὃ
35 « τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, οὐδ' ἂν ὑπερβαλοίμην εἰπε-
« ρεῖν. Ἦν γὰρ δὴ καὶ γένοιτ' ἂν ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι
« τοῦτου σχετιώτερον, Γάϊον ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν
« ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὴν ἐπὶ τῷδε ἀρετῇ ἀφῆρη-
« μέν; »

40 17. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν αὐτοὺς τε ὠρμήκει πρά-
ξουν τὸ ἔργον καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος, πᾶσι
τε ἦν ἔρως ἄπτεσθαι τοῦ ἐγχειρήματος μηδὲν ὑπερβα-
λομένους, ἐωθέεν τε ἐπὶ τοῦ παλατίου γέγονε τὸ ζῆφος
ὑπεζωσμένους τῶν ἱππικῶν. Ἔθος γὰρ δὴ τοῖς χιλιάρ-
45 γοις τοῦτο, ἔζωσμένοι αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος
τὸ σημεῖον, ἦν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς
παραλήψεως τοῦ σημείου. Ἄρτι τε συνήει πληθὺς
εἰς τὸ παλάτιον ἐπὶ προκαταλήψει θεὰς πολλῶν θορόβοι
καὶ ὠλισμῶν, χαρᾷ φέροντος Ἰαίου τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε
50 τῶν πολλῶν σπουδῇ, παρὰ καὶ διεκέρχτο οὐδὲν οὔτε
τῇ συγλήτῳ χωρίον οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δὲ
ἔζοντο καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἑοῦ αἱ γυναῖκες καὶ τῷ δούλῳ
ἀνωμεμιγμένον τὸ ἐλευθερον. Γάϊος δὲ, προόδον αὐτῷ
γενόμενον, ἔθυσεν τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ὃ δὴ καὶ τὰ

fore, tot hominum millibus in locum angustum conclusis, ipsum dum ingrederetur adortum ire, quum ne satellites quidem, si id magnopere vellent, auxilio esse possent.

12. Chærea ergo diem ex die expectabat, quumque adessent spectacula, primo die ad rem aggredi constitutum erat : sed fortuna, quæ moras interposuit, plus potuit quam consilium, quod contra ipsum ceperant : quumque tres dies statim et solennes nihil agendo tererentur, vix die novissimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, « multum
« quidem elapsum est temporis, quod nobis segnitium
« exprobat in honestis consiliis exsequendis : grave autem
« erit, si ex alioquin indicio in nihilum recidat quod susee-
« pimur, et Caius inde exacerbatus magis etiam sciret.
« An non videmus quod libertati tot dies auferimus quod
« Caii tyrannidi addentes largimur, quum debeamus in pro-
« sterum nobismet securitatem parare, reliquisque felici-
« tem largiendo ad secula omnia ventura in admiratione esse
« et honore? » Quum autem illi contra ista honeste quidquam dicere non possent, neque tamen facinus palam approbarent, sed quasi obstupefacti conticescerent, tum ille,
« quid, inquit, o viri fortes, cunctamur et tergiversamur?
« nonne videtis hunc esse spectaculorum diem ultimum.
« et Caium navigaturum esse? comparaverat enim se ut a-
« vibus Alexandriam proficisceretur, Ægypti visenda gratia
« Pulcrum autem nobis erit e manibus dimittere hominem
« propudiosum, cum magnifica Romanorum ostentatione
« terra marique incessurum? Quomodo vero non jure accu-
« semur, ut quos pudeat eorum quæ fient, si quis ipsum
« Ægyptius forte perimat, qui injuriarum insaniam homi-
« nibus liberis et ingenuis non ferendam existimaverit? Ego
« sane tergiversationes vestras non amplius morabor, sed
« hodie paratus sum memet periculis obicere, lubentique
« animo ferre quicquid propterea evenerit; neque est ut ego,
« quodcunque sit, rem procrastinem. Enimvero quid forti
« et generoso evenire possit tam miserabile quam ut alius me
« vivo Caium occideret, mihi que laudem istam præriperet? »

13. Et ille quidem his dictis impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, et reliquis fiduciam ingeneravit, et omnes sine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equestri succinctus. Nam moris erat tribunis ut accincti tesseram peterent ab Imperatore, et forte ea die vices tesseram accipiendi ad ipsum redierant. Et jam confluēbat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium argente et premente, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentione spectante Caio, quod nec senatoribus assignata essent loca, nec Equitibus, sed promiscue sederent, viri cum mulieribus, et servi confusi cum ingenuis. Caius autem, via ei patefacta et munita, rem divinam faciebat Augusto, cujus

τῆς θεωρίας ἤγετο, καὶ πίπτοντος τῶν ἱερῶν τινός, συνέβη αἵματος τὴν Ἀσπρήνα στολὴν ἐνός τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενέσθαι. Τούτο Γαίῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἣν δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀσπρήνᾳ φανερόν· ἐπικατασφάζεται γὰρ τῷ Γαίῳ. Ἰάτιον δὲ ἱστορεῖται παρὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ εὐπροσηγορώτατον γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον διυλίας πάνθ' ὄντινον ἐκπλήξει τῶν παρτυγανόντων. Μετὰ δὲ τὴν θυσίαν ἐπὶ τὴν θεωρίαν τραπεῖς ἐκαθέζετο, καὶ περὶ αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. Κατεσκευάστω δὲ τὸ θέατρον (πηκτὸν δὲ ἔγινετο κατὰ ἑκαστον ἐνιαυτὸν) τοιόνδε τρόπον. Θύρας ἔχει δύο φερούσας τὴν μὲν εἰς τὸ ἐναίθριον, τὴν δὲ εἰς στοὰν εἰσόδους καὶ ἀποχωρήσεις, ὅπως μὴ ταρασσονται οἱ ἐνδον ἀπειλημένοι, ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρῳ διαφράγμασιν ἐτέραν ἀπειληφύας ἐπ' ἀναστροφῇ τοῖς ἀνταγωνισταῖς καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. Συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, καὶ τοῦ Χαιρέου σὺν τοῖς χιλιάρχοις οὐκ ἀπωθεν τοῦ Γαίου, (δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε,) Οὐατινίος τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικῶς, ἤρετο Κλούβιον παρεχόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικόν, εἰ τις αὐτῷ νεωτέρων πραγμάτων παραφίκοιτο πύστις, προμηθῆς γενόμενος τοῦ μὴ ἐξάκουστος εἶναι τὰδε λέγων. Τούτῳ δὲ φαιμένου μηδὲν πεπύσθαι, « σήμερον τοιγαροῦν, ἔφη, ὦ Κλούβιε, τυραννοκτονίας αὐτῶν πρόκειται. » Καὶ ὁ Κλούβιος, « ὦ γενναῖε, φησὶ, σίγα μὴ τις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. » Πολλῆς δὲ ὁπώρας ἐπιχειρομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ σπανίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ Γαῖος ἡδονῇ τὰς περὶ αὐτοῖς ἐθειρώει μάχας καὶ διαρπαγὰς οὐκ εὐμενῶν αὐτὰ τῶν θεωρῶν. Ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γενέσθαι. Καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν σταυροῦται ληστῶν ἡγεμὸν, ὃς τε ὀργιστὴς δρᾶμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκείνεται καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἰμά τε τὴν τεγγνητὸν πολὺ, καὶ τὸ περὶ τὸν σταυρωθέντα ἐκκεχυμένον καὶ τὸ περὶ τὸν Κινύραν. Ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντου Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Πausanias εἰς τὸν ἑταίρων εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαίῳ δὲ ἐνδοιάζοντος εἴτε παραμείνειεν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ διὰ τὸ τελευταίαν εἶναι τὴν ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρῆσάμενος καὶ σίτῳ εἴτα ἐπανοίῳ καθὰ καὶ πρότερον, Μινουκίανος ὑπὲρ τοῦ Γαίου καλεζόμενος, καὶ δεδιώς μὴ διαχυθεῖν τὰ τῶν καιρῶν εἰς κενόν, ἐξαναστὰς ἐπειδὴ καὶ Χαιρέαν ἑώρα προξέληλυθότα, ἠπεύγετο θαρσύνειν αὐτὸν προσελθὼν. Λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς στολῆς Γαῖος κατὰ φιλοφροσύνην δῶκεν, καὶ « ποῖ δὲ, φησὶν, ὦ μακάριε; » Καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ δοκεῖν τοῦ Καίσαρος καθίζει, (κρίσεις δ' ὁ φόβος ἦν,) ὀλίγον δὲ διαλιπὼν εἴτα διανίσταται· καὶ ὁ Γαῖος οὐδὲν ἐμποδὼν ἦν ἐξιώντι, δοκῶν ἐπὶ τινι τῶν ἀναγκαίων ποιεῖσθαι τὴν ἐξοδόν. Ἀσπρήνας δὲ (μετεῖχε δὲ καὶ αὐτός) παρήγει τῷ Γαίῳ καθὼ πρότερον ὑπεβλήθοντι πρὸς τε λουτρῷ καὶ ἀρίστῳ γενέσθαι, καὶ

in honorem spectacula edebantur, et cadente victima conligit cruore respergi togam senatoris cujusdam Asprenatis nomine. Quod quidem a Caio risu excipitur, ipsi vero Asprenati plane ominosum accidit : simul enim cum Caio cæsus est. Dicitur autem Caius ea die magis quam natura ejus ferebat affabilis exstitisse, eaque sermonis comitate esse usus, ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad spectacula se convertit, locumque suum in theatro occupabat, præcipuis ex amicis cinctus. Extructum vero erat theatrum (coagmentabatur autem quotannis) in hunc modum. Duo ei ostia erant, quorum alterum exeuntibus subdium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus conclusi erant, et ut actores et musici ex eodem tugurio, in quo et alterum septilis inclusum erat, exeuntes liberum regressum haberent. Coassidente itaque populo, et Chæreæ cum reliquis tribunis non procul a Caio, (dextrum enim theatri cornu Cæsar tenebat,) Valinius, ordinis senatorii vir et prætorius, Cluvium, qui consularis erat, sibi assidentem, ecquid de rebus novis accepisset interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem exaudiret. Quo dicente nihil sibi nunciatum esse, « hodie igitur, inquit, o Cluvi, tyrannicidii fabula agenda est. » Cui Cluvius, « tace, o vir fortis, ne quis alius Achivorum sermo » nemi audiat. » Multis deinde in spectatores sparsis missilibus, quæ pomis constabant et avibus propter raritatem magni pretii habitis, Caio volupe erat videre certamina hac de causa inita, utque spectatores de istis sibimet arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita sunt. Etenim mimus introducit, in quo cruce affigitur latronum dux, et pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipse occiditur et filia ejus Myrrha ; eratque multus sanguis arte effusus, tum circa cruce affixum, tum circa Cinyram. Constat etiam illum eundem fuisse diem, quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Pausanias ejus amicus. Quum autem Caius dubitaret permaneretne usque ad finem spectaculi, quod dies esset ultimus, an lotus et cibo sumpto reverteretur, uti ante solebat, Minucianus, supra Caium sedens, veritus ne tempus e manibus re infecta elaberetur, surrexit, ubi Chæream egressum viderat, ut ire maturaret ad ipsum confirmandum. Ejus vero Caius comiter apprehendens togæ laciniam, « quoniam, inquit, abis, bone vir ? » Et ille quidem, quasi reveritus Cæsarem, (sed metus superabat,) denuo resedit : verum non multo post exsurrexit, Calo eum ab egressu non prohibente, quod exire putaret ad requisita naturæ. Asprenas autem, qui et ipse particeps erat, Caium hortabatur ut clani excederet, quemadmodum ante

ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆζον ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνο-
σμένα.

10. Καὶ οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ἔτασσον μὲν ἀλλήλους
ἢ καίρος, καὶ ἐρῶν ἕκαστον σπάντα ἢ προσταχθεῖν μὴ
5 ἀπολιμπάνεσθαι ἐπιπονοῦντας. Ἦχοντο δὲ τῇ δι-
τριβῇ καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσίν, ἐπεὶ καὶ περὶ
τὴν ἐνάτην ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἦν, καὶ Χαιρέας,
βραδύνοτος Γαίου, πρόθυμος ἦν ἐπείσελθόν ἐν τῇ
καθέδρᾳ προσπεσεῖν. Προῆδει μέντοι τοῦτο σὺν πολλῶν
10 φόνων τῶν τε βουλευτῶν καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆ-
σαν, καὶ περὶ δὲ εἰδώς, πρόθυμος ἦν, καλῶς ἔχειν ἡγού-
μενος πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν
ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τοὺς ἀπολουμένους. Καὶ δὲ τε-
τραμμένων εἰς τοῦ θεάτρου τὴν εἰσοδὸν, σημαίνεται Γαίος
15 ἐξαναστάς, καὶ θόρυβος ἦν. Ἀνέστρεφον δὲ καὶ οἱ συν-
ομιόται καὶ ἀνωθοῦντο τὴν πληθύν, λόγῳ μὲν διὰ τὸ
δυσχεραίνειν τὸν Γαίον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι
ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνόμενων καταστήσαντες αὐτὸν ἄπτε-
σθαι τῆς σφαγῆς. Προεξήσαν δὲ Κλαύδιος μὲν ὁ πά-
20 τρις αὐτοῦ καὶ Μάρκος Οὐϊνίκιος ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ,
ἐπὶ δὲ Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, οὓς οὐδὲ βουλομένοις δια-
κλείσαι δυνάμεις ἦν αἰδοὶ τῆς ἀξιώσεως, εἶπετο δὲ αὐτὸς
σὺν Παύλῳ Ἀρρουντίῳ. Ἐπεὶ δὲ ἐντός ἦν τοῦ βασι-
λείου, τὰς μὲν εὐθείας οδοὺς λείπει, καθ' ἃς διεστήκεσαν
25 τῶν δούλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ προήεσαν οἱ περὶ
τὸν Κλαύδιον, τρέπεται δὲ κατὰ στενωπὸν ἡρεμικῶτα,
καὶ ἐπὶ τόπον πρὸς λουτροῖς γεννησόμενος, ἅμα καὶ παῖ-
δας οἱ ἤκεσαν ἐκ τῆς Ἀσίας κατανοήσων, πομπῆς αὐ-
τῶν ἐκτεθεῖν γενομένης ἐπὶ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει,
30 ἔνοιον δὲ κατὰ πυρρῆξιμους οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται.
Ὑπαντίζει δὲ αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ἤτησε σημεῖον. Τρῶ
δὲ τῶν εἰς γλεύην ἀνακειμένων εἰπόντος, οὐδὲν ἐνδοιά-
σας λοιδορίας τε ἔρχετο κατὰ τοῦ Γαίου καὶ σπασάμενος
τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδράν· οὐ μὴν γε ἦν καίριος.
35 Καίτοι γε φασὶ τινες προνοίᾳ τοῦ Χαιρέου γενέσθαι τὸ
μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν Γαίον, ἀλλὰ τιμωρεῖ-
σθαι μειζρόνως πλήθει τραυμάτων. Οὐ μὴν ἐμοὶ πιθα-
νός οὗτος ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν ἐν ταῖςδε ταῖς
πράξεσι λογισμῶν χρῆσθαι τὸν φόβον. Χαιρέαν δὲ,
40 εἴπερ οὕτως ἐφρόνει, πάντων ἡγχι καὶ μωρὰ διαφέρειν,
ἤδον ἢ τῇ ὀργῇ [χαριζόμενον] μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέος
ἀπαλλαγῆν αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χα-
ριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐτι γενέσθαι βοή-
θειῶν Γαίῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀρεῖναι, κἀνταῦθα
45 Χαιρέα λόγον ἂν γενέσθαι οὐ περὶ τῆς Γαίου τιμωρίας,
ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, ὅπου γε καὶ πράξαντι
καλῶς ἂν εἴχε σιγῇ χρωμένῳ δικαιοδράσκειν τὰς ὀργὰς
τῶν ἀμυνόμενων, οὐχ ὅπως ἀδελφὸν εἰ τύχοι κατορθῶν
ἐπ' ἀλόγοις χρῆζεν αὐτὸν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρὸν.
50 Καὶ τὰδε μὲν εἰκάξεν παρῆστω τοῖς βουλομένοις ἢ καὶ
θέλοιν· ὁ δὲ Γαίος, ἀληθδόνι τῆς πληγῆς περιφερόμενος,
(μεσηγὺς γὰρ τοῦ τε ὤμου καὶ τοῦ τραχήλου φερόμε-
νον τὸ ξίφος ἐπέσεν ἢ κλέϊς προσωτέρω χερσίν, οὔτε

solebat, ad lavandum et prandendum, et tum demum rever-
teretur; ulpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem et socii semet opportune dispo-
suerunt; eisque incumbebat, locum, qui singulis oblige-
re desererent strenue operam dare: et indignabantur moras
necti, quodque in manibus erat differri, quod jam esset
hora diei nona. Chæreæ itaque, Caio cunctante, in animo
erat regredi ipsumque in sede sua adoriri. Ceterum cogi-
tatione præceperat hoc sine multa Equitum qui aderant ac
senatorum caede fieri non posse: quamvis autem id sciret,
desiderio ardebat, æquum esse ratus non morari ejusmodi
caedem, quæ omnium incolumitate et libertate rependere-
tur. Quumque jam in eo essent ut theatrum ingrederentur,
subito strepitu significatur surrexisse Caium. Quo factum
est ut sese converterent conjurati, et turbam dimovebant,
quasi eam ægre ferret Caius, re autem vera sui in securi-
tatem, ut qui vellent eum nudare præsidii atque ita eadem
patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, et
Marcus Vinicius sororis ejus maritus, ut et Valerius Asiati-
cus, quos intercludere, si maxime id voluissent, ex digni-
tatis reverentia non licebat; Caius vero ipse sequebatur cum
Paulo Arruntio. Quum autem intra regiam esset, de via recta
decedit, ubi constituti erant famuli, quorum munus erat
ipsi ministrare, et qua Claudius alii que præcesserant; et in
angiportum insuetum deflectit, balneas petiturus, simulque
pueros spectaturus, qui ex Asia venerant, missi inde par-
tim ut hymnos canerent in mysteriis quæ celebrabat, par-
tim ut pyrrhicham saltarent in theatris. Ipsi autem Chærea
obviam venit, et tesseram petiit. Quumque ille probrosum
quiddam et ridiculum daret, nihil moratus conviciis impe-
tit, strictoque gladio vehementem Caio plagam inflixit, sed
non mortiferam. Sunt tamen qui dicant, hoc a Chæreæ
data opera factum esse, ut non uno ictu Caium interime-
ret, sed repetitis vulneribus magis eum excruciet. At
mili parum credibile videtur quod afferunt, laud concen-
dente timore in ejusmodi rebus exsequendis rationem ad-
hibere. Quodsi ita existimasset, Chæream profecto omni-
um stultissimum haberem, qui maluerit indulgere iracu-
ndiæ quam celeriter semet et conjuratos e periculo eximere,
maxime quando non deerant plurimæ viæ Caio succurrendi,
nisi quam primum exhalaret animam, atque adeo Chæream
rationem habuisse non Caium, sed semetipsum et amicos
affligendi, si, quum posset re bene gesta clam se ulciscientium
iræ subducere, nedum quum esset obscurum an ex animi
sententia res succederet, temere voluisset semet perdere
simul et tempus. Et in istis quidem cuique suo utique
frui judicio per me licet. At Caius dolore ex vulnere cru-
ciatus, (nam ensi, inter humerum et collum impacto, obsti-
tit jugulum ne altius penetraret,) neque animo consternatus

ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, οὕτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ, εἴτε καὶ ἄλλως ἀρρονήσει· στόνῳ δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀλγυδόνος τὸ περιττόν εἰς τὸ πρόσθεν ἔετο φυγῇ. Καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνῆλιος Σαβίνος, τὴν διάνοιαν ἤδη προκατεργασμένος, ὥθει κλιθέντα ἐπὶ γόνυ· πολλοὶ δὲ περιστάντες ἀφ' ἐνὸς ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, παρακελευσμός τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις, ἦν. Τελευταίαν δὲ Ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἣ μεθίστησιν αὐτὸν ἀκριβῶς. Ἀναθείη δ' ἂν τις τὴν πρᾶξιν Χαιρέα. Καὶ γὰρ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθεῖν προλαβὼν πολὺ τῶν ἀπάντων, καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξεῖπε τοῖς λοιποῖς. Δεχομένων δὲ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, σποράδας τε ἤθροισε καὶ τὰ πάντα φρονιμῶς συγκατέσας, ἐνθα γνωμῶν εἰσιγγέσει ὡς ἐχρῆν πολὺ κρίσεως ἐγίνετο, καὶ λόγους καθωμίλησε χρηστοῖς, ὡς οὐ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ χρῆσασθαι, φαίνεται κἀν ταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας καὶ ἀψάμενος τοῦ φόνου καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίθатов παρασχὼν καὶ προτευνέωτα Γαίον· ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὅποσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα, τῇ Χαιρέου γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προστίθεσθαι καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν.

ἰε'. Καὶ Γαίος μὲν, τοιοῦτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῆς τελευτῆς, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῶν τραυμάτων ἀποφυχθεὶς ἔκειτο. Οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατεργαστο αὐτοῖς ἤδη Γαίος, ὁδοὺς μὲν τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἑώρων, ὅκνην τε τῶν γεγονότων (οὐ γὰρ μικρὸν ἦν τὸν αὐτοκράτορα ἀνηρηκόσι τὸ κινδύνευμα, ὑπὸ τε ἀνοίας τοῦ δήμου τιμώμενον καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀνξιμωτῇ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ) ἄλλως τε στενῶν οὐσῶν τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλῆθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τῆς θεραπείας, καὶ ὅποσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνην παρῆσαν τὴν ἡμέραν. Ὅδοὺς δὲ ἑτέρας χωροῦντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικοῦ μὲν οἰκίαν τοῦ Γαίου πατρὸς, ὃν τότε ἀνῆρτήκεσαν, (συνημμένη δὲ ἐκείνη, διὰ τὸ ἐν τὸ βασιλεῖον ὄν, ἐπ' οἰκοδομαῖς ἐκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων, ἣ καὶ τι μερῶν οἰκίσεως ἀρξάντων τὴν ἐπωνυμίαν παρασχέσθαι,) καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλῆθους τῆς ἐφόδου ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρακληρότος. Πρώτους δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἰσθησις ἀφίκετο τῆς Γαίου τελευτῆς· δορυφόροι δὲ ἦσαν οὗτοι ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει ἀφ' οὗ κατεῖχετο, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. Θυμῷ δὲ χρῆσθαι πατρίων ἐστιν αὐτοῖς, ὅπερ οὐ σπάνιον ἐν τισιν ἑτέροις βαρβάρων, διὰ τὸ ἡσόνως λογισμὸν ἐπιδέχεσθαι τῶν ποιουμένων, βωμάλῳ τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, οὐ ἂν ὁρμήσῃσι μεγάλα κατορθῶντες. Οὗτοι οὖν πυθόμενοι τοῦ Γαίου τὴν σφαγὴν, καὶ περιπλήξαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρί-

exclamavit, neque amici cuiuspiam opem imploravit, sive quod nemini satis fideret, sive ea de re non cogitaret: sed, quum gemitum expressisset angoris magnitudinis, fuga se propiciebat ulterius. Quumque eum excepisset Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumstantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant, atque adhortatio ad invicem erat, Repete. In confesso est autem apud omnes Aquilam extremum ei vulnus intulisse, fecisseque ut confestim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito existimandus est. Nam licet aliquamullos ad facinus patrandum sibi adjunxerit, primus tamen illud excogitavit, et ante omnes quemadmodum res istæ gerendæ essent animo designavit, primusque ausus est consilium cum aliis communicare. Quum autem sermonem probarent quem de cæde habuit, et dispersos unum in locum coiecit, et omnibus bene ac sapienter paratis, tum recta consilia dando omnibus longe præstabat, et scite admodum orationem ad suadendum accommodavit, ita ut et omnium animos ad audendum accenderit, et, quum tempus posceret vim et manus adhiberi, tunc etiam primus conspicietur incitari, et ad rem strenue aggrediendam ferri, et Caii cædem facile aliis perficiendam dare, postquam vulnus fere letale ab eo accepisset: adeo ut merito, quicquid etiam a sociis perperatum fuerit, Chæreæ consiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum sit.

15. Et Caius quidem hujusmodi morte affectus exanimis jacebat multis vulneribus confossus. At Chærea sociique, quum ab illis peremptus fuisset Caius, haud fieri posse animadvertabant ut incolumes eadem via redirent, sive attenti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidisse Imperatorem, populo insanienti gratum et acceptum, militibusque de eo non sine sanguine inquisituris) sive quod angustæ essent viæ ubi patrata erat cædes, et magna servitiorum multitudo eas obstruxisset, ut et milites qui ea die præsto erant ad custodiam Imperatoris. Proinde alia via incedentes contulerunt se ad ædes Germanici, patris Caii quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum et ornatum, varias habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam absolverit, aut ab eo qui partem aliquam edificare inchoaverit,) jamque elapsi e turbæ incursu satis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto esset quod Imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid resciverunt de Caii interitu: erant vero isti satellites genti cognomines, e qua delecti sunt qui legionem Celticam constituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune est illis cum nonnullis barbaris, ut qui parum admodum consilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferocesque, et primam in hostes impressionem facientes, in quamcunque partem incubuerint, magnum ad victoriam momentum afferant. Isti itaque, ubi aliquid de cæde Caii acceperant, vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem metientes, sed suis

νειν ἐπὶ τοῖς ὄλοις, ἀλλὰ συμζέροντι τῷ αὐτῶν, (μάλιστα
 δὲ αὐτοῖς προσφιλεῖς ἦν Γάιος δόσσει χρημάτων τὸ εὖνον
 αὐτῶν κτώμενος,) σπασάμενοι τὰ ξίφη, (προστίχει δὲ
 αὐτῶν Σαβίνος χιλιάρχων, οὐ δὲ ἀρετὴν καὶ γενναί-
 5 τητα προτόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύϊ δὲ σώματος
 τὴν ἐπὶ τοιοῦτοις κτησάμενος ἀνδράσιν ἀρχήν,) διεξήσαν
 τῆς οἰκίας ἀνερευνῶμενοι τοὺς σφαγείας τοῦ Καίσαρος.
 Ἀσπρήναν τε κρουγγήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ πρῶτον πε-
 10 ριπσεῖν, οὗ τὴν στολὴν μίαναν τὸ αἶμα τῶν θυμάτων,
 ὅς μοι λέλκεται πρότερον, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συνυ-
 χίαν ἀπεσήμεναι τοῦ γεγονότος, δεύτερος Νωρβανὸς
 ὑπηγίαζεν, ἐν τοῖς γενναϊοτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ
 πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων,
 καὶ μηδὲν αἰδομένους αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύϊ προϋ-
 15 χῶν ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τῷ πρῶτῳ τῶν ἐπιόντων συμ-
 πλακεῖς, φανερός τε ἦν οὐκ ἀπραγμόνως τεληζόμενος,
 μέχρι δὴ περισχεθεῖς πολλοῖς τῶν ἐπιφερομένων ἔπεσεν
 ὑπὸ πλῆθους τραυμάτων. Τρίτος δὲ Ἀντήριος, τῶν
 ἐκ τῆς βουλῆς, σὺν ὀλίγοις οὐ τυχαίως τοῖς Γερμα-
 20 νοῖς καθάπερ οἱ πρότερον περιπεσὼν, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμο-
 σύνης καὶ ἡδονῆς τοῦ αὐτόπτης γενέσθαι Γαίου κειμέ-
 νου, μῖσος ἠϋρρανε τὸ πρὸς αὐτόν· τὸν γὰρ πατέρα
 τοῦ Ἀντηρίου καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας καὶ μὴ ἀρ-
 κισθεὶς κτείνει στρατιώτας ἀποπέμψας. Καὶ παρ' ἡν
 25 μὲν διὰ τὰδε εὐφρανούμενος θεωρίᾳ τοῦ νεκροῦ· ὁρ-
 ρυδομένης δὲ τῆς οἰκίας, κρύπτει αὐτὸν ἐν τεθυμημένῳ,
 οὐ διαφυγάνει τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρευναν ἀκρι-
 βὲς καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε αἰτίων καὶ μὴ
 ἐξαγριωσάντων. Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τεληήκασιν.
 30 ις'. Εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς
 Γαίου τελευτῆς, ἐκπλήξις τε καὶ ἀπιστία ἦν. Οἱ μὲν
 γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸν ὀλεθρον αὐτοῦ, καὶ
 πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι στίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ
 θεοῦ ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν. Εἰσι δὲ οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλ-
 35 πίδων ἦν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τὴν τοιόνδε περὶ τὸν Γαίον
 γεγονέναι, ἀληθείᾳ προστίθεσθαι, διὰ τὸ μὴ ὁῶν τε
 ἀνθρώπων εἶναι τοιᾶδε ἀρετῇ χρῆσθαι. Γύναια δ' ἦν
 ταῦτα καὶ παῖδες, ὅποσοι τε δοῦλοι καὶ τινες τοῦ στρα-
 τιωτικῷ· οἱ μὲν διὰ τὸ μισοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ
 40 συντυραννοῦντες, καὶ διακονία τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως
 ἐπανασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε
 αἶμα καὶ ὠφελειῶν τυγχάνειν· ἡ δὲ αὖ γυναικωνίτις,
 καὶ τὸ νεώτερον, διερ' ὅλλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ
 μονομαχιῶν δόσσει καὶ τινων κρεανομιῶν ἡδοναῖς ἀνει-
 45 λημένοι, ἃ ἐπράσσετο, λόγῳ μὲν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς
 πληθῆος, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐκπιμπλάντα τῆς μανίας Γαίου
 τὴν ὁμότητα· οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν κατηγορίᾳ τε
 εἶναι καὶ καταρρονήματι τῶν δεσποτῶν, ἀποστροφῇ
 τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς οὕσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας.
 50 Ἰσχυρὸν γὰρ ψευσαμένους τε κατὰ τὴν κυρίων πεπιστεύ-
 σθαι καὶ τὰ γρήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν αἶμα ἐλευθερί-
 ος εἶναι καὶ πλουσίοις, μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, διὰ τὸ
 ἄθλα αὐτοῖς προσκεῖσθαι τὰς ὀφθόας τῶν οὐσιῶν. Τῶν
 δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καὶ τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς

commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Caius crebris
 largitionibus conciliatam,) strictisque gladiis perquirentes
 Caesaris interfectores, per domos discurrebant duce Sabino,
 qui tribunus illis præerat, non sua aut majorum virtute,
 (nam gladiator fuerat,) sed corporis robore ad istam præ-
 fecturam evectus. Quumque illis, postquam Asprenatem in-
 frustra concidissent, (quod in eum primum inciderant, cujus
 toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ respersa, ipsi
 quod evenerat infaustum fore portendebat,) proxime occur-
 risset Norbanus, civis cum primis nobilis, et qui inter ma-
 jores suos permultos imperatores habuerit, nihilque ejus
 dignitatem reveriti essent, is, magnis viribus fretus, ma-
 nibusque cum eo qui primus ipsum adortus est consertis,
 gladium ei extorsit, et non inultus videbatur moriturus,
 donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis
 vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Anteus, or-
 dinis senatorii vir, cum paucis non temere et fortuito, sicuti
 priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate,
 utque lætitiâ oculis suis caperet, Caium prostratum aspi-
 ciendo, suum in eum odium oblectabat: Antei enim patrem,
 ejusdem cum eo nominis, in exilium egerat Caius, eoque non
 contentus milites ad eum occidendum miserat. Etea quidem
 de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret:
 quum autem turbata esset domus, et de se in latebras ab-
 dendo cogitavit, non effugit Germanos qui investigarunt et
 perscrutati sunt omnia, et obvios quosque fontes insontes
 que occidere furebant. Atque illi quidem ita interierunt.

16. Ceterum postquam in theatrum rumor de morte
 Caii perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem
 habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum
 ejus acciperent, et vel quodvis darent ut sibi liceret esse
 adeo beatis, præ timore haud adducebantur ut crederent.
 alii vero plane diffidebant, et quod nollent tale quidquam
 Caio accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla
 humana vi confici posse sibi persuadentes. At isti
 fere erant feminae et pueri, aut mancipia, et nonnulli ex
 militibus. Illi quidem, utpote quod ejus stipendia mere-
 tes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentia
 ministri, et optimum quemque civium concutientes,
 honore simul et opibus acti essent; mulieres vero et ado-
 lescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spe-
 ctaculis, muneribus gladiatoris, viscerationibus: quæ
 facta erant editaque, verbo quidem ut populum ob-
 lectarent, at re vera ut insanientem explerent Caii crudeli-
 tatem. Servi denique propter licentiam datam dominos ac-
 cusandi et contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus
 auxilium quum illos injuria affecissent. Facile enim erat
 fidem impetrare improbe conficiæ in dominos calumniæ, et
 indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed
 et divitias ex accusationis instituta mercede, octava bono-
 rum parte illis in præmium assignata. Ceterum patricii, si
 quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidius

μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὴν ἐπιβουλὴν, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ
 θέλειν εὐκτὸν ἡγουμένους, σιγῇ παρεδίδοτο οὐ μόνον
 ἐπὶ τοῖς ἡγγελμένοις χαρὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκρά-
 σεως. Οἱ μὲν δεδιότες μὴ καὶ ψευθεῖσιν ἐλπίδος τιμω-
 ρίαι συνέλθοιεν, ὡς προεξορμήσασιν ἀποφθίνασθαι τὴν
 διάνοιαν τὴν ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐξεπιστάμενοι, διὰ τὸ τῆς
 ἐπιβουλῆς μετασχεῖν, μεζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων
 ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρὸς τινὰς εἰπόντες, οἷς ἡ τυ-
 ραννίς ἐστῶσα ὠρέλειμος ἦν, ζώντος Γαίου κολπασθεῖν
 ἐνδείξεως γενομένης, ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεριτοίχαι λόγος,
 ὡμιληκέναι μὲν Γαίῳ τραύμασιν, οὐ μὴν ἀποθανεῖν,
 ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἱατρῶν εἶναι. Ἦν
 τε πιστὸς αὐτοῖς οὐδεὶς, ᾧ καὶ θαρσύνων τις γνώμην
 ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ· ἡ γὰρ φίλος ὢν ὑποπτος
 γίνετο εὐνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἥ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον
 χρωμένος, τῷ πρὸς αὐτὸν οὐδαμῶθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ
 διαφθεῖρει τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν. Ἐλέγετο
 δὲ ὑπὸ τινῶν, οἱ καὶ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἡγάνι-
 ζον τὸ εὐθυμοῦν τῆς ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γε-
 γονότα καὶ ἄφροντιν κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ
 εἶπεν, ἡματιωμένον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν καὶ ἐν
 δημηγορίαις εἶναι. Καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλήσει
 τῇ ἀλογίστῳ τῶν θροεῖν προθεμένῳ, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα
 δόξῃ τῶν ἀκούοντων λαμβανόμενα, οὐ μὴν τὴν γε
 ἐδρᾶν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενε/θησομένην προεξιού-
 σιν αἰτίαν. Οὐ γὰρ ἀπ' ἧς ἐξίοιεν διανοίας γενήσε-
 σθαι περὶ αὐτοὺς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀπ' ἧς εἰκάειν θελή-
 σαιεν οἱ τε κατηγορήσαντες καὶ οἱ δικάζοντες.

Ἧ. Ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέσχε τὸ
 θέατρον ἐσπασμένον τῇ ξίφει, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπίς
 ἦν ἀπολέσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὐτινοσοῦν εἰσοδὸν πτοία
 εἶπεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μᾶλα συγκοπήσονται· ἐν
 ἀμηνάοις δὲ ἦσαν, οὐτε ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι
 οὐτε κινδύνουν τὴν διατριβὴν τὴν ἐπὶ τοῦ θεάτρου πε-
 πιστευκότες. Εἰσπιπτόντων δὲ ἤδη, βοῇ τοῦ θεάτρου
 βήγνυται καθ' ἱκετίαν τρεπομένου τῶν στρατιωτῶν,
 ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γενομένης καὶ τῶν βουλευθέν-
 των κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ δὴ τις καὶ γέγονεν ἐπα-
 νάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. Φεῖδεσθαι οὖν, καὶ μὴ
 τολμᾶς ἀλλοτριᾶς παρὰ τῶν οὐδὲν ἐν αἰτία γενομένων
 ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πε-
 πραγμένων, ὅ τι καὶ πεπραγμένον εἴη, καταστῆναι. Καὶ
 οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύ-
 φως προσύπων ἐπιθειάζοντες καὶ ποτνιωμένοι, ὅποσα
 ἀνεβίβασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐστὼς πλησίον καὶ ὡς ἂν
 τις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἰπείεν τι ἔλεγον.
 Θραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργή, με-
 ταμειλῆσαν αὐτοῖς τοῦ ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλευμάτος·
 ὧμον τε γὰρ ἦν τοῦτο καὶ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκό-
 σιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν περὶ τὸν Ἀσπρήναν ἐπὶ
 τὸν βωμὸν ἀπερειαζόμενοι. Πρὸς ἃς μεζόνως ἐπαθον
 οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ
 τοῦ πάθους· ὥστε παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς οὐδὲν ἑλλί-
 πιστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεῖσθαι,

aliquid præsicerant, partim quod vehementer id cupie-
 bant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex
 nunciatis perciperent, sed et se nihil audire simulabant. Illi
 quidem veriti, ne spe falsi ad penas cogerentur, ut qui
 animi sui sententiam aperire nimium festinarint, illi vero
 qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo
 magis clam omnia habebant, alii alios ignorantes, metuen-
 tesque ne si quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam
 esse tyrannidem, Caio vivente proditi ad supplicium de-
 poscerentur. Nam et alius sparsus erat rumor, Caium
 vulnera quidem accepisse, non tamen mortuum esse, sed
 adhuc vivere, eique a medicis curationem adhiberi. Ac
 nemo adeo fidus habebatur, cui quispiam dicere auderet
 quod sentiret: sive enim *Caii* amicus esset, suspectæ
 erat fidei, ut qui tyrannidi faveret; sive odio eum pro-
 sequeretur, id ipsum dictorum ejus fidem imminuebat,
 quod eum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis
 spei solatium omne eripiebat, ipsum periculum despicientem
 et de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, ut
 se habebat sanguine cruentatum, evasisse, atque ibi con-
 cionari apud populum. Et hæc quidem temere effecta erant
 ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, et in
 utramque partem pro affectu audientium trahebantur: hand
 tamen sedes suas relinquebant, metu criminis primo foras
 exemitibus impingendi. Non enim ex animo quo exierint
 factum iri de illis iudicium, sed ex eo quem illis affingere
 vellent delatores et iudices.

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis cir-
 cumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua
 metuere coeperunt, et ad cuiusvis ingressum expavescebant,
 quasi jamjam concidendi essent, hærebantque inopes con-
 siliis, quod neque exire auderent nec se in tuto esse crederent,
 si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, quum irrumpe-
 rent, clamor theatri extollitur, supplicantium militibus ut qui
 omnium ignari essent, tam eorum quæ de seditione movenda,
 si qua mota fuerit, essent deliberata, quam eorum quæ pa-
 trata essent. Ipsis itaque parcere deberent, nec parvas alio-
 rum audaciæ ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque
 in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores in-
 quirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu
 et planctu deos obtestantes et implorantes dicebant, quæ
 præsens periculum exprimeret, eoque modo ac si quis in
 extremo vitæ discrimine aliquid proferret. Ad hæc frangit
 militum ira: ipsosque subpennituit eorum quæ contra
 spectatores animo agitaverant: nam et erat crudele illud,
 ipsisque licet irritatis videbatur, quum capita eorum qui cum
 Asprenale cæsi erant aræ defixissent. Quibus conspectis,
 majorem in modum commoti erant spectatores, quum et vi-
 rorum dignitatem secum reputarent et eorum quæ passi
 erant miseratione tenerentur, adeo ut parum abesset quo-
 minus præsens periculum non minor ipsis metus in-

ὧν ἄδελφον εἶναι τὴν συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φευ-
χθῆναι δύναται' ἄν. Ὅστε καὶ εἰ τινες τῶν προθύμων
μισούντων καὶ μετὰ δίκης τὸν Γαίον, ἀφαιρεῖσθαι τὸν
ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν καὶ τῆς χαρᾶς, διὰ τὸ ἐν βοτῇ
5 μὲν τοῦ συναπολουμένου γεγονέναι, τὸ δὲ πιστὸν τοῦ
περιεῖναι μηδέπω καὶ τότε ἐγγύθεν συνελθεῖν.

ιη'. Ἦν δὲ Εὐάριστος Ἀρρουντίας τῶν κηρυσσόντων
τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθει χρώμε-
νος καὶ χρήματα περιβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων
10 πλουσιωτάτοις, δύναμις τε αὐτῷ ἦν ἐφ' ὅς ἐβλήσει
πράσσειν κατὰ τὴν πόλιν, ἐν τε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστε-
ρον. Οὗτος διαθείς αὐτὸν ὡς ἐνὶ πνευσιμώτατον (καί-
τοι μίσει καὶ παρ' ὄντιναοῦν ἐχρήτο πρὸς Γαίον, ἀλλὰ
μὴν κρείσσων ἡ διδασκαλία τοῦ φόβου καὶ στρατηγία
15 περὶ τοῦ κερδισομένου τὴν σωτηρίαν τῆς εἰς τὸ παρὸν
ἡδονῆς) πάντα κόσμον ἐπιτηδεύσας, ὡς ἂν τις ἐπὶ τοῖς
τιμωτάτοις παρασκευάσαιτο ἀπολωλόσιν, ἀποσημαί-
νει τοῦ Γαίου τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθὼν,
καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλεόν ἁγνοίᾳ συμπερι-
20 φέρεσθαι τοῦ γεγονότος. Ἦδ' οὖν καὶ Παῦλος Ἀρρουν-
τίας περιήει ἀνακαλῶν τοὺς Γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλιάρ-
χοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες κατατίθεσθαι τὸν σίδηρον, καὶ
διασαφούντες Γαίου τὴν τελευτήν. Τοῦτο δὲ σαρφέ-
στατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ
25 πάντας οἱ καὶ ὅπως οὖν τοῖς Γερμανοῖς περιτύχοιεν.
Ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς παραγενομένης ἔμπνουν κείσθαι
τὸν Γαίον οὐκ ἔστιν οὕτινος κακῶν ἂν ἀπέσχοιτο
τοσόνδε ἐπερίσσευσεν αὐτοῖς εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν,
ὡς καὶ μετὰ τοῦ καθ' αὐτοὺς ἀπολουμένου τῆς ψυχῆς
30 κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσούτῃ δυσ-
τυχίᾳ μὴ συνεσόμενον. Παύονται δὲ τοῦ ὀρηκώτος
εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφοῦς παραγενομένης
αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ Γαίου, διὰ τε τὸ εἰς ἀρχεῖον
ἐπιδείξασθαι τὸ πρόθυμον τῆς εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο
35 αὐτοὺς ἀπολωλότες, καὶ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ἐπιστροφῇ γένοιτο ὑπὸ τῆς βουλῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνην περισταίῃ τὸ κράτος, ἥ ὑπὸ τοῦ ἐπικαταστάν-
τος ἄρχοντος. Καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ εἰ καὶ μόλις, ἀλλ'
οὖν ἐπαύσαντο λύσεως τῆς ἐπὶ Γαίου τοῦ θανάτου κατα-
40 λαμβανομένης αὐτοῦς.

ιβ'. Χαίρεας δὲ (σφόδρα γὰρ περὶ Μινουκιανῶ ἔδεισε
μὴ διαφθαρεῖν μανίᾳ τῶν Γερμανῶν περιπεσῶν) ἔκα-
στὸν τε τῶν στρατιωτῶν μετῇ, προμηθεῖσθαι τῆς
σωτηρίας αὐτοῦ δεόμενος καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλὴν
45 ἐξέτασιν ποιούμενος. Καὶ Μινουκιανὸν μὲν καὶ Κλή-
μης (ἀνάγεται γὰρ ἐπὶ τούτων) μεθήσει, πολλῶν μετ'
ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνην τῇ πράξει συμμαρτυ-
ρῶν καὶ ἀρετὴν τοῖς ἐντεθνημένοις καὶ πράσσειν μὴ
ἀποδοδειλιακῶς· τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἔλθειν
50 ἡδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθείσαν, εὐτυχεῖς δὲ οὐκ ἄρα
ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς
πρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης δυστυχίας,
ὅποια δὲ Γαίον συνέλθειν, πρὸ τῶν ἐπαναστάντων καὶ
συνθέντων τὴν ἐπίθεσιν αὐτὸν ἐπιβούλον αὐτῷ γενόμε-

enteretur, quibus in incerto erat si quo tandem modo cala-
mitatem evitare possent. Quo factum est ut iis, qui Caium
libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia et gaudium,
quibus ex eo mortuo afficerentur, quod in eo fere erat
ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes fida
et firma alicubi effulsit.

18. Erat autem Euaristus Arruntius rerum venalium
præco, adeoque magna et canora voce, qui Romanorum
ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque volue-
rit plurimum in civitate pollebat, tam eo tempore quam
postea. Ille, quum scire ad luctum quam maxime compo-
suisset, (quamvis enim Caio erat omnium infensissimus,
præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor,
suggessitque astutia quærendi sibi incolumitatem,) lu-
gubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desi-
derio, in theatrum progreditur, mortemque Caii denunciat,
non passus multitudinem diutius in ignorance eorum ter-
rari quæ acciderant. Deinde etiam Paulus Arruntius circumbat
et milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes
gladios recondere, et Caii interitum eis significantes. Quæ
res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convoca-
rant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque incide-
rent. Nam dum spes illis facta erat Caium adhuc vivere,
a nullo abstinebant maleficio: tantum superfuit illis erga
ipsum benevolentia, ut contenti fuissent vel vitam suam
amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immuniem
præstitisse, et a gravi adeo calamitate liberasse. Cum an-
tem certiores facti essent de morte Caii, statim deferbuit
impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in
rem ipsorum cederet sui in illum animi promptitudinem
ostendisse, mortuo eo qui gratiam ipsis relaturus esset, quam
quod timerent, ne in se injurias facere pergentes animad-
vertatur a senatu, si ad ipsum summa rerum administra-
tio perveniret, aut ab Imperatore succedente. Atque ita
Germani, licet ægre, a rabie tamen cessarunt, quæ in eos
invaserat ex morte Caii.

19. Ceterum Chærea, de Minuciano valde sollicitus, ne
periret in Germanos furens incidens, et singulos militum
adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis ratio-
nem haberent, et ipse diligenter inquirebat ne forte inter-
iisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum addu-
ctum, dimittit, cum multis aliis senatoribus facti justitiæ
honestatique testimonium perhibens, virtutisque illorum
qui id in animum induxerant, idemque exsequi minime
dubitarunt: nam ita fere esse tyrannos, ut se essent in vo-
luptati habendo injuriarum licentiam, laud vero inde fe-
licem sortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus intasi in
ejusmodi incidant calamitatem qualis Caio contigerit, qui
ante seditionem ortam conflamque conspirationem ipse

νον, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζων ἀφόρητος ἦν ἀνανίζων τοῦ νόμου τὴν πρόνοιαν πολέμῳ πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τοὺς φιλάτους, καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους οἱ ἀνηρχήκασιν Γάϊον, ἔργῳ δὲ αὐτὸν ὑπ' ἐαυτοῦ καίσθαι διωλυλότα.

κ'. Ἦδη δὲ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν θάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῶν εἰσῶ. Αἰτία δ' ἦν τοῦ προθύμου διαφευζομένου τῶν θεωρῶν Ἀλκύνων ὁ πατὴρ, συναρπασθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυματιῶν, ἐκπέμψας δὲ τοὺς συνόντας, λόγῳ μὲν οὐ καὶ μετελευσομένουσιν ὅποσα εἰς τὴν ἱστίαν τοῖς τραυματαῖς πρόσφορα, τὸ δὲ ἀληθές, ὡς ἀπέσειντο κινδύνου τοῦ κατειληφότος. Ἐν τούτῳ δὲ βουλῆς τε γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος, ἥπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καταστάς, ἐν ζητήσῃ τῶν σφαγῶν τῶν Γάϊου ἦσαν· ὁ μὲν δῆμος καὶ πάνυ ἐκθύμως, δοκεῖν δὲ καὶ ἡ βουλὴ. Καὶ ἦν γὰρ Ἀσιaticὸς Οὐαλέριος ὑπατικὸς ἀνὴρ· οὗτος ἐπὶ τῶν δόμων καταστάς θορυβούντων καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἔτι λανθάνον τῶν τὸν αὐτοκράτορα ἀπεκτονόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤρνοντο τίς ὁ πράξας τιγῇ, «εἴθε γὰρ ἔγωγε,» φησί. Προὔθεσαν δὲ καὶ οἱ ὑπατοὶ διάγραμμα, Γάϊου μὲν κατηγορίας ποιοῦμενοι, κελεύοντες δὲ τῇ τε δόμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπέναντι, τῇ μὲν δόμῳ πολλὰν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δὲ τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μένειαν τῇ εἰωθότῃ, μηδὲ ὑβρίζειν ἐξαγομῆνοι. Δέος γὰρ ἦν μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τοῦ κακοῦ ἡ πόλις, καθ' ἀρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν τραπομένων. Ἐνθάκει δὲ ἤδη τῶν βουλευτῶν τὸ πᾶν πλήθος συνειλεγμένον, καὶ μάστιγα οἱ τοῦ Γάϊου συνθέντες τὸν φόνον, θράσσει τε ἡδὴ χρώμενοι καὶ καταφρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων ἤδη τῶν πραγμάτων.

ΚΕΦ. Β'.

Ἐν τούτῳ δὲ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἀρπάζεται Κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. Οἱ γὰρ στρατιῶται, συνόδου γενομένης αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἐρώρων δημοκρατίαν ἀδύνατον τε ἐν κράτει τοσούτῳ εἶναι ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἐξικομένην τε οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν γενήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ δέ τις τῶν ἐν ἀρχῇ κατασφύσει τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ οὐ συνεργοῖς τῆς ἀρχῆς καταστᾶσι· καλῶς οὖν ἔγειν, ἀκρίτων εἶναι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα ἀρεῖσθαι Κλαύδιον, πατριῶν τε ὄντα τοῦ τεθνεώτος καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων [οὐδενός] οὐτινοσούν ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ καὶ τῶν κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα· κατασταθέντα γὰρ αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. Ταῦτα διανοῦνται τε καὶ ἐπραξάν ἐκ τοῦ παραρχήμα. Ἦρπαστο μὲν δὴ Κλαύδιος ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ. Γναίος δὲ Σέντιος Σατουρνίνος, καίτοι πεπυσμένος τὴν Κλαυδίου ἀρχὴν, καὶ ὡς ἐπιδικάζουσι τῆς ἀρχῆς ἄκων μὲν

sibimet factus esset insidiator, atque non ferendis injuriis legumque contemptu in causa fuerit aliis quod ex amicissimis hostes evaserint, et nunc quidem eos haberi Caii interfectores, re autem vera ipsum a semet p̄emptum jacere.

20. Tum vero etiam e sedibus in theatro surrectum est, quique intus erant in acerbos inciderunt tumultus, utpote quod sese foras proripere certatim festinarent. In causa autem erat Halcyon medicus, correptus quasi ut quosdam vulneratos curaret, dimittensque qui cum ipso erant, specie quidem ut ea peterent afferrentque quibus opus esset ad medicinam sauciis adhibendam, re autem vera ut ab imminente periculo abessent. At interea senatus in curiam convenit, populusque in foro, ubi comitia haberi solebant, congregatur, et interfectores Cæsaris perquirere cœperunt, populus quidem acriter, senatus vero tantum in speciem. Aderat autem Valerius Asiaticus, vir consularis: is progressus in medium tumultuantium et indignantium quod laterent qui Imperatorem interfecerant, quum multi eum cupide interrogarent, quinam esset qui facinus patraverit, «utinam ego!» exclamat. Etiam consules edictum proposuerunt, Caium accusantes, populumque qui aderat militesque domum se recipere jubentes, dum populo quidem spem magnam remissionis faciunt, militibus vero præmiorum, si consuetum servent ordinem, ab omni maleficio abstinentes. Nam metus erat ne, illis exasperatis, clade aliqua urbs mulcetur, si ad rapinas et templa spolianda se verterent. Jam autem convenerat omnis senatorum multitudo, maximeque ii qui cædis erant conscii, magna cum audacia animique elatione, quasi jam penes ipsos esset rerum summa.

CAP. H.

Dum ita se res habent, repente Claudius e domo sua extrahitur. Milites enim eodem congressi, quum ultro citroque de rebus gerendis sermonem habuissent, fieri non posse comperiebant ut populus sufficeret tot tantisque negotiis sustinendis, nec e re sua fore ut penes ipsum esset imperium; et si quis eorum, ad quos redierat rerum summa, factus esset Imperator, sibi id magnum in malum cedere, ut qui nihil opis et auxilii eo contulerint: optimum itaque esse, quum nondum quicquam de rebus decretum esset, principem eligere Claudium, et defuncti patrum, et nemini eorum, qui in senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis ratio haberetur; quique factus Imperator ipsos pro meritis honore affecturus esset et muneribus prosequiturus. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. Ac Claudius quidem a militibus fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quodque imperium quasi invitum quidem sibi vindicavit,

δοκεῖν, τὸ δὲ ἀληθές καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστάς ἐπὶ τῆς συγκλήτου καὶ μηδὲν καταπλαγεῖς ἐλευθέρους τε καὶ γενναίους ἀνδράσι πρεπόντως ποιεῖται παραίνεσιν τάδε λέγων.

- 8 β. « Ἐὶ καὶ ἀπιστον, ὃ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, διὰ τὸ
 « χρόνῳ πολλῷ ἤκειν ἀνελπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐν
 « ἔχομεν τοῦ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἀθλον μὲν ἐρ'
 « ὁπόσον παρατείνουσιν, καὶ γνώμῃ θεῶν, οἱ ἐχρίσαντο
 « αὐτὴν, κειμένην, εὐφραίνειν δὲ ἀρκούσαν, καὶ, εἴπερ
 10 « ἀφαιρεθῆναι αὐτῆς, εὐδαίμονιά συνάγουσαν. Ἰκάνῃ
 « γὰρ καὶ μία ὥρα τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις μετ' αὐ-
 « τοτελοῦς τῆς διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι καὶ μετὰ
 « νόμῳ οἷς ποτε ἠνέησε διαιτωμένη βιωθεῖσα. Ἔμοι
 « δὲ τῆς μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀνημονεῖν ἐστὶ, διὰ
 15 « τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι, τῆς δὲ νῦν ἀπλήστως
 « πιμπλαμένη μακαριστοὺς τε ἡγεῖσθαι τοὺς ἐγγενή-
 « ντας καὶ ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τῶν θεῶν οὐδὲν μεί-
 « ονος ἀξίους τιμῆς τούσδε τοὺς ἀνδράς, οἱ ὅψι γούν κ' ἂν
 « τούτῳ τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἔγυσαν αὐτῆς. Καὶ εἴη μὲν
 20 « εἰς πᾶν τοῦ αἰῶνος τὸ ἐπὶον παραμείναι τὴν ἄδειαν
 « αὐτῆς· ἀρκούσα δ' ἂν γένοιτο καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε
 « νεωτέροις ἡμῶν καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. Αἰὼν ὑπεί-
 « ληπται τοῖς πρεσβυτέροις, ἐὰν τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν
 « ὁμιλίᾳ γεγονότες μετασταίεν· τοῖς δὲ νεωτέροις παι-
 25 « δεύμα ἀρετῆς καταστησάσης· ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε
 « ἀρ' ὧν γεγόνκαμεν. Νῦν δὲ ἥδη καὶ ἡμῖν, διὰ τὴν
 « ἄρτι ὥραν οὐδὲν προὔργιστον εἶη τοῦ ζῆν μετὰ
 « ἀρετῆς, ἢ μόνῃ ἐκφροντίζει τῷ ἀνθρωπιῷ τὸ ἐλευ-
 « θερον. Ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οἷα ἀκοῇ παραλαβὼν,
 30 « οἷς δὲ ὅψι ὁμιλήσας ἡσθίον οἶον κακῶν τὰς πολι-
 « τείας ἀνατίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύουσιν μὲν
 « πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τοῦ μεγάλῳ φρονος ἀφαιρούμεναι
 « τὸ ἐλεύθερον, κολακεῖας δὲ καὶ φόβου διδάσκαλοι κα-
 « θιστάμεναι, διὰ τὸ μὴ ἐπὶ σοφίᾳ τῶν νόμων, ἀλλ' ἐπὶ
 35 « τῇ ὁρμῇ τῶν ἐρεστηχότων καταλείπειν τὰ πράγματα.
 « Ἀρ' οὐ γὰρ Ἰούλιος Καῖσαρ φρονήσας ἐπὶ καταλύσει
 « τῆς δημοκρατίας καὶ διαβιασάμενος τὸν κόσμον τῶν
 « νόμων τὴν πολιτείαν συνετάραξε, κρίσασιν μὲν τοῦ
 « δικαίου γενομένου, ἥσων δὲ τοῦ κατ' ἰδίαν ἡδονῇ
 40 « αὐτῷ κομιῶντος, οὐκ ἐστὶν ὅτι τῶν κακῶν οὐ δίσταρεψε
 « τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀπάντων οἱ
 « ἐκείνῳ διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέστησαν, ἐπ' ἀφνισμῷ
 « τοῦ πατρῖου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐρη-
 « μίαν τοῦ γενναίου καταλείποιεν, διὰ τὸ οἰεσθαι πρὸς
 45 « ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτῶν τὸ κιβδηλοῖς ἀνδράσιν
 « ὁμιλεῖν, καὶ τῶν ἀρετῇ προὔχιν πεπιστευμένων οὐ
 « μόνον ὑπαίρειν τι τοῦ αὐχρήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν
 « ἐπιψηφίζειν αὐτῶν τοὺς ὀλέθρους. Ὡν ἀπάντων,
 « ἀριθμῶ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα ἀνύποιστον
 50 « ἐπιδεικνύμενων καθ' ἃ ἕκαστος ἥρξεν, εἰς ὧν ὁ Γάιος
 « ὁ σήμερον θεθνῶς, πλείω τε πάντων δεινὰ ἀπέδει-
 « ξεν, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς
 « συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεί-
 « κῃ μοίῳις τοῖς ἅπασιν καὶ μείζω κακὰ ἐντριβόμενος

re autem vera sponte et voluntate sua, in senalorum tamen consensu surrexit, nihilque attentus, hortatorem viris ingenuis et fortibus accommodatam adhibet inijusmodi ver-
 bis.

2. « *Etsi pro incredibili habeatur*, Quirites, utpote quod
 « praepter omnium spem nobis offertur post tam longum
 « temporis spatium, tenuemus tamen libertatem, incertam
 « quidem quam diu duratura sit, et in deorum, quorum mu-
 « nus est, potestate sitam; sed quae satis in se habet ad nos
 « exhilarandum, et, si de ea deciderimus, nonnihil ad fe-
 « licitatem conferet. Nam et una hora viris bonis et boue-
 « stis sufficit, si cum mente integra acta sit in patria libera
 « et legibus, quibus olim floruit, administrata. De priore
 « libertate, utpote ante me natum amissa, nihil memorabo,
 « presenti autem insatiabili cum cupiditate fruens eos bea-
 « tissimos existimabo quibus contigit in ista civitate et insti-
 « tuti, proximumque post deos honorem illis habendum,
 « qui fecerunt ut, sero licet et hac demum aetate, illam
 « gustaremus. Atque utinam in perpetuum salva maneat et
 « incolumis: nobis autem, juvenibus aequae ac senibus, vel
 « haec dies sufficiat. Senioribus aevum habebitur, si boeo-
 « rum libertatis participes facti decresserint: junioribus vero
 « documento erit virtutis, quae viris istis in emolumentum
 « cessit, a quibus prognati sumus. Nunc itaque et nobis in
 « praesens nihil prius esse debet et antiquius quam cum
 « virtute vivere, quae sola hominibus libertatem parit con-
 « servatque. Ex iis enim quae olim facta sunt auditione
 « arcepi, quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum
 « malorum in civitates invehant tyrannides, omni virtuti
 « obstando, et magnanimis libertatem auferendo, homines
 « quae ad adulterationem et metum instituendo, dum res bona
 « ex sapienti legum cautione, sed suo ex arbitrio adminis-
 « trant. Ex quo enim Julius Caesar in animum induxit po-
 « puli potestatem tollere, legumque ratione insuper habita-
 « et violata, rempublicam perturbavit, jure superior factus,
 « suisque cupiditatibus serviens, nihil quicquam malorum
 « est quo non attrita fuerit civitas, omnibus certatim il-
 « agentibus, qui ei in imperium successerunt, ut patriam
 « consuetudinem abolerent, et urbem, quoad ejus fieri po-
 « tuit, fortibus et generosis civibus exinanirent; quod exi-
 « stimarent hoc ad suam facere securitatem, si cum homi-
 « nibus versarentur vitiosis et flagitiosis, et eorum, qui
 « virtute praestantissimi haberentur, non solum spiritus
 « deprimerent, sed et in universum eos exilio addicerent.
 « Quorum omnium, etsi multi fuerint numero et intoleran-
 « dam ostenderint morositatem in imperio exercendo, unus
 « Caius, hodie vita defunctus, plura quam ceteri omnes
 « atrociam facinora edidit, non in cives solum suos, sed
 « etiam in cognatos pariter et amicos indomitam laxando
 « iracundiam, omnibus sine discrimine graviora etiam ma-

« ἀδικῶς τὴν τιμωρίαν εἰσπράσσεσθαι, ὀργὴν δμοίως
 « εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαγχιώσας καὶ θεούς. Τυραννίδι
 « γὰρ οὐ κεραδίνεσθαι τὸ ἡδὺ οὐδὲ μεθ' ὕδρευς ἀπόχρη
 « οὐδ' εἰς τὰ χρήματα λελυπησθαι καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ
 « τὸ πᾶν κέρδος ἐκ τοῦ πανοικεσίας διολουμένων τῶν
 « ἐχθρῶν. Ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι πᾶν τὸ ἐλευθερον, εἰς
 « εὐνοϊάν τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ τιθε-
 « μένοις ὁπόσα πεπόνθοιεν οὐκ ἔστιν. Ἐξεπιστάμενοι
 « γὰρ ὧν ἀναπλήσειαν κακῶν ἔστιν οὖς, κακείνοι με-
 « γαλοπρόνους καταρρονήματι χροῦνται πρὸς τὴν τύ-
 « χην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράττειν μὴ δυνά-
 « μενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι τοῦ ὑπόπτου τὸ
 « ἀδές, εἰ παντελῶς αἰρεῖσθαι δυνάμειν αὐτούς.
 « Τοιούτων δὲ κακῶν ἀπογεγονότες καὶ ὑποτελεῖς ἄλ-
 « λήλοις καταστάντες, αἵπερ πολιτειῶν ἐξεγγνώταται
 « πρὸς τε τὸ παρὸν εὖνουν καὶ τὸ αὐτὴς ἀνεπιβούλευτον,
 « καὶ πρὸς ὅξιν οικεῖαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως,
 « δίκαιοι τε ἐστὶ προνοῆσαι ἰδίᾳ τὸ εἰς κοινὴν αὐτοῦ
 « τὴν ὠφέλειαν ἀπαντῶν, ἣ καὶ ἀναπορήνασθαι γνώ-
 « μην, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ προεισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς
 « κίνδυνον φέρον, διὰ τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν ἐραστή-
 « κότα, ὃ ἀνέυθυνόν τι βλάπτοντι τὴν πόλιν καὶ αὐτο-
 « κράτορι μεταστήσασθαι τοὺς εἰρηκότας. Καὶ τέτροφε
 « τὴν τυραννίδα οὐδὲν νεώτερον πλὴν ἣ τε ἀρχὴ καὶ
 « τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογία χροῦμε-
 « νον. Ἐξ γὰρ εἰρήνης τοῦ τερπνοῦ ἡσώμενοι καὶ
 « μεμνηκότες ἀνδραπόδων ἐν τρόπῳ ζῆν * * ὅποσοι τε
 « κινδυνεύον συμφορὰς ἀνηκίστους, κακοὺς τε τοῖς πέλας
 « ἐπειδομένον, φόβῳ τοῦ μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μετὰ αἰ-
 « σχύνης τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. Πρῶτον
 « δὲ δεῖ τοῖς θραμένοις τὸν τύραννον τιμὰς αἰτινες μέ-
 « γισται, ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέα τῷ
 « Κασσίῳ. Σὺν γὰρ τοῖς θεοῖς εἰς ἀνὴρ οὗτος ποριστῆς
 « ἤμῃν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέσνηεν,
 « οὐ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τυραννίδος
 « ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας προβεβουλευκότος τε ἅμα
 « καὶ προκεκινδυνευκότος ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθαι
 « τὰς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀναφύ-
 « νασθαι. Ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέρους ἀνδρά-
 « σι πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος δὲ καὶ
 « ἀνὴρ οὗτος περὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν, οὐδὲν παρα-
 « πλῆσιως Κασσίῳ καὶ Βρούτῳ τοῖς Γαῖον Ἰούλιον
 « ἀντηρηκόσιν, ἐπεὶ γε οἱ μὲν στάσεις καὶ πολέμων
 « ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, οὗτος δὲ
 « μετὰ τῆς τυραννοκτονίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν δεινῶν
 « ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. »

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρήτο τοῖς λόγοις, καὶ
 τῶν βουλευτῶν ἡδονὴν δεχομένων καὶ ὅποσοι τῶν ἱπ-
 πίων παρήσαν. Ἀναπρόσας δὲ τις Τρεβέλλιος Μά-
 βιος ζῆμος περιαιρεῖται τὸν ἐκτύλον τοῦ Σεντίου, (λίθος δὲ
 εἰκόνα Γαίου ἐγγεγλυμμένος ἐνεδεσμεύετο αὐτῷ,) καὶ
 σπουδῇ τῶν λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει πράξειν, ὅπερ
 ᾔετο, ἐν λήθῃ γεγονότος. Καὶ ἡ μὲν γλυφὴ κατὰ γυ-
 ναι· προελήλυθε δὲ ἡ νύξ ἐπὶ μέγα, καὶ Χαιρέας δὲ

« la inferens, ut' injustas pœnas exigeret, iræ immunitate
 « efferatus in deos similiter ac homines. Tyrannis enim
 « non satis est voluptatem sibi acquirere, etiam cum inju-
 « riis conjunctam, neque fortunas vexare et uxores, sed id
 « præcipue in lucris ponunt, inimicorum tolas exturbare
 « familias. Omnes autem liberi pro inimicis habentur a ty-
 « rannis : quorum benevolentiam ne ii quidem sibi concii-
 « liare possunt, qui patienter accipiunt quicquid perpassi
 « sunt. Etenim conscii sibi quam multis malis nonnullos
 « oppleverint, utque illi magni animi desipientia et con-
 « temptatione fortunam ferunt, ipsi, ut quos sua latere ne-
 « queant maleficia, ita demum securitatem suspicione va-
 « cuam sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere.
 « Itaque ejusmodi malis levati, nullique potestati nisi quæ
 « vestra est obnoxii, quod genus administrationis reipubli-
 « cæ quam maxime valet et ad præsentem concordiam,
 « et ad futuram incolumitatem, et ad propriam civitati
 « bene constitutæ gloriam, debetis singuli providere quod
 « in commune conferat, aut econtra etiam, si cui displi-
 « ceant quæ ante consulta erant et provisæ, sententiam pro-
 « ferre, idque sine omni periculo ; quod ejusmodi dominus
 « non præsit, cui impune licebit civitatem lædere, eosque
 « qui sententiam dixerint arbitrato suo e medio tollere.
 « Atque nuper tyrannidi nihil majus dedit incrementum
 « quam istorum segnities, qui contra voluntatem imperan-
 « tium ne hiscere quidem ausi sunt. Quietis enim dulce-
 « dine delinunt, et mancipiorum more vivere assueti, * *
 « quotquot vel ipsi calamitates non ferendas tulimus,
 « vel propinquorum mala vidimus, metu moriendi cum
 « virtute etiam morti summo cum decore conjunctæ occu-
 « bentes. Ante omnia autem tyranni interfectoribus hono-
 « res quam amplissimos habere fas est, præsertim vero
 « Chæreæ Cassio. Nam ille erat unus secundum deos qui
 « consilio manumque nobis libertatem peperit : cujus haud
 « decet oblivisci, sed ei, ut qui sub tyrannide ante omnes
 « pro libertate vestra consilium ceperit, primusque in dis-
 « crimine semet conjecerit, recuperata libertate honores
 « decernere, idque primum sponte factum ostendere. Opus
 « enim pulcherrimum est et quod viros liberos decet, be-
 « nefactoribus gratiam reponere : qualis et ille erga nos
 « universos exstitit, Cassio et Bruto qui Caium Julium
 « peremerunt plane dissimilis, quoniam isti quidem se-
 « mina discordiarum bellicque civilis in urbe seminarunt,
 « ille vero cæso tyranno malis etiam omnibus inde ortis
 « civitatem liberavit. »

3. Sentius hujusmodi orationem habuit, eique magna
 cum voluptate auscultaunt et senatus et Equitum quotquot
 aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exsiliis annu-
 lum Sentio detrahit, in quo lapillus inclusus erat inscul-
 ptam habens Caii imaginem, quem ille, præ studio dicendi,
 ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, sibi
 auferre oblitus erat. Et scriptura quidem e vestigio fracta
 est. Ceterum quum in multam noctem res productæ essent,

σημεῖον ἦται τοὺς ὑπάτους· οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν. Ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς καὶ ὁμοία ἀπιστία τὰ δρῶ-
μενα. Ἐτεῖ γὰρ ἑκατοστῷ, μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν
τὸ πρῶτον ἀφῆρέθησαν, ἐπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους
6 σημεῖου ἢ παραδόσις· οὗτοι γὰρ πρότερον ἢ τυραννη-
θῆναι τὴν πόλιν κύριοι τῶν στρατιωτικῶν ἦσαν. Χαι-
ρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν παρεδίδου τῶν στρατιωτῶν
τοῖς πρὸς τὴν σύγκλητον συνεστηκόσιν. Ἦσαν δὲ εἰς
σπεῖρας τέσσαρας, οἷς τὸ ἀδασίλευτον τιμιώτερον τῆς
10 τυραννίδος προὔκειτο. Καὶ οἷδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ
τῶν χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος περιχα-
ρῆς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος μεστὸς ἐπὶ τῷ κτησα-
μένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ἐπὶ τῷ ἐφεστηκότῃ.
Καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

15 Ὁ Χαιρέας δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενος περιεῖναι τὴν τε
θυγατέρα Γαίου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικί-
τὸν δλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὃ τι ὑπολεί-
ποιο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειψήσεσθαι καὶ
τῶν νόμων, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐσπουδακῶς τελειώσα-
20 σθαι τὴν αὐτοῦ, καὶ πάνυ εὐφρᾶναι μῖσος τὸ πρὸς
Γαίον, Ἰούλιον ἐκπέμπει Λούπον, ἓνα τῶν χιλιάρχων,
κτενοῦντα τὴν γυναῖκα Γαίου καὶ τὴν θυγατέρα.
Κλήμεντος δὲ ὄντι συγγενεὶ τῷ Λούπῳ τὴν ἐπὶ τοιοῦδε
προὔθεσαν λειτουργίαν, ὅπως μετασχὼν κἂν ἐπὶ τοιού-
25 τοις τῆς τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τῶν
πολιτῶν (ὥς) καὶ τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος δοῖε κοι-
νοῦναι τῶν πρῶτον συνθεμένων. Ἐνίοις δὲ τῶν συνω-
μοτῶν καὶ ὡμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσει χρη-
σάμενον, διὰ τὸ Γαίον φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον ἢ
30 συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράττειν, ἔξ ὧν τε πόλις
ἀπυγορεύει τοῖς κατελιπρόσι καχοῖς καὶ τῶν πολιτῶν
ὃ τι καὶ ἄνθος ἦν ἀπώλετο· οἱ δὲ καὶ τὴν μὲν ἐπὶ
τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τῶν
ὑπὸ Γαίου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνη τὴν αἰτίαν ἐπέ-
35 φερον, φάρμακον τῷ Γαίῳ δοῦσαν ἐννοίων δούλωσιν καὶ
ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῷ ψηφιοῦμενον, ὥς εἰς μανίαν
μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτὴν εἶναι τὴν νευαυπηγημέ-
νην ἐπὶ ταῖς Ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελδύσης
αὐτοῖς οἰκουμένης. Καὶ πέρας κυρωθὲν ὥστε αὐτὴν
40 τελευτᾶν (οὐδὲν γὰρ οἱ ἀποσπεύδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν
ἦσαν) ἐστέλλετο ὁ Λούπος· ἐβραδύνετο δὲ οὐδὲν μελ-
λῆσει τῇ κατ' αὐτόν, ὥστε μὴ οὐκ εἰς καιρὸν δedia-
κονῆσθαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπ' οὐδαμῶς μεμ-
πτὸς εἶναι τῶν ἐπ' ὠφελεία τοῦ δήμου ποιουμένων.

45 Παρελθὼν δὲ ἐπὶ τοῦ βασιλείου καταλαμβάνει τὴν
Καισωνίαν (γυνὴ δὲ ἦν τοῦ Γαίου) παρακατακειμένην
τῷ σώματι τοῦ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυ-
χίᾳ ὧν χαρίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μεταστᾶσιν, αἵματι
τε ἀναπεφυρμένην ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ πολλῇ τῇ
50 ταλαιπωρίᾳ συμφορῶμένην, τῆς θυγατρὸς παρερριμμέ-
νης· ἤκουετο δὲ ἐν τοῖς τοιοῦσι οὐδὲν ἕτερον ἢ κατὰ-
μεμψις τοῦ Γαίου, ὥς πθανῆν οὐ σρόντος πολλάκις
προηγορευκίαν αὐτὴν. Ἐπ' ἀμφοτέρω δὲ οὗτος ὁ λό-
γος καὶ τότε εἰκάετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις πρόκειται τῇ

tum Chærea a consulibus tesseram petiit : atque illi Liber-
tatem dederunt. Ista autem, dum siebant, admirationi
erant præsentibus, et vix fidem invenerunt. Nam, anno
post centesimo, quam illis primo ablata fuerat imperii po-
testas, ad consules rediit tesserae datio : quippe illi, prius-
quam regio dominatu teneretur civitas, rerum militarium
potestatem habebant. At Chærea, ubi tesseram acceperat,
militibus tradidit qui a senatu stabant. Erant autem
numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt esse sine
Imperatore quam sub tyrannide. Atque illi quidem cum
suis tribunis abierunt : pauloque post etiam populus lætus
admodum discedebat, tum spei plenus, tum multum elatus,
quod summam potestatem sibi nec acquisivisset, nec ampli-
us Imperatori subesset. Atque Chærea illis summa erat
in gratia.

4. Chærea autem indigne ferens Caii uxorem superare et
filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem dele-
tam esse, (utpote quod foret ut quisquis ex illo reliquus
esset, is in perniciem civitatis legumque superesset,) ac
præterea perficere festinans quod in animo agitalerat,
suumque in Caium odium lætitia complere, mittit Julium
Lupum, unum e tribunis, qui Caii uxorem filiamque peri-
meret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus
officium demandarunt, ut tyranni cædis, licet in re hujus-
modi, particeps factus virtutis laude decoraretur a civibus,
haud secus ac si consiliis eorum omnibus interfuisset qui
facinus excogitaverant. Quibusdam autem e conjugalibus
immanitatis esse videbatur in mulierem sævitiam exercere,
quando Caius magis ex ingenio suo quam illius impulsu
omnia commiserit, quæ in causa fuerant ut et civitas malis
ipsam vexantibus succumberet, et civium quosque fortis-
simos amitteret : alii contra ejusmodi quæcunque decreta
erant uxori vitio vertebant, et omnino omnium, quæ a
Caio patrata erant, malorum ipsam insimulabant, ut quæ
philtrum ei dederit, ut animum ejus sibi obnoxium redde-
deret, et ad amandum eum induceret sibi devinciret :
adeo ut, illo ad insaniam adacto, ipsam omnia machinatum
esse in fortunas Romanorum, orbisque totius illorum domi-
nationi subjecti. Quumque in eam sententiam itum esset,
ut morte plecteretur (nihil enim ipsi profuerunt qui dissa-
debant,) mittebatur Lupus : nec ulla erat mora quantum
in ipso, quo minus imperata faciendi tempus quamprimum
arriperet, ne sua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod
salutis communis intererat. Quumque ingrederetur in pal-
atium, Cæsoniam Caii conjugem offendit juxta mariti cæda-
ver humi prostratum, et destitutum rebus omnibus quas
moris est exhiberi mortuis, crure vulnerum ipsamque
fœdalam, et miserandum in modum afflictam, filia propter
ipsam procumbente : nec in ejusmodi luctu et morore aliud
quidpiam exaudiebat quam Caii accusatio, quod ipsi,
quæ toties eum præmonuerat, fidem non habuerit. Quæ
verba et eo tempore in utramque partem accipiebantur, et

διανοία τῶν ἀκρατῶν, πρὸς δὲ τὴν θελήσειαν βοῶντας τὰς αὐτοῦ προστιθεμένον. Οἱ μὲν γὰρ ἀποσημαίνειν ἔρασαν τὸν λόγον ὡς συμβουλευομένης ἀποστάνα μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὧμοῦ μετρώς καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρῶπῳ τῇ αὐτοῦ χρωμένον· οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ περὶ τῶν συννομοτῶν ἐπιφοιτήσαντος Γαίῳ κελεύσεις μὴδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος πάντας μεταχειρισάμενον αὐτοὺς, κἂν εἰ μὴδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἄδει κινδύνον καταστῆναι· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπινειδίζομενον, ὡς προηγορευκίας διαπραξάσθαι μαλακῶ γεγονότα. Καὶ τὰ μὲν λεγόμενα ὑπὸ τῆς Καισινίας καὶ ὅποια οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα ἦν· ἡ δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὴν πρόσοδον τοῦ Λούπου, τό τε σώμα τοῦ Γαίου πρὸδεδείκνυν καὶ ἄσπον ἰέναι παρακάλει μετ' ὀλοφυρτοῦ καὶ δακρύων. Ἐπεὶ δὲ τῇ διανοίᾳ μὴ συνεστηχότα ἴωρα τὸν Λούπον καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ χειρισμένην, γνωρίσας ἐφ' ὃ ἐχώρει τὴν τε σφαγὴν ἐγύμνου καὶ πᾶνυ προθύμους, ποτινωμένη ὅποια εἰκὸς τοὺς οὕτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος οὐ ἐπ' αὐτῆς συνῆσαν. Καὶ ἦδε μὲν εὐφύχως ταύτην τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λούπου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. Καὶ Λούπος ταῦτα προσπαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὸν Χαιρέαν.

Εἰ· Γαῖος μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ῥωμαίων λείποντα τεσσαρῶν μηνῶν οὕτω τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε σκαιὸς τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσώμενος καὶ φίλος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερά καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσῆσειε φονικώτατος, τῆς δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἧν μόνον πιμπλάμενος τῷ ὕβριζιν εἰς οὐς ἡκιστα ἐγρῆν ἀλόγως μεγαλοφύχῳ γρῶμενος, καὶ ποριστὴς ἐκ τοῦ κτείνειν καὶ παρανομεῖν, καὶ τοῦ μὲν θεοῦ καὶ νομίμου μείζων ἐσπουδακὸς εἶναι τε καὶ δοκεῖν, ἡσώμενος δὲ ἐπαίνων τῆς πληθούς. Καὶ πάντα ὅσα αἰσχροὶ κρίνας ὁ νόμος ἐπιτιμᾷ τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. Καὶ φιλίας ἦν ἀμνησίων, εἰ καὶ πλείστη τε καὶ διὰ μεγίστων γένοιτο, οἷς ποτὲ ὀργισθεὶς ἐπιπλήξει κολάσεις καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις, πολέμιον δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συναρχόμενον, ἀναντίλεκτον ἐπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσεις τὴν ἐπιθυμίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῇ φύεσθαι παρὰ τοῖς πολιταῖς ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἰστορημένων, εἰς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν πράξαντα παρακαλεῖν. Ἔργον δὲ μέγα ἡ βασιλεῖον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι ἂν τις ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὐθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλην γὰρ τοῦ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν ἐπισυνθέντος εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. Τοῦτο δὲ ὁμολογούμενός μὲν γινώσκοντες τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς πλείουσιν· οὐ μὴν ἐπὶ τέλος γὰρ ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρους αὐτοῦ ἐπιπονεῖν καταλειπθῆναι. Αἴτιον δ'

nunc etiam ambiguum præ se ferunt sententiam ea audientibus, qui in utram partem volunt, mentem ejus trahere possunt. Nam alii quidem ista hoc sibi velle perhibuerunt, ac si consulisset ei ut ad saniores mentem rediret, et in cives sævire desineret, ne interiret ab illis suo more accipulus: aliis vero persuasum est ipsam, quum rumor de conjuratis percrebresceret, Caium hortatam esse ut omnibus, etiamsi nihil inique egissent, nulla mora interposita et e vestigio interfectis, sese extra periculi metum poneret; idque tum exprobratum illi, quasi ad agendum segniori, postquam ab ipsa præmonitus fuisset. Atque ista quidem sunt quæ a Cæsonia dicta erant, quæque de ea sentiebant homines. Ipsa vero, quum primum Lupum advenientem conspicit, ostendebat ei Caii cadaver, et cum lacrimis et lamentis orabat ut propius accederet. Quum vero videret Lupum non facere quæ vellet et quasi ad aliquid agendum quod sibi displiceret accedere, facta ei cognitione qua de causa venisset, prompte admodum jugulum nudabat, deum hominumque fidem implorans, quemadmodum ii consueverunt qui vitam in desperatis plauque perditis habent, jubensque ut perficere non moraretur quod in ipsam constituerint. Atque illa quidem forti et magno animo moritur hoc modo a Lupo occisa, ac deinde filiola. Moxque Lupus, ista ut nunciaret, ad Chæream properavit.

5. Caius igitur, quum quattuor annos demptis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur, vir, etiam antequam imperium adeptus est, durus et vecors et summe maleficus, voluptatibus deditus, et fautor delatorum, iis quidem quæ terribilia erant obstupescens, adeoque, ubi non timebat, in cædem paratissimus, potestatem vero habens in hoc duntaxat, ut stolidè ferox et elatus eos quos minime oportet injuriose tractarit, et occidendo et contra leges agendo sibimet querens divitiis: et diis quidem et legibus superior esse et haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inussit, ea omnia majoris æstimavit quam virtutem. Et amicorum quidem immemor erat, summi licet fuerint et in maximis rebus spectati, quibus irasceretur, pœnas vel ob levissima infligens, atque universos virtute præditos pro inimicis habebat, ac ad omnia quæ ipsius juberet voluntas, indomita et effrenata ferebatur cupiditate: quo factum ut etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, unde illi vel maxime apud cives vehementius consilari ceptum est odium, quod hoc longo tempore non conspectum, et aegre fidem impetrabat, eosque ad inimicitias cum flagitii auctore auscipiendas excitabat. Opus autem ullum magnum aut regium ab eo factum nemo memorare potest, quodve præsentis sæculi et futuri hominibus in emolumentum cedat, præter receptacula ab ipso excogitata circa Rhegium et Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus: quod in confesso est apud omnes maximum esse opus et navigantibus utilissimum, hand tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. In causa autem erat rerum inutilium studium,

ἦν ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα σπουδὴ καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς
 ἡδονὰς, αἱ κατὰ μόναν ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαίρειν
 τὴν ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν.
 Ἄλλος δὲ ῥήτωρ τε ἀριστος καὶ γλώσση τῇ Ἑλλάδι καὶ
 5 τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἡσκημένος, συνίει τε ἐκ
 τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἐτέρων συνταθεῖσι τε καὶ
 ἐκ πλείονος προσυγκειμένοις ἀντεῖπὼν ἐκ τοῦ ὀξέος φα-
 νῆναι πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ πράγματι παρ' ὄντινα-
 οῦν γενομένος, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τῷ
 10 εἰς ἴσχυν αὐτῇ προσλαβεῖν μελέτην τοῦ ἐπιπονεῖν. Ἀδελ-
 φοῦ γὰρ παιδὸς υἱεὶ γεγονότι Τιβερίου, οὗ καὶ διάδο-
 χος γίνεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντέχεσθαι, διὰ
 τοῦ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν διαπρέ-
 πειν, καὶ συνεφιλοχάλει Γαίος, συγγενοῦς τε ἀνδρὸς
 15 καὶ ἡγεμόνος εἰκὼν ἐπιστολαῖς. Ἐπρώτευσέ τε τῶν
 καθ' αὐτὸν πολιτῶν, οὐ μὴν ἀντιστρεῖν οἷά τε ἐγένετο
 αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν
 ἐπιελθόντα δλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας οὕτως
 ἄρα δυσπόριστον ἢ ἀρετῇ τοῦ σωφρονεῖν ὥς ἀνυπεύθυ-
 20 νος τοῦ πράσσειν βρῆσιν ἡ παρέστι. Φίλοις μὲν κε-
 ρῆσθαι καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγους ὑποσπουδαθεῖς τὸ
 κατ' ἀρχὰς, ὑπὸ τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρεισ-
 σόνων, μέχρι δὲ τῷ περιόντι τοῦ ὑβρίζειν ἀπαμφισθεῖ-
 σης εὐνοίας ἢ πρὸς αὐτὸν ἐγρήσαντο, καὶ μίσους ὑπο-
 25 φυνέτος, ὑπ' αὐτῶν ἐπιδουλεύεις τελευτᾷ.

ΚΕΦ. Ι'.

Κλαύδιος δὲ, καθάπερ ἀνώτερον ἔφην, ἀπορρήξας
 αὐτῷ τῶν σὺν Γαίῳ ὁδῶν γενομένης, καὶ τοῦ οἴκου
 βορυθθέντος πάθει τῆς Καίσαρος τελευτῆς, ἐν ἀμη/ά-
 νοις ὧν περὶ τῆς σωτηρίας, ἐν τινι στενωπῷ κατελιμ-
 30 μένος ἐκρυπτεν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν
 τῆς γενναϊότητος ὑφορῶμενος. Μέτριον γὰρ ἰδιώτης
 ὧν ἦγεν αὐτὸν καὶ τοῖς παρούσιν ἀρκῶν ἦν, παιδεία
 τε συνὼν, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς
 35 ὁρύσθον ἀνακειμένου πνυτοῖος ἀπαλλάσσω αὐτόν. Τότε
 δὲ πτοίας κατελιγνύας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου
 παντὸς στρατιωτικῆς μανίης ἀνάπλεω γεγονότος, καὶ
 δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν ὅαν ἀπειληφότων σωματο-
 φυλάκων, οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ
 40 τῆς στρατιᾶς τὸ καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρα-
 κτέοις ἦσαν. Ὅπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τὴν μὲν
 Γαίου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ τιθέμενοι διὰ τὸ κατὰ δίκην
 αὐτῷ τὰς τύχας συνελθεῖν, τὰ δὲ περὶ αὐτοὺς ἀνεσκο-
 ποῦντο ἄλλον ὃν τρόπον σχήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερ-
 45 μανῶν ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγῶν ὄντων, ὡμότης
 15 χάριτι τῆς ἐαυτῶν μάλλον ἢ τοῦ συμφέροντος τοῖς πα-
 σιν. Ὑφ' ὧν ἀπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβετο, θεοδῶς
 περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῶν περὶ τὸν
 Ἀσπρήναν ἐτεθέατο τὰς κεφαλὰς παραφερομένας.
 Εἰσάγει δὲ κατὰ τι προσβατὸν ὀλίγαις βαθμίσι γιω-
 50 ρίον, ὑπεσταλκὸς τῷ κατ' αὐτὸν σκοτῷ. Καὶ Γράτος
 τῶν περὶ τὸ βασιλεῖον τις στρατιωτῶν θεσπάζμενος,
 καὶ τοῦ μὲν ἀκριδωσαμένου τὴν ὄψιν ἀμαυρῆς ὧν διὰ

et quot, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas
 insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis et ma-
 nificus esse desiderit. At vero et orator erat optimus, utra-
 que lingua tam Græca quam Latina valde exercitatus, et
 quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis
 et diu diligenter præparatis ex tempore respondens, in-
 factus ut majori quam quisquam alius persuadendi vi pollem
 videretur, tam ex ingenii felicitate quam quod ad eam ad-
 gendam multam exercitationem adhibuerit. Nam necesse
 erat illi doctrinæ plurimum attendere, utpote filio nepotæ
 ex fratre Tiberii, cui in imperium successit, quod et ipse,
 ad summam in ea gloria aspirans, excelebat, pariterque et
 ille eloquentiæ studebat Caius, viri necessitudine secum
 conjuncti et Imperatoris voluntati morem gerens. Primas
 que inter suæ ætatis Romanos agebat; nec tamen bona et
 doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque
 contra perniciem, quam ex licentia sibi met accersivit: adeo
 difficile est iis sese moderari et regere, quibus ex potestate
 rationi reddendæ non obligata facile et expeditum est quid-
 libet agere. A principio, quod amicos sibi adiunxerit et
 optimis honestissimisque, et eruditione et gloria præstan-
 tiores fuerit æmulatus, magno studio colebatur: postea
 vero deposita benevolentia quam erga ipsum habebat,
 quod insolentius in eos debaccharetur, odioque succe-
 scente, insidiis interfectus est.

CAP. III. (II.)

Claudius autem quum de via, ut supra retuli, declinasset,
 qua incedebant qui cum Caio erant, et turbata esset domos
 ex calamitate quam passa erat morte Casaris, de salute sua
 anxius et sollicitus, in locum quendam angustum deveniens
 semet occultabat, nihil quod sibi periculo esset suspectum ha-
 bens, præter natalium claritatem. Nam vitam privatam agens
 modeste se gerebat, et præsentibus contentus erat, et studio
 literarum, Græcarum præcipue, deditus, et modis omnibus
 turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, quum vulgus
 consternatum esset animis, et tota regia militum furore com-
 pletetur, satellitesque ita se haberent ac si de pavore et con-
 fusione privatorum participassent, illi qui prætoriani appel-
 lantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de
 rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Cæii ultionem
 parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidisse cre-
 diderint, id potissimum agebant, quo modo rebus suis
 optime consularent, præsertim quum Germani ab interfecto-
 ribus pœnas exigèrent, suæ magis ut gratificarentur crudeli-
 tati, quam ut communi utilitati prospicerent. Quæ omnia
 augēbant trepidationem Claudii de salute sua solliciti, ma-
 xime quum videret Asprenatis et cum eo cæсорum capita
 circumferri. Quodam autem in loco stabat, in quem ascensus
 erat paucis gradibus, in obscuritate circa eum oblineate
 delitescens. Quem ubi conspexerat Gratus, unus e militibus
 qui regiam custodiebant, non valens satis accurate faciem

τὸν σκότον, τοῦ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸν ὑπολογῶντα
κριτῆς εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένος, προσήει τε ἐγγύτερον
καὶ ὑποχωρεῖν ἡξιώκοτος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν
ἱπικωρίζει, καὶ Γερμανικὸς μὲν οὗτος, φησὶ πρὸς
τοὺς ἐπομένους, καὶ «στησιώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερό-
μενοι.» Κλαύδιος δὲ ἐφ' ἀρπαγῇ παρεσκευασμένους
δρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φόνον ἀποθάνει τὸν Γάϊου,
φειδῶ σφῆν ἡξίου, τοῦ καθ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀνάμνησιν
αὐτοῖς ὑποτιθεὶς καὶ τοῦ ἀπρομηθοῦς τῶν γεγονότων.
Καὶ ὁ Γράτος μειδιάσας ἐπισπᾶται τῆς δεξιᾶς καὶ
«παῦσαι, φησὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας,
«δὲόν σε μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἢν οἱ
«θεοὶ Γάϊον ἀφηρημένοι τῇ σῇ συνεχώρησαν ἀρετῇ,
«πρόνοιαν τῆς οἰκουμένης λαβόντες. Ἄλλ' ἴθι καὶ
«τῶν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον.» Ἀνιδάσασθε
δὲ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον ὑπὸ τε
κόβου καὶ χάριτος τῶν εἰρημένων.

β'. Συνεστρέφοντο δὲ περὶ τὸν Γράτον ἤδη καὶ
πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν
Κλαύδιον ἀτόμενον ἐσχυρωμένον, δόξῃ τοῦ ἐπὶ κό-
λασιν ἔλκεσθαι τῶν ἐπὶ τοιοῦτοδὲ ζημιῶν, ὡς ἄνδρα
ἀπράγμονα διὰ βίου τοῦ παντός, καὶ κινδύνους οὐ τι
μετρίως ἐπὶ τῆς Γάϊου ἀρχῆς ὠμίληχότα· τινὲς δὲ καὶ
τοῖς ὑπᾶτοῖς ἐπιτρέπειν κρίσειν ἡξίου τὴν περὶ αὐτῶν.
Καὶ πλείωνων τοῦ στρατιωτικοῦ συστρεφόμενων, φυγαί
τε ἦσαν τοῦ θυμῶν καὶ προσδὼν ἀπορία τῇ Κλαυδίῳ
δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος, ἔπει καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐ-
τοῦ φέροντες περὶ τὴν ἀρπαγὴν αὐτοῦ πύστεως παρα-
γενομένης φυγῇ ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν
σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. Ἐν εὐρυχωρίᾳ δὲ τοῦ πα-
λατίου γενομένου (πρῶτον δὲ οἰκηθῆναι τῆς Ῥωμαίων
πόλεως τοῦτο παραδίδωσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος) καὶ
ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαβανομένου, πολλὴ πλείων ἢ
ἐπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν θῆν δεχο-
μένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τε ἦν αὐτοῖς αὐ-
τοκράτορα στήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, εὐνοίᾳ τῇ τοῦ
Γερμανικοῦ. Ἀδελφὸς δὲ ἦν αὐτοῦ, ἐπὶ μέγα πᾶσι
τοῖς ὠμίληχόσι καταλειπτός κλέος τὸ αὐτοῦ. Ἀναλο-
γισμός τε αὐτοὺς εἰσῆι τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ
συγκλήτῳ δυναστευόντων καὶ ὁπόσα ἐπὶ τῆς πρὶν ἀρχῆς
ἡμάρτητο αὐτῇ. Πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀμύχανον τοῦ πρά-
γματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἐνὸς ἀρχὴν μετιστα-
μένον τῶν θῶν κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διὰ τινος κτη-
σαμένου τὴν ἀρχὴν, παρὰ τὸν ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ
τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος
αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἣ ἐπὶ τοιοῦτοις γένοιτο ἂν
ἀρκῶσα.

γ'. Ταῦτα πρὸς τε ἀλλήλους καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξ-
ῆσαν καὶ τοῖς αἰὶ προσπίπτουσι διηγούντο. Οἱ δὲ
πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμ-
φράζαντες τε καὶ περικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τοῦ στρατο-
πέδου φοράδην ἀνθαστάσοντας, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο
αὐτοῖς ἡ ἐπειεῖς. Διεστῆκισαν δὲ αἱ γνώμαι τοῦ τε δή-
μου καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς· οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ

ejus noscere prae tenebris, hominem tamen esse existimans
qui insidias locaret, propius accessit, ac quum illum rogaret
Claudius ut recederet, instare cepit, atque apprehensum
eum agnovit, et sequentibus dixit, «hic quidem Germani-
cus est, agite, eum constituamus Imperatorem.» Tum
Claudius, ubi eos animadvertit ad ipsum extrahendum pa-
ratos, veritusque ne similiter ac Caius morte plecteretur,
obsecrabat ut sibi parceretur, illis in memoriam revocans,
ut vitam aliis quam minime molestus egisset, ipsoque
imprudente accidisset quod factum erat. Ad quae Gratus
subridens dextra prehensum sic alloquitur, «humiliter adeo
«loqui desine, quum te magno elatoque animo cogitare
«oporteat de imperio, quod dii Caio ablatum tunc conce-
«sere virtuti, orbis terrarum commoda respicientes. Age
«vero, et proavorum solium tibi vindica.» Sustinebat
autem eum, prae metu simul ac gaudio, ex iis quae dicta
erant, pedibus insistere non valentem.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant multi e satel-
litibus, et Claudium abductum videntes, tristem prae se fe-
rebant vultum, existimantes eum rapi ad supplicium ob
nuperas damni injurias, quum a negotiis turbisque per totam
vitam abhorruerit, et Caio inperante in magnis versatus
fuerit periculis: quidam etiam censebant consules decere
judicium de illis ferre. Quumque plures ad eos aggregati
essent milites, et multitudo fuga dilapsa est, et Claudio
progrediendi difficultas erat propter virium imbecillita-
tem: nam lecticarii ejus, dum ipse palam rapitur, fuga
se periculo eripuerant, de salute domini desperantes. Quum
autem pervenissent in aream palatii (quem quidem urbis
Romanae locum primum habitatum esse tradunt qui de
ejus originibus scripserunt) et jam attentarent curam rei-
publicae, multo major sit militum concursus, Claudium
oculis suis intueri gestientium, magnoque tenebantur desi-
derio illum constituendi Imperatorem, ex sua erga Germa-
nicum benevolentia. Nam frater erat illius, qui sui gloriam ad
summum auctam iis omnibus reliquerat quibuscum versa-
tus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat quanta essent
aviditate qui in senatu dominabantur, quaeque admiserint
et perpetraverint dum imperio potirentur. Insuper, dum
ad rei difficultatem attendebant, secum cogitabant, ipsis,
si rerum summa iterum in unius potestatem deveniret, pe-
riculum esse ab alio quocunque imperium occupaturo,
praeter Claudium, qui, quum ipsorum concessu et benevo-
lencia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam
honorem hujusmodi meritis parem illis retributurus sit.

3. Ita et inter se et soli secum disserebant, eademque
ad obvios quosque proferebant. Qui, quum ista audirent,
libenter in eorum sententiam concesserunt, et armatis cin-
ctum sublimem in castra perferebant, ne quid eis festinan-
tibus impedimento esset. Interea autem orta est dissensio
inter populum senatumque, dum illi pristinam appetunt

πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἐπακτὴν αὐτοῖς
 ὕβρι τῶν τυράννων γενομένην φιλοτιμούμενοι διαδι-
 δράσκειν, χρόνῳ παρσχόν· ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς
 ἐκείνην καθιστάμενος καὶ τῶν πλεονεξιών αὐτῆς ἐπι-
 5 στόμισμα τοὺς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτοῦ κατα-
 φυγὴν, ἔλαιρε τῇ Κλαυδίου ἀρπαγῇ, στάσιν τε ἐμφυ-
 λον, ὅποια καὶ ἐπὶ Πομπηίου γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐ-
 τῶν ὑπελάμβανον τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον.
 Γνωῖσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
 10 ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκείνον
 ἄνδρας ἀρετῇ τοὺς ἐξ αὐτῶν προῦργοντας, οἱ διδάξειαν
 μηδὲν ἐπὶ καθέξει τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, παραχωρεῖν
 δὲ τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἃ ἐσόμε-
 νον, καὶ τῷ νόμῳ παραχωροῦντα τοῦ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς
 15 κόσμου τὴν πρόνοιαν, μνημονεύοντα ὧν τε οἱ πρότεροι
 τύραννοι κακώσκειαν τὴν πόλιν καὶ ὧν ὑπὸ Γαίου καὶ
 αὐτὸς κινδυνεύσειε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βα-
 ρύτητα τῆς τυραννίδος, ὅφ' ἐτέρων πρασσομένης τῆς
 ὕβρεως, αὐτὸν ἐλευσώσις ἐπὶ παροινία θαρσεῖν τῆς
 20 πατρίδος. Καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ πρότερον ἀπρά-
 γμονος τῇ ἀρετῇ ἐπιδεικνυμένῳ βέβαιον τιμᾶς τε
 ὑπάρξειν αἰ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφισθεῖεν τῶν πολιτῶν,
 καὶ ἐπιχωρήσει τοῦ νόμου τὸ μέρος ἄρχοντά τε καὶ ἀρ-
 χόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς· εἰ δὲ ἀπονοοῖτο,
 25 μηδὲν ἐκ τῆς Γαίου τελευτῆς σωφρονιζόμενος, οὐ τι γε
 αὐτοὺς ἐπιτρέψει· τῆς τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι
 τὸ συνεστηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν καὶ πληθὺν
 οἰκετῶν οἷς χρῆσαιτο αὐτοί. Μέγα δὲ μέρος τήνδε
 ἐλπίδα εἶναι, καὶ τὴν τύχην τοὺς τε θεοὺς οὐκ ἄλλοις
 30 συμμυχεῖν, ἀλλὰ τοὺς μετὰ ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ
 τοὺς ἀγῶνας ποιοιμένους· εἶναι δὲ τοιούτους οἱ ἂν περὶ
 ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

Ε'. Καὶ οἱ μὲν πρεσβευταί, Οὐρανίος καὶ Βρόχχος
 (ὁμηαρχοὶ δὲ ἦσαν ἀμφοτέρω) τοῖσδε ἐχρῶντο τοῖς
 35 λόγοις, καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσπεσόν-
 τες μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν.
 Θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πληθεῖ τὸν Κλαύδιον πεπρα-
 γμένον καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῇ
 πρὸς αὐτὸν, ἐπῆγον, εἰ δὲ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, πρᾶξ τῆς
 40 βουλῆς δέχεσθαι διδομένην· αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐ-
 καιμονέστερον χρῆσθαι τὸν μὲτὰ ὕβρεως, ἀλλ' εὐ-
 οἰα τῶν διδόντων παραλαμβάνοντα.

ΚΕΦ. Δ'.

65 Κλαύδιος δὲ (ἡπίστατο γὰρ μεθ' ὅσας αὐθαδεῖας ἀπο-
 σταλεῖν) καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὸ
 μετριώτερον ἐτέτραπτο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ αὐ-
 τοῦ φόβῳ διαναστάς, ἅμα μὲν θάρσει τῶν στρατιωτῶν,
 ἅμα δὲ Ἀγρίππᾳ τοῦ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προϊέ-
 70 σθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἤκουσαν αὐτο-
 ματον· ὃς πράξας μὲν καὶ περὶ Γαίου οἷον εἰκὸς ἄνδρα
 ὑπ' αὐτοῦ διὰ τιμῆς ἡγμένον, (καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν πε-
 ριέπλεξε τοῦ Γαίου, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης, καὶ
 περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς σωματοπόλα-

dignitatem, et inductam a tyrannorum insolentia servitu-
 tem effugere cupiunt, quum per tempus liceret; contraque
 populus, hanc felicitatem eis invidens, et frenum eorum
 cupiditatibus imperatoriam potestatem esse intelligens,
 sibi que perfugium, Claudii rapinam gaudebat, quod existima-
 ret ab ipso facto Imperatore sublatum iri dissensionem civi-
 lem, illi non dissimilem futuram quæ sub Pompejo exarsit.
 Senatus porro, cognito quod milites Claudium in castra
 transportaverint, sui ordinis viros dignitate præstantes ad
 eum mittunt, qui monerent, ne ad imperium adipiscen-
 dum vim ullam adhiberet, sed senatui cederet, et lot viris
 unus, futurus ex illis, legibusque concedens providere
 quod ad reipublicæ ordinem magni intersit, et in memo-
 riam revocans mala quæ civitati intulerint priores tyranni,
 quæque sub Caio etiam ipse cum ipsis pericula pertulerit;
 neque, quum oderit tyrannidis sævitiam, quam alii in-
 soleuter exercebant, ipse sponte sua auderet in patriam
 debacchari. Quapropter si morem gerat, ostendatque se
 prioris vitæ quieti cum virtute conjunctæ firmiter adha-
 rere, fore ut maximis cumuletur honoribus a liberis civi-
 bus, et optimi viri existimationem sibi pariat, qui non gra-
 vetur sub legibus per vices nunc præses, aliis nunc subji-
 ci. Quodsi ab illis desciscere voluerit, meliora non edoctus et
 Caui interitu, per ipsos hoc non iri permissum: nam nec exi-
 guam militum manum ab illis stare, et armorum superesse
 copiam, servitiorumque multitudinem, quorum opera in
 promptu sit. Sed hoc præcipue spem illis facere, et for-
 tunam et deos non alios esse adiutores quam qui pro recto
 et honesto contendant certenque: tales autem istos esse
 qui pro patriæ libertate pugnent.

4. Et legati quidem, Veranius et Brocchus, tribuni ple-
 bis, hujusmodi verba habuerunt, procumbentesque ad
 ejus genua suppliciter orabant, ne in bellum et calamitates
 urbem conjiceret. Sed quum viderent eum septum magna
 frequentia militum, cum ejusque copiis consulares minime
 conferendas esse, adjecerunt, si concupisceret imperium,
 ut a senatu datum accipiat: melioribus enim auspiciis
 et majori cum felicitate eo usum esse cui contigerit ut
 dantium benevolentia acceptum referat.

CAP. IV. (III.)

Claudius autem, ut qui non nesciverit qua arrogantia
 missi erant legati, ex illorum etiam consilio ad moderatiora
 conversus est in præsens; non tamen ita quia se ex meli
 recolligeret, partim quidem audacia militum *animatus*,
 partim vero Agrippæ regis, hortantis ne tantum imperium
 ultro oblatum e manibus dimitteret, qui, omnibus quidem
 Caio præstitis, prout deceret hominem ab ipso honoratum.
 (nam et Caium mortuum complexus est, et colloratum in
 lectulo operuit quoad ejus fieri potuit, dein ad satellitis se

κας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γάϊον ἀπαγγέλλον, κακοπαθοῦντι δὲ ἀπὸ τραυμάτων ἰατροῦς μετέσεσθαι λέγων,) πυθόμενος δὲ τοῦ Κλαυδίου τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀρπαγὴν ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τετρα-
 5 γμένον, καὶ οἷον τε ἐκχωρεῖν τῇ συγχλήτῳ, ἀνήγειρεν ἀντιλαμβάνεσθαι χελεύων τῆς ἡγεμονίας. Ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μετα-
 κλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσει αὐτῷ,
 10 παρῆν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτάς τι πέπραχε Κλαύδιος. Ἦν δὲ τὰ τε ὄντα φαμένων καὶ προσανερομένων ἦντινα γνώμην ἔχοι περὶ τοῖς ὄλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τοῦ κατ' ἐκείνην εὐκλεοῦς ἔτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε περὶ τῷ συμφέροντι πᾶν ὃ τι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελομένους. Χρεῖαν γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις καὶ δπλων καὶ στρατιωτῶν, οἱ φράζαντο αὐτοὺς, μὴ καὶ ἀπαράσκευοι καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖν. Ἀποκριναμένης δὲ τῆς βουλῆς, δπλων τε εὐπορίαν καὶ χρήματα εἰσίσαι, καὶ στρατιᾶς τὸ
 20 μὲν τι αὐτοῖς εἶναι συνεστηκός, τὸ δὲ συγκροτήσιν ἐλευθερώσει δούλων γενομένης, « εἴη μὲν, ὦ βουλῆ, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑποτυχὼν, πράσσειν ὅποσα θυμὸς « ἑμῖν· λεχτέον δὲ οὐδὲν ἐνδοιάσαντί μοι, διὰ τὸ ἐπὶ « σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. Ἰστε δὴ στρατὸν, ὃς ὑπὲρ
 25 « Κλαυδίου μαχεῖται, πλήθει χρόνου δπλιτεύειν μεμε-
 « λετηκότα· τὰ δὲ ἡμέτερα συγχλύδων ἀνθρώπων
 « πλῆθος ἔσται, καὶ τῶν παρὰ δόξαν τῆς δουλείας ἀπηλ-
 « λαγμένων, δυσκράτητον· πρὸς δὲ τεχνίτας μαζοῦμε-
 « θα προαγγόντες ἄνδρας μὴδὲ δπως σπῶσι τὰ ζῖφρ εἰ-
 30 « δότας. Ὡστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πεί-
 « στοντας κατατίθεσθαι τὴν ἀρχὴν, πρεσβεύειν τε ἔτοιμός
 « εἰμι. »

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πεμφθεῖς σὺν ἑτέροις τὴν τε παραχρῆν τῆς βουλῆς διη-
 35 γεῖται κατὰ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. Ἐλεγεν οὖν Κλαύδιος οὐ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀργεσθαι, διὰ τὸ ὁμότητι τετρῦσθαι τῶν πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάν-
 40 των· γεύσειν δὲ αὐτοὺς ἐπιεικέα τῇ καθ' αὐτὸν μετρίῳ καίρῳ, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης αὐτῷ, ἔργῳ δὲ κοινῆς πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. Διὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδευκότι πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων, καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. Καὶ οἱ μὲν
 45 πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες ἐξεπέμποντο· Κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεγθέντι διελέγετο δρκους λαμβάνων ἢ μὴν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πενταχιχι-
 50 λίαις δραγμαῖς κατὰ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ θυοικα.

γ'. Συνεκάλουν δὲ οἱ ὑπατοὶ τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου Διὸς, ἔτι δὲ νυξ ἦν. Τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς ἐνεδοιάζον πρὸς τὴν

recepit, nuncios Caium vivere quidem, vulneribus vero cruciato medicos affuturos dicens,) quum audiret raptum esse a militibus Claudium, properabat ad eum; quem quum turbatum offendisset et in eo fere ut senatui cederet, confirmabat eum, et hortabatur ut imperium capesseret. Ubi autem ista Claudio dixerat, eodem unde digressus erat, revertebatur; et accitus a senatu, delibuto capillo, quasi post computationem finitam, aderat, et ex senatoribus quaesivit quid de Claudio factum sit. Quibus id quod erat dicentibus, ac praeterea illius sententiam de summa rerum rogantibus, se quidem aiebat pro senatus dignitate mori non recusare, dispicere tamen suadebat quid e re ipsorum esset, procul habentes favorem et gratiam. Imperium enim sibi met vindicantibus opus esse armis atque militibus qui eos tueantur, ne ab hac parte imparati labantur. Senatu autem respondente sibi armorum abunde esse, pecuniamque collaturos, et exercitum non solum janjam conflatum habere, sed et novum se delectum habituros manumittendo servos, Agrippa subjiciens, « utinam, inquit, o senatus, res vobis
 « succedat ex animi sententia. Verum non dubitanter mihi
 « dicendum, quoniam in salutem vestram futura est oratio.
 « Scitote igitur, milites qui a Claudio stant veteranos
 « esse, et in re militari longo tempore exercitatos; nostros
 « autem, ulpote ex convenis et servitiorum turba, quibus
 « inexpectato data est libertas, intractabiles fore; et contra
 « belli scientes peritosque in aciem educemus rudes et qui
 « ne stringere quidem gladium sciunt. Quapropter mihi
 « placet mitti ad Claudium qui ei suadeant ut imperium
 « deponat, et ad legationem obeundam ipse paratus sum. »

2. Atque ille quidem ita loquutus est; eisque assentientibus, cum aliis missus et Claudio seorsum trepidationem senatus indicat, auctorque erat ut more imperatorio responderet, et ex dignitate sua et potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudius se minime mirari senatum aegre ferre principis dominatum, quod attritus fuerit priorum crudelitate, qui ad imperii majestatem evecti fuerint: nunc vero meliorum temporum moderationem degustaturos esse, ipso ad reipublicae gubernacula sedente, quum nomine tantum penes ipsum foret imperium, re autem vera omnibus secum commune. Illis itaque convenire ipsi non diffidere, qui eorum in conspectu multa et varia obierit negotia. Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiae sacramento illos ad fidem sibi servandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinque drachmarum millibus, et duces illorum simili ad proportionem numero, parique ratione aliis exercitibus, ubicunque essent, daturum se promittit.

3. Consules autem senatum convocabant in Jovis Statiris aedem, quum adhuc nox esset. Quorum alii quidem in urbe sese occultabant, animo vacillantes ubi hoc audire-

ἀκρόασιν, τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγαγόνεισαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τοῦ ἐλευθέρου γεγονότες, καὶ πολλὸν κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δουλεύειν ὑπειληφότες διακρίουσιν ἀργία τοῦ πονεῖν ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῆναι. Συνελέγησαν δὲ ὁμοῦς ἑκατὸν οὐ πλείους, καὶ διαβουλευομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν αἰφνίδιον αἵρεται βοῇ τοῦ συνεστηκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα καλεούντων τὴν βουλὴν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθεῖρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἀπεφαίνοντο περὶ τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῇ ἀρχῇ ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν δὲ ἑκαίνοις ἐπιτρέπειν, ὅστις τοσαύτης προστασίας ἄξιος. Ὡστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἦν πολλὸν πλεόν, δι' ἁμαρτίαν μὲν τοῦ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχλήματος, φόβῳ δὲ τοῦ Κλαυδίου. Οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. Καὶ γὰρ Μινουκιανὸν Μάρκον, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν γενναϊότητι ἀξιόλογον ὄντα καὶ ἀδελφὴν Γαίου γεγαμηκότα Ἰουλίαν, πρόθυμον ὄντα ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, κατεῖχον οἱ ὑπατοὶ πρόρρην ἐκ προφάσεως ἀναρτύντες. Οὐαλήριόν τε Ἀσιατικὸν Μινουκιανὸς ἐκ τῶν Γαίου σπαγέων ἀνείχετο σούτων διανοίῳ. Ἐγγόνει δ' ἂν φόνος οὐ τινος ἐλάσσω, ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντατάξασθαι Κλαυδίῳ. Ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι (πλῆθος δὲ ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον) καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐρέται τε ὅποσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατοπέδον· ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχὴν οἱ μὲν φοιδοὶ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέστησαν.

δ'. Ἐπὶ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας καὶ Χαϊρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες ἐν ἐπιχειρήσει λόγουν ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. Ἰὼν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ παύσαντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ καὶ τοῦ εἰπεῖν οἴους τε ἄρχεισθαι, ἀνεθορύβησε μὴ ἐπίνειν ὥστε εἰπεῖν διὰ τὸ ὁρμηθεῖν πάντας ἐπὶ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸν δὲ ἡγησόμενον ἐκάλουν, ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι τὰς τριβάς. Ἐν συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ἂν ἀρχθεῖν ἂν τὸν τρόπον, οὔτε δεχομένων αὐτοὺς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν Γαίου σπαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφίεντων. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαϊρέας τὴν ὁργὴν οὐκ ἀνασχόμενος πρὸς τὴν αἵτησιν τοῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημείον παρὰ Εὐτύχου κομίσαιεν. Ἦν δὲ ὁ Εὐτυχὸς οὗτος ἡνίοχος τοῦ καλουμένου Πρασίνου, περισπούδαστος Γαίῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τοῦ στρατιωτικοῦ ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ἐπιχειρούμενος. Εἰς ἅπερ ὁ Χαϊρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὴν τε κεφαλὴν κομίζειν τοῦ Κλαυδίου· δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν παραφροσύνῃ δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. Οὐ μὴν διετράπησάν γε ὑπὸ τῶν λόγων, ἀλλὰ σπασάμενοι τε τὰς μαχαίρας καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ὄχοντο ὡς τὸν Κλαυδίον, κοινωνήσαντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. Κατελείπετο δὲ ἢ τε σύγκλη-

runt; alii vero in praedia sua rustica concesserunt, providentes quonam res evasura esset, quum de libertate desperarint, longe satius esse existimantes in servitute ab omni periculo vacua vitam agere inertem et otiosam, quam cum patria dignitate in ambiguo haerere de salute. Veruntamen centum convenerunt, non plures: quumque de his, quae in manibus erant, deliberarent, der repente sublati est clamor militum qui ab illis stabant, postulantem ut senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, et multorum dominato non perditum irei principatum, et quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis, sed uni imperium deferendum esse; ipsis autem permittere ut dispiicerent quis tanta praefectura dignus sit. Adeo ut res senatus multo magis inter se contrariae essent, et quod de libertate gloriosa exiderit, et valde metueret Claudium. Non tamen deerant qui dominatum affectarent, et propter majorum gloriam et cognationem ex nuptiis. Nam et Marcus Minucianus erat, qui et sua nobilitate illustris, et in matrimonio habens Caii sororem Iuliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur, eumque reprimebant consules, aliam ex alia causationem neccentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoibus Caii, ab ejusmodi cogitatione inlibebat. Fuissetque caedes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appelebant, facta fuisset potestas contendendi cum Claudio. Quin et praesto erant gladiatores insigni numero, et milites qui in urbe vigilas agebant, remigesque qui in castra confidebant; adeo ut ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, a conatu destiterint.

4. Quum autem diluculo in senatum venissent Charea sociique, aggressi sunt orationem habere ad milites. Quos quum universi viderent manu ipsis silentium indicere, et in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere coeperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere, quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque Imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram aegre laturi essent. Senatus autem dubitabat et quo modo regeret aut imperio regeretur, et militibus eorum auctoritatem defugientibus, et Caii interfectoibus amplissimum ordinem militari insolentiae cedere non patientibus. Quumque ita se res haberent, Charea, accensus in iram, quod Imperatorem peterent, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. Erat autem Eutychnus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Caio devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis militis attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. Quas res illis exprobrabat Charea, atque alia multa hujuscemodi, seque Claudii caput allaturum: indignum enim esse, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis et sublati signis se proripiebant ad Claudium, ad juncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. Ita sena-

5 τοις ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων καὶ οἱ ὑπατοὶ μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες· ἐκπληγίς τε καὶ κατ' ἥφεια ἦν, οὐδὲ ὅ τι χρήσαιντο αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδῶτων διὰ τὸ ἀνηρεθίσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλήλοις τε
 10 Γαίου σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἡπείλει παρελθὼν εἰς μέσους ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα στήσασθαι καὶ δουλοκρατίαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν τὸν τε Χαιρέαν εἰς φιλοφυλίαν ἐπέπλησεν, εἰ καταφρονήσας
 15 ε'. Καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖςδε ἦσαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ στρατοπέδου πᾶς πανταρχόθεν ὠθεῖτο κατὰ θεραπείαν τὴν Κλαυδίου, καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἑτερος Κόιντος Πομπώνιος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὥς ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον παρακαλῶν, ὥρμησάν τε σπασά-
 20 μενοι τὰ ξίφη, κὰν ἐπέπρακτο αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίου διακεκυλωκότες. Παρακαθίζεται δὲ αὐτῶν τὸν ὑπατον ἐξαρπάσας τοῦ κινδύνου· τὸν δὲ συγκλητικῶν ὁ ἦν σὺν τῷ Κόιντῳ οὐ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς· τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἐλαβον αὐτῶν, ἀποθνήσκοντες τῆς πρὸς αὐτὸν ἐν-
 25 τεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, ἦν τε κινδυνος περὶ πάντας αὐτούς. Καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικαῖς ἡπιώτερον καταστῆναι· γενομένου γάρ τινος κακοῦ περὶ τὴν βουλὴν οὐχ ἔξειεν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. Πείθεται δὲ
 30 Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ἐπὶ τοῦ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, παραπέμποντος αὐτὸν τοῦ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύς. Προεξήσαν δὲ τῶν Γαίου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβίνος, εἰργόμενοι προσδόντες κατ' ἐπιστο-
 35 λὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν ἤρπειτο τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δὲ, ἐπειπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, συναγαγὼν τοὺς ἐταίρους, ψῆρον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. Τοῖς δὲ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πε-
 40πραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ μέλλοντος χρόνου. Ἀπήγετο οὖν Χαιρέας τὴν ἐπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λούπος τε καὶ Ῥωμαίων πλείους. Λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρονῶς ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον τῷ καθ' αὐτὸν ἀμετα-
 45 πώτῳ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσκει Λοῦπον εἰς δάκρυα ἐκτετραμμένον. Ἀποτιθεμένου γέ τοι τὴν στολὴν τοῦ Λούπου καὶ τὸ ῥίγος αἰτωμένου, φησὶν, ὥς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ Λούπου ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. Πλήθους τε ἀνθρώπων ἐπομένου κατὰ θίαν, ὥς ἤκεν
 50 ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην εἰ διὰ μελέτης αὐτῷ γέγονοιεν αἱ σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος· καὶ ἐκέλευε κομίζειν ὃ Ἰάιον μεταχειρίζαιτο αὐτός. Θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μίᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λούπος δὲ οὐ πάνυ δεξιῶς ὑπέστηθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν

tus desertus est a suis propugnatoribus, et consules ferme in privatorum ordinem redacti : quin et consternatio erat ubique et mœstitia, nemine sciente quid de se futurum esset, Claudio in eos irritato, allique in alios convicia jactabant, et ipsos pœnitebat. Tum Sabinus, unus e Caili interfecto-
 ribus, in medium progressus, se prius mortem sibi melius consciscere edicebat quam passurum ut Claudius fiat Imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Caium contemptui habuerit, vitam vitalem esse existimaret, quum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituitur. Chæreæ autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, velle tamen prius Claudii mentem explorare.

5. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum : et consulum alteri Q. Pomponio crimini milites objiciebant præcipue quod senatum ad libertatem hortatus fuerat, atque impetum fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet : senatoribus vero qui cum Quinto erant non idem habitus est honos : sed quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, et Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga senatores gereret : quippe, si male ab eo acciperetur senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, et senatum convocat in palatium, quo ipse per urbem lectica delatus est, deducenibus eum militibus multa sane cum vexatione populi. Atque ex interfecto-
 ribus Caili Chæreæ et Sabinus in conspectum omnium processerant, quum cautum esset ne ipsi in publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium venerat, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chæreæ. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, et jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chæreæ ad supplicium, et una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chæreæ magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit, sed et ex iis quæ Lupo se lacrimis deditenti exprobravit. Lupo sane, quum vestem deponeret, querenti de frigore, dicebat non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. Quumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem num exercitatus esset ad cædes, aut primum haberet gladium; jubebatque eum afferri quo ipse Caium peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit : at Lupus non adeo commode e vita

πλειόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν τράχηλον παρσγείν.

ς'. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων Ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμέναις, ὧλων καὶ ἄμηνιν εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. Καὶ Χαιρέα μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. Σαβίνος δέ, Κλαυδίου μὴ μόνον τῆς αἰτίας παραλύντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφίεντος, ἔδωκεν ἡγεῖτο τὴν ἐκλείπειαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκώτας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν περιπεσὼν τῷ ζήρῃ, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

ΚΕΦ. Ε'.

Κλαύδιος δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ πᾶν ὃ τὴν ὑπόπτον ἐκ τοῦ ὀξέος ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα προϋτίθει, τὴν τε ἀρχὴν Ἀγρίππα βεβαίων, ἣν ὁ Γαῖος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα προσθύηκην δὲ αὐτῷ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ἡρώδου βασιλευθεύσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμαρείαν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἀπειλούμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπεδίδου. Ἀβίλαν δὲ τὴν Λυσανίου καὶ ὀπόσα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσετίθει, ὁρκιά τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσχος ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ ἣν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρει τινὶ καὶ Κομμαγενῇ δωρεῖται. Λύει δὲ καὶ Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλδαρχην, φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, καὶ Ἀντωνίναν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαίου δεδεμένον καὶ αὐτοῦ υἱὸς Βερενίκην τὴν Ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. Καὶ ταύτην μὲν (τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱός, παρθένον λαβὼν) ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Ἀγρίππας Ἡρώδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἰουδαίων τὰ πρὸς Ἕλληνας ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας πλεως. Τελευτήσαντος γὰρ τοῦ Γαίου τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον καὶ δεινὸς ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρείων ὕβρισμένον, ἀνελάρσῃσε, καὶ ἐν ὅπλοις εὐθέως ἦν. Καὶ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπαρχοῦντι κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὥστε τὴν στάσιν καταστῆλαι. Πέμπει δὲ καὶ διάγραμμα, παρακεκληκότων αὐτὸν Ἀγρίππα τε καὶ Ἡρώδου τῶν βασιλέων, εἰς τε τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον. « Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ, Σεβαστὸς, Γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημοαρχικῆς ἐξουσίας **, λέγει. « Ἐπιγνοὺς ἀνέκαθεν τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίους, « Ἀλεξανδρεῖς λεγόμενους, συγκατοικισθέντας τοῖς « πούτοις εὐθὺς καιροῖς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ ἴσως πολιτείας παρὰ τῶν βασιλέων τετυγῶτας, καθὼς φανερόν « ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς καὶ τῶν « διαταγμάτων, καὶ, μετὰ τὸ τῇ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ « Ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ὑποταγθῆναι, περὶ « φυλάττειν αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμπεθέντων

exiit prae timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit.

6. Pancis vero post diebus, quando aderant parentalia, et populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferebant, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem coniecit, eum obsecrantes ut propitius ipsis non irascetur, quod animo fuisset in eum ingrato. Et Chæreae quidem contigit ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus a Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante praefecturam gerere, iniquum ratus ut a fide conjuratis data descisceret, se ipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adactio.

CAP. V. (IV.)

Claudius autem, quum e medio sine mora sustulisset milites omnes quos suspectos habuit, edictum proposuit, quo et Agrippae imperium, quod ei dederat Caius, confirmabat, et regem laudabat: quin et adjiciebat quicquid Judææ et Samariæ ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quasi cognationis jure ei debita restituit: sed Abilam, quæ Lysaniæ fuerat, et quæcunque erant in monte Libano, de suo adjungebat: scdusque ab eo ictum est cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, quum ei regnum quod habuerat abstulisset, parte quadam Ciliciæ et Commagena donavit. Insuper et solvit Alexandrum Lysimachum Alabarcham, cum quo vetus ei intercesserat amicitia, quique suæ matris Antoniae procurator fuerat, quem Caius iratus vinxerat: cujus filius Berenice Agrippæ filiam duxit uxorem. Et hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius, virgine ducta) Herodi fratri suo collocavit, impetrato illi regno Chalcidis a Claudio.

2. Per idem autem tempus inter Judæos et Græcos exorta est seditio in urbe Alexandria. Caius enim mortuo Judæorum gens, sub ejus imperio graviter oppressa et multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cepit animos resumere, moxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat præsidi Ægypti ut seditionem illam compesceret. Præterea edictum, supplicantibus ei regibus Agrippa et Herode, mittit Alexandriam et in Syriam, scriptum in hanc sententiam. « Tiberius Claudius Cæsar, Augustus, Germanicus, Pontifex Maximus, Tribunitie Potestatis **, edicit. Quoniam jam olim cognitum habuimus Judæos qui Alexandriæ sunt et Alexandrini appellantur, statim ab urbe condita una cum Alexandrinis habitatum missos, et civitatis jus ex æquo a regibus consequutos esse, id quod palam est ex rescriptis eorum pariter et edictis, et postquam imperio nostro per Augustum subjecta est Alexandria, sua illis integra mansisse jura, conservata per missos

« ἐπάρχων κατὰ διαφόρους χρόνους μηδεμίαν τε ἀμ-
« φισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐ-
« τοῖς ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ἀκύλας ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ,
« καὶ τελευτήσαντος τοῦ Ἰουδαίων ἐθνάρχου τὸν Σεβα-
« στὸν μὴ κεκωλυμέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλομένον
« ὑποτετάχθαι ἐκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι,
« καὶ μὴ παραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον
« θρησκείαν, Ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῶν παρ'
« αὐτοῖς Ἰουδαίων ἐπὶ τῶν Γαίου Καίσαρος χρόνων,
« τοῦ διὰ τὴν πολλὴν ἀπόνοιαν καὶ παραφροσύνην, οἷ
« μὴ παραβῆναι ἠθέλησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος τὴν πα-
« τριον θρησκείαν καὶ θεὸν προσαγορεύειν αὐτὸν, τα-
« πεινώσαντος αὐτοὺς, βούλομαι μὴδὲν διὰ τὴν Γαίου
« παραφροσύνην τῶν δικαίων τῷ Ἰουδαίων ἔθνεϊ παρα-
« πεπτοῦμέναι, φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον
« δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ἀμφοτέροις
« δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσι πλείστην ποιήσασθαι
« πρόνοιαν ὅπως μηδεμίᾳ παραγῇ γέννηται μετὰ τὸ
« προτεθῆναι μου τὸ διάγραμμα. »
30 γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Ἀλεξανδρείαν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων
διάταγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς
τὴν ἄλλην οἰκουμένην εἶχεν οὕτω. « Τιβέριος Κλαύ-
« διος Καῖσαρ, Σεβαστὸς, Γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέ-
« γιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας **, ὑπατος χειροτονη-
25 « θεὺς τὸ δεύτερον, λέγει. Αἰτησάμενων με βασιλείων
« Ἀγρίππα καὶ Ἡρώδου τῶν φιλάτων μοι ὅπως συγ-
« χωρήσασιν τὰ αὐτὰ δίκαια καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ
« Ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ
« καὶ τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, οὐ
30 « μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησάμενοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ
« καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην ἀξίους κρίνας, διὰ
« τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν, μάλιστα δὲ δι-
« καιον κρίνων μηδεμίαν μὴδὲ Ἑλληνίδα πόλιν τῶν
« δικαίων τούτων ἀποτυγνάνειν, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τοῦ
35 « θεοῦ Σεβαστοῦ αὐταῖς ἦν τετηρημένα· καλῶς οὖν
« ἔχειν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὕψ' ἡμᾶς κόσμῳ
« τὰ πάτρια ἔθνη ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐ-
« τοῖς ἤδη νῦν παραγγέλλω μου ταύτῃ τῇ φιλανθρω-
« πείᾳ ἐπικεικότερον χρῆσθαι, καὶ μὴ τὰς τῶν ἄλλων
40 « ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νό-
« μους φυλάσσειν. Τοῦτό μου τὸ διάταγμα τοὺς ἀρ-
« χοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κωλωνειῶν καὶ μουνι-
« κίων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῶν ἐκτὸς, βασιλεῖς τε
« καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν ἐγγράψα-
45 « σθαι βούλομαι, ἔκκεῖμένον τε ἔχειν οὐκ ἐλαττον ἡμε-
« ρῶν τριάκοντα, ὅθεν ἐξ ἐπιπέδου κηλῶς ἀναγνωσθῇ-
« ναι δύναται. »

ΚΕΦ. Γ'

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Ἀλεξανδρείαν
τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλῆσιν, ἐδήλωσεν
30 ἦν περὶ Ἰουδαίων ἔργοι γνώμην Κλαυδίου Καίσαρος· αὐ-
τίκα δὲ Ἀγρίππαν, κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ἐπὶ
τιμαῖς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε, τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν

« illo diversis temporibus praesides, nullamque de illo jure
« controversiam motam fuisse, etiam quando Aquila praes-
« rat Alexandriae, et quum mortuus esset Judeorum ethnar-
« cha. Augustum non vetuisse alios deinceps ethnarchas
« fieri, volentem eorum quemque subijci, ita tamen ut
« suis uterentur institutis, nec cogerentur patriam religio-
« nem violare; Alexandrinos autem excitari contigit in
« Judaeos, una cum illis habitantes, eo tempore quo Caius
« Caesar rerum potiretur, qui ex vehementi insania et de-
« mentia, quod noluerit gens Judaeorum quidquam contra
« patriam religionem facere ipsumque deum appellare, eos
« depresserat: volo nihil propter Caii amentiam illis de-
« trahi, quod Judaeorum genti fuerit concessum, sed jura
« quibus olim gaudebant illis sarta tecta manere, patriis
« in moribus et institutis perseverantibus; jubeoque ex
« utraque parte modis omnibus cavendum esse, ne ulla
« moveatur seditio postquam edictum meum fuerit publi-
« catum. »
3. Et hoc quidem edictum in gratiam Judaeorum Alexan-
driam missum ita scriptum erat; quod vero in reliquum
terrarum orbem, hoc modo. « Tiberius Claudius Caesar,
« Augustus, Germanicus, Pontifex Maximus, Tribuni
« Potestatis **, Consul creatus iterum, edicit. Quandoqui-
« dem me supplices rogarunt Agrippa et Herodes reges mihi
« amicissimi, ut permitterem Judaeis in omni imperio
« Romano degentibus jura eadem servare et habere quae
« Alexandrinis sunt concessa, libenter eorum precibus
« annui, nec solum iis qui a me petierunt hoc indulsi,
« verum et ipsos pro quibus rogatus sum dignos judicavi;
« propter fidem et amicitiam Romanis praestitam, justissi-
« mum etiam censens, nullam, ne Gracarum quidem,
« urbem juribus illis privandam, quoniam et sub Divo
« Augusto eis erant servata: proinde aequum esse arbi-
« tror ut Judaei etiam per universum nostrum imperium
« patrios mores sine impedimento aliquo servant, quos
« etiam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius
« se gerant, nec religiones aliarum gentium contemnant,
« sed leges suas custodiant. Voloque ut hoc meum edi-
« ctum praesides civitatum atque coloniarum et municipio-
« rum, tam intra Italiam quam extra, uti etiam reges et
« principes per ministros suos transcriptum habeant, et in
« hujusmodi loco positum intra triginta dies, unde de plano
« recte legi possit. »

CAP. VI. (V.)

His igitur edictis Alexandriam et in totum terrarum
orbem missis ostendit Claudius Caesar quae erat eiga Judaeos
voluntate: moxque Agrippam, regnum curaturum, splen-
didioribus auctum honoribus dimisit, quum per literas pro-
vinciarum praesidibus et procuratoribus mandasset ut ami-

ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις διὰ γραμμάτων ἐπιστεῖλας ἐράσμιον αὐτὸν ἄγειν. Ὁ δὲ, ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἐπὶ κρείττωσι τύχαις ἀνερχόμενον, μετὰ τάχους ὑπέστρεψεν. Εἰς Ἱερουσόλυμα δὲ ἔλθων χαριστηρίου ἐξεπλή-
 5 ρωσε θυσίας, οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον παραλιπών. Διὸ καὶ Ναζιραίων εὐρασθαι διέταξε μάλα συχνούς, τὴν τε χρυσὴν ἄλυσιν τὴν δοθείσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαίου ἰσόστα-
 10 θμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη, τῆς στυγρῆς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ τῆς εἰς τὰ κρείττω
 15 μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε περιβολῶν ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἐν ᾧ δείγμα καὶ τοῦ τὰ μεγάλα δύνασθαι ποτε πασεῖν καὶ τοῦ τὸν Θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. Πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ
 20 μικρὰς αἰτίας εἰς δεσμῶτην ἀπέδου τὸ πρὶν ἀξίωμα· καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ἐκβὰς εἰς βασιλεῖα τοῦ πάλαι λαμπρότερον ἡγήρη· διὰ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγέ-
 25 θη καὶ τὰ κλιθέντα δύναται περιφανὲς πάλιν λαβεῖν ὅμοιον.

β'. Ἐντελῶς δ' οὖν θρησκειύσας τὸν Θεὸν Ἀγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνάνου τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστη-
 σεν, τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι (τούτῳ Κανθηρᾷ ἐπικλη-
 30 σις ἦν) τὴν ἐκείνου προσένευσε τιμὴν. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθός, οὗ τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς συνώκησεν Ἡρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. Σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερουσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνο-
 35 νοι τῷ Ὀνίᾳ παῖδες τρεῖς ὄντες ἐπὶ τῆς τῶν Μακεδό-
 40 νοι ἀρχῆς, ὅπερ ἐν ταῖς προαγουσαῖς γραφαῖς παρέδο-
 45 μεν.

γ'. Καταστησάμενος δὲ τὰ περὶ τοὺς ἀρχιερέας οὕ-
 5 τως ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἱερουσολυμίτας ἡμεῖψατο τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας. Ἀνῆκε γοῦν αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἐκάστης
 10 οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδούναι τοῖς ἡγαπητοῖς στοργῇ. Ἐπαρχον δὲ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύ-
 15 ματος Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμετα-
 20 σχόντα. Παντάσας δὲ ὀλίγου χρόνου διελθόντος, Δωρίται νεανίσκοι τῆς δαιότητος προτιθέμενοι τόλμαν
 25 καὶ πεφυκότες εἶναι παραβόλως θρασεῖς, Καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. Τοῦτο σφόδρα τὸν Ἀγρίππαν παρώξυνε·
 30 κατὰ λυσιν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδύνατο. Ἀμελλητὶ δὲ πρὸς Πούπλιον Πετρώνιον (ἡγεμὼν δὲ
 35 τῆς Συρίας οὗτος ἦν) παραγίνεται, καὶ καταλέγει τῶν Δωριτῶν. Ὁ δὲ οὐχ ἤττον ἐπὶ τῷ πραχθέντι γαλαπή-
 40 νας, (καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκρίνεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐννόμων παράβασιν,) τοῖς ἀποσταῖσι τῶν Δωριτῶν σὺν ὀργῇ τοῦ-
 45 το ἔγραψε. (Ζ'.) «Πούπλιος Πετρώνιος πρεσβευτῆς
 50 «Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος, Σεβαστοῦ, Γερμανι-
 «κοῦ, Δωριτῶν τοῖς πρώτοις λέγει. Ἐπειδὴ τοσαύτη
 «τόλμη ἀπονοίας τινὲς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὴδὲ
 «διὰ τὸ προτεθῆναι τὸ διάταγμα Κλαυδίου Καίσαρος
 «Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ περὶ τοῦ ἀρίσθαι Ἰουδαίους

ce enim et benevole exciperent. Ille vero, id quod veri- simile erat homini facere qui meliore cum fortuna redeat, celeriter reversus est: quumque Hierosolyma pervenisset, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil a lege præscriptum omiserit. Unde et multos Naziræos toderi præcepit, et catenam auream, quam ei dederat Caius, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vincterat, tristis fortunæ monumentum ejusdemque in melius mutatæ testimonium, intra conceptum templi supra gazophylacium suspendit, ut documento esset et maxima posse concidere, Deumque solere ea quæ ceciderant erigere. Omnibus enim ostendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de causa in vincti conditionem mutata fuerit pristina dignitas, pauloque post vinculis laxatus in regem evaserit quam ante splendidiorem, ut hinc liceat intelligere ita hominibus esse a natura comparatum ut celsissimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum proveli possint ad illustriorem dignitatem.

2. Quum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinereat, rite præstitisset Agrippa, Theophilum quidem Anani filium submovit a summo sacerdotio, et Boethi filium Simonem, cognomine Cantheran, in ejus locum substituit. Erant autem Simoni fratres duo et Boethus pater, cujus filiam Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum supra declaravimus. Tam igitur ipse quam pater et fratres pontificatum adeptus est, Simon, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, sub imperio Macedonum, quod in superioribus libris memoravimus.

3. Quum autem res pontificatus ita constituisset rex, Hierosolymitis deinde amoris ipsorum et benevolentiae gratiam retulit. Nam remisit eis tributum quod pro singulis ædibus pendebatur, quod pulcrum esse duceret se non pati ab illis amore et benevolentia superari. Silam autem omnibus copiis præfecit, quem multorum laborum socium et participem habuerat. At paulo admodum post Doritæ juvenes, sanctitati antepponentes audaciam, ita facti a natura ut projectæ essent temeritatis, statuam Cæsaris in Synagoga Judæorum posuerunt: id quod Agrippam magnopere irritabat: nam idem fecerant ac si patriam legem sublatam ivissent. Quare sine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præses erat, et in Doritarum quosdam accusationem instituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus, (nam et ipse pro flagitio habuit quod contra legem factum erat,) Doritis, qui defecerant, asperius scripsit in hæc verba. (VI.) Publius Petronius, Legatus Tiberii «Claudii Cæsaris Augusti, Germanici, Magistratibus Dorita-
 «rum edicit. Quoniam vestrum quidam eo insolentiae pro-
 «cesserunt ut, quum edictum propositum fuerit a Claudio
 «Cæsare Augusto Germanico, quo Judæi suis legibus vi-

« φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι ὑμᾶς αὐτῷ, τάναν-
 « τίς δὲ πάντα πράξει, συναγωγὴν Ἰουδαίων κολύον-
 « τας εἶναι, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος
 « ἀνδριάντα, παρανομῶντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους,
 « ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, οὗ ὁ ἀνδρίας βέλτιον
 « ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐτίθετο, καὶ ταῦτα ἐν
 « τῷ τῆς συναγωγῆς τόπῳ, τῇ φύσει δικαίου ὄντος ἑνα
 « ἑκάστον τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν κατὰ τὸ Καίσα-
 « ρος ἐπικρίμα· (τοῦ γὰρ ἐμοῦ ἐπικρίματος μινῆσκε-
 « σθαι γελοῖόν ἐστι μετὰ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος διάτα-
 « γμα τοῦ ἐπιτρέψαντος Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆ-
 « σθαι, ἔτι μέντοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς Ἑλλήσι
 « κεκελευκός·) τοὺς μὲν παρὰ τὸ διάταγμα τοῦ Σε-
 « βαστοῦ τριαῦτα τετολημῶτας, ἐφ' ὃ καὶ αὐτοὶ ἡγα-
 « νάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἐξέχειν, οὗ τῇ ἰδίᾳ προσι-
 « ρίσει γεγενῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους
 « ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου Πρόκλου Οὐτέλλιου ἐκέ-
 « λευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον
 « ἀποδύσσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἀρχοῦσι παραινῶ, εἰ
 « μὴ βούλονται δοκεῖν κατὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν γε-
 « γενῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ἐπιδείξει τοὺς αἰτίους τῷ
 « ἑκατοντάρχει, μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἐώντας
 « ἀφορμὴν γενέσθαι, ἥνπερ ὁκροῦσί μοι θηρεύεσθαι
 « διὰ τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ τιμωτά-
 « του μοι βασιλέως Ἀγρίππα οὐδενὸς μάλλον προνοου-
 « μένων ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δρασάμενον τὸ τῶν Ἰου-
 « δαίων ἔθνος ἀμύνης προφάσει συναθροισθὲν εἰς
 « ἀπόνουαν χωρῇ. Ἰνα δὲ γνωριμώτερον ἦ τί καὶ ὁ
 « Σεβαστὸς περὶ ὅλου τοῦ πράγματος ἐφρόνηται, τὰ ἐν
 « Ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῦ διατάγματα προτεθέντα προσέ-
 « θηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε
 « καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμωτάτος μοι βασι-
 « λεὺς Ἀγρίππας, δικαιολογησάμενος περὶ τοῦ μὴ δεῖν
 « αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τῆς τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. Εἰς
 « οὖν τὸ λοιπὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν πρόφασιν στά-
 « σεως μηδὲ ταρχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἐκάστους τὰ ἴδια
 « θρησκεύειν ἔθνη. »

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προνοήσατο, διορθώ-
 « σεις μὲν τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, γενήσεσθαι δὲ
 « παραπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. Ἀγρίππας δὲ ὁ βασι-
 « λεὺς ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερουσύνην τὸν Κανθηρᾶν
 « Σίμωνα, Ἰωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἦγε τὸν Ἀνάου,
 « τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. Τῷ δὲ
 « οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμὴν.
 « Παρητήτο δ' οὖν ταῦτα λέγων, « Σοὶ μὲν οὖν, ὦ βασι-
 « λεῦ, τετιμημένος χαίρω, διὰ ψυχῆς ἔχων τοῦθ' ὅ μοι
 « γέρας σὴ δίδως βουλήσει, εἰ καὶ πρὸς οὐδὲν με τῆς
 « ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. Ἀπαξ δὲ ἐνδύς
 « στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι· τότε γὰρ αὐτὸν ἡμπα-
 « σω σάμην δσιώτερον ἢ νῦν ἀπολαύσωμαι. Σὺ δὲ, εἰ
 « βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, διδά-
 « χῃθι. Πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀμαρτίας καὶ πρὸς
 « σέ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστί μοι· πρέποντα
 « τῇ τιμῇ τοῦτον συνίστημι. » Τούτοις ὁ βασιλεὺς

« vere permittuntur, id non egeritis ut ei obsequium pra-
 « staretis, sed omnia e contrario feceritis, prohibentes Ju-
 « daeos conventus suos agere, in ejusmodi loco Caesaris
 « statuam collocando; qua re et maleficium admittitis non
 « solum in Judaeos, sed et in Imperatorem, cujus statua
 « rectius in proprio templo poneretur quam in alieno, idque
 « in loco ubi coetus celebrantur, quum a natura justum sit
 « ut sui quisque loci sit dominus prout decrevit Caesar;
 « (nam ridiculum esset mea decreta commemorare post
 « Imperatoris edictum, quo Judaeis permisit uti suis utau-
 « tur moribus, ac praeterea sancivit ut civitatis jus ex
 « aequo cum Graecis obtineant;) eos quidem, qui talia con-
 « tra Augusti edictum ausi sunt, ita ut et ipsi indigne ea
 « ferant qui ex primoribus illorum esse videntur, non suo
 « ex consilio, sed populi furore facta esse asseverantes,
 « jubeo per centuriorem Vitellium Proculum ad me adduci
 « factorum rationem reddituros, primos vero magistratum
 « hortor ut fontes (nisi existimari velint injuriam sua vo-
 « luntate illatam esse) centurioni indicent, operam dantes
 « ne qua turba aut rixae praebatur occasio, (quam quidam
 « mihi captare videntur ex istiusmodi rebus,) utpote quod
 « nihil et mihi et carissimo regi Agrippae curae magis sit
 « quam ne Judaeorum gens occasionem arripiens, semet
 « defendendi praetextu congregetur, et ad insaniam usque
 « tumultuetur. Quo autem certius cognoscatis Augusti de
 « toto hoc negotio mentem et sententiam, quae ille non ita
 « pridem Alexandriae edixerit hisce adjunxi, quaeque licet
 « omnibus nota esse videantur, carissimus mihi rex Agrippa
 « pro tribunali recitavit, quum contenderet Judaeos privari
 « non debere Augusti beneficio. Quamobrem edico, ut in
 « posterum nullam quaeratis seditionum turbarumve occa-
 « sionem, sed liberum sit unicuique suo more ritumque nu-
 « men colere. »

4. Atque ita quidem provisum est a Petronio ut quicquid
 errati fuerit admissum corrigeretur, et deinceps ne tale
 quidpiam Judaei palerentur. Tunc autem rex Agrippa pon-
 tificatum Simoni Cantherae ereptum Jonathae Anani filio
 restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem esse prae se
 ferens. Illi vero haud gratum videbatur ut tanta augere-
 tur dignitate. Eam itaque recusabat, hujuscemodi usus
 oratione. « Equidem gaudeo, o rex, quod adeo me ho-
 « noratum esse voluisti, mecum grato animo recolens
 « dignitatem qua sponte tua et voluntate me cohonestas,
 « etsi me Deus pontificatu plane indignum judicavit. Mihi
 « autem satis est semel induisse sacras vestes: tunc enim
 « sancte magis eas accipi, quam nunc recepturus sum.
 « Tu vero, si modo vis ut me digniori deferatur honos,
 « a me edoceri ne graveris. Est mihi frater ab omni et in
 « Deum et adversum te, rex, peccato immunis: hunc tibi
 « commendo, ut qui par sit isti dignitati. » Illis verbis rex

ἡσθεὶς τοῖς λόγοις τὸν Ἰωνάθην μὲν ἡγάσαστο τῆς γνώ-
μης, τὰ δὲ λαφύρια δὲ αὐτοῦ Ματθία τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε,
καὶ μετ' οὐ πολὺ, Πιτρώνιον μὲν Μάρσος διεδίδεξαστο καὶ
διεῖπε Συρίαν.

ΚΕΦ. Ζ'.

6 Σίλας δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἐπαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης
αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστός, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ
κοινωνεῖν ἀντιλαμβάνων, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφαλερωτάτους
ὑποδὺς πολλὰ κίς πόνους, πεποιθήσεως ἢ ἀνάπλευς,
προσῆκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας.
10 Οὐδαμῇ τοίνυν ὑποκατεκλίνετο τῷ βασιλεῖ, παρρησίαν
δὲ διὰ πάσης οὐκ ἐλάττωσεν ἔχειν καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν
ἐγένετο φορτικός, σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολ-
λάκις τῷ βασιλεῖ τὰ στυγὰ τῆς τύχης ἁγίων εἰς ἀνά-
μνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ τότε σπουδὴν παραδεικνύη.
15 συνεπὶ δ' ἦν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κάμοι πολλὰ διεξιῶν.
Τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσ-
άντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀταμιευτὸν παρρησίαν
τῶν ἀνδρῶν· οὐ γὰρ ἡδέεται αἱ τῶν ἀδούλων χρόνων ἀνα-
μνήσεις, εὐχόμενος δὲ ὁ διηγεῖσθαι ἅ ποτε ὠφέλησε προέ-
20 ρων. Τέλος γοῦν ἀνθρώποις σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασι-
λέως τὸν θυμὸν, κάκεινος, ὀργῇ πλεὺν ἢ λογισμῷ διδοῦς,
οὐ τῆς ἐπαρχίας μόνον μετέσχε, τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ
παρέδωκε δαθησόμενον ὡς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας.
Χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἡμιδύοντα, καὶ λογισμοῖς εὐκρί-
25 νείσιν τὴν περὶ τῶν ἀνδρῶν κρίσιν ἐφήκεν, ἐν νῷ λαμβάνων
δσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκείνος ἀνέτλη. Ἡμέραν
οὖν ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐ-
φροσύνη καθίσταντο θάλασαι, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει πα-
ρατυχία, συνέστιον αὐτῷ γενησόμενον. Ὁ δὲ (τρώ-
30 πον γὰρ ἐλευθέριος ἦν) ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν
αἰτίαν ὀργῆς, ἣν οὐκ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας
αὐτὸν, λέγων, « ἐπὶ ποῖαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ
« με, τὴν μετὰ μικρὸν ἀπολουμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶ-
« τά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσού-
35 « λησε δὲ ὑβρίσας. Ἡ πεπαῦσθαι νενόμικε με τῆς
« παρρησίας; ἢ ἀπὸ ποιοῦ συνειδότος ἔχων νῦν βοή-
« σομαι μᾶλλον δσων αὐτὸν ἐξελευσάμην δεινῶν, δσους
« ἠνεγκα πόνους, ἐκείνῳ χαρίζομενος σωτηρίαν τε καὶ
« τιμὴν, ὧν γέρας ἠνεγκάμην δεσμὰ καὶ σκότιον εἶρ-
40 « κτήν. Οὐκ ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι· τάχα μοι
« τὴν τῆς ἀριστείας συναποῖσεται μνήμην καὶ μετανα-
« στασα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχῇ. » Ταῦτα ἀνεβόα καὶ διε-
τάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν· ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἑώρα δια-
κειμενον, πάλιν εἶπεν ἐν φρουρᾷ.
45 β'. Τὰ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη τὰ πρὸς τὴν
καينὴν νεύοντα πόλιν δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τῇ
μὲν εὐρύνῳ εἰς πλάτος, τῇ δὲ εἰς ὕψος ἐξάτρων, καὶ
ἐξεργάσαστο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας,
εἰ μὴ Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίου Καίσαρι
50 διὰ γραμμάτων ἐδόχῃσεν τὸ πραττόμενον. Καὶ νεω-
τερισμὸν τινα Κλαυδίου ὑποπεύσας ἐπέστειλεν Ἀ-

delectatus, Jonathæ quidem probabat consilium, fratri
vero ejus Matthiæ pontificatum dabat. Nec ita multo post
Petronio in Syria administranda successit Marsus.

CAP. VII.

Silas autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni for-
tuna vicissitudine regi fidelis, nullius unquam periculi socius
esse detrectaverat, sed et labores difficillimos sæpe subie-
rat, magna fiducia nitebatur, secum cogitans honorem sibi
tribui debere amicitia: suæ constantiæ parem. Quapropter
regi in omnibus æquari volebat, et quotiescunque cum eo
esset, summa utebatur dicendi libertate; et in familiaribus
colloquiis molestus erat, sese immodice extollens, et regi
sæpiusculæ tristitia fortunæ in memoriam revocans, ut osten-
deret quo fuisset eo tempore in illum animo studio: tum
et frequens erat in memorando quot labores pro eo pertu-
lerit. Itaque quum in istis nimius fuerit, regi ea exprobrare
videbatur, adeo ut hominis effrenem libertatem infeste et
iniquo animo tulerit rex: nam res injuncta est temporis
inglorie acti recordatio, et insipientis est perpetuo dicere
quot et quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur
Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ
magis quam rationi obsequens, non solum militiæ præfec-
turam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit et
in patriam suam ablegarit. Tempore autem ira mitigata
est, et rationem a præjudiciis liberam in consilium de ho-
mine adhibuit rex, secum animo reputans quantum ille
laborem pro se pertulisset. Itaque quum diem celebraret
nataliæ, quo omnibus qui sub ejus erant imperio lacta
convivia agitabantur, Silam quamprimum revocari jubet,
secum epulis accubiturum. Is autem quum liberiori uteretur
ingenio, se justam irascendi causam nactum esse existi-
mabat, quam non celabat eos qui ipsum accerserent, di-
cens, « Ad quem me honorem vocal rex e vestigio peritu-
« rum? neque enim priora meæ in ipsum benevolentia
« præmia diuturna esse passus est, sed me illis spoliavit
« cum contumelia. Num me loquendi libertatem amisisse
« censet? qua, certo quodam conscio, fretus, nunc magis
« clamabo, e quibus eum calamitatibus eriperim, quos
« labores pro ejus salute et dignitate adierim: pro quibus
« officiis me vinctulis et obscuro carcere remuneratus est.
« Ego certe horum nunquam obliviscar; immo forsân, quum
« e vita migravero, mihi manebit præclare factorum memo-
« ria. » Hæc vociferabatur jubebatque ut regi referrent.
Ille vero, quum insanabili eum ingenio esse videret, in cu-
stodia reliquit.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad
novam civitatem, publicis sumptibus muniebat, partim
eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extol-
lendo: et fecisset eos adversus omnem humanam vim inex-
pugnabiles, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari mo-
limen regis per literas significasset. Quo factum ut Clau-
dius, suspicatus aliquid innovatum iri, Agrippæ mandavit

εἰπα μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοι-
δομήσεως· ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινεν.

γ'. Ἐπερὺκει δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐεργετικὸς εἶναι,
δωρεαῖς καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη φιλοτιμὸς καὶ
οἰοῖτο ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνίστασθαι αὐτὸν εἰς ἐπι-
άνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιῶν ἐν εὐ-
τυχίᾳ χαίρων, κατ' οὐδὲν Ἡρώδῃ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βα-
σιλεῖ τὸν τρόπον συμπερόμενος. Ἐκείνῳ γάρ πονηρὸν
νῆθος ἐπὶ τιμωρίαν ἀπότομον καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθ-
ένων ἀταμίευτον, Ἑλλῆσι πλέον ἢ Ἰουδαίοις οἰκειὸς
χεῖν ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε
ὅσαι χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατα-
σκευαῖς· ἔστιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, στοὰς ἄλλαις, ἀλλ'
Ἰουδαίῳ οὐδεμίαν πόλιν οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἡξίωσεν,
οὐδὲ δόσεις ἀξίας μνημονεῦσθαι. Πραὺς δὲ ὁ τρόπος
Ἀγρίππᾳ, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον.
τοῖς ἄλλοις δὲ ἦν φιλάνθρωπος, κακείνοις ἐνδείκνυ-
μενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστός,
καὶ συμπαθὲς μᾶλλον. Ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα καὶ
συνῆξις ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθ-
ρῶς ἐτήρει. Διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἀγνείας,
οὐδὲ ἡμέρα τις παρώδευεν αὐτῷ χηρέουσα θυσίας.

δ'. Καὶ δὴ τις ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχειρίως
ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα (Σίμων ἦν ὄνομα τούτῳ)
πλήθους εἰς ἐκκλησίαν ἁλίαν, τηλικάδε τοῦ βασιλέως
εἰς Καισάρειαν ἐκδοδημηκότος, ἐτολμήσεν αὐτοῦ κατε-
πεῖν ὡς οὐχ ὅσιος εἶη, δικαίως δ' ἂν εἴροιο τοῦ ναοῦ
τῆς εἰσόδου, προσηκούσης τοῖς ἐγγενέσι. Δηλοῦται μὲν
δὴ διὰ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ
βασιλεῖ δημηγορήσας Σίμων ταῦτα. Μεταπέμπεται
δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ (καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ
τότε) καθισθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἡρέμα τε καὶ
πράως, «εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ
παράνομον;» ὁ δὲ εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν τυχεῖν ἐδεῖτο συγ-
νώμης. Καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ ἢ προσεδόκησέ τις
διηλλάττετο, τὴν πράσντητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀρ-
γῆς καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιεί-
κειαν. Τὸν Σίμονα γοῦν καὶ δωρεῶν τινας ἀξιώσας
ἀπεπέμψατο.

ε'. Πολλοὶς δὲ κατασκευάσας πολλὰ Βρυτιοῦς ἐξαι-
ρέτως ἐτίμησε. Θεάτρον γὰρ αὐτοῖς κατασκευάσας,
πολυτελεῖα τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέα-
τρον τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα τε πρὸς τού-
τοις καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων στενότητι δαπανη-
μάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. Ἐπεδα-
ψιλευσάτο δὲ αὐτῶν τὴν καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν
τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἐπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς
ἔργα παρὰ τὴν καὶ ποικίλης ποιητικῆς τέρψεως, ἐν δὲ
τῷ ἀμφιθέατρῳ πλήθει μονομάχων τὴν αὐτοῦ δεικνύς
μεγαλόνοιαν, ἐνθα καὶ τὴν κατὰ πλήθος ἀντίτασιν
βουληθεὶς γενέσθαι τῶν θεωμένων τέρψιν ἐπτακοσίους
ἀνδρας ἐπτακοσίους μαχησομένους ἔπειψε, κακουργοὺς
ὅσους εἶχεν ἀποτάξας εἰς τήνδε τὴν πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν

statim ut a mœnibus ædificandis desisteret: atque ille non
committendum esse censuit ut dicto non audiret.

3. Erat autem rex iste a natura ita factus ut muneribus
studeret esse beneficus, et populos liberalitate demereri
magnopere desideraret, et large effusæ sumptus faciendo
sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens,
gaudensque ita vitam agere ut ab omnibus prædicaretur, He-
rodus, qui ante eum regnaverat, moribus plane dissimilis.
Nam huic natura erat prona ad ultionem et in ea inexora-
bilis, ut qui in vexandis quos habebat exosos modum nul-
lum servaret, quique adeo fateretur majorem sibi ad Græcos
quam ad Judæos esse adjunctionem: quippe alienigenarum
urbes pecuniæ largitione decorabat, aliis balnea et theatra,
atque aliis templa et porticus exstruebat, at Judæorum ne
ullam quidem urbem vel minimo cohonestavit ornatu, donove
aliquo memorabili. Agrippa contra miti erat ingenio, in
universos ex æquo beneficus. In exteros omnes humanus
erat, et, quum illis munificentiam suam ostenderet, popula-
ribus suis cujusque ratione habita benignus, magisque dolens
vicem illorum. Quapropter libenter et assidue Hierosoly-
mis degebat, et patriorum institutorum custos erat religio-
sus, adeoque se ipsum in omnibus mundum purumque
servabat, neque diem unquam unum intermittebat quin
rem sacram faceret.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena,
nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in
concione vocata quum rex Cæsaream profectus esset, ausus
fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, merereturque
arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi indigenis
pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præ-
fecto quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon.
Rex autem illum accersit, sibi que proxime (nam eo tem-
pore in theatro sedebat) collocari jussit, moxque sedata
voce et placida, «dic mihi, inquit, num quid hic agitur con-
tra leges?» Ille vero quum nihil haberet quod diceret, veniam
rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei
reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram
regibus convenire existimavit, noritque summos viros plus
decere lenitatem quam exardescantiam. Itaque Simonem,
etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

5. Quum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie
honoravit. Theatrum enim illis ædificavit, quod ele-
gantia et pulcritudine multis præstabat, ut et amphitheatrum
sumptuosum et magnificum, et ad hæc balneas et porticus,
in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori
ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice
consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem
spectaculis, traductisque eo musicorum omne genus certa-
minibus, et quæcunque varia delectationem afferrent;
in amphitheatro vero gladiatorum numero liberalitatem
ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnantibus
spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septin-
gentorum quamque hominum qui prælio congredierentur,
maleficis quotcumque habuit in hoc ipsum designatis, ut
ipsi quidem præna afficerentur, quod vero bello geritur in

κολασθῶσι, τὸ πολέμου δὲ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. Τούτους μὲν δὴ πασσοῦδι διέφθειρεν.

ΚΕΦ. Η.

Ἐν Βηρυτῷ δὲ τελείας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Ἦν δὲ ἅρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι περιβόλετος. Ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν Κομμαγηνῆς μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος, Ἑμεσῶν δὲ Σαμφιγέραμος· καὶ Κότυς, (τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας οὗτος ἐβασίλευσε,) καὶ Πολέμων τὴν Πόντου κεκτημένος δυναστείαν, Ἡρώδης τε· οὗτος ἀδελφὸς ἦν αὐτοῦ, ἤρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. Ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα διαδείξας φρονήσεως ὕψος καὶ διὰ τοῦτο γε δοκῶν δικαίως τῶν βασιλέων παρουσίᾳ τιμηθῆσαι. Ἀλλὰ γὰρ τούτων διατριβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. Πρὸς Ῥωμαίους οὖν τὸ τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίου ἐπτά προῆλθεν ὁ βασιλεὺς. Τοῦτο δὲ ἅρα ἔμελλε τῆς πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γενήσεσθαι διαφορᾶς. Συγκαθεζομένους γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπῆνης ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλεῖας· Μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὑπόνοια καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι Ῥωμαίοις δυναστῶν τοσοῦτων συμπρόσθησιν. Εὐθὺς οὖν ἐκάστω τῶν ἐπιτηδείων τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ δόξα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. Ταῦτα Ἀγρίππας ἀνιαιρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔσχε, τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ Ματθίαν ἀφελόμενος ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα Ἐλιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα. β'. Τρίτον δὲ ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισαρείαν, ἣ πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. Συνετέλει δὲ ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τὴν Καισάρως τιμὴν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτὴν τινα ταύτην ἐπιστάμενος. Καὶ παρ' αὐτὴν ἡρώοιστο τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἄξιαν πλῆθος. Δευτέρα δὲ τῶν θεωριῶν ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδὺς ἐξ ἀργύρου πεποιημένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον τὴν ὕφην εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. Ἐνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἀργυρὸς καταυγα- σθεὶς θαυμασίως ἀπέστילδε, μαρμαίρων τι φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες. Εὐθὺς δὲ οἱ κολακес τὰς οὐδὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθοῦ ταῖς ἀληθείαις ἄλλος ἄλλοθεν φωνὰς ἀνεβόων, Θεὸν προσαγορεύοντες, « εὐ- « μενῆς τε εἴης, ἐπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς « ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τούντεῦθεν κρείττονά σε « ὡν τῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν. » Οὐκ ἐπέπληξε τού- τοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπε- τρίζατο. Ἀνακύψας δ' οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βουδῶνα τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἐπὶ σχοινίου τινός, ἀγγελὸν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, τὸν καὶ ποτε τῶν ἀγαθῶν γεγόμενον, καὶ διακάρδιον ἔσχεν ὁδύνην. Ἀθροῦν δὲ αὐτῷ τῆς κοιλίας προσέφυσεν

pacis voluptatem verteretur. Atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

CAP. VIII.

Istis autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Erat autem magna in admiratione apud ceteros reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, et Emesorum Sampsigeramus, et Cotys, qui in Armenia minori imperabat, et Polemon, qui Ponti regnum tenebat, et Herodes, frater ejus idemque Chalcididis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quammaxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur regum præsentia cohonestari. Verumenimvero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitum Romanis reverentiam, ex urbe usque ad septem stadia illi obviam processit rex. Accidit autem ut hoc ei simultatis cum Marso initium fieret. Nani alios reges eodem cum vectos secum adduxerat: sed Marsus suspectam habuit illorum concordiam, et quod tanta invicem conjuncti esset amicicia, existimans tot virorum potentium consensum laudare esse Romanorum. Mox itaque, certis quibusdam e necessariis suis ad singulos missis, imperavit ut sine mora domum quisque suam discederet. Istâ Agrippa ægre accipiebat, et ex eo quidem tempore inter se dissentiebant. Matthiæ autem pontificatu adempto, vice ejus Eliozæm Cantharæ filium pontificem constituit.

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, quum in urbem Cæsaream ingressus est, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæsaris spectacula edebat, quum intelligeret pro illius salute hos festos dies institutos fuisse. Ad quam festivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter suos æ dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. Secundo autem spectaculorum die, veste indutus tota ex argenti admirabili opere contexta, processit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis solarium radiorum ictibus illustratum, mirum in modum resplendebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatōres, vocibus ne ipsi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicentesque, « propitius nobis esto, et licet hæcenus te veluti « hominem reveriti sumus, dehinc tamen mortali sorte « majorem te habemus. » At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Post paululum vero oculis in altum sublati, supra caput bubonum funiculo cuidam insidentem conspexit: et statim hunc malorum esse nuncium intellexit, qui et antea bonorum fuerat, moxque cordiculus dolebat. Accesserunt autem ventis

ἀλγῆμα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. Ἀναθορῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, « ὁ Θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη « καταστρέφειν ἐπιτάττομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς « εἰμαρμένης τὰς ἀρτί μου κατεφουσμένας φωνάς « ἐλεγχοῦσης, καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη « θανεῖν ἀπάγομαι. Δεκτέον δὲ τὴν πεπρωμένην ἢ « Θεὸς βεβούληται. Καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ « φεύλως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. » Ταῦθ' ἅμα λέγων ἐπιτάσσει τῆς ὁδῆς κατεπονεῖτο. Μετὰ σπουδῆς οὖν εἰς τὸ βασιλεῖον ἐκομίσθη, καὶ διῆξε λόγους εἰς πάντας ὡς ἔχει τοῦ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. Ἡ πληθὺς δὲ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκων καθισθεῖσα τῷ πατρὶ ὡ νόμῳ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως· οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. Ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς πρη- νείας προσεΐπτοντας, ἀδακρυς οὐδὲ αὐτὸς διέμενε. Συνεχρὺς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστροῦ ἀλγῆματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηχοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δὲ ἑβδομον. Τέτταρας μὲν οὖν ἐπὶ Γαίου Καίσαρος ἐβα- σίλευσεν ἑνιαυτούς, τῆς Φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρώδου προσ- ειληφώς, τρεῖς δὲ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τῆς Κλαυδίου Καί- 25 σαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προειρημένων ἐβα- σίλευσε καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβες, Σαμάρειαν τε καὶ Καισάρειαν. Προσωδεύσατο δὲ ὅτι πλείστας αὐ- τῶν προσφορὰς, διακοσίας ἐπὶ χιλιάς μυριάδας· πολ- λὰς μὲντοι προσεδανείσατο· πῶ γὰρ φιλόδωρος εἶναι 30 θαυμάσιον τῶν προσιόντων ἀνήλπισεν· ἦν δὲ ἀφει- δὲς αὐτοῦ τὸ φιλότιμον.

Υἱὸν Ἀγροουμένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκποῆς αὐτοῦ, συμπερονήσαντες Ἡρώδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυ- ναστεύων καὶ Ἑλκίας ὁ ἑπαρχὸς καὶ φίλος τοῦ βασι- 35 λέως, Ἀρίστωνά ἐπεμψαν, τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτη- δεϊότατον, καὶ Σίλαν (ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς) ἀπέσφα- ξαν, ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελύσαντος.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοιούτῳ κατέ- στρεψε τὸν βίον· γένει δὲ αὐτῷ καταλέλειπτο υἱὸς μὲν 40 Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἑπτακαίδεκατον, τρεῖς δὲ θυ- γατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρώδης τοῦ πατρὸς ἀδελφῶ γεγά- μητο Βερενίκη, τὸ ἑκαταίδεκατον ἔτος γεγονυῖα. Παρ- θένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, Μαριάμμη τε καὶ Δρούσιλλα, δεκαετῆς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετῆς δὲ Δρούσιλλα· καθωμο- 45 λόγητο δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου παιδὶ Μαριάμμη, Δρούσιλλα δὲ Ἐπιφανεῖ, τοῦ δὲ τῆς Κομμαγενῆς βασιλείας Ἀν- τίχου υἱὸς ἦν οὗτος. Ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ Σεβαστηνοὶ, 50 τῶν εὐποιῶν αὐτοῦ λαθόμενοι, τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. Βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτου ἐκ τὸν κατοικοῦμενον ἀρεπείας λέγεσθαι, καὶ ὅτοι στρατεύμε-

cruciatu, statim a principio vehementissimi. Exsiliens igitur ad amicos, ecce, inquit, Deus ego vester cogor « nunc e vita discedere, fati necessitate voces mihi affictas « protinus coarguente; et qui immortalis appellabor a vobis, « jam rapior ad mortem. Sed ferenda est fati conditio, « quandoquidem sic Deo visum est. Neque enim male et « abjecte vivimus, sed in eo splendore quem homines bea- « tissimum existimant. » Hæc quum diceret, augescente interim vi doloris torquebatur. Ocius igitur in palatium delatus est, rumorque continuo per urbem sparsus est in eo fere esse ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus et liberis, stratis ciliiciis more patrio sedens, Deum pro salute regis obsecrabat; atque omnia ejulatu et lamentis plena erant. Rex vero in excelsio quodam solario decombens, quum eos humi prostratos ex alto prospiceret, ne ipse quidem temperabat a lacrimis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus con- fectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum et quin- quagesimum, regni vero septimum. Quattuor namque sub Caio Cæsare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potius per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis sub Claudii Cæsaris imperio exactis; in quibus et imperitabat prædictis *regio- nibus*, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque et Cæsaream. Quammaximos ex illis reditus percepit ad mille ducentas *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus est. Nam quum in dando munificus esset, im- pensis non sufficiebant reditus, quod liberalitatem, nulla adhibita parsimonia, exerceret.

3. Ceterum priusquam rumor in vulgus emanaret quod animam efflasset rex, Herodes dynasta Chalcidis et Helcias præfectus regisque amicus, uno consensu miserunt Aristonem, ministrorum fidelissimum, et Silam, cui inimici erant, occidendum curarunt, quasi rex id jussisset.

CAP. IX.

Et quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de ge- nere autem suo reliquit filium Agrippam, annos natum septendecim et tres filias, quarum una Berenice annorum sexdecim nupta erat Herodi ipsius patruo. Duæ autem virgi- nes erant, Mariamne et Drusilla, Mariamne quidem deconnis, Drusilla vero sexennis: erantque a patre desponsatæ, Ma- riamne Julio Archelao Chelciae filio, Drusilla Ephiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarenses et Sebasteni, beneficiorum ejus obliti, pro inimicissimis sese gesserunt. Nam et convicia dictu turpia in defunctum jactabant, et mi-

νοι τότε ἔτυχον (συγνοὶ δὲ ἦσαν) οἴκαδε ἀπῆλθον, καὶ τοὺς ἀνδριάντας τῶν τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἀρπάσαντες δημοθυμᾶδον ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεία, καὶ στήσαντες ἐπὶ τῶν τεγῶν ὡς δυνατὸν ἦν ἐφύβριζον, ἀσχημονέστερα διηγήσεως δρῶντες. Ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις πανδήμους ἐστιάσεις ἐπετελοῦν, στεφανούμενοι καὶ μυριζόμενοι καὶ σπένδοντες τῷ Χάρωνι, προπόσεις τε τῆς τοῦ βασιλέως ἐκποῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. Ἀμνημόνες δὲ ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησαμένοι πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου δὲ Ἡρώδου, ὅτι τὰς πόλεις ἐκείνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ὁ δὲ τοῦ θεωνῆτος υἱὸς Ἀγρίππας ἐπὶ Ῥώμης ἦν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίου Καίσαρι. Πυθόμενός γε μὴν Καίσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. Πέμπειν οὖν εὐθέως ὄρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεχόμενον, ἀμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμοκοσμένους ἄρχους· ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολλοὶ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες κομιδῇ νέῳ μὴδὲ τοὺς παῖδός ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν βασιλεῖας τηλικούτων μέγεθος, ὃ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεργεῖν, καὶ τελείῳ δ' εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλείαν. Ἐδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ Καίσαρ. Ἐπαρχον οὖν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἀπάσης βασιλείας ἀπέστειλε Κούσπιον Φάδον, τῷ κατοιχομένῳ διδούς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. Ἐγνώκει δὲ πρὸ πάντων ἐπιστεῖλαι τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιπλῆξαι τῆς εἰς τὸν κατοιγόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τὰς ἐτι ζώσας, τὴν ἰλὴν δὲ τῶν Καισαρέων καὶ τῶν Σεβαστηνῶν καὶ τὰς πέντε σπεύρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο· τῶν δὲ ἐν Συρίᾳ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξει στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τὸν ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. Οὐ μὴν οἱ κελυσθέντες μετέστησαν. Πρεσβευσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· οἱ καὶ τοῖς ἐπιούσι χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχή, τοῦ κατὰ Φλώρον πολέμου σπέρματα βαλόντες. Ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἐπαρχίας.

lites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, et filiarum regis statuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, et collocatas super tectis modis omnibus lobbrio habuerunt, turpiora quam quæ dici possunt patrant. Quin et locis publicis discumbentes magna frequentia convivio agebant, coronis redimiti et unguentis delibuti, libantes interim Charoni, et sibi invicem propinantes quod rei animam egisset. Atque ita immemores erant non solum Agrippæ, qui multa erga eos usus est liberalitate, sed et avi ejus Herodis, qui et ipse urbes illis exstruxit, portusque fecit et templa ædificavit sumptibus suis splendide et magnifice.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat et apud Claudium Cæsarem educabatur. Atqui Cæsar, quum auditione accepisset mortuum esse Agrippam, quodque Sebasteni et Cæsarenses contumeliosi in eum exstissent, illius quidem causa indoluit, ingratius autem hominibus iratus est. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem e vestigio mittere ut in regnum succederet, volens etiam fidem jurejurando datam confirmare: sed liberti et amici, qui plurimum apud eum poterant, dissuaserunt, periculosum esse dicentes adolescentulo admodum, et qui nondum ex ephebis excesserit, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo esset, administrationis curas, quum et adulto grave onus sit imperii mole. Eos igitur Cæsar verisimilia loqui existimavit, adeoque Cuspium Fadum misit, qui Judææ totiusque regni præses esset, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum, cum quo Agrippæ erant inimicitiae, in regnum ejus induceret. Et autem decretum erat inprimis Fado mandare ut Cæsarenses et Sebastenos ob injurias castigaret defuncto illatas, factasque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; aliam vero Cæsarensium et Sebastenorum et quinque cohortes in Poutum trajici jussit, ut ibidem militarent: militumque e Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum supplerent. Haud tamen ex jussu illius migrarunt. Missa enim legatione flexerunt Claudium, atque id assequuti sunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus sequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fuerunt, jactis ab illis belli sub Floro seminibus. Unde Vespasianus, quum Judæam vicisset, ut paulo post dicemus, eos e provincia eduxit.

BIBAION EIKOSZTON.

- α'. Ὡς Κλαύδιος Καίσαρ μετὰ τὴν Ἀγρίππα τελευτὴν Φάδον ἐπεμψεν εἰς Ἰουδαίαν, ἐπιτροπὸν πραγμάτων ἐσόμενον.
- β'. Στάσις Φιλαδελφίων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαιᾷ κατοικοῦντας Ἰουδαίους περὶ ὁρίων κώμης Μιᾶς· καί ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναυρεθέντων Φιλαδελφηνῶν, Φάδος ἀγανακτήσας τῶν ἐν Περαιᾷ Ἰουδαίων τοὺς πρώτους τρεῖς ἀνδράς λαβὼν ἀπέκτεινε.
- γ'. Ὡς Θολομαῖος ὁ ἀρχιληστὴς τοὺς Ἀραβὰς ληστεύων ληρθεῖς καὶ ἐπὶ Φάδον ἀγθεῖς ἀντρεθῆναι.
- δ'. Ὡς Φάδος καὶ Κάσιος Λογγίνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ἱεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ἰουδαίων ἐκέλευσαν τὸν ποδῆρ [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ καταθέσθαι, [χεισομένην] ὑπὸ τῇ Ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ καὶ πρότερον ἦν.
- ε'. Παράκλησις ἐπὶ τούτῳ τῶν Ἰουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγίνον, ἀξιούντων αὐτοὺς ἐπιτρέψαι πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.
- ς'. Ὡς Φάδος λαβὼν ὁμήρους ἐπέτρεψεν.
- ζ'. Ὡς Κλαύδιος Καίσαρ, παρακληθεὶς ὑπ' Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ἰουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.
- η'. Ὅν τρόπον Ἐλένη τῶν Ἀδριαβηνῶν βασίλισ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονοβάζος καὶ Ἰζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐξήλωσαν τὰ Ἰουδαίων ἔθνη.
- θ'. Ὡς Τιθερίος Ἀλέξανδρος, ἐπιτροπὸς εἰς Ἰουδαίαν ἔλθων, τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατώντας ἐκόλασεν.
- ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὴν χώραν.
- ια'. Κουμάνου ἀφίξις εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπιτροπὸν πεμθρόντος ὑπὸ Καίσαρος.
- ιβ'. Ὡς Ἡρώδης τελευτήσαντος τοῦ τῆς Χαλκίδος βασιλέως, Ἀγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.
- ιγ'. Ὡς ἐπὶ τοῦ Κουμάνου πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.
- ιδ'. Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τῶν Σαμαρειτῶν.
- ιε'. Ὡς Οὐμμίδιος Κοναδρῆτος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ἰουδαίαν, τοὺς πρώτους τῶν Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ῥώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως καὶ Κουμάνον τὸν ἐπιτροπὸν, καὶ Κέλερα τὸν χιλιάρχον, λόγον ὑφ' ὅντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τῶν πεπραγμένων· τινὰς δὲ τῶν Ἰουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.
- ις'. Ὡς Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ἰουδαίους τῆς αἰτίας ἀπέλυσεν, παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, Κουμάνον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.
- ιζ'. Ὅν τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.
- ιη'. Ὡς Φῆλιξ, ἐπιτροπὸς πεμθρὸς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν κεκακωμένην ὑπὸ τῶν ληστῶν, προῖονήσας διαφθεῖρας αὐτοὺς εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσαι, τὸν δὲ πρῶτον τῶν ληστῶν Ἐλεάζαρ ὄνομα θῆσας εἰς Ῥώμην ἀνέπεμψεν.
- ιβ'. Ὡς ἐπιδημήσαντος Αἰγυπτίου γόητος καὶ πολλῶν Ἰουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, Φῆλιξ, ἐπελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινε.
- κ'. Ὡς στασιάζοντας Ἰουδαίαν τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπιτροπὸς ἔπαυσεν.
- κα'. Ὡς Πορκίου Φήστου πεμθρόντος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπιτροπῶν, συνέβη κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν Σικαρίων. Περὶ τῆς στάσεως τοῦ ἔσθωθεν ἱεροῦ, καὶ ὅν τρόπον ὤψωσαν αὐτὴν οἱ Ἰουδαῖοι.

LIBER VICESIMUS.

1. Quomodo Claudius Caesar post Agrippæ mortem Fadum in Judæam misit, ut res procuraret.
2. Dissidium inter Philadelphenses et Judæos Perææ incolæ de Miæ vici finibus : utque Fadus, multis Philadelphensium ab istis occisis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehensos interfecit.
3. Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum popularetur Arabas, captus et ad Fadum adductus perimitur.
4. Quomodo Fadus et Cassius Longinus Syriæ præses, quum ascendissent in Hierosolyma, juvaverunt primores Judæorum in castellum Antoniam deponere talarem [tunicam] et pontificiam stolam, ut esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat.
5. Judæorum hac de re supplicatio ad Fadum et Longinum, eos rogantium, ut legatos sibi liceat ad Claudium Cæsarem mittere super hac re.
6. Ut Fadus datis obsidibus illis annuit.
7. Quomodo Claudius Caesar, supplicante ei Agrippa juniore, cessit Judæorum precibus, et ad Fadum de illis scripsit.
8. Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejusque filii Monobazus et Izates cum tota ipsorum progenie Judæorum religionem amplexi sunt.
9. Quomodo Tiberius Alexander, quum procurator in Judæam venisset, animadvertit in Judæ Galilæi filios populum decipientes.
10. De fame quæ regionem pervaserat.
11. Cumani, procuratoris a Cæsare missi, in Judæam adventus.
12. Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, hoc imperium accepit beneficio Claudii Cæsaris.
13. Quomodo sub Cumano plurimi Judæorum circa templum, oppressi sunt.
14. Dissensio inter Samaritanos et Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.
15. Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, quum ista audisset et in Judæam ascendisset, primores Judæorum et Samaritarum Romam proficisci jussit, simulque Cumanum procuratorem et Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros : Judæorum autem quosdam ipse supplicio affect.
16. Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eo adductus precibus regis Agrippæ, Cumanum vero in exilium egit, et a Celere tribuno et a primoribus Samaritarum poenas exegit.
17. Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.
18. Quomodo Felix procurator in Judæam missus, quum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabilendam curavit : principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.
19. Quomodo Felix, quum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decipisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.
20. Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primores Judæorum et Syros Cæsareæ ortam, compressit.
21. Quomodo contigit Judæam a Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porciu exterioris templi, et quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.

κδ. Ὡς Φῆστοις, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τῶν Ἰουδαίων εἰς Ῥώμην ἐπέμφε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τῶν πεπραγμένων.

κγ. Ὡς, τελευτήσαντος Φῆστου ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, Ἀλβίνος ἦλθε διάδοχος.

κδ. Ὡς ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χάραν κακοποιεῖν.

κε. Ὡς Φλώρος, ἔλθων Ἀλβίνῳ διάδοχος, τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ἰουδαίους κακὰ, ὥς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν κβ'.

ΚΕΦ. Α'.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ διάδογον Κλαύδιος Καῖσαρ Κάσσιον Λογγίνον, μνήμη τῇ τοῦ βασιλέως τούτου χαρίζομενος, πολλὰ διαγράμματων ὑπ' αὐτοῦ περιόντος ἀξιοθελῆς, μηκέτι Μάρσον τῶν κατὰ τὴν Συρίαν πραγμάτων προϊστασθαι. Φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπιτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάζοντας τοὺς εἰς τὴν Περαιάν κατοικοῦντας Ἰουδαίους πρὸς Φιλαδελφηνοὺς περὶ ὄρων κώμης Μιᾶς λεγομένης, πολεμίων ἀνδρῶν ἀνάπλευ. Καὶ δὴ οἱ τῆς Περαιάς, χωρὶς γνώμης τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφηνῶν διαθρίβουσι. Ταῦτα πυθόμενον τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ παραλίποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφηνῶν ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρῆσειν. Λαβὼν οὖν τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δεῖσαι προσέταξεν· εἴτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνέειλεν, (Ἀννίδας δὲ ἦν ὄνομα τούτῳ,) Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. 20 Ἀναιρεῖται δὲ καὶ Θολομαῖος ὁ ἀρχιληστής, μετ' οὗ πολλὸν χρόνον ἀρχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διατεθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν Ἰδουμαίαν καὶ τοὺς Ἀραβας. Ἐκαθάρθη τε λησθηρίων ἅπαντα τούντεῦθεν ἡ Ἰουδαία, φροντίδι καὶ προνοίᾳ τῇ Φάδου· ὅς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους Ἱεροσολυμιτῶν κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος παρήνευσεν αὐτοῖς τὸν ποδῆρη χιτῶνα καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν Ἀντωνίαν, ἥπερ ἐστὶ φρούριον, καταθέσθαι, κεισομένην 30 ὑπὸ τῇ Ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. Οἱ δὲ ἀντιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὁμοῦς τὸν τῷ Φάδον καὶ τὸν Λογγίνον, (ἀφίκετο γάρ καὶ οὗτος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τοῦ μὴ τὰ προστάγματα Φάδου τὸ πλῆθος τῶν 35 Ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσει,) πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι πρέσβεις ὡς Καίσαρα πέμψαι τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, εἴτα δὲ περιμεῖναι, ὥς ἂν γνῶσι τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος ἀποκρίναιτο. Οἱ δὲ ἐπιτρέψειν 40 αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστελταὶ τοὺς πρέσβεις, εἰ λάβοιεν

22. Quomodo Festus, quum hanc rem agere tulisset, primores Judaeorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.

23. Quomodo Albinus Festo, in Judaea mortuo, successurus veniebat.

24. Quomodo sub hoc Siculari regionem infestare desierunt.

25. Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judaeos, ut eos ad arma sumenda compulerit.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

CAP. I.

Extincto autem rege Agrippa, quemadmodum in superiore libro narravimus, Cassium Longinum in locum Marci successurum mittit Claudius Caesar, memoriae regis hoc ipsum tribuens; a quo dum viveret saepe per literas rogatus fuerat ut nollet Marsum amplius rebus Syriae praesae. At vero Fadus, ubi procurator in Judaeam veniebat, offendit Judaeos Peraeam habitantes seditionem movisse contra Philadelphenses de vici Miae nomine finibus, referti viris hostilibus. Ac Peraeae incolae, insidiis primoribus illorum, arma sumpserant, multosque Philadelphensium occiderant. Ista Fadum, ubi de iis aliquid resciverat, valde commoverunt, quod integram ipsi causam non reservassent, si putarent sibi factam a Philadelphensibus injuriam, sed temere ad arma concurrissent. Comprehensis itaque tribus illorum primoribus, qui et seditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. Deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici jussit, Amaram vero et Eleazarum ambos exsilio multavit. Etiam Tholomeus latronum princeps, qui multa mala Idumaeis et Arabibus intulerat, non multo post victus ad eum adductus supplicio afficitur: atque exinde Judaea omnis latrociniiis perpurata est diligentia et cura Fadi. Is dein, accitis statim pontificibus et Hierosolymitarum proceribus, prout ipsi in mandatis dederat Imperator, admonuit eos ut tunicam talarem et stolam sacram, quam solum pontificem summum gestare moris erat, in Antoniam castellum reponerent, ut in Romanorum potestate esset, quemadmodum et olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum et Longinum, (nam et ille Hierosolyma venerat, magnis copiis secum adductis, metuens ne quae injunxerat Fadus Judaeorum vulgus ad res novas moliendas impellerent,) primum ut legatos ad Caesarem sibi liceret mittere, ab eo petituros ut sacram stolam in sua potestate haberent; deinde ut manerent paullisper dum certiores facti essent, quid ad ista Claudius responderet. Illi vero se permissuros esse dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum pro

τοὺς παῖδας ὁμηρεύοντας. Ὑπακουσάντων δὲ ἐτοιμῶς ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμψθησαν οἱ πρέσβεις. Παραγενομένων δὲ εἰς τὴν Ῥώμην αὐτῶν, γνούς δὲ νεώτερος Ἀγρίππας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἤκουσιν αἰτίαν, (ἐτύγχανε δὲ ὢν παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἰπομεν,) παρακαλεῖ τὸν Καίσαρα συγγνωρῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις ἅπερ ἤξιον περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ Φάδῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πρέσβεις ἔρη ταῦτα συγγνωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, (ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν ἀξιωσάντος,) ἐπὶ τε ταῖς ἀποκρίσεσι τοιαύτην ἐπιστολὴν ἔδωκε. «Κλαύδιος Καίσαρ, «Γερμανικὸς, δημηρχικῆς ἐξουσίας τὸ πέμπτον, ὑπα- «τος ἀποδεδειγμένος τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ τὸ δέ- «κτον, πατὴρ πατριῶς, Ἱεροσολυμιτῶν ἀρχοῦσι, «βουλῇ, δῆμῳ, Ἰουδαίων παντὶ ἔθνεϊ χαίρειν. Ἀγρίππα «τοῦ ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἐθρεψα καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ εὐσεβέ- «στατον ὄντα, προσαγαγόντος μοι τοῦδε ὑμετέρου πρέ- «σβεις, εὐχαριστοῦντας ἐρ' ἢ πεποιθήμαι τοῦ ἔθνους «ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτχσαμένῳ σπουδαίως καὶ «φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ τὴν «ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγγνωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος «καὶ μοι τιμιώτατος Οὐδέλλιος ἐποίησε. Συγκατε- «θέμην δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ, πρῶτον διὰ τὸ ἐμαυτοῦ «εὐσεβὲς καὶ τὸ βούλεσθαι ἐκάστους κατὰ τὰ πάτρια «θρησκείειν» ἔπειτα εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ «Ἡρώδῃ καὶ Ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὃν τὴν πρὸς «ἐμαυτὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν περὶ ὑμᾶς γινώσκω σπου- «δῆν, πάννυ χριστοῦμαι ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἐστί «μοι πλείστα δίκαια φιλικῶς κρατίστους ὄντας καὶ μοι «τιμίους. Ἐγράψα δὲ περὶ τούτων καὶ Κουσίπῳ «Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. Οἱ τὰ γράμματα κομι- «ζοντες Κορινθίῳ Κέρωνος, Τρύφων Θεουδίου, Δο- «ρόθεος Ναθαναήλου, Ἰωάννης Ἰωάννου. Ἐγράψα «πρὸς τεσσάρων καλανδῶν Ἰουλίῳ ἐπὶ ὑπάτων Ρούφῳ «καὶ Πομπηΐῳ Σιλουανῷ.»

γ'. Ἡτήσατο δὲ καὶ Ἡρώδης ὁ ἀδελφὸς μὲν Ἀγρίππα τοῦ τετελευτηκότος, Χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεοῦ καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνους αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. Καὶ δὲ ὁ Ἡρώδης μεθίστησι τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν ἐπικαλούμενον Κανθη- ρᾶν, Ἰωσήφῳ τῷ τοῦ Καμεῖ ἀντ' ἐκείνου τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς παρασχομένους.

ΚΕΦ. Β'.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῶν Ἀδιαθηνῶν βασιλεὺς Ἑλένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης εἰς τὰ Ἰουδαίων εἶδη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῶν Ἀδιαθηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ Βαζαῖος ἐπὶ κλησὶς ἦν, τῆς ἀδελφῆς Ἑλένης ἀλοῦε ἐρωτὶ πρὸς γάμου κοι- νωνίαν ἄγεται, καὶ κατέστησεν ἐγκύμονα. Συγκα-

obsidibus acciperent. Quum autem Judæi alacriter dicto ei audissent et liberos dedissent, protinus missi sunt legati. Ubi vero Romam pervenerunt, Agrippa junior, defuncti filius, (qui tum forte apud Claudium Cæsarem agebat, ut jam ante diximus,) quum causam adventuseorum cognovisset, rogavit Cæsarem, ut Judæorum precibus de sacra stola annuere non gravaretur, utque mandata de istis quæ petierunt ad Fadum mitteret.

2. Tum Claudius, vocatis ad se legatis, dicebat se ista eis concedere, illisque præcipiebat ut Agrippæ gratias haberent, (se enim ista facere ad illius intercessionem,) et præter responsa quæ illis reddidit, hujusmodi epistolam misit. «Claudius Cæsar, Germanicus, Tribunitiæ pote- «statis quintum, Consul designatus quartum, Imperator «decimum, Pater Patriæ, Hierosolymitarum magistra- «tibus, senatui, populo, toti Judæorum genti salutem. «Quoniam Agrippa meus, alumnus meus et quem mecum «habeo utpote pietissimum, vestros legatos ad me ad- «duxit, gratias agentes pro mea de gente vestra cura et «providentia, et enixe certalimque precatos, ut stolam «sacram atque coronam in vestra potestate habeatis, cen- «celo quemadmodum vir optimus et mihi carissimus Vitel- «lus fecerat. Huic autem vestræ voluntati obsequutus sum, «inprimis quod id mihi mea suaserit pietas quodque vo- «luerim ut omnes Deum patrio ritu venerentur: dein quod «noverim me ita faciendo magnam ab ipso rege Herode et «juniore Aristobulo, quorum in me pietatem et erga vos «studium perspectum habeo, gratiam initurum esse, qui- «buscum, viris optimis et mihi carissimis, multis officiis «mihi intercessit amicitia. De istis autem scripsi et Cuspio «Fado procuratori. Nomina literas deferentium hæc sunt: «Cornelius Ceronis, Tryphon Theudionis, Dorotheus Na- «thanaelis, Joannes Joannis filius. Datæ quarto kalen- «das Julias, Rufo et Pompejo Silvano consulibus.»

3. Præterea Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit a Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecu- niæ, ut et jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur Herodes a sacerdotio submovit Cantheran ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum et honorem succederet.

CAP. II.

Per idem tempus Adiabænorum regina Helena, et filius ejus Izates vitam instituerunt ex legibus Judæorum, ex hujusmodi causa. Monobazus Adiabænorum rex, cognomento Bazæus, Helenæ sororis amore captus eo processit ut matrimonio eam sibi jungeret: nec multo post gravidam reddidit. Aliquando autem cum ea dormiens, manu su-

θεύδων δέ ποτε τῇ γαστρί τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα προσ-
 αναπαύσας, ἡνίκα καθύπνωσε, φωνῆς τινος ἔδοξεν
 ἀκούειν κελευούσης αἶρειν ἀπὸ τοῦ νηδύος τῆς χεῖρα,
 καὶ μὴ ὀλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, Θεοῦ προνοίᾳ καὶ
 5 ἀρχῆς τυγόν καὶ τέλους εὐτυχούς τευζόμενον. Ταρ-
 γῆεις οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, εὐθύς διεγερθεὶς ἔφραζε τῇ
 γυναικὶ ταῦτα, καὶ γεννώμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπε-
 κάλεσεν. Ἦν δὲ αὐτῷ Μονόβαζος τοῦτου πρεσβύτερος
 ἐκ τῆς Ἑλένης γενόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων
 10 γυναικῶν. Τὴν μέντοι πᾶσαν εὖνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ
 τῷ Ἰζάτην ἔχων φανερός ἦν. Φθόνος δὲ τούτων εὐθεν
 τῷ παιδὶ παρὰ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐρύετο, καὶ
 τοῦτου μίσος ἤρξετο, λυπουμένους ἀπάντων ὅτι τὸν
 Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμῶν. Ταῦτα δὲ καίπερ
 15 σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν,
 ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχουσιν, ἀλλ' ἴσης παρὰ τοῦ
 πατρὸς αὐτῶν ἕκαστον ἀξιοῦν εὖνοίας τυγχάνειν· τὸν
 δὲ νεανίσκον (σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκεν περὶ αὐτοῦ μὴ μι-
 σούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθαι τι) πολλοῖς δωρησά-
 20 μενος πρὸς Ἀβεννήριον ἐκπέμπει τὸν Σπασίνου χάρα-
 κος βασιλέα, παρακατατιθέμενος ἐκείνῳ τὴν τοῦ παιδὸς
 σωτηρίαν. Ὁ δὲ Ἀβεννήριος ἀσιμένως τε δέχεται τὸν
 νεανίαν καὶ διὰ πολλῆς ἀγων εὖνοίας γυναῖκα μὲν αὐτῷ
 τὴν θυγατέρα (Συμαχίῳ δὲ ἦν ὄνομα ταύτῃ) δίδωσι·
 25 δωρεῖται δὲ χώραν αὐτῷ ἐξ ἧς μεγάλας λήφοιτο προσ-
 ὄδους.

γ'. Μονόβαζος δὲ, ἤδη γηραιὸς ὢν καὶ τοῦ ζῆν ὀλίγον
 αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφι-
 κέσθαι τὸν παιδὶ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. Μεταπεμφθέν-
 30 νος οὖν αὐτὸν ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δι-
 δώσει Καρρῶν λεγομένην. Φέρειν δὲ ἡ γῆ πλείστον τὸ
 ἀμύμον ἀγρόδι· ἐστὶ δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς
 λάρνακος, ἣ Νυκὸν ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι
 λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις
 35 ἐπιδείκνυται. Διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ
 ταύτῃ μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρὸς. Ἦ δὲ ἐξέλειπεν
 ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ἑλένη μετε-
 πέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας καὶ τῆς βασιλείας
 σατράπας καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους· οἷς
 40 ἀφικομένοις, « ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, εἶπε, τῆς βασιλείας
 « αὐτῷ διαδοχὸν Ἰζάτην ἠΐστατο γενέσθαι καὶ τοῦτον
 « ἄξιον ἔκρινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελθῆναι δοκῶ, περιμένω
 « δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. Μακρίεις γάρ
 « οὐχ ὁ παρ' ἐνός, ἀλλὰ παρὰ πλείονων καὶ θελόντων
 45 « τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. » Ἢ μὲν ταῦτα εἶπεν ἐπὶ
 πείρᾳ τοῦ τί φρονοῖεν οἱ συγκαληθέντες. Οἱ δὲ ἀκού-
 σαντες πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδαν, καθὼς
 ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην
 βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως
 50 ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκρίθεντι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς εὐ-
 χὰς τῶν ἀπάντων. Βούλεσθαι τε ἔφασαν προαποκτεῖ-
 ναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφούς καὶ συγγενεῖς· ὑπὲρ τοῦ
 τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν· φθα-
 ρέντων γάρ ἐκείνων καθαιρεθῆσεσθαι πάντα τὸν φόβον

per ventre illius requiescente, sopitus audire vocem visus
 est, quæ manum de utero tollere juberet, ne infantulum
 in eo gestatum lederet, qui Dei providentia ortum habuerit
 finemque felicem sit consequuturus. Ea voce turbatus,
 statimque expergefactus a somno, uxori ista narrat, filiumque
 natum Izaten nomine vocavit. Erat autem ipsi Monobazus
 eo grandior ætate, quem ex Helena susceperat; alique
 filii ex aliis uxoribus. Hunc tamen, ac si unicus illi existi-
 tisset, omni sua benevolentia non dissimulante impertiit.
 Quia re fiebat ut puero invideretur a fratribus ex eodem
 patre: atque inde excitatum est odium, omnibus vicem
 suam dolentibus, quod Izaten ipsis præferat pater. Ista
 quamvis satis pater intelligeret, illis tamen ignoscebat, ulpote
 non ex malitia ita animo affectis, sed pariter a patre suo
 unoquoque diligi volentibus, adolescentem vero, (nam
 de eo valde metuebat, ne a fratribus odio habitus aliquid
 pateretur,) quum multa ei donasset, misit ad Abennerigum
 Spasinæ castri regem, cui salutem pueri commendatam
 esse voluit. Abennerigus autem libenter excepit adole-
 scentulum, atque illum singulari complexus benevolentia,
 filiam suam, cui nomen erat Symacho, ei in matrimonium
 dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus per-
 eiperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum senex, quum videret
 sibi non multum vitæ spatium superesse, in conspectum
 filii venire, antequam moreretur, desideravit. Itaque quum
 illum accivisset, summa benevolentia eum excepit, eique
 regionem Carras dictam attribuit. Ea autem est terra
 amoni feracissima; ibique sunt etiam arceæ illius reliquie in
 qua Noeus diluvium evasisse fertur, et etiamnum istæ vi-
 dere volentibus ostenduntur. In hac igitur regione com-
 morabatur Izates, usque dum mortem oppelleret pater.
 Qua autem die vita excessit Monobazus, Helena regina accivit
 magnates et regni satrapas et copiarum præfectos. Quum-
 que illi venissent, « non vos, inquit, latere arbitror, quod
 « maritus meus Izaten sibi in regnum succedere optaverit,
 « illumque dignum existimaverit: attamen vestrum quoque
 « iudicium exspecto. Beatus est enim non qui ab uno,
 « sed qui a pluribus iisque volentibus regnum accepit. »
 Illa quidem ista dixit, ut experiretur quænam esset sen-
 tentia eorum qui convocati erant. Illi autem, hisce auditis,
 primum quidem pro more suo reginam adoraverunt, deinde
 vero aiebant, se regis iudicium firmatum ire, seque ultro
 Izati, recte a patre et ex votis omnium fratribus prædato,
 parituros esse. Prætereaque dicebant, se velle et fratres
 et cognatos ejus primum occidere, quo secure regnum tene-
 ret Izates: his enim peremptis, omnem sublatum iri metum.
 qui ex illorum in ipsum odio et invidia oriretur. Ad hæc

τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. Πρὸς ταῦτα ἡ Ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὁμολογεῖ τῆς ἡρῆς αὐτὴν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, παρακαλεῖ δὲ ὁμοῦς ἐπισχεῖν τὴν περὶ τῆς ἀναίρεσως τῶν ἀδελφῶν γνῶμην, μέχρι ἂν Ἰζάτης παραγενόμενος συνδοκιμάσῃ. (Ὅ δὲ ἐπεὶ ἀνελεῖν ἢ ἐβουλεύσαντο οὐκ ἔπεισαν, φυλάττειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν· συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προστήσασθαι τινὰ τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ὃ μάλιστα πιστεῖται. Πείθεται τοῖσις ἡ Ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα Μονόβαζον βασιλέα, περιθεῖσα τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντήρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τὴν τε σαμψήραν ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. Ἦκε δὲ οὗτος ταχέως, ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ὑπακστάντα τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.

δ'. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν δ' Ἰζάτης ἐν τῇ Σπασίνου χάρακι διέτριβεν, Ἰουδαῖος τις ἔμπορος, Ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναικας εἰσὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖν, ὥς Ἰουδαίους πατέριον ἦν· καὶ ὃ δὲ αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῇ Ἰζάτῃ, κακείνων ὁμοίως συνανέπεισε, μετακληθέντι τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Ἀδιαθηνὴν συνεζήλησε κατὰ πολλὴν ὑπακούσας δόξῃσιν. Συνεβεβήκει δὲ καὶ τὴν Ἑλένην, ὁμοίως ὅρ' ἑτέρου πινὸς Ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακεκομίσθαι νόμους. Ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἀδιαθηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς τε ἀδελφούς καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέραινεν τῷ γεγονότι. Καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικαχοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν διηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τοὺς δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

ε'. Πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάννυχαιρίν τοις Ἰουδαίῳ ἐθεσιν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μετατιθεσθαι, νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβηλῶς Ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμνοιτο, πράττειν ἦν ἔτοιμος. Μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ἐπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· βασιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους, μαθόντας ὅτι ξένων ἐπιθυμήσει καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεσθαι. (Τε βασιλευσόντος αὐτῶν Ἰουδαίου. Καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ παντοίως ἐκώλυεν· ὁ δὲ εἰς τὸν Ἀνανίαν τοῦ λόγου ἀνέβηκεν. Τοῦ δὲ τῇ μητρὶ συμμάσκοντος καὶ συναπειλήσαντος, εἰ μὴ πείθοι, καταλιπεῖν αὐτὸν, ἀπεισι. Δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τοῦ πράγματος ἐκ-
ὁ δὲ οὐκ ἔπεισε, ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνόν αὐτοῦ ἐκείνῳ ἀπέδειξε, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων καὶ διδάσκαλος τῇ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γινόμενος. Δυνάμενον δὲ αὐτὸν ἐξῆλθε καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἰ γε πάντως κέρρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων τοῦτο εἶναι

Helena gratias quidem illis agebat, pro eorum in ipsam et Izaten benevolentia, simulque obsecrabat ut sententiam de nece fratrum differrent, donec Izates venisset ac eandem comprobasset. Illi vero, qui auctores ipsi fuerant ut occiderentur, quum ei non persuasissent, interim monebant eos in vinculis habendos esse usque dum ille adesset, sui in securitatem: insuper ei consolebant ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem constitueret. Istis paruit Helena, et filium natu maximum Monobazum regem fecit, imposito ei diademate, datoque annulo patris sigillo, simulque sampsaera quam ipsi vocant; jussitque eum rempublicam ipsis administrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, auditio patris obitu, et Monobazo fratri ultro cedenti in principatum successit.

4. Ceterum eo tempore, quo Izates apud Spasinæ castrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias, qui in domum mulierum regiarum ingredi solebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria est, instituebat: atque adeo, quum illarum opera Izati innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque a patre in Adiabenen comitatus est, multa prece et obsecratione eo adductus. Forte autem acciderat ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo instituta, ad eorum leges transiret. Atque Izates, quum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, et fratres aliosque cognatos in vinculis conspexisset, agere rem ferebat. Et quum occidere hos aut constrictos servare nefas duceret, memoresque injuriarum non vinctos secum habere periculosum esse existimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæsarem obsides misit, aliosque ad Artabanum Parthum simili de causa relegavit.

5. Cognito deinde matrem suam Judæorum moribus et ritibus vix delectari, et ipse iisdem penitus imbuti properavit. Quumque arbitraretur se non esse verum perfectumque Judæum nisi circumcideretur, et hoc obire paratus erat. Quod postquam mater rescivit, impedire nitebatur, periculum hoc ipsi conflaturum esse dictitans: regem enim esse, multumque a se alienaturum esse subditorum animos quum audiverint eum mores peregrinos et a suis abhorrentes affectare; neque ullo pacto laturos Judæum in eos regnare. Et illa quidem hæc dicebat, et omni modo eum cohibuit. Is vero quæ eloquuta erat cum Anania communicabat. Qui quum matris sententiam comprobasset, simulque ei denunciasset se eum relicturnum esse nisi pareret, ab eo discedit. Timere enim se aiebat ne, re palam facta et divulgata, ipse supplicii periculum adiret, ut qui horum auctor fuerit, regemque docuerit quæ parum ei honesta essent et decora. Posse enim illum aiebat etiam sine circumcissione numen colere, si plane decreverit patria Judæorum instituta sequi: hoc esse majoris mo-

χωριώτερον τοῦ περιτέμεσθαι. Συγγνώμην δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν Θεὸν φήσαντος μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείσθη μὲν τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς, μετὰ ταῦτα δὲ (τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν) Ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ἐλεάζαρος ὄνομα, πᾶνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῆς εἶναι, προετρέψατο πράξαι τοῦργον. Ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν Μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, 10 « λανθάνεις, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους « καὶ δι' αὐτῶν τὸν Θεὸν ἀδικῶν· οὐ γὰρ ἀναγινώσκεις « σὲ δεῖ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ πρότερον τὰ προστα- « τόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῶν. Μέχρι τίνος ἀπερίτμητος « μανεύῃ; ἀλλ' εἰ μήπω τὴν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, 15 « ἐν εἰδῆς τίς ἐστιν ἡ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι. » Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς οὐχ ὑπερεβάλετο τὴν πράξιν, με- ταστάς δὲ εἰς ἕτερον οἶκημα καὶ τὸν ἱατρὸν εἰσκαλε- σάμενος τὸ προσταχθὲν ἐτέλει· καὶ μεταπεμφάμενος τὴν τε μητέρα καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν ἐσήμηνεν 20 αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. Τοὺς δὲ ἐκπληξίς εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος οὕτι μέτριος μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγ- χον ἐλθοῦσης κινδυνεύσει μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀνασχομένων τῶν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα τῶν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐβῶν, κινδυνεύσειαν 25 δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς τοῦ πραχθέντος ἐνε- γρησίσης. Θεὸς δὲ ἦν ὁ κοιλῶσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἔλθειν ἐπὶ τὸ τέλος. Πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζά- την περιπεσόντα κινδύνους καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηγάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, 30 ἐπιδεικνύς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι καὶ μόνω πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ς'. Ἐλένη δὲ, ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς 35 μακρίον καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς ἄλλοθενεῖσι διὰ τὴν ἐκ Θεοῦ πρόνοιαν, ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις περιβόητον ἱερὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστη- ρίους θυσίας προσενεγκεῖν, ἐδεῖτό τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέ- 40 ψαι. Τοῦ δὲ πᾶνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλοῦση κατανεύσαντος καὶ πολλὴν παρασκευὴν τῶν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐτοιμασασμένου καὶ χρήματα πλείστα δόντος καταβαίνει εἰς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμ- ποντος ἐπὶ πολὺ τοῦ παιδός. Γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἀφίξις 45 πᾶνυ συμφέρουσα τοῖς Ἱεροσολυμίταις. Λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον πιέζοντος καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασι- λῆς Ἐλένη πέμπει τινὰς τῶν ἐαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πολλῶν σίτον ὠνησομένους χρημάτων, 50 τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχυρῶν φόρτον οἰσοντας. Ὡς δὲ πάλιν ἦλλον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διέ- νειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιίας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλείοιπε. Πυθό- μενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν

menti quam circumcisionem. Quamque dixisset Deum etiam ei veniam daturum, si rem non fecisset, quod necessitati paruerit, et a subtilis periculum metuerit, ver- bis quidem illius se persuaderi sinit rex. Aliquanto autem post, quum nequaquam suum desiderium abjecisset, alius quidam Judæus e Galilæa profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipsum ad rem perficiendam impulit. Postquam enim ingressus eum salutaverit, atque legem Moysaicam legentem depre- henderat, « nescis, inquit, o rex, quantam injuriam « legi, atque adeo Deo facias. Nec enim satis est eam le- « gere, sed in primis te facere oportet quæ ab illa præ- « cepta sunt. Quo usque tandem incircumcisis mane- « bis? si nondum legisti legem quæ circumcisionem injun- « git, nunc certe lege ut scias qua in impietate versaris. » Quum ista audisset rex, non amplius rem distulit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito, quod manda- tum erat exsequebatur: deinde accersita matre et præ- ptore Anania, eis significavit actum esse quod voluit. Illis autem continuo stupor ac metus non mediocris corripuit ne, si rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo esset, non laturis subtilis ut in eos vir regnaret, morum qui inter alios obtinent studiosus, et ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum culpa factum esset. Sed Deus obstitit quo minus eveniret quod illi metuerant. Nam et ipsum Izaten in multis versatum periculis, ejusque li- beros incolumes servavit, ex dubiis et desperatis tiam expediens ad salutem, ostendensque quod Deum aspectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de istis quidem postea narrabimus.

6. Helena autem regis mater, quum videret omnia in n- gno pacata esse et tranquilla, filiumque suum beatum, et apud universos etiam externos in admiratione ex Dei pro- videntia, in Hierosolymitarum urbem proficiscendi deside- rio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum sermone celebratum adoraret, et victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut permitteret. Quum autem ille libenter admodum matri supplicanti annuisset, et ma- gnos apparatus ad eam protectionem fecisset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hierosolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil opportunius potuit accidere Hierosolymitis. Nam fame ipsorum urbem per id tempus premente, multisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina e suis alios quidem misit Alexandriam, qui vim magnam tritici coeme- rent, alios vero in Cyprum qui caricarum sarcinas advehi curarent. Ubi vero reversi sunt, celeriter istis apportatis, cibos egenis distribuit: atque ex hac beneficentia maximam sui memoriam apud gentem nostram universam reliquit. Quin et filius ejus Izates, fame ista audita, principibus

ἔπειθε πολλά χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν Ἱεροσολυμι-
τῶν, ἃ τοῖς ἐνδοέσιν διανεμηθέντα πολλοὺς τῆς ἐκ τοῦ
λιμοῦ σφοδρότετος καὶ ἀνάγκης ἀνεκτέτατο. Ἀλλὰ
γὰρ ἃ τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν
ἀγαθὰ πέπρακται καὶ ὅσοι τούτοις ἐκ ταύτης πόροι συν-
ελέγησαν, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν.

ΚΕΦ. Γ'.

Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Ἀρτάβανος, αἰσθόμενος
τοὺς αὐτοῦ σατράπας ἐπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθειό-
τας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐχ ὄρων, ἔγνω πρὸς
ἱζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτη-
ρίας εὐρεῖσθαι καὶ καθόδον εἰς τὴν ἀρχὴν, εἰ δυνήθει.
Καὶ δὴ ἀφικνεῖται ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν
περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει
τε τῷ ἱζάτῃ καθ' ὁδόν, αὐτὸς δὲ σαφῶς ἐκείνους ἐπι-
στάμενος, ὑπ' ἱζάτου δὲ οὐ γνωσκόμενος. Καὶ
πλησίον παραστάς πρώτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσ-
εκύνησεν αὐτῷ, εἶτα, « βασιλεῦ, φησί, μὴ περιίδης
« με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ υπερηφανήσης δεομένου.
« Ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασι-
« λέως ἰδιώτης, τῆς σῆς ἐπικουρίας χρήζω. Βλέπων οὖν
« εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὴν εἶναι τὴν συμ-
« φορὰν νόμισον καὶ τὴν ἐμὴν ὑπὲρ σουτοῦ πρόνοιαν
« ἤγησαι· ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου περιφθέντος, ἔσονται
« θρασύτεροι πολλοὶ κατὰ τῶν ἄλλων βασιλέων. » Ὁ
« μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων.
Ὁ δὲ ἱζάτης, ὡς ἤκουσε τούνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην
αὐτῷ παρεστῶτα καὶ ποτινῶμενον τὸν Ἀρτάβανον, κα-
τεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου ὀξέως, καὶ, « θάρσῃσον, εἶπεν,
« ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σὲ συγχέτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον·
« ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς λύτης ἡ μεταβολή. Φίλον δ'
« ἐμὲ καὶ σύμμαχον εὐρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος· ἢ
« γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σὲ καταστήσω βασιλείαν πάλιν,
« ἢ τῆς ἐμῆς ἐκστήσομαι. »

β'. Ταῦτα εἰπὼν ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν ἵππον τὸν Ἀρ-
« τάνον, παρείπετο δὲ αὐτὸς περὶ, τιμὴν ἀπονέμεν
ταυτηνὴ ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. Θεασάμενος δὲ ὁ Ἀρ-
« τάνος βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐρεστώσαν αὐτῷ τύ-
« χην καὶ τιμὴν ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ ἐκείνου
« πάλιν ἀναδάντος καὶ πραγματοποιέου. Ὁ δὲ πεισθεὶς
« ἐπὶ τὸν ἵππον ἦλτα, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασιλεία
« πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἐν τε συνεδρίαις καὶ ταῖς περὶ
« τὰς ἐστιαταῖς προκατακλίσεις, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ
« τῆς τύχης ἀπαθλῆπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα,
« καὶ τι λογισμῷ διδοὺς ὡς κοινὰ τοῖς ἀνθρώποις αἱ με-
« ταβολαὶ τῆς τύχης. Γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους,
« πείθων αὐτοὺς τὸν Ἀρτάβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προ-
« τείνων τῆς τῶν πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν καὶ
« ὅρκους καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. Τῶν δὲ Πάρθων δέ-
« ξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνούμενων, μὴ δύνασθαι
« δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐτέρῳ πεπιστευκέναι,
« (Κίνναμος δὲ ἦν ὀνόμα τῷ παρελθόντι,) καὶ δεδοικέναι
« μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ, μαθὼν τὴν

Iherosolymitanis multum pecuniae misit, quae inter egentes
divisa multos ex famis vehementia et vexatione recreavit.
Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem no-
stram affecerunt et quae ex hac in eos emolumenta redun-
darunt, postea declarabimus.

CAP. III. (II.)

Parthorum autem rex Artabanus, quum intelligeret sibi a
satrapis suis compositas insidias, nec tutum putaret apud
eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo
animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, et si fieri pos-
set etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit,
cognatis et domesticis circiter mille numero secum adductis,
et Izaten convenit in itinere, quum ipse quidem illum probe
nosset, Izati vero plane ignotus esset. Quumque propius ad-
staret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde,
« o rex, inquit, ne me despicias famulum tuum, neu
« contempnas supplicem. Nam ex mutata fortuna depres-
« sus, et ex rege in privati conditionem redactus, tua ope
« indigeo. Respice igitur fortunae instabilitatem, atque
« infortunium commune esse existima, et mihi dum prospici-
« cio tuae me salutis providere puta: nam si me inultum
« esse patiaris, multi etiam in alios reges fient audaciores. »
Ille quidem ista lacrimans dicebat capiteque demisso.
Izates autem, quum primum nomen ejus audivit, viditque
supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac,
« bono, inquit, animo esto, o rex, neu praesenti turbe-
« ris calamitate quasi immedicabili: brevi enim mutatio:
« nem habitura est tua moestitia, inveniesque me amicum.
« et socium meliorem quam forte sperare poteras: aut
« enim in Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi
« cedam. »

2. Haec loquutus Artabanum in equum sustulit, et ipse
pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem
tribuens. Quum autem hoc vidisset Artabanus, moleste
recepit, et per praesentem fortunam honoremque juravit,
nisi et ille equum iterum conscendisset atque anteiret, se
descensurum. Tum ille ei obsecutus in equum insiluit:
eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in
conviviis et conviviiis primum ei locum concedens, nec
ad praesentem ejus statum respiciens, sed ad pristinam
dignitatem, animoque aequum reputans commune esse
omnium hominum adversam quandoque subire fortunam.
Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum
recipere, fidem suam dextra et jurejurando dans, eum an-
teactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum
sequestrem fore. Quum autem Parthi se quidem eum velle
recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse
dicerent, utpote alteri credito imperio, (Cinnamo autem
nomen erat ei qui regnum susceperat,) seque metuere ne
inde oriretur seditio, Cinnamus, hac illorum voluntate in-

προαίρεσιν αὐτῶν δὲ Κίναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ Ἀρταβάνῳ, (τίθραπτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός,) παρακαλῶν αὐτὸν πιστεύσαντα παραγενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀποληψόμενον τὴν αὐτοῦ.
 5 Καὶ ὁ Ἀρταβάνος πιστεύσας παρῆν. Ὑπαντᾷ δὲ αὐτὸν ὁ Κίναμος, καὶ προσκυνήσας βασιλέα τε προσ-
 αγορεύσας περιτίθῃσιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἐξουτοῦ.

γ'. Καὶ Ἀρταβάνος οὕτω δι' Ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν
 10 ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστᾶνας. Οὐκ ἐγένετο μὴν ἀμνήμων τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀλλὰ ἀντιδωρεῖται τὸν Ἰζάτην ταῖς μεγίσταις τιμαῖς παρ' αὐτοῖς· τὴν τε γὰρ τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύ-
 15 δειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ γέρα καὶ σημεῖα τῶν Πάρθων βασιλέων. Ἰδῶκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ χά-
 γαθην, τῆς τοῦ Ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμώμενος· Νισίβις δὲ ἐστὶν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν Ἀντιόχειαν, ἣν ἐπὶ Μυγδονίαν
 20 προσηγόρευσαν. Ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ Ἰζάτης ὑπὸ τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη.

γ'. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον Ἀρταβάνος τελευτᾷ, τὴν βραδείαν τῷ παιδὶ Οὐαρδάνῃ καταλιπών. Οὗτος δὲ πρὸς Ἰζάτην ἀρικόμενος ἐπειθεν αὐτὸν, μέ-
 25 λων πρὸς Ῥωμαίων πολέμῳ ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἐτοιμαῖν. Οὐ μὴν ἐπειθεν. Ὁ γὰρ Ἰζάτης, τὴν Ῥωμαίων δύναμιν τε καὶ τύχην ἐπιστάμενος, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. Ἐτι δὲ πεπομφὸς πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν δὲ ἡλι-
 30 κίων νέους, γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πατριὸν καὶ παιδεῖαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τὴν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν, ὡς προσῖτον, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν Οὐαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγουμένους τὰς Ῥω-
 35 μαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσῃν καὶ πᾶσις ἐπιθυμοῦντα τῆς ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. Παροῦνθις δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Πάρθος πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ἰζάτην κατήγγελεν, οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ἐπὶ τούτῳ στρατείας ὄνησιν, τοῦ Θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. Μαθόντες γὰρ οἱ
 40 Πάρθοι τὴν διάνοιν Οὐαρδάνου καὶ ὡς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ Κοτάρῳ παρέδωκαν. Καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα διαδέγεται Οὐλογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὲ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν
 45 ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπίστευσε, Πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ τὴν Μήδων, Τιριδάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν Ἀρμενίαν.

ΚΕΦ. Δ'.

Ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συ-
 50 γενεῖς, θεωροῦντες τὸν Ἰζάτην διὰ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσεβείαν καὶ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ τῶν ἐθνῶν χρηστότητα· ζηλωτὸν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγεννημένον, ἔσχον ἐπιθυμίαν καὶ αὐτοὶ τὰ πατρια καταλιπόντες ἔθρσι χρῆσθαι τοῖς Ἰουδαίων, καὶ τὴν ἔρσιν εἰς πέρας ἐξή-

tellecta, ipse ad Artabanum scripsit, (nam ejus alumnus fuerat, et ingenio erat bono honestoque,) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus et innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, et, quum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit.

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, e quo per proceres suos jam ante excederat. Verum illius erga ipsum meritorum non erat immemor, sed Izaten in maximis, ut apud ipsos, remuneratus est honoribus: nam et tiaram rectam ei gestare permisit, et in auro lecto dormire, quae honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. Quin et regionem ei donavit amplam et fertilem, ademptam ditioni regis Armeniae: tertium autem nomen est Nisibis: et in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam ad Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates a Parthorum rege colonestatus est.

3. Non multo autem post moritur Artabanus, regno filio suo Vardani relicto. Is sane, adito Izate, ei suadebat ut cum ipso, bellum Romanis illaturo, in ejusdem societatem veniret, et auxilia pararet. Non tamen ei persuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam et fortunam, censebat illum ea aggredi quae fieri non poterant. Insuper autem, quum filios quinque numero et adae juvenes nussisset, ut linguam nostram vernaculam et patriam disciplinam diligenter addiscerent, simulque matrem ad templum, uti jam diximus, adorandum, segnior erat, idque agebat ut Vardanem inhiiberet, perpetuo ei enarrandum quibus essent Romani viribus et quas res gesserint, horatus ut istis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem resingeret. At Partius hisce irritatus continuo bellum Izati denunciavit. Ex hac tamen in eorum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut spes eorum omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntate ejus rei Vardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre statuerit, ipsum quidem de medio tollunt, fratrem vero ejus Cotardi regnum detulerunt. Ac non multo post huic etiam, per insidias sublato, Vologeses frater succedit: qui duobus fratribus, eodem secum patre genitis, suae ditionis omnia credidit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam, Tiridati vero minori Armeniam.

CAP. IV. (II.)

Regis autem frater Monobazus et cognati, quum viderent Izaten ex sua in Deum pietate morumque probitate omnium hominum beatissimum evasisse, desiderio et ipsi tentantur patrios mores ritusque relinquendi et Judaicis utendi, idque exsequebantur. Atqui id quod fecerant

νεγκαν. Ἰνεται δὲ πρᾶξι αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπη-
κόοις, καπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες οὐκ ἐξα-
νέρουσιν μὲν τὴν ὀργήν, κατὰ νοῦν δὲ ἔχοντες καιρὸν ἐπι-
τρέπειον ἐζήτουν εἰκὴν εἰσπράξασθαι παρ' αὐτῶν. Καὶ δὴ
5 γράφουσι πρὸς Ἀβίαν τὸν Ἀράβων βασιλέα, χρήματα
πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύσασθαι θελήσαντι
κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως. Ἐπηγγέλλοντο δὲ
καὶ περὶ τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βα-
σιλέα· θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι μισήσαντα τὰ
10 παρ' αὐτοῖς ἔθνη, καὶ ὅρκους τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδοξά-
μενοι πίστιν σπεύδειν τομῶς παρεκάλουν. Πείθεται
δὲ ὁ Ἀραβ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἔχεν ἐπὶ
τὸν Ἰζάτην μηδὲν μελλήσας. Πρώτῃ δὲ τοῦ πολέμου
προσβολῇ, πρὶν εἰς χεῖρας ἔλθειν, καταλείπουσι τὸν
15 Ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῶ δέικται κα-
τασχεθέντες καὶ τὰ νῦτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες
ἐρεύγον. Οὐ μὴν ὁ Ἰζάτης καταπλάγῃ τοῦ δρᾶμα,
ωήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγαστάνων γεγενῆσθαι
καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰ-
20 τῶν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν
Ἀραβ, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ, τῇ δὲ ἐπιούσῃ συκ-
βαλὼν πλείστους μὲν ἀπέκτεινε, πάντας δὲ φυγεῖν
ἠνάγκασεν. Αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρού-
ριον συνήλασεν Ἀρσαῖον καλούμενον, καὶ προσμαχ-
25 σάμενος καρτερῶς εἰλε το φρούριον, διαρπάσας τε τὴν
ἐν αὐτῷ λαίαν πᾶσαν (πολλὴ δὲ ἦν) ὑπέστρεψεν εἰς τὴν
Ἀδριαβηνήν, τὸν Ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα· περιχα-
ταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν, πρὶν εἰς χεῖρας
συγκλεισθῆναι τοῦ Ἰζάτου.

30 β'. Ἀποτυγόντες δὲ οἱ τῶν Ἀδριαβηνῶν μεγιστᾶνες
τῆς πρώτης ἐπιχειρήσεως, παραδιδόντες αὐτοὺς τοῦ
Θεοῦ τῷ βασιλεῖ, οὐδ' ὡς ἡρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν
Ὀυλογέσῃ (βασιλεὺς δὲ Πάρθων οὗτος ἦν) παρα-
καλοῦντες ἀποκτείνειν μὲν τὸν Ἰζάτην, καταστῆσαι δὲ
35 αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην καὶ τῷ γένει Πάρθων· μισεῖν
γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ
πάτρια αὐτοῖς, ξένων δὲ ἐραστὴν ἔθων γενόμενον.
Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος ἐπήρθη πρὸς τὸν πόλεμον,
καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς
40 ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἐπεμψεν ἀπαιτῶν,
ἀπειθῆσαντι δὲ πόλεμον κατήγγελλεν. Ταρασσεται
δὲ τὴν ψυχὴν οὐχὶ μετρίως ὁ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα,
κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν
ἐξίστασθαι δοκοῦντι διὰ φόβον τοῦτο πρᾶξαι. Εἰδὼς
45 δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς οὐκ ἂν ἡρε-
μήσειεν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τὸν ὑπὲρ
τῆς ψυχῆς κίνδυνον· καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγχεσάμενος
ἔχειν σύμμαχον, κατατίθεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς
γυναῖκας εἰς τὰ τῶν φρουρίων ἀσφαλέστατα, σίτον δὲ
50 πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπύρῃσι τὸν τε γόρτον καὶ
τὰς νομάς. Ταῦτ' αὖτε προεுτρεπισάμενος ἐξεδέχετο
τοὺς πολεμίους. Παρχενομένου δὲ τοῦ Παρθυαίων
βασιλέως μετὰ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἵππείων
ὄπτητον ἐλπίδος (ὥδ' οὐσε γὰρ συντόνως), βαλλομένου τε

deprehensum est, factumque acre tulerunt magnates, non
tamen iracundia efferebantur, sed eam dissimulando tem-
pus opportunum quærebant, studentes penas ab illis re-
petere. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum se magnam pe-
cuniæ vim ei duros promittentes, si contra regem ipso-
rum vellet expeditionem suscipere; ac polliciti sunt se
primo statim conflictu regem relicturos; esse enim sibi
animum penas de eo sumere, quod mores suos odio ha-
buerit;) fideque invicem jurejurando obligata, ne moras
necleret, obsecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque
adducto exercitu adversus Izaten contendit nihil con-
clatus. Tunc ubi primum praelio congrediuntur, antequam
ad manus ventum esset, Izaten ex composito omnes sui
deserunt, quasi panico terrore correpti; quumque hostibus
terga vertissent, diffugiebant. Non tamen Izates animo
erat consternatus hoc faciuore, sed gnarus proditionem
factam esse a magnatibus, ipse quoque intra castra sese
recepit: quumque de causa inquisivisset, ut comperit eos
pepegisse cum Arabe, auctores quidem sceleris supplicio
afficit, postridie vero manibus consertis plurimos occidit,
et omnes coegit in fugam se conjicere. Regem autem ipsum
persequens in castellum compulit Arsamum vocatum,
idemque valide oppugnatum vi cepit, quumque omnem in ea
prædam, quæ multa erat, diripuisset, in Adiabenen reversus
est, Abia vivo in potestatem non redacto; quippe qui
undique comprehensus se ipsum interfecerat, antequam
in manus incideret Izatis.

2. Postquam autem magnates Adiabenorū primis ausis
exciderant, a Deo in manus sui regis traditi, ne sic qui-
dem quiescebant, sed denno scribunt Vologesi, (ille autem
Parthorum rex erat,) rogantes ut, Izate interfecto, dynasten
alium quempiam, genere Parthum, sibi præficeret: exosum
enim sibi regem suum aiebant; utpote quod patrias leges
abrogaret, et alienarum desiderio teneretur. His auditis
Parthus ad bellum excitatus est, et quum nullam haberet
justam quam prætexeret occasionem, misit honores repe-
litum quos pater ipsius ei concesserat, et si recusaret, bel-
lum ei denuciabat. Izates, ubi ista audivit, vehementer
animo perturbatur, sibi quidem opprobrio esse ratus ab iis
decedere quæ donō acceperat, quod ex timore hoc fecisse
videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne post
honores quidem receptos quieturum esse, decrevit Deo
curatori semet committere dum vitæ discrimen adiret: at-
que hunc maximum adiutorem habere arbitratus, liberos
et uxores in castellum quoddam munitissimum concludit,
frumentumque in arces, ac deinde fœnum et pabulum flam-
mis absunit, adeoque istis in antecessum paratis, hostium
adventum exspectabat. Quum autem rex Parthorum cum
magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur
adesset, (magna enim fecerat itinera,) castraque posuisset ad

χάρκα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ τὴν Μηδίαν ὀρίζαντι, τίθησι καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίου. Ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος παρὰ τοῦ Πάρθου πεμφθεὶς, ὃς τὴν Πάρθου δύναμιν ὅση τις ἐστὶν ἡγγέλλειν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βάκτρων τοὺς ὄρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. Ἡπεῖλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον περὶ δεσπότης τοὺς ἐκ τοῦ
 10 γενομένου, καὶ ῥύεσθαι τῶν βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. Ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εἶδέναι μὲν τὴν Πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκαι δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγε κρείσσω τὸν
 15 Θεόν. Καὶ τοιαύτην δοὺς τὴν ἀπόκρισιν, ἐπὶ τὴν ἱκεσίαν ἐτρέπετο τοῦ Θεοῦ, χαλεπὰ τε βίψας αὐτὸν καὶ σποδῶ τὴν κεφαλὴν καταισχύνας, μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνέστηεν, ἀνακαλῶν τὸν Θεὸν καὶ λέγων, « εἰ « μὴ μάτην, ὦ δεσποτα κύριε, τῆς σῆς ἐγενομένην χρη-
 20 « στότητα, τῶν πάντων δὲ δικαίως μόνον δεσπότην καὶ « πρῶτον ἡγήμαι προνοητὴν καὶ κύριον, ἔλθῃ σύμμαχος, οὐχ ὅπερ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, « ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυνάμειος κατατετολμηχασιν « καὶ μεγαλορρήμονα γλώσσαν ἐπαριέναι οὐ περὶ ἡμῶν
 25 « σιν. » Ὁ μὲν ταῦτα ἐπονησάτο δακρύων καὶ ὀδυρόμενος. Ἐπὶ τοῦ δὲ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺς τὴν νύκτα δεξάμενος Οὐολογέσης ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγγράπτο, Διών καὶ Σακίων χεῖρα μεγάλην καταπρονήσασαν αὐτοῦ τῇ ἀποδημίᾳ ἐπιστρατεύσα-
 30 μένην διαρπάζειν τὴν Παρθυηνήν, ἀπρὸς ἀνέξουζεν εἰς τοῦπίσω. Καὶ ὁ Ἰζάτης οὕτω κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ Πάρθου διατρέφει.

γ'. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον, πεντηχστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς
 35 εἰκοστῷ δυναστεύσας, θνήσκει καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μέντοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς
 40 αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. Ἡ δὲ μήτηρ Ἑλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην εὐσεβεστάτου παιδὸς, παρχυθίαν δὲ θυμῶς ἔλχε τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς
 45 υἱὸν ἤκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐσπευδεν. Παραγενομένη δὲ εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν οὐ πολὺν Ἰζάτη τῷ παιδί χρόνον ἐπέβιωσεν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ καὶ τῷ τῆς λύπης ἀλγῆματι πιεζομένη ταχέως ἀπέφυεν. Ὁ δὲ Μονόβαζος τὰ τε ἐκείνης ὅσα καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα
 50 θάψαι προσέταξεν ἐν ταῖς πυραμίσι, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύαζε, τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. Ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐπραξεν, ὑστερον ἀπαγγελομένην.

fluvium qui Adiabenen a Media dirimit, Izates quoque non longe inde castra metatus est, equitibus ad sex millia numero secum adductis. Ad Izaten autem venit nuncius a Partho missus, qui Parthi vires, quantae illae essent, numerando percenseret, ab Euphrate fluvio usque ad Bactrorum fines, quique dicitaret quot reges illis subicerentur. Insuper minitabatur fore ut supplicium lueret, quod erga dominos suos ingratus exstisset, ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum regie e manibus eripere. Quum ista retulisset nuncius, dicebat Izates se quidem nosse Parthorum potentiam sua longe superiorem: adhuc vero certius scire aiebat Deum hominibus universis potentiorum esse. Atque ejusmodi dato responso, ad supplicandum Deo se convertebat; et humi prostratus, caputque cineribus fardans, cum uxoribus et liberis jejunabat, Deum invocans dicens, « o domine qui omnibus dominaris, si non frustra « me tuae bonitati dederim, sed te merito omnium solum « et primum habuerim provisorem et dominum, veni mihi « auxilium, non tam mei in gratiam hostes ulciscens, « quam quod ausi fuerint contra tuam potentiam acae ex- « tollere et linguam magniloquam laxare non horruerint. » Et ille quidem cum lacrimis et lamentatione ita Deo supplicabat: atque Deus exaudiebat, adeo ut illa statim nocte Vologeses literis acceptis, in quibus scriptum erat Dabas et Sacas, absentia ejus confisos, cum magnis copiis expeditionem fecisse et Parthiam vastare et populari, retro se re infecta receperit. Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

3. Non multo autem post, anno aetatis quinquagesimo quinto exacto, regnique quarto supra vigesimum, moritur, filiis masculis viginti quattuor relictis quattuorque et viginti filiabus; ceterum ut successionem in regnum sibi vindicaret Monobazus, praecipiebat, referens ei gratiam ob regnum sibi, domo profecto, post patris ipsius obitum bona fide conservatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut consentaneum erat matrem pientissimo filio orbatam: ex eo tamen consolationem habebat, quod audierit successionem in filium suum natu majorem devolutam esse, adeoque ad ipsum properabat: reversaque in Adiabenen, non diu superstes filio Izati vixit, sed senio et mœrore confecta mox animam efflavit. Monobazus autem ossa ejus et fratris sui, Hierosolyma missa, in pyramidibus sepeliri jussit, quas numero tres tribusque stadiis ab urbe Hierosolymitana dissitas mater exstruxerat. Sed postea quidem narrabimus quae Monobazus vitae suae tempore gesserit.

ΚΕΦ. Ε΄.

CAP. V. (III)

Φάδου δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόνος τις ἀνὴρ, Θεοδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸν πλείστον ὄχλον, ἀναλαμβάνοντα τὰς κτήσεις ἐπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῶ. Προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προσταγματοῖς τὸν ποταμὸν στίβας δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥαδίαν. Καὶ ταῦτα λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν. Οὐ μὴν εἴσασιν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὄνασθαι Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν Ἰλην ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα πολλοὺς μὲν ἀνείλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἐλαβεν αὐτὸν τε τὸν Θεοδᾶν ζωγρήσαντες ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱερουσόλυμα. Τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοὺς Κουσπίου Φάδου τῆς ἐπιτροπῆς χρόνους ταῦτα ἐγένετο.

β'. Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλεξάνδρος διάδοχος, Ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβάρχσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καὶ αὐτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου· τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμενεν οὗτος ἔθεισιν. Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασιλεὺς Ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη αἶτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς προείπον. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀντρήθησαν, τοῦ τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστήσαντος, Κυρηνίου τῆς Ἰουδαίας τιμητεύοντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀνασταυρώσαι προσέταξεν ὁ Ἀλεξάνδρος. Ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστῆσας τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν τοῦ Κεμεδῶ, τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς Ἀνανία τῷ τοῦ Νεδεβαίου δίδωσιν. Τιβέριον δὲ Ἀλεξάνδρου Κούμανος ἀρίκετο διάδοχος, καὶ τελευταῖον τὸν βίον Ἡρώδης τοῦ μεγάλου βασιλεὺς Ἀγρίππα ἀδελφός, ὁγδοῦ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱούς, Ἀριστόβουλον μὲν, ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτῷ τεθνήκτα γυναίκας, ἐκ Βερενίκης δὲ τῆς ἀδελφοῦ θυγατρὸς Βερενικιανὸν καὶ Ὑρκανόν· τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτοῦ Κλαύδιος Καῖσαρ Ἀγρίππᾳ τῇ νεωτέρῃ δίδωσι.

(Δ'). γ'. Στάσεις δὲ ἐμπεσοῦσης τῇ τῶν Ἱερουσαλιμίων πόλει, Κουμάνου τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα διοικούντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. Τῆς Πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνστάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεισθαι, πολλοὺ καὶ πανταχόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δέισας ὁ Κούμανος μὴ νεώτερόν τι παρὰ τούτων προσπέση, κελεύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβεῖσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ στοῶν ἐστάναι καταστελοῦντας τὸν νεωτερισμὸν, εἰ ἄρα τις γένοιτο. Τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐπραττον. Τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς στρατιωτῆς τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυεν τῷ πλήθει τὰ κίδοις, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων ὄργῃ καὶ

Fado autem Judæam procurante, præstigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini persuasit ut asportatis opibus se ad Jordanem usque fluvium sequerentur. Quippe se prophetam esse aiebat, diremptisque imperio suo aquis fluminis, facilem se transitum ipsis præstiturum dicebat. Et hujusmodi sermonibus plurimos decepit. Non tamen eos passus est Fadus quidquam ex sua vesania consequi, sed emisit adversus eos equitum turmam, quæ, ex improvise illos adorta, multos occidit, multosque vivos comprehendit. Ipse etiam Theudas ab hisdem captus est, ejusque caput præcidunt et Hierosolyma deportant. Atque adeo hæc sunt quæ Judæis acciderunt dum Cuspius Fadus erat procurator.

2. Fado autem successit Tiberius Alexander, Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe suo tempore et genere et divitiis primus, qui pietatē etiam in Deum filio Alexandro præstitit: nam hic in patriis moribus et institutis non permansit. Horum igitur temporibus evenit ut magna fames Judæam affligeret, quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coemptum, egenis distribuit, ut ante dicebam. Præterea autem et filii Judææ Galilæi interempti sunt, (qui populum ad defectionem sollicitabat, dum Quirinus censum ageret in Judæa, prout in superioribus indicavimus,) Jacobus et Simon, quos crucibus suffigendos esse jussit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, quum Josepho Cemedē filio pontificatum abrogasset, facit ut ei in honorem succederet Ananias Nedebei filius. Tiberio etiam Alexandro qui succederet, veniebat Cumanus, et Herodes, Agrippæ Magni regis frater, a vita discessit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Aristobolo quidem, quem ex prima uxore Mariamne susceperat, Bereniciano vero et Hyrcano ex Berenice fratris filia: ejusque principatum Claudius Cæsar in juniorem Agrippam confert.

(IV.) 3. Quum autem in Hierosolymitarum civitate conflaretur seditio, Cumanus res Judææ administrante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda est causa cur ista acciderint. Quum instaret festum quod Pascha appellatur, quo nobis mos est panibus non fermentatis vesci, et magna vis hominum undique ad hanc celebritatem convenisset, veritus Cumanus ne quid novi ab eis moveretur, jussit militum cohortem unam sumptis armis stare ad templi porticum, ut sedarent tumultum si quis exoriretur. Id quod festorum solemnitate facere consueverunt et alii ante eum Judææ procuratores. Quarta vero festivitatis die milites quidam ostendit populo nudata genitalia: ad quod quum oculis advertissent, succensebant et irascebantur, non se

θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἡσεβήσθαι. Τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν Κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθεῖσθαι λέγοντες. Κούμανος δὲ ἀκούσας καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας, παρήγει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. Μὴ πείθων δὲ (μᾶλλον γὰρ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες) κελεύει τὸ στράτευμα πᾶν πανοπλίαν ἀναλαβόντας ἔκειν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, (φοῦριον δὲ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἵπομεν, ἐπικείμενον τῇ ἱερῇ) παραγενομένους δὲ τοὺς στρατιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος καὶ φοβηθέν φεύγειν ὥρμησε, τῶν δ' ἐξόδων στενῶν οὐσῶν, διώκεσθαι νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολέμιων καὶ συνωλοῦμένων κατὰ τὴν φυγὴν, πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. Δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κατὰ τὴν στάσιν ἐκείνην φθαρέντων. Πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἐπὶ θρήνου καὶ κλαυθμούς ἐτράποντο.

20 Τοιαῦτα μὲν ἐνὸς ἀσέλγεια στρατιώτου παθήματα γενέσθαι παρεσκεύασεν.

δ'. Οὕτω δὲ αὐτὸν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε· τῶν γὰρ ἐφειστώτων ἐπὶ νεωτερισμῶ τινὲς, κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν 25 σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, Στέφανόν τινα τοῦ Καίσαρος δούλον ὁδοιποροῦντα ληστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. Ἀκούσας δὲ τὸ πρᾶγμ' ὁ Κούμανος εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας δικρᾶσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν δῆσαντας ἐπ' αὐτὸν ἄγειν, λόγον τῶν τετολημμένων εἰσπράζοντα. Τῆς δὲ πορνήσεως γινομένης τὸν 30 κωμῶν, τῶν στρατιωτῶν τις, τοὺς Μωϋσείως νόμους ἐν τινὶ κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν διέσχισεν, ἐπιβλασφημῶν καὶ πολλὰ κατακερτομῶν. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς Καισάρειαν, (ἐκεῖ γὰρ ἐτύγγανεν ὁ Κούμανος ὢν,) ἰκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν Θεόν, ὅπως οἱ νόμοι καθυβρίσθωσαν, ἐκδικήσai. Τῇ γὰρ οὐχ ὑπομένειν τῶν πατρίων αὐτοῖς οὕτω 40 περιυβρισμένων. Καὶ ὁ Κούμανος, δέσας μὴ πάλιν νεωτερίσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας ἔπαυσε τὴν στάσιν ἐκ δευτέρου μελλοῦσαν ἐξάπτεσθαι.

ΚΕΦ. Γ'.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ἰουδαίους ἔχθρα 45 δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν παραγινόμενοις ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρείων χώρας. Καὶ τότε κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης Γιναιᾶς λεγομένης, τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου, τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. Πυθόμενοι δὲ 50 τὰ πραχθέντα τὸν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετιέναι τῶν ἀνγρημέ-

contumelia affici vociferantes, sed Deum nefarie dedecorari. Et quidam fortius animati in Cumanum jactabant convicia, dicentes militem ab eo fuisse summissum. Cumanus autem, quum ista audisset, et ipse non mediocriter eorum maledictis irritatus est, attamen eos rogabat ut res novas molendi cupiditatem reprimerent, nec festi tempore seditionem concitarent. Quumque illis non persuaderet, (magis enim eum conviciis urgebant,) jubet omnem exercitum sumptis armis in Antoniam convenire, castellum, ut supra diximus, templo imminens. Multitudo autem, ad militem, ubi advenerat, conspectum, metu percussa, in fugam propere se conjicit: quumque angusti essent viarum exitus, rati a tergo hostem insequi, contrusique inter fugiendum, multi mutua compressione interibant. Viginti itaque millia exstinctorum in illo tumultu numerata sunt: atque in luctum deinceps versa est festivitas, adeo ut omnes, sacrificiorum et orationum oblit, lamentationi et ejulationibus se dederint. Tantas quidem calamitates intulit unius militis petulantia.

4. At nondum primus hic luctus desierat, quum aliud ingrueret malum. Quidam enim eorum qui rebus novandis studebant, in publica via centesimo ab urbe stadio, Stephanum Caesaris servum iter facientem latronum more aggressi, omnia quae secum habuit ei eripiunt. Quod ubi factum audit Cumanus, confestim misit milites, jussos ut vicos propinquos diriperent, et ex illis nobilissimos quosque in vinculis ad se adducerent, rationem facioris exacturum. Quum autem fieret vastatio vicorum, miles quidam, leges Moysaicas, in vico quodam repositas nactus, prolatis omnium in conspectu discerpit, additis conviciis multisque ludibriis. Judaei autem istis auditis factoque magno concursu Caesaream descenderunt, (illic enim agebat Cumanus,) supplicantes ut non ipsos, sed Deum, cujus leges indigne habitae erant, vindicatum iret: sibi enim non ferendam esse vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum consilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, securi percussit; atque ita tumultum sedavit, quum in eo esset ut iterum accenderetur.

CAP. VI. (V.)

Porro inter Samaritas et Judaeos ortae sunt inimicitiae hujusmodi de causa. Mos erat Galikais in diebus festis Hierosolyma euntibus per regionem Samariae iter facere. Atque tum ipsis, quum in itinere essent, quidam e vico, cui nomen Ginea, (quae sita est in confiniis Samariae et Magni campi,) praelio congressi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilaeorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipsumque rogabant ut occisorum necem ulcisceretur. Ille

νων τὸν φόνον. Ὁ δὲ χρήμασι πεισθείς ὑπὸ τῶν Σα-
 μαρείων ὠλιγώρησεν. Ἀγανακτῆσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ
 Γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐπείθον ἐφ' ὅπλα
 χωρῆσαι καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέγερσθαι· δούλειαν
 γὰρ καὶ καθ' αὐτὴν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὴν ἐφ'
 ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. Τῶν δὲ ἐν τέλει κα-
 ταπραύνειν αὐτοὺς καὶ συστέλλειν τὴν ταρχὴν πειρωμέ-
 νων, καὶ πείσειν τὸν Κούμανον ἐπαγγελλομένους δίκας
 εἰσπράσσεσθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ
 προσέσχον, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ἐλεάζ-
 αρον τὸν τοῦ Δειναίου παρακαλέσαντες (ληστής δὲ οὗ-
 τος ἦν ἔτη πολλὰ τὴν διατριβὴν ἐν ὄρει πεποιημένος)
 κώμας τινὰς τῶν Σαμαρείων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.
 Κούμανος δὲ, τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀνα-
 λαβὼν τὴν τῶν Σεβαστηγῶν ἰλὴν καὶ πεζῶν τέσσαρα
 τάγματα, τοὺς τε Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ
 τοὺς Ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέ-
 κτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαθεν. Οἱ δὲ πρῶτοι κατὰ
 κακῶν μέγεθος ἤκουσι, μετενδοσάμενοι σάκκους καὶ
 σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες παντοῖοι τοὺς ἐξε-
 στώτας παρακαλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες πρὸ ὄφθαλ-
 μῶν θεμένους κατασκαρῆσομένην μὲν αὐτῶν τὴν πα-
 τρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθισόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ
 γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ἐσομένους, με-
 ταθέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἡρεμεῖν εἰς
 τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. Ταῦτα δὲ
 εἰπόντες ἐπεισαν. Καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λησταὶ
 δὲ ἐπὶ τοὺς ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. Ἐξ ἐκεῖ-
 νου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία ληστηρίων ἐπληρώθη.
 β'. Σαμαρείων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς Οὐμμίδιον Κουα-
 δράτον τῆς Συρίας προσεσηκότα, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖ-
 νον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, παραγενόμενοι, κατηγοροῦν
 τὸν Ἰουδαίων ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ
 διαρπάσειαν. Καὶ περὶ μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθησαν οὐχ
 οὕτως ἀγανακτεῖν ἔφασκον ὡς οἱ Ῥωμαίων κατατρο-
 νήσειαν, ἐφ' οὓς χριτὰς ἔχρῃν αὐτοὺς, εἰπερ ἡδικοῦντο,
 παραγενέσθαι ἢ νῦν, ὡς οὐκ ἐρόντων ἡγεμόνας Ῥω-
 μαίους, καταδραμεῖν. Ἦκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας
 τευζόμενοι. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγοροῦν.
 Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μάχης αἰτίους
 γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, πρὸ πάντων δὲ Κούμανον
 ὁμῶς ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα καὶ παρασιωπήσαντα τὸν
 τῶν ἀνηρημένων φόνον. Καὶ Κουαδράτος ἀκούσας
 ὑπερίπθεται τὴν κρίσιν, εἰπὼν ἀπορانهῖσθαι ἐπειδὴν
 εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγενόμενος ἀκριβέστερον ἐπιγνῶ
 τὴν ἀλήθειαν. Καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἀπρακτοὶ μετ' οὐ
 πολλὸν δὲ χρόνον ὁ Κουαδράτος ἦγεν εἰς Σαμαρείαν, ἐνθα
 διακούσας αἰτίους τῆς ταρχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι Σα-
 μαρεῖς. Ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμα-
 θεν, ἀνισταύρωσεν οὓς Κούμανος ἔλαθεν αἰγματοῦς.
 Κάκειθεν εἰς κώμην τινὰ παραγενόμενος Λύδαν λεγο-
 μένην, πολέως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ
 βήματος καὶ δευτέρου τῶν Σαμαρείων διακούσας, δι-

vero, a Samaritis data pecunia corruptus, eorum nullam
 rationem habuit. Tunc Galilaei, hac de re indignati, Ju-
 daeorum multitudinem ad arma conciverunt et ad liberta-
 tem suam defendendam: servitutem enim etiam per se
 quidem acerbam esse dicebant, cum injuriis vero conjun-
 ctam omnino intolerabilem. Quum autem magistratus
 lenire eos et turbam compescere conarentur, pollicerentur-
 que se Cumano persuasuros ut penas de cordis auctoribus
 sumeret, illis quidem non auscultabant, sed armis correptis,
 et in auxilium advocato Eleazaro Dinai filio, (ille enim
 erat latro qui multis jam annis in montibus degerat,) vicos
 aliquot Samaritarum diripiunt et incendunt. Cumanus
 autem, ubi ad eum fama rei pervenerat, assumpta Sebasto-
 norum ala cum quattuor pedum cohortibus, armisque
 etiam Samaritanis, contra Judaeos proliciscitur; cosque as-
 sequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem
 vivos cepit. Tum vero Hierosolymitarum primi genera
 pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatum ma-
 gnitudinem ventum esset, saccos induti, capitibusque ciuere
 repletis, modis omnibus seditiosos obsecrabant ethorta-
 bantur, ut, ob oculos positus patria diruenda et templo
 flammis vastando et ipsis cum uxoribus et liberis in servi-
 tutem deducendis, consilium mutarent, et abjectis armis
 quiescerent in posterum, et suas quisque domos repeterent.
 Quum autem ista dixissent, eos flexerunt. Atque illi quidem
 scse disperserunt, latrones vero ad loca munita iterum re-
 versi sunt. Atque ex eo tempore Judaea omnis latrocinia
 infestabatur.

2. At Samaritarum primates Unmidium Quadratum Sy-
 riae praesidem, tunc Tyri degentem, adibant, et Judaeos ac-
 cusabant, quod vicos ipsorum diripuerint ac incenderint.
 Et non tam se aegre ferre propriam injuriam dicebant quam
 quod Romanos contempserint, ad quos iudices, si quid
 damni accipissent, oporteret eos potius provocare, quam
 nunc, quasi a Romanis imperio non regerentur, incursiones
 facere. Quamobrem ad ipsum se venire, hoc demum in-
 petraturus ut vindicaretur. Et hujusmodi quidem accusa-
 tionem instituebant Samaritani. Judaei vero et seditionis et
 pugnae auctores Samaritas exstitisse aiebant, et ante omnia
 Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfec-
 torum caedem occultasse et dissimilasse. Et Quadratus,
 quum ista audivisset, iudicium distulit, dicens se pronuncia-
 turum esse, postquam in Judaeam venerit et veritatem
 accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re in-
 fecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Sama-
 riam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut
 Samaritanos barbarum auctores fuisse existimaret. Quum
 primum vero Judaeos quosdam res novas molitos esse intel-
 lexit, captos a Cumano in cruce egit. Atque inde profectus
 in vicum cui nomen Lydda, urbi magnitudine non ce-
 dentem, quum pro tribunali sedisset iterumque Samaritano-

δίδασκεται παρά τινος Σαμαρέως ὅτι τῶν Ἰουδαίων τις
 πρῶτος, ὄνομα Δόρτος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσται,
 τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸν ὄχλον ἐπὶ τῇ Ῥω-
 μαίων ἀποστάσει. Κάκεινους μὲν ὁ Κουαδρᾶτος ἀνε-
 5 λαῖν προσέταξεν· τοὺς δὲ περὶ Ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα
 καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀνανὸν δῆσας εἰς Ῥώμην ἀνέπεμ-
 ψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφ' ἑξόντας Κλαυδίῳ
 Καίσαρι. Κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρῶτοις
 καὶ τοῖς Ἰουδαίῳ, Κουμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ καὶ Κέλερι
 10 (χιλίαρχος δ' ἦν οὗτος) ἐπ' Ἰταλίας ἀπέναι πρὸς τὸν
 αὐτοκράτορα, κριθησομένους ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς
 ἀλλήλους ζητήσεων. Αὐτὸς δὲ, δέσας μὴ τὸ πλῆθος
 τῶν Ἰουδαίων πάλιν νεωτερίσειεν, εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυ-
 μιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρη-
 15 νευομένην, καὶ πάτριον ἑορτὴν τῷ Θεῷ τελοῦσάν. Πι-
 στεύσας οὖν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γεγενῆ-
 σθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιό-
 χειαν.

γ'. Οἱ περὶ Κούμανον δὲ καὶ τοὺς πρῶτους τῶν Σα-
 20 μαρέων ἀναπεμφθέντες εἰς Ῥώμην λαμβάνουσι παρὰ
 τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλ-
 λήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἐμελλον. Σπουδὴ δὲ
 μεγίστη τῷ Κουμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν παρὰ
 τῶν Καίσαρος ἀπελευθερίων καὶ φίλων, κἄν περιεγέ-
 25 νοντο τῶν Ἰουδαίων, εἰ μὴ περ' Ἀγρίππας ὁ νεώτερος ἐν
 τῇ Ῥώμῃ τυγχάνων κατασπευδομένους ἰδὼν τοὺς τῶν
 Ἰουδαίων πρῶτους ἐδεήθη πολλὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτο-
 ρος γυναικὸς Ἀγριππίνης πείσαι τὸν ἄνδρα, δικάσαντα
 πρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς
 30 αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. Καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει
 ταύτῃ προεутρεπισθεὶς καὶ διακούσας, ὡς ἤρε τῶν κα-
 κῶν ἀρχηγούς τοὺς Σαμαρεῖς γενομένους, τοὺς μὲν
 ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κου-
 μάνῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλιάρχον
 35 ἐκέλευσεν ἀγαγόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πάντων δρόν-
 των ἐπὶ τὴν πόλιν πᾶσαν σύραντας, οὕτως ἀποκτεῖναι.

ΚΕΦ. Ζ'.

Πέμπει δὲ καὶ Κλαύδιος Φήλικα Πάλλαντος ἀδελ-
 φὸν τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν προστησόμενον πραγμάτων.
 Τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκίως διωρεῖ-
 40 ται τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ καὶ Βατα-
 ναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνίτιν σὺν Ἀβίλα, (Λυ-
 σανία δὲ αὕτη ἐγεγονέει τετραρχία,) τὴν Χαλκίδα δ'
 αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἔτι τέσσαρα.
 Λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ Καίσαρος Ἀγρίππας
 45 ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ἀζίζῳ τῷ Ἐμέσων βασιλεῖ, περι-
 τέμνεσθαι θελήσαντι, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφὴν. Ἐπι-
 φανὴς γὰρ ὁ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως καὶς παρρητήσατο
 τὸν γάμον, μὴ βουλευθεὶς εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθνη μεταβα-
 λεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειεν προὔποσχόμενος αὐτῆς τῷ
 50 πατρὶ. Καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Ἀρχελαῳ τῷ
 Ἑλκίου παιδί, πρότερον ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἀρ-

runi causam audisset, a Samarita quodam eductus est, quen-
 dam Judæorum primatem nomine Dortum, nonnullosque
 cum eo novis rebus studentes, quattuor numero, populum,
 ut a Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Qua-
 dratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem et Ana-
 num præforem vivos Romam misit, factorum rationem
 Claudio Cesari redditurus. Porroque Samaritarum et Ju-
 dæorum primores, et Cumanum procuratorem, et Celere
 (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad Imperatorem
 discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se habe-
 rent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid molire-
 tur populus Judaicus, in Hierosolymitarum urbem se co-
 fert; ipsamque pacatam deprehendit festumque patrium Deo
 agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque
 in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

3. Cumanus autem et Samaritanorum primores, Roman
 missi, diem ab Imperatore sibi constitutum accipiunt, quo
 causam acturi essent de rebus inter se controversis. Sum-
 moque studio pro Cumano et Samaritis contemlebant Cæ-
 saris liberti et amici: et Judæos sane vicissent, nisi Agrippa
 junior, qui eo tempore Romæ erat, quum intelligeret Hiero-
 solymitarum procures non mediocriter trepidare, multis
 precibus implorasset Agrippinam Imperatoris uxorem, ut
 marito persuaderet, ubi causam cognosceret, a defectionis
 auctoribus convenienter suæ justitiæ poenas exigere. Clau-
 dius igitur his precibus in antecessum instructus et paratus,
 quaque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samariis
 malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad
 ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium
 egit, atque Celere tribunum Hierosolyma duci præcepit,
 et omnium in conspectu per totam urbem trahi atque inde
 enecari.

CAP. VII. (V.)

Claudius deinde misit Felicem Pallantis fratrem, ut rebus
 in Judæa præset. Atque, imperii sui anno duodecimo
 completo, Agrippam donavit Philippi tetrarchia et Bala-
 nae, eique in auctarium dedit Trachonitidem una cum Abi-
 la, (ista autem fuerat Lysaniæ tetrarchia,) Chalcidem vero
 ei abstulit, quum dynastiam illam tenuisset quadriennio.
 Agrippa autem, istis muneribus a Cæsare auctus, Aziao
 Emesorum regi, quum circumcidi annuisset, Drusillam
 sororem in matrimonium collocavit. Nam Epiphanes An-
 tiochi regis filius ejus nuptias recusaverat, ut qui Judæo-
 rum religionem sua relicta amplecti noluerit, licet ita se fa-
 cturum esse puellæ patri olim promiserit. Porroque Ma-
 riamnen nuptui dedit Archelao Helcioe filio, cui jam ante

μοσθεῖσαν αὐτῶν· καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτοῖς ὄνομα Βερενίκη.

β'. Διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τὸν Ἀζίζον οἱ γάμοι μετ' οὐ πολλὸν χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσοῦσης αἰτίας. Καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπετρόπευσε Φηλιξ, θεασάμενος ταύτην, (καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα,) λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἐαυτοῦ φίλων, Ἰουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτήν, ἵππειθε τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ υπερηφανήσασαν αὐτόν. Ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Βερενίκης βουλομένη φθόνον, (διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐδιδάπτετο,) παραβῆναι
15 τὰ τε πάτρια νόμιμα πειθεταὶ καὶ τῷ Φηλικί γήμασθαι. Τεκούσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσε Ἀγρίππαν. Ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν τοῦ Βεσθίου ὄρους ἐπὶ τῶν Τίτου Καίσαρος χρόνων ἡφανίσθη, μετὰ ταῦτα
20 ὁμολώσω.

γ'. Βερενίκη δὲ μετὰ τὴν Ἡρώδου τελευτήν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγγόνει, πολλὸν χρόνον ἐπιχρηρῶσα, φήμης ἐπισχρῶσης ὅτι τὰδελφῶν συνείη, πείθει Πολέμωνα (Κιλικίας δὲ ἦν οὗτος βασιλεύς) περιτεμόμε-
25 νον ἀγαγεῖσθαι πρὸς γάμον αὐτήν, οὕτω γὰρ ἐλέγξειν ὅτε ψευδεῖς τὰς διαβολάς. Καὶ ὁ Πολέμων ἐπείσθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς. Οὐ μὲν ἐπὶ πολλὴ συνέμεινε ὁ γάμος, ἀλλ' ἡ Βερενίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔρασαν, καταλείπει τὸν Πολέμωνα. Ὁ δὲ ἄμα τοῦ τε
30 γάμου καὶ τοῦ τοῖς θεοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. Τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ Μαριάμῃ, παραιτησαμένη τὸν Ἀρχελαόν, συνήκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβarchίαν αὐτὸς εἶχε. Γενόμενον
35 δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου Ἀγριππίνον προσηγόρευσε. Ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκάστου τούτων μετὰ ἀκριθείας ὅσπερ ἀπαγγελοῦμεν.

ΚΕΦ. Η'.

Τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας ἔτη δεκά-
τρία, μῆνας ὅκτω πρὸς ἡμέρας εἴκοσι· καὶ λόγος ἦν
40 παρὰ τινων ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῆρητο. Ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς Καίσαρος ἀδελφός, ἀνὴρ δὲ Δομέτιος Ἡνώδαρτος ὁ τῶν ἐπιστήμων κατὰ τὴν Ῥωμαίων πόλιν· οὗ τελευτήσαντος, χρηρῶσαν αὐτὴν ἐπὶ πολλὸν χρόνον Κλαύδιος
45 ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὀμνύουσαν τῷ πατρί. Προανηρήκει δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεισαν Βρεττανικός καὶ Ὀκταουία. Ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετεινῆς τῆς
50 πρώτης γυναικὸς εἶχε. Καὶ δὴ τὴν Ὀκταουίαν ἤρμοσε τῷ Νέρωνι. Τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

ab Agrippa patre desponsata fuerat; illisque nata est filia Berenice nomine.

2. Non multo autem post connubium Drusillae Azizique dissolutum est hujusmodi de causa. Felix, quo tempore procurator erat Judææ, quum Drusillam conspexisset, (namque omnes pulchritudine præcellerat), mulieris desiderio tenebatur; et ex amicis suis Judæum, nomine Simonem, genere Cyprium, qui se magum esse simulabat, ad eam mit-
tens, suadere nitebatur ut relicto marito ipsi nuberet, be-
tam facturum esse pollicens, si se non fastidiret. Atque illa, laud recte faciens, volensque effugere sororis Berenices invidiam, (nam propter pulchritudinem non leviter ab ea læ-
debatur,) ut contra patria instituta ageret, et Felici nuberet, sibi persuaderi sinit. Quumque ex eo peperisset filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is juvenis cum muliere ista perlerit, quum inflammaretur mons Ve-
suvius tempore Titi Cæsaris, postea declarabo.

3. Porro Berenice post Herodis obitum, qui ipsius maritus fuerat idemque patruus, quum longum tempus in viduitate egisset, fama percrebescente, quod cum fratre suo coiret, suadet Polemoni (ille enim Ciliciæ rex erat) ut circumciscus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto existimabat se redarguturam esse mendacia et calumnias. Eique obsequutus est Polemon, maxime propter illius divitias. Id tamen conjugium non diu irruptum mansit; sed Berenice ob intemperantiam, ut ferebatur, deserit Polemonem. Ille vero solutis nuptiis in moribus et institutis Judæorum perseverare desit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, quum repudiasset Archelaum, nupsit Demetrio, primo inter Alexandrinos Judæos genere pariter ac opibus: tunc etiam et ipse Alabarchiam tenebat. Quumque filius ei natus esset ex illo, Agrippinum appellavit. Sed de horum singulis postea accurate magis narrandi locus erit.

CAP. VIII. (V.)

Ceterum moritur Claudius Cæsar, quum annos tredecim imperasset, menses octo, et dies insuper viginti: ferebantque nonnulli quod ab Agrippina uxore veneno sublatus fuerit. Hujus mulieris pater quidem erat Germanicus Cæsaris frater, maritus vero Domitius Aenobarbus, e viris in urbe Roma illustribus. Illo autem defuncto, eam, quum vidua diu mansisset, Claudius in matrimonium duxit, filium adducentem patri cognominem Domitium. Messalinam enim uxorem ob zelotypiam sustulerat, ex qua Britannicum et Octaviam liberos susceperat. Erat autem ei et Antonia filia natu maxima, quam ex priore uxore Petina habuit. Atque Octaviam protinus Neroni collocavit: id enim nomen Domitio dedit Cæsar posteaquam in filium adoptaverat.

β'. Δεδουκία δὲ ἡ Ἀγριππὶνα μὴ δὲ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν παραλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδί προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τὰ τε περὶ τὸν θάνατον τοῦ Κλαυδίου, καθάπερ ἦν λόγος, διεπράξατο, καὶ παραγρῆμα πέμπει τὸν τῶν στρατευμάτων ἐπαρχον, Βούρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείους δυναμένους, ἀπάζοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν Νέρωνα, καὶ προσαγορεύοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν οὕτω παραλαβὼν, Βρεττανικὸν μὲν ἀόηλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερώς δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεῖ, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ οὐ μόνον τῆς γενέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ταῖς ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαβεῖν. Κτείνει δὲ καὶ τὴν Ὀκταουίαν, ἥ συνώκει, πολλοὺς τε ἐπιφανεῖς ἀνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλάς συνθέντας.

γ'. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἔω πλείω γράφειν· πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν, ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν, εὖ πεπονηότες ὑπ' αὐτοῦ, τῆς ἀληθείας ἡμέλησαν, οἱ δὲ διὰ μίσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν οὕτως ἀναιδῶς ἐνεπαρόνησαν τοῖς ψεύμασιν ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. Καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισέ μοι τοὺς περὶ Νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μὴδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν, καίτοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς οὐδὲν μίσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῶ χρόνῳ γενομένοις. Ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν οὐ προνοουμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέστη γράφειν ὡς θέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν εἰκότασιν ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπρητμημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιούμεν, τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις συμπεσόντα δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἀμαρτίας διασαφεῖν ὁκνοῦντες. Ἐπανάζω τοίνυν ἐπὶ τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ Ἑμείων βασιλέως Ἀζίζου, Σόεμος ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. Τὴν δὲ τῆς μικρῆς Ἀρμενίας προστασίαν Ἀριστόβουλος, Ἡρώδου τῆς Χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐγχειρίζεται. Καὶ τὸν Ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μοῖρα τινὶ τῆς Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα καὶ Ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς Περσίας καὶ κόμην τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα

(Γ') ε'. Τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον αἰετὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε. Ληστῆριον γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἱ τὸν ὄχλον ἡπάτων. Ἀλλὰ τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καὶ ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λησταῖς λαμβάνων ἀνῆρει, καὶ Ἐλεάζαρον δὲ τὸν Δειναίου παιδᾶ, τὸν συστήμενον τῶν ληστῶν τὸ σύνταγμα, οἱ ἐνέδρας εἰλεζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προτείνανς ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακόν, πείθει αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ ὀχτῶς

2. Agrippina autem verita ne Britannicus, quum adultus esset, a patre principatum acciperet, suoque filio volens imperium ire præreptum, quæ Claudio necem afferrent, ut fama erat, confecit, atque illico mittit Burrum militie præfectum, et cum eo tribunos et libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in castra abducerent, ipsumque Imperatorem salutarerent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleisque veneno sustulit, palam vero matrem suam non multo post peremit, hanc illi vicem referens, non solum quod eum genuerit, verum etiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin et Octaviam uxorem suam occidit, multosque viros illustres, quasi in ipsum composuissent insidias.

3. Sed de his quidem plura dicere supersedeo. Nam multi Neronis historiam conscripserunt, quorum aliqui in gratiam, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt, alii vero, ex odio et inimicitiiis sibi cum eo susceptis, inverecunde adeo debacchati sunt in eum mendaciis, ut digni sint qui uno hoc crimine condemnentur. Etsi non mihi subito eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab antecessoribus ejus gestas memoria mandantes historiae veritatem relinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, quum longo post eis tempore vixerint. Verum enim istis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu scribere: nam hujusmodi licentia delectari videntur: at nobis, quibus propositum est veritati unice litare, quæ ab opere nostro aliena sunt paucis admodum attingere visum est; quæ vero Judæis, popularibus nostris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget et calamitates nostras et delicta declarare. Itaque ad res nostras persequendas revertar.

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege Enesorum defuncto, Soemus frater ei in principatum successit. Armenia autem minoris præfecturam Aristobulus, Herodis regis Chalcidis filius, a Nerone accepit. Porro Agrippæ donavit Caesar partem quandam Galileæ, Tiberiadem et Taricheas, ejus imperio parere jussas: prætereaque Juliadem Petæ urbem et vicus quattuordecim ejus in vicinia positos

(VI.) 5. Ceterum res Judaicæ in dies in deterius probabantur. Nam regio iterum latronibus repleta est et impostoribus qui multitudinem seducebant. Sed horum quidem multos, simul cum latronibus quotidie captos, Felix sustulit: insuper et Eleazarum Dinavi filium, qui latronum agmen collegerat, ex insidiis vivum cepit: nam fide ei data quod nihil mali passurus esset, pellexit eum ut ad se veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Quum

ἀνέπεμπεν εἰς Ῥώμην. Ἐχὼν δὲ ἀπερχόμενος πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νοουθετεῖσθαι περὶ τοῦ κραιττόνως προϊστάσθαι τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐ-
 5 τὸς ὀφλοῖν παρὰ τοῖς πλῆθεσιν, αἰτησάμενος ἐκείνον παρὰ τοῦ Καίσαρος πεμφθῆναι τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τὸν συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ γενόμενον· βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς νοουθετοῦν. Καὶ ὁ δὲ τοιαύτης αἰ-
 10 τίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον τῶν Ἰωνάθου φίλων, Ἰεροσολυμίτην τὸ γένος, Δωρᾶν ὀνόματι, πείθει, πολλὰ χρήματα δίδουσι ὑπισχνούμενος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς ληστὰς ἀναρῆσοντες. Κάκεινος ὑπακούσας ἐμπα-
 15 ρνήσατο διὰ τῶν ληστῶν παρ' ὅθ' ἔχεται τοιοῦτον τρόπον τὸν φόνον. Ἀνέβησαν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεόν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμειβνέμενοι τῷ Ἰωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν. Ἀνεκδικήτου δὲ τοῦ φόνου μεμνηκότος, μετὰ πάσης τῆς λοιπῆς ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ
 20 λησταί, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμειβνόμενοι τοῖς πλῆθεσιν, ἀνῆλθον οὐς μὲν ἐαυ-
 τῶν ἐχθροὺς, οὓς δὲ ἐπὶ χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱε-
 25 ρὸν ἐνίους· καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοχοῦντες ἀσέβειν. Διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν οὐκέτι καθαρὸν οἰκητή-
 30 ριον αὐτῷ κρίναντα, Ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ καὶ δουλαῖαν ἐπιβαλεῖν σὺν γυναι-
 35 ξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονίσαι ταῖς συμφοραῖς βουλούμενον ἡμεῖς.

ζ'. Τὰ μὲν οὖν τῶν ληστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιό-
 40 τητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. Οἱ δὲ γόνιες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἐπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν
 45 ἐπεσθαι· δείξιν γὰρ ἔρασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ ση-
 μεῖα, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν γεγόμενα. Καὶ πολλοὶ πεισθέντες τῆς ἀπροσῆνης τιμωρίας ὑπέσχον ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ ἐκόλασεν. Ἀφικνεῖται
 50 δὲ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ἰε-
 55 ροσολύμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλευὼν τῷ δημοτικῷ πλῆθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὅρος τὸ προσαγορευό-
 μενον Ῥελαῶν ἐργεσθαι, ὃ τῆς πόλεως ἀντικρυς κείμε-
 60 νον ἀπέχει στάδια πέντε· θέλειν γὰρ ἔρασκεν αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι ὡς κηλεύσαντος αὐτοῦ πίπτει τὰ τῶν
 65 Ἱεροσολύμων τεύχη, οἱ δὲ τὴν εἰσοδὸν αὐτοῖς παρέ-
 ξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κηλεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ με-
 70 τὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῶν Ἱε-
 75 ροσολύμων προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον καὶ
 80 τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνέειλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαθεν. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράς ἐκ τῆς μάχης ἀρ-
 85 ανῆς ἐγένετο. Πάλιν δὲ οἱ λησταί τὸν ὄχλον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἡρέειζον, μὴ δεῖν ὑπακούειν

antem Felix odio haberet Jonatham pontificem, ut qui eum saepe admonuerit de rebus Judaicis melius administrandis, ne ipse, qui eum a Caesare in Judaeam procuratorem mit-
 tendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem ex-
 cogitabat eum e medio tollendi, qui factus est ipsi continuo molestus : nam frequens admonitio gravis est iis quibus in
 animo est injuste agere. Itaque hujusmodi de causa Felix
 amicum Jonathae fidissimum, genere Hierosolymitam, Do-
 ran nomine, corrumpit multum pecuniae promittendo,
 ut Jonathae latrones immitteret qui ipsum interficerent.
 Atque ille ei obsequutus, hoc modo per latrones necem
 pontifici machinatus est. Quidam eorum, quasi Deum ado-
 raturi, in urbem ascenderunt, sub vestibus sicis succincti ;
 atque Jonathae famulatio permisti ipsam occidunt. Quum au-
 tem inulta mansisset caedes, in posterum latrones sine ullo
 metu in festivitatis ascendunt, ferrumque similiter ac an-
 tea occultatum habentes, turbae immisti, partim e suis ini-
 micis quosdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia
 operam suam praestantes, idque non modo in urbe reliqua,
 sed ipso etiam in templo nonnullos : nam et illic caedem
 facere non verebantur, quasi ita agendo nihil pietatem lac-
 derent. Hanc ob causam arbitror etiam Deum, impietatis
 illorum odio, aversatum esse urbem, et quum templum non
 amplius sibi purum domicilium existimavit, Romanos in
 nos adduxisse, urbiq[ue] ignem purificantem injectisse et no-
 bis cum uxoribus et liberis servitutem, eo animo ut nos
 calamitatibus edocti ad sanam mentem rediremus.

6. Et ex iis quidem quae patrarunt latrones, fiebat ut
 urbs nefariis ejusmodi facinoribus repleretur. Impostores
 vero et fallacii pleni homines suadebant multitudini, ut
 ipsos in solitudinem sequerentur : se enim ipsis ostensa-
 ros dicebant manifesta prodigia et signa, quae Dei cura et
 providentia evenirent. Multique, fidem habentes, dementi-
 ae suae poenas pertulerunt ; eos quippe retractos Felix
 supplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Aegy-
 pto venit Hierosolyma, se vatem esse simulans, suadens-
 que plebei turbae ut secum montem Olivarum ascende-
 ret, qui e regione urbis situs quinque abest stadia : inde
 enim ipsis se monstrare velle dicebat quomodo suo jussu
 corruerent Hierosolymorum muri, per quos ipsis aditum se
 patefacturum esse promittebat. Felix vero, ut ista audi-
 vit, jubet milites arma arripere ; quumque multis equitibus
 et peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, in-
 vadit Aegyptium et qui ab eo stabant : ac quadringentos
 quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit ; Aegy-
 ptius autem ipse e pugna elapsus e conspectu evanuit.
 Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis infe-
 rendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dicti-

αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθουσῶν κώμας ἐμπι-
πράντες διήρπαζον.

ζ'. Ἰνέται δὲ καὶ τῶν Καισάρειαν οἰκούντων Ἰου-
δαίων στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσπολι-
6 τείας. Οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἤξιον, διὰ τὸ
τὸν κτιστὴν τῆς Καισάρειας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα
γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαίων. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ
τὸν Ἡρώδην ὁμολογοῦν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν
Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε
10 μὴδὲνα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα.
Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἐπαρχοὶ, λαβόντες
ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἤξι-
σαντο, καὶ τὴν παραχρῆν οὕτω κατέστειλαν πρὸς ὀλίγον.
Πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ
15 θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονούντες τῶν Σύρων,
ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσαι προσδοκῶντες. Οἱ
δὲ γρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονούντες ἐπὶ τῷ
τοῦς πλείστους τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐκείσε στρατευομέ-
νων Καισαρείας εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μὲν τινος
20 καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον, εἰτα λίθους
ἀλλήλους ἐβαλλον, ὥς πολλοὺς παρ' ἀμφοτέρων τραυ-
θῆναι τε καὶ πεσεῖν συνέβη. Νικῶσι γὰρ μὴν Ἰουδαῖοι.
Φηλὶς δὲ, ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ
γενομένην, προπηδήσας, πᾶν ἐσθαι τοὺς Ἰουδαίους
25 παρεκάλει· μὴ πειθόμενοις δὲ τοὺς στρατιώτας ὀπίστας
ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνείλε, πλείους δὲ
ζῶντας ἔλαθεν, οἰκίας δὲ τινὰς τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν
πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς
στρατιώταις. Οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐπεικέστεροι καὶ
30 προύχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν,
παρεκάλουν τὸν Φηλίκον τοὺς στρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι
τῇ σάλπιγγι καὶ φεῖδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δοῦναι τε
μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. Καὶ Φηλὶς
ἐπείσθη.

36 η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας
δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰσμαήλῳ Φαβεῖ πᾶσι οὗτος
ἦν. Ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς
τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλήθους τῶν ἱεροσο-
λυμητῶν, ἑκαστὸς τε αὐτῶν, σπῆρος ἀνθρώπων τῶν
40 θρασυτάτων καὶ νεωτεριστῶν ἐαυτῷ ποιήσας ἡγεμῶν
ἦν, καὶ συρράσσοντες ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους καὶ
λίθοις ἐβαλλον. Ὁ δὲ ἐπιπλήξων ἦν οὐδεὶς, ἀλλ' ὡς
ἐν ἀπροσπατῆτῳ πόλει ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας.
Τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαθεν ἀνάδεικα καὶ
45 τόλμα, ὥστε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ἐπὶ τὰς
ἐκκλησίας, τοὺς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν ὀφειλομένας
δεκάτας. Καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν
ἱερῶν ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. Οὕτως ἐκράτει τοῦ δι-
καίου παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

50 (Ζ'). θ'. Πορκίου δὲ Φηστόου διαδόχου Φηλίκου πεμ-
φθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν Καισάρειαν
κατοικούντων Ἰουδαίων εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνουσι,
Φηλίκος κατηγοροῦντες, καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμω-

tantes, et sibi non assentientium vicos incendebant et diri-
piebant.

7. Etiam inter Judæos Cæsaream incolentes, et Syros
qui in eadem erant, orta est seditio, de jure civitatis ex
æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri
volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor,
genere fuerit Judæus : Syri vero quæ ad Herodem quidem
spectabant non infitabantur, sed aiebant urbem antea
Stratonis turrin appellatam, et tunc Judæorum neminem
in urbe sedes habuisse. Quum ista audissent provincie
prasides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis,
verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve
tempus represserunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe
erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros,
conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos
esse expectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores,
animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea
loca sub Romanis stipendia mererent, Cæsarenses essent
et Sebasteni, aliquantisper et ipsi verborum contumelias
in Judæos regerebant; inde eo ventum est ut alteri in
in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque
vulneratos cecidisse. Victoria tamen penes Judæos erat.
Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab
aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut qui-
screant : quumque non parerent, milites armis instructos in
eos immisit, et multos quidem illorum occidit, plures vero
vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant
domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus.
Sed qui moderatiores inter Judæos erant et dignitate præ-
stantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt ut milites
tuba revocaret eisque de cetero parceret, et locum daret
prænitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus
est eorum precibus.

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in
Ismaelum, qui Phabi erat filius. Orta autem est et sedi-
tio pontificum adversus sacerdotes primosque plebis He-
rosolymitanæ : adeo ut singuli illorum, collecta manu
perditorum hominum novisque rebus studentium, ductores
se ferrent : congressisque conviciis et lapidibus se mutuo
impeterent, quum interim nemo esset qui eos objurgaret,
sed tanquam in civitate omni rectore destituta hac licen-
tius agerentur. Tanta porro pontificibus incessit impuden-
tia et audacia, ut non vererentur servos suos ad aras
mittere, qui decimas sacerdotibus debitas raperent. Unde
accidit ut ex sacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris
angustior, præ alimentorum inopia mortem oppeterent. Ita
factiosorum violentia jus fasque omne penitus opprime-
bat.

(VII.) 9. Porcio autem Festo, qui Felici succederet, a Ne-
rone misso, primos Judæorum Cæsaream incolentium Ro-
mam ascendunt, et accusationem contra Felicem institunt:
dedissetque omnino pœnas injuriarum quibus Judæos af-

ρίαν τῶν εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πᾶσα αὐτὸν ὁ Νέρων τάδε λαφύειν Πάλλαντι παρακαλέσαντι συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἔκεινον. Καὶ οἱ ἐν τῇ Καισαρείᾳ δύο πρῶτοι Σύρων Βούρρον (παῖδα γὰρ οὗτος ἦν τοῦ Νέρονος, τάξιν τὴν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένος) πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Νέρονος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυροῦσαν τὴν Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. Καὶ Βούρρος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολὴν. Αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μετὰ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεεν. Πυθόμενοι γὰρ οἱ κατὰ τὴν Καισαρείαν Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς Σύρους, στάσεις μᾶλλον εἶχοντο, μέγρι δὲ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν.

ἱ. Ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν ληστῶν κακοῦσθαι, τῶν χωρῶν ἀπασῶν ἐμπιπραμένον τε καὶ διαρπαζόμενον. Καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι (λησταὶ δὲ εἰσὶν οὗτοι) τότε μάλιστα ἐπλήθυνον, χρώμενοι ξιφιδίους παραπλησίους μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀνιμάχαις, ἐπιχαμπέσι δὲ καὶ ὁμοίοις ταῖς ὑπὸ Ῥωμαίων σίκαις καλούμεναις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ ληστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. Ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἶπαμεν, τῇ πλήθει τῶν πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν συρρέοντων, οὓς βουλευθεῖεν βραδίως ἀπέσπαρτον. Πολλὰκις δὲ καὶ μεθ' ὧν ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικνούμενοι δὴρπαζον καὶ ἐνεπιμπρσχον. Πέμπει δὲ Φήστος δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ἀπὸ τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουλευθεῖεν ἔπεισαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῶν. Καὶ αὐτὸν τε ἐκείνων τὸν ἀπατήσαντα καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμπθέντες.

ια. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τούτων ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὡκοδομήσατο μεγεθὲς διάφορον οἰκῆμα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ἑυστοῦ. Τὸ δὲ βασιλεῖον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀσαμωνιάδων παίδων, ἐφ' ὧν τοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ἐπιτερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν ἥς ἐφίεμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν πρᾶσσόμενα. Ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν οἱ προὔχοντες δεινῶς ἐχαλέπαινον· οὐ γὰρ ἦν πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτρεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. Τοῦτον οὖν ἐγείρουσιν ἐπὶ τῆς ἐξέδρας ὕψηλον, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἑσθρῶν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. Οὐ μόνον δὲ τοῦ βασιλικοῦ τρικλίνου τὴν ἀποψιν οὗτος οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμενετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐξῶθεν οὐσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς ἐποιούοντο διὰ τὸ ἱερὸν. Ἐπὶ τούτοις ἡγανάκτησαν δὲ τε βασιλεὺς Ἀγρίππας, μάλιστα δὲ Φήστος ὁ ἐπαρχος, καὶ προσέταζεν αὐτοῖς καθελεῖν. Οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν

fecerat, nisi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus supplicibus multa indubisset. Ac duo primores Syrorum qui Caesareæ erant, Burro (ille enim Neronis erat magister, idemque ei a Græcis epistolis) ingenti pecuniæ vi persuadent ut illorum in gratiam literas a Nerone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus civitatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, quum Imperatori supplicasset, id obtinuit ut hujusmodi epistola scriberetur: unde mala, quæ gentem nostram postea affligerunt, ortum habuere. Judæi enim Cæsarenses, ubi cognoverunt quæ scripta erant ad Syros, eo magis in seditionibus perstabant, donec bellum exarsit.

10. Quum autem Festus in Judæam venisset, accidebat ut Judæa a latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant et diripiebant. Et tunc quidem ii qui sicarii appellati erant (isti enim latronum genus) ad maximum numerum excreverant, ensiculis parvis utentes, magnitudine hand multum a Persarum acinace diversis, sed incurvis, quales sunt quæ Romanis appellantur sicæ; unde et nomen ipsis latronibus, multa cæde grassantibus, inditum est. Nam festis diebus, ut jam ante diximus, turbæ permisti undique in urbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio frucebant. Non raro etiam armati in inimicorum vicos irruerant, direptisque ignem admovebant. Ac Festus equestres pedestresque copias contra eos misit, qui decepti erant ab homine quodam præstigiatore, salutem ipsis pollicente et malorum cessationem, si se usque ad desertum sequi vellent; atque ipsum deceptorem, pariter ac eos qui illum comitati sunt, interfecerunt milites ab illo missi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædificium magnitudine insigni extruxit prope xystum, in regia Hierosolymitana, quæ olim fuerat Asamonæ filiorum regia: quumque in loco eminenti situm esset, inde amœnissimus prospectus patebat urbem aspectare volentibus. Cujus rei cupidus rex, e triclinio, quum illic decumberet, quicquid in templo ageretur spectabat. Illa ubi viderunt Hierosolymitanorum procures, vehementer succensebant: neque enim patria consuetudo aut lex nostra ferebat ut quæ in templo gererentur, et maxime quum res sacra fieret, aliquis aspiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant super exedram, quæ erat in interiore templo ad solem occiduum versa. Iste autem exædificatus non solum prospectum e regio triclinio interciplebat, sed et e porticu occidentali extra templum sita, ubi Romani propter templum festis diebus excubias agebant. Ista ægre tulerunt et rex Agrippa, et maxime Festus præses, eisque præcepit ut murus dirueretur. Illi vero rogarunt ut liceret sibi legatos ea de

αὐτοῖς δοῦναι πρεθεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα·
 ζῆν γὰρ οὐχ ὑπομένειν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ
 ἱεροῦ. Συγγυρῆσαντος δὲ τοῦ Φήστου πέμπουσιν ἐξ
 αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα καὶ Ἰσμάηλον
 τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων δὲ
 διακούσας αὐτῶν οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πραχθέν-
 τος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν οὕτως ἔαν τὴν οἰκοδομίαν,
 τῇ γυναικὶ Ποππείᾳ (Θεοσεβὴς γὰρ ἦν) ὑπὲρ τῶν Ἰου-
 δαίων δεηθείη χαριζόμενος· ἥ τοῖς μὲν δέκα προσ-
 10 ἔταξεν ἀπένειναι, τὸν δὲ Ἑλκίαν καὶ τὸν Ἰσμάηλον
 ἀμνηρεύοντας παρ' ἐαυτῇ κατέσχευεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς,
 ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰωσήπῳ
 τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ἐπικαλούμενῳ δὲ Καβί.

ΚΕΦ. Θ'.

Πέμπει δὲ Καῖσαρ Ἀλβίνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔπαρ-
 15 χον, Φήστου τὴν τελευταίην πυθόμενος. Ὁ δὲ βασιλεὺς
 ἀρείλετο μὲν τὸν Ἰωσήπον τὴν ἀρχιερωσύνην, τῷ δὲ
 Ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ἀνάμῳ λεγομένῳ, τὴν δια-
 δοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε. Τούτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύ-
 τaton Ἀνανον εὐτυχέστατον γενέσθαι· πέντε γὰρ ἔσχε
 20 πῆδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ
 Θεῷ, αὐτὸς καὶ πρότερον τῆς τιμῆς ἐπὶ πλείστον ἀπο-
 λαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων.
 Ὁ δὲ νεώτερος Ἀνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔραμεν
 παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς·
 25 διαπερόντως, αἵρεσιν δὲ μετῆει τὴν Σαδδουκαίων, οἵπερ
 εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὡμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους,
 καθὼς ἡθὲρ δεδιώκαμεν. Ἄτε δὲ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ
 Ἀνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνά-
 ναι μὲν Φήστον, Ἀλβίνον δὲ εἶτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρ-
 30 χειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ
 τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (Ἰακώβος
 ὄνομα αὐτῷ) καὶ τινας ἐτέρους, ὡς παρανομησάντων
 κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσηθησόμενος.
 Ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶ-
 35 ναι καὶ τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν
 ἐπὶ τούτῳ· καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα
 παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάμῳ μηκέτι
 τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὁρθῶς αὐτὸν
 πεποιηκέναι. Τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβίνον ὑπεν-
 40 τιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ δι-
 δάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ἀνάμῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου
 γνώμης καθίσει συνέδριον. Ἀλβίνος δὲ πεισθεὶς τοῖς
 λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάμῳ, λήψεσθαι παρ'
 αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, διὰ
 45 τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀρελούμενος αὐτὸν ἄρξαντα
 μῆνας τρεῖς, ἵησούν τὸν τοῦ Δαμιανίου κατέστησεν.

β'. Ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβίνος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσο-
 λυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσηνέγκατο σπουδὴν καὶ πρό-
 νοιαν ὑπὲρ τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, τοὺς πολλοὺς
 50 τῶν σικαρίων διαφθείρας. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας
 καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ μέγα προύκοπτε δόξης, καὶ
 τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἡξιοῦτο

re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam
 esse, parte aliqua templi diruta. Quumque Festus id per-
 misisset, ad Neronem de suis ablegarunt decem primores,
 et Ismaelem pontificem, et Helciam sacri azerarii custodena.
 Nero autem quum eos audivisset, non solum quod factam
 erat eis ignoscebat, verum etiam concessit ut staret mane-
 retque ædificium; gratificatus in hoc uxori suæ Poppææ,
 quæ (femina utpote religiosa) ei Judæorum in gratiam sup-
 plicaverat: quæ decem quidem abire jussit, Helciam vero
 et Ismaelem apud se obsides retinuit. At rex, ubi ista
 rescivit, pontificatum detulit Josepho cognomine Cabi,
 Simonis pontificis filio.

CAP. IX. (VIII.)

Cæsar autem, audita Festi morte, Albinum in Judæam
 misit præsidentem. Ceterum rex Josepho quidem pontifica-
 tum abstulit, Anani vero filio, ipsique Anano vocato,
 concessit ut in istum principatum succederet. At senio-
 rem hunc Ananum aiunt felicissimum exstitisse: nam quin-
 que filios habuit, hisque omnibus contigit Deo in pontificatu
 ministrasse, quum et ipse prius ea dignitate in tempus
 longissimum functus esset: id quod nulli unquam apud
 nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem ponti-
 ficatum acceperat jam diximus, ferox erat ingenio et insi-
 guiter audax; sectam etiam Sadduceorum sequebatur, qui
 præ ceteris Judæis in judiciis sunt acerbis et immites, quem-
 admodum antea indicavimus. Talis igitur quum esset Ana-
 nus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus
 quidem vita cessasset, Albinus vero adhuc in itinere esset,
 concilium judicium cogit; inductoque in iudicium fratre Je-
 su qui dicitur Christus (Jacobus ei nomen) et cum eo
 quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos quum accusa-
 tionem instituisset, lapidandos tradidit. Sed quicumque
 inter cives modestissimi, legisque observandæ studiosissi-
 mi habebantur, graviter hoc tulerunt: atque clam *legatos*
 ad regem mittunt, hortantes ut Ananum per literas monere
 vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius
 illud recte ab eo factum fuisse. Horum nonnulli etiam
 Albino, ab urbe Alexandria iter facienti, occurrerunt;
 eumque monuerunt non licuisse Anano absque ipsius con-
 sensu concilium iudicium convocare. Horum oratione
 Albinus persuasus literas plenas furoris et iracundie Ana-
 no scribit, minatus se de illo pœnas sumpturum. Proinde
 rex Agrippa, adempto ei pontificatu, quem per tres men-
 ses gesserat, Jesum Damnæi filium constituit.

2. Porro Albinus, quum ad urbem Hierosolymitarum ve-
 nisset, omnem curam et providentiam adhibuit, ut para-
 tam et tranquillam redderet provinciam, sicarius aliquan-
 multos interficiendo. Ananias autem pontifex ad majorem
 in dies crevit existimationem, atque benevolentiam et ho-
 norem amplissimum apud cives habebat. Nam pecu-

λαμπρῶς. Ἦν γὰρ χρημάτων ποριστικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβίνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δούρους ἑθεράπευεν. Εἴ γε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηροὺς οἱ συναναστρέφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις ἐπὶ τὰς δάνας πορευόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ δίδοντας οὐκ ἀπείγοντο τύπτειν. Οἱ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἐπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυνάμενοι. Καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι ταῖς δεκάταις τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ὁπορίας.

γ. Πάλιν δὲ οἱ σικαριοὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν (ἐνείστη· καὶ γὰρ αὕτη) διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγού· τοῦ Ἐλεαζάρου (παῖς δὲ ἦν οὗτος Ἀνάου τοῦ ἀρχιερέως), καὶ δῆσαντες ἐξήγαγον. Εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν ἀπολύειν ἔρασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβίνον δέκα δισμύδας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. Καὶ ὁ Ἀνανίας, διὰ τὴν ἀνάγκην παίσας τὸν Ἀλβίνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. Τοῦτο μειζρόνων κακῶν ἦρξεν. Οἱ γὰρ ληστὰὶ πάντως ἐπεμνηστῶντο τῶν Ἀνανίου τινὰς συλλαμβάνειν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωοῦντες οὐκ ἀπέλυον πρὶν ἢ τινὰς τῶν σικαριῶν ἀπολάβοιεν. Γενόμενό τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθεκρῆσαντες τὴν χώραν ἐπῆσαν ἐκάκουν.

δ. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μεῖζονα τὴν Φιλιππου καλουμένην Καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὴν τοῦ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσήγορεύσεν. Καὶ Βηρυτίους δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον ταῖς κατ' ἔτος θείαις ἑδοῖετο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων· σίτων γὰρ ἐξήδου τῷ δήμῳ καὶ ἔλαιον διένειμε. Καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθήσει καὶ ταῖς τῶν ἐρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμη, καὶ μικροῦ δειν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. Μίσος οὖν αὐτῇ παρὰ τῶν ὑπηκόων ἤρξετο, διὰ τὸ περιαιρούμενον τὰ ἐκείνων ζήνην πόλιν κοσμεῖν. Λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ βασιλέως, Ἰησοῦν ἀφελομένου τὸν τοῦ Ἀλμνίου· καὶ διὰ τοῦτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. Συστήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι πολλάκις μέγρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. Ὑπερείχε δὲ Ἀνανίας τῷ πλοῦτῳ προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἐτοιμούς. Κωστόβαρος δὲ καὶ Σάβλος, αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς μοχθηρὰ πλήθη συνήγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικῷ, διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἀρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἐτοιμοί. Ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόν· τῶν πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀλβίνος διὰδοχον αὐτῷ Γέσιον Φιλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεσχῆσθαι, προσαγαγὼν τοὺς δισμύδας, ὅσοι ἦσαν πρὸ τῶν προδότης θανέειν ἄξιοι, τούτους προ-

nam acquirendi rationem probe noverat; atque adeo donis quum Albinum tum et pontificem assidue deliniebat. Habebat autem aervos nequissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab ills verberandis abstinebant qui eas dare recusabant. Pontifices etiam similiter ac illius servi faciebant, quum nemo eos impedire posset. Quo fiebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbeni ingressi, vivum comprehendunt scribam Eleazari templi praetoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinclumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt se scribam velle ad ipsum remittere, si Albino persuaderet ut decem ex illis, quos captos viuclosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id quum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est: unde majores ortae sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant ut aliquem e necessariis atque amicis Ananiae deprehenderent: quumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam e sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant.

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, quum Caesarem quae Philippi dicebatur aedificiis auxisset, in Neronis honorem Neroniadem appellavit. Insuper et theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis myriadibus impensis: nam frumentum delitit populo et oleum distribuit. Porro urbeni per omnem statuas disposuit, et imaginibus ad antiqua artificum archetypa expressis eam ornavit; et omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. Quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quod sublati quae illorum essent externam urbeni excoleret. Atque rex, pontificatum adimens Jesu Damnaei filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. Nam quum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, saepe a conviciis eo deventum est ut lapides in se invicem jacerent. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque et Saulus suam uterque sceleratorum multitudinem coegerant, orti quidem genere regio, et propter cognationem Agrippae in magna gratia; vehementes autem et violenti et ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit ut civitas nostra valde laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus.

5. Albinus vero, quum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, aliquid videri volens Judaeis praestitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carce-

έταξεν ἀναιρεθῆναι· τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυγούσης αἰτίας εἰς τὴν εἰρκτὴν κατατεθέντας χρήματα λαμβάνουν αὐτὸς ἀπέλυε. Καὶ οὕτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμοτῶν ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ ληστῶν ἐπληρώθη.

- 6 ζ'. Τῶν δὲ Λευϊτῶν (φυλὴ δὲ ἐστὶν αὕτη) ὅσοι περ ἦσαν ὑμνωδοὶ, παίδουσι τὸν βασιλέα, καθίσαντα συνέδριον, φρεῖν αὐτοῖς ἐπ' Ἰσῆς τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτρέψαι λινῇν στολήν· πρέπειν γὰρ αὐτοῦ τοῖς τῆς ἀρχῆς χρόνους ἔρασχον, ἀφ' ὧν μνημονευθήσεται καινοποιεῖν.
- 10 Καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. Ὁ γὰρ βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον ἐποικιζομένων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνωδοῖς ἀποθεμένους τὴν προτέραν ἱσθητὰ φορεῖν λινῇν ὅταν ἡθέλησαν. Μέρους δὲ τινος τῆς φυλῆς λειτουργούντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε
- 15 τοὺς ὕμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. Πάντα δὲ ἦν ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὃν παραβαθέντων οὐκ ἐνῆν μὴ οὐχὶ δίκαας ὑποσχεῖν.

- ζ'. Ἦδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν ἐτετέλεστο. Βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίου
- 20 καὶ ὀκτακισχιλίου ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδοεῖς ἰσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας πορίζεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα διὰ τὸν ἐκ Ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλων, προνοούμενος δὲ τῶν τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλῶν τοὺς θησαυροὺς βου-
- 25 λόμενος, (καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας εἰργάσαιτο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἔλαμβανεν,) ἐπειθον τὸν βασιλέα τὴν ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. Ἦν δὲ ἡ στοὰ τοῦ μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, κειμένη δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετραχοσίῳν πηγῶν τοὺς τοίχους
- 30 ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκευάστο καὶ λευκῶν πάνυ, (τὸ μὲν μήκος ἐκάστου λίθου πήχεις εἴκοσι, τὸ δὲ ὕψος ἑξ,) ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δαιμαμένου τὸ σύμπαν ἱερὸν. Ὁ βασιλεὺς δὲ (ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ) λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εἶναι ραδίαν, δυσχερὲ δὲ τὴν κατασκευὴν, ἐπὶ δὲ τῆς στοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, (χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δεήσειν,) ἡρνήσατο μὲν περὶ τούτου δεομένοις, καταστορέσαι δὲ λευκῇ λίθῳ
- 35 τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦν δὲ τὸν τοῦ Γαμαλιῆλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίους ἐλαβε τὴν ἀρχήν.

ΚΕΦ. Ι'.

- Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ
- 45 προσθεῖναι διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξῃσι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγονάσι, μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. Πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρὼνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, τελευ-
- 50 τήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. Ὅθεν καὶ πατέριόν ἐστι μὴδὲνα τοῦ Θεοῦ

rem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. Atque ita quidem carcer vinculis vacuus est factus, regio vero latronibus repleta est.

6. Interea Levitarum (nam et illi in tribum redacti quotquot erant hymnorum cantores regem orabant ut coacti synedrio ipsis aequae ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet : ipsius enim regni temporibus convenire dicebant ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. Neque frustra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymnorum cantoribus id indulsit ut, priori veste deposita, linea, quam voluerant, uterentur. Quumque alia pars tribus in templi ministeriis occupata esset, illis etiam permisit, prout eum rogabant, ut hymnos ediscerent. Illa autem omnia facta erant contra quam patria ferebant instituta : quibus violati fieri non potuit quin merita laudanda essent perire.

7. Jam illo tempore absolutum erat templi aedificium. Populus igitur quum in otio esse animam verteret opifices, ultra octodecim millia, atque mercedem desideraturos esse, quum antea victus illis suppeditaretur ex his in quibus circa templum elaborarunt ; nolletque pecuniam repositam habere metu Romanorum, simulque operariorum rationem habens, thesauros in istos expendere cuperet, (nam, si quis unam diei horam operatus esset, mercedem pro ea statim accipiebat :) regem hortantur suadentque, ut orientalem porticum instauraret. Erat autem porticus haec exterioris templi, profundae valli imminens, proinde subnixa muris quadringentorum cubitorum, et saxis quadratis constructa valde candidis, (longitudo quidem cujusque saxi erat cubitorum viginti, altitudo vero sex,) opus Solomonis regis, qui primus integrum templum exstruxit. Rex autem (nam a Claudio Caesare ei demandata erat templi cura) quum secum reputasset, facile esse vel quodcumque opus demoliri, instaurationem vero rem arduam esse, praesertimque ejusmodi porticus, (utpote quod hoc opus desideraret tempus longum multumque pecuniae,) illorum quidem petitioni minime concessit : urbem vero candido lapide sterni non prohibuit. Quum autem Jesu Gamalielis filio pontificatum abstulisset, eundem Matthiae Theophili filio dedit : quo pontifice bellum inter Romanos et Judaeos coortum est.

CAP. X. (VIII.)

Jam vero necessarium esse existimo et huic historiae imprimis convenire narrare de pontificibus, quae fuerit eorum origo, et quibus concessum hunc honorem accipere, et quot usque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moysis, Deo in summo sacerdotio ministrasse aiunt, illique defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteris omnibus hunc honorem constituisse. Unde etiam ex patrio instituto est, neminem

τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρώνος, ἐτέρου δὲ γένους, οὐδ' ἂν βασιλεὺς ὢν τύχη, τεύχεται τῆς ἀρχιερωσύνης. Ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ Ἀαρώνος, ὡς ἔραμιν, τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι Φινεάσου, τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. Ἐκ τούτων κατὰ τὴν ἐρημον ἐπὶ τῶν Μωϋσείως χρόνων τῆς σκηνῆς ἐσώσης, ἣν Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατασκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀγίσεως, ὅθθα Σολομῶν δ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν ἡγείρεν, ἀρχιεράτευσαν τρισκαίδεκα. Τὸ γὰρ πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ παρὰ ζώντων διεδέχοντο. Οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα οὗτοι, τῶν δύο παιδῶν Ἀαρώνος ὄντες ἔκγονοι, κατὰ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον. Ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλείων δὲ τρίτη. Γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦσαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσείως ἄγοντος, μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν Σολομῶν δ βασιλεὺς ἐν Ἱερουσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοὺς ἑξακοσίους. Μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλείας ἐν Ἱερουσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρις οὗ Ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει τὸν μὲν ναὸν ἐνέπηρσε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα μετένεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσαδάκην αἰχμαλώτων ἔλαβε. Τούτων χρόνος τῆς ἀρχιερωσύνης τετρακοσίων ἐξήκοντα ἐξ ἑτῶν ἐστὶ, μηνῶν ἑξ, ἡμερῶν δέκα, ἧδη βασιλευμένῳ Ἰουδαίῳ. Μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ἰουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκίαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγείραι. Τότε δὴ τῶν ὑποστρεψάντων αἰχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ Ἰουδαὶκὴν τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. Οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλείας Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακοσία δεκατέσσαρα. Πρῶτος δ' Ἀντιόχος ὁ προειρημένος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας τὸν Ὀνίαν, ὃς Μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστάσιν Ἰάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Ἀαρώνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ὀνίας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος Ὀνίου ἐξάδελφος, δωάννυμας τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους κατὰ τὸν Ἠλιοπολίτην νομὸν δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν, παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱερουσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστήσαι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἴγυπτῳ πολλάκις ἐδηλώσαμεν. Ὁ δὲ Ἰάκιμος ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν ἐτελεύτησεν. Διεδέξατο δὲ οὐδεὶς

Dei pontificem fieri, nisi ex Aaronis sanguine; nec licere alicui alterius generis, ne si rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur universi ab Aarone, omnium (sicut diximus) primo, usque ad Phineesen, qui tempore belli a seditionibus constitutus est pontifex, numero lxxxiii. Ex istis dum tabernaculum in solitudine Moysis temporibus steterit, quod Deo exstruxit Moyses, usquedum in Judæam ventum est, ubi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum gesserunt xiiii. Nam a principio pontificatum habuerunt quam diu vixerint, postea vero etiam viventibus succedebatur. Itaque hi xiiii, quum essent duorum Aaronis filiorum posterii, ex successione honorem accipiebant. Erat autem prima quidem eorum administratio aristocratica, post hanc autem monarchia, tertia vero regum. At numerus annorum, dum illi xiiii imperio potiti sunt, ex quo die patres nostri ductu Moysis Ægyptum reliquerunt usque ad templum conditum quod Solomon rex Hierosolymis exstruxit, assurgit ad dcxii. Post illos autem pontifices xiii pontificatum tenuerunt XVIII, qui a tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi invicem successerunt, usquedum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremavit, et gentem nostram Babylonem abduxerit, et Josadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat cccclxvi, mensium vi, dierum i, quum Judæi jam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo excidium a Babylonis factum est, Cyrus Persarum rex Judæos e Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere iis concessit. Tum itaque Jesus Josedecus alius, unus e captivis qui reversi sunt, pontificatum accipit. Atque is posterique ejus, quindecim universi, usque ad regem Antiochum Eupatorem, liberi populi statum rexerunt, per annos ccccxii; primusque Antiochus ille, quem memoravimus, et dux ejus Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berææ interfectum; filioque ejus successionis jure depulso, Jacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, sed non ex Oniæ domo. Quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliaque sibi Ptolemæi Philometoris et Cleopatæ conjugia ejus amicitia, persuasit eis ut in Heliopolitica præfectura Deo templum Hierosolymitano simile ædificandum curarent, ipsumque pontificem constituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exstructo sæpius diximus. At Jacimus, quum triennio pontificatum tenuisset, obiit. Ei autem nemo auc-

αὐτὸν, ἀλλὰ διετελέσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως οὕσα. Πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παιδῶν ἐκγόνοι, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστάσιν, ὃς ἤρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ. Τελευτήσαντος δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ καὶ ἐνέδρας τῆς ὑπὸ Τρύφωνος μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω που προειρήκαμεν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτον δὲ, ὁλόμω παρὰ συμπόσιον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα, κατασχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τὰδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτῶ. Τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι τῆς τιμῆς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιός, Ἰουδᾷ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν διαδοχὴν καταλιπών. Κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ κατασχόντα μετὰ βασιλείας· καὶ γὰρ διαδῆμα περιίβετο πρῶτος Ἰουδᾶς ἐνιαυτὸν ἓνα. Βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτά καταστρέφει τὸν βίον, Ἀλέξανδρον τῇ γυναικὶ καταστήσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον ἐπιτρέψας. Ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτῇ δὲ τὴν βασιλείαν ἐννέα ἔτη κατασχύσα τελευτᾷ τὸν βίον· τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχευ. Μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκείνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἀβασίλευσε καὶ ἱεράτευσεν τῷ Θεῷ. Ἐτεῖ δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας καὶ πρὸς μισοὶ τοῖς ἰσχυροῖς Πομπηίῳ ἐλθόν, καὶ τὴν τῶν Ἱερουσαλιμιτῶν πόλιν κατὰ κράτος ἐλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δῆσας ἐπέμψεν, τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέστρεψε, διαδῆμα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. Ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. Βασιλεύσας δὲ καὶ Πάκωρος, οἱ τῆς Παρθυνῆς συνάσται, διαβάντες τὸν Εὐφράτην καὶ πολυμήσαντες Ὑρκανῷ αὐτὸν μὲν ζωγράφῳ παρέλθον, τοῦ Ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν Ἀντίγονον κατέστησαν βασιλεῖα. Τρία δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μῆνας ἀρξάντα τοῦτον Σόσιος τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρχησαν, Ἀντωνίος δὲ ἀνέειλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστασθαι ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμεσι καὶ μόνον ἐξ ἱερέων οὕσι· πλὴν ἐνὸς Ἀριστοβούλου, τὴν τιμὴν ἀπένευε. Τὸν δὲ Ἀριστόβουλον Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος υἱὸν ὄντα καθιστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνώκησεν Μαριάμμη, τὴν τοῦ πλῆθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὖνοια, διὰ τὴν Ὑρκανοῦ μνήμην. Ἔτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνέειλεν αὐτὸν, ἐν Ἱερικοῖ πνιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεηλώκαμεν. Μετὰ τοῦτον οὐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσαμωναίου παιδῶν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. Ἐπραξε δὲ ὁμοίᾳ τῇ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἱερέων

cessit, sed per septennium civitas mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum Asamonai, postquam illis mandata erat praefectura, et bellum contra Macedones gesserant) Jonathan pontificem creant, qui septem annis rebus sacris praerat. Illo autem dolo e vivis sublato et insidiis ei a Tryphone structis, sicuti jam supra alicubi memoravimus, pontificatum obtinet frater ejus Simon. Cui, quum sacerdotium tenuisset anno amplius quam frater, dolo generi oppresso inter epulas, succedit filius nomine Hyrcanus. At Hyrcanus, per xxx annos honore politus, in senectute moritur, successione Judae relicta, qui et Aristobulus dictus est. Hunc autem imperium una cum sacerdotio adeptum, (nam Judas primus sibi coronam imposuit quam uno anno gessit,) morbo extinctum in hereditate excipit frater Alexander. Alexander autem, quum imperium simul et sacerdotium per xxvii annos tenuisset, vita decedit, relicta Alexandrae uxori potestate enim assignandi qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano pontificatum dat, ipsa vero quum regnum novennio administrasset, vitam finivit: totidemque annis filius ipsius Hyrcanus sacerdotium habebat. Nam post matris obitum contra ipsum bellum movit Aristobulus frater, et victo quidem pontificatum ademit, ipse vero regnavit Deoque in pontificatu ministravit. Ceterum quam tertio regni hujus anno, totidem praeterea mensibus elapsis, venisset Pompejus et Hierosolymitarum urbem vi expugnasset, ipsum cum liberis vinctum Romam misit; et Hyrcano in pontificatum restituto, gentis quidem praefecturam ei permisit, diademate vero uti prohibuit. Atque Hyrcanus praeter ix. primos annos imperavit xxiv. Barzapharnes autem et Pacorus, Parthorum dynastae, trajecto Euphrate et bello Hyrcano illato, ipsum quidem vivum ceperunt, Antigonom vero Aristobuli filium regem constituerunt. Hunc ipsum, quum tres annos totidemque menses imperasset, Sossius et Herodes obsidione expugnavit, abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem a Romanis accepto regno, non amplius ex Asamonai genere creavit pontifices, sed obscuris quibusdam, et a sacerdotibus tantummodo oriundis, praeter unum Aristobulum, hunc honorum tribuebat. Aristobulum namque Hyrcani a Parthis capti nepotem quum pontificem declarasset, sororem ejus Mariam duxit uxorem; quippe qui multitudinis erga se captaret benevolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad Aristobulum desciscerent, ipsum de medio sustulit, Hierichunte necem ei ita machinatus, ut dum nateret suffocaretur, sicuti jam ante declaravimus. Post hunc non amplius ex Asamonai prole oriundis pontificatum commisit. Herodem in constitutione pontificum imitatus est etiam

Ἀρχελαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ οἱ μετὰ τούτων τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τῶν Ἰουδαίων παραλαβόντες. Εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τῆς ἡμέρας, ἥ τὴν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἐλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσι καὶ ὀκτὼ, χρόνος δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτὰ. Καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῷ Ἡρώδου βασιλεύοντος καὶ ἐπὶ Ἀρχελαού, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευταίαν ἀριστοκρατίαν μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστάειν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπεπίστευτο. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Γέσσιος δὲ Φλώρος, ὁ πεμφθεὶς Ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους. Κλαζομένιος δὲ ἦν τὸ γένος οὗτος, ἐπήγατο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν Ποππηίας τῆς Νέρωνος γυναῖκος καὶ πονηρὰ μὴδὲν αὐτοῦ διαφέρουσιν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. Οὕτω δὲ περὶ τὴν ἐξουσίαν ἐγένετο κακῆς καὶ βίαιος, ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλβίνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ἰουδαῖοι. Ἐκείνος μὲν γὰρ ἐπεκρύπτειτο τὴν πονηρίαν καὶ τοῦ μὴ παντάπασιν κατὰ φῶρος εἶναι προνόμιον. Γέσσιος δὲ Φλώρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἀρπαγῆς παραλιπὼν μὴδὲνα τρόπον μήτε ἀδικου κολάσεως. Ἦν γὰρ ἀτεγχετός μὲν πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρους ἀπληστος, ᾧ γε μὴδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λησταίς ἐκοινώνησεν. Ἀδῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐπραττον, ἐλέγγυσον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ἐπὶ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. Καὶ τοῦτο μέτριον οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν ληστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἡναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξανιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁποῦδήποτε παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσαντες. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἀρᾶσθαι Φλώρος ἦν, κρεῖττον ἡγουμένους ἀθρόους ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. Καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. Ἀλλ' ὅσα μὲν ὀρθῶς ἡναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμεινάμεν, ἀκριβῶς γινῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμέναις.

β'. Παύσεται δὲ ἐναυθὰ μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μεθ' ἣν καὶ τὸν πόλεμον ἡρξάμην γράφειν. Περιέχει δὲ αὕτη τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ἀσσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους Ῥωμαῖοι. Πάντα γὰρ οἶμαι μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης συντατῆναι. Τηρῆσαι δὲ πεπεράσθαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀνα-

filius ejus Archelaus, et post hunc Romani, qui Judaeorum regnum occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis temporibus pontificatum gesserunt, usque ad diem quo Titus templum et civitatem captam flammis vastavit, in universum xxviii, tempusque illorum pontificatum anni cxi. Et horum quidem aliqui sub Herodo rege et filio ejus Archelao res administrarunt: istis autem defunctis administratio quidem erat aristocratica, gentis vero praefectura pontificibus commissa erat. Atque de pontificibus haec dicta sufficiant.

CAP. XI. (IX.)

Gessius autem Florus, qui missus est a Nerone ut Albino succederet, plurimis Judaeos replevit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, secumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppaeae Neronis uxoris amicam, et nihil ab ipso improbitate differentem, remum administrationem adeptus est. Ita autem nequiter et violenter potestate sua abusus est, ut propter insignem ejus maleficientiam Albinum, tanquam de ipsis egregie meritum, celebrarent Judaei. Nam ille nequitiam suam occultare studuit, et sollicitè cavebat ne omnibus notus esset et manifestus; Gessius autem Florus, quasi ad ostentandam malitiam missus, ex suis in gentem nostram injuriis pompam agebat, nihil sibi ad rapinarum omne genus summumque supplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem et ad misericordiam flecti nescius, cupiditatisque in re lucris inexplibilis, ut qui nullum inter parva et magna discrimen faceret, sed et cum latronibus participaret. Multi enim quastum istum exercebant, spei pleni nihil ab ipso de incolumitate sua metuendum, quod secum praedarum partes haberet. Adeoque nullus erat injuriarum modus, ut miseri Judaei, quum ferre non valerent vastationes a latronibus factas, cogerentur omnes suis sedibus relictis fugam capessere, tanquam ubicunque apud externos melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit ut bellum Romanis inferremus, satius esse existimantes ut semel universi quam paulatim periremus. Elaeptum quidem est bellum anno secundo administrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpassi sustinimus, sat accurate intelligere possunt qui legere voluerint libros a nobis de bello Judaico conscriptos.

2. Atque hic finem dicendi faciam de antiquitatibus, post quas exorsus sum libros quos de bello scripsi. Complectuntur autem Antiquitates rerum traditionem a primo homine nato usque ad annum Neronis imperii duodecimum, quae nobis Judaeis acciderunt et in Aegypto et Syria et Palaestina, et quas clades ab Assyriis et Babyloniis accepimus, et quibus modis nos vexarunt et attriverunt Persae et Macedones, et post eos Romani. Atque omnia, ut ego arbitror, exsequutus sum accurate. Operam dedi etiam ut observarem summorum pontificum recensionem, quot per bis mille

γραφὴν τῶν ἐν διαχρίσεσι ἔτεσι γενομένων. Ἀπλᾶν δὲ
 ποιῆσαι καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τὰς
 πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν
 τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων
 ἔχουσι τὴν ἀναγραφὴν· τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ
 ἐπηγγελάμεν τῆς ἱστορίας. Λέγω δὲ θαρσύνωντες ἡδὴ
 διὰ τὴν τῶν προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν
 ἕταρος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε Ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυ-
 λος, τὴν πραγματεῖαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς Ἑλ-
 ληνας ἐξεργασεῖν. Ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενον παρὰ τῶν
 ὁμαθόντων πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπιχώριον παιδείαν
 διαφέρειν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ γραμμάτων ἐσπούδασα
 μετασχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τὴν
 δὲ περὶ τὴν προπορὰν ἀκρίβειαν πατριος ἐκώλυσε συν-
 θεῖα. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους ἀποδέχονται τοὺς
 πολλῶν ἔθνων διάλεκτον ἐμαυθόντας καὶ γλαφυρότητα
 λέξεων τὸν λόγον ἐπικρομφέοντας, διὰ τὸ κρινόν εἶναι νο-
 μιζέειν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο οὐ μόνον ἐλευθέρων τοῖς τυ-
 χούσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν τοῖς θέλουσι, μόνοις δὲ
 σοφίαν μαρτυροῦσι τοῖς τὰ νόμιμα σφῶς ἐπισταμένοις
 καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἐρμηνεύσαι δυνα-
 μένοις. Διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν
 ταύτην, μόλις τινὲς δύο ἢ τρεῖς κατώρθωσαν, καὶ τῶν πό-
 νων τὴν ἐπικαρπίαν εὐδὲς ἔλαβον. Ἰσως δὲ οὐκ ἂν ἐπί-
 φθονον γένοιτο οὐδὲ σκαῖον τοῖς πολλοῖς φανήσεται καὶ
 περὶ γένους τοῦμοῦ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων
 βραχέα διεξελεῖν, ὥς ἐγω ζῶντας ἢ τοὺς ἐλέγχοντας ἢ
 τοὺς μαρτυρήσοντας. Ἐπὶ τοῦτοις δὲ καταπαύσω τὴν
 ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἑξ-
 ὅδε μυριάσι στίχων· καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπει, κατὰ περι-
 δρομὴν ὑπομνήσω πάλιν τῶν τε πολέμου καὶ τῶν συμ-
 δεηχότων ἡμῖν μέχρι τῆς νῦν ἐνεστῶσης ἡμέρας,
 ἥτις ἐστὶ τρισκαίδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ
 Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηχο-
 στοῦ καὶ ἑκτοῦ. Προήρημαι δὲ συγγράψαι κατὰ τὰς
 ἡμετέρας δοξὰς τῶν Ἰουδαίων ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ
 Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί
 κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώ-
 λυται.

annos exstiterunt. Porroque ut reges sibi invicem sacer-
 serint, sine errore tradidi, quas res illi gesserint, et quo-
 modo rempublicam administravit narrans, ut et monarcha-
 rum potentiam, prout in sacris libris omnia perscripta repe-
 riuntur: id quod facere polliciti sumus, statim ab initio
 historiarum. Confidenter autem dico, opere, quod institui,
 jam ad finem perducto, quod nemo alius, etiamsi voluerit,
 neque Judæus, neque alienigena, potuerit commissa huic
 operi accurate adeo Græcis hominibus enunciare. Nam
 populares meos confitentes habeo quod illis in patria disci-
 plina plurimum præstem: Græcarum etiam literarum
 studio, postquam grammaticos elementa didiceram, me-
 met addixi, quamvis accuratam pronunciandi rationem
 assequi per patriam consuetudinem mihi non licuit. Nullo
 enim in honore sunt apud nostrates qui multarum gentium
 linguis loqui didicerunt et in sermone dictionis ornatum ve-
 niantur, eo quod ingenuorum infinis hujusmodi studium
 cum servis quibuscunque comminne esse arbitrantur: il-
 losque solos sapientes haberi volunt, qui legum scientiam
 consequuti sunt, et in sacris literis rerum verborumque vim
 scite interpretari possunt. Quare quum multi operam stu-
 diumque suum in hac exercitatione posuerint, vix duo
 quidem aut tres ad summum profecerunt, statimque labo-
 rum fructum ceperunt. Fortasse autem erit non invidiosum
 neque ineptum plerisque videbitur, si de meo etiam genere,
 deque illis quæ in vita mea gessi, pauca enarravero, dum
 adhuc supersunt qui aut vera dicenti possunt testimo-
 nium perhibere, aut falsa redarguere. Hic itaque finem
 imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, versibus
 autem sexaginta millibus comprehensis; atque, si Deus
 permiserit, iterum, breviter omnia percurrando, memorabo
 et bellum et quæ nobis evenerunt in diem usque hodie
 rum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Cæ-
 saris tertium et decimum, meæ autem ætatis quinquage-
 simum sextum. Propositum etiam mihi est quatuor libros
 conscribere de Deo deque ejus substantia, ex opinione Ju-
 dæorum quam ipsi a majoribus acceperunt; item de legi-
 bus, cum earum præcepto quædam nobis permissa sint,
 quædam vetita.